Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII IOSEPHI HIEROSOLYMITANI SACERDOTIS

Opera quæ extant, nempe

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRI XX. Sigiſmundo Gelenio interprete.
DE BELLO IVDAICO LIBRI VII. (interprete, vt vulgò creditum eſt, Rufino Aquileienſi) quibus Appendicis loco acceſſit liber De vita Ioſephi.
ADVERSVS APIONEM LIBRI II. ex interpretatione Rufini à Gelenio emendata.
DE MACHABÆIS, ſeu de imperio rationis LIBER I. cum paraphraſi Eraſmi Roterodami.

Quæ Græcolatina editio Græcorum Palatinæ Bibliothecæ manuſcript. Codicum collatione caſtigatior facta eſt.

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

AVRELIÆ ALLOBROGVM,
Excudebat Petrus de la Rouiere.
CIↃ IↃC XI.

BIBLIOTHÈQUE
MÉDICINE
UNIVERSITAIRE

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI FRIDERICO V. COMITI PALATINO AD RHENVM, ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALATINATVS HEREDI, Bauariæ Duci, &c.

Domino meo Clementißimo.

FLAVII Ioſephi Helleniſtarum Iudæorum cùm eruditione, tum eloquentia facilè principis hiſtorica monumenta prælo meo excuſa, Princeps Illuſtriſſime, ad T.C. humiliter adfero. Sicut enim ſcriptorum eſt quæ honeſta ſunt & ſeculis profutura literis prodere: ita & in immenſo aliorum ſuper alios aceruatorum librorum cumulo typographorum intereſt laudabiles & bonæ frugis ſcriptores in lucem mittere rediuiuos, & aduerſus Zoilos potentium patronorum tutelæ committere. multiplex verò mihi cauſa fuit cur ad T.C. noſter confugeret Ioſephus: namque primùm tota operis συγκρισις de rebus eſt quæ à Principe cognoſcantur digniſſimis; ipſa nempe Mundani Syſtematis diuina conſtitutione, humani generis ortu & propagatione, Patriarcharum vita, Moſaica Legiſlatione, politia Hebraica, monarchiarum, quæ olim orbem rexerunt, imperio; & aliis, quæ quatuor millium annorum hiſtoriam implent autoris & eo nomine apud Principes gratioſi, quòd non ex infimis literatorum ſubſelliis ad hæc ſcribenda prodierit terræ filius; ſed ex regio Haſmonæorum ſanguine oriundus, & primaria ſacerdotum inter Iudæos familia, cùm in adoleſcentiâ ad miraculum vſque in literarum ſtudio profeciſſet, iuuentutem rebus gerendis & bello, quod cum Romanis geſſere Iudæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, conſilio & manu æquè promptus; ætate verò prouectiori otium Romæ nactus ea literis mandauit, quæ literarum cognitione & vſu didicerat, vir cæteroquin Imperatoribus Veſpaſiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptiſſimus. Verùm acceſſit & alia cauſa cur Ioſephum coram T.C. ſiſterem, beneficium quod tuæ C. debeo, ob manuſcriptorum tuæ electoralis Bibliothecæ codicum Ioſephi liberalem vſum, quem annuente primario noſtræ ætatis Philologo Iano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetrauit ſingulari ſua humanitate nobiliſſimus & eruditiſſimus IC^tus Marquardus Freherus tuæ C. Conſiliarius. Sed quia in hoc autore excudendo longiùs proceſſeram cùm membranas conſecutus ſum, & multi aſſidua interpellatione vt

quàm primùm Ioſephum Græcè, publici iuris iterum facerem efflagitabant, quòd editionis Baſilienſis quæ ante LXVII. annos vnica prodiit, nullum exemplar ſupereſſet; hortantibus ceſſi, quorumdam virorum doctorum notas, & varias lectiones eius qui manuſcripta excuſſit ſtudio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cùm itaque T. C. tuorúmque beneficio ſim adiutus C. T. patrocinio Ioſephum hiſtoricum Principe non indignum iure meritóque dedico, demiſsè rogans vt quemadmodum Titus Imperat. autorem libros ſuos περὶ ἀλώσεως offerentem benignè admiſit, probauit, & Bibliothecæ ſuæ inſeri iuſſit; ita Ioſephum noſtrum clementi vultu T. C. accipiat; & in ſua perinſigni Bibliotheca quæ nobis calamo exarata exemplaria ſuppeditauit, vt emendatior prodiret, locum obtinere patiatur. Ipſe interim Deum Opt. Max. à quo eſt omnis antiſtatus in terris, ſupplex orabo vt det T. C. vitam prolixam, Principatum ſecurum, & quæcunque boni Principis vota ſunt.

Tuæ Celſitudinis ſeruus addictiſsimus

PETRVS ROVERIANVS

Typographus.

DE IOSEPHO, ET EIVS SCRIPTIS VETERVM TESTIMONIA.

EVSEBIVS PAMPHILI ECCLESIASTICÆ hiſtoriæ lib.3. cap.9.

Ἰώσηπος ματθίου παῖς, ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεύς, αὐτὸς ῥωμαίοις πολεμήσας τὰ πρῶτα καὶ τοῖς ὕστερον ἁλοῦσι τυχὼν ἐξ ἀνάγκης, μάλιστα δὴ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἰουδαίων ὑπάρξας μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ καὶ ῥωμαίοις γνώριμος ἀνὴρ ὑπισχνούμενος, ὡς αὐτὸν μὲν ἀναθήσοντες ἀνδριάντες ὑπὸ τῆς ῥωμαίων πόλεως, τοῖς δὲ ἀποδεδειγμένοις αὐτοῖς λόγοις βιβλιοθήκης ἀξιωθησόμενος. ἔδει δὲ καὶ τῷ ἰουδαϊκῷ ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι καταπεθῆναι συγγράμματι. τῷ δ' ἱστορίαν τὸν κατ' αὐτὸν ῥωμαϊκὸν πόλεμον, ἐν ἑπτὰ λόγοις. ἃ δὲ οὐ μόνον τῇ ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ τῇ παρ' ἡμῖν φωνῇ ἐξεδόθη αὐτὸς ἑαυτοῦ μάρτυρος· ἄξιος γὰρ ἐφ' ἑκάστοις τὰ λοιπὰ πιστεύεσθαι καὶ ἔτερα δ' αὖ φέρεται ἀποδεδειγμένα ἄξια, δύο, τὰ περὶ τῆς ἰουδαίων ἀρχαιότητος. ἐν οἷς καὶ ἀπρρήτως πρὸς ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ ἰουδαίων τινικάδε συνταξάμενα τὸν λόγον ποιεῖται. ἔστι δὲ πρὸς ἄλλους, οἳ ἐξεβάλλοντο καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια ἔθη τῶν ἰουδαίων ἐθνῶν ἐπιφερόμενοι. πεπόνηται δὲ καὶ ἄλλο τι ἀθρόως ἀπούδαστον τῷ αἰδοῖ φέρει αὐτοκελεύστως λογισμῶν, ὅτι μακκαβαϊκὸν ἐπιγράφουσι. περὶ τοὺς ἀγῶνας τοῦ ὑπὲρ τῶν οὕτω καλουμένων μακκαβαϊκῶν συγγράμμασιν, ἐφ' οἷς τὸ θεῖον δι' εὐσέβειαν ἀνδρισαμένων ἐθέασαι φιλοτιμίαν καὶ πρὸς τοῦ πολλοῦ δὲ τῆς εἰκοσῆς ἀρχαιολογίας ὑπομνήματι· ὁ αὐτὸς, ὡς ἂν προειρημένος ἐν τέτταρσι συγγράμμασι βιβλίοις καὶ τὰς πατρίους δόξας περὶ ἰουδαίων, περὶ θεοῦ δὲ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, ὅσα τε κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν, ἐξεῖναι πράττειν, τὰ δὲ κωλύειν· καὶ ἄλλα δ' αὖ περὶ ἀποδεδειγμένα ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, Sacerdos Hieroſolymitanus, non ſolùm ipſe Romanos in initio belli Iudaici oppugnauit, ſed cæteris prælijs poſtea commiſſis neceſſitate coactus interfuit. Hic Ioſephus nõ ſolùm apud gentem ſuam, verùm etiam apud Romanos; Iudæorum illius temporis facilè præſtantiſſimus habitus fuit, ita vt tum ſtatuæ honore in vrbe Roma decoraretur, tum libri ab eo induſtria elaborati confectique in bibliothecam, tanquam monumenta, meritò reponerentur. hic verò rerum Iudaicarum antiquitatem in viginti integros libros redegit. hiſtoriam item de bellò Iudaico ſua ipſius ætate adminiſtrato, ſeptem libris conſcripſit. Quas res non Græco ſolùm ſermone, ſed patrio etiam ſe tradidiſſe, ſuo ipſius confirmat teſtimonio. Cui quidem propter reliquas res veriſſimè ab eo conſcriptas, etiam in hac cauſa fides iure debet adhiberi. Dicuntur etiam alij duo libri de Iudæorum vetuſtate ab eo accuratiùs elucubrati: in quibus non ſolùm contra Apionem grammaticum, qui id temporis in Iudæos vehementiùs ſuis ſcriptis inuehebatur, verùm etiam contra alios qui patria & auita Iudaicæ gentis inſtituta cõuiciis & ignominia afficere conabantur, ſtrenuè diſſerit. Eſt præterea aliud opus, non obſcurum ſanè, aut contemnendum, De ratione ſola mentis rectrice, ab eo elaboratum, quod quidam Maccabæorum propterea inſcribunt, quòd grauia Hebræorum quorundam certamina, qui virili & magno animo pro vera in Deum religione & pietate mortem oppetierunt (de quibus in libris qui vocantur Maccabaici ſermo inſtituitur) in ſe contineant. Porrò in extremo vigeſimo libro de Antiquitate, ille ipſe apertè indicat quo pacto patrias Iudæorum ſententias & opiniones de Deo, de eius eſſentia, & de legibus etiam, quamobrem eſſent quædam ex earum præſcripto libera & ſoluta ad agendum, alia autem vetita & interdicta, quatuor libris complecti inſtituiſſet. Itémque in ſuis ipſius ſcriptis alia opera à ſe ſtudio & induſtria elaborata memorat.

HIERONYMVS IN LIBRO DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, ex Hieroſolymis ſacerdos, à Veſpaſiano captus, cum Tiberio filio eius relictus eſt, hic Romam veniens, ſeptem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus patri filióque obtulit, qui & bibliothecæ publicæ traditi ſunt, & ob ingenij gloriam ſtatuam quoque meruit Romę. Scripſit autem & alios viginti antiquitatum libros, ab exordio mundi vſque ad decimum quartum annum Domitiani Cæſaris, & duos ἀρχαιότητος aduerſus Apionem grammaticum Alexandrinum, qui ſub Caligula legatus miſſus ex parte

gentilium,contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Iudaicæ continentem, ſcripſerat. Alius quoque liber eius qui inſcribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabęorum ſunt digeſta martyria. hic in decimooctauo antiquitatum libro, manifeſtiſſimè confitetur, propter magnitudinem ſignorum, Chriſtum à Phariſæis interfectum,& Ioannem Baptiſtam verè prophetam fuiſſe,& propter interfectionem Iacobi Apoſtoli, ditutam Hieroſolymam. Scripſit autem de Domino in hunc modum:Eodem tempore fuit Ieſus vir ſapiens,ſi tamen virum eum oportet dicere.Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qui libenter vera ſuſcipiunt: plurimos quoque tam de Iudæis quàm de gentibus ſui habuit ſectatores,& credebatur eſſe Chriſtus.Cúmque inuidia noſtrorum principum,cruci eum Pilatus addixiſſet, nihilominus qui eum primùm dilexerant, perſeuerauerunt.Apparuit enim eis tertia die viuens.Multa & hęc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus,& vſque hodie Chriſtianorum gens ab hoc ſortita vocabulum non defecit.

IDEM IN EPISTOLA AD MAGNVM ORATOREM ROMANVM.

IOſephus antiquitatem approbans Iudaici populi, duos libros ſcripſit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta ſæcularia profert teſtimonia; vt mihi miraculum ſubeat, quomodo vir Hebræus, & ab infantia ſacris literis eruditus, cunctam Græcorum bibliothecam euoluerit.

HERMIAS SOZOMENVS SALAMINIVS HISTORIÆ Eccleſiaſticæ libro primo, cap. 1.

IOſephus Mattathiæ filius, vir cùm apud Iudæos, tum apud Romanos maxima nominis celebritate florens,teſtis eſt de vero Dei verbo locupletiſſimus.

Ἰώσηπος ὁ ματταθίου ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ οὐδενὸς τῶν Ἰουδαίοις, καὶ ῥωμαίοις ὁπωσδοξότατος γεγονώς, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τῆς περὶ θεοῦ ἀληθείας.

EVAGRIVS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ libro quinto, cap. 24.

LOngam Ioſephus ſcripſit hiſtoriam,eámque refertam vtilitate cuiuſque generis &c.

Πολλὴν Ἰώσηπος ἐγραψεν ἱστορίαν χρειώδη εἰς ἅπαντα τυγχάνουσαν.

PHOTIVS IN BIBLIOTHECA.

LEGI Ioſephum Iudæum, De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu. Quo in libro extremo Hieroſolymorum excidium narrat, & Maſadæ oppidi: & ante hæc Iotapatorum,in quo & ipſe Ioſephus captus: præterea Giſchalorum euerſionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum deſolationem. Sunt autem huius operis libri ſeptem. Candidus illi ſermo,qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere poſſit. In concionibus perſuadendi vi præditus eſt, ac gratioſus, tum etiam quum ſuadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dexterè quoque & copioſè enthymematis in vtramque partem vtitur,ſententiáſque,ſi quis alius,adhibet. Orationi inſuper affectum imprimendi, & concitandi motus,eoſdémque mox leniendi,eſt peritiſſimus.

ΑΝΕΓΝΩΣΤΗ Ἰωσήπου Ἰουδαίου τὰ πρὸς Ἰουδαίους πάθη, ἐν οἷς ἦν καὶ ἡ Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ἡ τῶν Μασάδας πολίχνης. πρὸ δὲ τούτων, καὶ περὶ Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἅλωσις· καὶ ἄλλων Ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἰφνικία. ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ συγγραμμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς τοῖς φράσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' ἐπιτηδειότητος καὶ ἡδονῆς ἱκανὸς ἐκφῆναι· πιθανός τε ταῖς δημηγορίαις, καὶ ἐπιτηδειος, κἂν ἐπὶ ταναντία ὁ καιρὸς καλῇ χρήσασθαι τῷ λόγῳ δίξιος καὶ χρήσιμος ἐνθυμημάτων ἐφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς δ', ὡς εἴ τις ἄλλος, καὶ πάθη τῷ λόγῳ ἁρμόσασθαι ἱκανώτατος, καὶ ἐπαίρας πάθος, καὶ πραεῖαν διακωλύσαι.

HIS ACCEDIT IOSEPHVS SCALIGER IN PROLEGOMENIS IN LIBROS DE EMENDATIONE TEMPORVM.

DIligentiſſimus καὶ φιλαλήθεστατος omnium ſcriptorum Ioſephus: de quo nos hoc audacter dicimus, non ſolùm in rebus Iudaicis, ſed etiam in externis tutiùs illi credi,quàm omnibus Græcis & Latinis: Itaque deſinat mirari doctus vir, cur tot eruditi,& nos quoque, qui non in illis eruditis,ſed huius ſcriptoris lectione peregrini non ſumus, tantum illi deferamus, cuius fides & eruditio in omnibus elucet.

AVTO-

AVTORES QVORVM POTISSIMVM

TESTIMONIO PARTIM COMPROBATO,
partim confutato Ioſephus hiſtoriæ
ſuæ fidem facit.

Acuſilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſto.
Demetrius Phalereus
Dius hiſto.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus
Iſidorus
T. Liuius
Lyſimachus
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus
Nicolaus Damaſcenus
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophraſtus
Thucydides
Timæus
Zopyrion.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον τὴν αἰτίαν τ̃ συγγραφ̃ς, καὶ τ̀ σκοπὸν αὐτῆς δηλοῦν. Κεφ. α
Τῆς τ̃ κόσμου σύστασις, & ἡ δι' ἑπτὰ τάξις τῶν στοιχείων. Κεφ. β
Περὶ γλώσσης ἀδάμου καὶ τῶν ἀπὸ δέκα γλωσσῶν τῶν μέχρι τ̃ κατακλυσμοῦ. Κεφ. γ
Ὡς ἐκατοντάετεῖς ἐγήρασαν, καὶ ὅτι ξύλου ναῦς ὀκτὼ ψυχὰς λάρνακι μί̃ τῶν συγγενῶν κατέφυγον ἐν τῷ σὺν-ναὰρ πεδίῳ. Κεφ. δ
Περὶ τ̃ πύργου Βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων. Κεφ. ε
Ὡς οἱ ναύτου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν. Κεφ. ϛ
Ὅτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τ̃ ἀνδρησάντων ἐπωνομάσθη. Κεφ. ζ
Ὡς Ἄβραμος ὁ πρόγονος ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τ̃ χαλδαίων γῆς, κατῴκει τὴν τότε μὲν χαναναίαν, νῦν δ' ἰου-δαίαν λεγομένην. Κεφ. η
Ὅτι λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, & ἀξιώσας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον, ὑπέστρε-ψεν ὀπίσω. Κεφ. θ
Ἡ τῶν σοδομιτῶν ἀγαθοεργία, ἀσυγγενῶν αὐτῆς ἐπιστρατευσάντων. Κεφ. ι
Ὡς Ἄβραμος ὅτι τοὺς ἀσυγγενεῖς ἐπιστρατεύσας ἐνίκησεν, & τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, & τὴν λείαν ὧν ἔλαβον ἀφείλετο. Κεφ. ια
Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεστρέψατο χολωθεὶς αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἥμαρτανον. Κεφ. ιβ
Περὶ ἰσμαήλου τοῦ Ἀβράμου παιδὸς, & τῶν ἐκγόνων ἀπὸ ἀράβων. Κεφ. ιγ
Περὶ Ἰσάκου, ὃς μόνῳ γνήσιος Ἀβράμου παῖς. Κεφ. ιδ
Περὶ σάρρας τ̃ Ἀβράμου γυναικὸς, & πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν. Κεφ. ιε
Ὡς ἐκ χαιτούσας Ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ ζῆν λοιδορῶν ἠλύσκησεν. Κεφ. ις
Περὶ τ̃ Ἀβράμου τελευτ̃ς. Κεφ. ιζ
Περὶ τῶν Ἰσάκου υἱῶν, ἡσαύ τε καὶ Ἰακώβου & γλώσσης ἀμφοῖν καὶ ἀναζοφῆς. Κεφ. ιη
Ἰακὼβ φυγὼν εἰς τὴν μεσοποταμίαν δι' τὸν ἀδελφῆ φόβον. Κεφ. ιθ
Ὡς Ἴσακος τελευτήσας, ἐτάφη ὑπὸ τῶν υἱέων. Κεφ. κ

HÆC IN PRIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM
Iudaicarum libro continentur.

Proœmium cauſam ſcriptionis & ſcopum eius complectens. Cap. I.
Mundi creatio & Elementorum diſpoſitio. Cap. II.
De poſteritate Adami & decem ætatibus vſque ad diluuium. Cap. III.
De diluuio: & quomodo Noë in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Sennaar. Cap. IV.
De turri Babylonica, déque linguarum mutatione. Cap. V.
Quomodo Noë poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint. Cap. VI.
Quòd gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint. Cap. VII.
Quomodo Abrahamus generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur. Cap. VIII.
Quòd fame Chananæam premente in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus. Cap. IX.
Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta. Cap. X.
Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit. Cap. XI.
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus. Cap. XII.
De Iſmaële Abrahami filio, ciúſque poſteris Arabibus. Cap. XIII.
De Iſaco legitimo Abrahami filio. Cap. XIV.
Saræ Abrahami vxoris obitus. Cap. XV.
Quomodo è Chæturâ Abrahamo nuptâ Troglodytarum gens prouenit. Cap. XVI.
De obitu Abrahami. Cap. XVII.
De Iſaci filiis Eſao & Iacobo, & natiuitate eorum. Cap. XVIII.
De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo. Cap. XIX.
Mors Iſaci & ſepultura in Hebrone. Cap. XX.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER PRIMVS.

Προέμιον τὴν αἰτίαν τῆς συγγραφῆς καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς δηλοῦν.

Κεφάλαιον α'.

ΟΙΣ τὰς ἰδιωτικὰς πραγματείας ποιουμένοις οὐ μίαν οὐδὲ τὴν αὐτὴν ὁρῶ δι' ἁπάντων φερομένην αἰτίαν, ἀλλὰ πολλὰς, καὶ πλείστας ἀλλήλαις διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς δόξαν ἐθηρεύσαντο· ἄλλοι δ' ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἀγῶσιν ἐπαινεθῆναι σπουδάσαντες, τὸν εἰς αὐτὰ πόνον οὐ φαύλην ἐπεδείξαντο δύναμιν· εἰσὶν δ' οἳ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀναγκαίων ὄντων, καὶ τοῖς βίοις παρέντυχον, ταῦτα γραφῇ δηλοῦν ἐφιλοτιμήθησαν. πολλοὶ δὲ καὶ χρησίμων μεγάλης πραγμάτων ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, ἐπιδεῖξαι τὴν περὶ αὐτῶν ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξήνεγκαν. τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν, αἳ πλείσταις δὴ καιροῖς συμβεβήκασιν. τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γεγόμενον, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πύρα μαθὼν ἐπιδεδειγμένα συνεγράψατο, δεῖξαι τοῖς ἐν τῇ γενόμενῃ λυμαντορίοις τὴν ἀλήθειαν. ταύτην δὲ τὴν ἱστορίαν ὑπομνήματα τῶν πεπραγμένων νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν σπουδῆς. μᾶλλον γὰρ προσῆκεν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῶν ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν δι' αὐτῆς τῶν πολιτευμάτων, ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευθεῖσαν γραμμάτων. ἔδοξε μοὶ κἀγὼ προειπεῖν ὀλίγα περὶ τῶν αἰτιῶν δι' ἃς τὸν πόλεμον συνέγραψα δηλώσας,

PRODEMIVM CAVSAM SCRIptionis & scopum eius complectens.

CAPVT I.

QVi ad scribendas historias se conferunt, non vnã neque eandem sui propositi causam habere mihi videntur, sed plures, eáſque multum inter se differẽtes. quidã enim ostentandæ eloquentiæ causa, gloriaque ex ea captanda, ad hoc studiorum genus se applicant. alij quo gratiam illis referrent, quorum res gestas scribendas sibi sumpserunt, nulli labori quantum in se fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipsa compulit, vt quibus gerẽdis interfuerant, ea scripto complexa in vulgum proderẽt. nec defuerunt, qui res insignes cognitúque dignas in obscuro latere non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis causis postrema duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque gestas, ac demum euentum, quæ omnia præsens ipse meo periculo didici, narrare coactus sum propter quosdam qui scriptis suis veritatem depravarũt. Præsens verò opus aggressus sum, ratus Græcis omnibus cognitu nõ iucundũ fore. Complectetur enim vniuersam nostræ gentis antiquitatem, formámque reipublicæ, ex Hebraicis literis translatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cùm historiam de bello scriberem, de-

cere, vnde primum oriundi Iudei, quàm varia fortuna vsi, sub quali legislatore ad pietatem cæteráſque virtutes instituti, quibus belli per tot ſecula geſtis, inuiti ad postremum contra Romanos bellum sint pertracti: sed quoniam prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud propriè dicato opere exorsus vsque ad finem suum perduxi. Procedente dein tempore, sicut vsu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædã ac segnicies mihi incessit, tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: sed fuerunt qui cupiditate cognoscendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cùm omnis generis disciplinarum, tum verò rerum gestarum peritiæ cum primis auidus, vt qui ipse in maximis negocijs & variis fortunæ casibus versatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præ se tulisset, inconcussúmque virtutis studium perpetuò retinuisset. Huic igitur morem gerens, assiduo cunctorum vtile aliquid ac honestum molientium fautori, cùm me mei iam suppuderet, si viderer ignauiam speciosissimo labori anteponere, vires animúmque resumpsi: simul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quod & maiores olim nostri exteris sua benignè communicauerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res nostras cognoscendi studio flagrauerunt. Itaque in genio literis proditum, quòd Ptolemæus secundus eius nominis rex, totus disciplinis colligendísque libris deditus, magnopere contenderit legem nostram, eiúsque instituta, & viuendi formam præscriptam, in Græcum eloquium transferri. Eleazarus autem pontificum nostrorum nemini secundus, regi hanc vtilitatem non inuidit, reclamaturus omnino, nisi consuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas & honestas celare neminem. Proinde mihi quoque conuenire duxi, vt & pontificis nostri imitarer magnanimitatem: & hodie quoque regis illius multos persimiles putarem, duntaxat quod ad discendi cupiditatem attinet. neque enim totam scripturam occupauit ille, sed legem solam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam missi fuerant. Sunt autem innumera sacris literis prodita, vt quæ quinque millia annorum historiã in se complectantur, in qua diuersi sunt inopinati casus, varia belli fortuna, multa imperatorũ præclara facinora, multæ rerum publicarum mutationes. In vniuersum autem ex huius potissimùm historiæ lectione cognoscere licet, quòd his qui Dei voluntati obsequuntur, & leges bene latas transgredi verentur, omnia prosperè succedunt supra quàm credi possit, & felicitas illis præmium à Deo proponitur. quòd si ab illarum diligenti obseruatione discedant, neque consilia eorum exitum inueniunt, & boni ipsorũ opinione conatus in calamitates immedicabiles desinunt. Quapropter iam nunc lecturos hæc volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, & legislatorem nostrum probent,

πῆς αὐτῆς ἐξ ἀρχῆς οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ποῖ χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὴν πρὸς θεὸν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἄλλων ἀρετῶν ἄσκησιν ἀφίκοντο, ποσοῖς τε πολέμοις ἐν μακροῖς πολεμήσαντες χρόνοις, εἰς τὸν τελευταῖον ἀκοντες πρὸς Ῥωμαίους κατέστησαν· ἀλλ' ἵνα μείζων ὦ μου ὁ λόγος ὁρμώμενος, καθ' αὐτὸν ἑκάστῳ χωρῆσαι παῖς ἰδίας αὐτῆς ἀρχῆς καὶ τῆς τέλει τὴν γενομένην συνεμέξησα. χρῶμαι δὲ παραδείγματος, ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἄπτεσθαι δέος νοεμένοις, ὅπως μοι καὶ μέλλησις ἐγίνετο πολυχρόνιος τὸ ἐπιχειρεῖν ἐπὶ τοσοῦτον, εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην ἀφαλῆ τοῦ συνήθειαν. ἦσαν δέ τινες οἱ πόθῳ τῆς ἰσορείας ἐπ' αὐτὴν με παρώρμησαν. καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδίαν παιδείας ἠγαπηκὼς, ἀφιλοτέχνως δὲ χαίρων πράγμασι μεγάλοις μεμιγμένον. ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δὲ θαυμασίαν δύσεως δεδοξηκὼς ἐπιθυμίαν ἔχων καὶ παρ' ἑτέρων ἀρετῆς ἀκροατὴς ἀγαθὸς εἶναι. ζητῶ δὴ πειθόμενος ὡς ἀεὶ τοῖς εἰς χρήσιμον ἢ καλόν τι ἄγειν δυναμένοις συμβιοπαλαιοῦσι, καὶ ἡμᾶς ἡγεμονεύσας εἰ δόξαιμι ῥᾳθυμίᾳ πλέον ἢ τοῦ καλῶς τι καλλίστου χάριν πονεῖν, προθυμότερον ἐπὶ τὸ πρόσω θεῖν, ἐπὶ κἀκεῖνα πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος ἀπαρέγγως, πρεσβύτερόν τε τῶν ἡμετέρων πρόγονοι, οἱ μεταδόντες τῆς οἰκείων ἕθνεσι, καὶ περὶ τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες μετ' ἐμοῦ γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν. εὕρον δ' οὖν, ὅτι Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεὺς περὶ παιδείαν καὶ βιβλίων συναγωγὴν σπουδάσας ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τῶν ἡμετέρων νόμων, καὶ τὴν καθ' αὐτὸν διάταξιν τῆς πολιτείας εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταβαλεῖν. ὁ δὲ παρ' ἡμῖν ἀρχιερεὺς ἐλεύθερος ἀρετῆς δεύτερος Ἐλεάζαρος τῷ προειρημένῳ βασιλεῖ πρὸς τὴν δεδηλωμένην τῶν ὠφελειῶν οὐκ ἐφθόνησεν, οὐδὲ τὰς πατρίους ἂν, εἰ μὴ παῖς ἦν τις μισόκαλος τῶν καλῶν ἀπόρρητον, καίπερ τὰ τοιαῦτα δὴ φρέαν σεσημασμένα, τὰ μὲν ἀρχιερέως μιμούμενα τὸ μεγαλόψυχον, τοῦ δὲ βασιλέως πολλοὺς ὁμοίως ἐπαινεῖν καὶ γνῶναι ἵνα φιλομαθεῖς. οὐδὲν γὰρ πᾶσαν ἐκείνας ἐφθονήθη τὴν αἰσχροφθόνιαν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τῆς νόμιμα παρέδοσαν οἱ πεμφθέντες ὑπὸ τὴν ἑξήκοντα πρὸς τὴν Ἀλεξανδρείαν μυρίας δὲ ὅσι δηλούμενα ἀφ' ὧν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεδειλημμένης. καὶ παντοίαν μὲν εἰσὶ παραλογισμοὶ ἀδοκήτων, πολλαὶ δὲ τύχαι πολέμων τε στρατηγῶν αἱ φαγαδαὶ, καὶ πολιτειῶν μεταβολαί. τὸ συμβαλεῖν αὖ μάλιστα τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τῆς ἱστορίας ἐθελήσας αὐτὴν ἀληθεῖ, ὅτι τοῖς μὲν θεοῦ γνώμῃ κατακολουθοῦσι, καὶ τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ τολμῶσιν παραβαίνειν, πάντα κατορθοῦται πόρρω τε πίστεως, καὶ ἐλπίδος ἀδοκήτου παρὰ θεῶν· καὶ ὅσον οἱ ἂν ἐκτὸς τῶν τούτων ἀκριβοῦς ὑπομελείας, ἄπορα μὲν γὰρ τὰ πρόσω, ξένη δὲ εἰς συμφορὰς αἰτίας ὅτι πολλὰ ὡς ἀγαθὸν ἄφνω ἀπώλεσαν. πρὸς ταῦτα τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὴν γνώμην ἅπασαν προσσχεῖν, καὶ διαμάρτυρα τὸν νομοθέτην ἡμῶν,

μόνον νομοθέτου, οἱ τὴν φύσιν αὐτῶν ἀξίως αὐτοῦ ἐννοήσαν, καὶ τῇ δυνάμει προσηκόντως ἀεὶ τὰς πράξεις ἁρμόσαντες, τάσης κεφαλαίῳ τὸν περὶ αὐτοῦ φιλοξενίας λόγον τῆς παρ' ἄλλοις ἀλογήτους μυθολογίας, καὶ τὰ μὲν ὅσον δεῖ μήκους χρόνου καὶ παλαιότητι πολλῷ ὕστερα ἄδηλα ψευδῶν πλάσμασιν. χρόνου γὰρ πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ἑνὸς ἀνθρώπου, ἐφ' ὅσον πλῆθος αἰῶνος οὐδ' αὐτοὶ οἱ ποιηταὶ τοῖς ἡμίσεσι τῶν θεῶν, μήτε τοῖς ἀνθρώποις προσήκειν ἢ τοῖς νόμοις ἀναγκαῖον ἐτόλμησαν. τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τῇ ἐν τοῖς ἀναγραφαῖς προθεῖναι ὁ λόγος κρίνει· αὐτὰ γὰρ ἐξ αὐτῶν ποιήσεται τῆς πραγματείας ἐπαγγέλματα, οὐδὲν προσθεὶς οὐδ' ἀφελών. ἐπειδὴ δὲ πάντα χρεὼν ἐκ τῆς τοῦ νομοθέτου σοφίας ἡμῖν ἀπορρεῖν Μωϋσέως, ἀναγκαῖον βραχέα περὶ αὐτοῦ προειπεῖν, ὅπως ἂν μή τινες τῶν ἀναγνωσομένων ἀγνοήσωσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος περὶ νόμων καὶ πολιτείας ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ὅτι τοσοῦτον συνεισενέγκας κακὸν ἐνίκων. ἰσχὺν οὖν ὅτι πάντων ἐκεῖνος ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, τῷ τὸν ἑαυτοῦ μέλλοντα βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖν, θεὸν πρῶτον φύσιν καταναοῦσθαι, καὶ τῷ ἔργῳ τῷ ἑαυτοῦ θεατὴν τὸν νοηθησόμενον, οὕτως ἀδήλημα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν τε καὶ πρεπόντως κατακολουθεῖν. οὔτε γὰρ αὐτῷ ποτ' ἂν ἡδύνατο νοῦν ἀγαθὸν τὸν νομοθέτην ταύτης ἀπολειπομένῳ τῆς θεᾶς, οὔτε τὴν γεγραφησομένην εἰς ἀρετὴν λόγον οὐδὲν ὑποβήσεσθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ πρῶτον ἑτέρου διδαχθεῖεν, ὅτι πάντων πατὴρ τε καὶ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν καὶ αὐτὰ δηλώσειεν, τοῖς μὲν ὑπηρέταις αὐτοῦ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοῖς ἔξω δὲ βιαίοντας ἀρετῆς, μεγάλαις ἀεὶ ζημίαις συμφοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεῦσαι βουληθεὶς τὸ παίδευμα τοῖς ἑαυτοῦ πολίταις, τὴν νόμων θέσεως οὐκ ἄνευ συμβουλίων καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους διαφορᾶς ἄρξασθαι τοῖς ἄλλοις ἐθνικώτερον. ἀλλ' ὅτι τὸν θεὸν καὶ τὸν τοῦ κόσμου κατασκευάσαντα τοὺς γενόμενος αὐτῷ ἀναγαγὼν, καὶ πάσας ὅτι τῆς ὅλης γῆς ἔργον τοῦ θεοῦ τὸ κάλλιστον ἱσταμένῳ αὐθεφόπῳ, ὅτι πρὸς τὸ δυσέβειαν ἔχειν ὑπαπούοντας ῥᾳδίως ἤδη περὶ πάντων ἔπειθεν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις ἐπακολουθήσαντες, τῆς ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ τὴν αἰσχύνην μετέθεσαν, καὶ πολλὴν ὁδὸν ἔδωκαν εἰς κακίαν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἑαυτοῖς. ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ τὴν καθαρὰν τὴν ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν δεικνύειν, ἐφ' ᾧτε δεῖν τοῖς ἀνθρώποις ἐκείνης πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν. καὶ τοῖς μὴ ταῦτα φρονοῦσιν, μηδὲ πειθομένοις ἀνθρωπίνως ἐκόλασιν. πρὸς ταῦτα δὴ τὴν ὑπόθεσιν ποιεῖσθαι τὴν ὀξύτατον, τοὺς ἀναγνωσομένους ἀδιαλείπτως. φανεῖται γὰρ σπουδαίους οὕτως, οὐδὲν ἔστι ἄλογον αὐτοῖς, οὔτε πρὸς τὸν μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἀναρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τοῦ ὅλου φύσει συμφέροντα ἔχει τὴν ἀξίωσιν. τὰ μὲν, αὐτοῦ τοῦ νομοθέτου ἀξίως, τὰ δὲ, ἀλληγορούντος μὴ συνιέντος. ὅσα δὲ ἐξ ὑπονοίας λέγεσθαι συνίεσθαι, παντὸς ῥητῶς ἀφανίζοντος. τοῖς μέντοι βουλομένοις καὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπέρχεσθαι σπουδῇ, πολλὴ γέμοιτ' ἂν ἡ θεω-

bene, ſi naturam, vt dignum eſt, conſideraſſet, & virtuti eius conuenientes ſemper operationes aſſignauit, paruámque ſuam narrationem ab omni, qualis apud alios eſt, fabularum vanitate conſeruauit: tametſi quantum ad longitudinem tẽporis, rerũq vetuſtatẽ attinet, impunè poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim eſt ante annos bis mille, cùm ad tot retro ſecula ẽt poëtæ ne Deorum quidem ſuorum natales, nedum mortalium leges aut res geſtas referre auſi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accuratè ſuo quæque ordine docebit, ita vt nos facturos ſumus pollicitos, neque ſubtrahendo quicquam, nec addendo Cæterùm quoniam fermè omnia pendent à Moſis legiſlatoris ſapientia, neceſſe habeo paucis de illo præfari, ne quem fortè cogitatio ſubeat qui factũ ſit, vt quũ operis inſcriptio res geſtas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionem ſpectantia ſcriptis noſtris inſeruerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia neceſſarium exiſtimauit, vel vitam ſuam rectè diſpoſituro, vel aliis leges poſituro, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita conſideratis eius operibus egregium illud exemplar imitari, quantum in ſuis viribus eſt, & ſectari conetur. alioquin abſque hac contemplatione neque legiſlatorem ipſum vnquã bonam mentem ſibi paraturum, neque ſcripta eius vllum momentum ad virtutem auditorum allatura, niſi ante omnia diſcerent, quòd Deus cùm ſit parens omnium ac Dominus, omniáque contineat, eis quidem qui ſe ſectantur, felicem vitam donat: qui autem à virtutis tramite digrediũtur, illos maximis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam ciues ſuos docere volens, nõ à pactis aut conuentis & mutuo circa hæc iure leges eſt auſpicatus, quemadmodum alij ſolent: ſed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & perſuaſos, quòd in terris pulcherrimum Dei opus ſimus homines, cùm iam ad pietatem haberet obſequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij legiſlatores priſcas fabulas ſequuti, pudenda hominum peccata in deos ſuos verbũ tranſtulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnum inciamentum ad maliciam addiderunt. at noſter legiſlator poſteaquam puram virtutem habere Deum docuiſſet, cenſuit pro ſe quemque adniti oportere, vt in partem eius aliquam peruenire poſſit: in eóſque qui neq; ſapiunt hæc, neque credunt, ſeuerè admodum animaduertit. Ad hoc igitur præſcriptum volo lectorem hæc noſtra examinare. namque ſic conſiderantibus nihil vel abſurdum, vel Dei magnificentia indignum eſſe videbitur. omnia enim ſumma conuenientia inxta vniuerſi naturam ſunt diſpoſita, partim ita vt dignum erat à legiſlatore ſubindicata, partim decẽtiſſimis allegoriis conneſtita: partim ẽt diſertè expreſſa, nimirum quæcunque abſque ambagibus erant proferenda: quorum cauſas ſi quis ſingilla-

tim considerare vellet, sublimis inde tum valde philosophica speculatio exoriretur; in aliud tempus differenda. Quòd si Deus longiorem ætatem concesserit, absolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoque perscribantur operam dabimus: nunc ad rerum seriem vertemus stylum, præmissis quæ Moyses narrat de mundo condito: ea è sacris codicibus ita vt inuenimus transsumpta, in hunc fermè modum se habent.

MVNDI CREATIO, ET *Elementorum dispositio.*

CAP. II.

Genesis 1.

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cùm in conspectum non veniret, alta caligine tecta, spiritúsque eam superne permearet, lucē Deus fieri iussit: quæ cũ effulsisset, considerata tota materia, discreuit lucem à tenebris: & his nomen imposuit noctem, illam verò diem appellauit, vesperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidē prima dies extitit, Moyses autē vnam eam dixit. Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cœlum vniuersitati rerum superimposuit, discretum à cæteris, & in sublimi per se collocatum, glaciéque circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irroratione iuuandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, mari vndequaque circunfusam: eadémque die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cœlum Sole aç Luna aliísque sideribus exornauit, mandato eis dato, vt suo motu & meatu temporum anni reuolutionem manifestè indicarent. Quinta verò die animantia, tum natatilia, tum per sublime volantia, per altum pérque aërē dimisit, copulata prius & ad congressus genituræ causa cõparata, quo genus eorũ crescceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, masculo & fœmineo sexu distinctum: in hac verò hominem etiam finxit, atque ita mundum sex diebus vniuersum, & omnia quæ mundo continentur, Moyses facta esse dicit: septima autem requieuisse Deum, & ab operibus cessauisse. quamobrem etiam nos vacationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua significat. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis fabricatione in hunc modũ differens:

καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν μωϋσῆς μ᾽ τὰ ἑβδόμου ἤρξατο

Περὶ τῆς τοῦ κόσμου οὐσίας, καὶ τῆς ἀρχῆς τῶν στοιχείων.

Κεφάλαιον β.

ΕΝ ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ταύτας ὑπ᾽ ἀμφω οὐκ ἀρχομένας, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κεκαλυμμένης σκότει, πνεύματος δ᾽ αὐτὰ ἄνωθεν διαθέοντος, ἡνίκα φῶς ἐπέλαμψεν ὁ θεὸς. καὶ ἡμέραν μίαν τίθησι, καὶ γενέσεως τὴν ἄλην ὕλην, διεχώρησε τὸ φῶς, καὶ τὸ σκότος, καὶ τὸ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δ᾽ ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἐπειδὴ τὸ καὶ ὄρθρον τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν ἐφεστιοδρόμησας. καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη ἡμέρα, Μωϋσῆς δ᾽ αὐτὴν μίαν εἶπε. τὴν δ᾽ αἰτίαν ἐγὼ μὲν εἰμὶ δυνατὸς καὶ νῦν, ἐπεὶ δ᾽ ὑπέσχημαι τὰ αἰτιολογίας ἅπαντων ἰδίᾳ συγγράμματι δηλώσειν, εἰς τὸτε καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἐρμηνείαν ἀναβάλλομαι. μετὰ δὲ τοῦτο τὴν δευτέραν τῶν ἡμερῶν, τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις διέστησεν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διεκρίνας, καθ᾽ αὑτὸν ἐξίσωσε τετάχθαι, κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ καὶ νότιον αὐτὸν καὶ ὑετώδη πρὸς τὸ δέεσθαι ὠφέλειαν ἁρμονίας τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δ᾽ ξίτῃ, ἵνησι τὴν γῆν, καὶ χάος περὶ αὐτὴν τὴν θάλασσαν, καὶ αὐτῶν ἡ τὴν ἡμέραν διὸς φυτά τε καὶ αὐξήματα γεῶδη αὐτίκα ἔφυσεν. τῇ δὲ τετάρτῃ, διεκόσμει τὸν οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις, κινήσεις αὐτοῖς διατείλας καὶ δρόμους, οἷς αἱ τῶν ὡρῶν διαφοραὶ φανεραὶ σημαίνονται. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ, ζῶα τὰ κατ᾽ αὐτῶν πτηνά τε καὶ μετάρσια, τὰ μὲν κατ᾽ ὄχθους, τὰ δὲ ἀέρος ἀνῆκεν, συναθροίσας αὐτὰ κοινωνίας καὶ μίξεως ἕνεκα, καὶ τὸ συναυξάνεσθαι, καὶ πλεονάζειν αὐτῷ τὴν φύσιν. τῇ δ᾽ ἕκτῃ ἡμέρᾳ, δημιουργεῖ τὸ τῷ τῆς ἀπόδοσις γλίσχρε, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας. ἐν ταύτῃ δὴ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν. καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ τοῦτοις ἡμέραις Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησι γεγενῆσθαι. τῇ δ᾽ ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἀνάπαυσιν. ἔθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ τῶν πόνων καὶ ταύτην ἄγομεν τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα. δηλοῖ δὲ ἀνάπαυσιν καὶ τὸ ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα. καὶ δὴ καὶ περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, λέγειν οὕτως ἤρξατο.

ἐπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς αὐτὸν πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς ἁδαμᾶς καλεῖται. σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο τὴν ἐκ πυρρᾶς γῆς γεγονότα. πυρρὰ γὰρ ἐστὶν ἡ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις γῆ καὶ ἁδαμά. παρέστησεν δὲ αὐτῷ ὁ θεὸς τὰ κατὰ μέρη καὶ γένη τὰ ζῶα θήλεά τε καὶ ἄρσενα ὀνομαζόμενος καὶ τούτοις ὀνόματα τίθησιν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. βλέπων δὲ τὸν ἄδαμαν οὐκ ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὰ θήλεα καὶ συναναπαυόμενον, ἐπεὶ τὸ λυποῦμενον ἦν ὁρᾶν ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις οὖσιν ἔχουσιν, μίαν αὐτοῦ κοιμωμένου πλευρὰν ἐξελὼν ἐκ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα. καὶ ὁ ἄδαμος παρασχεθεῖσαν αὐτὴν ἐγνώρισεν ἐκ αὐτοῦ γεγονυῖαν. καὶ ἀπὸ τοῦ Ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή. τὸ δὲ εἰρεῖνης ὄνομα ἦν ἄρα λεγόμενον, σημαίνει δὲ τὸ πάντων τῶν ζώντων μητέρα. θεὸς δὲ τὸν θεὸν καὶ παραδείσου φυτεύσας πρὸς τοῦ ἀνατολὰς κατὰ ξυτεύσας παντοίῳ τῷ θηλοῦντι φυτῷ. ἐν τούτοις δὲ ἦν καὶ τῆς ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ὃ διαγνώσεσθαί τι τὸ κακὸν τὸ ἀγαθὸν, καὶ τί τὸ χρεών. εἰς δὲ τὸν τὸ κῆπον εἰσαγαγὼν τὸν τε ἄδαμαν καὶ τὴν γυναῖκα, ἐπέλευσεν τῷ φυτῷ ἐπιμελεῖσθαι. ἀρδεται δὲ οὗτος ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῆν περιρρέοντος, ἐς εἴκοσιν μέρη διίζεται. καὶ ὁ μὲν φεισὼν ὀνομαζόμενος, σημαίνει δὲ πληθὺν τὸ ὄνομα, ὅτι τὴν Ἰνδικὴν φερόμενος εἰσβάλλων εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' ἑλλιπείων χώρης λιθόρους. Φθορᾶτις δὲ ἔτερος ὅτι τὴν ἐρυθρὰν ἄπεισιν θάλασσαν. καλεῖται δὲ ὁ μὲν διφεάτης φορᾶ σημαίνει δὲ ἤτοι σπεῖσιν μὲν ἢ ἄνθος. τίγρης δὲ, ὀξὺ γὰρ ἐκ οὐφεάζει) τὸ μὴ στενόπους ὀξύ. γὰρ δὲ αὐτὸς αἰγιλῶπα ῥεῖ. ὄνομα δὲ τὸν ἀπὸ τῆς αἰχμῆτολῆς ἀπαλλαττόμενος ἡρῷος, ὃν νεῖλον ἕλληνες προσαγορεύουσιν. ὁ δὲ θεὸς τὸν ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα τῆς μὲν ἄλλων φυτῶν ἐπέλευσεν γεύεσθαι, ἀπὸ δὲ τῆς φρονήσεως ἀπέχεσθαι, προειπὼν ἀφανεῖς αὐτοῖς θανάτου γενησόμενον. ὁμοφρονούντων δὲ κατ' ἐκεῖνον χρόνον τῆς ζώων ἁπάντων, ὅφις συνδιαπολεμῶν τῷ ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ, φθονερὸς μὲν ἦν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς δαιμονήσειν ὤετο, πεισομένους τοῖς θεοῦ ἀπαγγέλμασιν. ὁμόμους δὲ συμφορᾷ ἀξιονοήτου ἀμελήσαντας, ἀναπεῖθει κακοπόνους τῷ γυναικὶ γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως, εἰ αὐτοῦ λέγων εἴη τῷ τε ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ διάγνωσιν, οὐ γενομένους αὐτοὺς, μακάριον καὶ μηδὲν ἀπολείποντας θεοῦ διάξειν βίον. ἀπαρασκεύαστον μὲν οὖσαν τῷ γυναικὶ τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ καταφρονῆσαι. γεύσασθαι δὲ τοῦ φυτοῦ, καὶ ἡδοῦσα τῷ ἐδέσματι, καὶ τὸν ἄδαμον ἀναπεῖσαι αὐτοῦ χρήσασθαι. καὶ συνόντας αὐτοὺς ἤδη γεγυμνωμένους, καὶ σκέπην ἑαυτοῖς ἐπινοῆσαι. τὸ γὰρ φυτὸν ἐξύπνους καὶ διανοίας ὑπῆρχεν. φύλλοις συκῆς αὐτοὺς συνῆψαν ἐσκέπασαν. καὶ ταῦτα τῆς αἰδοῦς προβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδύσωπουν ἐδαιμονεῖν, ἢ ὧν πρότερον ἐπαύοντο διέποντες. τοῦ θεοῦ δ' εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν ἄδαμος πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτοῦ φανεὶς, συνεύδεις αὐτοῦ τὴν ἀδικίαν, ὑπεχώρει τὸν θεὸν ἐξιέναι τὸ φανησόμενον, καὶ τὴν αὐτὸν ἐπενθύμιον, δι' ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νῦν φεύγῃ καὶ λήθεται. τοῦ δὲ, μηδὲν φθονερὸν ἰδίου φύσιν τὸ συγχώσειν αὐτοῖς ἀπαγγείλαντος τοῦ θεοῦ ἐντολὴν καὶ πρόταξιν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, εἶπεν ὁ θεὸς δημιουργὸς ἀδὲ ἐμοὶ, ὅπως βίον διδάσκαλος καὶ κτίσεως πάντως βιώσεσθε ἀπαθῆ.

A Finxit Deus hominem humo rellutis sumpta, immisitq; in eum spiritum & animam: homo autē hic vocatus est Adamus. significat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata est factus. talis enim est intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diuersa animalium genera tam masculina quàm fœminina ei ostendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem societate & conuictu fœminæ (nondum enim erat) mirantémq; quòd reliquæ animantes ita se haberent: sopito illi costa vna exempta, mulierem ex ea formauit: móxque vt est adducta, ex se productam Adamus agnouit. Ista autem Hebræorum lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua, id significat matrem omnium viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad Orientem plantasse omni virenti planta: & in his fuisse arborem vitæ, & aliam scientiæ, per quam dignosceretur bonum à malo. in hūc hortum cùm introduxisset Deus Adamum cum vxore, iussit eis plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab vno amne, vniuersam in circuitu terram lustrante, qui in quatuor diuersos alueos finditur: Horum qui Phison nominatur (ea vox multitudinem significat) ad terram Indiā delatus, in illud se pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autē & Tigris in rubrū mare exeunt: quorum Euphrates vocatur Phora, id significat vel dispersionem vel florem. Tigris autē Diglath, quod interpretatur angustus simul & velox. Geon autē Ægyptum mediam secat: id nobis ab Oriēte exortum signat, quem Græci Nilum appellare solent. Porrò Deus Adamum & vxorem de cæteris plātis gustare iussit, vna arbore scientiæ solum illis interdixit, præmonitis si attigerint, confestim exitiū eis affuturum. Cùm autem per id tempus nullum esset inter animalia dissidium, & serpens familiariter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatem venturam, si iussis Dei parere perseuerarent: & ratus in calamitatem casuros, si mandata neglexissent, maliciosè persuadet mulieri vt de arbore scientiæ gustaret, asseuerans inesse ei vim dignoscendi boni ac mali: de qua si gustassent, beatam nihilóque deteriorem quàm Deum vitam acturos. atq; hoc pacto mulierem subuertit, vt mandatum Domini contemneret; quæ gustato arboris fructu, cibóq; hoc delectata, etiam Adamo vsum eius persuasit. iámque se nudos esse sentiebant, & de tegmento sibi despiciebant. arbori enim acuminis & cogitādi vis inerat. Foliis igitur ficulneis sese texerunt, atque ita conuelatis pudendis, videbātur sibi feliciores, qui inuenissent quo prius carebant. Mox cum Deus in hortum veniisset. Adamus antea familiariter cum Deo colloqui solitus, conscius sibi iniustitiæ secedebat. Deus autem miratus causam scitabatur, quid ita prius delectatus sua cōsuetudine, nūc fugitaret ac latitaret. Illo verò tacente præ conscientia non seruati præcepti, Deus ita infit: Equidem prospexerā vobis, quomodo vitam felicem omnísq. mali expertē viueretis;

Genesis ii.

Genesis iii.

nulla noua cura in animum solicitari, omnib. quæ cunq; ad vsum ac voluptatem conferunt, sua sponte vobis prouenientib', mea vnius prouidentia citra omnem vestrum laborem aut solicitudinem: quib. fruentes vos neq; senectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quàm longissimè proferretur: tu verò hanc meam sententiam ludibrio habuisti, mandato meo contempto. nõ enim propter bonũ aliquod taces, sed propter malam conscientiã. quare & senectus ocyor superueniat, & vita vestra minus sit diuturna. Adamus autem excusabat peccatũ, & iram Dei deprecabatur, culpam in vxorẽ referens, & dicens, ab illa deceptum se peccauisse: at illa serpentem accusabat. Tum Deus mulctauit cũ, quòd muliebri consilio cessisset: terrámque nullos posthac fructus sponte proferre iussit: laborantib' autem & operæ atritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus castigauit, eo quòd ipsa à serpente decepta Adamũ eisdem dolis illectum in calamitates cõiecisset. quin & serpenti vocem ademit, iratus ob malitiam qua erga Adamum est vsus: venenúmq; linguæ eius indidit, & hostem eorum declarauit: admonuitque, caput eius plagis impetendum esse, tũ quòd in hoc pernicies hominis sita sit, tũ quod ipsa bestia hoc pacto facillimè opprimatur: ad hęc pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impositis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem transtulit.

Cap. III.

De posteritate Adami, & decem eratibus vsque diluuium.

Genesis 4. NAti sunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus est Cain, quod interpretatur acquisitio: Abel autem secundus, ea vox luctum significat. Natæ sunt eis etiam filiæ, Hi fratres suis quisq; studiis intenti erant. Abel iustitiã colebat, & omnib. actionibus suis Deũ præsentem ratus, virtuti operam dabat. pastoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam pessimus esset, lucrúmque solum spectaret, terram quoq; arare primus excogitauit: ac postremo fratrem etiam interemit tali de causa. Quum visum eis esset sacrificare Deo, Cain agri & arborũ fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius sacrificium Deo fuit acceptius, quòd sponte naturæ genitis constaret, quàm ea quæ homo auarus & industrius per vim quandam à natura extorserat. ideo Cain ægrè ferens prælatum sibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clàm fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbinam esset. multis enim diebus se non vidisse eum, quem reliquo omni tẽpore cũ ipso versari animaduertisset. Tum Cain anxius, nec habens quod responderet Deo, primum se quoque demirari ait, quî factum sit, quòd frater nusquam compareat. Instante verò Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit se pædagogum fratris, aut rerũ eius obseruatorem esse. Tum Deus coar-

Α μαθήσας ἔθυεν ἀμφοῖν τὰ φυόμενα· ἔφερεν ὁ μὲν ἐκ τῶν ἰδίων καρπῶν ἀπαρχὰς τῷ θεῷ, ὁ δὲ ἐκ τῶν ἀγέλων τὰ πρωτόγονα καὶ τὰ πίονα τῶν ἐν τῇ ποίμνῃ· ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τούτοις μᾶλλον ἐτέρπετο ὁ θεὸς τοῖς ἀπὸ τῶν ἀγέλων ἢ τοῖς ἀπὸ τῶν καρπῶν, ἐκ τούτου τὸν μὲν ἔσχεν ἐν ζηλοτυπίᾳ, τὸν δὲ ἐν ἀγάπῃ· καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τῷ φθόνῳ καὶ τῇ ζηλοτυπίᾳ ἀπεκτόνει, τὸν δὲ λόγον οὐκ ἀπέκτεινε μάτην· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπόκρυφα ἐμήχανατο, ἐπὶ τῷ μὴ ἁλῶναι, ἐπὶ τοῦτο ἐλθὼν ὁ θεὸς ἔτασεν αὐτὸν ἐπερωτῶν· ὁ δὲ ἀγνοεῖν ἔφασκε τὸν ἀδελφόν· ἐπὶ τούτοις ἐμέμφετο ὁ θεὸς τὸν ἀδελφοκτόνον, ὡς ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ μὴ ἐπιμεληθέντα· ὁ δὲ ἀπορῶν ἔλεγε, τί γὰρ ἐγὼ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπιμελητὴς ἢ φύλαξ ἐτάχθην; ἐπὶ τούτοις ὀργισθεὶς ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ ἀναισθησίᾳ τοῦ ἀδελφοκτόνου, καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τῇ ἀσεβείᾳ καὶ ἀθεΐᾳ τῇ εἰς τὸν ἀδελφὸν ἐπὶ τῇ γῇ ἐποίησε στένοντα καὶ τρέμοντα, καὶ πᾶσαν ἐπ' αὐτῷ τὴν ἁμαρτίαν ἔσεσθαι προεῖπε, καὶ τὸν θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυμνῶσιν καὶ τὸ ἀγνόημα αἰτιώμενον, καὶ λέγον ὡς αὐτὸς ἐξαπατηθεὶς ἁμάρτοι· εἰ δὲ καὶ ἐπιτηρήσει τὸ ἁμάρτημα, ἑπτὰ ἐκδικήσεις ἐπάξει· ἐὰν δὲ ἄλλος τις αὐτὸν ἀποκτείνῃ, ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ ἐκδικήσεις ἐπάξει· ἐπὶ τούτοις ἐλεήσας ὁ θεὸς τὸν ἀδελφοκτόνον, καὶ τὸν μὲν ἐκ τῆς γῆς ἀναστήσας ἐπὶ τὸ ἀμείνω ἐκόμισε, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ ἁμαρτήματι ἀπειλὴν ἐξέπαυσεν, οὐκέτι ἐπάξειν ἐπαγγειλάμενος· ἐπὶ τούτοις ὁ Κάϊν ἀπελθὼν ἐκ τῆς ἐδέμ, ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὰς μοίρᾳ τῆς γῆς κατῴκησε, καὶ γυναῖκα ἔγημε, καὶ παῖδα ἐγέννησε τὸν Ἐνώχ· καὶ πόλιν ἔκτισε, καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ παιδὸς ἐκάλεσε· καὶ ἐγένοντο ἐκ τούτου γενεαὶ δέκα· ὁ δὲ Ἐνὼχ ἔσχε τὸν Γαϊδάδ· ὁ δὲ τὸν Μαλελεήλ· ὁ δὲ τὸν Μαθουσάλαν· ὁ δὲ τὸν Λάμεχ· ὁ δὲ ἔσχε δύο γυναῖκας, τὴν μὲν Ἄδαν, τὴν δὲ Σελλά· καὶ τῇ μὲν Ἄδᾳ ἔτεκε τὸν Ἰάβηλον καὶ τὸν Ἰουβάλην· τῇ δὲ Σελλὰ τὸν Θοβέλην καὶ τὴν Νοεμᾶν· ὁ δὲ Ἰάβηλος ἐγένετο ἀρχηγὸς τοῖς σκηνὰς καὶ ποίμνας ἔχουσι καὶ νομὰς ἐπιζητοῦσιν· ὁ δὲ Ἰουβάλης ἐπὶ τὴν μουσικὴν ἐτράπη· ὁ δὲ Θοβέλης τὴν τῶν σιδηρείων καὶ χαλκείων ἐπιστήμην ἐξεῦρε· καὶ ἡ Νοεμᾶ ἐκαλλωπίσατο πρώτη· ἐπὶ τούτοις ὁ Λάμεχ ἔσχε γυναῖκας δύο, τὴν μὲν Σελλὰ τὴν δὲ Ἄδαν· καὶ τῇ μὲν Σελλὰ ἔτεκε τὸν Τουβὰλ καὶ τὸν Ἰαβάλ· τῇ δὲ Ἄδᾳ ἔτεκε τὸν Ἰωβὴλ καὶ τὸν Ἰωβάβην· καὶ ἐγένοντο ἐκ τούτου γενεαὶ δέκα· ἐπὶ τούτοις ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ τῶν ἀνθρώπων κακουργίᾳ καὶ τῇ τελεωτάτῃ βάσει τῇ ἁμαρτανομένῃ ἐσοφίσατο. τὰ δὲ ὧν τὸν αὐτὸν δόγμα συνεστήσατο, καὶ ὡς ἐν ἑνὶ σώματι ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν θεὸς παῖδας ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῖς ἐποίησεν, μετατίθεις τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς ἕτερον τόπον.

B

C

D

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ τῶν ἀπὸ Ἀδὰμ καὶ Εὔας γενομένων θρεμμάτων καὶ τῶν κατακυσμοῦ.

Γίνονται δὲ αὐτοῖς καὶ παῖδες ἄῤῥενες δύο. ἐπωνομάσθη δὲ αὐτῷ ὁ μὲν πρεσβύτερος, καΐν· ὅπερ ἐστὶν ἡ τοῦτο σημαίνει μεθερμηνευόμενον τὸ κτῆμα· ὁ δὲ ἄβελος ἢ ὁ λύπης σημαίνει ἢ πένθος τοῦτο γὰρ ἐστὶ δηλοῦν· ἦσαν δὲ αὐτοῖς καὶ θυγατέρες· οἱ μὲν οὖν ἀδελφοὶ ἐγένοντο διάφοροι τὰ ἐπιτηδεύματα. ἄβελος μὲν γὰρ ὁ πρεσβύτερος δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο, καὶ πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἐπιτελουμένοις παρεῖναι τὸν θεὸν ἐνόμιζεν, ἀφ' οὗ ἐγεννήθη. ποιμενικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτῷ. καΐν δὲ ἦν, πάντα ἄλλα ποιεῖν ἐπιτήδειος ὢν, καὶ γῆν τε ἀρόσιμον ἐποίησε πρῶτος καὶ τὴν ἀπὸ τῶν καρπῶν τροφὴν ἐπορίσατο πρῶτος· καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τοιαύτῃ αἰτίᾳ. θυσιῶν τῷ θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲν καΐν ἀπὸ τῶν γεωργίας καὶ τῆς γῆς καρπῶν ἐπήνεγκεν· ἄβελος δὲ ἀπὸ τῶν ἀγελῶν καὶ τῆς ποίμνης τὰ βοσκήματα· ὁ θεὸς δὲ τούτῳ μᾶλλον ἥδεται τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις καὶ κατὰ φύσιν γεγονόσιν τιμώμενος, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοῖς κατ' ὀλίγον αὐξηθεῖσι πλουτίζει καὶ βίαι πεφυκόσιν ἄνθρωποις παρεξωλισθεὶς δὲ τῇ προσοχῇ τῶν ἄβελος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀφανοῦς, λήσειν ὑπελάμβανεν· ὁ δὲ θεὸς σοφίσεται τὸ ἔργον

E

F

ἦλθεν πρὸς τὸν καΐν, εἶδε τὸ ἀδελφοῦ πυθανόμενος, πόσοι εἶεν πολλῶν ἤδη ἡμερῶν οὐκ ὄντα αὐτόν, τὸν ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν διατρίβοντα. ὁ δὲ καΐν ἀποκρυπτόμενος, καὶ οὐκ ἔχων ὅπως λόγοις πρὸς τὸν θεὸν ἀμηχανεῖν μᾶλλον καὶ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ ἀφανὲς, δεῖν παιδαγωγοῦ μοι βλεπομένου παρεξωλισθεὶς δὲ τῇ θεοῦ λανθανούσῃ ἐγκειμένῃ καὶ πολυπραγμονούσῃ, οὐκ οἶδ' ὅπως ἐλεγχθείς· ὁ δὲ θεὸς πολυπόθητον ἔλεγεν εἶναι τὸν

guit

A gum Cain parricidij, miratus se diuum, quòd nega-
rem se quicquam de fratre scire, quem ipse interemisset, & supplicium quidem quod cæde commeruerat ei remitteret, sacrificio placatus ne grauius in supplicem sæuiret: sed malè ominatus ei & posteris ipsius, vsque septimam progeniem punituros se esse comminatus: & ex illa regione extorrem vnà cum vxore fecit. Illo autem timente, ne obuersans in feras incideret, atque ita periret, secutu esse iussit quod ad hoc periculi attinet; & impunè terras peragrare: & signo ei indito quo noscì posset, abire procul iussit. Cain autem multas regiones vnà cum vxore emensus tandem Naida condidit: ab loci nomen est: atque illic sedem optauit, vbi etiã liberos procreauit. Cæterum tantum abfuit vt hac castigatione in melius viram mutauerit, vt pelor etiam sit factus, suis voluptatibus vel cum alioum iniuria indulgès: & facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunque latrociniorum & nequitiæ sociis, magister illis ad facinorosam vitã est effectus. Adhæc simplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis mensuris & ponderib. immutauit, puritatémque sinceritatẽ & generositatem ignaram tabu artium in nouam quãdam versutiam deprauauit. Primus agrorum termi-
nos fixit, vrbémque extructam & communitã coactis in vnũ domesticis & clientib. inhabitandã tradidit. Enosæ nomine impositio ab Enoso liberorum natu maximo. Is Iaredũ genuit, ex quo Malaleel, & ex eo deinceps Mathusala est progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit septuagin-
ta & septem, ex duab⁹ susceptos vxoribus, Sella & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis constructis pastorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal verò germanus eius musicę operam dedit, psalteriúmque & citharam inuenit. Thobel autẽ vnus ex altera vxore prognatorum viribus excellens rẽ militarem egregiè tractauit, quius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem sibi comparauit. quin & æratiam primus est commẽtus, & filiæ factus est pater vnius, nomine Naamæ. Porrò Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas se exoluturum parricidij à Caino perpetrati, vxorib⁹ suis hoc indicauit. Cæterum superstite etiam tum Adamo, Caini soboles teeleratissima euasit, dũ posterior quisq; sit deterior, nec solum imitatur priorum vitia, sed & superat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando: & qui à cædibus abstinebant, alioquin auarè & superbè inter suos viuebãt. Adamus autem qui primus è terra factus, vt ad illũ oratio nostra recurrat, posteaquàm Abel esset mactatus, & Cain propter cædem solum vertisset, procreandis liberis operam dedit, quòd magno prolis desiderio teneretur, annos iam natus triginta supra ducentos: quibus cum accessissent septuageni, tandem vita defunctus est. ex huius liberis quos complures habuit, fuit etiam Sethus. sed quia de aliis longum esset narrare, de solo Setho mentionem faciam. hic à patre educatus, vbi eò ætatis venit, vt iam quod rectum est discernere valeret. virtutis studiis se totum dedidit: & cùm ipse vir optimus euasisset, etiam nepotes sui similes post se reliquit. qui quoniã erãt omnes bona indole prediti,

& patriam absque seditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt: & sideralem scientiam ac cœlestium rerum cognitionem excogitauerunt, ne autem inuenta sua ex hominum notitia dilaberentur, & prius perirent quam pernoscerentur, scientes Adamum vniuersalem rerum interitum præcecinisse, vnum incendio, diluuio alterum, excitatis duabus columnis vtrique sua inuenta inscripserunt: vt si lateritiam diluuio deleri contingeret, lapidea superstes hominibus discendi copiã faceret, & quæ inscripta continebat, spectanda exhiberet, aiunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris temporibus extat in terra Syria.

Cap. IIII.

De diluuio. & quomodo Noe in arca cum familia seruatus habitarit in campo Senaar.

Genes. 5. 6. IN hũc modum per septem generationes perseuerauerunt vnum Deum colentes omnium rerũ Dominum, semperque virtutis respectum habentes. Procedente dein tempore à patriis institutis degenerarunt, neque humana iura seruantes, neq; Deo consuetos honores persoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerãt, postea duplo maiore studio malitiam consectabantur: atque ita Deũ infensum sibi reddiderunt, nam multi angeli Dei cum mulieribus congressi progeniẽ procreauerũt insolentem, & fiducia roboris omne ius & fas cõtemnẽtem: quorum facinora nõ absimilia his quę de gigantib. Græci memorant, posteritati sunt tradita. Noë autem facta eorũ molestè & indignè ferens, suadebat vt in melius voluntates ac opera sua transmutarent: verum cum videret illos sibi non parere, totósque viciorum dulcedini succumbere, veritus ne & se & familiam suam interimerent, secedens cum suis in aliam regionem migrauit. tum Deus viri iustitia delectatus, non eius solum seculi homines extremæ malitiæ damnauit: sed cum decreuisset vniuersum humanum genus extinguere, aliúdque nouum & à viciis purum instaurare, primum vitam eorum breuiore spatio circũscripsit, & abrogata longæuitate intra centum & viginti annos coërcuit, dein continentem terrã in pelagi faciem transmutauit, atque ita genus illud aboleuit vniuersum. Noë autem solus est seruatus, diuino oraculo viam euadendi & rationem edoctus talẽ. Arcam quatuor contignationum exstruxit longitudine cubitorum ccc. latitudine l. patẽtem in altũ cubitos xxx. in eam cum matre liberorũ suorũ, eorúmq; coniugib. conscendit: impositis prius quę ad vitam sustentandam forẽt vsui, & omne genus animantib. ad seminarium cõseruandum iugatim pro sexus ratione introductis, & quibusdam ex his septenarium vsq; numerum. erat autem arca tam tecto quàm lateribus firmis contra omnem vim tempestatum, & vndarum insultum. In hunc modum seruatus est Noë cum familia, gentis successione ab Adamo decimus. nam Lamecho est genitus, cui pater fuit Mathusala. hic autẽ Enochi fuit filij Iaredi, Malahelo geniti, qui cũ pluribꝰ fratribꝰ ex Cainane prognatꝰ fuerat Enosi filio. Enosꝰ verò Sethi filius erat, Adami nepos. contigit autem hæc vastitas anno ętatis Noë sexcẽtesimo, mẽse secũdo,

γων τε τὴν αὐτὴν ἀσφάλειαν κατωικηκότες, ἀδιαμόνητον μακρὸν αὐτοῖς ἀχεῖ πλοῦτος ἀνοκόλουθον εὐροηκότες. σοφίαν τε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. καὶ ἵν' ἡ τοῦ μὴ διαφθείρειν τοὺς ἀριθμοὺς τὰ ἀφανισμὸν, μὴ ἢ πρὸς ἐκ γνώσεως ἐλθεῖν φθαρῶσιν, τοιοῦτος αφανισμὸν ἀδάμας τῶν ὅλων ἐσεσθαι, τὸν μὲν κατ' ἰσχὺν πυρὸς, τὸν ἕτερον δὲ κατὰ βίαν καὶ πλῆθος ὕδατος, στήλας δύο πεποιήκασι, τὴν μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δὲ ἑτέραν ἐκ λίθου, ἀμφοτέρας ἐπιγράψαι τὰ ἀφανισμένα. ἵνα κατὰ τὸν πλινθίνης ἀναπεισθεὶς τοῦ τε ἐπομβρίας καὶ λιθίνη μένουσα φθορὰν μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγκεχαραγμένα δηλοῦσα. καὶ πλινθίνη δὲ ὑπ' αὐτῶν ἀναπεφανται. μένει δὲ ἄχρι τοῦδε καὶ τὴν συρίαδα.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο. καὶ ὅτι τοῦτον ὑπὸ θείας ἀρετῆς μὴ ἀπὸ σωτηρίαν κατέφυγεν ὁ τῆς σπορᾶς κτίστης.

Καὶ ὅτοι μὲν ἐπὰ γενεὰς ἑπτὰ μέμενον θεὸν ἡγεμόνα διατοῦτον ἔχοντες τῶν ὅλων καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν ἀποβλέποντες. εἶτα προϊόντος τοῦ χρόνου, μετεβάλλον πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τῶν παρόντων ἐπισφαλῶς, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἐπὶ τῷ θεῷ παρέχοντες, μήτε πρὸς ἀνθρώπους δικαίως ποιούμενοι λόγον. ἀλλ' ἰὼ πρότερον εἶχον τῆς ἀρετῆς ζήλωσιν, διπλασίονα τῆς κακίας τότ' ἐπιδεικνύμενοι δι' ὧν ἕκαστον εἶδον αὐτοὺς τὸν θεὸν ἐξαπολιμοῦσιν. πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεοῦ γυναιξὶ συμμιγέντες, ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας, καὶ πάντος ἀφροσύνας καλοῦ, ὧν ἢ δύναμει πεποίθησιν. ὁμοίως τοῖς τῶν γιγάντων τετολμῆσθαι λεγομένοις ὑφ' ἑλλήνων, καὶ ὅτοι δράσαι φασὶ δεινά). ὁ ναῦς δὲ τοῖς ὑπ' αὐτῶν περιτομένοις δυσχερεῖαν καὶ ἀληθῶς ἦχεν, ἐπειδὴ τὸ κρεῖττον τῆς ἀρετῆς καὶ τὰς περὶ ἐξεις μεταφέρειν. οἱ δὲ οὐκ ἐνδιδόντας ἀλλ' ἰσχυρῶς τοῦ τῆς ἡδονῆς τῶν κακῶν κρατεῖν χάριν, δίσσας καὶ μὴ φονεύσαντας αὐτὸν μὴ γυναικῶν καὶ τέκνων, καὶ τῶν τούτοις οἰκείων, ἐξεχώρησε τῆς γῆς. ὁ δὲ θεὸς τοῦτον μὲν τὴν δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκασε δὲ οὐκ ἐκεῖνον μόνον τὴν κακίαν, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον τότ' δόξαν αὐτῶν διαφθεῖραι, καὶ ποιῆσαι γῆνος ἕτερον πονηρίας καθαρὸν βλαστημόμενος αὐτῷ τὸν βίον, καὶ ποιήσας ἐπὶ ἐκ ὅσα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τὸ ἤπειρον μετέβαλε. καὶ οἱ μὲν ἄτες ἀφανίζονται πάντες ναῦς δὲ σώζεται μόνον, τὸν δικαιοσύνῃ μηχανὴν αὐτῷ καὶ πόρον πρὸς σωτηρίαν τοῦ θεοῦ, τοιοῦτον. λάρναξ τετράστεγον κατασκευάσας, τὸ μῆκος πηχῶν διακοσίων, πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος, καὶ διάκοντα βάθος, εἰς ταύτην σὺν τῇ μητρὶ τῶν παίδων καὶ ταῖς τούτων γυναιξὶν ἐνέβη, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ἐπικουρήσειν ἐμέλλεν ἐνθέμενος, ζῷα τε παντοῖα πρὸς διατήρησιν τοῦ γήνους αὐτῷ, ἑρπετά τε καὶ θήλεα συνεισεβαλλόμενος, ἄλλά τε τούτων ἐπαπλασίονα τὸ ἀριθμόν. ἡνίκα δὲ ἡ λάρναξ τοῖς τε τοίχοις καρτερὰ καὶ τὸ ὄροφον, ὡς μηδαμόθεν ὑπὸ πλύζεσθαι, μηδὲ ἁπτεσθαι τοῦ ὕδατος βίας. καὶ ὁ νῶχος μὲν οὕτω μὴ τῆς οἰκείων διασώζεται, ἦν δὲ αὐτὸς μὲν, ὑὸς ἀδάμου δίκαιος. λαμέχου γὰρ ἦν υἱὸς, οὗ πάτηρ ἦν μαθουσάλας. οὗτος ὃ ἦν τοῦ ἐνώσου τε ἰαρέδου, μαλαλήλου δὲ ἰαρέδος ἐγένοντο, ὃς ἐκ καΐου τεκνοῦται τε ἐνώσου σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν. ἐνώσος δὲ σήθος υἱὸς ἦν τοῦ ἀδάμου. σωίθη δὲ τοῦτο τὸ πάθος καὶ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἦλθε νώχε τὴν ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δευτέρῳ,

qui

δίου μετονομασθέντα λεγομένου. χρῶνται δὲ τῷ
ἐνιαυτῷ. οὗτος γὰρ αἰγυπτίοις τὸν ἑαυτῶν κατα-
τεταγμένος. μουσαῖος δὲ τὸν νισὰν ὃς δὴ ξανθικὸς, μῆνα
πρῶτον ἔθετο τῶν ἑορταῖς ὡρίσεσιν, ἐπεὶ τὸν ἐξ αἰγύπτου
τοὺς ἑβραίους ἐποιήσατο ἀγωγήν. ἤρξατο δ' αὐτοῖς καὶ
ἅπασι τοῖς εἰς τὸ θεῖον ἡμᾶς ἥκειν. ὅτι μὴ τοῖς ἐνιαυ-
τοῖς καὶ ταῖς ἄλλαις διοικήσεσιν, ἐπὶ πρῶτον κόσμον
μεταλλάξει. τῶν δὲ ἐπομβρίαν ἀρξαμένην φησὶν ἑβ-
δόμῃ τοῦ μετωνομασμένου μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνος ἦν ὅτος
ἀπ' ἀδάμου τοῦ πρώτου γενομένου ἐπὶ τὴν ἐπιβολὴν διχι-
λίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἐξ. ἀναγέγραπται δ' ὁ
χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, σημειωμένων μὲν πολλῶν
ἀκριβείας ἕνεκα καὶ τοῦ τὰς ἡλικίας καὶ τὰς τελευτὰς. ἀδάμῳ μὲν ἐνιαυτὸς ἦν ἤδη
καὶ ἑκατοστὸς ὅτε γεγόνει, παῖς σὴθος γίνεται. ὃς ἐνα-
κόσια μὲν καὶ ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη. σὴθος δὲ καὶ
πέμπτον καὶ ἑκατοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν ἔνωσον. ὃς δι-
έζησε ζῶσας ἔτη καὶ ὀκτακόσια, καὶ ταῦτα τῷ παιδὶ τὸν
τῆς προφυλακῆς ἐπιμέλειαν ἐκδεδίδωσι, τελευτή-
σας αὐτὸν ὡσεὶ ἑκατοστὸν καὶ ἑβδομηκοστὸν ἔτος ἔτος ἐ-
βίωσεν ἔτη πάντα πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις. καϊνᾶς δὲ
βιοὺς δέκα καὶ ὀκτακόσια, μαλίπλεον ἢ ἔχειν ἔτι γε-
νόμενον ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ὅθεν ὁ μαλίπλεος ζή-
σας πάντα πρὸς ἐννενήκοντα καὶ ὀκτακοσίοις ἐτελεύτησεν
ἰαρέδου καταλιπὼν υἱόν. ὃς ἔτος ἐγένετο δεύτερον καὶ ἑξηκο-
στὸν καὶ ἑκατοστὸν γενόμενος, ἐγέννησεν ἔνωχον οἷς δύο καὶ
ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις βιώσαντα. ἔνωχον δὲ ὁ
υἱὸς ἀφανὴς γενηθεὶς ὡσεὶ ἔτη δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ
ἑκατὸν τῷ παρ' ὃς αὐτῷ συγχρόνου, ἔτος ζήσας πέν-
τε καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς
τὸ θεῖον. ὃν δὴ καὶ τελευτὴν αὐτοῦ ἀναγεγράφασι μα-
θουσάλας ὃ ἔνωχον παῖς καὶ ἔτος αὐτοῦ γεγονὼς
ἑβδομον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἑκατοστὸν, λάμεχον υἱὸν ἔσχε,
ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια. ᾧ τὴν
ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτὸν καταχὼν ἔννοια καὶ
ἑξήκοντα ὅτι ἐνακοσίοις. λάμεχος δ' ἀρξας ἑπτὰ ὅτι
ἑπτακοσίοις ἔτεσι, νεῶτον τῷ μετρημάτων ὅπου δύνυ-
σιν μετρεῖται τὸν υἱὸν, ὃς λαμέχῳ γηρύμενος, δεύ-
τερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος λευκὸν ἐνακοσίοις ἔτεσιν
ἤρξατο μετρημάτων. ταῦτα σωναγόμενα τὰ ἔτη, τὸ
μετρηθὲν συμπληροῖ χρόνον. ἐξετάζετω δ'
μεδεὶς τὰς τελευτὰς τῷ ἀνδρῶν, τοῖς δὲ αὐτῷ παι-
σὶν καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν
βίον, ἀλλὰ τὰς γηρύσεις αὐτῷ μόνον ὁράτω. ἐπισπο-
μένου δ' τοῦ θεοῦ, καὶ ὕδατ ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡ-
μέρας τεσσαράκοντα ὅλαις κατέφερετο ὡς ὅτι πή-
χεις πέντε καὶ δέκα τελείως ὑπερέχον. καὶ δ' τοῦ τὸ
αἴτιον τὸ μὴ ἀφανισθῆναι πλείονας φυγῆς ἀφορμὴν
αὐτοῖς ἔχοντας. παυσαμένου δ' τοῦ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο
ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ ἀφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκον-
τα ἐκείνοις μὲν ἑβδόμῳ, ἰσταμένου δ' μὲν ἑβδόμῳ. ἔσπευ-
δεν τῆς λάρνακος ὡσεὶ ἄκραν τινὰ ὀρῶν σαθείσης καὶ
τῷ ἀριθμίαν, σωσεὶς ὁ ναῦς, ἀνοίγῃ ταύτῃ. καὶ
θασάμβους μὲν βραχεῖαν ὡσεὶ αὐτοῖς, ἐπεὶ χρη-
στέρας ἤδη γεγονὼς ἐλπίδος, πρέμει. ὀλίγαις δ' ὕστε-
ρον ἡμέραις μᾶλλον ὑποχωρησάντος τοῦ ὕδατος, με-

qui Dius à Macedonibus vocatur, ab, Hebræis
Marſonane. ſic enim Ægyptij diſtinxerunt annum.
Moſes autem Niſan qui eſt Xanthicus, menſem
primum in ſuis faſtis ordinauit, quòd per hunc
Hebræos ex Ægypto eduxiſſet. eundem etiam om-
nium quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium
fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum vena-
lium, reliquámque diſpenſationem anni attinet,
nihil de priſtino ritu innouauit. Vim autem im-
brium cœpiſſe ait vigeſima ſeptima iam dicti mẽ-
ſis, poſt annum ab Adamo primo homine bis mil-
leſimum ſexcenteſimum quinquageſimum ſextũ.
hoc ſpatium temporis relatum eſt in ſacros codi-
ces, diligenter annotantibus priſcis illuſtrium vi-
rorum tam natales quàm obitus. Adæ ſiquidem,
qui nongentos & triginta vixit annos, cum eſſet
triginta & ducẽtorum annorum, Sethus filius na-
tus eſt. Sethus autem ducenteſimo & quinto anno
genuit Enoſum. qui dum quinque & nongentis
vixiſſet annis, Cainano filio ſuo rerum curam tra-
didit, quem genuerat anno centeſimo nonageſi-
mo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan
cum vixiſſet decem & nongentis annis, Malaleh-
lem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis
centeſimo ſeptuageſimo. Iſte Malalehel cum vixiſ-
ſet quinque ac nonaginta & octingẽtis annis, de-
functus eſt, Iaredum filium derelinquens, quẽ ge-
nuit quum ſexaginta duorum & centum eſſet an-
norum. cui nouem & ſexaginta & nõgentis annis
viuenti, Enochus filius ſucceſſit, natus cum ſexa-
ginta duorum & centum annorum pater eius exi-
ſteret. qui exactis trecentis ſexaginta quinque an-
nis, diſceſſit ad Deum: vnde finis eius non inueni-
tur eſſe conſcriptus. Matuſala autem Enochi filius,
quinto ei & centeſimo natus anno, Lamechum fi-
lium habuit quum eſſet annorum octoginta ſeptẽ
& centum: cui tradidit principatum, quem ipſe te-
nuerat annis nongentis ſexaginta & nouem. La-
mechus autem cum habuiſſet principatum annis
ſeptingentis & ſeptem, Noë filium ſuũ rebus præ-
fecit: qui de Lamecho natus eſt agente annũ ætatis
ſecundum & octogeſimum ſupra centeſimũ. quiq;
quinquaginta & nongentis annis rerum admini-
ſtrationi præfuit. Hi anni in vnam ſummam con-
tracti ſuprà ſcriptum tempus conficiunt. Non ſunt
autem diſquirendi obitus virorum illorum: cum
liberis enim ſuis agebant vitam eámque vſque ad
ipſorum nepotes extendebant: ſed natales tantũ eo-
rum in hac ratione ſunt ſpectandi. Cæterum Deus Genes. 7. 6.
ſigno dato imbres emiſit: qui cum nonaginta con-
tinuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua
ſuper terram extitit: quæ cauſa omnem ſalutẽ ade-
mit, non habentibus quò ſe in tutum reciperent.
centeſima autem & quinquageſima die poſtquàm
pluere deſiit, tandem cœperunt aquę ſidere, menſe
ſeptimo, vicesimoſeptimo die menſis. deſtituta de-
inde arca in vertice montis cuiuſdam in Armenia,
ſentiens hoc Noë, aperuit eam: & videſ circa ipſam
aliquantulum terræ, meliore ſpe concepta pauli-
ſper quieuit. mox poſt paucos dies magis recedẽ-
te aqua, emiſit coruum, cupiens cognoſcere ſi qua
alia parte terrarum aquæ deceſſiſſent, vt tutò ex-
ſcendere poſſet. at ille comperto totum adhuc ſta-
gnare, ad Noë eſt reuerſus. is poſt ſeptem dies co-

δόσι κόρακα, βουλόμενος μαθεῖν εἰ καὶ τὸ ἄλλο τῆς γῆς ἐπελελειμμένον ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἀσφαλές ἐστιν ἤδη
πρὸς ἔκβασιν. ὃ δὲ πᾶσαν ὁδὸν ἐπὶ λιμναζομένῃ, πρὸς ναῦν ἐπανῆλθε. μὴ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ ὡσεὶ πάλιν

lumbam ad explorandum terræ statum emisit. quæ cum lutata & frondem oliuæ ferens rediisset, intellecto terram à diluuio iam esse liberatam, postquam alios septem dies exspectasset, animantes ex arca emisit: & ipse quoque cum liberis egressus, mactatis Deo victimis, epulabatur vna cum familia. Apobaterion, id est egressorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ historiæ scriptores, & in his Berosus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, sic fermè scribit: Fertur autem & nauigij huius pars in Armenia apud mõtem Cordyæorum superesse, & quosdam bitumen inde abrasum secum reportare: quo vice amuleti loci eius homines vti solent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum scripsit, & Mnaseas, & alij plures. quin & Nicolaus Damascenus lib. xcvi. de his rebus narrat in hæc verba: Est super regionem Minyarum magnus mõs in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore seruatos ferunt, & quendam arca vectum in huius vertice hæsisse, ac reliquias lignorum eius longo tempore durauisse. qui fortassis is fuit, de quo etiam Moses scribit Iudæorum legislator.

Gene. 8. Noë autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus, per singulos annos terram inundaret, victimis incensis precabatur vt in posterum pristinus rerum ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam vniuersum animalium genus in salutis periculum adduceretur: vtque affectis merito supplicio scelestis, parceret innocentibus, quos ipse superstites esse voluerit, & sua sententia absoluerit. alioqui miseriore conditione ipsos fore & grauius damnatos, si non in vniuersum incolumes alteri diluuio reseruarentur, & prioris pauorem ac spectaculum perpessi, & posterioris exitio destinati. orabat igitur, acciperet sacrificium propitius, néve vllam posthac tantam iram contra terram conciperet: vt operibus suis eam excolerent, & vrbibus exstructis feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes quibus ante cataclysmum fruebantur, & ad extremam senectutem longæuitatémque, qualis maiorum suorum fuerat, peruenientes.

His precibus finitis, Deus iustitia viri delectatus, votis eius annuit, negans se deletis interitus autorem fuisse: sed ipsos sibi suapte malitia debitas pœnas acciuisse. Si enim deletos cuperet, nunquam in hanc vitam eos introducturum fuisse. Potius enim esse ne dare quidem vitam, quàm eos quibus dederis perdere. sed continuis, inquit, contumeliis quibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me vindictam de se sumere. non sum autem posthac tam iracunde pœnas peccatorum exacturus, præsertim te deprecatore. quòd si quando maiores tempestates concitauero, cauete expauescatis ob vim imbrium. nunquam enim in posterum aquæ terram sunt inundaturæ. Gene. 9. Iubeo tamẽ vt ab humana cæde puras manus abstineatis, & qui cõtrà fecerit, seuerè puniatis. aliorũ animalium vsum ad voluntatem ac libitum vestrũ permitto.

τὸ γνῶναι τὸ περὶ τὴν γῆν προσεσταλμένον. ὑπελθούσης δὲ πεπηλωμένης αὐτῆς, καὶ θαλλὸν ἐλαίας κομιζούσης, καὶ μαθὼν τὴν γῆν ἀπηλλαγμένην τοῦ κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῷα τῆς λάρνακος ἐξαφίησιν. αὐτός τε μετὰ τῆς γενεᾶς προελθὼν, καὶ θύσας τῷ θεῷ, συνευωχεῖτο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον τὸν τόπον τοῦτον Ἀρμένιοι καλοῦσι. ἐκεῖ γὰρ ἀνασωθείσης τῆς λάρνακος, ἔτι νῦν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα ἐπιδεικνύουσι. τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μέμνηνται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράψαντες, ὧν ἐστι καὶ Βηρωσὸς ὁ Χαλδαῖος. διηγούμενος γὰρ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν, οὕτω πως διέξεισι. λέγεται δὲ καὶ τοῦ πλοίου ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῶν Κορδυαίων ἔτι μέρος τι εἶναι, καὶ κομίζειν τινὰς τῆς ἀσφάλτου ἀφαιροῦντας. χρῶνται δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τοὺς ἀποτροπιασμούς. μέμνηνται δὲ τούτων, καὶ Ἱερώνυμος ὁ Αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν Φοινίκων συγγραψάμενος, καὶ Μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πλείους. καὶ Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς, ἐν τῇ ἐνενηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων οὕτως. ἔστιν ὑπὲρ τὴν Μινυάδα μέγα ὄρος κατὰ τὴν Ἀρμενίαν, Βάρις λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ λόγος ἔχει περισωθῆναι. καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχούμενον, ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν ὀκεῖλαι, καὶ τὰ λείψανα τῶν ξύλων ἐπὶ πολὺ σωθῆναι. γένοιτο δ' ἂν οὗτος ὅν τινα καὶ Μωϋσῆς ἀνέγραψεν ὁ τῶν Ἰουδαίων νομοθέτης. Νῶχος δὲ φοβούμενος μὴ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπικλύζῃ τὴν γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων καταψηφισάμενος, ἱερὰ καύσας ἐδεῖτο τοῦ λοιποῦ τὸν θεὸν ἐπὶ τῆς προτέρας μένειν εὐταξίας, καὶ μηδὲν ἐπὶ τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' οὗ κινδυνεύσει πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζῴων γένος. ἀλλὰ τετιμωρημένον τοὺς πονηροὺς φείσασθαι τῶν διὰ χρηστότητα περιλειφθέντων, καὶ τὸ δεινὸν διαφυγεῖν κεκριμένων. κακοδαιμονεστέρους γὰρ τούτους ἔσεσθαι ἐκείνων καὶ χεῖρον καταδικασμένους, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, τηρηθεῖεν δὲ ἑτέρῳ κατακλυσμῷ, τοῦ μὲν προτέρου τὸν φόβον καὶ τὴν ἱστορίαν παθόντες, τοῦ δευτέρου δὲ τὴν ἀπώλειαν. δεόμενός τε οὖν αὐτὸν προσδέξασθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν ἔτι τὴν γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως τε τοῖς ἔργοις ταύτην προσλιπαροῦντες, καὶ πόλεις ἀναστήσαντες, εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν, καὶ μηδενὸς ὧν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρίας ἀπέλαβον ὑστερήσωσιν ἀγαθῶν, εἰς μακρόν τε τὸ γῆρας καὶ βίου μῆκος ὅμοιον τοῖς πάλαι ἐπερχόμενοι. Νῶχου δὲ ταύτας ποιησαμένου τὰς ἱκετείας, ὁ θεὸς ἐπὶ δικαιοσύνῃ τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπινεύσει αὐτῷ τὰς εὐχὰς εἰς τέλος ἄξειν, οὔτε τοὺς διεφθαρμένους λέγων αὐτὸς ἀπολέσαι, κακίας δὲ τῆς οἰκείας ταύτην αὐτοὺς ὑποσχεῖν τὴν δίκην. οὐ γὰρ ἂν εἰ γενομένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει παραγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον· σωφρονέστερον γὰρ εἶναι μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς χαρίσασθαι τοῦ ζῆν, ἢ δόντα τούτους διαφθείρειν. ἀλλ' οἷς ἐξύβριζον εἰς τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεβιάσαντό με ταύτην αὐτοῖς ἐπιθεῖναι τὴν δίκην. παύσομαι δὲ τοῦ λοιποῦ μετὰ τοσαύτης ὀργῆς τὰς τιμωρίας ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν εἰσπραττόμενος, καὶ πολὺ μᾶλλον σοῦ παρακαλοῦντος. εἰ δ' ἐπὶ πλεῖον ποτὲ χειμάσαιμι, μὴ δείσητε τῶν ὄμβρων τὸ μέγεθος· οὐ γὰρ ἔτι τὴν γῆν ἐπικλύσει τὸ ὕδωρ. παραινῶ μέντοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, καὶ δρῶντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας.

χηδαν ἢ τοις αλλοις ζωοις απασι προς ὁ βυλε-
αὐτ ἢ τας οψεις ἐχετε. διαφορας δὲ σπουδων, υ-
μεις εἰ πεπαυσαμενοι τε χυσεων ἢ νυκτὸς, ἢ ὁσα τ
μεταρσιον χωρον ἐχει ἢ φορεν, χωρις αἱματος. ἐν
τουτοις δὲ ἡ ψυχη σημαινω ὑμιν παυλαν ἐ-
σομενην τοις ἐιατη τιμη τιθεν ἱερων ἀποσημαινων τοξον
δὲ ἐν τοις νεφεσι ὀφθεν σημειον νομιζω. καὶ ὁ μὲν
θεος ἑαυτ ἐφατο ὑποχωρουντας ἀπαλλαττεσθ. νο-
μος ὁ βιοις μ τ ἐπιμηριαν πεντηκοντα ἢ ἑξακοσια
ἐτη, ἢ ποιητε τ χρονον τὸν ὑπ ἀμφοτερων ὁμολογουν,
τελουσι ζησας ἐτη ἀριθμον ἐνακοσιων ἢ πεντη-
κοντα. μισθὸς ὁ φορος ἡνιχ βιον, καὶ τ βεαχυτητα
τῳ ἐτει ἀζηλευ αμβαλων τ τῳ παλαιῳ, ὑδὲ δὴ
νομιζ ἐκεινο τα ὑπερ σαυτ ων λεγομενα, τοτ μὲν ἡνι-
κουτον τον ὁ πολεμο φθορα τινων χρονον τεμνεσθαι,
μηδ ἐπεκεις εἰς ἑαυτο το μηκος ἀ ζωης αφι-
χθ ὑμ οἱ μὲν γ διατελεσαντες καὶ ὑπ αὐτῳ τῳ θεου
ἀγομενοι ἢ δεχ το τους φορας ὑπερπαλαιοτερας φορος
ἐνια χρονον ἐτ, εἰκοσιν ἐζων πλῆθος τοσουτον
ἐτων ἐκαστα ἢ δι ἀρετην τ τῳν δυχρησιαν ὠν ἐπινο-
μουν, ἀφ νομιμας ἢ γεωμετριας πλεον ζωῳ τ θεον
αὐτοις ἀνδρων, ἀ ἀρχην ἦν ἀσφαλως αὐτοις προσ-
ἐτιν μ ζητα πυθεσθαι παρ ἑαυτοις. ὁμοι τοσουτων
γ ὁ μεγας μωσης πληρ. μαρτυρουσι δ᾽ ἡμιν τ
λογων πασιν οἱ παρ ἑλλησι ἢ ὡδε βαρβαροις συγ-
γραφεαν τας ἀρχαιολογιας. ἢ γ ἢ μανεθων ὁ τ
τῆ αἰγυπτιων ποιησαμενος ἀναγραφην, ἢ βηρωσσος
ὁ τα χαλδαικα συναγαγων, ἢ μωχος τε ἢ ἑκαταιος
ἢ φερεκυδης ὁ αἰγυπτιος ἱεροσυμος, οἱ τα φοινικικα
συναξαμενοι συμφωνουσι τοις ὑπ ἐμου λεγομενοις.
ἡσιοδος τε ἢ ἑκαταιος ἢ ἑλλανικος, καὶ ἀκουσιλαος,
ἢ φερεκυδης τουτοις ἑφορος ἢ νικολαος ἱστορουσι τους ἀρ-
χαιους ζησαντας ἐτη χιλια, πλειω μὲν ἐν τουτων, ὡς αὐ
ἐκαστοι ἢ χιλιην κτησι σκοπουντες.

Κεφάλαιον ε.

Περὶ τῶν πύργου βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῆ αἰθρα πων.

Οἱ δ᾽ ἀνωχε πρωτοις ἐξεις ὀντες, σημοις, καὶ ἰαφθας,
καὶ χαμες, ἑκατον ἔτεσιν ἐμακεσθην τ ἐπομε-
νοις χαμοντες, θεσπεσιοι κατελθοντες ἀπὸ τῆ ὄρεσφι
εἰς τα πεδια, τ ἐν τουτοις οἴκησιν ἐποιησαντο. καὶ τοις
ἄλλοις σφισι δεδιοτας ὀλα τ κατακλυσμον τα
πεδια καὶ ἐπιπεδους ἐχοντας φορος τῳ ὑπ τῆ ὑψη-
λων πετρων καταβασιν, ἔπεισαν θρασυνοντας μιμη-
τας αὐτῶ γενεαν καὶ τὸ μὴ πεδιον εἰς ὃ σωθεν αὐ-
τοις κατωκησαν, καλεῖ συναφ. τὸ δ᾽ θεὸς κελευ-
σαντος αὐτοις εἰς πολυανθρωπιαν στελλειν ἀποικιας [ἵ-
να μὴ στασιαζωσι φορὸς ἀλληλους, ἀλλὰ γνῶ πολ-
λαχῆ γεωργουντες ἀφθονιας ἀπολαβοιεν τ καρπων,]
ὑποθημασιν παρηκουσαν τῶ θεῶ, καὶ δι᾽ τοῦτο συμ
φορᾶις ἐφερεσκον, καὶ χθιζος τ ἀμυξιας. ἐπεὶ δ᾽ ἐν-
θουν γενηθος πληθυ, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοις συνεβά-
λλετο πεισθαι τ ἀποικιαν. οἱ δ᾽ ἢ τῳ μεμψεσθαι τ
ἐκεινα νομιζοντες ἦλθ τα ἀγαθα, τ δι᾽ ἰσχυος αὐτοις
τῳ οἰκειαν ἀρετην καὶ δυτοριας ὑπολαμβανοντες, καὶ ἐπεθοντο. φροσεπεθησαν δ᾽ τοῦ ὠδακουσι τῆς τε θεᾶ
γνώμης, ἢ τὸ κατ᾽ ὀλιβουλιαν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικιαν αὐτους παρορμᾶν, ἵνα διαφθαντες, ἐπιχειρητ προς δι-
νοητα. ἰζηρε δ᾽ αὐτους φορος τε ὕβρεν τε θεᾶ ἢ καταφρονησιν ναυφοδης. ὡς ἡνικ μὲν ἐν χαμε τῶ πυργω,
τελμηεις δ᾽ καὶ κἠχαιεσ γηγαιους, ἐπειθον αὐτους μὴ τοῦ θεοῦ διδοναι τὸ δι᾽ ἑαυτου δῦ αμωνιν, ἀλλὰ τῆν
ἰδιαν ἀρετῆν ταυτα παρεχειν αὐτοις ἡγεῖσθαι. καὶ ὠθεισα δ᾽ κατ᾽ ὀλιγον εἰς τυραννιδα τὰ πραγματα,

A Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium quàm natatilium & eorum quæ per sublime feruntur, absque sanguine: nam in hoc inest anima. Arcus cœlestis signum vobis erit cessaturæ meæ iaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abiit. Noë autem cum post diluuium superuixisset. cccl. annos, totúmque hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est expletis annis in vniuersum Dcccl. Nec est cur aliquis præsentem vitam, annorúmque eius paucitatem cum priscorum rebus conferendo fidem no-
B bis abroget, aut quia nunc eam non peræquè prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longaeuitate faciat. Illi enim Deo chari quum essent, ipsiúsque recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem vteretur, merito per tam multos annos viuebant. Præterea tũ propter studium virtutis, tum propter vtilitatem inuentarum artium, vt Astronomiæ, ac Geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus est vitam: quarum certitudinem assequi non poterant, si minus dc. annis
C vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Attestantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricásve antiquitates literis prodiderunt. Namq; & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, nobiscum consonant. Heliodus quoque cum Hecatæo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam
D produxisse. De his igitur quisque vt sibi visum fuerit, accipiat.

CAP. V.

De turri Babylonica, deque linguarum mutatione.

TRes verò Noë filij, Semas, Iaphetus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi *Genes. 10.*
E relictis montibus planiciem habitare cœpetũt & aliis recèti etiam tum cladis memoria pauidis, nec audentibus à celsiore loco descendere, idem faciẽdi autores & exemplum fuere. Campo quem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicandique generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cùm enim florerent iuuentutis multitudine,
F Deus rursum de colonia deducenda admonebat. Illi verò obliti sẽ ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totámque illam felicitatẽ suis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod pessimum erat, consilium de coloniis non fauorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispersi possent opprimi. Hanc superbiam deique contemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filij Noe, vir audax & manu próptus, subinde iactãs, nõ deo, sed
G propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat,

ratus fore vt homines ad se deficerent à deo, si se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuium intentantem. Turrim enim se exædificaturum, excelsiorem quàm quò aqua ascendere posset: & insuper maiorum suorum interitum vlturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus deo cedere: atque ita structuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad summam industriam reliquum facientes. Cúmque ingens esset operarum numerus, surgebat opus suprà quàm sperauerant. Crassitudo enim erat tanta, vt proceritatem obscuraret. Struebãt autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væsaniam videns deus, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt: sed diffidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuersitatem sermonis mutuò se non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confusam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, déque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cùm vniuersi homines vno eloquio vterentur, turrim ædificauerunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dij verò procellis immissis turrim subuerterunt, & suam cuique linguam dederunt: quæ causa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestiæus hoc modo: Aiunt sacerdotes cladis eius superstites, Enyelij Iouis sacra ferentes, in Senaar Babyloniæ peruenisse.

Cap. VI.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.

Genes. 10. ILlo ex tempore dispersi sunt passim, propter diuersitatem linguarum coloniis nusquam non deductis, & quo quenque sors & deus tulit, eam terram cum suis occupauit, vt tam maritima quàm mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conscensis nauibus ad insulas habitandas traiicerent. Porrò gentium quędam adhuc seruant deriuatam à suis cõditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem sunt versæ, Græcis potissimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posterioribus seculis veterem locorum gloriam sibi vsurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dúmque tanquam ad suum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

Cap. VII.

Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint.

Genes. 10. ERant autem Noë filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quisque terram aliquam occupauerat. Siquidem Iaphero Noë filio filij fuerunt septem. Horum sedes à Tauro & Amano montibus incipientes, per-

μόνως ὅπως νομίζων δυσχερῆ τοῖς αὐθεάτοις ἔσεσθαι τὸν θεόν, εἰ χερμάδι τῇ αὐτῶν δυνάμει δόξαντες ἀμυνεῖσθαί τε τὸν θεὸν πάλιν ἐπιόντα τὸν γλῶ δύνασθαι θαλάσσαν θαλάσσαντα. πύργον δὲ οἰκοδομήσαν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβαίνειν δυνατόν. μετανοῆσαι δ' ἢ κὴ τῆς τῆ προγόνων ἀπωλείας. τὸ δ' πλῆθος προθύμων ἐπὶ τοῖς καθεσθῆναι δόγμασιν ἐποιήσαντο, δειλίαν ἡγούμενοι τὸ εἴκειν τῷ θεῷ. καὶ τὸν πύργον ᾠκοδόμουν, οὐδὲν ἀπολιπόντες ἀτρεδὲς οὐδὲ ἀφρὸς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. ἐλήμβανε δ' ὑπερβάλλον ὕψος, ὥστε προσδόκητον αὖ τὴν ὑπὸ πολυχειρίας. τὸ μὲν τοι πάχος ἐπὶ ἰσχυρὸν τοσοῦτον, ὡς ὑπ' αὐτῷ μενοῦσθαι τοῖς ὄρεσι τὸ μῆκος. ᾠκοδόμητο δὲ ἐκ πλίνθου ὀπτῆς ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης, ὡς μὴ διαῤῥῆναι. οὕτως δ' μεμελευότας ὄρθιον αὐτοὺς ὁθὸς ἀναβαίνειν μὴ ἐκ πάντως ἐκ ἔτερον. ὅπ μὴ δ' ὑπὸ τῷ πρώτων ἀπολωλότων συμφρονιδῆναι. εἰς στάσιν δ' αὐτοὺς ἐνέβαλον, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, κὴ ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῷ ἀσυμέτρους εἶ). ὁ δ' τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τῦ θεῖ τὴν διάλεκτον πρῶτον ἐν ἀρχῇς. ἑβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν, βαβὶλ καλοῦσι. θεὶ δ' τῦ πύργου τούτε καὶ τῆς ἀλλοφωνίας τῷ αὐθρώπων, μέμνηται καὶ σιβύλλα, λέγουσα οὕτως. πάντες ὁμοφώνων ὄντων τῷ αὐθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν τινὲς ὑψηλότατον, ὡς δὴ τὸν θεὸν αὐαβησόμενοι δ' αὐτό. οἱ δ' θεοὶ ἀνέμους ἐπιπέμψαντες, ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τε βαβυλὼνα συνέβη κληθῆναι τὴν πόλιν. θεὶ δ' τὰ λεγόμενα συνέβη, ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ χώρᾳ, μνημονεύει ἑκάτος, λέγων οὕτως. τῷ δ' ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ ἐνυαλίου διὸς ἱερὰ μεταβόντας, εἰς συνέβη τῆς βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς οἱ τοῦ πύργου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν.

Σκίδνασθ δὲ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ τῆς ἀλλογλωσίας τὰς διοικίας ποιησάμενοι, παντα χῦ. κὴ γῆν ἕκαστος κατελάμβανον ἣ ἐντυγχάνουσαν, κὴ εἰς ἰδῶ αὐτοὺς ἦγεν ὁ θεός. ὡς πλεῖστα θλῶν πᾶσαν αὐτῷ ἤπειρον μεσόγαιον τε καὶ παράλιον. εἰσὶ δ' οἱ καὶ περαιοσάμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῷ ἐθνῶν ἕνια μὲν διατρίβει τὰς ὑπὸ τῷ κτισάντων κειμένας προσηγορίας. ἔνια δ' καὶ μετέβαλον. ἃ δ' κὴ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶ δοκοῦσι τοῖς παροικοῦσι ξυνῆλθον ἔλαβον. ἑλλήνες δ' εἰσὶν οἱ τούτου καταστάντες αἴτιοι. ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τῆ πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ συνηθὲς αὐτοῖς, καὶ πάσιν ὁρίσαντες πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὐτῷ γεγονόσιν.

Κεφάλαιον ζ.

Οπ τῷ ἐθνῶν ἔκγονοι ὑπὸ τῷ οἰκισάντων προσηγορεύθη.

Ησαν δὲ τῷ πύργου παῖδες υἱοὶ ὧν ὅδε τιμῆ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπέθεσαν, οἱ γῆν τινα κατελαμβάνοντες. ἰαφὲθ μὲν οὖν ἦν τῷ πύργου παῖδες, ἑπτὰ υἱοί. κατοικοῦσι δ' οὗτοι ἀπὸ ταύρου κὴ

in Asia

ἀμάνε τὴν ὄρεσιν ἀρξάμενοι. Ἐς ὃν ἐλθὸν δὴ μὴν A
τὸ αἶσιμ ἄχρι ποταμοῦ τανάϊδος. δὴ ἡ δύσις,
ἐως γαδίρων γῆν, ἰῶ τύχωμ καταλαμβάνοντες, Ἐ
μηδενὸς προκατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν ἐπά
λοιπ ὀνόματ. τοὺς μὲν γὰρ νεῦ ὑφ' ἑλλήνων γαλά
τας καλοῦμενους, γομαρεῖς ἡ λεγόμενους, γομαρὸς
ἔκτισε. μαγώγης ἡ τοὺς ὑπ' αὐτῷ μαγώγας ὀνομα
σθέντας ὠκησε σκύθας ἡ ὑπ' αὐτῶν προσαγορευ
μένους. τῷ ἡ ἰάφθου παίδων, ἰαυανοῦ καὶ μάδου, B
ἀπὸ μὲν Ϝ μαδαίων γεγόναται, ἔθνος ὃ πρὸς ἑλλήνων
μήδοι κέκληνται. ἀπὸ ἡ ἰαυανοῦ ἰωνία καὶ πάντες
ἕλληνες γεγόναση. κατοικίζει δὲ καὶ θυβήλους θύ
βηλος. οἱ νῦν ἐν τοῖς νεῦ ἤπειρε καλοῦνται. Ἐ μα
γινοι ἡ ὑπὸ μάγου κτισθέντες. καππάδοκες μὲν
γὰρ οὐ κέκληνται. τῆς δὲ ἀρχαίας αὐτῶν προσηγο
ρίας σημεῖον δίκυται. πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἔ
τι καὶ νῦν μαζακα, δηλοῦσα τοῖς συνιέναι δυνα
μένοις οὕτως ποτὲ προσαγορευθὲν τὸ ἔθνος. θῆρις C
ἡ θήρας μὲν ἐκάλεσεν ὧν ἦρξεν. ἕλληνες ἡ θερά
πας αὐτοὺς, μετονόμασαν. καὶ τοσαῦτα μὲν ἔθνη ὑπὸ
τῶν ἰαφέθου παίδων κατοικεῖται. γομάρου ἡ γιῶν
ἐμοὶ δοκοῦσιν, ἀφ' ὧν ἀξῆς μὲν ἀχαιὰξας ὠνόμασεν, οἱ
νεῦ ῥηγῖνες ὑπὸ τῶν ἑλλήνων καλοῦνται, ῥιφάθης
ἡ ῥιφαθαίους τοὺς παφλαγόνας λεγομένους. θυγράμ
μης ἡ θυγραμμένους. οἱ δόξαν ἕλληνες φρύγας ὀνο
μάσθησαν. ἰαυκάνου ἡ Ϝ ἰάφθου, γιῶν αὐτὸ παίδων D
ἡμισυμένων, ἀλισσὰς μὲν, ἀλισσαίους ἐκάλεσεν ὧν ἦρ
χεν. πόλει, ἡ νεῦ εἰσὶ θάρσος ἡ, θαρσεῖς. οὕτως γὰρ
ἐκάλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ κιλικία. σημεῖον ἡ, θαρσὸς
γὰρ παρ' αὐτοῖς τῆς πόλεως ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται
μητρόπολις οὖσα, τὸ τεῦ φρὸς τὴν κλῆσιν, αὐτὴ δοῦ
ναι μεταβαλόντων χάδμος ἡ χαδμεὶ τὴν νῆσον
ἔσχεν, κύπρος αὖτη νῦν καλεῖται. Ἐ ἀπ' αὐτῆς νῆσοι
τε πᾶσαι καὶ τὸ πλεῖσ τῆς ἔξω θαλάσσης, χαδμ
ὑπὸ ἑβραίων ὀνομάζεται. μύρτος δίμου Ϝ λόγου, μία E
τῆς ἐν κύπρῳ πόλεων, ἰσχύσασα τὴν προσηγορίαν
φυλάξαι. κήπος γὰρ ὑπὸ τῆς ἑλληνισσάσης αὐτὴ
καλεῖται, μὴ δὲ οὕτω δηλαδὴ οὖσα Ϝ χαδμου τὸ ὄ
νομα. ἰαφέθου μὲν παῖδες τε καὶ ὑγιονοὶ, τοσαῦτα ἔσχον
ἔθνη. ὧν δὲ ἴστως ὑφ' ἑλλήνων οὐ λέγεται, Ϝ τὸ προει
πὼν ξύμπασι πρὸς τὴν ἀφήγησιν ὧν κατέλειπον.
τὰ γὰρ ὀνόματα δηλοῖ τὸ ἡ γραφῆς δύσπρεπὲς ἑλλήνι
σιν πρὸς ἡδονὴν τῆς ἀκροωμένων. ὁ γὰρ δηλαδὴ λόγος F
ἡμῶν ὁ τοῖς ὡς αὐτῷ τύπος. ἀλλ' ἓν τε αὐτῷ ῥῆμα
καὶ τὰ λυδὴ μία. νῶχος γέτοι, νῶε καλεῖ). καὶ Ϝ τὸν Ϝ
τυφῶν δὴ παντὸς πυρὸς ῥήματος. οἱ ἡ χάμου παῖ
δες τὴν ὑπὸ συρίας καὶ ἀμάνου καὶ λιβάνου τῆς ὄρεσιν
γῆν κατέχουσι, ὅσα πρὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐπέχαπο
κα καταλαβόντες, Ἐ τὰ μέχρι Ϝ ἰσσικοῦ ἐξιδιωσάμε
νοι. αἱ μέντοι προσηγορίαι τῆς μὲν καὶ παντελῶς ἐ
ξίτηλοι γεγόνασιν. οἱ δὲ μεταβάλλουσαι Ἐ με
ταρυθμιζόμεναι πρὸς ἑτέρας δύσγνωστον τυγχά- G
νουσι. τεσσάρων γὰρ χάμου παίδων ὑμνουμένων,
χουσαῖον μὲν οὐδὲν ἐβλάστησεν ὁ χθών. αἰθίοπες
γὰρ ὧν ἦρξεν ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ ἑαυτῆς τε καὶ τῆς ἐν τῇ ἀσίᾳ πάντων χουσαῖοι καλοῦνται. ἐπικλήθη
δὲ καὶ μεσραῖοις ἡ κατὰ τὴν προσηγορίαν μνήμη. τὴν γὰρ αἴγυπτον, μέσρην, καὶ μεσραίους τοὺς
αἰγυπτίους ἅπαντες οἱ ταύτην οἰκοῦντες καλοῦμεν. ἔκτισε δὲ καὶ φούτης τὴν λιβύην, φούτους
ἀπ' αὐτοῦ καλέσας τοὺς ὁμοχρόους. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ μαυρουσίᾳ χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα.

in Asia ad amnem vsque Tanaim, in Europa vsque Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum est, vt ipsorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenses olim dictos, Gomor condidit. Magoges verò Magogarum à se denominatorum fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madæi descendunt, Græcis Medi nominati: à Iauane verò Ionia, rotúmque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi: & Meschini à Mescho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio noua est, veteris autem vestigium adhuc superest. Vrbs enim est apud eos hodie quoque Mazaca, satis indicans intelligere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires autem Thiras de se vocauit, quorum fuit princeps, eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem, trium liberorum parentis, vnus filius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhiphates verò Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Alisàs Alisæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie sunt Æoles: parique modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tarsus vrbium eius celeberrima cæteratúmque princeps, prima nominis litera in tau mutata. Porrò Chethimus insulam occupauit, tunc Chethimam, nùc Cyprum: quo factum est vt tum insulas omnes, tú pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chethim significent. attestatur mihi vna è Cypriis vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citrium enim vocatur ab his qui in Græcum sonum vocabula detorquent, ne sic quidem abludens à Chethimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij nepotésque. Cæterum quod Græci fortassis ignorant prius dicam, deinde cœptam narrationẽ prosequar. Nomina ista decoris causa in Græcam formam mutari ad auriũ voluptatem. nostrates enim huiusmodi forma non vtuntur: sed eandem apud nos perpetuo speciem obtinent, nec terminationẽ variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noë qui Græcis Nochos diceretur, eáque forma nullam variationem admittit.

Chamæ verò filij Syriam & regionem Amano Libanóque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Occanum vsque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita deprauata sunt in diuersũ, vt haud facile agnoscantur. ex quatuor enim Chamę liberis Chusonihil detrimẽti rẽpus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à seipsis, quàm ab Asianis omnibus Chusæi nominantur. Mesrẽis etiam sua manet appellatio. Ægyptum enim Mesren, & Mesrẽos Ægyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyę colonos dedit Phutes, de suóque nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine:

& complures apud Græcos historici eius mentionem faciunt, sicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutauit autem præsens nomen ab vno filiorum Mesræi qui vocabatur Libys. cur autem Africa sit dicta, paulo pòst docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentemque suam, Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chusus filios sex. quorum è numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Geruli appellantur. Sabathes verò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Astabarri: Sabactas quoque Sabactenos instituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, sicut iam ante diximus. Mesræi verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vsque patet possederunt, sed solius Philistini nomen ipsius regio seruauit. Palæstinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui solus colonis in Libyam ductis regionem à se denominauit, tum Nethemi, Phæthrosimi, Chesloemi, Chephthomi, tam res quàm nomina sunt in obscuro. Bello enim Æthiopico, de quo suo loco dicetur, vrbes eorum sunt euersæ. Chananæo quoque filij fuerunt hi: Sidonius, qui & vrbem sibi cognominè condidit in Phœnice, Sidonè à Græcis vocatã. Amathus verò Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocatur: tametsi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum successoribus denominauerunt. Arudæus Aradum insulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano sitam. cæterorum septem, Euæi, Chettæi, Iebusæi, Eudæi, Sinæi, Samarãei, Gergesæi, præter nomina nihil in sacris codicibus supereſt. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades causam habuit hanc. *Genes. 9.*

Postquàm terra finito diluuio in pristinam naturam est restituta, Noë cœpit eam colere: quam cum vitibus conseuisset, suóque tempore vindemiasset, inuento vini vsu, sacris prius operatus epulabatur: ebriúsque factus ac sopore grauatus, parum decore nudatus iacuit, id conspicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi reuersi parentem operuerunt. Sensit hoc Noë: & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem diris deuouit, respectu sui sanguinis, sed tantùm eius posteros: quas cum cæteri euasissent, Chananæi liberos vltio diuina est consecuta. sed de his rebus dicemus postea. *Genes. 11.*

Semæ verò tertio Noë filio filij fuerunt quinque, qui Asiam vsque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagãdæ ditionis initio facto. Nam Elymus posteros reliquit Elymos, à quibus Persæ originem traxerunt. Assuras vrbem Ninum condidit, & subditos de se Assyrios denominauit, quorum opes præ cæteris efloruerũt. Arphazades eos qui nunc Chaldæi sunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potitus.

ὅθεν καὶ τοῖς πλείοσι τῶν ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἐστὶν ἰδίᾳ μεμιμημένα τὰ περὶ τοῦ Φοὺτ καὶ τῆς ὁμωνυμούσης αὐτῷ χώρας, φησὶν Ἑκαταῖος. μετέβαλε δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ὕστερον αὐτὴ ὄνομα, ἀπὸ τοῦ μετὰ τοῦτον ἐνὸς τῶν Λίβυος λεγομένου. περὶ οὗ πολὺ δὶ ἐροῦμεν τοῖς ἀρχαίοις δὲ καὶ αὐτοῖς καὶ ἄφεικεν Ἑσπερίδας συμβῆναι. Χαναναῖος δὲ πέμπτος ὢν Χάμου παῖς, τὴν νῦν Ἰουδαίαν καλουμένην εἴκησας ἀπ' αὐτοῦ τοῖς Χαναναίοις ἐφεσπόρισε. γίνονται μὲν παῖδες ἐξ αὐτοῦ, κοῦσος μὲν ἐξ ὧν σαβαῖος μὲν σαβαίους, δίλλας δὲ διλαίους ἔκτισεν, οἱ νῦν γέτουλοι λέγονται). σαβάθης δὲ σαβαθηνούς, ὀνομάζονται δὲ, ἀσταβάρροι παρ' ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ σαβάκτας σαβακτηνούς. ῥώμης δὲ, ῥωμαίους ὠνόμασε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν. ὧν ἰούδας μὲν ἰουδαίους αἰθιοπικὸν ἔθνος τοῦ ἑσπερίου οἰκίσας ἐπώνυμον αὐτῶν κατέλιπε, σαβαίους δὲ, σαβᾶρας. ναβεγόθης δὲ κοῦσον εἰς ὑπωμεσίαν ὧδε βαβυλωνίοις ἱστορήσαν, ὡς καὶ ἀφεστηκέναι μοι δοκοῦσι. τοῦ δὲ μετραίου παιδῶν ἀκτὼ ὠκισμένων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου κατέσχον. μόνου δὲ φυλιστίνου τὴν ἐπωνυμίαν οἱ χῶρα διέφυλαξε. παλαιστίνην γὰρ οἱ ἕλληνες αὐτὴν τὴν μοῖραν καλοῦσι. τοῦ δὲ ἄλλων, λουμαίου καὶ ἐναμίου καὶ λαβίμου τὰ μόνου καθοικήσαντος ἐν λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος, νεθήμου τε καὶ φαθροσίμου καὶ χασλείμου καὶ χαθθώμου, ὧν τὰ ὀνόματα, οὐδὲν ἴσμεν. ὁ γὰρ αἰθιοπικὸς πόλεμος, ἐφ' οὗ δηλώσομεν ὕστερον, ἀνάστατους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἡμῶνος δὲ καὶ χαναναίου παῖδες, σιδώνιος, ὃς καὶ πόλιν ἐποίησεν ἐν φοινίκῃ, σιδῶν δ' ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται. ἀμάθους δὲ ἀμαθὼν κατῴκησεν, ἥτις ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἀμάθη καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἀπογόνων ἐπωνόμασαν. ἀρουδαῖος δὲ ἄραδον τὴν νῆσον ἔσχεν. ἀρουκαῖος δὲ, ἄρκην τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ. τοῦ δὲ ἄλλων ἑπτὰ, ἐναίου, χεττ αίου, ἰεβουσαίου, ἀμοραίου, σινναίου, σαμαραίου, πλὴν τῶν ὀνομάτων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὐδὲν ἔχομεν. ἑβραῖοι γὰρ αὐτοὺς αἰτίσασαι τὰς πόλεις ἐκ ταύτης αἰτίας ἐν συμφορᾷ γενομένας. καὶ χος μὴ τὴν ἐπομβρείαν τῆς γῆς καταφαθνίσης εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἴσης χωρεῖ, καὶ καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, ἐλαίᾳ καρποῖς τελεσφορηθέντος καθ' ὥραν ἐξύγησε, καὶ παρ' αὐτῷ εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν διωρίαις ἦν μεθυσθεὶς, εἰς ὕπνον καταφέρεται. καὶ γυμνωθεὶς ὧδε κόσμως ἔκειτο. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ πρόπαππος τοῦ παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ἀπήγγειλεν. οἱ δὲ ὠπεισέλλουσι τὸν πατέρα. καὶ νῶχος ἀφθόμενος, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν, δαιμονίαν ἄρατο. τοῦ δὲ χάμου, ἀφ' ὧν συνῆλθεν αὐτῷ μὴν ἐκατέρατο. τοῖς δ' ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τοῦ ἄλλων ἀμφιβόλου τὴν ἀρὰν, τοῖς χαναναίου παῖδας μετῆσιν ὁ θεός. καὶ ὧδε μὲν τούτων, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν. σῆμα δὲ τοῦ ξίτου τοῦ νῶχου ἰδὼν, πέντε γίνονται παῖδες. οἱ τὴν μέχρι τοῦ κατ' ἰνδικὰ ὠκεανοῦ κατοικοῦσιν ἀπὸ ἀπ' ἀμφότου τὴν ἀρχὴν πεποιημένοι. ἔλυμος μὲν γὰρ, ἐλυμαίους πρώτων ὄντας ἀρχηγέτας κατέλειπεν. ἀσσούρας δὲ, νίνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τοὺς ὑπηκόους, ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἳ μάλιστα διδαμῶσιν. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἀρξας αὐτῶν.

ἀρά-

αραμαίους ἡ, Ἀράμου ἔθνη, οὓς Ἕλληνες σύρους ὠνό-
σαν μᾶλλον ἢ λυδούς· νῦν δὲ λυδοὶ καλοῦνται, λυδοὶ δὲ πά-
λαι λουδοὶ ἐκλήθησαν. τῷ δὲ Ἀράμου παίδων τέσσαρσιν ὄν-
των, ὅσους μετὰ τίκτει τὴν τραχωνίτιν καὶ δαμασκόν. μέ-
χρι δεῦρο τὴν παλαιστίνην καὶ κοίλης συρίας ἀρμενίαν
ἔνειμε. καὶ Μεθὲκ βακτριανοὺς μόσας δὲ, τὴν σαναιτῶν
χώραν ἐν τοῖς νῦν καλουμένοις. ἀρφαξάδου δὲ γέ-
νος πάλιν, σαλής. τοῦτον δὲ Ἕβερος, ἀφ' οὗ δὴ τοὺς ἰουδαίους
Ἑβραίους ἀρχῆθεν ἐκάλουν. Ἕβερος δὲ ἰοκτὰν καὶ φά-
λεγον ἐγέννησεν. ἐκλήθη δὲ φάλεγος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν
καταδασμὸν τῆς οἰκήσεως ἔπεσε. φαλὲκ γὰρ τὴν μερι-
σμὸν Ἑβραῖοι καλοῦσιν. ἰοκτᾶ δὲ τῷ Ἑβέρου παίδων
πρῶτος ἦν, ἀλμωδάδης, σάλεφος, ἀζερμώθης, ἰέρεης,
ἐδωράμης, ὐζάλης, δαήλης, ἤβαλος, ἐβημαήλης, σά-
φας, ὄφιρης, εὐίλας, ἰωβήλος. ἕως τοῦ δεῦρο κοφήνιος πο-
ταμοῦ τὴν ἰνδικὴν καὶ τῆς πρὸς αὐτῇ συρίας τὰ κατοι-
κοῦσι. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῶν τοῦ σημεῖα παίδων ἱστορήσω. ποι-
ήσομαι δὲ τὸν ἑβραίων τῶν λόγον. φαλέγου γὰρ τοῦ Ἑβέ-
ρου γενομένου τρεῖς μεγαλοῦς, οὗτος δὲ, σεροῦγος, ὃν ναχώρης
ἔσχε πάλιν. τοῦτον δὲ θαῤῥᾶς. πατὴρ δὲ οὗτος ἀβράμου
γίνεται. ὃς ἑβδομήκοστος μὲν ὅστι τῶν ἀπὸ νῶε, δεύτερος δὲ
ἦν καὶ ἐνενηκοστὸς πρὸς διακοσίοις μὲν τὸν ἐπομβρίαν
ἐγένετο. θαῤῥᾶς μὲν γὰρ ἑβδομηκοστὸν πρῶτον ἄγει τὸν ἀ-
βράμου ναχώρην. θαῤῥᾶν, εἴκοσιν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν
ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε. σεροῦγον δὲ ναχώρης τριακοστὸν
καὶ ἕβδομον ἔτος ἔχων, ἐπὶ ἑξήκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκα-
τόν. ὁ δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαῦ φάλεγος ἔσχεν. ὃ-
βιρος δὲ, τεταρτῷ καὶ ἑξηκοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἤδη τὰ
φάλεγον, γεγονὼς αὐτὸς τὸν σέλευ, ἑξηκοστὸν ἔτος
ἄγοντος καὶ ἑκατοστόν. ὃν ἀρφαξάδης ἐτέκνωσε καὶ πέμ-
πτον καὶ ἑξηκοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. σάρα δὲ ὁσὸς
μὲν ῥαξάδης ἦν, μετὰ ἔτη δώδεκα τὰ ἐπομβρίαν ἤδη
μῦθος. ἀβράμου δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς, ναχώρην, καὶ ἀρ' ὧν
ἴλιν. οὗτοι δὲ ἀβράμης μὲν κατέλειπεν υἱὸν λώτον, καὶ
σάρραν, καὶ μελχὰν θυγατέρας, ἐν χαλδαίοις αὐτὸν θά-
νῃ, ἐν πόλει δὲ ἡ λεγομένη τοῦ χαλδαίων. ἐν τάφοις
αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυ). γαμέσι δὲ τὰς ἀδελφιδᾶς,
μελχὰν μὲν ναχώρης σεροῦγος δὲ ἄβραμος. θαῤῥᾶν δὲ με-
τοικήσαντες τὰ χαλδαίων δι' τὸ αἰσθέσθαι πάθος, μετοικί-
ζουσι πάντας εἰς χαρρᾶν τὴν μεσοποταμίας. ὅπου δὲ θαῤ-
ῥᾶν τελευτῆσαντα θάπτωσιν, ἐτῶν βιώσαντα πέντε καὶ
διακοσίων. συνετίθεντο δὲ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ'
ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐβιοῦτο μέχρι τῆ μωυ-
σέως γραφῆς. μᾶλλον δὲ ὅρος ἦν τὸ ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς
τοῖς εἴκοσι, ταῦτ' ὁρίσαντος τοῦ θεοῦ, ὅσα καὶ μωϋσεῖ
συνέβη βιῶναι. ναχώρη μὲν οὖν σὺν τῆς μελχᾶς, ὅσοι
παῖδες ἐγένοντο, ὐῦζος, βαυζύος, μαυσύλης, ζάχαμος,
ἄζαμος, φίλδας, ἰάδελφαι, βαθουήλης. οὗτοι μὲν,
ναχώρου παῖδες γνήσιοι. τάβαμος δὲ καὶ γάδαμος καὶ
ταναὸς καὶ μάχας, ὃν ῥεμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γε-
γόνασι. βαθουήλου δὲ τοῦ ναχώρου γνησίων παίδων, γίνε-
ται ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ λάβανος υἱός.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς ἄβραμος ὁ σεροῦγος ἦλθεν ἐκ τῶν χαλδαίων γῆς,
κατοίκει δὲ τότε μὲν χαναναίαν, νυνὶ δὲ ἰουδαίαν λεγομένην.

ἈΒραμος δὲ, λώτον τὸν ἀρᾶν τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν, τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ σάρρας ἀδελφὴν εἰσεποιήσατο
ἀγνὴν οὖσαν παῖδος ὑποφῶν. καὶ καταλείπει τὴν χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ θεοῦ

Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vſes habitator Trachonitidis fuit, Damaſcique conditor. ea ſita eſt Palæſtinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Otrus tenuit, Getheris Bactrianos: Meſas verò Meſanæos: nunc Paſini caſtrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus eſt Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus eſt dum habitationes diſtribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis ſonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Iſraes, Edoramus, Vzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Aſſyriam vſque habitant. Hactenus de Semæ progenie ſit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus eſt Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores eſt genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus eſt poſt diluuium anno ſecundo ſupra ducenteſimum & nonageſimum. ſiquidem Tharrus ſeptuageſimo anno genuit Abrahamum. Nachores cum eſſet viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores naſcitur circa annum trigeſimum ſecundum. Ragaus factus eſt Serugi pater cum eſſet annorum triginta duorum. totidem verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & triceſimo ætatis anno genuit Phalegum, ipſe de Sale prognatus annum nato triceſimum: quem Arphazades genuit quinto & triceſimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus eſt poſt annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Loto, & filiab. Sara & Melcha, in regione Chaldæorum eſt mortuus, in vrbe quæ Vr Chaldæorum vocatur, & ſepulchrum eius nunc vſque oſtenditur. neptes verò ex fratre duxerunt cõiuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterùm cùm Tharrus exoſam haberet Chaldeam propter luctum Aranis, omnes ſimul migrauerunt Carras Meſopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum ſepelierunt, anno exactæ vitæ ducenteſimo quinto. Iam enim paulatim ſubtrahebatur de vitæ ſpatiis, vſque ad Moyſis ætatem: poſt quem CXX. annorum terminus Deo finitore eſt ſtatutus, quãtum temporis & Moyſes ipſe vixit. Itaque Nachores è Melcha octo filios ſuſcepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tanaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porrò Bathueli vni è legitimis Nachoris filij nati ſũt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

Cap. VIII.

Quomodo Abraham generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.

ABrahamus verò Lotum Aranis fratris ſui filium, Saræ coniugis ſuæ fratrem, adoptauit, quòd germano careret: & cùm iam eſſet annorum lxxv. monitus oraculo Chaldæam Gen. 12. 13.

terram mutauit Chananæa: quam & ipse habitauit, & posteris reliquit: vir sapiens ex æquo & eloquens, & in cōtractando sagax. Cūmque ob virtutem eximiam sapiens esset præ cæteris habitus, ausus est vulgò receptam de Deo persuasionem conuellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicauit, vnum esse Deum rerū vniuersitatis conditorem: de cætero si quid ad felicitatem conferat, non nostris nobis viribus, sed illius voluntate contingere. Hoc verò ex terræ ac maris obseruatione colligebat, tum eorum quæ circa solem ac lunam & reliqua sidera videbat accidere: esse nimirum potentiam quandam quæ horum curam gerat, & omnia decenter administret, qua cessante nihil nostris vtilitatibus seruiturum, cùm nihil suapte virtute polleat, sed vniuersa omnipotenti ipsius voluntati obsecundent. quapropter huic vni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cùm Chaldæi Mesopotamiæque cæteri contra se insurgerent, consilium migrandi cœpit, & voluntate ac fauore Dei fretus terram Chananæam tenuit: vbi sedibus positis Deo struxit aram, & hostias mactauit. Meminit autem patris nostri Abrahami Berosus quoque, non tamen cum nominans, his verbis: Post diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iustitiæ cultor, vir magnus, & sideralis scientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, sed libro in hoc conscripto res eius posteritati tradidit. Nicolaus autem Damascenus in quarto historiarum sic scribit: Abrahamus regnauit apud Damascum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione supra Babylonem sita, quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multò pòst hinc quoque migrans cum suo populo, sedem transtulit in terram tunc Chananæam, nunc verò Iudæam nominatam: cuiúsque posteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi sum narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc est apud Damascenos celebre, & vicus ostenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

CAP. IX.

Quòd fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro vnde venerat est reuersus.

Gen. 12. 13. FAme deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficisci illuc decreuit, tum vt copijs eorum frueretur, tum vt sententiam sacerdotum de diuinitate cognosceret: aut secuturus illorum opinionem si modo melior esset, aut ipse rectiora eis commonstraturus. Cæterùm cùm & Saram secum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus est talem. Fratrem eius se finxit, monita prius, vt ob præsentem necessitatem simulationi suæ subseruiat. Vt autem ventum est in Ægyptum, id quod suspicatus fuerat euenit:

καλέσαντος εἰς τὴν χαναναίαν κατοικίαν, ἐκ τῆς κατοικίας, καὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ κατέλιπεν, ἅπερ συνιεὶς τὸ θεῖον πάντων καὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοῖς παρ' ἑαυτῶν ἐπιτηδεύμασιν φέρειν ἐπ' ἀρετῇ μείζονι τῶν ἄλλων ὑπερβολῆς, καὶ τὸ θεῖον δόξαν ἐν ἅπασι συμβαίνειν κρίνειν καὶ μεταβαλεῖν ἐπὶ τὸ κρεῖττον. θεασάμενος ἐκ τῆς γῆς ἀναφαινομένας ἡμέρας τὴν ὅλην ἵνα τὴν ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰς δυσμὰς ἀπιόντος, καὶ πρὸς ἀνατολὴν ἐπανιόντος, καὶ τὰ τούτου πάντα ἔχειν ἕκαστα καὶ κατ' αὐτὰ ἐνεργεῖν, ἐπαίζειν ταῦτα, τοῖς γῆς καὶ θαλάττης καὶ τοῖς τε ὠδῖσι τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις κατὰ ταὐτὰ συμβαίνουσι. δυνάμεως δὲ ἀκαλύπτου παρούσης καὶ προνοούσης τῶν κατὰ αὐτὰς διατάξεως ταύτης δ' ὑστερουμένας φανερὸς γίνεσθαι μηδὲν ὄφελος τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι καὶ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ καλοῦντος ἰσχὺν ὑπερηρῆσθαι, ὧν καλὰς ἔχει μόνον τὴν τιμὴν καὶ τῷ δοκεῖσθαι ἀπονέμειν. δὲ ἄπορ Χαλδαίων τὰ κατὰ τὴν ἄλλων μεσοποταμίαν κατοικίαν τῶν ἀρὰς αὐτῶν, μεταναστὰς διαβὰς καὶ βούλησιν καὶ βοηθείᾳ θεοῦ τὴν χαναναίαν ἔσχε γῆν. ἱδρυθεὶς τε αὐτὸ θυσίαν ἀνοδόμησε, καὶ θυσίαν ἐπέλεσε τῷ θεῷ. μνημονεύει δὲ τοῦ παρ' ἡμῶν ἀβράμου βραχέως, καὶ ὀνομάζων λέγων οὕτως· μετὰ τὴν κατακλυσμὸν δεκάτῃ γενεᾷ ἐν χαλδαίοις τις δίκαιος ἀνὴρ μέγας καὶ τὰ θεῖα ἐμπειρος ἦν καὶ αὐτὸς, ἐστὶ δὲ τὴν μεσοποταμίαν πλέον τι πεπτωκὼς. βιβλίον δὲ περὶ αὐτοῦ συντέταχε μῦθος κατέλειπε. νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῆς ἱστορίας, λέγει οὕτως· ἀβράμης ἐβασίλευσε δαμασκοῦ ἐπὴλυς συν στρατῷ ἀφικόμενος ἐκ τῆς γῆς τῆς ὑπὲρ βαβυλῶνος χαλδαίων λεγομένης. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον μεταναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας συν τῷ στρατεύματι ᾤχετο, εἰς τὴν τότε μὲν χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ ἰουδαίαν μετονομασθεῖσαν, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύσαντες, ὧδε ἔχει περὶ αὐτῶν λόγος δίξομαι τὰ ἱστορούμενα. τῷ δὲ ἀβράμῃ τὸ μὲν καὶ νῦν ἐν τῇ δαμασκηνῇ, τὸ ὄνομα δείκνυται καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δίκην, ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

Κεφάλαιον Θ'.

Οτι λιμοῦ τὴν χαναναίων κατειληφότος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ πινὰ χρόνον ὑπέστρεψεν ὅπισω.

ΛΙμοῦ δὲ ὕστερον τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, ἄβραμος αἴγυπτίους δαιμονᾶν πυθόμενος, διαίρεσιν ὡρῶν αὐτοὺς ἐν προέθυμος, τῆς τε ἀφροδίτης τῆς ἐκείνων μεθέξων, καὶ τὴν ἱερέων ἀκρόασιν ἐσόμενος, ὧν λέγοιέν τε περὶ θεῶν. ἢ δὲ χρείσσονα δόξειαν καταμαθήσειν, ἢ μετακοσμήσειν αὐτοὺς ὅτι τὸ βέλτιον αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὴν σάρραν, καὶ φοβούμενος τὸ περὶ τὰς γυναῖκας τῶν αἰγυπτίων, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ· τέχνην ἐπενοήσατο τοιαύτην. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶ προσεποιήσατο. καὶ τοῦτο τὸ συσκευάσθαι, συνέφερεν γὰρ αὐτοῖς, ἐδίδαξεν. ὡς δὲ ἦκον εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῶν ἀβράμου καθὼς ἐπενόησε.

τὸ τε

τὴν γυναῖκα κάλλος ὑπερβάλλον τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. διὸ καὶ
ἐπιφανὴς ὁ βασιλεὺς τῇ αἰγυπτίων, ἐν τοῖς δοκοῦσι αὐ-
τῆς κεχαρισμένοις ἀριθμούμενος, ἀλλὰ καὶ θεασάμενος αὐ-
τὴν καὶ ἐπιθυμήσας ἀπολαῦσαι τῆς ὄψεως. ἐμποδὼν δὲ
ὁ θεὸς αὐτῷ τῶν ἀθεμίτων ἐπιθυμιῶν, ἰσχὺν τε καὶ
φανερὰν ἐπαγαγὼν νόσον. καὶ πυθομένῳ δέ ἀπαλ-
λαγὴν, καὶ μίξιν θεοῦ τὸ ἀδικον αὐτῷ παρεῖναι ἐπι-
σάμενον οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν εὐσέβειαν τὸ ξέ-
νον τοῦτο γένος καὶ ὁ ἡδονηθεὶς, ἐπεσβὰς τῷ θαλάμῳ
τῆς ἐν ᾗ τινα τέκοι ἐπαλλαγὴν ἐρατὴν. πυθόμενος
δὲ τὴν ἀλήθειαν, ἀδεσμον ἀπῆγε. τιμίζων γὰρ ἀ-
νδρὶ θεῷ γυναῖκα αὐτὸς ἀπεδάτην ἔδει αὐ-
τὴν συγγενῆ τῶν τεκνωσόντων βουλόμενος, ἀλλ' ὑχ ὑ-
βριστὴς ἢ ἐπιθυμίας ἁρπαστὴς ἀνθρωπίνης. διαρκεῖται τε αὐ-
τὴν πολλὰς ἡμέρας, καὶ σιτεῖσθαι ἀγυπτίων τοῖς λο-
γιωτάτοις, τιμῶν τε ἀρετῇ καὶ τῷ ἐπ' αὐτῇ δόξαν
ὀνήσειν ὑπὲρ ἐπιθυμίαν ἐσομένην σωτῆρα γενέσθαι. τῇ γὰρ αἰ-
γυπτίων ἀμαθίᾳ ἀφεσκομένων θεῶν, καὶ τὰ παρ'
ἀλλήλοις σκανδαλιζόντων ἡμέρας, καὶ ὅλως ἐν ἀν-
θρώποις ἔχοντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῷ
ἱκανὰς καὶ ἀδεσπότους λόγους, ὡς ἐποιήσατο ἐφ'
ἑαυτὸν, νόσους καὶ μανίαν ἐχούσας ἀλλήλοις ἀπέφαινε.
θεὸν μὲς θεὸς οὐδὲν ὑπ' αὐτῆς ἐν ταῖς συνουσίαις ἂν
ἀνωφελέστατος ἢ γάμος ἀνὴρ, ἐνοῦσαν μόνον, ἀλλὰ καὶ
πάσας λέγων ἐφ' ἑαυτὸν ἂν ὀπτηρεπίσειν διδάσκειν, τὸν
τὰ ἀριθμητὰ αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ ἐφ' ἑαυτοῦ ἀστρο-
νομεῖν ἐπιθέσθαι. πρὸ γὰρ τῆς ἀδεσμίου παρουσίας
ἐν αἰγύπτῳ οἱ αἰγύπτιοι τὸν ἐνιαυτὸν ἀμαθῶς. ἐν
χαλδαίοις γὰρ ζῶν ἐπιφοίτησεν εἰς αἴγυπτον, ὅθεν ἀ-
πῆλθε καὶ εἰς τοὺς ἕλληνας· ὃς εἰ μὴ τὴν παλαιότητα ἀ-
φίετο, μαρτύρεται πρὸς λαῶν τιμὴν γλῶ. τῇ γὰρ ποι-
μένων αὐτοῖς σεσηκότων ἐφ' ἡμέρας ἐν ἡ νέ-
μοντο, τιμὴν ἐπλόγιζε, μίαν τοῦ κατ' ἐνιαυτὸν ἀφαιρῶν ὅπερ ἐ-
πὶ πλείονα. λαβὼν δ' αὐτὸς τιμὴν ἐπ' ἐκείνοις κα-
ταλελειμμένην ὑπόκειται φάσιν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς πό-
λει παλαιοτέρᾳ τετρακοσίοις ἔτεσι, πρὸ τοῦ τὴν
αἰγύπτου. λαὸς γὰρ πρὸς τὸ πλῆθος καὶ μέγεθος, καὶ πο-
ταμὸν ἰορδάνην ἔχων, ἐκ ἄπωθεν τῆς σοδομιτῶν πόλεως. ἣ τό τε μὴ ἐν ἀγαθῇ, καὶ ἡ ἡφαίστου
καὶ βάλησιν καὶ μέσον θεῶν. ἢ ἡ ἀρπαγὴ, καὶ χάσμα σημεῖα.

Κεφάλαιον ί.

Η τῶν σοδομιτῶν ἁλωσις· ἀοσυρίων αὐτοὺς
ὑπερατωσάντων.

ΚΑΤ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀσσυρίων κρατούν-
των τῆς ἀσίας σοδομίταις ἐνῆσαν τὰ πρά-
γματα, οἷς τὸ πλοῦτον ὑπεδεδώκεσαν αὐτῶν ἡ νεότης
πολλή. βασιλεῖς τε αὐτοῖς διέπουσι πέντε
τὴν χώραν, Βαλλὰς, βαρεὰς, σινάβαρος, καὶ συμο
βορεὺς, ὁ τελευταῖος βαλῶν. βασιλικῆς μοίρας δὲ ἦρχον
ἕκαστος ἰδίας. ὅθεν τούτοις στρατεύσαντες ἀσσύ-
ριοι. καὶ μάχῃ τέσσαρα ποιησάντες τῆς στρατᾶς
ἐπολιόρκουν αὐτούς. στρατᾶς δὲ ἐκάστῃ ἦν ὡς ὁπλιτῶν μυρίων. ἡττωμένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ ἀσ-
σύριοι φόρους ὑπέταξαν τοῖς σοδομιτῶν βασιλεῦσι. διέτριψε μὲν ἐν τῇ δουλείᾳ ὄντες καὶ τοὺς ὑπαγθέντας
αὐτοῖς φόρους τελοῦντες, ὑπέμειναν τῷ ἔτει τρισκαιδεκάτῳ ἀπέστησαν. καὶ ἐξελθὼν στρατὸς ἀσσυρίων ἐπ' αὐ-
τοὺς στρατηγούντων μῆρφάδου, ἀριόχου, χοδολλογομόρου, θαργάλου. οὗτοι τήν τε συρίαν ἅπα-
σαν διηρπάσαντο, καὶ τοὺς τῆς γαμόρρας ὄντας κατεστρέψατο. ἡμύνατο δὲ κατὰ σόδομα,

iam enim coniugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac mulierem etiam potiri cupiuit. Huic malae libidini Deus obstitit, pestilentia & seditione res regis infestans: consultique de remedio sacerdotes, quóve modo placandum esset numen, hanc mali causam responderunt, quòd hospitis matrimonio iniuriam inferre parauisset. Rex territus primum sciratur, quaenam sit quisve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit; sororem se putasse non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre, voluisse: donatóque magna pecunia, potestatem fecit congrediendi cum praestantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est vt virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cùm ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque infectationem infensis inter se animis agerent, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos vanissimos esse nihilque prorsus veritatis habere declarauit: ob has dissertationes in precio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendique facultatem praese ferret, & numerorum scientiam & de siderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum Ægyptij rudes erant huiusmodi disciplinarũ: quae à Chaldæis ad Ægyptios profectae, hinc ad Græcos tandem peruenerut. Reuersus inde in Chananæam, agros cum Loro diuisit. orta verò inter opihones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loro permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Loto verò campi cesserũt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vrbe: quae tũc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne vestigium quidem supersit, est deleta: cuius rei causa mox suo loco dicetur.

CAP. X.

Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.

EOdem tempore cum Imperium Asiae penes Assyrios esset, & Sodomitarum res tam opibus quàm numerosa iuuentute florebant, vt à quinque regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, suo quisq. regno praepositus. Hos Assyrij bello petierunt, diuisisque quadrifariam copiis sub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commisso tandẽ prælio victores Assyrij Sodomitarum regibus tributũ imperauerunt. cúmque per duodecim annos imperata fecissent, & tributa soluissent, decimotertio defecerunt: quo factum est vt noua in eos Assyriorũ expeditio fieret, ductu & auspiciis Marphedis, Arioch, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriã vniuersã rapinis vastauerũt & gigãtũ posteros perdomuerunt. cúmq. in agrũ Sodomorũ esset vẽtum,

Genes. 14.

castrametati sunt in valle puteorum bituminis: tũc enim putei fuerant in eo loco: mox verò Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scateri bituminis Asphaltitem dixere, repente extitit, eo de lacu paulo post dicemus. cæterum Sodomitæ cũ Assyriis congressi, post egregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captiuus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

ἐστρατοπεδεύσαντο κατὰ τὴν κοιλάδα τὴν λεγομένην φρέατα ἀσφάλτου· τότε γὰρ εἶχε φρέατα ὁ τόπος, νῦν δὲ τῆς σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης λίμνη γέγονεν ἡ λεγομένη ἀσφαλτῖτις. περὶ μὲν οὖν ταύτης τῆς λίμνης ὕστερον ἐροῦμεν. συμβαλόντων δὲ τοῖς ἀσσυρίοις τῶν σοδομιτῶν καὶ καρτερᾶς οὔσης τῆς μάχης, πολλοὶ μὲν ἀπέθανον αὐτῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ᾐχμαλωτίσθησαν. μεθ' ὧν καὶ λῶτος ἤχθη, συμμαχήσων τοῖς σοδομίταις παραγενόμενος.

CAP. XI.

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit.

Κεφάλαιον ια.

Ὡς ἄβραμος ἐπιστρατεύσας τοῖς ἀσσυρίοις ἐνίκησεν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τὴν λείαν ἣν ἔλαβον ἀφείλετο.

Gen. 14. His auditis Abrahamus, tum Loti cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properauit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium est nomen) oppressum ex improuiso facile superauit. Securi enim & incauti partim in cubilib. inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se conuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce perurgens ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, vt qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decemocto vernaculis, triúmque amicorum auxiliis tantũ exercitum profligauerit, quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum se receperunt. Abrahamus verò captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad suos rediit. redeunti rex Sodomitarum vsque in locum quem Campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi à Solymæ vrbis rege Melchisedeco est except°. id nomen interpretatur, rex iustus. erat enim reuera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob iustitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocauit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simúlque ipsum adhibitum mensę meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria contigerat, debitos hymnos vt sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex verò Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captiuos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tantum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio quod pro tot reb. egregiè gestis tibi debetur. Quo respõdente, Et quã voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede careant, (nondũ n. pater factus erat) tum Deus & filiũ illi est pollicitus, & posteritaté ex eo tantã, quæ stellas cæli posset æquare

Ἄβραμος δὲ ἀκούσας τὴν συμφορὰν αὐτῶν, φοβηθείς τε ἅμα περὶ λώτου τοῦ συγγενοῦς, καὶ τῶν σοδομιτῶν φίλων ὄντων καὶ γειτόνων, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς προαιρούμενος, οὐκ ἀνεβάλετο, ἀλλ' ἐπειχθεὶς καὶ τῇ πέμπτῃ νυκτὶ ἐπιπεσὼν τοῖς ἀσσυρίοις περὶ δάνον, οὕτως γὰρ ἡ ἑτέρα τοῦ ἰορδάνου προσαγορεύεται πηγή, φθάσας πρὶν ἢ τὰ ὅπλα λαβεῖν, τοὺς μὲν ἐν ταῖς κοίταις ἔτι διεχρήσατο μηδ' αἰσθομένους τῆς συμφορᾶς, ὅσοι δὲ μήπω πρὸς ὕπνον ἐτράπησαν, ὑπὸ μέθης ἀδύνατοι μάχεσθαι ὄντες ἔφυγον. ἄβραμος δὲ διώκων εἵπετο, μέχρι καὶ δευτεραῖος συνήλασεν αὐτοὺς εἰς ὡβὰ τῆς δαμασκηνῶν γῆς, ἐπιδείξας ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, ἀλλὰ προθυμία τῶν μαχομένων καὶ τὸ γενναῖον παντὸς ἀριθμοῦ περιγίνεται, ὅτε σὺν τριακοσίοις καὶ δεκαοκτὼ οἰκέταις αὐτοῦ καὶ φίλοις τρισὶ τοσοῦτον ἐκράτησε στρατοῦ. ὁπόσοι δὲ αὐτῶν καὶ διέφυγον, ἀδόξως ἀνεστράφησαν. ἄβραμος δὲ τοὺς τῶν σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους, οἳ ἔφθησαν ἐκ τῶν ἀσσυρίων, καὶ τὸν συγγενῆ λῶτον, ἀνέζευξε μετ' εἰρήνης. ὑπήντησε δὲ αὐτῷ ὁ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς εἴς τινα τόπον ὃν καλοῦσι πεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ τῆς σολυμᾶ πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης, σημαίνει δὲ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος· καὶ ἦν δὲ τοιοῦτος ὁμολογουμένως, ὡς διὰ ταύτην αὐτὸν τὴν αἰτίαν καὶ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ· τὴν μέντοι σολυμᾶ ὕστερον ἐκάλεσαν ἱεροσόλυμα. ἐχορήγησε δὲ οὗτος ὁ μελχισεδέκης τῷ ἀβράμου στρατῷ ξένια, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐπιτηδείων παρέσχε, καὶ παρὰ τὴν εὐωχίαν αὐτόν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. ἀβράμου δὲ διδόντος καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ, προσδέχεται τὴν δόσιν. ὁ δὲ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς τὴν μὲν λείαν ἔχειν ἄβραμον παρεκάλει, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν ἠξίου, ὅσους παρὰ τῶν ἀσσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. ἄβραμος δὲ οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, οὐδὲ ἄλλην ὄνησιν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἔσεσθαι, πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ γένοιτο. μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτοῦ παρεῖχεν τοῖς συστρατευσαμένοις. ἐκαλεῖτο δὲ ὁ μὲν πρῶτος ἐσχώλ, καὶ ἔννηρος, καὶ μαβρής. ἐπαινέσας δὲ αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ὁ θεός, ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς φησὶ μισθοὺς οὓς ἄξιόν ἐστιν ἐπὶ τοιαύταις εὐπραγίαις κομίζεσθαι. τοῦ δὲ ὑπολαβόντος, καὶ τίς ἂν εἴη χάρις τούτων τῶν μισθῶν, οὐκ ὄντων οἳ διαδέξονται μετ' αὐτόν, ἄπαις γὰρ ἦν ἔτι, ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γενήσεσθαι καταγγέλλει, καὶ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεάν, ὡς ἀστέρων ἰσουμένην τοῖς ἄστροις τὸν ἀριθμόν.

καὶ

[illegible] θυσίαν προσφέρει τῷ θεῷ κελεύσαντος αὐτῷ. ὁ δὲ τρόπος τῆς θυσίας τοιοῦτος ἦν. δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν ὁμοίως τριετῆ καὶ τρυγόνα καὶ περιστερὰν κελευσθεὶς διεῖλε, τῶν ὀρνέων οὐδὲν διελών. εἶτα πρὶν ἢ τὸν βωμὸν [illegible] περιπταμένων [illegible] ἐπιθυμίᾳ τοῦ αἵματος, φωνὴ θεία παρῆν, δηλοῦσα [illegible] πονηροὺς αὐτοῦ τοῖς ἐγγόνοις γείτονας ἐπὶ ἔτη τετρακόσια γενησομένους περὶ τὴν αἴγυπτον, ἐν οἷς κακοπαθήσαντας περιέσεσθαι τῶν ἐχθρῶν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ χαναναίων, ἕξειν αὐτοὺς τήν τε γῆν καὶ τὰς πόλεις. ἄβραμος μὲν κατῴκει περὶ τὴν ὠγύγην καλουμένην δρῦν. ἔστι δὲ τῆς χαναναίας τὸ χωρίον, οὐ πόρρω τῆς ἑβρωνίων πόλεως. δυσφορῶν δὲ ἐπὶ γυναικὶ μὴ κυούσῃ, ἱκετεύει τὸν θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄρρενος παρασχεῖν. τοῦ θεοῦ δὲ θαρρεῖν αὐτὸν παρακελευομένου, πρός τε τὰ ἄλλα πάντα ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας ἠγμένον καὶ παίδων ἐσομένων, σάρρα τῇ θεοῦ κελεύσαντος ἐπικλίνει μίαν τῶν θεραπαινίδων ἀγάρην ὄνομα, γένος οὖσαν αἰγυπτίαν, ὡς ἐξ αὐτῆς παιδοποιησομένῳ. καὶ γενομένη ἐγκύμων ἡ θεράπαινα, ἐξυβρίζει εἰς τὴν σάρραν ἐτόλμησε βασιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας περιστησομένης εἰς τὸν ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. ἀβράμου δὲ αὐτὴν πρὸς αἰκίαν παραδόντος τῇ σάρρᾳ, δρασμὸν ἐπενόησεν οὐχ ὑπομένουσα τὰς ταλαιπωρίας. καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευεν οἶκτον αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαντιάζει δὲ διὰ τῆς ἐρήμου προϊοῦσαν αὐτὴν ἄγγελος, κελεύων πρὸς τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι. βίου γὰρ μείζονος τεύξεσθαι σωφρονήσασαν· καὶ γὰρ νῦν εἰς τὴν δέσποιναν ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη γενομένην, ἐν τούτοις εἶναι τοῖς κακοῖς. παρακούσασαν μὲν οὖν τοῦ θεοῦ, καὶ προσωτέρω χωροῦσαν, ἀπολεῖσθαι ἔλεγε· νοστήσασαν δὲ αὐτὴν ὀπίσω, γενήσεσθαι μητέρα παιδὸς τῆς γῆς ἐκείνης βασιλεύσοντος. τούτοις πείθεται, καὶ ἐπανελθοῦσα πρὸς τοὺς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δὲ μετ' οὐ πολὺ ἰσμάηλον, θεόκλυτον ἄν τις εἴποι, διὰ τὸ εἰσακοῦσαι τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. ἀβράμῳ μὲν οὖν ἕκτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι ὁ προειρημένος ἐγεννήθη. εἰς ἔνατον δὲ αὐτῷ, καὶ ἐνενηκοστὸν παρελθόντι, ἐπιφανεὶς ὁ θεός, ἀπήγγελεν ὡς παῖς αὐτῷ ἐκ σάρρας ἔσοιτο. κελεύει δὲ αὐτὸν καλέσαι, ἴσακον, δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες καθέξουσι τὴν χαναναίαν ἅπασαν ἀπὸ σιδῶνος μέχρις αἰγύπτου. προσέταξε δὲ τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος, βουλόμενος μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ συμφυρόμενον, περιτέμνεσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποιεῖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ γεννηθῆναι. τὴν αἰτίαν δὲ τῆς περιτομῆς ἡμῶν ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυνθανομένῳ δὲ ἀβράμῳ καὶ περὶ τοῦ ἰσμαήλου εἰ ζήσεται, πολυχρόνιόν τε ἀποσημαίνει ὁ θεός, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. καὶ ἄβραμος μὲν ἐπὶ τούτοις εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, περιτέμνεται παραχρῆμα, καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ὁ παῖς ἰσμάηλος, κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τρισκαιδέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἐννέα διάγων.

Κεφάλαιον ιβ.

Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατέστρεψε, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.

Ὑπὸ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ σοδομῖται πλούτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες εἴς τε ἀνθρώπους ἦσαν ὑβρισταί, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῶν παρ' αὐτοῦ γενο-

A numero. His auditis lætus sacrificiũ Deo iussu ipsi obtulit. Porrò sacrificij rit' erat hic: mactata iuuẽca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iussus fuerat diuisit, solis auibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara aduolantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculũ redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos cccc. in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictísque Chananęis regionem B eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebrone. Cæterùm ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petiit vt prolem sibi masculam largiretur. Tũ Deus de cætero quoque bene sperare illum iussit, vt qui non temerè Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. Ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren, Ægyptiá genere, quò *Genes. 16.* C liberos sibi ex ea quæreret. & cùm vterum se gerere sensisset famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aspirãs, quasi ad prolem suam dominatio peruentura esset. quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnã dedidisset, decreuit fugere nõ ferens afflictionem: Deúmq. rogabat vt sui misereretur. Itaq. per desertũ abeũti occurrit angelus iubésvt ad dominos reuerteretur, fore.n. eã meliore cõditione, modo se modestè gerat, nũc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere: quòd si D contemptis Dei iussis vlterius pergeret, præsens exitium eam manere aiebat. sin retro rediret, matrẽ futuram pueri, qui tandem regno eius regionis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum, eò quòd Deus preces matris exaudierit: hunc Abrahamus sextum *Genes. 17.* supra octogesimum annum natus genuit: cùm autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quòd è Sara suscepturus esset fi-E lium. eum iussit vocari Isacum, addens prodituras ex eo gentes magnas & reges: easque iure belli occupaturas vniuersam Chananæam à Sidone vsque Ægyptum. Iussit etiam genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circuncidi, idque octaua die natiuitatis. causam verò nostræ circuncisionis dicam alibi. Consulente verò Abrahamo & de Ismahele, an esset victurus, responsum est, fore longæuum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus posteaquàm Deo gratias e-F gisset, e uestigio circuncisus est cum tota familia, similiter & Ismahel, annum tunc agens decimum tertium: ipse verò pater nonum iam agebat supra nonagesimum.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundãtia pecuniarum elati tã in homines contume- *Gen. 18. 19.* G liosi erant, quàm erga Deum impij: quippe qui ne-

que beneficiorum eius meminerant, & hospites a- A
uertebantur: denique inutilis etiam libidinibus se-
se incestabant. His rebus offensus Deus decreuit
superbiæ pœnas de illis sumere, & regionem e-ru
adeo vastam reddere, vt post hac nec plantas nec
fructum vllum produ-ceret. His ita decretis de So-
domis, Abrahamus conspicatus tres angelos (sede-
bat enim ad quercum Mambræ pro foribus domi-
cilij) iustarum esse hospites, assurgens salutauit eos
rogauitque vt ad se diuertentes frueretur hospi-
tio. Illis verò annuentibus iubet panes ex simila B
fieri, & mactatum vitulum ac assarum sub quercu
discumbentibus apposuit. at illi visi sunt ei come-
dere, & de vxore quærebant, vbinam esset Sara. quo
referente, intus eam esse, aiunt se aliquanto post re-
uersuros, eamque inuenturos iam matrem. muliere
autem arridente, & negante fieri posse vt liberos
gigneret ipsa nonagenaria, è marito centesimum
annum agente: non sustinuerunt amplius simulare:
sed falli sunt se Dei esse angelos: & quòd missi es-
sent, vnus nunciatum de filio, duo verò ad de-lendos C
Sodomitas. Quo audito Abrahamus indoluit pro-
pter Sodomitas, & surgens deprecatus est Deum ne
promiscuè iustos cum iniustis perderet. Deo verò
negante quenquam Sodomitarum esse bonum, a-
lioqui si vel decem inter eos essent, omnibus remis-
surum fuisse pœnam, Abrahamus destitit, angeli
verò pertenerunt Sodoma. ciues autem cùm vidis-
sent adolescentes forma præstantes ad Lotum di-
uertisse, ad illudendum per vim ætati eorum sunt
versi. Loto verò suadente continerent se, néve in D
probrum hospitum ruerent, sed hospitio suo non-
nihil honoris haberent: aut si temperare sibi non
quirent, filias se pro illis eorum libidini exhibitu-
rum: ne sic quidem parere voluerunt. Deus autem
illorum audacia commotus ad iram, ipsos quidem
excæcauit, ne in ædes introitum inuenire possent.
cæterum Sodomitarum populum vniuersum ad
supplicium adiudicauit. Lotus autem ab ipso præ-
monitus de futuro excidio, discessit inde, assumpta
etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innu- E
ptis. sponsi enim eatum monentem de exeundo cõ-
tempserant vt delirum qui talia diceret. Tum Deus
iaculatur telum in vrbem, eamque cum ipsis in-
colis exurit, & agrum quoque pari deuastat incendio,
quemadmodum mihi iam dictum est in commen-
tariis quos de bello Iudaico prodidi. Cæterum Lo-
ti vxor inter abeundum subinde ad vrbem respi-
ciens, & curiosius cladem hanc contra mandatum
Dei spectans, in statuam salis est versa. dictum est
mihi iam & de illa: nam exat hodie quoque: ipse
verò cum filiabus in paruum quoddam rus euasit,
cui soli ignis omnia circumquaque vastans peper-
cit. id Zoor nunc vsque vocatur, sic paruum He-
bræorum lingua significãte. In hac solicitudine vi-
tam inopè aliquantisper toleravit. puellæ verò vni-
uersum genus humanum extinctum ratæ, æstu cir-
cumuentæ parentè, cum inscio sunt congressæ, cu-
rantes ne totum genus deficeret. ex hoc congressu
nati sũt filij: maiori Moabus, quasi dicas è patre ciu-

μόνην ὠφελεῖσθαι· εἶναι τὰ μικρὰ ἐκείνοις τῶν φόβων ἀλ-
λήλους ὁμιλίας σκεπτόμενοι, καὶ τὴν ἐκείνων ἀπω-
θοῦντες ὁ θεὸς, ἔστε πυρὶ κατακαῦσαι τὰς ἁμαρτίας
αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν κατασκαφῆναι καὶ τὴν
χώραν ἅπασι φανερὸν ὡς ἀκάρπου καὶ μηδὲν ἐκφέρειν
καρπὸν ἐπιτηδείαν εἶναι αὐτὴν ἀεὶ διαμένειν. ζῶντες δὲ
ἔτι τὸ σοδομιτῶν ἀφανισμὸν ἔφραε τοῖς ἀγγέλοις σπαθῶ ὁ θεὸς τὴν ὄψιν τῶν μισῶν καὶ
τὴν ὄψιν τῶν ἀνδρῶν καὶ νομίσας εἶ ξένους, ὑπ-
εσπάσατο τὰ ἀναγκαῖα καὶ παρ' αὐτῷ καθίζεται συ-
ρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. διηρώτησεν ὁ ἄρξας
τὸ θεῖον ἐκ σημείων γνῶναι τὸν μέλλον-
τα ἔσεσθαι, καὶ σπάσας, ἐκάμισεν αὐτοῖς θύειν τῷ θεῷ
κατακείμενοις οἷς οἱ δόξαι αὐτῷ παρέχειν ἑαυτὸν
ἐπὶ κρίσει τῆς γυναικὸς γενήσεσθαι, καὶ τὸν υἱὸν
τυγχάνουσαν ἡ σάρρα. τῶν δὲ εἰπόντος ἐκεῖνον ἔφη
ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ ἀρνουμένην μὲν τὸν
γελᾶσαι ὡς τῆς ὑπ' αὐτοῦ κατ-
ηγορηθείσης ἐπὶ τῷ γέλωτι, τὸν δὲ εἰπόντος ἐκεῖνον
καὶ ἀδύνατον εἶ τὴν τεκνοποιΐαν ἐπιτείνας, αὐτῆς μὲν
ἐγγενόμενος ἐπὶ ἐλπίσιν, τὸν δὲ ἀλήθειαν ἐκπλήξας, ὑπὸ
κατοχῆς λαβεῖν οὔτε, ἀλλ' ἐμίμησαν ἐκείνους ἔτι
ἀγγέλους τὸ θεῖον, καὶ ὅτι πεμφθεὶς μὲν ὁ εἷς σημανῶν
ὧν τὸν παῖδος, δύο δὲ σοδομίτας καταστρεψόμε-
νον ταῦτα ἀκούσας ἀβραμος, ἄλγησεν ὑπὲρ τῶν σοδομι-
τῶν, καὶ τὸν θεὸν εἰάσας ἱκέτευσε φείσασθαι μὲν
τῶν δικαίων καὶ ἀγαθῶν συναπολλυμένων τοῖς πονη-
ροῖς τὸ θεῖον φήσαντος, μηδένα εἶ τὴν σοδομιτῶν ἀ-
γαθὸν, εἰ δὲ καὶ ἄν, εἶ δίκαι εἶεν συγχωρεῖν ἅπασι τὸ
ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων τιμωρίαν, ἀμὴν ἀβραμος ἀσύ-
χαζεν. οἱ δὲ ἄγγελοι παρῆλθον εἰς τὸν τῶν σοδομιτῶν
πόλιν. [καὶ ὁ λώτος αὐτοὺς ὑπὲρ ξενίας παρεκάλει λίαν
ὧν ὢν φίλανθρωπος, καὶ μαθητὴς τῆς
τὸ ἀβραμου χρηστότητος.] οἱ δὲ σοδομῖται, θεασάμενοι
τοὺς νεανίσκους ὑπερηφάνως τῆς ὄψεως ἐξαφέντας, καὶ
τῶν λώτου καταφρονήσαντες, ὑβρίσειν αὐτοὺς
τῶν ὥρας ἐβούλοντο. τοῦ δὲ λώτου παραινοῦντος ἀπο-
φέρεσθαι, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' αἰσχύνῃ τὴν ξένων, ἀλλ' ἐ-
χθὲς αἰδῶ τὰ παρ' αὐτοῦ κατάγωγης, εἰ δὲ ἐχρῶντο ἀκρα-
τῶς, τὰς θυγατέρας αὐτῷ ἐκείνων ταῖς ὑβρι-
μίαις αὐτῶν λέγοντες παρίξειν. οὐδὲ οὕτως ἐπείσθη-
σαν. ὁ δὲ θεὸς ἀγανακτήσας αὐτῷ ὑβρὶ τοῖς τολμήμα-
σι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τὰ ἐσόδους
τὰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν. σοδομιτῶν δὲ κατέκλινε πάνδη-
μον ὄλεθρον. λώτος δὲ τῷ θεοῦ τὰ μέλλοντα τῇ σο-
δομιτῶν ἀπόλειαν αὐτῷ φράσαντος, ἀπηλλάσσετο,
τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας, δύο δὲ ἦσαν αἱ παρ-
θένοι αἱ ἀκατάλυτοι. οἱ γὰρ μνηστῆρες ὑπερεφέροντο τὸ ὀφ-
θὲν, ἀληθείαν ὑπολαμβάνοντες τὰς ὑπὸ τοῦ λώτου λεγο-
μένους. καὶ ὁ θεὸς ἐπιστήσας βέλος εἰς τὴν πόλιν, καὶ συν-
τοῖς οἰκήτορσι κατέπρησεν, καὶ τὴν χῶν ὁμοίᾳ πυρφόρῳ
ἀφανίζει, ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται τὰ ἰουδαϊκὰ ἀ-
ναγράφοντι πολέμου. ἡ δὲ λώτου γυνὴ ἔξω τὴν ἀπα-
χθῆναι εἰς τὴν πόλιν ἐπιστραφεῖσα, καὶ πολυωρήσασα μονῆσαι τὰ περὶ αὐτὴν, ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ τοῦτο
ποιῆν, εἰς στήλην ἁλὸς μετέβαλεν. ἱστορικὰ δὲ αὐτὴν, ἔτι καὶ νῦν ὀφθεῖσαν. ὀφθεῖσα δὲ αὐτὴς μὲν τὴν θυγατέ-
ρων εἰς βραχὺ χωρίον κατάσχον, ἔνθεν ἀφεῖναι τὸ πῦρ. ζόωρ ἔπικλην νῦν καλοῦσι. καλοῦσι γὰρ ἔτος ἑβραῖοι
τὸ ὀλίγον. ἐνταῦθα τὸ αἰθέριον ὑπολαβοῦσαι, καὶ σοφῆς ἐπορίας ζηλωτικῶς ἐλπίδα δὲ ἡ παρθένοι πᾶν ἀ-
φανὲς ἔσεσθαι τὸ αἰθέριον ὑπολαβοῦσαι, τὸ παῖς πλησιάζουσι ὑπονοήσασαι λανθάνειν ἐποίησαν δὲ τοῦ-
το ὑπὸ τοῦ μὴ ἥλιος ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες. ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, μώαβος, ἧπερ ἐστὶ πα-

τὴρ

nfori Ammantis, quod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam nostra ætate. alter verò Ammonitarū, vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lotus reliquit Sodoma.

Abrahamus autem migrauit in Gerara Palæstinæ, Saram ac si sororem secum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum insidiarum metu, timebat enim Abimelechum eius loci regem: qui & ipse amore Saræ captus, ea potiri cupiebat, eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitus immissus: atque ita medicorum ope destituetus, in somnis admonetur, abstineret se ab iniuria coniugis hospitis. mox cum meliuscule habere cœpisset, indicat amicis, quòd Deus sibi hunc morbum immisisset vindicans ius hospitis, & vxori eius ab iniuria cauens. non enim sororem esse, sed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de consilio amicorum accersitum, securum esse de pudicitia coniugis iubet, Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe passam se illi restituere, idque ita esse Deum testabatur, & mulieris conscientiam, ac ne expetiturum quidem eam fuisse, si nuptam esse sciuisset. ad hæc rogabat, vt æquo animo in se esset, Deúmque propitium redderet. Et siue apud se maneret, nihil ei defore: siue abire maller, deductores est pollicitus, & omnia quorum causa ad ipsum venisset. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam consanguinitatem aiebat: esse enim fratris filiam; & sine hac simulatione parum tutam peregrinationem credidisse. ac ne morbi quidem causam ei se fuisse excusabat. Quin & salutem regis sibi curæ futuram, & mansurum quoque cum illo libenter. rum rex tam agri, quàm pecuniarum partem ei cessit; & conditiones pacis bona fide vtrinque seruandas dixit, fœdere cum eo super puteo quodam icto, qui Berlube vocatur. ea vox iuramenti putcum significat: & id nomen & hodie locus seruat. Nec ita multo post Abrahamus filium è Sara suscepit, iuxta promissa Dei, quem Isacum nominauit. Sic risus Hebræis significatur. siquidem risus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, in causa fuit huius appellationis. ipsa enim erat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum, ipso anno quo Isacus est natus. eum octaua mox die circumciduntˌ qui mos adhuc Iudæis durat, vt post totidem dies circuncisionem celebrent.

Genes. 20.

Genes. 21.

CAP. XXIII.

De Ismaele Abrahami filio, eiusque posteris Arabibus.

ARabes verò post decimumtertium annum id faciunt. Ismahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, post tantum temporis est circumcisus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Ismahelem ab initio, è famula Agare natum, non secus ac si ex se esset genitus. alebatur

Genes. 25.

enim in ſpem ſucceſſionis. verùm poſtquàm ipſa Iſacum peperit, non amplius æquum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facile inferre poſſet. Suaſit igitur Abrahamo vt cum vnà cum matre aliquò ablegaret. Ille verò primum non aduertebat mentem ad Saræ conſilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerumque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum & dato eis vtre aquæ ac panibus iuſſit ire quò eos neceſſitas duceret, & cùm defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater, cúmque nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iuſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum verò mulier meliori ſpe concepta, cùm incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmaſſus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Napheſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum eſt Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabatææ nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes gentem ſuam ciúſque tribus denominauerunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

CAP. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Genes. 22. ISacum autem Abrahamus ſupramodum amabat vt vnigenitum, & quē in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & beneuolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo ſucceſſore omnium fortunarum relicto, Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratíſque omnibus beneficiis in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim cōceſſerit, vtque præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium Iſacum poposcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret. iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quàm ſuam de pueri cæde ſententiam, ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne fortè aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

τῆς ὡς πρὸς ἴδιον δούλας. ἐφρόντιζε γὰρ ὅπως τῆς ἡ-
λικίας ἀδόκητον τέκνωσα ἡ αὐτὴ τὸν Ἰσαακον, οὐκ
ἄξιον ἐδόκει συνεκπαιδεύεσθαι τούτῳ τὸν Ἰσμαηλον ὄντα πρε-
σβύτερον, καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυναμένον τῷ πρὸς
αὐξῆσι χρόνῳ. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπῄει τῷ Ἀβραμοι εἰς ἀ-
πιτιμίαν ἐκπέμπειν αὐτὴν μὴ τῆς μητρὸς ὁ θεὸς μὲν
ἀρχὰς κρείττονας ἐπιτηδείου τ αὐτῷ γνώμῃ οἷς ἡ σαρρα
ἐσπούδακει, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἰ παιδὸς
ὑπὲρ καὶ γυναικὸς ἀπορεῖν τῷ ἀναγκαίων ἐκπεμ-
πεῖν ὑστέρην ᾖ, καὶ δὲ ὁ θεὸς πρέσκειτο ἐκ τοῦ τῆς
σαρρας φρενατομοῦσι, παιδὸς παρεδίδου τὸν Ἰσ-
μαηλον τῇ μητρὶ, μήπω δὲ αὐτὴ χωρεῖν δυναμένου,
ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῳ ἐκέλευσεν
ἀπιέναι, ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένῳ. ὡς δὲ ἀπου-
σαν ἐπέλειπε τὰ ἀναγκαῖα, τε κακοῖς ἐν. ὑδατος
δ' ἀπανίζοντας, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον λυ-
χορραγοῦν, ὡς μὴ παρουσης τῇ ψυχῇ αὐτῷ φερομ
πέρρωτερον. συντυχὼν δὲ αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πη-
γὴν τε φράζει ὑπακειμένην καὶ κελεύει θαρσεῖν
τῆς ἀναῤῥοφῆς τὸ παιδὸς μεγάλα γε αὐτῇ ἀγα-
θὰ ἐκβλύειν ἐκ τῆς Ἰσμαηλου σωτηρίας. ἡ δὲ
θαρσήσε τοῖς θρωκῶσι γελμένοις, καὶ συμβαλου-
σα ποιμέσι, ἀφ' τῶν δ' αὐτῇ ὑπομλείαν, ἀναβιβ-
γὰ τὰς ταλαιπωρίας. ἀνεθρέψατο δὲ τὸ παιδίον γυ-
ναῖον ἀγόντα, τε ἦλθε αἰγυπτίαν, ἐνθεν δ' ἦν καὶ αὐτὴ
τὸ ἀρχαῖον. ἐξ οὗ παιδὸς Ἰσμαηλῳ γίνονται δώδεκα
παῖδες, ναβαιώθης, κηδαρης, ἀβδεήλος, ἠδουμας,
μασσαμος, μαμμασος, μασμιος, χοδαμος, θεμα-
νος, ἰέτουρος, ναφαισος, καλμασος. οὗτοι πασαν τὴν
ἀπ' Εὐφράτου καὶ καθήκουσαν πρὸς τὴν ἐρυθραν
θάλασσαν κατοικοῦσι, ναβαταίαν τὴν χώραν ἀνο-
μάσαντες. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ τῶν ἀράβων ἔθνος, καὶ τὰς
φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, διὰ τε τὴν ἀρετὴν αὐτ,
καὶ διὰ τὸ ἀβραμου ἀξίωμα.

Κεφαλαιον ιδ'.

Περὶ Ἰσαακου ὡς υἱὸς γνήσιος Ἀβραμου πατρὸς.

ΙΣαακον δὲ ὁ πατὴρ Ἀβραμος ἠγαπα μονογε-
νῆ ὄντα, καὶ διὰ γῆρως καὶ δώρεαν αὐτῷ τὸ θεοῦ γε-
νόμενον. προσεκαλεῖτο δ' εἰς δύνοιαν, καὶ τὸ φιλεῖσθαι
μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων, καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ὑπερηνδυ-
ων πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τῆς τε τῶν πατέρων θεραπείας
ἐχόμενος, καὶ περὶ τὸν τε θεὸν θρησκείαν σπουδαι-
ότατος. Ἀβραμος τε ἐν ἰδίαν δύδαιμονίαν ἐν μόνῳ τῷ-
τῳ ἡγεῖτο καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τ ζῆν ἐπήγετο. ταῦτα μὲν
δὴ καὶ τῶν τοῦ θεοῦ βουλήσιν ἔτυχεν. ὃς διαπειρᾶν
αὐτὸν βουλόμενος λαβεῖν τῆς περὶ αὐτὸν θρησκείας,
ἐμφανιθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἰη παρεσκημμένος
καταριθμησάμενος, ὡς πόλεμιον τε κρείττονα ποιη-
σάμε, τ τῶν παρουσαν δύδαιμονίαν ἐκ τῆς αὐτοῦ ἀφ-
ῆς ἐπὶ τὸν γόνον ἰσαακον, ἤτει τε τὸν αὐτῷ θυμα καὶ ἱε-
ρεῖον ἀναθεῖναι. ἐκέλευε δὲ εἰς τὸ μαείον ὄρος ἀγα-
γόντα, ὁλοκαυτῶσαι. οὕτως μὲν ἐμφανισθὲν τῶν
προπιπτειε τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον. Ἀβραμος δὲ
μηδὲν κρῖναι ἀθεμιτον εἰς τὸν θεοῦ δίκαιον, ἅπαντα δὴ ὑπουργεῖν ὡς ἐκ τῆς ἐκείνῃ προνοίας ἁπάντων
ζώντων, ἐπαρῥησιάσατο πρὸς τὴν γυναῖκα, τήν τε τοῦ θεοῦ προῤῥησιν, καὶ ὡς εἶχεν αὐτὸς γνώμῃ περὶ τῆς τοῦ
παιδὸς σφαγῆς. ἀλλὰ μηδὲ τῷ οἰκετῶν τινὶ δηλώσας, ἐπωλύετο γὰρ αὐτὸν ὑπηρετῆσαι τῷ θεῷ, λαβὼν τ Ἰσαακον

μὴ δύο οἰκέτῃ, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἁρμόσαντας A
ὄνῳ, ἀπῆρε πρὸς τὸ ὄρος. ἐν δυσὶ δὲ αὐτῷ ἡμέραις
συνώδευσαν οἱ οἰκέται. τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἰδὼν ἀπὸ
τοῦ ὄρους, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας,
μόνον τὸν παῖδα προσῆγεν εἰς τὸ ὄρος, ἐφ' οὗ
τὸ ἱερὸν ὁ Δαβίδης ὁ βασιλεὺς ὑστερον ἵδρυε. ἐφέρετο
δὲ σὺν αὐτοῖς ἅπαντα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἀνευ, πλὴν
ἱερείου. τῷ δὲ ἴσαακ ἐνιαύσιον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντος,
τὸν τε βωμὸν κατασκευάζοντος, καὶ πυθομένου τί καὶ B
μέλλοι θύειν, εἰ εἰς μὴ παρόντος. ὁ δὲ, τὸν θεὸν αὐτοῖς
παρέξειν ἔλεγεν, ὄντα ἱκανὸν καὶ τῶν ὄντων εἰς ἀν-
θρώπους ἀθρόους, καὶ τὰ ὄντα τῷ ἐπ'
αὐτοῖς θαρροῦντι παρέλεσθαι. δώσειν οἱ κἀκείνῳ
ἱερεῖον, εἰπὼν. θυμὸς μέλλει τῇ θυσίᾳ ἐπεγεί-
ρειν αὐτὸν ὡς ὁ βωμὸς παρεσκεύαστο, καὶ τὰς χεῖ-
ρας ἐπανέσχε, καὶ τὴν εὐχὴν, λέγων πρὸς τὸν υἱὸν,
ὦ παῖ, μυρίαις ψυχαῖς αἰτησάμενός σε γεγενῆσθαί μοι
θεῷ τῷ θεῷ, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ ὄκνῳ ὅτῳ C
μὴ πρὸς τὴν σὴν εὐαφορίαν ἐρίλοτιμοτέρως, ἢ
ἐφ' ᾧ μᾶλλον εὐδαιμονήσῃ ὤφελον, ὡς οἱ σὲ δόντι
ἀντεργετῶν, καὶ τελευτῆς ἀγαθὸν τῆς ἀρχῆς σ' ἐ-
μαυτῷ καταλείποιμι. ἀλλ' ἐπεὶ θεῷ τε βουλομέ-
νῳ σὸς πατὴρ ἐγενόμην, καὶ πάλιν τούτῳ δοκῶ δοσο-
πῶσαί σε, φέρε χαιρόντως τὴν καθιέρωσιν. τὸν θεὸν γὰρ
ἅπαντα ὧν ἐαυτὸν ἀξιώσαντα παρ' ἡμῶν τὰς τι-
μὰς, ἀνθ' ὧν εὐμοιρίας γεγονέναί μοι πατρὸς ἀγαθοῦ καὶ D
συμμάχου νικᾷ δυστυχεῖν. ἐπειδὴ γὰρ θνητὸς, ὁποθανεῖν,
καὶ τὸ κοινὸν ἐκ τῆς ζωῆς βροτοῖς, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἐ-
μοῦ θεοῦ τῶν πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας ἀναπεμπό-
μενος, ἀξιῶ οἶμαί σε κρίναντος αὐτὸ, μήτε νόσῳ, μή-
τε πολέμῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν ἃ συμπί-
πτειν πέφυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ'
εὐχῶν ἢ καὶ ἱερουργίας εἶναι ψυχὴν τὴν σὴν ἀναδε-
χομένην, ἐκ παντὸς αὐτὴν καθαζούσης. ἔσῃ τε μοι εἰς κα-
δήμονα καὶ γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀγαπῶ φρό- E
μιμον, τὸν θεὸν ἀπὸ σαυτοῦ παρεχόμενος. ἴσακος δ', παι-
δὸς γὰρ ἦν οἷος τετυχήκοτα γηραιὸν ἴδοι τὸ φέρτιμα
ἔχειν, δίκῃ τοῦ θεοῦ ἡδονῇ τοὺς λόγους. καὶ φήσας ὡς
ἀδίκημα εἴη τὴν ἀρχὴν τοῦ δικαίου εἰ θεῷ καὶ παιδὸς
μέλλει κρίσιν ἀναθήσειν καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν τοῖς
ἀμφοτέροις βουλήμασιν εὐθύμως, ὅτι καὶ μόνον τοῦ πα-
δὸς ταῦτα φρασαμένου μὴ ὑπακοὴν ἄδικον ἦν,
ὥρμησεν ὅπη τὸν βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. κἀν ἐφέρθη
τὸ ἔργον μὴ στάντος ἐμποδὼν τοῦ θεοῦ. βοᾷ μὲν ὀνο- F
μασὶ τὸν ἄβραμον, ἔργων δὲ τοῦ παιδὸς σφαγῆς. οὐ γὰρ
ὑπεδυμήσας αἵματος ἀνθρωπίνου, τὴν σφαγὴν αὐτῷ
προσάξαι τοῦ παιδὸς ἔλεγεν, οὐδ' οὐ πατέρα ἐποίη-
σεν αὐτὸν ἀφιλέσθαι τούτου βουλόμενος μὴ τοιαύτης
ἀσεβείας, ἀλλὰ δυμηδέσαι θέλων αὐτοῦ τὸν ἀγώνιον,
εἰ μὴ τοιαῦτα προσταττόμενος ὑπακούοι. μαθὼν δὲ
αὐτοῦ τὸ πρόθυμον καὶ τὴν εὐβουλίαν τῆς θρησκείας, ἡ-
δέσθαι μὲν οἷς αὐτὸν παρέχει, οὐχ ὑστεροῦν ἢ αὐτὸν G
ἀεὶ πάσης ἐπιμελείας καὶ γήρως ἀξιοῦντα, ἔσεσθαί
τε τὸν υἱὸν αὐτῷ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσοντα εὐδαιμόνως, παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις εὐφραδύνῃ
μεγάλῃ ἡγεμονίαν. προσέθηκε τὸ γῆρας τὸ αὐτῷ εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλοῦτον ὑπερβάλλοντα καὶ μήκιστον αἰῶνα
αὐτῷ ἔσεσθαι τοῖς γηραιτέροις τῶν τε χαιναίων ὅπλοις καταστησαμένοις, ζηλωτοῖς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις.
ταῦτα ὁ θεὸς εἰπὼν, κριὸν ἐξ ἀφανοῦς παρήγαγε αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτοῖ σεσωσμένοι,

cum duobus ſeruis, impoſitiſque in aſinum rebus
ad ſacrificium neceſſariis, proficiſcebatur ad mõ-
tem. ac biduum quidem comitati ſunt cum ſeru.
tertia verò die cum iam in proſpectu eſſet mons,
relictis aliis in campo cum ſolo puero aſcendit in
montem, in quo poſt Dauid templum conſtituit:
ferebántque ſecum quicquid ad ſacrificium perti-
net, abſque victima. Iſaco verò qui tum vigeſimũ
quintum annum agebat, aram apparante, percon-
tantéque quidnam immolaturus eſſet nullam habẽs
hoſtiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui po-
tens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri,
& quæ habeant adimere, ſi in illis fiduciam collo-
cent. daturum ergo ſibi quoque victimam, ſi qui-
dem propitius eſſet his ſacris interuenturus. poſt-
quam autem ſtructa ara ligna impoſuerat, omnib.
apparatis ſic infit, Fili, mille votis te expetitum,
poſtquam in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac
ſollicitudine educaui, nihil beatius exiſtimans
quàm ſi te virum videre daretur, & tandem hære-
dem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo
viſum eſt vt te ſuſciperem, ac nunc rurſum vt te
amittam, fer generosè hoc ſacrificium. Cedo enim
Deo, qui è nobis hunc honorem repoſcit, pro per-
petuo fauore quo nos belli ac pacis tempore eſt
proſecutus. Nunc lege naturæ natus cum ſis vt
moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, ſed
à proprio patre patri vniuerſorum Deo ſacrificio
ritu oblatus, ipſo vt credere par eſt indignum te
cenſente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiã
humana calamitate de vita decedas: ſed inter pre-
camina & ſacra animam tuam exceptam apud ſe
collocabit: vbi memor cur te potiſſimum educa-
uerim ſenectutem meam ſuſtentabis, non quidem
per teipſum, ſed Deum mihi curatorem tuo loco
relinquens. tum Iſacus haudquaquam à tanto pa-
rente degenet, libenter hæc verba accepit, negans
ſe dignum qui vnquam natus eſſet, ſi tam Dei quã
patris decreto reluctans, non alacriter ſe præberet
vtriuſque placitis: quandoquidem etiamſi pater
ſolus ita vellet, nefas eſſet non obſequi. iámq; mi-
nimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus
obſtitiſſet. Inclamat enim nomine Abrahamum,
neci pueri intercedens. non enim cupidine ſan-
guinis humani, pueri cædem imperaſſe, neque vt
quem patrem ipſe fecerat, liberis per impietatem
orbaret, ſed vt probaret eius animum, an etiam ta-
libus iuſſis patiturus eſſet. nunc cognita eius pro-
ptitudine ac præcellenti pietate, ratum ſe habere
quicquid illi ſe hactenus conceſſerat, non defutu-
ram autem nec in poſterum ſuam prouidentiam,
tam ipſi quàm eius generi. hunc quoque filiũ lon-
giſſimo tempore victurum, vitáque feliciter exa-
cta filiis germanis & probis magnum principatũ
relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorũ in
multas gentes creſceret, nec minus opibus quàm
numero augeretur: ipſorum etiam autorum eius
generis memoriam fore ſempiternã regione quo-
que Chananæa bello quæſita, vſque ad inuidiam
omnium exteratum gẽtium fortunatos fore. Hoc
oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimã ex
improuiſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato

sibi redditi, auditáque tantæ felicitatis promissione, mutuo se complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Sarã se receperunt: vixerúntq; beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

CAP. XV.

Saræ obitus. Abrahami coniugis.

Genes. 23. SArа autem non multo pòst moritur, cùm vixisset annos vigintiseptem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue: vbi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo è Chatura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

Gen. 24. 25 POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt, Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupauerúntque Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Iudæorum historiam cõtexuit, narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Iaphram. à Suri appellatam Assyriam. Ab Aphra verò & Iaphra vrbem Aphrem & regionem Aphricã nominatas. hós enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antæum. Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem proguatum, à quo Sophaces barbari habent nomen.

Isaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptẽ, mittit maximum natu famulorũ ad sponsalia, prius accepta fide obligatũ. modus verò deiurandi fuit talis: Subditis alter alteri manib. sub femora, Deũ ira testẽ inuocabant eorum quę destinauerant. Misit etiã dona ad illos, vel rara illic vel nunquã antè visa. Profectus autẽ famulus diuturnum iter faciens, eo quòd difficilis esset transitus per Mesopotamiam, hyeme propter niuis altitudinem, æstate ob aquarum inopiam, ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant nisi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Carras. & cũ venisset in suburbiũ, incidit in cõplures puellas euntes aquatum: móxque intra se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandã Abrahamus

---

καὶ πλούτου ἀγαθῶν ἀφθονίας ἀκμιαίοτης, καὶ ἀεὶ ζῆν Θ ἀλλήλους. καὶ Συσανεὺς, ἀπενέγκαντα πρὸς τὴν σάρραν. καὶ ὅτι ἦν εὐδαιμόνως, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐθελήσειαν τῷ θεῷ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ σαρρᾶς τῆς ἀβράμου γυναικὸς καὶ τῶν τοῦ βίου καταστάσεως.

ΚΑὶ σάρρα μὲν ἡ πολὺ ὕστερον διαθήκης, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. θάπτουσι δ' αὐτὴν οἱ χεβρῶνι, συγχωρησάντων ἑαυτοῖς τὸ χαρακώματον Θ ἐλόντος αὐτῆς τοῦ τάφου. ἀβράμου δ' ὠνησαμένου τὸ χωρίον, σταλὰν τῆς ἀκοσύας παρ' ἐφρέμου τοῦ τῆς χεβρῶνος. καὶ τὰ μνημεῖα ἀβράμος τε καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ τούτῃ κατεσκεύασαν.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς ἐκ χαττούρας ἀβράμῳ γενομένης τὸ τῶν τραγλοδυτῶν ἔθνος ἐγένετο.

ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς χαττούραν ἔσχεν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγένοντο, τρόπος τε πάσης κρατεροὶ καὶ δεινοὶ συνιέναι, ζεμβράνης, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάνης, λουσουβάκης, σοῦος. φύονται δ' καὶ τούτοις παῖδες. καὶ σοῦϊ μὲν, σαβακάνης γίνεται καὶ δαδάνης. τούτῳ δ', λατούσιμος, ἄσσυρος, λουείμης. μαδάνου δ', ἴφας, ὄφρης, αἴνοχος, ἐβίδας, ἤλδας. πᾶσι δὲ τούτοις παισὶ καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν ἀβράμος ἀποικιῶν ἔκλοις μηχανᾶται, καὶ πάντα ξωγλοδύτην κατακληροῦται, καὶ τῆς εὐδαίμονος ἀραβίας ὅσον ἐπὶ τὸν ἐρυθρὰν θάλασσαν κατέσχεν. λέγεται δ' ὡς ἔτος ὁ ὄφρης, στρατεύσας ἐπὶ τὴν λιβύην, κατέσχε αὐτὴν, καὶ οἱ ἔθνος ἀπ' αὐτοῦ κατοικήσαντες τὴν αὐτὴν, τὴν γῆν ἀπ' ἐκείνου ὠνόμασαν, ἀφρικὴν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δὲ μοι τῷ λόγῳ καὶ ἀλέξανδρος ὁ πολυίστωρ, λέγων ἔτως· κλεόδημος φησιν ὁ προφήτης ὁ καὶ μάλχος, ὁ ἱστορῶν τὰ περὶ ἰουδαίων, κατὰ τὸ καὶ μωσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι σὺν τοῖς χατταύρας ἀβράμου ἦλθοντο παῖδες ἱκανοί. λέγει δ' αὐτῷ καὶ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων ζῆς, ἄφρεν, σουρείμ, ἰαφρᾶν. ἀπὸ σουρείμ μὲν, τὴν ἀσυρίαν καλεῖσθαι. ἀπὸ δὲ τῶν δύο ἀφρᾶτα Θ ἰαφρᾶν, πόλιν τε ἀφρὰν καὶ τὴν χώραν ἀφρικὴν ὀνομασθῆναι. τοῦτος δὲ ἡγεμονεύσαι συστρατεύσαι δὲ λιβύῃ καὶ κάτων. γήμαντά τε τὴν ὀφρᾶν θυγατέρα ἡρακλέα γλυκῆσαι υἱὸν ὃς αὐτῆς διδῶρον. τοῦτου δ' γλυέσθαι σοῦσα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους σόφακας λέγεσθαι. ἰσάκῳ δὲ ὄφρι παραπλησίως ἔτος γεγονότι γυναῖκα γῆμαι λέσθαι ὁ πατὴρ ἀβραμος ῥεβέκκαν ναχώρ παῖδος θυγατέρα Φ ἀδελφοῦ, τὸν πρεσβύτατον πάντων τῷ οἰκετῇ δὲ τὴ μνησθῆναι ἐγυσαμένῳ μεγάλως πίστει. γίνονται δ' αὐτοῦ τὸν ζόπον, ὅτε τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τοὺς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ὀμνύουσι τὸν θεὸν μάρτυρα τῆς ἐσομένων ἐπιμπῆ δ' καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, ἅτε τὸ παράπαν ἢ μηδόλως ὀπώρᾳ ἐλαττῶν οὖσης ἀπεχόμενος χρόνῳ ὅτε τὸ εὖ χαλεπὴν ὑδρεύεσθαι τὴν μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βαθέων, θέρους δ' ὑπὸ ἀνυδρίας, ἔτι δὲ καὶ λῃστρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ ἀλαφύσσειν οὐκ ἐᾶν μὴ φρονοῦσι τούτου τοῖς ὁδεύουσιν, εἰς πόλιν ἀφικνεῖται καῤῥαν. καὶ γίνεται ὁμῶς τοῖς προαστίοις, παρθένοις ἐντυγχάνει πλείοσιν, ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις. εὔχεται οὖν τῷ θεῷ, ῥεβέκκαν ἢν τῷ παιδὶ ἀβραμος

μνηστευ-

μη τω σταλθεντι ἐξαπορηθειν, εἰ μὴ νοῦν τὸν αὐτὸν A eum miserat: & hoc signo dignosceretur, quòd
μέλλει ὁ γάμος ἔσεσθαι τούτοις τελεσθῆναι, εἰ ἐκείνας ἀρεσθῆ- cæteris negantibus ipsa potum roganti præ-
ναι, τε ὠφελοῦσά τε αὐτὴ, τῷ μὲν ἄλλων αὐτὸν πότον bet. hæc secum volutans accidit ad puteum,
αἰτοῦντι πότον, ἐκείνης δ' αὐτῷ προσαγούσης. καὶ ὁ μὲν δὴ poscens ab eis potum. illis verò causantibus a-
ταύτης ὡς δικαίας, ὅτι τὸ θρέαρ προσάγεται, καὶ πα- quam se non sine labore acquirere, quam do-
ρακαλεῖ τὰς παρθένους πότον αὐτῷ προσαχεῖν. τῆς δ' mum deferant, non aliis præbeant: vna omniũ
ἐκ τοιούτων καὶ χρηστῶν οἴκων ἡκούσης, ἀλλ' obiurgatis reliquis, negando eas vnquam in-
ἐκ τούτου προσαχεῖν. καὶ γὰρ οὐδὲ δύσκολον ἦν τὸ ὕ- ter homines versatas, quæ ne aquam quidem
δωρ μετὰ πάσης εὐκολίας τε τῆς πρὸς τὸν ξένον impartirent, benignè hospiti potum offert. at
ὅτι πλησίον ἀφικνεῖτο εὐκολίας τινός, ἀλλ' οὐ παντάπασιν B ille certa iam spe de euentu concepta, volens
ἄπορος αὐθαιρέτους αὐτὰς ποτε, εἰ μηδὲ ὕδατος μεταδοῦ- tamẽ verum cognoscere, collaudata prius vir-
σαι λέγοντας. ἐπανέρετο οὖν αὐτὰς φιλοφρόνως, ὁ δή, ἐπ' ginis indole & benignitate, quæ vel cum sua
ἀγαθῇ μὲν τῇ ὅλων ἡκούσης, βαρέως δ' τὸν ἀλλο- fatigatione roganti subministrare non grauaretur, scisciratur ex quibusnam esset parenti-
δοξίαν μεταθεῖναι, ὁπόθεν τε τῆς διηγήσεως αὐτὸν ἢ χρη- bus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus
σόμενος, ὅτι μὴ μετ' αἰσχύνης τοῦ τοὺς ἀδελφοὺς ἐπαρκεῖν vt eam ex animi sententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos
οὐκ ἔρυθρὸν ἐπιφανήσεσθαι τε τινων ἂν ἕνεκα γονέων. καὶ κα- pareret. puella in hoc quoque ei gratificatura
τυχεῖν τῆς αὐτοῖς ἡδίστης ἀκοῆς τὸν τοιοῦτον παῖδος. καὶ συμφύ- genus suum indicat. Rebecca, inquit, mihi no-
σει τὸ φῆσαι ὡς αὐτοῖς ὄντι κεχαρισμένῳ εἰς οἶκον ἀνδρὸς C men est, pater verò fuit Bathuel. quo defuncto,
ἀγαθοῦ παῖδας αὐτῷ τεξομένῃ γνησίους. ἡ δὲ, οἷα δὴ Labanus frater meus & domum curat & ma-
τούτων ἐπιθυμοῦσα αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ trem, meæ quoque virginitatis tutor. His co-
τὸ ἦθος ἀποσημαίνει. ἡ ῥεβέκκα μέν φησιν καλοῦμαι. gnitis homo gaudebat ob ea quæ sibi acciderant, quęq; audiuisset: manifestò cernens Deum
πατὴρ δὲ ἦν Βαθουήλης ἐμοὶ δ' ἤδη τεθνη- hoc iter prosperare. prolato deinde monili &
κὼς λάβρωνος δ' ἀδελφός ἐστιν ἡμέτερος, ἥ τε οἴκου παν- aliis quibusdam ornamentis, quibus ætas ea
τὸς σὺν τῇ μητρὶ κηδεμὼν ὑμός, καὶ τῆς ἐμῆς παρθε- delectatur, obtulit puellę, dicens hanc esse gra-
νίας ὅτι μάλιστα ὑμός. τοιοῦτον ἀκριβασάμενος, ἔχαιρέ τε tiam & honorem pro communicato potu, ipsamque dignam quæ accipiat, cùm inter tot
τοῖς γεγονόσι καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν θεὸν οὕτως ὁρῶν D virgines bonitas eius emineat: rogabat etiam
αὐτῷ τῇ ὁδῷ σαφῶς συλλαμβανόμενον. καὶ προκομί- vt ad domesticos ipsius diuertere liceat, quandoquidem nocte iam appetente vlterius pro-
σας ὁρμισκόν τε καὶ τινας κόσμους ἃς ἀμφοτέρας φορεῖν gredi non detur. ferre se mundum muliebrem
παρθένοις ἀπεδίδου τῇ κόρῃ ὅτι τοῦ πίστιν χρέους ἀμοι- magni precij, qui nusquam tutior esse possit
βὴν καὶ λόγους καὶ γάμους εἰκότων τούτων αὐτῷ συγ- quàm apud eos quorum probitatem iam esset
χάρειν ἀγαθὴν οὖσαν τοσαύτας παρθένους γνωμένῃ. expertus. coniecturam enim se facere ex ipsius moribus, matrem quoque & fratrem pari hu-
ἤξιστε παρ' αὐτοῖς καταλῦσαι τὸ σκεπαστέρῳ manitate esse præditos, neque grauatim hospi-
χωρεῖν τῆς νυκτὸς αὐτὸν ἀναστρεφομένης, κόσμου τὸ φέ- tem admissuros, præsertim ipsis nec oneri nec
ρεσθαι γυναικεῖον τολμῶντι πάσιν αὐτὸν οὐκ ἀσφαλὲ- sumptui futurum. ad hæc illa, bene cum de pa-
στερον ἔσεσθαι, ἢ τοῖς οἷς αὐτῆς ἐπιφαίνεται. τὰ μὲν γὰρ E rentum humanitate coniectare, sed non rectè
εἶναι ἢ καὶ τοῦ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ φιλανθρω- facere quòd tam illiberales suspicetur. omnia
πίαν αὐτῆς ἐλπίζειν, ὡς οὐ δυσχερῆ αὐτοῦσιν, ἐπὶ τῆς θεοῦ αὐ- enim sine precio habituram, indicaturam ta-
τοῦ ἀρετῆς. οὐδὲ γὰρ ἔσεσθαι βαρὺ, μισθόν τε τῆς ξενίας men prius Labano fratri, cuius permissu ipsum
τελέσας καὶ ἄλλα τούτοις ἰδίᾳ χρησιμεῦσον. ἡ μὲν δὴ adductura. quo facto postquam adduxit hospitem, serui Labani camelos curandos acceperunt, ipse verò ad cœnam eum secum duxit,
τῆς τοῦ γάμου φιλανθρωπίας αὐτῆς, ὀρθῶς εἰκάζεν quæ peracta sic eum & matrem puellæ est al-
αὐτὸν εἶ τι, ἐκύρωσεν ἢ ὡς μισεγλώσσους ὑπολήψεται, locutus: Abrahamus filius est Tharri, vester
πάντων γὰρ ἀμιδὴ μαθήσεσθαι. δηλώσασα μέν τοι λα- autem cognatus. Nachores enim tuorum ma-
βεῖν πρεσβύτερον τὸν ἀδελφὸν, συγγενεσμίους ἄξειν αὐτὸν F trona liberorum auus, Abrahami erat frater,
ἐλεγεν. ὡς ὢν τούτου γδρομένου παρῆν τὸν ξένον, τοὺς eodem patre, eademque matre prognatus. is
μὲν καμήλους αὐτοῦ προσαγαγόντες οἱ λαβάνου θερά- nunc mittit me ad vos, postulans hanc virgi-
πόντες, ὅτι μέλλοιεν. αὐτὸς ἢ δειπνήσων ἠξίου σὺν nem filio suo coniugem dari, quem legiti-
αὐτῷ. ἡ μὴ τὸ δεῖπνον φησὶ φορός τε αὐτὸν καὶ τῷ μη- mum habet vnicum, & ad omnium suarum
τέρα τῆς κόρης ἀδελφιδοῦς, πατρὸς μέν ὄντι υἱὸς. συγγενὴς facultatum hæreditatem educatum, cui cùm
δὲ ὑμέτερος. ναχώρης γὰρ τούτων τῷ παίδων ὠγύγα possit opulentissimam quamuis ex eius regio-
πάππος, ἀδελφὸς δὲ ἀβραάμου, ὁμοπάτριός τε καὶ ὁμο- nis fœminis deligere, non est ita visum: sed
μήτριος. πάντα τοίνυν οὕτως ἐκεῖς ὑμᾶς, ἀξιοῦν τῷ malens hunc honorem cognationis suæ habere, procurat has nuptias. cuius voluntatem no-
κόρῃ ταύτῃ, παρὰ τοῦ ἑαυτῆς λαβεῖν πρὸς γάμον, ὃς G lite contemnere, diuino enim fauore præter
γνησίος ὄντι αὐτῷ, καὶ μόνος δὴ τοῖς πᾶσι τεθραμμέ- alia quæ mihi feliciter in hoc itinere succes-
νος φ τῷ μὲν ἐκεῖ γυναικὸς δυνατὸν αὐτῷ τῷ δίδα- serunt, & puellam hanc & vestras ædes inueni.
μοντα τοιαύτην λαβεῖν, οὐκ ἐξεῖσαν ἀγάθαι. ἐμοὶ δὲ τὸ propinquus enim iam oppido, conspicatus
θεῖον, τὸν γάμον πολιτεύειν τοῦτον. οὐ τῷ αὐτοῦδην ἔτ multas virgines puteum petentes, putaui vt in

ἐκφαίρεσθαι ἐκ ὑβρίσαντα. καὶ ἡ θεοῦ βούλησις, τά τε ἄλλα μοι καὶ τῷ ὁδὸν ὑπάντησε, καὶ τῷ παῖδα ἔ τὸν
ἐμὸν ἐν οἴκοις εὑρεῖν. ἐπεὶ γὰρ πλησίον τῆς πόλεως ἐγενόμεθα, παρθένους ἰδὼν πολλὰς, ὅτι τὸ φρέαρ προσα-
C

ic inciderem: quod & factum est. has igitur A
ctias auspice Deo conciliatas, vos quoque
tra authoritate ratas habetote: & Abraha-
m qui me tam accurate huc misit, vestro
mutu honorate. illi verò tum quòd rem tam
ptabilem approbarent, tum quòd Dei senten-
am accedere cognoscerent, mittunt eam qui-
bus postulabatur conditionibus: duxitque il-
lam Isacus, facultatum paternarum iam do-
minus. B

CAP. XVII.

De obitu Abrahami.

Genes. 25. DEfunctus est autem Abrahamus non ita multo pòst. vir in omni virtute eximius, & pro sua insigni pietate Deo egregiè carus. Vixit annos clxxv. sepultus est in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum suorum, Isaci & Ismahelis. C

CAP. XVIII.

De Isaci filiis Esao & Iacobo, & nativitate eorum.

Genes. 25. DEfuncto autem Abrahamo, vxor Isaci gerebat vterum: cuius mole crescente in dies, anxius consuluit oraculum. Responsum est, gemellos ei parituram Rebeccam, & ab vtroque descensuram gẽtem autori suo cognominem: & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo pòst, sicut prædictum erat, nascuntur ei gemini, quorum grandior à capite ad pedes erat hispidus. minor verò exeuntis ante se calcaneum retinebat. pater autem amabat seniorem Esaum ex re cognomen habentem. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iunior à matre amatur. Fame autem in ea terra grassante, Isacus volens ire in Ægyptum propter vbertatem regionis, peruenit Gerara, Deo sic iubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hospitij & amicitię ius inter eum & Abrahamum intercesserat. cumque hominem initio magna beneuolẽtia prosequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Isaco propitium, suúmque fauorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum prę inuidia, secessit non longè à Geraris in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, pastores irruentes aggressi sunt armis opus impedire: sed illo vltro cedente, visi sunt vicissè. mox cùm alio loco fodere cœpisset, rursum vi prohibentibus aliis Abimelechi pastoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti consilio meliorem occasionem expectans. qua deinde oblata, rege sponte fodiẽdi potestatem faciente, puteo Rooboth nomen imposuit, quod significat amplum. G è prioribus verò alterum vocauit Escon, hoc est pugnam: alterum Syennam, hoc est inimicitiam. Itaque Isaci potentia cum opibus in dies magis ac magis crescebat. Abimelech autem ratus contra se fortunas Isaci augeri, cum quo parum syncerè consuetudinem habuerat, & qui ob simultatis su-

ηλωμένας πρὸς ἀυτὸν εἰς ταὐτὸν ἐμπεσεῖν. ὁ δὴ γέρων ἐμαντεύσατο τοῦ θείας μνησθέντας ὁπηφανείας, καὶ ὑμεῖς κυρώσατε. καὶ ἀβράμου μὴ ἔλασσον τῆς ἀπεχθοῦς ἀσυνδησίας, τοῦ κατευσεβεῖν τῷ κρείττονι τιμήσατε. οἱ δὲ καλὰ μὲν ἔφασαν αὐτοὺς καὶ κεχαρισμένα, τῷ τε γνώμῃ τὸ θεῖον σεμνῦναν, καὶ πίστιν ἐφ' οἷς ἤξιου τῷ θυγατρὶ ἐμεῖν τε αὐτῷ ἰσαακ, τῆς ἐπαγγελίας εἰς αὐτὸν ἀνηκούσης. οἱ γὰρ ἐκ τῆς χαναναίας, εἰς τὰς ἀποικίας ἐξεληλύθεσαν.

Κεφάλαιον κ'.

Περὶ τοῦ ἀβράμου τελευτῆς.

ΤΕλευτᾷ δὲ καὶ ὁ ἄβραμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πάσας ἀρετῶν ἄκρος, καὶ τῆς ἐπὶ αὐτὸν ἀσυνδησίας ἀξίως ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένος. ἐβίωσε δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, πρὸς τοῖς ἑκατόν. καὶ θάπτεται ὁ ἐβρῶν μετὰ τῆς γυναικὸς σάρρας, ὑπὸ τῶν παίδων ἰσαάκου καὶ ἰσμαήλου.

Κεφάλαιον κα'.

Περὶ τῶν ἰσαάκου μὲν, ἡσαῦ καὶ ἰακώβου καὶ γενέσεως αὐτῶν καὶ διαφορᾶς.

ΙΣαάκῳ δὲ μετὰ τὸν ἀβράμου τελευτὴν συνέβη τὸ γενέσιον. καὶ τῆς ῥεβέκκας ὀλίγῳ μείζονι γαστρὸς οὔσης, ἀμηχανίᾳ ἀνήρετο τὸν θεόν. φέρει δὲ αὐτῇ δίδυμα τέκνα ἡ ῥεβέκκα καὶ φιλόνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη. τὸ δὲ μείζονος πρεσβύτερον τὸ δοκοῦν ἐλάσσον εἶναι. πίπτεται δὲ αὐτῇ μετ' ὀλίγον καὶ περίφησιν τὸ θεοῦ, δίδυμα παιδία. ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον, ἀπὸ κεφαλῆς ὅλη τοῖς πόδας, δασὺ φρίσασα ἦν. τὸ δὲ νεώτερον εἶχετο περιόντος αὐτοῦ καὶ πέρναν. ἠγάπα δὲ ὁ πατὴρ τὸν πρεσβύτερον, ἡσαῦ λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τῆς ἔριχάσεως. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σπέρον, ἔριχμα λέγουσιν. ἰακώβος δὲ ὁ νεώτερος, τῇ μητρὶ προσφιλὴς ἦν. λιμοῦ δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, ἰσαάκος ὤξατο αὐτοῦ χωρῆσαι εἰς αἴγυπτον, τῆς χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης. ὅπερ χρέσαν ἔφη τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέχεται δὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀβιμέλεχος, καὶ ξενίαν καὶ φιλίαν τῷ ἀβράμου. καὶ πολλὴν πρὸς αὐτὸν διόλου χρησάμενος κατ' ἀρχὰς, ὅτι ταύτης τοῦ φθόνου μείναντος τὸ πᾶν σκωλύει. ὁρῶν γὰρ τὸν θεὸν τῷ ἰσαάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτην ὤφελιν αὐτὸν ἀσυνδησίαν χορηγοῦντα, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δὲ θεοῦ πάλιν ἐκ μεταβολῆς τῆς τοῦ βασιλέως πεφροντικὼς ἀβιμέλεχον, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν λεγομένην φάραγγα χώραν ἐμαχέσατο γὰρ. ὀρύσσοντι δὲ αὐτῷ φρέαρ, ποιμένες ἐπιστάντες, εἰς μάχην ἐχώρησαν κωλύοντες τὸ ἔργον. καὶ μὴ βουληθέντος φιλονεικεῖν ἐδόξαν κατεργάσασθαι. ὑποχωρήσας δ' ὤρυσεν ἕτερον. καὶ διασαμένων ἄλλων τινῶν ἀβιμέλεχου ποιμένων, καὶ τοῦτο καταλιπὼν, ἀνεχώρησεν, δυνάμενον λοιμὸν κτείνοντος αὐτῷ τὴν ἐργασίαν. εἶτα αὐτομάτου ῥαγέντος αὐτῷ φρέατος ἀφθόνως ἀντλεῖ. ῥοώβωθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν. εὐρύχωρον ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. τὴν δὲ ἑτέραν τὸ μὲν ἔσικον καλεῖται. μάχης αἰτίας φησὶν εἶναι τὸ δὲ ὕστερον, σύνταξιν. ἐχθραν ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. ἰσαάκῳ μὲν οὖν, ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἡλικίαν, τοῦ μεγάθους σεσωμάτων. ἀβιμέλεχος δὲ, κατ' αὐτοῦ φύσεσθαι νομίζων τὴν ἰσαάκου, τοῦ πλοῦ μὲν αὐτῷ καὶ τῆς συνδιαιτήσεως ἠμύνατο, ἕως οὐ φανερὰ

ὁ ἐχθρὸς τοῦ ἰσαὰκ ὑποπτεύων, μήπως μὴ τῆς πρώτης φιλίας αὐτῷ φίλιας οὐδὲν ὄφελος γένηται, πρὸς ἀμύναν ὧν ἐπαθεν ἰσαὰκ ὑφ' αὐτοῦ, φιλίαν αὖθις ποιεῖται πρὸς αὐτὸν, εἰς τὴν πρώτην φιλον ἐπανόρθωσιν. πάντων δὲ τοιούτων ὢν ἄξιον, δόξαν τῶν ἰσαὰκ χρηστότητα, ὡς γῆς πρόσφορον τοῦ ἁρισβήτειραν χαρεῖν εἰς αὐτὸν τῇ καὶ τὸν πατέρα μεγαλομοιρίᾳ προτιμῶντες, ἀπῆρε εἰς τὰ ἑαυτοῦ. τῷ δ' ἰσαὰκ παίδων ἦσαυς, ἀεὶ ὃν μᾶλλον ὁ πατὴρ ἐπιποθούμενος, πεντηκοντούτης ἐτῶν γεγονὼς ἐπὶ γάμοῦ ἔδοξεν τῷ ἥλωνος, καὶ ἀλιβαμὲν τῶν ἐσεβαίων θυγατέρων ἐπιτυχὼν ἐν χαναναίοις ἀνδράσι θυγατέρα, ἑαυτὸν πείσας τῆς πρὸς τὸν γάμον ἐξουσίας κύριον, καὶ μὴ δὲ τοῦ πατρὸς συμβουλεύσασθαι. οὐ δὲ ἐπῄνεσεν ἰσαὰκ ἐπὶ αὐτῷ τῆς γνώμης ἡδονῆς. οὐ δὲ ἐᾶν αὐτοῦ δὲ ἡδονῆς στυγνάσαι συγγνώμην ἔσχεν πρὸς τὸ ἁμάρτημα. ὁ βουλόμενος δὲ ἀπεχθῆ εἶναι τοῦ παιδὸς καλλίων ἀΐσασθαι τὸν γυναῖκον, ἔκεινε στυγνὸν γηραιὸς ἦν, καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, προσκαλεσάμενος τὸν ἦσαν, καὶ τὸ γῆρας εἰπὼν, ὡς καὶ δέδια τῆς τελευτῆς καὶ τὰ κατὰ τὰς ὄψεις πάθους ἐμπαθῶς αὐτῷ θεραπεύειν τὸν θεὸν, ἐπέλθοσιν ἕξελθεῖν ἐπὶ κυνηγέσιον, καὶ θηράσιμόν ὅσα ἂν αὐτοῦ δύνατον γένηται φονεῦσαι δεῖπνον, ἵνα μὴ τὸ τῆς ἐκπνοῆς τὸν θεὸν, συμμαχον αὐτῷ καὶ σωτῆρα ἐς ἅπαντα παρεῖναι τὸν βίον. ἄθλιον ὡς εἰ λέγων ὅπως καὶ τελευτήσει. φεῦ δὲ τοῦ δόλου ἔφασκεν αὐτῷ βούλεσθαι λέγων τὸν θεὸν ταῖς δυχαῖς ταῖς ἐμοῦ αὐτῷ ἐφαπλησμόν. καὶ ἦσαν μὲν, ὅτι τὸ κυνήγεσιον ἐξώρμησεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς τὴν ἐντολὴν ἀξιοῦσα τοῦ ἰακώβου θεραπεύειν, ἐπειδὴ τῶν ἰσαὰκ γνώμων, ἐπέλθοσιν αὐτὸν ἐρίφοις καὶ ἁρπάξιμα θηρίων ἐφαπλεῖν. ὁ δὲ ἰακὼβ ἐξυπνήσας τὴν μητέρα πάντα παρ' αὐτῆς πεπεισμένος. ἰσχὺς δὲ φορητὸς ἦν τὸ δεῖπνον, ἐρίφου δέρματι τὸν βραχίονα περιβαλὼν ἵνα πιστεύοιτο θεῷ τῷ παρὸν δασύτητα, ἦσαν εἶ. τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὢν ὁμοιότης, ἦν τῷ μὴ δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερεν. καὶ φοβηθεὶς μὴ φωνὴν γνοίην τὰς δυχὰς ἀρεθεὶς κακουργίαν εἰς ἐναντίον παρεξωσέων τὸν πατέρα παπαπάσθαι ἔαυτα, φροσφέρε τὸ δεῖπνον τῷ παρί. καὶ ἰσαὰκ ἐπαθόμενος τοῦ κῦ τὴν φωνὴν ἰδίαν, προσκαλεῖται τὸν υἱόν. τὸ δὲ, τὸν βραχίονα περιτύχαντος ὡ τὴν αἰγέαν θεσιβέβλητο, ταύτης ἐπαφωμένος, φωνὴς μὲν φησὶ ἰακώβου θαπλήσιον, κῦ μὴν ἔγε τὰς ἔχος βάθος, ἴσαις εἶναι μοι δοκεῖς. κῦ μανθάνων πολλῶν κακουργῶν, δεῖπνήσας, ἕξεται εἰς δυχὰς πρὸς θάλησιν τοῦ θεοῦ. δίαπορα, λέγων, πάντες αἰῶνος, κῦ δημιουργὲ τῆς ὅλης οὐσίας σὺ γὰρ παρὶ τῷ ἐμῷ μεγάλῳ ἰσχὺν προθύμους ἀγαθῶν, κῦ ἐμὲ τῷ πρεσβυτέραν ἐξώσας, κῦ τοῖς ἐξ ἐμοῦ γνωμένοις ὑπέχου βοηθὸς δυνατὴν κῦ δοτὴρ αἰεὶ τῶν κρειττόνων ἐσεσθαι. τοῦτ' οὖν κῦ βεβαίωσον. καὶ μὴ θεὶδής με δέῃ τῶν παρούσαν ἀφενείαν, δι' ὃν καὶ μᾶλλον σου δόμβος πυθέσθαι, καὶ μοι παῖδα τοῦτον διμὴν σῶζε, καὶ παντὸς ἀπαθῆ κακοῦ διαφυλάττε, δοὺς αὐτῷ βίον δαίμονα καὶ κτῆσιν ἀγαθὸν, ὅσων σοι δύναμις πάρεσχεν. τοιαῦτας δὲ αὐτὸν, φοβούμενον μὴ ἐχθρὸς, φίλοις ἢ τίμιον κῦ κεχαρισμένον. ὁ μὲν, νομίζων εἰς ἡσαῦν τοιαῦτας δυχὰς, παρεκαλεῖ τὸ θεῖον. ἀρκῆ ἢ πίστις ἦ τοῦτον, κῦ παρὴν ἡσαῦς ἀπὸ τῆς θήρας, κῦ ὁ ἀμβρόσιας

A Ispicionem aliquantisper secessérat, veritus nequando apud eum plus recens offensa quàm pristinæ amicitiæ memoria valeret, néve iniuriam acceptam vlcisceretur, profectus ad illũ amicitiam cum eo renouat, vno è suis amicis arbitrio adhibito. cúmq. Isacus pro naturæ bonitate iniurias suas paternæ amicitiæ libenter donaret, voti compos domum est reuersus. Alter autem filiorum Isaci, in quem pater erat propensior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Eseboonis, dynastarum inter Chananæos filias, îdque autoritate B propria, ne patre quidẽ consulto. neque enim ille permissurus erat, si filius sententiam ipsius expectasset, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum: nolens tamen molestus esse filio, iubendo eum vt mulieres missas faceret, decreuit rem totam silentio transmittere. Sed cùm esset senex, & visu orbatus, accito filio, præfatúsque ætatem, pér quam etiamsi cæcitatis calamitas non accessisset, non liceret sibi amplius Deum solito cul- C tu venerari, iussit eum venatum ire. Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnam: qua sumpta precabor Deum, vt tibi dignetur esse auxiliator & adiutor per omnem vitam tuam. nam meæ finis quàm longè absit incertus sum: qui prius quàm me opprimat, æquum est vt meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Esaus venatum: interim Rebecca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Isaci mentem, iubet eum hœdis iugula- D ris cœnam instruere. ille obsequitur matri, iussu ipsius omnia faciens, cœna verò parata, circumuolutis hœdino exuuio brachiis, vt contactis pilis Esaus crederetur: nam cætera omnino similis vt gemellus, hoc solo differebat: solicitus ne naturè in malo dolo deprehensus pro faustis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Isacus sentiens in voce non nihil peculiare, aduocat filium. illo verò protendente bra- E chium hœdina pelle amictum: voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob pilositatem Esaus mihi videris. nec quidquam doli suspicans, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum se vertit. Domine, inquit, omnium seculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præsentem felicitatem es largitus, meis quoque posteris propitium te fore, & maioribus beneficiis eos cumulaturum promisisti. F hic tuus fauor perpetuus sit precor, néve me propter hanc debilitatem despicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæsum custodi. da ei vitam felicem, & possessionem bonorum quæ in tua sunt potestate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratiosum. Sic ille Deum inuocabat, putans se Esao bene precari. vix absoluerat preces, cùm Esaus à venatu reuer- G tit, & Isacus intellecto errore nihil tamen

est commotus. Esaus verò postulabat vt sibi quoque sicut fratri faceret. denegante id patre, eo quòd omnes preces in Iacobum absumpsisset, lugebat quòd voti compos non esset: quin & pater mœrore eius motus, studiis quidem venandi, & robore corporis armorumque præstantia celebrem fore prædicit, eamq; gloriam tum ipsi tum eius posteris manfutam tempiternam: seruiturum tamen fratri.

Cæterùm cùm Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à se exigeret ob circumuentum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit: persuadet enim marito, Iacobo Mesopotamenam vxorem daret, propinquam genere. Iam enim etiam Esaus duxerat Basemmathen Ismaelis filiam. Malè enim Chananæis volebant Isacus cum suis, priori affinitate offensi, in quorum gratiam filius Basemmathen duxit, quam postea magis quàm cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Iacobo meu fratris in Mesopotamiam profugo.

Genes. 28. IAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ducturus aunculi sui Labani filiam, consentiēte etiam patre iter faciebat per Chananæam: cúmque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam diuertere: sed sub dio quiescebat, lapide vice puluini capiti subdecto. cui dormienti visio talis est obiata. Videre videbatur scalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendentes, supra humanam naturam augustas: & in summa scala Deum manifestè apparentem, & nominatim se his verbis compellātem: Iacobe, cùm sis patre bono, & auo ob suam virtutem celebri prognatus, non debes præsenti necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis, & patrem tuum beatū reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eueniet ex tua sententia cōiugium ad quod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus maiorem prolem post se relinquent. his ego terræ huius imperium dabo, & eorum posteris, qui repleti sunt terram omnē & mare quam latè sol aspicit. tu ne cede vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit: quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod pòst reuertens soluit, omnium bonorum suorū decimis obiatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: quod Græcis domicilium Dei

Genes. 29. significat. Pergens deinde cœptum iter in Mesopotamiam, tandem peruenit Carras,

Ἰσαακος αἰσθανόμενος ἠυχέιαν ἀγέ. ἰσαὰς ὁ πρεσβύτερος τοῦ ὁμοίων τ' ἀδελφῶ ὤφθη τ πατρὸς τυγχάνειν. τ ὁ πατὴρ ἀρνούμενος, διὰ τὸ τάσας εἰς ἰακωβον τὰς δυχὰς ἀπλωκέναι, πένθος ἦγε διὰ τὴν δυσμοιρίαν καὶ αὐτὸς τοῖς δάκρυσιν ἀχθόμενος ὁ πατὴρ, τὰ μὲν ἄλλα τὸ κυνηγέσιον, & δύναμιν σώματος ἐν ὅπλοις καὶ πᾶσιν ἔργοις ἐδόκιμόν αὐτὸν ἔφασκε, καὶ καρπώσεσθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν δι' ἀγάνος, καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος. δουλᾶσθαι δ' ὁ πρεσβύτερος τὸν ἀδελφόν. ἰακωβον δ', φοβούμενον τὸν ἀδελφὸν, τιμωρίαν βουλόμενον ἀπολαβεῖν τῆς διὰ ταῖς ἀρᾶις δυσμοιρίας, ἡ μήτηρ ῥύεται. πείθει γὰρ τὸν ἄνδρα μεσοποταμίαν ἀγαγέσθαι τῷ ἰακὼβῳ γυναῖκα συγγενῆ. ἤδη τε τ ἰσμαήλου παῖς ἦσαις παρειλήφει εἰς γάμον βασεμμαθέ. ἐχθρὸν γὰρ δύνασιν τοῖς χαναναίοις οἱ περὶ τ ἴσακον, ὡς διὰ τοῖς πρότερον αὐτοῖ γάμοις δυσχεροῦς, δυσκείμενον οἷς εἰς τὸ ἐκείνοις κεχαρισμένον τ βασεμμαθέ παρέλαβε μάλιστα περὶ αὐτοῦ σπουδάσας.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ιακὼβος φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν, διὰ τὸν ὑπ' ἀδελφῶ φόβον.

ΙΑκωβος ὁ εἰς τὴν μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς, κ γάμου τῆς λαβαὶου θυγατρὸς τ ἐκείνης ἀδελφοῦ, διὰ ξ ἐφάντις ἰσαὰκου τὸν γάμον διὰ τὸ πείθεσθαι τοῖς βουλήμασι τῆς γυναικὸς, διὰ τῆς χαναναίας ἐπορεύετο. καὶ διὰ τὰ πρὸς τοὺς ὁμοχωρίους μῖσος παρ' ὕδατι μὲν ἦξιε καταλύεσθαι. ὕπαιθρος ὁ πυλίζετο, τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπ' αὐτὰ συμφορουμένοις ὑπτιωθείς. κ ταύτην κ τὰς ὕπνους ὄψιν ὁρᾷ. ὤφθησαν αὐτῷ κλίμακα γῆθεν ἐδόξαν ἐφικνουμένην τ οὐρανοῦ βλέπειν, κ δι' αὐτῆς ὄψεις καταβαίνουσας, εὐμόρφοις ἢ κ ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελειοτάτην ἀφ' αὐτῆς τ θεὸν, ἐναργῶς αὐτῷ φανόμενον, ὀνόμασί τε καλέσαι, & ποιήσασθαι τοιούτοις λόγοις. ἰακωβε. πατρὸς ὄντα σε ἀγαθοῦ, & πάππου δόξαν αἰῶνος μεγάλης ἀνεγκόμενον, κάμνειν δὲ τοῖς παροῦσιν οὐ προσῆκεν, ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. κ γὰρ ἄφθονος ἐκδέξεταί σε μεγάλων ἀγαθῶν παρουσία, πρὸς τὸ παῦ κ τὴν ἐμὴν ὑπηκοΐαν. ἄβεγμόν τε γὰρ ἐγὼ σὺν τῆς μεσοποταμίας δῶρον ἡγαγον ἐλαμυόμενον τοῦ συγγενοῦς, & πατέρα τὸν σὸν εὐδαίμονα ἀπέφηνα, ὧν οὐκ ἠτίμωμαι εἰς σὲ καταθήσομαι. θάῤῥων οὖν κ ταύτην πορεύου τὴν ὁδὸν, ἐμοὶ πομπῷ χρώμενος. αὐξήσεται γάρ σοι γάμος, ἐφ' ὃν ἐπουδάκας. κ γένονται σοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ δ' πλῆθος αὐτῶν, ἀριθμῷ κρείττον ἔσται, μείζοσιν ἔθνεσιν αὐτὸ καταλιμπάνοντες. οἷς ἐγὼ τὸ τοῦ κράτος τῆς γῆς δίδωμι κ παρὰ τοῖς αὐτῶν, οἳ πληρώσουσι πᾶσαν ὀσμὴν ἥλιος ὁρᾷ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα μή τ' ὄλεθρον τὸ πλῆθος τῶν πόνων, ἐμοὶ ποιουμένῳ κ τῶν σοὶ παραχθησομένων φρόνησιν, ἔντε τοῖς νεῦ, καὶ πολὺ πλέον ἐν τοῖς ὕστερον. ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεὸς ἰακὼβῳ προσηγόρευεν. ὁ δὲ, ἀνεγερθεὶς ἡδόμενος ὅτι τοῖς ἐωραμένοις καὶ κατηγγελμένοις, φαιδρύνει τὸ τοὺς λίθους ὡς τηλικούτων ἀγαθῶν ἐκ αὐτῶν προῤῥήσεως ἐγκεκμηκότας. κ εὐχὴν ποιεῖ ὁ θεὸς ἐπ' αὐτῷ, εἰ σωθεὶς βίον ἀπαθῆ παιδοποιῶν τῷ θεῷ δεκάτην τ πεποιημένων ὑποστήσεται, ἵνας φῶδις ἀπαρχόμενος. τιμῶν τε κρίνει τὸ χωρίον ἐνόμισε αὐτῷ βαθὴλ θεὸς. σημαίνει δ' τοῦτο θεῖον ἰσάκιος κ τῶν πρὸ ἐλλήνων γλῶτται. προϊὼν δὲ ὅτι τῆς μεσοποταμίας χερσὶν ὑπάρξειν εἰς τὴν χαῤῥᾶν.

καὶ

[illegible] καὶ ποιμένας ἐν τοῖς προαστείοις λαβὼν, καὶ παῖδας [illegible] καὶ παρθένους, [illegible] τινος ἱδρυμένους φρέατος [illegible] αὐτοῖς χρῄζων ποτοῦ. εἰς τε λόγους αὐτοῖς [illegible] ἀνέκρινεν αὐτοὺς, εἰ τυγχάνουσι [illegible] παρ' αὐτοῖς εἰδότες ἔτι ζῶντα. οἱ δὲ πάντες [illegible] ἔφασαν. [illegible] τοιοῦτον ὡς τι [illegible] καὶ συμποιμαίνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτοῦ, ἣν θαυμάζειν ὅτι μὴ πω παρείη. [illegible] ταύτης μαθήσεσθαι ἀκριβέστερον ὅσα περὶ αὐτῶν ἀκοῦσαι ποθεῖ. ταῦτα δὲ αὐτῶν ἔτι λεγόντων, παρῆν ἡ παῖς σὺν τοῖς [illegible] ποιμέσι, καὶ δεικνύουσι τὸν Ἰάκωβον αὐτῇ λέγοντες, ὡς ξένος οὗτος ἥκει τὰ περὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς [illegible]. ἡ δ' [illegible] τῇ παρουσίᾳ τοῦ Ἰακώβου, ἀνέκρινεν αὐτὸν, τίς τε ὢν καὶ πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτοὺς, [illegible] τινος χρείας ἡγούμενος. [illegible] δύναιντ' αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖται δεόμενος. Ἰάκωβος [illegible] συγγενείας, [illegible] ταύτην [illegible] ἐξεπλάγη [illegible] ὡς ὀλίγαι τῶν τε [illegible] ἐμοί τε πρὸς σὲ καὶ πατέρα τὸν σόν, εἴπερ Λαβάνου παῖς τυγχάνεις οἰκειότης ἐστὶ πρεσβυτέρα [illegible] τε εὐνῆς καὶ [illegible]. ἐκ Θάρρου γὰρ [illegible] Ἀβράμης καὶ Ἀράνης καὶ Ναχώρης [illegible] ὧν Βαθούηλος ὁ σὸς πάππος [illegible] γίνεται παῖς, Ἀβράμου δὲ καὶ τῆς Ἀράνου θυγατρὸς Σάρρας Ἴσακος ἐμὸς πατήρ. [illegible] ἡμεῖς τῆς συγγενείας ἐμπρόσθεν πρὸς ἀλλήλους [illegible]. Ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, Λαβάνου πατρὸς τοῦ σοῦ ἀδελφὴ, πατρός τε τοῦ αὐτοῦ καὶ μητρός. ἀνεψιοὶ [illegible] ἐγώ τε καὶ σύ. καὶ νῦν δεῦρο ἥκω ἀσπασόμενος ὑμᾶς, [illegible] συγγένειαν. ἡ δὲ [illegible] μνήμης ὁποῖα φιλεῖ [illegible] τὰ περὶ τῆς Ῥεβέκκας ἀκηκουῖα παρὰ τοῦ πατρὸς, [illegible] τοὺς γονεῖς εἰδυῖα ποθοῦντας [illegible] ἐνδακρύσασα [illegible] τὸν Ἰάκωβον, καὶ καταφιλήσασα [illegible] ἡδονὴν αὐτὸν κομίζειν τῷ πατρὶ [illegible] τῆς οἰκίας ἅπασιν ἔλεγεν, [illegible] μητρὸς αὐτοῦ [illegible] καὶ πρὸς μόνῃ ταύτῃ [illegible] αὐτὸν παντὸς ἀντάξιον ἀγαθοῦ. [illegible] ἤδη πρὸς τὸν πατέρα καὶ [illegible] τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι [illegible] βραδύνοντα. ταῦτ' εἰποῦσα παρῆγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Λάβανον. [illegible] ὑπὸ τοῦ μήτρωος, [illegible] ἐν φίλοις [illegible], κἀκείνοις πολλὴν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ἐπιφανείς. μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας ὁ Λάβαν χαίρειν μὲν ἐπὶ αὐτῷ παρόντι μείζονα ἢ ὡς τῷ λόγῳ δηλώσειεν ἔλεγε. τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν [illegible] μητέρα τε καὶ πατέρα πρεσβύτας καταλιπὼν, [illegible] παρ' αὐτοῦ δεομένους, ἀνεπυνθάνετο. [illegible] αὐτοῖς καὶ πρὸς ἅπασαν ἀπαμύνειν χρείαν. Ἰάκωβος δὲ πᾶσαν τὴν αἰτίαν αὐτῷ διηγεῖτο, λέγων Ἰσάκῳ γενέσθαι παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ Ἡσαῦν. ὃν ἐπεὶ [illegible] πατρὸς εὐχῶν διημάρτε σοφίᾳ τῆς μητρὸς εἰς αὐτὸν [illegible], ἀποκτεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφῃρημένον τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ [illegible] ηὔξατο. ταύτην τε εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, καὶ κατὰ τὴν τῆς μητρὸς ἐντολήν. [illegible] τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον τοῦ κατ' ἐκεῖνον συγγενείας ἡ μήτηρ [illegible]. [illegible] τῆς ξένης φησὶν ἀποδημίας σέ τε καὶ τὸν θεὸν ποιούμενος, θαρσεῖν τοῖς παροῦσι.

A & cū pastores offendisset in suburbio, & adolescentes ac puellas ad puteū quendam sedētes, poposcit potum. hinc orto sermone percontatus est, an nossent quendā Labanum suum populatem, si fortè adhuc sit superstes. aiunt omnibus sibi notū, neq; enim talem esse vt ignotus esse possit. quin & filiam eius vnà pascere, demirarique se quòd nondum adsit. ex ea facile quæ cuperet cogniturum. vix hæc verba finierunt, cum puella accedit comitantibus suis

B pastoribus, ei Iacobum ostendunt, dicentes hospitem de ipsius patre sciscitari. quæ puellariter gauisa Iacobi aduentu, rogabat quisnam & vnde ad eos veniret, & cuius rei causa addens optare se vt possent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quā insigni puellæ forma captus, obstupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit,

C tecum & cum tuo patre, siquidem Labani es filia, antiquior intercedit necessitudo, quàm sit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filij, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Saræ Aranis filiæ Isacus meus pater. est & propinquior ac recentior necessitudo, qua sumus mutuò deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui soror est eodem patre ac matre genita. itaque cōsobrini sumus

D ego & tu. & nūc venio salutaturus vos, cognationísque officia, ita vt par est, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, sciénsque parentes desiderare aliquid de ea cognoscere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, complexóque iuuene: optatissimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cū tota familia, qui nūquam matris tuæ obliuiscitur, crebram illius mentionem faciens: cúmque nunciū cum quā-

E tauis felicitate non permutaret. tum iubet vt è vestigio se ad patrē sequatur, néve diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanū: & agnitus ab auunculo, tū ipse tutior securus iam apud suos. tum illis inexpectato aduentu magnā voluptatē attulit. Post aliquot autem dies Labanus gaudere se quidem eius præsentia magis quam verbis exprimere posset aiebat: rogabat tamen quamobrē venisset relictis parentib. ætate cōfectis, & qui ipsius obse-

F quiis ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam suam in quacunque re opus haberet. Iacobus verò totam ei causam recensuit. Isaco esse filios geminos, se & Esaum. eum quia fraudatus sit patris fausta imprecatione per matris artem in se translata, cupere se interimere, quasi raptorem principatus à Deo destinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc esse causam sui aduentus, & mandata matris, præsertim cùm omnes sint

G inter se consanguinei, sed propiore gradu mater. Sperare se in rebus angustis post Deū præsidiū maximum in auūculo repertурū.

Labanus contrà omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes auos; tum etiam vt affectum sororis absentis debitum erga ipsum præsentem declararet; velle se cum gregum suorum magistris præficere: & quando ad suos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum; quemadmodum tam propinquè cognatum deceat. ad hæc Iacobus, se verò libenter accipere conditionem quantumuis laboriosam, sed æquum esse mercedis loco tibi dari Rachelis coniugium, quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia eius opera in talè hospitium sit introductus, amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem inijcere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens, eius petitioni annuit, negans sibi optatiorem generum potuisse contingere: sed opus esse vt aliquandiu secum maneat. In Chananæam enim non missurum filiam.: quin & sorores in tam longinquam regionem nuptum datæ propemodum pœnitere. His assentiente Iacobo, de septem annis est conuentum. tot enim voluit seruire mercede apud socerum, vt dato virtutis specimine, magis cognosceretur quinam vir esset. cæterum elapso præstituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. nocte verò non sentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, faciéque non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congressus est cū ea. luce deinde cognito errore expostulauit eum Labano. ille veniam petebat necessitati, qua compulsus hoc fecerit. non malitiosè, inquit, Liam suppositi, sed consuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium. Passus est hoc sibi persuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero septennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, subditæ tamen. sed Liam malè habebat amor mariti, quo sororem prosequebatur, expectabátque post partum se fore in precio: ídque assiduis precibus à Deo contendebat. cúmque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominauit, quia sibi miseratione diuina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto pòst nascuntur ei tres alij: Simeon, quod significat exorabilem ei fuisse Deum: Leui, quod est firmator societatis: Iudas, quod est gratiarum actio. Rachel autem verita ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, iubet famulam suam Balam cum Iacobo cubare. ex ea nascitur puer nomine Dan, quasi dicas, Dei iudicium: & aliquanto pòst alter nomine Nephthalim, ac si dicas artificiosum: quòd mater arte certauerit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam vsa. deducit suam famulam in sui mariti accubitum. ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortunatum significante nomine: & post eum Aser, quod sonat

Genes. 30.

λάβαν δὲ καὶ ὅλα τοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ ὑπαγορεύει πάσης αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, καὶ ὅλα τῷ μὲν πενθερῷ ποιμνίων τῶν ἰδίων ὅλα τῆς ἄλλης αὐτοῦ οὐσίας ὅλα τῆς ἀφ' αὐτοῦ ἀπουδῆς ἀνύσαι καὶ μὴ πρόσθεν. ποιμνίων τε γὰρ αὐτὸν ἐπιμελητὴν καὶ ἅπαντα ἐφάσκει καὶ ἀφήσειν τῆς τούτων ἀξιώσειν. καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους ἀπαλλάττεσθαι γονεῖς βουλόμενον, μὴ δόξαι ἐπαινέσειν, καὶ τιμῆς ἧς εἰκὸς ἔζη τυγχάνειν τὸν οὕτω συγγενῆ. Ἰακὼβος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ φήσαντος πάντας μὲν τοὺς παρ' αὐτοῦ πόνους εἰς ἡδονὴν τιθέμενον τῷ ἐκείνου. μισθὸν δὲ γὰρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος, τὸν γάμον τῆς Ῥαχήλης καὶ τὰ τἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτοῦ τυγχάνοντος, καὶ ὅτι δίκαιος τῆς πρὸς αὐτὸν ἀρίστως ἔχοιτο. ὁ δὲ τῆς παιδὸς ἔρως αὐτὸν ἠνάγκασε ποιήσασθαι τὸν περὶ τούτου λόγον. λάβαν δὲ ἡσθεὶς τούτοις, ὑπισχνεῖτο γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, οὐκ ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν ἐξάμωμος ἐλθεῖν. εἰ μὴ δοῖ παρ' αὐτοῦ μῆνά τινα χρόνον, τοῦτο ποιήσειν. εἰς δὲ χαναναίους οὐκ ἂν πεμφθῆναι τῷ θυγατέρα. μεταμέλειν δὲ αὐτῷ καὶ τῆς ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖ συναφθέντος. τὸ δὲ ἰακώβου τούτοις συγχωρήσαντος, ἑπτὰ ἐτῶν χρόνον συνῆψεται. πρόσκλησιν δὲ αὐτῷ κέκειται θητεῦσαι τὸ πεπρωμένον, ἵνα τῆς ἀρετῆς πείραν δῶσι, ὅπως ἂν μᾶλλον τὸν ἐπ. ἢ ἀφεῖσα δὲ ξαμῆνε τὸν λόγον, λάβαν χρόνῳ διελθόντος, ὡρμᾶτο τῷ δωρεᾶσθαι τὴν γαμετήν. νυκτὸς δὲ ὁπλισμένης, ὡδὲ πρωσπεμφθῆναι τῷ ἰακώβῳ, ὡδὲ ἀναταλλόμενος τῷ ἑτέραν τὴν θυγατέρα τῷ ὡρεωτέραν τε τῆς ῥαχήλης, ἢ τῷ ὄψιν εἶχ δυσερπῆ. συνελθὼν δὲ ἑσπέρας μὲν ἢ σκότους, εἶτα μὴν ἡμέραν ἤγειρε, ἀδηλίαν ἐπικαλλαβών. ὁ δὲ, συγγνώμην ἢτεῖτο τὴν ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα ποιῆσαι. οὐ γὰρ κακουργίαν δοκεῖν τὴν λείαν ὠδηκέναι, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος νικηθῆναι. τὸ μὴν τοῦ γάμου ἐμποδίζειν πρὸς τὸν ῥαχήλης γάμον, ἀλλ' ὀφεῖλειν δοῦναι ταύτην μετ' ἄλλην ἑπταετίαν πάλιν δὲ ὁ ἰακώβος. οὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁπόσα κἀκεῖνος ἐπιζητεῖ. καὶ διελθούσης ἄλλης ἑπταετίας, τῷ ῥαχήλην παρέλαβεν. ἦσαν δὲ ἑκατέραις θεραπαινίδες τὸ παλαιὸν ὄντος. ζέλφαν μὲν, λείας· ῥαχήλης δὲ, βάλλαν. δοῦλαι μὲν οὐδαμοῦ, ἰσοτεταγμέναι δ' αὐταῖς. καὶ τῆς λείας ἤπιστο δοῦναι ὁ πρὸς τὴν ἀδελφὴν ἔρως αὐδρός, πεντεδόκατε παίδων γνησίων ἔσεσθαι πάντων. ὅπερ καὶ ἐκβαῖνε τὸν θεὸν διωκεῖσθαι. καὶ γνησίου παιδὸς ἄρρενος, καὶ δι' αὐτὸ πρὸς αὐτὴν ἐπισταμένης αὐδρὸς, ῥουβηλὸν ὀνομάζει τὸν υἱόν. δι' ὃν καὶ ἔλεγεν αὐτῇ τὸ θεοῦ γνῶναι. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. συνεσπουδάσθαι δ' αὐτῇ καὶ ζέλφαν ἑτέρῳ μὴ χρόνον. συμεὼν, ὑπακοὴν δ' ἢ τὸ ὄνομα, τὸ ἐπηκοον αὐτῇ τὸν θεὸν γενέσθαι. εἶτα λεβὶ κοινωνίας οἷον βεβαιότητος. μὴν δ', ἰοῦδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχὴλ δὲ φοβεμένη μὴ δι' ἀτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἧττον ὦδε αὐδρὸς μοῖρας τυγχάνῃ, ὡδὲ καταλλάττει τῷ ἰακώβῳ τὴν ἑαυτῆς θεραπαινίδα βάλλαν. γίνεται δὲ παιδίον ὄξ αὐτῆς δάν. διαιρεῖτον ἂν τινες εἴπειν, κατὰ τὸν ἑλλήνων γλῶτταν. καὶ μετ' αὐτὸν νεφθαλεμ, δύμαχάντος οἷον δι' ἀντιτεχνᾶσθαι φασὶ τῷ τοῦτο νίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δὴ αὐτὸ καὶ λεία ποιεῖ, φασὶ τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη. ὡδὲ καταλλάττει δὲ τῷ ἑαυτῆς θεραπαινίδα. γίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς ζέλφης υἱὸς γάδας. τυχαῖον ἄντης καλοῦσιν αὐτὸν,

καὶ μετ'

καὶ κατ' αὐτὸν ἀπῆ. χαλεπῶς λίποιτο ἂν ἔχων
θεὸς δικαίαν τὴν λείαν θεσπεσιάσαι. βούλεται
ὁ τὸ θεοβουτατον τῷ παιδὶ τὴν μὲν λείαν μανδρα-
γόραν ἡλικα κομίσαντες τὴν μητέρα, ῥαχὴλα δὲ παρε-
καλεῖ μεταδοῦναι δι' ὑπνωτικὸν τὸ βρασμα τῆς
ἀδελφῆς. τῆς δὲ οὐ παραδιδούσης, ἀρκεῖσθαι δι' αὐ-
τὴν ἀξιούσης ἀντὶ τῆς τιμῆς αὐτὴν ἀριλοῖο τὸν πα-
τέρα τῆ ἀνδρὶ ῥαχὴλα πεπαυμένα τὸν ὄμμον τῆς ἀ-
δελφῆς. ἐδέξατο αὐτὴ παρὸς ἐλέγε κοιμησο-
μένου παρ' αὐτῆ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν. τῆς δὲ
θεοσεβείας τῶν χαρὶν ἰακώβου συνεδεύδη τῆ
λείᾳ. ῥαχὴλα δὲ ἀπειζόμενος πάλιν συμμίγνυται παῖδας
αὐτῆ ἰσαλάφεις μὲν, σημαίνων τὸν σπόρον ἡδόμενον.
ζάβυλον δ' ἰωνιχεασμὸν ἐδώρια τῆ θεὸς αὐτὸν.
δυσαπαῖδα δ' ἔνια χρόνον ἐδ' ὕστερον ῥαχὴλα γνῆ ὁ
ἰώσηπος ὡς ἐκ θεοδικίων ἡδυσπόνων ὑπὸς δηλοῖ τὸν
ἅπαντα τὸν χρόνον, ἐπὶ δ' ἔξοδον εἶπε πρὸς πενθερὸν ἐπείγεσθαι τὰ
τῶν τέκνων δ' οὐ τὸν, ἐᾶν τὰς γυναῖκας ἀναλαβὼν ἀ-
παλλάττεσθαι θέλοντας πρὸς πατέρα. τῆ δὲ πενθερῶ μὴ συγχω-
ρούσης χαίρειν τὸ ποιεῖν ἐπέσχε. τῆ γυναικῶν οὖν
ἐπιτρέψαντος, πρὸς ἑαυτὸν θεὸς τὸν ἀποδημίαν. τῆ δὲ
ἐχθροῦντος πάλιν, ῥαχὴλα καὶ λείᾳ τὰ τῶν θεῶν ἀγάλ-
ματα συλήσασαι ὧν ἐκεῖνοι νομίζων ἐν σωτηρίᾳ, σὺν τοῖς παισὶν
ἀπῆσαν μετὰ τῆς ἀδελφῆς, αἱ τε ἑκάτερον παῖδες καὶ
θεράποντες σὺν τοῖς ἑαυτῶν καὶ τὰ τῆς ἐν κτήσεις αὐτάς.
ἐπύθετο δ' ἰάκωβος καὶ τῆ βοσκημάτων τὸν ἡμίσειαν,
λάθρᾳ καὶ τῆς πενθερὸς τοὺς δ' ἄλλους ἐπαρίθμει τῆ
θεῷ. ῥαχὴλαν δὲ κατασχεῖν μὲν τῆς τοιαύτης τιμῆς
τῶν θεῶν, ἀλλ' ἄπρακτος αὐτὸν ἀπελθόντας, ἔχει τούτοις
τὸν θεὸν ὀργὴν συγχωρῆσαι τυχόντας. λάβανος δ', μὲν
ἡμέραν μίαν μόνος τῶν τὰ ἰακώβου ἀναζητήσαν ἐν τῆ
ὀρεινῆ, ἑπτὰς δ' ἄλλους ἐπ' αὐτὸν μὴ δυ-
νάμενος ἐπελθεῖν, καὶ καθ' ἡμέραν ἑβδόμην δὴ
τοὺς λόγους λαμβάνει. τοιαῦτα δ' ἐνυπνιάσας ἐκ τοῦ μὲν
ἐπιέσθαι τὸν ἰάκωβον ἀπειλῆσαι συμ-
φέρειν. ἐκ δὲ τῶν ἐπιόντων ἐᾶν τὸν θεὸν ἀπειλῆσαι. λάβανος δ' τοιαῦτα αὐτῆ ἐπὶ
τῆ θεῷ πεφρικὼς ἀναζητήσας μὲν ἡμέραν εἰς λό-
γους τὸν ἰάκωβον προσκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐ-
τῆ τὸ ὄναρ, ἐπὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πειθὼς, ἤρξατο κα-
τηγορεῖν αὐτῆ, πρῶτον μὲν καὶ πάντα αὐτὸν ἐλθόντα
πρὸς αὐτὸν καὶ πάντων ἀμοιρὸν ὑπεδέξατο, καὶ φιλο-
φρόνως πάσης ἀρθονίας τῆς αὐτῆ κτήσεως. ἐκ δὲ δυγατέ-
ρας τῆς ἐμῆς σὺν ἐξέδεξα, τῶν δίνοιάν σου τὴν πρὸς ἡ-
μᾶς τοιούτους αἰσθήσεσθαι λογιζόμενος. σὺ δ', οὔτε τῆς
ἀπὸς τῆς ἑαυτῆ κ' κατασκίας ἧς εἶχες πρὸς ἐμὲ φυγ-
γόμενος, οὔτε γυναικῶν ἃς ἔγημας, αἰδῆ ποτ' ἀπέδραμες, ὑ-
δὲ τέκνων ὧν ἐμὲ πατρὸς, ἐρήσασθαι πολέμιον νόμῳ,
κτήσει μετὰ ἄγων τὰ ἐμὴν, δυγατέρας δ' ἀναπείσας δοκεῖν
ἀφαιρεῖσθαι τὰ ἐκείνων πατρῷα βασάνους οἴκοι φε-
ρόμενος, οὐδὲ τὰ τῶν ἐμῶν. τιμήσεται πρεσβύτου κ' ὑπ'
ἐμοῦ θρεπτηρίας τῆς αὐτῆς ἐμείνοις ἀξιοῦντα. καὶ ταῦτα μηδ' οἱ πολεμήσαντες τοὺς ἐχθροὺς δρᾶ-
σαι. ἀ συγγνώμης αὖ καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς ὑὸς, δυγατέρων δὲ τῶν ἐμῶν ἀνὴρ, ξένος δὲ
καὶ ἱερεὺς τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγονὼς ἱκέτας. ταῦτα, εἰ πάντ' ἔλαβεν, ἰάκωβος ἀπελογεῖτο.

beatificum, quòd mactam fœcunditate ſe Lia duceret. Porrò cũ Rubelus filiorũ Liæ maximo mandragoræ mala matri afferret, Rachel hoc viſo, concupiuit hunc cibum, partémque à ſorore precatio petiit. Illa verò denegante, inbentéque contentam eſſe quòd honoris prærogatiuam apud communem maritum haberet: Rachel mitigatura indignationem ſororis, ait ſe illi virum ceſſuram in ſequentem noctem. quam gratiam altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rurſum igitur ei filij naſcuntur: Iſſachares, quod nomen ſignificat ex mercede natum; & Zabulon, quòd ſignificat pignus beneuolentiæ: præterque filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Ioſephum filium: ea vox ſignificat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, paſcuis ſoceri & gregibus præfuit. quo exacto, æquum eſſe aiebat, vt cum vxoribus ad ſuos reuerteretur. Soceto verò non permittente, clàm hoc facere cogitabat: pertentabátque animum vxorum, quomodo laturę eſſent peregrinationem, quibus cùm gratum hoc eſſet, Rachel ſigillis etiam deorum patriæ religionis ſublatis, vnà cum ſorore fugiebat: ſimulque vtriuſque liberi & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam totis quantæ erant facultatibus. Adducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priuſquam Labam reſcire poſſet. ſigilla verò deorum ſecum ferebat Rachel: non quòd deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat: ſed vt ſi fortè pater fugientes aſſequeretur, haberet quò confugeret veniam impetraturus. Labanus autem poſt vnam diem cognito Iacobi & filiarum diſceſſu, indignatus perſequebatur eum cum valida manu, & ſeptimâ demum die deprehendit eos in quodam colle quieſcentes. quúmque eſſet diei ſerum, ab omni vi ſe continuit. per noctem verò Deus in ſomnis illi viſus vetuit ne quid in deprehenſum in fuga generum cum filiabus durius præ ira conſuleret: ſed potius fœdus cum eo ferret: néve paucitatem fugientium contemneret, alioqui ſe illis propugnatorem futurum. Sequenti verò luce Labanus Iacobum ad colloquium euocat, non diſſimulans oraculum: quúmque ille fidei eius ſe commiſiſſet, cœpit hominem accuſare, exprobrans quòd pauperem omniúmque egenum ſuſcepiſſet, & de ſuis facultatibus abundè ipſi ſuppediraſſet. Propterea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto beneuolentiam erga nos tuam fore firmiorem, tu verò neque matrem tuam & communem ſanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos quorum ego auus ſum, reuerituſ non aliter quàm hoſtem me tractaſti. rapuiſti mea bona, filiabus vt parentem fugerent autor fuiſti: ſacra patria domum tecum portaſti, & apud maiores meos, & apud me in ſumma venerationè habita. & quæ vix hoſtis hoſti faceret, tu cognatus, è ſorore nepos, gener, hoſpes ac domeſticus conuictor mihi feciſti. Iacobus contrà pro ſe afferebat, non ſibi ſoli,

sed omnibus esse innatum patriæ desiderium, A
æquúmque vt post tanti temporis moras tandem ad eam reuerteretur. Quòd verò prædæ, inquit, abactæ crimen obiicis, ipse iniustitiæ sub alio iudice damnaberis. Cùm enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conseruatis & auctis debeas, an non iniquum est aggreferre, quòd partem earum modicam vsurpamihrus? certè quòd ad filias attinet, scito non hoc prædendi animo à me factum, sed caritatis coniugalis hoc esse officium. sequuntur igitur non tam me quàm suos liberos. Hæc profitebatur quærebat deinde accusationem in ipsum, quòd auunculus ac socer duris mandatis cum per annos xx, vexauerit. & illa quidem quæ nuptiarum spe tulerit, quamuis per se grauia, sibi tamen leuiora fuisse: quæ verò postea secuta sunt, multo graviora, quæ nemo nisi benevolus perferret. Etenim Labanis, valde iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à C
Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum se futuros fœtus, modo quicquid album nasceretur, modo quicquid nigrum. cùm verò magno numero nascerentur quæ Iacobo destinata essent, non seruabat fidem in præsens, sed in proximè sequentem annum promittebat, quòd esset ad rem attentior, promittens quidem, eo quòd non speraret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat fallens. sacras tamen effigies permissum est inquirere. Rachel D
autem cognito patrem permissa potestate vti velle, deponit sigilla in sarcinam cameli qua ipsa vectabatur: ille debarque desuper dicens mestruis laborare: & Laban destitit amplius inquirere, credens filiam sic affectam non fuisse sacris propius accessuram. Post hæc offensæ veniam pollicetur, vicissim alter amorem filiarum, idque iureiurando sanciunt. Hoc fœdus ictum est super monte quodam, vbi columnam erexerunt aræ specie: vnde Galades E
colli nomen factum, à quo Galadena terra est dicta. Post fœdus conuiuio celebrato, Laban ad sua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum prosequenti visiones obueniebant, bonam spem in posterum facientes: cui loco Dei castra nomen indidit. Volens autem scire animum fratris erga se, præmisit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter veterem suspicionem: quos ita fratrem iussit alloqui. Vltro se patriam reliquisse, ne F
cum offenso fratre degeret, nunc credere tantum temporis spatium satis valere ad reconciliationem, ideóque redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus industria quæsitis, vt se & quicquid earum haberet illi dedat, quã doquidem nihil felicius existimet, quàm ea quæ Deo largitus est, cum fratre habere communia. His nunciatis Esaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cũ cccc. armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, G
extimuit valde. Deo tamen seruatore freturs prouidebat pro tempore ne quid detrimenti acciperet, vtque suos ab iniuria defenderet.

μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα τὸν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφῦσαι, καὶ μὴ πάνυ δεῖν χρόνου πολλοῦ ἔχειν αὐτὸν καταλῦσαι εἰς ταὐτὸν. ἔφη γὰρ τῆς λείας οὐκ ἐγκαλεῖν φύσει, ἀδίκων αὐτὸς ἀδικηθῆναι ἐπ' ἄλλῳ κρείττονι. ἔφη γὰρ τὸν θεὸν τὰ χρέα ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλάττειν ὑφ' ἡμῶν καὶ πλείονος γε ἡμῖν μέλειν; ἔφη ταύτης πρὸς ὀλίγα μέρος τῶν δικαίων ἀπαιτῶν ἐμοὶ εἰ μοίρων αὐτῆς ὀλίγην λαβόντες ἔχομεν, ἐᾶσαι μὲν τοι γε τὸν θεὸν ἔφην, ἵνα μὴ κατ' ἐμοῦ κακουργίαν ἀπαναστήσαντος ἀκολουθῶ, ἀλλὰ κατ' ὄψιν δίκαιον ἂν γυναῖκας γαμετὰς ἐκ συνοικούσας εἰς συμβῆναι. ἐποίησα, φησίν, οὐχ ὡς ἐμοὶ δοῦναι τοῖς παισὶν ἐμαυτῷ καὶ ταῦτα μὴ ἔχοντα ἐνδεῖν αὐτοὺς ἐλπίζω ἐκ τοῦ ἐμὲ καλεῖν; καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο, ὅτι μὴ ἐξ ἀδελφοῦ τῆς αὐτοῦ, καὶ συζύξαι αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ὀπτάσμασι καλεπαῖς ἐκ ὑγιοῦσιν, ἐπειδὴ ἐπὶ ἀρίστοις μὲν ἐν αὐτοῖς κατεργάσαι, καὶ τὰ μὲν πρόσφατα τῆς γαμετῆς ὑπ' αὐτοῦ ἡδυσμένα, καὶ πρὸ καλεπὰ κόμφοτερα ἔφασκε. χείρω δὲ, τὰ μὲν τοὺς γαμεῖς, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ ἔτυχε. καὶ τὸ σφόδρα κακούργως ὁ λάβαν ἐχρήσατο τῷ ἰακώβῳ. ἔφην γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν ἐκ ὀφθῆναι τυλλαμβανόμενον, ὑπηρετοῦντα τῷ πενθεροῦ μέλλοντα αὐτῷ παρέξειν ἐὰν ὅτε μὲν ὅτι καὶ ἡμῖν ἀδικεῖν, ποτὲ δὲ τὰ μέλανα τῶν ἡμιόνων πλανώντων δὲ τῷ ἐκ ὀφθῆναι τῷ ἰακώβῳ πάτερ μοῦ, τῷ μὲν εἰς τὸ παρὸν ἐκ ἐφύλαττεν πᾶσιν, εἰς ἔτος δὲ παρέχειν ἐπηγγείλατο τὸ ἐξῆς, ὅτε τὸ ἐποφθαλμιᾶν τῷ πλήθει τῆς κτήσεως, καὶ ἐπαγγελλόμενος μὲν ὅτε τὸ θυσιάσειν ἡδέως, τοσαῦτα φιλοτιμούμενος δὲ πληθύσεις. ὡς εἰ μὲν τοι τῷ ἱερομάντει, ἐκέλευεν ἐρευνᾶν πιεῖσθαι. ὅτε δὲ μόνου δὲ λαβεῖν τῷ ἐρευνᾶν, ῥαγῆναι πυνθανομένῃ, καταπῆσαι τοὺς τύπους εἰς τὸ ὑπὸ τῆς φερούσης αὐτοῦ καμήλου, καταδῦσαι δὲ φάσκουσα τῷ κῦ φύσιν κάθαρσιν αὐτῆς ἐκ ὀχλεῖν. καὶ λαβάνος μὲν, ἀτίσασθαι τῆς ὑπὸ λείου ἐρεύνης, ἐκ τοῦ οἰκήσεις τῷ θυγατέρα μὴ τοιούτοις πάθεσι τοῖς τύποις ἐσέρχεσθαι. πιεῖται δὲ ὄρκοις ἐπὶς ἰακώβου μηδὲν αὐτῷ μηδὲ κακοῦν τὴν γενομένην. ἀλλὰ κἀκεῖνος ἀγαπήσας αὐτὲ τὰς θυγατέρας. καὶ τὰς πίστεις τὰς ὑπὲ τούτοις ἐποιήσατο. ἔφη δὲ ὄρεον τινὰ, ἐφ' οἷς σήμαν ἀνέστησαν καὶ βῶμὸν ἔθηκα. ὃν δὲν γαλάδης λέγεται ὁ βωμός. ἀφ' ὃ τοῦ γαλεάδηται καλοῦσι τῷ γῆν. ἱσταθέντων δὲ ὑπὲ τοῖς ὄρεσι, ὁ μὲν λάβανος ἀνέζευξεν. ἰακώβῳ δὲ εἰς τὰ χαναναίαν πορεύονται, φαντάσματα συνεπύγχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑποδιδόντα εἶναι τῷ εἰς ὕστερον. καὶ ἡ μὲν κατὰ τὸν πορεύεται, θεῦ στρατόπεδον. βουλόμενος δὲ ἤδη τὸ ἀδελφὸς αὐτῷ φρονεῖν, τοὺς γνωσομένους ἔπεμψε μὴ ἀκριβείας ἕνεκα πυθέσθαι, δεδιὼς αὐτὸν ἀγαπᾶν ἐφ' οἷς ἔσχεν εὐτυχίαν. ἐπεὶ δὲ ὁ τοῖς πεμπομένοις λέγουσι πρὸς ἡμᾶς. ἦκον πορεύεται ἰάκωβος ἀδελφὸν θεωρήσαι αὐτῷ τῇ ὀργῇ τὸ χάος ἐκὼν ὑπερελθεῖν. καὶ ναὶ μὰ χρόνον ἱκανὸν ἡσυχάζων ἀμ' ἀλλάκτην, ἐπαινεῖ, χρῆσθαι τοὺς παῖδας ἐπαγόμενος μὴ ἀφειδοῦντος βίᾳ. μὴ τῷ πρώτιστον ἑαυτὸ ἐκείνῳ καταδείξας, ὅτι κρείττω μείζονα ἀγαθὸν τὸ, τὰ αὐθέκτῳ συμμεταλαμβάνειν τῷ ἐκ ἴσου βίᾳ δεδομένων ἢ ἐν ἴσῳ, ταῦτα ἐθέλειν ποιεῖσθαι ἢ

καὶ προῆγον ἔχων ἐν τῷ παρατάξει ἅπας αὐτὸς ἀ- A
πὸ τῆς στίχου τοὺς ἄλλους ἀπὸ τοῦ ἐμπροσθεν ἐξ ἑ-
ξείας ἀφίκηται. ἔνιοις δὲ καὶ τοῦτο ἐπενόησε τοῖς ἀπὸ
φυγῆς ἐπιοῦσι τοὺς ἐν λειπομένους, ὅσοι ἐπὶ λύσει ἀπο-
λυθῶσιν. ὅπως ἐμβαίνειν οἱ προπεμφθέντες δύνω-
μοῦ τὰ ἀδελφοῦ καταστήσωσι τοὺς ἐπομένους. ἦν
δὲ τῶν ἀφικομένων πολὺ πλῆθος ἀνθρώπων καὶ
κτηνῶν ποικίλων, ἃ δὴ πολλοὶ ἐπὶ θέαν τοῦ πράγ-
ματος ἐμέλλησαν ἔσεσθαι. ἐκέλευσε δὲ τὸν ἀγγελον
αὐτῷ εἰπεῖν οἱ προπεμφθέντες ὡς ἀγελείμματον, ἵνα συ-
νελθόντων συγχύσωσι, πολλοὶ δὲ ἀκούσαντες. αὐτὸς δὲ
ἐπὶ τοῦ ῥεύματος τῆς ὁρμῆς, εἰ δέοιτο τὸ δυνατὸν ἐ-
πὶ μηδενὶ τοιούτῳ λόγοις χρῆσθαι πρὸς αὐτὸν εἰρηκὼς
τοῖς προπεμπομένοις ταῦτα συνέθετο. δέ πάσης τῆς ἡμέ-
ρας νυκτὸς ὑπερβαλλούσης σκηνεῖ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐν χω-
ρίῳ τινὶ ἰαβαχὸν λεγομένῳ δέ θεσπότου, ἰακὼβ B
ὃς ἐπελελειμμένος φαντάσματι συμπλακεὶς διεπά-
λαιεν, ἐκείνου περικαταχθέντος τῆς μάχης, ἐκφύγει τὸ
φάντασμα, ὃ δὴ καὶ φωνῇ χρῆται καὶ λόγοις πρὸς
αὐτὸν, χαίρειν τε πρὸς τῶν ἀγγελικῶν παραινοῦντα, καὶ
μὴ μάχεσθαι κρείττονι ἐπαναβαίνειν, ἀλλὰ θεῖον ἀγγε-
λον νενικηκέναι, καὶ σημεῖον ἡλίθιον. ἦν μεγάλων ἀγα-
θῶν ἐπὶ τῷ νικᾶν ἐν μηδενὶ τοῦτο τὸ γένος ἐκλείψειν αὐτὸ,
μηδὲ ἀφορητον τινα τοῖς ἀνθρώπων τῆς ἰσχύος ἔσεσθαι
τοῖς ἐκείνου ἐπιλοιποῖς τε καλεῖν αὐτὸν ἰσραὴλ, σημαί- D
νει δὲ τὸ κατὰ θεὸν ἰσχύσαντα νικῶντα, τὸν αὐτὸν δὲ
ἄγγελον θεὸν καὶ ἄνθρωπον εἶναι τοῦ ἀνεμοῦλεγμοῦ, ἰακὼβου δὲ
τὸν ἀπὸ ὁμώνυμον δὲ ἄγγελον τὸ θεῖον, τίνα μοίραν
ἔχει σημαίνειν παρεκάλει καὶ τὸ μηδὲ φαίνεσθαι
ταῦτ ἐκεῖνον ἀρᾶσις γίνεται. ἡδέως δὲ τούτοις ἰακώβος,
φανούμενον ἀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει δὲ, θεοῦ
πρόσωπον, καὶ φήσαντος δέ τῷ μάχῃ ἀλγήσαι-
τος αὐτὸν δέει τὸ νεῦρον τὸ πλατὺ, αὐτὸς τὸ ἀπέχεται E
τῶν. τούτου βεβαίως καὶ δὴ ἐκείνου ἐπὶ ἡμῶν ὄζειν ἐδώ-
διμον πλησίον δὲ ἦν τῶν ἀδελφῶν συνδιατρίβοντος, κα-
λὸν ἐποιεῖτο τῇ γυναικὶ ἐπιτρέπειν καθ' αὐτὸν μὲν
τὴν θεραπαινίδων, ἵνα πόρρωθεν ἀποβλέπων τὰ ἔργα τῶν
ἀνδρῶν μαχομένων εἰ τὸ θελήσειεν ποιεῖ. προσκύ-
νει δὲ καὶ τὸν τῶν ἀδελφῶν ἐγγύς· αὐτὸν ἡδύσμοις, οὐδὲν
ἧσσον αὐτὸν δῆλον φρονοῦντα. καὶ ὁπόσας ἀπασασάμενος
αὐτὸν, ἀπῆρτο τῶν παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖ-
κας. ἄξιον τε τοῦτο τὸ παῖδων ἧσσον αὐτῷ, καὶ αὐ- F
τὰς συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. ἰακὼβου δὲ
προφασιζομένου τὸν κόπον τῶν ἀποζυγίων, ὑπεχώρησεν
εἰς σαιρὰν. ἐνταῦθα δὲ ἐποιεῖτο τὴν διαίταν, ὡρσαμέ-
νος τὸ χωρίον ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ἐρημίας δασείαν.
ἰακὼβος δὲ ἀφίκετο εἰς τὰς ἐπὶ τῶν σκηνὰς λεγομέ-
νας. ὅθεν εἰς σίκιμων παρὰ χαναναίων δέ ἐστιν ἡ πόλις.
τῷ δὲ σκηνοπηγίῳ ἑορτὴν ἄγοντων, δίνα ἡ θυγάτηρ
λεᾶ ἰακώβου μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὀφθεῖσα
τὸν πάσμον τῶν ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμενος δέ
αὐτὴν συχὲμ υἱὸς τοῦ βασιλέως ἱππόρ, ἐρασθεὶς δὲ ἁρπαγῆς καὶ ἔρωτος ἐκπλεκτῆς ἐκτυφλώσει τὸν πατέρα λα-
βεῖν αὐτῷ πρὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ δὲ πειθεὶς ἦκε πρὸς τὸν ἰακώβου, διόμνυσι τῷ παιδὶ αὐτοῦ συχὲμ
συζεύξειν δίνας καὶ ὁμοῦ ἰακώβος ἦν, ὅτ' αὐτὸν πλείονα ἔχειν δέ τὸ ἀξίωμα τοῦ θεράποντος, αὐτὸν νόμι-
μον καὶ ἀμύμονος ἀλλοφύλῳ συμπεσεῖν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν δεηθῆναι αὐτῷ βουλεῦσαι ἀγα-
γεῖν ὧν παρεκάλει. αὐτὸς μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἰακώβου ἐλπίζων παρέξειν τὸν γάμον. ἰά-
κωβος δὲ δηλώσας τοῖς παισὶ, τὴν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς, καὶ τοῦ ἐμμόρου τὴν δίκην,

A. Diſtributo igitur agmine alios procedere iuſſit, alios propere ſubſequi: vt ſi quis primos aggrederetur, ad ſequens agmen haberent refugium: & hoc modo inſtructis qui circa ſe erant, præmittit quoſdam ad fratrem cum muneribus. ea conſtabant iumentis multiſque ac variis quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatem. veniebant autem alij poſt alios, vt crebrius occurrentes plures quam pro numero viderentur: & credibile erat donis placatum remiſſurũ iram, ſi qua adhuc eſſet reliqua, quin & illud mandatum eſt præmiſſis, vt blande hominem alloquerentur. His ita per totam diem diſpoſitis, noctu mouit agmen. Cùmque Iobacchum torrentem tranſiſſent, Iacobus aliquãtum ab agmine relictus incidit in luctam cum ſpectro, ipſe prior laceſſitus, erátque ſuperior. exclamat igitur mactum virtute qui non quemuis aduerſarium, ſed angelũ Dei vicerit: idque illi eſſe magnæ felicitatis præſagium: genúique eius nunquam defore, nec vllis vnquã humanis viribus poſſe opprimi. iuſſitque illũ poſthac vocari Iſraelem, quod Hebræis angelo reluctantem ſignificat. Hæc ſunt prædicta Iacobo, id ipſum roganti. Cùm enim ſenſiſſet angelum eſſe Dei, precatus eſt vt ex eo fatum ſuum cognoſcere liceret. His dictis ſpectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, impoſuit loco nomen Phanuel. id ſignificat Dei faciem. ſed quia latum neruum inter luctandum læſit, & ipſe pòſt eo cibo abſtinuit, & nobis illo propter eum veſci nõ licet. Cognito verò fratrem iam non longè abeſſe, iubet vxores procedere per ſe quanque cum pediſequis, vt è longinquo ſpectarent pugnam virorum, ſi eam frater mallet. ipſe propior factus adorauit fratrem, non malè de ſe cogitantem. at Eſaus eo ſalutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum: & cùm didiciſſet omnia, volebat eos deducere ad patrẽ. Iacobo verò excuſante laſſitudinem iumentorum, reuerſus eſt in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirſutie ſua denominato. Iacobus autẽ peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus eſt Sicima, quæ eſt vrbs Chananæorum. & cùm eſſet celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad viſendũ cultum mulierũ eius regionis. quã viſa, Sychemis Emmoris regis filius, raptæ ſtuprum obtulit: & correptus amore patrem ſuum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobũ, rogans vt filio ſuo Dinam in matrimoniũ collocaret. Iacobus verò qui neque negare poterat propter maieſtatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi ſpatium poposcit. Rex ſperans Iacobum aſſenſurum, abiit. Ille verò indicata filiis iniuria ſororis, & Emmoris petitione, *Geneſ. 34.*

iussit eos consultare quid facto opus esset. ma- A
ior pars hærebat incerti quid esset agendum.
Simeon verò & Leuis vterini puellæ fratres
tale consilium inter se capiunt. Obseruato fe-
sto die quo Sicimitæ voluptati & conuiuiis o-
peram dabant, inuasis noctu custodibus sopi-
tos contrucidant: atque ita facile vrbe potiti,
mares vniuersos interimunt vnà cum rege ac
filio, solis parcentes fœminis. quo facinore ci-
tra consensum patris perpetrato, sororem re-
ducunt. Iacobum autem obstupefactum auda- B
Genes. 35. cia tanta filiorum, indignéque ferentem, Deus
per visum bono animo esse iussum, lustrare
tentoria, sacrificiumque quod olim post som-
nium illud in profectione Mesopotamena vo-
uerat, persoluere imperat. itaque dum lustrat,
incidit in Labani Deos: nesciuerat enim Ra-
chelem eos furatam. his apud Sicima defossis
in terram sub quadam quercu, profectus inde
sacrificauit apud Bethela, vbi somnium illud
diuinum viderat iter faciens in Mesopotamiã. C
Progressus deinde in agrum Ephratanum, Ra-
chelem ibi ex partu mortuam sepelit, solam
monumento cognatorum in Hebrone non il-
latam. Quam quum mirum in modum luge-
ret, infantulum nominauit Beniamin, eo quòd
doloris causa matri fuerit. Atque hic est filio-
rum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmi-
na vna. ex his octo legitimi, è Lia sex, duo è
Rachele: quatuor verò è pedisequis, è singulis
duo: quorum nomina iam dixi. D

Inde venit Hebronem in Chananæa sitam,
vbi Isacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum
conuictus.

CAP. XX.

Mors Isaci, & sepultura in Hebrone.

Genes. 35. REbecca enim iam antè defuncta: Isacus
quoque eam sequitur, non multo post fi- E
lij reditum: & sepultus est à filiis iuxta vxorem
in Hebrone, in monumento parentum suorũ.
Fuit autem Isacus vir Deo charus, & magna
prouidentia dignus ab eo habitus, post Abra-
hamum patrem. valde longo etiam tempore
vixit. Mortuus est enim exactis cum virtute
annis octoginta quinque supra centum.

ηξίου βουλεύεσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἠ-
συχαζον γνώμης ἀποροῦντες. συμεὼν δὲ καὶ λεὺις ὁμο-
μήτριοι τῆς κόρης ἀδελφοὶ φθάσαντες ἀλλήλοις συντίθενται
τοιαῦτά τινα πρᾶξαι. οὐσῆς ἑορτῆς, καθ' ἣν συνεμπεσὼν εἰς
αὐλὴν καὶ διωκίαν τῶν ἀνδρῶν, νύκτωρ ἀφυλάκτους διαβα-
λόντες τοὺς φύλακας, κτείνουσι καὶ μονομερεῖς. καὶ παρελ-
θόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀναιροῦσι πάντα ἄρρενα καὶ τὸν βασι-
λέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. φείδονται δὲ τῶν γυναι-
κῶν. πραξάντες δὲ ταῦτα εἶπον τῆς τοῦ πατρὸς γνώμης
ἐπαναγκάσαι τὸν ἀδελφὸν ἰακώβου δὲ σκληρῶς φέρειν πρὸς
τὸ μέγεθος τοῦ γεγονότος, καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς
υἱοὺς, ὁ θεὸς ἀφόβους ἐπέλαβε θαρρεῖν, κελεύσας δὲ
τὰς σκηνὰς, θυσίας ἐπιτελεῖν ἃς τὸ πρῶτον ἀπιὼν εἰς
τὴν μεσοποταμίαν, ὅτε τὴν ὄψιν τοῦ ὀνείρου ἔλαβε. ἀ-
γνίζων δὲ τοὺς ἑπομένους, ἐπιτυγχάνει τοῖς λαβάνου
θεοῖς. οὓς δὲ ἀπέκρυπτε λάθρα τῶν ῥαχὴλ κλαπέντας. καὶ
αὐτοὺς ἔκρυψεν ὑπὸ σύμμους εἰς γῆν, ὑπό τινα δρῦν. ἀπέ-
βας τε τοντεῦθεν, εἰς βιθήλεις ἔθυεν, ὅπου τὸ ὄνειρον ἐ-
θεάσατο χωρὶς πόρτιος ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ. ἐκεῖ
τοῦθ' ὁ θεὸς ἐπὶ τῷ τέλει ἐφεδρεύειν γινόμενα, εἰ-
δὼς δὲ ῥαχὴλα ἐκ τόκετοῦ θανοῦσαν θάπτει, μόνην τῆς
συγγενείας τῆς εἰς χεβρῶνα πομπῆς οὐ τυχοῦσαν. πενθήσας
δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμὶν ἐκάλεσεν,
ὀδύνης τὸν ἐπ' αὐτῇ θρηνηθέντα ὀνόματι τῇ μητρὶ. οὗτος
ἰακώβου παῖδες οἱ σύμπαντες. ἄρρενες μὲν, δώδεκα. θηλείαι
δὲ μία. τούτων ὀκτὼ γνήσιοι. ἐκ λείας μὲν ἓξ. δύο δὲ ἐκ
ῥαχὴλ τέσσαρες ὄν, ἐκ τῆς θεραπαίνης, δύο ἐξ ἑκα-
τέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα προεῖπον. παρὰ δὲ τοῦθ'
ὅτι χεβρῶνα πόλιν ἐν χαναναίοις κειμένην. ἐκεῖ ὁ ἰσαακος
τὸν διαβίον εἶχε. καὶ βεβαίᾳ μὲν ἀλλήλοις συνδιέβιουν.

Κεφάλαιον κ'.

Ως ἰσαακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν χεβρῶνι.

ΤΗν δὲ ῥεβέκκαν ἰακώβου οὐ κατέλαβε ζῶσαν.
θνήσκει δὲ ἰσαακος ὑπὸ μὲν πολὺ τὸ ἀφίξεως τε ἰακῶ-
βου. καὶ ζωῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ, ἐν
χεβρῶνι. μνημείου προγονικοῦ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος
αὐτοῖς. ἐβίωτο δὲ ἰσαακος, ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας
πολλῆς ἀξιωμένος ὑπ' αὐτοῦ, μετ' ἄβραμον τὸν πατέ-
ρα. πολυχρονιώτατος δέ. βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγ-
δοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μετ' ἀρετῆς, ἔτους ἀπέθανε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ

ἰωσήπου ἰσραηλίτου τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἰακὼβ καὶ Ἠσαῦ ὁ τοῦτου παῖδες ὄντες, διελόμενοι τὴν οἴκησιν. καὶ πόσας μὲν τὴν Ἰδουμαίαν κατέσχε, Ἰακὼβ δὲ τὴν Χαναναίαν. Κεφ. α.

Ἰώσηπος ὁ ἱστοριογράφος περὶ Ἰακώβου παίδων, ὅτι ἐφθόνησαν αὐτῷ προδηλοῦντι τὴν μέλλουσαν δι' ὀνείρων εὐδαιμονίαν, διὸ περὶ ἀδελφῶν ἐφθονήθη. Κεφ. β.

Αὐτὸς εἷς εἰς αἴγυπτον ἀπεδόθη διὰ τὸν ἀδελφόν, ὅτε τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ ἡδύμορφος διάπυρος ὑπὸ τῆς γυναικὸς λοιπὸς, τοὺς ἀδελφοὺς ἐφ' ἑαυτὸν ἐπεσπάσατο. Κεφ. γ.

Ὁ παῖς ἀπὸ μὲν τῆς ἡδυπαθείας πάσης πρὸς αὐτὸν μετέβαλε, διὰ τὸν ἡδύμορφον λιμόν. Κεφ. δ.

Οἱ ἐξ Ἑβραίων ἐν αἰγύπτῳ συνοικήσαντες κακοπαθοῦσιν, ἐπ' ἔτη τετρακόσια. Κεφ. ε.

Μωσέως αὐτοῖς ἡγησαμένου, τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον. Κεφ. ς.

Ἡ θάλασσα τοῖς Ἑβραίοις διοικομένοις ὑπὸ τοῦ μωσέως αἰσθομένοις, φυγὴν δι' αὐτῆς παρέχει Κεφ. ζ.

HÆC IN SECVNDO IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRO continentur.

Quomodo Esaus & Iacobus filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. Cap. I.

Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ fœlicitatis prænuntia in fratrum inuidiam incurrit. Cap. II.

Quomodo Iosephus in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit. Cap. III.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. Cap. IIII.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos cccc. Cap. V.

Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt. Cap. VI.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit. Cap. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SECVNVS.

CAP. I.

Quomodo Esaus & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananea contigit.

DEfuncto autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebrone fratri concessa habitauit in Saira, & Idumææ dominatus est à seipso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem. *Genes. 35.* Olim adolescens etiam tum reuersus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem sibiipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit vt expetitum sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia cessit ei suum ius, interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluforibus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam *Genes. 36.* dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Asa, Raguelē Mosamertha ei peperit. Hos filios habuit Esaus. Aliphazę item quinque legitimi filij fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Iothamus, Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim latè patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.

Κεφάλαιον α'.

Πῶς ἴσαυ καὶ ἰακώβος ἰσάκου υἱοὶ ὄντες διείλαντο πρὸς οἴκησιν, καὶ ἡ πρὸς ἐδωμαίαν κατέσχεν, ἰακὼβ δὲ τὴν χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὸν ἰσάκου τελευτὴν, οἱ παῖδες αὐτοῦ μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἐπὶ ἑλλάδον ταύτην κατέσχον. ἀλλ' ἴσαυς μὲν, τῆς χεβρωνίας πόλεως ἀναχωρήσας τοῦ ἀδελφοῦ, εἰς σαιῖρα δηλαδὴ, καὶ τὴν ἰδουμαίαν ἦρχεν, οὕτω καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος δ' ὑπονομάζεται, καὶ τοιαύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ὀνομασίας. ὑπὸ θήρας γάρ τινα καὶ πόνου τοῦ περὶ τὸ κυνηγέσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν ἡλικίαν. ὀπτηχὼς δὲ τὸν ἀδελφὸν φακῆν ἑψοῦντα πρὸς ἄριστον αὐτοῦ ξανθὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ δι' ἣν ἔτι μᾶλλον ὀρεχθεὶς, αἰτεῖ χρῆσθαι αὐτῷ πρὸς ζοφήν. ὁ δὲ ὑποδῶσθαι τὸ πρωτοβεῖον αὐτῷ τοῦ φαγεῖν, συνωμοσάμενος χρησάμενος τῇ πείνῃ τὸν ἀδελφὸν εἰς ἀγκῶνα. καὶ πεισθεὶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ πρασχθεὶς, ὤμοσε χρεῖ τὸ πρωτοβεῖον αὐτῷ μὴ ὅρκων ἕνεκα δι' ἣν ἔχει τὴν ξανθότητα τοῦ βεβήματος, ὑπὸ τῆς ἡλικιώτης ἀδώμος καλεῖσθαι, καὶ παιδιὰν ὑπολαμβάνειν. ἄδωμα γὰρ ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι. τὴν δὲ χώραν ὕστερον πρόσηγόρευσεν. ἕλληνες γὰρ αὐτὴν ὑπὸ τοῦ συμβάντος ἰδουμαίαν ὠνόμασαν. γίνεται δὲ τῷ πατρὶ παίδων πάντων ὁ ἀριθμός. ὧν ἰαὺς μὲν καὶ ἰόλαμος, καὶ κόρηος, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλιβάμης τοὔνομα. τῶν δὲ λοιπῶν, ἀλιφάζης μὲν, ὃς ἦσαν. ῥαγουήλου δὲ, οἱ μερισμοῦ ὑπῆρξαν αὐτοῦ γεγονότες. καὶ ἦσαυ μὲν οὗτοι παῖδες ἦσαν. ἀλιφάζη δὲ γνήσιοι παῖδες πέντε, θάμανος, ὄμηρος, ὄφης, ἰόθαμος, ὀκάναζος. ἀμάληκος δὲ νόθος ἦν ἐκ παλλακῆς αὐτοῦ γεγονὼς, θαμνᾶτις ὄνομα. οἳ κατῴκησαν τὴν ἰδουμαίας τὴν γωλίτην λεγομένην, καὶ τὴν ὑπὸ ἀμαλήκης κληθεῖσαν ἀμαλῖτιν. πολλὴν δὲ γῆν ὁμοῦ πᾶσαν ἰδουμαῖαν, τότε πάσης αὐτὴν ἀπόσυζιν ὄνομα, καὶ τοῖς μέρεσι τὰς ὑπὸ τῶν οἰκητόρων ἐπωνυμίας διεφύλαξεν.

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰάκωβος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων ὀνειράτων αὐτοῦ προλεκτικῶν τῷ μέλλοντι δυσμενείας, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

CAP. II.

Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futura ſua felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

ΙΑκώβῳ ἢ σωτηρία παρελθοῦσα εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλούτῳ τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς ὁμηγωρίτας, καὶ παίδων ἀρετῇ ζηλωτὸς καὶ ἀφθονώτατος ἦν. οὐδὲν γὰρ ὑστέρουν. ἀλλὰ καὶ πρὸς ἅπαν ἦσαν ἐπιτήδειοι, καὶ δυνατοὶ σωφρονεῖν. ταὐτὸν δὲ ἅμα τὸ θεῖον αὐτοῖς παρῆν ἔχειν, καὶ τῆς εὐδαιμονίας ὁπωμίλειαν, ὡς καὶ τὴν λυπηρὸν αὐτοῖς δόξαν τοῦ ὑπερβάλλειν τὴν ἀγαθῶν παρεκτῆναι, καὶ ποιῆσαι τῆς ὑπὸ αἰγύπτῳ τὴν ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἴτιον αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. ἰώσηπον γὰρ ῥαχὴλ παῖδα ποιησαμένῳ ἰακώβῳ. δι' ἣν τε τοῦ σώματος εὐγένειαν καὶ ψυχῆς ἀρετὴν, φρονήσει γὰρ διέφερε, τῶν ἄλλων πλέον ἢ ἠγάπα τοῦτον. ὧν δὲ ἀδελφῶν, ἦν ἡ παῖς στοργὴ φθόνον ἐμίσησε καὶ μῖσος. ἦν δὲ τῷ ἀνεψιῷ, ὁ θεασάμενος, τά τε παρ' αὐτοῖς καὶ τούτοις ἐμπνεύσας, διαβολὴν κατηγορήματα, ζηλοτυπήσαντα ἄγει τὸν ἀδελφόν, τοὺς τῆς οἰκειότητος δεσμούς. αἱ δ' ὄψεις, ἃς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν ἰώσηπος, τοιαῦται ἦσαν. ἐπημφιεσμένοις μὲν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτὸν καὶ τὴν παῖδα δεῖν συλλεγεῖν τοὺς κειμένους θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τὸν κατὰ τὸν σωρὸν θέρος ἀναπάζοντας καὶ τοὺς ὑπνους ὀνειράτων διαφέρουσαν ὄψιν. ὧν παρελθὼν τοῖς ἀδελφοῖς ὡς κελεύσαι αὐτὸν τὸ σημαινόμενον ἐξέσται. λέγων ἰδεῖν ἐν τῇ παρελθούσῃ νυκτὶ, τὸ μὲν αὐτοῦ δράγμα πυρὸν ἁρμὸν ἐφ' οὗ κατέθηκε τόπου, τὰ δ' ἐκείνων προσκυνοῦντα προσκυνεῖν αὐτῷ. ἐκ μείζονος δὲ προσχήματος ἄλλην ἐπιφέρει τοῖς ἀδελφοῖς ὄψιν, ἣν καὶ αὐτὸς ἐπιλείπει τῇ ἰωσήπου πολὺ τὰς πρότερας θαυμασιωτέραν. τὸν γὰρ ἥλιον, ἕνδεκα τοῖς ἀστράσι τοῖς λαμπροῖς καὶ τῇ σελήνῃ προσκυνοῦντα αὐτόν. ταύτην τοῖς ὄψιν τῷ παῖδι, μᾶλλον δὲ τῷ ἀδελφῶν κακόνοιαν ὑποφέρουσαν, καὶ τύπων ἐπιτυγχάνουσαν, διασύρουσι, καὶ τὸ βάλλειν σημαίνειν, φάσκοντες ἐπιβουλεύειν. ὁ δὲ πατὴρ τὸν ὄνειρον. τὸ γὰρ προόρασθαι αὐτὸν τῇ ἀμοιρᾷ συλλαβὼν, καὶ μὴ σοφίας ἐκ ἀπόπτως ἐκάσας, ἔχαιρεν ὅτι μεγάλους τοῖς ἀπαντῶσιν ἐδαιμονίας. ἐπιβουλεύειν γὰρ τῷ παιδὶ κατέγνωσαν. καὶ καλεῖν ἤξειν θεοὺς ζώντας, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπό τε τοῦ γονέως καὶ τῶν ἀδελφῶν ἕσεσθαι τιμῆς καὶ προσκυνήσεως ἄξιον. ἐπὶ μὲν σελήνῃ καὶ τῷ ἥλιον, μητρὶ καὶ τῷ πατρὶ, ὃν μὲν ἐπιξύσας πάντα ἐπὶ ζητήσεις τῷ δ' ἐκπεπτωκότος καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς τῶν τοῦτος ἐνδείκνυσθαι, καθὰ πρὸ τοὺς ἀστέρας, ὑπὸ τε ἡλίου καὶ σελήνης τὸν ἀριθμὸν λαμβάνοντας. καὶ ὁ μὲν ἰάκωβος ἐπιστήσας ἐν ἀπόρρητον ἐποιήσατο. οἱ δ' ἀδελφοὶ τὸν ἀνεψιὸν ἐλύπησαν τὸ προφανὲς καὶ ἐπιτίθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ μᾶλλον τὰ σημαινόμενα δι' ἐνέργειαν ἀγαθὰ ἤξειν ἀλλ' ὡς

IAcobus autem ad tantam felicitatem perueniit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrij fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, vt etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, aduerſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum eiúſque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Ioſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutẽ (erat.n. prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. acceſſerunt eò ſomnia, quę ſibi viſa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam coniunctiſſimos ad æmulationem facilè concitat. Viſiones autem Ioſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit, quæ non poterat exiſtimari vna ex iſtis vulgaribus quales in ſomnis obuerſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum verò manipulos accurrẽtes adorare eum: quod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres quoque in eius potẽtate futuros. At illi nihil tale Ioſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſúmque maiore etiam odio proſequebantur. Deus autem aduerſus eorum inuidiam contendens, alteram viſionem Ioſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem cum luna & vndecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur: quod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnij colligens, & ſapienter euentum coniiciens, gaudebat, eo quòd ingens filio felicitas portendi videretur: euenturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non diſcreparet, tum quia vim à ſole & luna habeatur. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Ioſephi valde contriſtauit id præſagium, haud aliter quàm ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quàm generis ſocij:

Genes. 37.

decreuerúntque adolescentem tollere: & hoc A consilio comprobato, frumentis iam collectis, cōstituerunt se cum pecoribus in Sicima agru pascuis percommodum, hō præmonito patre. atque ibi pastoricias curas obibant. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis solicitus ac mœrens, mittit Iosephum ad greges cogniturum res fratrum, & quid agant renunciaturum.

Cap. III.

Quomodo Iosephus in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres eundem in sua potestate habuit.

Gen. 37. ILli autem viso fratre aduentãte gauisi sunt, non ob aduentum germani à patre missi, sed tanquam inimico in manus suas à Deo tradito: volebántque confestim eum interimere, neque præsentem occasionem elabi sinere. Rubelus autē inter hos natu maximus videns eos conspiralle, conabatur impetum eorum remotari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quàm hominum iudicio cædem hominis vel non cognati, sed longè sceleratius esse necis fraternæ reos deprehēdi, quo sublato etiam in patrem eam iniuriam redundaturam, & matrem quoque in luctum ac dirtam orbitatem coniecturos. hos respicerent, reputantésque quantam eis calamitatem allatura sit mors filij tum probi tum natu minimi, abstinerent à tam nefario scelere. Deum quinetiam vererentur spectatorem ac testem consilij contra fratrē initi. hunc si à cœpto desistant, accepturum eorum pœnitentiam atque resipiscentiam: sin pergāt, fieri non posse quin exigat ab eis parricidij pœnas, cùm nihil ipsius prouidentiam latere possit, siue in solitudine admittatur, siue in ciuitate. Vbicunque enim sint homines, existimandum ibi Deum quoq; adesse. Sed & propriam conscientiam post tantum scelus illis aduersariam fore, eam nunquam abire, siue bona sit, siue talis qualis ipsorum foret si fratrem interfecerint. Addebat, ne læso quidem fas esse germanum occidere. Satius esse dare veniam amicis, si cubi non fecisse officium videantur. Iosephum verò ne peccasse quidem in illos, cuius ætas miserationem potius mereatur, & illos ipsos tutores ac protectores. Causam etiam cædis facinus corū grauaturam, si videantur ob inuidiam futuræ felicitatis ei vitam ademisse, qua felicitate propter cognationem ipsis quoque frui licebat. Debere enim ita existimare, ipsorum esse quicquid Iosepho largitus fuerit. proinde cogitandum eo grauiorem fore indignationem Dei, si eum quem ipse omni bona fortuna dignum iudicasset interimendo, materiam, diuinæ beneficentiæ subtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans conabatur eos absterrere à parricidio.

ἀδελφοῦ, καὶ ὧν σὺν αὐτῷ πλούσιος αὐτὸς εἰκὸς ἦν κοινωνεῖς
τῆς εὐπραγίας, ὑπὸ τῆς δυσδαιμονίας ἐσομένης. ἀπελθεῖν
τε ὥρμηκέναι τὸ μειράκιον, καὶ ταύτην κυφώσαντες τὴν
βυθὸν, ἐπειδὴ τὸ συγκριμένης αὐτῆς πέρας ἔχει, δῆθεν
σκιμφόσι ζαπάντες, χώρα δ' ἔσται αὐτῇ βόσκειν ἀγαθὴ
θρέμματα καὶ τομὰς σπέρειν, αὐτὸ δὲ τὸν παιδίσκον,
ὅπως μελετῶσι μὴ πρὸς φιλοσοφεῖν τὸν πατέρα τῶν ἐκείνου
ἄριξιν. ὁ δ', ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, καὶ τὸ μηδὲν ὑπὸ τῶν παιδίων
πρὸς αὐτὸ ἀτοπέσθαι τινα τὸν ἀφεὶ τὸν παῖδαν αὐτῷ τὸ
ἀληθὲς σημαίνειν δυνάμενον, σκυθρωπότερον τὸν ἀφεὶ
αὐτῷ δηχόμενα λαμβάνων, καὶ ἀφειδὴς ὢν, πέμπει τὸν Ἰώ-
σηπον εἰς τὰ πρόβατα μαθησόμενον τὰ ἀφεὶ τὴν ἀδελ-
φὴν, καὶ τί πράττουσιν, σημανοῦντα.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς Ἰώσηπος ὑπὸ τῶν εἰς αὐλιῶνα πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν δῆλος τε
ἀφεὶ αὐτοῖς μένει, καὶ γνώμονα ὀπίσω ἐκεῖ καταλείπει,
τοῖς ἀδελφοῖς ἔχειν ὑποχωρεῖ.

Οἱ δὲ τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμέ-
νον, ἥδησαν μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ,
καὶ πρὸς ἀπροσδόκητον, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῷ, καὶ ταῖς
χερσὶν αὐτὸν καὶ θείᾳ βουλήσει ὡς δεδεμένον. αἱμάττειν
τε ἤδη καὶ μὴ τὸν ὑπόσπονδον ἀφελέσθαι καιρὸν ὥρμη-
κέναι. οὕτω δὲ αὐτοὺς ῥᾳθύμους ὄντας ὁ πρεσ-
βύτατος αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν ὁμονοητικώτατος, ἐπιμέ-
τα κατέχειν ὑποδείκνυσι τὸ μέγεθος τοῦ ἁλισκήματος, καὶ τὸ
ἐπ' αὐτῷ μῖσος. ὡς πονηρὸν μὲν καὶ θεοῦ καὶ ἀνθρώπου
αὐτόσιον δοκοῦν, καὶ τὸ μὴ συγγνώμης αὐθαιρέτως χειρω-
θῆναι φόνον. πολὺ μὲν δὴ μᾶρον εἶναι τὴν σφαγὴν ἀ-
δελφοῦ δράσαντας ἐφθῆναι ὑφ' πατρὸς αἱαμαμμένῳ
σὺν αδικεῖ), καὶ μήτηρ εἰς πένθος καὶ παῖδὸς ἀποστῆσαι
οὐ κατ' ἀνθρώπου γινομένῳ νόμῳ συνηκαιακατα-
δύτων οὖν αὐτῷ αἰδῶ λαβόντας, καὶ τῷ λογισμῷ τι καὶ
πεῖσαι) τεθνηκότος αὐτῶν παῖδὸς ἀγαθοῦ, καὶ νεωτέρου
ὄντος ἡλικίας, ἀποχέσθαι τοῦ ἁλισκήματος παρεκάλει, καὶ
τὸν θεὸν δείσαντας ὡς θεατὴς ἅμα καὶ μάρτυς ἤδη καὶ τοῦ
βουλῆς αὐτῷ τῆς ὅπ τὸν ἀδελφὸν ἀγαπησόντας
μὲν τῆς πράξεως ἀπαυσόμενον μετανοίᾳ καὶ τῷ σω-
φρονεῖν εἰξαντας. προελθόντας δ' ὅπ ζῶν γὰρ οὐκ ἔτι
ἐστὶν ἐν οὐκ εἶσαν ἐγεῖν) τῆς ἀδελφικτονίας δίκην μενανε-
τας αὐτοῦ τὸν παντάχου παρόντα θεόν, καὶ μήτε τῷ
ἐπ' ἐρημίας πρᾶγμα ὑποπεσοῦσαν μήτε τῷ κατ' τὰς
πόλεις. ὅπως δ' αὐθέκτονος αὐτὴ, χρὴ δοκεῖν ἐνταῦθα πα-
ρεῖναι καὶ τὸ θεόν. τό τε σωφρονεῖσθαι αὐτοῖς τὸ ἴδιον ἔχειν ἐ-
χθρὸν ὅπ τοῖς τολμηθεῖσιν ἔλεγχον, ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν
αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον ὁποῖον αὐτοῖς συνοικήσειν τὸν
ἀδελφὸν αἱρεῖσθαι, ὅστις ὑποδρᾶναι. προσεπίθει δ' ἂν καὶ
ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδική-
σαντα κτείνειν ὅσιον. καλὸν δ' ἂν καὶ τὸ μὴ μισοκακεῖν τοῖς
οὕτω φίλοις, ὑφ' ὧν ἁμαρτεῖν ἐδόκουν. ἀκαιρότερον δ' οὐδὲ
πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγενημένον, ἐξαφθείρεσθαι. ὧν τὸ τ' ἡ-
λικίας ἀσθενὲς μᾶλλον ἔλεον καὶ τὸ παρ' ὑμῶν αὐτῷ ἐ-
ρανίζειν) κηδεμονίαν. ἥτε αἰτία τῆς αἰμάσεως, πολὺ
χείρονα τὴν πρᾶξιν αὐτῷ τιθῆσι, δεῖ φόνον τῷ ἐσομέ-
νων ἀγαθῶν αὐτὸ τὸ ζῆν ἐξαγαγεῖν δικαιωτέρων. ὧν

τὸ δ' ἴσον ἀπαλγύσας κοινωνοῦντας αὐτῷ τῆς μεγαλοψίας, οὐκ ἀλλοφύλων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἰδίᾳ γὰρ ἂν αὐτὸ ἐπο-
λαμβάνῃ ὅσα θεὸς ἰωσηπῷ δώσει πρόσκτησιν οὐδὲ τὸ ὀργὴν καὶ δίκη τὸ καλῶς ἔχειν, χαλεπωτέραν εἰσάξ νομίζη-
σει δ' ὅτι αὐτὸ κεκρίσθαι σὺν τὰ ἐλπιζόμενον ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναντες ἀπαιρήσει δ' αὐτὸν ὡς ζῶντα χαρίσει), καὶ
ὁμοιοβίους ταῦτα ἐλπίζωσι πρὸς ἑτοίμους ἐπὶ πλείω, καὶ δέσμιος, ἐπιφανεῖς τοῖς ἀδελφοῖς ἐπὶ ἀφῆν.

ἐπεὶ

ἐπεὶ δ' οὐδὲν μᾶλλον ἐπὶ τὸν λόγον ἐώρα χαλε-
πωτέρως, ἀλλὰ καὶ συνδοκοῦντας ἤδη τὸν ἀναίρεσιν, συνεβού-
λευε τὸν κακὸν αὐτοῖς ὑπεκκαῦσαι ποιῆσαι τὴν ὄψιν
τῆς ἀναιρέσεως. καὶ γὰρ ἀμείνω ἐλπίζοιεν τὸ μέλλον
ἔσεσθαι, πεπαῦσθαι λέγων αὐτούς. ἐπεὶ δὲ συνέφησαν ὡς τε
ἀπολέσαι τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἐπεὶ σφόδρα κακοὺς οἷς νῦν
παρεῖχε πεπαῦσθαι. εἰ γὰρ τοῦδε μὴ τὸ ἔργον ἐφ' ὃ
αὐτὸν ἔδοσαν, ἀλλὰ μόνον θεοῦ τοῦτον, ἀλλ' ὡς ἐν ὑπογείοις κρυφί-
ως. κελεύει γὰρ αὐτοὺς, αὐτὸν ἀγαγόντας μὴ μιᾶναι τὰς χεῖρας τοῦ ἀδελ-
φοῦ. ῥίψαντας δὲ εἰς τὸ παρακείμενον λάκκον, ἔπειτα ἀπο-
δύσασθαι ἐκεῖνον, καὶ τὰ μὲν ἱμάτια τοῖς χεῖρας αὐτοὺς
κερδαίνειν συναναπεπταμένην δὲ τούτοις τὴν παγίσσαν, πα-
ρεκαλεῖν ῥοῦβηλος τὸ μειράκιον, καὶ καλωδίῳ σκληρᾷ,
πρέμνῳ καθιμῆσαι εἰς τὸ λάκκον, καὶ γὰρ ἰκανὸς αὐτοῦ
ἦν. καὶ ὁ μὲν τὸ πεισθεὶς, ἀπαλλάσσει· καὶ ζήτησιν χω-
ρεῖσαι παρὰ τοῖς θηρίοις ὑπειπόντες. ἰούδας δὲ εἷς αὐτῶν ὢν τῆς
ἰακώβου παρθένου, ἐμπόρους ἰδὼν ἀραβας τὸ ἰσμαηλιτῶν
γένος, ἀρώματα καὶ σύριον φορτία κομίζοντας εἰς αἴγυ-
πτον ἀπὸ τῆς γαλαδίνης, μὴ τὴν αἰχμάλωτον τὸ ῥοβήλου
τοῖς ἀδελφοῖς συμβιβάσειν ἀνήνυστον τὸ ἰώσηπον ἀ-
πεκτονῆσαι τοῖς ἀραξεν σαεῖον τε γὰρ, ὃν πορφυρᾶ-
τον γένος ἐκάστοτε καὶ τὸ θρέμμα κατὰ τοὺς ξένους, ἑαυτοῖς τε τὸ
μιαιφονεῖν οὔτως ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν οὐδὲ τοῦτο,
τοῖς ἐμπόροις δανοῦσθαι τὸν ἰώσηπον ἀνελυσαντες
εἰς τὸ λάκκου μαλ' εἰκοσιέπταετῆ ὄντα τὴν ἡλικίαν.
ῥοῦβηλος δὲ, ὑστερον ὅτι τὸν λάκκον ἐλθὼν σῶσαι τοὺς ἀ-
δελφοὺς λαθὼν τὸν ἰώσηπον ἐγνώκει. ἕως ἀναλουτρέ-
νῳ αὐτῷ ἐπιτρέψασι, δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μὴ τὸ ἀ-
ναγκαῖον πον ἔσται, καταμάθῃτο τοὺς ἀδελφούς. τὴν δὲ τὸ
ἀφανὲς ἐνδυτὸν φορέσαντα, πανύ τε πόνους ὁ ῥοῦβη-
λος. ὡς δὲ ταῦτα ἐδόκει τὸν ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιτρέψα-
σιν, τὶ ποιήσαντας ἂν ἔξω τῆς αἰτίας ἐδόκουν τοῦ παρ'
ἡμῶν ἐξιτηλὲς ἔσεσθαι. ὁ δὲ χιτωνίσκον, ὃν ἐνδεδυκὼς ἀδελφὸς
ἀπῆλθε μόνος παρὰ αὐτοὺς ὁ ἰώσηπος, ἐπιτρίψαντα δὲ
αὐτὸν ὅτι καθίκοντο εἰς τὸν λάκκον, ἔδοξεν αὐτοῖς δρᾶ-
σαι ἀφέξασι τὸν αἷματι ζάκυνθον μολύναι, καὶ τοῦ παρὸς δεῖ-
ξαι φέρουσας χρὼς ἀ. τοῦ θηρίου αὐτὸ φασεὶν διεφθαρ-
μένος. καὶ τὸ τοιοῦτον ἀπὸ φασεὶν διεφθαρ-
μένος καὶ τὸ τοιοῦτον εἰς τὸ φρεάτιον, ἵν-
δη τοῦ εἶδος ἦν ὑγρὸν εἰς γαῦπα εὐφημίσον. ἔλαθον δὲ μὲν
ἰώσηπον οὐκ ἐόν, οὔτ' οἶδα κάχρη συμφορᾷ μεμαθη-
κὼς ἀπ' γενέσθαι. δὲ τοῦτον δρᾶν ἡμιφθαρμένον καὶ λελακισ-
μένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑποψίαν εἶη, ὡς ἐπεσόντα θηρίοις
αὐτὸν διαφθαρῆναι, εἶτα τοῦτον ἐνδιδυμένος οἴκοθεν ἐ-
σπλάγχνα ἰώσηπος δὲ ὅτι παροῦσαν ὧν ἐλπίσιν ὡς ἐπφα-
νεσθησόμενον δήθεν αὐτῷ τοῦ παρὸς, τοῦτον μὲν ἀρίσκε-
σθαι μόνον. πάσῃ δὲ αὐτοῦ τὸ πολὺν ἐκαρχῆ τὸ χιτῶνα
ὑπολαβὼν καὶ γὰρ ἐγνώκεισαν ἐς ἑαυτὸν αὐτὸν ἐνδεδυμέ-
νον ἑαυτὸν ἐπεσεῖν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς δὴ καιρὸς τὸ λοι-
πὸν οὔπως ἐδύναντο δὴ τῷ μειρακίῳ, πανδεῖν, καὶ ὡς ἐ-
νὸς πατρὸς ὢν, ἐξ ὧν ἄλλων ἐπιμιξίας ἐσχημένος,
οὔτως καὶ ἐπὶ τῷ κακῷ, φρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμ-
βουλεῦσαι ἀπόλεσθαι ὑπὸ θηρίων ἰώσηπον ἀναιρεῖν γενόμενον.
ἀπαθὲς δὲ σωτηρίᾳ ἐξαμάδμος καὶ τῇ λύπῃ βαρεῖ,
ὡς μὲ δ' ὑπὸ παιδὸς παραγορεύειν αὐτῷ ῥᾳδίως γε-
νέσθαι μάτην κρύπτειν. ὡς πάσης ἀπαγορεύσαι. ἰώσηπον δὲ, πολούμδον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ἰσμαήλιτης πεπραμένος
ἀπὸ αἰγυπτίου, ὃν τῷ σωμασθὲ μαγείρων τὸ βασιλέως, εἶχεν δὲ ἀπόσῃ τιμῇ. καὶ παιδείας τὸ τὸ ἐλευθέριον
ἐπαίδευσεν, καὶ ἄλλως χρήσασθαι προῆγεν τῶν ὅσα δούλῳ τύχης ἐπιτρέπει. ἐγχειρίζει τε τῷ καὶ τὸν οἶκον ἁπά-
ντων. ὁ δὲ, τοῦτον τὸ κατάβαθρον, καὶ τῶν ἀρετῶν ἅπας ἐκ θεοῦ αὐτῷ, αὐτὸς ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν.

D 2

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat vt saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quādoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habiturum effectum, leuiorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur. Satius esse temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum illic extingui sinere, vt saltē manus puras seruarent. In hanc sententiam itū est, abductúmque adolescentem Rubelus fune religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis ficus. Quo facto abiit pascua quæsiturus. Iudas autem vnus è Iacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo consilium dedit fratribus vt extractum Ioſephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros moriturū, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septemdecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens insciis fratribus seruare Ioſephum voluit. quo frustra inclamato suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitóque quid accidisset, lugere desiit. his perpetratis fratres consultare cœperunt, quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Ioſephus ad eos venerat, quámque demittēdo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, vt à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filij. aiebant autem Ioſephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inuenisse laceram & cruentatam. quamobrem suspicari beluarum incursu periisse, si tamen eam indutus domo exiuerit. Iacobus autem qui hactenus leuius malum sperauerat, captiuum aliquò abductum puerum, opinionem hanc iam abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse qua indutum miserat: iámque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam vnicum, aliorum consolationem non admittens, quòd nihil dubitaret in itinere à feris deuoratū. Sedebat ergo sacco amictus, & neque filij consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Ioſephum autem de negotiatoribus emptū Petephres vir Ægypti*, qui Pharaothis coquis præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curauit, & victu commodiore quàm pro seruili conditione vti præcepit: denique totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit:

* Genes. 39.

docuitque prudentiam aduersanti fortunæ nō A
succumbere, si quis ea legitimè, & non secun-
dis tantùm in rebus vtatur. Herilis enim vxor
tum dexteritate eius tum forma in amorem il-
lecta, ratáque si rem aperiret se faciliùs eo po-
tituram, & in parte felicitatis habituram si
contigeret ab hera se rogari, æstimans cū ma-
gis ex præsenti conditione quàm ex immuta-
bili morum generositate, concupiscentia detec-
ta mentionem de concubitu facit. at ille pre-
ces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiam B
referre, quæ cùm tam benigni Domini contu-
melia & iniuria coniuncta esset. quin & ipsam
hortabatur vt morbo suo repugnaret, negans
vnquam se in hac re illi obsequuturum. Deli-
neret sperare, quo potiri non liceat: sic enim
fore vt mala cupiditas facilè sedetur. se quidvis
potiùs perpessurum, quàm vt huic eius volun-
tati pareat. quamuis enim aduersari heræ ser-
uum non deceat, ipsam tamen rei fœditatem
reclamare ne quid tale admittatur. Illam verò C
repulsa magis etiam accendebat, quòd non pu-
taret Iosephum pernegaturum: & non cessan-
te morbo, secundas illi machinas admouere
cogitat. Ergo publico festo instante, cuius ce-
lebritatem fœminas quoque frequentare mos
erat, fingit morbum apud maritum, captans so-
litudinem, & ad Iosephum sollicitandum op-
portunitatem. quam nacta suppliex blanditiis
talibus cum adoritur. Satius quidem erat pri-
mis precibus non repugnantem cedere, idque D
vel dignitari precantis deferre, vel amoris ve-
hementiæ, qua cogente oblita me dominam
ad tam abiecta verba descendi: sapies tamen si
vel nunc cedes, & prius erratum corriges. siue
enim iterum rogari expectabas, iam facio ac-
curatiùs etiam quàm antè. nam & ægritudi-
nem ad hoc finxi, & festi lætitiam tuæ consue-
dini posthabui, siue priùs diffidebas, non ten-
tari te malitiosè certo argumento colligere
potes, quia in eadem voluntate persto. quare E
aut præsentem voluptatem elige, & amanti
obsequere, maiora etiam commoda expectās:
aut odium meum & vindictam, si meæ gra-
tiæ castitatis opinionem præferes. Nihil ea
te iuuabit, mihi crede si ad maritum te defe-
ram, & de stupro me appellatam dicam. quan-
tumlibet tua veriora fuerint, meis verbis ma-
iorem fidem habiturus est Petephres, quàm
tuis. ad hæc verba lacrymásque verborum te-
stes, nec miseratione induci, nec terrore cogi F
potuit, quo minus perstaret in suo pudicitiæ
proposito: constanterque restitit intentanti in-
iustam afflictionem, malens acerbissima quæ-
que sufferre, quàm oblatis perfrui: non ignarus,
iusto se dignum supplicio, si quicquam tale in
mulieris gratiam admitteret. Ipsam quoque
officij sui monuit, iurisque coniugalis ac
consuetudinis, iubens huius maiorem habe-
re rationem, quàm momentaneæ libidinis:
huic enim præstò esse pœnitentiam, quæ fa- G
ctum quidem doleat, infectum tamen reddere
non possit: adesse & timorem continuum, qui
pro magno habeat non prodi suum dedecus:

ἀλλὰ δηλαδὴ τὸ φρόνημα τοῦτο τῆς τε βίας δυ-
σπόλλων δυνάμενον, εἰς ἃ δεῖ τὴν γνώμην, καὶ μὴ ἐφ'
ἃς ἀσεβήματα τὰς ἡδονὰς μόνον ἡμερόβιον· τῆς δὲ
δικαίου γυναικὸς ἀξίᾳ τε τὴν εὐμορφίαν, καὶ τὸν ὡδὶ
τοῦ παρόντος ἐπὶ δίκῃ ὀνείδους ἐφοπλίσας, καὶ
νομίζουσα εἰ ποιήσειν αὐτὸ τὸ φανεῖσαν βαδίως πείσειν
αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, ὑπὸ νόμιμα ἡμιπεπλωμένον τὸ τῆς
δικαιοσύνης αὐτοῦ δυνατόν, καὶ πρὸς τὸ χεῖρον ἢ τότε δυ-
σκόλως, ἀλλ' ἢ πρὸς ἧττον ἀφορμῆσαι ἢ ἔτι πλέον
μεταβολὴν ἀδημονοῦσα, τὴν τε ὀπτηδυμίαν αὐτοῦ πα-
ρεισοῦσα καὶ φανερὰ καὶ λόγοις ἀφορμήσουσα ἐφ' ἡμέραις
παρίστασθαι ἢ ἀξιώσειν, ἡ κελεύσας ὅσον οὐ τοιαύτην αὐ-
τῇ δόσιν χάριν, εἰ μὴ ἢ πρωτοβύλου ἐπὶ τοσαύτης ἠξιω-
κότος τιμῆς, ἀδικίαν συμβήσειν οὖσ' καὶ ὕβριν. ἀλλὰ κρα-
τῶν τὰ ἢ πάθους καὶ κενίαν ὠφελήσει, τὸ δοκησίσοφον ἢ
τεύξεσθαι τῆς ὀπτηδυμίας προσβαλλόμενος. σκληστέον
γάρ τε αὐτὴν ἢ τῷ μὴ παρύσης ἐλπίδος, αὐτὸς τὸ πάν
μᾶλλον ὑποπτεύειν ἐλεγχθ', ἢ πρὸς τοῦτο κατὰ πιθὴς ἔ-
σεσθαι. ἐγὼ δὲ εἰ τῇ διανοίᾳ δῆλον ὄντα δεῖ ποιεῖν ἐναν-
τίον μηδὲν, ἢ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῆς προαγμάτων αἰτιολο-
γίας πολλὴν αἰ ἔχοι παραίτησιν. τῇ δ' ἔτι μᾶλλον ἐπίτει-
νε ἢ ἔρωτα μὴ προσδοκήσειν ἢ ἰσόπτωσιν αὐτὸ τοῦ
ἐμοῦ ὑπὸ τῶν κακῶν πολυωρημένην, δευτέρα πάλιν πεῖρᾳ
προσεπιθυμεῖ καταρχάσασθαι δημοτελοῦς ἐν ἑορτῇ θέα-
σεως, καθ' ἣν εἰς ἢ πανήγυριν καὶ γυναῖκες φοιτῶν νόμι-
μον ἦν, σκηπτεῖ νόσον πρὸς ἢ αὐδρα, θεραπεύειν μίσησιν
καὶ σχολὴν εἰς τὸ δικαίωμα τῶν ἰωσήπου. καὶ γλισχραίνης αὐ-
τοῦ τοῦτο, λιπαρεστέρας ἐπὶ τῷ ἀφέσεσθαι αὐτὸ προσπέμ-
πατο λόγους. ὡς καλῶς μὲν εἶχεν αὐτῇ μὴ ἢ ἐξ ἀρχῆς
δίκην εἶχεν καὶ μισεῖν μὲν παρεσκεύας, κατὰ τε τὸν παρ-
εγκαλοῦσης ἐνέχοντα καὶ ἢ τῶν πάθους ἐνθυμίαν, ὑφ'
ἧς βιαθεὶς δικαίωμα οὐσα τῶν κατ' αὐτὸν ἀξιώματος
παπαινεστέρων ἡμέσθαι. φρονήσει τε καὶ τοῖς ἄρασιν ἐν
δοῦς, καὶ τὸ ὀπτοῖς παρελθοῦσιν ἄγαμον μορθώσει.
εἰ τε ἐξ δικαίωσιν δίκην ἐξεδίχετο, ταύτῃ γενόμενη
καὶ μὴ πλείονος ἀπουδῆς, νόσον τε ἐξ προφασίσασθαι
καὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ τῆς πανηγύρεως τῷ πρὸς αὐτὸν ὁ-
μιλίαν προτιμῆσαι. εἰ τε τοῖς θεοῖσιν ὑπὸ ἀπίστως αὐ-
τάκρουσε λογισμοῖς, τῷ μηδὲ μίαν καπουρήσαι εἰ κείνῃ
σύμβολον τὸ τοῖς αὐτοῖς ὀπτηδύσειν. πρόσθιαν τε τῆς
παρόντων ἀγαθῶν ὄντων, ὧν ἤδη μετέχειν προθύμων
αὐτῆς τῆ ἔρωτι, καὶ μᾶζόν ὑπολαύειν, ὑπήκοον ἡδόμε-
νον. ἄμεινον ἢ καὶ μῖσος παρ' αὐτῆ ἀποτραφέντα ἢ ἀξίω-
σιν, ἐ τε χαρίζεσθαι τῇ δικαίᾳ ἢ σωφροσύνῃ δό-
κησιν προθέμενον. ἡ γὰρ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν ἔμπτωσις
εἰς κατηγορίαν αὐτῷ, καὶ καταψευσαμένης πίστιν ὀλί-
γων δί. προσέξειν ἢ μᾶλλον τοῖς αὐτῆ λόγοις πιστεύειν,
ἢ τῷ σαφεῖ, κἂν ὅτι μάλιστα δοκῇ ἀληθείας φέρον.
ταῦτα λεγούσης ἢ γυναικὸς καὶ δακρυούσης, οὔτε οἰκτος
αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, οὔτε ἰωσὴφ κατέσχε φόβος, ἀλ-
λὰ ταῖς δήσεσιν αὐτὴν καὶ ταῖς ἀπειλαῖς ἐκ ὑπὲρ
δίκαια δείσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ τὸ μένειν ἢ τῷ χα-
λεπωτέρων ἔλεγε μᾶλλον, ἢ τῷ παρόντων ἀπολαύειν,
χαρισάμενος ἐφ' οἷς ἐκ αὐτὸς σαυτοῦ δεῖ μᾶλλον ἀπολαύ-
μενον. χαρὰ τε αὐτῇ ὑπεμήνυσε, καὶ ὁ πρὸς ἢ αὐδρα

συμβιώσων. καὶ τὸν τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ προσταίρου ὀπτηδυμίας πόθῳ παρεκάλει. ὁ δὲ μὴν καὶ μετανοίας
ἔρως αὐδρὸς ἐπὶ ἑαυτῷ ἡδονὴν μένειν, αὐτὸν ἐκ ἐφ' ἑαυτῷ τὸ μὴ τιμωρήσεσθαι καὶ φόβον τὸν καταφρονηθῆναι, καὶ
χάριν τοῦ λαβεῖν ἀποδοῦναι τὸν κακῶς. ἢ ἔτερος ὢν ἐν ἄλλοις ἀπολαύσεσι ἐχοίσης αὐτὸ δίκην.

καὶ φεύγειν τὴν πρὸς τὴν δεσπότιν κοινωνίας τὴν ἀπὸ ταύτης παράνομον καὶ φεύγειν αἰδούμενος. καὶ ὃς ἀπὸ μᾶλλον διαφθορᾶς, μένειν καὶ ἀντέχειν καὶ διαπαίζειν ἐξηπάτα γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀλλ' οὐ συμπλοκὴν μᾶλλον· τὸ γὰρ αἰδεῖσθαι τοῦ κρείττονος δεσπότου δέος μᾶλλον ἢ τοῖς οὐ βλεπομένοις, ἃ δὴ λανθάνουσι καὶ παραφεύγει. ταῦτα λέγων καὶ ἐν πολλοῖς πόνοις ὤμοια, τὴν τῆς γυναικὸς ὁρμὴν βιάζεσθαι ἐπειρᾶτο· καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν βιαιοτέρων ἐλθεῖν τῇ ἀπειθείᾳ, καὶ βιαζομένη τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν διαγουσα τὸ πάθος ἤθελεν· ὡς δὲ ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς ἰώσηπος, καὶ ἀφεῖναι κατέλιπεν τὸ ἱμάτιον, κατεχούσης αὐτὸν ἐν τούτῳ, ἐξεπήδησε τὸ δωμάτιον· ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ κατάφωρος τῇ φύσει αὐτῆς ὕβρεως, ἀφελαγὴς ἔχουσα φρονεῖν καὶ κατηγορεῖσθαι ἀφ' ἑαυτῆς πρὸς τὸν ποτιφαρ ἔγνω τὸ ἰώσηπον, καὶ τοῦτο τῷ ἤθει τιμωρῆσαι μᾶλλον αὐτὸ δικαίως ἐβούλετο, ἀφελαγὴς ἢ τὸ ἀληθὲς τῶν τῆς ἐπιθυμίας λύσασθαι ὡς δὴ πρὸς ἃ ἀληθῶς πλανωμένη μετ' ὀργῆς ἐλθοῦσα ἢ πάλιν πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ πρὸς τὴν οἰκίαν παραχθεῖσα καὶ ψευδομένη τὴν αἰτίαν, τῆς κατηγορίας ἰώσηπον κατηρξατο καὶ πάθους εἶπεν ἄξιον, ὃ πονηρὸν δοῦλον κοίτην μιᾶναι τὴν σὴν ἐπιχειρήσαντα πόλασιν. ὃς, οὐδ' ὅλως ἐν οἷς πεπλημμέληκεν οἰκέτης μηδενὸς ἀσυφέστερον, ἐν ὧν σὺ χρηστὸς εἶ· ἀλλ' ἀχάριστος ὢν καὶ εἰς τοῦτο παρεληλυθὼς ἀναιδὴς εἰς ἡμᾶς ἐπεβούλευσε· δέδοικα γάμον τὸν σὸν, καὶ ταῦτα ἐν ἑορτῇ τὴν τοῦ δεσπότου σωφροσύνην ἀσφαλίζασα, ὡς ὅσα καὶ μήτηρ ἐκδοῦσα ἀφίησιν ἀφορητότερα ἔργα τοῦ ἀνδρὸς φόβῳ πρίασθαι· ἐγὼ φύσει χρηστὸς εἰμὶ. ταῦτα καὶ ἡ ὀργὴ τοῦ παιδὸς ἀξίαν αὐτὸν καὶ πάνυ ἐλπίδος εἰς τιμὴν παρελθεῖν ἐποίησε. ὃς δὴν, ἐπὶ τοῖς τῆς πόσεως τῆς ὅσης πίσει καὶ τοῖς οἰκονομίαις ἐγκλείσας καὶ τῇ προσβύτερον οἰκητῇ ἀφεστηκὼς ἐπιτροπεύειν ταῦτα καὶ τῆς σῆς φύσεως γυναικὸς πάντα μᾶλλον ἢ τὸν λόγον, ὅτε ἐλύπει· αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὑπ' ἐπιχειρεῖ βιάσεσθαι καταλιπὼν τὸν αὐτοπετοῦς ἢ μήτε δικαιοσύνῃ μηδενὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων, τῷ τε πρὸς αὐτὸν ἔρωτι πλέον νέμων, δεῖ μᾶλλον τὸν τῆς ἀληθείας ἐξέπεσεν· καὶ ἐξέπεσε. δοὺς ἢ σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, ποτὲ μὲν εἰ καταλείπει τὸν ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τὴν τῷ χαλεπῷ ἔργων ἐκπεσεῖν ἐβάλλεν· δεῖ δὲ τῇ γυναικὶ καὶ μᾶλλον ἐφορᾶν, κοσμιότητα καὶ σωφροσύνῃ αὐτῇ μᾶρτυρεῖ· ἰώσηπος μὲν οὖν πάντα δεῖ τῷ θεῷ τοποτιθεὶς τὸ σῶφρον αὐτὸν, οὐδὲ εἰς ἀπολογίαν οὐδὲ εἰς ἀκριβῆ τῷ γεγονότων δήλωσιν ἐξέπιπτε· τὸ δίκαιον ἢ τῇ τοῦ αἰχμαλώτου σιγῇ ὑπέλθοι, ἀνεύρετο ἐπιφανὲς τῷ δικαιοτάτῳ διαρρᾶναι, τὸν τοῦ αἰτίου τὸ συμφορᾶς ἐξ ἀληθοῦς εἰδότα θεὸν, ἐπὶ πᾶσιν τὸ ἀφορμὰς ἐλάμβανεν. ὁ δὲ δεσμοφύλαξ τὸν ὑπομένοντα ἐν τοῖς αὐτὸς κατανήσας ἐν οἷς ἔτρεφεν αὐτὸς, τῷ τὸ ἀξιωτὸν τροφῆς, ὑπηρέτην τῷ δεσμῷ, ἐξ τὸ δεινὸν ἐλαφρότερον ἐποίει· δεῖται ἢ χάριτος δεῖσθαι κρείττονι δεσμοτῇ ἐπὶ ῥοπὴ τῷ ἢ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσασθε εἰς δεῖ τὰ ἔργα τὰ λαμπρείας, εἰς ὁμιλίαν οἷα φιλεῖ τὴν κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς τραπομένων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κατακεκριμένοι ἀπαιωρουμένων, ἐνοχὸς ἐν βαλλίοις καὶ φόβοις ἀεὶ αὐτῷ τιμώμενος, καὶ ὀργῇ διαλεγόμενος καὶ συμφορᾷ τῷ ἰωσήπῳ τοὺς πόδας,

ar coniugalem consuetudinem & voluptatem habere securam, & conscientiæ fiduciam tam apud Deum quàm apud homines. quin & conducibilius esse, si impolluta manens haberet se herili iure subditū; potius quàm flagitij communis conscium. satius enim esse conscientiā rectè factorū, quàm peccari latebris fidere. his & aliis similib. verbis mulieris impetū retundere conabatur, cámq. à prava affectione ad rationis arbitriū reuocare. at illa vehemētius instabat, & cum verbis nihil proficeret, iniectis manib. hominem ad obsequiū cogere nitebatur. Ibi verò Iosephus intemperias mulieris vlterius non ferens, relicta etiā interula ex quā retinebatur, prosilit è cubiculo. Illa partim repulsæ dolore, partim metu ne suam petulantiā maritus cognosceret, decreuit prior Iosephum falsò deferre, & hoc pacto vindictam de eo sumere, dignū muliebri astutia rata, si accusationem præoccuparet. itaque sedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob frustratam libidinem, esse indignationem tentatæ pudicitiæ simulans. Marito autem reuerso, & ad hunc aspectum turbato, causámq; scitante, Ne vitas, inquit, marite, ni scelestum seruum, cubile tuū violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitū & qualis in ædes nostras venerit, & quanta beneuolentia sit à te cōplexus: qui ingratissimus habendus ni omnib. modis frugi se approbaret, ne à coniugio quidem tuo iniuriam abstinuit: idq; die festo obseruata absentia tua, vt facile apparet, modestiam quam prius præ se ferebat, ab herili metu, nō ab indole recta profectam. Quod vt auderet, à te præter spem ac meritum indulgente corruptus est. vidēs enim omnia tua bona fidei ac dispensationi suæ credita, grandioribúsq; conseruis se præpositum, æquu putauit vxorem quoque tuā attrectare. & vt verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in colluctatione relictā. Petephres autē victus oratione ac lacrymis mulieris, & cōiugis amori plus æquo tribuēs, omissa ampliore veritatis inquisitione, collaudata priùs vxoris fide audacis facinoris Iosephū damnatū in maleficorum carcerē coniecit: ob vxorísq. pudicitiā magis sibi placebat, testis iā compertæ ipsi honestatis. Iosephus autem innocētiam suam IIII. Deo committens, neq. se defendere curauit, neque rem ita vt gesta erat indicare: sed vinculorū necessitatē tacitus ferens, vna spe cōsolabatur, nimirū potētiorē esse Deum his qui se vindicarant, cuius prouidentiā confestim est expertus. Custos enim carceris tū fidem eius ac diligentiā in absoluendis operū pensis considerās, tū formæ dignitatē, soluit eū à vinculis, cámq; miseriā aliquantò leuiorem reddidit: victu etiā cōmodiore quàm reliquos vinctos vti permisit. Cæterum his qui in eodem erant ergastulo, quoties labor intermitteretur, confabulantib. ita vt solēt miseriarum socij, & inter se causam damnationis percontantibus, pincerna quidā regi charus, per iram ab illo ad compedes dānatus: familiaritatem cum Iosepho contraxit:

Genes. 40.

& quia prudentem existimauit, visum somnium ei exposuit, optans indicaret si quod subesset præsagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis diuinitus turbaretur. Aiebat enim se in somnis vidisse trium palmitum vitis vuas è singulis enatas pendere grandes iam & vindemiæ tempestiuas: easque se exprimere, subdente rege phialam. Colatum deinde mustum se obtulisse regi, illúmque libenter bibisse. Narrato hoc somnio rogabat vt si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille verò bono animo hominem esse iubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum vsum afferre, quandoquidem eo conciliante fides ac amicitia inter ipsos sanciatur, & inimicitiæ dissoluantur, adhæc molestiæ mœrorésque vsu eius discutiantur, pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ huius remissionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti in somniis. Tu verò memento mei postquam euentus hanc faustam prædictionem non falsam approbauerit: & iam liber ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur te ad prænuntiatam hanc feliciratem discedente. neque enim sontes in hęc vincula sumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quòd potiorem habuerimus honorem domus in qua versabamur, & eius qui nos huc contrusit, quã propriam voluptatem. Atque ita pincerna, vt par erat, lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius verò quidam seruus pistoribus regiis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Iosephi interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum quidnam sibi quoque præteritæ noctis visio portenderet: erat autem huiusmodi. Tria canistra, inquit, supra caput baiulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Deuolantes autem alites absumpsisse omnia. ipso licet arcente nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expectabat. Tum Iosephus coniectura somnij facta, præfatúsque quòd mallet ei lætiora prænuntiare, quàm quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi superesse. Hoc enim significare canistra. tertia verò cruci suffixum ab alitibus deuorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter euenit vtrisque, quàm vt Iosephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem rex natalitium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis exẽptum ministerio pristino restituit. Iosephum autem post biennij tempus in miseria carceris exactũ, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præ-

A σιωνδεύτερος αὐτῷ κάλλιον ἐρμήνευε τοῦ ὀνείρου· δοκεῖ γὰρ αὐτὸν ἐφορᾶν ἄμπελον, ἐξ ἧς τρεῖς κλῆμα-
B τες ἀμπέλου βότρυας ἐξ ἑκάστου ἐπακμαίους μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς τρυγητὸν ὡραίους, καὶ τοὺς αὐτοὺς ὑποθλίβειν εἰς φιάλην ὑπέχοντας τῷ βασιλέως δηθῆσαι τὸ τὸν γλεῦκος δοῦναι τῷ βασιλεῖ πιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι κεχαρισμένως. τὸ μὲν οὖν ἐωραμένον ἐδήλου τοιοῦτον· ἧξεν δ' ἐπὶ τὴν μοίραν σωτηρίας, φησὶν αὐτῷ τὴν ἀπόρρησιν τῆς ὄψεως. δεῖ δ', παρρεῖν τε παρεκέλευε, καὶ προσδοκᾶν ἐν τρισὶν
C ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τῆς δεσμῶν τῆς βασιλέως πομπεύσαντος αὐτὸν τὴν ἀκολουθίαν, καὶ πάλιν εἰς ταύτην αὐτὸν ἐπανήξειν. καρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν ἄμπελον ἐπ' ἀγαθὸν ἀνθρώποις ὠφελεῖν, ὅσα αὐτῆς τις σπένδεται, καὶ πίστιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμορδεῖν, ἀλγεινὰ μὲν ἐχθρας, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἐξαίρειν τοῖς προσφιλομένοις αὐτῇ, καὶ πρὸς ἡδονὴν εὐφραίνειν. τὸν δὲν φῆς σὺν τρισὶν ὑποθλιβέντα βοτρύοιν, χρόνῳ τοῖς σοῖς
D πεσοῦσθαι τὴν βασιλέα. καλὼ τοίνυν ἴσθι σοι τὸ ὄφελος μνησθησόμενος, καὶ πειρησόμενος ἄρειν σε παρούσης αἰκίας, ἐν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸν καρπὸν ἐξύγησας καὶ τοῖς ὕπνοις. μέμνησο μὲν τοίνυν πειρᾶσθαι προκαταγγέλλοντός σοι τὰ ἀγαθά. καὶ γὰρ ὁμόμνον σε ὀξυσίφ, μὴ ὠφελήσῃς ἡμᾶς ἐν οἷς κατα-
E λείψεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπεχόμενος. οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετὴν ἕνεκα καὶ σωφροσύνης τὰ τοῦ κρείττονος τιμῶμεν κατειργόμεθα, οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὸ παῦδ' ἡμᾶς ἐργασάμενον ὑβρίσαι θελήσαντες. τοῦ μὲν οὖν οἰνοχόου χαίρειν καὶ τὸ εἰκὸς ἀκούσαντα ζωαύτης τε καὶ ὀνείρατος ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, καὶ ὠφεμαίνειν τῆς δεδηλωμένης τε πλάνης.
F δοῦλος δέ τις ὅτι τῆς σιτοποιῶν παραγμένος βασιλέως, συνδεδεμένος τοῦ οἰνοχόου, ζωαύτην ποιησαμένου τὸ ἰωσήπου ὠφελεῖ τὸ ὄψεως σκοπεῖν τὸ ἀποφασιν δύλπις ὤν, καὶ γὰρ αὐτὸς ὄναρ ἰδὼν τεθαμένος, ἐξίωσε τὸ ἰώσηπον, φράσαι τὸ κἀκείνῳ δηλοῦν βύλῃ τὰ ὄψε τὸ παρελθόσης νυκτὸς ὀφθέντα. ἰδὼ γὰρ τοιαῦτα. ἔδοξα φησὶ κανᾶ φέρειν ὅτι τὸ κεφαλῆς ἔδοξα. δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ ἔσχατον ὀφοῦ τε καὶ ποικίλων βρωμάτων οἷα βασιλεῦσι σκευάζεται. καταπτάμενοι δὲ οἰωνοὶ ἅπαντα δεσπυήσαι, μηδὲν λόγον αὐτῇ ποιημένης ὑποβολιμαίου. καὶ ὁ μὲν ὁμοίαν τὸ πρόρρησιν ἔσεσθαι τῇ τὸ οἰνοχόῳ προσδόκα. ὁ δὲ ἰώσηπος, συμβαλὼν τῷ λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν, ὡς ἐβούλετ' ἂν ἀγαθῶν ἐρμηνεὺς αὐτῷ γενέσθαι, καὶ οὐκ οἴων τὸ ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει δύο τὰς πάσας ἔτι τὸ ζῶν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας. τὰ γὰρ κανᾶ τεῖ-
τὸ σημαίνει. τῇ δὲ τρίτῃ αὐτὸν ἀνασταυροῦσθαι, βορὰν ἔσεσθαι τοῖς πετεινοῖς ἐδὲν ἀμύνειν ἑαυτῷ δυναμένου. καὶ δὴ ταῦτα τέλος ὁμοίων οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμφοτέροις ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ προειρημένῃ, γλυσθλιον πανδυκὸς ὁ βασιλεὺς, τὸν μὲν ὅτι τῷ σιτοποιῶν ἀνεσταύρωσεν. τὸν δὲ οἰνοχόον τῷ δεσμῷ ἀπολύσας, ὅτι τῆς αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέστησεν. ἰώσηπον δὲ διετῆ χρόνον τοῖς δεσμοῖς πακοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνο-

χόου καὶ μνήμην τῷ προειρημένων ὠφελούμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε τὸ εἰκότ', τοιαύτην αὐτῷ τὸ ἀπαλλαγὴν μηχα-

νησά-

τὸν σὺν ἄλλοις φαραώθη ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τ αὐτῷ ἐπ- A
ρᾶ ὄψεις ἐνυπνίων δισσὰς βλέψας δύο, ἡ μετ αὐτῶν τ
ἑκατέρας ἐξήγησιν, ταύτης μὲν ἡμιμόνου ἔσε, τῆς δ ὄ-
νείρατων κατέχεν, ἀχθόμενος ὅτι τοῖς ἱερογλύφοις. ἡ δὲ
ἐφ ἑωθινὸν συνεκάλει μὲν ἡμέ-
ραν ἀφυπνίων τοὺς λογιωτάτους, χρήζων μαθεῖν τῆς ὄνει-
ράτων τ κρίσιν. ἐπορεύετον δὴ ἐκείνων, ἵν μᾶλλον ὁ
βασιλεὺς ἐπαφείλκυσεν τὸν δ οὐ χρόνον ὀφθέντα τ φαραώθ
τῷ σύγχυσιν, ἐφῆκε μνήμη ἔσθ τ ἰωσήπου, καὶ τῆς B
ἔσθ τῆς ὀνειράτων συμφορᾶς. καὶ προσελθὼν ἐμέλυ-
σεν αὐτῷ τὸν ἰώσηπον, τίνι τε ὄψει ἐωὺς εἶδεν ἐν
τῇ εἱρκτῇ, ἡ τὸ ἀπόβαν ἐκείνῃ φερόντων, ὅτι τε σταυρω-
θείη ἡ τῷ αὐτῷ ἡμέραν ὁ δεσπότης, καὶ εἰ
νῷ τ τὸ συμβαίνη ἡ ἐξήγησιν ὀνείρατος ἰώσηπε προφ-
πόντος. δεδιέναι δ τὸν μὲν ὑπὸ πεφρικὼς τ ὅτι τῆς
μαγείαν, ὡς δοῦλον. λέγειν δ αὐτὸν ἑβραίων ἐν ὀλίγοις
ἔτεσι ἥβης ἄνδρα τ παῖδ ὄντ. τὸν οὖν μεταπεμ-
ψάμενος, ἡ μὴ δι ἀπ καταφρονίαν αὐτῷ κατα- C
γνοὺς, μαθὼν τὰ ὑπὸ τῆς ὀνειράτων σοι δηλούμενα. κε-
λεύσαντος οὖν τῶν βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν ἰώσηπον
ἀναγαγεῖν, τ μὲν ἧκιστα ἐῶντες, τὸ κεκελεσμένον
ποιῆσαι μὴ μελλήσαντες, ἡ τὸ πρόσταγμα τῶν βασι-
λέως. ὁ δ, ἡ δεξιᾶς αὐτῷ λαβόμενος, ὠνταῖα φησίν. οὐ
γάρ μοι νεῶν ἄριστος, ἡ σώφων ἐκ παντὸς, ὑπὸ οἰκέτου
τοῦ μὴ μεμαθήκασιν. τῆς αὐτῆς ἀγαθῶν ὧν ἐ τούτῳ
μὴ ἀποδοῦναι, ἀξίωσον φράσαι ὅσα μοι ἡ τοῖς ὕπνοις
ὠνείρατον ὄψεις προσηλθόσι. βούλομαι δέ σε μηδὲν D
ὑποστελλόμενον φέβῳ, κολακεύσαι ψεύδη λόγῳ, καὶ
τὸ φρὸς ἡδονὴν, ἀ ταληθὲς σωθροπότερον ἦ. ἐδόξα
γὰρ ὄναρ ποταμὸν βαδίζων βόας ἰδεῖν ἑπτὰ εὐφαεῖς ἅμα
ἡ μεγάθει ἀφανίσας ἑπτὰ τ ἀριθμὸν, ὑπὸ τοῦ νάμα-
τος χωρεῖν ὅτι τὸ ἕλος. ἄλλας δ ταύτας τ ἀριθμὸν
ὠνάπλησίας ἐκ τῶν ἕλους ὑπαντῆσαι, λίαν κατηχνω-
μένας ἐ δυνατὸ ὠφθῆναι. ἀλ κατεδίεσαι τὰς εὐ- E
φεῖς ἡ μεγάλας, οὐδὲν ὠφελοῦντο χλευπὸς ὑπὸ τοῦ
λιμοῦ τ σαρκωθῆναι μᾶ δ ταύτ τῶν ὄψιν ἀνεγερθεὶς
ὠπ τοῦ ὕπνου, ἐ τὸ ἀφανισμένος, ἡ τί ποτε ἂν τὸ φαίη-
σμα παρ ἐμαυτῷ, σκοπῶν κατεφέρομαι ἡ πάλιν εἰς
ὕπνον ἡ δεύτερον ὄναρ ὁρῶ, πολὺ τῶν πρότερα θαυμα-
σιώτερον, ἅμ ἡ μᾶλλον σαφεῖ ἡ ταράττει. στάχυας
ἑπτὰ ἑνὸς ὑπὸ μιᾶς ῥίζης σκηνίσας, καρπαρνίσας
ἤδη ἡ κεκλιμένας ὑπὸ τοῦ καιροῦ, ἡ πρὸς ἀμητὸν
ὥρας, ἰδὼ τούτοις ἑτέρους ἑπτὰ στάχυας πλησίον λιφερεῖν- F
τας ἡ ἀθηνεῖς ὑπὸ ἀδρασίας, οἱ δαπανᾶν ἐ κατεδίειν
τοὺς ὡραίους ἔμπροσθεν, ἐκπλῆξίν μοι παρεῖχον. ἰώση-
πος δ ὑπολαβὼν ὄνειρος μὲν ἔοικ εἶπεν ὦ βασιλεῦ, καὶ
πάρ ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθεὶς μίαν ἡ τὴν αὐτὴν ὑποσημ-
αίνει πάλιν τῷ ἐσωμφων. τὸ τε γὰρ τὰς βοῦς ἰδεῖν,
ζῷον ἐπ᾽ ἀρότῳ πεφυκὸς γεγυμνῶσθαι, ὑπὸ τῆς χειρόνων
κατεδιομένας, ἡ αἱ στάχυες ὑπὸ τῆς ἐλαττόνων δαπα-
νώμενοι, λιμὸν αἰγύπτῳ ἡ ἀκαρπίαν ὅτι τοσαύτα προ-
καταγγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις πρότερον εὐδαιμονήσα- G
σιν ἐς τούτων δυφορίαν τῆς ἐτῆς ὑπὸ ἡ μὴ τοσοῦτον
ἀριθμὸν ἴσων ἀφορίας ἀναλωθῆναι. γίνῃ δ ἡ ἀνάγκ
τῆς ἀναγωγῶν, σφόδρα δυσπαράθεκτος. σημεῖον δ, αἱ
γὰρ κατηχνωμέναι βόες δαπανήσαι τὰς κρείττονας,
οὐκ ἴσχυσεν πλησθῆναι· ὁ μὲν τὰ θεὸς, ἐπ ὅτι τῆς λυπεῖν,
τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προδηλῶσιν· ἀλλ ὅπως προγνόντες, κρείττονας σωτῆρος ποιῶν τὰς πύρας

structa. Pharaothes rex cùm eadem nocte in somniis duas visiones vidisset, paritérque interpretationem earum: hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil lætum vt coniicere posset significantia: cõuocatísque prima luce doctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis verò nihil explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viso pincernam subit recordatio Iosephi, eiúsque in hoc genus coniecturis prudentiæ: & adito rege, indicauit ei de Iosepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata, eiúsque euentu iuxta illius interpretationem: quódque eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus eius astruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cuius esset seruus. ipsum autem dicere, apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néve contempseris hominem propter præsentem miseriam: clarè enim significata somniorum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitum rex, manúque apprehensum comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis, quandoquidem te prudentem indicio famuli mei cognoui, enarra somniorum meorum præsagia, quemadmodum & illi enarrasti, rem gratissimam mihi facturus, caue autem vel metu quicquam suppriмas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi fortasse non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare; videréque boues bene pastas & bene magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac visu fœdas, quæ cùm deuorassent septem illas saginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, miserè à fame vexatæ. Post hanc visionem experrectus è somno turbatúsque dum mecum agito quidnam sibi velint species per somnum obuersatæ, obrepente sensim sopore grauatus iterum obdormiui: iterúmque somnium vidi priore prodigiosius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, messíque iam maturas: iuxta quas totidem alias spicas languidas & præ roris inopia deficientibus similes: quæ cùm illas alteras ingentes ac pulchras absumpsissent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Iosephus, Somnium hoc Rex, duplici licet specie visum, vnum tamen & eundem euentum significat. Namque & boues animal aratro & labori natum, visæ ab exilioribus deuorari, & spicæ à deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quot priores vbertatis felicitatem: horúmque fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopiæ non facile videtur prospicere & occurrere id quod inde coniicio, quia macræ boues deuoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non vt terreat & contristet, prænunciat hominibus: sed vt præmoniti sibi prouideant, quo leuius immineuti malo

premantur. tu ergo si vberioris temporis pro- A
uentus reposueris ac dispensaueris, insequen-
tem penuriam Ægyptus non sentiet. Cumque
rex admiratus Ioseph prudentiam & sapien-
tiam percontaretur quonam modo esset in fu-
turum prospiciendum vbertatis tempore, quo
tolerabilior fieret ventura sterilitas: monuit &
consuluit Ægyptiis vtendum parsimonia, &
quod præsenti vsui superesset ad futuram ne-
cessitatem reseruandum. suasit etiam vt indi- B
cta professione frumenti, aratores iuberet id
in horrea condere, & quantum sat esset, &
non amplius, populo distribueret. ibi rex tam
consilio quàm interpretatione Ioseph col-
laudatis, ipsum huic dispensationi præficit, iu-
bétque prouidere quæcunque putaret in rem
esse vel ipsius regis vel populi: præfatus nemi-
nem sibi videri magis idoneum ad hoc consi-
lium exequendum, quàm ipsum eius autho-
rem: qua potestate à rege auctus, accepto etiam C
anulo regis signatorio, & iure purpuræ ge-
standæ, in sella curuli sublimis per Ægyptum
circumuectabatur, frumentúmque comporra-
bat, tantum inde aratoribus demetiens, quan-
tum in alimenta & sementem sufficeret, ne-
mine sciente causam cur hoc faceret. Trige-
simum iam ætatis annum exegerat, in summo
apud regem honore habitus, & ob incredibi-
lem prudentiam Psonthomphanechus ab eo
cognominatus, quòd occultorum inuento- D
rem significat: sed & coniugium nactus est
honorarissimum. Duxit enim rege connu-
bium hoc procurante virginem Petephræ
Heliopolitani sacerdotis filiam, cui nomen e-
rat Asanethe: ex qua & liberos genuit ante a-
grorum sterilitatem. ex his maior dictus est
Manasses, quo nomine significatur obliuio,
quia meliorem fortunam nactus venit in
prioris obliuionem: iunior verò Ephræmes,
quod redditum significat, eo quòd maiorum E
suorum libertati restitutus esset. Ægyptum
autem iuxta Ioseph interpretamentum se-
ptennio per diuitem affluentiam exacto, o-
ctauus annus fame infestabat, & quia malum
improuisum erat, promiscua multitudo grau-
iter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex
Ioseph um accersit, qui mox frumenta diui-
dendo seruator populi citra controuersiam ex-
tirit. nec solùm eius regionis hominibus fo-
rum aperuit, sed etiam exteris, existimans v- F
niuersum genus hominum inter se cogna-
tum, & in rebus angustis fortunatiorum ope
sublcuari dignum. Et quoniam eadem cala-
mitas & Chananæam & reliquas orbis re-
giones premebat, Iacobus quoque omnes fi-
lios in Ægyptum frumentatum mittit, cùm
cognouisset quòd & exteris eo foro vti lice-
ret, solo Beniamine retento, quem è Rache-
le susceperat, vterinum Ioseph fratrem. Qui
postquam in Ægyptum peruenere, Iose- G
phum accedunt, mercatum sibi permitti ro-
gantes. nihil enim nisi ex ipsius sententia ge-
rebatur. nam tum demum regem coluisse
proderat, si ne Ioseph quidem gratia negli-
geretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus
quàm de se cogitantibus, quòd adolescens ab

πρὸ τοῦ γενέσθαι μέρους, σὺ δὲ τὸν σπαρέντα ὑπὸ σοῦ τὰ γε-
νησόμενα τῆς ἀφθόνου χρόνου γλυκύμενα, πόσης ἂν ἐ-
πιλάθοιτο ἀνομβρίας τὴν ἐναλλάσσουσαν ἡμῖν συμφορὰν
διαμείψαντες ἢ τὸ βασιλικὸν τῷ φρονίμῳ, καὶ τῷ σο-
φίας τὸ ἰσόπτου, καὶ πυθομένου τίνα καὶ ὁπόσον δεῖ
παρασκευάσασθαι ἐν τοῖς τῆς εὐετηρίας καιροῖς τὰ πρὸ
τῆς μετὰ ταῦτα, ὡς ἂν ἐλαφροτέρα γίνοιτο τὰ τῆς
ἀφορίας, ὑπέθετο. καὶ συνεβούλευεν φειδῶ ποιεῖ-
σθαι τῆς ἀναλώσεως καὶ μὴ κατ' ἐξουσίαν αὐτοῖς χρῆσθαι
τοῖς αἰγυπτίοις δαπανᾶσθαι. ἀλλ' ὅσον ἂν ἀναλίσκουσιν εἰς
ἐφόδιον, ταῦτα παρεῖναι εἰς τὴν τῆς ἐνδείας κομιεῖν. δοτο-
πήσεσθαί τε παρήνει λαμβάνοντα τὸν σῖτον ἀφ' ἑκάστου
γεωργῶν, τὸ ἕκτον μέρος εἰς ἀφθονίαν χορηγούμενα.
φανεὶς δὲ ἀμφοτέροις θαυμάσιος ἰώσηπος, τῆς τε
χείστους τὰ ὀνείρατος, καὶ τῆς συμβουλίας, αὐτὸν τῶν οἰ-
κονομιῶν ἀποδείκνυσιν ὡς τε προστάττειν ἃ καὶ τοῖς πλη-
σίοις τῆς αἰγυπτίων ἐξ τοῦ βασιλέως συμφέροντα ἐνόμιζεν
εἶναι, τὸν δὲ ἐξουσίαν τὰ τοῦ τοιούτου ὄφους, καὶ προσ-
τάττων ἄριστον αὐτῷ ἐνόμισεν ἀποδεῖξαι. ὁ δὲ, ταύτης
αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως δοθείσης, σφρα-
γῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ, καὶ πορφύραν ἐνδύεσθαι ἐξ ἧς
ἅπασιν ἐναργῶς ἐφ' ἅρματος, ἔνθα τὸν σῖτον ἀπὸ
τῶν γεωργῶν, τὸν ἀριθμὸν ἔφασκε πρός τε αὐτὸν καὶ ἐξ-
ουσίαν ἐκείνοις ὑπομετρᾶν, μηδὲν σημαίνων τῶν αὐ-
τοῦ ὑφ' ἧς ταῦτα ἐποίησεν. ζήσαντα δὲ ἔτη τῆς
ἡλικίας αὐτῷ διελθεῖν, καὶ τιμῆς ἀπάσης ἀπολαβεῖν
ἀπὸ τοῦ βασιλέως. καὶ προσηγορεύθη αὐτὸν, φασὶ
θεραπαίνην, ἀπὸ ὧν αὐτῷ πρὸς τὸ ἀποδόξον τῆς συ-
νέσεως. σημαίνει γὰρ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν εὑρετήν. γα-
μεῖ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον ἄγεται· γὰρ παρθένον
θυγατέρα τοῦ ἐν ἡλιουπόλει ἱερέως, οὗτος ἐξ αὐτοῦ
τοῦ βασιλέως, ἐπὶ παρθένοι ἀσανὲθ ὄνομα. ἐκ
τούτης δὲ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρπίας·
μανασσῆς μὲν πρωτόγονος σημαίνει δὲ ἐπιλήθου,
διὰ τοιαύτην τὴν ἐπιλησθῆναι ἔφασκεν τῶν δεινῶν.
ὁ δὲ νεώτερος ἐφραιμὴς ὑποδιδοὺς ἔστιν σημαίνει, ἐξ
τὸ ἀποδοθεῖσαν αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τοῦ πρεσβύτου. τῆς
δὲ αἰγύπτου καὶ τῶν ἰωσήπου τοῦ ἀνευρόντος ἐξήκοντα,
μακαριστὸς ὑπὸ ἐπὶ ἐξηνύσης, λιμὸς ἤρξατο τοῦ ὀγ-
δόου ἔτους. καὶ ἐξ τὸ μὴ προπαθημένους ὑπομενεῖν τὸ κα-
κὸν, πονηρῶν χαλεπῶς ὑπ' αὐτοῦ πάντες εἰς τὰς βα-
σιλέως θύρας συνέῤῥεον. ὁ δὲ, ἰώσηπον ἐκάλει, καὶ κελεύει
τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι, γεγυμνωμένος σαπρῶς ὁμολο-
γουμένως πλήθους. καὶ τῶν ἀγορᾶν οὐ τοῖς ἐγχωρίοις
ἀρκεῖσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ἀνεῖσθαι παρεῖ-
ναι πάντας ἀθρόους καὶ συγχωρεῖν ἐξιοῦντος ἐπιουρίας
τυγχάνειν ἰωσήπου ἕνεκα τῆς ἀνδρὸς ἀρετῆς θαυμάζων.
ἦκεν δὲ καὶ ἰακώβου τοὺς χαναναίας ἄνευ ἐπιτρο-
χωμένης, πάσης γὰρ ἦλθε τοῦ πατρὸς τὸ δεινὸν, τοὺς
υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν αἰγύπτιον ὠνησομένους σῖτον, πε-
πυσμένος ἐφεῖσθαι τὴν ἀγορὰν καὶ ξένοις μόνον δὲ κα-
τέχεσθαι βενιαμὶν, ὃν ῥαχήλας αὐτῷ γεγοίτευε, ὁμομήτριον
δὲ τοῦ ἰωσήπου· οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν αἴγυπτον ἐλ-
θόντες, ἐντυγχάνουν τοῦ ἰωσήπου χρῄζοντες ἀγορᾶς,
οὐδὲν γὰρ ἦν ὃ μὴ μὴ γνώμης ἐποιεῖτο τῆς ἐ-
κείνου. καὶ γὰρ τὸ θεραπεῦσαι τὸν βασιλέα τότε
χρήσιμον ἐνόμιζον τοῖς αὐθρώποις, ὅτε καὶ τῶν ἰω-
σήπου τιμῆς ἐπιμελουμένων. ὁ δὲ, γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς οὐδὲν ἐνδυομένους φρονεῖν αὐτῷ, ἀλλὰ τὸ μισεῖσθαι μὲν

αὐτὸν

A eis distributus iam per ætatem faciei lineamentaque naturæ, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant. tentare eos decreuit quali mente essent præditi. nam & frumenti emendi potestatem eis negauit, & pro speculatoribus comprehendi voluit, dicens conuenisse è diuersis regionibus, & cognationem simulare. qui enim fieri posse vt vir priuatus tot tam insignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus rarò contingeret. Id faciebat vt de patre cognosceret, quóve in statu per suam absentiam res eius interim fuerint, quidve de Beniamine sit factum. solicitus enim erat ne & eum quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pauor occupar, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cúmque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus sic communem causam agere cœpit. Nos neque speculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi: sed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit fretos vestra humanitate, quos non ciuibus solis, sed exteris quoque salutem vobis debituris frumentum venale proposuisse audiuimus. Quòd autem fratres simus & ex eodem sanguine, vel facies nostræ argumento sunt, non admodum inter se variantes. Pater nobis est Iacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes essent incolumes, res nostræ satis prosperè fuerunt. Cæterùm vno, cui Iosepho fuit nomen, absumpto, domesticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu est, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim suauissimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commissa. Hæc ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere. Hæc Rubelus pro se ac fratribus, quò falsam Iosepho suspicionem eximeret, qui cognito patrem ac fratrem esse incolumes, iubet eos includi in carcerem, quasi per otium quæstioni admoturus. Post triduum deinde productis, quoniam, inquit, allueratis vos in detrimentum regis ac regni non venisse, fratresque esse ex patre quem nominatis, facietis mihi fidem hæc ita se habere, si relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumento ad patrem profecti, rursum ad me reuertamini, adducentes vobiscum fratrẽ quem aiebatis illic relictum esse. hoc enim erit argumentũ vos nihil fingere. His verbis perculsi, ratiq; iam extremam calamitatem iustare, lamentabantur fortunã suam, crebro iactantes, adesse diras vltrices fratris per summã immanitatem oppressi. Rubelus insuper increpabat seram & inutilem eorum pœnitentiam, fortiter ferenda mala dictitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus se inuicem alloquebantur, credentes linguæ Hebreæ quarum interesse neminem: mœrebántque omnes tacti verbis Rubelii, & scelus perpetratũ dam-

B

C

D

E

F

G

nabant, ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tum iustissimam pœnam à Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Iosephus, dissimulare fratrem vlterius non valens, quòd lacrymæ iam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo pòst reuersus, retento Simeone qui interim obses esset dum fratres ad se redirent, frumentum emere permissos abire iussit, quum priùs vni è suis mandasset, vt pecunia quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret. peregit mandata famulus. Iacobi verò filij reuersi in Chananæam, renuntiauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quúmque dicerent fratres se esse, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabántque vt pater nihil solicitus iuuenem cum eis mitteret. Iacobo verò filiorum factum displicuit, & cùm ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte duriùs putabat etiam Beniamine priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiósque suos dedente, vt si quid Beniamini accidisset in itinere, in illos auus sæuiret, Iacobo vt assentiret persuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia reperta in saccis frumentariis. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulsus Iacobus deliberauit Beniaminem vnà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, nisi seruato pacto. Cúmque indies maior necessitas incumberet, & filij rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberiùs arguere patrem; quòd nimis de fratre solicitus esset. cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere siue foris siue domi. se verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo salutem filij: se certè aut eum saluum reducturum, aut illic vnà periturum. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium: addit & dona ferenda Iosepho ex prouentu Chananææ, balaninum vnguentum, stacten, terebinthum & mel: atque ita multis vtrinque fusis lacrymis à patre digrediuntur, sene miserè timente salutem filiorum, illis contrà solicitis ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi subsistit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant. quò postquam est peruentum, apud Iosephum diuertunt, non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

Genes. 43.

A μετὰ μέλος, ὥσπερ οὐκ αὐτὴ ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἐκείνην τὸν θεὸν καλοῦμεν. βλέπων δὲ αὐτοὺς ἀμηχανοῦντας αὐτὸς ἰώσηπος, ἕως τὸ πάθος εἰς δάκρυα προὔπιπτε, ἧ μὴ βουλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς ὀφθῆναι καταδακὼς, ὑπεχώρει, καὶ ἀφανὴς ἦν. πάλιν δὲ πρὸς αὐτοὺς καὶ συμεῶνα κατασχὼν ὅμηρον τῆς ἐπανόδου τῷ ἀδελφῷ ὀφθησόμενον, ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς ἀγορασίας τοῦ σίτου, προσέταξεν ἀπιέναι, κελεύσας τὸν ὑπηρέτην, ἀφύξιον ὄπισθεν τῷ ὠνῷ

B εἶναι τοῦ σίτου κεκομικότας, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνδῆσαι, δόλου καὶ κεῖνο νομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐντάλματα ἐπράττειν. οἱ δὲ ἰακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὴν χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κατ' αὐτοὺς ἀγνῶτα αὐτοῖς συμπεσόντα. καὶ ὅτι κατάσκοποι δόξειαν ἀφῖχθαι τοῦ βασιλέως. καὶ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶεν καὶ τὸν ἐνδέκατον οἶκοι καταλιπεῖν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀπιστηθέντες· ὡς κατὰ δόλον ποιεῖν τι συμεῶνα ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ μέχρι βενιαμὶν ὡς αὐτὸν ἀπῶν πίστις αὐτοῖς τῆς εἰρημένων παρ' αὐτοῦ

C γένηται. ἐξίουσι τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σφῶν αὐτοῖς τὸν νεανίσκον. ἰακώβου δὲ οὐδεὶς πρόσεστι τοῖς ἰδίοις πεπραγμένων. καὶ μετὰ τῶν συμεῶνος ἧ κατοχὴν, λυπηρὸς εἶχε. καὶ λυπηρὸς εἶεφε, θανάτου ἡγεῖτο, μετὰ δὲ καὶ τὸν βενιαμίν. καὶ ὁ μὲν πατὴρ οὐδὲ ῥουβήλου δεομένου καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας αὐτὸν δόντος, εἰ τι πάθοι βενιαμὶς κτείνειν αὐτοὺς ὁ πάππος, πείθεται τοῖς λόγοις. οἱ δὲ, πίστεως

D δεῖ τοῖς κακοῖς, καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἐπαφεῖσι τὰ χρήματα σακκίοις τοῦ σίτου κατακεκρυμμένα εὑρεῖν. τὸ δὲ σίτα κομισθέντος ὑπ' αὐτῶν ἐπιλείποντος, καὶ τῶν λιμῶν μᾶλλον ἀπορωμένου, βιαζομένης αὐτὸν ἡ ἀνάγκης, οὐ ῥᾴδιος ἐκπέμπειν ἐγένετο τὸν βενιαμὶν, μὴ τῷ ἀδελφῷ οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, καὶ μὴ τῷ ἐπαγγελμένων ἀπεχομένοις. καὶ τὸ πάθος αὐτῶν χείσονος καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένου, καὶ τῶν ἐῶν δεομένων, καὶ εἶχεν ὅπη χρήσαιτο τοῖς παροῦσιν. ἰοῦδας δὲ, τολμητὴς

E τἆλλα τὴν φύσιν ἀνὴρ χρησάμενος πρὸς αὐτὸ παρρησίᾳ πρὸς τὸν ἀδελφοῦ δεδιέναι, ἐδὲ τὰ τῆς χρείας ἐπιμελείας λαμβάνειν. προσχήσας δὲ οὐδὲν τῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὦ μὴ παρεῖναι ὁ θεὸς, τοῦτο δὲ συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι. φανερὸς δὲ οὕτως ἀπόλοιτο αὐτῷ μὴ καταδικάζειν, μηδὲ τὸν ἐκ φαραώθου δ' ἀφορμῆς δυσπορίαν αὐτοὺς ἀφαιρεῖσθαι ἀλόγως πρὸς τὰ παιδὸς φροντίζοντας. φροντίζειν δὲ καὶ τὸ συμεῶνος σωτηρίας, καὶ φεύδοι τῆς βενιαμὶν ἀποδημίας ἐκεῖνος ἀπολῆται. πρεσβύτης δὲ πρὸς αὐτὸ τοῦ θεοῦ παραινοῦντος, καὶ αὐτοῦ, ὡς ἂν

F σῶον ἐπαναξόντος τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἂν συγκαταρρίψοντος ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον. πρὸς δὲ ἰακώβου παραδίδου τὸν βενιαμὶν, καὶ τὸ τιμὴν τοῦ σίτου διπλασίονα, τοῦ τε φῦλα τοῖς χαναναίοις γινωμένων τὸ τε βάλσαμον μέγα καὶ στάκτης παρέβαλον τε μέλι δωρεὰς ἰωσήπῳ κομίζειν. πολλὰ δὲ ἰοῦδα τὰ παρὸς δεῖ τῇ τοῦ παιδὸς δεδῶ δάκρυα καὶ καινὰν αὐτῷ. ὁ μὲν γὰρ τοὺς υἱοὺς εἰ κομιεῖ σώους ἐκ τῆς ἀποδημίας ἐφρόντιζεν· εἰ δὲ, οἱ τε πατέρα καταλείποιεν ἐρρωμένον καὶ μηδὲν ὑπ' αὐτοῖς λύπης κεκωδωνισμένα. ἡμέρησιον δὲ αὐτοῖς ἰωσὴφ τὸ πάθος. καὶ ὁ μὲν φορτηγὸς κατὰ δίκης ὑπέμενεν, οἱ

ἐπέμενον τοῦ ἐπ' αἴγυπτον, μὴ κρείττονος ἐλπίδος τοῦ δεῖ τοὺς παροῦσιν λύπαις ἰσάζοντας. οἱ δὲ ἦλθον εἰς τοῦ αἴγυπτον, κατέχοντας μὲν ὠδῆς τὸν ἰώσηπον. φόβος δὲ αὐτοὺς οὐχ ὁ συχνὸν διατρέφειν μὴ δεῖ τοὺς τοῦ

πάν-

σίτου τιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν ὡς αὐτοί τι κακουρ- A
γήσαντες. καὶ πρὸς τὸν ταμίαν τῆς ἰωσὴφ τοῦ πολλὰ ἀπο-
λογησάμενοι. ἐπειδὴ ἐδόκουν τὸ φάσκοντες ἀργύριον ἐν
τοῖς σακκίοις τὸ ἀργύριον, ὃ νῦν ἡμῖν ἐπανάγοντας αὐ-
τοῦ τοῦτο. τὸ δὲ μηδαμοῦ εἰδέναι φήσαντος, μηδὲν ἧσσον τὸ
δίκαιος. λύσας τὸ συμβὰν ἀπέλυσεν συνεισιόντων τοῖς
ἀδελφοῖς. ἐλθόντος δὲ ἐν τούτῳ καὶ ἰωσὴφ τοῦ ἀπὸ θη-
ρατρίας τῆς βασιλέως, τὰ τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ
προσκυνοῦντες τὸ πρῶτος, ἤλεγον ὅτι καταλαβόντες αὐ-
τὸν ἐρρωμένον. ὁ δὲ μαθὼν πρεσβύτερα τὸν βενιαμὶν, εἰ ζῇ B
ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη, καὶ δὲ ἐωρακὼς αὐτὸν ἀνέ-
κραγεν. τῷ δὲ φήσαντων, τί θεὸν ὅτι πᾶσιν εἰπὼν εὖ προ-
σάτευε, μόνου δὲ παίδων φεραζόμενος εἰς δάκρυα, με-
δίσατο μὴ βελόμενος καταφανὴς εἶ τοῖς ἀδελφοῖς.
ὅτι δεῖπνον τε αὐτοὺς ὡδὶ λαμβάνει, καὶ κατακλίνον
οὕτως ὡς καὶ πρὸ τοῦ παρέπαντας δὲ αὐτοὺς ὁ ἰωσὴ-
φ δεξιούμενος, διπλασίοσι μοίρας τῶν αὐτῷ ἐφέ-
καιμῶν τὸν βενιαμὶν ἐτίμα. ὅθεν δὲ μὴ τὸ δεῖπνον εἰς ὕ- C
πνον ἐξ ἄπαντος, κελεύει τὸν ταμίαν τὸν τε σῖτον αὐτοῖς
δρυῦναι μεμετρημένον, καὶ τῷ τιμῷ πάλιν ἐγκρύψαι
τοῖς σάκκοις. εἰς δὲ τὸ βενιαμὶν φορτίον, καὶ σκύφον ἀργυ-
οῦν ἐξ ἅπαντων ἔχαιρε, βαλόντα καταλιπεῖν. ἐπεὶ δὲ ταῦ-
τα, ἐξήπτετο βελόμενος τῷ ἀδελφῶν λαθεῖν, πότερόν
ποτε βοηθοῦσι τῷ βενιαμὶν κλοπῆς ἐναγομένῳ καὶ δο-
κοῦντι κινδυνεύειν, ἢ καταλιπόντες ὡς οὐδὲν αὐτοὶ κε-
κακουργηκότες, ἀπίασι πρὸς τὸν πατέρα. πλήσαντος δὲ D
τὰ οἰκέτου τὰ ἐπεσταλμένα, μιᾷ ἡμέρᾳ οὐδὲν τούτων
εἰδότες οἱ δὲ ἰακὼβ παῖδες, ἀπίεσαν ἀπειληφότες τὸν
σιτομέτρην, καὶ δηλῆ χαρᾷ χαίροντες, ὅτι τε τούτῳ, καὶ πρὸ
τοῦ βενιαμὶν ὑποκομίζειν τῷ πατρὶ καθὼς ὑπῆκτο.
πρεσβεύονται δ' αὐτοὺς ἱππεῖς ἄγοντες τὸν οἰκέτην ὃς
ἐναπέθετο τοῦ τῷ βενιαμὶν φορτίῳ τὸν σκύφον, παρα-
χθέντες δὲ ὑπὸ τῆς ἀδοκήτου τῶν ἱππέων ἐφόδου, καὶ τὴν
αἰτίαν πυθόμενοι δι' ὃν ἐπ' ἀνδρας ἐληλύθασιν οἱ μι- E
κρὸν ἔκπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῷ
ὡδὶ δεσπότου, καὶ ἴσους ἀπεκάλουν. οἱ μηδ' αὐτὸ
τοῦτο καὶ τῶν ξενίαν καὶ τῶν φιλοφρονημάτων ἰωσὴ-
φ δεῖ ἐννήμης λαβόντες οὐκ ὤοντο εἰς αὐτὸν ἀδίκοι
γεγενῆσθαι σκύφον ᾧ φιλοτιμίας αὐτοῖς πρόσπαι ἀρά-
μενος. τέως μὲν δὴ ἀδικεῖν τῶν τε πρὸς ἰωσὴφ τὸν φι-
λίαν, τὸν τε ἑαυτῷ εἰ ἐωρᾶθεῖεν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέ-
μενοι τιμωρίαν τε οὖν αὐτοὺς ὑφίζειν ἠπίλουν ἢ λα-
βόντας τὸν θεὸν, οὐδὲ ἀποδρᾶντας μὴ τῆς κλοπῆς, κἂν F
τὸν δηλουμένου οἰκέτου δέλαθον. πυνθανέσθαι τε
τῶν τί παρημοῦντες εἶεν, ὡς οὐκ εἰδότες, γνώσεσθαι μὲν
τοι κολαζομένους αὐτίκα. καὶ ταῦτα καὶ πρὸ τούτων
εἰς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης, ἐνέβριζεν. οἱ δὲ, ὑπὸ ἀγνοίας
τῷ θεῷ αὐτοὺς ἐκλαβόντες ὅτι τοῖς λεγομένοις, καὶ δ'
κουφολογίᾳ τὸν οἰκέτην ἐθαύμαζον, τολμῶντα αἰτίᾳ
ὑπερφέρειν ἀνδράσιν, οἳ μηδὲ τῶν τε σίτου τιμῶν ἐν τοῖς
σακκοῖς αὐτῷ εὑρεθέντων κατέχον. ἀλλὰ ἐνόμισαν
μηδ' ἑνὸς εἰδότος τὸ πραχθὲν, τοσοῦτον ἀποδεῖν τὸ G
γνώμῃ κακουργῆσαι. τῆς μὲν τοι γε ἀρνήσεως ἀξιοπι-
στοτέραν ὑπολαβόντες τῷ ἑρμῆνα, ἐπέλθειν ταύτῃ
λέγῃ. καὶ εὑρεθῇ τὸ ὑφημμένος, ἅπαντας κολάζειν.
οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς συνειδότες, ἦγον παῤῥησίαν ὡς ἐδίκαιν
ἀνύβριστον. οἱ δὲ, τῷ ἑρμῆνα μὴ ἠξίωσαν ποιήσασθαι. τῷ μέν τοι τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκον εἶ τοῦ τῷ
κλοπῷ εὑρεθέντος πεποιεῖσθαι. τῷ δὲ ζήτησιν ποιούμενοι, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους συνεξελθόντες καὶ τὸν

stulerint: quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter excuſauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum ſaccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent, illo verò negante ſe vnquam eam pecuniam deſideraſſe, liberati hoc metu ſecuriores eſſe cœperũt. moxque Simeon iam liber inter fratres verſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona ei obtulerunt, & ſcitanti de patre, bene valere aiunt. tum ille cognito Beniaminem ſupereſſe quem inter eos videbat, percontatur an is eſſet frater natu minimus? & audito quòd is eſſet, hoc tantùm effatus, Deũ vniuerſis rebus prouidere, ſeceſſit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlteriùs continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſſit ordine, quo apud patrem ſolebant diſcumbere: cúmque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Beniaminem honorabat.

Poſt cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod aſportaturi erant, & precium rurſus in ſaccis abſcondere: in Beniaminis verò ſarcinam cyphum argenteum, quo ipſe præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum animum, eſſentne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto, ac ſi maleficium hoc nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta ſunt vt imperatum erat, prima luce omnium ignari filij Iacobi proficiſcuntur aſſumpto Simeone, læti tam huius reſtitutione; quàm Beniaminis reditu, quem patri ſe reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in ſarcinam indiderat. illis verò turbatis inopinato incurſu, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulò antè honore hoſpitij dignari fuerint: Ægyptij contrà ſceleratos inclamabant, qui huius ipſius beneficij, Ioſephíque comitatis immemores, auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere. daturóſque furti pœnas, mirabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, licet ad tempus miniſtrum menſæ fefellerint, & nunc rogitare ſatis ne ſani eſſent, quaſi verò neſciant ſtatim ſe ad pœnam rapiendos. his & ſimilibus verbis famulus præ cæteris inſultabat. at illi vt qui nihil de dolo compoſito ſciebant, conuiciabantur ei, demirari ſe hominis intemperias temerè obiicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum reportaueriut, cùm nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret: tantum abeſſe vt data opera damnum inferre vellẽt: certiorem tamen rati inquiſitionem quàm negationem, iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant vniuerſi pœnas dare, ſi vnus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. tanta erat ſecuritas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquiſitionis, ſupplicium tamen ſolius fore penes quem furtum inuentũ fuerit. Inquiſitionem deinde aggreſſi, omniúmque ordine ſarcinas ſcrutati, poſtremo ad Beniaminẽ veniũt,

A
B
C
V I.
Geneſ. 44.
D
E
F
G

non quòd nescirent in eius sacco latere cyphum, sed vt accuratè officium facere viderentur. itaque cæteri iam securi de se, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant soliciti. sperabant tamen ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeò vt iam liberiùs indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem stetisset ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt verò Beniaminis sarcinam scrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò versi, tum fratrem deflebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Beniaminis salute parenti datam præsenti casu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, quòd cùm maximè euasisse omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quam parentis infortunij se autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis compulissent. Et equites quidem comprehensum Beniaminem ducebant secum ad Iosephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carcerem contruso cæteros lugubri habitu adstare, Itáne, inquit, sceleſtissimi omnium vel meam humanitatem vel Dei prouidentiam contempsistis, vt tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Beniamine ad supplicium offerebant: rursúmque Iosephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vitæ calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus: quòd si viuat, qui dignus sit habitus ob cuius iniuriam Deus tam seuerè in ipsos vindicaret. patris quoque se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuò illis scelus eorum exprobrare. Iosephus verò negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri supplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam insontium æquum esse, neque illos alieni peccati pœnas persoluere. abirent quò vellent, se curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit: Iudas verò qui patri adolescentem mittere persuaserat, vir alioquin etiam strenuus, decreuit se pro fratris salute periculo obiicere. Fatemur, inquit, Præses, grauiter à nobis peccatum, suppliciúmque commeritos, quod parati sumus omnes luere, licèt non omnium sit culpa, sed vnius natu minimi. sed quamuis salutem eius penè pro deplorata habeamus, vnica tamen effugij spes in clementia tua bonitatéque superest. quamobrem oramus vt non tam nostri commissi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem iustam, sed natiuam tuam bonitatem in consilium adhibeas: iramque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus succumbere solent. dispice quæso num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad pœnam, & salutem nonnisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primùm tuæ benignitati sunt

ἐφάνας, ὅτι τὸν τελευταῖον βενιαμὶν ἔκων. οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅπ εἰς τὸ ἐκείνου σακκίον τὸν ἀφορον ἐνεπεπεμφότες, ἀλλ' ἀκριβῆ τιλὶ ζήτησιν ποιεῖσθαι βουλόμενοι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τῶ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δέους ἐν τῇ ὁδῷ τὸν βενιαμὶν φερντάδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθάρρουν δ' ὡς οὐδὲν ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας ὑρεθησομένης, ἐκκάιζόν τε τοὺς ὄνους ἐλαύνοντας, ὡς ἐμποδίζοντας αὐτοῖς τιλὶ ὁδὸν διανυσμένοις ἤδη φερκικοτέναι. ὡς δὲ τὸ τοῦ βενιαμὶν φορτίον ἐρλυσάντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους δύὸς ἐξάπιναν. καὶ τὰς στολὰς διακατάρρηξαντες, ἐκλαιον τε τὸν ἀδελφὸν ὅτι τῇ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς, αὐτοὺς τε ὀφθαλμαμένους τὸν πατέρα περὶ τῆς βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ, δόξαντας ἤδη ὀφθαλμεῖν τὰ σωθέντα ὀφθαλμοῖς ἀφθονιθῆναι. τῷ δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἐν αὐτῷ λύπης ἰσομέτρης αὐτοῖς αἰτίας ἔλεγον βιασαμένους ἄκοντας τὸν πατέρα συναποστεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, περιλαβόντες τὸν βενιαμὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἑπομένων. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, τοὺς δ' ἀνθίμους σχήμασι, τί δήφιον οἱ κάκιστοι φερνησαντες ἢ περὶ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ περὶ θεοῦ τῆς προνοίας, τοιαῦτα πεπάτηκεν εἰς διεργέτιν καὶ ξένον ἐτόλμησατε; τῷ δὲ περιδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ὅτι τὸ σῴζεσθαι βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἰωσήπου ἀναμιμνησκομένου. κἀκεῖνον ἀποκαλούντων μακαριώτερον, εἰ μὴ πεθνήκει ὅπ τῷ κῇ τὸν βίον ἀπηλλαγμένον σωθέντων. εἰ δὲ πεῖσιν, ὅπ τῆς περὶ θεοῦ κατ' αὐτῷ ἐκδικίας τυγχάνει. λεγόντων δὲ αὐτοὺς ἀληπτείκτως ὁ παῖς ὅπ τῇ λύπῃ τιλὶ ἐπ' ἐκείνῳ μέλει νυῦ ἔχει καὶ τιλὶ ὅτι βενιαμὶν προδιάσουσι. πολὺς δ' ἐν ἐκείνῳ καταῦθα ὁ ῥούβηλος, αὐτῷ καθαπλόμενος. ἰωσήπου δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος, οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι ἑνὶ μόνῳ τῷ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος. οὔτε γὰρ τὸν ἀπολύειν ἀλλὰ τοὺς οὐδὲν ἐξαμαρτόντας σῶφρον εἶναι, ἵνα συγκολάζειν ἐκείνους τῷ τιλὶ κλοπιλὶ εἰργασμένῳ. βαδίζουσι δὲ παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου. τοὺς μὲν ἄλλους, ἔκπληξις ἔλαβε καὶ φόβος τὸ πάσης ἀφωνία. ἰούδας ἑνὸς ὢν καὶ τὸν πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ τἆλλα δραστήριος ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τῆς ταδελφοῦ σωτηρίας ἔχειν ἐνόμιζε βαλέσθαι. καὶ δεινὰ μὲν εἶπεν ὦ πρᾶτιστε τετολμηκόσιν εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἀξια, κῇ τῷ κόλασιν ὑποσχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν ἀλλ' ἑνὸς τῷ νεωτάτου γέγονεν. ὅμως δὲ ἀπιγνωκόσιν ἡμῶν τιλὶ δι' αὐτῷ σωτηρίαν, ἐλπὶς ὑπολέλειπται φόβῳ τῷ σῆς χρηστότητος ἐγχωμένῃ τιλὶ τῷ κινδύνου φυγιλί. κῇ νυῦ μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀφορᾶν, μὴ δὲ τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τιλὶ σαυτῷ φύσιν, καὶ τιλὶ ἀρετιλὶ σύμβουλον ποιησάμενος αὐτὶ τῆς ὀργῆς, ἵν' οἱ τἆλλα μικροὶ πρὸς ἰσχύος λαμβάνουσι οὐκ ὀπὶ τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀπὶ τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χαλεπαίνουσι, χαλεπὸν πρὸς αὐτιλὶ μεγαλόφρον. καὶ μὴ νικηθῇς ὑπ' αὐτῆς ὥστε ἀποκτεῖναι τοὺς οὐδὲν αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἐπὶ τῆς σωτηρίας αὐτιποιουμένους, ἀλλὰ φόβῳ σοῦ λαβεῖν αὐτιλὶ αἰδεσθέντας. καὶ γὰρ τάχιον ἐλθοῦσιν ὅτι τιλὶ ἀγορὰν τοῦ σίπυ, καὶ

οὐδὲ νυῦ φερόντων αὐτιλὶ ἡμῖν παρέξεις. ἀλλὰ

τιλὶ

τὴν δ' ἐποεῖαν τῆς ζοφῆς ἐκείσου, δοὺς ἀποκομίζειν καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ λιμοῦ διασῶσαι. διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ σῶσαι δόξαντας ἀμαρτεῖν καὶ περὶ τὴν διαγωγὴν τὴν ἀπὸ σοῦ λαμπρὰν ἠγνοημένην φθονηθέντας. ἢ δ' αὐτὴ χάρις, ἄλλῳ μέν τοι ζόπῳ διδομένη. σώσεις γὰρ οὓς εἰς τοῦτο καὶ ἔρεπες, καὶ ψυχὰς αἷς ὑπὸ λιμοῦ καμεῖν οὐκ εἴασας τηρήσας ταῖς ἑαυτῶν δωρεαῖς, ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μέγα δοῦναί τε ψυχὰς ἡμῖν καὶ σῶζειν δι' ὧν αὐτὰ μένουσιν ὑπεξουμένοις, οἰκτίρας τε τὸν θεὸν, αἰτίαν εὐμοιρίας βουλόμενον, εἰς ὑπόδειξιν ἥκῃ τῆς ἀρετίνου φθείντος, ἡμᾶς εἰς τὸ φθείσησθαι συμφορᾶς. ἵνα καὶ τῷ εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγνώσιον φανῇς τοῖς ἐπαρκοῦσιν, ἀλλὰ μὴ θεὸς μόνοις δοὺς ἄλλοις θεραπεύειν δικαίους φιλάνθρωπος δοκῇς. ὡς μέγα μὲν καὶ τὸ ποιῆσαι τινας σῶ καθιστάντας εἰς χρείαν, ἠμεμονικότερον δ' σῶσαι τοὺς ὑπὸ τῆς εἰς ἑαυτὸν τετολμημένης δίκης ὀφείλοντας. εἰ γὰρ τὸ φθεῖρειν ζημιωμάτων, ἀρεῖναι τοὺς πλημμελήσαντας ἔπαινον ἴσως ἂν τοῖς ὑφηδοῦσι, τὸ γε φθεῖραι τούτων ἀρχηγὸν, ὑφ' ὧν τὸ ζῆν ἐπεύθυνον τῇ κολάσει γένηται τῆς ἀδικηκότων, θεοῦ φύσει θεσπεσίᾳ. καὶ ἔμοιγε εἰ μὴ παρῆν ἡμῖν ἐν πᾶσι τοῖς ὑποδεῖξαι παλαιπωρεῖ δίκῃ τῆς ὑπὸ ἰωσήπου τελευτῆς ὑπόδικον μένος, οὐκ ἂν ἔγωγε καθ' ἡμᾶς ἔνεκα φθεῖραι τῆς σωτηρίας λόγους ἐποιησάμην, εἰ μὴ ὅσον τῷ σῷ χαριζόμενος ἤθει σώζειν αὐτῷ καλὰς ἔχοντι. καὶ τούτους οὐ λυπήσοιτε τεθνηκότων οὐκ ἔχοντες, παρέχομεν αὐτοὺς πεισομένους ὅτι καὶ θελήσειας. τιμῶ δὲ, οὐ γὰρ ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ καὶ νέοι καὶ μὴ πεπλησμένοι τοῦ βίου ἀπολειπόμενοι τεθνήξόμενα, τὸ δὲ τῷ πατρὸς λογιζόμενοι καὶ τὸ γῆρας οἰκτίσαντες τὸ ἐκείνου, ταύτας σοι τὰς δήσεις θεσπεσιεύμενοι, καὶ παραιτούμενα ψυχὰς ἑαυτῷ αἷς σοι τὸ ἡμέτερον κακούργημα θεὸς τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς οὔτε ποτὲ αὐτὸς, οὔτε τοιούτοις ἐσομένοις ἐγκύπτει, ἀλλὰ χρηστὸς ὢν, καὶ πεφιλανθρωπημένος οὐχὶ δίκαιος. καὶ νεῦ μὲν ἀποδημοῦντων, ταῖς ὑφ' ἡμῶν φροντίσι κακοπαθεῖ. πυθόμενος δ' ἀπολωλότας, καὶ τὴν αἰτίαν, ἐσομένην δίκαι ταύτην πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλιπεῖν, καὶ τὸ ἄδοξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καθαστροφῆς ὀφθήσεται διαχρασάμενον, καὶ κακὸν αὐτῷ ποιήσει τὴν ἐκ τοῦ ζῆν ἐπαλλαγὴν, πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς ἀνδύσαντος αὐτὸν εἰς αἴσθησιν μεταγαγεῖν. ἡγόμενος οὖν ἐν τούτῳ τῷ λογισμῷ, εἰ καὶ ἡ κακία σε παροξύνειν ἡμετέρα, τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι τῷ πατρί. καὶ δυσθήτου πλέον ὁ φόβος ἐκείνου ἔλεος, τῆς ἡμετέρας ποινῆς. καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιοῦσθαι, καὶ τεθνηξόμενον ἡμῶν ὑπολυμένων αἴσθησαι, τῷ πατέρα ὀνόματι ταύτην χαριζόμενος ἢ δωρεάν. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαντα τιμᾶς καὶ αὐτῷ δίδως, ὑπολαύων μὲν ἤδη τῆς θεσπεσιότητος, ἀπαθὴς δ' ἐπ' αὐτῇ συλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ. ἢ

acceptam laturi. nec committas vt illud beneficium tibi pereat, dum fame ereptis, & frumento liberaliter aditis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi potestatem fecisti. Eiusdem enim bonitatis est, seruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidisse visa est: eadem planè gratia est, diuerso modo collata. Seruabis enim quos pauisti, & vitam quam præ fame deficere non es passus, denuo donabis, quo commendabilior sit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipsum existimo tibi hanc virtutis exerendæ materiam suppeditare: vt appareat te proprias quoque offensas beneficiendi voluntati posthabere, & non in solos innoxios egenos liberalem esse. Quantumuis enim magna laus est opem ferre in rebus angustis, non minus tamen principem ornat clementia, præsertim in causa quæ ad ipsius iniuriam priuatim attinet. Si enim parua peccata remittentes merita laus sequitur, quid in capitali crimine iram cohibuisse, an non diuinæ clementiæ proximum videri debet? Quod nisi Iosephi interitu compertum haberem quàm molestè ferat pater orbari filiis, non adeò pro salute nostra laborarem, nisi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: & si non haberemus quibus mors nostra luctū ac mœrorem sit allatura, æquo animo suppliciū perferremus. Nunc verò quando non tam nostri nos miseret, tametsi iuuenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quàm parentis miseri, ætate curisq. confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, supplicia per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certè vir bonus est, nósque vt similes essemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob nostram absentiam curis ac mœrore discruciatur. quòd si talem nostri interitus nunciū acceperit, simúlque eius causam, non sustinebit amplius viuere: nostræ mortis infamia illius mortē approperabit, hoc ipso infeliciorem, quia ne nostri dedecoris rumorē sentiret, è viuis excessisse videbitur. His igitur perpensis tametsi ad iustam indignationem hoc scelere permotus, patri tamen vindictę gratiā facito: & plus illius miseratio apud te valeat, quā nostra iniquitas. Defer hoc honoris senectuti eius, quę si nobis orbetur, superstes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipsi patris vocabulo quod tibi iam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipsum honorabis hac pietate propter commune nomen, sive calamitatis senis patris miseret, quam orbatum manere est credibile. Nunc tuum est, quæ nobis Deus dedit, cùm iure possis non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte similem ei fieri.

πάντων παρὸς, εἰς ὃν κ' κοινωνίαν καὶ αὐτὸν τοῦ ὀνόματος δόσεβῶν δόξεις τοῦ ἡμετέρου παρὸς οἰκτον λαβὼν, ἐφ' οἷς πάσχετε τῷ παίδων στερούμενος. σὺ γοῦν ἃ παρέχει ἡμῖν ὁ θεὸς ταῦτ' ἔχοντα ὀξυσίαν ἀφο-

Cùm enim tantundem ad vtrunlibet valeas, A
præstat bene facere quàm malè, & potestate
contentum sui iuris non meminisse, sed tan-
tùm ad seruandos homines potentiam tibi da-
tam existimare, & quo pluribus salutem dede-
ris, hoc reipsum illustriorem fore, potes autẽ
fratri erroris venia data nos omnes seruare. ne-
que incolumes esse possumus nisi hoc incolu-
mi, neque domum absque hoc ad patrem re-
dire licet, sed hîc ferendum est quicquid frater B
tulerit. neque enim aliam gratiam à te Præses
petimus, si hanc non impetramus, quàm vt
nos eodem afficias supplicio, non secus ac sce-
leris socios. hoc enim satius fuerit, quàm si præ
mœrore nobis ipsi manus inferamus. Non ad-
dam iuuenem esse, & per ætatẽ nondũ satis sa-
pere, & talibus nõ grauatim veniã dari solere:
sed hîc finem dicendi faciam, vt siue damne-
mur, mihi imputetur non satis diligẽter huic
causæ patrocinato: siue absoluamur, in solidũ C
hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati de-
beamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd
non solum nos seruaueris, sed plura etiam quã
nos ipsi in causa nostra quæ pro nobis faciant
videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vica-
rio ad supplicium accepto, patri eum remitti-
to. Siue ad seruitium addicere mauis, ego tuis
ministeriis magis sum idoneus, & ad vtrum-
uis vt vides magis paratus. His dictis Iudas
promptus ad quiduis pro fratris salute libenter D
subeundum, accidens Iosepho ad pedes, quan-
tum in se erat mollire ac placare ità conatur:
parique modo & cæteri prosternuntur, pro
Beniamine sese offerentes. Iosephus autem pie-
tate victus & iam ægrè personam irati sustinens, ablegat alios qui tum aderant, vt sine ar-
bitris à fratribus agnosceretur, cúmque soli es-
sent, aperit seipsum & infit: Pietatem vestram
Genes. 45. & amorem quo fratrem prosequimini nõ lau-
dare non possum, quem maiorem comperio, E
quàm expectaram, coniecturam faciens ex his
quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc
omnia feci vt fraternæ beneuolentiæ caperem
experimentum. cuius quoniam egregium spe-
cimen edidistis, ne illud quidem in me com-
missum vestræ naturæ imputare libet, sed Dei
potius voluntati totum ascribo, qui vobis in
præsentia commoda procurauit, & maiora est
largiturus, si nobis propitius fauorem suum F
non subtraxerit, quando igitur & patris inco-
lumitatem optatam magis quàm speratam co-
gnoui, & vos tales quales cupiebam erga fra-
trem comperi, libenter iniuriæ olim mihi fa-
ctæ obliuiscor, malens vobis vt ministris di-
uinæ prouidentiæ in hoc tempus communi
nostræ vtilitati prospicientis gratiam habere,
quàm vestræ, vt tum videri poterat, malitiæ
meminisse. Vos quoque temporis illius im-
memores iubeo bono animo esse, & mali
consilij bonum euentum libenter ferre, ne- G
que pudore præteriti erroris quicquam con-
tristari. quid est enim cur vos malè ha-
beat iniquæ quondam vestræ sententiæ pœ-
nitentia, quam frustratam esse iam videtis?
Læti igitur hac diuina dispensatione ite feli-

λέσθαι δῶρον, καὶ μηδὲν ἐπείγου διαγινώσκειν τὴν ἀμφι-
τέρων ἀμαρτίαν, τὸν ἀμφοτέρους πεντηκοντάρχην καὶ
ζωὴν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὑπολαμβάνειν. καὶ πάσην καὶ
διαλύειν τὴν μὲν κατὰ τάξιν ἐξουσίαν ἀεὶ μὲν ὑπαρ-
χοῦσαν, ὅταν δὲ ἀναγκαῖον ᾖ, μόνοις δὲ ὑπὲρ τοῦ σώ-
ζειν ὑπολαμβάνειν, καὶ ἄκων τῆς πλείστου τοῦτο παρέξει
μᾶλλον αὐτὸν φαίνεσθαι δίδοντα. σὺ δὲ πάντως ἡμᾶς
σώσεις τὰδελφῷ συγγνώμης, ἂν ὦν ἠτυχήκαμεν. οὐδὲ γὰρ
ἡμῖν βιώσιμα, τούτων κολασθέντος, οἷς γε πρὸς τὸν πα-
τέρα μὴ ἔχειν αἰσχυνθείημεν μόνοις, ἀλλ' ἐνθάδε δὴ
κοινωνοῦσι τῆς αὐτῆς καταστροφῆς ἕξομεν. καὶ ζοῦντος
δυσφόρως στρατηλατοῦντες τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν
ἀπολωλεκέναι, συγκολάσωσι καὶ ἡμᾶς ὡς ἀδικήματος κε-
κοινωνηκότας. εἰ δὲ ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ἀδίκως τε-
θνηκότος ἑαυτοὺς αὐτοῖς ἀλλοίας, ἀλλ' ὁμοίας αὐτῷ
πτοηθεὶς γενήσεται ἀπολωλεκέναι ἕτερος. καὶ ὅτι μὲν καὶ νέος ὢν
ἥμαρτε καὶ μήπω τὸ φρονεῖν σύνεσιν μέμις ὡς αἰθρήσιν
ἔχειν τοῖς τοιούτοις συγγνώμην ἔσεσθαι, καὶ παλαιὸν
παύσομαι πρεσβύτερος λέγων. ἵν' εἰ μὲν καταγνώσεως ἡ-
μῖν, τὰ μὴ λιχθέντα δόξῃ βιβλαφέναι πρὸς τὸ σωθρο-
νέστερον ἡμᾶς. εἰ δ' ἀπολύσεως καὶ αὐτὸν τῇ σαυτοῦ
χρηστότητι σωιδὼν ἀπονηφίδι νομισθῇς, ἐ σώσας μό-
νον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὧν ἀμαρτόντες μᾶλλον φανησόμε-
θα τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμῖν αὐτοῖς ὑπὲρ τῆς ἡ-
μετέρας νοήσας σωτηρίας. εἰ τ' οὖν κτάσθαι αὐτὸν θέ-
λεις, ἐμὲ πρωρισάμενος αὐτὶ τούτου, τῷ παρὸ τοῦτον
ἀπόπεμψον. εἶτα καὶ κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ πρὸς
τὰς χρείας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων, ὡς ὁρᾷς, πρὸς
ἕκαστον τῶν παθῶν ὑπάρχων. Ἰούδας μὲν οὖν πᾶν ὑ-
πομένειν ὑπὲρ τῆς τἀδελφῷ σωτηρίας ἡδέως ἔχων, ῥί-
πτει πρὸ τῶν ἰωσήπου ποδῶν ἑαυτὸν, εἴπως σμικρόν τι
τῶν ὀργῶν αὐτῷ, καὶ κατασεσαυένον ἀγωνιζόμενος. θρύ-
πτουσιν δὲ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες καὶ ὡδοιδοῦντες ἑαυτοὺς
ὑπὲρ τῆς βενιαμὶν ψυχῆς ὑπολουμένους. ὁ δὲ ἰώσηπος ἐ-
λεγχόμενος ὑπὸ τῶν παθῶν, καὶ μικρὰ δὴ νευόμενος τῶν
δ' ὀργῶν φέρειν ὑπόνοιαν, κελεύει μὲν ἀπελθεῖν ἑκά-
στους ἵνα μόνος ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς ποθὲν φα-
νείη. ἀναχωρησάντων δέ, ποιεῖ γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀ-
δελφοῖς, καὶ φησίν. τὸ μὲν αἰρὲ ὑμᾶς καὶ δικαίως τὸν
ἀδελφὸν ὑμῶν, ἐπαινῶ καὶ προσίεται ἡ συνοδία ὑπὲρ
τῆς εἰς ἐμὲ βεβουλευμένων δίκαιον, πάντα ταῦτα
ποιήσας ὅτι πάρα τὸ ὑμετέρας φιλαδελφίας. φύσει δέ,
οἶδ' εἰς ἐμὲ νομίζω πονηροὺς γεγονέναι, ὅτι δ' βεβου-
λευμένου τοῦ τε νεῶ προαγωγευομένῳ τῇ ἀγαθῶν ἀπόλαυ-
σιν, καὶ τῷ εἰς ὕστερον αὖ δύμηρος ἡμῶν σωθησομένῳ. πα-
ρὸς τε ὧν σωτηρίαν ἐγνωκὼς καὶ ἐλπίσαι, καὶ τοιού-
τους ὑμᾶς ὁρῶν εἰς τὸν ἀδελφὸν, οἶδ' ὧν εἰς ἐμὲ δικαίω-
τε ἁμαρτῶν ἔτι μνησικακῶν. παύσομαι δὲ τῆς ἐπ' αὐτοῖς
μισοπονηρίας, ὡς σωφρονίσαντος τῆς τοῦ θεοῦ βεβουλευ-
μένου εἰς τὸ παρόντα χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμεῖς
τὸ βούλημα καὶ αὐτοὶ λίθλιον ἐπείσιον λαβόντες
ἥδεσθαι μᾶλλον, τῆς τε ἀβουλείας εἰς τοιοῦτον ἐλ-
θούσης τέλος μὴ διαφορεῖν αἰσχυνάμενοι ὅτι τοῖς
ἡμάρτημένοις. μὴ οὖν δύζη λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ'
ἐμοῦ ψῆφον ἐσχηκὸς ἀσύνετον, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ
μετάνοια τοῦ γε μὴ διαφθεῖραι τὸ βεβουλευμένον.

χαίροντες οὖν ὅτι τοῖς ἐκ θεοῦ γεγονόσιν, ἔρχεσθε ταῦτα δηλώσαντες τῷ πατρί, καὶ χαίρειν ἐκ ἐμοῦ φρον-

φθορὰν ἐπάλωθεν ζημιώσῃ μου τὸ κάλλιστον τῆς εὐ- A
δαιμονίας πρὶν εἰς ὄλεθρον ἐλθεῖν τέκνῳ ἐμοὶ Ϲ μεταλα-
βεῖν τῆς παρόντων ἀγαθῶν ἀποθανών. αὐτὸν δὲ τοῦτον,
καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, μὴ πᾶσαν τέλως συγ-
γένειαν ὑμῶν ἀπαλαβόντες ἐνθάδε μεταπέμψασθε. οὐ γὰρ
ἀποδημεῖν εἴ) τῷ ἀγαθῶν δὴ τῷ ἡμετέρων τοὺς ἐ-
μοὶ φιλτάτους, ἄλλως τε καὶ τὸ λιμοῦ λοιπὸν ἔτη πέν-
τε πάντα ὑπομένοντος. ταῦτ' εἰπὼν ἰώσηπος, ἀπεβάλ-
λετο τοὺς ἀδελφούς. οἱ δὲ ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ, τῷ B
δὲ ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ἀπο-
λείπειν ἐδόκει τὸ σύγγνωμον τοῦ ἀδελφοῦ. καὶ τότε μὲν
ἦσαν ἐν σιωπῇ. βασιλεὺς δὲ ἀκούσας ἥκοντας πρὸς
ἰώσηπον τοὺς ἀδελφούς, ἥδετο μεγάλως, καὶ ὡς ἐπ'
οἰκείοις δι' αὐτοῦ ἀγαθοῖς, παρῆγεν αὐτοῖς ἁμάξας σί-
του πλήρεις, καὶ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ ἀποκομίζειν τῷ
πατρί· λαβόντας δὲ πλείω τῶν τοῦ ἀδελφοῦ, τὰ μὲν τῷ
πατρὶ φέρειν, τὰ δὲ αὐτοὶ δῶρα ἔχειν ἕκαστος ἰδίας
πλειόνων ἀξιωμένου βενιαμὶν παρ' αὐτοῦ ἀπῆσαν. ὡς C
δὲ ἀδικουμένων τῶν παίδων ἰακώβου τὸν μὲν τὸν ἰώση-
που ἐμαθήσατο μὴ μόνον εἰς τὸν θάνατον δι' ἀπειλῶν
ἐρῶ ὧν πεπόθει δι' ἦλθε, ἀλλὰ καὶ ζῆν μὴ λαμπρᾶς δαι-
μονίας βασιλεῖ συνοικοῦντα τῷ αἰγυπτίων, καὶ τῷ ἅ-
παντος χώρας ἐγκεχειρισμένου αὐτῷ ἐπιμέλειαν, ἄπι-
στον μὲν οὐδὲν ἐδόκει τῷ ἐπηγγελμένῳ, λογιζόμενος τὸ
θεῖον τῷ μεγαλουργίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν δύναμιν, εἰ καὶ
τῷ μεταξὺ χρόνῳ διέλειπεν. ὥρμησε δ' ὡθοὺς πρὸς τὸ D
ἰώσηπον.

Κεφάλαιον δ'.

*Ἡ τῶ πατρὸς αὐτῶ μετὰ τῆς ὅλης πάσης, πρὸς αὐτὸν μετάβα-
σις, καὶ τὸν ἡμέρωσιν λιμοῦ.*

Ὡς δὲ κατέλαβεν ὅπη τὸ ὄρυγμα φρέαρ, θύσας αὐτόθι
τῷ θεῷ, καὶ φοβούμενος δι' τὴν δαιμονίαν
τὴν ἐν αἰγύπτῳ, τὸ παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ E
οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, μὴ σύν τι ἐπ' εἰς τὴν χαναναίαν οἱ
ἐγχώριοι μεταλλάττοντες καταχώσωσιν αὐτὴν ὡς ὁ θεὸς ἰω
ὑπεφαίνετο, ἄμα τε μὴ δίχα βουλήσεως θεοῦ ἡγούμε-
νος τῆς εἰς αἴγυπτον ἀφόδου δι' ἐφθαρῆναι τὸ ἡγοῦς αὐτῷ,
πρὸς δὲ τούτοις δεδιὼς μὴ πρεσβύτερος τὸν βίου πρὶν
εἰς ὄψιν ἰωσήπου ἐλθεῖν, καταφέρεται τρέφων
ἑαυτῷ τοῦτον τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον. ὅπως ὁ θεὸς
αὐτῷ, καὶ δι' ὀνόματος καλέσας, πιστωθεὶς μένῳ τῆς F
ὄψεως. ἀλλ' οὐ δίκαιον εἶπεν ἰακώβῳ θεὸν ἀγνοεῖσθαι τ
ἀεὶ πρόσω τε καὶ βοηθὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ
μετ' αὐτοῖς σοὶ ἡγούμενον. σεσῳσμένῳ τε γὰρ σοι τῆς ἀρ-
χῆς ἀπὸ τ παιδός, ἐγὼ παρεῖχον καὶ καθ' ἑμὴν δύναμιν,
εἰς τὴν μεσοποταμίαν μόνος σταλεὶς, γάμων τε ἀγα-
θῶν ἐτύχες, καὶ παίδων ἐπαγόμενος πλῆθος, καὶ χρημά-
των ἐκόσμησας. παρέμεινά τε σε ἡγούμενος πᾶσαν τὴν ἐμὴν προ-
νοίᾳ, καὶ ὃν ἀπολωλέναι τὴν ὑὸν ἐδόκεις ἰώσηπον, τοῦτον G
εἰς δόξαν μείζονα ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ τῆς αἰγύπτου
κύριον ὡς ὀλίγῳ δι' αφέρειν τοῦ βασιλέως ἐποίησα. ἵκανα
πεῦ ὁδοῦ τὰ ταύτης ἡμῶν ἐσώμενος, καὶ βίᾳ σοι τελευτᾷ
ἐν τ ἰσσοπτε χαρὰν ἡδυσομένῳ φοβηλαν, Ϲ μακρὸν
αἰῶνα τ σὸν σπέρμα σὺν ἀγαθοσύνῃ Ϲ δόξῃ καταγγέλ-
λων, κατασήσειν τὸ αὐτὸς εἰς τ γῆν ἣν ὑπέσχηκα. τοῦ-
τα δασάμενος τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τ αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς Ϲ παισὶ τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο.

ces patri hæc renuntiaturi, ne forte illo consumpto immodica de vobis solicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priusquam ille in conspectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps. quamobrem & ipsum & vxores ac liberos vestros totámque cognationem assumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, præsertim fame quinque adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres. illi verò in lachrymis erant ac mœrore, tanto maiore pœnitẽtia quòd in tã bonũ fratrẽ peccauissent. mox conuiuium est secutum. Rex autem cognito fratrum Iosephi aduentu, quasi sibiipsi aliquid boni accidisset, lætatus est, donauitque eis currus onustos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda. qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed præcipuis Beniamini, reuersi sunt ad suos.

Iacobus autem postquam ex filiis statum Iosephi cognouit, quòd non solum mortem effugit, quam tandiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna viuit cum rege administrans Ægyptum, & penè totam illius regionis gubernationem commissam habens, facilè ista credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga se fauorem, tametsi aliquantisper vt videbatur intermissum: nec diu moratus iter aggressus est ad Iosephum properans. VII.

Cap. IV.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. Genes. 46.

VT verò ventum est ad puteum iuramenti, oblato Deo sacrificio, cùm timeret ne filiis propter vbertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis, posteritas sua non rediret in Chananæã occupatura eam iuxta promissa Dei: néve inconsulto Deo migratione præsenti facta genus ipsius clade aliqua feriretur: ad hæc ne fortè ipse antequam Iosephum aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia voluranti in animo & somno grauato Deus per visionem astitit, cúmque bis nominatim inclamauit. Quo rogante quisnam esset, an nõ agnoscis, inquit, Iaco. e, Deum perpetuum tam tuum quàm tuorum maiorum protectorem simul & auxiliatorẽ? qui contra patris tui propositum principem familiæ te constituí, & cũ solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci vt coniugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus: incolumem etiam progeniem tuam seruaui, & quem amisisse videbaris Iosephum, ad tam sublime dignitatis fastigium euexi, vt non multum à rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni vt me ducem huius itineris habeas, vtque tibi prænunciem inter manus Iosephi te è vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula potentem fore simul & illustrem, occupaturámque terram cuius ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentiùs in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in vniuersum LXX.

Eorum nomina cùm sint duriora, non eram adscripturus, nisi propter quosdam qui nos Ægyptios contendunt esse non Mesopotamenos. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Iosephus iam antea venerat. recensendi sunt nunc reliqui, cum sua quisque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Essaron, Charmisus. Simeonis sex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Zoar, Saar. Leuis quoque tres fuerunt, Gelsemis, Caathus, Mararis. Iudæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Pharæ Esron & Amyrus. Issacharæ quatuor, Thulas, Phruras, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, quæ secum ducebat filiam Dinam, quorum numerus trigintatres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Iosephus filios habuit Manassem & Ephræmen. alteri verò Beniamini fuerunt decem, Bolossus, Baccharis, Asabel, Gela, Nemanes, Ises, Aros, Nomphthis, Optais. Sarodus. isti quatuordecim superioribus additi, fiunt numero quadraginta septem. & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor sequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus: Dano verò vnicus erat filius nomine Vsis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Asserus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula. ex his Gadem sequebantur filij septem, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ætines, Erodes, Ariel. Asserum verò vna filia, & mares numero sex, quorum nomina Iomnes, Essus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor supradictus numerus completur, annumerato etiam Iacobo. Iosephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id significauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit quin expiraret. sed Iosephus eum refouit, quamuis & ipse præ gaudio periclitaretur, non tamen æquè ac pater. deinde iusso eo paulatim progredi, ipse assumptis quinque fratribus properauit ad regem, nunciaturus adesse cum familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus est Iosephum quibusnam studiis potissimum delectarentur. air, pastoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idque eo consilio respondit, ne fortè distraherentur, sed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret si circa eadem cum illis studia versarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut pascua curare. Iacobo autem salutatum ad regem perducto, post faustas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixisset. & cùm audisset triginta supra centum annos natum, admiratus est hominem tam longæuum.

Genes. 47.

ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλώσας τούτων, οὐκ ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα ὅτε τὴν δυσπολίαν αὐτῷ ἵνα μὴ δι' ὧν ἔχουσι τοῖς ἐκ Μεσοποταμίας ἀλλ' Αἰγυπτίοις εἶῃ, ἀναγκῶσιν ἡμᾶς ὑπ' ἐμοῦ μισοδιῶαι τὴν ὁμόνοιαν. Ἰακώβου μὲν οὖν υἱοὶ παῖδες ἦσαν δώδεκα. τούτων Ἰώσηπος ἤδη πεφαφήκατο. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν ἐξ ὧν τούτων γεγονότας δηλώσομεν. Ῥουβήλου μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, Ἀνώχης, Φάλλης, Ἐσαρών, Χάρμισος. Συμεῶνος δὲ ἓξ, Ἰάμηλος, Ἰάμινος, Πούθοδος, Ἰαχήνος, Ζόαρος, Σάαρος. Λεΐ δὲ λοιπὸν γεγόασιν υἱοὶ γηλσεμις, Κάαθος, Μεραρεος. Ἰούδα δὲ παῖδες ἦσαν ἕξ, Σαλᾶς, Φαρες, Ζαρας. οἱ δὲ δύο γεγονότες ἐκ Φαρεσσου, ἐσερων καὶ Ἄμμερος. Ἰσσαχὰρ δὲ τέσσαρες, θουλᾶς, φεσυερᾶς, Ἰώβας, σαμαερων. Ζεὶς δὲ Ζαβουλωνῆλου υἱὸς, σάραδον, Ἤλωνα καὶ Ἰάηλον. τῶν μὲν τὸ ἐκ Λείας γένος, καὶ αὐτὴ συμπαραπεμπομένη καὶ θυγάτηρ αὐτῆς Δίνα. Ζεὶς οὖν καὶ εἴκοσι καὶ τρεῖς παῖδες ἦσαν δύο. Τούτων Ἰωσήπῳ μὲν γεγόεισαν υἱοὶ, Μανασσῆς καὶ Ἐφράμης. Βενιαμὶν δὲ τῷ ἑτέρῳ δέκα, Βολοασὶς, Βακχαρεὶς, Ἀσάβηλος, Γήλας, Ναιμανῆς, Ἴσης, Ἀρὼς, Νομφθεὶς, Ὀπταῖς, Σάραδος. οὗτοι τέσσαρες καὶ δέκα πρὸς τοῖς πρότερον κατειλεγμένοις, εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γίνονται τὸν ἀριθμόν. καὶ τὸ μὲν γένος Ἰακώβου γένος, τῶν τοιῶν. ἐκ Βάλας δὲ αὖτις γίνονται τῆς Ῥαχήλας θεραπαινίδος, Δάνος, καὶ Νεφθαλής. ὧν τέσσαρες εἶπον τοὺς παῖδες, Ἑλλήνος, Σωμής, Σάρης τε, Ἕλλιμος. Δάνῳ μὲν, μονογενὴς ἦν παῖδιον, οὗσις. τούτων προσγινομένων τοῖς προειρημένοις, πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληροῦσιν ἀριθμόν. Γάδης δὲ, καὶ Ἄσηρος, ἐκ Ζελφᾶς μὲν ἦσαν. ἡ Λία δὲ αὖτη θεραπαινὶς. παῖδες δὲ ἐπήνεγκε, Γάδης μὲν, ἑπτὰ, Ζοφωνίαν, Οὖγιν, Σουνεῖν, Ζάβρων, Ἀμεινίλαν, Ἐρωδῆν, Ἀριήλην. Ἀσήρου δὲ τοῦ υἱοῦ θυγάτηρ, καὶ ἀρσένες ἀριθμὸν ἓξ· οἷς ὀνόματα, Ἰώμνης, Ἴασος, Ἰούβης, Βαρὶς, Ἀβαρὸς τε καὶ Μελμιήλος. τούτων ἕνδεκα ὄντων καὶ προσκειμένων τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληροῦται, μὴ συγκαταλεγθέντος αὐτοῖς Ἰακώβου. μαθὼν δὲ Ἰώσηπος ὡδηγθυμένον τὸν πατέρα, καὶ δὲ προλαβὼν Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν, ὑπαντησόμενος ἔξεισι καὶ καθ' ἡσσόων πολὺν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δὲ ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης ἡδυνόμενος, μικροῦ δεῖν ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν Ἰώσηπος. οὐδὲ αὐτὸς μὲν κρατῆσαι δυνηθεὶς, ὡς μὴ ταῦτὸ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς. εὐ μέν γε τὸν αὐτὸν ἕρπον τῷ πατρὶ γενόμενος ἅπαντων τοῦ πάθους. ἔπειτα τὸν μὲν ἡνίοχα κελεύσας ὁδεύειν, αὐτὸς δὲ ὡδαλαβὼν πέντε τῶν ἀδελφῶν, ἐπείγεται πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ ὡδηγθυμένον μὲν τοῦ ἡδονῆς τὸν Ἰακώβου. ὁ δὲ ταῦτα χαίρων ἤκουσε, καὶ τὸν Ἰώσηπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν, τίνι βίῳ διατεροπόμενοι, ὡς αὐτοῖς διατελοῦσι τὸν ὁπατρέφειε διήγειν. ὁ δὲ, ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ἢ τούτῳ μόνῳ προσανέχειν, ἢ τε μὴ διαζευγμένους, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας ὠφελεῖσθαι ἢ πατρὸς προνοούμενοι, ἢ τοῖς αἰγυπτίοις εἰ προσφιλεῖς, μηδὲν φρονοῦντος τῷ αὐτῷ ἐκείνοις. αἰγυπτίοις δὲ ἀπορημένον ἦν ὡδὶ νομὰς ἀσφαλῶς ἢ διαφυλάσσειν ἢ ἰακώβῳ ὡδηγθυμένῳ πρὸς τὸ βασιλέα, καὶ ἀναπαυομένῳ τε, καὶ κατοχομένῳ ὡδὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ. ὁ Φαραὼ ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. τοῦ δὲ ἑκατὸν ἔτη καὶ τεσσαράκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τοῦ μήκους τῆς ζωῆς τὸ Ἰακώβου εἰπόν-

εἰπόντος δ' ὡς ἥτλνα τῷ προγόνων ἐπ βεβιωκεῖς A cúmque ille adiecisset maiores suos longioris
ἔτη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μὴ τῶν τέκνων ἐν ἄλλου- ætatis fuisse, iussit eum cum filiis degere in He-
πόλει. ἐν ᾗπερ δὲ καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ τὰς νομὰς liopoli, vbi etiam regij pastores habebant pa-
εἶχον. ὁ δὲ λιμὸς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπεγένετο, καὶ τὸ scua. Fames autem crescebat in Ægypto, nec ad-
δεινὸν βαρύτερον ἦπ καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἔτειτο, μή- derat remedium, neque flumine agris rigante,
τε τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπαρδόντος, αὖ τὸ ἄνωθεν, non enim ascendebat, neque vllis de cœlo pluuiis: ad hæc grauius erat malum, quia vulgo
μήτε ὑετοῦ τοῦ θεοῦ. προγόνοις τε τοῖς μὲν ἑαυτῶν improuisum, qui nihil parati habebat, neque
ὑπ' ἀγνῶτας πεπτωκόσιν, καὶ τὸ Ἰωσήπου τὸν σῖτον Iosephus frumentum dabat nisi numerata pe-
δπὶ χρήμασιν αὐτοῖς διδόντος. ὡς δὲ ταῦτα αὐτοῖς B cunia, quæ postquam defecit, pecudes ac man-
ἀπέλειπε, τῷ βασιλεῖ ἀντ' ἐκείνων ἐωνοῦντο τὸν σῖτον καὶ τῷ cipia pro frumento permutabant. quibus verò
ἀνδραπόδων. οἷς ἦ καὶ γῆ τις ἦν, μοῖρα ταύτην παρεχό- agri fuere, partem aliquam in precium alimen-
μενοι δπὶ τιμῇ τροφῆς. οὕτως τε τῷ βασιλέως πάσης torum regi decidebant. cúmque ad hunc mo-
αὐτῷ τῆς οὐσίας τοῦ λιμοῦ μετοικίσαντος dum omnes eorum possessiones in ius regis
ἅπαντας ἀλλαχόσε, ὅπως βεβαίως ἦδη τὰ βα- deuenissent, alius aliò migrabant, quo certius
σιλέως τῆς χώρας τύραννος ἡ κτῆσις. πλὴν τῷ ἱερέων. τού- esset regium dominium. soli sacerdotes immu-
τοις γὰρ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῷ. ἐδούλου τ' αὐτῷ οὐ τὰ nitatem & agros retinuerunt. postremò hæc
σώματα μόνον τὰ λοιπὰ, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας, καὶ τὸ necessitas adeò non corpora solum, sed & ani-
λοιπὸν εἰς ἀκήκοεν τῆς τροφῆς δύσπειαν αὐτοῖς κατη- C mos gentis in seruitutem redegit, vt nihil tur-
νάγκαζε. λωφήσαντος δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ pe putarent quo victus vtcunque parari pos-
πλέον γῆν δπιβαίνοντος, καὶ ταύτης τοῖς καρποῖς ἀφθόνως set. postquam autem cessauit fames, & rigan-
ἐπιφερούσης, ὁ Ἰώσηπος εἰς ἑκάστην ὠδοιπόρησε πόλιν, te flumine terra ad pristinam fertilitatem re-
καὶ συνέλεγεν ἐν αὐτοῖς τὸ πλῆθος, τὴν τε γῆν αὐ- diit, Iosephus regionis vrbes obeundo, conuo-
τοῖς ἐκείνων ὠδοιπορηκώτων βασιλεὺς ἔχειν ἐδί- cata per singulas multitudine, agrorum, quos
ετο, καὶ καρπούσθαι μόνον εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο. καὶ κτῆ- regi cesserant, vsumfructum illis restituit, &
μα ἴδιον ἦγον ἐμοῖς φιλεργεῖν παρεκάλει, τὴν πέμπτην adhortatus vt non secus quàm proprios cole-
τῷ καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελουῖτας ὑπὲρ ἧς χάρας ἦς D rent, iussit quintam partem fructuum regi pẽ-
δίδωσιν αὐτοῖς ὅσαν αὐτ. τοῖς δὲ παρ' ἐλπίδα κυρίους dere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti
ἦ γῆς καθίσαμοῖς χαράτε ἐλάμβανε, καὶ ὑφίσαντο inspera restitutione agrorum culturam stre-
τὰ πρόσταγματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τε ἀξίωμα τὸ nuè aggrediebantur. atque hoc pacto tum Io-
ὠδοῦ τοῖς ἀγυπτίοις αὐτοῦ μεῖζον ὁ Ἰώσηπος ἀπηρ- sephi autoritas, tum gentis erga regem bene-
γάζετο, καὶ πλείω τῶν ἄνοιαν τοῦ βασιλεῖ πα- uolentia non mediocriter creuit: & ius quintæ
ρεῖχε αὐτῷ. ὅτι τὸ τελεῖν τὴν πέμπτην τῷ καρπῶν partis frugum etiam penes regum posteros ac
νόμος ἔμενε μέχρι τῆς ὕστερον βασιλέων. ἰάκωβος successores permansit.
ἦ, ἐπεὶ καὶ δέκατον ἔτος ἐν αἰγύπτῳ διῆλθε, καὶ τόν- Iacobus autem cùm decimum septimum VIII.
σῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτοῦ τῶν ἰδίων ἀπέθανεν, ἐ- annum in Ægypto exegisset, inter manus fi- Genes. 48.
πευξάμενος, τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προφητὸν αὐ- E liorum vitam finiuit, precatus eis prius pro- 49. 50.
τοῖς καὶ προφητείαν πᾶς μέλλει τῷ ἐκ τῆ γῆνας αὐ- sperit atem & abundantiam, & vaticinatus
τῆς ἕκαστος κατοικεῖν τὴν χαναναίαν. ἔτο δὴ καὶ πολ- quòd singulorum posteri in partem possessio-
λοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. Ἰωσήπου δ' ἐγκείμενον διε- nis Chananææ terræ essent peruenturi, id quod
ξελθεῖν, ὅτι μὴ, μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ factum est aliquanto pòst tempore. præterea
πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐτοὺς collaudato Iosepho quòd oblitus iniuriarum
ἀγαθοῖς οἷς ἐδ' ἐυεργέτας τις ἐς ἡμᾶς ἀπέθετο, ἐ- plura fratribus bona contulerit, quàm vel be-
πεὶ δὲ ἐτελεύτα, τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προφητὸν αὐ- nefactoribus deberentur, mandauit suis filiis
τοῖς καὶ προφητείαν πᾶς μέλλει τῷ ἐκ τῆ γῆνας αὐ- vt Iosephi filios Ephræmen & Manassen in
τῆς ἕκαστος κατοικεῖν τὴν χαναναίαν. ἔτο δὴ καὶ πολ- suum numerum admitterent diuisuri sorte
λοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. Ἰωσήπου δ' ἐγκείμενον διε- Chananæam, quemadmodum postea dicetur.
ξελθεῖν, ὅτι μὴ, μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ postremò rogauit vt in Hebrone sepeliretur.
πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐτοὺς Mortuus est autem cùm vixisset annos cen-
ἀγαθοῖς οἷς ἐδ' ἐυεργέτας τις ἐς ἡμᾶς ἀπέθετο, ἐπεὶ δὲ tumquinquaginta minus tribus, ex maioribus
ἐτελεύτα, τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προφητὸν αὐτοῖς suis nulli pietate secundus, cuius digna præ-
ἐπεύξαμενος, τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προφητὸν αὐ- F mia Dei benignitate est consecutus. Iosephus
τοῖς καὶ προφητείαν πᾶς μέλλει τῷ ἐκ τῆ γῆνας αὐ- verò permittente rege deportatum patris cor-
τῆς ἕκαστος κατοικεῖν τὴν χαναναίαν. Ἔτο δὴ καὶ πολ- pus in Hebronem magnificè sepeliuit. cæte-
λοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. Ἰωσήπου δ' ἐγκείμενον διε- rum fratribus recusantibus cum eo reuerti,
ξελθεῖν, ὅτι μὴ, μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ quòd timerent ne defuncto patre in se vindi-
πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐτοὺς caret, cùm non amplius esset in cuius gratiam
ἀγαθοῖς οἷς ἐδ' ἐυεργέτας τις ἐς ἡμᾶς ἀπέθετο, ἐπεὶ δὲ daturum veniam sperarent, iussit eos posito
ἐτελεύτα, τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προφητὸν αὐτοῖς metu nihil mali suspicari: & reductis secum
ἐπεύξαμενος, τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προφητὸν αὐ- magnas possessiones largitus est, nec vnquam
τοῖς καὶ προφητείαν πᾶς μέλλει τῷ ἐκ τῆ γῆνας αὐ- eos summa beneuolẽtia prosequi destitit. Mo-
τῆς ἕκαστος κατοικεῖν τὴν χαναναίαν. Ἔτο δὴ καὶ πολ- ritur autem & ipse centesimo & decimo vitæ
λοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. Ἰωσήπου δ' ἐγκείμενον διε- anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in
ξελθεῖν, ὅτι μὴ, μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ omnibus negotiis prudens, & potestate bene
πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐτοὺς vsus: quibus artibus factum est vt neque exter-
ἀγαθοῖς οἷς ἐδ' ἐυεργέτας τις ἐς ἡμᾶς ἀπέθετο, ἐπεὶ δὲ num genus, neque calamitas de qua diximus,
ἐτελεύτα, τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προφητὸν αὐτοῖς καὶ προφητείαν πᾶς μέλλει τῷ ἐκ τῆ γῆνας αὐ- ἐχαρίσατο, καὶ πάση σὺν αὐτοῖς σπουδῇ χεόμενος οὐκ ἀπέλειπε. τελευτᾷ δὲ ἦ ἔτη βιούς ἑκατὸν καὶ δέκα, ἔτη βιούς ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμάσιος τὴν ἀρετὴν γενόμενος,

quicquam offecerit quo minus ad ſummam dignitatem eueheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata ſepeliuerunt. Ioſephi autem oſſa poſtea tranſlata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi geſta narraturi, dicemus priùs cauſam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos CCCC.

IX. *Exod.* 1. AEgyptij gens delicata & ad laborem ſegnis, voluptatibus ſolùm & captandis vndecunque lucris dedita, malè volebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimauerunt: & cùm iam Ioſephi beneficiorum memoriam tempus obliteraſſet, regnúmque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt iuſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſueſcere. atque in hunc modum per CCCC. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus vt Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contrà omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorúmque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Iſraelitas contrà euecturum, ſi modò ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen proiectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſeruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam ſi quis clàm ſeruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo ſolùm quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

κ) λογισμῷ πάντα διοικῶν, κ) θεὸν ἔχων σύμβουλον, μόνος. ὁ δὴ καὶ τῆς τοιαύτης δόξαν ἐμπεσεῖν ταῖς αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἦκον καὶ μὴ τοιαύτης κακοφραγίας, μὴ ἧς προφήτευον ὑπάρχειν πολλοί τοι ὁ αὐτὸς κ) οἱ ἀδελφοὶ ζῶσαν τες διδαμῶνας ὅτι φα γύπλε. κ) τούτων μὴν τὰ σώματα κομίσαντες μὲν χρόνον αὐτῶν οἱ ἔκγονοι κ) οἱ παῖδες, ἐθαψαν ἐν χεβρῶνι τὰ Ἰώσηπου ὀστᾶ ὕστερον ὅτε μετανέστησαν ἀπὸ τῆς αἰγύπλε οἱ ἑβραῖοι εἰς τὴν χαναναίαν· ἐπόμπευσαν γὰρ αὐτοῖς ὁ Ἰώσηπος ἐξώρκισε. τούτων δὲ ἕκαστος εἰς φε χε, καὶ τίσι πόνοις κατέπτησαν τὴς χαναναίας, σκηνικὴ προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν αἰγυπτίων ἐξέλειπον.

Κεφάλαιον ε'.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις ζυφεροῖς καὶ ῥαθύμοις οὖσι φθόνος πάνους, καὶ τὴν τε ἄλλων εὐδοκίαν ἤτησι, καὶ δὴ καὶ τῆς κτ' φιλοκέρδειαν, συνέβη δεινῶς πρὸς τοὺς ἑβραίους διατεθῆναι κ) φθόνον τῆς διδαμωνίας. ὁρῶντες γὰρ τὴν ἰσραηλιτῶν γῆν ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ πονεῖν δύφυιαν πλήθει χρημάτων ἤδη λαμπρὸν, καὶ αὐτὴν αὔξεσθαι τούτοις ὑπελάμβανον. ὧν τ' ἦσαν ἐν ὑπὸ ἰωσήπου τυγχάνοτες, δέα χεῖρα μῆκος λήθην λαβόντες, καὶ τῆς βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μεταπλευσάσης, δεινῶς ἐνέβαλλον τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ ταλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπῆγον. τήν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διωρυχὰς πολλὰς αὐτοῖς προσέταξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι ταῖς πόλεσι, καὶ χώματα, ὅπως αἱ εἶργοι τὸν ποταμὸν μὴ λιμναίζειν ἐως ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα. πυραμίδας τε ἀοικοδομήτους ὀξέως ἡμῖν τὸ ἔθνος, ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις ἔθνος σωμήθεις. καὶ τες ἀκοσίων μὲν ἐπῆν χρόνον ἐπ' αὐταῖς διέμυσαν ταῖς ταλαιπωρίαις ἀντεφιλονείκουν γὰρ, οἱ μὲν αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς ἰσραηλίτας ἐθέλοντες. οἱ δ', ἀεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῶν ὑπαγμάτων. ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῶν τοῖς προφήμασιν, αἰτία μᾶλλον ἀπουδάσαι περὶ τὸν ἀφανισμὸν τῶν ἔθνους ἡμῶν τοῖς αἰγυπτίοις προεγένετο τοιαύτη. τῶν ἱερογραμματέων τις, καὶ γὰρ ἦσαν οἱ περὶ τὰ ἀληθείαν εἰπεῖν, ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ τεχθήσεσθαί τινα τοῖς ἰσραηλίταις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὃς ταπεινώσει μὲν τὴν αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξήσει δὲ τοὺς ἰσραηλίτας, ἔνδοξος. ἀρετῇ τε πάντας ὑπερβαλεῖ κ) δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται. δείσας δὲ ὁ βασιλεὺς, κτ' γνώμῃ τῶν ἐκείνῳ καλῶς πᾶν τὸ ἐνυπνιῶδες ἄρσεν ὑπὸ τὴν ἰσραηλιτῶν εἰς τ' ποταμὸν ῥιπτοῦντας διαφθείρειν. ἐνδαφυλάσσειν τε τὰς ὀδύνας τῶν ἑβραίων γυναικῶν, κ) τὰς τοκετὰς αὐτῶν ἐνδατηρεῖν τὰς αἰγυπτίων μαίας· ὑπὸ γὰρ τούτων ἐκέλευον αὐτὰς μαιεύεσθαι, αἱ δὲ συγγένειαν ἔμελλον μὴ ἐνδιαθήσεσθαι τ' τῷ βασιλέως βούλησιν. τοὺς μὲν τοι καταφρονήσαντας τὸ προστάγματος, κ) σώζειν λαθρᾳ τολμήσαντας τὸ τέκνον, τούτας ἀναιρεῖσθαι σωτῆρι γῆμεῖ προσέταξε. δεινὸν ἦν τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, κ) καθ' παίδων ἀπεσπῶντο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τ' ἀπόλειαν ὑπούργουν τῷ γενομένων. ἀλλὰ κ) ἡ ὀδύνη τ' τῆς γῆς αὐτῶν ὀπλείψεως, φθειρομένων μὲν τῶν πεπτωκότων, αὐτῶν δ' ἀναλυ-

λυθησομένων, καὶ ἐκλείψειν αὐτοῖς καὶ ἀνυποδημοσύνην A
ἐκ τῶν τοῦ συμφέροντος· καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῇ κα-
κῇ προσδοκίᾳ· ὁ δὲ Ἀμαρὰμης ἐν ἀδείᾳ ἦν τῷ θεῷ χαίρων καὶ μυείας
τυχεῖν τοιούτου μηχανησόμενος. ὅτε γὰρ παῖς ὢν προ-
εῖπεν ὁ ἱερογραμματεὺς, ἔφερεν λαθὼν τοὺς τοῦ βασι-
λέως φύλακας, καὶ ἀληθῆ ὄντα τοῖς ἐξ αὐτοῦ γλυκησο-
μένοις ὁ προειπὼν εὑρέθη. ἀμαρὰμης, τοῦ εὐγενόν-
των ὢν καὶ τοῖς Ἑβραίοις, διόπερ ἦν τῷ παντὸς ἔθνους
μὴ ἀπαρεῖ τῆς ὀλεσφισομένης νεότητος ὀλιγίστη, καὶ B
χαλεπῶς ἐν ἑαυτῷ φέρων, σκύει γὰρ αὐτῷ τὸ γύναιον, ἐν
ἀμηχάνοις ἦν. καὶ πρὸς ἱκετείαν τοῦ θεοῦ ἔρπει, ὥστε κα-
κλαῦσαι. οἴκτειρεν ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν αἴθουσαν μηδὲν
τῆς εἰς αὐτὸν θρησκείας ὥστε βεβηκότων. δοὺς αἰτεῖται ἀ-
παλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνων ἐπακοπάδουσιν τὸν
κακῶν, καὶ τῆς εἰς ἀπωλείαν τοῦ γήρους αὐτῷ ἐλπίδος.
ὁ δὲ θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν ἱκετείαν ὀπτικλα-
θεὶς, ἐρίσεται κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ καὶ μετὰ ὑπογνώ-
σεων αὐτὸν ὧδε τῷ μελλόντων παρεκάλει. τοῦ τε εὐ- C
σεβείαν αὐτῷ ἔλεγε δεῖ μνήμην ἔχειν. καὶ τοὺς ὑπὲρ
ταύτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη μὲν κατὰ τοὺς προγό-
νους αὐτῷ διαρκοῦσιν τὸ γήρασαι τοσοῦτον πλῆθος
αὐτοὺς ἐξ ὀλίγων. καὶ ἄβεσμον μὲν μόνον ἐκ τῆς μεσο-
ποταμίας εἰς τὴν χαναναίαν ὧδε γήρασμον διδαι-
μονῆσαι, τά τε ἄλλα κατὰ τῆς γυναικὸς αὐτῷ φορὰς γο-
νὴν ἀνάρπως ἔχούσης πρότερον, ἔπειτα κατὰ τοὺς αὐτῷ
βλήσειν ἀγαθὰς ὧδε τέκνα σαι παῖ- D
δας. καὶ καταλιπεῖν μὲν, ἰσμαήλῳ καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ
τὴν ἀράβων χώραν, τοῖς δὲ ἐκ γαμβρείας τὴν ζωγλο-
δύτην, ἰσάκῳ δὲ τὴν χαναναίαν. ὅσατε πολέμων κατὰ τὴν
ἐμὴν φησιν συμμαχίαν ἐκφαγάθησε, κἂν ἀσεβεῖς εἰ)
δόξητε καὶ δεῖ μνήμης ἔχοντες. ἰάκωβον δὲ, καὶ τοῖς
αὐτοῦ ὁμοδούλοις γνώμιον εἰ) συμβέβηκεν, ὅτι τε με-
γέθει τῆς δυσδαιμονίας μὲν ἧς ἐβίωσε, καὶ πᾶσι τοῖς αὐ-
τοῦ κατέλειπεν. οὐ μὴ ἑβδομήκοντα τοῦ παίτων εἰς αἰ- E
γυπτον ἀφικομένου, ὧδε ἐξήκοντά που μυριάδες ἤδη
γεγόνασιν. νῦν δὲ μὲ τὸ κοινῇ συμφέρεσθαι ὑμῖν ἴστε
προσφοιμον, καὶ τῆς ὑμῶν δυκλείας. ὁ παῖς γὰρ οὗτος, ὃν τὴν
γλῶσσαν αἰγυπτίοι δεδιότες κατέκειναν δεκαπλασίαν τὰ
ἐξ ἰσραὴλ τοῦ πεπτώκοτα, σὸς ἔσται. καὶ λήσεται μὲν τοὺς
ἐν ὀλέθρῳ ὧδε φυλάσσοντας. ἔφεις δὲ ὧδε δό-
ξως, τὸ μὲν ἑβραίων γλῶσσ τοῖς παρ' αἰγυπτίοις αἰάγκης
ἀπολύσῃ μνήμης δὲ ἐφ' ὅσον μένει χρόνον τὰ σύμπαν-
τα τεύξεται ὧδε αἰθρώπους, οὐχ ἑβραίοις μόνον, ἀλ- F
λὰ καὶ ὧδε τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμῶ τέκνε χαριζόμενε
σοί τε καὶ τοῖς σὺν σοὶ γλυκυνομένοις. ἔσται δὲ αὐτῷ καὶ ὁ
ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὡς τε τὴν ἐμὴν ἔξειν ἱερωσύνην,
αὐτόν τε καὶ τοὺς σπέρμονας αὐτοῦ δῆλα παντὸς τοῦ χρόνου.
ταῦτα τῆς ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, ὡς ἐγερθεὶς ὁ ἀ-
μαρὰμης, ἐδήλου τῇ ἰωαχεβέλῃ γυνὴ δι' ὧν αὐτῷ. καὶ
τὸ θεῖος ἔτι μεῖζον δῆλα τὴν τοῦ ὀνείρου πρόῤῥησιν αὐτοῖς
συνίστατο. οὐ γὰρ ὡς ὧδε παιδὸς μόνον δύλαβεῖς ἦσαν, G
ἀλλὰ ὡς ὅτι μεγάλου τοσαύτης δυσδαιμονίας ἐσο-
μένης. τοῖς μὲν τοι προκατηγγελμένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ,
πίστιν ὁ τοκετὸς παρεῖχε λανθάνοντας τοὺς φύλακας δῆλα
τὴν τοῦ ὠδίνων ὀλιγοχρονίαν, καὶ τὸ μὴ βιαίας αὐτῇ προ-
σπεσεῖν τὰς ἀλγηδόνας. καὶ ἓξ μὲν μῆνας παρ'

& ipſis parentibus non multo poſt erat moriendum: atque ita in extremo infortunio conſtituti ſibi videbantur. Sed nemo poteſt Dei voluntati reſiſtere etiamſi infinitas artes in hoc comminiſcatur. nam & puer de quo ſacrorum ſcriba prædixerat, eluſis regiis obſeruatoribus clàm fuit educatus, & vatem non fuiſſe vanum euentus rei comprobauit. Amarames Hebræus vir inter ſuos nobilis, ſolicitus tum publico periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur, tum priuatim quòd domi prægnantem vxorem haberet, inopia conſilij laborabat: & ad implorandum diuinum præſidium conuerſus, orabat vt tandem miſeraretur homines à quibus vnis perpetuò cultus fuerit: darétque finem præſentis afflictionis quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus ſupplicis ad miſericordiam flexus, aſtitit ei per ſomnum, iuſſítque in futurum bene ſperare. Memorem ſe eſſe pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipſis defutura præmia, ſicut nec progenitoribus defuiſſe. Se enim illorum progeniem ad tam numeroſam multitudinem auxiſſe: ſuo fauore Abrahamum ſolum è Meſopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea ſterili liberos ſuſcepiſſe, & ſucceſſoribus amplas regiones reliquiſſe, Iſmaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Iſaco Chananæam. Res etiam bello meis auſpiciis feliciter ab eo geſtas nunquam ſine impietatis & ingratitudinis nota non meminiſſe poteſtis. Iacobi verò nomen etiam apud exteras gentes celebre eſt, tum ob eam felicitatem in qua ipſe vixit, tum ob eam quæ poſteris eius quaſi hæreditario iure obtigit: qui à ſeptuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad ſexcentorum millium numerum creuerunt. nunc quoque ſcito mihi cordi eſſe & publicam veſtram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iſte cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus veſtros ad necem damnauerunt, tibi naſcetur. hic neque deprehendetur ab obſeruatoribus, & poſtquam euaſerit præter opinionem educatores nactus, ſuo tempore Hebræos ex Ægyptia ſeruitute liberabit, memoriámque ſempiternam hoc præclaro facinore conſequetur non apud ſuos tantum, ſed & apud exteros, mei ſtud beneficium in te tuóſque poſteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus ſit meo ſacerdotio ipſe & poſteri eius in omne æuum. His per viſionem cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtriſque ſolicitudinem auxit. iam enim non puero tantum timebant, ſed ne quo pacto promiſſa felicitas intercideret. ſed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile eſt enixa vt obſeruatores fefellerit, nihil ſentientes eorum quæ in vulgaribus puerperiis ſentiri ſolent. hunc infantulum per tres menſes clàm nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehenſa iram regis incurreret, ac mox & ipſe vnà cum puero ſublatus è medio promiſſionem Dei faceret irritam, Exod. 2.

maluit salutem filij totam ipsius prouidentiæ committere: ratus etiamsi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, molestum tamen in continuo periculo viuere, non eius tantùm, sed & suo. De Deo verò certam spem habebat, prouisurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc consilium postquam satis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commodè capere poterat, bituminéque illito, ne aqua penetrare posset, indiderunt puerum: atque ita in flumen proiecti salutem diuinæ prouidentiæ commiserunt. in hunc modum cùm à flumine deferretur, Mariame infantuli soror iussu matris ex aduerso per ripam descendebat, obseruatura quò tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hic verò manifestissimè Deus declarauit, nihil humana sapientia, sed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eósque qui propter vtilitatem suam aut securitatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, sæpe tamen voti compotes non fieri: rursum qui suam salutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conspicata vas fluitans, missis natatorib. iubet lectulum ad se in ripam extrahi. quo vt iussum erat allato, mirè placuit puer, quòd esset magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Moysen prosecutus est, vt eum fecerit ab illis ipsis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo non admittente mammam, sed aduersante, idque cùm alia post aliam adduceretur. Mariame quasi non data opera, sed fortuito ad spectandum interuenisset, Nihil agis, inquit, regina dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd si Hebræam aliquam accerseres, tum fortè popularis mammam admitteret. cúmque rectè monere videretur puella, iussa est ipsa hoc negotium, exequi & lactantem quampiam adducere: ac mox vsa permissa potestate, rediit adducens, communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mamillæ visus est: & rogante regina mulier commissi infantis curam suscepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc casu nomen est sortitus. aquam Ægyptij vocant Mo, yses verò seruatos. quare compolita voce ex vtriúsque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controuersiam prudentissimus Hebræorum euasit, ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo septimus. nam ipse Amaramæ filius fuit, sicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Isaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, sed inter ludendum præ cæteris æqualibus sapere videbatur. & quicquid ageret, noua quadam indole

A ἐγνω μᾶλλον ὅτι τοῦτο προσεκαθεύδουσι τὸ παιδίον σωτηρίας, ἀφέσεως τῆς πολλοὺς ποιησάσης, τοῦτο δὴ τοῦ ἀδήλου, ἐκ παντὸς δυσλύτου, ὑπὸ μόνου κρυφαίως ἐφορμῶντος, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ δῆθεν πᾶσιν ἐκ πολλοῦ φανέντος ἐκ τοιαύτης ἀσφαλείας ἐλαφρᾶς μηδὲν ψεῦδος ὑποιδούσης τῆς ἐπιμελείας ταύτης τὸ σύμπαν μηχανήματα πλέγμα βύβλινον ἀμφιεῖς τῇ καταπελῇ κοπιδίῳ μέγεθος αὐτῇ ποιήσαντες αὐτερκὲς ὡς τὸ μὲν ὑπὸν B χρίας ἐκ ἀποκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἐπιβὰς χρίσαντες ἀσφάλτῳ, ταῖς ὕδατι τῷ ὑγρῷ τῆς πλημμύρας ἀποφεύγειν εἴσοδον ἡ ἀσφαλὲς πέρυσιν, ἐπιθέντες τὸ παιδίον, καὶ κῆ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, εἴασαν ὅπῃ τύχῃ τῷ σωτηρίας αὐτὸ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ὥρμησε λαβών· ἄφερε. μαριάμη ἡ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ὑπὸ μητρὸς, αὐτοπαρῆν εἶχε, ὅπου φερόμενον χωρήσοι ὁλομόν τὸ πλέγμα. ἵνα δ' ἐδίδαξεν ὁ θεὸς μᾶλλον μὲν τῷ ἀνθρωπίνῃ συνέσει, πᾶν δ' ὅτι C βέλτιον θεᾶτθαι αὐτοπλοῖς ἀγαθοῦ πυγχάνον. ὑπερβάλλοντας μὲν τοὺς ἐπὶ ἰδίαις ἀφελείαις ἢ ἀσφαλείαις ἄλλων καταπαίοντας ὀλεθρον ἢ πολλῇ δεῖ τοῦτον χρησαμένους ἀσφαλῆ σωζομένῃ δ' ἐκ ὀλίγου καὶ κακὸν ἐκ μέσου τῷ κακῶν διρισμένους τῷ δικαιοσύνῃ τοὺς κινδυνεύοντας τῇ θεοῦ γνώμῃ. τοῦτο γὰρ τὸ καὶ θεὸν τὸν παῖδα τοῦτον ἡμῶν ἐμφανίζει τῷ ἰσχὺν τοῦ θεοῦ. θερμουθὶς δὲ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παῖ- D ζουσα ὀλίγας ἡλικίας τοῦ ποταμοῦ, ἢ φερόμενον ὑπὸ τοῦ ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς ἐκπέμπει, καλύψασα τὴν κατέδρα τροὺς αὐτὸ ἀκουμίσαι. ὡδηγημένων δ' τῷ δῆθ τούτῳ σαλεύοντα μὴ τῆς παιδὸς ἐδοῦσα τὸ παιδίον, ὑπερηφάνησε, μεγάθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους. τοσαύτῃ γὰρ ὁ θεὸς αὐξῆσαι χρῆσαι αὐτοῦ ἤ, ὡς ὑπὸ πάντων τῷ καταφρονουμένου ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὕδατος καὶ ἄλλων ἐκ τοῦ ἐφ' ὑμῶν ὕδατος ἀπόλειαν ποιῆσαι ζοφῆς καὶ ὀλεθρίας ἐξενεχθῆναι. κωλύει τε γύναιον ἡ θερμουθὶς ἀνθῆναι, παρίζουσα θηλὴν τῷ παιδίῳ. μὴ θελούσης δ' αὐτὸ τοῦ θηλῆν, ἀλλ' ὑποτροφίνος, καὶ τοῦτ' ὀλίγας πολλὰς ποιούσης, ἡ μαριάμη ὑφαρπάζουσα τοῖς γονεῦσιν, οὐκ ὡς τι ἐκ ὑφασκούσης δοκοῦ, ἀλλὰ κῇ θεωρίας, εἶπε μάτην ὦ βασίλισσα ταύτας ὀλίγας τῇ ζοφῇ τοῦ παιδὸς μεταλλῇ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν πρὸς αὐτὸν συγγλυκεῖς ἔχουσιν. εἰ μέν τοί τινα τῷ ἐβραίδων γυναικῶν ἀνθῆναι F πρόσεσιας τάχα ἂν πρόσοιδε θηλεῖν ὁμοφύλου. δέξασαν ἡ καλὰς λέγῃ· εἰ λάβοιεν τοῦτ' αὐτοῖν ἐπορίσαμεν, ἐ τῷ γαλαχρυσοῦν τινὰ μεταλλάξαι. ἢ δὲ ταιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρῆν ἄγουσα τὸν μητέρα μηδὲν γινωσκομένου. ἢ τὸ παιδίον ἀσμένως πᾶς ἐπεσφύη τῇ θηλῇ. καὶ ἐπιθύσης τὸ τῆς βασιλίδος, πεπείσθαι τὸ ζοφὸν τοῦ παιδὸς πρὸς τὸ παῦ ἢ αὐτῷ τὸν ὀθόνιον ταύτῃ ἢ τὸ συμβιβασθὲν ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐρίπτουσι. τὸ γὰρ ὕδωρ, μῶ οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι ὕσης ἢ, τοὺς ἐξ ὑδάτος σωθέντας. σωσθέντες οὖν ὀξ ἀμφοτέρων ἐπεφημορίαν αὐτῷ ταύτῃ πίθηται. καὶ ἐν ὁμολογουμένως ἢ τῷ τοῦ θεοῦ προρρήσεως φρονήσας ἐβραίων ἄρχος. ἀβραμος γὰρ αὐτῷ πατὴρ ἑβδόμος. ἀμιραμαίου μὲν γὰρ αὐτὸς ἐν παῖς. ἢ θεν δὲ πατὴρ ἐγένετο καὶ

λάθι τοῦ ἰακώβου, ὃς ἐν ἰσαάκου ἐγενόμενος. ἀβραάμου δ' ἦν ἐν σώματος ἢ οὐκ ἦν ἐν ἡλικίαν πρότερος αὐτῷ, τοῦ ἢ ταύτης μέζου πολὺ προϊόντα ἢ πρεσβύτερον. διαλάμπουσι ταύτης τὴν φρονήσεως ἐν τῆς παιδίας.

καὶ

res magnas olim gerendas præ se ferebat. post tertium verò annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò tetricus, vt visa Moysis pulchritudine non obstupesceret: & persæpe accidebat vt dum gestatur ac circumfertur, obuios quosque in se cõuerteret, ita vt relictis seriis negotiis mallent præcellenti eius forma oculos pascere. Tanta erat puerilis gratia, vt inuiti homines ab hoc spectaculo discederent. quo factum est vt Thermuthis hunc sibi filium adoptauerit, cùm alioquin germanis liberis careret: allatúmque patri ostentabat, dicens de successore se cogitare, etiam si Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minùs indole quàm pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decreui adoptare mihi filiũ, tibi verò in principatu ac imperio successorem. & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum eius capiti imposuit. Moyses verò capiti pueriliter detractum prolabi in humum passus, pedibus etiam calcauit, id quod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere. móxque ille sacrorum scriba qui natiuitatem eius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerũ volebat, vociferans: Rex, puer iste per cuius necem nobis securitatem Deus pollicetur, vaticinium iam confirmauit, insultando tuo regno & diadema calcãdo. Hoc interempto tam Ægyptiis metum quàm Hebræis spem & fiduciam adime. Thermuthis verò confestim eum eripit, rege quoque non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moysis saluti prouidens. itaque educabatur quàm accuratissimè. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem suo generi sperabant, Ægyptiis verò suspecta erat hæc educatio. sed cùm nemo extaret vel è cognatis regiis vel ex aliis optimatibus, qui etiamsi Moyses sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda, abstinuerunt ab eius cæde.

X. Itaque sic natus, & sic educatus, postquam adolcuit, breui suæ virtutis specimen edidit, & quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes qui supra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi retro ad suos se receperunt. quo successu elati Æthiopes fugientibus instabant, & ignauum rati si fortuna non vterentur, concepta spe subiugandæ Ægypti, latè eam populabantur: degustatáque prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad maiora audenda accendebantur. cúmque vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vsque & mare, nulla ciuitate resistere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij pressi,

mittunt qui remedium ab oraculis petant. cúmque responsum esset, Hebræum in auxilium aduocandum, rex à filia postulat Moysen qui vniuersis copiis cum imperio præsit. paruit illa, sed priùs rege iureiurando obstricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans quòd non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hostem occidendum esse monuerint ac iusserint. Moyses verò Thermutidis simul ac regis rogatu libenter hoc negotium suscipit. quod factum gentis vtriusque vtribus lætitiam attulit. Ægyptij post partam eius virtute de Aethiopibus victoriam, occasionem sibi per dolum tollendi non defore sperabant: contrà Hebræi, Moyse copiis præposito, adfore sibi facultatem euadendi ex Ægyptia seruitute. Ille verò volens hostem opprimere priusquam de aduentu suo cognosceret, non per fluminis ripam, sed per interiora terræ expeditionem fecit. qua in re satis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cùm enim hoc iter difficile esset præ multitudine serpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipso aspectu horrendos, & in his quosdam voluctes, vt non solùm humi latentes insidientur, sed & sublimes ex improuiso noceant) cómentus est ad securum iter exercitus stratagema dignum admiratione. vasa enim plexilia non pauca è papyro in arcæ formam fieri curauit, quæ completa ibibus secum deferebat. est autem hoc animal infestissimum serpẽtum generi. quapropter fugitant earum insectationem, & inter fugiendum sicut à ceruis retracti deuorantur; sunt autem mansuetæ alites, & contra solos serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. postquam igitur ventum est in terram venenosis bestiolis scatentem, ibes illis immisit, quarum bona opera vsus, itinere impunè peracto nec opinos Æthiopes inuasit: commissóque prælio fusos ac fugatos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retro in suam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & vbique magna cædes hostium patrabatur. quo factum est vt post hæc auspiciis Moysis feliciter gesta tantam alacritatem exercitus præ se ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iámque aut excidium aut captiuitas Æthiopibus immineret. ad vltimum compulsi in Saba regiam eius gẽtis, quam postea Cambyses Persarum rex de sororis suæ nomine Meroen appellauit, obsidione sunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaque cincta, accedentibus ad eius munitionem & aliis fluuiis Astapo & Astoborra, qui obiectu suo difficiliorem traiectum facerent. itaque sita in insula, & muro valido incluſa, non fluminibus tãtùm arcebat hostem, sed aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas, instructi, ad hoc quoque tũ proderant quòd hosti etiam post superata flumina aditum ad vrbem oppugnandum negabant.

A σμοις αἰγύπτιοι καὶ μωσῆϊ χρήσεται συμβαλόντες σαντος ὃ αὐτοῖς τὸ θεοῦ συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ ἑβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα ἀποδοῦναι τὸν μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτῷ χειροτονήσας. ἡ δὲ ὅρκους ποιησαμένη ὡς τε μηδὲν δόλιον ἐπιβουλεύσειν κακὸν, ἀποδίδωσιν. αὐτὴ μεγάλης ἀδείας καὶ ἀσφαλείας κτήσεται τὴν συμμαχίαν. κακίζουσα δὲ τοὺς ἱερέας εἰκῆ ἐπαγωγοὺς αὐτὸν ὡς πολέμιον, οὐκ ἠδύναντο νεῶν χρήζοντες αὐτῆς ἐπικουρίας. μωϋσῆς δὲ, λαβὼν τὸ τῆς

B θερμουθίδος ἀποδημητὴς, καὶ λαὸν τὸ βασιλέως, ἡδέως ἀποδέχεται τὸ ἔργον. ἐχαίρων δὲ οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῷ ἐθνῶν. αἰγυπτίων μὲν, ὡς διὰ τε πολεμίους τῇ ἐκείνου κρατήσαντες ἀρετῇ, καὶ τὸν μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ καταγασάμενοι. οἱ δὲ τῷ ἑβραίων, ὡς συχνὴν αὐξῆσαι ἐσομένην τοῖς αἰγυπτίοις διὰ τὸ μωϋσῆν αὐτὸν στρατηγεῖν. ὁ δὲ φθάσας φθὴν ἢ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον αὐτὸ, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦλθε, οὐ διὰ τοῦ ποταμοῦ ποιησάμενος τὴν

C ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἔνθα τῆς αὐτοῦ συνέσεως θαυμαστὴν ἀπέδειξεν ἐποίησατο. τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς οὔσης διευθῦναι διὰ πλῆθος ἑρπετῶν (παμφορωτάτη γάρ ἐστιν, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις τούτων οὐκ ὄντα μόνη φέρειν, δυναμένη τε καὶ κακὰ τῇ τῆς ὄψεως ἀσυνήθει διαφέροντα, τινὰ δὲ αὐτῶν ὄζει καὶ πτεροῖς, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προσιόντας ἀδικεῖν (ὀρνιθοθηρικὰ γένη) νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ πορείαν τὸ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ

D βίβλου κατασκευάσας, καὶ πληρώσας ἴβεων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατον δὲ ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῷον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφισάμενοι καθάπερ ὑπὸ ἐλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται. χειροήθεις δὲ εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ γένος ὀφεων ἥμερος ἄγριοι. καὶ πρὸ μὲν τούτων, παρεῖμι νῦν γράφειν, οὐκ ἀγνοούντων τῶν ἑλλήνων τῆς ἴβιδος τὸ εἶδος. ὡς

E δὲ εἰς τὴν γῆν ἐνέβαλε τὴν θηροξόφον, ταύτας ἀπεμάχετο, τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ προπολεμούσας χρώμενος. τὸν γὰρ ὁδεύσας τὸν τρόπον, οὐδὲ προμαθοῦσι παρεῖν τοὺς αἰθίοπας. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς εἶχον ὅλῃ τοὺς αἰγυπτίους, ἀφαιρεῖται. τάχιστα πόλεις αὐτῷ ἐπίεσι καταστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν αἰθιόπων ἐπεγίγνετο. καὶ τῆς δὲ μωϋσῆ δ' ἀρετῆς

F ζευσάμενον τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα. ποιεῖν οὐκ ἔπαυεν, ὡς ἐπὶ ἀνδραποδισμοῦ καὶ παντελοῦς ἀπαλάσεως τὸν κίνδυνον ἐῇ τοῖς αἰθίοψι. καὶ τέλος, συνελαθέντες εἰς σαβὰ πόλιν βασίλειον οὖσαν τῆς αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον καμβύσης μετέπειτα ὠνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας τὸ καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ἣν δὲ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, ὅτι νήσου περιέχοντος αὐτὴν καὶ κυκλουμένου, ποταμῷ τε ἄλλων ἀστάπου καὶ ἀσταβόρρα δυσμάχητον τοῖς πε-

G ρουμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιούντων. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς οὖσα νῆσος οἰκεῖται, τείχους τε αὐτῇ καρτεροῦ περιεσπειγμένου, καὶ πρὸς μὲν τὰς πολεμίους προβλημα ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους, ὡς τε ἀπέπλυσος εἶ βιαιότερον

ἀπὸ πλημμύρας φερομένων, ἅπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τὰς ποταμὰς ἄπορον ἐποίει τὴν πόλεως τὴν ἅλωσιν.

φέρον

φέροντι τὴν ἀπὸ τῆς μονῆς τῆς τοῦ στρατεύματος ἀργίαν, τῶν πολεμίων γὰρ οὐκ ἐτόλμων ἀντιτάττεσθαι πολέμιοι, συνέτυχέν τι τοιοῦτον. Θάρβις θυγάτηρ ἦν τοῦ Αἰθιόπων βασιλέως· αὕτη τὸν Μωυσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι προσάγοντα τὴν στρατιὰν καὶ μαχόμενον γενναίως ἐπιτηροῦσα, καὶ τῆς ἐπινοίας τῶν ἐγχειρημάτων θαυμάζουσα, καὶ τοῖς τε Αἰγυπτίοις αἴτιον ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὴν ἐλευθερίαν, τῆς εὐπραγίας ὑπολαμβάνουσα, καὶ τοῖς Αἰθίοψιν αὐχοῦσιν ἐπὶ τοῖς ὑπ' αὐτῶν κατορθουμένοις τὸν περὶ τῶν ὅλων κίνδυνον, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν αὐτοῦ, καὶ αὔξοντος τοῦ πάθους, πέμπει πρὸς αὐτὸν τῶν οἰκετῶν τοὺς πιστοτάτους διαλεγομένη περὶ γάμου. προσδεξαμένου δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ ποιησαμένου πίστεις ὅρκους ἦ μὴν ἄξεσθαι γυναῖκα, καὶ κρατήσαντα τῆς πόλεως μὴ παραβήσεσθαι τὰς συνθήκας, φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν Αἰθιόπων εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, συντελεῖ τὸν γάμον Μωυσῆς, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἀπήγαγεν εἰς τὴν ἑαυτῶν. οἱ δὲ ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ Μωυσέος, μῖσος ἐκ τούτων πρὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον, καὶ θερμότερον ἅπτεσθαι τῶν κατ' αὐτοῦ βουλευμάτων ἠξίουν, ὑπονοοῦντες μὲν ἵνα διὰ τὴν εὐπραγίαν νεωτερίσειεν κατὰ τὴν Αἴγυπτον, διδάσκοντες δὲ τὸν βασιλέα περὶ τῆς σφαγῆς. ὁ δὲ καὶ καθ' αὑτὸν μὲν εἶχε τὴν τοῦ πράγματος ἐπίνοιαν, ὑπό τε φθόνου τῆς Μωυσέος στρατηγίας, καὶ ὑπὸ δέους ταπεινώσεως, ἐπισχεθεὶς ὑπὸ τῶν ἱερογραμματέων, οἷός τε ἦν ἐγχειρεῖν τῇ Μωυσέος ἀναιρέσει. φθάσας δὲ τὴν ἐπιβουλὴν λαθὼν ὑπέξεισι, καὶ τῶν ὁδῶν φυλαττομένων, ποιεῖται διὰ τῆς ἐρήμου τὸν δρασμόν, καὶ ὅθεν ἦν ὑπόνοιαν μὴ λαβεῖν τοὺς ἐχθρούς. ἄπορος τε ὢν τροφῆς, ἀπηλλάττετο τῇ καρτερίᾳ καταφρονῶν. εἴς τε πόλιν Μαδιηνὴν ἀφικόμενος πρὸς τῇ μὲν Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ καθιδρυμένην, ἐπώνυμον δὲ ἑνὸς τῶν Ἀβράμου γενομένων ἐκ Κατούρας υἱῶν, καθεσθεὶς ἐπί τινος φρέατος, ἐκ τοῦ κόπου καὶ τῆς ταλαιπωρίας ἠρέμει, μεσημβρίας οὔσης οὐ πόρρω τῆς πόλεως. ἐνταῦθα αὐτῷ συνέβη καὶ πρᾶξις ἐκ διαίτης τῶν αὐτόθι συνιστᾶσα τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν παρασχοῦσα. τῶν γὰρ χωρίων δυσύδρων ὄντων, προκατελάμβανον οἱ ποιμένες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ ἐξαναλωμένου τοῦ ὕδατος ὑπὸ τῶν ἄλλων, σπανίζοι ποτοῦ τὰ θρέμματα. παραγίνονται οὖν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἑπτὰ παρθένοι ἀδελφαί, Ραγουήλου θυγατέρες ἱερέως, καὶ πολλῆς ἠξιωμένου τιμῆς παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις. αἳ τῶν τοῦ πατρὸς ποιμνίων ἐπιμελούμεναι διὰ τὸ ταύτην ὑπουργίαν εἶναι καὶ γυναιξὶν ἐπιχώριον παρὰ τοῖς Τρωγλοδύταις, φθάσασαι τὸ αὔταρκες ἐκ τοῦ φρέατος ἀνέσπασαν ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις ταῖς δεξαμεναῖς, αἳ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ὕδατος ἐγεγόνεισαν. ἐπιστάντων δὲ ποιμένων, καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτοὶ τοῦ ὕδατος κρατοῖεν, Μωυσῆς δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι περιιδεῖν ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐᾶσαι κρείττονα γενέσθαι τοῦ τῶν παρθένων δικαίου, τοὺς μὲν εἶρξε πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, ταῖς δὲ παρέσχε τὴν προσήκουσαν βοήθειαν. αἱ δὲ εὐεργετηθεῖσαι παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τήν τε ὕβριν τῶν ποιμένων αὐτῷ διηγούμεναι, καὶ τὴν ἐπικουρίαν τοῦ ξένου. παρεκάλουν τε μὴ ματαίαν αὐτῷ γενέσθαι τὴν εὐποιΐαν μηδ' ἀμοιβῆς ὑστερῆσαι. ὁ δὲ τάς τε παῖδας ἀπ-

Hic cùm Moyses desidere exercitum ociosum ægrè ferret, hoste non audente manus conserere, interim tale quiddam accidit. erat Aethiopum regi filia nomine Tharbis. hæc Moysen mœnibus exercitum admouentem & egregiè dimicantem conspicata, virtutémque viri admirata, qui & Aegyptiorum fortunam labantem in integrum restituisset, & Aethiopas modo victores in extremum periculum adduxisset, vehementi eius amore est correpta: quo in dies crescente, mittit ad eum è seruis fidissimos coniugium suum offerens. assensit ille hac conditione iureiurando firmata, post vrbem sibi traditam ducturum se eam vxorem: ac mox dicta factum sequitur. Sæuitum est nihilominus in hostem, & actis Deo gratiis nuptiísque celebratis, Aegyptiorum exercitus victor domũ est reductus. illi verò accepta salute odium pro gratia Moysi reposuerunt, & maioribus studiis insidias contra eum machinabantur: suspicatíque ne rebus feliciter gestis elatus res nouas in Aegypto moliretur, apud regem eum cædis accusauerunt. iam enim & ipse suspectũ hominem habere cœperat, partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter administratum, partim etiam metu alicuius cladis, sollicitantibus huc & irritantibus indesinenter scribis ac sacrificis. Vt iam Moyses minimo XI. minus abesset à pernicie, opprimendus dubio procul, nisi rem olfaciens in ipso temporis articulo se clàm subduxisset. & cùm vias obseruari intelligeret, per solitudines fugam arripuit, quà euasurum inimici minimè suspicabantur: & quamuis alimenta nusquam inueniret, inediam patientia superabat. cúmque ad vrbem Madienam peruenisset, in rubri maris litore sitam, denominatam ab vno ex Abrahami & Chæturæ filiis, sedens ad quendam puteum lassitudinem ex laborioso itinere contractam recreabat. Erat enim tempus meridianũ, & vrbem iam in prospectu habebat. Hoc loco ei negotium incidit natum ex incolarum viuendi ratione, per quod & virtutem suam declarauit, & melioris fortunæ occasionem inuenit. cùm enim ea regio laboret aquarum inopia, pastores operam dabant vt primi puteos occuparent, ne fortè exhausta aqua ab aliis, ipsorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum septem virgines sorores, Raguelis sacerdotis filiæ, qui in magno honore ab eius loci habitatoribus habebatur: quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hausta aqua quantum satis videbatur, gregibus eam potandam in lacunas ad hunc vsum factas diffundunt. cúmque pastores superuenissent, & repellendo puellas aquam sibi vsurparent, Moyses iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & se inspectante vim virorum plus pollere quàm ius puellarum, abactis vsurpatoribus auxilium eis ita vt decebat præbuit. at illæ accepto beneficio postquam ad patrem venerunt, & pastorum iniuriam, & quomodo ab hospite adiutæ fuerint, ei retulerunt: rogabántque ne illi hæc

beneficium periret. tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iussit vt Moysen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouisset de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocarum aiebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto maiorem. deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuersa barbarorum possessio constabat, curatorem eum ac dominum constituit. Hanc fortunam Moyses nactus apud Ietheglæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto verò post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quòd vulgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cùm tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper vt quàm longissimè à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorum suorum virtutem habitus, cæterùm vlterius nihil curiosè inquirat. prædixit etiam quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fauore assistente: iussítque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habituri sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras: & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses verò tam visis quàm auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ Domine, quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non sum tam insanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero vt relicta terra quam nunc habitãt me ducem sequantur: vel etiamsi persuasero, quomodo Pharaothes sit cogendus vt illos exire permittat, quorum opera & labore constat Ægyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunquam non adfuturum pollicitus, & siue verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, siue operibus, virium satis additurum. mox iussit

XII. Exod. 3

A δίξατο τῆς σῶι τὴν διφθεπικότα συουσίης, καὶ τὸν μωϋσῆν εἰς ὄψιν σκέλδειν ἀγαγὼν αὐτῷ τυξόμενον χάειτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τλὺ σῶι τῆβ θυγατέεσσιν ἀπισήμαινεν αὐτῷ μάρτυρίαν ὅτι τῇ βοηθίᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὴν θαυμάζων, οὐκ εἰς ἀναιδεῖς ἀνθρώπους καταθήσειν τλὺ ὠφέλειαν ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἀποδώσειν χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέγεθος τῆς δωρεᾶς. πιέπται δ' αὐτὸν B ἥξειν, καὶ μίαν τῶν θυγατέεσσιν σῶς γάμον δίδωσιν. ἦν τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν τοῖς βαρβάροις, ὑποδέκτην ὄπιμελητὴν καὶ διαπότην. καὶ μετὰ τοῦτον μὲν τοιοῦτον τυχὼν σῶν τὸ ἰεθηγλαίου, τὸ γὰρ τῷ ὄπιπλημα τῷ ῥαγουήλου, διῆγεν αὐτόθι πομαίνων τὰ βοσκήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ὄπι τὸ σινᾶϊον καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ πρόβατα· ἦν δ' ἐστιν ὑψηλότατον τῆς ταύτῃ χώρας, πρὸς νομὰς ἄριστον ἀγαθὰς φυομένης πόας, καὶ ὕδωρ τὸ δόξαν ἔχειν ἀνθρώπειον αὐτῷ τὸν θεὸν οὐ κατανενοηθέναι πρότερον, οὐ πλησίον ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῆς ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ θάμνου βάτον νεμόμενον, τλὺ σῶι αὐτὸν κλόνου τό τε ἄνθος αὐτῆς παρῆλθεν ἀβλαβὲς, καὶ τῆς ἐγκάρπων πλάδων οὐδὲν ἠφάνισεν, καὶ ταύτης φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὲ καὶ αὐτὸν μᾶλλον ἔθαμβεν τλὺ ὄψιν παράδοξον ὑπομένοντα. κατεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον, φωνὴν ἔτ πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸν C καὶ ὑποσαμένου λόγους, οἷς τότε θάρσος αὐτῷ τολμήσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφίκτο δι' τὸ ἦν θεῖον, ἐσήμηνεν, καὶ συνεβούλευεν τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. καὶ ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν τούτοις θεμιτώτερον. προσηύξατο δὲ τλὺ ἐσομένην αὐτῷ δόξαν, καὶ τιμὴν ὅσην ἀνθρώποις τοῦ θεοῦ συμπαρόντος. καὶ θαῤῥοῦντα σκέλδειν εἰς τλὺ αἴγυπτον ἀπόνως, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθύος ἰσόμοιρον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς σκὲ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γλὺ οἰκήσουσι φησὶ ταύτην δυδαίμονα, λὺ ἄβεραμος οἴκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος. καὶ τῷ πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σου καὶ τῆς σῆς συνέσεως αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μέν τοι τοὺς ἑβραίους σὺν τῆς γῆς αἰγύπτου, θυσίας σκέλδειν ὄχαειστήριος ἀφικομένῳ εἰς σκείνην σὺν τελέσαι τὸν τόπον. ταῦτα μὲν σὺν τοῦ πυρὸς θεσπιστῆται. μωϋσῆς δὲ σὺν τοσούτῳ μείζους οἷς ἔδη καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ δίαιτος, λὺ αὐτός τε θρησκεύω τῷ προγόνοις εἶδα φανερὸν ἡγεμόνα, μεταδίσεσθαι δ' ἢ τλὺ ἐμαυτῷ φέρειν ἠγοῦμαι. πλὺ ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος ὑπάρχων, πεῖσαι λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφίντας λὺ αὖτι κατοικοῦσιν ἐπισθαί μοι, πρὸς λὺ αὐτοὺς ἡγοῦμαι. καὶ ἐκείνοις πεισθεῖσιν, πῶς ἂν βιασάμενον φαραώθην ὑπεξέλθαι τλὺ ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τλὺ οἰκείαν αὔξουσιν δυδαιμονίαν. ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ σῶι πάντων συνεβούλευε θαῤῥεῖν ὑπισχνούμενος αὐτὸς παρέσεσθαι. καὶ εἰ δεῖ μὲν λόγων πειθὼ παρέξειν, εἰ δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. σκέλδειν δὲ τλὺ βακτηρίαν ὅτι τλὺ

γῆν

γλῶ ἀράβδα πίστιν ὧν ὑπεχέσεται λαμβάνειν. καὶ ποιήσαντος δράκοντα ἕρπειν, καὶ σπειρηλούμενος ἀπειλοῦν, ὡς ἀμυνούμενον ἐπ' ἀμυναν τῷ ἰσχαλίῳ ἐπανίστανεν. εἶτα πάλιν βάκτρον ἐδ. μεθ' ὃ καθεῖναι τὴν δεξιὰν εἰς τὸν κόλπον ἐκέλευσεν. ὑπακούσας δ' ἀδελφὸς καὶ πιὼν τὴν χρόαν ὁμοίαν ἀπεκόμισεν. εἶτ' εἰς τὸ σύνηθες κατέστη. κελευσθεὶς δὲ καὶ τὸ πλησίον ὕδατος λαβὼν ὅτι τάχιστα τῇ γῇ ἐπιχέαι, ὁρᾷ τὴν χρόαν αἱματώδη γιγνομένην. θαυμάζοντα δ' ὅτι τούτοις θαρρεῖν παρεκελεύετο, καὶ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ συνεσόμενον, καὶ σημείοις χρῆσθαι πρὸς τὸ πιστεύεσθαι ὡς παρὰ θεοῦ πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς ποιεῖ. κελεύω ἡμῖν ἐπὶ μελλήσαντα αὐτοῦ μένειν εἰς τὴν ἀγυιάν, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπιγρήγορον, καὶ μὴ ἐῶντα τὸν χρόνον, πλείω ποιεῖν τῶν ἐβραίοις ἐν δουλείᾳ καταπονουμένων. μωυσῆς δ' οὐκ ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον θεατὴς τε τοιούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀπεργατὴς γιγνόμενος, δυξάμενος αὐτοῦ, καὶ πεφροντικὼς ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν ἀγυιᾷ μενθῆς, ἰωτηβόλει μηδὲ ὀνόματος αὐτῷ γνῶσιν τοῦ ἰδίου φθεγξάμενος, φωνῆς δ' αὐτῷ μεταλαβεῖν καὶ ὄψεως ἔτι, καὶ τὴν θεοπρόπειαν εἰπεῖν, ἵνα θύων ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρείναι τοῖς ἱερεῖοις παρακαλῇ· καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τὴν ἑαυτοῦ θεοπρόπειαν, οὐ θεότευκτος ἀνθρώποις παραλθοῦσαν, θεὸν ἡγούμενοι θεὸν εἶναι. μωυσῆς μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα, οὐ τότε μόνον ἐξεπαντὸς δ' ὅποτε δεήθειη συνεπιτυγχάνειν. ἐξ ὧν ἀπιστίαν πλέον οὐδεὶς τῆς ἀληθείας τῆς περὶ τῶν θεῶν διαφυλάττειν ἔσχεν πεύσεως, καὶ τὸν θεὸν εὐμενῆ ὡδιαφύλαττεν ἔσεσθαι πεύσεσθαι, καὶ τοῖς τε οἰκείοις σώζειν ἤλπιζεν, καὶ τοὺς αἰγυπτίους κακοῖς οὐδαμαλεῖν. καὶ πανδημεὶ τὸν τῶν αἰγυπτίων τεθνάναι βασιλέα φαραώθην, ἐφ' οὗ περ αὐτοὺς ἔφυγεν, δῆτα ῥαγουήλου συγχωρήσαντος καὶ εὐφιλείαν αὐτῷ τὴν συγγενῆ εἰς αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ ἀδελφὸν τὸν σπερμάσαν, ἰεὺδ γεγαμηκότα τὴν ῥαγουήλου θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρσον καὶ ἐλεάζαρον, ὠρμησεν εἰς τὴν αἴγυπτον. τῷ δ' ὀνομάσαντα τούτων γήρσος μὲν σημαίνει κατὰ ἑβραίων διάλεκτον, ὅτι εἰς ξένην γῆν, ἐλεάζαρος δὲ, συμμάχου τοῦ πατρὸς θεοῦ χρησάμενον αὐτὸν αἰγυπτίους διαφυγεῖν. γενομένῳ δ' αὐτῷ πλησίον τοῦ ὄρους ὁ ἀδελφὸς ἀαρὼν ὑπήντησεν τῷ θεοῦ κελεύσαντος, πρὸς ὃν ἀποσημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει συμπεπτωκότα καὶ τοῦ θεοῦ τὰς ἐντολάς. πεφρονοῦσι δ' αὐτοῖς ὑπεκτιάζον ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες, οἷς μωυσῆς τὸ σημεῖον, ἐπεὶ πιθανὸς οὐκ ἦν, παρέσχετο ἐμοὶ. οἱ δ' ἐπ' ἐκπλήξεως τὸ ὡδὲ δόξαν αὐτοῖς γνωσθῆναι ἀνεθάρσουν, καὶ ὡδὲ τὸ δ. λον ἦσαν ἐλπίδες ὡς θεοῦ προνοουμένου τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ καταπεπεθεῖς ἦκεν ἤδη τοῖς ἑβραίοις ὁ μωυσῆς, καὶ οἷς αὐ κελεύσῃ τούτοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐφῆψας, ὡδάγεται πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νεωστὶ παραιλημμένα. καὶ ὅσα τε ὠφελήσαιεν αἰγυπτίους ὑπὸ αἰθιόπων καταδρομούμενοι, καὶ δῃουμένης αὐτῶν τῆς χώρας ἐλεηλάτου, στρατηγὸς τε πόνοις χρησάμενος ὡς ὡδὲ οἰκείων. τὰς δ' αἰτίας ὅτι τούτοις ὑπ' αὐτῶν ἀμοιβαὶ οὐ δικαίας κομιζόμενος ἀπεδίδρασκεν:

vt virga in terram proiecta fidem promissorũ acciperet.quo facto,draco humi repebat,& in spiras se conuoluẽs caput erigebat quasi repugnaturus si quis insequeretur: ac mox denuò in virgam est mutatus. post hoc manũ in sinũ mittere iussus cùm paruisset,albam & colore calci similem exemit,quæ mox in pristinũ colorẽ rediit. iussus deinde aquam è propinquo haustam humi effundere, vidit in colorẽ sanguineum versam. Ad hæc stupentem vt confidat horratur,cùm sciat maximum sibi adiutorẽ affore.vtque apud omnes his prodigiis vtẽdo fidem illis faciat à Deo se missum,eiúsq;iussu omnia facere.iret sine cunctatione, & festinus in Ægyptum properaret,neq; die neq;nocte iter intermittendo,néve diu tẽpus terendo longiorem Hebræis seruitutem & afflictionẽ redderet.Moyses autem nihil amplius dubitãs de promissionibus, quarum certitudinem tot argumẽtis auditis & visis satis colligebat,precatus vt eandem potentiam in Ægypto, cùm exerta opus fuerit,experiretur:supplex illud etiã rogabat vt quem conspectu ac colloquio suo dignatus fuerat, ei nomen quoque suum volens ac libens indicaret,vt rem diuinam illi aliquãdo facturus nominatim eũ ad sacrificiũ inuocare posset.tũ Deus aperit ei suum nomẽ, nunquam antea hominum vlli auditũ aut cognitũ,quod mihi eloqui nec ius nec fas esse arbitror.Moysi verò non tunc tantùm,sed quotiescunq;opus esset talium prodigiorũ facultas aderat,atq.ita nihil dubitãs de oraculi ex igne redditi veritate,déq; Dei adiutoris fauore,magnam spẽ concepit fore vt tandem & sui liberarentur, & Ægyptij insigni aliqua clade afficerentur, Cúmque cognouisset Pharaothẽ Ægyptiorũ regem sub quo ipse fugerat, esse defunctum,à Raguele commeatum rogat,vt salua eius pace ac gratia liceat sibi in Ægyptũ ob publicam cognatorum ac tribulium suorũ vtilitatem proficisci,quo impetrato & assumpta quam ibi duxerat Raguelis filia,liberísq.communibus,Gersõ & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: quorũ nominũ prius peregrinũ significat,posteri',Dei auxiliũ,q.diuina ope insidias Ægyptiorũ euasisset.cũq.iã nõ longè à limitib. abessent, Aarõ frater venit obuiã Deo sic iubẽte:cui mox indicauit quicquid in monte viderat,& omnia mãdata quæ diuinitus illic acceperat. mox vlterius progressus obuios inuenit præstantissimos quosq.Hebræorum,qui aduẽtum eius præsenserant:& mox ne quid ampli' de fide Moysis dubitarent,prodigia diuinę voluntati attestantia sunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem visis attoniti, sperare iam cœperunt prouidentiam Dei securitati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obsequentiores nactus Hebræos, & in potestate ipsius se futuros pollicentes, accensos nimirum libertatis amore, ad nouum regem se confert. Ibi posteaquam commemorasset operam suam pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim agros eorum vastantes nauatam, laborésque exhaustos dum non aliter quàm pro suis popularibus bellum administraret, adiicit malam gratiam pro tot beneficiis sibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

XIII.

Exod. 3.

gi aperit nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse velit, cæterùm cùm à rege contemptim audiri se animaduerteret, exhibet illi specimen prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus sceleratũ cum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præstigiis instructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere se quoque sacerdotes qui eadem ostenta representare nossent, non minùs peritos huiusmodi artium: nec esse cur se Moyses iactare debeat, quasi solus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem quasi supra mortalem conditionem positus se venditet: confestímque cùm & ipsi suas virgas proiecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moyses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanto præstantiora esse aio, quàm istorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas post se relinquunt. iámque manifestè declarabo non esse hæc præstigias veritatis specie parũ cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum specie reptabant, vnam post aliam aggressa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in pristinam speciem reuersam Moyses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum respondisset, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebræis erat præpositus, vt de labore nihil eis remittat, sed grauioribus etiam quàm antea operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desiit: sed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus cõduplicaturus. Moyses autem neque minis regis à proposito deterrebatur, neque assiduis suorũ querelis vt à capto desisteret vel minimum flectebatur: sed obfirmato contra vtrunque animo, in hoc totus erat, vt suos in optatissimam libertatem restitueret. Itaque denuo regem accedit, suadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum iussisse, nec posse quenquam eius voluntati resistere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtque populo potestatem exeundi faciat, ne fortè contrà moliendo posthac culpam in se transferat, si quid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntati resistentibus euenire solent. Nam necessariò calamitates eos comprehendere, qui diuinam iram in se prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse euitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem, eorum exire contingat, nisi hanc profectionem bona pace ipsorum impetrauerint.

Exod. 6.

τά τε κῦ τὸ σπάγον ὄρος αὐτῷ σωτυχόντα, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φωνὰς καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔδει αὐτῷ προσαξειν ὅσα αὐτὸς διηνέχθη σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο. παρεκάλει τε μὴ ἀπιστουῦτα τούτοις ἐμπεδὸν ἴσεσθαι τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χλιάσαντος δ' τοῦ βασιλέως μωϋσῆς ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ σπάγον ὄρος γλυφθέντα. ὁ δὲ, ἀναναχτήσας πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ φεύγοντα τὴν παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νῦν ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τὴν ἄφιξιν πεποιημένον, καὶ τερατουργίαις καὶ μαγείαις καταπλήξειν δυνηχειρηκότα. καὶ ταῦτ' ἅμα λέγων, τοὺς ἱερεῖς τὰς αὐτὰς ὄψεις αὐτῷ προφαίνειν ὁρᾶν, οἷς αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τὴν τοῦ τύπων διαφημίζων, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἔμπειρος ὢν αὐτὸς εἰς θεὸν δύναται. τὸ δὲ ἐπ' αὐτῷ προσδόξον ἀναφέρων, πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν. καὶ θεμμύων βακτηρίας δράκοντες ἦσαν. μωϋσῆς δ' οὐ καταπλαγείς, οὐ δι' αὐτὸς μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ. τόσῳ μέν τοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ θεραπεύομενα τῆς τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῆς ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δὲ, οὐ κῦ γοητείαν καὶ πλάνην τῆς ἀληθοῦς δόξης τὰ μὰ, κῦ δι' θεοῦ θεόνοιαν καὶ δυνάμιν φαινόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ὅτι τῆς γῆς τὴν βακτηρίαν, κελεύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἣν δ' ἐπίθετο καὶ τὰς τῶν αἰγυπτίων βακτηρίας οἱ δράκοντες ἐδόκουν θεὶεῦσα καταθεῖν, μέχρι πάσας ἀπλωσεν. εἶτ' εἰς τὸ αὐτῆς χῆμα μεταπεσοῦσαν κομίζεται μωϋσῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐδὲν τι μᾶλλον τούτῳ θεαχθεὶς καταπλήττεται. θερμορμηθεὶς δὲ καὶ μηδὲν αὐτῷ θεσχήκησεν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὸν ὅτι τῶν ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς αἴσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοὺς θέτερον κακοῖς αὐτοῖς καταναγκάζειν. ὁ δὲ, ἄχυρον αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν θέτερον οὐκ ἔτι παρεῖχεν. ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅτι τοῖς ἔργοις ἐλαμπρεῖν ἐπάει, νυκτὸς δ' συνάγειν τὸ ἄχυρον, καὶ τοῦ δεινοῦ διπλασίου αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπωρίας δι' ἐκείνων χαλεπωτέρας γεγυμνώθης. ὁ δὲ οὔτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἔκαμνεν, οὔτε πρὸς τὰς τῶν ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου. τὴν τε ψυχὴν θαρσυνόμενος πρὸς ἑκάτερον ὅτι τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τὴν ἐλευθερίαν ὑπῆρχεν. καὶ παρακαλούμενος πρὸς τὸν βασιλέα ἐπείθεν αὐτὸν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους ὅτι τὸ σπάγον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ θεῷ, τοῦτ' γὰρ αὐτὸν κεκελεύκεναι, καὶ μηδὲν ἀντιφέρειν οἷς ἐκεῖνος βούλεται. τὴν δ' ὀμμόσιαν αὐτῷ θεὶ παντὸς ποιουμένου συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μὴ καὶ λάθη τούτων κωλυτὴς γενόμενος αὐτὸν αἰτιάσασθαι πάσχων ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀντιφέροντα θεοῦ προστάγμασιν. τοῖς γὰρ κόλον ἐφ' αὑτοὺς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπαλτων φύεσθαι τὰ δυνά. κῦ ὔτε γῆ τοιούτοις, οὔτε ἀὴρ φίλος, οὔτε γονὰ τέκνων κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. πειρασθήσεσθαί τε τούτων αἰγυπτίους ἔφασκεν, μετὰ τοῦ καὶ τῶν ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

τῶ

τῷ δὲ βασιλέως ὀυραυλίζοντος τοὺς μωϋσέως λό- A
γους, καὶ μηδὲ μίαν ὅλως προφὴν ἐπ ποιουμένου, πάν-
δεινα τοὺς αἰγυπτίους κατελάμβανεν. ὧν ἕκαστα ἐπι-
σκοπουμαι, δίκαιόν τε τὸ μὴ θερσίτειον ποιεῖσθαι τὸ τε τοῖς
αἰγυπτίοις εἰς πᾶσαν ἐλθὸν κακὸν τὸ βούλεσθαι μωϋ-
σεῖ μηδὲν ὧν θεραπεύειν αὐτοῖς ἀδιάφθορον δηλοῦν.
καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, μανθάνειν φυ-
λάττεσθαι αὐτὰ σαφῶς ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστῆται τὸ
θεῖον, μηδ' εἰς ὀργὴν ἐκκαίεσθαι ἀμυνῆται τῆς α-
δικίας αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης θεῦ
καλλίστου ἐρρύη, πάσαις τε μὴ δυναμένοις, καὶ
πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν. οὐχὶ δὲ τὸν
χρόαν μόνον ἐν τούτοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς πεφυκόσιν
ἀλγήματα καὶ πικρὰν ὀδύνην παρεῖχεν. ἐν δὲ
τούτοις μὲν αἰγυπτίοις, ἑβραίοις δὲ γλυκὺς καὶ πό-
τιμος, καὶ μηδὲν τοῦ κατὰ φύσιν παρηλλαγμένον.
πρὸς οὖν τὸ φαῦλον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ
λύσας αὖθις τὴν αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς ἑβραίοις ἀ- C
πάναι. καὶ τοῦ κακοῦ λωφήσαντος, πάλιν τὸν γνώ-
μην μετέβαλεν, οὐκ ὀπίσω ἔπεμπεν τὸν ἔξοδον αὐτοῖς.
ἀ δὲ θεὸς ἀγανακτοῦντας, καὶ μὴ τὸν ἀπαλλαγὴν
τῆς συμφορᾶς, οὐκ ἐπ σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλλων
τοῖς αἰγυπτίοις ὀλεθρίων πληγῶν. βατράχων πλῆθος
ἀπεσεν τὴν γῆν αὐτῆς ἐπιβαίνειν. μεσοῦ δ' τού-
του καὶ ὁ ποταμὸς ὧν, ὡς ὀλιγωμένους τὸ ποτὸν τῆς
τῆς ζώων ἐκχεῖ πεκακωμένον λαμβάνειν, εὐαποθνη-
σκόντων καὶ σεσηπότα θεωρουμένων τῷ ὕδατι. ἦν χρὴ
μεσὴ κακῶν ὧν ἰλύος, ἠλωμένων τε καὶ ἀποθνη-
σκόντων, τάς τε κατ' εἶκον αὐτῆς ὀδύνας ἠφανίζον
ἐν βεβρωτοῖς διεστρόμενοι καὶ ποτοῖς, καὶ ταῖς δυνά-
μεσιν αὐτῆς ὀλιπολάζοντες. ὡς τε χαλεπὴ ὧν καὶ δυσέ-
δης ἀποθησκόντων τῆς βατράχων καὶ ἐν αὐτῇ διε-
φθαρμένων. ἔτι δὲ τούτων τῆς κακῶν ἐλαυνομέ-
νων τῆς αἰγυπτίων, τὸν μωϋσῆν ἐκάλουν ὁ βασι-
λεὺς οἰκεῖσθαι τοὺς ἑβραίους λαβόντα. καὶ ὡδοιπόρημα
ἦτ' εἰπόντος ἠφίει τῆς βατράχων τὸ πλῆθος, καὶ ἦτε
γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὸν ἰδίαν φύσιν κατέστησαν.
φαραὼθης δ' ἅμα τοῦ πάθους ἀπήλλακτο ἡ γῆ, καὶ
τῆς αἰτίας ἐπελίλησο, καὶ τοὺς ἑβραίους κατεῖχεν. καὶ
ὥσπερ πλειόνων παθημάτων φύσεις βουλόμενος μα-
θεῖν οὐκ ἐπ ἐρίει τοῖς ἀφεῖ τὸν μωϋσῆν τὸν ἔξοδον,
φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτην αὐτοῖς δοὺς ἐπ.
πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ ἀφορμὴν μετίει τὸ θεῖον F
αὐτὸ τὸν ἀπάτην. φθείρων γὰρ τοῖς αἰγυπτίοις ἐξέλι-
πεσεν ἄπειρόν τι πλῆθος ἔνδον αἰαλιδομένων, ὑφ' ὧν
κακοὶ κακῶς ἀπόλλυντο, μή τε λουτροῖς μή τε χρίσε-
σι φαρμάκων ἀλαφθεῖραι τὸ ῥύος αὐτῶν δυναμένοις.
καὶ ὡρὸς ἦτο τὸ δεινὸν ὁ τῆς αἰγυπτίων βασιλεὺς τα-
χθεὶς, καὶ λύσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τοῦ λαοῦ, καὶ
τὸν αἰχμὴν δὲ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡμί-
σους ἔτι φαυλότητος ἠναγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς G
μὲν γὰρ ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὸν ἔξοδον. καὶ ὡρὸς
ἦτο ἦ πάσης λωφήσαντος, τέκνα καὶ γυναῖκας ὁμοῦ
σὺν τροφῆς αὐτῆς καταλιπεῖν αὐτοὺς, ἠξίου. ὡρο-
σεξαιρεῖ δὲ ἢ θεὸν νομίσας ἀκατάσχετον αὐτὸ ἢ ὡρό-

Rege verò nihili faciente verba Moysis, neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremò quia hominum interest talia cognoscere, quo magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri soler. Primùm amnis sanguineis fluentis prolabens, ad potus B inopiam eos redegit, cùm præterea nullum fontem habeant. nec coloris tantùm id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: eáque talis Ægyptiis solis, Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturam retinens. quo miraculo rex inops consilij, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cúmque malum cessasset, rursum ad pristinam mentem rediit, sententiam suam reuocans. C Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non nisi sanie harum viciata hauriri posset, immorientibus earum plerisque & imputrescentibus. plena erat & terra turpi limo ex quo enascebantur, rursúsque in eundem resoluebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis atque poculentis nusquam non repertæ: & in D cubilibus quoque passim oberrantes: ita vt omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cùm exagitarentur Ægyptij, rex iubet Moysen cum Hebræis abire quò velit: & quamprimum hoc dixit, euanuerunt ranæ, terráque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessauerat, cùm Pharaothes denuò mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: E & quasi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius cócesserat timore magis compulsus quàm ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pedunculorum enim magna vis è corporibus Aegyptiorum scatebat, à quibus mali malè perdebantur, neque lauacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes. Qua noua peste turbatus rex, & F non magis ipso periculo quàm eius fœditate ac turpitudine territus, nequam cùm esset, ægrè dimidiata ex parte resipuit. Hebræis enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & vxores reditus obsides ab eis exigebat. quo facto magis etiam Deum exasperat, putans se prouidentiam eius circumuenire posse, quasi Moyses & non potiùs Deus pœnas de Aegyptiis Hebræorum oppressoribus sumeret. Varias ergo & G multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eá diem vnquam viderat, tá-

τουσε, ὥσπερ μωϋσέως, ἀλλ' ἐκ ἐκείνου τιμωρητοῦ τ' αἰγυπτίων ὧν τ' ἑβραίων. θηρίων γὰρ παντοίων καὶ πολυ-
ξέσεων ὧν εἰς ὃ,τι οὐδεὶς ἀτενιστήκει, φρόπεσον τὸν χώραν αὐτῆς ἐγέμισεν. ὑφ' ὧν αὐτά τε ἀπώλλυντο,

ta copia,vt tota regio malo hoc repleretur:præ A quarum frequentia & homines plurimi extinguebantur,& terra nullo pacto coli poterat: & qui præsentancum exitium euadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebãtur. Rege verò ne tum quidem resipiscente vt voluntati diuinę cederet,sed mulieres quidem cũ viris dimittente,pueros verò retinere volente, non defuerunt Deo varię prioribus etiam grauiores pœnæ, quibus ob regis malitiam in vniuersam gentem seuerè animaduerteret: sed B exulceratis intus in cute corporibus miserabilem in modum non mediocris numerus absumebatur. Et cùm ne sic quidem rex respiceret, grando nunquam antè in Ægyptio cœlo visa, tunc verò maior quàm apud alios hiberno tẽpore,aut in septentrionali regione,verè iam adulto superné ruens omnes eorum fructus cõtriuit: & si quid intactum grando reliquit,nubes locustarum superuenientes ita absumpserunt,vt fructuum colligẽdorum spes Ægyptiis C omnibus omnino sit adempta. Quod si rex stultus tantùm, & non etiam malus fuisset,poterat vel iam dictis cladibus admonitus resipiscere, vt tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet.at Pharaothes tametsi non ita insanichat vt causam non intelligeret,tamen tanta malitia pectus eius obsederat, vt adduci nullo modo posset quin Deo quali per contentionem repugnare;& in publica cõmoda sciens volénsque peccare pergeret. ita- D que tandem Hebræis pueros etiam vnà cum mulieribus concedit, sed iussis vt bona sua Ægyptiis tanquam prædam relinquerent, eo quòd ex ipsorum bonis nihil post tot calamitates superesse conquerebantur. Moyse verò negante æquum postulari,alioqui non habituros vnde sacrificarent, atque hac controuersia diutius durante, tam densæ tenebræ omnísque luminis expertes Ægyptiis sunt circunfusæ, vt prospectu in vniuersum priuati alij alio casu E absumeretur,illo quoque metu imminente,ne fortè penitus ab ea caligine absorberentur.deinde his discussis, post tres dies ac totidem noExod.10. ctes,cùm nondum flecteretur Pharaothes vt li-11.12. berum exitũ permitteret,his verbis eum Moyses aggreditur, Quousque repugnabis Dei voluntati,qui omnino vult ac iubet Hebræos dimitti,nec est aliud præter hoc remediũ aduersus mala quibus affligimini. Rex verò iratè ferens hanc dicendi libertatẽ, minatus est eũ ca- F pite plectendum,si posthac de hac re molestus esse pergeret.Respondit Moyses,se non amplius hac de causa verba facturum,sed ipsum cum optimatibus Aegyptiis vltrò Hebræos rogaturum,vt quamprimum inde proficiscantur.atq; his dictis abiit. Deus autem cũ decreuisset adhuc vna plaga ictos Aegyptios cogere ad dimittendos Hebræos,iussit Moysen edicere populo vt paratum habeant sacrificium, præparatum tertiadecima Xanthici mensis in quar- G tamdecimam, qui apud Aegyptios Pharmuthi vocatur, idem Hebræis Nisan, & Macedonibus Xanthicus: vtque ipse Hebræos educat omnia sua secum portantes. ille verò instructos prius ad profectionem, & per sodalitia distributos in vno loco continebat.

καὶ ἡ γῆ τῆς ὀπώρας τῆς ὅλης τὴν γεωργῶν ἀπεστέρησε. εἰ δέ τι καὶ διέφυγε τὴν ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν, νόσῳ τοῦτο καὶ τῷ λιμῷ τῶν ὑπολειφθέντων ἐδαπανᾶτο. τὸ γὰρ φαραώθου μηδ' ὅτιος εἴκοντος τοῖς τοῦ θεοῦ βουλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπέρειν τοῖς ἀνδράσιν ἀξιοῦντος, καταλιπεῖν δὲ τοὺς παῖδας, οὐκ ἠπόρει τὸ θεῖον τὴν πονηρίαν αὐτοῦ ποικίλοις κακοῖς καὶ μείζοσιν ἐπιδεδημικόσι μετερχόμενον βασανίσαι. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς αὐτοῖς ἐζηλκοῦντο τὰ σώματα τῆς ἐντὸς διαφθειρομένων, καὶ τὸ πολὺ τῆς ἀγυπτίων ἔθνους ἀπώλυτο. μηδ' ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς πληγῆς σωφρονιζομένου τὸ βασιλέως, χάλαζα μήτε πρότερον τὸ κατ' αἴγυπτον ἀέρος ἔτος πεποιηθότος, μήτε ὁμοίᾳ τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος κατιοῦσα, μείζων δὲ τῆς ὅλης τοῖς τὰ βόρεια καὶ τὸν ἄρκτον νεμομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος κατενεχθεῖσα, πᾶς καρπὸς αὐτῷ κατέκλασεν. ἔπειτα φῦλον ἀκρίδων ἐπιπέμπεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβληθεῖσαν αὐτοῖς, ὥστε πρὸς ἀκριβὲς πάσας τοῖς αἰγυπτίοις τὰς ὑπὸ τῆς γῆς τῷ καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι. ἤρκει μὲν οὖν τὴν διανοητορείας αὐτὸν καὶ τὰ προειρημένα τῷ κακῶν εἰς σωφρονισμὸν καὶ τὸ συμφέροντος τὸν ὅλιγον ὠφελῆσαι. φαραώθης δὲ οὐ τοσοῦτον ὑπὸ ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας ἀηδόμενος τῆς αἰτίας, ὅμως αὐτεπιλανείκει τῷ θεῷ, καὶ τοῦ πρέποντος ἐκὼν παρεδότης ἐγίνετο. καὶ κελεύει μὲν τὴν μωυσῆ, μετὰ τῶν γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τοὺς ἑβραίους. τὴν δὲ λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν ἐφαρμόζης αὐτοῖς τῆς οἰκείας. τὸ δὲ μωυσέως οὐχὶ δίκαια φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῦν. δεῖν γὰρ αὐτοὺς τῷ θεῷ τὰς θυσίας ἐκ τῆς λείας ἐπενεγκεῖν. καὶ ζιβομένου ὅλως ταύτῃ τὴν αἰτίαν τοῦ χρόνου, σκότος βαθὺ καὶ φύγγοις ἄμοιρον παρεχεῖται τοῖς αἰγυπτίοις, ὑφ' οὗ τάς τε ὄψεις ὑπανοιγομένους ὑπὸ παχύτητος οἰκείας τε ἀποθήκευεν, σωέβαινεν καὶ δεδιέναι μὴ καταπεσῶσιν ὑπὸ τοῦ νέφους. εἶτα τούτου διαπεδαλέντος, μιᾷ ἡμέρας καὶ τρισὶ ταύτας νύκτας, ὡς οὐ μετενόει πρὸς τὴν ἔξοδον τῷ ἑβραίων ὁ φαραώθης, προσελθὼν ὁ μωυσῆς φησίν. ἄχρι πότε ἀπειθεῖς τῇ τε θεῷ γνώμῃ; κελεύει γὰρ σε ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους, καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρως ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν ὑμᾶς μὴ ταῦτα ποιήσαντας. ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς ὅτι τοῖς προειρημένοις ἐπύλησεν αὐτὸ τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθῆναι, εἰ πάλιν περὶ τούτων ἐνοχλῶν αὐτῷ προσέλθοι. μωυσῆς δ' αὐτὸς οὐκ ἔτι ποιήσεσθαι περὶ τούτων λόγους, ἔφησεν. αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον σὺν καὶ τοῖς πρώτοις τῶν αἰγυπτίων παρακαλέσειν τοὺς ἑβραίους ἀπελθεῖν. ἢ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται. ὁ δὲ θεὸς δηλώσας ἐπὶ μιᾷ πληγῇ τοῖς αἰγυπτίοις καταναγκάσειν ἀπολύσαι τοὺς ἑβραίους, ἐκέλευσε μωυσῆ παραγγεῖλαι τῷ λαῷ θυσίαν εἰς ἴσα ἔχειν, προσκευασαμένους τῇ ἑξκαιδεκάτῃ τοῦ ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην. ἣν προσαγορεύουσι μὲν αἰγύπτιοι φαρμοῦθι καλεῖται, νεισὰν δὲ παρ' ἑβραίοις. μακεδόνες δ' αὐτὸν ξανθικὸν προσαγορεύουσιν. ἀπάγοντι τοὺς ἑβραίους πάντα ὁπλισαμένους. ἢ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺς ἑβραίους πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ διατάξας εἰς φρατρίαι, εἰς αὐτὴν συνέχειν. ἑκάστης δὲ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, πάντες πρὸς ἔξοδον ἔχοντες, ἔθυον.

καὶ

καὶ τοῦ αἵματι τὰς οἰκίας ἥγιζον, ὑσσώπου κόμας ἀναλαβόντες. καὶ διεπησαντες, τὰ λοιπὰ τῆς κρεῶν ἐκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι. ὅθεν νεὼ ἔτι καὶ τὸ ἔθος οὕτως θυομεν, τὴν ἑορτὴν πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δὲ ὑπερβασία, διὰ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτοὺς ὑπερβας αἰγυπτίους ἐπαπέσκηψεν τὴν νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τῆς πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεσε τὴν νύκτα τοῖς αἰγυπτίοις, ὡς συνελθόντας πολλοὺς τῆς πρὸ τοῦ βασίλειον διαιτωμένων τῆς φαραώθη συμβουλεύειν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους. καὶ μωυσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπέναι πρόσταξεν, εἰ τῆς χώρας ἐξέλθοιεν παύσασθαι τὴν αἰγυπτον κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. δώροις τε τοὺς ἑβραίους ἐτίμων, οἱ μὲν ὑπὲρ τὸ τάχος ἐξελθεῖν, οἱ δὲ καὶ καὶ γὰρ τιαχοῦ πρὸς αὐτοὺς συνήθειαν. καὶ οἱ μὲν, ὀξέως κλαίοντων καὶ μετανοούντων, ὅτι χρήσαιντο χαλεπῶς αὐτοῖς τῆς αἰγυπτίων. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο καὶ λητὴς πάλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, καμβύσου καταστρεψαμένου τὴν αἰγυπτον. συντόμως δὲ ποιούμενοι τὴν ὁδὸν εἰς βιελσεφῶν τὰ χωρίον ἐπιτάφιοι ὠφθησάν τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. ἀπλοῦς δὲ τῆς ὑπὸ τῆς γῆς διατρεφῶντες διὰ τὴν ἐρημίαν, πεφυραμένοις τοῖς ἀλθοῖς καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος τοῖς ἀπ' αὐτῆς ἄρτοις διεχρῶντο. καὶ τοῦτοις ὅτι τριακοσθ' ἡμέρας ἐχρήσαντο. πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνου αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς αἰγύπτου ἐπενέγκατο, καὶ ταύτην τὴν ζωφὴν ταμιευόμενοις, καὶ πρὸς ἀναγκην ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῆ χρωμένοις. ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε σπουδῆς ἑορτὴν ἄζυμα ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, τὴν τῆς ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῆς μετανιστευθέντων γυναῖξιν ἅμα καὶ τέκνοις ἐπὶ τοῦσιν οὐκ διαρίθμητον ἦν. οἱ δὲ στρατεύσιμον ἥκοντες ἡλικίαν ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

A illucescente verò quartadecima omnes ad exitum animati sacrificabant, & sanguine domos lustrabant, aspersas hyssopo: & peracta cœna reliquias carnium exusserunt, tanquam exituri. vnde nunc quoque solemne manet nobis idem sacrificium, qui festiuitatem vocamus pascha. id transitum significat, eo quòd Deus illa die præteritis illæsis Hebræis, Ægyptios morbo percussit. nam pestis illa nocte absumpsit B primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad regiam cõcurreretur à proximis, vociferantib⁹ non amplius detinendos Hebræos. tũ rex accito Moyse mãdat vt abeant, ratus post eorũ exitũ regiõnẽ cessantib. calamitatib. subleuandã. donis etiam Hebræos honorabant, alij quò celeriùs discederent, alij propter vicinitatis consuetudinem. atque hoc pacto exitum est, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per C Latopolim tunc desertam: Babylon enim post eo loco est condita, Cambyse Ægyptũ vastãte. cúmque abeuntes iter strenue continuarent, tertia die peruenerunt Beelsephõtem ad rubrũ mare sitam. cúmque nihil per viam inuenirent propter solitudinem, macerata farina & modico calore in panis speciem solidata se sustẽtabant: quo victu per triginta dies sunt vsi. neq; enim plus commeatus Ægypto extulerant, atq; eum ipsum parcè dispensabant ad necessitatem D magis quàm ad satietatem. quapropter in memoriam eius inopiæ festa per octo dies celebramus, quos vocamus azymorũ. cæterũ multitudo migrantium vnà cum liberis & vxoribus vix erat numerabilis, qui verò militarẽ ætatem habebant, sexcentorum millium numerum explebant.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς μωυσέως αὐτοῖς ἡγουμένου τὴν αἰγυπτον ἐξέλιπον.

CAP. VI.

E *Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt.*

ΚΑτέλιπον δὲ τὴν αἰγυπτον, μηνὶ ξανθικῷ, πεντεκαιδεκάτῃ καὶ δεκάτῃ καὶ σελήνῃ, μετὰ ἔτη ἑξακόσια καὶ τεσσαρακοστὸν καὶ τετρακόσιον ἡμῶν ἀβραμον εἰς τὴν χαναναίαν ἐλθεῖν. τῆς δὲ ἰακώβου μεταναστάσεως εἰς τὴν αἰγυπτον γεγομένης, ἑξακοσίοις πρὸς τοῖς δισχιλίοις ἐνιαυτοῖς ὕστερον. μωϋσῆς δὲ γεγόνει μὲν ἐτῶν ὀγδοηκοντα ἤδη. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀαρὼν ἕξι πλείοσιν. ἐπεκόμιζον δὲ καὶ τὰ τοῦ ἰωσὴφ τοῦ ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνου τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ καλέσαντος. αἰγύπτιοι δὲ ὅτι τοῖς ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετενόουν. καὶ τοῦ βασιλέως δεινὰς φέροντος, ὡς καὶ γενέσθαι μωϋσέως τοῦτον γεγονότων ἐπ' αὐτοῖς, ἐγκέκλεισται ἀπέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ ὠφθησάν, ἐδίωκον ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς, εἰ καταλάβοιεν. καὶ δὲ οὐκ ἔτ' αὐτοῖς ἐστυγεῖτο τὴν θεὸν. τὸν γὰρ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι. κατόπιν δὲ ῥᾳδίως αὐτῶν ὑπέλαβον, αὐόπλοις τε ὄντων καὶ ὑπὸ τῆς ὁδοιπορίας κεκοπιακότων. πᾶν ἔκαστον γὰρ ἀπενθανόμενοι ἡ χορήσεσθαι ἐπέστευσθον ἢ δίωξιν, καὶ τοι χαλεπῆς ὕσης ὁδοῦ τῇ γῆς, ἀ στρατοπέδους μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα. μωϋσῆς δὲ ταύτῃ τοῖς ἑβραίοις ἀπήγαγεν, ἵν' οἱ μετανοήσαντες οἱ αἰγύπτιοι δίκαιον ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς παρῶν καὶ ὠφλεκότων τῷ ὁμολογημένων ὑπόχρεων

F Moyses autem hac Hebræos ideo duxit, vt si Ægyptij mutata sententia persequi eos vellent, pœnas malitiæ violatíque pacti persoluerent:

Exod. 12b

XIIII.

néve Palæstini,quos ob veterem simultatē in-
fensos habebat, de hac profectione certiores
fieri possent. est enim illorum regio Ægypto
contermina.quapropter omissa via quæ in Pa-
Exod.14. lęstinam ducit,per desertum via dispendiosa ac
difficili voluit Chananæam inuadere: obitérq;
iuxta Dei mandata in montem Sina populum
sacrificaturum adducere.sed vbi ad rubrū mare
peruentum est,ecce Ægyptiorū multitudo cir-
cunfusa in arctum eos compellit.aderant enim
septingenti currus cum equitū quinquaginta
millibus,& ducenta millia scutatorū peditum,
hi vias omnes obsederant, quib. effugium He-
bræis patere poterat, inter rupes & màre con-
clusis,quo loco mōs præ aspretis inuius ad lit-
tus vsque procurrit. atque ita ne fugæ quidem
spe relicta Hebręos mare inter & montem ob-
sidione premebant, oppositis armatis quà exi-
tus in campos aperiebatur.in hac locorum ini-
quitate concluſi,cùm nec obsidionem prę ino-
pia tolerare, nec exitū ad fugam inuenire pos-
sent,nec arma adessent etiamsi maximè pugna-
re cuperent,nihil superesse videbāt nisi vt turpi
deditione saluti consulerent:quo factum est vt
Moysen incusarent, obliti prodigiorum quib⁹
libertatem eis Deus significauerat: minimúm-
que aberat quin propheta lapidato, contēptis-
que per incredulitatem pollicitationibus, de-
ditione in pristinam seruitutem redirent. nam
& lamentis mulierum ac puerorum exasperā-
bantur,nihil nisi perniciem expectantium, cū
essent rupibus & mari & armatis circuncirca
cincti,nec vlla spes effugij relinqueretur.Moy-
ses autem efferata licet cōtra se turba nulli suc-
cumbens difficultati non cessabat eis prospi-
cere, Deo fretus,quem post tot libertatis præ-
sagia probabile non erat permissurum vt aut
delerentur, aut in potestatē inimicorū relabe-
rentur. cúmque medius in concione constitis-
set,sic ad eos verba fecit. Si homo aliquis res
vestras bene ac prudenter hactenus adminis-
trasset,oportebat & in posterum similem eius
curam & diligentiam expectare:nunc postquā
Deus ipse gubernandos vos suscepit, quantæ
insaniæ fuerit eius opem non sperare, qui per
me vltro vobis prætitit quicquid ad vestram
salutem ac libertatem conferre videbatur, imò
hæc ipsa difficultas & angustia magis vos ad
sperandum accendere debuerat. ipse enim vos
in arctum hunc locum concludi voluit, vt
ex tanta necessitate præter vestram ęquè ac ho-
stium opinionem seruaret, atque in hunc mo-
dum declararet,non solùm potentiam suā, sed
fauorem etiam quo vos perpetuò prosequitur.
non enim in paruis rebus Deus propitius au-
xilium afferre solet,sed tum potissimùm quan-
do spei superest minimum.ergo huius ope fre-
ti,qui potest & ex paruis magna facere, & ho-
rum potentiam debilem reddere, ne terreā-
mini Ægyptiorum apparatu, neque propter
fugam mari & montibus impeditam animum
despondete. potest enim Deus & hos in plani-
ciem & mare in terram vertere.

καὶ δὴ παλαιστὰς δυσμφοὰς ἔχοντας καὶ πολλαχοῦ ἀ-
πόξθειαν οὖσαν ὑπωπτεύω ἐβουλεύετο λανθάνειν ἀπορ-
χόμενος. ὁμοερὸς γάρ ἐστιν τῇ τῶν αἰγυπτίων χώρᾳ. καὶ δὴ
τοῦτο, τελεῖ μὲν ἀγουσαν εἰς τελεῖ παλαιστίνην ἐπ ἀπήγα-
γε τὸν λαόν. ἀλλὰ δὴ τῆς ἐρήμου πολλὴν αὐτοὺς ὁδὸν
κ̀ κακοπαθήσας ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τελεῖ χαναναίαν,
ἐπὶ ἧ κ̀ δὴ τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ κελεύσαντος ἀ-
γαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος ἐκεῖ ποιήσοντας θυ-
σίας. καταλαβόντες ἧ τοὺς ἑβραίους αἰγύπτιοι εἰς μά-
χην παρεσκευάζοντο, κ̀ σταυλαμεῖσιν αὐτοὺς ὑπὸ πο-
λυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρμα-
τα εἵπετο σὺν ἱππεῦσι πεζικισμυρίοις, κ̀ ὁπλιτῶν μυ-
ριάδες ἦσαν εἴκοσι. τάς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν αἷς
φόξειαν τοὺς ἑβραίους ὑπολάμβανον, μεταξὺ κρημνοὶ
αὐτοὺς ἀφεσσβάτων Ϲ τὴν θαλάττης ὑπολαμβάνοντες,
τελυτᾷ γὰρ εἰς αὐτελεῖ ὄρος ὑπὸ ξαχήτης ὁδοῦ ἄπο-
ρον. κ̀ φυγῆς ὑπολαμβανόμενοι τοιαφορεῖ ἐν τῇ πρε-
σβολῇ τῇ πρὸς θάλατταν τῷ ὄρει τοὺς ἑβραίους ἀπ-
φρατίον τῷ στρατοπέδῳ κ̀ τόμα τοῦτο ἱδρυσάμενοι, ὅ-
πως τελεῖ εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς ἀφηρημένοι.
μή τ' οὖν ὑπομένειν πολιορκουμένων ζόπῳ δὴ τελεῖ
ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς ἀπορίαν
ὁρῶντες, ὅπλων τε αὖ ἀνίζοντες εἰ κ̀ μάχεσθαι δόξειν
αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι τοῦ πάντα ἀπολεῖσθαι καθιστήσειν ἐ
μὴ ὧδε δόσουσιν ἑαυτοὺς τοῖς αἰγυπτίοις ἐθελησίους.
κ̀ τὸν μωϋσεῖ ἠπείλουν, πάντων ὀλιγωρησάντων τῶν ἐκ
θεοῦ πρὸς τελεῖ ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγενόντων,
οἷς Ϲ τ̀ προφήτου παρορμῶντα κ̀ τελεῖ σωτηρίαν αὐ-
τοῖς ἐπαγγελλόμενον, ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι
βαλεῖν, ὧδε δόσειν τε σφᾶς τοῖς αἰγυπτίοις δικαιο-
κόναι. πάθος τὸ λεῖ κ̀ ὀδυρμὸς γυναικῶν κ̀ παίδων πρὸ
ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸν ὄλεθρον, ὄρεσι κ̀ θαλάττῃ πρε-
κεκλεισμένων κ̀ πολεμίοις, κ̀ φυγεῖ ἐδαμόθεν ἐκ τού-
των ὑπαρχόντων. μωϋσῆς ἧ καί πω ἀχθομένους πρὸς
αὐτὸ τὸ πλῆθος, ὅτ' αὐτὸς ἐπέκαμνε τῇ πρὸς αὐτοὺς
προνοίᾳ, κ̀ τοῦ θεοῦ κατηφεῖ. τά τε ἄλλα πρὸς τελεῖ
ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προεῖπεν παρεσκεύασε, κ̀ μηδὲ
τότ' αὐτοῖς ἐάσοντος ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν γνωμένους ἢ δου-
λεύειν ἢ ἀπολέσθαι. Ϲ τοὺς ἐν μέσοις, οὐδὲ αὐθρώπους
εἶπεν καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένους πρὸς ἡμᾶς
δίκαιον εἶναι κρίνειν, ὡς οὐχ ὁμοίους ἰσομένους πρὸς τὰ
μέλλοντα. τῆς ἧ Ϝ θεῶν νεῖν ἐπαγγειλάσης ὑμᾶς προνοίας,
μανίας ἦρχεν αὖ εἴη, παρ' ἃ πάντ' ὑμῖν ἀπήντηκεν, ὅσα δι'
ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν κ̀ τελεῖ ἀπαλλαγὴν τ̀ δουλείας,
ἐδὲ προσδοκῆσαι ὑπῆρξε. μᾶλλον ἧ χρεὼν ἐν ἀπόροις
γεγυμνασμένους βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν θεόν. ἐ κ̀ τὸ νυῖ εἰς
ταύτελεῖ ἡμᾶς ἀφεικπλεῖδαι τὴν δυχωρίαν ἦρχεν, ἵν' ὀξ
ἀμηχάνων ὅπῃ ἔτ' αὐτοὶ νομίζητε σωτηρίαν ἔξειν οὔθ'
οἱ πολέμιοι, ὁ ἐπ τούτων ῥυσάμενος τελεῖ τε ἰσχυὸ ὄπ-
δείξηται τὴν ἑαυτοῦ Ϲ τελεῖ ἀφελῆ ἡμᾶς πρόνοιαν. ἐ γὰρ
ὀλιγάρους τὸ θεῖον τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν ἔσαν δύνειν
δίδωσιν, ἀλλ' ἐφ' οἷς αὐθρωπίνην ἐλπίδα μὴ βλέποι
πρὸς τὸ κρεῖττον παρεῖσαν. ὅθεν τοιούτῳ βοηθῷ πεποιθό-
τας, ὦ δύναμις κ̀ τὰ μάρη ποιῆσαι μεγάλα, κ̀ τῆς
πλείστων ἀθένειαν κατα φηφίσασθε, μὴ καταπλή-

ἧκεν τελεῖ αἰγυπτίων ὧδε πάνυ. μαίνη' ὅτι θάλασσα κἀθόπιν ὑμῶν, ὁρᾶτε φυγῆς ὁδὸν ἐ παρέχοντα, ὀξ Ϝ τ' ἀπογνώσεσθε σ̀ σωτηρίας. γίνεσθε γὰρ αὖ κ̀ ταῦτ' ὑμῖν πεδία Ϝ θεῦ διελάσαντος κ̀ γῆ τὸ πέλαγος.

Καρπά-

Κεφάλαιον ζ. A Cap. VII.

Ως ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀναχωρῆσα, φυγεῖν δ' αὐτοῖς παρέσχεν.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit.

ΤΟσαῦτα εἰπὼν ἦλθε πρὸς τὴν θάλατταν τοῖς αἰγυπτίοις ὁρῶσιν. ἐν ὄψει γὰρ ὄντων, καὶ τοῦ πόνου τεταλαιπωρημένοι τῆς διώξεως, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχην ὑπερβάλλεσθαι, καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς τῆς αἰγιαλοῦ μωϋσῆς ἐγένετο, λαβὼν τὴν B βακτηρίαν θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐπάλει λέγων. οὐδ' αὐτὸς ἀγνοεῖς ὅτι φυγῆν ἡμῖν οὔτε τῆς παρόντων, οὔτε χεὶρ ῥώμης εὔτε κατ' ὄλπους ἔστιν ἀνθρωπίνης. ἀλλ' ἤδη τὸ πάντως σωτήριον σπαρὲν τῇ σῇ τὴν σὴν βούλησιν ἀφίκετο τὴν αἰγυπτίων σὺν ὄχλῳ ἐπορεύετο. ὑμεῖς τε ἄλλην ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν σὴν μόνου κατεφεύγομεν. καὶ εἴπερ ἐφ' ἡμᾶς τῆς σῆς προνοίας ἦλθεν ἐξαρπάσαι τῆς αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυνάμενον ἀρόμενον. ἀρίκοιτο οὖν C τάχους τὴν σὴν ἐμφαίζον ἡμῖν δύναμιν. καὶ τὸν λαὸν ἐπὶ ἀνελπιστίας καταπεπλακότα πρὸς τὸ χρεῖον, ἀνάστησον εἰς εὐθυμίαν, καὶ τὸ σφέτερον τῆς σωτηρίας θάρσος. οὐ γὰρ ἀλλοτρίους σὲ ἱκετεύομεν τοῖς ὑπεύθυνος. ἀλλ' ἐπὶ μὲν ἡ θάλασσα, σὸν δὲ τὸ σφέτερον ἡμᾶς ὄρος. εἰς αἰσχύνην μὲν τοῦτο σοῦ καλέσαντος, ὑπερεφθόνησεν ἂν καὶ τὸ πέλαγος. εἰ δὲ ἡμῖν ὑποδρᾶναι καὶ δι' ὕδατος, δόξαν ἰσχυρὰν τῇ σῇ τέξον ἡμᾶς σωζόμενον τὸν ζόφον. τοσαῦτα D ὅπη πιάσας τύπτει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δὲ ὑπὸ τῆς πληγῆς κινηθεῖσα, καὶ εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὴν ἀπέφηνε τὴν γῆν, ὁδὸν ἑβραίοις εἰς καὶ φυγήν. μωϋσῆς δὲ θεὸν ἀγαθοεργὸν τῷ θεῷ, καὶ τὸ πέλαγος ἐκκεχωρηκὸς αὐτοῖ. ἐδ' ἰδίας ἐπείρα, εἰσβαίνει αὐτῇ καὶ τοὺς ἑβραίους ἐπάγεται δι' ἀπείρου ὁδοῦ ποιουμένους τὴν πορείαν; καὶ τοῦ κινδύνου τῶν παρόντων πολεμίων ἀδεῶς καὶ χαρὰν ἔχοντας. δι' ἣν ἐφάλλοντο οὗτοι ἐξ αὐτῆς σωτηρίαν ἀναπαύεσθαι. τῷ δ' οὐκ E οἰκείων ἀλλ' ἐμῶν μὴ αὐτοῦ, τοὺς συμπαρόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μιμήσασθαι ὡς αὐτοὺς αἰγύπτιοι τὸ σφέτερον ἐβούλευον εἰς ὅλη φρόνημα ὀλιθρον ὁρμωμένους. ἐπεὶ δ' ἐσέβησαν βλοῦ ἵς ὅλη τὸ πολὺ φροντιστοφόρους, καὶ ῥᾳδίην αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυσχρὲς ἀπαντῆσαι, δίκαιον ὡρμήσασθαι αὐτοὺς, εἰς κἀκείνοις ἠρμήσοντος τὸ πολέμιος. ἐ προτάξαντες τὴν ἵππον κατέβαινον ἑβραῖοι δὲ καθοπλιζόμενοι, καὶ πὸν χρόνον εἰς τοῦτο ξέβοντες ἐρθασαν εἰς τὴν ἀντίπερον γῆν ἀταθεῖς ἐφυγόντες. ὅθεν καὶ θαυμαλεωτέρους συμβαλεῖν φρὸς τὴν F ἄνοιξιν εἰς ἰδίαν ἐδὲ αὐτῷ πεισομένην ἐδ. αἰγύπτιοι δὲ ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν ἑβραίοις γενομένην, ἀλλ' ἐκείνην ἐμβαίνοντας, καὶ μέχρι σωτηρίας τῷ κενδύνῳ ὕστατον πεποιημένην, ἀλλ' οὐκ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὠρμημένοις, χρῆσθαι θέλουσιν. ὡς οὖν ὁ τῶν αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, δέδεκται πάλιν G ἡ θάλασσα καὶ σφᾶς κατέλαμβάνει ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατισοῦσα τοῖς αἰγυπτίους. ὑμβοι τε ἀπ' οὐρανοῦ καταπέπτωκεν, καὶ βρονταὶ σὺν ἀστραπαῖς πρὸς ἀπορρήτους ἀστραπὰς, ἐ κεραυνοὶ ἐκατενήχθησαν, ὅλως δὲ οὐδὲν ἦν τῷ ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ οὐκ ἐπὶ θεὸς συνεπιπόντων ἀνθρώπους ὁ μὴ τότε συνέπιπτεν. ἐ γὰρ νὺξ αὐτοῖς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβεν. καὶ οἱ μὲν ἅπαντες ἀπόλοντο πάντες ὡς μηδὲ ἄγγελον τὸ συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμένοις ἐπισφ-

HÆc effatus ad mare eos Ægyptiis spectãtibus ducebat. Habentes enim eos sub oculis, quòd essent persequendo defatigati, pugnam in sequentem diem differre consultius putabant. vt verò ad extremum littus ventum est; tum Moyses sumpta virga Deum in auxilium supplex inuocat, dicens, Tu domine scis ipse quòd nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium: superest vt ipse salutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc est delatus, tuam voluntatem tuámque fidem secutus. ad te solum omni alia spe, omni consilio, destituti confugimus: ad tuam tantùm prouidentiam respicimus, quę sola nos iratis Ægyptiis eripere potest. succurre igitur properè, & potentiam tuam exere, & populum iam conclamatæ salutis ad fiduciam & spem excita, in difficultatibus constituti sumus, sed nostris non tuis. tuum est Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic potest te iubente aperiri, & illud in terram verti. possumus & per aërem sublimes effugere, si ita nos seruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repentè scissum, & retrorsum se recipiens, nudum solum Hebræis ad fugam capessendam relinquit. Moyses autem videns adesse Deum, & mare de suo solo cessisse, primus progreditur, hortatur Hebræos vt alacriter sequantur per viam diuinitus datam, & læti præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem salutis rationem tam subito exortam. illis verò impigrè subsequentibus nimirum diuina ope fretis, Ægyptij primum insanire eos putabant in manifestam perniciem ruentes. postquam verò viderunt eos longè processisse, & impunè absque omni impedimento iter facere, impetu facto persequi eos cœperunt, quasi & ipsi tutum per mare iter habituri: & præmissis equitibus à littore descendebant: iámque in aduersum littus euaserant Hebræi, hostibus à tergo relictis, quos armis graues ipsa etiam miraculi nouitas non nihil est remorata: sed cùm incolumes illos terram tenere viderent, sibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verùm fefellit eos hæc opinio, nescientes non quorumuis talem viam esse, sed Hebræorum tantùm, & fugientibus tantùm ad salutem patere, non hostibus qui eos perdendi animo insectarentur. ergo cùm iam vniuersus exercitus introgressus esset, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: accesserunt & imbres de cœlo, & aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus: fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam & nox eos caliginosa nimis ac tenebrosa comprehendit. atque ita totus ille exercitus est deletus, vt ne nuncius quidem cladis domum reuerteretur

tur. Hebræi verò vix sui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata salute concepto, accedente huc etiam hostium interitu, quo maior esset libertatis securitas, nemine superstite qui eos in seruitutē vindicare cuperet, & Deo ex promisso illis auxilium submittente. quapropter tum sua salute, tum inimicorum supplicio læti magis quàm vlli antehac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyses carmen laudes Dei & ob præsentem fauorem gratiarum actiones continens hexametro versu composuit. Hæc ego vt in sacris codicibus inueni, ita sigillatim conscripsi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, si priscis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de salute periclitantibus via per mare patuit, siue Dei voluntate, siue naturæ sponte: quandoquidem heri & nudiustertius Alexandri ductu Macedonibus Pamphyliū mare cessit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cùm Deus eius opera ad destruendum Persarum imperium vti decreuisset: id quod omnes testantur qui res gestas illius regis scripto prodiderunt. Sed de his vt cuique libet ita sentiat. Postera verò die cùm æstus & ventus arma Ægyptiorum in littus expulisset, in quo tum Hebræi castra posuerant, Moses id quoque diuina prouidentia factum interpretatus, ne posthac inermes essent, collecta viritim distribuit: atque ita iam probè munitos ad Sina montem duxit, sacrificaturus ibi Deo, & munera pro salute populi oblaturus, quemadmodum iussum esse iam antè dictum est.

Exod. 8. 9.

φασι τοὺς δ' ἑβραίους ὑδὲ καταχεῖν ἦν ὅπῃ τῇ χαρᾷ τῆ ωδῆδόξῃ σωτηρίας καὶ τῇ τῆῦ πολεμίων ἀπωλείᾳ, βεβαίως νομίζοντας, ἠλευθερῶσθαι τῆῦ ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, καὶ τὸν θεὸν ὕτως ἐναργῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲν αὐτοί τε τὸν κίνδυνον οὕτως ἐκτυγόντες, καὶ προσέτι τοὺς ἐχθροὺς ὀπιδόντες κεκολασμένους, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύοντας τῆῦ πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ παιδιᾶς ὅλην τὴν νύκτα. καὶ μωϋσῆς ὠδὴν εἰς τὸν θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τὴν δίμμιας εὐχαριστείαν ωδοποιήσας, ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ συνέθηκεν. ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ἕτως ἔκαστον τούτων παρέδωκα. θαυμάσει δ' μηδεὶς τὸ λόγε τὸ ωδῆδόξον, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρείας ἀπείροις εὑρέθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ δι' θαλάσσης, εἴτε κατὰ βούλησιν θεοῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον, ὁπότε καὶ ωδὶ τὸν ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τῆς μακεδονίας χθὲς καὶ ωρῴην γεγονόσιν ὑπεχώρησεν τὸ παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλως οὐκ ἔχουσιν, παρέχειν τῶν δι' αὐτῆ καταλύσαι τῶν περσῶν ἡγεμονίαν τῷ θεοῦ θελήσαντος. καὶ ἅπτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς ἀλέξάνδρου ωράξεις συγγραφάμενοι. ωδὶ μὲν οὖν τούτων ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ δεχέσθω. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῆῦ αἰγυπτίων προσενεχθέντα τῷ στρατοπέδῳ τῶν ἑβραίων ὑπὸ τῆῦ ῥὸῦ καὶ τῆς βίας τῆῦ πνεύματος ὑπ' ἐκεῖνο ἐκδιδούσης, ὁ μωϋσῆς καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ θεῷ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄπορoι, συναγαγὼν καὶ τούτοις σκεπάσας τοὺς ἑβραίους, ἦγεν ὅπῃ τὸ σίναιον ὄρος θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σώτρα τῆς πλήθύος ἀποδώσων καθὼς αὐτῷ καὶ προείρηται.

ΦΛΑ-

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου πρὸς τὸ σιναῖον ὄρος ἐξήγαγεν. Κεφ. α
Περὶ τῆς τοῦ ἀμαληκίτου καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τοῦ πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. Κεφ. β.
Ποίας συμβουλὰς ῥαγουήλος τοῦ γαμβροῦ μωϋσῆ ἔδωκεν. Κεφ. γ.
Πῶς μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τοῦ δέκα λόγων πλάκας, τοῖς λαοῖς αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. δ.
Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωϋσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένη ναοῦ δίκην ἦν. Κεφ. ε.
Περὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ς.
Περὶ ἐσθῆτος καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμοῦ τοῦ ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. ζ.
Περὶ τοῦ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀρχιερέως σχολισμοῦ. Κεφ. η.
Περὶ τῶν ἀαρὼν ἱεροσυλίας, καὶ ἃ πινα περὶ ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμισται. Κεφ. θ.
Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν. Κεφ. ι.
Νόμοι καὶ ἤθη περὶ τὰ πολεμικά. Κεφ. ια.
Στάσις καὶ μωϋσέως δι' ἔνδειαν, καὶ τῶν στασιασάντων κόλασις. Κεφ. ιβ.
Περὶ κατασκόπων οἳ ἐξερήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπαναλθόντες τοῖς ἰσραηλίταις ἐξέφόβησαν. Κεφ. ιγ.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. CAP. I.
De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraëlitis inde obtigit. CAP. II.
Raguelis conſilium quod genero ſuo Moyſi dedit. CAP. III.
Moyſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. CAP. IV.
De tabernaculo per Moyſem in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portalis referebat. CAP. V.
De arca in qua tabulas legis Moyſes collocauit. CAP. VI.
De menſa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi. CAP. VII.
De pontificali ac ſacerdotali ornatu. CAP. VIII.
De Aaronis ſacerdotio, & quæ leges ad feſta ac ſacrificia ſpectent. CAP. IX.
Leges de ſacrificiis & purificationibus. CAP. X.
Leges belli & conſuetudines. CAP. XI.
Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna. CAP. XII.
De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraëlitis terrorem hoſtium incuſſerunt. CAP. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER TERTIVS.

CAP. I.

Quemodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

RECENTEM hanc lætitiam ex inſperato acceptę ſalutis offuſcauit nonnihil itineris moleſtia, quo per deſerta in Sina montem ducebantur: quòd emetienda eſſet regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus idonea. erat enim tota ſqualida, & nihil omnino humoris habens, vnde fructus prouenire ſolent. talē autem viam neceſſariò ſunt ingreſſi, cùm aliam non poſſent: deferebántque ſecum aquam priuſquam deſertum intrarent hauſtam, duce ita præmonente. qua abſumpta puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne ſic quidem vel ſatis bonam, vel quantum ſufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima veſpera in locum quendam, cui propter aquas vitioſas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo ſignificante: ibíque laſſis de via & commeatu quoque iam abſumpto inopiam ſentire incipientibus, diuertere placuit. inuitabat ad manendum puteus fortè repertus, qui tametſi tantis copiis non poſſet ſufficere, nonnihil tamen ſolatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progreſſu ſe inuenturos, hæc ipſa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini ſolùm, ſed ne iumento quidem. Moyſes autem videns eis animum cecidiſſe, nec habens quod diceret, non enim erat res cum hoſte quem virtute repellere poſſet, ſed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægrè expediebat conſilium populi miſeriam ad proprium infortunium referens. ad hunc vnum enim concurrebant, mulierculæ infan-

Exod. xv.

ΚΕΦ. Α.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἀγαγὼν ἐπὶ τὸ σιναῖον ὄρος ἐξήγαγεν.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ἦ τοῖς ἑβραίοις τὸ σωτηρίας ὕστερον ἡμῶν, ἀπορίας ἐλύπει πάλιν αὐτοὺς ἀπορουμένους ἐπὶ τὸ σιναῖον ὄρος ἡ χώρα τελέως οὖσα ἔρημος, καὶ τῆς τε τροφῆς ἔφορον αὐτοῖς ἄπορος, ἀναιρίζουσα ἦ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔσχατον. καὶ μὴ μόνον αὐθρώποις τὸ ἀναγκαῖον ἐνδεὴς, ἀλλὰ μηδ' ἄλλο τῶν ζώων ἱκανὴ βόσκειν. φαφαρὰ γάρ ἐστι καὶ τοιαύτην οὐδὲν, ὅπη καὶ φύσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην οὖσαν τὴν χώραν ἐξ ἀνάγκης ὁδὸν, ἑτέραν ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τῆς προοδοιπορημένης ὕδωρ τῆς στρατηγοῦ παραλαβόντος. καὶ τούτου διαπνεόντος, ἐκφρέατα ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν, ὁπόπως δύναιντο σπανιότητα τῆς γῆς. καὶ τὸ διερισκόμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' ὑπόπιον ἦν, καὶ ὅτε ἦ ἀναίσιον ἀφικνεῖτο ἦ τὸν ὁδοιπορίαν τὸν τόπον ἐκεῖ λίμνη ὠφέλιμα εἰς μὲν τόπιν, ὅτε δύναιτο τῆς ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες. μὲν γὰρ ἡ πικρία λέγεται. καὶ αὐτόθι τεταλαιπωρημένοι τῇ συνεχεῖ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῇ τῆς ξοφῆς ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ τότ' αὐτοῖς τελέως ἐπιλελειπτό, κατάγον. φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ καὶ μᾶλλον ἔμενον, ὡς αὐτὸ μὴ ἐξαρκεῖν δυναμένου τοσούτῳ στρατῷ, βραχέως μέν τοι παρέχον αὐτοῖς εὐθυμίαν, ὡς ἐκείνοις εὑρεθὲν τοῖς χωρίοις. καὶ γὰρ ἤκουον ὧδε τῆς ἐξανούντων μηδὲν ἐμπροσθεν βαδίζουσιν εὑ), πικρὸν ἦ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ καὶ ἄποτον εἶ), οὐκ αὐθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον. ὁρῶν ἦ ὁ μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους, καὶ τῆς θεσπίσματος τὸ ἀναπίλεκτον, οὐ γὰρ ἐβούλετο στρατὸς, ὡς τε τῆς βιαζομένῳ τῆς ἀνάγκης αὐτὰξαι τὸ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διαφθείρετο τότε γυναῖον παῖδες τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀεθ' ἕτερος, τῆς ἐκείνων διδυσχολίας ἐν καλεπωτέροις ἦν, τῆς συμφορᾶς τὴν ἀπαίτων ἰδίαν αὐτῆ ποιούμενος. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπ' ἄλλον πνὰ συνίζησον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀπολοῦντες γὰρ

ναμα

ναια μὴ ὑπὲρ ὑπῶν, οἱοὶ αὐδρες ὑπὲρ ἐκείνων, μὴ
ὠφελορᾶν, ἀλλ' ἐκποιεῖσθαι αὐτοῖς ἀφορμὴν τινὰ σω-
τηρίας. ἱκετεύσαντες οὖν ἐπὶ τὸν θεὸν, μεταβαλεῖν τὸ
ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας καὶ πότιμον αὐτοῖς ὠδρα-
χεῖν. καὶ καταπαύσαντος τὸ θεῖον τὸν λαὸν ἐπὶ τοῖς
τοιούτοις τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρρίμμενον, διαιρεῖ μέσον,
καὶ καθ' μῆκος τοῦ τομοῦ ποταμὸς, ἔπειτα μεθὶς
εἰς τὸ φρέαρ, ἔπειθε τοὺς ἑβραίους τὸν θεὸν ἐπικοσμεῖν ἀπὸ
τῆς δυνάμεως γεγενῆσθαι, καὶ ὑπερχεῖσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πα-
ράξενον οἷον ὀλιθυμοῦσιν, ὡς τὰ ὑπ' αὐτὸ καλὸν ὁμμα
μὴ ὀκνηρὸς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργοῦσιν. ἐφορμῶν
δὲ αὐτῷ τὸ καὶ ποιοῦσιν ἀὲ μεταβάλλοι τὸ ὕδωρ, κε-
λεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ ὡφεστάντας ἕλκυστλεῖν, λέγων τὸ
ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προσκενωθέντος
τοῦ πλείονος. καὶ οἱ μὲν ἐπόνουν. τὸ δ' ὑπὸ τῷ σωρηχῶν
πλησῶν γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον
ἦν. ἁρπάσαντες δὲ ἐκ ἄθην εἰς ἰλυὺν ἀφικνοῦνται, πόῤῥωθεν
μὲν ἀγαθὴν ὁρᾶσθαι. ἐγγὺς φοινικόφυτος ἦν. πλησιά-
ζουσα δὲ ἀπελέγχετο πονηρά. ἐγγὺς οἱ φοίνικες ὄντες οὐ
πλείους ἑβδομήκοντα δυσαυξῆς τὴν ἦσαν. χαμαίζηλοι
δ' ὕδατος ἀπορίαν φαραρᾶ τῷ παντὸς ὄντος χορίου. ὥστε
γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν δώδεκα οὐσῶν τὸν ἀριθμὸν νοτερόν τι
καὶ ὡρὸς ἀρδεύειν αὐτοῖς δ' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ
δυναμένων ἐκβλύσαι μηδ' ἀναχεῖν, ἐκμαδὴς ἦσαν
ὀλίγαι. καὶ δρεμομμύοις τοῦ φάμμου οὐδὲν ἀπλούτα-
κὲν τι ἢ στάζον ἐλαβον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον δύεσκον ὑπὸ
τῆ θολερᾶ ἑᾷ. καρπόν τε φέρειν μὲν ἀθεῖν τὰ δένδρα
δρᾷ ἀπαίνη τῆς ἐξ ὕδατος εἰς τοῦτο ἀφορμῆς καὶ ὠδρα-
κλήσεως. εἶχεν οὖν ἐκ αἰτίας τὸν στρατηγὸν, καὶ κατεβό-
ων αὐτῷ, τοῦ ταλαιπωρίαν καὶ τοῦ πόνου τῷ κακῶν
δ' αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. ζιακοσίων γὰρ ὀδυόντες ἡ-
μέρας, ὅσα μὲν ἐπεφέροντο πάντα ἦσαν ἀναλωκότες.
μηδενὶ ἢ ὡρευτυχάνοντες δυσέλπιδες ἦσαν ὡρὶ τῷ
ὅλων. ὡρὸς δὲ τοῦ παρόντι κακοῦ τοῦ δράσαι ὄντες,
καὶ ἐκ μικρᾶ ἕᾷ τῷ ὑπερημμένων αὐτοῖς ἐκ τοῦ θεοῦ
καὶ τῆς μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σωτείσεως καλυόμενοι, δι-
ὀργῆς τὸν στρατηγὸν εἶχεν, καὶ λίθοις βαλεῖν αὐτὸν ὡρ-
μήκεσαν ὡς αἰτιώτατον τῆς ἐν ποσὶν συμφορᾶς. ὁδὲ
οὕτως ἀπρεδιτμένου τοῦ πλήθους καὶ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν
κεκινημένου τοῦ θεοῦ θαῤῥῶν, καὶ τοῦ σωτεισθῆ τῆς ὡρὸ
τοὺς ὁμοφύλους προνοίας, πάρεισιν εἰς μέσους καὶ κατα-
βοῶντων καὶ τὰς χεῖρας ὑπὸ τοῖς λίθοις ἐχόντων. ὁρᾶσθαι
τε κεχαρισμένος ὢν, καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώ-
τατος, καταπαύσειν ἤρξατο τῆς ὀργῆς μὴ τῷ παρόντων
αὐτοὺς δυσκόλων μεμνημένους λήθῃ ἔχειν τοῦ ἔμ-
προσθεν διεργεσιῶν ὠφελημάτων. μηδ' ὅτι νεῶ πονοῦ-
σι, τῆς δράσεως ἐκβαλεῖν τὰς τοῦ θεοῦ χάριτας ἐν δω-
ρεαῖς, ὧν μεγάλων καὶ ἐκ ὠφελοῦσι ἔτυχον γλυκυμέ-
νων. προσδοκᾶν ἢ καὶ τῆς παρούσης ἀπαλλαγὴν ἀ-
μηχανίας ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ κηδεμονίας. ὃν εἰκὸς δοκι-
μάζοντα τοῦ ἀρετῆ αὐτῷ, πῶς τε καρτερίας ἔχουσιν
καὶ μνήμης τῷ προϋπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἑκεῖνα ῥᾳδίω-
ς, δρᾷ τὰ ἐν ποσὶν κακὰ, γυμνάζῃ αὐτοὺς τοῖς ἀρὰ χα-
λεποῖς. ἐλέγχεσθαι ἢ αὐτοὺς ὑπ' ἀγαθοῦ, ὥστε ὡρὶ τοῦ
ὑπομονῆ οὔτε ὡρὶ τοῦ μνήμην τῷ εὖ γεγονότων, ὥ-
στος μὲν ὑπὸ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου γνώμης καθ' ἣν ἐκλε-
λοίπασι τὸ αἴγυπτον καταφρονήσαντας, ὥστος ἢ πρὸς αὐτὸ
ὑπερέταν αὐτοῦ δρᾶσαθέντας, καὶ ταῦτα μηδὲν αὐτοὺς δρᾷ ψυσάμενον περὶ ὧν εἶπεν τὸ καὶ ὡφείλειν κατ' ἐκτα-

tibus opem implorantes, viri verò mulieribus, ne ſe deſpiceret, vtque ſalutis rẽmediũ aliquod quęreret, ad preces igitur verſus orat vt Deus mutata aqua ex vitioſa potabilẽ reddat: quo annuẽte hanc gratiam, arripit fruſtũ ligni fortè ibi iacens, & medium per longitudinem ſciſſum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum daturum ſe aquam deſiderantibus, ſi gnauiter iuſſa peragerent. quibus rogantibus quid facto opus ſit vt aqua mutetur, iubet robuſtiſſimum quemque certatim puteum exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquum potabile fore. quo facto aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aſpernandum multitudini exhibuit. Hinc caſtris motis peruenerunt Ilym, agrum, vt primo aſpectu è longinquo videbatur, non malum, ferebat enim palmas. vt verò propiùs eſt ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ enim non plures erant quàm ſeptuaginta, eæque non admodum procerę propter loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, ſed non ita largi vt emiſſis riuulis humiditatem terræ ſub miniſtrarent. quare ad egerendam harenam verſi in nullas venas incidere poterant, & ſi quid modicum diſtillaret, foſſione turbatum inutile ad potum reddebatur. arbores quo que non multum fructum ferebant propter eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum eſt murmur multitudinis contra ductorem, omnem miſeriæ ſuæ cauſam in vnum illum conferentis. triginta enim dierum itinere confecto, commeatum omnem quem ſecum extulerant iam abſumptum deſiderabant, & cũ nihil alimentorum in terra deſerta inuenirent, minimũ à deſperatione aberant: atque ita præſente egeſtate præteritorum tam Dei quàm Moyſis beneficiorum memoriam excutiente, iram concitati videbantur iamiam correptis ſaxis in imperatorem ſuum inuaſuri, autorem interitus ſibi clamitantes. at ille irritatam multitudinem & tam acriter in ſe concitatam animaduertens, fretus Deo & conſcientia rei bona fide adminiſtratæ, prodit in medios vociferantes & ſaxa intentantes. cúmque ſingularẽ quandam gratiam in vultu præferret, populárique facundia cum primis polleret, exorſus eſt iram eorum mitigare, obſecrans ne in præſentem neceſſitatem intenti omnium præteritorũ beneficiorum memoriam abiicerent: vtque à difficultate tunc premente animum ad Dei gratiam ac dona verterent, quibus toties præter opinionem cumulati fuiſſent, nunc quoque expectarent eum bonum exitum procuraturũ, quem veriſimile ſit ad probandam eorum fortitudinem, patientiam & gratitudinem, vtque appareat præteritáne an præſentia plus apud eos poſſint, hanc rerum anguſtiam immiſiſſe. cauendum igitur ne ob intolerantiam atque ingratitudinẽ diuino fauore indigni deprehendantur, qui & voluntatem ipſius quam ſecuti Ægyptum reliquiſſent, contemnant, & ſe miniſtrũ eius iniquis odiis perſequantur, præſertim cũ hactenus in nullo eorum quæ Dei iuſſu gerenda ſuſceperat deceptos ſe queri poſſint.

Exod. 16.

Enumerat deinde ſingillatim, quomodo afflicti fuerint Ægyptij dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: quomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipſis verò dulce fuerit ac potabile. quomodo ita refluo mari locum eis & viam ad effugium cedente, ipſi quidem per eam euadentes ſalutem ſint conſecuti, inimicos verò internecione deletos inſpectauerint: & quomodo in eam vſque diem inermes, Deo præbente armorum quoque copiam ſibi cóparauerint: tum quoties ex ipſis interitus faucibus eos præter omnium opinionem incolumes Deus eripuerit, qui cùm ſemper ſit omnipotens, ne tum quidem de ipſius prouidentia deſperandum. quamobrem æquo animo ferenda omnia, cogitandúmque non eſſe ſerum auxilium quantumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur. & hic exiſtimandum, non contemni à Deo ſua pericula, ſed fortitudinem explorari ac libertatis amorem, vt videat vtrum eius cupidine & ciborum & aquarum inopiam ſuſtinere valeant, an potiùs more pecudum dominis in ſuum vſum paſcentibus ſeruire malint. Se quidem non tam ſibi priuatim timere, cui cæſo iniuſtè nihil mali accidere poſſit: quàm ipſorum incolumitati, ſi per iſtam lapidationem facta & conſilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad ſaniorem mentem reduxit, & iam ad facinus armatis ſaxa de manibus excuſſit. ſed quoniam intelligebat non de nihilo concitatos, ad preces & ſupplicationes confugit: & conſcenſa quadam ſpecula, opem Dei rebus per inopiam afflictis depoſcebat, in cuius ſolius manibus ſalus populi repoſita eſſet: vtque propitius veniam daret populo duris rebus exaſperato, & propter hoc more humano ab officio decedéri. Deus verò curæ ſibi populum fore pollicetur, & opem quam peterent iamiam affuturam. His impetratis Moyſes deſcendit ad multitudinem: illi verò animaduertentes promiſſionibus diuinis lætum, & ipſi poſito mœrore vultus hilares ſumpſerunt. tum ille ſtans in medio concionis, ait ſe præſenti neceſſitati à Deo remedium afferre, nec ita multo poſt magna vis coturnicum, quod genus auium præ cæteris Arabicus ſinus alit, ſuperato interiacente mari longo volatu feſſarum, qui alioquin etiam non eſt ſublimis, in Hebræos defertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quærebant: & Moyſes rurſum ad ſupplicationes vertitur, ob auxilium à Deo promiſſum ſimul atque exhibitum: qui ad hunc modum paſtis, alia mox alimenta demiſit. nam interim dum Moyſes precabundus palmas attollit, ros de cœlo delabitur: qui cùm manibus eius hærens concreuiſſet, ſuſpicatus ille hanc quoque alimoniam à Deo demitti, deguſtat: lætúſque re comperta, turbam ignaram & putantem hiberna tempeſtate ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de cœlo deſcendere, ſed alimoniam, quæ ope alia deſtitutos periculò famis eximeret: ac mox præguſtatum offert, vt expetro crederent. illi verò ad eius exemplum nouo cibo læti fruebantur, qui ſuauitate ad mellis dulcedinẽ accedebat, aſpe-

λὴν τ θεῦ καλδύσην. καταειθμιῦ ὧν πάντα, πῶς τε φθαρεῖεν αἰγύπτιοι κατὰ αὐτὲς ὧδε τ θ. θεῦ χωμπ διαζόμενοι, καὶ τίνα ρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς, ἐκείνοις μὲν αἷμα καὶ ἄπτος, αὐτοῖς ὃ πόσιμος καὶ γλυκὺς πῶς τε ὀξὰ τ θαλάσσης ἀναφυσούσης αὐτοῖς πορρωτάτω, καὶ τ ὁδὸν ἀνοιλθόντες αὐτὴ ταύτη σωθεῖσαν μὲν αὐτοὶ, ἐκ ὃ ἐχθρεῖς ὀπίσω διαπολωλότας. ὅπ τε αὖ ἀνίζοντας ὅπλων εἰς δυπορίαν ὁ θεὸς καὶ τούτων κατασήσειν. τά τε ἄλλα ὅσα περὶ αὐτῦ τῦ ὀξαθαρήσεσθαι δόξαν γενέναι καὶ σώσειν ὁ θεὸς ἐκ ὧδ᾽ ἀλόγου, καὶ ὡς δύναμις αὐτῦ μὴ ὑποπτώσειεν μηδὲ νεῦ αὐτὸ τὸ φρόνειμα. ἀλλ᾽ ἀοργήτως ὠφειμένην, λογιζομένους μὴ τὸ ὀπικουρίαν μηδὲ βεβαίαν γίνεσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, εἰ μὴ πρὸ τινὸς πειρεθῆναι δυσκόλου πάρεσιν. ἡγουμένους ὃ κατ᾽ ὀλιγωρίαν μέλλειν τ τὸν θεὸν, ἀλλ᾽ ὅτι πύρα τῆς ἀνδρείας αὐτῦ καὶ τ πρὸς τ ἐλευθερίαν ἡδονῆς. ἵνα μάθοι πότερόν ποτε ἔρωτος ὑπορίαν καὶ ἀπαίνη ὕδατος ὑπὲρ αὐτῆς ἐσὶ διενεγκεῖν ἡμᾶς. ἢ δουλεύειν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατοῦσιν καὶ τοὺς πρὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀφόβως ἐφερομένους. ἐλεύθεραι ὃ λοιπὸν οὐχ ὕπως ὑπὲρ τ ἑαυτ σωτηρίας. πίσεσθαι γὰρ οὐδὲν κακὸν ἀδίκως ὑποθανόν. ἀλλ᾽ ὑπὲρ αὐτῆς μὴ δ᾽ ὧν ἐπ᾽ αὐτ βάλλουσι λίθων τ θεῦ καταχεῖσθαι νομιδῶσιν. ὅτας οὖν ἐφεῦσιν αὐτοῖς, καὶ τ μὴ τ βαλεῖν ὁρμῆς ἐπέσχεν, καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἐμελλον ὁρᾶν ἔρεψεν. παθεῖν σ᾽ ἂν ἀλόγως αὐτοὺς ὑπὸ τ ἀνάγκης τ νομίσας, ἐγὼ δὲν ἐφ᾽ ἱκετείαις τ θεοῦ καὶ ὧδήλησιν ἐλθεῖν. καὶ ἀναβὰς ὅτι τινα σκοπιὰν ἦτο πόρρω τινὰ τῦ λαῦ καὶ τ ἐνδείας ἀπαλλαγὴν. ἐν αὐτῦ γὰρ εἶ τ σωτηρίαν αὐτ, καὶ ἐκ ἐν ἄλλῳ. σωζωνόσειν ὃ τοῖς νεῦ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπὸ τ λαῦ περατομένοις φύσει δυσαρέστου καὶ φιλαυτίου τ τῦ ἀνθρώπων ἐν οἷς αὖ ἀτυχῆ γένοιτο ὄντος. ὁ ὃ θεὸς προγνούς τε ἐπαγγέλλεται ἐν παρέξειν ἀπορίαν ἐν ζῆτσιν. μωϋσῆς ὃ τ θεοῦ ταῦτ᾽ ἀκούσας, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. εἰ ὃ ὡς ἱερὸν καὶ ταῖς ἐπαγγελίαις ταῖς ὧδ᾽ τ θεῦ γενηθότα, μετέβαλλον ἐν τ κατηφείας ὅτι τὸ ἱλαρώτερον. καὶ σὰς ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἦκεν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς ὧδ᾽ τῦ θεῦ τ ὠφέλειαν τ ἐσηκότων ἀπορίαν ἀπαλλαγήν. καὶ μετ᾽ ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, ξένει ὃ τῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ἐδὲν ἕτερον ὁ ἀράβιος κόλπος, ἐφίπτα τ μεταξὺ θάλασσαν ὑπὲρ ἐλθὸν, καὶ ὑπὸ κόπε τε ἅμα τῆς πτήσεως καὶ πρόσγαιον μᾶλλον τ ἄλλων ὄν, καταφέρεται εἰς τοὺς ἑβραίους. οἱ ὃ συλλαμβάνοντες ὡς ξοφὶν αὐτοῖς τοῦ θεῦ, ταύτ μηχανασαθ᾽ ου τὸ ἐνδειαν ἰῶντο. καὶ μωϋσῆς ἐπ᾽ ὀχὰς ξέπ τοῦ θεοῦ ταχεῖαν καὶ ὧδ᾽ τ ὑπάρχειν ποιησαμένου τ τῦ ὀπικουρίων. δύδς ἢ μὴ τ τῦ πρώτου ἀφορμὴ τῆς ξοφῆς καὶ δευτέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ θεὸς. αἰ ἐχόντος γὰρ τε μωϋσέως τὰς χεῖρας ὅτι ταῖς ὀχαῖς, δρόσος κατ᾽ τ ἐχθ. καὶ πεπηγυμένης ταῖς χερσὶν μωϋσῆς ὑπονοήσας καὶ ταύτ τ εἰς ξοφὶν ἦκεν αὐτοῖς ὧδ᾽ τοῦ θεοῦ, γδεται τε, καὶ ἡδὺς τῆ πλήθους ἀγνοοῦντος καὶ νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ τῆς ὥρας δὴ τῦ ἔτους τὸ γινόμενον, αἰσθάδασεν οὐ κ᾽ τ᾽ τ᾽ ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ᾽ ὀράνου καταφέρεσθαι τὴν δρόσον, ἀλλ᾽ ὅτι σωτηρία τῆ αὐτῦ καὶ δ᾽ ξοφῆ. καὶ γευόμενος τῦτ᾽ αὐτοῖς παρεῖχε πιστεύειν. οἱ ὃ μιμούμενοι τὸν στρατηγὸν ἥδοντο τῦ βεφόμα. μέλιτ γὰρ ὧ τ᾽ τ᾽ γλυ-

κύτητα

κύπτοντα καὶ τῷ ἡδονῇ ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ τῆς A
εφυμάτων βδέλλῃ. τὸ δὲ μέγεθος τοῦ κοριάνδρου
σπέρματι. καὶ ὥρᾳ συλλογὴν λίαν ἀπὸ ἑαυτοῦ ἐποιοῦντο
σαν. ὡς ἀγγέλλεται δὲ ἕξ ἴσου ἀσσαρώνα, τοῦτο δ'
ὄζει μέρον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν. ὡς οὐκ ὀλι-
γόψυχος αὐτοῖς τὸ βρῶμα, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις
ἄπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν, δι' ἀλλήλων δ' ἰσωτέρων
πλεονεκτούντων ὡς ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν. οἱ μὲν τοι πλέον B
τῆς προσταγμένης μέτρου συναγαγόντες οὐδὲν ὡς ἐπι-
σώτερον εἶχον τοῦ κακοπαθήσαντος. ἀσσαρώνος γὰρ οὐδὲν
πλέον ἔβρυσκον. τὸ δ' ὑπολειφθέντος εἰς τὴν ὑπερ-
ουσαν, ὄπτησις οὐδεμία λῦε διαφθαρμένου ὑπό τε σκωλή-
κων καὶ πικρίας οὕτω θεῖον λῦ τὸ βρῶμα καὶ ἔνδοξον
ἀμοιβὴν ἔχον τοῖς ταύτην νεμομένοις τὴν ἐν τῇ ἀλ-
λων ἀπορίαν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὕπαρ πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος,
καθάπερ καὶ τότε μουσῇ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέ-
πεμψε τὴν ἀγέρωχον. καλοῦσι δ' ἑβραῖοι τὸ βρῶμα C
τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ μάν, ἐπερώτησις ἔστι τὴν ἀμοιβαίαν
διάλεκτον, τί ποτ' ἐστὶν ἀναπεύουσα. καὶ οἱ μὲν χαίρον-
τες ὅτι τοῖς ἀπ' οὐρανοῦ πεμφθεῖσιν αὐτοῖς ἀπέ-
λαυον. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ταύτῃ πεσάρακοντα ἔτεσιν ἐχρή-
σαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν
ἀράντες εἰς ραφιδὶν ἦκον ζαλαιπαρηθέντες ὑπὸ δί-
ψους εἰς ἔσχατον, ἔν τε ταῖς πρότερον ἡμέραις πίδακα
ὀλίγαις ἐντυγχάνοντες, καὶ τότε παντάπασιν ἄνυδρον δι-
όντες τὴν γῆν ἐν κακοῖς ἦσαν, καὶ πάλιν δ' ὀργῆς D
τὸν μωυσῆν ἐποιοῦντο. ὁ δὲ, τὴν ὁρμὴν ἧ πλήθους
πρὸς μικρὸν ἐκκλίνας, δέει λιτὰς ἔπεται ἧ θεοῦ,
ὕδωρ καλὸν ὡς ἔρωτι αὐτοῖς ἔδωκεν ἀπορουμένοις,
οὕτως καὶ πότον ὕδωρ ἀχρεῖον διαφθειρομένοις, καὶ τῆς
δὴ ἔρωτι χάριτος ποτὲ μὴ παυόμενος οὐδὲν. νῦν δ' εἰς μα-
κρὸν τὴν ἀωρίαν ἀνεβάλλετο, τῷ ᾗ μωυσῇ παρέξειν
ὑπηρετῆται πηγὴν, ἐκ πλήθος ὕδατος, ὅθεν οὐ προσδο-
κήσειν. καὶ κελεύει τῷ βάτῳ πλήξαντα τὴν πέτραν,
ἵνα ἑκὼν αὐτόθι ὠθούμενον, παρ' αὐτῆς λαμβά- E
νειν τὴν εὐπορίαν ὧν δίον. φοβεῖσθαι γὰρ καὶ ἧ μὴ σὺν
πόνῳ μηδ' ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. ἐκ μωυ-
σῆς ταῦτα λαβὼν ὠθεῖ ἧ θεὸς ὠθούμενος πρὸς τὸν
λαὸν, ἐκμάσσοντα καὶ εἰς αὐτὸν ἀφορῶντα. καὶ γὰρ ἤδη
καὶ ἐθεώρουν αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ'
ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης τὸν θεὸν
ἔλεγεν, καὶ κεχαρῆσθαι σωτηρίαν οὐδ' ἐλπισθεῖσαν, ἐκ
τῆς πέτρας ποταμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τῇ ᾗ
πρὸς τὴν ἀκολουθοῦντα πληγὴν, εἰ ὑπό τε ἧ δλος F
καὶ τῆς ὁδοιπορίας τεταλαιπωρημένους ἀνάγκη γένοι-
το πόθεν τὴν πέτραν, ὁ μωυσῆς πλήττει τε τῇ βακτη-
ρίᾳ, καὶ χανούσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέσα-
τον. οἱ δὲ ταῖ ὠθοῦντος ἧ γεγονότος κατεπλάγησαν
ἐκ πρὸς τὸν ὄψιν ἤδη τὸ δλος αὐτ' ἔληγε. ἐκ πίνουσιν
ἡδὺ καὶ γλυκὺ ταῖον ἅμα, καὶ οἷον ἂν εἴη θεῖ τὸ δῶρον
δόντος. τὸν τε οὖν μωυσῆν ἐθαύμαζον οὕτως ὑπὸ τοῦ
θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίας ἠμείβοντο τὴν ᾗ θεῖ πε- G
ρὶ αὐτοὺς ἀρετήσιον. δηλοῖ δ' ἐν τῷ ἱερῷ ἀναπεμφθὲν χαλ-
κοῦν, τὸν θεὸν μωυσῆ προειπεῖν οὕτως ἐκ τῆς πέτρας ἀ-
ναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

ctu verò ad aromatis ſimilitudinem quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri ſemine ſimilis: cúmque pro ſe quiſque certatim colligebant. ſed mox edicto admonentur, vt ex æquo aſſaronis menſuram quotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. quod cò factum eſt ne infirmioribus deeſſet, dum robuſtiores per auaritiam plus ſatis colligunt. quod ſi quis contempto edicto vltra præſcriptũ modum collegiſſet, plus defatigatus nihilo plus habebat quam ceteri. quicquid enim vltra aſſaronem ſequenti die ſupererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptum: adeò diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura eſt, vt qui hunc habet, alium non deſideret. Quin & noſtris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moyſis gratiam Deus id alimentum demiſit. hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in noſtra vernacula eſt percontatiua, quid hoc eſt interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac ſecuritatem per hunc cibum ſunt adepti, quo per annos xl. deinceps Exod. 17. ſunt ſuſtentati: tantum enim temporis in deſerto hæſerunt. Sed ex loco in quo hæc primùm contigerunt caſtris motis, poſtquam in Raphidim peruenerunt extrema iam ſiti laborabatur eo quòd & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datum eſt, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Rurſum igitur Moyſi iraſcebantur. ille verò declinato aliquãtiſper turbæ furore, ad deprecandum vertitur, rogans vt qui cibum in egeſtate dederat, nunc potum quoque in extrema neceſſitate largiretur tantùm non ſiti deficientibus, quandoquidem ſolus cibus in hoc rerum ſtatu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Moyſi daturum ſe fontem & aquarum abundantiam vnde minimè ſperarent: iubétque vt virga feriens petram in conſpectu ſitam, inde peteret ea quæ deſiderabant. velle ſe vt per otium & abſque labore potum adipiſcantur. His acceptis à Deo Moyſes reuertitur ad populum præſtolantem & intentis oculis ſe ſpectantem. iam enim videbant à ſpecula deſcendentem. qui poſtquam reuerſus eſt, ait Deum eos ex hac etiam neceſſitate liberaturum, & inſperato modo ſalutem largiturum, fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, ſi laſſitudine ac ſiti enectis petra eſſet excidenda, Moyſes ferit eam virga, quæ eueſtigio dehiſcens aquam euomuit copioſiſſimam ſimul ac limpidiſſimam. illi verò inopinato ſpectaculo attoniti, vel aſpectu ipſo recreabantur: móxque magna cum voluptate bibebant, quòd eſſet dulcis & qualem diuinitus datam eſſe conueniebat. quapropter & Moyſen plurimi faciebãt quem Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per ſacrificia gratias referebant. Teſtantur autem ſacræ literæ in templo dedicata, quòd Deus Moyſi prædixerit petram ex ſe aquam profluentem eſſe edituram.

CAP. II.

De Amalecitarum & sociorum clade, & præda quæ Israelitis inde obtigit.

II. Exod. 17. HEbræorum autem fama longè latéque diuulgata, rumoribúsque de his per omnes gentes circunquaque sparsis, non mediocris metus acceptas eius regionis occupauit. & missis vltro citróque legationibus adhortabantur se inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam si modo possent, aduentantem multitudinem. præcipui verò huius expeditionis instigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolunt, vocantúrque Amalecitæ, inter eas gentes pugnacissimi. horum reges & se inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum cócitabant, externum exercitum Ægyptiorum fugitiuos perniciem sibi structuere dictitantes: quos non oportere contemni, sed priusquam vires eorum augeantur vberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipsorum cessatione concepta priores bellum aggrediantur, tutò posse opprimi, consultúsque esse in deserto eorum conatus vlcisci, quàm expectare dum vrbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim esse prudentium, initiis aduersariorum potentiæ quàm primum obstare, nec expectare dũ quotidianis successibus in maius augeatur, & potius curare ne in discrimen veniant, quàm vt periculo eximantur. Post huiusmodi legationes decretum est communi cósilio, vt Hebræos adorti prælio repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyses quàm motum aliquem indigenarum: ergo cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiso & imparato cum instructissimo hoste confligendum erat: hortatur vt Dei sententia freti, cuius auspiciis libertatem seruituti prætulissent, nihil aliud quàm victoriam cogitarent: néve reputarent quòd armis, pecuniis, cómeatu & aliis huiusmodi præsidiis sint inferiores: sed cùm Deum pro se contra hostes stantem habeant, tales animos conciperẽt ac si humanis etiam opibus essent longè superiores. nec ignorare illos quantus sit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hostibus esse infensum, & Hebræis propitium: cúmque fauorem satis declaratum dum famem ac sitim prodigiosè ab eis depellit, dum mari & monte inclusis insperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aspirandum, quòd post hanc nihil sint desideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatísque tribunis & optimatibus, vniuersos & singulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos verò vt omnes imperatoris sui nutus obseruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, speZabant hanc pugnam miseriæ finem allaturam, & vltrò Moysen rogabant vt se confestim in hostem duceret, néve intempestiua cunctatione alacritatem militum hebetaret.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσην ἐκ τῶν πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο.

ΤΟῦ δὲ τῶν ἑβραίων ὀνόματος, ἤδη πολλοῦ καὶ πάντας ἀφικομένου, καὶ τὸ θεῖον αὐτῶν λόγου φοιτῶντος, ἐν φόβῳ σωιέβαινε μικροῦ τοὺς ὁπηχεῖους εἶναι. καὶ προσβαλόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν. καὶ πυρᾶσθαι τοῖς ἄνδρας ἀφθείρειν. ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τὸ ἑσπέρου κατοικοῦντες, οἵ τε τῆς γοβολίτιδος, καὶ τῆς πέτρας κατοικοῦντες, οἳ καλοῦνται μὲν ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. οὓς πέμψαντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλους τε καὶ τοὺς πρὸς οἰκείους ὅτι τὸν πρὸς ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, σφᾶς τ' ἀλλόφυλον καὶ τῆς αἰγυπτίων ὑποδραίτας δουλείας ἐφθαρῦεν αὐτοῖς λέγοντες, ὃν οὐ καλὰς ἔχει προφάσεις, ἀλλὰ φρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχυὶ καὶ παρελθεῖν εἰς ὑποψίαν, καὶ αὐτοὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς κατάξεως μάχης θαρσήσαντας τῷ μισεῖν αὐτοὺς παρ' ἡμῶν ἁπάντων, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκαιον αὐτοὺς καὶ πρὸ τῆς ἐρήμου, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ προσχθέντων ἀπαγωνιῶντας. ἀλλ' οὐχ οὕτως ὅταν ταῖς πόλεσι ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ὑπιβάλλωσιν τὰς χεῖρας. οἱ δ' ἀρχομένου δυείσθαι ἐλθεῖν πεφόμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ σωσεῖναι μᾶλλον, ἢ οἱ προκόψαντα μείζω κωλύοντες γενέσθαι. οἱ μὲν γὰρ τὸ πρόσω δοκοῦσι νεμεσᾶν. οἱ δ' οὐδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῶν ἐάσει γενέσθαι. τοιαῦτα τοῖς πλησιοχώροις καὶ φρὸς ἀλλήλους προσβαλόμενοι χορεῖν τοῖς ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην. μωυσῆ δ' οὐδὲν προσδοκῶντι πόλεμον, ἀπορίαν καὶ ταραχὴν ἐνεποίει τὰ τῶν ὁπλιτῶν. καὶ παρόντων ὅπῃ τ' μάχην ἤδη καὶ κινδυνεύειν δέον, ἐταράβει χαλεπῶς τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος, ἐν ἀπορίᾳ μὲν ὂν ἁπάντων, μάλλον δὲ πολεμεῖν φρὸς ἀθεφπους τοῖς πᾶσι καλὰς ἐξηρτισμένοις. θαμυθίας οὖν ὁ μωυσῆς ἦρχετο, καὶ θαῤῥεῖν παρεκάλει τῇ τοῦ θεοῦ ψήφῳ πεπιστευκότας, ὑφ' ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἠρημένοι, κατανικήσειαν τοὺς πρὸ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισταμένους. ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῷ στράτευμα πολὺ, καὶ παντὸν ἀφροσδέες, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς, τῶν ἄλλων ὧν παρόντων ἐν πεποιθήσεως πολεμοῦσιν ἀθεφποι, κρίνοντας ἐν τῇ πρὸς τοῦ θεοῦ συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι. τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον αὔοπλον ἀσθενὲς, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων εἶναι αὐτοῖς συνοίσειν οὖσιν κινδυνεύειν βουλομένοις τοῦ θεοῦ. εἰδέναι δ' οἷος ὢν ὑπήκουες ἐν πολλοῖς πεπιεσμένοις καὶ δυστερῶν τοῦ πολέμου. τὸν μὲν γὰρ εἰς φρὸς ἀθεφπους, ἃ δ' ἰδ' αὐτοῖς φρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ φρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν οὐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς δῶρα θεοῦ δυμμένειαν τοῦ φρὸς τοῦ θεοῦ νενικῆσθαι. νῦν δὲ χρυέσθαι παρεκάλει φροθυμοτάτους, ὡς δ' ἁπάντων ἀπορίας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν κειμένης. καὶ μωυσῆς μὲν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις, συγκαλῶν τοὺς τε φυλάρχους καὶ τῶν ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ συν ἀλλήλοις. τοῖς μὲν νεωτέροις παρεκάλει πύθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δὲ, ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ὅπῃ τὸν κινδύνων τὰς ψυχὰς ἠρημένοι. καὶ φρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι ποτὲ τῶν κακῶν, καὶ τὸν μωυσῆν σκέλδυον ἄγειν αὐτοῖς, ὅτι τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς τῆς ἀναβολῆς ἐμποδιζούσης τῷ φροθυμίᾳ αὐτῶν.

τὸ δὲ

ὁ ὑ τῆς πληθύος ἐπιλεξάμενος πᾶν τὸ μάχιμον, ἱησοῦν
ἐρίσηπιν αὐτῷ, ναυήκου μὲν ἐκ φυλῆς τῆς ἐφραιμίτιδος,
ἀνδρειότατον ὑ καὶ πόνους ὑποφέρειν ἕτοιμον, καὶ νοῆ-
σαι τὰ καὶ εἰπεῖν ἱκανώτατον, καὶ θρησκεύοντα τὸν θεὸν
ἐκπρεπῶς, καὶ μωυσῆ διδάσκαλον τῆς πρὸς θεὸν εὐ-
σεβίας πεπιπμένον. ἔπειτα τοῖς ἑβραίοις. βραχὺ δὲ π
ἀφεὶ τὸ ὕδωρ ἐτάξε, πλὴ πλείστων ὅπλ φυλακὴ πιστῶν ἢ
γυναικῶν τῷ τε πρὸς παντὸς στρατοπέδου. καὶ νύκτα
μὲν πᾶσαν ἐν προσευχῇ ἦσαν, πρὶ τὰ ὅπλων εἴπ πο-
νησοὺς ἰὼ ἀναλαμβάνοντες καὶ τοῖς στρατηγοῖς προσέ-
χοντες, ὡς ὁρμήσοντας ὅπ τὸν μάχιμον, ὁπότε κελεύσει αὐτοῖς μωυσῆς. διηγεῖτο δὲ καὶ μωυσῆς ἀνα δι-
δάσκων τὸν ἰησοῦν ὃν τρόπον ἐκτάξειεν τὸ στρατόπεδον.
ἡγεμὼν ὑ ὑποφαίνειν τῆς ἡμέρας, εὐθὺς τόν τε ἰησοῦν
προκαλεῖ μηδὲν χεῖρον φανῆναι κατὰ τὸ ἔργον τῆς
οὔσης πρὸ αὐτὸν ἐλπίδος, δόξαν τε δι' αὐτῆς παρούσης
κτήσασθαι στρατηγίας πρὸ τοῖς ἀρχομένοις ὅπ τοῖς
ἡγεμόσι. πρὸ τε ἑβραίων τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰ-
δίᾳ παρεκάλει, καὶ ἀνεπαύετο ἤδη τὸ πλῆθος ὡπλισμέ-
νον παρόρμα. καὶ ὁ μὲ οὕτως προθυμούμενος τὸν
στρατὸν τοῖς τε λόγοις καὶ τῇ δι' ἔργων προθυμίᾳ
εὐτυχεῖ πρὸς τὸ θεῖον θεῷ τε καὶ ἰησοῦ προθυμίᾳ
τὸ στράτευμα. πρεσβύτερον δὲ οἱ πολέμιοι καὶ χαρσὶν
ἰὼ ἐμάχη, πρόθυμα τε καὶ δι' ἀκριβείας πρὸς
ἀλλήλους χερσὶν ἔχοντες. μάχεται μὲν οὖν μωυσῆς αὖθις
αἴρει τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς ἀμαληκίτας κατεπόνουν οἱ
ἑβραῖοι. τὸν οὖ πόνον τῆς ἀναστάσεως πρὸ χερῶν ὁ
μωυσῆς οὐκ ὑποφέρων (ὀσάκις γὰ αὖ αὐτὰς κάθη, ὀ-
λιγωτάκις ἐλαττοῦσθαι τοὺς οἰκείους αὐτῷ συμβαίνειν)
κελεύει τόν τε ἀδελφὸν ἀαρῶνα, καὶ τῆς ἀδελφῆς
μαριάμης τὸν ἄνδρα οὖρον ἑνόμα, σάντας ἑκατέρω-
θεν αὐτῷ δεξιωσαμένους τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ὑπεῖπεν
κάμνειν βοηθοῦντας καὶ οὕτω γενομένου καταφεύ-
γουσιν οἱ ἀμαληκίται οἱ ἑβραῖοι. καὶ πάντες ἀ-
πολώλεσαν ἄ, εἰ μὴ νυκτὸς ὑπεξῆλθόν τε πρὸ
τινὲς. νίκῃ δὲ καλλίστῃ καὶ χαριεστάτῃ νικῶσιν
ἡμῖν οἱ πρόγονοι. ἐ γὰ πρὸ ὑπερπλουτούντων ἐκρά-
τησαν, καὶ τοὺς ἀφειόκους ἐφόβησαν ὑπερβάλλοντες με-
γάλοις καὶ λαμπροῖς, ὧν ἐκ τὸ πρόσθεν ἐπέτυχον ἀ-
γαθῶν. ἐλθόντες ὑ καὶ τὸ στρατόπεδον πρὸ τολεμίων
πλούτους τε μεγάλους δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔχον, ὑ-
πὸ τῆς ἀναγκαίας ἔνδειας πρότερον ἀπορουμένους. ὑ-
πῆρξε ὑ αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς
τὸν αὖθις αἰῶνα πρὸ ἀγαθῶν αἰτία κατασταθεῖσα ἡ
προκειμένη μάχη. οὐ γὰ τὰ σώματα μόνον πρὸ ὑπ-
στρατευσάντων ἐβούλωσαν, ἀλλὰ κὴ τὰ φρονήματα, καὶ
τοῖς ἀφειόκοις ἅπασιν μᾶ τινὶ σκέψει ἤπτατο ἐγίνοντο
φοβεροί. αὐτοί τε πλούτῳ μεγάλῳ δύναμιν προσέλα-
βον. πολὺ μὲν γὰ ὁ ἄργυρός τε κὴ ὁ χρυσὸς ἐγκατελεί-
φθη ἐν τῷ στρατοπέδῳ κὴ σκεύη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο
ἀφεὶ τινὶ διαίτῃ. πολὺ ὑ ὑπέρπλουτον πλῆθος ἑκατέρων,
ὅσα τε ὑφάντικὴ κόσμοι ἀφὰ τοὺς ὁπλίτας. ἥτε ἄλ-
λη θεραπεία κὴ κατασκευὴ σκεύων, λεία τε παντοία
κτηνῶν, ὅσα φιλεῖ στρατοπέδους ἐξοδιάσασθαι ἐπιδ-
δρονήματός τε ὑπερπλησθησαν ἐπ' ἀνδρείᾳ ἐβεβαίου.
καὶ σφόδρα μετεποίησις ἰὼ ἀρετὴς αὐτοῖς, πρός
τε τὸ θαρρεῖν ἔσαν, ὡ τούτῳ σφίσι λοιπὰ νομίζοντες εἶ).

tum ille selectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Iesum præficit Naueci filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac consilio iuxta promptum, & pietate insignem & à Moyse præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita disponit ne ab aquatione intercludi possit, plures etiam ad præsidium castrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad prælium se expediunt, & armis simul ac corporibus curatis, intenti signum classico per Moysen dari expectant: qui & ipse pernox cum Iesu consultabat, eúmque de instruendis ordinibus admonebat, appetente verò iam die, hortatur ducem vt spei de se conceptæ respondere studeat, & re feliciter gesta existimationem sibi apud milites comparare. similiter Hebræorum optimum quenque priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atque ita instructos & animatos Iesú & Deo committit, ipse montem ascendit. iámque ad manus ventum erat. pugnabatúrque strenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moyses erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore conditione præliabátur. Moyses verò extensione manuum lassatus, cùm obseruasset quotiescunque manus demitteret, toties suos non ferentes hostis impressionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & sororis Mariames maritum Vronem, vtrinque astantes, manus sibi indesinenter sustinere, neque permittere vt per lassitudinem deferrentur. quo facto egregiè vicerunt Hebræi, fuissentque internecione deleti Amalecitæ, nisi interueniente nocte fuga & latebris quidam eorum salutem sibi quæsissent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maioribus nostris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt, & omnibus circumquaque degentibus magnum terrorem incusserunt, & laboris præmium prædam opimam reportrauerunt. nanque castris etiam hostilibus expugnatis publicè & priuatim sunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum sibi parare poterant. nec in præsens tantùm ea victoria profuit, sed in futurum etiam. non solùm enim corpora aduersariorum, sed animi quoque eo prælio sunt fracti: & omnibus circumquaque gentibus ex illo tempore facti sunt formidolosi. ipsis verò opulentiæ non mediocris accessio est facta. multum enim auri & argenti in castris fuit repertum, multa æramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ signatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliáque supellex castrensis & varia præda iumentorũ & impedimentorũ quę exercitũ sequi solent. quin & audaciores multo successus hic Hebræos reddidit & fortitudinis ac industriæ magis studiosos, nihil nõ sibi pollicẽtes si virtutẽ strenuè colerẽt. Et hoc quidẽ præliũ talẽ exitũ est sortitũ. Sequẽti verò die Moyses cęsorũ cadauera spoliauit, arma quę fugiẽtes abiecerãt collegit, & illis quorũ opera insignior fuerat præmia distribuit, Iesúmq; ducẽ pro cõcione collaudauit, militẽ per acclamationes laudem viri comprobante. καὶ ταύτης μὲν τῆς μάχης τοῦτο τὸ πέρας. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ μωυσῆς πρεσβύτερα τὰ ἐπιτήδεια τῷ πολεμίων, καὶ τὰς παντοίας φυγόντων συνέλεγε-

adeóque incruenta fuit hęc victoria vt ne vnus quidem ex Hebręis desideraretur, cùm hostilium cadauerum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit: prædixítque internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltro armis aggressi essent, ídque in deserto & inopia laborantes. postremò ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter rectum magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. iam enim creuerat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense postquàm ex Ægypto mouerant, ad montem Sina peruenerunt, in quo Moyses visionem ardentis rubi viderat, vt iam antè commemorauimus.

A ἀρίστευσι τὸ τιμᾶς ἐδίδου, καὶ τὸν στρατηγὸν ἐπιστεῦ ἐγκωμιάζειν, μάρτυρα εὑρόμενον ἐφ' οἷς ἔπραξεν ὑπὸ πάντες ἅμα στρατ. ἀπέθανεν ἢ ἑβραίων μιᾷ οὐδείς. τῶν δὲ πολεμίων ὅσους οὐδεὶς ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἦν. θύσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύεται νικητὴν ὀνομάσας τοῦ θεοῦ, προφητεύει τε παντελεθρία τοὺς ἀμαληκίτας ὀλουμένους, καὶ μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αἰῶνας, ὅτι τὸ ἑβραίους ὑπερστρατεύσασθαι, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τῇ γῇ, καὶ ταλαιπωρουμένους. τόν τε στρατηγὸν εὐσταχίας ἀντιλάμβανεν. καὶ ταύτην μὲν τὴν μάχην προφανῆ μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς καταπολεμήσαντας αὐτῶν μετὰ τὴν ἐξ αἰγύπτου γενομένην ἔξοδον, ἔτος ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δὲ τὴν ὑπερνικίων ἑορτὴν ὁ μωυσῆς ἤγαγεν, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς ἑβραίους, μετὰ τὴν μάχην προῆγε συντεταγμένους. πολὺ δ' ἦν ἤδη τὸ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ προῆσαν κατ' ὀλίγον ἐν ξιμίνῳ μετὰ τὴν ἐξ αἰγύπτου κίνησιν παρῆν δὲ τὸ συναῖον ὄρος, ἐν ᾧ τε τὴν φωτὶ τὴν θάμνον αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχῶν προειρήκαμεν.

B

C

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Moysi dedit.

III. Exod. 18.

CVM autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Moysen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri aduentu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum qui flagrationem illæsus euaserat. dum verò multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebátur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Moysis eius seruatoris cecinit, cuius auspiciis tot viri boni ac fortes regerentur.

IIII. Sequenti autem die Raguel videns Moysen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus. & alio arbitro ius suũ tenere se posse non existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebant æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminem volens impedire quo minus iustitia viri frueretur. vbi verò tandem à negociorũ tumultu absolutum vidit, seductum seorsum quid facto opus esset docuit: consuluítque vt minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse verò tantũ reipublicæ negotia tractaret, non deesse enim Hebræis & alios diiudicandis litibus idoneos: curam verò tot milium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi similem. itaque cùm non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipse parcens, permitte aliis vt ipsi inter se lites ex iure dirimant, tu verò diuino tantùm cultui deditus esto, quo facilius populum èpræsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili cõsuluerim, vt lustratis ac recensitis copiis eas in dena milia distribuas singulis huiusmodi legionib. suos duces præficiẽdo: cásq. rursũ in cohortes millenarias quĩquenarias, centenarias & quĩquagenarias partiaris

Κεφάλαιον γ'.

Ποίας συμβουλὰς ῥαγουὴλος τῷ γαμβρῷ μωυσῆ ἔδωκεν.

Καὶ ῥαγουὴλος ὁ πενθερὸς τιμῶν αὐτὸ πεπυθαμένος εὐοδίας, ἀσμένως ἀπήντα, τόν τε μωυσῆν σὺν τῇ σεπφώρᾳ δεχόμενος σὺν τοῖς παῖδας αὐτ. ἤδη δὲ μωυσῆς ὅτι τῇ πενθερῷ ἀφίξει. καὶ θύσας εὐωχεῖ τὸ πλῆθος σὺν ἀμυνε πλησίον, ὃς διαφεύγει τὸ πυρὸς τὴν φλόγωσιν. σὺν τὸ μὲν πλῆθος κατ' συγγνείας ὡς ἕκαστοι τῆς δωρεᾶς μετελάμβανον. ἀαρὼν δὲ σὺν τοῖς παρεῦσι ῥαγουήλου προσλαβόμενος ὕμνους τε ἦδον εἰς τὸν θεὸν, ὡς τῆς σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον, καὶ πάντων ἡγεμονεύσαντα, καὶ τὸν στρατηγὸν δυσήμουν εἰς κατ' ἀρετὴν ἐκείνου πάντων αὐτοῖς κατ' νοῦν ἀπηντηκότων. καὶ ῥαγουὴλος πολλὰ μὲν ἐγκώμια τῇ πλήθους ἐποιεῖτο, ἔπειτα πρὸς τὸν μωυσῆν τῆς ὅτι τῇ σωτηρίᾳ τῶν φίλων αἰδραγαθίας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ ῥαγουὴλος τὸν μωυσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα (διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, καὶ μόνον ἂν τῷ δικαίου τυχεῖν ἡγουμένων, εἰ διαιτητὴς αὐτοῖς ἔδοξε γένοιτο, καὶ πᾶσι τοῖς ἥκουσιν κούφον ἐδόκει τὸ λειπεσθαι, κατ' δικαιοσύνῃ ὑπερεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν) τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν αἷς ἀρετῇ χρῆσθαι τῷ στρατηγῷ θέλουσιν. παυσάμενον δὲ τῷ θορύβῳ φυλακῶν, καὶ συμμονωθεὶς ἀνεδίδαξεν ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συνεβούλευεν τῆς μὲν ὅτι τοῖς ἥκουσι ταλαιπωρίας ἑτέροις ἐκκῆναι. πρὸς δὲ τῷ μειζόνων καὶ τῆς σωτηρίας τῷ πλήθους ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν. δικάσαι μὲν γὰρ ἀγαθοὺς καὶ ἄλλους ἑβραίων εὑρεθῆναι. φροντίσαι δὲ τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, οὐκ ἄλλον τινὰ δύνασθαι, μὴ μωυσῆν ἡγούμενον. αἰδεσθέντος οὖν τὰ ἀρεστὰ φησὶν αὐτῷ σὺν οἷος γίγνοιτο ὅτι τὸν λαὸν ὑπερῶν τῷ θεῷ σώζειν, τὰ μὲν τῷ ἐκκλημάτων διαίταν ὅτι ἔξω αὐτοῖς ποιεῖσθαι σὺν ἐπ' ἀλλήλων. σὺ δὲ πρὸς μόνῃ τῇ τῷ θεῷ θεραπείᾳ κατέχων σαυτὸν διατέλει ζητῶν οἷς ἂν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νῦν ἀπορίας. ὑποθήκας δὲ τὰς ἐμὰς τῷ ἀνθρωπίνων χρησάμενος, τὸν στρατὸν ἐξέτασεις ἀκριβῶς καὶ κατὰ μυρίους. τούτων κεχριμένους ἀρχὰς ἀποδείξεις. εἶτα κατὰ χιλίους. διαιρήσεις δὲ μετ' αὐτοὺς εἰς πεντακοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν.

εἶτ'

εἶτ' ἐκ πεντήκοντα, ἄρχοντάς τε ὅλοις τούτοις τάξεις οἱ A
κ' ἑξήκοντα μεριδάντας διακοσμήσουσι, καὶ κ' εἴκοσι καὶ δέκα συναριθμουμένους. ἔστω δὲ τις ὅλοις τούτοις ἐξ τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ τῆδ' ἀρχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων. οἱ δ' δοκιμαζόντες ὑπὸ τοῦ πλήθους πάντων εἰς ἀγαθοὶ κ' δίκαιοι, πρός τε τὰ δι' ἀμφόρεων αὐτοῖς κερνοῦσι, κἀν ἔ τι μεῖζον ὅλοις τοῖς ἐν ἀξιώματι τὸ πρός τοῦ πράγματος δύσκολον ὅλοις σὲ τοῦτο ἀναπέμψουσιν. ἔσται γὰρ οὕτως ἀμφοτέροις, κ' τῆδ' δικαίων ἔφεσις πυξόντας, κ' σὺ τῆδ' θεῷ προσηδρίων διμύεσθον ἂν αὐτοῖς ποιήσαις τῆδ' στρατῆδ'. ταῦτα ῥαγουήλου παραινέσαντος; μωυσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν. καὶ ποιεῖ κ' τὴν ὑποθήκην τὴν ἐκείνου, τοῦ ξύστου τὴν ὄρησιαν οὐκ ἀποκρυπτόμενος, οὐ δ' στερεισάμενος αὐτὴν, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸν ἐξεύρετόν τῆδ' πολίτου. καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις δ' ῥαγουήλου ἔγραψεν, ὡς δίκαιόν τὴν δι' τάξιν τὴν προσηκούσαν, καλὸς ἔχειν ἡγούμενος τὰληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ κ' δόξαν ἐμελλε φέρειν ὑπιζερομένῳ τὰ ὑπ' ἄλλων δρωμένα, ὡς τὴν μωυσέως ἀρετὴν καὶ τοῦτου καταμαθεῖν. ἀλλὰ τοῦ μὲν τούτης δι' καιρὸς ἐν ἄλλοις δ' γραφῆς δηλώσομεν. μωυσῆς δ' συγκαλέσας τὸ πλῆθος, ὡς τοὺς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀναβῆναι τὸ σινᾶϊον ἐλεύσεσθαι, ὡς συνεσόμενος τῆδ' θεῷ καὶ τι λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρήσιμον ἐπανήξων πρὸς αὐτούς. ἐκείνους δ' ἐκέλευσεν πλησίον μετασκηνώσαι τῷ ὄρει τὴν γειτνίασιν τοῦ θεοῦ προτιμήσαντας. B C D

Κεφάλαιον δ'.

Πῶς μωυσῆς ἀνέβη εἰς τὸ σινᾶϊον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τοὺς τῆδ' ἱερᾶς λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν.

ΤΑῦτα εἰπὼν, αἴρει πρὸς τὸ σινᾶϊον ὑψηλότατον τῆδ' ἐκεῖ ὀρῶν τυγχάνον, καὶ δι' τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους καὶ τῆδ' χρωτιᾶς τὸ ἀπότομον εὐθέσπιος οὐ μόνον οὐκ ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδ' ὡραθῆναι μὴ δίχα πόνου τῆς ὄψεως δυναμένου, ἄλλως τε δι' τὸ λόγου εἶναι πρέπον θεὸν ἐν αὐτῷ δι' ἀφείδειαν φοβερὸν καὶ ἀπρόσιτον. ἐβεβαίου δὲ καὶ τὰς μωυσέως εἰς ὄλας μετασκηνώσεις καὶ τὰς ὑπωρείας τῶν ὄρεων καταλήψεσθαι, πρεμνίοις τοῖς δρυμοῖς ὡς μὴ τῆς ἐπαγγελίας τῆδ' ἀγαθῶν ἰδ' προτίνειν αὐτοῖς ἐπανήξοντος μωυσέως παρὰ τὸ θεοῦ ἑορτάζοντες δ' τὸν στρατηγὸν προσέμενον, ἀγάλλοντες τήν τε ἄλλην ἀγνείαν καὶ ἀπὸ συνουσίας τῆς γυναικῶν ἡμέρας ξ' εἰς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖπεν, καὶ προκαλούμενοι τὸν θεὸν ἀμφὶ συμβαλόντα μωυσῆ δόσιμα δωρεὰν ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται. ταῖς τ' οὐδ' ἡμέραις ἐχρῶντο πολυτελεστέραις, καὶ τῆδ' κόσμῳ γυναικῶν ὁμοῦ τὸ καὶ τέκνοις ἐν ἑορτῇ ἦσκηντο. ὅτι δύο μὲν οὐδ' ἡμέρας διωκούμενοι διῆγον. τῇ ξ' δ' τὴν πᾶσιν ἀναχθῆναι περέλοντα χωρίζειν τὸ παντὸς στρατοπέδου τῆδ' ὁρᾶσθαι οὐ πρότερον τοῦτο ἰδόντων ἡγούμενον, καὶ τὸ χωρίον οὗ τοῖς σκηναῖς ἦσαν πεπαυμένοι περιέχρατεν. κ' δ' λοιπὸν πάντος ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντες, ἄνεμοί τε σφοδροὶ λάβοιεν κινοῦντες ὑπ' κατήμενα, ἀστραπάς τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς ὄρεσιν. ἐ κεραυνοὶ κατενεχθέντες ἐδήλουν τ' παρουσίαν τοῦ θεοῦ οἷς μωυσῆς ἤθελεν δ' ὑμνοῦς ἐπ' εὐτυχήσας. κ' τοῦ μὲν τούτων ὡς βέλτιον φρονεῖτο ἕκαστος τ' ἐντυχόμενον. ἐμοὶ δ' ἀνάγκη ταῦτα ἱερεῖν καθάπερ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται.

itémq. in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum: tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militum indita. Iudices autem viros virtute ac iustitia præstantes populi suffragiis creabis, qui de controuersitis eorum decernant, & si fortè quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto neque Hebræorum quisquam suo iurè fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens fauorem eius propensiorem exercitui conciliabis. Hoc Raguelis consilium Moyses libenter admisit, fecitque quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum vsurpans, neque autorem eius celans, sed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris suis Ragueli ascribit inuentionem ordinum militarium ac iudiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quàm sibi alienum decus vsurpare, vt hinc quoque virtutem ipsius coniicere liceat: de qua suis locis sæpe nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret, Moyses pro concione ait se ire in montem Sina collocuturum cum Deo, & aliquid vtile eis inde reportaturum: iubétq; vt ipsi interim in propinquo castra metentur, vicinniores Deo futuri.

Cap. IV.

Moyses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

HIs dictis ascendit Sina montem omnium VI.
regionis eius celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautésque præruptas non ascensus tantùm hominum, sed aspectus quoque ipsos defatigantem, vt non immerito propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi verò iuxta mandatum prophetæ motis castris radices montis occupant, suspensi animi quidnam boni ita vt promiserat, esset è Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem seruantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per triduum, sicut iussi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, vt propitius Moysem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore vtebantur, & ornatu splendidiore vnà cum vxoribus ac liberis excolebantur: atque in hunc modum duabus diebus inter epulas exactis, apperente iam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria quàm latè patebant contegens, reliquum cælum circunquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebrò micantia terrebant, fulmináque elisa significabant Moysen ex sententia cũ Deo propitio conuenisse. Hęc lecturi vt cuique placuerit accipiant, mihi certè fas non fuit discedere ab illis quæ in sacra historia cõscripta habẽtur.

Cæterùm Hebræi visa insolita tempestate, eiúsque horrendo strepitu aures feriente, supra modum turbabantur, nam & rei nouitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, quòd crebrò Deus eum inuiseret. quamobrem continebant se intra tabernacula mœsti, putantes actum de salute Moysis, & illo per iram Dei sublato, se quoque simile exitium manere. In tali rerum statu ecce tibi Moyses exultans lætitia, vultúque ipso animum gaudio gestientem præferens. quo conspecto repente metus omnis abiit, inque locum eius spes magni alicuius boni successit: nam & aër ad eius aduentum pristinam serenitatem recepit. Mox igitur concionem aduocat, audituram quæ mandata à Deo referat. quam vbi conuenisse animaduertit, è superiore loco, vt ab vniuersis audiretur, in hunc modum est affatus: Viri Hebræi, Deus optimus maximus, quemadmodum numquam antea vota nostra est aspernatus, ita hoc quoque tempore me legatum vestrum benignissimè excepit, & iam in castra vestra præsens ac propitius adest, præscripturus vobis viuendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem potest. quare per ipsum pérque eius magnifica opera vos obsecro, ne contemnatis quę vobis dicturus sum, meam mediocritatem intuentes, quódque humanam linguam audituri estis: sed expẽdentes mandatorum bonitatem ac vtilitatem, agnoscite eius maiestatem, qui vt vestra commoda prouehat, me internuncio ad vos vti non est dedignatus. Non enim Moyses Amaramæ & Iochabelis filius, sed is qui pro vestra salute Nilum sanguineis fluentis labefecit, & Ægyptiorum contumaciam tam variis calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis muniuit, qui omnium egenis cibos cælitus excogitauit, qui potum desiderantibus è petra scatere iussit, à quo Adamus terræ ac maris vsum fructum accepit, per quem Noë diluuium effugit, per quem Abrahamus nostri generis autor ex errore possessor Chananæ terræ est factus, per quem Isacus confectis senio parentibus est natus, per quem Iacobus duodecim honestissimis filiis est ornatus, per quem Ioseph̃us in Ægyptiorum præsidem euasit: is inquam vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud sum quàm tanti numinis interpres. ea vobis sacrosancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruẽtes terra fertili, mari tranquillo, progeniẽ iuxta naturæ leges felici, eritísque hostibus vestris semper formidolosi. ego enim cum Deo coràm collocutus, immortalem eius vocem audiui: adeò illi cordi estis vos & generis vestri incolumitas. His dictis adducit populum cum liberis & coniugibus vt Deum loquentẽ eis audiant, & quid agendum docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, si per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaque omnes audiebant vocem è sublimi descẽdentem, vt nemo non intelligeret. Præcepta autem quæ Moyses duabus tabulis inscripta reliquit, non est fas totidem verbis euulgare, sententias tantũ eorũ indicabimus. Docet enim nos,

Primùm præcepsum, Deum esse vnum, & hunc solum colendum.

Exod. 20.

Secũdũ, Nullius animalis simulacrũ adorandũ

τοὺς γὰρ μὲν Ἑβραίους τὰ τε δεσμώματα, καὶ ὁ ταῖς ἀκοαῖς προσβάλλων φόβος δυνῶς ἐτάραττεν. ἀνθεὶς τε γὰρ ἦσαν αὐτῷ. καὶ ὁ ὥσπερ τοῦ ὄρους ἠχηφωτατικὸς λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φωνῆντος τοῦ θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληττεν. κατεῖχον δ' αὐτοὺς φρὸς ταῖς σκηναῖς ἀχθόμενοι, καὶ τὸν τε μωϋσέως ἀπολωλέναι νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τ' θεῦ, κὴ ὥσπερ αὐτῷ ὁμοπαθῶς προσδοκῶντες. ἔτος δ' αὐτῶν διαφθαρέντων ὑπὸ μωυσοῦ γαῦρος τε κὴ μέγα φρονῶν ὀρθῆς τε ἦν αὐτὸς ἀπαλλάσσῃ τ' ὄντος αὐτοῦ, καὶ ὥσπερ τῷ μελλόντων κρείττονας ὑπετίθετο τὰς ἐλπίδας, αἰθρίος τε καὶ καθαρὸς ἀὴρ τῷ φρὸ ὀλίγου παῶν λῦ μωυσέως ἀπαγγελθέντος. ὅθ' τούτοις αὖ συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ θεὸς εἶποι φρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέντων σὰς ὅθ' ὑψηλοῦ τινὸς ὄντος ἔμελλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι. ὁ μὲν θεὸς εἶπεν ὦ ἑβραῖοι καθάπερ καὶ φρότερον, ὁρμὴς φροσεδέξατό με. καὶ βίον τε ὑμῖν δικαίμονα καὶ πολιτείας κόσμον ὑπαγορεύσας παρῆσι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. φρὸς γοῦν αὐτῷ καὶ τῷ ἔργων, ἃ δι' ἐκείνων ὑμῖν ἤδη πέπρακται, μὴ καταφρονήσητε τῷ λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὸν λέγοντα ἀφορῶντες, μὴ δ' ὅτι γλῶττα ταῦτα αἰθεσπίσω φρὸς ὑμᾶς λέγω. τιμῶ δ' ἀρετῶν αὐτῷ καταυοήσαντες δίκαιον κὴ τὸ μέγεθος τ' νεοποίητον, κὴ ὅθ' συμφέροντα τῇ ὑμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντος εἰπεῖν. ὁ γὰρ μωυσῆς ὁ ἀμράμου κὴ ἰωχαβήλης υἱός, ἀλλ' ὁ τὸν νεῖλον αἱματώσας ὑμᾶς ὑπὲρ ὑμῶν ῥυσῶν καὶ ποικίλοις δαιμόσιν κακοῖς τὸ τ' αἰγυπτίων φρόσημα, ὁ ὁδὸν θαλάσσης ὁδὸν ὑμῖν ἀπεργάσας, ὁ κὴ τροφῶν ἐξ ὑρανοῦ μηχανησάμενος ἐλθεῖν δυσπορήτοις, ὁ πόθεν ἂν πέτρας αὐαλύσας ἀναβλύζουσι, δι' ὧν ἄδαμος τῆς ὑπὸ γῆς τὸ καρπῶν κὴ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὧν νῶε ἂν τῆς ὑπομβρίας διέφυγε, δι' ὧν ἄβραμος ὁ ὑμέτερος πρόγονος ἐξ ἀλλότριου χαναναίων κατέσχε γῆν, δι' ὧν ἴσαακος γηραιὸς ἐτέκνωσε γονάδων, δι' ὧν ἰακώβος δώδεκα παίδων ἀρεταῖς εἰκοσμήθη, δι' ὧν ἰώσηπος ἐδυναστόυσεν τῆς αἰγυπτίων δυνάμεως, ὅστ' ὑμῖν τούτοις χαρίζεται τοὺς λόγους δι' ἑρμηνείως ἐμοῦ. σεβάσμιοι δ' ὑμῖν γενέσθωσαν καὶ τέκνων πρεσβύτεροι καὶ γυναικῶν. διδαίμονα γὰρ βίον ἄξετε βίον τούτοις ὑπόμενοι, καὶ γῆς ἀπολαύοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου, καὶ τέκνων γονῆς κὴ φύσιν πατρώων. κὴ πολεμίοις ἔσεσθαι φοβεροί. τῷ θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, ἀκροατὴς ἀφθάρτου φωνῆς ἐγενόμην. ἔτος ἐκείνῳ τε γένους ὑμῶν κὴ τῆς τούτου μέλει δαιμονῆς. ταῦτ' εἰπὼν, προστησάμενος τὸν λαὸν γυμνῇ ὁμῶς κὴ τέκνοις εἰς ἀκρόασιν τῆ θεῦ δαλεγομένου πρὸς αὐτοὺς, ὥσπερ τῷ φροφητέων, ἵνα μὴ βλαβεὶς τῷ λεγομένων ἡ ἀρετὴ τοῦ αἰθεσπίσου γλώττης, ἀθρόων εἰς γνῶσιν αὐτοῖς ἀποδιδομένη. πάντες τὸ ἤκουον φωνῆς ὑψόθεν ἀπαγγελομένης εἰς ἅπαντας, ὡς δύνασθαι μηδένα. κὴ λόγων οὐ μωυσῆς ἐν ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν. οὐς ὑ θεμιτὸν ἡμῖν λέγειν φανεροῖς πρὸς λέξιν, τοῖς δυνάμεις αὐτῷ δηλώσομεν.

Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ἕνα θεὸν εἶναι, κὴ τοῦτον σέβεσθαι μόνον.

Ὁ δ' δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιήσαντας προσκυνεῖν.

Οξί-

Ὁ ξ΄ τος ἦν μὴ μάτην φαύλῳ τῷ θεῷ ὀμνύειν. A *Tertium, Non temere iurandum.*
Ὁ δ΄ τέταρτος ἀναπαύειν τοὺς ἑβδομάδας ἀπὸ παντὸς ἔργου. *Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profanandas.*
Ὁ ε΄ πέμπτος τιμᾶν γονεῖς. *Quintum, Parentes honorandos.*
Ὁ ς΄ ἕκτος ἀναιρεῖσθαι φόνου. *Sextum, A cade abstinendum.*
Ὁ ζ΄ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν. *Septimum, Non adulterandum.*
Ὁ η΄ ὄγδοος, μὴ κλοπὴν φέρειν. *Octauum, Non committendum furtum.*
Ὁ θ΄ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν. *Nonum, Non deponendum falsum testimonium.*
Ὁ ι΄ δέκατος μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβάνειν. B *Decimum, Nihil alienum concupiscendum.*

Hęc vbi multitudo læta ex ipso Deo sicut Moyses prædixerat audiuit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentorium ventitantes postulabant vt etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quóve modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur, sed maiorem legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his commentaturus. Eodem ferè tempore Moyses rursum in Sina montem ascendit, præmonito antè populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cúmque diutius moraretur, per xl. enim dies abfuit, cœperũt soliciti esse, ne quid grauius illi accidisset. neque in tot ærumnis aliud quicquã eos sic contristauit, vt interitus Moysis opinio. variabant enim rumores, dum alij deuoratum à bestiis iactant, maximè qui minus eum amabant. alij raptum à Deo videri malunt. qui verò prudentiores erant, inter vtranque sententiam ancipites, quòd alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti cõuenientius videbant, ipsius sortem sane æquo animo ferebant: suam autem vicem dolebant, quòd tali præside ac patrono essent orbati, qualem alium inueniri credebant impossibile: & neque solicitudo sperare eos sinebat, neque spe adempta non dolere poterant. ac ne castra mouere quidem audebant, reditum expectare iussi. tandem xl. diebus totidémque noctibus elapsis reuertitur, nullo interim humano alimento de gustato: aduentúque suo tota castra ingenti gaudio repleuit, diuinam prouidentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beatè viuendi se per eos dies didicisse. postulatque Deum vt tabernaculum ei faciant, quo descenderet quoties placeret, quod etiam migrantes secum circunferre possent, vt non sit opus amplius in Sina ascendere, sed interuisitans crebrò & tantùm non cohabitans præsto sit nostris eorum ac deprecationibus. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi præmonstratam, nihilque superesse nisi vt ad eius fabricam quã primùm se accingerent. His dictis profert duas tabulas continentes decem præcepta inscripta, in singulis quina. erat autem Dei manus ea scriptura. Illi verò præsentia sermonéque Moysis læti pro se quisq. certatim ad structuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum, cuprũ, materiam lignã elegantẽ & operariem firmam, pilos caprarum, & quium, pelles partim hyacinthina, partim punicea tinctas,

Exod. 21.
Exod. 24.
Exod. 25.
Exod. 35.

ἀλλ' εἰσφέρειν ἀφθόνως τε καὶ χρυσίον, καὶ χαλκὸν ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ σανίδα ἐκ δένδρων παντοδαπῶν δυνάμενα. αἰγείους τε τρίχας καὶ δορὰς προβάτων, τὰς μὲν ὑακινθίνῳ βεβαμμένας,

quasdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas. adhæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byssinum, lapillos quoque pretiosos, qui ad ornatum auro includi solent, atque insuper vim magnam odoramentorum. nam huiusmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio tẽplo & portatili differebat. ergo posteaquam istæ species ambitiosè sunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domesticis facultatibus, architectos operi propheta præficit ex mandato Dei, sed tales vt non alij deligendi fuerint, etiamsi populi suffragiis res cõmissa fuisset. Eorum nomina etiam nunc in sacris codicibus extant: Beselel ex tribu Iudæ, Vronis filius & Mariammes, quæ erat ducis sororis: & Eliabus Isamachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impensam offerebat, vt edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non esse opus pluribus: ita enim fabricatoribus est visũ, atque ita structuram tabernaculi aggrediuntur, Moyse & mensuram & magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quãtum instrumentum capere deberet ad vsum sacrificiorum & sacrorum ministerium, ritè ac ordinatè præscribente. nec minor fuit largitio mulierũ circa vestes sacerdotales, & cætera quæ vel ad tabernaculi ornamentũ, vel ad diuinum cultum attinere videbantur.

Exod. 36.

CAP. V.

De tabernaculo per Moysen in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36. OMNIBVS autem paratis, & vasis aureis, æramentis ac textilibus, Moyses indicto festo & sacrificio pro cuiusque opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atrium primo dimẽsus latitudinẽ L. cubitorum longitudine C. vallos æreos statuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos, & in postico latere x. In vno quoque inerant anuli, & capitella argentea, bases verò auratæ mucronatæ, imæ hastę similes, ex ęre factę & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebãt. Linteum deinde byssinum mollissimum circumtendebatur à capitellis ad bases dependens, torúmque eum locum sepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atque hoc modo se habebant septi tria latera. quartũ verò latus L. item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinque habens geminatos vallos instar postium. ex argẽto hi quoque constabant præter bases, quæ erant æneæ. ab vtroque autem latere stabãt tres valli bene firmati. erãt autẽ & illi linteo è byssso contexto circũducti. ad ianuã vero pendebat velum viginti cubita lõgum, & quinque altum ex purpura byssóque & hyacintho contextum

VII.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ τῆς σκιωῆς ἣν μωσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὃ ἦν ναὸς μεταφερόμενος δίκτερον.

ΠΑντων δ' ἑτοίμων γενομένων χρυσίου τε καὶ χαλκοῦ, & τῆς ὑφαντῆς, προεῖπεν ἑορτὴν μωσῆς καὶ θυσίας, καὶ τὴν ἑκάστου δύναμιν, ἵνα τὴν σκευὴν. ἀφορίσειν δ' ἔμελλεν ἑκάστοις, τὸ μὲν ὕψος πεντήκοντα πηχέων, ἑκατὸν δὲ τὸ μῆκος, κάμακας ἔσησε χαλκέας πέντε πήχεις τὸ ὕψος, καθ' ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τὴν ὀπτομπεισέρων. δέκα δὲ τῇ ἐπὶ τὰ πλάτει κειμένων τῆς κατὰ πρ. κείμοι δὲ τῇ κάμάκων ἑκάστῃ προσῆσαν. κιονάκεφανα μὲν ἀργυρέα, βάσεις δὲ χρυσαῖ, σαυροτῆρσιν ἐμφερεῖς. χαλκαῖ δ' ἦσαν ὅτι τῆς γῆς ἐρηεισμένη. ἐζήπλεθε δὲ τῇ κείκων καλώδια τὴν ἀρχὴν ἄλλων χαλκέων πηχέων τὸ μέγεθος ἑκάστου ἐμβεβλημένα. οἱ καθ' ἑκάστην κάμακα παρόντες κρίκοι τοῖς ἐδάφοις ἀκίνητον τὸν βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἔμελλον παρέξειν. σανδὰς δὲ εἰς βύσσε μάλιστα ἐξ ἁπασῶν ὅπλισε ὅπῃ τὸ κιονοκράνου καποῦσα μέχει τῆς βάσεως πυλλὴ κεχυμένη, ὠφελοῦσα ἅπαν εἰς κύκλῳ τὸ χωρίον, ὡς ἂν μηδὲν δόκειν τύχοις διαφέρειν. ἦ οὖτος μὲν εἶχον αἱ ἓξ πλευραὶ τὸ πρόβολον. τὴν δὲ τετάρτης πλευρᾶς, πεντήκοντα γὰρ οὖσα πηχέων ἡ ἑτέρα μέτωπον τὸ πυλῶν ἦν, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῴγεσαν καὶ πύλας, εἰς αἷς ἀνὰ δύο κάμακας εἰστήκεσαν καὶ μίμνον πυλώνων. ὕλη δὲ αὐτῆς ἀργυρᾶς ἦν ὑπεχαλκωμένος πάρεξ τῆς βάσεως. χαλκῆ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ πυλῶνος ἓξ κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, οἷς πυλοῦχοι ἐμβεβήκεισαν ἐρηεισμένοι. καὶ κατ' αὐτὴν δὲ βύσσινον ὕφος σινδόνος ἦν πεφυσιωμένον. τὸ δὲ καὶ τὰς πύλας μήκεις μὲν ἔντος πηχέων εἴκοσι, πάντα δὲ βάθος, ὕφος ἦν πορφύρας φοίνικας σὺν ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεπεπημένον,

πολ-

πολλῶν αὐτῷ συνεκδόντων καὶ ποικίλων ὀπτῶν. μὴ ζώοις ἐξετυπῶντο μορφαί. ἐντὸς δὲ τῆς πυλῶν ἀφεστὼς τ τυμπανικὸς χαλκοῦς, ὁμοίαν αὐτῷ καὶ τὴν χρηπίδα παρεχόμενον. ἐξ οὗ τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνεσθαι, καὶ τοῦ ποδὸς καταχεῖν παρῆν. καὶ ὁ μὲν τῆς αὐλείου ἀφέστηκε τοῦ ναοῦ πλέθρου. ἔστι δὲ ὁμοίως τοῖς ἱεροῖς ἀνειμένος. ἡ δὲ σκηνὴ ἵστασι αὐτὴν καὶ μέσον. τὸ ξ ἀμφιθύραιον πρὸς τὰς ἀνατολὰς, ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν αὐγὰς, ἀφῇ τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος ὡς τῆς, ὅλα πήχεις ἑκατὸν τριάκοντα. τὸ δὲ εὖρος ὅλα δέκα δύο εἰ σπάνι. καὶ ὁ μὲν ἕτερος τῶν τοίχων νότιος ἦν, ὁ δὲ ἕτερος κατὰ βορέαν ἀπέβαπτο. κατὰ πᾶν δὲ αὐτῆς ἡ δύσις καταλίπετο. αἴρεσθαι δὲ αὐτὴν ἐχρεὼ ἐφ' ὅσον πρόσβαίνοι τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλου πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι. τρεῖς ἀγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι. εἰς δὲ πάχος διεστῶτες πηχέως τὸ ℅ ἡμίσους. τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοὺς ἦσαν ὀπτὰ χαλκαῖ μιᾶς πεταχόθεν χρυσαῖ, δι' ἃς τε τῆς ἐνδόθεν ℅ τῆς ἐκτὸς μεσῶν. δύο δὲ αὐτῶν ἑκάστῳ πρόσπασαν σφήνιγγες, ἐλαιοειδεῖς κατὰ δύο βάσεων. αὗται δὲ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν. πύλη δὲ ἑκατέρα τέτταρα πρόσω, δι' ἧς μὴν τὸν σφήνιγγα. τῶν δὲ κατὰ δύσιν τοίχου κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. συνήεσαν δὲ ἀλλήλαις ἀμείβων ἅπαντες ὡς τε μεμυκότων τῆς ἁρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι τοῖχον αὐτῆς τὸν συνείλεσιν χρυσέων τάτε ἔνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. ἀνελόγει γὰρ ὁ τῆς κίονων ἀριθμὸς, εἴκοσι γὰρ ἦσαν, καὶ παρῆκεν πλάτος ἕξιον ἑκάστης ἑκάστου αὐτῆς, ὡς τε συμπλεχθῆναι τοὺς ἑκάτερα πήχεις ὑπ' αὐτῆς. καὶ ὁ τὸν ἔπιθεν τοῖχον ἐνέα γὰρ πήχεις οἱ ἐξ κίονες παρέχονται συμπεσελθόντες, αὖ ἑπτὰ εἰς ποιοῦσιν κίονας ἐν πηχέως τετμημένους, οἷς ἐγγωνίοις ἔθεσαν, ὅπισθε τοῖς μείζοσι κεκολαμμένους. ἑκάστου δὲ τῆς κιόνων κεῖται ἐν χρυσέον καὶ τὸ ἔξω μέτωπον πρόσφυῆ, ὡς περ ῥίζας τινὰ ἐμπεπλεγμένος κατὰ τοῖχον πρὸς ἀλλήλους τεταγμένοι τοῖν ἀφεφαίνεται. καὶ δι' αὐτῆς ὀπτὰ χρυσοῖ σπονδυλίδες ἐλαιοειδέαι πάντα πηχέως ἑκάστης τὸ μέγεθος, συνδέσιμος ἦσαν τῆς κιόνων ἐμβαπτίσης κατὰ κεφαλὴν σπονδυλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τῇ σφόνγγι κοχλιοῦ ξόπτον δεδημιουργημένῳ. κατὰ δὲ τῆς ὀπτὰς μὲν φάλαγξιν δι' ἁπάντων ἴσας τῆς κιόνων, εἰς ἓν δὲ ἑνέβαινον πλατέαι αἱ τελευταῖαι τῆς σπονδυλίδων ἐξ ἑκατέρου τοίχου τῆς ὀπτὰ πεσέρων, κρατεῖσθαι σφὲ ἑαυτὰς γλυφαῖς τῆς θήλει τῷ ἄρρενος συνελθόντος. τοῦτο μὲν δὴ πρὸς τὸ μὴ ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι, μή τ' ἄλλης αἰτίας, τοῦ σκηνικοῦ σώζειν. ἀλλ' ἀκίνητον αὐτῷ ἐν ἐρημίᾳ πολλῇ διαφυλάξειν ἔμελλεν. ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς ξία μέρη, μᾶ δέκα πήχεις ἡρμοσμένους ἐκ ℅ μυχοῦ τέσσαρας ἵστησι κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ὀπτειμένους, διαλείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δὲ ἐνδοτέρω θεν αὐτῶν ἄδυτον ἐῷ, τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνέῳτο. τοῦ μὲν δὴ διαμέρισιν τοῦ τοιούτου τῆς σκηνῆς πρὸς μίμησιν τῆς τῶν ὅλων φύσεως συνίσασιν ἔοικεν. τὸ μὲν γὰρ ξίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἐῷ ἄβατον ὡς οὐρανὸς ἂν εἴη τῇ θεᾷ. οἱ δὲ εἴκοσι πήχεις ὡς πρὸ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, οὕτως τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπιτέτραπο. κατὰ μέσον δὲ ἐξ οὗ τοῦ εἰσόδου ἦσαν πεποιμένοι, κίονας ἵστησιν χρυσέους χαλκείαις βάσεσιν ἑφεξῆς πέντε τὸν ἀριθμόν. καταπετάσσουσι δὲ τοῦ σκηνοῦ ὕφεσι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοινίσσης

A variè picturatum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aſperſorium æneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, vnde ſacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptum arrij ſe habuit. Tabernaculum autem ſtatuit in eius medio verſum ad Orientem, vt ſol ſurgens radios in illud mitteret: erátque longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptemtriones obuerſus.
B tergum ad occidentem ſpectabat, attollebatúrque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erántque tabulæ lignea vicenæ ex vtroque latere, quadrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis
C verò Occidentalis tabulæ ſex erant, intus & extra deauratæ, inter ſe omnes ita compaginatæ, vt vnus paries eſſe videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat menſuram vnius & dimidij cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. poſterioris verò parietis nouem cubitos ſex tabulæ faciebant: quibus coniunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cu-
D bito ſectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar maiorum tabularum. Singulæ verò tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, velut quibuſdam radicibus confixos per ordinem, ad inuicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinque, tabulas coniungebant: intrabátque caput vectis vniuſcuiuſque in alio capite, in modum pyxidis: & poſt
E tergum parietum in longitudine poſitorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos vtriuſque parietis latera continebantur, in caſtrationibus factis & immiſſis ad inuicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim alióſve impetus, vt ſecurum & immobile conſiſteret. Intus autem diuiſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor
F eodem opere & ex eadem materia factæ, ſimilibus baſibus impoſitæ, paribus interuallis per tranſuerſum diſſitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi ſacerdotibus patebat. atque hæc tabernaculi trifariam diuiſio, vniuerſitatis naturam referebat. nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inacceſſa cælum Dei quodammodo repræſentabat: viginti verò cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus in-
G acceſſibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur. à fronte verò quà aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinque æreis baſſibus innixas. poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expáſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus diſtincta. horum primum

cubita decem quaqua versum patebat: quod per columnas est distentum, quæ aditum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. torúmque hoc fanum vocabatur sanctum, aditum verò vltra IIII. columnas situm dicebatur sanctum sanctorum. Exod. 36. fuitque hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert aliisque ornamentis picturatum, exceptis tantùm animantium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura, priori par, circa ingressum sitas quinque columnas tegebat: quod à summo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis à funiculo per transuersum pendens, quod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipuè diebus reductum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maximè parum serenis obiectu suo picturatum illud velum à tempestatibus protegebat. vnde mos mansit etiam post templum exædificatum, vt velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenûm octonûm cum vncinis aureis qui cõtiguorũ anulis ita inserebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extensa fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata vndecim æquè lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate qua illa è lana contexta: quæ tegmine suo vsque terram fusa instar thalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc vsum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab aliis è pellibus consutis contra æstus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quàm si cælum qui contueretur. cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates obiecta.

CAP. VI.

De arca in qua tabulas legis Moyses collocauit.

VI. Exod. 37. TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt è materie natura valida & ab omni carie inuiolabili. hęc vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali. lõgitudo eius erat quinque palmorum, altitudo verò & latitudo trinũ palmorum, erátque intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinque traiecti, vt quoties opus esset quocunque transportari posset.

βαφῆς συγκεχεσμένους. καὶ ἐφ' ὧν μὲν ἦν πηχῶν δέκα πανταχόθεν, ᾧ καταπέτασμα ὑφῆναι τοὺς κίονας, εἰ διαιρεῖτο τὸν νεών, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπελάμβανον. καὶ τὸν μὲν τοῦ ποιεῖν αὐτὸ μηδενὶ κίνδυνον. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο. τὸ δ' ἄβατον τὰ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων ἦν· ἀρὴν τὸ ἄγιον ἐφάμην ἂν τὸ φάρος αὐθυσι παντοίοις ὅσα γῆθεν ἀναίσχεται διαποικιλμένον, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι κεκοσμημένον, ἃ κόσμος εἰ ἔμελλον, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον δ' ἑτέρῳ καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ χρείᾳ ἀπαράλλακτον τοῖς ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις πλὴν τε κίονας ἀμφιέβαλλεν κατὰ γωνίαν ἑκάστου κίονος, κρίκου κατέχοντος αὐτὸ ἀπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσους τοῦ κίονος. τὸ δὲ λοιπὸν εἴσοδος αἰεὶ τοῖς ἱερεῦσιν ὑποδυομένοις. ἐκ δὲ τούτου λίνεον μὲν ἰσομέγεθες φάρσει, ἐφελκόμενον ὑπὸ κάλων ὑπὲρ θάτερον τῶν κρίκων τῷ τε ὕφει καὶ τῷ κάλῳ ἀλλοιοῦντες, ὡς τε τὸ σκηπτάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἴσα θαι κατὰ γωνίαν ἐμποδὸν ἐκ ἐσόμενον φορὸς τὸ καθοπλίζεσθαι, μάλιστα δ' ἐν ταῖς ὑπισήμοις ἡμέραις. κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς καὶ μάλιστ' ὅταν ἡ περιτειδὴς ἀφιπτάννυμένου, σχεδὸν ἐποίει τὸ σκῆνος ὕφος. ἔνθα δὴ παρέμενεν τὸ ἔθος καὶ τὸν ναὸν ἀποδομησαμένων ἡμῶν, ὡς τε τὸν σινδόνα τοιούτῳ τρόπῳ ἀφιεῖσθαι ταῖς εἰσόδοις. δέκα δ' ἄλλα φάρση πηχῶν τὸ πλάτος τεσσάρων, τὸ δὲ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσέους ἔχοντα γόμφους ὑπὲρ σεσαφῆ θήλυός τε καὶ ἄῤῥενος συνείλκετο, ὡς ἐν εὐδοκεῖν. εἶθ' ὑφαντεινόμενα τοῦ ναοῦ, τότ' ἐφίπτασθαι ἐσκάζειν, καὶ τῶν τοίχων τοὺς κατὰ πλάτος καὶ κατόπιν ἐξωτάτους, ὅσον τοῦ γῆ; ὅσον πήχεως αἴροντα. ἴσαι δὲ τοῦ πλάτους καὶ ἄλλαι σινδόνες, μία πλείους τοῦ ἀριθμοῦ, τὸ δὲ μῆκος ὑπερβάλλουσαι τριακοντὸ πήχεις δώδεκα, ὑφασμέναι δ' ἐκ τριχῶν ὁμοίως κατὰ λεπτομέρειαν ταῖς ἐκ τῶν ἐρίων πεποιημένης, ἐτέταντο μέχρι τῆς γῆς κεχυμέναι, κατὰ θύρας αἰεὶ μάτι ωδαπλήσιον, καὶ παρεῖχον, τοῦ ἐνδεκάτου φάρσους εἰς τὸ παρειλημμένους. ἄλλαι δ' ἐπάνω ἕστασαν σκληθρῶν κατεσκευασμέναι ὑπερείσασαν, σκέπη καὶ βοήθεια τοῦ ὑφασμάτος ταῖς ἐκ τῶν καύμασιν, ἐπότε ὑετὸς εἴη γεγονυίας. πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανεν τοὺς πόῤῥωθεν θεωμένους. τὴν γὰρ χροιὰν τοῖς κατὰ τὸν ἀέρα συμβαίνουσιν ὑδὲν ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ δὲ ἐκ τῆς τριχὸς καὶ τοῦ σκληθρῶν πεποιημέναι κατέσαν ὁμοίως τοῦ ωδὲ τὰς πύλας ὑφάσμασι, τό τε καῦμα καὶ τὸν ὑπὸ τῶν ὄμβρων ὕδρην ὑποφερόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοῦ πήγνυ) τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ ἐν ᾗ μωυσῆς τοὺς νομικοὺς πλάκας ἐνιστάθετο.

Γίνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ξύλων ἰσχυρῶν τὴν φύσιν, καὶ σηπεδόνα παθεῖν ὑ δυναμένων. ἣ δὲ ἑώρων μὲν καλεῖται καθ' ἡμετέραν γλῶτταν. ἣ δὲ κατασκευὴ, τοιαύτη τις ἦν. μῆκος μὲν ἦν αὐτῇ πέντε σπιθαμῶν. τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος ἕξ σπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ δὲ τάτ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν ωδειλήλατο πᾶσα ὡς ἀποκεκρύφθαι τὴν ξύλωσιν. ὑπόφυξεν τὸ χρυσοῦς τὸ ὕπισθεν περιλαμβανόμενον εἶχεν θαυμαστῶς, ὁ παντοχόθεν ἴσον ἦν, κατ' ὑδέτερον μέρος ἐξοχαῖς τ' ἁρμοσιτε λυμαινόμενον. καὶ κατ' ἕτερον δὲ τοῖχον τῆς ὀπισθίας ἐπιπλεύσεσθαι χρικοὶ ωδηέσαν χρυσοῦ δύο τοῦ παντὸς δύνασθαι ξύλου. καὶ δ' αὐτῆς σπυρίδες ὀπίχρυσοι κατ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς αἱ ὑπ' αὐτῆς ὁπότε δύνοιτο ἐδοίζε.

κινεμένη

χιτωνίσκοις. οὐ γὰρ ὑπεζεύγνυσαν κτήνεσιν, ἀλλ' ὤμοις τῶν ἱερέων ἐφέροντο. καὶ ἦν ὄπισθεν αὐτῆς ἡσυχῆ φερόμενα δύο χερουβεῖς μορφὰς αὐτοὺς ἔχοντες καλοῦσιν. ζῶα δ' ὄντα τινὰ μορφὴν μὲν ἀνθρώπου ἑκατέραν ἔχοντα, πτέρυγας δὲ ἑξ ἑκατέρωθεν ἑκάστου. τοιαύτην τὴν ἰδέαν τῶν ζώων οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων εἶδεν, οὐδὲ ὅμοια τούτοις ἐστὶν οὐδὲν ἐν τοῖς οὖσιν. ἐν τούτῳ δὲ τὰς δύο πλάκας ἐν ἃς ἦν τὰ δέκα λόγοις συγγεγράφθαι συμβέβηκεν, ἃ πάντα μὲν εἰς ἑκατέραν αὐτῶν δύο ἦν καὶ πέμπτον, ἐγγεγράφθαι δὲ, καὶ ταύτῃ ἐν τῇ διαθέσει.

A neque enim à iumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea sunt animantia volucri noua specie nec vnquam cuiquam hominum visa: quæ Moyses in Dei solio viderat figurata: in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio, ipsámque arcam B intra aditum recondidit.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμοῦ τοῦ ἐν τῇ σκηνῇ.

Cap. VII.

De mensa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi.

ΕΝ δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύεται δελφικῇς παραπλησίαν. τὸ μῆκος μὲν δύο πηχῶν τὸ δὲ πλάτος, ἑνὸς πήχεως, καὶ τριημμοίρου τὸ ὕψος. ἦσαν δὲ αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τοῦ κάτω τελείως ἀπηρτισμένοι, οἷς δωρεὰς θεοσίδησι ταῖς κλίναις ἐμφερεῖς. τὸ δὲ πρὸς αὐτοῖς ἀνάτινον τετράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ κοιλαίνει δὲ καθ' ἕκαστον πλευρὸν, κοιλαίνουσά πως καὶ παλαιστὴ τὸ ἔδαφος, ἕλικος πρὸς ὀφθαλμὸν τό τε ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ ταύτῃ ἐλήλατο κρίκος, ἐξ ἀπαντος τοῦ ὀπισθίου, δι' ὧν ἦσαν τελεσκοποι χρυσοῖ ξύλα τὰ φέροντες ἐξαίρεσιν. κοῖλον δὲ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ κῦτος κρίκους κοινωνοῦντας καὶ δὲ εἰσὶν ὁλόκληροι, ἀλλὰ φωλεὸν συνελθεῖν εἰς τὸ ἄπειρον, εἰς περονίδας τοῦ ἀρχοῦ τελευτῶντες. ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ πρόσθεν ἐκβαίνει τῆς τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τοὺς πόδας, ᾗ τούτοις καὶ τὰς ὁδοὺς ἐκομίζετο. ὅθι ταύτης ἐπέκειτο δὲ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀμμένη πρὸς ἄρκτον οὐ πόρρω τοῦ μυχοῦ, διεπέτασαν ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους καὶ ἐξ ἐπ' ἀλλήλοις κειμένους καθαρὰς πάνυ, τοῦ ἀλεύρου ἐκ δύο ἀσσαρῶν. ὃ μέζον ἑβραίων ἑπτὰ κοτύλας ἀττικὰς ἔχει. ὑπὲρ δὲ τοὺς ἄρτους ἐπέκειτο φιάλαι δύο, χρυσέαι λιβάνου πλήρεις. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ, πάλιν οἱ ἄλλοι ἐκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῇ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν σαββάτῳ. τὴν γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. τὴν δὲ αἰτίαν ἐξ ἧς ταῦτ' ἐπενοήθησαν, ἐν ἑτέροις ἐρῶμεν. κατὰ πρόσωπον δὲ τῆς τραπέζης τοῦ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένου τοίχου πλησίον ἵσταται λυχνία ἐν χρυσοῦ κεχωνευμένη, δράκοντος σχῆμα ἔχουσα μνᾶς ἑκατόν. ἑβραῖοι μὲν καλοῦσιν κίγχαρες. εἰς δὲ τὴν ἑλλήνων μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται δὲ σφαιρία, καὶ κρίνα σὺν ῥοΐσκοις καὶ κεραμιδίοις, ἑβδομήκοντα δὴ τὰ πάντα, ἐξ ὧν ὑπὸ μιᾶς βάσεως συνεστῶσι, πρὸς ὕψος, ποιήσαντος αὐτὴν συγκειμένην εἰς μοίρας εἰς ὅσας τοὺς πλανήτας καὶ τὸν ἥλιον κατανέμουσιν. ἀπαρτίζει δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, κατ' ἀλλήλας ἐν στίχῳ διηκειμένας. λύχνοι δὲ ὑπέρουν αὐταῖς ἑπτὰ κατὰ μίαν, τοῦ πλανήτου τὸν ἀριθμὸν μιμούμενοι. ὀρθοῦσι δὲ εἷς τε τὸν ἀνατολικὸν καὶ τὸν μεσημβρίαν λοξῶς αὐτὸ κειμένης. μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τραπέζης ἔνδον ὡς πρόειπον θυμιατήριον, ξύλινον μὲν ἐξ ὧν καὶ τὰ πρότερα τοῦ σκίμπους σπόρμα. στερεὰ δὲ ἐφειλήλατο αὐτῷ λεπὶς, πηχυαῖον μὲν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην τὸ πλάτος. ὕψος δὲ διπλάσιον. ὑπῆν δὲ ἐχάλκωτα χρύσεα ὑπὲρ ἀνεστῶσα, ἔχουσα κατὰ γωνίαν ἑκάστην στέφανον. καὶ τοῦτον δὲ ἐν ἐφειδύοντα χρύσεον, ᾧ καὶ κρίκοι καὶ σκυταλίδες προσίσουσαι αἷς καὶ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἦν δὲ καὶ ὁ πρὸ τῆς σκηνῆς βωμὸς χάλκεος ὑπόξυλος καὶ αὐτὸς, ἑκάστῃ πλευρᾷ πήχεων ἑπτὰ τετράγωνος,

C

D

E

F

G

IN fano autem mensam collocauit Delphicis non absimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum trium. eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Doricenses addere solent: sed superne quadrangulares erant. habebátque circumquaque labrum quatuor digitis tam inferne quàm superne prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferè circa summum pedem: adhibebantúrque vtrinque duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, quę non per circulum vtrunque vt vectes traiiciebantur, sed fibulato morsu mensæ labrum superne, inferne pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocunque opus esset præbebant. hæc solebat deponi in fano versus Septentrionalem parietem non longè ab adito, & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorum septem cotylas Atticas continet. super panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. post septem verò dies alij panes inferebantur, festo quod nos vocamus sabbatum: cuius ritus causa aliàs est à nobis indicãda. Ex aduerso mẽsæ propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex auro fusile sed non solido, pondo minarum cẽtum. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talẽtum sua lingua nominant: eiátque distinctum globulis, liliis, malis punicis, craterculis ab vna basi in altum assurgẽtibus, in septem ramos diffissis iuxta numerum solis & reliquorũ planetarum. exibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucernę secundùm totidem planetarũ numerum: respiciúntque ad Orientem & Meridiem, cádelabro obliquè posito. inter hoc & mensam, vt dixi, sita erat arula suffumigatoria, & ipsaè ligno imputtibili, sed solida lamina cir cũquaq; cõtecta, cubitali in quadrũ latitudine, altitudine verò dupla. super qua stabat foculus corona aurea circũquaq; cinctus. cui anuli inerant cũ suis vectibus quo per viam à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinque cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata,

cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum ſupernè decidebat, quòd baſis nulla ſubeſſet, ad aram verò præſto erant infundibula & phialæ, thuribulaque & crateres cum inſtrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo.

Exod. 38.

CAP. VIII.

De pontificali ac ſacerdotali ornatu.

XI. Exod. 39. ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ſic ſe habebat. nunc reſtat dicendum de veſtitu tam reliquorum ſacerdotũ quos illi chaneas vocant, quàm pontificis, quem anabarchẽ nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes: ac primum de vulgo ſacerdotum. Sacerdos ſacris operaturus purus iuxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaſen quem vocãt induitur: quaſi dicas conſtrictorium. eſt autem ſubligat circa verenda, conſutum è byſſo retorto: inquod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas bracas, atque ita circum ilia conſtringuunt. ſuper hoc induit linteam interulã byſſinam è duplicata tela cõfectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificátque ea vox lincam. linum enim vocamus cheton. id indumẽtum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulò axillis inferius zona lata digitosquatuor intus inani, ita contexta vt ſerpẽtis exuuium videri poſſit. floribus etiam picturatur punicis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen verò è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus reuoluta adtalos vſque defluit, tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur: idque ad ornatum conferre videtur: cùm verò ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento, ſuper humerum lęuum reiicitur: hanc zonam Moyſes nominauit abaneth, nos vocabulo à Babylonis mutuato emiã dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nuſquam ſinuatur, habétque circa collum amplam aperturam, cuius oræ vncinis à pectore & à tergo committuntur: maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulò plus quàm medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, vt videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, quam ſuperne alia tela integit. vſque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis futurarum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex verò vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringítque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi quòd auro intertexta.

τὸ ἦν ὕλης ξύσι, ὁμοίως τῇ χρυσῇ κυκοσμημένος, χαλκοῦς λέπτων ἐξυσμημένος, ἀντὶ τῶν ἐχαράων ἐμφερής. ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τῆ ἐχαράας πῦρ καταφερόμενον, τῆ βάσεως ἀλλαπῶς ἐχ ὑποκειμένης. αὐτὰρ ἀλλ' ἐτίθεντο τὲ βωμῷ οἰνοχόαι τὲ καὶ φιάλαι, σὺν θυ-σίοις καὶ κρατῆρσιν ἅπασι. ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεπόιητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. ἡ μὲν σκευὴ τοιαύτη τε ἦν καὶ τοῖς ἀεὶ αὐτῆ σκεύη.

B

Κεφάλαιον η'.

Περὶ τῆ ἁγίου τε ἱερέων καὶ τῆ ἀρχιερέως στολισμοῦ.

ΓΙνον) ἡ μὲν τοῖς ἱερεῦσιν στολὴ, πᾶσι τὲ τοῖς ἄλλοις, ὅς χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῆ ἀρχιερέι, ὃν ἀναβάχην προσαγορεύσι. σημαίνει ἡ ἀρχιερέα. τὲ μὲν σὺν τῆ ἄλλων στολὴν τοιαύτην ἔγνωμεν συμβέβηκεν. ὅταν ἡ προσὶ τοῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς καθαρεύῃ τῷ νόμος ἁγνείαν προσαγορεύει, περῶτον μὲν πε-ρίθεται τὲ μαναχασὴν λεγόμενον. βύσσ) ἡ σωματικῆς μὲν δηλῶν. διάζωμα δὲ ὅτι ἀεὶ τὰ αἰδοῖα ῥᾴδιον ἐν βύσσῳ κλωστῆς εἰργυμένον, ἐμβαρύνεται εἰς αὐτὸ τῆ πο-δῶν ὥσπερ ἀναξυρίδας. ἐκτέμνει) ἡ ἐκ ἥμισυ, καὶ τελευτῶσαν ἄχρι τὲ λαγόνος ἀεὶ αὐτέλιὸ ἐπισφίγγει). δηλῆ ἡ τούτῳ λινοῦν ἔνδυμα ἀπαλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσί-νης. χιτῶνα γὰρ μάφ καλεῖ). λίνεον τοῦτο σημαίνει. χιτὼν γὰρ τὸ λινοῦν ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι ἡ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν ἀμφιγεγραμμένος τῆ σώματι, καὶ τὰς χεῖρας πε-ρὶ τοῖς βραχίοσιν κατεσφιγμένος, ὃν ὀνομάζουσι) καὶ σῆθος ὀνόμασε τὲ μαχάλης ἀπὸ αὐτῶ τὲ ζώνην φερούσης πλατεῖαν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλους. ἐξυφασμένος δὲ ὑφασμάτων ὡς τὸ λευκῆδος δοκεῖν ὄφεως. αὐτὴ δὲ εἰς αὐτὲ ἐνύφανται) φοινικῆ καὶ πορφύρα μᾶ ὑακίνθου καὶ βύσ-σου πεποικιλμένα. σήμαινει δὲ ὅτι μετὰ βύσσος. καθῦ-σαι τὲ ἀρχιερέως τὲ ἑλίξεως καὶ στρόφου, καὶ ἐκπελθούσα πά-λιν δῆ). καὶ πέχυται μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τῆ στρόφου, ἕως ἔ μοδὶν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ. θεὸς γὰρ διπρέπειαν ἔσης ἔχει τοῖς ὀρθοῖς καλοῦς. ὅταν ἡ ἀναδάζειν ἀεὶ τὰς θυ-σίας δεῖ καὶ δέχεσθαι, ὅπως μὴ κινήμενος ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος δηλῆ τὸ λαιὸν ὠμοφορεῖ. μανοῦς μὲν ὢν ἀβαπτὶ αὐτὲ σπάλεσιν. ἡμεῖς ἡ ὥδε δὲ βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίσαι αὐτὲ καλοῦμεν, ἅπερ γὰρ θεσσαγορδεῖ) παρ' αὐτοῖς. ἔστι ὁ χιτὼν κολπούται μὲν ὑδατι πίθεν. λαγαῖον ἡ παρίχων τὲ βραχιόνα καὶ αὐ χένος, ἁρπεδόσιν ὡς τὸ ὤμος, καὶ τὲ κῆ στέρνων καὶ μετάφρε-νον. ἡρτημένας αἰσθῆ) ὑπὲρ ἑκατέραν καταλεῖδα. μασαβαζωνὴς καλεῖ). ὑπὲρ ἡ κεφαλῆς, φορεῖ πῖλον ἄκωνον, καὶ διαυύμμενον εἰς πᾶσαν αὐτὲ, ἀλλ' ἐπολίζον ὑ-περβεβηκότα μίτρης. καλεῖ) μὲν μασναμφθὴς. τῇ ἡ κατασκευῇ τοιοῦτος ὅσὶν ὡς στεφάνη δοκεῖν, ἐξ ὑφάσμα-τος λιναίου ταινία πεποικιλμένη παχεῖα. καὶ γὰρ δπιπλυσόμενον ῥάπτει) πολλάκις. ἐπιζα σινδὼν αὖθεν αὐτὲ ἐπι-περιέρχει) δήκουσα μέχρι μετώπου, τὴν τε ῥαφὴν τῆς ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτὲ ἀπρεπὲς καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ ἡ τῷ κρανίῳ γινομένη δπιπεδον. ἅρμοται ἡ ἀκριβῶς ὡς αὖ μὴ ἐκπίπτῃ ποτὲ τοῦ τὲ ἱερουργίαις. καὶ ποία μὲν ὅσὶν ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολὴ, δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, ποσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσιν οὐδὲν τῶν προειρημένων. ἐπενδυσάμενος δὲ ὑακίνθου πεποικιλμένον χιτῶνα, ποδήρη δὲ ὅτι καὶ ἔδει, μανδὺρ καλεῖται καὶ τοῦ ἡμιτέραν γλώσ-σαν, ζώνῃ ἐκπεφιγμένῃ βάμμασιν οἷς ἡ ἐσθὴς ἐνδεδεται ποικιλμένῃ χρυσοῦ πεπυφασμένου.

κῆ

καὶ πίζαι δ' αὐτῇ περιτέτραμμένοι θύσανοι ῥοιᾶς
ἔχοντι ἐκ βαφῆς μεμιμημένοι ἀπήρτηντο, καὶ κώδω-
νες χρύσεοι καὶ πολλὴν διατείνουσιν τῇ εὐφημίᾳ,
ὡς τὸ μέσον ἀπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοΐ-
σκον καὶ ῥοᾶν κωδώνιον. ἔστι δ' ἐχτὰν οὐκ ἐκ
δυοῖν περιτμημάτων ὡς τὰ ῥαπτὰ δεῖ τῷ ὤμων εἶ-
ναι καὶ τῷ ὀπίσω πλευρᾶν. φάρσος δ' ἐν διπλοΐσι, ὑφα-
σμένον χιτῶνι ἔχει βεβληχυῖαν πλάγιον, ἀλλὰ καὶ μή-
κους ἐρρωγότα πρὸς τὸ τέρνον καὶ μέσον τὸ μετά-
φρενον. πίζαι δ' αὐτῇ περιράπται, ἵνα τὸ μὴ διε-
λίγχεσθαι τῆς τομῆς τὸν δυσπρίτωνα. ὁμοίως δὲ
δεῖ καὶ χεῖρας διειργομένας χιτῶνι. δεῖ δὲ τούτοις
ζῶνα ἐνδύεται τὸν λεγόμενον ἐφώδην, ἑλληνικῇ δὲ
ἐπωμίδι προσεοικότα. γίνεται δὲ τῷ τὸν τὸν ζῶνον. ὑ-
φαίνεις δεῖ βάθος πηχυαῖον ἔκ τε χρωμάτων παν-
τοίων καὶ χρυσοῦ συμπεπηχιλμένου πρὸς τὸ
τέρνου τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρίσιον τὸ ἡσκημένος
καὶ τῷ παντὶ σχήματι χιτῶνι ἐοικυῖαν. τῇ δὲ
ἐλαχίστῳ τῶν ἐνδύματος σωίσει περίτμημα στιδαμῆς
τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε καὶ ταῖς μίτοις τῇ ἐφώδει βάμ-
μασι διαπεπλεγμένον. ἐσθὼς μὲν καλεῖται. σημαίνει δὲ
τῶν τε καὶ τὴν ἑλλήνων γλῶτταν λόγον. πλησίον δὲ ἀ-
κεσθοῦς τῆς ἐφώδου ὅπερ ὑφαίνοντες καὶ σῆνος ἐξελίσ-
σουσιν. οὕτω δὲ ὑπὸ κείκων χρυσέων αὐτῇ τὸ καὶ γω-
νίαν ἑκάστην, κἀκείνῳ τὸ ἴσον προσεκοινωμένων ῥάμ-
ματος ὑακίνθου, ὧν ἑλκηθέντας εἰς τὴν πρὸς ἀλ-
λήλους κατάδεσιν τῆς κείκοις. πρὸς δὲ τὸ μὴ χαλα-
σθὲν εἶ τὸ ἐν μέσῳ τῇ κείκων καταλιμπανόμενον,
βαφῇ αὐτῇ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. πορποῦν-
σι δὲ τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο καὶ τῇ ὤμων ἐ-
κάτερον τὸλος ἐπ' αὐτοῖς δεδεμένον χρύσεον ἔχοντες,
πρὸς τὸ ταῖς περονίσιν διαπίδιον εἶ. ἐγγέγραπται
δὲ τούτοις, τῇ μὲν ἑκάτερα παίδων τὰ ὀνόματα γράμμα-
σιν ἑβραϊκοῖς γλάσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, καὶ ἐξ τῇ λίθων
ἑκατέρωθεν. οἱ προσεμπεφυκότες δὲ εἰσὶ καὶ ὦμον τὸν δε-
ξιόν. ἔθαπτον δὲ καὶ τὴν ἑαυτῶν λίθοι δώδεκα, μεγέ-
θει καὶ κάλλει διαφέροντες, οὐ κτιστὸς αἰθεσόποις κό-
σμος διὰ πυρὸς ἐμβολῶν ὅτε. οὕτω μὲν τοι καὶ σύ-
γον ἔχεις, δεῖ παταρῶν ἑλκείμενοι γραμμῇ ἐνόσκη-
ται τῇ ὕφει. χρυσοῖς δὲ αὐτοὺς ἐκπεφύρκται ταῖς ἐ-
λίπαις ἐσπείραις τῇ ὑφῇ πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν οὕτως πε-
ποιημένῳ. καὶ ἡ μὲν πρώτη ἔχει ὄζει, σαρδόνυξ, τό-
πάζιον, σμάραγδος. ἡ δευτέρα δὲ αὖθις καρκίνος, ἴασπις καὶ σάπφειρος. τῆς δὲ τρίτης λίγυρος
μὲν ἀρχαί, ἔπειτα δὲ ἀμέθυστος, ἀχάτης δὲ ζῶτος, σάρ-
διος ὧν τοῖς πᾶσι. τετάρτου δὲ στίχου χρυσόλιθος μὲν
πρόκειται, μετὰ δὲ αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλλος, τελευ-
ταῖος δὲ ἐστὶ γράμματα δὲ ἐκάστῳ μέτα πᾶσι τῇ ἰακώ-
βου υἱῶν, οἷς καὶ φυλάρχοις νομίζομεν, ἑκάστου τῇ λί-
θων ὀνόματι τεθησαυρισμένου καὶ τάξει, ἵν' ἕκαστον αὐτῶν
ἐξευρίσκεσθαι συμβέβηκεν, τῇ ὤμων κείκων ἀφεταῖν ὄν-
τῇ καθ' αὑτοὺς ἐνεγκεῖν τὸ βάρος τῇ λίθων, ἐπὶ
ἕκαστος δύο κείκους μείζονας τῆς στιζῆς τὸ ἰασπιδοῦ ἢ περ
αἰνίκει πρὸς τὸν ζάχλον ἐμβεβηκότας τῇ ὑφάσμα-
τος ποιοῦσι, δεξομένους ἀλύσεις εἰργασμένας, αἳ συνῆπται κατ' ἄκρον τῇ ὤμων σειρῆσι ἐκ χρυ-
σοῦ σπειρηγμένως συνάπτουσαι. ὧν τὸ ἄκρον αὖθις ἐμμάνον, εἰσβαίνει κείκῳ περιεχόντι τῆς
ποπαίας πίζης τοῦ ἐφώδου, καὶ τοῦτο ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῇ ἰασπιδῇ, πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν.
ζώνη δὲ τῇ ἐσσηνῇ περιέρχεται βάσμασιν οἷς περεῖται μετὰ χρυσίου περιφορᾶς,

A cæterùm ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, vt medium eſſet quodque malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala puniea. hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, vt futuras habeat in humeris ac lateribus: ſed vnica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet non
B tranſuerſam, ſed in longum deſcendentem à tergo & ante vſque ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria ne ſciſſura appareat, eodem modo quà manus exeruntur eſt ſciſſa. Super hanc tertiam etiamnum induſit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus auro intermixto ità contexitur, vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoque ita ex-
C tantibus vt planè tunica appareat. lacunæ verò inſeritur fruſtum amplitudine palmi auro ciſdémque coloribus quibus ephodes variegatum. id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: quod ita quadrat, vt adamuſſim ſpatium illud circa pectus à textente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos hiet filo hyacinthino futuram explente. in vtroque autem humero ſinguli ſardonyches
D auro incluſi fibularum vice epomidem adnectunt: his inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in vtroque lapide ſena, ita vt ſeniores dextrum humerum obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium
E incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, confertæ coronulis aureis ita vt excidere non poſſent: in primo ordine, ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbunculus, iaſpis, ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in quarto chryſolithus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim ſinguli nati fuerant. cùm autem per ſe illi
F quos diximus anuli ſint infirmi, nec poſſint pondus gemmarum ſuſtinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ reſpicit ad collum, eminentes à textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quaſdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo qui eſt à tergo in epomidis fimbria connectitur: id quod præcipuè ſuſtinet ephodem ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta erat zona iam dictis coloribus & auro diſtincta,

quæ totum complexa rursùmque supra futuram nodata, deorsum propendere sinebatur. omnes autem fimbriæ quibusdam oris fistulosis vtrinque includebantur. Porrò pileo quali cæteri sacerdotes vtebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua spectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios hyoscyamus. quòd si quis aut visam aliquando non satis animaduerrit, aut nomine tenus auditam de facie non nouit, huic etiam describere eam non grauabor. herba est tres palmos sæpe in altitudinem excedens, napo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia similior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculum ipsis inhærentem. vestitúrque tunica quadam, quam exuit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem est quantus articulus minimi digiti, circunferentiam habens crateri similem. quod ipsum clariùs faciam propter ignorantes. ima sui parte circa fundum dimidiato globo est rotunditate similis, mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursum dilatatus in labrum exeat mali punici vmbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhæret, quasi de industria tornatum, eminentes habens incisuras quas dixi, vt in malo punico, aculeatas & in acutos mucrones desinentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herbæ sideritidis semini similem. florem verò fert qui papaueris videri possit. eiusmodi corona ab occipitio circum tempora vtraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant: sed ceu lorum quoddam latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem numen contemnamus quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & sacerdotis ornatum, & vasa quibus inter sacrificandum vtimur, comperiet legislatorem nostrum diuinum quendam virum fuisse & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræsentatam quodammodo vniuersitatis rerum naturam inuenire licet, si quis non ociosè sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine xxx. cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hæc enim ab omnibus promiscuè calcantur, tertiam verò partem soli Deo adsignauit, eo quòd cælum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significauit in duodecim mẽses diuisum.

A ἢ ἀφειοδιύσασα, δίτα πάλιν ὀπὶ τῇ ῥαφῇ, καὶ κατακρημνᾶται. τοὺς δὲ θυσαίους χρυσέας σύειγγας καθ' ἑκατέραν ἄκραν ἐκλαβοῦσαι πάντας ἐμφορεῖ-
χουσιν αὐτάς. πίλος δὲ ἦν μὲν ὁ καὶ πρότερον αὐτοῖς, ὑπερπλησίως εἰργασμένος τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν. ὑπὲρ
αὐτὸν δὲ συνεχομένου ἕτερος ἐξ ὑακίνθου ποικιλμένος. ἀφιέρχεται δὲ στέφανος χρύσεος, ὀπὶ
ξυσοιχίαν καλλευμένος. θάλλει δ' ἐπ' αὐτοῦ, κάλυξ χρύσεος, τῇ δακχάρῳ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγο-
B μένῃ ὑπομεμιμημένος. ὃς δὲ κύαμον ἑλλήνων οἱ περὶ τομὰς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες προσαγορεύουσιν. εἰ δέ τις ἢ θιασάμενος τοῦ βοτάνου ἁμαθίᾳ τοῦτον ἀγνοεῖ τοῦ φύσιν αὐτῆς, ἢ τοῦ κλῆσιν ὀπιστάμενος οὐκ ἰδὼν αἰαγνωείσειε, τοῖς οὕτω δ' ἔχουσι σημανῶ τὸν τρόπον τοῦτον. βοτάνη μὲν ὄστιν ὑπὲρ τρεῖς
ἀνθρώπους πολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος, τοῦ δὲ ῥίζωμα ἐμφερὲς βουνιάδι. τοιαύτη γὲ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις
C εἰκάζων αὐτοῦ. τὰ δὲ φύλλα τοῖς δὶ ζώμων. ἐκ μέσου τοι τοῦ κλάδων ἀέρσει κάλυκα προσεχῆ τοῦ κλωνί. προέρσει δ' αὐτοῦ ἕλυτρον, ὅπερ ὑποκείνεται καθ' αὐτὸ πρὸς τὸν καρπὸν μεταβάλλειν ὀργμῆς. ὁ δὲ κάλυξ μεγέθους ὅσ' σκυταλίδος τοῦ μικροῦ δακτύλου, κρατεῖ δ' ἐμφερὴς τοῦ προειρημένου. σημανῶ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι. σφάιρης εἰς δύο μέρη τετμημένης πρὸς τοῦ πυθμένι, τοῦ ἑτέρου τομέως
D ἔχει φυόμενον, ὑπὸ ῥίζης προφερῆ. εἶτα σωιὼν κατ' ὀλίγον ὑποκοιλαινούσης διαφερούσης τῆς ὑποχωρήσεως, αὐξανόμενα πάλιν ὀρέμα κῆ χεῖλος ἐμοίως ὀμφαλοῦ ῥοιᾶς τετμημένος. ὑπόθεμα δ' αὐτοῦ ἡμισφαίριον προσαπέφυκε. κἀκείνως αὖ εἴποι τὸν τορνευόμενον, ὑφαιρεσάσας ἔχον τὰς ὑπερμακὰς ἂς εἶπον τῇ ῥοιᾷ. θάλλουσι βλασταίνει, ἀκανθώδεις καὶ εἰς ὀξὺ παντελῶς ὑπολήγουσας τὸ ἄκρον.
E φυλάττει δ' ὅπὶ τοῦ ὑπὸθέματι τὸν καρπὸν ὅλα παντὸς τοῦ κάλυκος, ὅτα βοτάνης σπέρματι τῆς σιδηρίτιδος ὅμοιον. ἀφίησι δ' αὖθις τοῦ τὸ μήκωνος πλατυφύλλου δυνάμενον δοκεῖν ὑμφερὲς εἶ). ἐκ τούτου μὲν στέφανος ἐκκεχάλκευται ὅσον ὑπὸ τὸ ἰνίου πρὸς ἑκάτερον τοῦ κροτάφων. τὸ δὲ μέτωπον, ἢ μὲν ὑφιελὶς οὐκ ἔπεισι, λεγέσθω γὲ οὕτως ὁ κάλυξ. πλαμῶν δ' ὄστι χρύσεος, ἐς ἱερὸς γράμμασι τοῦ
F θεοῦ τοῦ προσηγορείαν ὑπιστεμμένος ὄστι. καὶ τοιοῦτος μὲν τῷ ἀρχιερέως ὄστι κόσμος. θαυμάσειε δ' ἄν τις τοῦ αἰθρόπων τοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ὡς ὡς ἐκφαυλίζοντων ἡμῶν τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν προείρηται διατετελέκασιν ἐγκότες. εἰ γάρ τις τῆς σκιᾶς κατανοήσειε τοῦ σῶμα, καὶ τοῦ ἱερέως ἴδοι τοῦ στολὴν, τάτε σκιᾶς εἰς πρὸ τοῦ ἱερουργίαν χρώμεθα, τόν τε νομοθέτην διάνοιαν θεῖον αἰδεσθείη, καὶ καταίσχυνθείη ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἕκαστα γὰρ τούτων, εἰς ὑπομίμησιν καὶ διατύπωσιν τοῦ ὅλων, εἴτις ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μετὰ σωφροσύνης σκοπεῖν, διάνοιαν μεγάλην. τοῦ τε γὰρ σκηνοῦ τεσσαράκοντα πηχῶν οὔσαν, νέμας εἰς ζῷα, καὶ δύο μέρη πᾶσιν ἀνοῖς τοῖς ἱερεῦσιν, ὡσπερ βέβηλον πνὰ καὶ κοινὸν τόπον, τοῦ γοῦ καὶ τοῦ θάλασσαν ὑποσημαίνει. καὶ γὰρ ταῦτα πᾶσιν ὄστιν ὑπίβατα. τοῦ δὲ τρίτου μοῖραν, μόνῳ προσέταξε τοῦ θεοῦ, ὡς τὸ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶναι ἀνθρώποις. ὅπὶ τε τῇ τραπέζῃ τοῖς δώδεκα ἄρτοις, ὑποσημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μοῖρας διῃρημένον.

τοῦ ὃ

τὴν δὲ λυχνίαν ἐξ ἑβδομήκοντα μορίων ποιήσας συγκεισθῆναι, τὰς τῶν πλανητῶν δωδεκαμοιρίας ἀνέξατο. καὶ λύχνους ὑπὲρ αὐτῆς ἐπὶ τῶν πλανητῶν τὴν φορὰν, τοσούτους γὰρ εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. τάτε γὰρ φαρέτρα ὑφαντὸν τὴν τῶν στοιχείων φύσιν δηλοῖ. ἢ τε γῆν ὑποσημαίνειν ἔοικε, δι' ἣν τὸ ἐξ αὐτῆς εἰσιέναι τὸ λῖνον. ἥτε πορφύρα τὴν θάλασσαν, τῷ πρὸς ἐρυθρὰ τῆς κόχλου τῷ αἵματι. τὸν δὲ αἰθέρα βούλεται δηλοῦν ὁ ὑάκινθος. καὶ ὁ φοῖνιξ δὲ αὖ εἶη τεκμήριον τοῦ πυρός. ὑποσημαίνει δὲ καὶ ὁ τῆς ἀρχιερέως χιτὼν τὴν γῆν, λίνεος ὤν. ὁ δὲ ὑάκινθος τὸν πόλον, ἀστραπαῖς μὲν καὶ τοῖς ῥοίσκοις ἀπεικασμένος, βρονταῖς δὲ καὶ τὸν τῶν κωδώνων ψόφον. τὴν δὲ ἐφαπτίδα τοῦ παντὸς τὴν φύσιν ἐκ τεσσάρων γεγενῆσθαι, διειλῆφθαι τῇ θεᾷ χρυσῷ συμπεφασμένῳ, καὶ θεῖόν οἶμαι τῆς προσούσης ἅπασιν αὐγῆς. καὶ τὸν ἐστὼ ἀναμέσον ὄντα τῆς ἐφαπτίδος ἐν ζώπυρον τῆς ἑτάξεως. ἡ γὰρ αὖ τῶν μεσαίτατον τόπον ἔχει. ζώνη τε περιοδεύουσα τὸν ὠκεανὸν ὑποσημαίνει, δι' οὗτος ἐπωφελεῖν φέτε τὰ πάντα. δηλοῖ δὲ καὶ τὸν ἥλιον ἡ τῶν σελιδίων τῶν σαρδονύχων ἑκάτερος, οἷς ἐπιπορπᾶται τὸν ἀρχιερέα. τῶν δὲ δωδεκάδα τῶν λίθων, εἴτε τοὺς μιᾶς ἑκάστου τῶν νοεῖν, εἴτε τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν τῆς οἰκείας ὁδοῦ ζωδιακὸν κύκλον ἕλληνες καλοῦσι, τῆς κατ' ἐκεῖνο γνώμης οὐκ ἂν ἁμάρτοι. καὶ ὁ πίλος δέ μοι δοκεῖ τοῦ οὐρανοῦ τεκμήριον, ὑακίνθινος πεποιημένος, οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ὑπῆρε πεπόθητο αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, τῇ τε στεφάνῃ ἡγλαϊσμένος, ἣ ταύτῃ χρυσέᾳ δι' ἣν αὐγήν, ἣ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. ἃ ταῦτα μὲν ὅτι τοσοῦτον μοι δεδηλώσθω, πολλάκις δ' ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετὴν τοῦ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῷ θεαγμάτων.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τῆς τοῦ ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἅπερ ἐπὶ ἑορτῇ καὶ ἱερουργίαις νενόμισται.

Ὡς δὲ τὸ θεοφρημένον πέρας εἶχε, τῶν αἰσθημάτων μήπω καθιερωμένων, ὅπως ὁ θεὸς μωυσῆ τὴν ἱερωσύνην ἀαρὼν τὸν ἀδελφὸν θεοστάξει δῶναι, ὡς ἁπάντων δι' ἀρετὴν τῆς τιμῆς δικαιότερον τυχεῖν. καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τήν τε ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν δύναμιν διέξιει, καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ὑπομείνειν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρούντων δ' ἐφ' ἅπασι αὐτῷ, καὶ τὸ θεῖον αὐτὸν θεόθυμον ἐνδικνυμένων, ἄνδρες εἶπεν ἰσραηλῖται, τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέλος ἔχει, οἷον αὐτῷ τε τῷ θεῷ ἥδιστον ἦν, καὶ δυνατὸν ἡμῖν. ἐπεὶ σὺ εἴδητε τοῦτον τῇ σκηνῇ καταδίκασθαι, δεῖ πρῶτον ἡμῖν τὸν ἱερατεύσαμένου καὶ ὑπηρετήσοντος ταῖς θυσίαις καὶ ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν δεήσεσι. καὶ ἐγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπιζητούσης, ἐμαυτὸν αὖ τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκρινα, δι' ἃ τε ὁ φύσει πάντας εἰς φιλανθρωπίαν, καὶ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι περὶ σωτηρίας τῆς ὑμετέρας συνοίσει. νυνὶ δ' αὐτὸς ὁ θεὸς ἀαρῶνα τῆς πηῆς ταύτης ἄξιον ἔκρινε, καὶ τοῦτον ἥρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν. εἰδὼς ὡς οὗτος ἐνδύσεται στολὴν τῇ θεᾷ καθοσιωμένην καὶ βωμὸν τιμιώτατον ἕξει καὶ θεόθυτα ἱερεῖα. καὶ τὰς ὑπὲρ ὑμῶν δεήσεις ποιήσεται πρὸς τὸν θεὸν,

A & cùm candelabrum è ſeptuaginta partibus compoſuit, duodecim ſigna per quæ planetæ feruntur ſubindicauit: & per ſeptem lucernas impoſitas totidem planetarum curſum. vela quoque è quatuor coloribus contexta elementorum naturam deſignant. nam byſſus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit: purpura verò mare, eo quòd conchylij cruore ſit fucata. aërem verò hyacinthus repreſentare videtur: ſicut puniceus color ignem, quin & pontificis tunica cùm ſit lintea, terram
B ſimiliter ſignificat: hyacinthus verò polum, per mala punica fulgetra referens, ſicut tonitrua per tintinabulorum ſtrepitum: è pomis etiam vniuerſi huius naturam indicat è quatuor coloribus contexta, quibus aurum acceſſit, ſicut ego interpretor, propter adiunctam rebus omnibus lucem. eſſen quoque in eius medio eſt inſertus, non aliter quàm terra medium mundi locum obtinet. Zona item qua cingitur, Oceani ſimilitudinem habet, qui vniuerſa circumplectitur. duo præterea ſardonyches in veſtitu pontificis pro fibulis additi, ſolis & lunæ
C ſignificationem habēt. gemmarum etiam duodenarium ſiue ad menſes retuleris, ſiue ad parem partium numerum eius circuli quem Græci zodiacum vocant, nequaquam à vera coniectura aberraueris. pileus item cæli ſignificatio videtur eſſe, cùm ſit ex hyacintho confectus: alioqui non ſuſtineret Dei nomen: & corona illuſtratur aurea propter ſplendorem quo maximè Deus delectatur. atque hæc in hunc modum interpretati ſumus per occaſionem, ne latentem in his legiſlatoris ſapientiam vltro diſſimulare videremur.

Cap. X.

De Aaronis ſacerdotio, & leges quæ ad feſta ac ſacrificia ſpectant.

E

Hls ita peractis, priuſquam dedicarentur apparuit Deus Moyſi, iuſſitque vt ſacerdotium Aaroni fratri ſuo conferret, ea virtute prædito vt merito præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione, recenſuit virtutes illius, & quàm ſtudioſus eſſet publicorum commodorum, pro quibus toties in ſalutis etiam diſcrimen venire non dubitaſſet. XII. *Exod. 28. 29. 30. 40.*
F Cúmque omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipſis præ ſe ferrent, Viri, inquit, Iſraëlitæ, opera iam ſunt abſoluta, qualia vel Deus poposcit, vel noſtræ facultates præſtare valuerunt: & quoniam ſcitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia proſpiciendum eſt quis ſit idoneus ſacerdotio, qui ſacra curet, & pro vobis vota faciat. quòd ſi res arbitrij mei fuiſſet, mihi ipſi honorem hunc adiudicaſſem, tum quòd
G ita natura comparatum ſit vt quiſque ſibi optimè velit, tum quòd mihi conſcius ſim laborum pro republica ſuſceptorum, quibus tale præmium iure meo repoſcere poſſem. Nunc Deus ipſe cuius eſt ſacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eique ſui calculi prærogatiuam contulit, vt qui iuſtitia in toto populo præmineat: cui iam ante veſtem ſacratam & curam ſacrorum altariſq; ſui deſtinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum,

cò libentiùs exauditurum, quòd & iam antè in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij 1111. Nabadus, Abius, Exod.37. Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua suffitus fieret, aliorúmque vasorum impendere, vt hæc dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria lædi possent. Post hæc conuocato populo imperauit vt rursum contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebántque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrræ electæ siclos quingentos, ireos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensuræ nomen est quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda preciosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porrò omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel. insumptúmque est huic fabricæ tempus mensium septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Ægypto est expletus. Exod.45. Initio verò sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum Nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statímque Deus indicauit gratum sibi esse & non superuacaneum laborem Hebræorum præsentem se fano suo hunc in modum declarans. cùm cælum esset aliàs serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aspectum humanum transmitteret:

A ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτε κήδεται γένους τοῦ ὑμετέρου, καὶ οὐδὲ αὐτὸς ὃν αὐτὸν ἐπελέξατο μονόνας ἐφεστάναι ταύτας. εὐφήμει δὲ πρόσκοπος τοῖς λεγομένοις, καὶ συμψήφιον τὴν τοῦ θεοῦ χειροτονίαν. ἦν γὰρ ἀφορμὴ δίκαιος τὸ γένος καὶ τὴν προφητείαν, καὶ τὴν ἀρετὴν ταὐδελφοῦ, ἐφ' ἅπασι τιμὴν ἀξιολογώτατος. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, ναβάδ, ἀβιούς, ἐλεάζαρος, ἰθάμαρος. ὅσα δὲ τῷ πρὸς τὴν σκηνῆς κατασκευὴν ἀφιερώσαμεν ἰδίᾳ B βουλήσει, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρσι σκεπαστήρια τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυμιατηρίου καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ἵνα κἀν τῇ ὁδοιπορίᾳ ταῦτα μήτ' ἐξ ὑετοῦ μηδὲν μήτε κονιορτοῦ βλάπτηται. τότε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν αὐτὸς ἐφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. ὁ δὲ σίκλος νόμισμα ἐβραίων ἐστὶν ἀργυροῦν δίχα C τεταγμένον δραχμὰς τέσσαρας. οἱ δ' ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐκέλευε μωυσῆς. καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων ἦν, ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῷ ἐλεάζαρῳ οἱ ὑπὲρ εἴκοσιν ἔτη ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. ὃ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς φέρτρα τῶν σκηνῶν χρείας ἀνάλωτο. ἤνιζε δὲ καὶ τὸ σκεῦος καὶ τοὺς ἱερέας ζόφῳ τοιούτῳ ποιούμενος αὐτῶν τὴν κά- D θαρσιν. σμύρνης ὑπολίκτου σίκλους πεντακοσίους, καὶ ἴρεως ἴσους. κινναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἑκατὸν δὲ καὶ τὸ εἶδος θυμιάματος, ἡμίσειαν τῆς προτέρας ὁλκὴν κεκομμένα δεύειν ἐκέλευσεν. ἐλαίου δὲ ἐλατίνου εἶν, μέτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ὑπηχούριον, δύο χοᾶς ἀττικοὺς ἐχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκεύασαι τέχνῃ μυρεψῶν χρῖσμα ἀώνητον. καθ' ἕκαστα τοῦτο λαβὼν αὐτοὺς τοὺς ἱερέας, καὶ πᾶσαν E τὴν σκηνὴν χρίειν ἐκέλευσε. τότε θυόμενα, πολλὰ δ' ὄντα ταῦτα καὶ ποικίλα καὶ τὴν σκηνὴν ὑπὲρ τὸ χρυσοῦν θυμιατήριον, μεγάλης πάσι τιμῆς ὄντα συνεφέρετο. ὧν οὐδαμοῦ λείπω τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δι' ὄχλου γλίσχραν τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δὲ τῆς ἡμέρας ὁρᾶν τε αἴρεσθαι τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευε. ἔλαιόν τε ἀγνίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τοὺς μὲν τρεῖς ὑπὸ τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν F ἔδει τῇ θεῷ καὶ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δὲ λοιποὺς πρὸς τὴν ἑσπέραν ἅπτοντας. ἀναίτιος δ' ἤδη πρὸς ἐκείνους ἦν ὁ θεός, ἔδοξε δ' εἶναι τῷ δημιουργῷ βεσέλεηλ καὶ ἐλίαβος. τῷ γὰρ ἐξηυρημένων τοῖς πρότερον, αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προστεχνάσασθαι, λαβεῖν τε ὑπόνοιαν ὧν πρότερον ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἰκανώτατοι. τούτων μὲν τοι βεσέλεηλ σωφρόνως κεκρίκει τὸν κρείττονα. ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθεν μησὶν ἑπτά. ἢ μετὰ τοῦτο ἀφ' οὗ τὸν ἄζυμον ἐξέλιπον, ἐνιαυτὸς αὐτοῖς πρῶτος ἐτελειοῦτο. ἀρχομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ ξανθικῷ καὶ μακεδόνας, νισὰν ἢ καὶ ἑβραίους, νου-

μηνίᾳ τὴν σκηνὴν ἀφιεροῦσι, καὶ πάντ' ὅσα περὶ αὐτὴν σκεύη μοι δεδόλωται. ἐπέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ θεὸς ἡδόμενον τῷ ἔργῳ τῷ ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ὑφηφανείᾳ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπιξενώσῃ καὶ κατασκήνωσε τῷ παρ' τούτῳ, τὴν ἢ παρουσίαν οὕτως ἐποίησεν. ὁ μὲν οὐρανὸς καθαρὸς ἦν, ὑπὸρ δὲ τὴν σκηνὴν μόνην ἤχλυσεν, οὔτε βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτήν, ὥστε εἶναι δόξαι χειμέριον, οὔτε μὴν λεπτῷ οὕτως, ὡς τε τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δι' αὐτοῦ κατανοῆσαι.

ἡδέως

ἡδεῖα ἦ ἀπ' αὐτοῦ ῥεόμενος ἔῤῥει τῆ θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τῦτο καὶ βουλομένοις καὶ πιστευκόσι. κωυσῆς ἦ τοὺς τέκτονας οἷς εἰκὸς ἦν δωρεᾶς τινὰ τοιαῦτα ἐργασαμένοις πέμψας, ἔθυε ἐν τῷ τῆς σκηνῆς αἰθρίῳ κατὰ πρόσταγμα τῦ θεοῦ, ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. τὰ δὲ λέγω ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω, τὰ προαναφερόμενα δὲ τὰς ἱερουργίας ἐν ἐκείνοις δηλώσων, ὅσοι τε ὧν ὁλοκαυτῶν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος. καὶ τῦ αἵματος τῦ τῶν θυμάτων, τῷ τε σταλικῷ τῦ ἀερρῶ- τος καὶ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἔῤῥαινεν ἀφαγίσας, πηγαίοις τε ὕδασιν καὶ μύρῳ, ἵνα τῦ θεοῦ ἱερωμένοι τὰ. ὅθεν ἡμέρας ἑπτὰ, τῦτον τὸν τρόπον αὐτοὺς τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευεν, ἔν τε σκηνῇ, καὶ τὰ περὶ αὐτῷ σκεύη ἐλαίῳ τε προθυμαινομένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τῷ αἵματι τῦ ταύρου τε καὶ κριῶν σφαγέντων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἕως κατ' ἦλιος. τῇ ἦ ὀγδόῃ κατὰ τὸ ἔθος ἑορτὴν τῷ λαῷ, καὶ θύειν προστάττει κατὰ δύναμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι καὶ ἐμβαλεῖν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἕκαστος ὅτι φέρει τοῖς λειτουργοῦσιν ὑπακούων. ὅτι καιομένων ἦ τῷ ἱερῷ τῷ βωμῷ αἰφνίδιον ἐξ αὐτῷ πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα τὰ ὅτι τῷ βωμοῦ. συνέβη ἦ καὶ ἀσεβοῦσι συμφορὰ τὶς ἐκ τούτου, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ παρὰ, γινομένως δ' ὑπ' αὐτῷ καρτερηθεῖσα. ὅτι καὶ τὸν ψυχὴν πρὸς τὰ συμπίπτοντα στέρρος ἦν, καὶ κατ' βούλησιν τῦ θεοῦ ἠλεῖτο τὸ πάθος γενόμενον. τῷ γὰρ ἰσῶ αὐτῷ πρεσβυτέρων ὄντων ὡς προεῖπον, δύο οἱ πρεσβύτεροι, ναδαδος καὶ ἀβιοὺς, κομίσαντες ὅτι τὸν βωμὸν, οὐχ ὧν προσῆκεν μωυσῆς θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατεκαύθησαν τῷ πυρὶ ἐπ' αὐτοὺς τὸν ὁρμὴν βαλόντος καὶ τὰ σῶμα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγον αὐτῶν ἀρξαμένου, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπέθανον· μωυσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς βαστάξαντας τὰ σώματα, καὶ κομίσαντας τῆς παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοφρονῶς. πενθεῖ δὲ αὐτοὺς τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῶν δύο οὕτω γεγυμνωμένῳ ἐλπίδων. μόνους δὲ μωυσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τὸν πατέρα μὴ φέρειν πίζειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐξίωσε, προσκείναντας τῷ οἷς τὸν θεὸν τιμῶ τῷ περὶ αὐτοὺς σκυθρωπῷ. ὕδη γὰρ ἀερρὼ τὴν στολὴν τὴν ἱερὰν ἠμφίετο. μωυσῆς δὲ πᾶσαν τιμῶ παραπτσάμενος, ἵν' ἐκ τὸ πλῆθος αὐτῷ παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνῃ τῇ θεοῦ θεραπείᾳ διετέλει. καὶ τῷ μὲν εἰς τὸ σύναγον αὐόδων ἀπεῖχετο. εἰς ἦ τῷ σκηνῷ εἰσιὼν ἐχρηματίζετο πρὸς ὧν ἐδίδτο παρὰ τῇ θεοῦ, ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν ὑπερόμενος τῷ πολλῶν ὀλαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῷ φρονοῦντι αὐτῶν βλέπεσθαι. ἔτι δὲ τὴν πολιτείαν καὶ νόμους ἔγραφε, καθ' οὓς κινεῖσθαι μέλλων τῇ θεᾷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες. ταῦτα μὲν τοῦ καὶ τῷ ὑπαγορεύσαντι τῷ θεοῦ συνεπάγετο. διέξειμι μὲν οὖν πρὸς φῶς πολιτείας καὶ τῷ νόμων. ὁ μέντοι πρὸς τῆς ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον διελθεῖν βούλομαι. οὐδαμοῦ γὰρ φορητῷ κακουργίας κατέλιπεν ἀφορμήν. εἰ δέ τινες τοιοῦτοι ἦσαν τὸ παρεγχειρεῖν τῷ τῦ θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα δ' ἐᾷ τὸν θεὸν ἀπατυγχάνειν τοὺς ἱερεῖς καταλιπεῖν, ὁπότε θελήσειεν, καὶ μὴ παρεῖναι, καὶ τοῦτ' οὐχ ἑβραίοις δῆλον εἶναι μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τῷ ξένων τοῖς ἀπατυγχάνουσιν.

A iucundúsq; tos distillabat ab ea, præsentiæ Dei fidem populo astruens. Moyses autem distributis prius in fabricatores tanti operis pro cuiusque merito premiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præscriptum, taurum & arietem, hædúmque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri solent, dicam dum de sacrificiis tractabo, & quæ victimæ solidè tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedãt. Deinde sanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aspersit, purificans eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorum curabat: tabernaculum item & eius vasa vnguento sicut iam dixi confecto, & sanguine taurorum & arietum alternis diebus iuxta genus suum mactatorum. octaua autem die festum indixit, & sacrificare vnumquenque pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitiosè victimas offerebant. quibus super aram impositis subitò sponte sua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inspectante populo omnia flamma absumpsit. Per idem tempus accidit Aaroni quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generosè pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei voluntate factum. Ex quatuor filiis quos dixi, seniores duo Nabadus & Abius, cùm in aram intulissent victimas non iuxta præscriptum Moysi, sed quales antea solebant, combusti sunt flamma in eos conuersa, & vultus ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit quin ita occumberent. Moyses autem iussit patrem eorum ac fratres sublata cadanera extra castra deferre, atque ibi honorificè sepelire: totúsque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, & potiorem Dei honorem quàm suam tristitiam habere. iam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterùm Moyses recusatis omnibus honoribus à populo sibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum ventitans oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perseuerans, neque quicquam præter reip. curam præ aliis sibi vindicans. Leges præterea scribebat & viuendi rationem, quam seruantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter pacatéque viuerent atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus suo loco, nunc illud succurrit, quòd in mentione sacerdotalis ornatus omissum non oportuit. nam ea vestis omnem sub prophetię prætextu impostarum occasionem ademit his qui illa vtebantur: liberúmque Deo vel adesse sacerdotibus vel non, omnibus & popularibus demonstrauit, & exteris, si qui fortè huic spectaculo interuenirent.

Leuit.8.

Leuit 9.

Leuit.10.

Ex lapillis enim quos pontifex in humeris geſtabat (ſardonyches erant, quorum naturam nulli non notam narrare ſuperuacuum puto) micabat alter quoties litatum eſſet, is qui dextrum humerum occupabat: tantúmque fulgorem emittebat vt procul etiam intuentibus conſpiceretur. idque præter naturam ſuam & conſuetudinem: quod certè admirationem meretur apud omnes, niſi ſi qui ex contemptu religionis ſapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius eſt quod nunc dicturus ſum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex inſutas eſſeni geſtat, in bello victoriam prænunciare Deus ſolebat. nam priùs quàm exercitus ſe moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, vt toti populo facilè innoteſceret, adeſſe Deum, opémque & auxilium ſuum inuocantibus eſſe allaturum. quapropter Græci quotquot à noſtra religione non abhorrent cùm hoc miraculum pro compertiſſimo habeant, ita vt negari non poſſit, eſſena vocant λόγιον, hoc eſt oraculum. Deſiit tam eſſen quàm ſardonyx fulgorem emittere annis ducentis ante quàm hæc commentaremur, irato Deo propter legum ſuarum præuaricationem: de quo aliàs opportuniùs dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps proſequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus quæcunque ad ſacerdotalem ordinem pertinebant ritè peractis, populus Deo in caſtrorum contubernium recepto lætus ad hymnos & ſacrificia ſe conuertit, non aliter quàm omnibus iam malis aueruncatis, & omnia proſpera in poſterum ſperantes. donáque Deo tam priuatim quàm
Num. 7. publicè per ſingulas tribus offerebant. Principes enim tribuum bini de ſuo conferentes plauſtrum cum duobus bubus contribuebant, vt ſex plauſtra tabernaculo per viam deuehendo inſeruirent: & præter hoc vnuſquiſque eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem daricos valebat, erátque odoramentis referta. trulleum verò & phiala, vtraque ſimul ducentos ſiclos pendebant, ſed phiala ſeorſim tantùm ſeptuaginta. hæc farina erant plena, oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis vtebantur. præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocauſtum, & hircum pro peccatis. adhæc obtulit vnuſquiſque principum alias victimas quæ ſalutares vocabantur, per ſingulos dies boues duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hædis. atque ita per duodecim continuos dies ſacrificauerunt, qualibet die vnus. Moyſes autem non amplius in Sina monte, ſed tabernaculum introgreſſus, conſulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quàm vt ad hominem autorem referri debeant, poſteritas multis ſeculis ſeruauit; diuinitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob neceſſitatem violare fas putarent. ſed de his nunc deſino, proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

A γὰρ λίθων οὓς ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τῶν ὤμων φέρειν τὸν ἀρχιερατικὸν ἐσθῆτα, (σαρδόνυχες δὲ ἦσαν, καὶ σημαίνει ἕκαστος ἐπὶ τίνι φύσιν ἡμῖν ἐμφανὲς πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων) συνέβαινε λάμπειν, ὁπότε ταῖς ἱερουργίαις ὁ θεὸς παρεῖη τὸν ἕτερον τὸν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τῶν ὤμων ἐπικείμενον, αὐγῆς ὑπερβαλλούσης καὶ τὸ παράπαν φαινομένης, οὐ μόνον ταύτης ὑπαρχούσης τοῦ λίθου. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἐκφαυλισμῷ τῶν θείων ἠσκηκόσιν. ὁ δ' ὅτι τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ. δώδεκα γὰρ τῶν δώδεκα λίθων οὓς κατὰ στίχον ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ τοῦ ἐφωδίου φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προεμήνυεν ὁ θεός. τοσαύτη γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐφωδίου αὐγὴ, μήπω τῆς στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τοῦ πλήθους ἅπαντι γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν θεὸν εἰς τὴν ὑπουργίαν. ὅθεν ἕλληνες οἱ τὰ ἡμέτερα πιστεύοντες ἤδη δι' αὐτὸ μηδὲν αὐτοπλέγειν δύνασθαι τούτοις, τὸν ἐφωδίου λόγιον καλοῦσιν. ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅτε ἐφωδίου καὶ ὁ σαρδόνυξ τὸ λάμπειν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταῦτα ἐμὲ συνθεῖναι τὸν γραφὸν, τοῦ θεοῦ δυσχεράναντος ἐπὶ τῇ παραβάσει τῶν νόμων, ὡς ἐν ἐρωμένῳ δικαιότερον. ξύνοιμαι δὲ νεῦ ὅτι τὸν ἐξῆς λόγον. καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ διακεκοσμημένων τῶν περὶ ζὺς ἱερέας, τότε πλῆθος ὁμόσκηνον αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐκείνην ἐδέξατο, καὶ ξύπτεται πρὸς θυσίας τε καὶ αἰνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακοῦ προσδοκίαν ἀπεωσμένον, καὶ πρὸς τῷ μελλόντων ὡς ἀμεινόνων ἐπιθυμοῦντες. δωρεὰς τε τῷ θεῷ τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ καὶ κατ' ἰδίαν αἱ φυλαὶ. οἵ τε γὰρ φύλαρχοι κατὰ δύο συνελθόντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν, ἓξ μὲν οὖσαι ἦσαν αὗται κατὰ τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς τούτοις ἕκαστος φιάλην τε κομίζει, καὶ ξυβλίον, καὶ θυΐσκην. τὴν μὲν δεκαεπτὰ δυναμένην, πλήρη θυμιαμάτων. τὸ δὲ ξυβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἀργυρᾶ δ' ἀμφω, σίκλους μὲν αἱ δύο ἑκατὸν ἐτίμων. εἰς δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνος ἐδεδαπάνητο. πλήρεις δ' ἦσαν ἀλεύρου ἐλαίου παρυφαμμένου οἷς ὅτι τῷ βωμῷ χρῶνται πρὸς τὰς ἱερουργίας. μόσχον τε κριὸν σὺν ἀρνίῳ ἐτησίῳ ὁλοκαυτῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς χίμαρον τὸ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐξαιτήσει ἁμαρτημάτων. προσῆγε δὲ τῇ ἀρχόντων ἕκαστος ἡ ἑπτὰς θυσίας σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας, καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἐτησίοις καὶ ἐρίφους. οὗτοι μὲν δὴ θύουσιν ὅτι ἡμέρας δώδεκα τῷ πᾶσαι ἡμέραι εἰς. ἐκ Σινᾶ δ' οὐκ ἔτ' ἀναβαίνων ὅτι τὸ σύνολον ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιών, ἀνεμάνθανε τὰ θεῖ τῷ θεοῦ θεῖ τε τῶν θεσπιῶν καὶ τῶν νόμων τῆς συντάξεως. οἷς κρείττονας ἂν τῷ σώσειαν ἀνθρωπίνῳ ὄντας, εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέβη φυλαχθῆναι, δωρεὰν εἰς δόξαντας τοῦ θεοῦ. ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ ὑπὸ ξυφοῦς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην ἑβραίοις θεμιτὸν εἶναι παρὰ τῶν νόμων. ἀλλὰ θεῖ μὲν τούτων, παύομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἐξιοῦσθαι θεῖ τῶν νόμων.

Κεφά-

Κεφάλαιον ί. — CAP. X.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν. — *Leges de sacrificiis & purificationibus.*

Νῦν δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνησθήσομαι, τῶν ἐφ' ἁγνείας καὶ ἱερουργίας κειμένων. οὐ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἐστάναι συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ὑπὲρ τῆς ἰδιώτου, ἑτέρα δ' ὑπὲρ τοῦ δήμου συντελεῖται, καὶ δύο γίνονται ἕκαστα. τῆς μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν θεοσηδείαν τοιαύτην ἔλαβεν. ἡ δὲ, χαριστήριός τε ὅτι καὶ κατ' ἀνωχὰς ῥᾴτα τῷ τεθυκότων. ἱερᾶ δὲ περὶ τῆς πρωτείας. ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτῷ, θύει μὲν βοῦν καὶ ἄρνιον καὶ ἔριφον. ταῦτα μὲν ἐπέτεια. τοὺς δὲ βοῦς ἐφεῖται θύειν καὶ πρεσβυτέρους. ἀῤῥενα δὲ ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. σφαγέντων δὲ τούτων, τὸν κύκλῳ τῷ βωμῷ αἵματι δεύουσι τοῦ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαρποιήσαντες, δέρουσί τε καὶ πάντας ἅλσι δεῖ τὸν βωμὸν ἀναπίθασι χρῆσθαι ἤδη πεπληρωμένον, καὶ πυρὸς φλεγομένου. τοῖς δὲ πόδας τῷ ἱερείῳ, καὶ τὰ κατὰ νηδὺν σὺν καθαίροντες ἀκεραίως, τοῖς ἄλλοις καθαγιασθησόμενα προσπιφέρουσι, τὰς δορὰς τῷ ἱερεῖ λαμβάνοντα. ἡ μὲν τῆς ὁλοκαυτώσεως ἔρανος ὅδε ἐστὶν οὗτος. τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ὅταν τελοῦντες, τὰ αὐτὰ μὲν ζῷα θύουσι, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῷ ἐπετείῳ ἁρμόττοντα, ἄῤῥενα μέντοι θήλεσι συνδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμόν. τοῖς δὲ νεφροῖς καὶ τῷ ὀλίπλοῳ καὶ πάντα τὰ πιμελῆ, σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς τῷ οὐρᾷ τοῦ ἀρνὸς ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. τὸ δὲ σῆθος καὶ τὴν κνήμην τὴν δεξιὰν τοῖς ἱερεῦσι δίδασι χόντες, ὅτι δύο ἡμέρας διαχρῶνται τοῖς καταλειπομένοις τῷ κρεῶν. ἃ δ' ἂν περισσεύσῃ, κατακαίουσι. θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ὁμοτράπεζων ὁμοίως τῷ προειρημένῳ ζόπῳ τῷ χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας. οἱ δ' ἀδύνατοι ποιεῖσθαι τὰ τέλεια θύματα πρίστεράς ἢ ζυγόπρας δύο. ὧν τὸ μὲν, ὁλοκαυτοῦται τῷ θεῷ. τὸ δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα δίδοσαν. ἀκεραίστερον δὲ πρὸς τῆς θυσίας τῷδε τῷ ζώων, ἐν τοῖς πρὸ θυσιῶν ἱερῶμεν. ὁ μὲν γὰρ κατ' ἀγνοίαν εἰς τοῦτο προαμαρτών, ἄρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῷ αὐτῷ ἐτῷ προσφέρει. καὶ τῷ μὲν αἵματι δεύει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεύς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῷ γωνιῶν τοῖς ἐξοχάς. καὶ τοὺς τε νεφροὺς καὶ τὸν ἄλλον πιμελῶν σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος, ὑπιφέρουσι τῷ βωμῷ. οἱ δὲ ἱερεῖς, τὰς τε δορὰς ὑποφέροντα καὶ τὰ κρέα ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τῆς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ. ὁ γὰρ νόμος εἰς τὸ αὔριον ὑπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ ἁμαρτὼν μὲν, ἑαυτῷ δὲ συνειδὼς, καὶ μηδὲν ἔχων τὸν ἐλέγχοντα, κριὸν θύει, τῷ νόμου τοῦτο κελεύοντος, οὗ τὰ κρέα καὶ τὰ ἱερὰ ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦνται. οἱ δ' ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐκθυόμενοι ταῦτα μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις. δαλλάσσουσι δὲ τῷ προσάγων θύματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄῤῥενας. νόμος δὲ ταῖς ἰδιωτικαῖς καὶ ταῖς δημοσίαις θυσίαις, ἐλθεῖν ὑπιφέρεσθαι καθαρώτατον, ἀρνίῳ μὲν ἀσσαρῶν μέζον. κριὸς δὲ δυοῖν, ταύρῳ δὲ τριῶν. τοῦτο καθαγιάζουσιν ὅτι τῷ βωμῷ μεμιγμένον ἐλαίῳ. κομίζεται δὲ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῷ τεθυκότων, ὅτι μὲν βοὸς εἵνεκα ἥμισυ. ὅτι δὲ κριὸς, μέρος τρίτον τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτη μοῖρα ἐπ' ἀρνίῳ. ὁ δὲ ἐν μέτρῳ ἀρχαῖον ἑξήκοντα

Nvnc paucas tantùm commemorabo, quæ ad purificationes & sacrificia pertinent: quandoquidem in sacrificiorum mentionem incidimus. Duo sunt sacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrunque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni absumitur, quòd ideo vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione persoluitur, & epulum sacrum facientium vertitur. De priore prius sum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bouem verò licet mactare etiam grandiorem. Sed opus est vt sint omnia mascula quæ solida concremantur. his iugulatis sacerdotes aram circunquaque sanguine horum tingunt: deinde mundata membratim dissecant, & sale conspersa in aram imponunt, strue lignorum iam ardente. deinde pedes & intestina omnia diligenter primùm repurgata ad reliquum aceruum adiiciunt: tergora vero sacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione sacrificant, eorundem generum animalia mactant sed quæ vitio careant, & anniculis sint maiora, & mascula fœminis copulata. his iugulatis primum sanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & insuper caudam agni ara inferunt. pectore verò ac dextro crure sacerdotibus concesso, reliquis carnibus per biduum epulum instruunt, & quæ superfuerint igni comburunt. idem ritus seruatur & in sacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera sacerdotibus in cibum datur. Accuratiùs autem de his in libro de sacrificiis differemus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hædum fœminam eiusdem ætatis offert: sacerdósque sanguine non vt ante aram, sed cornua eius sola imbuit: renésque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram inferunt. Sacerdotes verò tollunt sibi & pelles & carnes eadem die absumendas in fano. nam lex vetat quicquam in posteram diem reliquum facere. Qui autem sciens peccauit, nemine conscio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano similiter sacerdotes eadem die consumunt. Principes quoque cum pro peccato sacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tantùm differentia, quòd victimas adducunt taurum & hædum masculum. Iubet etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis sacrificiis farina afferatur purissima, cum agno assaronis mensura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc consecrant in altari oleo subactam. nam & oleum sacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam

Leuit. 1.

Leuit. 3.

Leuit. 4.

Leuit. 4.

Leuit. 2.

H 4

ca eſt menſura priſca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non ſacrificans ex voto ſimilam offert, eius primitias pugillum vnum in aram coniicit. reliquum eius ſacerdotes in cibum ſumũt, aut coctum: nam oleo ſubigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem ſacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & aliàs quoque non niſi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia ſacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de cauſa, in quibus liba cum victimis inſumuntur, ex quibus nihil in poſteram diem relinqui fas eſt, ſacerdotibus quoque partem ſuam inde ſumentibus. Publicis verò impenſis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac veſpere. ſeptima autem quaque die duos iugulant, eodem modo ſacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis ſeptem, & arietem: hædum verò pro peccato, ſi quid fortè per obliuionem omiſſum fuerit. Septimo item menſe, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurum & arietem & ſeptem agnos mactãt, & hædum pro peccatis. decima deinde luna eiuſdem menſis ieiunant vſque ad veſperam: ſacrificántque eadem die taurum & arietes duos & agnos ſeptem: & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in deſertum emittitur, in quem ſi quid mali propter peccata populo immineat auertatur. alterum verò in ſuburbanum in locum puriſſimum eductum cum ipſa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo ſimul exuritur taurus, non à populo adductus, ſed ſumptu pontificis. quo mactato, & ſanguine eius ſimul & hædi in fanum illato; aſpergit digito tectum ſepties, totiéſque pauimentum, rurſúſque toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius, quod eſt ſub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifexque adiicit arietem de ſuo, ſolidum Deo conflagraturum. Eiuſdem menſis decimaquinta tempore iam in hibernum vergente tabernacula compingere iubentur per ſingulas familias contra ventura frigora quæ annus ſeneſcens afferre ſolet. quin & in patria tandem conſtituti, accedere in eam vrbem quam propter templum caput regionis ſint habituri, & octo dies feſtos ducere, victimáſque Deo ſolidas incendere, & ſimul pro gratiarum actione ſacrificare, manibus interim geſtantes ramos myrti, ſalicis & palmæ, ex quibus mala perſeæ dependeant. prima die ſacrificium debet eſſe holocauroma ex tredecim bubus, & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum vnà cum hædo mactatur, ſed per ſingulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ad ſeptenarium perueniatur.

Num. 28. 29.

Exod. 23. Leuit. 23. Deut. 31.

δμίαται δὶ δύο χόας ἀττικοὺς ποιῆσαι. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τῷ ἐλαίῳ καὶ οἴνου παρῆγον. ἀποσπένδουσι γὰρ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις θυσίαν σὺν ὅτῳ πλοῦν ἐπανίγκει κατ' ἀρχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ὑπεβάλλει τῷ βωμῷ δράκα, τὸ δὲ λοιπὸν οἱ ἱερεῖς εἰς ξοφὼ λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύραται, ἢ ἡμομμένων ἄρτων. ἱερέως δὲ κομίσαντος καὶ ὁποσουῶ, ὁλοκαυτεῖν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ τόμος θύειν ζῶον αὐθημερινὸν μὴ τὸ γεγωνηκότος ὑπὸ ταυτό. οὐδὲ ἄλλως δὲ ὡρὶν ἐγδόμην ἡμέραν γενηθέντα διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τῶν τὰς νόσους διαφυγεῖν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πέμματα σὺν ἱερείοις ἁλίσκεται. ὧν εἰς τὴν ὑστέραν οὐδὲν ὑπολιπεῖν ἐᾶ νόμιμον, τὸ ἱερέων ἴδιον λαβόντων. ὁκτὼ δὲ τῶν δημοσίου ἁλώμασιν νόμος ἔστιν ἀρίστα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τῷ αὐτοκράτορι, ἀρχόμενος τῆς ἡμέρας καὶ λήγουσης. κατὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν ἣν σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν ἔσπερ ἱερεσυργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ τὰς τῆς ἡμέρας θυσίας ὁλοκαυτοῦσιν. καὶ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν ἑπταετέσιν ἑπτὰ, καὶ κριόν. ἔθυσον δὲ ἐπὶ ἡμέραις ἑπτὰ ἀμνοὺς ἀμώμους, εἶτα κατὰ λίβα γίνονται. τῇ δ' ἑβδόμῃ μόνῃ ὃν μακεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, θύσαντες τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, θύουσι. καὶ ἔθυσον ὑπὲρ ἀμώμων. δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην νηστεύουσι ἕως ἑσπέρας, θύουσι δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρον τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἔθυσον. προσάγουσι δὲ δύο πρὸς πύτους ἐθύσας. ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὸν ὑπαίθριον ἐρημίαν πέμπεται, δοκιμασμὸς καὶ ἀφάγισις τῶν πλημμελημάτων ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐκεῖνος. τὸν δ' ἐν τοῖς προαστείοις εἰς καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον, αὐτίθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ μηδὲν ὅλως καθάραντες. συγκατακαίεται δὲ ταῦρος, οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου προσαχθείς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἁλωμάτων τοῦ ἀρχιερέως ἀναλώσαντος. οὗ δὲ σφαγέντος, εἰς κομίσας εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἐλάφου, ῥαίνει τῷ δακτύλῳ τὸν ὄροφον ἑπτάκις, τοῦ δὲ αὐτοῦ κατὰ τὸ ἱδαφος, κατὰ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν καὶ πρὸ τὸν χρύσεον βωμὸν, καὶ τὸ λοιπὸν, περὶ τῷ μείζονι κομίσας εἰς τὸ αἴθριον. πρὸς τούτοις τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς, καὶ τοῦ πιμελοῦ σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος, ὑπαφέρουσι τῷ βωμῷ. παρέχεται δὲ ϛ κριὸν ὁ ἀρχιερεύς, ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ. τῇ δὲ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ δεκάτην, ξυσπομοῦσι τὸ λοιπὸν τοῦ κημοῦ πρὸς τὴν χειμέριον ὥραν, σκηνὰς πήγνυσθαι κελεύει κατ' οἰκίαν ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορμοῦσιν ὑπὸ φυλακὴν τοῦ ἔτους. ὅταν τε παρίδωσιν ὑπὸ τύχοιεν, φλαγμοῦσιν εἰς ἐκεῖνον τὸν πόλιν ἐν ᾗ τὸν ναὸν μητρόπολιν ἔχουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἀγοντας, ὁλοκαυτοῦντα κατὰ θύειν τῷ θεῷ τότε χαριστήρια φέροντας ἐν ταῖς χερσὶν εὑρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν κλάδῳ φοίνικος πεποιημένῳ, τοῦ μήλου τοῦ τῆς περσέας περιόντος. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ τῆς ὁλοκαυτώσεως θυσίαι, ἐκ βοῶν ιγ δίκα βοῶν, κατ' ἀρνῶν ἑνὶ πλειόνων, κατ' κριῶν δύο, κατ' φλαγμὸν ἀμώμων ἐκεῖνο περιθέμενοι. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν κριῶν σὺν τῷ τῶν ἐκείνῳ, θύεται.

ὑφαι-

ὑφαιροῦντες δὲ ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῷ βωμῷ, εἰς ἐπὶ
τὰ κατανταῦσιν. αἴρεται δ' ὑπὸ πάντας ἔρχου κατὰ
τὴν ὀγδόην ἡμέραν, καὶ τότε καθάπερ εἰρήκαμεν,
μόχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ
ἁμαρτημάτων ἑορταστέως, ἔριφον. καὶ ταῦτα μὲν ἑ-
βδομάσιος τὰς σκηνὰς πήγνυσιν ὅπερ τελεῖν ὅσι πάτριον.
τῇ δὲ μιᾷ τῇ ξανθικῷ ὃς νισὰν παρ' ἡμῖν καλεῖ-
ται, καὶ τοῦ ἔτους ὅσιν ἀρχή, πασαρισκαιδεκάτῃ
κατὰ σελήνην ἐν κριῷ τὸ ἡλίου καθεστῶτος, τούτῳ
τῷ μιᾷ τῆς ὑπ' αἰγυπτίοις δουλείας ἠλευθε-
ρώθημεν, καὶ τὴν θυσίαν ἣν τότε ἐξιόντες αἰγύ-
πτου θύσαμεν φεστὸν ἡμᾶς πάσχα λεγομένην, δι' ἔ-
τους ἑκάστου θύειν ἐνόμισε. καὶ δὴ πελοῦμεν αὐτὴν
κατὰ φωνήεσσαν, μηδενὸς τῶν τεθυμένων εἰς τὴν ὑπολεί-
πουσαν περιιόντος. πέμπτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ ἑξαδύχεται
τὴν τὸ πάσχα, ἡ τῶν ἀζύμων ἑορτή, ἑπτὰ ἡμέρας
οὖσα, καθ' ἃς ἀζύμοις ζέφοιλεν. ἐν καθ' ἑκάστην ἡ-
μέραν ταύραις σφάττονται δύο. ἐν κριὸς μὲν εἷς, ἑ-
πτὰ δὲ ἄρνες. καὶ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται φερσιθε-
μένου τοῖς πᾶσι καὶ ἐρίφου ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς δι-
καίωσιν καὶ ἡμέραν ἑκάστων τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δ' δευτέρᾳ τῶν
ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἥτις δ' ὅσιν αὕτη καὶ δεκάτη, τῶν
καρπῶν οὓς ἐθέλουσιν, οὐδὲν ἧφανζε φερόμενον αὐ-
τοῖς, μεταλαμβάνουσι. καὶ τὸν θεὸν ἡγούμενοι τιμᾶν
δίκαιον εἶναι πρῶτον, παρ' οὗ τῆς δυπερείας πύτων ἐ-
τυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τῆς κριθῆς ὀλιφέρουσι ζέ-
πον ζεῦτον. φρύξαντες τῷ σαχίῳ τὸ δεῖγμα καὶ
πίασαντες, καὶ καθαρὰς φερὸς ἀλεστὰς τὰς κριθὰς
πιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσάρωνα φερσάγουσι τῷ
θεῷ. ἐ μίαν ἐξ αὐτοῦ δράκα ὀλιβάλλοντες τὸ λοιπὸν
ἀφιᾶσιν εἰς χεῖρας τῶν ἱερέων. καὶ τότε λοιπὸν δημο-
σίᾳ ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θυείζειν. θύουσι δὲ ὅτι τοῖς
ἀπαρχαῖς τῶν καρπῶν, ἀρνίον εἰς ὁλοκάυτωσιν τῷ
θεῷ. ἑβδόμης ἑβδομάδος ἐξαγνιζομένης μετὰ ζαύ-
τιον τὴν θυσίαν, αὗται δ' εἰσὶν αἱ τῶν ἑβδομάδων
ἡμέραι τεσσαράκοντα ἑπτά, τὴν πεντηκοστὴν ὧν ἑ-
βδαῖοι ἀσαρθὰ καλοῦσι, σημαίνει δὲ τοῦτο πεντηκο-
στήν, φερσάγουσι τῷ θεῷ ἄρτον ἀλφίτων μὲν πυεί-
νων, ἀσαρώνας δύο, μὴ ζύμης γεγενότων. θυμά-
των δὲ, ἄρνας δύο. ζαῦτα μὲν δὴ τῷ θεῷ φερσάγειν
μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι σκυβάζεται, οὐ καταλι-
πὼν οὐδὲν ὅσιν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὑπολειπομένην συγκε-
χωρημένον. ὁλοκαυτοῦσι μόχους μὲν θύουσι ἓξ, ἐ κριοὺς δύο, οὐ ἄρνας τεσσαρεσκαίδεκα, ἐ-
ρίφους δὲ δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. ὅσι δὲ οὐδεμία τῶν
ἑορτῶν, καθ' ἃς οὐχ ὁλοκαυτοῦσιν, οὐδὲ τῶν πόνων
τῶν ὑπὸ τοῖς ἔργοις αἴεσιν οὐ διδάσκουσιν. ἀλλ' ἐν πάσαις
νόμιμον τὸ τε τῆς θυσίας εἶδος ἐ τὸ τῆς ἀρχαίας ἀπα-
λαίπωσιν, ἐ φερὸς δικαίας εἰσὶ τεθυκότες. ἐκ μὲν
τοῦ κοινοῦ σῖτος ὑπὸ ὀζύμης ἄμοιρος, ἀσαρώνας
δὲ εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς ζοῦτο ἀναλοῦνται, ὑπὸ ἑνὸς
καὶ δύο αἱρεθέντες μὲν τῇ θεῷ τῷ σαββάτῳ. τῷ
δὲ σαββάτῳ φρυῶ, κομισθέντες ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ζαπίζης πίθειαι κατὰ ἓξ εἰς ἀλλήλους τεζαμέ-
νοι. δύο δὲ χρυσέων ὑπερκειμένων πινάκων λιβανωτὸν μεμόντων ὁλιθύουσιν ἕως τοῦ ἑτέρου σαββά-
του. καὶ τότε μὲν αὖτ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. οἱ δὲ, τοῖς ἱερεῦσι φερὸς ζοφὼ δίδονται, καὶ τὸ λι-
βανωτοῦ θυμιωθὲν ὑπὸ τῷ ἱερῷ πυεῖ, ἐφ' ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα λιβανωτὸς δὲ ὑπὲρ
ἑκείνου ἄλλος ὑπὲρ τῶν ἄρτων φερσίθεται. θύει δ' ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων, καὶ
δὶς ἑκάστης ἡμέρας ζοῦτο ποιεῖ, ἄλυρον ἐλαίῳ μεμιγμένον, καὶ πεπηγὸς ὀστύρου βοεχοίκ.

A Octauo die feriantur ab omni opere, mactántque ſicut diximus vitulum & arietem & agnes ſeptem, & pro peccatis hædum. Atque hæ ſunt Hebræis cærimoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Menſe autem Xanthico, qui noſtris Niſan vocatur, & annum exorditur, luna quartadecima, ſole arietem obtinente, quandoquidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſeruitute liberati ſumus, ſacrificium quod tunc

B exeuntes feciſſe diximus paſcha nominatum, quotannis inſtaurare lege iubemur: celebramúſque id per ſodalicia, nihil è victimis in ſequentem diem relinquentes, quæ eſt quintadecima & azymorum feſtiuitatis prima. nam hoc feſtum priori continenter ſuccedit, durátque dies ſeptem, per quos panibus non fermentatis veſcuntur: & per ſingulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni ſeptem. hæc holocautoma fiunt, additúrque hædus pro peccaris in quotidianum epulum ſacerdotibus.

C Secunda azymorum die, quæ eſt menſis huius decimaſexta, frugibus demeſſis & hactenus intactis incipiunt frui: æquúmque rati Deum huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinſunt, atque ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum ſacerdotum vſui cedit: & ex eo licitum fit publicas ac priuatas meſſes metere. primitiarum

D tempore agnus in holocauſtum Deo mactatur. Poſt paſchale ſacrum elapſis ſeptem ſeptimanis, hoc eſt, quadraginta nouem diebus, quinquageſima quam à numero aſartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farinæ triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectum, mactántque agnos duos: hæc oblata mox in cœnam ſacerdotibus apponuntur, & eadem die ſic vt nihil ſuperſit abſumuntur. cæterùm holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hædíſque pro peccato duobus. Nullum autem feſtum ducitur abſque holocautomate & laborum vacatione, ſed in omnibus omnino hæc duo lex obſeruari iubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur

E panis non fermentatus ex farinæ aſſaronibus vigintiquatuor. coquuntur autem bini pridie ſabbati: & ſabbato mane proponuntur in ſacra menſa duobus ordinibus ſeni ex aduerſo ſeſe reſpicientes: atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vſque in proximè ſequens ſabbatum. tunc demum alij pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores ſacerdotibus in cibum danturithus item igne adoletur, quo ad holocautomata vti ſolét, & pro eo quo-

F que aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de ſuo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam:

G

éstque demensum eius farinæ assaron vnus, huius dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem aliàs diligentius explicabimus. Cæterùm Moyses tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, vt Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solenni sacrificio purgauit: eique tabernaculum cum sacris vasis sartum tectum curandum commisit, iubens vt ad præscripta sacerdotum sacrum ministerium capesserent: atque eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hæc animalia discreuit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem dissereremus, quam ob causam aliorum esum permiserit, aliorum interdixerit. Sanguinis certè ideo vetuit, quòd hunc animam & spiritum putaret: neque animalis non occisi carnem ad cibum concessit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abstinentiam indixit. Eiecit etiam è cœtu & consuetudine hominum leprosos, & seminis profluuio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur versari inter homines vetuit, nec nisi post septimam diem puras haberi voluit. eum quoque qui cadauer curasset, per totidem dies à cœtu arcuit. si quis autem vltra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare iubetur agnas duas: quarum alterum sanctificare oportet, alterum sacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonorroico sacrificari mos est. qui verò per somnum genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, vt solet fieri post legitimæ vxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuum relegauit, tãquam nihil à cadauere differentes. quòd si quis pristinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem sanitatis color redierit, hic variis sacrificiis Deo gratitudinem suam attestatur, de quibus aliàs dicemus. Quò magis ridenda est illorum fabula, qui dicunt, Moysem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moyses in suam ignominiam talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim quum inter multas gentes leprosi vertentur, & in pretio sint: & adeò nec relegentur, nec contemptim habeantur, vt & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Qua re manifestum fit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moyses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisque ita vt libitum fuerit accipiat.

Leuit. 8. Num. 3.

Leuit. 7. 17.

Leuit. 12. 13. & 15.

καὶ εἰς μὲν ὄζιν ἀσσάρων τ' ἀλεύρου. τούτου δ' τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ὁμοίως προσφέρει τῷ θεῷ. τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις διηλώσομεν. ἐκεῖνα δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι. μωυσῆς δὲ τὴν λευϊτικὴν φυλὴν τῆς πρὸς τὸν λαὸν κοινωνίας ὑφειλόμενος ἱερέα ἐσομένην, ἅγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀνικάοις, καὶ θυσίας αἷς ὅτε τοῖς τοιούτοις νομίμοις παρέχονται τῷ θεῷ. τὴν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ, καὶ τ' ἄλλα ὅσα πρὸς σκέπην τῆς σκηνῆς ἐκτέτακτο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσουσιν. ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωντο. καὶ δεῖ τῶν ζώων δὲ διάκρινεν ἕκαστον ὅτι ξέφοιντο, καὶ οὐ πάλιν ἀπεχόμενοι ἐσθιεῖν. δεῖ ὧν ἐν οἷς αὖ ἡμῖν ἀφορμὴ τῆς γεαφῆς γένηται, διελθόμεθα, τὰς αἰτίας προστιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς, τὰ μὲν αὐτῶν βεβήματα ἡμῖν ἐπέλθοιεν εἴη, τῷ δὲ προστάξαντι ἀπεχέσθαι. αἷματος μὲν τοι παντὸς εἰς ξοφλὶν ἀπηγόρδοσε τῷ χεύσῃ, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρεῶν τοῦ θνητικοῦ αὐτομάτως ζώου τὸ βεβῶσιν διακώλυσεν. ὀλίπλου τε καὶ στέατος αἰγείου καὶ προβατείου, καὶ τὸ τῷ βοΐ, ἀπέχεσθαι προεῖπεν. ἀπέλασε δὲ τῆς πόλεως, καὶ τοὺς λέπρα τὰ σώματα κακωθέντας. καὶ τοὺς δεῖ τὴν γονὴν ῥεομένους. καὶ ταῖς γυναιξὶν δὲ αἷς ἡ φύσις ἐκκρισις ὀπίσω, μετέπεσεν πρὸς ἡμέρας ἑβδόμας. μεθ' ἃς ὡς ἤδη καθαρᾶς, ἐνδημεῖν ἐφίησιν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν, μετὰ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν δὲ ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐπεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι, θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ δεῖ τὸν τὴν γονὴν ῥεύσαντα. ὃς δ' ἂν κατὰ τοὺς ὕπνους ἀποκείσῃ γονὴν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίας ἔχει. τοὺς δὲ λεπροὺς, εἰς τὸ φανερὸν ἐξέλασε τῆς πόλεως, μηδὲν συνδιαπονουμένους, καὶ νεκρῶν μηδὲν ἁψομένους. αἰ δέ τις ἐξικνεῖτο τὸν θεὸν ἀπολυθῆναι τῆς νόσου, καὶ τῷ ἱερωμένῳ κομίσηται χρύσιον, ὁ δὲ τοιοῦτος ποικίλας ἀμοίβεται θυσίας τὸν θεὸν, δεῖ ὧν ὕστερον ἐρεῖν. ὅθεν καὶ καταγελάσεται τῆς τῷ λεπρῶντων μωυσῆν λέπρα κεκακωμένον, αὐτόν τε ἀπ' αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τῷ σκηπτοῦντων διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἠγησαμένον εἰς τὴν χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν μωυσῆς δηλονότι τῇ αὐτῇ ἀπειρίᾳ τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, οἷς οὐδὲν ἦν αὐτὸν καὶ ἕτερον εἰσηγουμένων αὐτηρικέναι. καὶ ταῦτα δὴ πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, καὶ οὐ μόνον ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ ταῖς δηλονότι σημοτάταις στρατείαις στρατευομένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὃς τ' οὐδὲν ἐκώλυε καὶ μωυσῆν, εἰ τοιούτῳ πνὶ συμπλώματι δεῖ τὴν χρέαν λῦ', τῷ σὺν αὐτῷ πλήθει εἵλετο ἂν νομοθετῆσαι δεῖ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν τοιαύτην ὁρίσαι ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν δεῖ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας προσαγόμενοι. μωυσῆς δὲ τούτων καθαρὸς ὢν ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, δεῖ τῷ νενομικότων ἐνομοθέτησεν, κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιῆσ. ἀλλὰ δεῖ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

τὰς δ

τὰς δὲ γυναῖκας ἐπισ᾽ αὖ τίκτουσιν, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχρι τεσσαρακοστῆς ἡμερῶν, αἳ ἄρρεν τὸ τυχὸν ἢ. θηλασίους γὰρ εἶ τὰς ἡμέρας ὅλας θηλυτοκίας νενόμικεν. εἰσιοῦσαι μὲν τοι μὴ τίλι προσεπιμέλειαν προσθεσμίαι, θυσίας δὲ τελοῦσιν αἷς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν θεὸν ἐξαιτέμενται. αἱ δ᾽ ὑπονοήσῃ μεμοιχῆσθαί τις αὐτὴν τὸν γυναῖκα, κομίζει κελεῦσαι ἀλπιδισμένης ἀσάρωνα. καὶ μίαν αὐτῶν δρᾶκα ὀστράλλοντες τῷ θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι δίδοσιν εἰς ζοφλόν. τίλι δὲ γυναῖκα στήσας τὴν τοῦ ἱερέως καὶ τὰς πύλας, αἳ δ᾽ εἰσὶ τεταμέναι πρὸς τὸν νεών, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελών, ὀλιγαρκέει μὲν τῷ θεοῦ τίλι προσαγορεύειν ὀλοφύρας, κελεύει δὲ ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνδρα. ὀμόσασαν δὲ τὸ σῶφρον, τῷ δεξιοῦ σκέλους ἐξαρθὲν γλουτὸν, καὶ τίλι γαστέρα φριθῖσαν οὕτως ὑποθανεῖν. αὖθ᾽ ὑπὸ πολλοῦ τὸ ἔρεφος καὶ τὰς δρᾶ τοῦτο ζηλοτυπίας προσπιτῶς ὁ ἀνὴρ δρᾷ τίλι ὑπόνοιαν ἐπὶ κακοπιμίᾳ, μιᾷ δικάτῳ γλυκέα παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῷ δ᾽ ὅρκον τελεσθέντων τὰς διφθέρας ἀπαλείφας τοιῶδε, εἰς φιάλιν ἐκπίζει. προκομίσας τὸ ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴ τι προσύχοι, καὶ καταπάσας, ἐκπιεῖν δίδωσιν. ἢν δ᾽ εἰ μὲν ἀδίκως ἐκυλίσθη, ἰγκύμων τε γίνεται καὶ τελεσφορεῖται κοὐ τίλι γαστέρα. ψῦσαι μὴν δὲ τὸν ἄνδρα ὅλι τοῖς γάμοις καὶ τὸν θεὸν ὅλι τοῖς ὅρκοις, μετ᾽ ὀλιγίους καταβρίφει τὸν βίον, τῇ τε σκέλους ἐκπεσόντος αὐτῇ καὶ τίλι κοιλίαν ὑδέρου κατακλαδόντος. καὶ σφὶ μὲν τῷ θυσιῶν καὶ τῆς ἁγνίας τῆς ἐπ᾽ αὐτῆς, ταῦτα μουσοῖς τοῖς ὁμοφύλοις προσήκει. νόμους δὲ αὐτοῖς τοιούτους ἔθετο. μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε, νομίσας δεῖσθαι τὸ σφὶ τοὺς γάμους ὑγιαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ ταῖς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἶ γνησίους. καὶ τὸ μίσγεσθαι δὲ μηξᾶσιν, ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμος ἀπεῖπεν. ὁμοίως δὲ καὶ παῖδος σωφρονεῖν γαμετῇ, καὶ πάτθαις καὶ ἀδελφαῖς, καὶ παίδων γλυκαξίν, ὡς ἔκφαυλον ἔχον τίλι ἀδικίας, μεμίσηκεν. ἐκκαλύπτει δὲ καὶ γυναικὶ μεμασμένῃ τοῖς κατὰ φύσιν πλησιάζειν. μηδὲ κτιλίοισι εἰς συνουσίαν φοιτᾶν. μὴ δὲ τίλι πρὸς τὰ ἄρρενα μίξιν πιᾶν, δρᾷ τίλι ἐπ᾽ αὐτοῖς ὥρην ἡδονῆς θηρευομένοις ζῷόμον. κατὰ δὲ τῷ εἰς ταὐτὸ ἐξυβρισμένων, θάνατον ἔθεσαν τίλι τιμωρίαν. τῷ δ᾽ ἱερέων καὶ θηλασίοισι τίλι ἁγνίαν ἐπέθηκαν. τούτων γὰρ αὐτοῖς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἴργει, καὶ προσέτι γαμεῖν τὰς ἐταιρευκυίας ἐκέλευσε, μήτε δούλην μήτ᾽ αἰχμάλωτον γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ ταῖς ἐκ καπηλείας, καὶ τῷ πανδημεύειν πεπορισμένας τὸν βίον, μήτε τὰς τῷ προτέρῳ ἀνδρὸς, ἐφ᾽ αἷς δηποτοῦν αἰτίαις ἀπηλλαγμένας. τὸν δ᾽ ἀρχιερέα μέντοι, οὐδὲ παρθένῳ ἀνδρὸς ἐξεῖναι γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρεῖ. μόνῃ δὲ αὐτῷ δίδωσι γαμεῖν παρθένον, καὶ ταύτῃ φυλάττειν. ὀθνεῖον οὐδὲ πατρὶ προσιέναι ὁ ἀρχιερεὺς, τῷ λοιπῷ οὐ κεκωλυμένον ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ τοῖς ἑαυτῷ προσήκειν μεταστάσι. ἀφιλεῖς δὲ εἶναι πᾶσιν ἀφίλειαν. τὸν δὲ μὴ ὁλόκληρον τῷ ἱερέων, νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἐκέλευσε τὰ γένεα. καταβαίνειν δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν, καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυσε. καὶ μόνον δὲ τοῖς τὰς ἱερουργίας καθαρὰς ἔχουσι, προσιέναι δὲ καὶ τοῖς αὐτοῖς διάγειν ὡς ταύτῃ ἄμεμπτον εἶναι.

Cæterùm puerperas fanum introgredi vetuit, aut sacris interesse vsque in quadragesimum diem si fœtus sit masculus: quòd si fœmina sit, duplum eius temporis præscribitur. Ac ne post præstitutum quidem terminum intrant absque victimis, quæ partim Deo, partim sacerdotibus cedunt. Quòd si quis adulterij suspicionem de vxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ assaronem, & immisso ex ea pugillo super altare, quod reliquum est, sacerdotibus vescendum datur. Deinde aliquis sacerdotum statuit mulierem ad portam, quæ est obuersa ad fanum: & inscripto primum Dei nomine in membrana, defert ei iusiurandum cum inprecatione, vt si pudicitiam læsisset, luxato crure dextro & ventre disrupto miserè moriatur: sin autem præ amore nimio, & præ zelotypia maritus ad iniquam suspicionem sit commotus, decimo mense infantem masculum pariat. peracto iuramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & sumpto è fano puluere humi collecto, atque in poculum aspersò, ebibendum porrigit. mulier verò si iniustè est delata, prægnans facta maturè & feliciter enititur. quòd si & coniugalem fidem & Deum iurisiurandi testem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute inuadente. Hæc sunt quæ Moyses genti suæ de sacrificiis ac purificationibus præscripsit. Leges autem tulit tales. Adulterium in vniuersum prohibuit, ratus coniugum summam felicitatem, si fides ac pudicitia seruetur, & reipub. quoque interesse, vt liberi legitimi proueniant. Item incestum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum sorore nurúve, omnésque tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & cum muliere menstruum fluxum patiente congredi & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formosis maribus turpem voluptatem caperent: & qui contrà fecissent, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo castiores esse voluit. hos enim non solùm prædictis legibus sicut reliquos teneri iussit, sed etiam non quamuis fœminam in coniugalem thorum admittere, non quæ corpore quæstum fecisset, non seruam aut captiuam, neque cauponariam aut stabulariam, neque à priore marito quacunque de causa repudiatam. Pontifici verò ne viduam quidem permisit, quod tamen cæteris sacerdotibus liberum reliquit: sed solum virginem ducere concessit, eámque seruare. Idem nec ad mortuum sinitur accedere, quod tamen cæteris est licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem iubentur simplices esse, omníque fuco carere. Quicunque è sacerdotibus integer corpore non esset, partem quidem suam cum cæteris accipere sinitur, sed ad altare ascendere, & fanum intrare prohibetur. Nec solum in sacris obeundis puros esse oportet, sed vitam etiam irreprehensibilem præstare.

XIIII.

Num. 5.

Exod. 22. Deut. 17. Leuit. 18. 20. 21. 29. Leuit. 21.

quapropter qui sacrum amictum gestant, tantisper dum eo vtuntur, præter aliam castitatem, puritatem & sobrietatem à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omníque vitio carentes. Hæc sunt quæ Moyses iam tunc vitæ suæ tempore obseruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipse licèt in deserto degens, Chananæam terram tandem adeptis prospexit. Septimo quoque anno remissionem agris dedit, intactósque aratro & plantatione esse iussit, quemadmodum iam antè populo septima quaque die remissionem à laboribus dederat. quæ verò per hunc annum sponte sua terra protulerit, publica esse, & promiscui vsus iussit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idémque obseruari post septimam annorum septimanam, qui numerus quinquaginta conficit: vocatúrque Hebræis quinquagesimus quisque annus Iobelus: in quo & debitoribus fœnus remittitur, & serui manumittuntur, qui contribules cùm essent, legem aliquam violauerint, & supplicij vice in seruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad pristinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Instante Iobelo, quæ vox libertatem significat, conueniunt venditor agri & emptor, computatísque fructibus ac expensis in agrum factis, si fructus maiores fuisse comperiantur, recipit agrum venditor. quòd si expensæ maiores fuerint, hoc quod deest recipiens emptor possessionem alteri cedit. sin vtraque paria fuerint, possessio ad veteres dominos reuertitur. idem ius est in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuersum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapsum reddita pecunia domum recipere: quòd si integer annus interim abiuerit, emptori possessionis ius confirmatur. Has leges Moyses in castris in Sina populo tradendas accepit à Deo, móxque literis mandatas ad posteros etiam obseruandas transmisit.

Leuit. 25.

CAP. XI.

Leges belli, & consuetudines.

XV. *Num. 1.* LEgibus ad hunc modum digestis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur censum tribuum excepta Leuitica: ciúsque cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate essent, ad se referri iubet. Leuitæ enim sacri erant & immunes à militia. Censa sunt capita sexcẽta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigesimo vsq; quinquagesimum, & super hunc numerum MMMDCL. Pro Leui autem allegit inter autores tribuum Manassen Ioseph filiũ, & Ephræmen pro Ioscpho. Hos enim Iacobus in adoptionẽ à Ioscpho impetrauerat, sicut suprà diximus. Cõpacto igitur tabernaculo in mediũ castrorum illud receperunt, tribus tribubus per latera singula tendentibus, inter quas viæ intercedebãt.

Num. 2. 3. 4.

καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ τὴν ἱερατικὴν στολὴν φοροῦντες, ἀμωμοί τε εἰσὶ καὶ ὡς ἐπὶ πάντα καθαροὶ καὶ ἀφάλοιοι, πίνειν οἶνον ἕως οὗ τὴν στολὴν ἔχωσι κεκωλυμένοι. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, καὶ καθ' ἑνδεὶν λελωβημένα. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ κατὰ τὸν ζωῆς χρόνον τῆς αὐτῆ γινομένης μεταβάσεως παρέδωκε. τῇ δ' αὖθις καὶ περὶ τῆς ἐρημίας ἐζητημένῳ, τοιαῦτόν ἐστιν, ὡς ὅπως ἐπειδὰν τὴν χαναναίαν λάβωσι τάδε ποιῶσι. δι' ἑβδόμου ἔτους αἰτοῖς δίδωσι τὴν γῆν, δόντι ἀρότου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων ἀνέπαυσιν. ἐπὶ τῶν αὐτομάτως ἀναδιδόντων ἀπὸ τῆς γῆς, κοινὴν εἶ) τοῖς θέλουσι τὴν χρῆσιν, τῶν τε συμφύλων καὶ τῶν ἀλλοζυγενῶν, μηδὲν ἐξ αὐτῶν φυλάττοντας. ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο μὴ ἐβδόμῳ ἐτῶν ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μού ἐστιν ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δ' ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς, ἰωβηλαῖον. ἐν ᾧ οἵτε χρεῶν τῶν δανείων ἀπολύονται, καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οὓς ἂν τις ὁμοφύλους καὶ ὡσαβαίτας τινὰ τῶν νομίμων, τῶν χάριν τῆς δουλείας ὑπέμεινε δάνειον οὐκ ἐκδεχομένους. ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοὺς ἀγροὺς τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπόταις κατὰ τὸν τρόπον. ἐν πάντος τε ἰωβηλαίου ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοὔνομα, συνίεσθαι ὅτι ἀποδίδωσι τὸ χωρίον καὶ ὁ πριάμενος. καὶ λογισάμενοι τοὺς καρποὺς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγενημένας, τῶν μὲν καρπῶν πλείονάζειν εὑρεθέντων, ἀφίσταται τὸν ἀγρὸν ὁ πεπρακώς. τὸ δὲ ἀναλώματος ὑπερβάλλοντος, ὑπὲρ τὸ λεῖπον καταβάλλων τὸ ἐνενήκοντα, ἐξίσταται τῆς κτήσεως. ἴσων δὲ συναριθμουμένων τῶν τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς καὶ πρότερον κεκτημένοις. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν οἰκίας νόμιμον ἐχύειν ἐθέλουσι τῶν κώμας περιφραμένας. οἱ γὰρ τῶν ἐν τῇ πόλει περιφραμένων, ἐγγυώνται ἑτέρους. εἰ μὲν γὰρ οἱ πρότερον κτίσαντες τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλοι τὸ ἀργύριον ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι. εἰ δὲ πλήρης γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τὴν κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτην μενούσης κατὰ ἀξίαν τῶν νόμων, ἐφ' ὑπὸ τὸ σίναρον καθιδρύκει τὴν στρατιὰν, ἐξέρχεται ὡδὲ τὸ θεοῦ, καὶ τοῖς ἑβραίοις γεγραμμένων ὡδὲ δίδωσιν.

Κεφάλαιον ια'.

Νόμοι καὶ ἤδη περὶ τὰ πολεμικά.

ΕΠειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, περὶς ἐξέτασιν τὴν στρατιὰν τὸ λοιπὸν ἐξάπτει, τῶν πολεμικῶν ἤδη καὶ νοῦν ἔχων ἅπαντα. προστάσσει δὲ τοῖς φυλάρχοις πλὴν τῆς λευϊτικῆς φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν συναθροίσαι τῶν στρατιώτων δυναμένων. ἱερεῖς γὰρ ἦσαν οἱ λεύϊται καὶ στρατιῶν ἀτελεῖς. γινομένης δὲ τῆς ἐξετάσεως εὑρέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα τῶν ἐπιτηδείων δυναμένων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ χιλίοι περὶς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. αὐτὴ δὲ λευϊ, κατάλεξιν εἰς τοὺς φυλάρχους, μανασσῆ τὸν ἰωσήπου παῖδα, καὶ ἐφραίμιλον αὖτε τὸ ἰωσήπου. δίνοις γὰρ ἐν αὐτῇ ἰακὼβ περὶς ἰώσηπον, ποιητοὺς αὐτῷ ὡδὲ χεῖν τοὺς παῖδας ὡς κὴ περεῖπον. πηγνύντες γὰρ τὴν σκηνὴν, μέσην ἀπελάμβανον τεῖχη φυλῶν κατὰ πλευρὰ ἑκάστῳ ὡδὲ σκηνουμένῳ, ὁδοὶ δὲ μέσων ἐπετέμνετο. καὶ κέ-

καὶ κόσμος ἦν ἀγορᾶς, καὶ τῷ πωλουμένων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο. καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἔργοις, πρίοις ἦσαν. οὐδεί τε ἄλλῳ, ἢ πόλει μετανισταμένῃ καὶ καθιδρυμένῃ ἐφικνεῖται τὰ ὅμοια τὴν σκηνὴν, θεοῦ μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον. ἔπειτα δὲ οἱ λεῦται πάντες ὄντες τὸ πλῆθος ἐξηριθμήθησαν δὲ καὶ αὐτοί, ἧ μὲν ἄρσενος ὅσον ἑξακοσίαν εἶχεν ἡμέραν ἡλικίαν, δυσμύριοι καὶ ἑξακισχίλιοι πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις ἑβδομήκοντα. καὶ ἐφ' ὅσῳ μὲν χρόνῳ τὴν σκηνὴν συνέβαινεν ἑστάναι τὸν νεφέλην, μένειν αὐτοῖς ὡς ὑπομνήματος ἐδόκει τοῦ θεοῦ. ἑστώσης δὲ ταύτης, μεταίστασθαι. εὗρε δὲ καὶ βυκάνης ἕκτον ἐξ ἀργύρου ἐμπεποιημένος. ἔστι δὲ τοιαύτη μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον. στενὴ δ' ὅτι σύριγξ αὐλοῦ βραχὺ παχυτέρα. παρέχουσα δὲ εὐρὺ ἀρκούντως ὅπῃ τῷ στόματι, πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κάδωνα ταῖς σαλπιγξὶ παραπλησίως τελοῦσι. ἀσώτερα καλεῖται καὶ τὴν ἑβραίων γλῶσσαν. γίνονται δὲ δύο. καὶ τῇ μὲν ἑτέρᾳ, πρὸς ἀποκλίσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο τοῦ πλήθους πρὸς τὰς ἐκκλησίας. καὶ μίαν μὲν ἀποσημαίνοντος ἴσθι τοὺς ἀρχὰς συνελθεῖν, σκεψομένους περὶ τῶν οἰκείων. ἀμφοτέρας δὲ συρίττοντος τὸ πλῆθος. τῆς δὲ σκηνῆς μετακινουμένης ταῦτα ἐγίνετο. ἀποσημήναντος μὲν τὸ πρῶτον, οἱ πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς ἐσκηνωκότες ἀνίσταντο. καὶ πρὸς τὸ δεύτερον, οἱ πρὸς τὸ νῶτον αὐτῆς καθεζόμενοι, εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τῇ πρώτῃ σὺν ἓξ φυλῶν ἐπομίζετο, καὶ τῷ ἑπομένων ἓξ. λεῦται δὲ περὶ τὴν σκηνὴν πάντες ἦσαν. ζέοντος δὲ σημαίνοντος, τὸ κατὰ λιβὰ τεταγμένον τῇ ἐσκηνωκότων μέρος ἐκινεῖτο, καὶ τέταρτον τὸ κατὰ βορρᾶν. ταῖς δὲ βυκάναις ἐχρῶντο καὶ ὅτι ταῖς ἑορταῖς, πρὸς ἃς προσάγοντες ἦσαν τὰς θυσίας καὶ τοῖς σαββάτοις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις. θύῃ δὲ τότε πρῶτον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ αἰγύπτου, τὸ πάσχα λεγομένην ὅτι ἐν ἐρήμῳ.

A Forum quoque rerum venalium est propositum, & merces suo quæque loco disposita: adeúntque opifices omnium artium in suis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atque illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabãt, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi seorsum sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantùm, & qui trigesimum à natiuitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quandiu nubes super taber- Num. 9.
B naculum perseuerabat, tantisper velut præsente Deo castra eodem loco manebant: quoties verò se alibi mouebat, tum etiam ipsi migrabant. Inuenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulò Num. 10.
crassior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinebátque in extremitatem campanulæ similem, quemadmodum tuba. Asosra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem voca-
C batur, altera principes ad consultandum de republica excitabantur: vtrisque verò clangentibus vniuersus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus seruabatur. Primo signo canente qui in Orientali parte castrorum tendebant, excitabantur: secundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedẽtes, & alias sex ponè sequentes. Leuitæ verò tabernaculum circundabant. Ad tertium autem
D signum pars castrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum septentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in sacrificiis, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbatis quàm cæterisdiebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant.

Κεφάλαιον ιβ'.

Σπάσις κατὰ μωυσέως διὰ ἀπορίαν καὶ τῶν στασιασάντων κόλασις.

CAP. XII.

Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditiosorum pœna.

ΚΑὶ βραχὺ διαλιπὼν, ἀπανίσταται τοῦ σταίου ὅσον
E σεως. καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας ἐκεῖ ὧν δηλώσομεν, εἰς τε χωρίον ἱστερημωθ λεγόμενον παρῆν. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρχεται, καὶ τὸν μωυσῆν αἰτιᾶσθαι τῆς τε κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτῶν πεπονημένων, καὶ ὅτι γε αὐτοὺς ἀγαθῆς πίσεως ἀπαναστήσας, τῶν μὲν ἀπολείσειαν. αὐτὴ δὲ ἧς ὑπῆρχετο παρέξειν εὐδαιμονίας, ἐν ταύταις ἀλαΐτῳ ταλαιπωρίας, ὕδατος μὲν ἀπανιζοντες. εἰ δὲ καὶ τοῦ μάννα ὀλιγωθείη συμβαίη, τέλεον ἀπολούμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῆν, μήτε μωυσέως καὶ τῆς πεποιημένων αὐτῷ εἰς τὴς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀπογινώσκειν τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος ὀργὴ τοῦτο μᾶλλον ἐκαίνητο, καὶ θορυβῶσιν ἔτι μᾶλλον ὀργὴ τὸν μωυσῆν ἐπετείνετο. μωυσῆς δὲ ὑβριστικῶν αὐτοὺς ὄντας ἀπεγνωκότας, ὑπῆρχετο, καὶ παραίρεσις ὑπ' αὐτοῦ ὄντας πεισθησομένους, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρειῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δ' ὅτι τούτῳ, καί τινος ἐρομένου πόθεν ἂν τοσούτους δυνήσοιτο μυριάσι τῷ παρεστηκότων.

Non multò pòst à Sina monte castra mo- XVI.
uentur: & post aliquot mansiones, de qui- Num. 11.
bus dicemus, ventum est ad locum qui dicitur Iseremoth: vbi denuò populus seditionib. agitari cœpit, & laborioſę peregrinationis culpam in Moysem cõferre. Illius suasu se reliquisse regionem fertilissimam, & nunc non solùm eius vbertate carere, verumetiam pro sperata felicitate in extremis miseriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoq; aliquo casu deficiat, proculdubio fame interitu ros. His addebant multa conuitia, quæ in virũ optimè meritum passim iactabãtur. exortus est interim vnus è populo, qui admonitos præteritorũ Moysi beneficiorum, bonam spem habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinã frustra requisituros. Vulgus autem his verbis vehementiùs concitatum, magis ac magis cõtra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, iubet æquo animo esse, pollicendo se quãuis grauibus contumeliis immeritò petitum, copias tamen carnium eis exhibiturum, non in vnum tantùm diem, sed in plures etiã. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere posſit:

Deus,inquit,& ego,quātumuis malè apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere:idque breui cstis visuri.Vix hæc dixerat,cùm tota castra coturnicibus complentur quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo pòst in Hebræorum insolentiam ac maledicta animaduertit,non paucis è populo desideratis.Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet,vocatúrque Cabrothaba,quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

ὁ θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τοι κακῶν ἀκούοντες παρ' ὑμῶν, οὐκ αὖ ἀποστήσομαι κήδομενος ὑμῶν, καὶ τάχ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσαι. ἅμα ταῦτ' εἶπε, καὶ πίμπλαται τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, ὃς ἐθηρεύοντο αὐτοὶς ἐφεστῶτες. ὁ μὲν τοι θεὸς οὐκ εἰς μακρὸν μετέσχεται τοὺς ἑβραίους τῆς εἰς αὐτὸν θρασύντητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται καβροθάβα, ὅ ἐστι θυμίας μνημεῖα.

CAP. XIII.

De speculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium iniecerunt.

Κεφάλαιον ιγ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἱ ἐξ ἱστησαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοὺς ἰσραηλίτας ἐξεφόβησαν.

XVII. *Nu.13.14.* MOyses autem posteaquam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum situm, qui dicitur Fauces,in concionem populum aduocat. Cúmque in mediis constitisset,Duo bona, inquit, Deus nobis dare decreuit,libertatem & felicis terræ possessionem:quorum alterum ex ipsius munificentia iam habetis,alterum quoque mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullúsve rex nos arcebit,vt ne vniuersa quidem gens collatis in vnum viribus efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri, sed pòst magna certamina victoriæ præmium erit. ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & terræ vbertatem,& habitatorum potentiam explorent.Nos verò in primis concordiæ studere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi.Hæc vbi locutus est,populus collaudato Moysis consilio,exploratores eligit,duodecim nobilissimos,ex vnaquaque tribu vnum:qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus,totam Chananæorum regionem perlustrauerant,donec ad Amathen vrbem & Libanum montem peruenirent: exploratáque terræ simul & incolarum natura, reuersi sunt ad suos,quadraginta diebus in hoc negotium insumptis. Et fructuum quidē pulchritudo quorum specimen erat allatum,vbertásque regionis quam audiebant,animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterrebantur narrātibus difficilem fore eius acquisitionem,quòd flumina superanda essent magna ac profunda,& montes ardui trāscendendi, & vrbes mœnibus firmissimis cingantur.Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem se reperisse aiebant,atque ita exploratores cùm omnia maiora apud Chananæos inuenissēt,quàm quę hactenus pòst exitum ex Ægypto viderant,suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt.Qui ex eorum narratione impossibile rati talem terrā acquirere,soluta cōcione domum reuersi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri,re autem omnino nihil auxilij præstare.rursúmque Moysem incusantes,in eum simul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur:atque ita totam noctem inquieti exegerunt, in vtrunq; conuicia iactando. mane verò ad concionem concurrunt hoc animo, vt lapidatis Moyse ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur.

Ἀναγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ μωυσῆς εἰς τὴν καλουμένην φάραγγα πλησίον οὖσαν τοῖς χαναναίων ὁρίοις καὶ χαλεπὴν εἰσιέναι εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθος. καὶ καθάπαξ, δύο φησὶ κέκριται ἡμῖν τῷ θεῷ δωρεῖν ἀγαθὰ, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος, τὴν μὲν ἤδη δόντος ἔχετε, τὴν δ' ἤδη λήψεσθε. χαναναίων γὰρ ὄντες τοῖς ὅροις καθήμεθα. κἀ κωλύσῃ τὸ λοιπὸν ὁπόσοντας ἡ μόνον ἡ βασιλεὺς ἢ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ σύμπαν ἀθροισθὲν αὐτῷ ἔθνος. δυνασθυαζώμεθα οὖν πρὸς τὸ ἔργον. εἰ γὰρ ἀμαχητὶ δωρήσουσιν ἡμῖν τὴν γῆν, ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πύνθωμεθ' ὧν κατασκόπους, οἵ τῆς τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, κἀ πόση δύναμις αὐτῆς. σεβώμεθα δὲ παίτων ὁμονοοῦντες, κἀ τὸν θεὸν ὃς ἐστιν ὅπλα πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς κἀ σύμμαχος, ἀγαθὰ τιμῆς ἐχόμενοι μυρίους ὧν ταῦτ' εἰπόντος, τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμαῖς ἀμείβεται. κἀ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τοὺς γνωριμωτάτους, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. οἱ διεξελθόντες ὅπου τοῦ πρὸς αἰγύπτου τὴν χαναναίαν ἅπασαν, ὅπῃ τε ἀμαθὴν πολὺ καὶ λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρος. καὶ τὴν τε τῆς γῆς φύσιν, κἀ τῶν τὴν οἰκουμένων αὐθρώπων ἐξισορήσαντες παρῆσαν, παραράξαντα ἡμέρας εἰς πᾶν κατὰ χρυσάμενοι τὸ ἔργον. ἔτι δὲ καὶ καρποὺς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ νομίζοντες τῆ τε τούτων διαφθορᾷ καὶ τοῦ πλήθους τοῦ ἐναθῶν ἀ τὴν γῆν ἔχειν διηγοῦτο, πολεμεῖν ἐπαίροντες τὸ πλῆθος. φοβοῦντες δ' πάλιν αὐτὸ, τοῦ τῆς κτήσεως, δύσορον, στομοὺς τε διαβεῖναι λέγοντες ἀδυνάτους ὑπὸ μεγέθους ἅμα κἀ βάθους, κἀ ὄρη ἀμήχανα τοῖς ἀναβαίνουσι, κ πόλεις καρτερὰς τείχεσι κ ὀχυρότητι. ἐν δὲ χεβρῶνι κἀ τοῦ γιγάντων ἔφασκον τοὺς ἀπογόνους καταλαβεῖν. κἀ οἱ μὲν κατάσκοποι τοιαῦτα μύθοις πάσιν οἷς μὲν τὸ ἔξοδον τὸ ἀπ' αἰγύπτου ἐνέτυχον, μείζω τὰ κἀ τὴν χαναναίαν, αὐτοὶ τε καταπλήξαντα, κ τὸ πλῆθος οὕτως ἔχειν ἐπειρῶντο. οἱ δ' ἄπορον ὄχλον ἐν ἠρεμίᾳ σαντο τὸ κτῆσιν τῆς γῆς ὑπολαμβάνοντ, κ δύσλυθήτες εἰς τὸ ἐκκλησίας, σὺν γυναιξὶ κ παισὶν ὀλοφυρόμενοι ἦσαν, ὡς ἰδὼν ἔργῳ τὸ θεῦ βοηθοῦντος, λόγῳ δ' μόνῳ ὑπισχνουμένου. κ τὸ μωυσῆν πάλιν ψηφῶντο, καὶ κατηδόων αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀδελφοῦ ἀαρῶνος τὸ ἀρχιερέως. καὶ ποτνιῶν μὲν καὶ μὴ τοῦ εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημιῶν, διάγουσι τὴν νύκτα. ἕωθεν δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνέρχουσι, δ' ἐνοίας ἔχοντες καταλεύσαντες τὸν τε μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρὼν, ὅπῃ τὴν αἴγυπτον ἀναστρέφοιτο.

τὴν δὲ κατασκόπων ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυήχου παῖς φυλῆς ἐφραιμίτιδος, καὶ χάλεβος τῆς ἰούδα φυλῆς, φοβηθέντες, χωροῦσιν εἰς μέσους. καὶ τὸ πλῆθος κατεῖχον θαρρεῖν δέομενοι. καὶ μήτε ψευδολογίαν καταχεῖσθαι τοῦ θεοῦ, μήτε πιστεύειν τοῖς ἐκ τῆς μὴ ταληθῆ περὶ τῶν χαναναίων εἰρηκόσι καταπλήττειν μύθοις, ἀλλὰ τοῖς ὑπὲρ τῶν εὐδαιμονίαν καὶ τὰ κτήσιν αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν παρορμῶσιν. οὔτε γὰρ τῶν ὄρεων τὸ μέγεθος, ἔτε τῶν ποταμῶν τὸ βάθος, τοῖς ἀρετὴν ἀσκηκόσιν ἐμποδὼν στήσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα. καὶ ταῦτα τοῦ θεοῦ συμπροθυμουμένου καὶ ὑπερμαχοῦντος αὐτοῖς. ἴωμεν οὖν ἔφασαν ὑπὲρ τοὺς πολεμίους, μηδὲν ἔχοντες δι' ὑποψίας, ἡγεμόνι τῷ θεῷ πεπιστευκότες καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἑπόμενοι. οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρουν τὴν ὀργὴν καταστέλλειν τοῦ πλήθους. μωυσῆς δὲ καὶ ἀαρὼν, πεσόντες ὑπὲρ τὴν γῆν, τὸν θεὸν ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ' ὅπως τὴν ἀμαθίαν παύσῃ τὸ πλῆθος, καὶ κατασχὼν τὴν ὀξύτητα αὐτῶν, ὑπὲρ τὴν ἀμηχανίας τοῦ παρεστάντος αὐτοῖς πάθους τεταραγμένην. παρῆν δὲ καὶ νεφέλη, καὶ σῶσα ὑπὲρ τὴν σκηνὴν, ἐσήμαινε τὴν ὑπάρχειαν τοῦ θεοῦ. μωυσῆς δὲ θαρσήσας, πάρεισιν ὑπὲρ τὸ πλῆθος, καὶ τὸν θεὸν ἱλήλου κινηθέντα ὑπὸ τῆς ὕβρεως αὐτῶν λήψεσθαι τιμωρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲν τῶν ἐξημαρτημένων, οἵαν δὲ οἱ πατέρες ὑπὲρ εὐθυτείας τοῖς τέκνοις ὑπαφέρουσι. παρελθόντι γὰρ εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν μελλούσης ὑπ' αὐτῶν ἀπωλείας ὑποκλαυσαμένῳ, τὸν θεὸν ὑπομνῆσαι μὲν ὅσα παθόντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ πηλίκων δυσχερειῶν μεταλαβόντες, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν ἠλέγχοντο. ὅτι τὸ νεῦ τῆς τῶν κατασκόπων ὑπαχθέντες ἀπιστίᾳ τοὺς ἐκείνων λόγους ἀληθεστέρους τῶν ὑποσχέσεως ἠγήσαντο τῶν αὐτοῦ. καὶ δι' ἓν ταύτην τὴν αἰτίαν, οὐκ ἀπολεῖ μὲν ἅπαντας αὐθαδῶς ἐξαφανισμῷ τὸ ἔθνος αὐτῶν, ὁ πάντων μᾶλλον αὐθέκαστον ἐχθρὰ πυῖᾳ. τὴν μὲν τοι χαναναίαν οὐ παρέξει γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ τῶν ἀπ' αὐτῆς εὐδαιμονίαν. αἰσχύνης δὲ ποιήσῃ καὶ ἀπολιδίας ὑπὲρ τὴν ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα καθιδιώκειν, τῶν ἀθρόως ποιεῖ ταύτην ἐκπονοῦντας. παισὶ μέντοι τοῖς ἡμετέροις ἀπόδοσιν τῶν γῆν ὑπέσχετο. κἀκείνους τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρασίας ἐφθονήσατε μεταλαχεῖν, ποιήσῃ διαστάσας. ταῦτα δὲ μωυσέως καὶ τοῦ θεοῦ γνώμην ἀγγελθέντος, ἐν λύπῃ καὶ συμφορᾷ τὸ πλῆθος ἐγένετο. καὶ τὸν μωυσῆν παρεκάλει καταλλάξαι αὐτῷ γενέσθαι πρὸς τὸν θεὸν, καὶ τῆς ἁμαρτίας τῆς κατὰ τῶν ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα, πόλεις αὐτοῖς οἰκίσαι. ὁ δὲ οὐκ ἔφασκεν τὸν θεὸν τοιαύτῃ πεῖραν προσποιεῖσθαι μὴ δι' ἀσέβειαν καὶ κακότητα προαχθῆναι τὸν θεὸν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν ὀργὴν τὴν πρὸς αὐτούς. ἀλλὰ γνώμῃ κατεψηφισμένῳ αὐτῶν. οὐ δεῖ δ' ἀπιστεῖν εἰ μωυσῆς εἷς ἀνὴρ ὢν, τοσαύτας μυριάδας ὀργιζομένας ἐποίησε, καὶ μετήγαγε εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ θεὸς αὐτῷ συμπαρῆν, ἵνα ταῦτα τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε. καὶ πολλάκις ἀκούσαντες, ἀσύμφορον αὐτοῖς τὴν ἀπείθειαν ἐπέγνωσαν ὑπὸ τῆς συμφορᾶς ἀναπεισθεῖσαν. θαυμαστὸς δὲ τῆς ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ τοῦ ἰσχύος τοῦ ἐν τῷ πιστεύεσθαι περὶ ὧν ἂν εἴποιεν, ἢ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ὑπερέξαι μόνον. ἀλλὰ καὶ νεῦν ὄντων οὐδεὶς ἑβραίων ὃς οὐχὶ καθάπαξ παντὸς αὐτοῦ καὶ κολάσοντος ἂν ἐπιορκοσύνῃ, πειθαρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖσι καὶ λαθεῖν δύνωνται. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τεκμήρια, τῆς ὑπὲρ ἀνθρώπου αὐτοῦ δυνάμεως ὄντων,

A Quem euentum metuentes duo è speculatoribus, Iesus Nauechi filius ex tribu Ephræmitidè & Chaleb ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum compescunt, orantes vt bona spe sint, neve Deum insimulent mendacij, temere fidem habentes quibusdam, qui vanis sermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potiùs eos sequerentur, qui illis regionem tam fœlicem acquirendi autores ac duces se præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obstaturam viris fortiter rem gerere paratis, præsertim auspice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Ite, inquiunt, posito omni timore alacres, Deóque freti, quà vos ducemus sequimini. Talibus verbis conabantur sedare tumultuantem populum: Moyses interim & Aaron procidentes in faciem supplicabant, Deo, non pro sua salute, sed vt insanientem multitudinem ad sanam mentem reduceret, tot præsentibus & instantibus necessitatibus turbatam: cùm subitò nubes super tabernaculum exorta, adesse præsentem Deum significat.

Quo viso Moyses animatus infert se in turbam, & vltro pœnam eis à Deo tanta insolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, sed qualis esse solet paterna castigatio. Sibi enim tabernaculum ingresso, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemorasse Deum, quot & quantis beneficiis affecti ingrati esse pergerent & quòd nunc speculatorum ignauia seducti, eorum verbis plus veritatis inesse putarent, quàm suis promissionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus pæstitisset: attamen terram Chananæam eiúsque vbertatem illis non concessurum, sed sine lare & sine vrbe in deserto quadraginta annis erraturos, quo peccati pœnas exsoluant. Liberis tamen eorum terram illam daturum, eósque commodorum quibus patres se per intemperantiam indignos reddderent, dominos esse constituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum se mœstitiæ dedidit, Moysémque obsecrabant, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatísque condonatis, vrbes hostiles eis traderet. Ille verò negabat Deum laturum talibus se tentari precibus. Non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem esse commotum, sed iustam hanc sententiam protulisse. Nó est autem incredibile, Moysem vnicum virum innumera penè hominum millia concitata sedauisse, quandoquidem Deus illi præsens placabiliorem faciebat multitudinem, sæpe iam suo malo expertam, conducibilius esse non repugnare diuinæ voluntati: & alioquin etiam vir ille dignissimus est admiratione, tum ob singularem virtutem, tum ob fidem non tàtùm à seculi sui hominibus, sed à posteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoque nemo est Hebræorum, quin etiamsi latere possit, quasi præsentem reuereatur, & quasi pœnas exacturum, si quid præter decorum ab ipso præscriptũ gesserit. Autoritatis eius plusquam humanę argumẽta sunt plurima, & in his illud non minimum,

XVIII.

quòd quidam ex regionibus vltra Euphratem
sitis ad honorem noſtri templi quatuor men-
ſium iter magno ſumptu, nec ſine periculo e-
menſi, ſacrificióque peracto, non potuerunt ta-
men partem aliquam de victima conſequi, e-
xiſtente aliqua cauſa, cur per leges noſtras id
minùs liceret. Et quidam ne ſacro quidem fa-
cto, alij ſemiperfecto ſacrificio relicto, nonnul-
li ne templum quidem adire permiſſi, re infe-
cta rediuerunt, malentes Moyſis legibus quàm
ſuo propoſito obſequi: idque nemine redar-
guente, niſi propria conſcientia. Tantum valet
ſemel concepta de hoc viro opinio, vt maior
homine habeatur qui leges à Deo acceptas ho-
minibus tradidiſſe creditur. Nuper etiam non
longè ante Iudaicum bellum principatu Clau-
dij, pontificatum apud nos Iſmaele obtinente,
cùm tam valida fames regionem noſtram pre-
meret, vt aſſaron quatuor drachmis veniret, &
in feſtiuitate azymorum allati eſſent cori ſe-
ptuaginta, hoc eſt medimni Siculi triginta &
vnus, Attici verò quadraginta & vnus: nemo
tamen ſacerdotum auſus eſt micam vnam inde
comedere, tanta egeſtate premente, legem
tantum & iram diuinam veritus, quæ in oc-
culta etiam peccata grauiter animaduertere
ſolet. Quare non eſt cur aliquis miretur quæ
illo tempore ſunt geſta: quandoquidem etiam
ſcripta poſteris ab illo relicta tantam vim &
autoritatem obtinent, vt vel inimici noſtri fa-
teantur quòd talem viuendi rationem Deus per
Moyſem inſtituerit. Sed de his quiſque vt vide-
bitur ſentiat.

ἤδη δέ τινες τῆς ὑπὲρ Εὐφράτου, μείζονα ὁδὸν τεσσά-
ρων ἐλθόντες καὶ πολὺ τὸ παρ' ἡμῖν ἱερὸν μετὰ πολλῶν
κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες, οὐκ ἔλαχόν τῶν
ἱερείων μεταλαβεῖν μωυσέως ἀπηγορεύκοτος, ὅτι τινὰ
τῶν οὐ νομιζομένων, οὐδὲ ἐκ τῶν πατρίων ἡμῖν αὐτοῖς
τοῖς σωτυχόντος. καὶ οἱ μὲν, μηδὲ θύσαντες, οἱ δὲ ἡμίεργα
τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀρχὴν
εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες, ἀπίασιν ὑπακούειν
τοῖς μωυσέως προστάγμασι μᾶλλον, ἢ ποιεῖν τὰ κατὰ
βούλησιν τὴν ἑαυτῶν προτιμῶντες, καὶ τὸν ἐλέγξοντα
ἐφ' τούτων αὐτοὺς, οὐ δεδιότες, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ συνει-
δὸς ὑφορώμενοι. οὕτως ἡ νομοθεσία τοῦ θεοῦ δοκοῦσα
τὸν ἄνδρα πεποίηκε τῆς αὐτοῦ φύσεως κρείττονα νομίζε-
σθαι. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τῶν δεῦρο πολέμων μικρὸν ἔμπρο-
σθεν κλαυδίου ῥωμαίων ἄρχοντος, ἰσμαήλου ἦν παρ' ἡ-
μῖν ἀρχιερεὺς ὄντος, καὶ λιμοῦ τὴν χώραν ἡμῶν κα-
ταλαβόντος ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσ-
σάριον, κομισθέντος ἀλεύρου καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύ-
μων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι δὲ οὗτοι σικελοὶ
μὲν εἰσὶν εἷς καὶ ξιάκοντα, ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα εἷς)
οὐδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κείμενον ἐν φαγεῖν, δεισάντες
ἀσεβείας τὴν γῆν κατέχουσης, δεδιὼς τὸν νόμον καὶ τὴν
ὀργὴν, ἣν καὶ ὅτι αἰεξελέγκτους ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδική-
μασιν ἔχει. ὡς τ' οὐ δεῖ θαυμάζειν εἰ τῆς τότε πε-
πραγμένων, ὁπότε μέχρι καὶ νεῦ τὰ καταλειφθέντα
ὑπὸ μωυσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε
καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τὴν πολιτείαν
ἡμῖν ὁ κατασκευάσας θεὸς, δι' μωυσέως καὶ τῶν
ἀρετῆς τῆς ἐκείνου. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὡς αὐτῷ τινὶ δοκεῖ διαλείφεται.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ Ισοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων ἄδηλα τῆς μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἥττα. Κεφ. α.
Στάσις κορέου & πλήθους πρὸς μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ περὶ τῆς ἱερωσύνης. Κεφ. β.
Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως καταρξαντες διεφθάρησαν καὶ βάλανον & ὄνῳ, τὴν δὲ ἱερωσύνην ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ. Κεφ. γ.
Τὰ συμβάντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ & τεσσαράκοντα. Κεφ. δ.
Ὡς σηχὼν & ὄγλου τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διέφθειρας, κατεπολέμησεν αὐτῶν τὴν χώραν δοὺς φυλαῖς καὶ ἡμίσει τῷ ἑβραίων. Κεφ. ε.
Περὶ βαλάμου & μάντεως. Κεφ. ς.
Ὡς ὑπὸ μαδιηνιτῶν ἑβραῖοι στρατεύσαντες, διεφθάρησαν αὐτῶν. Κεφ. ζ.
Ἡ μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. Κεφ. η.

HÆC IN QVARTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & cædes. Cap. I.
Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata. Cap. II.
Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum. Cap. III.
Quæ Hebræis in deserto per annos xxxviii. obuenerunt. Cap. IV.
Quomodo Moyses deuicit Sechonem & Ogem Amorræorum reges, deleuitque eorum copias, & in sortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. Cap. V.
De Balamo vate. Cap. VI.
De victoria Hebræorum aduersus Madianitas. Cap. VII.
Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus. Cap. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVARTVS.

CAP. I.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & clades.

I. Num. 14. HEbræos autem duram vitam in deserto agentes, & multis miseriis afflictos, nihil peius habuit, quàm quod Deus non sinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iã amplius Moysen audire volebant quiescere iubentem, rati etiam sine illius auspiciis victoriam de hoste se posseo btinere: accusabántque cũ, quasi hoc tantum agentem, vt in magna inopia constituti, semper ab illius consiliis penderent: & omnino pugnare decreuerũt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Moysis respectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc quoque si rem strenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium aduersus eas gentes, etiam si Moyses Deum ab ipsis alienare conetur: omninóque expedire sibi vt arbitratu suo potiùs rem gerant, quàm pro excussa Ægyptiorum seruitute Moysis tyrannidem suscipiant, eiusque libidini seducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quasi verò non omnes ex æquo Abrahæ essent posteri, vt vnus singulari gratia præscientiam futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium esse, vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potiùs promissori credentes, ad acquirendam eam regionem se expediant, neque diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia quam loca deserta grauiorem in dies reddãt, & ductore Deo manus cũ Chananæis quamprimũ conferendas, nec amplius assensum legislatoris exspectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neque feroci eorum impetu,

Κεφάλαιον α'.

Ἐξαίφνης λέγεται τὸ μωσέως χωρὶς, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧττα.

ΕΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὁ κατὰ τὴν ἐρημίαν βίος ἀνδρὶ χαλεπὸς ἂν, ἐπί τε, καὶ πολύοντος τὸ θεῖον τῷ χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν. οὐ γὰρ ἠξίουν τοῖς μωυσέως πειθαρχοῦντες λόγοις ἡρεμεῖν. ἀλλὰ καὶ δίκα τὴν παρ' ὀκνηρὰν προθυμίας κρατήσειν αὐτοὶ τῷ πολεμίων νομίσαντες, κατηγόρουν μὲν αὐτῶν, καὶ προφασιστέον μένειν αὐτοῖς ὑπονοοῦντες, ἵν' ἀεὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ βοηθείας δέωνται. πολεμεῖν δ' ἔταξαν τοῖς χαναναίοις ὡρμημένοις, λέγοντες τὸν θεὸν μὴ μόνῳ χαριζόμενον ὀλιγωρεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινὴν κηδόμενον αὐτῶν τε ἰδίᾳ τοὺς προγόνους ἐν ὑποψίᾳ ποιεῖσθαι. καὶ δίκαιον αὐτῷ ἀρετὴν, πίστιν τε φυλάττειν τὴν ἐλευθερίαν, καὶ νεῦ βουλομένοις πονεῖν, ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον, εἴ τε καὶ κατ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῷ ἰθυνὸν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῷ μωυσῆς ἐθελήσῃ τὸν θεὸν, ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίρουσιν δεῖν τῇ τῆς παρ' αἰγυπτίων ἐξελθεῖν ὕβρεως, μωυσεῖ τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζημιοῦν πρὸς τούτοις βούλησιν ἑκάστου μένοντας, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῷ προσδηλοῖ τῷ ἡμετέρων καὶ πρὸς αὐτὸν δύνασιν, ὡς οὐκ ἀπάντων ὂν τῆς ἀβράμου γένεως ὄντων, ἀλλ' αὖθις ἵνα τὸν τοῦ θεοῦ παρεγκόπτοντες, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα, παρ' αὐτοῦ μανθάνεσθαι. δόξειν τε σωτῆρες εἶναι τῆς ἀληθείας αὐτοῦ καταγνόντες, καὶ τῷ θεῷ πιστεύσαντες κτήσεσθαι γῆν ἣν αὐτοῖς ὑπέσχηται θελήσουσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ δίκαιον τὴν αἰτίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι τοῦ θεοῦ κωλύοντι προσχεῖν. τὴν ἀπορίαν οὖν λογιζόμενοι, καὶ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἔπιπτον αὐτοῖς χείρους συνέβαινεν εἶναι δοκεῖν, ὅτι τῷ πρὸς τοὺς χαναναίους μάχην ἦσαν ὡρμημένοι, τὸν θεὸν προσπαιόμενοι στρατηγὸν, ἀλλ' οὐκ ἔτι τῷ θεῷ τὸν νομοθέτην συνεργίαν ἀφειμένοντες. ἃς συνῆν ταῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔξειν ἐκρίναν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μὲν οὐ κατα-

πλα-

τα πλαγίους αὐτῶν τὴν ἔφοδον, οὐδὲ τὸ πλῆθος, ῥᾳ- A
ϑύμως αὐτοὺς ἐδέξαντο. πολλοὶ δ' ἐβραίων καταθήσεσί τε
πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα τῆς φάλαγγος αὐτῇ
δεξιωθείσης ἀνάσυρτον διωκόμενον, εἰς τὴν παρεμβο-
λὴν συνέφυγε. καὶ τῶν παρ' ἐλπίδας δυσχήσαντα παν-
τάπασιν αὐτοῖς, οὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσεδόκα, λογι-
ζόμενον ὅτι καὶ ταῦτα κατὰ μῆνιν θεοῦ πάθοιεν, προσέ-
ορμησάντων ἅπαξ τὸν πόλεμον τῶν ἐκείνου δίκαια βουλή-
σεως μωυσῆς ἢ τοὺς μὴ σφετέρους ὁρᾶν ὑπὸ τῆς ἥττης B
καταπεπληγότας, φοβούμενος μὴ θαρσήσαντες ὅτι
τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, καὶ μειζόνων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς
ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τὴν στρατιὰν ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω
τῆς χαναναίων εἰς τὴν ἔρημον. ἐν τῷ πλήθους ὄντος ἐν-
τὸς αὐτὸν πάλιν ἐκείνῳ, συμβὰν δίκα τῆς αὐτῆ
προνοίας οὐ δυνησόμενον ἐρρῶσθαι τοῖς πρόσθεν, ἀ-
ναστήσας τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐνταῦ-
θα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτούς, ἐμὴ πρότερον τοῖς χα-
ναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν πρὶν ἢ σφᾶς τὸ θεοῦ τὸν εἰς C
αὐτὸ καιρὸν λάβοιεν. ὅπερ ἐπὶ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει
στρατοπέδοις, καὶ μάλιστα σφᾶς τὰς κακοπραγίας δυ-
σκόλοις ἔτι καὶ δυσφόροις, ἐπὶ καὶ τοῖς ἰουδαίοις συνέ-
πεσεν. ἑξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ ἔτι τὸ πλῆθος
ὄντες οὐ μικρὸν ἐν ἀγαθοῖς ὑπὸ ἀγνώτοις τοῖς κρείττοσι,
τότε μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἐποχείας καὶ τῆς συμφορᾶς ὀξῆ-
γαν ἀλήτους καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα.
οὐτε γὰρ αὐτοῖς οἷαν οὐκ εἴσμεν, οὔτε παρ' ἕλλησιν οὔ-
τε παρὰ βαρβάροις ἠκούσθη, κατέλαβεν. ὑφ' ἧς ἅπα- D
σαν ἂν ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας, ὅσον μωυσῆς οὐ
μικρὸν ἔμελεν, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθῆναι ὑφ'
αὐτοῦ ὑποθανεῖν. οὐδὲ ὁ θεὸς ἠμέλησε τὸν μὲν αὐ-
τοῖς παθεῖν τῶν δικαίων. ἀλλὰ καὶ παρ' εἰς τὸν νομοθέτην
αὐτῶν ὀξυθεσιάσαντα, καὶ τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτὸς ἔφη
μωυσέως αὐτοῖς ἐπίστειλεν, ἐρρύσατο τῆς ἐπ' ἐσχά-
τοις κινδύνοις ἀναληφθέντα δικαίων οἱ μὴ προσήκοντα τὴν
τε σωτηρίαν ἔσεσθαι μὴ ταύτην μωυσῆς ἐπαλλεύσα-
το, δηλήσομαι, προελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγέ- E
νετο.

neque immensa multitudine perterriti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora meruentis, cogitantisque ab irato numine immissam esse, eo quòd non expectato oraculo ad pugnam prorupissent. Moyses autem videns tum suos accepta clade consternatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus ne præsenti successu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retro in desertum raducere. Cúmque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus nihil absque ipsius consilio prosperè cessurum motis castris itum est in desertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capesserent, quàm signo diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vsu venit maximè rebus aduersis, vt difficiles se moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiã idem accidit. Quum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis inegestate ac infortunio tam in se inuicem quàm in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros vnquam fuisse accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidisset, ni Moyses oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abiecit, sed tametsi contumelioso non solùm erga legis latorem, verùm etiam in mãdata diuina per Moysem accepta, liberauit tamen è pernicioſissima seditione, cuius absque sua prouidentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea sedata Moyses rem administrauerit nunc dicemus, causa eius primùm exposita.

Κεφάλαιον β.

Στάσις κατὰ τοῦ προφήτου μωυσῆ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ διὰ τὴν ἱερωσύνης.

Cap. II.

Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata.

Κόρης ἐβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ πλούτῳ καὶ γένει διαφέρων, ἱκανὸς δὲ εἰπεῖν καὶ δῆμους ὁρμᾶν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν μωυσέα καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου. καὶ γὰρ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτοῦ καὶ συγγενής. ἀχθόμενος ὅτι τούτῳ τῷ δόξης δικαιότερον αὐτὸς πλούτῳ ἐκείνου μᾶλλον, καὶ χείρων ὢν τὸ γένος αὐτὸς ὑπέλαβε. παρά τε τοῖς λαοῖς, φυλέται δ' ὄντες καὶ μάλιστα ὧδε τοῖς συγγενέσι, κατεβόα. δικαίως ἔφη λέγων μωυσέως δόξαν αὐτὸς ἡγεμόνα κατασκευάσας; καὶ καινοτομῶν τὰ πάτρια τούτῳ δοὺς προφάσει τοῦ θεοῦ θεσμοφόρου, ὧδε τοὺς νόμους ἐφ' ἑαυτοῦ ποιεῖται, καὶ τῷ κοινῷ δόγματι τοῦ πλήθους ἀλλ' αὐτὸς ψηφισάμενος. τοιαῦτα δ' ἔσπευδε καταχαριζόμενον τοῖς τιμῶσιν ἀνθέλκειν, χαλεπώτερον ἤδη τυγχάνειν τῷ βιάζεσθαι τότε πλείστους ἐξυβρίζειν,

II. *Num. 16.*

Cores vir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus, videns Moysem in celso dignitatis constitutum, molestè ac inuidenter id ferebat. Cùm enim esset ex eadem tribu & cognatione, iniquum censebat se illi posthaberi, & diuitiis pollentiorem & genere nihilo inferiorem. multáque in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, non indignam dictitans, nec diutius ferendam, Moysem ambitiosis artibus sub prætexta cuiusdam diuinitatis cum aliorum iniuria sui tãtum gloriæ studere: & nuper præter ius & fas sacerdotiũ absq. populi suffragio fratri Aaroni detulisse, & alias dignitates quasi tyrannide arreptas pro libidine distribuere. Grauem hãc esse iniuriam, quòd ita latè ter se in dominationẽ insinuet, vt priusquã sẽtiri possit, populi libertas opprima-

tur. Qui enim principatu se dignum sibi sit
conscius, eum volente ac persuaso populo sine vi ad tale fastigium aspirare. Qui verò bonis artibus eò peruenire desperet, à vi quidem abstinere ne bonitatis ac honestatis opinionem amittat, sed technis malicios is ad id consequẽdum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è republica esse, priusquam è clancularijs insidiatoribus aperti hostes euadant. Quam enim rationem Moysem afferre posse, cur Aaroni potissimum & filiis sacerdotium dederit. Si enim ex Leuitica tribu alicui honoris ex diuina voluntate deberetur, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, ætate atque opibus potiorem. quòd si antiquissimę tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitiis iuxta ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, reuera hoc tantùm agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu se intra vnam tribum hæ criminationes cótinuerunt, verùm sparsus paulatim rumor, dum quisque auditis de suo aliquid addit, totis iam castris peruagabatur: breuique eo res deuenit, vt ducẽti quinquaginta è primatibus factionem Coræ sequerentur, qui omnes operam dabant, vt sacerdotium fratri Moysis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat vt ad lapides conclamaretur: concurrebátque incondita multitudo in concionem, vbi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è seruitute eximendum, cui sub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim si ipse esset sacerdotis electo r, aliquem dignum fuisse ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis esset merito posthabendus: vel si Aaroni eum dare decreuisset, populi suffragio potius quàm fratris beneficio fuisse daturum. Moyses autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit: sed fretus conscientia rei bene adminis tratæ, & sciens fratrem electione Dei peruenisse ad sacerdotium, non sua gratia, prodiit in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum est, ad Corem versus elata voce: Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel vnus ex istis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis diuitiis & cæteris dotibus non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterque nostrûm, facultates possides. neque quia nobilior. Commune enim vniuersis genus nobis Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus quod aliis debebatur, fratri contuli. Nisi enim ius & fas præ oculis habuissem, nequaquam oblitus mei, dedissem alteri: cùm nemo sit mihi me ipso propinquior, & mihi non minus quá illi bene velim.

A ὅτι μὴ μόνον ἄκοντας μὴ ᾗ συνιέντας τῆς βουλῆς τὴν ἰσχὺν ἀφαιρεῖται. ὃς τις δὲ αὐτὸς συνοίσειν ἄνω λαβεῖν ἀξίᾳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θεσπισμόμενον. οἷς ᾗ ἄπορον ἐκ τοῦ δικαίου τιμᾶσθαι, βίαν μὲν ἀγαθοὶ βουλόμενοι δοκεῖν οὐ περιφέρουσι, τέχνῃ δ' εἰ καὶ πονηρᾷ δύνατοί. συμφέρειν δὲ τῷ πλήθει τοὺς τοιούτους ἐπ λανθάνειν οἰομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐασαντας, φανερούς ἐχθροὺς πολεμίους. τίνα γὰρ ᾗ λόγον ἀποδοῦναι δύναμος μανοῦσι, ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τῷ ἱερωσύνῃ παρέδωκεν; ἐμοὶ μὲν γὰρ τῆς λευίτιδος φυλῆς τῷ τιμῷ ὁ θεὸς τινὶ ὧδ' ἄχειν ἔκεινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνει. ἦμεν μὲν ὁ αὐτὸς ὢν μωυσεῖ, πλούτῳ ᾗ καὶ ἐλπίᾳ διαφέρων. εἰδὲ τῇ ὡρισθαι τὴν φυλὴν, εἰκότως ἂν ἡ ῥουβήλου τῷ τιμῷ ἔχοι, λαμβανόντων αὐτὴν δαθάμου καὶ ἀβιραμου καὶ φαλαοῦ. ὡρισθύταται γὰρ οὗτοι τῆς ταύτῃ τῷ φυλῇ ἡμομβίων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων ὑπερουσία. ἐβούλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ κορῆς, τῷ κοινῷ δοκεῖν. ἤρχε ᾗ εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρατεύετο τῷ ὧδ' τῷ πλήθους τιμῷ μετασῆσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως, μετ' ὑποκρίσεως πρὸς τοὺς φυλέτας ἔλεγε. προϊόντος δ' εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον τὸ λόγου, καὶ τῆς ἀκροωμένων προσπαθούντων ταῖς κατ' ἀαρὼν διαβολαῖς, αἰτιώμενοι ταῦτα ἅπας ὁ στρατός. ἦσαν δὲ οἱ συντεταγμένοι τῷ κορῇ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τῆς προτέρων ἀνδρες, ἀνδύοντες ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τὸν μωυσέως ἀδελφὸν, ἐκ τῶν αὐτὸν ἀπιμοῦ. αἱρήθησο ᾗ τὸ πλῆθος, καὶ βάλλειν τὸν μωυσῆν ὡρμήκεσαν, εἰς τε συναγωγὰς ἀκόσμως μὴ θορύβου καὶ ταραχῆς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς ἐκ θεοῦ πάντες ἐδόουν διώκειν τὸν τύραννον, καὶ τῆς ἀπ' αὐτοῦ δουλείας ἀπαλλάξαι τὸ πλῆθος, τῇ ἐκ θεοῦ προφάσει βίαια προστάγματα κελεύοντες. τὸν γὰρ θεὸν εἶπερ αὐτὸς ἦν ὁ τὸν ἱερωσόμενον ἐκλεγόμενος, τὸν ἄξιον ἂν εἰς τιμὴν ὧδ' ἦγεν, οὐχὶ τοῖς πολλῶν ὑποδιεστέροις ταύτην φέρεσθαι προνεύειν. κρίνοντά τε ὧδ' ἄχειν ἀαρὼν ταύτῃ, δεῖ τῆς πλήθει παύεσθαι τῷ δόσιν ἀλλ' οὐκ ὀρθῶς ἀδελφῷ καταλιπών. μωυσῆς ᾗ τῷ κορῇ διαβολῇ ἐκ πολλῆς περιῆλθεν, καὶ τὸν λαὸν παροξυνόμενον ἰδὼν, οὐκ ἐδεισεν. ἀλλὰ θαρρῶν ὡς ἐπὶ τῆς θεομάτων καλῶς ἐβουλεύετο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κρίνοντα τῷ θεῷ προαίρεσιν τῆς ἱερωσύνης τυχεῖν, ἀλλ' οὐ κρίνοντα αὐτὸ χάριτι, ἦκεν εἰς τὴν συναγωγήν.

F κρίνοντες μὲν τὸ πλῆθος οὐδὲν ἐποήσατο λόγον. πρὸς ᾗ τὸν κορῆ βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δίκιος ὢν κρίνοντα ἄλλα καὶ πλήθυσιν ὁμιλεῖν δίκαιος, ἐμοί φησιν ὦ κόρη, καὶ σὺ κρίνοντα ἕκαστος, ἀποδήλου ᾗ τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνδρας, τιμῆς ἄξιοι δοκεῖτε. καὶ τὸν ὅμιλον ᾗ πάντα τῆς ὁμοίας οὐκ ὀκνήσεσθε τιμῆς, κἂν ὑστερῆσιν ὦν ὑμεῖς ἐκ πλούτου καὶ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχετε. καὶ ναὶ ἀαρὼν τὴν ἱερωσύνην οὐκ ἐποιεῖτο πλούτῳ προεῖχε. σὺ γὰρ καὶ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγέθει χρημάτων ὑπερβάλλεις. ἀ μὲν ὑσὶ δίκαια. κοινὸν γὰρ ἡμῶν ἔστ' ἐποίησεν ὁ θεὸς, τὸν αὐτὸν δοὺς πατέρα. ἀδὲ δίκαιος φιλαδελφίαν, ὃ δικαίως ἂν ἕτερος ἔχοι ἔστ' φέρων ἔδωκα τὰ δελφοῖ. καὶ γὰρ εἰ μὴ φρονεῖ ἔστ' θεῖ καὶ τῆς νόμων τὴν πειθὴν ἔχαιρεζόμην, ἀλλ' αὐ ἐμαυτοῦ παρεὶς δουλῶν παρέχον ἑτέρῳ συγχώρησον ἂν ἐμαυτοῦ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκεῖνον δικαιοῦμεν.

καὶ

καὶ γὰρ οὔτε συνηκτὸν ἐμοὶ τοῖς κινδύνοις ἐμαυτὸν ἐκτεθεῖναι ἃ τοῖς ἐκ τῆς ᾠδῆς μείζοσιν, ἀλλὰ τῷ δι' ἐμὲ τούτοις δικαιοσύνῃ χαρίζεσθαι· ἀλλ' ἐγὼ τὸ κρεῖττον ἢ κακουργεῖν, ὅτι θεὸν οὐκ ἂν ὠφελεῖσθαι ἑαυτὸν καταφρονούμενον, οὐδ' ὑμᾶς ἀγνοεῖν ὄντας, ὅτι καὶ πλουτεῖν αὐτῷ χαρίζεσθαι. ἀλλ' αὐτὸς ὁπηλέξατο τὸν ἱερασόμενον αὐτῷ, τῆς κρίσεως ταύτης αἰτίας ἡμῖν ἀλλοθεφόσεν. καὶ μὲν ἐξ ἐμοῦ χάριτος λαβών, ἀλλὰ κρίσιν θεοῦ, καταπίστευσιν αὐτὸν εἰς μέσον ὑποδικάσειν τοῖς βουλομένοις, εἰ τὸ ᾠφελεῖσθαι ἤδη τυχὼν αὐτῆς ἀξίαν ὑπερβαπτίσαι, καὶ τὸ νῦν αὐτῷ συγχωρηθὲν ἀφεῖναι τῆς αὐτοῦ δόξαντας, ᾠφελιμῶς. τοῦτο γὰρ ἔχει τὸ μὴ σασιάζοντας ὑμᾶς ὁρᾶν, καὶ τοῖς κρίσεσιν γνώμην αὐτῷ συγχαίνειν. ὃ γὰρ ἔδωκεν ὁ θεὸς, οὐκ ἀμφισβητοῦμεν τοῦτο καὶ βουλομένοις ὑμῖν λαβεῖν νομίζοντες. ἐπεὶ ἢ κρίσιν μὲν ᾠφελεῖσθαι παρέχοντος ἐκείνου τῷ τιμᾶν ἀσεβές. καὶ πάλιν ἀξιοῦντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ τῷ ἀσφάλειαν τῷ ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ, παντάπασιν ἄλογον. κελεύει τοίνυν πάλιν αὐτὸς, τίνας βούλεται τὰς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῷ θυσίας ὑποτελεῖν, καὶ ᾠφελείαν τῆς εὐσεβείας ἀποπνεῖ δὲ κορὲ ἐφιέμενον τῆς τιμῆς, τῷ ἐξουσίαν τοῦ πρὶ ᾠφελεῖν ταύτῃ ἀπολέσθαι τὸν θεόν. τῆς οὖν στάσεως καὶ τῆς ὀργῆς τοῦτο ταραχῆς, παύσασθαι ᾠφελεῖ ἢ ὅσοι τῆς ἱερωσύνης ἀπεπαύσατο, κομίζων ἕκαστος ἡμῶν οἰκοθεν σὺν θυμιάμασι καὶ πῦρ παρεῖτε. καὶ σὺ δὲ κορὲ, ᾠφελεῖσθας τῷ κρίσιν τοῦ θεοῦ, τῷ δὴ τούτοις αὐτὸ μὴ ᾠφελεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ μὴ σαυτὸν ποιεῖ τοῦ θεοῦ κρείττονα. ᾠφελοῦ ἢ κεκλημένους οὕτως ᾠφελεῖ τοῦ λαοῦ, ἀπεμέσητον δὲ οἶμαι καὶ ἀφανὲς ᾠφελεῖσθαι συγκεκλημένον, ἡμῖν μὲν ὄντα τοῦ αὐτοῦ μισθὸν ἢ μεμφθῆναι τοῖς ᾠφελοῦσι τῷ ἱερασύνῃ πεφορτισμένοις σὺν ἀνόμῳ. καὶ θυμιάσατε συνελθόντες ἐν φανερῷ περὶ τοῦ λαοῦ. καὶ θυμιωμένων ὑμῶν, ὃ πρὸ αὐτῷ θυσίαν πλείω κελεύει ἀνθρώπου, ᾠδεῖ ὑμῖν ἱερεῖς κεχειροτονῆσθαι, τῶν δὲ τὸ ταπεινοῦ ἀβεβαίως κεχαρισμένῳ τῷ τιμᾶν αὐτοῦ ῥυθμῷ. παύσασθαι μυστείως εἰπόντος, παύεται καὶ ὁ ταραχῆς τὸ πλῆθος, ἐν τῆς εἰς μυστῷ ὑποψίας. ὑπήκουσαν ἢ τοῖς εἰρημένοις, ἐν γὰρ ἐδόκει χρῆσθαι τοῦ λαοῦ. τότε μὲν οὖν διαλύεται τὸν σύλλογον.

A & alioqui qualis erat prudentiæ, me violati iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate absit tale scelus, neque Deus sustinuisset aut se contemni aut vos ignorare quid illi gratissimum facturi essetis. Ipse sacerdotem sibi elegit, ipse ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licèt non meo beneficio, sed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium de-
B positum vestris suffragiis committere, nullam prærogatiuam postulans ex eo quòd hactenus eo sit legitimè functus, vt qui omni ambitione posita, malit vos sine seditione videre, tametsi vestris etiam calculis antè iam comprobatus. neque enim Dei voluntatem in hoc læsimus, quòd vestrum etiam assensum accedere voluimus. sed quod illevltro detulit, salua pietate recusare non licuit: quemadmodum & illud æquum est, vt qui semel dedit, suum donum ra-
C tum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis sacra facere, & pietatis vestræ antistitem esse. Iniquissimum enim fuerit: Corem per ambitionem obstare, quo minus liberam electionem sui sacerdotis habeat. Nihil est igitur quòd seditionibus turbemini, quantum ad hanc causam attinet. Cras mane cum sua quisque acerra & igne ac odoramentis adesto. Tu verò Cores, cede Deo, &
D calculum eius expecta, neque maiorem quàm Deus habeat, autoritatem tibi arroga: sed tu quoque inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adesto, nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehensibile sui specimen dedit. vbi verò conuenerit is, coram toto populo suffitum facitote, & cuius sacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea quoque autoritate confirmabo, néque ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fra-
E trem summæ dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari simul, & malè suspicari de Moyse destitit: & insuper consilium eius collaudauit tanquam è republica futurum: atque ita concio dimittitur.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς εἰ μὴ τῶν αὐτῶν καταφρονεῖν, ἀποθνήσκειν καὶ βιάζεσθαι τὸ θεῖον, τῷ δὲ ἱερασύνῃ ἀαρὼν ὁ μωσέως ἀδελφὸς καταπέμπεται ἢ οἱ ἐγγονοι αὐτοῦ.

CAP. III.

Quemadodo seditionis conciatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaron & filiis est confirmatum.

F

ΤΗ δὲ ὑστέρᾳ συνῆλθον εἰς τῷ ἐκκλησίαν, ᾠδατυχόμενοι τῇ θυσίᾳ, καὶ τῇ δι' αὐτῆς κρίσει τοῦ ᾠφείλειν ἱερασύνης ἀγωνιζομένῳ. συνέβαινε δὲ ἔτι θορυβώδη τῷ ἐκκλησίαν, μετεώρου τὸ πλῆθος ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τῷ ἐπιόντι καὶ ἐν ἡδονῇ λαμβανόντων, εἰ μωσῆς ἐλεγχθεὶς κακουργῶν. τοῦ δὲ φρονίμων, εἰ τὰ πεπραγμένα ἀπαλλαγήσεται καὶ ταραχῆς. ἐδεδίεισαν γὰρ, μὴ τὸ στάσεως ἀρτίως ἀφανισθὲν μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος τὸ κατασείσας. ὁ δὲ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρειν τοῖς καταβοᾶν τοῦ ἐν τέλει, καὶ πρὸς ὃ τις εἴποιεν, πρὸς τὰ τῶν χαιρόντων ἔτοιμον ὑποτρέπεται. πέμψας δὲ καὶ μωσῆς πρὸς ἀβίρωνα καὶ διθάμαιον ὑπηρετὰς, ἐκάλουν πάντα κατὰ τὸ συγκείμενον

Num. 16.

G Postera verò die reditur in concionem vt sacro facto interessent diuino iudicio, per quod competitorum certamen erat dirimendum: erátque nonnihil tumultus, multitudine suspensa ad euentus expectationem, quibus dare Moysen in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant, seditionum finem exoptantibus, timebant enim ne actum esse de republica si vlteriùs seditio procederet. multitudo quoque natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magistratibus prona, omnibus rumoribus circúferebatur. Moyses autem missis ad Dathamum & Abironem viatoribus,

iussit vt ad conflictum venirent sacris interfuturi. postquam autem negauerunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Moysi potentiam artibus malis quæsitam in populo augeri: his renunciatis assumptisque aliquot præstantioribus non est dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathamus cum suis audito Moysen cum primatibus ad se aduentare, progressi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus esset. aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet: ille verò iam propior sublatis in cælum manibus, & elata voce vt à tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit cæli & terræ ac maris, vt qui mihi testis es fide dignissimus, quòd quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter non dedigneberis rei veritatem atque istorum ingratitudinem in medium proferre. Nosti sanè exactè & illa quæ natiuitatem meam præcesserunt, visa nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cùm non ignorent, malè suspicari tamen non verentur. Ego cùm vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisque soceri beneficio consecutus eram, tamen relictis eius voluptatibus & commodis meipsum totũ dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primùm pro libertate eorum, nunc verò pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniã in suspicionem veni hominibus, qui mea cura aç prouidentia tot mala incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuisti, & tua voce spectaculóque illorum prodigiorum me dignatus est, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluisti, qui Ægyptiorum opibus afflictis seruitutem eorum effugere concessisti, & Pharaotis potentiam succumbere mihi fecisti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuisti, cuius postea fluctibus Ægyptios inuoluisti, qui inermes armis muniuisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibúmque in terra non inuenientibus à mari attulisti, è cælo denique nunquam antè auditum es largitus, qui legibus ac institutis rem nostram ornasti, adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissimus, quòd neque munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iustitiam captante admisi, neque pauperem bonã causam habentem propter aduersarium diutiè perdere litem sum passus, & nũc republica sincerissimè administrata in suspicionem culpæ, à qua sum alienissimus, venio, quasi fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate sacerdotium tuum contulerim: ostende quòd omnia tua prouidentia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effectum perueniat:

καὶ ϖεισμένον τὴν ἰσχυρίαν ὡς δι' οὗτε ὑπακούειν τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ μωυσῆν οὐ ϖειόφεσθαι καὶ τὸ λαὸ ϖαντὸς ἐκ κακουργίας αὐξανόμενον, ἀκούσας τὰ ϖαρ' αὐτῷ ὁ μωυσῆς, ἀπολυθεῖν αὐτὰ τοὺς ϖροεδρεύοντας ἀξιώσας, ἀ ϖεὶς ϖρὸς τὸς ϖερὶ δαθάμην οὐκ ἠξιώμενος ἐϖὶ δεινὰ βαδίζειν ϖρὸς τοὺς ἐκϖηδήσαντας. οἱ δ' οὐδὲν ἀντιϖίϖτοντες ἠκολούθουν. οἱ δὲ ϖερὶ δαθάμην ϖυθόμενοι τὸν μωυσῆν μὴ τῷ ἀξιολόγων τῆς ϖλήθους ϖρὸς αὐτοὺς ϖαραγενόμενον, ϖροελθόντες γυναῖξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ϖρὸ τῶν σκηνῶν, ἀϖέλειϖον τι καὶ μέλλει ϖιεῖν ὁ μωυσῆς. οἱ τε ϖεριϖόντες ἦσαν ϖερὶ αὐτοὺς ὡς εἰ βίαι τινα ϖροσφέροι μωυσῆς ἀμυνόμενοι. ὁ δὲ ϖλησίον γενόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν ϖερὶ αὐτὸν ἀέρα, γόνατα κλίνας ὡς ἀκουσθῆναι ϖάσῃ τῇ ϖλήθει γενέσθαι. διάσοσα, ἔφησεν, σῷ ϖρὸ ἐϖ' οὐρανοῦ τε καὶ γῆς καὶ θυλάσσης. σὺ γὰρ ἐμοὶ ϖῶ ἐϖ' ἐμοῦ ϖεϖραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώσῃ τῇ σῇ γένεται τὰ ϖάντα, καὶ δρωμένοις μηχανὰς ἐξεϖόησας, οἴκτον ἐν ϖᾶσι δεινοῖς βιαίων ϖεισάμενος. ἐλθὲ μοι τούτων ἀνεξέτας τῷ λόγων, σὲ γὰρ οὔτε ϖεριϖόμενον, οὔτε νοσθὲν λανθάνει. ὡς τ' οὐδὲ φθονήσῃς μοι τῆς ἀληθείας, τιμῶ τούτων ἀχαρίστων δϖιφορᾶν θέμενος. τὰ μὲν οὖν ϖροεύτερα τῆς ἐμῆς γνώσεως, αὐτὸς οἶδ' ἀκριβέστερον, οἷς ἀκοὴ μαθὼν, ὄψει δὲ αὐτὸς ϖαρὼν γνωμένους. ἃ δὲ δὴ τούτου καὶ ϖερ δυσχεράνοντες σαφῶς, ἀδίκως ὑϖονοοῦσι, ζώντων μοι γένοιτο μάρτυς. ἐγὼ βίον ἀϖράγμονα καταστησάμενος, αὐδραγαθίᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ δὲ βουλῇ, καὶ τῷ τοῦτο ῥᾳδιούργου μοι ϖεριθεροῦ καταλιϖόντος, ἀφεὶς τιμῶ ἐκείνων ὀϖόλαυσιν τῷ ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐϖέδωκα ταῖς ὑϖὲρ τούτων ϖαλαιϖωρίαις. ἢ ϖρότερον μὲν ὑϖὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, νυνὶ δ' ὑϖὲρ τῆς σωτηρίας μεγάλους ὑϖέστην, ϖόνους ἢ ϖαντὶ δεινᾷ τοὺμὸν αἰτιάσας ϖρόθυμον. νυνὶ οὖν ἐϖὶ κακουργεῖν ὑϖοϖτεύομαι ϖαρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῆς ἐμῆς καμάτων ὑϖάρχει τὸ σῴζεσθαι, εἰκότως ἂν αὐτὸς ὁ τὸ ϖῦρ ἐκεῖνό μοι φήνας κ' τὸ σινᾶγον, καὶ τῆς αὐτὸς φωνῆς ἀκοῦσαι τότε ϖοιήσας, καὶ θεατὴν ϖερφάτων ὅσα μοι ϖαρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ τύϖος ϖοιήσας, ὁ κελεύσας ἐϖ' αἰγύϖτου σελῆναι, καὶ τιμῶ σῶν γνώμην τούτοις ἐμφανίσαι, ὁ τιμῶ αἰγυϖτίων δυσδαιμονίαν σεῖσας, καὶ τῆς ὑϖ' αὐτῶν δουλείας ῥασμὸν ἡμῖν ϖαράσχων, καὶ μακροτέραν ἐμὲ τιμῶ ϖαραώθου ϖοιήσας ἡγεμονίαν, ὁ γῆν ἡμῖν ἀμφιθὸς ἔχουσι τῷ ὁδῶν ϖοιήσας ϖέλαγος καὶ τιμῶ αἰακκουμένῳ θάλασσαν τοῖς αἰγυϖτίων δϖαμένοις ὀλέθρου, ὁ γυμνοῖς οὖσι, τιμῶ ἐξ ὅϖλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος, ὁ ϖοτιμες ἡμῖν διεφθαρμένας ϖηγὰς ῥεῦσαι ϖᾶσκουσάσας, καὶ τελέως ἀϖορεῖσθαι ἡμῖν ἐκ ϖέτρας ἐλθεῖν ϖοτὸν μηχανησάμενος, ὁ τῷ γῆθεν ἀϖορουμένοις εἰς ϖόφλιν ἀγαγόντας τοῖς ἀϖὸ θαλάσσης, ὁ καὶ ἀϖ' οὐρανοῦ ϖόφλιν καταϖέμψας οὐ ϖρότερον ἰσορϖηθεῖσαν, ὁ νόμων ὑϖόϑεσιν ἡμῖν ὑϖοθέμενος, καὶ ἀγαταξίαν ϖολιτείας, ἐλθὲ διάσοτα τῷ ὅλων δικαστῆς μου καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος. ὡς οὔτε δωρεὰ ἐγὼ ϖαρ' ἑβραίων τινὸς κ' τοῦ δικαίου ϖροσκαμόμενον, οὔτε ϖλούτου κατέκρανα ϖενίαν ἰσχὺν δυναμένου, εἴτ' ὅτι βλάβῃ τὸ κοινὸ ϖολιτευσάμενος, εἰς ἀλλοδιωτάτας τῷ ἐμῷ δϖιτηδευμάτων δϖιονοίας ϖαρέμοι, ὡς μὴ σὺ κελεύσαντος ἀαρὼν δοὺς τ' ἱεροσυλίαν, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. ϖάσησον δ' κ' νῦν ὅτι ϖαντα σῇ ϖρονοίᾳ διοικεῖται, κ' μηδὲν αὐτομάτως, ἀλλὰ κ' βούλησιν βεϖαδυόμενον τιμῶ σὴν, εἰς τέλος ἔρχεται.

ὅτι

ὅπῃ σοφρονίζεις τὸν ἱεραίους ὀπισσόταν μεσελθὰν ἀφ-
ορίσῃ & διαθήμιλον, οἱ σοῦ κατα δικάζεσσι αἰμαθη-
σίαν, ὡς ὑπ' ἐμῆς τάχης ἡκεσθήσου. ποιήσῃς δὶ φανε-
ρὸν τὶ ἐπ' αὐτοῖς δίκαν, οὔτω μεμιλεύσοται καὶ τῆς
σῆς δόξης, μὴ κοινῶς ὀκ τὲ ζῆν αὐτοὶς μεταιήσας, μὴ
δ' ὡς ἀποθανόντας κατ' αἰθρόπινον ἐξελιλυθότας
τὲ βίου φανέντας νόμον. ἀλλὰ χάροι σοὶ αὐτοὶς ἅμα
τᾷ γλυκᾷ καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν, ἵνῶ πατῆσοι γλῶ. τὲτο γὸ
τῆς ἐπιδιξις αὐ ἰσχύος ἅπασι γλώσσῃ καὶ διδασκαλία,
σαφεσσοῖς ὃ εἰς τοὶς ταῦτα πίσεσθαι σοὶ σοῦ δο-
ξάζοντας οὐχ ὁσία. ἀρεθείλων γὸ αἰ οὕτως, ἀγαθὸς ὑ-
πηρέτης ὢν σοι φεσταθείσεις. εἰ δ' ἀληθῆς πεποίληται
τὰς κατ' ἐμοῦ δυσβολὰς, τοὶς μὸν ἀπαθὶς ὑπὸ παντὸς
φυλάξεως καὶ σοῦ. ὃν δ' ἐπιφεσσάμιλον ὄλεθρον αὐτοῖς,
τέτον ποιήσας ἐμόν. & δίκιν εἰσφερξάμενος φῶς
τῷ τ' σὸν ἀνθρόπων θελήσαντος λαὸν, τὲ λοιπὸν βεα-
βώων ὁμόνοιαν ἢ εἰρίνιλον σώζε τ' πλῆθὸν ἐπομβρίλον
τοῖς σοῖς φεσφάγμασιν, ἁπαθῆ πεφῶν αὐτιὸ καὶ ἀκοι-
νώνητον τ' τῆν ἡμέρ τηκόσιον κολάσεως. σὺ γὸ αὐτὸς οἶ-
θας ὡς ὁ δίκαιον ὑφ' σ' ἐκείνων κακίας κοινῆ πάντας
ἐφαπλίζας τιμωρίαν ἐκπένειν. ταῦτα εἰπόντος & διακρύ-
ου τος, σείε μὸν αἰρνίδιον ἡ γῆ σάλον, δ' ἀπ' αὐτ' κι-
νηθέντος ὥσπερ ἐξ ἀείμε βίας σκυλδομβμένε κύματος,
πᾶς μὸν ἔδυσε ὁ λαός. παράγκε ὃ & σκληρῆ ῥαγδῆς
ἔχου κ τοὶς ἐκείνων σκηνὰς, σωίζησιν ἡ γῆ. ἢ παῦ'
ὅσα φυλὰ τούτοις λῦ, ὑπήνυγκεν εἰς αὐτιὸ. ἰφανισμέ-
νων δ' οὕτως ὡς μηδ' ὀφθῆναι τινας γνάναι, σωπᾷ
πάλιν τῆς γῆς τὸ φῶς ἐκείνοις κλυνὸς καὶ καθίστατο,
ὡς ικ δ' εἰ πάθοι τὶ τῆν φεφεσμβμένων φανερὸν εἶ
τοῖς ὀφθοις. ἢ οἱ μὸν οὕτως ἀπόλοντο, δίκιδιξις δ' ἰσχύος
τῷ θεῷ γλυόμβμοι. ὀδύρετο δ' αὐτοὶς, ὑ μόνον δ' συμφορᾶς
μὶ τοὶς, καὶ καθ' αὐτιὸ ἄκος ἀξίας οἴκτου, ἀλλ' ὅτι καὶ
τοιαῦτα παθόντων ἰφάνησαν οἱ συγγλυεῖς. τῆν γὸ σεω-
τεταγμβμων ἀπλαθόμβμοι, φεὸς φλιὸ ὄψιν τ' συμβιβη-
κόσι, ἐβεβαίωσιν τῶν κρίσιν. ἢ νομίζοντες ὡς ἀληθρείας
ἀπολωλέναι τοὶς φεὶ διαθήμιλον, ὑ δ' ἐλυπεῖτο.
μωυσῆς ὃ καλεῖ τοὶς φεὶ τῆς ἱεροσύνης ἀμελλωμέ-
νοις, δῆλ' τ' τῶν ἱερίων δοκιμασίαν, ἵν' ὃ φεσδέξηται τὴν
θυσίαν ὁ θεὸς ἅδιον, ἐκεῖνος ἢ κεχλοβοτημβμος. σωε-
λθόντων ὃ πεντήκοντα ἢ διακοσίων ἀνδρῶν, οἳ ἢ δῆλ'
πεπεσθαι ἀρετιὸ ἐτιμῶντο φῶς τῶ λαῶ, ἢ δῆλ' τ' αὐ-
τῶν ἢ κακείνης ἐφιεάλλοντο, φροῆλθον ἢ ἀαρὼν &
κορῆς. ἢ φεὸ τῆς σκηνῆς παῦτες καθηλίζον δὶ τοὶς
θυμιατηρίοις, ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε ὃ πῦρ
τοσοῦτον ὅσον ἀδὶ χαεσποίητον ἰσόρησε τις ἀδὶ γῆθεν
αἰσθόθεν ἢ ὑποφρομὴν κύματος, ὔτε ἢ βίαν πνευ-
μάτων, ὕλης φεὸς αὐτὸ φῶς ἐκβίβεσης αὐτομάτως ἐ-
ξαχυθῆ. ἀλλ' ὁποῖον θεῦ καλλίστου ἀφθεῖν λαμπρὸν
& φλογοειδέσταλον. ἁρῦ πάντες, οἱ τε δικαίοσι & οἱ πεν-
τήκοντα ἢ καρῆς ἄξαντες ἐπ' αὐτοὺς, ἰφθάρησαν ὡς ἢ
τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γενέσθαι. φοεισσύζε ὃ μό-
νος ἀαρὼν, μηδὲν ὑπὸ τ' πυρὸς βλαβεὶς, τῷ τὸν θεὸν εἶ
τ' ὡς ἔδει κρίνειν ἀπεσταλκόζα. μωυσῆς ὃ τέτων ἀπο-
λωμβμων, βουλόμβμος τιὸ πιωσίαν αὐτῶν μνήμη
φῶς φοθεθῆναι, καὶ τοὶς αὖθις ἐσομβμοις αὐτιὸ μα-
θεῖν, ἐκέλευσεν ἐλεάζαρον τὸν ἀαρῶνος υἱὸν τὰ θυ-
μιατήρια αὐτῶν φῶς τὸν χάλκειον καθιδάσθαι βω-
μὸν, ὡσὰν ὑπόμνησις εἴη τοῖς αὖθις ὧν ἐπαθον, καὶ

A & quòd res Hebræorum cordi tibi ſint, iuſta in Dathamum & Abironem animaduerſione declara, qui te ſtupidum faciunt meis impoſturis circumueniri iactantes: facies autem manifeſtam aduerſus inſanos gloriæ tuæ detractores vindictam, ſi non communi more intereant, ne quis nihil niſi humanum paſſos exiſtimet, ſed terra quam indigni calcant dehiſcens cum familiis & facultatibus eos abſorbeat hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum poſteris ſtatuetur, ne quis ſecus
B quàm pium eſt de tua maieſtate ſentire audeat: & meum miniſterium ex tua ſententia eſſe comprobabitur. Quòd ſi vera ſunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput diræ vertant, illis quos execratus ſum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, concordia, & mandatorum tuorum cuſtodia ſeruat intactam & expertam ſupplicij ſceleratis hominibus debiti: quandoquidem alienum eſt à tua
C iuſtitia, illorum pœnas immeritam Iſraelitarũ turbam dependere. Hæc cum lachrymis effato, terra horrendum repente contremuit, & vndãte ſuperficie, non ſecus quàm pelagus vento fluctuans, vniuerſum populum terruit: immani mox ſonitu eliſo, quà ſeditioſi tendebant ſolum ſubſidit, & eodem momento omnes ad vnum abſorbet: ſublatiſque in hũc modum profanis, hiatus ille ita rurſum clauditur, vt ne veſtigium quidem eius ſupereſſet. Hic finis ſedi-
D tioſæ factionis, illuſtre argumentum, diuinæ prouidentiæ ſimul & potentiæ, fuitque hic caſus eò miſerabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos eſt miſeratus, vt totus quantus erat populus, anteactorum oblitus, lætis acclamationibus Dei ſententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, vt peſtem ac perniciem popularium exiſtimaret. Poſt Dathamum cùm ſuis extinctũ Moyſes pontificatus æmulos conuocat, Deo
E denuo commiſſurus electionem, vt ei ſit ratum ſacerdotium, cuius ſacrificium Deo gratiſſimũ apparuerit. Itaque conueniunt ducenti quinquaginta viri ſummo in precio ſemper apud populares habiti, tum quòd à maioribus omni virtute præclaris oriundi eſſent, tum quòd ipſi nequaquam degenerarent: cúmque his procedunt & Aaron & Cores: deinde ſtante ante Dei tabernaculum adolebant aeerris odoramenta quæ ſecum attulerant: cùm ſubitò
F tantus ignis effulſit, quantum nec homines ipſi: vnquam excitauerunt, nec in terris ſponte ardentibus, nec in ſyluis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis excitatum viderunt, ſed qualis diuinitus accendi poterat fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Core ita ſunt abſumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent: ſolus Aaron ſuperfuit illeſus, vt manifeſtum eſſet diuinitus coortum
G hoc incendium. His ita abſumptis, Moyſes volens perpetuam eius ſupplicij memoriam ad poſteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iuſſit Eleazarum Aaronis filium aceerras eorum affixas altari æreo conſecrare, vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleſte

numen humanis dolis putant circumueniri posse.

CAP. IV.

Qua Hebræis in deserto per annos xxxviij. obuenerunt.

Num. 17. POst tam euidens argumentum cùm iam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed diuino iudicio sacerdotium ad Aaronem peruenisse, sine vlla controuersia posthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu cessatum est à seditione, imò penè grauior priore est insecuta. nam ex talibus causis ortum habuit, vt facile appareret longo tempore duraturam. Cùm enim semel animos hominum occupasset hæc persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moysis ista facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam non peccatorum odio Deus sæuiret, sed à Moyse solicitatus: ægréque ferebant quòd non solùm impunè tot optimatum morte populum multasset, sed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo posthac eum affectaturus erat, cùm aliis id malè cessisse videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt superbæ & nimiæ Moysis potestati modum aliquem statueret. facile enim hoc illi esse. Tum ille maturè sentiens excitari turbas, veritus ne qui rursum res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere posset, concionem aduocari iubet. & auditis postulatis nihil respondens ne magis irritarentur, hoc tantùm principibus tribuum mandauit, vt virgas afferrent tribuum nominibus inscriptas. eius enim fore sacerdotium, in cuius virga Deus signum ostenderit. quod vbi placuit, inscriptas attulerunt, cùm alij, tum Aaron, inscriptam habens in sua Leuiticam. eas Moyses acceptas in Dei tabernaculum deposuit. sequenti verò die omnes protulit, quæ facilè agnoscebantur, quòd essent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbántque alias eadem specie manere, qua erant pridie, cùm eas Moyses acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina esse exorta, & quod magis mirum amygdala matura, quòd virga ex hoc genus ligno constaret. hac nouitate spectaculi vulgus attonitum, omissis odiis quibus tam Moysem quàm Aaronem prosequebatur, totum in admirationem diuini iudicij versum, ampliùs Deo repugnare desiit, ratúmque Aaroni sacerdotium esse voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus nemine posthac contradicente fuit pontifex, & Hebræorum populus longis seditionibus agitatus hoc modo ad

III. quietem tandem peruenit. Moyses autem post-
Num. 18. 35. Leu. 14. 18. & 26. eaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immunem à militia feciſſet, ne fortè in parandis ad vitam necessariis occupati, negligentiùs sacra tractarent, mandauit vt post armis ac Dei fauore quæsitam Chananæam ex oppidis eius quadragintaocto bona & pulchra Leuitis distribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duûm millium cubitorum, & insuper à toto populo de-

ὅτι τὴν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ νομίσαι ἀπατᾶσθαι δύνασθαι.

Κεφάλαιον δ'.

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ἑκτὸν καὶ τριάκοντα.

ΚΑὶ ἀαρὼν μὲν, ἐκ ἔτι τῆ μωυσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γνωρισθείς, μᾶλλον ἤδη βεβαίως ἀπέλαυε τιμῆς. τὸν μὲν γὰρ ἅπαντες σωιζόμενον παύσασθαι πολλῷ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τῆς ὅτι τὸ χαίρειν προκοπῆς αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον παραμένειν. οἱ γὰρ ἀνθρωποι πεπιστευκότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίχα τοῦ θεοῦ προνοίας, ἐκ ἐβούλοντο ταύτην χωρὶς τῆς εἰς μωυσῆν χάριτος τοῦ θεοῦ προσγράφειν. κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ γίνεσθαι τοιαύτην, οὐχ οὕτως ὑπὲρ τῶν νομιζομένων ἀδικιῶν, ὡς μωυσέως παραγματευσαμένου. καὶ τοῖς μὲν διαφθαρῆναι μηδὲν ἐξαμαρτάνουσιν, ἢ ὅτι περὶ τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐσπουδάκεισαν. τὸ δ' τοιοῦτον αἱρεθὲν ὀλέθρῳ καὶ πάντων ἀρίστων ἐζημειωκότα τὸν λαὸν πρὸς τὸ μηδεμίαν ἐπισχεῖν δίκην ἐπὶ τὴν ἱεροσυλίαν αἰσχύνειν τὰ δίκαια τῷ ἀδελφῷ συναχεῖν. οὐθ' ἕνα δὲ ἔτ' αὐτῆς ἄλλον αἰτιᾶσθαι ποιήσασθαι, καὶ τοῖς περῶσιν ὁρῶντα κακῶς ἀπολωλότας, ἐπὶ μὲν τοῦτῳ καὶ σπουδῇ τῆς οἰκείων τοῖς διαφθαρεῖσιν δίκης ἐχθίστου πολλὴ τὸ πλῆθος μειῶσαί τι τῆς μωυσέως μεγαλαυχίας. ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' εἶναι. μωυσῆς δ', καὶ γὰρ ἐν πολλῷ συνιστάμενον ἡρεθίζετο τὸν θόρυβον, δείσας μή τι νεωτερήσωσι πάλιν, καὶ ἁψῆται τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. καὶ προελθὼν ἠναγκάζετο εἰς ἀπολογίαν οὐ καθιστάμενος, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ πλῆθος. αὐτὸ δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις προστάττων, κομίζειν τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ἐπιγεγραμμένα. λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὸν ἱεροσυλίᾳ, οὗπερ ἂν ὁ θεὸς ἐπισημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν, κομίζουσιν, εἴτε ἄλλοι καὶ ἀαρὼν, ἐπιγεγράφας λαβὼν ἐν τῇ βακτηρίᾳ. καὶ ταύτας μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ θεοῦ κατέθηκεν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ προελθὼν τὰς βακτηρίας. γνώριμοι δ' ἦσαν τοῖς τότε ἀνδρῶν καταμεμαθηκόσιν αὐτὰς, οἵ περ ἐκόμιζον, καὶ τοῦ πλήθους. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' ἑνὸς περ αὐτὰς χήματος μωυσῆς παρέλαβεν, ὅλη τοὔζυ μεμενηκυίας ἐβλάστων. ἐν δὲ τῆς ἀαρῶνος, βλαστοὺς τε καὶ κλάδους ἀναφυτας ἐώρων. καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα δ' ἦν, ἐκ τούτου τοῦ ξύλου τὰ βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγῆναι δ' ὅτι τοῦ θαυμαζομένου τῆς θείας, εἰ καί τι δεῖ μίσους ἦν ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, ἀφέντες τὸ θαυμάζειν ἤρξαντο τοῦ θεοῦ σφᾶς αὐτοῦ κρίσιν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπευφορθεῶντες τοῖς δεδογμένοις τοῦ θεοῦ συνηγόρου ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, ὡς αὐτὸ τοῦ θεοῦ χειροτονήσαντος, βεβαίως ἐκέχτο τιμῆ. ἡ δὲ τῶν ἑβραίων στάσις πολλῷ ἀκμάσασα χρόνον, τοῦ ἐπαύσατο τὸν τρόπον. μωυσῆς δ' ἐπὶ πολέμῳ καὶ στρατιᾶς ἐπὶ τῶν λιτῶν ἀφεῖτο φυλῆ, θεραπεύσας τὸν θεὸν, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τοῦ εἰς τὸν βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τοῦ ἱερᾶς, καὶ βάλωσιν τοῦ θεοῦ τὴν χαναναίαν κτησαμένους τοῖς ἑβραίοις, σπέλδει κατανείμας τοῖς λευίταις ἐκτὸς καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλὰς. τὸ τε περὶ αὐτοῦ γῆς διαμετρήσαντας εἰς δισχιλίους πήχεις ἀπὸ τοῦ τειχῶν αὐτοῖς ἀφεῖναι. καὶ πρὸς τοῖς τοῖς τοῦ λαὸν ἐξέ-

τοξε

τάξε τῷ ἐπετείων καρπῶν δεκάτλιω αὐτοῖς τε τοῖς λε- A
ύιταις, καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ ἑκάστη τῶν
πλησίοις λαμβάνει, ταῦτ' ἐξῆν. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην
ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια καὶ ἃ πάντων γίνεται, δηλῶσαι. τῶν
μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων, ἑπτακαίδεκα πα-
ραχωρήσας τοῖς λεύίταις αὐτοῖς ἀφορίσταξε· καὶ τῆς δε-
κάτης ἧς ἀπὸ τοῦ λαοῦ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκάτλιω
αὐτοῖς ἀποδιδόναι. ἔτι δ' ἀπαρχὰς τῶν λοιπῶν δί-
καιον τῷ θεῷ πάντων τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων καρπῶν B
ὑπάρχειν. καὶ τῶν τετραπόδων ἢ τῶν εἰς τὰς θυσίας
νενομισμένων τὸ ἡγεμονικὸν ἀπογόνων ἀφορίζειν τῷ
θεῷ καὶ ἀπάρχεσθαι τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς τε αὐτοὺς πανοικὶ σιτεῖ-
σθαι ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τῶν δ' οὐ νενομισμένων ἐᾶσιν
παρ' αὐτοῖς καὶ τοῖς παροίκοις νόμοις, τοὺς θεραπόντας
τῶν ἰδίων σίτλον καὶ ἧμισυ αὐτοῖς ἀποφέρειν, ἀπὸ φο-
ρτου ἢ φορτοτόκου πάντα σίτλους. εἰ δὲ ἀπαρχὰς αὐ-
τοῖς καὶ τῆς τῶν βοσκημάτων κουρᾶς. τοῖς τε πτίσσουσι
τὸν σῖτον καὶ ἀρτοποιοῦσιν, τῶν πεμμάτων αὐτοῖς π- C
αραχωρῆσαι. ὅσοι δ' ἂν αὐτοὶ καθιερῶσιν ἀγλώ πο-
τοποιηθέντες, ναζαραῖοι δὲ καλοῦνται, κομῶντες· καὶ οἶ-
νον οὐ προσφερόμενοι, τούτους ὅταν τὰς ἴξίας ἀφι-
ερῶσιν ἐπὶ θυσίᾳ τε δρᾶσαι τὰς νενομένας πρὸς
τοὺς ἱερέας. καὶ οἱ κορβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τῷ θεῷ,
δῶσιν ἢ τοῦτο σημαίνει κατὰ ἑλλήνων γλῶτταν, βε-
βηλωθέντος ἀτίεσθαι τῆς λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι κατι-
βάλλειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν ἑξακοσίους σίκλους,
ἄνδρα δὲ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδέστερα τῶν ὡρι- D
σμένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι πρὸς
τούτων ὡς βούλονται δεσμήσασθαι. εἰ δὲ καὶ τοῖς κατ'
οἶκον θύουσιν δωρέας ἕνεκα τῆς αὐτῶν ἀλλὰ μὴ θρη-
σκείας ἀνάγκλιν νομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἔνυστρόν τε καὶ
χολειδίον καὶ τὸν δεξιὸν βραχίονα τοῦ θύματος. καὶ τοῖς
μὲν ἱερεῦσι μανσῆς τοσαύτην παρίζων, ἵνα ἀπὸ ἀ-
μόρτημάτων θύων ὁ λαὸς δίδοσιν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ
πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν, ἀπορίαν ἐπανόν- E
σε. πάντων ἢ τοῖς ἱερεῦσι τελουμένων, ποινωνεῖν δέ-
ξξε καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἔ-
ξω τῶν ἀπὸ ἀμόρτημάτων ὁλοκαυτουμένων θυσιῶν.
ταύτας γὰρ οὐ πρὸ ἱερᾶ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῶν
ἱερέων αὐθημερόν. ὡς ἢ ταῦτα μὴ τλιὼ στάσιν μανσῆς
διέταξεν, ἀρὰς μὴ πάσης τῆς στρατιᾶς, ὅτι τοὺς τῆς ἰ-
δουμαίας ὄρους ἦλθε, καὶ πρίσβεις πρὸς τὸν βασιλέα
τῶν ἰδουμαίων πέμψας, ἠξίου ἢ ὁδὸν αὐτῷ δοθῆναι τὴν F
ἐγγυας ἀφ' αὐτοὺς ἐθέλοι λαβεῖν, ἵνα ἢ μηδὲν ἀδικη-
θήσεσθαι, δώσειν ὁμολογῶν, ἀναβαίνοντα τῷ στρατῷ χο-
ρηγῆσαι, κἂν τιμὴν ἢ ὕδατος αὐτοῖς καλῶς καταβα-
λεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπρισβεύσατο μανσῆς οὐκ ἀρισκόμενος,
ὡδὶ συγχωρῶν τλιὼ ὁδὸν, ἵνοπλον τλιὼ στρατιὰν ἀγα-
γὼν, προσπλώτα τῷ μανσῇ καλύσων αὐτοὺς εἰ τολ-
μήσαι βίᾳ παραιοῦσθαι· καὶ μανσῆς ἀρχὴν μὲν μάχης ἐ
σεμβούλλυσεν ὁ θεὸς χορηγῶν, τλιὼ δύναμιν ὑπαντ-
ῆσαι τῆς ἐρήμου ἐπιφανῶν. τότε δὴ καὶ τλιὼ ἀδελ-
φλιὼ αὐτοῦ μὐριάμλιον τελευτᾷ τῷ βίου καταλαβόντι,
τεσσαρακοστὸν ἔτος πληροῦντα, ἀφ' ἧς τλιὼ αἴγυπτον κατέλιπε. μλιὸς ἢ ξανθικοῦ πεμπτίας καὶ ἑνδεκάτλιω.
θάπτουσι δ' αὐτλιὼ δημοσίᾳ πολυτελῶς, ἐν ὄρους τινὸς, ὃ καλοῦσι, σεὶν. καὶ πενθήσαντα ὅλη τεσ-
σαράκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν, ἐκάθηρε μανσῆς τοῦτο τοῦ τρόπου. μόχον θηλείαν, ἀρόσου μὲν καὶ γεωργίας ἀπα-
γε, ὁλόπλεον δὲ ξανθλιὼ φῶσαι, μηδὲν ἀποδιν τοῦ στρατοπέδου προαγαγὼν εἰς χωρίον καθαρώτατον,

cimas annui fructus exegit Leuitis simul ac sa-
cerdotibus conferendas: atque hi posthac eius
tribus solennes reditus fuêre. Nunc dicendum
quæ sint sacerdotum propria. ex quadraginta
octo oppidis iussit vt Leuitæ concederent eis
tredecim, & decimarum à populo quotannis
acceptarum decimas penderent: præterea vt
populus Deo primitias omnium fructuum è
terra prouenientium offerret, & ex quadrupe-
dibus quæ mactare fas est, primogenitum si
masculum fuerit, sacrificandum sacerdotibus
adducat, vt eo cum familia vescantur in vrbe
sacra. pro eis verò quibus patria lex vesci vetat,
dominus fœtus siclum cum dimidio dependat,
pro homine verò primo genito quinque siclos
deberi eis etiam primitias tonsuræ ouium. &
qui panes coquant liba aliquot eis præbere.
Qui verò ex voto se consecrant, Nazatæi dicti Num. 6.
capillum alentes, & vinum non gustantes, cùm
capillum consecrant victimas eorum sacerdo-
tibus cedere. Item qui Corban seipsos nomi-
nant, hoc est Dei donum, si velint à ministerio
ad quod se vltro obligauerunt dimitti, sacer-
dotibus pecuniam numerare, mulierem triginta
siclos, virum quinquaginta. qui verò tantum
pecuniæ non habuerint, hos sacerdotum arbi-
trio relinquendos. quin & si quis domi mactet
ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum
offerendum tamen sacerdotibus pecoris pectus
& brachium dextrum. Tantum est quod sacer-
dotibus Moyses attribuit, prætérque quicquid
pro peccatis populus offert, vt in proximè
præcedente volumine diximus. Quicquid
autem à populo sacerdotum ordini contri-
buitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos
etiam participes esse voluit, exceptis quæ pro
peccatis offeruntur. hæc enim in fano soli sa-
cerdotio fungentes mares eodem die absu-
munt. His ita post seditionem dispositis castra Num. 20.
mouit, & cum omnibus copiis ad Idumææ fi-
nes peruenit, legatis primùm ad regem præ-
missis. petebat ab eo tantùm liberum tran-
itum, paratus ipsius arbitrio fidem dare, sine cu-
iusquam iniuria iter se facturum: præterea fo-
rum rerum venalium suis exhiberi poscebat,
persoluturus etiam aquæ precium, si rex ita iu-
beret. ille verò legatis re infecta dimissis, nega-
tóque transitu, armatus cum exercitu est ob-
uiam profectus, prohibiturus Moysem si vi
viam aperire conaretur, at propheta consulto
prius oraculo, & Deo non permittente vt ipse
pugnæ principium faceret, retrorsum abduxit
exercitum, per desertum iter facturus. Eodem
tempore sorori eius Mariammæ vltimus vi-
tæ dies aduenit, quadragesimo anno ex
quo Ægyptum reliquerat, mensis Xantici
lona prima: sepultáque est publico sumptu
magnificè, super quodam monte qui appella-
tur Sein: & post menstruum luctum lustrauit
Moyses populũ hunc in modum: Iuuẽcã labo- Num. 19.
ris & aratri experte, colore toto corpore rufam,

paulum ante castra productam pontifex in loco purissimo mactauit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. deinde solida iuuenca itavt procubuit cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem iniiciunt, simúlque hyssopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuersum vir purus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot posthac funesti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes, & hyssopi ramulum intengentes, aspergebãt se die tertia & septima: quo facto pro puris posthac habebantur. & hunc lustrandi morem etiam in
Num. 20. terra belli sorte quæsita seruari præcepit. Cæterùm funesto exercitu ita vt dixi lustrato, per desertum cum eo pergens Arabiam petiit. Cúmque venisset in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager claditur, Aaron conscendit, prænonitus à Moyse, quòd esset moriturus: & in conspectu totius exercitus, stans in loco accliui, exutam pontificiam stolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis successio pertinebat. atq; ita spectãte populo moritur, eodẽ ipso anno quo sororem amisit, anno ætatis centesimo vigesimo tertio. dies mortis eius incidit in primam lunam mẽsis qui Athenienſibus hecatombæon dicitur,
IIII. Macedonibus Ious, Hebræis sabba. Luxit eum
Num. 21. populus diebus triginta, & luctu finito, Moysis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, desertum medium pererrans, in Asphaltitem lacum influit, Moabitas ab Amoræis disterminans. éstque hæc regio frugifera, & fructus quantum satis est incolis suppeditat. ad eius regem Sehonem misit legatos Moyses, qui transitum per regnum peterent, fidẽ daturus, quòd sine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: sed persoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamsi potum aquæ sine precio dare grauarentur. Sehon verò negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus si Hebræi fluuium transire conarentur.

Cap. V.

Quemodo Moyses deuicit Sehonem & Ogem Amoræorum reges, deleúitque eorum copias.

Num. 22. MOyses autem postquã intellexit Amoræos hostilem in se animũ gerere, haud ferendum contẽptum ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio simul & egestate facile adduci posse vt pristinos tumultus ac seditiones renouarent, occasionem eis adimere volens, consuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo verò annuente, & victoriam insuper pollicente, magnoperehac spe animatus, militem quoq; fiducia complet, clamitas adesse tempus quo pugnandi cupiditatem exsatiarent, auspice Deo & quò sponte iam propenderent autoritate sua compellente. at illi permissa potestate læti, arma corripiũt & eueſtigio instructa acie ad hostẽ properant.

ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε καὶ τῷ αἵματος ἐπτάκις ἔρανε τῷ δακτύλῳ κατὰ πρὸς τῆς σκηνῆς τοῦ θεοῦ. ἔπειτα κατομόσης ὡς εἴχεν ὅλης τῆς δαμαλίδος σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἔντοις, ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν τέφραν ἀνὴρ καθαρὸς εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοῖς οὖν ἀπὸ νεκροῦ μεμιασμένοις τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνίεντες καὶ ὕσσωπον, βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν ῥάναντες ἕβδομῃ τε καὶ ἑβδόμῃ τῆς ἡμέρας, καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δὲ καὶ καταλυθοῦσιν εἰς τὰς κληρουχίας φερομένοις ποιεῖν μὴ δι' ὀλιγωρίαν τῆς τοῦ πάθους τῶν ἀδελφῶν τε στρατηγοῦ κάθαρσιν ταύτην γίνεσθαι, ἀπῆγε τὴν δύναμιν διὰ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς Ἀραβίας. ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῆς Ἄραβες νενομίκασι, πρότερον μὲν Ἀρκὴν λεγόμενον, πέτραν δὲ νυνὶ ὀνομαζόμενον, ἐν ταύτῃ ὑψηλοῦ προείχοντος ὄρους αὐτοῦ, Ἀαρὼν ἐπ' αὐτὸ, μωυσέως αὐτῷ προδηλώσαντος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ὁρῶντος, κάταντες δὲ ἐκ τοῦ χωρίου, ἀποδύει τὴν ἀρχιερωσύνην στολὴν, καὶ περιδίδωσι αὐτὴν Ἐλεαζάρῳ τῷ παιδί, πρὸς ὃν δὲ καὶ τὴν ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη περιγίνεται, θνήσκει, τὸν πλείστους εἰς αὐτὸν ἀφορῶντος. τρὶς μὲν αὐτὸς τελευτήσας ἔτει, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε. βιοὺς δὲ ἔτη τριάκοντα, ξία πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δὲ καὶ σελήνης νεμηνία, μηνὸς ὄντος παρ' μὲν Ἀθηναίοις ἑκατομβαιῶνος καλουμένου, λώου δὲ παρὰ μακεδόσι, σαββὰ δὲ παρ' ἑβραίοις. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ τὸ λαοῦ τριακονθήμερον ἄγοντος, ὅτι τοῦτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν ἐκεῖθεν μωυσῆς τὸ στρατὸν, παρῆλθε ὅτι ποταμὸν ἀρνῶν. ὃς ἀπὸ τῆς δ' ἀραβίας ὄρεων ὁρμώμενος, καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τὴν ἀσφαλτίτην λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε μεναβίτην καὶ ἀμορίτην. γῆ δ' αὐτῶν καρποφόρος καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἴσον τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀγαθοῖς ἱκανῶς ἔχειν. πρὸς οὖν σίχωνα τὸν βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης, ἀπέστειλε μωυσῆς τοὺς στρατοῦ δόξαν, ὁδὸν ἐφ' ἃς αὐ θελήσοι πίστιν, ὡς τε μηδὲν ἀδικηθῆναι, μήτε τὴν γῆν μήτε τοὺς ἐποικοῦντας ὧν σίχων ἐπεφέτει. τοῖς τε καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς παρέξεσθαι σίχων ἐθέλειν. σίχων δ' ἀπώμοσε, ὁπλίζει τὸν οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τοὺς ἑβραίους διαβαίνειν τὰ ἀρνὰ κωλύειν ἐπειμόστατος ἦν.

Κεφάλαιον ε'.

Ως σιχὼν καὶ ὄγης τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς καὶ τὴν χώραν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατοικίσει αὐτῇ τὰς χώρας δυσὶ φύλαις καὶ ἡμίσει τῶν ἑβραίων.

ΜΩυσῆς δ' ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν ἀμορραῖον διακείμενον, ὅτε προφερεπέμπος αἰτήσεσθαι δίκην ἔγνω, καὶ τοὺς ἑβραίους τῆς ἀπορίας, καὶ τῆς δ' αὐτῶν ἀπορίας, ὑφ' ἧς ἐπαύσατο τὸ πρότερον αὐτοῖς συμπεσεῖν, καὶ τότε δυσπόλεμος ἔχον ἀπαλλάξαι διαγωγοὺς, πρῶτον τὸν θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. τοῦ δὲ θεοῦ, καὶ νίκην ὑπισχνουμένου, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τὸν ἀγῶνα. καὶ τοῖς στρατιώταις παρῄνει νῦν αὐτοῖς ἀξίων δὲ τοῦ πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ὡς ἐπόθουν ἔξεσιας λαβόμενοι, καὶ τὰς παναπλίας ἀναλαβόντες, διὰτους ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον.

ὁ δὲ

LIBER QVARTVS.

A Amoræus contrà vt vidit aduentantes oblitus priſtinæ ferociæ,tum ipſe eſt territus, tum mi-
lites animos quos ante viſum hoſtem præ ſe fe-
rebant,præ timore demiſerunt. Itaque vix pri-
conflictu excepto terga vertunt , in ſola fuga
ſpem ſalutis reponentes.confidebant enim mu-
nitis vrbibus,quæ tamen nihil prorſus eis pro-
fuerunt.Nam Hebræi vt primum animaduer-
B terunt hoſtes cedere,acriter inſtiterunt,turba-
tíſque eorum ordinibus,in extremam formidi-
nem illos coniecerunt. Iámque totis campis
ſparſi effuſo curſu alii alias vrbes petebant.nec
alteri perſequendo fatigantur,imperfectam vi-
ctoriam relinquere nolentes , ſed cùm eſſent
omni telorũ genere eminus gerítur in primis
C periti,&expeditiores quàm vt armis grauaren-
tur,aut pedibus fugatos aſſequebantur,aut glã-
dibus & iaculis,ſi quos celeriores timor fece-
rat. Itaque magna ſtrages editur : & ſi qui effu-
gerant,cum vulneribus & ſiti conflictabantur.
erat enim eſtas.Cúmque deſiderio potus ad flu-
uium agmine magno ferrentur, ab inſequenti-
bus circumuenti eminus ſagittis ac iaculis sũt
confiſi:& inter cæteros Schon rex cecidit. He-
braei verò cæſos ſpoliabant , prædas agebant,
magna rerum copia fruebantur, quòd fructus
D nondum ex agris collecti eſſent.& milites te-
tam regionem percurrebant impunè diripien-
do,captiuóſque abducendo. nemo enim re-
ſiſtebat.robore eius regionis in pugna abſum-
pto. Talis clades Amoræis accidit , qui nec
conſilio prudenter , nec armis fortiter ſunt v-
ſi. Hebræi verò terram eam occupauerunt,
E inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Ar-
nonis ripæ meridionale eius latus terminant,
Iobacchus verò ſeptentrionale , qui in Iorda-
nem influens nomen amittit:Occidentalis tra-
ctus Iordane amne alluitur.In hoc rerum ſtatu
exoritur Iſraelitis nouus hoſtis Oges Galadinæ
& Gaulanitidis regionum rex,in auxilium Se-
honis amici & ſocij veniens : cuius res quum
iam perditas videret , nihilominus victoriam
ſperans,virtutis ſuorum ac hoſtium periculum
facere decreuit. Qua ſpe fruſtratus & ipſe in
prælio periit,& exercitus ad vnum eſt deletus.
Moyſes verò Iobaccho fluuio ſuperato,regnum
Ogis ingreſſus vrbem vnam poſt aliam ſub-
F uertebat,habitatores internecione vaſtans, qui
omnes eius terræ homines diuitiis & agrorum
fertilitate ſuperabant. Oges etiam vir heroica
ſpecie corporis , nec viribus quidem ac virtute
fuit inferior:cuius roboris & ſtaturæ argumẽ-
tum exſtabat in expugnata regia vrbe Amma-
nitidis regionis , dicta Rabatha : lectus erat
ferreus quatuor cubitorumlatitudine,nouem
longitudine. Huius viri caſum non ſolũ præ-
ſes Hebræorum felicitaſeſt inſecuta,ſed in fu-
turũ etiã maiorũ ſucceſſuũ illis cauſa eſt facta.

Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt,& ex præda tam priuatim quã publicè sunt locupletati. Post hæc Moyses castra Iordanem versus mouet, & campum magnum è regione Hierichũtis.ea est vrbs copiosa,palmis abundans,& balsamum ferens. Iamque in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperẽt: & Moyses vtendum hac promptitudine suorũ ratus victimis Deo pro gratiarum actione mactatis,epulóque exercitui dato,partem eius armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit,vrbésque gentis eius expugnandas, cuius belli origo talem causam habuit.

Cap. IV.

De Balamo vate.

Num.22.23.24. BAlacus Moabitarum rex, habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cùm res Israelitarum in tantum crescere videret,cœpit etiam de suo regno esse solicitus. Nesciebat enim Deum vetare,ne Hebræi quicquã vlterius præter Chananæam vsurpare appetãt: atque ita non satis consultè de rebus nouis cogitauit.& bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est ausus,obstare tamẽ volens ne vlterius procederẽt,legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem,nobilem in eis locis vatem,& sibi amicum,cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenque,rogantes vt veniret ad se,& diris imprecationibus Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis,& hospitali mensę adhibitis,consuluit Deum,quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cùm vetaret illis obsequi,reuersus ad eos,ait,sibi non deesse voluntatem illis gratificãdi,sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam.nam exercitum illum quem ipsi execratum velint , esse Deo longè carissimum. deditque consilium vt ob hanc causam ad Israelitas profecti,pacem cum illis quibuscunque conditionibus facerent.his dictis legationem dimisit.at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente , eadem de re denuò legatos mittunt ad Balamum : qui cupiens hominibus obsequi , Deum consulit. Deus verò offensus iubet vt legatis assentiatur. is ratus Deum hæc seriò iubere , cum legatis proficiscitur.inter cũdum autem cùm ventum esset in viam quandam angustam inter duas macerias sitam,occurrit ei Angelus : quo animaduerso asina qua vehebatur declinans appressit eum ad alterum septum,nihilque mouebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis : cúmque nec angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret , tandem procumbens Deo sic volente humana voce Balamum incusat,quòd nunquam antehac læsus sæuiret in se , non intelligens Deum prohibere quo minus quibus cuperet obsequatur.

καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες ὑπάρξαντες. μωυσῆς μὲν οὖν στρατοπεδεύει, ἀγαγὼν ἐπὶ δύναμιν ὅτι τοῦ ἰορδάνου κατὰ τὸ μέγα πεδίον ἱερειχοῦντος αὐτικρύς. πόλις δ' ἔστιν εὐδαίμων αὕτη, φοίνικας τε φέρειν ἀγαθοὺς καὶ βάλσαμον πεφυκυῖα. ἤρχοντο δὲ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ ἰσραηλῖται, καὶ τὴν πρὸς τοὺς πολέμους ὁρμὴν θυμοειδεστέραν εἶχον. ὁ μωυσῆς, ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια σωτῆρι τῷ θεῷ, καὶ τὸν λαὸν εὐωχήσας, μοῖράν τινα τῷ ὁπλίτῃ ἐξέπεμψε, διώσοντας τὴν μαδιανιτῶν γῆν, καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπολιορκήσοντας. ἦλθε δὲ ἐκπολεμήσων πρὸς αὐτοὺς, αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ βαλαάμου τοῦ μάντεως, καὶ ποταπὸς ἦν τὸ εἶδος.

ΒΑλακος ὁ τῶν μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ παλαιᾶς οὔσης καὶ συμμαχίας πρὸς μαδιανίτας, ἐπεὶ τοὺς ἰσραηλίτας ἐσσοῦτον φυομένους ἑώρα, καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας δύλεβις ἦν. καὶ γὰρ οὐδὲ πέπειστο γνώμῃ ἄλλως πολιτεύεσθαι τοὺς ἐθνάρχας ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ κτήσασθαί τινα χαναναίων, καὶ θᾶττον ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις. καὶ βαλεμεῖν μὲν ὀνόματι τὸν μάντιν ἐκάλει, θεράποντες τε ὄντα τῆς καθ' ἑαυτὸν ἀρχῆς κατειλημμένους οὐκ ἔφατε, πολλοῦ δὲ εἰδύνατο γνώμῃ θεοῦ μεγάλους λογιζόμενος, πρεσβεύσας πρὸς μαδιανίτας ἐκάλει αὐτόν. οἱ δέ, διὰ γάρ τις ὑπὸ δυσεφάτου βαλαμεῖ, μάντις ἄριστος τῶν τότε, καὶ πρὸς αὐτοὺς ὁπωσδήποτε ἔχων, πέμπουσι μὲν τῶν βαλάκου πρέσβεων ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγους, ὡς καλέσοντας τὸν μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως ἂν ἐπ' ὀλεθρίᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀρὰς ποιήσῃ. ὡς δὲ ἡδυπαθοῦντι τοῖς πρέσβεσι δόξῃ ξενίᾳ φιλοφρονεῖσθαι καὶ διαπονῆσαι, αὐτίκα τὸ τοῦ θεοῦ βλάσφημον τῆς ὀργῆς ἐφ' οἷς μαδιανῖται ὡς καλοῦσι. τοῦ δ' ἐμποδὼν στάντος, ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τῇ ἰδίᾳ ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ δίον τυχεῖν. τὸν δὲ θεὸν ἀντιλέγειν αὐτῷ τῇ προαιρέσει δηλοῦν. ὃς αὐτὸν ὅτι τοσοῦτο κλέος δι' ἀληθείαν καὶ παρ' ἐκείνοις περέρπουσιν ἀγάγοι. τὸν δὲ στρατὸν ἃ καταστρεψόμενον αὐτὸν ἐλθεῖν ὡς καλοῦσι, δι' ὑβρίσεις εἰς τὸν θεόν. σπουδάζειν τε, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τὴν ἔλθεσαν τὴν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε, μαδιανῖται δὲ βαλάκου σφόδρα ἐγκειμένου, καὶ δῶρα λιθοδὲν προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν βάλαμον. καὶ ἐκεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἀνῄρετο τὸν θεόν. ὁ δὲ καὶ τῆς πέρας δυσχερείας, κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρέσβεσι. ὁ δ' ὑπολαβὼν ἀπάτῃ ταῦτα τὸν θεὸν κεκελευκέναι σπουδάσει τοῖς πρέσβεσι. καὶ τὴν ὁδὸν, ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ, κατά τι τῶν στενῶν χωρίων ἀφειλημμένων αἱμασιαῖς δυσὶ πλαγίαις, ἐφ' ὄνου ἐφ' ἧς ὁ βάλαμος ὀχεῖτο σπεύσασα τῇ θείᾳ πνεύματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τὸν βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θριγκῶν ἀναβάθρας ἔχουσα τῶν πλαγῶν, ἃς ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ πρὸς τὸ θριγκόν. ὡς δ' ἐγκειμένης τῇ ἀγγέλου ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, καὶ βλέπουσα θεῷ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα, κατεμέμφετο τὸν βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ ταῖς πρότερον ἀδικίαις μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν δὲ πληγὰς ἐπιφέρει, μὴ σπουδὴν ὅτι νεῦον καὶ θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς ἐπαύδυσεν ὑπηρετεῖν ἐργάτας.

παρατ-

παραπλαγχθέντος δὲ αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ὄνου φωνῆς· ἀπ- A
εθεοποίητον οὖσαν, ὑπεφαίνεις καὶ ὁ ἄγγελος ἐπαργὴς ἐπε-
κάλει τῷ κλητῶν, ἃς αὐτὸς τὸ κτήνος ὄντος αἴτιον, τῷ
μὴ ὁδὸν αὐτοῦ βλακευόντος ἀλλὰ γνώμῃ τῇ θεῷ ἡγου-
μένῳ. καταδύσας ὁ βάλαμος, οἷός τε ἦν αἰσχύ-
φειν, ἀλλὰ θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προκειμένην παρώρ-
μησεν, προσάξας ὅπερ αὐτὸς κατενοῶν αὐτῷ πιστ-
σῃ, τοῦτο σημαίνων. καὶ ὁ μὲν ταῦτα τοῦ θεοῦ κελεύσαντος,
ἤλαυνε πρὸς βάλακον. δεξαμένου δὲ αὐτὸν τὸ βασιλέως B
δι' ἀρετὴν ἥξιν προσαχθεὶς ὅτι τῷ ἔργῳ σπεύδοντι
πᾶν τὸ τῷ ἱεραίων ἐχθρὸν στρατόπεδον βάλακος δὲ αὐτὸς
ἀσκηθῆναι τὴν μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτί-
μως ἀγόμενος εἰς ὄρος ὅπερ ὑπὸρ κεφαλῆς αὐτῷ ἔκειτο
τὸ στρατόπεδον σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. καταδὰς δὲ
αὐτοὺς ἐκεῖνος, βουμού τε καὶ σκίλλουσιν ἑπτὰ δίμοιρος
τὸν βασιλέα, καὶ τοσούτους ταύρους καὶ κριοὺς ἀθρόους
σῆναι. ὑπευμηχάντου δ' ἀλλ' ταχέως τὸ βασιλέως, ὁλο-
καυτεῖ θυθέντας, ὡς ἔοικεν ἰδὼν σημαινομένου. ὁ δ' ὡς C
φησιν. ἔδει ὁ δώσειμαν ὦ ὁ θεὸς τὸ δίδωσι μείζονι κτή-
σιν ἀγαθῶν, καὶ συμμέχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τῶν
ἑαυτῶ προθύμων ἐπίνδυσιν, ὡς οὐδὲν ὄζειν αἰθεοπίον
ἡβῶς, οὐ μὴ κατ' ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ὑπερδυμάτων
ἀρίστων καὶ καθαρῶν πυνείας ὑμῖς ἀμείνους κεκθή-
σεσθαι, καὶ παρὰ βελτίοσιν αὐτῷ ταῦτα καταλείψειν,
θεοῦ μόνους ὑμᾶς αἰθεοπους ἐφορῶντος, καὶ ὅθεν ἂν
ἡβῶσιν πάντων δυνασμοίσεσθαι τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐπ- D
πολίζοντος. ἡλῶ τε οὐδ' ἐφ' ἑὼ ὑμᾶς αὐτὸς ἔσεσθε κα-
θέξετε, δουλδύσειν δ' ἀπάσιν ὑμετέροις. καὶ τὸ σὸν
αὐτῷ κλέος ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θάλασσα.
ἀρκέσετε δ' τῷ κόσμῳ σῶζειν ἐκάστῃ γῇ τῷ ἐφ' ὑ-
μῶν ἑτέρου ἡβῶς οἰκήτορας. θαυμάζετε δ' ἴσως ὁ μα-
κάριος στρατὸς ὅτι τοσούτοις ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόνατε.
ἀλλὰ τῷ νεῦ ὑμῶν ὁλόκληρον ἡ χαναναία χορήσῃ γῆ τῶν
δ' οἰκουμένου ἀκτήμονον δ' αἰῶνος εἶσι θεοπεμέ- E
νου ὑμῖν, καὶ τὸ πλῆθος ὑμῶν ἔστε νήσους καὶ κατ' ἤ-
πειρον βιοτεύσετε, ὅσον ὄζει οὐδὲ ἀσύφορον ἀριθμὸς ἐν
εὐφροσύνῃ. τοσούτοις δ' οὖσιν, οὐκ ἀπαγορεύσῃ τὸ θεῖον ἀ-
φθονίαν μὲν παντοίων ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγῶν, νίκην
δ' ἐν πολέμῳ. πῆδας ἐλθόντων ἔσεσθε τοῖς
ὑμᾶς πολέμου λάβοι, καὶ θεσσωθέντων ὡς τε εἰς ὅπλα καὶ
τὰς ὑμετέρας χεῖρας ἐλθεῖν. οὐ γὰρ ἂν ὑποστρέψει ἔτι ὁ
νικηφόρος, οὐδὲ ὡς τε παῖδας δύφεσιν καὶ γυναῖκας.
τοσοῦτον ὑμῶν ἀνδρείας τὸ θεῖον ἐν θεῷ φρονοίας ἀπή- F
ρηται, ὦ καὶ τὰ θεῖα τὰ μείονα ἰσχύ, καὶ τὰ λείποντα
δίδοναι. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπεθείαζεν οὐκ ὢν ἐν ἑαυτῷ,
τῷ δ' θείῳ πνεύματι φορὸς αὐτὸς κεκινημένος. τῷ δ' βα-
λάκου δυχεραίνοντος, καὶ σφαλαίνειν αὐτὸν τὰς συν-
θήκας ἐφ' αἷς αὐτὸν αἰτὶ μεγάλων λάβοι δωρεῶν σφᾶς
τῷ συμμάχῳ δικαλουμένους. ἐλθόντος δὲ δὴ κατ-
ρα τῷ πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακα-
ειωτάτους ἀποφαίνειν αἰθεόπων. τῷ βαλὰκ φησὶ,
σοὶ τῷ ὅλων λογίζῃ καὶ δοκεῖς ἐφ' ὑμῖν εἶναί τι σοὶ
τῷ τοιούτων σημᾶν ἢ λέγειν ὅταν ὑμᾶς τὸ θεοῦ λάβῃ
πνεῦμα; φωνὰς γὰρ αἱ βούλεται τοῦτο καὶ λόγους οὐδὲν
ἡμῶν εἰδότων ἀείκων. ἐγὼ δ' μέμνημαι μὲν ὧν τὸ σὺ καὶ
μαθζαίτας δυνθέντας σὺ ταυθοῖ με προθύμως ἠγάγε-

Hoc prodigioſo aſinæ ſermone dum ille turba-
retur, apparuit ei angelus, obiurgãs verberato-
rem, quòd iumentum non eſſet in culpa, ſed ip-
ſe obſtaret iter contra Dei voluntatem facie-
ti. Tum vates territus volebat retro abire: ſed
Deus iuſſit eum pergere quò inſtituerat, modò
ne quid aliter agat quàm diuinitus admonere-
tur. His mandatis perceptis ad Balacum perue-
nit: exceptúſque à rege honorificentiſſimè, vo-
luit ad quẽdam montem deduci, vnde Hebræo-
rum caſtra contemplari poſſet. Balacus verò ip-
ſe cum regio comitatu deducit vatem in mõ-
tem proximè imminentem, qui à caſtris ſtadia
ſexaginta aberat. quibus conſideratis iubet re-
gem ſeptem aras extruere, & totidem tauros ac
arietes exhibere. Id vbi celeriter iuſſu regis eſt
factum, mactat victimas, vt victoriam præſagi-
re poſſet. deinde ſic fatur: Felices vos quibus
Deus largam bonorum præbet copiam, & pro-
uidentiam ſuam perpetuam ducem & auxilia-
tricem annuit. quoniam nullum eſt hominum
genus, cui non innocentia morum, virtutiſque
ac probitatis ſtudio ſitis anteferendi, liberos
præſtantiores etiam ſucceſſores habituri, quã-
doquidem Deus vos ſolos hominum comple-
ctitur, & vt omnium ſub ſole feliciſſimi ſitis
proſpicit. quamobrem obtinebitis terram ad
quam vos miſit, & poſteris veſtris in perpetuũ
poſſidendam relinquetis: & gloria veſtri no-
minis implebitur vniuerſa terra ſimul & mare,
adcóque multiplicabitur gens veſtra, vt nulla
non orbis regio veſtri ſanguinis homines ad-
mixtos ſit habitura. Beatus vos exercitus & ad-
miratione digniſſimus, ex vno parente in tan-
tum auctus. nunc vobis parum amplum pro
dignitate ac numero domicilium Chananęa cõ-
tinget, ſed totum olim terrarum orbem habi-
tationi veſtræ deſtinatum ſcitote, vt tam in in-
ſulis quàm in continente ſit vobis degendum
præ multitudine ipſis cæli ſtellis numero æ-
quiparanda. Cúmquetam innumeri futuri ſitis,
nihilominus nihil vobis ad ſummam rerum
copiam deeſſe patietur in pace, & in bello vir-
tutem viris addet. inimicis noſtris in mentem
veniat, vt hoſtes veſtri eſſe, & in vos arma ſu-
mere velint. non enim reuertetur è tali prælio
victor, qui lætitiam coniugibus ac liberis affe-
rat. Tanta vobis fortitudo diuino fauore contigit,
qui ſolus poteſt & quod ſupereſt detrahere,
& quod deeſt addere. Talia vates faridica voce
cancebat, extra ſe raptus, & numine totus cor-
reptus, rege indignè ferente, & pacta non ſeruare
clamitante, licèt magnis muneribus ab amicis
conductum: veniſſe eum ad execrãdum hoſtes,
quos nunc mactos virtute ac pietate caneret.
Ad quem vates: Putas, inquit, quoties fata ſunt
aperienda, in nobis ſitum eſſe quid dicamus
aut taceamus afflati diuino ſpiritu? ipſe vo-
ces quales vult profert & oracula, nobis
nec ſcientibus nec cogitantibus. Equidem
ſatis memini ad quid precibus Madianitarum
ſim adductus, cáque cauſa veni vt voluntati tuę
morem gererem. Sed potentior eſt Deus quàm
mea voluntas, qui contra Dei voluntatem

ὦν ἐγὼ χαλίζεσθαι δυνήσεται, σοὶ τῷ αἰθεοπίων παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων, ὡς μὴ ταῦτ' ἄπερ ὑπαγορεύσει

ad gratiam hominum loqui propoſueram. quamprimumenim noſtrum pectus ſubintrat, nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certè nihil in horumlaudem dicere in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui:ſed numen illis propicium,quod gentis felicitati ſtudet ac gloriæ, pro deſtinatis hæc verba mihi ſubdidit. Nunc age,quando animus eſt tibi atque Madianitis rem gratam facere,quorum preces me non decet non admittere,alias aras erigamus & ſacra inſtauremus,ſi fortè Deum flectere poſſim, vt execrationibus hoc genus hominum deuouere liceat. Cúmque Balacus id fieri permiſiſſet, ac ne iterato quidem ſacro poteſtatem deuouendi impetrauiſſet, collapſus in faciem pronus prędicebat quicquid euenturum eſſet regibus & ciuitatibus clariſſimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ verò extant earum res terra marique geſtæ ita prædictionibus reſponderunt vſque ad noſtram memoriam, vt facilis ſit coniectura, reliquum etiam eius oraculi non vanum fuiſſe euentum aliquando comprobaturum.Balacus autem ægrè ferens expectationem fruſtratam, ſine honore vatem ablegat.ille domum repetens,cùm iam Euphratem attigiſſet,accitoBalaco & principibus Madianitarum,Balace,inquit, vóſque Madianitæ, quandoquidem neceſſe eſt vt vel præter Dei voluntatem vobis obſequar, Hebræorum quidem genus nunquam eſt interiturum,nec bello,aut peſtilentia famèque, aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis ſeruãdæ,ne quãdo talis clades incidat qua vniuerſi de medio tollãtur.interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quàm antè florebunt, caſtigatione tali ad ſanitatem reuocati. quapropter ſi breuem victoriam de illis conſequi quæritis,hoc conſilio voti compotes efficiam. Filiarum formoſiſſimas, quæ pulchritudine ſua mentes eorum expugnare poſſint,quantum fieri poteſt cultas ac ornatas mittite,vt circum caſtra obuerſentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant:vbi verò cupidine captos viderint, ſubitò ſe protipiant.cúmque rogatæ fuerint vt maneant,non annuant niſi perſuaſis, vt relictis patriis legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt,Madianitarum & Moabitarum deos venerentur.ſic enim Deum iratum ſibi reddent. Poſt hæc monita abiit.Madianitis autem ita vt moniti fuerant filias mittentibus,Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur:& in colloquium venientes rogant ne ſibi voluptatẽ ex earum pulchritudine capere inuidcãt, néve conſuetudinem eorum auerſentur.Illę libenter & verba iuuenum & complexus admittunt:iámque blanditiis illectos,& cupidine feruentes relinquere parant.tum illi triſtesmulierum diſceſſu,precibus inſtant ne ſe relinquant ſed futuræ coniuges & omnium facultatũ Dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa iure-

Num.25.

A τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι ἢ τὴ ἐκείνου βούλησιν. οὐδὲν γὰρ
ἐν ἡμῖν ἐπιφθάσαντος εἰσελθεῖν ἐκείνου ἡμᾶς ἐγκ. ἐ-
γὼ γοῦν τὸν θρασὺν τοῦτον, οὔτ' ἐπαινέσαι φορτικὸν, οὔτ'
ἐφ' οἷς τὸ θεῖον αὐτῷ ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσατο
προελθεῖν. ἀλλ' ὑμῖν αὐτοῖς ἔσται ὧν, καὶ ἀσφάλειαν
αὐτοῖς διδείμονα βίον καὶ κλέος αἰώνιον παρασχεῖν, ἐ-
μοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑπάρξει. νεῦσόν δὴ, χα-
ρίζεσθαι γὰρ αὐτῷ σοὶ δίκαιον ἔστι μοι καὶ μεθ' ἡ-
B νίτας, ὧν ἀποστραφῆναί μοι τελεώτερον οὐκ ἐφορτὸς,
φέρε βωμοὺς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας
ταύς πρὶν παρασκευὰς ὑπερβαλώμεθα, εἰ πῶσαν τὸν
θεὸν διαπεῖσαι δυνησόμεθα ἵλεώ μοι τοῖς αἰθέσποις ἀρᾶις
ἐνδῦσαι. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ βαλάκου, ὡς μὴ τὸ
θυμοῦσθαι τὸ θεῖον οὐκ ἐπώδυσε, τὰς κατ' ὄψιν ἰσχυροτέρας
ἀρὰς. πεσὼν δ' ὑπὸ κόμα πάθη προὐλεγόμενα τοῖς βα-
σιλεῦσιν ἔσται καὶ ὅσα πόλεσι ταῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν
C ἐνίας ἐκ οἰκείαθαί πως συμβαίνει τὴν ἀρχὴν, εἴ τε καὶ
προὔπαρξεν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γνώμῃ τοῖς
αἰθέσποις ὀργῆς ἢ θαλάσσης εἰς μνήμην τὴν ἐμὴν. ὀλί-
γων ἀπάντων τύχοις λαβόντων ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε,
πυνθάνεται αὖθις ὅπ ἔποιθε πρὸς τὸ μέλλον. βάλακος
δ' ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ κατορθοῦσθαι γνώμῃ τοῖς
ἱερεῖσιν, ἀποστέλλει τὸν βάλαμον ἐπὶ μισθοῦ τιμῆς
Num.25. ἀξιώσας. ὁ δ' ἀπὸν ἤδη κατὰ τὴν παραιωνῶ τὴν ὑφε-
στῶσαν γνώμῃ, τόν τε βάλακον μετακαλούμενος καὶ
D τοὺς ἄρχοντας τῆς μαδιανίτιδος, βάλακε φησὶ, καὶ τῆς μα-
διανίτιδος οἱ παρόντες. χρὴ γὰρ με ἢ οὐδὲ βούλεσθαι τὸ
θεῖον χαρίσασθαι ὑμῖν. τὸ μὲν ἑβραίων γένος ὑπ' αὐ ἀλ-
θὲς παντελὲς κατὰ λόγον, οὔτ' ἐν πολέμῳ, οὔτ' ἐν λοι-
μῷ, ἢ σταίη τῆδε τῆς γῆς καρπῶν, οὔτ' ἄλλῃ τῇ αἰτίᾳ
οὐδαμόθεν ἀφθαρήσει. σφόνοια γάρ ὅτι αὐτῷ τοῦ
θεοῦ σώζειν κατὰ πάντας κακοῦ, ἢ μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς ἐσό-
μενον θεῖον πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' ᾧ ἢ κατόλοιπος πάντως,
E συμπίπτει δ' αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον,
ὑφ' ὧν ταπεινοῦσθαι δικαιοῦντες μᾶλλον αὐθήσου-
σιν ὅτι φόβῳ τῷ ἐπαγομένων αὐτοῖς τὰς βλά-
βας. ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς βεαχὺν καιρὸν
κατ' αὐτῷ κερδάναι ποθεῖτε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα
ποιήσαντες. τῇ θυγατέρων τὰς μάλιστα διαφερούσας, καὶ
βιάσασθαι καὶ νικῆσαι τὴν ὁράσεων εὐφροσύνῃ ἱκα-
νὰς δέχεσθαι τὸ κάλλος, ἀσκήσαντες τὴν διμορφίαν αὐτῷ ὅτι
τὸ μᾶλλον διαφερούσας, πέμψατε πλησίον ἰσομοίρας τῇ ἐ-
F κείνων στρατοπέδου, καὶ δεομένοις συνεῖναι τοῖς νεανίαις
αὐτῷ φορτικῶς. ἐπειδὰν ἢ πεπλεγμένους ὄρεσθαι ταῖς
ὅπλων ὁμιλίαις, καταλιπόντα σαν. καὶ ἢ ἀδηκαλυπτότατον μέ-
νειν μὴ πρότερον ὅπλων δύνασθαι, πρὶν ἂν πίσωσιν αὐ-
τοὺς ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους, καὶ τὴν τούτοις αὐτοῖς
θέμενον τιμὴν θεὸν, τοῖς μαδιανίτῃ καὶ μοαβιτῶν σέ-
βεσθαι. οὕτως δὲ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὁρμαθήσεσθαι. καὶ ὁ μὲν
τοῦ ἐπιθύμιος αὐτοῖς ὡρίζε. τῶν δὲ μαδιανιτῶν παρα-
λαβόντων τὰς θυγατέρας καὶ τοῦ ἐκείνου παραίνεσιν, οἱ τὴν
G ἑβραίων ἀλίσκονται νέοι τὰ διαφερούσας αὐτῶν. καὶ ἢ ἀδη-
κηόμενον εἰς λόγους αὐτοῖς, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν
αὐτοῖς τῆ κάλλους αὐτῶν δαπανήσεως, μηδ' ὅπ τῆς

πλησιάζειν συνηθείας. αἱ δ' ἀσμένως διξάμεναι τοὺς λόγους, συνῆσαν αὐτοῖς. ἐδηπατήμεναι δ' αὐτοὺς
τὸ φρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τῆ ὀδηθυμίας ἀκμαζούσης, ὧδε ἀπαλλαγὴν ἐμήσατο. τοὺς δ' ἀθυμίᾳ δεινὴ πρὸς τὴ ἀ-
ναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαβε. καὶ λιπαρούντες ἐκείνους μὴ σφᾶς καταλιπεῖν, ἀλλὰ γαμετὰς αὐτῶν ἐσομέ-
νας αὐτοῖς μόρῳ ἐδ' ἀκουσίας ὀνειδισθησομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ὁμολογούντες ἔλεγον καὶ

θεὸν

θεὸν μαρτύριον ὑπεκραύοντο πιούλλιοι, δακρύοντες τὸ κ) παντελῶς ἰκετεύειν ἐλεεινοὺς τῆς γυναικὸς καταικτίζοντες εἰ) αἰ δ' ὡς ἀδιάλυτα μὲν ἀὐτὰς κατανόησαν, κ) τελέως ὑπὸ τ' ἀνανθείας ἐχομένας, ἤρξαντο φωνὰς αὐτοῖς λέγειν, ἡμῖν δὲ πρόπτυσι νέοι, οἰκοθεν εἰσὶ παρόντι, κ) κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ εὐφυὴς τῆς γονέων κ) τῆς οἰκείων εὐνοια κ) σωφρ. κατ' ὐδὲ ἐνὸς ἂν τούτων πόθεν ἐνθάδε δέηκουσαν ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν ἥκομεν, ἀδ' ἐμπορευσόμενοι τὴν ὥραν τῷ τοῦ σώματος εὐσχημοσύνῃ τὴν ὑμετέραν ἀξίωσιν. ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς κ) δικαί. ὑπολαβοῦσαι, ἑαυτὰς ὑμῖν πιστευσαι ξενίας δικαίους ἐπιθυμοῦμεν. κ) νῦν, ἐπεὶ φατὲ πρὸς ἡμᾶς φιλοσόφως ἔχειν κ) λυπεῖσθαι μελλησάν αἰσχροῦν, ἀδ' αὖ) τιὼ δύσιν ὑμῖν ἀποστρεφόμεθα. πίστιν δ' δυσίας λαβοῦσαι τὸν μόνιον ἡμῖν ἀξιόλογον νομιεῖσαν ἀγαπήσομεν τὸν μεθ' ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ διάξουσαι. δίκας γὰρ, ὑπὲρ κόσμου τ' ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἔπειθ' ὑφέλοντε κ) ἔπειμες ἀποπέμψητε πρὸς τοὺς γονεῖς. συγχωρεῖν τὰ ταῦτα φυλακτομένας ἠξίουν. τὴν δ' ἰὼ βέλοντας πίστιν δώσειν ὁμολογούντων, κ) μηδὲν ἀπλεονάζοντων ὑπὸ τὰ πρὸς αὐτὰς πάθους. ἐπεὶ ταῦτα ὑμῖν ἔφασαν δέδακται, τοῖς δ' ἔθεσι κ) τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοιοῦσθαι χρῆσθαι, ὡς καὶ τὰς ξοφαὶ ὑμῖν ἀδιόρθους εἰ) καὶ τὰ ποτὰ μὴ καινὰ τοῖς ἄλλοις ἀνάγκη βελομένους ἡμῖν συνοικεῖν, κ) θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν, κ) ἐπ' ἄλλο γρήσιον τεκμήριον ἢ ἐχθρὸν τὸν τῶν δυσίας φατὲ πρὸς ἡμᾶς ἔ ἐπιθυμίας, ἢ τοὺς αὐτοὺς θεοὺς σεβεσθεῖν. μέμφεται δ' ἀδὲν εἰ γῆς ἐς ἣν ἀφίχθαι τοὺς ἰδίους αὖθ' θεοὺς προσήκειν. καὶ ταῦτα τῷ μὲν ἡμετέρων κοινὸν ὅπου πρὸς ἅπαντας, τῷ δ' ὑμετέρου πρὸς μηδένα ταὐτὰ τοῦ χάριτος. δεῖν σφῶν αὐτοῖς ἔλεγον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἑαυτὸν ἢ ζητεῖν ἄλλην οἰκουμένην ἐν ᾗ βιώσον) μόνοι κ) τοὺς ἰδίους νόμους. εἰ δ' ὑπὸ τῦ πρὸς αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολαβόντες, κ) ἀδόντες αὐτοὺς εἰς ἃ προσεκαλεῖτο, παρέβησαν τὰ πάτρια, θεοὺς τε πλείονας εἰ) νομίσαντες, ἔ θύειν αὐτοῖς κ) νόμων τὸν ὑπηρέειον ἐς τὰ ἀδιάφορα μεθύσκοντες, ξένοις τε βεβήκεσιν ἔχαιρεν, ἔ πάντες εἰς ἡδονὴν τῷ γυναικῶν ὑπὸ τοιούτων πάντα ὀνόμων αὐτῷ ἐπίλυσιν ποιοῦντες διεπόλευν. ὡς δὲ παντὸς ἤδη τῦ στρατῦ ἡ ἀθεμιστία γελᾶν τῷ νέῳ, κ) φάσιν αὐτοῖς πολὺ χείρω τὸ προτέρως ἐμπεσεῖν κ) κίνδυνον παντελοῦς τῷ ἰδίῳ ἐθνεῖ ἀπωλείας. ἅπαξ γὰρ τὸ νέον γανσάμενον ξενικῶν ἐθνεῶν ἀπλήστως ἐνεφορεῖτο. κ) εἴ τινες τῷ πρώτων ἀνδρῶν δεῖ πατέρων ἀρίστας δεδωκασεῖς ἦσαν, συνδιαφθείροντο. κ) ζαμβρίας ὁ τ' συμεωνίδος ἡγούμενος φυλῆς, χρόσμι τινῶν μαδιηνίτιδι νέᾳ χρησάμενος γυναικὶ τῷ ἀπείνῳ δυναστεύοντος ἀνδρὸς κελεύσαντος ὑπὸ τ' γυναικὸς πρὸ τῷ μωυσεῖ δοκεῖν τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ ἡμοσόμενον, ἐθεράπευεν αὐτὸν οὐ θύων τὰ πάτρια ἔ χάριον ἡμένος ἀλλόφυλον. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῷ στρατοπέδων, δείσας μωυσῆς μὴ ἡδέως τι χαίρειν, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν λαὸν, οὐδένος μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνομα, μὴ βουλόμενος εἰς ἀπόνοιαν ἀφεῖναι τοὺς ἐν τῷ λανθάνειν μεταγνῶσαι δυναμένους. ἔλεγε δὲ, ὡς οὐκ ἄξια ἀρῶν οὐτ' αὐτῷ οὔτε πατέρων τιὼ ἡδονὴν προτιμήσαντες ἔ θεοῦ, καὶ ἔ κ) ἔθνη βιοῦ. προσήκειν δ' ὡς ἐπὶ καὶ καλῶς αὖ αὐτοῖς ἔχοι μεταβαλέσθαι,

A iurando confirmabant. Deum teſtem inuocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad miſerationem flecterent. tum illæ poſtquam omnino captos & conſuetudine ſua deuinctos animaduerterunt, ſic reſpondent: Optimi iuuenes, non deſunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domeſticorum affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces veſtras admiſimus: ſed perſuaſæ viros eſſe bo-
B nos hac hoſpitali gratia non dedignaturæ quæ vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amare vos & abitionem noſtram moleſtè ferre aſſeueratis nec has quidem preces auerſabimur. quare ſi beneuolentiæ coniugalis fidem dederitis, quæ ſola nobis ſatisfacere poteſt, libenter vobiſcum vt legitimæ nuptæ conuicturæ ſumus. veremur enim ne libidine exſatiata, cum injuria & contumelia nos retro ad parentes noſtros ablegetis: cui noſtræ ſolicitudini veniam vos dare æquum poſtulamus. Illis verò quolibet modò
C fidem daturos ſe pollicentibus, & nihil præ amore nimio recuſantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab omnibus aliis diuerſiſſimos, vt cibis etiam propriis veſtro more vtamini, nec potum cum aliis communem ſuſtineatis, neceſſe eſt ſi vultis nobiſcum vitam degere, deos noſtros colatis: neque enim alio argumento perſuadebitis
D amorem iſtum vos non fingere, niſi eoſdem nobiſcum deos adoretis. Nec abſurdum fuerit aut vitio vertendum, ſi terræ in quam veniſtis peculiares deos colere malitis: præſertim cùm noſtri per omnes regiones honorētur, veſtrum nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis eſt viuendum, aut alius orbis quærendus, vbi ſoli iuxta veſtra inſtituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta eorum comprobant, & quo trahebantur ſequentes à religione patrum deſciſ-
E cunt: & plures deos credere inducti, ſacra illis eius gentis ritu faciunt: cibis quoque indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: vt iam tota caſtra iuuenum impietas inuaderet, & ſeditio priore peior gliſceret, & auita religio in extremum periculum deduceretur. iuuentus enim guſtatis ſemel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & ſi qui nobilitate à maioribus accepta præcellebant, vnà cum reliqua
F turba corrumpebantur. Zambrias etiã Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Vri filia gentis eius dynaſte, iuſſus ab vxore, & contemptis in eius gratiam Moyſis placitis, alieno ritu ſacrificabat, & alienigena coniuge non diſſimulanter ſe oblectabat. In hoc rerum ſtatu Moyſes veritus ne grauius aliquid ſequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accuſauit, nolens in deſperationem adducere eos qui tantiſper dum latere
G ſe putant, ad ſanitatem reduci poterant: ſed dicebat rem indignam, nec ipſis nec maioribus eorum decoram, quòd voluptatem pluris, quã Deum & religionem facerent. Expedire illis vt dum tempus eſt reſipiſcant, & non legum con-

temptu, sed compescendis prauis cupiditatibus fortes viros declarent. absurdum præterea dicebat, quòd cũ in deserto modestè vixissent, nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæsiuerant, nunc per affluentiã perditum irent. Talibus dictis conabatur iuuentutem corrigere, & ad saniorem mentem reducere. Tum Zambrias insurgens: Tu, inquit, Moyses, tuis legibus vtere, quibus iam longo vsu robur addidisti: quod ni fecisses, sæpe iam pœnas dedisses, & tuo malo non esse Hebræis imponendum didicisses. me certè nunquam ad tua tyrannica iussa obstrictum habebis, neque enim aliud hactenus, quàm sub legis ac religionis prætextu nobis seruitutem, tibi principatum malitiosis artibus adstruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum sunt, & sub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca seruitute fuerit grauius, in quemuis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere, cùm ipse multo dignior sis qui puniatis, quandoquidem abrogatis quæ omnium consensus approbat, plus tua quàm cæterorum mortalium placita valere postulas. ego quę nunc facio, quia benefacta iudico, ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor, mulierculam alienigenam me duxisse. audis à meipso mea facta, vt ab ingenuo. neque enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter consuetum, quia id æquum censeo, ex multis mihi veritatem quærere, & non sicut sub tyrannide viuere, de vnius tantùm fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipso plus arbitrij habere voluerit. Hæc Zambria pro se & quibusdam sui similibus afferente, populus quietus expectabat quónam audacia hæc esset euasura, maximè quòd videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominem insolentem irritatiorem redderet. verebatur enim ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio dissoluitur. ac fortasse vlterius malum hoc serpsisset, ni Zambrias maturè sublatus esset talem ob causam. Phinees tum aliis rebus, tum patris dignitate, iuuentutis facilis princeps, Eleazari pontificis filius, & Moysem magnum parr uum habens, ægerrimè tulit Zambriæ contumaciam: cuius impunitate ne legum contemptus cresceret, vindicare in flagitiosos decreuit, non ignarus quòd exempla primatum in vtramuis partem plurimũ valeant. Cúmque tanto esset animi & corporis robore, vt non temerè aliquid arduum aggrederetur, quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit, & eodem ictu ipsum vnà cum Chosbi transfigit. quo exẽplo iuuentus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accẽsa, certatim in eiusdem criminis reos facit impetũ, & bonã illorũ partẽ ferro cõficiũt, reliquos insecuta pestis sustulit, per irã numinis inflicta & ne illis quidem pepercit, qui cùm iure cognationis talem suorum petulantiam cohibere deberent aut dissimulare aut accendere etiam maluerũt:

A τὴν ἀνδρίαν ὑπολαμβάνουσιν ἐκ τοῦ βιάζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ εἶκειν ταῖς ὀλιθυμίαις ἐθ). πρὸς τούτοις ὁ οὐσὶ δύλογον ἔφασκε σωφρονήσαντας αὐτοὺς ὀλὶ τῆς ἐρήμου, νῦν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας πασχίνειν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τῆς εὐθείας δι' ἀπορίαν αὖθις ἀπολέσθαι. ὁ μὲν ταῦτα λέγων, ἐπειρᾶτο τὸν νέους ἐπανορθοῦν, καὶ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἐπράττον. ἀνασὰς ὁ μεθ' αὑτὸν Ζαμβρίας, ἀλλὰ σὺ μὲν, εἶπεν, ὦ μωυσῆ, χρῶ νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐσκεύδακας ἐκ τοῦ συνηθείας τοὶ τὸν τὸ βέλτιον αὐτοῖς παρεχομένους. ἐπεὶ μὴ τέτην αὐτὸν ἰχόντων τὸν τρόπον, πολλάκις ἂν ἤδη κεκολασμένος ἔγνως ἂν ἐκ δικαλογίστους ἑβραίους. ἐμὲ δ' οὐκ ἂν ἀκόλυθον εἶς σὺ προστάττεις τυραννικῶς λάβοις. ἃ γὰ ἄλλό τι μᾶλλον νῦν ἢ προχείμενα νόμων ἐστὶ θεῦ δουλείαν μὲν ἡμῖν ἀρχικὴν ὁ σαυτοῦ κακουργεῖς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ κοῦφον βίον αὐτεξούσιον, ὃ πᾶσι ἐλάθθερον ὄζι καὶ διαφόρτιον ἐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος δ' ἂν εἴης αἰγυπτίων ἑβραίοις γένοιτο πικρεῖν ἀξιῶν κοινοὺς νόμους τὸ ἑκάστου φρὸς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ πίνειν. πολλοὶ δ' ἂν δικαίως ἐσαν αὐτὸς τιμωρείας ὑπομένους, τὰ παρ' ἑκάστου ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφαιροῦσι φροσημένους, καὶ κοινὰ τὰ ἀπάντων δόξης ἰσχυρὰν τὰ ἑαυτῶ καταστρωμένους. ἃ ὁ θεράπων νῦν κρίνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἐπειτα θεὶς αὐτῷ ὁμολογεῖν ἐν τούτοις οὐκ οἰκήσιμα γένοιτο. ξενικὸν ὡς φῆς ἤγαγες. παρ' ἐμαυτῶ γὰ ἀκούεις τὰς ἐμὰς θεραίξεις ὡς παρ' ἐλάθθερα. καὶ γὰ εὐθὺ λαθεῖν φροσθήμην. θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος ἐμὲ πολλῶν ἐμαυτῷ θεραπευτὴν εἶναι τὰ ἀληθείας, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ζῶ τὸ ὅλον ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τοῦ βίου πάντες ἀπηρτημένοι. χαλεπὴ δ' ἂν οὐδεὶς γένοιτο σοὶ θεὶς ὧν θεραίξαιμι γνώμης τὰ ἐμᾶς διαφανόμενος. τοῦ ὁ ζαμβρίου ταῦτα θεὶς ὧν αὐτὸς τὰ ἀρέσκει καὶ τῷ ἄλλων πᾶς ἐπόνθος, ὁ μὲν λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε τοῦ μέλλοντος, καὶ τὸν ὁμοδέτην ὁ ὁρῶν μὴ παραλίποι τὸ διάφορον αὐτῷ προσαγαγεῖν ἐπὶ τὰ ἀντιπρὸς διαμάχης θελήσαντα. θεὶ δὲ τὰ γὰ μὴ πολλοὶ τὰ τῷ λόγων ἀσελγείας αὐτὸ μιμηταὶ γενόμενοι τὰ ἐράξωσι τὸ πλῆθος. καὶ διαλύει μὲν ὅτι τούτοις ὁ σύλλογος. προελήλυθει δ' ἂν ὅτι πλεῖον ἢ κακοῦ πρᾶξαι μὴ φθάσαντος ζαμβρίου τελευτῆσαι ὑπ' τοιαύτης αἰτίας. φινεὲς ἀνὴρ τότε ἄλλα τῷ νεωτέρων κρείττων, καὶ τῷ τοῦ παρὸς ἀξιώματι τοὺς ἡλικιώτας ὑπερέχων, ἐλεαζάρου γὰ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ἦν, μωυσέως ὁ ἀδελφοῦ υἱός, θεραλγήσας τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ τοῦ ζαμβρίου, καὶ πρὶν ἐκφρονέστερον γένεσθαι τὸ ὕθεν ὑπὸ τὰ ἀσκίας, ἔργῳ τὸ δίκην αὐτῷ ἐπαναγράξασθαι ἀφόρητον, καὶ κωλῦσαι διαβολὴν τοῦ θεοῦ εἰς πλείονας τῷ ἀρξαμένων οὐ κολαζομένων. τόλμη ὁ καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνδρείᾳ τοσοῦτον προῆκεν, ὡς μὴ πέστερον εἰ τινι συναίη τῷ δεινὸν ἀπαλλάττεσθαι πεῖν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τοῦ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, ὅτι τοῦ ζαμβρίου σκηνὴν θεὶς διαγνόμενος αὐτὸν τὸ παῖ ων τῇ ῥομφαίᾳ καὶ τὸν χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ ὁ νέοι σάντες, οἷς ἀρετῆς ἀνταποίησις ἦν καὶ τοῦ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενόμενοι τοῦ φινεέσου τόλμης, ἀνῆρον τοὺς ὅτι τοῖς ὁμοίοις ζαμβρὶ τὴν αἰτίαν εἰληφότας. ἀπόλλυνται μὲν σὺν καὶ ὑπὸ τοῦ τούτων ἀνδραποδίας πολλοὶ τῷ θεοποιησάντων. ἐφθάρησαν ὁ πάντες καὶ λοιμῷ ζσὺν τὸν ἐπιπέμψαντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ τὸ νόσον. ὅσοι τε συγγνώμης ὄντες καὶ λύειν δίον ἐξώρμων αὐτοὺς ὅτι ταῦτα,

B

C

D

E

F

G

ἀδι-

ἀδικεῖν τὸν θεὸν δοκοῦντες ἀπέθνησκον. ἀπόλλυνται μὲν οὖν ἐκ τῆς τάξεως ἄνδρες οὐκ ἐλάττους τεσσαρακοντακισχιλίων καὶ μυρίων. ὑπὲρ ἧς ταύτης παρεσκευασθὴς τὰς αἰτίας μωυσῆς, ὅτι τῷ μαδιανίτῃ ὤλεθρον τιὼ στρατιὰ ἐξέπεμψε. περὶ ὧν, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἐξόδου μὴ μικρὸν ἐρῆμψ, προεθυμησάμην ποιῆσαι. ὃ παρελείπομψ. δίκαιον γὰρ ὅπῃ τούτῳ τιὼ τὰ νομοθέτου γνώμιω μὴ παρελθεῖν αἰτιᾶσθαι. τὸν γὰρ βάλαμον, ὃν ἀληθεύοντα ὑπὸ τῆς μαδιανίτῃ ὄπως ἐνδόσοντας τοῖς ἑβραίοις, καὶ τὰ μὲν ἐν δυνατὰ θείᾳ προνοίᾳ, γνώμιω ἢ ὑποδεεστέρων ἢ χρησαμένων τῇ πολεμίων, ὀλίγῳ τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος διαφθάρη τοῖς ὑπεναντίοις, νοσήσαντων δήπουθεν καὶ ταῦτα, μεγάλως ἐτίμησεν ἀναγράψας αὐτὸ τὰς μαντείας. καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τιὼ ἐπ' αὐτοῖς δόξαν, καὶ ἐξιδιώσασθαι μηδενὸς αὐ ἡμῶν μάρτυρος τὰ διελέγχοντος, ἐκείνῳ τιὼ μαρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς αὖ αὐτοῖς ποι δοκεῖ, ἕκαστος ἐνθυμείσθω. μωυσῆς γὰρ ὧν καὶ προεθύμησεν, ὅπῃ τὸν μαδιανίτην γλῶ ἐπέμψε στρατιὰ, τοὺς πάντας ἀρχιλίας καὶ μυρίας ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὁπλίσαι ἄνδρας, καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀποδεῖξαι φινεές, ὃ μικρὸν προτερον ἐμνήσθημψ φυλάξαντος τοῖς ἑβραίοις τοὺς νόμους, καὶ τὸν προδεδομωκότα τούτοις ζαυδρίαν τιμωρησαμένου.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς δὲ μαδιανῖται ἑβραίοις στρατεύσαντες ἐκράτησαν αὐτῶν.

Μαδιανῖται δ' ὑποπτεύσαντες τὸν στρατηγὸν ἤδη τρεῖς ἐλαύνοντα, καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἐθορύζοντό τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας ἐπεσκόπουν τοῖς πολεμίοις ἀσφαλισάμενοι, ὡς εἰσόμενον αὐτοὺς ἐλθόντων ἢ καὶ συνιόντας ἡμῶν ἐπὶ τὸ μαδιανίτῃ πλῆθος ἀπυλλόγισον, καὶ ἀριθμὸν κρεῖττον, οἵ τε βασιλεῖς αὐτῷ ἅπαντες. πέντε δ' ἦσαν, ὧν ὁ τὸ μὲ σούρης, ἔτι δ' ῥοβόης τὸ καὶ οὔβης. πέμπτος δ' ῥέκεμος, ἡ πόλις ἐπώνυμος τὸ νῦν αἰτίωμα τῆς ἀράβων ἔχουσα γῆς. καὶ μέχρι νῦν ὑπὸ πάντων τὸ ἀραβίων τὸ κτίσαντος βασιλέως· τὸ ὄνομα ἀρικέμη καλεῖ)· πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. ζ' ἀπέντων δ' τῷ πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῷ τιὼ χώραν. καὶ πολλιὼ λείαν λαβόντες καὶ τοὺς οἰκέτορας γὼ αὐτῶν ἅμα διαφθείραντες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τὸ μωυσέως φινέες παλιδύσαντος. ὃς ἦκεν ἄγων τὸν στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄρθονον. βόας μὲν γὰρ δισχιλίους καὶ πεντακισμυρίους ἵππους καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δ' ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ δ' καὶ ἀργύρου ἄπειρόν τι πλῆθος κατασκευῆς ἢ κατ' οἶκον ἡδονῆς. ὑπὸ γὰρ δυθαιμονίας, καὶ ἀβροδιαίτοι σφόδρα ἐτύγχανον. ἦλθησαν δὲ καὶ παρθένοι, ὡς δισχιλίας καὶ ἑξισμυρίας. μωυσῆς δ' μερίσας τιὼ λείαν, τὸ πεντηκοστὸν ἐλεαζάρῳ δίδωσι, καὶ τοῖς ἱερεῦσι. λευίταις δ' τῆς ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος. τιὼ δὲ λοιπιὼ, νέμει τοῖς λαοῖς. καὶ δῆλον τὸ λοιπὸν δυθαιμόνως ἀρθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγενημένης, ὑπὸ μενδυὸς δ' σπανθέσπου ταύτης ἀπολαύειν ἐμποδίζοντος. μωυσῆς δ' γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, διαδοχον ἑαυτῷ ἰησοῦν καθίστησιν ὑπό τε ταῖς θεοφορίαις, καὶ στρατηγὸν ἅμα δίκαια χρησόμενον, παλιδύσαντος καὶ τοῦ θεοῦ τούτῳ τιὼ θεοφορίαν ὑπὲρ ἑνὸς τῷ θεσπισθέντων.

A nec priùs destitit, quàm quatuordecim millia virorum desiderarentur. Hanc ob rem Moyses in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum misit, de qua expeditione mox narrabimus, postquam quod omissum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc facere à Deo est prohibitus, nihilo secius tamen tale hostibus consilium dedit, quo effectum est, vt quibusdã infectis praua opinione, penè totius populi religio
B sit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus est Propheta, vt oracula eius suis literis inseruerit: cúmque nihil vetaret quin ea pro suis ederet, nec vllo teste id factũ eius coargui posset, maluit eum debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hæc quisque vt libuerit ita consideret. Moyses autem, vt dicere cœperam, in Madianitas misit exercitum duo-
C decim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: ísque copiis Phinees præfecit; cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulò antè memoranimus.

CAP. VII.

D *Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quemodo à Moyse duabus cum dimidiata tribubus concessa.*

MAdianitæ verò intellecto hostium aduentu, & quòd iam non longè abessent; & ipsi copias in vnum contrahũt, & quà in regionem suam irrupturos putabant, munito pro
E tempore aditu, præsto erant, impetus eorũ pro viribus propulsaturi. Sed mox primo congressu tanta multitudo Madianitarum est cæsa, vt numerus cadauerum iniri non posset, ne regibus quidẽ seruatis. Hi fuêre Ochus, Sures, Robeas, Vbes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram vocare malunt. Fusis hostibus, Hebræi regionem sunt populati, prædas abigendo, & incolas vnà cum
F mulieribus interimendo, solis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Moyse mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac illeso exercitu, prædam quoque memorabilẽ retulit, boũ quinquaginta duo millia, & insuper sexaginta septem, asinorum sexaginta millia, vasorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domestica supellectile vtebantur. Et enim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductæ sunt etiam virgines circiter tri-
G ginta duo millia. Moyses autem partitus prædam, quinquagesimam eius partem Eleazaro dedit, & sacerdotibus, & Leuitis alterius quinquagesimam: reliquum verò populo distribuit. quo factum est vt deinde suauiter viuerent, opibus virtute quæsitis, otium quoque ad fruendũ nacti. Moyses autem iam admodum senex Num. 27. Iesum designauit, qui sibi in Prophetæ & ducis Deut. 3. (si opus foret) muniis succederet, Deo ita iubente vt hunc principatus successorem faceret.

Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia
Num.23. Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes, de communi consilio rogant Moysem, vt sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quę non multò antè bello capta fuerat. esse enim pascuis vberem. Ille verò suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuitio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans: Velle eos in otio luxúque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle arma cum cætero exercitu ferentes, terram vltra Iordanem à Deo promissam capere, deuictis gentibus quas ille pro hostibus haberi iusserat. Qui videntes eum iratum, ne meritò irasci videretur, respondent se neque per ignauiam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantùm agere, vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratósque se aiebant, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipso dante acciperent, reliquum exercitum armatos quocunque ducerentur sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses comprobata eorum voluntate, aduocatóque Eleazaro pontifice & Iesu, cæterísque magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc pacto accepto quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & vxores atque impedimenta in illis deponunt. Moyses quoque in
Num.35. Deut.4. eadem regione decem vrbes condidit, in illum
19. quadraginta octo numerum compurandas, in
Ios.20. quarum tribus asyla sanciuit, illis tantùm profutura, qui cæde non sponte commissa eò confugissent. statuítque talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex viueret sub quo cedes accidit. post cuius obitum redire in patriam permisit. Exilij verò tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehensum: idque ius solis cognatis esse voluit, aliis non item. Cæterùm oppida refugij fuerunt hæc: ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Batanea de Gaulademan. & post captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Moysis destinata sunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationem præberent. Eodem tempore cùm defunctus esset quidam
Num.27.36. è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantùm sexus relictis, tribules eius viri insignes Moysem consulunt, an filiarum eius in diuisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, vt cuique tribui suæ sortes perpetuò manerent. Quúmque iam de quadragesimo migrationis anno triginta tantùm dies superessent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila visitur, agrum

VI.
Deut.4.

A ὁ δ' Ἰησοῦς, πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν, καὶ τὸ θεῖον μυστήριον ἐκδιδάξαντος· καὶ δὴ τούτῳ δύο φυλαὶ γάδου τε καὶ ῥουβήλου καὶ τῆς μανασσίτιδος ἥμισεία, πλήθει τε ἀποδῶν διαφέρουσαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν μισθὸν ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν ἀμορίτιν δωρήσασθαι, διαφέρουσαν οἰκείαν. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήματα τρέφειν. ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐτοὺς δειλίαν τοὺς πρὸς πολεμίους κινδύνους, τρόφασιν δ' εὐπρεπῆ τὴν τῆς βοσκημάτων ἐπιμέλειαν εὑρῆσθαι, κακίζει τε ἀπεκάλει, καὶ δειλίας
B ἐγκήματα προφάσιν ὑπονοήσαντας. αὐτοὺς μὲν βούλεσθαι ζῆν ἀπόνως ἀφέντας πάντων τὰ πολεμικώτατα· χαλεπὸν γὰρ τὸ κτήσασθαι τὴν αἰσυμένην ὑπ' αὐτῆς γῆν. μὴ θέλειν δὲ συναραμένους τὴν ὑπολοίπων ἀγώνων, γῆν ἣν ἀφαιρήσειν αὐτοῖς τὸν ἰορδάνην ὁ θεὸς δωρήσεσθαι ὑπέχονται ταύτην λαβεῖν καταστρεψαμένους οὓς ἐκεῖνος ἀπέδειξεν ἡμῖν πολεμίους. οἱ δ' ἐφέποντες ὀργιζόμενον αὐτὸν καὶ δικαίως ἠρεθίσθαι πρὸς
C τὴν ἀξίωσιν αἰτοῦντες, ἀπελογοῦντο, μὴ διὰ φόβον κινδύνων, μηδὲ διὰ τὸν πόνον τὸν πονεῖν μαλακίαν πεποιεῖσθαι τὴν αἴτησιν· ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ὑπτιδείοις καταλιπόντες, εὔζωνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως αὐτοῦ διδόντος σωσαπεῖναι τὸν στρατόν. καὶ μωυσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ
D Ἰησοῦν, καὶ τοὺς εἰ τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμορίτιν αὐτοῖς ὅτι τὸν συμμαχήσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως κατασήσωνται τὰ πάντα. λαβόντες οὖν ὅτι τούτου τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καὶ τείχη, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἆλλα ὅσα συμφορήσειν μέλλουσιν αὐτοῖς διὰ ἐμπόδια τοῦ πονεῖν ἀπέθεντο εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ δὲ καὶ μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γλιτομένας. ὧν ξεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἑκὼν ἀκουσίῳ φόνῳ φεύγουσιν. καὶ χρόνον ἔταξεν ἕως τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τοῦ
E ἀρχιερέως, ἐφ' ᾧ δράσας τις τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν συγχωρεῖ τελευτήσαντα κάθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τοῦ τεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα, ἑτέρωθί οὐκ ἐπιτέρπλω. αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τοὺς φυγὰς ὑποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε. βόσορα μὲν, ὅτι τοῖς ὅροις τῆς ἀραβίας ἀρίμανον τὴν γαλαδηνῶν γῆς, καὶ
F γαυλαδηνὰν δὲ ἐν τῇ βατανεικῇ κτισαμένων τὴν αὐτῶν καὶ τοῦ χαναναίων γῆν, ξεῖς ἑτέρας πόλεις ἐμέλλον ἀπατεθήσεσθαι τῶν λευιτικῶν πόλεων, τοῖς φυγάσιν εἰς κατοικισμὸν μωυσέως ὑπειλέγοντος. μωυσῆς δὲ προσελθόντων αὐτῷ τῶν φεφτῶν τὴν μαναασσίτιδος φυλῆς καὶ δηλούντων ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ὄνομα σαλπαάδης ὄνομα, παῖδας μὲν οὐ καταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας δέ τοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησι, εἰ μὲν μέλλοιεν τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μὴ τὸν κλῆρον φέρειν αὐτοὺς ἀπεῖναι. εἰ δὲ ἐξ ἄλλης γαμοῖντο τινὸς φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πατρώᾳ φυλῇ καταλιπεῖν. ὁ τότε μένειν ἐκάστου τὸν κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διετάξατο. τῶν δὲ τεσσαράκοντα ἐτῶν ὑπολειπομένων διακοσίας ἡμέρας συμπεπληρωμένων, μωυσῆς ἐκκλησίαν, ὅτι τοῦ ἰορδάνου συναγαγὼν, ὅπου νῦν πόλις ὄζιν ἀβιλὴ,

φοι-

φοινικόφυτον δ' ὄρος τὸ χωρίον, συναλθόντας τῷ λαῷ A habens palmetis consitum, vbi populum om- Deut. 4.
πάντας, λέγε τοιάδε. nem præsto vidit, in hunc modum verba fecit.

Κεφάλαιον η'.

Η μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

Cap. VIII.

Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus.

ΑΝδρες συστρατῶται, καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ ταλαιπωρίας. ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκοῦν ἤδη καὶ τὴν γέρα χρόνον, τὴν ἔκνοσιν καὶ ἑκατὸν λύουσι μέλη με τοῦ ζῆν ἀπολιθεῖν, καὶ τὴν πέρα τοῦ Ἰορδάνου προσβήσομένων οὐ μέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος κωλυόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νεῶν ἐπικαταλιπεῖν τοῦμὸν ὑπὲρ ὑμετέρας εὐδαιμονίας φρόνημα. ἀλλ' αἴδιόν τι ὑμῖν προμηθεύσασθαι τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ μνήμην ἑαυτῶν ἡδομένων ὑμῖν ἐν ἀφθονίᾳ τῶν κοινῶν. φέρε οὖν ὑποδείξωμεν ὃν ξόανον ὑμεῖς τῶν εὐδαιμονήσετε, καὶ παισὶ τοῖς αὐτῶν καταλείποτε κτῆσιν ἀγαθῶν αἴδιον ὧδε εὐδαίμονες, ὅταν ἀπέλθωμεν τοῦ βίου. πεπύσεσθαι γὰρ ἄξιός εἰμι, δέξασθαί τε τὰς προθέσεων ὑμῶν φιλοτιμίας, καὶ δέξασθαι τὸ τοῖς ψυχαῖς ὅδε πολιτῶν γνωμένας μετ' ἀρετῆς πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες ἰσραήλου μία πᾶσιν αἰθέριοι τοῖς ἀγαθῶν κτήσεως αἰτία, θεὸς δίκαιος. μόνος γὰρ ἔστ' δοῦναί τε τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι τὴν ἁμαρτάνουσιν εἰς αὐτὸν ἐκουσίως. ὧν παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἵους αὐτός τε βούλῃ καὶ ὧν ὀλίγοι ἀπὸ σταλῆς ἐξεπιστάμενος παραινῶ, οὐκ ἀθάνατοι μακαρισθεῖσθε καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι διηνεκῶς ποτε ἢ παύσασθε. ἀλλ' ὧν τε νεῦ ὑμῖν ὄζειν ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μένει, τὴν τε ὑπόντων ταχεῖαν ἕξετε τὴν παρουσίαν. μόνοις οἷς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἕπεσθαι, τούτοις πειθαρχεῖτε. καὶ μή τι νομίμων τὴν παρόντων ἄλλων προτιμήσητε δέξασθαι, μήτ' ἀσεβείας ἐς αὐτὸν ἐγκυρεῖν. ὧν παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἵους αὐτός τε βούλῃ καὶ ὧν ὀλίγοι ἀπὸ σταλῆς ἐξεπιστάμενος παραινῶ, οὐκ ἀθάνατοι μακαρισθεῖσθε καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι διηνεκῶς ποτε ἢ παύσασθε. ἀλλ' ὧν τε νεῦ ὑμῖν ὄζειν ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μένει, τὴν τε ὑπόντων ταχεῖαν ἕξετε τὴν παρουσίαν. μόνοις οἷς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἕπεσθαι, τούτοις πειθαρχεῖτε. καὶ μή τι νομίμων τὴν παρόντων ἄλλων προτιμήσητε δέξασθαι, μήτ' ἀσεβείας ἐς αὐτὸν ἐγκυρεῖν. θεοῦ γὰρ παρόντος ὑμῖν βοηθοῦ, πάντων προθέσεων εὔλογον. τῆς δ' ἀρετῆς ἕπεσθαι ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις. αὐτή γε προῖκα ἀγαθῶν τὸ ἀρίστοις εἶναι. ἔπειτα καὶ τὴν τῶν ἄλλων χαρίζεται προυσίαν. ὡς δ' πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένοις αὐτῇ μακάριον ποιεῖται τὸν βίον, καὶ τὴν ἀλλοφύλων πλέον δοξαζομένοις, καὶ ὧδε εἰς αὖθις τὴν ἄκλειαν ὑμῖν ὑπαρξαι. τούτων δ' οὐ φικάσθαι δυνησόμενοι, εἰ τῶν νόμων, οἷς ὑπαγορεύσαντός μου τὰ θεοῦ συνεπαξάμενοι, κατήκοοι καὶ φύλακες γνήσιοι μελετῶντες τ' συνεῖναι αὐτῶν. ἀπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ὧδε εὐδαιμονήσεσθε ὑμᾶς νόμων τε σωφρονισμὸς καὶ κόσμος τῆς πολιτείας καὶ εἰς τὴν στρατηγῶν ἀρεταὶς, εἰ φρόνησιν ἕξουσιν ὑμῖν τὰ συμφέροντος. θεὸς τὸ μέχρι νεῦ ἡγεμονεύσας ὑμῖν καθ' οὓς βούλεται καιρὸν χρήσιμος ὑμῖν ἐγχωρήσω, οὐ μέχρι τὸ δεῦρο ὑμῖν στήσει τὴν αὐτὸν φροντίσεσθαι. ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτοὶ βούλεσθε χρῆσθαι τὸν ἔχειν παρεστάτην. ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς διατρίβουσι μέλουσιν, δεῖ πολὺν αὐτὸν χρήσεσθαι τῇ παρουσίᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσονται ἀρίστας, αἷς ἑπόμενοι, τὴν εὐδαιμονίαν ἕξετε, ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ἰησοῦς, ἥτε γερουσία καὶ τὰ τέλη τῆς φυλῆς, ὧν ἀπεσθαι μὴ χαλεπῶς, γνώσεσθε ὅτι πάντες οἱ ἀρχῆθεν καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν ἴσοντας παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτοί.

VIri commilitones, & longi laboris socij, quoniam Deus ita vult, & ætas cxx. annorum exacta postulat, vt ex hac vita discedã, & rebus vltra Iordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æquum duxi, vt quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tam vestra quàm posterorum beatitudo consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor, vel quòd antehac vestris commodis indesinenter seruiens nunquam vos fefelli, vel quòd anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filij Israelis, vna omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualésve ego ex ipsius sententia instituo, nunquam non macti virtute, æmulandíque omnibus eritis: sed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deest breui consequemini. Tantùm voluntati diuinæ obsequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neque in religione per contemptum quicquam nouate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis, nam auxiliante Deo minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimũ præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: qua inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hęc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei me perferente scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vsum nunquam non meditemini. Ego verò commodis vestris lætus discedo, vósq. pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autẽ sub cuius ductu hactenus egistis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quàm diu ipsum & pietatem coluerit is, tã diu sub eius præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant, quibus parentes beati eritis, nimirũ pontifex Eleazarus & Iesus, & senatus ac primates tribuũ, quibus cauete vos difficiles præbeatis, scientes quòd qui bene parere nouit, etiam bene imperaturus est vbi ad potestatem peruenerit:

néve in hoc libertatem ſitam exiſtimetis,ſi mádaris principum ob murmuraueritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis:à quo vitio ſi vos in poſterum ſeruaueritis, res veſtras in meliore ſtatu videbitis. Abſit autem vt ita in hos exaſperemini , quemadmodum aliquoties in me incanduiſtis. meminiſtis enim quòd ſæpius à vobis de ſalute periclitatus ſum quàm ab hoſtibus. quod non exprobrandi cauſa dico: nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ contriſtatos relinquere. qui etiam tunc æquo animo vos tuli : ſed vt admoniti in poſterum ſapiatis, id quod in veſtram etiam rem futurũ eſt. & ne in præpoſitos contumelioſi ſitis elati opum affluentia , quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa potiemini. alioqui ſi per has inſolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini, Deum fautorem nequaquam eſtis habituri , quem ſi veſtro merito inimicum vobis reddideritis , & terram virtute partam oppreſſi ab hoſtibus per ſummam ignominiam amittetis, & per totum quàm latè patet orbem diſperſi ſeruitute veſtra terras ac maria replebitis. quò ſi ventum fuerit, iam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſeruaſſe. quare quo minus periculi ſit, ne illas violetis, poſt victoriam neminem hoſtium ſupereſſe patimini : ídque rebus veſtris conducibilius exiſtimate, ne cum illis viuentes ad ſimilia ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrumpatis. Prætereà lucos & aras & templa quotquot habent ad vnum tolli iubeo, ferróque & flammis ita deleri , vt etiam memoria eorum omnis aboleatur. Sic enim bona veſtra tutiùs conſeruabitis. Verùm ne per ignorantiam meliorum natura veſtra in deterius deprauetur, Deo iubente & leges conſcripſi , & formam adminiſtrationis rerum tam publicarum quàm priuatarum , à quibus ſi nuſquam diſcedatis, mortalium omnium feliciſſimi eritis. Hæc loquutus tradit eis codicem, leges ſcriptas & inſtituta bene viuendi continentem. Illi verò ſoluebantur in lacrymas, & iam tum deſiderio ducis mœrebant: memoréſque quanta pericula pertuliſſet, quámque alacriter ſalutem ipſorum procurauiſſet: & de futuro ſoliciti , quòd non eſſent talem principem habituri , ac ne Deum quidem æquè propitium. Moyſe non amplius deprecatore : tum pœnitentes eorum quæ in deſerto per furorem cõtra illum commiſerant, grauiſſimè dolebant: ita vt totus populus lacrymans nullam conſolationem admitteret. Moyſes verò ſolabatur eos, & iubens à lacrymis deſiſtere, ad leges accipiendas hortabatur. atq. ita tũ cõcio eſt diſſoluta. Nũc priuſquã ad reliqua trãſitũ faciã, operępreciũ duxi, leges talis latoris maieſtate ac virtute dignas hîc inſerere, quo lector cognoſcat , qualia ſint noſtra iã inde à priſcis ſeculis inſtituta. Extãt autẽ omnia quę ille vir ſcripſit, vt nihil ornatus cauſa liceat affingere: ſeriè tantũ nouauimus, & leges quas ille ſparſim vt quãq; à Deo retulerat,

Deut.7.11.

A τλεύτε ἐλευθερίαν ἡγεῖσθε μὴ τὸ θεσπιζόμενον ὑπ' ἐμοῦ ὑμῖν ἀλλὰ τὸ θεσπιζόμενον αὐτῶν οἷς αἱ ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες θεσπίζειν ἀξιώσουσιν. νυνὶ μὲν γὰρ ἐν τῷ τοὺς εὐεργέτας ὑβρίζειν ἐν τούτῳ τιμὴ παῤῥησίαν ἐτίθεσθε. ὁ δὲ τοῦ λοιποῦ φυλακτόμενος ὑμῶν ἄμεινον ἕξει τὰ πράγματα. μηδὲ τιμὴ ἴσην ἐπὶ τούτοις ὀργὴν ποτὲ λαμβάνετε, ἣν κατ' ἐμοῦ πολλάκις ἐβλασφήσατε χρῆσθαι. γινώσκετε γὰρ ὡς πολλάκις ἐκινδύνευσα ἐφ' ὑμῖν ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν πολεμίων. ταῦτα δ' οὐκ ὀνειδίζειν ὑμᾶς προῃρημαι. B οὐ γὰρ ἐπ' ἐξόδου τὸ ζῆν δυχεραίνοντας καταλιπεῖν ἠξίουν εἰς ἀνάμνησιν φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαθον αὐτὰ κρίνειν ὀργὴ γινόμενος. ἀλλ' ὡς τε τὸ σωφρονήσειν ὑμᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτό γε τοῦτ' ἀσφαλὲς ἦν, καὶ μηδὲν εἰς τὰς φροντικότας ὀξυβεί σαι δι' πλοῦτον, ὃς ὑμῖν πολὺς διαβαίσι τὸν Ἰορδάνην, καὶ τὴν χαναναίαν κτησαμένοις βεβήσεται. ἐπεὶ προαχθέντες εἰς καταφρόνησιν ἂν αὐτοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρείτε καὶ τὴν διάνοιαν τὴν πρὸς τὸ θεοῦ. πεισάντες δὲ ἥττον τὸν τε νόμον λύ κτᾶσθε κρατηθέντες ὅπλοις ὑπὸ τῶν πολεμίων αἰθις ἀναιρεθησεσθε μὴ μείζοσιν ἀνείδεσι. C σκεδασθέντες δι' τῆς οἰκουμένης πᾶσαν ἐμπλήσετε τὴν γῆν καὶ θάλασσαν τῆς αὐτῶν δουλείας. ἔστι δ' ὑμῖν τούτων πεῖραν λαμβάνειν αἰωφελὴς ἡ μετάνοια, καὶ ἡ τῶν οὐ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βούλοισθε τούτοις ὑμῖν μένειν, τῶν πολεμίων μηδένας ὑπολείπεσθε κρατήσαντες αὐτῶν. ἀλλὰ πάντας ἀπολλύναι κέλευσε συμφέρειν, ἵνα μὴ ζῶντων θαῤῥαλεώτεροι τῆς ἐκείνων ὀλιγανδρίας, διαφθείρητε τὴν παρεοῦσαν πολιτείαν. ἔτι δ' καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ ναοὺς ὁπόσους ἂν ἔχητε, καταῤῥίπτειν παραινῶ καὶ δαπανᾶν πυρὶ τὸ γένος αὐτῶν καὶ τὴν μνήμην. βεβαίαν γὰρ ἂν οὕτως ὑμῖν μένειν ὑπάρξειν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσπάλεια. ἵνα δ' μὴ δι' ἀμαθίαν ἡ κρείττονος ἡ φύσις ὑμῶν πρὸς τὸ χεῖρον διανοίσῃ, συνέθηκα ὑμῖν καὶ νόμους, ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ θεοῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον φυλάξαντες, πάντων εὐ- E δαιμονέστατοι κριθήσεσθε. ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους, καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ δ' ἐδάκρυόν τε καὶ πολλὴν διαζήτησιν ἐποιοῦντο τοῦ στρατηγοῦ. μεμνημένοι τε ὧν κινδυνεύσοι καὶ προθυμηθείη τῆς πρὸς αὐτοὺς σωτηρίας, καὶ δυσκλησοῦντες πρὸς τὸν μελλόντων ὡς οὐκ ἰσομοίρου ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἥτ' ἦν τε τοῦ θεοῦ προνοήσασθαι, διὰ τὸ μουσῶν εἶναι τὸν παραλοῦντα, ὧν τε ὅτι τῆς ἐ- F ρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσαν αὐτῷ μετανοοῦντες, ἠλγουν. ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν εἰς δάκρυα προπεσόντα κρεῖττον καὶ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ ὑπ' αὐτοῦ ποιῆσαι πάθος. μωυσῆς δ' αὖθις παρηγόρει, καὶ τοῦ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἀπάγων αὐτοὺς χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν οὕτω διελύθησαν. βέλομαι δ' τὴν πολιτείαν πρότερον εἰπὼν, τήν τε μωυσέως ἀξιώματι τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, καὶ μαθὼν παρέξων δ' αὐτὸ τοῖς ἐντυξομένοις, διὰ τὸ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆθεν ἰδίως, ἅτως ὅτι τὴν τοῦ ἄλλων ζῆσθαι διάγησιν. γέγραπται δ' πάντ' ὡς ἐκεῖνος κατέλιπεν, οὐδὲν ἡ- μῶν ὅτι καλλωπισμοῦ προσθέντων, οὐδ' ὅτι μὴ καταλείποντος μωυσῆς. νενομοθέτηται δ' ἡμῖν τὰ κατὰ γένος ἕκαστα τάξαι. αὐτοφώλιον γὰρ ὑπ' ἐκείνου κατελείφθη γεγραφόντα, καὶ ὡς ἕκαστόν τι θεοῦ πύθοιτο.

τοὺ-

τούτου χάριν, ἀναγκαῖον ἡγησάμενοι προδιαστείλασθαι, μὴ καί τις ἡμῖν ὥσπερ τοῖς ὁμοφύλοις ἐντυγχάνοντι τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. ἔχει γὰρ οὕτως ἡ διάταξις ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. οἷς γὰρ κοινοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν καὶ τοῖς, τούτοις ὑφηθήμεθα εἰς τὴν ὧδε ἰδέαν ἐξ αἰτιῶν ἀποδοῦναι, ἢν συλλαμβανομένου τοῦ θεοῦ μὴ ταύτην ἡμῖν τὴν θεωρίαν συντάξασθαι προκείσεται. ἐπεὶ δ' αὖ τὴν χαναναίων γῆν κτησάμενοι, καὶ χολλίῳ δεῖ χρήσει τῇ ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὸ λοιπὸν ἤδη κτίζειν προαιρῆσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ θεῷ φίλα προσέσεσθε, καὶ τὴν διὰ μακρὸν βεβαίαν ἕξετε. Ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς χαναναίων γῆς ἐν τῷ καλλίστῳ, καὶ δι' ἀρετὴν δηφανεῖ, ἵνα αὐτὸς θεὸς αὐτῷ ἐξελέσθαι προφητεύσας ἐξείληται. καὶ ναὸς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων. οἱ κονιάματι χριόντες δ' ὡραίοις τε εἶναι καὶ καθαρεῖοι πρὸς τὴν ὄψιν. ἡδὺ δὲ τοῦτο ποιοῦντες ἔστω μὴ ἐξ ἀναβαθμίδων, ἀλλὰ προσχώσεως αὐτῷ κατὰ πρανοῦς γλυφομένης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει, μήτε βωμὸς, μήτε ναὸς ἔστω. θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ ἑβραίων γένος ἕν. Ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν, κατὰ λίθους κρεμάσθω δι' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανὴς θαπτέσθω. Συνερχέσθωσαν δὲ εἰς ταὐτὸ κατὰ φυλὰς τὴν νέαν ἕξ τοῦ ἔτους οἱ ἐκ τῶν πρώτων τῆς γῆς ἧς αὖ ἑβραῖοι κρατοῦσιν, ὅπως τῷ θεῷ τῶν μὲν ὑπηργμένων δι' ἔτους εὐχαριστῶσι, καὶ θεὸν τῶν εἰς τὸ μέλλον ὧδε καλῶσι, καὶ συνιστῶσι ἀλλήλοις καὶ συμβιοφρονοῦντες θεοσεβεῖς ὦσι. καλὸν γὰρ δὴ μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῷ αὐτῷ κοινωνοῦντας θεσπεσιωτάτων. τοῦτο δ' ἐκ μιᾶς τῆς αὐτῆς διαμίξιας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μενούσῃ αὐτῶν ἐνεδόντας, ἀπεπήκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοφυλοτάτους αὐτοὺς νομισθήσεσθαι. Ἔστω δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἡμῖν, χωρὶς ἧς διετάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ λεύιταις δίδοσθαι. ἣ σπουδαστέον μὲν δεῖ τῷ παρεῖσθαι, εἰς δὲ τὰς δικαίας ὑπηρεσίαν τε καὶ τὰς θυσίας αὐτῷ τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ ἦ, τῷ ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἵνα ὁ θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν, δεῖ πιμπλῆ τῆς δωρεᾶς ἀπολαύειν. Ἐκ μισθοῦ γυναικὸς πεπορνευμένης θυσίας μὴ τελεῖν. πεφεύγασι γὰρ μηδενὶ τῷ ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. χείρων δ' οὐκ ἂν εἴη τῆς δεῖ τοῖς σώμασιν αἰσχύνης. Ὁμοίως μηδ' ἂν ἐπ' ὀχεύσει κυνὸς ἢ ποιμενικοῦ, ἢ ποιμένων φύλακος, λάβοι τις μισθὸν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ. Βλασφημεῖτε δὲ μηδεὶς θεοὺς, οὓς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. Μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' αὖ ἐπονομασμένον ἢ τινι τῷ θεῷ, κειμήλιον λαμβάνειν. μηδεὶς δὲ ὑμῶν καλοῦς τὴν ἐξ ἱματίου καὶ λινοῦ στολὴν φορείτω. τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις ταύτην ἀποδεδείχθαι. Συνελθόντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὸν ἱερὸν πόλιν δεῖ τὰς θυσίας δι' ἑπτὰ ἡμερῶν, τὰς σκηνοπηγίας ἑορτὰς ἐπισάσης ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ σταθείς, ἐφ' οὗ γένοιτο ἐξάκουστος, ἀναγινωσκέτω τοῖς νόμοις πᾶσι. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες εἰργέσθωσαν τοῦ ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραφόντας αὐτοῖς καὶ τὴν μνήμην φυλαχθῆναι, μηδέ ποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους,

scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus: qua de re lector admonendus erat, ne si quis fortè ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincere scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges quæ ad publicam institutionem, ritúsque gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam consuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis Deo fauente scribere est animus. Postquam acquisita Chananæa terra, vrbibúsque conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata obseruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem constabilietis. Vrbs sacra sit vna in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam, speciem præ se ferant: ascensúsque sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per accliue aggesta: in alia verò vrbe nec altare sit vllum, neque templum. Deus enim vnus est, *Leuit.4. Deut.16.* & Hebræorum genus vnum. Qui conuitium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominiosè & obscurè sepeliatur. In sacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim vt inter se noscantur, quibus idem est genus, quique eisdem studiis delectantur. Id verò ex huiusmodi congressibus facilè contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicem esse oportet. Sint præterea decimæ fructuum *Deut.18.* seorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe insumatur in sacrificia & conuiuia. Æquum enim est ex prouentu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neque maior est turpitudo, quàm quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Diis alienis nemo malè loquatur. Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta vtatur. est enim solorum sacerdotum. Septimo quoque anno, quando per Scenopegiæ festa apud Sanctam vrbem sacrorum causa conuenitur, pontifex è sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipium quidem. Nam bonum est vt inscripta in animis nunquam delendam memoria retineant.

Exod.21.

Deut.5.

sic enim minus peccabunt, non ignari quid sit in lege decretum. Leges etiam vim maiorem obtinebunt in delinquentium conscientiis, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas infigunt: ita vt nunquam non legis voluntas intus obuersetur, & quantas
Deut.6. pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineunte die, & cùm itur cubitum, commemoranda summi Dei beneficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, vt vndiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & iustitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi sors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, vt præsentibus illis nec conuiciari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, vt assueti homines reuereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pecuniis esse corruptos, aut manifestè coarguí possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi verò is infirmior sit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu præter ius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quàm Deum facit. Quòd si iudices nesciant de negotio ad se delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam vrbem integram causam relegent: tum verò pontifex & propheta vnà cum senatu quod visum fuerit decernant.
Deut.19. Vni testi fides non habeatur, sed tribus, aut vt minimum duobus, quorum testimonium vita antè acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque seruum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est aut lucri causa aut præ metu non verum testimonium deposituros. Quòd si cui falso testi creditum fuerit, ísque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauante hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio
Deut.21. in aliquo agro commisso, si autor nusquam comparet, neque suspicio sit à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura propositis indici præmiis.

A οὕτως γὰρ καὶ οὐδὲ ἁμαρτήσονται μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τοῦ ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων. οἱ τε νόμοι πολλὴν ποιοῦσι τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἄξουσι παῤῥησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ προείσονται, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγεγραφάντων δεῖν τῆς ἀκοῆς, ἃ πελεύουσιν. ὥς τε εἶναι δεῖ παντὸς εὐθὺς παρ' αὐτοῖς τοῦ προαίρεσιν αὐτῶν, ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς αἴτιοι γεγόνασι. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς εὐδαιμονίας αἴτιον. Διὸ δὴ ἑκάστης ἡμέρας ἀρχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὁπότε πρὸς ὕπνον ὥρα ξύνιεσθαι, μνημονεῖν τοῦ θεοῦ τὰς δωρεὰς αἷς ἀπαλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς αἰγυπτίων γῆς παρέχει, δικαίας οὔσης φύσει τῆς δικαιοσύνης, καὶ γνωριμίας ἐπ' ἀμοιβῇ μὲν τοῦ ἤδη γεγονότων, ὅπως δὲ προσποιῆται τοῦ ἐσομένων. ὑπογεγράφθαι δὲ καὶ τοῖς θυρώμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν διηρέτησεν αὐτοῖς ὁ θεός, εἴτε βραχίοσιν ἑκάτερον δηλοῦσθαι. ὅσα τε τοῦ ἰσχυὸς ὑποσημαίνειν δυνατὰ τῷ θεοῦ καὶ τοῦ πρὸς αὐτοὺς εὐνοίαν φέρειν ἐγγεγραμμένα ὑπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶ βραχίονος, ὡς προλιπόντι παντὶ χώρῳ τὸ δεῖ αὐτοὺς προθύμως τῷ θεοῦ. Ἀρχέτωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν ἄνδρες ἑπτά. οἱ καὶ τοῦ ἀρετοῦ καὶ τοῦ δεῖ τὸ δίκαιον σπουδὴν προσηκόντες. Ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τοῦ λοιποῦ φυλῆς. Ἐστωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες ταῖς πόλεσιν ἐν ἁπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τινι ἐξεῖναι τῆς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι τοῦ αἰδοῦς αὐτῶν διλαβείσεως, ὃς τε τῷ θεοῦ μὴ καταφρονεῖν ἀπεργαζομένης. Οἱ δὲ δικασταὶ δοκιμάσθωσαν κύριοι πρὸς τὸ δίξασθος αὐτοῖς ἔστωσαν, πλὴν εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τοὺς αὐτοὺς δῆλα δηλαδὴ τοῦ δικαίου ἐνδείξαι, ἢ ἄλλως πρὸ ἅπαντος πρόφασιν καθ' ὧν οὐ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς ἀποφωνημένους. οὔτε γὰρ κέρδει χαριζομένους οὔτ' ἀξιώματι προσπίπτειν φανερὸς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπαίνου πάντων πλημμύρους. ὁ γὰρ θεὸς αὐτοὺς δόξειν καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀθετήσειν ἐκείνων οἷς αὖ τις χρὴ φόβον ἰσχύῳ προσενέμη τοῦ ὕψιστον πεπεῖσθαι. τὸ γὰρ θεοῦ ἰσχύς ὅτι τὸ δίκαιον. τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενος τις, ἐκείνους τοῦ θεοῦ δυνατωτέρους ποιεῖ. Ἀνδ' οἱ δικασταὶ μὴ νοσοῦσι πρὸς τοῦ ἐπ' αὐτοῖς ἐξητασμένων ἀποφώσασθαι, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀπαιτεῖσθαι τοῦ δίκαιον εἰς τοῦ ἱερὰ πόλιν. καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία, καὶ τὸ δοκοῦν ἀποφαίνεσθωσαν. Εἰς δὲ μὴ πιστεύεσθω μάρτυς, ἀλλὰ δύεις, ἢ τὸ τελεσθὲν, δύο. ὧν τοῦ μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὸ προβεβουλευμένον. γυναικῶν δὲ μὴ ἔστω μαρτυρία δι' ἀνοησίαν καὶ θράσος τῆς γλώσσης αὐτῶν. Μαρτυρείτωσαν δὲ μή τε δοῦλοι διὰ τοῦ τῆς ψυχῆς ἀζημίαν. οὐ γὰρ διὰ κέρδος εἰκὸς, ἢ διὰ φόβον μὴ τἀληθῆ μαρτυρῆσαι. Ἂν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πιστευθῇ, παθέτω ταῦτα ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν. Ἂν δὲ προσδεήσῃ φόνου τις χώρα μὴ δείσκηται ὁ θανὼν, μήθ' ὑπονοεῖται τις ὡς διὰ μίσος ἀπεκτονηκὼς, ζητείσθω μὴ τὸν μὴ πολλῆς σπουδῆς μήτε προθύμως.

μηδενὸς

μηδενὸς δὲ τῷ τοιούτων μεμυόντος, αἱ ἀρχαὶ τῶν πόλεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐγένετο, ἐκ τοῦ τόπου ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χίμαιραν. ἡ δὲ ἂν ᾖ πλησιέστατος πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, ῥιαμμένοι δάμαλιν, ἣ οὔπω ἔλκυσεν ὑπὸ ζυγὸν οὐδὲ ἔσπασε τὴν τράχηλον, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ αἰθιοπικὸν ἀρόσῳ ἢ φυτοῖς χωρίον, τοὺς τένοντας κολάψασιν τῆς βοός, καὶ χάρνιβας ἐλόμενοι ἀπὸ κεφαλῆς τῆς βοὸς οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λάβιται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καθαρὰς ἀναδησάμενοι τὰς χεῖρας ἔχειν ἀπὸ τοῦ φόνου. καὶ μήτε δ' ἐρεῖται, μήτε δ' ἐρομένων παρεπιτρέπειν. δεήσεσθαι γὰρ λέγων τὸν θεὸν, καὶ μηκέτι τοιοῦτον δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ πάθος. Ἀειστοκρατία μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὴν βίος, καὶ μὴ λάβοι πόθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύτην σέβοιτο, τοὺς νόμους ἔχοντες δεσπότας, κατ' αὐτοὺς ἕκαστα πράττοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡγεμὼν εἶναι. Βασιλέως δ' εἰ ἐθέλοιτο ἔρως ὑμῶν, ἔστω μὲν οὗτος ὁμόφυλος, φρένοις δ' αὐτὸν δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, ἐξαπάντως ἔστω. ἐπεὶ χωρείτω γε οὗτος τοῖς μὲν νόμοις καὶ τῷ θεῷ τὰ πλείονα τοῦ φρονεῖν, περιέστω δὲ, μηδὲν δίχα τῶν ἀρχιερίων, ἢ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώμενον, μηδὲ πλήθει ἀλόγων χρημάτων, μηδ' ἵππων. ὧν αὐτὸν ἐπαγθυνόμενον, ὑφῄρηται ἂν τῶν νόμων ἔσοιτο. κωλυέσθω δ' εἰ τούτων τι ἐξ ἀπουσίας ἔχοι γένεσθαι τοῖς συμφέρουσιν ὑμῖν δυνατώτερος. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέστω κινεῖν, μήτε οἰκείας, μή τ' ἀλλοτρίας περὶ οὗ ἔζην ὑμῖν ἀμφιλύσιν. φυλαττέσθω δ' ἀπαρ θεοῦ ψῆφον βέβαιον εἰς ἀγῶνα καταβάλλειν ἀναρχίας, ὡς πολέμων ἐντεῦθεν τῇ στάσεως γενομένων ἐκ τοῦ πλεονεκτοῦντας πρεσβυτέρου χωρεῖν βούλεσθαι τοῦ ὅρου. μὴν δὲ μακρὰν εἶναι τοῦ καὶ τοὺς νόμους ὑφορᾶσθαι τοὺς τὸν ὅρον μετακινοῦντας. Γλῶ ὁ φυτεύσας πρὸ ἑπτὰ πασάρων αὐ καρπὸν βάλῃ τὰ φυτὰ, μή τε τοῦ θεοῦ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν δαπορεύεσθαι, μή τ' αὐτὸς χρῆσθαι, οὐ γὰρ κῦρος καιρὸν τοῦτον ὑπ' αὐτῶν ἐνεχθῆναι· βιασαμένης δὲ τῆς φύσεως ἀώρως μήτε τοῦ θεοῦ ἁρμόζειν, μητ' αὐτοῦ τοῦ δεσπότου χρῆσθαι. τοῦ δὲ τετάρτου ζυγέτω πᾶν τὸ γλυκύμηλον, τότε γὰρ ὥριον εἶναι, καὶ συναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κομιζέσθω, καὶ σὺν τῇ δικάτῃ τῶν ἄλλου καρπῶν μετὰ τῶν φίλων διαχρώμενον ἀναλισκέσθω, καὶ μετ' ὀρφανῶν καὶ χηρευουσῶν γυναικῶν. πέμπτου γ' ἔτους, κύειν ἔστω τὰ φυτὰ καρποῦσθαι. Τὴν ἀμπέλους καταφυτον γῆν μὴ ἀπείρειν. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ζέφειν τοῦτο τὸ φυτόν, καὶ τοῦ ἐξ ἀρότρου πόνων ἀπηλλάχθαι. Βουσὶν ἀρωτὴν τὴν γῆν, καὶ μηδὲν τοῦ ἑτέρου ζῴων σὺν αὐτοῖς ἀπὸ ζεύγλης ἄγοντας, ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη, κἀκείνοις ποιεῖσθαι τὸν ἀρότρον. εἰ γὰρ καθαρώτατα σπέρματα καὶ ἀκεράσματα, καὶ μὴ συνδυάζοι ζῷα σπείρειν. οὐ γὰρ τῇ τοῦ ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τὴν φύσιν. Μὴ γ' κτήσασθαι ἐπάγειν ὅσα μὴ συγγενῆ. δίκη γὰρ ἐν τούτῳ, μὴ δίκαιον καὶ μέχρι τοῦ ἀνθρώπων ἡ πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἀπιμία, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ πρὸς τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα προτίεσθαι λαβοῦσα. Δεῖ δὲ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κατὰ μίμησιν ῥᾳδιοπήτης τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν ἔσοιτο. ἀλλ' ὡς οὐ πρὸς τῶν τυχόντων μέλει τοῖς νόμοις εἰδόσι προνοεῖσθαι τοῦ κατ' αὐτοὺς ἀμίμητου.

quòd si nullus exiſtat index, magiſtratus oppidorum vicinorum agro in quo cædes eſt facta, & ſenatus conuenientes, metiantur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & adductam in teſqua nec ſementi nec plantationi idonea neruis ceruicis abſciſſis cædant, & ablutis manibus ſupra caput iuuencæ ſacerdotes & Leuitæ ac ſenatus illius oppidi, puras ſe manus ab ea cæde habere proclament, eámque nec feciſſe ſe, nec, dum fieret interfuiſſe. inuocéntque Deum vt propitius factus nunquam poſthac in ea regione tale malum accidere permittat. Optimum quidem eſt optimatum regimen, & in ſic adminiſtrata republica viuere, nec eſt cur aliam eius ſpeciem concupiſcatis: ſed præſtat vt hac contenti in legum & veſtra ipſorum poteſtate ſitis. Satis enim eſt, Deum habere præſidem. Attamen ſi regis vos cupido cœperit, nemo ſit niſi veſtri generis & ſanguinis, & cui iuſtitia ſit cordi cum cæteris virtutibus. Is quiſquis fuerit, plus legibus & Deo quàm ſuæ ſapientiæ tribuat, nihílque præter pontificis ac ſenatus ſententiam faciat: nec multas alat vxores, aut pecuniis equiſve plurimis gaudeat: quarum rerum copia facilè contemptor legum poſſet euadere. & ſi talibus ſtudiis plus æquo fuerit deditus, obſtandum eſt ne potentior fiat quàm rebus veſtris expedit. Terminos terræ mouere non eſt fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pacatæ: ſed religiosè cauendum, vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quòd hæc præcipua cauſa ſit bellorum & ſeditionum, ſi auaritia certis terminis non circumſcribatur. Facilè enim legum præſcripta tranſilit, qui terminis cupiditatem ſuam cohiberi non patitur. Qui terram plantauerit, ſi plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium vſum conuertere, intempeſtiuus enim eſt talis fructus: quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, eius vſus nec Deo conuenit, nec domino. quarto verò anno colligat quicquid iam tempeſtiuum, & in ſanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in conuiuiis cum amicis conſumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu ſuo fructus colligat. Agrum vitibus conſitum ne ſemines. ſufficit enim quòd hanc plantam nutriat, nec opus eſt vt & aratro vexetur. Bubus aranda eſt terra, nec aliud animal cum eis ſubiugandum, ſed eiuſdem ſemper generis ſub idem iugum agenda. Semina quoque debent eſſe pura & impermixta, nec duûm ſimul aut trium generum ſunt ſeminanda. abhorret enim natura communionem diſſimilium. Neque diuerſi generis iumentorum coitus ſunt admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis ſui perueniat, vt ſolent à minimis principiis res in peius proficere. Cauendum eſt autem magnopere, ne quid eiuſmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici deprauari poſſint. quapropter ne leuia quidem leges diſſimulant, dum officio ſuo nuſquam deeſſe cupiunt.

Deut.24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vsum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantùm ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantùm commodis prouideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est. non enim æquum est vetare laboris socios quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam propriis se satient: & siue indigenæ sint, siue exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt, auferre verò secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios degustare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim quum id anni tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumant hortentur, Israelitas quidem vt socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere: aduenas verò hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis superest, benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quòd cùm esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cùm ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ
Deut.26. in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratis actis, & sacrificiis iuxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtrasque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, itet ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat, quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit:

A Αμώντας ἢ καὶ συναιρομένους τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι. καταλιπεῖν δέ τινα τῶν βοτρυμάτων τοῖς βίου ἀπαιτοῦσιν ἔρημον εἶναι καὶ εὕρημα πρὸς ἀγαθοφιλίαν. ὁμοίως ἢ καὶ τῆς ἐλαίας ἀπολιπεῖν τὰς ὀλιγοστύλιδας τοῖς πένησι. καὶ ἐλαιώνων παρεῖναί τι τῆ καρποῦ πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. οὐ τοσαύτη γὰρ ἐκ τῆς ἐπ' ἀκριβεῖς αὐτῶν συλλογῆς εὐπορία τοῖς διαπόταις ἠθροίστο, ὅση χάρις ἐκ τῆς δεομένων ἔλθοι. τότε θεῖον πλεῖόν τι τὴν θεοσεβοῦντες εἰς τὴν ἀγαθοφιλίαν τῆς καρπῶν ἀπεργάσονται, μὴ τὰ καθ' αὑτοὺς προνοούμενοι λυσιτελοῦς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλων ἀγαθοφιλοῦς λόγον ἐχόντων. Μὴ δὲ βοῶν ὁπότε ζεύξουσι τοὺς ἁλῶνας, ἀποδεῖν τὰ στόματα δεῖ τῆς ἄλωνος. οὐ γὰρ εἰκὸς εἶναι τοὺς συνεργασαμένους τὰ καρποῦ, καὶ θεῖ τινι ἡδύσματι αὐτὰ πονήσαντας. Μὴ δὲ ὁπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἀπιέναι τοὺς ὁδοῦ βαδίζοντας, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς δεῖ ἐπιτρέπειν ἐμπιπλᾶσθαι, κἂν ἐγχώριοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι, χαίροντας δεῖ τῆ παρέχειν αὐτοῖς τῆς ὡραίων μεταλαμβάνειν, δεῖ φείσασθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέστω. μηδὲ ζυγώσεις ὧν εἰς τοὺς λεωοὺς κομίζουσιν εἰργάσασαι τοὺς ὑπαντιάζοντας ἐπεῴδιεν. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν ἃ κατὰ βούλησιν θεῖ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς δεομένοις αὐτῶν μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκμῆ τε οὔσης καὶ ἀδιδούσης ἀπελθεῖν, ὡς τῆ θεῆ κεχαρισμένον ἂν εἴη. κἂν ὑπ' αἰχόνης παῖς ὀκνοῦντας ἅψασθαι λαβεῖν ἐθέλοντας εἴπωσι, δίκαιος μὲν ἰσοπολίτας ὡς κοινωνοὺς καὶ διαπότας ἀγαθοφιλίας, ἀφιγμένους δ' ἀλλαχόθεν αὐθαιρέτους ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντες ὧν ὁ θεὸς καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχει. ἀναλώματα γὰρ οὐχ ἡγητέον ὅσα τις κατ' ἀκρότητα παρείησιν αὐθαιρέτῳ λαμβάνειν, τῆ θεοῦ τιμῆ ἀφθονίαν τῆς ἀγαθῶν χορηγοῦντος, οὐκ ὀφείλεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ διδόναι φιλοτίμως, καὶ βουλομένῳ τῆ ζόπῳ τούτῳ τιμᾶν ἰδίαν θεῖ τὸν τῆς ἰσοπολιτοῦ λαὸν εὔνοιαν, καὶ τιμῆ χορηγίαν τῆς δαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ἐκ πολλοῦ τῆ θείοντος αὐτοῖς καρπείνας μεταδιδόντων. Ὁ δὲ ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾶ λειπούσας τεσσαράκοντα τῆ δημοσίῳ σκύτει λαβὼν τιμωρίαν ταύτην αἰσχίστην ἐλεύθερος ὑπομενέτω. ὅτι τῆ κέρδει δουλεύσας, ὕβρισε τὸ ἀξίωμα. καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει πεπραγμένοις ἐν αἰγύπτῳ συμφορᾶς, καὶ κατὰ τιμῆ ἐρημίαν, θεότητα τῆ ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι. καὶ τυχόντας εὐπορίας ἐξ ἐλέου θεότητα τοῦ θεοῦ, τιμῆ αὐτῆ ταύτῃ ἐξ ὁμοίου πάθους ἀπομερίζειν τοῖς δεομένοις. Τὰς δεκάτας τὰς δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστου θεσπέσιον τελεῖν, τὴν μὲν τοῖς λεύίταις, τιμῆ δ' ἑτέραν θεοῖς τὰς διωχίας, ζῆτην θεοῖς αὐλαῖς καὶ τὸ ἕτος ζῆτον συμφέρειν εἰς δαπάνησιν τῆ ἀπαντιζόντων, γυναιξί τε χήραις καὶ πᾶσιν ὀρφανοῖς. Ταῦτ' δὲ ὡραίων ὅτι κατ' ἀρχὰς ἑκάστῳ τύχῃ γεγόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομίζεσθαι. Καὶ τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς ἐσεγκαμένης αὐτοῖς γῆς καὶ αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν εὐλογήσαντες, θυσίας αἷς ὁ νόμος αὐτοῖς ὀφείρειν κελεύει ὀπτελείσαντες, τούτων τὰ θεοτέλεια τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. ἐπειδὴ δὲ ἢ ταῦτα ποιήσας πᾶς, καὶ πάντων τὰς δεκάτας ἅμα ταῖς εἰς τοὺς λεύίτας, καὶ τὰς διωχίας ταῖς ἀπαρχαῖς ἀπολωσχώς, ἀπέναι μέλλῃ θεοῖς αὐτὸν οἰκαδε, στὰς ἀπέναντι τοῦ τεμένισματος, διχαεισησάτω μὲν τῆ θεᾶ, ὅτι τοῖς ἀπ' αἰγυπτίων αὐτοὺς ὕβρεως ἀπαλλάξας, γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔδωκε καρπεῦσθαι.

μάρτυ-

μάρτυρόμενον δὶ ὡς τὰς τε δίκας, καὶ τοὺς μυσίους τελέσειε νόμους, αἰτησάσθω τὸν θεὸν δ' ὑμῖν καὶ ἄλλων αὐτῷ δίκαιον παντὸς εἶναι, καὶ κοινῇ πᾶσιν ἱεραῖσι δίκαμφίειν, φυλάττοντα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, προσκτήσασθαι δὲ ὅσα δύνανται χαρίζεσθαι. γαμείτωσαν δὲ ἐν ὥρᾳ γάμου γνήσιοι, παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀγαθῶν. ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζηλούτω συνοικοῦσι ἄλλῳ, μὴ ἢ λυπῶν τὸν πρότερον αὐτῆς ἄνδρα. Δούλας δὲ, μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' αὖ ὑπ' ἔρωτος πρὸς τοῦτό τινες ἐκβιάζωνται, κρατεῖν δὲ τῆς ἐπιθυμίας τὸ δίκαιον, καὶ τοῖς ἀξιώμασι προσφορον. Ἐπὶ μηδὶ ἐταιρημένῃ εἶναι γάμον, ἧς δὶ ὕβριν τὸ σώματος τὰς ἐπὶ τῷ γάμῳ θυσίας ὁ θεὸς οὐκ ἂν προσοιτο. γένοιτο γὰρ ἂν οὕτω τοῖς παίδων τὰ φρονήματα ἐλεύθερα, καὶ πρὸς ἀρετὴν ὁρμια, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλων ἀφεῶν, μήδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρα συνελθόντων. Εἰπὼς ὡς ἁρπάσαι μνηστευσάμενον, ἔπειτα μὴ τοιαύτην εὕρει, δίκην λαχὼν αὐτὸς ὑπὲρ κατηγορείτω χρόνῳ εἰς ἀπόδειξιν οἷς ἂν ἔχοι τεκμηρίοις. Ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὅς ἂν μὴ τούτοις ἐγγυτέρω δοκεῖ τὸ γένους. καὶ κελεύσας μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατηγορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνου ἀπαιτήσασθαι αὐτὴν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας αὐτῷ φαίνοιτο, καὶ πρὸς ἃς οὐκ αἰτιατὴν δικασθείη. τῷ δὲ τολμηρῶς καὶ προπετῶς ἐπιτιμᾶν αἰτίαν καὶ βλαβὴν προσείσθω πεντήκοντα μιᾶς λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα σίκλους ἀποτινέτω τῷ πατρί. ἂν δὲ ἐλέγξῃ τὴν παιδίσκην ἐφθαρμένην, δημοσίᾳ μὲν οὖσα τῆς μὲν σωφρόνως προσῆναι τῆς παρθενίας ἄχει νομίμων γάμων καταλυέσθω. ἂν δὲ ἐκ ἱερέων ἢ γεγωνημένη, καιέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν οὐσῶν πολ, ἐ τῆς μὲν ἑτέρας ἕνεκα πρεσβύτερον καὶ διανοίας κειμένης ἢ δὲ ἕτερα ἐστὶ καλὸν ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δὲ ἑτέρας ἐν ἐλάττονι μοίρᾳ τυγχανούσης, ἂν ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γνήσιος, πρωτεῖα ὢν τῷ ἐκ τῆς ἑτέρας φύτος, ἀξιοῖ δίκαιον τὴν πρὸς τὴν μητέρα τῆς πατρὸς εὔνοιαν τοῦ πρεσβείων τυγχάνειν ὡς τε διαλυσῶ τὸ μέρος τῆς πατρώας οὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διατάξαμαι, μὴ συγκεχωρήσθω. ἄδικον γὰρ τὸν τῇ γνώσει πρεσβύτερον, ὅτι τὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἥττονα ὄντα τῇ δικαίᾳ τῆς πατρὸς τοῦ ὀφειλομένου αὐτοῦ στέρεσθαι. ὁ κόρης ἄλλῃ κατηγορείτω φθορᾶς, εἰ μὴ πίστας καὶ πρὸς τὴν φθορὰν συγκατιόντος λαβών, ἀποθνησκέτω σὺν αὐτῇ. ποτὲ γὰρ ὁμοίως ἐκάτερον, ὁ μὲν τὸ ἄρχιον πίστας ἑκουσίως ὑπομεῖναι ἐ προσπεμψαι τοῦτο τῷ ἐλευθέρου γάμου τὴν κόρην. ἢ ὃ ἔδωκεν αὐτὸν πειθέσθω δὲ ἡδονὴν ἢ δίκαι κέρδος πρὸς τὴν ὕβριν. ἐὰν δ' ἀπὸ μόνη ἔξεστον βιάσηται μηδενὸς βοηθοῦ παόντος, μόνος ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένου μνηστὴν κατηγορείσθω, αὐτὸς γαμείτω. ἢν ὃ τοῦ πατρὶ τῆς κόρης μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτὸν, πεντήκοντα σίκλους τὴν πόλιν τῆς ὕβρεως καταβαλλέτω. γυναικὸς δ' συνοικούσης βουλόμενος διαζεύχθηναι δι' αἰ ἀποτοῦ αἰτίας, πολλαὶ δ' αὖ τοῖς αὐθρώποις τοιαῦται γένοιντο, γαμέσθαι μὲν ἔξεστι τῷ μηδέποτε συνελθεῖν ἰσχυρίζεσθαι δὲ οὕτως ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρᾳ. πρότερον γὰρ οὐκ ἐφικτέον. εἰ ὃ καὶ πρὸς ἐκεῖνον κακοδαίμ-

A testatúsque decimas se iuxta Moysis legem soluisse, precetur Deum, vt tum sibi priuatim, tum Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit, conseruet, & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur. Vbi ætas maturuerit, vxores ducant virgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi coniungat alteri maritatam, néve priorem eius virum contristet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem,
B decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factam, nuptiale sacrum Deus non admittit. atque hæc ita obseruari valde interest, ad hoc vt proles nascatur ingenua, & ad studium virtutis erecta, si non è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati. Si quis aliquam pro virgine desponsatam Deut. 24.
C postea talem non inuenerit, in ius vocatam accuset, afferátque argumenta quæ habet: puellæ verò causam agat pater, aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et si quidem puella fuerit absoluta, degat in accusatoris coniugio, ísque nullum posthac dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua insontem detulit, pœnas luat quadraginta vna minùs plagis acceptis, & quinquaginta siclos
D puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quòd si vitiata fuisse coarguatur, si quidem plebeia fuerit, eo quòd parum solicitè pudicitiam vsque ad nuptiarum tempus seruauerit, lapidibus obruatur. quòd si ex sacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si Deut. 22.
quis duarum vxorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamuis causam, alteri plus beneuolentiæ honorísque de-
E tulerit, alteri verò minus: si filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd sua mater in maiore gratia patris fuisset, postulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatum paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim est eum qui sit natu grandior propter matrem negligentiùs à patre habitam suo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum ob- Deut. 22.
tulerit, si quidem persuasæ vt se præberet, si-
F mul cum ea capitalis esto. fontes enim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit vt liberali coniugio rem turpissimam anteponeret: hæc verò quia lucro aut voluptati succubuit. quòd si solitariam alicubi nactus, vi oppresserit, solus det supplicium. Qui virginem nondum desponsatam constuprauerit, ipse ducat. quòd si pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta siclos iniuriæ precium numeret. Qui à coniuge quacunque de causa, vt sæpe
G hominibus vsu venit, disiungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis quærendi: alioqui diuortium non permittitur. Quòd si & alterum offenderit,

aut post eius mortem prior reducere eam vo-
Deut. 25. luerit, non licet vt ad eum redeat. Si cuius maritus nondum susceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, sortis hæredem nutrito. nam hoc è republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & possessiones apud cognatos remanent, mulieri quoque leuior fit calamitas, cùm prioris mariti coniunctissimo victuræ. quòd si frater nolit eam ducere, mulier senatum accedens testetur, quòd volentem eam in familia manere, & ex ipso liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò senatu causam, siue magnam siue paruam afferat, huc tandem res euadet: vxor fratris soluto viri illius calceo, & conspura eius facie, merito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriam fecerit. atque ita ille quidem è curia discedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si
Deut. 21. quis vel virginem vel maritatam captiuam abduxerit, eique legitime coniungi voluerit, non antè ius esto cubile eius tangere, quàm raso capite sumptóque lugubri habitu cognatos & amicos in bello amissos deplorauerit, vt ita mœrore satiata tum demum ad nuptiale conuiuium veniat. Bonum enim & iustum est, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus, & non suæ tantùm voluptati indulgens, illius desideria negligat. Elapsis autem luctus triginta diebus, tot enim sapienti ad deplorandos caros sufficiunt, tunc nuptiis dare operam liceat. Quòd si satiata concupiscentia pro coniuge eam habere dedignatus fuerit, nec pro serua quidem eam tractare ius habeat: sed quocunque mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi potestatem habeat.
Deut. 21. Quicunque è iunioribus parentes suos contempserint, & debitum honorem præ pudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & insuper contumaces ac proterui in eos fuerint, hos primùm verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos iudices. dicántque non voluptatis causa in matrimonium se conuenisse, neque vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: sed vt liberos acquirerent, qui se in senectute nutriant, & necessaria sibi suppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio, summa cura educauisse, nulli rei parcentes quæ ad eorum salutem & institutionem pertinere visa sit. nunc quoque quando iuuentutis erratis ignoscendum est, satis sit quòd officij hactenus oblitus es. proinde resipisce & cogita, quòd etiam Deus læsis parentibus offenditur, qui & ipse humani parens est generis, & ad se pertinere iniuriam existimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis est appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius absit vt tu facias periculum. His verbis si arrogantia iuuenum emendata fuerit, per inscitiam commissis debetur venia.

ἢ πολυτήσαντος αὐτὸ θελήσει γαμεῖν ὁ φρότερος, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἐπανιέναι. τῷ ἄτεκνον ἀνδρὸς αὐτῇ τετελευτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμείτω, καὶ τὸν παῖδα τὸν γνώμονα τῷ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, ξειφέτω τὸ κλήρου δόχον. τοῦτο γὰρ καὶ τῇ δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενον, τῷ οἴκων οὐκ ἐλλειπόντων, καὶ τῷ χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων. καὶ ταῖς γυναιξὶ κουφισμὸν οἴσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τῷ φροτέρων ἀνδρῶν συνοικούσαις. ἐὰν δὲ μὴ βούληται γαμεῖν ὁ ἀδελφὸς, δὴ τὸν γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυρέσθω τὸ δ' ὅτι βουλομένῳ αὐτῷ δὴ τὸ οἴκου μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτὸ μὴ φρόσοδός ἐστιν ὑβρίζων τῷ τοῦ τεθνηκότος ἀδελφοῦ μνήμῃ. ἐρωτώσης δὲ τῆς γερουσίας δι' ποίαν αἰτίαν ἀλλοτρίως ἔχει φρὸς τὸν γάμον, αὔτε μικρὰ αὔτε μείζω λέγῃ, φρὸς ταῦτα ῥιπτέτω. ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὰ δελφοῦ τὰ σάνδαλα καὶ πτύσουσα αὐτὸ εἰς τὸ φρόσωπον, ἄξιον ἐῇ παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν ὑβρίσαντα τὴν τ κατοιχομένου μνήμην. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας ἀπίτω τοῦτ' ἔχων ὀνείδος φρὸς ἅπαντα τὸν βίον. ἐπὶ ᾧ φερ ἂν βουληθῇ τινι τῷ δομῶναι, γαμείσθω. αἰ δὲ αἰχμάλωτον τις λάβῃ παρθένον, αὔτε καὶ γεγαμημένην, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ φρότερον ἐξέστω δίνης ἅπτεσθαι ἢ κοινωνίας, φρὶν ἡ ξυρημένῳ αὐτὴν ἢ πένθιμον χῆμα ἀναλαβοῦσαν, ὀποθρηνῆσαι συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ὀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐφ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηθῇ, ἐπεὶθ' οὕτως ἐφ' ἡδονάς ξαπῇ καὶ γάμους. καλὸν γὰρ ἐῇ καὶ δίκαιον παιδοποιὸν φαλαμβάνοντα, θεραπεύειν αὐτῆς τὸ βουλητὸν, ἀλλὰ μὴ τῷ ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον τοῦ κατ' αὐτὴν ἀμελεῖν κεχειρισμένου. ξιάκοντα δ' ἡμερῶν δὴ τὰς πένθεως διελθουσῶν, αὐτάρκης γὰρ δὴ τοῖς δακρύοις αὗται τῷ φιλτάτων τοῖς φερεγίμοις, τότε χωρεῖν δὴ τὸν γάμον. Εἰδὴ ἐμπλησθεὶς τῆς δημοσίας ὑπερηφανίδος αὐτὴν γαμετὴν ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτήν. ἀλλ' ὅταν βούληται χωρεῖν ἀπέτω τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα. Οσοι δ' αὖ τῷ νεωτέρων φρεφερόντων τοὺς γονεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμουσιν ἢ δι' αἰχμὴν ἢ δι' ἀσθένειαν, ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτούς, φρόσθεν μὲν λόγοις αὐτοὺς νουθετήσασαι οἱ πατέρες. αὐτάρκης γὰρ ἐπῳκάσιν οὗτοι δικασταί. συνελθεῖν μὲν ἀλλήλοις, οὐχ ἡδονῆς ἕνεκα λέξοντες, οὐδὲ τῆς τῷ χρημάτων αὐξήσεως κοινῶν τῷ ἑκατέρου ὑπαρχόντων γνωμένων. ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ γηροκομήσουσιν αὐτούς, ἢ ὧν αὖ δίωνται παρ' αὐτῶν ἔξουσι. γνώμων δ' ἔγε μὴ χαρᾶς καὶ τ τῷ θεῷ χάριν εἰδέναι τῷ μεγίστην ἀράμενοι δὴ ἀπυδῶς αἰεθρέψαμεν, μηδενὸς φειδὼ ποιούμενοι τοῦ ἐ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τῷ σῷ καὶ παιδείαν τῷ ἀείστων ἔῃ χρησίμου. νῷ δὲ συγγνώμην γὰρ δεῖ τινι μεῖν ἐφ' ἁμάρτημασινίοις, ὀποχρήσει ὅσα τῆς εἰς ἡμᾶς τιμῆς ὀλιγώρησας. καὶ μεταβαλοῦ φρὸς σωφρονίστερον, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν δὴ τοῖς εἰς πατέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ παντὸς αἰθερόπων γνώμης δεῖ, καὶ σωφρονεῖσθαι δοκεῖ τοῖς τῷ αὐτῷ αὐτῷ φρόσωπον ἔχουσιν, οὐχ ὧν φρόσωπον αὐτοῖς φὰ τῷ παίδων τυγχανόντων. καὶ νόμος κολασὴς γίνεται τῷ τοιούτων ἀφαίτητος, οὗ σὺ μὴ πειρασθείης. κἂν μὲν τούτοις θεραπεύσηται τὰ τῶν νέων αὖθαδες, ἀπαλλαττέσθωσαν τῶν δὴ τοῖς ἡγουμένοις ὀνείδων

οὕτω

οὕτως γὰρ ὅτι τοιοῦτος ἀγαθὸς αὐτὸν εἶναι, καὶ οἱ πατέρες
A δυτυχῆς, οὐκ ἐπαιδάντας, οὔτε υἱὸν κολαζόμενον, οὔτε
θυγατέρα. εἰ δὲ οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία
τὸ σωφρονεῖν τὸ μηδὲν ἔβλαπτον φασκόντων, ἡ θεσις δι' ἀστόν-
δους ποιεῖ τοὺς νόμους τοῖς συνεχέπ κῷ τῷ γονέων τολ-
μήμασι, σφαγεὶς ὑπ' αὐτῶν τούτων ἔξω τῆς πό-
λεως τῷ πλήθους ἐπομένου, καταλευέσθω. καὶ μέ-
νας δι' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς θέαν τοῦ ἁπάντων, θα-
πτέσθω νυκτός. Οὕτως δὲ καὶ οἱ ὁπωσοῦν ὑπὸ τῷ νό-
B μων ἀναρεθῆναι κατακριθέντες. θαπτέσθωσαν ἢ καὶ
οἱ πολέμιοι. καὶ νεκρὸς μηδεὶς ἐν γῆς ἄμοιρος κείσθω
περιπέσῃ τῷ δικαίου πυνθάνων. Δανείζειν ἢ
ἑβδομήκοντα ὅτῳ τέκνοις ὀξέτω μηδενὶ, μήτε βρῶτον, μή-
τε ποτόν. οὐ γὰρ δίκαιον σφετερίζεσθαι τοὺς ὁμοφύλους
τὰς τύχας, ἀλλὰ βοηθήσαντα ταῖς χρείαις αὐτῶν, κέρ-
δος ἐᾷ νομίζειν, τοῦτ' ἐκείνων ἀχρειστέαν, ἐπὶ τὴν
ἀμοιβὴν τοῦ παρὰ θεοῦ χορηγοῦντος ὅτῳ τῇ χρη-
C στότητι. Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε ἀργύρια εἴτέ τινα τῶν
καρπῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, κῷ νοῦν αὐτοῖς τῷ παρὰ τοῦ
θεοῦ χορηγησάντων κομίζοντες, μὴ ἀδίκως ἀποδιδό-
τωσαν τοῖς δοῦσιν ὥσπερ ἀποθέμενοι εἰς τὰ αὐτῶν, κῷ
πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἔχοντες. Αν δὲ ἀναχωρῶσιν πε-
ρὶ τοῦ ἀποδοῦναι, μὴ πρὸς τοῦ οἰκίαν βαδίσαντες
ἐνεχυριάζειν πρὶν ἡ δίκη παρεῖ τούτου γένηται. τὸ δὲ
D ἐνέχυρον αὐτῶν ἔξω. καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δι'
αὐτοῦ μηδὲν ἀπολέγοντα τοῦ μὴ νόμου βοηθείας ἐπ'
αὐτὸν ἥκοντι. κἂν μὲν ἄπορος ἢ ὁ ἐνεχυριασθείς, κατεχέτω τοῦτο μέχρι τῆς ἀποδόσεως ὁ δανεικώς. αὐ
δὲ πένης, ἀποδότω πρὶν ἡλίου δυσμῶν, καὶ μάλι-
στα αὐ ἱμάτιον ἢ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦ-
το, φύσει τοῦ θεοῦ τοῖς πενομένοις ἔλεον νέμοντος. Μύ-
λλω ἢ καὶ τὰ παρὰ ταύτῃ σκεύη, μὴ ὀξέναι λαμ-
βάνειν ἐνέχυρον. ὅπως μὴ στέρωνται καὶ τῶν πρὸς τὰ
E σιτία ὀργάνων, μηδ' ὑπ' ἐνδείας πάθωσί τι τῶν χει-
ρόνων. Εαν αὐθρώπου μὲν κλοπῇ, θάνατος ἔστω ζη-
μία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφελόμενος, τὸ διπλοῦν
ἀποτινύτω. Κτῆνας δὲ ὅτῳ τοῖς κατ' οἶκον κλεπτο-
μένοις πὸς, ἀθῷος ἔστω κἂν εἰ πρὸς ὀρώρυγμα τει-
χέου. Βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, τετραπλοῦν τοῦ ζημίαν
ἀποτινύτω, πλοῦν βοός. πενταπλοῦν δὲ ἀπὸ τούτου
καταβαλέτω. ὁ δὲ τὸ ὄντιμον ἄπορος ἀφαλύσα-
σθαι, δοῦλος ἔσαι τοῖς καταδικασαμένοις. Πραθεὶς
F ὑπὸ ὁμοφύλῳ πὸς ἔξ ἔτη δουλευέτω, τῷ δὲ ἑβδόμῳ
ἐλευθέρος ἀφειέσθω. Εαν δὲ τέκνον αὐτῷ γενομένου
ἐκ δούλης πρὸ τοῦ ἁριαμένου, ἀφ' ἑαυτοῦ ἀνοιαν, καὶ
τοῦ πρὸς τὰ οἰκεῖα φιλοτιμίαν βουλῆαι δουλεύειν,
ἐναυτοῦ ἐθέλευ, πεντηκοστὸς δὲ ἐνιαυτός ὅστω, ἐλευ-
θερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τοῦ γυναῖκα ἐλευθέ-
ραν ἀπαγέσθω. Εαν δέπε, ἢ χρυσίον ἢ ἀργύρεον
εὕρῃ κατ' ὁδὸν, ὀπίζητήσας τὸν ἀπολωλεκότα καὶ
G κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τοῦ ἐκ τῆς
ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν οὐκ ἀγαθὸν ὑπολαμβά-
νων. Οὑτοίως καὶ περὶ βοσκημάτων οἷς αὐ ἐντύχοι τις,
κατ' ἐρημίαν πλανομένοις, μὴ εὐρισκέντ' τοῦ κυ-
ρίου σῶμα χρῆμα παρ' αὐτῷ φυλατέτω, μὴ τυφλόμε-
νον τὸν θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλέξια. Μὴ ὀξέναι ἢ παρισίαν κτῆνα τοῦ κακοπαθοῦντος ὑπὸ χει-
μῶνος πεπονκότων ἐν πλοῦ. σωζεσθαι ἢ, καὶ τὸν πόνον οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν. Μειοῦν δὲ
καὶ ταῖς ἑδοῖς τοῖς ἀγροῦσι, καὶ μὴ γέλωτα ἐπεσομένοις αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλαίῃ τοῦ ἑτέρου χρείαν.

A hoc enim & ad legislatoris clementiæ laudē,& ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiā legibus dare pœnas videant.quòd si hi sermones & præcepta nihil profecerint,sed cōtumacibus in parēres ausis pergat leges sibi infestas reddere,ab ipsis extra vrbem sequēte turba productus obruatur lapidibus,& per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant supplicium.
B Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quisquam expers terræ iaceat, vltrà quàm iustum est,pœnas exsoluens. Mutuum dare ad vsuram Deut. 23.
Hebræorum nemini liceat, neque cibum neq; potum.non enim iustum est reditus captare ex fortunis tribulium,sed præstat opem ferre illorum necessitatibus,& ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem,& Dei retributionē, quæ huiusmodi beneficentiam solet consequi.
C Qui verò acceperint mutuò siue pecuniam, siue fructum aliquem aridum aut liquidum,vbi Deo fauente ex sententia fruges ipsorum prouenerint, alacres restituant eis qui mutuauerunt,quasi sua reponentes, & vsuri denuò si opus fuerit. Quòd si non pudeat eos non reddere,non sunt è domibus auferenda pignora, nisi iussu iudicum.& pignus foris est expectādum. Deut.24.
D is verò qui afferre debet,nihil cōtradicat ei qui cum legum auxilio ad se venit:& si quidem nō inops fuerit,qui oppignerauerit,retineatur pignus,donec reddatur mutuum.sin autem pauper, restituat id creditor priusquam sol occidat, maximè si vestimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum.quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors.Molam & instrumentum quod ad hanc pertinet non esto ius pignus capere: ne carentibus his si desit cibum parandi facultas,ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui commiserit, mulctator capite : qui verò aurum aut argentum
E subtraxerit,duplum restituito.Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit,impune esto.Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quincuplum numerandum est. Qui verò mulctam soluere non valet, in seruitutem vindicetur.Qui tribuli in seruitutem est venditus, sexennio seruiat, septimo anno manumittatur. Quòd si in herili domo prolem è conserua susceperit, & propter suos affectus seruire
F maluerit, anno iubileo, is est quinquagesimus, liber esto, vnà cum filiis & vxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenit:reddátque sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus,in quas errantes in deserto Deut.22.
inciderit,si ignoretur Dominus,statim apud se reseruet, Deum testatus quòd aliena vsurpare
G nō cupiat. Iumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed subleuandum est non secus quàm proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas vtilitates impedire.

Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in rixa absque ferro, confestim vindicetur: idem patiente eo qui percussit, quod fecit. quòd si domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. sin autem reualuerit, & multa in ægritudine insumpserit, percusso quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat, prætérque mercedem medici. Qui mulierem vterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quòd si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quando quidem vitam pro vita reponi iustum est. Venenum neque letale, neque alias noxium quisquam Israëlitarum penes se habeat: quòd si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduersus quos venenum parauerat. Qui excæcauerit quenquam, similia patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi sæuerior. Bouem cornupetam Dominus iugulet. quòd si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus qui vel in cibū veniat. quòd si & dominus coarguatur nouisse ingenium eius, nec tamen cauisse, & ipse morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis causa fuerit. Quòd si seruum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidē lapidetur, dominus autem eius triginta siclos necati hero persoluat. Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus quàm qui percussit, & precium vtriusque inter se domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent, vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non sit libera, sed vt absit periculum ne quid incidat. quòd si in talem fossam non clausam pecus alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet. tecta quoque circumsepienda sunt obicibus, qui non facilè prolabi sinant ac decidere. Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucrifacturus sit. in vniuersum enim danda est opera vt sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus vnquam potest fallere, quòd si absque dolo malo cui commissum est id perdiderit, accedens ad septē illos iudices, iureiurando Deum testem faciat, quòd nihil sua voluntate aut malitia sit perditum, nec vsum se parte depositi, atq; ita absolutus abeat. quòd si vel minima commissorū parte vsus pòst perdiderit, ad redibēdum quod accepit, in solidum condemnetur. Idem ius esto de mercedibus quæ parantur labore corporis.

Deut. 24.

A Ομοίως μηδὲ βλασφημεῖσθαι τὸν ἄρχοντα καὶ τὸν ἱερέα. Ἐν μάχῃ τὸν ὁπωσμὴ σίδηρος πληγεὶς, ὑφ' ἑαυτοῦ μὲν ἐνδικείδω ταὐτὸν παθόντος τῷ πεπληγότος. εἰ δὲ κομιθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὕστερον πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ, ἀθῷος ἔστω ὁ πλήξας. σωθέντος δὲ καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, ἀποτινύτω πάντ' ὅσα ὑφ' ἑαυτοῦ τὸν χρόνον τὸν τῆς κατακλίσεως ἀπάλωσεν, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. Ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, εἰ μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς ὑφ' ἑαυτοῦ τὸ διαφθαρὲν ἐν τῇ μητρὶ μειώσας τὸ πλῆθος. διδόσθω δὲ καὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. ἀνησούσης δ' ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθεὶς δικαιούντος τοῦ νόμου. Φάρμακον μήτε θανάσιμον μήτε τῷ εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων ἰσοχλιτῷ ἐχέτω μηδὲ εἷς. ἐὰν δὲ καὶ κτησμῷ φωραθῇ, τιθάσσων, τοῦτο πάσχων ὁ διέθηκεν αὐ ἐκείνους, καθ' οὓς τὸ φάρμακον ἐῶν παρεσκεύασμένον. Ὁ πηρώσας, παρέτω τὰ ὅμοια, στρέμματι οὗ περ ἄλλον ἐτύρησε, πλὴν εἰ μὴ χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος, αὐτὸν τὸν πεπονθότα κύριον τοῦ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βούλεσθαι ζημιοῦσθαι πικρότερος. Βουὶ τοῖς κέρασι πλήττοντα ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω. εἰ δ' ἐφ' ἅλωσιν κτείνοι τινὰ πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλευσθεὶς ἀποθνησκέτω, μὴ δ' εἰς ζοφλεὶ εὐχρηστεῖν κατηξιούσθω. ἐὰν δὲ καὶ ὁ δεσπότης ἐλέγχηται, φονεὺς ὢν αὐτῷ τελεῖν φύσιν, καὶ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς θνησκέτω, ὡς αὐτὸς τῷ ἴσον τὸ βοὸς ἀπηρημένῳ γελυκημένος. Ἐαὶ δὲ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθούσθω. ξιάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος τοῦ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀπηρημένου. Βοῦς δὲ ἐὰν οὗτος πλήξας ἀποθάνῃ, πωλείσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας, καὶ τὼ πιμὼ τὴν ἀμφοτέρων, οἱ δεσπόται αὐτῶν διαιρείσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ὅπως μηδεὶς πορεύσεσθωσαν ὡς τι σανίσιν ὑπερβολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα, οὐχ ὅπως πηγὴ ἐρχοντο ὑδρεύσας, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς κίνδυνος, ὡς ἐμπεσουμένοις ἢ. εἰ δ' αὖ εἰς ὄρυγμα τοιοῦτον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὸν βόσκημα τινὸς ἀφθαρῇ, τῷ πιμὼ αὐτῷ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. ἀμβαλλέσθω δὲ καὶ τοῖς σήμασιν ἄπαρ ὡς αὐτὸ τεῖχος ὄντα, οὐκ ἐάσει τινὰς ὑποκυλισθέντας ὑποβάλλεσθαι. Παρακαταθήκῃ δὲ ἅπαν ἱερόν τι θεῖον χρῆμα ὁ φυλαξών, φυλακῆς ἄξιούτω. Ὃ μηδεὶς ἀποστερησάτω σωθεὶς τὸν πεπιστευκότα, μήτε ἀνὴρ, μήτε γυνή. μηδὲ εἰ χρυσὸν ἄπειρον μέλλοι κερδαίνειν καταφρονῶν τοῦ μηδένα εἶναι τὸν ἐξελέγχοντα. καθ' ὅλου μὲν γὰρ τὸ συνειδὸς ὑπισταμένου τὸ αὐτῷ φρονοῦντα ἕκαστον εὖ φρονεῖν. καὶ μάρτυς ἀφικούμενος αὐτῷ πάντα ποιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἔπαινον αὐτῷ παρέξει. μάλιστα δὲ τὸν θεὸν ὃν οὐδεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνει. εἰ δὲ μηδὲν ὑπόβουλον δρᾶν ὁ πιστευθεὶς ἀπολείσειεν, ἀφικόμενος ὑπὸ τοὺς ἑπτὰ κριτὰς, ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν ὑφ' ἑαυτοῦ βούλησιν ἀπόλοιτο καὶ κακίαν, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ οὕτως ἀπαιτείσθω. χρησαμένῳ δὲ κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τῷ πεπιστευμένων ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' οὐδὲ ἃ ἔλαβεν ἀποδοὺς κατηγνώσθω. Ὁμοίως δὲ τῷ ὧδε ὑφ' ἑαυτοῦ καταθεσθαι, κἂν μισθότης ἀποτρέπῃ τῷ ὑπὲρ σώματος τοῖς αὐτῶν ἐργαζομένων,

μεμνή-

μεμνήσθω ὅτι οὐκ ἀποστερητέον αὐθρὸς πένητος μι-
σθόν, εἰδότας ὡς αὐτὴ γῆς καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων ὁ
θεὸς αὐτῷ τοῦτον εἰς τὸ μεμερισμένος. ἀλλὰ μηδὲν αὐα-
βαλλέσθω τοῦ ἀποδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐκτίνειν,
ὡς οὐ βουλομένου τὸ θεοῦ τῆς ἐξ ὧν πεπόνηκε χρή-
σεως ὑστερεῖν τὸν εἰργασμένον. παῖδας γὰρ ἀδικίας
πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ δίκῃ τοῦ ἐκείνων αὐτῶν
αἰτίου, οἵκτου μᾶλλον ἀξιοῦν, ὅτι μοχθηρῶν ἐγέ-
νοντο πατέρων, ἢ μίσους φωτὸς ἐκ φαύλων. Οὐδὲ
μοῦ παῖδσιν ἁμαρτίαν λογιστέον, τὴν νέων πολ-
λὰ καὶ τοῦ ἡμετέραν διδασκαλίαν αὐτοῖς ὑπερ-
πόντων ἀφροσύνῃ τοῦ διδάσκεσθαι. Γάλλους ἐκτέ-
μνεσθαι, καὶ σωφροσύνην φεύγειν τοῦ μετ' αὐτῶν, ἀφε-
λομένους αὐτοὺς τὸ ἄρρεν καὶ τὸν τῆς παιδοποιίας καρ-
πὸν, ὃν αὐθρώποις ἐπ' αὐξήσει τὸ γένους ἡμῶν ὁ θεὸς
παρέχει. ἐλαύνειν δὲ οὕτως, ὡς μὴ τέκνων σφα-
γῇ, καὶ θεοῦ τούτων ἀποκλείστας τὸ ἐκείνων αἰδοί-
ου. δῆλον γὰρ ὡς τῆς ψυχῆς αὐτοῖς τεθηλυσμένης,
μετεκομίσαντο θεοῦς τοῦτο καὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως δὲ
μὴ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας ζῶν ὁρᾶν. Μὴ ἐξεῖναι δ'
ποιεῖν ἐκτομίας, μήτε αὐθρώποις, μήτε τῶν ἄλλων
ζώων. Αὕτη μοῦ σοῦ ὑμῖν εἰρωνικὴ τῶν νόμων καὶ τὴν
πολιτείαν διάταξις ἔστω. καὶ ὁ θεὸς δ' ἡμῶν ἀσασία-
σον αὐτῆς τὸν κόσμον παρίξεται. ἡμοῖτο δὲ χρὴ μη-
δὲ εἰς ὃς καιρίσοι τι τούτων καὶ θεοῦς τὸ ἑαυτῶν με-
ταβάλλοι. ἐπεὶ δ' ἀνάγκη τὸ αὐθρώπινον καὶ εἰς ἀ-
βουλήτους ἢ καὶ θεραίρεσθαι ταραχὰς καὶ κινδύνους
ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ δὴ τούτων βραχέα προδιατά-
ξωμαι, ὡς αὖ προειδότες ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ
τοῦ σωτηρίου δύνησθε, καὶ μή τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ἐ-
πιζητοῦντες ἀπαρασκεύαστοι τοῖς καιροῖς φθάσητε.
χῆν ἰῶ ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε, πόνων καταφερουσῶν
καὶ ψυχὰς θεοῖς ἀρετῶν ἀσκημένοις ὑπὲρ ἐλεύθερον νέμοι-
σθε, κεκτημένοι αὐτῶν μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτῶν ἐ-
πὶ κακώσει σπαρασσόντων, μήτε σφίσιν ἐμφυλίου
καταχούσης ὑμᾶς. ὑφ' ἧς πανάστατα παῖδσι τοῖς ἑαυ-
τοῦ θεμένοις, ὑπολείπετε τὰ ἐκείνοις νομισόμενα.
χρώμενοί τε νόμοις οἷς ἀγαθοὶ δοκιμάσας ὁ θεὸς
αὐτοῖς ἐδίδου διατελοίητε. ἔρχον δ' ὅτι μὲ πολεμικὸν,
ἢ νεῶν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ὑπὸ παίδων ὑμετέρων γένη-
ται, θεοῦ τῷ θεοῦ ὑπόθεσιν θεραθεῖν. μέλλοντας
δὲ πολεμεῖν θεοῖς βίαν καὶ κήρυκας πέμπειν θεοῦ
τοῖς ἑκουσίοις πολεμίοις. θεῖ γὰρ τῷ ὅπλων, καλὸν
εἶ χρῆσθαι λόγοις θεοῖς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ
στρατιὰ πολλῷ ἴσχοντες καὶ ἵππους καὶ ὅπλα, ἐ θεοῦ
τούτων δ' ἡμῶν τὸν θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦ-
τε μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοῖς, μηδὲ τὰ ἐκεί-
νων ἁρπαζομένους ἀβούλητον αὐτοῖς κέρδος θεοσ-
λαμβάνειν. καὶ πειθομένων μοῦ καλῶς ὑμᾶς ἔχειν
τοῦ εἰρηνίου φυλάττεσθε, φερομοῦντας ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς
ἰσχύι διαφέροντι. εἰ δ' ἀδικεῖν ἐθέλοιεν, στρατὸν ἐπ'
αὐτοὺς ἀγάγετε, στρατηγὸ μοῦ αὐτοκράτωρ χρώμενοι
τῷ θεῷ, ὑποστρατηγὸν δὲ χειροτονήσαντες ἕνα τὸν ἀ-
ρετῇ φρουχόντα. πολυαρχία γὰρ θεοῦς τοῖς ὀξέως
τὸ φρονεῖν ἀνάγκην ἔχουσιν ἐμπόδιον εἶ, καὶ βλά-
πτειν πέφυκε τοὺς χρωμένους. σκεπτὸν δ' ἄγειν κα-
θαρὸν ἐκ πάντων τῷ ῥώμῃ σωμάτων, καὶ ψυχῆς δ' τολμίᾳ διαφερόντων. τὸ δὲ δηλοῦν ὑποκρίναν-
τας, μὴ τοὺς πολεμίους θεῷ τὸ ἔργον ῥᾳθὺν εἰς φυγὴν ὠφελήσει. τοὺς τε νεωστὶ θεμαμένους οἰκίας,

A Cauendum ne quis virum pauperem mercede
sua defraudet, memor quòd is vice agri & fa-
cultatum hoc à Deo sortitus sit. proinde non
procrastinanda solutio, sed eadem die reddenda, cùm constet Deum nolle vt operarius
laboris sui fructu careat. Liberi ob parentum *Ibidem.*
iniquitatem puniendi non sunt, nimirum pro-
pter suam virtutem digniores miserationę,
quòd è talibus nati sint, quàm odio propter
illorum vicia. Neque patribus peccata filio-
rum sunt imputanda, qui contempta paren-
B tum disciplina multa sibi permittunt facere.
Spadones abominare & auersare, qui virilita-
te & genitura se ipsi priuauerunt, quam nobis
Deus ad incrementum & multiplicationem
addidit. Procul arcendum est hoc genus, quod
non modò posteritatem quantum in se est, sed
multò antè propriam innocentiam ac purita-
tem perdidit. Satis enim constat, quòd effœ-
minato primum animo etiam corpora habent
C muliebria. similiter abhorrere oportet quic-
quid inter portenta ducitur. Castrare nec ho-
minem licet, nec vllum aliud animal. Hæ pa-
cis leges & instituta sunto, & Deus propitius
inconcussam eam & imperturbatam conser-
uabit. absit autem vt vllum tempus veniat
quod hæc innouet & in contrariam formam
transferat. Quoniam autem necesse est homi-
nes vel sponte vel inuitos in turbas ac perи-
D cula incidere, age etiam de his pauca præci-
piamus, vt scientes quid opus facto sit, cum
vsus erit in promptu habeatis salutaria consi-
lia, nec sitis hac parte imparati in ipso tem-
poris articulo. Faxitque Deus vt terram quam
vobis pro labore vestro ac virtute dedit, in pa-
ce & tranquillitate colentes possideatis, nec
hostibus incursantibus, nec domestica sedi-
tione turbante, quæ abrogatis patrum legi-
E bus & institutis, in contrariam disciplinam
vos inducat: vtque in perpetua legum à Deo
comprobaturum obseruatione permaneatis.
Bella verò vel vobis vel vestris posteris geren-
da, extra fines Deus auertat. Cæterùm cùm *Deut. 20.*
bellum instabit, caduceatores primùm ad de-
stinatos hostes sunt mittendi. decet enim ante
arma verbis ad eos vti, docendo quòd quam-
uis & copiæ vobis adsint numerosæ, & equi,
& arma, & super omnia Deus auxiliator pro-
pitius, mauultis tamen non cogi ad bellum, ne-
F que ex rebus illorū direptis ingrata lucra quæ-
rere. Et si quidem quod æquum est persuaderi
sibi patiantur, præstat pacem inuiolatam serua-
re: quòd si plus suis viribus tribuentes ius in ar-
mis reponant, exercitum contra eos educite,
imperium Deo committentes, creato vno ali-
quo forti viro qui vicarius illi sit, & quasi pro-
imperator. multorum enim imperium non
modò moram affert rebus strenuè gerendis, sed
non rarò plus nocet quàm prodest. Delectus
G autem habendus est virorū tantùm robore tam
animi quàm corporis præstantium: ignaui ve-
rò minimè admiscendi, ne dum res armis geri-
tur, in fugam auersi hostium conditionem po-
tiorem faciant. Immunes autem sint à militia,

qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa sunt vsi : tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt : & præter hos qui desponsata vxore nondum eam domum duxerunt : ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & seruantes se relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant. Castris autem positis cauete ne quid asperè ac crudeliter faciatis : & oppugnaturi vrbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo : sed parcite, non ignorantes in vsum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, quod cùm ipsa belli causa non fuerint, iniustè affligantur, mutatura domicilium si liceat, & aliò migratura. Victores in prælio facti eos qui in aduersa acie steterunt cædite, cæteros tributarios futuros seruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis sunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta quæ Moyses reliquit. Leges verò antè quadragesimo anno conscriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, faustis eos precationibus Deo commendauit, sicut contra diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduersus earum præscriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta sunt, atque fiunt, euentis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præter ea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis sedibus, non obliuisceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta pœnas reposceret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem Chananæa, & plebe eius vt par est deleta, aram erigere iussit ad solem Orientem obuersam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrum Gibalem : diuisasque copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & vnà cum illis Leuitas ac sacerdotes. & primùm illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem seruantibus, & Moysis constitutiones non violantibus, alteros verò acclamationibus hoc approbare : & rursum his precantibus illos acclamare. deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi inuicem, ab alteris dicta comprobantes. & tam fastas ominationes quàm deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas discere liceat : quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex vtroque latere, quà populus iussus est stare, & holocautomata offerre, & post eam diem nunquam alias victimas imponere : neque enim fas esse. Hæc sunt quæ Moyses præcepit, & quæ Hebræorum gens indesinenter obseruat.

Deut. 22.

1. 30. 31. 32. 33. 34.

Deut. 27. 28.

A οἷς οὔπω χρόνῳ ἀπολαύσωσιν αὐτῶν ἐπαύσω, ἢ φυτεύσαντας, οὔπω δὲ καρπῶν μετεσχηκότας, ἐᾷν κἂν χώραν. καὶ τοὺς μνηστευσαμένους δὲ, καὶ νεωστὶ γαμηκότας, μὴ πόθῳ τούτων φειδόμενοι τοῦ ζῆν καὶ τερπωῦτες ἑαυτοὺς εἰς τὸ τούτων ἀπόλαυσιν ἐθελοκακήσωσι πρὸς τοὺς γυναῖκας. στρατοπεδευσάμενοι δὲ, περιορᾶτε μήτε τῶν δυσχερεστέρων ἐργάσασθαι. πολιορκοῦντας ἢ καὶ ξύλων ἀπορουμένους, εἰς ποίησιν B μηχανημάτων, μὴ κείρειν τοῦ γῆν, ἥμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῷ ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς αὐ διπορήσαντα δικαιολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς ὡς οὐδὲν αἰτία γεγονότα τῷ πολέμου πάσχοι κακῶς ἄδικα δίκην, εἰ δύναμις αὐτοῖς ἦ καὶ μετοικήσαντα αὖ καὶ πρὸς ἄλλην μεταβαίνειν γῆν. κρατήσαντες δὲ τῇ μάχῃ τοὺς αὐτοταξαμένους κτείνατε, τοὺς δ' ἄλλους, εἰς C τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τῶ χαναναίου ἔθνους, τούτους γὰρ πανοικὶ χρὴ ὦν αφανίσαι. φυλάττεσθε δὲ μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὡς τε μήτε γυναικὸς ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολῇ γυναικείᾳ. πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δ' ἔτι πρότερον τριακοσιοστῷ ἔτει γεγραμμένους ἔδωκε δὲ ὧν ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. τὰς δ' ἑξῆς ἡμέρας, συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίασεν, δι' ὅλου D γίας αὐτοῖς δίδωσι καὶ κατάρας ὅτι τοὺς μὲν κῦρ τοὺς νόμους ζηλοῦντας, ἀλλὰ εὐδαιμονοῦντας τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἐξάμετρον αὐτοῖς ἀείδω, ὃν καταλέλοιπεν ἐν τῇ βιβλίῳ τῇ ἱερᾷ, προῤῥήσει ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' ὃν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ κιβωτῷ, εἰς ὃν καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ τῷ σκηνῇ. E τῶν τε λαῶν παρλαβόντα κρατῆσαι τῆς γῆς, ἐ ἱδρυθέντα, μὴ λήθην λαβεῖν τῆς ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ὧν ὅτι τῆς ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ὄρεσι λόντας ἢ τῷ χαναναίαν γῆν, καὶ πᾶσαν ἀφθείσαντας τῷ ἐν αὐτῇ πλῆθον καθὰ φρέπει, τὸν βωμόν τε ἀνασῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τετραμμένον, οὐ F πόῤῥω τῆς σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀρῶν, γαριζίου μὲν τοῦ ἐπ δεξιᾶς κειμένου, τοῦ δ' ἐπ λαίων γιβάλου προσαγορευομένου. μεριαθῆναι ἢ τῷ στρατιὰ καθ' ἓξ φυλὰς ὅτι τοῖν δυοῖν ὄρεσιν ἀνασῆναι, ἢ σὺν αὐτοῖς λαβόντας τὰ καὶ τοὺς ἱερέας. καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ὅτι τῷ γαρίζειν χρομένους δίκαιόν τὰ κάλλιστα τοῖς θεοῖ τῷ θρησκείᾳ τοῦ θεοῦ κῦρ τῷ τῶν νόμων φυλακὴν ἀσπουδάζουσιν, ὧν τε μωυσῆς ἔπειτα μὴ εὐδαιμονησομένους, δύφημεῖν ἢ τὰς ἑτέρας, καὶ τούτων πάλιν δύχομένων, τὰς θεσπιζομένας ἐπαινεῖν. ἔπειτα κῦρ ταῦτα τοῖς εὐδαιμονοῦσιν κατάρας πάσασθαι, ὑπεροφωνούσας ἀλλήλαις ὅτι κυρώσει τῷ λεγομένων. ἀναγράψαι δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας αὐτῶν, ὡς μηδέποτε ἐκλίπειν τῷ μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου· αἷ δὲ καὶ τῷ βωμῷ τελευτῷ ἐπέγραψε κατὰ εὐθυωρίαν ἑκατέρων, ἢ καὶ σάντα φησὶ τὸν λαὸν θύσαι τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν οὐκ ἐπιτηδεῖν ἱερεῖόν ἑτέρων· οὐ γὰρ εἶναι νόμιμον. ταῦτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὸ ἔθος ἔθνος, ἀκόλουθα τούτοις ποιοῦσι διατελεῖ.

τῇ δ' ὑ-

τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγών, ὡς παρέναι καὶ τὰ ἀδράποδα, ὅρκου τῷ νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιήσασθαι. καὶ τῆς τοῦ θεοῦ ἑκουσίας ἀκριβῶς λογισάμενος, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγνώμῃ χαριζόμενος, μήτε εἴκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλῳ καθάπαξ αἰτίᾳ κινεῖν τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ῥᾳδιουργίαν τοὺς ἀλλ' αὖ τοὺς τῆς ἐξ ἅπαντος συγχύσεως καὶ καταλύσεως δίκην χωρὶς τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, αὐτὴ πόλις, ἀμυνόμενον αὐτοῖς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὲν ἐξ αὐτῶν ἀναιρῆν θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τῆς ἀπογονῆς αὐτῶν εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀθῳοῖεν, λαβεῖν τὴν πιστοτέραν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βούλησιν ἰδίαν ταῦτα γίγνεσθαι δικαιοῦν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν. ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς, ὡς αὖ ἡ θυσία τῷ θεῷ μᾶλλον κεχαρισμένη γίγνοιτο. καὶ ὅπως αἱ οἰκέται τύπτοντες ἐξίοιεν, πυρμηδίῳ χρώμενοι τοῖς λίθοις ὡς καὶ θεόπεμπτα δηλώματα. προεφήτευσε δὲ καὶ ἐπιοῦσι μανίας πεφόντας ἔτι παῖδ' ὄντα ποιήσειν ἅπερ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, εἴ τι πολέμιος καὶ κατ' εἰρήνην νόμοις σωτηθείς. καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμπροφέρων ἀναλογιζόμενος προεῖπεν ὡς δηλώσειεν αὐτῷ τὸ θεῖον, ὅτι ῥᾳδιουργήσουσι τὴν αὐτῶν θρησκείαν προεφήσονται κακῶν, ὡς ὅπλοντες αὐτοῖς πολεμίων πληρωθεῖεν τὴν γῆν καὶ καταστροφῆς πόλεις. καὶ τὸν νεὼ κατασφριθεῖεν, καὶ καταπρασθέντας δουλεύειν ἀδεέστοις οὐδένα λυσομένοις οἰκτον ἔτι ταῖς συμφοραῖς αὐτῶν. μεταγνόντας δ' αὐτοὺς ἐπὶ μετρίῳ χρησίμῳ τούτῳ παύσοντας. ὁ γὰρ τοι θεὸς ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίταις ὑμετέροις ἀποδώσει, καὶ τὸν ναόν. ἔσεσθαι δὲ τὴν τούτων ἀποβολὴν, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. παρορμήσας δὲ τὸν Ἰησοῦν ἔτι τοὺς χαναναίους στρατὸν ἄγοντα ὡς τοῦ θεοῦ συνεργοῦντος οἷς αὐτὸς ἐπιχειρήσειε, καὶ πᾶσαν ἐπευφημήσας τὴν πληθύν. ἐπίφησι θεὸς τοῖς ἡμετέροις ἄσειμι προγόνοις, καὶ θεὸς ἱκανὸς τὴν ἡμέραν τῆς πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε, χάριν μὲν αὐτοῦ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ. προνοίας τε τῆς ὑπὲρ ὑμῶν, ἣν οὐχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς μόνον τῶν ἡμετέρων ἐποιήσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῶν κρειττόνων. ἔτι τε πονουμένῳ μοι καὶ κατὰ πᾶσαν διάνοιαν τῆς ὅπῃ τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φροντίδα λαμβάνοντι συνηγωνίσατο, καὶ παρέσχεν ἐν ἅπασιν αὐτὸν διάκονον ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς ἴσως ὁ καὶ τὴν ἀφήγησιν αὐτῷ δοὺς καὶ τὰ πάντα χαριζόμενος ὑπουργητὴν χρώμενός μοι καὶ ὑπηρέτην, ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν διεργατεῖν ἠθέλησε. αἰδῶ ὧν προσλογῆσαι τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, ᾧ μελήσει καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῖν, ἀπαλλαττόμενος καλῶς ἔχειν ἡγησάμην, αὐτός τε ταύτην ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδοὺς, καὶ καταλειπὼν εἰς μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε καὶ πιστὸν προσήκειν τοῦτον ἡμῖν, καὶ τοῖς τούτου τιμῶσιν ὧν τὰ παρίχνια, καὶ μόνων δ' ὑμῖν ἔτι παρίξει δώρημα κάλλιστον φυλάττειν. ὡς δεινὸς μὲν ἐχθρὸς καὶ αὐθέκαστος νομοθέτης ὑβριζομένων αὐτῷ τῶν νόμων καὶ μάτην κειμένων. θεοῦ δὲ μὴ προσεσθέντι χαλεπαίνοντος ὑπὲρ ἀμελουμένων νόμων οὓς αὐτὸς ὑμῖν ἔδωκε.

A Postridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem exclusis, iureiurando eos ad legum custodiam adstrinxit: vtque Dei voluntatem diligenter expendentes, neque cognationis gratiam, neque periculorum metum, neque vllam aliam causam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præscriptis discederent: sed siue consanguineorum vnus aliquis, siue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, B aut statum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fundamentis vt deserticem reuellerent, & ne solum quidem ipsius si fieri possit superesse paterentur. sin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, saltem testarentur se impietati alienæ non consentire. hæc populus in foro iureiurando firmauit. Post hæc docebat eos quomodo sacrificia Deo gratiora fierent: & quo- C modo expeditiones suscipiendæ, captato signo ex lapillis de quibus iam diximus. Sed & Iesus superstite etiam tum & præsente Moyse vaticinatus est quicquid pro salute populi gesturus erat, vel foris bello administrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens institutam eos præparans, diuino monitu se præsagire aiebat, quòd si patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipsorum armis exterorum op- D plendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipsos sub hasta victoris venundandos, seruiturósque gentibus quæ afflictorum nulla miseratione tangerentur: ac tum demum seram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipsorum conditorem, & vrbes suis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non semel tantùm amittant, sed sæpius. Deinde Moyses *Deut. 31.* exhortatus Iesum vt in Chananæos exercitum E duceret, affuturúmque cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fausta ominatus: Quo- *Deut. 33. 34.* niam, inquit, ad patres nostros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præsentibus ago prò cura ac prouidentia quam de rebus vestris hactenus habuit, non solum depellendis aduersis, sed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac solicitudinem dum F vestrum statum in meliorem fortunam reducere conor, propicius semper adiuuit: imò verò ipse & exorsus est rem & absoluit, me ministro vsus & vicario in obeundis quæ ad vestram felicitatem pertinere visa sunt. Quapropter æquum est, vt priusquam decedam, eius potentiæ, qui & in posterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, méque hoc debito exoluam, vestræque memoriæ commendem, quòd hunc solum colere G & venerari conuenit: & leges eius habere in precio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in posterum à propicio conferendis, longè sint antcponendæ. Grauis enim aduersarius est vel homo legislator, si constitutionibus suis autoritatem adimi sentiat. Dei verò indignationem absit vt experiamini, quæ legibus ipsius contemptis excitari posset.

Hęc poſtrema verba Moyſe loquente,& ſingulis tribubus ſua fata aperiente, vniuerſa multitudo in lacrymas erupit, vt & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem cõceptum declararent, quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes præ ſe ferebant, quòd tanta eſſet viri virtus ac magnificentia,vt ne illam quidem ætatem latere poſſet.Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœſtitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipſum lugebant,quòd priuſquam eius virtutem ſatis degustaſſent,iam carendum eo,ſeq; deſtituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quòd tum prophetæ accidit. Quamuis enim perſuaſiſſimum ſemper habuit, non eſſe inſtante morte dolendum,vt quę præter Dei voluntatem ac naturæ leges nõ veniat, viſo tamen affectu populi, à lacrymis temperare non valuit: dũm verò eò proficiſcitur,vbi diſpariturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moyſes his qui longiùs aberant manu mota ſignificauit vt conſiſterent:propiores autem rogabat, ne exceſſum ſuum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu proſequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendam exiſtimantes,vt quemadmodum cupiebat ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lacrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Ieſus. Vt verò in monte Abari vocato conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & conſcendentibus latè Chananæ terrę proſpectum exhibet,ſenatum dimiſit.Cúmque poſt mutuos complexus Eleazaro ac Ieſu vltimum vale diceret,inter loquendum repentina nube circundatus in vallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem voluminibus ſcripſit ſe mortuum,veritus ne propter excellẽtem eius virtutem à Deo raptum prædicarent.Vitæ eius tempus vniuerſum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit,vno menſe minus. Mortuúſq; eſt vltimo anni menſe,die prima menſis qui àMacedonibus Dyſtrus dicitur, à noſtris verò Adar:vir omnium quotquot vnquam fuêre prudentiſſimus,& qui conſilia bona optime noſſet exequi: adhæc eloquentia & in tractando populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita ſemper in poteſtate habuit, vt omnino illis carere videretur, & nomina tantùm eorum ex his quæ in aliis hominibus conſpiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam triſtius accidit, quàm tunc prophetæ mors. nec in præſens tantummodo ſui deſiderium reliquit, ſed maximam apud omnes exiſtimationem quotquot ſcripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æſtimant. Atque hæc ſunt quæ de Moyſis exitu dicenda habuimus.

A μωυσέως δὲ ταῦτα φθὰς τελευτῶ τῷ βίῳ φήσαντος, ἡ μετ' ὀλολυγῆς ἱκέσιος τῷ φυλῇ φθορτίσαντος τὰ ἡγούμενα, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα φθρέπεσεν, ὡς Β τὰς γυναῖκας περιστυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθηξόμενον πάθος. Β οἱ παῖδες ἢ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον ὡς ἀθυτέρεοι κρατεῖν λύπης ἐδήλουν ἔτι τ' ἀρετῆς αὐτοῦ ἡ μεγαλουργίας παρ' αὐτοῖς τοῖς ἡλικίαις συνίεσαν. οἱ ἢ κατ' ὀλίγον τῆς τῶν νέων ἡ προβεβηκόσιν, ἄμελλα τῆς λύπης. οἱ μὲν γὰ εἰδότες οἷον στέρεσθαι κηδεμόνα φθὸ τὸ μέλλοντας ἀπορφανοῦσθαι τοῖς ἢ καὶ φθὸ τούτου τὸ πένθος ἴων, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ γευσάμενοι ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτοῖς. τοῖς δ' ἐφθολοῖς τῆς τῷ πλήθους οἰμωγῆς καὶ τῷ ὀδυρμῷ τεκμαίρεται ἂν τις ἐκ τῷ συμβαίνοντος τῷ νομοθέτῃ. καὶ γὰ πεπισμένῳ C ἅπαντι τῷ χρόνῳ μηδὲν δεῖ μελλούσῃ τελευτᾶν κατηφεῖν, ὡς κῇ βούλησιν αὐτὸ πάχοντας θεοῦ καὶ φύσεως νόμον, δεῖ τοῖς ὑπὸ τῷ λαοῦ φθεστερομένοις συνεκπίθη δακρῦσαι. πορευομένῳ δ' ἔφθει οὐ ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες ἔπιπτον δεδακρυωμένοι. Β μωυσῆς, τοῖς μὲν πόῤῥῳ τῇ χειρὶ κατασείων μένειν ἠρεμοῦντας ἐκέλευε. τοῖς δ' ἐγγὺς λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυωτὸν ἀπαλλαγήν ἱποιοῦντο. οἱ δὲ κῇ τῶτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ κῇ βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτῷ τοῖς ἰδίαις ἐφεῖναι, κατέχουσιν αὐτοὺς D ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία φθοῦπεμψεν αὐτὸν, κῇ ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος, κῇ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς. ὡς δ' ὅπῃ τῷ ὄρει τῷ Ἀβαρεὶ καλουμένῳ ἐγένετο, τῶτο δ' ὑψηλὸν ἱεριχοῦντος ἀπίκρις κεῖται, γῆν ἀρίστην τῷ Χαναναίων Β πλείστην παρέχον ζῶις ἐπ' αὐτῷ κατοπτεύειν, ἀπέπεμπε τοῖς γερουσίας. ἀσπαζομένου ἢ κῇ τὸν Ἐλεάζαρον αὐτῷ κῇ ἰησοῦν, καὶ φθοσομιλοῦντος αὐτοῖς ἔτι, νέφος αἰφνίδιον ἁρπάζει αὐτῷ πάντος, ἀφανίζεται κατὰ τινᾶ φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑπερβολὴν τῆς φθὶ αὐτὸν ἀρετῆς φθὸς τὸ θεῖον αὐτὸν αἰτιχωρήσας τολμήσωσιν εἰπεῖν. ἐβίωσε δὲ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶν εἴκοσι κῇ ἑκατόν, ὧν ἦρξε τὸ ἥμισυ μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε ἢ τῇ ὑστάτῳ μηνὶ τῷ ἔτους, ὑπὸ μὲν μακεδόνων, δύστρα καλουμένου, ἀδὰρ δὲ ὑφ' ἡμῶν νεμηνίᾳ. συνίσει τὶ τοὺς πώποτ' ἀνθρώπους ὑπερβαλών, Β χρησταί ἱμνος ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν. εἶπεῖν τε Β πλήθεσιν ὁμιλῆσαι κεχαρισμένος. τάτε ἄλλα Β τῇ παθῶν αὐτοκράτωρ ὡς μηδὲ ἐκείνων τὶ τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτῷ, Β γινώσκειν μόνον αὐτῷ τ' φθορορᾶν ἐκ τῷ παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτῷ. Β στρατηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις. προφήτης ἢ, οἷος ἐκ ἄλλος, ὡς θ' ὅπ αὐ φθήξαι Β δοκεῖν αὐτῷ λέγοντος ἀκροᾶσθαι τῷ θεοῦ. πᾶν δεῖ ὠὺ αὐτὸν ὁ λαὸς, ἐφ' ἡμέρας ἑξήκοντα. λύπη δ' οὐκ ἄλλη κατέχειν ἑβραίους τὸ μέγεθος, ὅση τότε μωυσέως δεδοικότος. ἐπόθων δ' αὐτὸν, ἐχ οἱ πειραθῆτες αὐτῷ μόνον, ἀλλὰ Β οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτῷ, διὸ καὶ ἐποιοῦντο τ' ἐπιζήτησιν, τὸ περιὸν αὐτῷ δ' ἀρετῆ ἐκ τούτων λογιζόμενοι. Β τὸ μὲν κῇ μωυσῆ τέλος, τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΜΠΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩ-σήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας πρὸς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοῖς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατεκληρουχήσας, διένειμε ταῖς φυλαῖς. Κεφ. α.

Ως ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, ἐξαβαίνοντες οἱ ἰσραηλῖται τοῖς πατρίοις νόμοις, μεγάλων ἐπιεράθησαν συμφορῶν. καὶ στασιαστῶν ἡ βυνιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Κεφ. β.

Πῶς μετὰ ταύτην τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς, ὁ θεὸς ἀσυνείοις ἐδούλωσεν. Κεφ. γ.

Η δὲ κατέζευξε αὐτοῖς ἐλευθερία χρωμένη. Κεφ. δ.

Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλευσε μωαβίταις· καὶ ὑπὸ τούτοις ἰεδοὺς τὴν δουλείας ἀπαλλάγη. Κεφ. ε.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου τοῦ δεβέρας. Κεφ. ς.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκίταις τοῖς ἰσραηλίταις ἐλίπησάτο, καὶ τὴν χώραν ἐπάκοσαν ἐπὶ ἑπτά. Κεφ. ζ.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ὑπὸ ἀμαληκιτῶν. Κεφ. η.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι δεσπόται τοῖς πᾶσιν ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἐπ' ἔτη χρόνῳ. Κεφ. θ.

Περὶ τοῦ σαμψῶνος ἀνδρίας καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος παλαιστίνοις ἐγένετο. Κεφ. ι.

Ως οἱ ἱερεῖς ἠλὶ τοῦ ἰσραηλίτου ἐσφάγησαν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνους μάχῃ. Κεφ. ια.

Ως ὁ πατὴρ αὐτῶν αἰκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN QVINTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Iesus Hebræorum imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuisit tribubus. CAP. I.

Quomodo post mortem imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis DC. tantum fuere superstites. CAP. II.

Quomodo propter impietatem in Assyriorum seruitutem à Deo populus Israelitarum est traditus. CAP. III.

Libertas per Cenizum reddita. CAP. IV.

Quomodo populus rursus à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus. CAP. V.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi. CAP. VI.

Quomodo Amalecitæ deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerunt. CAP. VII.

Quomodo Gedeon populum liberauit. CAP. VIII.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt. CAP. IX.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit. CAP. X.

Quomodo filij sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi. CAP. XI.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & arcæ amissione prouolutus de throno exspirauit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER QVINTVS.

CAP. I.

Quomodo Iesus Hebræorum imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuisit tribubus.

POst Moysem, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatum, officiúmque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Iesus iubet copias ad expeditionem instrui: mittítque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognosceret: castra deinde mouet maturè Iordanem traiecturus. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nam & huic tribui dimidiatæ Amoræá habitare permissum erat, quæ fuit Chananææ pars septima: reuocauit eis in mentem quid Moysi fuissent polliciti: rogauítque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem vtilitatem, alacriter præstarent quæ promiserãt. illis verò imperata haud grauatim facientibus armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem sexaginta stadia castra promouit: quæ postquam metatus est, commodùm speculatores aderãt, omnibus apud Chananæos exploratis. iguoti enim à principio, totam illorum vrbem per ocium considerauerũt, & mœnia qua parte magis aut minùs erant munita, & portarum quænam assultum minùs ferre possint, & capi essent faciliores. nec quisquam obuiorum spectantibus singula fuit molestus dum curiositatẽ hospitũ consuetam interpretãtur, nec hostile adhuc quicquam suspicãtur. vt verò sub vesperam secesserunt in quoddam diuersorium non longè à mœnibus, in quod primùm fuerant deducti, iámque cœna peracta de reditu cõsultabãt, indicatũ est regi cœnanti, venisse speculatũ quosdã è castris Hebræorum,

A

Κεφάλαιον α'.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοῖς χαναναίοις, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοῖς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατακληροδοτεῖ ταῖς ἑννέα καὶ ἡμίσει φυλαῖς.

ΜΩΥΣΕΩΣ δὲ τὸν θεσπεσιώτατον βίον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος, ἰησοῦς ἅπαντων ἤδη τῶν ἐν αὐτῷ νομισθέντων τέλος ἐχόντων, καὶ τοῦ πένθους λελωφηκότος, παραγγέλλει τοῖς στρατιώταις ἑτοίμους εἶναι τὸ πλῆθος. πέμπει δὲ κατασκόπους εἰς ἱεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν, καὶ τὰ ἀρίστιμα ἔχουσιν αὐτοὺς γνωσόμενος. αὐτὸς δὲ ἀζήνιλα τὸν στρατὸν, εἰς ἃς καιρὸς ἦν διαβησόμενος τὸν ἰορδάνην. ἀναγκαλεσάμενος δὲ τοὺς τῆς ῥουβήλδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῆς γαδήλδος καὶ μανασσήτιδος ἡμιστῶτας, (ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὴν ἀμοιρέαν κατοικεῖν ἐπιτέτραπτο τῆς χαναναίων γῆς ἑβδόμην οὖσαν μοῖραν,) ὑπεμίμνησκεν ἃ ὑπέσχοντο μωυσῆ. καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῇδε ἐκείνου θεραπείᾳ μηδ' ὅτε ἀπόδοσιν αὐτοὶ κομιοῦνται, τῆς τε κοινῆς συμφέροντι, παρέχειν αὐτοῖς εἰς τὰ προσταττόμενα προθύμους. τῶν δ' ἐπομένων ὁπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς ἀβίλης ὅθεν τὸν ἰορδάνην ἐξέβη σταδίους ἑξήκοντα. καὶ στρατοπεδεύσαντος ἀθρόους οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν ἐν τοῖς χαναναίοις. λαθόντες γὰρ τὸ θέρος, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατιδόντες, τῆς τε τειχῶν, ὅσα καρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τοῦτον ἔχει τὸν ξόπον αὐτοῖς ἀσφαλὲς, καὶ τῶν πυλίδων αἱ θύραι εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀσθένειαν συνίφερεν. ἡμέλουν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἑστίαν ξένοις προσπίπτουσαν, ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐχὶ δεινοῖς πολεμίων. ὡς δὲ ἡλιομανὴς ὀψίας, ὑποχωροῦσιν εἴς τι καταγώνιον τοῦ τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ προὐθέντο δυπνοποιησάμενοι, καὶ θεὶς ἀπαλλαγὴς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ φροντὶς ἦν, μᾶλλον δὲ τῷ βασιλεῖ θεῷ δυπνοῦντι, καταπαυσόμενοι πρὸς τὴν πόλιν διὰ τῶν ἑβραίων

σκοπ-

στρατοπέδου παρεῖναι, καὶ ὄντες ἐν τῇ τῆς ῥαχάβης κα-
τοικίᾳ, μὴ πολλῆς τῆς τῶν λανθάνειν φροντίδος ὑ-
πάρχειν. ὁ δ' ἀθροὺς πέμψας πρὸς αὐτοὺς, ἐκέλευσεν
ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθοι τί καὶ
βουλόμενοι παρεῖεν. ὡς δ' ἔγνω τὴν ἔφοδον αὐ-
τῶν ἡ ῥαχάβη, λίνου γὰρ ἀγκαλίδας ἔτι τῷ τείχους ἔ-
ψυχε, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς ταύτας ἀποκρύπτει.
τοῖς δὲ πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἔλεγεν ὡς ξέ-
νοι τινὲς ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρότερον ἦλθον παρ' αὐτὴν δειπνήσαντες ἀπαλλαγεῖεν. οὓς εἰ φοβεροὶ
τῇ πόλει δοκοῦσιν ἢ κίνδυνον τῷ βασιλεῖ φέροντες
ἦκον, ἄπονον ἂν λαβεῖν διῳχθέντας. οἱ δὲ, τῆς γυ-
ναικὸς οὕτως αὐτοῖς ὑποθεμένης, οὐδένα ὑποπτεύσαντες
δόλον, ἀπῆλθον, οὐδ' ἐρευνήσαντες τὸ καταγώγιον. ἐπεὶ δ' ἡσύχασαν καθ' ἃς ἐνόμιζον αὐτοὺς
μάλιστα τὴν ὁδῶν ἀπέρχεσθαι, καὶ κατὰ τὰς εἰς τὸν
ποταμὸν φερούσας, οὐδενὶ γνωρίσματι φθεισύγχυτον, παύονται τῆς πονεῖν. τῇ δὲ θορύβου καταπαλέντος ἡ ῥαχάβη καταγαγοῦσα τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίν-
δυνον ὃν ἐκφεύγοιεν τῆς αὐτῆς ὑπόθεσιν σωτηρίας, ἀλλοῦσαν
γὰρ ἀποκρύπτουσαν αὐτοὺς, οὐ καθ' ἡσυχίαν τινὰ ἐκ τῆς
βασιλέως τιμωρίας, ἀλλὰ πανοικὶ αὐτοὺς ἀπολέσθαι
κακῶς, ὡμολογήσασα δίκαιόν ἔχειν ὅταν ἐγκρα-
τὴς τῆς χαναναίων γῆς καταστάντες, ἀμοιβὴν ἀπόσω-
σιν τῆς αὐτῆ σωτηρίας, χάριν ἐκέλευσεν ἀπὸ τῶν
οἰκείων, ὁρόσαντας ἢ μὴ σώσειν αὐτοὺς καὶ τοὺς αὐτῆς
ὅταν τὴν πόλιν ἑλόντες, φθείρωσι πάντας τοὺς ἐν αὐ-
τῇ κατὰ τὸ ψήφισμα τὸ παρ' αὐτῶν γνωσθέν. ταῦ-
τα γὰρ εἶδέναι σημεῖοις τοῖς ἐν τῷ θεοῦ διδαχθῆναι.
οἱ δὲ, καὶ τὴν παρόντων αὐτῇ χάριν ἔχειν ὡμολό-
γουν. καὶ ὅρκοις τὴν αὐτῆς ὤμνυον ἔργῳ τιμὴν ἀμοιβὴν
ἀποδώσειν. ἐπεὶ δ' αἰδήσεσθαι μᾶλλον ἀλίσκε-
σθαι τῆς πόλεως, συμβουλεύουσι κτῆσιν τὴν αὐτῆς καὶ
τοὺς οἰκείους ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον ἀποθεμένην
ἐγκαθεῖρξαι, φοβοῦντες ἀπαίτησιν φονικῶν. ὅπως ἂν τὴν οἰκείαν ὁ στρατὸς φυλάξηται κα-
κῶς πάσιν. μεμύσθαι γὰρ αὐτὴν ἔφασαν ὑπὲρ τοῦ σὸν σώ-
ζεσθαι φρόνημα. εἰ δέ τις ἐν τῇ μάχῃ πίοι τὴν σὴν,
σὺν οὐκ αὐτῶν ἐπιορκήσας αἰτίαν. ταῦτα θεὸν ὀμοῦ-
μενοι παραινοῦμεν, μηδενὶ ὡς δεῖ φαίνουσι
τοὺς ὅρκους ἐναντία. καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνθέμε-
νοι, ἐκάθισαν ἐπὶ τοῦ τείχους καθημένης ἑαυτοῖς.
καὶ ἐκπεσόντας πρὸς τοὺς οἰκείους ἐδήλωσαν ὅσα
πρόσταξαν ὑπὲρ τῆς πόλεως. ἦκον. ἐνθυμῆς τὰ μὲν ἀρ-
χαῖα ἐλευθερίᾳ καὶ τῇ μεγίστῃ φρονεῖ τὰ τοῖς
σκοποῖς ὁμοθέντα πρὸς τὸν ῥαχάβην. οἱ δ' ἐπεύ-
χεσθαι τὸν ὅρκον. διδάσκει δὲ τὸ στρατηγοῦ τὸν ἐκέ-
κτησιν, μέγας γὰρ ὢν ὁ ποταμὸς τοῖς ῥεύμασι, οὔτε γε-
φύρας πορθμεῖς, οὐ γὰρ εὐδυκίπους φρόνησεν, βουλο-
μένοις τὰ μεγίστων, οὐκ ἔξειν σχολὴν ἐκ τοῦ τὴν πο-
λεμίων ὑποκάμπτειν, πορθμοῦ τὸ μὴ συγχανόντων,
ἐκβάτων αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται θεὸς ποιήσειν τὸν πο-
ταμὸν μειώσας αὐτοῦ τὸ πλῆθος. καὶ δύο ἐπιόντων
ἡμέρας ἴσους, διβάζει τὸν τε στρατὸν καὶ τὸν πάνδυ
πᾶσαν τοιοῦτον ζόφον. φοβεῖσθαι μὲν οἱ ἱερεῖς τὸν κιβωτὸν ἔχοντες. ἔμπροσθεν οἱ λευῖται, τοῦ τε σκηνώματος καὶ
τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς θυσίας σκεύη κομίζοντες. ἔμπροσθεν ἦ τοῖς λευίταις ἡ φυλὴ ὁ τῶν ὅμιλος,
πόσοις ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ διελὼν φεύγει αὐτοῦ μὴ βιασθῆναι ὑπὸ τοῦ ῥεύματος. ὡς
δὲ τῶν ἱερέων οἱ πρῶτοι ἐνέβασαν, πορθμὸς ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, τοῦ μὲν βάθους ἐπιλιπόντος,

A & nunc diuertētes apud Rachaben hoc tantùm curare quomodo laterenter se subducant. Ille verò confestim mittit qui eos comprehendant quæstioni admouendos vt causam aduentus sui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos siccabat in mœnibus, speculatores his contexit. missis autem à rege dixit, hospites quosdam ignotos paulò ante solis occasum apud se cœnatos discessisse, qui si suspecti essent regi, quasi detrimentum aliquod reipublicę allaturi, paruo negotio posse ab insequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam seriò loqui putabant, ne perscrutati quidem diuersorium abierunt, & excurrentes per vias quibus verisimile erat eos discedere, & quæ ad flumen ducebant, vestigio nullo inuento, frustra laborare destiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto C suo periculo saluti eorum consuluisset, vt quæ in dolo deprehensa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatósque vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiam sibi rependerent pro accepta salute, iussit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipsorum decretum internecioni traditis: mulieri salus manebit incolumis. hunc enim euentum sibi D Deum iam antè significasse. illi & in præsens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc consilium dant, vt cùm præsenserit vrbem expugnandam contractis facultatibus & propinquis intra diuersorium, vestem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo daræ sibi salutis gratiam recipiat. quòd si aliE quis ex eius propinquis in pugna caderet, ipsi culpam fore non suam: neque se ad eius incolumitatem præstandam iureiurando teneri velle. His conditionibus discessum est, cum se fune de mœnibus demisissent: reuersíque ad suos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Iesus pontifici Eleazaro cum senatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorúmque autoritate iusiurándum ratum est habitum. Imperatore autem solicito de traiectu: amnis Iosue 3. enim auctus aquis fluebat, & cùm pontem non F haberet, ne fabricari quidem hostis passurus videbatur, nec naues vllæ præsto aderant: Deus se illis transitum procuraturum promisit, fluentis eius imminutis. Itaque Iesus postquam duos dies expectasset, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, post eos ibant Leuitæ portantes tabernaculum & vasa sacrificiis destinata. Sequebatur deinde totum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores essent ab impetu fluminis. Vt verò sacerdotibus primis ingressis vadabile est visũ, & aqua decreuisset,

& glarea non amplius vi vndarum volueretur A sed ſtabile ſolùm exciperet veſtigia, omnes iam intrepidè vadum tranſibant, tale redditum cernentes quale Moſes promiſerat. ſteterúntque in aluei medio Sacerdotes, donec tranſiret multitudo, & in tuto conſiſteret. quod vbi factum eſt, & ipſi egreſſi fluuium, liberum ei ſolitum curſum reliquerunt: qui confeſtim auctus, ad priſtinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta ſtadia progreſſus, ad decimum à Hierichunte ſtadium caſtrametatus eſt B

Ioſua. 4.5. Porrò Ieſus ara exſtructa è lapidibus quos ſinguli tribuum principes ex alueo propheta iubente ſuſtulerant, vt monumentum eſſet prodigioſè refrænati fluminis, ſacrum in ea Deo fecit: & paſchæ ſolemnitas eo loci celebrata eſt omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & ſegetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, poſt annum ex C quo ea primùm vti cœperant quadrageſimum.

Ioſua. 6. Cúmque hæc omnia ſecurè & impunè Iſraelitæ faterent, nuſquam occurrentibus Chananæis, ſed intra mœnia præ metu ſe continentibus, expugnare vrbes eorum Ieſus decreuit. Itaque prima die feſtiuitatis, ſacerdotes arcam geſtantes, ſtipati armatorum cuſtodia, acceſſerunt ad vrbem ſeptem cornubus clangendo, & ad virtutem ſuos adhortando circumambulabant mœnia ſenatu comitante, nec aliud quic- D quam faciendo, quàm quòd inflarent cornua, retro in caſtra reuertebantur. Cúmque per ſex continuos dies idem feciſſent, ſeptima Ieſus contractis in vnum copiis, reliquo populo conuocato, lætum illis affert nuncium, vrbem ea die ſine labore capiendam, Deo hanc in poteſtatem ipſorum tradente, & ruentibus ſua ſponte mœnibus facilem aditum aperiente. iuſſítque omnes occidi quotquot in manus militum deuenirent, & neque laſſitudine, ne- E que miſeratione, neque prædæ cupidine à cædibus auocari, aut effugium vllum hoſtibus permittere: ſed quicquid ſpiritum vitalem habet extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum ceſſurum reſeruãdo. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rem feliciter geſtam ſpolia de primum capta vrbe Deo dedicarentur: ſolam autem Rachaben cum ſua cognatione ſeruari, propter iuſiurãdum ab ex- F ploratoribus acceptum. Hæc locutus inſtructũ exercitum ad muros admouet. vrbem deinde rurſum circumambulant, præcedentibus cum arca ſacerdotibus, & cornuum claſſico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cúmque ſepties luſtrata pauliſper conſtitiſſent, collapſa ſunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla aliaui ab exercitu illata. Hebræi verò nullo negotio per ruinã irrũpẽtes in Hierichũtẽ om- G nes promiſcuè cẽdũt, inopinato mœnium caſu cõſternatos, & ſubitaneo ſtupore ad pugnã inutiles. paſsímq. cadauerib. viæ ſternebãtur, nullũ nec præſidiũ nec effugiũ incolis inueniẽtib. ita vt ne fœminis quidem parceretur ac pueris.

τῶν δὲ κήρυκας τοῦ μὴ φόβου μηδ' ἀπειλοῦντας, ἀλλὰ θαρρεῖν καὶ μὴ δεδιέναι τὸν ἐπιόντα ποταμὸν οἷον αὐτὸς ὁ θεὸς ἐποίησεν, ἐπιβαίνουσι τοῦ ὕδατος. ἐξῆσαν δὲ καὶ μόνοι οἱ ἱερεῖς ἔως οὗ διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ τὰ σφέτερα ἀσφαλῶς ἀναλάβοιεν τύχη. πάντων δὲ διαβάντων, ἐξῆσαν οἱ ἱερεῖς, ἐλθόντες ἀφ' οὗ τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὸν συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς, ὑδὺς ἐκβαίνων αὖτις τὴν ἐβραίων εὐσέβειαν, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος. οἱ δὲ, πεντήκοντα σχεδὸν ἐκάστῃ, βάλλονται στρατόπεδον ὑπὸ δέκα σταδίων τῆς ἱεριχοῦντος. ἐνθεῖς δὲ, τότε βωμὸν, ὃν ἐκ τοῦ λίθων ἕκαστος αἰείλετο τῆς φυλάρχων ἐκ τοῦ βυθοῦ τοῦ ποταμίου κελεύσαντος ἱδρυσάμενος, τεκμήριον ἡμῖν σύμβολον τῆς αἰσχυντῆς τοῦ ῥεύματος, ἵδρυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. καὶ τὴν φάσκα ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων ὧν αὐτοῖς φρόντων σωτήρια, νε ἀπανίζειν, τότε ῥᾳδίως ἐπορίζοντες. τήν τε γὰρ σῖτον ἀμᾶζονται ἤδη τῆς χαναναίων ἐθίζον, καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον. τότε γὰρ αὐτοῖς καὶ ἡ τῆς μάννης ἐπελελοίπει ἕοφη, χρησαμένοις ἔτη τεσσαράκοντα. ὡς δὲ ταῦτα ποιοῦντων τῆς ἑορτῆς, οὐκ ἐπεξῆσαν οἱ χαναναῖοι, τεχέρες δ' ἐσύναζον, πολιορκεῖν αὐτοὺς ἐνοῦς ἔγνω. καὶ τῇ ἕβδόμῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, τὸν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες σὺν αὐτῷ ἐν κύκλῳ, μέρος τι τῆς ὁπλιτῆς φυλάττον ἰών. οἳ δὲ οὐ θεσπίσαν ἐπὶ κέρασιν αὐτῆς σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τὸν στρατὸν εἰς ἀλκὴν ἑδιώδυον τε τὸ τεῖχος ἐπομφῆς τῆς χερουσίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τούτου γὰρ οὐδὲν ἐποίησαν ἕβεβαιότερον, ἀνέζυξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τὰδε ἐπὶ ἡμέρας ἓξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν ἐνοῦς συναγαγὼν, καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα, τὸν ἄλλωσιν αὐτῷ τῆς πόλεως διηγαλίσατο. ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς τῷ θεῷ ταύτην παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τῶν πόνου τὸ σφετέρου τῆς τειχῶν κατεσχθησομένων. κτείνειν μὲν τοι παῖδ' ὅτινα οὐκ λάβοιεν παρεκάλουν. καὶ μήτε κάμνοντας, ὑποσπᾶν τὸ φόνου τῆς πολεμίων, μήτε ἐλέῳ ἀναχωρήσαντας, μήτε δὲ ἁρπαγὴν γενομένους ἕβεραν φεύγοντας τοὺς ἐχθρούς. ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶντα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' αὖ ἄργυρος ἦ καὶ χρυσὸς, ταῦτα ἐκείλατε συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τῆς κατορθωμάτων τοῦ θεοῦ τηρεῖν ἐκ τῆς θεοῦτε ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας. σώζειν δὲ μόνην ῥαχάβην καὶ τὴν ἡλικὰν αὐτῆς, διὰ τοὺς ἡμετέρους θεοὺς αὐτῇ τοῖς κατασκόποις ὅρκους. ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τὸν στρατὸν, θεσπῆλθ ἐπὶ τὴν πόλιν. ἔβεσαν δὲ πάλιν τὴν πόλιν ἡγουμένης τῆς κιβωτοῦ καὶ τῆς ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοχωμένων τὸν δύναμιν φορὰς τὸ ἔργον. καὶ θεισελθόντων ἐπάχυς, καὶ φορὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς, μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ θεσσενεχθείσης ὑπὸ τῆς ἑβραίων. οἱ δὲ εἰσελθόντες εἰς ἱεριχοῦντα, πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ, πλὴν τὸν θεοδόξων τοῦ τείχους ἀναῤῥαγέντων, καὶ τῆ φρονήματος αὐτοῖς φορὰς ἄπαντα ἀχρείου γεγονότος. ἀνῃροῦντο δ' οὐκ ἐν ταῖς ὁ-

δοῖς ἀσφαλῶς ὁμοῦ. παρῆσαν δ' οὐδὲν αὐτοὺς, ἀλλὰ πάντας ἀπέκτεινον ἄχρι καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων.

καὶ νε-

πῆ γυμεῖν ἡ πόλις ἐν ἀπάλῃ, καὶ διέφυγεν οὐδέν. τῶν δὲ πάλιν ἐπιφανέντων ἅπασαν καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν ῥαχάβην σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ κατάσκοπον συμφυγοῦσαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι. καὶ μετὰ αὐτὸν ἐπὶ τοὺς ἀχθέντας, χάριν ἔχειν ὡμολόγει τῆς σωτηρίας τοῖς κατασκόποις. καὶ μὲν τῆς ἀνδρείας ταύτης ἔλεγεν ἐν ταῖς ἀμοιβαῖς οὐχ ἥττονα φανήσεσθαι. δωρεῖται δὲ αὐτοῖς δώδεκα ἀγροὺς, καὶ ὅλην παῖς ἐκ τῆς ἁπάσης. τῆς δὲ πόλεως, εἰ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατάσκαπτε καὶ κατηράσατο τὴν οἰκησόντων αὖτις παρθενεύσαν ἡμέρᾳ θεμελίοις μὲν τὰ πρῶτα βαλλόμενος, στερηθῆναι τὸ πρωτόγονον παιδὸς, τελειώσας δὲ τὸν νεώτατον τῇ πύλῃ ἀποκλαῦσαι. τῆς δὲ ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ὕστερον ἐροῦμεν τὸ πρέπον αὐτοῖς πάθος ἡμῖν. ἅπασαν δὲ τὴν πλοῦτος ἐκ τῆς ἁλώσεως συνεθησαύριζεν ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ πρὸς ἔτι χαλκοῦ, μηδένα ἀδικεῖν τὰ ἀδόμενα, μηδὲ εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ ἀφαιρεῖσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ἱεροῖς τοῖς ἱερεῦσιν, εἰς τοὺς θησαυροὺς ἀποδιδόναι κατατίθεται. καὶ ἱερειχοῦς μὲν, τὸν ἀπόλεστον τὸν ζῆνον ἀχαρέος δίπις, ζαβδίου παῖς ὢν, ἐκ φυλῆς Ἰούδα, δίκην χλαμύδα βασιλικὴν, ἐκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν ὑφασμένην, μέζαν δ' χρυσοῦ σταθμὸν ἑλκούσαν σίκλους ἑξακοσίους, καὶ δηνὸν ἡγησάμενος εἰ ὁ παντεμβύσας πύθοιτο πρὸς τοῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφελούμενος, δοῦναι φέρων τῷ θεῷ καὶ μὴ δεομένῳ, ὠρύγμα βαθὺ πεισθεὶς τῇ ἀπὸ σκηνῆς καταφυγεῖν εἰς τοῦτο, λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συστρατώτας οὕτω καὶ τὸν θεόν. ἐκλείπει δ' ὁ τόπος ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν Ἰησοῦς Γαλγάλ· σημαίνει δὲ τοῦτο ἐλευθέριον ὄνομα. δοκοῦντες γὰρ τὸν ποταμὸν, ἐλευθέρους αὐτοὺς ἤδη ἀπό τε τῆς αἰγυπτίων καὶ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ πλανοπλείας ἐνόμισον. μετὰ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ τῆς ἱερειχοῦς συμφορᾶς, πέμπει ξιφίτας ὁπλίτας Ἰησοῦς εἰς Αἶναι πόλιν ὑπὲρ τῆς Ἱερειχοῦντος κειμένην· ἐπισυμβαλόντων αὐτοῖς τῶν Αἰναίων, δεκαέξ καὶ τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας ἐξ αὐτῶν ἀπολέσθαι τοῖς Ἑβραίοις ἀγγέλλεται, λύπην τε μεγάλην καὶ δυσθυμίαν ἐπὶ πᾶσιν ἐμποιοῦσαν. οὐ γὰρ τὸ οἰκεῖον μόνον ἀπολωλότων, καὶ τοῦτο πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ σπουδῆς ἀξίων διεφθαρμένων, ἀλλὰ κατὰ δόγμωσιν. πιστεύοντες γὰρ ἤδη τῆς γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, καὶ σῶν ἔχειν ἐν ταῖς μάχαις τὸν στρατὸν οὕτως τῷ θεῷ συμπαρόντι, ταπεινοφρονοῦντας ἀνδρείας ἐώρων τοὺς πολεμίους. καὶ θάρσους ἐπανθοῦντες, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐν δάκρυσι ἦσαν καὶ πένθει, σοφῆς οὐδὲ μίας ἐπιλήπτου ποιούμενοι. μειζόνως δὲ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀχθόμενοι. βλέπων δ' οὗτος ὁ Ἰησοῦς τῷ τε στρατὸν καταπεπληγῆσθαι, καὶ πρὸς τῆς ὅλων ποτὲ ἤδη τὴν ἐλπίδα λαμβάνουσαν, παῤῥησίαν λαμβάνει πρὸς τὸν θεόν· ἡμεῖς γὰρ ἔφη, οὐχ ὑπ' αὐθαδείας προσήλθομεν τούτῳ ὑπαγαγεῖν τοῖς ὅπλοις τὴν γῆν, ἀλλὰ μωσέως σοῦ δούλου φωνῇ σοῦ ἡμᾶς ἐπαγαγόντος ὃς δὴ πολλὰ τεκμήρια ἐπήγγειλε κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν τὴν γῆν, καὶ τὸν στρατὸν ἡμῶν ἀεὶ τῶν πολεμίων ποιήσειν τοῖς ὅπλοις κρείττονα. τινὰ μὲν οὖν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῖν ἀπλήρωτα τὰς σὰς. πίστεις δὲ καὶ δίκαια ἐπαιτούσης, καὶ τῆς δυνάμεως πᾶσι ἀποβαλούσης, ἐπί τε τούτοις ὡς οὐ βεβαίων τῶν σῶν, καὶ ὧν προεῖπε μωσῆς ἀπιχούμεθα.

replenique trucidatis vrbs & postremò incensa rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari sæuiente incendio. Rachaben verò cum domesticis qui in diuersorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Iesum adducte, gratiæ sunt ob seruatos speculatores actæ, dicente se meritis illam præmiis remuneraturum. móxque agris donatam, in honore postea semper habuit. Reliquias autem vrbis quæ incendio supererant, ferro diruit, diris execratus quisquis semel vastatam instaurare aggrederetur: nimirum vt prima fundamenta iaciens orbaretur filio primogenito, & absoluto opere natu minimum è liberis amitteret. Nec irritam esse voluit Deus imprecationem, sicut suo locò dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri, atque etiam æris in vnum aceruum est redacta, nemine edictum non obseruante, aut sibi prædam ac luerum inde quærente. Eas manubias Iesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum se habuit.

Achar autem quidem Zebediæ filius ex tribu Iudæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & massam auri trecentorum sicelorum pondo, & iniquum ratus si nullum periculi precium ad se rediret, sed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cauum profundum defodit, putans sicut commilitones ita & Deum se posse fallere. Erant tum castra in loco qui vocatur Galgala, voce libertatem significante. transgressi enim fluuium, tandem se & ab Ægyptiis & ab æruumnis in deserto exantlatis liberatos existimabant. Paucis autem pòst diebus quàm Hierichûs est excisa, mittit Iesus tria millia militum ad vrbem Ainam supra Hierichuntem sitam: qui cum Ainatis prælio congressi, & in fugam versi, triginta sex è suis desiderauerunt. Huius incommodi accepti nuncius postquam in castra peruenit, maiorem quàm pro cæsorum numero mœstitiam attulit: non tam propter amissos, tametsi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quã propter desperationem. Credentes enim se iam ea regione potitos, & illæsum exercitum habituros vt Deus promiserat, nũc mitũ in modũ elatos hoc successu animos hostium videbant. Itaque saccos induti per totam diem hoc habitu in luctu ac lacrymis perseuerabant: nullâque interim corporum curandorum ratione habita, totos se dolori dediderant. Iesus autem videns exercitum sic affectum, & nihil læti amplius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non nostra temeritate adducti sumus, vt terram hanc armis subigere conaremur, sed Moyses seruus tuus ad hoc nos excuit, cui multis attestantibus prodigiis pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram possidendam, & exercitum nostrum ope tua fretum semper in conflictu aduersariis fore superiorem, atque harum promissionum euentum non semel iam sumus experti. Nunc autem præter opinionem clade accepta & militibus aliquot desideratis, hoc casu territi, & de promissis tuis ac Moysis hęsitãtes,

& à prælijs abſtinemus,& poſt talia belli exor- A
dia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſu-
mus.Tu ergo Domine,potes enim, fer opem,
& præſentem mœrorem victoriam largitus a-
dime,deſperationémque in futurum attonitis
eximc.Talibus exorabat Deum Ieſus,in faciem
humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit,
ſurgeret & luſtraret exercitum pollutum ſacri-
legio & violata religione. hanc enim cauſam
eſſe præſentis calamitatis: inquiſitione autem
facta & pœna à ſacrilego exacta, Iſraelitarum
B
fore victoriam.hoc oraculum Ieſus populo in-
dicat,& vocato Eleazaro pōtifice ac magiſtra-
tibus ſortem per ſingulastribus mittebat.cúm-
que ſors in Iudæ tribum cecidiſſet ,. rurſum
per cognationes eius mittebatur. & cum in
Zachariæ cognatione maleficium eſſet inuen-
tum eam rurſum viritim examinantes, Acha-
rem deprehenderunt.qui videns non eſſe locū
C
tergiuerſandi contra diuinum indicium , fur-
tum faſſus res furtiuas in medium protulit:
móxque affectus ſupplicio,noctu ignominio-
ſæ ſepulturæ traditur , quemadmodum ſolent
damnati iudicio publico. Ieſus autem luſtra-
tum exercitum ad Ainam ducit, & noctu diſ-
poſitis circa vrbem inſidiis , diluculo hoſtem
ad certamen prolicit.illis verò audacter ob pro
ximam victoriam irruentibus , ſimulata fuga
D
procul eos ab oppido abſtrahit, fuſum hoſtem
exiſtimantes,& quaſi victoria iam parta inſo-
leſcentes. poſtquam autem ſubitò conuerſis
copiis in faciem illis obſtitit,& aliis qui in in-
ſidiis latebant ex compoſito ſignum datum eſt,
coorti celeri curſu ad Ainā feruntur , & auer-
ſam eius portam occupant , pleriſque ciuium
è muris ſuorum vt tum putabant victoriam
ſpectantibus:vrbémque ingreſſi ſine diſcrimi-
ne cædem ingentem edunt. Interim alia parte
E
Ieſus obuios in fugam vertit:qui vrbem peten-
tes integram adhuc rati , vbi hanc quoque ab
hoſte captam ac cum vxoribus ac liberis in-
cenſam animaduerterunt , per agros diſpalati,
cùm ſibi inuicem præſidio non poſſent eſſe, a-
lij aliis in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Aina-
tarum cladem magna multitudo puerorum &
mulierum atque mancipiorum capta eſt, & ſu-
pellex ſine numero:pecudum item greges non
F
modici,& inſuper ſignata pecunia multa: erat
enim ea regio prædiues.atque hæc omnia Ie-
ſus inter milites partitus eſt in eis caſtris quæ
11. habuit ad Galgala. Cæterùm Gabaonitæ qui
Iof.9. non longè à Hieroſolymis habitant , cognito
Hierichuntiorum & Ainatarum caſu , iámque
in ſe iturum hoſtem ſuſpicati , Ieſum quidem
precibus flectere non tentauerunt , fruſtra eas
fore putantes apud eum qui internecinum bel-
lum cum Chananæis gereret : ſed maluerunt
vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocie-
tatem aſciſcere , dicentes nec ipſos poſſe e-
uadere periculum niſi maturè prouiderent:
G
quòd ſi ſuum conſilium ſequantur , non
deeſſe remedium. Quod vbi perſuaſerunt,
mittunt legatos ad Ieſum de fœdere , quos

καὶ χεῖρες ἡ τῷ μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς αἰεὶ, τῇ σοφῇ τῇ σῇ πίστει τοιαύτῃ συντυχόντας. ἀλλὰ σὺ δέσποτα, δυναμις γάρ σοι τούτων ἅπασιν ἔστιν, δὸς τε παρεῖναι ἡμῖν λυπηρὰν νίκην ἀδάκρυτος, καὶ δεῖξαι τῷ σῷ ἐν ἅπασι λύσιν τῆς ἀθυμοτέρας οὔσης τῆς διανοίας ἔχειν. ταῦτα μὲν ἱκετεύει Ἰησοῦς ὀλίγον πεσὼν ἐπὶ τὸν θεόν. χρηματίσαι δὲ αὐτῷ τοῦ θεοῦ, τὴν κατάρατον τὸν στρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος, πλοπῆς τε τῷ καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης. ἅμα γὰρ ταῦτα τὴν νίκην αὐτῆς ἥτταν συμπεσεῖν. ἀναζητηθέντος δὲ τοῦ δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτοῖς ἀεὶ περίζεσθαι τῷ πολεμίων. φοβεῖ ταῦτα ἐπὶς τὸν λαὸν Ἰησοῦς, καὶ καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέλει κατὰ φυλὴν ἐκλήσεν. πύτου γὰρ τὸ τετολμημένον ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς δηλωθέντος, κατὰ ψῆφον πάλιν ἐπερωτᾶσθαι τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ δ' ἀληθὲς τοῦ κλοπεύματος, ἐπὶ τὸ σκηνώματος ἐξετάσεως γνωμένης, λαμβάνουσι τὸν Ἀχάρεν. ὃς δ' οὐκ ἔχων ἔφαρος εἰς διπλοῦς αὐτὸν τῷ θεοῦ ἐκπεφευγότος, ὁμολογήσε τὸ κλοπὲ, καὶ τὰ φωρία παρῆγε εἰς μέσον· καὶ ὃς μὲν δίκης ἀναρρηθεὶς, ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ καταδίκου ἐπεσπούσης τυγχάνει. Ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν λαὸν, ἐξῆγε ὀλίγον ἐπὶ τὸ αἶναι αὐτούς, καὶ νυκτὸς τὰ πρὸ τὸ πόλιν ἐπέδρας προλοχίσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῷ δ' μὴ θεμένους αὐτοῖς ἀρχὴ τὸ φυγεῖν νίκην ὀλίγον, ὑποχωρεῖν προσποιήσαντας, ἕλκει τῷ ἔξω τούτῳ μακρὰν αὐτοὺς τῆς πόλεως, ἀλάλους οἰομένους, καὶ ὡς ὀλίγη νίκη φερομένους. ἐπὶ δ' ἀναστρέψας τὸ δυνάμει κατὰ πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ, σημεῖα δοὺς ἃ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐπέδραις συνετέτακτο, καὶ ἐκείνους ὀλίγον τὸ μάχην ἐξαίφνης. οἱ δ' ἐκ πίδων εἰς τὸ πόλιν τῷ ἔνδον φεύγοντων, οἷον ἦ καὶ πρὸς θεὰν τῷ ἔξω τὸ γνώμην φερομένων. καὶ οἱ μὲν τὸ πόλιν ἥδρων, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον. ἐπὶ σοὺς δὲ, τοὺς προσελθόντας εἰς χεῖρας βιαστέον φόβην ἔφερεν. πυνθανομένοις δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον τὸ πόλιν ἐπὶ τῇ ταύτῃ ἐρωμένῃ ἐσῆσαν, καταπιμπραμένην ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, ὅλῃ τῷ ἀγορᾷ πᾶσαν σκυλευόντας, ἀμοίρων αὐτοῖς ὑπὸ μανίας μὴ δυναμένοις. τοιαύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοὺς αἰνέτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος ἅλω, τῇ γυναικῶν, τῇ θεραπείας, τῇ τῆς ἄλλης δουλικῆς ἀποιρίας τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ ἑβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά. καὶ γὰρ πλούσιον ἦν τὸ χωρίον. καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις ἐσῆς διένειμε, νομίμως ἐν γαλγάλοις. γαβαωνῖται δὲ κατοικοῦντες ἔγγιστα τοῖς ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς ἱεριχουντίοις συμβεβηκότα πάθη τὰ τοῖς αἰνέταις ὁρῶντες, τῇ πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, ἐσῆς μὲν προσκαλεῖν οὐ διέγνωσαν. οὔτε γὰρ τύχεσθαί τινος τῆς μείζονος ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ χαναναίων ἔθνους παντὸς πολεμοῦντος αὐτοῖς. κηφηνίτας δὲ καὶ καθιερωμένους λείτουργοὺς ὄντας αὐτοῖς θεῷ συμμαχίαν παρεσκάλουν, ἃ δὴ αὐτοὺς ἀσφαλέσθαι τῇ κύνδυνον λέγοντες εἰ φθάσειν αὐτοὶ λαφθέντες ὑπὸ τῷ ἰσραηλιτῶν. συμπείσαντες ἑαυτοὺς, διέγνωσαν ἀσπράναι τῷ δύναμιν αὐτῶν. προσδεξαμένων δὲ τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς ἰησοῦν

φιλίαν

φιλίαν ποιησομένους, οἷς μάλιστα τῷ πολιτῷ ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτοὺς χαμαιτραίους ὄντας φίλους, δέχεσθαι δὲ τὸν δι' ἐκεῖνο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ πρεσβεύειν κατὰ μηδὲν χαναναίους, ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων κατοικεῖν, ἥκειν τε κατὰ πίστιν τῆς ἀρετῆς αὐτῷ, πολλὴν αὐσαντας ὁδὸν φάσκειν, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑποδείκνυον. τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξέπεσαν οὔσας, ὑπὸ τοῦ χρόνου τῆς ὁδοιπορίας, αὐτοῖς τε ῥῖφθαι. ξυχνὰς γὰρ εἰς τὸ παύτας πιεσθῆναι πρὸς αὐτὴν δεῖπνοις ἔλαβεν: στάντες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθεῖεν ὑπὸ τῆς γαβαωνίτιδος καὶ τῆς πλησίον πόλεων, πλεῖσον ἀπεχουσῶν τῆσδε τῆς γῆς, ὁμοσόμενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' οἷς πάσχειν αὐτοὺς δεῖ συνθήκας. μαθόντες γὰρ ἐκ θεοῦ χάριτος καὶ δωρεᾶς τὴν χαναναίων αὐτοῖς γῆν κτήσασθαι δεδόσθαι, τοὺς τ' ἤλεγον ἀφανίσθαι, καὶ πολίζας ἀξιοῦν αὐτῷ γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ ἐπιδεικνύοντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας, παρεκάλουν ὅπῃ συνθήκας καὶ φιλίαν τοῖς ἑβραίοις. ἐπεὶ δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς οὐκ εἶεν τῶν χαναναίων ἐθνῶν, ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὄμνυσιν ἕξειν τε φίλοις καὶ συμμάχοις, καὶ μηδὲν μοχλεύσεσθαι κατ' αὐτῶν ἄδικον, τοὺς ὅρκους ἐπισωμόσαντας τῷ πλήθους. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες ἐξ ἀπάτης, ἀπῆσαν πρὸς ἑαυτούς. ἰησοῦς δὲ τῆσδε τῆς χαναναίας στρατεύσας εἰς τὴν ὑπέρειον, καὶ μαθὼν οὐ πόρρω τῆς ἱερουσολύμων τοὺς γαβαωνίτας κατῳκημένους, καὶ τῷ ἡγεμόνι ὄντας τῶν χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῶν ἐκ τῶν ἑτέρων, τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει. τῶν δ' οὐκ ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας ἐχόντων ἢ ταύτην ἀποφασιζομένων, καὶ ὅτι τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτῷ ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα ἐλεάζαρον καὶ τὴν γερουσίαν, καὶ δημοσίους αὐτοὺς διηγορεύσαν ποιεῖν ὅπῃ τῷ μὴ φθαρῆναι τὸν ὅρκον, ἀποδικνύουσιν εἰ τοιοῦτοις. καὶ οἱ μὲν τῆς καταλαβούσης αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν εὕροντο. τοῦ δὲ τῷ ἱερουσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ὅπῃ τῷ μεταπέμψασθαι πρὸς τὸν ἰησοῦν τοὺς γαβαωνίτας, καὶ τοὺς τῷ πλησίον ἐθνῶν φιλανθρώπους βασιλέας συναράσθαι τῷ κατ' αὐτῷ πολέμῳ, τούτοις παρόντας συὺ αὐτῷ, τέσσαρες δὲ ἦσαν, οἱ γαβεωνίται ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευσαμένους ὅπῃ τινὶ πηγῇ τῆς πόλεως οὐκ ἀπωθεν ἔθησαν παρακάζεσθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπικαλοῦντό συμμαχον ἰησοῦν. ἐν τούτοις γὰρ ἰῷ αὐτοῖς τὰ πράγματα, ὡς ὑπὸ μὲν τούτων, ἀπολεῖσθαι πρόσθαν. ὑπὸ ἢ τῷ ἐπ' ὀλέθρῳ τὲ χαναναίων ἡγεμόνι στρατευσάντων συνθήσεσθαι δέχ τῷ ἡγεμόνι φιλίαν ὑπολαμβάνειν. ἢ ἰησοῦς πανστρατιᾷ σπεύσας ὅπῃ τῷ βοηθῆσαι, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς αὐσας, ὀρθρίοις προσβαίνουσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει. καὶ ξαπίνης ἐπὶ πᾶσι διώκων δέχ χωρίων ὅπλιτῶν. βήθωρα καλεῖται. ἔνθα καὶ τῷ θεοῦ συμπράξαντος ἔμαθον, ὅπισω μεύαντος αὐτοῖς βροντῆς τε καὶ χαλαζῶν ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τῷ ἡμέραν αὐξηθῆναι πλέον ὡσεὶ μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ὅπλιτῶν τῷ ἑβραίων φρονήματι συνέπεσεν. ὡς τε ἐλαμβάνει τοὺς βασιλέας ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ κατὰ μακχηδά, καὶ κολάζει πάντας.

maximè credebant ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati si se Chananæos faterentur, & multò tutiùs si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longè diuersas sedes habere: aiunt se fama viri excitos multorum dierum iter fecisse, & hoc esse verum ex habitu comprobabant. vestes enim quas viam ingressuri nouas induissent, longo itinere detritas, sumpserant enim tritas data opera, vt verisimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis vrbibus, vt salvis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiam admitterentur. Iesus autem credens eorum verbis quòd Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos iniustum molituros, approbante id fœdus vniuerso populo. hoc æstu voti compotes domum ad suos sunt reuersi. Iesus autem exercitu ducto in submontanum Chananæ tractum, cùm audisset Gabaonitas non longe à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, euocatis eorum honoratioribus, fraudem eorum incusabat. illis verò excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem &. senatum conuocat. cúmque decretum esset non violandam fidem iureiurando sancitam, sed publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterùm cùm rex Hierosolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Iesum defecisse, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum acciuisset, Gabaonitæ videntes se peti, & hostes castris circa quendam fontem non longè ab vrbe positis, ad oppugnationem expediri, Iesum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam, vnicam spem salutis reponerent. Tum Iesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cúmque terga vertissent, per decliue fugientes est persecutus. Bethorais locꝰ dicitur. Interfuisse huic prælio diuinum auxilium euidentib. prodigiis apparuit, cœlo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quòd dies factus est longior, ne interuentu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est vt Iesus reges istos caperet in spelũca quadã latebras quærentes iuxta Macchida, de omnibúsq. suppliciũ su-

Ios. 10.

creuisse autem eam diem vltra consuetum, extat relatum in sacra volumina quæ in templo sunt asseruata. De bellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaserant, Iesus in Chananæa montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædáque abacta, exercitum reducit in Galgala. cúmque latè per circunquaque sitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter gestis spargeretur, déque stupenda multitudine cæsorum, excitati sunt in eos reges Libani accolæ, & ipsi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campestria colit adscitis Palæstinis castra posuerunt ad vrbem Galilææ Berotham non longè à superiore Cædesa, quæ etiam in Galilæorum agro sita est. erántque omnes hæ copiæ, peditum trecẽta millia, equitumdecem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hostium multitudo, adeo tam ipsum Iesum quàm cæteros Israelitas terruit, vt præ metu minimum à desperatione abessent. Sed cùm Deus exprobrasset eis formidinem, & quòd eius præsidio se non tam tutos putarent, pollicitúsque victoriam, equos captiuos eneruari & currus incendi iussisset: concepta ex his promissis fiducia, ducit in hostem: quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit. fitque conflictus validus, & stragis maior quàm vt facilè credi possit est edita. in fuga quoque plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hostilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes sunt cæsi, adeóque sæuitum est in victos, vt hominibus sublatis in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem peruagatus est, neminéque audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus suas perueniret interficiebat. Iámque quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo supererat, nisi si qui in loca munitissima confugerant. Iesus autem castris è Galgalis in montana translatis sactum tabernaculum in vrbe Siluntе fixit: quòd is locus propter pulchritudinem visus sit idoneus, in quo tantisper maneret, dum maior commoditas ædificandi templi se præberet. Inde cum omni populo profectus versus Sicima, altare ita vt Moyses præceperat statuit: & diuiso exercitu, in Garizæo mõte dimidium eius collocauit & in Gibale alterum dimidiũ, in quo altare erat cum Leuitis ac sacerdotibus. vbi mactatis victimis, execrationibúsque peractis & in altari insculptis, in Siluntem sunt reuersi. Iesus autem iam senex, cùm videret Chananæorum vrbes penè inexpugnabiles, tum propter situm natura tutum, tum propter munitionos ad frustrandos hostium conatus arte additas: nam cognito Israelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad suum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. cúmque frequens concursus factus esset res hactenus fortiter ac feliciter gestas recensuit, quales par erat Dei auspiciis à populo religiosissimo geri:

Iosue. 11.

III. Ios. 13. 14. 18.

ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε τότε τῷ θεῷ συνάδοντος ἐπλεόνασε, δηλοῦται δι' ἧς ἀναπεμφθέντων εἰς τὸν ἱερὸν γραμμάτων. κατεστραμμένων δ' οὕτως τῶν περὶ τὴν βασιλείαν, οἱ τοῖς γαβεωνίταις πολεμήσαντες ἐστράτευσαν, ἐπανῆκε πάλιν τῆς χαναναίας ὅλη τελευτῶντι ἰησοῦς. καὶ πολιτεύσας ἐν αὐτῇ φόνον ἠργασάμενος, καὶ λείαν λαβών, παρῆν εἰς τὸ ἐν γαλγάλοις στρατόπεδον. τοῦ δὲ θεοῦ τῆς ἑβραίων ἀρετῆς λόγου πολλοῦ φοιτῶντος εἰς τοὺς θεοῦ ἀσεβοῦντας, κατάπληξις ἦν τοῖς ἀκούουσιν τὸ τοῦ ἀπολωλότων πλῆθος. καὶ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ λίβανον ὄρος, βασιλεῖς ὄντες χαναναῖοι. καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδινοῖς τοῦ χαναναίων παλαισταὶ συστραφέντες στρατοπεδεύουσι πρὸς βαιθὴλ πόλει τῆς γαλιλαίας τῆς αἰῶ καλουμένης οὐ πόρρω. γαλιλαῖοι δὲ ὅτι καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. τῷ δὲ στρατῷ πάντες, ὁπλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες ἑξήκοντα. μύριοι δ' ἱππεῖς καὶ ἅρματα δυσμύρια. καταπλήττει δὴ τὸ πλῆθος τοὺς πολεμίους αὐτόν τε ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τῶν πρότερον εὐλαβεστέρους εἶχον δι' ὑποβολὴν τοῦ θεοῦ. τοῦ θεοῦ δ' ἐξενεύσαντος αὐτοὺς τὸν φόβον, καὶ οἱ πλέον τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας πεποιθότες, ὑποχωροῦσι τὰ τοῦ ἐχθροῦ ναυήσεων, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι θαρσαλέως πρὸς τὰς ὑποχέσεις τοῦ θεοῦ ἡγούμενος, ἐξώρμησεν ὅλῃ τοῖς πολεμίοις. καὶ δι' πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθών, συνάπτει. καὶ κρατερᾶ μάχη γίνεται, καὶ φόνος κρειττόνων πίστεως ὑπὸ τοῖς ἀκροωμένοις. δίωκεν τ' ὀπὶ πλεῖσον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πλὴν ὀλίγων διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον. ὡς τε τῶν αἰθερίων ὁπλιτικώτατον ἁρὸς τὸ πτίπτεσθαι, τοῖς ἵπποις ἰησοῦς αὐτῶν αἴρει, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρησι. τέλεύ τε χώραν ἐπ' ἀδείας διαπορεύεται, μηδενὸς ὅλως μύστος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις αἱρεῖν, καὶ πάλιν ὅτι λάθοι φονεύων. ἔτος δὲ πέμπτον ἤδη παρελήλυθει, καὶ χαναναίων οὐκέτ' οὐδεὶς ὑπολέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος διέφυγον. ἰησοῦς δὲ ὁ τῶν γαλγάλων ἀναστρατοπεδεύσας, εἰς τὸν ὄρεινον ἐς τὸν ἱερὸν σκηνὴν, κατὰ σίλουν πάλιν. ὃν πάνυ δὴ ὧν ἐδόκει τὸ χωρίον ὄντ' κάλλος, ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ θεσπίσματα ὑφάχη. καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ἐπὶ σικίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, βωμόντε ἵδρυσιν ὅπου θεσπέσπε μωυσῆς. καὶ νείμας τὸν στρατὸν, ὅπῃ μὴν τῷ γαριζεῖ ὄρει τὰν ἡμισείαν ἵδρυσι. ὅπῃ δ' τῷ γεβὴλῳ τὴν ἡμισείαν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ὅστι, καὶ τὸ λευιτικὸν καὶ τοὺς ἱερέας. θύσαντες δὴ καὶ ἀρὰς ποησάμενοι, καὶ ταύτας ὅπῃ τῷ βωμῷ γεγραμμένας καταλείπουσι, εἰς τὴν σίλουν ἀνέζευξαν. ἰησοῦς δὲ ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς τῶν χαναναίων πόλεις ἐφ' οὐκ ὀλιγώτους ὑπό τε τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰσχυρότητος, καὶ τῆς τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῶν πόλεων πλεονεξίᾳ προσβαλλόμενοι προσεδόκων τοὺς πολεμίους ἀφίξεσθαι πολιορκίας δι' ὑπόγνωσιν τ' λαβεῖν (καὶ γὰρ ἐπ' ὀλίθρῳ τῶν ἑαυτῶν οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τοὺς ἰσραηλίτας ποτομένους τ' ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου, ὡρὸς τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν ἐλεῖνον ἅπαντ' ἦσαν τ' χρόνον) συναγαγὼν τ' λαὸν εἰς τ' σιλουῦ ἐπικλησίαν παρήγγελε καὶ αὐτὸς συνδραμόντων, τότε ἤδη κατορθωθεῖσάν καὶ τὰς γεγυμνασμένας πρὸς ἕξεις ὡς εἰσὶν ἀρίστας, καὶ τ' θείᾳ τ' ὑπερέχοντος αὐτοὺς ἀξίας, καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς καταπολευθῶσιν ἔλεγε,

βασι-

βασιλεῖς τε ἑξήκοντα καὶ ἕνα τολμήσαντας αὐτοῖς εἰς A
χεῖρας ἐλθεῖν κακωτεῖδαι δηλαδή, καὶ σφαναὶ ὅσῃ
ποτὲ κατελπίσασα τῆς αὐτῆς δυνάμεως εἰς μάχην
συνῆψεν ἅπασαν ἀλλοθαρρέστατον, ὡς μηδὲ ἕνα αὐτοῖς
ὑπολειφθῆναι. τῆς δὲ πόλεων, ἐπειδὴ περαὶ μὲν ἐκα-
λώσαντο, ἀφεὶς δὲ δὴ χρόνου καὶ μεγάλης πολιορ-
κίας διὰ τὴν τῆς τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ τὴν ὅτι ταύ-
την τὴν οἰκητόρων πεποίηντο, ἄξιον τοὺς ἐκ τῆς πρώτης
τοῦ Ἰορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς, καὶ τῆς κιν- B
δύνων συναραμένους, ὄντας συγγενεῖς ἀπολύειν ἤδη
πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνείκαμεν ὁμολο-
γοῦντας. ἵνα τε κατὰ φυλὴν ἀρετῇ προσῄκοντ μέρι-
σθῆται πάντων. οἱ τὴν γῆν ἐμμετρησόμενοι πέμ-
πειν; καὶ ὑπόσην κακουργήσοντες δηλώσουσιν ἡμῖν ἀσθό-
λως αὐτῆς τὸ μέγεθος. καὶ Ἰησοῦς μὲν τούτοις ποιησά-
μενος τοὺς λόγους, συγκατανεύον ἔχει τὸ πλῆθος. καὶ
ἄνδρας τοὺς ἐμμετρησομένους τὴν χώραν αὐτῆς ἐξέ-
πεμψε, δώδεκα δὲ αὐτοῖς τινας γεωμετρίας ἐπιστήμο- C
νας, οὓς ταλαιπώρους οὐκ ἠμέλλησαν ἀγὰ τὴν τέχνην.
ἐντολὰς δοὺς ἐπιστήσασθαι τῆς τε διαφορᾶς ἀγαθῆς
γῆς, καὶ τῆς ἧσσον ἀγαθῆς. ἡ γὰρ φύσις τῆς χαναναίων
γῆς, πᾶσιν τίς ἐστιν. ὡς ἰδεῖν τὰς αὖ πεδία μεγάλα
καὶ καρπὸν φέρειν ἱκανώτατα. καὶ συχνὰ ὄρη μὲν
ἔτερα γῆ, παντοδαπὰ νομιζόμενα. τοῖς δὲ ἱεριχουντίοις
χωρίοις ἀγαθαλλόμενα, καὶ τοῖς ἱεροσολυ-
μιτῶν, τὸ μηδὲν ἀπαρασίωμα. καὶ τοι παντελῶς ὀλί- D
γην αὐτὴν εἶναι τὴν γῆν συμβέβηκε, καὶ ταύτης ὀρει-
νὴν τὴν πολλήν, ἀλλ' ὑποβολὴν εἰς καρπῶν ἀφορ-
φεῖ τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολείπειν ἑτέρας. καὶ διὰ
τοῦτο ἡμιτοὺς μᾶλλον ἢ μερίτας τοὺς κλήρους εἶναι δεῖν
ὑπέλαβε, πολλάκις ἑνὸς ἡ ἑβδομηκοντάκις ἀγαθοῦ
γεωμέτρου. οἱ δὲ ἄνδρες εἰ πεμφθέντες, δίκα δὲ
ἦσαν, περιοδεύσαντες τε καὶ πεπειράμενοι τὴν γῆν ἐν
ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς σηλωῦντα πό-
λιν, ἔνθα τὴν σκηνὴν ἱστάκεσαν. καὶ Ἰησοῦς ἐλεάζα-
ρόν τε καὶ τὴν γερουσίαν καὶ συὶ τοῖς φυλάρχοις πα-
εκαλέσατο, νέμει ταῖς ἑνὶ φυλαῖς, καὶ τῆς μανασσι-
τῆς τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῆς φυλῆς
τὴν μέρισιν ποιησάμενος. κληρώσαντος δὲ αὐτοῦ, ἡ
μὲν ἰουδᾶ λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθύπερ-
θεν ἰουδαίαν. ἀφατέτακται μὲν, ἄχρι τῆς ἱεροσο-
λύμων. τὸ δὲ εὖρος, ἕως τῆς σοδομίτιδος λίμνης κα-
θήκουσα. ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν, ἀσπά-
λων καὶ γάζα συμμιγὴς δέ, δυτέρα γὰρ λιὶ, ἔλαχε
τῆς ἰδουμαίας τὴν αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ ἀραβίᾳ πρόσορ-
ρον οὖσαν. βιαιμάτας δ', τὴν ἀπὸ ἰορδάνου ποτα-
μοῦ ἔλαχον. ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος. τὸ δὲ πλά-
τος, ἱεροσολύμοις ὁμιλοῦσι καὶ βηθήλοις. στενότατος
δὲ ὁ κλῆρος ἐστὶ λιὶ δὲ τὴν τῆς γῆς ἀρετήν. ἱεριχου-
ντα γὰρ, καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον. ἡ δ'
ἐφραίμου φυλὴ, τὴν ἄχρι γαδάρων ἀπὸ ἰορδάνου
ποταμοῦ μακρυνομένην ἔλαχεν. ὑρείαν δὲ, ὅσον ἀπὸ
βηθήλων εἰς τὸ μέγα πελάγιον πεδίον. τῆς μανασ-
σήτιδος δὲ ἡμίσεις, ἀπὸ μὲν ἰορδάνου μέχρι δώρων
πόλεως, πλάτος δὲ ὅσῃ βηθσάνων, ἡ νεῦ σκυθόπο-
λις, καλεῖται. καὶ μετὰ τούτους ἰσάχαρ, κάρμη-
λόν τε ὄρος, καὶ τὸν ποταμὸν τοῦ μήκους ποτισαμένη τέρμονα. τὸ δὲ ἰταβύριον ὄρος, τοῦ πλάτους.
ζαβουλωνίται δὲ, τὴν μέχρι γεννησαρίτιδος, καθήκουσαν δὲ ἄχρι κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον.

reges triginta & vnum auſos manus conſerere
deuictos,exercitúſque potentiſſimos prælio ſu-
peratos,internecione cæſos,vt ne reliquiæ qui-
dem generis ſupereſſent.cæterùm quoniam ex
vrbibus aliæ captæ eſſent, aliæ munitiores &
ob hoc obſtinatiores longa oppugnatione o-
pus haberent,cenſuit eos qui ex regione vltra
Iordanem ſita in communem expeditionē pro-
fecti fuerant, & propter cognationem ſocios
periculorum ſe adiunxerant,gratiis priùs actis
ad proprias ſedes remittendos.deinde ex ſingu-
lis tribubus ſingulos teſtatæ probitatis viros e-
ligendos,qui regionem totam permenſi bona
fide & abſque dolo magnitudinem eius re-
nunciarent.In eam ſententiam itum eſt ab vni-
uerſo populo:móxque eos viros miſit ad me-
tiendam terram adiunctis ad eos quibuſdam
geometriæ peritis,qui propter hanc ſcientiam
errare ac falli non poterant : híſque mandata
dedit,vt æſtimationem agrorum iuxta bonita-
tem terræ facerent.nam Chananææ natura ta-
lis eſt,vt videre liceat campos magnos & fru-
gum ac fructuum feraciſſimos, qui collati ad
aliam terram admodum vberes videri poſſent:
quòd ſi iidem ad Hierichuntinum aut Hiero-
ſolymitanum agrum conferantur , iam non
magni precij videbuntur: cùm tamen hi agri
partim ſint & bona ex parte montani, ſed quan-
tum ad fertilitatem attinet,nullis aliis ſecundi
hanc ob rem voluit iuxta æſtimationem po-
tius quàm iuxta menſuram ſortitionem fieri,
quòd nonnunquam vnum iugerum pro mille
aliis valeat.Decemuiri autem huic negotio de-
ſtinati perluſtrata regione & æſtimatione ter-
ræ peracta,ſeptimo menſe reuerſi ſunt ad eum
in Siluntem , vbi tum tabernaculi ſedes erat.
Tum Ieſus aſſumpto Eleazaro cum ſenatu ac
tribuum principibus diuiſit regionem nouem
tribubus & Manaſſitarum dimidiæ parti cui-
que tribui pro eius magnitudine agrum ad-
metiens.cúmque ad ſortes ventum eſſet, tribui
Iudæ obuenit tota ſuperior Iudæa pertinens
vſque Hieroſolyma. latitudo verò eius Sodo-
miticum lacum attingebat.in hac ſorte vrbes
erant Aſcalon & Gaza. Secundo loco Simeo-
nis ſortita eſt Idumææ partem Ægypto & Ara-
biæ conterminam. Bemianitæ deinde regio-
nem ſorti ſunt , quæ à Iordane amne vſque
mare protenditur. latitudo verò eius patet
Hieroſolyma inter & Bethela. anguſtiſſima
autem hæc ſors fuit , propter agri boni-
tatem. Hieroſolyma enim & Hierichun-
tem acceperunt. Ephræmi autem tribus
terram à Iordane vſque Gadara in longum
protenſam ſortita eſt, in latum patentem à
Bethelis vſque magnum campum. Manaſ-
ſetidis item dimidia pars agrum à Ior-
dane vſque Dora vrbem , latitudine vſ-
que Bethſana,quæ nunc Scythopolis vocatur.
Poſt hos Iſacharis in longum patentem à
flumine vſque Carmelum montem , latitu-
dinis verò mons Itabyrius fuit terminus.
Zabulonitæ vſque Geneſaritem lacum ter-
ram Carmelo & mari contiguam ſunt ſortiti.

Quæ autem regio post Carmelum sita est con-
uallis ex re nomen habens tota Aseritis cessit
quà ad Sidonem est obuersa. In hac portione
fuit vrbs Arce,alio nomine Actipus.Quæ verò
adOrientem spectant vsque Damascum vrbem
& superior Galileæ Nephthalitis obtigit,vsque
Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc
monte oriũtur,quà fines sunt Arces vrbis ver-
sus septentriones sitæ.Porrò Danitæ adepti sũt
quicquid vallis ad Occidentem solem vergit,
Azoto & Doris terminati. horum est Iamnia
& Gitta,& totus ager qui ab Acarone pertin-
git vsque montem à quo Iudæ tribus initium
fecit. Ad hunc modum sex gentium à filiis
Chananei denominatarum regionem Iesus di-
uisit, & nouem cum dimidia tribubus habi-
tandam dedit. Amoræam enim & ipsam ab
vno ex filiis eius dictam Moyses iam ante dua-
bus cum dimidia tribubus diuiserat, vt suprà
diximus.Sidoniorum autem, Arucæorum, A-
lib.4. cap.7. mathæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc
diuisionem pertinuerunt.Cæterùm Iesus ætate
iam defecta cùm non valeret consilia sua per
se exequi,& qui vicem eius gerebant, negli-
gentiùs rempublicam administrarent,præcepit
vnicuique tribui, vt ex sua sorte Chananæo-
rum reliquias tolleret. In hoc enim consistere
& ipsorum securitatem, & disciplinę ac reli-
gionis incolumitatem:idque eos non ex Moy-
si tantùm monitis,sed suomet experimento di-
dicisse:deinde vt Leuitis triginta octo destina-
tas vrbes redderent,iam enim decem in Amo-
ræa trans flumen acceperant. ex his in tribus
profugis receptacula sunt instituta.nihil enim
magis erat curæ,quàm vt nusquam à Moysis
præscriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu
Iudæ Hebron,in EphræmiSicima,in Nephtha-
litide Cedesis,quæ est in superiore Galileæ.post
hæc quod de præda in reliquum erat diuisit:su-
pererat enim permultum.vnde non mediocris
diuitiarum accessio & publicè & priuatim fa-
cta est.tantum erat auri & vestimentorum ac
reliquæ supellectilis, tantum etiam iumento-
rum ac pecudum, vt numero comprehendi
non possent.Posthæc aduocato in concionem
exercitu,ad eos qui ex regione vltra Iordanem
sita vnà militabant numero quinquaginta mil-
lia,in hanc sententiam locutus est: Quoniam
Deus & pater qui est dominus Hebręorum ge-
neris,terram hanc & acquirere dedit,& in per-
petuum mansuram nobis promisit: vósque o-
pem vestram indigentibus ex mandato Dei
alacriter & impigrè præstitistis, æquum est
cùm iam nihil arduum supersit, missionem
vobis dari & promptitudine vestra non abuti:
quandoquidem certi sumus, si in poste-
rum sit opus, nihilo segniùs operam ve-
stram nobis paratam fore. Itaque gratias
vobis agimus quòd socij periculorum esse
voluistis, rogamúsque vt in hac mutua
beneuolétia perseueretis, memores amicorum
&quòd vos quoque vestras possessiones nostris
auxiliis parastis,sicut nos ad hanc felicitatem
Deo fauente & vobis adnitẽtibus peruenimus,

A τὴν δὲ ὑπὸ τῷ καρμήλου, καὶ λάδα προσαγορευομέ-
νην ὄρη τὸ καὶ τοιαύτην ἔχ), ἀσπείται φέρονται πᾶ-
σαν τὴν ὑπισιδῶνος τεθραμμένην. ἀρκὴ δὲ πόλις
ἐπ᾽ αὐτῇ ἐν τῇ μερίδι ἡ καὶ ἄκπιπος. τὰ δὲ
πρὸς τὰς ἀνατολὰς τεθραμμένα μέχρι δαμασκοῦ πό-
λεως, καὶ τῆς γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν, νεφθαλίται
παρέλαβον, ἕως τῶν λιβανίου ὄρους, καὶ τῶν ἰορδάνου πη-
γῶν ἀφ᾽ ὧν ὁρμᾶται ἐκ τῶν ὄρεως ἔχουσιν, ἐκ τῶν καθήκον-
τος τοῖς ὄρεσι καὶ βόρεια πόλεως ἀρκῆς παροικούσης.
δανῖται δ᾽, τῆς κοίλης ὅσα πρὸς δυόμενα τέθραπται τὸν
ἥλιον λαγχάνουσιν ἀζώτῳ καὶ δώρεσι ὁριζόμενοι. ἰάμ-
νιά τε τοῦτον καὶ γίτται, ἀπ᾽ ἀκάρωνος ἕως τοῦ ὄρους, ἐξ
οὗ ἰούδα ἤρξατο φυλή. καὶ ἐξ μὲν ἔθνη τῶν ἐν
χαναναίου φέροντα τὴν ἐπωνυμίαν διεῖλεν οὗτος ἐν-
οις, καὶ τοῖς ἡμίσεσι φυλαῖς
ἔδωκεν νέμεσθαι. τὴν δὲ ἀμορίτιν, καὶ αὐτὴν οὗτος
ἀφ᾽ ἑνὸς τῶν χαναναίου παίδων καλουμένου μοσῶς
ἤδη προειληφὼς νενεμήκει ταῖς δυσὶ φυλαῖς καὶ τῇ
ἡμισείᾳ. τοῦτο δὲ καὶ πρότερον διεδηλώκειν. τὰ δὲ πε-
ρὶ σιδῶνα, καὶ ἀρουκαίους, Ϲ ἀμαθίους, καὶ ἀριθίους,
ἀσχαλώνιται λῶ. ἐπεὶς δὲ, τοῦ γήρως ἐμποδίζοντος
ἤδη προσέχειν ὅσα καὶ νοήσειεν, τῷ τε μετ᾽ αὐτὸν τὴν
ἡγεμονείαν παραλαβόντων ἀμελῶς προσάντων τοῦ
κοινῇ συμφέροντος, παρήγγελλε φυλῇ ἑκάστῃ, τοῦ γέ-
νους τῷ χαναναίων μηδὲν ὑπολιπεῖν ἐν τῇ κατακε-
κληροδοτημένῃ γῇ. τὴν δὲ ἀσφάλειαν αὐτοῖς καὶ τὴν φυ-
λακὴν τῶν παρίων ἐθῶν, ἐν μόνῳ τούτῳ καὶ μονσῶ
αὐτοῖς εἰ προσέχειν, Ϲ τοῦτ᾽ αὐτοὺς πιπρᾶσθαι. καὶ
τοὺς λευίτας δὲ τὰς ὀκτὼ Ϲ τριάκοντα πόλεις ἀποδο-
ῦναι. προειληφεισαν γὰρ ἤδη κατὰ τὴν ἀμορίαν τὰς
δέκα. τούτων ἓξ εἰς ἀπονέμει τοῖς φυγάσιν οἰκεῖν ἐν
αὐταῖς. πολλὴ γὰρ ἦν σπουδὴ, τοῦ μηδὲν ὧν μωσῆς
διέταξε παραλιπεῖν. τῆς μὲν οὖν ἰούδα φυλῆς ἑβρῶν. σίκιμα δὲ τῆς ἐφραίμου. τῆς νεφθαλίτιδος γὰ
δισιν. ἔστι δὲ καὶ τοῖς καθύπερθεν γαλιλαίας τοῦτο
χωρίον. νέμει γὰρ τῆς λεὰς ὅσα λῶ ἐπὶ λοιπὰ πόλεσι
δ᾽ ἐγγόνοι. καὶ μεγάλοις πλούτοις ἐπιβεβήκεσαν
καὶ κοινῇ πάντες καὶ κατ᾽ ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ τε καὶ ἐ-
σθῆτων καὶ τῆς ἄλλης σκευῆς ἕνεκα. τετραπόδων δὲ
πλῆθος, ὅσων οὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν λῶ προσῆκεν.
μετὰ δὴ ταῦτα, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρα-
τὸν, τοῖς ἀφ᾽ τὸν ἰορδάνου κατὰ τὴν ἀμοραίαν ἱδρυ-
μένοις, συνεστράτευον δ᾽ αὐτοῖς παντασιμύριοι ὁπλῖ-
ται, ἔλεξε τάδε. ἐπεὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ δεσπότης τοῦ ἑ-
βραίων γένους, γῆν τε κτίσασθαι ταύτην ἔδωκε, καὶ
κτησθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπέσχηται. συ-
νεργίας δὲ τῆς παρ᾽ ὑμῶν κατ᾽ ἐντολὴν τὴν ἐκείνου
δεομένοις, αὐτοὺς εἰς ἅπαντα προθύμους ἐδείξατε,
δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἐπ᾽ δυσκόλου φερομένοντος ἀνα-
παύσεως ἤδη τυχεῖν, φειδοῖ τῆς προθυμίας ὑμῶν, ἵν᾽
εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν ἡμῶν αὐτῆς, ἄσκνον ἔχωμεν εἰς τὰ
κατεπείγοντα, καὶ μὴ τοῖς νεῦ καμοῦσαν αὖθις
βεβαιοτέραν. χάρις τε οὖν ὑμῖν ὧν σωπέραθε κα-
λῶν. καὶ οὐχὶ νεῦ μόνον ἀλλὰ εἰς πᾶν οὕτως μέ-
νοντες ἀγαθοὶ μεμνῆσθαι τῶν φίλων, καὶ μηδὲν τῆ
ἀσφαλείᾳ κρατεῖν ὅσα παρ᾽ αὐτῶν ὑμῖν ὑπῆρξεν, ὅτι τὸ
τὴν ἐπόλαυσιν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν. δι᾽ ἡ-
μᾶς αὐξάλλεσθαι, καὶ ποιήσαντες εἰς ἕνεκα ἀποίας θεῶν κατέσημον, ἐπὶ ἕτερας ἐκείνατε αὐτῶν μεταλαμβάνειν,

γένους

γένοιτ' ἂν πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἐκ τῆς ὑμετέρας στρατείας πολὺς ἄφθονος, λείας τε πολλῆς ἐπαξόμενοι καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τοῦτων ὅτι πλέον, ἢ παρ' ἡμῶν δίκαια, καὶ πρὸς ὅτι βουληθήσεται χαρίζεσθαι ἀμελοῦντες οὐ φόβῳ μόνον. οὔτε γὰρ ὧν μυσοῦς προστάττων ἀπειθήσαντες, καταφρονήσαντες ἐξ αὐθρώπων ἀπολωλότος, οὔτ' ἔστιν οὐδὲν, ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν ὀφείλομεν. χαίρειν τε καὶ ὑμᾶς ὅτι τὰς κληρουχίας ἀπολύομεν. καὶ ἐκ τοῦ καλοῦντος μισθὸν τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὑμῶν ἀπολαμβάνειν. μηδ' ὅτι μεταξὺ ποταμὸς οὗτος ὃς ἑτέρους ἡμᾶς ποιοῦσι καὶ οὐχ Ἑβραίους. ἀβράμου γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν ὁμοίως καὶ ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες. θεός τε εἷς τοὺς τε ἡμετέρους προγόνους καὶ τοὺς ὑμῶν αὐτῶν παρήγαγεν εἰς τὸν βίον. οὗ τῆς θρησκείας ὅτι μελετᾶσθαι καὶ πολιτείας δικαίως, αὐτὸς ὁ μωυσέως διάταξις, φυλακὴν ἔχοντας πᾶσιν. ὡς ἐμμενόντων μὲν τούτοις, καὶ τοῦ θεοῦ παρέξοντος δίκαιον εἶναι καὶ σύμμαχον ἑαυτόν. ἐπεὶ ἅπασιν ὑμῖν εἰς ἕτερον ἐθνῶν μίμησιν, διαστρατοπεδεύσασθαι τὸ ἔθνος ὑμῶν. ταῦτα εἰπὼν καὶ καθ' ἕνα τοὺς τε τέλει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἅπαν ἀποστάσει ἔθνος, αὐτὸς μὲν ὑπέμενεν. προὔπεμπε δὲ αὐτοῖς ὁ λαὸς οὐκ ἀδακρυτὶ καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπολυθησαν. καὶ διαβάντα οὐδὲν τὸν ποταμὸν ἥτε ῥουβήλις φυλὴ καὶ γὰδ δὶς, καὶ ὅσοι τῆς μανασσίτιδος αὐτοῖς συνεῖποντο, βωμὸν γὰρ τῆς ὄχθης ἱδρύσαντο τὸ ἰορδάνου μνημεῖον τοῖς ἔπειτα γηγενομένοις, καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν κατοικησομένους οἰκειότητος. ἀκούσαντες δὲ οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσαντες ἐπὶ τοῖς διαλυθεῖσι, μὴ δι' ἧς ἐκεῖνοι γνώμης εἰκάσαντο αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι νεωτερισμῷ καὶ ξενικῶν εἰσαγωγῇ θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπαντᾶν. ἀλλὰ περὶ τὴν ἰδίαν θρησκείαν τὴν ἀβρωλίου πάθος νομίζοντες, ἑτοῖμοι ἦσαν. ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τῆς τῶν βωμῶν ἱδρυσαμένων, παραγενόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ κολάσοντες αὐτοὺς τῆς ἀθεσφάτου τῆς παρέσεως ἕνεκα. οὐ γὰρ ἐδόκει τὴν συγγένειαν αὐτοὺς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς τῶν πάτερ εὐλαβείας, ἀλλὰ τὸ τοῦ θεοῦ βουλητὸν, καὶ ᾧ ἕπεσθαι τιμώμενος χαίρει. καὶ οἱ μὲν, ἐστράτευσαν ὑπ' ὀργῆς. ἐπεὶ δὲ αὐτοὺς ἐπισοῦς τῇ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβουλεύοντες ὑποπτεύειν αὐτῶν τῆς γνώμης λαβεῖν ἔφθον. ἔπειτ' εἰ κακοήθη μάθοιεν τὴν διάνοιαν αὐτῶν, τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβύτας πρὸς αὐτοὺς, φλινέσσαν τὸν ἱερεᾶ ἐλεαζάρου, καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τῶν ἐν τιμῇ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, μαθησομένους τε καὶ φρονήσοντας, τὸν βωμὸν ὅτι τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ ἱδρύσαντες ἔστησαν. οἱ δὲ παραγενόμενοι, τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀφικομένων ἐπιπλησίαν συνελόντες, τοῖς φανεῖσιν, μείζω μὲν αὐτοὺς ἁμαρτεῖν ἔλεγον, ἢ ὡς τε λόγοις ὑπομνησθῆναι δεῖσθαι πρὸς τὰ μέλλοντα πάλιν, οὐ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς παρανομίας ἀποβλέποντας ἐπὶ ὅπλα καὶ τὴν ἐκ χερῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς δὲ τὸ συγγενὲς καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις ἂν σωφρονῆσαι σπουδάσαντας οὕτω ποιήσασθαι τὴν πρέσβειαν, ἵνα τὴν αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς φερόμενοι τὸν βωμὸν κατασκευάσαιεν, μήτε προπετεῖς δόκιμον ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς, κατὰ λόγον μὲν ὅσον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνομένους τῆς ἐξελεγχθείσης ἀληθοῦς. οὐ γὰρ ἐξεῖναι ὑμᾶς πάρα τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης ἐκτὸς γενομένους, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ὑμῖν ἔδωκεν ἀκροατὰς ὑπάρχοντας, ἐξεζυγθέντας ἡμῶν, καὶ πορρώτω εἰς τὸν ἄλλον κλῆρον,

A nec id sine vestræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati, estis, multúmque prædæ, auri, & argenti referetis, & super omnia nostram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moysis mandatis satisfeciſtis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad nostram gratiam promerendam reliquum feciſtis. Lætos igitur vos ad vestras possessiones
B dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum existimetis cognationem nostram dirimere: néve propter flumē medium alios nos putetis quàm Hebræos. Omnes enim Abrahæ stirps sumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus, vnus Deus tam nostros quàm vestros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moysem instituta diligenter obseruanda sunt. hoc enim pacto futurus est
C adiutor & propicius: sicut contrà si in alienos ritus degenerauerimus, & ipse nos auersabitur. Hæc locutus & singillatim primatibus populóque in commune dicto vale, ipse quidem eodem loco restitit: reliqua autem multitudo vniuersa cum lacrymis eos deducebat, & ægrè à se inuicem diuellebantur. Itaque traiecto flu- Iiii.
uio Rubelis tribus & Gadis & quotquot Ma- Ios. 22.
nassitarum eos sunt secuti altare super ripam Iordanis erigunt, monumentum posteris & signum coniunctionis cum reliquis qui vltra
D Iordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Israelitas, cùm altare exstructum scirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temerè hac suspicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi: existimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erant crimine, quā diuinæ voluntatis rationem habendam. atque
E ita irati ad expeditionem se accinxerunt. Iesus verò & pontifex Eleazarus cum senatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quàm armis rē aggrediendam, & scitandum qua mente id fecerint: & si fortè malo animo factum deprehēsum sit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur eò legatos, Phineesem filium Eleazari & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoscant quid sibi volentes altare in ripa constituissent. Vt verò traiecto flumine, &
F conuentu aduocato Phineeses in concione constitit: Maius, inquit, vestrum delictum est quàm vt verbis tantū castigari debeat. attamen non culpæ magnitudine moti repente ad arma conclamauimus vt pœnas sumeremus, sed respectu cognationis, & ea spe quòd fortasse admonitione ad sanitatem reduci possitis, legationem ad vos suscepimus, vt cognita causa extructi altaris, nō temerè armasse nos in vos videamur, si piis rationibus adducti id feciſtis: sin autem in culpa sitis, iustam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perspectam Dei sententiam habetis, & legum eius auditores estis, disiunctos à nobis & in vestram possessionē reuersos,

quam Deo ferre acceptum debeatis, cuius prouidentia vobis contigit, beneficiorum ipsius oblitos, & relictis tabernaculo, arca, & altari patrio, externos deos complecti, ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, si resipiscatis, & non ad maiorem insaniam precolabamini, ad domesticarum legum reuerentiam reducti. Quòd si in malè cœptis obstinatè persistatis, non grauabimur vllum laborem pro legum defensione suscipere, sed ad has simul & Dei honorem tuendum flumine traiecto, pro Chananæis habitos, non secus atque illos exterminabimus. Cauete enim putetis quia extra limitem nostrum estis, extra potestatem etiam Dei vos euasisse: vbiubi estis, omnia sunt illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere. Quòd si putatis locum vobis ad rectè sapiendum esse obstaculo, præstat nouam agrorum diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus compascuam relinquere. Satius est igitur vt resipiscatis, & à nouitatibus mutato proposito desistatis: rogamúsque vos per salutem liberorum ac coniugum, & quicquid habetis carissimum, ne nobis belli suscipiendi necessitatem imponatis, contra quos minimè volumus. In hac enim concione & consultatione situm est, vtrum pace nostra & vestris affectibus perpetuò frui malitis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia belli periculis exponere. Postquam hæc Phinees dicere desiit, qui concioni præerant, pro communis causæ defensione hæc attulerunt: Viri fratres, nos neque è cognatione deficere volumus, neque in religione cuius nequaquam pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum nouimus Hebræis omnibus communem, & altare eius æreum quod est ante tabernaculum, nec aliud vnquam nostras excipiet victimas. Nam hoc quod nunc ereximus, quódque vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad Deum sacrificiis placandum extructum est, sed vt perpetuum argumentum exstet nostræ necessitudinis, nósque patriæ religionis admoneat, non vt vos suspicamini, violandæ religionis sit initium. & hanc fuisse nobis extruendi causam, Deus ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis opinionem habetote, absítque vt nos affines existimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ posteris se obnoxium fecerit, & à patriis moribus ac ritibus degenerauerit, absque capitali pœna expiari non valeat. His auditis Phineeses, collaudatáque eorum constantia, reuersus ad lesum, rem totam apud populum exposuit. qui lætus quòd nec delectu opus esset nec ciuili sanguine, gratias egit Deo per sacrificia: móxque soluto conuentu, reuersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium. Anno autem pòst vigesimo iam decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, tum ex plebe quotquot erat commodum, vbi vidit omnes adesse: primùm Dei beneficia in memoriam illis reuocat plurima, per quę ex rebus afflictis in tantas opes tantámq; gloriá peruenerãt hortatur deinde vt dent operam vt Deum in posterum æquè habeãt propiciũ, cùm sciant eius beneuolentiã nó aliis retineri posse quàm pietatis attrib.

Ios. 23.24

A ὂν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἀνέσεως ἧς ἡμῖν παρεσκεύασε, λήθην λαβόντες αὐτοῦ, καὶ τῶν ἀκινήτων καὶ τῶν κτισμάτων καταλιπόντες, καὶ βωμὸν ὃς ἡμῶν πάτριος, ξενικοὺς θεοὺς ὑπηρέτην τοῖς χαναναίοις καὶ τοῖς φρονοῦσι κεχωρηκότας. ἀλλ' οὐδὲ ἀδικεῖν δίκτε μετανοήσαντες καὶ παραστέρω μὴ μανέντες, νόμων τῶν πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. εἰ δὲ ὀκνεῖτε τοῖς ἡμετέροις, οὐ παραιτησόμεθα τὸν ὑπὲρ τῶν νόμων πόνον. ἀλλὰ παρασκεύομεν τὸν ἰόρδανον τούτοις

B βοηθήσομεν, καὶ φρος αὐτῷ τῷ θεῷ, μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείροντες. μὴ γὰρ νομίσητε τῇ διαβατικῇ τὸν ποταμὸν, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ἔξω γενέσθαι, πανταχοῦ δ' ἐν τοῖς τούτου ἴσε. καὶ ἀσφάλειαν τῶν ἐξουσιῶν αὐτοῖς καὶ τῶν ἀπ' αὐτῶν δίκαιον, ἀδύνατον. εἰ δ' ἐνθάδε τῶν ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμποδὼν εἶναι σωφρονεῖν, οὐδὲν κωλύσει πάλιν τῶν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι καὶ ταύτην ἀνέσεως μᾶλλον.

C ἀλλ' ὑποπτεύσατε σωφρονήσαντες, καὶ ὅτι παροῖς μεταδόμενοι τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ φθάνομεν ὑμᾶς φεύγοντας παῖδων καὶ γυναικῶν, μὴ φθάσειν ὑμῶν ἀνάγκην ἀμυνάσθαι. ὡς οὖν τῆς ὑμετέρας αὐτῷ σωτηρίας, καὶ τῷ φιλτάτην ὑμῶν ἐν τῇδε τῇ συκλητικῇ κινήσῃς, ἵνα βουλεύσθε, λόγους ἀγαθοὺς συμφέρειν ὑπολαμβάνοντες, ἢ πόλεμον ἔργων καὶ πολέμου φθερεῖν. τοσαῦτα φινέσου διαλεχθέντος οἱ φροεστῶτες τῆς συκλησίας καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο φθέγγεσθαι τῷ ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ὁπολογεῖσθαι, καὶ μήτε συγγνώμης φρὸς αὐτοὺς δέεσθαι, μήτε κατηγορίαν μὴ ἀσεβείας τὴν βωμὸν ἔλεγον. ἀλλὰ θεὸν τε ἕνα γινώσκειν τὸν ἑβραίοις ἅπασι κοινόν. καὶ τὸν πρὸς τῆς σκηνῆς βωμὸν χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιεῖσθαι. τὸν μέντοι γε πρὸ ναοῦ ἀναστάντα, ὅτι οὐ καὶ ὑπαίθοις χρήσασθαι, καὶ κατ' θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον ὂν ὅπως ἐᾷ, καὶ τεκμήριον εἰς τὸν αἰῶνα τῆς φρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀνάγκην φρονεῖν κατὰ τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ' οὐχὶ φθονᾶσθαι ἀρχηγὸς ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡμῶν φ ὅτι ταυτὶ τὸν βωμὸν αἰτία κατασκευάσαι ἠβούλετο ὁ θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα ἔχοντες ὑπόληψιν, μηδὲν καταγνώσκετε τούτων, φ οἷς ἐξῶλες ὄφ) δίκαιοι πάντες ὅσοι φ αἵρεσιν ἡμῶν ὄντες νεωτέρας ὑπερφρονοῦσιν ἴθεσι, καὶ τοῦ συνηθους ξόπου παρηλλαγμένοις. ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ φινέσης, παρῆλθε πρὸς ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῷ ἀνήγγελε τῷ λαῷ.

F ὁ δὲ χαίρειν ὅ τι μηδεμίᾳ ἀνάγκῃ στρατολογεῖν αὐτοὺς μέλλει μηδ' εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν κατ' ἀσφάλειαν συγγνώμην, χαριστήριους θεῷ τούτων τῷ θεῷ θυσίας ἐπιτέλει. καὶ διαλύσας μετ' ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας ἀπῆρεν αὐτὸς ἐν σικίμοις διῆγεν. ἔτει δ' ὕστερον εἰκοστῷ, γέρων ὢν, μεταπεμψάμενος

τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα τῶν πόλεων, καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς γερουσίας, καὶ τοῦ πλήθους ὅσον ἐν ἐφικτῷ

G τὸν αὐτὸ συναγαγὼν, ἐπὶ παρῆσαν, τάς τε εὐεργεσίας τοῦ θεοῦ ἀνεμίμνησκεν αὐτούς. πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ τεταπεινοῦ χθόνος εἰς τοῦτο δόξης καὶ εὐσεβείας προελθοῦσι. φυλάττειν τε τὴν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν, ἔχουσαν οὕτως πρὸς αὐτοὺς, παρεκάλει, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς διαμένειν τὸ θεῖον.

αὐτῷ

αὐτοῦ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀπίναι μέλλοντι τῷ ζῆν παραίνεσιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν. καὶ κεῖνοις ἐξίου δὲ μνήμης ποιήσασθαι τὴν εὐδοκέλδωσιν. καὶ ὁ μὲν, τοσαῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιοὺς ἔτη ἑκατὸν ἐπὶ ἑβδομήκοντα· ὧν μοῦνον μὲν ὀλίγα τῆς χρησίμων σὺν διέφυγε πρεσβύτης. στρατηγὸς δὲ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν γενόμενος, πέντε καὶ εἴκοσι. αὖθις δὲ μετὰ σωτέρεως ὧν ἐνδεὴς, μήτε τὰ τὰ νοσθέντα πρὸς τοὺς πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἄκρος. πρός τε τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους δύσκολος καὶ μεγαλόθολμος, φρονεῖν εὖ σοφά τε καὶ κατὰ τὴν εἰρήνην δεξιώτατος, καὶ πρὸς ἅπαντα κεκριμένην τὴν ἀρετὴν ἁρμοσμένος. διάπλεως δὲ ἡ πόλεις θαυμαστῆς ἐφράμης φυλῆς. ἐνίστε δὲ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, φιλέσης τοῦ παιδὸς τὴν ἀρχιερωσύνην καταλελειπώς. καὶ μνημεῖόν αὐτοῦ κεῖται ἐν γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει. μετὰ δὲ τὴν τούτων τελευτὴν φινεέσης προφητεύει καὶ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἐπ' ἐξωλεία τῶν χαναναίων ἔθνους τῇ ἰουδαίᾳ φυλῇ μηνύειν· καὶ γὰρ τοῦ λαοῦ δεῖται ἀσυδὴς ἦν μαθεῖν τι καὶ θεοῦ δοκεῖ. καὶ προσλαβοῦσα τὴν συμεωνίδα, ἐφ' ᾧτε ἐξαιρεθέντων τῶν ἐκείνων ἀσεβῶν, καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ κληρουχίᾳ τὸ ποιῶσιν.

A Suum enim fuisse vt priusquam decederet, illos officij commonefaceret. postremò rogauit vt hanc admonitionem boni consulerent, essentque eius perpetuò memores. post hãc concionem naturæ debitum exoluit anno vitæ cẽtesimo decimo: quorum XL. sub Moyse magistro minister ipsius exegit, & post eius obitum viginti quinque reipublicæ præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, adhæc B in re imperatoria fortis & impiger, nec minùs in pace bonus & vtilis: denique in quauis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phinees hæreditarium relinquens sacerdotium. sepulturæ & eius monumentum impositum extat in vrbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineesis à populo de voluntate Dei, cuiúsnam foret imperium in bello Chananæo, respondit iubere Deũ C vt Iudæ tribus ductu bellum gererẽt, quę mox assumpta Simeonide, his conditionibus rem aggressa est, vt sublatis è sua ditione hostium reliquiis, tum tributariis, in alterius tribus extirpantibus huius generis reliquiis, vicem rependeret.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ φθειρόμενοι οἱ ἰσραηλῖται D τοῖς πατρίοις νόμοις μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν, καὶ σπανίσαντων ἡ βενιαμὶς διέφυγε φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

Χαναναῖοι δὲ ἀκμάζοντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ καὶ ζεβεκιλεὶ αὐτοὺς ὑπεμένων, τοῦ βασιλεῦ τῶν ζεβεκιναίων ἀδὼν ζεζεκιλὼ τὴν ἡγεμονείαν διαπεφαντες. τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο σημαίνει, ζεζεκιλὼν κύριος. ἀδωνὶ γὰρ τῇ ἑβραίων γλώττῃ κύριος λέγεται. ἤλπιζόν τε κρατήσειν τοῦ ἰσραηλιτῶν, διὰ τὸ τὸν θεὸν αὐτοῖς ἀποθανεῖν. συμμίξαντες δὲ αὐτοῖς ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς αἷς προεῖπον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς. καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὡσεὶ μυρίους ἑξακισχίλιοι δέ τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τὸν ἀδωνιζέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν φησὶν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἀρὰ λήσεσθαι θεὸν ἐμελλον τάδε πεπονθότες ἃ κατ' δυοῖν καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων πρόσθεν πρότερον οὐκ ἐποίησεν. καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἕως ἱεροσολύμων. τελευτήσαντα δὲ, γῇ θάπτουσι. καὶ διέκειντο αἱροῦντες τὰς πόλεις. πλείστας τε λαβόντες ἐπολιόρκουν ἱεροσόλυμα. καὶ τῶν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ πάντας ἔκτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας. καλεπὴ δὲ ἦν καὶ δύσπορθον αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τείχεσιν ὀχυρότητι καὶ φύσει τοῦ πεδίου. ὅθεν μετεστράτοπέδευσαν εἰς χεβρῶν, καὶ ταύτην ἑλόντες, κτείνουσι πάντας. ὑπελείφθη δὲ τῶν τῆς γενεᾶς ἔτι γίγας, οἳ δὲ σωμάτων μεγέθη, καὶ μορφὰς οὐδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παραπλησίας, φοβερὸν ἦσαν θέαμα, καὶ δεινὸν ἀκούσμα. δείκνυνται δὲ ἔτι καὶ νῦν τούτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς ἀπὸ πίστεως ἐρχομένοις ἐοικότα. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς λευίταις ἐξαιρέτου γέρας ἔδοσαν μετὰ τῆς δισχιλίων πηχῶν. τὴν δὲ γῆν χαλέβῳ δωρεὰν ἔδοσαν, καὶ τὰ μωυσέως ἐντολάς. ἔδει δὲ ἦν τῆς κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε μωυσῆς εἰς τὴν χαναναίαν.

Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis Dc. tantum fuere superstites.

CAP. II.

AT Chananæi quorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos expectabãt, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominus significat. Adoni enim Hebræorũ lingua dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebant in hoc, quòd Iesus Dux Israelitarum esset defunctus. aduersus hos quos dixi, duæ tribus egregiè pugnauerunt: & cæsis decem millibus, dum reliquos fugientes insequuntur, Adonibezecum ceperunt. qui manibus ac pedibus truncatus, agnouit diuinam iustitiam, septuaginta & duos reges antea in hunc modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longè à Hierosolymis, vbi fato functum terræ mandauerunt. deinde circa oppida bellũ circumferebãt: quorum bona parte capta, Hierosolyma sunt adorti. Et capta inferiore eius parte, omnes habitatores terræ contrucidauerunt, at superior natura loci & munitionibus est defensa. quare oppugnatione in Hebronem translata, vrbéque vi capta, in oppidanos omnes sęuitum est. apud hos in eam diem superstites erant quidam è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalibus dispares, visu simul & auditu horribiles: quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipsi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Moysis. fuerat hic vnus è speculatoribus, quos Moyses in Chananęam præmiserat. *Ios. 21.*

Habita est ratio Iethræ quoque Madianitæ, olim Moysis soceri, cuius posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adiunxerant, & in deserto ærumnatum socij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestria & maritima descendentes prædictæ duæ tribus Ascalonem & Azotum de Chananæis ceperũt. Euasit autem eos Gaza & Accarõ, quòd in planicie sitæ & abundantes curribus, inuadentes se malè mulctatos facile reiiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Beniamitæ verò in quorum sorte erant Hierosolyma, tributo imposito habitatorib. eius pacem dederunt: & in posterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum vtrique se contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipsæ idem fecerunt, & tributis cõtenti pacem Chananæis dederũt. Ephremi verò tribus cùm assidẽdo Bethelis multo tempore ac labore impẽso nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter durauit. tãdẽ cõprehẽso vno ciuiũ qui invrbẽ importabat necessaria, fide data & accepta, & iurciurãdo firmata, intromissos clàm ipsum cũ familia seruaturos proditione eius facti sunt vori compotes: cæsísque reliquis omnibus præter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac vrbis dominium habuerunt. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è sua sententia hosti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occasionem pro intempestiua clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametsi territis oracuło, bellum tamen non libebat suscipere, tum quòd multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non essent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum inualida, dum nec senatus vt antè legitur, nec magistratus solemnes creantur: dúmque relicta cura status publici, omnes priuatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, & qua mox bellum ciuile exortum est, quod hanc causam habuit. Vir è plebe Leuitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit vxorem natam in oppido Iud. 19 Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, parũ respondere in amore ægrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas expostulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes reuertitur. is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missis querelis cum vxore in gratiam reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parẽtib. habitus. quinta cũ decreuisset domum repetere, post meridiẽ iter ingreditur. cũctãter enim parẽtes filiã dimiserunt, nec nisi meliore diei parte transacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur

A διδόναι δὲ καὶ τὰς Ἰεθρου τοῦ μαδιανίτου ἀπογόνοις, ἰκουσέως γὰρ ἦν γαμβρὸς, γέρας ἵνα νέμωνται· τοῦ γὰρ πατρίδα καταλειπόντες ἠκολουθήκεισαν ἐκείνοις καὶ συνῆσαν αὐτοῖς ὅτι τῆς ἐρήμου. ἡ δὲ ἰούδα φυλὴ καὶ συμεωνὶς, τὰς μὲν κατὰ τοῦ ὀρεινοῦ τῆς χαναναίας πόλεις εἷλον, τῆ δὲ ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θαλάσσῃ ἀσκάλωνά τε καὶ ἄζωτον. διαφθύγαι δ' αὐτοὺς γάζα καὶ ἀκκαρῶν, πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων δυποφείας κακῶς ἐποίουν τοὺς ἐπελθόντας.
B καὶ αἱ δὲ μὲν αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐν τῷ πολεμεῖν δυνάμενοι ἀσκήσασαι, εἰσχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ καταθέντες τὰ ὅπλα. βενιαμῖται δ', τοὐτων γὰρ ἦν ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτοῦ συνεχώρησαν φόρους τελεῖν. καὶ οὕτως παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν τῷ κτίνειν, οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τοῦ γῆς ἠχόλουν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τοῦ βενιαμίτου μιμησάμεναι ἐποίουν, & τοῖς τελουμένοις ἀρκούμενοι φόρους ἐπέζεπον τοῖς χαναναίοις ὑπολέμους εἶ). ἡ δὲ ἐφραὶμ πολιορκοῦσα βαθηλὰ τέλος οὐδὲν ἄξιον τῷ χρόνου καὶ τῆ πόνων ἠνύσατο τῆς πολιορκίας. οἱ δὲ καί περ ἀχθόμενοι,
C τῆ καθέδρα προσεκαρτέρουν. ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῆ ἐν τῆ πόλει προσελθόντα ὅτι κομιδῆ τῆ ἀναγκαίων, πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ ὥστε δοῦναι τοῦ πόλιν, σώσειν αὐτόν τε & τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. κἀκεῖνος ὅτι τούτοις ὤμνυε τοῦ πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν οὕτως προδοὺς, σώζεται μετὰ τῆ οἰκείων. οἱ δὲ,
D ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς οἰκοῦντας, εἶχον τοῦ πόλιν. & μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τὰ πολεμίους, μαλακῶς εἶχον οἱ ἰσραηλῖται, τῆς δὲ γῆς καὶ τῆ ταύτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῆ δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῖς ὅτι διδόντων, ὑπὸ ῥᾳθυμίας καὶ ἡδονῆς τὸ κόσμου ὀλιγώρεωμ, καὶ τῆς πολιτείας τῆ νόμων οὐκέτ' ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκριβασταί. παρεξωθεῖ δ' ὅτι τούτοις τὸ θεῖον, ἀναρρεῖ προφῆτον μὲν ὡς φείσαιντο τῶν ἐθνῶ αὐτοῦ γνώμιμον τῆ χαναναίων. ἔπειθ' ὡς ἐκείνοι χρήσαιντο πολλῆ κατ' αὐτῆ ὠμότητι καιροῦ λαβόμενοι. οἱ δὲ, καὶ
E πρὸς τὰ τῶν θεοῦ, δυσθύμως εἶχον. καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν, ἀνδρῶς, πολλά τε τῶν τῆ χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη διὰ τοῦ ῥᾳθυμίαν ἐκλελυμένοι. καὶ συνέβαινεν ἤδη τοῦ ἀριστοκρατίαν διαφθαρθαι, καὶ τὰς γερουσίας οὐκ ἀσφαλίζουσαν, οὐδὲ ἀρχὼ ἄλλων οὐδὲ μίαν τῆ πρότερον νενομισμένων. ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἄκροις ἡδονῆ τὸ κερδαίνειν προσδιδωμένοι. καὶ διὰ τοῦ πολλοῦ ἄδειαν, στάσις αὐτοῖς
F πάλιν κατελάμβανε δεινὴ, καὶ προσῆλθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐπ τοιαύτης αἰτίας. λεύτης γάρ τῆ δημοτικωτέρου τῆς ἐφραίμου κληρουχίας ὤν, καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γύναιον ἀπὸ βηθλεμῆ. τῆς δ' ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ὄντ' ἐν τῷ χωρίῳ. ἐρῶν δ' σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ τὸ κάλλους αὐτῆς ἡττημένος, ἠτύχει τῆ παρ' ἐκείνης οὐχ ὁμοίων πειρώμενος. ἀλλοξίους δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐκπαιδοῦσθαι τῷ πάθει, σκέψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὰς βαρυνομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄν-

ἔρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ἀπαγαγὼν, μιοῦ τεταρταίου χαλεπῶς δ' φέροντα ὁ αὐτὴρ ὅτι τῷ ἔρωτι, ἦκε πρὸς τὸς πενθερὰς καὶ ἀγαλλιασάμενος τὰς μέμψεις, καταλλάττεται πρὸς αὐτόν. καὶ τέσσαρας μὲν ἡμέρας πρὸς αὐτοῦ διατρίβει, φιλοφρονουμένων αὐτὸν γονέων. τῆ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπιέναι πρὸς αὐτὸν, πρὶ δείλης ἐξιοῦσι. βραδύνει γὰρ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τοῦ θυγατέρα, καὶ τῆς ἡμέρας ζιβοῦ ἐπιούσης. διεράπων δ' αὐτοῖς εἰς ὥρας.

καὶ ὄ-

καὶ ἕνας ἦν αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο τὸ γήραιον. γνομέ- A
νων δὲ αὐτῷ κατὰ τὰ ἱεροσόλυμα, σταδίους ἤ ἐλα-
λυθησαν ἤδη ἑβδομήκοντα, συνεβούλευεν ὁ θεράπων
καταχθίσαί που, μή καί τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁ-
δεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα οὐδὲ πόρ-
ρω πολεμίων ὄντας, τὸ καιρῷ πολλάκις ὄντι φαλῆ
καὶ ὑπερβαῖνον ποσῶν καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρε-
σεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοῦσθαι.
χαναναίων γὰρ ἦν ἡ πόλις. ἀλλὰ προελθόντας εἴκο- B
σι σταδίους, εἰς οἰκείαν ἤξιον καταίρεσθαι πόλιν. καὶ
προσπίσας τῇ γνώμῃ, παρῆν εἰς γαβαῶν, φυλῆς τῆς
βενιαμίτιδος, ἀνὴρ ὀψὲ κώμης οὔσης. καὶ μισθὸν, ὅτι ξε-
νίαν τῷ κῷ τιλὶ ἀγορᾶν αὐτὸν ἐδεκαλοῦντο, ἐρισ-
βύτης ἐξ ἀγροῦ κατιών, τῆς μὲν ἐφραιμίτιδος φυλῆς
ἦν, οἰκῶν δὲ τῇ γαβᾶ διαπαμένος, συντυγχανων αὐτῷ,
τίς τε ὢν ἤ ἔβη, καὶ δι' ἃς αἰτίας σκοτίας ἤδη
τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δ', λβίτης
μὲν ἔφησεν εἶναι, γείτων δὲ ἐκ τῆς ὄρεινῆς ἄγων, C
φρὸς αὐτὸν ἀπῆντα. τιλὶ δ' οἴκησιν ἐδήλου τυγχά-
νειν ἐν τῇ ἐφραιμίτῃ κληρουχίᾳ. ὁ δ' ἐρεσβύτης, καὶ δέ
τιλὶ συγχώρησιν, καὶ δέ τὸ τιλὶ αὐτιλὶ φυλλὶ νέμειν,
καὶ μιλὶ δέ τιν συντυχίαι, παρ' αὐτὸν ξενιοδοσόμενον
ἦγε. γειτνίαι δέ τινες τῷ γαβαιωῶν, ὅτι τῆς ἀγορᾶς τὸ
γήραιον θεσσάλφιοι, καὶ τιλὶ δυρᾶπεται θαυμάσαν-
τες, ἐπεὶ ἐδέ ἰσὲ ἐρεσβύτη κατηγμένῳ ἔμαθον, κα-
ταφρονήσαντες τῆς ἀσθενείας, καὶ τῆς ὀλιγοτητος, ἦ-
κον ὅπως τὰς θυγατρας. τῷ δ' ἐρεσβύτῃ ἐδεκαλοῦντο D
ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ προσφέρειν βίαν μὴ δι' ὕβριν,
ἤξιουν αὐτὸν ἐδέ χρῆσθαι τιλὶ ξένιλι, πρᾶγμάτων ἀ-
πηλλάχθαι. ὡς δ' συγχῶντε λέγοντες, καὶ λβίτην τὸ
ἐρεσβύτου, καὶ δρασθαι αὐτοὺς δεινὰ ὑπ' ἡδονῆς εἰς τοὺς νό-
μους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγωρησεν τὸ δικαίου καὶ κα-
τηγέλων, μὴ πέλοιτο ἢ ἀποκτίνειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα
τῆς ὁπιθυμίας αὐτῷ, εἰς αἰ ἄγκλι ἐδεισημμένος, καὶ
μὴ βουλόμενος τοὺς ξένους ὑπ' ἐδέδιν ὑβριθέντας, τῆς
ἑαυτῶ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχόμενος, πλησθέντε τιλὶ ἐ- E
πιθυμίαι αὐτοῖς λέγων, ὁμιλοῦντες δίκα τῆς εἰς τοὺς
ξένους ἐβρεως. αὐτοὶ δ' μηδὲν ἀδικήσειν οὓς ἐπιδέξατο
τοιοῦτον τρόπον νομίζων. ὡς δ' οὐδὲν τῆς ἀπουδῆς
τῆς ὅπι τιλὶ ξένῳ ἐπιδοσαν, ἀλλ' ἐκείνην ταύτην
ἐδέ λαβεῖν ἀξιοῦντες. ὁ μὲν, ἐκέτευσε μηδὲν θλμᾶν
ἐδέ νομίζειν. οἱ δ' ἀπατασαμένοι, καὶ προσθέμενοι μᾶλ-
λον τῷ βιαίῳ τῆς ἡδονῆς, ἀπῆγαγον φρὸς αὐτοὺς τιλὶ
γυναῖκα. ἓ δ' ὅλης νυκτὸς ἐμπλησθέντες τῆς ὕβρεως, F
ἀπέλυσαν δεὶ ἀρχομένου ἡμέρας. ἡ δὲ, ταλαιπωρη-
μένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆν ὅπι τιλὶ ξενίαι. ἢ τοὺ
λύπης ὧν ἐπεπόνθει, καὶ τῷ μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰχύνης
εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τοῦ ἀνδρὶ, τῶτον γὰρ μάλιστα τοῖς γεγυμ-
μένοις ἔχειν αἰτίαν ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα, τιλὶ φυ-
λλὶ ἔφησιν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, ἰόμενος ὕπνω βαθεῖ κα-
τασχῆσθαι τιλὶ γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορῶ-
μενος, ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο, ἐδαμυθήσασθαι διεγνω-
κὼς, ὡς οὐκ ἐξ ἑκουσίου γνώμης αὐτιλὶ ἐδέχοι τοῖς
κακοῦργοις, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὅπι τ' ξενίαι αὐτῷ. ὡς δ' τελοὐτήσασαν ἔμαθεν σωφρόνως φρὸς τὸ μέ-
γεθος τῷ κακῶν, ὁπιθύμιος τῷ κτίνειν νεκρὰν τ' γυναῖκα νομίζει φρὸς αὐτόν. ἓ διελὼν αὐτὴν κῷ μέλος εἰς
μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλλὶ, ἀντιλαμβάνοις τοῖς κομίζουσι λέγειν τοὺς αἰτίους τῆς τελοὐτῆς
γυναικὶ, καὶ τιλὶ βίαι ταῖς φυλαῖς. οἱ δὲ ἀκοῦτε τῆς ὄψεως, καὶ τῆς ἀκοῆς τῷ βιασμῶν κακῶν
δρασθέντες, φρότερον οὐδενὸς ζωὸν πέραν εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκρήτου καὶ δικαίας εἰς τιλὶ σπουδὴν

cúmque emensi triginta stadia non longè abessent à Hierosolymis, famulus dabat consilium vt aliquò diuerterentur, si nox iter faciẽtes opprimeret, in aliquod incommodum inciderent, præsertim propinquis hostibus, cum serotina hora etiam amicorum loca suspecta facere soleat. marito non placuit alienigenarũ vti hospitio. nam Chananæi tum vrbem tenebant, malebátque progressus viginti stadia ad sui generis homines diuertere. in hoc consentientibus omnibus, peruenit in Gabam tribus Beniamitidis serò admodum, cúmque in foro inueniret neminem qui se inuitaret ad hospitium, senex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere, sed Gabæ habitans, casu repertum interrogat, quisnam sit, & cur crepusculo demum cœnam è foro peteret. ille se Leuitam ait, & vxorem à parentibus domum reducere, & in Ephræmitarum ditione se habere domicilium. Tum senex respectu cognationis ac tribus, & quod fortè oblatus hospes visus est ad se deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierem tam in foro viderant, mirati eius formam, postquam ad senem illum diuertisse cognouerunt, contempta imbecillitate & solitudine, venerunt ad ianuam: rogantéque senem vt abirent, & vim abstinerent ac iniuriam, postulabant vt exhibita hospita quieti suæ cõsuleret. cúmque ille contrà diceret cognatam esse, & Leuitidem, peccaturos eos grauiter, si propter voluptatem leges violarent, iuuenésque iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes si obstare libidini eorum pergeret, senex ait se filiam eis permittere, vt saluo hospitali iure cupiditatem explerent, volens quantũ in se erat tutos ab iniuria præstare, quos exceperat. illis verò pertinaciter hospitam expetentibus, & hãc omnino accipere volentibus, supplex orabat ne quid contra leges committerẽt; at illi furẽtes vi raptam mulierem domum abducunt, cúmque ei per totam noctem ad satietatem illusissent, diluculo dimiserunt: quæ ita miserè affecta ad hospitium reuertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conspectum venire, quòd hùc indignissimè rem laturum putaret humi collapsa expirauit. Leuita ratus sopore oppressam, & nihil grauiùs suspicans, excitare conabatur. consolaturus eo quòd non sponte se ad stuprum præbuisset, sed vi in alienas ædes abrepta. vt verò defuncta sensit, satis prudenter pro calamitatis magnitudine se gerens, cadauer iumento impositum domum reportat: & membratim diuisum in partes duodecim, ad singulas tribus misit, mandans perferentibus, vt indicarent per tribus qui mulieri causa mortis fuerint, & de eorum violentia. Tum verò illi nunquam tali antè viso vel audito spectaculo ad indignationẽ grauiter cõmoti, & iusto furore perciti apud

Iud. 20.

conuentum faciunt,& congregati ante tabernaculum,Gabaenos hostiliter armis impetere decernunt.Hunc impetum senatus cohibuit, suadens non ita temere cognatis bellum inferendum,priusquam verbis agerent de criminibus:quando nec in exteros quidem ob iniuriam acceptam armari leges permittunt, nisi legatis prius de satisfactione missis.rectum igitur esse adGabaenos mittere qui sontes ad supplicium deposcant:qui si dedantur,horum pœna contentos esse debere.sin contumaces fuerint,bello in eos vindicandum.Itaque mittuntur ad Gabaenos accusaturi eos iuuenes qui vim pudicitiæ mulieris intulerant, & postulaturi vt pro violatis legibus morte iustas pœnas penderent.Gabaeni verò non dediderunt iuuenes,arbitrati sibi pudendum si alienis imperatis metu belli parerent,cùm multitudine ac virtute nulli se cedere videri vellent: erátque magnus apparatus totius tribus,cùm cæteri nó defuturos se promitterent, si quis eos vi & armis aggredi vellet. Quę postquàm Israelitis à Gabaenis renuntiata sunt,iureiurando sanciũt, neminem ex suis viro Beniamitæ filiam traditurum in coniugem:& acriore bello persecutu ros se eam tribum,quàm maiores eorum Chananæos persecuti sint.Et confestim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorum. Beniamitæ verò habuerunt vigintiquinque armatorum millia, & insuper sexcentos.ex eo numero fuere quingẽti funditores peritissimi,qui læua manu feriebant. itaque commisso apud Gabam prælio,egregiè vicêre Beniamitæ, cæsis ex aduersa acie viginti duobus millibus.& fortasse plures cecidissent, nisi nox prælium diremisset.atque itaBeniamitæ læti se intra mœnia receperunt,Israelitę verò in castra insperata clade attoniti. Sequenti die prælium instauratur,& Beniamitis rursum vincentibus,decemocto millia cadunt ex parte Israelitarum,quo factum est vt castra metu desererent,profectique Bethela,quæ vrbs non lõge aberat,postridie ieiunio peracto supplicauerunt Deo per Phineesem pontificem vt ab ira desisteret,& contentus duabus cladibus victoriam & robur contra hostem concederet.Deus verò precibus eorum annuit,& per eũdem vatem fauorem est pollicitus.Ergo diuisis bifariá copiis,dimidiam partem noctu circa vrbem in insidiis collocant, reliqua in aciem producta cum Beniamitis manus conserunt,móxque vt impares paulatim pedem referunt. eo magis Beniamitę instant sponte cedentibus quo longius hostem ab vrbe abstraherent, ita vt etiam illi qui in vrbe propter ætatem imbellem relicti fuerant, procurrerent quasi prædæ futuri socij.postquam autem satis longè à mœnibus discessum est, Hebręi reuersi in pugnã signum dant insidiatoribus: qui mox coorti cum clamore hostem à tergo inuadunt. Senserunt illi se deceptos,& cùm consilium in ancipiti metu non supperet,in conuallem quãdam cõpulsi,

A συλλεγήτης,καὶ πρὸ τῆς σκιλῆς ἀθροιδέντας, ὡς ὅπλα χωρεῖν δύδυ ὥρμιλλο, καὶ χρήσαδαι τοὶς γαβαλιοῖς, ὡς πολεμίαις. ἐπέχε δὶ αὐδοὶς ἡ γερουσία, πύσασα μὴ δεῖν ὀξέως οὕτως πρὸς τοὶς ὁμοφύλους ἐκφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι πρὶ τῆ ἐγκλημάτων, τὸ νόμου μηδ' ὅτι τοὺς ἀλλοδίους ἐφιέντος δίκα πρεσβείας καὶ τοιαύτης πρὸς τὸ μετανοῆσαι πέρας, τοὶς δόξαντας ἀδικεῖδαι σπατιὰ αἰκαλεῖν. καλὰς οὖν ἔχειν τῷ νόμῳ πειδομένους πέμψας πρὸς τοὺς γαβαλιοὺς διαπευσῦντας τοὺς αἰτίους. καὶ παρεχομένων μὴ, ἀρκεῖδαι τῆ τούτων κολάσει. καταφρονησάντων δὶ, τότε τοὶς ὅπλοις αὐδοὶς ἀμυνάδαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς γαβαλιοὺς κατηγορεῶντες τῆ ἀσεβείαν τὰ πρὶ τὴν γυναῖκα, καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτοῦντες τοὺς δράσαντας μὴ οὐ νόμιμα, γνωμέους δὶ δικαίους, αὐτ' αὐτῆ ἐκείνων ὑποθανεῖν. οἱ δὶ γαβαλιοὶ, οὔτε τοὶς νεανίσκους ἐξίδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοδίοις ὑπακούειν προσάγμασιν ἡγοῦντο πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιοῦντες τῆ χαίρειν ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε διὰ τὸ πλῆδος, μήτε δι' εὐψυχίαν. ἦσαν γὰρ ἐν πρᾶσκαδῆ μεγάλῃ καὶ τῆ ἀλλων φυλετῆ. συναπενοήδησαν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμεμψόμενοι βιαζομένους. ὡς δὶ τοιαῦτα ἠγγέλδη τοῖς ἰσραηλίταις τὰ πρὸς τῆ γαβαλιῶν, ὅρκους ποιοῦνται μηδένα σφῶν αὐτρὶ βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα, στρατεύειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δ' ὀργῆς ὄντας, ἢ τοῖς χαναναίοις τοὺς προγόνους ἡμῶν παρειληφαμεν γνωμέους. πρᾶγμα ἐξηγοῦντο αὐτοὺς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῆ. βενιαμιτῆ δ' ὁπλιτῆ δισμυρίων καὶ πενταχιλίων καὶ ἑξακοσίων. ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους ταῖς λαιαῖς τῆ χειρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὥς τε μὴ μάχης πρὸς τῆ γαβᾶ γνωμέης, ἐξέπιπτον οἱ βενιαμίται τοὺς ἰσραηλίτας, αἵδρις τε πίπτουσιν αὐτῆ εἰς δισμυρίους καὶ χιλίους. ἐφθάρησαν δ' ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἔπεχε καὶ δίλυσε μαχομένους. καὶ οἱ μὲν βενιαμίται, χαίροντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δ' ἰσραηλίται καταπλαγέντες ὑπὸ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῆ δ' ὑπούσῃ πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμίται κρατοῦσι, καὶ θνήσκουσι τῆ ἰσραηλιτῆ ὀκτακισχίλιοι καὶ μύριοι. δείσαντες τὸν φόβον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. τῆ δ' ἑξῆς γνωμέους δὶ εἰς βεθήλα πόλιν ἤγγισαν κειμένην, καὶ ὑπεύσαντες τῆ τὴν ὑσταίαν τὸν θεὸν ἱκέτευον διὰ φινεέσου τὸν ἀρχιερέως παύσαδαι τῆς ὀργῆς τῆς πρὸς αὐτούς. καὶ ταῖς δυσὶν αὐτῆ ἥτταις ἀρκεδέντα, δοῦναι νίκην καὶ κράτος κατὰ τῆ πολεμίων. ὁ δὶ θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα διὰ φινεέσου προφητεύσαντος. ποιησαντες συῦ τὴν στρατιὰν δύο μέρη, τὴν ἡμισείαν προλοχίζουσι νυκτὸς πρὶ τὴν πόλιν. οἱ δ' ἡμίσεις, συνέβαλλον τοῖς βενιαμίταις, ὑπαχώρησιν τὲ ἐγκειμένων. καὶ ἐδόκουν οἱ βενιαμίται τῆ ἑβραίων ὑποφεύγοντων ἡρέμα, καὶ δὴ πολὺ δηλόντων εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, διαχωρεῖσιν εἰκότως, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῆ πόλει προπεσόντας καὶ νέους ὑπολειφθέντας δι' ἀδένειαν συνεδραμεῖν αὐτοῖς πάντας βουλομένους χειρώσασδαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὶ πολὺ τῆς πόλεως ἀπέχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ ἑβραῖοι. ὑπερφέροντες δ' ἵστανται εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις οὖσι τὸ σημεῖον αἴρουσιν ὃ συνέκειτο. οἱ δ' ἐξαναστάντες, κατὰ βοῆς ἔπεσαν τοῖς πολεμίοις. οἱ δὶ, ἅμα τε αὐτοὺς ἐπαπτομένους ἔδοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίῃ συνεπέπεσον. καὶ εἰς τι κοῖλον συνελαδέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον,

ωθεισάντες κατηκόντισαν, ὡς τε πάντας ἀφεφθαρῆναι πλὴν ἑξακοσίων. οὗτοι δὲ συμφέντες καὶ πυκνώσαντες ἑαυτοὺς, καὶ διὰ μέσων ὠσάμενοι τῶν πολεμίων, ἔφυγον ἐπὶ τὰ πλησίον ὄρη, καὶ καταφύντες ἱδρύθησαν. οἱ δ' ἄλλοι πάντες ὡσεὶ δισμύριοι ὄντες, καὶ πεντακισχίλιοι ἀπέθανον. οἱ δ' Ἰσραηλῖται, τήν τε Γαβαὰ ἐμπιπρᾶσαν, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τοῖς ἀρρένων τοὺς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο. τὰς τε ἄλλας τῶν Βενιαμιτῶν πόλεις ταὐτὰ δρῶσιν, οὕτως ἦσαν παροργισμένοι, καὶ ἰάβιν τῆς Γαλαδίτιδος οὖσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τῶν Βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ δισχιλίους ἐπὶ τὴν πόλιν ἀπέλυσαν ἀνελεῖν, καὶ φονεύουσι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξὶ, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. διὸ δὴ σὺν τὸν ὑπ' ὀργῆς παροξυνθέντα κατὰ τὴν γυναῖκα πάθει παροπλαβόντες καὶ τὸ κατὰ τὴν ἄφεσιν τῆς ὁπλιτείας. μεταίσια δ' αὐτοῖς λαμβάνει τῆς τῶν Βενιαμιτῶν συμφορᾶς, καὶ ἐπεὶ ἐπ' αὐτοῖς παρεδόθη, καὶ τοι δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας οἰκείους. καὶ τοὺς ἐξακοσίους, ἀφ' ὧν ἐβουλεύσαντο. καθίδρυτο δ' ὅπου πέρας πυὸς ἅλις καλουμένης κατὰ τὴν ἔρημον. οἱ δὲ φεύγοντες, ὡς οὐκ ἐπιόντος τῆς συμφορᾶς μόνοις ἐγχωρεῖν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῶν συγγενῶν ἐπολωλότων, ὀδυρόμενοι, πρᾶον ἐπιέσθαι φέρειν, καὶ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῶς τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ὀλεθρον τὸ γε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. συγχωρεῖν δ' ὑμῖν ἔλεγον, τὴν ἀπάσης τῆς φυλῆς γῆν, καὶ λείαν ὅσην ἀπάγειν δυνηθείητε. οἱ δ' τῶν καθ' ἑαυτοὺς θεοῦ ψῆφον γεγονότων κατ' ἀδικίαν τὴν αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, κατίασιν εἰς τὸν πάγον φυλὴν, πεισθόμενοι τοῖς φεύγουσι συγγενέσι. οἱ δ' Ἰσραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς τῶν ἑξακοσίων ἔδοσαν παρθένους τὰς Ἰαβίτιδας. ὅσοι δ' τῶν ἑξακοσίων ἐσκόπουν ὅπως καὶ ἐκεῖνοι γυναικῶν ἐπορήσαντες, παῖδοποιῶνται. γεγονότων δ' αὐτοῖς ὅρκων ὡς τε μὴ δῶσι Βενιαμίτῃ συνοικήσαι θυγατέρα πρὸ τῆς πολείτου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνέβαλλον τὴν ὀμωμοσμένην ὡς ὑπ' ὀργῆς ὠμόσαντες οὐ γνώμῃ καλῇ ὀφ, τῷ θεῷ μηδὲν ἁμάρτημα ποιήσειν εἰ φυλῇ ὅλῃ κινδυνεύουσαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνηθεῖεν, τὰς τε ἐπορκίας οὐχ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης γένωνται, χαλεπὰς εἶναι καὶ ἐπισφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐκ κακουργίας βουληθῶσι. τῆς δ' εὐσεβείας πρὸς τὸ τῆς ἐπορκίας ὄνομα σχετλιασάσης, ἔφη τις τούτοις γυναικῶν ἀπορίαν ἔχειν εἰπεῖν καὶ τηρήσειν τὸν ὅρκον. ἐσομένων δὲ τῶν ἑορτίων, ἡμῖν, εἶπε, ξύλα τοῖς θεοῖς εἰς σπλῶ συνιοῦσιν ἕπονται καὶ παννύχιον αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες. τούτων κατὰ ἁρπαγὴν ἐφεδρεύσαντες γαμεῖν Βενιαμίτας αἷς ἂν δυνηθεῖεν, ἡμῶν οὔτε προξενησάντων οὔτε κωλυόντων. πρὸς δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν δυσχεραίνοντας, καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας, φήσομεν αὐτοῖς αἰτίους φυλακῆς ἀμελήσαντας τῶν θυγατέρων. ὅπερ δεῖ τῆς ὀργῆς δὴ Βενιαμίτας ἐρεῖναι χρησαμένους αὐτῇ καὶ θατέρου ἀμέρους. καὶ οἱ μὲν τούτοις πειθέντες, ψηφίζονται τὸν δὴ τῆς ἁρπαγῆς γάμον τοῖς Βενιαμίταις. ἑστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν ἑξακόσιοι, κατὰ δύο καὶ ἕξ τὸ πρὸς τῆς πόλεως ἐπήρχοντο παρεσομένας τὰς παρθένους ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χορίοις ἐν οἷς λήσειν ἔμελλον.

A circundatis expeditioribus qui eminus pugnare assuerant, telis ferarum in morem sunt cõfixi. Sexcenti tantùm euaserunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hostes eruperent: & in montem quendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Israelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contrucidauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes sæuitum est: adeóque indignatio iusta

B eos efferauerat, vt ad expugnandam etiam Iabisum Galaditidis vrbem quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, duodecim selecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, seruatis tantùm quadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qui postquam resedit, subsecuta est pœnitentia dum vna se tribu diminutos reputãt. & quamuis iustis armis oppressos censerent, vt qui cõtra leges diuinas peccauerant, ieiunium tamen

C indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, missis legatis reuocãt. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deserto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipsorum quàm suam cladem conquesti, quod infectum esse non poterat, suaserunt æquo ferrent animo, & ad sui generis reliquos aggregarentur, néve quantum in se esset, vniuersam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribus totius agros

D recipere, & prædam insuper quantam possent abigere. At illi agnoscentes suam iniustitiam iusto Dei iudicio damnatam, reuersi sunt in suæ tribus ditionem, parentes suorum hortatibus. Israelitæ verò dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis verò deliberabant vnde illis vxores ad sufficiẽdam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli iureiurando cautum esset ne quis filiam in Beniamiticam tribum elocaret, non deerant qui negligendum id sacramentum con-

E sulerent, quòd ab ira profectum esset, non à iudicio. Nõ ingratam rem Deo fore si quomodo prouideatur, ne integra tribus pereat: & periuria non quando necessariò fiunt periculosa esse ac grauia, sed cum auctu malitioso committuntur. Cùm verò senatus succlamatione periurij mentionem abominaretur, extitit quidam qui diceret habere se consilium, quomodo saluo iureiurando Beniamitis vxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu iussus: Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Siluntem

F ad celebritatem conuenire, in quo comitatu sequuntur & coniuges & filiæ. Harum quotquot potuerint rapere Beniamitis impune sit vobis nec iubentibus nec prohibentibus. quod si patres earum ægrè tulerint, & vindictam postulauerint, dicem⁹ ipsos in culpa esse, qui filias negligẽter custodiuerint: & ꝙ nõ oportet iræ in Bẽiamitas nimis indulgere, qua iã antè plus satis cõtra cõsãguineos sint vsi. In hãc sẽtentiam concessum est, decretúmq. vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Instãte autẽ festo ducẽti illi bini triníve ante vrbẽ insidiabãtur aduẽtãtibus virginib. inter vineta & per alias latebras.

illę verò nihil ſuſpicantes luſitando ſecurè iter faciebant. iuuenes autem coorti diſperſas corripiebant: atque hoc pacto quæſitis nuptiis, agriculturæ inſudantes, dederunt operam vt ad priſtinam felicitatem aliquādo redire poſſent. Quo factum eſt vt Beniamitarum tribus quæ minimum ab internecione abfuit, prudēti hoc Iſraelitarum conſilio ſeruaretur: móxque magnis incrementis tam numero quàm opibus
VIII. eſt aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici. Nec fe
Iud. 18. licior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali fortuna vſa. Iſraelitis iam deſuetis armorum exercitio, & in colendis agris tantùm occupatis Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias: non quòd ſibi timerēt, ſed vt illata Hebræis aliqua memorabili clade, ſecuriùs in poſterum ſuas vrbes habitarent. & coniuratione facta, magnóque numero peditum armato, adiūctis etiam curribus, Aſcalonem & Accaronē in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerunt, & alias pleraſque campeſtres ciuitates: ita vt Danitæ in montana compellerentur, ne pedē quidem vbi ponerent in campeſtribus habentes. qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorū haberent, miſerūt ex ſuis quinque viros in mediterranea, diſpecturos nunquem locum inuenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius diei progreſſi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibūs inuento agro bono ac fertili, rem totam ſuis renuntiant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt vrbem Dana, cognominem vni è Iacobi filiis, & à ſua tribu denominatam. Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur, quòd neque ad laborē ſe exercerent, neque pietatem colerent. luxato enim reip ſtatu, magna liēntia pro ſuo quiſque libito viuebat, vt domeſtica Chanæorum vitia iam totam gentem impunè inundarent.

Cap. III.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraēlitarum eſt traditus.

Iud. 3. HAnc ob rem irato Deo, felicitas populi multis laboribus acquiſita, per luxum ac voluptatem breui diſperiit. Bello enim à Chuſarte rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut deditione in poteſtatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre ſunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

Cap. IV.

Libertas per Cenizum reddita.

Ibid. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre, ſed vt ad audēndum pro libertate accenderetur, aſcitis paucis quibuſdam periculorum ſociis, quos præſentis ſtatus tædebat, & mutatū

Αἱ δὲ μετὰ παιδιᾶς οὐδὲν ὑφορῶσαι δὴ εἰς τῶν μελλόντων ἀφυλάκτως ὄδευον. οἱ δὲ σπεδασθεισῶν ἐίχοντο ἐξαναστάντες. καὶ οὗτοι μὲν οὕτως γαμήσαντες, ἐπ' ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν, καὶ εὐθύνοιαν ἐποιήσαντο πάλιν εἰς τὸν ἀρχαῖον εὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν. βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ κινδυνεύσασα τελέως ἀφθαρῆναι, τῷ θεοειρημένῳ ξόπῳ καὶ τῶν ἰσραηλιτῶν σοφίᾳ σώζεται. ἰωῦθησὶ τε ὁ δεξιχήρης, καὶ ταχεῖαν εἰς τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐποήσατο τὴν ὄπ.δοσιν. ἐδὲ μὲν οὖν ὁ πόλεμος, οὔπω παύεται. ὅμοια γὰρ τούτοις παθῶν καὶ τῶν δανιαιτῶν συνέβη φυλῶν, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τοῦτο προαχθεῖσαν. τῷ ἰσραηλιτῶν συλλελοιπότων ἤδη τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἀσκησιν καὶ θεοῖς ἔργοις ὄντων τῆς γῆς, χαναναῖοι καταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεπισήσαντο δύναμιν. οὐδὲν μὲν αὐτοὶ πίστεσθαι προσδοκῶντες, ὡς ἂν βεβαίαν τὴν ποίησιν καιρὸς τοῖς ἑβραίοις ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἁρματά τε συμπαρεσκευάζοντο, καὶ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν. αἵ τε πόλεις αὐτῶν συνεφρόνουν, καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς τῶν ἀσκάλωνα καὶ ἀκκάρφωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τῶν ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ δανῖται εἰς τὸ ὄρος ἀνάγκασαν συμφυγεῖν, οὐδὲ ὀλίγον αὐτοῖς ὑπέβαλον τοῦ πεδίου καταλιπόντες. οἱ δ' οὔτε πολεμεῖν ὄντες ἱκανοί, γῆν τε οὐκ ἔχοντες ἀρκοῦσαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πάντε ἄνδρας εἰς τὸν μεσόγειον, κατοψομένους γῆν, εἰς ἣν μετοικήσαντο. οἱ δὲ οὐ πόρρω τῆς λιβάνου ὄρεσι καὶ ἑλκαστόνος ἰορδάνου τῶν πηγῶν καὶ τὸ μέγα πεδίον σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς προελθόντες, καὶ καταπεφάμενοι γῆν ἀγαθὴν καὶ πάμφορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν. οἱ δ' ὁρμηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν δάνα, ὁμώνυμον τοῦ ἰακώβου παιδὶ, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν. τοῖς δ' ἰσραηλίταις προὔβαινεν ἐπὶ τε ἀπειρίας τῶ πονεῖν τὰ κακὰ, καὶ ἀπὸ τῆς θεοῦ τὸ θεῖον ὀλιγωρείας. μεταχινηθέντες γὰρ ἅπαξ τὸ κόσμου τῆς πολιτείας, ἐφ' ἕτερον τὸ φρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ βούλησιν ἴδιαν ἐβίουν, ὡς καὶ τὴν ὑπηκοΐαν ζόντων ἤδη τοῖς χαναναίοις αἰσχύνην κακῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς μὲν παύτῳ τῶν κακοθεκίαν αἰσθόμενοι αὐτοὺς ὁ θεὸς ἀσυρίοις ἐδούλωσεν.

ΟΡγίζεται τοίνυν αὐτοῖς θεὸς. καὶ δὴ συὺ πόνοις μυρίοις δυδαιμονίαν ἐκτήσαντο, ταύτην ἐπέβαλον δὲ ξυφίῳ. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς χουσάρθου τοῦ τῶν ἀσυρίων βασιλέως πολλοὺς τε τῶν ἐνδοξοτάτων ἀμῶν ἀπώλεσαν, καὶ δουλιοκούμενοι κρατοῦς ἡρέθησαν. εἰσὶ δ' οἱ δὲ φόβῳ ἑκουσίως αὐτῷ προσεχώρησαν, φόρους τε δυναστῶν μείζονας ὑπετάγησαν τε πλοῦτον, καὶ ὕβρεως παιδίας ὑπέμενον, ἕως ἐτῶν ὀκτὼ μὴ ἃ τῶν κακῶν ἔτους ἠλευθερώθησαν.

Κεφάλαιον δ'.

Ἡ δὲ κενίζου αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη.

ΤΗς ἰούδα φυλῆς τις, κενίαζος ὄνομα, δρασήλου ἀνὴρ, καὶ τὸ φρόνημα γενναῖος, ζηλωτὴν αὐτὸν καὶ πειρατὴν εἰς τοιαύτην τοῖς ἰσραηλίτας ἀνάγκη κειμένους, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοῖς ξυμβαίνοντας τολμᾶν, ὁμοσπουδασάμενος συλλαμβάνειν τῶν κινδύνων τινὰς αὐτῷ

(ὀλί-

(ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αὐθὶς ὅπλ τοῖς παροῦσιν ἐτύγχανε καὶ ῥᾳθυμία μεταβολῆς) πρῶτον μὲν τὸν παρ' αὐτοῖς οὖσαν φρουρὸν τ χωσάρθου ἀναιρεῖ. προσγινομένων δ πλειόνων τῷ στρατεύματι, ὁμοῦ τε μετὰ δικαιοσύνης, μάχῃ τοῖς ἀσυρίοις συνάπτουσι, καὶ πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν ἀπωσάμενοι, περαιοῦσθαι τὸν Εὐφράτην ἐβιάζοντο. νενικηκὼς δ, ὡς ἐρῶ πρόσω αὐτὸς λαμβάνῃ τὰ τοῦ πλήθους ἀρχεῖα, ὃς τε κρίνει τὸν λαὸν, καὶ ἄρξας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον.

Κεφάλαιον ε'.

Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἐδούλευσε μωαβίταις, καὶ ὑπὸ ἰαδοῦς τῆς δουλείας ἀπηλλάγη.

ΤΕλευτήσαντος δ αὐτὸς πάλιν τὰ τῶν ἰσραηλιτῶν ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσει πράγματα. ἐπεὶ γὰρ μὴ δικαίως τιμῆς ἄγαν τὸν θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν, ἐπὶ μᾶλλον ἐκακοῦτο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τῆς ἀκοσμίας τῆς κατὰ τὴν πολιτείαν, ἔγλωνα τὸν μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον πρὸς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν. καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτῶν κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρονήμασι τῶν ἄλλων δαφερόντως, ὑποτάξαντα πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὴν δύναμιν ταπεινῶσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς ὑποτάξαι τελεῖν. καθυβρίσας δ' αὐτοὺς ὁ ἱεριχοῦντα βασιλεὺς, οὐδὲν τῆς εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως παρέλιπεν. εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν, ὅπὶ ἐπὶ καὶ δέκα ἔτη. λαβὼν δ' οἰκτον ὁ θεὸς τῶν ἐφ' οἷς ἔπαθον, καὶ τὰς ἱκεσίας αὐτῶν ὑπολαβὼν, ἀπήλλαξε τῆς ὑπὸ τοῖς μωαβίταις ὕβρεως. ἦν δ' ἐκ φυλῆς βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίας, ἰοὺδης μὲν τοὔνομα, γένεται παχὺς, τολμητὴς τε αἰδριότατος, καὶ τῷ σώματι πρὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατότατος, τῶν χειρῶν τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, καὶ ἀπ' ἐκείνης τὴν πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατώκει μὲν ἐν ἱεριχοῦντι καὶ αὐτὸς. συνήθης δ γίνεται τῷ ἔγλωνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ὑποχόμενος. καὶ δὴ ἔτι καὶ τοῖς περὶ τὸν βασιλέα προσφιλὴς τυγχάνῃ αὐτόν. καί ποτε συὸν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει περιδησάμενος εἰσπίπτει πρὸς αὐτόν. ὥρα δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, αὐτόθι αἱ φυλακαὶ, ὑπό τε τοῦ καύματος, καὶ πρὸς ἄριστον τεταμένων δοιοῦ τὰ δῶρα τῷ ἔγλωνι ὁ νεανίσκος, διέβιβε δ' ἐν τῷ δωματίῳ διαίτης πρὸς θέρος ἔχοντι, πρὸς ὁμιλίαν ἐξέπεμπτο. μόνοι δ' ἦσαν τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς ἐπισπόντας τῶν θεραπόντων ἀπιέναι κελεύοντος, δῆλα τὸ πρὸς ἰούδην ὁμιλεῖν. καθίζει δ ὅπὶ θεόπου, καὶ δὴ εἰσπίπτει τὸν ἰούδην μὴ δαμάσῃ, καὶ μὴ δῶ χαρὰν πληγῇ. ἀΐσσων οὖν αὐτὸν, ὅπερ εἰπὼν ἔχειν ἐκ προστάγματος αὐτῷ δηλῶσαι τοῦ θεοῦ. καὶ ὁ μὲν πρὸς τὴν χαρὰν τὴν τοῦ ὀνείρατος ἀνεπήδησεν ὑπὸ τοῦ θεόπου. πλήξας δ' αὐτὸν ὁ ἰούδης εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον καταλιπὼν, ἔξεισι προσκλείσας τὴν θύραν. οἵτε θεράποντες ἠρέμησεν εἰς ὕπνον τραπέσθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἰούδης τοῖς ἱεριχουντίοις ὑποσημήνας κρυπτὰς, παρεκάλει τῆς ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἱ δ', ἀσμένως ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἦσαν. καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώραν τοὺς ὑποσημήνοντας κέρατα. τούτοις γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ περὶ τὸν ἔγλωνα πολὺν μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πρᾶγμα· ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν, δείσαντες μή τι νεώτερον εἴη περὶ αὐτὸν γεγενὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

cupiebant,primò præſidium ſuis à Chuſarthe impoſitum interficit:rátúmque primus ſucceſſus valuit,vt indies creſcente ſuorum numero, iam aperto marte hoſti pares viderentur.itaque congreſſi cum hoſte vno prælio ſe in libertatẽ aſſerunt,reliquiæ fuſi & fugati exercitus vltra Euphratem ſe recipiunt. Cenizus verò egregiè nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit , nomine Iudicis:in quo poſtquam annos quadraginta exegit,vita defunctus eſt.

Cap. V.

Quomodo populus rurſum à Moabitis eſt ſubiugatus,& per Iodem è ſeruitute exemptus.

POſt cuius mortem vacante principatu res Iſraelitarum rurſum in peius ruere cœperunt,idquetanto magis quòd nec Deo debitum honorem nec legibus obedientiam exhiberent: quæ res in cauſa fuit,vt Eglon Moabitarum rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur.exceperunt tamen eum aliquot præliis,ſed omnibus victi ferocia poſita iugum acceperunt,tributarij facti. Rex victor tranſlato Hierichuntem domicilio,modis omnibus plebem vexauit , ita vt in ſumma miſeria per annos xviij.degerent.Deus autem calamitatibus eorum & ſupplicationibus flexus,à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Geræ , tribus Beniamiticæ , iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraque manu ex æquo promptus , habitabat ipſe quoque apud Hierichuntem.Is in familiaritatem Eglonis ſe inſinuauit , crebris muneribus hominem ſibi concilians, & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit vt ſemel cum duobus famulis dona ferens , pugione priùs ſubter ſagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. erat autem æſtas & dici medium , quo remiſſiùs agebatur cuſtodia, partim propter æſtum , partim ſatellitibus occupatis circa prandium , iuuenis igitur oblatis Egloni muneribus , qui tum in æſtiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit.erant autem ſoli , quia rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegauerat.ſedebátque in ſella , & Iodes verebatur ne fallente ictu plagam non ſatis lethalem inferret.Iubet igitur eum ſurgere , dicens habere ſe ſomnium,quod ex Dei mandato regi ſit indicandum. cúmque ille audiendi cupidus alacriter aſſurrexiſſet,Iodes inflicto in cor pugione,& relicto in vulnere , exiuit clauſis priùs foribus.regij famuli interim quieſcebant dormire eum putantes.Iodes verò Hierichuntiis re clàm indicata,autorem ſe illis libertatis vindicandę præbuit.illi verò libenter hęc accipientes,& ipſi confeſtim arma capiebát,& cornicinesper totã eã regionẽ dimittebát.Sic enim illic multitudinem conuocari mos erat:Eglonis autem domeſticos diu latuit quod acciderat.ſed cùm iam adueſperaſceret,veriti ne quid nouihomini accidiſſet,ingreſſi ſũt in cubiculá:

cúmque mortuum inuenissent, hærebant inopes consilij: & priusquam satellitium conglobaretur, Israelitarum turba superuenit, ex his pars in vestigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Israelitæ præoccupato Iordanis transitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipsa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atque ita Hebræi Moabitarum imperium excussérunt: Iodæ autem huius felicitatis autoris is honor consensu multitudinis est habitus, vt confestim princeps declaratus sit. eum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude dignissimus: post quē Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

CAP. VI.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi.

IX. Iud. 4. ISraëlitæ verò, quos præteritę calamitates nihilo castigatiores reddiderant, in pristinam impietatem atque inobediētiam relapsi, priusquam satis à Moabitica seruitute respirassent, imperio Iabini Chananæorum regis subiugati sunt. Is regiam habens apud Asorum, quę vrbs sita est super Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, equitum decem, prętérque currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Sysares primus inter amicos regios, congressus cum Israelitis in tantam desperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria seruitute pascisserentur: quam per viginti annos ferre sunt coacti, præ nimia seruitute caput non audentes attollere, etiam Deo sic volente, quo nimiam gētis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem respiscentes, & agnita calamitatum causa, nimirum quòd à legum contemptu proficiscerentur, Deboram quandam prophetidem adeunt: nomen hoc apem Hebræis significat: rogantes vt precibus Deum ad misérationem flectat, ne ita patiantur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus salutem illis annuit, imperatore designato Baraco, viro tribus Nephthalitidis: eius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accersito Baraco, iubet eum delectu habito, & conscripto decem millium virorum exercitu in hostem ducere. Satis enim esse tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiserit. Baraco verò negante se accipere imperium, nisi & illa vnà secum administratura id esset: illa cómotior, Tu, inquit, mulieri cedis honorem, quem Deus te habere voluit, ego verò non recuso, & conscriptis decem millibus, castra posuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Sysares, rege suo sic iubente, & non longè ab hoste cum exercitu consedit. Baracum autem & Israelitas multitudine hostium territos, & in tutiora se recipere volentes, retinuit Debora, iussítque eadem die prælio decerneret. Victoriam enim penes ipsos fore, & Deum subsidium & opem allaturum. Itaque commissa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quem ventus in aduersum hostem vehens, ita cęcos reddidit, vt ad manus venirent. Quo factum est, vt Israelitæ facilè victoriam reportarent. Cæsa est autem omnis hostium multitudo, præter regem, qui fugiens peruenit ad Heberi Cinæi domum, quę erat in Cedesa Nephthalitidis. Is enim Heber cum Iabini regis familiaritatem coluisset, ab eo benignè susceptus, & in tentorium introductus, à Iahele Heberi uxore occisus est, quę ei potum lacte prębuit, & somno grauatum clauo tentorij interfecit. Baracus autem Sysarem persequens, ad Heberi tentorium peruenit, & Iahelen ostendente mortuum Sysarem inuenit. Ita Deborę prophetidis prædictio impleta est. Baracus autem Iabinem regem Chananæorum, qui Asorum regnabat, cum exercitu delet. Quo tempore Israelitæ Asorum, & Iabinis regnum euertunt, & Chananæos omnes interficiunt. Ita Israelitæ Chananæorum imperium excussérunt, & Iabinis regnum euertunt. Ita Israelitæ Chananæorum imperium excussérunt, & Iabinis regnum euertunt. Ita Israelitæ Chananæorum imperium excussérunt, & Iabinis regnum euertunt.

ἢ νεκρὸν εὑρόντες, ἐν ἀμηχανίᾳ καθιςήκεσαν. ἐν ᾧ δὲ τὴν φεύγειν συναφθῶσαν, τῷ ἰσραηλίτῃ αὐτοῖς ἐπῆλθεν πλῆθος. καὶ οἱ μὲν κατεσφάγησαν αὐτῶν. οἱ δὲ εἰς φυγὴν ἔρριπτον ὡς δὴ τὴν μωαβίτιν σωθησόμενοι. ἦσαν δὲ ὑπὲρ μυρίους. καὶ ἰσραηλῖται φθάσαντες ληφθέντες τὸ ἰορδάνου τὴν διάβασιν, διώκοντες ἔκτεινον. καὶ κατὰ τὴν διάβασιν πολλοὺς αὐτῶν αἰσχρῶς. διέφυγέ τε οὐδὲ εἷς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν ἑβραῖοι τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς ὑπὸ τοῖς μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. ἰούδης δὲ τῆς αἰτίας ταύτης πιαθεὶς τῇ τοῦ πλήθους ἀπάντων ἡγεμονίᾳ τελευτᾷ τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα καταχών, αἰὴρ καὶ δίκα τῆς προφητικῆς προέξεως, ἐπαίνου δίκαιος τυγχάνειν. καὶ μὴ θέλον, ὅτε ἀγαθὸς ὁ ἀνὴρ τοῦ παῖς αἱρεθεὶς ἄρχειν, ἐν τῷ προφητῷ τῆς ἀρχῆς ἔτει κατέτρεψε τὸν βίον.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἐλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου.

ΙΣραηλῖται δὲ πάλιν, οὐδὲν δὴ δίδαχῆ τῇ πρόσθεν ἐλάμβανον τῷ πρότερον δυτυχημένῳ, ὑπό τε τῇ μήτε σέβειν τὸν θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ καὶ τῆς ὑπὸ μωαβίταις αἰσχυνῆσαι δουλείας πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ ἰαβίνου τῷ χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦνται. ἦν δὲ ἐξ ἀσσόρου πόλεως ὁρμώμενος, αὐτὴ δ' ὑπέκειτο τῇ σαμαχωνίτιδος λίμνης, στρατὸν μὲν ὁπλίτῃ ἑξακόσια ἔχειν μυριάδας. μυρίους δὲ ἱππέας. ἑξακισχιλίων δὲ ἁρμάτων διέπρει. ταύτης οὖν στρατηγῶν τῆς δυνάμεως σισάρης, τιμῆς τῆς παρὰ τοῦ βασιλέως τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰσραηλίτας, ἐπάκουσε δεινῶς, ὡς τε αὐτοῖς ὑπὸ τάξαι τελεῖν φόρους. εἴκοσι μὲν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἤνυσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τῆς δυσχερείας ὄντες ἀγαθοί, καὶ τοῦ θεοῦ πλεῖον δυσμένοις θέλοντος αὐτῷ τὴν ὕβριν, ἐπὶ τὴν σφῶν αὐτῶν ἀγωγιμοσύνῃ. καὶ μετὰ θάμβους ἦ λοιπόν, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς. αὐτοῖς ἐκ τῆς ἀφροσύνης τῶν νόμων ὑπάρξαι. διώρθωσαν τινὰ προφῆτιν, μέλισσαν δὲ σημαίνει τοὔνομα καὶ τὴν ἑβραίων γλῶσσαν, ἱκέτευον δεηθῆναι τοῦ θεοῦ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ μὴ ὑφ' ἑαυτῶν ἀπολλυμένους αὐτοὺς ὑπὸ χαναναίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπέδωσε σωτηρίαν αὐτοῖς. ἐν στρατηγὸν αἱρεῖται βάρακον τῆς νεφθαλίδος ὄντα φυλῆς. βάρακος δέ ἐστιν ἀστραπὴ καὶ τὴν ἑβραίων γλῶσσαν μεταπεμψαμένη δ' ἡ δεβώρα τὸν βάρακον, ἐπιλέξαντα τῶν νέων μυρίους ἐκέλευε χωρεῖν ὅπῃ τοὺς πολεμίους. ἀποχῆναι γὰρ τοσούτων τοῦ θεοῦ προειρηκότος καὶ νίκην ἐπισημήναντος. βαράκου δὲ φαμένου μὴ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συνστρατηγούσης, ἀναναικτήσασα οὐκ ἐᾷ εἰπεῖν, γυναικὶ δοξοχορεῖς ἀξιώματος ὅσου δίδωσιν ὁ θεός. ἐγὼ δὲ σὺ παραιτοῦμαι. καὶ συναθροίσαντες μυρίους ἐστρατοπεδεύσαντο πρὸς ἀταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἀπιόντα δ' αὐτοῖς ὁ σισάρης τῷ βασιλέως καλέσαντος. καὶ στρατοπεδεύοντας τῷ πολεμίων ἐκ ἀπροσδοκήτου. τοὺς δ' ἰσραηλίτας καὶ τὸν βάρακον καταπλήττει τὸ πλῆθος τῷ πολεμίων, καὶ αἰσχρῶς διεγνωκότας, ἡ δεβώρα καταῖξε τὴν συμβολὴν ποιεῖσθαι κατ' ἐκείνην καλέσασα τὴν ἡμέραν. νικήσειν γὰρ αὐτοὺς καὶ συλλήψεσθαι τὸν θεόν. συνῆσαν οὖν καὶ προσμιγνύουσιν αὐτῷ ὄμβρος ὀπηνίκα μέγας καὶ ὕδωρ πολύ, καὶ χάλαζα τὸν

τὸν τε ὑετὸν καὶ πρόσωπον ἤλαυνε τῷ χαναναίων ἀ- A νεμος ταῖς ὄψεσιν αὐτῶν ὀξυτάτοις, ὡς τὰς πτῆσεις ἀχρήστους αὐτοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. εἴτε ὁπλῖται ἦσαν τὸ κρύος χρῆσθαι τοῖς ξίφεσιν οὐκ εἴχον. τοὺς δὲ ἰσραηλίτας ἥττων τε ἐβλαπτε κατ' ὄπισθεν γινόμενος ὁ χειμὼν, καὶ πρὸς τιμὴν ἔννοιαν τῆς βοηθείας τὸ θεῖον θάρσος ἐλάμβανον. ὥς τε εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, οἱ δὲ ὑπὸ τῆς οἰκείας ἵππου ταραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων πολλοὺς αὐτῶν ἀποθανεῖν. σισάρης δὲ καταπηδήσας τὸ ἅρματος, ὡς εἶδε τὸν ἵππον γινόμενον, φυγὼν ἀφικνεῖται πρός τινα τῶν κενεϊδῶν γυναῖκα ἰάλην ὄνομα. ἣ κρύψαί τε ἀξιώσασα δέχεται. καὶ ποτὸν αἰτήσαντι γάλα δίδωσι διαφθορὸς ἤδη. ὁ δὲ πιὼν τῇ μόρου διαμιλίσσεται, οἷς ὕπνον ξίφεται. ἡ δὲ ἰάλη κοιμωμένου σιδήρεον ἧλον ἐλάσασα σφύρῃ διὰ τῆς κροτάφου αὐτὸν διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς πρὸ τὸν βά- C σακον μαχοῖν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπεδείκνυε τῇ γῇ προσπλωμένον. καὶ οὕτως μὲν ἡ νίκη αὕτη πρείσκη καὶ τοῦ δεβώρας εἰρηνικὰ, εἰς γυναῖκα. βάσακος δὲ στρατεύσας ἐπ' ἄστροθον, ἰαβῖνόν τε ὑπατιάσαντα κτείνει. καὶ τοῦ στρατηγοῦ πεσόντος, καθηλὼν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν στρατηγεῖ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐπαύσατό τε καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἐπὶ ἑπτά.

ΤΕλευτήσαντος δὲ βαράκου καὶ δεβώρας, καὶ τοῦ αὐτὸν καιροῦ, μετὰ ταῦτα μαδιηνῖται παρακαλέσαντες ἀμαληκίτας τε καὶ ἄραβας, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας. καὶ τὸν καρπὸν διώσαντες, τὴν λείαν ἀπήγοντο. ἦν δὲ ποιουμένοις ἐπ' ἔτη ἑπτά, εἰς τὰ ὄρη τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνεσκάλη τὸ πλῆθος, καὶ τῶν πεδίων ἐξεχώρουν. ὑπονόμους τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, σαφῶς ὅτι τοὺς πολεμίους διέφυγον, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. εἰ δὲ μαδιηνῖται, καὶ ὥραν θέρους στρατεύοντες, ἦν χειμῶνα γεωργεῖν τοὺς ἰσραηλίτας ἐπέτρεπον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δὲ ἦν καὶ αὐτοῖς ἔσφης, καὶ τρέπονται πρὸς ἱκεσίαν τοῦ θεοῦ σώζειν αὐτοὺς παρακαλοῦντες.

Κεφάλαιον η.

Ὡς γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν.

ΓΕδεὼν ὁ ἰάσου παῖς, μανασσήδος φυλῆς ὢν ὀλίγους, δράγματα σταχύων φερόμενος κρυπτὰς εἰς τὴν ληνὸν ἔκοπτε. τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδίει φανερῶς ποιεῖν δὴ τῆς ἅλω. φαντάσματος δὲ αὐτῷ παρασάντος νανίσου μορφῇ, καὶ φήσαντος δύναμιν καὶ φίλον τὸν θεόν. ὑποτυχὼν τοῦτο γοῦν ἔφη τεκμήριον τῆς δυνάμεως αὐτὸ μέγιστον, τὴν ληνοῦ αὐτὴ ἅλως χρήσασθαι. θαρσεῖν δὲ παρακελευσαμένου, καὶ πυράσθαι τὴν ἐλευθερίαν ἀναπύζειν, ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε. τὴν τε γὰρ φυλὴν ἐξ ἧς ὑπῆρχε, πλήθους ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν ἔτι, καὶ τηλικούτων πραγμάτων δύναμις ἀδυνέτερον. ὁ δὲ θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο,

fos Chananæorum vultus ingerens,& proſpectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit:atque etiam ſcutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Iſraelitas verò tempeſtas à tergo imminens non ſolùm minùs offendebat,ſed alacriores etiam faciebat,manifeſtario Dei præſentis ac fauentis ſigno accenſos.itaque rupta aduerſa acie,turbatiſque ordinibus, ingentem hoB ſtium ſtragem ediderunt.atque ita pars talis Iſraeliticis cedebãt,pars à ſuomet ipſorum equitatu ac curribus proterebantur. Syſares verò vt vidit ſuos terga vertere deſiliens à curru, fuga delatus eſt ad quandam mulierem Cenetidẽ nomine Ialen.quæ latebras petentem excepit, & potum poſcenti lac acidum exhibuit: quod ille cùm auidiuis ingurgitaſſet, in ſomnum eſt ſolutus.quem Iale aggreſſa,ferreum clauum ſopito per tempora adegit malleo,móxque Baracianis ſuperuenientibus,ſolo affixum oſtendit. C atque ita mulier iuxta Deboræ præſagium autor fuit victoriæ.Baracus autem ducens ad Aſorum,Iabinum obuiam factum interfecit:& ceſo rege,ac vrbe ſolo æquata,quadraginta annis imperium Iſraelitarum tenuit.

Cap. VII.

Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraëlitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerunt.

D

DEfunctis autem Baraco & Debora eodẽ ferè tempore, paulo pòſt Madianitæ ſociis Amalecitis & Arabibus expeditionem cõtra Iſraelitas fecerunt:& cõgredi auſos magno prælio vicerunt:vaſtatiſque frugibus prædam abegerunt.cúmque idem per continuos ſeptem annos facerent,Iſraelitas in montana compulE ſos campeſtri ſolo cedere coegerunt.qui ſpelũcis & ſubterraneis ędificiis excauatis,quicquid hoſtium violentiam euadere poterat,intrò receptum aſſeruabant. Nam Madianitæ per æſtatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Iſraelitas permittebãt,vt poſſent denuò labores eorum vaſtare.Itaque in perpetua fame ac egeſtate viuebant,nec iam vllum ſupererat præſidium niſi in precibus ad Deum & ſupplicationibus. *Iud.6.*

F

Cap. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauit.

PEr idem tempus Gedeõ Iali filius, vnus ex primatibus tribus Manaſſetidis,manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat.non enim auſus eſt propter hoſtem propalàm hoc in area facere.cúmque ſpectrum ei adoleſcentis ſpecie ſe obtuliſſet , & felicem ac Deo charum appellauiſſet.reſpondens,Hoc,inG quit,meæ felicitatis argumentum eſt maximũ, quòd torculari nunc vtor pro area. illo contrà iubẽte vt bono eſſet animo,& de libertate vindicãda cogitaret,negabat fieri poſſe.nam & tribum ſuam cuiuis alteri cedere numero,& ſe iuuenẽ eſſe , & tam arduis negotiis imparẽ.Deus aũtquicquid deeſſet ſe ſuppleturũ pollicebatur, *Ibidem*

& victoriam Israelitis daturum, modò ipse imperium assumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibusdam iuuenibus communicauit, qui libenter credētes oraculo, sine mora effecerunt, vt præstò essent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratissima. Gedeoni autem Deus in somnis apparens, dixit homines tali esse ingenio, vt sibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam sibi potiùs quàm Deò tribuant, nimirum magnis copiis freti. vt igitur sciant rem totam pendere ab ipsius auxilio, iussit vt circa meridiem cùm æstus feruet maximè, exercitum ducat ad fluuium: & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuariè potum sumerēt, sic existimaret, eos metu hostium hoc facere. quod posteaquam ita vt iussus est fecit, trecenti inuenti sunt cum perturbatione aquam sumere, cauis manibus ori admouendo. imperauitque Deus vt his assumptis hostem inuaderet. Gedeone verò solicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iussit vt assumpto vno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria. ab illis enim accepturum occasionē fiduciæ. vadit ille quò iussus est, vno tantùm comitante famulo. cúmque ad quoddam tabernaculum adrepsisset, offendit insomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem somnium, ita vt à Gedeone quoque exaudiri posset. erat autem tale: Visus erat sibi videre massam ordeaceam, præ vilitate homini fastidiendam, per castra prouolui, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium prosternere. qui respondit interitum exercitus significari, addens vnde hoc ita colligeret. inter omnes inquit, fruges ordeum est sine controuersia vilissimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie sūt Israelitæ, vt meritò cōferri possint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidisse illam massam tentoria nostra subuertentem, vereor ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis vt omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audierat. fecerunt illi quod imperatum est accensi hoc signo ad quiduis laboris aut periculi subeundum. tū Gedeon circa quartam fermè vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes diuisos. erant autem centenariæ. gerebántque singuli amphoras vacuas. & in eis faces ardentes, vt clā possent hostem inuadere nihil tale expectantē: & in dextris cornu arietinum vice tubę: host ū castra latè patebāt, eo quòd camelorū magnum numerū haberent: & cu iuxta gētilitates distributitēderēt, omnes tamē intra cūdē ambitū cōtinebātur. Hebręi verò à duce antè præmoniti, cū iam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo cornibus sonātes, & cōfractis amphoris, sublatóque militari clamore, certi Deū adesse Gedeoni, cum facib. in castra impetū faciūt.

Iud. 7.

καὶ νίκλω παρέξειν Ἰσραηλίταις αὐτὸ στρατηγοῦντος. τότ' οὖν θαρρύμβους ὁ Γεδεὼν πρὸ τῆς νέων ὁπλίσεύετο. καὶ ὥδε χρῆμα πρὸς τὸς ἀγῶνας ἕτοιμον ἰδὼν τὸ στρατιωτικὸν μυρίων αἰσθάν. ὁπλίσας δὲ κ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ Γεδεῶνι, τὸν τὸ αἰθεροπίλευ φύσιν αὐτοφίλαυτον οὖσαν ἐδήλου, καὶ πρὸς τοὺς ἀρετῇ διαφέροντας ἀπιθανομενίλευ. ὅπως τὸ τὸν νίκλω παρέντες τὸ θεοῦ δοκεῖν νομίζουσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες, καὶ πρὸς τὸς πολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν οὐ βοηθείας τῆς αὐτὸ τὸ ἔργον, συνεβούλευε θεὶ μοσοῦσαν τὸν ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ τὸ καύματος ὄντος, ἄγειν τὸν στρατὸν ἐπὶ τὸν ποταμόν. καὶ τοὺς μὲν καταλιθένζας καὶ οὕτως πίνοντας, δύψυχος ὑπολαμβάνειν. ὅσοι δ' ἂν ἐπισυσμῷ καὶ μὴ θορύβου πίνοντας τύχοιεν, τούτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο πάσχειν καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος δὲ κ τὰς τοῦ θεοῦ ὑποθήκας τὸ Γεδεώνος, ξιακόσιοι ἄνδρες εὑρέθησαν ταῖς χερσὶ μὴ φόβου θεσσευες κάμψαι τὸ ὕδωρ τεταραγμένως. ἔφησέ τε ὁ θεὸς τούτους ἐπαγόμενον, ὁπλιτεύειν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευον γὰρ τὸ ἰσδρέλου μέλλοντες εἰς τὸν ὁπλοῦσαν παραυδαγ. Γεδεὼνος δ' ἐν φόβῳ καθεζομένου, καὶ δὲ νυκτὸς ὁπλιτεῦν αὐτῷ ὁ θεὸς προειρήκει, τῷ δίους αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βουλόμενος, καλύει θεσσαλονίκη τῷ στρατιωτῇ ἕνα, πλησίον χωρεῖν τοῖς μαδιανιτῶν σκηναῖς. παρ' αὐτῷ δὲ ἐκείνων λήψεσθαι φάτνης καὶ θάρσος. πεισθεὶς δὲ εἰσ, φεύγειν τὸν ἑαυτῷ θεράποντα ὠδαλαλεών. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινὶ καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐγρηγορότας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συσκηνοῦντι, ὡς τε ἀκούειν τὸν Γεδεῶνα. τὸ γ τοιοῦτον ἦν. μάζαν ἐδόκει κριθίνην ὑπ' ὀτελείας ἀθέρπους ἄβρωτον, δρὰς τὸ στρατοπέδου κυλισμῆναι, τὴν βασιλέως σκηνὴν καταβαλεῖν, καὶ τὰς τῷ στρατιωτῷ πάντων. ὁ γ. σημαίνειν ὄλεθρον τ στρατῶν τὴν ὄψει ἐκείνε, λέγων ὅθεν, τ' αὐτῷ συνειδεὶς ἐπηλθε. πᾶν τὸ ἀσέρμα τὸ καλύμμενον κρίθινον, δὴ τελεστον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν. τ δ' ἀσιανοῦ παντὸς τὸ ἰσραηλιτῶν ὄχλου ἰδίαν νεῦ ἀπιμότερον γεγονυμένον, ὅμοιον δὲ τῷ κ κριθίνῳ γίνει. καὶ τὸ ὥδε τοῖς ἰσραηλίταις νῦν μεγαλοφρονεῖν, ὅτ' ἂν εἶη Γεδεών, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ οὖν τὴν μάζαν φῆς εἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῖν ἀναξίπουσαν, δέδοκα μὴ ὁ θεὸς Γεδεῶνι τὴν καθ' ἡμῶν νίκλω ὁπανένευκε. Γεδεῶνα γ ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε. καὶ θεσσέπεζεν ἐν τοῖς ὅπλοις ἓξ τὰς οἰκείους, διηγησάμενος αὐτοῖς καὶ τὴν τῷ πολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἕτοιμοι πρὸς τὰ ὠδαγγελλόμενα φρονηματιζόντες ὑπὸ τῶν δεδηλωμένων ἦσαν. καὶ κ τετάρτην μάλιστα φυλακὴν, προσῆγε τὴν αὐτὸ στρατιὰν Γεδεών, εἰς ξία μέρη διελών αὐτὴν. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. ἐκόμιζον δὲ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἡμμένας, ὅπως μὴ κατάφωρος τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῶν γένηται. καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κερας, ἐχῶντο δὲ τούτοις ἀντὶ σάλπιγγος χωρεῖν γ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. πλείσην δὲ αὐτοῖς ἓξ συνέβαινε κράμπλον. καὶ κατὰ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἓν κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ γ ἑβραῖοι, προειρημένου αὐτοῖς ὁπότ' ἂν γένωνται πλησίον τῶν πολεμίων, ἐν συνθήματος σάλπιγξί τε ἠχήσαντες καὶ τοῖς ἀμφορέας κατάξαντες, ὁρμῆσαι μετὰ τῶν λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν θεοῦ Γεδεῶνι βοηθήσαντος,

τότ'

τὲτ' ἐπέπεσαν. παρεσχὲ δὲ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώ- A
πους ἐπὶ τὸ ὑπνοώδεις, καὶ δείματα. νὺξ γὰρ ἦν, καὶ
ὁ θεὸς ἐπιὼν ἔπληξεν. ἐκπέπτωντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν
πολεμίων. οἱ γὰρ πλείους, ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ τὴ
γλώσσῃ διαφωνεῖν. ἅπαξ γὰρ καταστάντες εἰς παρεμβολὴν,
πᾶν τὸ παρευχὸν ἀπήρειαν, νομίζοντες εἶ πολέμιον. ὁ
φόνος τε πολὺς ἦν, καὶ φήμης πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας
τῆς γεδεώνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν.
Ὁ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ τι- B
νὶ χαράδρᾳ ὑπειλημμένῳ οὐ δυναμένους διαπερᾶ-
ναι χωρίῳ. καὶ περιστάντες, κτείνουσιν ἅπαντας, καὶ δύο
τῶν βασιλέων, ὠρηβόν τε καὶ ζίβον. οἱ γὰρ λοιποὶ τῶν ἡ-
γεμόνων, τοὺς περιλειφθέντας τῶν στρατιωτῶν ἀναλαβόντες,
ἦσαν ὡς μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύονται
πόρρω πολὺ τῶν ἰσραηλιτῶν. γεδεὼν δὲ οὐκ ἀπηγορεύ-
κει πόνων, ἀλλὰ διώξας μὲν παντὸς τοῦ στρατοῦ καὶ συμ-
βαλὼν ἅπασιν διέφθειρε τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς λοι- C
ποὺς ἡγεμόνας, ζεβεὶν καὶ ἐζαρβουνὶν, αἰχμαλώτους
λαβὼν ἤγαγε. κτείνει δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, μα-
διανιτῶν τε καὶ τῶν συστρατευσάντων αὐτοῖς ἀράβων,
ὡσεὶ μυριάδας δώδεκα. λείαν τε πολλὴν χρυσοῦ καὶ
ἀργύρου ἔτι δὲ κάμηλος, ἣν ὑποζύγια λαμβάνεται
τοῖς ἑβραίοις. γεδεὼν γὰρ εὐδαιμόνως εἰς ἐφραὶμ
τὴν ἑαυτοῦ παρῄδια, κτείνει τοὺς τῶν μαδιανιτῶν βασι-
λέας. ἡ δὲ ἐφραίμου φυλὴ, τῇ γεδεώνος διαφορᾷ
δυσχεραίνουσα στρατεύει ἐπ' αὐτὸν διεγνώκεισαν, τὸ μὲν D
προσταγεῖλαι τὸν ὁπλίσασθαι αὐτοὺς τὸν κῦ τῶν πο-
λεμίων ἐγκαλοῦντες. γεδεὼν γὰρ, μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν
ἀρετὴν ἀσκῶν, οὐκ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοκράτωρ χρησά-
μενος λογισμῷ, τοῖς ἐχθροῖς ὁπλίσασθαι χρεὼν αὐτῶν,
ἀλλὰ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. τὸν δὲ νίκην οὐχ ἧττον
αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῶν στρατιωτῶν εἶ. καὶ τού-
τοις παρηγορήσας αὐτῶν τὸν ὀργὸν τοῖς λόγοις, μᾶλ-
λον τοὺς ἑβραίους ὠφέλησε τῆς ὁπὶ τῶν πολεμίων δι-
αφορᾶς. ἐμφυλίου γὰρ αὐτοῖς στάσεως ἄρχειν μέλλον- E
τας ἐρρύσατο. τῆς μὲν οὖν φυλῆς ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δί-
κην ἔδωκεν, ὡς δηλώσομεν κῦ καιρὸν ἴδιον. γεδεὼν
δ' τὸν ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος, βιαθεὶς ἔσχεν
αὐτὸν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βεβαιῶν αὐτοῖς τὰ δί-
καια καὶ τοῦ δικάζειν ἐπ' αὐτὸν βαδίζοντων. πάν-
τα τε πάντα ὡς τὰ ὑπ' αὐτοῦ τελειούμενα. κῆ ὁ μὲν,
γηραιὸς τελευτήσας, ἐν ἐφραὶμ τῇ παρῄδι ἐτάφη. F

Qua arte, accedentibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, quòd diuersæ linguę homines eadem castra haberẽt. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugientem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venêre occidunt, intérque cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui *Iud.8.* verò superfuere duces cum reliquiis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copiis cò properat, & iterum congressus postremò hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his præliis cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum qui eis auxilio venerant circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & iumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello eum petere decreuit, eò quòd insciis ipsis hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed iussu diuino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quam suam ipsorum qui militassent: atque his verbis sedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quàm rebus prosperè gestis, obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus: porrò Gedeon cùm vellet imperium deponere, compulsus est id retinere per annos quadraginta, dicendo ius & litibus finiendis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in causis controuersis pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephram in patria sepelitur.

Κεφάλαιον Θ'.

*Οπ μὴ τὸν γεδεώνα πολλοὶ γηγενόμενοι διάδοχοι τοῖς πρώ-
τοις ἔσχισαν τὸ πολίτευμα εἰς ἐμφύλιον χεῖρα.*

Cap. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt.

ΠΑῖδες δὲ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, XI.
πολλαὶ γὰρ ἔγημε γυναῖκας. νόθος δ' εἷς ἐκ *Iud.8.9.*
παλλακῆς δρούμας, ἀβιμέλεχος τοὔνομα, ὃς μὴ
τῶν τοῦ πατρὸς τελευτὴν αἰσχρὰν οὖσας δὴ σίτιμα πρὸς
τοὺς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς, ἐντεῦθεν γὰρ ἦν, κὴ λαβὼν ἀρ-
γύριον παρ' αὐτῶν, οἱ δὲ πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν
δεσπόται, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν πατρῷον οἶκον.
κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν ἰωθάμου. σώζε-
ται γὰρ οὗτος φυγὴν δυτυχήσας. ἀβιμέλεχος δὲ εἰς
τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅτι
βούλεται ποιεῖν, μήτε τῶν νομίμων ἀποδείξας, κὴ δικαίως πρὸς τοὺς τῆ δικαίᾳ προϊσταμένους ἀκπικραινόμενος.

Habuit autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex vno matrimonio susceptos, nothum verò vnum ex cõcubina Druma, cui nomen Abimelechus. is defuncto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, adiutúsque à maternis cognatis pecunia, cùm videret malis artibus insignes, & ad quoduis facinus promptos, vnà cum eis ad paternas ædes reuersus, omnes fratres interemit, excepto vno Iothane. hic enim fuga incolumitatem quæsiuit. Abimelechus autem occupata semel tyrannide omnia pro suo libitu, nihil iuxta legum præscripta gerere, omnibus iustitiæ defensoribus inuisus æquè ac infestus.

Itaque dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebratur, ad quam plebs vniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatum diximus, conscenso monte Garizeo qui Sicimis imminet, & sublata voce vt ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cúmque illi magis etiam silerent intenti, dixit quòd arbores olim humana voce vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, vt imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, quòd contenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium: arbores non destiterunt principem quærere: visúmque est, vti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis quot ficus recusauit, & simili modo etiam olea. Itum est deinde cum eisdem postularis ad rubum. cuius lignum ad ignaria valet. Is respondit: Si seriò me regem poscitis, sub vmbra mea requiescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat vos. Hæc inquit Iothanes, non risus mouendi causa vobis fabulor, sed quia maximis beneficiis à Gedeone affecti, suitinetis Abimelechum necatis fratribus principatum vsurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo pòst, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat quomodo ciuitatē aliqua clade afficeret. cúmque instaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuētes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat se cò cum armatorum manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitę vt tantisper sui custodiam susciperet, dū vindemia peragitur: cœperúntque securè fructus conuehere, & per sodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum conuitio iactare. & principis cognati dispositis circa vrbē insidiis, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam è Sicimitarū primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significauit, quomodo Gales populum contra ipsum irritaret: hortatus etiam vt insidias ei ante vrbem tenderet. se enim Galem illò adducturum: atque ita fore facilè vt inimico gratiam qualem meretur referat. quo facto curaturum se, vt eum populo reconciliet. cúmq. Abimelechus locum insidiis aptū cepisset, & Gales cum Zebello in suburbanis negligentiùs ageret, conspectis repente armatis exclamat, Zebelle hostem video. illo respōdente, vmbras esse cautium, iam propiores cernens, imo non vmbrę sunt, inquit, sed virorum cohors. ad hæc Zebellus, nónne tu Abimelecho ignauiam obiicis? quin igitur ostendis qui vir sis, & armis hominē aggrederis? Gales verò turbatus excipit primū impetum: cúmque suos inferiores animaduerteret, amissis aliquot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta oc-

καί ποτε δημοτελοῦς σικίμοις οὔσης ἑορτῆς, καὶ τοῦ πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωθάνης, ὃν καὶ διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀναβὰς ὅπου τὸ ὄρος τὸ γαριζεῖν, ὑφίσταται δὲ τῆς σικίμων πόλεως, ἐμβοήσας εἰς ἐπήκοον, τῶ πλήθους ἡσυχίαν αὐτῷ παρασχόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. ἡνωμένης ὂ σιγῆς, εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρωπίνην προσιέμενα, συνόδου γενομένης αὐτῶν δένδρων συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, διὰ τὸ τῆς τιμῆς τῆς ὑπὸ τοῖς καρποῖς οἰκείας οὔσης ὑπολαύειν, οὐχ ὑπ' ἄλλων ἐξωθεῖσθαι μενούσης, τὰ δένδρα τῆς ὑπὸ τὸ ἄκανθαν φερομένης οὐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τὴν τιμὴν ἀπενεγκεῖν. καὶ ἡ ἄμπελος κηκιεσθεισομένη τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις παρῃτεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῆς ἐλαίας ποιησαμένων, ῥάμνος, ἐδεήθη δὲ αὐτῶν ὡς τὸ ἀπολαβεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα, πυθομένη ἀγαθὸν ἀπολαβεῖν τὴν ξυλῶν ὄζιν, ὑπισχνεῖται τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ σκιᾶς ἔχειν. δεῖ μὲν τοι συνιζάνειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν. εἰ δ' ὀλεθρεύειν ἐπ' αὐτῇ φρονᾶεν, ὑπὸ τὸ σύντονον πῦρ ἀφθαρεῖν. ταῦτα δ' οὐ γέλωτος ἕνεκά φησι λέγειν, ὅπου δὲ πολλῶν ἀγαθῶν ἐκ γαδέωνος πεπειρασμένοι, ἀφειδῆσαι ἀβιμέλεχον ὅτι τῆς ὅλων ὄντα θεραπείας συνῆν αὐτοῖς τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντος. οὐ πυθὲς οὐδὲν διοίσειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, ὑπεχώρησεν· ἡ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ' ἔτη τρία τὸν ἀβιμέλεχον. μετ' οὐ πολὺ δ' τῆς ἑορτῆς οἱ σικιμῖται, μετενόησαν γὰρ ὅτι τοῖς γεδεῶνος υἱοῖς πεφονευμένοις, ἀφειλομένους τὸν ἀβιμέλεχον τῆς πόλεως. καὶ τῆς φυλῆς. οἱ δ' κακοῦν τὴν πόλιν ἐφέρπιζον. τῆς δ' ἄφας τῆς τὲ ξυγαθρουμένης ἐδέδισαν συλλέγειν τὸν καρπὸν φοβούντες μήτι δράσας κακὸν αὐτοῖς ἀβιμέλεχος. ὑπεδημόσαν δ' φεὸς αὐτοὺς τὴν ἀρχόντων τινὸς γάλαν, συνοπλίτας καὶ συγγενεῖς τοῖς αὐτῷ, συλλαβεῖν σικιμῖται δόντας ἀφαιρεῖν αὐτοῖς, ἕως ἂν ξυγάγωσι. φεὸς δ' ἐξαμμένου δ' σκεύου τὴν ἀξίωσιν, φεσθέσθαι καὶ γάλας συν αὐτοῖς, τὸ οἰκοῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅτε συν καρπὸς μὴ ἀσφαλείας συνάγεται, καὶ δειπνοποιοῦντες καὶ συμμοείαν φανερῶς ἀποκλωμένων ἤδη βλασφημεῖν τὸν ἀβιμέλεχον. οἵτε ἄρχοντες σκέψασθαι καταλαμβανόμενοι τὰ φεὶ τὴν πόλιν, πολλοὺς τῶν ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντας διέφθειρεν. ζεβέλλος δέ τις τῶν σικιμιτῶν ἀρχων, ξένος ὢν ἀβιμέλεχου, ὅσα παρεξεύεται γάλας τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, καὶ παρίησι λοχᾶν φεὸ τῆς πόλεως. πείσαν γὰρ γάλλαν ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὡς τὰ ἀμύνεσθαι, ἡνωμένου γὰρ τούτου, διαλλαγὰς αὐτῷ μηνεύσεσθαι φεὸς τὸν δῆμον. ὅτε συν ἀβιμέλεχος ἐκάθισεν ἐνέδρων. καὶ ὁ γάλας ἀτυλακτότερος διέβαινε ὅπου τὸ φρασείου, καὶ ζεβέλλης συν αὐτῷ. ἰδὼν δ' ὁπλίτας ὑπερειμένους γάλας φεὸς ζεβέλλαν. ἔλεγεν αὐτοῖς ἐπεῖναι καθοπλισμένοις. τῶ δ' σκιὰς εἶ φαίνου τὴν πεζῶν, πλησίον ἤδη γενομένων, τὸ ἀκριβὲς ἐκτανοεῖν, οὐ σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶ λόχον δ' ἀνδρῶν. καὶ

ζεβέλλης, ἐ σὺ μὲν τοι φησὶν ἀβιμέλεχω καιρίαν ὑπακαλεῖς; πῶν ἂν ὑπεδείκνυσα τὸ σ' σὴς ἀρετῆ μέγεθος εἰς μάχην αὐτῷ συμβαλών. γάλας δ' θορυβούμενος, συνάπτει τοῖς ἀβιμελέχε. καὶ πίπτον δ' μὲν τινες τῶν συν αὐτῷ. φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος, καὶ ζεβέλλης πολιτεύει γάλαν ἐκβληθῆναι σ' πόλεως,

κατα-

καταῤῥήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς ἀδιμελέχου στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. ἀβιμέλεχος δὲ πυθόμενος ἐξελθοσομένους αὐθις κατὰ ξυγκρότησιν τοὺς σικιμίους, ἐνέδρας προλοχίζεται τὰ πρὸ τῆς πόλεως, καὶ προελθόντων, ἡ μὲν ἥμισυ μοῖρα τῆς στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς πύλας ἀφαιρησομένη τοῖς ἐνοσθεν τοὺς πολίτας. οἱ δ' ἄλλοι σκιδνάμενοι μεταθέουσι· παντοχοῦ τε φόνος ἦν. καὶ καταβαλόντες εἰς ἔδαφος τῆς πόλεως, οὐδὲ αὐτόχειρος πρὸς ἁλιορκίαν, ἄλλας κατὰ τῆς ἐρημίας ἐπείσακτος πρόφασις. καὶ σικιμίται πάντες οὕτως ἀπόλοντο. ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τὸν κίνδυνον, οὗτοι συλλεγόντες ὅπη τινα πέτραν ὀχυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχήσαί τε ταύτην παρεσκευάζοντο. ἔρθη τε τὴν δήνοιαν αὐτῶν ἀβιμέλεχος μαθὼν, ἐλθὼν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ φακελοειδῆ ὕλης ξηρᾶς περιβάλλων τῷ χωρίῳ δι' αὐτοῦ φέρων ταὐτὸ ποιεῖν τοὺς στρατιώτας παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως περιληφθείσης τῆς πέτρας τοῖς ξύλοις, ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβάλλουσιν, ὅσα τε μᾶλλον ἐξάπτειν φύσιν ἔχει καὶ μεγίστην αἴθουσι φλόγα. καὶ δήπου μὲν ὅτι τῆς πέτρας οὐδεὶς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπόλοντο, ἄνδρες μὲν περὶ πεντακοσίους καὶ χιλίους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. καὶ σικιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε μείζονος, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ λύπης ῥᾳδυμένης, πλεῖν ὁπότε καταδήλου ἐπ' ἀνδρὸς ἀνεμέσητον συνωθεῖσι κακὸν πλησίον. ἀβιμέλεχος δὲ τοῖς σικιμίταις κακοῖς καταπλήξας τοὺς ἰσραηλίτας, μειζόνων ἐφιέμενος δῆλος ἦν, καὶ μηδαμοῦ περιορᾶν τὴν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν δ' ἐπὶ θήβας. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ὁπλομανίας αἱρεῖ. πύργου δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέτυχε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκευάζετο. ἐπὶ αὐτὸν πλησίον ὁρμῶντα τῇ πύλῃ, γυνὴ θεασαμένη μύλης βαλοῦσα κατὰ τῆς κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δ' ὁ ἀβιμέλεχος ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτεῖναι αὐτὸν, μὴ τῆς γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτῷ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ προσταχθὲν ἐποίει. ὁ δὲ τοιαύτην ὕβριν τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἀδικίας ποινὴν ἐξέπεσε. καὶ τῷ εἰς σικιμίους αὐτῷ τετολμημένων. τοιοῦτος δ' κατὰ τὸν ἰωθάνου μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μέν τοι σὺν ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν ἀνεχώρησεν ὅπη τὰ οἰκεῖα. τῷ δ' ἰσραηλίτῃ τὴν ἡγεμονίαν ἀειρόμενος ὁ γαλαδηνὸς ἐκ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς ἐδιαλαμβάνει, αἰῶνα τότε ἄλλα δυσαίμων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος. ἑβδομήκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἐπισθεν δ' ἀρίστους καὶ τῷ κατὰ τὸν γαλαδηνὸν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἔδει δὲ καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν καταχὼν, τελευτᾷ γηραιός. καὶ ταφῆς ἐν καμῷ πόλει τῆς γαλαδινῆς ἀξιοῦται. πάντα δ' τὰ τῷ ἑβραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τῷ νόμων ἐφέρετο. καὶ καταφρονήσαντες αὐτῷ ἀμμανίται καὶ παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν. καὶ τὴν περαίαν ἅπασαν καταχόντες, καὶ δὴ τὴν τῷ λοιπῶν ἤδη κτῆσιν ἐφαβαίνεν ἐτόλμων. ἑβραῖοι δ' σωφρονισθέντες ὑπὸ τῷ κακῶν εἰς ἱκετείας ἐξάπτοντο τὸ θεοῦ. καὶ θυσίας ἐπιδέχεσθαι τὸ θεὸν ἀπαγγείλαντες αὐτὸν μεθιάσαντα, καὶ πρὸς τὸν δέησιν αὐτῷ ὑπαχθέντα παύσασθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ θεὸς μεταβαλλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἐμέλλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμανίτῃ δ' στρατευκότων ὅτι τὴν γαλαδηνὴν, ὑπὸ τῶν οἱ ὅπλα χωρὶς τὸ ὄρος διόμνυοι τὸ στρατηγήσοντος.

A casione, calũniatus cum quasi volens malè pugnasset, effecit vt vrbe pelleretur. cæterùm Abimelechus cognito quòd Sicimitæ ad vindemię reliquum exituri essent, insidias circa vrbem disponit. cúmque prodissent, tertiam suorum. partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbe pateret, cæteri verò dispersos circũueniunt. Itaque vbique plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac solo æquata, saléque in ruinis eius seminato, tum demum militem inde abduxit. atque ita Sicimitæ
B sunt deleti. Quotquot autem per regionem dispalati periculum euaserant. collecti denuo, petra quadam occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium præuenit Abimelechus, qui quàm primùm id cognouit, exercitum eò adduxit. & arrepto fasce arido, iussísque cęteris idem facere, breui petram strue lignorum circũdedit: subiectóque igne, & fomentis ingestis flammam
C ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, sed vnà cum vxoribus & liberis absumerentur. numerus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum sanè, nisi quòd meritas pœnas dederũt ingratitudinis erga virum optimè de se meritum. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarũ internecione perterritis, videbatur non fore præsenti fortuna
D contentus, neque priùs conquieturus quàm vniuersos perderet. mox enim exercitum ad Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa turrim quandam restitit, quæ quòd esset non mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cũ propius ianuam accessisset, mulier fragmine molæ demisso caput subeuntis ferit. ad quem ictum humi collapsus rogauit armigerum vt se occideret, ne mulieris manu periisse diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsoluit simul & crudelitatis, qua in Sicimitas vsus est: quæ quidem clades iuxta Iothanis præsagium illis accidit. cæterùm exercitus duce mortuo, miles in suas
E quisque domos tenuersus est. Israelitarum deinde gubernacula Iairus Ga- XII.
laadenus de tribu Manassitide suscepit, virtutum *Iud.10.*
rebus cæteris, tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cùm viginti & duos annos in principatu vixisset, iam senex defunctus, in Camone vrbe Galadenæ est sepultus. Res autem Hebræorum rursum in peiore statu
F erant, legibus autoritatem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Ammanitæ & Palæstini cum valido exercitu regionem eorum ingressi, omnia rapinis vastabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traiicere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatib. castigati supplices opem diuinã implorãt: & victimis numẽ placare conati, rogabãt vt ità finiret, aut certè moderatiùs exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cũ exercitu ingressis, incolę eius regioni sobuiã illis cũ armis veniũt: sed imperatore carebant.

Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios malates alebat: ad hunc missis nunciis rogebat vt in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperiũ ei tradituros. illic non admisit preces, causatus quòd nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniuriam pateretur. Cùm enim nõ esset eadem matre natus, sed externa quam pater amore captus in ędes induxerat, contempta eius solitudine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus qui quoquet ad se venirent stipendia soluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis coniunxit. Et cùm matutè quicquid facto opus erat prouidisset, exercitu in vrbe Maspha collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expostulatum quòd res alienas inuaderet. Qui missis aliis oratoribus respondit, ipsos potius iniquè agere, qui Egyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: postulauit vt de regione Amorræa decederent, quæ ad maiorum suorum ditionem pertineat. Contrà Iaphthes negabat eum merito queri de adepta quondam Amorræa, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. potuisse enim Moysen & illam occupare. Se verò agris nequaquam cessurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis discepturum. His dictis legatos dimisit. ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se quicquid domum reuerso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientesque persecutus est vsque vrbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi cócessa: finéq; seruituti imposuit quã sua gẽs per annos decẽ & octo pertulerat, fortunior militię quã domi. redeũti. n. obuiã facta est filia virgo, præterquã nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: dein conquestus de importuno officio, indicauit victimã esse Deo destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & ciuium libertate hostiam. vnum rogauit, vt sibi liceret iuuentutem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare, atque ita voto patrem soluere. quo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatã holocautoma obtulit, neque legitimũ neque Deo gratum sacrum faciens, nec quicquam pẽsi habens quid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur, primo excusauit, nec ignorasse eos quòd consanguinei bello premerẽtur, nec auxilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat, vltro deinde accusauit, quòd iniquè facerent, qui non anti hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirẽt. postremò minatus est, pœnas sibi Deo volente daturos, si insanire pergerent. vt verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimis-

Iud. 7.

A ἦν δέ τις ἰάφθης, ἀνὴρ δόξῃ τῶν παρ' αὐτοῖς ἀρετῇ δυνατὸς καὶ δι' εὐπατρίδειαν· οὗτος πρέσβεις αὐτοῖς μάστιοφόρους. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι δώσειν εἰς ἅπαντα αὐτῷ τὸν χρόνον τῶν ἰδίων ἡγεμονείαν. ὁ δ' οὐ προσίετο τὴν δόξαν αὐτῷ, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βεβοηθήσειαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανερῶς. οὐ γὰρ ὄντα ὁμομήτριον αὐτοῖς, ἀλλὰ

B ξένον διὰ τὸν μητέρα δι' ἐφοδείαν ὕβριν ἐπαλλῆσαι αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ πατρός, ἐξελάσαι καταφρονήσαντες δι' αὐτὸ ἀσθενείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ γαλααδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς ὁπόθεν οὖν φοβουμένους πρὸς αὐτὸ ὅτι μεταφέρομεν. ἐκλιπαρησάντων δ' αὐτὸν καὶ ὁμοσάντων εἰς

C ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστρατεύετο. καὶ ποιησάμενος ὑξείαν τὴν τῶν στρατιωτῶν παρουσίαν, ἐν πόλει μασφάθῃ καθίσας τὸν στρατὸν, ὁρισθεῖαν πέμπει πρὸς τὸν ἀμμανίτην, αἰτιώμενος τῆς ἀλώσεως. ὁ δ', ἀπιστήσας ἐπὶ τοῖς ὑπὸ ἰσραηλιτῶν τὴν ἔξοδον τοῦ ἀπ' αἰγύπτου, καὶ τῆς ἀμορραίας αὐτοὺς ἠξίου φεύγειν, ὡς πατρῴας οὔσης ἀρχῆθεν. ἀποκεκλημένος δ' ὁ ἰάφθας, ὡς οὔτε τῆς ἀμορραίας τοῖς προγόνοις αὐτῶν λόγῳ ἐγκαλοῦσι, χάριν τε μᾶλλον τῆς ἀμμανίτιδος αὐτοῖς

D ἔχειν ὀφείλουσι παρεθείσης. δυνατὸν γὰρ μουσεῖ καὶ ταύτῃ λαβεῖν. φθάσαντα δὲ ἰδίας εἰπὼν γῆς, ἣν θεοῦ κατακτησαμένου μὴ ξιακόσια ἔτη νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν. ὁ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν. αὐτὸς δ' ὁξάμβους νίκῃ, καὶ θυσιάσων εὐαγόμβους αἰ ζῷος εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπορεύθη, καὶ πᾶν ὅτι καὶ πρῶτον αὐτῷ συντύχοι ἐξευρήσειν, συμβαλὼν νικᾷ φθάσας πολύ. καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι

E πόλεως μανιάθης. καὶ θέμενος εἰς τὴν ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἡφάνισε πολλὰς, καὶ λείας ἤλασε. καὶ τοὺς οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν, ἐν ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ δέκα ταύτην ὑπομείναντας. ἀναστρέφων δὲ συμφορᾷ φθάπτει κατ' οὐδὲν ὁμοίᾳ τοὺς καταφθαμένους αὐτῷ. ὑπήντησε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ μονογενὴς δ' οὖσα ἔτι παρθένος. ὁ δὲ ἀσυμφόρως ὅτι τῷ μεγέθει τῶν πάθους, κατερράφετο τὰς φθὲς τὴν ὑπάντησιν ἀπροσδόκητον τὴν θυγατέρα. καθιερῶσαι δὲ αὐτὴν τῷ θεῷ. τῇ δ' τὸ συμβησόμενον οὐκ ἀνδρὸς φρονήσει, ὅτι νίκη τ' παρὸς

F καὶ ἐλευθερία τῷ πολίτῃ τεθνηξομένῃ. παρεκάλεσε δ' δύο μῆνας αὐτῇ φθαχόντα πρὸς τὸ, μὴ τὴν πολίτην ἀπαθρωπῆσαι τὴν νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ κατὰ δίκην. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μὴ ἔτιον ἐλθοῦσα θύσας τὴν παῖδα ὠλοκάυτωσεν, οὔτε νόμιμον, οὔτε τῷ θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ὑπολαῶν, μὴ διαβασανίσας τῷ λογισμῷ τὸ γνησόμενον οἷον τὸ προαχθὲν δέξει τοῖς ἀκούσασι. τῆς δ' ἐφεξῆς φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατευσάσης ὅτι μὴ κοινωνήσαιτο τὴν ἐπ' ἀμμανίτας ἐλασίαν

G αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὸν ὅτι τοῖς προφερομένοις δόξαν, πρῶτον μὲν ἐλεγχῶς οὔτε λάθοιεν αὐτοὺς οἱ συγχυθεῖς πολεμούμενοι, καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ἐφθάχοντο, δέον καὶ πρὸ δηλώσεως ἐγνωκότες ἐπεισθῆναι. ἔπειθ' ὡς ἄδικα πράττειν ὅτι μὴ δεῦσι τοῖς πολεμίοις ἐτολμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὅτι δ' τοὺς συγχυθείας ὠμηκότες. ἠπείλητε σὺν τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν ἂν μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἐπείθεν, ἀλλὰ συνέβαλλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ στρατιᾶς, ἣ μετάμεμπτος ἐκ τῆς γαλααδίτης ἐληλύθει, φόνοντε πολὺν αὐτῷ εἰργάσατο, καὶ διώ-

καὶ διάπλους ξ' ἀπάντας προλαβὼν μέρει τινὶ τῶν ἀπο- A
σταλμάτων τοῦ Ἰορδάνου τὰς ἐξόδους, κτείνει φεὶ δι-
χιλίους καὶ τετρακισμυρίους γενομένους. αὐτὸς ὁ ἀρ-
ξας ἐξ ἔτη, τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι
σεβίει. τῆς γαλαδηνῆς δ' ἐστὶν αὕτη. τελευτήσαντος
δὲ ἐκείνου, τὴν ἀρχὴν ἀφάμης παραλαμβάνει, φυλῆς
ὢν ἰούδα, βηθλεέμων δὲ πόλεως. τούτῳ δὲ παῖδες ἦ-
σαν ἑξήκοντα. τριάκοντα μὲν ἄῤῥενες, αἱ λοιπαὶ δ' θυ-
γατέρες, οὓς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε. τὰς μὲν ἀν- B
δράσιν ἐκδοὺς, τοῖς δ', γυναῖκας ἠγάγετο. πρεσβεύσας
δ' οὐδὲν ἐν τῷ ἑπταετεῖ χρόνῳ λόγου καὶ
μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ἀπέθανε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ
πατρίδι τυγχάνει. ἄῤῥαιος δ' οὗτος διοθωνίτου,
οὐδ' ὁ μετ' αὐτὸν παραλαβὼν τὴν ἡγεμονείαν ἦλθεν
εἰς ἔτη δέκα καταχὼν αὐτὴν, φυλῆς ὢν τῆς ζα-
βουλῆς ἐκ πόλεως ἀφὶξ ἐπικλήσεως ἄξιον. ἄβδων δὲ πίλωνος
παῖς, φυλῆς μὲν τῆς ἐφραιμίτιδος, πόλεως δ' τῆς φα- C
ραθωνίτου γενόμενος, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν διοδωχθεὶς
μετ' ἦλθεν, μόνης ἐν τῇ διαιτήσει μνημονευθείς, δέκα
τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἄδειαν τῷ πραγμάτων, λαμ-
πρὸν μὲν αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος, υἱοὺς δ' ἴσους
αὐτῷ πεντήκοντα, καὶ τούτων τὴν ἡλικὴν καταλεί-
πουσι ἑβδομήκοντα, πλείους τε σὺν αὐτοῖς οὖσιν ἑβδομή-
κοντα, πᾶσιν ἐπανάζεν ἀρίστοις γεγαμημένοις, καὶ πάντας
ἐκ τῆς δοτολιπών. θνήσκει δὲ γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν φα-
ραθὼ λαμπρῶς τυγχάνει.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τῆς σαμψῶνος ἀῤῥίας, καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος
παλαιστίνοις ἐγένετο.

Μετὰ δὲ τὸν παλαιῶνα τελευτήσαντα πρᾶξιν
τὴν ἰσραηλίτην. καὶ φόβος παρ' αὐτὴν ἐλάμβα-
νον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθερωθεῖσαν
τῆς ἀνάγκης, τούτῳ τῷ τρόπῳ. μανοάχης τὶς δανιτὴς ἐν
σόλῃ ἄριστος καὶ τῆς πατρίδος ὁμολογούμενος πρῶ-
τος, εἶχε γυναῖον ἐν διωρυφίᾳ ἀφιβλεπὸν, καὶ τὴν κατ'
αὐτὸ ἀγαθίαν. παίδων δ' οὐ γινομένων αὐτῇ, ἱκέτευ-
ον ὀλίγον τῇ ἀπαιδίᾳ, τὸν θεὸν ἱκέτευεν, ὅπως τὸ προάστιον
σωματικὸς φοιτῶν μὴ τῆς γυναικὸς, δουλεύσῃ ἀλλοδαπῇ αὐ-
τοῖς γενοίαν. μέγα δ' ὄχθος ἦν τὸ πεδίον. ἐν ᾧ καὶ
μανοάχης ἐν ἕκαστος ὅπου τῇ γυναικὶ, καὶ ἀφ' ἑνὸς ζη-
λότυπος ἀκριτὴς. μονωθείσῃ δὲ τῇ γυναικὶ, φάντα-
σμα ὑπεφάνη ἄγγελος τοῦ θεοῦ παῖς καλὸς παρα- F
πλήσιος καὶ μεγάλῳ, καὶ διαγελιζόμενος αὐτῇ παυ-
σθῆς γενοῦ τῷ θεοῦ προνοίαν, καλῶν τε καὶ ῥώμην ὑπε-
φανοῦς, ὑφ' ὧν ποτήσεσι παλαιστίνους ἀνδρουμένῳ, παρή-
γγειλε τὰς κόμας αὐτοῦ μὴ ὑποκείρειν. ἔσται δ' αὐτοῦ
πρὸς ἄλλο μὲν ἀνὴρ ποτὲν ὑποτροφὴ, τοῦ θεοῦ τοῦτο
προστάξαντος, πρὸς ὕδωρ δὲ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν
ταῦτ' εἰπὼν, ἔφυγε, κατὰ βούλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ. G
ἡ δὲ τὸν ἀνδρὶ παρεγένετο τὰ ὀφθέντα ἀγγέλου ἐκδιη-
γήσατο, ἐκθαυμάζουσα τὸ τεκνίσκου τὸ κάλλος καὶ
τὸ μέγεθος, ὡς ἐκεῖνον ἐν τῷ ἐπαίων εἰς ἔκπληξιν κα-
τὰ ζηλοτυπίαν φθεῖσαι καὶ ὑποψίαν τῶν ἐν τοιού-
τοις πάθεσι κτημάτων. ἡ δὲ θελομένη τὸ ἄλογον τ' ἀνδρὸς
λύσαι ζαλεῖαν, τὸν θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τὸν ἄγγε-
λον, ὡς ἂν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτὸς ὀφθείη. καὶ παραγένοιτο πά-
λιν καὶ χάριν τοῦ θεοῦ ὁ ἄγγελος ἔντων ἐν τῷ πεδασείῳ.

plurimísque in conflictu cæsis, & postquam in fugam versi sunt, præmissis qui vada Iordanis occuparent, intercluso effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei, quæ sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Apsanes, natus è tribu Iudæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre LX. mares XXX. totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliquit, has nuptas, illos vxoribus cura & opera sua coniunctos. cũque nihil memorabile in principatu septenni gessisset, admodum senex diem obiit, in patria sua sepultus. Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonita: quo per decennium functus, nec ipse quicquam gessit memoratu dignum. Qui deinde successit Abdon Elielis filius tribu Ephræmita, ex vrbe Pharathone, nihil præter numerosam prolem habet memorabile, alioqui per summam securitatem & pacem quæ sub eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter & gloriosè gerendarum occasio. Filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atque egregiis equitibus septuaginta comitatus circumuectabatur, quos omnes superstites reliquit. Mortuus est iam senex, & in Pharathone magnificè sepultus.

Cap. X.

De Sampsonis fortitudine, & quãta mala Palæstinis fecerit.

POst huius mortem Palæstini superauerunt Israelitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. Ab ea miseria liberati sunt in hunc modum: Manoches quidam vir inter Danitas optimus, patriæ suæ sine controuersia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes eius ætatis fœminas: ex qua cùm nihil liberorum susciperet, ægrè ferens orbitatem, in suburbanum suum quod erat in campo magno cum vxore ventitans, crebris precibus solicitabat Deum, vt daret sibi liberos. Insaniebat autem in vxorem præ amore, erátque vehementer zelotypus. Cúmque aliquando sola ageret mulier, spectrũ se illius oculis obtulit angelus Dei specie iuuenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens fore vt fauore Dei nascatur eis filius, pulcher & insigni robore: qui vbi ad virilem ætatem peruenerit, cõpescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam. iussítque ne capillitium ei detõderetur, vtque Deo sic volente ab omni alio potu abstineret, sola aqua contentus. postremò addés à Deo se missum abiit. illa marito reuerso angeli verba indicat, mirè prædicans iuuenis staturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de vxoris pudicitia male suspicari inciperet. quæ volens hunc marito stultum mœrorem adimi, supplex Deum rogauit, vt iterum angelum mittere dignaretur. quò ille à coniuge etiam posset cõspici: & impetrata hac gratia, rursũ in suburbano versantib. apparuit angelus soli mulieri.

XIII. Iud. 13.

καὶ τῇ γυναικὶ φάνεται τοῦ ἀνδρὸς μεμονωμένῃ.

illa rogat vt pauliſper maneat dum virum adducit quo permittente, cum Manoche mox ad eum ruentitur. quo viſo, ne tum quidem ſuſpicari deſiit: rogauitque vt ſibi quoque eadem indicaret. illo reſpondente, ſatis eſſe quòd mulier ſciat: iubet quiſnam eſſet dicere: vt nato filio referre ei gratiam & munus aliquod donare poſſint. negauit ille ſibi opus muneribus, nec enim horum cauſa de filio lætum ſe attuliſſe nuncium. cúmque iterum rogaretur vt ſaltem hoſpitalem tractationem admitteret, non annuit. tandem exoratus vt pauliſper maneret. dũ aliquid affertur, cùm mactaſſet hædum Manoches, coquẽdúmque vxori dediſſet, paratis omnibus iuſſit deponi in petra & panes & carnes abſque vaſculis. quo facto virga quam geſtabat carnes attigit: confeſtimque flamma emicante cum panibus abſumptæ ſunt, & angelus fumo tanquam vehiculo in cælum aſcendere ab eis viſus eſt. Manoche autem ſolicito ne quid periculi immineret ex aſpectu numinis, vxor bono iubet eſſe animo, affirmans, magno ſuo bono Deum ſe vidiſſe: cúmque concepiſſet, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti Sampſon eſt nomen inditum. quod robuſtum ſignificat: qui mox egregia animi ac corporis indole prẽditus, promiſſo capillitio victúſque ſobrietate diuinum neſcio quid præ ſe ferebat.

Iud. 14. Cúmque adoleuiſſet, comitatus parentes in Thamnam vrbem Palæſtinorum conuentus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogauit ſuos parentes, vt id connubium procurarent. quibus excuſantibus quòd diuerſi eſſent generis, quódque religio vetaret eiuſmodi nuptias, vicit iuuenis pertinacia, effecítque vt virgo ſibi deſponderetur. crebrò deinde ſpõſam interuiſens, in itinere in leonem incidit, nec tamen eius occurſum declinauit licèt inermis, ſed nudis manibus adortus beluæ fauces eliſit, eiúſque cadauer in dumetum viæ vicinum abiecit. aliquot pòſt diebus eandem viam ad puellam remetiens, offendit examẽ apum mellificare in leonis pectore, & ſumptis inde tribus fauis eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas conuocat, qui quòd vires eius haberent ſuſpectas, honoris ſpecie triginta aſſectatores ex æqualium numero iuueni adhibent iuſſos obſeruare nequid auderet. Conuiuis deinde vt fit hilareſcentibus ait ſe quæſtionem propoſiturum ſuis ſodalibus, quam ſi intra ſex dies ſoluerent, cuique ſindonem ſe daturum & tunicam. qui tum quòd ſagaces videri cuperent, tũ quòd lucrum nó faſtidirent, iubent eum proponere. Ille, Ex voraci, inquit, cibus prodiit, & ex immiti ſuauitas. in his explicandis cùm hæſiſſent triduo nec proficerent, puellã aggrediũtur minis ſimul & precib. vt expiſcata ſecretum è marito indicium ſibi faceret. ille repulſis aliquãdiu blandiciis, cum rogãdi finẽ nó faceret,

A ἡ δὲ δακρύσασα ἐνέπεσεν εἰς αὐ ἀγάγοι τὸν ἄνδρα συγχωρήσας μάτειοι τὸν μάναχον. ὁ δὲ, θυσάμενος, οὐδὲ οὕτως ἐπαύετο τῆς ἀνοίας. ἠξίωσέ τε καὶ αὐτῷ δηλῶ, ὅσα τῇ γυναικὶ μυήσειεν. ἀρκέσειν δὲ φήσαντος ταύτῃ μόνῃ εἰδέναι, τὸν εἶπ λέγειν ἐκέλευεν, ἵνα τοῦ παιδὸς γλυκμῶν χάριν αὐτῷ καὶ δῶρεαὶ ἀποδῷ. τοῦ δὲ, μηδὲ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, οὐδὲ γὰ κατὰ χρείαν ταῦτα διαγγελίσασθαι ἀφ' ἧς τὸ παιδὸς γονῆς, τὸ ἦ,
B μεῖναι ἀδιακαλούπτως καὶ ξενίων μεταχεῖν, οὐκ ἐπένδυσε. παιδὸς δ' ὅμως λιπαρεῶντος δηλῶσαι ὡς αὐ ξένιον αὐτῷ τὸ κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἱερεῖον ἐ μανώχῳ, ἐ τὸν ὀπὸν τῇ γυναικὶ καλύσαντος, ἐπὶ πάντ' ἰὼ δ' ἐξεπῆ, ἀφοσίταξεν δὲ τῆς πίξας ἀποδίδοσθαι τοῖς τε ἄρτοις καὶ τοῖς κρέα χωρὶς τοῦ ἀγγείου. καὶ ποιησάντων, ἅπτεται τῇ ῥάβδῳ ἡ εἶχε τῷ κρεῶν. τὰ δὲ, λαμψάντος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἀναίθε. καὶ ὁ ἄγγελος δι' ἀ τοῦ καπνοῦ ἀνῆρ
C ἐχήματος ἀνὼν εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἰώ. μανώχης δὲ φοβούμενος μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ γένοιτο, θαρσεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο. ὅτι γὰ συμφέροντ τοῖ αὐτοῖν τὸν θεὸν αὐτοῖς ὠφεληκέναι. καὶ κύειτε ἀνέπη, καὶ φυλακὴν ἔχε τῆς σίτλων, καὶ γλυκμὸν τὸ παιδίον, σαμψῶνα καλοῦσιν. ἰσχυρὸν δ' ὀνομαίνει τὸ ὄνομα. πύξετο δ' ὁ παῖς ῥαδίως καὶ δῆλος ἰὼ ἀνθρωπίνων
D ὑπὸ τῆς θείας δίαιταν σωφρονικῆς καὶ τῆς τῆ ἔτι χῶν αἰσεως. ἀφικόμενος δὲ μετὰ τῆ γονέων εἰς θαμνὰ πόλιν τῆ παλαιστῶν, παντηλίκιος ἀνομένην, ἐρᾷ παρθένου τῆ ἐπιτηδείων. καὶ ἀδιακαλεῖται τοὺς γονεῖς, ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τὴν κόρην. τῆ δὲ ἀρνουμένων, διὰ τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶ, τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ ἑβραίων συμφέρον ἐπιτρεπόντος τὸν γάμον, ἐναγᾶ μνηστεύσασθαι τὴν παρθένον. σωνὼν δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, συμπαι
E χάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδεξάμενος αὐτὸν ἄγχει ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλώδες ἐκδύτερ τῆς ὁδοῦ, ῥίπτει τὸ θηρίον. πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὴν κόρην, ἐπιτυγχάνει σμηνίσι μελιασῶν ἐν τῷ σπήθει τοῦ λέοντος ἐκείνου νενοσηκότων. καὶ αἰρόμενος τεῖα μέλητος κηρία σὺν τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παιδί. τῆ δ' ἀνιστῆ ἀφ' τὸν δώκαν τὸν τῆ γάμων, ἑστιᾶ γὰ αὐτοὺς ἅπαντας, ἐπ δίος τῆς ἰσχύος τε ναυίσκου τεσσάκοντα δόντων αὐτῷ
F τοὺς ἀκμαιοτάτους λόγῳ μὲν ἑταίρους ἐσομένους, ἔργῳ δὲ φύλακας μήτ' ἀφανιεῖν ἐθελήσειε, τοῦ ποδοῦ φερβαίνοντος καὶ παιδιᾶς οὔσης, οἷα φιλεῖ ἀφ' τοὺς τοιούτους καιροῖς, ὁ σαμψὼν εἶπεν. ἀλλὰ φερβάλλοντος ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ποιούμενοι τὴν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς ἑβδομήκοντα τῆς συνίστεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρεσθε παρ' ἐμοῦ. φιλοτιμεμένων δὲ ὁμοῦ τὸ συνιέναι δόξαι καὶ κίρδος ἀρᾶσθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησὶν, ὅτι τὸ πάμβορον γεγωνήκει βρῶσιν ἡδίαν ἐξ αὐτοῦ καὶ πάνυ ἀνδρὸς ὄντος. τῆ δὲ ὅτι ἓξ ἡμέρας οὐ δυνάμενοι ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, ἀφικνοῦνται ἢ τὴν κόρην μαθοῦσαν ἀφ' τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῖς μυήσασαν, ἢ γὰ ἠπείλησαν αὐτὴν ἐμπρήσασθαι τὸ μὴ ἀφανίσαι, ὁ σαμψὼν ἀσεμνῶν τῆς κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μὲν φοβεῖν αὐτὴν. ἐγκειμένης δὲ αὐτοῦ, ἢ εἰς δάκρυα τραπέσης, ἢ τεκμήριον πιθανὸν τῆς φορᾶς αὐτὴν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μηνύει τὰ δεῖνα αἰρέσειν αὐτῇ τοῦ λέοντος, τεῖα βασάσας μέλητος κηρία καμίσειν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν οὐδὲν ὑφορώμενος δολερὸν, σημαίνει τὸ πᾶν, ἡδὲ ὀκφέρει τὸν λόγον τοῖς ἑπτὰ ἡ

κη

κατὰ σιαὶ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καθ' ἣν ἔδει τὸν προβληθέντα λόγον αὐτοῖς διαφανῆναι, πρὸ ἡδύναντο τὸν ἥλιον σταθέντες, φασὶ, οὔτε λέοντος ἀνδρειότερόν τι τοῖς συντυγχάνουσιν, οὔτε ἥδιον μέλιτος χαλεπόν. ὁ δὲ σαμψὼν εἶπεν, οὐδὲ γυναικὸς εἶναι πανουργότερον, ἥτις ὑμῖν ἐξεῦρε τὸν ἡμέτερον λόγον. καὶ παίνοις μὲν ἔδωσεν ἃ ὑπέσχετο, λείαν ποησάμενος ἀσκαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχάνοντας. τὸν δὲ γάμον ἐκεῖνον παρατείνας, καὶ ἡ πᾶς ἐκφαυλίσασα τὴς ὀργῆς αὐτὸν, σωλῶν αὐτῇ φίλῳ νυμφοσόλῳ γενόμενον. πρὸς δὲ τοῦτον ὕβρεσι ταύτῃσι, σαμψὼν παροξυνθείς, ἅπαντας ἔγνω σὺν αὐτῇ πολεμίους ποιήσασθαι. θέρους δ' ὄντος, καὶ πρὸς ἀμητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν ζ΄ιακοσίας ἀλώπεκας, καὶ τῶν οὐρῶν ἑξάψας λαμπάδας ἡμμένας, ἐξαφῆκεν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν παλαιστινῶν, καὶ φθείρεται αὐτῶν οὕτως αὐτοῖς ὁ καρπός. παλαιστῖνοι δὲ γνόντες σαμψῶνος εἶ τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἔδρασε, πέμψαντες τοὺς ἄρχοντας εἰς θαμνὰ, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κατέφρησαν, ὡς αἰτίους τῆς κακῶν γεγονότας. σαμψὼν δὲ πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν παλαιστινῶν ἀποκτείνας αὐτὸν κατῴκει πέτρα δ' ὀχυρᾷ, τῆς ἰούδα φυλῆς. παλαιστῖνοι δ' ἐστράτευον ὅλῃ τὴν φυλήν. τῶν δ' οὐ δικαίως λεγόντων τιμωρίαν αὐτοὺς εἰσπράττεσθαι ὧδε τῶν σαμψῶνος ἁμαρτημάτων, φόβῳ αὐτοὺς τελοῦντες, εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν ἔφασαν, αὐτοῖς ὑποχείριον σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δὲ, ἀϊγκλητοι βουλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ὅλῃ τὴν πέτραν χιλίοις ὁπλίταις. καὶ καθημενῶν αὐτῶν τοὺς εἰς παλαιστινοὺς αὐτῶν τετολμημένων ἀνδρας ἅπαντι τῷ γένει τῶν ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν δυναμένους, ἤρετο τὲ λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον δώσουσιν αὐτοῖς, ἥξειν ἐκὼν τὸ ὑπομένων. ὁ δὲ λαβὼν ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν πεισάτερον. ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειρῶν μόνον, καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας αὐτὸν ἐν τῇ τῶν φυλετῶν τίθησιν ἐξουσίᾳ. κἀκεῖνοι δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἤγον ὡδηδοῦναι τοῖς παλαιστίοις. καὶ γλυκυμένων κατά τι χωρίον, ὃ σαγὼν καλεῖται τοῦ δὲ τὸ σαμψῶνος ὑπόδραγμα ἐπ' αὐτῷ γλυκυμένῳ, πάλαι δ' ἐν αἰῶνιμον, οὐκ ἄποθεν ἐστρατοπεδευκότων τῶν παλαιστινῶν, ἀλλ' ὑπαντώντων μὴ χαρᾶς καὶ βοήσεως ὅλῃ καταπλησθείσης οἷς ἐβούλοντο, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ σαμψὼν, ἁρπασάμενος ὄνου σαγὼνα παρὰ ποσὶν οὖσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὥρμητο. καὶ παίων αὐτοὺς, κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους ἔφυγε τραπομένους. σαμψὼνος δὲ μείζω ἢ χεὶρ ὅλη τούτῳ φρονεῖν, οὐ κατὰ θεοῦ σωτηρίαν ἔλεγε ἔτο συμβεβηκέναι, τὴν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπῄρατο τῷ γεγονότι, σαγόνι τῷ πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τραπῆναι ὅλῃ ἔτ παρ' αὐτοῦ δίους αὐχῶν. δήλους δ' αὐτὸν ἰσχυροῦ καταχόντος, κατανοεῖν ὡς οὐδέν ὅστιν ἀνθρώπινος ἀρετὴ, τῇ θεῷ παίζει φανερώτατον. καὶ καθικέτευε μηδὲν τῶν εἰρημένων πρὸς ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρῆσαι. ἐδεήθη δὲ βοήθειαν φρὸς τὸ δεινὸν καὶ ῥύσασθαι ἔ κακοῦ. φρὸς σὺν τὰς ἱκεσίας ὑπακουσθεὶς ὁ θεὸς, σαγὼν κατά πως πέτρας αὐτοῦ ἠνοίξεν καὶ πολλοῦ.

& lacrymans gratam se illi negaret, tandem nihil suspicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cùm præfinita solutæ quæstioni dies adesset, ante solis occasum conuenientes: Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neque melle gustari suauius. Ibi Sampson subiecit, neque muliere dolosius, quæ vobis quæstionem nostram aperuit. Nihilominus illis persoluit quæ promiserat, spoliatis quibusdam Ascalonitis, quos fortè per viam inuenit obuios: sed iratus mulieri remisso nuncio res suas sibi habere iussit ac gerere. at puella contempta vt vicissim illi moueret stomachum, nupsit eius sodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contume- *Iud. 15.*
lia commotus Sampson decreuit de tota gente pœnas sumere: & commodum maturis segetibus tempus iam messis aderat. ergo comprehensis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum annexis, per arua Palæstinorum omnes dimisit, quibus passim discurrentibus totus frugum prouentus momento ferè temporis concrematus est. Quo cognito gentis principes, & quid Sampsonem ad perpetrandum facinus mouerit, missis in hoc Thamnam satellitibus, vxorem quondam eius cum cognatis, damni dati reos priùs factos, viuos exusserunt publicè. Sampson autem in Palæstinos latè grassatus cædibus, ad habitandam Ætam se contulit, ea est petra bene firma, ni tribu Iudæ sita. At Palæstini totam tribum bello impetunt: quibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampsonis culpæ essent affines, nec de solenni tributo quicquam diminuerent, responsum est non absoluendos ab hoc crimine ni Sampsonis deditionem facerent. Illi volentes hanc suspicionem à se amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expostulantes quod suis facinoribus Palæstinos Hebræis infensos redderet, qui irritati facilè possent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentésque in hoc se venisse vt comprehensum illis dederent, postulabant vt consensu ipsius facere hoc sibi liceat: qui iureiurando accepto nihil præterea molituros, sed hosti tantùm deditionem faciendam, descendens de petra in cognatæ gentis potestatem se permisit: & illi vinctum priùs duobus funibus, Palæstinis tradendum ducebant. cúmque ventum esset ad locum, qui obscurus antè nunc ex Sampsonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abessent à castris hostium, procurrentibus obuiam Palæstinis, & lætitiam re ex sententia gesta clamore testantibus: Sampson abruptis repente vinculis, arreptáque maxilla asini quæ fortè iacebat præ pedibus, in medios hostes irruit: qua feriens quotquot assequi potuit, circiter mille interfectis cæteros metu dare terga compulit. qua victoria plus satis elatus, & opis diuinæ immemor, cùm totũ sibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudisset ac fugasset hostiles copias ingenti siti oborta, cõfessus nihil esse quãtas libet vires humanas, Deo victoriã acceptã retulit, suppléxq; rogauit vt arrogãtiæ data venia, succurreret & periculo se eximeret. nec irritæ fuêre preces, sed copiosus fõs subito è quadã petra

prorupit.loco Maxillæ nomẽ Sãpſon impoſuit, A
Iud.18. quod in hodiernũ vſque durat.Poſt hoc prælių
iam Paleſtinos contemnens venit Gazam,& in
publico diuerſorio egit.quo auditoGazæorum
magiſtratus,ne clàm abire poſſet, ſtationes pro
portis collocãt.Sampſon verò qui inſidias ma-
turè ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens,
portas cum ipſis clauſtris ac vectibus. cæteró-
que paratu reuulſas,& humeris impoſitas, in
montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas de-
poſuit.paulò verò pòſt à patriis inſtituris deſ-
ciſcere,& in peregrinos mores degenerare in-
cepit,quod ei omnium malorum fuit princi-
pium. cùm enim meretricem quandam Palæ-
ſtinam adamaſſet,nomine Dalalen,cóſuetudi-
ne eius delectabatur.Quamobrẽ qui apud Pa-
læſtinos rerum potiebantur accedunt eam, &
magnis pollicitationibus inducunt vt eliciat è
Sampſone cauſam tanti roboris,propter quod
inuictus haberetur ab hoſtibus.Aſſenſit illa, &
cùm prima occaſio data eſt inter compotatio-
nem & muliebres blanditias extollens eius res
geſtas,omni aſtu vrebatur vt cognoſceret cur
tantopere virtute excelleret.Sampſon verò ad-
huc mentis compos eiſdem artibus cõtra mu-
lierem vtens:ſi ſeptenis,inquit, vitibus flexi-
bus reuinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior.
Tacuit illa, rem ita ſe habere putans:commu-
nicatóque ſuper hoc cum magiſtratibus con-
ſilio,incluſaque in penitiore domus parte ma-
nu militum, bene potum ac ſopitum accuratè
vt ab ipſo didicerat vinxit.deinde excitato in-
dicat adeſſe quoſdam qui illum vellẽt aggredi,
ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe
expedit.Mulier tunc fruſtrata paulò pòſt aliam
opportunitatẽ nacta,grauibus querelis aggreſ-
ſa eſt virum,quòd amanti non ſatis fidens, ce-
laret eam id,quod maximè ſcire cuperet, ac ſi
neſciat tacere,quicquid alios ſcire amaſio ſuo
non expedit:rurſúmque ſimili figmento eluſa
eſt,cum ſeptem funibus alligatum perditurum
ſe vires diceret.experta enim hoc quoque ni-
hil effecit:cúmque vrgere non deſiſteret tertio
mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos
oportere implecti licio,atque ita parari vincu-
la,ac ne hoc quidem verum experta, poſtremò
adhibitis omnibus artibus non priùs rogandi
finem fecit,quàm fatali iam neceſſitate inſtante
victus importunitate Sampſon in gratiam mu-
lierculæ ſuum ipſe ſecretum prodidit:Deus,in-
quit,mei curam habet.& eius prouidentia na-
tus hanc comam alo,cuius tonſuram ipſe mihi
interminatus eſt.nam in eo capillitio totas ſibi
vires conſiſtere.Hoc cognito,neſcienti comam
deraſit,& hoc pacto imbecillem factum inimi-
cis prodidit,repugnare amplius non valentem.
illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt.
Procedente deinde tempore cùm iam capillus
repullularet.cúmque ſolenne Palæſtinis adeſſet
epulum, confidentibus optimatibus in quo- G
dam fano cuius tectum duabus columnis ſuſti-
nebatur,accitus eſt & Sampſon vt miſero inter
comportandum illuderent. qui hoc extremum
malum exiſtimans, quòd illuſores vlciſci non
quiret,iubet puerum à quo manu ducebatur,vt
ad illas columnas ſe acclinet,iam,vt tum ſimu-

ὅστις ὁ σαμψὼνης ἐκάλει τὸ χωρίον σιαγόνα. καὶ μέ-
χρι τοῦ δεῦρο τοῦτο λέγεται. μὴ δὴ ταύτῃ τοῦ μάχλου
σαμψὼνης, καταφρονῶν τῶν παλαιστῶν, εἰς Γάζαν ἀφι-
κνεῖται, καὶ ἔν τινι τῶν καταγωγίων διέρχεται. μαθόντες
ὁ τῶν Γαζέων οἱ ἄρχοντες τοῦ αὐτόθι παρουσίαν αὐτοῦ,
τὰ πρὸς τῇ πύλῃ ἐπέδρας καταλαμβάνουσιν, ὅ-
πως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. σαμψὼνης δέ, οὐ γὰρ λανθά-
νουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, περὶ μεσοῦσαν ἤ-
δη τὴν νύκτα αἴρασας, τὰς πύλας συὼ αὐταῖς τε φλιαῖς
καὶ μοχλοῖς, ὅση τε ἄλλη περὶ αὐταῖς ἦν ξύλωσις,
ἀράμενος κατόμαδον, εἰς τὸ ὑπὲρ ἕβρωνος ὄρος φέ-
ρων κατατίθησι. παρέβαινε δὴ ἤδη τὰ πάσια, καὶ
τοῦ οἰκείου δίαιταν παρεχάραττε ξενικῶν μιμήσει
ἐθισμῶν. καὶ τοῦτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γίνεται. γυναι-
κὸς γὰρ ἐταιριζομένῳ αὖθις τοῖς παλαιστινοῖς ἐρα-
στὴς δαλάλης συνῆν αὐτῷ. καὶ τῶν παλαιστινῶν οἱ
τῶν κοινῶν πρεσβευτῶν παρελθόντες πρὸς αὐτὴν,
πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν παρὰ τοῦ σαμψῶ-
νος τοῦ αἴτιον τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἀλυπήτως ὄζοι τοῖς ἐ-
χθροῖς. ἡ δὲ παρὰ πότον καὶ διαπύρου συνουσίας θαυ-
μάζουσα τὰς πράξεις αὐτοῦ, ἐπεχείρησε μαθεῖν τί-
νι ποτὲ τρόπῳ τοσοῦτον περιέχει κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ σαμ-
ψὼνης, ἐπεὶ γὰρ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν, αὐτοπάτωρ τοῦ
δαλάλου φάνμος, εἰ κλήμασιν ἑπτὰ δεδεῖν ἀμπε-
λίνοις, ἔτι καὶ πρὸς ἐλαίνοις δ' ἰσαμμένοις, ἀδυνήτως
αὖ πάντων ἔσοιτο. ἡ δ', τότε μὲν ἡσύχασεν. ὑποσπο-
νδήσασα δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαιστῶν, ἐνέδρευσιν
τῷ στρατιωτῷ ἔνδον τινάς, καὶ καθεύδοντα μεθύον-
τα, κατέδησε τοῖς κλήμασι κατὰ τὸ ἰσχυρόταθον. ἔ-
πειτ' αἰσθομένη, ἐβόησεν παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν.
ὁ δέ, ῥήξας τὰ κλήματα βοηθῶν ὡς ἐπερχομένων
αὐτῷ τινῶν ἐπεφάτο. καὶ ἡ γυνὴ σαφῶς ὁμολοῦν-
τος αὐτῇ τοῦ σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ κατὰ
πίστιν δυσίας τῆς πρὸς αὐτὴν μὴ λέγει ταῦθ' ἅ-
περ δοῦναι, ὡς οὐ σιγησομένης, ὅσα μὴ γινώσκεσθαι
συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. τοῦ δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὖ-
τὴν καὶ φήσαντος, ἑπτὰ κάλοις δεδέντα τοῦ ἰσχυὸ
δπολέσειν. ἐπεὶ καὶ τοῦτο πιθήσασα, οὐδὲν λοῦσι,
ζῆν ἐνυφλῶσαι τὰς κόμας αὐτοῦ ἐμιμεῖτο. ὡς δ'
οὐδ' τούτου γλυκέος ἀληθὲς πυθέσθαι, δολερὸν
τελευταῖον ὁ σαμψὼνης, ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ πει-
θησεῖν χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ δαλάλῃ, ἐ-
μοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τοῦ ἐκείνου πρό-
νοιαν γλυκύθριξ, κόμαι ταύτῃ ζέφω παρεγχήσαν-
τος μὴ δυνατὸν εἶναι τὸν θεόν. τοῦ γὰρ ἰσχυὸ εἶναί μοι
κατὰ τοῦ ταύτης αὔξησιν καὶ δαιμονίου. ταῦτα
μαθοῦσα, καὶ στρήσασα τῆς κόμης αὐτόν, παραδίδω-
σι τοῖς πολεμίοις, οὐκ ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμύνασθαι τοῦ
ἔφοδον αὐτῷ. οἱ δὲ, ἐκκόψαντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς, δεδεμένον ἄγλη παρέδοσαν. φρουοῦντος δὲ τοῦ
χρόνου, ἤυξατο ἡ κόμη τῷ σαμψῶνι. καὶ ἑορτῆς οὔ-
σης τοῖς παλαιστινοῖς δημοτελοῦς, καὶ τῷ ἀρχόντων
καὶ γνωριμωτάτων ἐν τῷ αὐτῷ διωχυμένων, οἶκος
δ' ἦν δύο κιόνων στηρίγματα αὐτοῦ τὸν ὄροφον, ἄγεται
μεταπεμφαμένων ὁ σαμψὼνης εἰς τὸ συμπόσιον ὅπως
ἂν βεῖσωσιν αὐτὸν παρὰ τὸν ποτόν. ὁ δὲ δεινότερα
τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμε-
νος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα ποιεῖ, προσανα-
παύσασθαι χρῄζειν ἐπὶ τῶν ὑπὸ κόπου, τοῖς

κίο-

λίσσων αὐτὸν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐσφάδαις αὐ- A labat, defatigatum. quibus admotus sic eas con-
τοῖς ὅπως καταβάλλει τὸν οἶκον, ἀλεξάπαντων τῶν κιόνων, cussit, vt subuersæ totius ædificij ruinam trahe-
χιλίοις ἀνδράσιν, οἳ πάντες ἀπέθανον, ὑπ' αὐτοῖς ἢ καμψώνης. καὶ τὸν μὲν τοιοῦτον κατέσχε τέλος, ἄρξαν- rent, qua tria millia hominum sunt oppressa, & inter cæteros ipse Sampson. Hic finis viri fuit, exacto principatus anno vigesimo, admirá di ob incomparabilem animi simul ac corporis fortitudinem, qua in hostium perniciem vsque ad extremum halitum vsus est. Nam quòd à muliere deceptus est, humanæ infirmitati conuenit, pronæ ad eiusmodi vitia. cætera dignus sempiterna memoria virtutis nomine. cognati verò eius cadauer in patriam reportatum apud Saraſam oppidum monumento maiorum intulerunt.

τος τῶν ἀνδρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι τοῦ τελευ- B
τᾶν φρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, διὰ τὴν φύσιν τὴν ἀνθρώπων προσάπτειν ἥττων ἐστὶν ἁμάρτημα· οὗση. μαρτυρεῖν ἢ ἐμοὶ νῦν τοῖς εἰς τὰ ἄλλα πάντα τῆς ἀρετῆς ἐξουσίαν· οἱ ἢ συγγενεῖς ἀράμενοι τὸ σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν ἐν σαρασᾷ τῇ πατρίδι μετὰ τῶν συγγενῶν.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς οἱ υἱοὶ ἦλι τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνους μάχῃ.

CAP. XI.

Quomodo filij sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi.

ΜΕτὰ δὲ τὸν σαμψῶνος τελευτὴν φροῖσι τῆς C POst Sampsonis autem obitum præfuit Israelitis Elis pontifex, in cuius principatu fames valida eam regionem inuasit. quam non ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis, quod oppidum est tribus Iudæ, assumpta vxore Naami, & filiis communibus Chellione & Mallone, in Moabiticam terram migrauit. cúmq. ibi prospera fortuna vteretur, filiis suis vxores dedit eius gentis fœminas, Chellioni Orphã, Ruthem Malloni. exacto autem decennio Abimelechus cum filiis breui tempore alius post alium obiit. quo casu Naamis in maximũ mœrorem coniecta, desolata à charissimis quorum consuetudinem amori patriæ prætulerat, mutato pro re consilio reuerti ad sua decreuit. iam enim res patriæ in meliori statu esse perceperat nurus autem eius non sustinebant ab ea diuelli & velit nolit comitari eam volebãt. at illa precata eis felicius coniugium, quàm in quo cum filiis suis vixissent, & in reliquis rebus prosperitatem, & docẽs quòd in se nihil esset opis, rogabat vt manerent, néve relicta patria in cuentum incertum sequi miseram socrum cuperẽt. His monitis Orpha paruit: Ruthem verò nolentem manere, cuiusuis fortunæ futuram sociam secum socrus abduxit. Quæ postquam vnà peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hospitio. cúmque Naamis à ciuibus suo nomine appellaretur, iustiùs, inquit, vocaretis me Maram. significat autem Hebræorum sermone Naamis felicitatem, Mara dolorem. Et cùm esset messis tempus, Ruthe permissu socrus exhibat ad spicilegium, vt cibos sibi pararent, casúque in Bozi rus deuenit. qui cùm paulò pòst superuenisset, conspicatus puellam, de ea villicum percõtatur. is denarrauit omnia domino, quæ paulò antè ex ipsa cognouerat. qui exosculatus in ea beneuolentiam erga socrum, & affectum erga defúctum maritum, noluit spicilegio contentam esse, sed permisit vt sibi ipsi mœreret quãtũ posset, ac sumeret: mandauítque villico ne eã prohiberet, & vt vnà cũ messoribus prãdiũ ac potũ ei præberet.

XII. *Ruth. 1.*

Ruth. 2.

μετὰ δὲ τὸν σαμψῶνος τελευτὴν φροῖσι τῆς D
Ἰσραηλιτῶν, ἦλις ὁ ἀρχιερεύς. ὅτε τούτου λιμοῦ
ἰσχυροῦντος Ἀβιμέλεχος ἐκ βηθλεμιτῶν, ἐστὶ δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς ἰούδα φυλῆς, ἀντιλαβὼν τῆς ἑαυτοῦ μὲν γυναικὸς νάαμιν, καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεγονότας μωαβίτιδας, χελλίωνα καὶ μαλλίωνα ἐπαρχίους εἰς τὴν μωαβίτιν μετῳκίζετο. καὶ φροχωρούσαν αὐτῷ κατὰ νοῦν τὰ πράγματα, ἀγόμεναι τοῖς υἱοῖς γυναῖκας μωαβίτιδας, χελλίωνι μὲν ὀρφάν, ῥοὺθ δὲ μαλλίωνι. διελθόντων δὲ δέκα ἐτῶν, ὅτε Ἀβιμέλεχος ἐμετ' αὐτὸν οἱ παῖδες δι' ὀλίγου τελευτῶσι. κατὰ ἡ νάαμις πυθομένη ὅτι τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, καὶ τὴν ὑπὸ τῷ φιλτάτων ἐρημίαν οὐχ ὑπομένουσα, δι' οὗ κατὰ τῆς παρίδος ἐξελιλύθει, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπηλλάττετο. κατὰ γὰρ ἤδη καλῶς τὰ κατ' αὐτὴν ἐπεπωθάνετο χωρεῖν. οὐκ ἀπαρτέρουν δὲ ἀξιοῦν αὐτῆς αἱ νύμφαι, οὐδὲ παραμυθεῖν βουλόμεναι συνεξορμᾶν πείθειν ἐδύναντο. ἀλλ' ἐγκειμένων δύσασθαι γάμον δυτυχέστερον αὐταῖς οὐ διαμαρτήσεσθαι παρὰ τῆς αὐτῆς γαμηθεῖσαι, καὶ τῷ ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅπ τὸ τὰ φρὸς αὐτὴν οὕτως ἔχει, μένειν αὐτὴν ὡδαναλεῖ, καὶ μὴ συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ βουληθῶσι πραγμάτων ἀδήλων, τὴν πάρισον γῆν καταλείπουσας. ἡ μὲν δὴ ὀρφᾶ μένει. τὴν δὲ ῥοὺθ μὴ πειθθεῖσαν ἀπάγεσθαι κοινωνὸν παντὸς φορευχόντος γλυκομένην. ἐλθοῦσαι δὲ ῥοὺθ μὲν τῆς πενθερᾶς εἰς τὴν βηθλείμων, βόζος ἀγχιμελίχου συγγενὴς ὢν ξενίζει. καὶ ἡ νάαμις φροσαγορεύοντα αὐτὴν ὁμωνύμως τῷ πολίτῃ, δικαιότερον εἶπε μᾶλλον καλεῖσθαι με. σημαίνει δὲ κατ' ἑβραίων γλῶσσαν, νάαμις μὲν δυτυχίαν, μάρα δὲ ὀδύνην. ἀμφὶ δὲ ὄντας ἐξῆκε καλαμῶσαν κατὰ συγχώρησιν τῆς πενθερᾶς ἡ ῥοὺθ, ὅπως τροφῆς δύποτε, καὶ εἰς τὸ βόζου τυχὸς ἀρουραῖον χωρίον. θαυμάζοντος δὲ βόζος μετ' ὀλίγον, καὶ θεασάμενος τὸν κόρον, ἀνέκρινε τὸν ἀγροκόμον περὶ τῆς παιδός. ὁ δὲ μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἅπαντα φροπεπυσμένος ἐδήλου τῇ διανοίᾳ. ὁ δὲ, τῆς περὶ τὴν πενθερὰν δυσοίας ἅμα καὶ μνήμης τῆς παιδὸς αὐτῷ συνεισπεσούσης, ἀσπασάμενος, καὶ δύξάμενος αὐτῇ πείραν ἀγαθῶν, καλαμᾶσθαι μὲν αὐτὴν ἐκέλευσεν, θαρίζειν δὲ παρὸπ ἐδύναντο καὶ λαμβάνειν, ὑπερέπῃ, φροσέξας τῷ ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὴν ὑφενοχλεῖν λαμβάνειν, ἀρίστου τε παρέχειν αὐτῇ καὶ ποτὸν, ὁπόταν σπένδοι τοῖς θερίζουσιν.

Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſeruauit ſocrui,& veſpere cum frugibus collectis ſimul attulit: ſed & Naamis ſeruauerat ſibi quaſdam partes ciborũ,quos ei vicini contulerãt.narrat deinde ſocrui,quid ei Bozus dixerit: auditóque ex ea quòd cognatus eſſet,& propter pietatem forſan curam earum habiturus,exiuit etiam ſequentibus diebus ad ſpicilegium cumBozi anRuth.3. cillis.poſt aliquot dies iam hordei tritura peracta venit Bozus in ſuum rus,& cubabat in area.hoc cognito cogitauit Naamis in rem ambarum fore ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitque eò Ruthem dormituram ad pedes eius.quę nefas rata non parere ſocrui, fecit quod iuſſa eſt. ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiẽs, ſed circa mediam noctem experrectus, ſentiẽnſque eam vnà cubare,quæſiuit quænam eſſet,edidit illa nomen,& famulam ſe in eius poteſtate dixit.Tacuit ille tum, ſed mane ſummo priuſquam famuli ad opus ſurgerent,excitatam iuſſit hordei quantum ferre poſſet capere, & priuſquam aliquis eam ibi dormiſſe videat, ad ſocrum redire, cauendos enim tales rumores, maximè ſi non de nihilo oriantur. Cæterùm meum,inquit,conſilium eſt hoc. rogabis eum qui tibi propinquior eſt quàm ego,an te vxore opus habeat.quod ſi aiat,ſequeris eum: ſin minRuth.4. nus,mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi renunciauit ſocrui , bonam ſpem habuerunt, Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem verò reuerſus ille in oppidum, ſenatum coire fecit:ac mox Ruthem & cognatum illum acciuit.Qui poſtquam venit,Abimelechi, inquit Bozus,& filiorum ſortem poſſides.faſſus eſt alter poſſidere ſe,idque iure propinquitatis. Tũ Bozus, ergo non ex parte tãtùm legum meminiſſe oportet,ſed omnia iuxta præſcriptum earum facere.ecce adeſt mulier,quam ſi vis poſſeſſionem agrorum retinere, lex te ducere iubet.at ille Bozo & ſortem & mulierem ceſſit, quandóquidem & ipſe defunctorum eſſet cognatus.Sibi enim iam & vxorem eſſe & liberos. Id Bozus apud ſenatum conteſtatus iuſſit mulierem accedere illum,& iuxta legem calceum ei detractum in faciem incutere.quo facto Bozus duxit Ruthem,& anno elapſo natus eſt illis infans maſculus. hunc Naamis nutricans Obedem de conſilio mulierum nominauit, ſibi in ſenectute conſtitutę inſeruiturum. nam ea vox Hebræis inſeruientem ſignificat. ex Obede prognatus eſt Ieſſæus, ex hoc Dauid rex, qui poſteris ſuis regnum reliquit per viginti& vnam ætates duraturum.Hæc neceſſe habui de Ruthe narrare,volens Dei potentiam oſtendere, cui facile eſt etiam vulgares homines ad ampliſſimam dignitatem perducere, ſicut perduxit Dauidem ex mediocribus maioribus oriundum. Porrò Hebræi per hoc tempus

XV. rebus ſuis iam labantibus , bellum Palæ

1.Reg.2. ſtinis inferunt ob cauſam talem : Eli pontifici duo filij fuerunt , Ophnes & Phineeſes.

A ῥούθη ἡ ἄλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ ἐφύλαξε τῇ ἑκυρᾷ, καὶ παρὼν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῆς ἀλφίτου. ἐτετηρήκει δὲ αὐτῇ καὶ ἡ νααμὶς ὅσα μοίρας βεβιώτων παιδοῖς αὐτοῦ ἀπολυόντων οἱ γειτνιῶντες. διηγεῖται δ' αὐτῇ καὶ τὰ ῥηθέντα τῷ βόζῳ πρὸς αὐτὴν εἰρηνικά. δηλωσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγγενὴς ὄζει, καὶ τάχα ἂν δι' εὐσέβειαν προνοήσειεν αὐτῆς, ἐξῆλθε πάλιν ταῖς ἐχομέναις ἡμέραις ὅπου καλάμης συλλογὴν σπείρων τοῦ βόζου διεφαίνετο. ἐλθόντι μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας καὶ βόζῳ, ἤδη τῆς κριθῆς
B λελικμημένης, ὅτι τῆς ἅλω ἐκάθευδε. τεθυμωμένη ἡ νααμὶς, τυχαίαν ῥηθέντα παλίνωρ τῷ ῥούθῃ αὐτῷ, ἣν γὰρ ἔσεσθαι χρηστὸν αὐτοῖς ὁμιλήσασαν τῇ παιδί. καὶ πέμπει τὸν κόριν ὑπνωσομένῃ αὐτῇ ῥηθὲν τοῖς ποσίν. ἡ δ', ὡς οὐδὲν γὰρ αἰτιάσεσθαι τῆς ἐκ θεοῦ τῆς ἐκείνου καλουμένου, ὅσον ἠγάπα, ῥηθέντα, καὶ παραυτίκα μὲν λανθάνει τὸν βόζον βαθέως καθυπνώσαντα. ἀνεγερθεὶς δ' ἀπὸ μέσου νύκτα, καὶ αἰ-
C θόμενος τῆς ἀνθρώπου ῥηθεῖσαν παρακοίτιδος, ἀνέκειτο· τίς εἶη. τῆς δ' εἰπούσης τ' ὄνομα, καὶ φαμένης ὡς αὐτὸν διασώσειν συγχωρῶν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει. ὄρθριος δὲ πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἀρξασθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, παρεγείρας αὐτῇ, κελεύει τῇ κριθῶν λαβοῦσαν ὅτι καὶ δύναιτο, πορεύεσθαι πρὸς τὸν ἑκυρᾶν πρὶν ὀφθῆναι τισὶν αὐτόθι πεποιημένῃ. φυλάττεσθαι γὰρ σαφῶς τὸν ὅτι τοιούτοις ὀχλοποιεῖ, καὶ
D μάλιστ' ὅτι γυνὴ ἦσι. θεὶ μέν τοι ῥ πάντως οὕτω φησὶν ἔσαι, ἐφοτᾶν τὸν ἐγγύς ἐμοῦ τῷ γένει συγγένοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμετῆς ὄζει αὐτῷ. καὶ λέγοντι μὲν ἀκολουθήσεις ἐκείνῳ. παραιτουμένου δ', νόμῳ σε σαωσοῦσαν ἕξομαι. ταῦτα τῇ ἑωθρᾷ δηλωσάσης, δ' ἐυμάα κατεῖχεν αὐτὰς ἐν ἐλπίδι, ῥ φέρουσαν ἕξειν αὐτῷ βόζον. καὶ κεῖνος ἤδη μεσούσης τῆς ἡμέρας καταλθὼν εἰς τὴν πόλιν, τινὰ τε γερουσίαν συνεγείρ. καὶ μετακεκλημένος ῥούθην, ἐκάλει καὶ τὸν συγγενῆ. καὶ ῥηθησομένου φησὶν, ἀβιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ
E κλήσεσι κεκτεῖς ; ὁμολογήσαντες δ', συγχωρεῖν τῶν νόμων κ' ἀγχιστείαν. οὐκ οὖν, φησὶ ὁ βόζος, ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ' αὐτοὺς μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκει γυναῖον, ὅπερ εἰ θέλεις τῆς ἀγρᾶν κεκτεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κ' τοὺς νόμους. ὁ δὲ βόζῳ καὶ τ' κλήσεσι καὶ τῆς γυναικὸς ῥηθησομένῃ, συγγνοὺς μὲν ὅτι καὶ αὐτῷ τῶν τελευτηκότων, εἰ δ' ἢ καὶ γυναῖκα λέγων αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυρόμενος οὖν ὁ βόζος τοὺς γερουσίαν ἐκέλευσε τὴν γυναικὶ ὑποδῦναι αὐτὸν φροσελθοῦσαν κ' τὸν νόμον καὶ τύπτειν εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ
F ἠνυσμένου τούτου, βόζος γαμεῖ τοὺς ῥούθην, καὶ γίνεται παῖδιον αὐτοῖς μετ' ἐνιαυτὸν, ἄῤῥεν. ῥ τὸ ἡ νααμὶς πυθομένη κ' συμβουλείαν τῶν γυναικῶν, ὠβήδην ἐκάλεσεν ὅτι γηροκομίᾳ τῆς αὐτῆς ἐφησούμενον. ὠβήδης γὰρ κ' δέκατον τοὺς ἑβραίων ἀποσημαίνει δυλλύων. ὠβήδου δὲ γίνεται ἰεσσαῖος, τούτου δαβὶδης ὁ βασιλεὺς, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλειπὼν τοὺς ἡ-

γεμονείαν, ὅτι μίαν κ' εἴκοσι γενεὰς αὐθρῶν. τὰ μὲν θεοῦ ῥήθην, αἰαγκαίως διηγησάμενον, ὅτι δίζα βελόμενος ῥ θεὸς δύναμιν, ὅπ τούτῳ ῥᾴδ' ἂν ἐφικτόν ὄζει εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν κ' τοὺς ὁπτυχόντας, εἰς οἷον αὐτὸν ἄγαγε καὶ δαβίδην ὃν τοιοῦτον γενόμενον. ἑβραῖοι δ' τῶν θεσμάτων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων, πάλιν πάλεμον ἐκφέρουσιν παλαιστινοῖς, ἀφ' ὧν τὰ αὐτὰ αἰτίαν. ἦλι γὰρ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν, ὀφνὶς τε καὶ φινεέσης.

οὗτοι

οὗτοι καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὑβρεις αἱ γλυκύμοροι, καὶ πρὸς A hi contra omne ius & fas omnia sibi licere vo-
τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, οὐδενὸς ἀπέχοντο ἁβρανομήματος. lebant: nec contenti honorariis muneribus, et-
καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῷ ἱερῷ κρέα, ἃ δὲ ἐλάμβα- iam à rapinis non abstinebant: mulierum in-
νον αὐτοῖς, ἁρπαγῆς ὄπιθεν, γυναῖκας τε τὰς ἐπὶ θρη- super, religionis ergo confluentium ad sacrum
σκείᾳ ἁβρανομένας ὑβριζον φθοραῖς, ταῖς μὲν βίαι locum, pudicitiam vel vi vel donis expugna-
προσφέροντες, τὰς δ' ἀνδράσι ὑπανδρόμους. τυραννίδος bant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differ-
δὲ οὐδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. ὅτε οὖν πατὴρ rent. hanc insolentiam iuuenum & pater ipse
αὐτοῖς ὅτι τούτοις χαλεπὸς εἶχεν, ὅσον οὐδέπω προσ- magnoperè detestabatur, diuinam vltionem
δοκῶν ἥξειν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ὅτι τοῖς πρατ- nunquam non expectans, & populus iniquis-
τομένοις, τότε πλῆθος ἐδυσφόρει. καὶ πρὸ μὲν φθάσει τὴν B simè ferebat. postquam autem illorum exitum
ἐσομένην συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς πατρὶ αὐτῶν, τῷ τε Ἠλὶ, Deus & patri & Samueli prophetæ etiamnum
καὶ σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ παιδὶ τότε ὄντι, τό- puero prædixit, tum verò non aliter quàm de-
τε φανερὸν ὅτι τοῖς ὑἱοῖς πένθος ἦγε. βούλομαι δ' τὰ functos filios lugebat. Sed priusquam de clade
περὶ τὸ προφήτου πρότερον διεξελθεῖν, ἵνα μὴ οὕτως in qua sunt absumpti dicam, quædam de hoc
τὰ περὶ τοὺς Ἠλὶ παῖδας εἰπὼν, καὶ τὴν δυσχέρειαν τὴν propheta narranda sunt. Helcanes Leuita vir
τοῦ πατρὸς τοῦ λαοῦ ἱδραίων ἡγησόμενον. ἦν κάνης, λεύ- ingenuus Ramatham vrbem in sorte Ephræ-
της ἀνὴρ, γένει δὲ καὶ πολίτης, τῆς ἐφραίμου κληρου- C mitarum habitans duas vxores habuit, Annam
χίας, ῥαμαθὰν πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, & Phenannam: ex quarum posteriore liberos
ἄνναν τε καὶ φεννάναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ suscepit, nihilominus alteram quanquam ste-
γίνονται. τὴν δ' ἑτέραν ἄτεκνον οὖσαν, ἀγαπῶν διετέ- rilem diligens. is cùm sacrificatum venisset in
λει. ἀφικομένου δ' μὲν εἰς γυναικῶν τὸ ἑλκάνου εἰς Siluntem, vbi tunc Dei tabernaculum fuisse di-
σηλὼ πάλιν θύσαι, ἐν ταύτῃ γὰρ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ ἐπε- ximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis
πήγει καθὰ προεφήκαμεν, καὶ πάλιν κρέα τοῦ δυσ- distribueret, Anna videns alterius liberos cum
χέρνιπτος μοίρας κρεῶν ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς matre considentes, in lacrymas prorupit, ad-
τέκνοις, ἄννα θρασυμόρῳ τοῖς τῆς ἑτέρας παῖδας τῇ μη- monita orbitatis & solitudinis. cúmque consó-
τρὶ προσκαθημένους, οἷς δάκρυά τε προὔπιπτε, καὶ lationem mariti non admitteret, abiit in taber-
τῆς ἀπαλλαγῆς αὐτοῦ ὠλοφύρετο καὶ τῆς μονώσεως. καὶ naculum supplicatura, votúmque factura, abla-
τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἁβρανδίας τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς ta sterilitate matrem factam primum filium se
τοῦ σκηνοῦ ἦλθε τὸν θεὸν ἱκετεύουσα δοῦναι γονὴν consecraturam, ad ministeria Dei non vulgari
αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρω- D more educatum. In huiusmodi precibus lon-
τόγονον αὐτῇ γλυκόμορον καθιερώσειν δὴ ἀγχινοίᾳ τοῦ gas moras protrahentem animaduertens Elis
θεοῦ, δίκαιον οὐχ ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις ποιουμένου. pontifex, qui ante tabernaculum sedebat, tan-
ἀγαθοῦσης δ' ὅτι ταῖς δίκαις πολὺν χρόνον, ἡλὶς ὁ quam parum sobriam iussit abire. quæ cùm re-
ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ πρὸ τῆς σκηνῆς, ὡς παρη- spondisset, aquam se potare, sed mœstam quòd
κούσειν ἐκέλευσεν ἀπίναι. τῆς δ' πιεῖν ὕδωρ φαμένης, liberis careat, precibus à Deo sterilitatis reme-
λυπουμένης δ' ὅτι παίδων ἄπορος τὸν θεὸν ἱκετεύει, dium petere, bono animo eam esse iussit, polli-
θαρσεῖν παρεκελεύετο παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὸν θεὸν citus habituram ex Dei munificentia filium.
καταγγέλλων. ἁβρανθυμόρῳ δ' ἐλπὶς πρὸς τὸν ἀν- tum demum hilaris ad maritum reuersa, cibis
δρα, ῥοπὴν χαίρουσα προσενέγκασθαι. καὶ ἀναστρέφον- antè præ mœrore fastiditis vsa est. in patriam
των εἰς τὴν πατρίδα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παι- E deinde reuersa, breui vterum gerere cœpit,
δίον αὐτοῖς, ὃν σαμουήλον προσαγορεύουσι. θεαίτητον mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filium
δὲ τις εἴποι. παρῆσαν οὖν ἐπὶ τὴν παιδὸς θύ- Samueli nomen indidit, quasi dicas exoptatum
σοντες δεκάτας τε φέροντες. ἀναμνησθεῖσα δ' ἡ γυνὴ F à Deo. cúmque parentes gratias acturi Deo pro
τῆς ἀρχῆς τῆς ὅτι τῷ παιδὶ γεγλυκυμόρῳ, παρεδίδου accepto filio, & sacrificaturi rediissent, simúlque
ἦλι, ἀνατεθεῖσα τῷ θεῷ προφήτην ἡμισόμενον. κο- decimas ex more afferẽtes, mulier voti rea puer-
μᾶν τε οὖν αὐτῷ ἀνῆκε, καὶ ποτὸν ὕδωρ μόνον. καὶ σαμού- um Eli tradidit, Deo consecratum, prophe-
ηλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ δίαιταν ἐφόμενος. ἑλκάνᾳ δ' ἐκ támque futurum. itaque & comam alebat, &
τῆς ἄννης ὑἱὸς τε γίνονται, καὶ θῆλυ θυγατέρες. σαμού- aqua tantùm in potu vtebatur, degebátque cir-
ηλος δὲ πεπληρωκὼς ἔτος ἤδη δωδέκατον, προφήτευε. ca fanum, cuius ministeriis educabatur. Helca-
καί ποτε κοιμώμενον ὀνόματι ἐκάλεσεν ὁ θεός. ὁ δ' νο- næ autem alij præterea filij ex Anna nati sunt,
μίσας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως πεπρωπῆσθαι, προσῆλθε πρὸς & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis
αὐτόν. οὐ φαμένου δ' καλέσαι τὸν ἀρχιερέως ὁ θεὸς duodecimo prophetam agere cœpit. Quadam 1. Reg. 3.
εἰς τρὶς τοῦτο ποιεῖ. καὶ ἡλὶς ἀγανακτῶν, φησὶ πρὸς enim nocte dormientem Deus nomine voca-
αὐτὸν, ἀλλ' ἐγώ μοι σαμούηλε, σήμερον ὡς καὶ τὸ πρὶν uit. tum ille ratus à pontifice se vocari, accurrit
ἦγον. θεὸς δ' ὄντι ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμερον πρὸς αὐ- ad eum. Quo negante à se vocatum, Deus idem
τὸν, ὃν ἁβρατυχάνω καὶ τῷ θεῷ φθονεῖν μύθου πάλιν ἀκούσας, ἠξίου λαλεῖν ὅτι τοῖς δούλοις, ἡ δὲ ὑστε- tertiò fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego
ρόφη αὐτὸν ἐν οἷς ἀπειλήσει δίκαιον. Ὁ θεὸς ἐπὶ φησὶν ἁβρατυχάνειν μύθῳ συμφορᾶν ἰσοπλίτας mi Samuel, nunc quoque vt antè silui, sed
ἰσομοίρων λόγου μείζονα, καὶ πίστεως τοῖς παρατυγχάνουσι. καὶ τοῖς ἡλὶ δὲ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους, Deus te vocat. quapropter præsto esse te res-
ponde. Itaque rursum Deo vocante, rogauit
quid iuberet, paratum se ad ministerium offe-
rens. Tum Deus: Quando, inquit, præsto es, au-
di imminere Israelitis cladẽ maioré quã credi-
bile est, & filios Elis ambos vna die perituros;

& sacerdotium meum migraturum in familiã Eleazari. Elis enim pluris fecit suos filios quàm meum cultum, idque ne cum ipsorum quidem commodo. hoc oraculum cùm ab adiurato extorsisset pontifex, alioqui se non contristaturo certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis crescebat, omnes eius prædictiones veras euentu approbante. Per idem tempus Palæstini susceptа expeditione contra Israelitas, castrametati sunt apud vrbem Amphecam: & nemine ibi occurrente vlterius processerunt. tandem congressi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in castra cõpulsis. Quamobrem Hebræi periculum extremum instare putantes, mittunt ad pontificem atque senatum qui postulent arcam in aciem proferri, vt eius præsentia freti hostem superent, ignari eum qui sententiam semel aduersum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem esse quàm arcam, quæ propter ipsum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filij accepto à patre mandato, si amissa arca viuere sustineant, ne vnquam in conspectum sibi veniant. quorum Phineeses iam sacerdotio fungebatur, patre propter senium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac sitam existimantibus: contra hostes metuebant ne arca Israelitis esset præsidio. attamen vtrorumque expectationem euentus fefellit. Nam post conflictum sperata Hebræis victoria, Palæstinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi passi, cognouerunt frustra se in arca fiduciam collocauisse. namque primo impetu in fugam sunt auersi, in qua triginta hominum millia sunt amissa, inter quos pontificis filij ceciderunt: & arca quoque in hostium potestatem deuenit.

XVI. 1. Reg. 4.

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cade & arcæ amissione pronolsus de throno expiranit.

Ibidem HAnc cladem & arcæ captiuitatem postquam in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægre seruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis pontifex, qui ad alteram portam sublimis in sella sedebat, audito eiulatu suspicatus id quod res erat, noui aliquid mali suis accidisse, iuuenem accersit. cúmque audisset euentum prælij, tam militum quàm filiorum cladem satis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præsciuerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam arcam in hostium potestatem factam cognouit, insperato malo ictus, & doloris impatiẽs, prolapsus è throno exhalauit animá, vitæ anno nonagesimo octauo, principatus XL.

καὶ τὴν ἱερωσύνην μεταλλαξομένην εἰς τὸν ἐλεαζάρου οἶκον. ἦλις γὰρ τῆς ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς καὶ διὰ τὸ συμφέρειν αὐτοῖς ἠγάπησε. ταῦτα βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τὸν θεσπίτην, οὐ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἐπὶ βεβαιοτέραν ἔσχε τὴν θεσπιδοκίαν τῆς τῶν τέκνων ἀπωλείας. σαμουήλου δ' ηὔξετο δόξα πλεῖον ἢ δι' ἃ πάντων ὧν θεσπίτευσε, ἀληθινὰ βλεπομένων. καὶ τέως δὴ τὴν χώραν παλαιστινοὶ στρατεύσαντες δῃοῦσι τοὺς ἰσραηλίτας, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν ἀμφίκαιαν. ἐξαμβῶν δ' ἐξ ὀλίγου τῶν ἰσραηλιτῶν, συμπίπτουσιν εἰς τὴν ἐχομβίαν. καὶ νικῶσιν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κτείνουσι μὲν τῶν ἑβραίων εἰς τετρακισχιλίους. τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. δείσαντες δὴ οἱ ἕλληνες οἱ ἑβραῖοι, πέμπουσιν ὡς τὴν γερουσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρούσης αὐτῆς σωθησόμενοι, κρατῶσι τῶν πολεμίων, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ ταῦτα συνέβαινεν αὐτοῖς. παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱοὶ, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς δεδιττομένου, εἰ ληφθείσης τῆς κιβωτοῦ ζῶν ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ προσέρχεσθαι. φρενήσας ἤδη καὶ ἱερᾶτο τοῦ πατρὸς αὐτῷ προσκεχωρηκότος ἤδη τὸ γῆρας. θάρσος οὖν ἐδόκουν πολὺ τοῖς ἑβραίοις, ὡς ἤδη τὴν ἄφιξιν τῆς κιβωτοῦ θεσπισμένην τῷ πολεμίων. καταπλήττονται δ' οἱ πολέμιοι, δεδιότες τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοῖς ἰσραηλίταις. τάχ' μὲν γε ἑκατέρων προσδοκίας, οὐχ ὁμοίως ἀπλοῦστος τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, ἰσῷ μὲν ἤλπιζον νίκην ἑβραῖοι, τῷ παλαιστινὸν αὐτὴν γίνεσθαι. ἰσῷ δ' ἐφοβοῦντο ἥττας οὖσι, ταύτην ἑβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτοῖς μάτην δεδιττομένου τὸν κιβωτοῦ παθαρσικόλας. ἐξαπίνης τε δὴ δύο εἰς χεῖρας ἐλθόντες τῶν πολεμίων. καὶ ἀπέβαλον εἰς ξισμυρίους, ἐξ οὗ ἕπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱοῖ. ἥ τε κιβωτὸς ἦγε πρὸς τῶν πολεμίων.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἠλὶ ἀκούσας τὸν τῶν υἱῶν συμπτωσὶν βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν.

ΑΠαγγελθείσης δὴ τῆς ἥττης εἰς τὸν σηλὼ, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ, [βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τὴν ἄγγελος ἀφανεῖται παιδίας, προφητικὸς τὴν γενεάν,] πένθους ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. καὶ ἦλις ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ κατ' ἔπειρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας πώτερόν τι πεφάχθαι τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν παιδίαν, ὡς ἤγγελε τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥᾳδίως ἔδη τε τοῖς παισὶ καὶ τοῖς συναγελαμένοις τοῦ στρατοπέδου, ὡς ἂν προσγνοίας προσῇ τοῦ θεοῦ τὸ συμβησόμενον, καὶ προαπαγγελίας. συνῆκεν γὰρ ἱκανῶς τὰ προδηλωθέντα συντυχόντα δεινά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἡχμαλωτεῦσθαι πρὸς τῶν πολεμίων, ὑπὸ πολλῆς ἐλπίδος αὐτοῦ τὸ προαισθέσθαι, ἀθελαγήσας, ὑποκυλισθεὶς κατὰ τὸ θρόνου, πλάγιος, ὑπὸ τὸ ὠτίον τὸ παραφύσιον κατεαγὼν τὸν αὐχένα.

Θνή-

θνήσκει ὁ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ ἡ φινεέσου παῖδος γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ὅτι τῇ τἀνδρὸς δυσχέρεια. κυούσῃ μὲν αὐτῇ προσηγγέλθη τὸ περὶ τὸν ἄνδρα πάθος. τίκτει δὲ ἐπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσαντα ἰωαχάβην προσηγόρευσαν, σημαίνει δ' ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, διὰ τὴν προαπεσοῦσαν δύσκλειαν τότε τοῦ γράμματος. ἦρξε δ' ὁ μὲν ὄζις ἐνιαυτοὺς, ἰθαμὰρ τὸ ἕτερον τῆς ἀαρῶνος υἱῶν οἰκίας. ἡ δὲ ἐλεαζάρου οἰκία, τὸ πρῶτον ἱερατεῦσα, πῶς πάλιν ἐπὶ τοὺς ἐξ ἰθαμὰρ τὴν τιμὴν μετήλθεν, ἐροῦμεν. φινεέσης τοῦ παιδὸς αὐτὸς παραδίδωσι. μεθ' ὃν ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτοῦ τὴν τιμὴν παραλαβὼν, παιδὶ αὐτοῦ βόκκει τὸ ὄνομα αὐτὸς αὐτὴν καταλιπὼν αὐτῷ. παρ' οὗ διεδέξατο ὄζις υἱὸς ὤν, μεθ' ὃν ἡλὶς ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, ἐφ' οὗ νυνὶ λέγειν ὁ λόγος, ἐκ τοῦ γένους τοῦ ἀπὸ ἐκείνου, μέχρι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ σολομῶνος βασιλείας ἥκοντα. τότε δ' οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὐτὴν ἀπέλαβον.

A Eadem die Phineesis quoque alterius è filiis vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc sacerdotium, quod filius à patre per manus accipiebat. ille enim Phineesi id tradidit quod mox filius & successor eius Abiezeres filio suo Boceiæ reliquit: ab hoc Ozis filius eius accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo nunc loquimur: quod mansit eius generi vsque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursum rediit.

B

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Φθορὰ παλαιστινῶν ὑπὸ τῆς γῆς αὐτῶν, ἣ τίνα ζόφον ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς ἑβραίοις. Κεφ. α.
Νίκη ἑβραίων, σαμυήλου στρατηγοῦντος. Κεφ. β.
Ὡς σαμύηλος δι' ὑπὸ γήρως ἀδυνὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὐτοῦ παισὶ ταῦτα ἐπιτρέπει. Κεφ. γ.
Ὡς ὁ λαὸς προϊσαμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι. Κεφ. δ.
Ἀπόδειξις βασιλέως σαούλου τέθνηκα, καλούσαντος τὸ θεῖον. Κεφ. ε.
Σαούλου στρατεία κατὰ τῶν ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη. Κεφ. ς.
Ὡς στρατευσάμενοι πάλιν κατὰ τῶν ἑβραίων, οἱ παλαιστινοὶ ἡττήθησαν. Κεφ. ζ.
Σαούλου πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμος καὶ νίκη. Κεφ. η.
Ὅτι σαμυήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, δαυίδην ὄνομα, ἐκ τοῦ σπέρματος θεοῦ. Κεφ. θ.
Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοὶ, κατὰ σαούλου βασιλεύοντος. Κεφ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, καὶ ἥττα τῶν παλαιστινῶν. Κεφ. ια.
Ὡς θαυμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, συνώκησεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σάουλος. Κεφ. ιβ.
Ὅτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι. Κεφ. ιγ.
Ὡς πολλάκις καὶ δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαούλου διέφυγε. καὶ σαούλου δὶς εἰς αὐτὸν ὁρμήσαντος, ὥς τε αἰρεῖν, καὶ διεχρήσατο. Κεφ. ιδ.
Ὡς στρατευσαμένων παλαιστινῶν κατὰ τοὺς ἑβραίους, ἡττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαούλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος. Κεφ. ιε.

HÆC IN SEXTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint. Cap. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. Cap. II.
Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. Cap. III.
Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit. Cap. IV.
Saulus iubente Deo Rex declaratur. Cap. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. Cap. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. Cap. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. Cap. VIII.
Samuel ad Dauid regiam potestatem, ex Dei mandato, clàm transfert. Cap. IX.
Quomodo nouam expeditionem aduersus Hebræos, Saulo regnante Palæstini susceperunt. Cap. X.
Singulare certamen Dauidis & Goliathi, secutáque Palæstinorum clades. Cap. XI.
Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. Cap. XII.
Quòd rex Dauidi necem sit molitus. Cap. XIII.
Quomodo Dauid aliquoties insidias regis egrè elapsus bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. Cap. XIV.
Hebræi à Palestinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER SEXTVS.

Κεφάλαιον α'.

Θεραπαλαιστινοὶ καὶ τῆς γῆς ἀνεβῆ, ἐξ ἧς πόθεν ἀπέπεμψαν τὴν κιβωτὸν τοῖς ἑβραίοις.

ΛΑΒΟΝΤΕΣ δὲ οἱ παλαιστινοὶ τὴν τοῦ θεοῦ τῶν ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς ἐφέρομεν μικρῷ ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ θέμενοι τὸν αὐτῶν θεὸν ἐπαύριον παρ' αὐτὸν ἔστησαν, δαγὼν δ' οὗτος ἐκαλεῖτο, πεσόντα δὲ τῇ ὑστεραίᾳ, πάντας ὑπὸ τὴν τῆς ἡμέρας ἀρχὴν εἰσιόντας εἰς τὸν ναὸν προσκυνῆσαι τὸν θεὸν αὐτῶν, ὑπτιον κάπτουσιν αὐτοῦ τοῦτο πρόσωπον τῆς κιβωτοῦ. ἔκειτο δὲ ἐκπεπληγμένος τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἵστατο διατελεῖ. καὶ βασάνοις πάλιν ἐφιεῖσιν αὐτὸν ὁμοίαις ταύταις, δυσφορήσασιν ὁμοίως τῷ γεγονότι. πολλάκις δὲ φθορὰν ἐφ' ὅλοις τοῖς ἀγροῖς, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως τῷ προσκυνοῦντι τὸν κιβωτὸν χήματος κείμενον, ἐν ἀπορίᾳ δὲ ἦσαν ἐπὶ συγχύσει καθίστατο. καὶ τελευταῖον ἀπέστειλαν εἰς τὴν τῶν ἀζωτίων πόλιν καὶ τὸν χόρτον αὐτῶν φθορὰν θεοῦ καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας παθόντες χαλεπῆς, καὶ τὸν αἰφνίδιον ὀξυπαθῆ διαφέροντος, περὶ ἧς τὴν ψυχὴν αὐτοῖς ἐθανάτους ἀπολλυμένους τὰ σώματος, τὰ σῖτος αἰφνιδίως, ἐξαπίνης ἀφανιζόμενα, καὶ παντελῶς ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δὲ ὅλη τῆς χώρας, μυρίου πλῆθος αἰφνιδίου ἀπὸ τῆς γῆς κατέλαβε, μήτε φυτῷ, μήτε καρπῶν ἀπολαύσαντος. ἐν δὲ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἀζώτιοι, τὸ φῶς τὰς συμφορὰς αὐτίχα μὴ δυνάμενοι, συνῆκαν ἐκ τῆς κιβωτοῦ ταύτης αὐτοῖς αἰτίαν εἶναι, καὶ τὸν νικητὴν καὶ τὴν ταύτης αἰχμαλωσίαν, οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ γεγονυῖαν. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς ἀπάγειν ἐφ' ὅπερ ἦλθεν. τῆς δὲ, οὐκ ἀνδρὸς ἡ τῶν ἀζωτίων ὕβρις πρόσκειται. ἀλλ' ὑπανδύουσι μὲν αὐτοῖς τὸν χόρτον. λαβόντες δὲ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέσχησαν. συνεξικόμισε γὰρ αὐτῇ τὰ τῶν ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένους. καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ἀποπέμπουσιν ἀσκαλωνίτας. μένει δ' οὐδὲ παρ' ἐκείνοις. ὑπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν παθῶν ἐλαυνόμενοι, πρὸς τὰς ἐκμέτας ἀπελύουσι πόλεις.

Cap. I.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

ARTA de Hebræis victoria, sacráque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cæteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano dei sui Dagonis inter donaria collocát. Sequenti verò die mane venientes vt adorarent deũ suum, inuenerunt eum è basi excidisse, & pronũ prostratum ante arcam: quod ægrè ferentes, in pristinum locum eum reponunt. cúmque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirẽt, stupor maximus ac perturbatio totum populũ inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorum vrbem atq; agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitiata morbóq; corrosa euomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec valẽtes amplius tolerare, intellexerunt arcam in causa esse, & victoriã cum eiusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes vt arcam in ipsorum vrbem transferrent: qui nó grauatim Azotiorum legationi annuentes, cupidè arcam ad se receperunt, móxque eisdem quibus illis malis laborauerũt: cum arca enim simul etiam calamitates sunt translatæ. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidem permansura. agitati enim eisdem pestibus, ad vicinas vrbes eam transmittebant.

atque in hunc modum quinque Palæstinorum vrbes peruagata est arca, veluti tributum per singulas pœnam violatæ religionis exigens.
1. Reg. 6. Quæ defessæ tot malis, & aliis exemplum factæ ne arcam reciperent talia hospitij præmia referentem, nihil superesse videbant, quàm vt bono aliquo modo à se eam ablegarent: & cùm conuenissent quinque ciuitatum principes, Gittæ, Accaronis, Ascalonis, Gazæ & Azoti, dispiciebant quid facto opus esset. Ac primum visum est remittendam esse arcam ad suos, cuius captiuitatem Deus vlciscereturr, quum tot mala simul cum ea regionem ingressa homines & agros vastare non desinant. Nec defuerunt qui huic sententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ isti arcæ: cuius si tanta vis esset, aut si omnino Deo cara fuisset, nunquam illam in diuersæ religionis hominum manus deuenire permisisset: suadentésque vt hos casus æquo animo ferrent, & sic cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire: quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ suæ subditis per certas temporum vices huiusmodi mutationes ingenerare solet. Sed vicit sententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propositum negotium censere videbantur. His neque remitti arcam placuit, neque retineri. sed pro quinque ciuitatibus quinque statuas aureas dedicari Deo in testimonium gratitudinis, quòd eius fauore seruati essent ex ea pestе quam humanis remediis euadere fuerit impossibile: & totidem mures aureos addi illis similes qui agris vastitatem intulerunt. His omnibus in loculum inclusis & super arcam impositis plaustrum ei nouum fabricari: vaccas deinde nuper enixas plaustro subiungi, inclusis domi earum vitulis, ne sint impedimento matribus, & vt fœtuum desiderio magis properent. ipsas verò deduci in triuium arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et si quidem ad Hebræorum regionem se verterint, ad eámque perrexerint, credere arcam fuisse calamitatum causam. sin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac inesse virium. hoc consilium omnibus calculis est approbatum, quod mox opere sunt exsecuti: & paratis quæ diximus, productóque in triuium plaustro ac ibi relicto ipsi retrorsum discesserunt.

A καὶ τοῦτον ἀφεῖρχθαι τὸν ζόφον, τοὺς πέντε τῆς παλαιστινῶν πόλεις ἡ κιβωτὸς, ἅπερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα παρ' ἑκάστης τῶν πρὸς αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δὴ αὐτῷ ἐπαγον. ἀπιρκότες ἢ τοῖς κακοῖς οἱ πεπιεσμένοι, καὶ τοῖς ἀκούουσιν αὐτὰ διδασκαλία γινέσθαι, τὸ μὲν πρόσθεν δίκαιον εἶναι τῷ κιβωτὸν ποτε πρὸς αὐτοὺς ὅτι τοιούτων μεθαρ καὶ τέλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν καὶ πόρον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς, καὶ συνελθόντες οἱ ἐκ τῶν πέντε πόλεων ἄρχοντες, γίτης, ἀκκάρων Θ καὶ ἀσκάλων Θ, ἔτη ἦ γάζης καὶ ἄζώτου, ἐσκόπουν τὸ δεῖ ποιεῖν. Β τὸ μὲν οὖν πρῶτον, ἐδόκει τῷ κιβωτὸν ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, ὡς ἂν θεραπεύοντος αὐτῷ τοῦ θεοῦ, καὶ συναπομνημονεύοντων αὐτῇ δίκα τοῦτο τῶν δικαίων, καὶ συνεκβαλλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἦσαν ἢ οἱ λέγοντες, τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδὲ ἐξαπατᾶσθαι τῷ αἰτίαν τῆς κακῶν εἰς ἀσέβειαν ἀναφέροντας. οὐδὲ ταύτῃ εἶ τῷ δύναμιν ὑγιῆ καὶ τῷ ἰσχύν. οὐδὲ πώποτ' αὐτῆς κεκρυμμένου θεοῦ ἀνεκτὸν εἶναι θεώμενον ἀθεώρητον γοῦν. ἦν χάζειν ἢ καὶ πόθεν ἔχειν ὅτι τοῖς συμβεβηκόσι παρῆκεν, αἰτίαν τούτων οὐκ ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένους τῷ φύσιν, ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ φυτοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι κατὰ χρόνων περιόδους πάσχειν τοιαύτας μεταβολάς. παρὰ ἢ τὰς προφερομένας γνώμας αἰσθάνεσθαι τοῖς ἐπαίνοις χρόνοις συνίσει καὶ φρονήσει πεπιστευμένοι συμβουλίαι, καὶ τότε μάλιστα δοξαίτων ἀριζόντας λέγειν τὰς πλεῖστα, C οἳ μήτ' ἀποπέμπειν ἔφασαν δεῖν τῷ κιβωτὸν, μήτε κατέχειν. ἀλλὰ πέντε μὲν ἀδριαντὰς ἀπ' ἐκάστης πόλεως χρυσοῦς ἀναθεῖναι τῷ θεραπείσης, ὅτι προνόησεν αὐτῶν τῆς σωτηρίας. καὶ κατέχειν δὲ τῷ βίᾳ δικαιωμένους ἐξ αὐτῶν παθήμασιν, οἷς οὐκέτι μὲ ἀπολέσθαι. τοσούτους ἢ τὸν ἀριθμὸν μῦας χρυσοῦς τοῖς καταγεισθῶσιν αὐτῶν καὶ διαφθείρασι τὴν χώραν ἀμφορεῖς. ἅπαντα βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτοῖς καὶ θεῖναι D ὅτι τῷ κιβωτὸν, ἅμαξαν αὐτῇ καινὴν κατασκευάσαι καὶ βόας τοκάδας ἀρτιτόκους, τὰς μὲν δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ κατασχεῖν μὴ τοῖς μητρᾶσιν ἐμποδὼν ἐπόμεναι γένωνται, πόθῳ δ' αὐτῶν ὀξυτέραν ποιουμένας τῷ πορείαν. ἐκείνας δ' ἐξελάσαντας τὴν κιβωτὸν φερούσας ὅτι ζιόδου καταλιπεῖν, αὐτοῖς ὅπιζέλφαντας ἢ βούλονται τῆς ὁδῶν ἀπελθεῖν. κἂν μὲν τῷ ἰδεσίων ἀπίωσιν, καὶ τῷ τούτων χώρων ἀναβαίνουσιν, ἀπολαμβάνειν τῷ κιβωτὸν αἰτίαν τῆς κακῶν. Ε εἰ ἢ ἄλλῃ ζάπονται, μεταδιώξομεν αὐτῷ ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν τοιαύτην ἔχει. ἐκεῖναι δ' αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἔργοις δ' οὕτως τῷ γνώμῃ ἐνύεσαν. κ' ποιήσαντες μὲν τὰ προφερόμενα, περάσουσι τῷ ἅμαξαν ὅτι τῷ ζιόδου, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν.

Cap. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibidem. VAccis autem veram viam ingressis, & rectà non aliter quàm si deducerentur tendentibus, principes Palæstinorum sequebantur, cupientes cognoscere quò peruenirent, & vbi plaustrum sisterent. Vicus est quidam in tribu Iudæ, nomine Bethsama. huc postquam venerunt vaccæ, tametsi pulchram planitiem ante se haberent, vlterius tamen non sunt progressæ, sed ibi plaustrum statuerunt:

Κεφάλαιον β'.

Νίκη ἑβραίων συμμάλου ϛ ἐστηρώτος.

Τῶν ἢ βοῶν τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ἅπερ ἡγεμόνων πεπαιδευμένων αὐταῖς ἀπιόσων, οἱ τῶν παλαιστίνων ἄρχοντες ἠκολούθουν πόποτε σήσουσ' ἢ πρὸς τίνας ἥξουσι βουλόμενοι μαθεῖν. κεῖται δὲ τις ἐν τῇ Ἰούδα φυλῇ βαθσάμη ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνοῦνται αἱ βόες. ἢ πεδίον μεγάλου καὶ καλοῦ τῶν πορείαν αὐτῶν ἐκδεξαμένου, πᾶσται πρόσω χωρεῖν, σήσασαι τῶν ἅμαξαν αὐτόθι.

δέα ἢ

θέα ἦ ἰὼ τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ ἀθρόας ἐγένοντο. ἔθε-
ντο γὰρ ὥρᾳ ταύτης δὴ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν
ἐν ταῖς ἀρούραις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν
ὑφ' ἡδονῆς ἀπαλλάττες, καὶ τὸ ἅρμα ἐκ τῆς χειρὸς ἀ-
φέντες, ἔδραμον δ' ὡς δὴ τὴν ἅμαξαν. καὶ καθι-
λόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τοὺς ἀδριάντας
ἦγε καὶ τοὺς μῦς πηδάλιον δὴ τινὰ πέτρας, ἥτις ἦν
ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ θύσαντες λαμπρὰς τῷ θεῷ, καὶ κα-
τακαυθέντες, τὴν τε ἅμαξαν καὶ τοὺς βόας ὁλοκαύ-
τωσαν. καὶ ταῦτ' εἰδότες οἱ τῶν παλαιστινῶν ἄρχοντες,
ὑπέστρεψαν ὀπίσω. ὀργὴ δὲ θεοῦ μέτεισιν,
ὃς τε ἑβδομήκοντα τῶν ἐκ τῆς βαθσαίμης κώμης οὐκ
ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τῆς κιβωτοῦ, ἱερεῖς γὰρ οὐκ ἦ-
σαν, καὶ προσελθόντας αὐτῇ βαλὼν ἀπέκτεινεν. ἐπλαυ-
σαν δὲ ταῦτα παθόντες αὐτοὶ οἱ κωμῆται. καὶ πέν-
θος ἦν αὐτοῖς ἤγειραν, οἷον εἰκὸς δὴ θνητὸν πάθῳ κα-
κῷ. καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀπεθρήνει. τῇ τε μήτηρ τὴν
κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀξίους δοκοφύντες αὐτοὺς,
πρὸς τὸ κοινὸν τῆς ἑορτῆν πέμψαντες, ἐδήλουν ἀ-
ποδιδόσθαι τὴν κιβωτὸν ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν. καὶ κεῖ-
νοι γένητε τοῦτο, ἀπῳκίζουσιν εἰς κριαθιαρεὶμ χώ-
ρων πόλιν τοῖς βηθσαμίταις. οἵδε τοὺς λευίτου τὸ
θρόνῳ, ἀμιναδάβου δόξαν ἔχοντες δὴ δικαιοσύνῃ τε
τῇ θρησκείᾳ καταβιοῦντος, εἰς οἰκίαν τὴν κιβωτὸν
ἤγαγον, καὶ φρίξαντα τῷ θεῷ τόπον ἐν ᾧ κατῴκει δί-
κῃ θεοῦ αἰθέρος. ἐθεράπευον δὲ τὴν κιβωτὸν οἱ ζούτου
παῖδες, καὶ τὸ θημελείας τούτῳ ἔως ἐτῶν εἴκοσι φοίτησαν. τοσαῦτα γὰρ ὤμεινεν ἐν τῇ καριαθιαρεὶμ, ποιή-
σασα θλῖψιν τοῖς παλαιστινοῖς μυῖας τέτρασι. τῶν δὲ
λαῶν πάντας ἐκπόνῳ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν ἔσχεν ἡ τῆς κα-
ριαθιαρειμιτῶν πόλις τὴν κιβωτὸν, ἐπ' ἐλπίδι καὶ θυ-
σίαις ζῶντος τοῦ θεοῦ, καὶ πολλὴν ἐμφαίζοντος τὴν
εἰς αὐτὸν θρησκείαν καὶ φιλοτιμίαν, ὁ σαμουήλος σα-
μουήλος ἰδὼν αὐτῶν τὴν εὐθυμίαν, ὡς δικαίου
πρὸς οὕτως ἔχοντας εἰς τὸν θεὸν ἐλευθερίας, καὶ τῆς
ἀγαθῶν τῆς ἐν αὐτῇ, χρῆναι λόγους οἷς οἷόν τε μάλιστα
τὴν διάνοιαν αὐτῶν προσάξειν καὶ πίστιν. εἶπεν
γὰρ εἰπὼν οἷς ἔπη τῶν βαρβάρων μὴ πολέμοι παλαιστινοί,
θεὸς δ' ἀφ' ὑμῶν ἄρχεται γίνεσθαι καὶ φίλος, οὐκ ὄπ-
θυμεῖν ἐλευθερίας δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιεῖν δ' ὧν
ἂν ἔλθοι πρὸς ὑμᾶς. οὐδὲ βούλεσθε μίμεῖ-
σθαι ἐκ ὧν τοιοῦτοι διαφθείρουσιν, ἀλλὰ γίνεσθε δί-
καιοι. καὶ τὴν πονηρίαν ἐκβαλόντες τῆς ψυχῆς, καὶ
θεραπεύοντες αὐτὸν ὅλαις ταῖς διανοίαις προσέ-
σθε τὸ θεῖον, καὶ τιμᾶτε διατελεῖτε. ταῦτα γὰρ ὑ-
μῖν ποιοῦσιν ἕξει τὰ ἀγαθὰ, δουλείας ἀπαλλαγὴ, καὶ
νίκη πολεμίων. ἃ λαβεῖν οὐθ' ὅπλοις, οὔτε σωμάτων
ἀλκαῖς, οὔτε πλήθει συμμάχων δυνατὸν ὄζιν. οὐ γὰρ
τούτοις ὁ θεὸς ὑπισχνεῖται παρίξειν αὐτὰ, τῇ δ' ἀγα-
θοῖς εἶ δικαίοις. ἐγίνετο δ' αὐτῷ τῇ ὑποσχέσεων,
ὡς γίνομαι. ταῦτ' εἰπόντος ἐπευφήμει τὸ πλῆθος ἡ-
δέως τῇ παραινέσει. καὶ κατάδυσιν αὐτὸ παρίξειν
πεζαεισμβρον τῷ θεῷ. συνῆγε δ' αὐτοὺς ὁ σαμούη-
λος, ἐς τινα πόλιν λεγομβρίαν μασφάτ. κατοπλύσ-
μον τοῦτο σημαίνει κῶν τὴν ἑορτὴν γλῶτταν. ἐν-
τεῦθεν ὑδροποτήσαντές τε ἀπέσβεσαν τῷ θεῷ, καὶ νήστεις
σαντες ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐπ' ἀγκὰς ξέποντας.
οὐ λανθάνουσι δὲ τοὺς παλαιστινοὺς οἱ συναχθέντες. ἀλλὰ μαθόντες οὗτοι τὴν ἄθροισιν αὐτῶν,

ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt concurſum. Cùm enim eſſet æſtas, & fruges ex aruis comportarentur: vt viderunt arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabãt. demptam deinde arcam, & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis peractóque ſacrificio ſplendidè epulati, plauſtrum ſimul ac vaccas holocautoma Deo fecerunt. quo viſo principes Palæſtinorum retro ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quòd cùm non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, eò magis quòd ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos Hebræos, qui certiores faciant de arca à Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes vbi vir iuſtus haberet domicilium, cura arcæ commiſſa eſt eius filiis, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt. tot enim annos in Cariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta. 1.Reg.7.

II. Cúmque populus toto hoc vicennio votis & ſacrificiis operam daret, magnámque religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraëlitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantùm libertatem expetere, ſed eò totis viribus incumbere, vt vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne veſtriſmet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quiſque colat iuſtitiam: expulſiſque omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione conſtanter perſeuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hoſtibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus præmia propoſuit, ſed probitati ac iuſtitiæ: qui veſtram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit vt conuenirent in oppidum Maſphatim, quæ vox conſpicuum ſignificat. ibi hauſta aqua libauerunt Deo, & indicto vnius diei ieiunio publicè ſupplicatum eſt. Nec latuit Palæſtinos Hebræos circa Maſphatim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu affuêre,

ſperantes ſe illos nec opinos poſſe opprimere. quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, conſilium dubiis rebus petentes, nihil diſſimulantes non eſſe ſibi ſatis vel virium vel animi ad confligendum cum tam potente hoſte, à quo toties victi diſceſſiſſent: & libenter quieturos ſi liceat, ne vltro ſibi perniciem accerſere videantur. conueniſſe ſe ad ſupplicationes & ſacrificia, vtque ſacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hoſtem, vt nulla ſpes ſalutis ſuperſit, ni Deus à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos ſecuro animo eſſe, neque enim auxilium Dei defore. & mactato agno lactente, rogat Deum vt in ſe ſperantes protegat, & à vi Palæſtinorum tutos faciat: néve patiatur iam iterum ab eodem hoſte cladem accipere. hac victima egregiè litatum eſt, & Deus præſens ac propitius inſignem victoriam annuit. Sed priuſquam totam flammam abſumeret, nondum ſacro peracto, hoſtis in conſpectu aciem explicat, rem factam ſe habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantùm non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti ſunt quàm crederent, etiamſi quis prædixiſſet. Primum enim terra iubente Deo ſub pedibus eorum intremuit, & vacillante veſtigio nutabant, nonnulli etiam in improuiſos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus ſemiuſtulati, vt ne arma quidem retinere poſſent, in fuga ſpem totam ponebant. tum ſubito Samuel in perturbatos irruit, cæſiſque plurimis, reliquos vſque Corrhæos (id loco nomen eſt) perſequi non deſtitit. & fixo ibi ſuæ victoriæ fugæque hoſtium termino, qui trophæi vice eſſet, appellauit eum Fortem, in ſignum donatæ à Deo contra hoſtem fortitudinis: qui poſt hanc cladem nunquam bellum inſtaurare eſt auſus, ſed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines ſuos ſe continuerunt: & inuerſis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris tranſiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vaſtauit, donec omnino ſuperbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abſtulerant, quàm latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananęi pacem eo tempore cum Iſraelitis habebant.

μεγάλῃ στρατιᾷ καὶ δυνάμει κατ' ἐλπίδα τὴ προσδοκῶσι μηδὲ θαρσοῦσι μάχεσθαι τοῖς ἐθελοῦσι ἐπάρχονται. καταπλήττει δ' αὐτοὺς τοῦτο, καὶ εἰς ταραχὴν ἄγει καὶ δέος. καὶ δρομόντες πρὸς σαμοῦηλον, αἰσπερ πωλέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβου καὶ τῆς παρούσας ἥτησε φάσεως, καὶ δέ τοῦτο ἱκέσιον ἵνα μὴ κινήσωσιν τὸν τῶν πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' αἰσαγαγόντος ἡμᾶς ἐπ' ἀγὰς καὶ θυσίας καὶ ὅρκους, γυμνοῖς καὶ ἀόπλοις ἐπιστράτευσαν οἱ πολέμιοι. ἐλπὶς οὖν ἡμῖν οὐκ ἄλλη σωτηρίας ἡμῶν, ἢ τὸ δεῆσαι σοῦ καὶ τὸ θεοῦ ἱκετεῦσαι ὑπὲ σοῦ παραγενέσθαι ἡμῖν δέησιν παλαιστινοῦ. ὁ δ' ἀρρὴν τε προσέπεται καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἀρνα γαλαθηνὸν, ἀνέφερε τῷ ὁλοκαυτώματι. καὶ παρακαλεῖ τὸν θεὸν ἀρῆξαι αὐτῶν τοῖς δεξιοῖς, ἐν τῇ πρὸς παλαιστινοὺς μάχῃ, καὶ μὴ πταισθῆν δέον αὐτοὺς δυσυχήσαντας. ἐπήκοος δὲ γίνεται τῇ δεήσεων ὁ θεὸς, καὶ πρὸς δεξιὰ μέρος, δ' μέρει καὶ συμμαχεῖ τῇ δεήσει τοῖς θεοῖς, ὑπηδὲ νίκην αὐτοῖς καὶ κράτος. ἔτι δ' ὅτι τὸ βωμοῦ τοῖς θυσίαν ἔχοντος τὸ θεοῦ, καὶ μήπω πᾶσαν δέ τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀπειληφότος, προῆλθεν ἐκ τῆς στρατοπεδοῦ ἡ τῶν πολεμίων δύναμις, καὶ παρατάσεται εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης ὡς ἀπειλημμένων ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ὅτι μάχην ἐκεῖσε ἀπαντήσων. ἐξεπίπτουσι δὲ, οἷς οὐδ' εἰ προῤῥήσεως τῆς, ῥᾳδίως ἐπείθησαν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς κλονεῖ σωμασί. καὶ τὸν γὰρ αὐτοῖς ὑποζύγιον καὶ σφαλερὰν κινήσας πίθησιν, ὡς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διιεμένης εἰς σχίσμα τῆς χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα βροντῆς δεινοφθόνους, καὶ δεινοπύρους ἀστραπὰς, ὡς καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις ἀβελάμψας, καὶ τῆς χειρὸν ἐκπεσούσας τὰ ὅπλα γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δ' σαμοῦηλος μὴ τῶν πλησίον, καὶ πολλοὺς κατασφάξας, κατεπολεμεῖ μέχρι κορράιων τόπου τινός, οὕτω λεγομένου. καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον εἰς τρόπον ὅρου τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῆς πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν ἐφεστηκότα. σύμβολον τῆς δεᾷ τοῦ θεοῦ γιγνομένης αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλθούσης ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκεῖνον τὸν πληγὴν, οὐκ ἐπιστράτευσαν ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας. ἀλλ' ὑπὸ δίους καὶ μυρίους τῆς συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὅλ' ἐπὶ παλαιστίνοις ἦν δεινὸς τοῖς παλαιστίνοις ὅτι τοὺς ἐθελοῦσι, τοῦτ' ἐκείνων μὴ τὸν νίκην ἐλάμβανε. καὶ σαμοῦηλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, αἱρεῖ πολλοὺς, καὶ τὰ φρονήματα αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ. καὶ τὸν χώραν ἀφαιρεῖται ἣν τῆς ἰουδαίων ἀπέτεμνον τὸ φρόνημα κρατήσαντες τῇ μάχῃ. αὐτὴ δ' ἦν μέχρι πόλεως ἀκκάρων ἀπὸ τῆς γίττης ὅρων ἐκτεταμένη. Ἣν δ' κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φίλα τοῖς ἰσραηλίταις τὰ ὑπολοιπόμενα τῆς χαναναίων.

CAP. III.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum adminiſtrationem filiis ſuis commiſit.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς σαμοῦηλος δέ τὸ γήρας ἀδυνὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρισεν.

SAmuel autem rebus populi compoſitis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes inſtitutis, ipſe ſingulis annis bis eas obibat, & iura reddebat. multóq; tẽpore hanc præcipuam curá habuit, vt patriis legibus reſp. adminiſtraretur,

Ὁ δὲ προφήτης σαμοῦηλος, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἀποδοὺς, εἰς ταὐτὸν ἐκάλεσεν συνερχομένους τοῦ τῆς θεοῦ ἀλλήλοις πείθεσθαι διαφόρου. αὐτὸς δὲ δὶς τοῦ ἔτους ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς. καὶ πολλὴν ἐβεβαίου νόμιμα ὅτι χρήσιμον πολιτ.

ἔπειθ'

ἔπειθ' ὑπὸ γήρως βαρυνόμενος, καὶ τὰ σωμάτη
προσήκειν ἐπιδιδόμενος, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ
τὴν προστασίαν τῶ πλήθους ἐπιδιδόασιν. ὧν ὁ μὲν
πρωτότοκος ἰωήλος προσηγορεύετο. τῶ δὲ νεωτέρω
ἀβία ὄνομα ἦν. προστέταξε δὴ τὸν μὲν ἐν βεθήλῳ πό-
λει καθιζόμενον κρίνειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν βαρσυβᾷ,
μερίσας τὸν ὑπήκοον ὄχλον ἑκατέρῳ λαόν. ἐγένοντο
δὲ σαφῶς οὗτοι παράδειγμα καὶ τεκμήριον, τῶ μὴ τὸν
πρόπον ὁμοίους τοῖς φύσασι γίνεσθαί τινας. ἀλλὰ τάχα
μὲν χρηστοὺς καὶ μετρίους ἐκ πονηρῶν. τότε μὲν γὰρ φαύ-
λους ἐξ ἀγαθοῦ παρέχον αὐτοὺς ἐγνωμένους. τῇ γὰρ τῶ
πατρὸς ἐπιτηδεύματων ἐκλειπόμενοι, καὶ τὴν εὐσε-
βείαν ὁδὸν ἀπελθόντες, δώροις καὶ λημμάτων αἰσχρῶν
καθυρίεντο τὸ δίκαιον. καὶ τὰς κρίσεις οὐ πρὸς τὴν
ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιούμενοι, καὶ πρὸς
ζυφλὼ καὶ πρὸς ὀλίγας πολυτελεῖς ὑπονενεύκοτες,
πρᾶτον μὲν ὑπεναντία ταῦτα ἐπεφάσαν τῇ θεῷ. δεύ-
τερον δὲ τῇ πρὸ αὐτῶν, ὃς πολλὰ τῶ τὸ
πλῆθος εἰς δίκαιον ἀπουδὴν εἰσφέρετο & πρόνοιαν.

A Deinde senio grauante, vt consuetis muniis 111.
sufficere non posset, filiis suis principatum & 1.Reg.8.
curam reip. tradidit: quorum seniori Iohel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitque vt alter in Bethelis, alter in Barsabe ius diceret, partito populo, & sua cuique iudici parte attributa. In his manifestum exemplum exhibitum est, non semper patribus similes nasci filios, sed interdum ex malis bonos, sicut tunc contrà ex bono mali prognati sunt. Relictis enim paternis institutis diuersissimam viam ingressi, muneribus corrupti iustitiam opprimebant, & in iudicando non tam veritatis quàm lucri respectum habebant, solutique in luxum ac delicias, tum Dei voluntatem, tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in populo iustitia vigeret quàm maximè.

B

C

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς εὐκλεὴς θεσπεσμῶν ἐκείνων τῆς ἀρχῆς, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ᾐτήσατο βασιλεύεσθαι.

Cap. IV.

Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit.

Ὁ δὲ λαὸς ἐξυβριζόντων εἰς τὴν προτέραν κα-
τάστασιν καὶ πολιτείαν τῇ τῶ θεσπέσου παί-
δων, χαλεπῶς τὸ τοῖς πραττομένοις ἔφερε, καὶ πρὸς
αὐτὸν συνέχρουσι. διέβαλλε δ' ἐν ἁρμαθᾷ πόλει. καὶ
τὰς τῇ ὑῒ ἀδικίας ἔλεγον. καὶ ὅτι γηραιὸς
αὐτὸς ὢν ἤδη καὶ παρειμένῳ ὑπὸ τῶ χρόνου, τῇ
προγμάτων οὐκέτι τὴν αὐτὴν προνοίαν δύναται
σχόντα. διόντο τε καὶ ἱκέτευον ἀποδεῖξαί τινα αὐτῶν
βασιλέα, ὃς ἄρξει τῶ ἔθνους καὶ τιμωρήσεται παλαι-
σίνους, ὀφείλοντας ἑαυτοῖς δίκας τῇ προτέρᾳ ἀδι-
κημάτων. ἐλύπησαν δὲ σφόδρα τὸν σαμούηλον οἱ λό-
γοι ὀλίγα τὴν σύμφυτον δικαιοσύνῃ καὶ τὸ πρὸς τοὺς
βασιλέας μῖσος. ἔπτηττο γὰρ δεινὰς τῆς ἀρίστης προστασίας,
ὡς θείοις καὶ μακαρίοις ποιούσης τοὺς χρωμένους αὐ-
τῆς τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ δὲ φρονήσεως καὶ βασάνου τῆς
ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, οὔτε ξοφῆς ἐμνημόνευσεν οὔτε ὕπνου. δὶ ὅλης δὲ τῆς νυκτὸς, σκέψεων τὰς περὶ τῇ
προγμάτων ἐννοίας διεκαρτέρει. ἔγνω δὲ οὕτως,
ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ παραμυθεῖται μὴ δυσφο-
ρεῖν ἐφ' οἷς πέπονθε τὸ πλῆθος. ὡς οὐκ ἐκεῖνον ἀποφη-
νάσαντας ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μόνος.
ταῦτα δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐξ αἰγύπτου μηχανᾶσθαι τὰ ἔργα. λήψεσθαι μὲν γὰρ οὐκ
εἰς μακρὰν μετάνοιαν αὐτοὺς ὑπόπονον. ὑφ' ἧς οὐδὲν
μᾶλλον ἀγλύστον ἔσαι τῇ ἐσομένων. ἐλεγχθήσονται δὲ
καταφρονήσαντες, καὶ βουλὰς οὐκ ἀρέσκουσας θεῷ
ἐμὲ καὶ τὸν σὸν θεσπιτείαν λαβόντες. κελεύω δή-
σε χειροτονεῖν αὐτοῖς ὃν ἂν ἐγὼ θεσπίσω βασιλέα,
προδηλώσαντα ποίων τε ἀπεχεσθήσονται βασιλευ-
όμενοι κακῶν, καὶ ὁμαρτυρόμενον ἐφ' ᾗ αἰ ἀπο-
δόσει μεταβολῇ. ταῦτα ἀκούσας σαμούηλος, ἅμα
ἕως συγκαλέσας τοὺς ἰουδαίους ὑπεδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν. ἔφη δὲ δεῖν πρῶτον αὐτοῖς
ἐπιδημῆσαι τὰ ἀπὸ τῇ βασιλέως ἰούμνα, καὶ ὅσους συνέχθήσονται κακοῖς. γινώσκετε γὰρ ὅ-
τι πρῶτον μὲν ὑμῖν ὑπαπάσουσι τὰ τέκνα. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρματηλάτας εἶναι κελεύσουσι,

D Populus autem videns rempub. cura & diligentia prophetæ optimè constitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offensus ad patrem concursum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodque ipse iam senio debilis, more solito præesse administrationi rerum non posset, obnixè precabatur vt regem aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præsit, & à Palæstinis illatæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hęc po- IIII.
E puli voluntas vehementer Samuelem contristauit, qui propter innatam iustitiam non amabat regiam potestatem vt nimiam. Valde enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem
F existimans. adeóque res hæc hominem solicitum habuit, vt nec cibum nec somnum præ cura caperet, sed per totam noctem se in lecto versaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus se videndum præbuit, consolatus eum ne postulata populi ægrè ferat: dicens non tam ad ipsum pertinere hanc contumeliam, quàm ad se, quem nolint sibi solum esse regem: idque moliri cœpisse iam inde ex quo primùm ope sua ex Ægypto sunt educti. verum non multo pòst futurum est, inquit, vt eos consilij huius serò pœniteat: quando nec factum infectum esse potuerit, & ipsi suam erga me æquè ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare regem quem ego designauero: idque prius quàm facias, prænonebis quantum malorum sibi vltro ascisscant, protestaberisq; eos te inuito ad mutationē status in deterius properare. His auditis Samuel, mane conuocatis Iudæis, declaraturum
G se illis regem promisit, addens velle se prius indicare, quæ erunt sub regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scitote ergo primùm quòd à vobis abstrahent vestros liberos, & alios aurigas sibi facient,

alios equites & ſatellites & curſores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum ſuorum ac curruum aliorúmque inſtrumentorum fabros: præterea villicos agrorum ſuorum & aratores, & vinearum foſſores: & nihil eſt quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque veſtras facient ſibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia miniſteria compellent, quæ ancillæ neceſſariò verberum formidine obeunt. poſſeſſiones etiam veſtras vobis ablatas eunuchis ſuis & ſatellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è ſuis largientur. & vt compendio dicam, ſeruietis vnà cum omnibus veſtris regi, non ſecus atque domeſtici eius famuli. cúmque hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti ſupplices Dei miſerationem implorabitis, vt vos à regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, ſed repulſos ſinet dare pœnas inconſultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat ſurda, nec à propoſito dimoueri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: ſed vrgebat obſtinatè vt miſſa futuri cura regem crearet: quandoquidem niſi regis ductu vindicare ſe de inimicis gentibus non valerent: nec eſſe abſurdum, ſi cùm finitimi omnes regnentur, & ipſi eandem reipub. formam accipiant. Samuel verò videns ſe prædictionibus ſuis parum proficere, ſed pertinaciter eos in ſententia manere: Nunc, inquit, abite domum quiſque ſuam, & cùm tempus erit accerſam vos, quàm primùm cognouero, quem vobis regem Deus dare velit.

τοὺς δ' ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δρομεῖς δὲ ἄλλους καὶ χιλιάρχους. ποιήσουσι δὲ καὶ τεχνίτας ἑπλοποιοὺς, καὶ ἁρματοποιοὺς, καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε καὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἔπιμελητὰς, καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων. καὶ οὐδέν ἐστιν ὃ μὴ κελεύσουσι ποιήσουσιν, ἀνδραπόδων ἀργυρωνήτων τρόπον. καὶ τὰς θυγατέρας δ' ὑμῶν, μυρεψικὰς ἅπαντα φανοῦσι καὶ ὀψοποιούς, καὶ σιτοποιούς. καὶ πᾶν ἔργον ὃ θεραπαινίδες ἀναγκαῖον πλησμονὰς φοβέρμασι καὶ βασάνοις ὑπηρετοῦσι. κτήσονται δὲ τῶν ὑμετέρων ἀφαιρήσονται, καὶ ταῦτα δὲ τοῖς εὐνούχοις καὶ σωματοφύλαξι δωρήσονται. καὶ δεκατεύσουσι τὰς ἀγέλας τοῖς αὐτῶν θεραπεύουσι. συκελοῦνται δ' ὑμῶν δουλεύοντες μὴ πάντων τῷ ὑμετέρῳ τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτοῦ οἰκέταις ἴσοι γενέσθαι. ἐὰν μὴ μέλῃ ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων γένηται καὶ τὸ παθεῖν αὐτά. ἐὰν μετανοήσοντες ἱκετεύσητε τὸν θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι ταχεῖαν ἀπαλλαγὴν τῆς βασιλείας. οὐδ' οὐ θεὸς δίξεται τοὺς δίκους, ἀλλὰ πάντα πέμψας ἐάσει δίκην ὑποσχεῖν ὑμᾶς τῆς αὐτῷ κακοβουλίας. ἰὼ δ' ἄρα καὶ θεὸς τοὺς θεοβρήσους τῆς συμβησομένων αὐόητον τὸ πλῆθος καὶ δύσκολον ἐξελεῖν τῆς ἀγνοίας κείσιν ἤδη τῷδε τῷ λογισμῷ καθιδρυμένῳ. οὐδὲ γὰρ ἐπεγράφησαν, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τῶν σαμουήλου λόγων. ἀλλ' ἐκείνοις λιπαροῦς, καὶ χειροτονεῖν ἤδη τὸν βασιλέα, καὶ μὴ φθονεῖν τῷ ἰσομοίρων. ὅπῃ γὰρ τιμωρία τῶν ἐχθρῶν, ἀνάγκη τὸν πολεμήσοντα σὺν αὐτοῖς ἔχειν. καὶ οὐδὲν ἄτοπον εἶναι τῶν πλησιοχώρων βασιλευομένων τὸν αὐτὸν ἔχειν αὐτοὺς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς μηδὲ ὑπὸ τῶν θεοπρεπεστάτων ἀπεραμένους ὁ σαμουήλος, ἀλλ' ὀλιγώρους, νεῦσεν ἰδίᾳ εἰπὼν ἅπασι θεὸς αὐτοὺς ἕκαστος. μεταπέμψω ὑμᾶς εἰς δίον, ὅταν μάθω τάχιστα τῷ θεῷ, τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

CAP. V.

Saulus iubente Deo rex declaratur.

1.Reg.9. ERat quidam ex tribu Beniamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum ſtatura tum ſpecie, quibus reſpondebat & animus. Hic Cis cùm eximias aſinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amiſiſſet, filium cum vno famulo ad eas quærendas miſit. qui cùm perluſtrata ſua tribu eas non inueniſſet, ad alias venit: & cùm nuſquam comparerēt, decreuit redire, ne patri ſolicitudinis cauſa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonēte habitare ibi prophetam veridicum, eúmque omnino conſulendum eſſe: ſic enim ſcituros quid actum eſſet de aſinis: reſpondit, nihil ſe habere quod mercedem diuinationis dāret. iā enim viaticum eſſe conſumptum. & dicente famulo, ſupereſſe quadrantem ſicli, eúmque dari poſſe, neſciebant enim prophetā mercedes non accipere, itum eſt ad illum: inuentíſque circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant vbinam ſit prophetæ domicilium. quę indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil eſſe in mora niſi vt ille primus accumbat.

Κεφάλαιον ε'.

Βασιλέως σαούλου χειροτόνησις κελεύσαντος τοῦ θεοῦ.

ΗΝ δέ τις ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὐγενὴς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κὶς ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. ἰὼ δ' ἡσυίας τὴν μορφὴν ἄριστος, καὶ τὸ σῶμα μέγας, τό τε φρόνημα καὶ τὴν ἀγάνοιαν ἀμείνων τῶν βλεπομένων. σαοὺλον αὐτὸν ἐκάλουν. οὗτος ὁ κὶς ἔνων αὐτῷ ἐκ τῆς νομῆς καλῶν ἀποπλανηθεισῶν, ἤδειε γὰρ αὐτὰς ὡς οὐκ ἄλλῳ τινὶ τῶν κτημάτων, ἦν γὰρ μεγίστου θεράποντος ὅπῃ ζήτησιν τῶν κτηνῶν ἐξέπεμπε. ὁ δὲ ὅπῃ τὸν πάτριον φθάνῃ φυλὴν ἐξερευνᾶν τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο. ἐνθ' ἐν ταύταις ὅπως τύχοι, ἀπόρως διαγώνει, μὴ ποιήσῃ φθὶ αὐτῷ τῷ παιδὶ λοιπὸν ἡ φροντίδα. τῶν δ' ἱπποβότων θεράποντος, ὡς ἐγένοντο κατὰ τὴν ἀραμαθὰ πόλιν, εἰς προφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντος ἀληθῆ, καὶ θεὸς αὐτὸν βασιλέα συμβεβουλεύκοντος. γνόντες γὰρ παρ' αὐτοῦ τὸ φθὶ τῶν ὄνων τέλος. οὐθὲν ἔχοντες πορεύοντας εἶπον αὐτὸ προφητείας ὁ καὶ παραχάσον αὐτό. πεπεισθαι γὰρ ἤδη τῷ ἐφοδίων. τῶν δ' οἰκέτων τὸ παρὸν αὐτῷ παρεῖναι σίκλου φήσαντος ἑκατὸν τοῦτο δώσειν, ὑπὸ γὰρ ἀγνοίας τοῦ μὴ λαμβάνειν τὸν προφήτην μισθὸν ἐπλανῶντο, θαυμάζοντες. καὶ θεὸς τὰ πύλας φθεντυχόντας παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδίζούσας ἐρωτῶσιν αὐτὰς τὰ προφήτου τὴν οἰκίαν. αἱ δὲ, σημαίνουσι, καὶ ἀπαδοῦσιν παρελεύσαντες φθὶν αὐτὰ εἰς τὸ δεῖπνον καθεκλιθῆναι. πολλοὺς γὰρ ἐσᾶν καὶ προκαθκλίνειν τὰ κεκλημένων.

ὁ δὲ σα-

ὁ δὲ σαμουὴλος ἐκάλεσε τοῦτο πολλοὺς ὅτι τῷ ἐφάνη πρὸ
συμπόσια. διωμολόγει γὰρ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐτὸν τοῦ
θεοῦ, προεῖπεῖν τίνα ποιήσει βασιλέα, τῇ παραλ-
λούσῃ τῆτον ἐμέλλουσιν. πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ παι-
δίσκον ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, καὶ τελεῖ τελῶ ἄ-
φεσιν. αὐτὸς μὲν ὅτι τὸ δώματος καθιζόμενος, ἐξε-
δέχετο τὸν καιρὸν ἡσύχιον. πληρωθέντος δὲ αὐτῷ, κα-
ταβὰς ὅτι τὸ δῶπτον ἐπορεύετο. συναντᾷ δ' αὐτῷ σαού-
λῳ, καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τῆτον εἶναι τὸν ἀρξοντα μέλ-
λοντα. σαοὺλος δὲ προσελθὼν τῷ σαμουήλῳ, καὶ προ-
σαγορεύσας ἐδεῖτο μηνύειν τῶν οἰκίαν τὸν προφήτου.
ἔφασκε γὰρ ἀγνοεῖν ἔφασκε. τὸ δὲ σαμουήλου φρά-
σαντος αὐτὸν εἶναι, καὶ ἄγοντος ὅτι τὸ δεῖπνον εἰς τὴν ὄ-
ψιν ἐφ' ὧν τῶν ζήτησιν ἐκπεμφθεὶς τυγχάνοι, πάν-
τα παντὸς ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προσευ-
χὴν, ἀλλ' ἥττων εἶπεν ἐγὼ δίκαιος ταύτης τῆς ἐλπί-
δος καὶ φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλείας ποιεῖν, ἢ πα-
ρὰ τοιαῦτα παρεκτείνεις τὴν ἄλλων παρ' ἐμοῦ. σὺ δὲ παίζεις
καὶ γέλωτά με τίθησαι φὴν μειζόνων ἢ καθ' τῶν ἐμὴν
οἰκίαν ὑπολαμβάνω. ὁ δὲ προφήτης, ἀγαγὼν αὐτὸν
ὅτι τὸν ἑστιῶντα καθεκλίνει, καὶ τὸν ἀκόλουθον ἐπαίνω
τὴν παραλαμβάνων. οὗτοι δ' ἦσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀ-
ριθμόν. προστάσει δὲ τοῖς ὀψωνίοις δοῦναι τῷ
σαούλῳ μερίδα βασιλικήν. ἐπεὶ δ' ἡ κοίτης ἦν
προσῆλθον, οἱ μὲν διασάντες αὐλίζουν πρὸς αὐτοὺς ἦ-
κεσι. ὁ δὲ σαοὺλος ἅμα τῷ προφήτῃ συνὼ τῷ θερα-
πόντι κατεκοιμήθη. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ σαμουήλος διασή-
σας αὐτὸν ἐκ τῆς κοίτης προῦπεμψε. καὶ γλυκόμυρος ἔξω
τῆς πόλεως ἐπέλθε, τὸν μὲν θεράποντα ποιῆσαι προέ-
θεῖν, ὑπολείπεσθαι δὲ αὐτόν. ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φρά-
σαι, μηδενὸς ἄλλου παρόντος. καὶ ὁ μὲν σαοὺλος ἀπε-
πέμπετο τὸν ἀκόλουθον. λαβὼν δὲ ὁ προφήτης τὸ
ἀγγεῖον, ἔλαιον κατέχεε τῆς τῆ παιδίσκου κεφαλῆς.
καὶ καταπασάμενος, ἴδοι φησὶ βασιλεὺς ὑπὸ τῆ θεῆ
κεχειροτονημένος ὅτι παλαιστινοὺς τε καὶ τῶν ὑπὸ
ἑβραίοις ἄρχειν. τοῦτον δὲ ἔσαι σοι σημεῖον ὅτι βού-
λομαι προγινώσκειν. ὅταν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, κα-
ταλήψῃ ξεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ ὁδῷ προσιόντας τῷ
θεῷ πορευομένους εἰς βαιθήλα. ὧν τὸν μὲν πρῶτον,
ξεῖς ἄρτους ὀφῆ κομίζοντα. τὸν δεύτερον ἕλιφον. ὁ ξί-
τος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέρων ἀκολουθήσει. ἀσπάσονται
δέ σε οὗτοι καὶ φιλοφρονήσονται, καὶ δώσουσί σοι ἄρ-
τους δύο. σὺ δὲ λήψῃ. καὶεῖθεν ἥξεις εἰς τὸ ῥαχήλας
καλούμενον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς τῷ σισώθαῖ
σου τοὺς ὄνους διαγελιουμένῳ. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἐλθὼν
εἰς γαβαθὰ, προφήτας ἐκπλησιάζουσα δεήσῃ. ἐ
γλυκόμυρος εἶθεν, προφητεύσεις σὺν αὐτοῖς, ὡς
πάνθ' ὑπερφυῶς ὁρῶντα ἐκπλήττεσθαι τε καὶ θαυμά-
ζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τῆτο δὴ δαιμονίας ὁ κίσου παῖς
παρῆλθεν; ὅταν δέ σοι ταῦτα γίνηται τὰ σημεῖα, τὸν
θεὸν ἴδι μὴ σοῦ τυγχάνοντα. ἄσπασαί τε τὸν πατέ-
ρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μετάπεμπτος εἰς
γάλγαλα ὑπ' ἐμοῦ ἵνα χαρισήεια τούτων θύσω-
μὲν τῷ θεῷ. φράσας ταῦτα καὶ προεῖπεν, ἀπέπεμ-
πεν τὸν παίδισκον. τῷ σαούλῳ δὲ ταῦτα καὶ τὰ προφητεῖα σαμουήλου ἀπίστησεν. ὡς δ' ἦλθεν εἰς
τὰ οἰκία τῷ συγγενοῖς αὐτοῦ ἀσμενεῶν, καὶ γὰρ ἐκεῖνον τῶν ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἠσπάζετο, αὐτο-
πάντα δὲ τῆς ἀποδημίας καὶ τῶν κατ' αὐτὰ μηδενὸς, τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύφατο, οὐδὲ
ὡς ἀφίκετο πρὸς σαμουήλον τὸν προφήτα, οὐδὲ ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σισῶσαι τοὺς ὄνους ἔφασκε.

A Samuel autem hac ipſa de cauſa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus eſſet Deum, vt certiorem ſe redderet quem creaturus eſſet regem, in craſtinum ſua id facturum pollicitus eſt: circa eandem enim horam miſſurum ſe Beniamitam quendam iuuenem. quam ob rem ſedebat in ſolario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam ſe conferebat. cúmque Saulum offendiſ-
B ſet, Deus inſpirauit ei, hunc eſſe futurum principem. Saulus verò accedens eum, ſalutatum prius rogat vbi propheta habitet, hoſpitem enim ſe hoc ignorare. cúmque ille reſpondiſſet, ſe eum eſſe, & ad cœnam duceret, dicens non aſinas tantum quas quæreret ſaluas, ſed omnium omnia bona in poteſtatem eius fore: ſupra ſpem, inquit, meam ſunt iſta Domine, neque enim ea eſt mea tribus, quæ reges proferat, & familia mea humilior eſt aliis familiis.
C tu verò ludis me, & maiora quàm pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum ſupra alios vocatos. erant hi ſeptuaginta numero. iuſſitque miniſtris vt Saulo portionem regiam apponerent. cúmque iam hora dormiendi adeſſet, alij quidem ſurgentes domum quiſque ſuam reuertebantur. Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cùm primum dies illuxit, Samuel excitatum
D eum in viam deduxit. Poſtquam autem egreſſi ſunt vrbem, monuit vt famulo præcedere iuſſo, ipſe pauliſper ſubſiſteret. eſſe enim quod ſine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famu- 1. Reg. 10.
lum ablegat, & propheta deprompta lecythо caput iuuenis oleo perfundit, ſimúlque regem ſalutat, Deum ei honorem hunc ratum facere dicens, pro tutela Hebræorum, quorum iniurias bello Palæſtinis illato vlciſci debeat. hæc ita fore hoc argumento cognoſcere poteris. In
E hoc itinere offendes tres homines religionis ergò tendentes ad Bethela: quorum primum videbis ferre tres panes, ſecundum hædum. hos tertius ſequetur vrtem vini baiulans. hi tibi comitet ſalutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas eſſe aſinas. Inde progreſſus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino ſpiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Ciſi filio? his
F ſignis viſis certo ſcito Deum eſſe tecum: & ſaluta patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala, me accerſente, vt pro his Deo pacificas hoſtias immolemus. His prædictis dimiſit iuuenem: & quicquid prædictum eſt occurrit ei in hoc itinere. Poſtquam autem domum rediit, percontante cognato ſuo Abenaro, quem præ cæteris diligebat, quomodo ſucceſſiſſet peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidem quòd apud prophetam fuiſſet, & ex eo cognouiſſet inuentas eſſe aſinas.

de regno tantùm tacuit, ne ea res vel credita inuidiam, vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret. quamuis enim & amicus esset & cognatus, tutius tamen ac consultius arbitratus est silentium, reputans credo humanæ naturæ infirmitatem, quòd nemo constans in amore, sed etiamsi manifesto diuino suffragio felicitas contingat, tamen alios sibi præferri iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel populum in oppidum Masphatim conuocat, & cùm frequentes adesse videret, in hanc sententiam alloquitur, Hæc iussit me Dominus suo nomine ad vos perferre, Ego vos in libertatem vindicaui, primùm Ægyptiorum seruos: deinde à vicinis regibus toties victos ac subiugatos. pro quibus beneficiis hanc mihi gratiam reponitis, quòd abrogato mihi quantum in vobis est imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse homini à Deo regi, vnum è vestro numero digniorem existimatis, qui vobis præsit: qui subditis tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, quidlibet in quemuis licere sibi volet. non enim fieri potest, vt homo erga hominem sic affectus sit, quemadmodum ego erga à me ipso conditum. Eia quando plus apud vos potest temerarius animi impetus quàm vel religio vel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo facto Beniamiticæ tribus sors exiit. dein familiarum nominibus in vrnam coniectis, Metri familiæ sors obuenit, postremo cùm viritim sortitio fieret Saulo Cisi filio regnum sortito obtigit. Iuuenis verò qui hoc præsciebat, abdiderat, se videri volens inuitus ad regnum accedere. Tanta fuit præditus modestia simul & temperantia, vt cùm plerique vel modica felicitate potiti vix sui præ lætitia sint compotes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic tot populorum rex declaratus ac dominus, non modo non ostentaret se, verùm etiam è subditorum conspectu subduceret, vt non absque negotio posset inueniri. cúmque nusquam comparente Saulo omnes essent soliciti, hæsitantes quidnam fieri oporteat, propheta precibus Deum appellat, vt latebras indicet, desideratúmque iuuenem exhibere dignetur. quòd vbi impetratum est, mittit qui eum adducant: & postquam venit, in medio populi iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt qui humeris tenus supra omnes excelleret, & ipsa statura maiestatem regiam præ se ferret. Tum propheta: Hunc vobis Deus dat regem, contemplamini quantum omnibus præminet, quàm sit hoc honore dignus. Cúmque populus acclamasset, Viuat rex: propheta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub regia dominatione erant euentura, recitauit ea populo rege præsente, & librum in tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud posteros prædictionis suæ monumentum. His ita perfectis, dimissóque populo, ipse reuersus est Ramatha in patriam. Saulum verò in natale oppidum Gabatha redeuntem multi boni viri comitabantur, vt nouo regi debitum officium præstantes. Sed plures mali & factum hoc eorum vitio vertebant,

A ωδὲ δὴ τῆς βασιλείας ⸂ τὴν κατ' αὐτὸν, ἃ καὶ φθόνον ἀκουόμενα καὶ ἀπιστίαν ἔχειν ὤετο, σιωπᾷ πρὸς αὐτόν. καὶ οὐδὲ πρὸς δύνοιαν σφόδρα δοκοῦντα ἑαυ-
B τῷ καὶ θειοτέρου τὴν ἀφ' αἵματος ὑπ' αὐτοῦ στερόμενον, ἀσφαλὲς ἢ σῶφρον ἔδοξε μιμούμενος, λογισάμενος οἶμαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἵα ταῖς ἀληθείαις ἐστὶν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς δύνοις, οὔτε φίλων οὔτε συγγενῶν, οὐδὲ ἄχρι τῆς θεοῦ λαμπρᾶν ὑποστάζῃ τὴν δόξαν. ἀλλὰ πρὸς τὰς ἐναντιοτροπὰς κακοήθεις τυγχάνουσιν ἤδη ⸂ βάσκανοι. συμφύλους δὲ, συγκαλεῖ τὸν
C λαὸν εἰς μασφαθὰ πόλιν, καὶ πρὸς αὐτὸν διαλέγεται λόγους, οὓς κατ' ἐντολὴν φράζειν ἐλιγεν τοῦ θεοῦ. ὅτι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐκείνου θεραπόντος, ⸂ τοὺς πολεμίους δουλώσαντος, ἀμνημονήσειαν τῆς εὐεργεσίας. καὶ τὸν μὲν θεὸν ὑποχειροτονοῦσι τῆς βασιλείας, οὐκ εἰδότες ὡς συμφορώτατον ὑπὲρ ⸂ πάντων ἀρίστου θεσπε-
D τίζῃ. θεὸς ⸂ πάντων ἄριστος. αἱρεῖσθαι δ' ἔχειν ἄμεινον βασιλέα. ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποτεταγμένοις καὶ βουλήσιν καὶ ὁρμαῖς ⸂ ἄλλων ταῦτον ὁρμᾷ χρήσεται, τῆς ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' οὐχ ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τῆς ἀνθρώπων ἡλίκον οὔτε διατηρήσει ἀπαθὲς. ὁ θεὸς ⸂ κατ' αὐτὸν τὴν αἰτίαν κτίσαντα. ἀλλ' ἐπεὶ δέδεκται ταῦτα ὑμῖν καὶ κεκράτηκεν ὁ θεὸς τὸν θεὸν ὑβρεις, ζη-
E τεῖτε πάντες καὶ φυλὰς τε καὶ συντέλειας, καὶ κλήρους βάλλετε. ποιησάντων ⸂ τοῦτο τῆς βενιαμίτιδος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης ⸂ κληρωθείσης ἔλαχεν μοῖρις καλουμένη παῖρία, ἧς κατ' ἄνδρα κληρωθείσης λαγχάνει ὁ κισαίου βασιλεύειν παῖς σαούλος. γνοὺς ⸂ τοῦτο ὁ νεανίσκος φθάσας ἐκ ποδῶν αὐτὸν ποιεῖ, μὴ βουλόμενος οἶμαι δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἑκὼν λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσαύτην ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν
F καὶ σωφροσύνην, ὡς τὸ τῆς πλείστων οὐδ' ὅτι μικρᾶς δι' εὐαρέσκειαν τὴν χαρὰν καταχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι ἡδίστην φανερὸς εὐφραντικὸν ὄντων. ὃ δὴ οὐ μόνον οὐδὲν ἐνίφλυε τοιοῦτον ὅτι βασιλεία, καὶ τῆς τοσούτων καὶ τηλικούτων ἐθνῶν ὑποδιχθεῖσα δεσπότης. ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν τῆς τῆς βασιλευθησομένων ἐξέκλεψε, καὶ ζητεῖν αὐτὸν καὶ εἰς τοῦτο πονεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φροντιζόντων ὅ-
G τι ἠδύνατο ἀφανὴς ὁ σαοῦλος, ὁ θεσπέτης ἱκετεύει τὸν θεὸν, δῆξαι ποῦ ποτ' εἴη, καὶ πάρεστιν εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν ⸂ πάρεστι τοῦ θεοῦ τὸν τόπον εἰδὼς κέκρυπται ὁ σαοῦλος, πέμπει τοὺς ἄξοντας αὐτόν. καὶ παραγενόμενον ἵστησι μέσον τοῦ πλήθους. ἐξεῖχε δ' ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος ὧν βασιλικώτατος. λέγει ⸂ ὁ θεσπέτης, τοῦτον ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασιλέα. ὁρᾶτε δ' ὡς καὶ κρείττων ἐστὶ πάντων, καὶ τῆς ἀρχῆς ἄξιος. ὡς ⸂ ἐπευφήμησε τῷ βασιλεῖ σωτήρια ὁ λαός, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι κακὰ γεφύρας αὐτοῖς ὁ θεσπέτης, αἰνίττων τὸν βασιλέως ἀκεσωμένου. καὶ τὸ βιβλίον τίθησιν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ σκιωῇ, τοῖς μετέπειτα γνωρίσας μαρτύριον ὧν προείρηκε. ταῦτ' ὀλιγιλείσας ὁ σαμούηλος, ἀπολύει τὸν πλῆθυν. καὶ αὐτὸς ⸂ εἰς ἁρα-
μαθὰ ἀπαγίνεται πόλιν. παῖρις γὰρ ἦν αὐτῷ. σαούλῳ δ' ἀπερχομένῳ εἰς γαβαθὴν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ τὸν προσκουσαν βασιλεῖ τιμὴν νέμοντες. πονηροὶ δ' ἄλλοι, οἳ καταφρονοῦντες αὐτὸ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐχλεύαζον, καὶ οὔτε

καὶ οὔτε δῶρα προσέφερον, οὔτ' ἐν καιρῷ τῷ βασιλεῖ A & ipsi contempto rege nullis vel muneribus
τὸ ἀρέσκεσθαι τὸν σύλλογον ἐπῆγεν. μηνὶ δ' ὕστερον ἀρ- vel obsequiis gratiam eius demereri conabantur. Mense autem post acceptum regnum elapso, exortum contra Naasen Ammanitarum regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanem habitantibus infestus, postremò cum magno & forti exercitu regionem ingressus vrbes eorum subiugare cœpit: nec contentus libertatem in præsens abstulisse, vt omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vltro deditis, quam vi subactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam scutum sinistro prospectum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & castrametatus ad primariam regionis vrbem, cui nomen est Iabes, oratores eò misit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alij: aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi vtrum mallent, paruam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum simul & vitæ discrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hostile responsum dare ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierum petierunt, vt missis ad consanguineos nunciis postularent auxilium. & si impetratum fuerit, bellum gerant. sin minus, promittebant se deditionem facturos quacunque conditione hosti liberet. Naases autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permissis vndecunque suppetias implorare. qui cuestigio per omnes Israëlitarum vrbes nuncios dimiserunt, significantes se minis Naasis in extremam desperationem adductos. sed quocunque illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebant, vt nemo se mouere auderet. cæterùm cùm ad regiam quoque veniissent, & ibi etiam populus sicut in aliis oppidis afficeretur, nil aliud quàm mœrens, Saulus rure domum reuertens, & animaduersa mœstitia populi, scitatus satin' salua res essent, & quæ noua causa tristitiæ: ex nunciis omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Iabesenis referre, se tertia die venturum auxilio, & ante solem exortum hostes profligaturum, vt exoriens Ammanitas fusos ac fugatos, miseros verò ciues periculo exemptos inspiciat. atque his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

V. 1.Reg.11.

CAP. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, quò celerius conueniret, boum qui fortè ab opere veniebant neruos succidit, idem passuros minatus qui postridie cum armis ad

1.Reg.11.

Σαούλου ς ρατία ὅτι τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος καὶ νίκη.

Βουλόμενος ὁ φόβῳ ζημίας τὸν λαὸν ὅτι τὸν ἐπὶ ἀμμανίτας ὁπλίσῃ πόλεμον, & συνῆξαι αὐτὰς ὀξύτερον, ἔσπευδεν τῷ αὐτῷ βοῶν τὰ νεῦρα, τὰς ὀφθαλμοῦν ἀπολύσας ἀπαιτῶντας, εἰ μὴ φοβοῖ τὸν

Iordanem non afforent, secuturi quocunq; ipse ac propheta ducerent. Eo metu effectum est vt cùm omnes ad præfinitum tẽpus præsto essent, recensitis apud Balam oppidum copiis, inuenirentur septingenta millia confluxisse, absq; tribu Iudæ: quæ sola armauit LXX. millia. Transgressus dein Iordanem & decem schœnorũ spatium nocte vna emensus, ante solis ortum quò destinarat peruenit: & diuiso trifariam exercitu, vndiquaq; hostem nihil tale expectantẽ aggreditur: & acriter pugnando ingenti strage edita inter cæteros Naasen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomẽ apud omnes Hebræos inclytum reddidit, fama longè lateq; fortitudinẽ viri celebrãte. Si qui enim erant qui priùs eum contemnerent, tunc mutata in diuersum opinione nullo non honore dignum prędicabant. nam non contentus Iabesenos seruasse, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vastauit, & ditato ex præda exercitu, gloriosè domum reuersus est. Populus verò nimio gaudio gestiẽs, placebat sibi quòd talem regem esset nactus, & illis qui inutilem fore dixerãt insultabat, rogitans vbi nunc essent isti contemptores, & ad supplicium eos deposcens. & alia multa iactabat, vt solet multitudo, quoties in aliqua felicitate constituta cõtra autorum eius aduersatios irritatur. Saulus interea studiũ quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, sed iureiurando affirmauit non passurum vt quisquam è cõsanguinea multitudine tam festo die rapiatur ad supplicium: periniquum enim esse victoriã à Deo datam ciuili sanguine polluere: sed magis decere vt positis odiis diem epulis ac hilaritate transigant. Post hæc Samuele monẽte opus esse alteris comitiis per quæ Saulo rata fiat regni possessio, conuẽtus fit apud oppidum Galgala. ibi rursum inspectante tota multitudine propheta vnxit Saulum sacro oleo, atque iterum regem consalutari fecit. Ita factum est vt mutato reipublicæ statu regia dominatio introduceretur. Sub Moyse enim & discipulo eius Iesu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem administrabant. post cuius mortem octodecim annis populus sine summo magistratu vixit: deinde rursum ad pristinã regiminis formam redierunt, qui belli gerendi scientia & fortitudine præcelleret, supremum iudicem cõstituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis status durauit, appellauerunt Iudicum. Samuel autem propheta priusquam comitia dissoluerentur sic est allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Moysem & Aaronem misit, & patres vestros ex Ægypto eduxit: vt absque pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicatis, nunquid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in alterius cuiusquam gratiam. Coarguite me si cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cùm tamen huiusmodi munuscula quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltro dantibus sumere, vitio verti non soleat: aut si cuius iumento ad meas necessitates vsus sum.

A ἰόρδανον ὑπερισχύοντες καὶ τὴν διοῦσαν ἀπαντήσοντα ἡμέραν, ἐκώλυσθήσεσθαι αὐτὴν ὑπὸ σαμουήλου τοῦ προφήτου, ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγοι. τῷ δὲ διλάβειαν τῆς καταπηγνυμένης ζευγίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν βαλὰ τῇ πόλει τὸ πλῆθος. διείσει δὲ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῆς ἰούδα φυλῆς, οἷς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένους. τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης, ἦσαν ἐπὶ ἃ μυριάδες. διαβὰς δὲ τὸν ἰορδάνην, καὶ χοίνων δίκα δι' ὅλης τ' νυκτὸς αὐτοὺς ὁδὸν, φθάνει μὲν ἅμα ἡλίου ἀνίσχοντι. ζητεῖ δὲ τὸ στράτευμα διελεῖν, ὅπως πανταχόθεν ἀφυλάκτους ἐπιφερόμενος τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς διαφθείρει τῇ ἀμμανιτῶν, καὶ ναασσὴν τὸν βασιλέα. τοῦτο λαμπρὸν ἐπιφέρεται τῷ σαούλῳ τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς ἐθνικοὺς διήγειρεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμαστῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ. ἐκ δὲ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτὸν καταφρονοῦντες, τότε μετέγνωσαν ὅλῃ τῇ ψυχῇ καὶ πάντων ἄριστον νομίζειν. οὐ δὲ ἤρκησεν αὐτῷ τοὺς ἰαβισηνοὺς σωσαννέως μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν ἀμμανιτῶν ὅλῃ στρατιᾷ δῃώσας χώρᾳ, πᾶσαν αὐτῶν κατασκάψας. καὶ πολλὰς λαβὼν λείας, λαμπρὸς εἰς τὸν οἰκεῖον ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς ὑφ' ἡδονῆς τῷ σαούλῳ κατορθωκόσι, χάριτας ὡμολόγει ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς οὐδὲν ὄφελος αὐτὸν ἔσεσθαι τοῖς πρόσθεν λέγοντας ἰδόντας, νῦν οἵδε εἰσὶν οὗτοι καὶ δόντας δίκην. καὶ πάντ' ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' εὐτυχίαις ἡρμοσμένῳ. πρὸς τοὺς ἐξυβριζόντας σφᾶς αὖ τοὺς τούτων αἰτίους. σαούλης δὲ, τούτων μὲν ἠπάτζετο τῷ εὐνοϊκῶς τῷ θεῷ αὐτὸν προθυμίᾳ. ὥμοσε δὲ μήτινα φθονῆσαι τῷ ἡμφύλων σωτηρούμενον ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. ἅτοπον γὰρ εἶ τῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδομένῳ νίκην αἵματι φόνῳ, τῷ ἐκ ταυτοῦ γένους αὐτοῖς. πρίασθαι δὲ μᾶλλον εὐμενῆ δεησαμένοις ἑορτάζειν. σαμουήλου δὲ φήσαντος καὶ δυνήσεσθαι τὴν χειροτονίαν σαούλῳ τῷ βασιλέως ὑπευθύνως, συνίασι πάντες εἰς γαλγαλὰ πόλιν. ἐκέλευσε γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖ ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντος τοῦ πλήθους ὁ προφήτης χεῖρα τὸν σαοῦλον τῷ ἀγίῳ ἐλαίῳ, καὶ δεύτερον ἀναγορεύει βασιλέα. καὶ οὕτως ἡ τῷ ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ὅλῃ γὰρ μανυσίως καὶ τῷ μεγίστῳ αὐτῷ ἰησοῦ, ὃς ἰωσεπηγὸς, ἀριστοκατούμενοι διετέλουν. μὴ δὲ τῷ ἐκείνου τελευτῇ, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δίκα καὶ ἐπὶ τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχίᾳ κατέχε. μὴ παῦται δ' εἰς τὸν προτέρων ἐπανελθὸν πολιτείαν, τῷ κρίνοντι ἀρίστῳ δόξαντι χαρίζεσθαι καὶ κατ' ἀνδρείαν ἐφ' ἑνὶ τῶν ὅλων δικάζειν ἐπιτρέποντες. καὶ δὴ τοῦτο τὸν χρόνον τῶν τῆς πολιτείας, κριτὴν ἐκάλεσαν. ἐκκλησίαν δὲ σαμούηλος ποιήσας ὁ προφήτης τῷ ἑβραίων, ἐπόμνυμι φησὶν ὑμῖν τὸν μέγιστον θεὸν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λίγω δὲ μωυσῆν καὶ ἀαρῶνα, παρήγαγεν εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν αἰχμαλωσίαν, καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαριζομένους μήτε ὑποστειλαμένους φόβῳ, μήτε ἄλλῳ πρόφασιν ἄδικον χωρήσαντας εἰπεῖν, τί μοι πέπρακται σαφὲς καὶ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξαι δὲ εἰ μόχθον ἢ πρόβατον ἢ τοιοῦτόν τι προσηκάμην ἃ πρὸς τροφὴν ἀνημμένον δοκεῖ λαμβάνειν. ἢ εἴ τῳ ὑποζύγιον εἰς ἐμὴν ὑπουργίας χρείαν ἐλύπησα.

τούτων

τούτων ὑπὲρ καινοτέρου πράγματος ὑμῖν τὸ βασιλεύεσθαι. οἱ δὲ ἀνέκραγον μηδὲν τούτων ὑπ' αὐτοῦ γεγονέναι, σφᾶς δὲ ὁσίως καὶ δικαίως αὐτὸν τὸ ἔθνος. συμφύλους δὲ ταύτης ἐξ ἁπάντων αὐτῆς μερῶν γενομένους, ἐπεὶ δοκεῖ καί μοι φύσιν τὸ, μηδὲν ἄτοπον ἔδ' ὑμᾶς ἀφ' ἐμοῦ δύνασθαι λέγειν, φέρε καὶ μετὰ παῤῥησίας ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα ἠσεβήσατε εἰς τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. ὑμεμνημονεύσειν δὲ ὑμᾶς φαίην, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις ἐκ τῆς ἡμέρας ὑμῶν ὁ πάππος Ἰακώβος δεῦρο λιμὸν εἰς αἴγυπτον ἦλθε. καὶ εἰ πολλαὶ μυριάδες ἐπτακαιδεκάτων, ἀφ' ἧς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ αἰγύπτιοι, ὁ θεὸς δι' ἀμφοῖν τοῖν πατέρων, χωρὶς βασιλέως παρέσχε αὐτοῖς, ῥύσασθαι τῆς ἀνάγκης τὸ πλῆθος, μενοῦν αὐτοῖς ἐ ἀφορήτα πάμψας ἀδελφούς. οὓς ἤγαγον ὑμᾶς εἰς τοιάδε τινὰ χῶρα ἐν ᾧ νῦν ἔχετε. καὶ τούτων ἀπολαύσαντες ἐκ τοῦ θεοῦ, φροδόκατε τὸν θρησκείαν καὶ τὸν δικαιοσύνην. οὐ μέλει, ἀλλὰ καὶ πολεμίοις ὑπηκόοις γεγόνατε, πλὴν ὅσον ὁρᾶτον μὲν ἀσυνείων καὶ τῆς ἐκείνων ἰσχύος ὑφ' ἡμῶν ἀπηγορευμένων. ἵστατε, ἀνίκητοί κεκτῆσθαι φάσκοντες καὶ μεγάλοι, καὶ τελευταῖον πολεμεῖσθαι. καὶ τούτου οὐ βασιλέως ἡγουμένου διασῶσαι, ἀλλ' ἱερέως καὶ γεδεὼν ἐσκεπτομένου τοῦ. τὸν οὖν ἔχετε ὑμᾶς αἴτιοι, φυγεῖν μὲν τὸν θεὸν, ὑπὸ βασιλέα δὲ ἐλθεῖν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπόδειξα τοῦτον ὃν αὐτὸς ἐπελέξατο. ἵνα μὲν ταῦτα φανερὸν ὑμῖν ποιήσω τὸν θεόν. ὁρίζομαι καὶ δυσχειμάντου τῇ τῆς βασιλείας ὑμῖν αἱρέσει, δηλώσειν τὸν θεὸν παρασκευάσω δὲ σημεῖον ἐναργῆ. ὃ γὰρ οὐδέπω φθάνειν εἶδεν ὑμῖν οὐδεὶς ἐντεῦθεν χειμερινὸν θέρος ἀκμὴ χαλάζαι, αἰτησάμενον τὸν θεὸν παρέξειν τοῦτο καὶ ὑμῖν δηλῶσαι. καὶ ταῦτα εἰπὼν πρὸς τὸ πλῆθος τὸ συμβουλεῦον, βροντῆς σημήνας τὸ θεῖον ἐ ἀστραπῆς καὶ χαλάζης ἐπιφορᾷ, τὸν τῶ φροφήτου ἐδὲ πάντων ἀλήθειαν, ὡς τελεμιβάτους αὐτοὺς καὶ ἐδεδοὺς ἡμερῶν, ἐμβρύσειν τὸ ὁμολογεῖν, ᾗ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο ἐφέπεσεν, καὶ ἱκετεύειν τὸν φροφήτην ὡς πατέρα χρηστὸν καὶ δέεσθαι τοῦ θεοῦ αὐτοῦς διαμεῖναι, καὶ τούτῳ ἀφεῖναι τὸ ἁμάρτημα, ἵνα φοὸς οἷς ἐξύβρισαν ἄλλοις καὶ παρόμιναν φροσεξηρτάσαντο. ὁ δὲ ὑπηκούσας καὶ ἐδεήθη τοῦ θεοῦ συγγνῶναι ἐδὲ τούτων αὐτοῖς καὶ πύσειν. συνεβούλευε μὲν τοι δικαίους εἶ καὶ ἀγαθούς. καὶ μεμνῆσθαι ἀεὶ τῆς ἐξ τοῦ παρόντος τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν συμπεσόντων. καὶ τῷ σημείῳ τοῦ θεοῦ ἐ τῆς μωυσέως νομοθεσίας, εἰ συντρέφειν αὐτοῖς καὶ τῆς μὴ τῷ βασιλέως δι' ὀλιγωρίας ὄζειν ὀλιγωρίαν. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσουσιν, ἕλεγεν ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τοῦ βασιλεῖ μεγάλων ἐκ θεοῦ πληγήν. καὶ ὁ σαμούηλος μὲν ταῦτα τοῖς ἑβραίοις φροφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ διατάγου τοῦ σαοὺλ τὴν βασιλείαν.

A in his & similibus si quem offendi, nunc rege præsente dicite, Acclamatum est vno ore, nihil tale eum fecisse, sed sanctè & iustè principatum gessisse. Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, si vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendistis, quòd alium regem popoſcistis. oportebat enim vos meminisse, quòd auus vester Iacobus, LXX. solis hominibus ve- 1.Reg.7.
B stri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cúmq; ibi in multa millia propagata esset eius progenies, eáque graui & contumelioſa seruitute ab Ægyptiis premeretur, inuocantibus vestris patribus, abíque vllo rege Deus tantam multitudinem eripuit, missis in hoc Moyse & Aarone fratribus: qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc possidetis, & tamen post talia beneficia non semel
C prodidistis veram pietatem ac religionem. Nihilominus subiugatos ab hostibus liberauit, dum eius ope vicistis primùm Assyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & postremò Palestinos. atque hæc omnia confecistis nó regum auspiciis, sed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, sub rege esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipse elegit. Vt autem manifestè sciatis Deum vobis iratum, nec ei placere in
D regnum versam vestram rempublicam, dabo euidens signum diuinitus. Qualem enim nunquam quisquam æstatis medio vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem astruat. Vix ea fatus erat, cùm tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti extremáque timentes fatentur se peccasse, & per inscitiam in hunc errorem prolapsos, rogarentque pro-
E phetam vt paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoque peccati veniam impetraret. pollicitus est ille rogaturum se pro eis Deum, & exoraturum: simulque consilium dedit, vt probi ac iusti esse perpetuo studerent, nec vnquam obliuiscerentur, in quantas clades & calamitates ob neglectum virtutis incidissent. meminissent præterea prodigiorum Dei legúmque per Moysem latarum, si caram
F haberent vel suam ipsorum vel regis incolumitatem. quòd si hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipsis quàm regi non defore. atque ita denuo confirmato in regno Saulo, conuentum missum fecit.

CAP. VII.

Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur.

G REx autem delectu habito, cõscriptisq; tribus millibus, duo millia sibi voluit esse satellitiũ, cum quibus ad habitãdũ Bethela se contulit: reliquos Ionathæ filij satellites esse iussit, VI. 1.Reg.13.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως στρατευσάμενοι πάλιν οἱ ἑβραῖοι οἱ παλαιστινοὶ ἐπέδησαν.

ΟΥτος δ' ἐπελέξας ἐκ τῶν πλήθους ὡς μὲν χιλίους, τοὺς μὲν δισχιλίους δ' ὡς ἂν ἦ σωματοφυλακὴν αὐτὸν, λαὸν αὐτὸς διέζευξεν ἐν πόλει Βεθηλωὰ ὀνόματι· τοὺς δὲ λοιποὺς ὡς ἂν ἦ σωματοφυλακὴν αὐτ',

quem misit in Gabam. ille verò expugnauit ca-
strum quoddam Palæstinorum non longè in-
de distans. Qui enim Gabam tenebant, perdo-
mitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis op-
portunis locis præsidiis ea communiuerunt,
& omni prorsus ferri vsu eis interdixerunt.
quamobrem si quando agricolis opus esset ali-
quo ferramento, puta vomere aut ligone, aut
alio ad colendum agrum necessario, à Palæsti-
nis instrumentum erat petendum. Vt verò au-
diuerunt expugnatum castrum, indignati &
non ferendam contumeliam dictitantes, ar-
mant contra Iudæos trecenta millia peditum,
curruum triginta millia, equitum sex millia: &
castrametati sunt ad oppidum Machmam. His
cognitis rex Saulus profectus est Galgala: &
dimissis præconibus per totam ditionem, e-
dicit, vt qui saluam vult libertatem populi,
contra Palæstinos arma capiat: dissimulans in-
terim eorum potentiam, & negans tales esse
vt timeri debeant. sed vbi certo compertum
est maximum esse hostium numerum, metus
omnes Sauli subditos occupat: & pars in spe-
luncas ac loca subterranea se abdunt, plures
verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Ga-
dis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus au-
tem accersit prophetam, vt de communi con-
silio res geratur. Ille renunciat, debere eum eo-
dem loco manentem comparare victimas: se
enim post septem dies venturum, vt immola-
tis sabbato victimis, cum hoste prælio decer-
natur. at ille expectauit quidem quantum pro-
pheta iusserat, sed non per omnia fuit obediens.
Cùm enim cunctari prophetam cerneret, & se
paulatim à militibus deseri, victimas ad alta-
re obtulit. Cúmque nunciatum esset prophe-
tam aduentare, honoris causa obuiam ei pro-
diit. Ille malè factum dixit, quòd neglectis suis
mandatis, se absente preces & sacrificia quæ
Dei voluntate facienda erant pro populo te-
mere occupasset. Saulo verò excusante, expe-
ctasse se ad statutum dierum numerum: sed
cùm milites audito hostem relicta Machma
petere Galgala, metu se desererent, necessitate
cogente properasse ad sacrificium: Consultiùs,
inquit, propheta, fecisses, si mihi paruisses, &
præ nimia festinatione Deum, cuius ego men-
tis interpres sum, non contempsisses. nam per
obedientiam & tibi diuturnitatem regni, &
posteris successionem parare poteras. Ita Sa-
muel offensus regis facto domum est reuer-
sus. Saulus autem cum sexcentis tantùm
militibus & Ionatha filio venit in vrbem Ga-
baonem. horum maior pars non erat armis
instructa, quòd ea regio nec ferrum habe-
ret, nec armorum fabros: quod cura Palæsti-
norum cautum fuisse diximus. hi diuiso trifa-
riam exercitu, per totidem vias regionem He-
bræorum ingressi omnia populabantur, spe-
ctante Saulo rege cum filio, nec valente pro-
hibere hostem, propter suorum paucitatem.

A εἰς γάβας ἐπεμψεν. ὁ δ' ἐκπολιορκεῖν φεύγειν τὴν
παλαιστινὴν οὐ πόρρω γεβάλλων. εἰ γὰρ τῆς γάβας πα-
λαιστινοὶ κατασκεφάμενοι τοὺς ἰουδαίους, πάντα ὅπλα
αὐτοῖς ἀφῃρεῖτο, καὶ τοὺς ὀχυρωτάτους τῆς χώρας τό-
πους φρουραῖς κατελαμβάνοντο. καὶ σιδηροφορεῖν χρῆ-
σθαί τε καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. καὶ ὅτε τι τού-
των τῶν ὑπάρχειν οἱ γεωργοὶ εἴποτε δέοιτο αὐτοὺς
ἐπισκευάσαι τὸ ἔργαλεῖον, ἢ ὕσσης ἢ μοχλάλλου
B ἢ ἄλλό τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς
τοὺς παλαιστινοὺς ταῦτ' ἐθεράπευον. ὡς δὲ ἠκούσθη τοῖς
παλαιστινοῖς ἡ τῆς φρουρᾶς ἀναίρεσις, ἀγανακτήσαν-
τες, καὶ δεινὸν ἡγησάμενοι τὸ καταφρονηθῆναι ὑπὸ
στρατεύσουσι δὴ τινες ἰουδαίους. πεζοὶ μὲν ἑξακισχίλιοι
μυρίασιν, ἅρμασι δὲ ξιφηφορεῖσι, ἱππεῦσι δ' ἐξακισχίλιοι
ἐπῆσαν. καὶ στρατοπεδεύσαντες πρὸς πόλει μαχ-
μᾶ. τοῦτο σαοῦλος ὁ τῆς ἰδεαίων βασιλεὺς μαθὼν,
C εἰς γάλγαλα καταβαίνει πόλιν. καὶ δὴ πάσης κηρύσ-
σεται τῆς χώρας ὑπ' ἀληθείᾳ καλῶν τὸν λαὸν, ὅπως
τὸν πόλεμον τὸν πρὸς παλαιστινοὺς. τῷ δ' ὑμέναιον ἐπ-
φωνολίζων αὐτῶν ἐδεδοίκει ὡς οὐκ ἀξιόλογον ὄντα·
ὡς τι φοβεῖσθαι δεδιὼς ἐπὶ τοσούτοις πρὸς αὐτούς. κατα-
νοήσαντες δὲ τὸ πλῆθος τῶν παλαιστινῶν οἱ τοῦ σαούλου,
κατεπλάγησαν. καὶ οἱ μὲν, εἰς τὰ σπήλαια καὶ τοὺς ὑπο-
νόμους ἔκρυψαν αὐτούς. οἱ πλείους δὲ, εἰς τὸν πέραν τοῦ
D ἰορδάνου χῶρον ἔφυγον. αὐτὰ δ' ἦν γάδου καὶ ῥουβήλου.
πέμψας δὲ σαοῦλος πρὸς τὸν σαμουήλην ἐκάλει πρὸς
αὐτὸν σὺν θυσίαις ἐφόδιον. τοῦτο δὲ πολέμου ἐστὶ τοῦ
προάστιον. ὁ δὲ, προμήνυσεν αὐτὸν ἐπελθόντα αὐτῷ, μὴ
θαρσαλέως θύματα. μὴ γὰρ ἡμέρας ἐπὶ πλεῖ πρὸς
αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τῷ ἡμερῶν, ἐπει-
τοῦ δ' οὕτως συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. μὴ προμήνυσε
μὲν ὡς ὁ προφήτης ἐπέστειλεν. οὐκ ἐπὶ μὲν ταχὺ θύ-
σαντι τῷ ἐντολῶν. ἀλλ' εἰς ἑώρα βραδύνοντα ὑπὸ
E τὸν προφήτου, αὐτὸν μὲν ὑπὸ τῷ στρατοῦ καταλει-
πόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγε. ἐπεὶ δὲ τὸν
συμφύλων ἤκουσε προσιόντα, ὑπαντιάσας ἐξῆλ-
θεν. ἀλλ' οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι θαμυ-
σαντα τὸν ἐπέστειλεν αὐτὸς, καὶ φθάσαντα τὴν παρου-
σίαν, ἵν' κῆ βούλησιν γνοιμήλιον τὸ θείου τὰς δ' χὰς
τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ τοῦ πλήθους προλαβὼν, καιρῶς
F ἐσυργάσατο καὶ προφητικῶς μόνῳ. ἀπολογουμέ-
νου δὴ τοῦ σαοῦλου, καὶ προμηνῦσαι μὲν τὰς ἡμέρας, ἃς
ἔφησε λέγοντος, ὑπὸ δὴ ἀνάγκης καὶ ἀπορίας τοῦ
αὐτὸ στρατοῦ δὴ φόβον στρατοπεδίας τοῦ ἐνθεῶν
ἐν μαχμᾷ καὶ εἰκὼς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς γάλγαλα
καταβάσεως, ὅπ' χθεῖαι πρὸς τὸν θυσίαν. ὑπολα-
βὼν ὁ σαμούηλος. ἀλλὰ σύ φησιν εἰ δίκαιος ἔδα κῆ
μὴ παρήκουσας ἐμοῦ μήδ' ὧν ὑπέθετό μοι θεὸς τοῦ
G στρατόπεδον ὁ θεὸς ὀλιγώρησας, ταχύτερος ἢ σωσίφ-
ρει τοῖς πράγμασι γενόμενος, σοί τ' αὐτῷ πλεῖστον αὖ
βασιλεῦσαι χρόνον ἐξεβλήθη, καὶ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις.
καὶ σαμούηλος μὲν ἀχθόμενος ὅπ' τοῖς γεγονόσι
νοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν. σαοῦλος δὲ εἰς γαβαὼν

πόλιν ἔχων ἑξακοσίους μόνους ἦκε σὺν ἰωνάθῃ τῷ παιδί. τούτων δὲ οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα,
τῆς χώρας ἀπαιζούσης σιδήρου καὶ τῷ ὅπλα χαλκεύειν δεινὰ μόνων. οὐ γὰρ εἴων οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα
εἶ), καθὰ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διῃρῆντο δὲ εἰς τρία μέρη τῶν στρατιὰ οἱ παλαιστινοὶ,
καὶ κῆ τοσαύτας ὁδοὺς ἐπορεύοντο, τῶν τῷ ἰδεαίων χώραν ἐπόρθουν, βλεπόντων τὸ σαοῦλου τῷ βα-
σιλέως αὐτῶν, κῆ τῷ παιδὸς ἰωνάθου, ἀμυνῶν τε τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνων ἦσαν, οὐ δεινὰ μόνων.

καθε-

καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρ- A
χιερεὺς Ἀχίας ἀπόγονος ὢν Ἠλεὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὃς βου-
τοῦ ὑφηλοῦ, καὶ τὴν γλῆ λεπλατουμένην ὁρῶντες, ἐν
ἀγωνίᾳ δεινῇ καθεστήκεσαν. συντίθεται ὁ σαούλου
παῖς τῷ ὁπλοφόρῳ, κρύφα προβιάντος αὐτὸ εἰς τὴν
τῶν πολεμίων παρεμβολὴν εἰσδραμεῖν, καὶ ταραχὴν
ἐμποιῆσαι καὶ θόρυβον αὐτοῖς. τοῦ δ' ὁπλοφόρου εὐ-
θύμως ἐπαθάν φήσαντος ὅποι ποτ' ἂν ἥψηται, κἂν
ἀποθανεῖν δέοι, σφεσλαβὼν τὴν τοῦ νεανίσκου σινερ- B
γίαν, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολε-
μίους ἐπορεύετο. ἦν δὲ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ὃπ
κρημνοὶ φέρουσιν ἄκρας εἰς λεπτὸν ἀπηκοντισμένας μῆκος,
πέτρας ἐν κύκλῳ ἀφειστηκυίας, ὥσπερ προβόλοις
τὰς ἐπιχειρήσεις ἀπομαχόμενον. ἔνθεν συνέβαινεν ἠμε-
λῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει πε-
ρίειναι τῷ χωρίῳ τὴν ἀσφάλειαν, καὶ πάντη νομίζειν
ἀμήχανον εἶναι κατ' ἐκείνας οὐκ ἀναβῆναι μόνον, ἀλλὰ C
καὶ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον εἰς τὴν παρεμβολήν,
ἰωνάθης παρεθάρρυνε τὸν ὁπλοφόρον. καὶ προσβαλὼν τοῖς
τοῖς πολεμίοις ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβῶσιν κελεύσωσιν
ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰόντες, σημεῖον τοῦτο νίκης ὑπολαμβάνε.
ἐὰν δ' φθέγξωνται μηδὲν ὡς οὐ καλοῦντες
ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐτῶν τῷ στρα-
τοπέδῳ τῷ πολεμίων, ὑποφαινούσης ἤδη τῆς ἡμέ-
ρας, ἰδόντες οἱ παλαισινοί, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ὡς
τῶν ὑπονόμων καὶ τῶν ἀσπλείων περίειναι τοὺς ἑβραί- D
ους. καὶ πρὸς ἰωνάθην τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτ' ἔ-
φασαν ἔλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς σωφρονισώμεθα
τετολμηκότων ἀξίως. ἀσπασάμενος δὲ τὸν φωνὴν ὁ
τοῦ σαούλου παῖς, ὡς νίκην αὐτῷ σημαίνουσαν, ὡδυ-
νήκα μὲν ἀναχώρησιν ἐξ οὗ παρ ὥρθησαν τόπου τοῖς
πολεμίοις. ὡδημερφάμενος δ' τοῦτον ὅτι τὸν πέζαν
ἦκεν, ἔρημον οὖσαν τῶν φυλαττόντων διὰ τὸν ὀχυρότη-
τα. κἀκεῖθεν ἀναρπάσαντες μὴ πολλῆς ταλαιπωρείας, E
ἐβιάσαντο τὸν τοῦ χωρίου φύσιν ὡς ἀναλθεῖν, ὅτι τοὺς
πολεμίους. ὑπτιάσοντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένους, ἀπο-
κτείνουσιν ὠλὺ εἴκοσιν. ταραχῆς δ' καὶ σκιμπήξεως αὐ-
τοὺς ἐλάμβανεν. ὡς πᾶς μὲν φυγεῖν τὰς παντοπλίας ἀ-
πορρίψαντας. οἱ δ' πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς διὰ
τὸ σκοτεινὸν ἐθνῶν εἶεν, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλ-
λήλους, καὶ δὴ εἶκαζον ἀναβῶσι πρὸς αὐτοὺς τῶν ἑ-
βραίων οὐχὶ τοὺς δύο μόνους, εἰς μάχην ἐρέποντο. οἱ δὲ
μὲν αὐτῶν ἀπέθνησκον κτεινόμενοι. τινὲς δ' φεύγοντες F
κατὰ τῶν πέζῶν ὠθούμενοι κατεκρημνίζοντο. τῶν δ' τοῦ
σαούλου κατασκόπων, τεταράχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν
παλαισινῶν φρασάντων τῷ βασιλεῖ, σάουλος ἠρώτα
μήτις εἴη τῶν αὐτοῦ κεχωρισμένος. ἀκούσας δ' τὸν υἱὸν
καὶ σὺν αὐτῷ τὸν ὁπλοφόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἀρ-
χιερέα λαβόντα τὴν ἀρχιερατικὴν στολήν, προφητεύειν
αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων. τοῦ δὲ, νίκην ἔσεσθαι καὶ
κράτος κατὰ τῶν πολεμίων φράσαντος, ἐπεξέρχει τοῖς
παλαισινοῖς, καὶ τεταραγμένοις προσβάλλει, καὶ φο-
νεύουσιν ἀλλήλους. προσφέρουσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ πρό-
τερον εἰς τοὺς ὑπονόμους καὶ εἰς τὰ ἀσπάλαια συμ-
φυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ σάουλος. ἠθυμηκότων δ' ὡς μυρίων ἤδη τῶν ἑβραίων, διώκει τοὺς πολεμίους
κατὰ πᾶσαν ἐσπορπισμένους τὴν χώραν. εἶτε δ' ὑπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας τῇ νίκῃ χαίρειν οὔτω ἠθυμηκότος, συμβαίνει δὲ
μὴ κρατεῖν τοῦ λογισμοῦ τοὺς οὕτως εὐτυχήσαντας, εἴθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν περιπίπτει, καὶ πολλὴν
ἂν ἔσχον κατ' αὐτὸν μέμψιν ἔργον. βουλόμενος δὲ αὐτῷ τε τιμωρῆσαι καὶ δίκην ὑπολαβεῖν ὧν τὰ παλαισινῶν

A Occupauerant enim collem quendam cũ pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, grauiter angebantur quòd in se nihil esset præsidij. Filius verò Saulis cum armigero suo conspirat, vt clàm ingressi castra hostium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in in quemuis euentum pollicente, etiam si mori B oporteat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentiùs cust odiebantur, quia propter naturam loci non solùm ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam eò accesserunt, Ionathas confortabat armigerũ ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, vide- C rint, iusserintque ascendere, omen victoriæ accipiendum est. quod si tacuerint, neque nos vocauerint, reuertamur. Cúmque propiùs ad hostilia castra accederent apparente iam die, Palæstini vbi hoc viderunt inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi. deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Sauli filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco in quo D conspecti fuerant. sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata euaserunt ad hostem. aggressíq; sopitos viginti ex his interfecerunt. & totum exercitum stupore ac consternatione repleuerunt, vt abiectis armis in fugam se darent. plerique verò non noscitantes inter se, quòd ex multis gentibus conflati essent, pro hostibus se inuicem inuadebant: & cùm non putarent duos tantùm Hebræos in E castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi ruebant, aut vt fit in turba tumultuante, alij ab aliis protrudebantur. Cúmque renunciatum est regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, iubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo respondente victoriam Deum & hostium cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipsos inter se depugnantes. quo audito, qui antè in speluncas & subterranea se abdiderant, & F ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. iámque ad decem millia creuerant, hostémque tota ea regione palantem insectabantur. ibi rex siue nimio gaudio parum sui compos, quòd difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, siue per insciti am, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere,

VII. 1.Reg.14.

diris deuouit eum,quicunque intermissa cæde ante noctem cibum caperet,nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere. Paulò pòst cùm delati essent ad quandam syluam Ephræmiticæ tribus refertã apibus,filius Sauli qui non exaudiuerat patris imprecationes,cásque consensu populi ratas habitas,fauum fortè nactus expressum inde mel edebat: & monitus quòd pater additis execrationibus interdixisset ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret,edere quidem destitit:negauit tamen rectè id à patre factum.maiore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse,si corpora cibo recurauissent, & longè plures assecuturos fuisse ac trucidaturos. Itaque cæsis Palæstinorũ multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt:& inter cæteram prędam magna pecudum copia reperta mactant, carnibúsque nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in Deum peccare,&carnes etiam tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium prouolui : edicítque vt super illud pecudes iugulent , néve carnes cum sanguine comedant.quia factum hoc Deo displicet. cui edicto cùm omnes parerent, statuit ibi altare , & impositis victimis holocautoma Deo incendit : idque altare omnium primum à Saulo extructum est , cúmque eadem nocte priusquam vires & animos relúmerent, hostium reliquias vellet conficere , & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem , accito pontifice iubet eum diuinam super hoc voluntatem quærere, an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante Deum responsum velle reddere:Non temere est , inquit rex, hoc Dei silentium,qui antehac vltro solebat quod facto esset opus consulere : sed oportet aliquod latens in nobis peccatum esse, quo offensus tacet. Sed iuro per eum ipsum, quòd etiam si filius meus Ionathas peccatum id commisisset,vt Deum placem, capitis pœnam ab eo exigam, non secus quàm si de quouis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit : tum acclamante multitudine vt hoc faciat,vniuersos confestim in vnum locum statuit:& ipse cùm filio seorsũ, stans,sorte deprehẽsurus quis in culpa sit.cúmque sors Ionatham indicaret, interrogat quid fecisset,& cuius peccati sibi esset conscius. tum ille,Equidẽ pater,nihil aliud scio,nisi quòd heri dum hostem persequor,edicti tui nescius de fauo degustaui.Saulus verò iurat se eũ occisurũ pluris quàm genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faciens. Ille ne præsenti quidem periculo territus , magno ac generoso animo se præbuit. Nihil , inquit , deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero , quæ te religione soluat , dum priùs tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam.

A ἐπαρᾶται τοῖς Ἑβραίοις ἢν εἴτις ἀποχόμβος τῆ φονᾶν τοὺς ἐχθροὺς φάγοι, καὶ μὴ μέχρις οὗ νὺξ ἐπιλάβοῦσα τῆς αὐαιρέσεως καὶ τῆς διώξεως αὐτοὺς παύσῃ τῆ πολεμίων, ὥδε ἐπάρατος ἦ. τῶ δὲ σαούλου τᾶτο φήσαντος, ἐπεὶ κατά τινα δρυμῶνα ἐγένοντο βαθυὶ καὶ μελισσῶν γέμοντα, τῆς ἀφραήμου κληρουχίας, ὁ τῶ σαούλου παῖς, οὐκ ἐπακηκοὼς τῆς τ παρὸς ἀρᾶς, οὐδὲ τῆς ἐπ' αὐτῆ τ πλήθους ὁμολογίας, ἀποθλίψας τὸ

B κηρίον τ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ δ γνοὺς ὅτι μὴ δυνῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα τροφῆς πρίν δυσμᾶν, ἐώθιον μὴ ἐπαύσατο. ἔφη δ οὐκ ὀρθῶς τοῦτο κωλύσαι τὸν πατέρα, μὴ μείζονος δὲ ἰσχύος αὐ καὶ προθυμίας διώκοντας, εἰ ἔρρωτο μετελάμβανον πολλᾶ πλείονας καὶ λαβεῖν τῆ ἐχθρῶν C φονεῦσαι. πολλαὶ δ' οὖν καταπάντες μυριάδας τῆ παλαιστινᾶν, δείλης ὀψίας ὅτι δ' ἀφραήμιοι τ σκηνὰς τῆ παλαιστινᾶν ἐπέπτωκαν, καὶ λείαν πολλὴν καὶ βοσκήματα λαβόντες, κατασφάζουσι καὶ ταῦτ' ἐν αἵματι κατήθιον. ἀπαγγέλλεται δ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τῆ γραμματέων ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τὸν θεὸν ἁμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλυῦναι, καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαρὰς ἐδίον. ὁ δὲ σαοὺλος κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. καὶ κηρύσσει θύειν ἐπ' αὐτὸν τὸν ὄχλον τὰ ἱερεῖα. τὰ κρέα μὴ σὺν τῆ αἵματι δαίνυσθαι. τ γὰρ οὐκ εὖ τῆ θεῆ πεπραγέναι μῶν. τ δ' πάντων καὶ τῶν προσταξάντων τ βασιλέως ποιησάντων, ἵησιν ἐκεῖ

D βωμὸν ὁ σαοὺλος, καὶ ὡλοκάυτωσεν ἐκεῖ. ἐπ' αὐτῆ τῆ θεᾶ. τὸν πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν. ἄλλην δ' ὁδὸν δὴ τῶν παρεμβολῶν τῆ πολεμίων δὴ τ δ' ἀφραήμιον τῆ ἐν αὐτῆ βουλόμενος πρὶν ἡμέρας, καὶ τῆ στρατιωτῆ ἐκ ὀκνοσιώτων ἐπαθε, πολλῶν δ' εἰς αὖ προστάτου προθυμίαν ἐνδικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς ἀχιτώβον τὸν ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν μαθεῖν, εἰ δίδωσιν ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασιν δὴ τὸ στρατόπεδον τῆ ἐχθρῶν δίχα φθορᾶς τοὺς ἐν αὐτῆ συγκάπτας. εἰπόντος δ τ ἱερέως, μὴ ἀποκεῖνεσθαι τὸν θεόν. ἀλλ' ἐ δίκαι αἰτίας εἶπεν ὁ σαοὺλος πυνθανομένοις ἡμῖν φωνῆ ἐ δίδωσιν ὁ θεὸς, ὃς προστάσσει αὐτοῖς προεμεύσε πάντα, καὶ μηδ' ἐπιστρέφειν ἕφθανε λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λανθάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν αἴτιον δ σιωπᾶς. καὶ ὄμνυμί γε τ τὸν αὐτὸν ἢ μὲν κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης ἢ τὸ ἁμάρτημα τ τὸ ἐργασάμενος ἀποκτάνειν αὐτὸν, καὶ τὸν θεὸν οὗτος ἱλάσασθαι, ὡς αὖ εἰ καὶ παρ'

F ἀλλοφύλοις καὶ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντος, τῶ ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην ἀπελάμβανον. τ δ' πλήτους τᾶτο ποιεῖν δεδεισάντος, ὥδε λέγημα πάντας ἵησιν εἰς ἕνα τόπον. ἑστᾶναι δ καὶ αὐτὸς σὺν τῆ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, καὶ κλήρῳ τὸν ἁμαρτητὸν μαθεῖν ἐπεζήτει. καὶ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς εἶ ἰωνάθης. ἐπιστρόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ παρὸς τί πεπλημμέληκε. καὶ τί φέρει τὸν βίον οὐκ ὀφθᾶς οὐδ' ὁσίως αὐτῆ δεδραγμένον σὺν ἐγνωκε, πάτερ εἶπεν, ἄλλο μὲν οὐδέν, ὅτι δ' ἐχθὲς ἀγνοῶν τῶ ἀρᾶς αὐτῆ καὶ τὸν ὅρκον, μεταξὺ διώκων τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου. σαοὺλος δ' ἀποκτείνειν αὐτὸν ὤμνυσι καὶ τῆς θεότητος καὶ τῆς φύσεως καὶ τῆ φιλτέρων προ-

μήσας τὸν ὅρκον. ὁ δ' οὐ καταπλήττεται τῶ ἐπαλλῶ τ θανάτου. θαρσαλεώτερος δ δίκην καὶ μεγαλοφρόνως, οὐδ' ἐγώ σε φησὶν ἱκετεύσω φείσασθαί με πάτερ. ἥδιστος δέ μοι ὁ θάνατος, ἐφ' τε δ' εὐσεβείας νικώμενος, καὶ ὅτι νίκη λαμπρᾶ. μέγιστον γὰρ θαμώδιον τὸ καταλιπεῖν ἐχθροὺς παλαιστινῶν κακοφρονήσαντας.

ὅτι

δὴ τούτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε καὶ συνέπαθεν. ὤμοσέ τε μὴ ἀφιέσθαι τὸν αἴτιον τῆς νίκης Ἰωνάθην ἀποθανόντα. καὶ τὸν μὲν οὕτως ἁρπάζουσι τῆς τοῦ πατρὸς ἀρᾶς. αὐτοὶ δὲ δῆλοι ἦσαν τὸ νεανίσκου ποιοῦνται τῷ θεῷ, ὡς τ' αὐτὸν ἀπολύσαι τοῦ ἁμαρτήματος. καὶ ὁ σαοὺλος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ὑπέστρεψε, δόξαν θείας οἴσει μεγάλας ἐξ ὧν πολεμῶν. βασιλεύει δ' εὐτυχῶς καὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειρούται τὸ ἀμμανιτῶν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαιστινούς, ἰδουμαίους, ἀμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τῆς ὦβας. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες ἐξ ἀβενήρου μὲν ἀρέσνες. ἰωνάθης καὶ ἰησοῦς καὶ μέλχισος. θυγατέρες δ' αὐτῷ μεροὲβ καὶ μιχάλ. στρατηγὸν δ' εἶχε, τὸν τοῦ θείου παῖδα ἀβενήρον. νηεσσὶ δ' ἐκείνος ἐκαλεῖτο. νηεὸς δ' ἦν καὶ κὶς ὁ σαούλου πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, υἱοὶ δ' ἀβιήλου. ἰσχὺν δ' ἦν καὶ πλῆθος ἁρμάτων σαούλῳ, καὶ ἱππέων. οἷς δ' ἂν πολεμήσειε νικήσας ἀπηλλάσσετο, καὶ τοῖς ἑβραίοις εἰς δόξαν καὶ μέγεθος δυνάμεως προσηγάγετο, καὶ τῷ ἄλλων ἀπάντων ἐθνῶν δυνατωτάτοις. τῶν δ' νέων τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τοῦ σώματος ἐποιεῖτο.

A Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miſerationem flexa eſt, iurántque nõ laturos ſe vt occidatur Ionathas autor tam luculentæ victoriæ. atque ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciũt vt ipſum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cęſis circiter ſexaginta millibus hoſtiũ Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæſtinóſque & Idumæos ac Amalecitas, & regem Obæ multas res geſſit proſperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Ieſum Melchiſum. Filiæ fuerũt B ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Sauli pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunque hoſte cõgreſſus ſemper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem ſtatum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, vt omnibus finitimis eſſent formidabiles. ex iuuenturis verò numero robore ac ſpecie præſtantiſſimum quenque in ſuum C deligebat ſatellitum.

Κεφάλαιον ή.

Σαοὺλ πρὸς Ἀμαληκίτας πολεμεῖ καὶ νίκᾳ.

CAP. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

ΣΑμουὴλος δ' ὁ προφήτης πρὸς τὸν σαοὺλον, πεμφθῆναι φησὶ πρὸς αὐτὸν ἐφάσκειν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ ὅτι βασιλέα προχειρίσας αὐτὸν ἁπάντων ὁ θεὸς ἀπέδειξε, καὶ δι' ἐκεῖνον πείθεσθαι καὶ κηδήσεσθαι αὐτῷ χρῆναι, ὡς αὐτῷ μὲν ἔχοντος τὸ τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, τοῦ δὲ θεοῦ καὶ τὸ κατ' ἐκείνου καὶ τῶν ὅλων προσταγμάτων. λέγειν τοίνυν ἐφασκε τὸν θεὸν, ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοῖς ἑβραίοις ἀμαληκῖται διέθηκαν κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτου εἰς τὴν νῦν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς ἐστέλλοντο χώραν, καλδίῳ πολέμῳ τιμωρήσασθαι τοὺς ἀμαληκίτας, καὶ κατασταζομένην αὐτῷ καταλιπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ νηπίων, καὶ τοιαύτην ὑπὲρ ὧν τοῖς προγόνοις ἡμῶν εἰρήκασιν τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δ' μὴ τε ὑποζυγίων μήτε τῶν ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ κτῆσιν ἰδίαν. ἅπαντα δ' ἀναθῆναι τῷ θεῷ, καὶ τὸ ἀμαλήκου ὄνομα ταῖς μουσέως καταλουθήσαντα ἐντολαῖς ἐξαλεῖψαι ὁμολογεῖ ὁ ποιήσας σαοὺλος τὰ προσταχθέντα. τὴν δὲ πενταρχίαν τῶν προὸς τὸν θεὸν, οὐκ ἐν τῷ ποιήσασθαι τὸ προὸς τοὺς ἀμαληκίτας στρατιὰ λογιζόμενος εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιμέλειαν, καὶ τὸ τάχος ἀναβολῆς καὶ προσούσης ἔτι μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροίζει τὸ πᾶσαν τῶν δύναμιν, καὶ ταύτην ἐξαριθμήσας ἐν γαλγάλοις, διείσει τῷ ἰσραηλιτῶν ἔξω τῆς ἰούδα φυλῆς, θελ τοσαράκοντα μυριάδας. ἡ δὲ φυλὴ καθ' αὑτὴν ὅτι στρατεύσαι ξισμύριοι. σαοὺλος δ' ἐμβαλὼν εἰς τὴν ἀμαληκῖτιν χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους δὴ τὸν χείμαρρον πᾶσιν, ὡς μὴ μόνον ἐκ τοῦ φανεροῦ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιπίπτειν καὶ κυκλουμένους αἰρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, ξίφεσι τοὺς πολεμίους καὶ ἀχρηστίρει πείσας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ προφητείαν ἐχώρησε, ταῖς πόλεσι, τῷ ἀμαληκίτῃ προσέβαλε.

SAmuel autem ad Saulum veniens, ait ſe ad illum miſſum à Deo, vt eum commonefaceret electione Dei cęteris eum in regno prælatum, atque ideo par eſſe vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipſe præſit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, ſunt mãdata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deſerto multis affecerunt iniuriis, dum egreſſi ex Ægypto in eã quam nunc tenent regionem proficiſcuntur, oportet iuſto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere, ſæuiréque in omnem ſexum ac ætatem, & has illis pro iniuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne iumentis quidem aliiſque pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine vſurpare, ſed omnia Deo ſacra eſſe, vt iuxta Moyſis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus eſt Saulus facturum ſe omnia: & ratus obedientiam in hoc conſiſtere, ſi non pareret tantùm, ſed etiam quàm celerrimè mandata exſequeretur, confeſtim omnes vndique copias contrahit, & recenſito apud Galgala milite, abſque tribu Iuda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex ſuo tantùm delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cum exercitu irrumpens, pluribus locis inſidias circa torrentem diſpoſuit, vt non ſolùm marte aperto eos infeſtaret, ſed ex improuiſo etiam per vias circumuentos opprimeret. Poſtremò magno prælio in fugam verſos non priùs perſequi deſtitit, quã ad vnum omnes ferro tolleret. Quod opus poſteaquam ita vt diuinitus prędictũ fuerat ſucceſſit, oppidatim bellũ circũferre cœpit:

quorum aliquot machinis,alia cuniculis & operibus,nõnulla fame, siti aliisque modis cùm expugnasset,vsque ad mulieres & pueros cædibus grassatus est,nec crudele nec inhumanũ hoc ratus : primùm quòd in hostem sæuiret, deinde quòd iussu Dei,cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum,cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus,seruare eum decreuit, idque non ex Dei sententia,sed victus affectu proprio inconcessàm miserendi licentiam suo periculo sibi vsurpans.Deus enim ita Amalecitas oderat vt ne infantibus quidem parceret,quos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem seruauit, pluris eius formam quàm Dei mandata faciens. Hoc eius peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim iumentis ac pecoribus pepercerunt,in prædam cõtra Dei mandatum abactis, pecunias etiam cæteráſque opes diripuerunt, nihil perdentes nisi cõtemptibile.Itaque deuictis omnibus à Pelusio,quæ vrbs est in Ægypti finibus,vsque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastauit,sola Sicimitarum gente intacta , qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios ,vt secederent, néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid perueniret.Studere enim se eorum incolumitati , propter cognationem quæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat.

IX. Atqur ita Saulus ac si nihil esset prætermissum ex iis quæ propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat , sed omnia fuissent ad vnguem obseruata , lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offensus est quòd regi erat parcitum, & quòd populus pecudes in prædam verterat , cùm ipse neutrum permisisset. Iniquum erat cuius ope victoria contigisset,eius mandata contemni , etiam si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam,ait se pœnitere Saulum elegisse,qui non curet iussa sua exequi, sed malit quicquid ipsi visum fuerit facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus , per totam noctem fusis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à prophe ta rogatus veniam regi non annuit, quòd non placeret,peccata donari in gratiam deprecatoris : quæ non aliunde magis nascantur, quàm ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur , imprudentes maiorem delinquendi ansam offerunt.Postquam igitur Deus preces prophetæ non admisit , & satis apparuit flecti eum non posse , prima luce Samuel ad regem , Galgalis tum agentem , proficiscitur, hunc quàm primùm rex vidit,accurrens salutauit, dicens se gratias agere Deo pro victoria : omniáque iuxta volũtatẽ eius esse peracta. Tum Samuel:

A Ἐπὶ τοὺς μὲν μηχαναῖς μέσοις, τοὺς δ' ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καὶ πίεσιν ἐζώγρει καὶ πανοδομημένοις, τοὺς δὲ λιμῷ καὶ δίψει, τοὺς δ' ἄλλοις ὅπως ἐκπολιορκήσας, καὶ λαβὼν κρείττους ὅτι σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐκίρνησεν, οὐδὲν ὠμὸν οὐδ' ἀθεμίτοις σκληρότερον δόξασθαι φύσεως ἠρέμισμος, ᾗ τοὺς μὲν πολεμίους ζῶντας ὁρᾶν, ἅπερ τὰ θρέμματα θεοῦ δ' ὧν τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δὲ καὶ τὸν βασιλέα τῶν ἐχθρῶν ἄγαλμα αἰχμάλωτον. εὖ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν, οὐκ ἐπὶ τούτῳ πιθὼν τῇ θεοῦ, πάσῃ γνώμῃ ἰδίᾳ, καὶ χαριζόμενος ἀναίσχυντα περὶ ὧν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἴκτῳ. ὁ γὰρ θεὸς οὕτως ἐμίσησε τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεῦσαι, ἀλλὰ πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γίνεσθαι πάντα. σάουλος δὲ, αὐτὸν τὸν βασιλέα, καὶ τὴν ἡμιμοιρίαν τῶν εἰς ἐβραίους κακῶν ἔσωσε, τῆς μνήμης ὧν ἐπέστειλεν ὁ θεὸς, τὸ τοῦ πολεμίου κάλλος B δόξαν σεσωπωμένος. σωιεξήμαρτε δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ θηρεῖν αὐτὰ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, τάτε ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησαν. εἰ δέ μὴ ἀσουδὴς ἄξιον ἦν ὡς τε κτήσασθαι, διέφθειραν. νικήσας δὲ σάουλος ἅπαντας τοὺς ὑπὸ πηλουσίου τῆς αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε τὸν τῶν πολεμίων, ἀδιαλείπτως τὸ τῶν σκιμμιτῶν ἔθνος. οὗτοι γὰρ C ἐν τῇ μεσογαίᾳ χώρᾳ, μέσοι καταίκουσαν. ἐπὶ δὲ τῆς μήκης πόμφας παρήγγελεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφοραῖς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας ῥαγουήλου τοῦ μωυσέως πενθερὸν, σώζειν αὐτοὺς εἶχεν. καὶ σάουλος μὲν ὡς μηδενὸς ἀδικούσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντι τὸν πρὸς ἀμαληκίτας ἐκφέρειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ὅτι πᾶσιν ἐκείνοις ἀκριβῶς πεφυλαγμένοις, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, οἰκαδὲ πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεφε χαίρων ὅτι τοὺς D καταρθωμένους. ὁ δὲ θεὸς, ἀχθεται τῇ τε τοῦ βασιλέως τῷ ἀμαληκίτῃ σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων ἁρπαγῇ τῶν πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτὰ ταῦτ' ἐσεσήκει. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ σῴζεσθαι τῇ ἐκείνου, ἐκείνου τιμὴν ἰσχυὶ διδόντες αὐτοῖς. καταφρονεῖσθαι δ' καὶ ἀδικεῖσθαι, μηδὲ ὡς αὐθέκτου βασιλέα. μετανοεῖν οὖν ἔλεγε τοὺς τὸν προφήτην σαμοῦηλον, ὅτι τὸν χρεοτονήσας βασιλέα τὸν σάουλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύοι ποιοῦντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμούηλος συνεχύθη, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἀδιαλείπτως ἠρᾶτο τὸν θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ σαούλῳ δ' μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τῷ συγγνώμῃ οὐκ ἐπένευσεν εἰς τὸν σάουλον αἰτουμένῳ τῷ προφήτῃ, λογισάμενος οὐκ E εἰ δίκαιον ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παραιτήσεσιν. οὐ γὰρ ἐξ ἄλλου τινὸς φύεσθαι μᾶλλον, ἢ τὸ καταμαλακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. ὑπερῳδοὺς γὰρ δίξαι ὑπεικείας καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτοὺς ζῶντας ἡγιαίνοντας. ὡς οὖν εἶπεν ὁ θεὸς τῇ τε τοῦ προφήτου δίκῃ καὶ

ἄλλος ἰὼ μὴ μεταμελόμενος, ἀμὴ ἡμέρᾳ σαμούηλος εἰς γάλγαλα ἀφικνεῖται πρὸς σάουλον. ὑπεισάμενος δ' αὐτὸν, ὁ βασιλεὺς προσρήχει, καὶ καίσαρ ἀσάμενος, τῷ θεῷ φησὶν ὀψαρεῖσθαι, ὅπως μοι τιμὴν. ἄπαντα γὰρ μοὶ τὰ πεπλουσμένα ὑπ' αὐτοῦ πεφεύχθαι. σαμούηλος ὁ πρὸς ταῦτ' ἀπολαβών,

πόθεν

πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων ἔφη, καὶ μυκηθμῶν βοῶν ἐν τῇ στρατοπέδῳ. ὁ δέ, τὸν λαὸν ταῦτα εἰς θυσίας ἀπεκρίναντο τετηρηκέναι. τὸ μὲν γε τῷ Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἅπαν ἐξαφανίσθαι καὶ τελέως ὀλέθρῳ. καὶ φεῖσθαι μηδένα, φησὶν αὐτὸν ἀγαγεῖν παρεσκευασμένον μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. φῆσὶ οὖν τι δεῖ ποιεῖν βουλεύσασθαι πρὸς ἀλλήλους ἔφασκεν. ὁ δὲ προφήτης, οὐχὶ θυσίαις ἥδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις. οὗτοι δέ εἰσιν, οἱ τῇ βουλήσει καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ κατακολουθοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο φεισάμενοι πεισθῆναι καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅπερ αὐτὸν ποιῆσαι τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. καταφρονεῖσθαι γὰρ οὐχ ὅταν αὐτῷ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν ἀπειθῇ δοκῇ. παρὰ γὰρ τῷ οὐχ ὑποτασσομένῳ μᾶλλον καὶ ἀληθῆ καὶ μόνῳ τῷ θεῷ κεχαρισμένῳ θρησκεύοντων θρησκείαν, οὔτε αἱ πολλαὶ καὶ πιμελεῖς καταθύσεσιν ἱερεῖα, οὔτ' αὖ κόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρεσι, δίχεται ταῦτ' ἀμφω, ἀλλ' ἀποστρέφει, καὶ δίγματα τῆς πομπείας, οὐκ εὐσεβείας ἡγεῖται. τοῖς δ' ἓν καὶ μόνον ἅπερ αὐ φθέγξηται καὶ κελεύσῃ ὁ θεὸς ἀεὶ μνήμης ἔχουσι, καὶ τεθνάναι μᾶλλον ἢ παραβαίνειν τι τούτων αἰσχυνομένοις δοκεῖ πεπρέπειν. καὶ οὔτε θυσίαν ὀφείλεται παρ' αὐτοῦ. καὶ παραθυόντων ἢ καὶ ἢ λιτὰ, πενίας ἢ δίον τιμὴν ἢ παρὰ τῷ πλουσιωτάτων ἀξιοῦται. σὺ τοίνυν ἴσθι σαυτὸν δι' ὀργῆς ὄντα τοῦ θεοῦ. καταφρονήσας γὰρ καταμελήσας ὧν ἐπέστειλε. πῶς οὖν οἴει τὴν θυσίαν αὐτὸν παρεβλέπειν ἐξ ὧν κατέχεσθαι δοκολίδαν γινομένην, πλὴν εἰ μὴ νομίζῃς ὅμοιον ὀλίθρου τὸ θύεσθαι ταῦτα τῷ θεῷ. προσδόκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος τοῦ φθαρέντος σοι θεοῦ ταύτην ἠμέλησας. σαοὺλος δὲ ἀδικεῖν ὡμολόγησε καὶ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο. φοβεῖσθαι γὰρ τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου. καὶ μήν τοι γε θεὸς καὶ τὸν λαὸν τοῦ στρατοπέδου φόβον μὴ κωλύσαι διαρπάζοντας αὐτοὺς τὴν λείαν μηδὲ δύνασθαι. ἀλλὰ συγγνώσκει, καὶ φείσεσθαι ἴσθι. φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὸ πᾶν ἁμαρτεῖν. παρεκάλει δὲ τὸν προφήτην ὑποστρέψαντα, θυσίας χαριστηρίους θύσαι τῷ θεῷ. ὁ δέ, μὴ γὰρ ἐμοῦ τὸν θεὸν διαλλαττόμενον, ἀπῆει πρὸς αὐτόν.

A Quî fit igitur quod voces iumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populũ hæc ad sacrificia reseruasse, sed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captiuum adducere eorum regem, de quo ex prophetę consilio se decretum. Ad hæc propheta respondit, non sacrificiis delectari Deum, sed viris bonis ac iustis. hos autem esse qui voluntati & mandatis eius obsequuntur, nihilque à se rectè fieri putant, nisi quod iuxta eius præcepta fiat. Cõtemptum enim eius consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, vnicúmque hoc & verum sacrificiũ non offerunt, ab his Deum nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentóve fabricata vel postulare vel admittere: sed auersari hæc vt malitiæ magis quàm pietatis argumenta. Contra qui id solùm meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori mallent quàm inde discedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere, quòd si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratiùs ab his accipere, quàm à quocunque alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo? Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, qua elatus contra autorem tuæ felicitatis mãdata eius neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterum, ne in simile peccatum incidam. Rogabátque vt maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

B C D E

Κεφάλαιον Θ'.

Οπ σαμουήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα δαβίδην ὄνομα.

Cap. IX.

Samuel ad Dauidem regiam potestatem transfert.

Σαοὺλος δὲ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸ σαμουήλου, ἐλλαμβάνει τῆς δπλοΐδος, καὶ βιαίας τῆς ὁλκῆς δοκούσης ὁ μὲν ὁρμῆς ἀπῦναι τὸν σαμουήλου ἡμιμόριον, διαρρήζει τὸ ἱμάτιον. ὁ δὲ προφήτου τὴν βασιλείαν οὕτως αὐτῷ διαρρηθῆναι φήσαντος, καὶ λήψεσθαι ταύτην, ἀγαθὸν καὶ δίκαιον. ἐμιμεῖτο γὰρ τὸν θεὸν τοῖς περὶ αὐτὸ κεκεμμένοις, ὡς μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὸν γνώμην αὐθεστῶτα πάσης ὄντος ἀνθρωπίνης ἰσχύος. ὁ δὲ σαοὺλος, ἀτενίσας μόλις εἶδε, αἰδεσθεὶς ὁ ποιήσας τὸ προσκυνῆσαι. δίδωσι δὲ τὸ σαμουήλος αὐτῷ, καὶ συνελθὼν προσκυνεῖ τῷ θεῷ. ἄγεται δὲ καὶ ὁ τῆς Ἀμαληκιτῶν βασιλεὺς Ἄγαγος πρὸς αὐτόν. καὶ πυθομένου πῶς εἶπε παρὼν ὁ θάνατος, εἶπεν. ὡς σὺ πολλὰς μητέρας Ἑβραίων ὀδυνηρὰς ἐποίησας, οὕτως ὀδυνήσεις ὁπὸ σαυτῷ διαφθαρέντι τὸν μητέρα. καὶ κελεύει φονικὸν μὲν αὐτὸν ἐν γαλγάλοις

F Saulus autem, retinere eum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantiùs discedebat, scissura facta est in vestimento. cúmque propheta dixisset, sic scindendũ eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum. Deum enim in proposito manere, neque simile esse homini natura mutabili: Saulus fatebatur Deum sibi meritò infensum, sed factum infectum fieri nõ posse. Rogabátq; saltem hoc honoris sibi haberet, vt Deum simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vnà cum illo adoratũ iuit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarũ. qui cùm, ô mortẽ amaram, exclamasset, audiuit à propheta: Quemadmodũ tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamenta & luctum attulisti, ita æquum est vt ipse matri tuæ mœstitiã afferas: iussitq. eũ ibid. in Galgalis

interfici:ipſe verò reuerſus eſt Ramathã. Rex verò tũ demũ sẽtiẽs in quæ mala offenſo Deo peruenisſet,ad Gaba regiã proficiſcitur, quod
1.Reg.16. nomẽ collẽ ſignificat:nec poſt illã diẽvnquã in prophetæ conſpectũ venit. Samueli verò vicẽ eius moleſtè ferentĩ, Deus hanc curam mittere iuſſit,& aſſumpto ſacro oleo Bethlema proficiſci ad Ieſſæum Obedæ filium,& ex eius filiis eũ vngere,quem ipſe indicaſſet ſibi regno dignum videri.Cúmque propheta diceret vereri ſe,ne ſi Saulus hoc ſenſerit,vel per inſidias vel etiam aperta vi perniciem ſibi moliretur,iuſſus hac de re ſecurus eſſe, ad dictum oppidum peruenit. Eò loci magno hominum concurſu ſalutatus eſt,quærentibúſque aduentus cauſam,ſacrificatum ſe veniſſe dixit.Peracto ſacro Ieſſæum ad epulas vnà cum filiis conuocat: viſóque natu maximo eximia ſtatura ac forma iuuene, coniiciebat inde hunc eſſe regnaturum. Sed hac parte non eſt aſſequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet,quem ipſe admiratus dignũ regno ducebat,reſponſum eſt,non eadem ſpectare Deũ quæ homines. Tu,inquit,viſa iuuenis pulchritudine,iam ſatis dignum principatu exiſtimas: apud me verò non eximiæ corporis formę prę-mium eſt regnum,ſed animi virtuti & cum requiro qui hac ſit perfectè excultus, pietatéque ac iuſtitia, obedientia & fortitudine animum exornatus.His auditis propheta iubet Ieſſæum filios omnes oſtendere: móxque & alij quinq; adfuerunt.horum nomina iuxta ætatis ordinẽ ſunt hæc:Eliabus,Aminadabus,Samma,Nathanaael,Rael,Aſamus.His quoque viſis,qui nihilo deteriores forma erant, propheta rogat Deum, quiſnam ex his eligendus eſſet,& audito quòd nullus,ſciſcitatur ex Ieſſæo, num quos præterea liberos habeat. Quo reſpondente,eſſe etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, propheta iubet vt confeſtim vocetur:non enim licitum eſſe abſque illo ſacrum epulum celebrari. qui poſtquam accitus à patre venit,adoleſcens colore flauus, & martium quiddam tuẽs,alioqui liberali ſpecie tum propheta ad patrem verſus ſubmiſſa voce, Hic eſt,inquit,quem regnare Deo viſum eſt,& cum dicto accumbit,& proximum ſibi adoleſcentem collocat,ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde ſacrum oleum, quo delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obtineat:præcipítque vt iuſtitiam colat, & operam det,ne vnquam à mandatis Dei diſcedat: Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum,& familiam vniuerſam illuſtre nomen conſequuturam: Palæſtinos quoque ab illo ſubigendos, & cum quibuſcunque gentibus congreſſus fuerit, ſemper victorem redituru, inſignémque inde gloriam tam ſibi paraturum quàm poſteris relicturum. Poſt mandata Samuel domum proficiſcitur, ſimúlque numen deſerto Saulo ad Dauidẽ cõmigrat.

A ἀποθανεῖν. καὶ αὐτὸς ἦ εἰς ἁρμαθὸν πόλιν ἀπαλλάσσεται. σαοὺλος ἦ ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος ὢν πειρασθῆναι κακῶν ἐθέλει αὐτῷ τὸν θεὸν κατασκλάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει γαβά. σημαίνει ἦ βουνὸν ἡμιωδύμενον τὸ ὄνομα. καὶ μετ' ἐκεῖνον οὐκ ἔτι τὴν ἡμέραν εἰς ὄψιν ἦλθεν τῷ θεσπίτῃ. σαμουήλῳ ἦ λυπουμένῳ ὡς ἐπὶ αὐτῷ, παύσασθαι μὲν ὁ φοιτήσας ἐκέλευσεν ὁ θεός. λαβὼν ἦ τὸ ἄλυον ἔλαιον, εἰς βηθλεμὴν

B ἀπελθεῖν πόλιν, πρὸς ἰεσσαῖον παῖδα ὠδήσου. ἔφη χρίσαι γὰρ αὐτὸν ἀνὰ μέσον βασιλέα ἡμῶν. ὁ ἦ, δύας βέβαιος φήσας μὴ τὸ μαθὼν σαοὺλος αὐτὸν ἀνέλῃ λοχήσας αὐτὸν, ἢ κἂ φανερῶς, ὑποθεμένου τοῦ θεοῦ καὶ δόντος ἀσφαλείας ὁδὸν, εἰς τὴν προειρημένην ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως ἐπηρώτων. ἔλεγε δὲ ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ θεῷ. πιπίσας οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν ἰεσσαῖον μὴ πρῶτον τέκνων ὅτι τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος

C αὐτῷ τὸν πρεσβύτατον τῶν υἱῶν ἀμεμφέστατον καὶ καλὸν, εἴκασεν ἐκ τῆς ἀμορφίας τὸν ἐξ τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. διδάσκει δὲ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χρείαν τοῦ ἐλαίου τὸν νεανίσκον ὃν αὐτὸς ἐθαυμάκει, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον ἔκρινεν, οὐ τὰ αὐτὰ βλέπειν ἀνθρώπους εἶπε καὶ θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβλὼν τοῦ νεανίσκου, καὶ δι' τοῦτον ἡγῇ ἄξιον τοῦ βασιλεύειν εἶ). ἐγὼ δὲ οὐ σωμάτων ἀμορφίας ἔπαθλον ποιοῦμαι τὴν

D βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετὴν, καὶ ζητῶ ὅς τις ταύτης ἔστι τελέως ἄμεμπτος, ἀσέβειαν καὶ ἀκρασίαν καὶ ἀνδρεία καὶ πίστει ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς συμίσταται κάλλος κατακεκοσμημένος. ταῦτα φράσαντος τοῦ θεοῦ, πάντας ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν ἰεσσαῖον ἐις ἰοὺς ὀπαδοῦσαι σαμουήλος. ὁ δὲ, πάντα ἄλλους ἐπίπονον ἐλθεῖν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος, ἐλίαβος, ὁ δεύτερος ἀμιναδάβος, σάμαλος ὁ ῥῖβος, ὁ τέταρτος, ναθαναήλος, καὶ ῥάηλος ὁ πέμπτος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἕκτος ἀσσαμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ θεσπίτης, μηδὲν χρέος τῆς προειρημένου τοῦ μορφῆς, ἐπερώτησε τὸν

E θεὸν τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' οὐδένα, πυνθάνεται τὸν ἰεσσαίου μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος ἦ ἔτι δαβίδην τινὰ μὲν ποιμαίνειν ἦ κῆ τῆς τοῦ βοσκημάτων φυλακῆς ἐπιμελεῖσθαι. κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐκ τάχους. καταπλαγῆναι γὰρ εἰς τὴν ὄψιν οὐκ ἔτι δυνατὸν αὐτοῖς ἐκείνου μὴ παρόντος. ὡς δ' ἦκεν ὁ δαβίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ

F πατρὸς, παῖς ξανθὸς μὲν τὴν χρόαν, ὀρθὸς ἦ τὰς ὄψεις κῆ καλὸς ἄλλως, ἅτε ὢν εἰπεῖν ἡσυχῆ πρὸς αὐτὸν σαμουήλος ὁ βασιλεύειν αἱρεῖται τοῦ θεοῦ. καταπλήττεται μὲν αὐτὸς, καταπλήττει ἦ ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον κῆ τὸν ἰεσσαῖον μὴ καὶ τοὺς παίδων. ἔπειτα λαβὼν ὀρθοῦντος τ' δαβίδου τὸ ἔλαιον, ἀλίφειτε αὐτὸν, κῆ πρὸς τὸ οἷς ἠρίμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τ' ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ θεὸς ἤρηται. παρῆνει δ' ἐξ δίκαιον κῆ κατήκοον αὐτῷ τοῦ προσταγμάτων. οὕτως γὰρ αὐτῷ εὐδαιμόνεις τὴν βασιλείαν ὅτι πολὺν χρόνον, καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ εὐκλεέστατον ἡγήσεσθαι. καταστρέψεσθαι δὲ καὶ παλαιστινοὺς, καὶ οἷς αἰ ἔθνεσι πολεμῇ, νικῶντα, καὶ εὐδοκιμώτατον τοῖς μάχοις, κλέος τε ἀοίδιμον ζῶντά τε ἔξειν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν. κῆ σαμούηλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς ἦ τὸν δαβίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, καταλιπὼν σαοὺλον.

καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, τοῦ θείου πνεύματος εἰς αὐτὸν μεταβεβηκότος, τὸν σαοὺλ ἡ προεῖρχετο πάθη δεινὰ καὶ δαιμόνια, πνιγμὸς αὐτῷ καὶ σπαραγμὸς ἐπιφέροντα, ὡς τοὺς ἰατροὺς ἄλλως μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ δύνασθαι νοεῖν. εἰ δέ τις ἔστιν ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ἐπὶ κιννύρᾳ, τοῦτον ἐπιλύσειν ζητήσαντας ὁπόταν αὐτῷ προσῇ τὰ δαιμόνια, καὶ παραστῆναι, ποιεῖν τε κεφαλῆς ἑστῶτα ψάλλειν, καὶ τοὺς ὕμνους ἐπιλέγειν. σαοὺλ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προστάξας τοιοῦτον ἀδελφόν. φήσαντος δέ τινος τῶν παρόντων, ἐν Βηθλεέμει πόλει τινὰ εἶδον ἰεσσαίου μὲν υἱόν, ἔτη δὲ παῖδα τῇ ἡλικίᾳ, εὐπρεπῆ δὲ καὶ καλόν, τὰ δ' ἄλλα πολλῆς προυδῆ ἄξιον, καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικῶν ἄκρον. πέμψας πρὸς τὸν ἰεσσαῖον ἐπέλυσεν ἀποστέλλειν αὐτῷ τὸν δαβίδην, τῶν ποιμνίων ἀποπαύσαντα. βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν τῆς εὐμορφίας καὶ τῆς ἀνδρίας ἀκούσας τοῦ νεανίσκου. ὁ δὲ ἰεσσαῖος πέμψας τὸν υἱόν, καὶ ξένια δοὺς, κομίσαι τῷ σαούλῳ ἐλθόντος, ἠγάπησε καὶ ποιήσας ὁπλοφόρον, ἀεὶ πάσης εἶχε τιμῆς. ἐξηδέτο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ τῶν δαιμόνων ταραχὴν ὁπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, λέγων τε τοῖς ὕμνοις, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κινύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτὸν γίνεσθαι τὸν σαοὺλον. πέμπει δ' οἶνον πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς ἰεσσαῖον, ἐᾶσαι παρ' αὐτοῦ τὸν δαβίδην πελεύων. ἤδεσθαι γὰρ αὐτῷ βλέποντι καὶ παρόντι. τοῦ δ' οὐκ ἀντειπεῖν τῷ σαούλῳ, συνεχώρησε καὶ κατέχειν.

A quo factum est vt hic concepto diuino spiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dæmoniacum incideret, ita vt præfocari ac strangulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm si quis peritus excantator adhiberetur: monuerúntque vbique inquirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput eius voce ac fidib. sacros hymnos caneret. Cúmque rex sine mora quæri talem mandasset, quidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Iessæi, adolescentem liberali forma, & præter alia honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Iessæum abducturi Dauidē à gregibus: nunciántque patri, regem audita adolescentis tam forma quàm virtute, cupere ipsum videre. Paruit Iessæus, simúlque munera per filium regi misit. Cúmque venisset confestim à rege admodum læto in satellitium assumitur, in magno apud eū pretio habitus. Quoties enim à dæmone agitaretur, vnicum erat in excantatione remedium: & solus Dauid hymnos ad cinnyram accinens, regem ad sanam mē tem reducebat. Impetratum est igitur à Iessæo, vt filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præsentia delectabatur.

Κεφάλαιον ί.

Αλλη στρατία παλαιστινῶν ὅπη τοὺς ἑβραίους.

Χρόνοις δ' ὕστερον οὐ πολλοῖς οἱ παλαιστινοὶ συνελθόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες, μεγάλην, ὅπλοις τοὺς ἑβραιολίτας, καὶ μεταξὺ σοχοις καὶ ἀζηκοὺς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντιπεξάγει δ' αὐτοῖς τὴν στρατιὰν καὶ σαοὺλος, καὶ ὄπη τινος ὄρους στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τοὺς παλαιστινοὺς τὸ μὲν πεδίον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ὅπη ὁμοίως δέ τινος ὄρους ἀντιπρὺ κατειλημμένου ὑπὸ σαοὺλου στρατοπεδεύσασθαι. διέσπασε δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσους αὐλῶν τοῦ ὄρους ἐφ' ὧν ἑώ. καταβὰς οὖν τις τῶν παλαιστινῶν στρατοπέδου, γολιάθου ὄνομα, πάλαιος ἦν γίττης, αἰνὴρ παμμεγέθεστος, ἑώ δὲ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ φύσει τοῦ σώματος ἀναλογοῦντα φορεῖ μενος, θώρακα μὲν ἐνεδύετο σταθμὸν ἀργύρου πέντε χιλιάδας αἰκλων, κόρυθα δὲ καὶ κνήμας χάλκεας ὁποίας εἰκὸς ἑώ ἀνδρὸς οὕτω μεγαλοδόξου τὸ μέγεθος σκεπάσαι μέρη. ἀσπὶς δὲ ἑώ, ἀ κοῦφον βάσαγμα δέξειας, ἀλλ' ὅπη τῷ ὤμῳ αὐτὸ αἴρειν ἔφερεν. εἶχε δὲ καὶ λόγχην, ἑξακοσίων σίκλων. εἵπετο δὲ παῖδες βαστάζοντες τὰ ὅπλα. στὰς τοίνυν ὁ γολιάθος μεταξὺ τῶν παρατάξεων, βοᾷ τε ἀτίμως μεγάλῳ καὶ πρὸς τὸν σαοὺλον καὶ τοὺς ἑβραίους λέγων· μάχης μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς δὲ ἀνάγκη τὴν στρατιὰν ἡμῶν συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν. δότε δέ τις ἐμοὶ μάχεται τῷ ὑμετέρων, καὶ βεβαιούσθω τὸ τοῦ πολέμου τέλος ἐν τῷ ἑνὶ κρῖναι. δουλεύσουσι γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, ὧν ἂν νικήσας ἡμῶν ὁ σαοὺλ ἄμεινον ἢ κρεῖττον εἶναι ἢ σωτρονέσταιον εἰς κινδύνῳ λαβεῖν ἢ βούλεσθαι ἢ τῷ πάντων. ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῶν οἰκείων στρατόπεδον. ἡ δ' ἐρχομένη πάλιν ἐλθὼν, τοῖς αὐτοῖς ἐποιήσατο λόγοις, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἃ διέλειπε προκαλούμενος ὅπη τοῖς προειρημένοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι αὐτὸν τὸν σαοὺλον

Cap. X.

Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.

ALiquanto autem pòst Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis inferunt, & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, vt prioribus castris relictis in munitiorem quendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle quadam inter vtrosque intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos vno palmo superabat, vastos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinque millia siclorum pendebat, huic moli respōdebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. ponè sequebatur armatorum phalanx. Hic cùm inter vtranque aciem cōstitisset, immani voce sublata: Quid opus est, inquit, Hebræi ancipitem Martis aleā vos subire? Date mihi aduersarium & duorum periculo decernatur, penes vtros futura sit victoria: vt quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiant. præstat enim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos reuertitur. Sequenti die rursùm procedens eisdem verbis est vsus: atque ita per quadraginta dies pronocare hostem præ dictis conditionibus non destitit, stupēte Saulo

X I. 1. Reg. 17.

cum vniuerſo exercitu: qui prodibant quidem in aciem, ſed à neutris initium pugnæ fiebat. Ad hãc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiſerat patri, contentus tribus aliis eius filiis, qui tum ſigna regia ſequebantur, iſque ad gregum curam intermiſſam ſe receperat. Sed dum bellum ducitur magis quàm geritur, miſſus à patre venit in caſtra, viſurus quo in ſtatu res eſſent, & fratribus neceſſaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam inſolentior exprobrat, ne vnumquidem eſſe inter Hebræos qui in ſingulare certamen deſcendere audeat. Fortè tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domeſticis, auditiſque barbari conuiciis grauiter commotus, ſe paratum dixit vt hoſtem excipiat. At Eliabus maximus fratrũ obiurgat hominem, per imperitiam rerum ſupra quàm ætatem eius deceat ferocientem, addens ſatius eſſe vt ad patrem ac greges quàm primùm reuertatur. reuertitur eſt Dauid frater, nihilominus apud alios milites profeſſus eſt ſibi non deeſſe animum ad ſingularem pugnam, ita vt celeriter ad regem de hoc ſit perlatum. quare accitus & iuſſus quid vellet dicere, Non eſt, inquit, rex cur abiiciamus animos aut formidemus. Ego congreſſus cum hoſte inſolentiam eius compeſcam, & elatum ac ferocientem proſternam, & ex terribili deridendum reddam: tantóque erit tua ſimul & tuorum illuſtrior gloria, quòd ab adoleſcente magis quàm viro hoſtis deuictus videbitur. Saulo verò laudante generoſum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Nó eſt, inquit, quod dubites: nam hæc Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non ſemel expertus ſum. Quum enim paternos greges paſcerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipſámque feram in me impetum vertentem cauda correptam, ſolóque afflictam occidi: neque mitiùs tractaui vrſum greges inuadentem: & hanc quoque belluam nihilo pluris facio, qui cùm in Deum atque homines conuicia euomat, non patietur cæleſte numen impune hoc illum auferre, ſed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia iuuenis, vt rex omnia fauſta precatus ad pugnam eum mitteret, inſtructum priùs thorace regio ſimúlque enſe ac galea. Tum Dauid qui armis geſtandis non aſſueuerat, grauari ſe his magis quàm muniri ſentiens. Tuus ſit, inquit, hic ornatus, qui geſtare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capeſſere. & cum dicto arma deponit, baculúmque tantùm aſſumit: & coniectis in peram quinque lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hoſtem properat. Hunc apparatum poſtquam vidit barbarus, adeò contempſit, vt per ludibrium percontaretur,

καὶ τῷ στρατιᾷ. καὶ παρετάσσοντο μὲν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δ' εἰς χεῖρας. τὸν δὲ πολέμου συνιεσκότος τοῖς Ἑβραίοις καὶ τοῖς παλαιστινοῖς, σαοῦλος ἀπέστειλε τὸν δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα ἰεσσαῖον, ἀρκούμενος αὐτῷ τοῖς ἕξ υἱοῖς, οἷς ἤδη συμμαχίαν καὶ τοὺς κινδύνους ἔπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὅτι τὰ ποίμνια πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῷ βοσκημάτων ἐφυλάττετο. μετ' οὐ πολὺ δ' ἤρχετο πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν ἑβραίων παρῃθεὶς ὑπὸ παίδος, κομίσας τὰ τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνῶναι τὰ πρὸς αὐτούς. τῷ δὲ γολιάθου πάλιν ἐλθόντος καὶ προκαλουμένου καὶ ὀνειδίζοντος, ὅτι μηδεὶς ὄζιν ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην αὐτῷ τολμᾷ καταβῆναι. μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν ὁμιλῶν δαβίδης ἀφίκετο ὧν ἐπέστειλεν ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημοῦντος τὸν στρατιᾶ καὶ κακίζοντος τὰ παλαιστινοῦ ἠγανάκτησε. καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῷ εἶπεν ἑτοίμους ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς τοῦτ' ὁ πρεσβύτερος τῷ ἀδελφῷ ἐλίαβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, τολμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ τὸ πρόσκοπτος εἶπεν. ἐπελθὼν δέ τι πρὸς τὰ ποίμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν. καταφρονήσας δ' τὸν ἀδελφὸν, ὑπερῆρεν, καί πρός τινας τῷ στρατιωτῶν ἀπεκάλυψεν ὅτι θέλοι μάχεσθαι τῷ προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δ' διὰ τῷ σαούλῳ τὸν τοῦ νεανίσκου προθυμίαν, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. ἡ δ' ὑποδομένη τὸ βέλτιστον καὶ λέγει, μὴ ταπεινὸν εἶναι ἔτι φρόνημα, μηδ' ὑλαβεῖς ὦ βασιλεῦ. καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τῷ ἀλαζονείαν τοῦ πολεμίου χωρήσας αὐτῷ διὰ μάχης, καὶ τὸν ὑβριστὴν καὶ μόνον ὑπ' ἐμαυτῷ λάβω. ἡδίστο μὲν αὐτὸς οὕτω καταγέλαστος ἔνδοξον ἢ τὸ σὸν στράτευμα, εἰ μηδ' ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένου καὶ πεπωμένου φοβάζειν καὶ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι ἀκμαίου καὶ ταύτῃ ἔχοντος ἡλικίαν ὀστοθάνοι. ἡ δὲ σαούλου, τὸ μὲν τολμηρὸν αὐτοῦ καὶ τῷ ὑψηλὸν θαυμάζοντος, οὐ θαρροῦντος ἢ ἐπ' αὐτῷ διὰ τῷ ἡλικίαν, ἀλλ' ἀνιέντος εἰς διὰ ταύτῃ πρὸς ἑάδια πολεμεῖν μέλλοντας, ταῦτ' εἶπε δαβίδης ἐπαγγέλλομαι τῷ θεῷ θαρρῶν, ὅτι μετ' ἐμοῦ πεπίσεσαι γὰρ αὐτῷ τῆς βοηθείας. λέοντα γὰρ ἐπελθόντα μου ποτὲ τοῖς προβείοις, καὶ ἁρπάσαντα ἄρνα δῶρας καταλαμβάνω, καὶ τὸν μὲν ἄρνα ἐκ τοῦ στόματος ἐξαρπάζω τοῦ θηρός. αὐτὸν δ' ὁρμίσαντα ἐπ' ἐμὲ, τῆς οὐρᾶς βαστάσας, κατέρριξας τῇ γῇ, διεφθείρα. ταὐτὸ δ' καὶ ἄρκτον ἀμυνόμενος διεπόθμαι. νομίζω δὴ κ' ὁ πολέμος ἐκεῖνον ἓν τῷ θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλοῦ τῷ στρατιᾷ καὶ βλασφημῶν ἡμῶν τὸν θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ ποιήσει. τῇ προθυμίᾳ τοιαύτῃ καὶ τῇ τόλμῃ τοῦ παιδὸς ὅμοιον ἠγεῖσθαι τέλος. ταῦτ' τοῦ σαούλος δεξάμενος, ἄπεδι φησὶ φέρε τῷ μάχην. καὶ προσιόντι αὐτῷ τὸν αὐτὸν θώρακα, καὶ περιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικεφαλαίαν ἁρμόσας, ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ δαβίδης, βαρυνόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων, οὐκ ἐγνώμασεν, οὐ δὲ μεμαθήκει φέρειν ὅπλα, ταῦτα μὲν εἶπεν ὦ βασιλεῦ, σὸς ἔστω κόσμος καὶ βαστάζειν δυναμένου. συγχώρησον δὲ ὡς θούλω σου, καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μαχεσθῆναι. τίθημι γὰρ τὰ ὅπλα, καὶ τῷ βακτηρίαν ἁράμενος, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάρρου βαλὼν εἰς τῷ πηρᾶν τῷ ποιμενικῷ, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ὅτι τὸν γολίαθον ἐπορεύετο. καὶ προσιὼν ἢ οὗτος ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμος ἐρχόμενον, καὶ προσέσκωψεν, ὡς οὐχ ὅσα πρὸς αἴθεσπον ὅπλα νενόμισται ταῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι. οἷς δὲ κυνὰς ἀπελαυνόμενος καὶ φυλασσόμενα.

μὴ αὐ-

μὴ αὐτὸν αὐτὶ ἀνθρώπου κυόα εἶ δοκεῖ; ὁ δ' οὐχὶ τοιοῦτον, ἀλλὰ κὶ χείρω κυνὸς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκένατο. κινεῖ ὃ πρὸς ὀργὴν τὸν γολίαθον, καὶ ἀρὰς αὐτῷ πίθεται ἐκ τῆς θεοσηνυρίας τῦ θεοῦ. κὴ δώσειν ἁπάλησε τὰς σάρκας αὐτῦ τοῖς ὀπηνίοις κὶ θηρίοις μεταρσίοις δεκαπάσσαθαι. ἀμείβεται δ' αὐτὸν ὁ δαβίδης. σὺ μὲν ἐπόχῃ μοι ἐν ῥομφαίᾳ κὴ δόρατι καὶ ἐν θώρακι. ἐγὼ δ' ἥκω ἐπὶ σὲ, τὸν θεὸν ὡπλισμαι, ὃς σέ τε κὴ τὴν πᾶσαν ὑμῶν στρατιὰν χερσὶ ταῖς ἡμετέραις δηλήσεσθαι. καὶ ἀποτεμῶ μὲν γάρ σε σήμερον, κὶ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμορύλοις κυσὶ φαγεῖν. μαθήσονται δ' πάντες ὅτι ἐστὶν ἐβραίων τὸ θεῖον, καὶ ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχὺς τούτῦ ὄζι τὸ κηδόμενον. ἡ δ' ἄλλη φάλαγξ καὶ δύναμις ἀωφελὴς, θεοῦ μὴ παρόντος. ὁ δ' παλαισινὸς, ὑπὸ βάρους τῶν ὅπλων εἰς ὠκύτητα κὴ δρόμον ἐμποδιζόμενος βάδην ὅπὶ τὸν δαβίδην ἐφέρετο, καταφρονῶν κὴ πεποιθὼς γυμνὸν ὁμῦ κὴ παῖδα ἔτι τὴν ἡλικίαν ὑπόνως ἀναιρήσειν.

Κεφάλαιον ιά'.

Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον κὴ τροπὴ τῶν παλαισινῶν.

Ἅπαντα δ' ὁ νεανίσκος μὴ συμμάχου μὲν βλεπόμενος τῶν πολεμίων θεὸς δ' ἰῶ σθένος. κὴ αἱρόμενος ἐκ τῆς πήρας ὧν εἰς αὐτὸν, κατέθηκεν ἐκ τῦ χειμάρρου λίθον ἕνα, καὶ ἁρμόσας τῇ σφενδόνῃ βάλλει ὅπὶ τὸν γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, κὴ διῆλθεν ἕως τ' ἐγκεφάλου τὸ βληθέν. ὡς αὐθὺς καρηβαρῆσαι ποιεῖν τὸν γολίαθον ὅπὶ τῶν ὀμμάτων δ' ἐρίσαι τῶν πολεμίων κειμένων, κὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν οὐκ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τῶν κεφαλὴν αὐτῦ. πεσὼν δ' ὁ γολίαθος, πᾶσα κὴ φυγὴ γίνεται παλαισινοῖς. τὸν γὰρ δυναμώτατον ἰδόντες ἐρριμμένον, κὴ σὺν τῷ ὅλων δέους ντες, οὐκ ἔτι μένειν διέγνωσαν. ἀλλ' αἰχμᾷ καὶ ἀκόσμῳ φυγῇ φάλαγξ αὐτοὺς, ἐξαρπάζειν τῶν κινδύνων ἐπειρῶντο. σαοὺλος δ' κὴ πᾶς ὁ τῶν ἑβραίων στρατὸς, ἀναλαβόντες ἐκπηδῶσιν ἐπ' αὐτούς. καὶ πολλοὺς ὑποστρατίοντας διώκουσιν ἄχρι τῶν γίτης θείων καὶ τῶν πυλῶν τῶν ἀσκάλωνος. καὶ ἐνίσπουσι μὲν τῶν παλαισινῶν εἰς ἑπτακισμυρίους, δὶς δ' τοσούτοις ἑωμαπίαν γίνονται. σαοὺλος δ' ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῦ, διαρπάζει τὸ χωρίον μέν, καὶ ἐνέπρησεν. τῶν δ' κεφαλὴν τ' γολιάθου δαβίδης μὲν τῶν ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, κὴ τῶν ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ θεῷ. φθόνου δ' καὶ μῖσος τῦ σαοὺλου πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσι. ὑπαντῶσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μὲν κυμβάλων κὶ τυμπάνων κὴ παιδιᾶς χαρᾶς, ἦδον αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλὰς σαοὺλος ἀπώλεσε παλαισινῶν χιλιάδας, αἱ παρθένοι δ', ὡς μυριάδας δαβίδης ἀφαιρήσεται. τούτων δ' ἀκούων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τῆς μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ δ' τῶν μυριάδων πλῆθος ἀνατεθείη τῷ νεανίσκῳ, κὴ λογισάμενος μηδὲν οὕτως μὴ λαμπρᾶν εὐφημίαν ἢ τῶν βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν ἤρξατο τὸν δαβίδην. καὶ τῆς μὲν φοβερᾶς τάξεως, ἐπεὶ τῷ δίκαι πλησίον αὐτῷ καὶ λίαν ἐγγὺς ἐδόκει, ἐποίησε δ' αὐτὸν ὁπλοφόρον, μετασήσας, ὑποδείκνυσι χιλίαρχον, δοὺς αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, ἀσφαλεστέραν δ' ὡς ἐνόμιζεν αὐτῷ. ἐβούλετο γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδυνίοις τεθνηξόμενον. δαβίδης δὲ παντὸς τὸν θεὸν ἐπαγόμενος ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατώρθου καὶ θαυμαζόμενος ἐλέγετο,

A num se canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret. Imò cane viliorem, respondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustatim feris alitibúsque pabulo sparsurum. Tum Dauid, Tu me inuadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est. auferam enim tuum caput, B & reliquum truncum canibus tui similibus laniandam relinquam: & discent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, eiúsque prouidentia vires nobis simul atque arma suggerit: sicut contrà vbi eius fauor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis grauior quàm vt procurrere posset, magnis passibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

C

CAP. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliathi, sequutáque Palæstinorum clades.

HVic Dauid impigrè occurrit, occultum adiutorem Deum secum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum è torrente vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduersam hostis frontem infligit, vt ad cerebrum vsque penetrauerit: quo ictu sopitus Goliathus in faciem est prostratus. Accurrit victor alacris, & quòd ipse inermis esset, suo sibi gladio barbarum obtruncat: tantúmque in eo momenti fuit, vt è vestigio Palæstini terga verterent. Videntes enim præstantissimum ex suis iacere, nullam ampliùs spem superesse rati, turpi ac ignominiosa fuga periculo se eximere conabantur. Tum Saulus & vniuersus Hebræorum exercitus sublato militari clamore in trepidos irruunt, & quotquot assequi poterant cædentes, vsque ad Gittæ fines ac portas Ascalonis persequuntur. Cecidérúntque Palæstinorum triginta millia, & duplo plures sunt vulnerati. Saulus verò à persequendo reuersus castra hostium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in suum tentorium reportauit & gladium eius Deo consecrauit.

Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odisse, hac potissimum occasione. Cùm enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris causa obuiam venerunt ei mulierũ ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hostes profligasse: virginum item, Dauidẽ decies smillenos sustulisse. Itaque audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam glorioſum testimonium nihil ei superesse sperandum nisi regnum, suspectum eũ habere cœpit: & parum tutum putans armatũ circa se versari, ex satellite tribunũ fecit, nõ tã illius honori quàm suæ securitati consultũ volens, vt sæpe hostib. obiectũ aliquis casus è medio tolleret. Dauid autẽ nusquã diuina ope destitutus, quocũq. mitteretur rẽ feliciter gerebat:

I. Reg. 18.

vt ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum gratioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitij cauſam. Promitto, inquit filiæ coniugium, ſi ſexcenta hoſtium capita afferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonũ erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium ſit affectus. Qui cùm indicaſſent ei, quòd ob gratiam qua cùm apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi cum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conſcius mihi ſum quàm plebeiis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil memorari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quàm elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliiſque virtutibus præcellentem, quales in ipſo iam comperi. poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Paleſtinorum, & ſexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum nõ vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans ſyncerè à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neque expendens negocij difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exequenda properat: & hîc quoque vt in cæteris propitiũ numen expertus, rem ex ſententia confecit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens.

1.Reg.17.

CAP. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

1.Reg.19.

SAulus autem non valens tergiuerſari, quòd turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

XII. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parũ tutũ hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cùm durũ eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: eiúſque necis Ionatham filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

ὡς δ' ἐθαύμασε τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτῷ ἱρᾶ καὶ τὴν σαούλου θυγατέρα παρθένον ἔτι οὖσαν, λαβεῖν ἔρωτα, καὶ τὸ πάθος ὑπερκαταπῖπτον ῥᾳδίαν φανερὸν καὶ δυβλεπτὸν εἶναι πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δ' εἰς ἀφορμὴν χρησόμενος τῆς ὀπῆ δαβίδην ὀπιβουλῆς, ἡδέως ἤκουσε. καὶ δόσιν ποιεῖται προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τινὰς τὸν ἔρωτα μιμησαμένους αὐτῆς ἔφη, χιλιοστόμορον ἀπωλείας, καὶ κινδύνων αἴτιον αὐτῷ λημψομένῳ. καταγγέλλω γὰρ εἶπεν αὐτῷ τὸν τῆς θυγατρὸς μου γάμον, αἰ ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. ὁ δ', ἡγεμὼν οὔτε λαμπρᾶς προτιθέντος, & βελόμενος ἐπ' ἐλπίδι παραβόλῳ & ἀπίστῳ λαβεῖν κλέος, ἁρμόσαι μὲν ὅπῃ τάχιον, διαφθαρήσεσθαι δ' ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν, καὶ χωρίσαι μοι τὰ κατ' αὐτὸν ἀπροπτῶς, ἀπαλλαγήσομαι γὰρ αὐτῷ δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' οὐχὶ δι' ἐμαυτοῦ κτείνας. διαπεισθεὶς δ' ὑπὸ τῆς τοῦ δαβίδου διανοίας κελεύει τοῖς οἰκέταις λαμβάνειν, πῶς ἔχει πρὸς τὸν γάμον τὸν κόρης. οἱ δ' ἤρξαντο διαλέγεσθαι πρὸς αὐτὸν, ὅπως ἐθέλοι μὲν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας. βούλεσθαι δ' αὐτῷ κηδεῦσαι τὸν θυγατέρα. ὁ δ', μακρὰ ἆρα ὑμῖν εἶπε δοκεῖ γαμβρὸν ἡγεῖσθαι βασιλέως. ἐμοὶ δ' οὐχὶ τοιοῦτον φαίνεται, καὶ μάλιστα ὄντι πενιχρῷ, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρῳ. σαοὺλος δ' ἀγγελάντων αὐτῷ τὴν οἰκετῶν τὰς τοῦ δαβίδου ὑποκρίσεις. οὐ χρημάτων ἔφη δεῖσθαί με φέρεσθε αὐτῷ, οὐδὲ ἐδυάν. ἀπειπαλᾶν γάρ ὄζειν οὕτως τὸν θυγατέρα, μᾶλλον δ' σωφρονίζεσθαι. γαμβρὸν δ' αἰδρείαν ἔχοντος καὶ τὸν ἄλλων ἀρετὴν πᾶσαν, ἱκανὸν ὁρᾶν ὑπάρχουσαν αὐτῷ. βούλεσθαι δή μοι παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, αὐτὶ τοῦ γάμου τῆς θυγατρὸς, οὐ χρυσὸν οὐδ' ἀργυρον, οὐδ' ὅπως ταῦτ' ἐκπορίσῃ τὴν παρὸς οἰκιῶν κομιδὴν, παλαιστινῶν δ' τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῷ ἑξακοσίας. αὐτῷ τε γὰρ ἐμοὶ τούτων οὐδὲν αἰσχρὸν ποθεινότερον οὔτε λαμπρότερον δόξειν χρῆσθαι. τῆς παιδὸς πολὺ τὴν νεωμισμένων ἐδνῶν ζηλωτότερα, τὸ σωφρονεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ μαρτυρουμένῳ τὴν πολεμίων ἥττας. κομιδέντων δ' τούτων φρὸς τὸν δαβίδην τὴν λόγων ἡδονὴν, τὸν σαοὺλον ἑαυτοῦ δαπάνας νομίζειν αὐτῷ πρὸς τὴν συγχρείαν, οὐδὲ βουλόμενα μέλλειν, οὐδ' εἰ δυνατὸν ἢ δύσκολον ἴσχειν τὸ προκείμενον ἔργον τὴν λογισμὰν ποιησάμενος, ὥρμησεν ἀνδρὸς μὴ τῆς ἡλικίας ὅπλα τοῖς πολεμίοις, καὶ τὸν ὑπὲρ τοῦ γάμου καταγγελμένον ποιῆσαι. καὶ ὁ θεὸς γὰρ ἐῶν ὁ πάντα φρονῶν δύναται, δίδωσι τῷ δαβίδῃ. κτείνας γὰρ πολλοὺς, κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτέμων, ἤνεγκε φρὸς τὸν βασιλέα, δι' ἧς τοῦτον ὑπεδείξεως, τὸν αὐτὸν τοῦτον γάμον ἀπαιτῆσαι.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως θαυμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, σωφρονίσειν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοὺλος.

ΣΑοὺλος δ' οὐκ ἔχων ἀναπυθέσθαι ἐκ τῆς ὑπεκκαύσεως, αἰσχρὸν γὰρ ὑπελάμβανεν, ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δι' ὀπιβουλίαν, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ὀπιβάλῃ. ὁ δαβίδης ἀναπαύσῃ τὸν γάμον ἐπαγγέλλεται, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μελχὰν ὀνόματι. ἔμελλε δ' οὐκ ὀπὶ σολὺ τοῖς γεγονόσιν ἐμμένειν σαοὺλος ἀπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς θείας, καὶ ἀπὸ τοῖς ἔργοις δύσκλειαν ἔχοντα, κατέδησε, & τὸν λοιπὸν οὐκ ἔχειν ὑποκρύψασθαι πρὸς μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρου στερηθῆναι συμφορᾷ ἐφ' ἑαυτῷ κτείνειν τὸν δαβίδην διανοηθείς. καὶ προσάσεσι τὸ αἰφρεσιν αὐτ, ἰωναθὴ τὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῖς πιστοτάτοις

τούτοις οἰκτίρμ.ὁ δ᾽,τὸν πατέρα τῆς ὀλιγοψυχίας τοῦ Δαβίδη μεταβολῆς θαυμάσας,οὐκ ὀλιγοψυχίας διὰ τῆς πολλῆς εὐνοίας,ἀλλ᾽ ὀλιγοψυχίας θανάτῳ ζημιώμενος, καὶ τὸν νεανίσκον ἀγαπῶν, ⁋ τῇ ἀρετῇ αὐτοῦ καταθαυμάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ τοῦ παιδὸς ὑποῤῥηθὲν καὶ τῆς προαιρέσεως. συμβουλεύει μὴ δεῖν φυλάττεσθαι ζημιώσεως ἐκποδὼν τὸν ὀλιγοψυχίαν ἡμέραν.αὐτὸς δὲ ἀπαντήσας τὸν πατέρα.⁋ καιροῦ εὐθαρσύντος αὐτῷ διαλεχθήσεσθαι περὶ αὐτοῦ,καὶ τὴν αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ ταύτην ἐκφαυλίσειν, ὡς οὐ δεῖν ἐπ᾽ αὐτῇ κτείνειν τοσαῦτα μὴ ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον, εὐεργέτην δὲ αὐτοῦ γενόμενον, δι᾽ ἃ καὶ συγγνώμην ἂν δεῖ τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν εἰκότως δίδοσθαι.δηλώσειν δέ σοι τὸ τοῦ παιδὸς γνώμην. Δαβίδης δὲ πειθοῦς συμβουλίᾳ χρησάμενος,ὑπεξίσταται τῆς τοῦ βασιλέως ὄψεως.

Κεφάλαιον ιγ'.

Οτι ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι τὸν Δαβίδην.

ΤΗ δ᾽ ὑστεραίᾳ πρὸς τὸν σαοὺλον ἰωνάθης ἐλθὼν, ὡς ἱλαρόντα καὶ χαίροντα κατέλαβεν, ἤρξατο λόγου αὐτῷ περὶ τοῦ Δαβίδου προσφέρειν. τὸ καταγνοὺς μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα ὧν πάτερ προσέταξας ἀνελεῖν ἄφρα,μέγα μὲν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ὄφελος γενόμενον,μεῖζον δὲ πρὸς τὴν παλαιστῶν τιμωρίαν, ὕβρεως δὲ καὶ χλεύης ἀπαλλάξασα τὸν ἑβραίων λαὸν, διὸ δὴ τεσσαράκοντα ἡμέρας ὑπέμεινε,μόνος τολμῶν ὑποσπᾶσθαι τὴν τοῦ πολεμίου πρόσκλησιν.καὶ μὴν ταῦτα κομίσαντα μὲν ὅσας ἐπετάχθη κεφαλὰς τῷ ἐλθεῖν. λαβόντα δ᾽ δὴ τούτῳ γήμας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον. ὡς ἀληνότερος αὐτῷ γένοιτ᾽ ἡμῖν ὁ θάνατος, ἃ δεῖ τὴν ἀρετὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ δεῖ τὴν συγγένειαν. σωσάσθαι γὰρ αὐτῷ τὸν θανάτῳ καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χηρείαν πρὶν ἢ τῆς συμβιώσεως εἰς ὕπνον ἐλθεῖν μέλλουσα περάζειν.ταῦτα λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον,καὶ μηδὲν πώποτε κακὸν αὐδρα, πρῶτον μὲν ἡμᾶς δυσγενείαν μεγάλην δυσγενήσασα τὴν σὴν σωτηρίαν,ὅτε σοι τὸ ποτηρῶν πνεύματος καὶ τῆς δαιμονίου ἐγκαθεζομένων, τὰ μὲν ἐξέβαλεν.εἰρήνην δ᾽ ἀπ᾽ αὐτῆς τῇ ψυχῇ σου παρέχε. δευτέραν δ᾽ τὴν ἀπὸ τῆς πολεμίων ἐκδίκησιν. αἰσχρὸν γὰρ τούτων ὀπλελεῖσθαι. τούτοις παρηγορεῖται τοῖς λόγοις σαοὺλος,καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τὸν Δαβίδην ὄμνυσι τῷ παιδὶ.κρεῖττων γὰρ ὀργῆς ⁋ φόβου,ὁ δίκαιος λόγος. ἰωνάθης δ᾽ μεταπεμψάμενος τὸν Δαβίδην, σημαίνει τὰ αὐτῷ χρηστὰ ⁋ σωτήρια τὰ ὠφελῆ τὸν παῖδα. ἄγει δ᾽ πρὸς αὐτὸν, ⁋ παρέμεινε τῷ βασιλεῖ Δαβίδης ὥσπερ ἔμπροσθεν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως πολλάκις Δαβίδης κινδυνεύσας ὑπὸ σαοὺλ διέφυγε, ⁋ σαοὺλ δὶς ἐπ᾽ αὐτῷ ζημιώμενος ὡς τὰ αἰσχίστα ἐδιεχρήσατο.

ΚΑτὰ δ᾽ τὸν καιρὸν, τῶν παλαιστῶν στρατευσαμένων πάλιν διὰ τοὺς ἑβραίους, πέμπει μὲν στρατιὰς τὸν Δαβίδην πολεμήσοντα τοῖς παλαιστίνοις καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας ἐπάνοδον ποιεῖται πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ᾽ αὐτὸν ὁ σαοὺλος, οὐχ ὡς ἤλπισεν ἀπὸ τοῦ κατορθώματος, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῆς δυσφορίας αὐτῷ λυπηθείς, ὡς ὄντα σφαλέστερος αὐτὸς ἐκ τῶν ἐκείνου προαιρέσεων γινόμενος.

esse voluit. Qui demiratus patris inconstantiam, quòd non solùm amare talem iuuenem deliuerit,sed mortem etiam eius expeteret,tum propria beneuolentia, tum virtute hominis motus,secretam patris voluntatem ei nunciat: simúlque consulit, vt saluti suæ maturè fuga prospiciat,neu in sequentem diem vsquam in propinquo appareat.Interim, inquit, ego patrem salutabo,& nactus occasionem de te mētionem iniiciam, & cognita indignationis causa,refellere eam conabor. Nullam enim existere posse idoneam rationem, cur optimè & de republica & de rege meritus opprimi debeat.Nam etiam si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis eius meritis donari.post colloquium autem certiorem te de patris animo faciam.Paruit huic consilio Dauid, neque quàm primùm è conspectu regis subtraxit.

Cap. XIII.

Quòd rex Dauidi necem sit molitus.

SEquenti autem die Ionathas patrem accedens,cùm hilarem ac lubentem eum offendisset,cœpit de Dauide verba facere. Pater, inquit,quánam in re vel magna vel parua læsus iubes interfici virum,qui tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quique quadraginta dierũ ignominia populum Hebræum vindicauit, solus prouocato hosti opponere se ausus. idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit. quò magis lugubris fiat nobis eius mors,non solùm ob virtutem,sed etiamob necessitudinem.Iniuria enim hæc ad filiam quoque tuam pertinet;quę priùs viduitatem quàm coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora,néve fœuias in virum primùm optimè de familia nostra meritum,quando te dæmoniaco morbo miserè vexatum pristinæ sanitati restitutum seruauit: deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregiè vindicauit.Indecorum enim fuerit horum omnium obliuisci.His persuasus Saulus, iurat filio,posthac omnem iniuriam à Dauide abstinere se velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem.Ionathas autem accitoDauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm salutem ipsius cupere: reductúmque in aulam patri reconciliat,vt solita officia circa eũ quéadmodum antè obiret.

Cap. XIV.

Quomodo Dauid aliquoties insidias regis ægrè elapsus,bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit.

PEr idem tempus Palęstinis bellum redintegrantibus,Dauid cum exercitu contra illo mittitur:breuíque victor magna eorũ strage edita ad regem reuertitur. At non ita exceptus est ab eo vt sperabat, vtq; post rẽ feliciter administratã excipi oportebat:sed successu mœst",ei"felicitatẽpericulosã sibi fore existimabat.

Cúmque rursum intemperiis vt antè agitaretur, accitum in cubiculum in quo decumbebat spiculum manu tenens, iussit psalmos ac hymnos incantare: & illo iussa exequente, spiculum in eum iaculatus est. quod cùm Dauid flexu corporis declinasset, domum refugit, ibique per totam eam diem mansit. Noctu verò misit rex qui vsque mane ædes eius seruarent, ne clàm elaberetur, vt in iudicium euocatum capitali sententia damnaret. Melcha autem eius vxor & regis filia vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo esset, ipsáque vnà cum eo renuncians, quo sine viuere nec vellet nec posset. Caue, inquit, ne te sol hîc deprehendat, aut nunquam posthac te videbit. Sed fugedum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito quòd si te pater inuenerit, sine mora est interfectutus. His dictis fune per fenestram demissum periculo exemit. deinde parato lecto tanquam ægrotanti, stragulis iecur capræ recens exemptum subiecit, dilaculóque venientibus, quos pater ad Dauidem miserat, ostendit lectum opertum, & quòd palpitatione iecoris stragula moueri viderent, maritum ægrum anhelare persuasit, addens totam noctem inquietam cum exegisse. Quod vbi renunciatum est regi, ea nocte ih aduersam valetudinem incidisse, iubet sic vt erat eum asferi. omnino enim illi moriendum esse. qui cùm reuersi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendissent, rem totam ad regem deferunt. & cùm pater expostularet quòd inimicum sibi eripuisset, excusationem verisimilem commenta est: Ait illum mortem sibi nisi pareret ac adiutaret comminatum: itaque venia se dignam quæ hoc non sponte fecerit, sed necessitate compulsa. debere enim illi cariorem esse vitam filiæ, quàm inimici interitum. atque ita veniam consequitur. Dauid autem fuga elapsus peruenit ad prophetam Samuelem in Ramartha: eique rem omnem quo erga se animo rex esset indicat, & quàm minimum abfuerit quin spiculo ab eo traiectus fuerit: idque cùm neque regem vlla in re læsisset, neque in bello segniter aut improuidè se gessisset, sed fauente Deo cuncta ex sententia confecisset. atque hoc ipsum esse quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta verò cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidem ad quendam locum deducit, cui no- Galbaath: ibique aliquandiu cum eo habitauit. Vt verò nunciatum est regi Dauidem apud prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehensum ad se pertrahant. Qui postquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: móxque eodem spiritu afflati, & ipsi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidem comprehensuros. quibus cùm idem quod prioribus accidisset, rursum alios mittit. cúmque tertij quoque prophetico spiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipse eò properat.

A ἐπεὶ ᾗ πάλιν σεσελθὼν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐθορύβει καὶ σωετάραττε, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ σεσέταξε, τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ᾄδειν αὐτόν. ἐκείνου ᾗ τὰ κελευσθέντα ποιοῦντος, ἀκατεινάμενος ἀκοντίζει τὸ δόρυ καὶ τὸ μὲν σεσεισθόμενος ὁ δαβίδης ἐξέκλινε. φοβηθεὶς δὲ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι. νυκτὸς δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄγειν τῆς ἕω φυλάττεσθαι, μὴ καὶ λάθῃ παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα ὡδηγημένος εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ κεισθῇ ὡδαδεῖς ἀποκτείνῃ. μελχὰ ᾗ ἡ γυνὴ δαβίδου θυγάτηρ ᾗ τοῦ βασιλέως, τῶν τοῦ παιδὸς μαθοῦσα δόγμαται, τῷ ἀνδρὶ παρίσταται δείλαιος ἔχουσα τὰς σεὶ αὐτοῦ ἐλπίδας καὶ σεὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα. οὐδὲ γὰρ αὐτῶν ζῆν ὑσομένειν ἐκείνου τεθνηκότος. καὶ μή σε φησὶν ἥλιος εὑρηκέναι θοὶ καθεύδοντα. οἱ γὰρ ἔτ' ὄψεταί σε. φεῦγε ᾗ, ὡς τάχος σοι δύναται ὡδαδρομεῖν ἡ παροῦσα νύξ. καὶ πεισθεὶς δέ σοι ταύτῃ ὁ θεὸς μακροτέραν. ἴσθι γὰρ σαυτὸν εἰ ἁλῷς ὑσὸ τοῦ παιδὸς ἀπολούμενον. καὶ καθημένασα ᾗ δόλῳ θυείδος αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔσειτα σκυτάσασα τῷ κλίνῃ, ὡς δὴ νοσοῦντι, καὶ ὑσοδυσα τοῖς δημοσίοις, ἅπαρ αἰῶρες. ἅμα ἡμέρᾳ τοῦ παιδὸς αὐτῆς πέμψαντος δὴ τὸν δαβίδην, ὠχλημένην ᾗ δόλῳ τῆς νυκτὸς εἶπε, τοῖς παροῦσιν δηλώσασα τὸ κλίνῃ κατακεκαλυμμένῳ, καὶ τῷ πηδήματι τοῦ ἵππου σαλεύοντι τῷ δὴ τὸ δημόσιον πιστωσαμένη τὸ κατακείμενον τὸν δαβίδην ἀσθμαίνειν. ἀπαγγελάντων ᾗ τῶν πεμφθέντων ὅτι ἠμύοιτο δόλῳ τῆς γυναικὸς ἀσθενίσεως, ἐκέλευσεν οὕτως ἔχοντα κομισθῆναι. βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐλθόντες ᾗ καὶ ἀνακαλύψαντες τῷ κλίνῃ, καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ τοῦ παιδὸς αὐτῷ ὅτι σώσειε μὴ τὸν ἐχθρὸν, κατασοφίσαιτο δὲ αὐτὸν, δόκλογίαν σκήπτεται πιθανὴν. ἀτιμήσαντα γὰρ αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἔφησε τυχεῖν ἂν τοῦ δέους τῆς ὀργῆς τὸ σωθῆναι σωτηρίας. ὑσὸ ἧς συγγνώμης καλῶς ἔχειν αὐτῇ κατὰ ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ κατὰ ὀρμήσεσιν γενομένης. οὐ γὰρ οὕτως ἔλεγεν εἶναι τὸν ἐχθρὸν ἐζητεῖς ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι καὶ συγγινώσκειν μὴ τῇ κόρῃ σαούλος. ὁ δὲ δαβίδης ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦλθε πρὸς τὸν προφήτην σαμούηλον εἰς ἁρμαθὰ, καὶ τῷ δηλοῦντι αὐτῷ τὰ βασιλέως ἐδήλωσε. καὶ ὡς ὡδᾷ μικρὸν ὑσὸ αὐτοῦ τοῦ δόρατι βληθεὶς ὑσὸ θάνοι, μήτ' ἐν τοῖς ὀρθοῖς αὐτὸν κακὸς γεγόμενος, μήτ' ἐν τοῖς ὀρθοῖς τοῖς πολεμίοις ἀγῶσιν αἰχμάλωτος, ἀλλ' ἐν ἅπασι μετὰ τοῦ θεοῦ μου καὶ δικαίως. τὸ δ' ἐμὸν αἴτιον σαούλῳ τῆς πρὸς δαβίδην ἀπιθείας. μαθὼν δ' ὁ προφήτης τῷ τοῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν ἁρμαθάν, ἄγων δὲ τὸν δαβίδην ὅπῃ τινα τόπον γαλβαὰθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν σὺν αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τῷ σαούλῳ ὡδᾷ τῷ προφήτῃ τυγχάνων ὁ δαβίδης, πέμψας ὁπλίτας ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόντες πρὸς τὸν σαμούηλον, καὶ καταλαβόντες προφητῶν ἐκκλησίαν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ σεσφητεύειν ἤρξαντο. σαούλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ὅπῃ τὸν δαβίδην. κἀκείνων ταὐτὰ τοῖς σεσόδοις σαθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. σροφητευόντων δὲ καὶ τῷ ξίφει, τελευταῖον ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦν ἤδη, σαμούηλος σεὶν ἰδεῖν αὐτὸν, σροφητεύειν ἐσοίησεν.

ἐλθὼν

ἐλθὼν ἡ πρὸς αὐτὸν σαοὺλ, ἀπὸ πολλοῦ πυθόμε-
νος ἐλαυνόμῳ, ἐκφέρεν γίνεται. καὶ τῷ ἐδίπτε προ-
εἰδύσας αὐτὸν, κατακτεῖναι ἔμελλε δι' ὅλης ἡμέρας τε
καὶ νυκτὸς, σαμουήλου τε καὶ δαβίδου βλεπόντων. ἰω-
νάθης δὲ ὁ σαοὺλ παῖς, ἀφικομένου πρὸς αὐτὸν ἐ-
κεῖθεν δαβίδου, καὶ περὶ τῆς τῶ πατρὸς ἐπιβουλευομένου
βαθυβουλῆς, καὶ λίγοντος, ὡς οὐδὲν ἐδικήσας, οὔτ'
ἐξαμβρτὼν ἀπουδάζοιτο ὑπὸ τῶ πατρὸς αὐτῷ φονεύ-
θηναι. μήτε αὐτῷ τὲθ' ὑπονοοῦντι πιστεύειν παρεκά-
λει, μήτε τοῖς δι' ἀλλοῦσιν εἴ πινες ἄρα εἰσὶν οἱ τῦτο
φράζοντες. ἀλλ' αὐτῷ φροσέχειν καὶ θαῤῥεῖν. μηδὲν
γὰρ τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. φράσαι γὰρ
ἂν αὐτῷ περὶ τούτου ἢ σύμβουλον ἀνδραλαβεῖν, τῇ κοι-
νῇ γαμῇ καί τ' ἄλλα φράζοντα. ὁ δὲ ὤμνυε μὲν
οὕτως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ' ἠξίου φρονεῖν αὐτῷ μᾶλ-
λον ἢ καταφρονοῦντ' ὅτι ταλήθεσι τοῖς λόγοις. τὸ δ'
ἀληθὲς ὑπολαβεῖν ὅταν ἢ θανάσιμα πεφορδυμμένον αὐ-
τὸν ἢ πύθηται. μὴ λίγειν δ' αὐτῷ τὸν πατέρα πε-
ρὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν
καὶ ἡδέσθεσθαι. λυπηθεὶς δ' ἐφ' οὕτω πιστωσαμένῳ τὸν
τῶ σαοὺλ φρονήσειν ἰωνάθης, ἐπηρώτα τίνῳ ἐξ
αὐτῷ βούλεται τυχεῖν. ὁ δὲ, οἶδα γὰρ ἔφη πάντα σε χα-
ρίζεσθαί μοι, καὶ παρέχειν ἐθέλοντα. νουμηνία γὰρ
εἰς τὴν ὕπουσαν ὄγδοην, ἔθος δ' ἐχω δειπνεῖν σὺν τῷ
βασιλεῖ καθήμῳ. εἰδὴ σοι δοκεῖ, προθυμὸς ἔξω
τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λανθάνων ἡμέρᾳ. σὺ δ'
ὅπι ζητήσαντος αὐτὸ, λέγε παρεθέναί με εἰς τὴν πα-
τρίδα βηθλεέμα, ἑορτὴν μου τῆς φυλῆς ἀγούσης. προ-
τεθεὶς, ὅτι σύ μοι συγκεχώρηκας. κἂν μὲν οἷον εἰκὸς
καὶ σωφρονοῦντος ὄγδοην λίγειν ὅτι φίλοις ἀποδημοῦσιν, ἐπ'
ἀγαθῷ βεβούλευται ἔσεσθαι μηδὲν ὕποπτον παρ' αὐ-
τῷ ἔναι μηδ' ἐχθρόν. εἰ δ' ὡς ἄλλως ἀποκείσεται,
τῦτ' ἴσθι πεπρᾶχθαι κατ' ἐμοῦ βεβουλευμένον.
μεμνῆσθαι δέ μοι τὴν ἡδέσθειαν τὴν τοῦ πατρός, οἵκτῳ
τὸ νέμεσιν τῦτο καὶ φιλίᾳ, δι' ἣν πίστεως τε παρ' ἐμοῦ
λαβεῖν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δικαίως διαπράττειν ὧν
εἰκότη σοι. εἰδ' ἀδίκημες τὸν ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς
ἄγγελε καὶ φθάσον τὸν πατέρα. πρὸς δὲ τὸ τελευταῖον
ἀνακρεάνας τῷ λόγων ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ' ἐπηγ-
γείλατο, κἂν τι σκυθρωπὸν ὁ πατὴρ αὐτῷ, καὶ τὴν
ἀπέχθειαν ἐμφανίζων ἀποκείσεται μεμνῆσθαι. ἵνα δ'
αὐτῷ θαῤῥῇ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαθρον
καὶ καθαρὸν αἶσα, οὐδὲν παρήσειν ἐφ' ἧς δαβί-
δου σωτηρίας ὤμνυε. τὸν γὰρ θεὸν εἶπε τῦτον ὃν πο-
λλῶ ὁρᾷς καὶ παντα χῦ κεχυμένον, καὶ φρὶν ἐρμη-
νεῦσαί με τοῖς λόγοις τὴν ἡδέσθειαν ἤδη μου ταύτην
εἰδότα, μάρτυρα ποιοῦμαι τῷ πρὸς σὲ συνθηκῶν,
εἰς σὲ κἀκεῖνον τὸν πατέρα πολλάκις αὐτῷ τῆς προαι-
ρέσεως ἡδέπτερον λαμβάνων, φρὶν ἢ καταμαθεῖν εἰ
πάς ὅτι καὶ ἀνδρὶ τοῖς ἀπορρήτοις αὐτῷ τῆς ψυχῆς νό-
σος. καταμαθὼν δ' οὐκ ἀπεκρύψομαι, καταμηνύ-
σω ἡ πρὸς σὲ, κἀ πρόσω ὄντα καὶ δυσμῶν ἡδεκείμε-
νον. οἶδεν δὲ οὕτος ὁ θεὸς, πῶς αὐτὸν ἔξ μὴ σοῦ
ἡδὲ παντὸς δύχοιμι. ἔστι μὲν γὰρ νεῶ, καὶ οὐκ ἀπο-
λείψει σε. ποιήσει ἡ τῷ ἐχθρῶν αὖθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμός,
αὖτ' ἐγὼ, χρείττονα. σὺ μέντοι μεμνῆσθαι τούτων, κἂν
ἀπαθανεῖν μοι γήσηται, τὰ τέκνα μου σῶζε. καὶ τὴν
ἁγὴν τῷ παρόντων μοι ἀμφιβλὼ, εἰς ἀεῖνα κατάθου. ταῦτ' ἐπομόσας, ἀπολύει τὸν δαβίδ λω,

A iámque non longè ab eo loco remotus, prius quàm in conſpectum Samuelis veniret, eius opera & ipſe prophetam agere incepit. Cúmque ad deſtinatum locum peruenisſet, alienatus à mente, abiectóque veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulò pòſt ad Ionatham Dauid peruenit, multa de patris eius inſidiis conquerens, quòd ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Ille verò rogabat ne vel ipſe hoc temere

B rè ſuſpicaretur, vel aliis fortè ſuggerentibus talia facilè crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem cõtra ipſum moliri, alioqui indicaturum cum ſibi fuiſſe, cùm abſque ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contrà Dauid iureiurando aſſeuerabat ſe vera dicere, obteſtabaturéque vt mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quàm contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem habere, poſteaquam extinctum vel viderit vel audiue-

C rit. Nam patrem talia conſilia ideò cum ipſo non communicare, quòd non ignoret mutuam beneuolẽtiam quæ inter ipſos intercedat. Quare triſtis quòd iam perſuaſus eſſet, percontatus eſt quánam in re poſſet illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quòd bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne regis conuiuium, cui me quoque adhibere ſolet. quare ſi ita videtur extra vrbem in agro clam te præſtolabor. tu verò cùm requi-

D ſiuerit me, dic profectum in patriam Bethlema, vt interſim feſto quod mea tribus celebrat: idque permiſſu tuo factum. Quòd ſi vt mos eſt de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcito illum nihil mali aduerſum me in pectore coquere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabíſque mihi rem, ita vt præſenti mea calamitate mutuáque noſtra amicitia dignum eſt,

E quam fide in hoc data & accepta dominus cum ſeruo tuo voluiſti inire. qua ſi me indignum aut erga parentem tuum iniurium cenſes, nihil expectatis eius iuſſis iam nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Ionathas, facturum ſe poſtulata promiſit: & ſi quid patrem malè de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto ſub diuum iureiurando confirmat, nihil ſe non tentaturum quod ad ſalutem ipſius pertineat. Deus, inquit,

F qui hanc vniuerſitatem quam latè vides implet ac moderatur, quíque priuſquam eloquar mentem meam nouit, teſtis eſto iniiti inter nos fœderis, quódque non priùs patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, quàm compertum habuero ecquid latentis odij aduerſum te conceperit: & quicquid deprehendero, ſiue amicum, ſiue infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Nouit Deus quòd ipſum tibi perpetuò propitium precor, vtque ſemper tuas res proſperet, quem-

G admodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſiue pater meus ſiue ego tibi aduerſer, tu tamen ope illius nunquam non victor euades. Tu verò memor eſto huius noſtri affectus: & ſi me perire contingat, liberos meos ſerua, & mihi debitam gratiam in illos colloca. Poſt hoc iuſiurandum Dauidem dimittit.

1.Reg.20.

iussum in certum agri locum secedere, in quo se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc vnà cum puero, & si, inquit, emissis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero : iacere enim antè ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. vtcunque tamen ceciderit, ego dabo operam ne quid tibi secus quàm velimus accidat. Tu cùm lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Ionathæ promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, rex de more castè ac purè ad cœnam venit. cúmque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterumque latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus cum ideo abesse, quòd à congressu vxoris non esset purus. sed cùm ne postridie quidem adesset, sciscitatus est ex filio, qua de causa neque tunc neque hesterna die adfuisset solennibus epulis Iessæi filius. Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & euidenter patuit quàm infesto esset in Dauidem animo. iurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit induci vt credat nunquam securè regnaturos incolumi Dauide. simulque iubet, vt hominem accersat, daturum debitum supplicium. cúmque filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrassetque impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cùm minimum abfuerit quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam neci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera vt amico indicaret omnia, processit: peractisque in iaculatione his quæ promiserat, ablegatóque in vrbem comite puero, sólitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat. qui vt primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur, atque ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam sortem suam deplorabant, quæ illis suauissimam consuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur.

A εἴς τινα τόπον ἀπολθεῖν τῶ παιδίου φεάσας, ἐν ᾧ γυμναζόμῳ διετέλει. γνοὺς γὰρ τὰ πρὸς τοῦ πατρὸς, ἥξειν πρὸς αὐτὸν ἔφησεν ἐκεῖνος ἐπαγόμῳ παῖδα. κἂν ζῆλα ἀκόντια βαλὼν ὅπι τὸν σκοπὸν κομίσαι τῶ παιδὶ φροτάσω τὰ ἀκόντια, κεῖσθαι γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ. γίνωσκε μηδὲν ἔχ φαῦλον πρὸς τοῦ πατρός. εἰ δ' ταναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, καὶ τὰ ἐναντία πρὸς τοῦ βασιλέως φροσδόκα. τῆς μὲν τοι γε ἀσφαλείας πύξη παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃς ἄτοπον. ὅπως δ' μηδὲν τούτων πρὸς τὸν τῆς δυσφημίας καιρὸν, σκόπει, καὶ τοῖς ἐμοῖς μου γλυκὺ χρήσιμος. Δαβίδης μὲν οὖν ταύτας λαβὼν πρὸς Ιωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπηλλάγη χωρίον. τῇ δ' ἐρχομένῃ, νουμηνία δ' ἦν, ἀγοδύσας ὡς εἶθος εἶχεν ὁ βασιλεὺς, ἧκεν ὅπι τὸ δεῖπνον. ἢ πρὸς καθεδόντων αὐτῷ, τῶ μὲν παιδὸς Ιωνάθου ἐκ δεξιᾶς, ἀβενήρου δ' τῶ αὐτοκρατορος ἐκ τῆς ἑτέρας, ἰδὼν τὸν τῶ Δαβίδου καθέδραν κενὸν, σύχασεν, ὑπονοήσας οὐ καθαρεύσαντα αὐτὸν διὰ συνουσίας γυναικός. ὡς δ' καὶ τῇ δευτέρᾳ τῆς νουμηνίας οὐ παρῆν, ἐπυνθάνετο πρὸς τοῦ παιδὸς Ιωνάθου, ὅτι καὶ τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ τῶ δείπνου καὶ τῆς ἱστάσεως ὁ τῶ Ιωνάθου παῖς ἀπολέλειπται. ὁ δ' παρορεῦσθαι κ' τὰς συνθήκας ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὸν ἑαυτῶ πατρίδα, τῆς φυλῆς ἑορτὴν ἀγούσης, ὑπερέφαντος αὐτοῦ. πρὸς καλέσαι μὲν τοι καὶ τοῦτον ἐλθεῖν ὅπι τὸν θυσίαν. κἂν συγχωρῇς φησιν ἀπέρχομαι, τὸν γὰρ δύναί μου τὸν πρὸς αὐτὸν βλέπουσαν. τότε τὸν πρὸς Δαβίδην τῶ πατρὸς Ιωνάθης ἐπέγνω δυσμενείας, καὶ ζητὰς τὸν ἔλεον αὐτοῦ βούλησιν εἶδεν. οὐ γὰρ κατέσχε τῆς ὀργῆς σάουλος, ἀλλὰ βλασφημῶν ἐξ αὐτομόλων γεγυμνωμένον καὶ πολέμιον ἀπεκάλ, καὶ κοινωνὸν τῶ Δαβίδου καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὴν αἰδεῖσθαι μήτε τὸν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φρονοῦντα, καὶ μὴ βουλόμενον παιδεῦσαι τὸν ὀπι μέχρι οὗ πρὸς Δαβίδης ὑπερφαλὰς αὐτῆς τὰ τῆς βασιλείας ἔχει. μεταπέμψας τοιγαροῦν αὐτὸν ἔφησεν ἵνα δῴ δίκην. ἐντυγχάντος δ' Ιωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα κολάσαι θέλεις, οὐκ ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὸν ὀργὴν ὁ σάουλος ἐξεώτευεν. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἀπεπήδησεν εἰς αὐτὸν ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον οὐκ ἔδρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τῶ φίλων. φανερὸς δ' ἐγένετο τῷ παιδὶ, μισῶν τὸν Δαβίδην, καὶ διακεῖσθαι ποθῶν, ὡς πρὸς μικρὸν δ' ἐκείνου αὐτὸ χεῖρ καὶ τῶ παιδὸς γενέσθαι. καὶ τότε μὲν ὁ τῶ βασιλέως παῖς ἐκπηδήσας ἀπὸ τοῦ δείπνου, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενεγκάμενος δυνηθεὶς, κλαίων αὐτὸν μὲν τοῦ πρὸς μικρὸν ἀπολέσθαι, τοῦ καταυχεῖσθαι δ' ἀποθανεῖν Δαβίδην ὠνυκτέρευσεν. ἅμα δ' ἡμέρᾳ, πρὸς τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμναζόμῳ μᾶλλον δηλώσων τῷ φίλῳ τὸν τοῦ παιδὸς διάθεσιν ὡς συνέθετο προέσισι. ποιήσας δ' ὁ Ιωνάθης τὸ συγκείμενον, τὸν μὲν ἐπόμενον ἀπολύει εἰς τὸν πόλιν παῖδα, ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαβίδ παρῆλθεν εἰς ὄψιν αὐτοῦ & λόγους. ἅμα φανεὶς δ' οὗτος, πίπτει πρὸς τοὺς Ιωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνῶν στοργὴν αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἀπεκάλει. αὐίστησι δ' ἀπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, καὶ περιπλακέντες ἀλλήλοις, μακρὰ τὰ πατάζοντα καὶ δεδακρυμένα, τῶ τ' ἡλικίαν ἀποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τὸν ἐφθονημένον ἑταιρείαν, καὶ τὸν μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν.

μόλις

μόλις δ' ἐκ τῶν θρήνων ἀπαλλάξαντες, καὶ μεμνῆσθαι A ac vix tandem multis lamentis exatiati, obte-
τῶν ὅρκων, ἀλλήλοις ἀδελφοὶ σύμβιοι, διελύθη- ſtatique ſe inuicem vt mutuæ fidei perpetuò XIII.
σαν. Δαβὶδ δὲ φυγὼν τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ πό- meminiſſent, digrediuntur. Inde Dauid fu- 1.Reg.21.
λεμον, εἰς νῶβαι ἀφικνεῖται πόλιν πρὸς Ἀχιμέλεχον giens infeſtiſſimum regem, in oppidum No-
τὸν ἱερέα. ὃς, δείσας τὴν μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον bam ad Achimelechum ſacerdotem peruenit:
σὺν αὐτῷ, μήτ' οἰκέτην παρόντα, ἐθαύμασε, καὶ τὴν qui ſolùm neque famulitio ſtipatum, neque a-
αἰτίαν τοῦ μηδένα εἶναι σὺν αὐτῷ, μαθεῖν ἤθελεν. ὁ δὲ, micis comitatum adueniſſe videns, motus ad-
πρὸς ἔξιν ἀπόῤῥητον ὅτι ταχθὴν πρὸς τὸν βασιλέως ἔ- B miratione tantæ ſolitudinis cauſam percontatus eſt. tum ille ſecreta mandata à rege ſe habe-
φη, εἰς ἃ συνοδίας αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ re dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu o-
ἦν. τοὺς μὲν γὰρ θεραπόντας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀ- pus eſſet. nam famulos in conſtituto loco ſibi
παντᾶν προσέταξα. χρείου δ' λαβεῖν ἐφόδια. φίλου δὲ occurrere iuſſos. popoſcit autem ab eo viati-
αὐτὸν ποιήσαι ἔργον ἀδοκήτως, καὶ πρὸς τὸ προκεί- cum. ſic enim & amici officium facturum, &
μενον συλλαμβανομένου. τυγχάνει δ' τούτων, ἔτι καὶ ὅ- ad præſens negotium opem collaturum. quo
πλων τι μὴ χεῖρας, ῥομφαίαν ἢ δόρατον. παρὼν δ' καὶ impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut
σαούλου δοῦλος ἡμόμῳ σύρος, δώηκος δ' ὄνομα, haſtam aut gladium. Fortè autem aderat qui-
τὰς τῶν βασιλέως ἡμιόνους νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεὺς, ἔχειν dam Sauli ſeruus natione Syrus, nomine Doe-
μὲν αὐτὸς οὐδὲν εἶπε τοιοῦτον. εἰ) δ' τὼ γολιάθ ῥομ- cus, regiarum mularum curator. Pontifex verò
φαίαν, ἣν ἀποκτείνας τὸν παλαιστὴν αὐτὸς ἀναθεὶς τῷ negauit ſibi eſſe quicquam armorum. eſſe ta- C
θεῷ. λαβὼν δ' ταύτην ὁ δαβίδης, ἔξω τῆς τῶν ἑβραίων men ibi Goliathi gladium, quem occiſo Palæ-
χώρας εἰς γίτταν διέφυγε τὼ παλαιστῇ, ἧς ἀγχοῦ ἐβασίλευσεν. ὑπογνωσθεὶς δ' ὑπὸ τῶν τοῦ βασιλέως οἰ- ſtino Deo conſecrauerat. Hoc accepto Dauid
κετῶν, καὶ φανερὸς αὐτῷ γενόμενος μεμνόντων ἐκεί- extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam
νων ὅτι δαβίδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας παλαιστὰς μυ- Palæſtinorum, apud quam regnabat Anchus.
ριάδας ἐπ', δείσας μὴ πρὸς αὐτὸ θάνῃ, κ' τὸν κίνδυ- vbi agnitus à regis miniſtris, & indicio ad re-
νον ὃν ἐξέφυγε, παρὰ σαούλου παρ' ἐκείνου πεισθῆ, D gem perlato, hunc eſſe Dauidem qui tam mul-
προσποιεῖται μανίαν καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κ' τὸ σό- ta Palæſtinorum millia neci dederit: veritus ne
ματος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ τἄλλα δ' ὅσα σωίζησι ab eo perimeretur, & in periculum, quod apud
μανίας πίστιν. ἀφικόμενος δὲ πρὸ γίττης βασιλεῖ γνήσασθαι τῆς Saulum effugerat, apud hunc incideret, furo-
ὁδοῦ. καὶ τοῖς οἰκέταις προσδυσχερείας ὡς ἔχοντα rem ac rabiem ſimulat, ita vt ore ſpumam e-
πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν αὐθρωπον, ἐκέλευσε τὸν δαβί- mitteret, & alia ſigna inſaniæ præ ſe ferret, qui-
δην ὡς τάχος ἐκβαλεῖν. ἐξαναθεὶς δ' ὕστερον ἐκ τῆς γίτ- bus morbo fidem apud Gittenſium regem a-
της, εἰς τὴν ἰούδα φυλὴν ἀφικνεῖται φυλλεί. καὶ ἐκ τοῦ ſtrueret. qui iratus famulis quòd mente captum
πρὸς ἀδουλλάμη πόλει ἀπηλαίῳ διαβίβεων, πέμπει E hominem ad ſe adduxiſſent, iuſſit vt quàm pri-
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς εἰνθα ἐστ. οἱ δ', μὴ mùm eiiceretur. Hoc pacto è Gitta cùm euaſiſ- 1.Reg.22.
πάσης συνηθείας ἔχον πρὸς αὐτόν. καὶ τῶν ἄλλων δ' ſet, in tribum Iudæ peruenit, & agens in ſpe-
ὅσοις ἡ χρεία λῶ ἢ φόβῳ ἐκ σαούλου τοῦ βασιλέως, lunca quæ eſt in agro Adullamæ, miſit ad fra-
συνιῤῥύησαν πρὸς αὐτόν, καὶ ποιεῖν τὰ ἐκείνων δο- tres qui eos doceret, vbinam ipſe moraretur.
κοῦντα ἐτίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐμμένοντα δ' οἱ τριακόσιοι. at illi cum tota cognatione ſe ad eum contu-
θαῤῥήσας δ' ὡς καὶ χρεὼς αὐτῷ καὶ συνεργίας ἤδη προσγεγενημένης, ἀπάσας ἐκεῖθεν ἀ- lerunt, nec non & alij multi aut rerum noua-
φικνεῖται, πρὸς τὸν τῶν μωαβιτῶν βασιλέα, καὶ τοὺς F rum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vl-
γονεῖς αὐτοῦ εἰς τὸν αὐτοῦ χώραν προσδέξασθαι ἕως tro confluxerunt, operam ſuam ad omnem
ἂν γνῷ τὸ καθ' αὑτῷ τέλος ἔχειν παρεκάλει. κα- eius nutum offerentes. quorum numerus ad
ταπλήσαντος δ' αὐτοῦ τὸν χρόνον, καὶ πάσης τοὺς γο- quadringentos creuit. quorum multitudine ac
νεῖς τοῦ δαβίδου τιμῆς, παρ' ὃν ἐτύγχανον παρ' αὐτῷ ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum re-
χρόνον ἀξιώσαντος. αὐτὸς δὲ τὸ προφήτου κελεύ- gem prò ficiſcitur, rogátque hominem vt pa-
σαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, πορευθέντα rentes ipſius intra regni ſui fines tantiſper re-
δ' εἰς τὸν κληροχίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ διαμέ- ciperet, dum res eorum in meliore ſtatu col-
νειν, πείθεται. Ϛ ἀφικνούμενος εἰς σάειν πάλιν G locarentur. Quo impetrato, & parentibus in
ἐν αὐτῇ κατέμεινε. σαούλος δ' ἀκούσας ὅτι μὴ πλή- magno honore apud regem quandiu illic man-
θους ἀφθεὶς δαβίδης, οὐκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ ſerunt habitis, ipſe iuſſu prophetæ relicto de-
ταραχὴν ἐνέπεσεν. ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τοῦ ἀν- ſerto in tribum Iudæ ſe cum ſuis tranſtulit,
δρὸς, καὶ τὸν δ' τολμίαν, οὐδὲν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀ- apud Sarim oppidum ſe continens. Quod poſt-
ναφύσειν ἔργον, ὑφ' οὗ κλαύσεσθαι πάντως ἢ πονέ- quam ad Saulum delatum eſt, Dauidem cum
σειν ὑπενόησε. Ϛ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡ- armatorum manu eſſe conſpectum, in non
γεμόνας, καὶ τὸν φυλὸν ἐξ ἧς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν δεῖ τὸν βουνὸν οὗ τὸ βασίλειον ἔχει, καὶ καθίσας mediocrem metum ac perturbationem regem
ἐπ' ἀρούρης, τόπος ἦν τις οὕτω προσαγορεύόμενος, τιμῆς πολιτικῆς τοῖς αὐτὸν οὔσης τάξεως, καὶ coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem
τῶν σωματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέμνησθε μοὶ οἷά' ὅτι τῶν ἐμῶν δ' εὐεργεσιῶν, ac fortitudinem, aliquid magnum molitu-
rum ſuſpicabatur, quod rebus regis aut peri-
culum, aut certè difficultatis ac laboris plu-
rimum afferret. conuocatiſque amicis & du-
cibus & vniuerſis ſuis tribulibus ad regiam
vrbem Gabam, ſedens in loco cui nomen Ar-
uum, adſtante honoratiſſimo quoque & toto
ſatellitio, ſic eos eſt affatus: Viri contribules,

scio vos meminisse quantis à me affecti sitis beneficiis, & agris locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Iessæi filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quòd consilio & opibus aduersariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quieti quò res euasura sit expectatis. Post hæc regis verba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit, vidisse se Dauidem in Noab oppido, quò cùm ad pontificem Achimelechum venisset, ab eo de euentu rerum oraculum accepisse, adiutúmque commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione pontifex: cui rex, Qua nostra iniuria prouocatus excepisti Iessæi filium, & regis insidiatorem armis atque commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quòd propter odium quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè fassus est hæc se non tam Dauidi præstitisse quàm ipsi regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, sed vt fidissimum ministrum & tribunum, & quod maius est generum, ac propinqua necessitudine coniunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potiùs cum primis benevolum? Consultus etiam de diuina voluntate, non nunc primùm ei respondi, sed aliàs quoque sæpenumero. Cúmque se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non est quod de me malè suspiceris, aut si quid noui nunc Dauidem moliri audiuisti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduersum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quòd plus apud eum metus periculi valeret quàm excusatio quantumuis iusta. itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cumque illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandauit. qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. moxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantùm Achimelechi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idque totum iuxta oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, quo prædictum erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam sæuo facinore perpetrato,

IX.

ὅτι καὶ ἀγρῶν πλείους ἐποίησα διαδόχους, καὶ τιμαῖς τῇ ἐν τῷ πλήθει καὶ τάξεσιν ὑπέρωσα. πυνθάνομαι ζητεῖν εἰ μείζονας τούτων δωρειὰς καὶ πλείονας παρὰ τοῦ ἰεσσαίου παιδὸς προσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ προσκείσθε, τοὐμοῦ τε παιδὸς ἰωνάθου αὐτοῦ τε οὕτως φρονήσαντος καὶ ὑμᾶς ταῦτα πείσαντος. οὐ γὰρ ἀγνοεῖ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς δαβίδην αὐτῷ γεγενημένας. οὐδὲ ὅτι σύμβουλος ἐμοὶ καὶ συνεργὸς ἰωνάθης ὅδε τῷ κατ' ἐμοῦ συντεταγμένων. μέλει δ' ὑμῶν οὐδενὶ πρὸς ταῦτα, ἀλλὰ τὸ ἔσεσθαι μᾶλλον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε. σωπήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τῷ παρόντι. δόηκος δ' ὁ σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βόσκων ἔτυχεν, ὡς ἴδοι τὸν δαβίδην εἰς νωβαὶ πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια, καὶ τὴν ῥομφαίαν τοῦ γολιάθου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μετὰ ἀσφαλείας προπεμφθῆναι. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συγγένειαν σαούλης, τί παθὼν εἴποι ἐξ ἐμοῦ δυσμενὴς καὶ ἄχαρις, τὸν ἰεσσαίου παῖδα προσδέξεται, καὶ σιτίων μὲν αὐτοῖς μεταδώκας καὶ ὅπλων, ὅτῳ τῆς βασιλείας ἐπιβουλεύει; τί γὰρ δὴ καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐχρημάτιζες; οὐ γὰρ δήπου φεύγων ἐμὲ καὶ μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλαίθανεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐπ' ἀρνήσει ἐξάπτει τῷ γεγενότων, ἀλλὰ μὴ παῤῥησίᾳ ταῦτα ἐγκαλεῖν ὑμολόγει, οὐχὶ δαβίδῃ χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. πολέμιον γὰρ οὐκ εἰδέναι ἔφασκε, πιστὸν δ' ἐν τοῖς μάλιστα δοῦλον καὶ χιλιάρχον, καὶ τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρὸν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα δ' οὐκ ἐχθροῖς παρέχειν τοὺς αἰθρόπους, ἀλλὰ τοῖς φύσει καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀείσεις. προφητεῦσαι δὲ οὐ νῦν πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι. φήσαντος δ' οὕτω σὺν πομφθῆναι κατὰ πολλοὺ ἀκούειν ὅτι πρᾶξιν, τὸ μηδὲν ἐγκαλεῖν ἐπιζητεῖτε, σοὶ μᾶλλον ἀπιθάνων, ἢ ἐκείνῳ πρὸς αὐτῷ ἐλεγχόμενος. διὸ μηδὲν πιστεύων κατ' ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νῦν ἀκούεις δαβίδην ἐγχείρει πρὸς ταῦτα τοῦ πότε μου δοκοῦσα φιλανθρωπίαν ὑπονοεῖν ὄνης. φίλῳ γὰρ καὶ γαμβρῷ σῷ καὶ χιλιάρχῳ παρέχον, οὐ πολεμίῳ. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεύς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σαοῦλον, ἀλλὰ δυσὶ μὲν ὁ φόβος, μηδ' ἀληθῶς πιστεύειν ὑπολογίᾳ. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, περισταθῆσι αὐτὸν, μὴ τῆς ψυχαῖς ἀποκτεῖναι. μὴ ταῤῥοῦντων δ' ἐκείνων ἅψασθαι τῶν ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον δυσσεβουμένων μᾶλλον, ἢ τὸ ἀγαθοῦσαι τῷ βασιλέως, τῷ σύρῳ δόηκῳ προστάσσει τὸν φόνον. καὶ ἀγαλαβὼν ὁμοίως αὐτῷ πονηρὸς ἐκεῖνος, ἀποκτείνει τὸν ἀχιμέλεχον, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς πάντα καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τετρακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ σαοῦλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινε, οὐ γυναικῶν οὐ νηπίων, οὐδὲ ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος, αὐτήν τε ἐνέπρησε. διασώζεται δὲ παῖς εἷς ἀχιμελέχου, ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μὲν τοιαῦτα συνέβη, καθὼς προεφήτευσεν ὁ θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ ἤλι, διὰ τὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ δύο παρανομίας εἰπὼν διαφθαρήσεσθαι τοὺς ἐκγόνους. σαοῦλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡμὸν οὕτως ἔργον διαπραξάμενος,

καὶ γένους ὅλου ἀρχιερατικῆς ἀποφάξας πομπῆς, μήτ' ὀλιγωρίαν ἐλεήσας, μήτ' ὀλίγους ἱερεῖς λαβὼν οἴκτου, μήτ' ὀλίγου γήρους αἰδοῦ, καταβαλὼν δὲ καὶ τὴν πόλιν ἣν πατρίδα καὶ τροφὸν τῆς ἱερέως καὶ προφήτου αὐτοῦ τὸ θεῖον ἐπελέξατο, καὶ μόνῳ εἰς τοσούτους φόνους ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ καταγνῶσαι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον, ὅτι μάχεις οὐ μόνον εἰσὶν ἰδιῶται τοῖς καὶ ταπεινοῖς, τοῦ μὴ δικαίαν χρῆναι τὴν φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ὀλιγωρεῖς εἰσὶ μετρίοις, καὶ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ δύνασθαί τι καὶ πᾶσιν ἀνοσιώτατον ἔχουσι. τότε γὰρ καὶ περὶ τοῦ θείου πεπιστεύκασιν ὅτι πᾶσι τοῖς νομίμοις ἐν τῷ βίῳ πάρεσι, καὶ οὐ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ θεατόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν ἀφ' ὧν μέλλοι ταῦτα ἐσεσθαι. ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δύναστείαν, τότε παντ' ἐκεῖνα μετακοσμοῦσιν, καὶ ὥσπερ ὅλῃ σκηνῇ σωτηρίᾳ τὰ ἤθη τοὺς τρόπους ἀποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τὸ λαμπρὸν, ὑπόκρισιν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτι μάλιστα δεῖ τῆς εὐσεβείας αὐτοὺς καὶ τῆς δικαιοσύνης ἔγγιστα τοῦ φοβεῖσθαι γεγυμνωμένους, καὶ πᾶσι φανερῶς ἐφ' οἷς αὐτοῖσι πάσχουσιν ἢ ποιοῦσι καθεστῶσι, πρὸ' ὧς οὐκέτι βλέποντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, ἢ δικαίαν ἐξουσίαν διδόντος, οὕτως ἐμπαροινοῦσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δ' ἂν φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ μισήσωσι θελήσαντες, ἢ στέργωσιν ἀλόγως, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ τοῖς εὐθέσποις καὶ ἀρέσκειν τῷ θεῷ δοκοῦσι. τῷ δὲ μελλόντων λόγος αὐτοῖς οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ τιμῶσι μὲν, πολλὰ ταλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες δὲ, φθονοῦσι. κἂν ἐξαγαγόντες εἰς ὑποφίαιαν, οὐ ταύτης ἀφαιροῦνται μόνον τοὺς τετυχηκότας, ἀλλὰ δικαίῳ καὶ τῷ ζῆν ὀλίγου ποτὲ αἰτίας, καὶ δι' ὑπερβολὴν αὐτῶν ἀπιθάνους κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ὀλιγωρίας καὶ καταγελοίας ἀβασανίστους, οὐδὲ ὅσους δεῖ τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσους δυνατὸν ἦναι δυώμενοι. τοῦτο σαόλους ἡμῖν ὁ χισαίου παῖς, ὁ πρῶτος μὲν τῷ ἀσεβεστάτῳ καὶ τῷ ὀλίγου τῆς χειρὸς πολιτείαν ἱερέων βασιλέως, φανερὸν πεποίηκε, ἑξακοσίους ἀποκτείνας ἱερεῖς καὶ προφήτας ἐκ τῆς πρὸς ἀχιμέλεχον ὑποψίας. δι' ὀλιγαβαλὼν δ' αὐτοῖς καὶ τῷ πόλει, καὶ τὸν ἐν Νόπῃ τοῦ ναὸν ἀπουδάσας ἱερέων προφητῶν ἔρημον κατέστησαν, τοσούτους μὲν αἰτίαν, μείναι δ' ἐάσας, οὐδὲ τῷ παῖδα αὐτῶν πρὸς τὸ μετ' ἐκείνους ἄλλους γένεσθαι. ὁ δ' ἀβιάθαρος ὁ τοῦ ἀχιμελέχου παῖς ὁ μόνῳ διασωθεὶς συμφθορᾷ ἐν τῷ γένους τῷ ὑπὸ σαούλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς δαβίδην, τῷ τῷ οἰκείων αὐτοῦ συμφορᾷ ἐδήλωσε καὶ τῷ τοῦ πατρὸς αἰτίαν. ὁ δ' οὐκ ἀγνοῶν ἔφη ταῦτα δεῖ αὐτοὺς ἐσόμενα ἰδὼν τὸν δείπνον. ὑπονοήσας δὲ διαβληθήσεσθαι πρὸς αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ. καὶ τῆς ἀπεχίας ταύτης αὐτοῖς αἴτιον ἡπᾶτο. τὸ μὲν εἰ δ' αὐτῷ καὶ σὺν αὐτῷ διατείβειν, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ λησόμενον οὕτως ἐξίου. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ δαβίδης τοὺς παλαιστινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς τὴν κιλλανῶν χώραν, καὶ ταύτῃ διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν σφαγιάσιν ἐφ' αὐτοῖς,

A stirpe pontificia interneccione deleta, neque teneram ætatem miseratus, neque grandæuos reueritus, insuperque ciuitate quàm patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarauit quàm prauum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atque plebeij, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumque quoddam iustitiæ studium præ se ferunt: quin & pietatem interea colunt, Deumque omnibus actionibus nostris interesse, omnes denique cogitationes intueri persuasum habent. sed simul atque ad potentiam & imperium prouecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouáque persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinarúmque æquè ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cùm ad superandam inuidiam maximè illis opus est pietate & iustitia, cúmque omnes eorum non actiones solùm, verumetiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maximè tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debacchantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoque ipsi probatum esse existimant: futurorum verò prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euchunt, deinde iam honoratos per inuidiam non solùm dignitatibus priuant, sed per calumniam etiam sæpe opprimunt, non considerantes quàm meritò, tantumque temerariis delationibus absque vlla probatione fidem adhibentes: & sæuiunt non in quos oportet, sed in quos ipsis sæuire est facilè. Hæc ita esse manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac iudicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsósque excidio vrbis obruit, & quantum in se fuit summi Dei fanum sacerdotibus sacrísque ministeriis orbauit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cùm illic Doeum videret: faciléque suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerriméque ferebat quòd ipse tanti mali occasionem præbuisset. simúlque iussit, vt apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras inuenire posset. Per idem tempus cùm indicatum esset Dauidi Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eúmque quantus est populari, decreuit illos adoriri, consulto priùs propheta, 1. Reg. 23.

an Deus victoriam annueret: confirmatúsque oraculo, & cum sua cohorte hostem aggressus magna cæde repulit, prædásque ex hostico egit, & Cillanis præsidio fuit dum fruges ex areis conueherent. Resciuit hoc maturè Saulus. nam rei feliciter gestæ fama contineri non potuit quin latè propagata ad regias quoque aures permanaret, non sine ipsius Dauidis laude. Quo nuncio lætus rex putauit se iam rem factam habere, audiens inimicum se intra vnius oppidi mœnia conclusisse, & diuinitus hanc occasionem opprimendi eius datam dictitans, edicit populo vt Cillam propere circumuentam tam diu premant obsidione, donec Dauidem in potestatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, nisi maturè suis rebus consuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira regis se redimant, relicta vrbe in desertum se cum quadringentis armatis contulit, ibíque collem quendam munitum insedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quòd Dauid non amplius apud Cillam esset, expeditionem eam omisit. Dauid verò ex deserto in Cænam locum agri Zipheni se cum suis transtulit: quò etiam Ionathas regis filius præsto fuit salutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabatúrque eum vt bene speraret, néve præsentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & vniuerso Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non solere ociosis contingere. Renouatísque fœderibus & sancita sub Deo teste in omnem vitam amicitia, additísque diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac solicitudine leuatum: ipse verò domum suam repetiit. Zipheni verò gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro suo morari: pollicebantúrque suam operam, vt in manus regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratiísque actis quòd inimicum sibi indicassent, cumulatè se illis beneficium repositurum, pollicitus, misit qui diligenter quærerent Dauidem, omnésque deserti latebras perserutarentur: dicens se breui cum exercitu secuturum. Atque ita Zipheni duces se regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, studium suum erga ipsum non indicio tantùm declaraturi, sed omnibus viribus conando vt in potestatem redactum regi traderent. Sed non habuit successum iniqua eorum cupiditas, quibus cùm nullum periculum ex silentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæsitum, regi se tradituros erant polliciti. Dauid enim cognita eorum malicia, simulque regis aduentu, relictis locorum angustiis in quibus tum versabatur, enasit ad magnam petram quæ sita est in deserto Simonis. Nec Saulus destitit illum insequi.

εἰ ὁ θεὸς δῷη τῷ θεσφάτου πυθόμενος ὅπλοις ἐπεὶ νίκην. τοῦ δὲ, σημαίνειν φήσαντος, ἐξώρμησαν δὴ τοὺς παλαιστινοὺς μετὰ τῶν ἑταίρων, καὶ φόνον τοῦτοις πολὺν ἐξέχεε, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ διαμείνας τοῖς κιλλανοῖς ἕως οὗ τὰς ἁλῶνας καὶ τὸν καρπὸν συνεῖλον ἀδεῶς. σαοὺλῳ δὲ τῷ βασιλεῖ μεμήνυται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα οὐκ ἐμεινε παρ' οἷς ἐγένετο. φήμη δ' ὅλη πᾶν εἰς τε τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τὰς τῶ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτό τε συνιστάνον καὶ τὸν στρατηγικόν. χαίρει δὲ σαοὺλος ἀκούσας ἐν κίλλᾳ τὸν δαβίδην. καὶ θεὸς ἤδη χερσὶ ταῖς ἐμαῖς ὑπέθετο αὐτὸν εἰπών, ἐπεὶ καὶ συμπολεμήσασιν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λεῴ παντὶ παρεσκεύασεν ὅπλα λαβεῖν ἐξορμῆσαι, καὶ πολιορκήσαντι, καὶ ἁλόντι τὸν δαβίδην, ἀποκτεῖναι. ταῦτα δ' ἀθρόως ὁ δαβίδης, καὶ μαθὼν διὰ τοῦ θεοῦ ὅτι μένοντα παρ' αὐτοῖς οἱ κιλλίται ἐκδώσουσι τῷ σαούλῳ, διακοσίους τοὺς τετρακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὸν ἔρημον ὑπάνω τῆς ζιφαλαΐν λεγομένης. καὶ ὁ υἱὸς βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφευγότα διὰ τὴν κιλλιτῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης δὲ ἐκεῖθεν ἀρὰς, εἰς πανάπτον καλουμένην τῆς ζιφαίας διαγίνεται. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ τοῦ σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταπασάμενος, θαρρεῖν τε καὶ χρηστὰς ἐπὶ τοῖς μέλλουσιν ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι. βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν, καὶ πάσαις τοῖς ἑβραίων δυνάμεσιν ἐξειν ὑφ' αὑτῷ. φιλεῖν δὲ τὰ τοιαῦτα συμμεγάλοις ἀπαντᾶν πόνοις. πάλιν δ' ὅρκους ποιησάμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους δίκης καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπρεσβεύσατο διαβαὶν τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένῳ πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτὶ δι καταλίπει μικρὰ τῶν φερνιδῶν καὶ τὸ δίος ὑπεκυφίσας. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ δὲ ζιφαῖοι χαριζόμενοι τῷ σαούλῳ, μηνύουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς διατρίβειν τὸν δαβίδην. καὶ διαδώσειν ἔφασαν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντι. καταληφθέντων γὰρ τῶν ζιφαίων στενῶν οὐκ ἔτι φυγεῖν αὐτῷ πρὸς ἄλλους. οἱ βασιλεὺς ἐπῄνησεν αὐτοὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μηνύσασι. καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τῆς δυνοίας ὑποσχόμενος, αὐτοὺς, ἐπαινέσας τοὺς ζητήσοντας τὸν δαβίδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀκολουθήσειν ἀπεκρίνατο. καὶ οἱ μὲν ὅτι τὴν θήραν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ δαβίδου πρῶτον τὸν βασιλέα, σπουδάζοντας μὴ μόνον τῷ μηνύσαι τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τὴν δύνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ διαχεῖν αὐτὴν εἰς ἐξουσίαν, φανερωτέραν κατασύσειν. δι' ἀμέτρου δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ὑπερθυμίας, εἰ μηδὲν κινδυνεύειν ἔμελλον ἐκ τοῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῷ σαούλῳ φιλοτιμίας. ὧν δὲ κολακείαν καὶ κέρδους προσδοκίαν διὰ τοῦ βασιλέως, αἷς ἐκ θεοφιλὴ καὶ παρὰ δίκην ζητούμενον ἐπὶ θανάτῳ καὶ λανθάνειν διαμάμενον, διέβαλλον, καὶ διαδώσειν ὑπῆρχοντο. γνοὺς γὰρ ὁ δαβίδης τὴν τῶν ζιφαίων κακοήθειαν, καὶ τὸ τοῦ βασιλέως ἔφοδον, ἐκλείπει μὲν τὰ στενὰ τῆς ἐκείνων χώρας, φεύγει δ' ὅτι τὸν μεγάλην πέτραν τὴν οὖσαν ἐν τῇ σιμωνος ἐρήμῳ. ὥρμησεν δ' ἐπ' ἐκείνην διώκειν σαοὺλος.

κγ γὰρ

καὶ γὰρ τὴν ὁδὸν, ἀναχωρήσαντα ἐκ τῆς σπουδῆς, μαθὼν τὸν Δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. ἀπιθανώτατα δὲ τὸν σαοὺλην ὑπὸ τῆς δωρεᾶς τοῦ Δαβίδου μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι παλαιστινοὶ, πάλιν ὅτι τὴν τῶν ἑβραίων ἐς ἐπιτιθέναι χώραν ἀκουσθέντες. ὅτι γὰρ τούτους αἰσθρηφὴς, φύσει πολεμίους ὄντας, αὐτοὺς ἀμυνάσθαι κρείττονας ἀναγκάσοντες, ἢ τὸν ἴδιον ἀπουδάζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν, ὑφορμεῖν τὴν γῆν κακωθεῖσαν. καὶ Δαβίδης μὲν οὖτος, ἐκ φόβου τὸν κίνδυνον ἐκφυγὼν εἰς τὰ σπήλαια τῆς ἐγγαδηνῆς ἀφικνεῖται. σαοὺλῳ δ' ἐκβαλόντι τοὺς παλαιστινοὺς, ἦκον ἀπαγγέλλοντες τινὲς τὸν Δαβίδην ἐν τοῖς ἐγγαδηνοῖς ὄρεσι διαζῆν. λαβὼν δὲ χιλίους ἀπλήτας ὁπλίτας, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο. καὶ γενόμενος οὐ πόρρω τοῦ τόπου, ὁρᾷ φάραγγά τινα ὁδὸν ἀπήλαιον βαθεῖαν καὶ καίλην εἰς πολὺ καὶ μῆκος αἰωρεῖς καὶ πλάτος, ἔνθα συνέβαινε τὸν Δαβίδην μετὰ τῶν ἑξακοσίων κεκρύφθαι. ἐπιχωρίῳ οὖν ὄντι τῶν χωρίων, εἴσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. διαθεὶς δ' ὑπ' αὐτοῦ τῶν μετὰ Δαβίδου, ὡς φάσαντος τὸ θεῖον καιρὸν ἔχειν ἀμύνης, καὶ συμβουλεύοντος τὸ σαούλου ἀποτιμεῖν τινὰ κεφαλὴν, ἢ τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ ζηλοτυπείας, αἰσχὺς ἀποτέμνει τινὰ πτέρυγα τοῦ ἱματίου μόνου ὁ σαοὺλος ἀμπείχετο. μετανοήσας δ' αὖθις, οὐ δίκαιον εἶπε φονεύειν τὸν ἑαυτοῦ διώκτην, οὐδὲ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰρ εἰ πονηρὸς οὗτος εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ τοιοῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. τῷ δὲ σαοὺλου τὸ ἀσύλαιον ἐκλειποντος προσελθὼν ὁ Δαβίδης αἰτιᾶται, ἀκοῦσαι σαοὺλον ἀξιῶν. ὅτις εὐφήμησε δὲ τῷ βασιλέως, προσκυνεῖται αὐτὸν πίστιν ὅτι πρόσωπον ὡς ἔθος, καί φησι, οὐ πονηροῖς ὦ βασιλεῦ καὶ ψευδέσι πλάττουσι διαβολαῖς παρέχοντα δεῖ τὰς ἀκοὰς, χαίρειν μὲν ἐκείνοις τὸ πιστεύειν αὐτοῖς, τοὺς δὲ φιλτάτους δὲ ὑποψίας ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σκοπεῖν τὰ ἁπάντων διάθεσιν. διαβολὴ μὲν γὰρ ἀπατᾷ, σαφὴς δὲ ἀπόδειξις δίκαια τὰ πραττόμενα. καὶ λόγος μὲν ἐστ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθής τε καὶ ψευδής. τὰ δ' ἔργα, γυμνὰ ὑπ' ἔλεγχον τοῦ διανοίας πίθησι. τοίνυν, ἐκ τούτων καλῶς ἔχειν με πρὸς σὲ, καὶ τὸν σὸν οἶκον, ἐμοὶ πιστεῦσαι δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κατηγοροῦσιν, ἃ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλόμενος, μήτε δύνατα γενέσθαι, προσθέμενον διάκειν τὴν ἐμὴν ψυχὴν, ἐκ μηδὲν, μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν διὰ φρενῶν, ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ αἵρεσιν, ὡς ἀδίκως μεταπορεύῃ. πῶς γὰρ φόνον δεῖ ἐμοῦ δόξαν εἰληφὰς ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ σαφῶς οὐκ ἀσεβὴς τὸν θεὸν, ἀθέμιστον τίμιον αὐτῷ τιμωρῆσαι δυνάμενον καὶ διὰ σοῦ λαβεῖν δίκην, καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῷ καιρῷ χρησάμενον, ὃν εἴδοσι κατ' ἐμοῦ προείπεσιν, οὐκ ἂν αὐτὸς παρῆκας, διαχρήσασθαι ποθὼν νομίζων πολέμιον. ὅτε γὰρ σου τὴν πτέρυγα τοῦ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε σου τὴν κεφαλὴν ἠδυνάμην. ὅπιδείξας δὲ τὸ ῥάκος ἰδεῖν, πιστεύειν παρεῖχεν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπέχομαι δίκας ἀμυνῶν φησίν. σὺ δὲ μῖσος ἄδικον οὐκ αἰδῇ κατ' ἐμοῦ φέρων. θεὸς ταῦτα διαιρήσει, καὶ τὸν ἑκατέρου τρόπον ἡμῖν ἐλέγξει. σαοὺλος δὲ ὅτι τῷ φθόνῳ τῆς σωτηρίας θαυμάσας,

A cognito enim inter eundum quòd superatis faucibus euasisset, ad alterum petræ latus peruenit: futurumque erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, nisi rex trepidis nunciis reuocatus esset, qui Palæstinos in ditionem eius hostiliter irrupisse adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hostes vlcisci, agrisque suis quo minus vastarentur opem afferre, quàm studio capiendi B inimici, regionem illis populandam prodere, atque ita Dauid præter omnium opinionem seruatus ad fauces agri Engadeni se contulit, Saulo autem post reiectos Palæstinos nunciatum est, Dauidem intra fines Engadenorum morari: móxque assumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu selectis, properè eos ad locum indicatum duxit. cúmque non longè abesset, offendit speluncam longo recessu opacam, & in penitiore sinu latè patentem, in C qua tum fortè Dauid cum sua cohorte delitescebat: in eámque solus ad requisita naturæ se insinuauit. Animaduersum est id continuò ab vno è Dauidis comitibus, qui cùm eum moneret tempus vltionis offerre Deum, nec esse negligendam occasionem tot ærumnas finiendi abscisso infestissimi regis capite, laciniam tantùm regij pallij præcidit: indignum ratus in proprium dominum sæuire, quem D Deus ipse ad imperij fastigium electione sua prouexerat. nec enim par esse iniuriis certare cum eo, qui immeritum extinguere cuperet. Egresso deinde è spelunca Saulo, Dauid quoque in apertum progressus regem inclamat, & cùm ad agnitam vocem se conuertisset, ex more priùs adoratum sic alloquitur: Quàm iniquum est rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vanissimis hominibus fidem adhibentem, de amicis spectatis E suspicari, quos ex ipsorum factis potiùs iudicare oportebat. verba enim vel falsa possunt esse vel vera: sed nullum apertius de animo quàm ex factis argumentum potest colligi, quemadmodum nunc quoque iudicare potes, num temere illis credideris, qui eius criminis me apud te reum faciunt, quòd ne in mentem quidem vnquam venit: & in tantum te exasperauerunt, vt nocte atque die nihil magis quàm de mea pernicie cogites. Annon vides vanissimam esse tuam opinionem, qua F persuasus es me familiæ vestræ inimicum, tuæque in primis necis esse cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aspicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occasione tibi parcentem, quàm ipse nactus nunquam elabi è manibus iuissés? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc vestis laciniam. Simulque pannum protulit, qui ver- G bis fidem astrueret. Egò certe ne iustæ quidem vltioni indulsi, & tu iniustas simulates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabitque vter nostrûm æquioribus moribus sit præditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo esset seruatus,

1. Reg. 24.

modeſtiáque iuuenis atronitus, ingemuit: ſimilémque gemitum referente Dauide, rex ſe iuſtiùs gemere faſſus eſt. Tu enim, inquit, multorum bonorum cauſa mihi fuiſti, ego contrà tibi multarum calamitatum autor. Et nunc quoque declaraſti te à priſcorum æquitate non degenerem, qui inimicos in ſolitudine ad iniuriam expoſitos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaque hodie manifeſtè cerno regnum tibi à Deo repoſitum, & ſub tuum imperium vniuerſam Hebræorum gentem conceſſuram, quamobrem poſtulo vt iureiurando fidem mihi facias, te rerum potitum obliuioni iniurias meas traditurum, & familiam meam ſaluam eſſe paſſurum. pollicitus eſt id Dauid interpoſito iureiurando, atque ita regem in regnum remiſit. In idem tempus mors Samuelis prophetæ incidit, viri qui ſuo merito in maximo ſemper apud Hebræos precio fuerat: illuſtréque virtutis ipſius ac ſuæ obſeruantiæ populus teſtimonium edidit, dum defuncti exequias & ſepulturam magnifico ſumptu concelebrat: & poſtquam iuſta exoluit in Ramatha patria ſepulto luctum in longum tempus protogat, non quaſi in publico mœrore, ſed quaſi ad vnum quemuis propriè hæc orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem iuſtitiam ac bonitatem à natura compoſitus, & ob has virtutes Deo longè acceptiſſimus. Præfuit populo poſt Elis pontificis obitum primùm ſolus annis duodecim, deinde Saule regnante annis decem & octo. cuius extremi dies in hæc, vt dixi, tempora inciderunt. In locis autem in quibus tum Dauid verſabatur erat Ziphenus quidam in oppido Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. habebat enim in paſcuis ouium tria millia, & capras mille: & ab his Dauid omnem iniuriam abſtinuit, grauiter interminatus ſuis ne vel cupiditate vel egeſtate, vel latendi ſpe impulſi quicquam violarent, ſed pluris iuſtitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nunquam placuerunt, qui in alienas res manus auidè iniicerent. in hac diſciplina ſuos continebat, putans ſe in hominem probum & ſua beneuolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus verò (hoc erat viro nomen) homo erat agreſtis & malis moribus præditus, ſed honeſtæ ac prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem è ſuis miſit ſalutatum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarentur: ſimúlque rogarent vt è facultatibus ſuis aliquid communicaret, cùm è paſtoribus intelligere poſſit, quòd longo iam tempore in ſolitudine verſati adeò nihil detrimenti attulerint gregibus, vt cuſtodes eorum fuiſſe potiùs videri poſſint. Quicquid autem in Dauidem contulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc poſtulata homo ſuo more nimis durè dedit reſponſum. Percontatus enim quis eſſet Dauid, vt audiuit eſſe Ieſſæi filium, Nunc, inquit, fugitiui relictis dominis inſolenter ac ſuperbè ſe gerunt. Quibus renunciatis Dauid in iram accenſus, quadringentis armatis aſſumptis, & ducentis ad cuſtodiam impedimentorum relictis (iam enim ſexcentorum manum coegerat)

A καὶ τὸν τῆ νεανίσκου μεγαλόψυχον καὶ φύσιν ἀκέραιον,
αἰδούμενος. τὸ δ' αὐτὸ καὶ κεῖνου ποιήσαντος, ἀδύνατον
ἦν δίκαιον εἶναι ἀπεκείνατο. σὺ μὲν γὰρ φησιν ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἐπιδείξω δὲ σήμερον τὸν ἀρχαίων ἔργα σαυτὸν δικαιοσύνη, οἳ τοὺς ἐχθροὺς ἐν ἐρημία λαβόντας, σώζειν παρήγγειλαν. πέπεισμαι δὲ νεῦ ὅτι σοι τὴν βασιλείαν ὁ
θεὸς φυλάττει, καὶ κρατεῖν σε τῶν ἁπάντων ἧς ἐθέλεις
κρίνει. δὸς δέμοι πίστιν ἐνόρκου, μή μου τὸ γῆρας ἐξαφανῆσαι, μηδ' ἐμοὶ μηνικακοῦντα τοὺς ἐμαυτοῦ ἀπολέσαι. τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τὸν οἶκον. ὁμόσας
B ἢ καθὼς ἠξίωσε, διαβῆναι, σαοῦλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν. αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν αὐτοῦ ἀνδρῶν εἰς τὴν μαδηνῶν αἰδηνὴν ἦλθεν. ἀποθνήσκει δὲ κατ' αὐτὸν καιρὸν καὶ σαμοῦηλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ οὐ τῆς τυχούσης ἀπολαύων δόξης παρὰ τοῖς ἑβραίοις τιμῆς. ἐπεφάνησε
γὰρ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν τῶ πλήθους πρὸς αὐτὸν
C εὔνοιαν, τὸ πένθος, ὃ ὅλη πόλις χρόνον ὁ λαὸς ἦγε, ἐπὶ τοσοῦτον τάχος αὐτοῦ καὶ τὴν τῆς νομιζομένων ἀναπλήρωσιν φιλοτιμία τὸ ἐπισεβὲς. θάπτουσι γὰρ αὐτὸν ἐν τῇ παρίδι ἁρμαθᾶ, καὶ ὅτι πολλὰς παίσι ἡμέρας ἐκλαυσαν, οὐ κοινὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοφύλου τελευτῇ, ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος παθών. ἐγίνετο δ' αὐτὴρ δίκαιος καὶ χρηστὸς τὴν φύσιν, ᾧ δῆλα τοῦτο μάλιστα φίλος τῇ θεῷ. ἦρξε δὲ καὶ προφήτης τοῦ λαοῦ, μετὰ
D τὸν ἠλὶ τῶ ἀρχιερέως τελευτὴν, μόνῳ μοι ἔτη δώδεκα. μετὰ δὲ σαούλου τοῦ βασιλέως, δέκα πρὸς τοῖς ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ σαμοῦηλον, τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν. ἦν δέτις τῆς ζιφηνῶν, ἐκ πόλεως ἐμμὲ, πλούσιος καὶ πολυβρίμματος. χιλίων μὲν γὰρ αὐτῷ πόιμνια πρόβατων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταῦτα δαβίδης ἀσινῆ τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ παρήγγειλε τοῖς αὐτοῦ ἀνδράσι, καὶ μήτε ὑπὸ ὀλιγωρίας, μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ
E τῆς ἐρημίας, ᾧ τῶ δυνάσθαι λανθάνειν καταβλάπτειν. τούτων δ' ἁπάντων ἐπαίνω τίνεσθαι τὸ, μηδὲν ἀδικεῖν. καὶ τὸ τῆς ἀλλοφύλου ἄπρεπες δεινὸν ἡγεῖσθαι ᾧ θεράσαντες τῆς θεᾶς. ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς οἰόμενος αὐθέρπῳ χαρίζεσθαι ἀγαθῷ, καὶ ταύτης τυγχάνειν ἀξίῳ τῆς προνοίας. ὢν δ' νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ἔπιτηδεύμασιν, ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένῳ τὸν βίον, γυναικὸς ἀγαθῆς καὶ σόφρονος καὶ τὸ εἶδος αἰσχρᾶς λεπτοῦ
F χρώς. πρὸς οὖν τὸν νάβαλον τοῦτον καθ' ὃν ἔκειρε τὰ πρόβατα καιρὸν, πέμψας ὁ δαβίδης ἄνδρας δέκα τῶν σὺν αὐτῷ, διὰ τούτων αὐτὸν ἀσπάζεται, καὶ συμβουλεύεται τοῦτο ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. ἔδοξε χρῆν δ' ἐξ ὧν δύνατός ἐστιν αὐτῷ παρακαλεῖ, μαθόντα τῶν ποιμένων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τε καὶ τῶν ποιμνίων γεγόναμεν, πολλὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ διαζῶντες ἤδη χρόνον. μεζόνως δ' οὐδὲν δαβίδη ἔδοξε χρόμενος. ταῦτα δὴ πεμφθέντων διακονησάντων πρὸς τὸν νάβαλον, ἀπαθέρπως σφέδρα καὶ σκληρῶς ἀπήντησε. ἐρωτήσας γὰρ αὐτοὺς τίς ἐστι δαβίδης, ὡς τὸν υἱὸν ἤκουσεν ἰεσσαίου, νῦν ἄρα εἶπε μεγαλοφρονοῦσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ δραπέται καὶ στασιῶται, τοὺς δεσπότας καταλειπόντες. ὀργίζει δ' αὐτῶν φρονήσαντων ὁ δαβίδης, καὶ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμέ-

νους αὐτῷ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίους δὲ φύλακας τῆς σκευῆς καταλειπών, ἦδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους,

ὅτι τὸν

δὴ τὸν ναβαλον ἐβάδιζεν, ὁμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν A contra Nabalum proficiſcebatur, iuratus quòd
οἶκον αὐτοῦ καὶ τοὺς κτήνεσιν ὅλως ἀφανίσειν. οὐ γὰρ ἀνέξε- ea nocte & familiam eius & omnes opes eſſet
σθαι μόναν ὅτι ἠδίκησεν ἀχάριστος εἰς αὐτούς, μηδὲν ἐπι- euerſurus. Neque enim ſe tam ægrè ferre,
δοὺς πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν χρησαμένοις, ἀλλ' ὅτι καὶ προσβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε, quòd homo ingratus officij nihil rependeret,
μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ λελυπημένῳ. δούλου δέ τινος τῶν quàm quòd vltro conuiciis ſe impeteret, nul-
τὰ ποίμνια φυλαττόντων τοῖς τοῦ ναβάλου, πρὸς τὴν δέ- la vnquam affectus iniuria. Interea quidam è
σποιναν ἦλθ' αὐτῆς, γυναῖκα δ' ἐκείνου, κατειπόντος ſeruis paſtoribus ad heram ſuam, illius vxo-
ὅτι πέμψας ὁ δαβίδης αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνδρα, μηδενὸς τύχοι τῶν μετρίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑβριστὴν βλα- rem venit, nuncians quòd Dauid à marito eius
σφημίας δυνατὸς, πάσῃ πρεπὲς αὐτοῖς προνοίᾳ καὶ modicum quiddam poſtulans non ſolùm ni-
φυλακῇ τῶν ποιμνίων χρησάμενος. γενομένας δὲ τοῦτο δὴ B hil impetrauerit, ſed conuiciis etiam non fe-
τοῦ κακοῦ τοῦ τοῦ ἀνδρὸς. καὶ ταῦτ' ἐκείνου φήσαν- rendis ſit appetitus, cùm tamen in eam diem
τος, ἀβιγαία, προσηγορεύετο γὰρ οὕτως, δεησαμένη semper greges eius intactos præſtitiſſet: cám-
τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ μη- que inſolentiam domini poſſe illi magnam a-
δὲν εἰποῦσα τῷ ἀνδρὶ (ὑπὸ γὰρ μέθης αἰσθάνητος ἦν) liquam calamitatem afferre. Hoc audito Abi-
ἐπορεύετο πρὸς δαβίδην. καταβαινούσης δὲ τὸ σῶμα gæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aliquam
τῇ ἕρει ἀπήντησε δαβίδης μετὰ τετρακοσίων δὴ νά- C multis aſinis, & variis xeniis in ſarcinas con-
βαλον ἐρχόμενον. θεασαμένη δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ, κα- geſtis, inſcio marito & per temulentiam ſopi-
τεπέδησεν, καὶ πεσοῦσα δὴ πρόσωπον, προσκύ- to, ad Dauidem properat: eique in vallis cuiuſ-
νει. καὶ τῆς μὲν ναβάλου λόγον ἐδεῖτο μὴ μνημονεύειν. dam deſcenſu contra Nabalum armatorum ag-
οὐ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνόματι. νάβα- men ducenti fit obuiam. Quem poſtquam ap-
λος δὲ κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, ἀφροσύνην δη- propinquare vidit, de iumento deſiliit, & pro-
λοῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσασθαι τοὺς πεμ- na in faciem adorabunda deprecata eſt ne ver-
φθέντας ὑπ' αὐτοῦ. διὸ συγγίνωσκέ μοι φησὶν, καὶ bis Nabalis moueretur, qui reuera eſſet id
τῇ θεᾷ χάριν ἔχε κωλύσαντί σε μιαιφονίαις αἰσχρο- D quod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum
πίνῳ ἅψασθαι. μιμούντα γάρ σε καθορᾷ, ἐκεῖνος αὐτὸς lingua vocatur inſipiens. Excuſábatque ſe ne-
ἐκδικήσει ἀφ' ἑαυτοῦ τοὺς πονηρούς. ἃ γὰρ ἐκδίκητα κακὰ minem eorum vidiſſe, qui ad maritum miſſi
ναβάλου, ταῦτα καὶ τὰς τῶν ἐχθρῶν σου κεφαλὰς fuerant. Quare obſecro, inquit, da veniam, &
συμπεσοῦ, γνοῦ δ' ἀμώμητός μοι, κρείνας ἄξιον, τὰ age gratias Deo, qui per me tibi obſtitit, quo
παρ' ἐμοῦ ταῦτα δέξασθαι. καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀρ- minùs humano ſanguine manus polluas. Si e-
γὴν τὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, εἰς τὴν nim incontaminatus à cæde permanſeris, ipſe
ἐμὴν τιμὴν ἄφες. φρίττει γὰρ ἡμέρᾳ σοι καὶ φιλαν- D pro te pœnas ab his qui te læſerunt exacturus
θρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύειν. eſt. Quod enim Nabalum manet infortunium,
ὁ δὲ, τὰ δῶρα δέξαμενος, ἀλλὰ σὲ φησὶν ὦ γύναι, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu
θεὸς ἀμώμητ' ἦγαγε πρὸς ἡμᾶς τήμερον. οὐ γὰρ αὖ verò propitius hæc mea munuſcula admitte,
τὸν ὑπερχρόνιον ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶκον τὸν να- & iram qua meritò in maritum meum es com-
βάλου ἐξ ταύτης τῆς νυκτὸς ὁμόσαντος ἀπολέσαι, καὶ motus, in meam gratiam remitte. Decet enim
μηδένα ὑμῶν ἀπολείψειν, ἀπὸ ἀνδρὸς πονηροῦ δ' ἀ- clementia & humanitas cum cui fata regnum
χαρίστου πρὸς ἐμὲ δ' τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους γνωμόνου. deſtinauerint. Ille verò muneribus acceptis:
νῦν ἢ φθάσασα προλάβοις καταπαυσιλίζασθαί μου Profectò, inquit, Dei voluntate ad nos ho-
τὸν θυμὸν, κηδομένου σοῦ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ νάβαλος die veniſti: alioqui craſtinam diem non vide-
μὲν, κἂν ἀφεθῇ νῦν ὀργὴ σὲ τῆς τιμωρείας, οὐ φεύ- E res. iuraui enim me hac nocte domum ve-
ξεται τὴν δίκην, ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα- ſtram ſuberſurum, & neminem ſuperſtitem
βὼν αἰτίαν ἄλλην. τοιοῦτ' εἰπὼν, ἀπέλυσε τὴν γυ- relicturum ex familia hominis ingrati, ac in
ναῖκα. ἡ δὲ, εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, καταλαβοῦ- me meósque contumelioſi. nunc verò Deus
σα τὸν ἄνδρα μετὰ πολλῆς, δυνοχούμενον καὶ κεκρα- tibi in mentem immiſit, vt maturè occur-
μένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγενημένων διεσάφει. rens furorem meum delinires. Nabalus au-
τῇ δ' ὑστεραίᾳ, νήφοντα ἅπαντα δηλώσασα, παρε- tem tametſi propter te veniam nunc conſe-
θήκαν, καὶ ὧν ἐν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς F quitur, pœnam tamen non euadet, ſed ſui
λόγων καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. καὶ δέκα οὐ mores per aliam occaſionem perdent homi-
πλείους ἐβίωσε ἡμέρας, τὸν βίον καταστρέψε ὁ νά- nem. Hæc locutus mulierem dimiſit. Ea do-
βαλος. ἀκούσας δ' αὐτῆς τελευτῆς ὁ δαβίδης, mum reuerſa offendit maritum cùm æqualibus compotantem, iámque vino grauem, idcóque tum nihil eorum quæ geſſerat indicauit. ſequenti verò die poſteaquam ſobrio rem to-tam expoſuiſſet, in tantum mœrorem eum coniecit, vt toto corpore ſideratus decima pòſt die mortem obiret. Quod vbi Dauidi relatum eſt, meritas pœnas Deo perſoluiſſe eum dixit. ſuapte enim malicia perditum, & vltioni ſubiectum, idque incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat: Arque hoc quoque exemplo didicit, neminem ſceleſtum vindictam Dei poſſe euadere. nec humanas res à Deo neglectas ferri temerè: ſed bona bonis, & malis quod illis dignum eſt rependi.

ἐκδικηθῆναι μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλεγεν. ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἀνθρώπων ὑ-
θανεῖν γὰρ ναβαλον, ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρείας, περεχομένων, διδόντα δὲ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς, ἀξίαν ἀποφέροντα τὴν ποινήν.
καὶ δικαίως ἀπολωλέναι τὸν ἄφρονα. ἐγὼ δὲ καὶ τότε

Moxque missis ad vxorem eius nunciis, acciuit eam in legitimum thorum coniugem sibi inducturus. quæ præfata priùs se indignam vt vel pedes eius contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & vxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonósque mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & ante coniugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam priùs Dauidi nuptam pater Liso Phelriæ filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multo pòst Ziphenorum quidam renunciauit Saulo, Dauidem rursum in eorum regione esse, & si velit adiutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eò proficiscitur: & superueniente nocte castrametatus est in quodam loco, cui nomen Sicella. Dauid autem cognito quòd rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis iussit vt se certiorem facerent, quónam vsque processisset: cumque audisset eum esse apud Sicellam, noctu ignaris suis omnibus, duobus tantùm comitatus, Abisæo sororis suæ Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo, in castra hostium penetrat. Dormientéque Saulo & circum eum satellitio, simúlque imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium insinuatus, neque regem agnito eius cubili ex spiculo interficere sustinuit, neque Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem diuino suffragio creatum interimere, quantumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. vtq; aliquod signum esset, quòd nactus potestatem regis opprimendi, non esset ea vsus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exiuit, intrepidè & quasi per ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. transgressúsque torrentem. & conscenso montis vertice vnde facilè poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. & cùm imperator nominatim appellatus scitaretur quisnam esset, qui se vocaret, sic respondit: Dauid ego sum Iessæi filius, à vobis profugus. Sed quî factum est vt tu vir tantus & inter amicos regios maximè honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, vt dormire malis quàm curam salutis eius gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo antè quosdam è nostris clàm in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur quónam deuenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Dauidis voce, & cognito quòd adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cùm id iure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabatúrque vt bono esset animo, nihílque mali in posterum timens, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non sibi ipsi salutem suam cariorem esse quàm Dauidi.

1 Reg. 26.

πέμψας δ' αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικήσουσαν καὶ γαμηθησομένην καλεῖ πρὸς αὑτόν. ἣ δ' ἀναξίαν μὲν ἑαυτὴν καὶ πόδιν ἅψασθαι τῆς ἐκείνου, πρὸς τοὺς παρόντας ἔλεγεν. ἔμως δ' μετὰ πάσης τῆς θεραπείας ἦκε. καὶ συνῴκησε μὲν αὐτῷ, ταύτην λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ ἀντὶ τὸν ζόπον σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον, τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ κάλλος. εἶχε δ' Δαβίδης γυναῖκα πρότερον, μὲν ἐξ Ἀβισάρεω πόλεως ἐγημε. μελχὰν δ' τὴν Σαούλου τοῦ βασιλέως θυγατέρα, τὴν Φελεμμίου τοῦ Δαβίδου γυναῖκα, ὁ πατὴρ τῆς Φυλῆς ἐφ' Λισοῦ συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι γεθλᾶς μὲν ταῦτα πυθόμενοι τῆς Ζιφλωῶν, ἀπήγγειλαν τῷ Σαούλῳ εἰς πόλιν Δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύνασθαι συλλαβεῖν αὐτόν, βουλομένῳ συστρατεῦσαι. ὁ δ' μετὰ χιλίων ἐπὶ τοῦτον ἐβάδιζεν ἐκ' αὐτὸν καὶ νυκτὸς ἐπελθόντος, ἐπὶ στρατοπέδευσεν ὅπου τινὶ τόπῳ, συνέλλαις λεγομένῳ. Δαβίδης δ' ἀκούσας τὸν Σαοῦλον ἐκ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐπέλαβεν ἤδη αὐτοῦ τὴν χώραν σαοῦλος ἤδη προελελυθώς. τῷ δ' ἐν συνέλλαις φράσαντες, ἀφανεῖ ἦλθεν ἐπὶ τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ τοῦ σαοῦλου στρατόπεδον ὥδε γίνεται, ἐπαγόμενος τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ σαρεΐας Ἀβισάϊον, καὶ Ἀχιμέλεχον τὸν Χετταῖον. τοῦ δὲ σαούλου κοιμωμένου, καὶ ὧδε αὐτὸν ἐν κύκλῳ τῇ ἐπιλύπῃ, καὶ τὸ στρατηγοῦ Ἀβενήρου κειμένων, ὁ Δαβίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ βασιλέως, οὔτ' αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν σαοῦλον, δεηγοὺς αὐτοῦ τὴν κοίτην ἐκ τοῦ δόρατος. τοῦτο γὰρ αὐτῷ ὧδε παπήγη. οὐτε τὸν Ἀβισάϊον βουλόμενον φονεῦσαι, κατὰ τοῦτο ὁρμήσαντα εἴασεν. ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φάσας δεῖν δίκην δοῦναι καὶ μὴ ποιῆσαι, ἄξειν γὰρ αὐτὰ ὧδε τοῦ δίκης τὴν ἀρχὴν σὺν χρόνῳ τὴν δίκην, ἐπέσχε τῆς ὁρμῆς σύμβολον δὲ τοῦ κτεῖναι δυνηθεὶς ἀπέχθαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, ἐς κοιμωμένῳ παρῆκε τῷ σαούλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων δὲ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τὸ κηδεστοῦ διδόντος αὐτῷ καὶ τῆς τόλμης, διέθηκε τοὺς τοῦ βασιλέως. ἔλαθε δὲ τὸν χείμαρρον, καὶ ὅτι τινὶ κορυφῇ ἀνελθὼν τοῦ ὄρους ὁθεν ἔμελλεν ἐξακουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις τοῦ σαούλου, καὶ τῷ στρατηγῷ ἀβενήρῳ, διατίθησιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου. τοῦτον τε ἐφώνει καὶ τὸν λαόν. ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, τίς ὁ καλέσας αὐτὸν δεῦρο ἐρεσθαι, Δαβίδης εἶπεν ἐγώ, παῖς μὲν ἰεσσαίου, φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ τίνι ποτε, μέγας τὼν, καὶ τῷ σοφώτῳ ἔχων ὧδε τῷ βασιλεῖ τιμῷ, οὕτως ἀμελῶς τὸ τοῦ διαπότου φυλάσσεις σῶμα; ἢ ὕπνος ἡδίων ἐστὶ σοὶ τῆς τούτου σωτηρίας καὶ φροντίδος, θανάτου γὰρ ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵτε μικρὸν ἔμπροσθεν εἰσελθόντας πταῖσαι μηδὲν εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τὸν βασιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνόησατε. ζήτησον οὖν τὸ δόρυ καὶ βασιλέως, καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, καὶ μαθήσῃ πηλίκον ὑμᾶς ἔλαθε κακὸν ἐντὸς γενόμενον. σαοῦλος δὲ γνωρίσας τὴν Δαβίδου φωνὴν, καὶ μοθὼν ὅτι λαθὼν αὐτὸν ἐκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς τοῦ φυλασσόντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως αὐτοῦ αὐτὸν αἰνέσας, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρεκάλει θαρροῦντα καὶ μηδὲν ἔτι πείσεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον ἀναχωρεῖν δὴ τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν οὕτως ἀγαπήσειν ὡς ὑπ' ἐκείνου σέβεται.

ὃς τὸν

ὃς τὸν μὲν φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον, καὶ πολλὰ A Se enim ſeruatorem ſuum, hominem ſpectatæ
δείγματα τῆς εὐνοίας παρεχόμενον ἐλαφροὶ καὶ τοσοῦτοι ἐν φυγῇ χρόνου καὶ ταῖς ἐκεῖ τῶν ψυχῶν ἀγωνίαις, ἀναγκαῖον ζῆσαι φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐτὸς δ' οὐ παύεται πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος, οὐδὲ τὴν ψυχὴν φανερῶς ὑπολυόμενος λαμβάνων. ὁ δὲ Δαβίδης, πέμψαντα ὑπολαβεῖν ἐπέλευσε τὸ δόρυ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, ἐπιστὰς ὡς ὁ θεὸς ἑκάστῳ τῆς ἰδίας φύσεως καὶ τῆς κατ' αὐτὸν πονηρίας μόνος B ἔσται δικαστής, ὃς ὅτε ἐν τῇ παρούσῃ ἡμέρᾳ δυνατὸς ἀποκτεῖναί σε συνῆλθεν, ἀπεχόμενος οὐδὲ καὶ σαοῦλος μὴν δύνηται διαφυγὼν τὰς Δαβίδου χεῖρας, εἰς τὰ βασίλεια καὶ τὴν οἰκείαν ἀπηλλάγη. φοβηθεὶς δὲ Δαβίδης, μὴ μέλλων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ σαούλου, συνεφέρεν ἑαυτὸν εἰς τὴν παλαιστίνων γαῖαν, διαζήσειν ἐν αὐτῇ. καὶ μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, διαβαίνει πρὸς ἀγχοῦν τὸν γίττης βασιλέα, μία δ' ἐν αὐτῇ τῶν πέντε πόλεων. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς ἀνδράσιν, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας, ἀχινόαν καὶ ἀβιγαίαν, διῆγεν ἐν γίττῃ. σαοὺλῳ δὲ ταῦτα ἀκούσαντι, λόγος οὐκ ἦν ἐπ' ἐκείνου ἐπ' αὐτὸν ἐλθεῖν. ὡς γὰρ ἤδη κινδυνεύσας διαμενεῖν ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπηυδήσαντα. δαβίδῃ δ' οὐκ ἐδόξεν ἐν τῇ πόλει τῇ γιττῇ μένειν. ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτῷ ἐν ἐπιεικεῖ φιλανθρώπως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τοῦτο χαρίσηται, τόπον τινὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ διαζῆσαι ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς ὤν. δίδωσι δ' ἀγχοῦς αὐτῷ κώμην τινὰ, σικέλλαν καλουμένην. ἐν βασιλεύσας ὁ δαβίδης ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα ἐτίμησεν ὤν καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος ὃν κατῴκησεν δαβίδης ἐν σικέλλᾳ τῆς παλαιστίνης ἐγένετο μῆνες τέσσαρες πρὸς ταῖς εἴκοσιν ἡμέραις. καὶ ἐπορεύοντο δὲ λάθρα τοῖς πλησιοχώροις τῆς παλαιστινῶν σαρίτας καὶ ἀμαληκίτας διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν, ἐλείας πολλὰ κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρεφεν. ἀνθρώπων γὰρ ἀπεῖχετο, δεδιὼς μὴ καταμηνύσωσιν αὐτὸν πρὸς ἀγχοῦν τὸν βασιλέα. τὸ μέρος τοι γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰ ἔπεμπε. τοῦ δὲ βασιλέως πυθομένου, πόσην ἔλη πρόνομον τὴν λείαν ἀπήλασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον τῆς ἰουδαίων τετραμμένοις, ἐν τῇ πεδιάδι κατοικοῦσιν εἰπών, στρατεύειν τὸν ἀγχοῦν μετὰ δυνάμεως οὕτως. ἤλπισε γὰρ ἔσεσθαι, ὅτι δαβίδης ἐπολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν παρ' ὃν ζῆλον χρόνον, ἐν τοῖς αὐτῷ καταμένοντα. καὶ ὁ τὸν αὐτὸν καιρὸν, τῷ παλαιστινῶν ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας στρατεύειν διεγνωκότων, καὶ προπεμφάντων πρὸς τοὺς συμμάχους ἅπαντας ἵνα συμπαραθῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς μεγάλην, ὅθεν ἐμέλλον ἀθροισθέντες ὁρμᾶν ὅτι τοὺς ἰδιώτας, ὁ τῆς γιττῶν βασιλεὺς ἀγχοῦς, συμμαχήσαντα τὸν δαβίδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν, ὅτι τοὺς ἰδιώτας ἠξίου. τοῦ δὲ θεοδότου ὑποχωρήσαντος, καὶ φήσαντος δεῖν λῦσαι καιρὸν, ἐν ᾧ τὸν ἀμφίβολον αὐτῷ

Se enim ſeruatorem ſuum, hominem ſpectatæ per multa officia beneuolentiæ, in exilium actum, & ſæpe in capitis diſcrimen adductum, amicorúmq; conſuetudine orbatum perſequi non deſiſtere. illum verò pro hoſtili inſectatione ſalutem ſibi reponere. Tùm Dauid iuſſit vt mitteret qui & ſpiculum & lecythum reportarent, hoc atteſtatus, quòd Deus futurus eſſet vtriuſque naturæ & morum ac geſtorum iudex, cui notum eſſet, quòd ea quoque die peperciſſet inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus iam iterum clementia Dauidis incolumis è manibus emiſſus, retrò in regiam ſe recepit. Cæterùm Dauid veritus ne ſi diutius in eis locis hæreret tãdem comprehenderetur, conſultius putauit in Palæſtinã tranſire, & illic degere: quod cùm cæteris quoque viſum eſſet, vnà cum ſexcentorum manu ad Anchum ſe contulit regem Gittæ, vnius è quinq; eius gentis ciuitatibus: vbi domicilio accepto à rege cum duabus vxoribus Achima & Abigæa habitauit. Saulus autẽ cautior factus poſthac deſtitit contra eum aut proficiſci aut militem mittere, videns id ſibi iam bis malè ceſſiſſe, minimúmque abfuiſſe quin captando caperetur. Dauidi autem non placuit in vrbe Gitta manere, ſed petiit à rege vt ad priſtinam erga ſe hoſpitalitatem hoc quoque adiiceret, & agri partem ad incolendum ei cum ſuis attribueret. Vereri enim ſe ne intra mœnia morando oneroſus Gittenſibus videatur. annuit eius precibus rex, & vicum quendam nomine Sicellam ei donauit, quem Dauid poſtea regnum adeptus adeò dilexit, vt ſuam & poſterorum priuatam poſſeſſionem in perpetuum eſſe voluerit: qua de re aliàs fuſiùs dicturi ſumus. totum autem tempus quo Dauid apud Sicellam vixit, fuerũt menſes quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancularijs excurſionibus Palæſtinæ gentis vicinos ſibi Sàritas & Amalecitas infeſtabat, magnas iumentorum & camelorũ prædas abigens. mancipia enim non abſtrahebat, veritus ne horum indicio res ad Anchum regem perferretur. De manubiis autẽ munera mittere ad regem ſolebat. quo percontante vnde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campeſtrem incurſare ſe reſpondens, regi facilè perſuaſit vt crederet quod verum eſſe vehementer cupiebat. ſperabat enim Dauidem ſi hoſtiliter gẽtem propriam tractaſſet, præcluſo reditu ſemper poſthac obnoxium ſe habiturum. Et parabatur tum bellum in Hebræos communi Palæſtinorum decreto, indicto omnibus eius nominis ſocijs die ad conueniendũ in Rengam, vbi collectum exercitum Anchus in hoſtem ducturus erat: & inter cætera auxilia Dauidem cum ſexcentorum cohorte euocauerat, quo promptè operam pollicente, & dicente adeſſe tempus referẽdæ hoſpitalis gratiæ, rex contrà quo magis eum ſibi deuinciret, promiſit ſe eum re bene geſta in ſummo apud ſe honore habiturum, & ſatellitio ſuo præpoſiturum.

1. Reg. 27.

XIIII. 1. Reg. 28.

τῆς διαγωγίας καὶ τῆς ξενίας ὑποδύσειν, καὶ ποιήσειν αὐτὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τῶν ἑκατὸν, καὶ τοῦ ἀγῶνος τοῦ πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ νοῦν χορήσαντος αὐτοῖς ἐπηγγείλατο, τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ἕνεκεν τὸ πρόθυμον αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.

CAP. XV.

Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit.

SAulus autem è regno suo diuinos omnes & ventriloquos ac ariolos cæterósque similis vanitatis homines eiecerat, solis prophetis retentis: cúmque audisset Palæstinos Sonnam vsque vrbem progressos castra ibi metatos, & ipse cum suis copiis illuc occurrit: & iuxta mótem quendam Gelboe dictum castra è regione hostium pósuit. vbi non mediocris trepidatio illum incessit, réputantem hostilem exercitum viribus longè præcellere: qua de re solicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælij sciscitans. Deo autem silente magis etiam territus prorsus animum despondit, præsagiens cladem imminere, posteaquam Deus præter solitũ auxiliatricem manum subtraheret. quæri nihilominus imperat mulierculam quampiam ventriloquam, & manes elicere callentem, quo vel sic rerum euentum prænosceret. nam ventriloquorum genus euocatis defunctorum animabus per eas futura sciscitantibus prædicunt. cũque indicio cuiusdam familiaris sui comperisset esse talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, assumptísque duobus fidissimis famulis ad Endorum & mulierem fatidicam proficiscitur: rogátque eam vt diuinet, educátque ad superos animam viri cuius ipse voluerit. illa autem repugnante & negante se edictum regis contemptuũ, qui hoc diuinaculorum genus à suo regno arcet: & obtestãte ne nulla iniuria lacessitus insidias sibi strueret, quo deprehensa vetitas artes attrectare ad supplicium raperetur: iurauit neminẽ hoc resciturum, neque se responsum cum aliis communicaturũ, sed fore eam extra omne periculum. Vt verò iureiurando persuasa est non timere, iussit eam Samuelis animam excitare. quæ cùm nesciret quisnam fuisset Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in conspectũ veniente, mulier specie viri diuina & veneranda perterrita ac stupefacta, versa ad regem, nónne, inquit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepidationis causam, ait se videre ascendentem virum diuina quadã specie præditum. percontante deinde qua effigie quóve habitu esset ac ætate, ait senem esse venerandum, habitu sacerdotali amictum. Agnouit rex Samuelem esse, & procidens adoratione salutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob causam elici ac suis moueri sedibus iusserit, necessitate se huc adactum conquestus est. imminere enim grauem hostium exercitum, & se inopẽ esse consilij destitutum à Deo, neq; per vates, neque per somniorũ visiones futura præsignare dignante. quapropter ad eum se confugisse, cui res suas semper curæ fuisse sit expertus. Samuel verò adesse iam regi extremum vitæ diem præuidens, superuacaneum respondit ex ipso futura scitari, eùm à Deo destitutum se agnoscat. Audi ta-

Κεφάλαιον ιε'.

Ως ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων παλαισταὶ πάλιν ὁ Σαοὺλος ἐνίκησαν οἱ Ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς σὺν τοῖς υἱοῖς ἀπέθανε μετὰ τῆς παιδὸς μαχόμενος.

ΕΤυχε δὲ σαοὺλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς τοὺς μάντεις καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην τέχνην ἐκ τῆς χώρας ἐκβεβληκὼς ἔξω τῆς θεοφητίδος. Ἀκούσας δὴ τοὺς παλαιστίνους ἤδη παρόντας καὶ ἐγγὺς σόννης πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ προσβαλόμενος πρὸς ὄρει τινὶ γελβοὺε καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον ἀπικρὺ τῆς πολεμίων. ταραττει δ' αὐτὸν οὐχ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα τὴν ἐχθρῶν δύναμιν, πολλῇ τε οὔσῃ καὶ τῆς οἰκείας κρείττονα ὑπονοουμένην. καὶ τὸν θεὸν δὲ τῆς θεοφητίδος ἠρώτα περὶ τῆς μάχης, καὶ τὸ περὶ ταύτην ἐσόμενον τέλος θεοπιεῖν. οὐκ ἀποκεναμένου δὲ τοῦ θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ σαοὺλος καταδύεται, καὶ τὴν ψυχὴν κατέπεσε, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς οὐ παρόντος αὐτῷ κατὰ χρῆσιν τοῦ θεοῦ προσδοκῶμενον. ζητεῖ δ' αὐτῷ κελεύει γυναῖόν τι τῶν ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἀνακαλούμενον, ὡς οὕτω γνωσόμενος εἰ κατὰ νοῦν χαρεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ πράγματα. τὸ δὲ τῆς ἐγγαστριμύθου γύναιον ἀπάγει τῆς νεκρῶν ψυχάς, δι' αὐτῆς προλέγειν τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μεμυθίστο δ' αὐτῷ σάμα τι τῶν οἰκετῶν εἶναι γυναῖον τοιοῦτον ἐν πόλει σπάρτῃ, λαθὸν πάντας τοὺς ἐν τῇ στρατοπέδῳ, καὶ ἀποκρύψαν τὸν βασιλικὸν ἐσθῆτα, δύο παραλαβὼν οἰκέτας οὓς ἤδει πιστοτάτους ὄντας, ἦκεν εἰς τὸν σάδωρον πρὸς τὴν γυναῖκα. καὶ παρακαλέσαντος καὶ ἀπάγειν αὐτῷ ψυχὴν, οὗπερ ἂν αὐτὸς εἴποι. τῆς δὲ γυναικὸς ἀποφωλομένης καὶ λεγούσης οὐ καταφρονήσειν τὸ βασιλέως, ὃς τὸ τοῦ θεοῦ τῶν μάντεων ἐξήλασεν, οὐδ' αὐτὸν ἂν ποιεῖν κελεύειν ἀδικήματα μηδὲν ὑφ' αὑτῆς, ἐπιορκοῦντα δὲ εἰς τὰ κεκαλυμμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δὴ δίκην, ἄμοσε μηδὲν ἀνήσεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλων ἄγειν αὐτῆς τὸ μαντεῖον, ἔσεσθαι δ' ἀκίνδυνον. ὡς δὲ τοῖς ὅρκοις αὐτὸν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὸν σαμουήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δ' ἀγνοοῦσα τὸν σαμούηλον ὅς τις ἦν, καλεῖ τοῦτον ἐκ ᾅδου. φασὶ τοὺς δ' αὐτὸ, θεασάμενον τὸ γυναῖον ἄνδρα σεμνὸν καὶ θεοφιλῆ ταράττεσθαι, καὶ πρὸς τὸν ὄψιν ἐκπλαγῆναι, οὐ σύφησιν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος; ἐδήλωσε δὲ αὐτὸν ὁ σαμούηλος. ὑπομάσαντος δ' ἐκείνου, καὶ τὸν ταραχὴν αὐτῆς ἐρωτῶντος πόθεν γνοίη τὸ, βλέπειν εἶπεν αἰσθάνεσθαι θεῶν τινὰ τὸν μορφὴν ἔμοιον. τοῦ δὲ τὴν εἰκόνα φράζειν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ θεσπίσαντος καὶ τὸν ἡλικίαν κελεύσαντος. γέροντα ἤδη καὶ ἔνδοξον εἰπεῖν, ἱερατικὴν δὲ περικείμενον διπλοΐδα. ἐγνώκεσαν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς, τὸν σαμούηλον ὄντα, καὶ πεσὼν ἐπὶ τὸν γῆν, προσκύνησε. τῆς δὲ σαμουήλου ψυχῆς πυθομένης διὰ τί κινήσειεν αὐτὸν καὶ ἀναχθῆναι ποιήσῃ, τὸν ἀνάγκην ἀπεδύρετο, τοὺς πολεμίους ἐπικεῖσθαι βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μήτε προρρήσεως τυγχάνοντα, μήτε διὰ προφητῶν, μήτε δι' ὀνειράτων. καὶ διὰ τοῦτο δὴ σὲ τὸν ἀεὶ ἐμοῦ προνόησαν μόνον κατέφυγον. σαμούηλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς μεταβολῆς ὁρῶν, θεῖόν μὲν ἔπειν ἔπ' παρ' ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν, τοῦ θεοῦ

Ος ἐστρατοπεδευκότων παλαιστινῶν πάλιν ὁ σαοὺλος ἐνίκησε τοὺς ἑβραίους ἐν τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς σὺν τοῖς υἱοῖς ἀπέθανε μετὰ τῆς παιδὸς μαχόμενος.

Saulus rex Hebræorum magicas artes è regno suo eiecerat.

Saulus Palæstinos castra metatos cognoscit.

Saulus consulto Deo, quem non respondentem videt, ad mulierem ventriloquam confugit.

Saulus mutato habitu ad mulierem ventriloquam proficiscitur.

Mulier ventriloqua Saulum agnoscit.

Saulus Samuelem excitari iubet.

Samuel Saulum obiurgat.

Saulus Samuelis responsum audit.

τῷ θεοῦ καταλελοιπότος αὐτόν. ἄκουε γαμιὴλ, ὅτι βασι- A
λεῦσαι δεῖ Δαβίδην, καὶ κατορθῶσαι τὸν πόλεμον. σὲ δὲ
καὶ τιμὴ ἀρχῆς καὶ τιμὴ ζωῆς διαλέσαι, τῷ θεῷ σῶ δια-
κούσαντα, ὅτε τοῖς ἀμαληκίταις πολέμῳ, καὶ τὰς
ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, καθὰ προεφήτευσά σοι
καὶ ζῶν. ἴδοι τοίνυν καὶ τὸν λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐ-
χθροῖς γλιτσόμενον, καὶ σεαυτὸν μὴ τῇ τέκνων αὖθις πε-
σοντα δεῖ τῆς μάχης μετ' ἐμοῦ γλιτσόμενον. ταῦτ' ἀ-
κούσας ὁ σαοὺλος ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένετο. καὶ B
κατενεχθεὶς εἰς τ' οὖδαρος, εἴτε δι' ἀπὸ τιμὴ προσπεσοῦ-
σαν ἐκ τῆς διηλωμένης ὀδύνης, εἴτε διὰ τὴν ἔνδειαν,
οὐ γὰρ προσενίσατο ξοφιὼ τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τὸ
καὶ νυκτὶ, ῥᾳδίως κατενίσατο. μόλις δ' ἑαυτὸν γλιτσόμενον,
συνεπάγκασαν ἡ γυνὴ γενέσθαι, ταύτῃ αἰτησαμένη
παρ' αὐτοῦ τιμὴ χάριν, αἰτὶ τῆς ἀβόλου μαντείας
ἣν οὐκ ἔξεστ' αὐτῇ ποιήσασθαι δι' ὃν ἐξ αὐτοῦ φόβου
ἀγνοουμένου τὸν νόμον, ὅμως ὑπέστη καὶ παρέσχεν. αὐτ' ὧν
παρεκάλει, ξ' ἅπτεσθαί τε αὐτοῦ προθύμως καὶ ξοφιὼ, C
ὡς ἂν τιμὴ ἰσχὺν συλλεξάμενος, εἰς τὸ τῇ οἰκείων ὑπο-
στῆναι στρατοπέδον. αὐτυχόντα δ' καὶ τελέως ἀπεσταλ-
μένον ὑπὸ τῆς ἀθυμίας, ἐδιάσατο καὶ σωτήριον. ἔ-
χουσα δ' μόχον. ἵνα σωθῇ καὶ τῆς κατ' οἶκον δεσπο-
λείας καὶ ξοφῆς ἀξιουμένου ὑπ' αὐτῆς, ὡς γυνὴ χορ-
τῆτις, καὶ τούτῳ μόνῳ προσαναπαυομένη τῇ κτήματι,
καταστάξασα τοῦτον, καὶ τὰ κρέα προσκυλίσασα,
τοῖς δίκέτοις αὐτοῦ καὶ αὐτῷ προσέπεμψεν. καὶ σαοὺλος D
μὲν δι' ὀλῆς τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον. δίκαιον δ'
ὑποδέξασθαι τῆς φιλοτιμίας τ' γυναῖκα, ὅτι καὶ παρ' τῇ
τύχῃ πεκωλυμένη χρήσασθαι ὑπὸ τ' βασιλέως, παρ' ἧς
ἐν αὐτῇ τὰ κῆ τ' οἶκον ἦν ἀμείνω καὶ δι' ἀρκέστερα, καὶ μη-
δέποτε αὐτὸν προτέρως τεθαμμένον, ἐκ ἐμπεπλήκεισαν
τῆς δεισιμίας ὑπ' αὐτ' καταγνωσθείσης, οὐκ ἀπεστρά-
φη δ' ὡς ξένον καὶ μηδέποτ' ἐν συνηθείᾳ γεγενημένον.
ἀλλὰ συνεπάθησέ τε, καὶ παρεμυθήσατο, καὶ προὲς ἃ
δέκειτο λίαν ἀνθρωπίνως προσῆγάγετο, καὶ τὸ μόνον αὐτῇ
παρὼν ὡς ἐν πενίᾳ, τ' παρέσχεν ἐντελῶς καὶ φιλοφρο-
νως, οὔθ' ὑπὸ διαφθορᾶς ἀμοιβῆς τινὸς γεγενημένης,
ἔτε χάριν μέλλουσαν ἀποφοιτήσειν, τελευτήσοντα γὰρ αὐ-
τὸν ἠπίστατο, φύσει τῇ ἀνθρώπων, καὶ προὲς τοὺς ἀγαθὸν
τι παρεσχημένους φιλοτιμουμένων, καὶ παρ' ὧν αὐτὶ δύνων-
ται λαβεῖν ὀφείλοντες τούτοις προθεραπεύοντες. καλὸν
οὖν ὄντι μιμεῖσθαι τιμὴ γυναῖκα, καὶ ποιεῖν εὖ πάντας
τοὺς ἐν χρείᾳ γλιτσομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄ-
μεινον, μηδὲ μᾶλλον τὶ προσήκειν τῇ τῇ ἀνθρώπων
γλίσχειν τούτων, μηδ' ἐφ' ᾧ τὸν θεὸν δίκαιον καὶ χορηγὸν
τῇ ἀγαθῶν ἔχωμεν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς γυναικὸς, ἐν
τοσούτοις ἀρκεῖ διηλάσθω. τὸν δ' πόλεσι καὶ δήμοις,
καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προσήκοντα τοῖς
ἀγαθοῖς, ὑφ' ἃ προσαχθήσονται πάντες ἀρετὴν διώ-
ξειν, καὶ διηλωμένα δόξαν, καὶ μισθὸν, αἰωνίαν πα-
ρασχεῖν δυνησόμενον, ποιήσομαι πολλὴν καὶ βασιλεῦ-
σιν ἐθνῶν, καὶ ἄρχουσι πόλεων, δικαιοσύνην καὶ σωφροσύ-
νην καλῶν ἐθήσοντα, καὶ προὲς τοὺς κινδύνους, καὶ τὸν
ὑπὲρ τῆς πατρίδων θάνατον προτρεψόμενον, καὶ πάν-
των καταφρονεῖν διδάξοντα τῇ δεινῶν. ἔχω δ' αἰτίαν
τ' λόγου τούτου, σαοὺλον τ' τ' ἑβραίων βασιλέα. ἔδει γὰρ καὶ
παρ' ἐκείνου τὰ συμβησόμενα, καὶ τ' ὀπισθόμενον θάνατον,
τ' προφήτου προειρηκότος, ἵνα ἔγνω φυλεῖν αὐτ', ἀλλὰ φιλο-

men, inquit, in fatis esse vt Dauid assumpta regia dignitate bellum ex sententia conficiat. te verò & principatum & vitam simul amittere, eo quòd in bello quod contra Amalecitas gessisti obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum viuum mandauit neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te vnà cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœstitia, & in humum collapsus est, siue ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, siue ob inediam, quòd ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset, tandem cùm ægrè ad se ipsum redisset, mulier vrgebat eum vt cibum sumeret, hãc gratiam ab ipso reposcens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantùm reposcebat, vt mensa apposita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret. resistentem verò & cibum omnem præ desperatione auersari pergentem, tantùm non adegit improbis precibus vt assentiretur. cúmque vnicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirari succurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à rege artem excercere vetita qua victum parare assueuerat, hominem numquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptam, non auersata est vt hospitem & ignotum, sed commiserata & consolata ad fastiditum cibum sumẽdũ adhortata est: & quod solũ mulieri pauperi superfuit, próprè ac libẽti animo apposuit, nec gratiã pro beneficio repẽdẽs, nec officio fauorẽ regis captans, quę iamiã moriturum præsciebat: cùm tamen homines natura ita comparati simus, vt rum demum officiosos esse libeat: quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, ostendens nihil esse potiùs quàm in necessitate constitutos subleuare, nihil quòd hominem magis deceat, nihil quod Deum æquè conciliet, & ad benefaciendum nobis prouocet. atque hæc de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cùm populis ac gentibus profuturam, tum præcipuè viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoquidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnũ calcar ad honesta studia tam regibus gentium, quàm ciuitatum magistratibus debet subdere, vt contemptis periculis atque etiam certa morte, nihil durum pro patria subire ac sustinere subterfugiant. Quod vt faciam opportunè Sauli Hebræorum regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere,

atque hoc modo regiam maiestatem dehonestare:sed cum liberis totáque familia periculo se obiiciens, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatem assumere, potiùs quàm superstites relinquere, incertum qualésnam futuros. Sic enim existimauit,loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram.Quamobrem hic mihi verè iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo.Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatísque spe bellum aggrediuntur,posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo meritò fortitudinis titulis insigniri ab historicis alissq; scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeatur, soli tamen generosi ac fortes periculorúmque contemptores iure dici possunt,qui Saulum æmulantur.Quid enim magni est communem martis aleam subire,& inter spem ac metum fluctuando,si fortuna affulserit fauore eius vti? contra nihil lætum sperantem, & præscium quòd necesse sit in pugna cadere, & intrepidè tamen & imperculso animo fato minanti occurrere, id verò generosi & fortis viri facinus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus veræ gloriæ amatoribus,vt si honesti apud posteros nominis rationem habent, idem sibi si quando vsus veniat proponant:in primis autem regibus,quibus propter fortunæ sublimitatẽ adeò non licet esse ignauis, vt turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Possem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dicere: verùm ne videar immodicus, eò vnde digressi sumus reuertar.

1.Reg. 11.

2.Reg.29. Palæstinis copias vndique contrahentibus, delectúque per singulas gentes ac regna & satrapias habito, nouissimus venit cum suo milite rex Anchus, quem secutus est Dauid cum sexcentorum cohorte,quem vbi viderunt Palæstinorũm duces,percontabantur regem vndénam venirent Hebræi,aut à quo vocati.Is respondit Dauidem iram domini sui Sauli fugientem, à se exceptum, nunc vt gratiam hospiti referat, vtque de Saule vindictam sumat, in auxilium venisse.at illis non probabatur, quòd veterem hostem in auxilium acciuisset: suadebántque vt eum retrò remitteret, ne fortè cladem aliquam ipsis afferat. facilè enim habiturum occasionem reconciliandi se domino,si hostibus eius detrimentum aliquod attulerit.Quare prospiciendum esse in futurum,Dauidémque cum sua cohorte ad agros à rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauidem virginibus cantatum,quòd plurima Palæstinorum millia deleuisset. Visum est regi quoque Gittæ rectè illos monere: móxque accito Dauide:Equidem,inquit,fidem tuam ac virtutem compertam habens socium huius expeditionis te assumpsi,sed cęteris ducib.hoc nõ probatur.

καθυβρίσαι ὑ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα, ἀλλὰ παρασθοὺς αὐτὸν παντοίοις μὴ τῷ τέκνων τοῖς κινδύνοις, καλὸν ἡγήσαθ' εἶ), πεσεῖν μὴ τούτων, ὑπὲρ τῆ βασιλδομένων μαχόμενος, ἢ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλειπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ ποδαποὶ γενήσονται τὸν ἔπορον. δόξαν γὰρ ἡγήσατο τὸν ἔπαινον & τὴν ἀγήρω μνήμην ἕξειν. ἔστ' οὖν δίκαιος ἢ ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γένετο τοιοῦτος ἢ γένοιτο, τιμᾶ μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῆ, καρποῦσθαι ταῦτα πάντων ἀξιῶ. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων ὅτι πόλεμον ἐξελθόντας ὡς καὶ κρατήσοντας ἢ σώους ὑποστρέψοντας, ἐπισῆ αὖτι δόξαν φέρωνται λαμπρὸν, ἅμοι δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ὑποκαλοῦντες, ὅσοι φεύγ τῆ τοιούτων ἐν ταῖς ἰσοτίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσι κἀκεῖνοι, τυγχάνειν ὑποδοχῆς. δύσψυχοι ὑ καὶ μεγαλόψυχοι, καὶ τῆ δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ σαοῦλον μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ οὐκ εἰδότας τὰ μέλλοι συμβήσεσθαι κ' τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακισθεῖαι φεῖ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῆ μελλόντι φρονήσαντας αὐτοῖς, ἐπ' αὐτῆ σαλδίειν, οἰσῆ οὔτως ἡγησάμενον, κἂν ἔλαττα πολλὰ δόξαν φέρωμενοι τύχωσι. τὸ ὑ μεδὲν ἐν τῇ δόξαν χρῆσθ' φρονήσαντας, ἀλλὰ φρεισάντας, ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τοῦτο παθεῖν μαχόμενους, εἶτα μὴ δὲ φοβηθῆναι, μὴ δὲ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι φρονήσαντας, τοῦτ' ἀνδρείου ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. σαοῦλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, ὅτι δίξας ὅτι πάντας μὲν φρονῆσαι τῆς μὴ τὸν θάνατον δυσημίας γλιχομένους ταῦτα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς ταύτην καταλίποιεν. μάλιστα ὑ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς δι' τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς οὐ μόνον οὐ κακοῖς εἶ) φεῖ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' οὐδὲ μετρίως χρησοῖς. ἔτι τούτων πλείω φεῖ σαοῦλον καὶ τῆς δύσψυχίας λέγειν ἐδυνάμην, ὕλλως ἢμῶν χρησησάσης τῆς ὑποθέσεως, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπεικάλως αὐτῆ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπάνειμι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τούτους ἐξέβην. κατεστρατοπεδευκότων γὰρ τῶν παλαιστινῶν ὡς πρόσθεν, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ σατράπας ἐξαριθμουμένων τὴν δύναμιν, πολυτάλας βασιλεὺς παρῆλθεν ἀγχοῦ, μετὰ τῆς ἰδίας στρατιᾶς. μετ' αὐτὸν δ' ὁ δαβίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, ἤπτετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν παλαιστινῶν, πόθεν εἶησαν ἥκοντες οἱ ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα, ὁ δὲ δαβίδην ἔλεγεν εἶ), τὸν φυγόντα σαοῦλον τὸν ἑαυτῆ δεσπότην, καὶ φρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι, καὶ νεῦ τῆς χάριτος ἀμοιβὴν σπάσαι βουλόμενον, καὶ τιμωρήσασθαι τὸν σαοῦλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη ὑ τὸν τῶν στρατηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς ὅτι συμμαχίαν, πολέμιον. ἢ ὑποπέμπων συνεβούλευον, μή ἢ λάθῃ μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τοῖς φίλοις ἐργασάμενος. ἡμεῖν γὰρ αὐτῷ παρέξειν τὴν καταλλαγήναι φρὸς τὸν δεσπότην, κακώσαντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν. ὁ δὴ καὶ φροσελθόμενον εἰς τὸν τόπον ἐν ἐδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, ἀπελθὼν ὑποπέμπει σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τὸν γὰρ εἶ) δαβίδην οὐ ῥᾳδίως αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας παλαιστίνων ὑπολίσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τῶ γιτῶν ἐκασιλεὺς, & καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τὸν δαβίδην. ἐγὼ μὲν μαρτυρῶ σοι πολλὴν περὶ ἐμὲ σπουδὴν καὶ εὔνοιαν, καὶ δίκαιόν τὸ σύμμαχον ἐπαγόμενον, ὡ δοκεῖ ὑ ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ'

ἀλλ' ἀπιθι μὴ ἡμέραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν ὑποπτεύσας ἄτοπον, κἀκεῖ φύλαξόν μοι τὴν χώραν, μή τινες εἰς αὐτὴν τὴν πολεμίων εἰσβάλλωσιν. ἔστι δὲ τοῦτο, συμμαχίας μέρος. καὶ Δαβίδης μὲν, ὡς ἐκέλευσεν ὁ τῶν ἱππέων βασιλεὺς, ἦκεν εἰς σίκελλα. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς παλαιστινοῖς ἀπῆλθε, τὸ τῶν ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπῆλθον, αἴρει τὴν σίκελλαν κατὰ κράτος, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἔκ τε αὐτῆς σικέλλης καὶ τῆς ἄλλης τῶν παλαιστινῶν χώρας λαβόντες, ἀνεχώρησαν. σκηπτοφθεγμόμενον δὲ τὴν σίκελλαν καταλαβὼν ὁ Δαβίδης, καὶ ἁρπασμένα πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτοῦ, δύο γὰρ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων συὺ τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, ὠρρήγνυτο δὲ θὺς τὴν ἐσθῆτα. κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μὴ τὴν φίλων, ὅτι τοσοῦτον περιῆν τοῖς κακοῖς, ὡς τε αὐτὸν ὀλιγοστὴν ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. σκυδνύσασα δὲ καὶ βληθεὶς ὑπὸ τῶν ἑταίρων ἀλγεινότατον ὅτι ταῖς αἰχμαλωσίαις τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ὑπεθανεῖν. αὐτὸν γὰρ τῶν γεγονότων ἠπόρουν. ἀναχὼν δ' ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὴν ὀδύνην πρὸς τὸν θεὸν ἀνασήσας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα Ἀβιαθὰρ ἐνδύσασθαι τὸν ἱερατικὸν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν θεόν. καὶ προφητεύσας εἰ δώσει τοῖς ἀμαληκίταις δίδωσι καταλαβεῖν, καὶ σώσας μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐχθρούς. τοῦ δ' ἀρχιερέως διώκειν κελεύσαντος, σκιρτήσας μὲν τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο τοῖς πολεμίοις. προσγελυόμενος δ' ὅτι τινα χείμαρρον, βάσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τινὶ προσπεσόν, ἀγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, ὑπὸ ἐνδείας καὶ λιμοῦ παρειμένῳ, ἕως γὰρ ἡμέρας ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, προσῶν αὐτὸν ποτῷ καὶ τροφῇ προσηκάμενος καὶ ἀναλαβὼν ἐπύθετο, τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ δὲ, γένος μὲν ἐσήμαινεν, Αἰγύπτιος ὤν. καταλειφθῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ δεσπότου κατ' ἀρρωστίαν ἔπεσθαι μὴ δυνάμενον. ἐφήλω δ' αὐτὸν τῶν καταφρονούντων καὶ δεσποτῶν ἀλλά τε τῆς Ἰουδαίας καὶ τὴν σίκελλαν ἐμπρησάμενος οὗ ὁ Δαβίδης τούτῳ ὅτι τοῖς ἀμαληκίτας ὁδηγοῖ, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς ὅτι γλῶ ἐρριμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀρίστου ὄντας, τοὺς δὲ καὶ μεθύοντας ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ τὴν λαφύρων τῆς λείας ἀπολαβόντας, ὅτι πρόσω αἰφνιδίως, πολλὴν αὐτῶν φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεῖν καὶ δαιτυμονεῖσθαι τεθραμμένοι, πάντες ἦσαν διακείμενοι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, ἐπὶ τῶν τραπεζῶν κατακειμένων, ὅτι καταλαμβανόμενοι παρ' αὐτοῖς, αἰσθόμενοι, καὶ παρέσυρεν αὐτῶν τὰ σπλάγχνα καὶ τὴν κοιλίαν τὸ αἷμα, τοὺς δὲ δεξιουμένους ἀλλήλοις τοῖς προσώποις διέφθειρεν, οἵους δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τοῦ ἀκράτου κατενεγκόμενους. ὁπόσοι δ' ἔσθησαν κατὰ τὰς πανοπλίας ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ἔσπευ, τούτους οὐδὲν ἧττον δυσχερῶς τῶν γυμνῶν κατακειμένων ἀπέσφαξε. διέμενον δὲ, οἱ σὺν τῷ Δαβίδῃ καὶ αὐτοὶ ἀναγεμιζόμενοι ὑπὸ προφάσεως ὡρας ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ προελειφθῆναι τῶν ἀμαληκιτῶν πλείονας ἢ τριακοσίους. καὶ αὐτοὶ δὲ ἁρμάσι καμήλοις ὅτι βαίτας διέφυγον αἰσθόμενοι τὰ ἄλλα πάντα ἁρπασαν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, καὶ τάς τε αὐτοῦ γυναῖκας καὶ τὰς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ ἀναστρέφοντες ἦκον ὅτι τὸν τόπον, ἔνθα δισχιλίους μὲν δισμυρίους αὐτοῖς ἐπεσθαι, καταλελοίπεσαν ὅτι τὰ σκεύων, οἱ μὲν τριακόσιοι, τῆς μὲν ἄλλης ὠφελείας τὲ καὶ λείας

A quare confestim agrum quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni, ne interim dum cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac socij præstiteris officium. Paruit Dauid, & ad Siceliam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra sequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædáque tam inde quàm ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem reuertebatur.
B Dauid autem vicum suum vastatum inueniens omnibúsque direptis vtramque etiam vxorem abductam, & pari modo commilitonum vxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeò huic calamitati succubuit, vt non priùs flere ac lamentari suam & suorum vicem desineret, quàm lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat quin ab iratis ob iacturam coniugum & liberorum militib⁹ saxis impeteretur, quòd in ipsum causam tanti mali reiicerent. Post-
C quam autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit pontificem Abiatharum vt sumpto sacerdotali amictu Deũ consuleret, & oraculum referret, num Deus concessurus sit assecuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœnásque de hoste sumere: pontifice verò iubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properauit. cúmque ad torrentem quendam nomine Baselum peruenisset, incidit in
D quendam Ægyptium errantem, iámque inopia & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus oberrauerat. hunc cibo & potu priùs refocillatum, rogat cuius esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, quòd propter languorem non posset agmen consequi eorum qui vastata Sicella finitimísque locis domum se recipiebant. Itaque hoc ductore Dauid vsus ad persequendos Amalecitas, assecutúsque eos in terram proiecto, & partim prandium sumentes, partim iam temulentos, & rebus ex
E præda quæsitis se oblectantes, ex improuiso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantùm ac compotationibus intenti, facilè ab armatis conficiebantur. alij enim instructi mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprimebantur, nonnulli verò somno iam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multò maiore negotio quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vsque ad vesperam, vt ex omnibus Amalecitarum copiis ægrè quadringinti celeritate
F camelorum ab internecione sint exempti. cæterùm præda omnis est recepta, vxorésque tam ipsius quàm Dauidis commilitonum. Remetientes autem iter postquam ad eum locũ peruenerunt, vbi ducẽtos minus expeditos ad custodiã impedimentorum reliquerant, quadringẽti illi nolebant eos in prędę partẽ admittere,

quòd per ignauiam in perſequendo hoſte delaſſati fuiſſent, aiebántque contentos eſſe oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim eſſe, vt victoria diuinitus conceſſa, receptíſque ex hoſte ſpoliis, vniuerſi milites ex æquo fruerentur, maximè cùm reliqui impedimenta interim aſſeruauerint. ex eo præiudicio mos in poſterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet iis qui pugnę interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum cuſtodiam ſunt verſati. Reuerſus deinde Sicellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares miſit. atque in hunc modum circa Sicellam & in perſequendis Amalecitis res geſta eſt. Interea Palæſtini acri prælio cum hoſte cõgreſſi, & ſuperiores facti, plurimos ex aduerſa acie ſternunt. ibi Saulus & filij contra hoſtem egregiè certantes, & hoc tantùm agentes ne inulti caderent, vtque honeſtis vulneribus confecti luctuoſam hoſti victoriam relinquerent, totam vim hoſtium in ſe conuerterunt: & circunuenti multitudine, magna circa ſe ſtrage Palæſtinorum edita poſtremo & ipſi hoſtium telis ſunt obruti. fuerunt autem Sauli filij, Ionathas, Aminadabus & Melchiſus. poſt quorum caſum vniuerſus Hebræorum exercitus profligatur: dúmque nullo ordine trepidi fugiunt, inſtantibus à tergo barbaris ingens cædes eſt perpetrata. Saulus quoque ſtipatus ſuorum caterua fugiegat: in quem Palæſtini immiſſis ſagittariis & iaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipſe verò poſt multa fortia facinora edita, grauatus vulneribus, vt iam nec ſubſiſtere, nec ſibi ipſe manus inferre valeret, obſeerauit armigerum vt ſe ferro transfigeret, priuſquam viuus in hoſtium poteſtatem fieret. quod cùm armiger ob maieſtatis reuerentiam detrectaret, ipſe admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & cùm deficientibus viribus traiicere ſe non poſſet, circunſpiciens iuuenem proximum rogat, quiſnam eſſet: auditóque eſſe Amalecitam, orat vt ſe iuuaret efficere, quod ipſe ſuis manibus non quiret. qui poſtquam eius optata exſecutus eſt, ademptis aureis armillis & corona inſigni regio, quantum potuit feſtinus inde ſe proripuit. armiger autem regius conſpecta Sauli nece, ipſe quoque ſe iugulauit. pari modo & vniuerſum eius ſatellitium vnà cum domino ſuo cecidit, circa montem qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Iordanem ſitam habitant, quíque campeſtres vrbes tenent, quòd Saulus rex cùm filiis & exercitu in prælio cecidiſſet, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas quaſque vrbes confugerunt: quæ Palæſtini deſerta nacti, facilè occupata ipſi poſthac incoluerunt. Die verò quæ prælium proximè conſecuta eſt, dum cæſorum cadauera ſpoliant, inciderunt in Sauli filiorúmque eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt:

1. Reg. 13.

A οὐκ ἠξίουν αὐτοὺς ἀπομερίζειν, οὐ συνακολουθήσαντας, ἀλλὰ μαλακιθέντας φεύγειν διὰξιν, ἀγαπήσειν δὲ σεσωσμένας τὰς γυναῖκας ἀπολαμβάνοντας ἔλεγον. Δαβίδης ὁ πονηρὸν καὶ ἄδικον αὐτῶν ταύτην ἀπέφηνε τὴν γνώμην. εἰ γὰρ ἀξίους τοῦ θεοῦ φήσομεν αὐτοὺς ἀμυνεῖσθαι μὴ τοὺς πολεμίους, κομίσασθαι δὲ πάντα αὐτῶν, πᾶσιν ἐξ ἴσου τοῖς σφαπτομένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. καὶ ταῦτ' ὀλίγη τῆς φυλακῆς τῶν σκευῶν μεμνημένοις. καὶ ἐξ ἐκείνου, νόμος ἔσται σφέτερος παρ' αὐτοῖς, ἵνα τ' αὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάσσοντες. γνόμενος δ' ἐν σικέλλᾳ Δαβίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ἰούδᾳ φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις, ἀποφέρεσθαι τῶν λαφύρων. καὶ τὰ μὲν φέρει τὴν σικέλλων πόλιν, καὶ ἀμαλικιτῶν ἀναίρεσιν, οὕτως ἐγένετο. τῶν δὲ παλαισινῶν συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, νικῶσιν οἱ παλαισ-

B νοί, καὶ πολλοὺς αἰωρεῦσι τῶν ἐναντίων. σαοῦλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι ὡς ἐν μάχῃ τοῦ καλοῦ ἀποθανεῖν, καὶ φιλοβίλως διεκινδύνευσαν τοῖς πολεμίοις τῆς ὅλης αὐτοῖς δόξης ἀποκειμένης, οὐδὲν δὲ φειδοτέρων τοὺς ἑαυτῶν ἦσαν, ὅπῃ τρέφουσι πᾶσαι εἰς αὐτοὺς τὴν τῶν ἐθνῶν φάλαγγα. καὶ φεικυκλωθέντες ἀποθνήσκουσι, πολλοὺς τῶν παλαισινῶν καταβαλόν-

C τες. ἦσαν δ' οἱ σαοῦλου παῖδες, ἰωνάθης, καὶ ἀμινάδαβος, καὶ μελχισός. τούτων πεσόντων, ἔφευγε τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος. καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυσις γίνεται ἐν φόνῳ ὑπὸ πολεμίων τῶν πολεμίων. σαοῦλος δ' φεύγει, καρτερὸν τῖφος ἔχων φέρει αὐτὸν, καὶ τῶν παλαισινῶν ὑπερεμφάντων ἀκοντισὰς καὶ τοξότας, παίζας μὲν ὑποβάλλει πλεῖον ὀλίγων. αὐτὸς δ' λαμφεφὴς ἀγωνισάμε-

D νος, καὶ πολλὰ ξαύματα λαβών, ὡς μηκέτι δύνασθαι καρτερεῖν, μηδ' αὐτέχειν ταῖς πληγαῖς, ὑποτείνας μὲν αὐτὸν ἀθένει, κελεύει δ' τὸν ὁπλοφόρον, ἀνασάμενον τὴν ῥομφαίαν, ταύτην αὐτὸ διελάσαι πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ θελήσαντος δὲ τοῦ ὁπλοφόρου κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τὴν ἰδίαν ἀνασάμενος, καὶ στὰς ὅπῃ τὴν ἀκμὴν, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν. καὶ μὴ δυνάμενος ὥσασθαι μηδ' ὑπερείσας δύνασθαι αὐτοῦ τὸν σίδηρον ὅπῃ σφέτερα,

E καὶ ναυσίκου τινὸς ἐγγὺς, πυθόμενος τὶς εἴη, καὶ μαθὼν ὡς ἀμαλικίτης ὤν, παρεκάλεσεν ὑπερείσασθαι τὴν ῥομφαίαν, δι' ἃ τὸ μὴ ταῖς χερσὶν αὐτὸν τοῦτο δύνασθαι ποιῆσαι, φθάσειν αὐτῷ τελευτὴν οἵαν αὐτὸς βούλεται. ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ φειδόμενος φέρει τὸν βασιλικὸν χρυσοῦν στέφανον, καὶ ποδῶν ἐγένετο. θεασάμενος δ' ὁπλοφόρος σαοῦλον ἀνῃρημένον, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη δ' οὐδεὶς τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἔπεσον φέρει τὸ καλούμενον γελβοὲ ὄρος. ἀκούσαντες δὲ

F τῶν ἑβραίων οἱ τὴν κοιλάδα πέραν τοῦ ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σαοῦλος πέπτωκε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ὄλεθρον ὅλον, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις εἰς ὀχυρωτάτας ἔφυγον. οἱ δὲ παλαισινοὶ, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ σκυλεύοντες οἱ παλαισινοὶ τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς,

G ὑπετυγχάνουσι τῷ σαούλῳ, καὶ τοῖς παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες, ὑποτεμοῦσιν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς.

καὶ κ[illegible]

καὶ κατὰ πᾶσαν ἐπαγγελίαν τῆς χώρας, πέμψαντες ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν παννυχίδας αὐτῷ, ἀνέθηκαν εἰς τὸ ἀστάρτειον ἱερόν. τὰ δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν, πρὸς τὰ τείχη τῆς Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δ' ἦκουσαν οἱ ἐν Ἰαβισὰ πόλει τῆς Γαλαδίτιδος καζοιῶντες ὅτι λελώβηνται τὸν Σαούλου νεκρὸν, καὶ τοὺς τῶν παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμενοι ἐᾶσθαι ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειόζωνοι καὶ τόλμῃ διαφέροντες, ἣ δὲ πόλις αὕτη καὶ σώμασιν ἁλκίμους καὶ ψυχαῖς φέρει, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὁδεύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν Βηθσάν. καὶ προσελθόντες τῷ τείχει τῶν πολεμίων, καὶ καθελόντες τὸ σῶμα Σαούλου καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, νομίζουσιν εἰς Ἰαβισὰ, μηδὲ τῶν πολεμίων αὐτοῖς κωλύσαι δυναμένων, ἢ τολμησάντων διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δὲ Ἰαβισηνοὶ παραλαβόντες κλαύσαντες, θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας τόπῳ, ἀρούρης λεγομένῃ. καὶ πένθος ἐπ' ἡμέρας ἑπτὰ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ἦγον κοπτόμενοι καὶ θρηνοῦντες τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, μήτε σιτοῦ, μήτε ζοφῆς γευσάμενοι. τοῦτο Σαοῦλος τὸ τέλος ἔσχε προφητεύσαντος Σαμουήλου, διὰ τὸ παρακοῦσαι τοῦ θεοῦ τῷ ὑπὲρ Ἀμαληκίτας ἐντολῶν. καὶ ὅτι τὸν ἀρχιερέα τοῦ ἀρχιερέως ζηλῶν, καὶ Ἀχιμέλεχον αὐτὸν, καὶ τὸν τῶν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δὲ, Σαμουήλου ζῶντος ἔτη ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα. τελευτήσαντος δὲ, δύο καὶ εἴκοσι. ἐν Σαοῦλος μὲν, οὕτω κατέστρεψε τὸν βίον.

A & dimissis in hoc per totam suam regionem certis hominibus, hostes cecidisse nunciauerunt: quorum arma in templo Astartes dedicauerunt: porrò corpora eorũ circa mœnia vrbis Bethsanæ, quæ nunc eũ est. Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod posteaquam auditum est in Iabissa vrbe regionis Galaditidis, truncata esse Sauli ac filiorũ cadauera, rem indignã rati eos extremo exsequiarum honore fraudari, aliquam multi fortissimi & audacissimi egrediuntur (alit enim hæc vrbs homines robustos ac feroces) factóque per totam noctem itinere, ad Bethsanæ mœnia peruenientes, dẽptis Sauli & filiorum corporibus Iabissam ea deportauerunt, nemine hostium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipsorum audente. Iabissæni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri sui loco sepeliuerunt, & in dicto ob regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum septem in lamentis & planctu eos exegerunt. Hic finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non est exsecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho pontifice, vrbem quoque pontificalem subuertit. Regnauitque viuẽte Samuele annis decem & octo, & post mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vitæ finem est sortitus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, τῶν δὲ ἄλλου πλήθους, ὁ σαούλου παῖς. Κεφ. α.

Οτι ἰεβόσθου φονευθέντος ὑπὸ βουλῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησε δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οτι δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τοῖς πέριξ ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειροσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν. Κεφ. ε.

Η χαμωμένη πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Πῶς ὅτι τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν. Κεφ. ζ.

Οτι τῷ πρὶν τὴν οἰκίαν αὐτῷ σαισάσαντων, ὑπὸ παιδὸς ἐξελήθη τῆς ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος ὅτι τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. θ.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως. Κεφ. ι.

Ως ἔτι πρεσβύτην, σολομῶνα τὸν υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. CAP. I.

Ieboſtho amicorum inſidiis interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit. CAP. II.

Dauid vi captis Hieroſolymis Chananæos inde eiicit, vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit. CAP. III.

Dauid Palæſtinorum bello impetitus apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur. CAP. IV.

Dauid ſubactis finitimis gentibus tributa illis imponit. CAP. V.

Damaſceni à Dauide vincuntur. CAP. VI.

Quomodo Dauid Meſopotamios vicerit. CAP. VII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt. CAP. VIII.

Abeſalomus contra patrem profectus cum exercitu perit. CAP. IX.

Quomodo Dauid regno reſtitutus feliciter vixit. CAP. X.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit. CAP. XI.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SEPTIMVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως Δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι, τὰ δ' ἄλλα πλήθους ὁ σαούλου παῖς.

ΤΝΕΒΗ δὲ ταύτῃ γενέσθαι τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Δαβίδης τοὺς ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς σίκελλαν ὑπέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτῷ δύο ἡμέρας ἔχοντος ἐν τῇ σικέλλᾳ, τῇ ἕτερᾳ φανῆναί τινα δραμόντα ἐκ τῆς μάχης τῆς πρὸς παλαιστινους ὁ τὸν σαοῦλον ἀπολών, τούτου τε ἐσθῆτα περιρρηγνύμενος, καὶ τοῦ κεφαλοῦ τέφρα παρειχεάμενος. καὶ προσπεσόντα αὐτὸν, πυνθανομένῳ, πόθεν ἥκει τοιοῦτος, ὑπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. γενέσθαι δ' αὐτὸς τὸ τέλος ἐλθόντα, πολλῶν μὲν ἀναριθμήτων τοῖς ἐβραίοις μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν σαούλου, μὴ θέλοντα τέκνων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς ἀδυνατῶν τῇ ὄψει τῶν ἑβραίων, καὶ τοῦ βασιλέως περιόντα παρόν. ὃν καὶ κτεῖναι, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων ληφθήσεσθαι, ἀδυνήθησαι αὐτὸς ὁμολογῶν. τῇ ῥομφαίᾳ δὲ αὐτὸν ὑπερπεσόντα, δεῖξαι τοῦ θανάτου τὰ σημεῖα. καὶ σύμβολα τῆς ἀναιρέσεως ἐπιδείκνυσι, τόν τε περὶ τοῖς βραχίοσι χρυσοῦν τοῦ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ περιδύσας τὸν σαούλου νεκρὸν κομίζειν αὐτῷ. Δαβίδης δ', μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια τοῦ σαούλου θανάτου βλέπων, καταῤῥηγνύει μὲν τοὺς ἑαυτοῦ χιτῶνας, δακρύων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μὴ τῆς ἑταίρας, διεκαρτέρησε τοῦ ἡμέραν. ποιεῖ δ' αὐτῷ τοῦ λύπης τοῦ χαλεπωτέρας, καὶ ὁ σαούλου παῖς ἰωνάθης, πιστότατός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγενημένος. τοσαύτην δ' ἐπεδείξατο τοῦ ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς σαοῦλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὅτε πεπτωκότι χαλεπὸς ἐπενεῖν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀποκτείναντα κολάσαι φήσας δι' αὐτόν, ὡς αὐτὸς αὐτοῦ γένοιτο κατήγορος ἀπελθὼν τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς ἐπὶ παῖς ἀμαληκίτου γένοιτο, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀπολέσθαι. ἔκλαυσε δὲ καὶ θρήνους, καὶ ἐπιτάφιους ἐπῴδὰς

Cap. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

HOc prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sicellam est reuersus. tertio autem post eius reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, capútque sparsus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratóque eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Israelitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato. atque se nunciare suis oculis visa, cùm fortè in fugientem cum suis regem incidisset, quem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne vinus in manus hostium veniret: cùm enim in gladium incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius fidissimus eius amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum beneuolentia, vt quamuis sæpius capitalibus eius insidiis appetitus, non solùm ægerrimè tulerit eius interitum, verumetiam interfectorem illius affici supplicio iusserit. Præfatus enim quòd ipse sui accusator exiterit, regis cædem professus, & per hoc Amalecitæ filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia

2. Reg. 1.

in laudem Sauli & Ionathæ composuit, quæ in hodiernum vsque diem leguntur. His extremis officiis honorato rege, luctúque finito, cõsuluit Deum per prophetam, quámnam ex vrbibus Iudæ tribus habitandam ubi concederet. cúmque responsum esset Hebronem concedi, relicta Sicella eò commigrauit, ambabus vxoribus illò adductis, & cohorte domestica: móxque tota tribus ad eum locum confluens, regem cũ communi suffragio declarauit. Audito deinde quòd Saulum cum filiis Iabiseni in Galaditide regione sepelissent, misit illuc qui collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam suo nomine pollicerentur, simúlque nuntiarent, quòd Iudæ tribus regem se consalutasset. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri, vir strenuus, & ad magnas res obcũdas natus, quàm primùm cognouit cecidisse regem & Ionatham, aliósque duos eius filios, properè in castra delatus, reliquum ex omnibus filiis nomine Iebosthum periculo eripit, & superato vnà cum illo Iordane, totius populi regem eum constituit, excepta tribu Iudæ: regiámque ei elegit apud locum qui Hebraicè Manalis dictus, interpretatur castrum. inde profectus est cum delectissimo milite, vt prælio cum Iudæ tribu decerneret, iratus quòd Dauidem regem creauissent. Huic occurrit Ioabus Saruiæ Dauidis sororis filius, natus ex patre Suri, duos secum fratres, Abisæum & Asaelem, vniuersúmque Dauidis exercitum ducens: & cùm circa quendam fonticulum apud vrbem Gabao in eum incidisset, aciem ad prælium explicat. Cúmque Abenerus dixisset cupere se experiri vtrius partis præstantiores milites essent, ex pacto vtrinque duodeni ad certamen sunt destinati. qui progressi inter vtramque aciem, emissis priùs pilis, gladios stringunt: comprehẽsísque aduersariorum capitibus, latera & illa feriebant, donec mutuis vulneribus ad vnũ se conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & post acre certamen, partes Abeneri succubuerunt. Versos deinde in fugam Ioabus non destitit persequi, sed tergis eorum hærens hortabatur suos vt ne defatigarentur: idémque etiam fratres eius faciebant, præcipuè iunior Asael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non solùm cum hominibus, sed cũ equis etiam cursu contendere solitus. is tũ Abenerum rectà insequebatur, nec in sinistram nec in dextram deflectens. Conuersus autem Abenerus, & impetum eius frustrati volens, primùm vnius militis armatura cum eo depasci voluit, vt persequi desineret. deinde rogabat ne se in hanc necessitatem adduceret, vt illo interfecto, in fratris eius conspectum posthac venire non auderet. cúmque ille his verbis nihil moueretur, sed persequi pergeret, ita vt versa hasta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, vt in vestigio concideret. qui ve-

1. Reg. 2.

A σαούλου καὶ ἰωνάθου, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμῶν διαμένουσιν. ἐπεὶ δ' τούτοις ἐξεπίασε τὸν βασιλέα, παυσάμενος δ' τῆ πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν διὰ τῆ προφήτου τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς ἰούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτῷ δίδοναι χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν σίκελλαν, εἰς ἐκείνην ἀπῴκησεν, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δ' ἦσαν, καὶ τοὺς ὁπλίτας σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δ' πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς

B φυλῆς τῆς προειρημένης λαός, ἀπεδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν σαοῦλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν ἰαβησσῶ τῆς γαλαδιτίδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτούς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, & χάριτας ἀποδώσειν αὐτοῖς τῆς πρὸς τοὺς τεθνηκότας εὐσεβείας ὑπισχνούμενος, ἅμα δ' καὶ δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτόνηται αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ τῆ σαούλου μὲν ἀρχιστράτηγος ἀβέννηρος, νἱὸς δ' νῆρ, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς

C ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἐπέχθη εἰς τὸν παρεμβολήν. καὶ τὸν ἀβεννήρου ἐξαρπάσας ὑὸν αὐτῷ, ἰεβοθος δ' ἐκαλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ παντὸς ἀποδείκνυσι τοῦ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς ἰούδα φυλῆς. βασίλειον δ' ἐπέστησεν αὐτῷ γῆν, καὶ μάλιστα ὅσην χώραν γλωσσαν, μεναλίν. καὶ δ' τῶν ἄλλων, παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν ἀβέννηρος μετὰ τῆς στρατιᾶς ὅπλων ἐκτου συμβαλεῖν τοῖς ἐκ

D τῆς ἰούδα φυλῆς πεφαλεσύμενος, ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν δαβίδ. ἀπήντησε δ' αὐτῷ ἰώαβος, ἀσαρείας μὲν παῖς, παῖς δ' σαυεί, ἐκ δ' τῆς ἀδελφῆς δαβίδου γεγονώς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τῆ πρὸ ἀδελφὼ ἀβισαΐ καὶ ἀσαήλου, τῆ πάντων τῆ δαβίδου ὁπλιτῶν. τῆ πρωΐτων ὅτι πνος κριωίδος ἐν γαβαὼ πόλει πεφάσθαι πρὸς μάχην. τὸ δ' ἀβεννήρ φήσαντος πρὸς

E αὐτὸν, μαθεῖν βούλεσθαι πότερος αὐτῷ εὐδρεστέρους στρατιώτας ἔχη, συνιέναι παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχουμένους συμβαλεῖν. προσελθόντος τούτου εἰς τὸ μεταξὺ τῶν πεφαλαγμένων οἱ πρὸς τὸ μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς ἐπ' ἀλλήλους ἀφέντες, ἀπαντῶνται τὰς μαχαίρας, τῆ τῶν κεφαλῶν ἐπλαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτοὺς, ἅπαν εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους ταῖς ῥομφαίαις, ἕως ἅπαντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἀπόλοντο. πεσόντων δ' τούτων, συνέρρηξε & ἡ λοιπὴ στρατιὰ, καὶ

F καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἡττήθησαν οἱ τῆ ἀβεννήρου. καὶ διώκοντας ἐκ αἰεὶ διώκων ὁ ἰώαβος. ἀλλ' αὐτὸς τε ἐπέκειτο πεφακελουόμενος τοῖς ὁπλίταις ἐκποδὼν ἐπιέναι καὶ μὴ κάμνειν αἱμασσομένους, οἵτε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο. & ὁ διαφανέστερος τῆ ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος ἀσαήλος, διὰ τε ποδῶν ὠκύτητα κλέος εἶχεν. ἐπεὶ δὲ αἰθερόφοιτος σίκυα μόνος, ἀλλὰ καὶ ἵππων καταστὰς εἰς ἄμιλλαν λέγουσι πεφοιτηκέναι. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀβέννηρον ἐδίωκεν ἐπὶ ῥύμης καὶ τῆς ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς

ἑκάτερον ἐγκλειθεὶς τῆ μερῶν. διπεραφέντος δ' τῆ ἀβεννήρου, καὶ καταστοχάζεσθαι τὸν ὁπλίτην αὐτῷ περιεμένου, καὶ ποτὲ μὲν ὑπόντος ἑνὸς τῆ ἑαυτῆ στρατιώτη ἀφειμένος τῆς διώξεως ἀφελεῖσθαι τὴν παυοπλίαν. πάλιν δ' ὡς οὐκ ἔπειθε τοῦτο ποιεῖν, κατασχεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παρανομοῦντος, μὴ κτείνας αὐτὸν ἀπολέσῃ τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν. οὐ προσέμενον δ' τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑπομένοντα τῆ διώξει φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ πλήξας εἰς τοὔπισθεν κατὰ σκοπὸν, διαξῆλθε διὰ ἀπάντων.

οἱ δ'

οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ διώκοντες τὸν Ἀβίνηρον, ὡς ἦλθον ὅτε A τὸν τόπον οὗ κεῖθαι συνέβαινε τὸν Ἀσαὴλον, ἀφεισάντες τὸν πόλεμον, οὐκ ἔτι τοῖς πολεμίοις ἐδίωκον. ὁ δὲ Ἰώαβος αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀβισαΐας, ὀξυφαμόντες τὸ πάθημα, καὶ τῆς πλείονος ὀργῆς τὸν Ἀβίνηρον αὐτουδὶ τῆς αἰτίας τοῦ θανάτου τοῦ τελευτηκότος ὀργῇ λαβόντες, ἀπίσω τάχει καὶ σφοδρίᾳ χωρήσαντες, μέχρι τόπου τινὸς, ὀμματῶν καλοῦσι, ἐδίωξαν τὸν Ἀβίνηρον, ἤδη φεύγοντας ὄντος ἤλιος. ἀναβὰς δ' ὅτι τινὰ βουνὸν, ὡς ἔστη B ἐπ' ἐκείνῳ τῷ τόπῳ μετὰ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐτοῖς τε κατεσκέπτετο καὶ τὸν Ἀβίνηρον. τούτου δὲ ἀνακεχρότος καὶ φήσαντος μὴ δεῖν ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα ἐκ μάχης παροξύνειν. ἀμφοτέρων γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀσαὴλον, ὃς παραινοῦντος μὴ διώκειν οὐκ ἐπείθη, καὶ δι' ἃ τοῦτο βλαπτὰς ἀπέθανε. συμφρονήσας καὶ θαρρήσαντι ἡγησάμενος τούτοις τοῖς λόγοις ὁ Ἰώαβος ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι σημαίνας τοὺς στρατιώτας, καὶ τῆς ὅτι πολὺ διώξεως ἐπέσχε. καὶ ἐκεῖθι μὲν ἐπ' ἐκείνης C καταστρατοπεδεύεται τὸ τόπου τοῦ νύκτα ταύτην. Ἀβίνηρος δὲ διὰ ἄλης αὐτῆς ὁδεύσας καὶ παραιωσάμενος τὸν Ἰορδάνου ποταμὸν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Σαοὺλου παῖδα εἰς τὰς παρεμβολὰς ἐβοήθουν. τῇ δ' ἐχομένῃ, τοὺς νεκροὺς Ἰώαβος ἐξαριθμήσας, ἅπαντας ἐπέδωσαν. ἔπεσον δὲ, τῶν μὲν Ἀβινήρου στρατιωτῶν, ὡς ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα. τῶν δὲ Δαβίδου, δέκα πρὸς τοῖς ἑνδεκα, καὶ Ἀσαήλου. οὗ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν Ἰώαβος καὶ Ἀβισαΐας εἰς Βηθλέεμα, καὶ θάψαντες ἐν τῷ πατρίῳ D μνήματι, πρὸς Δαβίδην εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο. ἤρξατο μὲν οὖν, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς Ἑβραίοις ἐμφύλιος πόλεμος. καὶ διέμεινεν ἄχρι πολλοῦ, τῶν μὲν περὶ Δαβίδου, κρείττονα ἀεὶ γινόμενα, καὶ πλείονι ἐκ τοῖς κινδύνοις φερόμενα, τῶν δὲ Σαούλου παίδων, καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῷ, καθ' ἡμέραν ἐλαττουμένων. ἐγίνοντο δὲ καθ' ἕκαστον τῶν χρόνων τοῖς Δαβίδου, τῶν ἀριθμὸν ἐξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν E πρωτόγονος ἐκ μητρὸς Ἀχίνας γενόμενος, Ἄμνων ἐκαλεῖτο. ὁ δὲ δεύτερος, ἐκ γυναικὸς Ἀβιγαίας, Δανιήλης. τῷ δὲ τρίτῳ δὲ ἐκ τῆς Θολομαίου θυγατρὸς Μαχάμης φύντι Γεσιρῶν βασιλέως Ἀβεσάλωμος ὄνομα. τὸν δὲ γε τέταρτον, Ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς Ἀγγίτης πρωτογόνου. τὸν πέμπτον δὲ καὶ τὸν ἕκτον Γαρθισὰν καὶ Γάλα ἐπωνόμαστο. τῶν δὲ ἐμφυλίου πολέμου συνισταμένων, καὶ συμπιπτόντων εἰς ἔργα καὶ μάχας πυκνὰς μετ' ἀλλήλων τῶν βασιλέων, Ἀβίνηρος ὁ τοῦ Σαούλου παιδὸς ἀρχιστρατήγος, συνετός τε ὢν καὶ σφόδρα δίκαιος ἴσχυε τὸ πλῆθος, πάντας συμμεῖναι τῇ ἐκείνου προνοίᾳ παρεσκεύασεν. καὶ διέμεινεν ἱκανὸν χρόνον τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ὕστερον δ' ἐκ ἐγκλήματος γινόμενος Ἀβίνηρος, καὶ λαβὼν αἰτίας ὡς συνείλοιτο τῇ Σαούλου παλλακῇ, Ῥαισφᾷ μὲν τοὔνομα, σπάδοντι θυγατρὶ, καὶ καταμεμφθεὶς ὑπ' Ἰεβόσθου, ἀφειλήσας καὶ θυμωθεὶς ὡς οὐ δικαίων τῷ παρ' αὐτοῦ τυγχάνοι, πάσῃ προθυμίᾳ ἀφεὶς αὐτὸν χρώμενος, ἐπείλησε μὲν τοῦ βασιλείαν εἰς Δαβίδην περιστήσειν, ὑπεδύετο δ' ὡς οὐ δικαίῳ τοῦ ἰδίαν ῥώμην καὶ συνεπιφέρειν τῷ πέραν Ἰορδάνου, δίκαιόν τ' αὐτὸ στρατηγίας τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς Χεβρῶνα πρὸς Δαβίδην, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις ἤξίου, ἢ μὲν ἔξειν αὐτὸ ἐταῖρον καὶ φίλον ἀναπείσοντα τὸν λαὸν, τοῦ Σαοὺλου μὲν ὄντας αὐτοὺς παῖδας, αὐτὸ δ' ὄντα δίκαια πάσης χώρας βασιλέα. τοῦ δὲ Δαβίδου ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἦλθε γὰρ εἰς Ἀβίνηρος διεπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸ, καὶ πρῶτον τεκμήριον πρὸς ἄγειν τὸ συνθηκῶν ἀξιώσαντος,

rò cum eo Abenerum insectabantur, postquam ad locum in quo Asael iacebat peruenerunt, obliti amplioris persecutionis circum cadauer constiterunt. Ioabus autem & frater eius Abisæus, præter exanime corpus cursu prouecti, incitatique ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vsque ad solis occasum persecuti sunt Abenerũ, & vsque locum qui ab aquæ ductu nomen accepit. hic in loco eminẽtiore cõsistit, Abenerũ cum Beniamitis fugientem prospiciens. qui cùm exclamasset, satis iam indignationi indultum, nec esse viros consanguineos improba insectatione cogendos omissa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrem eius Asaelem esse, quòd monitus ab insequendo desistere noluisset, & ideo ictus cecidisset: visus est nõ malè admonere: móxque Ioabus dato receptui signo suos cohibuit: & in eo loco castris positis pernoctauit. Abenerus verò continuato per rotam noctem itinere trans Iordanem in Iebosthi regiam se contulit. sequenti die Ioabus recensitis cæsorum cadaueribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti sexaginta: Dauidis nouemdecim, prætérque Asael: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cum patriis monumentis intulissent, ad regem suum in Hebronem sunt reuersi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod aliquandiu durauit, sed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contrà eorum qui sub Sauli filij degebant imperio, in dereriores fierent. Interea Dauid sex filios è totidem vxoribus suscepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Amnon dictus est. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus regis Gessitorum, nomine Abesalon. Quartus Adonias ex vxore Angite susceptus, quintum verò & sextum Gertheſam & Galam nominauit. Porrò post conflatum ciuile bellum, & crebos partiũ conflictus, præcipuum monumentum fuit in Abenero, qui quòd esset vir prudens, & ad populatem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Iebosthi permanerent. Deinde verò insimulatus apud eum quòd consuetudinem haberet cum concubina eius Ræspha filia Sibathi, & ea de causa obiurgatus, dolore & indignatione motus quasi non bona gratia sibi pro fideli studio redderetur: minatus est se regnum ad Dauidem translaturum, & declaraturum quòd Iebosthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Iordanem potiretur, quàm ipsius bellicis artibus & eximia in eam diem fide. móxque misit in Hebronem ad Dauidem, qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione vt inter præcipuos regis amicos reciperetur, si populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret vt Dauid ab vniuersis Hebræis rex agnosceretur. Qui cũ vehementer hoc nuncio lætus conditionem accepisset,

& quò magis ratum esset fœdus, postulasset vt Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Phaltiæ coniugio, adiuuante etiam Iebostho. nam & huic Dauid scripserat, æquum esse vxorem sibi restitui. deinde conuocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos remoratum se quidem illos quo minus relicto Iebostho ad Dauidem desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandóquidem certo comperisset hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem diuino iudicio designatum esse; eundémque vatem præcecinisse, quòd huius ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio rege sub iugum Israelitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certi iam in eorum sententiam Abenerum trãsisse, Dauidi in posterum apertè studuerunt. Supererat vt & Beniamitæ in hanc sententiam concederent, quòd ex hac tribu esset Iebosthi satellitium. ad quos quum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animaduertisset, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiscitur, vt præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisque in rebus suis sibi magis quàm alij fidit, tum quia volebat certiorem facere, quid in causa eius cum senioribus & ducibus egisset, & quòd ipsam quoque Beniamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exequenda missus à Dauide Hebronem exiuerat, cùm Ioabus copiarum imperator peregrè rediens illuc aduenit: cognitóque quòd Abenerus icto cum Dauide fœdere paulo antè abisset regnum ei tradi curaturus: veritus ne is primùm inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij fastigij, & alioqui vir prudens in consiliis capiendis, & rerum momentis obseruandis: ipse verò deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum consilium concipit. ac primùm calumniis eum aggressus, persuadere conatur regi, vt caueat sibi, neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc structis dolis aduenisse, & optatis potitum, cum certa spe insidiis circumueniendi Dauidis abire. Postquam autem frustra se verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem regem his moueri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim per eius vestigia viam carperent, & assecuti eum Dauidis nomine reuocarẽt, quasi per obliuionem quiddam maximè ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem postquam hæc audiuit ex nunciis in loco cui nomen Besira xx. stadiis ab Hebrone disscto, nihil eorum quæ euentura erant suspicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humanissimè exceptum summam

A ἀπασώσαντα πρὸς αὐτὸν μελχόλλω τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ἀνηθείσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνοις καὶ παλαισινῶν κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ἦρ' αὐτῆς ἐκόμισε τῇ παξὶ σαύλῳ, πόσας μὲν αὐτὸς τῷ μελχόλλῳ, ὅπο-
B σας ἀσας φελτίᾳ, τὰ τε συνοικοῦσι αὐτῇ, καὶ πρὸς τὸ καὶ ἰεβόσθε συμφέξαντος. ἐγγράφει γὰρ αὐτῷ δαβίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας ἅ καὶ τοὺς γερουσιάρχας τὸ πλῆθος καὶ τοὺς ταξιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἔχοντας ἑτοίμως, ἀποστῆναι μὲν ἰεβόσθε, δαβίδῃ δ' προσθέσθαι, ταύτης ἀποστρέφει τῆς ὁρμῆς. νυνὶ μέντοι γε δοκεῖν ἑαυτοῖς χωρεῖν εἰ βούλονται. ἔφη γὰρ εἰδέναι τὸν θεὸν ἀφ' σαμουήλου τὸ προφήτου, δαβίδην χρηστοποιήσαντα, παίτων ἑβραίων βασιλέα. προσειπεῖν δ' ὅτι παλαισινοὺς ἐκεῖνος αὐτὸς τιμωρήσεται, καὶ ποιήσει κρατήσας ὑποχειρίους. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ προσβύτεροι ἔφασαν μένειν, ὡς μὴ ἀβέννερος γνάμην λάβοι ἐναντίαν αὐτοῖς περὶ τῶν προσκεκριμένων συμφωνον προσέλαβεν, τὰ δαβίδου φρονεῖν μετεβάλλοντο. πυθόμενοι δὲ τούτων, ἀβέννερος συγκαλεῖται τὴν βενιαμίτιν φυλὴν, εἰ γὰρ ἐκ ταύτης ἅπαντες ἰεβόσθε σωματοφύλακες ἦσαν, ἔφη ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διαλεχθείς, ἐπὶ μηδὲν αὐτοὺς πικρὸν ἐπιτηδεύσαντας ἑώρα, προσιόντας δ' οἷς ἐβούλετο, ἀσπαζόμενος ὡς εἴκοσι τοῖς ἑταίροις, ἦκε πρὸς δαβίδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαμβάνοντος αὐτός. πιστότερα γὰρ τοῖς δι' ἄλλων πραττομένων ὅσα δι' αὐτῶν ἕκαστοι ποιοῦνται εἰδέναι, καὶ προσέτι τοὺς γερομένους αὐτῷ λόγους πρός τε τοὺς ἡγεμόνας, ἔφη τῷ φυλῇ ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔφη λαμπρᾶς καὶ πολυτελεῖς ἑστιάσεως ἐννήσαντος ὅτι συχνὰς ἡμέρας, καὶ ξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ ὡδὰ δώσῃ τῷ ἀρχεῖ. ἐκπέμψαντος δ' αὐτὸν δαβίδου τὸν ἀβέννερον, οὐ δὲ ὀλίγον ἀφεστηκὼς εἰς χεβρῶνα ἦκεν ἰώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ, καὶ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν ἀβέννερος, ἔφη μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ὅτι σωθήσεται καὶ ὁμολογίας τῆς ἡγεμονείας, δύνας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ προσῃ ποιήσηται τάξει, συμφερὸν τὰ τῆς βασιλείας ἰσόμενον, καὶ τ' ἄλλα δικαιῶν ἅ σωτηρίαν προφάσεις καὶ τοὺς καιροὺς ὑποδραμών, αὐτὸς δ' ἐλαττωθεὶς καὶ τῆς στρατηγείας ἀφαιρεθείς, κακοῦργον ἔφη πονηρὰν ὁδὸν ἄπεισι. καὶ προτον μὲν δόλῳ προβαλλεῖν αὐτὸν πρὸς τὴν βασιλέα, φυλάττεσθαι παραινῶν, καὶ μὴ προσέχειν οἷς ἀβέννερος συντίθεται. πολλὰ γὰρ ποιεῖν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βεβαιώσασθαι τὴν σαύλου παρὰ τοῖς ἡγεμονεύσι. δεῖν δ' ἀπάδη ἔφη δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μὴ οἷς ἐβούλετο νῦν ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῶν κατασκευαζομένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθε τὸν δαβίδην ταῦτα, ἀδὲ παρεξιόντα ἑώρα, ζήσεται ταύτης τολμηροτέραν ὁδόν, ἔφη κεῖνας ἀβέννερον ἀποκτεῖναι, πάντας τοὺς ὑπεναντίους. εἰς καταλαβοῦσι προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν ἐπὶ δαβίδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτοῦ τινὰ καὶ τῶν προσταγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ λελημμένου παρόντος εἰπεῖν. ἀβέννερος δ' ὡς ἤκουσε τὰ ὦδὰ τῶν ἀγγέλων, κατέλαβεν γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ βησιρᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι δ' χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι, μηδὲν ὑπεισδόμενος τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πόλει ὁ ἰώαβος,

beneuo-

καὶ δεξιωσάμενος, ὡς μέλλοις δίκην καὶ φίλος (ὑπακεί- A
νων) δὴ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ αὐτόπτον τὴν δόλιον τὰ τὴν ἀληθῶς ἀγαθὸν οἱ θεράπαινα ἐγκεκαλυμμένοι
αὐτόπους) ὅπου τε μὴν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἂν διορρήτῳ
διαλεξόμενος. ἔνθα γενόμενον εἰς τὸ ἐρημότερον τῆς πύ-
λης, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν ἀβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, παρασά-
μενος τὴν μάχαιραν, ὑπὸ πλευρὰ λαγόνα πατάξει καὶ τελευτᾷ
μὴν ἀβίνηρος τοῦτον ἐνεδρεύσας τὸν ζόφον ὑπὸ ἰσχά-
δος, ὡς μὴν αὐτὸς ἔλεγε τιμωρήσαντος ἀσαὴλ τῷ ἀ- B
δελφῷ τὸν διώκοντα βαλὼν ἀβίνηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ
φυγῇ τῇ χεβρῶνι μάχῃ. ὡς ἢ ταλμὶ θὶς εἶχε, δείσαντος
φὴ τῆς στρατηγίας ἢ τῆς φυγῆς τῷ βασιλεῖ τιμῆς, μὴ
τοῦτον μὴν αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι ἢ φυγῆ δαβίδου
τὴν φρότιμον τάξιν ἀβίνηρος. ἐκ τούτων αὖ τις κατανοή-
σειν, ὅσα ἢ πηλίκα τολμῶσιν αἴθροποι πλεονεξίας ἕ-
νεκα καὶ ἀρχῆς, ἢ τὸ μηδενὶ τούτων φυγχωρῆσαι. κτή-
σασθαι γὰρ αὐτὰ πεφοβῶνται, δεῖ μείζονα κακὰ λαμ-
βάνειν. καὶ δείσαντες ὑποβαλεῖν, πολλῷ χείρονι τὸ βέ- C
βαιον αὐτοῖς τῆς φυγμονῆς φερεποίησαν, ὡς ἐκ ὁμοίου
δεινοῦ τυγχάνοντες περίσασθαι τηλικοῦτο μέγεθος ἐ-
ξουσίας, καὶ σωνήθη τοῖς ὑπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἡδόμενοι, ἔ-
τι ταύτῃ ἀπολέσαι, ἀεὶ ὑποβολὴν ἔχοντες συμφο-
ρᾶς. δεῖ τοῦτο καὶ χαλεπώτερα μηχανῶν καὶ τολμῶσι
ἔργα πάντες φόβῳ τοῦ ὑποβαλεῖν. ἀλλὰ φερὲ μὴν τού-
των ἐν βραχέσιν ἀρκεῖ διελθεῖν. δαβίδης δὲ ἀκού-
σας ἀνηρημένον τὸν ἀβίνηρον, ἤλγησε μὴν τὴν ψυχήν.
ἐμήρυετο ἢ πάντας αἰτιατέον εἰς τὸν θεὸν τὴν δε- D
ξιὰν καὶ βιᾶν, ὡς ἔτε κοινωνὸς εἴη τῆς ἀβεννήρου σφαγῆς,
οὔτε κατ' ἐντολὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ὑποθάνοι. ἀφαὶς ἢ
κῆ τοῦ περιφυκότος αὐτὸν δίκας ἐπέθετο, καὶ τὸν οἶκον
αὐτοῦ, καὶ τοὺς συμπεφυξαίτας, ὑποθύνους ἐποιεῖτο ταῖς
ὑπὲρ τὲ τετελευτηκότος ποιναῖς. ἔμελλε γὰρ αὐτῷ μὴ
δόξαν φυγὴν τὰς πίστεις καὶ τοὺς ὅρκους οὓς ἔδωκεν ἀβενήρῳ
τὸν εἰρηκέναι. φερεσταξε μὴν τοι γε πανὶ τῷ λαῷ, E
κλαίειν καὶ πενθεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν
αὐτοῦ τὸ σῶμα, φερεῤῥήξαι μὴν τοὺς ἐνδύτας, ἐν-
δύντας ἢ σάκκους. ταῦτα ἢ ποιεῖν, φερόντας τὲ κλί-
νειν. αὐτὸς δὲ ἐφείπετο μὲν τῷ γηγεραικότων καὶ τῷ ἐν
ἡγεμονίαις ὄντων, κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδυ-
κνύμενος τὸ τε δύνειν τὸ φερὸς τὸν ζῶντα, καὶ τὲ ὅτι τε-
θνηκότι λύπλιν, καὶ ὅπι μὴ κῆ τιμὴ αὐτοῦ γνώμην ἀνήρ-
ται. θάψας δὲ αὐτὸν ἐν χεβρῶνι μεγαλοφρεπῶς καὶ
ὑπερφίους τε συγχαλάμενος θρήνους, αὐτὸς ὅτι τε F
πάρεστὰς φερῶτος ἀνεκλαύσατο καὶ παρέδωκε τοῖς ἄλ-
λοις. ἦτας δὲ αὐτὸν ὁ ἀβενήρου στενάξαι θάνατος, ὡς μη-
δὲ ζοφιὴ ἀναγκαζόντων αὐτὸν τῷ ἑταίρου λαβεῖν.
ἀλλ' ὤμοσε γεύσασθαι μηδενὸς, ἄχρι ἥλιε δυτμῆς.
ταῦτ' δύνοιεν αὐτῷ φυγὴ τὲ πλήθους ἐκήρυσσεν. οἵ τε
δὴ φρὸς τὸν ἀβίνηρον φιλοτόργως διακείμενοι, σφόδρα
αὐτῷ τιμὴν φερὸς αὐτὸν τιμὴν ὑποθανόντα, καὶ φυλακὴν
τὴν πίστεως ἠγάπησαν, ὅτι πάντων αὐτὴν ἀξιώσαι τῷ νο-
μιζομένων ὡς συγγενῆ καὶ φίλον, ἀλλ' ἐκ ὡς ἐχθρὸν γε-
νόμενον ὑβρίσαν ἀκόσμως ταφῇ, καὶ ἠμελημένῃ τότε.
ἀλλ' ὡς φαῦ ὅτι χρηστῷ ἢ ἡμέρῳ τὴν φύσιν ἔχαιρε,
τὲ αὐτὴν ἑκάστου λογιζομένῳ φερόνοιαν εἰς αὐτὸ τὲ βα-
σιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὁποίαν τυγχάνοντα τὸν ἀβίνηρον
ναὸν ἐώρα. φερὸς τούτοις οὖν μάλιστα δαβίδην γλί-

beneuolentiam præ ſe ferens (vt ſæpè fit cùm ad obtexendas inſidias malum aliquod facinus molientes ſummam bonitatem ſimulant) ſeorſum à cætero comitatu ſeducit, quaſi ſecretius aliquid cum eo colloqui velle: atque ita abductum in locum portæ ſolitarium, vno tantùm fratre Abiſæo præſente ſtricto ferro per ilia traiicit. Hunc exitum habuit vir egregius, inſidiis à Iaoabo interceptus, vt ipſe videri volebat in vltionem fratris Aſaelis, quem in prælio ad Hebronem commiſſo Abenerus pertinaciter ſe inſequentem interemerat. re autem vera quòd miſerè timeret, ne honore quem obtinebat priuaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc ſanè videre licet, quàm nihil non audeant homines ambitioni & auariciæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne quod ſemel nacti ſunt amittant, maiora etiam non reformidant: ſic exiſtimantes, leuius incommodum eſſe ad ſummum faſtigiũ non peruenire, quàm ab aſſuetis iam bonis excidere, ideóque plus illis ſemper audacię ſupereſt, dum timent ne priſtina felicitate priuentur. Sed de his ſatis eſt paucis admoniſſe. Porrò Dauid audita Abeneri nece vehementer indoluit, ſublatáque ad cælum dextera magna voce proteſtatus eſt, quòd nec iubente ſe nec conſcio cædes ea fuerit commiſſa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis huius execratus, & familiam eius & facinoris ſocios præiudicio ſuo damnauit. Valde enim ſolicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuiſſe admiſſum, edixítque vt totus populus defleret ac lugeret, virum & ſolennibus funeralibus ei parentaret, ſciſſis veſtibus & ſaccos indutus: atque hoc modo exequias frequẽtari voluit, quas & ipſe vnà cùm honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lacrymis ſatis indicans vel beneuolentiam erga viuum, vel mœrorem ob defunctum, quódque præter ipſius voluntatem interemptus fuerit, quin & magnificè apud Hebronem ſepultum, ac epitaphio à ſe compoſito honoratum, ſtans ſuper monumentum primus deplorauit, ſuóque exemplo cæteros ad idem faciendum prouocauit. adcóque grauiter Abeneri morte affectus eſt, vt nullis amicorum precibus ad guſtandum ea die cibum adduci potuerit, ſed iuratus ieiunium vſque ad ſolis occaſum ſeruauerit. quod ſanè non mediocrem ipſi gratiam apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Abeneri ſtudioſi vehementer hunc defuncti extremum honorem & ſeruatam ad vltimum fidem probauerunt, quòd omnia in eum contuliſſet quæ in amicos conferri ſolent, & non vt inimicum aliquando neglectæ & ignominioſæ ſepulturæ tradidiſſet: tum conſiderantes pro ſe quiſque egregiam regis benignitatem, eadem ſibi quoque ab illo pollicebantur. atque hoc modo optimè Dauid famæ ſuæ conſuluit, nemine amplius ſuſpicante ipſius voluntate cæſum fuiſſe Abenerum. quia & priuſ-

λεσθαι δόξης ἀγαθῆς, ποιούμενον φερόνοιαν τοῦ εἰκὸς, ὡς ἂν δικαίως ὑπονόησαν ὑπ' αὐτοῦ φονευθῆναι τὸν ἀβίνηρον.

quam multitudo quæ ad funus celebrandum conuenerat digrederetur, docuit eos quantum ipse in animo vulnus accepisset, quantúmque totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quàm manu præstantissimo. Sed Deus, inquit, qui vniuersa gubernat, necem huius inultam non sinet. Is mihi testis esto quòd in Ioabum & Abisæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus possunt quàm ego ipse. pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

Cap. II.

Iebostho amicorum insidiis interfecto, vniuersum regnum ad Dauidem deuenit.

II. 2.Reg.4. IEbosthus autem Sauli filius morte eius audita grauiter hoc tulit, quòd priuatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat vt in paternum regnum succederet, mirúmque in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cùm essent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes si Iebosthum interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Iebosthum in cubiculo meridiantem, videntésque nec satellitum quenquam adesse, neque ianitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisóque capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem peruenerunt: ostensóque Dauidi Iebosthi capite, commendabant ei suam operam ac beneuolentiam, quòd regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neque enim pro eorum opinione illos excepit rex. Sceleratissimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an nesciebatis quòd à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam eius auream apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut fortè alium me iam factum credebatis, vt mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanquam beneficium oblatum complecteretur: ídque occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui neminem vnquam lęsit, vos verò maxima etiam beneuolentia, summísque honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quē putastis de tali Iebosthi cæde libēter auditurū. Neque enim alio modo grauiùs existimationem meā lędere potuistis. Hęc locut⁹ iussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: capútq; Iebosthi cū omni honore funeratū in Abeneri monumētum intulit. His ita finitis vniuersi Hebręorum

A ἔλεξε δὲ καὶ πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς αὐτῷ μὲν οὐ τυχοῦσα γένοιτο λύπη ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, οὐ μικρὰ δὲ τοῖς ἑβραίων πράγμασι βλάβη, στερηθεῖσιν αὐτοῦ καὶ σώζειν βουλαῖς τε ἀρίσταις καὶ ῥώμῃ χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ θεὸς μὲν εἶπεν, ᾧ μέλει πάντων, οὐκ ἐάσει τοῦτον ἡμῖν ἀνεκδίκητον. ἐπιστάσθω δὲ, ὡς οὐδὲν ἰώαβον καὶ ἀβεσσαῖον τοὺς σαρουίας παῖδας ποιεῖν ἱκανός εἰμι, πλέον ἐμοῦ δυναμένους, ἀλλ' ἀποδώσει τὴν ὑπὲρ τῶν τετολμημένων αὐτοῖς ἀμοιβὴν τὸ θεῖον. B καὶ ἀβέννηρος μὲν εἰς τοιοῦτο κατέστρεψε τέλος τὸν βίον.

Κεφάλαιον β'.

Ὅτι τοῦ ἰεβόσθου φονευθέντος ἐξ ἐπιβουλῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν Δαβίδης παρέλαβεν.

ΑΚούσας δὲ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ὁ σαούλου παῖς C ἰέβοσθος, οὐ μετρίως ἤνεγκεν, ἀνδρὸς ἐστερημένος συγγενοῦς καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ παρασχόντος. ἀλλ' ὑπερεπάθησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ ἀβεννήρου θάνατος. οὐκ ἐπεβίω δ' οὐδ' αὐτὸς πολὺν χρόνον. ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέμμωνος υἱῶν, βαναόθα, τῷ δὲ ἑτέρῳ θαάνος ὄνομα ἦν, ἐπιβουλευθεὶς ἀπέθανεν. οὗτοι γὰρ ὄντες, τὸ μὲν γένος βενιαμῖται, τοῦ δὲ πρώτου τάγματος, λογισάμενοι δ' ὡς ἂν ἀποκτείνωσι τὸν ἰέβοσθον, μεγάλων παρὰ δαβίδου τεύξονται δωρεῶν, καὶ στρατηγίας ἤ τινος ἄλ- D λης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσται, παρὰ τὸ δωμάτιον μόνον εὑρόντες μεσημβρίζοντα καὶ κοιμώμενον τὸν ἰέβοσθον, καὶ μήτε τοὺς φύλακας παρόντας, μήτε τὴν θυρωρὸν ἐγρηγορυῖαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπό τε τοῦ κόπου καὶ τῆς ἐργασίας ἧς μετεχείριζετο καὶ τοῦ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συνέβαινε κατακεκοιμῆσθαι τὸν σαούλου παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, καὶ δι' ὅ- E λης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν ὡς ἂν φεύγοντες ἐκ τῶν ἠδικημένων, πρὸς τὸν ληψόμενόν τε τὴν χάριν, καὶ παρέξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιδείξαντες τῷ δαβίδῃ τὴν ἰεβόσθου, συνίστων αὐτοὺς ὡς εὔνους, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας ἀνταγωνιστὴν ἀνῃρηκότας. ὁ δ' ὡς οὐκ ἤλπιζον οὕτως αὐτῶν προσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἰπὼν, ὦ κάκιστοι, καὶ παραχρῆμα δίκην ὑφέξοντες. οὐκ ἔγνωτε πῶς ἐγὼ τὸν σαούλου φο- F νέα, καὶ τὸν κομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ στέφανον ἠμυνάμην, καὶ ταῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τὴν ἀναίρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ μεταβεβλῆσθαί με, καὶ μηκέτ' εἶναι τὸν αὐτὸν ὑπωπτεύσατε, ὡς χαίρειν κακούργοις ἀνδράσι, καὶ χάριτας ἡγήσασθαι τὰς κυριοκτόνους ὑμῶν πράξεις, ἀνῃρηκότων ἐπὶ τῆς αὐτοῦ κοίτης ἄνδρα δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς δὲ διὰ πολλῆς εὐνοίας καὶ τιμῆς G ἐσχηκότα. διὸ, δώσετε ποινὴν μὲν αὐτῷ κολασθέντες, δίκην δ' ἐμοὶ τοῦ νομίσαντας ἡδέως ἕξειν με τὴν ἰεβόσθου τελευτὴν, τοῦτον ἀνελεῖν. οὐ γὰρ ἐδύνασθε μᾶλλον ἀδικῆσαι τὴν ἐμὴν δόξαν τοῦθ' ὑπολαβόντες. ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσαν αἰκίαν αὐτοὺς αἰκισάμενος, διεχρήσατο. καὶ τὴν ἰεβόσθου κεφαλὴν, ἐν τῷ ἀβεννήρου τάφῳ πάντων ἀξιώσας ἐκήδευσε. τούτων δὲ τοιοῦτο λαβόντων τέλος, ἧκον ἅπαντες οἱ τοῦ λαοῦ τῶν ἑβραίων

πρω-

ωρὸς δαβίδην εἰς χεβρῶνα, οἵτε χιλίαρχοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῷ, & παρέδοσαν αὐτοῖς, τίνα τὰ δῶρα ἃ ἔτι καὶ σαούλου ζῶντος εἶχον ωρὸς αὐτὸν ὑπομιμνήσκοντες, & τιμῶν τιμῶν ἃ ἐθρύλλουν τότε χιλίαρχον ποιῆσαι ἐκέλευον, ὅτι τὴ βασιλεῖ ὑπὸ τῶ θεοῦ δικῆ σαμουήλου ⸗ ωροφήτου χειροτονηθέν, καὶ παῖδες αὐτῶ, καὶ ὡς τὴν ἑβραίων χώραν αὐτῷ σῶσαι καταγωνισάμενον παλαιστινοὺς δίδωκεν ὁ θεὸς ἐμφανίζοντες. ὁ δὲ, ταύτης τὴς ωροθυμίας αὐτοῖς, καὶ παρακαλέσας ἐθάμβυεν, οὐ γὰρ ἔσεσθαι μετάνοιαν αὐτοῖς ἐπὶ τῶ τοιούτοις ἔργοις, κατευωχήσας καὶ φιλοφρονησάμενος, ἔπεμψε τὸν λαὸν ἄξοντας ἅπαντα. καὶ συνῆλθον, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς ὁπλίται ὡς ὀκτακόσιοι καὶ ἑξακισχίλιοι, φορεῶντες ὅπλα θυρεὸν καὶ σιδηρᾶν. οὗτοι δὲ, τῷ σαούλου παιδὶ παρέμενον. τούτων γὰρ χωρὶς ἡ ἰούδα φυλὴ, τὸν δαβίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δὲ τῆς συμεῶνος φυλῆς, ἑπτακισχίλιοι & ἑκατόν. ἐκ δὲ τῆς λευίτιδος, τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, ἔχοντες ἄρχοντα ἰώδαμον. μεθ' οὗτοι δὲ ὁ ἀρχιερεὺς σαδδάκος, σὺν εἴκοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγεμόσιν. ἐκ δὲ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ὁπλῖται τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ φυλὴ ταύτη ἐπὶ τῆ τοῦ γένους ⸗ σαούλου τινὰ βασιλεῦσαι ωροσδοκῶσα. ἐκ δὲ τῆς ἐφραίμ φυλῆς, δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, οἱ τῆ δυνατωτάτων καὶ κατ' ἰσχὺν δραφερόντων. ἐκ δὲ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς τὸ ἥμισυ, μύριοι ὀκτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τῆς ἰσσαχάρου φυλῆς δρακόσιοι μὲν οἱ ωροφανώσκοντες τὰ μέλλοντα, ὁπλῖται δὲ δυσμύριοι. ἐκ δὲ τῆς ζαβουλῶνος φυλῆς, ὁπλίται τῆ ὅπλεσι, πέντε μυριάδες. αὗτη γὰρ ἡ φυλὴ μόνη πᾶσαι ωρὸς δαβίδην συνῆλθεν. οὗτοι πάντες τὸν αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τῆς γάδου φυλῆς. ἐκ δὲ τῆς νεφθαλίτιδος φυλῆς, ὑπάρχοντες καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χεφιμοι θυρεῷ καὶ δόρατι. ἠκολούθει δὲ ἡ φυλὴ ἀναρίθμητος οὖσα, ἐκ δὲ τῆς δανίτιδος φυλῆς, ἐκλεκτοὶ δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τῆς ἀσήρου φυλῆς, μυριάδες τέσσαρες. ἐκ δὲ τῆς δύο φυλῆς τῆ πέραν ⸗ ἰορδάνου, & ⸗ λοιποῦ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς ὁπλισμῶσιν θυρεῷ καὶ δόρατι & σφενδαλαίᾳ καὶ ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, ῥομφαίαις ἐχρῶντο. ⸗ τὸ δὲ τὸ πλῆθος, εἰς χεβρῶνα ωρὸς δαβίδην συνῆλθε, μὴ πολλῆς ⸗ δεησούσης σιτίων καὶ οἴνου, καὶ τῆ ωρὸς ξοφλὼ πάντων, & μιᾷ γνώμη τὸν δαβίδην βασιλέα σὺν ⸗ σται. ὅτι δὲ ξ ἡμέρας ἑορτάσαντος ⸗ λαοῦ, καὶ κατευωχηθέντος ἐν τῆ χεβρῶνι, ὁ δαβίδης μὲν ⸗ πάντων σὺν ⸗ θεν ἄρας, ἦκεν εἰς ἱερόσολυμα. τῆ δὲ κατοικουμένων τὴν ωόλιν ἰεβουσαίων, ἔθνος δ' εἰσὶν οὗτοι χαναναίων, ὑποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τοὺς ωεπεφωμένους τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις καὶ ωαῦ τὸ λελοιδορημένον ⸗ σαι τῶν ὑπερχλδῆ ⸗ βασιλέως ὅτι ⸗ τύφλους, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς ἀναπήρους, ταῦτα ἦ ἔνεκα τοῦ καταφρονουμένους τῆ τῆ τειχῶν ὀχυρότητι, ὁρμᾶσις, πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ ἱερόσολυμα. καὶ πολλῆ σπουδῆ καὶ ωροθυμίᾳ χρησάμενος ὡς δέα ⸗ τ αὐτὴν ἑλεῖν, δίθυς ἐμφανίζων τὴν ἰσχὺν, καὶ κατάπληξιν εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν ἐκείνοις ζῆλον διέκειντο ωρὸς αὐτὸ, λαμβάνει καὶ πράτος ⸗ κάτω πόλιν. ἔτι δὲ τῆς ἀκρας λειποῦσης, ἔγνω τιμῆς ὑποχίσαι καὶ γεφῦν ὁ βασιλεὺς ωροθυμοτέρους ὅτι ταῖργα τοὺς φρατρίας ⸗ σκευάσαι, καὶ τῆ δέα τῆ ὑποκειμένων φαράγγων ὅτι ⸗ ἄκρας αἱ ἁπάντη,

A proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt cum tribunis ac præfectis, ſeque & ſua omnia illi dediderunt, cõmemoratis priùs veteribus officiis, quæ in eum viuente etiam tum Saulo contuliſſent, & quòd tribunum tunc regium in ſummo honore habuiſſent, & quòd diuino ſuffragio per Samuelem prophetam rex vnà cũ ſuis filiis declaratus eſſet: eíque ſoli deſtinatum eſſet vt perdomitis Palæſtinis Hebræorum rebus perpetuam ſalutem ac ſecuritatem afferret. 2.Reg.5.

B At ille collaudato eorum ſtudio, hortatúſque vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquam eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remiſit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque ex tribu Iudæ armatorum ſex millia octingenti, ſcuta & lanceas geſtantes, qui hactenus Sauli filium ſecuti fuerant, & ſine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis ſeptem millia & centum eo ampliùs. ex tribu Leuitica quatuor millia ſeptingenti cum principe ſuo Iodamo. cùm his erat pontifex Sadocus cum vigintiduobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc ſuſtinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præſtantes. Ex dimidia tribu Manaſſitide millia decem & octo. Ex tribu Iſachar ducenti futurorum præſcij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectiſſimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus ſola vniuerſa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua trib⁹ Gadi. Ex tribu Nephthalitide inſigniores & ductores mille, ſcuto & haſta armati. quos ſequebantur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide ſelectorum viginti ſeptem millia. ex tribu Aſeri quadraginta millia, ex duabus autem tribubus C D E trans Iordanẽ habitãtib. & reliquo tribus Manaſſitidis armatorum ſcuto & haſta galeáq; ac gladio vigintiduo millia. Reliquę quoq. tribus gladiis vtebãtur. Hę fuerũt copię quę in Hebronem ad Dauidẽ sũt collectæ cũ magno cõmeatu frumenti & vini, cæterorúmque ad victum commodorum, omnéſque communi ſententia regnum ei ratum ac firmum eſſe voluerunt. cúmque triduo illic feſta celebraſſent, epulíſq; operati eſſent, Dauid cum omnibus his copiis F Hieroſolyma eſt profectus. Iebuſæi verò qui III. tum vrbem incolebant, Chananæorum & ipſi generis, clauſis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum regis collocatis, dictitabant hos ad arcendum hoſtem ſufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cùm ſtrenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris ſi qui ſimiliter pertinaces eſſent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Reſiſtente autem ſola arce, decreuit propoſitis honoribus ac pręmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare: G

promisitque ei qui per subiectam vallem in arcem euasisset,totius exercitus imperium se cõmissurum. & cum eo certatim omnes enitererentur,cupiditate summæ præfecturæ accensi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, & conscẽsa arce clamore sublato à rege promissum copiarum imperium repoposcit.

Cap. III.

Dauid vi captis Hierosolymis Chananæos inde populariter eiicit,vrbẽmque Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Electis deinde ex arce Iebusæis, & instauratis Hierosolymis,rex ea, ciuitatem Dauidis appellauit,ac per omne regni sui tempus domicilium inibi habuit, cæterum tẽpus quo apud Hebronem solius tribus Iudæ rex fuit,septem anni fuêre,& mẽses sex. postquam autem Hierosolymis regiam sibi aptauit,in dies magis ac magis res ei ex voto succedebant, Deo prouidente vt ea vrbs egregiis accessionibus quàm celeberrima redderetur. Per idem tempus Iramus legatione in hoc missa in amicitiam ac societatem Dauidis est receptus: misitque ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros,qui regiam ei Hierosolymis exædificarẽt. Dauid autem superiorem vrbis partem & arcẽ in ea conditam in vnum corpus redegit,cingẽdúmque eisdem munitionibus Ioabo demandauit.Igitur primus Dauid Iebusæis inde ectis,à se ciuitatem denominauit.Nam tempore Abrahami generis nostri autorisSolyma vocabatur.nec desunt qui affirment etiam apudHomerum Solymorum nomine hanc vrbem intelligendam.templum enim iuxta Hebræorum linguam nominatum est hac voce,securitatem significante.Totum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebræorum aduersus Chananæos imperator,deuictæ regionis agros suis diuisit, post quem Israelitæ nunquam barbaros ex Hierosolymis eiicere valuerunt,vsque ad hanc Dauidis expugnationẽ anni fuêre quingẽti & quindecim.Nec prætermittendus est per silẽtiũ Orphonas vir inter Iebusæos opulentus,cui in expugnatione Hierosolymorum parcitum est à rege,tum propter perpetuã eius erga Hebræos beneuolentiam,tum quia priuato quodam officio demeritus est eũ,vt paulo pòst magis opportuno loco indicabimus.Dauid deinde alias quoque vxores duxit,& concubinas sibi adiũxit.filios etiam vndecim susceptit,quorum nomina,Amnas,Ellus,Sebas,Nathan, Solomon, Iebar,Eliel,Phalna,Ennaphen, Ienas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram.Horum nouem ex legitimis coniugibus nati sunt,duo verò postremi è concubinis.Thamara autem Abesalomi germana fuit.

Cap. IV.

Dauid Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

IV. Palestini aũt cognito quòd Hebræi Dauidẽ regẽ creassent,collecto contra eos exercitu & occupata cõualle quę dicitur Gigãtum non procul Hierosolymis sita,castra ibi posuerunt.

κὴ ταύτῃ ἐλόντι, στρατηγίαν ἅπαντος τοῦ λαοῦ δώσειν ἐπηγγείλατο. πάντων δ' φιλοτιμουμένων ἀναδέξασθαι, καὶ μηδένα πόνον ὀκνούντων ὑφίστασθαι δι' ὑπερβολὴν τῆς στρατηγίας, ὁ σαρουΐα παῖς Ἰώαβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνέβησεν ἀναβάς, φροὺς τὸν βασιλέα, τὴν στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς πολιορκήσας ἱεροσόλυμα Δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ᾠκίσατο δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους.

Ἐκβαλὼν δ' τοὺς ἰεβουσαίους ἀπ' τῆς ἄκρας, καὶ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ ἱεροσόλυμα, πάλιν αὐτὴν Δαβίδου φροσηγόρευσε, καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέτριβε βασιλεύων. ὁ δ' χρόνος ὃν τῆς ἰούδα φυλῆς ἦρξε μόνης ἐν χεβρῶνι, ἑπτὰ ἔτη ἑπτὰ, καὶ μῆνες ἓξ. ἀποδείξας δ' βασίλεια ὄντα τὰ ἱεροσόλυμα, λαμπροτέροις ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς φεύγουσι, θεοῦ φρονοῦντος κρείττω ποιεῖν αὐτὰ καὶ λαμβάνειν δίδοντος. πέμψας δ' φὸς αὐτὸν εἴραμος ὁ τυρίων βασιλεὺς, φιλίαν καὶ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ δωρεὰς, ξύλα κέδρινα καὶ τεχνίτας ἄνδρας τέκτονας καὶ οἰκοδόμους, οἳ κατεσκεύασαν βασίλειον ἐν ἱεροσολύμοις. Δαβίδης δ', τιμῶν τε ἄνω πόλιν φιλαδελφῶν, καὶ τὴν ἄκραν σωσάμενος ἐν αὐτῇ, ἐποίησεν ἐν σώματι καὶ φιλοτιμίᾳ δ' ὑπερβολῇ τοῦ τειχῶν κατέσκαψεν ἰώαβον. φεύγοντος οὖν Δαβίδης τοὺς ἰεβουσαίους ἐξ ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτοῦ φροσηγόρευσε τὴν πόλιν. διὸ δ' ἀβράμου φ' προφήτου ἡμῶν, σόλυμα ἐκαλεῖτο. μεθ' ταῦτα δ' αὐτὴν φασὶ τινὲς ὅτι καὶ ὅμηρος ταῦτα ὀνόμασεν σόλυμα. τὸ δ' ἱερὸν, τὰ σόλυμα κ' τὴν ἑβραίων ὠνόμασε γλῶσσαν, ὅ ὄστιν, ἀσφάλεια. ἦν δ' πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ἐκπτώσεως φ' στρατηγοῦ δι' χαναναίους στρατείας, καὶ φ' πολέμου καθ' ὃν κρατήσας αὐτῆς κατέμεινε ταύτην τοῖς ἑβραίοις, καὶ οὐκ ἔτι τοὺς χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ ἰσραηλῖται, μέχρις οὗ Δαβίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν, ἔτη πεντακόσια καὶ πεντακαίδεκα ποιησομένη δ' ἐπὶ μνείαν ὀφρόνα, πλησίον μὲν ἀνδρὸς τῶν ἰεβουσαίων, οὐκ ἀναιρεθέντος δ' ἐν τῇ ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ Δαβίδου δι' τὴν πρὸς τοὺς ἑβραίους δύνοιαν αὐτοῦ, ἐπιτιμᾶ καὶ χάριν καὶ ἀπεδίδου πρὸς αὐτὸν ἡγουμένῳ τὸν βασιλέα, ἐν μεγίστῳ ὕστερον δικαιοσύνῃ σημανοῦσι. ἔγημε δ' ἐπὶ ἄλλας γυναῖκας, πρὸς ταῖς οὔσαις αὐτῷ Δαβίδης, ἐπὶ παλλακὰς ἔσχεν. ἐποιήσατο δ' καὶ παῖδας ἐνδεκα ἀριθμὸν, οὓς προσηγόρευσεν, ἀμνὰς, ἔλλους, σεβὰς, νάθαν, σολομῶν, ἰεβὰρ, ἐλιὴλ, φάλνα, ἐννάφεν, ἰενὰς, ἐλιφαλέ. ἐπὶ δ' καὶ θυγατέρα θαμάραν. τούτων, οἱ μὲν ἐκ νέας, ἐξ ἀχινόας ἦσαν γεγονότες. οὓς δ' τελευταίους εἰρήκαμεν δύο, ἐκ τῆς παλλακίδων. θαμάρα δ' ὁμομήτριος ἀβεσαλώμῳ ἦν.

Κεφάλαιον δ'.

Ὅπ' Δαβίδης στρατεύσαντα ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὶ ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν.

Γνόντες δ' οἱ παλαιστινοὶ τὸν Δαβίδην, βασιλέα ὑπὸ τῶν ἑβραίων ἀποδεδειγμένον, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ καταλαβόμενοι τὴν κοιλάδα τὴν γιγάντων καλουμένην, τόπος δ' ὄστιν οὐ πόρρω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται.

ὁ δ'

ὁ ἢ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ ἀβούλως θεοφιλείας, καὶ τὸ κελεῦσαι τὸν θεὸν, καὶ ὡδὶ τῶν ἐσομένων λαβεῖν ἐγγυητὴν ἐκεῖνον ἑαυτῷ, ποιεῖν ἐπέρχεται) σκιλδωτε τὸν ἀρχιερέα τί δοκεῖ τῷ θεῷ, καὶ πόσον ἔσται τὸ τῆς μάχης τέλος θεολέγῃ αὐτῷ. θεοφιτεύσαντος ἢ ἡλίου καὶ κρότος, ἐξάγει τὸν δύναμιν ὅτι τοὺς παλαιστινούς. ὁ ἡμιμόριος συμβολῆς, αὐτὸς κατ' ὄπιν αἰφνιδίως ὅπλισαν τοῖς πολεμίοις, τοὺς μὲν αὐτῷ ἀπέκτεινε, τοὺς ἢ εἰς φυγὴν ἐξέβαλε. ὑπολάβῃ ἢ μηδεὶς ὀλίγον τὸν τῷ παλαιστινῶν στρατιὰν ἐλθεῖν ὅτι τοῖς ἑβραίοις, τῷ τάχει τῆς ἥττης καὶ τῷ μηδὲν ἔργον ὅπλισάσθαι ἡμυναίων, μηδὲ μάρτυρείας ἄξιον, σοχαζόμενος αὐτῷ τὸν βαρύτητα καὶ τὸν ἀηδίαν, ἀλλὰ γινωσκέτω συρίαν ἅπασαν καὶ φοινίκην, καὶ πρὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη μάχαις συστρατεῦσαι αὐτοῖς, ἢ τὸ πολέμου κοινωνῆσαι. ὃ ἢ μόνον ἰδὼν ἄπιον, τοσαυτάκις αὐτοῖς νικωμένοις, καὶ πολλὰς ἀποβαλοῦσι μυριάδας, μὴ μείζονος ὀπίσω τοῖς ἑβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει, ἢ ταύτας παίσαντες ταῖς μάχαις, ἐπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ δαβίδῃ, καὶ εἰς ταυτὸ χωρίον ἀστρατοπεδεύσαντο. πάλιν ἢ τὸ βασιλέως τῷ ἰσραηλιτῶν ἐρωμένου τὸν θεὸν, ὡδὶ τῆς ὡδὶ τῶν μάχων ἐξόδου, θεοφιτεύῃ ὁ ἀρχιερεὺς, ὃν τοῖς ἄλλοις τοῖς καλουμένοις κλαυθμῶσι κατέχειν τὸν στρατιὰν, οὐκ ἀποθνῃσκουσι οὖσι τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδου. κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ θέσθαι, μηδ' ἀρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλλα σαλδιεύεσθαι, μὴ πνίοντος αὐτίμου. ὡς δ' ἐσαλδεύθη τὰ ἄλλα, καὶ ὃν αὐτῷ καιρὸν θεοπέμπει ὁ θεὸς παρὼν, ἰσθὶ ὅπλων ἐφ' ἑτοίμου ἤδη καὶ φανερὸν ἐξῆλθε τὸν νίκην. οὐ γὰρ ὑπέμειναν αὐτὸν οἱ τῶν πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' δύθυς ἀπὸ τῆς συμβολῆς τραπέντας συνέκειτο κτείνων. καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως γαζάρων, ἥδ' ἔστιν ὅρος αὐτῷ τῆς χώρας, ἐξαφανίσας καὶ τῷ τὸν παρεμβολὴν, καὶ πολὺν ὄχλον ἐν αὐτῇ πλοῦτον, καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῷ ἐξάρθειραν. τοιούτου δ' ἀποβαίνοντος καὶ ταύτης τῆς μάχης τὸ τέλους, ἔδοξε δαβίδῃ συμβαλόντα μὲν τῷ γεόρτων καὶ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι τῷ ὁμοφύλων ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας πρὸς αὐτὸν, τοὺς ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ πορευθέντα εἰς καρμαθαρεὶμ, μετακομίσαι τὸν τῷ θεῷ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς ἱερουσόλυμα, ἔθ' ἑορτάσειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔτος ἔχοντας αὐτὸν, θυσίας καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἔπ σαούλου βασιλεύοντος ταῦτ' ἐθεράξεν, οὐκ ἂν δεινὸν οὐδὲν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τῷ λαοῦ παντὸς, καθὼς ἐβουλεύσαντο, ὡδηγήσεται ὁ βασιλεὺς ὅτι τὸν κιβωτὸν, λαβόντες ἐκ τῆς ἀμιναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς, ἔθ' ὑπόντος ἐφ' ἅμαξαν καινὸν, ἔλκειν ἀδελφοῖς τοῖς ἢ παρὸν ἐπέβησαν μὴ τῷ βοῶν. θεοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ συὺ αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοποιοῦντες τὸν θεὸν, καὶ ᾄδοντες παῦ εἴδος μέλους ὑπηχεῖον, συύ τε ἦχῳ ποικίλῳ κεχρωσμένον καὶ ὀρχήσεων ἢ ψαλμῷ, ἔτ ἢ σάλπιγγος ἢ κυμβάλων, κατάγοντες τὸν κιβωτὸν εἰς ἱερουσόλυμα. ὡς δ' ἄχρι τῆς χειδῶνος ἄλωνος, τόπου τινὸς οὕτω καλουμένου θεσπλεθ, πλοῦτᾷ ὀζᾶς, κατ' ὀργὴν τὸ θεοῦ. τῷ βοᾶν γὰρ ὑπωσούντων τὸν κιβωτὸν, ἐκτείναντα τὸν χεῖρα καὶ κατασχεῖν θελήσαντα, ὅτι μὴ ὢν ἱερεὺς ἥψατο ταύτης, δικαίαν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἐδυσφόρησαν ὅτι τῷ θεῷ ἀτῷ τῷ ὀζᾶ. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν, ἔτ νυῦ ὀζᾶ θραυσμὸς καλεῖται.

A Iudæorum verò rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iussit pontificem quid tunc quoque de euentu belli polliceretur prædicere. à quo postquam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improuiso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur modicum aut ignauum fuisse Palæstinorum exercitum, qui tum Hebræos inuaserat, coniecturam inde faciens, quòd non magno negocio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœnicen consociatis armis auxilium illis tulisse: quæ causa fuit toties victi, tam multis millibus desideratis, denuò bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoque cladem triplicato exercitu Dauidis ditionem inuaserunt, & eodē quo priùs loco castrametare sunt ausi. Rege verò iterum de euentu oraculum consulente, re- B spondit pontifex, in sylua quæ, fletus cognominata non longè ab hoste aberat, exercitum cōtinendum, nec priùs ad pugnam educēdū, quàm sylua nullo perflante vento suapte sponte agitaretur. quod vbi primùm obseruatum est, & Deus maturè præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus, nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox vt ad manus vētum est terga vertit. nec segniùs Hebræus institit, fodiendóque terga fugiētium, C & multos prosternendo, vsque Gezara, quod oppidum in vtrorumque confinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda potiti, deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est regi de cōmuni seniorum & optimatum ac tribunorum consilio omne suæ tribus robur ex tota eorum ditione conuocare, & itidem sacerdotes ac leuitas, atque ita profectos vnà ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco Hierosolyma transportare, omnémque diuinum cultum cum sacrificiis & ceremoniis à maioribus acceptis, in posterum in hac vrbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuisse. Conuentu igitur sicut decretum fuerat habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatā, in plaustrūque nouum impositam, subiunctis bubus, fratribus eius & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atque ita arcam Hierosolyma deducentes. postquam autem ventum est ad locum cui nomen Chidonis area, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est. bubus enim exorbitantibus plaustrum & arca inclinata, Oza cùm non esset sacerdos ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio exspirauit, & loco nomen reliquit, qui inde vsque hodiernum Ozæ percussio vocatur.

D 2. Reg. 6.

Tum Dauid territus & cogitans se fortè idem passurum quod Oza, si ad se in vrbem arcam reciperet, quandoquidem ille manu tantùm in eam extensa morte mulctatus sit. supersedit illam Hierosolyma inducere: diuerténsque paulũ in villam hominis cuiusdam iusti nomine Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam deposuit. quæ per tres integros menses hoc hospitio vsa, rem Obadami familiarem auxit, eiúsque domum multis felicitatib. cumulauit. Rex autem cognito quòd Leuita is ex paupere & humili repentè vsque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderunt felix extitisset, nihil amplius mali veritus, arcam in vrbem suam transtulit hac pompa, vt à sacerdotibus deportaretur, deduceretúrque à septem choris à se in hoc institutis & ordinatis, & rege ipso interim cinnyram pulsante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris regis filia, factum hoc improbaret. quæ vbi intra vrbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum à Dauide in hunc vsum erectum. In ea festiuitate sumptuosè ac splendidè sacrificatum est, & totus populus exceptus conuiuio, vt tam mulierib. quàm viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericij, & laganum frixum, & frustum de victima. atque his epulis populo pasto ipse domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli, omnia precata est illi, quæcunque Deus propitius largiri solet: reprehendit tamen quòd præter decorum rantus rex saltasset, ita vt in conspectu seruorum suorum & ancillarum partes quasdam inter saltandum denudarit. at ille non pudere se huius facti respondit, quòd sciret gratum esse Deo qui eum & patris ipsius mulieris & aliis omnibus prætulisset: cantaturúmque se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem, quàm indecorum hoc aut ipsi aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à priore abstractam tradidit, quinque liberos genuit, vt suo loco dicetur. Cæterùm rex videns res suas quotidianis successibus per Dei fauorem proficere, peccare se putauit, quòd cùm ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaque decreuit exædificare Deo templum, quemadmodum Moyses prædixerat. communicatóque super ea re consilio cum Nathane propheta, cùm is autor esset proposita exequẽdi, polliceretúrque Deum opem ad hoc laturum, auidior etiam struendi templi factus est. Sequenti verò nocte Deus Nathani per visionem apparuit, iubens vt Dauidi nuntiaret, gratiam quidem sibi esse eius voluntatem, quòd primus omnium de ædificando templo cogitauerit: non tamen se permittere vt is qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissimum fauum construeret. Verumtamen postquam longam vitam rex ad vltimam senectutem prouectus felici fine clauserit, exstruendum esse templum à filio eius & successore,

2. Reg. 7.

A δείσας δὲ ὁ Δαβίδης καὶ λογισάμενος μὴ ταυτὸ πάθῃ τῷ ὀζᾷ δεξάμενος τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, ἐκείνην μὲν ὀπίσω μόνον ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα φρίξας αὐτὴν οὕτως ἀποθανόντος, οὐκ εἰσδέχεται μὴν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἐκτρέψας εἰς τὴν χωρίον ἀνδρὸς δικαίου ὠβαδάμου ὄνομα, λεύιτου τὸ γένος, παρ' αὐτῷ τὴν κιβωτὸν τίθησιν. διατρίβει δ' ἐπὶ ἓξ ἔτεσι μῆνας αὐτέσι, καὶ τὸν οἶκον τὸν ὠβεδάμου πύξησέ τε καὶ πολλὰν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας δ' ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα συνέβηκεν ὠβεδάμῳ, ὡς ἐκ πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθέως δαίμων καὶ ζηλωτὸς πᾶσι τοῖς ἐφεξῆς καὶ πυνθανομένοις τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, θαρσήσας ὡς οὐδενὸς κακοῦ παραθησόμενος, τὴν κιβωτὸν πρὸς αὐτὸν μετακομίζει. τῶν μὲν ἱερέων βασταζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ δὲ χορῶν οὓς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς παραγόντων, αὐτὸς δ' ἐν κιννύρᾳ παίζοντος καὶ κρατοῦντος, ὥς τε καὶ τὴν γυναῖκα μιχάλην σαούλου δ' θυγατέρα τοῦ παρόντος βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν ταῦτα ποιοῦντα χλευάσαι. εἰς κομιδὴν τε δ' τὴν κιβωτὸν, πθύσαν ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἣν Δαβίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπιτελέσας τελείας καὶ εἰρηνικὰς αἰλούγησε. καὶ τὸν ὄχλον ἑστιᾷ παίζα, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ παισὶν ἄρσεσι κολλυρίδα ἄρτου καὶ ἐσχαρίτην καὶ λάγανον τηγανιτὸν καὶ μερίδα θύματος. καὶ τὸν μὲν λαὸν οὕτω κατευωχήσας ἐπέμψεν. αὐτὸς δ' εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ ἀπῆλθεν. ἀπελθοῦσα δ' αὐτῷ μιχάλη ἡ γυνὴ, σαούλου δ' θυγάτηρ, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, καὶ ἀπὸ τοῦ διὰ γένεσιν ἥτις καὶθ' ὅσα ἀπὸ ἀρχὴν αὐτῷ δυνατὸν, δύμενεῖ τυγχάνοντι. καὶ δὴ κατεμέμψατο, ὡς ἀκοσμήσειεν ὀρχούμενος ὁ τηλικοῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ὑπὸ τῆς ὀρχήσεως καὶ ἐν δούλοις καὶ θεραπαινίσιν. ὁ δ' οὐκ αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένα ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν καὶ τὸν πατέρα αὐτῆς καὶ τοὺς ἄλλους ἁπάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεύειν μηδένα τῶν δόξειν τῆς θεραπαινίσιν αἰσχρὸν καὶ αὐτῇ τὸ γενόμενον ποιησάμενος λόγον. ἡ δὲ μιχάλη αὐτῇ, δαβίδῃ μὲν συνοικοῦσα, παῖδας οὐκ ἐποιήσατο. γαμηθεῖσα δ' ὕστερον, ᾧ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ πατὴρ ὁ σαοὺλος, τότε ἀπαυσαμένης αὐτὸς εἶχε, πέντε παῖδας ἔσχε. καὶ δεῖ μὲν ταῦτα καὶ χώραν δηλώσομεν. ἐρῶν δ' ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσαν τὰ θεάγυαλα αὐτῷ χεδὼν ἡ μέχρι ἀμείνω τῆς τοῦ θεοῦ βουλήσεως, εἰ ὁμιζεν ἐξαυρτάσθαι αὐτὸ, εἰ μὴ ὧν αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐν κέδρου πεποιημένοις, ὑφηλοῖς τε, καὶ καλλίστοις τῶν ἄλλων κατασκευὴν ἔχουσι, θεοῦ δὲ τῶν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένην. καὶ ἐβούλετο τῷ θεῷ καθασκευάσαι ναὸν, ὡς μωυσῆς προεῖπεν. καὶ θεοῦ τούτων ναθὰν τῷ προφήτῃ δηλεχθείς, ἐπὶ ποιεῖν ὅπ πρ ὥρμηται θεοσέταξεν αὐτὸν, ὡς τὰ θεοῦ θεὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργοῦ παρόντος, εἶχεν ἤδη θεοῦ τῶν τὰ ναοῦ κατασκευὴν θεοθυμότερον. τὰ θεοῦ δ' κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα τῷ ναθὰν φανέντος B C D E F G λέγειν τῷ δαβίδῃ, ὡς τὴν μὲν θεαίρεσιν αὐτὰ καὶ τὴν ὁπιθυμίαν ὅπο δίχεται, μηδενὸς μὲν πρότερον εἰς νοῦν βαλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι, τὰ δ' τούτων τὴν διάνοιαν λαβόντος. οὐκ ὀπίσω δ', πολλοὺς πολέμους ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τῷ ἐχθρῶν μεμιασμένῳ, ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μὲν τοι γε τὸν θάνατον αὐτὰ, γηράσαντος καὶ μακρὸν αἰώσαντος βίον, ἔσεσθαι τὸν ναὸν ὑπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν δεξαμενομένου,

κληθη-

κληθησομένῳ ὃ σολομῶνος. ἐφ' ᾧ προσηύξατο καὶ προσεῖπεν ὡς πατὴρ υἱὸν καταπιγγελλίζοιτο, τιμὴν μὲν βασιλείαν τέκνων ἐκγόνοις φυλάξων, καὶ ὑγιᾶ διαμενῶν αὐτῷ ἀμύητον τύχην νόσῳ καὶ γῆς ἀφορίᾳ. μαθὼν ταῦτα ὁ τοῦ προφήτου δαβίδης, καὶ θεηλατῆς γιγόμενος ὅτι τῷ, τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τιμὴν ἀρχικὴν διαμένουσαν ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ λαμπρὸν ἐσόμενον καὶ εὐδοξῆσον, πρὸς τιμὴν κυρίου ἀναγόμενα, καὶ πιστὸν ὅτι πρόσωπον, ἤρξατο προσκυνεῖν, καὶ θεὶ παίτων ἐυχαριστεῖν τοῦ θεοῦ, ὧν τε αὐτῷ παρέσχηκεν ἤδη ἐκ ταπεινῆς καὶ ποιμενίου εἰς τηλικοῦτο μέγεθος ἡγεμονείας τε καὶ δόξης ἀναγαγών, ὧν τε τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ καθυπέσχητο τῆς προνοίας, ἐν ἑβραίων καὶ τῆς τύπων ἐλευθερίας ἐποίησατο. ταῦτα εἰπὼν καὶ τὸν θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάσσεται.

Κεφάλαιον ε'.

Ως τοῖς πλείοις ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρους ἐπέταξε αὐτοῖς τελεῖν.

ΔΙαλιπὼν ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ὅτι τοῖς παλαιστινοῖς ἐκστρατεύειν καὶ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥᾳθυμον ἐν τοῖς πεφάγμασιν ὁρᾶν ἡγούμενον, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ προεῖπε καταστρεψάμενος τοὺς πολεμίους, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ βασιλεύοντας καταλίποι. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὴν στρατιὰν, καὶ διαβὰς ἐπὶ φιλιστίνας αὐτῇ πρὸς πόλεμον ἑτοίμη παρεσκευασμένῃ συνέμιξεν, ὅτε ἐδόξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτῆς, ἀρὰς ἐκείνῃ ἱεροσολύμων, ὅτι τοῖς παλαιστινοῖς ἦκε. κρατήσας δ' αὐτῆς τῇ μάχῃ καὶ πολλὴν τῆς χώρας δοτεμόμενος, καὶ προσοικίσας ὅτι τῇ τῆς ἑβραίων, ὅτι τοῖς μωαβίταις τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῆς στρατιᾶς αὐτῆς, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τὸ δὲ λειπόμενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ἐπιτάξας κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα ὅτι ἀδραζάρον τὸν ἀρὰ μὲν ὑὸν, βασιλέα δὲ σωβιλίης ἐστράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς τὸν εὐφράτην ποταμὸν, τῆς μὲν πεζῆς αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δισμυρίους. τῆς δ' ἱππότων, ὡς πενταχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια. καὶ τὰ πλείω μὲν αὐτῆς ἐφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα προσέταξεν αὐτῷ φυλαχθῆναι.

Κεφάλαιον ς'.

Η γιγνομένη πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη.

ΑΚούσας δὲ ὁ δαμασκοῦ καὶ σύρων βασιλεὺς ἀδαδος, ὅτι πολεμεῖ δαβίδης τὸν ἀδραζάρον, φίλος ὢν αὐτῷ μὴ δυνάμενος ἦκεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσων, ἀπαλλάξαι δ' ὡς προσεδόκα συμβαλὼν πρὸς τῷ εὐφράτῃ ποταμῷ. πταίσας δὲ τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν τῆς στρατιωτῆς. ἔπεσον γὰρ ὑπὸ τῆς ἑβραίων ἀναγεγυμνωμένοι τῆς ἀδάδου δυνάμεως δισμύριοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῆς ἱστορίας, λέγων οὕτως. μετὰ δὲ ταῦτα πολλοῖς χρόνοις ὕστερον τῆς ἐγχωρίων τὸν ἀδάδου ὄνομα, πλεῖον ἰσχύσας δαμασκοῦ τε καὶ τῶν ἄλλης συρίας, ἔξω φοινίκης ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενέγκας πρὸς δαβίδην βασιλέα τῶν ἰουδαίων, καὶ πολλαῖς μάχαις κριθεὶς, ὑστάτῃ τε πρὸς τὸν εὐφράτην ἐν ᾗ ἡττᾶτο ἄριστος ἐδόξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ·

qui vocandus esset Solomon. cuius non aliter quàm filij curam se habiturum pollicebatur, regnúmque per posteros eius continuaturum: quòd si quid peccauerit, pœnam nõ vltra morbos & terræ steriliratem processuram. His ex propheta cognitis Dauid lętus, quòd iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem accelebrem, ad arcam se contulit: procidénsque in faciẽ adorauit Deũ gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis, quòd se ex humili pãstore ad tantum rerum fastigium tantámque gloriam euexisset: próque promissa posteris etiã suis felicitate, perpetuáque prouidentia qua res Hebræorũ augere atque ornare non desineret: atque ita gratiis actis, hymnóq; decantato à tabernaculo digressus est.

Cap. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

NOn multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæstinos decreuit, ablegato omni ocio & segnicie, vt quemadmodum Deus prędixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussísq; omnibus vt quàm instructissimi ad bellum essent, vt satis omnia parata existimauit, profectº Hierosolymis in Palæstinam peruenit: hostibúsque magno prælio victis, & bona agrorũ parte multatis, hísque agris Iudęorum terrę contributis in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantùm pars superesset, quam in deditionem accepit. His quoque annuo tributo imposito contra Adrazarum Arachi filiũ mouit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus incensis reliquis, centum solos sibi reseruauit. V. 2. Reg. 8.

Cap. VI.

Damasceni à Dauide vincuntur.

INterim Adadus Damasci & Syrorũ rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intulisset, cùm esset eius amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium eius properat, sperans se bellum ab eo depulsurum. cúmque & ipse non procul Euphrate cum Dauide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partẽ amisit. Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga saluti suę consuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hęc verba meminit. Lõgo deinde pòst tempore indigenarum quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum regem exorto, crebris prælijs cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus regẽ se & viriũ & animi robore prędtátissimum declarauit.

Idem de posteris quoque eius narrat, quòd quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, posteri eius ad decimam vsque generationem regnum obtinuerunt, quique à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta Samariam vastauit. Nec à vero aberrauit hac parte hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israelitas regnante, Samariam inuasit. de quo suo loco dicturi sumus. Porrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositísque opportunis in locis præsidiis, & tributo imposito, domum est reuersus: & ceu trophæum aureas satellitum Adadi pharetras reliquámque eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam huius nepote, spoliata vrbe cum multis aliis diuitiis exportauit. Sed hæc postquam ad ea tempora ventum fuerit dicentur. Hebræorum autem rex fauore numinis vtens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari vrbes aggressus est, Betteam & Machonem: eásque vi expugnatas diripuit, in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, quod auro preciosius est habitum: ex quo postea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cùm templum adornaret. Amathenorum autem rex audita Adrazari clade, quódque exercitum amisisset, timens sibi, decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltro venire: misítque ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cũ Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate tractatum dimisit. munera verò illa cum alio auro ex manubiis captarum vrbium redacto, autori victoriæ Deo dedicauit. qui non solùm quoties ipse rex bellum administraret rem prosperabat: verumetiam misso in Idumæam Abisæo Ioabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis recens capta regione, rex non ex agris tantùm, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure verum tantùm & æquum respiciebat. exercitui verò vniuerso Ioabum præfecerat, à commentariis habuit Iosaphatum Achili filium. Designauit etiam ex Phineesi familia Sadocum pontificem cum Abiatharo. amicus enim ei erat. Scribam verò Sisam constituit. Benaiam Ioiadæ filium satellitio suo præposuit:

A πρὸς τούτοις ὁ Ϲ δαυὶδ τῷ ἐκγόνων αὐτοῦ φησι, ὡς μὴ τῷ ἐκείνου τελευτῷ, ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων, καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων οὕτως. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου, διάδοχοι δὲ δέκα γενεαὶ ἐβασίλευσαν, ἑκάστου καθ' ἑαυτὸν ὄντος, ἅμα τῇ ἀρχῇ καὶ τοὔνομα τοῦτο ἐκδεχομένου ὥσπερ οἱ πτολεμαῖοι ἐν αἰγύπτῳ. μέγιστον δὲ πάντων δυνηθεὶς, ὁ ἕβδομος ἀναμαχέσασθαι βουλόμενος τὴν τοῦ προπάτορος ἧτταν, στρατεύσας ἐπὶ ἰουδαίους, ἐπόρθησε τὴν νῦν σαμάρειτιν καλουμένην. οὐ διήμαρτε δὲ τῆς ἀληθείας, ὡς γάρ ἐστιν ἀκοῦσαι ὁ στρατευσάμενος ἐπὶ σαμαρείαν, ἀχάβου βασιλεύοντος τῆς ἰσραηλιτῶν, ὃν οὐ πρὸ χρόνου ὕστερον ἐφεῦρεν. δαβίδης δὲ στρατευσάμενος ἐπὶ δαμασκὸν καὶ τὴν ἄλλην συρίαν, πᾶσαν αὐτῶν ὑπήκοον ἐποιήσατο. καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε, καὶ τὰς τε χρυσᾶς φαρέτρας καὶ τὰς παν- B οπλίας ἃς οἱ τοῦ ἀδάρου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα. ἃς ὕστερον ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς σουσακος στρατεύσας ἐπὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ῥοβοάμου ἔλαβε, καὶ πολλὰ ἄλλον ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν οὖν ὅταν ἔλθωμεν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῶν τόπον, δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, τοῦ θεοῦ συμπαίοντος αὐτῷ, ἐ- C τοὺς πολεμίους συνεκαταδουλώσατο, καὶ τὰς καλλίστας D τῶν ἀδραζάρου πόλεων ἐπεστράτευσε, βεταὶαν καὶ μάχωνα. καὶ λαβὼν αὐτὰς κατακράτος διήρπασε. χρυσοῦς δ' ἐν αὐταῖς εὗρεν πάμπολυς καὶ ἀργύρου. ἔτι δὲ καὶ χαλκὸς, ὃν τοῦ χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον, ἐξ οὗ καὶ ὁ σολομὼν τὸ μέγα σκεῦος θάλασσαν ὃ καλουμένην ἐποίησε, καὶ τοὺς καλλίστους ἐκείνους λουτῆρας ὅτε τῷ θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν. ὡς δὲ ὁ τῆς ἀμάθης βασιλεὺς, τὰ ἐκεῖ τὸν ἀδραζάρην ἐπύθετο, καὶ τὴν δύ- E ναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην ἤκουσε, δύσας ἐκεῖ αὐτὸ, καὶ τὸν δαβίδην ὡρὶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθὴ φιλίᾳ καὶ πίστει συνεῖναι θέλοντα, πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀδώραμιν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ ἐκεῖ τοῦ, τὸν ἀδραζάρου ἐχθρὸν οὖτ' αὐτῷ πολεμῆσαι χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν Ϲ φιλίαν ποιούμενος, ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα σκεῦη τῆς ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα καὶ ἀργύρια καὶ χάλκεα. δαβίδης δὲ ποποσάμενος τὴν F συμμαχίαν πρὸς τὸν θεῖον, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τῆς ἀμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτῷ τὸν υἱὸν μὴ πιμπῆς τῆς πρεπούσης ἑκατέροις. τὰ δὲ πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον χρυσὸν καὶ ἄργυρον ὧν ἐκ τῶν πόλεων εἰλήφει καὶ τῶν κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τῷ θεῷ. οὐκ αὐτὰ δὲ πολεμοῦντι μόνῳ, καὶ τῆς στρατιᾶς ἡγουμένῳ τὸ ναῷ καὶ κατορθοῦν παρέχειν ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ πέμψαντος αὐτὸ μὴ δυναμένους εἰς τὴν ἰδουμαίαν, ἀνελεῖν τὸν ἰωάβου θ' αἰτιστράτηγοῦ ἀδελφὸν, δι' ἐκείνου τῶν ἰδουμαίων νίκην. ἔδωκε μυρίους γὰρ αὐτῷ καὶ ὀκτακισχιλίους ἀνελεῖν διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τὴν ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουρᾶς ἐγκαθεὶς ὁ βασιλεὺς, φόρους ἔλαβέ τε τῆς χώρας, καὶ τῆς ἐκάστου κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. ἦν δὲ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. τὸν στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τῆς στρατιᾶς τὸν ἰώαβον. ὑπὲ δὲ τῷ ὑπομνηματέων, ἰωσάφατ τὸν υἱὸν ἀχίλου κατέστησε. ἀπέδειξε δ' ἐκ τῆς φυλῆς οἰκίας τὸν σάδωκον ἀρχιερέα μετ' ἀβιαθάρου, φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ γραμματέα δὲ σεισᾶν ἐποίησε. βαναίαν δὲ τὸν ἰάδου, τῶν σωματοφυλάκων ἀρχὴν ἔδωκε δωδεκάδωσιν.

οἱ δὲ

οἱ δὲ περιβύτεροι πάντες αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν A omnes regis seniores filij inter patris satellites
τοῦτου φυλακὴν ἦσαν. ἐμνήσθη ἢ καὶ περὶ Ἰωνάθαν versabantur. His ita ordinatis venit illi in mē-
τὸν σαούλου παῖδα συνθηκῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκείνου περὶ αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀγαθότητος. περὶ γὰρ τοὺς ἄλλους ἅπασιν ἀγαθοῖς οἷς ἔσχεν, ἐπὶ καὶ μνημονικὸς ἦν τῶν εὖ ποιησάντων ὑπὲρ τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρχε. καὶ εἴτις ἐκ τῆς ἡλικίας αὐτῷ σώζοιτο, ᾧ τὰς ἀποδοὺς ἀφίλεται Ἰωνάθῃ τῆς εὐταξίας ἀποδώσοι. ἀχθέντος οὖν τινος, ἠλλοιωμένῃ μὲν ὑπὸ σαούλε, δυναμένῃ ἢ γνώσεσθαι τοὺς ἐκ τῆς ἡλικίας αὐτῷ φερόντας, αἰσθέσθαι εἴ τινα ἔχει λέγειν τῷ Ἰωνάθῃ φερόμενον ζῶντα, καὶ νομίσαντας τὰς τῷ εὐεργέτῃ χάριτας δυναμένους, ἐὰν αὐτὸς ἔτυχε, ἀποδοῦναι Ἰωνάθου. φύσαβος δ' ἦν αὐτῷ περιλειπόμενος, μεμφίβοσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τὰς βάσεις. τῆς γὰρ τροφοῦ, ἡνίκα τὸ περὶ σαοὺλ καὶ Ἰωνάθου πάθος ἐπέφερετο, μετὰ τοῦ παιδὸς καὶ τὸν παππον ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας, ἁρπασαμένης καὶ φυγούσης ὑπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῆς κατενεχθῆναι καὶ βλαβῆναι τὰς βάσεις. μαθὸν ὅπου τε καὶ ὑφ' ὅτου φέρεται, πέμψας πρὸς τὸν μάχιρον εἰς λαβαθὰ πόλιν, ὑφ' οὗτος ἦν ὁ τοῦ Ἰωνάθου παῖς ἐκ ἐφέρετο, μεταπέμπει πρὸς αὐτόν. ἐλθὼν ἢ ὁ μεμφίβοσθος πρὸς τὸν βασιλέα, πίπτει πρόσωπον προσκυνήσων αὐτῷ. ὁ ἢ δαβίδης, θαρρεῖν τε προφέρεται καὶ τὰ βελτίω προσδοκᾶν. δίδωσι δ' αὐτῷ καὶ τὸν πατρῷον οἶκον, καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἣν ὁ πάππος αὐτοῦ σαοὺλος ἐκτήσατο. συνεστόν τε καὶ ὁμοτράπεζον ἐκέλευσεν εἶναι, ἡνίκα μέλλοι ἡμέραν ἀπολείπεσθαι τῆς σὺν αὐτῷ ἑστιάσεως. ἦν ἢ παῖς περισσεύσαντος ὅτι τε τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δωρεαῖς, καλέσας τὸν σιβᾶ, τὸν τε πατρῷον οἶκον ἔλεγε διδόμενος τῷ παιδὶ, καὶ πᾶσαν τὴν σαούλου κτῆσιν. αὐτόν τε ἐκέλευσεν ἐργαζόμενον αὐτοῦ τὴν γῆν καὶ φερνοούμενον, ἀπάντων τὰ πρόσοδον εἰς ἱεροσόλυμα κομίζειν. ἄγεται δ' αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὅτι τὴν αὐτοῦ ἑστίασιν. αὐτὸν τε τὸν σιβᾶ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῷ, ἦσαν δ' οἱ πεντεκαίδεκα, καὶ δέκα οἰκέτας αὐτῷ, τὰ ἀριθμὸν ὄντας εἴκοσιν, τῷ παιδὶ χαρίζεται μεμφιβόσθῳ. τοῦτο διαταξαμένῳ τὰ βασιλέως, ὁ μὲν σιβᾶς περισσεύσας, καὶ πάντα ποιήσειν εἰπὼν, ὡς ἔχωρησεν. ὁ ἢ ἰωνάθου παῖς, εἰς ἱεροσολύμους καταίρει, συνεστιώμενος τῷ βασιλεῖ, καὶ πάσης ὡς υἱὸς αὐτῷ θεραπείας τυγχάνων. ἐγίνετο δ' αὐτῷ καὶ παῖς, ὃν μίχανον περισωζόμενος. καὶ οἱ μὲν περιλειφθέντες ἐκ τοῦ σαούλου γένους καὶ ἰωνάθου, τούτων ἔτυχον ὑφὰ δαβίδου τῷ τιμῷ. τελευτήσαντος ἢ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τοῦ ἀμμανιτῶν βασιλέως ναάσσου, φίλος δ' ἦν αὐτὸς αὐτῷ, καὶ διαδεξαμένῳ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παῖδος, πέμψας δαβίδης πρὸς αὐτὸν, παρεμυθήσατο. ἔφασαν τε φέρειν ὅτι τῷ θανάτῳ τοῦ πατρὸς παραγενὼν καὶ τὴν αὐτὴν φιλίαν μένειν ἢ πρὸς ἐκεῖνον ἦν τούτῳ περισδώσειν. οἱ ἢ τῶν ἀμμανιτῶν ἄρχοντες, κακοήθως, ἀλλ' ὑπὲρ τὸν τοῦ δαβίδου τρόπον ταῦτ' ἐδέξαντο. καὶ παρόξυναν τὸν βασιλέα λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τῆς χώρας δαβίδην καὶ τὴν αὐτῷ δυνάμεως ὅτι προφάσει φιλανθρωπίας. φυλάττεσθαί τε συνεβούλευον καὶ μὴ προσέχειν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, μὴ ἐ σφαλεὶς, ἀπαρηγόρητῳ συμφορᾷ περιπέσῃ. ταῦτ' οὖν δόξας πυθανόμενος λέγειν τοὺς ἄρχοντας ἡ τελευτὴς ἔχοντα τῷ ἀμμανιτῶν βασιλεῖ ναάσσῃ παῖς, τοὺς περὶ τὸν δαβίδην πέμψαντας πρέσβεις χαλεπῶς περιεῖδε. ξυρήσας δὲ αὐτῶν τὰ ἥμισυ τῆς γενείου καὶ τὰ ἱμάτια περιτεμών, ἕρπειν ἀπέλυσε κομίζοντας ἃ λόγοις τὰς διακρίσεις.

omnes regis seniores filij inter patris satellites versabantur. His ita ordinatis venit illi in mētem amici quondam Ionathæ, fœderisque mutui quod inter eos intercesserat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc quoque habuit, quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ vnquam accepisset. Igitur scitatus est num quis superesset ex amici genere, cui gratiam referre posset: pro iucundissima olim cum Ionatha acta consuetudine. cúmque adductus esset ad eum quidam è libertis Sauli, qui poterat superstites noscere, percontatus est num posset aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum, cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gratiam reponere quiret: quo respondente superesse filium eius Memphibosthum, pedibus claudum: eo quòd nutrix audita clade in qua pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero trepidè fugit prolapsum ex humeris læserat: diligenter peruestigauit, vbinam & apud quos educaretur. quo comperto misit in Labatham oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui eum adduxerent. Memphibosthus verò postquam ad regem peruenit, procidens in faciem adorauit illum. móxque iussus est bono animo esse, & omnia quæ cuperet de benignissimo rege sibi polliceri: & auitam domum cum prædiis ad illam pertinentibus accepit: iussúsque est ad eandem cum rege mensam accumbere, & nulla die conuiuio non interesse. Cúmque adolescens lætur promissionibus & muneribus regis gratias agens adorauisset, rex accito Siba, ait se adolescenti paternam domum cum omnibus auitis possessionibus donasse: iussítque eum villicatione agrorum suscepta, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis diebus eum mensæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filiis & viginti seruis Memphibostho largitus est. His ita ordinatis, Siba adorato rege, omnia sic facturum pollicitus, discessit. Ionathæ verò filius posthac Hierosolymis habitauit, conuictor regis, nec aliter quàm si ipsi filius esset tractatus, filium etiam ex se genitum Michanum nominauit. Atque hoc honore Ionathæ posteri à rege fuêre affecti. Cæterùm cũ per idem tempus Ammanitarum rex Naasses, locius & amicus defunctus esset, filiúsque in regnum paternum successisset, Dauid per legatos officiosè eum consolatus est, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandémque quam pater expertus fuerat, amicitiam à se expectaret. Priores verò Ammanitarum, secus quàm de Dauide suspicari par erat, malitiosè hanc legationem missam interpretati sunt, cõcitauerúntque regem, dicentes Dauidem speculatores regionis & opum eius sub officij prætextu misisse. proinde cauẽdum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquam immedicabilem cladem sese coniiciat. At rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem persuasus, cũ injuria legatos Dauidis reiecit. Rasis enim media ex parte corũ barbis præcisóque dimidio vestimẽto tum, factis non verbis animũ suũ declarauit.

VI. 1. Reg. 10.

Quam rem Dauid indigniſſimè tulit, nihil diſ- A ſimulans non neglecturum ſe iniuriam cum contumelia coniunctam, ſed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra ius gentium legationis à rege eorum exacturũ. Quod poſteaquam perlatum eſt ad regis barbari neceſſarios, & copiarum eius præfectos, conſcij ſibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipſi ad bellum ſe parabant. & miſſis legatis ad Syrum Meſopotamenorum regem cum mille talentis ſocietatem eius hac mercede impetrauerunt, adducto in ſuas partes & Suba. Hi reges habebant peditum viginti millia, conduxerunt etiam regem Michę regionis, & quartum nomine Iſtobum, qui & ipſi viginti duo milia militum in armis habebant.

Cap. VII.

Quomodo Dauid Meſopotamios deuicit.

NOn terruit tamen Dauidem Ammanitarum appartus & inita cum regibus ſocietas, Deo fretum, & ſcientem quòd bonam cauſam haberet, iuſſíſque armis iniuriam ſibi illatam vlciſceretur. Itaque Ioabo commiſſa belli adminiſtratione, cum lectiſſimo milite eum contra hoſtem miſit: qui mox ad primariam eius gentis vrbem caſtra admouit. Hoſtibus verò vrbem egreſſis, & duas ſeorſim acies explicantibus: alteram quæ ex auxiliis conſtabat, in patenti campo: alteram verò quæ Ammanitarum gentis erat, pro portis quæ Hebræos ſpectabant: Ioabus hoc animaduerſo & ipſe ad militares artes confugit. & aſſumptis fortiſſimis militum, ipſe Syro aliiſque regibus ſe oppoſuit. reliquis Abiſæo frætri traditis, iuſſit vt cõtra Ammanitas aciem dirigeret: admonito priº vt ſi videret Syros ſibi præualere, adducto properè ſuo milite ſuccurreret. idem ſe facturum ſi ipſum Ammanitas ægrè ſuſtinere contingeret. cum his mandatis dimiſſo fratre, hortatúſque vt generosè & alacriter rem gereret, daretque operam ne quam ignominiam acciperet, ipſe Syros aggreditur. qui cùm aliquantiſper magna vi reſtitiſſent, multis ſuorum cadentibus terga vertere ſunt coacti. quo viſo Ammanitæ territi, Abiſæum cum ſuo milite aduentãtem non expectauerunt, ſed moti ſociorum exemplo intra mœnia refugerunt. atque ita Ioabus malè mulctatis hoſtibus victorem exercitum Hieroſolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, vt experti ſe impares in poſterum quieſcerent. ſed miſſis nunciis ad Chalamam Syrorum tranſeuphratenſium regẽ eius auxilia mercede conduxerunt. Huius vicẽ in exercitu gerebat Sabecus, qui conſtabat ex octoginta peditum, equitum verò decem millibus. Tum Hebræorum rex intellecto quòd denuo tam magnas copias Ammanitæ contra ſe parauiſſent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipſe cum vniuerſo exercitu Iordanem tranſgreſſus illis occurrit: & commiſſo prælio victor euaſit, cæſis peditum quadraginta, equitum verò ſeptem millibus. Sabecus quoque hoſtiũ imperator in eo prelio vulnus accepit à rege, ex quo poſtea curã nõ admittẽte mo-

ἰδὼν ὁ ταῦτα Δαβίδης, ἠγανάκτησε, καὶ δηλος ἦν ὑπ' αὐτοῦ μὴ ἀμελήσων τῆς ὕβρεως, μηδὲ παρόψεσθαι τὴν ἐπὶ τῷ πρεσβυτῇ λοιδορίαν, ἀλλὰ πολεμήσων τοῖς Ἀμμανίταις. καὶ τιμωρίαν αὐτῶν τῆς παρανομίας τῆς εἰς τοὺς πρεσβύτας εἰς παράξεσθαι τὸν βασιλέα. συνέντες δ' οἱ τε ἀναγκαῖοι καὶ ἡγεμόνες ὅπ παρειστοδήκασι καὶ δίκην ὑπὲρ τούτων ὀφείλουσιν, παρεσκευάζοντο εἰς τὸν πόλεμον. καὶ πέμψαντες πρὸς Σύρους τὸν τῆς Μεσοποταμίτιδος βασιλέα χίλια τάλαντα, σύμμαχον αὐτὸν ὅπ τούτῳ γενέσθαι τῆς μισθοφ, παρεκάλεσαν. ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις πεζοὶ δύο μυριάδες. παρεσκευάσαντο δὲ καὶ τὸν ἐκ τῆς μαχὰς καλουμένης χώρας βασιλέα. καὶ τὸ τάρτον, ἔσοβη ὄνομα. καὶ τούτους ἵππους μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

Κεφάλαιον ζ.

Πῶς Δαβίδης ὅπ τοὺς μεσοποταμίους στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν.

ΟΥ καταπλάγη δὲ τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν τῶν Ἀμμανιτῶν δύναμιν ὁ Δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τὸ δικαίως αὐτοῖς αὐτὸν ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν. καὶ ἰόαβον τὸν ἀντιστρατηγὸν, ὃς αὐτῷ τῆς στρατιᾶς τὸ ἀκμαιότατον ἐξ αὐτῆς ἔπεμψε πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν Ἀμμανιτῶν ἁρμοσάμενος κατεστρατοπεδεύσατο. τῶν δὲ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ ὡδὶ διατεταγμένων οὐχ ὁμοῦ, διχῇ δὲ, τὸ μὲν ἐξ ἐπικουρικὸν ἐν τῷ πεδίῳ καθ' αὑτὸ ἐτάχθη. τὸ δὲ τῶν Ἀμμανιτῶν στράτευμα, πρὸς ταῖς πύλαις αὐτόθι τῶν ἐθναίων. ἰδὼν τοῦθ' ἰόαβος, ἀντεμηχανᾶτο. καὶ τοὺς μὲν ἀκμαιοτάτους ὁπλεξάμενος, αὐτὸς διατάσσεται τοῦ σύρου, καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ βασιλεῦσι. τὸ δ' ἄλλο διδοὺς ἀδελφῷ τῷ ἀβεσσαΐῳ τῷ ἀδελφοῦ, τοῖς Ἀμμανίταις ἐπέλθειν αὐτὸς διατάξαθαι. εἰπὼν αὐτοῖς ὅτι βιαζομένους αὐτὸν καὶ πλέον δυναμένους μεταγαγόντα τὴν φάλαγγα βοηθῆν αὐτῷ. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ποιήσειν καὶ αὐτὸς, ἂν ὑπὸ τῶν Ἀμμανιτῶν αὐτὸν κατατενέμενον θεάσηται. ὁ δὲ πιμφάμενος οὖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ διακελεύσας δυψύχως καὶ μὴ ὀρθυμίας ἅπαντα δράσειν, αἰσχύνην φοβούμενος ὑπισούσης ἀγωνίσασθαι, τὸν μὲν ἀπέλυσε τοὺς Ἀμμανίτας μαχησόμενον. αὐτὸς δὲ τοῖς σύροις συνέβαλε. καὶ πρὸς ὀλίγον ἀντέχοντων αὐτῷ καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῷ ἀπέκτεινεν ἰόαβος, ἅπαντας δὲ ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ Ἀμμανίται, καὶ δείσαντες τὸν ἀβεσσαΐου, καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ στρατιὰν, οὐκ ἔμειναν. ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ ἰόαβος ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε. τοῦθ' τὸ πάθος τοὺς Ἀμμανίτας οὐκ ἔπεισεν ἡρεμεῖν. οὐδὲ μανθάνοντας τοὺς κρείττονας, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς χαλάμαν τὸν τῶν πέραν Εὐφράτου σύρων βασιλέα, μισθοῦνται τοῦτον ὅπ συμμαχίαν. ἔχοντα μὲν αὐτοκράτορα σάβεκον, πεζῶν δὲ μυριάδας ὀκτὼ. καὶ ἱππέων μυρίους. γνοὺς δὲ ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτοὺς τοὺς Ἀμμανίτας τοσαύτῃ δύναμιν συνηθροικότας, οὐκέτι διὰ στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἔκρινεν. ἀλλ' αὐτὸς σὺν ἅπάσῃ τῇ δυνάμει διαβὰς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐνίκησε. καὶ αἱρεῖ μὲν αὐτῶν πεζῶν μὲν εἰς τέτταρας μυριάδας, ἱππέων δ' εἰς ἑπτακισχιλίους. ἔζωσε δὲ, καὶ τὸν στρατηγὸν τῶν χαλαμᾶ σάβεκον, ὃς ἐκ τῆς πληγῆς ἀπέθανεν.

πόθανεν. οἱ ἢ μεσοποταμῖ) ταὐτοῦ ἡμομβύε ἔ τέλος τῆς μάχης, αὐτοὶς δαβίδη παρέδωσαν, ἢ δῶρα ἔπεμψαν αὐτῷ. ἢ ὁ μὲν ὥρα χειμῶνος ἀνέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἀρχομένε ἢ ἔαρος, ἔπεμψε τὸν ἀντιστράτηγον ἰώαβον πολεμήσοντα τοῖς ἀμμανίταις. ὁ ἢ τὴν τε γῆν ἀπασαν αὐτῶν ἐπελθόμενος διέφθειρε, ἢ αὐτοὺς εἰς τὴν μητρόπολιν συγκλείσας ἀφαιρεῖται ἐπολιόρκει. συνέπεσε ἢ ⊂ δαβίδη πάθημα δεινὸν, ὅτι δικαίῳ καὶ θεοσεβεῖ, καὶ τοῖς πατρίοις νόμοις ἰσχυρῶς φυλάσσοντι. θεασάμενος γὰρ δείλης ὀψίας ἀπὸ ἔ στέγης τῆς βασιλείων ἐν ᾧ ἐδιαιτᾶτο κατ' ἐκεῖνο τῆς ὥρας ἔθος, εἰδε γυναῖκα λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρᾷ ὕδατι, καλλίστην τὸ εἶδος καὶ πασῶν διαφέρουσαν. ὄνομα αὐτῇ ἦν βηθσαβέ. ἥττηται τε ἔ κάλλους τῆς γυναικὸς, ἢ τῆς ἐπιθυμίας κατασχεῖν οὐ δυνάμενος, μεταπεμψάμενος αὐτὴν, συνέρχεται. γνομένης δ' ἐγκύου τῆς γυναικὸς, καὶ πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τῷ ἁμαρτήματι σκέψηται τινα ἔ λαθεῖν ὀδὸν, ἀποθανεῖν γὰρ αὐτὴν ἢ τοῖς πατρίοις καθήκει νόμοις μεμοιχευμένην. μεταπέμπεται μὲν τὸν ἰώαβου ὁπλοφόρον ἐκ τῆς πολιορκίας, ἄνδρα ἢ τῆς γυναικὸς, οὐρίαν ὄνομα. καὶ ἀφικομένου, πρός τε τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς πολιορκίας ἀπέχειν. λέγοντος ἢ πάντα κατὰ νοῦν αὐτοῖς κεχωρηκέναι τὰ πράγματα, βασάσας ἐκ ἔ δείπνου μέρη, πρόσδιδωσιν αὐτῷ, ἢ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσασθαι σὺν αὐτῇ. ὁ ἢ οὐρίας ἔ μὲν οὐκ ἐποίησε, παρεκοιμήθη ἢ τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς ἢ γνοὺς ταῦθ' ὁ βασιλεὺς, ἀπέχειν αὐτὸν ὅτι μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα ἔλθοι δι' ἃ τοσούτου χρόνου, πάντων αὐθημέρων ταύτην ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἔλθωσιν ἐξ ἀποδημίας. ὁ δ' οὐκ εἶ δίκαιον εἶπε, τὴν συστρατιώτιν αὐτοῦ, καὶ ἔ στρατηγοῦ χαμαὶ κοιμωμένων ἐν παρεμβολῇ καὶ τῇ τῆς πολεμίων χώρᾳ, μὴ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ἀναπαύεσθαι καὶ ζυφᾶν. ταῦτα εἰπόντα, μεῖναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην προστάξειν, ὡς τὴν ὕστερον ἀπολύσων αὐτὸν πρὸς τὸν ἀντιστράτηγον. κληθεὶς δ' ὑπ' δείπνον ὑπὸ ἔ βασιλέως οὐρίας καὶ μέχρι μέθης προελθὼν ἐν τῷ πότῳ δεξιουμένου ἔ βασιλέως αὐτὸν ὑπνηδὴς ταῖς προπόσεσιν, οὐδὲν ἧττον πάλιν πρὸς τὴν ἔ βασιλέως θύραν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λαβὼν τῆς γυναικὸς ὑπηδυμίαν. ὑπὸ τούτῳ ἢ δυσανασχετήσας ὁ βασιλεὺς, ἔγραψε τῷ ἰωάβῳ κολάσας προστάσσων τὸν οὐρίαν. ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐδήλου. καὶ τὸν τρόπον τῆς τιμωρίας, ἵνα μὴ γνῶται φανερὸς αὐτὸς ἔ τὸ βουληθεὶς, ὑπέθετο. ἢ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ἐπίλεκτοι μέρος τῆς πολεμίων τάξεως, καὶ καθ' ὃν ἂν δυνηθῇ μαχόμενος, ἀποληφθεὶς μόνος. τοὺς γὰρ συμπαραστάτας ἀναχωρήσας ἐκ τῆς μάχης γινομένης ἐκέλευσε. ταῦτα γράψας ἢ σημηνάμενος τῇ αὐτοῦ σφραγῖδι, τῷ ὑπηρέτῃ ἔδωκεν οὐρία κομίσαι πρὸς ἰώαβον. δεξάμενος ἢ τὰ γράμματα ἰώαβος, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ἀγνοῶν, καθ' ὃν ἤδει τόπον τοὺς πολεμίους αὐτῷ χαλεποὺς γινομένους, κατὰ τοῦτον ἔστησε τὸν οὐρίαν, δοὺς αὐτῷ τινας τῆς ἀρίστων τῆς στρατιᾶς. αὐτοὺς δ' ἀπάσῃ τῇ δυνάμει πρὸς ὑπομονὴν ἔρωσεν, εἰ δυνηθεῖεν ἀναξ ἑλεῖν τινες ἔ τείχους εἰσελθὼν εἰς τὴν πόλιν. ὄντα δ' αὐτὸν γενναῖον στρατιώτην, καὶ δόξαν ἔχοντα πρός τε τοῦ βασιλέως καὶ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ἐπ' ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀναναγκαίαν κίνδυνον. ἔ δ' ἔργον προθύμως ὑποστάντος τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτοῦ πρὸς ταῦτα ὁμοῦ

A ri eũ cõrigit. Meſopotamitæ deinde cognito tã triſti pugnę euẽtu, ſine mora legatione ad Dauidem cum muneribus miſſa, deditionẽ fecerunt. que ita appetente iam hyeme Hieroſolyma eſt reuerſus. Vere autem incunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum miſit. Is longè latéque vaſtatis hoſtium agris, compulſos eos in Rabatham gẽtis metropolim obſidione cinxit: Quo tempore Dauid tametſi vir iuſtus ac pius & patriarum legum obſeruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cùm enim vergente iam die in ſolario regiæ more ſolito deambularet, proſpexit in vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, inſigni forma præcellentem; cui nomen Bethſabe: victúſque eius pulchritudine, & à concupita ſibi temperare non valens, accitam ad ſe complexus eſt. Paulo pòſt mulier grauidiam ſe ſentiens, nunciat regi vt diſpiciat quomodo factum hoc latere poſſet, alioqui publicis legibus adulterij damnatam ſupplicium daturam. Rex itaque accerſitum ad ſe ex caſtris Ioabi armigerum maritum mulieris, Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex ſententia, partes ei de ſua cœna obtulit, iuſſítque vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, ſed inibi in regia & inter ſatellites regis noctem eam exegit. quo cognito rex ſcitatus eſt ex eo, quamobrem tanto pòſt tempore domum reuerſus, ad vxorem non iuiſſet, idque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregrè ad ſuos redeunt. reſpondit ille, non eſſe æquum vt interim dum imperator ſuus & commilitones in hoſtili ſolo in caſtris humi cubitant, ipſe in vxoris amplexibus ſe oblectet. hæc locutum manere inibi ea quoque die iuſſit, ſequenti ad vicarium ſuum ducẽ dimiſſurus. vocatus deinde ad cœnam, & rege de induſtria crebrioribus propinationibus inuitante ad ebrietatem vſque progreſſus, nihilominus tum quoque pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris deſiderio tactus. hanc ob rem indignatus rex ſcripſit Ioabo vt in Vriam pœnam meritum animaduerteret: modúmque puniendi indicauit, ne manifeſtum fieret ſuo iuſſu hoc factum. iuſſit enim vt quà primum periculi eſſet hoſti opponeretur, móxque à ſociis, quo faciliùs opprimi poſſet, deſtitueretur. his ita ſcriptis, & proprio ſigillo obſignatis, epiſtolam Vriæ commiſit ad Ioabum perferendam, qui receptis literis, & cognita regis voluntate, quem locum maximè ab hoſtibus infeſtari ſciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectiſſimis aliquot militibus, pollicitus eſt ſe cũ toto exercitu affore, ſi qua parte muri ſuffoſa aditũ intra vrbẽ patefeciſſent: hortatus eũ vt exiſtimationi quam tum apud regem, tum apud commilitones ſibi parauerat reſpondens, libenter potius quàm grauatim iuſſa capeſſeret. cúmque Vrias magna alacritate demandatum munus ſuſcepiſſet, manipulo illi adiungendo clã imperauit,

2. Reg. 11.

vt cùm primùm occurrentibus hostibus vrgeri hominem viderent, deserto illo in tutum se reciperent. Itaque cùm Hebræi fecissent assultum ad mœnia, veriti Amanitæ ne ab illa parte hostis murum occuparet, fortissimus quisque recluſa repẽte porta magno impetu erumpunt. quod vbi viderunt qui circa Vriam versabantur, memores Ioabi mandatorum, vno agmine sese retrorsum receperunt. Solus Vrias quòd puderet contra quàm promiserat assignatum locum non tueri, in se ruentes sustinuit, forcóque exceptos interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot aliis, quos ignaros consilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita gestis Ioabus regi per nuncium significat, quòd non ferens obsidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amissis aliquam multis infecta re in castra redire sit compulsus. mandarat autem nuntio, si regem hoc factum ægrè ferre sentiret, vt de Vriæ quoque morte renuntiaret: id quod etiam euenit. Rex enim his cognitis malefactum aiebat, quod aperta vi mœnia tentassent, oportuisse enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maximè cùm Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab anicula misso ictus turpiter vitam amisit, vir alioqui fortissimus, quòd inconsultè difficillimum oppugnationis genus esset aggressus. Vtilissimum autem in re militari quid aliis benè aut secus cesserit considerando, cùm simile periculum incidit, hæc sequi, illa fugere. postquam autem indignabundo de Vriæ quoque morte relatum est, iratsci desiit: iussitque Ioabo renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautiùs rem administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam vrbem solo æquare, & habitatores eius ad vnum neci dedere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum properè se recepit. cæterum Bethsabe audita mariti morte per aliquot dies cũ luxit: vbi verò à mœrore ac lacrymis destitit, sine mora eam rex coniugem sibi asciuit: ex qua mox puer masculꝰ ei natus est. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis inspexit, sed iratus Dauidi, cùm prophetæ Nathani per visũ nocturnum se obtulisset, regem grauiter incusauit. propheta verò qui esset vir festiuus ac prudens, reputans reges quoties suis affectibus rapiũtur, non magnum iuris respectum habere solere, comminatione numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandem vrbem incolebant: alter prædiues multorúmque armentorũ & gregum dominus: alter vnius tantũ ouiculæ possessor, eam vnà cum pueris suis domi quotidianis cibis alebat, nõ alio affectu quã si esset filia. cũ verò hospes diuiti superuenisset, ille parcẽs suis pecorib. nullũ in amici gratiã mactare voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis,

2. Reg. 12.

A νοις. ἐδία καταλιπεῖν ὅταν ὁρμήσοντας ἴδωσι τοὺς πολεμίους ἐδήλωσεν. προσλαβόντων δ' οὖν τὴν πόλιν τῶν Ἑβραίων, δείσαντες οἱ ἀμμανίται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον καθ' ὃν ὑρίαν συνέβαινε τετάχθαι, φθάσαντες ἀναβῶσιν οἱ πολέμιοι, προσπαίοντες τοῖς ἀνθρωποτάτοις αὐτῶν καὶ τὴν πύλην ἀνοίξαντες, αἰφνιδίως καὶ μιᾷ ῥύμης δρόμου πολλοῦ τοῖς ἐκθεῖν ἐπιξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ ὑρίᾳ, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθὼς ἰώαβος αὐτοῖς προεῖπεν. αἰσχυνθεὶς δ' ὑρίας φυγεῖν καὶ τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμεινε τοῖς πολεμίοις, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐνδεξάμενος ἀναιρεῖ μὲν ὀλίγους. κυκλωθεὶς δ' ὑπ' ἐκ πλήθους ἐν μέσῳ πίπτει. σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων. τούτων οὕτω γενομένων, ἔπεμψεν ἀγγέλους ἰώαβος πρὸς τὸν βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, ὡς ἂν δόξαιμεν αὐτῷ ταχέως ἑλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν τῷ τείχει, καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιασθέντα προσθείη δ' ἂν τούτοις ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέπωσι καὶ τὸν οὐρίου θάνατον. τὸν δὲ βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα πρὸς τὸν ἄγγελον, δυσφορήσαντος, φάσκοντος ἁμαρτάνειν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβάλλοντας, δίκην ὑπονόμοις καὶ μηχανήμασιν ἐλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' ἔχοντας παράδειγμα τὸν Γεδεῶνος υἱὸν Ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπεὶ τὸν ἐν Θήβαις πύργον ἑλεῖν ἐβούλοντο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ γυναικὸς πέτρῳ κατέπεσε, καὶ ἀνδρικώτατος ὢν, διὰ τὸ δυχερέστατον τῆς βουλῆς, ἀρρᾳστίᾳ ἀπέθανεν· οὐ μεμνημένους, ἵνα μὴ προσέλθωσι τῷ τείχει τῇ πολεμίων. ἄριστον δὲ ἁπάντων ἐν πολέμῳ προβέβηκεν καλῶς καὶ ὡς ἑτέρως ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μνήμην ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν. ἐπεὶ δ' οὕτως ἔχοντι καὶ τὸν οὐρίου θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύεται μὲν τῆς ὀργῆς. ἰωάβῳ δ' ἐπέλευσε λέγειν ἀνθρωπίνου ὄντος τοῦ συμβεβηκότος, καὶ τὰ τῶν πολέμων φύσιν ἔχειν τοιαύτην. ὡς τε ποτὲ μὲν τοῖς ἑαυτῶν εὖ πράττειν συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἐναντίοις. τὸ λοιπὸν μέντοι γε προνοεῖν τῆς πολιορκίας, ὅπως μηδὲν ὑπεναίσιον κατ' αὐτὸν, ἀλλὰ χώμασι καὶ μηχαναῖς ἐκπολιορκήσαντας καὶ καθαρπασαμένους, τὴν μὲν πόλιν κατασκάψαι, πάντας δ' ἀνδραποδίσασθαι τοὺς ἐν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν ἄγγελος, ταῦτα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐντεταγμένα κομίζων πρὸς ἰώαβον ἀπέστειλεν. ἡ δὲ, τὸν οὐρίου γυνὴ βεβαθσαβὴ, τὸν θάνατον τ' ἀνδρὸς πυνθανομένη, δὴ συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε. παυσαμένης δὲ τῆς λύπης καὶ τοῦ ἐπ' οὐρίᾳ δακρύων, ὁ βασιλεὺς δοὺς ἀγαγέσθαι γυναῖκα. καὶ παῖς ἄρρεν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται. ἦν οὐκ ἠδέως ἐπιδὼν ὁ θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι' ὀργῆς ἔχων τὸν Δαβίδην, τῷ προφήτῃ νάθαν φανεὶς καὶ τοὺς ὕπνους, ἐμέμφετο τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ νάθαν, ἀγαθὸς ὢν καὶ σωφρονῶν ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτῃ πλέον ἢ τοῦ δικαίου νέμουσι, τὰς μὲν θείας τοῦ θεοῦ γεγενημένας ἀπειλὰς ἠσυχάσειν ἔφειναν. ἄλλοις δὲ λόγοις χρησάμενος πρὸς αὐτὸν διῆλθε. καὶ δή τινα τοιοῦτόν φησι τρόπον, ὡδί οὔ καί τι φρονεῖ, ποῖόν σοφὸς αὐτῷ παρακάλει. δύο γὰρ ἔφησεν ἄνδρας ἐν αὐτῇ κατοικεῖν πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλούσιος ἦν, καὶ πολλοὺς εἶχεν ἀγέλας ὑποζυγίων τε καὶ θρεμμάτων, καὶ βοῶν. τοῦ πένητος δ' ἀμναὶς μία ὑπῆρχε ταύτην μὴ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε συνδιαιτώμενος αὐτῇ τὰ στέγα καὶ φιλοσοφίᾳ πρὸς αὐτὴν χρώμενος. ἦ τις ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυγατέρα. ξένου δ' ἐπελθόντος τοῦ πλουσίου τὸ μὲν ἰδίων ἀγῶν ἐκείνος ἐσπουδάκει κατανύσας εὐωχῆσαι τὸν φίλον. πέμψας δὲ τὰ μὲν ἀγέλας τοῦ πλουσίου τὸ μὲν πάντος ἀ-

πᾶν α-

πατάξασ, ἡ ταύτην ἀθῷον σκυλεύσας εἰσάγει τὸν ξένον. σφόδρα δ' ἐλύπησεν ὁ λόγος ἔτος τὸ βασιλέα. ἡ πυνθάνεται πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὃς δὴ τὸ ἔργον τοῦτο ἐτόλμησεν ἀποφῶαι, καὶ τὸ τετραπλοῦν τὰ ἁπάντων τὴν ἀμυάδα δίκαιον εἶναι, καὶ πρὸς τούτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. νάθας δ' ὑποτυχὼν αὐτὸν ἐλεγξαι ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὑφ' αὐτοῦ κεκριμένον τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν ἔργον. ἀνεκάλυπτε δ' αὐτῷ καὶ παρεγένετο τῷ ὀργῇ τοῦ θεοῦ πεποιηκότος μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς ἑβραίων δυνάμεως, καὶ τῶν ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον. ῥυσαμένου δ' ἔτι πρὸς τοῦ θεοῦ τῆς ἐκ τῆς σαούλου χειρὸς, δόντος δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας αὐτοῦ δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο. καταφονευθέντος δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐσυβηθέντος, ὃς ἀλλοτρίαν τε γῆμας ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνειν ἐπιδοὺς τοῖς πολεμίοις. δώσειν οὖν αὐτὸν αὐτὶ τούτων δίκας τῷ θεῷ. καὶ βιαθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' ἑνὸς τῶν παίδων. δηθυελαθήσεσθαι δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δράσαντα, φανερῶι τῶι ἐπ' αὐτῷ δίκῃ ὑφέξειν. τοιαῦτ' ἐπιξέσθαι δὲ καὶ τὸν παῖδά σοι φθορήμα τὸν ἐξ αὐτῆς γεγαμημένον. ταραχθέντος δὲ δὴ τούτοις τοῦ βασιλέως, καὶ συγχυθέντος ἱκανῶς, καὶ μετ' δακρύων & λύπης αἰσθόμενος λέγοντος, ὡς γὰρ ὁμολογουμένως θεοσεβὴς, & μηδὲν ἁμαρτὼν ὅλως εἰς τὸν ἕτερον, ἢ τὰ εἰς τὴν ἐκείνου γυναῖκα, οἵαν ἔφερεν ὁ θεός. καὶ δικαιότατα φυλάξειν αὐτῷ καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν ἐπαγγειλάμενος. μεταγνοῦσι γὰρ εἰς τὸν γεγαμημένον, ἡκίστ' χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ νάθας μὲν ταῦτα τῷ βασιλεῖ εἰσηγησάμενος, οἴκαδ' ἐπανῆλθε. τῷ δ' ἐκ τῆς ἐκείνης γυναικὸς γεγαμημένῳ παιδὶ δαβίδη, νόσον ἐνσκήψει χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, ἔφθη μὲν δὴ ἡμέρας ἑπτὰ, καὶ τοῖς ἀναγκαζόντων τῶν οἰκείων εἰσηγήσατο. μέλλοντας δὲ εἰδέναι τοῦτο, πρεσβεύει δὴ σάκκου καὶ γῆς ἐκεῖτο, τὸν θεὸν ἱκετεύων σωτηρίας, σφόδρα γὰρ ἔστεργεν αὐτοῦ τὸν παῖδος ἱκετεύων σωτηρίας, σφόδρα γὰρ ἔστεργεν αὐτοῦ τὴν μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν τελευτήσαντος τοῦ παιδὸς, οὐκ ἐτόλμων τῷ βασιλεῖ τοῦτο μηνύειν οἱ θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἔτι μᾶλλον ἀπόχηται τῆς τροφῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας, ὡς αὐ δὴ τὸν πάθῳ τετελευτηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος ἔτος ὑπὸ τῆς λύπης αὐτὸν ἐκάκα. παραπτομένων δ' αὐθόμενος τῶν οἰκετῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ ταῦτα παρόντων ἃ μάλιστα συγκρούψαι θέλοιεν συμβήναι, συνεῖς ὅτι τεθνήκεν ὁ παῖς, πρεσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν, & μαθὼν τελευτᾶν, ἀνήσατο. & λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα λευκὴν, εἰς τὸν σκηνὸν τοῦ θεοῦ ἐσῆλθε. καὶ καλέσας δεῖπνον αὐτῷ παρατεθῆναι, πολλὴν δὴ τῷ θεῷ λόγῳ τοῖς τε συγγνώσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἐπαλήξειν παρεσκεύασε. μετὰ δὲ ταῦτα δὴ νοσοῦντι τῷ παιδὶ ποιήσας, παῦλ' ὁμῶς τετελευτηκότος ἐθεάτο. τοῦ τε αἰτίαν ἐπιθέντες δηλῶσαι πρὸς αὐτοὺς πύθεσθαι παρεκάλουν εἰπεῖν τῷ γεγαμημένων, ὁ δ', ἀμαθὲς εἰπὼν αὐτοῖς ἐδίδασκεν, ὡς ἔτι μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτῷ δόντος πᾶν ἐποίει, τὸν θεὸν ἡγούμενος τούτοις δυμῆ κατασκήψειν. ἀποθανόντος δ' οὐκέτι χρεὼν ἔφη λύπης μεταλαβεῖν. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπήνεσαν τοῦ σοφίαν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως. συνελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ βεβυσθείσῃ, ἔγνων αὐτὴν ἐπίσης ἡ γεγυμνωμένον ἄρρεν παιδίον, σολομῶνα προσηγόρευσε, νάθα τοῦ προφήτου καλεύσαντος ἰώαθος ᾗ, τῇ πολυορκίᾳ τὰς ἁμαρ-

iugulatam & apparatam hoſpiti appoſuit. His verbis rex grauiter commotus, ſcelestum hominem illum facinus hoc auſum pronuntiauit iuſtúmque eſſe vt quadruplum pro adempta ouicula reſtituatur,& ipſe inſuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter ſubiecit,ipſum eſſe qui hac pœna dignus ſit,ſuopte iudicio nefarij ſceleris damnatus.ac tum demum illi expoſuit in quantam indignationem numinis incurriſſet, cuius fauore vniuerſæ gentis Hebræorum rex conſtitutus,circumquaque vicinarum etiam gentium earúmque multarum & magnarum dominium conſecutus eſſet: nó ſemel antea liberatus è Sauli manibus.nunc cùm eiuſdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat,contempto omni humano ſimul atque diuino iure,alienam eum duxiſſe vxorem, marito ipſius interfecto & hoſti prodito.Igitur affore diuinam vltionem, & ipſius quoque mulieres ab vno è filiis per vim conſtuprandas, & ipſum inſidiis ab eodem appetendum, vt pro clàm admiſſo peccato,in propatulo pœnas perſoluat. quin & puerum ex ea natum ſine mora eſſe interiturum.territo autem per hanc denunciationem rege, vehementérque perturbato, & cum lacrymis fatente ſe peccaſſe in Deũ: erat enim vir pius,& qui hoc vno excepto in tota vita nihil admiſerat:placatusDeus recepto in gratiam promiſit.& regnum & vitam ei ſeruaturum ſe eſſe. poſt pœnitentiam enim non ampliùs ſe iraſci. Atque ita Nathan poſtquam futura regi aperuiſſet,domum reuertitur.Porrò infans ex vxore Vriæ natus Dauidi,immittente Deo graui morbo corripitur,cuius vicem mœſtiſſimus pater dolenter ferens per ſeptem dies à familiaribus induci non potuit vt vllum cibum deguſtaret: ſed atratus & ſacco amictus, humi proſtratus iacebat,&à Deo ſalutem pueri precabatur. Nimis enim eius matrẽ diligebat. Septima verò die mortuo puero,familiares nõ audebant hoc regi indicare,veriti ne re cognita pertinaciùs etiam à cibo reliquáq; cura corporis abſtineret deſiderio defuncti infantis,cuius morbũ tam impotẽter tuliſſet.qui cùm turbatam familiàm ſentiret,& aliquid mali celari facilè intellexit extinctum puerum: accitóque vno è famulis poſtquam veritatem cõperit,cõfeſtim ſurrexit: lotus deinde ſumptáque veſte candida,ad Dei tabernaculum properauit poſthac iuſſis famulis vt cœnã ſibi apponerent prẽter omnem opinionem,admirationi fuit omnibus cognatis & domeſticis,ſtupẽtib.quòd cùm nihil horũ ęgrotãte puero feciſſet,nunc poſt eius obitũ omnia ſimul faceret:impetrataq; priꝰ licentia,cauſam ſciſcitabantur. Tum ille:Non intelligitis,inquit,quòd dum puer viueret, de ſalute eius ſperans, nihil non faciebam quo Deum flecterem?nunc poſtquam is obiit, ſuperuacaneum ſit inaniter mœrore confici. His auditis omnes ſapientiam eius laudauerũt. nec ita multo pòſt Bethſabe grauida exactis legitimis naturę menſibus filium ei peperit, quem Nathanis monitu Salomonem nominauit.In-

terealoabus Ammanitas acri obsidione premebat,præciſis aquæductibus, & commeatibus interceptis,ita vt fame ſimul & ſiti laboraretur, ab vnico enim puteo ſpes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad ſatietatem vtebantur, parcè aquam diſpenſantes,ne fortè in totum deficeret.Hęcloabus per literas regi ſignificauit,hortans vt ad excidium vrbis ipſe veniret,& hunc quoque titulum victoriis ſuis apponeret. qui collaudato ducis officio fidéque, aſſumpto ſecum exercitu ad deuaſtandam Rabathã proficiſcitur: eámque mox vi captam militi diripiendam permiſit.ipſe verò ex prędа nactus eſt Ammanitarum regis aurcam coronam talentum pendentem, & precioſo ſardonyche inſignem quã poſtea capite geſtare ſolitus eſt. nec non & alia multa ac magni precij prædа in ea vrbe potitus eſt. viros verò eius excruciatos priùs ad vnum interemit:nec mitiùs alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas. Poſt hanc victoriam domum reuerſo graue quiddam accidit ex tali cauſa:Filiam habebat adhuc virginem,formoſiſſimas quaſque mulieres pulchritudine vincentem, Thamarã nomine:ex eadem qua Abeſalomus genitrice natam.huius amore correptus Amnon filiorũ Dauidis natu maximus,cùm propter virginitatem ipſius & aſſeruationem potiri ea non poſſet,adeò paſſione hac conflictabatur,vt non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac pallorẽ ſibi contraheret, id malum deprehendit Ionathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni conſilij. videſ enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere,acceſſit illum rogans vt cauſam ſibi indicaret.Suſpicati enim ſe amatoriã quãdam eſſe hanc paſſionem.quo fatente ſororem germanam ſibi adamatam,conſilium dat,quomodo optatis potiri valeat.ſuaſit enim vt ſimulata ægritudine,ſimulatque pater viſendi cauſa illum acceſſiſſet,roget vt ſororem ad ſe mittat,cuius miniſterijs releuatus eò citiùs conualeſcere poſſit.Paruit Amnon, & cùm nihil cũctatus decubuiſſet, ſimulare morbum cœpit. Dein cùm pater officiosè inuiſens percontaretur de valetudine,petiit ſororem ad ſe mitti. ea poſtquam iuſſu patris accita venit, poſtulauit vt ſuis manib⁹ colyphia frixa afferret.Sic enim libentiùs ſe comeſturũ.quæ in cõſpectu fratris farina ſubacta,formatiſque colyphiis ac frixis, iuueni obtulit.at ille nó ea guſtauit,ſed famulis mandauit,vt quotquot pro foribus cubiculi obuerſarẽtur,ſubmouerẽt, dicẽs ſe abſq; ſtrepitu quieſcere cupere.quo facto iuſſit ſororẽ in intimũ conclaue paratã cœnam inferre. quod cũ puella feciſſet,apprehenſę ſuadere cœpit vt ſui copiã faceret.At puella exclamat: Abſtine vim frater,abſtine,nefas eſt te rẽ tã turpẽ perpetrare. Deſine à tã flagitioſacõcupiſcẽtia,quę nihil prę ter dedecus & infamiam toti familiæ noſtræ afferre poteſt,aut ſi reſiſtere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum eſt,non per vim extorquendum.at ille amore feruens non paruit,

VIII. 2. Reg. 13.

A νίτας ἰσχυρῶς σκάπτου, τήν τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμόμενος, καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἀπορίας, ὡς πάνυ ταλαιπορεῖν ἐν δίᾳ ποτὲ καὶ ξοφῆς, ὥς ὀλίγου γὰρ φρέατος ἠρτῆτο, καὶ τούτῳ ὡς τε μὴ τελέως αὐτοὺς ὕδατι εἰπεῖν τὴν πηγὴν ἀγαφυλέστερον χεώμενοι. γράφει ὁ τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν ἡ ὡς ἀγαλλῶν αὐτὸν ὅπως τ' αἱρεσιν τὴν πόλεως ἐλθεῖν ἵνα τὸν νίκης αὐτὸς ὑπογράφῃ. ταῦτα ἰωάβης γράψαντες. ἀποδεξάμενος τῆς δυνοίας καὶ τὸ πί-

B στεως ὁ βασιλεὺς, ὡς ἀγαλιάσειν τὸν συν αὐτῷ δύναμε, ἦκεν ὅπως τὸν ῥαββαθᾶς πόρθησιν. ἡ κῦ κράτος ἐλὼν ἁρπάσας τοῖς στρατιώταις ἐφῆκεν. αὐτὸς δ' ἦν τ' βασιλέως τῆν ἀμμανιτῆν λαμβάνει στέφανον, ἕλκοντα χρυσὸν τάλαντον, ἡ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαρδόνυχα. ἐφόρει δ' αὐτὸν ὅπερ κεφαλῆς Δαβίδης. πολλὰ δ' ἡ ἄλλα σκύλα λαμπρὰ ἡ πολύτιμα εὗρεν ἐν τῇ πόλει. τοὺς δ' ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε. ταῦτα δ' ἡ

C τὰς ἄλλας τῆν ἀμμανιτῆν πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς κῦ κράτος. αἰασρέψαντος δ' εἰς Ἱερουσάλυμα τὸ βασιλέως, πάθημα αὐτὸ τὸν οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγάτηρ ἦν αὐτῷ, παρθένος μὲν ἦν, τὸ δ' κάλλος ὑπερφυὲς, ὡς ἁπάσας ὑπερβάλλειν τὰς ὑμοφωτάτας γυναῖκας, θημέρα ὄνομα, τῆς δ' αὐτῆς ἀδελφὸς μητρὸς κεκοινωκὼς. ταύτης ὁ φρεσβύτατος τῆν Δαβίδου παίδων ἀμνὼν ἐρασθεὶς, ὡς οὔτε δι' τὸν

D παρθενίαν αὐτῆς, ἥτε διὰ τὸν φυλακὴν τυχεῖν τ' ὀπιθυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. ἡ τό τε σῶμα τ' ὀδύνης αὐτὸν κατεφθικὸς κατηναίσκετο καὶ τὸν χρόαν μετέβαλεν. δῆλος δ' ταῦτα πάσχων γίνεται ἰωνάθη τὸ συγγενεῖ ἡ φίλῳ, σωφὸς δ' ἦν ὢν ἐν τοῖς μάλιστα ἡ τὸν διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν οὖν καθ' ἑκάστην τροφὰς τ' ἀμνώνα μὴ κῦ φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, προσελθὼν

E ἐρώτα φράσαι τὸν αἰτίαν αὐτῷ. εἰπάζετο μὲν τοίνυν αὐτὸς ἔλεγεν ὡς ἐρωτικῆς οὔτως ἔχειν αὐτὸν ὀπιθυμίας. τὸ δ' ἀμνὼν ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅπως ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχανούσης ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ ἡ μηχανὴν εἰς τὸ προσμεῖξαι τῷ δικαίων ὑπέθετο. ἰσον γὰρ ὑποκρίνεσθαι παρήνεσεν. ἐλθόντος δ' πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ δεῦρο παραγενόμενον, ἐκέλευσε προσκαλέσαι. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι ἡ παρέως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς νόσου. τούτου γνώμης οὖν,

F κατανεύσων ὁ ἀμνὼν ὅπως τὸν κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο κῦ τὰς ἰωνάθου ὑποδήκας. προσελθὼν μὲν δ' παρὸς ἐκ σκεπτομένῳ πῶς ἔχει, τὸν ἀδελφὸν ἐδεῖτο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δ' δὴ θὺς ἐκέλευσεν ἀφθόνως. ἥκουσε δ' προσέταξεν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανιστοὺς, αὐτουργῷ χρωμένῃ. προσοίσεσθαι γὰρ ἡδέως ἐν τῷ ἀσθενεῖν χειρῶν. ἡδ' ἐμβλέπουσα τὰ ἄλλοθι φυρέσασα τὸ ἄλευρον, ἡ πλάσασα κολλυρίδας ἡ τηγανίσασα, προσήνεγκεν αὐτῷ. ὁ δ' τοῦτο μὴ ἐκ ἐγεύσατο. προσέταξε δ' τοῖς οἰκέταις παραστῆσαι πάντας πρὸ τῆ θυρῶν. βέλεσθαι γὰρ ἀναπαύσασθαι, θορύβου ἡ ταραχῆς ἀπηλλαγμένον. ὡς δ' τὸ κελευσθὲν ἐχώρει, τὸν ἀδελφὸν ἐκέλευσεν εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. ποιησάσης δ' τοῦτο τῆς κόρης, λαβόμε-

νος αὐτ', συνελθὼν αὐτῷ πάλιν ἐπιμελῶς. αἰσθομένη δ' ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύ γε τοῦτο βιάσῃ με, μὴ δ' ἀσεβήσῃς εἶπεν ἀδελφὲ τὸς νόμους ὑπόβαλε, ἐ δυνῇ ὑπενεγκεῖν σαυτ' αἰσχύνη. ταῦσαι δ' ἔτως ὁ δίκης ἡ μαρᾶς ὀπιθυμίας, ἐξ ἧς ὄνειδος ἡ κακοδοξίαν ὁ οἶκος ἡμῶν κερδανεῖ. συνεβούλευέ τε ὑπὲ τούτῳ ἀγαλεχθῆναι τῷ παῖδι, συγχωρήσειν δ' ἐκεῖνον, ταῦτα δ' ἔλεγε, βουλόμενος τ' ὁρμὴν αὐτῷ τ' ὀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν ἀγαγεῖν.

ὁ δ'

ὁ δ' οὐ πείθεται, τῇ ἔφυπι κεκμώμῳ, καὶ τοῖς τῦ παί-
θους κέντροις μυωπιζόμῳ βιάζεται τὴν ἀδελφήν.
μῖσος δ' ἀθρόως μᾶλλον τοῦ ἔρωτος εἰσέρχεται τὸν
ἀμνάδνα, καὶ θερμοτέρα ἰσχυροτέρα τοῦ ἔρωτος ἐκείνου ἀπο-
στᾶσαν ἀπεώμ. τῆς δὲ χείρονος τοῦ ὕβρεως καὶ ὀξὺ τῦτο
δοκοῦσης, εἰ βιασάμῳ αὐτὸς μηδὲ ἄχρι νυ-
κτὸς ὀλίγοις μείναι, ἀλλὰ θᾶττον ἀπαλλάτ-
τεσθαι κελεύσεις ἡμέρα καὶ φωτί, ἵνα καὶ μάστωσι τὰ
αἰσχύνης θεμπόσι, θέρσέταξεν αὐτοῦ ἐκβαλεῖν τῆς
οἰκέτης. ἡ δὲ, θεραλγὴς ὑπὸ τῇ ὕβρει καὶ τῇ βίᾳ θλυ-
μένη, θερρήξασα τὸν χιτωνίσκον (ἐφόρεσαν γὰρ αἱ τῷ
ἀρχαίων παρθένοι χιτωνίσκους ἄχρι τῷ σφυροῦ θεὸς
τὸ μηδὲ βλέπεσθαι χεῖρας) καὶ σποδὸν καταχαμέ-
νη τῆς κεφαλῆς, ἀπῄει ὀξὺ τῆς πόλεως βοῶσα καὶ ὠ-
δυρομένη τοῦ βίαν. θεῖτυχὼν δ' αὐτῆς ἀδελφὸς ἀ-
βεσάλωμος, αὐ ἐκείνε τίνος αὐτῇ δόλου συμβαίτος οὔ-
τως ἔχει. κατειπούσης δ' αὐτῆς θεὸς αὐτὸν τοῦ ὕ-
βρεως, ἡσυχάζειν καὶ μᾶλλον φέρειν παρηγόρει, καὶ μὴ
νομίζειν ὑβρίσθαι φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελφοῦ. ἡ δὲ πει-
θῦσα παύεται τῆς βοῆς, καὶ τὸ θεὸς πολλοὺς τοῦ
βίαν ἐνφέρειν. καὶ πολλῷ χρόνον χηρεύουσα παρ' ἀ-
βεσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε. χρόνῳ δὲ τῦθ' ὁ
πατὴρ δαβίδης τοῖς μὲν πεθεγμένοις ἤχθετο. φιλεῖ
δὲ τὸν ἀμνάδνα σφόδρα, θρισβύτατος γὰρ ἦν υἱὸς αὐτῷ,
μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετο. ὁ δὲ ἀβεσάλωμος, ἐμί-
σει μὲ χαλεπῶς αὐτὸν, καὶ λανθάνων κρίσεις εἰς ἄμυ-
ναν αὐτῇ τῆς ἁμαρτίας ὑπεπτήδευεν παρεφύλαττεν. ἔτος
δ' ἤδη τοῖς θεὶ τοῦ ἀδελφὴν αὐτῇ πλείσμασι διε-
λήλυθε δεύτερον καὶ μέλλων ὅτι τοῦ τῇ ἰδίων κου-
ρᾶν ἐξιέναι θρεμμάτων εἰς βελσεφάν, πόλις δ' ὄξιν
αὐτὴ τῆς ἐφραΐμ κληρουχίας, παρεκάλει τὸν πατέρα
σεῦ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν θεὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστίασιν.
θδαπεσαμβρόου δ' ὡς αὖ μὴ βαρὺς αὐτῇ γένοιτο,
τοὺς ἀδελφοὺς ἀποστέλλει παρεκάλεσε. πέμψαντος
δ', τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν ὁπηνίκα ἴδωσι τὸν ἀμνάδνα
μέθῃ παρειμένον καὶ κάρῳ, νεύσαντος αὐτῇ φονεύσω-
σι, μηδένα φοβηθέντες.

Κεφάλαιον η'.

Οτι τῇ θεὶ τοῦ οἰκίαν αὐτῇ καπασκάπτων, ὑπὸ παιδὸς
ἐξελήλυθε τῆς ἀρχῆς.

Ὡς δ' ἐπέπεσαν τὸ φροσαχθέν, ἔκπληξις καὶ τα-
ραχὴ τοῖς ἀδελφοῖς λαμβάνει. καὶ δείσαντες
θεὶ ἑαυτῶν, ἐμπηδήσαντες ἵπποις ἐφέροντο θεὸς τὸν
πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἅπαντας ὑπὸ ἀβεσα-
λώμου πεφονεῦσθαι τῷ πατρὶ θεσήγγελλεν. ὁ δ' ὡς
ὅλον καπὸν ὁμοῦ τοσούτους ἀπολωλότας, καὶ τῦθ' ὑπ' ἀ-
δελφοῦ, τῆς λύπης κατὰ τῇ κτεῖναι δυναμένης πε-
ρόντερον συναπαγεῖς ὑπὸ τῶ πάθους, οὕτω τὴν αἰτίαν
αὐκ ἔσχεν. οὔτ' ἀλλόθι μαθεῖν οἷον εἰκὸς τηλικούτου
θεσηγγελμένου κακοῦ, & δι' ὑπερβολὴν ἀπιστίας ἔ-
χοντος θεὶ μένειν. ἀλλὰ καταῤῥήξαμῳ τὴν ἐσθῆ-
τα, καὶ ῥίψας αὐτὸν ὅλον τοῦ γῆν, ἔκειτο πενθῶν τοὺς
υἱοὺς ἅπαντας, καὶ τοὺς ἀποθανεῖν δεδηλωμένους, & τὸν
αὐτουρκότα. ὁ δὲ σαμᾶ τῷ ἀδελφοῦ αὐτῇ πῶς ἰωνάδης, αὐ ἐναί τι τῶς λύπης παρεκάλει. καὶ θεὶ μὲν ἄλ-
λων μὴ πιστεύειν ὡς τεθνᾶσιν. οὐδὲ γὰρ αἰτίαν διείσκειν ὑπολαμβάνειν. θεὶ ἀμνάδνα δ' ἐξετάζειν
ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ δι' ὀλίγου ὕβρει ἀποτολμῆσαι τὸν ἀβεσάλωμον τοῦ αἰάρισον τοῦ ἐκείνου,

sed libidinis œstro percitus reluctantem per vim opprimit: atque post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam ac fastiditam conuiciis aggressus iubet vt è vestigio se inde faceſſat. quæ cùm hanc iniuriam priore grauiorem diceret, quòd constupratam vel vsque noctem illic manere non patiatur, sed consistim extrudat clara adhuc luce, vt turpitudinis suæ testibus occurrat: mandauit famulo vt eam eiiceret. illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam vrbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cùm Abesalomus frater incidisset, scisciratus est quid mali haberet quòd ita sese afflictaret. cúmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sit vitiata: quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquanto multo tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseuerauit. His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porrò Abesalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. iámque alter annus abierat, ex quo pudicitiæ sororis eius illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, quod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, inuitauit patrem ac fratres ad solenne conuiuium. quo excusante quòd nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filiis proficisci. quo impetrato suis iniunxit, vt quamprimùm animaduertissent Amnonem temeto grauatum, neminem vetiti ad nutum suum illum trucidarent.

Cap. VIII.

Quomodo per intestinum familiæ dissidium Dauid à filio regno pulsus est.

VT verò perpetratum est quod mandauerat, stupor & trepidatio fratres occupat: & sibi quisque timens, correptis equis cursu ad patrem ferebantur. Interim quidam præueniens, omnes ab Abesalomo cæsos nunciat. qui non aliter quàm par erat amissis simul tot filiis, idque fratris scelere, graui dolore ictus, ne causam quidem rogauit: neque expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum se luctui tradens, consciſſa veste humi prostratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quàm ipsum interfectorem. Ionathas verò Samnæ fratris eius filius hortabatur vt moderatiùs doleret, negans se de morte cæterorum credere: nec enim causam facti inuenire posse: de solo Amnone dicens diligentiùs perquirendum. nã de hoc probabile esse, quòd memor iniuriæ sororis frater in eũ tale aliquid ausus sit.

interea ſonitus aduentãtium equorum,& quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe conuertit. hi fuêre filij regis, qui relicto conuiuio profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns quos paulo antè extinctos acceperat.denuóq; gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam,ibíque toto triennio permanſit. Cùm autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe reuocare,non ad ſupplicium,ſed vt eum apud ſe
2.Reg.14. haberet:iam enim ira reſederat: vltro huc propenſum Ioabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandi natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò increuiſſe,vt cùm ſoli eſſent,ac nemo adeſſet qui dirimeret, alter ab altero ictus exſpirauerit: rogabátque hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus eſt alterum ad cædẽ expeterent,ſaluti eius conſuleret,ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neque enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inueniret,nam nihil eſſe quod illos compeſcere queat,præter maieſtatis regię reuerentiam. Cúmque rex poſtulatis eius annuiſſet, hæc verba ſubiecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago, quòd ſenectutẽ meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed quo certior ſim de tua clemẽtia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe,& indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem de conceſſa hac mihi gratia non dubitare, cùm ipſe adhuc ob ſimilem iniuriam filio infenſus eſſe pergas? At cuius eſt prudentiæ, vno contra voluntatem amiſſo, vltro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpitio, perſonam à Ioabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Ioabum,dicens eum aſſecutum quod cupiebat, liceréque vt Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege,& verbis eius libenter acceptis, eueſtigio Geſura properauit,& aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex verò audiens filium aduentare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet,nondum enim ita ſe affectum, vt reuerſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita vt iuſſus eſt deuitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur, qua vti regium iuuenem par erat: ſed tã forma quàm ſtatura quoſuis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit eius cæſaries, vt intra octauum quemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hieroſolymis habitauit:natique ſunt ei filij tres,& vna filia formoſiſſima,quę Solomonis filioRoboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

μεταξὺ ἦχος τύπος ἵππων καὶ θόρυβος θεωμένων παρὰ αὐτοῖς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δ' οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ δεδραπέτης ἀπὸ τῆς ἑστιάσεως. ὑπαντᾷ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι, λυπούμενος, καὶ παρ' ὑπόνοιαν ὁρῶν οὓς ἀκμαίους μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπολωλότας. ἦν δὲ θρῆνος πάντων δάκρυα καὶ κόπος, πρὸς μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ πεπολιτικότι, τοῦ βασιλέως δ' ὡς ὅτι παιδὶ καταφαγμένῳ. φεύγει δ' Ἀβεσάλωμος εἰς γεσὺρ πρὸς τὸν πάππον τὸν μητρὸς, διατρίβοντα δ' ἐκεῖ χρόνον, καὶ ξένοις ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμείνας. τοῦ δὲ Δαβίδου θεραπείαν ἴσχοντος ὅτι τὸν υἱὸν Ἀβεσάλωμον πέμψει, οὐκ ὀλίγα μεμαθήκατε παιδεύσαντος, ἀλλ' ὅπως εἴπωσιν αὐτῷ. καὶ γὰρ τὰ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελωφήκει. πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν ἰώαβος ὁ αὐτοκράτωρ παρώρμησε. γυναῖον γάρ τι λίαν ἡλικίαν ἤδη προβεβηκὸς ἐπέπεισεν αὐτῷ θεσπελθεῖν σὺν σχήματι πενθίμῳ. παίδων ὅτι τοῦ ἀρχοικίας αὐτῇ διωμοσχεύτων καὶ πρὸς φιλονεικίαν ἐξαπέτων, οὐδενὸς δὲ καταπαῦσαι δυναμένου φασκούσης, ἔλεγχθαι ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον πλησίον ἀποθανεῖν. ἱκέτευε τοίνυν συγγνῶναι ὅτι τὰ αἰτηκότα ἁρμονικότων καὶ ζητούντων αὐτὸν ἀνελεῖν, χαρίσασθαι τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς τῷ παιδός, καὶ μὴ τὰς ὑπολοίπους τοῦ γηροκομίας αὐτῇ ἐλπίδας θεσσαφαιρεθῆναι. τῷ δ' αὐτῇ κωλύσαντα πεῖσαι βουλομένους ἀποκτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. οὐ γὰρ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλλῳ τινὶ τῆς ἀσυδίας, ἢ τῷ παρ' αὐτοῦ φίλῳ. τὸ δὲ συγκατανεύσαντος οἷς τὸ γυναῖον ἐπέτυσεν, ὑποπλέξασα πάλιν θεὸς τὸν βασιλέα, χάριν μὲν εἶπεν εἶδα σοῦ τῇ χρηστότητι κατοικτείραντι μου τὸ γένος καὶ τιμῶντα μᾶλλον ἀπαιδίαν. ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ θεῖα τῆς σπερμᾶς ᾖ φιλανθρωπίας, τῷ σαυτοῦ παιδὶ φράτην καλέσαι, καὶ τὴν θεὸς αὐτὸν ἐγγὺς ἄφες. πῶς γὰρ πειθὼν ἐμοί σε ταύτην ἀληθῶς διδικηκέναι πλὴν χάριν αὖθις μίσχει νῦν ἐφ' ἑμοίοις ἀπεχθανομένου τῷ παιδί. αὐτὸν δ' αὖ εἰ θεσθῆναι τῷ θεῖα γάμῳ δοκιμάσαι καὶ ἄλλοι ἑκουσίως. συνεὶς δ' ὁ βασιλεὺς, ὑποβλητὸν οὖσαν τὸν σκέμμα ἐξ ἰωάβου καὶ τῆς τούτου παιδὸς, καὶ ἐπιδὺς θεῖα τῆς θρασύτητος πυθόμενος ἕτοιμος ἦν τ' ἀληθὲς ἐμάθε, θερμοκαλέσαμενος ἰώαβον, ὅπη τυγχάνει τὸ τῆς θεχθμένου κῆ νοεῖν ἔφασκε, μὴ τὸν Ἀβεσάλωμον ἀγαγεῖν σκέλθοιεν. οὐ γὰρ ἔτι χαλεπὸς ἔχειν θεὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφηκέναι. ὁ δ', θεσκευάσας τὸν βασιλέα, κῆ τοὺς λόγους ἀπασάμενος ἐξώρμησεν εἰς γεσοὺρ παραυτίκα, κῆ τὸν Ἀβεσάλωμον παραλαβὼν, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. θεπέπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς θεὸς τὸν υἱὸν ὡς ἤκουσε παραγινόμενον, κῆ πρὸς αὐτὸν σκέλθοιεν μὴ χωρεῖν, οὔπω γὰρ οὕτως ἔχειν ὡς τ' ἀνθρώπους ἰδεῖν καταγινόντα. κῆ ὁ μὲν, τὸ τοῦ παιδὸς κελεύσαντος, ἐξέκλινε τὴν ὄψιν αὐτοῦ, κῆ διετέλει δ' παρὰ τ' οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. ἐκ δὲ πεβεβλημένο δ' εἰς τὸ κάλλος ὑπό τε δ' λύπης & τ' μὴ τυγχάνειν δ' προσηκούσης ἐπιμελείας ὑφ' βασιλέως. ἀλλ' ἐπέξειχε & διέφερε πάντ' τὸ εἶδος, & τῷ μεγέθῃ τ' σώματος κῆ τῆς ἐν πολλῇ ξυρᾷ διαλωμένης ὑπερέβαλλε. τοσοῦτος μὲν γίγνεται τὸ βάθος τ' κόμης αὐτῷ, ὡς μόλις αὐτὴν ἡμέραις πεκείρειν ὀκτὼ, καθ' ὧν ἔγνωσαν σίκλους ἑξακοσίους. ἕτοι δ' εἰσὶ πέντε μναῖ. διέζευγε μὲν τοι γ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, ἔζων μὲν ἀρρένων παῖς ὑπόμβροις, μιᾶς δ' θυγατρὸς, τ' μορφὴν ἀρίστης, ἣν ὁ σολομῶνος υἱὸς ροβόαμος ὕστερον λαμβάνει, κῆ γίνεται παιδίον ἐξ αὐτῆς, ἀβίας ὀνομάπεμ-

πέμψας δ' ὁ Ἀβεσάλωμος πρὸς Ἰωάβον, ἐδέετο αὐτοῦ A Deinde misit ad Ioabum rogans, vt se penitus
πάλιν καταλλαγῆναι τῷ πατρί, καὶ δηλῶσαι ὅπως in paternam gratiam reducat, & impetret vt si-
αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι θεάσασθαί τε bi liceat patrẽ inuisere & alloqui. quod quum
καὶ προσειπεῖν. καταμελήσαντος δὲ Ἰωάβου, τῷ Ἰ- Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vici-
δίῳ παῖδας ἐπέταξε τῷ ἀμφοῦσαν αὐτοῦ χώραν num per quosdam è suis incendio vastari iussit. Is quum re cognita ad Abesalomum venis-
ἐμπρῆσαι. ὁ δὲ τὸ πραχθὲν μαθών, ἦλθε πρὸς τὸν set, expostulanti quo suo merito damnum ab
Ἀβεσάλωμον ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τῷ αἰτίαν πυθό- eo accepisset: respondit se hoc stratagemate il-
μενος. ὁ δὴ στρατήγημα τοῦτ' εἶπεν εὑρεῖν ἀγαγεῖν σε lum ad se elicere voluisse, quandoquidem mã-
πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελοῦντα τοῦ ἐπιτελῶν, αἰτί- B data de conciliando sibi patre negligeret. quam
ασαι μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἱκετεύω σε. καὶ δὴ δέο- ob rem, inquit, nunc te præsentem obsecro, vt
μαί σου παρόντος, ἵλεόν μοι τὸν γεγωνότα, ὡς placatum mihi reddas genitorem, quandoqui-
ἔγωγε διπλοτέραν τῆς ψυχῆς κεῖνο τοῦ κάθοδον, ἐπ dem molestior est mihi reditus in patriã quàm
τοῦ παρὸς ἐν ὀργῇ διαμφίοντος. πειθεῖς δ' ὁ Ἰώαβος, exilium fuerat, si ille indignatione sit pertinax.
καὶ τῷ ἀνάγκην αὐτῷ καταικτειρήσας, ἐμισίτευσε Tum Ioabus his verbis inductus, & vicem ei-
πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς περὶ τοῦ παιδός, οὕ- ius miseratus, deprecatus est regem pro illo,
τως αὐτὸν ἡδέως διέθηκεν, ὡς δὐθέως καλέσαι πρὸς & tam accuratè & feliciter eius causam egit, vt
αὐτόν. τοῦ δ', ῥίψαντος αὐτὸν ὀπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ συγ- C flexus ad pietatem confestim eum acciri iube-
γνώμην αἰτοῦντος τοῦ ἡμαρτημένων ἅπασι τε, καὶ ret. Qui cùm supplex illi ad genua veniam pec-
τῷ γεγονότων ἀμνηστίαν ἐπαγγείλαντος. ὁ δὲ Ἀβεσάλω- cati petens procidisset, sua manu erecto obli-
μος, τοιούτων αὐτῷ τῷ φίλῳ τοῦ βασιλέως ἐποδαί- uionem omnium anteactorum est pollicitus.
των, πολλοὺς μὲν ἵππους, ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ Porrò Abesalomus in integram gratiam patris IX.
δ' ἅρματα ἐκτήσατο. καὶ ὁπλοφόρους περὶ αὐτὸν ἴσους receptus breui magnum equitatum & multos 2. Reg. 14.
πεντήκοντα. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς currus sibi comparauit, & satellitium arma-
τὰ βασίλεια παρεγίνετο. καὶ τοῖς ὀπὶ τοῖς κρίσεσι ἥκου- torum quinquaginta: & per singulos dies ma-
σι καὶ ἐλαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὡς τε παρὰ D nè regiam frequentans, eos qui ius illuc pe-
τὸ μὴ συμβούλους ἀγαθοὺς εἶ τῇ ταῦτ, τάχα δ' tentes causa cadebant, comiter appellabat: dic-
αὐτοῦ καὶ ἀδίκως ἐπ' αἰκίᾳ περὶ τοῦ κρίσιν, δίνοιαν titánsque malos adesse patri consiliarios, aut
αὐτῷ πρὸς πάντων κατασκάσαι, λέγων ὡς αὐτὸς αὐ etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, po-
εἰ ταύτῃ εἶχε τοῦ ἐξουσίαν, πολλοῦ αὐτοῖς ἐδικά- pularem auram ita captabat. His artibus con-
σθησαν δίνομίαν. τούτοις δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς ciliatis sibi populi studiis, certus iam de eius
βεβαίαν ἔχειν ἤδη τὴν πρὸς τῷ ὄχλων εὔνοιαν ἐνόμι- fauore, quarto post reconciliationem anno o-
ζε, μὴ ἂν τοῦ τῷ παρὸς αὐτῷ καταλλαγὴν πεπαρῶν rauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebro-
ἐπὶ ἤδη παρελελυθότων, ἐδέετο προσελθεῖν, εἰς χε- nem ad vota quæ in exilio conceperat perso-
βρῶνα συγχωρῆσαι πορεύεσθαι θυσίαν ἀποδώσων τῷ luenda abire sibi liceat: permissúque eius pro-
θεῷ. φοβούμενος γὰρ τοῦτο ἐξαθῆν. τοῦ δὲ Δαβίδου τοῦ fectus, mox vndique plurimos ad se acciuit,
ἀξίωσιν ἀφεῖτος, πορεύεται, καὶ πολὺς ὀπισθεν ἐῤῥύησεν ita vt cateruatim illò confluerent. Inter cæte-
ὄχλος, ὀπὶ πολλοῖς αὐτῷ διαπέμψαντος. παρῆν δὲ καὶ ros affuit etiam Dauidis consiliarius Achito-
ὁ Δαβίδου σύμβουλος ὁ Γελμωνίτης Ἀχιτόφελος, καὶ phel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ,
διακόσιοι τινὲς ἐξ αὐτῶν ἱεροσολυμιτῶν, οὐκ εἰδότες E non quidem conscij conspirationis, sed qua-
μὲν τοῦ ὀπιχείρησιν, ὡς δ' ὀπὶ θυσίαν μετεσταλμένοι. si ad sacrificium euocati: nec mora stratage-
καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀποδεικνυται, τοῦτο γὰρ ἐῤῥώσθη mate succedente, rex ab vniuersis consalutatur. Cæterùm Dauid audita ex insperato filij
στρατηγήσας. ὡς δ' ἀπηγγέλθη ταῦτα Δαβίδῃ, καὶ tyrannide, impia hominis audacia perculsus,
παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ πρὸς τοῦ παιδὸς ἠκούσθη, δείσας qui immemor condonatæ prioris noxæ, mul-
ἅμα καὶ τῆς ἀσεβείας καὶ τόλμης αὐτοῦ, θαυμάσας δ' tò sceleratiora consilia cepisset, primùm vsur-
ὅτι μηδὲ τῆς ὀπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις συγγνώμης pandi regni, quod patri diuinitus datum sci-
ἐμεμόρωσεν, ἀλλ' ἐκείνου πολὺ χείροσι καὶ πρὸς ἀθε- ret, deinde ipsius genitoris tollendi, decre-
νομωτέρῳ ἐπιβάλετο, βασιλείᾳ πρῶτον μὲν ὑπὸ F uit vltra Iordanem in loca tutiora se recipe-
θεοῦ δεδομένῃ, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ γεγεν- re: conuocatísque amicorum intimis, & col-
νηκότος, ἴγνω φεύγειν εἰς τὰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. καὶ locutus cum eis de insolentia filij, totum ne-
συγκαλέσας τοὺς φίλων τοὺς ὀπιτηδειοτάτους, καὶ περὶ gotium iudici Deo committens, reliquit re-
τῆς τοῦ παιδὸς ἀπονοίας κοινολογισάμενος αὐτοῖς giæ custodiam decem pellicibus, & Hieroso-
καὶ θεῖ πάντων ὀπιβάς κειτῆ τοῦ θεοῦ, καταλι- lymis excessit, cùm alia multitudine magna a-
πὼν τὰ βασίλεια φυλάσσειν δέκα παλλακίσιν, ἀ- lacritate prosequente, tum præcipuè sexcen-
πῆρεν ἐκ τοῦ ἱεροσολύμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους πρε- torum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à
θύμως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τοῦ ἑξακοσίων ὁ- latere fugitantis nusquam discesserat. Abia-
πλιτῶν, οἳ καὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ φυγῆς ἐκοινώνουν ὅτε ἔζη σαοῦλος. τὸν δ' ἀβιάθαρον G tharum verò & Sadocum pontifices, & quic-
σάδωκον τοῖς ἀρ- quid Leuitici generis aderat, simul abire cu-
χιερεῖς, συναπαίρειν αὐτῷ διεγνωκότας καὶ λεβίτας ἅπαντας, μὴ τῆς κιβωτοῦ ὠθῆσθ ἕπεσθαι, ὡς τοῦ θεοῦ pientes, arcámque asportare, bonis rationibus
καὶ μὴ μεθαρμοζομένης αὐτῆς ξυναμῆσθαι. ἐπιτέλλατο δ' ἵνα τὰ γινομένα, λάθρα διαγγέλλειν αὐτῷ. manere persuasit, dicens sine arcæ præsidio di-
uina ope è periculis se seruandum: simulque
mandauit vt de omnibus quæ inciderent per
clanculatios nuncios se certiorem facerent.

fidelem enim operam in talibus negotiis præ- A
ſtiterunt filij pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Ionathas. Ethæo quoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit vt maneret, quò
magis illuſtris fuit eius erga regem fides ac be-
neuolentia. Aſcendenti autem per cliuum oli-
ueti montis, omnibus circa eum lacrymátibus
renunciatum eſt etiam Achitophelem mutatis
ſtudiis in partes Abeſalomi cóceſſiſſe: quo vix
aliud triſtius ei in hac calamitate accidit. quá-
obrem precatus eſt Deum, vt Abeſalomi ani-
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim B
ne eius conſiliis contra ſe vteretur, viri pruden-
tiſſimi & oculatiſſimi in diſpiciendo quid fa-
cto opus eſſet. Quumque in verticem montis
peruenisſet, reſpiciebat ciuitatem, & cum mul-
tis lacrymis non aliter quàm regno eiectus
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia conſtantem, nomine Chuſim. hunc conſpi-
catus ſciſſo amictu & caput cineribus oppleto,
& mutabilitatem rerum deplorantem, ſo-
latus eſt pro tempore iuſſum æquo animo pre- C
ſentem ſtatum ferre: ac poſtremo obnixè pre-
catus eſt, vt ſimulato Abeſalomi partium ſtu-
dio, diligenter ſecreta eius perſcrutaretur, &
Achitophelis conſiliis ſemper ſe opponeret: ſic
enim cum magis partibus profuturum, quàm
ſi vnà maneret. atque ita perſuaſus à Dauide, eo
relicto Hieroſolyma ſe cõtulit: quò paulò pòſt
etiam Abeſalomus peruenit. Interim Dauid
paulùm progreſſus obuiam habuit Sibã Mem-
phibosthi ſeruum, quem ipſe ad curam prædio- D
rum amici filio donatorum miſerat, agentem
præ ſe duos aſinos neceſſariis ad victum onu-
2. Reg. 16. ſtos. Is obtulit ei vt quicquid vellet ſibi ac ſuis
acciperet, ſimulque rogatus vbinam Memphi-
bosthum reliquiſſet, Hieroſolymis relictum
reſpondit. ſperare enim eum rebus turbatis, fo-
re vt ob Sauli meritorum memoriam ipſe ſuf-
fragiis populi rex crearetur. quamobrem indi-
gnatus, omnia quæ priùs domino eius cõceſſe-
rat, Sibæ eſt largitus: dicens hunc digniorem E
quàm illum vt talibus poſſeſſionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gauiſus eſt. Dauidi verò
iuxta locum Bachoram ſuperuenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, ſaxis eum ſi-
mul & conuitiis impetens: cúmque amici eum
protegerent, magis etiam exaſperatus ad con-
uitia, ſanguinarium & multorum malorum
cauſam appellabat, iubens vt impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiáſque agebat
Deo, quòd per proprium filium pœnam pec- F
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum ſuum commiſerat. Hac tam
ſæua petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abiſæo verò etiam interficere Se-
meim volente, Dauid eos cohibuit, negans
addendam ad præſentia mala noui alicuius
motus occaſionem. Nihil, inquit, moror hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in
nos immiſit. Mirum verò ſi hæc ab iſto pati-
mur, quando etiam filius pietatis eſt oblitus.
Sed hæc miſericordi Deo curæ erunt, cuius fa- G
uore tandem inimici nobis ſuccumbent. His
dictis continuabat iter, contempto Semei par-
te alia montis curſim cum conuitiis aſſectante.

πεσοὺς δ' ἐγένετο πρὸς πάντα ἀγαθόνους, παῖδας ἀγέμα-
νον μὲν σαδώκου ἰωνάθην ⸗ ἀβιαθάρ. ἐδὸς δ' ὁ γί-
θαῖ⸗, σωιῶς ὥρμησεν αὐτοῦ, βιασάμε⸗ τὴν δαβί-
δου βούλησιν. μένει γὰρ αὐτὸν ἀπέτι ὤν, καὶ δέξ τῦτο
μᾶλλον δῦνος αὐτῷ καταφαίν. ἀναβαίνοντας δ' αὐτῷ
δέξ τὸ ἐλαιῶν⸗ ὄρος ⸗ υμνοῖς τοῖς ποσὶ, ⸗ πάντων
σὺν αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
συὸ τῦ ἀβισαλώμω, καὶ τὰ τούτου φρονᾶν. ἐπάτησε
δ' αὐτῷ τὸ λυπηρόν, τῦτο ἀκουσθέν. καὶ τὸν θεὸν ἐπι-
καλεῖτο λέγων⸗, ἀπαλλοξιῶσαι τὴν ἀβισαλώμου
διάνοιαν ἀπὸς τὸν ἀχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ μὴ ταύταις
συμβουλαῖ⸗ πείσηται αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρονίμ⸗ καὶ
σωιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ἐξύπατος. ἡνύμενος δ' ὅτι τῆς
κορυφῆς τῦ ὄρους, ἀπισκόπει τὴν πόλιν, καὶ μετὰ πολλῶν
δακρύων ὡς ἐκ βασιλείας ἔκπεσών, ηὔχετο τῷ θεῷ.
συνῆντησε δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βάθει⸗, χοῦσις
ὄνομα. τῦτον ἐφ' ὧπερ κεκτημένον, καὶ τὸν
κεφαλὴν κατοδῦ πλήρη, καὶ θρηνοῦντα τὴν μετα-
βολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης παρεκά-
λει. καὶ τέλος, ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν ἀβισά-
λωμον ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε δοκοῦντα τῆς
δεξιᾶς αὐτῷ καταγνῶναι, καὶ ταῖς ἀχιτοφέλου συμβου-
λίαις ἀντιφέρεσθαι. οὐ γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσειν αὐτὸν
συνεργὸν ὢν ὅσον παρ' ἐκείνῳ γνώμενον. κ' ὁ μὲν πι-
θθεὶς τῷ δαβίδῃ, κατέλιπεν αὐτὸν, ἦκεν εἰς ἱερσόλυ-
μα. ἀφικνεῖτ' ὀ εἰς αὐτὰ μετ' οὐ πολὺ καὶ ἀβισάλω-
μος. ὀλίγον ὀ τῷ δαβίδῃ συνῆθόντι σιβᾶς ὁ τῦ μεμ-
φιβόσθου δοῦλος συνέμιξεν. ὃν ἀναγνοὺς μὲν ἀπε-
στάλκει τῷ κτήσιον, ἃς διεδώρῆ⸗ τῷ ἰωνάθου τῦ σαύ-
λου παιδὸς υἱῷ, μνῆ⸗ δ' ὄντων καταφορτηγῶν
τοῖς ὑποζυγίοις, ἐξ ὧν ἐκέλευσε λαμβάνειν, ὧν αὐτὸς
τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. πυνθανομένῳ ὀ πῦ κα-
τέλειπε τὸν μεμφιβόσθον, ἐν ἱεροσολύμοις ἔλεξε, πρόσ-
δοκᾶντα χιέστον ἤδη σὺν βασιλείᾳ δέξ τὴν ἀπῄτησε
ταραχὴν, εἰς μνήμην ὧν διῆργάσατο αὐτοὺς σαύ-
λος. ἀγανακτήσας δ' ὁ βὶ τούτῳ πᾶν ὅσα τῷ μεμ-
φιβόσθῳ παρεχώρησεν, σιβᾷ χαρίζεται. πολὺ γὰρ δί-
καιόν εἶν αὐτὸν ἐκείνου ταῦτ' ἔχειν αὐτὸν ἐπιγνοὺς.
καὶ ὁ μὲν σιβᾶς ἀβεισαρὴς λῶ. δαβίδῃ ὀ ἡδυπαθῶ κ'
χώραμον οὔσαν κεκολυμένην τόπον, ἐπέρχεται τῷ σαύ-
λου συγγενὴς ὄνομα σεμεῖ, υἱὸς ὀ γηρᾶ. καὶ λίθοις τε
βάλλειν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρῆ. ἀβισαΐσιον ὀ τὸν φίλων
κ' ἀκολούθων, ἔτι μᾶλλον βλασφημῶν διεπέλει, μιαι-
φόνον, καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν κακῶν ἀποκαλῶν. ἐκέλευόν
δὲ καὶ τῆς γῆς, ὡς ἐναγῆ ⸗ ἐπάσχοντα, ὀξέως καὶ τῷ
θεῷ χάριν ἔχειν ὁμολογοῦντα τῆς βασιλείας αὐτὸν ἀφε-
λομένῳ, καὶ δέξ παιδὸς ἰδίου τὸν ὑπὲρ ὧν ἡμῶν εἰς
αὐτὸ διαιτᾶτον δίκην αὐτῷ εἰς ἀσεβείαν ἐπιθέμενον. πάντων
δ' ἐπ' αὐτὸν ἠρθησαμένων ὑπ' ὀργῆς, καὶ μάλιστα ἀ-
βισαΐου δεηθέντος αὐτῷ βουλομένου σεμεῖ, δαβίδης
αὐτὸν τῆς ὀργῆς ἐπέσχε, μὴ τοῖς παροῦσι κακοῖς ἕτερα
προσεξεργασόμενόν φησι καιροτέραν ἀφορμήν. οὐ γὰρ
δὴ τῷ προσλυμαινόμενός μοι τούτου κυνὸς αἰδοῦς τὰς ἐκ
φρενὸς ὑβρίζεται. τῷ θεῷ δ' ἔκω, δ' ὃν ἔδει ἐφ' ἡ-
μᾶς ἀπανᾶσθαι. ἀνεμιμνᾶς ὀν δ' οὐδὲν ὑπὸ τούτου με
ταῦτα πάσχειν, ὅπου γε καὶ παῖδός ἀσεβοῦς πιπτόν-
τος. ἀλλὰ ἴσως τῆς ἴσως ὀλίγος ἡμῖν ἐν τῷ θεῷ. καὶ κρατήσομεν τῷ ἐχθρῶν, τούτου διλήσαντ⸗. νῦν
δ' οὖν τὴν ὁδὸν οὐ φροντίζων τῷ σεμεῖ ᾤχετο τὸ ἕτερον μέρος τῦ ὄρους ἀναβαίνοντος κ' κακηγορεμένους.

Ga-

ὡδηγούμενος δ' ὅπῃ τὸν ἰόρδανον, ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους ἐνταῦθα κεκοπωμένους. ἀβισαλώμου δὲ καὶ ἀχιτοφέλου τοῦ συμβούλου ὡδηγουμένου εἰς ἱεροσόλυμα, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, καὶ δαβίδου φίλος ἦλθε πρὸς αὐτούς. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν συνήνυχετο τῷ βασιλείαν εἰς αἰῶνα, καὶ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον. φήσαντος δ' ἐκείνου πρὸς αὐτόν, τί δήποτε φίλος ἐν τοῖς νεῷ μάλιστα τῷ πατρὶ αὐτοῦ γεγυμνωμένῳ, πρὸς ἅπαντας ἴσος εἶ δόξας, οὐ σεῦ αὐτῷ νεῷ ὄντι, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον, μεταβαίνει πρὸς αὐτόν. δίκαιος ὑποκείνεται καὶ σωφρόνως, εἶπε γὰρ ἔφασθαι δεῖν αὐτὸν τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ παντὶ πλήθει. τούτων οὖν μὴ σοῦ δίκαιόταται γεγυμνωμένων εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τῷ γὰρ βασιλείαν ἔλαβες ὡδηγοῦντος τοῦ θεοῦ. τῷ αὐτῷ μοι τοιγε πίστιν καὶ δύναιο ἂν δεῖξομαι, πιστεύομενος εἶ φίλος, ὃν οἶσθά με πρὸ πατρίσου παρεγνωμένον. ἀγανακτεῖν δ' οὐδὲν προσῆκεν τοῖς παροῦσι, οὐ γὰρ εἰς ἄλλην οἰκίαν ἡ βασιλεία μεταβέβηκε, μεμάθηκε γὰρ ὅτι τῆς αὐτῆς, ἐξ οὗ ὡδηγοῦντος. ταῦτα λέγων ἔπεισεν, ὑπόπτον γὰρ αὐτὸν εἶχε. καὶ καλέσας τὸν ἀχιτόφελον, συνεβουλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρήνεσε, ταῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνελθεῖν. ἐκ τούτου παρίστασθαι τὸν λαὸν ἔλεγε, πιστεύσαντα ὡς ἀδιάλλακτά σοι τὰ πρὸς αὐτόν ἐστι, καὶ μὴ πολλῆς συστρατεύεσθαι προθυμίας ὅτι τὸν πατέρα. μέχρι γὰρ δεῦρο φανερὰν ἔχθραν αἰσχύνεσθαι δεδιέναι, προσδοκῶντας ὑμᾶς ὁμονοήσαι. πιθεὶς δὲ τῇ συμβουλείᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ὅτι τοῦ βασιλείου, τοῦ πλήθους ὁρῶντος, καὶ παρελθὼν, συνίρχεται ταῖς τοῦ πατρὸς παλλακαῖς. ταῦτα δ' ἐγίνετο κατὰ τὸν νάθαν προφητείαν, διὰ τοῦ δαβὶδ ἢ σημαίνων τὸν ἐκ τοῦ παιδὸς ἐπεμβήσεσθαι ὅπλοις προεφήτευσε.

A Delatus deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consiliario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè re-
B spondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque meritò sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti. quòd si in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in
C eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantiùs in partibus perseueraturum, sublata reconciliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iussitque famulis, vt in regia tentorium sibi erigerent,
D inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur prædixerat.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς στρατεύσας ἀβισάλωμος ὅπῃ τὸν πατέρα δαβὶδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

CAP. IX.

Abesalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

E

ΠΟιήσας δ' ἀβισάλωμος τὰ παραινεθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἀχιτοφέλου, δεύτερον αὐτὸν συμβιβάζειν ἠξίου περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τὸν πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ὁπλίτους αἰτήσαντος ἐκείνου, καὶ τὸν πατέρα κτείνειν αὐτῷ σὺν αὐτῷ σώοις ἀναχεῖν ὑποχωροῦντος, καὶ βέβαιον τότε τὴν βασιλείαν ἔσεσθαι φήσαντος, δαβὶδ μηκέτι ζῶντος. ἀρεσθεὶς τὴν γνώμην μεταλαμβάνει τὸν χουσῖν, τὸν δαβίδου ἀρχιφίλων. ὄντος γὰρ αὐτὸν ἐκείνος ἐκάλει. καὶ τὴν ἀχιτοφέλου γνώμην αὐτῷ δηλώσας, τί καὶ αὐτῷ δοκεῖ σκοπεῖν αὐτῆς ἐπυνθάνετο. ὁ δὲ συνιδὼν ὅτι γνωμῶν ὢν ἀχιτόφελος συνεβούλευσε, κινδυνεύσῃ δαβίδης συλληφθεὶς ὑποθανεῖν, ἐναντίαν ἐπιφέρεται γνώμην εἰσφέρειν. οὐ γὰρ ἀγνοεῖς εἶπεν ὦ βασιλεῦ, τὸν τοῦ πατρὸς καὶ τὸν τῷ σοὶ αὐτῷ νεῷ ὄντων ἀνδρείαν. ὅτι καὶ πολλοὺς πολέμους πεπολέμηκε. καὶ παντὸς τοῦ κρατεῖν τῶν πολεμίων ἀπήλλαχε. τοῦν δὲ εἰκὸς αὐτὸν ὅπῃ στρατοπέδου μένειν, στρατηγοῦσαν γὰρ ἐκ τῶν ὡραίων, καὶ φρουρεῖν ἀπάτην ἐπερχομένων πολεμίων. ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτοῦ ὑπολιπὼν τοὺς ἰδίους εἰς πατρὸς αὐλῶνα αὐτὸν ὑποκρύψει, ἢ πρὸς πύργα τινὶ λοχήσῃ. συμβαλόντων δὲ τῷ ἡμετέρων, οἱ μὲν ἐκείνου, πρὸς μικρὸν ὑποχωρήσουσι. θαρρήσαντες δ' ὡς τοῦ βασιλέως αὐτοῖς ἐγγὺς ὄντος αὐτίς ἥσονται.

F Hoc Achitophelis consilium executus, iterum postulat quid de belli ratione censeat. Respondit ille, oportere sibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his se profectum interfecturum patrem, atque ita partibus suis incolumitatem, & ipsi securum imperium eadem opera, Dauide sublato, pariturum. Hac sententia delectatus accersit Chusim Dauidis amicorum principem: sic enim cum ille vocabat: & exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in potestatem redactus facile occidi posset, contrariam sententiam attulit. Scis, inquit, rex virtutem patris, & eorum qui illum sequuntur, quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator attribus contra nos vtetur, & intellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant.

1. Reg. 17.

G

interim ille ex improuiſo ſuperueniens, ſuis animum addet, noſtris verò metum ac conſternationem afferet. Expende igitur meum quoque conſilium, ſanè melius, & Achitophelis opinionem miſſam fac. ac potiùs edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige: quæ vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipſe aſſume, néve alterius fidei committas. Facilè enim illum deuinces, ſi in aperto campo aſſequaris, quòd ille paucos circa ſe habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dari ſibi occaſionem cupiunt declarandi quàm ſint tui nominis ſtudioſi. quòd ſi pater intra mœnia cuiuſpiam oppidi ſe concluſerit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius ſententiam itum eſt, Abeſalomo autore conſilio Achitophelis prælatam: ſed hoc ipſum Deus effecit, vt Chuſis conſultor magis placeret. qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, ſuum & Achitophelis conſilium eis expoſuit: quódque ipſius comprobatum ſit: petiit deinde vt hæc Dauidi per nuncios ſignificarent, adhortarentúrque eum, vt ſine mora Iordanem tranſiret: ne fortè filius mutata ſententia perſequatur eum, & priuſquam in tutum ſe recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam antè curauerant, vt extra vrbem laterent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miſerunt, afferentem quid Abeſalomo decretum ſit: mandarúntque vt quantum poſſent properarent Dauidi hæc indicaturi. qui eueſtigio cum patrum mandatis, vt pios ac fidos miniſtros decebat, nihil ſibi ad ſummam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo ſtadia promouerant, quum à quibuſdam equitibus conſpecti, apud Abeſalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos miſit. Senſerunt hoc maturè pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hieroſolymitani nomine Bocchuram ſe dederunt, ibíque mulierem quandam rogauerunt vt ſe abſconderet. ea mox demiſſis per funem in puteum, os eius velleribus contexit: rogatáque à ſuperuenientibus perſecutoribus num eos vidiſſet, conſpectos ſibi non negauit. accepto enim à ſe potu ſtatim abiuiſſe dicebat: & ſi modo alacriter perſequantur, fore vt eos comprehendant. Illi diu fruſtra perſequuti, retro ſunt reuerſi. Mulier verò vbi hoc animaduertit, & non eſſe ampliùs periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rurſum extractos cœptum iter continuare iuſſit. Illi quanta potuerunt feſtinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abeſalomi conatus illi renuntiauerunt: qui ſuos confeſtim Iordanem tranſire edicit, quamuis nox eſſet, nihil cunctari paſſus. Porrò Achitophel vbi ſuum alterius conſilio poſthabitum vidit, conſcenſo iumento Gelmonem patriam petiit. Ibi conuocatis omnibus domeſticis, expoſuit eis quæ Abeſalomo conſuluerat, addens quoniam non perſuaſiſſet, certo ſe breui periturum.

καὶ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ δηφανεὶς ἐξαίφνης, τοῖς μὲν δ' ψυχὰν ἔφερε πρὸς πᾶν κίνδυνος παρασκευάσαι. τοὺς δ' οὐκ, κατάπληξεται. ἔδοξεν οὖν τοίνυν καὶ τῷ ἐμῷ συμβουλείᾳ τὰ λοιπὰ μέρη. καὶ ταῦτ' ἔπεμψεν ἄριστα, τὴν μὲν Ἀχιτοφέλους γνώμην παραίτησαι. πέμψας δ' εἰς πᾶσαν Ἰσραὴλ χώραν τὸ ἔθραιον, ἔδοξεν αὐτοῖς Ἰσραὴλ ὅπλα τὸν πατέρα σου στρατείαν. καὶ ἔδραμεῖν τῷ δύναμιν, τὸ πολέμου γίνεσθαι στρατηγὸς, καὶ μὴ πιστεύσης τὸ πατέρῳ. νικήσει γὰρ ῥᾳδίως αὐτὸν, ἂν ἐν φανερῷ κατάληψις ἐν τοῖς μετ' ὀλίγων αὐτὸς πλανᾶσθαι ἔχων μυριάδας βουλομένων τὸν σὲ ἀποδεῖξαι ὅπλα. εἰ δ' ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν ἔκλεισεν, μηχανήμασι καὶ ὀρύγμασιν ὑποτέμοις καθαιρήσομεν ἐκείνου τὴν πόλιν. ταῦτ' εἶπεν. ἀδεκίμαστον μᾶλλον ἀχιτόφελος, τῆς γὰρ ἐκείνου γνώμης ἦν τοῦτο ἔκβασιν λαβεῖν παρ' ἀβεσαλώμου. θεὸς μέν τινα καὶ τῇ τύχῃ δόξαν τὴν χρυσοῦ συμβουλίᾳ σῶσαι ἐμείνοντα εἶναι δοκεῖν. ἀποδόσας δὲ πρὸς τοὺς ἀρχιερέας σάδωκον καὶ ἀβιάθαρ, τὴν τε ἀχιτόφελος γνώμην ἐξήγειν αὐτοῖς καὶ τὴν ἑαυτοῦ, ὅτι δίδωκε ταῦτ' ὑπ' αὐτοῦ παραινεῖσθαι τοιαῦτα, ἐπίλαθ' αὐτοὺς μηνύειν πέμψας Δαβίδῃ καὶ φανερὰ ποιεῖν τὰ συμβαλόμενα. ἔδοξε δὲ ταχέως διαβῆναι τὸν Ἰορδάνην, μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτοῦ διώκειν ὁρμήσῃ, καὶ πρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γενέσθαι, φθάσας κατάλαβῃ. εἰσὶ δ' ἀρχιερεῖς ἐξεπίτηδες τοὺς υἱοὺς ἔξω τῆς πόλεως κεκρυμμένους εἶναι, ὅπως διαγγείλωσι πρὸς τὸν Δαβίδην τὰ ἀποβαίνοντα. πέμψαντες οὖν πιστὴν θεραπαινίδα πρὸς αὐτούς, φέρουσαι τὰ βεβαλόμενα ὑπὸ ἀβεσαλώμου, προστάξαι μὴ ἀποδῦναι ταῦτα Δαβίδῃ σημαίνειν. οἱ δ' οὐδὲν εἰς ἀπάθειαν καὶ μέλλησιν ὑπερίδοντες λάθρᾳ τὰς τοῦ πατρὸς ἀπέλαυσαν, διαβάντες ἅμα καὶ πιστοὶ γίνονται διάγγελοι τῆς ἐπιβουλῆς τάχος καὶ τῷ ἐξυπτάσαι κελεύσαντες ἄριστον εἶναι, πείθονται συμβαλεῖν Δαβίδῃ γλιχομένοις δ' αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως δύο, θέονται πίστεις ἵππων καὶ διαβάλλουσι πρὸς τὸν ἀβεσάλωμον. ὁ δ' δ' ἔπεμψε τοὺς συλληψομένους. ποήσαντες δ' τοῦτο οἱ τοῦ ἀρχιερέων παῖδε, ἐκβαπτίσαντες τῆς ὁδοῦ, ἔδοξε χεῦμα εἰς κώμην τινὰ τῇ ἱερουσολυμιτῇ ἐκ ἄπωθεν ἑαυτοὺς ἔδωκαν. βοκχόρας δὲ ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐδέξαντο τινὸς κρύψαι καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν. ἡ δὲ καθημένη τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ καὶ πλάκας αἴωθεν ἐπιθεῖσα, ὡς ἥκουσι διώκοντες αὐτούς, καὶ περὶ αὐτῶν αὐτὸ ἐκείνου εἰ θέλοιεν, ἰδεῖν οὐκ ἠνέσχοντο. ἀποπόντας γὰρ ἔφασαν αὐτὴν πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μέν τινα σωτῆρας διώξουσι, καταλήψεσθε. ὡς δ' ὅτι πολὺ διώξαντες οὐ κατέλαβον, ἀνέστρεψαν ἐπίσω. θεασάμενοι δ' αὐτοὺς αἰσθόμενοι ἡ γυνὴ καὶ ἵνα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἐπ' αὐτῶν ἐπισυλλήψεως εἶεν, ἀνιμήσασα τὸ προκειμένην ὁδὸν αὐθὶς παρεκελεύσατο. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ χεῖρα χρησάμενοι πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν, ἦκον πρὸς Δαβίδην. καὶ πάντα ἀκριβὲς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' ἀβεσαλώμου βεβαλόμενα. οὗ, Δαβίδην τὸ Ἰορδάνην, τοὺς μὲν ἑαυτὸ προστάξειν ἦ-

δη νυκτὸς οὔσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτόν. ἀχιτόφελος δ', τῆς γνώμης αὐτοῦ παρωδοκιμηθείσης, ὄπισθε τὸ κτήνους ἐξώρμησεν εἰς γελμῶνα τὸν πατρίδα. καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε. καὶ ὡς ἀπιθεὶς, φανερὸς ὄντων ἐκ εἰς μακρὰν ἀπολούμενος.

Δαβί-

δαβίδην ὑ κρατήσφ μέλλειν ἔλεγε καὶ ἐπανήξειν ὅτι τὴν τῷ βασιλείαν. ἄμεινον οὖν ἔφησεν εἶ τὸ ζῆν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν ἑλόμενος καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ φθάσαι αὐτὸν εἰς κόλασιν δαβίδη, ὃς καθόλου πάντα συνέπραττεν ἀβεσαλώμῳ. ταῦτα δ' αὐτὸς ἀλεγεῖς, καὶ παρὼν εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀνήρτησεν αὐτόν. καὶ τὸν μὲν ἀχιτόφελον, τοιούτου θανάτου δικασθέντα αὐτὸν γνόμενον, καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσήκοντες. ὁ δὲ δαβίδης, διαβὰς τὸν ἰόρδανον καθὼς προεῤῥήκαμεν, εἰς παρεμβολὰς καλλίστην καὶ ὀχυρωτάτην πάλιν φθάνει. διῆγε δ' αὐτὸν διαφερόντως πάντες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατὰ τε αἰδῶ τῆς τότε φυγῆς, καὶ κατὰ παλαιὰν τῆς πρώτης δόξης. ἦσαν δ' οὗτοι βερζέλλαι ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφὰρ ὁ τῶν ἀμμανιτῶν δυνάστης, καὶ μάχιερος, ὁ τῆς γαλααδίτιδος χώρας πρῶτος. οὗτοι πᾶσαν αὐτῷ, καὶ τοῖς ἐκείνου τὴν ἔνδειαν διαφόρων παρέχον, ὡς μήτε κλίνας ἐπιλείπειν ἐστρωμένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θυμάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ τὰ εἰς ἀνάπαυσιν ἅμα κεκοπωμένοις καὶ ἔοφὴν χρησίμων διαπορίαν διαρκῆ φθάσειν. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ἀβεσάλωμος δ', ἀθροίσας μεγάλην στρατιὰν τῷ ἑβραίων ὅτι τὸν πατέρα, καὶ διαβὰς τὸν ἰόρδανον ποταμὸν, οὐ πόῤῥω κατέζευξε τῆς παρεμβολῆς ἐν τῇ γαλααδίτιδι χώρᾳ, καταστήσας στρατηγὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἁμεσαΐ, εἰς τὴν ἰωάβου τάξιν τὸ συγγενοῦς αὐτῷ. παῖς μὲν γὰρ ἰεθὲρ ἰσραηλίτου. μητὴρ δὲ ἀβιγαΐας. αὕτη δ' καὶ σαρουΐα ἰωάβ καὶ ἀβεσαΐ μητὴρ ἀδελφαὶ ἦσαν δαβίδου. ὡς δ' ἐξαριθμήσας τοὺς σὺν αὐτῷ δαβίδης, φθὰς τρισχιλίους εὗρεν ὄντας, οὐκ ἐγνω μένειν ποτ' ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος ἔθη. προσθεὶς δ' τοῖς οὖσι χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις εἰς ἕξ μέρη τὸν στρατὸν, τὸ μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν ἰωάβῳ. τὸ δ', τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀβεσαΐῳ. τὸν δ' ἕβδομον ἐπεχείρησεν ἰθαΐῳ, συνήθει μὲν ὄντι καὶ φίλῳ, ἐκ δὲ τῆς γιτθῖδος πόλεως ὑπάρχοντι. βουλόμενον δὲ συνεκστρατεύειν αὐτὸν οὐκ εἴασαν οἱ φίλοι, γνώμῃ καταχώντες σοφωτάτῃ. νικηθέντες μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ, πᾶσαν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα χρῆσιν ἔφασκον. αἱ δὲ ἡττηθέντες σὺν μέρει δ' δυνάμεως, τῷ λοιπῷ φεύξεσθαι πρὸς αὐτὸν φύγωσιν, ἀμείνονα φθασκαδάζειν αὐτὸν ἰσχύι. ὑπονοήσαν δὲ καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς ὄξιν ἄλλο τι ἀντὶ στράτευμα εἶ. ἡδέως δὲ τῇ συμβουλείᾳ ταύτῃ, μῦσαι μὲν αὐτὸν ἐν ταῖς παρεμβολαῖς ἐκέλευεν. ἐκπέμπων δὲ τοὺς φίλους καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὅτι τὸν πόλεμον παρεκάλεσθυμίαν ἐναποδείξασθαι, καὶ πᾶσι ἐμήνυεν εἶπος μεζίους ἔχοντος παρ' αὐτοῦ ἔτυχον. φείσασθαι δὲ καὶ τοῦ παιδὸς ἀβεσαλώμου, κατήσαντας ἐπιβόλει, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηται τι πολυτήσαντος αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν τίκλω αὐτοῖς ἐπευξάμενος, ἐκπέμπει τὴν στρατιάν. ἰωάβου δὲ φθατάξαντος τῷ δύναμιν αὐτοῦ τῷ πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπιθεν φεύγοντι βλιμῷ δρυμὸν, αὐτῷ ἄγει τῷ στρατιᾷ καὶ ἀβεσάλωμος. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χειρῶν καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέροις ἐπεδείκνυτο. τῷ μὲν, ὑπὲρ τοῦ τῷ βασιλείαν ἀπολαβεῖν δυνάμει παρακινδυνεύοντων καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρωμένων. τῷ δ' ἵνα μὴ καὶ τούτῳ ἀβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ καὶ δι' ἃ πατρὶ δίκας κολασθείς, αὐθ' ὧν ἐτόλμησεν, οὐδὲν ὀκνοῦντον, οὔτε ποιεῖν οὔτε πάσχειν, ἔτι δὲ τῷ πλείονων ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῶν σὺν ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων.

A Dauidem enim omnino ſuperiorem hoc bello fore, & amiſſum regnum recepturum eſſe. Præſtat igitur, inquit, magno animo, vt virum ingenuum decet, è vita exire, quàm Dauidi ob filio nauatam contra eum operam, excarnificãdum ſe præbere. His dictis in penitiſſimas ædes digreſſus, ſeipſe ſuſpendit. atque ita Achitophelem, ſuopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæterùm Dauid ſuperato vt diximus Iordane, peruenit Caſtrum, pulcherrimam ac munitiſſimam eius tractus vrbem. Ibi cum ſumma beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus eſt, partim præſenti hominis neceſſitate motis, partim reuerentia priſtinæ felicitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynaſtes, & Machirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum ſuis præbebant, vt nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia ſemper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad laſſitudinis refectionem opus eſſet. Interim Abeſalomus coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, conſtitit non longè à Caſtro oppido Galaditidis, loco Ioabi præpoſito exercitui cognato eius Amaſa. prognatus enim erat patre Iothartſa, & matre Abigæa. hæc verò & Saruia Ioabi mater, ſorores erant Dauidis. Rex autem recenſitis qui circa ſe erant, comparatóque numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abeſalomus prior ipſum aggrediatur, ſed creatis tribunis, diuiſóque in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abiſæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, ſed è Gitta oriundo. Ipſum autem volentem adeſſe in exercitu amici prohibuerunt, idque prudentiſſima ratione. Si enim eo præſente vincerentur, nihil ſpei reliquum fore. quòd ſi vna parte exercitus victi, cùm cæteri ad ipſum refugiſſent, reparandarum virium facultatem non defore. alioquin etiam hoſtem ſuſpicaturum, alium exercitum circa regem eſſe. Placuit hoc conſilium: itaque perſuaſus apud Caſtrum manſit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obteſtabatur vt memores omnium acceptorum beneficiorum ſtrenuam ac fidelem operam ſibi nauarent: & vt poſt victoriam filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in ſeipſum ſtatueret: atque ita precatus illis victoriam, exercitum emiſit. Cæterùm cùm Ioabus ex aduerſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in planicie ſyluam à tergo habente, Abeſalomus quoque ſuos contrà eduxit: & congreſſi, acritérque pugnantes multa vtrinque præclara facinora edebant: his dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contrà ne Abeſalomus & hoc priuetur, & patri inſuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cùm numero longè præſtarent, ignominioſum ducebant tanto paucioribus Ioabi militibus ſuccumbere:

contrà regij vt tot millia profligarent omni ope connixi, tandem vt erat dignum veteranis & rei militaris peritissimis hostem terga vertere coegerunt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequendo, alios captiuabant, alios trucidabant, ita vt multo plures in fuga caderent quàm in prælio. Interfecta sunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Absalomum ferebantur, insignem tam pulchritudine quàm statura corporis. Is veritus ne viuus caperetur, conscensa mula regia effuso cursu fugiebat. Cúmque per agitationem ventilaretur capillitium, asperæ arboris prominenti ramo inopinate implicitum iuuenem suspendit. Iumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm sessorem gerens. at ille sublimis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret. Quod animaduersum quidam è militibus Dauidis indicauit Ioabo: eóque quinquaginta siclos promittente si illum confoderet, respondit, Nec si duo millia daturus esses, facerem hoc domini mei filio, maximè cùm omnibus nobis audientibus parci iuueni sit precatus. At ille iussit vt indicaret vbí nam pendentem viderit, móxque defixo incor telo eum interemit. Armigeri verò Ioabi circumsistentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obscurum cõgestis saxis obruerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde quum receptui cecinisset Ioabus, suos à persequendo cohibuit, parcendum ciuili sanguini ratus. Porrò Absalomus erexerat sibi in valle regis columnam marmoream cum inscriptione, duobus stadiis à Hierosolymis dissitam, quam voluit vocari Manum Absalomi, dicés quòd etiamsi liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodum iam antè diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius successorem peperit: sicut pòst loco suo copiosiùs dicetur.

A αὐχμώλω γὰρ αὐτὸς τούτοις εἶῳ μέμψιν. τῷ δὲ Δαβίδου στρατοπέδῳ ἵνα τῷ τοσούτων μυριάδων κρατήσουσιν οἱ Δαβίδου, γνώμη τε θεοῦ χρῶντες, καὶ τῇ τῶν πολεμικῶν ἕξει. φεύγοντας δὲ ἀλλ' ἀμυμῶν καὶ φαράγγων, ἐπόμενοι τοὺς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς δ' αἱρέσεως, ὡς φεύγοντας πεσεῖν πλείονας ἢ μαχομένους. ἔπεσον γὰρ ὡς δυσμενεῖς ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ δὲ τοῦ Δαβίδου πάντες ὥρμησαν ὅπως τὸν Ἀβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ὑπὸ τε τοῦ κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους ἐφέρετο. δείσας δὲ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἔπεβας τῆς ἡμιόνου τῆς βασιλικῆς, ἔφευγε. φερόμενος δὲ μὴ ῥύμης, καὶ ὑπὸ τοῦ σάλου τῆς κινήσεως κοῦφος ὢν ἐμπλακείσης αὐτοῦ τῆς κόμης ξαχεῖ δένδρῳ μεγάλῳ ὑπολαβὸν κλάδοις ἐκπεφυκόσι, καὶ δόξας ἀκρεμόνος. καὶ τοῦ μὲν ὑπὸ ἐξύτητος ὡς ἐπικείμενον τὸν διαφεύγειν ἐπὶ φέρον ἐχόρει φερόμενος. ὁ δὲ ἐκ τῶν κλάδων ἑωρᾶτο ἐκκρεμὴς ὢν τοῖς πολεμίοις. τοῦτο τοῖς ἰδοῦσι τῶν Δαβίδου στρατιωτῶν, ἐδήλωσεν Ἰωάβῳ. καὶ πεντήκοντα σίκλους ἀργυρίου αὐτῷ δεδωκέναι τὸν στρατηγοῦ φήσαντος εἰ βαλὼν ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσάλωμον, οὐδ' εἰ δισχιλίους ἔφην ἐμοὶ δώσειν, τοῦτ' ἂν διέθηκα μου τὸν τοῦ δεσπότου παῖδα. καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων φείσασθαί σε τοῦ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ δὲ, κελεύσας αὐτῷ δεῖξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τὸν Ἀβεσάλωμον, τοξεύσας κατὰ τῆς καρδίας, ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τὰ τοῦ Ἰωάβου κομίζοντες ὅπλα, εἰς κύκλῳ παρεστῶτες τοῦ δένδρου κατασείουσι τὸν νεκρόν. καὶ τὸν μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, βάλλουσιν αὐτῷ λίθους, ὡς ἀναπλησθῆναι, καὶ τὸ χῶμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν. σημείας δὲ ἀνακλητικὸν ὁ Ἰωάβος ἀπέχετο τοῦ διώκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τῶν τῷ πολεμίων δυνάμιν, φειδόμενος τῶν ὁμοφύλων. ἔστησε δ' Ἀβεσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλην λίθου μαρμαρίνου δύο σταδίους ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων, ἣν ὠρθοποίησεν ἰδίαν χεῖρα. λέγων, ὡς καὶ τῷ τέκνων αὐτῷ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ μένει τὸ ὄνομα. τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ ἕξ μὲν ἄρρενα, θυγάτηρ δὲ μία Θαμάρα τὸ ὄνομα, ὡς προειρήκαμεν. συνοικήσασα δ' αὐτῆς τῷ Δαβίδου υἱωνὸς Ροβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν Ἀβιᾶ. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν.

B

C

D

E

F

CAP. X.

Quomodo Dauid regno restitutus feliciter vixit.

DEfuncto Absalomo populus eius domũ quisque suam dilapsus est. Achimas verò Sadoci pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt sibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quódque diuina ope ac prouidentia victoriam sit consequutus. Negauit hoc imperator, dicens non conuenire vt antehac afferre læta solitus, nũc de morte filij regem certiorem faceret: iussitq; eum ibi manere. sed vocato Chusi illi mãdauit, vt omnia quæ sciret ad regem perferret. Achima verò denuo rogante, vt ipse mitteretur, victoriam tantùm nunciaturus, non etiam Absalomi mortem, passus est eum hoc facere. Is viam compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusi anteuertit.

Κεφάλαιον ι'.

Πῶς Δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως.

ΜΕτὰ δὲ τὸν Ἀβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη. Ἀχιμᾶς δ' ὁ Σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς, Ἰωάβῳ προσελθών, ἐδεῖτο αὐτοῦ τὸν νίκην ὀπαγγεῖλαι πρὸς Δαβίδη μεμυσμένος. καὶ ὅτι τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ βοηθείας ἔτυχε, προειδὼς, εὐαγγελίσασθαι. καὶ τὸν μὲν οὐ προῆκεν εἰπὼν αὐτῷ καλὸν ἄγγελον ἀεὶ ἀγαθὰ μηνύοντι, νῦν ἀπιστίαν δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. μέλλειν δ' ἠξίου. καλέσας δὲ τὸν Χουσὶν, ἐκείνῳ προστάττει τὸ ἔρρον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μηνύσειε τῷ βασιλεῖ. τοῦ δ' Ἀχιμᾶ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ὅπως τῶν ἀγγελίαν ἀφείναι, πρὶν μήνης γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι τῆς νίκης, ἠσυχάσειν δὲ πρὸς τῆς ἀβεσαλώμου τελευτῆς, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τῶν πρὸς τὸν Δαβίδην ἄφιξιν. καὶ τῶν ὁπτομωτέραν ἐμβαλὼν τῷ ὁδῷ, καὶ δὴ μόνος αὐτῶν ἐλήλυθε, τὸν χουσὶ φθάνει.

καὶ δε-

καθεζομένῳ δὲ Δαβίδ ἡ μεταξὺ τῆς πύλης καὶ τοῦ τειχίσματος πρὸς τὸν τείχους τὸν ἀπαγγείλαντα τὰ κατ' αὐτὸν, τῷ σκοπῷ τὸν ἰδόντα τὸν ἀχιμάας τρέχοντα, καὶ μήπω τὸν ὄντα γνωρίσαντα δυνάμενον εἰπεῖν πρὸς τὸν Δαβίδ τὸν βλέπειν τινὰ εὐαγγελιζόμενον πρὸς αὐτόν. τοῦ δὲ ἄγγελον ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ' ὀλίγον ἑτέραν τινὰ καὶ ἑτέρου ἐδήλωσεν αὐτῷ. καὶ κείνου δὲ ἄγγελον ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν ἀχιμάας ὁ σκοπὸς ἐγγὺς ἤδη γεγονημένον τοῦ σαδώκου παῖδα τοῦ ἀρχιερέως προσέχειν ἐσήμανεν. ὁ δὲ Δαβίδ, περιχαρὴς γενόμενος, ἀγαθὸν ἄγγελον τοῦτον εἶφησεν εἶ), καὶ τινων δικαίων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης. καὶ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως, φανεὶς ὁ ἀχιμάας, προσκυνεῖ τὸν βασιλέα. καὶ πυθομένῳ εἰ τὰ τῆς μάχης, νίκην διαγγέλλεται καὶ κράτος. ἐρομένου δὲ τι καὶ εἰ τῷ παιδὶ ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφασκεν δὲ θυς ὁρμῆσαι πρὸς αὐτὸν τῆς βοπῆς τῆς πολεμίων γενομένης, ἀκούσας δὲ μεγάλης βοῆς ἀνακόντων τὸν ἀβεσάλωμον, καὶ πλέον μὴ μαθεῖν ἄλλο τὸ πεμφθέντα ὑπὸ ἰωάβου ἀπελθεῖν τὴν νίκην γενέσθαι. παρεληλυθότος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ προσκυνήσαντος καὶ τελεῖ νίκην σημήναντος, εἰ τῷ παιδὸς αὐτὸν αἰσθέσθαι. ὁ δὲ ἐχθρὸς εἶπε τοῖς οἰκείοις ὅτι συμβέβηκεν ἀβεσαλώμῳ γενέσθαι. οὗτος ὁ λόγος, οὐδὲ τελεῖ δεῖ νίκῃ χαρὰν θέσθαι, οὔτ' αὐτῷ μείζονα μελήσειν οὖσαν, οὔτε τοῖς στρατιώταις. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ἐπὶ τὸ ὑψηλότατον τῆς πόλεως, ἀνακλαίεται τὸν υἱὸν, τὰ τε ὄρθρου τὰ στέρνα, καὶ τελεῖ κεφαλεῖ σποδὸν ἐπιβαλλόμενος, καὶ πανταχοῦ αὐτὸν αἰκιζόμενος. καὶ τέκνον ἐμβοᾶν, αἴδεμοι τὸν θάνατον ἐπελθεῖν ἐγένετο καὶ ἅμα σοι πολιτῆσαι. φύσει γὰρ ἦν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἔτι μᾶλλον συμπαθὴς ἔχων. ἡ στρατιὰ δὲ καὶ ὁ ἰωάβ, αἰσθόμενοι ὅτι περιδεῶς τὸν υἱὸν οὕτως ὁ βασιλεὺς, ἀκούσαντες ὅτι περιδεῶς τοῦ τῆς νεικηκότων ἡμέρας εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. καταφεὺς δὲ καὶ διακρυόμενοι πάντες ὡς ἀφ' ἥττης παρῆλθον. κατακαλυψαμένου ἢ τοῦ βασιλέως καὶ κράζοντος τὸν υἱὸν, ἔσωσι πρὸς αὐτὸν ἰωάβ, καὶ παρηγορῶν, ὦ δέσποτα, φησὶ, λανθάνεις ἑαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγαπῶντας σὲ καὶ περὶ σοῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν καὶ τελεῖ σὴν ψυχὴν δακεῖς μισεῖν. στέργειν δὲ τοὺς ἐχθροτάτους καὶ πεθεῖν οὐκέτ' ὄντας οἳ δίκη πεθήκασιν. εἰ γὰρ ἀβεσάλωμος ἐκράτησε, καὶ τελεῖ βασιλείαν βεβαίως κατέσχε, οὐδενὲς ἂν ἡμῶν ὑπολείφθη λείψανον. ἀλλὰ παύεις αὖ δὴ σοῦ καὶ τῆς σῶν ἀρίστων υἱῶν, ἀπολώλαμεν οἰκτρῶς, οὐ κλαύσονται ἡμᾶς ταῦν πολεμίων, ἀλλὰ χαιρόντων, καὶ τοὺς ἐλεήσαντας ὅτι τοῖς κακοῖς κολαζόντων. σὺ δὲ σὸν αἰσχύνῃ ταῦτα ποιῶν ἐπὶ μᾶλλον ἐχθρῶν, ὅτι σὸς υἱὸς ὢν ἀσεβὴς οὕτως ἐγένετο παυσάμενος σοῦ τῆς ἀδίκου λύπης, προσελθὼν ἀφθόνητο τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις καὶ τῆς νίκης αὐτοῖς τῆς δὲ τοὺς ἀγῶνας προθυμίας δὶ χαρίσησον. ὡς ἐγὼ τήμερον, αὖ ὅπλισμένος τοῖς ἀπὸ πατρίδος, ἀπαπείσας ὑποστῆναί σου τὸν λαὸν, καὶ τελεῖ βασιλείῳ ἑτέρῳ σφαδιῶσαι, τότε σοι στικτέτερον καὶ ἀληθὲς ποιήσω τὸ πένθος. ταῦτ' εἰπὼν ἰωάβ, ἀπέστρεψεν ὑπὸ τῆς λύπης, καὶ ἤκαμψε εἰς τὸν δεῖ τῷ πραγμάτων λογισμὸν τὸν βασιλέα. μεταχηματίσας γὰρ αὐτὸν Δαβίδης, καὶ ποιήσας ὑπιτήδειον εἰς τελεῖ τοῦ πλήθους θέαν, πρὸς τὰς πύλας ἐκάθητο,

A Sedente autem rege in porta, & expectante aliquem de prælio nuncium, speculatorum vnus conspecto Achima currente, necdum valens eum agnoscere, ait ad regem, videre se quempiam accurrentem. Cúmque rex bonum esse nuncium ominaretur: paulo pòst si qui illum alterum quendam indicauit. Respondente rege, hunc quoque bonum fore nuncium,
B speculator iam propiorem Achimam noscitans, Sadoci pontificis filium ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profecto hunc bonum & optatum nuncium afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas regem adoratum salutat: & scitante de pugna, lætam victoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum sit, ait se versus in fugam hostibus confestim iter arripuisse, audisse tamen clamorem militum Abesalomum persequentium: nec præterea quicquam comperti habere, quòd
C iubente Ioabo properè discedendum fuerit, vt victoriam renuntiaret. iámque & Chusis aderat regem adorans, & victoriam annuncians. qui similiter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Abesalomo. Hæc verba in causa fuerunt, vt nullam ex ea victoria voluptatem nec rex perciperet, nec milites. Ipse enim conscensa editissima vrbis parte deflebat filium, plangens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus sese af-
D flictans, ac vociferans: Fili mi, vtinam mihi tecum mortem opperetere contingeret. Cùm enim esset natura suorum amantissimus, præ cæteris hunc maiore affectione prosequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quòd rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: sed demisso capite lacrymantes, non aliter quàm clade accepta veniebant. Cæterùm cùm rex operto capite gemere desiderio filij perseueraret, Ioabus consolandi causa ad eum ingressus. Quid facis, inquit, ô rex? an nescis quòd hoc pacto tibi ipse
E calumniam struis, quasi amicos pro tua salute periculis se exponentes, atque adeò teipsum & familiam tuam oderis: ames verò tibi infestissimos, & iustissima pœna absumptos desiderare non desinas? Nam si Abesalomus vicisset, & regnum suum constabilisset, nihil ex nobis omnibus reliquum fecisset: sed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miserabilem in modum perdidisset, non deflenti-
bus nos inimicis, sed gaudentibus, & grauiF ter punientibus eos qui nostram vicem miserarentur. Te verò non pudet hæc facere propter hominem inimicissimum, qui quum esset tuus filius, tantopere in te fuit impius? Desine igitur ab iniusto luctu, & da te in conspectum tuorum militum, & gratias illis age quòd sua virtute hanc victoriam nobis pepererunt: alioqui si quà cœpisti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiámque vt iam grauiùs ac veriùs quàm antè lugeas.
G Talibus verbis Ioabus regi mœstitiam excussit, cumque ad curam reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quo gratior esset militi eius conspectus, pro foribus portæ consedit,

ita vt hoc audito vniuersus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reuersi nuncios oppidatim dimiserunt, admonentes quantum beneficiorum à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quàm iniquè hoc cæcto alteri regnum commisissent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ suscipiat. De hac re crebri nuncij veniebant ad regem: isque mox Sadoco & Abiatharo pontificibus per literas mandauit, vt principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cùm is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam imperatorem eos alloqui iussit, quî fieret quòd cùm esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solùm veniam, quæ iam contigisset, verùm etiam vniuersarum copiarum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices verò tum principes dictæ tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostenta regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primùm contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israëlitæ & ipsi idem faciunt, atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ vsque Iordanem amnem illi occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Geræ, sequentibus mille viris è tribu Beniamitica: necnon Siba libertus Sauli comitatus quindecim filiis & seruis viginti. Hi vnà cum tribu Iudæ ponte ripas fluminis iunxerunt, vt rex cum suis absque negocio transire posset. Vt verò ad Iordanem peruenit, salutatus est à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progressus, accidénsque ad regis pedes, rogabat veniam commissorum, vtque infensus sibi esse desineret, néve recepta potestate in se primum animaduerteret: reputarétque id quoque, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuerenti occurrisset. In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti Abisæus Ioabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quod maledico in regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum versus: Desinite Saruiæ filij, néve nouas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi aditialem regni diem, quamobrem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunque modo in maiestatem meam peccauerunt, neque in quenquam ea de causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio sollicitus. At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

A ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα συνδραμεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ καταπάσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον. οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τὴν ἰδίαν μετ' ἀβισαλώμου γινόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι, διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν εὐεργέτησαν αὐτοὺς Δαβίδης, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἣν ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων πολέμων παρέσχε. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ ταύτην ἐνεχείρησαν.

B καὶ νεωτέρῳ τεθνηκότος τοῦ καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, προσκαλοῦσι Δαβίδην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, δίκαιος δ' εἶναι πρὸς αὐτοὺς ἔχειν. τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ, καθὼς ἦν καὶ πρότερον, ἀποδοῦναι τὴν ἀρχὴν τῶν βασιλείων ἀπολαβόντα. ταῦτα μὲν οὖν ἀνεχώρησαν ἀπαγγέλλοντα τῷ Δαβίδῃ. κἀκεῖνος οὐδὲν ἧττον ἔπεμψε πρὸς Σάδωκον καὶ Ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς Ἰούδα φυλῆς διαλεχθεῖ-

C σιν, ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς πρὸ ἑαυτῶν Δαβίδην χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦτ' ὑμῶν συγγενῶν ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα πεκλημένων. τὰ δ' αὐτὰ καὶ Ἀμασᾷ τῷ στρατηγῷ προστάξαι αὐτοὺς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτοῦ μὴ πρέπει τὸ πλῆθος Δαβίδῃ τῶν βασιλείων ἀποδοῦναι. προσδοκᾶν δ' παρ' αὐτοῦ, μὴ διαλλαγὴν μόνον, τοῦτο γὰρ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τῶν

D ἅπαντων τοῦ λαοῦ στρατηγίαν ἐπ' αὐτῷ καὶ ἀβισάλωμον παρέξειν. καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. ἃ δ' ὁ τοῦ Ἀμασᾶ πατὴρ ἔπεισε τὰ Δαβὶδ τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες ἐχειρώσαντο τοῖς περὶ αὐτὸν φρονοῦσι. καὶ πείθει γε τὴν φυλήν, παρασχεῖν πέμψαι πρὸς Δαβίδην φρίσβεις, προσκαλουμένους εἰς τὸν ἴδιον ἐπανελθεῖν βασιλέα. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ ἰσραηλῖται, πρεσ-

E βυτάτου τοῦ Ἀμασᾶ. τῷ μὲν φρίσβεων ἀφικομένῳ πρὸς αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παρεγένοντο. πάντας δ' τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ Ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν Ἰόρδανον ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ ὁ γέρων πρὸς σεμείας, μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, οὓς ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπήγετο. καὶ σιβᾶς δ' ἀπελεύθερος σαούλου, καὶ οἱ παῖδες αὐτῷ πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες,

F μετὰ οἰκετῶν εἴκοσι. οὗτοι σὺν τῇ Ἰούδα φυλῇ τὸν ποταμὸν ἐπεφύρεσαν, ἵνα ῥᾷστα διάβῃ μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ὅτι τὸν Ἰόρδανον, κατάσασθαι μὲν αὐτὸν ἡ Ἰούδα φυλή. προσέπεσε δ' αὐτῷ καὶ σεμείας, ὁ τὰ γέφυρα σημεῖς, καὶ καταχὼν αὐτοῦ τοῖς πόδας, ἐδεῖτο συγγνώμης πρὸς τὴν εἰς αὐτὸν ἡμάρτημένων, καὶ μνησθῆναι παρὸν αὐτῷ, μηδὲ τοῦτον φρονῆσαι τὴν τιμωρίαν ἐν ἐξουσίᾳ γεγενημένον. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη φρόνιμος ἐλθὼν

G πρὸς αὐτὸν ἑαυτοῦ δίκαιος. ταῦτα δὲ ἀπολογουμένου αὐτοῦ καὶ οἰκτιζομένου, ἀβισαῖος ὁ ἰωάβου ἀδελφός, διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν οὐ πεπονήκῃ βλασφημήσας τὸν ὑὸν τοῦ θεοῦ κατασταθέντα βασιλέα; Δαβίδης δ' ὀργισθεὶς εἰς αὐτόν, οὐ παύσῃ εἶπεν ὦ σαρυΐα παῖδες. μὴ κινήσῃ τὰ πάλιν ἡμῖν κρίνας ὀργὰς τῶν πρό-

τερον ταραχὰς καὶ στάσεις. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι σήμερον ἄρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφιεὶς τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ μηδένα τῶν ἁμαρτόντων ἐπιξενθήσειν. σὺ τε εἶπεν ὦ σεμεΐα, θάρρει. καὶ δείσης μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος. ὁ δὲ, προσκυνήσας αὐτὸν προῆλθε.

ἀπὸ-

ἀπήντησε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ σαοὺλου ἐγγονὸς μεμφίβοσθος, ῥυσῶδής τε τὴν ἰδέαν ὢν καὶ τὸν κόμην βαθεῖαν καὶ κατημελημένην ἔχων. μήτε γὰρ τὴν δαβίδου φυγὴν, οὔτε ἀπεκείρατο λυπούμενος, οὔτε καθῆρε τὴν ἐσθῆτα, καταπεῖνας αὐτὸ συμφορὰν ταύτην δηλῶν τῇ τοῦ βασιλέως μεταβολῇ. διεβέβλητο δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀσπασαμένου δὲ αὐτὸ καὶ προσκυνήσαντος, ἤρξατο πυνθάνεσθαι τί δή ποτ' οὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς ἦν τῆς φυγῆς, ὁ δὲ ἀδίκημα τοῦτ' ἔλεγεν εἶ) σιβᾶ. κελεύσαντος γὰρ παρασκευάσασθαι τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον οὐκ ἐφρόντισεν, ἀλλ' ὥσπερ αἰσθανόμενος τινὸς, οὕτως παρήκουσεν. εἰ μέντοι γε τὰς βάσεις εἶχον ἐρρωμένας, οὐκ ἂν ἀπελείφθην σου, χρῆσθαι πρὸς τὴν φυγὴν ταύταις δυνάμενος. οὐ τοῦτο ἦν μόνον ἠδίκησέ μου τὴν πρὸς σὲ δίκαιον εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ προσδιέβαλε, καὶ διέψευσατο κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα ὅτι τούτων οὐδὲν ἡ δικαία σου πρόσεσθαι, δικαία τε οὖσα, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἰσχύειν τι βούλεται, καὶ τὸ θεῖον ἀγαπῶσα. μείζονα γὰρ κινδυνεύσας παθεῖν ὑπὲρ τοῦ πάππου τοῦ μοῦ, καὶ τῆς ὅλης ἡμῶν ἡγεμονίας ὀφειλούσης εἰς ἐκεῖνα ἀπολωλέναι, σὺ μέτριος καὶ χρηστὸς ἐγένου, τότε μάλιστα πάντων ἐκείνων λήθην ποιησάμενος, ὅτ' ἐξουσίαν τῆς ὑπὲρ αὐτῶν τιμωρείας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον ἦν οὖν ἔχειν σε ἐμοὶ καὶ δηλῶν τῆς τεκμήρης εἶχες ὁσημέραι, καὶ οὐδὲν ἀπέλειπον τῆς συγχωρῆσαι τοῦ μάλιστα πεπαμένου. ταῦτ' εἰπόντος, οὔτε τὸν μεμφίβοσθον ἔγνω κολάζειν, οὔθ' ὡς καταψευσάμενον τὸν σιβᾶ δικάζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ σιβᾶ ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρισάμενος φήσας, αὐτῷ ἦ συγγινώσκειν ὑπέσχετο, τῆς οὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ δὲ μεμφίβοσθος, πάντ' ἐχέτω μὲν εἶπεν ὁ σίβας, ἐμοὶ δ' ἀπόχρη τὸ, σὲ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν. βείρζελλον ἦ τὸν γαλααδίτην ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ πολλὰ παρεχόμενον ἐν ταῖς παρεμβολαῖς αὐτῷ, δαβίδην τὸ προπέμψαντα μέχρι τοῦ ἰορδάνου, παρεκάλει συνελθεῖν ἕως τῆς ἱεροσολύμων. ὑποκομίσειν γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς δηλαδὴ τιμελεῖσθαι, καὶ προσοίσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ δ', πόθῳ τῆς οἴκοι παρηρεῖτο τὸν μετ' αὐτῷ ἡλικιβίων, καὶ τὸ γῆρας λέγων οὐ τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὡς τε ἀπολαβεῖν τῆς ἡδέων, εἰς ὑγδοήκοντα ἔτη προβεβηκότος, ἀλλ' ὡς τε καταλύσεως ἤδη καὶ ταφῆς προηοεῖν, δηλῶν ταύτῃ ἠξίου βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν ἀπολαῦσαι. οὔτε γὰρ τροφῆς οὔτε ποτῶν συνιέναι ἡδέως τὸν χρόνον. ἀποκεκλεῖσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἦχους καὶ μέλη τῆς ἄλλων ὀργάνων ὅσα πρὸς βασιλεῦσι τέρπει τοὺς ἐνδιατεμένους. οὕτως δὲ λιπαρῶς δεομένου, σὲ μὲν εἶπεν, ἀπολύω, τὸν δ' ἀχίμαασον υἱὸν, ἄφες μοι, πάντων γὰρ αὐτῷ μεταδώσω τῆς ἀγαθῶν. καὶ βείρζελλον μὲν καταλιπὼν τὸν υἱὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ παίτων ἐπόξ ἀμῶν αὐτῷ τέλος ὧν ἔχει τῇ ψυχῇ, οἴκαδε ὑπέστρεφεν. προσγίνεται δ' εἰς γάλγαλα δαβίδῃ, τῷ λαοῦ παντὸς ἤδη τὸ ἥμισυ περὶ αὐτὸν ἔχων, καὶ τὴν ἰούδα φυλήν. ἀφικνουμένῳ δ' εἰς γάλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας πρῶτοι, μετὰ πολλῆς πληθύος, καὶ τὴν ἰούδα φυλὴν κατεμέμφοντο λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσαν,

A Post hæc Memphibosthus Sauli nepos ei venit obuiam, sordidatus & promisso ac neglecto capillitio. ex quo enim rex profugerat, neque comam totondit, neque vestem purgauit, calamitatem eius non secus quàm propriam ferens: ad hæc à suo procuratore apud regem falso delatus fuerat. Is post salutatum & adoratum regem interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: respondit Sibam esse in culpa. Hunc iussum parare ad
B profectionem necessaria, verba sua non aliter quàm alicuius mancipij contempsisse. alioquin, inquit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his vti potuissem, nunquam abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus meam erga te domine pietatem impedisse, insuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed bene noui quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quum sis iustus, & Deum ac ve-
C ritatem cui tantopere studes diligas. Cùm enim in grauissimis periculis aui mei temporibus versatus sis, liceretque tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua bonitas est ac modestia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidisti, recenti etiam tum earum memoria summam potestatem assecutus. præterea in amicorum ordinem allectum, & mensæ tuæ quotidianum conuiuam adhibitum, nihilo deteriore conditione quàm vnum quem è maximè necessariis apud te esse
D voluisti. his auditis neque Memphibosthum punire libuit, neque an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfatus cuncta se eius bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiæ partis restitutionem promisit. Tum Memphibosthus: Habeat sibi totum Siba, mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzellæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore ad-
E iutus fuerat, deducentem se Iordanem vsque, rex rogauit vt simul Hierosolyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilque illi defore quo extremæ eius ætati refouendæ sit opus. at ille excusauit, rem domesticam conuictui regio præferens: dicens se iam octuagenarium non posse regiæ voluptatibus perfrui, iam de absoluendo extremo vitæ actu & sepultura sollicitum: roganſque vt sibi cum bona regis gratia liceat suo
F more domi viuere: quandoquidem iam per ætatem non amplius vllam è potu, aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad sonos tibiarum cæterorúmque instrumentorum, quibus aulici regij se oblectare solent. Quo ità instanter rogante: Te, inquit, dimitto: hunc verò Achimanum filium mecum abire sinito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato rege, omniáque fausta illi precatus, domum est reuersus. Dauid autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa se habens, & Iudæ tribum
G integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis, sequente magna hominum multitudine: incusabántque Iudæ tribum, quòd insciis cæteris ad regem se contulisset,

cui omnes ſimul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ rogabant vt æquo animo ferrent quòd præuenti eſſent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qua deuinctum ſibi feruentioribus ſtudiis proſequerentur. neque enim ſe hac de cauſa vlla munera accepiſſe, vt meritò ægrè ferrè debeant, ſeriùs ſe ad illum peruenisſe. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inquiunt, fratres, quòd regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac ſi non omnium noſtrum cognatus ſit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præeſſe voluit. ergo cùm totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantóque potiores ſimus, præter æquum feciſtis, quòd nobis neſcientibus ad regem veniſtis. In hac principum altercatione exortus eſt vir quidam malus ac ſeditioſus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui ſublata voce in medio multitudinis exclamauit: Non eſt nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Ieſſæi filium: Simúlque cornicine iuſſo canere bellicum, omnes relicto Dauide illum ſunt ſecuti, ſola Iudæ tribu circa cum manente, à qua mox in regiam Hieroſolymorum eſt deductus. Vbi concubinis cum quibus filius Abeſalomus congreſſus fuerat, in alias ædes traductis omnia benignè vt antè adminiſtrari iuſſit, ipſe verò poſthac non amplius eis eſt vſus. Amaſam deinde exercitui præpoſuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iuſſitque vt collectis quantis poſſet è tribu Iudæ copiis poſt triduum ad ſe veniret, vt eum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maturè non rediret: tertia die rex Ioabo dixit, non eſſe in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne fortè inſtructior factus plus damni det, plúſque exhibeat negocij, quàm modò Abeſalomus exhibuiſſet. Non eſt, inquit, vlterius expectandum, ſed cum his quæ nunc ad manum ſunt copiis, & ſexcentorum cohorte, cum Abiſæo fratre hoſtem perſequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam vt prælio decernatur: & caue ne occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & aſſumpto fratre ac cohorte, reliquíſque qui tum Hieroſolymis aderant militibus, contra Sabæum raptim exercitum ducit. Cúmque Gabaonem, qui vicus quadraginta ſtadiis à Hieroſolymis abeſt, peruenisſet, obuiam ei factus eſt Amaſa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accintúſque gladio, accedente ad complectendum Amaſa, de induſtria gladium ſibi è vagina elabi paſſus eſt: eoque mox à terra ſublato, & altera manu barba Amaſæ ceu deoſculandi prehenſa, improuiſo ictu ventrem ei perfodit, hominémque confecit: facinus ſanè impium,

2. Rom. 20.

ὡς δεῖν ὁμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπαίτιον. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς ἰοὺδα φυλῆς, μὴ δυσχεραίνειν αὐτοὺς ἠξίουν εἰ προληφθέντας. καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτῷ, & διὰ τοῦτο μᾶλλον προθυμουμένους, καὶ σπεύδοντας φθάσαι. οὐ μήτοι γε διὰ τὸ προῆθαι δῶρα λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' ἔχωσιν ὅπη τούτῳ διαφορεῖν, ὕστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας. ταῦτα τῆς ἰούδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰπόντων, οἱ τῆς ἄλλων ἀρχοντες, οὐκ ἠσύχασαν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοί, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῶν ἀποκαλοῦντας μόνον συγγενῆ τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ τῶν ἁπάντων ἐξουσίαν ἔδωκε τοῦ θεοῦ λαῶν, πάντων ἡμῶν ἐστὶ συγγενὴς κείνετος. καὶ διὰ τοῦτο μὲν λαὸς ἅπας ἔσχηκε μοίρας ἔχει, μίαν δ' ἡμεῖς. καὶ προεσβύτεροι ἐσμὲν, καὶ σὺν ἐποιήσατε δίκαια κρύφα καὶ λελανθότος ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. τοιαῦτα τῆς ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, αἴρει τις πονηρὸς, καὶ σάσει χαλεπὸν, ὄνομα σαβαῖος, υἱὸς βοχρείου τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, στὰς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν, οὔτ' ἔχει τις ἡμῖν διὰ δαβίδου μοίρας, οὔτε κλῆρον παρὰ ἰεσσαίου παιδί. καὶ μὴ τοὺς λόγους σαλπίσας κέρατι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ, δαβίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ ἰούδα φυλὴ, καὶ κατέσπασαν αὐτὸν ἐκ τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις βασιλείου. καὶ τὰς μὲν παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτοῦ συνῆλθεν ἀβεσάλωμος, εἰς ἄλλον μετήγαγεν οἰκίαν, πάντα παρασκέψας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ὑπηρέσια τοὺς ὑπηρέτας, αὐτὸς δ' οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ὑποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν ἀμεσαὶ στρατηγὸν, καὶ τὴν τάξιν αὐτῷ ἐφ' ἧς ἰόαβος ἦν δίδωσιν. ἐκέλευσε δὲ παραυτίκα συναγαγόντα ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ ἡμέρας τρεῖς, εἰς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα δοὺς αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν υἱὸν βοχρείου. ἐξηλθόντος δὲ τοῦ ἀμεσαὶ, καὶ παρὰ τὴν ἄθεσιν τῆς στρατιᾶς βραδύναντος, ὡς οὐκ ἐπαινεῖ, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰόαβον ἔλεγεν, οὐκ ἐναι σύμφορον αὐτοῖν τῷ σαβαίῳ διδόναι. μὴ γὰρ μείζονι φθάσῃ, μείζονων κακῶν καὶ πραγμάτων αἴτιος ἡ ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατίσηται. μὴ δείμενε τοίνυν ἐπὶ μηδὲν ἀλλὰ τὴν οὖσαν παραλαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀφεσαίου τοῦ ἀδελφοῦ σου, δίωκε τὸν πολέμιον. καὶ ὅπου ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πειρᾶσθαι συμβαλεῖν. ἀπούδασον δ' αὐτὸν φθάσαι, μὴ πόλεις ὀχυρὰς καταλαβόμενον, ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἱδρῶτας παρασκευάσῃ. ἰόαβος δ' οὐκ ἐπ μέλλειν ἔκρινεν. ἀλλὰ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, καὶ ὅση λοιπὴ δύναμις ἦν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐπαθαι κελεύσας, ἐξόρμησεν ἐπὶ τὸν σαβαῖον. ἤδη δὲ ἐν γαβαὼν, κώμη δ' ὄζιν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα πεντήκοντα τῶν ἱεροσολύμων, γενόμενος, πολλὴν ἀμεσαὶ δύναμιν ἀγαγόντος, ἀπήντησεν αὐτῷ. ἐζώσατο δὲ μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδεδυμένος ἰόαβος, προσιόντος ἀσπάσασθαι τὸν ἀμεσαὶ, φιλοτέχνως τὴν μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐποίησεν ἐκπεσεῖν. βαστάσας δ' αὐτὴν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἀμεσαὶ ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων τὸν γενείου λαβόμενος, οὐ προσιδόμενον εἰς τὴν χεῖρα πλήξας ἀπέκτεινεν, ἕρμοι δεξάμενος παντελῶς αἰόσιον,

ἀγαθὸν

ἀγαθὸν νεανίαν συζηλῶν καὶ μισήσαντα ζηλοτυπίας τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν ἰσοτιμίας. διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν Ἀβενηρεχ ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτῷ τὸ παράδημα πρόφασις δικαία δόξειεν ἂν εἶναι πιεῖν, ὁ ἀδελφὸς ἀσυλλήπτως ἀναιρεθῆναι νομιζόμενος. τὸν δ' Ἀμεσσαῖ οὐδὲν τοιοῦτον ἔχει παράδημα. διὸ κτείνας ὁ τὴν στρατηγὸν, ἐδίωκε τὸν σαβαῖον καταλιπὼν ἕνα πρὸς τῷ τείχει, βοᾶν ἀντιλέγοντα πρὸς τὴν στρατιὰν, ὅτι τέθνηκε μὲν Ἀμεσσαῖ δικαίως, καὶ μετ' αἰτίας κολαζόμενος. εἰ δ' ὄφελεν τὰ τοῦ βασιλέως, ἕπεσθε αὐτῷ τῷ στρατηγῷ Ἰωάβῳ, καὶ ἀδικουμένῳ τοῦ τούτου ἀδελφοῦ. κρύψου δ' τὸ σῶμα τοῦ ὁδοῦ, καὶ πάντες οἱ πλῆθος ἐπ' αὐτὸ συῤῥέοντες, καὶ οἷα ὄχλος φιλεῖ, ἐθαύμαζον πλέον ἱστάμενοι, βαστάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, καὶ κομίσας εἴς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, πάθησιν αὐτόθι καὶ καλύπτει ἱματίῳ. τούτου γενομένου, πᾶς ὁ λαὸς ἠκολούθησε τῷ Ἰωάβῳ. διώξαντι δ' αὐτῷ ἔδοξε πάσης τῆς Ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβαῖον, δηλοῖ τις ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν Ἀβελμαχέα λεγομένῃ. ὃν ἀγχιστεύσας δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ προσκαθίσας τὴν πόλιν, καὶ χαράκωμα πρὸς αὐτῷ πηξάμενος, ὑπορύσσειν ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις τὰ τείχη, καὶ καταβάλλειν αὐτά. μὴ δεξαμένων γὰρ αὐτὸν τῇ πόλει, χαλεπὸς πρὸς αὐτοὺς διατεθεῖν. γύναιον δέ τι σῶφρον καὶ συνετὸν, ἐκ τειχῶν ἤδη τῷ παῖδα κειμένῳ θρασαμένῳ, ἀκοῦσαι ὅτι τὸ τεῖχος, προσκαλεῖται διὰ τῆς ὁπλιτῆς τὸν Ἰωάβον. προσελθόντος δ' ἤρξατο λέγειν. ὡς ὁ θεὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἀποδέξειεν, ἵνα τοὺς πολεμίους τοὺς Ἑβραίων ἐξάρωσι καὶ παρέχωσιν αὐτοῖς εἰρηνίαν ἀπάντων. σὺ δ' ἀσυδάζεις μηδὲ πόλιν Ἰσραηλιτῆς καταβαλεῖν καὶ πορθῆσαι, μηδὲν ἐξημαρτηκυῖαν. ὁ δὲ λεγόμενος ὑπὸ σοῦ ζητεῖται τὸν θεὸν αὐτῆς ἐξαιρεῖν. αὐτὸς δ' οὕτως ἔχειν εἶπεν, ὡς μηδεὶς τοῦ λαοῦ ῥονεῦσαι, ἢ χ ὅτι πόλιν ἐξελεῖν βούλεσθαι τηλικαύτην. λαβὼν μέν τοι παρ' αὐτῆς τὸν αὐτάρκεντα τῷ βασιλεῖ πρὸς τιμωρίαν σαβαῖον υἱὸν Βοχορείου, παύσεσθαι τῆς πολιορκίας καὶ τὴν στρατιὰν ἀπάξειν. ὡς δ' ἤκουσεν ἡ γυνὴ τοῦ Ἰωάβου, μικρὸν ὑπισχεῖν δεηθεῖσα, τῷ μὲν κεφαλῷ διὰ τοῦ τείχους αὐτῷ ῥιφθῆσεσθαι τοῦ πολεμίου, καταβαίνει πρὸς τοὺς πολίτας, καὶ βάλεσθ', εἰποῦσα, καλοὶ κακῶς μὴ τέκνων ἀπολέσθαι καὶ γυναικῶν ὑπὲρ ἀνθρώπου σοιηρᾶ καὶ μηδὲ τῆς ὅτι γνωρίμου, καὶ τοῦ ἔχθρου αὐτοῦ Δαβίδου τοσαῦτ' εὐεργετήσαντος ὑμᾶς βασιλέως, καὶ πρὸς δύναμιν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην αὐταρκεῖν μίαν πόλιν, πίθῃ, τῷ κεφαλῷ ὑπερμόντας τοῦ σαβαίου, ῥίψαι ταύτῃ εἰς τὸ Ἰωάβου στράτευμα. τούτου γενομένου σημάνας ἀκαληπτικὸν ὁ τοῦ βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ διαγνόμενος εἰς ἐεσσόλυμα, παντὸς ὑποδείκνυ πάλιν τοῦ λαοῦ στρατηγός. καθίστησι δ' ὁ βαναίαν ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τῶν σωματοφυλάκων καὶ τῶν ἑξακοσίων, ἀφεστῶτα δ' ἐποίησεν ὑπὲρ τῶν φόρων, καὶ σαβάθην καὶ ἀχίλαον, ὑπὲρ τῶν ὑπομνηματογράφων, σουσὰν δ' γραμματέα, σάδωκον δ' καὶ ἀβιαθάρην, ἀπέφηνεν ἱερεῖς. μὴ δ' ταῦτα τοῦ χρόνου λυμαίνεσθαι μηνύοντος, ἐκέτευσε δαβίδης τὸν θεὸν, ἐλεῆσαι τὸν λαὸν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ καὶ τὴν ἴασιν φανερὸν ποιῆσαι τοῦ νόσου. τῶν δὲ προφητῶν εἰπόντων βούλεσθαι τὸν θεὸν ἐκδικίας τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οὓς σαοὺλος ὁ βασιλεὺς ὑποκτείνας ἠσέβησεν ἐξαπατήσας,

A quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem summæ præfecturæ & regiæ gratiæ sustulit. Hac enim de causa iam ante Abeneri quoque cædem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honestum prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amasæ verò cæde nihil tale habuit quod prætenderet. Cæso autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadauer. hunc iussit proclamare ad
B exercitum, Amasam iure cæsum meritas pœnas dedisse: qui verò partes regis fouerent, Ioabum & fratrem Abisæum eius duces sequi debere. Iacente verò in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam quandam longe à via remotam deposuit, & veste contexit: quo facto omnes Ioabum sunt secuti. Is quum per totam Israeliticam regionem Sabæum esset persecutus, in-
C dicio cuiusdam cognouit eum esse in munita quadam vrbe, nomine Abelmachea. qua obsessa & circumuallata, iubet militem muros eius suffodere & euertere: valde enim irascebatur quòd portas ei clausissent. Mulier autem quædam honesta & prudens, videns patriã in extremo periculo, consensis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui postquam processit: Deus, inquit, reges & imperatores creat, vt deletis Hebræorum hostibus in pace
D Israelitas contineant: tu verò nulla in re læsus, primariam Israelitarum vrbem expugnatum venisti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem sibi mentem precatus, negauit se vel vnum è plebe occisum cupere, tantum abesse vt vrbem tam egregiam excisam velit: & si ad supplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, regi rebellis, omissa oppugnatione confestim se deinde exercitum abducturũ. His auditis mulier Ioabum rogat vt paulisper sustineat, polliçita illi caput hostis statim è mœnibus deiiciendum: móxque ad ciues reuersa: Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, cúmque pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnate, & vnam hanc vrbem tam valido exercitui resistere? Quibus
E rebus persuasi, præciso capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deiiciunt: confestímque signo receptui dato dux obsidionem soluit: & Hierosolyma reuersus denuo vniuersis copiis imperator præficitur. Banaias quoque satellitibus & sexcentorum cohorti à rege præponitur, Adoramus quæstor tributis recipiendis constituitur. Sabathes & Achilaus Commentariensium fiunt principes. Susa scribis præpositus, pontificatus quoque Sadoco & Abiathar o manſit.

Post hæc fame regionem premente, rex sup- XII.
G plex à Deo petiit, vt populum miseratus causam atque remedium tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per prophetas, postulare Deũ vt Gabaonitæ vindicentur, quos Saulus rex deceptos præter ius & fas interfecerat, 2. Reg. 21.

& iusiurandum quod illis olim Iesus imperator & senatus iurauerat, violauerat. Quamobrē si Gabaonitis pro cęsis ciuibus pœnas quas ipsi voluerint exigere, permittat rex, fore vt placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. quod posteaquam ex prophetarum relatione compertum est, accitis Gabaonitis percontatus est quid à se peterent: qui cùm septem è Sauli progenie deposcerent ad supplicium, rex perquisitos eis tradidit, Memphibostho tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum est in eos animaduerterunt: confestímque pluente Deo terra posito squalore ad pristinam felicitatem rediit, populúsque copia rerum vt antè fruebatur. Aliquanto pòst rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos auidius persequitur, vltra cæteros solus est longiùs prouectus. hunc iam lassulum conspicit Acmon filius Araphi, vnus è gigantum sobole, indutus loricam circulis confertam, & lanceam gerens trecentos siclos pendentem, accinctúsque gladio: & conuersus è fuga haud dubiè confecisset regem, ni Abisæus Ioabi frater repentè superueniens eum protexisset iam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo grauiter commotus est exercitus, & duces iureiurando eum deuinxerunt, ne in posterum cum aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate quam ex ipsius administratione percipiebat orbaretur. Cúmque post hanc pugnam Palæstini ad Gazam vrbem conuenissent, rex quamprimùm hoc cognouit, exercitum contra eos confestim ire iussit, in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, vnus è fortissimis Dauidis militibus. complures enim qui se de gigantum genere iactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tunc Hebræus de hoste reportauit. Redintegrantibúsque bellum Palæstinis, & nouo exercitu in eos missó à rege, optimè se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palæstinorum congressus, occiso illo effecit vt reliqui terga verterent: multíque hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo pòst rursum castrametati sunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorum finibus: fuítque in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Ionathas Samæ filius solus se opposuit, stratóque aduersario maximum momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundum se à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non aulla postea se contra Israelitas mouere. Cæterùm Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentísque musicis comparatis docuit Leuitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, quàm in cæteris festiuita-

καὶ τοὺς ὅρκους αὐτοῖς οὓς ὁ στρατηγὸς ἐποιεῖτο καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐπὶ τούτῳ δίκην δοῦναι αὐτοῖ θέλουσιν οἱ γαβαωνῖ)· λαβὼν γὰρ τῶν αἰχμαλώτων ταύτῃ αὐτοὺς ὠδήφη, δέλλαγήσεσθαι, καὶ τὸν ὄχλον ἀπαλλάξειν τῶν κακῶν ἐπηγγέλλετο. ὡς οὖν ταῦτα ὠδήφη τῷ θεοφητῷ ἐμαθεν ὀπιζητεῖν τὸν θεὸν, μεταπέμπε) τοὺς γαβαωνίτας, καὶ τίνος βούλον) τυχεῖν, ἐπηρώτα. τῶν δ' ἐκ τοῦ γένους τ σαούλ ὠδήφαβεῖν ἐπτὰ παῖδας ἀξιωσάντων θεὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφιβόσθε φεισάμενος τ ἰωνάθου παιδός. ὠδήφαβόντες δ' οἱ γαβαωνῖ), τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβούλοντο ἐτιμώρασαν. ἤρξατο δ' ὕδν παρασχεῖν ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονιμὸν καρπῶν ἀναπαλεῖν ὀπολύσας τ πρότερον αὐχμοῦ, καὶ πάλιν δυθήνησεν ἡ τῶν ἑβραίων χώρα. στρατεύε) δ' μετ' οὐ πολλὰ χρόνον ὁ βασιλεὺς ὀπὶ παλαισταίους, καὶ συνάψας μάχην αὐτοῖς, καὶ ἡττηθεὶς, ἐμονώθη διώκων. καὶ γλυκόμενος ἐκλυτος, ὥφθη ὑπό τινος τῶν σωλεμίων, ἄχμωνος μὲν τοὔνομα, ἀράφα δ' παιδός. εἶχε δὲ μὲν καὶ ὀπόγονος τῶν γιγάντων. ἔχων δ' καὶ ξυσόν, οὗ τὴν λαβὴν συνέλκειν σταθμὸν, τριακοσίους σίκλους, καὶ θώρακα ἀλυσιδωτὸν, καὶ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ὑπισχνούμενος ὡς ἀποκτείνων τὸν τῶν πολεμίων βασιλέα, παρεῖδε γὰρ ὑπὸ τ κόπου. ὑπισχνούμενος δ' ἐξαίφνης ἀδεισάμος ἰωάβου ἀδελφὸς, τὸν βασιλέα μὲν ὑφήρπασε θεοῦ κείμενον, ἀπέκτεινε δ' τὸν πολέμιον. λύγκα δ' ὀπὶ τῷ παρ' ὀλίγον κινδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤμοσαν αὐτῷ μηκέτι εἰς μάχην ἅπαντ' ἰέναι σὺν αὐτοῖς, μὴ δ' ἀνδρείαν καὶ τροθυμίαν παθεῖν τι τ δεινὸν, σβρίσαι τὸν λαὸν τῷ δ' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μεθέξει πολλὰ βιώσαντος χρόνον. σωσελθόντων δ' τῶν παλαισταῖν εἰς γαζάραν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐπέμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. πεισθεὶς δ' τότε ὁ σφόδρα διδοκίμησεν σοβαχὴς ὁ χετταῖος, εἰς τῶν περὶ δαβίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτειν γὰρ πολλοὺς τ αὐχμούτων θεοῦ ὄντους τοὺς γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονοῦντων, αὐτός τε τ νίκης τοῖς ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκεῖνον τὴν ἧτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαισταῖοι, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς δαβίδου πέμψαντος, ἠρίστευσε νεφάνος ὁ συγγενὴς αὐτῷ. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῶν παλαιστῶν ἀπέκτεινεν αὐτὸ, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῶν ἀπέθανον μαχόμενοι. δλαλειπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν θεοὺς τῇ πόλει τῶν ἑβραίων χώρας οὐκ ἄπωθεν. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν. δακτύλους δ' ἐν ἑκατέρᾳ τῶν βάσεων καὶ τῶν χερῶν, ἑνὶ θεοσοτέρους εἶχε τῶν κ' φύσιν. ἐκ τ οὗ πεμφθείσης ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ δαβίδ στρατιᾶς, τοῦτο μονομαχεῖ ἰωνάθης ὁ σαμᾶ υἱός. ἀνελέτε αὐτὸν, καὶ τ ὅλης νίκης ἐπὶ γλυκόμενος, δέξαν ἀριστίας ἀπηνέγκατο. καὶ ἔοικε γὰρ ὁ παλαιστὴς πῆχει τῶν γιγάντων ὀπόγονος εἶ). μετὰ δὲ ταῦτα τὸν μόχλον, οὐκ ἔτι τοῖς ἰσοφυλίταις ἐπολέμησαν. ἀπηλλαγμένος δ' ἤδη τῶν πολέμων ὁ δαβίδης καὶ κινδύνων, καὶ βαθείας ὀπολαβὼν τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ᾠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρα ποικίλα. τοῖς μὲν γὰρ τριμέτροις, τοῖς δ' πενταμέτροις ἐπέτασεν. ὀργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε θεοὺς αὐτὰ τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τὸν θεὸν,

κατὰ

καὶ τὰ τῆ τῶ καλαμώνων σαμβάτων ἡμέραν, καὶ κῦ τὰς ἄλλας ἑορτάς. ὑ ἦ τῆ ὀργάνων ὅτιν ἰδία τοιαύτη τις τὸν τρόπον. ἡ μὲν κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπτεται πλήκτρῳ. ἡ ἦ νάβλα, δώδεκα φθόγγοις ἔχουσα, τοῖς δακτύλοις κρούεται. κύμβαλά τε λεῖ πλατέα καὶ μεγάλα χάλκεα. καὶ ὡδὶ μὲν τούτων ὅλη τοσοῦτοι ἡμῖν ὡς τε μὴ τελέως ἀγνοεῖν τὴ τῆ παρεσκευασμένων ὀργάνων φύσιν, ἀρκούντως λέλεκται. τῆ ἦ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ ὡδὶ αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τούτων δ᾽ οἱ ἀγαθοποιώτατοι καὶ λαμπροὶ τὰς παρόξεις, ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. ὧν πάντα μόνον ἀπομνησομαι τὰ ἔργα. φανερὸς γὰρ ἔσται τὰς τῆ ἄλλων ἀρετὰς ἀρκέσουσιν οὗτοι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν οὗτοι καὶ χώραν ὑπάγεσθαι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲν οὖν, Ἰασαμμὸς υἱὸς Ἀχεμεί. ὃς πολλάκις εἰς τὸν παράταξιν ἐμπεσὼν τῆ πολεμίων, οὐ πρὶν ἀνεπαύετο μαχόμενος, πρὶν ἑνακοσίους αὐτῶ κατέβαλε. μεῖ αὐτὸν δὲ ἐλεάζαρος υἱὸς Δωδίου, ὃς ἦν μετὰ τὸν βασιλέως ἐν Ἀράσαμῳ. οὗτός ποτε, τῆ ἱσραηλιτῶν καταπλαγέντων τὸ πλῆθος τῆ παλαιστῶν καὶ φυγόντων, μόνος ἔμεινε. καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτῆ πολλοὺς, ὡς ὑπὸ τὸ αἵματος πρόσκολληθῆναι τὸν ῥομφαίαν αὐτῆ τῆ δεξιᾶ, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας τεταγμένους ὑπ᾽ αὐτῆ παλαιστινοὺς, καταβαίνειν, καὶ θαυμάσαι καὶ ἀγαθόν τότε νίκην πρᾶξαι, τῶ μὲν ἐλεάζαρε κτείναντος ἐπομένη ἦ τῶ πλήθους καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθέντας. τρίτος ἦ ἰεὺ, ἰλοῦ μὲν υἱὸς, σεβαῖ ἦ ὄνομα. καὶ οὗτος ἐν τοῖς πρὸς παλαιστινους ἀγῶσιν, εἰς τόπον σταγόνα λεγόμενον αὐτῆ παραταξαμένων, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τὸν δύναμιν φοβηθέντες οὐκ ἔμειναν, ὑπέστη μόνος ὡς στρατεύμα καὶ τάξις, καὶ τοὺς μὲν αὐτῆ, κατέβαλεν, τοὺς δὲ ἃ καρτερήσαντος αὐτῶ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸν βίαν, ἀλλ᾽ εἰς φυγὴν ἀποτραπέντας ἐδίωξε. τοῦτα μὲν ἔργα χειρῶν, καὶ μάχης οἱ τρεῖς ἐπεδείξαντο. καθ᾽ ὃν ἦ καιρὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντος τῶ βασιλέως, ἐπῆλθεν ἡ τῆ παλαιστῶν δύναμις πολεμήσαι, δαβίδης μὲν ὅλη τὴ ἀκροπόλιν αἰπῆλθεν ὡς προσευξόμενος, πυνθόμενος τῶ θεῶ ὡδὶ τῶ πολέμου. τῆς ἦ τῆ ἐλθόντων παρεμβολῆς ἐν τῆ κοιλάδι καιμένης, ἡ μέχρι πόλεως βηθλεὲμ διατείνει, σαδίους ἑβδομήκοντα ἀπεχούσης εἴκοσι, ὁ δαβίδης τοὺς ἑταίρους, καλὸν ὕδωρ εἶπεν ἔχοιμι ἐν τῆ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ φρέαρ τῆ πύλης τῆ πρὸς τῆ πύλη, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτῶν πιεῖν αὐτὸ κομίσαι, μᾶλλον ἐθελήσειν, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα δίδοιν. ταῦτ᾽ ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι, διαῤῥαγέντες διὰ μέσου τῶ τῆ πολεμίων ὁρμήσαντες στρατοπέδου, ἦκον εἰς βηθλεὲμ, καὶ τοῦ ὕδατος ἀρυσάμενοι, πάλιν διὰ τῆ παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τοὺς παλαιστινοὺς καταπλαγέντας αὐτῆ τὸ θράσος καὶ τὸν δύναμιν, ἡρεμῆσαι, μηδὲν ἐπ᾽ αὐτοὺς τολμῆσαι καταφρονήσαντας δ᾽ ὀλιγότητος. κομισθέντος ἦ τῶ ὕδατος οὐκ ἔπιεν ὁ βασιλεὺς, πανδύνως καὶ αἵματι φήσας αἰθεσθαι αὐτὸ κακομάδας, καὶ διὰ τοῦτο μὴ προσήκειν αὐτὸ πιεῖν. ἔπαινεσε ἦ αὐτὸ αὐτῆ τῆ θεῆ, καὶ πρὸς τῆς σωτηρίας τῆ ἀνδρῶν δύναμεις πάντας αὐτῆ. μεῖ τούτους ἰωνάθου ἀδελφὸς ἀβεσσαῖος. καὶ γὰρ ἐφ᾽ ἑκάστης ἡμέρας τῆ πολεμίων ἑξακοσίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος βαναίας, ὁ ἱερεὺς τῆ θεῆ. προκληθεὶς γὰρ ὑπ᾽ αἰγυπτίου τὸ θῆρος, θαυμαστοῦ τὸ μεγέθος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς ὁπλισμένου τῆ δόρατι, τὸ ἀκόντιον λαβὼν ἀπέκτεινε. προσιόντος γὰρ αὐτὸν ἀκοντα καὶ ζώνη ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο.

tibus. ſpecies autē inſtrumētorū hæc fuēre: cinnyra decē chordis intenditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cúmq. his aderant & cymbala ærea, bene magna atq; lata: quod quo ſanè de prędictorum inſtrumentorū natura, ne prorſus ignorētur, dixiſſe ſufficit. Porrò rex fortiſſimos viros circa ſe habuit, ſed maximè inſignes præclaris facinoribus, xxxviii. quorum quinque tantùm virtutē commemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. tales enim erant hi qui poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gētes debellare. Primus Iſſæmus filius Achemęi, qui non ſemel in aciem hoſtium irruens non priùs à cæde abſtitit, quàm nongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cum rege in Araſamo. hic in quodam prælio Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugā verſis, ſolus locū ſuū non deſeruit: & congreſſus cū hoſtib. multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dexterā adglutinaretur: quo viſo reuerſi in prælium Iſraelitæ cedentem iam hoſtem vrgēdo admirādam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro ſternente, vulgo verò militum proſtratos ſpoliāte. Tertius erat Ili filius Sebas. hic quoq. cum bello Paleſtino in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerſo conſtitiſſent, Hebræique rurſum territi loco cederent, ſolus in aciei vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliquos impreſſionem eius non ſuſtinētes, & in fugam effuſos inſectatus eſt. Hæc fuerūt facinora quæ hi tres in prælis ediderūt. Eo verò tempore, quo rege Hieroſolymis agēte Palæſtinorum exercitus vſque ad vrbem acceſſit, & dum ille cōſulturus Deū de bello, arcē aſcendit, in ea valle caſtra metatus eſt, quæ xx. ſtadiorum ſpacio vſque Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O quàm bonam aquam habemus in patria mea, maximæ in ciſterna portæ vicina: ô ſi quis eam mihi afferret, id certè mallem quàm multum argēti accipere: tres iſti his auditis eueſtigio excurrerunt, & cùm per media hoſtiū caſtra Bethlema peruenīſſent, hauſta aqua per eādē viā ad regē ſunt reuerſi, attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatē eorū conténere. eā aquam rex bibere noluit, dicens periculo ſanguinis emptam, & ob hoc ſibi non conuenire: ſed Deo inde libauit, gratias agens pro virorum incolumitate. Poſt hos erat Ioabi frater Abiſæus, qui vna die DC. hoſtes interemit. Quintus Banaias, genere ſacerdos, hic prouocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illuſtribus, vtrūque cōfecit. Rurſum ex prouocatione cū miræ ſtaturę Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta ex ipſius manibus extorta hominem confodit: quo inſignior fuit victoria, quòd adhuc viuenti adēptis armis, priùs eum ſpoliauit, mox propriis armis occidit. Eſt & aliud eius facinus, quod iam dictis, quātum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certè conferri. Quum enim ningeret, leo in

quendam puteum illapſus eſt: cuius os quòd angustum eſſet, videbat breui fori vt id nimbus opplereturatque ita deſperato exitu, & ſalute rugire occœpit. Banaias autem fortè fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum beſtiæ: & cùm deſcendiſſet in puteum, repugnantem ictu baculi quem gerebat exanimauit. nec deteriores virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterùm

XIII. Dauid volens cognoſcere quantus millium
2. Reg. 24 numerus recenſeri poſſet in populo, oblitus præceptorum Moyſis, qui prædixerat quoties cenſeretur populus in ſingula eius capita pendendum Deo ſemiſiclum, iuſſit Ioabum imperatorem vt iret ad cenſum peragendum. quo excuſante nihil opus eſſe, nihil motus coegit ſine mora ad imperata exequenda proficiſci. Ioabus autem aſſumptis ad hoc negocium principibus tribuum & ſcribis, obita tota Iſraelitarum regione, & cognito quanta eſſet populi multitudo, poſt nouem menſes & viginti dies Hieroſolyma reuerſus ad regem numerum ei populi reddidit, abſque tribu Beniamitica: quam nondum ad cenſum vocauerat, ſicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoſcens in Deum ſe peccaſſe. Erat autem reliquorum Iſraelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam eſſent idonei. In Iudæ verò tribu quadringenta millia cenſebātur. Prophetis deinde referentibus ad Dauidem quòd Deum offendiſſet, ſupplex orare cœpit, vt propitius redditus facti huius daret veniam. Qui exoratus Gadum prophetam ad eum miſit, tres optiones offerentem, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem per ſeptennium duraturam, aut bellum per tres menſes iniquo Marte cum hoſte gerendum, aut peſtilentiam per triduum inter Hebræos ſæuituram. Illo verò hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & propheta vrgente ad celerem reſponſionem, vt Deo renunciare poſſet: rex cogitans quòd ſi famem peteret, ſui magis quàm aliorum rationem habuiſſe videri poſſet: quandoquidem ipſi nihil periculi eſſet multum frumenti in horreis habenti, illis non item: quòd ſi per tres mēſes ab hoſte vinci elegiſſet, ſic quoque ſibi conſuluiſſe, qui arces & fortiſſimam circa ſe cohortem haberet: optauit malum regnantibus æquè ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: præfatus melius eſſe incidere in manus Dei, quàm in manus hoſtiū. Hæc ita vt audiuit propheta Deo renūciante, peſtilētia in Hebræos ingruit, ita vt variis modis abſumerētur, nec facilè eſſet morbum cognoſcere. Mors enim vna erat, ſed plurimis & incōpertis cauſis homines rapiebat, alius enim poſt alium efferebatur, & clanculū obrepēs malū celeriter exitium afferebat. quidam enim repentè cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabant. alij paulò lentiore vexati malo ne curationem quidem ferre poterāt, ſed inter officia medicorū expirabāt. alij ſubitò tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur.

προσαπειθήσαι δ' αὖ τις αὐτὸ καὶ τοῦτο τῆς προσφορᾶς ἕνεκα, ἢ ὡς θεῷ τοῦτο αὐτῷ κατ' ἀψυχίαν, ἢ ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ τοῦ θεοῦ, λέων εἰς τινα λάκκον ὀλισθὼν ἐνέπεσεν. ἐνεὸς δ' ὄντος τοῦ σώματος, δῆλος ἦν ἀφανὴς ἐσόμενος, ἐμφερόμενος αὐτὸ τῇ χιόνι. πόθεν οὖν οὐδένα βλέπων ἐξόδου καὶ σωτηρίας ἐθρυλλᾶτο. ὁ δὲ θεὸς ἀκούσας ὁ βασιλεύς, ὥδυνε γὰρ τότε, καὶ πρὸς τὸν βόλον ἐλθών, καταβὰς εἰς τὸ στόμιον, πλήξας αὐτὸν μαχόμενον τῷ μὴ χεῖρας ἔχειν, ἀφῆκε χρῆμα ἀπάντων. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ ἑξακόσιαι ἑξῆς, τοιοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον. ὁ δὲ βασιλεὺς Δαβίδης, βουλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τοῦ λαοῦ, τῷ μισθώσεως ἐντολῶν ἐναθέμενος, ὃς προεῖπεν, εἰ ἀριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ἐφ' ἑκάστης κεφαλῆς αὐτὸ τῷ θεῷ τελέσειν ἡμίσικλον, προσέταξεν Ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, παραθέντι πάντας τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι. τὸ δ' οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι φήσαντος τοῦτο ποιῆσαι, οὐκ ἐπείθη, προσέταξε δὲ μηδὲν μελλήσαντι, βαδίζειν ἐπὶ τὸν ἐξαριθμησιν τῶν ἑβραίων. Ἰώαβος δὲ, τοὺς ἀρχοντας τῶν φυλῶν παραλαβὼν καὶ γραμματεῖς, ἐπῶν τὴν τοῦ ἰσραηλιτῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἕξει κατανοήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μηνὶ μιᾷ καὶ ἡμέραις εἴκοσι. τὸν ἀριθμὸν ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ τοῦ λαοῦ, χωρὶς τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν οὐκ ἐφθασεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν λευιτικὴν φυλήν. μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν θεὸν ἁμαρτών. ἦν δὲ τοῦ ἄλλων ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐνενήκοντα μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων. ἡ δὲ Ἰούδα φυλὴ, καθ' ἑαυτὴν παραφέρουσα μυριάδες ἦσαν. τοῦ δὲ προφήτου δηλωσάντου τοῦ Δαβίδη ὅτι δι' ὀργῆς ἔχει αὐτοῦ ὁ θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ θεραπεύειν δίκην γίνεσθαι καὶ συγγνώσεσθαι ἁμαρτήσει. γνοὺς δὲ τὸν προφήτην ἐπιμένοντα ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, ἓξ εἰς αἱρέσεις κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξηται τούτων ἓν αἷς δοκιμάσει, πότερον θέλει λιμὸν ἐφ' ὅλῃ τῇ χώρᾳ ἔτη ἑπτά. ἢ ἓξ εἰς μῆνας πολεμίους, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἥττηθῆναι. ἢ λοιμὸν ἐνσπεῖσαι καὶ νόσον ἐπὶ ἓξ ἡμέρας τοῖς ἑβραίοις. ὁ δ' εἰς ἀμήχανα ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσών, ἐλπεῖτο, καὶ σφόδρα ἦν συγκεχυμένος. τὸ δὲ προφήτου, τοῦτο δεῖν ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι φήσαντος, καὶ κελεύσαντος ἀποκρίνασθαι ταχέως ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτῷ τοῦ θεοῦ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱρήσεται, ἔδοξε τὸ πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτὸς μὲν ἀφόβως, ὅτι πολλὰ αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἀνεπίοις δὲ βλαβερῶς. αἱρεῖται δὲ γε ἕλκειν τοὺς ἓξ εἰς μῆνας νικωμένους αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀνδρειοτάτους ἔχοι φεύγειν αὐτὸν καὶ φεύγειν, καὶ δέχεσθαι τοῦτο μηδὲν φοβούμενος εἵλετο τὸν πόλεμον, ἡγήσατο τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δίκαιον ἴσον ἀπαίτων γίνεται πρεσβεύων ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν, ἢ τοὺς τῶν πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγγελε τῷ θεῷ. ὁ δὲ, τὸν λοιμὸν καὶ τὴν φθορὰν ἐπεμψε τοῖς ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ' οὐ μονοτρόπως. οὐδ' ὡς τι ῥᾴδιον κατανοῆσαι γενέσθαι τὴν νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν, ἐν ᾧ. μυρίαις δ' αὐτοὺς αἰτίαις καὶ προφάσεσιν οὐδ' ὁπωσοῦν δυναμένους ἀνήρπαζεν. ἄλλως γὰρ ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρατο. καὶ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν, ὀξείαν τε τελευτὴν ἐπέφερε. τῷ μὲν αἰφνιδίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρᾶς ὀδύνης τὴν ψυχὴν ἀφιέντων. ἐνίων δὲ μὴ μυρομένων τοῖς παθήμασι, καὶ μηδ' εἰς κλαυθμὸν ἐκλελειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν, εἰς τὸ παντελὲς διαπαυομένων.

οἱ δ'

οἱ δ' αὐτίκα τὸν σκότιον αὐτοῖς τὰς ὄψεις ἐπισφαμένοις, ὡς ἐπὶ νεκροῖς διοιμώζον. ἔνιοι δὲ καὶ οἰκείων τινὰ κηδεύοντες, ἐναπέθνησκον ἀτελέστοις ταφαῖς. ἀπώλοντο δ' ἀρχομένης ἔωθεν τῆς λοιμικῆς νόσου φθείρειν αὐτούς, ἕως ὥρας ἀρίστου, μυριάδες ἑπτά. ὀξέτερον δὲ ὁ ἄγγελος τῇ χειρὶ ὅπῃ τὰ ἱερόσολυμα, τὸ δεινὸν κατέπεμπεν. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδύσαμενος ἔκειτο κατὰ τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν καὶ δόμενος ἤδη λοιφῆσαι, καὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθῆναι παύσασθαι. ἀναβλέψας δὲ εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν ἄγγελον δι' αὐτοῦ φερόμενον ὅπῃ τὰ ἱερόσολυμα, καὶ μάχαιραν ἐσπασμένον, εἶπε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸς εἴη δίκαιος κολασθῆναι ἢ ὁ ποιμὴν, τὰ δὲ πόιμνια σώζεσθαι μηδὲν ἠδικηκότα. καὶ ἐπιβολὴν τὴν ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκῆψαι, φείδεσθαι δὲ τοῦ λαοῦ. κατακούσας δὲ ὁ θεὸς τῆς ἱκετείας, ἔπαυσε τὸν λοιμόν. καὶ πέμψας γάδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι προσκήψαι εἰς τὴν ἅλω τοῦ Ἰεβουσαίου Ὀρνᾶ, καὶ οἰκοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας ἐπιτελέσαι. Δαβίδης δ' ἀκούσας, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἀθυς ἔπεμψεν ὅπῃ τὸ προσηγορευμένον αὐτῷ τόπον. ὠόρνα δὲ τὸν σῖτον ἀλοῶν, ἐπεὶ τὸν βασιλέα προσιόντα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ πάντα ἐθαύμασεν, προσέδραμεν αὐτῷ καὶ προσεκύνησεν. ἰδὼν δὲ, τὸ μὲν ἦθος, Ἰεβουσαῖος, φίλος δ' ἐν τοῖς μάλιστα Δαβίδου. καὶ δείσας τοῦτ' αὐτὸν οὐδὲν εἰργάσατο δεινόν, ὅτε τῇ πόλιν κατεστρέψατο ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. τῷ δὲ ὀρόννᾳ πυθομένῳ τὰ παρεῖπε πρὸς τὸν δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν ὠνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ κυρίῳ, καὶ ποιήσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, καὶ τὴν ἅλω εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν θεὸν ἡδέως δέχεσθαι τὴν θυσίαν προσέσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀγαπήσας μὲν αὐτὸν τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς μεγαλοψυχίας ἔλεγε, καὶ δίκαιον εἶναι τὴν χάριν. τιμὴν δ' αὐτὸν ἕξειν λαμβάνειν παντὸς, οὐ γὰρ δίκαιον προῖκα θυσίαν ἐπιτελεῖν. τὸ δὲ ὀρόννᾳ φήσαντος ποιεῖν ὅπῃ βούλεται, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω. καὶ ὠκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἱερούργησε καὶ ὁλοκαύτωσε, καὶ θυσίας ἀνήνεγκεν εἰρηνικάς. καταπραυνθεὶς δὲ τούτοις τὸ θεῖον, καὶ πάλιν δωμὴς γίνεται. συνίδε δὲ εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἄθεσμον τὸν ἐν αὐτῇ ἴσακον ὡς τὰ ὁλοκαυτώσαι, καὶ μέλλοντος δεσπόζεσθαι τῶν παιδὸς κελεύσαντος ἐξαίφνης ἀναφανῆναι παρεστῶτα τῷ βωμῷ, ὃν καὶ κατέθυσεν ὁ ἄθεσμος, ἀντὶ τοῦ παιδὸς ὡς προειρήκαμεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλεὺς Δαβίδης, τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐπήκοον γεγονότα, καὶ τὴν θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, ἔκρινε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι τῶν λαῶν παντὸς, καὶ οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ θεῷ. ταῦτα μὲν εὐτύχως ἀφῆκεν εἰς τὸ χρησθὲν τῇ φωνῇ. ὁ δὲ θεὸς τὸν προφήτην ἀποστείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκέλευε ναὸν οἰκοδομῆσαι αὐτῷ· ἐν ᾧ, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν διαδέχεσθαι. μὴ δὲ ταῦτα τὴν προφητείαν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμῆσαι τοῖς παροίκοις, καὶ εὑρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, ὡς φέρειν τοὺς λίθους. καὶ ἑπτακισχιλίους δὲ καὶ πεντακοσίους τοῖς ἐργαζομένοις ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. πολὺ δὲ καὶ πλοῦτον σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθεστατα,

A nonnulli interim dum aliquem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta commoriebantur. quo factum est vt à matutina hora vsque ad prandium hac peste septuaginta millia hominum sint absumpta. iámque genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam quoque vrbem simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum vt pestem sedaret, & iam mortuis contentus de cætero quiesceret. inter has preces sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cæterùm greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se ac tuã familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admissa supplicatione pestem repulit: missóque ad eum Gado propheta, mandauit vt confestim ascenderet in aream Oronnæ Iebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qui mãdatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatũ locum se contulit. Oronna verò circa trituram frugum occupatus, vt regem vnà cum omnib⁹ filiis peraccedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Iebusæus, sed inter præcipuos amicos Dauidis: quę causa fuit vt capta vrbe nihil illi molestũ acciderit, quẽadmodum superiùs diximus. Hoc percontante, quamobrem herus ad seruum accederet, ait se velle aream eius emere, vt in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream & aratra & boues & holocautomata gratis largiri se dixit, precarique vt Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex verò gratam sibi eius simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit vt preciumacciperet. Iniquum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Orõna verò dicente facturum se quicquid rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta siclis emit. extructóque ibi altari, sacrificia & holocautomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. quo festo Deus placatus, propitius, vt antè, est redditus. Erat autem is locus in quem olim Abrahamus filium vt holocautoma faceret adduxerat, & cùm iamiam iugulãdus esset puer, aries repentè ástans altari apparuerat: qui pueri vice fuerat mactatus, vt iam antè scripsimus. Dauid autem cùm animaduertisset se exauditũ, & gratum fuisse sacrificium, decreuit totum illum locum altare vniuersi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: quam eius vocẽ Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eum misso, illic templum extruendum prædixit à filio, quem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam iussit rex numerari inquilinos, & inuenta sunt eorum centum octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliquos ad conuchẽdos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operarii s præfecit. magnam quoq. vim ferri ac æris ad horum operum vsum congessit, materiémque cedrinam multam & prægrãdẽ,

XIV.

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus,à qui- A
bus huius copiam impetrauerat, dicebátque
ſuis amicis, hæc ideò ſe apparare,vt filio ſuc-
ceſſura materiam ad ædificandum relinque-
ret,& non tum demum eam comportare ne-
ceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium
negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis fa-
cilè opus perſoluat.

CAP. XI.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

ACCITO deinde Solomoni filio manda- B
uit, vt quamprimùm regnũ adeptus eſ-
ſet, templum Deo conſtrueret,dicens,ſe id vo-
luiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, quòd
propter crebra bella cruentus haberetur: præ-
dictúmque ſibi id ædificium à fatis deſtinatum
filiorum natu minimo,qui Solomon eſſet ap-
pellandus:quem non aliter quàm filium patri,
ipſi Deo curæ futurum:atque etiam totam He- C
bræorum regionem hoc principe felicem fore,
& inter cætera bona,id quod omnium eſt po-
tiſſimum,pacem habituram,vtpote alienam nõ
tantum ab externis bellis,verùm etiam ab inte-
ſtinis ſeditionibus.Ergo,inquit, quandoquidẽ
à Deo deſignatus es rex,antequam natus, da o-
peram vt alioquin etiam dignus ſis eius prouidentia,pietatem colens,& iuſtitiam atque for- D
titudinem,& præcepta eius legéſque per Moy-
ſem traditas obſeruans , & ab aliis eas violari
non permittens:& inſuper templum , quod te
regnante ſtrui ſibi voluit,cura vt ſicut debes ei
reddas , nihil deterritus operis magnitudine.
omnia enim ante obitum parata tibi relinquã.
Scito ſanè auri quidem collecta decem millia,
argẽti verò talentorum centum millia: æris itẽ
ac ferri tantum congeſſi,quantum vix numero
comprehẽdi poſſit:& adhæc lapidum ac ligno-
rum materiam copioſiſſimam. Habes præterea
multa millia fabrorum lignariorum & cæmen- E
tariorum: & ſi quid his defuerit , tu ſupplebis.
Quapropter hoc opere abſoluto carus erisDeo,
cúmque perpetuum protectorem habebis.Poſt
hæc adhortatus eſt principes populi , vt in ea
ſtructura filium adiutarent,& ſecuri de omni-
bus aduerſantibus,cultui tantùm diuino vaca-
rent,percepturos enim pro hoc pacem & bonũ
ac legitimum reipublicæ ſtatum , quæ præmia
piis ac iuſtisDeus ſolet reddere.Poſtquam autẽ
abſolutum fuerit templum , iuſſit arcam in eo F
reponi,cæterámque ſacram ſuppellectilẽ,cuius
receptaculo iam pridem templum debuerat ex-
trui,niſi patres mãdatum Dei neglexiſſent, qui
præceperat vt quamprimùm hoſtilem terram
occupaſſent,tẽplũ illi exædificarent. Hæ fuerũt
Dauidis adhortationes,tã ad filiũ, quã ad prin-
XV. cipes.Pregrauãte aũt iã ſenio,& corpore per ætatẽ frigeſcẽte,alſioſus factus eſt , vt ne iniectis
2.Reg.1. quidem multis ſtragulis calefieret: cúmque ex
cõmuni medicorũcõſilio decretũ eſſet,vt lectiſ- G
ſima è formoſis totius regionis virginib. cũ rege cubaret:hoc.n.fore cõtra frigus remediũ,foue-
ẽte eum puella inuẽta eſt in vrbe vna fœmina
omniũ eius ætatis pulcherrima,Abiſace nomine,quę cũ rege cubitãs,nihil aliud quã recalfaciebat eũ:iã enim præ ſenio ad venereas res elãguerat. ſed de hac virgine paulo pòſt incidet

τυείων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων ἢ σιδωνίων. ἐπεστάλκει γὰρ αὐτοῖς τὴν ὕλην χορηγίαν, πρός τε τοὺς φίλους ἔλεγε ταῦτα ποιεῖσθαι νεῳ, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν, ἑτοίμην τὴν ὕλην τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ καταλείπῃ, & μὴ τότε συμπορίζῃ νέος ὤν, & τῷ ζώντων ἄπειρος ἔτι τῶν πολιτικῶν, ἀλλὰ προδιειλημμένην ἔχων, ὁπόταν ἢ τὸ ἔργον.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς δαυίδης ἔτι ζῶν σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξεν βασιλέα.

ΚΑλέσας ὁ τὸν παῖδα σολομῶνα, κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτὸν τῷ θεῷ ἐπέλευσε δι' ἀγαθὴν ἐλπίδα τῆς βασιλείας. λέγων, ὡς αὐτὸς βουλόμενον κωλύσειν ὁ θεὸς, αἵματι καὶ πολέμοις πεφυρμένον. προεῖπον δ' ὅτι σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, καὶ τοῦτο κληθησόμενος τυγχάνει, οὗ προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγέλλετο. τὴν δ' ἑβραίων χώραν, εὐδαίμονα κατασήσειν ἐπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ δὴ τῷ μείζονι πάντων εἰρήνην καὶ πολέμων ἀπαλλαγὴν καὶ στάσεων ἐμφυλίων. οὐ τοίνυν, ἐπεὶ προῆν τῆς ἡλικίας ἀπεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πρεσβύτατός τε ἄλλα γέγονας τῆς τούτου προνοίας ἄξιος, δίκαιός τε καὶ ὅσιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς νόμους, οἷς ἡμῖν ἐδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ προσβαίνειν ὑπόμενε. τὸν δὲ ναὸν ὃν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος, εἴλετο αὐτῷ ἡμέραν, ἀνούδωτον ἀποδοθῆναι τῷ θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μηδὲ ἀποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γάρ σοι, προ τῆς ἐμοῦ τελευτῆς ἕτοιμα ποιήσω. γνώσῃ δὲ, χρυσοῦ μὲν τάλαντα σεσωρευμένα, μύρια. δέκα δὲ ἀργυρίου μυριάδας πελάντων. χαλκὸν δὲ καὶ σίδηρον, ἀριθμοῦ πλέονα σεσωρεύμενα. ξύλων δὲ καὶ λίθων, ὕλην ἄφθονον. ἔχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας καὶ τεκτόνων. εἰ δέ τινας σοι προσθῶ, οὐ προσθήσω. γνωμάρχας τούτου, ἀρίστους ἴσχυ τοῦ θεοῦ αὐτὸν ἔχων προστάτην. προσκεκλίσεται δὲ καὶ τοὺς ἀρχοντας τοῦ λαοῦ, τῆς οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τοῦ παιδὸς, & σωτῆρας αὐτοὺς ἅπαντας τῶν κακῶν, οὓς τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἀγαλεῖν. καρπώσεσθαι γὰρ αὐτοὺς ἐκ τούτων εἰρήνην καὶ ὁμοιότητα, οἷς ἀμείβεται τοὺς δικαίους καὶ δικαίους ὁ θεὸς αὐθαιρέτους. οἰκοδομηθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὴν κιβωτὸν ἔσωθεν θέσθαι προσέταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, πρὸ πολλοῦ ναοῦ ὀφείλοντα ἔχειν, εἰ τῷ ἐνθλῶν τοῦ θεοῦ μὴ παρῃτήσαντο ἡμῶν οἱ πατέρες, ἐν τοιαύτῃ μένοντες μὴ τὸ τὴν γῆν τούτων καταζῆν, οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ δαυίδης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη. προσβύτερος δὲ ὢν ἤδη, καὶ τοῦ σώματος αὐτῷ ψυχομένου διὰ τὸν χρόνον, δυσειγὴς ὑπῆρχεν, ὡς μηδὲ ὑπὸ τῆς ὁπτολῆς ἐν πολλῶν ἱματίων θερμαίνεσθαι. συνελθόντων δὲ τῶν ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάντων, ὅπως ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας παῖς ὁπτολεχθεῖσα παρθένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ, ἵνα δὲ αὐτῷ πρὸς τὸ ῥῖγος ἔσεσθαι βοήθημα, θαλπούσης αὐτὸν τῆς κόρης, ἐξεύρηται ἐν πόλει γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, ἀβισάκην ὀνομα. ἣ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, σεσωθέρμανται αὐτὸν μόνον. ὑπὸ γὰρ γήρως ἐκ προσ τὰ ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀδυνάτει. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δὲ πέτταρος

τατος ὑὸς Δαβίδου, νεανίας εὐειδὴς & μέγας, ἐκ γυναικὸς αὐτοῦ αἰγιλθῆς γεγονὼς, ἀδωνίας ὃ προσαγορευόμενος ἐμιμεῖτο ὧν ἀβεσαλώμων τὴν διάνοιαν, αὐτὸς ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο. καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἐλεγε, ὡς τὴν ἀρχὴν αὐτῷ δεῖ περιβαλέσθαι. κατεσκεύασε δὲ ἅρματα πολλὰ, καὶ ἵππους, & πεντήκοντα ἀνδρας τοὺς προδρόμους. ταῦτ' ὀργῶντος τοῦ πατρὸς, οὐκ ἐπέπληττεν, οὐδ' ἐπέσχεν αὐτὸν τῆς προαιρέσεως, οὐδὲ μέχρι τοῦ πυθέσθαι διὰ τί ταῦτα πράττειν προήχθη. συνήργουν δ' αὐτῷ ἀδωνίᾳ, & στρατηγὸν Ἰώαβον, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἀβιαθάρην. μόνοι δ' αὐτῷ ἀντέστησαν, ὁ ἀρχιερεὺς Σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης Νάθαν, καὶ Βαναίας ὁ ὕπαρχος τῆς σωματοφυλακίας, καὶ Σεμεΐς, ὁ Δαβίδου φίλος, & πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τῷ δὲ ἀδωνίᾳ θυσίαν ποιουμένῳ ἔξω τῆς πόλεως, παρὰ τὸν σπήλαιον τὸν ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ, καὶ πάντας καλέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς Σολομῶνος, παραλαβόντος δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰώαβον, καὶ Ἀβιάθαρον, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς Ἰούδα φυλῆς, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀρχιερέα καὶ Νάθαν τὸν προφήτην, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς σωματοφυλάκων Βαναίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐκ τῆς ἐπιτασίας αἱρέσεως, ἐκκαλέσαντο ὑπὲρ τοῦ ἐτέρου. τότε πρὸς τὸν Σολομῶντος κατημέλησε μητέρα Βηθσαβεέ, λάθρα ὁ προφήτης, ὡς ἀδωνίας βασιλεύσει ὄντι, καὶ τοῦτ' ἀγνοεῖ Δαβίδης. συνεβούλευέ τε σώζειν αὐτοῦ, καὶ τὸν παῖδα Σολομῶνα βασιλεύειν. μεταξὺ δ' ἀδωνίας τοῦ ἀρχιεῖ πάθη Ἀβιαθάρου. ταῦτα ὃ τῷ βασιλεῖ διαλεχθεὶς μέλλοντι ὁ προφήτης εἰσιέναι δεῖν & αὐτὸς ἔφησε, καὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ ὑπεμαρτυρήσειν. ἡ δὲ Βηθσαβεὲ, παιδίσκη τοῦ πάθου, πάρεισι πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγου ἀπησαμένη, παρ' αὐτῷ καθεζομένου τοῦ προφήτου ὑπέδυτο διεξέρχεσθαι, τότε δὲ τὸν τῆς ἀδωνίας, & τοὺς ὑπ' αὐτοῦ καλουμένους ἀδιάφθορα εἶναι τὰ ἀρχιερέα, & Ἰώαβον τὸν ἀρχοντα, & τοὺς ἰδίους αὐτοῦ χωρὶς Σολομῶντος, καὶ τοῦ αἰσχρῶν αὐτοῦ φίλων μεμνῆσθαι. ἔλεγέ τε τὸν λαὸν ἀφορᾶν τίνα χειροτονήσῃ βασιλέα. παρεκάλει τε κατανοεῖν ἔχειν, ὡς τοῦ μὲν ἀπαλλαγεὶς αὐτοῦ βασιλεύσοι, αὐτοῦ τε & Σολομῶνα τὸν ὑὸν αὐτοῦ ἀναιρήσοι. ἐλεγομένης δ' ἔτι & γυναικὸς, ἤγγελλον οἱ τὰ δεσμωτῶν παρεῖναι, ἅτε βούλεται πάθους ἰδεῖν αὐτόν. ἡ δὲ βασιλέως ἐπιδέξασθαι κελεύοντος εἰσελθεῖν, εἰ τήμερον δεδόξεται τὸν ἀδωνίαν βασιλέα, & Δαβὶδ τοῦ ἀρχιεῖ ἐπιτυθήσεσθαι. λαμπρὸν δὲ αὐτῷ ποιησαντα δεῖπνον, καλέσαντα τοὺς ὑὸς αὐτοῦ πάντας χωρὶς Σολομῶντος, καὶ τὸν στρατηγὸν & Ἰώαβον, οἳ μετὰ κόσμου καὶ παιδιᾶς ἀνακρούμενοι πολλῆς εὐφήμιαν αὐτοῦ συνηχοῦν τοῦ ἡγεμονίαν. ἐπαίρεσί τε ἐπὶ τοῦτο ἐμέ, οὔτε τὸν ἀρχιερέα σέβεσθαι, οὔτε Βαναίαν & ὑπὲρ τῆς σωματοφυλάκων. δίκαιον δ' ἂν εἴη ταῦτα γνώσεσθαι ἅπαντας, εἰ καὶ τοῦ σοῦ γνώμην ἐγίνετο. ταῦτα & πάθη φήσαντος ὁ βασιλεὺς ἐπήνεσε καλέσαι τοῦ βηθσαβεὲ πρὸς αὐτόν. εἰσελθούσης δὲ & δεσμωτῶν, ἔτι τοῦ προφήτου Δαβὶδ μνημονεύοντος. ἡ γυναικὸς ἐλθούσης, ἔμνησέ σου, φησὶ, τὸν μέγιστον θεὸν, ἢ μοι τὸν ὑὸν σου Σολομῶνα βασιλεύσῃ, ὡς καὶ πρότερον ὤμοσα, καὶ & τὸν ὑπὲρ & μοῦ καθῆσθαι θρόνου καὶ & τ' ἔσεσθαι σήμερον. προσκυνήσασα δ' αὐτὸν ἡ γυναικὸς, καὶ μακρὸν ηὐξαμένη αὐτοῦ βίον σπένδουσα μετεπέμπετο τὸν ἀρχιερέα, καὶ Βαναίαν & ὑπὲρ τῆς σωματοφυλάκων, καὶ Δαβὶδ κελεύει Σολομῶντα πάθην & προφήτην, καὶ τοὺς σφετέρους αὐλοὺς ἅπαντας ἄγοντας, καὶ ἀναβάσαντας & ὑὸν

A mentio. Cæterùm quartus filius Dauidis iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo quod ad ambitionem attinet similis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit vt sibi principatum deferrent: parauítque sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros stipatores: id quod pater vidēs, nec obiurgauit cū, nec cōpescuit, ac ne scitatus quidem est, quid sibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius resistebant, pontifex Sadocus & propheta Nathan, & Banaias præfectus satellitum, & Semeis Dauidis amicus, & manus fortissimorum. Porrò Adonias paratis in suburbano epulis, ad fontem qui est in hortis regiis, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Ioabum & Abiatharum & principes tribus Iudæ. Eos verò qui pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare inscíente Dauide: suasítque vt tam propriæ saluti quàm filij regno consuleret: ingressáque ad Dauidem sola diceret ei, quòd ipse quidem iurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loquenti cū rege se quoque superuenturum propheta pollicitus est, & verbis eius testem futurum. Paruit Bethsabe, & regem adiit. Quo adorato impetratáque dicendi copia, omnia sicut propheta submonuerat indicauit, expositque ordine quēadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum pontificem Ioabúmque principem exercitus vocauerit, & filios regios absque Solomone ac eius necessariis amicis. addebat etiā totum populum suspensum expectare, quémnam esset successorē declaraturus: vt cogitet rogans, quòd se defuncto mori necesse esset tam ipsam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem venisse vt regem viseret: statímque admissus percontabatur, num hodie regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes suauiter epulantes cum plausu & alacritate faustis acclamationibus perpetuum imperium nouo regi ominari. Sed neque me, inquit, vocauit, neque Sadocum pōtificem aut Banaiam satellitio tuo præpositum. quare æquum est vt ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis rex iubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo propheta veniēte. qua introgressa: Iuro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium, vt iam antè iurauí, cúmq. in solio meo sessurum, ídque hac ipsa die. Ad quæ verba cùm mulier adorato rege longam ei vitam esset precata, Sadocum accersit pontificem & Banaiam præfectum satellitum: quibus mox venientibus iubet vt assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositóque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra

vrbem illam deducerent ad fontem qui vocatur Gion: vnctúmque ſacro oleo regem declararent. hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ iniunxit: mandauítque vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine profequentium multitudo acclamaret: In æternum Solomon rex in ſolio regio ſedeat, vt notum fiat vniuerſo populo, regem eum à patre declaratum, Solomoni verò præcepta imperandi dedit, vt iuſtè ac piè præſit tum Iudæ tribui, tum vniuerſo Hebræorum populo. Poſt hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris ſine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra vrbẽ ad fontem, oleóque vnctum, rurſum in eam cũ fauſtis acclamationibus introducunt, vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: móxque adductum in regiam in ſolio paterno collocant. quo facto populus totus ad conuiuia feſtiuitatémque animum aduertit, choris & tibiis ſeſe oblectatus, vt præ concentu inſtrumẽtorum terra ſimul ac aer reſonaret. Vt verò has voces Adonias & eius conuiuę audiuêre, vehementer ſunt perturbati: & Ioabus imperator negauit ſibi placere vel ſonitum illum vel tubam. Cúmque nemo frueretur appoſitis, ſed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Ionathas: & cùm Adonias libenter viſum iuuenem bonum nuncium ominatus eſſet, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem expoſuit. quo audito proripiunt ſe omnes è conuiuio, & ſuá quiſque domum diffugiunt. Adonias autẽ veritus ne rex factum eius iniquo animo ferret, ſupplex ad altare confugit, & hoc apprehenſo ſe tutabatur. quod vbi ad Solomonem eſt perlatum, quódq; rogaret fidem ſibi dari de oblitione huius iniuriæ, & ſecuritate impunitatis: clementer ſimul ac prudenter præteriti quidẽ errati veniam ei conceſſit, ſed præmonito vt caueret in poſterum: alioqui ſi amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipſum ſibi cauſam exitij futurum. miſit deinde qui illum ex aſylo educerent. qui cùm veniſſet, nouúmque regem adoraſſet: iuſſit eum domum ſuam abire nihil ſolicitũ, ac in reliquum curare vt vir bonus ſit, quandoquidem hoc ipſi maximè expediat. Dauid autem volens cum totius populi regem declarare, conuocat principes Hieroſolyma, vnà cum ſacerdotibus ac Leuitis, quibus recenſitis inuenit eorum qui trigeſimum annum excederent xxxviii. millia: ex quibus deſignauit curatores ædificij templi ter mille ſupra viginti millia: iudices verò populi & ſcribas eorum ſex millia: ianitorũ verò domus Dei quatuor millia: tantundémque eorum qui hymnos Deo canerent, & inſtrumentis muſicis à Dauide, vt diximus, in hoc præparatis vterentur. Hos diuiſit in cognationes, & ſeparatis à reliqua tribu ſacerdotibus, viginti quatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia ſexdecim, ex Ithamari octo. inſtituítque vt vna cognatio miniſtraret Deo per dies octo, à ſabbato vſque ſabbatum: atque ita ſortitio facta eſt omnium cognationum in præſentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari pótificum & omniũ prin-

A αὐτὸν σολομῶνα ὅτι τὴν βασιλικὴν ἡμίονον, ἔξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν ὅτι τὸν πηγὴν τὴν λεγομένην γιών. Ϛ ἀφικέσθαι τὸ ἅγιον ἔλαιον, ἀποδεῖξαι βασιλέα. τοῦτο ὃ ποιῆσαι προσέταξε σάδωκον τὸν ἀρχιερέα, καὶ νάθαν τὸν προφήτην, ἀκολουθοῦντας τῇ προσέταξε διὰ μέσης τῆς πόλεως, τοῖς κέρασιν σαλπίζοντας βοᾶν, εἰς αἰῶνα τὸν σολομῶνα τὸν βασιλέα καθίσαι ὅτι τοῦ βασιλικοῦ θρόνου. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ἀποδεδειγμένον αὐτὸν ὑπὸ τοῦ παρὰ βα-
B σιλέα. σολομῶνι δ' ἐπέταξε πρὸς τὰ ἀρχῆς, ἵνα εὐσεβῶς καὶ δικαίως προσῇ τῷ θεῷ ἑβραίων ἔθνους παντὸς καὶ τῶν ἱερέων φυλῆς. βαιαία δ' ὐξαμένῳ τὸν θεὸν σολομῶνι εὐμενῆ γενέσθαι, μηδὲ μικρὸν ὀκνήσαντος, ἀναβιβάζουσιν ὅτι τὸν ἡμίονον τὸν σολομῶνα. καὶ προάγοντες ἔξω τῆς πόλεως ὅτι τῆς πηγῆς, Ϛ τοῦ ἐλαίου χρίσαντες εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν ἐπευφημοῦντες, Ϛ τὸν βασιλέα αὐτὸν γενέσθαι πολυχρόνιον δ' χρόμους. καὶ καθαγάγοντες εἰς τὸν οἶ-
C κον βασιλικόν. καθίζουσιν αὐτὸν ὅτι τοῦ θρόνου. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' εὐωχίαν ὡδοὺς ἐξάπτει καὶ ἑορτῆν, χορδῶν καὶ αὐλοῖς τερπόμενος, ὡς ὑπὸ τοῦ πλήθους τὴν ὀργάνων ἅπασαν σεισχεῖσθαι τῆν γῆν καὶ ἀέρα. ὡς δ' ἤκουσε τῆς βοῆς, ἀδωνίας τε καὶ οἱ παρόντες ὅτι τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν. ὅ τε στρατηγὸς ἰώαβος ἔλεγεν οὐκ ἀρέσκεσθαι τοῖς ἤχοις ἀδὲ τῇ σάλπιγγι. ὠδάκειμένῳ ὃ τὸ δεῖπνον, καὶ μηδενὸς γλυκαίνοντος, πάντων δ' ἐπ' εὐτολίας ὑπαρχόντων, εἰσέρχεται πρὸς αὐτοὺς ὁ τοῦ ἀρχιερέως. ἀβιαθὰρ υἱὸς
D ἰωνάθης. τοῦ δ' ἀδωνία θαυμάσαντος τὸν ταχίαν ἦκον, καὶ προσφωνοῦντος ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλου πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν σολομῶνα, καὶ τὴν δαβίδου βασιλέως γνώμην. ἀναπηδήσαντες δ' ἐπὶ συμποσίου ὅτε ἀδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι παῖδες ἔφυγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. φοβηθεὶς δ' ἀδωνίας τὸν βασιλέα ἔφη γεγονέναι, ἐκ τῆς γινομένης τῇ θυσιαστηρίῳ, ὃ δὴ προεῖχον ἐλλαβόμενος. δηλοῖ δὲ τοῦτο σολομῶνι πεποιηκώς, καὶ πίστεις ἀξίωσεν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὡς τε μὴ μνησικακήσειν, μηδ' ἐργάσασθαι
E δεινὸν αὐτῷ μηδέν. ὁ δ', ἡμέρως πάνυ καὶ σωφρόνως, τῆς μὲν τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῶον. εἰπὼν δ' ἐνηφθήσεσθαι πάλιν κακοποιῶν, ἑαυτῷ αἴτιον δ' τιμωρίας ἔσεσθαι, καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνίσησιν ἀπὸ τῆς ἱκετείας. ἐλθόντα δ' πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε μηδὲν ὑποφοβούμενον, καὶ τὸ λοιπὸν παρέχειν αὐτῷ ἀγαθὸν, ὡς αὐτῷ τοῦτο συμφέρον ἤξιου. βουλόμενος δ' δαβίδης, παντὸς τοῦ λαοῦ ἀποδεῖξαι τὸν
F υἱὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας. ἐξαριθμήσας δ' τούτους πρῶτον, εὑρίσκει τῶν ἀπὸ ἑξήκοντα, ἑξμυρίους ὀκτακισχιλίους, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ὅπως ἐπιμελητὰς τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, ἑξμυρίους τρεῖς ἀπὸ χιλίους. κριτὰς δ' τοῦ λαοῦ καὶ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωροὺς δ' τετρακισχιλίους τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ τοσούτους ὑμνῳδοὺς τοῦ θεοῦ, ᾄδοντας τοῖς ὀργάνοις οἷς δαβίδης κατασκεύασε καθὼς προειρήκαμεν. διεμέρισε δ' αὐτοὺς καὶ παρείας, Ϛ
G χωρίσας ἐκ δ' φυλῆς τοὺς ἱερεῖς εὗρε τούτων εἴκοσι τέσσαρας παρείας. καὶ ἐκ μὲν δ' ἐλεαζάρου οἰκίας, ἐκκαίδεκα. ἐκ δ' τῆς ἰθαμάρου. ὀκτώ. διέταξε δ' μίαν παρείαν ὑπηρετεῖν τῷ θεῷ, ὅτι ἡμέρας ὀκτὼ, ἀπὸ σαββάτου, ὅτι σάββατον. καὶ ἕτερος ἀν αἱ παρεῖαι πᾶσαι διεκληρώ-

σαντο, δαυίδου παρόντος, καὶ σαδώκου καὶ ἀβιαθὰρ παρόντων τῶν ἀρχιερέων, καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων. Ϛ ἡ φυλὴ μὲν

μὲν ἀπὸ Λάβδα πατριὰ ἐγράφη πρώτη, ἡ δὲ δευτέρα ἀκολούθως ἄγει τὴν εἰκοστὴν πασχάρων. καὶ διέμφυεν ὅτι ὁ μερισμὸς ἄρχει τῆς σημασίας ἡμέρας. ἐπέπεσε δὲ τῇ λδιτηδος φυλῇ, εἰκοστὴ μέση καὶ τέσσαρα. καὶ κληρωσαμένων τὸν αὐτὸν ἀπέβησαν χρόνον ταῖς τῶν ἱερέων ἐφημερίσιν, ὀκτὼ ἡμέρας ἑκάστῳ. τοῖς δ' ὑπογόνοις τοῦ μωυσέως ἐπέπεσεν. ἐποίησε γὰρ αὐτοὺς φύλακας τῆς θησαυροῦ τὸ θεοῦ, καὶ τῆς ἀναθημάτων ἃ συνέβη τοὺς βασιλεῖς ἀναθεῖναι. διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ λδιτηδος φυλῇ καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν νύκτα καὶ ἡμέραν τῷ θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέτειλε μωυσῆς. μετὰ ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τὴν τραπεζὰν εἰς δώδεκα μέρας, συνὰ ἡμέρᾳ καὶ ἑκατοντάρχαις καὶ ταξιάρχαις. ἔτι δὲ ἑκάστῃ τῶν μερῶν, διστυλίους καὶ τετραχιλίους, ὧν ἐκέλευσε προσεδρεύειν καὶ διακονεῖ ἡμέρας ἀπὸ τῆς σαββάτης ἕως τῆς ὑστάτης σολομῶνι τῷ βασιλεῖ συνὰ τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἑκάστης μέρας. ὃν ἀγαθὸν ἦν καὶ δίκαιον, ὀνομαστοὺς τὸ τῷ θησαυρῷ, καὶ κώμῃ, καὶ ἀγρῷ ἄλλως, καὶ κτήνεσιν, ὧν οὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα μνημονεύειν τῷ ὀνομάτων. ὡς δ' ἕκαστα τούτων καὶ τὸν εἰρημένον διέταξε τρόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἑβραίων, καὶ τοὺς φυλάρχους, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν διαιρέσεων, καὶ τοὺς δὴ πάσης σχέσεως ἢ κτήσεως τῆς βασιλέως τεταγμένους, ἐπὶ ὑψηλοτάτου βήματος ὁ βασιλεὺς ἐλέξε πρὸς τὸ πλῆθος· Ἀδελφοὶ καὶ ὁμοεθνεῖς. γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ διανοηθείς, χρυσοῦ τε πολλοῦ παρεσκευασάμην, καὶ ἀργύρου ταλάντων μυριάδας δέκα. ὁ δὲ θεὸς ἐκώλυσέ με διὰ τὸ προφήτην τοῦτον, διὰ τε τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν πολέμους καὶ τὴν φόνον τὴν ἐκθεῖσι μεμάνθαι τὴν δεξιάν. ἢ γὰρ ἐπίλυσιν τὴν διαδεξόμενον τοῦ βασιλείαν κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ. υἱὸν οὖν ὄντα μοι καὶ τῆς πρεσβύτου ἡμῖν ἰακώβου δυοκαίδεκα παίδων ἡγουμένων, ἔκρινε τὸν ἰούδαν δοθῆναι τὴν βασιλείαν, καὶ ἐμὲ τῶν ἀδελφῶν ἐξ ὄντων προκριθέντα καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ θεοῦ, καὶ μηδένα τούτων δυσχεράναντα, οὕτως ἀξιῶ κἀγὼ τοὺς ἐμαυτοῦ παῖδας, μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους σολομῶνος τὴν βασιλείαν παρειληφότος, ἀλλ' ὑπηκόους ὡς ὁ θεὸς αὐτὴ ἐξελέξατο, φέρειν ἑκόντας αὐτόν. δικαιότατον γὰρ θεῷ θέλοντος ἐπ' ἀλλοφύλοις κρατῆσαι δουλεύειν. χαίρειν δ' ἐπ' ἀδελφοῖς τοιούτοις τυχόντι τιμῆς προσῆκεν ὡς κοινωνοῦσιν αὐτῆς. δίκαιον δὲ τοὺς ὑποφύσεις τῷ θεῷ παρελθεῖν εἰς τέλος, καὶ τῷ δυσαιμονίαν τοιούτῳ αἰεὶ πᾶσαν τὴν χάριν ἀφαιρεῖσθαι, καὶ τὸν ἅπαντα τοιοῦτον χρόνον, ᾧ αὐτὸς ἐπηγγείλατο παρέξειν ὅτι σολομῶνος βασιλεύοντος. ἔσται δ' αὐτοῖς βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πέρας, εἰ δίκαιοι καὶ δίκαιον σαυτὸν καὶ φύλακα τῆς πατρίου παρέχοις νόμων ὧν ἄριστον. εἰ δὲ μή, τὰ χείρω προσδόκα, πάντα θεασάμενον. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τοιαῦτα ποτισάμενος τοὺς λόγους ἐπαύσατο. ἡ δὲ διαγραφὴν καὶ τὴν διάταξιν τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, παντὸν ὁρᾶσθαι ἔδωκε σολομῶνι, θεμελίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερῴων, ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πλίνθοι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος ἦσαν, ὅσα τε σπόδη χρυσοῦ καὶ ἀργύρου τούτων τὸ σταθμὸν ὤφειλον. πρὸς παραμυθίαν δὲ

cipũ, & cuius prima ſors exiit, deſcripta eſt cognatio prima, & poſt hãc ſecũda, deincépſque vſque vigeſimam quartam: quæ quidem diuiſio durat vſque in hodiernum diem. Leuiticá quoque tribum in partes vigintiquatuor diuiſit: & ſortitione facta, & illis quemadmodum ſacerdotibus octoni miniſterij dies obuenerunt. Præcipuus autem honos Moyſis poſteris eſt habitus. Conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, & donariorum quę reges ſolẽt dedicare. inſtituítque vt vniuerſa Leuitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quiſque vices interdiu noctúq; circa cultum diuini numinis verſarentur, ſicut olim à Moyſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc totas copias in duodecim partes digeſſit, eíſque tribunos, centuriones & præfectos aſſignauit. continebat quæque pars millia vigintiquatuor: voluitque vt ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerent circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis ſuis ac centurionibus: & cuique ſuum ducem præfecit, virum iuſtum & ſpectatæ bonitatis. quin & theſauris & vicis & agris, eorúmque cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, quos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtquam autem omnia ſicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magiſtratibus Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus quos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus qui negotij & facultatibus regiis præerant, & ſuggeſtu celſiore in hũc modum multitudinem eſt allocutus: Fratres & populares, notum vobis eſſe volo, quòd cùm voluiſſem templum extruere, multum auri eum in vſum & argenti centum millia talentorum comparaui. ſed Deus ipſe per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate veſtra geſſi, dextram hoſtili cruore contaminauerim: & filium meum regníque ſucceſſorem templum ſibi iuſſit extruere. Nunc igitur quandoquidem ſcitis quòd etiam maiores noſtri Iacobi filij cùm duodecim eſſent, Iudas tamen conſenſu omnium principatũ obtinuit, & mihi cùm ſex fratres eſſent, poſthabitis illis Deum ad me regnum detuliſſe, nec eorũ quenquam id factum iniquè tuliſſe: ita ego quoque poſtulo, vt Solomone imperium conſecuto, cęteri mei filij nec contra illum nec inter ſe inuicem ſeditiones agitẽt, ſed ſcientes hunc diuinitus electum, libẽter eius dominio ſint ſubiecti. Cùm enim æquum ſit, ſi Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non ſecus quàm eiuſdem honoris participes. Ego ſanè nihil magis in votis habeo quàm vt promiſſiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, quam primùm totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum eſt, & omnia rectè euenient, ſi te fili mi pietatis & iuſtitiæ, patriárúmque legum cuſtodem geras: alioquin ſi hæ non ſeruentur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito inſpectantibus omnibus Solomoni templi deſcriptionem ac formã dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores quàm ſuperiores, earúmque numerus & quantitas ac capacitas deſignabatur: tum quo pondere quæque vaſa tam aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit,

hortatúſque eſt eum vt ſummam diligentiam ad hoc opus adhiberet: ſimúlque principes & tribum Leuiticam, vt eum adiuuarēt, tum propter ætatem nondum ſat maturam, tum quia diuinitus & ad regnum eſſet electus, & ad templum ædificandum, quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per ſe iam antè materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorúmque ac cæmentariorum multitudine, & ſmaragdis aliiſque omnis generis gemmis. Poſtremò nunc ſe in hunc vſum ex proprio fiſco erogare alia tria millia talentorum auri puriſſimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret ſupra arcam ſtare eámque protegere. Poſtquam autem Dauid finem loquendi fecit, ſecura eſt magna alacritas principum & ſacerdotum, & tribus Leuiticæ, de ſuo quoque conferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium. obtulerunt enim ſe contributuros talentorum auri quinque millia, & ſtateres decem mille. argenti verò centum millia, ferri quoque talentorum multa millia. & ſi cui lapillus aliquis erat precioſus, afferebat & tradebat in theſauros reponendum: quorum curæ præpoſitus erat vnus è Moyſis poſteris nomine Ialus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maximè Dauid viſa principum ac ſacerdotum reliquorúmque omnium promptitudine, elata voce Deum laudauit, patrem ac conditorem huius vniuerſitatis appellitans, fabricatorémque rerum tam humanarum quàm diuinarum, & præſidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorúmque felicitatis & regni ab ipſo ſibi commiſſi. Poſt hæc precatus omni populo bona omnia, priuatímque filio mentem bonam & iuſtam, omníque virtute præditam, iuſſit vt populus quoque Deo laudes perſolueret. Illi verò proſtrati humi Deum adorauerunt: verſi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipſo regnante perceperant, gratias egerunt. Sequēti verò die ſacrificia ſunt inſtaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica quoque ſacrificia multis millibus victimarū mactatis: & tota ea die rex vnà cum omni populo feſtiuitati operam dedit: Solomónque denuò eſt inunctus & legitimus rex declaratus: ſimúl Sadocus pontifex totius multitudinis deſignatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in ſolio paterno collocato, ex ea die in poſterum obedientes ei fuerunt.

CAP. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit.

XVI. 3. Reg. 2. PAVLO autem pòſt Dauid accedente ad ſenium morbo, videns iam inſtare ſibi mortem, accito Solomone ſic illum eſt affatus: Ego, fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam omnibus qui nunc ſunt, quíve pòſt erunt communem ingredior, quam remetiri non licebit, nec quid in hac vita geratur reuiſere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atque iterum te moneo quæ & antè conſului, vt iuſtus ſis erga ſubditos, & pius erga Deū, qui te hoc regno cohoneſtauit: vtq; cuſtodias præcepta eius & leges, quas nobis per Moyſē demiſit:

λάοις αὐτὸν πάτῃ χρήσαϑαι προθυμίᾳ πρὸς τὸ ἔργον. καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὴν τοῦ λευιτικοῦ φυλὴν, συναγωνίσαϑαι, διά τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὸν θεὸν ἐκεῖνον ἐλέϑαι καὶ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, καὶ βασιλείας φερεγγύην. διέμβρη δὲ αὐτοῖς καὶ ἡ σφοδρὰ σπουδὴ τοῦ οἰκοδομίαν ἀπέφηνεν αὐτός. πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δὲ ἀργυρίου καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πλῆϑος καὶ λατόμων ὕδη συνηϑροισμένα μύρια, σμαράγδου τε καὶ παντὸς ἰδίας λίϑου πολυτελοῦς. καὶ νεῦ δὲ ἐπὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς διακονίαν καὶ ἄλλα ξιχίλια τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἐλεγεν εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὰ ἅρματα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς οἷς ἐφεστάναι δεῖ σκέπουσι τὴν κιβωτὸν καλύπτοντας. σιωπήσαντος δαβίδου, πολλὴ καὶ τοῦ ἀρχόντων καὶ τοῦ ἱερέων καὶ τοῦ λεβίτικοῦ φυλῆς προθυμία συνέβαλλε μένων, καὶ ποιουμένων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοφρενεῖς ἐγίνετο. χρυσίου μὲν γὰρ ὑπέσχοντο εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια. καὶ τετρακισμύρίους. ἀργυρίου δὲ μύρια τάλαντα. καὶ σιδήρου μυριάδας τάλαντων πολλάς. καὶ εἴ τινι λίϑος λεῖος παλυτελὴς, ἐκόμιζε καὶ παρίδωκεν εἰς τοὺς θησαυροὺς. ὧν ἐπιδόντων ὁ μωυσέως ἔχρονος ἴαλος. ὅτι τούτοις, ἤδη τε ὁ λαὸς ἅπας. καὶ δαβίδης τὴν εὐθυμίαν καὶ τοῦ ἀρχόντων καὶ ἱερέων, καὶ τοῦ ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ ῥύστην τοῦ ὅλων ἀποκαλῶν, καὶ δημιουργὸν αὐθεφπίνων καὶ θείων, οἷς αὐτὸ ἐκόμισαν φερεγγύην τὸ καὶ κτηδεμόνα γένους ἑβραίων καὶ τούτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτοῦ βασιλείας ἔδωκεν. ὅτι τούτοις δίξάμβυος τοῦ τε παντὶ λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τοῦ παιδὶ σολομῶνι δίκαιον ὑπὸ καὶ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐῤῥωμβύλιν, ἐκέλευσε καὶ τὸ πλῆϑος εὐλογεῖν τὸν θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ὅτι τὸ γένυ προσεκύνησαν. δαβιδίσησαν δὲ καὶ δαβίδῃ φερεγγύην πάντων ὧν αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἐβεβαίουν τε καὶ ἀπήλαυσαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, θυσίας τῷ θεῷ παρέσχον, μόχους χιλίους, καὶ κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλίους ἀμνοὺς, οἷς ὁλοκαύτωσαν. ἔθυσαν δὲ καὶ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων κατασφάξαντες. καὶ δι' ὅλης ἡμέρας ἑόρτασαν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ. καὶ σολομῶνα, δεύτερον ἐχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. καὶ σάδωκον, ἀρχιερέα τῆς πληϑύος ἁπάσης. εἰς τε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες σολομῶνα, καὶ καϑίσαντες αὐτὸν ἐπὶ ϑρόνου τοῦ παζίου ἀπ' ἐκείνης δ' ἡμέρας ὑπήκοον αὐτῷ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τελευτὴ δαβίδου καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς πλῆ οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν.

ΜΕτ' ὀλίγον δ' χρόνον, καὶ δαβίδης καταπίπτει εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ συνιδὼν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, ἐλέχϑη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρέων ἤδη τοῦ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν τε νεῦν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομενος, ἧς οὐκέτι δ' οἷόν τε ἐπανελθόντα, γνῶναι τὰ καὶ τὸν βίον φερόντων. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτοῦ γηρονὼς ὄντος τὸ τελευτᾶν, παραινῶ σοι ταῦϑ' ἃ καὶ πρότερον ἔφϑην συμβουλεύσας, δικαίως μὲν εἶ πρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δὲ πρὸς τὸν τοῦ βασιλείαν δεδωκότα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτὸ τοὺς νόμους καὶ τὰς νόμιμα, οὓς αὐτὸς δι' μωυσέως κατέπεμψε ἡμῖν,

ἡμῶν, & μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μήτ' ἐπιθυμίᾳ μήτ' A & caue ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliáve affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, nisi seruatis eius legibus, alioquí suam prouidentiam à te auertet. Quòd si talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia nostra maneat, & nulla vnquam alia domus præter nostram in Hebræos dominationem B obtineat. Memento etiam iniquitatis Ioabi, qui propter æmulationem duos duces iustos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amasam filium Iethranis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euasit, quòd meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea causa omni honore ac studio prosequeris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officiis quæ pater illorum in me exulem liberaliter congessit, & per quæ nos sibi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulsum multis affecit conuitiis quãdo Castrum petebam, móxque ad Iordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occasionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Repub. & amicis, & eis quos punitos volebat, expirauit, exactis septuaginta vitæ annis, postquam regnasset apud Hebronem tribui Iudæ imperitans annos septem, & menses sex, Hierosolymis verò vniuersæ regionis rex annos triginta tres, vir optimus, & omnibus virtutibus præditus, quas regem tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro subiectorum tutela susceptis primus se periculis obiiciebat, exemplo suo militem ad præclara facinora excitans & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in consiliis prudentissimus, & egregiè callens quid in præsens, quidve in futurum conduceret. adhæc sobrius, mitis, benignus erga calamitosos, iustus, humanus, quę quidem præcipuæ sunt regum virtutes. nec in tanta potestate vnquam ab equitate deflexit, nisi quod ad Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quantas nullus alius rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnificè, præter solẽnia illa in regum funeribus, inlatis etiam in monumentum eius maximis diuitiis, quarum magnitudinem facilè sit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam post annos MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare, vt abducto exercitu obsidionem solueret. nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talẽtorũ millibus, eorúmq; parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicauimus. Ac rursum post multos annos elapsos Herodes rex alia cella aperta magnam pecuniã sustulit. ad loculos tamen qui regũ cineres continent, neuter eorũ peruenit. singulari enim arte ita erãt sub terrã conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

ἀλλῳ πάθει προτεθειμένον τούτων ἀμελήσαι. τὸ γὰρ τῶν θείων πρὸς σαυτὸν εὔνοιαν ἀπωλεῖς, φυλάξαι τὰ νόμιμα, & πρὸς ἅπαντ' αὐτὸ τἀγαθὸν ἀποστρέψῃς πρόνοιαν. τοιοῦτον δέ σε αὐτὸ παρέχων, ὁποῖον εἶναί τε δεῖ, καὶ ἐγὼ σὲ φιλάξω, καθέξεις ἡμῶν τὴν βασιλείαν τῇ γλυφῇ, καὶ οἶκος ἄλλος Ἑβραίων οὐκ ἂν διαπόσοιτο, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ διὰ τὸ παντὸς αἰῶνος. μέμνησο δὲ καὶ τὴν ἰωάβου τοῦ B στρατηγοῦ φιλονοσίαν, ἀποκτείναντος δίχα ζηλοτυπίαν δύο στρατηγοὺς δικαίους καὶ ἀγαθούς, ἀβεννῆρ τὸν νήρου παῖδα, καὶ τὸν ἀμεσσὰν ἰόν ἰεθράνι. ὧν ὅπως αὐτοῖ δόξῃ, τὸν θάνατον ἐκδικήσον, ἐπεὶ καὶ κρείττων ἐμοῦ καὶ δυνατώτερος ἰώαβος ὤν, μέχρι νυνὶ τὴν δίκην διέφυγε. φιλοτιμοῦμαί δέ σοι, καὶ τοὺς βερζέλλαι τοῦ γαλαδίτου παῖδας, οὓς ἐν πάσῃ τιμῇ καὶ προνοίᾳ τοιαύτῃ ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις. οὐ προκατάρχομαι δὲ δυποιΐας, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ φιλοτιμίαν ὑπῆρξέ μοι χρεωλυτεῖν. καὶ τὴν γῆραν ἣν ἐμεσεῖν, τὸν ἐκ τοῦ βενιαμίτου φυλῆς, ὃς πολλὰ βλασφημήσας με φεύγοντα ὅτ' εἰς παρεμβολὰς ἐπορευόμην, ἀπήντησε δεῦρο τὸν ἰορδάνην, καὶ πίστεις ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν παθεῖν τότε, νυνὶ δὲ πεζητήσας αἰτίαν εὔλογον, ἀπώλεσα. ταῦτα παραινέσας τῷ παιδὶ περί τε τῶν ὅλων πραγμάτων, καὶ περὶ τῶν φίλων, καὶ οὓς ἤδη τιμωρίας ἀξίους ἐληλυθότας, ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἑπτὰ μὲν ἐν χεβρῶνι τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ μῆνας ἕξ, ἐν ἱεροσολύμοις δέ, ἁπάσης τῆς χώρας, ἔτια καὶ ἑξήκοντα. οὗτος ἀνὴρ ἐγένετο, καὶ D πᾶσαν ἀρετὴν ἔχων ἐν ἑαυτῷ τοῦ βασιλεῖ, καὶ τοσούτων ἐθνῶν σωτηρίαν ἐπιχειρισθέντα προσῆκεν. ἀνδρεῖος τε γὰρ ἦν, ὡς οὐκ ἄλλος τις, ἐν δὲ τοῖς κατὰ τῶν ὑπηκόων ἀγῶσι, προφερὴς ὑπὲρ τοὺς κινδύνους ὁρμᾶν, τοῦ πονεῖν καὶ μάχεσθαι παρακελευόμενος τοῖς στρατιώταις ὑπὲρ τὰς προστάξεις, ἀλλ' οὐ τοῦ παρεστάτει ὡς διατάσσοντα, νοῆσαί τε & συμβουλεῦσαι & περὶ τῶν μελλόντων, καὶ τὰ τῶν ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἱκανώτατος, σώφρων, ἐπιεικὴς, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐν συμφοραῖς ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἃ E μόνοις ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι προσῆκε. μηδὲν ὅλως παρὰ τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας ἁμάρτειν, ἢ τὸ περὶ τὴν θείας γυναῖκα. κατέλειπε δὲ καὶ πλοῦτον, ὅσον οὐκ ἄλλος βασιλεύς, οὐδ' Ἑβραίων ἔτ' ἄλλων ἔθνη. ἔθαψε δ' αὐτὸν ὁ παῖς σολομὼν ἐν ἱεροσολύμοις ἐπιφανεστάτῳ, τοῖς τε ἄλλοις οἷς περὶ κηδείαν νομίζεται βασιλικῶν ἅπασι, καὶ δὴ καὶ πλοῦτον αὐτοῦ πολὺν καὶ ἄφθονον συνεκήδευσεν. ὧν τὴν ὑπερβολὴν τεκμήρασθαι αὐτὸς ῥᾴδιος ἐν F λεχθησομένοις. μετὰ γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων & ἑξακοσίων, ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ δυσεβοῦς ὑπικληθέντος, ἧν δὲ δημήτριος, βουλόμενος χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑπὲρ τοῦ λῦσαι τὴν πολιορκίαν, καὶ τὸ στρατιὰ ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν οὐκ ἐδύνατο πορίσαι, ἀνοίξας οἶκον τῶν τοῦ δαβίδου μνημάτων, καὶ βαστάσας ἑξακόσια τάλαντα μέρος ἔδωκεν αὐτοκράτορι, καὶ διέλυσεν οὕτως τὴν πολιορκίαν. καθὼς καὶ ἐν ἄλλῳ διεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τοῦτον, ἐτῶν πολλῶν διαφθαρμένων, πάλιν ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερον ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρήματα πολλά. τοῦ μὲν γε σήπεσθαι τῶν βασιλέων οὐδεὶς αὐτῶν ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκευθυῖαι πρὸς τὸ μὴ φανερὰ εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἡμῖν, ὅπῃ ποτοῦτον ἀπόχρη διεδηλῶσθαι.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως σολομὼν τὴν βασιλείαν ἔλαβεν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε. Κεφ. α.

Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως, καὶ τοῦ πλούτου, καὶ ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. β.

Ως τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ῥοβοάμου, τὴν δέκα φυλῶν ἱεροβοάμου ἀπέδειξε βασιλέα, τὴν δὲ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.

Ως σουσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ καταχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.

Στρατεία ἱεροβοάμου τοῦ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλέως, ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ῥοβοάμου, καὶ ἥττα, καὶ ὅτι τοῦ ἱεροβοάμου γενεὰ βασάνης τὸ ὄνομα διαφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.

Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος αὐτῶν ἀσανῆ τοῦ ἀβιᾶ παιδὸς, καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ς.

Ως δ' ἀδεισαρῆ ἡγησᾶς διαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμβρῆς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος. Κεφ. ζ.

Ως ἄδερ δαμασκῆ καὶ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη. Κεφ. η.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως. Κεφ. θ.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατευσάμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι.

HÆC IN OCTAVO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. CAP. I.

De Sapientia Solomonis & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit. CAP. II.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit: Roboamus verò duabus imperauit. CAP. III.

Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Ægyptum transportauit. CAP. IV.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & quòd Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupauerit. CAP. V.

Æthiopum irruptio in agrum Hierosolymitanũ sub Asano, & exercitus eorum interitus. CAP. VI.

Basanæ stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent. CAP. VII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur. CAP. VIII.

De Iosaphato rege Hierosolymorum. CAP. IX.

Achabus à Syris bello lacessitis in prælio victus occiditur. CAP. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER OCTAVVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως σολομῶν τὴν βασιλείαν παρελαβεν, τοὺς ἐχθροὺς ἀμυνε.

ΕΡΙ μὲν οὖν Δαβίδου καὶ τῆς ἀρε- A
τῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος
γενόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους
τε καὶ μάχας ὅσας κατορθώσας γη-
ραιὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύ-
της βίβλῳ διεληλύθαμεν. σολομῶ-
νος δ' τοῦ παιδὸς αὐτοῦ νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βα-
σιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ δι-
αῤῥήδην, καὶ τῷ τοῦ θεοῦ βούλησιν καθίσαντος δηλῶν τὸν θεόν- B
τον, ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπευφήμησεν οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχο-
μένῳ βασιλεῖ, παλαιὰς αὐτῷ τὰς εὐχὰς τὰ εὐάγματα,
καὶ πρὸς γῆρας ἀρικέσθαι λιπαρεῖν καὶ παραδείσαι
μονα τὴν ἡγεμονίαν. ἀδωνίας δ', ὃς καὶ τοῦ πατρὸς ζῶν-
τος ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν καταλαβεῖν, παρελθὼν πρὸς
τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα βηθσαβεέ, καὶ φιλοφρόνως
αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δῶρα παρ-
ὰ αὐτοῦ ἀφῖκται, C δηλοῦν παλαιόσης ὡς ἡ- C
δέως παρέξοιμενος, ἤρξατο λέγειν, ὅτι γινώσκει μὲν τὴν
βασιλείαν C αὐτὴ κ' δῆτα τὴν ἡλικίαν, καὶ δῆτα τὴν τοῦ
πλήθους εὐφάρεσιν οὖσαν αὐτῷ. μεταβάσης δ' ὡρὸς
σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς κ' τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην σύ-
ντ καὶ ἀγαπᾷ τὴν ὑπ' αὐτὸν δουλείαν, καὶ τοῖς παρ-
οῦσιν ἥδ' εὐάγμασιν. ἐδεῖτο δ' οὖν δέκαπῆσαι ὡρὸς
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δοῦναι τὴν πρὸ παρ-
ουγκοιμωμένην ὡρὸς γάμον αὐτῷ Ἀβισάκλεν. ὁ δὲ D
πλησιάσας τὸν πατέρα δῆτα τὸ γῆρας αὐτῆ, μόνην δ'
ἔτι παρθένον. ἡ δὲ βηθσαβεὲ, καὶ δέκαπῆσεν ἀπροδεῶς
ὑπέκειτο, κ' καταθεάσασθαι τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρα,
τὴν τε βασιλέως χαρίσασθαί τι βουλόμενον, καὶ δεησο-
μένης αὐτῆς λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν, ἐλπὶς ἀπαλλάττειν
τὴν τοῦ γάμου. ἡ δ', τοῦ σολομῶνος μητὴρ, ἐλθοῦσα ὡρμησεν
δηλῶν τὸν υἱὸν, δεησομένη ὧν ἀδωνίας δεηθέντι κα- E
τεπηγγείλατο. καὶ ὡρεϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, κ'
ὡρεπλακέντος, ἐπὶ παρήγαγον αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον ὃν
συνῴκησεν αὐτῷ κτίσθαι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθί-

Cap. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

DE Dauide igitur & eius vir- 3. Reg. 2.
tute, quantorúmque bonorum suæ genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter gestis senio confectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterùm posteaquam Solomon eius filius, ætate etiam tum iuuenis, regnum adeptus ex sententia patris & decreto diuini numinis in solio consedit, populus quidem totus, vt nouis regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum bene administratum diuturnam senectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus est regnum, accessit ad regis matrem, eámque blandè salutauit. Qua quærente nunquid venisset quòd opera sua opus haberet, omniáque benignè pollicente, orsus est dicere, ipsam quoque nosse, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi consensu regnum sibi deberetur. sed quoniam Deo visum sit id transferre in filium eius Solomonem, se quoque libenter ferre illius dominationem, & contentum esse præsenti conditione. rogauit deinde vt apud fratrem pro se intercederet, eique persuaderet vt bona eius pace liceat sibi dúcere Abisacen cum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, quòd pater præ senio congredi cum ea non valuisset. Bethsabe verò promisit operam suam in hoc negotio, & de hoc coniugio bene cum sperare voluit, tum quòd rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eò preces matris essent accessuræ: atque ita plenum spe hominem dimisit: móxque ipsa ad filium properauit, colloquutura de eo quod Adoniæ petenti promiserat. cui cùm rex occurrisset, complexúque eam excepisset, deducta in cubiculum in quo tum erat regia sella, sedit, iussítque alteram matri à dextris poni.

Quę postquam consedit, Vnam, inquit, gratiam A
fili petenti mihi annue, neque tuo renutu tri-
stiorem facias. Respondit ille, iuberet, quicquid
vellet, pium enim esse, matri quidlibet cõcede-
re: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negaturũ
suspicaretur, sed certam impetrãdi spem habe-
re. tum illa rogat, vt virginem Abisacen Ado-
niæ fratri nuptum tradat. At rex iratus dimisit
matrem, dicens Adoniam maiora moliri, mi-
raríque se quòd nõ eadem opera postularet, vt
regnum ei tanquam natu grandiori cederet,
quando Abisacæ coniugium expetat, habens a-
micos potentes, Ioabum imperatorem copiarũ
& Abiatharum sacerdotem. Móxque accito
Banaia præfecto satellitum, mandauit ei vt Ado-
niam fratrem interficeret. Vocato deinde A-
biatharo sacerdote, Te, inquit, supplicio exi-
mũt tum alij labores acti cum meo patre, tum
illud præcipuè, quòd vnà cum eo arcã transtu-
listi. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes C
sequuto, vt neque hîc maneas, neque in cõspe-
ctum meum venias: sed abi in patriam tuam, &
illic ruri viue. atque ibi vsque ad mortem dege,
quandoquidem talia commisisti, propter quæ
indignus es vt honoribus fruaris. Ob hanc ita-
que causam ablatus est sacerdotalis honor à
domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat auo
Abiathari, & trãslatus est in genus Phineesis ad
Sadocum. Cæterùm eo tempore quo pontifica-
tus in Ithamari domo fuit, post Elim primum D
ex ea familia pontificem, ex Phineesis gente
priuatam vitam egerunt hi: filius Iosephi pon-
tificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami
verò Maræothus, & Maræothi Aropheus, Aro-
phæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui pri-
mus Dauide regnante pontifex est creatus. Por-
rò Ioabus imperator audita nece Adonię, valde
extimuit. eius enim amicitiam magis quàm re-
gis coluerat, & ideo non immeritò malè suspi-
cans ad altare confugit, impunitatem se in- E
de quæsiturum existimans, propter notam
regis erga Deum pietatem. Qui posteaquam de
Ioabo renuntiatum est, misit Banaiam qui cita-
ret eum ad suum tribunal causam dicturũ. Joa-
bus autem negabat se fanum relicturum, sed i-
bi potiùs quàm aliàs moriturum. Hoc eius res-
ponso per Banaiam accepto, rex iussit vt inibi
caput eius ita vt vellet abscideretur, & hãc pœ-
nam lueret pro duobus imperatoribus, quos
cõtra omne fas ac nefas peremerat. Corpus ve- F
rò sepeliri, vt peccata eius apud posteros mane-
rent, ipse verò ac pater innocentes essent quod
ad Ioabi mortem attinet. Banaias verò exequu-
tus mandatum, ipse in imperium copiarum ei
successit. Post hęc abrogato Abiatharo pon-
tificatu, rex solum Sadocum id sacerdotium ob-
tinere voluit. Semei deinde imperauit, domo
Hierosolymis extructa inibi apud se manere,
interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si
secus fecerit, esse capite mulctandum. nec con-
tentus interminatione, iureiurando homi-
nem ad id mandatum seruandum adegit.

σας ἐπέλθοιεν ἕτερον ἐπ' ἀξιοῦν τοιοῦτον τῇ μητρί. κα-
θεζομένης δ' ἡ βηθσαβεῖ, μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ, χάριν αἰτου-
μένη μοι κατάδυσον καὶ μηδὲν ἀξαρνήσεων δύσκολον
μηδ' ὑποπτεύσῃς ἀπεῖναί σε. τὸ δ' ὁ σολομῶνος προσάτ-
της κελεύοντος, πάντα γὰρ ὅσιον ἐστὶ μητρὶ παρέχειν, καὶ τ
προσμεμαρτύρηκε τὴν ἀρχὴν ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἤδη
βεβαίας τοῦ τυχεῖν ὧν ἀξιοῖ ποιεῖται τοὺς λόγους, ἀλλ' ἀρ-
νησιν ὑφορωμένη. δοῦναι τῷ παρθένον αὐτὸν ἀβισάκην
ἀδωνίᾳ τὸ δεύτερα προῖκα γάμον παρεκάλει. λαβὼν δὲ
προῖκα ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ὑποπέμπεται μὲν
τῷ μητέρα, μείζονων δ' ὀρέγεσθαι προῃρημένον εἰ-
πὼν ἀδωνίαν, καὶ θαυμάζειν πῶς οὐ προχωρήσει ἡ
τῆς βασιλείας ὡς ἀρισβυτέρῳ προσκαλεῖ, τὸν γάμον
αὐτῷ τὸν ἀβισάκης αὐτοῦ μόνῳ, φίλους ἔχοντι δυνατοὺς,
ἰσάβον τὸν στρατηγὸν, καὶ ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. καὶ με-
ταπεμψάμενος βαναίαν τὸν ὑπὲρ τῆς σωματοφυλάκων
ὑποκτεῖναι προστάξειν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἀδωνίαν.
καλέσας γὰρ τὸν ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, θανάτου μέν φη-
σὶ, ῥύεταί σε τἆλλα ὅσα τῆς παιδί μου συνήκαμες, ἡ
ἀνδρὸς, διὰ σοῦ αὐτῇ μετάσχωμεν. ταύτην δέ σοι τὴν
τιμωρίαν ὑπετίθημι ταξαμένῳ μὴ ἀδωνίᾳ καὶ τοῖ-
κείνου φρονήσαντι, μήτε ἐνθάδε ἰέναι, μήτε εἰς ἕτε-
ρον ἀπαντᾶν τόπον, ἀλλὰ εἰς τὸν παρόντα πρόθυμος,
ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆν, καὶ τοῦτον ἄχρι τελευτῆς ἔχε τὸν
βίον, ἀμύρτων τὰ μηκέτ' εἰς δικαίως ἐξίᾳ. καταλεί-
ταί μὲν οὖν ὑπὸ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς ὁ ἰθαμάρου οἶκος
διὰ τὸν προειρημένου αἰτίαν, καθὼς τῷ ἀβιαθάρου
παππῳ προεῖπεν ὁ θεὸς ηλί. μετέβη δ' εἰς τὸ φινεέ-
σου γένος, φῶς σαδωκον. οἱ δ' ἰδιωτεύσαντες ἐκ τοῦ
φινεέσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τὸν ἰθαμάρου οἶ-
κον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἡλί προότου ταύτην
προλαβόντος, ἦσαν δέ, ὁ τοῦ ἀρχιερέως ἰωσήπου ἡ
βοκκίας. τούτου δ' ἰωάθαμος, ἰωαθάμου δ' μαραιώθ
μαραιωθου δ', ἀροφαῖος, ἀροφαίου δ', ἀχίτωβος, ἀχιτώβ
δ', σάδωκος, ὃς πρῶτος ὑπὸ δαβίδου τοῦ βασιλέως ἀρ-
χιερεὺς ἐγένετο. ἰωάβος δ' ὁ στρατηγὸς, τὴν αἰσίρισιν ἀ-
κούσας τὴν ἀδωνίᾳ, φεύξεσθαι ἐγένετο. φίλος γὰρ ἦν αὐ-
τῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ὑπ'
τούτου, διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον δύνοιαν οὐκ ἀλόγως ὑπο-
πτεύων, καταφεύγει μὲν ὑπὸ τὸ θυσιαστήριον. ἀσφάλειαν
δ' ὑπόμιζεν αὐτῷ φυγὴν ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν θεὸν δυσ-
σεβείας τῷ βασιλέως. ὁ δ', ἀπαγγελλόντων αὐτῷ τὴν ἰωά-
βου γνώμην, πέμψας βαναίαν, ἐκέλευσεν ἀνασπάσαντα
αὐτὸν ὑπὸ τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ἀπολογησόμενον. ἰσά-
βος δ' οὐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτῷ τεθνή-
ξεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. βαναίου δ' τὴν ἀπό-
κρισιν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ δηλώσαντος, προστάξαι σο-
λομὼν ἐκεῖ τὴν κεφαλὴν αὐτῷ ἀποτεμεῖν καθὼς βού-
λεται, καὶ ταύτην λαβεῖν τὴν δίκην, ὑπὲρ τῶν δύο στρα-
τηγῶν, οὓς ὁ ἰσάβος ἀσεβῶς ἀπέκτεινε. θάψαι δ' αὐτῷ
τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὴ ἀμύρτήματα μηδέποτε κατα-
λείπῃ τὸ γένος τὸ ἐκείνου, τῆς δ' ἰωάβου τελευτῆς, αὐτός
τε κὴ ὁ πατὴρ ἀθῶοι τυγχάνωσι. ὁ βαναίας μὲν τὰ κε-
λευσθέντα ποιήσας, αὐτὸς ὑπὸ δείκνυ στρατηγὸς πάσης
τ' δυνάμεως. σάδωκον δ' ποιεῖ μόνον ὁ βασιλεὺς εἰς
τ' ἀβιαθάρου τόπον ἐν μετεσήσαβ. σεμεὶ δ' ὦδε προσέταξεν, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι
μένειν ἐν ἱεροσολύ-
μοις αὐτῷ προσηκούσαν, καὶ μὴ διαβαίνειν τὸν χειμάρρουν κεδρῶνος ἔχειν ἐξουσίαν. ὑπακούσαντι δὲ
τούτῳ, θάνατον ἔσεσθαι τὸ πρόσιμον. τῷ δ' μεγέθει τῆς ἀπειλῆς, καὶ ὅρκοις αὐτὸν προσηνάγκασεν ποιήσασθαι.

σεμέϊς

σημέιες ἢ χάριν εἰς προστάξιν αὐτῷ σολομὼν ἔχειν φήσας καὶ ταῦτα ποιήσειν προσομόσας, καταλιπὼν τὴν πατρίδα, τῷ ἱερεμιήλου υἱῷ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐποιεῖτο. διελθόντων ἢ ἐτῶν τριῶν ἀκούσας δύο δούλους ἀποδρᾶντας αὐτοῦ ἐν γίτθοις τυγχάνοντας, ὥρμηται ὅπως τοὺς οἰκέτας ἐπανελθόντας ἢ μετ' αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος, ὡς καὶ τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ καταφρονήσαντος, καὶ τὸ μεῖζον τῶν ὅρκων τὸ θεοῦ μηδὲ μίαν ποησαμένου προφάσεις, χαλεπῶς εἶχε. καὶ καλέσας αὐτὸν, οὐ σύ φησιν ὤμοσας μὴ καταλήψειν ἐμὲ, μηδὲ ἐξελεύσεσθαί ποτε ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; οὐκ αὖ ἀποδράσης τὴν τῆς ἐπιορκίας δίκην, ἀλλὰ καὶ ταύτης καὶ ὧν τὸν πατέρα μου ὧδε τὴν φυγὴν ὕβρεσας τιμωρήσομαί σε ποινὴν ἡγούμενον, ἵνα γνῷς ὅτι κερδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ τὰ δικήματα κολασθέντες, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ ᾧ νομίζουσι ἀδεεῖς εἶναι μηδὲν πεπονθότες, αὐξεται καὶ γένεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς, ἢν παρ' αὐτίκα πλημμελήσαντες ἔδοσαν. ἡ σεμέϊν μὲν κελεύσθεις βαναίας ἀπέκτεινεν. ἤδη ἢ τὴν βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ σολομὼν, καὶ τῷ ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγει τὴν φαραώθου τὴν τῆς αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. καὶ καταστεύασας τὸν τεῖχος τῆς ἱεροσολύμων, πολλῷ μείζω καὶ ὀχυρώτερα τῆς πρόσθεν ὄντων, διεῖπε τὰ πράγματα λοιπὸν ὅτι πολλῆς εἰρήνης. μηδ' ὑπὸ τῆς νεότητος πρός τε δικαιοσύνην καὶ φυλακὴν τῶν νόμων, καὶ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ τελευτῶν ἐπέστειλε βλαπτόμενος. ἀλλὰ πάντ' ὅσα οἱ τοὺς χρόνους προβεβηκότες, καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μὴ πολλῆς ἀπεδείας ὑπετέλουν.

Κεφάλαιον β.

Περὶ τῆς σοφίας σολομῶνος, καὶ τῆς συνέσεως, καὶ τοῦ πλούτου καὶ, ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

ΕΓνω δ' εἰς χεβρῶνα ὧδε γλυσόμενος, ὅπως τῷ καλλικοῦ θυσιαστηρίῳ τὸ κατασκευασθέντος ὑπὸ μωυσέως, θύσαι τῷ θεῷ. καὶ χίλια τὸν ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν ἱερεῖα. τοῦτο ἢ ποιήσας μεγάλως ἔδοξε τὸν θεὸν τετιμηκέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους ἐκείνης τῆς νυκτὸς, ἐκέλευσεν αἰτήσαι τινὰς αὐτὸ τῆς δυσεβείας δόσιν αὐτῷ δωρεάς. σολομὼν ἢ, τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα τῷ θεῷ δωρήσειν ἡγήσατο, καὶ λαβεῖν αἰθέρπῳ συμφορώτατα τὸν θεὸν ἠτήσεν. οὐ γὰρ χρυσὸν οὐδ' ἀργυρον, οὐδὲ τὸν ἄλλον πλοῦτον ὡς αἰθέρπος καὶ νέος ἠξίωσεν αὐτῷ προσγενέσθαι. ταῦτα γὰρ οἶδεν νομίζεται ὧδε τοῖς πλείστοις μόνα σπουδῆς ἄξια, καὶ θεοῦ δῶρα εἶναι. ἀλλὰ δός μοι φησὶ διάνοιαν νοερὰν ὑμῖν, καὶ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς ἂν τὸν λαὸν τὰ ληθῆ καὶ τὰ δίκαια λαβὼν αἰσκείνοιμι. τούτοις ἤδη τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, καὶ τὰ τε ἄλλα πάντ' ὧν οὐκ ἐμνήσθη ὧδε τὴν ἐκλογὴν, δόξαν, πλοῦτον, δόξαν, ὑπὲρ πολεμίων, καὶ πάντων σωφίσιν καὶ σοφίαν, οἵαν οὐκ ἄλλην τὸν αἰθέρπων ἔχειν οὔτε βασιλέων οὔτ' ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτῷ τὴν βασιλείαν ὅτι πλεῖστον ὑπεχνεῖτο χρόνον, αἰ δίκαιός τε ὢν δικαιώμη καὶ παιδεύωμος αὐτῷ καὶ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς ἦν ἄριστος. ταῦτα τὸ θεοῦ σολομὼν ἀκούσας, ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς κοίτης. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τῆς σκηνῆς μεγάλας θυσίας θυσίας, κατευώχει τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

A Semeis verò professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum se imperata, patria relicta Hierosolymis domicilium habuit. Triénio dein exacto, cùm audisset duos fugitiuos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaquam intellexit eum vnà cum illis reuersum, egrè tulit non præscriptum modò suum contemptrim habitum, sed sacramẽtum etiam Dei violatum.
B Accitóque mox, Nónne tu, inquit, iurasti te nunquam me derelicturum, neque ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euades pœnam periurij, vir pessime, sed lues etiam illa quæ olim per petulantiam in patrem meum eiectum es debacchatus: vt scias quòd nihil lucrentur nocentes etiam si non statim post peccatũ puniantur, sed per omne tempus quo propter impunitatem securi sibi videntur, crescit illorum pœna, quam iamdudum sunt promeriti. atque ita Semeim iussu regis Banaias interfecit.
C Solomõ autem sublatis iam inimicis, regnóque constabilito, Pharaonis Ægyptiorum regis filiam duxit vxorem: instauratisque Hierosolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquillissima pace Rempublicam deinde administrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iustitiam coleret, & leges custodiret, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exequeretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturæque iam prudentiæ, omnibus rebus diligentissimè prospiciebat. II. 3. Reg. 3.
D

Cap. II.

De sapientia Salomonis, & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit.

VIsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille victimarum holocaustomatis
E cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsa enim nocte cùm in somnis ei conspiciendum se præbuisset, iussit eum postulare quicquid donorũ pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon verò pulcherrimũ quiddam ac maximum petiit, quod & Deus libentissimè largitur, & homini est vtilissimum. Non enim aurum aut argẽtum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petiit. nam hæc sola vulgo hominum videntur expetenda, hæc sola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem sanam, & intellectũ bonum, vt his acceptis populũ hunc verè ac iustè
F iudicare valeam! Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam alia quę non petierat, additurum, diuitias & gloriam, sed antè omnia talem intellectum ac sapientiam, qualẽ antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. Adhæc conseruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modò iustus esse pergat, Deóque per omnia parere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è stratis se proripuit, & adorato Deo Hierosolyma est reuersus: & mactatis antè tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit.
G

Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua lis erat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & si quando tale quippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disquirendi sibi comparẽt. Duæ mulieres quæstus meretricij venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, sic est exorsa: Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eadémque hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxtà cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuũ illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam præbere volens infanti meum non inueni, sed istius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indiciis deprehendi, & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium domine confugi. nam quia propter solitudinem nemo est qui coarguat, pertinaciter quod meum est abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc fecisse, & asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius verò mortuum: neminéque inueniente quid decerni posset, sed omnibus vt in re obscurissima cæcutientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatque vt stricto gladio puerum vtrumque secet in duas partes: quo vtraque dimidium accipiat tam viui quã mortui. Hanc sententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem: sed interim cùm vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potiùs alteri addicendum infantem: sibi enim sat esse si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera verò parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animaduertens rex has postremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quòd hęc reuera mater esset. alterius verò malitiam damnauit, quod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ, & ex illa die non secus quàm diuina mente prædito obtemperabant. In tota

3. Reg. 4. autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, quæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus cãpus erat sub Banaia filio Achili, cuius præfecturæ contributa erat & ea regio quæ vsque Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam vsque montem Libanum, vrbésque in eis sexaginta magnas ac bene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vsque pręerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiã nomine Basimã. Maritimã verò quæ est circa Arcen Banacates obtinebat.

A ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κρίσις ἐπ' αὐτὸν ἦλθε δυσχερής, ἧς τὸ τέλος εὑρεῖν ἦν ἐπίπονον. τὸ δὲ πρᾶγμα περὶ οὗ συνέβαινεν εἶναι τὴν δίκην, ἀναγκαῖον ἡγησάμην δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσιν τό τε δύσκολον τῆς κρίσεως γνώριμον ὑπάρξῃ, καὶ τοιούτων μεταξὺ πραγμάτων γενόμενοι, λάβωσιν ὥσπερ ἐξ εἰκόνος τῆς τοῦ βασιλέως ἀγχινοίας τὸ, ῥᾳδίως ἀποφαίνεσθαι περὶ τῶν ζητουμένων δυνηθῆναι. δύο γυναῖκες ἑταῖραι τὸν βίον, ἧκον

B ἐπ' αὐτόν. ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο, οἰκῶ μὲν εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μετ' αὐτῆς ἐν ἑνὶ δωματίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέραις ἡμῖν ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας ἀποτεκεῖν κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν ἄρρενα παιδία. τρίτης δὲ ἡμέρας διελθούσης, ἐπικοιμηθεῖσα τῷ αὐτῆς παιδίῳ αὕτη, τοῦτο μὲν ἀποκτείνει. βαστάσασα δὲ τοὐμὸν ἐκ τῶν γονάτων πρὸς αὐτὴν μεταφέρει, καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. πρωῒ

C δὲ θηλὴν ὀρέξαι βουλομένη τῷ παιδίῳ, τὸ μὲν ἐμὸν οὐχ εὗρον. τὸ δὲ ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι παρακείμενον. ἀκριβῶς γὰρ κατανοήσασα τοῦτο ἐπέγνων. ὅθεν ἀπαιτῶ τὸν ἐμὸν υἱόν, καὶ οὐκ ἀπολαμβάνουσα, καταπέφευγα δέσποτα ἐπὶ τὴν παρὰ σοῦ βοήθειαν. τῷ γὰρ εἶναι μόνας, καὶ μηδένα τὸν ἐξελέγξαι δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα, ἰσχυρῶς ἀρνουμένη παραμένει. ταῦτ' εἰπούσης ὁ βασιλεὺς ἀνέκρινε τὴν ἑτέραν τί τοῖς εἰρημένοις ἀντιλέγειν ἔχοι. τῆς δὲ ἀρνουμένης τοῦτο πεποιηκέναι, τὸ δὲ παιδίον

D τὸ ἑαυτῆς ζῆν λεγούσης, τὸ δὲ τῆς ἀντιδίκου τεθνηκέναι, μηδενὸς ἐπινοοῦντος τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνίγματι περὶ τὴν εὕρεσιν αὐτοῦ πάντων τὴν διάνοιαν τετυφλωμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι τοιοῦτον. κελεύσας κομισθῆναι τὸ νεκρὸν καὶ τὸ ζῶν παιδίον μεταπέμπεταί τινα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ σπασάμενον προσέταξε τὴν μάχαιραν, ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκάτεραι λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ τοῦ τε ζῶντος καὶ τοῦ τετελευτηκότος. ἐπὶ τούτῳ, πᾶς μὲν ὁ λαὸς

E λανθάνων ἐχλεύαζεν ὡς μειράκιον τὸν βασιλέα, μεταξὺ δὲ τῆς μὲν ἀληθοῦς μητρὸς ἀνακραγούσης τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ παραδιδόναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης. ἀρκεῖσθαι γὰρ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλότριον δοκῇ. τῆς δ' ἑτέρας ἐχούσης ἑτοίμως διαιρούμενον ἰδεῖν τὸ παιδίον, καὶ προσέτι βασανισθῆναι καὶ αὐτὴν ἀξιούσης, ὁ βασιλεὺς ἐπιγνοὺς τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας γεγενημένας, τῇ μὲν ἀνακραγούσῃ τὸ παι-

F δίον προσέκρινε. μητέρα γὰρ αὐτὴν ἀληθῶς εἶναι. τῆς δὲ ἄλλης κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ἀποκτεινάσης, καὶ τὸ τῆς φίλης σπευδαζούσης ἀπολλύμενον θεάσασθαι. τοῦτο μέγα δεῖγμα καὶ τεκμήριον τῆς τοῦ βασιλέως φρονήσεως καὶ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος. κἀξ ἐκείνης λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι διάνοιαν αὐτῷ προσεῖχον. στρατηγοὶ δ' αὐτῷ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν τῆς χώρας ἁπάσης, οἵδε. τῆς μὲν ἐφραίμου κληρουχίας, οὔρης. ἐπὶ δὲ τῆς βιθιέμης τοπαρχίας ἦν ὁ κλῆρος. τὴν δὲ τῶν δώρων καὶ τὴν παρα-

G λίαν ἀβινάδαβος εἶχεν ὑπ' αὐτῷ γεγαμηκὼς τὴν σολομῶνος θυγατέρα. τὸ δὲ μέγα πεδίον ἦν ὑπὸ βαναίᾳ τῷ ἀχίλου παιδί. προσυπῆρχε δὲ καὶ τῆς ἄχρι ἰορδάνου πάσης. τὴν δὲ γαλααδῖτιν καὶ γαυλωνῖτιν ἕως τοῦ λιβάνου ὄρους καὶ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑπ' αὐτὸν, γαβάρις διεῖπεν. ἀχινάδαβος δὲ, τῆς γαλιλαίας ὅλης, ἄχρι σιδῶνος ἐπεστάτει, συνοικῶν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ σολομῶνος βασιμὰ τοὔνομα. τὴν δὲ περὶ ἀρκὴν παραλίαν εἶχε βανακάτης.

σαφά-

σαφάτης δὲ, τὸ Ἰταβύριον ὄρος καὶ Κάρμηλον, καὶ τὴν A Saphates Itabyrium montem & Carmelum,
Γαλιλαίαν ἄχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου χώραν, ὅτι δὲ totámque inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem
τούτων πάσαν ἐπετέτραπτο. σουβεὴς δὲ τῆς Βενιαμίτι- trans Iordanem sitam sub se habuit. & rursum
δος κληρουχέαν ἐγκεχειρισμένος. ταβαρὴς δ' εἶχε τὴν his omnibus vnus præerat princeps. Mirãdum
πρὸς τοῦ Ἰορδάνου χώραν. ὅτι δ' τούτων εἰς πάλιν ἀρ- autem in modum per id tempus auctæ sunt res
χὴν ἀπὸ δίκτης. θαυμαστὸν δ' ὅσον ἔλαβεν ὅτε Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorũ
τῷ ἑβραίων λαῷ, καὶ ἡ Ἰούδα φυλὴ, πρὸς γεωργίαν colendorum studium conuersõ. Pace enim po-
τραπέντων καὶ τὴν τῆς γῆς δημιουργίαν. εἰρήνης γὰρ ἀ- titi, & nullis bellicis tumultibus distracti, ad
πολαύοντες, καὶ πολέμους καὶ ταραχὰς μὴ φέρειν ἀ- hæc optatissima libertate auidè perfruentes, in
μύμονοι, καὶ προσέτι τῆς ποθεινοτάτης ἐλευθερίας ἀνε- B hoc potissimùm erant intenti, vt suas quisque
πτῶς ἠμφιεσμένοι, πρὸς τὸ σπουδάζειν ἕκαστος τὰ οἰκεῖα facultates augeret, & maioris precij faceret. Er-
καὶ ποιεῖν ἄξια πλείονος ὑπῆρχεν. ἦσαν δ' ἕτεροι τῷ rant præterea regi alij præfecti, qui Syrorum
βασιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ τῆς τε σύρων γῆς καὶ τῶν ἀλλοφύ- cæterorúmque barbarorum Euphratem inter
λων, ἥτις ἐπ' ὀλίγον ἀπὸ Εὐφράτου ποταμοῦ διήκουσα μέχρι & Ægyptum incolentium gubernabant regio-
τῆς αἰγυπτίων, ἐπῆρχον φέροντες αὐτῷ φόρους ἐκ τῆς nes, tributa ex eis colligendo. Hi barbari con-
ἐθνῶν. συνετέλουν δ' καὶ τῇ τραπέζῃ καθ' ἡμέραν, καὶ τῷ δείπνῳ τοῦ βασιλέως σεμιδάλεως μὲν κό- ferebant in quotidianos regiæ mensæ sumptus
ρους ἑξήκοντα. ἀλδύρου δ' ἑξήκοντα. σιτηρεσίου δ' βόας similæ coros triginta, farinæ sexaginta, sagina-
δέκα καὶ νομάδας βόας εἴκοσι. καὶ σιτηρεσίου ἄρνας ἑκα- tos boues decem, & pascuales viginti, & sagi-
τόν. ταῦτα πάντα παρῆν τῷ ἐπ' ἄγρας ἐλάφων λέον- C natos agnos centum. præter capturas venatio-
τά καὶ βουβάλων, καὶ τῶν πλωσῶν καὶ ἰχθύων, σκομίζε- num, quæ constabant ceruis ac bubalis, prętér-
σθαι καθ' ἡμέραν τοῦ βασιλέως παρὰ τῶν ἀλλοφύλων. το- que aues & pisces. Tãtam etiam cuerum mul-
σοῦτον δ' πλῆθος ἦν ἁρμάτων σολομῶνι, ὡς τέσσαρας titudinem habebat, vt quadraginta millia præ-
ἐπὶ μυριάδας φατνῶν τῶν ὑπεζευγμένων ἵπποις. χωρὶς sepium numerarentur, in quibus equi iugales
δ' τούτων ἦσαν ἵπποις δισχίλιοι καὶ μύριοι. ὧν οἱ μὲν ἡ- alebantur. & absque his equitatus ei fuit duo-
μίσεις, τοῦ βασιλέως προσηδρεύον ἐν ἱεροσολύμοις. οἱ δ' decim millium, quorum media pars Hieroso-
λοιποὶ, κατὰ τὰς βασιλικὰς διαταραιμένοι χώρας, ἐν αὐ- lymis circa regem versabatur, reliquiverò spar- D
ταῖς κατέμενον. ὁ δ' αὐτὸς ἡγεμὼν, ὁ τὴν τοῦ βασιλέως sim per villas regias degebãt. & qui regiis im-
δαπάνην πεπιστευμένος, καὶ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ pensis pręerat, idem etiam equis necessaria sup-
δεόντα, συγκομίζων εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς διέτριβε τό- peditabat, eò conuehendo vbicumque rex ha-
πον. τοσαύτη δ' ἦν ὁ θεὸς σολομῶνι παρέσχε φρόνησιν bitaret. Tanta autem fuit sapientia & pruden-
καὶ σοφίαν, ὡς τε τοῖς ἀρχαίοις ὑπερβάλλειν αὐτόν. tia quam Solomon diuinitus acceperat, vt om-
καὶ μὴν τοῖς αἰγυπτίοις, οἷς πάντων σοφίᾳ διενεγκεῖν nes priscos superaret, atque etiam Ægyptios,
λέγονται, συγκρινομένοις λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ qui omnium sapientissimi habentur, longè
πλείσων ἀφεστηκότας τῆς βασιλέως φρονήσεως ἐλέγ- post se relinqueret, præcellebat etiam eos qui
χεσθαι ὑπάρχει δ' καὶ διήνεγκε σοφίᾳ καὶ τῷ κατ' τὸν αὐ- per idem tempus in maxima opinione sapien- E
τὸν καιρὸν δόξαν ἐχόντων παρὰ τοῖς ἑβραίοις ὅτι διανό- tię fuerunt apud Hebræos, quorum nomina
τητι. ὧν οὐ παρελεύσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν δ', ἄθανος non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æma-
καὶ αἶμανος, καὶ χαλκέος, καὶ δόδανος, υἱοὶ ἡμάονος. συνε- nus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Com-
τάξατο δ' ἓ βιβλία ᾠδὰς καὶ ᾠδῶν καὶ μελῶν πέντε πρὸς posuit etiam libros Odarum & Carminum
τοῖς χιλίοις, καὶ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλους τρισχι- quinque supra mille, & parabolarum ac simi-
λίας. καθ' ἕκαστον γὰρ εἴδος δένδρου παραβολὴν εἶπεν, litudinum libros ter mille. cuilibet enim spe-
ἀπὸ ὑσσώπου ἕως κέδρου. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ ciei plantarum suam adhibuit parabolam, ab
κτηνῶν καὶ τῶν τετραπόδων ἁπάντων ζώων καὶ τῶν πετ- hyssopo vsque cedrum: idem fecit de pecoribus F
ηνῶν καὶ τῶν ἑρπετῶν καὶ ἐνύδρων. οὐδὲ μίαν γὰρ τούτων φύσιν ἠγνόησεν, & cęteris terrestribus animantibus, natatilibúsque & quæ per aërem feruntur. nullius enim
οὐδὲ παρῆλθεν ἀνεξέτασον. ἀλλ' ἐπάσας ἐφιλοσόφη- horum naturam ignorauit, aut inscrutatam re-
σεν, καὶ τὴν δι' αὐτῶν ἰδιωμάτων ἄκεσιν ἐπεδείξατο. παρέσχε δ' αὐτῷ μαθεῖν ὁ θεὸς, καὶ liquit: sed circa omnes philosophatus est, &
τὴν τῶν δαιμόνων τέχνην εἰς ὠφέλειαν καὶ θεραπείαν scientiam proprietatum earum summam præ
τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδάς τε συνετάξαμενος αἷς se tulit. quin & eam rem diuinitus consecutus
παρηγορεῖται τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων est ad vtilitatem & medelam hominum, quæ
κατέλειπεν. οἷς ἐκδύμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ' ἐπαν- aduersus dæmones est efficax. Incantationes e- G
ελθεῖν ἐκδιώκουσι. καὶ αὕτη μέχρι νεῦ παρ' ἡμῖν ἡ nim composuit, quibus morbi pellũtur: & cõ-
θεραπεία πλεῖστον ἰσχύει. ἰσόρισα γάρ τινα ἐλεάζαρον iurationum modos scriptos reliquit, quibus ce-
τῷ ὁμοφύλων, οὐεσπασιανοῦ παισόντος καὶ τῷ υἱῶν αὐ- dentes dæmones ita fugantur, vt in posterum
τοῦ, καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλῳ στρατιωτικῷ πλήθει, τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα τούτων. nunquam reuerti audeant: atque hoc sanatio-
ὁ δ' τῆς θεραπείας τρόπος, τοιοῦτος ἦν. προσφέρουσι γὰρ ῥίζαν τῷ δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τῇ nis genus nunc vsque plurimum apud nostra-
σφραγῖδι ῥίζαν ἐξ ὧν ὑπέδειξε σολομών, ἐπειδὰν ἐξέλκειν ὀσφραινομένῳ δηλ τῷ μυκτῆρος τὸ δαιμόνιον. tes pollet. Vidi. n. ex popularibus meis quendã Eleazarũ, in pręsẽtia Vespasiani & filiorũ & tri-
bunorũ reliquorũq; militũ, multos arrepticios
percurãtẽ. Modus verò curationis erat hic. Ad-
moto narib. dęmoniaci anulo, sub cuius sigillo
inclusa erat radicis species à Solomone indica-
tę, ad eius olfactũ per nasũ extrahebatur dęmo-

nium:& collapso mox homine,adiurabat id ne amplius rediret,Solomonis interim mentionē faciens,& incantationes ab illo inuentas recitans.Volens dein Eleazarus his qui aderant ostendere suæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculum aut polubrum aqua plenum: imperabátque dęmonio hominem exeunti vt his subuersis signum daret spectantibus quòd reliquisset hominem.quo facto nemini dubiū erat quanta fuisset Solomonis scientia & sapientia.quamobrem libuit hoc quoque narrare,vt omnibus nota sit eximia regis huius natura: quámque charus Deo fuerit,& in omni genere virtutum excellentissimus. Portò Tyriorum rex Iromus audito quòd Solomon patri in regnum successisset,vehementer est gauisus:nam Dauidis amicus fuerat, & per legatos salutato gratulatus est præsentem felicitatem. per quos Solomon scripsit ad eum in hunc ferè modum.Solomon Iromo regi:Scito patrem meum cùm voluisset ædificare templum Deo, bellis assiduis impeditum.neque enim priùs à subiugandis hostibus destitit,quàm omnes sibi tributarios redderet. Ego verò gratias habeo pro pace qua nunc fruimur , & præsenti otio decreui vti ad extruendum cœlesti numini domicilium.id enim à me fabricandum,iam antè patri meo Deus prædixit:quamobrem rogo vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum,ad materiem cædendam: quandoquidē hanc artem Sidonij melius callent quàm nostrates. mercedis autem quanta huiusmodi operariis persoluenda sit, te arbitrum facio. Eam epistolam Iromus libenter legit, Solomoníque in hunc modum rescripsit. Rex Iromus regi Solomoni. Gratia Deo quòd tibi paternum principatum tradidit , viro sapienti & omni virtutum genere prædito.Quare cùm nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obsequar. Excisis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cypariſſinis,per meos ad mare deducendas curabo:eosdémque iubebo vt compactis ratibus ad quemcunque volueris tuæ regionis locum eas appellant,vnde pòst per tuos Hierosolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam repones,vt exportandi ad nos frumenti potestatem facias,quo vtpote insulares maximè indigemus. Harum literarum exemplaria hodiéque durant,tam in nostris quàm Tyriorum annalibus: & si cui libuerit hæc certiùs cognoscere, impetrata à publicorum commentariorum conseruatoribus visendi copia,comperiet eorum scripta consonare cum his quæ à nobis produntur.quod ideo admonui, vt qui hæc legunt , sciant nos nihil veris affingere , neque verisimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi nostræ interserere,atque deinde postulare, vt lector nihil amplius disquirendo fidem nobis habeat : quandoquidem in hac commentatione à decoro discedere absque nefario scelere non licet. quapropter non recusamus quin scripta nostra reiiciantur, nisi talia sunt vt eorum veritas validissimis argumentis approbari possit.Cæterùm Solomō rex eceptis regis Tyriorum literis, & facilitatem eius & beneuolentiam collaudauit , & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmiis eū est

3.Reg.3.

A ϗ πεσόντος διὸς τῶ αἰθέρος πνι, μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ὥρκει, σολομῶνος τε μεμνημένος, ϗ τὰς ἐπῳδὰς αἷς συνέθηκεν ἐκεῖνος ὑπολέγων. ἐκέλευσε δ' πῦσαι ϗ ῥᾶσσον τοῖς προσπυγχάνουσι ὁ ἐλεάζαρος, ὅπ ταύτῃ ἐχθλιὼ ἰχνὸς, ἐπίθει μικρὸν ἔμπροσθεν ποτήριον πλήρες ὕδατος ἢ ποδανιπτῆρος. ϗ τῷ δαιμονίῳ προσέταττεν ἐξιόντι τῶ ἀνθρώπε, ταῦτ' αἰ αἰξ ἐψαι ϗ ῥᾷον ἐκεῖν ὑπηγόρευεν τοῖς ὄρεσιν, ὅπ καταλείποι τὸν B ἄνθρωπον. γινομένε δ' τύτε, σαφὴς ἡ σολομῶνος καθίσατο συνέσις ϗ σοφία. διὸ ἵν', ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως Ϛ θεοφιλές, ϗ λάθῃ μηδένα τῆν ὑπὸ τὸν ἥλιον Ϝ βασιλέως ἐξ παν εἶδος ἀρετῆ ὑπερβολὴ, ἐξ τέτων εἰπεῖν προήχθημεν. ὁ δ' τῆν τυείαν βασιλεὺς ἱέρωμος, ἀκέσας ὅπ σολομὼν τιμᾷ Ϝ πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν, ὑπερήθη. φίλος γὰρ ἐτύγχανε τῷ δαβίδη. ϗ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετό τε Ϛ συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παρεῦσιν ἀγαθοῖς. ὑπεσταλλεί δ' C ὡρὸς αὐτόν. Σολομὼν ἱερώμῳ βασιλεῖ. ἴσθι μετ' πατέρα βεληθέντα καταςκεύασαι τῷ θεῷ ναὸν, ὑπὸ τῆν πολεμῶν ϗ τῆν συνεχῶν στρατιῶν κεκωλυμένον. ἐ γὰρ ἐπαύσατο πρότερον τοὺς ἐχθροὺς καταστρεφόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑποτελεῖς ἐπίσησεν. ἐγὼ δ' χάριν οἶδα τῷ θεῷ τ παρούσης εἰρήνης, Ϛ δι' ταύτην ἀσχολῶν, οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ βέλομαι τὸν οἶκον. ϗ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ τ τον ἔσεσθαι τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός. D διὸ ῥᾳδαλῶς σε συμπέμψαί τινας τοῖς ἐμοῖς εἰς λίβανον τὸ ὄρος κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομὴν ὕλης, ἐπισημονέστερον ἔχουσι τῆν ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν ὁρίσῃς τοῖς ὑλοτόμοις παρέξω. ἀναγκαῖς γ' ὑπ' σολομῶνι εἴχομεν, ϗ τοῖς ἐπιτάλμενος ἡδέως ἀντιχάριζεσθαι τῷ σολομῶνι. Βασιλεὺς ἱέρωμος, βασιλεῖ σολομῶνι. τὰ μὲν θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τιμᾷ πατρῴαν περιέθηκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ ϗ πᾶσαν ἀρετὴν ἐχοντι. ἐγὼ δ' τούτοις ἡδόμενος, ἅπαντα ὑπουργήσω τὰ ἐπιτάλμενά. τεμοῦν γὰρ ξύλα πολλὰ ϗ μεγάλα κέδρε τὰ Ϛ παραείσας, ἀφῶ τῷ ἐμῷ ὅτι θάλασσαν καταπέμψω Ϛ πολλῦσαι τοὺς ἐμοὺς σχεδίας πῆξαμένους εἰς ὃν ἂν βούλησθε τόπον τῆς αὐτῶ χώρας πολύσαντας ἀποθέσθαι, ἵνα δ' οἱ σοὶ ἀσχολούμενοι εἰς ἱεροσόλυμα. ὅπως δ' ἀρχὴς ἡμῖν ἀπὸ τούτων σῖτον, ᾧ ἀφῶ τὸ νῆσον οἰκεῖν δέομεθα, φέρεσθαι. ἀφαιρεῖ δ' ἄχει τῆς τιμῆς μέρον, τὰ τῆν ὑπογολῶν τούτων ἀντιγραφα, οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ ϗ δ' τυείοις. ὧς τ' εἴπῃς θελήσειε τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν, δυνατὸς τῆν ὑπὸ τυρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων, δῦρος συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντευξομένους, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τῆς ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς τισι ϗ ὡρὸς ἀπάτην ϗ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τιμᾷ ἱςορίαν δ' ἁλαμβάνοντες, τιμᾷ μὲν ὀφείλομεν φαίνεσθαι πειθόμενοι, πιςεύεσθαι δ' διὸς ἀξιοῦμεν. ἐπεὶ δ' συνεχωρημένον ἡμῖν κατέζευγμένους Ϝ ὁρίσποτος τῆς θεραπείας, ἀθῴους ὑπάρχειν. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν ῥᾳδαλοῦντες, ἂν μὴ μῆ ὑποδείξεως ϗ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τιμᾷ ἀληθειαν. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, ὡς ἐκομίσθη τὰ ῥᾳδὰ τοῦ τυρίων βασιλέως γράμματα, τιμᾷ τε ὡροθυμίαν αὐτοῦ ϗ τιμᾷ δῶρεαν ἐπήνεσε.

ϗ οἷς

καὶ οἷς ἠξίωσε, τούτοις αὐτὸν ἠμείψατο. σίτου μὲν γὰρ αὐτῷ κατ' ἔτος πέμψας δισχιλίους κόρους, καὶ τοσούτους ἐλαίου βάδους. ὁ δὲ βάδος δύναται χωρῆσαι ξέστας ἑβδομήκοντα καὶ δύο. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον καὶ οἴνου παρεῖχεν. ἡ μὲν οὖν εἰρήνη φιλία καὶ συμμαχία ὑπὸ τούτων ἐπὶ μᾶλλον ηὐξήσατο, καὶ διαμένειν ὡμολόγησαν εἰς ἅπαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας ἑξαμυρίους, οὓς ἅπαντα τὸν ἐργασίαν κατέτεμνε, μερίσας αὐτοῖς σωστικῶς. μυρίους γὰρ ἐποίησε κόπτοντας ὕλην ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μηνῶν ἀναπαύεσθαι ἐψηφίσατο ἐναλλὰξ τοὺς οἰκείους, μέχρις οὗ πάλιν οἱ δισμύριοι τὴν ἐργασίαν πληρώσωσι τὸν ὁρισθέντα χρόνον. ἐπειδὴ οὗτοι σωστῶς εἶχον τοῖς ἑξακισμυρίοις ἔργοις τετάρτου μέρους ἅπαντα ὕλην ἔργον. γενόμενοι δὲ ὑποτύποις τοῦ φόρου τούτου ἀδόραμος. ἦσαν δὲ ἐκ τῶν παροικούντων, οἷς Δαβίδης καταλελοίπει, τῶν μὲν ἀποκομιζόντων τὴν λιθείαν καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, ἑπτὰ μυριάδες. τῶν δὲ λατομούντων, ὀκτὼ μύριοι. τούτων δὲ ὑπῆρχε τρισχίλιοι καὶ τριακόσιοι. προσετάχει δὲ λίθους μὲν αὐτοῖς τέμνειν μεγάλους, εἰς τοὺς τοῦ ναοῦ θεμελίους. ἁρμόσαντας δὲ προσθεῖναι καὶ συνδήσαντας ἐν τῷ ὄρει, κατακομίζειν οὕτως εἰς τὴν πόλιν, ἐγίνετο δὲ ταῦτα οὐ πρὸς τὴν οἰκοδόμων τῆς ἐγχωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ Εἴρωμος ἔπεμψε τεχνιτῶν, τῆς δὲ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ συλωμὼν ἤρξατο, τετάρτῳ ἤδη τῆς βασιλείας ἔτει ἔχων μῆνι δευτέρῳ, ὃν μακεδόνες μὲν ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, ἑβραῖοι δὲ ἴαρ, μῆνες ἦσαν πεντακόσια καὶ ἐνενήκοντα καὶ δύο, τῆς ἀπ' αἰγύπτου τῆς ἐξόδου. μῆνες δὲ χίλια καὶ εἴκοσι ἔτη τῆς ἀβράμου εἰς τὸν χαναὰν ἐκ τῆς μεσοποταμίας ἀφίξεως. ἀπὸ δὲ τῆς ἐπουσίας μῆνες χίλια καὶ τετρακόσια καὶ τεσσαράκοντα. ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ ἕως οὗ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ σολομών, διελήλυθε τὰ πάντα ἔτη χιλία καὶ ἑκατὸν καὶ δύο. καθ' ὃν δὲ ἦρξατο οἰκοδομεῖσθαι χρόνον, κατ' ἐκεῖνον ἔτος ἦδη τῆς ἐν τύρῳ βασιλείας ἐνδέκατον ἐνειστήκει εἰρήμῳ. ἀπὸ δὲ τῆς οἰκίσεως τύρου εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ διαγεγόνει χρόνος ἐτῶν τεσσαράκοντα καὶ διακοσίων. βάλλεται μὲν οὖν τοῦ ναοῦ θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὀκτὼ μήκιστον τῆς γῆς βάθος, ὕλης λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρόνον αἰτήσεων δυναμένης. οἵ τε τὴν γῆν συμφύσεσθαι ἔμελλον καὶ ἑδάφους ἧς ἄρεισμα τῆς ἐποικοδομησομένης κατασκευῆς ἔσεσθαι, καὶ διὰ τὴν κατάθεσιν ἰσχυρὸν, οἷς ἀπόνως τὸ μέγεθος τῆς ἐποικοδομηθησομένων, καὶ κάλλους πολυτέλειαν, ἡ βάρος ἃ ἤμελλον οὐκ ἠτέναξε ἄν τῆς ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψος καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμου τε χάριν καὶ τῆς μεγαλουργίας, ἐπινοεῖτο, αἰήρατον δὲ αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς ἐκ λευκοῦ λίθου πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἦν ἐξήκοντα πηχῶν, τῆς δὲ αὐτῆς, καὶ τὸ μῆκος, εὖρος δὲ εἴκοσι. κεῖτο δὲ ἄλλος ἐναντίος ἴσος τοῖς μέτροις. ὥστε εἶναι τὸ πᾶν ὕψος τοῦ ναοῦ, πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. τετράπλοα δὲ πρὸς τὴν αἰθρίαν. τὸ δὲ πρόναον αὐτοῦ, προέκειτο δὲ πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος, πρὸς τὸ εὖρος τοῦ ναοῦ τεταγμένου. ἔχον δὲ πλάτους, πήχεις δέκα. ὕψος δὲ ἐναντιωμένον, πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι. ᾠκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ τειχίοις βεβαίοις οἴκοις. οἱ συνοχὴν τοῦ παντὸς ἔμελλον ἕξεσθαι διὰ πυκνότητα καὶ πλῆθος ἐξωθουμένοις. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τῶν οἴκων τούτων,

A remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit sextarios 72. parem quoque vini modum illi exhibuit. Et ab his initiis amicitia regũ horum ex orta, maiorib úsque incrementis aucta, in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma duraverit. Solomon autem à populo suo millia xxx. operariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quo minus labor sentiretur.
B Decem enim millia iussit in Libano syluam per mensem integrum cędere, ac deinde per duos alios domi interquiescere, dum reliqua viginti millia suum opus absoluunt, ita vt quarto demum mense labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus est prępositus. Præter hos erant in opere inquilini illi quos Dauid eò destinauerat, conuectores saxorum cæteręque materiæ LXXM. & cęmentarij
C LXXXM magistríque horum termille & c c. iis mandatum fuerat vt saxa prægrandia exciderent in vsum fundamentorum templi, eáque in monte priùs in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conueherent: idque non modo indigenis, sed & missis ab Iromo opificibus erat iniunctum.

Exorsúsque est Solomon fabricam hanc an- III.
no regni sui quarto, secundo mense, quem Ma- 3. Reg. 6.
D cedones Artemisium vocant, Iar verò Hebræi, annis DXC. duobus postquam Israelitæ Ægypto excesserant: mille & XX. annis post Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananæam migrationẽ: post diluuiu verò annis MCCCCXL. quòd si ab Adamo creato vsque templi ædificationem temporum ratio subducatur, comperientur anni MMMCII. Initium verò fabricandi templi in annum vndecimum regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quę condita est
E CCXL. annis antequam templum extrueretur. Iecit igitur rex in altissimam terræ profunditatem fundamẽta templi è saxis validissimis, quę contra omnem temporum iniuriam resistere possent, ita vt cùm contigua terra coalita solũ ac firmamentum imponendis substructionib⁹ præberent, & propter inconcussam soliditatem facilè molem ędificij cum paratu ornamentorum sumptuosissimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ supernè ad
F amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices allaborata sunt. extruxerúntque illud vsque lacunar ex albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo, latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud ędificium pari mensura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis constaret. versum autem erat ad Orientem. Et porticus in aditu eius e-
G rat viginti cubitorum longitudinis, iuxta mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi construxit triginta cellas, quæ inter se constipatæ externè parietes templi fulciebant. erántque inter se peruiæ, & patebant singulæ in longum vigintiquinque cubitos, ac totidem in latum,

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia A
ſeries cellarum erat extructa, ſuper quam rur-
ſum aliæ, omnes inter ſe numero & amplitudi-
ne pares, ita vt coniunctæ inferius ędificium æ-
quarent altitudine. Nam ſuperius non erat cir-
cumædificatum. fuerunt autem omnia cedro
contecta. Et cellæ quidem ſuum quæque tectũ
habebant, non proximo contiguum. reliquum
ex longiſſimis trabibus erat conſertum, ad v-
trunque latus pertingentibus, ita vt ipſi pari-
etes hoc pacto confibulati firmiores redderen- B
tur. His trabibus ſubnexa erant laquearia poli-
tiſſima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Pa-
rietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant
incruſtati, ita vt omnia reniterent auro, & in-
trantium oculos fulgor vndique occurrẽs per-
ſtringeret. Tota verò ſtructura ex lapidibus po-
litiſſimis conſtabat, ita ad vnguem inter ſe qua-
drantibus, & commiſſuris oculos fallentibus,
vt intuentibus nullum vſquam mallei aut cu-
iuſlibet fabrilis inſtrumenti veſtigium appare- C
reret, ſed connata potius omnia quàm arte cõ-
geſta viderentur. Porrò aſcenſum in ſuperio-
rem templi partem ſic commentus eſt rex, vt
cochleam in hunc vſum craſſitudini parietis
includeret. Hæc enim pars non habebat ab O-
riente magnam ianuam vt inferior, ſed à late-
ribus inerant parua hoſtiola, nec parum ad firmi-
tatem conferebant tabulæ cedrinæ ſe inuicem
complectentes, & craſſis catenis inter ſe con-
ſtrictæ. Diuiſo deinde in duas partes fano, pe- D
nettrale eius viginti cubitorum nulli fecit ac-
ceſſibile, reliquum quadraginta cubitorum
ſpatium in vſum ſacerdotum conſecrauit: &
in pariete adytum à reliquo corpore ſeparante
fores appoſuit cedrinas, has quoque cælatas &
inauratas. eas prætexuit velis picturatiſſimis,
hyacinto, purpura, cocco, byſſóque ſplendidiſ-
ſimo ac molliſſimo diſtinctis. Poſt hæc in a-
dyto viginti cubitos quaquauerſum patente
dedicauit duos cherubinos ex auro ſolido, v-
trumque quinque cubitorum altitudine. vter-
que duas alas habebat ad quinque cubitos pro-
tenſas: quapropter non longo ſeiunctos inter-
uallo ſtatuit, vt vna ala auſtralem parietem at-
tingeret, altera ſeptentrionalem: reliquæ duæ
ſeſe contingentes in medio ſitam arcam prote-
gerent. Hæ cherubicæ effigies quánam ſpecie
fuerint, nemo vel coniicere poteſt vel eloqui.
Pauimentum etiam templi conſtrauit laminis F
aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis
proportione conuenientes addidit, latas cubi-
tos viginti, & auro illitas. Atque vt com-
pendio dicam, nihil tam intus quàm foris
omiſit, quod non inauraret. Oppanſum eſt
præterea aulęum & huic ianuæ, ſimile illi
quod interior ianua habuit. Cæterùm por-
3. Reg. 7. ticus nihil tale habebat. Poſt hæc Solomon
accerſiuit Tyro ab Iromo artificem nomine
Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, i patre Tyrio ab Iſraelitis oriundo, operariũ inſignem in quauis materia, ſed præcipuè
in auro & argento ac ære. Huius opera vſus eſt G

δύσεις μὲν εἶχεν εἴκοσι πέντε πήχεις. μῆκος δὲ τοῖς αὐ-
τοῖς, ὕψος δὲ εἴκοσι. ἐπωκοδόμουν δὲ τούτοις ἄλλοι
οἶκοι ἕτεροι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτὸν ἴσοι καὶ ἶσοι
μέρος τῷ ἀριθμῷ, ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοῖς λαβεῖν ἐπὶ
κάτωθεν οἴκων ὡς πλησίον. ὁ δὲ ὑπέρθος οὐκ ἦν πε-
ριωκοδομημένος. ὄροφος δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρι-
νος τοῖς μὲν οἴκοις ἴδιος ἕκαστος, οὐδὲ τοῖς πλη-
σίον οὐ συναπτόμενος. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη δι'
ἀλλήλων δεδωμημένη μηκίσταις δοκοῖς, καὶ διοικού-
σαις ἁπάντων ὡς τοὺς μέσους τοίχους ὑπ' αὐτῆς συγ-
κεκαυμένους ξύλοις ἐρρωμενεστέροις ἀφ' ἑκάστου. τού-
τοις δ' ὑπὲρ τὰς δοκοὺς στέγη τῆς αὐτῆς ὕλης ἐβάλ-
λετο πᾶσαν ὀξυσμένην εἰς φατνώματα καὶ πρὸς κόλ-
λησιν χρυσοῦ. τοὺς δὲ τοίχους, κεδρίναις ἀφ' ἑκατέρου σανί-
σι, χρυσὸν αὐταῖς ἐπετόρνευσεν, ὥς τε σίλβειν ἅπαν τὸν
ναὸν καὶ θελγόμενον τὰς ὄψεις τῷ εἰσιόντων ὑπὸ
τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσοῦ πανταχόθεν φερομένης. ἡ δὲ ὅλη
τοῦ ναοῦ οἰκοδομία, καὶ πολλὴ τέχνη ὑπ' λίθων ἀκρο-
τόμων ἐγένετο συνεπτυγμένων ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως.
ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλου τινὸς ἐργαλείου τεκτονι-
κοῦ τοῖς καταναοῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσθαι. ἀλλὰ δοκεῖν
τῆς τούτων χρήσεως πᾶσαν ἡρμῶσθαι τῷ τούτων ὕ-
λῃ φερομένας. ὡς ὑπούσιον τῷ ἁρμονίαν αὐτῆς δο-
κεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τῶν ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνη-
σεν δὲ βασιλεὺς καὶ ὁδὸν εἰς τὸν ὑπερθον οἶκον ἀφ' τοῦ ἔ-
ξωθεν τοῦ τοίχου. οὐ γὰρ εἶχον θύραν μεγάλην ἐπ' τῆς ἀ-
ναβολῆς ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῶν πλα-
γίων ἦσαν αἱ εἴσοδοι ἀφ' μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε δὲ
τὸν ναὸν καὶ ἔνδοθεν καὶ ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἀλυ-
σεσι παχείαις συνδεδεμένοις. ὡς τε αὐτ' ὀχυρωμάτων
καὶ ῥώμης τοῦτον αὐτοῖς χρῆσθαι. διελὼν δὲ τὸν ναὸν εἰς
δύο, τὸν μὲν ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν ἐποίησεν ἄδυ-
τον. τὸν δὲ, τεσσαράκοντα πηχῶν ἄμον ναὸν ἀπέδειξε.
ἑκτεμὼν δὲ τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας,
χρυσὸν αὐταῖς πολυτελῆ ἐργασάμενος, καὶ τορείαν ποικί-
λιον. καταπέτασε δὲ ταύτας ὑφάσιν δυοκαιδεκάτοις, ἐξ
ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου πεποικιλμένοις. οὐ
μὴν, ἀλλὰ καὶ βύσσου λαμπροτάτης καὶ μαλακωτά-
της. ἀνέθηκε δὲ εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρος, τῷ
δ' αὐτῷ καὶ τὸ μῆκος, δύο χερουβεὶς ὁλοχρύσους πηχῶν
ἑκάτερον τὸ ὕψος πέντε. δύο δ' ἦσαν ἑκατέρων πτέρυ-
γες, δεκὰ πέντε πήχεις ἑκατέραν. διὸ οὐ μακρὰν ἀπ'
ἀλλήλων αὐτὰς ἀνέστησεν. ἵνα τῇ μὲν πτερύγων, τῇ μὲν,
ἅπτωνται τοῦ κατὰ νότον κειμένου τοίχου ἀδύτου. τῇ δὲ,
κατὰ βορρᾶν. αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτοῖς συναπτό-
μεναι, τεθείσῃ μεταξὺ αὐτῶν τῇ κιβωτῷ σκέπη τυγχά-
νουσι. τὰς δὲ χερουβεὶς, οὐδεὶς ὁποῖαί τινες ἦσαν εἰπεῖν
οὐδ' εἰκάσαι δύναται. κατέστρωσε δὲ καὶ τοῦ ναοῦ τὸ ἔ-
δαφος ἐλάσμασι χρυσοῦ. ἐπέθηκε δὲ κατὰ τοῦ πυλῶνι τοῦ
ναοῦ, θύρας πρὸς τὸ ὕψος τοῦ τοίχου συμμέτρους, εὐ-
ρος ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. κατεκόλλησε χρυ-
σῷ. συνελόντι δ' εἰπεῖν, ὑδὲν εἴασε τοῦ ναοῦ μέρος, ὅτι
ἔξωθεν ὅτι ἔνδοθεν ᾧ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεπέτασε δὲ κατὰ
ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμα
σι. καὶ δὴ πρὸ τοῦ ναοῦ πύλη, τούτων ὑδὲν ἔλαττον μετεπέμπε-
το δ' ἐκ τύρου σολομὼν τὸν ἀρχιτέκτονα, χείραμον ὄ-

νομα. μητρὸς μὲν ὄντα, νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἐκ δὲ ταύτης ὑπῆρχε τῷ φυλῆς. πατρὸς δὲ τυρίου, γένος ἰσραηλί-
των. ἦν δ', ἅπαντος μὲν ὅτου ἐπιστήμων εἶχεν ἔργου. μάλιστα δὲ, τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι καὶ ἄργυρον καὶ χαλκόν.

ὑφ'

ὑφ' οὗ δὴ καὶ πάντα κῆ τὴν τῆ βασιλέως βούλησιν τὰ
ΑΒΕ τὸν ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκεύασε γὰρ ὁ χείραμος
δύο καὶ εἴκοσι πήχεων. ἡ δὲ περίμετρος, δέκα καὶ δύο πήχων.
χωνὸν δὲ τὴν διαφανεστέρα κεφαλὴν κρίνον ἐφεστηκὸς τὸ ὕ-
ψος, ὅλη πέντε πήχεις ἐμμεμετρημένον. ᾧ περίκειτο δίκτυον
ἐλάτη χάλκινον περιπεπλεγμένον καλύπτειν τὰ κρί-
να. τούτου δὲ ἀπήρτηντο κῆ δισχοίναι, καὶ ῥόαι δι' ἑκατὸν
σιαι. τούτων τῆ μὲν κίονων, τὸν μὲν ἕτερον κῆ τὴν δεξιὰν
ἔστησε τῆ προπυλαίου φλιᾶς τὰ δεξιά. καλέσας αὐτὸν Ἰά-
χειν. τὸν δὲ ἕτερον κῆ τὸν ἀριστερὸν, ὀνομάσας αὐτὸν,
Βοάζ. ἐχώνευσε δὲ καὶ θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμι-
σφαίριον ἐγκεκυρτωμένον, ἐκλήθη δὲ τὸ χαλκούργη-
μα, θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος. ἦν γὰρ ὁ λουτὴρ τὴν
διάμετρον πήχων δέκα, καὶ ὅλη παλαιστιαῖον πάχος
κεχωνευμένος. ὑπέκειτο δὲ κῆ τὸ μεσαίτατον τῆ κύκλοις
ταυρείοις προσαρμόζοντα εἰς ἕλικας δέκα. ἦν δὲ τὴν διά-
μετρον πήχεις. προσεισήκεισαν δὲ πρὸς αὐτὴν μύριοι δι-
δόντες, πρὸς τὰ κλίματα τῆ τεσσάρων αἰώνων ὑπο-
βλέποντες, καθ' ἕκαστον αὐτῆ ζεύξεις, ἴσον τὰ ὀπίσθια
γεννῶντες, ὥστ' αὐτοῖς ὑπερβάλλεσθαι ἡμισφαίριον,
κῆ προσαγωγὴν ἐνδον ὑπεῖδον. ἐδίχετο δὲ ἡ θάλασ-
σα, βάθους διχηλίους. ἐποίησε δὲ κῆ λουτῆρας δέκα
βάσεις χαλκᾶς τετραγώνους. τούτων ἑκάστη μῆκος γε-
γόνει πήχεων πέντε, πλάτος τεσσάρων, ὕψος ἓξ. συνε-
κέκλειστο δὲ τὸ ἔργον κῆ μέσης τετορευμένου, οὕτως πό-
σεις ἦσαν κιονίσκοι κῆ γωνίαι ἑστῶτες τὸ ἑξάγωνοι, τὰ
πλευρὰ τῆς βάσεως ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐν αὐτοῖς ἔ-
χοντες ἐξηρμοσμένα. ἦν δὲ ταῦτα ζυγὴ δημιμένα, ἑ-
κάστῳ δὲ χείραν ὄφεις ἐπεῖχεν εἰς ὑπόβασιν κατεσκευ-
ασμένον. ἐφ' οἷς ἑστήκει τὸ, πηλὸν λέων, πηδὲ ταῦρος
καὶ ἀετός. ὅλη δὲ τῆ κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργαστο τοῖς
κῆ τὰ πλευρὰ τετορευμένοις. τὸ δὲ παῖ ἔργον ὅλη τετρά-
γωνον ἐωρούμενον ἔχον εἰσήκει. χωνευτοὶ δ' ἦσαν οὗτοι,
πλήμνας καὶ αὐτυγας πήχεως καὶ ἡμίσου ἔχοντες τὴν
διάμετρον. ἐθαύμασεν αὖτις τὰς ἀλίδας τῆ τροχῶν θαυ-
στὰ ἔλκος, πῶς συντετορευμέναι κῆ τοῖς πλευροῖς τῆ βά-
σεων προσπεπωμέναι ἁρμονίως τῆ αὐτυξιν εἰσέκειντο. ἦ-
σαν δ' ὅμως οὗτοι ἔχουσαι. τὰς δὲ γωνίας αὖθις
συνέκλειον ὦμοι χειρῶν αἰωρούμενοι. οἷς ἐπικά-
θητο αἴσεια κῆ κλοιὸν ὑπεκειμένου τὸν λουτῆρα ταῖς
χερσὶν ἐπαναπαυόμενον ἀετῶ καὶ λέοντος αὐταῖς ἐφαρ-
μοσμένων, ὡς σύμφυτα ταῦτ' εἶναι δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι.
μεταξὺ δὲ τούτων φοίνικες ἦσαν τετορευμένοι. τοιαύτη
μὲν ἡ κατασκευὴ τῆ δέκα βάσεων ὑπῆρχε. προσεξειρ-
γάσατο δὲ καὶ κυθροαύλους δέκα λουτῆρας στρογγύ-
λους χαλκοῦς, ὧν ἕκαστος ἐχώρει τεσσαράκοντα χοᾶς. τὸ
δὲ ὕψος εἶχε τεσσάρων πηχῶν, καὶ τοσούτων ἀπ' ἀλλή-
λων αὐτοῖς διεστᾶσι τὰ χείλη. τίθησι δὲ τοὺς λουτῆρας
τούτους ὅλη τῆ δέκα βάσεων τῆ κλιθησιῶν μεχρι
ναῶ. πέντε δὲ λουτῆρας ἐξ ἀριστεροῦ μέρους τῆ ναοῦ.
ἑτέτρακτο δὲ τοῦτο κῆ βορίαν αὔραν. ἓξ τοσούτους ἐκ τῆ
δεξιοῦ μέρους πρόσθεν ἀφορῶντας εἰς τὴν ἀνατολήν. κα-

A in omnib⁹ quæ artificiosè in tẽplo fieri voluit
Is fecit duas columnas æreas crassitudine qua-
tuor digitorum, altas decem & octo cubitos,
quarum circumferentia duodecim cubitos cõ-
plectebatur. his imposita erant capitella fusilia
liliata, proceritate quinque cubitorum: quibus
circundata erant retiacula ærea, quæ operiebãt
lilia, dependebántque inde duæ series malorum
punicorum ducentorum numero. Has colum-
nas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris
B nominatam iachin, alteram à sinistris nomina-
tam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semi-
oribis specie, quod propter capacitatem appel-
latum est mare. Erat enim labrum patens per
dimetientem lineam in cubitos decem, crassi-
tudine palmari. eius meditullium sustinebatur
spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit
cubitalis. Id labrum circũstabãt duodecim iu-
uenci ad tractus quatuor ventorũ obuersi ter-
ni, quorum postica subsidebant, vt eis orbicu-
C lare illud vas incumberet, in medio sui depres-
sius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria
millia. Fecit præterea labrorum decem bases ę-
reas quadrangulas. harum quæque longitudi-
ne fuit cubitorum quinque, latitudine quatuor,
altitudine trium. huius operis partes seorsim
fabricatæ sic compingebantur. Quatuor erant
columellæ per totidem angulos dispositę qua-
drangulæ, quibus latera basium vtrinque inse-
rebantur: erant autem hæc tripartita, & inter
iuncturas cælaturis distincta, alibi leonis effi-
D gie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoque
eisdem cælaturis erant ornatæ. Totum verò o-
pus quatuor rotis suspendebatur, quæ fusiles e-
rant, habebántque modiolos & radios, sesqui-
cubitali inter vtramq; extremitatem interual-
lo. erátque mirum videre rotarum circumferẽ-
tias, quomodo lateribus basium coaptatæ can-
tis suis insistebant. Angulos autem supernè
continebant fusiles humeruli manuum exten-
sarum. his imposita erat spira, cui labrum inse-
rebatur, ita vt manibus sustineri videretur: qua
parte effigies leonum & aquilarum sic erant ad-
aptatæ, vt connatas putares, interuenientibus
inter eas palmarum arbusculis. Atque hæc fuit
decem basium structura. Deinde ex eodem ære
E fecit decem labra rotunda conchæ specie, quo-
rum quodque capiebat congios quadraginta.
erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tan-
tundem spatij patebat inter margines. Ea labra
decem illis basibus imposuit, quas mechenoth
F sua lingua appellabant. horum quinque ad sini-
strum latus templi septentrionale collocauit
totidem ad dextrum australe, ita vt Orientem
spectarent: quo loco etiam mare illud dedica-
uit. Omnibus deinde aqua repletis, mare
quidem in eum vsum assignauit, vt inde sa-
cerdotes templum ingredientes manus ac pe-
des ablucrent, ad altare ascensuri: labra autem
G vt eorum aqua purgarentur intestina ac pedes
animantium ad holocautoma destinatorum.

τὰ δ' αὐτὸ καὶ τὴν θάλασσαν ἀνέθηκε. πληρώσας δ' ὕδατος, τὴν μὲν θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νί-
πτεσθαι τοὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῆ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ἐπὶ
τὸν βωμόν. τοὺς δὲ λουτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ σφαγὰ τῆ ὁλοκαυτουμένων ζώων, ἐκ τοῦ πόδας αὐτῆ.

Fabricauit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in quo holocautomata incenderentur. Fecit item vasa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Mensas quoque multas dedicauit rex, & in his vnam magnam auream, in qua proponebantur sacri panes: reliquæ non multo deteriores diuerso modo factæ sustinebant phialas & pateras aureas vigesies mille, argentearum quadraginta millia. Candelabrorũ item fecit decem millia, iuxta præceptum Moysis: ex quibus vnum in templo dedicauit, vt interdiu luceret iuxta legem: & mensam vnam impositos panes habentem, sitam ad septẽtrionale templi latus ex aduerso cãdelabri. id enim ad australe latus, collocauerat. medium autem inter vtrũque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa tẽpli pars quadraginta cubitos longa, & velo disparata ab adyto. illò enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparauit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum verò alterum tantum. Lancium item aurearum, ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum verò argentearum. Craterarum quoque in quibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensurarum verò quales Moysi hin vocantur, & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templum situm quinquaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in vsum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum suis gemmis in vniuersum mille. Corona verò in qua Moyses Dei nomen inscripsit, vnica fuit, & vsque in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byssò heri curauit, cũ decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moyses præscripsit CCM. Item alias stolas byssinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, quæ naula & cinnyræ vocantur in vsum hymnodiarũ ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate vsus hæc in thesauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo septum quoddam trium cubitorum altitudine, quod nostra lingua gison vocamus, exclusurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum, extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur, in hoc fanum cuilibet è populo, puro modò ac casto, & præscriptorum legis obseruanti, accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis, vt ad prospectũ oculi caligarẽt, & aggesta ad quadringẽtos cubitos ter-

A κατεσκεύασε· ἦ καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πήχων εἴκοσι τὸ μῆκος, καὶ τοσοῦτον εὖρος. τὸ ὕψος δὲ κα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε ἦ αὐτῷ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδιστῆρας καὶ ἀναλημπτῆρας, ὑ μὴν ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, ℭ πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ὁ χαλκοῦ, τὴν αὐγὴν ὁμοίου χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. ξαπίζαν τε τὸ πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ ἧς ἐπίθησαν τοὺς ἄρτους τοὺς θεοῦ. καὶ ταύτης ὡσαύτως μυρίας πρὸς ἄλλῃ ξύπῳ γεγυμνωμένας. ἐφ ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ ἀσπονδεῖα, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα ἦ τεξακισμύρια. καὶ λυχνίας ἦ μυρίας ἐποίησε καθ' τὴν μωυσέως θεσπιῳδίαν. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. καὶ ξαπίζαν μίαν ὁπτειμῴαν ἄρτους πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀπέναντι τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ καθ' νότον ἔστησεν. ὁ ἦ χρυσοῦς βωμὸς, μέσον αὐτῶν ἐκεῖτο. ταῦτα πάντα ἐκόσμησεν ὁ θεῖος τε-

B σαράκοντα πήχεων οἶκος, περὶ τὸ καταπέτασμα τὸ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἡ κιβωτὸς ἐμέλλε κεῖσθαι. οἰκοδόμησε δὲ ὁ βασιλεὺς μυριάδας ἑπτὰ κατεσκεύασε, καὶ φιάλας χρύσεων δέκα. ἀργύρεας ἦ διπλασίονας. πινάκων ἦ χρύσεων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς περυσαμῶς σεμιδάλεως τῷ βωμῷ μυριάδας ὀκτὼ, ζύτων δὲ ἀργυρεᾶς διπλασίονας. κρατῆρας δὲ οἷς ἐπέχυσεν τὴν σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσέους μὲν ἑξ-

C ακισμυρίους. ἀργυρέους δὲ, οἷς τοσούτους. τὰ μέτρα ἦ τῆς μωυσέως εἶναι καὶ ἐσαρὼν ὡσαύτως, χρυσᾶ μὲν δισμύρια. ἀργύρεα ἦ, διπλάσια. θυμιατήρια ἦ χρυσᾶ ἐν οἷς ἐκόμιζεν θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, εἰς ἐκόμιζον ὑπὸ τὸ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ὅθεν τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς ἦ ἱερατικὰς ταῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις γλυφαῖς. ἡ δὲ τιάρα εἰς ἣν μωυσῆς τὸν θεὸν ἔγραψε, μία ἦν, καὶ

D διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς, ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἑκατὸν πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων ϗ μωυσέως ὑφ-λίων, μυριάδας εἴκοσι. καὶ στολὰς ταῖς ὑμνῳδοῖς τοῦ λευϊτοῦ ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ ℭ πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξ ἠλέκτρου, ἃ καλεῖται ναύλαι ϗ κιννύραι ἐξ ἐλέκτρου κατεσκεύασε, τετρακισμυρίας. ταῦτα πάντα ὁ σολομὼν εἰς τὴν τοῦ θεοῦ τιμὴν πολυτελῶς ϗ μεγαλοφρόνως κατεσκεύασε· μηδενὸς φεισάμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν τοῦ ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς τοῦ θεοῦ. περιέβαλε ἦ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, γῆσον μὴν ϗ τὸ ὀνομαζόμενον γλωττίας, θριγκὸν ἦ παρ' ἕλλησι λεγόμενον, εἰς ξεῖς πήχεις ἀναβαλὼν τὸ ὕψος, εἴρξας μὴ τοὺς πολλοὺς δ' εἰς τὸ ἱερὸν εἴσοδον, μόνοις ἦ ἀνῆκεν αὐτὴν τοῖς ἱερεῦσι σημανῶν τοῦτο δὴ ἔξωθεν ἱερὸν ὠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι στοὰς ἐχούσας μεγάλας ℭ πλατείας, ϗ πύλας ὑψηλὰς ἀνειμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων τετράπτο χρυσέας κλειομένη θύρας εἰς ἃ τὸ τοῦ λαοῦ πᾶντες οἱ διαφέροντες ἀγνείᾳ ϗ καθαρείᾳ τῷ νομίμων εἰσήεσαν. θαυμαστὸν ἦ καὶ λόγῳ παντὸς ἀπέφηνε, μᾶλλον ἦ εἰπεῖν ϗ τ' ὄψεως, τὸ τῶν ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ ἐμφορήσας φάραγγας, αἳ διὰ βάθος ἄπειρον ἐδὲ ὀπτὸν νοῦσαι ζᾶν ἦν ἰδεῖν,

ℭ ἀνα-

καὶ ἀναβιβάσας εἰς τεσσαράκοντα πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδους τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο κατεσκεύασε. καὶ δὴ τοῦτο ὑπαυθρον ὂν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. ὡς ἐλαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ σοὰς διπλοῦς μὲν τὸ κατασκεύη. λίθοι δ' αὐτοφυοῖς τὸ ὕψος κίοσιν ἐπηρτημένοις μήκεσι. δεσφαι δ' αὐταῖς ἦσαν ὑπὸ κέδρου φατνώμασιν ἐζευγμέναι. τοὺς δ' θύρας τοῦ ἱεροῦ τούτῳ πάσας ἐπίσησεν ἐξ ἀργύρου. τοὺ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τοὺ μεγέθη καὶ κάλλη τῷ τε οἰκοδομημάτων, καὶ τῷ εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων σολομὼν ὁ βασιλεὺς ὑπ' ἔτεσιν ἑπτὰ συντελέσας, καὶ πλούτου καὶ δεσθυμίας ἐπίδειξιν ποιησάμενος ὡς ἄν τις ἰδὼν ὑπόμισεν ὑπὸ τοῦ παντὸ κατασκευασθῆναι χρόνῳ ταῦτα ὑπ' οὔτος ὀλίγῳ δεσὸς τὸ μέγεθος συγκεινόμενα τῷ ναοῦ συμπεφανθῆναι, χρᾶσας δ' ἡγεμόσι καὶ δρεσβυτέροις τ' ἑβραίων, ἐκέλευσεν ἅπαντα τ' λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὀφόμενόν τε τὸν ναὸν & μεταπομπεύσαι τ' τῷ θεῷ κιβωτ' εἰς αὐτόν. & δεσαγελθόντος δ' εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πᾶσιν ἀρίξεως, ἐδόμω μὲν μόλις συνίασιν. ὑπὸ μὲν τῆς ὀπυρεέων θυσείας, ὑπὸ δ' τῆς μακεδόνων ἑορτειτείῳ λεγομένῳ. συνέδραμε δ' εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ὁ δ' σκηνοπηγίας καιρός. ὁρτὴς σφόδρα δεδὲ τοῖς ἑβραίοις ἁγιωτάτης καὶ μεγίστης. βασιάσαντες οὖν τ' κιβωτ' καὶ τὸ σκηνὸν, καὶ μικρὸν σῆς ἐπήξατο, καὶ πάντα τὰ δεσὸς τὸν ἀρχαίαν τῆς θυσιᾶν τῷ θεῷ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. δεσῆν δ' μὴ θυσιᾶν αὐτὸς τε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ λαὸς ἅπας & οἱ λαβίδ). ἀσονδεὶς τε καὶ πολλῶν ἱερείων αἵματι τὴν ὁδὸν κατακλυσθείσης, καὶ θυμιώντες ἄπειρόν τι θυμιαμάτων πλῆθος. ὡς ἅπαντα τ' πέριξ ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς πορρωτάτω τυγχάνουσι ἡδὺν ἀπαντᾶν, & γνωρίζειν ὅπερ ἡμέρα θεῷ καὶ καθαισμὸν καὶ ἀθρώπων δόξαν, εἰς κατοικητὸν αὐτοῖς καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ δὴ ὑμνοῦντες ἐδὲ χορεύοντες ἕως ἔσω τοῦ ναὸν ἦλθον ἑκάμον. ἵστω μὲν ἐν τῷ δόπω τ' κιβωτ' μετενεγκεῖν ἐδεῖ, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετέστη, μόνοι δ' κομίσαντες οἱ ἱερεῖς, μεταξὺ τῆς χερουβεὶν τῆς δύο κατέθεσαν. αἱ δ' τοὺς θαρσοὺς συμπλέξασαι, καὶ δὴ ἔπος ἦσαν ὑπὸ τῷ τοίχῳ καθεσκευασμένῳ, τὴν κιβωτ' ὡς ὑπὸ σκηνῇ τινὶ καὶ θόλῳ κατεσκέπασαν. εἶχε δ' ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τοὺς δέκα λόγους ἐκ ὑπὸ τῷ θεοῦ λαληθέντας ὄρει ἐγλεγραμμένους αὐτὰς ἔσωζον. τ' δ' λυχνίαν καὶ τὴν ζάπεζαν, καὶ τ' δωμὸν τ' χρύσεον, ἔσησαν ὑπὸ τοῦ ναοῦ πρὸ τῷ ἀδύτου, καὶ ἐν τοὺς αὐτοὺς τόπους, οὗ & πάλαι ὑπὸ τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπέφερον. τὸ δ' θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵσησι πρὸ τῷ ναοῦ ἐνώπιος τῆς θύρας, ὡς ἀοιχθέντος αὐτὸ καταπρόσωπον εἶ καὶ βλέπειν τοὺς ἱερουργίας καὶ τὸν τῇ θυσιᾶν πολυτελείαν. τὰ δ' λοιπὰ σκεύη πάντα συναλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο. ἐπὶ δ' σαῦτα διεκοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ θεῖα τὸν κιβωτὸν ἐξῆλθον, ἄφωνα πίλημα νεφέλης ὑ σκληρὸν, οὐδ' οἷον ὥρα χειμῶνος ὑστοῦ γέμων ἵστα), κεχυμένον δ' & κεκραμένον εἰς τὸν ναὸν εἰσερρύει. καὶ ταῖς ὑμὲν ὄψεσι τῇ ἱερέων, ὡς μηδὲ καθοράν ἀλλήλους ἐποιοῦτες. ταῖς δ' διανοίαις τ' ἅπαντων, φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ θεοῦ κατελθόντος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατοικοῦντος ἤδη ἐν αὐτῷ. & οἱ μὲν δὴ ταύτης εἶχον αὐτ' τ' ἐννοίας. ὁ δ' βασιλεὺς σολομὼν ἐξεγηθὴς, ἔτυχε δὲ καθεζόμενον, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τ' θεὸν

eam vertici montis, in quo templum extructũ A
est æquauit: atque hoc modo factum est vt area
fani cum solo templi æquaretur. hãc cinxit du-
plicib. porticibus, quas columnę è nariuo saxo
sustentabant, & laquearia cedro expolita tege-
bant. Fores verò habebant omnes ex argento I V.
fabricatas. His tam magnis ac pulchris operib. 3. Reg. 8.
& donariis septennio perfectis. non ad opulen-
tiæ modò, sed & celeritatis ostentationem: quæ
enim ætatem integram hominis posse ere vide-
bantur, tam breui si ad magnitudinẽ cõferatur B
tempore erãt absoluta: Solomon rex per litteras
iussit magistratus ac seniores Hebræorum totũ
populum Hierosolyma congregare, ad spectan-
dum templum, & ad transferendam illuc arcã
Deo sacratam: denuntiatáque omnibus profe-
ctione Hierosolymitana, septimo demum mẽ-
se conuenerũt, qui nostratibus est thuri, Mace-
donibus hyperberetæus: incidítque in idem tẽ-
pus scenopegia, festum apud Hebræos sanctissi- C
mum & maximum. Tollentes igitur arcam, &
tabernaculum quod Moyses construxerat, &
omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei
parata, transportauerunt in templum: acceſſe-
rúntque illò cum victimis tam rex quàm vni-
uersus populus ac Leuitæ, libaminibus & mul-
to hostiarum sanguine via perfundentes, & in-
finitam vim odoramentorum adolentes, vt cir-
cumquaque totus aër suauitate repletus etiam D
longè remotis sentiretur, constanti omnium o-
pinione, aduentare Deum ad inhabitandum re-
cens extructum ac dedicatum sibi locum. nam
neque hymnos canentibus, neque choreas du-
centibus, lassitudo est oborta, dum ad templum
peruenirent. atque in hunc modum arca est
translata. Quum verò iam in adytum inferri de-
beret, reliqua quidem multitudo abscessit, soli
verò baiulantes sacerdotes inter duos cherubi- E
nos eam deposuerunt: quę effigies coniunctis
alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fe-
cerat) arcam velut sub vmbella aut tholo pro-
texerunt, cõtinebat hęc nihil aliud quàm duas
tabulas lapideas, quę decem præcepta, Dei ore
in monte Sina prodita, insculpta eis conserua-
bant. Candelabrum autem & mensam & altare
aureum statuerunt in templo ante adytum, eis-
dem locis in quibus in tabernaculo priùs sita F
fuerant: vbi quotidianas hostias offerebant. Cę-
terùm altare æreum pro foribus templi est po-
situm, vt apertis illis in conspectu esset sacrifi-
ciorum magnificentia. reliquum verò vasorum
instrumentum omne in vnum congestum, in-
tra templum est repositum. Postquam autem
omnibus quę ad arcam attinebant ritè peractis
sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repente glo-
bus nebulę, non asper, nec qualis hiberno tem-
pore granidus pluuia condensatur, sed diffusus
ac temperatus in templum influxit: & primò G
sacerdotum visum vt vix se inuicem cernerent
obscurauit, deinde in omnibus eam cogitatio-
nem excitauit, quòd Deus in templum descen-
dens, præsens ac libens hoc domicilium sibi o-
ptaret. His talia volentibus animo, rex qui tũ
fortè sedebat, assurrexit: verbísque & se & Deo

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu quidem, inquit, ſempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibiipſi hanc vniuerſi molem condidiſſe, quæ cælo, aëre, terra & mari conſtat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc verò templum ideo tuo nomini adornauimus, vt in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſuaſi quòd & hîc ades, & nuſquam interim abes. Cùm enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes quo minus vbicunque te dignum eſt habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipuè his qui te deſiderant nocte diéque præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & prouidentia. Hunc Dauidi ſuo patri futura, quæque euenerint, quæque euentura ſint prædixiſſe: hunc ipſi nondum nato nomen impoſuiſſe, quo vocandus eſſet: quódque paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet prænunciaſſe. ergo cùm vaticinium magna ex parte euentu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus iam nunc fidem adſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales retributiones conueniant. ſed hoc vno quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos maieſtatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atque Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qua enim re magis vel parum propitius placandus, vel in fauore es retinendus, quam voce, quam ex aëre haurimus, & per hunc rurſum atcendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam euexiſti: deinde quòd mihiipſi in præſentem diem omnia quæcunque promiſeras præſtitiſti: precórque vt in poſterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: quemadmodum patri meo & viuo & mortuo es pollicitus, quòd apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimúlque meis omnibus virtutem qua potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, vt aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, vt nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum eſt domicilium vniuerſum hoc cæli conuexum, nedum hoc qualecunque templum. Tu tamen hoc vt proprium integrum ſeruato à vi hoſtium, oro & tãquam poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligẽte aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis præuaricatores ſoles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex cõfugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

οἷς τῇ θείᾳ φύσῃ πρέποντας ὑπελάμβανε, καὶ καλῶς εἶχεν αὐτῷ λέγειν. σὺ γὰρ εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὦ δέσποτα, καὶ ἐξ ὧν σαυτῷ εἰργάσω γεγονότα τὸ θεᾶσθαι οἰδαμῶν καὶ αἰσθέσθαι δι' ὧν ἁπάντων ἐπὶ τούτοις ἀρκούμεθα κεχάρηκας. ἡμεῖς δέ σοι κατασκευάσαντες τὸν ναὸν ἐπόνυμον, ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ σοι τὰς εὐχὰς θύοντες καὶ καλλιεροῦντες ἀναπέμπωμεν εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ πεπεισμένοι διατελοίημεν ὅτι παρῇ, καὶ μακρὰν οὐκ ἀφέστηκας ἐξ ὧν σαυτοῦ. τοῦ μὲν γὰρ πάντα τὰ ἐφορᾷν καὶ πάντα ἀκούειν, ἐδὶ νεὼ ὅπου σοι θέμις οἰκεῖν ἀποδεῖξαι τοὺς πάντας, μᾶλλον ἢ πᾶσιν ἔγγιστα εἶ. μάλιστα δ' ἐκάστῳ καὶ βαδιουμένῳ καὶ διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας συμπαρῆ. ταῦτ' ἐπιθειάσας πρὸς τὸν θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων τοῦ θεοῦ τὴν δύναμιν αὐτοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαβίδῃ τῷ πατρὶ, ὢν ἔτι μελλόντων ἅπαντα καθὼς ἀποβέβηκεν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ γεγόνοτα) τὰ λείποντα δηλώσοι, καὶ ὡς αὐτὸς ὀνομάσειε τοῦτο τῷ μήπω γεγενημένῳ, καὶ τὸν μέλλοι καλεῖσθαι προεῖποι. καὶ ὅτι τὸν ναὸν δεῖ οἰκοδομῆσαι αὐτῷ βασιλεῖ μὴ τὸν πατέρα τελευτῶν γνώμενος. ἀβλέποντας καὶ τὴν ἐκείνου προφητείαν ἀπιτέλει, τὸν θεὸν δοξολογεῖν ἀξίως. καὶ μή τινες ὑποπτεύσειεν ἐν ὑπαρχῇ πρὸς δαιμονίαν ὡς οὐκ εἰσομένῳ, πιστεύοντας ἐκ τῶν ἤδη βλεπομένων. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. καὶ τὰ δεξιὰ εἰς τὸν ὄχλον ἀνέσχεν. ἔργοις μὲν εἶπεν οὐ δυνατὸν ἀνθρώποις ἀποδοῦναι θεῷ χάριν ὑπὲρ ὧν εἰς αὐτοὺς πεπόνθασιν. ἀπρεσβεύτως γὰρ τὸ θεῖον ἁπάντων κρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. ᾧ γε τῶν ἄλλων ζώων ὑπὸ σοῦ διαφόρως κρείττονες γεγόναμεν, καὶ τοῦ σοῦ δοξολογεῖν μεγαλειότητα πρέπει, καὶ σοὶ τῷ ὑπερεχομένων εἰς τὸ ἡμέτερον οἶκον, καὶ τὸ ἑβραίων λαὸν δεχθεῖσιν ἀνάγκη. τίνι γὰρ ἄλλῳ ἱλάσασθαι τὸ μειοῦσθαι, καὶ ἀγαμένοις ἀμείψασθαι δεξιώτερόν ἐστιν, ἢ φωνῇ, ἣν ἐξ ἀέρος ἔχομέν τε, καὶ δι' αὐτοῦ πέμπειν ἀνοῦσαν οἰδαμεν. χάριν οὖν ἔχειν αὐτῆς ὀφείλομεν, πρέπει τε τῷ παρόντι τὰ πρέποντα. δίδωμι δὲ τοῖς λοιποῖς χορηγεῖν ὅσα θεῷ δύναμις ἀποδοῦναι ὑπὸ σοῦ τετιμημένοις. καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἅπαν, ὡς ἂν ὁμολογήσας Δαβὶδ ἢ τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ θανόντι τελευτῶν, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μένει, καὶ τὸ ἐκείνου γένος αὐτῷ δοξοδοχεῖς ἀμείψει μισθούς. ταῦτ' οὖν ἡμῖν ἐπάρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετῶν ἢ συγχαίρεις ἐπάγου. πρὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν τινα τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἀποικίσαι, ὡς ἂν καὶ δι' ἡμῶν ἐπὶ γῆς ἡμῶν εἶ) δοκῇς. σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν οὐρανός. καὶ τῷ κἂν τοῦτον ὄντων κύτος, οὐχ ὅπως γε οὗτος ὁ τυχὼν ναός. ἀλλὰ φυλάσσειν τὸ ἀπόρθητον ὡς ἴδιον ἐκ πολεμίων εἰς ἅπαν, καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείου κτήματος ἀγαθοῦ. κἂν ἁμάρτωσί ποτε ὁ λαὸς, ἔπειτα πληγῇ τινι κακωθῇ δι' ἁμαρτίαν ἐκ σῆς γῆς ἀκαρπίᾳ ἢ φθορᾷ λοιμικῇ εἴ τινι τούτων τῷ παθημάτων, οἷς σὺ τὰ φαβάντας τι τῷ ὁσίων μετάρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς ἀθρόως εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι δρώμενος, ἐπήκοος αὐτῶ γενόμενος ὡς ἔνδον ὢν ἐλέησόν τε συμφορῶν ἀπαλλάξας.

παν-

ταύτῃ δ' οὐχ Ἑβραίοις μόνον δέομαι σοῦ τὴν βοήθειαν εἰς σφᾶς εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἂν ὅπου περάτων τῆς οἰκουμένης τινὲς ἀφίκωνται, καὶ ὁπόθεν, ἀγαθοῦ τινος παρὰ σοῦ τυχεῖν τινὸς ἀγαθοῦ λιπαρήσωσιν, ὅδε αὐτοῖς ἱκανὸς ἱλασμός. οὕτως γὰρ ἂν μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ μὲν αὐτὸς ἐβουλήθης παρ' ἡμῖν κατασκευάσαι σοι τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμὲν, οὐδ' ἀλλοδαπῶν ἀνθρώπων καὶ μὴ τῶν αὐτῶν ἡμῖν ἐθῶν, ἀλλὰ πᾶσι κοινὸν τὸν ἔλεον. ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμὲν, οὐδ' ἀλλοδαπῶν ἀνθρώπων καὶ μὴ τῶν αὐτῶν ἡμῖν ἐθῶν, ἀλλὰ πᾶσι κοινὸν τὸν ἔλεον. καὶ ταῦτα, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ὅλον τὸν χῶν, καὶ ὅτι πολλοῦ ἄξιον προσκυνήσας, αἰτεῖ θυσίας τῷ βωμῷ προσῆγε. καὶ γενόμενος τῷ ὁλοκλήρων ἱερείων ἐπαργέσας τὸν θεὸν ἤδη ἔγνω τῷ θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ ἀέρος ἐξαφθὲν καὶ πάντων ὁρώντων ὅλον τὸν βωμὸν ἀΐξαν, τῷ θυσίαν ἥρπασε καὶ κατέδησατο. ταύτης δὲ τῆς ἐπιφανείας γενομένης, ὁ μὲν λαὸς ἅπας ἦν τότ' εἰκάσας εἶναι τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ ἐξαιρέτου ἐπιστάσης. καὶ ἠθέλησε προσκυνεῖν πρῶτον ὅλον τὸν Δαφνῶ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐλογεῖν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ταὐτὸ εἰπεῖν παρώρμα, διήγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας, ἐὰν δὲ καὶ τὰ παρ' ἐκείνου, καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ παίδων φυλάττεσθαι κακίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ θρησκείᾳ, καὶ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν αἷς ἐξ ἀρχῆς μωυσέως αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ θεὸς ἐξαμβυούσας. ἐσεσθαι γὰρ οὕτως εὐδαίμονα τὸ Ἑβραίων ἔθνος, καὶ παντὸς αἰθρώπων ἡδίους μακαριώτερον. παρεκάλει τε μνημονεύειν ὡς οἷς ἐκτήσαντο τὰ παρόντα ἀγαθὰ, τούτοις αὐτὰ καὶ βέβαια ἕξουσι, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασήσουσι. οὐ γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, ἐξὰ ταῦτα προσῆκεν ὑπολαμβάνειν. εἰ δὲ τοῖς αἰθρώποις οὕτως μέγα τὸ κτήσασθαί τι τῷ οὐχ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ προϋπαρχόντα καὶ μηδὲν ἁμαρτεῖν εἰς βλάβην αὐτῶν. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἐξαλειφθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, ἐξαλύει τὴν ἐκκλησίαν, τελείας θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ καὶ πάντων Ἑβραίων. ὡς μόχλος μὲν κατὰ θύσας μυρίους καὶ δισχιλίους, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. τὸν δὲ ναὸν τότε πρῶτον ἔγνωσαν ἱερουργημάτων. καὶ κατευωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις Ἑβραῖοι. ἐπὶ δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορτὴν, προθυμότατα καὶ μεγαλοπρεπῶς ὅτι δὶς ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ ἤγαγεν ὁ βασιλεὺς σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατευωχούμενος. ἐπεὶ δ' εἶχεν αὐτοῖς ἀπαχθόντες ταῦτα, καὶ μηδὲν ἐνέδει τῇ περὶ τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ, πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι τὰ βασιλέως ἀπολύσαντες ἀπῆσαν, ἀναπαυσάντες τῷ βασιλεῖ, τῆς τε πρὸ αὐτοὺς προνοίας, καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, καὶ δίκαιον ἦν τῷ θεῷ πρᾶγμα χεῖν αὐτοῖς εἰς πολὺν χρόνον σολομῶνα βασιλέα. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο μετὰ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τὸν θεὸν ᾄδοντες, ὡς ἀπὸ τῆς ἡδονῆς ἀπόνως τὴν ὁδὸν τὴν ὅλην τὰ οἰκεῖα πάντας αἰῦσαι. καὶ οἱ μὲν τὴν κιβωτὸν εἰς τὸν ναὸν εἰσαγάγοντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος ἰσορρόπησαντες αὐτῷ, καὶ θυσιῶν ἐπ' αὐτῷ μεγάλων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεφαν. ὅτε δ' ὄψεσθαι τῷ βασιλεῖ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐσήμανεν αὐτῷ τῆς δίκης ἐπήκοον τὸν θεὸν γεγονέναι. καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν ναὸν, καὶ ἅπαντας ἐν αὐτῷ μόνοι τῷ ἐπιόντων αὐτῷ καὶ τῆς ἁπάσης πληθύος τὰ δίκαια ποιούσης.

& miseratus eos è calamitatibus eripias. Nec solis Hebræis errantibus hanc opem a te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit euidens, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluisti, & nos nec inhumani sumus, nec alienigenis iniqui, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi stratus, cùm aliquandiu adorauisset surrexit, hostiásque ad altare adhibuit: quumque id solidis victimis repleuisset, litatum Deo manifesto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibúsque inspectantibus in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, vnanimiter adorauit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem signa vidissent eius beneuolentiæ: precandum admonens, vt perpetuò talem se exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe custodiat in iustitia & religione, quo possint præcepta per Moysem diuinitus tradita constanter obseruare. Sic enim fore genus Hebræorum felicissimum omnium, & cæteris mortalibus longè beatius. Simulque iubebat eos meminisse, quòd quibus artibus parauissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia maiora atque cumulatiora quæsituri. Neq; enim aliter existimandum, quàm iustitiæ ac pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem facilius parare quæ desint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro se quàm pro populo: mactauítque vitulorum duodecim millia, agnorum cētum & viginti millia: nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegię festum ante templum splendidè ac magnificè rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerso populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam quisq; domum, actis priùs regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus absolutis, precatiq; vt eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes, hymnósque sacros canentes, ita vt præ gaudio nullum viæ tædium in reuertendo sentirent. Cæterùm illata in templum arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, festísque diebus inter sacra & epulas exactis, cùm iam singuli ad suas vrbes essent reuersi, rex in somnis est admonitus, gratũ Deo fuisse eius sacrificium, & vota exaudita esse. quódque seruaturus esset suum templũ, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subiecto populo iustitiam colerent:

3 Reg. 9.

in primísque ipsum si à paternis præceptis A nusquam discederet, ad summum felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iuda tribu regem defore. Quòd si prodito & obliuioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus eum excidendum: & neque generis ipsius reliquias mansuras, neque Israelitas calamitatem euasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum verò quod tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atque incensum iri, vibe insuper hostili manu diruta: ita vt vbique sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, quum antea eius ope ad maximas diuitias, maximámque gloriam essent euecti. Quibus reliquias gentis responsuras, quòd propter peccata sua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacræ literæ continent.

V. Absoluta autem templi fabrica, quæ septennio, vt dictum est, durauit, regiæ structuram est aggressus, quam vix tertiodecimo annò consummauit. neque enim tantam curam huic D operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi possit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia verò tametsi multum magnificentiæ templi cederet, quòd neque materia eius tanto antè præparata fuisset, & regi non Deo structeretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamē pro dignitate fortunarum regis ac gentis est exædificata. Operæprecium autem fuerit totum eius E ordinem ac dispositionem indicasse, vt ex eius descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit. Basilica erat magna & pulchra multis columnis suffulta, quam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis quæ eò ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ quadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis patilibus posti- F bus cum valuis cælatis ad ornamentum loci simul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura solebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vsum reginæ facta, & aliæ aulæ quò se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decem- G cubitali constructæ, partim ita vt solent regiæ vel templa, incrustatæ pretioso marmore, quod è locis eo nomine celebribus apportatur.

αὐτὸν ὁ θρασὺν ἐμμένοντα ταῖς τῶ πατρὸς ὑποθήκαις ἐλπίζω εἰς ὕψος καὶ μέγεθος δόξης ἀνοίσειν ἀπειρον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τῆς χώρας τοὺς ἐκ τῶ γένους αὐτῶ καὶ τῆς Ἰουδαφυλῆς. προσθήκα μὴν τοι τὰ ὑπομνήματα καὶ λήθην αὐτῶν ποιησάμενον, ⁊ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, ἐρρίζον ἐκκόψειν, καὶ μήτε τῶ γήνους τι λείψανον αὐτῶν ἆσειν, μήτε τὸν Ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπαθῆ παραφθεῖραι. πολέμοις δ' αὐτοὺς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις: καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπήλυδας ἀλλοφύλους κατασήσειν. τὸν ὁ ναὸν τὸν νῦν οἰκοδομηθέντα κατασκαπτόμενον τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον. κατασκάψειν ὁ καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῶ πολεμίων. καὶ ποιήσειν μέθυσα. ξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακὰ, καὶ πολλῆς δὲ ἀφορολογήτου μεγέθους ἀπιστίας, ὡς τοὺς περισσίκους ἀκούοντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν οὕτως ἐμισήθησαν ἕβραῖοι τῶ θεῶ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλοῦτον παρ' αὐτῶ προβεβηκότες. καὶ πρὸς τὴν ἐπιλειπομένην ἀκούειν, ὁμολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τῶν πατρίων νομίμων παραβάσεις. ταῦτα μὲν αὐτῶ τὸν θεὸν εἰπεῖν, κ᾽ τοὺς ὕστερον ἀναγράψαι. μ᾽ δὲ τὸν τῶ ναοῦ κατασκευὴν, ἔτεσιν ἑπτὰ καὶ ὀγδοήκοντα πρότερον μὲν γενομένην, τὴν τῶν βασιλείων οἰκοδομίαν καταβάλλετο, ἣν ἔτεσι ξισὶ καὶ δέκα μόλις ἀπήρτισεν. οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν ἐσπούδαζε τρόπον, ὃν περ καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καίπερ ὂν μέγα καὶ θαυμασῆς δόξης καὶ παραδόξου τυγχανόν, ἔτι καὶ θεοῦ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐτύγχανε, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας. τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ καταδέστερα τυγχάνοντα, τῶ μήτε τὴν ὕλην ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἡτοιμάσθαι φιλοτιμίας, καὶ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεοῦ γενέσθαι, βέλτιον ἠνύσθη. καὶ αὐτὰ μὲν οὐκ ἀξιολόγως κ᾽ τὴν δ' δαιμονίαν τῆς ἑβραίων χώρας καὶ τὰ βασιλέως οἰκοδομήθη. τὴν δὲ ὅλην αὐτῶν διάταξιν, καὶ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' οὕτως ἐκ τούτου σταθμᾶσθαι καὶ συνοράᾶν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῆ γραφῆ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος ἣν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς σύλοις ἐρηρεισμένος, ὃν εἰς τὰς κρίσεις ⁊ τὴν τῶν πραγμάτων διάγνωσιν πλῆθος ὑποδέξασθαι, καὶ χωρῆσαι συνοδον αὐθρώπων ὅτι δίκας συνελθυθότων κατασκάσαν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, εὖρος ὄ, πεντήκοντα. τὸ δ' ὕψος ξιάκοντα. κίοσι μὲν τετραγώνοις ἀνειλημμένον ἑκκαίδεκα πᾶσιν. ἐσκαλασμένον ὁ κορινθίως. ἰσομέτροις ὁ φλιαῖς, καὶ ἐπιφόμασι ξυλύφοις, ἀσφαλῶς ὁμοῦ κ᾽ κεκαλλωπισμένον. ἕτερος ὁ οἶκος ἣν ἐν μέσῳ κ᾽ ὅλου τοῦ πλάτους τεταγμένος, τετράγωνος. εὖρος πηχῶν ξι ἀκοντα, αἴθριος ἔχων ναὸν, παχέσι σύλοις αἰωρούμενον. ἣν ὁ ἐν αὐτῶ ἑδρέδρα ἀφωρισμὸς, ἐν ᾗ καθέζ᾽ ὁμμος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ᾗ παρέζυκτο κατασκευάσμα ἄλλο οἶκος τῆ βασιλίδι, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τὴν δίαιταν, καὶ τὰς ἀναπαύσεις οἰκήματα, μετὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀπόλαυσιν, ἐσκαμμένα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. καὶ τί μοι, οἰκοδομήσατο λίθοις δεκαπήχεσιν, ἔτεσι δὲ ὁρίσω τοῖς τοίχοις καὶ πολυτελεῖ κατημφιεσμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλείων οἴκων διαφορὰ ἢ μεταλλάττειν τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπιμνουμένη.

καὶ τὸ μὴ

καὶ τὸ μὲν ἀπ' αὐτοῦ κάλλος δὶς ξυστιχίαν ἦν ἐνυφασμένον, τῇ δὲ μοίρᾳ γλυφίων παρῆκε θαυμάζειν ὁλοσχήμως. ὑφ' ὧν πεποίητο δίτρα καὶ φυτὰ παντοῖα σύσσια τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς ἀκροτομαμένοις αὐτῶν πετάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ μὴ σαλεύεσθαι δι' ὑφαλλὼ λεπτότητος καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτοῦ λίθον. τὸ δὲ ἄλλο μέχρι τῆς στέγης χρυσὸν ἦν κατατετοικιλμένον ζεύγμασι καὶ γεγραφῇς. θεὸς κατασκάσας δὲ θεὸς τούτοις ἄλλα τε θεὸς ξυφλὼ οἰκήματα, ἔτι δὲ καὶ σοὰς μυκίσας, καὶ ἐν κάλλει τῷ βασιλέων κειμένας, ἐν αἷς λαμπρότατον οἶκον εἰς ἑστιάσεις, καὶ συμπόσια χρυσοῦ θεὶ πλέω. καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα τεῦτον ἔχειν ἔδει θεὸς τλὼ τῷ ὀξιωμάτων ὑπηρεσίαν, σκεύη πάντ' ἐκ χρυσοῦ κατεσκάσατο. δύσκολον δ' ὀξὺν καταριθμήσασθαι τὸ μέγεθος καὶ τλὼ ποικιλίαν τῶν βασιλέων, ὅσα μὲν ἦν αὐτῆς τὰ μέγιστα οἰκήματα, πόσα δὲ τὰ τούτων ὑποδέστερα, καὶ πόσα ὑπόγαια ἦ ἀφανῆ, τό τε τῷ αἰσχυμμένων εἰς ἄεξα κάλλος, καὶ τὰ ἄλση θεὸς θεωρείαν δὶς τοσαῦτην, καὶ θέρους ὑποφυγὴν καὶ σκέπην ὑπὸ τοῖς σώμασι. ἐν κεφαλαίῳ δ' εἰπεῖν τλὼ ὅλλω οἰκοδομίαν ἐκλέξου λαμπροῦ, ἔτι κέδρου, καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πᾶσαν ἐποίησατο. τοῖς δὲ θέρεσι καὶ τοῖς τείχεσι τοῖς ἐγκλειομένοις χρυσοῦ λίθοις δεκαδίσας τὸν αὐτὸν ζόπον ὡς καὶ τὸν τῦ θεοῦ ναὸν τούτοις κάτοχλαίσειν. ἐργάσαντο δὲ καὶ ἐξ ἐλέφαντος θρόνον παμμεγέθη, σκαπτόν, ἐν κατασκαφῇ βήματος. ἔχοντα μὲν, ἐξ ἀναβαθμοὺς, ἑκάστῳ δὲ τούτων ἐξ ἑτέρου μέρους δύο λέοντες ἐφεστήκεσαν, ποσοῦτον ἀπωθὲν ἄλλων παρεστώτων. τὸ δ' ἐπίλοιπον τῦ θρόνου, χεῖρες ἦσαν διέχόμεναι τὸν βασιλέα. ἀνεκέκλειτο δὲ εἰς μέχρι μὲν τὰ κατ' ὄπιν αὐτοῦ ὀλίγον δὲ, χρυσοῦ δὲ ἅπας διάπυρος. ταῦτα ὁ σολομὼν εἰκοσαετίᾳ κατασκευάσας, ἐπὶ πολὺν μὲν αὐτῷ χρυσὸν, πλέω δ' ἄργυρον ὁ τῷ τυρίων βασιλεὺς εἰρωμος εἰς τλὼ οἰκοδομίαν συνεύγκει, ἔτι δὲ καὶ ξύλα κέδρα καὶ πίτυος. ἀπεδωρήσατο δὲ καὶ αὐτὸς μεγάλαις δωρεαῖς τὸν εἴρωμον, σῖτον τε κατ' ἔτος πέμπων αὐτῷ καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα δεῖ τὸ, νῆσον οἰκεῖν ὡς μὴ θερείπαιμεν ἤδη, χρῄζων διετέλει. θεὸς τούτοις δὲ καὶ πόλεις αὐτῷ τῆς γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τὸν ἀριθμὸν, οὐ πόρρω τῆς τύρου κέμμας ἐχαρίσατο. αἷς ἐπελθὼν καὶ κατανοήσας εἴρωμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ, πέμψας θεὸς σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τῷ πόλεων ἔλεγλε. καὶ ἐκτοτε θεσπιῳδοῦσαι χαβαλὼν γῆ. μεθερμηνευόμενον γὸ τὸ χαβαλὼν κῦ φοινίκων γλώττας, οὐκ ἀρίσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὴ καὶ λόγους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο θεὸς τὸν σολομῶνα ὁ τῷ τυρίων βασιλεὺς, ὧδε καλῶν ὅπως αὐτῷ τούτους σαφηνίσῃ, καὶ τῆς ἀποφάσεως τῷ ἐν αὐτοῖς ζητουμένων ἀπαλλάξῃ. τὸν δὲ, δεινὸν ὄντα ἔτι σοφὸν, οὐδὲν τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ, καὶ μαθὼν αὐτὰ τλὼ δικαίαν αἰτίαν ἔσχε. μέμνηται δὲ τούτων τῷ δύο βασιλέων, καὶ μάλιστα ὁ μεταφράσας ἀπὸ τῆς φοινίκων διαλέκτου τὰ τυρίων ἀρχαῖα εἰς τλὼ ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων οὕτως. τελευτήσαντος δὲ ἀβιβάλου, διεδέξατο τλὼ βασιλείαν παρ' αὐτοῦ υἱὸς εἴρωμος, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα τρία, ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. οὗτος ἔσχε τὸ δρυμὸν χαρίεν, καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν τοῖς τῦ διὸς ἀνέθηκεν. ἔτι τε ὕλην ξύλων ἀπλετον ἐκόψεν ἀπὸ τῦ ὄρους τῦ λεγομένου λιβάνου εἰς τὰς τῷ ἱερῷ στέγας. καὶ τελειώσας τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ,

A Et tribus quidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: quartus verò sculptorum admirabile artificium ostentabat, in quo effictæ erant variæ arborum ac plantarum species, frondibus & foliis tanta subtilitate expressis, vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum verò quod supererat vsque ad lacunar, opere albario tectum, & discoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longissimæ, in quibus splen-
B didissima triclinia referta auro, vt quæ aurea supellectili ad omne regij conuiuij ministerium erant instructissima. Difficile est enumerare amplitudinem ac varietatem aularum, tam maiorum quàm mediocrium, tum quæ sub terra latebant, quæve in aërem elegantissimè attollebantur. In summa totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atque argento constabat: dispositis per parietes
C & laquearia variis lapillis auro inclusis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum erat prægrande solium cælatum, specie tribunalis, quòd sex gradibus ascendebatur, in quorum singulis extremitatibus leonum effigies erant impositæ, totidem aliis supernè imminentibus. qua verò parte rex insidebat, manuum effigies eum excipiebant: & quà reclinabatur, dimidiatus erat iuuencus tergum suum respiciens: totum-
D que tribunal auro coagmentatum erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorem argenti Iromo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atque pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Iromum est remuneratus, singulis annis frumentum ei mittens & vinum atque oleum, quibus maxime opus habebat, vt diximus, eo quòd insulam incoleret. Præterea Galilææ op-
E pida numero viginti non procul à Tyro dissita ei donauit: quæ cùm ille perlustrata satis considerasset, & non valde probasset, renuntiari iussit Solomoni, sibi non esse opus eis oppidis. & ex eo terra Chabelon est appellata: voce Phœnicum lingua, id quod displicet significante. Quæstiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem transmisit, rogans vt eas explicaret, & dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens huiusmodi rerum ac na-
F tura prudentissimus, nihil inexplicatum relinquebat: sed omnia ratione peruincens, & perscrutatus eorum intellectum, apertissimè declarabat. Meminit horum duorum regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens: Defuncto Abibalo successit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos
G xxxiiii. hic aggessit ad insulam agrum qui dicitur amplus, & auream columnam in Iouis delubro dedicauit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqua templa, Herculi & Aſtartæ noua inſtaurauit: primuſq; Herculi ſtatuam erexit menſe Peritio. Deinde expeditione contra Eyccos ſuſcepta, quòd debita tributa non perſoluerent, ſubactis illis victor eſt domum reuerſus. Huius temporibus erat Abdemonus adoleſcens, qui problemata à Solomone Hieroſolymorum rege iniuncta diſſoluebat. Meminit & Dius ſic ſcribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is Orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoque Iouis Olympij, quod antè ſeparatum erat, medio ſpatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donariis ornauit. conſcenſo deinde Libano materiem ad ſtructuram templorum cæcidit. Addítque Solomonem Hieroſolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata miſiſſe, ſolutionem eorum poſtulantem: quòd cùm ille non valuiſſet, magna pecunia mulctatum eſſe. Deinde per Abdemonem quendam virum Tyrium propoſita explicuiſſe, & ipſum alia propoſuiſſe: in quibus ſoluendis cùm Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remiſiſſe. Et Dius quidem ita ſcribit. Cæterùm rex cùm videret mœnia Hieroſolymorum turribus & propugnaculis ad ſecuritatem egere, nec ea dignitati vrbis ſatis reſpondere, & muros inſtaurauit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Aſorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palæſtinæ vrbem, quam Pharao rex Ægypti bello aggreſſus expugnauerat, occiſiſque ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ ſuæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuo rex eam exædificauit, quòd eſſet natura munita, & ad bella rerúmque nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad ſeceſſus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuúmque vbertatem, & perennibus aquis irriguas. Ingreſſus deinde in deſertum quod eſt ſuper Syriam, eiuſque regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à ſuperiore Syria diſtantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde ſex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, cauſa eſt hæc, quòd mediterranea per deſertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validiſſimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, quî factum ſit vt omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quique multis annis auum noſtrum Abrahamum præceſſit, vſque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti ſint,

A καὶ ναὸν ᾠκοδόμησε τῷ ἡρακλείους, καὶ τὸν τῆς ἀστάρτης. φοίνιξ τὸ τῷ ἡρακλείους ἵδρυσιν ἐποιήσατο ἐν τῷ δευτείῳ μηνί. τοῖς τε ἰυκέοις ὅπως ἐφυτεύσατο μὴ ἀποδιδοῦσι τοὺς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν αὐτῷ, ἀνέστρεψε. ὅτι τούτου ἐν ἀβδήμονος παῖς νεώτερος, ὃς ἀεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέταττε σολομών, ὁ ἱεροσολύμων βασιλεύς. μνημονεύει δὲ καὶ δίου, λέγων οὕτως. ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτῷ ἴρωμος ἐβασίλευσεν. οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ ἐποίησε. καὶ
B τῷ ὀλυμπίου διὸς τὸ ἱερὸν καθ' ἑαυτὸ, ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβαὶ δὲ εἰς τὸν λίβανον, ὑλοτόμησε πρὸς τὸν τοῦ ἱεροῦ κατασκευήν. τὸν δὲ τυραννοῦντα ἱεροσολύμων σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν ἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξίωσιν. τὸν δὲ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τοῦ χρημάτων εἰς τὸ δημόσιον ἀναλῶσαι. εἶτα δὲ ἀβδήμονά τινα τύριον ἄνδρα τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν σολομῶνα, πολλὰ τοῦ ἱεροῦ προσαποτίσαι χρήματα. καὶ δίῳ μὲν οὕτως εἴρηκεν. ἐπεὶ δ' ἑώρα τὰ τῆς ἱεροσολύμων τείχη ὁ βασιλεὺς, πύργων πρὸς ἀσφάλειαν δεόμενα καὶ τῆς ἄλλης ὀχυρότητος, πρὸς γὰρ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἦν οὐ καὶ τοὺς πολεμίους εἶναι, ταῦτά τε προσετειχίζετο καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξήρτα. ᾠκοδόμησε
D δὲ καὶ πόλεις τὰς βαρυτάτας ἐναείσθμους, ἀσωρόν τε καὶ μαγεδών, τὴν τρίτην δὲ γαζαρὰ τὴν τῆς παλαιστινῆς χώρας ὑπάρχουσαν, ἣν φαραὼν ὁ τῆς αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσας ἐξ πολιορκήσας, αἱρεῖ καὶ κρατῶν, ἀποκτείνας δὲ πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν, κατέσκαψε, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ αἰτήσειν ὁ βασιλεὺς αὐτὴν οὖσαν ὀχυρὰν φύσει καὶ
E πρὸς πολέμους καὶ τὰς τῆς χώρας μεταβολὰς χρησίμην εἰς δυναμένην. οὐ πόρρω δὲ αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις, βηθαχόρα τὴ ἑτέρα ὄνομα ἦν, ἡ δὲ ἑτέρα, βαλὲθ ἐκαλεῖτο. πρὸς κατασκεύασι δὲ καὶ ἄλλας ταύτας εἰς ἀπόλαυσιν καὶ ζυφλὴν ἁπάντων ἐχούσας τὴν τε τῆς ἀέρων διάκρασίαν, καὶ τοῖς ὑραίοις ὑφυεῖς, καὶ ναάμασιν ὑδάτων εὐθρόσοις. ἐμβαλὼν δὲ καὶ εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐσταίω συείας
F καὶ καταχὼν αὐτὴν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συείας διεστῶσαν, ἀπὸ δὲ εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλης βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν ἡ δὲ τὸ μῆκος. αἴτιον δὲ τοῦ τὴν πόλιν οὕτως ἀπὸ τῆς οἰκουμένων μεῖναι τῆς συείας ἀπωκεῖσθαι, τὸ κατατρεχομένην μὲν οὐδαμοῦ τῆς γῆς ὕδωρ εἶναι, πηγὰς δ' ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τοῦ τόπῳ εὑρεθῆναι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας,
G καὶ τείχεσιν ὀχυροτάτοις περιβαλὼν, θαδαμόραν ὠνόμασε, καὶ τὸ ἐπιχώριον καλεῖται παλμύραν. οἱ δ' ἕλληνες αὐτὴν προσαγορεύουσιν, παλμύραν. σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν θεάτων διετέλει. φοῖνιξ δέ τις ὀνειδίσας, ὅτι πάντες οἱ τῆς αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μιναίου τοῦ μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετο τοῦ παίπου ἡμῶν ἀβράμου, μέχρι σολομῶνος, πλείονα τῶν ἑξακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διελελυθότων, φαραὼνες ἐκλήθησαν,

ἀπὸ τοῦ

ὑπὸ τῶ μὴ τοὺς ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἄρξαντος βασιλέως φαραὼ τὼ προσηγορείαν λαβόντες, ἀναγκαῖον ἡγησάμενον εἰπεῖν, ἵνα τὼ ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω καὶ ποιήσω τῶ ὀνόματος φανερὸν τὼ αἰτίαν. ὁ Φαραὼ κατ' αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει. οἶμαι δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν, ἐπειδὰν δὲ βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖνον αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν καὶ τὼ πάτριον γλῶτταν μετονομάζεσθαι. καὶ γὰρ οἱ τῆς ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ὀνόμασι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὼ βασιλείαν ἔλαβον, πολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ὑπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως. καὶ οἱ ῥωμαίων δὲ αὐτοκράτορες ἐκ γένους τῆς ἀπ' ἄλλων χρημάτισαντες ὀνομάτων, καίσαρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τὼ προσηγορείαν αὐτοῖς θεμένης, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑπὸ τοῦ πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ὀνομάζοντες. νομίζω δὲ καὶ ἡρόδοτον τὸν ἁλικαρνασέα διὰ τοῦτο μὴ μνησθῆναι τὸν οἰκοδομήσαντα μέμφιν ἑξήκοντα καὶ τριακοσίους βασιλέας αἰγυπτίων γένεσθαι λέγοντα, μὴ δηλῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι φαραὼθες ἐκαλοῦντο. καὶ γὰρ μετὰ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευσάσης λέγεται τοὔνομα νικαύλη καλεῖν. δῆλον, ὡς τοῦ μὲν ἄρρένων βασιλέων τὼ αὐτὼ προσηγορείαν ἔχειν δυναμένων, τῆς δὲ γυναικὸς οὐκ ἐπ' οἰκειοῦσθαι ἐκείνης, καὶ διὰ τοῦτο εἰπεῖν αὐτῆς τὸ φύσει δηλῆσαν ὄνομα. ἐγὼ δὲ καὶ ἐν τοῖς ὑπομνηστικοῖς ἡμῶν βιβλίοις ἔφην, ὅτι μὴ φαραώθη τὸν σολομῶνος πενθερὸν, οὐκ ἔτι οὐδεὶς τοῦτο τὸ ὄνομα βασιλεὺς αἰγυπτίων ἐκλήθη. καὶ ὅτι ὕστερον ἦκε πρὸς σολομῶνα ἡ προειρημένη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύπτου καὶ τῆς αἰθιοπίας. ἀλλὰ μὲν οὖν ταύτης, μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν. νυνὶ δ' ἐπὶ τούτων ἐπανέρχομαι, ἵνα ἀδεῶς τὰ ἡμέτερα βιβλία, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις ἀεὶ πολλῶν ὁμολογούμενα. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, τοὺς ὑπὸ τῶ χαναναίων οὐχ ὑπακούοντας (οἳ ἐν λιβάνῳ διήκουσιν ὄρει τῶ μέχρι πάλιν ἀμμάθης) ὑποχειρίους ποιησάμενος, φόρου αὐτοῖς προστάξε, καὶ πρὸς τὸ ἁπτύειν αὐτῶ καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐκτελεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτος ὑπ' αὐτῶν ἐξελέγετο. τῶν γὰρ ἑβραίων οὐδεὶς ἐδούλευεν, οὐδ' ἦν σύνηθον ἔθνη πολλὰ τῶ θεοῦ δηλωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δίον ἐκ τούτων ποιεῖσθαι τὸ ἁπτικὸν, ἐκείνους καταγνόν εἰς τοῦτο τὸ χρῆμα. ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων καὶ ἵππων στρατηγούμενοι, μᾶλλον ἢ δουλεύοντες ἐδόκουν. τῶν δὲ χαναναίων, οὓς εἰς τὼ ἱκετείαν ἀπήγαγεν, ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, οἳ τὼ ἄλλω αὐτῶν ὄχλῳ ἐπῆρχον ἐπιφέροντες ἔργα βασιλέως, ὡς τε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς στρατηγίας ἐφ' ἃς αὐ αὐτῶν ἔχοιεν. ἐναυπηγήσατο δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ αἰγυπτιακῇ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀσιονγάβερος. αὕτη γὰρ βερενίκη καλεῖται, οὐ πόρρω ἐλανῆς πόλεως, ἣ κεῖται τὸ πρὶν ἰουδαίων ὑπ. ἔτυχε δὲ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τὰς ναῦς ὕλης ἐκ εἰσόμου τῶ τυρίων βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῶν θαλασσίων ὑπηρέτας ἐπεμψεν ἱκανοὺς ὡς ἐκέλευσε, πλεύσαντας μετὰ καὶ τῶν ἰδίων οἰκονόμων εἰς τὼ πάλαι μὲν σωφείραν, νυνὶ δὲ χρυσῆν γῆν καλουμένην, τῆς ἰνδικῆς ὄντα αὐτῆν, χρυσὸν αὐτῷ κομίσαι. καὶ σωαθροισθέντας ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τῶ δὲ τῆς αἰγύπτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα,

A à quodam rege nomine desumpto: operæpretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptiis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos, quamprimùm reges creati fuerint, potestatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis priùs nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à primo eius vrbis rege:
B & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore quod à parentibus hæreditarium in eos demanauit. Et hinc est, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnasæus cùm cccxxx. reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit,
C quia Pharaones vocati sint omnes. Cùm enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen eius ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, quòd soli mares huius appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego verò in nostræ gentis commentariis reperi, quòd post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum ampliùs hoc nomine sit vocatus: & quòd post illum venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Ægypti simul ac
D Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo pòst dicemus: nunc verò ideo hæc memoraui, vt ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vsque ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum seruorum &
E colonorum qui per agros distribuerentur exegit. Hebræorum enim nemo ad seruiles operas adigebatur: nec erat æquum, vt cùm tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius quàm deuictis eiusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atque equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis verò quos ad seruitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qui procuratores essent regij, & sua cuique opera atq; negotia præscriberent. Quin &
F classem rex in Ægyptio sinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, nõ procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac quoq; classe munificentia Iromi regis amici fuit vsui. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indię, olim
G Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. hi collectis circiter quadringentis talentis retro ad regem sunt reuersi. Interim ad Ægypti Æthiopiæque reginam, 3. Reg. 10.

mulierem ſapientiæ ſtudioſam, & cætera quoque egregiam, Solomonis virtutem ac ſapientiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coràm hominem viſendi: ſic enim fore vt experimento, non rumoribus crederet, qui ſæpenumero falſi eo quòd toti à fide renunciantium pendeant, paulo pòſt euaneſcunt: decreuitque ſuſcepta longinqua peregrinatione illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo diſſerere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulẽto apparatu. Adducebat enim ſecum camelos onuſtos auro & variis aromatibus lapillíſque precioſis. Rex verò honorificentiſſimè exceptam, & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia facilè explicans, opinione citius diſſoluebat. At illa ſtupebat ad regis ſapientiam, tanto maiorem experta quàm audierat: magíſque etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam bellè diſpoſitum ędificiorum ordinem, quòd hîc quoque ingenium regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata eſt quàm aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum ſumptus tam dapſiles, apparatúmque miniſterij. nam & cultu erant decentiſſimo, & perquam ſcitè omnia miniſtrabant. Nec minor fuit admiratio dum quotidiana ſacrificia videret, quantáque cura & religione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea verſarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer admirabatur, id quod nec diſſimulare potuit, ſed apud regem ingenuè faſſa eſt, quantoperè huiuſmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, inquit, rex, quæ auditu percipiuntur, cunctantiùs credere ſolemus: ſed de tuis bonis, quæ vel intra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed quum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam tuæ felicitati nunc præſens video. Quamuis enim auribus perſuadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræſentare, ſicut nunc oculis noſtris ſubiiciuntur. de me quidem fatendum eſt, quòd cùm de fide eius hæſitaſſem, ne fortè aliquid affingeret, nunc longè maiora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, quibus perpetuo ſapientia tua frui datum eſt. Laudandus Deus qui regionem hanc & habitatores eius adeò dilexit, vt te regem eis præficeret. Nec contenta verbis indicaſſe quanti regem faceret, etiam muneribus ſuam erga illum obſeruantiam teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorúmque precioſiſſimorum. Aiunt etiam quòd balſami plantam, cuius hodiéque ferax eſt noſtra regio, illius reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat. Nec minora fuêre quæ ipſa à rege recepit, optione etiam illi permiſſa, nihil enim roganti negatum eſt, ſed libentiùs quàm illa peteret largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem.

A σοφίᾳ διαπιπτουσῃμένῳ καὶ τἄλλα θαυμαστὴν, ἀκούσασιν τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φήμην, ἐπεθυμία τ' ὄψεως αὐτὸν καὶ τῆς ὁσημέραι φερομένης εἰς αὐτὸν ἠγάγετο πειθῆναι γὰρ τοῖς πίστεως, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῆς ἀκοῆς, ὡς εἰκὸς ὄντι τῷ ψεύδεσι δόξῃ συ-
καταπίπτειν καὶ μεταπίπτειν πάλιν, ἅτε γὰρ ὑπὸ τῶς
ἀπαγγέλλουσι κεῖται, θέλουσα πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν
διέλθω, μάλιστα καὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ βουλομένη λα-
B βεῖν πεῖραν, αὐτὸν προτίνασα, καὶ λύσαι τὸ ἄπορον
τῆς διανοίας διηθοῦσα. ἦκεν οὖν εἰς ἱεροσόλυμα μετὰ
πολλῆς δόξης καὶ πλούτου παρασκευῆς. ἐπηγάγετο
γὰρ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων
καὶ λίθου πολυτελοῦς. ὡς δ' αὐτὴν ἀφικομένην ἡδέως
ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα πρὸς αὐτὸν φι-
λότιμος ὢν. καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως
τῇ συνέσει καταλαμβανόμενον, θαῦμον ἦ προσεδέ-
C κατο τοῖς ἐπιλύεσθαι. ἤδ' ἐξεπλήττετο μὴ καὶ τὸν σοφίαν
τὸν σολομῶνος οὕτως ὑπερβάλλουσαν αὐτὸν καὶ τῆς
ἀκουομένης τῇ πείρᾳ κρείττω καταμαθοῦσα. μάλι-
στα δ' ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τοῦτο καὶ ἄλλους καὶ τὸ
μεγέθους. οὐχ ἧττον ἦ τῆς διατάξεως τῶν οἰκοδομημά-
των. καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ πολλὴν τὴν βασιλέως καθέδραν
φέρουσιν. ὑπερεξέπληττε δ' αὐτὴν ὅτε οἶκος θρυμμῷ ἐ-
πικαλούμενος λιβάνου, καὶ ἡ τῶν καθημέραν δίπτων
D πολυτέλεια, καὶ τὰ τῶν παρασκευῶν αὐτοῦ καὶ διακο-
νίας, ὅτε τῶν ὑπηρετούντων ἐσθῆς, καὶ τὸ μετ' εὐτάξιας
αὐτῶν πρὸς τὴν διακονίαν ἀφορητός. οὐχ ἥκιστα ἦ καὶ
καθ' ἡμέραν θυσιῶν ἀναλούμενα τῷ θεῷ θυσίαι, καὶ τὸ τῶν
ἱερέων καὶ λευιτῶν πρὸς αὐτὰς ἐπιμελές. ταῦθ' ὁρῶσα
καθ' ἡμέραν ἐκπλήττετο, & καταχεῖν οὐ δυνηθεῖσα
τὴν ἔκπληξιν τῶν βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν
αὐτὴν θαυμαστικῶς διακειμένην. πρὸς γὰρ τὸν βασι-
E λέα προσήχθη λόγους εἰπὴν ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα
τὴν διάνοιαν ὅτι τοῖς προειρημένοις ἠτίμηται. πάντα
μὲν γὰρ εἶπεν ὦ βασιλεῦ τὰ δ' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχό-
μενα, μετ' ἀπιστίας διαγίνεται. τῶν δ' σῶν ἀγαθῶν
ὧν αὐτὸς τε ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέγω δὲ τὴν σοφίαν καὶ τὴν
φρόνησιν, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δίδωσιν, οὐ ψευδῆς
ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς διῆλθεν, ἀλλ' οὖσα ἀληθὴς,
πολὺ καταδεεστέραν τὴν δι' ἀκοῆς ἀπέφηνεν τῆς
F ὄψεως παροῦσα. τὰς μὲν δὴ ἀκοὰς πιστεύειν ἐπιχεί-
ρει μόνον. τὸ δὲ ἀξίωμα τῶν πραγμάτων, οὐχ οὕτως
ἐποίει γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτό καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶ-
ναι συνίησιν. ἐγὼ γοῦν, οὐδὲ τοῖς ἀπαγγελλομέ-
νοις δι' πλῆθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπιστεύομεν πιστεύ-
ουσα, πολλῷ πλέω τούτων ἱστόρησα. καὶ μακαρίσαι τε
τοὺς ἑβραίων λαὸν εἰ) κρίνω, δούλους τε τοὺς σοὺς & φί-
λους, οἳ καθ' ἡμέραν τῆς σῆς σοφίας ἀκροώμενοι δια-
G τελοῦσιν. εὐλογήσειεν αἴτις τὸν θεὸν ἀγαπήσαντα τοι-
οῦτόν τὴν χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας οὕτως
ὡς τό σε ποιῆσαι βασιλέα. παρασήσαν δὲ καὶ διὰ τῶν
λόγων, πῶς αὐτὸν διέθηκεν ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ καὶ τοῖς
δωρεαῖς τὴν διάνοιαν αὐτῆς ἐποίησε φανερὰν. εἰκο-

σι μὲν γὰρ αὐτῇ τάλαντα ἔδωκε χρυσίου. ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ λίθον πολυτελῆ. λέ-
γουσι δ' ὅτι καὶ τὴν τοῦ ὀποβαλσάμου ῥίζαν ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης ἡμῖν ἡ χώρα φέρει, δούσης ταύτης τῆς γυ-
ναικὸς ἐχούσης. αὐτὴ δωρήσατο δ' αὐτὸν καὶ σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς. καὶ μάλιστ' ὧν κατ' ἐπιθυ-
μίαν ἐξελίξατο, οὐδὲν γὰρ ὧν ὅτι ἀνθείσῃ λαβεῖν οὐ παρέχεν, ἀλλ' ἑτοιμότερος ὢν αὐτὸς κῆ τὴν οἰκείαν
ἐκφεύξετο προαίρεσιν, ἅπερ εἰκὸς ἦν τυχεῖν ἥξιον προσηκόμενον τὸν μεγαλοφροσύνῃ ὅπ δείκνυτο.

C ἡ μὲν

καὶ ἡ μὲν τῷ αἰγυπτίων καὶ τ' αἰθιοπίας βασίλισσα, ὧν φερεμήκαμεν τυχοῦσα, & μεταδοῦσα πάλιν τῷ βασιλεῖ τῷ παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. κ) ὁ τὸν αὐτὸν καιρὸν κομισθέντων ἀπὸ τ' χερσῆς καλουμένης γῆς λίθων πολυτελῶν τῷ βασιλεῖ, κ) ξύλων πευκίνων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηγίματα τῷ ναοῦ καὶ τῷ βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ φορὰς τιὼ τῷ μουσικῶν ὀργάνων κατεσκεύασε, κιννύρας τε καὶ ναύλας, ὅπως ὑμνῳδῶσιν οἱ λαοὶ τ' θεόν. πάντων ὧν τῷ πώποτε κομισθέντων αὐτῷ, κατ' ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν ἐνεχθέντα, καὶ μεγέθ κ) κάλλ κ) διέφερεν. ὑπολάβη ὧν μηδεὶς ὅτι τὰ τῆς πεύκης ξύλα τοῖς νεῶ εἰ) λεγομένοις, κ) ταύτην ὑπὸ τῷ παρασκόπων τὴν φροσηγορίαν δεῖ καταπλήξ τῷ ὀνομάτων λαμβάνειν ἔτι ἁπλοῦν. ἐκεῖνα γὰρ τὴν μὲν εἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συκινοῖς γίνε). λευκότερα δ' ἐστ & σίλβοντα πλέον. τοῦτο μὲν φορὰς τὸ μηδὲν τιὼ διαφορὰν ἀγνοοῦσιν, μηδ' τὴν φύσιν τῆς ἀληθοῦς πεύκης, ἐπεὶ διαφ' τ' τ' βασιλέως χρείαν ἐμπεδημεν αὐτῆς, δίκαιον εἶ) καὶ φιλάνθρωπον δηλῶσαι νομίσαντες ἐφρήκαμεν. ὁ ὧν τῶ χρυσοῦ σταθμὸς τῶ κομισθέντος αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια ὧν ἑξήκοντα καὶ ἓξ, μὴ συγκατειθυμημένου καὶ τοῦ ὑπὸ τῷ ἐμπόρων ὠνηθέντος, μηδ' ὧν οἱ τ' ἀραβίας τοπάρχαι & βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δωρεάν. ἐχώνευσε ὧν τ' χρυσὸν εἰς διακοσίων καθ' ἑκάστην θυρεοὺς αἱ ἑκάστης ἀλάντων ἑξακοσίων. ἐποίησε ὧν καὶ ἀσπίδας ἑξακοσίας, ἀνὰ σους ἑκάστης μνᾶς χρυσίου ἓξ εἰς. ἀνέθηκε ὧν ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶκον τὸν δρυμώνα λιβάνου καλουμένου. οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ σκεύη τὰ ποτήρια διὰ χρυσοῦ καὶ λίθου τὰ φερόμενα εἰς τὴν ἑστίασιν ὡς ἕνεκα μάλιστα φιλοτίμως κατεσκεύασε καὶ τιὼ ἄλλων τ' σκευῶν διαφέρειαν χρυσέαν ἅπασαν ἐμηχανήσατο. οὐδὲν γὰρ ἦν ὅτι τὴς ἀργύρου ἐπίπρασκεν ἢ πάλιν ἐωνεῖτο. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, αἷς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ταρσικῇ λεγομένῃ θαλάττῃ κατασήσας, ἀπάγων εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῷ ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν φερομένας ἔταξεν. ὧν ἐξεμπολουμένων, ἄργυρος καὶ χρυσὸς ἐνομίζετο τῷ βασιλεῖ. καὶ πολὺς ἦν ἔφας αἰθιοπές τε καὶ πίθηκοι. τὸν ὧν πλοῦτον ἀπιστοῦσαί τε καὶ ὑπερχόμεναι τελεῖν ἕτεσιν ἴδιον. φήμη δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τιὼ χέρσον περιῄρχετο δηλοῦσα τιὼ σολομῶνος ἀρετιὼ καὶ σοφίαν, ὡς τοὺς τε πανταχῆ βασιλέας ἐπιθυμεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ ἐλθεῖν, καὶ δωρεὰς μεγάλας φερομένους δεῖσθαι τιὼ θεῖ αὐτὸν ἀπουδήν. ἔπεμπον ὧν αὐτῷ, σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἁλουργεῖς ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμάτων ὕλην πολλά, καὶ ἵππους καὶ ἅρματα, καὶ τῷ ἀχθοφόρων ἡμιόνων, ὅσους καὶ ῥώμη κ) κάλλει τὴν τ' βασιλέως ὄψιν εὖ διαθήσειν ἐπελέγετο, ὡς τε τοῖς οὖσιν αὐτῷ φερτέρων ἅρμασι καὶ ἵπποις ἐκ τῷ πεμπομένων φερθέντα ποιῆσαι τῷ ἀριθμὸν, τὸν ἑξακοσίοις φέρειν ὀφείλοντα. ἦν γὰρ αὐτῷ φερτέρων, χίλια, ὁ πᾶν γὰρ αὐτῷ διαμύριοι ἵπποι. ἦσκηντο δ' οὗτοι, φερὸς δὲ μορφίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐκφορτιστέρους ἄλλους εἶ) συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέρους, ἀλλὰ καλλίστους τε πάντων ὁρᾶσθαι, καὶ ἀφθαμίλλητον αὐτῷ εἶ) τιὼ ὀξύτητα. ἐπεκόσμουν δ' αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν φερόντως αὐθωῶντες, ἐπιτερπεστάτῃ, τὸ δὲ ὕψ ὄντες φειοπροι, καὶ πολὺ τῷ ἄλλων ὑπερέχοντες, μηρίσας μὲν καθειμένους χαίτας, ἐναλλομένους δὲ χιτῶνας τῆς τυρίας πορφύρας. ψῆγμα δὲ χρυσίου καθ' ἡμέραν αὐτοῖς ἐπίσηθον ταῖς κόμαις, ὡς σίλβειν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσίου φερὸς τὸν ἥλιον ἀνταναλωμένης.

A Atque ita Ægyptiorum regina, datis simul & acceptis amplissimis muneribus, in patrium solum reuertitur. Per idem tempus allatis ex VII. Aurea sicut vocant terra gemmis & lignis pineis, ex hac materie rex fulcra templi ac regiæ fecit, eiusque parte vsus est ad instrumenta musica, cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos solent accinere. nunquam enim antehac tam elegans apportata fuerat. Sed nemo sic cogitet, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæve ad alliciendos emptores hac B appellatione mangonizant negociatores, illis esse similia. illa enim aspectu siculnaem materiem referunt, nisi quòd candidiora sunt & fulgentiora: id quod admonere officij nostri duximus, ne quis per ignorantiam in his discernendis fallatur, quandoquidem res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadem classis attulit regi auri talenta DCLXVI. non annumerato quod C priuatim negociatores mercati sunt, nec eo quod toparchæ & reges Arabiæ dono illi miserunt. Ex eo fecit ducenta scuta fusilia singula sexcentos siclos pendentia, & trecentos clypeos, quorum singuli trecentas minas penderent: atque hæc omnia in aula Saltus Libani vocata reposuit. Sed & pocula ex auro solido parauit, & è lapide precioso, & in vsum conuiuij singulari arte fabre facta, reliquámque omnem suppellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum D argento in commerciis erat precium. Multa enim nauigia rex in mari quod vocatur Tarsicum habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre iussit, pro quibus exportatis aurum & argentum regi ferebant. multumque eboris, & mancipia Æthiopica & simias. Ea nauigatio in itu ac reditu triennium integrum absumebat. Fama etiam celeberrima E per omnes circumquaque regiones de Solomonis virtutibus ac sapientia diuagabatur: qua exciti plerique reges, quò certiores de iam dictis fierent, visendi eius cupidine flagrabant, & exquisita munificentia studiosos eius se declarabant. Mittebantur vasa tam aurea quàm argentea, & vestes purpureæ, & omne genus aromata: equi præterea curruséque & muli subuehendis sarcinis, qui vel robore vel pulchritudine regi placituri videbantur: vt ad F eum equorum ac curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donaticiis quadringenti currus accederent. Habuit enim priùs currus mille, equorum viginti millia. hi quum pulcherrimi fuêre, tum ad cursum exercitatissimi, vt collati ad cæteros omnes post se relinquerent. His decus addebant equites, flos iuuentutis, procera statura, promissoque capillitio conspicui, & tunicas è sarrana purpura induti. ad hæc ramentis auri capillum quotidie spargebant, vt ad solarium radiorum con- G tactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur.

Hi armati & pharetris ſuccincti regium curſum ſtipabant, quo ſublimis inuectus, & amictus veſte candida, mane ſolebat vrbem egredi. Aberat ab Hieroſolymis duorum ſchœnorum ſpacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum ſimul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia ac prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & cùm eſſet elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermiſit, ſed & harum quotquot Hieroſolyma regiæ ſedem ducebant, ſilice conſtrauit, tum vt vltro citróque commeantibus eſſent faciles, tum ad oſtentandam hac quoque parte principatus ſui magnificentiam. Diſtributíſque oppidatim curribus, & in ſingula certo numero ad alendum præfinito, circa ſe quidem paucos reſeruauit: loca verò vbi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hieroſolymis eſſe fecit, quanta fuit ſaxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa viſas, in campis eius adeò multiplicauit, vt Moros numero æquarent. Mandauit etiam negociatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad ſe adducerent, in ſingulas bigas ſexcentarum argenti drachmarum precio conſtituto: quos deinde ad Syriæ reges & tranſeuphratenſes mittere ſolebat. Cumque eſſet omnium regum glorioſiſſimus & piiſſimus, & opibus ac prudentia omnes ſuperaſſet, qui ante illum rem Hebræorum adminiſtrauerant, deterior factus eſt ante obitum: & à patriis moribus deſciſcendo, indignum antè geſtis rebus vitæ exitum habuit. Nam inſaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus ſuæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis ſemel Moyſi inſtitutis, quæ non niſi gentis eiuſdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipſam rem legiſlator præcauere voluerat, ne per hanc occaſionem peregrinis implicarentur ritibus, néve relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones ſe transferrent. Sed hæc Solomon contempſit, voluptate irrationabili victus: ductíſque vxoribus è principibus viríſque illuſtribus prognatis ſeptingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum regis filia adeò conſuetudine earum eſt captus, vt ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim ſeneſcente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei ſui neglexit, & mulierum exterarum ritibus aſſuecit: quamuis iam antè quoque à præſcripto legum diſceſſerat, quando æreas boum effigies baſi maris illius addiderat, ſicut ſolio ſuo leonum pòſt appoſuit. Nam neque illa fas erat facere. Cumque domeſticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatem ad poſteros reliquerat,

3. Reg. xi.

A τύπων ἀεὶ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καὶ θορυβουμένων καὶ πέξα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχούμενος, καὶ λαμπὴν ἱμφιεσμένος ἐσθῆτα, πρὸς ἕω ἔθος ἦν ἐξορμᾶν. ἦν δ' ὁ χωρίον ἀπὸ δύο σχοίνων ἱεροσολύμων ὃ καλεῖται μὲν Ἄττας, ἔστι δὲ εἰσιὼν δὶ καὶ ναμάτων ὑπερῴοις ὑπηρροίαις ὑπηρπὸς ὁμοῦ καὶ πλούσιον. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους ἐρεύμενος ἐποιεῖτο. θεία δὲ ἀεὶ πάντα χωρούμενος ὑπονοίᾳ τε καὶ σπουδῇ, καὶ λίαν ὢν

B φιλόκαλος, οὐδὲ τῶν ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς ἱεροσόλυμα βασίλειον οὔσας, λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, πρός τε τὸ ῥᾴστην εἶναι τοῖς βαδίζουσι, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἡγεμονίας. διαμείσας δὲ τὰ ἅρματα καὶ διατάξας, ὡς τε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ἀρίσμιον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν ἀεὶ αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα. τὰς δὲ πόλεις ταύτας, ἁρμάτων θεσαυρόρευσε. τοῦ δ' ἀργυρίου τοσοῦτον ἐποίησε πλῆθος ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βα-

C σιλεύς, ἴσον ἴδιον καὶ τῶν λίθων καὶ τῶν κεδρίνων ξύλων οὐ θεώρητον ὄντων ἄφθονα καὶ τῶν διὰ τῶν πεδίων τῶν συκομόρων πλῆθος τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. θεσπέσιος δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις ἀργύριον κομίζουσιν αὐτῷ, παρεσκεύαζε, τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου. αὐτὸς τε τοῖς τῆς συρίας βασιλεῦσι καὶ τοῖς πέραν εὐφράτου διέπεμπεν αὐτούς. γενόμενος δὲ πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτῳ διενεγκὼν τῶν πρὸ

D αὐτοῦ τὴν ἱερὰν ἀρχὴν ἐκτησάτων, οὐκ ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τελευτῆς. ἀλλὰ καταλιπὼν τὴν τῶν πατρίων ἐθισμῶν φυλακήν, οὐκ εἰς ὅμοιον οἷς πρόγονοι καμὼν αὐτοῦ τέλος κατέστρεψεν. εἰς δὲ γυναῖκας ἐμμανεὶς καὶ τὴν τῶν ἀφεδιτῶν ἀκρασίαν, οὐ ταῖς ὑπηκόοις μόνον ἐρίσκετο, πολλαὶ δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων ἐθνῶν γάμους, συμμαχίας καὶ συρίας, καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, παρίδη μὲν τοῖς μωυσέως νόμοις, οἷς ἀπ-

E ηγόρευσε συμοικεῖν τοῖς οὐκ ὁμοφύλοις, τοὺς δ' ἐκείνων ἤρξατο θρησκεύειν θεούς, ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς ἐκ τούτων ἐρῶσι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑπεισελθὸν τοῦ νομοθέτου προειπόντος μὴ γαμεῖν τὰς ἀλλοφυλόχους, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ὑπεκλαπέντες ἐθεσι τοῖς πατρίοις ἐπισπῶσι, μηδὲ τοῖς ἐκείνων σέβωνται θεοῖς, παρεντες τιμᾶν τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν κατημέλησεν ὑπερεθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ σολομών. ἀγαγόμενος δὲ γυναῖκας ἀρχόντων καὶ ἐνδόξων θυγατέρας ἑπτακοσίας τὸν ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς τριακοσίας, πρὸς δὲ ταύτῃς καὶ τοῖς τὰ βασιλέως τῆς ἀγυ-

πτίων θυγατέρα, δύο μὲν ἐπεράτειτο πρὸς αὐτοῦ ὡς τε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνοις, καὶ τῆς δυνάμεως φιλοτιμίας ἠναγκάζετο παρέχειν αὐταῖς δεῖγμα τοῦ βίου ὡς αὐταῖς πάτριον ἦν. θεσπαρούσης δὲ τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ λογισμοῦ ὀλιγωτέρου ἀσθενοῦντος αὐτοῦ τυχεῖν πρὸς τὸν μνήμην τῶν ὑπηκόων ὑπερηφανημάτων, ἐπὶ μᾶλλον τοῦ ἰδίου θεοῦ κατολιγώρησε. τοὺς δὲ τῶν γάμων τῶν ἐπεισάκτων πάμπολυ διετέλει. καὶ πρὸς τούτοις ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι πρὸς τὴν φυλακὴν τῶν νομίμων. ὅτε τῶν χαλ-

κῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τῶν ὑπὸ τῇ θαλάττῃ αἰωρήματα, καὶ τῶν λεόντων τῶν πρὸς τὸν θρόνον τὸν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. κάλλιστον δ' ἔχων καὶ οἰκεῖον παράδειγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τὴν ἐκείνου δόξαν, ἵν' αὐτῷ σωτῆρι καταλειπεῖν ἀγαθὴν τὴν πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν,

εὐμμησάμβρω αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ τῷ θεῷ
κὴ τοὺς ὑπνους φασκόντος καὶ τὸν πατέρα μιμεῖσθαι
ὠδημίσαντος, ἀκλεὼς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προ-
φήτης ὑπὸ τοῦ θεοῦ πεμφθεὶς, οὔτε λανθάνειν αὐτὸν
ὅτι τοῖς ὠδικημένοις ἐπιλέγων, οὔτ' ὀλίγον χαρί-
σεσθαι τοῖς πρατζομένοις ἀπιλὼν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν
οὐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπὶ τῷ παιδὶ
Δαβίδη τὸ θεῖον αὐτὸν ὑπάρχειν δηλώσοντος ποιήσειν
ἐκείνου. πολὺ τοσοῦτος δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα δηλω-
θήσειν, οὐχ ἅπαντα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ,
δέκα δὲ φυλὰς μένας ὠδωδεκὰς αὐτοῦ τῷ δούλῳ, δύο
δὲ καταλειπὼν τῷ ἐμοὶ τῷ Δαβίδου, δι' αὐτὸν ἐκεῖ-
νον ὅτι τὸν θεὸν ἠγάπησεν, καὶ δηλῶν τὴν πόλιν ἱερουσα-
λυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔχειν ἐβουλήθη. ταῦτα ἀκούσας σο-
λομὼν, πλῆγησε, καὶ σφοδρὰς συνεχύθη, πάντων αὐ-
τῷ κακῶν ἀγαθῶν ἐφ' οἷς ζηλωτὴς ἦν, εἰς μεταβο-
λὴν ἐρχομένων ποτε. οὐ πολὺς ὁ δῆλος χρό-
νος ἐφ' οὗ κατήγειλεν ὁ προφήτης αὐτῷ τὸ συμβησό-
μενον, ἦ πολέμιον ἐπ' αὐτὸν ἐγεῖρει ὁ θεὸς,
Ἄδερον ὀνόματι. τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἔχθρας, λαβόν-
τα τοιαύτην. παῖς ἦν ἐκ βα-
σιλικῶν σπερμάτων. καταφυγόντος δὲ τὸν ἰδουμαίαν ἰωάβου τὸν Δαβίδου στρατηγὸν, καὶ πάντας τοὺς
ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ὅπλα δυναμένους διαφθείραντος
πάντας ἐξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν Φαραώνην τὸν αἰγυ-
πτίων βασιλέα. ὁ δὲ φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμε-
νος, εἶκον τὴν αὐτοῦ δοῦναι καὶ γαμέτην εἰς ἀδελφοῦ.
καὶ γενόμενον ἐν ἡλικίᾳ, λίαν ἠγάπα. ὡς καὶ τῆς αὐτοῦ
γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν, ὄνομα Θαφίνην. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γενόμενος, τοῖς τῶν
βασιλέως παισὶ συναναῤῥάφη. ἀκούσας οὖν τὸν Δα-
βίδου θάνατον ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τὸν ἰωάβου, προσ-
ελθὼν ἐδεῖτο τοῦ Φαραὼ δοῦναι αὐτῷ βα-
δίζειν εἰς τὴν πατρίδα. τοῦ δὲ βασιλέως ἀπαγορεύον-
τος, πῶς ἂν δοῦλος ὢν ἢ τί παθὼν ἑαυτοῦ δεσπότην κατα-
λιπεῖν αὐτὸν, ἐνοχλῶν πολλάκις καὶ δεόμενον,
τότε μὲν οὐκ ἀφείθη. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, καθ'
ὃν ἤδη σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς ἔχειν ἤρχετο
διὰ τὰς περιεμπιπτούσας ὠδικομίας, καὶ τὴν ὀργὴν
τὴν ἐπ' αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, συγχωρήσαντος τοῦ θεοῦ
φανῆναι, ὁ Ἄδερος ἦκεν εἰς τὴν ἰδουμαίαν. καὶ μὴ
δυνηθεὶς αὐτὴν δαπανῶν τῷ σολομῶνι, κατεί-
χετο γὰρ φρουραῖς πολλαῖς καὶ ὧν ἐν αὐτῇ ὁ ἐλάθερος δι'
αὐτὰς οἱ ἐπ' ἀδείας ὁ γινόμενος, ἁρπάσας ἐκεῖθεν,
εἰς τὴν συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ τινὶ ῥαα-
ζάρῃ μὲν τοὔνομα, τὸν δὲ τῆς συρίας δυνάστην ὄντα, καὶ
κατέχοντα τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάψας, ἐχόν-
τι πρὸς αὐτὸν ἐπιφανῆ λησμονὴν, ἐπαίρει. καὶ κατα-
σχὼν τὴν ἐκεῖ συρίαν, βασιλεὺς αὐτῆς ἀποδείκνυ-
ται. καὶ καταξέχων τὴν τῆς ἰσραηλίτιδος γῆν, ἐποίει
κακῶς, καὶ διήρπαζε σολομῶνος ἔτι ζῶντος. ἡ ταῦ-
τα μὲν ἐκ τοῦ Ἄδερος συνέβαινε πάσχειν τοῖς ἐ-
βραίοις. ἐπῆπτο δὲ σολομῶνι, καὶ τὰν ὁμοφύ-
λων τὶς ἱεροβοάμου υἱὸς ναβατάου, κατὰ προφη-
τείαν πάλαι γενομένην αὐτῷ τῆς προφήτου ἐπιλπίσας. παῖδα γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθέν-
τα, καὶ ὑπὸ τῆ μητρὶ σαρδυόμενον, ὡς εἶδε γενναῖον καὶ πολεμικὸν σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα,
τῆς τῆ τειχῶν οἰκοδομίας ἐπεμελητὴν κατέστησεν, ἐπὶ τοῖς ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον προβαλλόν-

A discedens ab eius imitatione, idque bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaque ad illum prophetа missus à Deo, dicens neque clàm esse eius impietatem, neque diutius impunitam fore: viuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen vt
B non vniuersum regnum deficeret, sed decem solæ tribus seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idque ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum, in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei Deo sic volente
C exortus est, cui nomen Aderus, regi infensus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cúmque Ioabus copiarum Dauidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus eius gentis qui per ætatem arma ferre possent internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum regem euasit. ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentia illius est consecutus: &
D postquam adoleuit tam carus ei factus est, vt rex coniugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum regis liberis est educatus. Porrò accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio regé, adiuit rogans vt sibi in patriã reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quáve sua iniuria prouocatus relinquere amicum benemeritum cuperet, & si non semel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cùm iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non ampliùs
E ferente, cuius nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu in Idumæam reuertitur. & cùm non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præsidiis impositis in officio contineretur, nec liceret impune res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cùm incidisset in quendam Razarum, qui desciuerat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata
F ea parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum ditionem crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cædibus. Et quasi parum esset Hebræis vnus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret Hieroboamus Nabatæi filius, veteri quodam oraculo ad res nouandas excitatus. Cùm enim patre orbatus adolescens adhuc à matre
G educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabricæ muroram, quando Hierosolyma mœnibus cingebat.

Eius operis curam tanta solertia gessit, vt rex comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, cum Ioſephi tribui præficeret. Ad quam dum Hieroſolymis egreſſus iter faceret, obuiam ei fit propheta nomine Achia, Siluite oppido oriundus. Is ſalutatum eum de via paulùm ſeduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: ſciſſoq; in duodecim fruſta pallio, quo ipſe amiciebatur, iuſſit Hieroboamum decem inde ſumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, ſciſſo imperio Solomonis, eius filio, propter promiſſionem Dauidi factam, tribum vnam cum altera ei contigua daturus eſt: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & diis earum totum ſe deuouit. Quare ſciens cauſam propter quam Deus ab illo eſt alienatus, iuſtitiam colito, & legum perpetuus cuſtos ac cõſeruator eſto, cùm pietatis ac religionis præmium maximum tibi ſit propoſitum, nimirum vt tantus euadas, quantum ſcis Dauidem priùs fuiſſe. His prophetæ verbis erectus ad ſpes magnas Hieroboamus, cùm eſſet alioqui ambitioſo & inquieto ingenio, quamprimum in ſuam prouinciam peruenit, non immemor præſagij prophetici ſolicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipſique principatum deferret. Cuius conatibus & inſidiis cognitis Solomon volebat eum comprehenſum occidere. At ille ad Suſacum Ægypti regem profugus & præſens periculum euaſit, & manendo illic vſque Solomonis obitum regno ſe Iſraëlitico incolumen ſeruauit.

A οὕτως ὑ τῶν ἔργων προσεπόησεν, ὡς τὸ βασιλεῖς αὐτὸν ἀποδέξατο, καὶ γέρας αὐτῷ στρατηγίαν δῶ τῆς ἰωσήπου φυλῆς ἔδωκεν. ἀπερχομένῳ ὑ τῷ ἱεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ τῆς ἱερουσολύμων, συμβαίνει προφήτης, ἐκ πόλεως μὲν σιλὼ, ἀχία ὑ ὄνομα. ἐπὶ πολὺ σαγηνεύσας αὐτὸν ἀπήγαγε ἐκ τῆς ὁδοῦ μικρὸν ἀποκλίνας εἰς τὸ χωρίον, εἰς ὃ παρῆν μηδεὶς εἰς ἄλλος, σχίσας δ' εἰς δώδεκα φάρση τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς περιβεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν ἱεροβοάμον λαβεῖν τὰ δέκα, προειπὼν ὅτι ταῦτα ὁ θεὸς βούλεται, καὶ σχίσας τὴν σολομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲν τῷ τούτου διὰ τὸν πρὸς δαβίδην γενόμενον ὁμολογίαν αὐτῷ, μίας φυλὴν καὶ τὸν ἑξῆς αὐτῇ δίδωσι. σοὶ ὑ, τὰς δέκα, σολομῶνος εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτάντος, καὶ τοῖς γυναιξὶ, καὶ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότος. εἰδὼς οὖν τὸν αἴτιον, δι' ὃν μεταθήσει τὴν αὐτοῦ γνώμην ἀπὸ σολομῶνος ὁ θεὸς, δίκαιος ἔσῃ, καὶ φύλαττε τὰ νόμιμα, προσκειμένου σοι τοῦ διὰ εὐσεβείας καὶ τῆς πρὸς θεὸν τιμῆς ἅπαντος μείζονος τῶν ἄλλων, χρήσεσθαι πολιτῶν, πλείονα οἶδα δαβίδην χρόμενον. ἐπαρθεὶς οὖν τοῖς τοῦ προφήτου λόγοις ὁ ἱεροβόαμος, φύσει θερμὸς ὢν καὶ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, οὐκ ἠρέμει. χρώμενος ὑ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημένος τῶν ὑπὸ ἀχίᾳ δεδηλωμένων, δι' ὃς αἰσθάνεται ἐπιχειρεῖ τὸν λαὸν ἀφίστασθαι σολομῶνος, καὶ κινεῖν πρὸς ἀπόστασιν εἰς αὐτὸν τοῦ ἡγεμονίας. μαθὼν ὑ τοῦ δήμου τινὰς αὐτῷ καὶ τὴν βουλὴν ὁ σολομὼν ἐζήτει συλλαβὼν αὐτὸν ἀνελεῖν. φθάσας ὑ τοῦτο ἱεροβόαμος, πρὸς σουσακον φεύγει τὸν αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μένει τῆς σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μείνας, τότε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθὼν ἐκέρδησε τὸ βασιλέα φυλαχθῆναι.

Cap. III.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ῥοβοάμου, τὸν δέκα φυλῶν ἱεροβοάμον ἀπέδειξε βασιλέα.

SOlomon autem iam admodum ſenex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ verò nonagintà quatuor: ſepelitúrque Hieroſolymis, omnium regum felicisſimus & opulentiſſimus atque prudentiſſimus, excepto peccato ad quod iam ſeneſcens à mulieribus eſt pertractus, de quo & conſecutis mox Hebræorum calamitatibus ſatis dictum eſt. Cæterùm defuncto Solomone, & ſuccedente in principatum eius filio Roboamo quem è Noma Ammanitici generis muliere ſuſceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miſerunt, qui Hieroboamum reuocarent. qui cùm ad eos in vrbem Sicima veniſſet, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Iſraelitarum illic habito, regnum de populi conſenſu accipere. Accedunt itaque illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de ſeruitio remitteret, & patre ſuo vellet eſſe mitior. Graui enim illius iugo ſe preſſos fuiſſe. Sic enim firmius ei fore imperium, ſi amari mallet quàm metui. Ille poſt triduum ad poſtulata reſponſurum ſe pollicitus, ſtatim in ſuſpicionem venit, quòd ſine mora votis eorum non annuiſſet.

VIII. 3. Reg. 12.

Ἀποθνήσκει δ' ὁ σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὢν. βασιλεύσας μὲν ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας δ' ἐνενηκόντα τέσσαρα. θαυμαστὴ ὑ ἐν ἱερουσολύμοις. πάντας ὑπερβάλλων δυσδαιμονίᾳ τε καὶ πλούτῳ τῇ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε πρὸς γέρας ὑπὸ τῆς γυναικῶν ἀπατηθεὶς, παρῳκήμησε. θεὸν ὧν καὶ τῷ δι' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων ἐθναίοις, εἰς καιρὸν ἕτερον ἔδοξέμοι διασαφῆσαι. μετὰ ὑ τὸν τοῦ σολομῶνος τελευτὴν, διαδέχεται τοῦ παιδὸς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονώς, νόμας τοὔνομα, πέμψαντες δ' οἱ τῶν ὄχλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τὸν ἱεροβόαμον. ἀφικομένου ὑ πρὸς αὐτοὺς εἰς σίκιμα πόλιν, καὶ ῥοβόαμος εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθοῦσι τοῦ ἰσοπολίτας, ἀποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τοῦ λαοῦ, καὶ ἱεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες αἰτεῖναί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ χρήσασθαι χρηστότερον τοῦ πατρός. βαρὺ γὰρ ὑπ' ἐκείνῳ ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. δυνούστερον δ' ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὴν ἐπιείκειαν, ἢ διὰ τὸν φόβον. ὁ δὲ μὴ ἓξ ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι περὶ ὧν ἀξιοῦσιν, ὑποπτος μὲν ἐν τοῖς γίνεται, μὴ πρόφασιν ἐπινοήσας αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονήν.

πρὸς-

θεήκειεν γὰρ ἠξίουν εἶ τὸ χρηστὸν & φιλάνθρωπον, καὶ τοῦτ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως & τὸ βουλεύσασθαι τῶν μὲν παραυτίκα ἀπιστῶν ἀγαθὴς ἐλπίδος ἔχεσθαι. συγκαλέσας δὲ τοὺς πατρῴους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, πῶς ἂν δεῖ πεισθῆναι τὸν ὄχλον εἰς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ἅτε εἰκὸς τοὺς δύνους καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, παρήνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον, ἢ κατὰ βασιλείας ὄγκον. χειροῦσθαι γὰρ οὕτως εἰς δύνοιαν αὐτὸν, φύσει τῷ ὑπηκόων ἀγαπῶντων τὸ θεσπιωὲς καὶ ὥσπερ μικρὸν ἰσόσημον τῷ βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὴν οὕτως καὶ συμφέρουσαν ἴσως πρὸς τὸ παρὸν, εἰ μὴ θεός γε τὸν τότε καιρὸν ὅτι δεῖ γνώμην ἀποφαίνῃ, τῷ θεοῦ ποιήσαντος οἶμαι καταπεπαῦσθαι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας δὲ τὰ μειράκια τὰ συνηθροισμένα, καὶ τὸν τοῦ πρεσβυτέρου αὐτῶν συμβουλίαν εἰπὼν, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς ἐκείνους λέγειν. τὰ δ', οὔτε γὰρ ἡ νεότης, οὔτε ὁ θεὸς ἐφίει νοεῖν τὰ κρείττω, παρήνεσαν ὑποκρίνεσθαι τῷ λαῷ, τὸν βραχύτερον αὐτοῦ δακτύλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύος εἶ παχύτερον, καὶ εἰ σκληρουχίας ἐπιτεθείκασιν ἐκείνου, πολὺ μᾶλλον αὐτοῦ λήψεσθαι πικρὸν δυσκόλου, & εἰ μάστιξιν αὐτοὺς ἐκεῖνος ἐνουθέτει, σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν. τούτοις ἥδεως ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας πρέπειν τῷ ἀρχῆς ἀξιώματι τὴν ὑποκρισιν, ὡς συνῆλθεν ἀκουσόμενον τὸ πλῆθος τῇ ξίτῃ τῷ ἡμερῶν, μετεώρου τοῦ λαοῦ πάντος ὄντος λέγοντος ἀκούσαι τι τοῦ βασιλέως ἐπιεικέστερον, οἰομένου δήπου κατὰ φιλάνθρωπον, τὴν τῶν μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεῖς τιν' τῶν φίλων ἀπεκρίνετο. ταῦτα δ' ἐπεφέρετο κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ πρόσθεν ἀρχάς. πληγέντες γὰρ ὑπὸ τῶν λόγων, ὡς ὑπὸ σιδήρου καὶ ἀληθέσαντες, ὡς δὴ πεῖρα τοῖς εἰρημένοις ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες ἐμβοήσαντες οὐκέτι οὐδὲν αὐτοῖς εἶ συγχωρεῖς πρὸς δαβίδην & τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκεῖνον ἔφασαν τὴν ἡμέραν. παραχωρεῖν δ' αὐτῷ μόνον τὸ ναὸν, ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεσκεύασεν εἰπόντες, καταλείψειν ἐπείλησαν. οὕτως δ' ἔχοντι πικρῶς καὶ τὸν ὀργὴν ἐπάρασαν, ὡς πέμψαντος αὐτοῦ τὸν δὴ τῶν φόρων ἀδωράμον ἵνα συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις, εἶτα πρεπτὸς ὑπὸ νεότητος καὶ δύσκολον λιθοβολήσειν μᾶλλον κωτέρους, οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ βαλόντες αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ' ἰδὼν ροβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβληκέναι τοῖς λίθοις εἰς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτεινεν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, δείσας, μή καὶ ἔρξῃ πάθῃ τὸ δεινὸν, ὅπερ βαρὺ δ' ὑὸς ὅπλ' ἄρματος, ἔφυγε εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν ἰούδα φυλὴ, καὶ ἡ βενιαμὶς, χειροτονοῦσιν αὐτὸν βασιλέα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἀπ' ἐκείνης ἡμέρας τοῦ δαβίδου παίδων δέσται, τὸν ἱεροβόαμον ἀπέδειξε τοῦ θράσματον κύριον. ροβόαμος δ' ὁ σολομῶνος παῖς, ἐκκλησίαν ποιήσας τῶν δύο φυλῶν, αἷς εἶχεν ὑπηκόους, οἷός τε ἦν λαβὼν ὀκτωκαίδεκα μυριάδας ἐπιλέκτους, ἐξῆγεν ὅπως τὸν ἱεροβόαμον καὶ τὸν λαὸν, ὅπως πολεμήσας, ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ θείου μὴ τῷ θρασύτητι ποιήσασθαι τὴν στρατείαν, οὐ γὰρ εἶ δίκαιον τοὺς ὁμοφύλους πολεμεῖν, ἔφη. & ταῦτα καὶ τὴν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν τῆς τοῦ πλήθους δουλώσεως γενομένης, οὐ κατέξηλθε. διηγήσομαι δὲ πρότερον ὅσα ἱεροβόαμος ὁ τῆς ἱσραηλιτῶν βασιλεὺς ἔπραξεν, εἶτα δὲ, τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ ροβοάμου τοῦ τῶν δύο φυλῶν βασιλέως γεγενημένα δηλώσομεν. φυλαχθεὶς γὰρ αὖ οὕτως ἄχρι παντὸς τῆς ἱστορίας τὸ ἀκριβὲς:

A Decere enim eius ætatem putabant præcluem esse ad benemerendum. non nihil tamen spei fuberat: quòd non statim essent repulsam passi. Interim ille conuocatis paternis amicis consultabat quale responsum populo dari oporteat. qui quum bene ipsi cuperent, & vulgi naturam probè callerent, suaserunt vt comiter populum alloqueretur, & posito aliquantisper fastu regio ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facilè

B illum amaturos, quòd natura ita comparatum sit, vt subiecti delectentur regibus mansuetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Ibi Deus sine dubio mentem ademit homini, cui tam vtilis in omne tempus sententia, certè ad præsens ambienti regnum necessaria, non probabatur: sed accitis æqualibus suis iuuenibus, & expositio seniorum consilio, quid ipsis

C videretur, proferre iussit. Illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat, vtiliora cernere, autores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitum ipsius crassiorem esse quàm patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, duriùs etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum vt ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere maiestatem principatus tale responsum, postquam tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione suspensis, &

D existimantibus benignum aliquid sibi proponendum, omisso amicorum consilio, ex iuuenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium suus euentus sequeretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis, non secus ac si à minis ad rem iam esset peruentum, per indignationem vno ore exclamant, nihil sibi futurum ampliùs cum Dauidis progenie, haberet ipse templum quod pater extruxisset, manifestè defectionem præ se

E ferentes. Adeoque pertinax ira fuit, vt Adoramum quæstorem regium, missum ad excusandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandósq; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, se in famulo saxis impetitum, veritúsque ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepidè conscenso curru quantum potuit Hierosolyma

F properauit. Et Iudæ quidem ac Beniamis tribus communibus suffragiis regem eum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægrè ferens, conuentu duarum tribuum sibi subditarũ indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliquas decem vi ad officium retrahere, nisi Deus per prophetam intercessisset, admonens nefas esse ciuile bellũ mouere, præsertim cùm

G Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum regis gesta, actum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, serie narrationis ita postulante.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanuelam vrbem aliud ædificauit. Nec multo pòst instante Scenopegia, cogitans secum, quòd si permitteret populo Hierosolymitanam profectionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremoniis, facile mutata voluntate, séque relicto ad priorem regem accedere posset, idque non dominationi suæ tantùm, verumetiam vitæ periculosum foret, statuit hoc modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem, effigies illas vtrobique consecrauit: & conuentu indicto decem tribuum quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus: Viri populares, notũ vobis existimo, quòd nullus locus Deo est vacuus, & quòd is nullo certo loco includitur: sed vbique vota exaudit, vbique cultores suos respicit. Quare non placet mihi, hoc tempore vos Hierosolyma vrbem infensam longo itinere proficisci religionis ergò. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas consecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluẽtes, illic Deum ritè adoretis. Nec deerunt sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo quicunq; ex vobis sacerdotium ambit, vitulum & arietem Deo mactet, quo ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis populũ decepit, autor ei factus patriæ religionis deserẽdæ: quæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti, postremò in captiuitatẽ abducerẽtur, sicut suo loco dicetur. Porrò appetente iam septimi mensis festiuitate, volens & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare posuit: móxque assumpta pontificis persona cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cúmq; iam holocautomata in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittẽte superuenit à Hierosolymis propheta, nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente rege ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hæc dicit Dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Iosias nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et vt nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congesti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus rex, intendit in eum manum, iubens hominem comprehendi: móxque sideratum brachium diriguit, vt reducere manum non posset, torpente membro haud secus quàm si esset exanime. Altare quoque diruptum impositas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat.

3. Reg. 13.

ὁ τοίνυν ἱεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν σικίμῃ πόλει, ἐν ταύτῃ τῷ δίμφαν εἶχε. κατασκάσας δὲ καὶ ἐν φανουήλα πόλει λεγομένῃ. μετ' οὐ πολὺ δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνίστασθαι μελλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ὑπεξέλῃται τοῦ πλήθους προσκυνῆσαι τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντι, καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγειν, μεταπέσοιτο ἴσως, καὶ δόλεσθαι δι' αὐτὸ τὸ ναοῦ καὶ τῆς θρησκείας τῆς ἐν αὐτῷ τὸ θεῖον, καταλείψαι μὲν αὐτὸν, προσχωρήσαι δὲ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσει τοῦτον ἡγούμενος τὴν ψυχὴν ὑποβαλεῖν, βουλευσάμενος τοιοῦτον. δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τοσούτους, ἵνα μιᾷ ἐν ἑκατέρᾳ τῶν ἐν ταῖς προειρημέναις πόλεσι ναΐσκῳ. καὶ συγκαλέσας τὰς δέκα φυλὰς ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τούτοις πεισάμενος τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, μανθάνειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεόν, καὶ οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἀποδεδειγμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεστι. ἀλλὰ πανταχοῦ τε ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν οὖν μοι δοκεῖ καὶ ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τὴν τοῦ ἐκεῖσε πόλιν μακρὰν οὖσαν ὁδὸν προσκυνεῖν. ἀθρόους γὰρ κατασκάψαντα τὸν ναόν, πεποίηκα κἀγὼ δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἱκανὰς τῷ θεῷ, καὶ τὴν μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει καθίρωσα, τὴν δὲ ἐν δάνῃ, ὅπως ὑμῶν οἱ τούτων ἕνεκα τῷ πόλεων κατοικημένοι προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν θεόν. ἀποδείξω δὲ πάντας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ λευίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τῶν λευίτικῆς φυλῆς καὶ τῆς ἀαρῶνος οἴκου. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσενεγκάτω μόσχον τῷ θεῷ καὶ κριὸν, ἃ καὶ τὸν πρώτων ἱερεῖα φασὶν ἀαρῶνα πεποιηκέναι. ταῦτ' εἰπὼν, ἐξέπεισε τὸν λαὸν, καὶ τὴν παρὼν θρησκείας ἀποστάντας, ἐποίησε παραβῆναι τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο τοῖς ἑβραίοις, καὶ τῷ πολέμῳ κεκαπηδήσεται ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίᾳ περιπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ χώραν ἀπλώσομεν. ἐνιαύσιος δὲ ἡ ἑορτὴ ἦν ὀγδόῃ μηνὶ, βουλόμενος καὶ αὐτὸς ἐν βηθήλῃ παύσασθαι ἄγειν, ὥσπερ ἐώρταζον καὶ αἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τῆς δαμάλεως. χθόμενος δ' αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ὅτι τὸν βωμὸν ἀναβαίνῃ σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δ' ὑπιφέρειν τὰς θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ παντὸς, ἐπῆλθε πρὸς αὐτὸν ἐξ ἱεροσολύμων προφήτης, ἰάδων ὄνομα, θεοῦ πέμψαντος. ὃς σταθεὶς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει τοῦ βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον ποιούμενος τοὺς λόγους, ὁ θεὸς ἔσεσθαί τινα προλέγει ἐκ τοῦ δαβίδου γένους ἰωσίαν ὄνομα, ὃς ὑπὲρ σοῦ θύσει τοὺς ψευδοιερεῖς τοὺς καὶ ἐπὶ σοῦ τὸν καιρὸν γενησομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ ἀπατεώνων, ἐπὶ ἀσεβείᾳ, ὑπὲρ σοῦ κεύσει. ἵνα μὴ τοῖς πιστεύσασι ταῦτα θ' οὕτως ἔξῃ, σημεῖον αὐτοῖς προφαίνει γενησόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον παραχρῆμα, καὶ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτῷ πιμελὴ τῶν ἱερείων, ἐπὶ γῆν χυθήσεται. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ ἱεροβόαμος, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ' ἡ χεὶρ, οὐθὲν παρεῖδε, οὐκ ἔπι ἴσχυεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν ἀπαγαγεῖν. ἀλλὰ νεναρκηκυῖα καὶ πρὸς κακὸν εἶχεν ἀπηρτημένην. ἐῤῥάγη δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατηνέχθη πάντα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης.

μαθὼν

μαθὼν ὁ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον, καὶ θείαν ἔχοντα πρόγνωσιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δειπνῆσαι τὴν θεὸν ἀναζωπυρῆσαι τὴν δεξιὰν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ἱκέτευσε τὸν θεὸν τὴν αὐτῷ ἀποδοθῆναι χεῖρα· ὁ δὲ τὸν χεῖρα τὸ κατὰ φύσιν ἀπολαβόντος, χαίρων ἐπὶ αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλεσε διπνῆσαι παρ' αὐτῷ· ἰάδων δὲ ἔφη, οὐχ ὑπομένειν εἰσελθεῖν πρὸς αὐτόν, οὐδὲ γεύσασθαι ἄρτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ αὐτῷ τὸ θεὸν ἀπειρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ δι' αὐτοῦ ποιήσῃ τὴν ὑποστροφήν, ἀλλὰ δι' ἄλλης ἐφάσκειν. τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας. αὐτὸς δ' ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τῶν προσταγμάτων ἐκ τῶν προειρημένων, οὐκ ἀγαθὴν ὑπονοῶν. ἦν δέ τις ἐν τῇ πόλει πονηρὸς ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ ἱεροβόαμος, ἀπατεώμενος ὑπ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέγοντος. ἔβδε τότε μὲν κλινήρης ἦν δεξιᾶ ὑπὸ τῶν γήρως ἀσθενείαν. τῷ δὲ παίδων αὐτῷ διηγησάντων τὰ περὶ τοῦ παρόντος ἐξ ἱεροσολύμων προφήτου, καὶ τῶν σημείων τῶν γενομένων, καὶ ὡς παρεθέσαν αὐτῷ δεξιὰν ἱεροβόαμος, δύο ἡμέραις πάλιν ἐκείνης ζώσαν ἀπολέσθαι. δείσας μὴ παραδοκιμήσῃ αὐτὸν ὁ ξένος τῷ βασιλεῖ, καὶ πλείονος ἀπολέσθαι τιμῆς, προσέταξε τοῖς παισὶν δύο ὑποσράσαι τὸν ὄνον, καὶ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ παρασκευάσαι. τῷ δὲ ποιησάντων ὁ προσετάγησαν, ἐπιβὰς ἐδίωξε τὸν προφήτην. καὶ καταλαβὼν αἰσχυνόμενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιὰν ἔχοντι δρυὸς μεγέθους ἱκανῶς ἀσκιοῦντος. εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. τὸν δὲ φήσαντος κεκωλύσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ γεύσασθαι τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, ἀλλ' οὐχὶ παρ' ἐμοὶ πάντως ἀπηγόρευκέ σοι τὸ θεῖον ἀπογεύσασθαι ξένια ἔφη. προφήτης γὰρ εἰμὶ καὶ γὰρ αὐτὸς σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὴν θρησκείας. καὶ παρεμυθεῖτο ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγῃ σὲ πρὸς ἐμαυτὸν εἰσαῦθις. ὁ δὲ, ψεύσομαί σοι, φησὶν, ὡς ἔοικε ψεύδεσθαι. ἀρίσκεται δ' ἐπὶ τῷ φιλοφρονεμένῳ, ὁ θεὸς ὑπεραίρει τῷ ἰάδωνι. καὶ ἀπατήσαντα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, τιμωρίαν ὑφέξειν ἔλεγε. καὶ ποδαπὴν, ἐδήλου. λέοντα γὰρ αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπαντήσεσθαι, συμβαλεῖν ἔφασεν, ἀφ' ἧς ἀφαρπασθήσεσθαι, καὶ μὴ ἐν τοῖς πατρῴοις μνήμασι ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ' ἐγίνετο οἶμαι καὶ τοῦ θεοῦ βουλήσει, ὅπως μὴ προσέχοι τοῖς τοῦ ἰάδωνος λόγοις ἱεροβόαμος ἐλπίζων ἀψευδῆ. καὶ πορευομένῳ τοίνυν τῷ ἰάδωνι πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα, συμβάλλει λέων. καὶ κατασπάσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κτήνους, ἀπέκτεινε. καὶ τὸ μὲν ὄνον οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε, παρακαθεζόμενος ἐφύλασσε καὶ εἶδον, καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις ἂν τινες τῶν ὁδοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τοῦ ψευδοπροφήτου. ὁ δὲ, τοὺς υἱοὺς πέμψας ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελοῦς μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐστειλάμενος τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ἀποθανόντα, σὺν ἐκείνῳ θάψαι. λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶ πάντ' ὅσα προεφήτευσε καὶ ὁ πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τοῦ ψευδοπροφήτου. ὑδρισθήσεσθαι δ' αὐτὸς μὴ τελευτὴν οὐδὲν σὺν ἐκείνῳ ταφεὶς, τῶν ὀστῶν ἀγνωσθησομένων. κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα ἐστειλάμενος τοῖς υἱοῖς. πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς πρόσωπον τοῦ ἱεροβόαμου. καὶ τί δήποτ' ἐταράχθης εἶπεν ὑπὸ τῆς ἀνοήτου λόγων; ὡς ἂν καὶ τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ καὶ αὐτὴν χεῖρα, διηγήσαιτο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτην ἀρίστον ἀποκαλῶν, ἤρξατο ταύτην αὐτοῦ τὴν δόξαν ἀναλύειν κακουργῶν, καὶ πιθανοῖς ὠφελημένων χρώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν.

A Ibi rex videns hominem veridicum esse ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affectæ dextræ vigorem pristinum redderet. quod cùm ita factum esset, lętus recepta sanitate, rogabat prophetam vt cum eo prandere dignaretur. excusauit Iadon negans se in ea vrbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi cõtra interdictum Dei non licere. vetitum etiam ne per eandem viã reuertatur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de
B se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

Erat in ea vrbe malus quidam pseudopro- IX.
pheta, quem Hieroboamus in honore habebat seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd esset senio languidus, cúmque audisset à filiis de aduẽtu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus ne rex
C de hospite melius quàm de se opinaretur, mandauit filiis vt euestigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigrè iussa exequtis conscenso iumento per vestigia prophetę properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & vmbrosa, primò salutauit: deinde expostulauit cum eo quòd non ad se diuertisset, hospitalitate fruiturus. quo referẽte vetitum se à Deo, ne apud quenquam in ea vr-
be cibum sumeret. Certè apud me, inquit, licuit
D sumere. nam ego quoque propheta sum eiusdẽ cuius tu cultor numinis. & nunc ipsius iussu venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq. modum denuncians. Fore enim vt in itinere à leone discerpatur, nec in paternũ monumentũ inferatur. Hæc autem Deo volente contigisse opi-
E nor, quo minus apud Hieroboamum Iadonis verba fidẽ inuenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obuiã detractum de iumento necauit, nihil lęso asino imò & illum & prophetę cadauer seruabat accubans. donec viatores quidam rẽ visam pseudoprophetæ renunciauerunt. Tum ille filiis in hoc missis corpus eius in vrbem reportauit, inibiq. magnificè sepeliit, monitis filiis vt se quoq. post mortẽ in idẽ monumẽtũ inferrent.
F Vera. n. esse quęcũq. ille præcecinisset, de vrbe illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem iniuriam peruenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso ossium discrimine. Post iusta funebria prophetę reddita, & iniuncta filiis mandata, cùm esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inquit, istius farui turbatus es sermonibus? Illo verò de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem
G Dei vatẽmque optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare.

Aiebat enim præ lassitudine manum eius obtorpuisse,dum altari infert victimas, acdeinde post quietem pristinum vigorem recepisse. Altare quoque recẽtis etiam tum structurę, quòd tot ac tantarum victimarum molem non ferret,disruptum concidisse.Postremò vatis mortem indicat,à leone esse necatum:adeò nihil diuinum nec in vita nec in verbis eius fuisse.His dictis regi persuasit, & mentem eius à Deo & iustis ac piis operibus in totum auersam in extremam impietatem præcipitauit.In tantum enim posthac contra omne ius ac fas debacchatus est,vt nihil aliud quęreret,quàm quomodo in dies magis ac magis semetipse nouis scelerib̃us superaret.

X. Sed hoc omisso de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus,vrbes munitas & magnas cõdidit,quarum nomina hæc:Bethleem,Ethame, Thecos, Bethsur,Socho,Odolam,Ipa,Maresa,Zipha,Adorem,Lachis,Azeca,Saræm, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ sitæ. Alias deinde æquè magnas in Beniamitica sorte muniuit,singulisque sua præsidia & præfectos imposuit,frumẽto,vino,oleo,cæterisque commeatibus abundè instructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus sufficeret.Ad hunc Hierosolymis degentem è tota Israelitarum ditione confluxerunt sacerdotes & Leuitæ,quotquot è reliqua plebe erant boni ac iusti patrias suas relinquebant,vt Hierosolymis Deum colere liceret,offensi Hieroboami tyrannide,qui eos ad suarum vitularum adorationem vi adigere volebat.quo factum est vt Roboami regnum integro triennio talibus accessionibus cresceret. Qui cùm ex priore matrimonio cognatæ cuiusdam mulieris tres liberos suscepisset, superduxit postea cognatam aliam,Macham è Thamare Abesalomi filia primogenitam,ex qua Abiæ pater factus est.& quamuis etiam ex aliis vxoribus liberos haberet,prę omnibus tamẽ amauit Macham.erant enim ei legitimæ vxores octodecim,concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filij, filiæ verò sexaginta. Abiam verò Machæ filium successorem sibi designauit, eiusque fidei thesauros suos & munitissimas quasque vrbes credidit.Sed vt plerunque solẽt mortales fortuna blandiẽte corrumpi. Roboamo quoque idem accidit. Videns enim sui regni tanta incrementa,ad iniustas & impias actiones deflexit, factus contemptor veræ religionis,ita vt etiam populum in imitationem sui pertraheret: quandoquidem ea est rerum humanarum natura,vt cùm principum ac magistratuum moribus etiam subditi deprauẽtur, quorum modestia ceu norma corrigi debebãt, & pro virtutibus vitia eorum sequantur: alioquin nisi eadem quæ reges faciant, improbare facta illorum videntur:licut subRoboamo cõtigit,populo leges ac pietatem egregiè cõtemnente,ne iustitiæ studiis regem suum offenderet.

A ὅτι χερεῖ γὰρ πείθει αὐτὸν ὡς ὑπὸ κόπου μὴ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ναρκήσῃ βασάζουσα τὰς θυσίας. εἶτ' ἀνεθεῖσα πάλιν, εἰς τὴν αὐτὴν ἐπανέλθοι φύσιν. τὸ δὲ θυσιαστήριον οὐ κατὰ μικρὸν ἢ δεξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγεῖσι καὶ πάσι δι' βάρος τῶν ἐπενεχθέντων. ἐδήλου δ' αὐτῷ καὶ τὸν θάνατον τὰ σημεῖα ταῦτα προφητικῶς, ὡς ὑπὸ λέοντος ἀπολοῖτο. ἦτος ἤδη ἔτι εἶχεν, ἔτι ἐφθέγξατο προφήτης. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τὸν βασιλέα, καὶ τὴν δικαίαν αὐτοῦ τελέως ὑποστρέψας ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν δικαίων καὶ θείων ἔργων ὅτι τὰς ἀσεβεῖς προέξεις παρώρμησεν. ἦτος δ' ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρεωράμησεν, ὡς ἤδη ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τι καινὸν καὶ μαρώτερον τῶν ἤδη τετολμημένων ἐργάσηται. καὶ τὰ μὲν καθ' Ἱεροβοάμου, ὅτι τοῦ παρόντος ἡμῖν διηλώθω. ὁ δὲ σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προειρήκαμεν. ὠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε καὶ μεγάλας, βηθλεέμ, καὶ ἠταμέ, καὶ θεκώ, καὶ βηθσὺρ, καὶ σωχὼ καὶ ὀδολάμ, καὶ εἰπάν, καὶ μάρησαν, καὶ ζιφά, καὶ ἀδωραΐμ, καὶ λαχεῖς, καὶ ζηκά, καὶ σαραΐμ, καὶ Ἀϊλών, καὶ χεβρῶνα, ταύτας μὲν ἐν τῇ ἰούδα κληρουχίᾳ προέστας ὠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ βενιαμίτιδι κληρουχίᾳ. καὶ τειχίσας, φρουρὰς τε κατέστησεν ἐν αὐταῖς καὶ ἡγεμόνας, σῖτον τε πολὺν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον. ταῦτα δὲ ἄλλα πρὸς ὀχυρωσιν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων δαψιλῶς ἀπέθετο, πρὸς δὲ τούτοις θυρεοὺς καὶ στρώματα εἰς πολλὰς μυριάδας. συνῆλθον δὲ οἱ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ λαός, καὶ εἴ τινες ἄλλοι τῶν πλήθους ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, καταλείποντες τὰς αὐτῶν πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν ἱεροσολύμοις τὸν θεὸν, ὑπὸ γὰρ ἡδέως εἶχον προσκυνεῖν αὐαλαζόμενοι τοῖς δαιμόνιοις οἷς ἱεροβόαμος κατεσκεύασε. καὶ ἦυξησαν τὴν ῥοβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γήμας δὲ συγγυνῆ τινα καὶ ξένης ποτισάμενος ἐξ αὐτῆς παῖδας, ἦν τὸ ὄνομα καὶ αὐτῇ οὖσαν συγγυνῆ. καὶ πᾶς ἄρρεν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται, ὃν ἀβίαν προσηγόρευσε. θυγατέρα δὲ εἶχεν καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν, πλείονα. πασῶν δὲ μᾶλλον ἤγαπᾶτε τὴν μαχάν. εἶχε δὲ, τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα. παλλακὰς δὲ, ξ καὶ ἑξήκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὐτῷ γεγόνεισαν, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. διέδοχον δ' ἀπέδειξε βασιλείας, τὸν ἐκ τῆς μαχάνης ἀβίαν. καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῷ καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ὠκίσευσεν. ἔπαθον δ' οἶμαι πολλοῖς γίνεται κακῶν καὶ παρανομίας τοῖς ἀθέοις τὸ τῆς εὐθυμίας τοῦτον μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῆς ῥοπή. τὴν γὰρ βασιλείαν αὐξανομένην οὕτω βλέπων ῥοβόαμος, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξετράπη πράξεις, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας κατεπεφρόνησεν, ὡς καὶ τὸν ὑπ' αὐτῷ λαὸν μιμητὴν γενέσθαι τῆς ἀνομημάτων. συνδιεφθείρετο γὰρ τὰ τῶν ἀρχομένων ἤθη, τοῖς ἡγεμόνων ἤθεσι. καὶ ὡς ἔλεγον τῆς ἐκείνων ἀσελγείας τὴν αὐτῶν σωφροσύνην καταπέμποντες, ὡς ἀρετῇ ταῖς κακίαις αὐτῶν ἐπονται. οὐ γὰρ ἔνεστιν ὑποδέχεσθαι δοκεῖν τὰ τῶν βασιλέων ἔργα. μὴ ταῦτα πράττοντας. ἔπτο τοίνυν συνέβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ ῥοβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦντος αὐτοῦ καὶ παρανομοῦντος, ὡσυδάζειν μὴ προσκρούσωσι τῷ βασιλεῖ, θέλοντες εἶναι δίκαιοι.

Κεφα-

Κεφάλαιον ϛ΄.

Ως σουσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς, στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καθεῖλεν τὴν πόλιν τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετῳκίσατο.

Cap. IV.

Susacus Aegyptiorum rex captis Hierosolymis diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.

ΤΙμωρὸν ὁ θεὸς εἰς αὐτὸν ὑβρεων ὁ θεὸς ἐπέπεμπε τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα σουσακον. θεὶ δὲ πλανηθεὶς ἠρώτησε τὰς θεοξεις αὐτοῦ στεστέρει θεοσάπει. ἔστι γὰρ ὁ σούσακος, πέμπτῳ ἔτει τῆς ῥοβοάμου βασιλείας, ἐπεστράτευε μὲν πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἁρματα μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια καὶ ἑξακόσια τὸ ἀριθμὸν ἐξηκολούθησ. ἱππέων δὲ μυριάδες ἑξ. πεζῶν δὲ μυριάδες τεσσαράκοντα. τούτων τοὺς πλείστους λιβύας ἐπήγετο καὶ αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, καταλαμβάνει τὰς ὀχυροτάτας τῆς ῥοβοάμου βασιλείας ἁμαχητὶ. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἐφάλων ἐπῆλθε τοῖς ἱεροσολύμοις. ἐγκεκλεισμένου δὲ τοῦ ῥοβοάμου καὶ τοῦ πλήθους ἐν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς σουσάκου στρατιᾶς, καὶ τοῦ θεοῦ ἀκατωόρτων, δουλῶσαι νίκῃ καὶ σωτηρίᾳ, ἀλλ' οὐκ ἔπεισαν τὸν θεὸν ἀληθῶσαι μετ' αὐτῶν. ὁ δὲ θεοφήτης σαμαΐας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀτιμωρεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτοὺς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὸν θρησκείαν αὐτοῦ κατέλειπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, δίθυς τῇ ψυχαῖς αὐτῶν. καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ὁμολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐπορόφει ὀλιγωρίας θεὶ αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ συγχέοντας τὰ νόμιμα. καταιδὼν δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς ὄντως δικαιωμένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσθαι αὐτοὺς εἶπεν θεὸς τὸ θεοφήτην. ποιήσω μέντοι γε τοῖς αἰγυπτίοις ὑποχείριος, ἵνα μάθωσι ποτέρων αὐθεοφόρῳ δουλεύειν ὄζιν ἄμεινον ἢ θεῷ. ὥζαλαβὼν δὲ σούσακος ἁμαχητὶ τὴν πόλιν, δίζαμένου ῥοβοάμου δίκα τὸ φόβου, οὐκ ἐνέμεινε τῇ ὀργυμένῃ συνθήκῃς. ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικοὺς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βασάσας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολειπών. θεῖλε δὲ καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε σολομὼν ὁ βασιλεύς. οὐκ εἴασε δὲ ἐνδὲ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε δαβίδης τῷ θεῷ, λαβὼν ὥζα τὸν σωφθίμης βασιλέως. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται δὲ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ ἁλικαρνασεὺς ἡρόδοτος θεὶ μόνον τὸ τῆς βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴν παλαιστίνην συρίαν ἐδηλώσατο, λαβὼν ἁμαχητὶ τοὺς ἀθεφόπους τοὺς ἐν αὐτῇ. φαναὶ δὲ ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βούλεται μόνοις κεχθρομένον ὑπὸ τῆς αἰγυπτίας. λέγει δὲ ὅτι πόλεις κατέλειπεν ἐν τῇ τῆς ἁμαχητὶ ὥζαλάβοντων αὐτοὺς αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγράψας. ῥοβοάμος δὲ αὐτῷ παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, ἁμαχητὶ τὴν πόλιν. φησὶ δὲ καὶ αἰθίοπας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῆς αἰδοίων θεετομίαν. φοίνικες δὲ καὶ σύριοι οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. δῆλον οὖν ὄζιν ὅτι μηδένες ἄλλοι θεετέμνονται τῆς ἐν παλαιστίνῃ σύριαν, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ θεὶ μὲν τούτων ἕκαστοι λεγέτωσαν ὅπ ἂν αὐτοῖς δοκῇ. ἀναχωρήσαντος δὲ σουσάκου, ῥοβοάμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῆς χρυσέων θυρεῶν καὶ τῆς ἀσπίδων χαλκέα ποιήσας, τὸν αὐτῶν ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῆς βασιλέων φύλαξιν. ἀντὶ δὲ

HAnc contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum regem vltus est, cuius res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit. hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitū LXM. peditum CCCCM. eius miles maximè ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionē, munitissimas Roboami vrbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus verò vnà cū suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum nō potuit, vt victoriā annueret. Samæas quoque propheta eos terruit, dicens Deum minari deserturum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant. quamobrem consternati, & videntes nullā salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperūt, iure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destituros. Deus autem videns eos sic effectos, & peccata sua cōfitentes, per prophetam denuntiauit, nolle se eos perdere subditurum tamen Ægyptiis, vt experiantur vtrum cōmodius sit, Deo seruire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedente vrbem, conditiones non seruauit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidē relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophenę rege acceptas: atque ita cum opima præda domū est reuersus. Meminit autē huius expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantū errans, & quòd peruasis multis aliis gentibus etiam Palæstinam Syriam subiugarit, hominibus non expectata vi deditionem facientibus. Apparet autem satis quòd nostram gentē dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos qui prius quàm Martē experirētur deditionē fecissent, in quibus pudēda muliebria inscupta fuerint. Roboamus aūt is fuit rex noster, qui vrbē antequā oppugnaretur dedidit. Idē ait Aethiopas quoq. ab Ægyptiis circūcisionē viriliū didicisse. Phœnicas. n. & Syros Palęstinos fateri schām ab Ægyptiis accepisse. Cōstat aūt quòd nulli alij circūcidātur in Palæstina Syriæ præterquam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sētiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, caq. scutariis & excubitoribus suis assignauit: & sine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora elabi passus est, metu cohibēte, cò quòd perpetū illi esset eum Hieroboamo dissidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septē in principatu exegit,

τοῦ μὴ στρατηίας ὑπομεῖναι, καὶ τῆς ἐν τοῖς θεήμασι λαμπρότητος δίχα, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δίκῃ, πάντα τὸν χρόνον ἐλθὼν ὧν ἱεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτά.

vir arrogans ac insipiens,vt qui propter spretũ paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regijs conditoriis.In regnum paternum Abias successit octauum iam supra decimum agens annum,Hieroboamo apud decem tribus regnũ obtinente.

XI. Et quoniam huius regis exitum, diximus, superest vt quis Hieroboami finis fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neque modum neque finem impietatis faciens, singulis diebus aras in excelsis lucis extruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignámque tanta impietate pœnam, non multo pòst Deus in caput ipsius atque familiæ vertit. Cúmque filius eius Obimes illo tempore ægrotaret,iussit vxorem suam mutato cultu,sumptóque priuato habitu, ad Achiam prophetam proficisci.esse enim hunc virum in prædicẽdis futuris mirificum,à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset. mandauitque vt quasi peregrina de filio percontaretur, essétne præsentem morbum euasurus. Illa habitu mutato,ita vt à marito iussa fuerat,in Siluntem vbi tum Achias degebat, peruenit.Iámque aduentante ad illius ædes muliere, cæcutiẽti præsenio Deus apparuit,indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret,& quid ad interrogata respondendum sit. Et cùm iam pro foribus esset priuatam hospitem simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami coniux, quid teipsam celas? Deum certè latere non potes,qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauítque quid tecum loqui debeam. Vade igitur ad maritum,& hęc Dei verbis ei renuncia.Quoniam te magnum è paruo & nihili reddidi,& abscisso à Dauidis familia regno,tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus,& cadauera vestra à canibus atque alitibus deuorabuntur. constituam enim regem super populum meum,qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers vltionis,sed excidet è terra bona hac,& in transeuphratenses regiones dispergetur,quia regis impietatem est imitatus,& deos ab illo factos adorat,relictis meis ceremoniis. Tu verò mulier ad maritum propera,hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies.nam te vrbem ineunte,ille è vita exiturus est:sepelieturque defletus à toto populo,& publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus existit.Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans, plangénsque misera properat propter maritum eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum visura erat: reuersáque domum illum quidem ita vt propheta prædixerat, exanimem reperit,regi verò cuncta ordine renuntiauit.

3. Reg.14.

A βασιλεύσας ἀ' αὐτῦ, ἐπ' ἔτεσι εἰκοσὶ δέκα. τὸν δ' ὅπως ἀλαζὼν αὐτὸς καὶ ἀλάζονας, καὶ δι' ὃ μὴ σωφρονεῖν τοῖς παρ' ἑαυτοῦ φίλοις, τὴν ἀρχὴν ἀπολίσας. ἐτάφη δ' ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τοῖς θήκαις τῶν βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς Ἀβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος Ἱεροβοάμου τῶν δέκα φυλῶν βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μὲν, τοιοῦτον ἔσχε τέλος. τὰ δ' ὠφειλε Ἱεροβοάμου ἀπόλυσθαι τούτων ἐχόμενα πῶς κατέστρεψε τὸν βίον διεξελθεῖν. ἔδει γὰρ οὐ διέλειπεν οὐδὲ ἠρέμησεν εἰς τὸν θεὸν ὑβρίζων, ἀλλὰ καθημέραν ὅπου τῶν ὑψηλῶν βωμοὺς ἀνίστας, καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ πλήθους ἀποδείκνυς διετέλει. ταῦτα δ' ἔμελλεν οὐκ εἰς μακρὰν τ' ἀσεβήματα καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ δίκην εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ πάσης αὐτοῦ τῆς γενεᾶς ξέψειν τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὸν παιδὸς ὃν ὠβίμιλον ἐκάλεσεν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ προσέταξεν, τὴν στολὴν ἀποθεμένην, καὶ σχῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, πορεύεσθαι πρὸς ἀχίαν τὸν προφήτην. ἦν γὰρ θαυμαστὸν ἀνδρα, περὶ ὧν μελλόντων προειπεῖν. καὶ γὰρ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον διεσημήνατο. ἀπαγγελοῦσα δ' ἐκέλευσε περὶ τοῦ παιδὸς ἀνακρίνειν ὡς ξένην, εἰ δυναφεύξεται τὴν νόσον. ἡ δὲ μεταχηματισαμένη, καθὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ ἀχιάς. καὶ μελλούσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς θύρας ἠμαυρωμένου διὰ τὸ γῆρας, ὑπεφανεὶς ὁ θεὸς ἀμφοτέρα αὐτῇ μηνύει, τήν τε Ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ περὶ ὧν παρῆν ὑποκρίνασθαι. παρισούσης δὲ τῆς γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης αἰσθόμενον, εἰσελθε ὦ γύναι Ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὸν γὰρ θεὸν οὐ λανθάνεις, ὃς ἀφιγμένην τέ μοι φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε τινας ποιήσομαι τοὺς λόγους. ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγειν. ἐπὶ σὲ μέγαν ἐκ μικροῦ καὶ μηδενὸς ὄντος ἐποίησα, καὶ διαχίσας τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ δαβίδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα. σὺ δ' τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν καταλιπὼν, χωνευτοὺς θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους ἐτίμας. οὕτως σε πάλιν καθαιρήσω, καὶ πᾶν ἐξολοθρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιήσω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ ἐξεγείρεται τοῦ ὑπ' ἐμοῦ λαοῦ παντὸς, ὃς οὐδὲν ἀπολείψει τοῦ ἱεροβοάμου γένους. ἀθετήσει δὲ τῆς τιμωρίας καὶ τὸ πλῆθος ἐκπεσὸν τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρὲν εἰς τοὺς πέραν εὐφραίνου τόπους, ὅτι τοῖς τοῦ βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούθησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους προσκυνεῖ θεοὺς, τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλελοιπόν. σὺ δ' ὦ γύναι, ταῦτα προαγγέλλουσα ἀπεύδε πρὸς τὸν ἄνδρα. τὸν δ' υἱὸν καταλήψῃ τεθνηκότα. σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπολείψει τὸ ζῆν αὐτόν. ταφήσεται δ', κλαυσθεὶς ὑπὸ τοῦ πλήθους παντὸς, κοινῇ τιμηθεὶς πένθει. καὶ γὰρ μόνος τῶν ἐκ τοῦ ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς εὑρέθη. ταῦτα ἐν προφητεύσαντος, ἐκπεπλήσα σα ἡ γυνὴ τεταραγμένη, καὶ τὸν τοῦ προειρημένου παιδὸς θανάτου φοβηθεῖσα, θρηνοῦσα διὰ ὁδοῦ, καὶ τὴν μέλλουσαν τοῦ τέκνου κοπτομένη τελευτὴν, ἀθλία τοῦ παιδὸς ἐπέβαινε κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ ἀσεβεῖ μὲν ἀτυχεῖ χορευομένη διὰ τὸν υἱὸν ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπιβλέψασα θανάτου νεκρὸν, αἰσχρὰ δ' διὰ τὸν ἄνδρα, καὶ φθαρησόμενον, τὸν μὲν ἐκπεπνευκότα καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης εὗρε, τῷ δὲ βασιλεῖ, παῖδα ἀπήγγελε.

Κεφά-

Κεφάλαιον ε'.

Στρατεύει ιεροβοάμ ὁπὶ τὸν υἱὸν ροβοάμ, & ἡττᾶται. & ὅτι βασίνης τῷ ιεροβοάμ ἡμιση δίφυλος, αὐτὸς τῆς βασιλείας ἦρχεν.

IEροβόαμος ὁ ὑὸς νεβὰτ τούτων φροντίσας, πολλῷ ἀριθμήσας στρατὸν, ὅτι τὰ ροβοάμου παῖδα τῶν δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν τοῦ παιδὸς ὀλιγοδεήμονι ἡλικίᾳ ἐπέτρεπε πολεμήσων. κατεφρόνει γὰρ αὐτοῦ τὴν ἡλικίαν. ὁ δ' ἀκούσας τὴν ἔφοδον τὴν ιεροβοάμου, πρὸς αὐτῷ μὲν κατεπλάγη, ὑπερθύμως δ' ἐπάνω τῆς φρονήματος καὶ τῆς ἐλπίδος τοῦ πολέμου, στρατιὰν ὁπλίσας ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπήντησε τῷ ιεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος σαμάραν. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὴν μάχην ἠτοίμαζεν. ἦν δ' ἡ δύναμις αὐτῷ, μυριάδες τεσσαράκοντα. ἡ δὲ τοῦ ιεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους αὐτοπαρετάσσετο καὶ συμβαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλοῦ τινος τόπου ἀβίας, καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὸν ιεροβόαμον ἀκούσαι πρῶτον αὐτοῦ μετ' ἡσυχίας ἠξίωσε. γυμνώσας δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν, ὅτι μοὶ τὴν ἡγεμονίαν ὁ θεὸς δαβὶδ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κατέδωσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, ὑμεῖς ἀγνοεῖτε, θαυμάζω δ' πῶς ἀποστάντες τοῦ μὲν παιδὸς, τῷ δούλῳ ιεροβοάμῳ προσέθεσθε καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νεῦον ὅτι τοῖς ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένοις πολεμήσοντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν. τῶν μὲν γὰρ πλείω μέχρι νυνὶ ιεροβοάμος ἀδίκως ἔχει. ἀλλ' οὐκ οἶμαι ταύτης αὐτὸν ἀπολαύσειν ὅπλοις πλείονα χρόνον, ἀλλὰ δίκης καὶ τοῦ παρεληλυθότος ἀτόπου τοῦ θεοῦ, παύσειν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τῶν ὑβρεων αἷς οὐ διαλέλοιπεν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, καὶ ταῦτα ποιεῖν ὑμᾶς ἀπαιτήσειν. εἰ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ τοῦ παιδὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν ὑπηλπισάζων ἐμίλησεν, αὐθαδόφρων ποτὲ συμβουλεία πειθεὶς, ἐγκαταλείπετε μὲν τὸν δικαίως ὑπ' ὀργῆς ἐκεῖνον, τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν ἐκείνου νόμων ἀπαντᾶσατε. καίτοι συνειγνωκέναι καλῶς ἔχειν ὑμᾶς, ἐ λόγων μόνων δυσκόλων, ἀσθενεῖ νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ καὶ πρός τι δυσχερὲς ἡ νεότης αὐτὴ, & ἡ ἀμαθία τῶν πραττομένων ἐξήνεγκεν ἔργον, ἀλλά τε σολομῶνα τὸν πατέρα, καὶ τὰς εὐεργεσίας ἐκείνου παραίτησιν γὰρ εἶχε δι' αὐτὸν τῶν ἐκγόνων ἁμαρτίας. τὰς τῶν πατέρων εὐποιΐας. ὑμεῖς δ' ὑμῶν τούτων ἐλογίσασθε, οὔτε τότ' ὄντες νεῖν. ἀλλ' ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι & πεπιστευκότες ἐπὶ τῆς νίκης; ἢ τοῖς χρυσοῖς ἀγάλμασι, καὶ τοῖς ὑπὲρ τῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσεβείας ἐστὶν ὑμῶν, ἀλλ' οὐχὶ τῆς θρησκείας; ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς ἐπήρθαι ἀπραγμάτευτον, τὸν ἡμέτερον στρατὸν ὑποβάλλοντας; ἀλλ' ἐν τίνι οὐκ ἐλάττονι μυριάσιν στρατῷ μὴ ἀδικημάτων πολεμοῦντος. ἐν γὰρ μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβεῖ τὴν βεβαιοτάτην ἐλπίδα τῶν κρατεῖν τῶν ἐναντίων ἀνακεῖσθαι συμβέβηκεν. ἔτι δὲ καὶ παρ' ἡμῖν τετηρημένον ἀπ' ἀρχῆς τὸ νόμιμον, καὶ τὸ ἴδιον θεὸν σεβομένοις. οὐκ ἐ χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, ἐδ' ὁπόσα ποτὲ θεοῦ βασιλέως ὅτι τῇ τῶν ὄχλων ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' ὃς ἔργον ἐστὶν αὐτὸς καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι & νῦν μεταγνῶναι, καὶ λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν, παύσασθαι τοῦ πολεμεῖν. καὶ τὰ πάτρια & τὸ φρονεῖν ὑμᾶς ὅτι τοσοῦδε μέγεθος εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

CAP. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd Baſanes Hieroboami generis extirpator, ipſe regnum occupauerit

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri ſucceſſerat, duxit exercitum, propter ætatem eius non ſatis adminiſtrandis rebus maturam, ſperans ſe facilem victoriam reportaturum. Ille verò audito aduentu Hieroboami haudquaquam eſt perterritus, ſed ſupra ætatem, & ſupra quàm hoſtis ſperauerat, impigrè collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum caſtra metatus ad prælium ſe & ſuos parabat. Habebat autem in caſtris quadringenta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numeroſiores fuêre. Vt verò pugnandi ſtudio acies inſtructæ ex aduerſo cõſtitêre, Abias occupato editiore quodam loco, manu mota ſilentium ab hoſte petiit. Quo impetrato, ſic orſus eſt dicere: Quòd Dauidi atque eius poſteris regnum in multas ætates duraturum diuinitus ſit conceſſum, ne ipſi quidem ignoratis: quo magis miror cur deſerto meo patre, Hieroboamo eius ſeruo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos ſtetis iuſto Dei ſuffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte repulſuri. maiorẽ enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniuſta vi occupat. Sed non diu fruetur ſua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum ſceleru, qui finem imponet eius nefariis facinoribus, quandoquidem ipſe non vult imponere atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non deſinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis conſiliis ſeductus, parum comiter vos allocutus eſt, irati deſeruiſtis non tam illum quàm Deum optimũ maximum, legéſque eius omnium quæ vnquã fuêre ſanctiſſimas. Atqui æquum erat veniam dediſſe nõ ſolùm verbi durioris homini iuueni & concionandi non admodum perito, ſed etiam ſi re aliquid per ætatẽ peccaſſet, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim eſt parentum meritis poſterorum errata cõdonari. Vos verò nullam eorum rationem habuiſtis, ac ne nunc quidem habetis, ſed tam numeroſo exercitu contra nos venitis. qua quæſo re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celſioribus, quæ non religionis ſed impietatis veſtræ argumẽta ſunt? An fortè multitudo qua potiores eſtis, ſpem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quãtũlibet innumera vis exercitus, pro iniuſtitia cõtra ius arma ferentis. In ſola enim pietate ac iuſtitia ſpes victoriæ ſita eſt, quę profectò penes nos eſt, qui cõſtãter in ſeruãdis legibus & veri numinis cultu perſeueramus: quẽ nõ manus artificis è materia fragili ſculpſerũt, neq; ſceleſtus rex commẽtus eſt ad imponẽdũ vulgo ignobili: ſed qui cõditor eſt omniũ, & principiũ huius vniuerſitatis ſimul & finis. Quãobrẽ nũc quoq, ſuadeo vt reſipiſcatis, & ſecuti meliora conſilia deſinatis contra inſtituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem perueniſtis.

Dum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè miſſa à tergo Abianorũ conſpicitur: qui circumuentos ſe videntes non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe iubet, omnémque fiduciam in Deo ponere illum certè nullis hominũ inſidiis circumueniri. Ad hanc regis vocem redditus eſt militi animus: & inuocata ope numinis, ad ſacerdotum claſſica ingenti clamore ſublato alacritatis indice in hoſtem irruunt. Nec defuit cęleſte auxilium, quod hoſtium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus quod hoſtiũ vigorem retudit, Abianis longè præpollentib⁹. Tantam enim ſtragem ediderunt, quanta in in nullis vel Græcorum vel Barbarorum inuenitur commentariis. Cæſis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes poſteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitiſſimas vi captas deripuerunt, Bethlen cum ſua ditione, itémque Iſanam & huic coniunctam ditionem. Poſt eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuêre, quandiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt non multo poſt victoriam, exacto tertio principatus ſui anno: ſepultúſque eſt Hieroſolymis in maiorum ſuorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus ſexdecim. is liberorum numerus è mulieribus XIV. ei ſuſceptus eſt. In regnum ſucceſſit filius Aſanus, matre Machæa genitus, quo regnante Iſraelitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hęc ſunt quæ de rebus Abiæ ſunt prodita. Mortuus eſt deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cùm regnaſſet annis viginti duobus, ſecundo iam anno regni Aſanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eóque in principatu biennium exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Paleſtinorum vrbẽ putabat ſe eam obſidione poſſe capere. Interim quidam è domeſticis eius amicis Baſanes Macheli filius inſidiis interceptum occidit, & arrepto regno totam eius ſtirpem excidit, euenítque iuxta prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur, à canibus laniati abſumerentur: qui verò in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſcelerum pœnas exoluit.

A ταῦτα μὲν ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἐπὶ δ' αὐτῶ λέγοντος, λάθρα τινὰς τῷ στρατοπέδῳ ὁ ἱεροβόαμος ἔπεμψε περικυκλωσομένους τὸν ἀβίαν ἐκπίναν ἀ φανερῶν τῶ στρατοπέδου μερῶν. μέσου δ' αὐτὸ περιληφθέντος τῷ πολεμίων, ἡ μὲν στρατιὰ κατέδυσε, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀπέπεσεν. ὁ δ' ἀβίας παρεθάρρυνε καὶ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ θεῷ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ ἀκωλύτως πρὸς τῷ πολεμίων. οἱ δ' ὁμῶ πάντες ὁπλισάμενοι τῶ θεῶ τῶ θεῦ συμμαχίαν, τῷ ἱερέων τῇ σάλπιγγι συμφωνήσαντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ὅπῃ πρὸς πολεμίους. ὁ δὲ μὲν, ἔθραυσε τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῷ ἐξέλυσεν ὁ θεός. τῇ δ' ἀβία στρατιὰ, κρατερὰν ἐπέπεσεν. ὅσους γὰρ οὐδέποτε ἐμνημονεύθη φόνος ἐν πολέμῳ γενέναι, οὔθ' ἑλλήνων οὔτε βαρβάρων, πεσόντες ἐπεκτείναντες δ' ἱεροβόαμον δυνάμεως, θαυμαστὴν καὶ ἀξιάπιστον νίκην ἔλαβὰ τῶ θεῦ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τῷ ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῷ διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἑλόντες καὶ κατακράτος, τὴν τε βηθήλων καὶ τὴν ἔπαρχίαν αὐτῆς, καὶ τὴν ἰσανὰν, καὶ τὴν ἔπαρχίαν αὐτῆ. καὶ ἱεροβόαμος μὲν, οὐκ ἔτι μετ' αὐτὸν ἦρξαν ἰσχυσεν ἐφ' ὅσον ἀβίας ἔτι ζῶν χρόνον. τελευτᾷ δ' οὗτος ὀλίγον τῇ νίκῃ χρόνον ὑπερίσας, ἔτη βασιλεύσας ἑπτὰ. καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, ἐν ταῖς προγονικαῖς θήκαις. ἀπολείπει δ' υἱοὺς μὲν δύο καὶ εἴκοσι. θυγατέρας δ' ἑξκαίδεκα. πάντας δὲ τούτους ἐκ γυναικῶν δεκαπεντάρων ἐπικνώσατο. διεδέξατο δ' αὐτὸ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς ἄσανος. καὶ ἡ μήτηρ τὸ νεανίσκου, μαχαίρα τὸν μα. τοῦτο κρατοῦντος, ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τὴν ἰσοχρονίου εἰρήνης, ὅπῃ ἔτη δέκα. καὶ τὰ μὲν ἀβίαν τοῦ ἱεροβόαμος τοῦ σολομῶνος, ὕστερος παρειλήφαμεν. ἐτελεύτησε δὲ καὶ ἱεροβόαμος ὁ τῷ δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἄρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. δεχόμενος δ' αὐτὸν ὁ παῖς νάδαβος, δίμηρον ἔτος ἤδη τῆς βασιλείας ἀσάνα διελθόντος. ἦρξε δὲ ὁ τοῦ ἱεροβόαμος παῖς ἔτη δύο, τῷ παρὰ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν πονηρίαν ἐμφερὴς ὢν. ἐν δὲ τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι φαντασόμενος δεῖ γαβαθὼ πόλιν παλαιστίνων ἔσαι πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν προσέμβαλεν. ὑπελάθησαν δὲ ἐκεῖ τινὰ φίλα τινὲς βασάμα ὄνομα, μαχίμου δὲ παιδὸς, ὑποθησόμενοι. ὃς μὲν τὸν τελευτὴν αὐτὸ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, ἅπαν τὸ ἱεροβόαμος γένος διέφθειρε. καὶ συνέβη κατὰ τὴν θεῦ προφητείαν, τοὺς μὲν ἐν τῇ πόλει τῷ ἱεροβόαμος συγγενεῖς ὑποθησκόντας ὑπὸ κυνῶν ἀπαραχθῆναι καὶ διαπανθῆναι, τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπ' ὀρνέων. ὁ μὲν οὖν ἱεροβόαμος οἶκος, τῆς ἀσεβείας αὐτὸ καὶ τῷ ἀμαρτημάτων ὑπῆρχεν ἀξίαν δίκην.

CAP. VI.

Aethiopum irruptio in Hieroſolymitanum agrum ſub Aſano, & exercitu eorum interitus.

XII. ASanus autem Hieroſolymorum rex vir erat moribus honeſtiſſimis præditus, & cæleſtis numinis obſeruantiſſimus, quique nihil vel cogitaret vel faceret niſi pietati ac naturæ legibus conſonum. is correxit quicquid erat in ſuo regno vitioſum, ſublatis omnibus exoticis immunditiis. habuítque in exercitu lectiſſimorum virorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu ité Beniamitica ſcutatorum & ſagittariorum ducẽta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum nõ

Κεφάλαιον ς'.

Αἰθιόπων ὁπλιτεία τῆς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος ἄσανα, καὶ διαφθορὰ τῶ στρατῶ.

Ὁ δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἄσανος ἦν, πάντοτον ἄριστος καὶ θεὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, καὶ μηδὲν μήτε θεσπίζων μητ' ἐνοούμενος, ὃ μὴ θεὸς τὴν δόσεσιν εἶχε καὶ τῶν τῶν νομίμων φυσικῶν τὴν αἱαφορὰν. κατόρθωσε δὲ τῆς αὐτὸ βασιλείαν ἐκκόψας εἴτι πονηρὸν ἦν ἐν αὐτῇ, καὶ καθαρεύσας ἀπὸ πάσης κηλίδος. στρατὸ δ' εἶχεν ὁπλιτικῶν ἀνδρῶν ὡπλισμένων θυρεὸν καὶ σειρομάστων, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, μυριάδας τεσσάκοντα, ἐκ δὲ τῆς βενιαμίτιδος, ἀσπίδας φορόντων καὶ τοξοτῶν, μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι. ἤδη δὲ αὐτοῦ δέκα ἔτη βασιλεύοντος, στρατεύει μεγάλῃ δυνάμει ζαραῆς ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς αἰθιοπίας βασιλεύς,

ἐνενήκοντα μυριάσιν, ἱππέων ἑπτακοσίαις μυριάσι. καὶ μέχρι πόλεως Μαρησᾶ ἐλθὼν αὐτὸς καὶ ἡ στρατιὰ φυλῆς, ἐλθόντος αὐτῷ μὴ τῆς οἰκείας δυνάμεως, ἀπήντησεν Ἄσανος. καὶ παραταξάμενος αὐτῷ ἐν στρατιᾷ, ἔνθα τινὶ φάραγγι σαφαθὰ λεγομένῃ, τῆς πόλεως οὐκ ἄποθεν, ὡς εἶδε τὸ πλῆθος τῶν αἰθιόπων πλῆθος, ἀναβοήσας, νίκην αἰτεῖ τὸν θεόν, καὶ τὰς πολλὰς κτείνειν μυριάδας τῶν πολεμίων. ἐδόκει γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας ἔλεγχος, ἢ τῇ παρ' αὐτοῦ βοηθείᾳ δυναμένῃ καὶ ὀλίγους ἀπεργάσασθαι κρείττους τῶν πλειόνων, καὶ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν ἰσχυόντων, ἅπαν τῆσαι πρὸς μάχην τὸν Ζαραίου. ταῦτα λέγοντος Ἀσαΐου, νίκην ἐσήμαινεν ὁ θεός. καὶ συμβαλὼν μετὰ χαρᾶς τῶν προδεδηλωμένων ὑπὸ τοῦ θεοῦ πολλοὺς ἀπέκτεινε τῶν αἰθιόπων. καὶ ἕως ἐπὶ Γεραρηνοὺς ἐδίωξεν ἄχρι τῆς Γεδαρίτιδος χώρας. ἀφείμενοι δὲ τῆς ἀναιρέσεως, ὅτι τὰ ἀποσκευὰ τῶν πολεμίων, ἦλθε δὲ Γεραρηνοί, ἐκόμισαν, καὶ τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, ὡς πολὺ μὲν ἐκόμισαν χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν, καμήλους καὶ ὑποζύγια, καὶ βοσκημάτων ἀγέλας. ἄσανος μὲν οὖν καὶ ἡ σὺν αὐτῷ στρατιὰ τοιαύτῃ θεοῦ νίκῃ λαβόντες καὶ ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς Ἱεροσόλυμα. θεασάμενοι δὲ αὐτοὺς ἀπλούτους καὶ τὰ ὅδε θεοφήτης Ἀζαρίας ὄνομα. ἔδει δὲ ἐπιχεῖν καλλίστας τῆς ὁδοιπορίας, ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ταύτης εἶεν ἡ νίκης παρὰ τοῦ θεοῦ τετυχότες, ὅτι δικαίους καὶ ὁσίους αὐτοὺς παρέχον, καὶ πάντα καὶ βάλλειν τὸ θεοῦ πεποικότας. ὁπηνίκα μὲν οὖν ἔφασκεν, ἀεὶ κρατεῖν τὴν ἐλθοῦσαν, καὶ τὸ ζῆν μὴ δαιμονίας παρίξειν τὸν θεόν. ἐπολείποντο δὲ τὰ θρησκείαν, ἅπαντα τούτων σπουδὴν συμβήσεσθαι, καὶ χρόνον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὴς εὑρεθήσεται θεοφήτης ἐν τῷ ὑμετέρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις αἰάσεται χθήσονται, καὶ τὸ ἔθνος καὶ πάσης ἀπαρήσεται γῆς, ἔπειτα βίον καὶ ἀλίτιον βιωσόμενον. καμεῖν δὲ αὐτοῖς ἔχουσι συμβούλου ἀγαθοῖς γίνεσθαι, καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς εὐμενείας αὐτοῖς τὸν θεόν. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς, ἐχάρησαν, καὶ πολλὴν θεόνοιαν ἐπεσεύοντο, κοινῇ τε πάντες καὶ κατ' ἰδίαν τὸν θεόν. διέπεμψε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν νομίμων ὀλιγωρήσαντας. καὶ ταῦτα μὲν Ἀσαΐου τοῦ βασιλέως τῶν δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ἐπαινεῖται δὲ ὅτι τὸν τῆς πλήθους τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα βασανίσαντα τὸν ἱεροβοάμου υἱὸν ναβαδαν, καὶ καταλύσαντα τὴν ἀρχήν. ἔδει γὰρ ἐν Θάρσῃ πόλει ὀκταίδεκα, καὶ ταύτῃ οἰκητήσαντα πεπομφότος, εἰκοστὸν μὲν ἐβασίλευσεν ἔτη καὶ τέσσαρα. πονηρὸς δὲ καὶ ἀσεβὴς ἐναντίον ἱεροβοάμου καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ νομίμους, πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε, καὶ τὸν θεὸν ἐξύβρισεν. ὃς αὐτὸς πέμψας μισεῖ τὸν θεοφήτην θεσπίσαι ἀφανίσειν αὐτοῦ πάντα νόμους, καὶ τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ τὸν ἱεροβοάμου κακοῖς ἐπιβαλεῖν οἶκον ἐξελάσειν, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ νομόμενος, οὐκ ἠμείψατο τὸν ἀφροσύνην τοῦ δικαίου θεσσεῖσθαι τοῦ πλήθους καὶ δόσεσθαι. ἅπερ αὐτοῖς θεσπέσιον τοῖς οἴοις τοιούτοις ἀγαθὰ, ἔπειτα τοῦ θεοῦ φίλα. τὸν δὲ κάκιστον ἱεροβοάμου ἐμμήσατο, καὶ τῆς ψυχῆς ἀπολομένης τῆς ἐκείνου τὸν πονηρίαν ἀνεδέξατο. εἰς πεῖραν οὖν ἦξεν εἰκότως τοῦ ὁμοίως συμφορᾶς αὐτοῦ ἔλεγχον, ὅμοιον αὐτοῦ νομόμενον. βασὰης δὲ θεσπεσιακῶς τὰ μέλλοντα αὐτοῦ συμβήσεσθαι κακὰ μὲν ὅλης τοῦ γένους ὅτι τοῖς τετολιμημένοις, καὶ φόβος τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν, ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ἀποθάνῃ, καὶ θεὶ τοῦ παθήματος ἐκ τότε ἦν μι-

A genta millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Huic progresso vsque Maræsam, quæ est vrbs ditionis Iudæ, occurrit Asanus: & instructa contra eum acie non procul ab vrbe in quadam valle, cui nomen Saphatha, vt vidit ingentem Æthiopum multitudinē exclamauit Deum inuocans, oránsque vt victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur annuere. Venisse se ad dimicandum B cum Zaræo sola illius ope fretum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores posset reddere. Hæc precanti Deus victoriæ signum obtulit: quo viso rex alacris cum hoste conflixit, cæsisque plurimis, reliquos terga vertentes vsque in agrum Geratenum persequutus est. Versi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. idem & in castris hostium factum est: vnde multum auri egestum est, prædáque abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta C ditati omnes reuertuntur Hierosolyma: iámque non longè aberant quum illis propheta Azarias fit obuiam, is posteaquam agmen consistere iussit, orsus est dicere, hanc victoriam diuino fauore eis contigisse propter seruatam iustitiam ac pietatem, & quia semper Dei voluntati obtemperauissent. Quòd si ita vt cœperant pergerent, in posterum quoque victorias de hoste & vitam fortunatam eiusdem fauore illis expectandam: sin verò à religione desciuerint, omnia contraria illos manere: se- D quuturúmque tale tempus, in quo neque propheta verax in populo reperiatur, neque sacerdos iustitiæ cultor. Túncque & vrbes eorum subuertendas esse, & gentem per omnes terras dispergendam, erronumque more vitam acturam nullis certis sedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus esset probitati studerent, & diuinum fauorem sibi ipsis non inuiderent. His auditis rex vnà cum populo gauisi sunt, dederuntque operam & publicè & priuatim vt religio sarta tecta maneret, dimissis à rege per totam regionem à quibus hoc negotium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc statu Asani duarum tribuum regis rebus, reuertor ad Basanem Israelitarum regem, qui Nadabo Hieroboami filio ceso regnum eius occupauerat. Hic in Tharse vrbe electo domicilio vigintiquatuor annis regnauit, sceleratior, magisque impius quàm vel Hieroboamus vel illius filius afflictor populi, & aduersus Deum contumax. Quapropter misso ad eum Gimone propheta F prædixit se totum ipsius genus excisurum, & eisdem quibus priùs Hieroboamum cladibus 3. Reg. 16. profligaturum: eo quòd rex à se constitutus ingratus fuisset, nulla in administrādo regno pietatis aut iustitiæ ratione habita, quibus virtutibus nulla vel vtilior populo, vel Deo gratior: sed sceleratissimi Hieroboami factus imitator, omnib. eius vitiis sese cōaminasset. Cui quum G similis esse voluerit, merito etiam similem exitum habiturum. At Basanes posteaquā cognouit imminentes pro scelere sibi ac suo generi calamitates, non hoc curauit vt correctior in

posterum & anteactorũ pœnitens placato numine vitaret exitium.sed velut proposito præmio si strenuè pergeret,ac si per prophetã ampla spes propositа , non calamitas denuntiata esset seipso factus nequior , indies data opera scelus scelere cumulabat.Postremò cum exercitu aggressus est vrbem non ignobilem Ramathonem,distantẽ quadraginta stadiis à Hierosolymis.quam captam munichat,vt eam sedem belli faceret,vnde sui milites excursionib° regnum Asani vastarent.Veritus autẽ eius conatum Asanus,& cogitans quàm multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad regem Damascenorum legatos cum pecuniis,ambiens eius societatem,& admonẽs quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit,& societatem cum eo iniit , relicta Basanis amicitia:móxque suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & vrbes hostiliter infestare : qui sine mora alias incenderunt , alias diripuerunt videlicet Achionem,Danam,& Abelmanen.His auditis Israelitarum rex,omissa munitione Ramathonis,ad suas res tuendas reuersus est. Asanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit,quorum alteri nomẽ Gaba,alteri Maspha. Nec postea Basanes bellũ instaurare valuit,fatali morte præuentus:sepultúsque est in Arsane oppido.In regnum successit illius filius Elanus. Hic post alterum regni annum periit per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidię partis magistro. Epulantem enim apud Osani suum procuratorem immissa equitum turma facilè oppressit, per absentiam tam prętectorum quàm militum,qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum vrbis occupati fuêre.

Cap. VII.

Basana stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius,regnum obtinent.

Deinde ex magistro equitum factus rex, totam Basanæ stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit.Eodem enim modo eius familia radicitus interiit propter impietatẽ, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus.Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus,audito regis casu,& quòd Zamares occisi à se regnum inuasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit:qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat,eáque expugnata vi potitur.Zamares videns vrbem sine prętidio,in intimam regiam se recepit,subiectóque igne simul cũ ea se quoque cõcremauit,regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa studia scissus est,aliis Thamanũ,aliis Amarinũ regnare volẽtibus.Cuius factio quum tandem vicisset , occiso Thamano sol° toti° populi regnũ obtinet.

A τανοήσας συγγνώμης τῆς πρὸς τὸν θεὸν τύχοι. ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπ' αὐξήσει πανυδάσουσιν, ὁ δηλαδὴ καὶ τοῦτο ἐνεργοῦντες, οὕτω καὶ βασάνης προειρηκότος αὐτῷ τὸν προφήτην τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μείζοσι κακοῖς, ὀλέθρῳ γήμους καὶ οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγίνετο. Καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς εἰς αὐτὸ πόνοις προσεπίθη. Τελευταῖον, τὴν στρατιὰν Γαδαλαβὼν πάλιν ἐπῆλθε
B πόλει τινὶ τῇ οὐκ ἀφανῶν ῥαμαθῶνι τοὔνομα, σταδίων ἀπέχούσῃ ἱεροσολύμων τριακοντα. καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, ὡχύρωμα περιλειπωκὼς καταλεπὼν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὡρμημένοι τὴν ἀσσύριον βασιλείαν κακώσωσι. φοβηθεὶς ὁ ἄσανος τὴν ἐπιχείρησιν τὴν ἐκείνου, καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ δηλαδὴ κακὰ τὴν ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένην πᾶσαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν ῥαμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν δαμασκηνῶν
C βασιλέα πρεσβεις καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, φιλίαν καὶ συμμαχίαν, καὶ ὑπομνήσων ὅτι καὶ πάλαι φιλία πρὸς ἀλλήλους ἦν αὐτοῖς. ὁ δὲ τῷ χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, δηλώσας τοῦτο πρὸς τὸν βασσὰν φιλίαν. καὶ πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτὸν βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τῆς ἰδίας δυνάμεως ἐκέλευε κακοῦν αὐτάς. οἱ δὲ, τὰς μὲν ἐπεπύρωσαν. τὰς δὲ διήρπασαν προθύμως, τοῦ τε ἰωαχίου λεγομένου, καὶ δανα, καὶ ἀβελ-
D λάνου. ταῦτα ἀκούσας ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, τοῦ μὲν οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν τοῦ ῥαμαθῶνα ἐπαύσατο. μὴ δὲ ἀνυσθεὶς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις ἀνέστρεφεν. ἄσανος δὲ, ἐπὶ τῇ δαμασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τοῦ οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀπήγαγεν ἐπ' αὐτῷ τόπῳ δύο καρτερὰς, ἡ μὲν γαβὰ ἐκαλεῖτο, ἡ δὲ μασφά. καὶ μὴ ταῦτα μὲν κρεὼν οὐκ ἔχειν ὁ βασάνης τῆς δηλ τὸν ἄσανον στρατιᾶς, ἐφθάθη δὲ ὑπὸ τῶν χρεών. Καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἀρσανὴ πόλει. Γαδαλαμεὴλ δ' αὐτοῦ τοῦ ἀρχιὼ παῖς ἤλανος. οὗτος ἄρξας ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ, φονεύσαντος αὐτὸν ἐξ ὑπουλῆς ζαμβρίου τοῦ ἱππάρχου τῆς ἡμισείας τάξεως. κατανοηθεὶς δὲ αὐτὸν Γαδὰ τῷ οἰκονόμῳ αὐτοῦ ὡσεὶ τύννομα, πείσας ὑπο-
δραμεῖν τῷ ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπάτευσε δὴ αὐτὸ μιμνωμένον τῷ ὡσεὶ αὐτὸ ὁπλίτῃ καὶ ἡγεμόνων. οὗτος δὲ ἅπαντας ὡσεὶ τὸ πολιορκίαν τῶν γαβαθῶν ἠνύτουτο δ' παλαιστινῶν.

F

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς τῆς βασάνου γενεᾶς διεφθαρμένης, ἐβασίλευσεν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος.

Φονεύσας δὲ τὸν ἤλανον ὁ ἱππαρχος ζαμβρὴς, αὐτὸς βασιλεύει. καὶ πᾶσαν τὴν βασάνου γενεὰν καὶ τὴν γμὼς προφητείαν διαφθείρει. τῷ δὲ αὐτῷ τρόπῳ συνέβη τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀνολέσθαι διὰ τὴν ἀσέβειαν,
G ὡς καὶ τὸν ἱεροβοάμου διαφθαρέντα γενεάν. ὁ δὲ πολιορκήσας τὴν γαβαώνων στρατιὰ, πυθόμενος τὰ περὶ τὸν βασιλέα, καὶ ὅτι ζαμβρὴς ἀποκτείνας αὐτὸν ἔσχε τὴν βασιλείαν, καὶ αὐτὸς τὴν ἡγούμενον αὐτὸν ἀμβρίνον ἀπέδειξε βασιλέα. ὃς ἀπὸ τῶν γαβαώνων ἀναστήσας τὴν στρατὸν, εἰς θαρσεὶν παραγίνεται τὸ βασίλειον. καὶ προσβαλὼν τῇ πόλει, κατὰ κράτος αἱρεῖ. ζαμβρὴς δὲ τὴν πάλιν ἰδὼν ἠρημωμένην, συνέφυγεν εἰς τὸ μυχαίτατον τῶν βασιλείων. καὶ ὑποφρήσας αὐτὸν, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διέστη δ' ὁ λὸς τῶν ἰσραηλιτῶν λαός. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν θάμαρον ἐβασιλεύσεν ἤθελον, οἱ δὲ τὸν ἀμβρίνον νικήσαντες δ' οἱ τὸν ἀρχεῖν ἀξιοῦντες, ἀπέκτειναν τὸν θάμαρον, καὶ

καὶ παντὸς βασιλεύει ὁ Ἀμαρῖνος τὴν ὅλην. ἑξακοστῷ ὃ ἔτει τῆς Ἀσάνα βασιλείας, ἦρξεν ὁ Ἀμαρῖνος ἔτη δώδεκα. τούτων τὰ μὲν ἓξ, ἐν Θαρσὴ πόλει, τὰ δὲ λοιπὰ, ἐν Μαρέωνι, ὑφ' ὃν ἡ Ἑλλήνων σαμάρεια καλουμένη. ἐφ' οὗ καὶ ἐδείματο αὐτὴν, ἐφ' ἧς κατῴκησε Τῶν πόλιν, Σαμάρου. διέφερε δὲ οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλεύσαντων, ἢ τῷ χείρων αὐτῶν εἶναι). ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς δυσσεβήσουσιν εἰς τὸν θεὸν τὸν λαὸν, τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι καὶ ἄλλα τούτοις ἐπὶ ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐπέπεμψεν ἐλθεῖν, καὶ μηδένα τῶν ἡμῶν ὑπολείπειν. ἐτελεύτησε δὲ καὶ οὗτος ἐν σαμαρείᾳ. διεδέξατο δὲ αὐτὸν ὁ παῖς Ἄχαβος. μαθεῖν δὲ ἔξεστιν ἐκ τούτων ὅσῳ τὸ θεῖον ὑπερέχει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ δὲ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ ῥιζόθεν ἀπόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ διὰ τὴν ἀδικίαν καὶ τὰς ἀνομίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διαφθαρέντες εὑρέθησαν καὶ τὸ γένος αὐτῶν. ὁ δὲ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῆς δύο φυλῶν βασιλεὺς Ἀσὰ, εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνῃ, εἰς μακρὸν καὶ εὐδαίμονα ὑπὸ τοῦ θεοῦ προήχθη γήρας, καὶ πρὸς τοῖς ἑξήκοντα καὶ ἓν ἄρξας ἔτος, εὐμοίρως ἀπέθανε. τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ, διεδέξατο τὴν ἡγεμονείαν ὁ υἱὸς, Ἰωσαφάτης, ὃν γυναικὸς Ἀζιούβα γεγεννημένος. τοῦτον μιμησάμενον τὸν πρόπαππον κατὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ εὐστάθειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπερέβαλον. ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ βασιλέως οὐ κατεπαινῶ νῦν λέγειν. ὁ δὲ Ἄχαβος ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, κατοικεῖ μὲν ἐν σαμαρείᾳ. τὴν δ' ἀρχὴν κατέσχεν, ἕως ἐτῶν εἴκοσι καὶ δύο. μηδὲν κινήσας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μὴ, ὅσα γε καὶ τοὺς χείρων, καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπενόησεν. ἅπαντα δ' αὐτῶν τὰ κακουργήματα, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ὑπερβαλόμενος, καὶ μάλιστα τὴν ἱεροσυλίαν ζηλώσας ἀδικίαν. καὶ γὰρ ἐκεῖνα διαμαλλάς, τοῖς ὑπ' ἐκείνου κατασκευασθεῖσιν προσεκύνησε. καὶ τούτοις ἄλλα προσέθετο ἐμηχανήσατο δ' ἔγημε γυναῖκα, θυγατέρα Ἰεθβάλου τυραίων καὶ σιδωνίων βασιλέως, ἣν Ἰεζάβελ ὠνόμαζον. ἀφ' ἧς τοὺς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς προσκυνεῖν ἔμαθεν. ὧν ἦν τὸ γύναιον δρασήριόν τε καὶ τολμηρόν. εἰς τοσαύτην δ' ἀσέλγειαν καὶ μανίαν προῆκεν, ὡς τε καὶ ναὸν τοῦ τυραίων θεοῦ, ὃν Βὲλ προσαγορεύουσιν, ᾠκοδόμησε. καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κατεφύτευσε. κατέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τούτῳ τῷ θεῷ. καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς προσίους ἐποιεῖτο αὐτῷ εἶχεν, αἰσία δὲ πονηρία πάντας ὑπερβεβηκὼς τοὺς πρὸ αὐτοῦ προφήτης δέ τις τοῦ μεγίστου θεοῦ ἐκ πόλεως Θεσβώνης τῆς Γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν Ἀχάβῳ, προλέγει αὐτῷ τὸν θεὸν ἔφασκε μήτε ὕσαι αὐτὸν ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δρόσον καταπέμψειν εἰς τὴν χώραν, εἰ μὴ βαπίσαντος αὐτῷ. καὶ τούτοις ἐπομόσας, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, πιστούμενος ὡς δὴ χειμάρρῳ τινὶ τὴν δίαιταν ἕξει, ἐξ οὗ καὶ τὸ ποτὸν ἕξει. τὴν δὲ τροφὴν αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσέφερον. ἀναξηρανθέντος δὲ τοῦ ποταμοῦ δι' ἀνομβρίαν, εἰς σαρεφθὰ πόλιν οὐκ ἄπωθεν Σιδῶνος καὶ τύρου, μεταξὺ κεῖται, προσιόντα τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτῷ παρέξει τροφάς. ὧν δὲ οὐ πόρρω τῆς πύλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζομένην. τοῦ δὲ θεοῦ δηλώσαντος ταύτην εἶναι τὴν μέλλουσαν αὐτὸν διαθρέψειν, προελθὼν ἤτησατο. καὶ κομίσαι ὕδωρ παρεκέλευσεν ὅπως πίῃ. καὶ πορευομένης μετακαλεσάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δ' ὁμοσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα,

A Trigesimo anno regni Asani regnauit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliquos sex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocauit, à Samaro, de quo mõtem emerat, in quo vrbs sita est. Hic nihil à priorib. regib. differebat, nisi quòd illis fuit scelçratior. Omnes enim hoc tãtùm agebant, vt populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit vt alius alium tolleret, & cum toto suo genere extirparentur.

B Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certè videre licet quàm curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contrà funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem breui tẽpore alius ab alio cũ totis familiis sublati sunt. Asanus verò Hierosolymorum duarúmque tribuum rex ob pietatẽ ac iustitiam feliciter Dei fauore viuẽs ad extremam peruenit senectam, & post vnum & quadraginta regni annos bo-

C na morte decessit. cui mox Iosaphatus successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proauitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem sanctissimum regem retulit, quemadmodum paulo pòst dicetur.

Cæterùm Achabus Israelitarum rex habita- XIII.
uit Samariæ vbi vigintiduobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid fortè deterius commentus est, Omnium enim impietates repręsẽtauit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas

D ab eo consecratas adorauit, & alias super hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, cui nomẽ Iezabela: móxq. ab ea domesticos illius deos colere didicit. Erat hęc mulierçula audax & temeraria, adeóque impotẽtis insaniæ, vt nõ verita sit tẽplũ Beli deo Tyriorum exędificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse rex hoc genus hominum fre-

E quens circa se habere delectabatur, dementia & malitia omnes antè se reges superans. Hunc 3. Reg. 17. propheta quidam Dei maximi è Thesbone Galaditica vrbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, quòd nec pluuiam illis annis daturus sit, nec rorẽ, donec ipse vates non cõpareret. Ad ditóque iureiurãdo quo magis rẽ confirmaret, secessit ad tractũ australẽ, vbi ad torrẽtẽ quẽdã degebat, vnde potũ haberet. Nã cibus ei quoti-

F die per coruos afferebatur, qui postquã ob inopiã imbriũ exaruit, iubẽte Deo profectus est Sareptã, quod oppidũ Tyrũ inter & Sidonem sitũ est. Illic enim se mulierem viduam inuẽturum prænonitus fuerat, quæ alimenta suppeditaret. lámque non longè à porta aberat, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo hanc fore eius altricem, salutatam prius rogauit vt aquam potabilem afferret

G abeuntémque iam reuocans, & panem portare iussit. Iurauit illa nihil sibi domi esse prętet v-

nicũ farinæ pugillum & olei paululũ : veniſſéqueſe cò vt collectis lignis ſibi ac filio panẽ coqueret,quem vbi comediſſent fame abſumerẽtur,quandoquidem nihil ſupereſſet aliud.Tum propheta, Vade, inquit, bono animo lætiora ſperans:&primùm mihi paululũ paratum affer. polliceor enim tibi nunquam in vaſe illo farinam defore,nec oleum in fidelia, donec Deus det pluuiam.Paruit mulier,& quęcunque propheta petierat fecit:deincépſque & ſibi & filio & hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas. Meminit autem huius inopię pluuiarum etiam Menãder in geſtis Ithobali Tyriorum regis ſic ſcribens.Hoc regnante etiam pluuiarum defectus fuit ab Hyperberetæo menſe vſque ad inſequentis anni Hyperberetæum continuus,qui cùm ſupplicationes indixiſſet,ſequuta eſt magna vis tonitruũ.Hic Botrym in Phœnice condidit,& Auzaten in Africa. His verbis dubio procul ſiccitatem factam ſub Achabo,cuius tẽpore Ithobalus apud Tyrum regnauit,Menander in ſuos commentarios retulit. Mulier autẽ illa prophetæ hoſpes cùm filius eius morbo prævalente expiraſſet,eiulans & voces quas dolor exprimebat emittens,querebatur de aduentu hominis qui peccata eius detexiſſet , ideò mulctatam ſe filij morte dictitans. Ille conſolabundus iubet eã ſibi tradere filium, breui recepturã viuum:acceptúmque mox in propriũ cubiculum detulit: quo depoſito ſuper ſuũ lectulum,exclamauit ad Deum,non bonam hoſpitij gratiam altrici relatã extincto ipſius puero:rogabátque vt remiſſo ſpiritu vitam ei reſtitueret. Itaque Deo genitricem miſerãte,& prophetæ gratificante,ne videretur infortuniũ ſecum in hoſpitium intuliſſe,præter omnem expectationem recepit puer ſpiritum. At illa gratias egit vati,dicens nunc demum ſe agnoſcere diuinæ mentis interpretem.Paulo deinde pòſt Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur , indicaturus ei venturam pluuiam. Erat tum fames per totam regionem,& magna rerum ad victũ neceſſariarum penuria,vt non ſolùm hominibus panis deeſſet,verùm etiam equis cæteríſque iumentis terra negaret pabulum:tanta erat vbiq. ſiccitas.Rex igitur vocato diſpẽſatore Obedia, cui iumentorum curam mandauerat,iuſſit vbique fontes & torrentes perquirere,ſicubi inueniretur herba ad ſecandum iumentispabulum. Cúmque multum quæſitus propheta Eliasn uſquam compareret , iuſſit Obediam quoque ſe ſequi.Partitis deinde itineribus,aliam rex, aliã diſpenſator viam ingreditur.Erat autẽ vir pius & quo tempore Iezabel regina in prophetas ſæuiebat cædibus , centum ex eis in cauernis ſubterraneis abdiderat,pane & aqua ſuſtentãdos.Huic à rege digreſſo Elias occurrit , & ex percontatione agnitus à venerabũdo ſalutatur. Mox propheta mandãte vt aduentũ ſuum regi nunciet:quo,inquit,meo merito me mittis ad eum qui te vbique gentium ad necẽ perquirit?

3.Reg.18.

καὶ ὀλίγον ἔλαιον, πορεύεσθαι ἢ συμπαλεχῆσαι τὰ ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ & τῷ τέκνῳ ἄρτον. μὴ ἐκ, ἀπολεῖσθαι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ὄντος ἐλέγχου. ἀλλὰ θαρσοῦσα εἶπεν ἄπιθι, καὶ τὰ χρείαστα προσδοκῶσα, καὶ ποιήσασα πρῶτον ἐμοὶ βραχὺ κόμμον. προλέγω γάρ σοι μηδέποτε ἐκλείψειν ἀλεύρου ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδὲ ἐλαίου τὸ κεράμιον, μέχρις οὗ ἂν ὑσῇ ὁ θεός. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, ἡδέως πρὸς αὐτὸν ἐπίσησε τὰ εἰρημένα, καὶ αὐτὴ τε ἔφη καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγει τὴν δίαιταν & τοῦ προφήτου. ἐπειδὴ δ' οὐδὲν αὐτοὺς τοῦ πένητος, ἄχρις οὗ καὶ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνηται ἢ τῆς ἀσυμβολίας ταύτης, καὶ μάλ' ἀνδρὸς ἐν τοῖς ἰθυβάλου τοῦ τυρίων βασιλέως πράξεσι λέγοντος οὕτως. ἀβροχία τε ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο, ἀπὸ τοῦ ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἕως τοῦ ἐχομένου ἔτους ὑπερβερεταίου. ἐπετείαν δ' αὐτοῦ ποιησαμένου, κεραυνοῖς ἐκαυνοῖς βεβλημένου, ἔκτισε πόλιν βότρυν ἔκτισε τοῦ ὄπι φοίνικι. & αὐζατηνῷ ἐν λιβύῃ. καὶ ταῦτα μὲν δηλοῖ τὴν ἐπ' ἀχάβου γενομένην ἀνομβρίαν, ἣν δὲ τοῦτο καὶ ἰθυβάλου ἐβασίλευε τυρίων, ὁ μάναδρος ἀναγέγραφεν. ἡ ἢ γυνὴ πρὸς ἣν πρὸ τούτων εἴπαμεν, ἡ τὸν προφήτην δεξαμένη, τὸ παιδὸς αὐτῇ καταπεσόντος εἰς νόσον, ὡς καὶ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι καὶ δόξαι νεκρὸν, ἀναπλαγεῖσα καὶ φωνὰς οἵας ὑπηγόρευε τὸ πάθος ἀφιεῖσα, κατηπάτο δ' παρ' αὐτὴν παρεῖσαν τὸν προφήτην, ὡς ἐλέγξασα τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς, καὶ ὅτι τοῦτο & παιδὸς τετελευτηκότος. ὁ ἢ παρεκελεύετο θαρρεῖν καὶ προσδοκᾶν & ὑὸν αὐτῆς. ζῶντα γὰρ αὐτὸν ἀποδώσειν. προσδυσῶν οὖν αὐτῆς, βασάσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, καὶ καταθεὶς ἐπὶ & κλίνης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν θεὸν, εἰ καλῶς ἀμείψαιτο τὴν ὑποδεξαμένην καὶ θρέψασαν, & ὑὸν αὐτῆς ἀφαιρησάμενον. ἐδόκει τε τὴν ψυχὴν εἰσιέναι μᾶλλον πάλιν τοῦ παιδὸς καὶ προσδοκᾶν αὐτὸν τὸν βίον. & ἢ θεὸς καθικετευκότος μὲν τὴν μητέρα, βουληθέντος ἢ τῆς προφήτης χαρίσασθαι, τὸ μὲν δόξαι πρὸς αὐτὴν ὅτι κακῶς παρεῖναι, προσδὲ πᾶσαν προσδοκίαν ἀνεῖσαν. ἢ δ' ἀχαρίστει τῇ προφήτῃ. & τότε σαφὴς ἔλεγε μεμαθηκέναι ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ ἀληλέγει. χρόνῳ δ' ὀλίγῳ διελθόντος, προσγίνεται πρὸς ἄχαβον & βασιλέα, καὶ βλήσειν & θεὸν, δηλώσων αὐτῷ & ἡμισόμβριον ἐπὶ γ. λιμὸς ἢ τότε κατεῖχε τὴν χώραν ἅπασαν, & πολλὴ τῶν ἀναγκαίων ἀπορία, μὴ μόνον ἀνθρώποις ἄρτων ἀναγκαίων, ἀλλὰ & τὴν γῆν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ὅτι χρήσιμα ἦν & ἀνομβρίαν ἀποδιδόναι. τὸν οὖν ὑπομελῶμενον αὐτοῦ τῶν κτημάτων, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε ζητεῖν πηγὰς τῶν ὑδάτων, καὶ τοὺς χειμάρρους, εἴ πω παρ' αὐτοῖς εὑρεθείη πόα, ταύτην εἰς ἔφοδον ἀμισάμενοι τοῖς κτήνεσιν ἔχωσι. καὶ διεστάλησαν καὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην Ἠλίαν, ὡς δυνατὸν συμπεσεῖν ἐκέλευσε κἀκεῖνον αὐτῷ. δόξαν οὖν ἐξορμᾶν αὐτοῖς μερισαμένοις τὰς ὁδοὺς, ὅτε εὐεδίας καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε ἕτερος ἑτέραν & ὁδῶν. συνεβεβηκει δ' καθ' ὃν ἰεζαβέλη ἡ βασίλισσα κατὰ τοὺ προφήτας ἀπέκτεινε, τοῦτον ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογείοις σπηλαίοις κρύψαι προφήτας, καὶ ἐφέρεν αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦντα μόνον καὶ ὕδωρ. μεμνωθέντα δ' αὖ ἀπὸ τοῦ βασιλέως ὠφελίας, συμβάντησεν αὐτῷ ὁ προφήτης ἠλίας. καὶ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τὰς ἐπ. καὶ μαθὼν, προσεκυνήσεν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε καὶ λέγειν, ὅτι παρεῖη πρὸς αὐτόν. ὁ ἢ τὰ κακὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς πρὸς τὴν ἀποκτείναι ζητοῦντα καὶ πᾶσαν ἐρευνήσαντα καὶ γῆν, πέμπειν αὐτόν.

ὅπ

ὅπ μηδένα τόπον καταλιπεῖν εἰς ὃν ἂν ἀπίοιτε τοὺς ἀναζητήσας εἰ λάθοιεν δὴ θανάτῳ. ἐγὼ δ' ἀληθεῖας ὁρᾶς αὐτὸ ἔφασκε μὴ τοῦ θεοῦ φανέντος αὖτις πάλιν εἰς ἄλλον ἀπελθοῖ τόπον. εἶτα δεμβρτῶν αὖτις πίμψαντος τὸ βασιλέως, καὶ μὴ δυναμένου δρεῖν ὅπου ποτ' εἴη γῆς, ἐπιθαύμα. φρονεῖν οἰῶ αὐτὸ τὰ σωτηρίας παρεκάλει, τὸν ὦδε τοὺς ὁμοτέχνους αὖτις αὐδὴν λέγων, ὅπ σώσειν ἑκατὸν φρήτας, ἱεζαβέλας πάντας τοὺς ἄλλως ἀνηρικμίας, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς ἐν ξεφορμίοις ὑπὸ αὐτό. ὁ δ', ὑπδὲν δεδιὼς βασίζειν ἐκέλευε φρὸς τὸν βασιλέα, δοὺς αὖτις πίστεις ἐπόρκοις, ὅπ πάντας καὶ ἐκείνῳ ἀληθῶ φανήσεται τὴν ἡμέραν. μιμυσάντος δὲ τοῦ βασιλέως τὸν ἠλίαν, ὑπήντησεν ὁ ἄχαβος. καὶ δήρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ τῷ ἑβραίων λαὸν κακώσας, καὶ τὰ ἀκαρπίας αἴτιος γεγονυῖα. ὁ δ' ἐδὲν ὑποπτεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποικέναι. καὶ τὸ γῆος αὐτὸ, ξενικοὺς εἰσεπινεχότας τῇ χώρᾳ θεοὺς, καὶ τούτοις σεβομένους, τὸ ἴδιον αὐτῶν ὃς μόνος ὄντι θεὸς, ὑποπελοιπότας. νυνὶ μὲν τοιγε ἀπελθόντας ἐκέλευε πάντα τὸν λαὸν εἰς τὸ καρμήλιον ὄρος. ἀθροίσαι πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς προφήτας αὐτῶν, καὶ τοὺς τῆς γυναικὸς εἰπὼν ὅσοι τὸν ἀριθμὸν εἶησαν, καὶ τοὺς τῆς ἄλσεων φρφήτας ὡς τεζακοσίους τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς δ' συνέδραμον πάντες εἰς τὸ φροειρημένον ὄρος, ἀχάβε δεχαπέμψαντος, σαθεὶς αὐτῷ ὁ φροφήτης ἠλίας μεζῶν, μέχρι πότε διπρημένους αὐτοὺς τῇ διανοίᾳ καὶ τὰ δόξης, οὕτως ἐκέλευσεν ἔφασκε. νομίσαντας μὲν γὰρ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀληθῆ καὶ μόνον, ἑπεσθαι τούτῳ, καὶ τὰ ἐντολαῖς αὐτοῦ παρλεύσ. μηδὲν δ' ἧττον ἠδυμένους, ἀλλὰ ὦδε τῷ ξενικῶν ὑπαιλησφόζας, ὡς ἐκείνους δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συνεβούλευε καταλουθεῖν. εἰ δ' ὁ πλῆθος μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀποκεκινομένους, ἤξίωσεν ἠλίας πρὸς δέησιν, καὶ τε τῷ ξενικῶν θεῶν ἰσχύος, καὶ τὰ εἰδὼς, μόνος ὢν αὐτὸς προφήτης, ἐκείνων δ' τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτὸς τε βουῶ. καὶ ταύτην θύσας δὲ πιθῆναι ξύλοις, πυρὸς ἐχυφαφθέντος. κἀκείνους τοῦτο ποιήσαντας δὲ καλέσασθαι τοὺς ἰδίους θεοὺς ἀκαΰσαι τὰ ξύλα. ἐγνωμένου γὰρ τότε, μαθήσεσθαι τότε τὴν ἀληθῆ φύσιν τοῦ θεοῦ. ἀρεσάσης δὲ τῆς γνώμης, ἐκέλευσεν ἠλίας τοὺς φροφήτας ἐκλεξαμένους βουῶ, φροθύσαι τε θύτας, καὶ τοὺς αὐτῶν δὲ καλέσασθαι θεούς. ἐπεὶ δ' ἐδὲν ἀπήντα φωνὴ τῆς δυνῆς καὶ τῆς δεκλήσεως θύσασι τοῖς φροφήταις, σκοπῶν ὁ ἠλίας, μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς. ἢ γὰρ ἀποδημεῖν αὐτούς, ἢ καθεύδειν. τῷ δ' ἀπ' ὄρθρου τοῦτο ποιοῦντων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ τραινόντων αὐτούς, μαχαίρας καὶ σιδηρᾶς καὶ τὸ πάχιον ἔθος, μᾶλλον αὐτὸς δεπιτελεῖν τὴν θυσίαν, ἐκέλευσε τοῖς μὲν ἀναχεῆσαι, τοὺς δ' ἐγγὺς φροσελθόντας τηρεῖν αὐτὸ, μὴ πῦρ λάθρᾳ τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τὸ δ' ὄχλου φροσελθόντος, λαβὼν δώδεκα λίθους, καὶ ξυλεῖ τῷ λαῷ τῷ ἑβραίων, ἀνέστησεν ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον, καὶ ὦδε αὐτὸ δέξαμένου ὤρυξε βαθυπάτην. καὶ συνθεὶς τὰς χεῖρας δεπὶ τὸ βωμοῦ, καὶ καταθεὶς τὰ ἱερεῖα, τέτρασι δὲ τῆς κρωνὸς ὑδρίας προσέταξε πληρωθείσας ὕδατος, καταστιβάσαι τῷ θυσιαστηρίῳ, ὡς καταβάλλειν αὐτὸ καὶ τὸν δεξαμένου ἅπασαν ὕδατος γεμισθῆναι πηγῆς ἀναδοθείσης. ταῦτα δὲ πείσας, ἤρξατο εὔχεσθαι τῷ θεῷ καὶ καλεῖν αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τῷ πεπλανημένῳ πολὺν ἤδη χρόνον λαῷ, φανερὸν τὸν αὐτὸ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ σὺν τῷ οὐρανῷ, τῷ πλήθους ὁρῶντος, δεπὶ τὸν βωμὸν ἔπεσε,

A Quis enim locus est ad quem attracturos te nó miserit? Nunc fieri potest, vt dum ego regem adeo, te Dei spiritus quo agitaris aliò rapiat. & rex te non reperto frustratus in caput meum sæuiat. Noli esse in meo periculo tam securus, quum scire possis quàm sim studiosus tui simi-
lium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nũc eis in latebris alimenta sug-
gero. Propheta cõntrà iubet vt nihil metuẽs re-
B gem adeat, sacramento interposito se quoque eadem die in eius conspectum venturum. Quo indicio postquam Achabus Eliam adesse didicit, in occursum eius properat: & cum indigna-
tione. Tun' ille es, inquit, Hebræorum turbator? túne sterilitatis huius autor? At ille nihilo blã-
dior, ipsum & eius familiam cum suis externis sacris causam malorum omnium asseuerat, inu-
uectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu suppositis. Mox iubet vt eat, &
C totum populum in Carmelum montem ad se conuocet, simúlque suos & vxoris vates, quorũ numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt verò omnes acciti à rege ad constitutum locum cõ-
fluxerunt, Elias in medio consistit, &, Quous-
que, inquit, inter vtrunque vacillabitis? Si enim Deum nostrum verum & solum creditis, hunc & mandata eius sequimini: quòd si non huic,
D sed externis diuinos honores deberi existima-
tis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad hæc respondente, Elias postulat, vt quo certio-
re argumẽto vel proprij vel alienorum probe-
tur potentia, solus ipse Dei sui vates contra il-
lorum trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum struem impositio, sed nullo igne subdito. idem oportere & illos facere, atque ita inuocare suos deos, vt ligna velint accendere.
E Hoc enim pacto veram Dei naturam dignosci posse. Quæ sententia postquam placuit, iubet Elias prophetas illos electo boue priores sacrã
rem facere, & sua nominatim inclamare numi-
na. Cúmque suis precibus & in vocationibus nihil proficerent, ludens Elias, altiùs eos iubet vocem attollere, si fortè aut peregrè absint aut dormiant. Illis verò à mane vsque meridiem
frustra inclamantibus, & more patrio cultris
ac lanceolis suacorpora incidentibus, cùm iam
F suæ vices sacrificandi venissent, amotis sacrifi-
cis illis fanaticis iussit vulgum propius obser-
uare, ne fortè clàm ignem admoueret: qui post-
quam accessit, acceptis duodecim lapidib⁹, iux-
ta numerum tribuum Israeliticarum altare ex
eis instaurauit, foditque circũ illud fossam bene
profundam. & coaptata super altare strue li-
gnorum victimáque desuper imposita, qua-
tuor hydrias fontana aqua plenas super alta-
re iussit effundi, ita vt fossa quoque repleretur
G aquis superfluentibus. Quibus peractis, cœpit inuocare Deum, precarique vt erranti iam diu populo ostendat suam potentiam: & ecce ad-
huc illo orante, ignis repente de cælo in altare

lapſus inſpectante populo tum victimam tum aquam omnem circumfuſam abſumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viſo Iſraelitæ proſtrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximũ & ſolum verum confitendo: cęteros nihil aliud eſſe quàm nomina vanis ſtultorum hominum opinionibus conficta: móxque comprehenſos eorum prophetas interficiunt, Elia ſic iubente: qui & regem abire ad prandium iuſſit, nec eſſe amplius ſolicitum: breui enim viſurum pluuiã quo abeunte Elias verticem Carmeli conſcendit; & cùm humi deſediſſet, caput genibus applicuit, iuſsítque famulum aſcenſo quodã ſcopulo ad mare proſpicere, & indicare ſicubi nubem excitari viderit. Paruit ille non ſemel aſcenſo ſcopulo, ſed nihil ſe videre retulit. Tandem ſeptimò reuerſus ait ſe vidiſſe in aëre neſcio quid nigricans, humano veſtigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubẽs vt rex properè in vrbem redeat, prius quàm profuſus imber occupet. Qui poſtquam ad Ieſraelam vrbem cœpit tendere, ſine mora offuſcato aëre & inuoluto nubibus procella mixtus imber ſuperuenit: & propheta correptus numine regium currum vſque Ieſraelam Azari vrbem currens proſequutus eſt.

3. Reg. 19. Iezabela verò Achabi vxor audito prodigio per Eliam patrato, quódque prophetas ipſius omnes interfeciſſet, miſit ad eum nuncios, minando ſe illum occiſuram, quemadmodum ipſe prophetas occiderat. Et Elias territus fugit in vrbem Berſube, quæ eſt in extremis tribus Iudæ finibus, Idumęę contermina: relictóque ibi famulo, ipſe in deſertum abiit. Cúmque precatus eſſet mortem, quòd non eſſet cæteris melior, vt illis abſumptis ipſe vitæ cupidus eſſe debeat, ſub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, ſurgens inuenit aquam ac cibum appoſitum. & cùm comediſſet collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum vſque montem peruenit, in quo Moyſes à Deo legem accepiſſe proditur: vbi nactus amplum quendam ſpecum, ingreſſus habitare illic decreuit. Allapſa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem relicta vrbe deſertum coleret: ait ſe occiſis externorum deorum vatibus perſuaſiſſe populo, quòd vnicus ſit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad ſupplicium ſe à regina expeti. Mox eadem voce iuſſus in craſtinum ſub diuum prodire auditurus quid opus facto ſit: ſequenti luce è ſpelunca prodiit. Ibi & terræmotus eius aures perculit, & oculis ſe candens ignis fulgor obtulit. ſequutóque mox ſilentio, diuina voce nihil terreri præſentibus iuſſus eſt. neminem enim inimicorum fore illius cómpotem: mandatúmque mox vt domum reuerſus declaret populi regem Ieum Neſſæi filium: apud Damaſcum verò Syrorum Azaelem: & pro ſe prophetam Elizæum conſtituat, ex Abela vrbe oriũdum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendiſſet Saphati filium Eliſæum arantem cum quibuſdam

καὶ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναλῶσαι καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ φαφαρὸν γλυέσθαι τὸν τόπον. οἱ δ' ἰσραηλῖται τοῦτο ἰδόντες, ἔπεσον ὅλοι τῷ θεῷ καὶ προσεκύνουν ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους ὀνόματα ὑπὸ φαύλου καὶ ἀποήτου δόξης πεπαμμένα. συλλαβόντες δ' αὐτῷ καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν. ἠλίας τοῦτο παραγγείσαντος. ἔφη δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ προθύεσθαι πρὸς ἄριστον μηδὲν ἐπιφροντίσαντα. μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὕοντα. καὶ ὁ μὲν Ἄχαβος, ἀπηλλάγη. ἠλίας δὲ ὅτι τὸ ἀκροτήριον τοῦ καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ὅλη τῇ γῇ, προσπρείσατο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλήν. καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀπελθόντα ὅλη τινα σκοπιὰν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέπειν. κἂν εἴδῃ νεφέλην ἐγειρομένην πόθεν, φράζειν αὐτῷ. μέχρι γὰρ τότε καθαρὸν εἶδε σεσίβαντα τὸν ἀέρα. τοῦ δὲ ἀναβλέποντος, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδόμην ἤδη βαδίσας ἐωρακέναι μελανόμβριον εἶπε τι τοῦ ἀέρος, ὑπὸ πλείονι ἴχνει αἰθόμενον. ὁ δ' ἠλίας ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν ἄχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπάγεσθαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. ἡ δὲ εἰς ἰεσραέλ πόλιν ἀφικνεῖται. μετ' οὐ πολὺ δὲ τοῦ ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμα τε λαῦρον ἐπιγενέσθαι, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης ἔνθεος γλυόμενος, ᾗ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς ἰσραηλίας ἀζάρου πόλεως συνέδραμε. μαθοῦσα δὲ ἡ τοῦ ἀχάβου γυνὴ ἰεζάβελα, τότε σημεῖα τοῦ ὑοῦ τοῦ ἡλίου γλυόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δ' αὐτῷ ἀποκτενεῖν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσας. φοβηθεὶς δὲ ὁ ἠλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσουβεὶ λεγομένην. ἐπ' ἐσχάτοις δ' ἔστι αὕτη τῆς γῆς τῇ ἰούδα φυλῇ ἐχόντων καὶ τὴν ἰδουμαίαν γῆν καταλειπὼν δὲ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. ὀξάμβους δ' ἀποθανεῖν, ᾗ γὰρ ἦν κρείττων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῶν γλίχηται, καταπαιμάθη πρός τινι ἀνδρῳ. διηγησαμένου δ' αὐτὸν τοὺς, ἀνασὰς διείσει φάραγγι μέλι αὐτῷ ζοφερὸν καὶ ὑδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμβους ἐκ τῆς ζοφερᾶς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ σιναῖον καλούμενον ὄρος ἀφικνεῖται, ἔνθα μωυσῆς τοὺς νόμους ἀφ' θεοῦ λέγεται λαβεῖν. ἐν ᾧ δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἰσιὼν καὶ διατίλει ποιούμενος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν. ἐφισταμένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί παρεὶς καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε. ὡς δὲ τὸ, κτείναι μὲν τοὺς προφήτας τῆς ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη θεὸς ὃν ἅπαντες ἐθρήσκευσαν ἔφησε, ζητεῖσθαι ὅλη τούτῳ πρὸς πμωρίαν ὑοῦ τῆς γυναικὸς ᾗ βασιλέως. πάλιν δ' ἀκούσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὑπαίθριον τῇ ὄψει, γνώσεσθαι γὰρ οὕτως τί δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ ᾗ σπηλαίου μὴ ἡμέρων. καὶ σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὸν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γλυομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ ταράττεσθαι τοῖς γινομένοις αὐτὸν ἀποκελεύεται, κρατήσειν γὰρ αὐθένα τῆς ἐλθεῖν αὐτοῦ. προστάξαι τε ὑποστρέψαντα εἰς τὴν αἰκίαν, ἀποδεῖξαι δ' πλήθους βασιλέα ἰηοὺν τὸν νεμεσσαίου παῖδα. ὃν δαμασκὸς ὁ τῆς συρίων ἀζάηλον. αὐτ' αὐτῷ ὁ προφήτην ἐλισσαῖον ὑπ' αὐτοῦ γλυπτεσθαι ἐκ πόλεως ἀβελᾶς. ἀφθαρτεῖ δ' ᾗ ἀσεβὴς ὄχλος, τοὺς μὲν, ἀζάηλος, τοὺς δ' ἰηοῦς. ὁ δ' ἠλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας, εἰς τὴν ἑβραίων χώραν. καὶ τὸν σαφάτου παῖδα ἐλισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα, καὶ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν τινας ἄλλους, ἐλαύνοντας ζεύγη δώδε- A
κα, προσῆλθεν ἐπὶ πᾶσιν αὐτῷ τὸ ἴδιον ἱμάτιον. ὁ δὲ
Ἐλισσαῖος οὐθὲν προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν
τοὺς βοῦς, ἠκολούθησεν Ἠλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι
αὐτῷ τοῖς γονεῦσι ἀσπάσασθαι, μὴ κελεύσαντος τοῦτο
ποιεῖν, ὑποταξάμενος αὐτοῖς εἵπετο. καὶ τὼ Ἠλίᾳ τὸν ἅπα-
ντα χρόνον τοῦ ζῆν ὁ μαθητὴς καὶ θεράπων. ὁ τὰ μὲν
περὶ τὸν Ἐλισσαῖον προφήτου, τοιαῦτα λαὸν ἀνάβηθος δὲ τις ἀ-
πὸ πόλεως Ἀζαρὴς, ἀγροικίαν ὢν τοῦ βασιλέως Ἀχα- B
αλωῦτος αὐτῷ ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλεται τὸ πλη-
σίον αὐτοῦ τῷ ἰδίων ἀγρὸν, ἵνα συνάψας εἰς αὐτὸν ποιή-
σηται κῆπον. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, δοῦναι ἕτε-
ρον ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινα τῶν ἐκείνου. τοῦ-
το μὲν οὐ φησι ποιήσειν. αὐτὸς δὲ τῶν ἰδίων
καρπώσασθαι γῆν, διὰ ἐκληρονόμησε τὸν πάτρος. λυ-
πηθεὶς δ' ὡς ἐφ' ὕβρει τῷ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ
βασιλεὺς, ἤτε λουτρὸν προσηνέγκατο, ἤτε ἄριστον.
ἡ δὲ
Ἰεζάβελης ἡ γυναικὸς αὐτοῦ πυθομένη ὅτι λυπεῖ, C
καὶ μήτε λούεται, μήτε ἄριστον αὐτῷ προπίθεται, μήτε δεῖ-
πνον, διηγήσατο αὐτῇ τὸ ναβούθου σκαιότητα. καὶ ὡς
χρηστὰ μὲν ὑπὲρ ἐκείνου πρὸς αὐτὸν λόγοις, καὶ βασιλικῆς
ἀξιώσεως ὑποδείγματα ἐλευθαίη μὴ τυχὼν ὧν ἠξίει. ἡ
δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ὅτι τοῦτο παρεκάλει. παυσάμενον
δὲ τὸν λύπης, ὅτι τὸ σωθῆναι δι' ἐπιθυμίαν τοῦ σώματος πρό-
νοιαν. μελήσειν δὲ αὐτῇ περὶ τὸν ναβούθου τιμωρίας. καὶ
προσχρῆμα πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ὑπαρχόντας D
τῷ ἰσραηλιτῶν, ἐκ τοῦ ἀχάβου ὀνόματος. ὑποσυσά τε κε-
λεύσασα, καὶ ποιησαμένους ἐκκλησίαν προκαθῆσαι μὲν
αὐτὸν ναβούθον. εἶτα δὲ αὐτὸν γλῶσις ὑβριστοῦς. προσ-
κλησαμένους δὲ δεῖς τολμηροὺς τινας. δεῖς καταμαρ-
τυρήσοντας αὐτῷ ὡς τὸν θεόν τε εἴη βλασφημήσας καὶ
τὸν βασιλέα, καταλεύσαι, καὶ οὕτω ἀπαλλάξαι τοῦ
ζῆν. καὶ ναβούθος μὲν ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ὕστε
καταμαρτυρηθεὶς βλασφημήσαι τὸν θεόν τε καὶ ἄχαβον
βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ E
ταῦτα ἡ ἰεζάβελα, εἰσπέμπει πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ κληρονο-
μεῖν τοῦ ναβούθου ἀμπελῶνος φησὶν ἐπίλυσιν. ὁ δὲ
ἄχαβος ἥδη τοῖς γεγηθὼς, καὶ ἀναπηδήσας ὑπὸ τὴν
κλίνης, ὁ φόρμος ἦκε τὸν ἀμπελῶνα τὸν ναβούθου. ἀγα-
νακτήσας δὲ ὁ θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην Ἠλίαν εἰς τὸ
ναβούθου χωρεῖν, ἀχάβῳ συμβαλοῦντα, καὶ φράσει τῷ πα-
ρεσκευασμένῳ ἐρησόμενον, ὅπου κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπό-
την τοῦ χωρίου κληρονομήσειν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε F
πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος τοῦ βασιλέως ὅτι βούλεται χρήσα-
σθαι αὐτῷ ἀγρῷ· γὰρ ὄντα ἐγγὺς τοῦ οἴκου, ἀμοιβὴν δώσειν
ὑπ' αὐτοῦ, κατ' ἐκεῖνον ἐρεῖ τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν ναβούθου νε-
κρὸν ὑπὸ κυνῶν δαπανηθῆναι σωιέβη, τότε αὐτοῦ αἷ-
μα, καὶ τὸ τῆς γυναικὸς χυθήσεσθαι, καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ γένος
ὀλεῖσθαι, τοιαῦτα ἀσεβήσαντα τολμηκότος, καὶ σφᾶς
τοῖς πατρίοις νόμοις πολίτην ἀδίκως ἀνηρηκότος. ἀχάβῳ G
δὲ, λύπη τῷ προσαγγελθέντων εἰσῆλθε καὶ μετάμελος, καὶ
σακκίον ἐνδυσάμενος, γυμνοὺς τοὺς ποσὶ διῆγεν, οὐχ ἁ-
πλόμενος ἔσεσθαι, ὁμολογούμενος δὲ τὰ ἡμαρτημένα, καὶ
τὸν θεὸν ἵλεων ἐξιλασμοῦσθαι. ὁ δὲ ζῶντος μὲν αὐτοῦ πρὸς τὸ
προφήτην εἶπεν, ἐπιβαλεῖσθαι τὸν τοῦ γένους τιμωρίαν, ἐπεὶ τοῖς γε τολμηθεῖσι μετανοεῖ. τελέσθη δὲ ἀπω-
λεῖσθαι τῷ υἱῷ τοῦ ἀχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ.

aliis impellentibus iuga duodecim, accessit & ei pallium suum iniecit: qui cuestigio prophetare occœpit, relictisque bubus, sectator Eliæ factus est. Rogauit tamen vt priùs sibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato illum sequutus est, indiuiduus posthac minister ac comes. Et prophetæ quidem huius res ita se habuerunt.

Cæterùm Nabuthus quidam ciuis vrbis A- XIV.
zari, quum prædium haberet regiis fundis 3. Reg. 21.
contiguum, sæpe rogatus ab Achabo vt ei quãtolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut si mallet vnum aliquod è regiis pro eo sibi eligeret: negauit se id facturum. gratius enim sibi esse, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm si suam possessionem amisisset, quia non licebat alienam occupare, contristatus, nec lauare voluit, nec cibum sumere. Iezabela verò scitante quid accideret, vt nec balneum admittat, & cœnam æquè ac prandium fastidiat, quàm rusticus sit Nabuthus ei denarrat. Vsum se apud eum comi sermone, & infra regiam maiestatem demisso, pro qua humanitate nihil nisi repulsam retulisse. Mulier contra hortatur vt magno sit animo, & mœrore misso ad consuetam corporis curam redeat: se daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impunè auferat. Móxque literas Achabi nomine scriptas mittit ad Israelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur indicto ieiunio concionem aduocare, & in ea primùm locum Nabutho propter illustre genus attribuere. Deinde subornatis tribus viris nihil non ausuris, horum testimonio conuictum eum blasphemiæ populo lapidandum obiicere, atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt regina scripserat factum est: & Nabuthus tali testimonio conuictus Deo ac regi fecisse conuitium, à populo est saxis obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum est, regem accedit, E suadétque vt sine suo sumptu vinetorum Naburhi hæreditatem capessat: & ille exiliens præ gaudio, ad visendum id prædium cuestigio se confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt regi in eo rure occurtat, rogétque quid ita occiso vero domino eius prædij hæreditatem iniustè sibi vsurpet. Quem vbi ad se venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior fassus erratum, ad satisfaciendum ipsius arbitratu se obtulit. Tum F vates prædicit, loco vbi Naburhi cadauer à canibus absumptum est, fundendum & regis & reginæ sanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele scelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppressérat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia subiit, & indutus saccum, nudisque pedibus à cibo abstinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denuntiat, se quidem vsque post eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem sceleris G pœniteat: minas tamen vanas non fore, sed Achabi filium pro commissis pœnas daturum.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syria rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur.

3. Reg. 20. DVm hæc circa Achabum geruntur, eodē tempore Adadi filius Syrorum & Damasci rex contractis è toto regno suo copiis, ascitisque vltra Euphratem trigintaduobus sociis regibus, contra Achabum duxit, qui intelligēs se imparem eius copiis, à congressu quidem abstinuit, sed coactis ex agris in vrbes munitissimas omnibus ipse mansit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obsessam vrbē oppugnare cœpit. missoque caduceatore ad Achabum, petiit vt sibi liceret legatos ad eum mittere, proposituros quidnam peteret: quo impetrato quo venissent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores esse Adadi. quod si ipse quoque fateatur & permittat ei quicquid libuerit ex his sumere abducto exercitu regem obsidionem soluturum. Achabus verò iubet legatos regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes, facultatésque vniuersas in potestate illius fore. Post hanc legationem rursum aliam Syrus misit, postulans vt quandoquidem ipsius confessione omnia sua essent, ad mitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisque liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos scrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, sibi haberet. Achabus lætus secunda legatione Syri, aduocata concione, dicit se libenter pro pace & ciuium incolumitate vxores ac liberos suos, omnésque facultates proprias fuisse traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiisse. Nunc verò misisse eum famulos qui omnium ædes scrutentur, & nihil in eis quod sit pulcherrimum relinquant, nimirum belli ansam quærentem: vt quandoquidem sciat propter amorem ciuium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat. facturum se tamen, quicquid ipsis visum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum esse cum suis mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc responso referendum dedit, quòd primis postulatis nunc quoque consentiat securitatis ciuium gratia, posteriora non admittat. atque ita eos dimisit. Hoc responso commotus ad iram Adadus tertiò legatos mittit cum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium, se verò parem illis aggerem excitaturum, si vel pugillum terræ singuli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò respōdēte, inter armatos non verbis sed factis decernēdum, legati reuersi cœnanti tum fortè cum triginta sociis regibus responsa referunt. Ille euestigio mādat circūuallari vrbē & aggerē, erigi,

Κεφάλαιον η'.

Ως Αδερ Δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη.

Τῶν δ' ἀμφὶ τὸν ἄχαβον ὄντων τοιούτων καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὁ τοῦ ἀδάδου υἱὸς, βασιλέων τῶν σύρων καὶ δαμασκοῦ, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν εὐφράτου βασιλέας πεντήκοντα καὶ δύο ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν ἄχαβον. ὁ δ' οὐκ ὢν ὅμοιος αὐτῷ τὰς στρατιὰς, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρετάξατο, πάντα δὲ εἰς τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς ἔμενεν ἐν σαμαρείᾳ. τείχη γὰρ αὕτη λίαν ὀχυρὰ περιεβέβλητο, καὶ τὰ ἄλλα, δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δὲ σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ σαμάρειαν, καὶ περικαθίσας αὐτὴν τὸν στρατὸν, ἐπολιόρκει. πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς ἄχαβον, ἠξίου πρεσβύτας δίξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτὸς δηλώσει τί βούλεται. ἧκεν οὖν ἐκεῖνος βασιλέως πέμψαντος ὑπερφυᾶ πλοῦτον, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας ἀδάδου τυγχάνειν. αἱ δ' ὁμολογήσει, καὶ λαβεῖν αὐτὰ τούτων ὅσα βούλεται συγχωρήσει, τὸν στρατὸν ἀπάξει καὶ παύσεται πολιορκῶν. ὁ δὲ ἄχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐπελθὼν πορευθεῖσι λέγει αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἐμοὶ αὐτός καὶ οἱ ἐμοῦ παῖδες, κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ. ταῦτα δὲ ἀπαγγελάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ὁμολογικότερα εἰ πάντα τὰ ἐμοῦ δίξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὴν ὑπερτείαν ὑπ' αὐτοῦ δούλους, οἷς ἐρευνήσουσι, τά τε βασίλεια, καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, ἐπέλευσε διδύναι πᾶν ὅτι ἂν ἐν αὐτοῖς εὕρωσι κάλλιστον. τὰ δ' ἀπαρέσαντα οἱ καταλείψουσιν. ἄχαβος δ' ἀγαθῆς, ὅτι τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τοῦ βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλεγεν, ὡς αὐτὸς μὲν ἕκαστος ἑτοίμως ἂν τοῦ σωτηρίας αὐτῶν καὶ εἰρήνης, καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας περιέθηκε τοῦ πολεμίου καὶ τέκνα, καὶ πάσης ἀδαχωρήσειν κτήσεως. ταῦτα γὰρ ὑπισχνεῖσθαι πρεσβεύσαντα φεύγειν ὁ σύρος. νῦν δ' ἠξίωκε δούλους πέμψαι, τάς τε παίδων οἰκείας ἐρευνήσοντας, καὶ μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτων, πρόφασιν βουλόμενος πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τῷ μὲν ἐμοὶ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φεισαίμην, ἀφορμὴν δ' ἂν τῷ ὑμετέρων ἀνδρῶν φειδόμενος εἰς τὸ πολεμεῖν. ποιήσωμεν οὖν τὰ ὑμῖν δοκοῦντα. τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπακούειν τῷ κατ' αὐτὸν συμβουλεύειν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβευταῖς ὑποκεκαμμένος λέγειν ἀπελθοῦσιν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ νῦν ἐμμένει τὸ τῶν πολιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα. πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ἀξίωσιν οὐχ ὑπανούει, ἀπέλυσεν αὐτούς. ὁ δὲ ἄδαδος, ἀκούσας ταῦτα καὶ δυσχεράνας, ἔτι τὸν ἔπεμψε πρὸς ἄχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλότερα τῶν τειχῶν, οἷς καταφρονεῖ, χώμα τούτοις ἐπεγείρειν αὐτοῦ τῷ στρατῷ, καὶ δράκα γῆς λαμβάνουσιν ἕκαστον. ἐμφανίζων αὐτῷ τὸ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπλήττων. τοῦ δ' ἀχάβου μὴ ναυχᾶσθαι δεῖν ὑποκειναμένου καὶ θαρσυνομένου, ἀλλὰ τῇ μάχῃ κρείττω ὁπλίσασθαι, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ δειπνοῦντα καταλαβόντες τὸν βασιλέα μετὰ ἑβδομήκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν ὑπόκρισιν. ὁ δ', εὐθέως τοῦτο προστάξας, καὶ θωρακοῦν τὴν πόλιν, καὶ χά-

καὶ χώματα βάλλεσθαι, & μηδένα τρόπον ἀπολείπειν πολιορκίας. ὁ δ' ἄχαβος τούτων θεατὴς ὢν ἐν ἀγωνίᾳ διῆγε, σὺν παντὶ τῷ λαῷ. θαρρεῖ γὰρ καὶ τῷ φόβῳ ἀπολύει, προφήτης τινὸς αὐτῷ προσελθόντος. καὶ φήσαντος αὐτῷ τὸν θεὸν ὑπισχνεῖσθαι ποιήσειν τὰς τοσαύτας τῷ πολεμίων μυριάδας ὑποχειρίους. πυθομένῳ δὲ, διὰ τίνων αἱ νίκαι γένοιντο, διὰ τῶν παίδων, εἶπε, τῶν ἡγεμόνων, ἡγουμένου σοῦ διὰ τὰ παιδικὰ ἐκείνων. καλέσας δὲ τοὺς τῶν ἡγεμόνων υἱοὺς διῴθησεν δι' ὡς διακοσίους καὶ ἑξήκοντα δύο, μαθὼν τὸν σῦρον πρὸς δωρεὰν & αὐλαίαν τεθαμμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τῷ δὲ σκοπῶν ἀπηγγειλάντων τῷ ἀδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑπαντησομένους, ἐντειλάμενος αὐτοῖς μὴ εἰς μάχην ὡσὶ προσελθεῖν δότες, ἵνα δήσαντες ἀγάγωσι πρὸς αὐτὸν, αἰ δὲ εἰρηνικῶς, ὅπως ἔτι τὸ ποιήσωσιν. εἰ δ' ἑτοίμως ἄχαβος καὶ τὰλλα στρατιὰ ἐντὸς τῶν τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τῶν ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινεν. καὶ τοὺς ἄλλους ἄχρι τοῦ στρατοπέδου διώκουσιν. ἰδὼν δὲ τοῦτο νικῶντας ὁ τῶν ἱππέων βασιλεὺς, ἐξαφίησι καὶ τὰλλα στρατιὰν ἅπασαν. ἡ δὲ, αἰφνιδίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς σύροις. ἐκπλήττει αὐτῶν. οὐ γὰρ προσδόκων αὐτοὺς ἐπεξελθήσεσθαι. καὶ ἅμα τὸ γυμνοῖς καὶ ἀθύροις προσέβαλλον, ὡς τε τὰς παρεμβολὰς ἐν τῶν στρατοπέδων φεύγοντας καταλείπειν, καὶ τὸ βασιλέα ἁλισθῆναι μόλις ἐφ' ἵππου ποιησάμενον τὸ φυγήν. ἄχαβος δὲ, πολλὴν ὁδὸν διώκων τοὺς σύρους ἤνυσεν, ἀναγαγὼν αὐτούς. ἁλόντας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ, πλοῦτος οὐ μικρὸς ἦν οὐκ ὀλίγος, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πλῆθος καὶ ἀργύρου, καὶ τὰ ἅρματα τοῦ ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τοῦ δὲ προφήτου φράσαντος, καὶ τὰλλα δύναμιν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς περὶ ὀπτὸν πάλιν ἔτει στρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν τοῦ σύρου, ὁ μὲν ἄχαβος, πρὸς τούτοις ἦν. ὁ δὲ ἀδάδος, διαστοθεὶς ἐν τῇ μάχῃ, μετὰ ὅσης ἐδυνήθη στρατιᾶς, συνεβούλευσατο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς ἂν ὀπίσω στρατεύσοιτο τοῖς ἰσραηλίταις. οἱ δ' ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμην συμβαλεῖν αὐτοῖς. τὸν γὰρ θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύνασθαι τούτοις, καὶ διὰ τοῦτο νικᾶσθαι. κρατήσειν δ' ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὰλλα μάχην. συνεβούλευόν τε πρὸς τοῦτο, τοὺς μὲν βασιλέας οὓς ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τὰλλα δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταχεῖν, ἀντὶ ἐκείνων σατράπας καταστήσαντα. εἰς δὲ τὴν τῶν ἀπολωλότων τάξιν, στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τῆς χώρας τῆς αὐτῶν ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσας οὖν ταῦτα εἰρῆσθαι καλῶς ἔτος διεκόσμησε τὴν δύναμιν. ἀρξαμένου δὲ τοῦ ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἦλθε ἐπὶ τὸν ἰβραΐμ, & γενόμενος πρὸς πόλει τινὶ, ἄφεκα δὲ αὕτη λέγεται, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ. ἄχαβος δὲ ἀπαντήσας αὐτοῖς μὲν τῆς δυνάμεως, ἀντεστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δὲ ἦν ὀλίγον αὐτοῖς τὸ στράτευμα, πρὸς τοὺς πολεμίους ἀντιπαραβαλλόμενον. τοῦ δὲ προφήτου προσελθόντος αὐτῷ πάλιν, καὶ νικήσειν τὸν θεὸν αὐτοῖς φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ὀπιδείξῃ, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ὑπάρχουσαν ὅπερ καὶ ἐν δοκεῖ τοῖς σύροις. ἑπτὰ μὲν ἡμέρας ἀντιπαρατεταγμένοι ἡσύχαζον. τῇ δ' ὑστάτῃ τέτραπται, καὶ τὸ ὀρθὸν προελθόντων ἐκ τοῦ στρατοπέδου τὸ πολεμίων, & παραταξαμένων πρὸς μάχην, ἀντεπεξῆγε καὶ ἄχαβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, ἔφευγον τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν.

A & nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimũ à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam superueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria contingeret: Per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qui triginta duo erant supra ducentos, cognito quòd B Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quosdam eis obuiam cum his mandatis, vt siue pacati veniant, siue pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congressi cum excubiis, multis occisis reliquos vsque ad castra persequuti sunt. Quod vbi succedere Israelitarum C rex animaduertit, vniuersum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum est vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt relicta in castris armatura fugerent, & rex ipse præceleri equo vix euaserit. Achabus verò longo spacio Syros persequutus est, cedendo quotquot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis, captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuersus est. Cæterùm propheta monente vt in sequentem etiam annum D paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reuersurum enim Syrum iterum, rex omni ope bellum apparat. Porrò Adadus seruatus è clade cum reliquiis exercitus, aduocatis amicis, consultabat quomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi suaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facilè se superiores fore. Præterea consuluerunt vt dimissis regibus quos secum in expeditionem duxerat, copias eorum E retineret, & satrapas illis præficeret, supplemẽtumque in sua ditione tam equitum quàm peditum conscriberet. Placuit regi consilium, dedítque operam vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & quum peruenisset propè oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus verò cum suis copiis obuiam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deinde propheta, & victoriam pollicente, vt hostis contra quàm opinabatur sentiret Deum Israelitarum non minus potentem in campis quàm in mõtibus, per sex dies à neutris castris quicquam motum est. Septima verò quum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque suos ex aduerso instruxit.

Nec mora collatis signis acriter vtrinque pugnatum est, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigrè victoriam prosequentibus, confusum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruũ, à seipsis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus: qui & ipsi murorum ruina oppressi sunt circiter viginti septem millia in prælio verò centum millia hostium ceciderunt. Adadus aliquot fidissimis famulis comitatus in quandam subterraneã cellam se abdidit. quibus clementiam Israelitici regis prædicantibus, & spem veniæ facientibus, si consueto supplicum habitu ad eum mitterentur, permissi sunt hoc facere. Illi induti saccos, & restibus capita redimiti, qui tum priscus apud Syros supplicandi mos fuit; Achabum adeunt, & salutis tantùm gratiam petere Adadum significant, deditititium eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari se ei dixit, quòd è pugna euasisset, fratrisque loco eum se habiturum pollicitus est. Famuli accepta sacramenti fide nihil mali passurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum sublimis curru vehebatur. Et quum adorasset, Achabus porrecta dextra in currum eum sustulit, exceptúmque osculo iussit esse bono animo, & nihil se indignum timere, Adadus actis gratiis quàm longa sibi vita daretur memorem se fore huius beneficij professus est, redituruméque Israelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam potestatem commeandi Damascum, sicut pater ipsius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregiè donatus in suum regnum remissus est. Post talem Syrorum contra Israelitas expeditionis exitum propheta quidam, nomine Michæas, accessit ad quendam Israelitam iussitque eum vtvulnus sibi in caput infligeret, addens Deum ita velle. Qui quum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incursu periturum. Quod quum ita euenisset, alterum propheta adiit, idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem saucius, obligato capite venit ad regem, dicens se commilitonem eius esse, & à tribuno captiuum quendam asseruandum accepisse: quo fuga elapso periclitari se nunc ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus sit si captiuus effugeret. Respondente verò Achabo meritò id passurum, soluto capite agnoscendum se Micheas præbuit. Hac autem arte vsus est, quo maiorem vim verbis suis adderet. Ait enim Deum in regem animaduersurum, quòd Adadum hominem impium & contra diuinitatem contumeliosis dictis furentem elabi permisisset. Futurum enim vt ipse ab eo cui pepercit interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate prophetæ offensus, iubet eum in carcerem coniici; & vehementer ea prædictione contristatus domum se recipit.

A καὶ διώκων ἐπέκειτο κτείνων. οἱ δ', ὑπὸ τῷ ἁρμάτων, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἴχνουν δ' ὀλίγοι διαφυγεῖν, εἰς τὴν ἄφεκα πόλιν αὐτῷ ἀπίθανον δ' καὶ αὐτοῖ, τῷ τειχέων αὐτοῖς ὑπιπτόντων, ὄντες δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλοι μύριοι δὶς δέκα. ὁ δ' βασιλεὺς τῷ σύρων Ἄδαδος, φεύγων μετά τινος πιστοτάτου τῷ οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἶκον ἐκρύβη. τούτων δ', φιλανθρώπους καὶ ἐλεήμονας εἶναι

B φησάντων τοὺς τῷ Ἰσραηλιτῶν βασιλέας, καὶ δυνήσεσθαι τῷ σωτηρίαν ζητοῦντας τῆς ἱκετείας χρησαμένους τὴν σωτηρίαν αὐτῷ παρὰ Ἀχάβου λαβεῖν εἰ συγχωρήσειεν αὐτοῖς, πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀφῆκεν. οἱ δ', σάκκους ἐνδυσάμενοι, καὶ χοινίκια ταῖς κεφαλαῖς περὶ θέμενοι, οὕτως δὴ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ σύροι, πρὸς Ἄχαβον παρεγένοντο, καὶ δεόμενοι τὸν Ἄδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς

C ἀεὶ δοῦλον αὐτῷ τῆς χάριτος ὑμνησόμενον. ὁ δ', συμπαθεῖν φήσας αὐτῷ πρέπειν, καὶ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, τιμᾷ καὶ δώσειν ᾧ αὐτὸς ἀδελφῷ προσφωνήσατο. λαβόντες δ' ὅρκους παρ' αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσειν φαίνοντα, προάγουσι παρόντες ἐκ τοῦ οἴκου ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, καὶ προσάγουσι τῷ Ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζομένῳ. ὁ δ', προσεκυνήσαν αὐτῷ. Ἀχάβος δ' ὑπόδους αὐτῷ τὴν δεξιὰν, ἀνέβασεν ὅπλα τ' ἅρματα, καὶ καταφιλήσας, θαρρεῖν ἐκέλευσε καὶ μηδὲν τῶν ἀπόντων προσδοκᾶν. Ἄδαδος δ' ἠχαρίστει, καὶ παρ'

D ὅλον τὸν τοῦ ζῆν χρόνον ὑπομνήμην ἔσεσθαι τῆς εὐεργεσίας ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τῷ Ἰσραηλιτῶν ἃς ἀπήτησαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο. καὶ δαμασκηνὸν, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν, εἰς αὐτὸν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς σαμάρειαν εἶχον ἔτη ποιεῖν, ἔσεσθαι. ὀμνυμένων δ' αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτὸν Ἄχαβος, ἀπέπεμψεν εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς Ἀδάδου τοῦ σύρων βασιλέως στρατείας, ὅτι Ἄχαβον καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας, πόσην

E εἶχε τὸ τέλος. προφήτης δέ τις Μιχαίας τέκνον προσελθὼν ἑνὶ τῷ Ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι. τοῦτο δὲ ποιήσαι, κατὰ βέλησιν τοῦ θεοῦ. τοῦ δὲ μὴ πειθόντος προεῖπεν αὐτῷ ἀκούσεσθαι, τῷ τοῦ θεοῦ προσταγμάτων, λέοντι προεντυχόντα διαφθαρήσεσθαι. συμβαίνει δὴ τοῦτο ταὐθρώπῳ, προήσαν ἐπὶ πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὸ προστάσσων. πλήξαντος δὲ ἐκείνου, καὶ θραύσαντος αὐτοῦ τὸ κράνιον, καταδησάμενος

F τὴν κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτῷ, συμπρατεῖσθαι, καὶ ἀπαγγεῖλαι ὅτι φυλακίτου τινὰ τῷ αἰχμαλώτων ἀπέφυγε τάξιαρχος. φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τοῦ ἀπαγαγόντος ἀποθανεῖν. ἀπειλήσας δὲ αὐτῷ εἰ διαφύγοι ὁ αἰχμαλώτος ἀποκτενεῖν. δίκαιον ἔφησαντος Ἀχάβου τὸν θάνατον εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν. ὑπεγνώσκεται ὑπ' αὐτοῦ μιχαίας ὁ προφήτης ἐπικεῖσθαι. ἔφη δὲ σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῷ ἠθυμηκότι πρὸς τοὺς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ θεὸς ἀφέντα αὐτὸν διαφθεῖραι τὴν τιμωρίαν ἀδάδου βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελθόντος, καὶ ποιῆ μὲν ἀποθανεῖν αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, τὸν δὲ λαὸν ὑπὸ τῶν στρατιᾶς αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δὲ

ἄχαβος πρὸς τὸν προφήτην, τὸν μὲν, ἐγκλείσαντα φυλακῇ σκότιᾳ ἐκέλευσεν. συσκηνούμενος δὲ αὐτὸς ὅτι τοῖς μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως.

Καὶ ἄχαβος μὲν ἐν τούτοις λοιπὸν, ἐπάνειμι ἐπὶ τὸν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσάφατον. ὃς αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τοῦ ὑπηκόων χώρᾳ καταστήσας, ὑδὶν ἧττον ἐποίει τὸ ἀβιὰ τοῦ πάππου καταλειφθείσης τῆς ἐν ἐφραὶμ πληρυχίας, ἱεροδούλους βασιλεύοντος τοῦ δήμου φυλαῖς, θεοσεβὴς ἐγκαθίδρυσεν. ἀλλ' εἶχεν δύμως τε καὶ σωτῆρα τὸ θεῖον, δίκαιος ὢν καὶ εὐσεβὴς, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ πᾶσι καὶ θεοσεβὴς τοῦ θεοῦ ζηλωτής. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ πλησίον βασιλεῖς δωρεαῖς, ὡς πλεῖστόν τε ποιῆσαι βαθύπλουτον, καὶ δόξαν ἀραδαν μεγίστην. ἔτους δὲ βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς χώρας, ἐπέλυσε τὸν γλῶ θοριλθόντας, ἅπαντα τε λαὸν τὸν θεὸν αὐτὸν διδάξαι καὶ πόλις τοὺς μωυσέως νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτοις, καὶ παιδάζειν θεοὶ τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ. καὶ ἤδη πᾶν τὸ πλῆθος οὕτως, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. οἵτε θεοχώριοι διετέλουν σέβοντες τὸν ἰωσάφατον, καὶ θεὸς αὐτὸν εἰρηνεύοντες ἄγοντες. οἱ δὲ παλαιστινοὶ, ταχθοὺς ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ ἄραβες ἐκρήνουν κατ' ἔτος ἀρνας ἑξακοσίους καὶ ἑπτακοσίους. καὶ ἑπτὰ χιλιάδας τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας ὠκοδόμησεν, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ ὅπλα θεοὶ τοὺς πολεμίους πολὺ ἐπῆρεν. ἦν δὲ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλίτης μυριάδες ἑξακόσιαι, ὧν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἰωαννης ὁ μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς ἐκ τῆς ἡγεμόνων, καὶ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξότων πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβαζος ὄνομα, μυριάδας ὁπλίτας ὀκτακαίδεκα τὸ πλῆθος τοῦ βασιλεῖ θεοσέπεμπε, πάρεξ ὧν εἰς τὰς ὀχυρωτάτας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο δὲ τῷ παιδὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἀχάβου θυγατέρα τὴν τοῦ δήμου φυλαῖς βασιλίσσης, γοθολίαν ὄνομα. παρεδόθη δὲ αὐτὸν μὲν χρόνον τινὰ εἰς σαμάρειαν, φιλοφρόνως ἄχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν ἀκολουθήσαντα στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, οἴνου τε καὶ οἴνου καὶ θυμάτων ἀφθονία. παρεκάλεσε δὲ συμμαχῆσαι καὶ τὸν σύρον βασιλέως, ἵνα τοῦ ἐν γαλαδίτῃ πόλιν ἀράμαθαν ἀφελῆται. τὸν γὰρ παῖδα αὐτῷ θεοῖον συγχάνουσαν, ἀτιμῆσαι τὸν ἐκείνου πατέρα. τὸν δὲ ἰωσαφάτου τὴν βοήθειαν ἐπαγγελαμένου, καὶ γὰρ εἰ δύναμιν αὐτῷ, μὴ ἐλάττω τῆς ἐκείνου, καὶ μεταπεμψαμένου τοῦ δύναμιν ἐξ ἱεροσολύμων εἰς σαμάρειαν, θεοελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντες ὅπου τοῦ ἰδίου θρόνου ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν δίνημον. ἰωσαφάτης δὲ ἐπέλευσεν εἴ τινές εἰσι προφῆται, καλέσαντ' αὐτοὺς, ἀνακρῖναι, εἰ θεῖ τῆς ὅπη τὸν σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλεύουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν αὐτῷ ποιήσασθαι τοῦ στρατοῦ. καὶ γὰρ εἰρήνη καὶ φιλία τότε τοῦ ἀχάβου θεοὶ τὸν σύρον ὑπῆρχεν, ὅπη ξίας ἔτη διαμείνασα, ἀφ' οὗ λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τῆς ἡμέρας.

Caput IX.

De Ioſaphato rege Hieroſolymorum.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Ioſaphatum Hieroſolymorum regem reuertor: qui auctо ſuo regno, & præſidiis per vrbes ditionis ſuæ diſpoſitis, nc illas quidem ſine præſidio reliquit, quas Abias auus in ſorte Ephræmitica de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuò propitium & auxiliatorem Deuum habuit, quòd eſſet vir iuſtus ac pius, & per ſingulos dies dabat operam vt aliquid gratum Deo faceret. Quo factum eſt vt & ipſi à circumquaque vicinis regibus multus honos haberetur, id quod miſſitandis ad eũ muneribus declarauerunt, vthinc quoque tam diuitiæ regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni ſui tertio conuocatis principibus & ſacerdotibus eius regionis, iuſſit eos obire vniuerſam ditionem, & populum oppidatim leges Moyſis, earúmque obſeruátiam atque religionis cultum docere quod adeò libenter ciues complexi ſunt, vt certamen huius ſtudij inter eos ſuſceptum videri poſſet. Finitimæ quoque gentes conſtanter hunc regem amabant, pacem inuiolatam cum eo ſeruantes. Palæſtini etiam ordinaria tributa perſoluebant, & Arabes annuos ſexcentos triginta agnos, parémque hædorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis bene inſtructos contra hoſtem aluit: ex tribu Iudæ ſcutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Ioannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica ſagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octoginta ſcutatorum millia abſque militibus, qui per oppidorum præſidia fuêre diſpoſiti. Duxit deinde filio ſuo Ioramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cúmque libuiſſet ei Samariam inuiſere, benigniſſimè ab Achabo exceptus eſt, atque etiam militia quę ſuum regem comitabatur, publicè exhibito frumento, vino & carnibus. rogatúſque eſt ab Achabo, vt contra Syrorum regem arma cum eo coniungeret. ad recipiendam vrbem Ramatham in regione Galaditica, quam de ipſius Syri patre ceperat. Ioſaphato verò auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hieroſolymis copiis, progreſſi extra mœnia duo reges, & ſedente in ſuo quiſque ſolio, ſtipendia militibus numerabant. Ioſaphatus verò cenſebat (ſi qui prophetæ eſſent) accerſendos, & conſulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore ſuſcipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiſerat vſque in illam diem.

CAP. X.

Achabus à Syris bello laceſſitus in prælio victus occiditur.

AChab verò accitis ſuis prophetis numero quadringẽtis iuſſit eos ex Deo ſcitari, an daturus ſit regi bellum contra Adadum mouenti victoriam, & vrbis dominium propter quam bellum inſtaurare placuit. Prophetis verò bellum ſuadentibus: vincendum enim Syrum, & in poteſtatem venturum, quemadmodum antea: Ioſaphato ſuboluit fucus ex eorum verbis, & quòd falſi vates eſſent: percõtatusque eſt Achabum, num quem alium præterea prophetam habeat, vt certiùs etiam futura præſcire valeant. Reſpondit ille, eſſe quidem & alium, ſed ſibi inuiſum, quòd malum euentum prædicat, foréque vt ipſe à Syrorũ rege occiſus pereat, & ob eam cauſam in carcerem eum nunc eſſe incluſum. Eum vocari Michæam Iembleæ filium. Ioſaphato verò poſtulante eum produci miſſus cubicularius prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Reſpondit vates, ſibi non licere contra quàm Deus moneat mentiri, ſed dicturum ſe quicquid ex eo de rege cognouerit. Vbi verò ad regem peruenit, adiuratus vt vera loqueretur: ait ſibi Deum oſtendiſſe Iſraelitas fugientes, & inſequentibus Syris diſperſos, non aliter quàm greges ſublatis paſtoribus. Hoc quoque ſignificare Deum dicebat, quòd cæteris incolumibus redeuntibus, ſolus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michea, verſus ad Ioſaphatum Achabus: Nónne, inquit, modò tibi dixi quàm malè mihi velit iſte. Michæa verò conſtanter aſſeuerante ſe nihil niſi iuſſu Dei prædicere, illum verò ſpe victoriæ ſolicitari à pſeudoprophetis ad bellum, in quo ipſi cadendum ſit, rex attentiùs cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pſeudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Micheas garriat. nihil enim veri eũ prædicere, argumento eſſe prædictionem Eliæ, qui ſine dubio melius quàm iſte futura cerneret. illum enim prædixiſſe, apud Iezraelam in Nabuthi ſuburbano lambendum à canibus regis ſãguinem, quemadmodũ lampſiſſent cruorem Nabuthi opera ipſius lapidati à populo. perſpicuum igitur eſſe iſtum mentiri, qui longe præſtantiori prophetæ non vereatur cõtrarium dicere, quòd periturus ſit rex ab hinc die tertia. ſed mox fore euidentius etiam quàm verax ſit aut afflatus diuino ſpiritu. Percuſſus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, ſicut Iadon fecit Hieroboamo, cùm cõprehẽdi eum prophetam iuſſiſſet. Puto enim te audiuiſſe quòd hoc ita factum ſit. & cum dicto inflixit ei alapam. cúmq. ei nihil mali propter hoc accideret, ſecurus iam Achabus non ampliùs dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim opinor, fati vis, plus fidei falſis quàm veris prophetis aſtruens, & cauſas ad futurum euentum prẽſtruens. Sedecias verò aptatis ſibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum ſignificare ventilandã cornibus vniuerſam Syriã. Michæa contrà aſſeuerante breui fore vt Sedecias

Κεφάλαιον ί.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων πρατευσάμενος ἡττήθη τῇ μάχῃ, & αὐτὸς ἀπώλετο.

ΚΑλέσας δ' ἄχαβος τοὺς αὐτοῦ ψευδοπροφήτας, τετρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐκέλευσεν ἐρέσθαι τὸ θεῖον, εἰ δώσουσιν αὐτῷ στρατευσαμένῳ ὑπὲρ τῆς ἀδάδου νίκην & καθαίρεσιν πόλεως, ἢ μὴ συμφέρειν μέλλει τὸν πόλεμον. τῶν δὲ ψευδοπροφητῶν συμβουλευσάντων ἐκ στρατεῦσαι. κατέσχε γὰρ τὸν σύρον, καὶ λήψεσθαι ῥᾳδίως αὐτὴν ὡς καὶ τὸ ψεῦδος. σωσὶς ἐκ τῶν λόγων ἰωσάφατος, ὅτι ψευδοψευδῆται ταῦτα τυγχάνουσιν, ἐπύθετο τοῦ ἀχάβου, εἰ μὴ ἕτερός τις ὁ τοιοῦτος ψευδοπροφήτης τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δ' ἄχαβος, ἔφη, μισεῖν μὲν ἔφη, μισεῖν δὲ αὐτὸν κακὰ ψευδοπροφητεύοντα, καὶ προεπόντα ὅτι τεθνήξεται νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ σύρων βασιλέως, καὶ δεδέσθαι τοῦτο ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχειν, καλεῖσθαι δὲ μιχαίαν, υἱὸν ἰεμβλέου. τοῦ δ' ἰωσαφάτου κελεύσαντος αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψαι εὐνοῦχον, ἄγειν τὸν μιχαίαν. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ὁ εὐνοῦχος ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας, νίκην τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. ὁ δ' οὐκ ἐξὸν αὐτῷ καταψεύδεσθαι τοῦ θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅτι ἂν αὐτῷ περὶ τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ. ὡς ἦκε πρὸς τὸν ἄχαβον, καὶ λέγει αὐτῷ ταληθὲς ἐδόκει σωφρονίσαι, δείξας τὸν θεὸν αὐτῷ τοὺς ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν σύρων, καὶ διασκορπιζομένους, καθάπερ προβάτων αὐηρημένων τὰ ποίμνια. ἐλεγέ τε σημαίνειν ταῦτα μὴ, μετ' εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τὰ ἴδια, πεισθέντα δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος τοῦ μιχαίου πρὸς ἰωσάφατον, ὁ ἄχαβος, ἀλλ' ἐγώ σε μαρτύρομαι ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὰ παρὰ θεοῦ πρός με δόξαντα. τοῦ δὲ μιχαίου εἰπόντος, ὡς πρόσοιτο αὐτῷ πάντων ἀποβαίνειν τῶν ὑπὸ θεοῦ προλεγομένων, καὶ ὡς παρορμήσειεν αὐτὸν οἱ ψευδοπροφῆται, ποιήσασθαι τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, καὶ ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μεγάλῳ μισθῷ, αὐτὸς μὲν ἐπ' ἐννοίᾳ. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθὼν, τῷ μὲν μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρῄνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθῆ. τεκμηρίοις δ' ἐχρήσατο ὡς ἠλίας προεφήτευσεν ὁ τούτου κρείττων τὰ μέλλοντα συνιδεῖν. καὶ γὰρ τὸν ἔλεγε προφητεύσαντα ἐν ἰζαρᾷ πόλει, ἐν τῷ ναβουθαίου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτὸ κύνας λαμῆσαι, ἔφη, καθὼς καὶ ναβούθου τὸ δ' αὐτὸν καταλιθοβολήσαντος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ἔοικε ψεύδεται τοῦ κρείττονος προφήτου ταῦτα λέγων, ὃς ἡμερῶν ζῶν φάσκων ταύτης τεθνήξεσθαι. γνώσεσθαι δ' εἰ ἀληθὴς καὶ τὸ θείου πνεύματος τοῦ δυναμιν ἔχει. σὺ δὲ ῥαπισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, βλαφέτω μου τοῦ χεῖρα, ὥσπερ ἰάδων τοῦ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπεξήρανε δεξιάν. ἀπέκρυας γὰρ οἶμαι τοῦτο πάντας γινόμενον. ὡς οὖν πληξάντος αὐτὸ τὸν μιχαίαν, συνιέναι μηδὲν παθεῖν, ἄχαβος θαρρήσας ἄγειν τοῦ στρατιὰν προθύμως ἐδόκει τὸν σύρον. σύνοιδα γὰρ οἶμαι, τὸ χρεών, καὶ παντοτέρως πειθὴ ταληθοῦς, τοῖς ψευδοπροφήταις, ἵνα λάβῃ τὰ ἀφορμὰς τοῦ τέλους. σεδεκίας δὲ πρόθεσια ποιήσας κέρατα λέγει πρὸς ἄχαβον, θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσιν καταστρέψαι συρίαν, μιχαίαν δὲ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας εἰπόντα

πὶ

τ σεδεκίαν ταμεῖον ἐν ταμείῳ κρυβησόμενον ἀμείψῃν, A
ζητοῦντα φυγεῖν τῆς ψευδολογίας τὴν δίκην, ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἀπαχθέντα φυλάττεσθαι πρὸς ἀχάμωνα τ τ πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου καὶ ὕδατος κατ' ὀλίγον. καὶ ἄχαβος μὲν, καὶ ἰωσάφατος ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς, αἱ ἁλόντες τὰς δυνάμεις, ἦλασαν εἰς ἀραμάθην πόλιν τ γαλααδίτιδος. ὁ δ τῶν σύρων βασιλεὺς ἀκούσας αὐτοῦ τ στρατείαν, αἰτεπήγαγεν αὐτῆς τ αὐτ στρατιάν. καὶ οὐκ ἄποθεν τ ἀραμάθης στρατοπεδεύει. συνέβαινε δ, ὅτε ἄχαβος καὶ ἰωσάφατος, ἀποθέσθαι τὸ βασιλικὸν σχῆμα. τ δ ἱεροσολύμων βασιλέα, τ αὐτοῦ στολὴν ἔχοντα στῆναι ἐν τῇ ὡδε τάξει κατασφιζόμενον τὰ ὑπὸ τοῦ μιχαίου προειρημένα. εὗρε δ' αὐτὸν τὸ χρεὼν καὶ δίχα τοῦ σχήματος. ὁ μὲν γὰρ ἄβδαδος ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς, παρήγγελε τῇ στρατιᾷ δίχα τῶν ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων αἱρεῖν, μόνον δ τὸν βασιλέα τῶν ἰσραηλιτῶν. οἱ δ σύρες, τῆς συμβολῆς γενομένης, ἰδόντες τὸν ἰωσάφατον ἐσῶτα C
πρὸ τ τάξεως, καὶ τ δόξαν εἰκάσαντες εἶ τὸν ἄχαβον, ὥρμησαν ἐπ' αὐτ, καὶ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν οὐκ ὄντα τ δόξαν, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. ἀρξαμένης δ' ἡσὶς ἄχει δείλης ὀψίας γενομένης, μαχόμενοι καὶ νικῶντες, ἀπέκτειναι οὐδένα κατ' τὴν τοῦ βασιλέως ἐντολήν. ζητοῦντες τὸν ἄχαβον ἀνελεῖν μόνον, καὶ δρᾶν οὐ δυνάμενοι. παῖς δέ τις βασιλικὸς τοῦ ἀβάδου ἅμαξαν ὁπλισάμενος, ἔξω ἐλάσας εἰς τὸς πολεμίους, τρώσκει τὸν D
βασιλέα δίχα τοῦ θώρακος, κατ' τοῦ πνεύμονος. ἄχαβος δ τὸ μὲν συμβεβηκὸς οὐκ ἔγνω ποιῆσαι τῷ στρατεύματι φανερὸν μὴ ἐκπέσῃ. τὸν δ' ἡνίοχον ἐκέλευσεν ἐπιστρέψαι τὸ ἅρμα καὶ ἐξαγαγεῖν τ μάχης. χαλεπῶς δὲ βεβλῆσθαι καὶ καιρίως. ὁ δυνάμενος δ, ἕως ὀπὶ τοῦ ἅρματος, ἄχει δύνοντος τοῦ ἡλίου, καὶ λιποθυμήσας, ἀπέθανε. καὶ τὸ μὲν σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, ἀνεχώρησεν εἰς τ παρεμβολήν. σημήναντος δ τοῦ στρατοκήρυκος ὅτι τέθνηκεν ἄχαβος, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια. E
κομισάντες δ τ ἄχαβον νεκρὸν εἰς σαμάρειαν, ἐκεῖ θάψαντες. καὶ τὸ ἅρμα ἀποπλύναντες ἐν τῇ ἰεζάρα κρήνῃ, ἣν δ καθημαγμένων τῶν τοῦ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ τ ἡλίᾳ προφητείαν ἐπήγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες, ἀνέλιχμήσαντο τὸ αἷμα. αἱ δ ἑταιρίζόμεναι, ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λουόμεναι τούτῳ διετέλουν. ἀπέθανε δ ἐν ῥαμαθῖνι, μιχαίᾳ τοῦτο προειρηκότος. συμβάντων οὖν ἀχάβῳ τῶν τοῦ τῶν δύο προφητῶν εἰρημένων, δεῖ μέγα τι τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ πανταχοῦ καὶ σέβειν, καὶ τ ἀληθείας μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν F βούλησιν πιθανώτερα δοκεῖν. ὑπολαμβάνειν δ' ὅτι προφητείας, ἃ δίχα τῶν τοιούτων προγνώσεως οὐδὲν ὄφελος, παρέχοντος οὕτω τοῦ θεοῦ, τὰ δεῖ φυλάξασθαι. ἀναζήσεσθαί τε πάλιν ἐν τῇ ὡδὶ τ βασιλέα γενομένων σοφιζομένους προσῆκε τ τοῦ χρεὼν ἰσχύν, ὅτι μηδὲ προγινωσκόμενον αὐτὸ δίχα φυγεῖν ἔστιν. ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἐλπὶς κολακεύον χρηστάς, αἰσίους τὸ πάθος αὐτῇ κρατήσῃ ὡδί. φαίη οὖν κ ἄχαβος ὑπὸ τούτου τῶν δίχα ἀφέλειαν ἀπατηθείς, ὡς ἀπισπῆσαι μὲν τοὺς προλέγουσιν τ ἥττων. τοῖς δ τὰ πρὸς χάριν προφητεύσασι πεισθείς, ἀποθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς ὀχοζίας διεδέξατο.

è cella in cellã fugiat latebras quæritãs ne luat pœnas vaniloqui, iratus rex iubet eum apud Achamonẽ magistratum vrbis haberi in custodia, nec aliud quicquam præter panem & aquã ei præberi. Atque ita duo reges versus Ramatham cum copiis profecti sunt, quo audito rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha castra posuit. Conuentum autem erat inter reges socios, vt Achabus priuato habitu versaretur in prælio, Hierosolymitanus verò sumpto Achabi cultu staret in acie, quo facilius Michææ vaticinium eluderent. sed inuenit cum fatum etiam sine insignibus. Adadus enim mandauit per tribunos militi, vt neminem alium occideret, sed solum regem Israelitarum. Syri verò primo congressu videntes Iosaphatum stantem ante aciem, rati esse Achabum impetu facto eum circumuenerũt: sed postquam è propinquo cognouerunt esse aliũ, omnes se retro receperũt. à mane autem vsque ad vesperam pugnantes & vincentes occidebant neminem, sicut eis mandatum fuerat, solũ Achabum ad necem quærendo, nec tamen inueniendo. tãdem vnus ex Adadi famulis Amanus nomine, missa in incertum sagitta, regem per thoracem in pulmonem sauciat. Achabus autem noluit hoc scire suum militem, ne terga verteret: sed aurigam iussit currum extra prælium euehere, quòd graue ac lethale vulnus acceperit. Cúmque vehementer cruciaretur, perstitit tamen in curru vsque ad solis occubitum, & tandem profluuio sanguinis viribus deficiẽs interiit. iámque appetente nocte Syri se in castra recipiunt: & quamprimùm per caduceatorem de Achabi morte cognitum est, solutis castris domum quisque reuertitur. Cadauer regis Samariam relatum, illuc sepulturæ traditur. & cùm currus regius cruore fœdatus ad Iezarę fõtem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius sanguinem: & meretrices posthac ex eo fonte aquabuntur. Mortuus autem est apud Ramatham, iuxta Michææ vaticinium. Ergo quoniam vtriusque prophetæ prædictionem euentus consecutus est, veneranda sunt illorum oracula, eisque semper plus oportet tribuere, quàm corum qui ad gratiam loquuntur sermonibus: nec aliter existimare quàm quòd nihil sit illis vtilius, quandoquidem per ea diuinitus monemur quid caueri debeat. Quin & ea reputatio hoc loco subit animum, quòd insuperabilis sit fati necessitas, quæ etiamsi præsciatur, præcaueri tamen non potest: sed tamdiu homines sibi vana spe blandiuntur, donec in illius casses incidant. nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, vt prænuntiantibus cladem non crederet, & à prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret, cui in principatum Ochozias filius succedit.

XV. 3. Reg. 22.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως στρατυσάμβρος ὁ ἀχάβου παῖς, ἰώραμος ὑπὸ μωαβίτας, κρατήσθεν αὐτῷ. Κεφ. α.

Ως ἰώραμος βασιλεύων τῷ ἱεροσολυμιτῷ, τὴν ἀρχὴν πᾶσαν λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.

Οτι στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἧττα δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου, καὶ πρὸς τούτοις αὐτὸς ἀσεβὴς ἡμόμβρος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε. Κεφ. γ.

Στρατία τοῦ ἰωράμου τῷ ἱεροσολυμιτῷ βασιλέως ὑπὸ ζιὺς σύρος. Κεφ. δ.

Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ αἱρεθεὶς τοῦ ἱππάρχου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῷ ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας. Κεφ. ε.

Οτι ὁ ἰηοῦς ἐβασίλευσε τῷ ἱεροσολυμιτῷ ἐν σαμαρείᾳ ἔτη ἑξήκοντα, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὑπὸ γυναῖκα τέσσαρας. Κεφ. ς.

Ως γοθολία, τῷ ἱεροσολυμιτῷ ἐβασίλευσεν ὑπὸ ἔτη πέντε. ὑφ' ἀγελῶν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδας, τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν. Κεφ. ζ.

Αζαήλου τοῦ δαμασκηνῶν βασιλέως ὑπὸ τοὺς ἰσραηλίτας καὶ ὕστερον ὑπὸ ζιὺς ἱεροσολυμίτας στρατεία. Κεφ. η.

Ως ἀμασίας, ὁ τῷ ἱεροσολυμιτῷ βασιλεὺς, στρατυσάμβρος ὑπὸ ἰδουμαίους, ὑφ' ἁμαληκίτας ἐλήλυσεν. Κεφ. θ.

Ως ἀμασίας πολεμῷ πρὸς τὸν ἰσραηλιτῷ βασιλέα ἰώασον, ἥττατας. Κεφ. ι.

Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ ὀζίας, τὰ πάντα ἔθνη ἐχειρώσατο. Κεφ. ια.

Οτι στρατυσάμβρος ἀρασὴν ὁ δαμασκοῦ βασιλεὺς ὑπὸ ἱεροσολυμίτας, ἐπολέμησεν ἀχάζῳ τὸν βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τὸν βασιλέα ἀσσυρίων, πῶσαι τούτοις αὐτὸν, ὑπὸ δαμασκὸν στρατεύσασθαι. Κεφ. ιβ.

Ως κῦ κράτος ἔλαβεν ὁ τῷ ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκόν. καὶ διέφθειρε μὲν αὐτῷ τὸν βασιλέα. ζιὺς δ' αἰθιόπους αἰχμήσας εἰς μηδίαν, ἵνα ἔθνη κατώκησεν ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.

Ως σαλμανάσαρος ὁ τῷ ἀσσυρίων βασιλεὺς, εἷλε κῦ κράτος τὴν σαμάρειαν, καὶ τὰς δέκα τῷ ἰσραηλιτῷ φυλὰς εἰς τὴν μηδίαν κατῳκήσας ἐκ τῆς περσίδος τὸ τῷ καυθαίων ἔθνος εἰς τλὰν ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos ſuperat. CAP. I.

Ioramus Hieroſolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. CAP. II.

Quomodo inuadentibus Ioramum Arabibus, exercitus eius deletus fuerit, ac filiis peremptis, vnico excepto adhuc infante, poſtremo ipſe Deo inuiſus miſerâ morte ſublatus ſit. CAP. III.

Expeditio Ioràmi Iſraelitarum regis aduerſus Syros. CAP. IV.

Ioramus à Ieu magiſtro equitum cum tota ſtirpe occiditur, & cum eo Hieroſolymitanorum rex Ochozias. CAP. V.

Ieus inter Iſraelitas regnat apud Samariam, & poſt eum vſque quartam generationem eius progenies. CAP. VI.

Gotholia per ſummum nefas Hieroſolymis regnum occupat, quâ poſt ſextum annum cæsâ pontifex Ioadus Ochoziæ filium regem conſtituit. CAP. VII.

Azaelis Damaſcenorum regis contra Iſraelitas, ac mox contra Hieroſolymitas expeditiones. CAP. VIII.

Amaſias rex Hieroſolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit. CAP. IX.

Amaſias pugnans contra Ioam Iſraelitarum regem vincitur. CAP. X.

Quomodo Amaſiæ filius Ozias vicinas gentes ſubegerit. CAP. XI.

Raſe Damaſcenorum rege Hieroſolymitas bello vexante Achazes eorum rex magnis muneribus miſſis coactus eſt Aſſyriorum regem in Damaſcenos immittere. CAP. XII.

Aſſyriorum rex vi expugnatâ Damaſco, & occiſo rege, populum traducit in mediam, aliis gentibus Damaſcum in coloniam deductis. CAP. XIII.

Quomodo Salmanaſſas Aſſyriorum rex, Samariâ expugnata, decem Iſraelitarum tribus in Mediam tranſtulerit, & Cutheos in eorum regionem migrare iuſſerit. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER NONVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως φατυσάμενος ὁ ἀχάβου παῖς ἰώραμος ὅτι μοναζόντας κρατήσειεν αὐτῶν.

CAP. I.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.

ΙΩΣΑΦΑΤΗ δὲ τῷ βασιλεῖ, A
ὑποστρεφομένῳ εἰς ἱεροσόλυμα, ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς ἄχαβον τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα, ἐνουθέτησε μὲν ὁ προφήτης ἰοὺ ὡς προσφιλονείκησε, ἐπειδὴ ὁ προφήτης συντυχὼν ἠπάτησε τὴν πρὸς ἄχαβον συμμαχίας αἴθεσιν ἀσεβῆ καὶ πονηράν. τὸν μὲν θεὸν, ἀνεδόξως μὲν ὅτι τούτῳ ἐχαρίσατο. βούσεσθαι μέν τοι, καὶ πάνυ ἡμέρας τινός, ἐξ ἐτῶν τὴν ἰδίαν αὐτῶν φύσιν οὖσαν ἀγαθὴν ἔλεγεν ἐν τῷ πολεμεῖν. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἐλευθερίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐρίσπεται τοῦ θεοῦ. μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χώραν ὥρμησε διεξερχόμενος ἐν κύκλῳ πᾶσαν ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκων, τάττε νόμιμα τὰ ἐξ ἡμωυσέως ὑπὸ τοῦ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὴν εὐσέβειαν τὴν πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς καταστήσας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο μηδενὸς οὕτως ὡς τοῦ δικαίου προνοουμένους, κρίνειν τοὺς ὄχλους μήτε δώρων, μήτε ἀξιώματος τῆς ἐν ἐξουσίᾳ ἐξὰ πλοῦτον ἢ ἐξὰ ὄχλου εἰ δοκοῦντων. βεβαιοῦν δὲ ἅπασι τὸ ἴσον, ὅπως μηδεὶς ὅτι, καὶ τῆς κρίσεως θεραπομένων, ἕκαστον ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, καὶ πόλιν ἑκάστην τῶν δύο φυλῶν ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐν τῇ ἱερέων, καὶ ἐν τῇ λευιτῶν, καὶ τῶν τοῦ πλήθους φερομένων. παραινέσας ὁπόσοις καὶ δικαίως ποιεῖσθαι πᾶσαι μὲν τὰς κρίσεις. ἂν δὲ ἄρα μείζονα διαφορὰν ἔχοντες τῶν ὁμοφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων πρὸς αὐτοὺς πόλεων, τούτων δὲ μὴ πλείονος ἀπουδῆς ἀποφαίνεσθαι δικαίως ἄρα τῶν πραγμάτων. μάλιστα δὲ τὰς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τὸν τε ναὸν εἶ τοῦ θεοῦ συμβέβηκε καὶ διαίταν ὁ βασιλεὺς ἔχει, πρόσπαιν ἀπουδαίας εἶ καὶ δικαιοτάτας. ἄρχοντας δὲ,

OSaphato autem regi post 4. Reg. 3. 2. paralib. 19.
suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma
reuertenti propheta Ieus
occurrens, reprehendit
eum, quòd cum homine
impio & scelerato arma
coniunxisset. Deum enim indignè tulisse hanc
societatem: seruasse tamen eum propter suam
bonitatem, licet malè, quod non debuerat, fe-
cerit. Post eam admonitionem rex supplicatio-
nibus & sacrificiis Deo conciliato, vniuersam
suam ditionem perlustrauit, populum leges di-
uinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis
docendo: constitutisque oppidatim magistra-
tibus hortatus est eos, vt solius iustitiæ respe-
ctu habito ius populis dicerent, nec muneri-
bus corrupti, nec magnatum aut diuitum cap-
tantes gratiam: omnibúsque quod æquum est
redderent, scientes quòd etiam occulta Deus
inspiciat. Hæc cùm per singulas duarum tri-
buum vrbes docuisset, Hierosolyma reuersus
hîc quoque iudices è sacerdotum ac Leuita-
rum ordine, & è primatibus optauit, & hos
priùs monitos vt iustè & accuratè iura popu-
lo redderent. Quòd si grauiores contro-
uersiæ deferrentur ad eos ex aliis cogna-
tis vrbibus, de horum negotiis maior et-
iam diligentia decerni voluit: quòd eam
vrbem maximè æquitatis seruantem esse de-
ceat, in qua & templum simul haberetur &
regia. eius summos magistratus ex amicorum

numero præposuit, Amasiá sacerdotẽ, & ex Iudæ tribu Zabadiã. Per idẽ tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam vrbem Asphaltitæ lacui vicinam castra metantur, trecentis stadiis à Hierosolymis dissitam, cuius ager egregia palmeta fert, & balsamum. Iosaphatus autem cùm audiisset hostes superato lacu in regnum suum iam irrupisse, territus concionem aduocat: & ad templum versus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei suggerat, quantum satis sit ad sumendam de hoste pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à maioribus, vt quoties ab externo hoste immineat periculum, ibi populus coràm numen præsens inuocet, diuináque ope adiutus inuasores suos malè mulctatos arceat, volentes quæ semel diuina munificentia contigêre, per vim ad se retrahere, Sic precatus est lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis supplicatione. Ibi Iaziel quidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuisse, & ipsum pugnaturum se polliceri pro suæ religionis hominibus. Mox edicit vt in crastinum se parent, ituri obuiam hostibus, & occursuri eis Engaddam inter & Hierosolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebræis significante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoste confligant, sed pugnantem tantùm pro se Deum quieti ipsi spectatores considerent. Post hoc oraculum rex & totus populus prostrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis suis hymnos canebant. Diluculo verò progressus rex in solitudinem subiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum esse prædictioni propheticæ, & non struendam quidem aciem, sed in primo agmine constituendos sacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendásque Deo gratias, non aliter quàm liberata iam ab hoste patria. Placuit omnibus regis consilium, idque mox etiam exequuti sunt. Deus verò terrorem & consternationem immisit Ammanitis & eorum sociis, ita vt alij in alios ruentes hostiliter in se inuicem debacchantur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Iosaphatus verò prospiciens in vallem in qua castra hostium fuerant, cùm totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quòd sibi citra sudorem & sanguinem victoria concontigisset, permisit suo militi castra diripere, & spoliare cadauera: tantáque fuit multitudo vt ægrè per integrum triduum omnia spolia legerent. Quarta verò die congregatus totus populus in quandam conuallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto postea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus sit. Inde reuersus cum exercitu rex Hierosolyma, per aliquot dies in sacrificiis occupatus fuit, ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificę victorię fama perlata, eam regi sãctitatis ac pietatis opinionem conciliauit,

A αὐτῶν ἀποδείκνυσιν, ἀμφιάσας τὸν ἱερέα, καὶ ζαβαδίαν ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς ἐταίρους. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, τεῖχον τὸν ἔσοπον διέβαινε τὰ στρατόπεδα. κἀ ἦν τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐστράτευον ἐπ' αὐτὸν μωαβῖται καὶ ἀμμανῖται, συμμαχοῦντες καὶ ἀράβων μεγάλῳ μοίρᾳ, καὶ κατεστρατεύοντο πρὸς ἐγγαδδὶ πόλιν κειμένην πρὸς τῇ ἀσφαλτιδὶ λίμνῃ, ξιακοσίους ἀπέχουσαι σταδίους τῆς ἱεροσολύμων. γλυνάται ἦν ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ

B κάλλιστος, καὶ ὀποβάλσαμον. ἀκούσας ἦ ἰωσαφάτης ὅτι τὴν λίμνην διαβάντες οἱ πολέμιοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην ὑπ' αὐτὸ χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τὸν δῆμον τῆς ἱεροσολυμιτῶν εἰς τὸ ἱερόν. καὶ σὰς κἀ προστοπον τὸ ναοῦ πύκτο, καὶ ἐπεκαλεῖτο τὸν θεὸν δοῦναι αὐτῷ δύναμιν καὶ ἰσχύν, ὡς τε τιμωρήσασθαι τοὺς ὑπ' στρατεύσαντας. ἐκ δὲ τούτου ἐνθουσιᾷ τοὺς τὸ ἱερὸν καταστεναζομένους αὐτῷ, ὄπως

C ἐφορμήσῃ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῷ τολμήσαντας ἐλθεῖν ἀμυνόμενοι, οἱ τὴν ἀπ' αὐτῷ δοθεῖσαν γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι πάρφασιν αὐτοῖς. ταῦτ' ἀκούσας ἐχάρμυσε. καὶ σύμπαν ἦ τὸ πλῆθος, γυναῖξὶ ἅμα καὶ τέκνοις ἱκέτευεν. ἰαζίηλος δέ τις προφήτης παρελθὼν εἰς μέσην τὴν ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, πρὸ τε πλήθει λέγων, καὶ πρὸ βασιλέως, τὸν θεὸν ἐπακοῦσαι τῆς δεήσεων, καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλλεσθαι. προστάξε ἦ τῇ ὄπουσῃ τὴν στρατιὰν ἐξελάσαν-

D τα τοῖς πολεμίοις ὑπαντᾶν. δύσεσθαι γὰρ αὐτοὺς μεταξὺ ἱεροσολύμων κἀ ἐγγάδδης ἀναβάσεως, λεγομένης δ' ἐξοχῆ. καὶ μὴ συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, στάντα ἦ μόνον ὁρᾶν, πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. ἐκ δὲ προφήτου ταῦτα εἰπόντος, ὁ μὲν βασιλεὺς κἀ τὸ πλῆθος, πεσόντες ὅλῃ προσώπων, προσεκύνουν τῷ θεῷ καὶ προσεκύνουν. οἱ ἦ λευῖται, τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες. ἅμα δ' ἡμέρᾳ προελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἔρημον, τὴν ἀπὸ

E κάτω θεκόας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος. ὡς δὲ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τ προφήτου εἰρημένοις. ἐκ μὴ ἐβεβαίωσεθαι μὲν αὐτοῖς εἰς μάχην. προσήμειοις ἦ τοὺς ἱερεῖς μετὰ τῶν σαλπίγγων, καὶ λευίτας μετὰ τῶν ὑμνούντων, ἀγαγεῖν ὡς ἤδη ῥυσαμένῳ τὴν χώραν ἐμοὶ ἐβεβαίωσε τῶν πολεμίων. ἤρεσε δ' ἡ τοῦ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἐποίησαν. ὁ ἦ θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ ταραχὴν τοὺς ἀμμανίτας.

F οἱ ἦ, δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους ἀπέκτεινον, ὡς ἐκ τῆς τοσαύτης στρατιᾶς ἀσφαλεῖαν μηδεμίαν. ἰωσαφάτης δ' ἀναβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινε στρατοπεδεύεσθαι τοὺς πολεμίους, κἀ πλήρη νεκρῶν ἰδών, ἤδη μὲν ὅτι παρὰ τοῦ θεοῦ δεξιὰν τ θεοῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πυνήσασιν αὐτοῖς αὐτὸς δι' ἑαυτ τὴν νίκην ἔδωκεν. ἐπιστρεφέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὴν παρεμβολὴν τῶν ἐχθρῶν καὶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. κἀ εἰ μὲν ὅτι ἓξ ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τοσοῦτον ἦν τὸ τῶν ἀνῃρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ ἦ συνεθροισθὼς πᾶς ὁ λαὸς εἴς τινα κοίλην κἀ φαραγγώδη τόπον, ἔνθ' τοῦ θεοῦ δύναμιν κἀ τὴν συμμαχίαν ηὐλόγησεν, ἀφ' ἧς κἀ προσηγορίαν ἔσχεν ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐκεῖθεν δ' ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, ἔμεινεν πρὸς εὐωχίας κἀ θυσίας ὅτι πολλὰς ἡμέρας μετὰ μὲν τοὺς

γὰρ τ τ πολεμίων αὐτ δεξιᾶς θεοῦ, ἀπεσθεῖσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι πάντες οὗτοι κατεπλάγησαν αὐτὸν,

ὡς

ὡς φανερὸς αὐτῷ τὸ θεοῦ τὸ λοιπὸν συμμαχοῦντος. ἢ
ἰωσαφάτης μὲν ἔκτοτε μὴ λαμπρὰς δόξης ὅπι τὴ δι-
καιοσύνη καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ διῆγεν. υἱὸς ἦ
φίλος καὶ τοῦ ἀχάβου παιδὶ, βασιλεύοντι τῶν ἰσραηλιτῶν,
πρὸς ὃν κοινησάμενος ὅπι κατασκευὴν νεῶν, εἰς τὰ
πόντον πλευσουμένων, καὶ τὰ ὅλη θεμένης ἐμπορίᾳ, οὐμμόρτε
τῆς κτήσεως. ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. ἢ
διὰ τοῦτο οὐκ ἔπλει ναῦς ἐφ' ἱστορίας. τὸν μὲν οὖν
πρὸς τὸν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσαφάτην οὕτως εἶχεν.
ὁ δ' ἀχάβου παῖς ὀχοζίας, ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐν
σαμαρείᾳ ποιούμενος τὴν διαίταν, παισὶν ὢν ἢ πάντα
ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ ἱεροβοάμῳ τοῦ
πρώτῳ νεωτερίσαντι, ἢ τὸν λαὸν ἀπατᾶν ἀξιοῦντι.
τὴν δὲ βασιλείαν ἔτους ἤδη δεύτερον ἔχοντος, ὁ τῶν
μωαβιτῶν ἀρίστα) βασιλεὺς ἀπὸ, ἢ τοὺς φόρους οὓς ἔτε-
θειτο ἐτέλει τοῦ παρ' αὐτοῦ ἀχάβῳ χορηγῶν ἐπαύ-
σατο. συνιὼν δὲ τὸν ὀχοζίαν καταβαίνοντα ἀπὸ τοῦ στέγους
τῆς οἰκίας κατενεχθέντα, καὶ νοσοῦντα πέμψαι πρὸς
τὸν ἀκκάρων θεὸν μύιαν, τοῦτο γὰρ ἴδιον ὄνομα τοῦ θεοῦ, πυν-
θάνεσθαι πρὸς τῆς σωτηρίας. φανεὶς δ' ὁ τῶν ἑβραίων
θεὸς ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προσέταξεν αὐτῷ τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις ὑπαντήσαντα, πυνθάνεσθαι αὐτῶν εἰ
θεὸν ὁ ἰσραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει ἔτι ἔπεμπε πρὸς
τὸν ἀλλόφυλον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν πρὸς τῆς σωτηρίας πυν-
θανομένους. ἐπέλθοντά τε αὐτοὺς ὑποστρέψαι καὶ φράσαι
τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ ῥᾳδίως τινὰ νόσον. τὸν δὲ ἠλίαν
πεμφθέντος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἀκούσαντες οἱ ἄγγε-
λοι τὰ παρ' αὐτοῦ, ὡς δὲ χρῆμα ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν
βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος ἐπανόδου, καὶ τινὰ
αἰτίαν ἐπενεγκόντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς
ἀνθρωπον. καὶ κελεύσαι μὴ προσωτέρω χωρεῖν, ἀνα-
στρέψαντας δὲ σοὶ λέγειν ὡς ἐντολῆς τῶν ἰσραηλιτῶν θεοῦ,
ὅτι κακίων ἔξει νόσος. τὸν δὲ βασιλέως σημαίνειν αὐτῷ
τὸν ταῦτα εἰρηκότα κελεύσαντος, ἀνθρωπον εἶναι δα-
σύν, καὶ ζώνῃ δερματίνῃ διεζωσμένον δερματίνῃ. συνεὶς δ'
ἐκ τούτων ἠλίαν εἶναι τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέ-
λων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίαρχον, καὶ πεντήκοντα ὁ-
πλίτας, ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. δρῶντι δὲ τὸν ἠ-
λίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ὅτι τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους
καθεζόμενον, καταβαίνειν ἤκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βα-
σιλέα. κελεύειν γὰρ τοῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσοι, ἄκον-
τα βιάσεσθαι. ὁ δ' εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὅτι πύρα τοῦ προ-
φήτης ἀληθὴς ὑπάρχει, δύνασθαι πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πε-
σὸν ἀπολέσαι τοὺς στρατιώτας ἢ αὐτὸν, δύνεται, καὶ
φρουρὴν κατενεχθεὶς, διαφθείρει τόν τε ταξίαρχον καὶ τοὺς
σὺν αὐτῷ. τῆς δ' ἀπωλείας τῆς τούτων ἀπηλθούσης
τοῦ βασιλέως, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει ταξίαρχον
ὅτι τὸν ἠλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσοις καὶ τὸν πρὸ-
τον ἀπέστειλεν. ἀπελθόντος δὲ καὶ τούτου τοῦ προ-
φήτου βίᾳ λαβεῖν αὐτὸν εἰμὶ κατέλθοι βουλόμενος, εὐ-
ξαμένου κατ' αὐτοῦ πῦρ διαχρήσατο καθὼς καὶ τὸν ἄλ-
λον ταξίαρχον. πυνθανόμενος δὲ καὶ τὰ πρὸς τοῦτον ὁ βα-
σιλεὺς, ζῆτον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρονιμος ὢν, καὶ λίαν ὑπει-
κὴς τὸ ἦθος, ἐλθὼν ὅτι τὸν τόπον οὗ συνέβαινεν εἶναι
τὸν ἠλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γνώσεσθαι δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως δέκατον προσά-
γματα παρεῖπε πρὸς αὐτὸ, καὶ τοὺς ὑπὸ πεμφθέντας, οὐκ ἐκόντας, ἀλλὰ καὶ τοῦτο αἰτίαν ἦλθον. ἐλεή-
σας δὲ γεγαρεὼν αὐτὸν ἥξειν τοὺς σὺν αὐτῷ παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβαίνειν πρὸς τὸν βασιλέα.

A vt res eius ſub diuini numinis tutela eſſe pro comperto crederent : manſitque vſque extremum eius diem hæc perſuaſio. Erat autem amicus & Achabi filio, qui tum Iſraelitis præerat: cum quo inita ſocietate parandarum nauium, quæ merces in Pontum peterent, ac emporia Thraciæ, iacturam fecit haud minimam. Nauigia enim abſumpta ſunt naufragiis, quòd non bene regerentur præ magnitudine. Quo factum eſt vt hac cura vacauerit in poſterum. Atque
B hactenus de Ioſaphato.

Achabi verò filius Ochozias regnauit apud II.
Iſraelitas, & regiam Samariam, vir peſſimus, & 4. Reg. 1.
vtrique parenti omnino ſimilis, & Hieroboami primi Iſraelitarum ſe ductoris æmulus. Eius regni anno ſecundo Moabitarum rex defecit, & tributa quæ patri eius ſolitus erat, pendere amplius derrectauit. Accidit autē vt Ochozias de ſolario domus ſuæ deſcendens per gra-
C dus prolaberetur, morbóque ex hoc caſu contracto Accaronem ad Myriodis (id deo nomen erat) oraculum ſcitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum verò Deus Eliæ prophetæ mandauit, vt nunciis ab eo miſſis occurrens percontaretur, an Iſraelitæ proprium Deum non haberent, quandoquidem rex ad alienum mitteret de ſalute interrogaturos : iuberétque eos reuerti, & regi dicere eum nō reualiturum.
D Quod quum Elias feciſſet, nunciis his auditis confeſtim ad regem reuerſi ſunt. Quo demirāte celeritatem reditus, & cauſam quærente, aiūt ſibi occurriſſe virum quendam, & vetuiſſe vlterius progredi : iuſſiſſéque renunciarent ſuo regi Iſraelitarum Dei nomine, quòd morbus in peius proficiet. Rege verò iubente vt ſibi figuram hominis illius deſignarent, dicebāt hominem eſſe hiſpidum & cingulo coriaceo præcinctum. Qui cùm intellexiſſet Eliam per hæc deſcriptum à nunciis, miſit ad eum attrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis vertice deſcendere iuſſit, & ad regem venire. In hoc enim ſe miſſum, vt ni ſponte ſua faciat, vi coactum eò pertrahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum, quo verus prophera noſceretur, & igne ad ſuas
F preces cælitus miſſo ipſum vnà cum militibus, conflagraturum, malum hoc eis imprecatus eſt móxque candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit : qui & ipſe cum prophetæ minatus vim eſſet, ni volens ſequeretur, & hunc ad preces eius ignis abſumpſit quemadmodum alterum. Quo cognito rex miſit tertium. Is quòd eſſet cordatus & manſuetis moribus, poſtquam peruenit ad locum
G vbi tum erat Elias, & amicè cum ſalutauit : Nō ignoras, inquit, quòd vt regis mandato paream inuitus ad te venio, ſicut & illi qui ante me venerunt. Miſertus igitur mei & horum militum volēs ac libēs deſcēde, nóſque ad regē ſequere.

Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum qui Accaronitis colitur de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita vt Elias prædixit decedens, quòd liberis careret, Ioramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cùm aliis vitiis, tum maximè impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionib. dedidit vir alioqui nõ ignauus, & ad res gerẽdas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominib. exẽptus est, nec in hodiernũ vsque mortaliũquisquã scire potuit quisnã fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam antè diximus. De hoc Elia, & Enocho qui fuit antè vniuersale diluuium, in sacris libris legimus quidem exemptos esse è consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini vnquam fuit cognitum. Cæterùm Ioramus acceptо post fratrem regno, Moabitarum regi Mise bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ego postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios solicitauit, vt quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solùm vẽturum auxilio promisit, sed Idumęorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Ioramus vbi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosoma, & splendidè ab eius loci rege exceptus, cùm de communi sententia visum esset per Idumeæ deserta, qua minimè hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tanta iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deũ quánã sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Iosaphatus contrà, vt virum pium decebat, consolabatur eum: iussitque perquiri, num quis in exercitu propheta adesset, per quem quid faciendum Deus posset consuli. & indicante quodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, suasu Iosaphati tres reges ad illum vadunt: quúmque ad illius tabernaculum venissent, quod fortè extra castra fixerat, rogabant quid futurum esset de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iussit vt absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precibus vrgebat, vt responsum daret, & periclitantes seruaret. At ille iurauit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiã Iosaphati viri probi & pij

III. 4. Reg. 3.

A Χοσοδεξάμενος ὁ τὴν δεξιότητα τοῦ λόγου καὶ τὸ ἀστεῖον τὸ ἦθος ὁ Ἠλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. προσηγόμενος ὁ πρὸς τὸν βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῷ καὶ τὸν θάνατον ἐθέλων λέγειν. ἐπειδὴ κατέγνως αὐτὸν ὡς οὐκ ὄντος θεοῦ, καὶ περὶ τῆς νόσου οὐδὲν ἀληθὲς προειπεῖν δυναμένου, πρὸς ὃ τὸν ἀκριβῆ ἐπεμπες παρ' αὐτὸν πυνθανόμενος πεδαπὸν ἔσαι σοι τὸ τέλος τῆς νόσου, γνώσεσθε ὅτι τεθνήξῃ. καὶ ὁ μὲν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος, καθὼς προεῖπεν Ἠλίας ἀπέθανε, διαδεξαμένου B δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ ἀδελφὸς Ἰώραμος, ἅπας γὰρ κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ δ' Ἰώραμος οὐδὲν, πρὸς παρὰ τὴν πατρῴαν χρησάμενος, καὶ ἀσεβείαν πρὸς τὸν θεόν. παρεὶς γὰρ τὰ τῶν θρησκεύειν, τοῖς ξενικοῖς ἐσέβετο. ὧν δὲ τἄλλα διεφέρετο κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, Ἠλίας ὁ προφήτης ἠφανίσθη. καὶ οὐδεὶς ἐγνω μέχρις τῆς σήμερον αὐτοῦ τελευτῆς. μαθητὴν δ' Ἐλισαῖον κατέλειπεν, ὡς C προεστερον ἐδηλώσαμεν. ὃν μὴν τοι γε Ἠλίαν καὶ ἐνώχου ἡγουμένῃ πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγεγραπται βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς. θάνατον δ' αὐτῶν, οὐδεὶς οἶδεν. ἐπολέμουν ὁ τῷ βασιλεῖ Ἰωράμῳ, ὅτι τὸν μωαβιτῶν ἦγεν στρατεύειν βασιλεῖ, μισᾶν ἔνομα, φόρους τελοῦντα ἀχαάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μυριάδας εἴκοσι προβάτων σὺν τοῖς πόκοις. συναθροίσας οὖν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε καὶ πρὸς Ἰωσαφάτην, παρακαλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ φίλος ἦν ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτῷ τῷ πατρὶ, συμμαχῆσαι πόλεμον ὅτι τοῖς μωαβίταις D ἐπιφέρειν μέλλοντι, ἀποστάντας αὐτοῦ τῆς βασιλείας. ὁ δ' οὐ μόνον αὐτὸς βεβηθήσειν ὑπέσχετο. ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰδουμαίων τὸν βασιλέα συναγαγὼν ὄντα ὑφ' ἑαυτῷ στρατεύεσθαι. Ἰώραμος δὲ τοιούτων αὐτῷ τοῦ Ἰωσαφάτου περὶ τῆς συμμαχίας κομισθέντων ἀπαγγελιῶν τοῦ αὐτοῦ στρατιὰν ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς ἐρήμου τῆς Ἰδουμαίας ποιήσασθαι τὴν ὁδοιπορίαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὐ γὰρ προσδοκῆσειν αὐτοὺς ταύτην ποιήσασθαι τὴν ἔφοδον, ὥρμησαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων. ὅ τε τούτων αὐτῶν, καὶ ὁ τῆς σαμάρειας καὶ ὁ τῆς Ἰδουμαίας. καὶ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀπορίαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι καὶ τῇ στρατιᾷ προῆλθεν, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῶν ἡγουμένων, ὡς ἀγωνιᾶν μὲν ἅπαντας, μάλιστα δ' τὸν Ἰώραμον, καὶ ὑπὸ λύπης ἐβόησεν πρὸς τὸν θεὸν, τί κακὸν αἰτιασάμενος ἀγαγοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἅμα τῇ στρατιᾷ παραδώσοντας αὐτοὺς τῷ μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν Ἰωσαφάτης δίκαιος ὤν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπύθετο γνῶναι εἴτις αὐτοῖς τοῦ θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρὰ τοῦ θεοῦ, τί πρακτέον ἡμῖν ὄζιν. οἰκέτου δέ τινος τοῦ Ἰωσάφου φήσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τὸν Ἠλία μαθητὴν Ἐλισαῖον σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπᾶσιν οἱ τρεῖς βασιλεῖς, Ἰωσαφάτου παραινέσαντος. ἐλθόντες δ' ὅπι τὸν σκευὸν τοῦ προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατεσκηνωκὼς ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅπι δ' στρατιᾶς. μάλιστα δ' ὁ Ἰώραμος. τοῦ δ', μὴ δοκεῖν αὐτοῦ φεύσαντος, ἀλλὰ πρὸς τὰς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, εἰ γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐδόκει προφητεύειν C σύν-

ζειν αὐτούς. ὁ δ' ὁμώσας τὸν θεὸν οὐκ ἂν ἀποκρίνασθαι αὐτῷ, εἰμὴ δι' Ἰωσαφάτου ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον.

ἀχθέν-

ἀχθεὶς τε αὐθεφόπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπεζήτησε δὲ αὐτὸς, φεὸς τὸν ψάλλοντα σὺθεΘ· ἡμόμβῳ Θ φεφοσέταξε τοῖς βασιλεῦσιν, ὀ τῷ χειμάῤῥῳ πολλοὺς ὠρύζαι βόθεους. οὔτε γὰρ νέφους, οὔτε πνεύματος ἡμομβόου, οὔτε ὑετῶ καταῤῥαγήτος, ἔψεσθε πλήρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν καὶ τὸν ϛρατὸν καὶ τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ἡμῖν ἀπὸ τῦ ποτῦ. ἔϛαι δὲ ὑμῖν οὐ τῦτο μόνον φῶδε τῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κρατήσετε τῆ ἐχθεῶν καὶ καλλίϛας καὶ ὀχυρωτάτας πόλεις λήψεϑε τῆ μωαβιτῆ, καὶ ξύλα μὲν αὐτῶν κόψετε, τὰ δὲ χόρια ἀνώσετε, πηγὰς δὲ καὶ ποταμοὺς ἐμφράξετε. ταῦτα εἰπόντος τῦ φεφήτου, τῆ ἐπιούσῃ φὶν ἥλιον ἀναχεῖν, ὁ χειμάῤῥους σφοδρῶς ἐῤῥύη. πολὺ γὰρ ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδῦ ἐν τῇ Ἰδουμαίᾳ τὸν θεὸν ὗσαι συνέπεσεν, ὡς τε ἀῤῥεῖν τὰ ϛρατὰ, καὶ τὰ ὑποζύγια ποτὸν ἄφθονον. ὡς δ' ἤκουσαν οἱ μωαβῖται τὰς ξυμβάσας βασιλείας ἐπ' αὐτοὺς βαδίζοντας, καὶ ὅτι τῆς ἐρήμου ποκυμένους τὸν ἔφοδον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀθροίσας συλλέξας ϛρατιὰν ἐκέλευσε, ὅτε τῆ ὁρῶν συμβάλλεσθαι τὸ ϛρατόπεδον, ἵνα αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τὸν χόρον ἐμβαλόντες οἱ πολέμιοι. θυσάμενοι δ' ὑπὸ τὸν ἀνατολὴν τῦ ἡλίου τὸ ἐν τῷ χειμάῤῥῳ ὕδωρ (καὶ γὰρ οὐδὲ μακρὰν ἦν τῆς μωαβιτίδος) αἷμα τὸν χοᾶ ὅμοιον, τότε γὰρ μάλιϛα φεὸς τὸν αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψευδῆ δόξαν φέρει τῆ πολεμίων ἐλάμβανον ὡς ἀπεκτεινότων ἑαυτοὺς ἀλλήλους, καὶ τῦ ποταμῦ ἅμα αὐτοῖς ῥέοντος. τῦτο τοίνυν οὕτως ἔχειν ὑπολαβόντες ἠξίωσαν αὐτοὺς δὴ διαρπαγὴν τῆ πολεμίων ἐκπέμψαι τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ὁρμήσαντες ὡς δὴ ἑτοίμων ὠφίλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῆ ἐχθεῶν ϛρατόπεδον ὡς ἀπολωλότων. καὶ ἀλαζόνευται μὲν αὐτοὺς ἡ ἐλπὶς αὕτη. φευϛάντων δὲ τῆ πολεμίων οἱ μὲν αὐτῶν κατεκόπησαν. οἱ δὲ, διεσπάρησαν εἰς τὸν ἰδίαν χόρον φεύγοντες. ἐμβαλόντες δὲ εἰς τὸν μωαβιτῆ οἱ βασιλεῖς, τάς τε πόλεις κατασκάψαντες τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ ἠφάνισαν πληρῶντες τῆ ἐν τῆ χειμάῤῥοις λίθων, καὶ τὰ κάλλιϛα τῆ δένδρων ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς ἐνέφραξαν τῆ ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη κατέβαλον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῆ μωαβιτῆ συμβαλὼν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τὴν πόλιν ὁρῶν κινδυνεύουσαν αἱρεθῆναι κατακρατὴς, ὥρμησε μὲν ἐπὶ ἀκοσίων ἐξελθὼν ὀλὰ τῶ τῆ πολεμίων ἐξιππάσασθαι ϛρατοπέδου, καθ' ἃ μέρος αὐτοὺς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀφεῖσθαι. ἐ πιεχθεὶς, οὐκ ἠδυνήθη φυγεῖν, ὅπιτυγχάνει γὰρ ὑπομελῶς φερομένῳ τῆ ἵππῳ. ὑποϛρέψας δ' εἰς τὴν πόλιν, ἔργον ὑπολαβὼν, καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεφέρξατο. τὸν υἱὸν τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν, ἀναγαγὼν ὅπι τὸ τεῖχος, ὡς τε πᾶσι φανερὸν γενέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλοκάυϛωσιν τῆ θεῆ. θυσάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, κατέϛρεψαν τῆς ἀνάγκης. καὶ παθόντες αἰθεφόπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκαϛος εἰς τὸν οἰκίαν ἀνέϛρεφεν. Ἰωσαφάτης ὁ φῶδαγενόμενΘ εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης διάγων, ὀλίγον ὕϛερον ἐτελεύϛησε χρόνον μὴ τὴν ϛρατείαν ἐκείνην ἀπόθανε. ζήσας ἀριθμὸν ἐτῆ ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ὧν αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοφρεποῦς ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ γὰρ ἐκεῖ μιμητὴς τῆ Δαβὶδ ἦν.

A Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu, iussit reges in alueo torrentis inultas fossas facere. nam absque vento & pluuia visuros alueum repletum aquis, ita vt militi & iumentis abundè potu supperente, nullum ampliùs à siti periculum timeatur. Nec hoc solùm, inquit, vobis à Deo continget; sed & copias hostium eius ope profligabitis; & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & B fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto propheta, sequenti die prius quàm sol oriretur, torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus, qui in Idumæam trium dietum itinere inde distantem demissi fuerant: vt & iumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres reges contra se aduentare, à deserto inuasuros, excita omni sua militia, iussit eos in finibus occurrere, nec clàm in ditionem suam C impetum facerent. qui videntes ex oriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, quòd eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falsò opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione regem suum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hostilia castra ire permitteret. quo impetrato ruentes velut ad paratam præD dam, ad Hebræorum castra perueniunt. Sed valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos vndique hostibus partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam euaserunt. Reges verò agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidis totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum glarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontésque aquarum obturauerunt, mœnibus vbique solo æE quatis. Rex ipse compulsus in quandam vrbem, & obsessus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentauit, qua parte negligentiores excubiæ vissæ sunt. quod vbi præter spem non successit, in vrbem reuersus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. seniorem enim filium qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspeF ctante holocautoma Deo sacrificat. Reges verò hoc viso tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione domum quisque suam reuersi sunt. Iosaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis superuixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo quinto: sepultúsque est in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitatorem sepeliri decuit.

CAP. II.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit.

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰώραμος βασιλεὺς τῆς ἱεροσολυμίτων, τὴν ἀρχὴν παρὰ λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρώους φίλους ἀπέκτεινεν.

EFiliis quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi operæpretium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adiit, dicens nec ipsum ignorare quòd ea persecutione qua Iezabela in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos vt alere clàm posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius misertus opem aliquam præsentem afferret. Quo scitante ecquid domi haberet, nihil se habere ait, præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribúsque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus, ad prophetam reuersa, rem totam illi retulit. Ille consuluit vt diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est.

4. Reg. 6. Idem Ioramum per nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere eum volentibus insidiæ positæ fuerant. Quo factum est vt ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem frustratis insidiis indignatus est, ratus à suis detectas: & vocatis domesticis per conuitium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodátque vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quánam vrbe Elisæus habitet: renunciatúmque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu vrbem circumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ re cognita, quòd hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens diuino auxilio:

Κατέλειπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανοὺς, ἡλικιώτους δ' ἀπέδειξε, τὸν πρεσβύτερον ἰώραμον. ταύτῃ γὰρ εἶχεν ὄνομα τῇ τῆς μητρὸς ἀδελφῇ, βασιλεύοντι δὲ τῷ ἰσραηλιτῶν, ἀχάβου δὲ παιδί. ἐφ' ᾧ μόνῳ ἀθροισθεὶς ὁ λαὸς ὑπὸ τῆς μωαβίτιδος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς σαμάρειαν, εἶχε σὺν αὐτῷ ἐλισαῖον τὸν προφήτην, οὗ τὰς πράξεις βούλομαι διελθεῖν. λαμπραὶ γὰρ εἰσὶ καὶ ἰσοδύναμοι ἀξίαι, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγράψαμεν. προσελθοῦσα γὰρ αὐτῷ φασὶ τὴν ὠβδίου, τὸν ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας περίσωσεν, ὑπὸ τῆς ἀχάβου γυναικὸς ἰεζαβέλας αἰαγεσυμβίους ἑκατὸν. ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτῷ δανεισαμβίου ξαφιῶν κεκρυμμένους. ἡ μὴ τὴν τοῦ ἀνδρὸς πολιτείαν ἀγαθὴν οὖσαν ὑπὲρ τῆς δανειστῶν αὐτῷ τι καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε ὀλίγα ταύτῃ τῷ ἐργασίᾳ τὸν ἀνδρὸς ἐλεῆσαί τι καὶ βοηθεῖν τινα βούλεται. πυθομένῳ δ' αὐτῷ τί ἔχοι δὴ τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον δὲ βραχὺ λίαν ἐν καμίνῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρήσασθαι πολλὰ παρὰ τῶν γειτόνων κενὰ, καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν τὸ δωματίου, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τὸν δὲ θεὸν πληρώσειν αὐτά. τῆς δὲ γυναικὸς, τὰ πελάδοντα ποιούσης, ἐπὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἓν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθούσῃ ἀποδόσθαι, καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα. ἡμῖσεσθαι δ' τι καὶ περισσεύειν ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, ᾧ πρὸς διαζῆν τὸν τῶν τέκνων καταρκήσεσθαι. καὶ ἐλισαῖος μὲν οὕτως ἀπήλλαξε τῆς χρεῶν τὴν γυναῖκα, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως ἠλευθέρωσεν. ἐλισαῖος δὲ ταχέως πρὸς ἰώραμον ἐξαπέστειλε φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ φράσαι, ἐν᾽ ᾧ δὲ ἐν αὐτῷ σύρους πανταχοῦ τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, οὐκ ἔδει τῷ θείᾳ ἅρμησε τῷ προφήτῃ πειθόμενος. ἄδαρ δὲ, τῆς ἀδαβουλῆς ἀχθεσθεὶς, ὡς τῶν ἰδίων αὐτῷ καταμηνυσάντων τῷ ἐνέδρᾳ πρὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς προφάσεις ἔλεγε τῆς ἀποῤῥήτων αὐτῷ, καὶ θάνατον ἠπείλει, φανερᾶς τῆς ἐπιχειρήσεως, ᾗ μόνοις ἐκείνοις ἐπίστευσε, τῷ πολεμίῳ γνωσθείσης. φήσαντος δὲ τινὸς τῷ παρόντων μὴ ῥᾳδιοδοξεῖν αὐτὸν, μηδ' ὑπονοεῖν αὐτῷ ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ κατειρηκότων τῷ ἐκπεμφθῆναι τῷ ἀναιρησόντων αὐτόν. ἀλλὰ γινώσκειν ὅτι ἐλισαῖος ἔξιν ὁ προφήτης ὁ πάντα μείζω αὐτῷ, καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτῷ βεβουλευμένα, προσέταξε πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει δράξεται τυγχάνων ὁ ἐλισσαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν δωθαΐμ ὑπαρχοντα. πέμπει τοίνυν ἄδαρ δὴ τῷ πόλιν δύναμιν πολλῶν ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλισαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς κύκλῳ τὴν πόλιν πᾶσαν φυλάξαντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ' ἕω τοῦτο μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου ἄθλιον, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ βοᾶς καὶ ταῖς δεήσεσι πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τὸν δεσπότην μὴ δεδιὼς παρεθάρσυνε, καὶ τῇ θεῷ συμμάχῳ κατεφρόνει, ἀδεὴς ὢν.

παρεκάλεῖ τὸ τῷ ἐλισαίῳ θεὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν εὐέλ- A rogauitque Deum, vt ad confirmandum famulum præsentem se & auxiliatorem ostenderet. Tum Deus exoratus speciem magni equitatus & curruum circa Elisæum famulo videndam exhibuit, ita vt animatus his suppetiis, nec ipse quicquam timeret amplius. Post hæc vates iterum Deum orauit, vt obscuraret oculos hostiū, caligine immissa præ qua agnoscere ipsum nequeant: & impetrato hoc quoque, dedit se in B medium illorum, interrogans quem quærerēt quibus respondentibus, Elisæum propheram se quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis, si ad vrbem in qua esset ipsum sequerentur. atque ita, qui & oculis & mēte à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter secuti sunt. quos vbi Samariam perduxit, Ioramum regem iussit portas claudere, & Syris suum militē circumdare: precibus deinde rursum ad Deum missis impetrat, vt hostium oculis caliginē illam tolleret. at illi recepta oculorum acie, conclusos se animaduertunt in mediis hostibus. cúmque attoniti & inopes & consilij hærerent in tam prodigioso negotio, rege quærente ex propheta, an iaculis eos deberet configere, id quidem facere vetuit. solos enim bello superatos hostes occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius ditione, Dei voluntate & potentia ignaros omnium eò loci esse productos. consuluit igitur vt hospitali mensa refectos incolumes abire D permitteret. Itaque Ioramus prophetæ monitis obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos Syros ad regem eorum Adadum remisit. Illi re- 1111
uersi omnia quæ eis contigêre suo regi renuntiant: qui in tāto prodigio manifestam Dei potentiam admiratus, simúlq; vatis diuinitatem, nihil posthac contra Israelitarum regem clàm molitus est: sed decreuit aperto Marte rem gerere, potētiorem se ratus, & numerosioris exer- E citus dominum: comparatísque ingentibus copiis, vniuersas contra eum educit. qui putans se imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit, intra Samariam se cōtinuit, fretus vrbis munitionibus. Adadus verò cogitans, si non machinis, fame tamen eam se in potestatem redacturum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter niniam indigentiam intra Samariam veniret octoginta denariis argēteis caput asini, & quin- F que denariis Hebræi columbini stercoris sextarium vice condimenti emerent: nihílq; magis verebatur rex, quàm ne quis fame adactus, & non ferens inopiam, vrbem hostibus proderet. quamobrem per singulos dies obibat ipse mœnia & excubias, dispiciens ne quis in vrbē clàm admitteretur, & singulari diligentia huiusmodi occasiones adimens. Cúmque mulier quædam exclamasset, Miserere domine, putās eam aliquid cibi petere, commotus ira malè precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, vnde ipsi impartiri posset aliquid.

μίσματος, ξέις ἰω κόρου θεισερῶν αὐτὶ ἀλῶν ὠνεῖσθαι τοὺς ἑβραίους. ἰωὰ δ' ἐν φόβῳ μὴ διὰ τὸν λιμὸν θεοδῶ τὴς τῆς ἐχθρῆς τὴν πόλιν ὁ ἰώραμος. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπιθεώρχετο τὰ τείχη καὶ τοὺς φύλακας μή τις εἴδοι ἐπ' αὐτῷ σκεπτόμενος. ἐ τῷ βλέπεσθαι καὶ φρουρεῖν ἀφαιρεῦμενος καὶ τὸ βουλεύεσθαί τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ταύτην τὴς τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνειν ἔφθασεν. αἰαχεσαμένης δέ τι- G νος γυναικὸς, δέασπετα ἐλέησεν. νομίσας αὐτῆν τι μέλλειν αὐτῷ τῷ θεὸς ζοφῷ, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο αὐτῇ τὸν θεὸν, καὶ μήτε ἀλῶας αὐτῷ, μήτε ληνοὺς ὑπάρχειν ἔλεγεν, εἴθε τι καὶ ἐθόρχουν αὐτῇ δεσμῷ.

illa verò dicente nihil se eiusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed vt litem inter se & aliam mulierem finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait se cum amica quadam vicina pactam, vt quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium, iugulatis infantibus (nam vtrique erat filiolus) vnum atque alterum diem hoc cibo se alerent. Se priùs suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsus vehementi dolore Ioramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dicitans qui in tantis malis nullum dignaretur à cælesti numine impetrare subsidium: confestimque mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Elisæum verò regis ira non latuit: sed domi sedens cum discipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius misit qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obseruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipse aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita vt iussi sunt, hominem venientem excludunt: móxque Ioramus ad se reuersus, & veritus ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Elisæum properat, interuentu suo cohibiturus missum à se hominem, & vatem periclitantem seruaturus. quò vt ventum est, incusare eum cœpit, quòd in tantis calàmitatibus se cum ciuibus dispiceret, nec vllum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora qua tum rex ad se venerat, futuram magnàm rerum ad victum necessariarum abundantiam, ita vt publicè in foro vno sicło veniret satum similæ, & vno æquè sicło duo sata hordei. His dictis rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter expertam toties prædictionum fidem, tum quoque nihil addubitans, & præsentem difficultatem spe futuri subleuans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum eius parti præpositus, cui tum rex fortè familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & sicut absurdum sit sperare similæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis mihi fit verisimile. Tum propheta: Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modò, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cùm propter sæuientẽ famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & siue in vrbem reditus daretur, siue domi se continerent, fame sibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt se hostibus committere: vt siue eis parceretur, viuerent: siue sequire hostis mallet, certè leuius mortis genus incurrerent. Hęc sententia postquàm comprobata est, noctu eunt ad castra hostium.

4. Reg. 7.

τῆς δ' οὐδενὸς μᾶλλον χρήζειν εἰποῦσης τούτων οὐδ' ἐνοχλεῖν ξοφῆς ἕνεκα. κελεῦσαι δ' αὐτὴν εἰσιοῦσης πρὸς ἄλλην γυναῖκα καὶ κελεύσαντος λέγειν καὶ διδάσκειν περὶ ὧν δέοιτο τεῦξεσθαι. συνθέσθαι ἔφη ποιήσασθαι μὲν τῆς ἑτέρας γυναικὸς γειτνιώσης αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης, ὅπως ἐπὶ τὰ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας ἰσῶ ἀμήχανα, διαχρησάμενα τὰ τέκνα, ἰῶ δ' ἄρρεν ἑκατέρᾳ παιδίον, καὶ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. καὶ τῇ φησι πρώτῃ τοὐμὸν κατέσφαξα. καὶ τῇ παρελθοῦσαν ἡμέραν, τοὐμὸν ἐξαφεῖμεν ἀμφότεραι. ἡ δ' οὐ βέλεται ταὐτὸ ποιεῖν, ἀλλὰ διαβαίνει τῇ συνθήκην, καὶ τὸν υἱὸν ἀφανῆ πεποίηκε. τοῦτ' ἐλύπησε σφοδρῶς ἰώραμον ἀκούσαντα, καὶ διερρήξατο τὴν ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἀνοιμώξας, ἅπερ ὀργῆς δεῖ τὸν θεοφιλῆ ἐλισαῖον πληρωθεὶς, αἰτιᾶται αὐτὸν ἀμηνίαν, ὅτι μὴ δεῖται τοῦ θεοῦ πόρον αὐτοῖς ἢ διαφυγὴν τῆς παρεισχόντων κακῶν δοῦναι. τόν τε ἀποτεμοῦντα αὐτῷ τὴν κεφαλὴν, δι' ὑὸς ἐξέπεμψε. καὶ ὁ μὲν δεῖ τὴν αἵρεσιν ἀναίνεται τοῦ θεοφίλου. τὸν δ' ἐλισαῖον οὐκ ἐλάθην ἡ τοῦ Βασιλέως ὀργή. καθεζόμενον δ' οἴκοι παρ' ἑαυτῷ σὺν τοῖς μαθηταῖς, ἐμήνυσεν αὐτοῖς, ὅτι ἰώραμος ὁ τοῦ φονέως υἱὸς πέμψας τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τοῦτο πεπραχθεὶς ἀφίκηται, διαφυλάξατε εἰσιόντα μέλλοντα πεσσαπτὴν λίθῳ τῇ θύρᾳ καὶ κατασχεῖν. ἀκολουθήσει δὲ αὐτῷ πρὸς ἐμὲ διαγγέλλων ὁ βασιλεὺς, μεταβεβουλευμένος. οἱ μὲν τὸ κελευσθὲν ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως δεῖ τὴν αἵρεσιν τοῦ ἐλισαίου ἐποίησαν. ἰώραμος δ' κατηγορεῖς τοῦ δεῖ τὸν θεοφίλην ὀργῆς, καὶ δείσας μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ τοῦτο πεπραχθεὶς, ἔσω δύσει κωλύσαι θέλειν τὸν φόνον, καὶ διασῶσαι τὸν θεοφίλην. ἀφικόμενος δὲ πρὸς αὐτὸν, ἠπάτητο ὅτι μὴ διὰ τοῦ θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τῶν παρόντων κακῶν αἰτεῖ, ἀλλ' ὥστε ὑπ' αὐτῶν φθειρομένους ὁρᾷ. ἐλισαῖος δὲ, εἰς τὸν δεηθοῦσαν ἐπηγγέλλετο κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐν Σαμαρείᾳ ὁ βασιλεὺς ἀφίκεσθαι πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν δ' τροφὴν ξοφῆς. καὶ διαθήσεσθαι μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλῳ δύο χιλιάδας σίτου. ἀνεῖδε δὲ σεμιδάλεως σάτον σίκλου. ταῦτα τόν τ' ἰώραμον καὶ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν ἔθηκε. πιστεύει δὲ τῷ θεοφίλῃ διὰ τὸ δεῖ τοῖς θεοπεπραμένοις ἀληθῆ εἶναι. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐνδεὲς τῆς ἡμέρας καὶ παλαίπωρον ἡ προσδοκωμένη κύφοι αὐτοῖς ἐποίει. ὁ δὲ τρίτης μοίρας ἡγεμὼν τῷ βασιλεῖ φίλος ὤν, καὶ τότε φέρων αὐτὸν ἐπερηρεισμένον, ἄπιστα εἶπε λέγεις ὦ θεοφῆτα. καὶ ὥσπερ ἀδύνατον ἐκχέαι τὴν θεὸν ἐξ οὐρανοῦ καταρράκτας κειθῆς ἢ σεμιδάλεως, οὕτως ἀμήχανον καὶ τὰ ὑπὸ σοῦ νῦν εἰρημένα γενέσθαι. καὶ ὁ θεοφίλης πρὸς αὐτὸν, ἴσθι μὲν εἶπεν ὄψῃ τάδε λαμβάνοντα τὸ τέλος. οὐ μεταλήψῃ δ' οὐδενὸς τῶν ὑπαρξάντων. ἐξέβη τοίνυν τῶν τοῦτον τὰ ὑπὸ ἐλισαίου προειρημένα. νόμος ἐν τῇ σαμαρείᾳ, τοὺς λέπρας ἔχοντας καὶ μὴ καθαρεῖς ὑπὸ τῆς τοιούτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τῆς πόλεως. ἄνδρες οὖν τὸν ἀριθμὸν τέσσαρες, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸ τῆς πύλης μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ λιμοῦ ξοφιοῦ ἐκφέροντος, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι διὰ τὸν νόμον, κἂν δύνασθαι ἢ αὐτοῖς διαφθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο δὲ πεισθέντες κἂν αὐτόθι μένωσιν ἀπορίᾳ ξοφῆς, διαδώσειν τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἐκείνους. ὡς εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν ζήσόμενοι. εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, δι' θανατήσοντες. ταῦτα κυρώσαντες τῇ βυθῷ, νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν τῆς πολεμίων,

ἤδη-

ἤρχατο δ' ἤδη τοὺς σύρους ἐκφοβεῖν καὶ ταράττειν ὁ θεὸς, καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς τῆς ἀκοῆς αὐτῶν ἐνηχεῖν, καὶ ταύτῃ ἐγκλυτέρῳ φοβεῖσθαι αὐτοῖς τὸν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τῶν τὸν ξόπον ὑπ' αὐτῆς διετέθησαν, ὥς τε τὰς σκηνὰς ἐκλιπόντες συνέδραμον πρὸς τὸν ἀδέα λέγοντες ὡς ἰώραμος ὁ τῆς ἰσραηλίτιδος βασιλεὺς μισθωσάμενος συμμάχους, τόν τε τῆς αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸν τῆς νήσων, ἐφ' αὐτοὺς ἄγει. φοβούμενοι γὰρ αὐτοῖς, ἐπακούειν τῷ κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἄδερ, καὶ γὰρ αὐτὸς ἐφευφοφοῦτο ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθει, φοβούμενος. καὶ μὴ πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβου καταλειπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ πλοῦτον ἄφθονον, οἷς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ γὰρ λεπροὶ οἱ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῶν σύρων στρατόπεδον, ὧν μικρὸν ἔμφροθεν ἐπεμνήσθημεν, καὶ γλυκάμενοι πρὸς τῇ παρεμβολῇ, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ ἀφθονίαν ἔβλεπον οὖσαν. καὶ παρελθόντες ἔσω εἶσαν, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς οὐδ' ἕνα ἐώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πίοντες ἐβάστασαν ἐσθῆτα, καὶ πολὺν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν. ἔπειθ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίησαν τρεῖς, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰκάσαντες ἀνάκλησιν γεγενῆσθαι τοῖς πολεμίοις, κατεγίνωσκον ἑαυτῶν μὴ ταῦτα δηλαυτῶν τῷ ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι γὰρ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς τῆ βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν ἰώραμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἥδεται καὶ τάχιον ὑποτοιεῖν ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τῶν τῶν σύρων βασιλέως, δόλου γάρ τινος ὑμᾶς τῆς λιμοῦ ἐκφυγεῖν, ἵν' ὡς πρὸ ὀλίγου ἐπὶ ἁρπαγὴν ἐξελθόντων τῆς παρεμβολῆς ἀφυλάκτως ἐπιπέσῃ. καὶ τέως μὲν αὐτοὺς, ἅμα χρὴ δ' ἔλεγε τὴν πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, δεῖ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, φροντίσαντας τῆς τοὺς πολεμίους ἀνακλήσεως. φήσαντος δέ τινος, ὡς ἄρισα μὲν καὶ σωτηρίαν ὑποτοεῖν. πέμψαι γοῦν συμβουλεύσαντος δύο τῶν ἱππέων τοὺς τὴν ἄχρι ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέντες ὑπολοχῶντάς τῶν πολεμίων ἁρπάζειν, φυλακὴ τῇ στρατιᾷ γένωνται, τὸ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν αὐυπόπτως ἐπελθοῦσαν. προσαριθμήσει δέ φησι τοῖς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς ἱππεῖς, καὶ ὑπὸ τῆς ἐλθόντες ληφθέντες ἀπώλωλ). ἀρεσθεὶς γὰρ τῇ γνώμῃ τότε τοὺς κατοφλομένους ἔπεμψεν. οἱ δ', κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἥυσαν, μεστὴν δὲ στολῶν καὶ ὅπλων εὗρον. ἃ δεῖ τὸ κοῦφοι πρὸς τὸ φόβητρον εἶ), ῥίψαντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὅτι διαρπαγὴν ἐν τῇ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. δίτηλες δ' οὐδὲν οὐδ' ὀλίγον ὠφελοῦντο, ἀλλὰ πολλὴν μὲν χρυσὸν. πολλὴν δ' ἀργυρον. ἀγέλας δ' παντοδαπῶν κτηνῶν. ἔτι γοῦν σίτου μυριάδας δ' κριθῆς, αἷς οὐδ' ὅλαι ἁρπάσαι δύνατο χόντες, τῇ μὲν προτέρων κακῶν ἀπηλλάγησαν. ἀφθονείαν δ' εἶχον ὡς ὠνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίκλου. συμμάλιστα δὲ σῶτον σίκλου δ' τοῦ ἑλισαίου προφητείαν. ἰσχύει γὰρ τὸ σάτον, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικόν. μόνος δ' τούτων οὐκ ἔπατο τῇ ἀγαθῶν ὁ τῆς ἕβδης μοίρας ἡγεμών. κατασταθεὶς γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως δ' τῆς πύλης,

A Ea nocte Deus Syros extertuit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum aduentantium, adeò vt crescente magis ac magis suspicione consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Ioramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: iam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quòd & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt cæteris: & per summam trepidationem omnes

B sine ordine ad fugam se expediunt, relictísque intra castra & equis, & iumentis, & diuitiis maximis totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressíque vlterius, & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum quidem adesse viderunt, refecti primùm cibo

C ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter vt priùs: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facilè coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd non hæc Ioramo & ciuibus indicassent mox à principio. quapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi porrò excubitoribus regiis idem renuntiant.

D Rex cognito negotio amicorum & ducum consilium aduocat. ait rem sibi suspectam, ne astu simulato abitu Syri sibi insidias struant, desperantes fame vrbem expugnari posse: vt si ad diripienda castra quasi fuga deserta procurrant, repentè coorti cæsis direptoribus vrbem etiam facilè occupent. quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant; & cauti sint, neque temere credita fuga hostium procurrendo periculosè obiiciant. Hoc

E consilium quidam laudauit vt prudens: addiditque sibi videri mittendos duos equites qui omnia Iordanem vsque explorent: qui si fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & euestigio misit qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim iacere arma iactata, & fru-

F mentum reliquásque sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis rex multitudinem ad castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auti & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atque hordei numerum, quantũ nec in somnis sperare poterant, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo sata hordei sicli

G emerentur, & eodem pretio satum similæ, iuxta Elisei vaticinium. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac copia non est adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ: constitutus enim ad portam à rege,

vt cohiberet prorumpentis multitudinis impetum, ne se inuicem conculcando obtereret, ipse hoc passus est: atque ita interiit, quemadmodum Elisæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damascū reuersus incolumis, vbi cognouit diuinitus immisso terrore se vnà cum exercitu in fugam cōiectum, & vanum fuisse quod de aduentu hostium crediderant, ratus omnino aduersum se habere numen, per animi ęgritudinem in morbum etiam corporis incidit, cumque per idem tempus Elisæus Damascum inuiseret, hoc cognito fidissimum è familiaribus suis Azaelē honoris causa ei misit obuiam, non sine muneribus, scitaturum quisnam futurus esset morbi exitus, & num euasurus esset hoc periculum. Azael assumptis x l. camelis quicquid optimum ager Damascenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos imposuit: & obuiam factus Elisæo, reuerenter eum salutat, dicens se ab Adado rege missum vt offerret ei munera, & de morbo consuleret, num quod leuamen sperare debeat. propheta nuncio nihil mali renūciare iussō, tantùm moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Elisæus verò flebat, & multis manabat lacrymis, prospiciens quanta mala passurus esset suus populus post Adadi obitum. Azaele deinde rogante causam tristitiæ, Fleo, inquit, quòd me Israelitarum misereat, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitissimas eorum vrbes incendes, & infantes ad saxa allides, & dissecabis prægnates mulieres. Azaele verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait sibi diuinitus significatū, quòd ipse regnaturus sit in Syria. Itaque Azael reuersus ad suum dominum, melius eum habiturum nunciat: & sequenti die reti vuido in eū iniecto, præfocati à se regiam occupat, vir aliquin strenuus, & gratiosus apud Syrorum ac Damascenorum multitudinem: quo factum est vt vsq; in præsens tam Adadus quàm Azael eius successor diuinis apud Syros colātur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damascenorum vrbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, nescientes quòd non admodum sint veteres, & nondum centum supra mille anni ab eorum ætate interceſſerint. Cæterum Ioramus Israelitarum rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus respirauit, lætus tandem aliquando licere sibi in pace viuere.

4. Reg. 8.

V. Alter verò Ioramus qui Hierosolymis imperitans eodem, vt dixi, nomine censebatur, mox vt principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum potestatem auspicatus, videbatur cum Israeliticis regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultū didicit.

4. Reg. 8.

A ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κατα-
πλάσωσι ὑπ' ἀλλήλων ἀθρόμβοι συμπατηθέντες ἀ-
πολεῖσθαι, ταῦτ' αὐτὸς ἔπαθε. καὶ τὸν ἀπιστήσαντα
τὸν λόγον, τελευτὴν αὐτῷ προφητεύσαντος Ἐλισσαίου, ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ φθεὶς τῆς ἐσομένης δι' ἀποστα-
σίαν τῷ ὄλπιδείων λεγομένοις, μόνος ἐξ ἁπάντων οὐκ ἐπί-
στευσεν. ὁ δὴ τῶν Συρῶν βασιλεὺς ἀδρὸς ἐξέστειλε δῶρα
Δαμασκόν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν τε καὶ τὴν
B στρατιὰν αὐτοῦ πᾶσαν εἰς τὸ φίλος καὶ τὴν πρόσχην ἐκεί-
νην ἐνέβαλλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγήφθη,
σφόδρα τῇ δυσμορίᾳ τὸν θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νό-
σον κατέπεσεν. ἐκδημήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρό-
νον εἰς Δαμασκὸν Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου, γνοὺς ὁ ἀ-
δὰδ, τὸν πιστότατον τῶν οἰκετῶν Ἀζάηλον ἔπεμψε ὑ-
παντησόμενον αὐτῷ, καὶ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας
ἐρέσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ δύναιτο τὸν ἐξ αὐτῆς
C κίνδυνον. Ἀζάηλος δὲ ἦν μὲν καμήλων πεντακοσίων τὸν
ἀριθμὸν, αἳ τὰ κάλλιστα καὶ τὰ τιμιώτατα, τῶν ἐν Δα-
μασκῷ γινομένων, καὶ ὄντων ἐν τῇ βασιλείῳ ἔφερεν
δῶρα, συμβαλὼν τῷ ἐλισσαίῳ, καὶ προσαγορεύσας
αὐτὸν φιλοφρόνως, ἐλεγεν ὑπὸ ἀδρὸς τοῦ βασιλέως
πεμφθέντα πρὸς αὐτὸν, δῶρα τε κομίσαι καὶ πυθέ-
σθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ ῥᾴστου ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ προ-
φήτης, τὸν μὲν Ἀζάηλον ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγεῖλαι
D τῷ βασιλεῖ κακόν. ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν
οἰκέτης τοῦ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ δὲ
ἐλισσαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐῤῥεῖτο δακρύοις, προ-
εφέρετο δὲ παρέχειν ὁ λαὸς ἐμελλε κακὰ, μᾶλλον δὲ
ἀδρὸς τελευτῶν. ἀπαχθέντος δ' αὐτὸν Ἀζάηλου τὸν
αἰτίαν δ' συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῶν Ἰσρα-
ηλιτῶν ἐλεῶν, ὧν ἐκ σοῦ πίσονται δυνατῶν. ἔστοχεν δὲ
αὐτὸν τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐμ-
E πρήσῃς, καὶ παιδία μὲν ἀπολεῖς, πρεσβυτικὰς πήρας,
τὰς δ' ἐγκύους ἀναῤῥήξεις γυναῖκας. τοῦ δ' Ἀζάηλου
λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην ἕξει συμ-
βήσεσθαι ὡς τὰ τοιαῦτα ποιῆσαι, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ
δεδηλωκέναι τὸν δ' ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύειν.
Ἀζάηλος μὲν οὖν ἀπελθὼν ἐθεραπεύετο πρὸς τὸν ἀδρὸν,
τῷ μὲν τὰ βέλτιστα περὶ τῆς νόσου κατήγγελε. τῇ δ' ὑ-
στεραίᾳ διέφθειρε, τελευτὴν δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε,
F στρατηγὸς διέφθειρε, τελευτὴν δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε,
δραστήριός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἔχων ἀπὸ τῆς συ-
ρίας εὔνοιαν καὶ τοῦ δήμου τῆς Δαμασκηνῶν. ὑφ' οὗ
μάχει νεῶ αὐτὸς τε ὁ ἀδρὰ καὶ Ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν
ἄρξας, ὡς θεοὶ τιμώτατα ἀγόμενοι τὰς διεργεσίας καὶ τῶν
ναῶν τὰς οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τελευτῶν τῆς Δαμα-
σκηνῶν πόλιν. πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν
δῶρά τε τιμῆ τῆς βασιλείων, καὶ σεμνύοντες τελευτῶν
G ἀρχαιότητα, οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροι εἰσι, καὶ οὐκ ἐ-
χουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια καὶ ἑκατόν. ὁ δὲ τῆς
ἱερουσαλὴμ βασιλεὺς ἰώραμος ἀκούσας τὸν ἀδρὸν τε-
λευτῶν, αὐτὸς ἐπῆρεν ἐπὶ τὴν φόβων, καὶ τὸ δίκης ὁ δὲ αὐ-
τὸν εἶχεν, ἀσμενίως εἰρήνης λαβόμενος. ἰώραμος δὲ ὁ
τῆς ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἐπὶ τούτῳ δὲ ἦν ταὐτὸ καθὼς προειρήκαμεν ἐμπροσθεν ὄνομα, λαβὼν τὴν
ἀρχὴν, διὰ τὸ δοκεῖν τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς πατρίων φίλων οἳ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν ἐχώρησεν, τὴν ἀρ-
χὴν καὶ τελευτὴν δείξειν τῆς ποινείας ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διλυσιτελὲς τῆς τε ἱερουσαλὴμ βασι-
λείων, οἷ πρόσθεν παρεμένουσιν εἰς τὰ πάτρια τῆς ἑβραίων ἔθη, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν. διδάξει τε αὐτὴν
τά τε ἄλλα κακὸν, ἐπὶ μὴ ξενικοὺς θεοὺς προσκυνεῖν, γυναικὸς μὲν ἀχάβου συνοικήσασα δ' αὐτῷ.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν θεὸς ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν πρὸς Δαβὶδ ὁμολογίαν οὐκ ἐβούλετο τοῦτο τὸ γένος ἐξαφανίσαι. ἐφθάμενος δ' οὖν διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας κακουργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ καὶ λύμῃ τοῦ θεοσεβίου ἐθισμοῦ. ἀποστάντων δ' αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν ἰδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρότερον ἀποκτείναντων βασιλέα, ὃς ὑπήκουεν αὐτοῦ τῷ πατρί, ὃν δ' ἐβούλοντο αὐτοὶ καταστησάντων, ἐφέρετο μὲν τοῦ θεοῦ αὐτῶν ἐπιπόνως καὶ τῷ ἁρματείᾳ, νυκτὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐμβάλλει. καὶ τοὺς μὲν πρόσεξ τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε πορρωτέρω δ' οὐ προῆλθεν. ὤκνησε μού τι τῶν ποιήσας σὺν δίκῃ. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην Λαβίναν νεμόμενοι. καὶ δὴ οὕτως ἐμμανὴς ὡς τε τὸν λαὸν ἀναγκάζειν ὄρη τὰ ὑψηλὰ τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας προσκυνεῖν ταῖς ἀλλοτρίοις θεοῖς. ταῦτα δ' αὐτοῦ ἐφιστάντι καὶ τέλος ἐκβεβλημότι τῆς ἀγρυπνίας τὰ πάτρια νόμιμα, κομίζεται παρ' ἡλιοῦ τοῦ προφήτου βιβλιδάριόν τι τὸν θεὸν ἐνδείκνυσθαι μεγάλῃ παρ' αὐτοῦ λυμαινόμενον δίκῃ, ὅτι τοῦ μὲν ἰδίου πατέρος μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τοῦ Ἰεροσολυμιτῶν βασιλέως κατακολουθήσων ἀσεβήμασι, καὶ συμμαχήσας τῷ τοῦ Ἰούδα φυλῇ, καὶ τοὺς πολίτας ἱεροσολύμων ἀφεστῶτας τῆς ὁσίας τοῦ βλιχωρίου θεοῦ θρησκείας, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ Ἀχαὼβ τοὺς Ἰσραηλίτας ἐβίασατο. ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς ἀνῃρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τιμωρίαν, ἣν αὐτὸς τούτων ὑφίξειν ἔμελλεν, ἐσήμανε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὅλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι πεθνήξεται νόσῳ τῇ νηδύϊ, δηλονότι πολὺ βασανισθείς, καὶ τῷ ἐντέρῳ αὐτοῦ δι' ἐκβολῆς τῆς τοῦ ἐντὸς διαφθορᾶς ἐκρυήσεσθαι. ὡς δ' αὐτὸν ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἔπειθ' οὕτως ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου διὰ τῆς βιβλιδάρου ὁ ἠλίας.

A Et quamuis Deo certum esset seruare quæ Dauidi promiserat, Ioramus tamen indies nouis superstitionibus irritare cum, & populi regionem deprauare non destitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio deficerent, cæso rege suo qui Iosaphato hactenus parucrat, & nouo in eius solium impositoquam iniuriam vlturus Ioramus cum equitatu qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irruB pit: & exustis vicis finitimis non est ausus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, nisi quòd plures defectiones secutæ sunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus sitos conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti & prorsus oblito instituti patrij, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum suorum exemplo, ad C sectandam Israeliticorum regum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hierosolymorum ciues impulerit relicta patria religione ad externos ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat. ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iustos interfecisset. pœna etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus quæ in populum regis & domesticam faD miliam desæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluuio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, serò per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

Κεφάλαιον γ'.

Οτι στρατευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἥτις δύναμις αὐτῷ πᾶσα διέφθαρεν, καὶ οἱ παῖδες αὐτῷ πάντες ἐντὸς ὀλίγου ἐτῶν ἀπέθανον, ἢ θεὸς πάντοις αὐτὸν ἀσιτίᾳ ἠμύνατο, κακῶς τὸν βίον καταστρέψαι.

Cap. III.

Exercitus Iorami deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.

ΜΕτ' οὐ πολὺ δὲ στρατὸς ἀράβων τῶν ἐγγὺς τῆς αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ ἀλλοφύλων, οἷς τὴν ἰωσάμου βασιλείαν ἐπέβαλε. καὶ τὴν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. ἔτι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. οἷς δὲ αὐτῷ ἐλείφθη τῶν παίδων ἐξαφυγὼν τοὺς πολεμίους, ὀχοζίας ὄνομα. μεθ' ἡμέραν δὲ ταύτην τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τὴν ἀφροδισιακὴν νόσον ὑπὸ τοῦ θεοῦ πλείστην νοσήσας χρόνον, ἐπέσκηψε γὰρ οἱ εἰς τὴν γαστέρα τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ὀργὴν, ἐλκώσας ἀπέθανεν, δηλῶν αὐτοῦ τὰ ἐντὸς ἐκρυέντα. ἐξεύρεσις δ' αὐτοῦ καὶ τὸν τεθνεῶτα ὁ λαός. ἡγησάμενοι γὰρ εἶναι τὸν οὕτως ἀποθανόντα, καθ' ἡμῶν θεοῦ, μὴ δι' κηδείας τῆς βασιλικῆς ἀξίου εἶ τυχεῖν, οὔτε ταῖς παρ' αὐτοῦ ἐκπεμπόμενοι αὐτὸν θάπτουσιν, οὔτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ ἐπὶ ὀκτώ. ἐδεδίδακτο δὲ τὸν ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τοῦ Ἱεροσολυμιτοῦ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ὀχοζίᾳ.

E *Exercitu Iorami deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.*

NEc multo pòst exercitus Arabum qui versus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Ioramo regnum inuadit, qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum F fuit superstes, egrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine. pòst hanc publicam calamitatem, & ipse in morbum incidit, sicut ei iam antè prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifesto diuinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quin & populus insultauit eius cadaueri, facilè inde coniectans, quàm inuisus Deo fuisset homo nefarius, nec eum regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, G regnauit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

CAP. IIII. A Κεφάλαιον δ'.

Damascenorum rex Israelitarum regem bello impetit.

Στρατεία τοῦ ἰωράμου ἰσραηλίτου βασιλέως ἐπὶ τοὺς σύρους.

VI. ISraelitarum autem rex Ioramus sperans post Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem se posse recipere, magno priùs facto apparatu exercitum ei admouet. In ea oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram vrbem se recepit curandi vulneris gratia, relicto in obsidione Ramathę toto exercitu, cui Ieum Amasiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatâ recepit. erat autem ei propositum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato vni è discipulis suis sacro oleo, misit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum regem appellaret, dicerétque se autoritate diuina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, iussit cum fugientis more iter facere, nemine abitus eius conscio. Ille vbi ad destinatam vrbem peruenit, offendit Ieum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita vt Elisæus fore prædixerat: accedénsque ad illum, ait se cum eo velle colloqui. & cùm surgens secutus ipsum esset in conclaue, iuuenis depromptum oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occisi sunt: vt quemadmodum priùs Hieroboami & filij ipsius Nabadi, ac mox Basani familiæ propter impietatem interiêre funditus, ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclaui se proripuit, nolens à quoquam conspici. Ieus autem statim in consessum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de causa venisset iuuenis, & insanum videri dicentibus: rectè, inquit, coniecturam facitis. nam insani verba locutus est. illis verò magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse. Hæc vbi prolocutus est, vnusquisque ducum detraxit sibi pallium. quibus congestis in speciem solij, & ipso superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum, nouum regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat vulnus, quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Venerátque eò per officium cognationis etiam Hierosolymorum rex Ochozias, quòd esset sororis eius filius, vt quomodo se habeat vulnus inuiseret. Quos vt Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, quòd bona fide regnum sibi detulerint.

4. Reg. 9.

Ἰωσαμος ὁ τοῦ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μετὰ τὸν ἀδαδος τελευτὴν, ἐλπίσας ἁραμάθην τὴν πόλιν τῆς γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεσθαι τοὺς σύρους, στρατεύει μετὰ πολλοῦ αὐτῶν μεγάλης παρασκευῆς. ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ τοξεύθεὶς ὑπό τινος τῶν σύρων οὐ καιρίως, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζαρὶν πόλιν, ἰασόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῇ ἁραμάθῃ τὸν στρατὸν ἅπασαν, καὶ ἡγεμόνα τὸν ἀμασὶ παῖδα ἰηουῦ. ἤδη γὰρ αὐτὸν εἰλήφει κατὰ κράτος. προῦκειτο δ' αὐτῷ μετὰ τὸν θεραπείαν, πολεμεῖν τοῖς σύροις. ἐλισσαῖος δ' ὁ προφήτης ἵνα τῷ μαθητῇ αὐτοῦ δοὺς αὐτῷ τὸ ἅγιον ἔλαιον ἐπέμψεν εἰς ἁραμάθην χρίσοντα τὸν ἰηουῦ, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ὕφηγεῖται βασιλέα, ἀλλά τε προὸς τούτοις ἐπιὼν ὀλισθήσας ἐκέλευσε, καὶ ῥόπῳ φυγῆς ποιήσασθαι τὴν πορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας ἐκεῖθεν ἀπιών. ὁ δὲ ἡγεμὼν ἐν τῇ πόλει, τὸν ἰηουῦ διείργει καθιζόμενον μετὰ τῶν τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς ἐλιασᾶ ὁ προφήτης. προσελθὼν δέ φησι, βούλεσθαί τινων αὐτῷ διαλεχθῆναι. τοῦ δ' ἀναστάντος, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὰ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, εἶτ' εἰπὼν θεὸν ἔφησε χειροτονῆσαι αὐτὸν, ἐπ' ἐλεύθερα τὰ ἡμέτερα τοῦ ἀχάβου, καὶ ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τοῦ προφήτου, τοῦ ὑπὸ ἰεζαβέλας παρανόμως ἀπολομένου, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν ζόφον ὑπομείνῃ οἱ ἰεροβοάμου τοῦ ναβαταίου παῖδες καὶ βάασα περίεισι δὲ τὰ ἀσεβείας αὐτῶν ἀφανιθῇ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθῇ σπέρμα τῆς ἀχάβου γενεᾶς. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶν ἐκεῖ παροῦσι φθάσαι τὴν πάροδον. ὁ δὲ ἰηουῦ πρὸς ἑαυτὸν τὸν τύπον εἶδε μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἐκαθέζετο. πυθομένων δέ, καὶ φράζειν αὐτοῖς παρακαλούντων τὰ πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, καὶ πρόφασιν μηδεμίαν λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε· καὶ γὰρ τοιούτους λόγους μεμιμημένος ἐπιπέπαικε. σπουδαζόντων δ' ἀκούσαι καὶ δι' ὁμήρων, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα τοῦ πλήθους εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος σφετέρων αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὰ ἱμάτια, καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον ἰηουῦ εἶναι βασιλέα. ὁ δὲ, ἀθροίσας τὸν στρατὸν, ἔμελλεν ὁρμᾶν ὅπῃ ἰώραμον, εἰς ἰεσραέλαν πόλιν. ἐν ᾗ καθὼς προείπομεν, ἐθεραπεύετο τὸν πληγὴν, ὃν ἔλαβε πρὸς τῇ ἁραμάθης πολιορκίᾳ. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῆς ἰεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφηγούμενος πρὸς τὸν ἰώραμον. ἦλθε γὰρ ὁμοῦ αὐτῷ τῆς ἀδελφῆς ὢν καὶ θεραπεύσων. ὑπισχνεῖσθαι δ' ἦν πᾶσι ἔχοι ἐκ τοῦ ζῆν μέτρου μετὰ τοῦ συγγένειαν ἐληλυθέναι. ἰηοὺς δὲ βουλόμενος, ἀφειδέως τοῖς περὶ τὸν ἰώραμον ἐμπεσών, πλείους μὲν τῶν στρατιωτῶν ἀπέκτεινε τούτοις τοῖς ἰωράμου, τέτοι δ' ἔτυχεν λαμπρᾶς ἀπολαύσεως αὐτῷ τῆς διανοίας, καὶ τοὺς ἀχειμάρους οὕτως ἀποδύξας αὐτὸν βασιλέα.

Κεφά-

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἰωσαμος ἀπέδρανεν ὑπὸ ἰηοῦ αἱρεθεὶς τὸ ἅρμα, καὶ ἡ γλυκὰ αὐτῷ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας.

Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡδόμενοι, ἐφύλαττον τὰς ὁδοὺς, μή τις εἰς ἰεσραέλα ἀγγελοῦν ἀδόκητον μηνύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν ἰηοὺς, τῷ ἱππίων ὀπλεκτοὺς ἀναλαβὼν, καὶ καθίσας ἐφ' ἅρματος, εἰς τὴν ἰεσραέλα ἐπορεύετο. γνωριμώτου δὲ ἐγγὺς ὁ σκοπὸς ὃν ὁ βασιλεὺς ἰωσαμος καθιστήκει, τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μὲν πλήθους προσελαύνοντα τὸν ἰηοὺ, ἀπήγγειλεν ἰωσάμῳ προσελαύνουσαν ἱππέων ἴλην. ὁ δὲ ἀὐθὺς ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναί τινα ἱππέων ὑπαντησόμενον, καὶ πύθεσθαι τίς ἐστιν ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν ἰηοὺ ὁ ἱππεὺς, ἐπηρώτα αὐτὸν τί τὰ στρατόπεδα, πυθάνεσθαι δὲ ταῦτα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μὲν πρὸς τούτων πολυπραγμονεῖν ἐκέλευσεν, ἕπεσθαι δ' αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ὁρᾷν, ἀπήγγειλεν ἰωσάμῳ τὸν ἱππέα συγκαταμιγέντα τῷ πλήθει τῷ προσιόντων, σὺν ἐκείνοις ὡδαγίνεσθαι. πέμψαντος δὲ καὶ δεύτερον τὸν βασιλέως, ταὐτὸ ποιεῖν προσέταξεν ἰηοῦ. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς ἰωσάμῳ, τελευταῖον αὐτὸς ὀπλικὰς ἅρματος σὺν ὀχοζίᾳ τῷ τοῦ ἱεροσολύμων βασιλεῖ, παρ' ᾧ δὲ αὐτὸς ὡς ἔφημεν ἐμπεφθαι ὀφόμενον αὐτὸν, πῶς ἐκ ζαύματος ἔχοι δηλ συγχύσεως, ἐξῆλθεν ὑπαντησόμενον. χολάτερόν τε καὶ μετ' δ' ταξίας ὥδευεν ἰηοῦ. καταλαβὼν δ' ἐν ἀγρῷ ναβούθου τοῦ ἰωσαμος, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κ' τὸ στρατόπεδον. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πόρνην ὀνομαλίσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν δηλήσεσιν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς ὀχοζίαν ἐπίδρα καὶ δόλῳ καταστρατηγεῖσθαι. ἰηοὺς δὲ τοξεύσας αὐτὸν, καταβάλλει, τοῦ βέλους διὰ τῆς καρδίας ἐπελθόντος. καὶ ἰωσαμος μὲν ἀὐθὺς πεσὼν ὑπὸ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ἰηοὺς δὲ προσέταξε βαδάκῳ τῷ τῆς ξίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥίψαι τὸν ἰωσάμου νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ ναβούθου, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς ἐλίᾳ προφητείας ἣν ἀχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸν ναβοῦθον ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ἐν τῷ ἐκείνου χωρίῳ. ταῦτα δὲ καθιζομένους ὀπαδῶν τῷ ἅρματος τοῦ ἀχάβου λέγοντος ἀκοῦσαι τοῦ προφήτου. καὶ δὴ τοῦτο συνίδεν γνῶναι, τὴν τοῦ προφήτου τοῦ ἐκείνου. πισόντος δ' ἰωσάμου, δείσας μὴ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξέλασε, λήσεσθαι τὸν ἰηοὺν ὑπολαβών. ὁ δὲ ὀπλικὰς καὶ καταλαβὼν σύν τινι προσβάσῃ, τοξεύσας ἕτερον. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ὀπλικὰς ἵππων φεύγει τὸν ἰηοὺν εἰς μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπευόμενον μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δ' εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς γενόμενον.

Cap. V.

Ioramus à Ieu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias.

A Milites verò læti imperata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Ioramum illis insciis peruenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim stipatus equitum lectissimis, ad Israelem sublimis curru properè vehitur, quo iam appropinquante, speculator à rege constitutus vt venientes in vrbem obseruet, vbi vidit Ieum cum turmis aduehi, renuntiauit Ioramo aduentare agmen equitum. illi B extemplo mittit quendam equitem qui occurrat & cognoscat quisnam veniat. ad quos vbi accessit eques, rogat quid agatur in exercitu, regem enim scire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re esse solicitum, & vt sequatur se cum aliis. hoc speculator cùm vidisset, renunciat Ioramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege missum Ieus idem iubet facere. vt verò & hoc per speculatorem Ioramus didicit, postremò ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, quem vt cognatum inuisendi gratia C illò veniisse diximus, exiuit illi obuiam. nam lentè & composito agmine Ieus incedebat. Hunc Ioramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat satin saluæ sint res in exercitu. à quo amarulento conuicio exceptus, & venenficæ meretricis filius appellatus, facilè cogitans nihil sani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circũuentos se dolo ac insidiis. Ieus verò sagitta per cor transfixũ de curru cũ præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Ioramí in Nabuthi agrum proiiciat, prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipse & eius familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore prophetæ audisse, cùm post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita vt prædictum fuerat euenit. Cæso autem Ioramo, Ochozias suæ quoque saluti metuens, currum E in aliam viam deflexit, latere se Ieum existimans. At ille assecutus eum ad quendã cliuum, sagitta ictum sauciat. qui relicto curru equum properè conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, vbi paulo pòst ex eo vulnere mortuus, relatúsque Hierosolyma, illic sepultus est, cùm regnasset anno vno, patre suo longè sceleratior.

Cap. VI.

F *Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies.*

Ieu verò veniente Iesraelam Iezabela ornatu regio stans in turri, ô seruum egregium, inquit, qui dominum suum occidit. Ille suspiciẽs rogauit eã quænam esset, iubẽs ad se descẽdere.

Κεφάλαιον ς'.

Οτι ἰηοὺς ἐβασίλευσε τῆς ἰσραηλίτιδος ἐν σαμαρείᾳ ὀκτὼ ἔτεσι, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὑπὸ γενεὰς τέσσαρας.

Τοῦ δὲ ἰηοῦ ἐλθόντος εἰς ἰεσραέλα, κοσμησαμένη ἡ ἰεζαβέλα, καὶ σασα ὑπὸ τοῦ πύργου, καλὸς εἶπε δοῦλος ὁ δολοφονήσας τὸν δεσπότην. ὁ δὲ ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, ἐπυνθάνετο τίς εἴη.

tandem eunuchis ipsius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum cruentatis mœnibus, vbi solum attigit ab equitibus conculcata & obtrita periit. post hæc Ieus ingressus regiam cum amicis refecit se ab itinere, mandauitque Iezabelæ famulis vt eam sepelirent in honorem generis, quòd nata esse è regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter manus & faciem, consumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus est Eliæ mentem diuinam, qui eam reginam in hac ipsa vrbe malè perituram prædixerat. Et
4. Reg. 10. quia septuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorum pedagogos, alteras ad vrbis magistratus, misit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, equi & currus illis non deesset, creato ex eo numero rege qui per ætatem maximè videri posset idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga se animati essent. Magistratus autem & pædagogi lectis literis extimuerunt, & cogitantes se huic qui duos maximos reges oppresserat, esse impares, rescripserunt ipsum esse dominum, se verò imperata eius paratos facere. Ille rursum rescripsit, ergo Achabi filiorum capita præcisa ad se mitterent. Tum magistratus accersitis adolescentum altoribus imperant, vt occisis illis præfecta capita ad Ieum transmittant. illi nihil miserti iussa peregerunt, & congesta in vasis quibusdam plexilibus capita Israelæa miserũt. Quæ cùm eò perlata essent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi, adesse Achabi filiorum capita. ille ante portam ex vtroque viæ latere aceruos ex eis iussit construi: quo facto, diluculo ad ea visenda progressus, vertit se ad populum: & si ego, inquit, cum coniuratis dominum meum interfeci, istos omnes quis interfecit? Volebátque eis persuasum, quicquid Achabi generi accidisset, non volente solùm, sed prænuntiante etiam Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem ostenderat. Deinde occisis quotquot etiam apud Israelitas ex ea cognatione inuenirentur, versus Samariam iter ingressus est. Et cùm incidisset in cognatos Ochoziæ regis Hierosolymorum, rogauit quónam tenderent. Aiunt se venire salutatum Ioaramum, & cum eo regem suum Ochoziam. nesciebant enim vtrunque ab eo necatum. ille hos quoque comprehensos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo pòst occurrit ei vir bonus & iustus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipsius: qui post mutuam salutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex sententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpat radicitus. Ieus verò suasit ei vt conscenso curru quo ipse vehebatur, simul intraret Samariam. Visurum enim quòd nemini malo parceret, sed falsos vates ac sacerdotes,

A καὶ καταβάσας ἦκεν πρὸς αὐτὸν ἐπίλοιπος. καὶ τέλος τοῖς δυνούχοις προστάττει αὐτὴν κατὰ τοῦ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δὲ, πότε τοῖχος προσέῤῥαγε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπόθανε. τούτων δὴ γενομένων παρελθὼν Ιηοὺς εἰς τὰ βασίλεια συὸ τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνέκτατο, προστάξας τοῖς οἰκέταις ἐξάγειν θάψαι δὲ τὸ γένος. ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. οὐδὲν δὲ εὗρεν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσαχθέντες πλὴν κεφαλῆς, ἡμέρα τὰ ἀχρεοτάτεια. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν καὶ θηρίων διεσπασμένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ιηοὺς, ἐθαύμασε τὴν τοῦ θεοῦ προφητείαν. οὗτος γὰρ αὐτῷ εἰς ἐκδίκησιν προεῖπε τὸν τοῦ Ναβουθαῖ τὸν ζῆλον. ὅταν δ' ἀχάβου παῖδων ἑβδομήκοντα, ἐφορμῶν δ' ἐκ σαμαρείας, πέμπει δύο ἐπιστολὰς Ιηοὺς, τῷ μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τῷ δ' ἑτέραι, τοῖς ἄρχουσι τῆς σαμαρίων, λέγων ὡς τὸν ἀνδρειότατον τῆς ἀχάβου παίδων, B ὃν δείξει βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς ἦν πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ σωμάτων, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα ποιήσαντας, εἰσπεράτεσθαι δίκην ὑπὲρ τοῦ δεσπότου. ταῦτα δ' ἐφη, ἐξέπιεσεν βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῆς σαμαρείας ἀρχούσας. αἰσχυνθέντες δὲ τὰ γεγράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδυσαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων C ἐκράτησε βασιλέων, αἰτίγραψαι ὁμολογοῦντες αὐτῷ ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὁ ἂν κελεύσῃ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντίγραφεν, αὐτῷ τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῆς ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας, πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς τροφεῖς τῆς παίδων, προστάξαν ἀποκτείναντας αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς Ιηοῦν. οἱ δ' οὐδὲν ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἔπραξαν. D καὶ συνελόντες εἰς πίνακα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, ἔπεμψαν εἰς ἰεσδρήλα. κομισθεισῶν δὲ τούτων, ἀγγέλλεται διπτουσῶν μὴ τῆς φίλων τῷ Ιηοῦ, ὅπου μισθοῦσιν αἱ τῆς ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐκέλευσεν ἐξ αὐτῶν αἰσχῦναι βουνούς. γενομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ προεῖσιν ὀφόμενος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ὅλῳ τῷ θεῷ E τῶν τὸν αὐτῷ στρατεύσαντο, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε. τούτους δὲ πάντας οὐκ αὐτὸς ἀνεῖλεν. μηνύσειεν δὲ αὐτοὺς ἄξιον πρὸς τῆς ἀχάβου γίνεσθαι, ὅπ πάντα κατὰ τῶν θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτῷ καθὼς ἠλίας προεῖπεν ἀπόλωλε. προσδραμόντες δὲ καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἰεσδρηλίτας ἀνελόντας ἐκ τῆς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν εἰσπορεύετο. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν, τῶν ὀχζίου συμβαλὼν οἰκείοις τῷ βασιλέως τῷ ἰεσδρυλύμων αὐτοῖς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀσπασάμενοι τε ἐφασκον καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα ὀχζίαν ἥκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ᾔδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτῷ πεφονευμένους. Ιηοῦς δὲ, καὶ

τούτους συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι προστάττει, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, πεντήκοντα δύο. σωσαντα δ' αὐτῷ μὴ τούτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἰωνάδαβ ὄνομα, φίλος αὐτῷ πάλαι γενόμενος. ὃς ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἐσαγαγεῖν ἤρξατο, πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τῶν οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τῶν ἀχάβου. Ιηοῦς δ' ἀναβαίνοντα ὅπ τὸ ἅρμα, συμεισελθεῖν αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει, λέγων ἐπιδείξειν, πῶς οὐδεὶς φείσεται ποτε σοῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς ψευδιερεῖς,

καὶ τοὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τιμὴ μὲν τοῦ μείζονος θεοῦ θρησκείαν ἐγκαταλειπῶν, τοὺς δὲ ξενικοὺς προσκυνεῖν, τιμωρήσεται. κἀλλιστον δ' ἂν θεάματον, καὶ ἥδυστον ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ κολαζομένους πονηρούς. τούτοις πειθὴς ὁ Ἰωνάδαβος ἀναβὰς εἰς τὸ ἅρμα, εἰς Σαμάρειαν συναγίνεται. ἀναζητήσας δὲ πάντας τοὺς ἀχάβου συγγενεῖς ἵνοις, ἀποκτίνει. βουλόμενος δὲ, μηδένα τῷ ψευδοπροφήτῃ, μηδ' ἱερέων τῷ ἀχάβου θεῷ τιμωρίαν διαφυγεῖν, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν ἔφη, διπλασίονας ὧν ἀχάβῳ θεὸν εἰσηγήσατο προσκυνεῖν, καὶ τοὺς ἐκείνου ἱερεῖς καὶ προφήτας πάντας αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας γὰρ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας δεῖπνα τοῖς ἀχάβου θεοῖς, τὸν δ' ὑπολειφθέντα τῷ ἱερέων, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ δὲ θεὸς ἀχάβου, βαὰλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν καθ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν εἰς πάσας τιμὴν τῷ ἰσραηλίτῃ χώραν, τοὺς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τῷ βαὰλ, καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ τῶν φίλων ἰωναδάβου, μήτις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐρωτήσας προσέταξεν. οὐ βούλεσθαι γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον συναγχάνειν. τῷ δὲ εἰπόντων ὡς οὐδένα παρεῖναι ξένον, καταξαμένων δὲ τῷ θυσιῶν, ἔδωκεν ἔξω θύρας ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας οἷς ἦν πίστις τῷ ὁπλιτῶν. κελεύσας αὐτοῖς κτείνειν τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νῦν τοῖς παροῦσιν ἔθεσι τιμωρεῖν ἅπασιν ἤδη χρόνον ὠλιγορημένοις, ἀπειλήσας καθ' ὧν διαφυγόντων τὰς ἐκείνων ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας πάντας κατέσφαξαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἐμπρήσαντες, ἐκάθηραν οὕτως ἀπὸ τῶν ξενικῶν θεῶν τιμὴν Σαμαρείας. οὕτω ὁ βαὰλ, τιμίων ὑπὸ θεός. ἀχαβῷ δὲ τῷ πρωτοτόκῳ βουλόμενος χαρίσασθαι ἰωβάλῳ τιμίων ὅτι βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ταῦτα τε αὐτῷ κατασκάσαι ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἄλλου. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐποίησε ἐπέτρεπε. ταῦτα διαπραξάμενος καὶ προνοήσας τῆς κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου προεῖπεν, ἐπὶ τέσσαρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ βασιλεύσειν τῷ ἰσραηλιτῷ. καὶ τὰ μὲν περὶ ἰηοὺ ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

A qui populo ſeducto autores fuerint relicta patria religione externa ſacra ſuſpiciendi, ad vnum omnes ſupplicio dederet. iucundiſſimum ſpectaculum fore viro bono, inſpicere malos dantes meritas pœnas anteactorum ſcelerum. Paruit regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus eſt. At Ieus quantum cognatorum Achabi diligenti inquiſitione facta inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falſis prophetis & ſacerdotibus profanis euadere dolo vniuerſos circumuenit. Conuocato enim populo ait ſe omnes Achabi religiones duplicare velle, idque vt ex ſententia ſacerdotum ipſius & prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad ſe conuenire. Celebrandum enim ſolemnibus victimis diem feſtum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea feſtiuitate ſi quis ſacerdotum abfuerit, capitale fore. dimiſſis deinde per omnem Iſraelitarum ditionem qui ſacerdotes ad ſtatum diem Samariam deducerent, iuſſit omnibus veſtes donari. eas cùm accepiſſent, venit in ædem vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui ſcrutarentur ne quis alienus admixtus ſit: nolle ſe dicens, vt ſacris eorum alienus ac profanus vllus ſeſe ingerat. illis verò negantibus quemquam talem adeſſe, & iam ſacra ſua parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidiſſimis armat: quibus mandat vt pſeudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos vlciſcantur, interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiſerit, vicarium pro illo moriturum. Illi verò omnes ad vnum necauerunt. & regia ipſa incenſa vrbem externis ſacris profanatam purificauerunt. Iſte Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis ſoceri ſui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu aſſignatis. huius ſacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Iſraelitis adorare permiſit. Nec ingrata Deo fuit eius in impios animaduerſio, qui per prophetam ſuum ſignificauit, per quatuor generationes poſteros eius apud Iſraelitas regnaturos.

B C D E F

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς γοθολία τῷ ἱερεσυλημότι ἐβασίλευσεν ὀλίγα πάντα, καὶ αἰτιᾶται αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπο-δεῖξαι.

CAP. VII.

Gotholiâ per ſummum nefas Hieroſolymis regnum occupat, quæ poſt ſextum annum ceſſa pontifex Ochoziæ filium regem conſtituit.

ΓΟθολία ἦν ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὸν ἰωσαμοῦ ταδέλφου καὶ τιμὴν ὀχοζίου τὸ παιδὸς, ἐπὶ τῷ ἡμίσει τῷ βασιλέων ἀπώλειαν, ἐπουδάζει μηδένα τῷ ἐκ τῆ δαβίδου καταλειπῶν οἴκου, πᾶν δ' ἐξαφανίσαι τὸ γένος· ὡς αὐ μηδὲ εἷς ἐξ αὐτῷ βασιλεύσειε ἔτι γένοιτο. καὶ τὸ μὲν ὡς ἤθελε διεπράξατο. διεσώθη δὲ εἷς υἱὸς ὀχοζίου, ξόπορ δὲ τοιούτῳ τιμὴ τελευτὴν διέφυγεν. ἦν ὀχοζία ὁμοπάτριος ἀδελφὴ ἰωσαβεὲθ ὄνομα. ταύτῃ σωθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς ἰωαδὸς.

Dum Ieus homines nefarios in hunc modum perſequitur, Gotholia regis Achabi filia comperta filij morte & generis ſui pernicie, decreuit etiam è Dauidis familia neminem ſuperſtitem relinquere, ne quis huius ſanguinis poſthac Hieroſolymis regnum obtineat: id quod quantum in ipſa fuit perfecit. Seruatus tamen eſt vnus Ochoziæ filius ad hunc fermè modum. Erat Ochoziæ germana ſoror, Ioſabetha nomine, pontifici Ioado nupta. VII. 4. Reg. 11.

hæc regiam ingreſſa,cùm inter cæſorum cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in ſuo cubiculo abdidit,& ſolo marito conſcio ſex annis in templo clàm aluit, quàm diu Gotholia Hieroſolymorum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinque centurionibus coniurat, vt communicatis operis ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: datáque & accepta ſilentij fide ſpei pleni negocium hoc modo aggrediuntur. centuriones Ioado ad hoc facinus adſciti peragrata tota regione ſacerdotes ac Leuitas & aliquot in ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine pontificis euocatos ſecum adducunt. ille habere ſe vtile reipublicæ conſilium ait, aperturúmque eis, ſi id apud ſe continere velint: opus enim eſſe non ſilentio tantùm, ſed etiam auxilio. Cúmque ſacramentum ab eis accepiſſet,turò ſe poſſe quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat: Hic eſt,inquit,rex veſter, ex illa natus familia,quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaque cenſeo tertiam veſtrûm partem cuſtodiam eius in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò quæ ſupereſt, patentem portam qua itur in regiam ſeruare. reliqua verò multitudo in templo inermis ſit,neque quenquam cum armis intrare ſinite, qui non ſit ſacerdos.præterea certos è ſacerdotibus ac Leuitis ſelectos mãdauit ſatellitij more ſtrictis gladiis regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere,& poſito omni metu ſeruandi tantùm regis curam gerere.illi approbato pontificis conſilio rem ſtatim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo inſtruxerat, diſtribuit centurionibus & ſacerdotibus ac Leuitis quantum ibi haſtarum inuenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armorum genus aderat.atq; ita armatos templo circundedit confertis inuicem manibus, vt ab ingreſſu quos intereſſe non oportebat excluderent.adductoque in medium puero,corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo regem pronunciat.populus quoque gaudens ſimul & plaudẽs fauſtis acclamationibus vitam & victoriam nouo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer perturbato animo cum ſatellitio proſiliret à regia.Venientẽ deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittunt,ſed armatos eum ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à pontifice circumdati fuerant. Cæterùm Gotholia poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantẽ, redimitúmq; corona regia diſciſſa veſte ſua,magno clamore iubet interfici inſidiatorẽ, & occupatorem tyrannidis. Ioadus cótrà accitis cẽturionibus,iubet mulierem arripi,duciq; in torrentem cedronis,atque illic pœnas luere.

A εἰσελθοῦσα ἡ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀποσφαγ μένοις τὸν ἰώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ παιδίον ἐναύσιον, ἐγκεκρυμμένον λαθοῦσα μὲν τὴν ζητούσης, βασάσασα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ τεμενίον, ἀπέκλεισε. καὶ λανθάνοντες ἀνέθρεψαν αὐτὸ τε, καὶ ὁ

B αὐὴρ αὐτῆς ἰωάδος ἐν τῷ ἱερᾷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθολία τῷ ἱεροσολύμων, καὶ τῷ δύο φυλῶν. τῷ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογησάμενος τοῖ ἰώαδ πέντε τὸν ἀριθμὸν ἑκατοντάρχας, καὶ συμπείσας αὐτοὺς συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κῆ τῆς γοθολίας ἐγχειρουμένοις, τὼ δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συναφεῖναι, καὶ λαβὼν ὅρκους οἷς τὸ ἀδύτοις ἁγιάσματι τῷ συνεργούντων βεβαιοῦται, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει ταῖς κῆ τῆς γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οἷς ὁ ἱερεὺς ἰώαδος κοινωνοὺς τῆς πράξεως παρειλήφει, παραδόντες εἰς ἅπασαν τὼ χώραν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθεσίαντες καὶ τοὺς τῷ φυλῶν προεστηκότας, ἦκεν ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δ', πίστιν ἔπισεν αὐτοὺς σύορκον, ἣ μὲν φυλάξειν ὅπερ αὐ μάθωσιν ἀπόῤῥητον παρ' αὐτοῦ, σιωπῆ· ἅμα καὶ συμπροέξεως διόμνυον. ὡς δ' ἀσφαλὴς αὐτῷ λέγειν ὁμωμοκότων ἐγίνετο, παράγων ὅ γε τὸ παιδίον ἔτρεφεν, ἔφη ὑμῖν, εἶπε, βασιλεύς, ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἴστε θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἄγχει τὸ παντὸς χρόνου. παραγγέλλω δὲ τὼ ζίτλω ὑμῶν μέρει φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, τὼ δ' τετάρτω τὰς φυλακὰς ἐφεστῶσαν τὸ τεμένους ἁπάσας. ἡ δὲ μὴ ταύτῳ ἐχέτω τὼ τῆς εἰσοιχομένης καὶ φερούσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω. μηδ' ἕνα δ' ὁπλίτω εἰσελθεῖν ἐάσητε ἢ μόνον ἱερέα προσδιετάξατο δ' τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ λευίτας πρὸ αὐτὸν εἰς τὸν βασιλέα, τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐπασαμένους σβυροφορικὰς τας, τὸν δὲ τολμήσαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀναιρεῖσθαι παραυτίκα, δίσαντες δὲ μηδένα ἀφαμένην τῇ φυλακῇ τῶν βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε τούτοις πειθόμενοι, ἔργῳ τὼ προσήκοντι ἐδήλωσαν. ἀνοίξας δ' ἰώαδος τὼ ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην ὧν δαβίδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἅπαντ' ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴ τι ἕτερον εἶδος ὅπλου κατέλαβε. καὶ καθοπλισμένους

F ἔστησεν ἐν κύκλῳ πρὸ τὸ ἱεροῦ συναφαιμένους τὼ χεῖρα καὶ τὼ εἴσοδον τοῖς οὐ προσήκουσιν εὐτὺς ἀποτειχίσοντας. συναγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικὸν. καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας ἰώαδος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος χαίρον καὶ κροταλίζον εὐθὺς σώζεσθαι τὸν βασιλέα. τῇ δὲ θορύβου καὶ τῷ ἐπαίνων γοθολίαν παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, τεταραγμένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ μετὰ τῶν ἰδίας ἐξεπήδησε στρατιᾶς

G ἐκ τὸ βασιλείου. ὡς δὲ γνωμοῦσθαι δ' εἰς τὸ ἱερὸν αὐτὼ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσιόντας. τοὺς δ' ἐπομβρίους ὁπλίτας ἔρξαι εἰσελθεῖν οἱ προεστῶτες ἐν κύκλῳ τῶν ὑπὸ τὸ ἀρχιερέως τῶν προσταγμένων. ἰδοῦσα δὲ γοθολία τὸν παῖδα ὀπὶ τῆς σκηνῆς ἑστῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν προκειμένον στέφανον, προῤῥηξαμένη καὶ δεινὸν ἀλαλάζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ὅπλοις συλλήψαντα αὐτῇ, καὶ τὼ ἀρχὴν ἀφελέσθαι σπουδάσαντα. ἰώαδ δὲ καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τὼ γοθολίαν εἰς τὼ φάραγγα τὸ κεδρῶν, ἀπολεῖν ἐκεῖ.

μὲν γὰ

μὴ γὰρ βούλεσθαι μιαίνειν τὸ ἱερὸν αὐτόθι τῷ ἀλιτηρίαν τιμωρήσασι ἐγχώριον. ἔφασκε δ' ἔξειν, καὶ βοηθῶν τοῖς προσέλθοι, καὶ κεῖνον ἀπολεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς ἐπιβολῆς οἱ πρόσταγμα λαβόντες τῷ ἀναιρέσειν αὐτὸν ὅπη τὴν πόλιν τῶν ἡμιόνων τοῦ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρήσαντο. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν γοθολίαν τὸν ἱσταμένην τὸν ὅπλον, συγκαλέσας τόν τε δῆμον καὶ τοὺς ὁπλίτας ἰωάδος εἰς τὸ ἱερὸν, ὤρκησεν αὐτοῖς τὸν βασιλέα, καὶ ἐπρονοήσατο αὐτῷ τῆς σωτηρίας, καὶ τῆς ὅπη πλεῖον ἀρχῆς. ἔπειτ' αὐτὸν τὸν βασιλέα τιμήσειν τὸν θεὸν, καὶ μὴ παραβαίνειν τοὺς μωυσέως νόμους, δεισᾶσι πίστιν ἠνάγκασε. καὶ μὴν ταῦτα εἰσβαλόντες οἱ τοῦ βάαλ οἶκον, ὃν ἡ γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰωράμος κατεσκεύασεν, ἐν ὕβρει μὲν τοῦ παρόντος θεοῦ, τιμῇ δὲ τοῦ ἀχάβου, κατέσκαψαν, καὶ τὸν ἐν τοῖς τῷ ἱερατεύοντι αὐτοῦ μαθὰν ἀπέκτειναν. τῷ δὲ ὅπλων ἐπιμέλειαν καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἐπέτρεψεν ἰωάδος, κατὰ τὸ δαβίδου τοῦ βασιλέως διάταξιν, κελεύσας αὐτοὺς διὰ τῆς ἡμέρας διπλόους τοὺς ἐνομισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίας καὶ θυμιᾶν ἀκωλύτως τοῦ νόμου. ἀπέδειξε δὲ τοῦ λευιτικοῦ τινας καὶ πυλωρεῖν ὅπη φυλακὴ τὸ τεμένους, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρεῖναι καθαρεύοντα τῶν. τούτων δὲ ἕνεκα διδάξας, μετὰ τῶν ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ καταγαγὼν ἄνω τὸν ἰώασον εἰς τὸ βασίλειον, καθήσαντος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐπεφώνησέ τε τὸ πλῆθος, καὶ σπονδὰς δώσοντας ἔφασκον πολλὰς ἑορτάσαι ἡμέρας, ἡνίκα μὲν ἔτι πόλις, ὅπη τὸν γοθολίαν ἀποθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ἐπεὶ δὲ ἰώασος ὅτε τῷ βασιλείαν παρέλαβεν, ἑπτὰ. μήτηρ δὲ οἱ αὐτῷ τὸ μὲν ὄνομα σαβία, παρὰ δὲ βηρσαβεέ. πολλὴν δ' ἐπεμελήσατο τοῦ νόμου φυλακὴν, καὶ σπουδὴν τοῦ θεοσεβείας φιλοτιμίαν, ἐφ' ἅπαντα χρόνον ὁ ἰώασος ἐβίωσεν. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν δόντος τοῦ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν καὶ υἱοὺς αὐτῷ καὶ θυγατέρας παῖδας ἐγέννησε. τὰ μὲν οὖν περὶ τοῦ βασιλέως ἰωάσου ὡς τῷ τῆς γοθολίας ὅπλουλίῳ διέφυγε, καὶ τῷ βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

neque enim fas esse templũ veneficae supplicio pollui. mandauit etiam, si quis ei conetur ferre supperias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum est, eductã extra portam mulorum regis illic interficiunt. Vt verò conspiratio contra Gotholiam successit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templũ, omnes sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnóque augendo datos operam. eodem iureiurando mox regem astrinxit ad diuini numinis reuerentiam, & ad obseruationem legum, quas Moyses cœlitus ac ceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baali sacram cõcurritur, quam Gotholia cum marito Ioramo constructam, in veri Dei cõtumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum sacerdotium eius tenuit, trucidauit. Templi verò curam & custodiã sacerdotibus ac Leuitis iuxta Dauidis regis institutum Ioadus commisit, iussitque vt bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, & sustitum iuxta præscripta legis facerent. Deinde quosdam è Leuitarum numero ianitores ad custodiam templi constituit, ne quis pollutus posset intrò subrepere. Hęc vbi ad hunc modum dispositum, cum centurionibus & ducibus totóque populo ex templo Ioasum in regiam deduxit: cúmq. collocato in solio denuò alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conuersus festiuitatẽ per aliquot dies egit, omnibus sceleſtæ mulieris cædem libẽter ferentibus. Erat Ioas cùm in regnum adsciretur annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autẽ legum & diuini cultus obseruantissimus, toto tempore quo Ioadus fuit superstes: duxítque vxores duas postquam ætate matuuit, conciliante coniugium eodem pontifice: ex quibus vtriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Ioaso quomodo elapsus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum assecutus est.

4. Reg. 12.

Κεφάλαιον η'.

Αζαήλ τὸ Δαμασκηνῶν βασιλέως ὅπη τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ὅπη τοὺς ἱεροσολυμίτας, στρατεία.

Cap. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

ΑΖαὴλος δὲ ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς πολεμῶν τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἰησοῦ, διέφθειρεν τῆς πέραν ἰορδάνου χώρας, τὰ πρὸς τὴν αἰατολὴν τῶν ῥουβηνιτῶν, καὶ γαδίτῶν, καὶ μανασσιτῶν, ἐπὶ δὲ καὶ τὴν γαλααδίτιν καὶ βαζαναίαν, πυρπολῶν πάντα καὶ διαρπάζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπαντῶσι βίαν προσφέρων. οὐ μὴν ἔφθη αὐτὸν ἰησοῦς ἀμυνάσασθαι κακοῦντα τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ τῷ εἰς τὸ θεῖον ὑπερόπτης γενόμενος, καὶ καταφρονήσας τῶν ὁσίων καὶ τῶν νόμων ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη τῶν ἰσραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐτάφη δὲ ἐν σαμαρείᾳ, τῆς ἀρχῆς διάδοχον ἰώαζον τὸν υἱὸν καταλιπών. τὸν δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰώασον ὁρμήσας ἔλαβεν τὸν ναὸν ἀνακαρπίσασθαι τῷ θεῷ, καὶ τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἰωάδον εἰς ἅπασαν ἐπέλευσε πέμψαι τὴν χώραν τοὺς λευίτας καὶ ἱερέας αἰτήσοντας ἐκ τῆς ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσηλον ἀργυροῦν, εἰς ὅπισθεν καὶ ἀνανέωσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ἰωράμου καὶ γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς.

VIII. Azael autẽ Syrorum rex bellum cum Israelitis & Ieo rege corũ gerẽs regionis trãs Iordanẽ sitæ oriẽtales tractus vastauit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebãtur. nec nõ Galaditicam & Baranęã, omnia rapinis miscens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem cædę temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque enim Ieus arcere cum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumque & legum à maioribus per manus acceptarum toto regni sui tempore, quod fuit annorum XXVII. quo exacto mortuus apud Samariam est sepultus, Ioaza filio successore principatus relicto. Ioasum autem Hierosolymorum regem instaurandi templi cupido subiit: vocatóque pontifice Ioado iussit cum per totam suam ditionẽ Leuitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisicum argenti exigerent in vsũ eius instaurationis, eò quòd sub Ioramo & Gotholia, & eorũ liberis tuẽdi & sartiẽdi tẽpli cu-

4. Reg. 13.

ra pēnitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc nō fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimotertio rege incusante quòd voluntati suę non obtemperasset, & iubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligēdam pecuniam comminentus est, quod nō grauatim tulit populus. arcam parauit ligneam, in qua bene clausa vnum tantùm foramen supernè reliquit. eam cùm in templo iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecuniæ quātum liberet per foramen immittere, in templi instaurationem cōferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam verò singulis diebus præsente rege exinaniebant scriba gazophylacij & sacerdos eius custos, numeratáque pecunia & recondita rursum vnde sustulerant reponebant. & cū primùm videretur collatum quantum sat esset, pōtifex & rex conduxerunt fabros & cæmētarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei cōparauerunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit (superfuit autem non parum) id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperquequotidianis sacrificiis altare adolebatur atque hæc tantisper dum Ioadus vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac iustitiam insignem, tū quòd Dauidici generis seruator fuisset, in regum monumenta illato, rex Ioas à pristina religionis cura facilè desciuit: móxque & primates populi ad eundem modum deprauati sunt, vt nihil apud eos potiùs haberetur quàm contemptus iuris ac iustitiæ. Deus verò indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationē misit prophetas qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi verò tam insano affectu eam complectebantur, vt neque exemplis maiorum qui propter contemptum legum cū totis familiis perierant, neq. prophetarū cōminationib. moti resipiscerēt, & ad relicta honesta studia reuerterētur. Quin & Zachariā pōtificis Ioadi filiū rex in ipso tēplo saxis iussit obrui, oblitus patris eius beneficiorū tātū, quia prophēta diuinitus cōstitutus, pro cōcione populū & regē adhortatus ad iustitiam, graues pœnas illis minatus est, si moniti parere cōtēnerēt. Moriēs tamē Zacharias testē & iudicē Deū inuocauit, ϕ ρ bono cōsilio & patris sui beneficiis, à Ioa mortis amatū præmiū sibi repēderetur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael. n. Syrorū rex impressione in regnū eius facta, & Gitta primū directa atque euersa, mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Ioas conterritus omnes thesauros Dei priorúmque regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatem, ne oppugnatus in extremū rerum suarum discrimen adduceretur. Ille tā ingenti pecunia corruptus, vim exercitus à regia vrbe abstinuit.

A ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπίστατο, σιωπῇ ὡς οὐδεὶς διγνωμόνως προσήσεται τὸ ἀργύριον. ἔτει τε ἢ καὶ εἰκοστῷ τῆς βασιλείας ἔτει μέλλοντος τοῦ βασιλέως αὐτὸν τε καὶ λοιδορεῖν, καὶ ὡς ὀλιγωροῦντας ὧν προστέταξεν αὐτοῖς ἐπιμελοῦ, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προνοεῖσθαι τῆς ἐπισκευῆς τοῦ νεῶ, στρατηγήματι χρῆται πρὸς τὸν συλλογὴν τοῦ χρήματος ὁ ἀρχιερεύς, ᾧ τὸ πλῆθος ἥδιστα ἔσχε διὰ τοῦτο. ξύλινον κατασκευάσας θησαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν ἐν αὐτῷ μίαν ἀνοίξεν. ἔπειτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν ἀγγεῖον τὴν βωμὸν, ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν δι' ἀπῆς, εἰς τὸν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς εὖ διετίθη. καὶ πολὺν ἀργυρον καὶ χρυσὸν φιλοπονούμενοι καὶ συνεισφέροντες ἔθεσιαν. κατανοοῦντες δὲ τὸν θησαυρὸν ἐν παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ συνειλεγμένον ὅ τε γραμματεὺς καὶ ἱερεὺς τοῦ γαζοφυλακίου, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐτίθεσαν τύπον. καὶ τοῦτο

C ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ὑπερῴοντος τὸ πλῆθος ἐδόκει καλεῖν τοῦ χρήματος, ἔπεμψαν μισθώσαντες λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωαδος καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰώασος, καὶ ὅπως ξύλα μεγάλα καὶ τῆς καλλίστης ὕλης. ὑπισχνουμένους δὲ τοῦ ναοῦ, τὸν ὑπολειφθέντα χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ἐξ ὁλίγου δὲ λιθ, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνοχόας καὶ σκεύματα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο, θυσίαις τε πολυτελέσιν ὅσημέραι τὸν βωμὸν πιαίνοντες διετέλουν. καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον Ἰωαδος χρόνον

D ἔζη, τῆς προσηκούσης ἐτύγχανε σπουδῆς. ὡς δὲ ἐτελεύτησεν οὗτος, ἔτη μὲν βιάσας ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα, δίκαιος δὲ καὶ χρηστὸς ἡγούμενος καὶ ἑτάφη ἐν τοῖς βασιλικοῖς θήκαις ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅτι Δαβίδου γένους τοῦ βασιλείαν ἐκτήσατο, προέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ἰώασος τοῦ ὑπομένειαν τοῦ πρὸς τὸν θεόν. συνδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ καὶ οἱ τῶν πλήθους προστάται, ὧς τε μὴ μελεῖν εἰς τὰ δίκαια, καὶ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἀρίστα ἦ. δυχεράνας δ' ὁ θεὸς ὅτι τῇ μεταβολῇ τοῦ βασι-

E λέως καὶ τῷ ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε τὰ προτόμενα, καὶ παύσοντας τῆς πονηρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔστα καὶ δεινὴν ὀργὴν ἀφ' ἁπάντων εἶχον, ὡς μήτε ὅσα οἱ πρὸ αὐτῶν ἐξημελήσαντες εἰς τὰ νόμιμα πανοικὶ κολαζόντες ἔπαυσαν, μηδ' ὅσα οἱ προφῆται προὔλεγον παιδεύοντες μετανοῆσαι, καὶ μετελθεῖν ἐξ ὧν εἰς ἀνοσίαν ἐξεκόμισαντες ἐξάπτησαν. ἀλλὰ καὶ Ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως Ἰωά-

F δου λίθοις ὁ βασιλεὺς ἀνεῖλωσε βληθέντα ὑποθανεῖν ἐν τῷ ἱερῷ, τῆς τοῦ παιδὸς αὐτῷ διεγερσιδὸν λαθόμενος, ὅπ τοῦ θεοῦ προφητεύειν αὐτὸν ὑποδεξάμενος στὰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, συνεβούλευεν αὐτῷ τὰ καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια φρονεῖν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλην ὑφίξεσι μὴ πειθόμενοι, προὔλεγε. τελευτῶν μὲν Ζαχαρίας, μάρτυρα δὲ δικαιοῦ ὧν ἐπικαλεῖται τὸν θεὸν ἐποιεῖτο, αὐτὴ χρησὶς συμβολίας καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρέσχεν Ἰωάσῳ πικρὸς καὶ βιαίως ὑποκλύμενος. ἔδωκε μὲν

G οὖν ἐκ εἰς μακρὰν ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρώμοσεν. ἐμβαλόντος γὰρ αὐχαίνου τοῦ σύρων βασιλέως εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ τὴν τε γίτταν καταστρεψαμένου καὶ λεηλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς Ἱεροσόλυμα. φοβηθεὶς δ' ὁ Ἰωασος, πάντας κενώσας τοὺς τοῦ θεοῦ θησαυροὺς, καὶ τοὺς τῶν βασιλέων καὶ τὰ ἀναθήματα καθιλὰν, ἔπεμψε τῷ σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μὴ ἢ κινδυνεύειν ὡς τῶν ὅλων. ὁ δὲ παυθεὶς τῆς τοῦ χρημάτων ἀφθονίᾳ, τοῦ στρατοῦ ἐκ ἐπήγαγε ὅτι τὰ Ἱεροσόλυμα, τόσῳ μοί τοι χαλεπῇ ὠφέλησεν ὁ Ἰωασος,

ὅπι θε-

ἐπιθεμένων αὐτῷ τῶν φίλων τοῦ ζαχαρίου, οἳ τὸν θάνατον ἐκδικοῦντες ἰωάδου παιδὸς ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ διεφθάρη μὲν ὑπ' αὐτῶν. καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οὐκ ἐν ταῖς θήκαις δὲ ταῖς βασιλικαῖς τῶν προγόνων, ἀσεβὴς νομόμενος. ἐβίωσε δὲ ἔτη ἐπτὰ καὶ τεσσαράκοντα.

A Ioas tamen graui morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pōtificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultúsque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui regiis monumentis inferretur, cùm vixisset annos XL. & septem.

Κεφάλαιον Θ'.

Ως ἀμασίας ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ ἰδουμαίους καὶ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν.

Cap. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

B Τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ διεδέξατο ἀμασίας ὁ παῖς. εἰκοστῷ δὲ καὶ πρώτῳ τοῦ ἰωάσου βασιλεύοντος, παρέλαβε τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἰωάζας ὁ τοῦ ἰηοῦ υἱὸς ἐν σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δεκαεπτά, τὰ μὲν πατρὸς ὄντα μιμητὴς νομόμενος ἀσεβήσας, καὶ οὐ πρὸς θεοῦ καταφρονήσαντες. ἐξαπίνασεν δὲ αὐτὸν καὶ σωτὴρ ἐλεήσας ἐκ τοσαύτης δυνάμεως ὀλίγους βασιλεῖς εἰς ὀπλίτας μυρίους καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς στρατεύσας ἐπ' αὐτόν, πόλεις τε μεγάλας καὶ πολλὰς αὐτοῦ ἀφελόμενος, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ διαφθείρας. ταῦτα δὲ ἔπαθεν ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸς, καὶ τὰ ἐλισαίου προφητείαν, ὅτε ἀζάηλον βασιλεύσειν προεῖπε τῆς συρίας καὶ δαμασκηνῶν, ὑπεκτείναντα τὸν δεσπότην. ὧν δὲ ἐν ἀπόροις ὄντα καιροῖς ἰωάζας, ὅτι δίκαιον καὶ ἱκεσίαν τὸν θεὸν κατέτρυχε, ῥύσασθαι τῶν ἀζαήλου χειρῶν αὐτὸν ἐδεῆσαι καὶ μὴ φεύγειν ὑπ' ἐκείνῳ νομόμενον. ὁ δὲ θεὸς, καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς ἀρετὴν ἀποδεχόμενος, καὶ νικᾶσθαι μᾶλλον τοῖς δυναμένοις τελείως ἀπολλύειν, δοκοῦν αὐτῷ, δίδωσιν αὐτῷ τὸν υἱὸν τὸν ἰωάσου τὸν ἐκ τῆς πολίμης τῶν κινδύνων ἄδειαν. εἰρωνίης δὲ ἡ χώρα λαβομένη, αἱ ἐδραμέ τε πάλιν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν, καὶ διέπνευσε. μὴ δὲ τὸν ἰωάζου τελευτὴν, ἐκδέχεται τὸν ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰώας, ὃς ἔβδομον ἤδη καὶ ἑξηκοστὸν ἔτος βασιλεύοντος ἰωάσου τοῦ ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἐν σαμαρείᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ δὲ αὐτὸς τὴν αὐτὴν εἶχε προσηγορίαν τῷ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεῖ. καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑξηκονταδύο. ἀγαθὸς δὲ ἦν καὶ οὐδὲν ὅμοιος τῷ πατρὶ τὴν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐλισαῖος τὸν προφήτου, γηραιὸς μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς δὲ νόσον ἐμπεπτωκότος, ἦκεν ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ὀψόμενος. καταλαβὼν δὲ αὐτὸν ἐν ἐσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, καὶ ποτνιᾶσθαι, πατέρα τε αὐτὸν ἀποκαλῶν, καὶ ὅπλον. δὲ αὐτῷ γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι φῶς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τὰ ἐκείνου προφητείαις ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων, νεῦ δὲ ἀπεῖναι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν, καταλιπεῖν δὲ ἐξοπλισμένους τοῖς σύροις καὶ τοῖς αὐτῶν πολεμίοις, ὥτ' αὐτοῦ θάνειν ζῶν ἐπ' ἀσφαλείᾳ ἔλεγχον, ἀλλὰ καλῶς ἔχειν καὶ σωτηρίαν αὐτοῦ τε σωματήρειν τοῦ θείου. ταῦτα ὀδυρόμενον ἐλισαῖος παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθῆν, ἐντεῖναί τε. πειθομένου δὲ ὑφηνεῖς τὸ βασιλέως τὸ τόξον, ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ, ἐκέλευσε τοξεύειν. ξία δὲ βέλη αὐτοῦ προεμένου, εἶτα δέκα παυσαμένου, πλείω μὲν εἰπὼν ἀφεῖς, ἐκ ῥιζῶν δὲ τὸν τῶν σύρων βασιλείαν ἐξελεῖς. ἐπεὶ δὲ ξισὶν ἡκέδνης μόνοις, τοσούτοις καὶ μάχαις κρατήσῃς, συμβαλὼν τοῖς σύροις, ἵνα τὸν χόρτον, δὲ ἀπέτεμον τὸ σὸν παῖδος αἰσχύνην. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπηλλάγη, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ προφήτης ἀπέθανεν. αἰνὴρ, ὅτι δικαιοσύνῃ δεδόκτος καὶ φανερῶς ἀγαθαθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ. θαυμαστὰ δὲ καὶ ἔνδοξα ἔργα τῆς προφητείας ἐπιδείξατο ἔργα,

IN regnum succeſſit ei filius Amaſias. Anno autem Ioaſi vigeſimoprimo apud Iſraelitas & Samariam Ieo ſucceſſit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos XVII. patri nequaquam ſimilis, ſed magis primis eius regni regibus impius, qui palàm omnem contemptum cæleſtis numinis præ ſe tulerunt. Huius copias rex Syrię tãtopere attriuit, vt ex numeroſo exercitu non plus quàm decem millia peditum, equites quingenti ſupereſſent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hoſtiũ non mediocres ſtrages edidit. Hæc autem Iſraelitis acciderunt ſecundum Eliſęi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato domino Damaſci ac Syriæ regnum eſſet occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & ſupplicationes confugit, orãs Deũ, vt ſe è manibus Azaelis liberet, nec ab eo ſubigi patiatur. Deus autẽ qui non ſolùm perpetuã innocentiam, verumetiam reſipiſcentiam fauore complectitur, & cùm perdere poſſit ſi velit, caſtigare mauult, exoratus eripuit eũ è belli periculis: & regio pacem nacta ad priſtinum felicitatis ſtatum breui rediit. Poſt obitum Ioazæ Ioas filius regno Iſraelitarum apud Samariam potitur, trigeſimoſeptimo anno regni Ioæ regnantis in tribu Iudæ. nam & iſte eodem quo Hieroſolymitanus nomine vocabatur: tenuitque regnum annis XVI. Hicoptimus vir erat. nihil paterni ingenij referens: & cùm Eliſæus iã admodum ſenex in morbum incidiſſet, viſendi cauſa eum adiit: quem animaduertens extremum ſpiritum ducere, flere cœpit, & lamẽtari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo viuo armis contra hoſtem opus non fuerit, ſed ipſius prædictionum beneficio ſemper inuicti euaſerint. Nunc illum è vita diſcedere, ſe verò exarmatũ Syris & aliis hoſtibus obiici, quamobrem adẽpto tali præſidio, ſibi quoq; optabilius vnà cũ illo hãc etiã relinquere. His querimoniis motus Eliſęus, regẽ cõſolatus afferri arcũ poſtulat, cũq. regẽ iubet intẽdere: deinde iniecta in cũ manu iubet iaculari. & cũ emiſſis tribus telis deſtitiſſet: Si, inquit, plura miſiſſes, poteras totũ Syrorũ regnũ excindere. nũc quia tribus ſolis contentus fuiſti, totidẽ præliis vinces Syros, & regionẽ quã tuo patri ademerunt recipies. His auditis rex abiit, & propheta paulo pòſt defunctus eſt, vir inclytæ iuſtitiæ, & citra controuerſiam Deo longè chariſſimus. multa enim & miranda diuinę mentis argumenta exhibuit,

quorum memoria apud Hebræos durat clarissima. sepulchro etiã honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini diuino acceptissimum. Contigit autem aliquando vt latrones occisi à se viatoris cadauer in monumentũ eius abderent, quod mox reuixit à contactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & viui & defuncti vatis opera. Azaele autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Israelitarum rex tribus præliis victo omnem eam regionem abstulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: quod & ipsum Elisæus iam antè prædixerat. postquam verò etiam Ioas fato functus est, Hieroboam eius filius excepit imperium.

Cap. X.

Amasias pugnans contra Israelitarum regem Ioam vincitur.

IX. Secundo autem anno Ioę regis Israelitarum regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Iudæ, matre natus vrbis regiæ ciue, appellata Iudan. mirum autem in modum iustitiam colebat, tametsi ætate adhuc iuuenis. Regni administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorum insidiis sublatus fuerat. cósque omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, iuxta leges à Moyse præscriptas: qui iniquum censuit pro parentum culpis à liberis eorum pœnas reposcere. Post hęc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, conscripto flore iuuentutis, vtpote ætatis annorum plus minus viginti, céturiones his copiis idoneos attribuit. deinde misit ad Israelitarum regem qui viginti scutatorum millia conducerent stipendio talentorum argẽti cẽtũ annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarum & Idumæorũ atque Gabilitarũ gẽtes exercitum ducere. iãq. propediem moturus erat in eos, cùm interueniens propheta dimittere Israelitas consuluit. esse. n. hoc hominum genus impiũ, & cladẽ certã imminere oraculo se monitum, si talibus rex vtatur auxiliis. alioqui Deo fauẽte vel modica manu deuinci posse hostiles exercitus. Rege aũt ægre ferẽte, quia iã publicè stipendiũ Israelitis numerauerat, hortatus est propheta vt Dei voluntatẽ sequeretur, quo propitio nõ defore pecuniã. illos itaq. dimisit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent, & cũ domesticis tãtũ copiis cótra prędictas gẽtes profectus est. Quibus vno prælio victis interfecit x. millia, & totidẽ millia captiuorũ abducta in magnã petrã quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necauit: atq. ita victor cum opima præda domũ rediit. Interea vigiti illa Israelitarũ mercenariorũ millia, ignominiosã rati suã missionẽ ac si ꝓ inutili dãnata esset eorũ opera, impetũ in eius regnũ faciũt: & progressi vsq. Bethsemera, regionem populati sũt, abacto magno iumentorũ numero, cęsisq; tribus colonorũ millibus. Amasias verò post victoriã factus insolẽs autorem eius Deum cœpit habere cótemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis

A Ἐ μνήμης λαμπρᾶς ὧδ᾽ ἀὸ τοῖς ἑβραίοις ἀξιωθέντα. ἔτυχε δ᾽ καὶ ταφῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ σίας εἰκὸς ὢν τὸν θεοῦ θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. συνέβη δ᾽ καί τε λῃστῶν τινῶν ῥιψάντων εἰς τὸ ἐλισαίε τάφον οὖ ἦσαν αἱ μητέρες τὸν νεκρὸν τῷ σώματι αὐτοῦ προσκολληθέντα ἀναζωπυρῆσαι. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐλισαίε τοῦ προφήτου, ζῶν τε ὅσα προεῖπε, καὶ ὡς μετὰ τὸν τελευτὴν ἔτι δύναμιν ἔχει θείαν διελήλυθα μοι. τελευτήσαντος δὲ τοῦ σύρων βα-
B σιλέως ἀζαήλου, εἰς ἀδὰδ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία παραγίνει. πρὸς τοῦτον συνάπτει πόλεμον ἰώασος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεύς, καὶ ξυσὶ μάχαις νικήσας αὐτόν, ἀφείλετο τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀζάηλος πόλεις Ἐ κώμας τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλείας παρέλαβε. τοῦτο μὲν δὴ καὶ τὰ τοῦ ἐλισαίε προφητεία ἐχώρησε. ἐπεὶ δὲ συνέβη καὶ ἰώασον τεθνηκέναι, κατέλιπεν εἰς διαδοχὴν ἡ ἀρχὴ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

C

Κεφάλαιον ί.

Ὡς ἀμασίας πολεμῶν ἔσχε τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον ἡττᾶται.

Δευτέρῳ δ᾽ ἔτει τοῦ ἰωάσου βασιλείας τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν ἀμασίας ὁ ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, μητρὸς ὢν ἰούδαν τοὔνομα, πολίτιδος δὲ τὸ γένος. θαυμαστῶς δὲ τὰ δίκαια φρονέοι, καὶ ζῶν πάνυ ὡς. παρελθὼν δ᾽ ὅλα τὰ φοβήματα καὶ τὰ ἀρχεῖα, ἔγνω δεῖν φόβητον ἰωάσα τιμωρῆσαι τοῦ πατρὶ, καὶ τοὺς ὀνειδισμοὺς
D αὐτῷ φίλους κολάσαι. καὶ τούτους μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν, οὐδὲν εἰργάσαντο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς μωυσέως νόμοις, ὃς οὐκ ἐδικαίωσε δίκῃ πατέρων ἁμαρτίας, τέκνα κολάζειν. ἐπεὶ τὰ στρατιὰ ὁπλίζας ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς Ἐ βενιαμίτιδος τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ἱκανοὺς ἔτη γεγονότων, καὶ συναθροίσας εἰς τριάκοντα μυριάδας, τούτων μὲν ἐκλεκτάρχους κατέστησε. πέμψας δὲ καὶ πρὸς τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν
E βασιλέα. μισθῷ δίκα μυριάδας ὁπλιτῶν, ταλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου. διεγώκει γὰρ τοῖς ἀμαληκίταις ἐθνεσι καὶ ἰδουμαίοις καὶ γαβιλίταις ὁπλιτεύσασθαι. παρασκευασαμένου τε πρὸς τὴν στρατείαν, καὶ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπολύσαι συνεκώλυσεν. εἰ γὰρ ἀσεβῆ, τὸν γὰρ θεὸν ἥττας αὐτοῦ προλέγειν χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις. φείσεσθαι γὰρ τῶν πολεμίων καὶ μετ᾽ ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζομένων βελομένῳ τὸ θεῖον. δυσφορεσάντος δὲ τοῦ βασιλέως διὰ τὸ ἀ-
F φθόνως τὸν μισθὸν δεδωκέναι τοῖς ἰσραηλίταις, παρήνει πιέειν ὁ προφήτης ὅ, τι τῷ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δὲ αὐτῷ πολλὰ παρ᾽ αὐτοῦ γενήσεσθαι. καὶ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαλεπαίνεσθαι δὲ μισθὸν εἰπὼν αὐτοῖς ἢ μὴ τῆς οἰκείας δυνάμεως διὰ τὰ προειρημένα τῷ ἐθνάν ἐστράτευσε. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, πεντακισχίλιους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οὓς διὰ τὸ μεγάλων ἀγαθῶν πεῖραν, ἣν πάρ ἔχειν διὰ τὰ ἀραβίαν, ἐπ᾽ αὐτῆς κατεχήμισεν. ἀπήγαγέ τε λείαν πολλὴν καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐκ
G πάντων ἐνῆν. ἀμασίᾳ δὲ ἐν τούτοις ὑπάρχοντος, οἱ τῶν ἰσραηλιτῶν, οὓς ἀπέλυσε μισθωσάμενος, ἀγανακτήσαντες διὰ τοῦτο, καὶ νομίσαντες ὕβριν εἰς τὸ ἀπόλυσιν, οὐ δὲ αὐτὸ τὸ παθὼν μὴ κατεγνωσμένους, ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι βηθσεμήρων προελθόντες διήρπασαν τὴν χώραν, Ἐ πολλὰ μὲν ἔλαβον ὑποζύγια, ξυμμιλίους δ᾽ ἀνθρώπους ἀπέκτειναν. ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ καὶ τοῖς κατορθώμασιν ἐπαρθείς, τὸν μὲν τούτων αἴτιον αὐτῷ θεὸν ἡγούμενον, ὑποφορᾶν ἤρξατο. ὃς δ᾽ ὐκ τὰ ἀλλοτρίων

χώρας

χώρας ἐκόμισε, τοὺτοις σεβόμενος ὠνείλει. προσελθὼν δὲ ὁ προφήτης αὐτῷ, θαυμάζειν ἔλεγε εἰ τούτους ἡγεῖται θεοὺς, οἳ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐπιμόνως μηδὲν ὠφέλησαν, μηδ' ὑπ' ἐκείνων ἐρρύσαντο τῆς ἐκείνου, ἀλλ' ἐῶσι πολλοὺς καὶ αὐτῷ δουλωμένους, καὶ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας. κακομοίρας γὰρ εἰς ἱεροσόλυμα τούτῳ τῷ τρόπῳ, καθὼς ὧν τις τῶν πολεμίων τινὰς ζωγρήσας ἤγαγε. τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν ἐνέπνευσε, καὶ προσέταξεν ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας αὐτῷ κολάσειν, εἰ πολυπραγμονήσει. καὶ ὁ μὲν, ἡσυχάζειν εἶπεν. ἠναπειλήσθη δ' ὧν ἐπιχείρησε νεωτερίζων ἢ θεὸν προβούλεται. ἀμασίας δὲ, καθ' ἑαυτὸν ὅτι ταῖς δυνάμεις οὐ δυνάμενος, εἰ καὶ τῇ θεοῦ λαβὼν εἰς αὐτὸν ἐξύβριζεν, ἀλλὰ φρονηματισθεὶς, ἔγραψε ἰάσῳ τῷ τῆς ἱερουσαλὴμ βασιλεῖ, κελεύων ὑπακούειν αὐτῷ σὺν παντὶ τῷ λαῷ, ὡς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς προγόνοις αὐτοῦ, δαβὶδ καὶ σολομῶνι. ἢ μὴ βουλόμενον διγνωμονεῖν εἰδέναι πολέμῳ περὶ τῆς ἀρχῆς κριθησόμενον. ἀντέγραψε δὲ ὁ ἰώασος τάδε. βασιλεὺς ἰώασος βασιλεῖ ἀμασίᾳ. λύκος ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει κυπάρισσος παμμεγέθης, καὶ ἄκανθος αὐτὴ πρὸς τὴν κυπάρισσον ἔπεμψε μνηστευομένη τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον τῷ παιδί. μεταξὺ δὲ ταῦτα λέγουσαν, θηρίον τι παρερχόμενον κατεπάτησε τὴν ἄκανθον. ἅτε οὖν ἔσται σοι πρόφασις τοῦ μὴ μείζονα φρονεῖν, μηδ' ὅτι τὴν πρὸς ἀμαληκίτας μάχην νενίκησας, δεῖ ταύτῃ γαυρούμενος σαυτὸν καὶ τὴν βασιλείαν σου κινδύνοις ἐκθεῖναι. ταῦτα δὲ ἀγνοοῦντι ἀμασίᾳ, ἔτι μᾶλλον δεῖ τὴν στρατιὰν παρεξιέναι, τοῦ θεοῦ παρορμῶντος αὐτὸν οἷμαι πρὸς αὐτὴν, ἵνα τῶν προγονικῶν εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων ἐκδικήσῃ. ὡς δὲ ἔξεπλάγη μὴ τῆς δυνάμεως ὅτι τὸν ἰώασον, καὶ συνάπτειν μάχην ἔμελλον, τὸ ἀμασίου στράτευμα φόβος ἀφνίδιος καὶ κατάπληξις οἵαν θεὸς οὐκ ἐνδίδωσιν ὧν πάθησιν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε. καὶ φθὰν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἁρπάσαντα ἐκ τοῦ δίφρου αὐτῷ, μονωθέντα τὸν ἀμασίαν, ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον. ἀπειλήσε δ' αὐτῷ θάνατον εἰμὴ πείσοι τοὺς ἱεροσολυμίτας ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μὴ τῆς στρατιᾶς εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀμασίας μὲν ὑπ' ἀνάγκης καὶ φόβῳ τοῦ ζῆν δίους, ἐποίησεν εἰσελθεῖν τὸν πολέμιον. ὁ δὲ δράκων τῷ τείχους ὡς τὸ τριακοσίων πηχῶν, ἐφ' ἅρματος εἰσήλασε δι' ἧς δρακοπῆς εἰς ἱεροσόλυμα τὸν ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριος τὸ τούτῳ τῷ τρόπῳ ψωμίσθους τῶν ἱεροσολύμων, τοὺς τῶν θεοῦ θησαυροὺς ἀνείλετο, καὶ ὅσος ἦν τοῦ ἀμασίου χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε. καὶ ἔτεσιν αὐτὸν δεκαπέντε τῆς αἰχμαλωσίας, ἀπέλυσεν εἰς σαμάρειαν. ταῦτα δ' ἐγένετο τοῖς ἱεροσολυμίταις ἔτει τετάρτῳ καὶ δεκάτῳ τοῦ ἀμασίου βασιλείας. ὃς μετὰ ταῦτα βουλόμενος ὑπὸ τῶν φίλων, φόνῳ μὲν εἰς λόχμην πύλης, ἀναιρεῖται ὑπὸ τῶν βουλόμενον πεμφάντων σὺν τοῖς δορυφορήσασιν αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαντες εἰς ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέστρεψε δὲ οὗτος ἀμασίας τὸν βίον, δεκάτῳ τὸν νεωτερισμὸν τῆς φρὸς τὸν θεὸν ὀλιγωρίας, βιώσας μὲν ἔτη τέσσαρα καὶ πεντήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐνιαυτοὺς καὶ εἴκοσι.

A numina. Quamobrem à propheta conuentus est, mirari se dicente si hos deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec cos ab Hebræorum vi tutos præstiterint, sed tanquam ad se non pertinētes cædi & captiuos trahi passi sint. quī & ipsos belli iure abductos inter reliquam captiuorum turbā Hierosolyma peruenisse. Rex his verbis ad iram percitus iussit illum hac de re esse quietum, minatus supplicium si negotiis alienis miscere se pergeret. B tū ille, se quidem quieturum dixit, Deum tamē vltorem huiusmodi nouitatibus non defore. Nec multo pòst Amasias felicitatem suam, cuius tamen autorem Deum non agnoscebat, nō capiens, sed fastu inflatus, scripsit Ioæ regi Israelitarum, vt ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut antehac idem populus maioribus eius Dauidi, & Solomoni paruit: quòd si nolit vltro facere officium, bello esse decernendum C de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba rescripsit. Rex Ioas regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus: hic à cupresso filiam petit filio suo dari coniugem. Interim bestia quædam superueniens cōculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quàm par est appetas, néve propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His D lectis Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, vt tandem meritas impietatis pœnas exolueret. Vbi verò in conspectum hostium venit, instructa vtrinque acie, tantus repentè pauor ac consternatio diuinitus milites eius inuasit, vt priusquàm manus conferrent, iam terga verterent: & aliis aliò diffugientibus, desertus à suis Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, vt Hierosolymitæ apertis portis se cum victore exercitu admitterent. ea necessitate & vitæ amore adactus persuasit ciuibus vt hostem reciperet. At ille dirutis ad trecentorum cubitorum spaciū mœnibus, curru per id interstitium triumphabundus inuectus est, captiuum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti in regia repertum est, totum asportauit: ac tum demum demisso rege reuersus est Samariam. Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasiæ decimo quarto. Appetitus tandem amicorum insidiis fugit in vrbem Lacheis: nec tamen euasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia magnificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter nouatas religiones & pietatis contemptum post exactum annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

XI. DEcimoquinto autem anno regni Amasię Hieroboamus Ioæ filius apud Israelitas
4.Reg. 14. regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem qua maiores eius Samariæ regia. Hic rex cùm esset vehementer impius, totúsque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Ionas prędixit, quòd deuictis Syris ditionem suam esset ampliaturus, prolatis eius terminis ad septentriones vsque Amathen vrbem, ad meridiem verò vsque Asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Iesu imperatoris definitionem. quo oraculo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suum regnum addidit, nihil fallente Ionæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me bona fide res Hebræorum prodituru, nō dissimulabo quid de hoc propheta in sacris codicibus inuenerim.
Ionæ 1. Iussus enim à Deo proficisci in regnum Nini, & illic prædicare, quòd imperium illud periturum esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Ioppē nauigio petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita vt periculum esset ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Ionas verò solus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cúmq. turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreuerunt sortitò quærere quisnam ille sit. quo facto, sors prophetæ obtigit. percōtantibus quisnam esset, vel quid haberet negotij, ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque vt ipsum in mare iacerent, si vellent prælens periculum euadere: se enim esse propter quem tempestas sæuiat. At illi primùm quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam suæ fidei concredidisset, in tam manifestum exitium mittere. tandem vrgente periculo & nauim tantùm non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum proiiciunt. Et tēpestas quidem sedata est, Ionam autem ferunt à ceto deuoratum post triduum in Euxinum pontum reuomitum, viuum & toto corpore illæsum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem pro fectus est, & cùm in loco vnde exaudiri poterat constitisset, prædicauit quòd paulo pòst amissuri essent imperium Asię: & cum hoc
4.Reg. 14. 15. dicto abiit. Hęc de eo sic retulimus, vt inuenimus in commentariis. Hieroboamus autē exactis feliciter in suo principatu XL. annis mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore. Ozias itē successit Amasię anno regni Hieroboami decimoquarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus ma-

Κεφάλαιον ια'.

Ως ὀζίας τὰ πλείω ἔθνη ὑπεχειρώσατο.

Ιαδίχε) δ' αὐτὸν ὁ παῖς ὀζίας ὀνόματι, πεντε-
A καιδεκάτῳ ἔτει τ' ἀμασίου βασιλείας ἐβασί-
λευσε τῆς ἱεροσολυμίτῶν ἰωάσου υἱὸς ἱεροβοάμος· ὃς ἐτῶν
μαρεία ἔτη τεσσαράκοντα· οὗτος ὁ βασιλεὺς, τὰ μὲν εἰς
τ' θεὸν ὑβρεικὼς κ' παράνομος διετέλεσε, εἰδώλα τε
σεβόμενος, κ' πολλοῖς αὐτόπους τ' ξένοις ἐγχθρὸν ἔργοις,
τῷ τ' λαῷ τῷ ἱεροσολυμίτῶν, μυρίων κακῶν αἴτιος ὑπῆρ-
χε. τούτῳ θεοφήτευσέ τις ἰωνᾶς, ὡς δεῖ πολεμήσαντα
B τοῖς σύροις αὐτ κρατῆσαι τ' ἐκείνων δυνάμεως, κ' πλα
τῦναι τὴν αὐτ βασιλείαν, τοῖς μὲν κ' τὴν ἄρκτον μέρ-
σιν, ἕως ἀμαθοῦ πόλεως, τοῖς δ' κ' τὴν μεσημβρίαν,
ἕως τῆς ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τῆς
χαναναίας ἦσαν, καθὼς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς ὡρίσατο.
στρατεύσας οὖν ὅπλοις σύροις ὁ ἱεροβόαμος, καταστρέ-
ψεται πᾶσαν αὐτῷ τὴν χώραν ὡς θεοφήτευσεν ἰω-
νᾶς. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τῶν πρα-
C γμάτων ὧδε δηλῶσαι, ὑπερημῶν, ὅσα κ' θεῖα τὰ προ-
φήτου τούτου ὕστερον ἐν ταῖς ἱεροφαντικαῖς βίβλοις ἀνα-
γεγραμμένα, διεξελθών. καλούσης γὰρ αὐτ τοῦ θεοῦ,
πορευθῆναι μὲν εἰς τὴν νίνου βασιλείαν, κηρύξαι δ'
ἐκεῖ γνώμενον ἐν τῇ πόλει, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἀπολεῖσθαι,
δείσας οὐκ ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἀποδιδράσκει τὸν θεὸν, εἰς ἰό-
πην πόλιν, κ' πλοῖον εὗρεν ἐμβαίνοντα, εἰς ταρσὸν ἐκπλέοντ τῆς
κιλικίας. ἐπηγνυμένου δ' χειμῶνος σφοδροτάτου κ' κιν-
δυνεύοντος καταδῦναι τὰ σκάφος, οἱ μὲν ναῦ) κ' ὁ κυ-
βερνήτης, κ' αὐτὸς ὁ ναύκληρος, δείσαντες ἐποιοῦντο χαρι-
D στηρίους εἰ δύναιντο τὸν θεὸν ἑκάστους. ὁ δ' ἰωνᾶς συγκα-
λύψας αὐτὸν ἐβέβλητο, μηδὲν ὧν τοῖς ἄλλοις εἰώθει πρά-
ττειν, μυούμενος. αὐξούσης δ' ἔτι μᾶλλον τ' κλύ-
δωνος, κ βιαιοτέρας χειμωνίας ὑπὸ τῶν πνευμάτων
θαλάσσης, ὑπονοήσαντες ὡς ἐνδέχεται πινα τῶν ἐμ-
πλεόντων αἴτιον αὐτοῖς εἶ) τ' χειμῶνος, συνεβάλοντο κλη-
ρῶσαι, τίνων ὅς τις ποτὲ εἴη μισθεῖν. κληρουμένων οὖν
ὁ προφήτης λαγχάνει. πυνθανομένων τε πόθεν τε ἔπ
κ τί μετέρχε), τὸ μὲν γένος ἔλεγε, ἑβραῖος εἶ), θεοσε-
E βὴς δ' τὸν μεγάλου θεοῦ. συνεβάλλετο οὖν αὐτοῖς εἰ θέ-
λοιεν ὑποδράσαι τ' παρόντα κίνδυνον, ἐκβάλλειν αὐτ
εἰς τὸ πέλαγος, αἴτιον γὰρ αὐτοῖς εἶ) τ' χειμῶνος. οἱ δ', τὸ
μὲν θεῖον ἐκ ἐπίστευον κήδεσθαι ἀσέβημα εἶ) ξένοι
ἀθέσπιτον κ' παράσκευον αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὸν αὖ-
τοῖς ἀπώλειαν ἐκφέρ. πολυτάλαν δ' ὑποβιαζομέ-
νου τοῦ κακοῦ, κ' ὅσον οὔπω μέλλοντος βαπτίζεσθαι τοῦ
σκάφους, ὑπὸ τε τ' θεοφήτου παρορμηθέντες, κ' ὑπὸ
F τ' δίκης τ' θεῖ τ' ἑαυτῶν σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν
εἰς τὸν θάλασσαν. κ' ὁ μὲν χειμὼν ἐστάλη. τὸν δ', λόγος
ὑπὸ τ' κήτους καταποθέντα ξηρὸς ἡμέρας κ' τοσαύ-
τας νύκτας, εἰς τὸν δύσεινον ἐκβεβαθλῶσθαι πόντον, ζῶν-
τα κ' μηδὲν τῷ σώματος λελωβημένον. ἐπεὶ δὲ τ' θεοῦ
δεηθέντος, συγγνώμην αὐτῷ ὧδε ἔσχεν τῆς ἡμαρτημέ-
νων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν νινευίτου πόλιν. κ' στὰς ἐπὶπο-
G ου ἐκήρυσσεν, ὡς μετ' ὀλίγον πάλιν καταβαλοῦσα τὴν
ἀρχὴν τῆς ἀσίας, κ' ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεφε. διεξ-

ἐλθὼν δὲ τὴν ὡρὲ αὐτοῦ δίκησιν, ὡς ὕστερον ἀναγεγραμμένον. ἱεροβόαμος δ' ὁ βασιλεὺς, μυρίαις δι-
αιμονίαις τὸν βίον διήγαγεν. κ' ἀρξας ἔτη τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. θάπτεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ διά-
δοχον δὲ αὐτῷ τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ζαχαρίας. τὸν αὐτὸν δ' ὅπερ κ' ὀζίας ὁ τοῦ ἀμασίου υἱὸς, ἔτος ἤ-
δη τέταρτον ὡς τοῖς δέκα βασιλεύοντος ἱεροβοάμου, τῆς δύο φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν ἱεροσολύμοις,

μητρὸς

μητρὸς ὢν, ἀχίας μὲν τοὔνομα, ἀσπὴς δὲ τὸ γένος. ἀγαθὸς δὲ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ μεγαλόφρων, καὶ προνοῆσαι τῶν πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατευσάμενος δὲ καὶ ὅτε πολεμησοὶ, νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῷ ἔλαβε καὶ κράτος, ἵππον καὶ ἀμύσιον, καὶ κατέσκαψεν αὐτῶν τὰ τείχη. μετὰ δὲ ταῦτα τὴν στρατείαν ἐπῆλθε τοῖς τῆ αἰγυπτίων γῆ πλησίον ἀραψι. καὶ πόλιν κτίσας ὅτι ἐρυθρᾶς θαλάσσης, κατέσησεν αὐτῇ φρουράν. ἔπειτα τοὺς ἀμμανίτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρους αὐτοῖς εἰσάξας τελεῖν, καὶ πάντα μέχρι τῆς αἰγυπτίων ὅρων γῆς ἐφεστὼς ἅπας, τῆ ἱεροσολύμων ἤρξατο πρόσειδαι τὰ λοιπὰ τὴν ὀλιγωρίαν. ὅσα γὰρ τῆ τειχῶν, ἢ ὑπὸ τοῦ χρόνου καταβέβλητο, ἢ ὑπὸ τῶν ὀλιγωρούντων τῆ περὶ αὐτὰ βασιλέων, ταῦτα τε ἀνῳκοδόμει καὶ κατεσκεύαζεν, ὅσα τε ἐν ὑπονόμοις κατεσκαμμένα, ὑπὸ τῆ ἱεροσολυμίτῃ βασιλέως ὅτε τὸν πατέρα αὐτοῦ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν ἀμασίαν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. πεφρουρικοδόμησε δὲ καὶ πύργους πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. καὶ φρέατα δὲ ἐκατὸν ἐκτείνησε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις. καὶ πολλοὺς ὀχετοὺς ὑδάτων. ἐν δὲ αὐτοῖς καὶ ὑποζυγίων καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἄπειρόν τι πλῆθος. διφυὴς γὰρ ἐν ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δὲ ὢν σφόδρα τῆς γῆς ἐπεμελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς πιθανὴν ἀπεργάσασθαι. στρατιὰς δὲ εἶχεν ὁπλίτου πρὸς αὐτὸν μυριάδας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ ταξίαρχοι καὶ χιλίαρχοι γενναῖοι καὶ τὸν ἀριθμὸν δισχίλιοι. διέταξε δὲ εἰς φάλαγγα τὸν ἕκαστον στρατιὰν καὶ ὥπλισε, ῥομφαίαν δοὺς ἑκάστῳ, καὶ θυρεοὺς καὶ θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι δὲ καὶ πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας κατεσκεύασε. πέτροβόλα τε καὶ δορυβόλα. καὶ ἁρπαγάς, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια. γεγυμνωμένος δὲ ἐν ταύτῃ τῇ συντάξει καὶ ὡπλισμένῃ, διεφθάρη τὸν ἕκαστον χρόνον ὑπὸ τύφου, καὶ χαυνωθεὶς θνητῇ πρεπούσῃ τῆς ἀθανάτου καὶ πρὸς ἅπαντα ἕκαστον τὸν χρόνον ἰσχὺς ὠλιγώπησεν. αὐτὸν δὲ εἰς ὑπερηφανείαν, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. ὠλισθεν δ' ὑπὸ δυσεξίας, καὶ κατέπεσεν εἰς πρὸς τὰ παρὸν ἁμαρτήματα. πρὸς ἃ καὶ ἐκεῖνον ἡ τῆ ἀγαθῶν λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τῆ μεγαλοφρόνου, οὐ δυνηθέντα πρόσωπα καλῶς αὐτῇ ἤγαγεν. εἰστάσης δ' ἡμέρας ὁπισήμου, ἣ πάνδημον ἑορτὴν ἐχούσης, ἐς τὸν ἱερατικὸν στολὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θεῖον ὁλοθυσάσων ὅτι τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ τοῦ θεοῦ. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἀζαρίου, ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν καὶ λέγοντος ὁλοθυσεῖν εἶπον. μόνοις δ' ἐρεῖδαι τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκ τοῦ ἀαρῶνος γένους. καταβάντος δ' ἐξιέναι ἐκ μὴ βασιλεῖν εἰς τὸν θεὸν ὀργισθείς, ἠπείλησεν αὐτοῖς θάνατον, εἰ μὴ τὸν ἱερέα ἄξουσι. μεταξὺ δὲ, σεισμὸς ἐκλόνησε τὸν γῆν μέγας. καὶ ἑκάστου τοῦ ναοῦ, φέγγος ἥλιος λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῆ τοῦ βασιλέως ὄψει προσέπεσεν. ὡς τοῦ μὲν θέως λέπραν ὁλοθραμεῖν, πρὸ δὲ τῆ πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ ἐρωγῇ τοῦ ὄρους ὀκτάρραγίαν τὸ ἥμισυ τοῦ κατὰ τὸν δυσμὸν, καὶ κυλισθὲν τέσσαρας σταδίους ὅτι τὸ ἀνατολικὸν ὄρος ἐκλεῖσαι. ὡς τὰς τε παρόδους ἐμφραγῆναι, καὶ τοὺς βασιλείους τοὺς βασιλικούς. ἐπεὶ δὲ κατειλημμένου τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ βασιλέως ὑπὸ τῆς λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἐφεστῶτα τε αὐτοῦ τὸν συμφορᾶς, καὶ ἐπέλαυνον ἐξιέναι τῆς πόλεως, ὡς ἐναγῆ. ὁ δὲ ὑπ' ἀσχυίας τῆ συμβεβηκότος δεινοῦ καὶ τῆ μηνὸν αὐτῷ παῤῥησίαν ἔτι, τὸ πελευόμενον ἐποίει,

tre Achia,ciue & ipſa Hieroſolymitana.Hic erat natura bonus ac iuſtus , & magnanimus, prouidendiſque rebus ſolers & induſtrius. is ſuſcepta expeditione in Palæſtinos , prælio victor vrbes eorum vi cepit,Gittam & Iamniam & earum mœnia diruit.alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos:& condita vrbe ad mare rubrum , præſidium in ea poſuit. poſt hæc Ammanitis ſubactis,tributóque genti præfinito,& omnibus locis vſque ad Ægypti terminos in poteſtatem ſuam redactis,in poſterum ad curam vrbis ſe contulit.quicquid enim mœnium vel veruſtate labefactum erat, vel ſuperiorum regum incuria,ſorum inſtaurauit:atque eam etiam partem,quam Iſraelitarum rex Amaſia patre huius capto diruerat,quando vrbem victor ingreſſus eſt.his addidit non paucos turres cētum quinquaginta cubitorum altitudinis & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelā diſpoſuit:aquæ ductus quoque non paucos extruxit.habuit etiam iumentorum aliarumque pecudum infinitam penè multitudinem , quòd regio eſſet apta paſcuis: cúmque admodum eſſet agriculturæ ſtudioſus; terram variis arborum cæterarúmque plantarū generibus excoluit.habuit præterea ſelectorum militū trecenta ſeptuaginta millia,quibus præerant centuriones ac tribuni viri generoſi & inuicto robore præditi ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordinē ſtruere in aciem,&arma ſingulis diſtribuit,gladios, clypeos,& thoraces æreos,arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida,quibus vel ſaxa vel tela emitteret,harpagones quoque & alia inſtrumenta his ſimilia.Dúmque in his ſtudiis & paratib⁹ verſatur,corruptus eſt arrogantia,& inflatus mortali potentia,immortalem illam ac ſempiternā cœpit non magnifacere,nec religionis nec pietatis admodum obſeruās, ita vt ad paternā impietatē videretur procliuior,ad quā & ille prolapſus fuerat,quòd fortunę fauorē &perpetuos ſucceſſus in rebus maximis moderatè ferre neſciret.Et cùm veniſſet ſolennis feſti celebritas, ſumpto ſacerdotali habitu,ingreſſus templū ad aureum altare Deo ſuffitum facturus aſtitit.Ac currit cō mox Azarias pontifex octoginta ſacerdotum globo ſtipatus,& regē cōpeſcuit,vociferans ac negās hoc illi fas eſſe,ſed ſolis ſacerdotib⁹ datū ſuffire, qui ſint ex Aaronis genere. iubebátque vt exiret,& Deū talibus factis prouocare ad iram deſineret.Tū rex cōmotus mortem illis ni quieſcerēt minatus eſt : & ecce tibi terra vehementer concutitur , fiſſóque ſupernè tēplo radius ſolis os regis improbū ferit, quod cueſtigio lepra cōtractum eſt.acceſſit huic & aliud prodigium , quòd eodem terræmotu ante vrbem in loco qui dicitur Eroge,dimidiū mōtis ad Occidentē vergētis reuulsū,per quatuor ſtadia volutū,obiectu demū Oriētalis mōtis cō ſtitit,obſtructa via publica , & oppreſſis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò poſtquā in facie regis lepra animadverterūt,dimittus inflictā ei plagā indicauerūt,& vt tāquā pollutus & im-

puratus vrbe cederet admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modestior, paruit, superbiæ cum impietate coniunctæ tam miserabili pœna mulctatus. & cùm aliquandiu priuatus extra vrbem vixisset, filio Iothamo rempub. administrante, mœrore tandem cõfectus obiit anno ætatis sexagesimo octauo, regni quinquagesimo secundo, sepultúsque est in suis hortis in monumento solitario. Israelitarum autẽ rex Zacharias Hieroboami filius vix sexto regni mense exacto, ab vno è suis purpuratis per dolum occiditur. Selesmus is fuit Iabesi filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigesima pòst die malè partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapsam vrbem erat, audito Zachariæ casu, cum omnibus copiis properè venit Samariam, & prælio victum Selesmum interfecit: dein autoritate propria sumptis regni insignibus, Thapsam cum exercitu victore profectus est. oppidani verò obfirmatis portis noluerunt regem admittere. at ille vt in defectores sæuiens totum circumquaque agrum vastauit, & postremò vrbẽ quoque vi cepit: & quòd esset Thapsensibus infensus, omnes ferro confecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil sibi ad extremam crudelitatẽ reliquum faciens. quę enim ne in barbaros quidem deuictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit postea toto decẽnio quo Israelitis præfuit. petitus deinde bello ab Assyriorum rege Phullo, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus millia talẽtis argenti, maturè se ab ea vexatione redemit. hãc summam Manaemo populus contulit. exactis 1. drachmis in singula capita. Nec multò pòst mortuus, Samariæ sepultus est, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate persimilis, duobus tantùm annis regnauit: quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus est, insidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit aut hic Phaceias principatum annis xx. dubium impius magis an iniustus. Huius tẽpore Theglaphalassar Assyriorum rex Israelitas aggressus, subacta Galadica regione, & quicquid trans Iordanem colitur, vicináque Galilæa, & Cydida, & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porrò Iothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hierosolymorũ regia, natus matre vrbani generis nomine Ierasa. Huic regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iusto erga homines, & reipub. studioso. quicquid enim in staurationc opus habebat, diligenter sartiẽdum curauit, in templo vestibulum refecit & porticus-mœnium partem labantẽ restituit, & additis magnis ac firmis turrib° communiuit. Ammanitas etiã prælio deuictos tributa pendere coegit, annua talẽta cẽtũ & tritici coros decies mille, & totidẽ hordei. In tãtúmque regnũ auxit, vttã domi felix esset, quã foris formidabilis.

A τῆς γὰρ αὐθεφοπον ἀγανοίας καὶ τῆς ἀγᾶ τᾶτ' εἰς τὸν θεὸν ἀσεβείας παλαίπωρον οὔτω καὶ οἰκεῖα ὑπομένας δίκλω. καὶ χρόνον μὲν τινα διῆγε ἔξω τῆς πολεως, ἰδιώτλω δποζῶν βίον, τᾶ παιδὸς αὐτῷ ἰωθαμε τλῶ ἀρχλῶ ωδαλαβόντος, ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας ἀπόθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ἑκτὸ καὶ ἑξήκοντα. τούτων ὃ βασιλδύσας πεντήκοντα δύο. ἐκπλήρθη ὁ μόνος, ὡ τοῖς ἑαυτᾶ κήποις. ὁ ὃ τᾶ ἱερεβοάμου πάις ζαχαείας ἐξ μιῶς βασιλδύσας τᾷ ἰσραηλίτᾳ, δολοφονηθὶς ἀπόθανεν ὑπὸ φίλου τινὸς, σελήσμου μὲν ὄνομα, ἰαβήσου ὃ ἡοῦ. ὃ, καὶ τλῶ βασιλείαν μετ' αὐτὸν ωδαλαβών, οὐ πλείονα χρόνον ἡμερῶν αὐτλῶ κατέχε ἑιάκοντα. ὁ γὰρ στρατηγὸς μανάημος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν θαρσῆ πόλει, καὶ τὰ ωδὶ τὸν ζαχαείαν ἀκούσας, ἀφας μᾷ πάσης τᾶς στρατιᾶς ἦκεν εἰς σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχλω, αἰρεῖ τὸν σέλησμεν. ὃ βασιλέα καθιστὰς ἑαυτὸν, ἐκεῖθεν εἰς θαψὰν ωδαγάετας πόλιν. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλῷ κλείοντες, οὐκ εἰσεδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτοὺς, τ πόλιν ἐδήωσε χώραν κ τλῶ πόλιν κ κώμας λαμβάνει πολιορκίᾳ. φόβον τε χαλεπὸς ὅλη τοῖς ὑπὸ τὴν θαψατᾶν ωδαθεῖσι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσατο, μηδὲ νηπίων φειδόμενος, ὠμότητος ὑπερβολλὼ ἃ καταλειπὼν ἑδὲ ἀνριότητος. ἃ γὰρ οὐδὲ τᾶ ἀλλοφύλων τινὰς σύγγνωστ' ἀγαθᾶναι νομιζόμενος ὑπερχείους, ταῦτα τοὺς ὁμοφύλους οὗτος εἰργάσατο. βασιλδύσας οὖν τᾶ ἔτ. πρ τούτῳ ὁ μανάημος ἐπ' ἔτη δέκα σαιὸς κ πάντων ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν φύλλε Ϝ ἀσυρίων βασιλέως, εἰς μᾶ ἀλῶνα κ μάχην οὐκ ἀπήντα τοῖς ἀσυρίοις. πείσας ὃ χίλια τάλαντα ἀργυρίω λαβόντα αἰ αχωρῆσαι, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ ὃ ωφάλαιον Ϝ το συνελέγκε τὸ πλῆθος μαναήμῳ, σταθὲν κ κεφαλλὼ δραχμὰς πεντήκοντα. τελδτήσαντος ὃ μᾷ ταῦτα, κηδεύεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ. καταλείπει ὃ τᾶς βασιλείας τὸν ὑὸν φακείαν διαδεξόμενον. ὃς τᾷ Ϝ παῖς κατακολουθήσας ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἔπειτα δολοφονηθὶς ἐν συμποσίῳ μᾷ φίλων ἀπόθανε, φακείᾳ τινὸς ὃς λῶ χιλίαρχος ὢν βουλδσαιδὶς αὐτῷ παιδὸς ὃ ῥομελίᾳ. κατέχε ὃ ὀδὲ ὁ φακείας τλῶ ἀρχλῶ ἔτεσιν εἴκοσι, καὶ ἀσεβὴς τὰ λῶ καὶ ωδόγκιος. ὁ ὃ τᾷ ἀσυρίων βασιλεὺς θεγλαφαλάσαρ τοπῶμα, βπιστρατευσάμενος τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ τλῶ τε γαλαδηνλῶ ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τλῶ πέραν τᾶ ἰορδάνε χώραν, καὶ τλῶ ωρὸς αὐτλῶ τλῶ γαλιλαίαν καλουμλίλω, καὶ κύδιδαν, καὶ ἄσωρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετέπεσεν εἰς τλῶ αὐτᾶ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν ωδὶ τᾶ ἀσυρίων βασιλέως, ἐν τούτοις ἡμῖν διηλώσθω. ἰώθαμος ὃ ὀζίᾳ ωᾶς, ἐβασίλδυε τᾶς ἰούδα φυλᾶς ἐν ἱεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν ἀσᾶς γενομένης καλουμλίης ὃ ἱερῶσης. ὀδὲ ὁ βασιλεὺς οὐδ' μιᾶς ἀρετᾶς ἀπελέιπετο, ἀλλ' δσεβὴς μὲν τὰ ωρὸς τὸν θεὸν, δίκαιος ὃ τὰ ωρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. βπιμελητὴς ὃ τᾷ κ τλῶ πόλιν. ὅσα γὰρ βπισκδὴς ἐδεῖτο καὶ κόσμου. ταῦτα φιλοτίμως ἐξειργάσατο. σοὰς μὲν τὰς ἐν τᾷ ναᾷ ἱδρύσας Ϝ ωροπύλαια. τὰ ὃ καταπεπωκότα τᾷ τειχῶν ἀνέστησε. πύργους παμμεγέθεις κ δυσαλώτους οἰκοδομήσας. κ τ' ἄλλων εἴπ κ τ' βασίλειαν ἐμελέτα, πολλὴν βπεροφὴν ἐποιεῖτο, στρατευσάμενος ὃ κ βπ τοὺς ἀμμανίτας, Ϝ κρατήσας αὐτ' ἐν τᾷ μάχῃ, ἐπέταξεν αὐτοῖς φόρους κ πάν' ἔτος αὐτᾷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, κ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοῖς ὃ κ κριθῆς. πύξησε ὃ ὀδὲ τλῶ βασιλείαν, ὡς τε ἀκαταφρόητον μὲν αὐτλῶ ἐν τᾷ ωολεμίων εἶ, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα.

λῶ

λῶ δ' τις χ τ̃τον τ̃ καιρὸν προφήτης νάσμος τοιῦ- A
μα, ὃς πρὸ τ̃ ἀσυρίων καταστροφῆς & τῆς νίνου προ-
φητεύων ἔλεγλυ ὅτος. ἔσαι νινύας κολυμβήθρα ὕδατος
κινουμένη, οὕτως καὶ ὁ δῆμος ἅπας ταραττόμενος, καὶ
κλυδωνιζόμενος οἰχήσε φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλ-
λήλους, στῆτε στῆτε, ἁρπάσατε χρυσὸν αὐτοῖς καὶ ἄργυρον
ἁρπάσατε. ἔστι δ' οὐδεὶς βουλησόμενος. στόζειν γὰρ αὐ-
τῶν ἐθελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δει-
νὴ γὰρ αὐτοῖς ἐν ἀλλήλοις ἔρις ἔζει καὶ θρῆνος, πάρεσίς B
τε τῶν μελῶν, αἵ τε ὄψεις ὑπὸ τ̃ φόβου μέλαιναι τε-
λέως αὐτοῖς χρήσονται. ποῦ ἦ ἔσαι τὸ κατοικητήριον τ̃
λεόντων καὶ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγε δέ σοι ὁ θεὸς νινύα,
ὅτι ἀφανίσω σε, καὶ οὐκέτι λέοντες ἐκ σοῦ πορεύσονται
διατάξουσι τῷ κόσμῳ. καὶ ἄλλα ἦ πολλὰ πρὸς τού-
τοις, ἃ προεφήτευσεν οὗτος ὁ προφήτης περὶ νινύης,
λέγων ἐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμην. ἵνα ἦ μὴ τοῖς ἐντυγ-
χάνουσιν ὀχληρὸς δοκῶ, παρέλιπον. σωιέβη ἦ πάντα τὰ C
προειρημένα περὶ νινύης, μετ' ἔτη ἑκατὸν καὶ πεντεκαί-
δεκα. περὶ μὲν οὖν τούτων, ἀποχρώντως ἡμῖν δεδή-
λωται.

Κεφάλαιον ιβ'.

*Ως στρατευσάμενος ἀράσης ὁ δαμασκῶ βασιλεὺς ὅτι ἱεροσολυ-
μίτας ὑπήγαγεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα πεῖσαι τὸν βασιλέα ἀσυ-
ρίων ὅτι δαμασκὸν στρατεύσασθαι.*

Ὁ δ' ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἓν καὶ τεσ- D
σαράκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶ, ἑκκαίδε-
κα. θάπτε δ' ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις. ἤρξε δ' εἰς
τ̃ ὑὸν αὐτῶ ἀχάζιον ὁ βασιλεία, ὃς ἀσεβήσας εἰς
τ̃ θεὸν ἡμῶν καὶ τοὺς πατρίους ἐξέβας νόμους, ἔτι
ἰσραηλιτῶν βασιλέας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν ἱεροσολύ-
μοις ἀνασήσας, & θύων ἐπ' αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς καὶ
ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα, κατὰ τὰ χαναναίων ἔθη, καὶ τού-
τοις ἄλλα πολλὰ ἐξαπλήσια ἐλεφάστετο. ἔχοντος δ' ἔτους E
ἓν μεμλυότος, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶ σύρων ἓν δα-
μασκηνῶν βασιλεὺς ἀράσης, καὶ φακείας ὁ τῶ ἰσραηλι-
τῶν. φίλοι γὰρ ἦσαν. καὶ συνελάσαντες αὐτοὶ εἰς ἱεροσόλυ-
μα, ὅτι πολιὸν ἐπολιόρκουν χρόνον ὅλα τ̃ τῶ τειχῶν
ὀχυρότητα μηδὲν αὐτῶν. ὁ ἦ τῶ σύρων βασιλεὺς, λα-
βὼν τινὰ πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσῃ πόλιν ἐλαθ, καὶ τοὺς
ἐνοικοῦντας ἀπέκτεινας, ἐγκατῴκησεν αὐτῇ σύρους.
τοὺς δ' ἐν τοῖς φερυρίοις ὁμοίως καὶ τοὺς πέριξ ἰουδαίους
διαφθείρας, καὶ λείαν πολλὴν ἀπελάσας εἰς δαμα- F
σκὸν, μετ' τῆς στρατιᾶς αἰτίζευξεν. ὁ ἦ τῶ ἱεροσολυμιτῶν
βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς σύρους ἐπ' οἴκου κεχωρηκότας, καὶ νο-
μίσας ἀξιόμαχος εἶ τῷ τῶ ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, τὴν
δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἐξήγαγε, καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη κατ'
μοῖραν τ̃ θεοῦ, ἵνα ὅτι τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτῶ πολλοῖς
ἅμα καὶ μεγάλοις ἐκέχρητο. δώδεκα γὰρ αὐτῶ μυριάδες καθ'
ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνῃρέθησαν.
ὧν ὁ στρατηγὸς ζαχαρίας τὸν ὑὸν ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμ- G
βολῇ τ̃ βασιλέως ἀχάζ, ἀμίας ὄνομα, καὶ τὸν ὕπαρχο-
ντον τῆς βασιλείας ἅπασης ἐλκανᾶ, καὶ τὸν δ' ἐπὶ ἰούδα φυ-
λῆς στρατηγὸν ἐλκὰν, αἰχμάλωτον ἔλαβε. καὶ ἐκ τῆς
βενιαμίτιδος φυλῆς, γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπήγαγον, καὶ πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώρησαν
εἰς σαμάρειαν. ὠβήλας δέ τις ὃς κατ' ἐκεῖνο καιρὸν προφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ
πρὸ τῶν τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τινὶ νίκην αὐτοῖς οὐ δι' τινὰ οἰκείαν ἰσχὺν ἐθνίου γενέσθαι.

Hoc regnante propheta quidam extitit, Nau- XII.
mus nomine, qui de Assyriorum & Nini subuersione hæc verba vaticinatus est. Ecce Niniue piscina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuãs fugiet. dicéntque, state, state, eripite aurum, eripite argentum. & nemo valet. mallent enim vitam seruare quã facultates. occupabit enim eos graue dissidium & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies eorũ prę pauore fient luridæ. Vbi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: Delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc sententiam prophetauit, quæ nunc nõ est necesse repetere, alioquin molestus videri possem lectorem plus æquo onerans. Euenerũt autem omnia quæ de Niniue prædicta fũr, post annum cxv. Et de his quidem hactenus.

Cap. XII.

Rasę Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere.

IOthamus autẽ è viuis abiit ætatis anno XLI. XIII.
cùm regnasset annos sexdecim: & quo in regiis conditoriis depositus, regnum ad Achazen eius filium hereditario iure peruenit. qui erga Deum impiissimus, omnium, & patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificãs, quibus etiam propriũ filium holocautoma obtulit ritu Chananæorũ, & his similia multa perpetrauit. Hunc ita insanientem duo simul reges, Rasis Damascenorũ & Phacies Israelitarum, bello aggrediuntur: erant enim amici & socij: & compulsum Hierosolyma multum diuque fruſtra oppugnauerũt, quòd vrbs esset munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrũ Elam vrbẽ occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno ludæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domũ reuersus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognouit Syros abiisse domum, putans se Israelitarũ rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias. & cùm irato Deo commisisset præliũ propter tot impia facinora victus est. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Hierosolymitarum exercitu. In eodẽ prælio Zacharias supremus dux Israelitarũ cũ Amia filio Achazę cõgressus, superatũ occidit, & pari modo Ericã prætorianorũ præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Iudę copiarum ducem viuum in potestatem suam redegit. magnum præterea captiuorum vtriusque sexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reuersi sunt Samariam. Obelas autem quidã 4. *Reg.* 16.
qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute partã asseuerabat,

sed quòd Deus regi Achazæ irasceretur. incusabátque eos quòd non contenti præsenti felicitate, ausi sint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica consanguineos suos captiuos abducere: & suadebat vt hos illæsos domum remitterent. quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. post hanc admonitionem Israelitæ in concionem conuenientes deliberant quid facto opus esset. Exurgens autem quidam magnę inter suos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabant se passuros vrcines sui captiuos in vrbem introducerent, ne fortè omnes ex æquo diuina vltio perderet. satis esse prę territorum peccatorum, in quæ prophetæ clamitent, etiamsi nulla noua accedat impietas. His auditis milites, permiserunt illos, quicquid vellent, arbitratu, suo agere. Tum prædicti viri assumptos captiuos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adiutos viatico remiserunt domum incolumes. nihilo minus quatuor hi deduxerunt eos vsque Hierichuntem & vlterius, cúmque non longè abessent à Hierosolymis, repetierunt Samariam.

A δὲ ὁ τῶν θεῶν χόλον ἐν εἶχεν ἐπ' ἄχαζον τὸν βασιλέα. καὶ κατεμέμφετο, τῇ μὲν δωρεᾷα τῇ παῤ αὐτοῦ μὴ ἀρκεθέντας, ἀλλὰ τολμήσαντας τοὺς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος συγγυεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβούλευέ τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τούτους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθεῖς. ἀπειθήσαντος γὰρ τοῦ θεοῦ δίκην ὑπέξειν. ὁ δὴ τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθὼν, ἐπεσκέπτετο τοὺς τούτων. αἰασὰς δέ τις βαραχίας ὀνόματι τῶν δοκιμωτάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτὸν ἔφασαν, ἔλεγον ἐκ ὑπὲρ ἔφην τοὺς πολίτας εἰσαγαγεῖν αὐτοῖς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολώμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ. μόνον γὰρ ὑπόχρεω τὸ θεὸς αὐτὸν ἡμᾶς ἐξαμαρτεῖν, ὡς οἱ προφῆται λέγουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήματα δρᾶν. ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ποιεῖν ὃ ἐδόκει συμφέρειν. λαβόντες οὖν οἱ προφρημένοι ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, ἐλυσάν τε τῆς ὑπαμελείας ἐξίωσαν, καὶ δόντες ἐφόδια εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. οὐδὲν ἧττον καὶ τέσσαρες αὐτοῖς συνῆλθον, καὶ μέχρις ἱεριχοῦντος πέμψαντες ἐκ ἄπωθεν τῶν ἱεροσολύμων, ἀνέστρεψαν εἰς σαμάρειαν.

CAP. XIII.

Assyriorum rex vi expugnata Damasco, & occiso rege, populum traducit in Mediam aliis gentibus Damascum in coloniam deductis.

Κεφάλαιον ιγ.

Ὡς κατὰ κράτος ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκὸν, καὶ διέφθειρε μὲν αὐτῶν τὸν βασιλέα, τοὺς δὲ ἀνθρώπους αἰχμαλώτους εἰς μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν δαμασκῷ.

4. Reg. 16. 17.

ACHazes autem rex hac clade ab Israelitis affectus, missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione, auxilium ab eo petiit contra Israelitas & Damascenos atque Syros, magnam pecuniam illi pollicens in præsens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem postquam audiuit, ipse in auxilium Achazæ profectus est, & vastata Syria, expugnatáque Damasco, Rasem quoque regem occidit. Damascenos verò in superiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quasdã Assyriorum gentes in agrum Damascenum reposuit. Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Post Syros adhunc modũ tractatos, rex Achazes sublato quãtum erat auri & argenti in regiis thesauris, atque etiam in ipso templo & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum, & sicut antè pactus fuerat, omnia regi Assyriorum tradidit, actísque pro beneficio gratiis reuersus est Hierosolyma. Erat autẽ hic rex tam stultus & incogitans, vt quamuis hostiliter cum Syris dissideret, illorum tamen deos colere non desineret, sed in eorũ ceremoniis, tanquam victoriã inde sibi pollicens, pietatem collocare pergeret. post cladem verò acceptam, Assyriorum venerari cœpit numina, quiduis potius adoraturus, quàm verum & à maioribus acceptum Deum, cuius indignatione vt tum vinceretur factum est. In tantum autem religionis contemptum prolapsus est, vt spoliatum priùs donariis templum clauderet, ne illud solennibus sacrificiis honorare liceret. post has insanas impietates tandem moritur, cùm vixisset annos triginta sex, & ex his regnasset sedecim, relicto hærede Ezecia filia.

Ἀχάζης δ' ὁ βασιλεὺς ταῦτα παθὼν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τὸν ἀσσυρίων βασιλέα θεγλαφαλασσάρην, συμμαχίαν αὐτῷ παρεκάλει πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ σύρους καὶ δαμασκηνοὺς, χρήματα πολλὰ δωσφυπερημένως. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δὲ, τῶν πρεσβέων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, ἦλθε σύμμαχος ἀχάζῃ, καὶ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς σύρους, τῶν τε χώρων αὐτῶν ἐπόρθησε, καὶ τὸν δαμασκὸν καὶ ῥεζὶν ἕλε, καὶ τὸν βασιλέα ῥαασσὴν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τὴν ἄνω μηδίαν. καὶ ἐκ τῶν ἐνθένδε τῶν ἀσσυρίων μεταστήσας τινὰς, εἰς τὸν δαμασκὸν κατῴκησε. τὸν δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν γένος κακώσας, πολλοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' αὐτῷ διαπραξαμένου τοὺς σύρους, ὁ βασιλεὺς ἄχαζος ἀρᾶς τὸν χρυσὸν, ὃς ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, καὶ τὸ ἀργυροῦν, καὶ τὰ ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ, καὶ εἴτι κάλλιστον ἀνάθημα, πάντα βαστάσας ἦκεν ἔχων εἰς δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τῶν ἀσσυρίων βασιλεῖ καὶ τὰς ὁμολογίας, καὶ πάντων αὐτῷ χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἐν δ' οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ τοῦ συμφέροντος ἀσυλλόγιστος ὢν ὁ βασιλεὺς, ὡς τοὐδὲ πολεμούμενος ὑπὸ τῶν σύρων ἐπαύσατο τῶν θεῶν αὐτῶν προσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλει τούτοις σεβόμενος ὡς παρεξομένοις αὐτῷ τὴν νίκην. ἡττηθεὶς δὲ πάλιν, τῶν ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν θεούς, καὶ πάντας ἐᾶσαι μᾶλλον ἐνόμισεν, ἢ τὸν πάτριον καὶ ἀληθῶς θεὸν, ὃς αὐτῷ καὶ τῆς ἥττης ὀργιζόμενος ἐνέπεσε. διὰ τοσοῦτον δ' ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς καὶ τὰ λεῖα δυκλεῖσαι τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ὑπιφέρειν, καὶ πεῖσθῆναι τῶν ἀναθημάτων αὐτὸν. ταῦτ' ὑβρίσας τὸν θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη βιώσας ἓξ καὶ ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἐκκαίδεκα. τὸν υἱὸν δ' ἐζεκίαν διάδοχον καταλιπών.

ἀπέ-

ἀπέθανε δὲ καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν A
βασιλεὺς Φακέας, ὑπὸ βουλευσάντος αὐτῷ φίλου τινὸς
ὠσπερ τοὔνομα. ὃς χρὼν τὴν βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα,
πονηρός τε ἦν, καὶ τῷ θεὸς θεὸν οὐ λογιζόμενος. στρατεύει δὲ
ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Σαλμανάσαρος, καὶ
καταπίσας αὐτῷ, τὸν θεὸν δὲ οὐκ εἶχεν ἵσως εὐμενῆ καὶ
συμμαχοῦντα ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ
τελεῖν ὡρισμένους. ἔτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὠσπερ
ἐβασίλευσεν Ἐζεκίας ἐν Ἱεροσολύμοις, ἀχάζου υἱὸς, ἐκ Ἀ- B
βίας ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλημίτιδος γυναικός. φύσει δὲ ἦν αὐτῷ χρηστὸν καὶ δικαία καὶ
θεοσεβής. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν
παρελθὼν οὐδὲ ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον
αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε τοῦ θρησκεύειν τὸν θεόν.
ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευί-
τας, ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων, ἐκ ἀγνοεῖτε μὴ ὡς
δι' ἃς τὰ παρ' ὑμῶν ἁμαρτίας τῷ μὴ φιλαίματος τὸν
τὸν θεὸν ὁσίοις τιμῇ πολλῶν ἐπιεράσθητε, καὶ μεγάλων
κακῶν διαφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, καὶ ἀσεβεῖ- C
ῶντες ὡς αὐτὸς ἐδοκιμάζειν εἰς θεοὺς τούτους προσκυ-
νεῖν, φιλανθρωπίᾳ δὲ ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δεινὸν
τὸ ἀσεβεῖν, τούτου μὲν ἤδη λήθην ποιήσασθαι, καθάραι
δὲ αὐτοὺς ἐκ τῶν προτέρων μιασμάτων, τούς τε ἱερεῖς
καὶ λευίτας, καὶ συναθροίσαντας οὕτως αὐοίξαι τὸ ἱερὸν, καὶ
καθάραντας αὐτὸ ταῖς ἐξ ἔθους θυσίαις, εἰς τὴν ἀ-
ρχαίαν καὶ πάτριον ἀνακαλέσασθαι τιμήν. οὕτω γὰρ τὸν θεὸν D
ἵλεων ποιησόμεθα, ἀφέντα τὴν ὀργήν. ταῦτ' εἰπόντος
τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς αὐοίγουσι τὸ ἱερὸν, καὶ δεῖξαντες
τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες,
τὰς ἐξ ἔτους τῷ βωμῷ θυσίας ἐπήνεγκαν. ἀζαρίμους δὲ
ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν, ἐκάλει τὸν λαὸν
εἰς ἱεροσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄγοντα. πο-
λὺν γὰρ ἐκλελοίπει χρόνον δι' ἃς τῶν προειρημένων
βασιλέων παρανομίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἰσ-
ραηλίτας πρόκηρυκας αὐτοῖς, ἀφέντας τὸν αἰτιβίον, E
εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανελθεῖν σύνηθειαν, καὶ τὸ σέβειν τὸν
θεόν. καὶ γὰρ ἔπειν αὐτοὺς παραγινομένους εἰς ἱερο-
σόλυμα, τὴν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν, καὶ συμπανηγυρί-
ζειν αὐτοῖς. ταῦτα δὲ ἔλεγε, φιλανθρωπίαν οὐχ ὅπως ὑπα-
κούσωσιν αὐτῷ, εἰ μὴ θέλωσι, τοῦ δὲ κείνων συμφέροντος
ἕνεκα μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, φιλαγα-
θούμενοι τὴν πρέσβεως, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ φιλὰ
τοῦ ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείθησαν. ἀλλὰ καὶ
τοὺς πρέσβεις, ὡς ἀλήτους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προ- F
φήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ
πάσονται μὴ μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τοῦ θεοῦ
διέπτυον. καὶ τελευταῖον συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτει-
ναν. καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε φιλανομῆσαι,
ἀλλὰ καὶ χεῖρον τῶν προειρημένων ἀπηνοοῦντο. καὶ οὐ
πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἀ-
μυνόμενος τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐπέπεμψε τιμωρίας. καὶ
ταῦτα μὲν τούτων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέν τοι τῆ
Μανασσίτιδος φυλῆς καὶ Ζαβούλου καὶ Ἰσσαχάρου πει- G
σθέντες οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν, εἰς εὐσέβειαν
μετεβάλλοντο. καὶ οὗτοι πάντες εἰς ἱεροσόλυμα
πρὸς Ἐζεκίαν συνέδραμον ὅπως τῷ θεῷ προσευ-
νήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς Ἐζε-
κίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ
παντὸς, ἔθυσεν αὐτοῦ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἐρίφους τοσούτους. ὑπέθηκε δὲ τὰς χεῖρας

A Quo tempore etiam Phaceias Iſraelitarum regnũ cum vita amiſit, cæſus per inſidias cuiuſdam ex charioteribus ſibi aulicis, cui nomen Oſeas, qui cùm regnum ſcelere quæſitum per annos IX. obtineret, vir fuit peſſimus, nihil pietatis Deo deferens. In hũc duxit exercitum Aſſyriorum rex Salmanaſarus, & quia Deum non habebat propitium, deſtitutum eius auxilio facilè ſubiugauit, & præfinita tributa coegit pẽdere. Quarto autem anno regni huius Oſeæ Ezecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & iuſto ac pio præditus. nam ſtatim ab inito principatu nullam magis neceſſariam vel vtilem tam ſibi quàm ſubditis curam exiſtimauit, quàm religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & ſacerdotum Leuitarúmque concione, ſic fertur ad eos verba feciſſe: Ne ipſi quidẽ ignoratis quòd propter peccata patris mei, & nõ redditos Deo B debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremam dementiam paſſi eſtis vobis perſuaderi, vt eos quos ille deos putabat colereti. Ergo quandoquidẽ veſtro malo didiciſtis quàm pernicioſa res ſit impietas, hortor vt illa obliuioni tradita purificetis vos à præteritis pollutionibus vnà cum ſacerdotibus & Leuitis, ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & luſtratum priùs expiatúmque ſacrificiis legitimis in priſtinum C honorem & reuerentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & eiectis inde inquinamentis, adornatiſque ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò dimiſſis per totam ditionem ſuam nuntiis, populum Hieroſolyma ad azymorum celebritatem cõuocat multo iam tempore intermiſſam propter impiam ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, vt relictis conſuetis ſuperſtitionibus ad priſcam illam pietatem D & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permiſſurum vt Hieroſolyma venientes azymorũ feſtum vnà cum ſuis ciuibus celebrent. Hęc autem ſe ſuadere non vt ſuum negotium ageret, ſed ipſorum vtilitatis gratia, quos beatos fore, ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ verò audito quid legati à ſuo rege afferrent, adeò mentem non adhibuerunt, vt eos ludibrio habuerint, & E prophetas quoque eodem cohortantes, & præmonentes quantæ calamitates inſtarent, ni maturè ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremò comprehenſos necauerint. nec his facinoribus contenti ad peiora etiam ſunt prolapſi, ita vt non priùs deſiſterent, quàm ob extremam impietatem Deus vltor in poteſtatem hoſtiũ eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen è Manaſſitica tribu & Zabulonis atq. Iſacharis prophetarum monitis parẽtes ad pietatẽ ſunt conuerſi, atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezeciã cõfluxerũt, vt Deũ adorarẽt. Poſtquã aũt ea multitudo cõuenit, rex aſcẽſo tẽplo vnà cũ principib. & populo, immolauit pro ſe tauros ſeptem, & totidẽ arietes, parémque hircorum numerum. & cùm primùm manus in F G

capita victimarum impoſuiſſent tam rex quã principes, ſacerdotibus mactandas reliquerũt. illi verò iugulabant, & ſolidas concremabant, Leuitarum corona circumſtante cum inſtrumentis muſicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos pſallere docuerat. reliqui verò ſacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem proſtrati Deum adorabant. poſt hæc ſacrificauit boues ſeptuaginta, arietes c. agnos cc. populo verò ad epulum largitus eſt boues D c. & reliqui pecoris tria millia. Cúmque omnia ritè ſacerdotes perfeciſſent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Inſtante verò azymorum feſto, paſchale ſacrum facientes, alias deinceps victimas mactabãt per continuos dies ſeptem. populo etiam, præter cũ numerum, quem ipſi mactauerunt, taurorũ duo millia, pecorum ſeptem millia rex de ſuo largitus eſt. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec vllum feſtum tam magnificè eſt celebratum à Solomonis temporibus in eum vſque diem. peracto feſto vrbem egreſſi totam regionem luſtrauerunt, ipſa quoque Hieroſolyma ab omni idolorum ſpurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde ſacra iuxta legem rex de ſuo fieri mãdauit, & ſacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cũ primitiis fructuum, vt poſſent eſſe circa diuinum cultum aſſidui. Quo factum eſt vt populus omne genus fructuum conferret Leuitis & ſacerdotib⁹: rex verò horum apothecas & promptuaria condidit, vnde ſingulis partes diſtribuerentur cum vxoribus & liberis. atque in hunc modum priſtinus cultus reſtitutus eſt. His ita cõſtitutis rex Palæſtinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorum vrbes à Gitta vſque Gazam ſuæ ditioni adiecit. Interea rex Aſſyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem ſe ſubiugaturũ, niſi tributa, quę priùs pater ipſius, penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo ſuáque pietate, ac propheta Eſaia, per quem futura cognoſcebat. & hactenus de hoc rege.

A τὰς κεφαλὰς τῷ ἱερείων· αὐτὸς δ' ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἀφῆκαν. ἔθυόν τε καὶ ὡλοκαύτουν. οἱ δὲ λευῖται ὡδοποιοῦντες ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ἤδον ὕμνους εἰς τὸν θεὸν, καὶ ἐψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τοῦ Δαβίδου. οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔχοντες, ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δὲ γηθομένων, ὅτι προέσονται ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ τε βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος προσεκύνουν τὸν θεόν. ἔπιπλα θύει μὲν βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἀρνας διακοσίους. τοῦ πλήθους δὲ προὶξ ὠνήσαι ἐκέλευσαν ὡς

B μὲν ἑξακοσίους, τὰ δὲ λοιπὰ θρέμματα χιλία. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολούθως ἐπίνσαν τῷ νόμῳ. τοῖς δ' ὁ βασιλεὺς ἡδόμενος, δωρεῖτο μετὰ τοῦ λαοῦ, τῷ θεῷ χάριν ὁμολογῶν. ἐστάσης δὲ τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τὸ λεγόμενον πάσχα, τὰς ἄλλας τε λοιπὰς θυσίας ἐπετέλουν, ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τοῦ δὲ πλήθους παρ' ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύροις μὲν δισχιλίους, θρέμματα δὲ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ'

C αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν, χιλίους μὲν ταύροις δόσαν αὐτοῖς, θρέμματα δὲ χίλια καὶ τετρακόσια. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀπὸ Σολομῶνος τὰ βασιλέως οὐκ ἀγθεῖσα πανήγυρις, τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας ἔσχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἅγνισαν αὐτὴν, καὶ τὴν πόλιν δὲ παντὸς μιάσματος εἰδώλων. τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀπετέλειτο προστάξας κατὰ τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευ-

D ταις τὰς δικαίας ὥρισε δίδοσθαι τῶν πλήθους δεδόσθαι, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσέχωσιν, καὶ τῆς θεραπείας ὧσιν ἀχώριστοι τοῦ θεοῦ. καὶ τὸ μὲν πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπῶν τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις. ἀποθήκας δὲ καὶ ταμεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἐκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς καὶ γυναιξὶ. καὶ οὕτω πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δὲ τὸν προφερημένον χρόνον ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, πόλεμον ἐξενήνεγκε πρὸς τοὺς παλαιστινοὺς, καὶ νικήσας, κατέσχεν ἁπάσας τὰς ἀπὸ γάζης μέχρι γίττης πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δὲ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλει

E πᾶσαν αὐτῷ καταστρέψασθαι τὴν ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, οὓς ὁ πατὴρ αὐτῷ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτους ἀποδώσει. ἐζεκίας δὲ ὁ βασιλεὺς, τῶν μὲν ἀπειλῶν οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθάρρει δὲ ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον διαθεσίᾳ, καὶ τῇ προφήτῃ πίστει, παρ' οὐδὲν ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπύνθανετο. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅπη τοῦ παρόντος ἐχέτω τὰ περὶ τούτου βασιλέως.

CAP. XIV.

Salmanaſar capto Iſraelitarum rege, & decem tribubus tranſlatis in Mediam, Cuthaeos in eorum regionem migrare iubet.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς σαλμανάσαρης τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἀπέκτεινε, καὶ ὡς τὰς δέκα φυλὰς εἰς μηδίαν κατῴκισας, τὸ τῶν κουθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν.

XV. SAlmanaſar autem Aſſyriorum rex comperto quòd Iſraelitarum rex miſiſſet clàm legationem ad Soam Ægyptiorum regem, inuitans eum ad ſocietatem contra ipſum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oſeæ regni ſeptimo, & nõ receptus ab eo, poſt tertiũ obſidionis annũ vrbẽ vi cepit, anno eiuſdẽ regis nono, Ezecię verò Hieroſolymorũ regis anno ſeptimo: extinctóque funditus Iſraelitarũ imperio, populum traduxit in Mediã & Perſidẽ,

4. Reg. 17.

Σαλμανασάρης δ' ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἠγνόει αὐτῷ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ὡς εἴη, πέμψας κρύφα πρὸς σωὰν τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα, παρεκαλῶν αὐτὸν ὅπως συμμαχίαι τῷ κατ' αὐτὸν, παρεξιωθεὶς, ἐστράτευσεν ὅπη τῶν σαμάρειαν· ἔτει ἑβδόμῳ τῆς ὡσηοῦ βασιλείας. οὐ δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἷλε κατὰ κράτος τῶν σαμάρειαν, ἔνατον μὲν ἔτος ὡσηοῦ βασιλεύοντος, ἕβδομον δ' ἐζεκίου τοῦ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ τῶν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν παῦσαν ἐφάνισε, καὶ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς μηδίαν καὶ περσίδα,

εἰς οἷς

ἐν οἷς καὶ τὸν βασιλέα ὡσεὴλ ζῶντα ἔλαβε. καὶ μεταστήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ χούθου τόπου τινός, ἐστι δὲ ἐν περσίδι ποτα μὸς οὗτ' ἔχων τοὔνομα, κατῴκισεν εἰς τὴν σαμάρειαν, καὶ τὴν τῆς ἰσραηλιτῶν χώραν. μετῴκησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῆς ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς ἰουδαίας μὴ ἐλάττω ἀριθμὸν ἐννακοσίων τεσσαράκοντα ἑπτά, ἀφ' οὗ χρόνου τὴν αἰγυπτον ἐξελθόντες αὐτῆς οἱ πρόγονοι τὴν δὲ κατέσχον τὴν χώραν. ἀπὸ δὲ στρατηγιῶντος ἰησοῦ ἕως ὀκταετοσίων. ἀφ' οὗ δὲ ἀπέστάντες ἀπὸ ροβοάμου τοῦ σολόμωνος υἱωνοῦ τὴν βασιλείαν ἱεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι καὶ πρότερον δεδήλωται, ἔτη ὀκτακόσια τεσσαράκοντα, μῆνες ἑπτά, ἡμέραι ἑπτά. καὶ τέλος μὲν ἔσχε ἰσραηλίτας τοιοῦτο κατέλαβε δὲ βασιλεὺς τοὺς νόμους, ἃ ἐδιδάσκοντας τοὺς προφήτας, οἳ προύλεγον ταύτην αὐτοῖς τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῆς ἀσεβημάτων. ἦρξε δὲ αὐτῶν τῆς κακῶν ἡ στάσις ἣν ἐστάσιασαν πρὸς ροβοάμον, τὸν τούτου δοῦλον ἀποδείξαντες βασιλέα, ὃς εἰς τὸ θεῖον ἐξήμαρτεν, ἐλθὼν αὐτοῖς τοῦτο ἐποίησε μεγαλομάρτυρος τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἧς ἐν ἄξιος δίκης ταύτην ὑπέσχεν. ὁ δὲ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολέμῳ τήνδε συρίαν πᾶσαν καὶ φοινίκην. τὸ δὲ ὄνομα τούτου τοῦ βασιλέως, ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἐστράτευσε γὰρ ὅλῃ τύρῳ βασιλεύοντος αὐτοῖς ἐλουλαίου, μάρτυρεῖ δ' τοῦτο καὶ μένανδρος, ὃς τῆς χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῆς τυρίων ἀρχεῖα μεταφέρασας εἰς τὴν ἑλλήνων γλῶτταν, οὕτως ἐδήλωσε. καὶ ἐλουλαῖος ἄνομα, ἐβασίλευσεν ἔτη τεσσαράκοντα ἕξ. οὗτος, ἀποστήσαντος τινὰς, ἐπαπλεύσας, προσηγάγετο αὐτοὺς πάλιν. ἐπὶ τούτοις πᾶσι ὁ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε φοινίκῃ πολέμῳ ἅπασαν. ὃς τὴν σιδωνίαν πολιορκίαν, μὴ πάντων ἀνεχώρησεν ὀπίσω. ἀπέστη τε τυρίων, σιδῶν καὶ ἄκη καὶ ἡ παλαιὰ τύρος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἳ τῷ τῆς ἀσσυρίων ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ τυρίων οὐχ ὑπεστέλλετον, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ὑπέστρεψε, φοινίκων συμπολεμουσάντων αὐτῷ ναυσὶ ἑξήκοντα, καὶ δικρότοις ὀκτακοσίοις. οἷς δὲ πλεύσαντες τύριοι ναυσὶ δυσὶ δέκα, τῆς μὲν τῆς ἀντιπάλων διέφθειρεν, λαμβάνουσι αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐπετάθη δὲ πάντων ἐν τύρῳ τιμὴ δὴ ταῦτα. ἀναζεύξας δ' ὁ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς, κατέσπασε φύλακας ὅλῃ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ὑδραγωγιὰν οἳ διέκοπτον τυρίοις ἀρύσασθαι. καὶ τοῦτο ἔτεσι πέντε ἠνύσθησαν, διαρτέρησαν πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις ἐγγεγραμμένα, καὶ τὰ σαλμανασάρου τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἔστι. οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς σαμάρειαν ἰουδαῖοι, ταύτῃ δὲ ἐχρῶντο μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ, ἀπὸ τῶν ἐν τῆς χούθης καλουμένης χώρας μεταχθέντων, αὐτοὶ δ' ἦσαν ἐν τῇ περσίδι, καὶ ποταμὸς τοῦτ' ἔχει ἄνομα, ἕκαστοι κατ' ἔθνος ἴδιον θεὸν εἰς τὴν συμφορὰν κομίσαντες, πάντα δ' ἦσαν, καὶ τούτους κατὰ μικρὸν αὐτοῖς ἐνέβαλλον παροξύνουσι τὸν μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐπέκειτο, ὑφ' οὗ φθειρόμενοι καὶ μηδεμίαν τῆς κακῶν θεραπείαν ὁλοσχερῆ λαμβάνοντες, χρησμῷ ἐρωτῶσι τὸν μέγιστον θεὸν, εἰς τοῦτο σωτήριον

A cum quo etiã Oseas rex viuus captus est. Deinde migrare iussa quadam Persica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur, sedes ei designauit in agro Samariæ, cæteráque Israelitarum regione. Migrauerunt igitur decem tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos DCCCCXLVII. ex quo maiores eorum Ægyptum egressi armis ea loca suę ditionis fecerunt: post principatum Iesu annis octingentis. post defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de B qua suprà diximus, annis CCXL. mensibus septem, diebus septem. atque hic fuit finis Israelitarum, qui neque legi subditi esse voluerunt, neque prophetas audire, prænunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per quam à Roboamo defecerunt, seruo ipsius C in locum eius rege constituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per suum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto, indignationem cælestis numinis eis conciliauit, & ipse quoque meritas pœnas non effugit. Porrò Assyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus scriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, D qui in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam linguam translatis sic scribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnauit annos triginta sex. hic deficientes Gittæos cum classe eò profectus sub imperium suum retraxit. contra quos misso exercitu Assyriorum rex Phœnicen totam inuasit: facta deinde pace, cum copiis domum reuersus est. paulo E post Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Assyriorum regem defecerunt: & cùm soli Tyrij facere eius impetrata detrectarent, reuersus est contra eos cum sexaginta nauibus, quas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octingentis remigibus. Quibus occurrentes Tyrij cum duodecim nauibus diiecta hostili classe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore non mediocrem rei naualis gloriam sibi comparauerunt. Reuertens autem rex Assyrius, custodes ad fluF uium & aquæductus disposuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos quinque annos fieret, coacti sunt effossis puteis inde se sustentare. Hæc sunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanasare Assyrio scripta inueniuntur. Cæterùm noui Samariæ coloni Chuthæi, sic enim tum appellabantur, quod à Persidis regione Chutha, & flumine Chutho essent traducti, cùm G quinque gentium essent, totidem deos patrios secum attulerunt, quos ritu suo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta est enim sæua pestilentia, à qua cùm popularentur, nullam inuenientes opem oraculo admoniti sunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis

præsentem salutem allaturum esse. mis- A
sis igitur ad regem Assyrium legatis, pe-
tierunt vt sacerdotes aliquot è captiuis Israeli-
tis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei
colendi rationem ab eis edocti diligenter eum
cœperunt colere: móxque cessauit pestilentia,
permanéntque nunc quoque in ea religione
Chutæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritę,
qui pro præsenti semper conditione tempo-
rum mutabiles, quoties feliciter degere Iu-
dæos viderint, cognatos se eorum appellant, B
vtpote à Iosepho oriundos, & hac ratione san-
guine illis coniunctos. quando verò in re-
bus aduersis eos aspiciunt, nihil ad se pertin-
nere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuo-
lentiæ, cùm ipsi ex longè remotis gentibus ad
ea loca venerint: de quo aliàs dicetur oppor-
tuniùs.

αὐτοῖς ὃν ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ἀσσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς ὧν ἔλαβεν αἰχμαλώτων τοὺς Ἰσραηλίτας πολεμήσας, ἀποστεῖλαι. πεμψάντος δὲ τὰ τοῦ νόμιμα, καὶ τὸν θεὸν τοῦτον ὅσιαν διδαχθέντες θρησκεύουσιν αὐτὸν φιλοτίμως. καὶ τοῦ λοιμοῦ παῦλαν ἐποιήσαντο. χεφιμμοί τε τοῖς αὐτοῖς ἐπὶ καινοῖς ἤθεσι διατελοῦσιν, οἱ καὶ μὴ τῶν Ἑβραίων γλῶτταν χουθαῖοι, καὶ Σ τῶν Ἑλλήνων σαμάρειται. οἱ πρὸς μεταβολὴν καὶ συγχύσεις ὅταν μὲν εὖ πράττοντας βλέπωσι τοὺς Ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ Ἰακώβου φυέντες, καὶ τῶν ἀρχαίων ἐκεῖθεν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητος. ὅταν δὲ πλήσαντας ἰδωσιν, οὐδαμόθεν αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν, οὐδὲ ἐν δίκαιον οὐδὲν αὐτοῖς εὐνοίας ἢ χάριτος, ἀλλὰ μετοίκους ἀλλοθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. ἐμοὶ μὲν οὖν τούτων ἔξωθεν ἀκριβέστερον εἰπεῖν.

TALI

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Σεναχηρείβου εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ βασιλέως ἐζεκίου. Κεφ. α.

Ὡς ἐρθάρη τὸ τῶν ἀσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νύκτι, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν αἰαζδύξας οἴκαδε, ὑπὸ βουλῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν. Κεφ. β.

Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μὲν εἰρήνης ἄγων ἐζεκίας ἐτελεύτησε, διάδοχον τῆς βασιλείας μανασσῆν καταλιπών. Κεφ. γ.

Ὅτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς, καὶ νικήσαντες αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς βαβυλῶνα, κἀκεῖ κατασχόντες αὐτόθι πολὺν χρόνον, εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν. Κεφ. δ.

Ὡς τὸν ἀμμωνίων βασιλέα ναχάον, στρατευσάμενον ἐπὶ βαβυλωνίους, καὶ ποιησάμενον διὰ τῆς ἰουδαίας τὴν ὁδὸν κωλύων ὁ βασιλεὺς ἰωσίας ἤπαιστα, μάχης δὲ γενομένης, θανατίας κομισθεὶς εἰς ἱεροσόλυμα τελευτᾷ. καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰωάζην ἀπέδειξαν οἱ ἱεροσολυμῖται βασιλέα. Κεφ. ε.

Ναβυχοδονοσόρου τοῦ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως στρατεία εἰς συρίαν, τὸν βασιλέα ἰωάκιμον, φίλον ἰωάχαζον ἐποιήσατο καὶ σύμμαχον. Κεφ. ς.

Ὡς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ βαβυλωνίου πάλιν ἰωάκιμος ἐφέρησε τὰ τῶν ἰουδαίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ ναβυχοδονόσορος, τὸν μὲν ἰωάκιμον ἀπέκτεινεν, ἰωάχιμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα. Κεφ. ζ.

Ὅτι μετανοήσας καὶ στρατεύσας διὰ ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχίμου γίνεται, ὃν δήσαντες ἑαυτόν. Κεφ. η.

Ὅπως σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν ὁ βαβυλώνιος. Κεφ. θ.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβυχοδονόσορος τὸν δῆμον μετώκισεν εἰς βαβυλῶνα. Κεφ. ι.

Ὡς ναβουχοδονόσορος τελευτήσας, διάδοχον κατέλειπε τῆς βασιλείας, τὸν υἱόν, καὶ ὡς καταλύσαντα ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ πρώτου βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς ἰουδαίοις καὶ τῶν τὸν καιρὸν, καὶ τοῖς βαβυλωνίοις. Κεφ. ια.

HÆC IN DECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Sennacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio. CAP. I.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit. CAP. II.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace, decedens Manassę filio regnum reliquit. CAP. III.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur. CAP. IV.

Quomodo Nechao Ægyptiorum regi contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volenti prohibiturus occurrerit Iosias, ac pugna commissa, vulneratus & Hierosolyma reductus obierit: eiusque filium Ioazin Hierosolymitani regem constituerint. CAP. V.

Nabuchodonosorus rex Babyloniorum inuadens Syriam, Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit. CAP. VI.

Post discessum Babyloniorum Ioacimum Ægyptiorum rebus rursum fauentem Nabuchodonosorus cum exercitu reuersus interficit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit. CAP. VII.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum abducit. CAP. VIII.

Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur. CAP. IX.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam. CAP. X.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint. CAP. XI.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVS.

Κεφάλαιον α'.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezecia regis oppugnatio.

Σπρατία τῶ ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρίβ εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τ βασιλέως ἐζεκίου.

4. Reg. 18.

EZecię duarum tribuum regis anno quartodecimo Senacheribus Assyriorum rex cū instructissimo exercitu eū aggressus est, omnésq; vrbes vi cepit, quotquot sunt in Iudæ tribu & Beniamitica. Iámque ducturus erat Hierosolyma, cùm ad illum venit legatio, imperata facturum, & tributa soluturum promittens. Senacherib⁹ verò auditis legatis decreuit omisso bello postulata regis ad mittere, & pollicitus est, si argenti talenta trecenta, auri triginta accepisset, pacatum se abiturum, iureiurando interposito quòd ab omni iniuria temperaturus esset. His persuasus Ezecias exhaustis thesauris mittit eam pecuniam, ratus hoste remoto posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cum copiis cōtra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacē ducē cum duobus aliis ad cōtinuādū Hierosolymitanū bellum reliquit. collegarū nomina erāt Tharata & Anacharis. vt verò admoto mœnib. exercitu castrametati sunt, per nunciū postulauerunt, vt Ezecias ad se prodiret in colloquiū. ille ꝙ sibi metueret prodire nolēs, tres intimos amicos misit, Eliacimum procuratorem, & Somnæum, & Ioachum à commentariis. hi cùm prodiissent, ante duces constiterunt. quos intuitus Rapsaces iussit regi suo referre hæc: quòd magn⁹ rex Senacherib. scire vult, quo fretus dominum suum refugiat, & obedire nolens exercitū in vrbē nō recipiat. an fortè Ægyptiis,

ΕΖΕΚΙΟΥ τῦ τῆ δύο φυλῶν βασιλέως, τέταρτον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος τ ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς σεναχήριβος ὄνομα, στρατεύ μ πολλῆς δυνάμεως ἐπ αὐτόν. καὶ κρατήσας ἁπάσας αἱρεῖ τὰς πόλεις τὰς τῆς ἰούδα φυλῆς, καὶ βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ' ἄγειν τ δύναμιν ὅπῃ ἱεροσόλυμα, φθάνει πρεσβεύσαμενος πρὸς αὐτ, καὶ ὑπακούσεσθαι, καὶ φόρον ὃν ἂν τάξηται τελέσειν ὑπισχνούμενος. σεναχήριβος ὁ μαθὼν τὰ δόξαντα τῶν πρέσβεων, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τιμὴ ἀξίωσιν προσδέχεται, καὶ ἀργυρίου μὲν τάλαντα τριάκοσια, χρυσοῦ δ τριάκοντα λαβών, φίλος ἀναχωρεῖν. ὡμολόγει, πίστις δὲς τοῖς πρεσβεύταις ἐνόρκους, ἢ μὴν ἀδικήσας μηδὲν αὐτὸν οὕτως ἀναστρέψειν. ὁ δ' ἐζεκίας παιδεύεις, καὶ πενώσας τὰς θησαυρούς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τ πολέμου, καὶ τ φόβου τῆς βασιλείας ἀγῶνος. ὁ δὲ ἀσσύριος λαβὼν τοῦτα, τῶν μὲν ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφείσατο, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' αἰγυπτίους, καὶ αἰθίοπας, τὸν δ στρατηγὸν ραψάκην μ πολλῆς ἰσχύος σὺν καὶ δυσὶν ἄλλοις τῶν ἐν τέλει κατέλειπε, πορθήσοντας τὰ ἱεροσόλυμα. τούτων δ τὰ ὀνόματα θαραθὰ καὶ ἀνάχαρις ἦν. ὡς δ' ἐλθόντες πρὸ τῶν τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν ἐζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ δ, αὐτὸς μὲν ὑπὸ δειλίας οὐ προῆκτο, δεῖς δ τοὺς ἀναγκαιοτάτους φίλους αὐτῷ ἐξέπεμψε, τόν τῆς βασιλείας διδοῦχον ἐλιακείμον ὄνομα, καὶ σομνᾶον, καὶ ἰώαχον τὸν ὑπομνηματῶν. οἵτοι μὲν οὖν προσελθόντες αἰτήσαντο τ ἡγεμόνων τ στρατιᾶς τ ἀσσυρίων ἔσπεισαν. θεασάμενος δ' αὐτὸς ὁ στρατηγὸς ραψάκης, ἐκέλευσεν ἀπελθόντας ἐζεκίᾳ λέγειν. ὅτι βασιλεὺς μέγας σεναχήριβος πυνθάνε αὐτ τίνι θαῤῥῶν καὶ πεποιθὼς φεύγῃ διατόπην αὐτ, καὶ ἀπειθῆσαι θέλει μὴ θέλει, καὶ τιμὴ στρατιᾶ αὐτ ὑποδέχεται τῇ πόλει. ἢ δῆλον τοῖς αἰγυπτίοις, τιμὴ

τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν ἐλπίζων ὑπ' ἐκείνων αὐτῶν καταγωνίσασθαι. εἰ δὲ τοῦτο προσδοκᾷ, δηλοῦν αὐτῷ ὅτι ἀνόητός ἐστι, καὶ ὅμοιος ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερειδόμενος τεθλασμένῳ, πρὸς τὸ καταπεσεῖν ἔτι καὶ τὴν χεῖρα διαπαρεὶς ἤσθετο τῆς βλάβης. εἰδέναι δὲ ὅτι καὶ βουλήσει θεοῦ τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατείαν πεποίηται, ὃς αὐτῷ καταστρέψασθαι καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν βασιλείαν δέδωκεν, ἵνα τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τοὺς ἀρχομένους ὑπ' αὐτοῦ διαφθείρῃ. ταῦτα δὲ τὸν ῥαψάκην ἑβραϊστὶ λέγοντα, τῆς γὰρ γλώττης εἶχεν ἐμπείρως, ὁ ἐλιάκιμος φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπακοῦσαν εἰς ταραχὴν ἐμπέσῃ, συριστὶ κράζειν ἠξίου. συνεὶς δὲ ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ δέος, μείζονι καὶ διατόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκρίνατο αὐτῷ ἑβραϊστὶ λέγων, ὅπως ἀκούσαντες τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα πάντες τὸ συμφέρον ἕλωνται παραδόντες αὐτοὺς ἡμῖν. δῆλον γὰρ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τε καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλπίσι παρακρουόμενοι ματαίαις, ἀντέχειν πείθετε. εἰ δὲ θαρρεῖτε, καὶ τὴν δύναμιν ἡμῶν ἀπώσεσθαι νομίζετε, δισχιλίους ἐκ τῆς ἐμοὶ παρούσης ἵππου εἰς ἑτοιμασίαν ὑμῖν παρέχειν ἕτοιμός εἰμι, οἷς ἰσαρίθμους ἐπιβάτας δόντες, ἐμφανίσατε τὴν αὐτῶν δύναμιν. ἀλλ' οὐκ ἂν οὕς γε μὴ ἔχετε, τούτους μὴ δῶτε. τί τοίνυν βραδύνετε παραδιδόναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι, καὶ ληψομένοις ὑμᾶς καὶ μὴ θέλοντας; καίτοι τὸ μὲν ἑκούσιον τῆς παραδόσεως, ἀσφαλὲς ὑμῖν. τὸ δὲ ἀκούσιον πολεμουμένοις ἐπὶ κίνδυνον, καὶ συμφορῶν αἴτιον φαίνεται. ταῦτ' ἀκούσαντες ὅ τε δῆμος καὶ οἱ πρέσβεις τοῦ στρατηγοῦ τῶν ἀσσυρίων λέγοντος, ἀπήγγελλον ἐζεκίᾳ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα, τὴν βασιλικὴν ἀποδὺς ἐσθῆτα, ἀμφιασάμενος δὲ σάκκους, καὶ σχῆμα ταπεινὸν ἀναλαβὼν, τῷ πατρίῳ νόμῳ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, τὸν θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοηθῆσαι τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας ἀντεβόλει. πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων πρὸς ἠσαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ ποιησάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας παρακαλεῖν αὐτὸν, νεμεσῆσαι μὲν ταῖς τῶν πολεμίων ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι δὲ τὸν αὐτοῦ λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα ποιήσας, χρηματίσαντος αὐτῷ τοῦ θεοῦ παρεθάρρυνε καὶ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους, προλέγων ἀμαχητὶ τοὺς πολεμίους ἡττηθέντας, ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς, καὶ οὐχ ὡς νῦν εἰσὶ θρασεῖς. τὸν γὰρ θεὸν προνοεῖν ὅπως διαφθαρῶσι. καὶ αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλέα τῶν ἀσσυρίων σενναχήριβον διαμαρτάνοντα τῶν ἐπὶ τὴν αἴγυπτον πραγμάτων, καὶ παραγενόμενον εἰς τὴν οἰκίαν ἀπολεῖσθαι σιδήρῳ προύλεγεν. ἔτυχε δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ γεγραφὼς τῷ ἐζεκίᾳ ὁ ἀσσύριος ἐπιστολὰς, ἐν αἷς ἀνόητον μὲν αὐτὸν ἔλεγεν ὑπολαμβάνοντα τὴν ὑπ' αὐτῷ διαφεύξεσθαι δουλείαν, ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα κεχειρωμένῳ. ἠπείλει δὲ πανολεθρίᾳ διαφθείρειν αὐτὸν παραλαβὼν, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἑκὼν αὐτοῦ δέξηται τὴν στρατιὰν εἰς ἱεροσόλυμα. ταῦτ' ἀναγνοὺς, καταφρονεῖ διὰ τὴν ἀπὸ θεοῦ πεποίθησιν. τὰς δὲ ἐπιστολὰς πτύξας εἰς τὸν ναὸν εἴσω κατέθετο. πάλιν δὲ τῷ θεῷ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ ποιησαμένου περὶ τῆς πόλεως, καὶ τῆς ἁπάντων σωτηρίας, ἠσαΐας ὁ προφήτης ἐπήκοον αὐτὸν ἔφασκε γεγονέναι. καὶ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν μὴ πολιορκηθήσεσθαι ὑπὸ τοῦ ἀσσυρίου. τῷ δὲ μέλλοντι πάντων ἀδεῶς τοὺς ὑπ' αὐτῷ γεωργήσειν μετ' εἰρήνης, καὶ τῶν ἰδίων ἐπιμελήσεσθαι κτημάτων, οὐδὲν φοβουμένους. τοῦ δὲ χρόνου διελθόντος, καὶ ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς διαμαρτὼν τῆς ἐπὶ τοὺς αἰγυπτίους ἐπιβουλῆς,

ſperans ab illis poſſe exercitum regium deleri. id quidem ſi ſperet, dubio procul eum deſipere, & ſimilem eſſe homini qui fragili arundini innititur, qua non ſolùm non ſuſtinetur, ſed lapſus etiam manum transfigitur. Scire autem eum oportere, quòd non ſine Dei voluntate facta ſit hæc expeditio, qui ſicut antè de Iſraelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezeciam cum ſuis ſubditis Aſſyriorum armis velit ſuccumbere. Hæc Rhapſace Hebraicè dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore conſternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriacè. Ille ſatis intelligens quid alter metueret, maiore etiam voce Hebraïcè reſpondit: debere eos audire mandata regis, & quod in rem ipſorum ſit, deditionem facere. Satis, inquit, ſcio quòd vos & veſter rex populum vana ſpe ſeducentes, vt reſiſtat ſuadetis. quod ſi quid audetis, & putatis vos poſſe exercitum noſtrum à mœnibus repellere, promptus ſum vos duobus equorum millibus inſtruere: vos datis totidem ſeſſoribus vires veſtras oſtendite. ſed nõ poteſtis dare quos non habetis. Quid igitur cũctamini dedere vos validioribus, qui vos poſſunt vel inuitos vi capere? maximè cùm ſpontanea deditio tuta ſit: contrà cùm fit à coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cùm audiſſent ex duce tam legati quàm populus, ad regem etiam perlata ſunt. Ille perculſus habitum regalem exuit, & ſaccum indutus humili ſpecie, vt mos eſt patrius, in faciem procidens Deo ſupplicat, vt cùm alia ſpes nulla adſit, opem & ſalutem afferat. Miſſis etiam ad Eſaiam prophetam amicis aliquot & ſacerdotibus, rogauit vt pro communi ſalute precibus Deum ſolicitet ac ſacrificiis, vt frangens nimias ſpes hoſtium, miſereatur ſui populi. Paruit propheta, & monitus oraculo iuſſit regem atque amicos bono eſſe animo, prædicens hoſtem ſine prælio victũ diſceſſurum cum ignominia, & poſiturum feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipſum quoque Senacheribum non ſuccedente expeditione Ægyptiaca domum reuerſum, ferro eſſe interiturum. Fortè autem acciderat vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in quibus ſtultum eum dicebat, quòd putaret ſe poſſe ſeruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit: minabatúrque internecionem omnibus, niſi ſponte patefactis portis exercitum intra Hieroſolyma reciperent. Has lectas contempſit propter fiduciam quam in Deo collocauerat, & epiſtolam complicatam in templo repoſuit. Iteratis deinde ſupplicationibus quibus vrbis ſalus Deo commendata eſt, Eſaias exoratum eſſe retulit, nec eſſe ea tempeſtate oppugnationem metuendam ab Aſſyrio. Inſtare enim feliciora tempora, quibus ſecuri poſſint agros ſuos in pace colere, & poſſeſſionum ſuarum curam habere timentes neminẽ. Procedente autem tempore Aſſyriorum rex fruſtrari ſuos conatus videns infectis rebus

4. Reg. 19.

CAP. IV.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

4. Reg. 21. HVius successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana ciue natus, omissis paternis studiis contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prętermittens, sed per omnia iniquitates Israelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit. ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atque adeò totam vrbem & reliquam ditionē quàm latè patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iustos grassabatur cædibus, ne prophetis quidē cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulas dies aliquem afficiebat supplicio, vt Hierosolyma inundarentur sanguinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum post alium prophetam ad regem simul atque populū, per quos easdem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipsorū Israelitæ aliquanto antè perpessi fuerant. At illi nolētes fidem habere illorum sermonibus, per quos moniti si paruissent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt.

V. Cùm enim in eisdem perseuerarent moribus, hostem illis Deus immisit regem Chaldęorum & Babyloniæ, is misso in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassem quoque dolo interceptum & abductum, perpetuò pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus, admissam culpam agnouit, & vt hostem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petiit. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudiit supplicem: quem post aliquantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterùm clementia victoris postliminio reuersus Hierosolyma, dedit operam si posset abolere priorum peccatorum etiā memoriam, mutatis moribus totus conuersus ad religionis studia. Nam & vrbem lustrauit, & templum consecrauit denuò: & in reliquū totus fuit in eo vt gratitudinem Deo posset approbare, & quod viueret eius retinere beneuolentiam. Idem facere populum quoque docuit, memor in quale incidisset infortuniū ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præscripto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religonis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circundaret, & turres excitaret altissimas, suburbanásque arces cum aliis necessariis tum in primis commeatibus muniret. Adeóque in melius mutatus est, vt ex quo Deum colere cœpit, toto vitæ tēpore prędicatus sit beatissimus. Cúmque vixisset annos LXVII. in viuis esse desiit, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus est in hortis propriis: regnum excepit

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι στρατεύσαντος ἐπὶ τὸν μανασσῆν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγον, καὶ μετὰ πολὺν χρόνον εἰς τὴν αὐτῶν βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

ΔΙαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ μανασσῆς ὢν μὲν ἐκ μητρὸς ἀχιβας τοὔνομα, πολιτιδος γεγονώς, ἀπεστράφη μὲν αὐτὸν τῆς τε παρὸς ὑπετιθευμένου, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐζήλωτο, πᾶν εἶδος πονηρίας ὑπερβαλόμενος ἐν τῷ ζόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς παραλιπών, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν ἰσραηλιτῶν παρανομίας, οἳ εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο. μιαίνει δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τὸ θεοῦ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς τὸν θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς ἑβραίοις ἀπέκτεινεν. ἀλλ' οὐδὲ τῶν προφητῶν ἔσχε φειδώ. καὶ τούτων δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀπέσφαξεν, ὡς τῷ αἵματι ῥεῖσθαι τὰ ἱερόσολυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ θεὸς, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ἀπείλησε, τὰς αὐτὰς συμφορὰς αἷς συνέβη παθεῖν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἰσραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ἐπίστευον παρ' ὧν ἠδύναντο κερδῆσαι τὸ, μηδενὸς πειρᾶσθαι κακοῦ. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ παρὰ τῶν προφητῶν. ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς ἔπεμψεν, παρὰ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, ὃς στρατείαν ἐπιμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τήν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τὸν βασιλέα μανασσῆν, δήλως ληφθέντα ὑπὸ θεοῦ αὐτὸν ἀφῆκεν, ὑπὸ ἐλεύθερον πεμφείαν ἔχειν ὑποχείριον. ὁ δὲ μανασσῆς, τότε συνεὶς ἐν οἵοις κακοῖς ὄζει, καὶ παίτιον αἴτιον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ παρακαλεῖν αὐτὸν φιλάνθρωπον καὶ ἐλέμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τὸ τῆς ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ θεὸς αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως ἀσφαλίζεται. γνόμενος δὲ εἰς τὰ ἱερόσολυμα τῆς μὲν προτέρου ἀμαρτημάτων παρὰ τὸν θεὸν καὶ τὸν μισῆσαι ἐπαύσατο εἰ δυνατὸν αὐτῷ γνώστε δ' ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν μεταβεβλῆσθαι ὥρμησε, καὶ πᾶσι χρῆσθαι παρὰ αὐτὸν δυσι δαιμονίᾳ, καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν ἦν τῷ, χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν ὁμοίως πρὸς ὅλον τὸν βίον. ταῦτα δὲ αὐτὰ παρῄτλειν τὸ πλῆθος ἐδίδασκε, μεμαθηκὼς οἷα πρὸς μικρὸν ἐχρήσατο συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. ὑποκαλάσας δὲ καὶ τὸ βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπετέλει καθὼς διέταξε μωυσῆς. διοικησάμενος δὲ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ὀρθῶς καὶ τῆς τῶν ἱερσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν. ὡς τε παλαιὰ τείχη μὴ πολλῆς ὑποσκάψας ἀσφαλείας, καὶ ἕτερον αὐτοῖς ἐνβαλεῖν, αἰχμοφόρα τε καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, πρό τε τῆς πόλεως φρούρια, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων παντῶν εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιήσας. ἀμέλει δὲ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, οὕτω τὸν μετὰξὺ διῆγε βίον, ὡς μακαριστὸς εἶναι καὶ ζηλωτὸς ἐκείνου τῷ χρόνου λογιζόμενος, ἀφ' οὗ τὸν θεὸν ἀσεβεῖν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς

ἐν τοῖς αὐτοῦ θαφείοις. ὁ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ παραγίνεται ἄμωσον. μητρὸς ἐμαλσεμης

μὲν

μὴ ὄνομα τετυχικότα. ἐκ ἧ πόλεως Ἰαβάτης ὑπάρχουσης. ἔδειξε μιμησάμενος τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, ἀνὴρ ὢν ἐκεῖνος ἐτόλμησεν, ὑπὸ ὀλίγων δουλευθεὶς ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν, ἀπόθανεν δὴ τῶν οἰκείας τὰ αὐτῶν βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν, ἔτη δύο. μετῆλθε δὲ αὐτὸν τὸ πλῆθος τοὺς φονεῖς, καὶ τῷ τε πατρὶ συνθάπτουσι τὰ ἀμφοῖν, τὴν ἧ βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτοῦ Ἰωσίᾳ παραδιδοῦσι, οἰκέτει τὴν ἡλικίαν ὄντι.

A Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia sui patris opera, & à similibus non abstinens facinoribus, maturè dedit pœnas, domi à suis oppressus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigesimo, regni verò secundo. In eius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Iosiæ nominato tradidit, octo tum annorum puero.

B

Κεφάλαιον .ε'.

Περὶ Ἰωσίου.

CAP. V.

De Iosia rege.

Ωμητὴρ ἦν πόλεως μὲν Ἰωβοσκὲθ, ἰδίᾳ ἧ τὴν γνώμην, τὸ ἧ φύσιν αὐτὸς ἄριστος ὑπῆρχε, καὶ πρὸς ἀρετὴν εὐ γεγονὼς, διαβὰς δὲ τὸ βασιλέως ὑπὸ πλευμάτων καὶ σκιπτῶν ἢ κανόνι ὡδὲ τὸ ὅλης τὸ ζῆν ὑπὸ πλεύσεως κατεχόμενος. ἐθυμοῦμος ἧ ἐπὶ τῷ δυσκαιδέκατα, τὸ δυσσέβειαν καὶ τὸ ἀνομοσυνίαν ἐπεδείξατο. τὸ γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε καὶ παρῆν ὁδὲ τῷ εἰδώλων δόξης ἀπὸ θεὸν ὄντων ἀποσάντας, σέβειν τὸ πάντων θεόν. τότε τῷ προγόνων ὑπὸ σκοπῶν ἔργα, τὰ μὲν ἀμόρτητα διόρθωσε σωφρόνως ὡς αὐ ὁ ῥᾳθυμότατος καὶ νοῆσαι τὸ δέον ἱκανώτατος. ὅσα δὲ δύσκολα εὐ γεγονότα, καὶ κατ' χώραν, ἐφύλαττέ τε καὶ ἐμιμεῖτο. ταῦτα δὲ ἔπραττε, σοφίᾳ καὶ διανοίᾳ τὸ φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τὸ πρεσβυτέρων πειθόμενος συμβουλείαις καὶ ὠφελήσει. τοὺς γὰρ νόμους ὡς αὐ κατηκολουθῶν οὔτε ὡδὲ τὸ τάξιν τῆς πολιτείας καὶ τῆς ὡδὲ τὸ θεῖον δυσσεβείας, δυοδεῖν τε συνέβαινε, δίχα τὸ τὸν τούτων ὠφελημίαν μὴ τυγχάνειν ἀλλ' ἐξηφανίζε ὡδείων γὰρ ὁ βασιλεὺς τὸν πόλιν καὶ τὸν χώραν ἅπασαν, τότε ὅλον τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνειμένα θεοῖς, ἐξέκοψε καὶ τοὺ βωμοὺς αὐτῷ κατέσκαψεν, ἔτι δὲ αὐ ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τῷ προγόνων αὐκείτο, ὠφανίζων, κατέσα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τὸ λαὸν ἀπὸ τῆς ὡδὲ αὐτοὺς δόξης, εἰς τὸν τὸ θεῦ θρησκείαν ἐπέστρεψε. καὶ τὰς συνήθεις ὑπὲρ αὐτῶν θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτῷ τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε δὲ τινας κριτὰς καὶ ὑπισκόπους, ὡς αὐ διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις θεσμία, ὡδὲ παντὸς τὸ δίκαιον ποιεῖσθαι, καὶ τῆς ψυχῆς ἀκ ἔλασσον αὐτὸ ὡδεῖπεν. διαπεμψάμενος δὲ καὶ πᾶσαν τὸν χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοὺς βουλομένους εἰσφέρειν, ὡς ὑπισκευὴν τὸ ναοῦ ὅσον τὸς ἢ θεραπείσεως ἢ δυνάμεως ἔχοι. κομιζόντων δὲ τῷ χρημάτων, τῆς ὑπιμελείας τὸ ναοῦ, καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης θεσπίσας τὸν τὸ δῆ τῆς πόλεως ἀμφαίαν, καὶ τὸν γραμματέα σαφὰν, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἑλκίαν. οἳ μηδὲν ἀφειδοῦντες μὴ δὲ ἀναβολῆ δόντες, ἀρχιτέκτονας καὶ πάντ' ὅσα θεὸς τὸν ὑπισκευὴν χρήσιμα ὡδε κατασκευάσαντες, εἶχοντο τῷ ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς οὕτως ὑπισκευασθεὶς, τὸν τὸ βασιλέως δυσέβειαν φανερὸν ἐποίησεν. ὄγδοον δὲ ἦδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων, πέμπει ὡρὸς ἑλκίαν τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ θεῖον τῷ χρημάτων χωνεῦσαι πιῆσαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ διάλας εἰς τὸν διακονίαν. ἔτι δὲ καὶ ὅσος αὐ ἦ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦτο ὡροσκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη δαπανῆσαι. ὡροκομίζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἑλκίας, ἐν τυγχάνει ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τῶν μωυσέως ἐν τῷ ναῷ κειμέναις, καὶ ὡροκομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ σαφὰν, ὁ ἧ ἀναγνοὺς, ὡδήνεται πρὸς τὸν βασιλέα,

C

D

E

F

G

Hvius mater fuit ex oppido Boscetâ, Ieda nomine, ipse indole optima, & ad virtutem natus Dauide rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito. quàm primùm enim duodecimum annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac iustitiæ specimẽ. Autor enim fuit populo, vt abiectis erroribus, & relicta de falso creditis diis persuasione, conferrent se ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorum suorum institutis, quicquid peccatũ esset corrigebat, tam prudenter adhibitis remediis, quã si esset ætate maturissima. quæ vérò decenter se habere inuenit, immota seruauit, & imitatus est. Hæc autem faciebat tum per innatam sapientiam, tum etiam seniorum monitis & cõsiliis. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot reges seipsos perdiderant. Itaque obeundo tam vrbem quàm regionem totã, lucos externis diis dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria quæ eis à maioribus consecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atq; ita populum à vana opinatione ad vnum Dei cultum conuertit: & consueta holocautomata cæteráque sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam certos magistratus, & morũ tẽsores, qui priuata quoque negocia sic disponerẽt, vt in omnibus non minorem iustitię quàm vitæ ipsius rationem haberẽt. dimissis deinde per totam suam ditionem nunciis iussit vt quicũq. vellẽt cõferrẽt aurũ & argẽtum in reparationẽ templi, idq. suo quisq. arbitratu, vt nemo grauaretur: & allatis pecuniis curam sumptuũ in tẽplũ sartũ tectũ pręstãdũ cõmisit Amasi prefecto vrbis, & Saphani scribæ, & Ioatæ cõmentariẽsi, & põtifici Eliaciæ. qui omissis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & suppeditatis omnib⁹ rebus ad reparationẽ necessariis, incũbebant operi: atque ita instauratum est templũ & ipsum regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni sui XVIII. iussit Eliaciam pontificem pecunia (quæ instaurationi superfuit) in massas conflata crateras inde & libatoria, phialásque ad ministeria templi conficere: præterea quicquid auri argentíve in thesauris esset, id quoque prolatum in eosdem vsus conuertere: pontifex autem dum promit aurum, fortè incidit in sacros libros Moysis in templo repositos: eos prolatos dedit scribę Saphani, qui cùm eos perlegisset, regem adiit, & quæ impe-

4 Reg. 22.

rasset omnia facta indicauit. præterea libros recèns inuentos ei legit. Qua lectione audita rex scidit sibi vestem, & cõuocatis intimis aliquot amicis, ipsóque scriba, & Eliacia pontifice, misit eos ad prophetissam Oldam, vxorem Sallumi, viri clari ac nobilis, vt persuaderent ei Deũ placare, & propitium genti suæ reddere. timendum enim esse ne propter neglectas à maioribus leges Moysis graues casus immineant, néve electi patrio solo in externis regionibus destituti omnibus commodis miserè vitam finiant. Auditis regiis mandatis prophetissa iubet ei renunciari, quòd Deus semel contra eos sententiam tulerit, quæ nullis supplicationib⁹ irrita fieri possit: vt populus eiiciatur propriis sedibus, & omnibus præsentibus cõmodis propter non seruatas leges mulctetur. quandoquidem concesso ad resipiscendum tãto temporis spatio, ne prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnàs prædicentium: & ideò decretum id mutari non posse, vt ipso euentu discãt esse Deum, & in prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacij, quibus certam suã voluntatem hominibus indicare solet. attamẽ propter bonitatem regis dilaturum Deum aliquantisper imminentem calamitatem: sed ab eius obitu præfinita iam antè mala in populum
4 Reg. 23. missurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille circum omnia oppida missis nunciis, iussit Hierosolyma conuenire sacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines. & cùm congregati essent omnes, primùm eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit vniuersos ad cultum diuini numinis, & seruandas leges Mosaicas: quod illi magno consensu facturos se receperunt. móxque sacra facientes & mactantes victimas Deũ precabantur vt propitius adesse dignaretur. Postremò iussit pontificem, si quod vas in templo supereſſet à maioribus dicatum idolorum externorum vsui, vt inde eiiceretur: & cùm non pauca essent collecta, omnibus incensis cinerẽ eorum dispersit. denique sacerdotes idolorum à genere Aaronis alienis interfecit. His apud Hierosolyma peractis exiuit peregrè, & quicquid per totam regionem honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus extruxerat, combussit: sicut superius diximus: iã tum cùm super eo Hieroboamus sacra faceret, interuenisse prophetam, & in præsentia totius populi prænũciasse, quòd vnus ex Dauidis progenie, nomine Iosias, hoc esset facturus: cuius prædictionis euentus post annos trecentos sexagintavnum secutus est. Post hæc inuasit & alios Israelitas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant, eisque persuasit vt omissis impiis actionibus, & religionibus externis, Deum maximũ ritu patrio colerẽt, eiq. soli adhærerẽt. nec hoc cõtẽtus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est, ne quid suspectum int⁹ delitesceret. quadrigas etiã solis, quas su-

A κὴ πάντα ὅσα κελεύσας ἠμύεσθαι τέλος ἔχοντα ἐδήλου, ὡς ἀνέγνω ὁ καὶ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας ὁ καὶ ὡς ἐῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἐλιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινάς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν ὁλδᾶ, γυναῖκα ὁ σαλλέμου τῆς ἐν δεξῃ τινὸς, καὶ δὶ ὀλίγιστα διαφανοῦς, καὶ προσελθόντας, εἰπεῖν λέγειν ἱλάσεσθαι τὸν θεὸν, καὶ πεῤῥᾴσαθαι ποιεῖν ὑμῶν. δίκαιον γὰῤ μὴ ὡς βεβαίων τοὺς μωυσέως νόμους τῷ προγόνων αὐτῷ κινδυνεύσειν ἀπάσαις ἡμέραις, ἢ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντας, ἐπ' ἀλλοδαπῆς ἔρημοι πάντων, καταῤῥέψωσιν οἰκτρῶς τὸν βίον. ἀκούσασα δὲ ἡ προφῆτις ὡς τὰ πεμφθέντων ταῦτα αὐτῶν δὶ ὧν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεύς, ἐπεῖπεν αὐτοὺς ἀπελθόντας, πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν, ὅτι τὸ μὲν θεῖον, κατ' αὐτῶν ψῆφον ἐνέγκαν, ἐν οὐκ ἐκεσίαις αὐτοῦ ἄκυρον ποιήσειν, ἀπολέσαι τὸν λαὸν, καὶ τῆς χώρας ἐκβαλεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τῶν ἐν
B C παροῦσιν ἀγαθῶν ὡς βεβαίους τοὺς νόμους, καὶ τοσούτῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ μεταγνόσαντας, τῷ τε προφήτῃ δεῖν παραινεῖν στρέφειν, καὶ τῷ ὅτι τοῖς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προλέγοντα, ἵν' ἵνα πεισθῶσιν ὅτι ὁ θεός ἐστι, καὶ ὑδὲν ἐψεύσατο τούτων ὧν αὐτοῖς δι' αὐτῆς προφητεύσας κατήγγειλε, πάντως αὐτοῖς πιστόν. δίκαιον μὲν τοι δίκαιον ἡγούμενον ἐρίζειν ὑπὲρ τοῖς συμφορᾶς, μὴ ὁ τῷ ἐκείνου τελευτῷ, τὰ κατεψηφισμένα πάθη τοῖς ὄχλοις ὑπερβάλλειν. οἱ μὲν οὖν τῆς γυναικὸς προφητεύσαντος, ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ πέμψας παντοῦ τὸν λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προσάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων δὲ αὐτῷ ἁπάντων μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα στὰς ἐπὶ βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους ὑπεποιήσατο καὶ πίστεις ἐξ ἀγνασεν, ἢ μὲν θρησκεύσειν τὸν θεὸν καὶ φυλάξειν τοὺς μωυσέως νόμους. οἱ δὲ προθύμως τε ἤνεσαν, καὶ τὰ ὡμολογημένα ὑπὸ τοῦ βασιλέως πιστὰ ὑπέσ-
E σαν. θύοντές τε εὐχαριστήρια καὶ καλλιερούντες τῷ θεῷ ἐπέτευον, ἵλεων καὶ ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δὲ ἀρχιερέα προσέταξεν εἶναι σεμνὸν ὑπὸ τῷ περιόντα σκεῦος τοῖς εἰδώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασταθὲν ἐν τῷ ναῷ τοῦτο ἐκβαλεῖν. συναθροισθέντων δὲ πολλῶν καταπρήσας αὐτὰ τῷ ἀποδοῦναι αὐτῷ διέσπειρε. καὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, οὐκ ὄντας ἐκ τοῦ ἀαρῶνος ἡμῖν ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαπραξάμε-
F νος, ἦλθεν εἰς τὴν χώραν. καὶ κατασκαλεύσαντα ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τῷ ξενικῶν θεῶν, ἠφάνισε. καὶ τὰ ἐς τὰ τῷ ψευδοπροφήτῃ ὅτι τοῦ βωμοῦ ὃν κατεσκεύασε τοῦτος ἱεροβοάμος, κατέκαυσε. ταῦτα δὲ προφήτου καταλθόντα πρὸς ἱεροβοάμου θυσιάζοντος αὐτοῦ, καὶ παντὸς ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προκαταγγείλαι τὰ μελλόμενα, ὅτι τῆς ἐκ τοῦ δαβίδου γένους, ἰωσίας τοὔνομα, ποιήσει τὰ προειρημένα. συνίδὲ ὁ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μὴ ἔτη ἑξακόσια καὶ ἑξήκοντα ἐπὶ μὴ ὁ ταὐτὰ, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας πορευθεὶς καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν ἱεροσολυτῶν, ὅσοι τῷ αἰχμαλωσίαν καὶ τῷ δουλείαν ὑπὸ τῶν ἀσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς θεραπείας καὶ τὰς τιμὰς τὰς θεῶν τοὺς ἀλλοδαπίους θεοὺς ἐγκαταλειπεῖν ἔπεισε. τὸν δὲ πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, σέβειν, καὶ τούτῳ προσανέχειν. τοὺς οἰκίας τε καὶ τοὺς κώμας ἠρώτησε καὶ τὰς πόλεις, μήτις ἔνδον ἔχοιτο τῶν εἰδώλων ὑπονοῶν.

μὲν

ὰ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῖς βασιλδομένοις ἐφεστῶτα ἅρμα τὰ ἀ κατεσκεύασαν οἱ ἔμπροσθεν, καὶ εἴπ ἄλλο τιμῆς ἦν ἐ θεοσεκεύων ὡς θεῷ ἐάσασε. καὶ καθαρείσας οὕτω τὴν χώραν ἅπασαν εἰς ἱεροσόλυμα τὸν λαὸν συνεκάλεσε, κἀκεῖ τὴν ἄζυμον ἑορτὴν, καὶ τὴν πάσχα λεγομένην ἤγαγε, ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, νεογνὰς ἐρίφους ⊂ ἀρνας, ξισμυρίας, βοῦς δὲ εἰς ὁλοκαυτώματα ξιχιλίους. παρεῖχον δὲ καὶ τῶν ἱερέων οἱ θεῖοι δῶρα τὸ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἀρνας δισχιλίας ἑξακοσίους. καὶ τοῖς λδίταις πενταχιλίας ἀρνας ἔδωσαν οἱ θεοφιλεῖς αὐτῶν, βοῦς δ πενταχοσίους. καὶ γνωμένης ἔτους εἰφθόνε τ τῶν ἱερέων δύπρεία, τὰς θυσίας ἐπιτέλεσαν τοῖς μωυσέως νόμοις, ἐκάσυ τῶν ἱερέων ὑπηρετούντων τοῖς ὄχλοις. καὶ τῆ μεσημέρια ἄλλως ἔτους ἀχθῶας τοῖς ἑβραίοις ἑορτὴν ὑπὸ τῶν σαμαρίτου τῆ προφήτε χρόνων ἄπιον ἓν τὸ, πάντα τὰ καὶ νόμες καὶ κ τ ἀρχαίαν θεραπείαν τ παρέμενον συνηθείας ὑπολειφθέντων. ζήσας δ ἐν εἰρήνη μὴ ταῦτα ἰωσίας, ἔτι τε καὶ πλούτῳ ⊂ τῆ θεραπαπεν δόξη, καὶ τρόπῳ τούτῳ τῷ ζόπῳ τὸν βίον. Κεφάλαιον ς'.

A & si quid aliud diuinis honoribus vulgus imperitus dignabatur, de medio sustulit. Cęterùm lustrata ad hunc modum regione vniuersa, populum Hierosolyma conuocauit ad celebrandũ festum azymorum, quod dicitur pascha: dedítque populo ad epulum de suo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia: principes quoque sacerdotum contulerunt sacerdotibus ad idem festum agnorum duo mil-
B lia & sexcentos: & similiter Leuitis eorum primarij dederunt agnorum quinque millia, boues quingentos. cúmque tanta esset victimarum copia, immolabantur omnes iuxta leges Moysis, sacerdotibus ei curæ præpositis, & exemplo suo reliquo populo præeuntibus, & quòd à Samuelis prophetæ temporibus in eam vsque diẽ nulla talis festiuitas celebrata fuerit, causa est quia tum omnia iuxta præscripta legum & antiquas consuetudines peragebant.

C Post hæc Iosias cùm pace, diuitiis & gloria floruisset, vitæ finem habuit huiusmodi. VI.

Cap. VI.

Nechao rege Aegypti contra Babylonis per Iudaeam exercitum ducere volente, Iosias vetare conatus praelio victus occiditur.

NEchaos Ægypti rex magnis delectibus habitis copias ad Euphratem duxit con-
D tra Medos & Babylonios, qui Assyriorum imperium euerterant, volens sibi Asiæ regnũ quærere. Cúmque processisset vsque Menden, oppidum ditionis Iosiæ, opposuit se ei, vetans per sui iuris regionem iter contra Medos facere, tũ Nechaos caduceatore misso, ait se non illum petere bello, sed ad Euphratem properare. non esse sibi imponendam necessitatem præter propositum cum obstante dimicandi. Iosias autem verbis Ægyptij nihil mouebatur, sed perseue-
E rabat in ea sententia, vt per suam ditionem volenti ducere transitum pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt occasionem aduersus eũ inueniret. Dum enim aciem instruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius quidam sagitta icto bellandi studium exemit. laucius enim & cruciatum non ferens, iusso exercitu deflectere, Hierosolyma reuertitur: vbi ex eo vulnere est mortuus. Sepultus est magnifico funere in monumentis
F paternis, cùm vixisset annos triginta nouẽ, regnasset triginta vnum. Luxit cũ populus multis diebus lamentis, & tristitia mortẽ eius prosequens. Hieremias etiam epicedium ei scripsit lugubri carmine, quod nunc quoque extare videmus. hic prophera & instantem vrbi captiuitatem Babyloniam, & nostri etiam seculi clades prædictas mandauit literis. Nec solus ille hæc vaticinatus est multitudini, sed & propheta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumẽto scriptos reliquit. erãt aũt hi duo sacerdotalis generis, quorũ Hieremias vixit Hierosolymis, ab anno 13. regni Iosiæ vsque dũ templum vnà cum vrbe est dirutũ: cuius suo loco mentio
G nẽ faciemus. Porrò mortuo quemadmodũ diximus Iosia, regnum suscepit filius eius Ioazus,

Ὡς συμβαλὼν ὁ νεχάως τῷ τῶν βαβυλωνίων βασιλεῖ, καὶ ὡσπερόντων εἰς αἴγυπτον, ἦκεν εἰς ἱερουσόλυμα, καὶ αὐτὸν ἰωσίαν τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ ἰωάκειμον ἀπέδειξε βασιλέα.

Νεχάως ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐγείρας στρατιὰν ἐπὶ τὸν εὐφράτην εἴλασε ποταμὸν, μήδοις πολεμῶν καὶ τοὺς βαβυλωνίους, οἳ τ ἀσσυρίων κατέλυσαν ἀρχὴν. τ γὰρ ἀσίας βασιλεύσας, πόθον εἶχεν. γνωμένε δ αὐτῶ καὶ μήδην πόλιν, ἣν δ' αὐτῆ τ ἰωσίου βασιλείας, μὴ δυνάμεως εἴργων αὐτ δῷ τ ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας τ ὅπι τοὺς μήδους ἔλασιν, πέμψας ὁ κήρυκα πρὸς αὐτ ὁ νεχάως, κἀκεῖ αὐτὸν στρατεύειν ἔλεγε, ἀλλ' ὅπι τ εὐφράτην ὁρμᾶσθαι. μὴ παρεξιέναι δ' αὐτὸν σκέλδιν ὥστε πολεμεῖν αὐτῶ καλύοντα βασίζειν ἐφ' ἃ διέγνωκεν. ἰωσίας ὁ ὐ φροσίετο τὰ θεῖα τῷ νεχάω, ἀλλ' οὕτως ἔχειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῶ τ οἰκείαν διέρχεσθαι, τ παρορμῆς ἀλαζονίας οἶμαι εἰς τοῦτ' αὐτὸν παρορμήσαντος, ἵνα λάβῃ πρόφασιν κατ' αὐτῶ. διστάσαντος γὰρ αὐτῶ τὴν δύναμιν, καὶ ἐφ' ἅρματος ὑπὸ κέρως ὑπὶ κέρας ὀχουμένε, ξύσας τις αὐτὸν τῶν αἰγυπτίων, ἔπαυσε τ πρὸς τ μάχην σπουδῆς. τῷ ξαύματι γὰρ θελαγὴς ὢν, σκέλδυσεν ἀναπλεῖσθαι τὸ στράτευμα, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς ἱερουσόλυμα. τελευτᾷ δ' ὑπ τ πληγῆς ἐκεῖ τὸν βίον, καὶ κηδεύεται μετὰ τ παρούσης τύχης μεγαλοπρεπῶς, βιώσας μετ' ἔτη ξιακονταεννέα, βασιλεύσας γ τούτων, ἓν καὶ ξιάκοντα. πένθος γ ἐπ' αὐτῶ μέγα τῶ λαοῦ παντὸς ἦλθε πολλαῖς ἡμέραις ὀδυρομένε καὶ κατηφοῦντος. ἱερεμίας δ' ὁ προφήτης, ἐπικήδειον αὐτῶ συνέταξε μέλος θρηνητικὸν, ὃ καὶ μέχρι νῦν λαμβάνῃ. ἔδει ὁ προφήτης, καὶ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει δυνατὰ προεκήρυξε, συγγράμμασι καταλειπὼν, καὶ τοῖς νῦν ἐφ' ἡμῶν γνωμένοις ἄλλοσι, τοῖς τε βαβυλωνίοις αἱρέσει. οὐ μόνον γ ἔδει προεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ καὶ ὁ προφήτης ἱεζεκίηλος, ὃς πρῶτος θεῖ τούτων δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δ' οἱ δύο τῷ γένει ἱερεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ἱερεμίας ἐν ἱερουσολύμοις διῆγε, ἀπ' ξισκαιδεκάτου ἔτους τῆς ἰωσίου βασιλείας, ἕως οὗ κατεσκάφη ἡ πόλις καὶ ὁ ναός. τὰ μὲν οὖν συμβάντα θεῖ τοῦτον τὸν προφήτην, καὶ χώραν δηλώσομεν. τελευτήσαντος δ' ἰωσίου καθὼς προεφήκαμεν, τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτῶ διαδέχεται ἰώαζος

anno ætatis vigesimo tertio, regiã habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello reuertens accersitum ad se in vrbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri eius seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni verò eius cẽtum argenti talentorum tributum imposuit, & vnius talenti auri. atque ita Ioacimo tributario facto, Ioazum secum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus est cùm regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata est Zabuda, nata ex oppido Abuma. hic quoque malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

Cap. VII.

Nabuchodonosorus inuadens Syriam Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

ANno autem quarto ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratẽ sitam petiit bellum inferens Ægyptio Nechao, qui tum toti Syrię dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit. & collatis signis cum eo congressus amissis multis millibus coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium vsque subegit, Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellũ inferũt magnis viribus, dira minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille timore suadẽte pacem mercatus pecuniis, integrõ triennio imperata tributa persoluit. 4. Reg. 24.

VIII. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nã Ægyptij bellum instaurare non ausi sunt: id quod propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non destitit, frustra eos spem in Ægyptiorum præsidio ponere. Imminere enim vrbi certam subuersionem à Babyloniis, & Ioacimo regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati malè ominanti, prophetam apud regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad regium senatum, maxima pars vt improuida calculis suis eum damnauit. pauci verò quidam sapientiores è regia prophetam dimiserunt, autoréque fuerunt etiam aliis ne in eum sæuire pergerent. Adducebántque rationem, nõ hunc solùm mala vrbi prædicere, sed & Michæam antè talia prædixisse, & multos alios, quorũ nemo à sui temporis regibus aliquid esset passus, sed omnes vt Dei vates habiti sint in precio.

Κεφάλαιον ζ.

Ναβυχοδονόσορ στρατεία εἰς συρίαν, ⁊ ὡς τὸν ἰωάκειμον φίλον ἰώιαγησαν ⁊ ᾗ σύμμαχον.

ΕΤος δ' αὐτῷ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντος, τῷ βαβυλωνίων ἀρχῷ ϖροσλαμβάνει τὸς ναβυχοδονόσορος ὄνομα, ὃς ὑϖὸ τ' αὐτὸν καιρὸν μὴ μεγάλης ϖροσφυῆς ὄντι καρχαβησὸν ἀναβαίνει πόλει, ἔστι δ' αὕτη ϖρὸς τῷ διφράτῃ, πολεμεῖν διεγνωκὼς τῷ τῶν αἰγυπτίων νικήσαντι, ὑϖὸ τούτῳ δὲ λεῖ ἅπασα ἡ συρία. μαθὼν ὁ τῶν βαβυλωνίων ϖεραίτερον ⁊ τῶν ὑπ' αὐτῷ στρατιὰν ὁ νεχάων, ⁊ δι' αὐτὸς ὠλιγώρησεν. ἀλλὰ σὺν πολλῇ χλεῖ τ' ναβυχοδονόσορ ἀμυνόμενος, ὥρμησεν ὅπῃ τὸν διφράτλυ. συμβολῆς δ' γενομένης ἡττήθη, ⁊ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. ἔχεται δ' τὸν διφράτλυ ὁ βαβυλώνιος, τῷ ἄχρι πηλουσίου ϖεραλαμβάνει συρίαν πᾶσαν τῆς ἰουδαίας. τέσσαρα δ' ἐτῶν βασιλεύοντος ἤδη τὸ ναβυχοδονοσόρου, ὃν δεύτερον ἀπὸ τοῦ ἰωακείμου τοῦ τῶν ἑβραίων ἔσχε τῷ ἀρχῷ, ⁊ στρατεύει μὴ πολλῆς δυνάμεως ὅπῃ τοὺς ἰουδαίους ὁ βαβυλώνιος, φόρους αἰτῶν τὸν ἰωάκειμον, ⁊ πολεμήσῃ ἀναλῶν. ὁ δ' ἐάσας τῷ ἀπειλῷ, ⁊ τῷ εἰρήνῃ ἀπεταλλαξάμενος τῶν χρημάτων, λύει γεγὲν αὐτῷ φόρους, καὶ ἔσχεν ὅπῃ ἔτη ξία. τῷ δ' ἑξῆς, στρατεύει τοὺς αἰγυπτίους ἀκούσας ὅπῃ τὸν βαβυλώνιον, ⁊ τοὺς φόρους αὐτῷ μὴ δοὺς, διεψεύσθη τῆς ἐλπίδος. οἱ γὰρ αἰγύπτιοι ποιησάμενοι τῷ στρατείαν οὐκ ἐτόλμησαν. ταῦτα δ' ὁ θεοφήτης ἱερεμίας ⁊ ϖᾶσαν ἡμέραν ϖροῤῥήγνυ, ὡς μάτην τὰς ϖρὸς τῷ αἰγυπτίων ἐλπίσι ϖεποιημένους, ⁊ ὡς δῦ τῷ πόλιν ὑϖὸ τῶ βαβυλωνίων βασιλέως αἰχμᾶσθαι ἡμέλλοντο, ⁊ ἰωακείμῳ τῷ βασιλεῖ χλευασθῆναι ὑϖ' αὐτῶ. ταῦτ' εἰς οὐδὲν χρήσιμον οὐκ ὄντων τῷ σωθησομένων ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ ϖλῆθος ⁊ οἱ ἄρχοντες, ἀκούοντες ϖαρημέλουν, ⁊ ϖρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὡς οἰωνιζομένῳ ⁊ τῶ βασιλέως τῶ ϖροφήτῃ τὸν ἱερεμίαν ἠπείλουν, ⁊ ὑπάγοντες δίκλυ κατὰ ψηφιδῶν ϖρὸς τιμωρίαν ἤξίουν. ⁊ οἱ μὲν ἄλλοι ϖάντες λιθίκαν τὰς ψήφους κατ' αὐτῶ, οἱ ⁊ ἀϖέγνωσαν τῷ ϖροφητέρων. οἱ δὲ σοφῆς ὄντες δικαίοις, ἀϖέλυσαν τὸν ϖροφήτλυ ὑϖὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν δικαιῶαι κακὸν τὸν ἱερεμίαν. ἔλεγον δὲ οὐ μόνον τῶτον ϖρολέγειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ ⁊ μιχαίαν ϖρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, καὶ ϖολλοὺς ἄλλους ὧν οὐδεὶς ὑϖὸ τῷ τότε βασιλέων οὐδὲν ἔϖαθεν, ἀλλ' ὡς θεοφήτης ⁊ θεοῦ τιμῆς ἔτυχε. τούτοις

τούτοις καταθεραύσαντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐρρύσαντο τῆς καταψηφισμένης αὐτῷ κολάσεως τὸν ἱερεμίαν, ὃς ἁπάσας τὰς αὐτῷ θεοφθτείας συγγραψάμενος, νηστεύοντος τοῦ δήμου, καὶ ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ μηνὶ ἐνάτῳ τοῦ πέμπτου ἔτους ἰωακίμου βασιλείας, ἀνέγνω τὴν βίβλον, ἣν ἔφη μέλλοντων συμβήσεσθαι τῇ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἅπασι ταχέως. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον, καὶ καλοῦσιν αὐτὸν τε καὶ τὸν γραμματέα βάρουχον ἐκπεσὼν ἑαυτοὺς ποιῆσαι μὴ πω φίλοι γνώσωνται. τὸ δὲ βιβλίον αὐτό, φέροντες τῷ βασιλεῖ διδόασιν. ὁ δὲ παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δὲ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεύς, διέρρηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε. ζητηθέντας δὲ τόν τε ἱερεμίαν καὶ τὸν γραμματέα βάρουχον ἐκέλευσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. οὗτοι μὲν οὖν διέφυγον αὐτοῦ τὴν ὀργήν.

A atque hoc pacto lenitis animis diuersa sentientium effecerunt vt reuocatis suffragiis prophetaeximeretur supplicio:qui conscriptis omnibus suis prophetiis, ieiunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & vrbi ciuíque populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simúlque iubent tam ipsum quàm eius scribam Baruchum è medio secedere, vt omnes lateat vbi sint:librum verò ad regem pertulerunt.qui præsentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere.quo lecto iratus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussítque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium.sed illi iam se iræ eius subduxerant.

B

Κεφάλαιον η'.

Ως ναβουχοδονόσορ ἐξελθὼν τὸν ἰωάκιμον πάλιν τῷ τῆς αἰγυπτίων φρονήσαντα ἀπέκτεινεν, ἰωάχιμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα.

Cap. VIII.

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Aegyptiorum rebus studentem interfecit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit.

C

Μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον στρατεύσαντος ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν βαβυλωνίων βασιλέα δέδοικται, καὶ τὸ δίος τὸ ὑπὸ τῆς θεσπισμένων ὑπὸ τοῦ θεοῦ προφήτου. τούτοις οὐδὲν νομίζων πιστεύσας δεινὸν μηδὲν ἀποκλείσας μηδὲ πολεμήσας. εἰσελθὼν δὲ εἰς αὐτὴν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ κάλλει διαφέροντας τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μετὰ τοῦ βασιλέως ἰωακίμου, ὃν ἀταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ τῶν τειχῶν. τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ ἰωάχιμον κατέστησε βασιλέα τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως. τοὺς δὲ ἐν ἀξιώματι χιλίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν, αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν ἀπήγαγε εἰς βαβυλῶνα, ἐν δὲ τούτοις ἦν ὁ προφήτης ἰεζεκίηλος παῖς ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον ἰωάκιμον τὸν βασιλέα κατέχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ καὶ ξιάκοντα, βασιλεύσαντα δὲ τούτων ἕνδεκα. ὁ δὲ διαδεξάμενος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἰωάχιμος, ὄνομα μὲν νοσῆς ὄνομα, πολίτης δὲ, ἐβασίλευσεν μῆνας ξὲ ἡμέρας δέκα.

D

E

F

Cap. IX.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum Babyloniam abducit.

Κεφάλαιον θ'.

Οπ μετανοήσας, ἐγκρατὴς τῶ ἰωαχίμου θεμένου ἑαυτὸν γίνεται.

BAbylonium autem regem statim dedisse regnum Ioachimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Missо igitur exercitu Hierosolymis cũ obsedit. qui cùm esset natura bonus & iustus,non sustinuit periclitantem propter se vrbem despicere: sed matrem & cognatos missis à rege ducibus tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent, nec ciuibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides seruata est, Babylonio rege violante eam, & mandãte per literas suis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent, IX. 4.Reg.24.

Τὸν δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τῷ βασιλέως ἰωαχίμῳ, θεθαρρηκέναι ἔλαβε δίκην. ἔδεισε γὰρ μὴ μνησικακήσας αὐτῷ τῆς τοῦ παῖδος ἀναιρέσεως, ἀποστήσῃ τὴν χώραν αὐτοῦ. πέμψας διαφθεῖραι δύναμιν πολιορκεῖ τὸ ἰωάχιμον ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις. ὁ δὲ φύσει χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος, οὐκ ἠξίου τὴν πόλιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν θεωρεῖν. ἀλλὰ ἀπέστειλε τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς, θεὰς δόσεις τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίου στρατηγοῖς ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβὼν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν κακὸν αὐτοὺς παθεῖν μήτε τὴν πόλιν, οἷς οὐδὲν ἐκακώθη ἡ πίστις ἔμεινεν. οὐ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτὴν βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπιστείλας ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους νέους τὴν ἡλικίαν,

& quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adduceret. fueruntque hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Ioachimus cum amicis ac matre, qui à rege in cuſtodia ſunt habiti.

καὶ τεχίτας, διελιμβίους ἀγὰν πρὸς αὐτόν. ἦσαν δ' οὗτοι πάντες, εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τριακοντατρεῖς. καὶ τὸν Ἰωάχιμον μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων. τούτους κομιδοῦντας πρὸς αὐτὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ.

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum rex à Babylonio conſtituitur.

PRo Ioachimo autem Sedeciam eius patruum regem conſtituit, iureiurando aſtriſtum quòd nihil in ea regione eſſet nouaturus, nec iuuaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cùm principatum acciperet, natus eadem matre qua frater Ioacimus, ſed iuſti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiam. Quamobrem ſæpenumero Hieremias propheta illum adiit, obteſtans vt omiſſis impietatibus iuſtitiæ curam geſeret: néve aut ducibus mentem adhiberet, quòd eſſent mali plerique, aut falſis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius vrbem Babylonium vincendumque bello peritum ab Ægyptiis. hæc enim non verè dici, nec euentura eſſe vnquam. Sedecias verò tantiſper dum audiebat prophetam, agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuam eſſe ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum deprauabatur, & abducebatur à prophetæ conſiliis in diuerſum quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Iezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eámque prædictionem etiam Hieroſolyma tranſmiſit. quibus vaticiniis Sedecias hac potiſſimùm de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter ſe concinebant, quòd & vrbs vi capietur, & Sedecias ipſe captiuus abducetur. in hoc verò diſcrepare videbatur Iezeciel, quòd negaret Sedeciam viſurum Babylonem, cùm Hieremias aſſeueraret, omnino futurum vt captiuum eum Babylonius rex ſecum abduceret. quare cùm hic diuerſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus conſentirent: etiamſi euentus omnia vera fuiſſe comprobauit, ſicut aliàs opportuniùs dicetur. Igitur cùm per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere ad Ægyptios defecit, ſperans ſi cum illis vires coniungeret, Babylonium neceſſario ſuccumbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtatáque regione, & occupatis arcibus ad ipſa Hieroſolyma oppugnanda acceſſit. Ægyptius autem audito in quibus anguſtiis eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu Iudæam petiit, volens obſidionem ſoluere. At Babylonius intermiſſa obſidione, obuiam illi profectus, vno prælio victum tota Syria expulit. Mox verò vt obſidio ſoluta eſt, pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quòd à Babyloniis regi eiúſque ſubditis inſtaret belli periculum,

ΚΕΦ. ι'.

Ὅπως ὁ βαβυλώνιος σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν.

ΤΟν δὲ θεῖον τοῦ ἰωαχίμου σεδεκίαν, ἀποδείξας βασιλέα, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν ἢ μέλλει φυλάξειν αὐτὸν τὴν χώραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μὴ δὲ τοῖς αἰγυπτίοις διανοήσειν. σεδεκίας δ' ἦν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνὸς, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ὁμομήτριος μὲν ἰωαχίμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῇ δὲ διανοίᾳ καὶ τοῦ θεοῦ ἀφρόνως. καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς πρὸς αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο καλῶν, τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας, καὶ παρανομίας καταλείπειν, προνοεῖν δὲ τοῦ δικαίου, καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ γὰρ ἐν αὐτοῖς πονηροί, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατῶσιν αὐτὸν πίστευκέναι, ὡς οὐκέτι πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι ς ανεύσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγει, οὐδ' οὕτως ὀφείλοντα γίνεσθαι. ὁ δὲ σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουεν τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ συνήδει πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρον αὐτῷ πιστευκέναι. διέφθειρεν δ' πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ ἄλλοι ἄγοντες τοῦ προφήτου πρὸς ἄλλο ἤθελον. προφῆται δὲ ψευδεῖς ἐν βαβυλῶνι, τὰς μελλούσας τοῖς πράγμασι συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἔπεμψεν εἰς ἱερουσαλήμ. τὰς δ' προφητείας αὐτῶν σεδεκίας ἠπίστησεν, ἐν τοιαύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις ἐπιστεύθη, ὡς τε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διέφωνησε δ' ἰεζεκιήλος ἐπιστὰν, οὐκ ὄψεσθαι βαβυλῶνα τὸν σεδεκίαν, τοῦ ἱερεμίου φάσκοντος αὐτὸν ἐπὶ διδυμίου αὐτὸν ὁ βαβυλώνιος ἀπάξειν βασιλέα καὶ ὄψεσθαι, μὴ ταυτὸν αὐτοῖς ἐκατέρους λέγειν, καὶ πρὶν ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς οὐδὲ ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι γοῦν, καὶ τοι πάντα αὐτῷ κατὰ τὰς προφητείας ἀπήντησε, ἅπερ δηλώσομεν. τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς βαβυλωνίους ὀλίγου ἔτι οὔσαν καταχὼν, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσέθηκε κατὰ λύσειν τοὺς βαβυλωνίους ἐλπίσας, ἃ μετ' ἐκεῖνον ἐγένοντο. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτῷ, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὴν ἦκε τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτόν. ὁ δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ὄντι ὁ σύμμαχος αὐτῷ σεδεκίας, καὶ λαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ βαβυλώνιος ἀφίσταται τῶν ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ ἐκβιάζεται αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ἐξ ὅλης διώκει τῆς συείας. ὡς δ' ἀνεχώρησαν ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, ἐξηπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν σεδεκίαν λέγοντες, οὔτε τὸν βαβυλώνιον αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους,

οὔτε

οὔτε ἀναστήσειν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν βαβυλῶνα. μὴ A quódve transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. imò etiam captiuos reddituros esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliauerat. At Hieremias adito rege omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed victis illis Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & quotquot oppugnationi ac fami superfuerint, captiuos abducturum: direptisq; omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitiis, in vrbem simul & templum ferro ac flammis sæuiturũ, nullo sacri aut profani discrimine. Et seruiemus, inquit, ei posteriſque eius per annos LXX. à qua seruitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. quorũ ope dimissi, & huc reuersi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hęc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impij velut furiosum contemnebant. Cúmq; aliquando libuisset ei natale solũ Anathoth reuisere, quòd à Hierosolymis xx. stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere fortè obuius cõprehensum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. propheta contrà negauit eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistratus in iudicium, à quibus diu tortus & excruciatus seruabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est viuere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedecię, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & cõtinuata per XVIII. menses obsidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus est. præter externam autem oppugnationẽ duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto seruãdos esse vnà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe hostili ferro aut fame pereundũ. qui verò ad hostẽ perfugerint, mortem euasuros. At principes ne malis quidẽ pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebát, incusabántq; prophetam vt furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem eneruantẽ. Illos enim paratos pugnare pro patria, hũc verò minari tristia, & dicere expugnatam vrbem omnino subuertẽdam esse. Rex verò suopte quidem ingenio nõ exacerbabatur: sed ne in principum inuidiam tali tempore incurreret volũtati eorum resistens, permisit eis vt de propheta quicquid liberet facerent: quo impetrato cõfestim carcerem petentes, exemptum inde in quẽdam cœnosum puteum per funem demiserunt, vt ibi præfocatus moreretur. ille verò vsque collum mersus ibi manebat. interim quidã è seruis regis charioribus, genere Æthiops,

ἐκ τοῦ βαβυλῶνος. μὴ πάντων ἧκεν τοὺς αἰχμαλώτους τοῦ τε ναοῦ σκεύη, ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ νεώ. τὰ ἐναντία δὲ τούτων καὶ ἀληθῆ προῤῥήσων ὁ ἱερεμίας ἀφικνεῖται, ὡς ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα. ἔφη γὰρ αὐτῷ μηδὲν ὄφελος εἶναι τοῖς ἐκ τῆς αἰγύπτου, ἀλλὰ νικήσας αὐτοὺς ὁ βαβυλώνιος ἐπὶ τὴν ἱερουσαλὴμ στρατεύσειν καὶ πολιορκήσων τε καὶ τοῦ λιμοῦ ἐξαφανιεῖ τὸν δῆμον, καὶ τοὺς μὲν ἀλεθρεύσας αἰχμαλώτους ἄξει, καὶ τὰς οὐσίας διαρπάσας, καὶ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον ἐκφορήσας εἴτε καὶ αὐτὸν ἐμπρήσει, καὶ καταστρέψει τὴν πόλιν. καὶ δουλεύσομεν αὐτῷ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ ἔτη ἑβδομήκοντα. παύσουσι δ' ἡμᾶς τότε τῆς ἐπ' αὐτοῖς δουλείας πέρσαι τε καὶ μῆδοι, καταλύσαντες βαβυλωνίους. ἀφ' ὧν εἰς τὴν δὲ ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, καὶ τὰ ἱερόσυλα καθαγήσομεν. ταῦτα λέγων ὁ ἱερεμίας ὑπὸ μὲν τῶν πλειόνων ὠθεύετο. οἱ γὰρ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὡς ἐξεπικότα τοῦ φρενῶν αὐτὸν οὕτως ἐξεφαύλιζον. δόξαν γάρ τινα τοῦ εἰς τὴν παρῴδὸν ἐμβαίνοντος λεγομένην αἰσθόμενοι, σαθρὸν ἡγοῦντο τὸν ὁδοιπόρον, συλλαβόντες κατέχουσιν, συκοφαντοῦντα ὡς δὴ τοὺς βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ δὲ φόβῳ μὲν ἐκείνων ἔλεγεν αἰτίαν ὑπὲρ ἐαυτοῦ, βαδίζειν δ' αὐτὸν ἔφασκεν εἰς τὴν παρῴδα. ὁ δ' οὐ πειθεῖς, ἀλλὰ συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγεν εἰς ἀγορὰν πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰτίαν καὶ βασάνους ὑπομείνας, ἐφυλάττετο πρὸς τιμωρίαν. καὶ χρόνον μὲν τινα διῆγεν, οὕτως ἀδίκως πάσχων τὰ προειρημένα. ἔτει δὲ ἑκκαιδεκάτῳ τῆς σεδεκίου βασιλείας, ᾗ ἡμέρᾳ δεκάτῃ τοῦ δεκάτου μηνὸς, στρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπὶ τὰ ἱερόσυλα, καὶ προσκαθίσας αὐτῇ μῆνας ὀκτωκαίδεκα, μετὰ πάσης πολιορκεῖ φιλοτιμίας. συνετέθειτο δ' εἰς ταυτὸ πολιορκουμένοις τοῖς ἱερεσολύμοις, δύο τὰ μέγιστα τῶν παθῶν, λιμὸς καὶ φθορὰ λοιμική, ἐνσκηψάντων σφοδρός. ἐν δὲ τῇ εἱρκτῇ τυγχάνων ὁ προφήτης ἱερεμίας οὐκ ἠσύχαζεν, ἀλλ' ἐκπεφόβητο, καὶ ἐκήρυττε παραινῶν τῷ πλήθει δέχεσθαι τὸν βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ αὐτοὺς τοιοῦτο τι δράσαντας, εἰ δὲ μὴ ἀλῳφθαρήσεσθαι. προῦλεγε δ' ὡς εἰ μὲν ὑπομένοιεν τὸν ἐν τῇ πόλει πάντες ὑπολειφθήσεσθαι λιμῷ διαπεπνιγότες, ἢ σιδήρῳ τῷ τῶν πολεμίων. εἰ δὲ φύγοι πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀβλαβῆ τὸν θάνατον. οὐ δὲ ἐν αὐτοῖς δὴ ὄντες τοῖς δεινοῖς ὑπέτρεπον οἱ ταῦτ' ἀκούοντες τῷ ἡγεμόνι, ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγορεῖτο τοῦ προφήτου ὡς μεμισηκότα, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν προκαταπλήττα, καὶ ταῖς τῶν χειρόνων καταγελίαις προθύμως ἐκλύοντα τὸ πλῆθος. ἕτοιμον γὰρ εἶναι αὐτὸ καθ' αὑτὸ καὶ τῆς παρῴδος. ὁ δ' ἀπειλεῖ πρὸς τοὺς πολεμίους φεύγων, ἁλῶσεσθαι λέγων τὴν πόλιν, καὶ πάντας ὀλεῖσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν ὑπὸ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης, οὐδὲν ἰδίᾳ παρεξηκέσθη, ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπεχθάνηται τοιοῦτόν τι καιρὸν αἱρεσείτων τῇ παιρέσει, τὸν προφήτην ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅτι αὐθέλωσιν. οἱ δὲ τοῦτο ἐφ' ὅτῳ αὐτοῖς τὸ βασιλέως, δι' ὗς εἰς τὴν εἱρκτὴν εἰσελθόντες, καὶ καταβόντες αὐτὸν, εἰς τινα λάκκον βορβόρου πλήρη καθιμήσαντο, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ τελευτήσῃ. ὁ δὲ τοῦ λάκκου ὑπὸ τοῦ πλήθους ἐμβληθεὶς, ἐν τούτοις ἦν. τῷ δ' οἰκέτῃ τῷ τοῦ βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνοντι, αἰθίοπι τὸ γένος,

renunciat domino quid prophetæ acciderit, dicens non rectè principes ſtatuiſſe & amicos, quòd vatem in cœnum demerſerint, & grauiorem quàm quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis rex pœnitentia prioris conſilij, quòd principibus prophetam in poteſtatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta ſocios è ſuo famulitio ſibi aſſumere, funéſque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus ſit, & quantum poteſt propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops aſſumptis quemadmodum iuſſus erat ſociis, extractum è cœno permiſit abire liberum. Accitus deinde clàm ad regem, interrogatus eſt ecquod poſſet diuinitus afferre ad rem præſentem remedium. ille habere ſe ait, ſed neminem creditурum ſibi, aut præceptis ſuis obtemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quaſi maleficum cupiunt me perdere. & vbi nunc ſunt impoſtores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vereor apud te veritatem promere, ne fortè in vitam meam ſæuias. Sed cùm rex iureiurando confirmaſſet, nec ſe illum interfecturum, nec amicos id facere paſſurum; fretus accepta fide, conſuluit vt vrbem Babyloniis dederet. ira enim ſe internuncio iubere Deum, ſi modò velit incolumis eſſe, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs ſolo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipſum fore omnium malorum cauſam tam ſibi ac ſuæ familiæ, quàm vniuerſo populo. Tum rex, ſe quidem cupere facere quę vates in rem communem conſuleret: ſed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accuſatus apud regem traderetur ſupplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem eſſe dictitans. nihil enim mali paſſurum, ſi ciuitatem dederet, ac ne vxores quidem eius & liberos: manſurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimiſit: iuſſum nemini ciuium communicatum inter ipſos conſilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, ſi cognito collocutos ſe eſſe, percontarentur, cúrnam eſſet à rege accerſitus: ſed prætexendum quòd venerit rogatum, ne poſthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum eſt à propheta: volebant enim ſcire quánam de cauſa acceſſiſſet ad Sedeciam.

τὸ δεῖ τὸν προφήτλιω παῦσαι ἀπηγγιλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων οὐκ ὀρθῶς ταῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῷ πεποιηκέναι, καταπονήσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τὸ δεῖ τῷ δισμῷ θανάτου παρέτειναν οὕτως ἐσόμενον ὀλιγονήσαντας κατ' αὐτό. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μετανοήσας ἐπὶ τῇ παραδυναστείᾳ τὸν προφήτλιω τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν αἰθίοπα, ξιάκοντα τῷ βασιλικῶν ὠφελαβόντα, καὶ χοινία, καὶ πᾶν ὃ δεῖς τλιὶ τὸ προφήτου σωτηρίαν ὀλιγοεῖ χρήσιμον, μετ' ἀνουδῆς αἰελκύσαι τὸν ἱερεμίαν. ὁ δ' αἰθίοψ, ὠφελαβὼν οὓς ἐπετάλη, αἴρασθαι ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην καὶ θάρρειν ἀφύλακτον. μεταπεμψάμενος δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φεάζειν αὐτῷ ὠφελῶ τοῦ θεοῦ, καὶ θεὸς τὰ παρόντα σημαίνειν ἐρωτήσου. ἔχειν μὲν ἔλεγε, οὐ πεισθήσεσθαι δ' εἰπὼν, οὐδὲ παραμείσας, ἀκουσθήσεσθαι, ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον, ἔπαυλίσαι λίγωσιν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ ποῦ νῦν εἰσὶν οἱ τὸν βαβυλώνιον οὐκ ἐθ' ἡμῖν ὑπόστρατον φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες. ὀλωλοῦμαι δὲ νῦν γε τλιὸ ἀληθείαν εἰπεῖν, μή με καταπείσῃς θανάτῳ. τὸ δὲ βασιλέως, ὅρκους αὐτῷ δόντος, ὡς οὔτε αὐτὸς αὐτὸν αἱρήσει, οὔτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, θαρρήσας τε τῇ λεγομένῃ πίστει, συμβούλλουσιν αὐτῷ ὠφελῶ τλιὸ πόλιν τοῖς βαβυλωνίοις. ταῦτα δ' αὐτῷ τὸν θεὸν δὲ αὐτὸν προφητεύειν ἔλεγε, εἰ γε βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον δεφυγεῖν. καὶ μήτε τλιὸ πόλιν εἰς ἔδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμφρηθλιῶναι. αὐτὸν γὰρ τούτων παραίτιον ἔσεσθαι τῷ κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ παροικὶ τοῖς συμφοραῖς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν αὐτὸν ἔφη, ποιεῖν ἃ παραινεῖ καὶ λέγει συνοίσειν αὐτῷ γνόμενα. δεδιέναι δ' τοὺς αὐτομολήσαντας τῷ φίλων θεὸς τοὺς βαβυλωνίους, μὴ δεβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τοῦ βασιλεῖ πολαθῇ. παριθάρσουν δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μήτλιω ὑπονοεῖν τλιὼ τιμωρίαν ἔλεγε. οὐδενὸς γὰρ κακοῦ πείσεσθαι, ὠφελόντα τοῖς βαβυλωνίοις, οὔτ' αὐτὸν οὔτε τὰ τέκνα, οὔτε τὰς γυναῖκας· μενεῖν δ' καὶ τὸν ναὸν ἀπαθῆ. καὶ τὸν μὲν ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, θεραπεύσας αὐτὸν, μηδενὶ τῷ πολιτῷ τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ δ' τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μετάπεμπτον γεγονέναι πυθάνοντα τί κλῃθεὶς εἶπεν θεὸς αὐτὸν φεάζειν τὸ τύραννον· ἀλλὰ σιωπᾷ εἶναι θεὸς αὐτοὺς, ὅτι δεδιεῖεν, μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τῷ τὸ θεὸς αὐτοὺς ἔλεγε. ἐπεὶ θάνοντο γὰρ ἐλθόντες θεὸς τὸν προφήτλιω, τί θεῖ αὐτῶν ἀφίκοιτο θεὸς τὸν βασιλέα σιωπᾷ εἶναι. ταῦτα μὲν οὕτως ἐλέχθη.

Cap. XI.

Captis Hieroſolymis Nabuchodonoſorus populum traducit in Babyloniam.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hieroſolymis, extructis aggeribus, & erectis turribus, è quib' arcebat propugnatores ſtátes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaq. excitauerat, vrbis muro altitudine pares. Nec ſegniter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec peſti ſuccũbentibus,

Κεφάλαιον ιά.

Ιερουσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβουχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα.

ΤΗς δὲ πολιορκίας τῷ ἱεροσολύμων ὁ βαβυλώνιος ἐστεταμένως σφόδρα καὶ προθύμως εἶχετο, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν αἴρων τοὺς τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας, καὶ πολλὰ δεῖ τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. καρτερὸς δὲ καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τλιὼ πολιορκίαν. ἔκαμνον γὰρ οὔτε πρὸς τὸν λιμὸν, οὔτε πρὸς τλιὼ νόσον τλιὼ λοιμικλιὼ.

ἀλλ' ἃ

ἀλλὰ καὶ παρ' ἐλπίδα ὑπὸ τούτων ἐλαυνόμενοι τῇ παθῶν, τὰς ψυχὰς ἔῤῥωντο θεὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς τὰς ὁπλοποιίας τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καταπλητόμενοι, ἀλλ' αὐτὰ μηχανήματα παρ' ἐκείνων αὐτοπροσώπους, ὡς εἰ τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, καὶ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τὰς ὀξύτητος καὶ συνέσεως, τῷ μὲν πλέον ἐν ταύτῃ δυνηθῆναι τῷ αἰρεῖν ὁλομένων εἰ τῆς πόλεως, τῷ δ' τὴν σωτηρίαν οὐκ ἐν ἄλλῳ πεθομένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν αὐτοφονεύρισκοντας οἷς κάτοπα τὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπελεγχθέντας μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ὑπέμειναν, ὅλη μῆνας ὀκτὼ καὶ δέκα, ἕως οὗ διεφθάρησαν ὑπὸ τε λιμοῦ, καὶ τῶν βελῶν, ἅπερ ὑπὸ τῶν πύργων εἰς αὐτοὺς ἐκόντιζον οἱ πολέμιοι. ἡρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, τῇ τετάρτου μηνὸς τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ. εἵλον δ' οὖν οἱ ἡγεμόνες τῶν βαβυλωνίων, οἷς ἐπίστευσε τὴν πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν ῥεβλαθᾷ διέτριβε πόλει. τὰ δὲ τῶν ἡγεμόνων ὀνόματα εἴτις ἐπιζητήσειε γνῶναι, οἵ τινες τὰ ἱεροσόλυμα πορθήσαντες ὑπέταξαν, νηρηλίασος, ἀρέμαστος, ἐμεγάρος, ναβώσαρις, ἐχαραμψαρίς. ἀλούσης δὲ τῆς πόλεως περὶ μέσην νύκτα, καὶ τῶν ἡγεμόνων τῶν πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, ἐξαγαγὼν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου. φθασάντων δὲ τῶν ταχὺ αὐτομόλων τοῖς βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. καταλαβόντες δὲ οὐκ ἄπωθεν ἱεριχοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐτόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ σεδεκίᾳ, ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσκέδασαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἐγνω. φθαρεὶς δ' αὐτὸν συνολίγους, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. φθαρθέντος δ' αὐτοῦ, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ παράνομον ὀνειδίζειν ἤρξατο, καὶ ἀμνήμονα τῶν θείων λόγων, οἷς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν ὑποσχόμενον. ὠνείδιζε καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτοῦ μὲν λαβόντα τὴν βασιλείαν, ἰακίμου δὲ αὐτῶν οὖσαν ἀφιλόμενον ἐκείνῳ δοῦναι, χρησαμένῳ δὲ τῇ δυνάμει κατὰ φθάσαντος. ἀλλὰ μέγας ἔπειτα ὁ θεὸς, ἐς μισήσας σου τὸν τρόπον, ὑποχείριον ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δὲ τούτοις πρὸς σεδεκίαν ταῖς λόγοις, τοὺς υἱοὺς ἐκέλευσε φθαρῆναι καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, αὐτοῦ τε σεδεκίου καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τοῦ σεδεκίου, δήσας ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ ἱερεμίας τε καὶ ἰεζεκιήλης οἱ προφῆται προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ κατὰ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπε. τυφλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, ταύτῃ οὐκ εἶδε καθὼς ἰεζεκιήλης προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανὰς ἐμφανίσαι δυνάμενα τῇ τοῦ θεοῦ φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ὄντι καὶ πολύτροπος, καὶ πάντα καθ' ὥραν ἅπασι τεταγμένως, ἅπερ δεῖ γενέσθαι προλέγει, τῇ τε τῶν ἀνθρώπων ἀγνοίᾳ καὶ ἀπιστίᾳ, ὑφ' ἧς προγνῶναι οὐδὲν ἐάσασα τῶν ἀποβησομένων, ἀφύλακτοι δὲ τῆς συμφορᾶς παραδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶναι, τῇ ὀξὺ αὐτῶν πείσει διαφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐκ τῆς Δαβίδου γένους βασιλεύσαντες, οὕτως κατέσχεσαν τὸν βίον·

sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, alias contrà machinas excogitabant, vt inter se vtrique non viribus solùm certarent, verumetiam artibus, dum illi his potissimum sperant se vrbem posse capere; hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent nouis commentis illorum conatus ludificari. atq; id certamen durauit per mẽses decem & octo, donec tandem succubuêre, partim inedia victi, partim superne è turribus telorũ multitudine oppressi. Capta est autem vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. ceperuntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationem commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. quòd siquis requirat eorum ducum etiã nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex vbi hoc sensit, assumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdã angustas in desertũ. quod cùm Babylonij cognouissent transfugarum indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia dissipati sunt quà quemque tulit spes effugij. Ipse penè desertus cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem deuenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquàm in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, quòd regi seruare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinẽ, quòd cùm à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum, acceptа potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit, Deus qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, euestigio iussit ipso & aliis captiuis inspectãtibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excæcauit, Babylonem secum abducendum. Atq; ita vtriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quàm Iezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. quòd captus abducetur ad Babylonium, & coràm cum eo loquetur, & oculis suis faciem eius videbit, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cum Babylonem perductus esset videre eam non potuit, Iezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quàm varia sit & multimoda, omnia tempestiuè disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ insciticę & incredulitatis insigne exemplum hîc eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Dauidici generis regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deincepsi

idque temporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterùm Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, vt templum ſpoliatum incenderet, regia quoque ſimiliter cremata vrbem à fundamentis diueret, populum in Babyloniam traduceret. Qui cùm cò peruenisſet vndecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quàm argentea ſuſtulit, & labrum quoque illud grande quod Solomon dedicauerat. præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atque candelabra. His ſublatis templum incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ vndecimo, regni verò Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam incendit, & vrbem diruit. Incenſum eſt autem templum annis ex quo extructum fuerat elapſis CCCCLXX. menſibus ſex, & diebus decem additis. exactis à tranſmigratione ex Ægypto annis MLXII. menſibus ſex, diebus decem. A diluuio autem vſq; ad templi deuaſtationem interceſſerunt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito vſque ad hunc templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, quò temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque ordine explicauimus. Dirutis Hieroſolymis, & populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fecit hos: pontificem Sarcam, & qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium regis cubicularium, cum ſeptem aliis regiis amicis: præterea ſcribam regium, & alios principes viros ſexaginta. quos omnes vnà cum ſpoliis templi perduxit ad regem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt Syriæ ciuitas. Rex verò pontificem & principes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquam captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis filium, quem modò Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam regum genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conueniens duxi etiam pontificum enumerare nomina, qui regum tempore per continuatas ſucceſſiones ſummum adminiſtrauerunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in templo recèns à Solomone extructo pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Ioramus. poſt Ioramum Iſus; & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui captiuus Babylonem pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filij parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterùm rex Babylonem reuerſus,

Anni mundi.

A εἴκοσι μὲν καὶ εἷς χρόμενοι, μέχρι τῆ πεμπτοῦ βασιλέως. ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες, πεντακόσια ἑ δεκαπέντε, καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα, ἐξ ὧν εἴκοσι τὴν ἀρχὴν κατέχεν ὁ σαοῦλος αὐτῶν βασιλεὺς σαούλος, οὐκ ὢν τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων. ὁ δὲ βαβυλώνιος πέμπει τὸν ἀπὸ στρατηγὸν ναβουζαρδάνην, εἰς ἱεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν, θεραπεύσας ἅμα καὶ καταφρήσας αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τήν τε πόλιν εἰς ἔδαφος κρημνίσειν, καὶ τὸν

B λαὸν εἰς τὴν βαβυλωνίαν μετασῆσαι. ἐς χρόμενος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐν δεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βασάζει τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λουτῆρα, ὃν σολομὼν ἀνέθηκεν, ἔτι καὶ τοὺς στύλους τοὺς χαλκοῦς καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τάς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασάσας δὲ ταῦτα, αὐτῷ τὸν ναὸν μὲν πέμπτῳ, τῇ νουμηνίᾳ ἐνδεκάτῳ ἔτει

C τῆς σεδεκίου βασιλείας ὀκτακαιδεκάτῳ τῆς ναβουχοδονοσόρου. ἐνέφρησε δὲ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν κατέσρεψεν ἐνεπρήσθη δ' ὁ ναὸς, μηνὶ πεντεκόστῳ ἔτει καὶ ἑβδομήκοστῳ, καὶ μῆνας ἓξ καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' οὗ κατεσκευάσθη. τῇ δ' ἐξ αἰγύπτου μετανασάσει τοῦ λαοῦ, τοῦτο μέν ἐστι χίλια ἑξηκοστὸν, μῆνας ἓξ, ἡμέρας δέκα. τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ μέχρι

D τῆς τοῦ ναοῦ καθιδρύσεως, χρόνος μὲν ὁ πᾶς ἐστὶ χιλίων ὀνακοσίων, πεντήκοντα μὲν ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἐκ δὲ ἀνθρώπου ἀδάμου μέχρι τοῦ τὸν ναὸν συνιδρύσασθαι, ἔτη ἐστὶ τρισχίλια πεντακόσια δεκαξία, μῆνας ἓξ, ἡμέρας δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ τούτων τοῦ ἀριθμοῦ πλῆθος, ὅσα δ' ἐπεσάχθη, καθ' ἕκαστον τοῦ συμβεβηκότων διηλώκαμεν. ὁ δὲ στρατηγὸς τὸν τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως, καταπατήσας τὸ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν

E λαὸν μετανασήσας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρχιερέα σαρίαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἱερέα σεφάνιαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς δὲ ἦσαν οὗτοι, καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ πλήθους ἄνδρα, καὶ τοὺς ἑπτὰ φίλους τοῦ σεδεκίου ἐπὶ τὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα. οὓς ἅπαντας, μετ' ὀλίγων ἱππέων ἀνόμων πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥεβλαθὰ πόλιν τῆς συρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸν μὲν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ἀπέκτεινεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀπο-

F τεμών. αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν σεδεκίαν ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. δέσμιον δ' ἐποίησε καὶ ἐφύλασσεν τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν σαρίου τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ βαβυλώνιος ἐν ῥεβλαθᾶ πόλει τῆς συρίας, ὡς καὶ πρόσθεν ἡμῖν δεδήλωται. ἐπὶ δὲ τὸ ἦθος διεξελθόμεν τὸ τῶν βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν διηλλάκαμεν καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα καὶ τῶν ἀρ-

G χιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν ἀρχιερωσύνην καταδέξαντες ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτος μὲν οὖν σάδοκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐχρήσατο τῷ ναῷ, ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς ἀχιμαᾶς ἐδιάδεξεται τὴν τιμήν. καὶ μετ' ἀχιμαᾶς, ἀζαρίας. τούτου δὲ ἰώραμος. τοῦ δὲ ἰωσεφάμου ἴσος. μετ' αὐτὸν ἀξιώραμος. τοῦτον δὲ φιδίας, τοῦ δὲ φιδίου σουδίας. τοῦ δὲ σουδίου, ἰούλος. τοῦ δὲ ἰούλου, ἰώθαμος. ἰωθάμου δὲ οὐρίας. οὐρίου δὲ, νηρίας. τοῦ δὲ νηρίου, ὡδίας. τούτου δὲ σαλδούμος, σαλδούμου δὲ, ἐλκίας, ἐλκίου δὲ σαρίας, τοῦ δὲ ἰωσάδοκος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς βαβυλῶνα. οὗτοι πάντες παῖδες ἀπὸ παιδὸς διεδέξατο τὴν ἀρχιερωσύνην. ἁλοὺς δὲ ὑπὸ βαβυλωνίων ὁ ἰώσαδοκος, σεδε-

σεδεκίαν μὲν εἶχεν, ἄχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ἐν εἰρκτῇ, θάψας ἢ αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροσολύμων συληθέντα τοῦ ναοῦ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς. τὸν δὲ λαὸν κατέκισεν ἐν τῇ βαβυλωνίδι χώρᾳ. τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τοῦ δεσμοῦ. ὁ δὲ σρατηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τοῦ ἰουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέλειπεν, ἀποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα, γοδολίαν ὄνομα, αἰτάμου παῖδα τοῦ εὖ γεγονότων, ὅπερ καὶ δίκαιον. ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τὴν χώραν ἐργασαμένοις, τοῦ βασιλεῖ τελέσιν φόρον ἀφορισμένον. ἱερεμίαν δὲ τὸν προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἰρκτῆς ἐπείθεν εἰς βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ ἀποδημεῖσθαι. κατελεῖσθαι γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χρηναῖν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ βούλεται, ἡλοιῶ αὐτῷ ποῦ μένον δέοιτο, ἵνα τοῦτο βασιλεῖ τοῦ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδ' ἐπεσθαι ἤθελεν, οὔτ' ἀλλαχόσε ποῦ μένειν, ἡδέως δ' εἶχεν ἐπὶ τοῖς ἐρειπίοις τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς ταλαιπώροις αὐτοῖς ἀβλζῆσαι λειψάνοις. χρονοῖς δ' αὖτε τὸν προφήτην ὁ σρατηγὸς, τοῦ γοδολίᾳ προστάξας, ὃν καὶ τελείτην, πᾶσαν αὐτῷ ποιεῖσθαι προφοιτὴν καὶ χορηγίαν ὅσην ἂν δέηται, δωρεαῖς μεγάλοις δ' αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ ἱερεμίας μὲν κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφαθᾷ καλουμένῃ, παρακαλέσας τὸν ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ συναπολύσῃ τὸν μαθητὴν βάρουχον, νέον δὲ παῖδα ἐξ ὀλίγου σφόδρα εὐπορίας ὄντα, καὶ τῇ πατρίῳ γλώττῃ ἐξαιρέτως πεπαιδευμένον. ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα ἐξαφεξάμενος, ἄρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκουμένων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοὺς βαβυλωνίους ἤκουσαν ἀναχωρηκότας, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ. ἡγεμόνες δὲ ἦσαν ἐν αὐτοῖς, ἰωαάνης υἱὸς καρέου, καὶ ἰεζωνίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τούτους. ἐκ δὲ τοῦ βασιλικοῦ γένους, καὶ τὶς ἰσμαήλης, παῖς ἀνὴρ καὶ δολιόσατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα βαάλιν, καὶ συνεδήλου αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτοις τοίνυν γνωμένοις αὐτῷ γοδολίας ἔπεσεν οἰκεῖν αὐτόθι μηδὲν δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. γεωργοῦντας δὲ τὴν χώραν, οὐδὲν ἀφίστασθαι δεῖν. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς ταῦτα λέγων αὐτὸν ἔχειν ὡς εἴπις ἐπιχθόνιον, τύχεσθαι τῆς προθυμίας, συνεβούλευε κατοικεῖν εἰς ἣν ἕκαστος βούλεται πόλιν, ἀποστέλλειν τε μετὰ τῶν ἰδίων, καὶ ἀνακτίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ κατοικεῖν προθύμως. φιλανθρωπεύεσθαι δὲ αὐτοὺς ἕως ἂν καιρὸς ἦ, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι δι' ὃ τοῦ χειμῶνος τρέφεσθαι. ταῦτα δεξαμένοις πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε δέγειν τῆς χώρας, εἰς ὃν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον. διεσπαρμένους δὲ φήμης, εἰς τὰ περὶ τὴν ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοὺς ὑπὸ τῆς φυγῆς σταρ' αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, ἐφ' ᾧ τελέσιν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνιδόμενοι αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν κατώκησαν. κατοικήσαντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὴν τοῦ γοδολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωαάνης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ἐφθονήκασιν αὐτῷ, καὶ βαάλιν τὸν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμψειν ἰσμαῆλον ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως,

A Sedeciam in carcere vsque ad mortem eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum sepeliit. vasa quibus Hierosolymitanum templum spoliauerat, suis consecrauit numinibus. populo in Babylonia sedes attribuit. pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux qui populum captiuum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è carcere exempto suasit vt iret secum Babylonem: iussum enim se à rege, vt ei necessaria omnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc regem per literas certiorem possit reddere. Propheta verò neque ducem sequi voluit, neque aliò ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miseras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commẽdauit hominem, mandans ne quid ei deesse pateretur: donatóq; vate magni precij muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatam, impetrata priùs à Nabuzardane gratia, vt secũ è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes itaque his peractis Babylonem reuertitur. Illi autem qui obsidionis Hierosolymitanæ tẽpore diffugerant, postquàm Babylonios recessisse audiuerunt, vndique collecti venerunt ad Godoliam Masphata. Eorum principes erãt, Ioannes Careæ filius, & Iezanias & Sareas, & nonnulli alij: præterq; hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bathalem regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus, Godolias suasit vt ibi manerent, nihil timentes à Babyloniis. posse enim eos impunè regionem colere. interpositoque iureiurando paratum fore suum auxilium si quis molestaretur, consuluit vt vnusquisq; habitaret in quo vellet oppido; dicens missurum se vnà aliquot è suis, & datarum operam vt diruta instaurentur, & habitentur denuò. illos verò debere donec tempestiuũ est, curare ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem quo sustẽtentur. hæc locutus permisit quemque arbitratu suo quem liberet locum incolere. Quę fama postquàm ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quòd profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos assignaret, impositò certo tributo quod pẽderetur Babylonio, vndiq; concursum est ad eũ, & cœperunt regionem colere. Ioannes autem cum aliis principibus videntes regionem coli multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatem: admonuerúntque eum quòd Bathales Ammanitarum rex ideo misisset Ismaelem, vt ipsum clàm dolo interficeret,

& principatum inter Israelitas occuparet, eùm sit è genere regio: securum autem fore ab insidiis, si eis permittat Ismaelem clàm occidere. Vereri enim se, ne si ipse insidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Israelitarum in totum pereant, ille verò respondit se non dissimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se beneficio. non enim esse verisimile eum qui in tanta inopiæ necessitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum esse, vt cui circumuento insidiis non posset sine scelere non succurrere, eum sua manu interimere conetur. Attamen etiamsi vera essent quę deferrent, emori esse satius, quàm hominem qui salutem suæ fidei commisisset, opprimere. Itaque Ioannes cum cæteris frustra hoc conatus persuadere abiit. post dies inde triginta venit ad Godoliam in Masphata Ismael comitatus amicis decem: vbi inter hospitales epulas dum se comiter poculis inuitant, hospitem mero grauem & somnolentum aduertens, cum decem illis sociis adortus interfecit, nec difficile fuit cæteros conuiuas similiter affectos confodere: quibus necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum grassati sunt promiscuis cædibus tam in Iudæos quàm in Babylonios milites securos & passim dormientes. sequenti verò die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octoginta, omnium inscij quæ acciderant. quos videns Ismael intrò vocauit ad Godoliam, & introgressos clauso palatio trucidauit, cadaueraque eorum in puteum quendam, ne essent conspicua, demersit. Soli autem ex eo numero seruati sunt, qui rogauerunt ne se prius occideret, quàm ei quædam occultata in agris traderent, supellectilem & vestes atque frumentum. quibus promissis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Masphatensem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His perpetratis ad Ammanitarum regem profectus est. Ioannes autem cum cæteris ducibus audita Masphatensium clade, & morte Godoliæ, indignissimè tulerunt, & assumptis suis quisque militibus, Ismaelem hostiliter persecuti sunt, cúmque apud fontem Hebronensem deprehenderunt. quibus visis captiui Ismaelis læti, rati id quod erat auxilium sibi venire, omnes ad Ioannem transiuerunt. Ismael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum regem perfugit. Cæterùm Ioannes assumptis quos Ismaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris peruenit in locum qui Mandra dicitur, ibique ea die manserunt. Voluerunt inde proficisci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti in ea regione à se constituti, in illos sæuirent.

ὅπως αὐτὸς ἀρχὴν τῆς Ἰσραηλίτιδος, εἴη γὰρ ἐκ τοῦ γένους τοῦ βασιλικοῦ. ῥύεσθαι γὰρ μέλλειν τῆς ἐπιβουλῆς ἔλεγεν αὐτὸν, εἰ αὐτὸς ἔφη κτεῖναι τὸν Ἰσμαήλην ἐς οὐδένος γνωσθησόμενον. δεδιέναι γὰρ ἔφασκον μὴ φονεύσῃ αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελῶς ἀπόλεια γένηται τῆς ὑπολειπομένων τῶν τῆς Ἰσραηλίτιδος ἰχύος, εἰ δὲ αὐτὸς ἀμελήσει, καὶ αὐτὸς οὐ πεπονθὼς, ἐπιβουλεύσει τοιούτῳ ἐμφανίσειν. οὐ γὰρ εἰκὸς εἶναι, τοσαύτῃ τηλικαύτῳ χρημένα εὐεργεσίᾳ μὴ ἀμύνασθαι τόντα, οὕτως πονηρὸν εἰς τὸν διεργάσασθαι καὶ ἀόσιον ἀνεῦναι, ὡς τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ἐπιβουλευόμενον αὐτὸν, αὐτόχειρα ζητῆσαι αὐτογενέσθαι. οὐ μέλειν, ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δεῖν δοκεῖ, ἄμεινον ἔφασκεν ὑποθανεῖν αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἀθέμιτον καὶ πιστευσάντα τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ δεδραπετευμένον αὐτῷ, ἀναιρεθῆναι. καὶ ὁ μὲν Ἰωάνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν Γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνου δὲ διελθόντος ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, ἐπὶ Γοδολίαν πρὸς Γοδολίαν εἰς μασφαθὰ πόλιν Ἰσμαήλης, μετ' ἀνδρῶν δέκα, οἷς λαμπρᾶ δαπάνῃ καὶ ξενίοις ὑποδεξάμενον, εἰς μέθην τρέπει, φιλοφρονούμενος τὸν Ἰσμαήλην, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. θεασάμενον δὲ οὕτως αὐτὸν ἔχοντα, καὶ βεβαπτισμένον εἰς αἰσθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης ὁ Ἰσμαήλης, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, δολοφονεῖ τὸν Γοδολίαν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καταλειμμένους ἐν συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτον τὸν φόνον, ἐξ ἡθοῦς νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει Ἰουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῆς Βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῆς Σαπιωτίδος. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἄλλος ἦκον πρὸς Γοδολίαν τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ἑβδομήκοντα, μηδενὸς τὸν φόνον αὐτῶν εἰδότος. ἐφοδεῖ αὐτοὺς Ἰσμαήλης, ὥστε καλεῖ πρὸς Γοδολίαν, καὶ παρεισδύντων, ἀποκλείσας τὸν αὐλεῖ, ἐφόδιον, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθύν, ὡς ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε. διασωθῆναι δὲ τῶν ἑβδομήκοντα τούτων ἄνδρας, οἳ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν, πρὶν τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῶν δηλῶσαι, σπυρὰ τέ τι ἐδωδιμα καὶ σίτα. ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων Ἰσμαήλης. τὸν δὲ ἐν τῇ μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ τὰς βασιλέως συγκλίτου θυγατέρας, ἃς ἐκάλεσε Ναβουζαρδάνης ὁ τῶν Βαβυλωνίων στρατηγὸς, δεδὼς Γοδολίᾳ καταλελοίπει. ταῦτα δὲ πραξάμενος, ἀφίκετο πρὸς τὸν Ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἀκούσας δὲ Ἰωάνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ μασφαθᾷ πραχθέντα ὑπὸ Ἰσμαήλου, καὶ τὸν Γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος δορυφόρων ὁπλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τὸν Ἰσμαήλην, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν χαβρῶνι. οἱ δὲ αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ Ἰσμαήλου, τὸν Ἰωάνην ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, θυμοῦ διεπλήσθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν Ἰωάνην ἀνεχώρησαν. Ἰσμαήλης μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ, φεύγει πρὸς τὸν Ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δὲ Ἰωάνης δορυφόρων οὓς αἰσθόμενον ἐκ τῆς Ἰσμαήλου χειρὸς, καὶ τοὺς δυνούχους καὶ γυναῖκας καὶ νήπια, εἰς πανδοκεῖόν τινα μικρὸν ἐλθόντα, καὶ τὸν μὲν ἡμέραν ἐκείνην, ἐπέμεινεν αὐτόθι. διανύξασα δὲ ἐκεῖθεν ἄραντες, εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ Βαβυλώνιοι, μείναντες ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ Γοδολίᾳ τοῦ καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες παρωξύνθησαν.

ὅτι τὸν

ὄντων δ' ἐπὶ τούτῃ τῇ βουλῇ, προσίασιν Ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, Ἰωάνης ὁ τοῦ Καρέου, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δηλῶσαι τὸ θεῖον, ὅπως ἀμηχανοῦσιν αὐτοῖς, εἰ τὸ τί χρὴ ποιεῖν, ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὁ Ἱερεμίας εἴπῃ. ὑπερχομένου δὲ τοῦ προφήτου δέχεσθαι αὐτοῖς πρὸς τὸν θεόν, συνίεσαν μὴ δίκαια ἡμέρας αὐτῷ φαυλίσαντα τὸν θεὸν εἰπεῖν δηλώσειν Ἰωάνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι, καὶ τῷ λαῷ πάσῃ, ὅτι μενοῦσιν ἐνταῦθα αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, παρέσει, καὶ θεήσεται ἔξει, καὶ τηρήσει παρὰ τῶν Βαβυλωνίων οἷς διδάσειν ἀπαθεῖς. πορευομένους δὲ εἰς Αἴγυπτον ὀπολείψειν, καὶ ταῦτα διαθήσειν ὀργισθεὶς ἂ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἐμισοφόβησεν οἴδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ Ἰωάνῃ καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφήτης, οὐκ ἐπιστεύετο, ὡς κατ' ἐντολὴν τὴν ἐκείνου μενεῖν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ καλδίοι, χαριζόμενον δὲ βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ καταλιδέσθαι μὲν τὸ θεοῦ, πείθειν δὲ μένειν αὐτόθι, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων διαφθαρεῖσι. παρακούσας οὖν ὅτε λαὸς καὶ ὁ Ἰωάνης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, ἵν' αὐτοῖς διὰ τοῦ προφήτου παρμένοιεν, ἀπῆρεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἄγων καὶ τὸν Ἱερεμίαν καὶ τὸν Βαρούχον. ἡνιομένων δὲ αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν δὴ τοὺς αἰγυπτίους τὸν Βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προεπιὼν ἐπίλουσι τῷ λαῷ, τὴν τε ἄλλουσιν τῆς Αἰγύπτου, καὶ ὅτι, τοὺς μὲν αὐτῶν ὀπακτείνῃ. τοὺς δὲ, αἰχμαλώτους λαβὼν, εἰς Βαβυλῶνα ἄξει· καὶ ταῦτα σωιβη. τῷ δὲ πέμπτῳ τῆς ἱεροσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὃ δὴ ξῖτον καὶ εἰκοστὸν τοῦ ναβουχοδονοσόρου στρατεύει ὁ αὐτὸς δὴ τὴν κοίλην συρίαν. καὶ καταχὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ ἀμμανίτας καὶ μωαβίτας, ποιησάμενον ἂ ὑπῆκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐπέβαλεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καταστρεψόμενον αὐτὴν. καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα, κτείνει, καθίσησας δ' ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας ἦγαγεν εἰς Βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν ἐβραίων γένος ἐν τοιούτῳ τέλει γενόμενον παρελήφαμεν ἕως ἐλθὸν πέρας τοῦ διφθέρου. ὑπὸ ἀσυρίων μὲν δὴ ἐξέπεσον ὁ τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ὑπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος ὡσῆ. ἔπειτα τῶν δύο φυλῶν, ὑπὸ ναβουχοδονοσόρου τοῦ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, καὶ ὃς ὑπολειφθὴν τῶν ἱεροσολύμων ἀλόντων. σαλμανασάρης μὲν οὖν ἀναστήσας τοὺς ἰσραηλίτας, κατῴκησεν αὐτ' αὐτῶν τὸ χουθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς περσίδος καὶ τῆς μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι σαμάρειᾶς ἐκλήθησαν, τὴν τῆς χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν θρησκείαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, τὰς δύο φυλὰς ἐξαγαγὼν, οὐδὲν ἔθνος εἰς τὴν χώραν κατῴκισεν. καὶ δὴ τέτ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσα καὶ ἱερόσολυμα καὶ ὁ ναὸς δι' ἐμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸν δὲ σύμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν ἱεροσολύμων αἰχμαλωσίας, ἕως τὴν τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐλευθέρωσιν, ἔτη ρλ' μῆνας ἕξ, ἡμέρας δέκα συνέβη γενέσθαι. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος τοὺς δυνατωτάτων λαβὼν τῶν ἰουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς σπερμάτων τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ καὶ τὰς ἀκμὰς τῶν σωμάτων, καὶ τὰς εὐμορφίας τῶν ὄψεων ἦσαν ἀξιβλεπτοι, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ παραδίδωσι, ποιήσας πρὸς αὐτῶν ἐκτομίας, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεστρέψατο ληφθέντας ἐν ἥρᾳ τῆς ἡλικίας ἀγαθοὺς, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δίαιταν, ἐπαίδευε δὲ καὶ τὰ πάτρια,

A priùs tamen consulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogauerunt vt hæsitantibus oraculum expediret quidnam faciendum sit, iurati facturos se quicquid ille iusserit. cúmq; propheta operam suam esset pollicitus, decima demum die Deus apparens iussit vt Ioanni & cæteris ducibus diceret: si manserint in ea regione, auxilio futurum, & prouisurum ne quid incommodi à Babyloniis quos timebant accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curam eorum relicturum, infensúmque tali calamitate affecturum eos, quali paulo antè fratres eorum castigatos esse viderint. Hæc diuinitus monenti prophetæ noluerunt credere, quòd ex Dei sententia iuberet eos manere: sed putauerunt eum falsò verbis suis Deum prætexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi discipuli, ne possint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei consilio quod per prophetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto simul Barucho & Hieremia. Quò postquàm peruentum est, Deus significauit prophetæ fore vt Babylonius exercitum ducat in Aegyptum: iussitque prædicere populo, quòd capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captiui Babylonem abducentur: id quod etiam factum est. quinto enim post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius, cum magnis copiis inuasit Cœlen Syriam. qua subacta bellum gessit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis Ægyptum hostiliter est ingressus: occisoque qui tunc regnabat, & alio rege constituto, repertos ibi Iudæos rursum captiuos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, vt accepimus, bis vltra Euphratem traductorum. nam per Assyrios decem tribus è Samaria sunt abductæ; regnante Osea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonosorum Chaldæorum & Babyloniorum regem captis Hierosolymis. Sed Salmanasar in vacuas Israelitarum sedes deduxit gentem Chuthæorum, qui priùs in intima Perside & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione in quam demigrauerunt. rex vero Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionem reposuit: quo factum est vt Iudæa cum Hierosolymis ac templo per LXX. annos deserta maneret. tẽpus autem totum quod inter decem tribuum captiuitatem & duarum reliquarum transmigrationẽ intercessit, anni fuêre centum triginta, & menses sex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonosorus selectis nobilissimis Iudæorum pueris, & Sedecię regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuêre conspicui, pędagogos eorum curæ assignauit, exectis quibusdam ex eo numero, quemadmodum solitus est facere & aliarum gentium deuictarum formosis adolescentibus: præbebátque eis de sua mensa victum,

XII. Daniel. 1.

& Chaldæorum disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sanè profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Misael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Baltasarem, pro Anania Sedrachem, pro Misaele Misachem, pro Azaria Abdenago appellari iussit: eosque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer charos habuit. Cúmque visum fuisset Danieli cum cognatis victitare duriùs, & à regiæ mensæ abstinere eduliis, atque adeò ab animatis omnibus, accesserunt Aschanem eunuchum qui curæ eorum erat præpositus, rogantes vt quæ mittebantur à rege in suos vsus conuerteret, ipsis legumina tantùm & palmulas in alimenta præberet, & si quid aliud præterea vellet inanime. se enim aliis fastiditis talem victum appetere. ille verò ait se gratificari eis cupere, sed vereri ne hoc rex deprehendat extenuatis ipsorum corporibus, & immutata specie, quòd necesse sit vt habitudo & color rationi victus respondeat: idque magis fore conspicuum ex collatione aliorum qui alantur delicatiùs: atque ita propter eos adduci se posse in capitis periculum. Itaque nacti Aschanem nondum admodum difficilem, persuadent vt saltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quòd si corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perseuerare, qui compertus sit innoxius. sin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus speciosi facti quàm alij, ad pristinam diætam eos reduceret. vt verò apparuit non solùm non lædi eos talibus, sed habitiores præ aliis & maiores inde fieri, vt cum eis non essent conferendi qui cibis vescebátur regiis, sed Daniel cum sociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tẽpore securè Aschanes partes quæ de regia mẽsa mittebantur pueris, sibi retinebat, & illis apponebat quæ iam diximus. Illi verò vtpote puros iam habentes animos & ad percipiendas disciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, quòd neque illi læderentur aut grauarentur varietate deliciarum, neque hæc simili de causa emollirẽtur, facilè omnem perdidicerũt doctrinam tam Hebraicam quàm Chaldaicam: sed præcipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis quoque somniorum significationibus studuit, visiones etiam diuinas videre solitus. Exacto autem biennio post Ægypti populationem Nabuchodonosorus cùm vidisset mirandam visionem, cuius etiam euentum Deus ei in somnis indicauerat, mox vt è stratis surrexit eius oblitus est. Accersitis igitur Chaldæis, & magis ac vatibus, ait se somnium vidisse, & quoniam oblitus sit quale fuerit, velle vt & somnium sibi indicent, & eius significationem. Illis autem respondentibus hoc supra humanas vires esse,

Daniel. 2.

A καὶ τὰ τῆς χαλδαίων ἐξεδίδασκε γράμματα, ἔσεσθαι δ' αὐτοὺς σοφίας ἱκανοὺς, ὥστε λῶ ἐκπλῆσαι ἑξηκοντα. ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῆς ἐκ τοῦ σεδεκίου γένους, τέσσαρες καλοὶ τὰ καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν δανιήλος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἀνανίας, ὁ δὲ μισαήλος, ὁ δὲ τέταρτος ἀζαρίας. τούτοις ὁ βαβυλώνιος μετονόμασε καὶ κελεῦσαι θεραπεύειν ἑτέροις ὀνόμασι, καὶ τὸν μὲν δανιήλον, ἐκάλεσε βαλτάσαρον, τὸν δὲ ἀνανίαν σεδράχην, B μισαήλον δὲ μισάχην. τὸν δὲ ἀζαρίαν ἀβδεναγώ. τούτους ὁ βασιλεὺς δι' ὑπερβολὴν εὐφυΐας καὶ σπουδῆς τῆς περὶ τὴν παίδευσιν τῆς γραμμάτων καὶ σοφίας ἐν θεραπείᾳ ἡγουμένους, εἶχεν ἐν τιμῇ καὶ στέργων διετέλει. δόξας δὲ δανιήλῳ μὴ τῆς συγκρύσεως σκληραγωγεῖν αὐτὸν, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλως πάντων τῆς ἐμψύχων, προσελθὼν ἀρχιτῇ τῆς τῶν θρεμμάτων αὐτῷ ὅπερ τεταγμένῳ δυνούχῳ, τὰ μὲν ὠνεῖσθαι τὰ βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν αἱρεῖσθαι λαμβάνοντα, παρέχειν δὲ αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς τροφήν, C εἴπερ τῆς ἐμψύχων ἕτερα βούλοιτο. προὶς ὃ τῶν τοιούτων δίαιταν αὐτοὺς ἐκκεκινεῖσθαι, τῆς δ' ἑτέρας προφερούσης. ὁ δὲ, εἰ μὲν ἕτοιμος ὑπηρετεῖν ἔλεγεν αὐτῷ τῇ προαιρέσει, ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ καταδηλοι τῷ βασιλεῖ γενηθέντος, ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τῆς τροφῆς τῶν χειρόνων, συμμεταβαλεῖν δ' αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ, καὶ μάλιστα τῶν D ἄλλων παίδων δι' παθουμένων, ἐλεγχθέντας αἴτιοι κινδύνου καὶ τιμωρίας αὐτῷ καταστῶσιν. ἔχοντα τοίνυν προὶς τὰ ὁ λάβρος τὸν ἀρχιτῆ, πείθουσιν ὅτι δέκα ἡμέρας ταύτας θεραπεῦσαι αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλούσης ὧν αὐτοῖς τῆς τῶν σωμάτων ἕξεως, ὅπερ μέλλειν τοῖς αὐτοῖς ὡς οὐδὲν ἔτι εἰς αὐτὰ βλαπτομένων. εἰ δὲ μειωθέντας ἰδοι καὶ χείρον τῶν E ἄλλων ἔχοντας, ὅτι τῆ προτέραν αὐτοὺς δίαιταν ἄγειν. ὡς δὲ, οὐ μόνον οὐδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τῶν ξοφῶν ἐκείνων προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλων εὐεξαφίστερα τὰ σώματα, καὶ ἐπιὼν μείζονες γίνοντο, ὡς τοὺς μὲν ἐδεστέρους ὑπολαμβάνειν, οἷς τὴν βασιλικὴν συνέβαινεν εὐωχρίαν, τοὺς δὲ μὴ τῆ δανιήλου, δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, F ἔκτοτε μὴ ἀδείας ὁ ἀρχιτῆς ἃ μὲν ἀπὸ τῆ διαίτου καθημέραν συνήθως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δὲ αὐτοῖς τὰ προειρημένα. οἱ δ' ὡς καὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῖς δῆλα τοῦτο καθεστῶ καὶ προὶς τὴν παιδείαν ἀκραιφνὴν γεγυμνασμένων, ἢ τῆς σωμάτων προὶς φιλοπονίαν εὐτονωτέρων, οὔτε τὸ ἐκείνας ἐλωβοῦντο καὶ βαρείας εἶχον ὑπὸ τρυφῆς ποικίλης, οὐδὲ ταῦτα μαλακώτερα δι' τὴν αὐτὴν αἰτίαν, πᾶσαι ἑτοίμως ἐξέμαθον παιδείαν, ἥπερ ἦν παρὰ τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς χαλδαίοις. μάλιστα δὲ δανιήλος, ἱκανὰς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, προὶς τείστις ὀνείρων ἐπουδάκει, καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν ἐ-

G γένετο. μεθ' ἕτος δεύτερον τῆς αἰγύπτου πορθήσεως, ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμαστὸν, οὐ τὴν ἔκβασιν αὐτὸς αὐτῷ καὶ τοῖς ὕπνοις ἐδήλωσεν ὁ θεὸς, τούτου μὲν θπλανθάνεται, δέλτους ἐκ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἶπε ὅταρ ἑωρακὼς ἔλεγεν αὐτοῖς. καὶ τὸ συμβεβηκὸς προὶς τὴν λήθην ὧν εἶδε μεμνῆσθαι, ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν ὅπερ τε μὲν τὸ ὅταρ, καὶ τί τὸ σημεῖον. τῆ δὲ, ἀδύνατον εἶναι λεγόντων αὐθρώποις τοῦθ' ὑρεῖν,

εἰ δὲ

δὲ μὴ αὐτοῖς ἐκθοιτο τὴν ὄψιν τοῦ ἐνυπνίου φράσειν τὸ σημεῖον ὑποχρεμψίων, θάνατον ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προστάττει δὲ πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, ποιήσας τὸ κελευσθὲν ὁμολογήσαντας μὴ δυνάσθαι. Δανιὴλος δὲ ἀκούσας ὅτι προστάττει πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μετὰ τῆς συγγενοῦς κινδυνεύειν, προέσχετο ἀειόχῳ τῷ τοῦ βασιλέως σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως ἀρχιμαγείρῳ πεπιστευμένῳ. καὶ δυνατὸς παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας οὕτω προσταττικῶς ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφούς, καὶ Χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ σαφὲς τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευσθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦτ' αὐτῷ δηλῶσαι ἀδυνατήσαμεν, φήσαντος μὲν δυνάσθαι, παρεξιέναι αὐτὸν, παρακάλεσε τὸν ἀειόχου, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ ταύτην τὴν ἀναίρεσιν ὑπερθεῖναι. ἐλπίζειν γὰρ δι' αὐτοῦ δυνατὸς τοῦ θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δὲ ἀειόχης ταῦτ' ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ δανιὴλον ἀξιοῦν. καὶ ὁ μὲν κελεύει τὴν ἀναίρεσιν τῶν μάγων ὑπερθεῖναι, ἕως γνῷ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ δανιήλου. ὁ δὲ παῖς, μετὰ τὴν συγγένειαν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκετεύει τὸν θεὸν τῆς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τοῖς μάγοις καὶ τοῖς χαλδαίοις, οἷς δὴ καὶ αὐτοὺς σωτηρίαν, ῥύσασθαι τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τὴν ὄψιν αὐτῷ καὶ ποιήσαντα δῆλον ἧς ὁ βασιλεὺς ὑπέλαβε τῆς παρελθούσης νυκτὸς, ἰδὼν κατὰ τοὺς ὕπνους. ὁ δὲ θεὸς ἅμα τοὺς τε κινδυνεύοντας ἐλεήσας, καὶ τὸν δανιὴλον τῆς σοφίας ἀγασθέντα, τότε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τὴν κρίσιν, ὡς δὴ καὶ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. δανιὴλος δὲ γνοὺς ἅτε τοῦ θεοῦ ταῦτα, εἰσελθὼν πρὸς αὐτὸν ἠξίωσεν, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοῖς μὲν ἀπεγνωκόσι ἤδη τὸ ζῆν καὶ πρὸς τὰ θεραπαίνας τὴν ἀθανασίαν ἔχουσι, εἰς δυσμίας καὶ τὰς περὶ τοῦ βίου δυσελπίδας. δυσχεράνας δὲ τῷ θεῷ κατ' αὐτῶν ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, γνωμόμης ἡμέρας ἀφεγγέσθαι πρὸς τὸν ἀειόχον, καὶ ἄγειν αὐτὸν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα. δηλῶσαι γὰρ αὐτῷ βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν περὶ τῆς παρῳχηκυίας νυκτός. εἰσελθὼν ὁ πρὸς τὸν βασιλέα δανιὴλος, παρηγγείλατο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τῶν ἄλλων χαλδαίων καὶ μάγων. ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ δύνασθαι συνιέντος, αὐτὸς αὐτὸ μάλλον λέγειν. οὐ γὰρ κατ' ἐμπειρίαν, οὐδὲ ὅτι τῶν ἄλλων αὐτὸν μᾶλλον ἐπιστήμην, τοῦτο γίνεσθαι. ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς φησὶν ὁ θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθανεῖν, δηλῶσαι τὸ τε τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ καὶ τὴν κρίσιν αὐτῷ φανερὰν ἐποίησεν. οὐχ ἧττον γὰρ τῆς ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταλελαθῶσι ὑπὸ σοῦ μὴ ζῶν λύπης, σοῦ τῆς σῆς αὐτῷ δόξης ἐφιέντος, ἀδίκως οὕτως ἄνδρας καὶ ταῦτα καλοὺς κἀγαθοὺς, ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς οὐδὲν μὴ αἰσχρᾶς σοφίας ἐχόμενον προστάξας, ὅσῃ ἰσχύει θεοῦ, τοῦτ' ἀπήτεις παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν φρονίζοντι σοῦ τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου παντὸς, μετὰ σέ, κατακοιμηθέντι βουλόμενος δηλῶσαι πάντας ὁ θεὸς τοὺς βασιλεύσοντας, ὄναρ ἔδειξε τοιοῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν αἰδοιότατα μέγα ἑστῶτα. οὗ τὴν μὲν κεφαλὴν συνέβαινεν εἶναι χρυσῆν, τοὺς δὲ ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυρᾶς, τὴν δὲ γαστέρα καὶ τοὺς μηροὺς, χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας, σιδηροῦς.

quòd si exponeret visionem somnij, pollicentibus interpretationem, minatus est mortem nisi somnium etiam indicarent: & cùm negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes sapientes iussissent occidi, & inter hos se quoque cum suis cognatis esse in periculo, adiit Ariochum regij præfectum satellitij: rogauítque causam cur ita rex statuisset in omnes sapientes & magos atque Chaldæos animaduertere: & cognito quòd cùm oblitus esset somnij, iussissétque eos id sibi indicare, nec illi potuissent, ad iram commotus sit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à rege peteret. spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ Danielis postulata cùm per Ariochum regi essent renunciata, iussit cædem magorum differri, tantisper dum huius promissi fidem experiretur. puer verò cum sociis digressus in suum cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus solicitauit, vt rem sibi aperiret, & magos cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira regis eriperet, manifestata sibi visione quam rex præterita nocte visam elabi è memoria passus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium quàm eius interpretationem ei notam reddidit, vt hanc per eum rex cognosceret. Ille hac reuelatione lætus, surgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantùm de morte cogitantibus: hortatúrque vt tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratiis quòd ætatem eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei, rogans vt se ad regem ducat, indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quem ingressus primùm deprecatus est eam opinionem, quasi ipse Chaldæis & magis esset sapientior, quòd nemine illorum valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus. non enim sua peritia, vel quòd intellectu alios præcellat, id fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogantíque mihi pro mea populariúmque vita, & somnium & eius significationem aperuit. neque enim tam me sollicitum habuit ea triftitia, quòd à te indigni vita essemus iudicati, quàm metus de existimatione tuæ gloriæ, cùm tot viros bonos & honestos necari iuberes, ídque iniuria, quòd non esset humana sapientia comprehensibile quod mandabas, solo Deo valente præstare quod cuperes. Ergo cùm hæc te cura teneret, quisnam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre statuam grandem stantem, cuius caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei.

deinde ſaxum vidiſti abruptum à monte in ſtatuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, ſed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: cúmque ingruente venti vi diffiatum in terras diuerſiſſimas. Saxum verò illud tam magnum accepiſſe incrementum, vt quantum eſt terrarum ſua mole opprimeret. Et hoc quidem eſt quod vidiſti ſomnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te ſignificat, & alios reges ante te Babylonios. duæ verò manus & humeri duo portendunt, quòd à duobus regibus veſtrum imperium delebitur. illorum quoque imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoque vires debellabuntur ab alio ferro ſimili, cui propter naturam ferri nihil poterit reſiſtere, quòd ea ſit auro, argento ac ære validior. adiecit & de ſaxo interpretationem Daniel, ſed mihi hoc narrare non libuit, cuius propoſitum eſt præterita, non etiam futura, ſcribere. quod ſi quis veritatis auidus non deſiſtit inquirere, futurorum quoque obſcuros euentus cupiens diſcere, det operam vt Danielis librum perlegat, qui habetur inter ſacras literas. Porrò Nabuchodonoſorus his auditis agnoſcens ſuum ſomnium, attonitus eſt Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus impoſito ei Dei ſui nomine, vniuerſæ ditioni ſuæ præpoſitum eſſe voluit, cum eóque ſimul eius conſanguineos: qui ob hæc inuidioſi facti in periculum inciderunt, offenſo rege propter cauſam talem. Rex fabrefacta aurea ſtatua, alta ſexaginta, lata ſex cubitos, in campo magno Babylonis eam ſtatuit: quam dedicaturus conuocauit ex omni ſua ditione principes, ciſque mandauit, vt quamprimùm tuba dari ſignum audierint, procidentes in faciem adorent ſtatuam. quod qui non fecerit, pœnam propoſuit vt coniiciatur in ardentis fornacis incendium. Cùm igitur omnes audito tubæ ſigno adorarent eam ſtatuam, Danielis cognati negauerunt ſe hoc facturos, quòd nollent patrias leges tranſgredi. móxque delati, & in ignem coniecti diuina ſeruati ſunt prouidentia, & præter omnium opinionem euaſerunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, ſed quaſi ſentiens iniuſtè in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim ſuam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos regi commendauit, quòd probos & Deo charos eſſe animaduerteret: quo factum eſt vt ſemper in maximo apud eum honore haberentur. Non multò deinde pòſt, rurſum aliud dormiens rex vidit in ſomnium, quòd priuatus regno vitam acturus eſſet inter beſtias, & poſt exactum eo modo ſeptennium, denuò reſtituendus eſſet in priſtinum imperium. quo viſo rurſum conuocatis magis percontatus eſt quid ſignificet.

Daniel.3.

Daniel.4.

ἔπειτα λίθον εἶδες ἀπὸ ἔρους ἀπορραγήντα, ἐμπεσεῖν τῷ ἀνδριάντι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα, συνξίψαι, καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκὸν, ἀλδύεσθαι λεπτότερον χνοΐδων. καὶ τὸν ἰδίῳ αἰτίῳ τοιοῦτον ἐπιδύσαντος σφοδροτέρου, ὑπὸ τῆς βίας ἀρπαγῆναι ἀφανισθῆναι. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον, ὡς ἅπασαν ὑφ' αὑτῷ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν οὖν ὄναρ, ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε ἐδήλου, καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δὲ ἐκείνων ἕτερός τις ὑπὸ δύσεως καθαιρήσει, χαλκοῦν ἀμφιεσμένος. καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχύν, ὁμοία σιδήρῳ, καὶ κρατήσει εἰς ἅπασαν ὁρᾷς τὴν τοῦ σιδήρου φύσιν, εἰς γὰρ αὐτὴν στερροτέραν τῆς τε χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ καὶ περὶ τοῦ λίθου Δανιήλης τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκ ἐδόξε τοῦτο ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγενημένα συγγράφειν, οἷ τὰ μέλλοντα ὀφείλουσι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας ζηλωτὴς οὐ φείσεται πολυπραγμονεῖν, ὡς καὶ περὶ τούτων ἀδήλων εἰδέναι βούλεσθαι μαθεῖν, ἀσυδασάτω τὸ βιβλίον ἀναγνώναι τοῦ Δανιήλου, εὑρήσει δὲ τοῦτο ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ ἀκούσας ταῦτα καὶ ὄψεως τὸ ὄναρ, ἐκπλαγὴς τὴν τοῦ Δανιήλου φύσιν. καὶ πεσὼν ὅλος ἔμπροσθεν, εἰς πρόσωπον τὸν θεὸν προσκυνοῦσι, τούτῳ τὸν Δανιήλου ἐπάζετο, καὶ θύειν ὡς θεῷ προσέταξεν. οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν θεοσημείαν αὐτῷ τοῦ ἰδίου θεοῦ ἔθυεν, ἅπασης ὑπείροπον τῆς βασιλείας ἐποίησε, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οὓς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας, εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνίδη, τῷ βασιλεῖ προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον εἰδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος δὲ ἓξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῆς Βαβυλῶνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιερώσειν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς πρώτους, πρῶτον αὐτοῖς προστάξας, ὅταν σημαίνουσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν ἀνδριάντα. τοὺς δὲ μὴ πεισαντας, ἀπείλησεν εἰς τὸν τοῦ πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν μὲν τὸ σημαινούσης ἐπακούσαντας σάλπιγγος προσκυνούντων τὸν ἀνδριάντα, τοῦ Δανιήλου συγγενεῖς οὐ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βουληθέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, εὐθέως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θεῖα σώζονται προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφεύγουσι τὸν θάνατον. οὐ γὰρ ἥψατο τοῦ πυρὸς αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ λιγνὺν οἶμαι τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐχ ἥψατο, καίειν δ' ἀσθενὲς ὂν ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, τοῦ θεοῦ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τὸ μὴ διαπαντὸς ὑπὸ τοῦ πυρὸς παραδοθῆναι φθαρῆναι. τοῦτο συνίσησεν αὐτοὺς πρὸ βασιλέως ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς. διὸ μὴ πάσης ἀξιούμενοι παρ' αὐτοῦ τῆς τιμῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ καὶ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν. ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, μὴ θείων ἔξει τὴν δίαιταν, καὶ βλαζήσας οὕτως ὑπὸ τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀπολήψεται. τοῦτο θεασάμενος τοῦναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ἃ εἶδε καὶ ἃ σημαίνει λέγειν ἠξίου.

ἡ μὲν

τῆ μὴ σὺν ἄλλῳ οὐθεὶς ἐδυνήθη τὴν τῆ ἐυπτίου ἀλήθειαν διϊδεῖν οὐδ' ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ, Δανιὴλος δὲ μόνος καὶ ταῦτα ἔσεσθαι, καὶ καθὼς ἔμελλε τὰ αὐτῷ προειπὼν ἀπέβη, διαζεύξας γὰρ ὅλην τὴν ἐρημίαν τὸν προειρημένον χρόνον οὐδενὸς τολμήσαντος ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασιν ἀφ' ἑνὸς αἰτίας, δεηθεὶς τὸ θεοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς αὐτὴν ἐπανήρχετο. ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς οὕτως ἔκαστα τούτων ἀπαγγέλλοντι ἀφ' τῆς γραφῆς, ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις διείσκω βιβλίοις. καὶ γὰρ διὸτι ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, πρὸς τοὺς ἐπιζητήσοντας τὰ τῷ προγεγραμμένων ἢ μεμφομένους ὡσφαλισάμην μόνον μεταφράζειν τὰς ἑβραίων βίβλους εἰπὼν εἰς τὴν ἑλλωίδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσθεὶς τι τοῖς προγεγραμμένοις αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑπεχεμένῳ. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ἔτη πεντεκαιεικοσταίζια βασιλεύσας, τελευτᾷ τὸν βίον. αὐὴρ δ' ἐυσεβεῖ καὶ τῷ πρὸ αὐτοῦ βασιλέων δυτυχέστερος γεγόμενος. μέμνηται δὲ αὐτοῦ τῷ προέξων καὶ βηρωσσὸς ἐν τῇ ζήτῃ τῷ χαλδαικῶν, λέγων οὕτως. ἀκούσας δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ναβουχοδονόσορος, ὅτι ὁ ταγμάτων σατράπης, σὺν αἰγύπτῳ καὶ τοῖς περὶ τὴν κοίλην συρίαν καὶ τὴν φοινίκην πᾶσιν, ἀποστάτης αὐτοῦ γέγονεν, οὐ δυνάμενος αὐτὸς ἔτι κακοπαθεῖν συνῆκεν τῷ ναβουχοδονοσόρῳ ὅτι ἐν ἡλικίᾳ μέρη πνὰ τῆς δυνάμεως, ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίξας δὲ ναβουχοδονόσορος τῷ ἀποστάτῃ καὶ παραταξάμενος, αὐτοῦ τε κρατήσας, καὶ τὴν χώραν ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἐποιήσατο. τῷ δὲ πατρὶ τῷ ναβουχοδονοσόρῳ συνέβη κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστήσαντι ἐν τῇ βαβυλωνίων πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασιλεύσαντι εἰκοσιέ. αἰθόμενος δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ναβουχοδονόσορος, καὶ καταστήσας τὰ κατὰ τὴν αἴγυπτον πράγματα καὶ τὴν λοιπὴν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἰουδαίων τε καὶ φοινίκων καὶ σύρων, καὶ τῷ κατὰ τὴν αἴγυπτον ἔθνεσιν, καὶ συντάξας ποῖ τῷ φίλων μετὰ τῆς βαρύτητος δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς ἀφελείας ἀνακομίζειν εἰς τὴν βαβυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλίγος ἀφ' τῆς ἐρήμου παρεγένετο εἰς βαβυλῶνα. ἀφαλὼν δὲ τὰ πράγματα, διοικούμενα ὑπὸ τῷ χαλδαίων, καὶ ἀφαπερισμένῳ τὴν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ βαλτάσου αὐτῶν, κυριεύσας ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις ἀφαχωρισθέντας, συνταξεν ἀποικίας ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐτὸς δὲ ὑπὸ τῷ ἐν τῷ πολίμου λαφύρων, τό τε τῷ βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τὴν τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ ἑτέραν ἐκπερισάμενος, καὶ ἀναγκάσας, πρὸς τὸ μηκέτι δύνασθαι τοὺς πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν ἀναστρέψαντας ὅλην τὴν πόλιν καταπολεμεῖν. περιβάλλετο δὲ ξέις μὲν τῆς αὐτῆς πόλεως περιβόλοις, ξέις δὲ ἔξω, τοῦτο ἦ τῆς ὁπλῆς πλίνθου. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱεροφορικῶς, κατεσκεύασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἑτέρα βασιλεία ἐκπρεπεστάτην αὐτῶν. ὧν τὸ μὲν ἀνάστημα καὶ τὴν λοιπὴν πολυτέλειαν, περιττὸν ἴσως ἂν εἴη λέγειν. πλὴν ὅσον τὰ μεγαλεῖα καὶ ὑπερήφανα συντετελέσθησαν ἡμέρας δεκαεπτά. ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις πύργους, ἀναλήμματα λίθινα ἀνωκοδόμησε, τὴν ὕψιν ὑποδοὺς ὁμοιότητα τοῖς ὄρεσι.

A Eius intellectum nemo alius inuenire & regi indicare potuit, solus Daniel quid portenderet coniectura assecutus est: & qualem hîc prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in solitudine tempus prædictum exegisset, nemine septennio toto audente inuadere dominium, exorato Deo rursum in regnum suum restitutus est. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quòd hæc ita vt in antiquis libris inuenio, scriptis meis insero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initiis huius
B historiæ, palàm profitens me tantùm Hebraicorum voluminum in Græcam linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promisi, nec addentem quicquam de meo, nec auferentem etiam. Cæterùm Nabuchodonosorus cùm regnasset annos XLIII. vitam finiit, vir industrius, & prioribus regibus longè fortunatior. Meminit eius & Berosus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis.

XIII.

C Pater autē Nabuchodonosorus audito quòd Satrapa quem Ægypto & Cauæ Syriæ Phœniciæque præfecerat, à se defeciſſet, cùm non posset ampliùs ferre labores militiæ, tradita iuniori Nabuchodonosoro copiarum parte, iussit hunc contra illum proficisci. qui collatis signis cum defectore congressus, & ipsum deuicit, & regiones eius ad suum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonosorus apud Babylonem morbo absumptus est, cum regnasset
D annos XXI. Nabuchodonosorus vero non multo pòst patris morte cognita, & constitutis Ægypti ac reliquarum regionum negotiis, demandataque amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis, ipse cum paucis per desertum Babylonem properauit. Et cùm assumpsisset regni administrationem, quæ interim pe-
E nes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo seruata erat in eius reditum, factus est totius paterni imperij dominus. ac primùm omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias distribuit: deinde spoliis bello partis Beli templum & alia quædam magnificè exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, munito & fluminis alueo, ita ne hostes eo possent vti ad ciuitatis incommodum. Tres quoque murorum ambitus intra vrbem extruxit, & totidem foris
F circūdedit, omnes è coctilibus laterculis. cúmque memorabilibus operibus ciuitatem munisset, & portas in templorum modum ornasset, paternæ regiæ cōtiguam extruxit aliam regiam, cuius substructiones & reliquam magnificentiam fortè superuacaneum esset dicere: vnum silere non possum, quòd tam amplum & superbum ædificium intra quindecim dies absolutum est. In hac regia moles saxeas fornicibus suspendit, montium speciem referentes,
G superne consitas variis arborum generibus,

atque ita celebratos illos pensiles hortos absoluit, eo quòd vxor educata in Media concupisset quandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi ostendere conatur quòd hic rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. subiugasse enim eum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quàm in Indorum historiis, quòd hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc sunt quæ de hoc rege apud historicos inuenio.

Cap. XII.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint.

CÆterùm post Nabuchodonosori obitum Abilamarodachus eius filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum regem Iechoniam è vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniæ, qui se ei cum vxoribus & liberis totáque cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abimalarodacho post decimumoctauum regni sui annum defuncto Nigliſar filius successit, cúmque regnasset annos quadraginta, vitam cum morte mutauit. continuata deinde successione ad Labosordachum filium regnum peruenit: apud quem cùm nouem tantùm mensibus hæsisset, post mortem eius transiit ad Balthasarem, qui Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum quæ regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cùm ita collibuisset, iubet è suo templo afferri vasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in vsum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse verò iam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumelioſa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo syllabas quasdam scribentem, qua visione territus conuocauit magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum.

Daniel. 5.

καὶ καταφυτεύσας διὰ παντὸς παντοδαπῶς, ἐξεργάσατο καὶ κατεσκεύασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον. ἄγε τὸ τῶν γυναικῶν αὐτοῦ ὀδυρμεῖν τῆς οἰκείας ἀγωγίστους, ὡς τεθραμμένην ἐν τοῖς κατὰ μηδίαν τόποις. καὶ μεγαθυμίας δὲ, ἐν τῇ τετάρτῃ τῆς ἰνδικῆς, μνημονεύει αὐτῶν, δι' ἧς δηλοῖ εἶναι πιεζόταν τῶν τὸν βασιλέα, τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἐπιβολῆς, ὑπερβεβηκότα τὸν ἡρακλέα. καταστρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ λιβύης τὴν πόλιν, καὶ ἰβηρίαν. καὶ διοκλῆς δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῆς περσικῆς, μνημονεύει τούτου τοῦ βασιλέως, καὶ φιλόστρατος ἐν ταῖς ἰνδικαῖς αὐτοῦ καὶ φοινικικαῖς ἱστορίαις. ὅτι δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρκησε τύρον ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἰθοβάλου τῆς τύρου. καὶ τὰ μὲν ὑπὸ πάντων ἱστορούμενα περὶ τούτου τοῦ βασιλέως, ταῦτα ἰῶ.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ὡς ναβουχοδονόσορος τελευτήσας διάδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν, καὶ ὡς κατελύετο ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη ἰουδαίοις τότε τὸν καιρὸν ἐν τοῖς βαβυλωνίοις.

ΜΕτὰ δὲ τὸν ναβουχοδονόσορον τελευτῶν ἀβιλαμάραδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τὸν βασιλείαν παραλαμβάνει ὃς δώδεκα τῆς ἱεροσολύμων βασιλίας ἰεχονίαν τῆς δεσμῆς ἀφείς, ἐν τοῖς μάλιστα χαριστάμενος φίλοις εἶχε πολλὰς αὐτοῦ δωρεὰς δοὺς, καὶ πόσους αὐτὸν ὑπὲρ τὴν ἐν τῇ βαβυλῶνι βασιλείαν. ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ τὸν πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τῇ ἰεχονίᾳ, ἀλλὰ δὴ μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὸ τὰς παρίδος, οἷς αὐ μὴ καταισχυνθείη λῃσθῆσαι τὴν πολιορκίαν, καθὼς προεῖπομεν. τελευτήσαντος δὲ ἀβιλαμαραδάχου μετὰ ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, παραλύσαντος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἀδαλαμβάλος. καὶ καταχρῶν αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα, καταστρέφει τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται τῆς βασιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μιᾶς σπουδάσας παρ' αὐτοῦ τοὺς πάντας ἐνιαυτοὺς, τελευτήσαντος αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοναΐδηλον παρὰ βαβυλωνίοις. ἐπὶ τούτου στρατεύουσι κῦρος τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, καὶ δαρεῖος ὁ μήδων, καὶ πολιορκουμένῳ αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι, θαυμάσιόν τι καὶ περίεργον θέαμα συνέβη. κατέκειτο δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, καὶ σπουδαίᾳ μὲν πολλῇ ἀρχόμενος, εἰς ἱστάσιν πεποιημένων βασιλικὴν, μετὰ τῶν παλλακίδων καὶ τῶν φίλων. δόξαν δὲ αὐτῷ, κομιδῇ μεθύοντι καλύεσθαι ἐν τῷ ἰδίου ναοῦ, τὰ τῶν θεῶν σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐξ ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρήτο μόνῳ, εἰς δὲ τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δὲ ὑπὸ θεήσεως περιαχθεὶς, ὡς τὰ αὐτοῖς χρῆσθαι, μεταξὺ πίνων καὶ βλασφημῶν εἰς τὸν θεὸν, ἐν τῷ τοίχῳ ὁρᾷ χεῖρα περιῖοῦσαν, καὶ τῷ τοίχῳ πυκὶ συλλαβαῖς ἐγγράφουσαν. ταραχθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους, καὶ πᾶν τοῦτο τὸ γένος ὅσον ἦν ἐν τοῖς βαρβάροις, τέρατα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα.

τῷ δ

τῶν δὲ μάγων οὐδὲν εὑρίσκειν, οὐδὲ συνιέναι λεγόντων, ὑπ' ἀγνοίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τῆς δὴ τοῦ θεοῦ δόξης λύπης, καὶ πᾶσαν ἐκήρυξε τῷ χώρᾳ, τὸν τὰ γράμματα καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν δηλουμένην σημαίνοντα σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπὸ χρυσοῦν, στρεπτὸν περιαύχενιον χρύσεον, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν, ὡς οἱ τῶν Χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς. τούτου δὲ τοῦ κηρύγματος, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι συνδραμόντες καὶ φιλοτιμούμενοι πρὸς τὴν εὕρεσιν τῶν γραμμάτων, οὐδὲν ἔλαττον ἀπόρησαν. ἀθυμοῦντα δ' ὅτι τούτῳ θαυμαζόμενον τὸν βασιλέα ἡ μάμμη αὐτοῦ, θαρσύνειν ἤρξατο, καὶ λέγειν, ὡς ἔστι τις ἐκ τῆς Ἰουδαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γῆρας, ἀχθεὶς ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονοσόρου πορθήσαντος Ἱεροσόλυμα Δανιήλος ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ δεινὸς ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα, καὶ μόνῳ τῷ θεῷ γνώριμα, ὃς Ναβουχοδονοσόρῳ τῷ βασιλεῖ μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος εἰπεῖν ἃ ὤφειλεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν, ἠξίου παρ' αὐτοῦ πυθέσθαι τοῦ γράμματος, καὶ τὴν ἀμαθίαν τὴν τῶν οὐκ εἰδότων αὐτὰ καταισχύνειν, καὶ σκυθρωπὸν ἢ τὸ ὑπὸ θεοῦ σημαινόμενον. ταῦτ' ἀκούσας, καλεῖ τὸν Δανιήλον ὁ Βαλτάσαρ. καὶ δηλήσεις ὡς πύθοιτο παρὰ αὐτοῦ καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνῳ ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἃ μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς δήνοιαν ἔρχεται, φράζειν αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, καὶ τί σημαίνει μιμνύειν ἠξίου. τὸ γὰρ ποιήσαντι πορφύραν δώσων ἐνδιδύσκειν, καὶ χρύσεον περὶ τὸν αὐχένα στρεπτὸν, καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τῆς σοφίας, ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν δήπουθεν μάστατος γίνεσθαι τοῖς ὁρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ τούτων ἔτυχε πυνθανομένοις. Δανιήλος δὲ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἠξίου, τὸ γὰρ σοφὸν καὶ τὸ θεῖον, ἀδωροδόκητον εἶναι, καὶ πρέπειν τοῖς δικαίοις ὠφελεῖν. μιμνύειν δὲ αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν δὲ αὐτῶν τοῦ βίου. ὅπερ μηδὲ οἷς ὁ πρόγονος αὐτοῦ δι' ἃς εἰς θεὸν ὕβρεις ἐκολάσθη, τούτοις ἐμαθεν δυσεβεῖν, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ Ναβουχοδονοσόρου μετασάντος εἰς δίαιταν θηρίων, ἐφ' οἷς ἠσέβησε, καὶ μὴ πολλαῖς ἱκεσίαις καὶ δήσεσιν ἐλεηθέντος, ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ δι' ταῦτα τὸν θεὸν ὡς τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ προνοούμενον τοῦ ἀνθρώπου μέχρις οὗ καὶ ἐπαλλάττησιν ὑμνοποιῶν, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων. ἃ πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς δὲ σκεύεσιν αὐτοῦ μὴ τὴν παλλακίδα δυσκολαίνειν ἐκώλυσε. ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν θεὸν ὀργισθῆναι αὐτῷ, καὶ δι' τοῦ γεγραμμένου προκαταγγέλλειν, εἰς οἷον αὐτὸν καταστήσαι δεῖ τέλος. ἐδήλου δὲ τὰ γεγραμμένα τάδε. μαίν, τοῦτο δ' ἑλληνὶ γλώσσῃ σημαίνοιτ' ἂν ἀριθμός, ὥσπερ τῆς ζωῆς σου τοσοῦτον χρόνον, καὶ τῆς ἀρχῆς ἠριθμηκεν ὁ θεὸς, καὶ πρὸς δύσιν δὴ σοὶ βεβηκὼς χρόνος. θεκὲλ, σημαίνει τοῦτο σταθμόν, στήσας σοῦ λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ θεὸς, ἤδη καταφερομένου δηλονότι. φαρὲς, καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ καὶ ἑλλάδα γλῶσσαν. κλάσει τοι μερισμὸν σου τῇ βασιλείᾳ, καὶ μήδοις αὐτὴν καὶ πέρσαις δηλονότι. Δανιήλου δὲ ταῦτα σημαίνειν τῷ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῷ τοίχῳ γράμματα, τὸν μὲν Βαλτάσαρον οἷον εἰκὸς ἐφ' οὕτω χαλεποῖς τοῖς δηλωθεῖσι λύπῃ καὶ συμφορᾷ κατασχεθῆναι. οὐ μὴν εἰς ἀσέβειάν γε καιρὸν αὐτῷ γενησομένῳ ταῖς δωρεαῖς αὐτὸν ἔχειν ἐδόκει δώσειν οὐ δίδωσιν,

A magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, rex ob rei nouitatem mœstus ac solicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicauit: quicunque mentem earum literarum interpretari posset, daturum se ei torquem aureum, & purpureæ vestis vsum, quali Chaldæorum reges vtuntur, atque insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium maior etiam fit magorum concursus, certatim B sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hac de causa regem eius auia, solari eum cœpit, dicens esse quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonosorum vastatis Hierosolymis abductum, virum sapientem, qui possit obscura & soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonosoro quæ opus erat interpretatum, cùm id eo tempore posset alius nemo. rogabárque vt accito illo percontaretur quid sibi velint hæ C literæ, vt coarguta cæterorum insciti a, etiamsi triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis Baltasar accersit Danielem: & præfatus se resciuisse de eius sapientia, deque spiritu diuino quem habeat, & quòd solus sit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt sibi enarret quid scriptura illa significet, pollicens operæ præmium vsum vestis purpureæ torquemque aureum, & ditionis suæ partem tertiam, vt sapientia eius D insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes qui honoris causam scisciando cognouerint. Daniel autem recusatis muneribus, quòd his diuinitus concessa sapientia corrumpi nequeat, sed indigentes gratis iuuare parata sit, ait scripturam hanc vitæ finem prædicere: eo quòd ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus sit pietatem colere, & nihil E moliri quod sit supra naturam hominis. Nabuchodonosorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, post multas preces miserante Deo restitutum ad hominum conuersationem & pristinum imperium, ac deinper totam vitam agnouisse & laudasse Dei virtutem & prouidentiam. hunc verò oblitum domestici exempli, voces impias iactasse in Deum, & potasse è sacris vasis vnà cum suis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. F Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est numerus, significat dinumeratum esse iam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue tempus superesse. Thecel, quod est pondus, appensum à Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares, quod est fragmen, fracturam Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Persas distribuendas. Hac interpretatione accepta rex non poterat non vehementer G tristari, attamen Danieli suam munificentiam non subtraxit tanquam malorum præmuncio, sed dona quæ pollicitus est exhibuit,

sic cogitans, quod non bona audierit, sui fati culpam esse, non prophetæ: imò illum boni viri officio functum esse, qui sic interpretatus sit vt erat euenturum, tametsi parum lætus euentus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & vrbs in Cyri Persarum regis potestatem deuenit. Sub Baltasare enim capta est Babylon, anno regni eius decimoseptimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem cùm extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro suo cognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam assumptum secum duxit in Mediam, eúmque maximo honore apud se habuit. erat enim vnus è tribus summis satrapis, qui sub se habebant alios CCCLX. satrapas. tot enim à Dario primùm instituti sunt.

XIIII. *Daniel.6.* Itaque cùm tam charus & honoratus apud regem esset, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum inuidiam, quemadmodum fieri solet inter eos qui aliquem sibi à rege præferri non patiuntur æquo animo. cúmque æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquam eis præbuit. cùm enim esset contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accusandi ansam inuenire poterant. nec tamen destiterunt quærere quomodo honore deiectum è medio tollerent. & cùm animaduertissent Danielem quotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem qua eum possent perdere: aditóque Dario renuntiant ei, visum esse satrapis eius & principibus, per triginta dies populo dari intermissionem: quibus nec ab ipso, nec à quoquam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & si quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum coniici. Rex verò non perspiciens eorum malitiam, quòd Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitúsque se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum quo satraparum decretum promulgabatur. Id cùm omnes præ metu seruare conarentur, magnum fuit vbique silentium. Daniel verò nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem quam dudum captauerant, regem adeunt properè, Danielémque accusant, quòd contempto edicto solus ex omnibus deos precari ausus sit, idque non ob pietatem, sed ob hoc ipsum quòd obseruari se sciret ab æmulis. Et cùm regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori facilè veniam daturum crederent,

A ἀλλὰ πάσας παρίχε, τὸ μὲν ἐφ' οἷς δοθήσονται λαμζόμενος, ἴδιον αὐτὸ καὶ τῆς προφητείας ἀλλ' οὐχὶ τῶ ψευδοπροφητεύσαντος εἶη. τὰ δὲ ὑμολογημένα κεῖναι αὐτὸ εἰς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ συμφορὰ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἔπεσε. μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον, αὐτός τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου τῶ προσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. βαλτάσαρος γὰρ ὀξὺν ἐφ' οὗ τὸν ἀρίθμον τῆς βαβυ-
B λῶνος συμέβη γενέσθαι, βασιλεύσαντος αὐτὸ, ἔτη ἐπτὰ καὶ δέκα. τῶ μὲν οὖν ναβουχοδονοσόρου τῶ βασιλέως ἐγγόνων, τὸ τέλος τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον. δαρεῖος δὲ παρὰ καταλύσαντα τὸν βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μὴ κύρου τῶ συγγενοῦς, ἔτος ἓν ἐξηκοστὸν δεύτερον ἔτι τὴν βαβυλῶνα εἶλεν. ὃς ἦν ἀσυήρου υἱός. ἕτερον δὲ παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα. ὃς δανιήλου τὸν θεοφιλῆ λαβὼν, ἡγεμόνα εἰς μηδίαν ἅμα
C αὐτὸν, καὶ πάσης αὐτῶ τιμῆς μεταδοὺς, εἶχε σὺν αὐτῶ. τῶν ἑπτὰ δὲ σατραπῶν ἦσαν, οὓς ὅπερ τῶν ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν σατραπῶν κατέστησε. τοσούτους γὰρ ἐποίησε δαρεῖος. δανιήλου τοίνυν ὢν ἐν τοιαύτη τιμῆ, καὶ λαμπρᾶ παρὰ πᾶσι παρὰ δαρείῳ, καὶ θεὸς ἅπαντα ἐπ' αὐτῶ μόνος ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον πεπιστευμένος ἐφθονήθη. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῶν ἐν πλείονι τιμῆ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητοῦντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν ἀβολοῦς καὶ κα-
D τηγορίας τῶν ἀχθομένων ἐπ' αὐτῶ δι' ἀδικημάτων παρὰ τῶ δαρείῳ, παρεῖχεν αἰτίαν οὐδεμίαν. οὐ γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ παντὸς λήμματος θείου, αἰσχίστου αὐτῶ δοκῶν, κἂν ὑπ' ὧν ἐδέετο καλῶς ποιεῖν, οὐδ' ὑπανασχοῦ τοῖς ζητοῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων δύρισιν παρεῖχεν. οὐδ' ὡς οὐδὲν εἶχον ὃ κατεπόντες αὐτῶ ποιοῖς τὸν βασιλέα, ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τὸν παρ' αὐτῶ τιμὸν ἀ-
E χθῆ καὶ βλαβολῆ, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν ἐκποδὼν ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν δανιήλην, ἓξ τῆς ἡμέρας ποσευχόμενον τῶ θεῶ, ποφασιν ἔγνωσαν δρηκέναι, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ ποὸς τὸν δαρεῖον ἐλθόντες, ἀπήγγειλαν αὐτῶ ὡς τοὺς σατράπας αὐτῶ καὶ ἡγεμόσι δόξειν ὅπερ ἑξήκοντα ἡμέρας αἰτεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῶ τις, μήτε τοῖς θεοῖς ἀδόμενον αὐτῶν καὶ δεόμενος εἴη. τὸν μέ-
F τοιγε αὐτῶν ἅπαντα ταύτην τὴν γνώμην, ἐς τῶ λεόντων ἔκπεσεν ῥίψαι λάκκον ἀπολούμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐ συνιδὼν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, οὐδ' ἐπὶ τὸν δανιήλην ταῦτα κατασκευάσαμένους ὑποπτήσας, πρίεσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἔφη δεδογμένοις. καὶ κυρώσειν τὸν ποσαίρεσιν αὐτῶν ἐπαγγελλόμενον, ποστίθησι ποίγραμμα δηλοῦν τῶ πλῆθος τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. ὧν οἱ μὲν ἄλλοι πάντες φυλαττόμενοι μὴ παραβαίνωσι τὰ ποσταγμάτα, πρέμνων. δανιήλῳ δ' ὀφθεὶς οὐδὲ ποσοῦν τούτων μᾶλλον, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἰσάμενος πύχετο τῶ θεῶ, πάντων ὁρώντων. οἱ δὲ σατράπαι τῆς ἀφορμῆς αὐτοῖς μᾶλλον ἐπιδεξίως ἔχειν

ὅπερ τὸν δανιήλην παραφανείσης, δι' ὃν ἦκον ποὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγόρημα ὡς παραβαίνοντος μόνου τῶ δανιήλου τὰ ποσταγμένα, μηδενὸς τῶν ἄλλων τολμῶντος ποσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ τῶτ' οὐ δι' ἀσέβειαν ἀλλὰ δι' ὀλιγωρίαν καὶ ὀλιγώρησιν ὑπὸ τῶ φθόνου. ὑπὸ γὰρ μείζονος ἧς ποσεδόκουν διανοίας τῶτο ποιεῖν τὸν δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καὶ καταφρονήσαντα τῶ ἐκείνου ποσταγμάτων, συγγνώμην οἱ τοίμῳ νέμειν, καὶ αὐτὸ τῶτο βασκαίνοντες τῶ δανιήλῳ, οὐ μεπεβάλλοντο ποὸς τὸ ἡμεροῦντες,

ῥίπτειν

βιβλίων δὲ αὐτὸν ἠξίουν καὶ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον A hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam, postulauerunt vt iuxta latam legem coniiceretur in leonum foueam. Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestiis, hortatus est eum vt præsentem casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cùm obsignasset lapidem qui ori foueæ incumbebat vice ostij, domum reuersus est: totâmque eam noctem sine cibo & somno exegit de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foueam se contulit: & inuento illæso signaculo quo lapidem obsignauerat, per apertam fenestram superne Danielem inclamauit, quærens an adhuc saluus sit. Ad quam vocem cùm ille responderet illæsum se & incolumem, iussit eum è fouea bestiarum extrahi. inimici verò eius videntes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multum carnium obiici leonibus, & illis iam saturatis inimicos Danielis in foueam coniici, vt appareat si propter saturitatem eos non attingat, ac tum demum euidentissimum fuit vatem ope diuina esse seruatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniauerunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat, sed obiectorum malitia, Deo sic volente, vt ne brutæ quidem eam impunitam sinerent. Cùm igitur ad hunc modum vatis insidiatores perissent, Darius rex per totum suum imperium nuncios dimisit qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum asseuerando. ipsum deinde vatem in maiore etiam quàm antè honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui cùm ab omnibus Deo charus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum vsque durat, & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die qua spectatur esset absolutum: tantam nouitatis speciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino à tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consuetudinem, quæ æquè atque homines vetustatis iniuriam sentiunt, nec firmitatem solùm, sed etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat vsque in præsens tempus vt in ea turri sepeliantur Medorum reges & Persarum atque Parthorum: eiúsque custodia sacerdoti Iudaici generis hodieque concreditur. Quod autem in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non præteribimus. omnis enim eximia felicitas vt propheræ excellentissimo ei contigit, & viuenti tam apud reges quàm apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim eius quos conscriptos reliquit,

ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ μὴ κόρον αὐτοῖς οὐ παρέξουσιν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὴς δὲ ἐγένετο δαρείῳ τῶν κατηγόρων ἐμβληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν δανιήλον. οὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ D λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεταράττον ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠρέθισε δ' αὐτοὺς οὐ τὸ πεινᾶν οἷμαι, μᾶλλον ἐμπεσόντων ἀφθόνων κρεῶν ἐμπλησμένους, ἀλλ' ἵνα τῶν ἀνθρώπων κακία. δὴ γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις ἐπ' αὐτὰ ζώοις παρὰ φύσιν ἡμωρεῖτο, τοῦ θεοῦ παραχωροῦντος. ἀμφθαρέντων οὖν τῶν ἐπιβουλευσάντων δανιήλῳ τὸν τρόπον, ὁ βασιλεὺς δαρεῖος καθ' ὅλου ἔπεμψε τὴν χώραν E ἐπαγγέλλων τὸν θεὸν ὃν δανιήλος προσκυνεῖ, καὶ μόνον τοῦτον λέγων εἶναι ἀληθῆ, καὶ τὸ πᾶν κράτος ἔχοντα. ἔσχε δὲ καὶ τὸν δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὧν δὲ οὕτως ἐπίσημος καὶ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης τοῦ θεοφιλὴς εἶναι δανιήλος, ᾠκοδόμησεν ἐν ἐκβατάνοις τοῖς μηδικοῖς βάριν, ἀξιοπρεπέστατόν τι κατασκεύασμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον. ἣ μέχρι δεῦρο μὲν ὄζει καὶ σώζεται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως κατασκευάσθαι, καὶ ἐκ' αὐτῆς ἑκάστης ἧς ἕκαστος αὐτὴν ἡμέρας ἰσορρεῖ γεγονέναι. οὕτως νεαρὸν αὐτῆς καὶ ἀκμαῖον τὸ κάλλος, καὶ μηδαμοῦ γεγηρακὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πάσχει γὰρ καὶ τὰ κατασκευάσματα ταὐτὸν ἀνθρώποις καὶ παλαιοῦται, καὶ τὴν ἰσχὺν λυόμενα ὑπὸ τῆς ἐτῆς, καὶ τὴν διαφάνειαν μαραινόμενα. θάπτουσι δ' ἐν τῇ βάρει τοὺς τε μήδων βασιλεῖς, καὶ περσῶν καὶ παρθων ἄχρι τοῦ δεῦρο. καὶ ταύτην πεπιστευμένος, ἰουδαίος ὢν τὸ γένος ἱερεύς, καὶ τοῦτο γίνεται μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἄξιοι δὲ καὶ ἐξ τούτου καὶ ὁ μάλιστα θαυμάσαντο τὴν αὐτοῦ ἀκούσας, διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ παραδόξως ὡς ἐί τινι τῶν μάλιστα δυνηθῆναι προφητῶν, καὶ ἐκ τῆς ζωῆς χρόνον τιμὴν τε καὶ δόξαν ἐκ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πλήθους, καὶ τελευτήσας δὲ μνήμην αἰώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία ἅπερ δὴ συγγεγράφηκεν καταλέλοιπεν,

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quòd Deus cum eo colloquia miſcuerit. non ſolùm enim futura prædixit quemadmodum alij prophetæ, verumetiam tempus quo euentura eſſent præfiniit. & cùm alij propheræ calamitates prædicerent, ideóque malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter fauſtam ominationem quidem beneuolentiam omnium ſibi conciliaret, propter euentuum verò certitudinem fidem ſibi apud vniuerſum mortalium genus compararet. Extat enim in eius ſcriptis vnde maximè illius prophetiæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe apud Suſa primariam Perſidis vrbem cum ſodalibus prodiſſe in campum, & ibi terræmotu repentino exorto, diffugientibus metu amicis ſolum eſſe derelictum, ſeipſum quoque conſternatum in faciem & manus procidiſſe. ibi acceſſiſſe quendam excitantem ſe & iubentem vt ſurgeret ac videret quæ poſt multa ſecula euentura eſſent ſuis ciuibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnum enata habentem multa cornua, & in his vltimum cæteris celſius. verſis deinde ad Occidentem oculis, vidiſſe ſe hircum delatum per aërem concurriſſe cum ariete, & bis cornibus ictum proſtrauiſſe humi & conculcaſſe pedibus. deinde vidiſſe enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto erupiſſe pro eo quatuor alia, obuerſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, quod poſtquam eſſet adultum, Deus qui hæc oſtendebat dixit geſturum bellum contra gentem ipſius, & vrbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, ſacrificiáque vetiturum per dies MCCXCVI. hæc eſt viſio quam in campo apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eámque Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſignificare Perſarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his reges, & horum vltimum deſignari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitiis & gloria præſtantiſſimum. Per hircum verò indicari, & fore aliquem è Græcorum regibus, qui cum Perſa bis congreſſus eum prælio ſuperet, totúmque eius imperium occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte extans primum regem ſignificari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor terræ tractus ſingulorum verſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neque filios eius neque alioqui ad cognationem ipſius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hiſque exoriturum quendam regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam inſtitutæ iuxta has reipublicæ auferat: ſpoliatóque templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti noſtræ ſub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurum Daniel ante multos annos ſcripſerat. Eodem autem modo ſcripſit & de Romanorum imperio,

Daniel. 8.

A ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν, καὶ πιστεύεται μοι ἐξ αὐτῶν, ὅτι θεηλάτου ὁμιλεῖ τῷ θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προεφητεύων διετέλει καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα γενήσεται. καὶ τῷ προφητῷ τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ διὰ τοῦτον δυχεραινομένων τὸν τῷ βασιλέως καὶ τῷ πλήθους, θαυμαστὸν ἀγαθὸν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς. ὡς δὲ καὶ μοι τῆς εὐφημίας τῷ προλεγομένων, εὐνοιαν ὅλων ἅμα ἔσχε παρὰ πάντων. δὲ τῇ τέλους αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὁμοῦ θνητοῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις διαφέρειν. καταλιπὼν γὰρ ἡμᾶς, ὅταν ἡμῖν τὰ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφητείας καὶ ἀπροσδόκητον, ἐποίησε δῆλον. φασὶ γὰρ αὐτὸν ἡμέρου ἐν οὐσίας, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς περσίδος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἐταίρων αὐτοῦ, συσσωμοῦ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης ἡμέρου. καὶ καταληφθεὶς μόνος, φυγόντων τοὺς φίλους, καὶ πίπτει μοι δεῖ σῶμα ταραχθεὶς ὑπὸ τοὺς δύο χεῖρας, τοὺς δ' ἀφαμένου αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ καλοῦντος αὐτοὺς ὧν, καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ πολλὰς ἡμέρας. ἀναστὰς δ' αὐτὸς, διῆλθεν κεῖ ἐσήμαινε μέγαν, πολλὰ μοι ἐκπεφυκότα κέρατα, πλεῖστον δ' αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαι μοι εἰς τὸν οὐρανὸν, θεάσασθαι δὲ ζάγον ἀπ' αὐτῆς δ' αἴρας φερόμενον, συρράξαντα τῷ κερᾳ. καὶ τοῖς κέρασι ἀράξαντα δὲ, καταβαλεῖν αὐτὸν ὅλον τὸν γῆν, καὶ πατῆσαι. ἔπειτα τὸν τράγον ἰδεῖν, ἐκ τοῦ μετώπου μέγιστον ἀναφυὲν κέρας, οὗ κλασθέντος ἀναβλαστῆσαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῷ αἰόλων τεταγμένα. ἐξ αὐτῆς δ' ἀναφῦναι καὶ ἄλλο μικρόν τινα ἐγεγενῆσθαι. ὃ αὐξῆσαι ἐλπὶς αὐτῷ ὁ τοσαῦτα ἐστιν ἰσχύσας θεὸς, πολεμήσειν αὐτῷ τὸ ἔθνος, καὶ τὴν πόλιν αἱρήσειν καὶ κράτος, καὶ συγχεῖν, τὰ θεῖα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ὅλα ἡμέρας ασ ης. ταῦτα μοι ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν οὐσίοις ὁ θεὸς ὑπέλος ἐγεγενῆσθαι. κρῖναι δ' αὐτῆς τὸν ἔλεγε τῷ φαντάσματος ἑκάστου τὸν θεὸν οὗτος. τὸν μοι κριὸν, βασιλείας τὰς περσῶν καὶ μήδων σημαίνειν ἔφασκε. τὰ δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύσειν μέλλοντας. τὸ δὲ ἔσχατον κέρας σημαίνειν τὸν ἔσχατον βασιλέα. τοῦτον γὰρ διοίσειν ἀπ' αὐτῶν πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τράγον δηλοῦν ὡς ἐκ τῆς ἑλλήνων τὴς βασιλείας ἔσαι, ὃς τῇ πέρσῃ συμβαλὼν δὶς, κρατήσει τῇ μάχῃ, καὶ καταλήψεται τῶν ἡγεμονίας ἅπασαν. δηλοῦσθαι δ' ὑπὸ τῷ μεγάλου κέρατος τὸν ἐν τῇ μετώπῳ τοῦ ζάγου, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τῶν τῇ πατάξαι αἰσθάνεσθαι τοῦτον, καὶ τῶν πρὸς τὰ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῆς διαφορᾶν ἐκάστου, τοὺς διαδόχους μετὰ τὸν θάνατον τὸ πρώτου βασιλέως ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμεισμὸν εἰς αὐτοὺς τῆς βασιλείας, οὔτε δὲ παῖδας αὐτοῦ τούτους ὄντας, οὔτε συγγενεῖς, πολλοῖς ἔτεσι ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. γνώσεσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς, καὶ τὸν κατὰ τούτους ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, καὶ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπὶ ἔτη τρία κωλύσοντα θλῖψιν λεηλασίαν. καὶ δὲ ταῦτα ἡμῖν σαφῆ τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπ' αὐτόχου τῷ ἐπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ δανιήλος, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἐμφανὲν αὐτὸν ἐγεγράφει τὰ γραφόμενα. τὸν αὐτὸν δ' χρόνον δανιήλος καὶ περὶ τῆς ῥωμαίων ἡγεμονίας αὐτὸς,

καὶ ὅτι

καὶ ὅτι ὑπ' αὐτῶν ἐρημωθήσεται. τοῦτα πάντα ἐκεῖνος θεοῦ δείξαντος αὐτῷ συγγράψας, κατέλιπεν, ὡς τοὺς ἀναγινώσκοντας, καὶ τὰ συμβαίνοντα σκοποῦντας θαυμάζειν ὅτι τῇ τοῦ θεοῦ τιμῇ τὸν Δανιήλου, καὶ τοὺς ὀλιγωρεῖσθαι τούτων διείσκειν πλανημένους, εἰ τῷ τὸ θεῖον ἐκβάλλουσι τοῦ βίου, καὶ τὸν θεὸν οὐκ ἀξιοῦσι διοικεῖν τῶν πραγμάτων, οὐδὲ ὑπὸ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου φύσεως διοικεῖσθαι τὰ ὅλων οὐσίας κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δ' ἰσχύος καὶ φρονήσεως τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. ὃς εἰ τοῦτον ἀφρονεστάτοις ἰδεῖν τὸν τρόπον, καθάπερ καὶ τὰς ναῦς ἐρήμους κυβερνήτου καταδυομένας ὁρῶμεν ὑπὸ τῆς πνευμάτων, ἃ καὶ τὰ ἅρματα ἀδιεξιτόμενα μὴ ἔχοντα τοὺς ἡνιοχοῦντας συντριβόμενα, ὅτε τῆς ἀφρονήτου φορᾶς ἀπολώλει καὶ διέφθειρετο. τοῖς γοῦν φρονίμοις ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσι μοι σφόδρα ἀληθοῖς δόξης διαμαρτάνειν, οἱ τοῦ θεοῦ μηδεμίαν εἶναι τοῦ ἀνθρωπίνων διαφανόμενοι φρόνησιν. οὐ γὰρ ἂν κατὰ τὴν ἐμὴν προφητείαν συνέβαινεν, εἰ αὐτομάτως πως τὸν κόσμον διάγειν συνέβαινεν· ἐγὼ μὲν οὖν ἐπὶ τούτων εἰς εὖ εἶχεν καὶ διέγνων, οὕτως ἔχειν· εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλοιτο ἐπὶ αὐτῷ, ἀδιάλυτον ἔχέτω τὴν ἐπιφορὰν μισοῦλαν.

A & quàntam vaſtitatem illatuti eſſent noſtris hominibus. Hæc omnia diuinitus ſibi demonſtrata ſcripto tradidit, & poſteris legenda reliquit, vt videntes euentum non diſcrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam inſignem honorem illi à Deo habitum: ſimúlque Epicureorum errot coarguatur, qui prouidentiam è vita eiiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuerſitatem à beata illa & immortali eſſentia vel conſeruari vel gubernari, ſed ſine rectore & B curatore mundum ſuopte impetu ferri aſſeuerant. qui ſi ita vt illi autumant careret præſide, quemadmodum naues ſine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currúſque aurigis deſtitutos euerti ac confringi ita & ipſe perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia conſidero, non poſſum non damnare iſtorum inſcitiam, qui Deo negant curæ eſſe res mortaC lium. quî enim fieri potuit vt prophetiis eius reſponderet euentus, ſi temere in mundo gererentur omnia? Verùm ego hæc ita vt inueni in literas retuli, quòd ſi quis mauult diuerſam opinionem ſequi, id per me quidem erit illi integrum.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς, τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέστειλε αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα. Κεφ. α.

Ὅτι διεκώλυσαν αὐτοὺς οἱ τῶ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γενόμενοι τοῖς ἔργοις. Κεφ. β.

Ως κύρου τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ ἀφίστησιν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκ παντὸς ἀπηγορεύσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Κεφ. γ.

Ὅτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου βασιλεύσας περσῶν ἐτίμησε τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. δ.

Ως μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ξέρξης, οἰκείως πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη. Κεφ. ε.

Ὅτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικροῦ τῶν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε δι' ἀμαλήκου δόλον. Κεφ. ς.

Ως βαγώας ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν. Κεφ. ζ.

Ὅσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος δι' ἠργάσατο αὐτοὺς, κεφάλαια τῆς ἰουδαίας. Κεφ. η.

HÆC IN VNDECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Cyrus Persarum rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes repetere permittit, collatâ eis in ædificationem templi pecuniâ. Cap. I.

Regij duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent. Cap. II.

Cyro mortuo, Cambyses eius filius & successor Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet. Cap. III.

Darius Hystaspis filius Persarum regnum adeptus Iudæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. Cap. IV.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia. Cap. V.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur. Cap. VI.

Bagoses penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium multis iniuriis Iudæos afficit. Cap. VII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit. Cap. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER VNDECIMVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως κύρος ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῶν ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπίτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

CAPVT I.

Cyrus Perſarum rex Iudæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

ΤΩ δὲ πρώτῳ ἔτει τῆς κύρου βασιλείας, τοῦτο δ' ἦν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανάστας ἔλαβεν ἡμᾶς ἐκ τῆς οἰκείας εἰς βαβυλῶνα συνέπεσεν, ἐλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τῶν παλαιπόρων. καὶ καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν καταπαφλῶσαι τὴν πόλιν, ἐφ' ᾗς μὲν τὸ δουλεῦσαι ναβουχοδονόσορῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ παύσειν ὑπομονὴν τῆς δουλείας ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὴν πάτριον ἀποκατάστησιν γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσουσι, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπολαύσουσιν εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέχει. παρορμήσας γὰρ τὴν κύρου ψυχήν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι καθ' ὅλην τὴν ἀρχὴν, ὅπ κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγιστος, τῆς οἰκουμένης ἀπάσης βασιλέα, πέφηνεν εἶναι ὃν τὸ τοῦ ἱεροσολύμοις ἐνθεὸν προσκυνεῖ. καὶ γὰρ τοῦμὸν προεῖπεν ὄνομα διὰ τοῦ προφήτου, καὶ ὅπ τὸν ναὸν αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἔγνω κύρος, ἀναγνόσκων τὸ βιβλίον, ὃ τῆς αὐτοῦ προφητείας ὁ ἡσαΐας κατέλιπε, περὶ ἑαυτοῦ σί. οὕτω γὰρ ἐν ἀπορρήτῳ εἶπεν ταῦτα λέγειν τὸν θεὸν, ὅπ βούλομαι κύρον ἔγωγε ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀποδεῖξαι βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν. ταῦτα ἡσαΐας προεφήτευσεν ἔμπροσθεν ἢ κατασκαφῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσι ρμ'. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν κύρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμὴ τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τε τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίων, συγχωρεῖν αὐτοῖς ἔφη βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ ἀνασῆσαί τε τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα,

ROMO autem anno regni Cyri, qui fuit transmigrationis noſtræ Babylonicæ ſeptuageſimus, miſeratus eſt Deus captiuitatem & calamitatem ærumnoſi illius populi: & ſicut illis per Hieremiam propheram ante dirutam vrbem prædixerat, quòd poſtquam ſeruierint Nabuchodonoſoro eiúſque poſteris per annos ſeptuaginta, rurſum eos reſtituturus eſſet in patriam, & ædificato templo redituri eſſent ad felicitatem priſtinam, ita eis omnia præſtitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modum per vniuerſam Aſiam ſcriberet: Hæc dicit Cyrus rex: Quoniam me Deus maximus orbis regem conſtituit, hunc illum eſſe credo quem Iſraelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per ſuos prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus ſim Hieroſolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri qui Eſaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipſius ætatem conſcriptas. Hic enim ſecretum hoc Deum ſibi indicaſſe dixit, quòd vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus eſſet, remittere populum ſuum in terram Iudæam, & templum ſuum ædificare denuò. Hæc Eſaias prædixit centum quadraginta annis antequam templum deuaſtatum eſt. Quibus lectis rex admiratus vatis diuinitatem correptus eſt cupidine exequendi quæ ſcripta legerat: conuocatiſque clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait ſe illis permittere vt proficiſcantur in patriam, vrbemque Hieroſolyma,

1. Eſdr. 1. 3. Eſdr. 2.

& Dei templum ædificent denuò. Nã & ipſum Deum futurum illis auxilio, & ſe ſcripturum vicinis Iudææ ducibus ac ſatrapis, vt conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamiticæ, ſimulque Leuitæ & ſacerdotes, propere Hieroſolyma ſe conferũt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinẽtes poſſeſſiones ſuas relinquere. Quò cùm peruenisſent, omnes amici regij fuerunt eis auxilio, conferebántque ad templi ſtructuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: ſoluentéſque vota quibus damnati fuerant, offerebant ſolennes victimas, quaſi vrbem denuò conderent, & priſtinum patrij ritus vſum reciperent. Nam & vaſa quibus olim templum ſpoliauerat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant. ea Mithridati ærarij regij præfecto tradita ſunt perferenda ad Abaſſarem, aſſeruanda apud eum dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt quàm primum id abſolutum eſſet, mox ea ſacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. quin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit. Rex Cyrus Siſinæ & Sarabaſanæ S. Iudæis qui regionem meam habitant permiſi, vt quicunq; vellent in propriam patriam reuerſi vrbem denuò conderent, & templum Dei Hieroſolymis ędificarent eodem quo priùs loco. miſi autem eò etiam ærarij mei præfectũ Mithridatem, & Zorobabelem principem Iudęorum, vt fundamentis iactis templũ ſuperſtruant altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, faciantque tres ordines è lapide polito, & vnũ ligneum è materie quam fert ea regio: ſimiliter & altare ſuper quo ſacrificent Deo: quos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa quoq; quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prędatus eſt, mitto per Mithridatem ærarij præfectũ & Zorobabelem Iudæorum principem, vt ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: quorum numerus eſt hic: pſyctéres aurei L. argenti CCCC. thericlea pocula aurea L. argentea CCCC. ſitulæ aureæ L. argenteæ D. libatoria aurea XXX. argenta CCC. phialæ aureæ XXX. argenteę MMCCCC. prętereà vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eoſdem reditus quos maiores eorũ ſoliti ſunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducentaquinque millia quingentas, & in ſimilam artabas duo millia quingentas, atque hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabúntque ſacerdotes has victimas iuxta Moyſis legẽ Hieroſolymis, & inter ſacra precabũtur Deum pro ſalute regis ciúſque generis, vt regnum Perſarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hęc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atque hoc fuit epiſtolæ argumentum. Numerus autem eorum qui captiuitate conuenerant Hieroſolyma XLII. millia fuère, & inſuper CCCCLXII.

A καὶ τὸν τῦ θεοῦ ναόν. ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τῦτον σύμμαχον, αὐτὸν τε γράψειν τοῖς γειτονδύουσιν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ τῷ ἰουδαίων, ἡγεμόνων καὶ σατραπῶν, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς, καὶ ἄργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τῦ ναοῦ, καὶ περὶ τούτοις θρίμματα περὶς τὰς

B θυσίας. ταῦτα κύρου καταγγίλαντος τοῖς ἱσραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς ἰούδα καὶ τῆς βενιαμίτιδος, οἵ τε λεῦται καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμενον ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ τὰ κτήματα καταλιπεῖν οὐ θέλοντες. καὶ ὠφελημοίρους αὐτοῖς οἱ τῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τὸν ναοῦ κατασκευὴν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις, καὶ τὰς τε εὐχὰς ἀποδίδοσαν τῷ θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας καὶ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, ὡσπερ ἀναπτιζομένης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναβιούσης τὰ ἀρχαίας

C ὠφελείας συνηθείας. ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς κύρος καὶ τὰ σκεύη τῦ θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ ἐκ τῦ βαβυλῶνα ἐκόμισε παρέδωκε δὲ ταῦτα φέρειν μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτῦ, προσάξας δοῦναι αὐτὰ ἀβασσαρῷ, ὅπως φυλάξῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τῦ ναοῦ. πελεθσὶς δὲ αὐτῦ, ὡδήγησε τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τῦ πλήθους, εἰς τὸν ναὸν ἀποδοθησόμενα. πέμπει δὲ καὶ ὕπατολλὼ πρὸς τοὺς ἐν συρίᾳ σατράπας κύρος, τάδε λέγων

D σας. βασιλεὺς κύρος σισίνῃ καὶ σαραβασάνῃ χαίρειν. ἰουδαίων τῷ ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα τοῖς βουλομένοις εἰς τὸν ἰδίαν ἀπελθεῖν πατρίδα, τὸν τε πόλιν ἀναπτίξειν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τῦ θεοῦ, ὃν τὸ αὐτῦ τόπου ἐφ' οὗ καὶ πρότερον. κατέπεμψα δ' ἐμοῦ καὶ τὸν γαζοφύλακα μιθριδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τῷ ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται τῦ ναοῦ, καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πήχεις ξ'. τὸ δ' αὐτὸν καὶ τὸ

E εὖρος. λίθου μὲν ξεστοῦ ζεῖς ποιησάμενοι δόμους. καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον. ἐμοίας δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ' ᾧ θύσουσι τῷ θεῷ. τὴν δὲ εἰς ταῦτα δαπάνην, ἐκ τῷ ἐμαυτῦ βούλομαι. καὶ τὰ σκεύη δ' ἃ ἐσύλησεν ἐκ τῦ ναοῦ ναβουχοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἔπεμψα ἀποδοὺς μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ ζοροβάβηλι τῷ ἄρχοντι τῷ ἰουδαίων, ἵνα θεμελίοις ἐπιθῶσιν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀνεκτίσησιν εἰς τὸν ναὸν τῦ θεοῦ. ὁ δ'

F ἀριθμὸς αὐτῶν ἔστι τοσοῦτος. ψυκτῆρες χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι ύ. θηρίκλεια χρύσεα ν'. ἀργύρεα ύ. κάδοι χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι φ'. σπονδεῖα χρύσεα λ'. ἀργύρεα τ'. φιάλαι χρύσεαι λ'. ἀργύρεαι βύ'. σκεύη ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν ἐπιφοιτῶσαν εἰθισμένην τιμὴν, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, δραχμὰς εἴκοσι μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, ἐκ εἰς σεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας ϐφ'. καλδαίων δὲ τὴν τούτων χορηγίαν, ἐκ τῆς σαμαρείας γίνεσθαι φόρων. ἐποίουν δὲ τὰ ἱερεῖα ταῦτα κατὰ τοὺς μωσέως νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ προσφέροντες εὔχονται τῷ θεῷ περὶ σωτηρίας τε τῦ βασιλέως καὶ τῦ γένους αὐτῦ, ὅπως ἡ παρὰ τῶν βασιλεία δραμύῃ τοὺς δὲ

κούσαντας τούτων καὶ ἀπειθήσαντας, αἰκίσασθαι βούλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς βασιλικὰς. καὶ ἡ μὲν ὕπατολλὼ ταῦτ' ἐδήλου. τῷ δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας σωιελθόντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δ'. καὶ δισχίλιοι υξϛ'.

Κεφά-

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰουδαίους διεκώλυσαν οἱ τῆ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γενόμενοι τοῖς ἔργοις.

CAP. II.

Regij duces & satrapa Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

ΒΑλλομένων δὲ τοὺς θεμελίους τῆ ναοῦ, καὶ πρὸς τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ ἐθνη, καὶ μάλιστα τὸ χουθαίων, οἷς ἐκ τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς ἀγαγὼν σαλμαναζάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅπως τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀνάστατον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς δημοτελοῦντας, ἐμποδίζειν τοῖς ἰουδαίοις πρὸς τὴν τοῦ τῆς πόλεως ἀνάστασιν, καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευήν. οἱ δὴ καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, ἀπημπόλησαν τοῖς χουθαίοις τὸ μέλειν τοῖς ἰουδαίοις ἀμελεῖς καὶ ῥᾳθύμους τῆς οἰκοδομίας. κύρου γὰρ μέλειν τὰ ἄλλα ἀσχολουμένου πολέμους ἄγρια τούτων ἰῶ, καὶ στρατευσαμένου δὴ μασαγέτας διὰ ὅλου συνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. καμβύσου δὲ τοῦ κύρου παῖδος τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ καὶ ἀμμανίτῃσι, καὶ μωαβίτῃσι, καὶ σαμαρείᾳ, γράφουσιν ὑπομνήματα καμβύσῃ δηλοῦσαι τάδε. δίκαιόν ἐστι οἱ παῖδες σου, ῥάθυμος ὁ πάντα τὰ θεατρόμενα χράφων, καὶ σεμέλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τῆς βουλῆς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ κείμενοι. γινώσκειν σε δεῖ βασιλεῦ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι ἀπελθόντες, ἐλυμήναντο εἰς τὴν ἰδίαν ἑστίαν, καὶ τὴν τε πόλιν ἀποστάτην πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς ἀνασκευάζουσί τε τὰ τείχη καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μὲν τοίνυν τούτων γινομένων, οὔτε φόρους αὐτοὺς τελεῖν ὑπομένοντας, οὔτε ὑπακούειν ἐθελήσοντας. ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν αὐτησήσονται, καὶ ἀρχὴν μέλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσιν. ἐπεφρουμένων οὖν τὴν οἰκίαν καὶ ἀνακαζομένων, καλὸν ἔδοξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῖ, καὶ μὴ ἀγνοεῖν, ὅπως ἀνασκέψῃ τὰ τῶν πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀναγεγραμμένα τὰ τῶν βασιλέων ἐχθρικὰ ἰουδαίοις, καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν, ἃ δὴ καὶ τοῦτο καὶ πολλῶν ἡρημώθη. ἔδοξε δὲ ἡμῖν καὶ ταῦτα σοι δηλῶσαι, ἀγνοουμένων ἵνα, ὅπως τῆς πόλεως οὔσης συνοικισθείσης, καὶ τὸν κύκλον τοῦ τείχους ἀναλαβούσης, ἀποκλεισταί σοι αἱ ὁδοὶ αἱ διὰ κοίλης συρίας καὶ φοινίκης.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti sunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perside ac Media traductis Salmanasar Assyriorum rex in Samaria Israelitis inde sublatis nouas sedes dederat, rogabant satrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impediret, quo minùs vrbem ac templum instaurare valeant. Illi verò pecuniis etiam corrupti, vendiderunt Chuthæis suam circa demandatum officium cessationem & negligentiam, Cyro nescíente vtpote distracto in alia negocia, qui demum Massagerico bello periit. Cambyse deinde in paternum principatum succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarúmque & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epistola. Domine, serui tui, Rathymus commentariensis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnices ac Syriæ. Cognoscere te oportet rex, quòd Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem nostram venerunt, & ciuitatem ob defectionem meritò deletam restituunt, forúmque rerum venalium: reparant etiam mœnia & templum extruunt. quòd si ita pergere sinantur, scito eos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim seipsos regibus imperare potius quàm seruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, visum est nostri officij non dissimulare hoc negotium, & admonere vt inspicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos regum desertores & hostes, vrbémque ipsorum ob hoc crimen desolatam ac dirutam. quin hoc quoque admonendus es, quòd si hæc vrbs incolatur denuo, mœniúmque ambitum absoluat, intercludetur tibi via in Phœnicen & cauam Syriam.

I. Esdr. 4. II.

Κεφάλαιον γ'.

Ως καμβύσης ὁ κύρου υἱὸς ἐπιστρέψαι τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

CAP. III.

Cambyses Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet.

ΑΝαγνοὺς δὲ ὁ καμβύσης τὴν ἐπιστολὴν, ἅτε φύσει πονηρὸς ὢν, κινεῖται πρὸς τὰ διεσταλμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ θεατρίζοντα, καὶ βελσεμῷ, καὶ σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συνταττομένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν σαμαρείᾳ καὶ φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία. καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν αἰεὶ γεγενημένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες θεραπεύσαντες. καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἐγνωμεν δυνατοὺς καὶ βιαίους, φορολογήσαντας κοίλης συρίας καὶ φοινίκης. ἐγὼ τοίνυν προστάξας μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν,

CAmbyses autem lecta epistola, cùm esset alioquin etiam natus ad malitiam, grauiter commotus rescripsit hoc modo. Rex Cambyses Rathymo commentariensi, & Belsemo, & Semelio scribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas misistis literis, iussi inspici maiorum meorum commentarios, vbi inuentum est vrbem istam semper inimicam fuisse regibus, habitatoresque eius seditiosos perpetuò studuisse concitandis bellis & rerum nouitatibus. quódque reges habuerint potentes ac violentos, qui cõtinuis tributorum exactionibus, Phœnicem & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permitti Iudæos vrbem denuò condere,

ne per hanc occasionem crescat eorum malitia, qua concitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis Rathymus & scriba Semelius cum collegis cuestigio consensis equis properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibuerúntque Iudæos ne vrbem & templum ædificare pergerent. Itaque dilatum est id opus per annos IX. vsque in secundum annum regni Darij Persarum regis. Cambyses enim cum per sexennium regnasset, subacta interim Ægypto, reuertens ab ea expeditione, apud Damascum est mortuus.

III. Sublatis deinde Magis qui post eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis rem declarauerunt.

μὴ δὲ πλέον αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας αὐτῶν, ἢ χειμῶνι ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς ἐξαπολέσωσι. τούτων εἰσαγωνιζόντων τῷ γραμματεῖ, ὁ ῥάθυμος καὶ σεμέλιος γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συντεταγμένοι ἐξαίφνης ἐπὶ δεῖπνον παρασκευασάμενοι ἵππους, ἐπαθροίσαντες εἰς ἱερεσούλυμα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ. καὶ διεκώλυσαν οἰκοδομεῖν τοὺς ἰουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. Ταῦτα μὲν ἐπράχθη τὰ ἔργα μέχρι τῆς δευτέρας ἔτους τῆς δαρείου βασιλείας τῶν περσῶν· ἐπὶ δὲ καμβύσου ἐξ ἔτη βασιλεύσας, καταστρεψάμενος ἐν τούτοις τὴν αἴγυπτον, ἀποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν δαμασκῷ. μετὰ τὴν τῶν μάγων αἵρεσιν, οἱ μετὰ καμβύσου θάνατον τὴν περσῶν ἀρχὴν ἐνιαυτὸν κατέχοντες, οἱ λεγόμενοι ἐπ' ἀοίκοις τῶν περσῶν, τὸν ὑστάσπου παῖδα δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα.

CAP. IIII.

Darius Hystaspis filius Iudæis templum ædificat.

Κεφάλαιον δ'.

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου τὸν ναὸν ἰουδαίοις ᾠκοδόμησεν.

Esdr. 5. 6. IS adhuc priuatus vouerat Deo si regnum adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & fortefortuna per illud tempus venerat ad eum à Hierosolymis Zorobabel, qui captiuorum Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus. quamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, sperarum honorem consecutus est. Primo autem sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tam domesticos suos quàm Medorum ac Persarum satrapas, prouinciarúmque præsides ab Indis vsque ad Æthiopas, & præfectos copiis per CXXVII. satrapias. Cúmque ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisque diuersorium, Darius post breuem in lecto quietem à somno relictus, nec valens redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: & qui proponendam à se quæstionem verius ac prudentius soluerit, ei præmium foro promisit vsum purpuræ & aurei poculi: in cubatu quoq; ac vectatione vsurum instrumento aureo, & tiara byssina ac torque aureo: & in consessu habiturum locum regi proximum, annumeratum inter gentiles regios. post hæc promissa quærit ex primo nũ vinum maximè polleat, ex secundo num reges, ex tertio num mulieres, an fortè veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendum propositis siluit. Mane verò accersiuit megistanas & satrapas ac toparchas, residénsque vbi solebat iura reddere, iubet satellitum illorum quenque coram toto cœtu respondere ad quæstionem sibi propositam quid ipsi videatur verius. Tum primus eorum sic exorsus est vini prædicare potentiam. Viri illustrissimi, equidem vino potétiæ palmam tribuere haud dubito, dum eius virium hinc coniecturam capio. Animaduerto enim quòd quorumuis potantium mentem subuertit, & vel regis animum sic afficit,

Οὗτος ἰδιώτης ὢν ηὔξατο τῷ θεῷ εἰ γένοιτο βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, ὅσα λῶν ἐπὶ βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱερουσολύμοις. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς δαρεῖον ἐξ ἱερουσολύμων ζοροβάβελος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων ἰουδαίων ἡγεμὼν ἀπεδέδεικτο. πάλαι γὰρ ἦν αὐτῷ φίλος. πρὸς τὸν βασιλέα. ᾧ δὴ καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κελεύσας ἄξιον, ἀπέλαβε τῆς ἐλπίδος τιμῆς. τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει δαρεῖος ὑποδέχεται λαμπρῶς, καὶ μετὰ πολλῆς εὐδαιμονίας, τούς τε πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς οἴκοι γενησόμενος, τούς τε τῶν μήδων ἡγεμόνας καὶ σατράπας τῆς περσίδος, καὶ τοπάρχας τῆς ἰνδικῆς ἄχρι τῆς αἰθιοπίας καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν ρκζ σατραπιῶν. ἐπεὶ δὲ κατακωχισθέντες ἄχρι κόρου καὶ πλησμονῆς, ἀνέλυσαν κοιμησόμενοι παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐληλυθὼς ἤδη τὴν κοίτην, καὶ δεχθεὶς τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἐξυπνος γίνεται. καὶ μηκέτι κατακοιμηθῆναι δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν ἔρχεται μετὰ τῶν ξένων σωματοφυλάκων, καὶ περὶ λόγου ἐρωτᾷ, πρὸς ὃν αὐτὸς ἀπεῖπεν μέλλει, τὸν ἀληθέστερον καὶ σωφρονέστερον, τούτῳ γέρας δώσων ὑπερεῖται νικητήριον, πορφύραν ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν σκεύεσι χρυσοῖς πίνειν, καὶ ἐπὶ χρυσίου καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον καὶ τιάραν βυσσίνην, καὶ περιαυχένιον χρυσοῦν. καὶ μετ' αὐτὸν ἕξειν πρωτεῖα διὰ τὴν σοφίαν, καὶ συγγενὴς μου ὀνομασθήσεται. ταῦτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεάς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ἰσχύει, τὸν δεύτερον δὲ, εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον ἢ εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν ἠσύχασεν. ὀρθρεύσας δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τῇ σωματοφυλακῇ ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ἀποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων. καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὴν τοῦ οἴνου δύναμιν, οὕτως αὐτὴν ἐμφανίζων. ἄνθρωπε γάρ ἐστιν, ἐγὼ τὴν ἰσχὺν τοῦ οἴνου τεκμαιρόμενος, ὃς αὐτὴν ἐπιβάλλουσαν ὑπερβάλλει τούτῳ τῷ ξόπῳ. σφάλλει γὰρ τὴν πίνοντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως,

τὴν τοῦ

τῇ τῦ ὀρφανοῦ Ϲ ἀνομίᾳ κηδεμόνος, ὁμοίαν πάθοι, κὴ τῷ τῦ δούλου ἀφαιρεῖται τοὺς πρὸς παῤῥησίαν τῦ ἐλευθέρου. ἥττω τε πένητος, ὁμοία γίνεται τῇ τῦ πλουσίου. μεταποιεῖ γὰρ καὶ μεταλλυπᾷ τὰς ψυχὰς ἐν αὐταῖς ἡδυσμένος, καὶ τῷ μὲν ἐν συμφορᾷ καθεστηκότων, σβέννυσι τὸ λυποῦν, τοῖς δ' ἀλλοφύλοις χρήμασι λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει, κὴ ποιεῖ δοκεῖν αὐτοὺς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὴ μικρὸν φθέγγεσθαι, ταλάντων δὲ μεμνῆσθαι κὴ τῷ τοῖς δυσδαίμοσι πρεσβυτέροις ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατηγῶν κὴ βασιλέων ἀναιδῆ τοὺς ἀπειλᾶς ἀπεργάζεται, καὶ φίλων καὶ συγγενῶν ἐξαίρει μνήμην, ὁπλίζει δὲ τοὺς ἀθεμίτους, κὴ κατὰ τῷ φιλτάτων, κὴ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοφιλωτάτους. κὴ ὅταν νήφοντας τύχωσι κὴ καταλίπῃ ἀλγὰ τῆς νυκτὸς αὐτοῖς ὁ οἶνος κοιμωμένοις, αἴσης) μηδὲν ὧν. ἐπεφέξαν δὲ τῷ μέθην εἰδότες. τούτοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος δείκνυμι τὸν οἶνον ἰσχυρότατον πάντων καὶ βιαιότατον· ὃς καὶ ὁ τὸν ἄστοφιλαίθμους δεσμὸν τῆς ἰσχύος τῦ φίλτρου τὰ ἐπιφερόμενα ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν περὶ τῆς τῦ βασιλέως δυναμεως, ταύτην ὑποδικεῖς τῷ ἰσχυροτάτῳ κὴ πλέον τῷ ἄλλων δυναμένῳ, ὅτι βίαι ἔχει ἡ σωφρονεῖν δοκεῖ. τὸν δὲ τρόπον τῆς ὑποδείξεως, ἐπειδὴ ἂν ἐλάμβανεν ἀπάντων ὧν εἶπεν ἀνθρώπους ὑφ' ἑαυτῷ κρατεῖν, εἰ καὶ τῷ γῇ καταναγκάζουσι καὶ τῷ θαλάσσαν ἐμπλωτὰ αὐτοῖς ποιεῖν ἐθέλουσι. τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς, καὶ τῷ ἐξουσίαν ἔχουσιν. οἱ δὲ κρατοῦσι καὶ ἰσχυρότατοι ζώων διατελοῦντες, ἀνυπερβλητοι τῷ δυναμιν οὖσι καὶ τῷ ἰσχυν εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμέλει πολέμους ὑπατάττοντες Ϲ κινδύνους τοῖς ἀρχομένοις, ἀκούοντας, καὶ πέμποντες αὐτοὺς ὅπου τοῖς ἐθέλοις, καταπαθεῖς ἄγει τῷ ἰσχυν τῷ αὐτῶν ἔχουσι, καὶ ὅρη μὲν καταργάζεσθαι καὶ τάφρους ἀνορύττειν καὶ πύργους κελεύουσι. καὶ κτείνεσθαι δὲ οἱ κελευόμενοι καὶ κτείνειν ὑπομένουσιν, ἵνα μὴ τὰ Ϝ βασιλέως δόξωσι παραβαίνειν. πρεσβεύσαντας δὲ νικήσαντας τῷ ὠφελείαν τῷ ἐκ Ϝ πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. κὴ οἱ μὲν στρατευόμενοι δὲ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι κὴ ἀρόντες, ὅταν πονήσαντες Ϲ πᾶσαν τῷ γῆν ἔργων ταλαιπωρίαν ὑπομείναντες, θερίσωσι κὴ τὰς καρποὺς συνέλωσι, τοὺς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ δ' αὖ δεῖται ἤπιος κὴ κελεύσει Ϝ τοῦ δεῖν ἀναγκαίως ὑπὸ ἀναλισκομένου χρόνου). ἐπειδὴ ὁ μὲν τρυφῆς ἀπάσης κὴ ἡδονῆς ἀπαπαλεύμενος καθεύδει, φυλάσσει) δὲ ὑπὸ χειροήθων, καὶ ὑπανεῖ δεδεμένων ὑπὸ Ϝ φόβου. καταλιπὼν δὲ οὐδεὶς τρυφᾷ κοιμώμενον, οὐδὲ τῷ ἰδίων ἀναχωρήσας, ποιεῖσθαι πρόνοιαν. ἀλλ' ἐν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα, τούτῳ προσμένει. πῶς ἂν οὐκ ἐκ ὁ βασιλεὺς δόξειεν τῷ πάντων ἰσχυρὸς ὑπερβάλλειν, τοσοῦτο πλῆθος πείθεται κελεύοντος ἢ σιωπῆσαντος ἢ κὴ τούτῳ, ὅθεν τὸ τῷ γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Ζοροβάβελος διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων οὕτως ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος καὶ ὁ βασιλεὺς, ὃ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τῇ δυναμεως τούτων αἱ γυναῖκες· τόν τε γὰρ βασιλέα γυνὴ παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, κὴ πᾶσι φυτεύσαντας ἀμπέλους αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκες εἰσὶν αἱ ἡμᾶς τίκτουσαι τε καὶ τρέφουσιν. καὶ ὅλου δὲ οὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ ταῦτα τούτων ἔχομεν. καὶ τὰς ἐσθῆτας αὗται ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον ἡμᾶς ταύτας ὑπομελείας Ϲ φυλακῆς ἀξιοῦν). καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀποζυγῆναι γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι κὴ ἄργυρον. κὴ ἄλλο τι Ϝ πολυτελὲς, κὴ σπουδῆς ἄξιον, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα,

vt non secus quàm puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: seruum quoque suæ conditionis oblitum ad dicēdi libertatem cōcitat, & pauperi addit animos diuitis. mutat enim & regenerat animas quas subingreditur. nam & calamitosorum extinguit tristitiam, & ære alieno atque vsuris oppressos facit aliquantisper videri sibi omnium ditissimos, vt obliti sui nihil sonent humile, sed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quàm regum illis sensum ac metum eximit, & omnem amicorū ac familiarium memoriam. armat enim homines vel aduersus charissimos, cósque facit videri alienissimos. cúmque edormito temeto per noctem sobrij fuerint redditi, surgunt omnino inscij quæ eis per ebrietatem patrata sūt, quo fit vt his argumentis persuas⁹, vinū ducam rem omniū lōgè potētissimam simul & violētissimā. Postquā primus prolata sua de vino sententia dicendi finē fecit, tū secūdus cœpit extollere potestatē regiā, huius vires asseuerans esse maximas omniū quę intellectu ac potētia prędita sunt. id conatus est probare his rationibus. Omnium rerum penes homines esse imperium, qui & terras & maria ad quoscūque vsus seruire sibi adigunt. at ipsis hominib⁹ reges imperitare, eósque quídlibet pro suò mādare arbitrio. proinde qui in fortiss. animalium habent dominium, eorum vim ac virtutē meritò existimandā insuperabilem. quid quòd dū ad bella & pericula subditos mittūt, oēs eorū imperata obsequēter faciunt, siue dū per eos obiiciūtur hostib. siue dū cogūtur cū mœnib. ac turrib. atq. adeo cū mōtib. ipsáque rerū natura bellum gerere ipsorū iussu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis vsquè digredi? parta deinde victoria, belli commoda vniuersa ad regem redeunt. Iā verò qui alieni à militia dant agris colēdis operā, post lōgos labores & sudores comparatis fructib⁹ regi tributa persoluunt: & quicquid ille iusserit, hoc necessariò sine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus deliciis & voluptatib. dormit in cubiculo, excubantib. ante fores satellitibus, & ceu vinctis metu nusquā discedētibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curanda propria negocia, sed vnā hanc curā putans necessariam, in hac vna est assiduus. Et quî fieri potest, vt non is sit omnium potentissimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis successit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta sit, quamque præpolleat cæteris rebus omnib. sic docere aggressus est. Cōfessū est & vinū pollere plurimū, & regē cui omnes obtemperant, maior tamen est potentia mulierum. nam & rex per mulierem in lucem hanc productus est, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres. & educant & pariunt: nihil est omnino quod non illis acceptū ferendum sit. nam & vestimenta nobis texūtur harū opera, & rei domesticæ cura his est concredita: nec vllo pacto possumus carere fœminis. sed licèt argento multo abundemus & auro, precio-

sísque rebus aliis, simul atq. mulierem formosam cõspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in viſę pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modò adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amicissimorũ sæpenumero propter mulieres obliuiſcimur: ac ne commori quidem cũ illis refugimus. addam & aliud argumẽtum earum potentiæ non minimum, quicquid terra marive longo labore quæsitum nónne totum hoc mulieribus committimus? Ipsum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapsacis Themasini filia, concubina sua cædi alapis, nec hoc tantùm ferre, sed vt sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret, ridentem cum ridẽte, & irata illa mœrẽtem, & adulatoriè se ad affectus illius attemperando humiliter satisfaciẽtem si quid eam offensam animaduerteret. Interim dum satrapæ mirabundi alij in aliorum vultus inter se mutuò coniiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum. Dixi, inquit, & declaraui quantum mulieres polleant, verùm tamen nec hæ, nec rex veritati vllo modo conferendus est. Nam cùm terra sit maxima, cælũ item immensæ altitudinis, & sol celeritatis ineffabilis, cúmque hæc Dei voluntas gubernet ac moueat, qui Deus iustus est & verax, consequitur vt veritas sit rerum omnium longè potentissima, contra quã iniustitia nihil omnino valeat. præterea reliqua omnia quantũuis pollere videãtur, mortalia sunt, & celeres habent exitus, veritas verò immortalis est atq. sempiterna. Quin & ea quę ab illis percipimus, nec mortalia sũt, nec iniuriæ tẽporũ aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia, sed iusta & legitima, secretáque ab omni labe iniustitiæ. his dictis Zorobabel sermoni finem imposuit. Acclamãte verò auditorio quòd dixisset optimè, & quòd sola veritas vim omnis senij vel mutationis expertẽ habeat, iussit cũrex postulare aliquid ex his quæ paulo antè vltro fuerat pollicitus. Libẽter. n. se cõcessurũ, vt viro sapienti, & qui prudẽtia vincat cẽteros. quare posthac, inquit, assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis admonuit eũvoti, quo se obligauerat si adipisceretur potestatẽ regiã: id aũt erat, denuò cõdere Hierosolyma, & ibi Dei tẽplũ instaurare, ac deinde sacra vasa oli per Nabuchodonosorũ inde sublata, & Babylonẽ perlata, restituere. Hęc est, inquit, mea postulatio, quã nũc mihi permittis sapiẽtẽ me virũ iudicãs. Tum rex lętus assurgẽs

IV. excepit eũ osculo, móxq. scripsit toparchis & satrapis, iubẽs eos deducere Zorobabelẽ, cósq. qui vnà pfecturi erãt ad instituẽdã & absoluẽdã tẽpli fabricã. Mandauit etiã per literas Phœnices ac Syriæ magistratib. vt materiã cedrinã in Libano excisã deportarẽt Hierosol. & instaurãtẽ cãvrbẽ adiuvarẽt: in quib. literis hoc quoq. adscriptũ erat, iubere & velle regẽ liberos esse oẽs Iudęos quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierint. & procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios vsus à Iudęis exigere: & quantúmque agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cauę habitatoribus imperauit, vt agros qui aliquãdo Iudæorum iuris fuissent antiquis possessoribus

πάντα ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἴδει δ' ὀφθείσης τῆς σωμάτων ἁρμῷ, καὶ ὑπομιμνήσκοντες ὧν ἀφειλόμεθα τὴν ὄντων ἡμῖν, ἵνα δ' καλλίους ἀπολαύσωμεν καὶ μεταλάβωμεν. ἐγκαταλείπομεν γὰρ καὶ πατέρα καὶ μητέρα καὶ τὴν θρεψαμένην γῆν, καὶ τῶν φιλτάτων λήθην πολλάκις ἔχομεν διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰς ψυχὰς ἀφίεναι μετ' αὐτῶν καρτεροῦμεν. ἔτος δ' ἂν μάλιστα τὴν ἰσχὺν τῶν γυναικῶν κατανοῆσαι. οὐκ πονοῦντες καὶ πᾶσαν παλαιπωρίαν ὑπομένοντες καὶ διὰ γῆς καὶ θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν ἐπιθυμία τινα ἐκ τῶν πόνων, αὐτὰ φέροντες, ὡς δεσποίναις τῇ γυναικὶ διδόαμεν. καὶ τὴν βασιλέα ὄντα τοσοῦτον κύριον εἶδον ποτὲ ὑπὸ τὴν ῥαβδίζουσαν θεραπαινίδος παιδὸς ἀπάμης, παλλακῆς δ' αὐτοῦ, ῥαπιζόμενον, καὶ τὸ διάδημα ἁρπαζομένην, καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ ἐπιτιθείσης· αὐτὸν γέλωτα παίζοντα, καὶ τὴν τῶν παθῶν μεταβολὴν κολακεύοντα τὴν γυναῖκα, ἐκ δὲ ἀτόντα ἐκ τὸ σφόδρα τιμᾶν αὐτὴν ποιεῖν εἴποτε δυσχεραίνουσαν ἐβλέπεν. εἰς ἀλλήλους ἀφορῶντων τῶν σατραπῶν καὶ γνωμόνων ὧδε ὁ ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. ἀπέδειξα μὲν, εἰπών, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες. ἀσθενέστεραι δ' ὅμως εἰσὶν αἱ βασιλεῖς τῆς ἀληθείας ὑπάρχουσιν. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη, ὑψηλὸς ὁ οὐρανός, καὶ ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα δὲ πάντα κινεῖται καὶ βάλλεται τὸν θεὸν, ἀληθινὸς δ' ἐστὶν οὗτος καὶ δίκαιος, ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας δεῖ καὶ τὴν ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, καὶ μηδὲν φόβος αὐτῆς τὸ ἄδικον δυναμένου. τὰ γε μὴν ἄλλα, θνητὰ καὶ ἀκύμορα εἰσὶ συμβέβηκε, τῆς ἰσχυρὸν ἐχόντων. ἡ ἀλήθεια δ' ἀθάνατον ἰσχὺν καὶ αἰώνιον. παρὰ δὲ τῶν ἐκ ἄλλο λέγω μαίνομαι, οὐ δὲ ἀφαιρεῖται τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα, ἀφελόμενος ἀπ' αὐτῶν ἄδικα καὶ ἀπαλλάξας κατάπαυσιν ὁ Ζοροβάβελος, δὲ τῆς ἀληθείας λόγον ἐπιδοὺς τοῦ πλουσίως ἄρισα εἰπόντος, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχὺν ἄῤῥηκτον καὶ ἀήττητον μόνον ἔχει προσέταξεν αὐτὸν βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι παρ' ἐμοῦ ὧν αὐτὸς ἐθέλει ὑποχρεώσειν. δώσειν γὰρ ὄντι σοφῷ, καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντι συνετῷ. συγγενὴς δέ μοι φασὶ καὶ κλητὸς συγγλυτὸς ἐμός. ταῦτ' εἰπόντος, ὑπέμνησεν αὐτὸς τῆς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἐπιστάσεως, εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν· αὐτὸς δ' ἐθέλει ἀνοικοδομῆσαι μὲν ἱερὸν ὁλυμπα, καθαιρεθὲν ὑπὸ τῶν ἐκ αὐτοῖς τὸν θεοῦ νεὼν, ὃν κατέσπασεν καὶ τὰ σκεύη ὅσα συλήσας ναβουχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα ἀπήνεγκεν. καὶ ταῦτα ἐφη τοὺμὸν αἴτημα δέχεσθαι μοι φανεῖται καὶ ὅτι ἐπεὶς αἰτήσασθαι, κελεύοντι σοφῷ καὶ συνετῷ. ἤδειν ὅτι τούτοις ὑπὲρ βασιλέως ἀναστὰς κατεφίλησά τε αὐτὸν, καὶ τοῖς τῶν παρόντων καὶ σατράπαις γράφειν κελεύων ἐποίησα τὸν Ζοροβάβελον, καὶ τοὺς συνοικοδομεῖν μέλλοντας ὅπως τὸν οἰκοδομεῖν ἐξίενται τὸν ναοῦ. ἐπέστειλα δὲ καὶ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα καταφέρειν ἐκ τὸν λιβάνου τεμόντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ συγκαταβαλεῖν αὐτῷ τὸν πάλιν, καὶ πάντας ἐγράψεν ἐλευθέρους εἶ τοὺς εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπελθόντας, καὶ τοὺς ὅπῃ ὅποιος καὶ τοὺς αὐτῶν σατράπας κωλύειν ὅπως ἀτελῆ τοῖς ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας, ἀνῆκέ τε πᾶσαν ὧν ἂν κατέχειν δυνηθῶσι τῆς χώρας, ἄτελῆ φέρειν αὐτοὺς νέμεσθαι. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἰδουμαίοις καὶ σαμαρείταις καὶ τοῖς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας ἃς τῶν

ἰουδαίων

Ἰουδαίων κατεῖχον, καὶ πρὸς τάλαντα πεντήκοντα
εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι, θύειν τ' αὐτοῖς
τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε, καὶ τὴν χορηγίαν
ἅπασαν καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣ θεραπεύουσι τὸν θεὸν
ὅτε ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐν τῇ ἰδίων γίνεσθαι, καὶ τοῖς
λευίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν θεὸν, καὶ τοῖς φύ-
λαξι τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ, προσέταξε κλήρους γῆς
δοθῆναι, καὶ κατ' ἔκαστον ἔτος ἀργύριον τι φορὰν τοῦ
βίου χρείαν ἀργύριον. πέμψας τ' καὶ τὰ σκεύη καὶ πάν-
τα ὅσα κύρος παρ' αὐτοῦ ἐβεβλήθη φησὶ τῆς τῶν Ἰουδαίων
ὑποχατασάσεως, ταῦτα καὶ Δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν τ'
τούτων παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ Ζοροβάβελος, ἐξελθὼν
ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐ-
χαριστεῖν ἤρξατο τῷ θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ
νίκης, ἣν Δαρείῳ παρόντος ἔλαβεν. οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἀξιω-
θῆναι, μὴ σοῦ φησι Δέσποτα τυχὼν οὐμενοῦς. ταῦτ' οὖν
εὐθὺς τῶν παρόντων εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τὰ
μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς Βαβυ-
λῶνα. ⁘ τοῖς ὁμοφύλοις ἀπαγγέλλοντα τὰ τῶν θεῶν τοῦ βα-
σιλέως. οἱ τ' ἀκούσαντες, εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πά-
λιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πάτριον χώραν. εἰς τ' πόθον καὶ
κόσμος ἅπαντες, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, διήγαγον εὐωχού-
μενοι, καὶ τὴν ἀναπτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρί-
δος ἑορτάζοντες. ἔπειτα τοῖς ἀναβησομένοις εἰς Ἱερο-
σόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν συν γυναιξὶ
καὶ τέκνοις, καὶ κτηνοζυγίοις ἐπελέξαντο. οἱ Δαρεῖος συμ-
πέμψαντες ἕως τῶν Ἱεροσολύμων ὦδιον μετὰ χαρᾶς καὶ
ἁρμονίας, ψαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι καὶ συνεφοροῦ-
μενοι τοῖς κυμβάλοις. συνέπεμψε τ' αὐτοῖς καὶ τὸν ὑ-
πολειπόμενον τῶν Ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς. καὶ οἱ
μὲν οὕτως ἀπῆισαν ἐξ ἑκάστης πατρίας ἀριθμὸς ὄντες
ὠδισμένοι. ἡμεῖς δ' οὐκ ἔδοξε τὰ τῶν πατρίων καταλέ-
γειν ὀνόματα, ἵνα μὴ τὴν τῶν ἀναγνωσκόντων διάνοιαν
τῆς συνεχοῦς τῶν πραγμάτων ὄψεως ἀσαφῆ, δυσπαρα-
κολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν. τὸ τ' κεφάλαιον
τῶν ἀπεσχοινισμένων ἔτη ιβ'. τὴν πλαίαν γεγονότων, ἐκ
τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος μὲν μυριάδες ὑξβ'.
καὶ ἑκατοντάχιλιοι. λευῖται τ' τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα.
γυναικῶν τ' ἀνδρῶν καὶ παιδίων στόματα μὲν τετρακισ-
μύρια ἑπτακόσια. τεσσαράκοντα δύο. πάρεξ τ' τούτων
λευῖται μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ῥαπ'. πυλωροὶ τ' ρί. δοῦλοι
δὲ ἱεροὶ τηβ'. ἄλλοι τε πρὸς τούτοις λέγοντες μὲν εἶ
τῶν ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι τ' ἀποδεῖξαι τὸ γένος αὐ-
τῶν ξνβ'. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς
τιμῆς ἡγεμόνες γεγενῆσθαι, ὧν οὔτ' αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον
εἰπεῖν, οὔτ' ἐν ταῖς γενεαλογίαις τῶν λευιτῶν καὶ ἱερέων
εὑρέθησαν. ἦσαν δὲ ὡς φασὶ τὸ τ' τῶν θεραπόντων
πλῆθος, εἵποτο τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα ἑ-
πτακισχίλιοι τετρακόσιοι τετράκοντα ἑπτὰ. ᾄδονται τ' καὶ
ᾄδουσαι συμ. κάμηλοι υλέ. κτηνοζύγια φασὶ. ἡγεμὼν
δὲ τῆς κατ' ἐθνικὴν πλῆθος λαῶ, ὁ σαλαθιήλου
παῖς Ζοροβάβελος, ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Δαβίδου, γεγο-
νὼς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, καὶ Ἰησοῦς υἱὸς Ἰωσεδέκου τοῦ
ἀρχιερέως, πρὸς τούτοις ὁ μαρδοχαῖος καὶ σαρεβαῖος,
ἐκ τοῦ πλήθους κεκεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἳ καὶ συνε-
βάλοντο μνᾶς ἀργυρίου ρ'. ἀργύρου τ' πεντακισχίλιας.
οὕτω μὲν οὖν οἱ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ μέρος τι τοῦ
ἄστεως λαοῦ τῶν Ἰουδαίων, ὅσον ἐν τῇ Βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος,

redderent, atque insuper L. talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem iuxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc vsum essent necessaria, sacráque vestes in quibus pontifex & cæteri sacerdotes rem diuinam faciũt, de suo præberi voluit, necnon etiam organa quibus Leuitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus vrbis atque templi certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remittendis sacris vasis, déque Iudæorum restitutione, confirmauit omnia quæ priùs Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiã à rege consecutus, quàm primùm egressus est regiam, susA
B
pitiens in cælum gratias agit Deo, quòd coram rege inter concertatores visus sit sapientior cõfitens totum hoc diuini esse beneficij: peractáque gratiarum actione, precatus vt & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popularibus suis nuncium afferens. Quo audito primùm gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & comportationes versi, per huiusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam ceu natalitiam festiuitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quemque tribu elegerunt comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos veherent: deducentibúsque quos Da-
C
D
rius ad hoc ipsum miserat, genialiter viã emetiebantur hilares, personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Iudæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognatiqnibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non libet, ne interrupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantùm dicam compendio, fuisse pubertatẽ egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti
E
octo millia, duntaxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierũ numerus erat quadraginta millia DCCXLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVII. ianitores C. sacri serui CCCXXII. ad hæc qui diceF
bant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum sexcenti quinquaginta duo, reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant vxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalibus genealogiis inueniebatur, erant autem numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CCXLV. cameli CCCCXXV. iumenta DXXV. Dux autem multitudinis quam modò recẽsui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & stirpe Dauidis natus, & cũ eo Iesus Iosedeci pontificis filius, &
G
Mardochęus ac Serebęus: hi duo tribuliũ suffragiis adducatũ electi, qui etiam contulerunt in sumptus huius profectionis minas auri centũ, argenti verò quinquies mille. atque in hũc modum sacerdotes ac Leuitæ & pars quędam populi Iudæorum, qui tum apud Babylonem erat ad habitãda Hierosolyma sunt deducti, reliqua verò multitudo pauliſper discedẽtes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mē- A
se postquam Babylonem exiuerant, Iesus pon-
tifex & Zorobabel princeps, dimissis circum
oppida nunciis è tota regione populum Hiero-
solyma conuocauerunt, cupidè ad mandatum
eorum conuenientem: & ædificauèrunt altare
in quo priùs fuerat loco, ad offerenda Deo sa-
crificia iuxta leges per Moysem traditas. Quæ
dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à
finitimis gentibus, quibus exosi erant omnib⁹.
Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per B
idem tempus, iuxta legislatoris præscripta, &
post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, vic-
timásque sabbatorum atque omnium sanctā-
rum festiuitatum. tum qui vota vouerāt, redde-
bant ea sacrificantes à nouilunio mensis septi-
mi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi,
expendentes multas pecunias in cæmentarios
& fabros, & multum alimentorum in cibos
eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim
Sidonij facilè ac libenter faciebant, trabes ce- C
drinas de Libano deferentes, quibus mox in ra-
tes compactis, in Ioppensem portum eas per-
ducebant, ita vt primùm à Cyro, & tum iterum
à Dario iussi fuerant. Hæc fiebant anno à redi-
tu Iudæorum secundo, mense secundo, quando
iactis templi fundamentis prima die Decem-
bris cœperunt superstruere: præposuerúntque
operi curando Leuitarum quotquot vigesimū
annum attigerant, & Iesum eum filiis ac tribus
fratribus, & Zolimielem Iudæ fratrem, Abina-
dabi filium, eiúsque filios: quibus summa cura D
& diligentia commissum negotium tractanti-
bus, celeriùs opinione crescebat templi ædifi-
cium. Id vbi factum est, accedentes sacerdotes
ornatu suo cū tubis, & Leuitæ Asaphiq; proge-
nies canebant sacros hymnos, in Dei laudem
à Dauide quondam institutos. Sacerdotes autē
& Leuitæ cognationúmque principes ętate
prouectiores, qui & illud priùs templum vide- E
re meminerant magnum & opulentum, & hoc
recèns pro præsentium fortunarum tenuitate
deterius fieri animaduertebant, reputātes quā-
tum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde
mœstitia temperare à lacrymis non poterant:
vulgus autem contentum erat præsenti tem-
plo, vt quod nulla priorum temporum compa-
ratione seipsum cruciabat, nec vllum detrimē-
tū factū quibat animaduertere. cōtrà seniorum
ac sacerdotum multo deteriore conditione res F
suas esse existimantium gemitus, vix concentu
tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem
inimici auditis tubis, & lætantium atque do-
lentium promiscuis vociferationibus, accurre-
runt volentes causam discere: & cognito quòd
Iudæi è captiuitate Babylonia postliminio re-
uersi templum instaurarent, adeunt Zorobabe-
lem ac Iesum, principesque cognationum po-
stulantes vt eos admitterent ad templum com-
muni sumptu ædificandum. Nam se quoq. aie- G
bant Deum cole, & eius gloriari nomine, reli-
gionísque eius studiosos fuisse iam inde ab illo
tempore quo Salmanasar Assyriorū rex è Chu-
thia & Media gentē eam in loca illa trāstulerat.

εἰς τὰς ἰδίας ἀπεχώρησαν πατρίδας. ἑβδόμῳ δὲ μηνὶ τῆς
ἀπὸ βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου, ἀθροίσαντες ὅτε ἀρ-
χιερεὺς αὐτῶν ἰησοῦς καὶ ζοροβάβελος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τ̄
χώρας συνήγαγον εἰς ἱεροσόλυμα παντδημεί, μιᾶς
θυσίας ἀπολιπόντας, καὶ κατασκευάσαντες θυσια-
στήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἦν οἰκοδομημένον τόπου ὅ-
που τὰς νομίμους ἀναφέρουσι θυσίας ἐκ τ̄ αὐτ̄ πρ̄ θεῷ
κ̄ τοὺς μωυσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες, οὐκ ἦ-
σαν ἐν ἡδονῇ τοῖς περιοίκοις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀ-
πεχθανομένων. ἦγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ'
ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης ἦν αὐτὴν διετά-
ξατο. καὶ προσφορὰς μ̄ ταύτας, καὶ τὰς καθημέρας
ἐπιλεγομένας, καὶ τὰς θυσίας τ̄ σαββάτων ☾ πασῶν
τ̄ ἁγίων ἑορτ̄. οἱ τε πεπιστευμένοι τὰς δεήσεις ἀπεδίδο-
σαν θύοντες ὑπὲρ νεμηνίας τε ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο
δὲ καὶ τῆς οἰκοδομίας τ̄ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις
καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς ἐφοδιασμ̄
εἰσαγομένων. τῆς τε σιδωνίοις ἡδὺ κ̄ κοῦφον ἦν, τὰ
κέδρινα κατάγουσιν ἐκ τ̄ λιβάνου ξύλα, δήσασιν αὐτὰ
κ̄ σχεδίαν πηξαμένοις, εἰς τὸν τῆς ἰόππης κομίζειν λι-
μένα. τοῦτο γὰρ παρὰ κύρου ἐκέλευσε, τότε δ' ἀ-
ρείᾳ κελεύσαντος ἐγένετο. ἐν τ̄ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς ἱε-
ροσόλυμα καθόδου, τ̄ ἰουδαίων μὲν δευτέρῳ παρα-
γενομένων, σωσείχετο ἡ τοῦ ναοῦ καταβολὴ, καὶ τοὺς
θεμελίους ἀγείροντες τ̄ νουμηνίᾳ τ̄ δεκεμβρίου μηνὸς
τ̄ δευτέρου ἔτους ἐπωκοδόμουν, προσησάμενοι τ̄ ἱε-
ρῶν, λευιτ̄ τε τοὺς εἰκοσιἐτῶν ἤδη γεγονότας, καὶ ἰησοῦν
καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, ☾ ζωλιμολ
τὸν ἀδελφὸν ἰούδα τ̄ ἀμιναδάβου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτ̄. ἦ
ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ χρησαμένων σπουδῇ τ̄ τοῦ θεμέ-
λειαν ἐγκαθιδρυμένων, θᾶττον ἢ προσεδόκησεν αὐτ̄
ἔλαβε τέλος. ἀπαρτισθέντος δὲ τοῦ ἱεροῦ, μ̄ σαλπίγ-
γοι ἱερεῖς ταῖς συνήθεσι στολαῖς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ
λευῖται, καὶ οἱ ἀσάφου παῖδες, αἰτιάσαντες ὕμνους τῷ
θεῷ, ὡς τοῦ εἰς αὐτὸν ὀλυμπίαν δαβίδ κ̄ κατέδειξε
πρότερος. οἱ δ' ἱερεῖς κ̄ λευῖται καὶ τ̄ πατρικῶν οἱ πρε-
σβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν ταῖς μνήμαις ἀναπολοῦν-
τες μείζονά τε καὶ πολυτελέστερον, καὶ τὸν γεγονότα
ὁρῶντες ὑπὸ πτωχείας ἐν δευτέρου τ̄ πάλαι κατασκευ-
ζόμενον, ὅσον εἶεν τῆς ἀρχαίας δυσαιμονίας ὑποβεβη-
κὸς καὶ τῆς ἀξίας τ̄ ναὸς λογιζόμενοι, κατήφειαν ☾ τῆς
δὴ τούτῳ λύπης κρατεῖν οὐ δυνάμενοι, μείζει θρήνῳ
☾ δακρύων φοιτῶντο. ὁ δὲ λαὸς ἠγάπα τοῖς παροῦσι, ☾
τὸ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, τ̄ πρότερον ὄντος ὑπέ-
ρα λόγου πιθυόμενος, ὑδὲ ἀνάμνησιν, οὐδὲ πρὸς τὴν
σύγκρισιν ἐκείνου βασανίζων αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλάττωσι
οἷς ὑπέλαβεν. ὑπερφώνει δὲ τὸν τ̄ σαλπίγγων ἦχον, κ̄
τὸν τοῦ πλήθους χαρὰν, ἡ τ̄ πρεσβυτέρων κ̄ ἱερέων
ἐφ' οἷς ἐδάκρυον ἐλαττοῦσθαι τὸν ναὸν τ̄ καταστάσεως,οἰμωγή. τῆς δὲ βοῆς τ̄ σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ
σαμάρειται, ἐπύθοντο δὲ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε ἰουδαί-
φυλῇ καὶ τῇ βενιαμίτιδι, συμέβαμον τοῦ αἰτίαν τ̄ συ-
μβεβηκότων θέλοντες. γνόντες δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέν-
τας εἰς βαβυλῶνα τῶν ἰουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν,
προσίασι τῷ ζοροβαβέλῳ, καὶ ἰησοῦ κ̄ τοῖς ἡγουμένοις
τ̄ πατρίων, ἀξιοῦντες αὐτοῖς συνεπιβαπτῆναι συγκατασκευάσαι τ̄ ναὸν, κ̄ κοινωνῆσαι τ̄ οἰκοδομίας. σεβόμεθα γὰρ
ὑπ' ἔλαττον ἐκείνων τ̄ θεὸν ἐφασκον, κ̄ τοῦτον ἐπικαλούμεθα. κ̄ ἀ θρησκείας ἐσμὲν ὑπ' ἐκείνου τοῦ
χρόνου ἀφ' οὗ σαλμανασάρης ὁ τ̄ ἀσσυρίων βασιλεὺς, ὑπ' ἐκ τ̄ χωρίας ἡμᾶς μετήγαγε κ̄ μήδων, ὑπὸ δὲ

τούτοις

τούτης αὐτῷ ποησαμένων τοὺς λόγους, ζοροβάβελος καὶ A
ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῆ πατρίδι ἡγεμόνες τῶν ἰσραηλιτῶν, φησὶ αὐτοῖς ἔφασκον. τῆς μὲν οἰκοδομίας αὐτοῖς
ἀδύνατον εἶη κοινωνεῖν, αὐτῶν φθασάντων κατασκευάσαι τὸν ναὸν, πρότερον μὲν ὑπὸ κύρου, νεωτὶ δὲ ὑπὸ
δαρείου. προσκυνεῖν δὲ αὐτοῖς ἐφίεναι, καὶ τοῦτο μόνον εἶη
κοινὸν εἰ βούλονται πρὸς αὐτοὺς, καὶ πᾶσιν ἀθρόοις
ἀπαντᾶν εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ χουθαῖοι, τῷ γὰρ προσηγορείαν οἱ σαμαρεῖται B
ταύτην ἔχουσιν, ἠγανάκτησαν καὶ πύθουσι τὰ ἐν συρίᾳ
ἔθνη τῶν σατραπῶν δεηθῆναι τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν περ
ὅτι κύρου πρότερον, εἶτ' ὀλίγῳ καμβύσου μετ' αὐτὸν, διαπρεπῆ τῷ τοῦ ναοῦ κατασκευῷ, καὶ ἀποδιάζουσι φίλοι αὐτῷ τοῖς ἰουδαίοις ἀναβολὴν καὶ ζήτησιν φαγματούσασθαι. καὶ ὁ τὸν καιρὸν τοῦτον, ἀναβάντων εἰς ἱεροσόλυμα σισίνου τοῦ τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχου, καὶ σαραβαζάνης μετὰ καὶ τινων ἑτέρων, τῶν τοὺς ἡγεμόνας τῶν C
ἰουδαίων ἑρμῶν, τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντος οὕτως
οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν εἶη μᾶλλον ἢ
ἱερὸν, καὶ τὰ ὕπατα τὰς στοὰς καὶ τὰ τείχη ὠφελεβλήκασι
τῇ πόλει σφόδρα ὀχυρὰ ζοροβάβελος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἰησοῦς, δῆλοις μὲν αὐτοῖς ἔφασαν εἶη τοῦ μεγίστου θεοῦ. τὸν
ναὸν τοῦτον αὖτις καταβληθέντα ὑπὸ βασιλέως αὐτῶν δυσδαίμονος, καὶ πάντας ὑπερβάλλοντος ἀρετῇ, πολλῷ σχολαίαν χρόνον. ἐπεὶ ὁ τῶν πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τὸν θεὸν, ναβουχοδονόσορος ὁ βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν καὶ κρατήσας αὐτῆς τε καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν με- D
τῴκησεν αἰχμάλωτον, μεταγαγὼν εἰς βαβυλῶνα, κύρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλωνίας καὶ περσίδος βασιλεὺς,
ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. καὶ πάντα ὅσα μετενεγκὼν ἐξ αὐτῆς ναβουχοδονόσορος ἀναθήματα καὶ σκεύη,
ζοροβαβέλῳ ἔδωκε καὶ μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι προσέταξε κομίσαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάλιν εἰς τὸν
ἴδιον ἀποκατασῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. τοῦτο δὲ ἐπέ- E
στειλεν ἐν τάχει γνώσεσθαι, ἀβάσαρνον κελεύσας ἀναβάντα εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ ποιήσασθαι
πρόνοιαν. ὃς μὴ τὸ λαβεῖν ἔδρᾳ κύρου γράμματα
ἔδειλιάσε, δύο τοὺς θεμελίους καταβάλλεται. καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου καταπολεμούμενος μέχρι καὶ τοῦδε, δίχα τῶν ἐκθεῶν κακοπαθείαν δεῖ ἀτελής. εἰ τοίνυν βούλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε ταῦτα δαρείῳ, ὅπως βλασφήμους τὰς τῶν βασιλέων F
ὑπομνήματα, δύρῃ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευσαμένους. ταῦτα εἰπόντων τοῦ ζοροβαβέλου καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ σισίνης καὶ οἱ συνάρχοντες αὐτῷ, τῷ μὲν οἰκοδομεῖν οὐ διεγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ δαρείῳ. ἔδοξε δὲ αὐτῷ περὶ τούτου ἔγραψαι. τῶν δὲ ἰουδαίων κατασπεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων καὶ G
τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο
προφῆται παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαῤῥεῖν
αὐτοὺς παρῴμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν πρώτων ὑφορᾶσθαι
δύσκολον, ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. πι-

Ad quæ poſtulata illi de communi ſententia reſponderunt, ad ſimul ædificandum admitti eos non poſſe, cùm & priùs Cyrus, & nunc Darius ipſos ædificare iuſſerint: licere tamen eis ibi adorare. idque facere vetari eorum neminem, ac ne cæterarum quidem gentium quenquam cũ omnibus hominibus eò venientibus templum ad adorandum patere. His auditis Chuthæi, ſic enim nos Samaritas appellamus, indignè tulerunt: & inſtigauerunt Syriæ gentes, vt Satrapas rogarent quemadmodum ſub Cyro primũ ac mox ſub Cambyſe, vt templi ædificationẽ impedirent, Iudæorúmque conatus & diligentem circa hoc opus operam quoad liceret de induſtria remorarentur. Per idem tempus aſcendit Hieroſolyma Siſines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibuſdam aliis, rogauerúntque Iudæorum principes, cuius permiſſu templũ ſic ædificarẽt, vt arx potiùs quàm fanum exiſtimari poſſit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus vrbem cinxiſſent. Reſponderunt Zorobabel & Ieſus, ſeruos ſe eſſe Dei maximi, cui templum hoc extructum à quodã eius gentis rege fortunatiſſimo & in omni virtute excellentiſſimo per multas ætates incolume ſteterit. Deinde ob maiorum ſuorũ impietatem per Nabuchodonoſorum Babyloniorum & Chaldæorum regem expugnata & deleta vrbe, templóque ſpoliato ac incenſo, & populo in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum qui Perſidis & Babyloniæ regno potitus ſit, regio diplomate mandaſſe templi inſtaurationẽ, & donaria vaſaque per Nabuchodonoſorũ ſublata tradidiſſe Zorobabeli & Mithridati ærarij ſui præfecto, vt ea deportarẽt Hieroſolyma, rurſúmque in templum inſtauratum reponerẽt. eiuſdem enim regis mandato Abaſſarum miſſum ad eam vrbem, vt daret operam vt id templum primo quoque tempore abſolueretur. eũ acceptis regiis literis confeſtim veniſſe, & fundamenta iecisſe. atque ex eo tempore nunquam inimicas gẽtes interturbare ædificationem, atque impedire deſtitiſſe. Quare ſi illis ita videretur, ſcriberent Dario, vt inſpectis regiis cõmẽtariis manifeſtum fiat vera ipſos omnia dicere. His auditis Siſines & alij cum eo, noluerunt ædificationem inhibere inconſulto Dario, ſed confeſtim ei de hac re ſcripſerunt. Iudæis autẽ ſolicitis & metuentibus ne regem pœniteat iuſſiſſe reparari Hieroſolyma, duo prophetæ qui tum erant in populo, Aggeus & Zacharias bono animo eos eſſe iubebant, nec à Perſis quicquam timere: quandoquidem ipſi compertam haberent ſuper hac re Dei voluntatem: quibus credens populus aſſiduùs erat in opere, nulla die id intermittens. Cúmque Samaritæ Dario ſcripſiſſent, accuſantes Iudæos quòd vrbem muniant, templúmque arci quàm fano ſimilius extruãt: aſſeuerantes non eſſe hoc in rem regis, & oſtendentes Cambyſis epiſtolã,

στεύοντες ὁ τοῖς προφήταις, ἐπεβάμβως εἶχοντο τῆς οἰκοδομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι. δαρεῖος ὁ τῶν σαμαρειτῶν αὐτῷ γραφάντων, κατηγορουμένων ὑπὸ τῆς βλασφημίας τῶν ἰουδαίων, ὡς τὴν τε πόλιν ὀχυροῦσι, καὶ τὸν ναὸν φρουρίῳ προσοικοδομοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζουσι, λεγόντων ὁ μὴ συνοίσειν αὐτῷ τὰ γενόμενα, καὶ προσέτι τὰς βλασφημίας βλασφημούντων τοῦ καμβύσου δὲ ὧν ἐπόλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut vtilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negotio literas accepit, iussit regios commentarios super hac re consuli: & inuentus est apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in quo hæc scripta continebantur.

Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidib⁹ politis tres, & ligneum vnum è materie quam ferret ea regio: & sumptus in hoc ex ærario regis præberentur. Sed & vasa templi quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Vtque cura eius negotij sit penes Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiúsque collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, seruos verò Dei Iudæos & eorũ principes sinerent templum struere: ipsi verò adiutarent eos in hoc opere de tributis suæ prouinciæ, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinũ, & cætera quæ sacerdotes postulauerint, qui deprecaturi sint Deum pro salute regis atque Persarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is vt comprehensus in crucẽ agatur, & facultates eius fisco addicãtur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunque eius templi ædificationẽ vetare voluerit, Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cùm Darius in Cyri commentariis inuenisset, rescripsit Sicini & collegis eius hoc modo: Rex Darius Sisini magistro equitum & Sarabazani cæterísque magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius commentariis inueni: volóque vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui decreuerunt eam per omnia sequi. itaque suscepta cura sacræ fabricæ, adiuuabãt Iudæos magistratúsque illorum & principes, & magnis omnium studiis proficiebat templi ædificatio iuxta mandata Cyri & Darij, prophetantibus interim Aggæo & Zacharia: absolutúmque est intra septennium. Anno autem regni Darij nono, vigesimatertia die mensis vndecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Leuitę cũ reliqua Israelitarum multitudine obtulerũt sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate próque recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos CCCC. hircos XII. pro peccatis totidem tribuum: constituerúntque Leuitæ iuxta Moysis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoque quibus templum circumquaque includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis verò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: celebrauerúntque id festum casti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta lu-

A καθὼ παρ' αὐτῷ οὐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτοῦ τὴν τοῦ ἱεροσολύμων διατήρησιν ἐνεδίατο. ἐπεὶ καὶ τὰ ὑπὸ τῶν σισίνου καὶ τοῦ συνάρχοντος αὐτῷ κομισθέντα αἴτιγνω γράμματα, περιέχειν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων. καὶ εὑρέθη ἐν Ἐκβατάνοις τῇ Μηδίας βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. ἐν τῷ πρώτῳ δ' βασιλείας ἔτει κύρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰκοδομηθῆναι τὸ ἱεροσολύμοις, ἧ τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μὲν πηχῶν ἑξήκοντα, εὖρος ἴσον τῷ αὐτῷ, ἐκ δόμων λιθίνων ξέστων
B τριῶν, καὶ ξυλίνου δόμου ἑνὸς ἐγχωρίου. καὶ τὰ ἐκ τούτων δαπανῆναι ἐκ τοῦ τῶν βασιλέως χρημάτων διετάξατο. πρόσταξε δὲ καὶ τὰ σκεύη ἃ συλήσας ναβυχοδονόσορος ἐκ βαβυλῶνος κομίσειν, ἀποδοθῆναι τοῖς ἱεροσολυμίταις. τοῦτον δὲ τὸν μέλειαν τούτων ἔχειν ἀβασσάρην τὸν ἐπάρχου, καὶ τῆς συρίας τύρου καὶ φοινίκης ἡγεμόνα, καὶ τοῦτ' ἐπιτάξαι αὐτῷ. ὅπως αὐτοὶ μὲν, ἀφίστανται τοῦ τόπου. τοῖς δὲ δούλοις τοῦ θεοῦ ἰουδαίοις καὶ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ὑπάρ-
C χουσιν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναὸν, καὶ συλλαβέσθαι δὲ πρὸς τὸ ἔργον διατάξαι, καὶ τὸ φόρου τῆς χώρας ἧς ἐπάρχουσιν, τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρους καὶ κριοὺς καὶ ἄρνας καὶ ἐρίφους, καὶ σεμίδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τ' ἄλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ὑποταγῶσιν. εὔχονται δὲ ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ βασιλέως καὶ παίδων. ὅστις δὲ παραβαίτας τὸ τῷ ἐπεσταλμένων, συλλαφθέντας ἐκέλευσεν ἀνασταυροῦσθαι, καὶ τὰ οὐσία αὐτῷ εἰς τὸ βασιλικὸν καταταλιῦσαι κτῆσιν. ἧ κατά-
D ξασι θεὸς τούτοις τοῦ θεοῦ, ὅπως εἴπερ ὁτιδήποτε ἄλλο κωλύσαι τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βάλων αὐτὸν ὁ θεὸς, ὅπερ τῆς ἁμαρτίας. ταῦτ' εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν κύρου δαρεῖος, ἀπηγόρευε τοῦ σισίνῃ, ἧ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνῃ τοῦ ἐπαρχῳ, καὶ σεραβαζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶν χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν τῆς ἐπιστολῆς, ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εὑρὼν τοῦ κύρου, ἀπέσταλκα. καὶ βούλομαι γίνεσθαι πάντα, καθὼς ἐν αὐτῷ δεδήλωται. μαθόντες οὖν ἐκ
E τῆς ἐπιστολῆς ὁ σισίνης ἧ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτῃ τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διήγοντο. ἐπεστάτουν οὖν τοῦ ἱερῶν ἔργων συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τῶν ἰουδαίων, καὶ τοῦ μᾶλλον τοὺς ἀρχοῦσι. καὶ ἐπύετο ἧ πολλὴ σπουδὴ ἡ κατασκευὴ τοῦ ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου, ἧ τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ καὶ μὴ βουλήσεως τοῦ κύρου τε καὶ δαρείου τοῦ βασιλέων. ᾠκοδομήθη δ' ἐν ἐτεσιτ-
F πλᾶ. τοῦ δ' ἐνιαύτου τῆς δαρείου βασιλείας ἔτους, εἰκάδι καὶ ξύτῃ μηνὸς ἐνδικαίου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν ἄδαρ, μακεδόσιν δὲ ξύστρος, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς ἧ οἱ λευῖται, καὶ τὰ ἄλλα τοῦ ἰσραηλιτῶν πλῆθος, ἀναγκαῖος τοῦ προτέρων ἀγαθῶν μὴ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὸ ἱερὸν ἀναρριθῆν ἀπιλπίσαι, ταύρους ρ'. κριοὺς σ'. ἄρνας υ'. χιμάρους ἁ β'. ἧ φυλὴν, τοσαύτας γὰρ εἶσιν αἱ τοῦ ἰσραηλιτῶν φύλαι, ἐφ' ὧν
G ἥμαρτεν ἑκάστη. κατέστησάν τε ἧ τοὺς μωυσέως νόμους, οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστου πυλῶνος. ᾠκοδόμησαν γὰρ οἱ ἰουδαῖοι, καὶ τὰς ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ στοὰς ἐνδοθεν ἱεροῦ. ἐστάσης δὲ τῆς τοῦ ἀζύμων ἑορτῆς, μηνὸς τοῦ πρώτου ἧ μηνὸς μακεδόνας ξανθικοῦ λεγομένου, ἧ ἡμεῖς νισὰν, συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῆς χωρίδος εἰς τὸν πόλιν, καὶ τὸν ἑορτὸν ἄγειν ἀγνεύοντας μὴ γυναικῶν καὶ τέκνων τοῦ παιδόφ τόμῳ, καὶ τὴν

καὶ τὰ πάχα φερσυγορδυομένῳ θυσίαν τῇ τετάρ- A
τῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁλοπελίσαντες κατεω-
χρίσθησαν ὑπὲρ ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδομένοι πολυ-
τελείας. ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ὑπερέφερον τοῦ
θεοῦ. ἐκ χαρισηρίους θυσίας ὁλοπελοῦντες, αὐθ' ὧν αὐ-
τοὶς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὸν πάλαι γῆν, καὶ τοὺς ἐν αὐ-
τῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὸν ἔμπροσθεν βασιλέως δόξαν
δόμῃ κατέστησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ἐπὶ τούτων ὑπὸ
δαμαλιδόμενοι τοῖς θυσίαις καὶ τῇ πρὸς τὸν θεὸν φι- B
λοτιμίᾳ, κατῴκησαν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ
χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς
προεστήκεσαν τοῦ πράγματος, ὄχλος οὐ τοῖς ἀσαμω-
ναίου συνέβη βασιλεύειν ἐπὶ χρόνους. πρὸ μὲν γὰρ τῆς αἰχ-
μαλωσίας καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἐβασιλεύοντο ὑπὸ σαύ-
λου πρῶτον ἀρξάμενοι καὶ δαβίδου, ὑπὲ ἔτη φ λ β',
μῆνας ς', ἡμέρας ί. μετὰ δὲ τὴν βασιλέων τούτων ἀρ-
χοντες αὐτοὺς διῆγον, οἱ προσαγορδυόμενοι κριταὶ καὶ
μόναρχοι ἐπὶ τῶν πολιτευόμενοι τὸν χρόνον ἔτεσι πλέον C
ἢ φ ὀλίγαις μὴ μαυσλῶ ὑποδιατόντα καὶ ἑνοῦν τὸν
στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἰουδαίων ἐν τοῖς κύρου καὶ δαρείου χρόνοις,
ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. οἱ δὲ σαμάρεις ἀπεχθῶς πρὸς αὐ-
τοὺς καὶ βασπαίως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοῖς ἰου-
δαίοις εἰργάσαντο, πλούτῳ τε πεποιθότες, καὶ συγγλύφαν
προστατούμενοι τῆς περσῶν, ἐπειδήπερ ἐκεῖνοι ἦσαν.
ὅσα τε ἐβουλεύσαντο ἐπὶ τῇ φόρων ὑπὸ τοῦ βασιλέως
εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις, παρίχθη ἐκ ἦθελον.
τοὺς τε ἐπαρχους ἀπειλάζοντας εἰς τὸ μὴ συμπροθύ- D
νειν ἔχον, ἄλλα τε ὅσα βλάπτειν ἢ δι' αὐτῆς ἢ δι' ἑτέ-
ρων ἠδύναντο τοὺς ἰουδαίους, οὐκ ἀπέπαυον. ἔδοξεν οὖν
προσβύσαμένοις τοῖς ἱεροσολυμίταις πρὸς τὸν βασι-
λέα δαρεῖον, κατηγορῆσαι τῆς σαμάρειτῶν. καὶ πρεσ-
βύουσι ζοροβάβελος καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων τέσσαρες.
οὓς ἦν τὰ ἐγκλήματα ἐπὶ τοὺς αἰτίους αὐ μὴ τῆς σαμάρει-
τῶν ἑτέρων, ὕστερον δὲ τῆς πρόσβεων ὁ βασιλεὺς, δὲς
αὐτοῖς ὑπισολὴν, κομίζειν πρὸς τοὺς ἐπάρχους τ σα-
μάρειας καὶ τῶν βουλῶν ἀπέστειλε. τὰ δ' γεγραμμένα E
ἐν ταύτῃ. βασιλεὺς δαρεῖος, τάγγαρᾷ καὶ σαμβαβᾷ
τοῖς ἐπάρχοις σαμάρειτῶν, σαθραίοις καὶ βοβήλοις, καὶ
τοῖς λοιποῖς συνδίκοις αὐτῶν τοῖς ἐν σαμάρειᾳ. ζορο-
βάβελος καὶ ἀναίας καὶ μαρδοχαῖος, ἰουδαίων πρεσβευ-
ταὶ ἥκασιν ὑμᾶς ὡς ἐνοχλουμένους αὐτοῖς πρὸς τὴν
οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσέταξα
ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βύλο-
μαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας τὴν ὑπισολὴν, χορηγεῖν αὐ-
τοῖς ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γαζοφυλακίου τῆς φόρων τῆς σα- F
μάρειας, παιδ' ὅσα πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ὄξι χρή-
σιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς ἀξιῶσιν, ἵνα μὴ ἀσελείπωσι κα-
θημέραν θύοντες, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ παίδων δ' χρόνῳ κ
τοῦ θεοῦ. καὶ ἡ μὲν ὑπισολὴ, ταῦτα ἐδήλωσεν.

Κεφάλαιον ε'.

Οπ ξέρξης ὁ δαρείου υἱὸς πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη.

ΔΑρείου δὲ τελευτήσαντος ἐβασίλευσεν ὁ βασι-
λέως αὐτοῦ παῖς ὁ ξέρξης, ἐπληροφόρησεν αὐτὸν

na epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes,& agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus restituerit,deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Persici animo.atque ita summa liberalitate in re diuina vsi incoluerunt Hierosolyma,institutа ea reip. forma, quæ per optimates administratur.penes pōtifices enim fuit summa autoritas, donec Asamonæorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis tēporib.egerunt sub regibus per annos DXXXII. menses sex,dies decē.& ante hos æquè monarchæ res administrauerunt appellati iudices,qui reipub.status plus quàm quingentis annis durauit post Moysis & Iesu imperium. Hoc igitur modo habebant se Iudæi in patriam restituti sub Cyro & Dario regibus.Samaritæ autē infensa gens & inuida,multis molestiis eos afficiebant,freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri,quod inde essent oriundi:nam quæ iussi erant,ex tributis in sacrificia conferre grauabantur,magistris equitū interim conniuentibus:& quacunque in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lędere,nullam occasionem prætermittebant.Visum est itaque senatui populoque Hierosolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accusare:cuius legationis caput fuit Zorobabel,assumptis aliis quatuor collegis.Cæterùm rex cognitis criminibus quę per legatos Samaritis obiiciebantur,dedit eis literas perferendas ad magistros equitum eius prouinciæ, & ad senatum Samaritanum , in quibus hæc continebantur.Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magistris equitum apud Samariam , & Sadracæ ac Bobeloni reliquísque eorum conseruis.Zorobabel,Ananias,& Mardochæus Iudęorum legati accusauerunt vos , quòd molesti fueritis templum ædificantibus , quódque non præbeatis impensas in sacrificia , quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epistola præbeatis eis ex regio ęrario in quo tributa Samarię seruantur,quicquid sacrificiorum vsus postulat, vt non desinentes quotidie sacrificare tam pro me,quàm pro Persarum gente deprecentur.

Cap. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

DEfuncto autem Dario successit Xerxes V. filius , sicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris institutis circa diuinum cultum mutauit , & Iudęos summa benęuolentia prosecutus est. Hoc regnante pontifex erat Ioacimus Iesu filius : apud Babylonem verò degentium Iudæorum primarius sacerdos erat Esdras , 1 Esd. 7.

πάντα γὰρ ἀκολούθως τῇ παρὰ τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐποίησεν, καὶ πρὸς
τοὺς ἰουδαίους ἔσχε φιλοτιμότατα. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὴν καιρὸν ἀρχιερεὺς ἦν ἐν ἅπασι, ἰωακεὶμος ὄνομα. ὑπῆρχε δὲ
ἐν βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης διαφερούσης ἀγαθῆς παρὰ τοῖς πολίταις, ὥστε καὶ λαὸν καλεῖσθαι

vir iuſtus,& de quo optimus rumor fuit apud populum.is cùm eſſet legum Moſaycarum peritiſſimus,in regis amicitiam peruenit.& cùm decreuiſſet proficiſci Hieroſolyma, ſecúmque aliquos è Babyloniis Iudæis ducere,petiit à rege cómendatitias ad Syrię ſatrapas literas,quas & impetrauit hoc modo ſcriptas. Rex regum Xerxes Eſdræ ſacerdoti,& lectori legis Dei, S. Decretum eſt à me & ſeptem meis conſiliariis, vt quicunque in regno meo de Iſraelitis & ſacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecũHieroſolyma petere,per meam benignitatem hoc ei liceat facere,& inuiſere Iudæam iuxtaDei legem:vtque Iſraelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vouimus.præterea facio tibi poteſtatem auferendi omne aurum & argentũ quantumcumque populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ ſuper altare Dei veſtri immolandæ:& fabricandi ex auro ac argento vaſa quęcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vaſa quæ tibi dantur, Deo tuo dedicabis:& ſi quid aliud in hunc vſum opus fuerit,pro tua prudentia fieri curabis, & de noſtro fiſco eos ſumptus facies. quin & præfectis ęrarij apud Syriam &Phœnicem te commendaui,ſcribens eis,vt quicquid Eſdras ſacerdos & lector legis Dei petierit,ſine mora dent.Et vt Deus propitius ſit mihi & meis liberis , volo vſque centum coros tritici Deo ſecundùm legem dari. Vobis quoque magiſtratibus præcipio,vt à nemine ſacerdotum,Leuitarum,ſacrorum cantorum , ianitorum, ſacrorum ſeruorum quicquam exigatis, néve vlla onera eis imponatis.Tu verò Eſdra iuxta conceſſam tibi diuinitus ſapientiam conſtitue iudices , qui per Syriã ac Phœnicen iura reddant populo legem tuam ſcienti:quin & neſcientes doce liberè,vt quiſquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam dãnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam , ſed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Eſdras gauiſus adorauit Deum , & gratias egit,illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maximè dignum cui gratiæ agantur exiſtimans.Aduocata deinde Iudæorũ concione qui apud Babylonẽ degebant,& perlecta epiſtola,ipſam quidem retinuit:exemplar verò eius in Mediam ad omnes ſuæ gentis homines tranſmiſit.qui cognita regis erga Deum pietate,& erga Eſdram beneuolẽtia, omnes vehemẽter ſunt lętati:multi verò ex eis aſſumptis ſuis facultatibus Babylonem venerunt,cupientes reuerti Hieroſolyma. reliqua Iſraelitarum multitudo aſſuetum iam domiciliũ noluit relinquere.quapropter duæ tantùm tribus per Aſiam & Europam ſub Romano degunt imperio:decem autem tribus nũc quoque vltra Euphratem ſũt,infinita hominum millia,quę vix eſt numero comprehendere.Cæterùm ad Eſdrã magna multitudo cõuenit tã ſacerdotũ &Leuitarũ,quã ianitorũ ſacrorũq.vel cantorũ vel miniſtrorũ.Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriã reuerti volebãt ad Euphratẽ cõgregauit:

A ἔσδρας.ὃς τῷ μωυσέως νόμων ἱκανὸς ἐμπειρος ὢν, γί-
νεται φίλος τῷ βασιλεῖ ξέρξῃ. γνὺς ἠ ἀναβῆναι εἰς τὰ
ἱεροσόλυμα,κ) ἐπαγαγέσθαι τινὰς τῷ ἐν βαβυλῶνι τυγ-
χανόντων ἰουδαίων,παρεκάλεσε τὸν βασιλέα, δοῦναι
αὐτῷ πρὸς τοὺς σατράπας τῆς συρίας ἐπιστολὰς, ἀφ'
ἧς αὐτοὺς γνωρισθήσεται τὰς εἰπ. ὁ ἠ βασιλεὺς χρᾶται
πρὸς τοὺς σατράπας ἐπιστολὰς τοιάδε. βασιλεὺς βα-
σιλέων ξέρξης, ἔσδρᾳ ἱερεῖ Ϲ ἀναγνώστῃ τῷ θείῳ νόμου
B χαίρειν.τῆς ἐμαυτ῀ φιλανθρωπίας ἔργον εἶ) νομίσας τὸ,
τοὺς βουλομένους ἐκ τοῦ τῷ ἰουδαίων ἔθνους, κ) ἱερέων καὶ
λευιτῶν ὄντων ἐν τῇ ἐμετέρᾳ βασιλείᾳ, σὺν ἀπάρχειν
εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τοῦτο προσέταξα. κ) ὁ βουλόμενος
ἀπίτω, καθάπερ ἔδοξέ μοι κ) τοῖς ἐμοῖς συμβούλοις,
ὅπως κ῀ τὰ ἰουδαίων ἐπισκέψωνται) τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ ἀκο-
λούθως,καὶ ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ ἱεροπρεπῆ θεῷ, ἅ-
περ κὐξάμην ἐγὼ τε κ) οἱ φίλοι, κ) ἀργύριον Ϲ χρυσίον
ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῷ βαβυλωνίων ἀπομερισ-
C θὲν τῷ θεῷ τοῦτο παῖς εἰς ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ
θεῷ εἰς τὰς θυσίας.πάντα τὰ ὅσα βούλῃ ἐξ ἀργύρου Ϲ
χρυσοῦ κατασκευάσαι,ποιεῖν ἐξέστωσι μ῀ τῷ ἀδελ-
φῶν.καὶ τὰ διδόμενά σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθήσεις. καὶ ὅ-
σων ἂν δέησιν λάβῃς,καὶ ταῦτα προσενέγκαισθαι, τίθει
εἰς αὐτὰ δαπάνην ἐκ τοῦ βασιλικοῦ πυρέμβιος γαζο-
φυλακίου. ἐγράφη ἠ κ) τοῖς γαζοφύλαξι, τῆς συρίας καὶ
τῆς φοινίκης,ἵνα τῷ ὑπὸ ἔσδρα Ϝ ἱερέως καὶ ἀναγνώ-
στου τῷ Ϝ θεοῦ νόμων δέησιν ἐπιτελέσωσιν. ὅ-
D πως ἠ μηδεμίαν ὀργὴν ἐκ᾽ ἐμὲ λάβῃ τὸ θεῖον ἢ τοὺς
ἐμοὺς ἐκγόνους,πάντα ἀξίως κ) μέχρι Ϝ πυρὸς κόρων ἑκατ
ὸν τελείως τῷ θεῷ κ῀ τὸν νόμον.κ) ὑμῶν ἠ λέγω ὅπως
τοῖς ἱερεῦσι κ) λευίταις κ) ἱεροψάλταις κ) θυρωροῖς κ)
ἱεροδούλοις κ) γραμματεῦσι Ϝ ἱερῶ,μήτε φόρους ἐπιτάξῃ,
μήτε ἄλλο μηδὲν ἐπίβολον ἢ φορτικὸν εἰς αὐτοὺς γίνῃ
κ) σὺ ἠ ἔσδρα κ῀ τῷ Ϝ θεῷ σοφίαν δοὺς δίκαιον κρῖναι,
ὅπως δικάσωσιν ἐν συρίᾳ Ϲ φοινίκῃ πᾶσιν, τοῖς ἐπι-
E σταμένοις σου τὸν νόμον. καὶ τοῖς ἀγνοοῦσιν ἠ παρέξεις
αὐτὸν μαθεῖν,ἵν᾽ ἂν τις τῷ ὁμοεθνὴς σου ϖαραβαίνῃ Ϝ
Ϝ θεῦ νόμον ἢ τὸν βασιλικὸν, ὑπόχρη τιμωρίαν ὡς ἐ
κατ᾽ ἄγνοιαν αὐτὸν ϖαραβαίνων, ἀλλ᾽ ὡς ἐπισάμενος
μᾶλ,τολμηρῶς ἠ ϖαραβαίνων καὶ καταφρονῶν. κολα-
σθήσεται) ἠ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρημάτων. ἔῤῥωσο. λε-
βὼν ἠ ἔσδρας ταῦτα τῷ ἐπιστολῶν, ὑπερήδη καὶ τῷ
θεῷ ϖροσκυνήσας ἤρξατο,τῆς τοῦ βασιλέως ϖρὸς αὐτὸ
χρησότητος ἐκεῖνον αὐτὸν ὁμολογῶν γεγονῆσθαι, κ) ὅτι
F Ϝ τῷ πᾶσαν αὐτῷ χάριν ἔλαβεν οἰκίαν. ἀναγραψὰς δ᾽
ἐν βαβυλῶνι τῷ ἐπιστολὰς τοῖς αὐτόθι ϖαρῆσαν ἰου-
δαίοις,αὐτὰς μὲν κατέχε.τὸ δ᾽ αὐτόγραφον αὐτὰς,ϖα-
ρὰ πάντας ἐπεμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς, τοὺς κ῀ τῷ μηδίαν
ὄντας.μαθόντες δ᾽ οὗτοι Ϝ βασιλέως καὶ τῷ ϖρὸς τὸ
θεὸν δικαιοσύνην, καὶ τῷ ϖρὸς τὸν ἔσδραν εὐνοιαν, ἅ-
παντες μὲν ἐχαρησάμησαν. ϖολλοὶ δ᾽ αὐτῶν καὶ τὰς
κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς βαβυλῶνα, ϖοθοῦντες
τῷ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα κ) ἰδεῖν. ὁ δὲ ϖᾶς λαὸς τῷ ἰσ-
G ραηλιτῶν,κ῀ χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλὰς εἶ) συμ-
βέβηκεν εἶναι τὸ τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, ῥωμαίοις
ὑπακουούσας. αἱ ἠ δέκα φυλαὶ, ϖέραν εἰσὶν εὐ-
φράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄϖειροι, καὶ ἀριθμὸ
γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. ϖρὸς ἠ ἔσδραν ἀφικνοῦνται, ἱερέων καὶ λευιτῶν, καὶ θυρώρων, καὶ ἱεροψαλτῶν
καὶ ἱεροδούλων, ϖολλοὶ τὸν ἀριθμόν. συναγαγὼν δὲ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ ϖέραν Ϝ εὐφράτου,

κ) ξεὶς

καὶ ξεῖς ὁπὸ δεξείας ἀκεῖ ἡμέρας, νηστείαν αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως δυνατὰς ποιήσωνται τῷ θεῷ τὴν αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τὴν μηδὲν καθ' ὁδὸν παθεῖν ἄτοπον, ἢ πρὸς τοὺς πολεμίους, ἢ τινὸς ἄλλου δυσκόλου περιστάντος αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ ἔσδρας εἶπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι δυνατὸς αὐτοὺς ὁ θεός. καὶ οὐ κατηξίωσεν ἵππους αὐτὸν αἰτῆσαι τοὺς φυλάξοντας. πεπαιδαμένοι γὰρ τὰς δυνάμεις, ἄρτους ἀπὸ τοῦ δυφράτου δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους. καὶ φιλανθρώπημα τοῖς φυλάξιν ὁ ἔσδρας (ἦσαν γὰρ τῶν ἱερέων ἡγούμενοι) παρέσησε τὰ ἱερὰ χρήματα. ἀργυρίου τάλαντα χ'. σκεύη ἀργυρᾶ, τάλαντον ρ'. χρυσᾶ σκεύη τάλαντον κ'. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα, σταθμῷ τάλαντον ι β'. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐν βαζυλῶνι μένοντες ἰσραηλῖται. φιλανθρώπως δὲ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ ἔσδρας, ἀπέδωκε τῷ θεῷ τὰς ἐκ τῆς ὁλοκαυτώσεων γενομένας ἡμέρας θυσίας, ταύρους ιβ'. ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς δὲ ἄρνας ο β'. ἐρίφους εἰς φυλάτησιν τῶν ἁμαρτημάτων ιβ'. τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ προσταχθὲν ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν ἀνάγκην ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς πᾶσαν αὐτῶν χρείαν συνήργησαν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο ἔσδρας, προσευχήσασθαι δ' αὐτὸν κρίναντος αὐτὸν ἄξιον οἶμαι τοῦ θεοῦ τῆς βουλῆς τῶν δι' ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην. χέρνιβι δ' ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν καὶ κατηγορούντων ὡς τινες τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν ἐξαβεβήκασι τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς ἠγμένοι γυναῖκας καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, διομόσαι δ' βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινὰ ὅλη πάντας ὀργὴν λαβεῖν, πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλη, διέρρηξε μὲν δύο τὸν λύπης τὰ ἐνδύματα, καὶ τὴν κεφαλὴν δ' ἀπαράσας, καὶ τὰ γένεια ὑβρίζων, ὅτι τὴν γῆν τε ἑαυτοῦ ἔρριψεν ὅλη τῷ τὴν αἰτίαν ταύτην λαβεῖν τοῖς πρώτοις τῶν λαῶν. λογιζόμενος δ' ὅτι ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτὰς τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προσάξῃ τέκνα εἰκὸς ἀκουσθήσεσθαι, διέμενεν ὅλη τὴν κείμενος. συνέρρεον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέγιστοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοί, τὸ ὅλη τῷ γεγονυίᾳ λύπης συμμεταλαμβάνοντες. αἰσθόμενος δ' ὁπὸ τὸν γῆς ὁ ἔσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸ οὐρανὸν ἀρχέσθαι μὲν ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναβλέψας διὰ τὰ ἁμαρτήματα τοῦ λαοῦ, ὃς τὸν μνήμης ἐξέβαλε τὸ τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα. παρεκάλει δ' τὸν θεὸν ἀπέρματα καὶ λείψανον σῶσαι τοῦ τότε συμφορᾶς αὐτοῦ καὶ αἰχμαλωσίας περισώσαντα, καὶ πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστήσαντα, λαβεῖν οἶκτον αὐτοῦ, καὶ συγγνωμονῆσαι τοῖς νεῦ ἡμαρτηκόσι, ἄξια μὲν θανάτου πεποιηκόσιν, ἐπὶ δὲ τῇ τοῦ θεοῦ χρηστότητι καὶ τούτους ἀφεῖναι τῆς κολάσεως. καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῆς δεήσεως. θρηνούντων δὲ πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν συνῆλθον καὶ τέκνοις συνῆλθον, ἀχνύσις τις ἐνέπεσε, πρὸς ἱεροσόλυμα τοῦ προσελθεῖν, αὐτοὺς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγεν, ἀλλοεθνεῖς ἐποικησαμένους γυναῖκας. ἔπεισε δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα. κολασθήσεσθαι δὲ τοὺς οὐχ ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ πειθεῖς οὐδὲ τούτοις ὁ ἔσδρας, ἐπόμοσεν ὁμόσαι τοὺς φυλάρχους τῆς ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ ἰσραηλιτῶν, ἀποπέμψασθαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ ἀχνύσι συμβαλεῖν. λαβὼν δὲ τοὺς ὅρκους, εὐθὺς

A vbi peracto triduano iciunio, votísque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusauerat enim deductores equites, dicens Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenerunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & continuò sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum xii. Hæc enim erant dona regis eiúsque amicorum, & Israelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo secundùm legem holocautomata, tauros xii. pro communi salute populi, arietes & agnos lxxii. hircos pro peccatis xii. procuratoribus etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cùm eis non parere non possent; omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem huius migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde pòst comperit quorundam indicio, quòd quidam è vulgo sacerdotum & Leuitarum parum seruauerint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis vxoribus ordinem sacerdotalem confuderint: rogatúsque ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuò communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quòd primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si iuberet eos vxores cum liberis eiicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vnà flebant addentes se socios eius tristitiæ. Esdras autem sublatis ad cælum manibus: Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorũ quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen clementissimè Deus nostri misertus seminarium aliquod & reliquias superstites cõserua, quas Hierosolyma in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis erroris, mortem quidem commeritis, verùm tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit eò quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, cõfitens illos peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasítque ei vt omnes adiuuaret, vt vxores cum nota ex illis prole abiicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animaduerteret. qui secutus viri cõsiliũ, exegit super hac re iusiurãdũ à principibus Leuitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto exiuit tem-

plũ & cõtulit ſe in domiciliũ Ioãnis & Eliaſibi, A ibíque totã eã diẽ ieiunus præ mœrore exegit. Propoſito deinde edicto vt omnes è captiuitate reuerſi intra biduum aut triduum Hieroſolyma conuenirẽt, & quiſquis per cõtẽptũ nõ adfuerit intra præſcriptũ tẽpus, vt excommunicetur, bonáque eius ſacro ærario addicãtur, intra triduum cõuenerũt vtriuſq. tribus homines, vigeſima die noni menſis, quem Hebręi Thebethum, Macedones Appellæũ nominant. cúmque conſediſſent in ſuperiore parte tẽpli præſentibus etiam ſenioribus, & frigus propter anni temp⁹ eſſet moleſtũ, ſurgẽs Eſdras accuſauit
Ieſd. 10. eos qui cõtra leges duxiſſent vxores alienigenas. nũc ſi velint rẽ Deo gratã & ſibimetipſis vtilem facere, ablegãdas eſſe vxores eiuſmodi. acclamatũ eſt facturos id oẽs æquo animo, ſed eſſe earũ nõ paruũ numerũ, &, tẽpus eſſe hybernũ, nec poſſe rem eam intra vnã aut alterã diẽ perfici. itaque opus eſſe vt negociũ hoc differatur aliquãtiſper, & tũ demũ principes aliquot qui ſint alieni ab hac culpa, cũ ſelectis vndecũque ſenioribus inquiſitionẽ faciãt eorum, qui contra legis præſcriptũ vxores duxerint. cõſenſerũt oẽs in eã ſentẽtiã, & prima die mẽſis decimi cœpta inquiſitione, quę durauit vſque primã diẽ menſis ſequẽtis, inuenerũt multos tã ex Ieſu põtificis cognatione quã ex cæteris ſacerdotibus ac Leuitis & aliis Iſraelitis, qui & vxores & natos ex eis liberos ſine mora abiecerunt, pluris faciẽtes legũ obſeruantiã, quã naturales affect⁹ quãtũuis violentos: móxque ad placãdũ Deũ arietes immolauerũt. quorũ nomina recẽſere nõ D eſt neceſſe, atq. ita Eſdras hoc erratũ circa connubia correxit, & malã in hoc conſuetudinem emẽdauit, vt in poſterũ hæc reformatio ſtabilis ac firma pmaneat. Septimo aũt mẽſe dũ ſcenopegię feſtũ celebratur, & fermè totus populus cõuenit, accedẽtes ad patentem templi partem quæ Oriẽtalẽ portã ſpectat, rogaueruntEſdram vt eis legem Moyſis legeret: quod & fecit, ſtans in medio multitudinis, à mane vſq. meridiẽ. ex qua lectione non ſolũ in præſens & futurũ diſcebant quid eſſet iuſtum, ſed etiã præteritorum E memoriam retractantes lacrymabantur ſic cogitãtes, quòd nullas calamitates fuiſſent perpeſſi, ſi præſcripta legis diligẽter obſeruaſſent. Eſdras aũt vidẽs eos ad hũc mòdũ affectos, iuſſit vt domum abirent: eſſe. n. feſtum, nec licere ea die flere. quĩ poti⁹ hortabatur vt ad epulas verſi, ita vt feſto die decet, hilariter agerẽt: & hac anteactorũ pœnitẽtia in futurũ ſe munirẽt, ne in ſimiles caſus incurrerent. at illi ſequentes eius F monita cœperũt re vera feſtũ agere, quod cùm per octo dies feciſſent, digreſſi ſunt in proprias patrias, magnam gratiam Eſdræ habentes ob reformatam rempublicam: quo factum eſt vt poſt comparatam ſibi apud populum egregiam gloriam ſenex vita defunctus apud Hieroſolyma ſit magnificè ſepultus. Quo tempore cùm etiam Ioacimus pontifex eſſet mortuus, filius eius Eliaſimus in ſacerdotiũ ei ſucceſſit.

ὥρμησεν ἐπὶ τ̃ ἱεροῦ εἰς τὸ πασοφόριον ἰωαΐνε τῦ ἐλιασίβε, καὶ μηδενὸς ὅλως δέχ. τὴν λύπην γευσάμενος ἐκείνων τῶν ἡμέρων διήγαγεν αὐτόθι νηστεύων καὶ κηρύγματος ὡς τε πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς τ̃ μὲν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις ἐκ παντησάντων, ἀπαλλοτριωθησομένων τῦ πλήθους, καὶ τ̃ οὐσίας αὐτ̃ κ̃ τῶν τ̃ προσβυτέρων κείσην ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ ἀπ᾽ ἰουδαίας καὶ βενιαμίτου ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι τῦ ἐνάτου μηνὸς, ὃς κ̃ μὴν ἑβραίοις ἀπέδοσ καὶ ὁ μακεδόνας ἀπελλαῖος καλεῖ). καθισάντων δ᾽ ἐν τῷ ἱερῷ τ̃ ἱερὸν, παρόντων ἅμα καὶ τ̃ προσβυτέρων, καὶ ὑπὸ τῦ κείσου ἀνδρὸς δικαιωμένων, ἀνίστησ ἔσδρας, ἠτιᾶτο ἐκείνους, λέγων ὡς παρανομήσαι γήμαντας ἐκ τ̃ ὁμοφύλων. νεῦ μὴν τ̃ ποιήσειν αὐτοὺς, τ̃ μὲν θεὸν κεχαρισμένα, συμφέροντα δ᾽ αὐτοῖς, ἀποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ δ᾽ πανσθέν μὲν τῦτο πάντες ἐξέβόησαν, τὸ δ᾽ πλῆθος ἐν πολὺ, καὶ τ̃ ὥραν τ̃ ἔτους χειμερίου, καὶ τὸ ἔργον ὑ μιᾶς, ὑ δ᾽ δευτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας. ἀλλ᾽ οὔτε ἡ χειμὼν τοῦτο, καὶ οἱ συνοικοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις, ὡς δηλώθησαν, λαβόντες χρόνον, καὶ πρεσβυτέρους ἐξ ἑ αἱ θελήσουσι τόπου, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τ̃ μεγαλομετόπων πλῆθος. καὶ τ̃ τὸ δύξαν αὐτοῖς, ἀρξάμενοι τ̃ νουμηνίᾳ τ̃ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας ταῖς ἀλλοεθνέσιν, ὕστερον ἕως τ̃ τ̃ μηνὸς τ̃ ἐχομένου νουμηνίας, ποησάμενοι τ̃ ἔρευναν, πολλοὺς εὗρε τῶν τ̃ ἱερέων τ̃ ἀρχιερέως, καὶ τ̃ ἱερέων καὶ λευιτ̃ καὶ ἱερατικ̃, οἱ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτ̃ γεγαμένα, τῆς τ̃ νόμων φυλακῆς ἢ τ̃ πρὸς αὐτὰ φιλίᾳ ποιούμενοι πλείονα πόνον, ἐξύθις ἐξέβαλον. καὶ θυσίας ἐξευμενίζοντες τὸν θεὸν ἐπήνεγκαν, κριοὺς καταθύσαντες αὐτ̃. τὰ δ᾽ ὀνόματα αὐτ̃ λέγειν, οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶ). τὸ μὲν οὖν ἁμάρτημα τὸ πρὸς τοὺς γάμους τ̃ προειρημένων, οὕτως ἐπανορθώσας, ἔσδρας, ἐκαθάρισε τοῦ ταῦτα συνήθειαν, ὡς ταύτῃ τ̃ λοιπὸν μόνιμον εἶ). τ̃ δ᾽ ἑβδόμῳ μηνὶ τ̃ σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες, καὶ χαρὰν παντὸς τ̃ λαῦ συνελθόντος ἐπ᾽ αὐτ̃, ἀνελθόντες εἰς τὸ ἀνεῳγμένον τ̃ ναοῦ πρὸς τοῦ πύλῃ τοῦ ὄπ τὴν ἀνατολὴν ἀποβλέπουσαν, ἐδίδαξαν τ̃ ἔσδρα τοὺς νόμους αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τὰς μωυσέως. ὁ δ᾽ μέσος τ̃ πλήθους σταθεὶς ἀνέγνω, καὶ τὴν ἐποίησεν ἀπ᾽ ἀρχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ δ᾽ ἀκούσαντες ἀναγινωσκομένων τ̃ νόμων, δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν τ̃ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶ), πρὸ δ᾽ τ̃ παρελθόντων ἐξυφόρησαν, τ̃ μέχρι τ̃ δεκάτου φρονήσαντες, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἐπ᾽ τ̃ πεπραγμένων κακῶν ἔπαθον ἢ τὸν νόμον διαφυλάξαντα. ὁ δ᾽ ἔσδρας οὕτως ὁρῶν αὐτοὺς, ἔχοντας, ἐπέλυσεν ἀπάτης πρὸς αὐτοὺς καὶ μὴ δακρύειν. εἶ) γὰρ ἑορτὴ καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν, οὐ γὰρ ἀξεῖναι. προσέτασσε δ᾽ μᾶλλον πρὸς εὐωχίαν ὁρμήσαντας, ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῇ ἑορτῇ κεχαρισμένα. καὶ μετάνοιαν καὶ λύπην τ̃ ὅτι τοῖς ἐμπροσθεν ἀξημαρτημένοις, ἀσφάλειαν τε ἔξειν τ̃ φυλακὴν τ̃ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ δ᾽ ταῦτα ἔσδρα ὡς παινοῦντος ἑορτάζειν ἤρξαντο. καὶ τοῦτο ποιοῦντες ἐφ᾽ ἡμέρας ἑπτὰ ἐν ταῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα, μ̃ ὕμνων τοῦ θεοῦ, τῆς ἐπανορθώσεως τ̃ περὶ τὸ πολίτευμα ὡς παρὰ μηδένων ἔσδρα χάριν εἰδότες. ὡ συνέβη μ̃ τοῦ ὡς τ̃ λαῦ δόξαν γηραιὸν τελευτῆσαι τὸν βίον, καὶ ταφῆναι μ̃ πολλῆς φιλοτιμίας ἐν ἱεροσολύμοις. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ ἰωακεὶμ τοῦ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτ̃ ἐλιάσιμος τοῦ ἀρχιερατεύειν διεδέξατο.

τ̃ δ᾽

τῷ ἠ αἰχμαλωτισθέντων τὶς ἰουδαίων οἰνοχόος τῦ βασιλέως ἀρταξέρξου, νεεμίας ὄνομα, ἐδειπατῶ μὲν ἐν τῇ μητροπόλεως πρώτων σούσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς ὁδοιπορείας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας ἑβραϊστὶ μὲν πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐπυνθάνετο πόθεν εἶεν ἀφιγμένοι. ἀποκριναμένων δ' ἥκειν ἐκ τῆς ἰουδαίας, πῶς αὐτῷ ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ μητρόπολις ἱερουσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι. κακῶς δ' ἔχειν ἐπόντων, βεβλῆσθαι μὲν αὐτῆς εἰς ἔδαφος τὰ τείχη, καὶ τὰ πύλας ἐφθῆ πολλὰ δεδηῶσθαι κακὰ τοὺς ἰουδαίους, ἡμέρας μὲν καταστρεχόντων τὴν χώραν καὶ διαρπαζόντων, τὰς δὲ νυκτὸς κακῶς ἀπαγομένων, ὡς πολλοὺς ἐκ τῆς χώρας καὶ ἐξ αὐτῆς ἱερουσολύμων αἰχμαλώτους ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις δυείσκεσθαι καθημέραι νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ νεεμίας, ἐλεήσας τὴν συμφορὰν τοὺς ὁμοδούλους. καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἄρχει τίνος εἶπεν ὦ δέσποτα ἀφόλητα ταῦτα πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν, οὕτως ἆραγμα πάντων καὶ λάφυρον γεγόναμεν; δεδατρίβοντες δ' αὐτὸ ὡρὸς τὴν πύλην ἐτάυτ' ἐποδυομένου. προσελθὼν τὶς ἤγγελεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη καταλύεσθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' ὡδύς ὡς εἶχε μὴ ἀπολουσάμενος, ἀφικοιτο ἐαν δῦσε τῷ βασιλεῖ τὸν ὅπου τε ποτου ἀφικοίμαι. ὡς ἤκει τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχέθη, καὶ ἡδίων αὐτῷ ἡλιόμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν νεεμίαν, κατεσκυθρωπακότα διατελοῦντα δεδ' τὸ κατηφὲς ἐπ' αὐτοῦ. ὁ δ' τὸ θεοῦ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ πρεσθεῦσαι ὡδαχεῖν αὐτῷ λέγοντι. πῶς φησὶν ὦ βασιλεῦ δύναμαί σοι μὴ βλέπεσθαι τοιοῦτος, μηδὲ τὸν ψυχὸν ἀλγεῖν, ὅπου τῆς πατρίδος μου ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα προγόνων τυγχάνουσιν ἀκούω βεβλῆσθαι καὶ δεδηῶσθαι τὰ τείχη, καὶ τὰς πύλας ἐμπεπρησμένας αὐτῆς. ἀλλὰ χαρισάμενοι πορεύθητι τὸ τεῖχος ἀναλῆραι, καὶ τὰ ἱερὰ τὸ λοιπὸν προσοικοδομῆσαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, διδόναι τε αὐτῷ τῆς ἀδρείας κατένευσε, καὶ ὡρὸς τοὺς σατράπας κομίσαι γράμματα, ὅπως πέμψωσι τε αὐτὸν ἀξιώσουσι, καὶ πᾶσαν ὡδαχῶσι χορηγίαν, εἰς ἃ ἂν βούλῃ. πέμπουσι δὲ φησὶ λυπούμενος, καὶ χαίρειν ἡμῶν τὸ λοιπὸν δεδηόνει. ὁ μὲν οὖν νεεμίας προσκυνήσας τῷ θεῷ, καὶ τῷ βασιλεῖ τῆς ὑποχείσεως δ' χαρισήσας, τὸ κατηφὲς τοῦ προσώπου καὶ συγκεχυμένον, ἀπεκάθηρε τῇ τῷ ἐπαγγελμένων ἡδονῇ. καλέσας δ' αὐτὸν τῇ ὁπουοῦν, δίδωσιν αὐτῷ ὡρὸς σαδαῖον δῆσολοῦ κομίσαν τὸν τ' συρίας καὶ φοίνικης καὶ σαμαρείας ἔπαρχον, ὃν ἦ ὡδεί τε τιμῆς τῦ νεεμίου, καὶ χορηγίας τῆς εἰς τὸν οἰκοδομίαν ἐπεστάλκει. ἡμόμενος οὖν ὁ βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς τ' ὁμοφύλων ἐθέλοντας ἀκολοῦθουῦτας αὐτῷ ὡδαλαβὼν, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος ξέρξου: καὶ δείξας τῷ θεῷ τὰς δῆσολὰς ὑποδείξαι τῷ σαδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπαρχαις, ἐ συγκαλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα, στὰς ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ, τοιοῦτος ἐποιήσατο ὡρὸς αὐτοὺς λόγους. ἄνδρες ἰουδαῖοι, τὸν μὲν θεὸν ἴσε μήπω τῷ πατέρων ἀφεδάμε, καὶ ἴσα ἀκου, καὶ ἰακώβου, ὡδαμόνετα, καὶ δεῖ τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης, οὐκ ἐγκαταλείποντα τ' ὑφ' ἡμῶν ὡρόνοιαν. ἀ μέλει σεμνύνεσθαί μοι ὡδὰ τῦ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῶν τὸ τεῖχος ἀνασήσω, ἐ τὸ λείψανον τῦ ἱερῦ τελειώσω. βέλομαι δ' ὑμᾶς τ' τῷ γεγονότων ἡμῖν ἐθνῶν δυσμένεια σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅτι ὡρὸς τ' οἰκοδομίαν εἰ μάθοιεν ἡμᾶς θεὶ ταύτην φιλοπμουμένους, ἐσήσονται καὶ πολλὰ θεραγματεύσονται ὡρὸς αὐτῷ ἡμῶν ἐμπόδιον,

A Cæterùm quidam ex captiuis Iudæis, pincerna regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum vrbem Susa, cùm hospites quosdam post lõgum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter se confabulati animaduertisset, accedens ad eos rogabat vndénam venirent. & audito quòd è Iudæa, rursum scitatus est, quomodo se haberet ille populus & 2. Esd. 1.
B caput eorum Hierosolyma. Quibus malè se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta essẽt, & circunuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die noctéque agros excursionib. ac rapinis populãtes, & multos ex ea regione atque adeò ex vrbe ipsa captiuos abducẽtes, ita vt passim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus populariũ suorum miseriis: & sublatis oculis ad cœlum, Quousque, inquit, pa-
C tieris Domine gentem nostram tãtis malis opprimi, vt simus præda omnium? cunctante verò illo apud portam & ob hęc lamentãte, & accedens quidam nunciauit ei, regem iam accubitũ ire. ille confestim ita vt erat non abluta facie ad ministerij sui functionem properat. Rex verò post cœnam iam hilarior, videns Neemiam 2. Esd. 2.
subtristem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum priùs precatus vt suadæ gratiã priùs verbis suis adderet: Quî possum, inquit, rex alium
D vultum sumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorũ, in qua extant sepulchra maiorum meorũ ac monumenta, & portas incẽsas esse & disiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi cõcede, permitte mihi vt profectus illò muros eius extruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At rex petitioni eius annuit, simúlq. literas ad satrapas commendatitias, vt & honorẽ
E ei haberent, & præberẽt quicquid cuperet, quare desine, inquit, tristari, & posthac libẽs nobis ministra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq. regi pro tam ampla pollicitatione gratiis, abstersо à vultu omni mœrore, frontem exporrexit præ lætitia. Sequẽti verò die accitus, accepit literas regias, quas Sadeo Syrio, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandũ opus sit. cùm igitur
F Babylonẽ veniisset, & multos à popularibus vltro se adiungentes comites assumpsisset, tãdem peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimo quinto: & ostendens priùs suis literas, Sadæo magistro equitũ collegisq. eius reddidit. cõuocato deinde Hierosolyma vniuersopopulo, stãs in medio tẽpli sic eos est allocutus: Viri Iudæi scitis quòd Deus optimus maxim⁹ memor maiorũ nostrorũ Abrahami, Isaaci & Iacobi, eorúmque pietatis, quaillos quõdã, eadem
G nos quoq. prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nũc apud regẽ obtinui, vt mihi permitteret mœnia restituere, & quod supereſt ad absoluendũ tẽplũ perficere. Quãobrẽ nũc ita faciẽdũ cẽseo, vt quoniã non ignoratis quã infensas habeamus gẽtes vicinas, & quòd cognita vestra in ædificando diligẽtia nihil nõ moliẽtur, quo vestros conatus quantum in se erit impediant,

primùm forti animo sitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè resistet illorum importunis inimicitiis: deinde nec die nec noctu operis structuram intermittatis, sed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maximè tempestiuum est hoc facere. Hæc locutus continuò iussit magistratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in singulos vicos & oppida: pollicitusque se quoque cũ domesticis velle adiutare impigrè, cõcionẽ dimisit. Iudęi verò eius autoritate permoti ad opus se expediebant: quæ appellatio tũ primùm illis & regioni est indita, quãdo à Babylonia sunt reuersi, quia Iudę tribus iam olim
2. Esd. 4. 6. ea loca occupauerat. Eius rei fama vbi ad Ammanitas & Moabitas Samaritasque & Syriæ Cauæ incolas perlata est, iniquissimè tulerunt, nec vmquam cessauerunt insidiari & conatus ipsorũ impedire: interceptisque multis Iudæis, tentauerũt ipsum Neemiam per cõductitios sicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores spargentes quasi magni diuersarum gentium exercitus eos essent inuasuri, ita vt parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere desisterent: Neemiam verò nihil horum ab instituto deterrere potuit, sed stiparus aliquot satellitibus intrepidꝰ pergebat, præ nimio studio nullum laborem sentiens. eam aũt salutis propriæ curam nõ ideo habuit, quòd morte timeret, sed quia certò sciebat se extincto ciues suos non reparaturos mœnia. iussitque in posterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmẽtarius quidem nõ sine gladio erat, similitérque qui materiam ei suggerebat: scuta verò nõ longè inde in promptu esse voluit, & tubicines interuallo quingentorum passuum, vt sicubi se hostes aperuissent, signa canerent, vt populus arreptis armis resisteret, néve inermis ab hoste posset opprimi. ipse verò noctu circũquaque vrbem obibat, nunquam defessus aut opere aut duritia victus & excubiis, nec cibo nec somno vrens nisi quantum postularet necessitas: atque ad hunc modũ perdurauit duobus annis & tribus mẽsibus. tãtũ. n. tẽporis elapsũ est donec absoluerẽtur mœnia, 28. regni Xerxis anno, mense 9. Permunita deĩde vrbe Neemias & populus Deo sacrificauerũt, & 8. dies in epulis trãsegerũt. quæ res vbi Syriæ gentibus est audita, graues indignationes in eis commouit. Neemias aũt videns nõ satis magnã in vrbe populi frequẽtiã, persuasit circũquaq. vicinis sacerdotib. & Leuitis vt migrarẽt in vrbẽ inibi habitaturi, extructiseis de suo domiciliis: & agricolarũ plebẽ decimas in vrbẽ cõferre iussit, vt esset vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerẽt, nec auocarentur à diuino cultu ac cæremoniis: quod quidẽ illi perlibẽter fecerũt: & hoc pacto factũ est vt vrbs magis frequẽtaretur in posterũ. Post hęc & alia multa honesta & laude digna opera Neemias iã senex defũctꝰ est, vir ad virtutẽ & iustitiã natus, & in populares suos beneficẽtissimus relicto sẽpiterno sui monumẽto in Hieros. mœnibus. atq. hæc sũt quæ Xerxe regnãte gesta sũt.

A δαρρεῖν μὲν τῷ θεῷ πεφυτον, ὡς Ϲ πρὸς τὰ ἐκείνων ἐπιβουλὰς σπουδάζω, μήτε δι' ἡμέρας μήτε νυκτὸς αὐτοὺς ἀφιέναι τῆς οἰκοδομίας, ἀλλὰ πᾶσι σπουδῇ χρωμένους, συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καιρὸς τοῦτο ἴδιος ὤν. ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν οὗτος τοὺς ἄρχοντας μεζῆσαι τὸ τεῖχος, καὶ διαφέρειν τὰ ἐργασίαν αὐτῷ τοῦ λαοῦ, καὶ κώμας καὶ πόλεις, καὶ τὸ ἐκ τούτου δυνατόν. ὑποδράμους ὢ Ϲ αὐτὸς μὲν τῆς οἰκείας συλλήψεως πρὸς τὰ οἰκοδομίαν, διέλυσε τὰ συκοφαντίαν καὶ ἰουδαίοις πρὸς τὸ ἔργον παρεσκεύαζοντο. συλλήθησαν ὢ τὸ ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας αὐξήσαν συβαβυλῶνος, ἀπὸ τῆς ἰουδαίας φυλῆς πρότης ἀλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοὶ τε Ϲ ἡ χώρα τῆς προσηγορίας αὐτῆς μετέλαβον. ἀκούσαντες ὢ τὸ τῷ τείχων οἰκοδομεῖν ἀπὸ δυσθυμίᾳ ἀμανῖ Ϲ μωαβῖ καὶ σαμαρεῖται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ μεμόμενοι, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ διετέλουν ὑβρίζοντες αὐτοῖς συντιθέντες τὸ προαίρεσιν αὐτῷ ἐμποδίζοντες. πολλοί τε τῷ ἰουδαίων ἀπέκτειναν, καὶ αὐτὸ ἐζήτουν τὸ νεεμίαν δόλῳ φθεῖραι, μισθούμενοι τινας τῷ ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτὸ αὐέλωσιν. εἰς φόβον ὢ Ϲ ταραχὴν αὐτοὺς ἐνέβαλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέτελλον, ὡς πολλαὶ ὑπερατεύειν αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκταρασσόμενοι μᾶλλον τὸ οἰκοδομίας ἀπέσησαν. τὸ ὢ νεεμίαν, ὐδὲν τούτων ἐξέστησε τῆς σπουδῆς τῷ θεῷ τὸ ἔργον, ἀλλὰ ῥῶμος τι φυλακῆς ἴσχε τὸ σώματος περιβαλλόμενος, αἰχμήτας ὑπλίσμενον, καὶ τὸ εἰς τὸ ἔργον ὑπηθυμίας ἀναιδῶς καὶ τὸ ταλαιπωρίας. ἕτως τὸ συντεταμένως καὶ περισκεπτικῶς τὸ σωτηρίας εἶχεν, ὐχὶ φοβούμενος τὸ θάνατον, ἀλλὰ πεπεισμένος ὅτι μὴ τὸ αὐτὸ τελοῦσιν, ἀκὲτ' αὐτοῖς τοῖς πολίταις ἀσῶσι τὰ τείχη. σκέλυσε ὢ ἐξῆς τοὺς οἰκοδομοῦντας ὅπλα περιζωννυμένους ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν. εἶχε, Ϲ ὁ τὴν τύλην προμήζων. θυρεοὶ δ' ἔγγυς αὐτῷ σκέλυσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς παρεστάκεσαν ἑξῆς πεντακοσίων ἕκαστον πεδῶν, προσέταξας αὐ ὑπαφανῶσιν οἱ πολέμιοι, τότε σημαίνειν τῷ λαῷ, ἵνα ὡπλισμένοι μάχωνται, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ὑπίστωσιν. αὐτὸς ὢ νύκτωρ περιήρχετο τὰ πόλεως τὸ κύκλον, ὐδὲν κάμνων οὐδὲ τοῖς ἔργοις, οὐδὲ τῇ διαίτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις, ὐδὲν τούτων φροντίζων ἡδονῆς, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγκην ἐχρῆτο. καὶ τοιοῦτον ὑπέμενε τὴν ταλαιπωρίαν, ἐπ' ἔτη β Ϲ μῆνας δ'. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνωκοδομήθη τὸ τεῖχος, ὀγδόῳ καὶ εἰκοστῷ τὰ ξέρξου βασιλείας ἔτει, μηνὶ θ'. τέλος ὢ τῷ τειχῶν λαβόντων, νεεμίας καὶ τὸ πλῆθος ἐθυσαν τῷ θεῷ ὑπὲρ τὰ τούτων οἰκοδομίας, καὶ δῶρα ἐφ' ἡμέρας ἃ ἀνωκούμενοι. τὰ μὲν ἂν ἔθνη τὰ ἐν τῇ σωρίᾳ κατοικοῦντα, τὰ τῷ τειχῶν οἰκοδομίας πᾶσας ἐχθρὰ ἀκροθῖσις, ἐδυσφόρει. νεεμίας ὢ τὴν πόλιν ὁρῶν ὀλιγανθρωπουμένην, τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας παρεκάλεσε, τὸ πλεῖστον πόλεως κλιπόντας, μετελθεῖν εἰς τὴν πόλιν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τοὺς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῷ ἰδίων ἀναλωμάτων. τόν τε γεωργοῦντα λαὸν τὰς δεκάτας τῷ καρπῶν σκέλυσε φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα ζῆσθαι θλιβερῶς ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖ, μὴ καταλείπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν, ἡδέως ὑπήκουσαν οἷς ὁ νεμίας διετάξατο, πολυανθρωποτέραν ὢ τὴν τὰ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἕτως συνέβη γενέσθαι. πολλὰ ὢ Ϲ ἄλλα καλὰ, καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ νεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. αὐὴρ ὢ ἐγένετο χρηστὸς τὴν φύσιν καὶ δικαίος, καὶ θεῖ τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότατος, μνημεῖον αἰώνιον αὑτῷ καταλιπὼν τὰ τῷ ἱεροσολύμων τείχη. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ξέρξου βασιλεύσαντος ἐγένετο.

Κεφά-

Κεφάλαιον ς'.

Οπ βασιλεύοντος ἀρταξέρξου, μικροῦ δεῖν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκπολιωνισθῆναι δι' ἀμάνου δόλον.

CAP. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.

ΤΕλευτήσαντος δὲ τούτου, τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν κῦρον ὃν ἀρταξέρξην ἕλληνες καλοῦσι, διαδέχεται. τούτου τὴν περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν, κινδύνου ἐγένετο τὸ τῶν ἰουδαίων γένος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὀλέθρου. τὴν δ' αἰτίαν μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν. ἐπείγει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημεν ἰουδαίαν γυναῖκα, τοῦ γένους οὖσαν τοῦ βασιλικοῦ, ἣν καὶ σῶσαν τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. παλαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ ἀρταξέρξης, καὶ κατασήσας ὑπὸ ἰνδίας ἄχρις αἰθιοπίας τὴν σατραπείαν, ἑκατὸν εἰκοσιπτὰ οὐσῶν ἀρχόντας, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τοὺς τε φίλους καὶ τὰ περσῶν ἔθνη καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑποδέχεται λαμπρὸς εἰσία πολυτελής, οἷον εἰκὸς παρὰ βασιλεῖ τῷ πλούτου παρασκευαζομένῳ τὴν ὑπόδειξιν ποιήσασθαι δι' ἡμερῶν ρπ'. ἔπειτα τὰ ἔθνη καὶ τοὺς ὁρισθέντας αὐτῷ ἐν σούσοις δι' ἡμερῶν κατευώχησεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον γενόμενον. σκηνώματι πηξάμενος ἐκ χρυσέων καὶ ἀργυρέων κιόνων, ὑφῆνε λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὡς τε πολλὰς μυριάδας κατακλίνεσθαι. διηκονοῦντο δὲ σκεύεσι χρυσέοις καὶ τοῖς ἐξ λίθου πολυτελοῦς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἐγκόνοις μὴ βιάζεσθαι πίνειν τὸ ποτὸν αὐτοῖς συνεχῶς προσφέροντας, ὡς καὶ παρὰ πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ὁπόσοις αὐτοῖς, καὶ πρὸς ὃ βούλεται τὴν κατακειμένων ἕκαστος φιλοφρονεῖσθαι. διαπέμψας δὲ καὶ κατὰ τὴν χώραν παρήγγειλεν ἀνεῖσθαι τὴν ἔργων ἀφεμένους, καὶ ἑορτάζειν ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτῷ πολλὰς ἡμέρας. ὁμοίως τὸ τῶν γυναικῶν ἡ βασίλισσα οὐάστη συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ὧν δηλῆξαι βουλόμενος ἑπτανυμφίους ὁ βασιλεύς, πέμψας ἐκέλευσεν αὐτῷ εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν κάλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. ἡ δὲ φυλακὴ τῶν παρὰ πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπεσθαι τὰς γυναῖκας ἀπαγορεύκασιν, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πολλάκις τοὺς δυνούχους ἀποστέλλοντος πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἧττον ἀπέμενεν παραπυνθάνη τὸν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα, λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον. αἰσχυνόμενος δὲ καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν περσῶν, οἳ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα δὲ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. προσέταξε δ' οὖν δηλοῦν τίνα κατ' αὐτὴν νόμον ἀείζουσιν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν μουχαίου ὄνομα εἰπόντος, οὐκ αὐτοῦ μόνον ἀγορεύειν τὴν ὕβριν, ἀλλὰ πᾶσι πέρσαις, οἷς κινδυνεύεται καταφρονουμένοις ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἄσχετα δυσχερῆ τὸν βίον. οὐδεμία γὰρ τὸ σωφρονοῦντος αἰδεῖς αὐδὲ ποιήσεται, παράδειγμα τὴν τῆς βασιλίσσης ὑπερηφανίαν πρὸς σὲ τὸν κρατοῦντα ἁπάντων, ἔχουσα. παρακελευομένου τοῦτους ἐνυβρίζουσαν αὐτῷ ζημιῶσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο ποιήσαντα, δυσχερείαν τοῖς ἔθνεσι τὸ περὶ τῆς βασιλίσσης κεκυρωμένον, ἔδοξε τοῦ οὐάστην ἐκβαλεῖν, καὶ δοῦναι τοῦ ἐκείνης τιμοῦ ἑτέρᾳ γυναικί.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, peruenit, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo pòst referemus. prius enim quædam de ipso rege dicenda sunt, quî factum sit vt vxorem duceret Iudæam fœminam ex regio genere natam, quam etiam nostræ gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India vsque Æthiopiam CXXVII. satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, vt decebat regem opulentum magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo quenque appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis edixit vt feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vaste pari modo mulierum in regia celebrauit conuiuium: quam rex ostendere conuiuis cupiens ad se accersiuit., pulchritudine omnes mulieres superantem. illa verò volens Persarum leges seruare, quæ vxores vetant ab aliis præter domesticos conspici, non iuit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obstinatione mulieris offensus rex, dimisso conuiuio septemuiros illos, penes quos apud Persas legum est interpretatio, conuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties vocata ab ipso in conuiuium, ne semel quidem paruisset: iubétque, quid sit iuris, proferre sententiam. Quorum vnus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verumetiam Persis omnibus, quibus periculum instet ne despecti ab vxoribus inhonestam vitam degant in posterum: quando nulla posthac maritorum futura sit reuerentia, dum cæteræ exemplum à reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: suaderétque tam contumacem erga ipsum mulctari grauissimè, idque decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten & honorem transferri in aliam mulierem.

Esth. 1. VI.

Rex verò qui vehementer eam amabat, nec disiungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legem poterat, mœrens quòd volùtati suæ non
Esth. 2. liceret satisfacere. Qua in anxietate videntes eum amici, consulunt vt inutilem mulieris amorem ex animo eiiciat, & facta per totum orbem formosarum virginum perquisitione, quam aliis prætulerit optet sibi coniugem. noua enim inducta prioris aboleri posse desiderium, & eius recenti consuetudine amorem paulatim distractum in totum posse euanescere. Probauit rex consilium, móxque mandauit certis hominibus vt forma celebres virgines ex toto regno selectas ad eum adducerent. id mandatum illis diligenter exequentibus inuenta est Babylone Esther puella vtroque parente orbata, quę apud patruum Mardochæum educabatur. is erat tribus Beniamiticæ, vnus ex Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris omnibus excellebat pulchritudine, & gratiis vultus in se oculos conuertebat. itaque vni eunuchorum commendata, tractata est apud eum delicatissimè, odoramentis atque vnguentis preciosissimis quibus principes fœminæ corpus curare solent, quotidie delibuta. atque hac tractatione per sex menses vsæ sunt quadringentæ numero virgines. quando verò satis iam curatas existimabat, & regis lecto tempestiuas, vnam singulis diebus mittebat ad eum, qui pòst complexus eam ad eundem eunuchum remittebat. Perducta verò Esthere delectatus eius consuetudine, & amore correptus, legitimam coniugem eam sibi adiunxit, nuptiásque celebrauit anno regni sui septimo, mense XII. qui Ader dicitur: dimisítque quos Angaros vocant, per omnes gentes nuptiale festum eis indicens. Ipse verò Persas & Medos, & primates aliarum gentium accepit conuiuio nuptiali per mensem integrum: & ingressæ regiam vxori diadema imposuit: atque ita cum ea conuixit, nunquam interrogata quónam esset nata genere. patruus verò eius & ipse Babylone Susa migrauit, ibique degens obuersabatur quotidie circa regiam, scisitans, de puella quomodo se haberet. diligebat enim eam haud secus quàm propriam filiam. Rex autem legem tulit, vt nemo è domesticis, inuocatus eum accederet, tantisper dum sederet in regio solio: adhibitis in hoc etiam lictoribus cum securibus, vt si quis contrà faceret, plecteretur capite. rex interim virgam tenebat auream, quam quoties aliquem ex inuocatis venientibus seruare vellet, porrigebat ad eum: isque virgæ contactu eximebatur periculo. Et de his quidem hactenus dixisse sufficit. Aliquanto deinde post cùm Bagathous & Theodestes eunuchi conspirassent contra regem, Barnabazus alterius seruus genere Iudæus, deprehensas insidias patruo reginæ indicat. at Mardochæus per ipsam regi insidiatores prodidit. rex verò territus, veritatem per quæstiones inuenit:

A ἠγαπήκει δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς καὶ μὴ φέρων τὴν ἀπ' αὐτῆς ἀπαλλαγήναι μὲν αὐτῇ διὰ τὸν νόμον οὐκ ἐδύνατο. λυπούμενον δ' ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις οἷς ἤθελε διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν οὕτως ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι συνεβούλευον, τὴν μὲν τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὀφελοῦμενον ἐκβαλεῖν. ζητῆσαι δὲ πρεπούσας καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, παρθένους δ' ὡραίας, ὧν τὴν
B προχειρισθεῖσαν ἔχειν εἰς γυναῖκα. σβέννυσθαι γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἑτέραν φιλόστοργον ἐπέρας ἐπεισαγωγὴν, καὶ τὸ πρὸς ἐκείνην εὔνουν ὑποπαιώμενον κατ' μικρὸν μεθίστασθαι τῆς συνουσίας. παιδιᾶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, προστάξεσιν ὑπηλεξαμένους τὰς δοκίμους ἐπ' ὀμορφίᾳ τῷ σὺν τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγὼν πρὸς αὐτόν. συναχθεισῶν δὲ πολλῶν, δι' ἣν τὶς ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τῷ γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ ὑφ' τοῦ θείου μὸρδοχαίου, τοῦτο γὰρ αὐτῇ ὄνομα, ἐξεφο-
C μήν. ἦν δ' αὐτῶν ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, τῶν δὲ πρώτων ὑπὸ τοῖς ἰουδαίοις. πασῶν ἡ τὴν εὐθηνίαν σεμνύουσα, τοῦτο γὰρ αὐτῇ ὄνομα αὐτῇ, τοῦ κάλλει διαφέρειν, καὶ τὴν χάριν τοῦ προσώπου τὰς ὄψεις τῶν θεωμένων μᾶλλον ἐπέγειναν. ὑποδυθεῖσα ἡ αὐτὴ τῷ δι' οὐχῶν εἰς ἐπιμέλειαν, πάσης ἐτύγχανε προνοίας, ἀρωμάτων ἀφθονίας καὶ πολυτελείας τῷ ἀλειμμάτων, ὧν χρήζει τὰ σώματα, καταρδομένη. καὶ τούτων ἀπέλαυον ἐπὶ μῆνας ς'. τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν
D οὖσαν. ὅτε ἡ ἐνόμιζεν ἀποχρώντως τοῦ προειρημένου τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ τοῦ καθίζειν αὐτὰς ἐπὶ κοίτῃ βασιλέως ἀξίας ἤδη γνώσθαι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔπεμπε τῷ βασιλεῖ συνεσομένην. ὁ δὲ πλησιάζων δι' ὀλίγου ἀπέπεμπε πρὸς τὸν δι' οὐχ. ἐπικομιδῆς δὲ τῆς ἐθνέας πρὸς αὐτὸν ἠθεῖς αὐτῇ καὶ πιστὸν τῆς κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτῷ ἄγνωτα γυναῖκα. καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ
E ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀδήλῳ καλουμένῳ. διέπεμψε δὲ τοὺς ἀγγέλους λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος, ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους προαγγέλλων. αὐτὸς δὲ πέρσας καὶ τοὺς μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῆς ἐθνῶν εἰσίᾳ ὑπὸ μιᾶ ὅλον ἐπὶ τῷ γάμων αὐτοῦ. εἰσελθόντος δὲ εἰς τὸ βασίλειον, ἐπέθηκεν αὐτῇ τὸ διάδημα: καὶ συνῴκησεν οὕτως ἀθήρα, μὴ ποιησάσης φανερὸν αὐτοῦ τὸ ἔθνος ἐξ οὗπερ ἦν τυγχάνουσα. μεταξὺ δὲ τοῦ
F ὁ θεῖος αὐτῆς ὢν τῆς βαβυλῶνος εἰς σούσων τῆς πρωτίδος, αὐτόθι διῆγεν ἐκάστης ἡμέρας, πρὸς τοῖς βασιλείοις διαξίβων, καὶ πυνθανόμενος πρὸς τῆς κόρης πῶς διάγει τρόπον. ἔστεργε δὲ αὐτὴν, ὡς αὐτοῦ θυγατέρα. ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς μὴ τινα μηδένα τῶν ἰδίων αὐτοῦ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπηνίκα δὲ τοῦ θρόνου καθέζοιτο. φυλακὴν ἦσαν δὲ τὸν θρόνον αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνδρες δοροφόροι, πρὸς τὸ κολάζειν
G τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τῷ θρόνῳ. καθῆστο μὲν οὖν ὁ λύχνον χρυσοῦν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ἐπεὶ δ' ὅταν τινὰ σώζειν ἤθελε τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐξέτεινε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἀπτόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν.

καὶ πρὶν μὲν τούτων, ἀγνοούντων ἡμῶν διήλωται. χρόνῳ δὲ ὕστερον ὑποβουλευσάντων τῷ βασιλεῖ βαγαθώου καὶ θεοδέστου, βαρνάβαζος τῷ δι' οὐχων οἰκέτης τοῦ ἑτέρου, τὸ γένος ὢν ἰουδαῖος, συνεὶς τὴν ὑποβουλὴν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. μαρδοχαῖος δὲ διὰ τῆς ἐθνέας, φανερὰς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τοὺς ὑποβουλεύοντας. ταραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, τὰληθὲς ἐζήτει.

καὶ τοὺς

καὶ τοὺς μὲν δυνούχους αἰσταύρωσε, τῷ δὲ Μαρδοχαίῳ τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς αὐτῷ τῆς σωτηρίας γενόμενον, μόνον δὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημειώσασθαι, καὶ προσμένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὅτε φίλων ἀναγκαιότατον τῷ βασιλεῖ. ἀμὰν δὲ Ἀμαδάθου μὲν υἱὸν, τὸ γένος δὲ Ἀμαληκίτην, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσκυνοῦσιν οἱ τε ξένοι καὶ Πέρσαι. ταύτην αὐτῷ τιμὴν μόνῳ ἀρταξέρξου κελεύοντος ἔθος. Μαρδοχαίου δὲ μὴ προσκυνοῦντος ἄνθρωπον, ἀλλὰ φυλάξας ὁ Ἀμάνης, ἐπυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα Ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν. ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι Πέρσαι, προσκυνοῦσιν αὐτὸν, εἰ δὲ δοῦλος ἦν, οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ τιμωρῆσαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον, αὐτὸν μὲν αἰτήσασθαι πρὸς κόλασιν ἀφῆκε τὸ βασιλέως μεγέθους ἠγήσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω πᾶν ἀφανίσαι, ἐκ παλαιᾶς φύσεως τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηχθημένου, ὅτι καὶ τὸ γένος τὸ Ἀμαληκιτῶν ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων, ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπαρμένον τε καὶ κατὰ πᾶσαν γῆν οἰκούμενον, ἄμικτον, ἀσύμφυλον, οὔτε θρησκείαν τὴν αὐτὴν τοῖς ἄλλοις ἔχον, οὔτε νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ τοῖς δόγμασι τοῖς σοῖς παντὶ καὶ ἅπασιν ἀθέμιτον. τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς ὑπηκόοις διεργασίαν καταθέσθαι, κελεύσας ἀνερρίζωτον ἀπολέσαι, μηδέ τι αὐτοῦ λεῖψανον καταλιπεῖν, μηδ' εἰς δουλείαν τινῶν φυλαχθέντων, μή τι αἰχμαλωσίαν, ἵνα μηδέποτε μὴ ζημιωθῇ τοῖς φόροις τοῖς παρ' αὐτῶν γινομένοις, ἐκ δὲ ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο μυριάδας δώσειν ταλάντων ἀργυρίου λ'. ὅπου δὲ κελεύσῃ. ταῦτα δὲ τὰ χρήματα παρίσχειν ἡδέως ἔλεγεν, ἵν' ὑπὸ τούτων εἰρωνευθῇ τῶν κακῶν ἡ βασιλεία. ταῦτα τῷ Ἀμάνου ἀξιώσαντος, ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεται, καὶ τοῖς αὐθέμοις ὡς τε ποιεῖν αὐτοὺς ὅπ βούλεται. τυχὼν δὲ ὧν ἐπιθυμῶ Ἀμάνης, ἀλλὰ χρῆμα πέμπει διάταγμα ὡς τὸν βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη φερόμενον τοῦτον τὸν ἔχον τρόπον. Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἑκατὸν καὶ εἴκοσι σατράπαις ἀρχουσι, τάδε γράφει. πολλῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης ἧς ἐβουλήθην κρατήσας οἰκουμένης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑφρύφασον μηδὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκαθεὶς ἁμαρτεῖν, ἀλλ' ὑπεικὼς καὶ φέρων ἑμαυτὸν ἀεὶ καὶ προνοούμενος εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης αὐτοῖς, ἐζήτουν πῶς εἰς ἅπαντα τούτων ὑπολαβεῖν αὐτοῖς ἥδιστος. τῇ δὲ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ παρ' ἐμοὶ τὴν πρώτην μοῖραν δόξης καὶ τιμῆς ἔχουσι, καὶ μετ' ἐμὲ δευτέρᾳ δὲ πίστει καὶ βεβαίᾳ εὐνοίᾳ ἀμάνου, κηδεμονικῶς ὑποδέξασθαί μοι παντάπασιν αἱρεθέντος ἀναμεμίχθαι δυσμενὲς ἔθνος καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον, καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἀνυπότακτον. καὶ παραλλαγμένον καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ τὴν μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι, κελεύω τοὺς δηλουμένους ὑπὸ τοῦ δευτέρου μου πατρὸς ἀμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσαι, μηδεμίαν φιλοτιμίαν ποιησαμένους, μηδ' ἐλέῳ πλέον ἢ τοῖς ἐπεσταλμένοις πειθομένους ἀφανοῦσαι τῷ γραμματείῳ. καὶ τοῦτο γενόμενον τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ ιβ' μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. ὅπως οἱ παντὸς χρόνου ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, τὸν λοιπὸν μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι.

A & illis in crucem ſuffixis, Mardochæo tunc quidem pro ſalute ſua quam ei debebat præmij nihil perſoluit, tantùm nomen eius in commentarios ſuos referri iuſſit & annotari, ipſum verò verſari in regia, receptum inter amicos regis neceſſarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad regem veniebat, adorabant eum omnes tam Perſæ quàm exteri, idque ipſius Artaxerxis iuſſu. Mardochæo verò propter patriam inſtitutionem non adorante hominem, ille cùm hoc obſeruaſſet, percontatus eſt cuias eſſet. & audito eſſe Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cùm ingenui Perſæ adorarent eum, ſeruum iſtum dedignari idem facere: volénſque pœnas de Mardochæo ſumere, parum putauit ipſum ad ſupplicium depoſcere, niſi gentem eius vniuerſam perderet, quòd eſſet natura Iudæis infeſtus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex qua ipſe erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito rege orſus eſt accuſationem, eſſe gentem quandam malam, ſparſam per vniuerſum ipſius regnum, inſociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuerſis ceremoniis & legibus vtentem, infenſam & moribus & ſtudiis reliquorum populorum, & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, ſi vis ſubditis tuis gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel captiuo vel ſeruo ſuperſtite relicto. & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi XL. talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia cariturus, modò regnum tuum repurgetur ab iſta hominum colluuie. Hæc Amane poſcente, rex & argentum illud ei ſe remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipſe arbitratu ſuo ſtatueret. Aman autem voto potitus, confeſtim edictum nomine regis per omnes nationes euulgat in hanc ſententiam: Rex magnus Artaxerxes CXXXII. ſatrapis qui Indiam inter & Æthiopiam prouinciis præſunt, hæc ſcribit. Conſecutus imperium tot gentium, & orbis quàm latè volui dominio potitus, cùm nihil ſuperbum aut ſeuum in ſubditos admitterem, ſed manſueto ac miti moderate eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona poſſent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iuſtitiam mihi ſemper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem ſecundum poſt me locum obtinente Amane, eſſe permixtam hominum generi gentem inimicam, & ſuis quibuſdam legibus vtentem à cæteris diuerſis, inobedientem regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam nec negocia noſtra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemini eorum parcentes, neque miſerationi plus quàm noſtro edicto tribuentes: idque fieri iubeo decima tertia die duodecimi menſis præſentis anni: vt vna die deletis in totum noſtris hoſtibus in poſterum pace ac ſecuritate frui nos liceat.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem sparso, omnes ad Iudæorum internecionem in diem præscriptum sese expediebant, idemque studium erat & Susis in vrbe regia. Rex interim & Aman conuiuiis vacabant & compotationibus, perturbata ciuitate & futuri expectatione suspensa. At Mardocheus re cognita, scissis vestibus, opertus sacco & sparsus cinere ferebatur per vrbem, iniquum facinus clamitans, maximam gentem internecioni esse addictam: & vociferando talia vsque regium palatium delatus, ibi demum constitit. non enim fas erat illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius erat Iudæorum habitus aut affectio in cæteris vrbibus quacunque regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denuntiatam sibi cladem lugentibus & lamentantibus. Vt verò reginæ nunciatum est, Mardochæum in tam miserabili habitu stare pro foribus palatij, perturbata hoc rumore misit qui ei vestimenta mutarent. Qui cùm id recusaret facere, quòd nondum cessasset causa propter quam eum habitum sumpserat, vocatum ad se eunuchum Achratheum, qui tum fortè aderat, misit ad eum, sciscitatum quid mali accidisset homini, vt talem cultum sumeret, ac ne ipsa quidem rogante vellet deponere. ibi Mardochæus omnem causam eunucho exponit ordine, & quòd edictum regium per vniuersam ditionem esset diuulgatum, & quantam vim pecuniæ pollicitus sit Aman, vt internecionem eius gentis à rege redimeret. ad hæc exemplar edicti Susis propositi ad reginam perferendum ei tradidit, adiectis mandatis, vt supplex regem adiret super hoc negocio, nec grauaretur pro incolumitate suæ gentis ad tempus infra dignitatem sese demittere, & deprecari eius periculum. Amanem enim, cuius secunda sit post regem dignitas, incitare eum crebris contra Iudæos accusationibus. Hoc cognito regina rursum Mardochæo nunciat, nec vocatam se à rege, & capitale esse inuocatum ad eum irrumpere, nisi ipse incolumitatem donare volens, virgam auream protenderet. his enim solis impune esse, quibus hoc fortè contingeret. Quibus ille auditis rursum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam respectum habere salutis propriæ, sed potius vniuersi generis. si enim hoc nunc facere negligat, Deum quidem omnino laturum suis auxilium, ipsam verò cum sua familia daturam pœnas eis quos tunc contemneret. Tum Esther non mutato nuncio iubet patruum Susis concionem Iudæorum aduocare, & pro reginæ salute triduanum iciunium indicere: se quoque idem facturam pollicita cum ancillis domesticis, ac tum demum vel contra legem adituram regem, & mortem etiam libenter perlaturam si ita vsus veniat. Paruit ille reginæ & indicto suis publico iciunio, ipse quoque supplex Deum precatus est, ne populum suum deleri permitteret, sed quemadmodum antea sæpe saluti eorum prospexisset,

Esth. 4.

A τούτου κομισθέντος τὰ διαστάγματος εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες ὑπὲρ τοῦ τῶν Ἰουδαίων ἀπώλειαν καὶ παντελῆ ἐξολόθρευσιν, εἰς τὴν διωρισμένην ἡμέραν, ἐγίνοντο. ἐπαύλιστο δὲ τοῦτο, καὶ ἐν τοῖς Σούσοις. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ Ἀμάνης, πρὸς

B δωχίας καὶ πότους ἦσαν, ἡ δὲ ταραχὴ δι' ὅλης ἦν ἡ πόλις, ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, διέρρηξε μὲν τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον ἐνδυσάμενος, καὶ κατάχαμαι καθεζόμενος, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν ὅτι μηδὲν ἀδικήσαν ἔθνος αἰκίζεται. καὶ τοῦτο λέγων ἕως τῆς βασιλείου ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξὸν εἰσελθεῖν αὐτῷ τοιοῦτον διειλημμένῳ χῆμα. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν ἐν τοῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι, ἐν αἷς τὰ διὰ τούτων διετέθη γράμματα, θρηνοῦντες καὶ τὰς κατηγλεμένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι. ὡς δ' ἀπήγγειλαν τοῖς τῆ βασιλίσσῃ τὸν Μαρδοχαῖον ἐν οὕτως οἰκτρῷ χήματι πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, ταραχθεῖσα πρὸς τὸν ἀκόλουθον, ἐξέπεμψε τοὺς μεταμφιοῦντας αὐτόν. εὐπιθοῦντος δ' ἀποδύσασθαι τὸν σάκκον, οὐ γὰρ ἐφ' ᾧ τοῦτον αἰσχρὰ θήν λαβεῖν ἀπιτῆ πιπτοῦσθαι τῷ τοιούτῳ, πρόσκλησιν ἐποιήσατο τὸν δυνοῦχον ἀχράθιον, καὶ δι' ἐπάγγελτον αὐτῇ παρὼν, ἀπέστειλε πρὸς Μαρδοχαῖον γνώμονα τῷ συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρωποῦ πυθεῖ, καὶ τὸ χῆμα τοῦτο διειλημμένῳ, οὐδ' αὐτὸς

C ἀνέκαλούσης, ἀπέθετο. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος, ἐπίδειξε τῷ δυνούχῳ τὴν αἰτίαν, τὸ παγγέλμενον τὴν τῷ Ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ χώραν διαπεμφθὲν, καὶ τὴν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ὑπὲρ τῆς ἀπωλείας τῶν ἐθνῶν αὐτῶν ἀνήσατο παρὰ τοῦ βασιλίσσης ἀμάνης. δοὺς δ' αὐτῷ καὶ τὸ ἀπαγγαφὲν τῇ ἐν Σούσοις προτεθέντων, κομίσαι τῇ ἑωθρᾳ, καὶ δεῖ τούτων διατεθῆναι τῷ βασιλίσσῃ ἐντέλλετο, καὶ σωτηρίας ἕνεκεν τῶν ἐθνῶν μὴ ἀδοξήσαι λαβεῖν χῆμα

D ταπεινὸν, ᾧ παραμυθήσεται τοὺς Ἰουδαίους κινδυνεύοντας ἀπολλύσθαι. τὸν γὰρ τῶν διωγμῶν ἔχοντα τῷ βασιλεῖ τιμῶν ἀμάνην, κατηγορήσαντα τῶν Ἰουδαίων, παροξυγκέναι κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. ταῦτα γνοῦσα, πέμπει πάλιν πρὸς Μαρδοχαῖον ἀπαγγέλλουσα, ὅτι μήτε κληθεῖη πρὸς τὸ βασιλίσσης, καὶ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλητος, ἀποθνήσκει, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βουλόμενος προτείνειεν τὴν χρυσέαν ῥάβδον. ᾧ γὰρ αἱ τοῦτο ποιήσειεν ὁ βασιλεὺς ἀ-

E κλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὐκ ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. Μαρδοχαῖος δὲ τούτοις κομίσαντος αὐτῷ τοῦ δυνούχου παρὰ τῆς ἐσθῆρας τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευσε αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. εἰ γὰρ ἀμελείσειε τούτου παρ', ἔσεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν ἀπὸ τοῦ θεοῦ πάντως, αὐτὴν δὲ καὶ τὸν πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλιγωρη-

F θέντων ἀφανισθήσεσθαι. ἡ δὲ ἐσθὴρα, ἀπέστειλε μὲν τῷ Μαρδοχαίῳ τὸν αὐτὸν πέμψασα ἀγγέλον, εἰς σούσα πορεύεται, ἐις ἐκεῖ Ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναλα-

γεῖν. ἐ νηστεῦσαι πάντων ὑπὲρ αὐτῆς ὑπὲρ ἓξ ἡμέρας. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσασαι μὲ τῇ θεραπανίδων, τό τε προσελθεῖσθαι τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπερχωρεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, τοῦτο ὑπομένειν. ἐ μαρδοχαῖος μὲν κ' τὰς τῆς ἐσθήρας ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι, ἐ τὸν θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς κ' πρότερον αὐτῷ πολλάκις προνενόηκε, καὶ ἐ-

καὶ ἁμαρτῶντι συγγνώμην, καὶ τῶν αὐτὸ ῥύσασθαι τῆς κατηγελμένης ἀπωλείας. οὐδὲ γὰρ ἁμαρτόν τι κινδυνεύει ἀκλεὴς ἀποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν εἰς τὴν αἰτίαν τῆς ἁμαρτίου ὀργῆς, ὅτι μὴ προσκυνήσας μηδ' ἓν σοὶ δίκαιον φησὶ τιμὴν παρεῖχον, ταύτην ἐκείνῳ ἀποδοῦναι ὑπέμεινα, ὀργισθεὶς ταῦτα καὶ τὴν μὴ ἀποδεδωκότων τοῖς σοῖς νόμοις ἐμηχανήσατο. τὰς δ' αὐτὰς ἱκεσίας καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, ἀποκαλοῦν προνοῆσαί τι τὸν θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐν ἁπάσῃ γῇ ἰσοπολίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰρ προ ὀφθαλμῶν αὐτοῖς εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. καὶ ἐσθῆτα ἣν ἱκέτευε τὸν θεὸν τῇ παρῴᾳ νόμῳ, ῥίψασα καὶ τῆς γῆς ἑαυτῇ, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα περιθεμένη, καὶ σποδῷ καὶ κόπρῳ καὶ τοῖς ἡδίστοις ἀποταξαμένη, ξισὶν ἡμέρας ἤτει τὸν θεὸν ἐλεηθῆναι μὲν αὐτὴν, δείξαι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ, πθανὼ μὲν τοὺς λόγους ἀποκαλοῦσαν, τὸ δὲ εἶδος ἀφροντίστερον τῆς προτέρας οὖσαν, ἵνα ἀμφοτέρως καὶ πρὸς τὴν παραίτησιν τῆς ὀργῆς εἴη παρεσκευασθέν πρὸς αὐτὸν ὀδυσωλεῖς χρήσαιτο, καὶ πρὸς τὴν σωτηρίαν τῷ ἐμπεσόντων, ἐν τοῖς ἐχάτοις σαλεύοντων. μῦσος τε γλυέσθαι τῷ βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῷ ἰουδαίων, καὶ ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ κατασκευάσαντας. ταῦτα ἱκετεύουσα τὸν θεὸν δὴ ξεῖς ἡμέρας, ἀποδύεται μὲν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ τὸ κῆμα μεταβάλλει. κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τὴν βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ὑπερειδομένη αὐτῇ κούφως ἔφερεν, ἡ δ' ἐπορεύετο, τὸ βαθὺ τὸ ἐνδύματος καὶ μόχθει τῆς γῆς κεχυμένον ἄκεσις ἀπαώρει τοῖς δακτύλοις, ἥπτει πρὸς τὸν βασιλέα, μεσὴ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος, προσηνὲς δὲ ἦν σεμνὸν ὑπερειμένη τὸ κάλλος. εἰσίει δὲ πρὸς αὐτὸν μὴ δίους. ὡς δ' εἶδε πρόσωπον αὐτῇ καθεζομένου ὑπὸ τῷ θρόνου γίνεται τὸν βασιλικὸν προσειμένου νόσμον, ὃς ἦν ἐκ ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ δ' καὶ λίθου πολυτελοῦς, φοβερώτερον δ' ἦν δι' αὐτὸ μᾶλλον θρασυνόμενον, καὶ τι καὶ κείνου προσιόντος αὐτῷ ἀπηνέστερον, ἦ δικαιοῦν μὲν ὑπὸ τῆς ὀργῆς τῷ προσώπου, πάρεσις δ' ὑπὸ αὐτῷ ὑπὸ δίους λαμβάνει, καὶ τῆς ἀποπλοῦν οἴσιν ἀχανὴς ἐπέπεσεν. ὁ δ' βασιλεὺς καὶ βούλησιν οἰκείαν τοῦ θεοῦ, τὸν θράσος μετέβαλε. καὶ δείσας περὶ τῆς γυναικὸς μὴ καὶ πάθῃ τι τῷ χειρόνων ὑπὸ τοῦ φόβου, ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου, καὶ τῆς ἀγκάλας αὐτὴν ὑπολαβὼν ἀνέκτατο, καταπαυζόμενός τε καὶ προσομιλῶν ἠδίως, καὶ θαῤῥεῖν ἀποκαλῶν καὶ μηδὲν ὑποπτεύειν σκυθρωπὸν ὅτι πρὸς αὐτὸν ἄκλητος ἔλθοι. τὸν δὲ νόμον τοῦτον πρὸς τοὺς γυναικούς κεῖσθαι. τὸν δ' ὁμοίως αὐτῷ βασιλεύουσαν, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐκτείνει τῇ χειρὶ, καὶ τὸν ῥάβδον ἐξέπεισεν δὴ τὸν αὐχένα αὐτῆς ἅψα τὸν νόμον, δ' λαβεῖας αὐτὸν ἀπολύει. ἢ δ' ὑπὸ τούτων ἀναζωπυρήσασα,

A & indulſiſſet peccatorum veniam, tum quoque eos à denunciato liberaret periculo. non enim ſua culpa ſe veniſſe in diſcrimen infamis ſupplicij, ſed ideo ſæuire Amanem ira percitum, quòd ſoli Deo debitum adorationis honorem à ſe non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integrè ſeruatam, vniuerſo generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum vt eorum ſaluti proſpiciat, & totum genus Iſraeliticum imminenti cladi eximat, quam videbantur ſibi habere præ
B oculis. Regina quoque ſupplicabat more patrio humi in faciem proſtrata, & amicta veſtitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis: rogabátque miſeratus daret ei apud regem quali maximè opus eſſet facundiam, & maiorem quàm vnquam antea formæ gratiam, vt modo vtroque permotus rex ad clementiam, & in ipſam fiat indulgentior, & popularibus ſuis in extremo periculo
C conſtitutis patrocinantem æquis oculis aſpiciat. Vtque in rege odium inimicorum inge- Eſth. vi
nerat, omniúmque imminentium in eorum perniciem, ni ipſe auertat infortunium. His precibus ſolicitata per triduum diuina miſeratione, denuo mutat habitum: & ſumpto cultu qui reginam deceat, cum duabus pediſequis, quarum altera ſuſtinebat innixam leniter, altera à tergo ſinuoſam & fluentem in terram veſtem ſummis attollebat digitis, ad regē
D venit, rubore genas ſuffuſa, & maieſtate mixtā venuſtatem præferens, nec omnino à metu libera. Quem vbi conſpexit ſublimem in ſolio, inſignémque cultu diſtinctō auro & gemmis ac vnionibus, horror quidam eam repente ſubiit: & fortè toruiùs eam ac ſubirato vultu inſpexerat: móxque attonita fluentibus membris in ſuſtinentem ad latus totam ſe reiecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & ſolicitus ne quid grauius
E coniugi accideret, è ſolio ſe proripuit: blandéque in vlnas exceptam refouebat ſuaui alloquio, iubens bono animo eſſe ſecuram quòd inuocata venerit. legem enim illam latam eſſe in ſubditos. ipſi verò vt regni ſociæ, licere omnia. Hæc locutus ſceptrum in manum eius inſeruit, & ceruicem eius virga permulcens aurea, legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inquit, eloqui non poſſum, quid mihi repente acciderit. vt enim te conſpexi tanta maieſtate verendum, continuò refugiens interius
F defecit me animus. & cùm hæc verba ægrè languida & exili voce protuliſſet, magis etiam ſolicitus ſolari eam cœpit prolixius, paratum ſe quiduis gratificari pollicens, vel ſi dimidium regni ſibi depoſceret. Eſther autem hoc tantùm rogauit, vt ad cœnam ſibi paratam conuiua cum Amane amico veniret.
G Quod cùm annuiſſet, amboque veniſſent,

δίκαιον εἶπεν, οὐκ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον τῆς συμβεβηκότος μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε μέγαν καὶ καλὸν καὶ φοβερὸν, δι' ὅτι ὑπερῆρεμου τὸ πνεῦμα, καὶ καταλειπόμην ὑπὸ τῆς ψυχῆς. μόλις δ' αὖτις καὶ ταῦτα φθεγγομένης, καὶ μὴ ἀθρόας, αὐτόν τε ἀγωνία καὶ ταραχὴ κατελάμβανε, καὶ τὴν ἐθέλειν δ' ψυχεῖν καὶ τὰ κρείττω προσδοκᾶν παρεθάῤῥυνεν, ὡς αὐτὰ καὶ τὰ ἥμισυ τῆς βασιλείας εἰ δίοιτο τούτων ἀποχωρήσοντος αὐτῇ. ἡ δὲ ἐσθῆτα δὴ εἶσιν αὐτὸν μετὰ ἑμαυτοῦ τὸ φίλου πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν ἐξίωσε. παρεσκευακέναι γὰρ αὐτὴν δεῖπνον ἔλεγεν ὡς δ' ἐπείσθη καὶ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων,

inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modò liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libēter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, quòd solus tali honore dignatus sit, vt cum rege vocaretur à regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cùm obiter in palatio videret Mardochæum excanduit, quòd nullus ab eo sibi honor exhiberetur: reuersúsq; domum aduocata vxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo esset tam apud regem quàm apud reginam. nam cùm ea die solus cum rege apud eam cœnasset, in crastinam quoque se vocatum esse. vnum sibi esse permolestum, quòd Mardochæum Iudæum videret in palatio. cúmque Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, & mane petita à rege potestate Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea sententia iussit familiares curare vt eiusmodi trabs erigeretur in suo palatio, parata ad Mardochæi supplicium: id quod etiam mox factum est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat euenturum longè aliùd. Nam ea ipsa nocte somnum regi ademit: qui nolens vigiliæ tempus perdere: sed malens in aliquod regni negocium id impendere, iussit scribam allatis commentariis res tam à se quàm à maioribus gestas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè gestam donatum amplis possessionibus in regione, cuius nomen erat ascriptum: alium ob fidem munera accepisse precij maximi. tandem ventum est ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cùm scriba ad aliud deinceps transiret, inhibuit eum rex, percontatus an non sit adscriptum redditum ei aliquod præmium. illo verò negante quicquam tale scriptum, iussit eum desinere, & quota noctis hora esset scitatus est ab eo, cuius hoc erat officium: & audito quòd esset iam diluculum, mandauit vt viserent quisnam amicorum adesset pro palatij foribus, sibíque renunciarent. fortè autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochæi supplicium. famulis verò renunciantibus Amanem esse pro foribus, iussit eum intro vocari. cui ingresso, Cùm sciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis beneuolum, rogo da mihi consilium, quomodo possim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans quancunque sententiam protulisset, in rem suam fore, quòd ipse præ cæteris regi carus esset: indicauit ei quòd putabat optimum his verbis: Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac vt equo vehatur vestitus sicut tu, & aureo torque ornatus: & vnus aliquis ex intimis tuis amicis præconis specie præcedat, clamans per totam vrbem quòd sic honorabitur quem rex honorare voluerit.

A τῷ ἐθέρει αὐτὸν ἐπίλυσιν αὐτῷ δηλοῦν τί βούλεται. μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' αἰ τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐθελήσῃ λαβεῖν. ἢ εἰς τὸν ὑπιοῦσαν αἰτεῖσθαι φέρειν αὐτῷ τὸν αὐτὸν βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὸν μὴ ἀμαίου πρὸς εἰσίασιν. τῇ δὲ βασιλέως ὑποχομένου, ὁ ἀμαὶν ἐξῆλθε φρενήρης, ὅτι μόνον ἐξεῖναι συνδειπνεῖν τῇ βασιλεῖ

B καὶ τῇ ἐθήρᾳ, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος παρ' αὐτὸν παρακέκλητο πλὴν τοῦ βασιλέως πικῆς. ἰδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ μαρδοχαῖον ἐφρενοβάκτησεν, οὐδὲν γὰρ αὐτῷ παρ' αὐτὸ θρασυμένου πρὸς τιμὴν ἐγένετο. καὶ παελθὼν πρὸς αὐτὸν, τὸν γυναῖκα ζαράζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τὴν τιμὴν, ἧς οὐδενὸς τῶν βασιλέως ὑπολαύσει μόνου, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοὺς βασιλέας. καὶ γὰρ σήμερον ὡς δεῖπνήσας παρ' αὐτῇ μόνῳ σὺν τῷ βασιλεῖ, κληθεὶς πάλιν εἰς τὸν ὑπιοῦσαν. ἔλεγέ τε μὴ ἀρέσκεσθαι, μᾶλλον δὲ ὀργίζεσθαι

C ἐν τῇ αὐλῇ τὸν ἰουδαῖον. τὰς γυναικὰς αὐτῷ ζαράζας εἰπούσης κελεύειν ξύλον κοπῆναι πηχῶν ν', καὶ πρωῒ φθάσαι τῷ βασιλέως αἰτησάμενον αἰκάσασθαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαινέσας τὸν γνώμην, προσέταξε τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμάσαι μένοις, σπεύσαι τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίου. καὶ τὸ μὲν ἦν ἕτοιμον. ὁ δὲ θεὸς καταγελᾷ τῆς ἀμαίου πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐπήρτο τῷ γνησομένῳ.

D τῷ γὰρ βασιλέως ἀγρυπνίαν τὴν νυκτὸς ἐκείνης ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὁ δ' οὐ βουλόμενος ἐν ὀλιγωρίᾳ ὑπολείπειν τὸν ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἴς τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ ἀφελούντων αὐτὸν αἰαλύσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τῶν ἰδίᾳ πράξεων, ἀναγνώσεσθαι αὐτῷ προσέταξεν. κομίσαντος δὲ καὶ ἀναγνώσοντος, εὑρέθη τις δι' ἀρετὴν εὐεργεσίαν εἰλικρινῶς χάριν,

E ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἐπεὶ δὲ ἔδοξέ πως ἀφορμὴν τὴν χρόνον μείωσιν, ἦλθε καὶ βαγαθῶ καὶ θεοδέσην τοὺς ὑπουλεύσαντας δύνοχος τῷ βασιλεῖ, ὧν μαρδοχαῖος μηνυτὴς ἐγένετο. ἐφάσαντος δὲ μόνον τοῦτο τοῦ γραμματέως, καὶ μεταβαίνοντος εἰς ἑτέραν πρᾶξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεὺς, πυθόμενος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶναι, κελεύσας ἡσυχάζειν, τὶς εἴη τῆς αὐλῆς

F ὧδε φθάσας τῷ δεῖ τοῦτο τιμαγμένων ἐπιζητῆσαι. μαθὼν δ', ὡς ὄρθρος δὴ βαθὺς ἤδη, προσέταξε τῷ φίλων ὃν αἰ πρὸ τῆς αὐλῆς ὤρασιν ἤδη παόντα, τοῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δὲ ὥστε ἀμαὶν διρεθῆναι θάτερον γὰρ τῆς συνήθους ὥρας ἐληλύθει, ὥστε μαρδοχαίου θανάτου δηλοῦν αὐτῷ. τῶν οὖν διεσπόντων εἰσόντων, ἔστη ἀμαὶν εἰς πρὸ τῆς αὐλῆς, ἐπὶ λύσειν αὐτὸν ἐσκαλίσαι. εἰσελθόντος δὲ, φίλον εἶπεν εἰδώς σε ἐμαυτῷ μόνον εὔνοον, συμβουλεῦσαι μοι παρακαλῶ, πῶς ἂν τιμήσαιμι τινὰ στερρόμενον ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τῆς ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως. ὁ δὲ ἀμαὶν λογισάμενος ὡς αἰ δῴη γνώμην ταύτην δώσειν ὑφ' αὐτῷ, φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως μόνον, ὡς ὥστε ἀρίστην εἶ), ταύτην φασκεν ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, εἰ βούλοιο τὸν αἰδοῖον, ὃν φῆς ἀγαπᾶν, δόξῃ φρενβαλεῖν, πίσσον ἐφ' ἵππου βαδίζειν τὸν αὐτὸν ἐσθῆτα σοι φορεῖσθαι, καὶ φρεναυχένιον χρυσοῦν ἔχοντα. καὶ φθάνοντα τῷ ἀναγκαίαν φίλων ἕνα, κηρύσσειν δι' ὅλης τῆς πόλεως ὅτι ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς, ὃν αἰ ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ.

ὁ μὲν

ὁ μὲν οὖν Ἀμάνης, ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν ἥκειν τοῦτο τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ παραινέσει. προελθὼν φησί, ἔχεις δὴ καὶ τὸν ἵππον, καὶ τὴν στολὴν, καὶ τὸν στρεπτόν, ὃν ζήτησον Μαρδοχαῖον τὸν Ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα ἐκείνῳ δοὺς, κήρυττε προάγων αὐτὸν τὸν ἵππον. σὺ γὰρ ἔφη μοι φίλος ἀναγκαῖος, καὶ ἴσθι δίκαιος ὢν χρηστὰς συμβούλους ἐγχόου, ταῦτα δὲ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσαι σώσαντι μου τὴν ψυχήν. τούτων ἀκούσας ὁ Ἀμὰν καὶ ταῦσαν ἐλπίδα, τὴν δίκαιον ἀπωλωλεκυῖαν συνεχύθη, καὶ πληγὴς ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν Μαρδοχαῖον δι' ἀγορᾶς τῆς αὐλῆς, στένων ἐσθῆτι μέλανι, ἐπίλδσεν ὑποθέμενον ἐσθῆσαι τὴν πορφύραν. ὁ δ' οὐκ οἰδὼς τἀληθὲς, ἀλλὰ χλιδᾶσθαι νομίζων, ὡς κάπηλε πάντων ἀθεώτατε εἶπεν, οὕτως ἡμῖν τῆς συμφορᾶς ὑπηγλάϊσαι; πεισθεὶς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἴη δεδωκὼς, αὐτὴ τῆς σωτηρίας, ἵνα αὐτῷ παρέχῃ, τοὺς τότε βουλεύσαντας δυνούχους ἐλέγξας, ἐνδύεται τὴν πορφύραν, ἵνα ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλει, καὶ περιτίθεται τὸ περιαυχένιον, καὶ βαδαὶ ὅτι τὸν ἵππον, ἐν κύκλῳ περιέπι τὴν πόλιν, Ἀμάνου προάγοντος καὶ κηρύττοντος, ὅτι τοῦτ' ἔσαι, ᾧ δὲ τὸ βασιλέως, ὃν ἂν τέρπῃ καὶ τιμῆς ἄξιον δοκιμάσῃ. ἐπεὶ δ' ἐκπεριῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν Μαρδοχαῖος, εἴσωσι προὸς τὸν βασιλέα, Ἀμὰν δ' ὑπ' αἰσχύνης προὸς αὐτὸν οὐ προσέρχεται, καὶ μὴ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἳ δ' οὐκέτ' ἀμυνάσθαι τὸν Μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν δὲ θεὸν εἶ σὺν αὐτῷ. ταῦτα δ' τούτων ἔτι προὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, ἦκον οἱ τῆς ἑσθῆτος δυνοῦχοι τὸν Ἀμὰν ὅτι τὸ δεῖπνον ἐπισπεύδοντες. σαβουχάδης τὸ τῷ δυνούχων εἷς, ἰδὼν τὸν σταυρὸν ἐν τῇ Ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ὅτι Μαρδοχαίου παρεσκευάκεισαν, καὶ πυθόμενος προσέτι τῷ οἰκετῶν ὅτι τὸ τοῦτον ἦσαν ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς δὲ ὡς ὅτι τὸν τῆς βασιλίσσης θεῖον, τὸν δὲ Ἀμὰν μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι προὸς τοῦ βασιλέως προὸς τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε. ὡς δ' ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ Ἀμάνου δειπνηθείς, ἤξίου τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ τίνος βούλεται δωρεᾶς ἐπιτυχεῖν ὡς ληψομένῳ οὗπερ ἂν ὅτι θυμίαν ἔχῃ, τὸν τοῦ λαοῦ κίνδυνον ὑποδύρετο, καὶ προὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μετὰ τοῦ ἔθνους ἐκπεσεῖσθαι, διὸ καὶ ποιεῖσθαι περὶ τούτων τοὺς λόγους. οὐ γὰρ ἂν ἠνωχλήκεναι αὐτῷ, εἰ προὸς δουλείαν πιπρασκὼν ἐπίλδσεν αὐτοὺς ἀπεμπολῆσαι. μέτειον δὲ τοῦτο τὸ κακόν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως ὑπὸ τίνος ἐν ταῦτα γεγυμνῶται, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς Ἀμάνου, καὶ τοῦτον ὄντα πονηρὸν ἐν αὐτοῖς, κατεσκευάκεναι τὴν βουλὴν ἔλεγε. ταραχθεὶς δὲ προὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσαντος εἰς τοὺς κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, τῆς ἑσθῆτος ὁ Ἀμὰν ἤρξατο δεῖσθαι, καὶ παρακαλεῖν συγγνώμην τοῦ ἡμαρτημένων. συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. ὅτι τε τῆς κλίνης αὐτῆς ἐπὶ τοῦ πεσόντος, καὶ τὴν βασίλισσαν προκαλούμενος, ἐπεισελθὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὴν ὄψιν ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, εἶπεν ὦ κάπηλε πάντων ἀθεώτατε καὶ βιάζεσθαί μου τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς, Ἀμάνου δὲ προὸς τοῦτο καταπλαγέντος, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ σαβουχάδης ὁ δυνοῦχος παρελθὼν κατηγόρει τοῦ Ἀμάνου, ὡς εὑρεῖ σταυρὸν ὅτι τῆς οἰκίας αὐτοῦ παρεσκευασμένον ὅτι Μαρδοχαίου.

A Id consuluit Aman putans hunc honorem non alij deberi quam sibi. Rex verò lætus: Ergo, inquit, vade, & sumpto equo, veste ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & sic ornatum equo insidentem ipse præcede, agens præconem interim. nam tu amicus es intimus, & consilium quod dedisti exequeris optimè, debetur enim honor hic meæ vitæ conseruatori. His præter omnem spem auditis vix fuit compos animi, & cùm non haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque aureo: inuentúmque ante aulam Mardochæum B sacco amictum, iussit eo depositò induere purpuram. Qui veritatem rei nescius, sed illudi sibi putans: Scelestissime, inquit, adeóne calamitati nostræ insultas? Persuasus tandem quòd rex hoc ei præmium pro accepta salute redderet, próque detectis eunuchorum insidiis, induit purpuram qua rex ipse vti est solitus: & ornatus torque, conscensóque equo vrbem obC equitabat, præcedente Amane & clamante: Sic honorabitur quem rex honorare voluerit. Perlustrata deinde vrbe, Mardocheus ad regem ingreditur. Aman verò præ pudore domum se contulit, & cum fletu vxori ac amicis quę contigerant narrauit. Respóderunt illi, ademptam iam ei omnem occasionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifestè Deus sit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, D venerunt Estheris eunuchi, Amanem sine mora ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas visa cruce defixa in ipsius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, scitatúsque è quodam famulo in quem vsum parata sit: vt cognouit quòd reginæ patruo, quem Aman volebat à rege ad supplicium deposcere, tũc quidem siluit. Esth. 7. Cæterùm postquam rex cum Amane suauiter epulis acceptus, iussit reginam indicare quidnam eum sibi largiri cuperet, accepturam quicE quid petierit: cœpit deplorare periculũ sui populi, dicens se ad interitum cum tota sua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim se negotia eius interpellaturã fuisse, si in amaram seruitutem vendi eos iussissent, quòd mediocrem hanc calamitatem duceret: nũc verò orare, vt se ab imminenti clade eripiat. Quęrente autem rege, quisnam hoc moliretur, iam apertè accusando in Amanem inuecta est, diF cens hunc, quòd pessimè erga eos affectus esset, autorem talis consilij. Tum rex turbatus recepit se in hortos è conuiuio: & Aman paratum sibi iam intelligens infortunium, cœpit apud reginam erratum suum agnoscere, & precari veniam: simúlque in lectum eius procubuit. Interim superueniens rex, & hoc viso magis etiam commotus: Scelestissime, inquit, etiam vim vxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne hiscere quidem G valente, ibi verò Sabuchadas eunuchus accedens accusabat Amanem, quòd in ædibus eius inuenisset crucem Mardochæo paratam.

id enim sibi compertum ex ipsius famulo, cùm ad inuitandum eum veniſſet. eſſéque eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito rex decreuit non alio ipſum afficere ſupplicio, quàm quod in Mardochæum excogitauerat: iuſſitque vt confeſtim in eam crucem ſublatus necaretur. Subit hîc mihi admirari diuinam potentiam, inſtitiámque ac ſapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non ſolùm Amanem merito ſupplicio tradidit, verumetiam pœnam in alterum excogitatam in caput inuentoris illo inſcio conuertit. Atque ita Aman immodicè amicitia regis vſus periit, & facultates eius reginæ donatæ ſunt. Mardochæus autem à rege accitus, qui iam cognatum eſſe coniugis ex ipſa didicerat, annulum accepit ab eo qui priùs Amani fuerat concreditus. regina verò poſſeſſionem Amanis ei largita eſt. rogauit deinde regem vt Iudæis præſentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij literis, ſparſis quàm latè pateret imperium. neque enim ſe poſſe viuere, niſi & patria ſalua, & ſuis popularibus. rex autem pollicitus eſt nihil ipſa inuita ſe mandaturum, neque voluntati eius vlla in re contrà iturum. Permiſit etiam vt ipſius nomine quicquid vellet de Iudæis ſcriberet, & regio ſigillo obſignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim regio ſignaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur ſcribis regiis, iuſſit eos pro Iudæis ſcribere ad magiſtratus omnium gentium, quæſitæ ſunt Indiam inter & Æthiopiam ſub centum x x v i i. ſatrapis. quarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magiſtratibus noſtris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non ſolùm erga inferiores exercent ſuperbiam, verumetiam contra ipſos autores beneficij non verentur inſoleſcere, quantum in ſe eſt tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ vſquam eſt inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos, per quos eam adepti ſunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant ſe poſſe fallere. Ex his quidam propter amicitiã præpoſiti cum poteſtate adminiſtrandis publicis negotiis, priuatis indulgẽt odiis: & decipiẽtes eos quos penes ſummum eſt imperium, falſis criminibus ac calumniis efficiunt vt indignentur innoxiis, atq; ita miſeros adducunt in ſalutis periculum: id quod non è priſcis exẽplis aut fama auditis vobis poteſt eſſe perſpicuum, ſed ex facinore quod ſub noſtris admiſſum eſt oculis: vt poſthac non oporteat mentem adhibere qualibuſcunque criminibus vel potiùs calumniis, ſed de cognitis cauſis iudicare: & ſi quidem peccatũ ſit, ſeuerè animaduertere: ſin contrà, abſoluere: & rebus non verbis credere. Nanq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi non Perſici ſanguinis,

Eſth. 8.

A τοῦτο γὰρ αὐτῷ πυνθανομένῳ τὸν οἰκέτην εἰπεῖν, ὅτι καλέσαν αὐτὸν ὕβρει τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. ἐπὶ δὲ τὸν σταυρὸν ἔλεγε, ν πήχων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ ἐβούλετο χρῆναι τὸν ἀμάνιον, ἢ τῇ κατ' Μαρδοχαίου νενομένῃ. καὶ κελεύει ἀπὸ τοῦ ξύλου αὐτὸν ἐξ ἐκείνου σταυροῦ κρεμασθέντα, ἀποθανεῖν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὴν ἀμαίου κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατ' ἄλλου μεμηχανημένην τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνου ποιήσαντος ἐπ'. καὶ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν οὕτως γνώναι παρεχηκότος, ὡς ἃ καθ' ἑτέρου τις παρεσκεύασε, ταῦτα λανθάνει καθ' ἑαυτὸν φράσαι ἑτοιμασάμενος. ἀμαίης μὲν οὖν ἀμεζήτῳ πάλῃ τὰ βασιλέως χρώμενος πιὴ, τὸν διεφθάρη τὸν βίον. τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ, ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. Μαρδοχαῖον δὲ μεσκαλεσάμενος, καὶ γὰρ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἐνθήκατο, ὃν ἔλαβεν ἀμάνη δακτύλιον, τὸν Μαρδοχαίῳ δίδωσι. διορᾶται δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς Μαρδοχαίῳ, τὴν ἀμαίου κτῆσιν, καὶ δύναται τὰ βασιλέως, ἀπαλλάξας τὸν περὶ τῆς ζωῆς φόβον τὸ τῷ Ἰουδαίων ἔθνος, δηλοῦσα τὰ γραφέντα κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ ἀμαίου τὰ ἀμαδάθου. τὰς γὰρ παρ' ἵππους αὐτοῦ ἀφαφθαρείσης, καὶ τὴν ὁμοφυλίαν ἀπολομένην, οὐκ ἂν ὑπομένειν τὸν βίον.

D ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπῆρχετο μηδὲν ἀχαρι αὐτῇ ἐπινοῆσαι, μηδ' οἷς βούλεται ἑαυτὸν ἔσεσθαι. γράφειν δὲ ἃ βούλεται περὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐκείνῳ ὀνόματος, καὶ σημαίνειν αὐτὰ τῇ σφραγῖδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τοὺς γὰρ ἀναγνωσομένους τὰς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαινομένας ἀσφαλισμένας ἀπολύσεσθαι, οὐδὲ τοῖς ἐγγεγραμμένοις ἐπιτρέψεσθαι. μεταμεφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματοφύλακας ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων, τοῖς τε οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν, ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας, ρκζ σατραπῶν ὑπουμένους. τὰ δὲ γεγραμμένα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης, τοῖς ἄρχουσι καὶ τοῖς ἡμετέροις φρονοῦσι, χαίρειν. πολλοὶ ὑπὲρ μέγεθος εὐεργεσίας καὶ τιμῆς, ἵνα δὲ ὑπερβολῇ χρηστότητος τῶν παρ' ἡμῶν ἐκαρπώσατο, οὐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ὀφλοβεζίζουσιν, ἀλλ' οὐδ' αὐτοῖς ἀδικεῖν ὤκνησαν τοὺς εὐεργετουμένους, τὸ δικαίωσον ἐξ ἀνθρώπων ἀναιρεθῆναι. καὶ δι' ἀπεροκαλίαν τῆς οὐκ ὀφ' ὧν προσεδόκησαν ἀγαθῶν, κάρον εἰς τοὺς αἰτίους ἀφέντας, λήσεσθαι τὸ θεῖον ἐπὶ τούτοις νομίζουσι, καὶ τὴν ὀφ' αὐτοῦ δοξάζεσθαι δίκην. τινὲς δὲ τούτων προστασίαν πραγμάτων λαβόντες ἀπὸ τῆς φίλων, καὶ μῖσος ἰδίαν ἔχοντες πρός τινας, ἀπαλογισάμενοι ταῖς κατωτάτας ψυχὰς δι' ὑπερβολὰς αἰτίας καὶ διαβολὰς ἔπεισαν τὸν μηδὲν ἀδικοῦντα ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ' ἧς ἐκπυρώσαντα ἀπολέσθαι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρων οὐδ' ἀκριβῆ γεγενῆσθαι ἡμῖν, οὕτως ἰδεῖν ἔστιν ἐγγὺς, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους ὀφθεῖσι πολυπραγμοσύνης, ὡς διαβολαῖς μὴ καὶ κατηγορίας μὴ προσέχειν ἐπὶ τὸ λοιπὸν, μηδ' οἷς ἑτέροις πίθεσθαι διηνεκῶς, κρίνειν δὲ ὅσα τὰς αὐτὰς οἶδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν μὲν αἰεὶ τοιαῦτα, χαρίζεσθαι δ' αὖ ἑτέροις ἔχειν, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προστιθέμενον. ὡς μὴ οὖν ἀμάνης, ἀμαδάθου μὲν παῖς, ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ περσῶν αἵματος,

δωρεῶν-

ὑπεξειρημένοις ἡμῖν ἀπήλαυνε τῆς πρὸς ἅπαντας χρηστότητος, ὅπῃ τοσοῦτον ὡς πατέρα μου τὸ λοιπὸν σεβεσμιωρδώεδαι, καὶ προσκυνούμενον ὑφ' ἑτέρων ὁρᾶν, καὶ μηδ' ἡμᾶς τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς ἀξίας παντὸς πέμπειν ἀποφέρεσθαι, τῷ δ' ὑπερτυχεῖν οὐκ ἠθέλησεν, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῆς ἀγαθοῦ ἐτάμιεσεν, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπεβούλευσέ με καὶ τῆς ψυχῆς τὸν αἴτιον ἀπῳ τῆς ἐξουσίας, ἀφελέσθαι τὸν δ' ἐργάτην μου καὶ σωτῆρα μαρδοχαῖον, καὶ τῷ κοινωνὸν ἡμῖν τοῦτο βίου καὶ τῆς ἀρχῆς ἐσθῆσαι, κακούργως καὶ μὴ ἀπάτης πρὸς ἀπώλειαν αἰτησάμενον. τούτῳ γὰρ με τῷ τρόπῳ τῷ δυνοσιώτατι ἐρημώσας, ἐβούλετο τῷ ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ ὃ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀλιτηρίου πρὸς ἀπώλειαν ἐνδοθέντας ἰουδαίους, οὐ πονηροὺς κατανοήσας, ἀλλὰ τὸν ἄριστον πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῇ θεῷ προσκείμενους, ὡς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τῷ βασιλείαν διαφύλαξιν, οὐ μόνον λύπλυω τῆς ἐκ τῶν προπεπαλαμένων ὑπὸ ἁμαίου γεγραμμάτων πομφείας, οἷς πονηροῖς καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ πάνυ αὐτοῖς ἐπάσης συγχώρειν βούλομαι. καὶ τὸν ταῦτα κατ' αὐτῶν μηχανησάμενον, πρὸ τῆς πυλῶν τῆς ἐν σούσοις αἰκισάμενος μετὰ τῆς γυναικὸς, τοῦ πάντα ἐφορῶντος θεοῦ, ταύτην αὐτῷ τῷ δίκην ὑπέβαλόντος. κελεύω ὑμᾶς τὸ αὐτίγραφον τῆς ὑπογεγραμμένης ἐπιστολῆς ἐκθέντας εἰς ἅπασαν τῷ βασιλείαν, τοῖς ἰουδαίοις ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρωμένους, ζῆν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἐτύγχανον καιροῖς ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀμύνωνται, τῇ ιγ' τοῦ ιβ' μηνὸς, ὅς ἐστιν ἀδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἀντὶ ὀλεθρίας, σωτήριον ἐποίησεν. ἔστω δὲ ἀγαθὴ μνήμη τοῖς δικαίοις ἡμῖν, ὑπόμνησις δὲ τῆς τῷ δυσβουλεύσαντων κολάσεως. ἐκδίκησιν μὲν τοι γὰ βούλομαι, καὶ πόλιν καὶ παῖν ἔθνος, κἂν τῷ γεγραμμένων τινὸς ἀμελήσῃ, ὅπ καὶ πυρὶ καὶ σιδήρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μὲν τα γεγραμμένα, προτεθήτω καθ' ὅλης τῆς ἡμῶν ὑπηκόου χώρας, καὶ παρασκευαζέσθωσαν πάντες εἰς τὸν προγεγραμμένον ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς μετέλθωσιν. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς οἱ τὰς ὑπηρεσίας ἀγαπομίζοντες, διὰ τὸ ἐξορμήσαντες τῷ προκειμένῳ ἐδὸν ἤνυσν. ὁ δὲ μαρδοχαῖος ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, καὶ τὸν σπαθίον ὡσειδέμενος προῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν οὕτως τετιμημένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν σούσοις ὄντες ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλαβον τὴν διαφαίαν αὐτῶ. χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον φῶς ἐκπεφεμφόν τῷ τοῦ βασιλέως γεγραμμάτων, καὶ τοῖς κῆ πόλιν τῷ ἰουδαίων, καὶ τοὺς κατὰ χώραν ἐπῆλθεν. ὡς πολλὰ καὶ τῷ ἄλλων ἐθνῶν, ὑφὰ τὸν ἐκ τῷ ἰουδαίων φόβον ὠφελημόμενα τὴν αἰδαί, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐκ τούτου πραγματεύσασθαι. καὶ γὰρ τοῦ ιβ' μηνὸς τῇ ιγ', ὃς κατὰ μὲν ἑβραίους ἄδαρ καλεῖται, κατὰ δὲ μακεδόνας δύστρ, οἱ κομίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα ἐδήλουν, ὅπως καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσουσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπειῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ γραμματεῖς, εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς ἰουδαίους. ὀγὰρ ἐκ μαρδοχαίου φόβος ἐπέκειτο αὐτοῖς. συνέπιπτεν γὰρ τοῦ δὲ γράμματος τοῦ βασιλικοῦ, ὑφὰ πάσης τῆς ὑπ' αὐτῷ χώρας γνωσθέντος,

A hospitij iure primùm receptus, deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, vt patris appellatione eum dignaremur, & adorari iuberemus, atque secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neque sobria mente magnitudinem honoris metiri: sed regno meo structit insidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac seruatore Mardochæo priuare me
B voluit, simúlque vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis, imperium postremò voluit adimere. Ego verò quoniam à scelesto homine destinatos necì Iudæos non malos esse compertum habeo, sed optimis institutis viuere, ac Deum colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus est & seruat hoc imperium, non solùm absoluo eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per
C Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo vt eos omni honore persequamini, nam cum qui his perniciem molitus est, cum tota familia pro portis Susorum in cruces suffixi, omnipotente Deo iustissimas pœnas à scelesto exigente. Iubeóque vt transcriptis in plurima exempla & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Iudæos sinatis suis legibus in pace viuere: eísque situs auxilio, vt possint pœnas sumere de illis qui eorum aduersis temporibus iniurias eis facere ausi sunt: idque decimatertia
D die mensis duodecimi qui est Adar: quandoquidem Deus eam diem per internecitia salutarem eis esse voluit: quæ quidem felix sit iis qui nobis bene cupiunt, & monumentum vltionis de insidiarum machinatoribus. Notum esse volo omnibus & vrbibus & gentibus, quòd quæcunque aliquid ex his quæ nunc mandamus per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vastabitur. atque hę literæ proponantur per vniuersam nostram ditionem, & accingant se vtique in præscriptam diem, vt se de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuò veredarij per omnes vias dimissi sunt. Mardochæum verò cultu regio coronáque aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem vt videre Iudæi, felicitatem eam sibi quoque
F communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, quasi noua salutis luce oborta, dum per singulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes quotquot vel oppida vel agros habitarent occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum circuncidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto quærerent. Nam ad decimamtertiam diem mensis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant
G Iudæos, vt qua die ipsis imminebat exitium, ea in inimicos impune sæuirent. quo factum est vt procuratores, magistratus, satrapæ, tyranni, reges, in precio Iudæos haberent, omnibus modestiam indente metu ex Mardochæo. post diuulgatas enim vbique regias literas,

etiam apud Susa interfecerunt Iudæi ex inimicis suis circiter D. homines: & cùm rex coniugi indicaret cæsorum inter mœnia numerum: nã incompertum esse quantus sit in aliis ciuitatibus, rogarétque ecquid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogauit illa vt permitteret Iudæis sequenti quoque die in reliquias inimicorum ad eundem modum desæuire, & decem Amani filios in crucem agere: & id quoque Iudæis concessum est, rege nolente Estheri in vlla re contradicere. At illi rursum cateruatim decimaquarta Dystri discurrentes, occiderunt fermè trecentos ex aduersariis, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia verò oppida eodem Iudæorum incursu perierunt LXXV. millia eorum qui pro inimicis sunt habiti: quæ cædes decimatertia die patrata est, sequentem verò festis attribuerunt epulis. apud Susa quoq; quartamdecimam sequentis mensis per festos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies festi sunt, & partes de conuiuiis sibi mittũt inuicem. Scriptúrque Mardochæus omnibus sub Artaxerxis dominio de gentibus Iudæis, vt vniuersi hos dies festos agerent, & posteritati quoque traderent, vt sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æquum nanque esse, vt cùm per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tam suæ liberationis, quàm de inimicis vindictæ memoriã celebrẽt, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrem ea festa per eos dies obseruant, Phuræa vocantes, quasi conseruatoria. Cæterùm Mardochæus illustri loco apud regem fuit, vir præpotens, regi administrationis, reginæ verò etiam vitæ socius: quorum opera Iudæorum res floruerunt suprà quàm vel sperare poterant. Atque hæc ferè sunt quæ sub hoc rege genti nostræ euenêre memorabilia.

A ὡς τε καὶ τοὺς ἐν σούσοις ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τῶν ἐχθρῶν ἀμὲ πεντακοσίους. τὸ δὲ βασιλέως πῶν ἀπολελοίπασιν ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος τὸν ἀριθμὸν ἐκείνοις, καὶ ἀμὲ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τί ποτ' εἴη γεγονὸς ἐξαπορουμένους, εἴπερ ἐπὶ τούτοις ἐπ' αὐταῖς χθὲς ἔδοξε βούλεται συνθανομένου, ἀφεχθήσεσθαι δὲ, παρεκάλεσεν ἀπιξαπῆναι τοῖς ἰουδαίοις καὶ τὴν ἀπιοῦσαν ἡμέραν οὕτω χρήσασθαι τοῖς ὑπολειπομένοις τῶν ἐχθρῶν, καὶ τοὺς δίκην τὸ αἱμαίου παῖδας ἀνασταυρῶσαι. καὶ τοῦτο μὲν ἀφεστάξε τοῖς ἰουδαίοις ὁ βασιλεύς, μηδὲν ἀπολείπειν ἐκείνοις βουλόμενος. οἱ δὲ πάλιν συγγραφέντες τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ δύσεου μηνὸς, ἀπέκτειναν τῶν ἐναντίων ὡς τριακοσίους. καὶ οὐδενὸς τῶν ἐκείνοις ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπέθανον δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὰς ἄλλας πόλεσιν ἰουδαίων, τῶν ἐχθροὶ αὐτοῖς, ἐπὶ ἀριθμὸν καὶ πεντακισχιλίους. καὶ τοῦτο μὲν ἀπέκτειναν τῇ ἕκτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς, τῇ δ' ἑχομένῃ ἐσχ τάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς σούσοις ἰουδαῖοι τὰ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, συναθροισθέντες ἀνῳκήθησαν. ὅθεν καὶ νῦν πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι ἀλλήλοις πεμπόμενοι μερίδας. ἤρξατο δὲ μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ ἀρταξέρξου βασιλείᾳ ζῶσιν ἰουδαίοις, ταύτας φυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, τοῦ μὴ πάντα χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἔνεκα τοῦ καὶ μὴ λήθην παραπέσθαι. μελλόντας γὰρ αὐτοὺς ἐν ταύταις διαφθείρεσθαι ταῖς ἡμέραις ὑπὸ ἀμάνου, δίκαια ποιῆσαι, εἰ διαφυγόντες μὲν τὸν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δ' ἐχθροὺς πιμπρησάμενοι, παραπρίσθαι αὐτὰς διαχειρισοῦντες τῷ θεῷ. διὰ ταῦτα μὲν ἰουδαῖοι τὰς προειρημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορεύοντες αὐτὰς φουρεαίους. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, μέγας τε ἦν καὶ λαμπρὸς παρὰ τῷ βασιλεῖ. καὶ συνδιέτριβεν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, διπλαύων ἅμα τὴν κοινωνίας τοῦ βίου τῇ βασιλίσσῃ. ἦν δὲ καὶ τοῖς ἰουδαίοις τὰ πράγματα διὰ αὐτοὺς ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. καὶ τὰ μὲν τούτοις βασιλεύοντος ἀρταξέρξου συμβαίνει τὸν ἐξῆς τόπον.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis inferioris exercitus fuit imperium, multis iniuriis Iudæos affecit.

VII. POst Eliasibi autem pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure susceptit hæreditario: & huic quoque defuncto successit Ioannes filius, qui in causa fuit, vt Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, vt prius quàm quotidianas hostias offerrẽt, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idque ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus. huic quòd amicus esset Bagoses, pontificatum se daturũ est pollicitus. hac fiducia Iesus cùm liberiùs cum fratre in templo altercaretur, re vsq; rixam progressa, tantam bilem mouit fratri vt ab eo per iram interficeretur. quæ quidem impietas fuit longè maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod grauius est, nullum tale impietatis exemplũ extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς βαγώσης, ὁ ἀρταξέρξου τῆ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν.

Ἀποθανόντος δὲ τοῦ ἀρχιερέως ἐλιασίβου, τὴν ἀρχιεροσύνην ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου τὴν τιμὴν ὁ ἰωάννης ἔσχεν ὢν αὐτοῦ πατρίλαβε, δι' ὃν καὶ βαγώσης ὁ στρατηγὸς τοῦ λαοῦ ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε. καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς ἰουδαίοις, ὑπὲρ τῶν καθημερινὰς θυσίας, ἵνα ἀρνοῦ ἑκάστου τελεῖν αὐτοὺς δημοσίᾳ δραχμὰς πεντήκοντα. τούτου δὲ τὴν αἰτίαν τοιαύτην σωιέβη γενέσθαι. ἀδελφὸς ἦν τοῦ ἰωάννη ἰησοῦς. τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ βαγώσης ὑπέσχετο τὴν ἀρχιεροσύνην παρέξειν. ἀπὸ ταύτης οὖν τῆς πεποιθήσεως ἰησοῦς ἐν ταῖς ἁγίαις διενεχθεὶς τοῦ ἰωάννη, παρεξώνισε τὸν ἀδελφὸν, ὡς τε αὐτὸν ἀνελεῖν διὰ τὴν ὀργήν. τολμηρὸν δὲ ἀσέβημα δρᾶσαι κατ' ἀδελφοῦ τὸν ἰωάννην ἱερωμένον, δεινὸν ἦν. καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παρ' ἕλλησι, μήτε παρὰ βαρβάροις ὠμὸν οὔτε καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα γεγονέναι. τὸ μὲν

τῷ μὲν τοι θεῷ οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὸν τοῦτο αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ Περσῶν. Βαγώσης γὰρ ὁ στρατηγὸς ἀρταξέρξου γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων Ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, ὡς θήσας τοῖς Ἰουδαίοις, μετὰ θυμοῦ ἤρξατο λέγειν, ἐτόλμησας ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι. πειρωμένου γὰρ αὐτοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυσεν αὐτόν. ὁ γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, πῶς οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι τοῦ ἀπηρημένου ἐν τῷ ναῷ; καὶ τούτοις τοιαῦτα μὲν ὠνείδισε. τὴν δὲ ὀργὴν Βαγώσης, τοῖς Ἰουδαίοις ἔτεσιν ἑπτὰ ἐπὶ τῆς ἱερωσύνης τελευτῆς ἐπῆλθε. καταστρέψαντος δὲ τὸν Ἰωάννου βίον, διαδέχεται τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰαδδοῦς. ἦν δὲ καὶ τούτῳ ἀδελφὸς μανασσῆς ὄνομα, ᾧ συναβαλλέτης ὁ Σαμαρείτης ὑπὸ Δαρείου τοῦ τελευταίου βασιλέως, σατράπης, Χουθαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν καὶ οἱ Σαμαρεῖς εἰσὶν, εἰδὼς λαμπρὰν οὖσαν πόλιν τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ τοῖς Ἀσσυρίοις καὶ τοῖς ἐν τῇ κοίλῃ Συρίᾳ κατοικοῦσι τοῖς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς θεράποντας, ἀσμένως συνῴκισε τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, νικασὼ καλουμένην, οἰόμενος τὴν ὑπεροχὴν, ὅμηρον αὐτὸν γενήσεσθαι, πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους παντὸς εὔνοιαν.

A Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Ausi estis scelesti in templo vestro cædem perpetrare? & cùm conatus templum ingredi arceretur: Quid, inquit, an me putaris impuriorem quàm cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario rege vltimo satrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo est, sciens insignem esse vrbem Hierosolyma, regésque eius multa negotia tam Assyriis quàm Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

B

C

Κεφάλαιον η'.

Οτι ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος τοῦ Ἰουδαίους ἀπηλλάγησεν.

Cap. VIII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ φίλιππος ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς ἐν αἰγαίαις ὑπὸ παυσανίου τοῦ κεραύνου, ἐν δὲ τῇ τῶν ὁριστῶν γῇ τοῖς δολοφονηθεὶς, ἀπέθανε. διαδεδεγμένου δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀλέξανδρος, καὶ νικήσας τὸν ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς δαρείου στρατηγοὺς, ὅτι γενναίως συμβαλόντι αὐτοῖς. ἐπελθὼν δὲ τῇ λυδίᾳ, καὶ τὴν ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν καρίαν ὅπλοις ἑαυτῷ, τοῖς δὲ παμφυλίας τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις διδήλωται. οἱ δὲ τῶν ἱεροσολύμων πρεσβύτεροι, δεινοπαθοῦντες ὅτι πρὸ τοῦ ἰαδδοῦ τὴν ἀρχιερέως ἀδελφὸν ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα μετέχειν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἐξαπέστελλον πρὸς αὐτόν. ἠξίουν γὰρ τὸν τούτου γάμον, ὑπεράθεσιν τοῖς βουλομένοις θεῖναι τὰς τῶν γυναικῶν συνοικήσεις βουληθεῖσι γενέσθαι. καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς κοινωνίας ἀρχὴν τοῦτο ἔσεσθαι. ὑπάρξαι μὲν τοι καὶ τῆς προτέρας αἰχμαλωσίας αὐτοῖς καὶ τῶν κακῶν αἴτιον, τὸ περὶ τοὺς γάμους πλημμελῆσαί τινας καὶ ἀγαγέσθαι γυναῖκας οὐκ ἐγχωρίους. ἐπέλθοι οὖν τὸν μανασσῆν διαζεύγνυσθαι τῆς γυναικὸς, ἢ μὴ προσιέναι τῷ θυσιαστηρίῳ. τοῦ δὲ ἀρχιερέως ἀναναγκαστοῦντος τὸν λαὸν, καὶ εἴργοντος τὸν ἀδελφὸν τοῦ βωμοῦ, παρασχόμενος ὁ μανασσῆς πρὸς τὸν πενθερὸν σαναβαλλέτην, ἔφασκεν μὲν ἕλεσθαι αὐτὸν τὴν θυγατέρα νικασὼ, τὴν μὲν τῆς ἱερατικῆς μεγίστης οὔσης ἐν τῷ ἔθνει, καὶ τῶν ἐγγόνων ἐσομένους, οὐ βούλεσθαι δὲ αὐτὸν στέρεσθαι. τοῦ δὲ σαναβαλλέτου μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμὴν ὑπερηνωμένην, καὶ πάντων ἀποδέξειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ὅτι τοῦ χαρίζειν ὄρος τῷ κατὰ τὴν σαμάρειαν,

D

E

F

G

Per idem tempus Philippus Macedonum rex apud Ægæas oppidum à Pausania Cerastæ filio ex Orestarum gente insidiis interceptus periit. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus traiecto Hellesponto congressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egregiè: subacta deinde Lydia & Ionia, ductóque per Cariam exercitu inuasit in Pamphyliam sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægreferentes Iaddi pontificis fratrem & quodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubiis, atque ita fore vt paulatim misceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum quæ secuta sunt causam fuisse, quòd quidam contra legem peccantes duxissent vxores non sui generis. postulabant igitur vt Manasses aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cùm pontifex quoque ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cùm Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantùm seruaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ prouinciæ principem cum facturum, modò filiã suam vxorem retineat: ædificaturúmque templum Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celsior:

idque polliceretur ex consensu regis Darij se facturum: elatus tali spe Manasses mansit apud socerum, putans se pontificatum dante rege consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat senior. Cúmque multi sacerdotes & Israelitæ intricati essent eiusmodi coniugiis, non leuiter turbabatur Hierosolymorum respublica. omnes enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adiutante ambitionem generi. Quo tempore Darius audito quòd Alexander traiecisset Hellespontum, & prælio victis ad Granicum suis satrapis vlterius procederet, contractis tam pedestribus quàm equestribus copiis, decreuit Macedonibus occurrere priusquam totam Asiam sibi subiiceret. Itaque vltra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea prouincia hostem excipere prælio. Sanaballetes autem lætus descensu Darij, aiebat se mox præstiturum Manassi pollicita, quàm primùm rex reuerteretur post victoriam. persuasum enim erat non ipsi tantùm, sed & omnibus Asiaticis, ne primùm quidem congressum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: sed longè alius fuit euentus quàm ipsorum opinio. Rex enim collatis cum Macedonibus signis victus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiam & vxore cum liberis in hostium potestatem redactis, fugit in Persidem. Alexander verò in Syriam veniens cepit Damascum, & occupata Sidone Tyrum quoque oppugnabat: scriptísque ad Iudæorum pontificem literis petebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt quæ priùs Dario conferre sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia: fore enim vt illum non pœniteat. cúmque pontifex nunciis respondisset, sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum sumeret, idque ratum fore quàm diu ille vixerit: iratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omisit, qua breui potiturus videbatur: minatus est tamen hac capta mox se ducturum contra pontificem, vt omnes discant, cui iusiurandum seruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & constitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemesem Persici præsidij præfectum obsedit. Interea Sanaballetes ratus iam adesse tempus, à Dario defecit: & assumptis octo millibus de sua prouincia, in Alexandri castra se contulit. cúmque offendisset eum Tyri oppugnationem aggredientem, & suam prouinciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit. à quo obuiis manibus exceptus, liberè iã quid vellet elocutus, ait se generum habere Manassem, laddi Iudæorum pontificis fratrem: eum sequi multos illius gentis homines, & velle in sua prouincia templum extruere. idque fore in rem ipsius regis,

VIII.

A ὁ τῶν ἄλλων ὀρῶν ὑψηλότατον, καὶ ταῦτα ποιήσῃ
ἐπαγγελλομένου μὲν τῆς Δαρείου γνώμης ἔτι βασιλίως
ἐπαρθεὶς ταῖς ὑποχύσεσιν ὁ Μανασσῆς, παρέμενε τῷ
Σαναβαλλέτῃ, τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενος ἕξειν Δα-
ρείου δόντος. καὶ δὴ συνέβαινε τὸν Σαναβαλλέτην ἤδη
πρεσβύτερον εἶναι. πολλοὶ γὰρ ἱερέων καὶ Ἰσραηλιτῶν τοι-
ούτοις γάμοις ὑπεπεπλεγμένων, κατεῖχεν οὐ μικρὰ
ταραχὴ τοὺς Ἱεροσολυμίτας. ἀφίσαντο γὰρ ἅπαντες
πρὸς τὸν Μανασσῆ, τῷ Σαναβαλλέτου γαμβρῷ τὸν
αὐτοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κα-
τοίκησιν ὑπομερίζοντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τὸν γαμ-
βρὸν συμφιλοκαλοῦντος. ὡς δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν Δα-
ρεῖος ἀκούσας, ὅτι τὸν ἑλλήσποντον διαβαὶ Ἀλέξαν-
δρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτῷ τῇ ἐν Γρανικῷ μά-
χῃ νικήσας, πρόσω τέρω χωρεῖ, στρατιὰν ἱππικὴν
καὶ πεζικὴν συναθροίζειν, ἀπαντῆσαι διανοούμενος τοῖς
μακεδόσι πρὶν πᾶσαν αὐτοὺς ὑπὸ τὸν Κιλικίαν κατασκή-
ψασθαι τὴν ἀσίαν. προαισθόμενος οὖν τὸν Εὐφρά-
την ποταμὸν, καὶ τὸν ταῦρον τὸ χιλίκιον ὄρος ὑπερ-
ελθὼν, εἶσω τῆς Κιλικίας τοὺς πολεμίους ὡς ἐκεῖ μα-
χησόμενος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡθεῖς δὲ τῇ Δαρείου
καταβάσῃ ὁ Σαναβαλλέτης, διὸ καὶ ἔλεγε τῷ Μανασ-
σῇ τὰς ὑποχύσεις τελεῖν, ὡς αὐ Δαρεῖος κρατήσας
τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ. πάντως γὰρ οὐκ αὐτὸς μό-
νος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, μηδ' εἰς χεῖρας
τοῖς πέρσαις ἐλθεῖν τοὺς μακεδόνας διὰ τὸ πλῆθος. ἀ-
πέβη δ' οὐχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασι-
λεὺς τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλῶν τῆς στρατιᾶς
ἀπολέσας, ληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τῆς μητρὸς
καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἐφυγεν εἰς πέρσας.
Ἀλέξανδρος δὲ εἰς συρίαν διαβαλὼν, Δαμασκὸν
αἱρεῖ. καὶ σιδῶνος κρατήσας, ἐπολιόρκει τύρον.
ἠξίουν δὲ ἀποστείλας γράμματα, πρὸς τὸν ταὐτὶ-
δαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ
ἀγορὰν τῷ στρατεύματι παρέχειν, καὶ ὅσα Δαρείῳ
πρότερον ἐτέλουν δῶρα, τούτῳ διδόναι, τὴν μα-
κεδόνων φιλίαν ἀλόμενον, οὐ γὰρ μετανοήσειν ἐπὶ
τούτοις. τὸν δ' ἀρχιερέως ἀποκεκομμένου τοῖς γράμ-
μασι φόρους ὡς ὅρκους εἶπε Δαρείῳ διδόναι, μὴ βα-
στάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτους ἕως αὖ ἦ Δα-
ρείῳ ἐν τοῖς ζῶσι μὴ παβήσεσθαι φήσαντος· ἀ-
κούσας Ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τὴν μὲν πό-
λιν οὐκ ἔκεινε καταλιπεῖν, ὅσον οὐδέπω μέλλουσαν
αἱρεῖσθαι. παρασκευάμενος δὲ ταύτην, ἐπεστράτευε
στρατεύειν ἐπὶ τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν
πάντας πρὸς τίνας δὴ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους.
ὅθεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμ-
βάνει τὴν τύρον. κατασκευάμενος δὲ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐ-
πὶ τὴν γαζαίων πόλιν ἦλθεν. καὶ τὴν τε γάζαν καὶ τὸν
ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα βαβημήσην, ἐπολιόρκει.
νομίσας δὲ καιρὸν ὑπόδικον ἔχειν ὁ σαναβαλλέτης
τῆς ὑποβολῆς, Δαρείου μὲν ἀπέγνω. Σ λαβὼν ὀκτακι-
χιλίους τῷ ἀρχομένους παρ' αὐτοῦ, πρὸς Ἀλέξανδρον
ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων ἔλεγεν αὐτὸν παρα-
δώσειν τοὺς, μὴ δεσπότην αὐτὸν ἔχειν ἤδιον αὐτοῦ Δαρείου τοῦ βασιλέως. ἀσμένως δ' αὐτὸν πρόσ-
δεξάμενος, θαῤῥῶν ἤδη πρὸς τῷ προκειμένῳ ὁ σαναβαλλέτης αὐτῷ λέγειν πρόσφορα, ὡς γαμβρὸς ὢν
[illegible] μανασσῆ, τὰ τῷ ἰουδαίων ἀρχιερέως ἰαδδοῦ ἀδελφόν. πολλοὺς γὰρ Σ ἄλλους αὐτῷ συμπαρόντας τῷ
προθυμεῖσθαι θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι. τοῦτο δ' ἔφη Σ τῷ βασιλεῖ συμφέρειν,

εἰς δύο

εἰς δύο διαιρεθῆναι τὴν Ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν τὸ ἔθνος, μηδὲ σωμισθὲν εἰ νεωτερίσῃ ποτε, χαλεπὸν ἢ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς καὶ πρότερον τοῖς ἀσσυρίων ἄρξασιν ἐγίνετο. συγχωρήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος σπουδὴν, ᾠκοδόμησεν ὁ σαναβαλλίτης τὸν ναόν, καὶ ἱερέα τὸν μανασσῆ κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τοῦ θυγατρὸς γλυκυτάτοις τοῦτ' ἔσεσθαι μνημεῖον ἐπὶ τῇ τύρου πολιορκίᾳ διαλυθέντων, καὶ δύο τῇ γάζῃ, ὁ μὲν σαναβαλλίτης ἀπέθανε. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐξελὼν τὴν γάζαν, ὅτι τὴν τοῦ ἱεροσολυμιτοῦ πόλιν ἀναβαίνειν ἐσπουδάκει. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἰαδδοὺς τοῦτο ἀκούσας, λῦπη τε ἀμηχανίᾳ καὶ δείσει, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομένῳ τῷ βασιλέως ὅτι τῇ προτέρᾳ ἀπειθείᾳ, ἀδαγγείλας οὐδὲ ἱκεσίας τοῦ λαοῦ, καὶ θυσίαν μετ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ προσφέρων, ἐδόκει ἀσφαλίσασθαι τὸ ἔθνος, καὶ τοῦ ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι. κατακοιμηθεὶς δὲ μετὰ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ καὶ τοῖς ὕπνοις ὁ θεὸς θαρρεῖν, καὶ στεφανοῦντας τὰς πύλας. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις λευκαῖς ἐσθῆσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερέων ταῖς νομίμοις στολαῖς πομπεύσαι τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας πείσεσθαι δεινὸν, προνοουμένου τοῦ θεοῦ. ἐξεγερθεὶς δὲ ὑπὸ χαρᾶς, ἐχαιρέ τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας, καὶ πείσας ὅσα καὶ τοῖς ὕπνοις αὐτῷ παρηγγέλη, τὴν τοῦ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο. πυθόμενος δὲ αὐτὸν, ὡς πόρρω τῆς πόλεως ὄντα, προέσει μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροφαντικῇ καὶ ἐξηφέρετο τὴν ἄλλην ἐθνῶν πομπὴν τὴν ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ σαφῶς λεγόμενον, τὸ δὲ ὄνομα τῷ μεταφερόμενον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν σκοπὴν σημαίνει, ὅθεν γὰρ ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν σαφῶς ἀφορᾶσθαι. τὸν δὲ φοίνικων καὶ τὸν ἀκολουθούντων χαλδαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ὅπως ἐνέγκειν αὐτοῖς, τὴν τε πόλιν ἐξαρπάσειν, καὶ τὸν ἀρχιερέα μετ' αἰκίας ἀπολέσειν λογιζομένων, τὰ ἐναντία τούτων ἐγίνετο. ὁ γὰρ ἀλέξανδρος ἔτι πόρρωθεν ἰδὼν, τὸ μὲν πλῆθος ἐν ταῖς λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δὲ ἱερεῖς φοινικίσιτας ἐν ταῖς βυσσίναις αὐτῶν, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ καὶ ἐξηχρύσῳ στολῇ, καὶ ὅτι τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τὴν πέταλον καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τοῦ θεοῦ ἐγεγράπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος, προσεκύνησε τὸ ὄνομα, καὶ τὸν ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τοῦτο δὲ ἰουδαίων πάντων ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῆς συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τὸ παράσημον τοῦτο ἐπτοήθησαν, καὶ διεφθάρθαι τὸν βασιλεῖ τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον. παρμενίωνος δὲ μόνος προσελθόντος αὐτῷ καὶ πυθομένου, τί δήποτε προσκυνήσας αὐτὸν ἅπαντες αὐτὸς προσεκυνήσθη τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα; Ἕτερον ἔφη προσεκυνήσα, τὸν δὲ θεὸν ᾧ τιμᾷ ἀρχιερατεύων αὐτὸς τετίμηται. Ἕτερον δὲ καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδον ἐν τῇ νεῷ σχήματι, ἐν δίῳ τῆς μακεδονίας τυγχάνων, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν διανοουμένῳ μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι τῆς ἀσίας παρεκάλεσε μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαίνειν. αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τῆς στρατείας, καὶ τὴν περσῶν δυναστείαν ἀχρεῖον ποιήσειν. ὅθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θαρσοῦντα ἐν τοιαύτῃ στολῇ, Ἕτερον δὲ νεῷ ἰδὼν καὶ τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους ὀπτασίας τε καὶ προκαλύσεως, νομίζω θείᾳ πομπῇ τὴν στρατείαν πεπομφέναι, διαρρεῖν ποιήσειν, καὶ τὴν περσῶν καταλύσειν δυναμιν, καὶ πάντ' ὅσα κατὰ νοῦν ἔχει μοι προχωρήσειν.

A si diuidatur Iudæorum potentia: ne fortè de communi ſententia rebellantes multum negotij regibus faceſſant, quemadmodum ſoliti ſunt Aſſyriis imperantibus. quod vbi impetratum eſt omni ope adnitens templum ædificauit, & Manaſſem eius ſacerdotem conſtituit, ampliſſimum hunc honorem filiæ ſuæ poſteris relicturum ſe exiſtimans. Septem autem menſibus in Tyri oppugnatione, & Gazæ duobus abſumptis, Sanaballetes fato functus eſt: Alexãder verò expugnata Gaza Hieroſolyma properè petiit. Iaddus verò pontifex poſtquam hoc audiuit, ſolicitus hærebat inops conſilij, nec inueniens quomodo regem deberet excipere, iratũ eo, quòd antea neglexiſſet imperata eius facere. Ergo indictis populo ſupplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam ſalutem commendans. Proxima deinde poſt ſacrificiũ nocte, in ſomnis ei Deus apparuit, iubens vt bono eſſet animo, & coronata vrbe portas aperiret: vtque populus in albis veſtibus proditet obuiam, ipſe verò cum reliquis ſacerdotibus ſolenni cultu ſui ordinis, ſecuri de Dei prouidentia. Experrectus autem è ſomno lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in ſomnis præmonitus fuerat, regis aduentum præſtolabatur: & cùm renunciatum eſſet eum iam non procul ab vrbe abeſſe, progreſſus eſt cum ſacerdotib⁹ & vrbana multitudine pompa quadam noua & venerabili vſque ad locum qui dicitur Sapha, quę vox ſpeculam ſignificat, quòd ibi & vrbs & tẽplũ in proſpectu ſit. Et cùm Phœnices ac Chaldæi ſperarent ſibi licere quicquid iratus rex poſſet permittere, direptionem vrbis, & pontificis exquiſitum ſupplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & ſacerdotes ante agmẽ in amictu byſſino, pontificémque in ſtola hyacinthina auro diſtincta, tiaram in capite geſtãtem cum præfixa aurea lamina inſculpta Dei nomine: ſolus ad eum accedens nomen illud adorauit, & ſalutauit pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum conſalutantib⁹, & in orbem cingentibus, Syrię reges & reliqui obſtupuerunt, vix credentes regem mentis cõpotem: ſolus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cùm ipſe adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum pontificem. At ille non hunc ſe adoraſſe reſpondit, ſed Deo, cuius pontifex eſſet, honorem eũ exhibuiſſe. hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipſo habitu, cùm adhuc eſſem in Dio Macedonię, qui me deliberantem quomodo Aſiam poſſem ſubigere, hortatus eſt forti eſſe animo, & ſine mora exercitum traiicere. nam ſuo ductu potiturum me Perſarum imperio. Quapropter quia nunc primùm talem habitum vidi, agnoſcens hunc & viſionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non ſine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & ſublato Perſarum imperio, ceſſura mihi omnia ex ſententia.

Hæc locutus ad Parmenionem & comiter cõplexus pontificem,deducentibus ſacerdotibus in vrbem peruenit.& aſcendens in templũ immolauit Deo ex ſacerdotis præſcripto,ac pontifici quoque ſuum honorem exhibuit.Oſtenſóque ſibi Danielis libro,in quo Græcum quẽdam Perſas debellaturum ſignificat,hunc ipsũ ſe eſſe interpretatus,lætus dimiſit multitudinẽ. Sequenti verò die vocatis eis iuſſit vt quicquid vellent peterent.Pontifice autem petente vt patriis legibus viuere ſibi liceat , vtque ſeptimo quoque anno concederetur eis tributorũ immunitas,conceſſit omnia. Rogantibus deinde vt eos quoque Iudæos,qui Babyloniam ac Mediam colerẽt,ſineret vti inſtitutis proprijs, hic etiam poſtularis eorum ſatisfacturũ ſe eſt pollicitus.Et cùm feciſſet eis poteſtatem,ſi qui vellent ſaluis ſuis ritibus ſequi eius militiam,multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hieroſolyma actis,mouit inde in alias propinquas vrbes exercitum. cúmque ab omnibus amicè exciperetur, Samaritæ quorũ tunc caput erat Sicima ſita ad mõtem Garizin, & habitata à deſertoribus gentis Iudaicæ,videtes quòd Alexander Iudæos tractaret tam magnificè,decreuerunt ſe quoque Iudæos profiteri.Sunt enim Samaritæ hoc ingenio,vt & ante diximus,in rebus Iudæorum afflictis,negant ſe cognatos , veritatem tunc dicendo.cùm verò affulgere eis fortunam viderint , confeſtim in ſocietatem irruunt, attinere ad ſe affirmando, & à Ioſepho eiúſque filiis Manaſſe & Ephræmo ſeriem generis ſui deducendo.Igitur ſplendido paratu & magnam alacritatem præ ſe ferentes,regi occurrunt penè in Hieroſolymitano agro : collaudatiſque ab Alexandro omnibus,Sicimitæ eum adeunt,aſſumptis ſecum militibus quos Sanaballetes miſerat:rogantes vt inuiſat ipſorum vrbem,& illud quoque templum præſentia ſua honoret. ille pollicitus eſt hoc in reditu ſe facturum.cúmque poſtularent vt ſeptimi anni tributum ſibi remitteretur , nãne ſe quidem in eo ſeminare:quæſiuit quinam eſſent qui hoc rogarent.illis verò dicentibus, Hebræos quidem ſe eſſe,ſed Sicimitas vocari à Sidoniis:iterum quæſiuit an Iudæi eſſent. Negantibus illis:equidem,inquit,Iudæis id conceſſi , reuerſus tamen & re diligentiùs cognita faciam quod æquum videbitur, atque hoc pacto Sicimitas dimiſit.Sanaballetis autem milites iuſſit vt ſe in Ægyptum ſequantur:ibi enim ſe agros eis diuiſurum:id quod paulo pòſt fecit in Thebaide,iuſſis ei regioni eſſe præſidio. Poſt obitum autem Alexandri,imperium quidem eius inter ſucceſſores eſt diuiſum : templũ verò in Garizin monte ſitum manſit incolume, & ſi quis apud Hieroſolymitas aut illiciti cibi ſumpti,aut violati ſabbati,aut ſimilis criminis reus ageretur,ad Sicimitas cõfugiebat, calũniã ſe paſsũ dictitãs.Eodẽ verò tẽpore etiã Iaddus pontifex obierat,Onia filio ſucceſſore : atque in eo ſtatu res Hieroſolymitanæ tunc fuêre.

A ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τ παρμενίωνα, καὶ δεξιωσάμενος τὸν ἀρχιερέα, σὺν ἱερεῦσι πολλοῖς ἀναβιβάσαντον, εἰς τ πόλιν ἀναγόντων. καὶ ἀνελθὼν ὅπὶ τὸ ἱερὸν, θύει μὲν τῷ θεῷ κατὰ τὰ τοῦ ἱερέως ὑφήγησιν. αὐτ δ τ ἀρχιερέα δεξιωσάμενος ἐτίμησε διηγθίσιος δ αὐτῷ τ δανιήλου βιβλου, ἐν ᾗ τινα τῶν ἑλλήνων καταλύσειν τ περσῶν ἀρχὴν ἐδήλωε, νομίσας αὐτὸς εἶν ὁ σημαινόμενος, τότε μὲν ἡδέως ἀπέλυσε τὸν λαὸν τῇ ὑστεραίᾳ προσκαλεσάμενος, ἐπέλυσεν αὐτοὺς

B αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τοῦ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χρήσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, καὶ τὸ ἑβδομον ἔτος ἀνειμένον εἶν, συνεχώρησε πάντα. προσκαλεσάντων δ' αὐτὸν ἵνα καὶ τοῖς ἐν βαβυλῶνι & μηδίᾳ ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ὑπάρξειεν νόμοις χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἠξίωσαν. ἐπάγοντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος εἴ τινες αὐτῷ βούλοντ στρατεύεσθαι τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες καὶ κατ' ταῦτα ζῶντες, εὐτρέπως ἔχειν ἐπάγεσθαι, πολλοὶ τ σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠγάπησαν. ὁ μὲν οὖν ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος

C ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ὅπὶ τὰς ἐγχωρίας πόλεις. πάντων δ' αὐτ πρὸς οὓς ἀφίκετο φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, σαμαρεῖται μετόστολον τότε τ σύμπαν ἐχόντες, κειμένην πρὸς τῷ γαριζὶν ὄρει, καὶ κατοικημένην ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τοῦ ἰουδαίων ἔθνους, ἰδόντες ὅτι τοὺς ἰουδαίους ἀλέξανδρος ὕπατο λαμπρῶς τετίμηκεν, ἔγνωσαν αὐτοῖς ἰουδαῖοι ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰρ οἱ σαμαρεῖς τοῦτοι τ φύσιν, ὡς ἤδη καὶ πρότερον διεσαφήκαμεν. ἐπὶ

D μὲν τ συμφορᾶς ὄντας τοὺς ἰουδαίους, ἀρνοῦν συγγενεῖς ἔχειν, ὁμολογουμένως τότε τὴν ἀλήθειαν. ὅταν δὲ πρὸς αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ὀλοτρόπους αὐτῷ τῇ κοινωνίᾳ, προσπίπτειν αὐτοῖς λέγοντες, καὶ τὸν ἰωσήπου γενεαλογοῦντες αὐτοὺς ἐκγόνους ἐφασαν καὶ μανασσῆ μὴ λαμπρότητος οὐδ' ἐπὶ πολλοῖς διαφέρειν ἀξιοῦντες ἀφ' ἑστίας τῷ βασιλεῖ μεγεθῦναι δεῖν ἐγεῖς τὴν ἱερουσολύμων. ἐπαινέσαντος δ' αὐτοὺς ἀλεξάνδρου, οἱ σικιμεῖται προσῆλθον αὐτῷ πρὸς παρακαλοῦντες καὶ ὃς σαναβαλλέτῃ πρὸς αὐτ στρατιώτας

E ἀπέστειλε. καὶ παρεκάλουν δηλούμενοι πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν, τιμῆσαί τε τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μὲν αὖθις ὑποστρέφων οὐκ ἔσχεν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιούντων δ' ἀφιέναι τ φόρον αὐτοῖς τῷ ἑβδόμῳ ἔτους. ἐπεὶ γὰρ αὐτοὺς σπείρειν ἐν αὐτῷ, τίνες ὄντες ταῦτα δεδρακοῦσιν ἐπυνθάνετο. τῶν δ' εἰπόντων, ἑβραῖοι μέν εἰσι, χρηματίζειν δ' οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν ἰουδαῖοι. τῶν δ' οὐ φαμένων, ἀλλ' ἔγωγε εἶπεν ἰουδαίοις ταῦτ' ἔδωκα ὑποσχέσθαι μὲν τοῖς

F δεδιδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερα, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν σικιμίταις ὕστερος ἀπετάξατο. τοὺς δ' τῶ σαναβαλλέτῃ στρατιώτας ἐκέλευσεν ἕπεσθαι εἰς αἴγυπτον. ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς. ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ θηβαΐδι φρουρεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς προστάξας. τελευτήσαντος δ' ἀλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς διαδόχους ἐμερίσθη. τὸ δ' ὅπι τοῦ γαριζὶν ὄρους ἱερὸν ἔμεινεν.

G Iddus pontifex obierat,Onia filio ſucceſſore : atque in eo ſtatu res Hieroſolymitanæ tunc fuêre.

εἰ δέ τις αἰτίαν ἔχει πρὸς τοῖς ἱεροσολυμίταις κονοφαγίας, ἢ τῆς ἐν τοῖς σάββασι βλασφημίας, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου ἁμαρτήματος, πρὸς τοὺς σικιμίτας ἔφευγε λέγων ἀδίκως ἐσκευῶσθαι. τοιαῦτα δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπράττοιτο, ἐπὶ τῷ ἀρχιεροσυνίῳ ὀνίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρεληλύθει. τὰ μὲν δὴ περὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας, ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ
Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ Ϛ ἀπάτῃ ϖ̃ϑγαλαβὼν τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς δὲ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκησεν. Κεφ. α.

Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλλωπαλῶ γλῶσσαν μετέβαλε, καὶ πολλὰς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῶν χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ ϑεῷ. Κεφ. β.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, Ϛ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν. Κεφ. γ.

Ἐκ τῆς γλυκομόνης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ τοβίου ποιησαμένου φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον τὸν ὄφραν. Κεφ. δ.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων. Κεφ. ε.

Στάσις τῶν δυνατῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο, αἴτιον τὸν ὄφραν. Κεφ. ϛ.

Οτι στρατευσάμενος αἴτιος ἐγένετο ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν. Κεφ. ζ.

Ως αἰτίου κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοῖς αἰτίου στρατηγοῖς ἐνίκησε. Κεφ. η.

Ματθίου τελευτήσαντος γηραιοῦ μὲν ὄντος ἤδη, ϖ̃ϑγδόντος δὲ τὴν τῶν πραγμάτων ἐξουσίαν τοῖς παισίν. Κεφ. ϑ.

Ως αἰτίου στρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἠττηθεὶς ἀπέθανεν. Κεφ. ι.

Ἡ σίλωνος καὶ γοργίου στρατηγία ὑπὲρ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἥττα, Ϛ δηφθορὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ια.

Οτι στρατευσάμενοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ὑπὲρ ἀμμανίτας, καὶ τὴν γαλαδίτιν, ὁ δὲ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὑπὲρ τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ἐνεκράτησαν αὐτῶν. Κεφ. ιβ.

Ως ἀντίοχος ὁ ὄφανὴς ἐπολέμησεν ἐν πέρσαις. Κεφ. ιγ.

Ως ἀντίοχος ὁ ὀνομασθεὶς εὐπάτωρ στρατευσάμενος ὑπὲρ ἰουδαίους μὲν λυσίᾳ, καὶ νικήσας ἐπολιόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. Κεφ. ιδ.

Οτι πολλοῦ χρόνου τὴν πολιορκίαν ξενομένην, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, ἀναιρεῖται ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος. Κεφ. ιε.

Ως βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς, ὑπερατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἀνωφελὴς ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. Κεφ. ις.

Ως νικάνωρ μὲν τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ὑπόλειπε σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. ιζ.

Οτι πάλιν ὑπὲρ τοῦ ἰουδαίων βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν. Κεφ. ιη.

Ως ἰούδας ἀναιρεθέντι μαχόμενος. Κεφ. ιϑ.

HÆC IN DVODECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ptolemæus Lagi filius dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit. CAP. I.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat. CAP. II.

Quomodo honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis ius ciuium eis concessum sit. CAP. III.

Ioseph Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. CAP. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum. CAP. V.

Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant. CAP. VI.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit. CAP. VII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus. CAP. VIII.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. CAP. IX.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur. CAP. X.

Silonis & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades. CAP. XI.

Quomodo diuitis copiis Iudas Ammanitas, Simon verò eius frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. CAP. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. CAP. XIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet. CAP. XIV.

Quomodo longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Iuda fœdus fecerit, & ex Iudæa discesserit. CAP. XV.

Bachides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus infecto negotio ad suum regem reuertitur. CAP. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu perit. CAP. XVII.

Bachidis denuò missi contra Iudæam victoria. CAP. XVIII.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit. CAP. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DVODECIMVS.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum traduxit.

ALexander Macedonum rex in ſuam poteſtatem redacto Perſarum imperio, & conſtitutis vt iam dictũ eſt Iudæorum rebus, vitam finiit. Imperio verò in multos ſucceſſores diſtracto, Antigonus Aſiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lyſimachus Helleſpontum, Macedoniam Caſſander, Ptolemæus Lagi Ægyptũ. Qui dum ſeditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante lõgo bello, & vrbes multæ afflictæ ſunt, & habitatores earum plurimi per diuerſa præliorũ certamina deſiderati ſunt: id quod tota Syria tum paſſa eſt ſub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hieroſolyma occupauit, dolo tamen circumuẽta. Ingreſſus enim vrbem ſabbato velut ſacrorũ gratia, Iudæis nec arcentibus quòd nihil hoſtile ſuſpicarentur, & alioquin eum diẽ in ocio & quiete agentib⁹, ſine difficultate potitus dominio, acerbè eã & inclemẽter tractauit. Atteſtatur nobis Agatharchides Cnidius, qui ſucceſſorum Alexandri res geſtas conſcripſit, ſuperſtitionẽ nobis exprobrans, quòd propter eam libertatẽ amiſerimus. Sic. n. ſcribit: Eſt gẽs quę Iudęorũ dicitur, vrbẽ incolẽs magnam & bene munitã, nomine Hieroſolyma. hãc paſſi ſunt in Ptolemęi poteſtatẽ peruenire: & dum propter ſuperſtitionem grauantur arma ſumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de noſtris hominibus hæc prodidit. Cæterùm Ptolemęus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hieroſolymorũ vicinia, Samariáque & Garizin mõte in Ægyptũ traductos iuſſit ſedes ibi figere: & cùm Hieroſolymitas pertinaciſſimè iuriſiurãdi fidẽ ſeruare cõpertum haberet ex reſponſo quod Alexãdri

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α'.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγυ δόλῳ καὶ ἀπάτῃ ἑάλω τὰ ἱεροσόλυμα καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῆς μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τοὺς κατ' ἐκεῖνον ἰουδαίους ταῖς πατρίοις ἐπιτρέψας χρῆσθαι νόμοις, τελευτᾷ τὸν βίον. μεταπεσούσης δὲ εἰς πολλοὺς τῆς ἀρχῆς, ἀντίγονος μὲν τῆς ἀσίας ἐπεκράτει, σέλευκος δὲ βαβυλῶνος καὶ τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, λυσίμαχος δὲ τὸν ἑλλήσποντον διεῖπε, τὴν δὲ μακεδονίαν εἶχε κάσσανδρος, πτολεμαῖος δὲ ὁ λάγου τὴν αἴγυπτον ἐπιφερόμενος ὑπῆρχε τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμούμενοι περὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πόλεμοί τε συνεχεῖς καὶ μάχαι συνέβαινον γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀποβάλλειν τῶν οἰκητόρων, ὡς ἐπὶ συχνὰ ἅπασαν ὑπὸ πτολεμαίῳ τῷ λάγου, σωτῆρος τότε χρηματίζοντος, τὴν συμπᾶσαν παθεῖν αὐτῇ τῇ ἐπιπλήσει. κατέσχε δὲ καὶ ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μὴ τῶν ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, οὐδὲν γὰρ ὑπόπτου παρῆν, καὶ δι' ἃ τὰ αἰνύποπτον καὶ τελείαν ἐν ἀρχῇ τῇ ῥᾳθυμίᾳ τυγχανόντων, δουλίως ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἦρξεν αὐτῆς. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἀγαθαρχίδης ὁ κνίδιος, ὁ τὰς τῶν διαδόχων πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, καὶ δι' αὐτὴν δουλεύσι τὴν ἐλευθερίαν, λέγων οὕτως. ἐστὶν ἔθνος ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν, καὶ μεγάλην ἔχοντες ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑποχείριον ὑπὸ πτολεμαίῳ γενομένῳ, ὅπλα λαβεῖν οὐ θελήσαντες, ἀλλὰ δι' τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν, χαλεπὸν ὑπήμειναν. ἔχειν δὲ τὴν. ἀγαθαρχίδης μὲν ἐν ταῦτα περὶ τῶν ἐθνῶν ἡμῖν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ πτολεμαῖος πολλὴν αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς ἰουδαίας καὶ τῆς περὶ τὰ ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τῆς ἰαριζὶν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς αἴγυπτον ἀγαγών. ἐπιστεύθησαν δὲ ὑπὸ τῆς ἱεροσολύμων, περὶ τε τὸν ὅρκων φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις δικαιοτάτους ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο ἀλεξανδρεῖ,

πρεσβύτερα δῶρα πρὸς αὐτοὺς, μὴ τὸ κρατῆσαι δαρείου τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας, καὶ τοῖς μακεδόσιν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἐλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις τῆς παραδειγμένης αὐτῷ πίστεως ἀκατυλήξωσιν. ἐκ ὀλίγου δ' οὐδὲ τῶν ἄλλων ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν αἴγυπτον παρεγένοντο, τῆς τε ἀρίστης τῶν τόπων αὐξούσης, καὶ τῆς τοῦ πτολεμαίου φιλοτιμίας, προσκαλουμένης. τάσδε μὲν τοιγε τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς ἑαυτοὺς διαμφίσεις, τὴν πάτριον ἀγωγὴν τῶν ἐθῶν ἀποστέργειν προῃρημένοις ἐγένοντο. καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῶν μὲν ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων. τῶν δὲ σαμαρειτῶν εἰς τὸ γαριζὶν ὄρος καλεῖσθαι.

Κεφάλαιον β.

Ως πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλεν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκεν τῷ θεῷ.

ΕΠειτα τὴν βασιλείαν τῆς αἰγύπτου παραλαβὼν ὁ φιλάδελφος καὶ καταρχὰς αὐτὴ ἐπ' ἔτη ἑνὸς δέοντος τεσσαράκοντα, τόν τε νόμον ἡρμήνευσε, καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν αἰγύπτῳ τῷ ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας δισμύριους ἑξακισχιλίους ἑπτακοσίους. δημήτριος ὁ φαληρεὺς, ὃς ἦν τότε τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως, ἀπεδίδου εἰ δυνατὸν εἴη πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωρούμενος, εἴπερ μόνον ἀκούσαι ἄξιον ἢ ἤδη τῆς βασιλέως προαιρέσεως, μάλιστα δὲ περὶ τὸν συλλογὴν τῶν βιβλίων εἶχε φιλοκάλως, συνηγωνίζετο. ἐρομένου δ' αὐτὸν ποτὲ τοῦ πτολεμαίου, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων, τῶν μὲν ὑπαρχόντων εἶναι περὶ εἴκοσι, ὀλίγου δὲ χρόνου, εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν, μεμιμοῦσθαι δ' ἔλεγεν αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ περὶ τοὺς ἰουδαίους τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, ἀπεδῆς ἄξια καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ ἰδιαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶσσαν. δοκεῖ μὲν δὴ εἶναι τῇ ἰδιότητι τῶν σύρων γράμμασιν ὁμοιότυπον ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιόζοπον δὲ αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. οὐδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβάλλεσθαι, δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας ὑποφαινούσης, ἐχόντων τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις δόξαν οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν δημήτριον φιλοτιμούμενον περὶ τὸ πλῆθος αὐτῷ τῶν βιβλίων ὑποπίπτειν, γράφει τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γενέσθαι. ἀρίσταιος δέ τις φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀπεδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μετριότητα, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἔγνω παρακαλέσαι τὸν βασιλέα ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι κατὰ τὴν βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δ' ὑποπτήδιον εἶναι κρίνας δυνηθῆναι τῆς δεήσεως, περὶ τούτου διαλέγεται τοῖς ἄρχουσι τῶν σωματοφυλάκων, σπουδῇ τε παρακαλῶν καὶ ἀνδρείᾳ, συναγωνίσασθαι περὶ ὧν ἐντυγχάνειν μέλλει τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐτούς. προσλαβὼν οὖν καὶ τὴν τῶν προειρημένων γνώμην ὁ ἀρίσταιος, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγους πρὸς αὐτὸ τοιούτους ἐποιήσατο. δεῖ χρὴ ἀπατωμένους ἡμᾶς ὦ βασιλεῦ περιορᾶν, ἀλλὰ ταληθὲς ἀπαλέξαι. τοὺς γὰρ τῶν ἰουδαίων νόμους οὐ μεταγράφειν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑρμηνεῦσαι διενοήθητε εἰς τὸ σοὶ κεχαρισμένον

A legatis post Darij cladem dederant, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cùm eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tã multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemęi erga suã gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritas, instituta patria peruicaciter retinẽtes: pugnabántque inter se iugiter, dũ Hierosolymitani suum templum sacrosãctum esse affirmant, & victimas à Iudęis nõ aliò mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

Cap. II.

Ptolemeus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

POst hunc Philadelphus assumpto Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero cẽtum viginti millia, idque ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operã, vt, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coemens quotquot vbicunq. audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege quàm multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducẽta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertũ sibi certis indiciis multos esse apud Iudęos, qui leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: esseque scriptos ipsorũ lingua & literis, & exhibituros negotium his qui velint eos in Græcum sermonẽ vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cùm non desint sumptus, in bibliothecam suã referat. Tum rex collaudato Demetrij circa conquirẽdos libros studio, scribit Iudęorum pontifici, vt curet hoc negocium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristęus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cùm iamdudum animum haberet rogare eum vt Iudęos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse iam optimã occasiõnẽ supplicãdi, primũ cũ præfectis satellitib. Sosibio Tarẽtino & Andrea cõsiliũ hoc cõmunicat, multũ obtestatus vt preces suas apud regẽ quãtũ possũt adiutẽt: & postquã intellexit ipsis quoque rẽ cordi esse, adito rege sic eũ allocutus est: Quia nõ decet nos rex verũ dissimulare, sed ingenuè proloqui: cũ hoc agam⁹ vt Iudęorũ leges non transcribantur tãtu, verũetiã vertãtur, quónam honesto prætextu id facere possumus,

dum tam multi huius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certè non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia. liberare à præsenti miseria: quandoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noscitur, quantum mihi sanè de ea re inquirēti perueſtigari potuit. Conditorem enim huius vniuersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirum quòd iuuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio, præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspiceris rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has precesofferre in illorum gratiam atque commodum: sed quum omnium hominum idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc rex, Paruáne igitur tibi Aristæe videtur hæc quam poscis liberalitas? Sosibio verò & cæteris præsentibus, dignum esse ipsius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum consensu iussit, vt quādo militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis qui apud eos sint drachmas centum viginti annumerent, atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quo tam Aristęi petitio quàm Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehēdebantur non hi solùm quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quoque qui vel antè vel pòst in seruitutem abstracti fuerant, & cùm eam vindictam libertatis dicerent pluſquam quadringenta talenta poscere, ne hęc quidem impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quo illustriot fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere. Quicunque ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicen incursauerunt & subacta Iudæa mancipia inde in regionem nostram eiúsque vrbes abducta diuendiderunt, atque etiam quicunque vel antè vel pòst diuēditi sunt, hos omnes liberos volo fieri, próque singulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem vnà cū cętero stipendio, reliquos verò à mensariis regiis. Censeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem æquitatem in captiuitatē abductos militum licentia, qui vastata Iudæa sui commodi causa in Ægyptum abstraxerunt hāc multitudinem. Quapropter iustitię respectu, & commiseratione eorum qui à potentioribus per vim opprimuntur, iubeo Iudęos omnes, qui seruitutem seruiunt, dimitti liberos, iam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictū proponi per triduum ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mācipiorū numerū: id enim & mihiipsi profuturū existi-

τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο προέξαιμεν ἄν, πολλὰ ἂν ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλεύοντων; οἷς τῇ σαυτοῦ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι πιστὸν ἀκολούθως ἀπόλυσον τῆς ταλαιπωρίας, τιμῶν βασιλέα σου διέποντος τὰ θεμιζόμενα τοῖς νόμοις αὐτοῖς θεῦ, καθὼς ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸν γὰρ ἅπαντα συνεπόμενον θεὸν, καὶ οὗτοι καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, ζῶα καλοῦντες αὐτὸν ἐπίμως, ἀπὸ τοῦ σύμπαντα ἐμφιέντα τὸ ζῆν τιμῶν ἐπίκλησιν αὐτοῦ νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, τοῖς ἐξαίρετον τιμῶν εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς τιμῶν πατρίδα, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ βίον ἀπειλημμένον. ἴσως μὲν οὖν τάχα ὦ βασιλεῦ, ὡς οὔτε ἡμῖν προσήκων αὐτοῖς, οὔτε ὁμόφυλος αὐτῷ ὢν ταῦτα περὶ αὐτῶν ἀξιῶ· πάντων γὰρ ἀνθρώπων δημιούργημά ἐστιν ὁ θεὸς, καὶ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς δικαίοις ἐστὶν, ὅτι τοῦτο καὶ σὺ βουλόμενος. ταῦτα εἰπόντος τοῦ ἀριστέως, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρός καὶ γεγηθὼς τῇ προσώπῳ, πόσας εἶπεν ὑπολαμβάνεις τῶν ἀπολυθησομένων εἶναι μυριάδας; ὑποτυχόντος δ' ἀνδρέου, παρεισπίπτει δ', φήσαντος ὀλίγου πλείονας εἶναι τῶν ἑκατὸν μυριάδων. ἡμικρὰν ἄρα ἡμᾶς εἶπεν ἀριστεὺς δωρεᾶται αὐτοῖς, σωσιβίῳ δὲ καὶ τοῖς παροῦσιν φήσασιν ὡς ἄξιον αὐτὸν δεῖ τῆς αὐτοῦ μεγαλοψυχίας τοῦ παρεχομένου τιμῶν βασιλέα θεῷ χαρίσασθαι ποιήσασθαι. διαχυθεὶς ὑφ' αὐτοῦ, ἐκέλευσεν ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὰ μισθοφορικὰ, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τοῦ παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτου καταβαλεῖν δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ ὡς ἐν ἀξίου, προσθεῖναι γράμματα ὑπέσχετο μεγαλοψυχότερα, καὶ τιμῶν ἀριστέα προαίρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ φιλοτιμούμενον τοῦ θεοῦ βούλησιν. καθ' ἃ οὐ μόνον τοὺς ὑπὸ τοῦ παρόντος ἀχθέντας αὐτὸς καὶ τῆς ἐκείνου στρατείας ἀπολύειν ἐλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, εἴ τινες αὖθις ἐπεισήχθησαν, πλειόνων ἢ ἑκατὸν ἀργυρίων ταλάντων τῆς ἀπολυτρώσεως γενέσθαι φαμένων ταῦτα τε συνεχώρει καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ προστάγματος, εἰς δήλωσιν τῆς τοῦ βασιλέως μεγαλοφροσύνης ἔγνω διαφυλάξαι, ἃ ἦν τοιοῦτο. ὅσοι τῶν συστρατευσαμένων ἡμῖν τοῦ πατρὸς, τιμῶν τε συνείας καὶ φοβηθεὶς ἐπέδραμον, καὶ τιμῶν ἰουδαίων καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, διεκόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τιμῶν χώραν, καὶ ταῦτα ἀπεμπόλησαν, τοῖς τε πρὸ αὐτοῦ ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ. εἴ τινες οὖν εἰσήχθησαν τούτοις ἀπολυέτωσαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὡς ἑκατὸν σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ρκ', οἱ μὲν στρατιῶται μοι καὶ τοῦ ὀψωνίου, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῦτο τιμῶν πατρὸς προαίρεσιν καὶ τοῦτο τὸ δίκαιον ἀγαπᾶν τιμῶν χώραν αὐτοῦ καὶ τιμῶν στρατιωτικὴν αὐθάδειαν κεκακῶσθαι. καὶ δεῖ τὴν εἰς ἄμεινον αὐτοῦ μεταγωγὴν, πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ τούτου τοῖς στρατιώταις γενέσθαι. τὸ δίκαιον οὖν σκοπῶν καὶ τοῖς καταδυναστευομένους τοῦτο τὸ προσῆκον ἐλεῶν, ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν ταῖς οἰκετείαις ὄντας ἰουδαίους, τὸ προγεγραμμένον κομιζομένους ὡς αὐτοῦ κεφάλαιον τοῖς κεκτημένοις. καὶ μηδένα δεῖ τούτων κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. βούλομαι δὲ τὰς προγεγραμμένας, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ἀπὸ τριῶν ἡμέρας ποιεῖσθαι, πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, ἀποδιδύντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν. προστα-

φερεται γελλίπο ἢ τοὺς ἀπειθήσαντας ὁ βαλόμενος, ὧν τὰς οὐσίας εἰς τὴν βασιλικὴν κτῆσιν ἀνενεχθῆναι βέλομαι. τούτου ἢ τῷ προσάγματος ἀνενεχθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντος, μόνης ἢ λείποντος τῷ ὠφελεῖ τῷ φέρεσθαι καὶ τῷ αὐθις εἰσπεμφθῆναι Ἰουδαίων μὴ διεκαλύθη, προσέταξεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τὸ ὠφελεῖ τούτων φιλάνθρωπον. καὶ τὴν τῷ φόρων δόσιν οὖσαν ἀθεράπευτον ἐπέλυσε τοῖς ὑπηρέταις τῷ ταγμάτων ἀποδεῖσαι, καὶ τοῖς βασιλικοῖς ἐπιζήταις. ἠμοιβὴ ἢ τούτου, ταχέως ἐν ἑπτὰ ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος ἐπλήρει τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. τάλαντα ἢ ὡσεὶ ξ καὶ ὑ τῷ λύρων ἠγόρασε. καὶ γὰ ὡσεὶ τῷ ὑπνων εἰσέφερεν οἱ διατόται τὰς κ καὶ ρ δραχμὰς, ὡς τῷ βασιλέως καὶ ὡσεὶ τούτων διδόναι κελεύσαντος ἐν τῷ προσγράψαι ὡσεὶ ἐκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ προειρημένον. ἐπειδὴ ἢ ταῦτ' ἐπλήρου κ τὴν τῷ βασιλέως βούλησιν μεγαλοφρόνως, ἐπέλευσε τὸν δημόσιον ἐπιδοθῆναι καὶ τὸ ὠφελεῖ τ τῷ Ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα. ἐδόκει γὰ εἶναι τοῖς βασιλεῦσιν ὠφελίμοις, πάντα ἢ μὴ πολλῶς βιβλιοθήκης ἐπεσκέπτετο, διὸ ἐ τὸ τ εἰσδόσεως ἀντίγραφον ἐ τὸ τῷ βιβλίων κατατάκται, καὶ τὸ πλῆθος τῷ ἀποταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ' ἑκάστου κατασκευασθὲν, ὡς ἀκριβεστάτου ὄν) τὴν τῷ τεχνίτου τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ δι' ἃ τὴν τῷ κατασκευασμάτων ἔξοχὴν, τὸν ἑκάστου δημιουργὸν ὄν) δύνηται γνώριμον, τ μὲν τοιγε εἰς δόσεως τὸ ἀντίγραφον, ὑπῆρχε τοιοῦτον. βασιλεῖ μεγάλῳ παρὰ δημητρίου. προσταξάντος σου ὦ βασιλεῦ, περὶ τῶν ἐπιλειπόντων, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμάτων ὅπως συναχθῇ, καὶ ὠφελεῖ τῶν δεδεπεπλωκότων ὅπως τ δυνάσης βιβλιοθήκης τύχῃ, πάσῃ κεχρημένος ὠφελείᾳ σπουδῇ, δηλαδή σοι τὰ τ Ἰουδαίων νομοθεσίαι βιβλία λείπειν ἡμῖν συνέτυχε. χαρακτῆρσι γὰ ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ ἐθνικῇ, ἔστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ, καὶ ἀμελίστερον ἢ ἔχῃ σεσημάνθαι, δεῖ τὸ βασιλικῆς ἄπο τετυχηκέναι φροντίδος. ἔστι ἢ ἀναγκαῖον ὄν) καὶ ταῦτα πᾶσά σοι, δηλονότι φιλοσοφωτέραν γὰ καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν ὄν) συμβέβηκεν ὡς ἂν θεσπισθεῖσαν θεοῦ. διὸ ἐ τοὺς σοφωτὰς αὐτῆς, καὶ συγγραφεῖς τῶν ἱστοριῶν, οὐκ ἐμπεδοῦντα φησὶν ἐκταῖος ὁ ἀβδηρίτης, οὐδὲ τῶν κατ' αὐτὴν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνὴς οὔσης, ἐ μὴ δίον αὐτὴν βεβήλοις σώμασι ψηλαφεῖσθαι. ἐὰν οὖν σοι δοκῇ βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ὅπως ἐπιλέξῃ τῶν πρεσβυτέρων ἐξ ἀφ' ἑκάστης φυλῆς, οἷς ἐμπειροτάτους τῶν νόμων, ἀφ' ὧν τὸ τῶν βιβλίων σαφὲς ἐ σύμφωνον εὖ μαθόντες, καὶ τὸ κῦ τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τῶν γεγραμμένων, ἀξίως ταῦτα τ σῆς προαιρέσεως συναγάγωμεν. τοιαύτης ὖν τ εἰς δόσεως ἠμοιβῆς, ὁ βασιλεὺς ἐπέλυσεν ἑλεάζαρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῶν Ἰουδαίων γραφῆναι ὠφελεῖ τούτων, ἅμα καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν δουλευόντων παρ' αὐτοῖς Ἰουδαίων δηλοῦντας αὐτῷ. καὶ πρὸς ἀποδοθὲν δὲ κρατήρων καὶ φιαλῶν καὶ σπονδείων, ἔπεμψε χρυσοῦ μὲν ὅλης τάλαντα υ. λίθων δὲ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος. προσέταξε καὶ τοὺς φύλακας τῶν κιβωτῶν, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τὸν ἐκλογὴν τοῖς τεχίταις αὐτῶν οὗ πρὸ ἂν ἐθελήσουσιν εἴδους ὑπερίπτειν. διετάξατο δὲ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. δημιοῦμαι δὲ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν,

mo. Eum verò qui parêre noluerit, cuiuis deferre liceat, mulctandum facultatibus quę fisco noſtro debẽt cedere. Hoc edictum cùm primum oblatum eſſet regi, nec tamẽ diſertè cautum eſſet illis quoque, qui vel antè vel pòſt capti fuerant, liberaliter & illis indultum eſt eadem regis beneficentia: iuſſitque vt ex collectis iam tributis diſtribueretur pecunia in militem & in menſarios regios. Quo facto, intra ſeptem dies peractum eſt quicquid rex iuſſerat, impenſis in redemptionem quadringentis ſexaginta talentis: quia domini exigebant & pro infantibus illas cẽtum viginti drachmas, quaſi regis edictum etiam hos complecteretur, vbi adſcriptum erat pro ſingulis mancipiorum capitibus eam ſummam numerandam. Hæc vbi ex ſententia regis magnificè ſunt peracta, iuſſit Demetrium euulgare decretum de tranſcribẽdis Iudęorum codicibus. nihil enim temerè fiebat à regibus, ſed omnia diligenter præmeditata: quapropter & ſuggeſtionis exemplar & epiſtolarum in commentarios relatum eſt, & multitudo miſſorum donariorum, & quòd à quoque factum eſt, vt primo aſpectu pateat ex ipſis operibus tam autorum quàm artificum præſtantia. Suggeſtionis ſanè exemplar fuit tale, Regi magno Demetrius. Quia mandaſti rex vt quod deeſt tuæ bibliothecæ ſuppleamus, & libros qui hactenus noſtram inquiſitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad ſummam circa hoc negocium diligentiam reliquum faciens, ſcire te velim inter eos quos adhuc deſideramus eſſe Iudæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipſorum lingua ſcripti cùm ſint, intelligi à nobis non poſſunt. ſunt etiam negligentius quàm par eſt habiti, eo quòd nondum eis regia prouidentia contigit. neceſſe eſt autem vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & ſinceriorem legiſlationem continent, vtpote diuinitus proditam. Et hæc eſt cauſa, vt Hecatęus Abderita refert, cur nullus vel poëta vel hiſtoricus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præſcriptum res ſuas adminiſtrauerunt: quod ſacroſancta ſit, & profano ore tractari non debeat. Itaque ſi idem tibi videbitur rex, ſcribes Iudęorum pontifici, vt mittat ſenos ex ſingulis tribubus ſeniores, legum earum peritiſſimos, ex quorum interpretatione apertum ac conſonum ſenſum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo deſiderio colligamus. Ad hanc igitur ſuggeſtionẽ iuſſit rex ſuos, vt ad Eleazarum Iudæorum põtificem de hac re ſcriberent, ſimúlque per eaſdem literas certiorem facerent de Iudæis per Ægyptum priſtinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, miſit auri talenta quinquaginta, & gemmarũ copioſam multitudinem: iuſſitque cuſtodes arcarum in quibus gemmæ ſeruabantur, liberam artificibus electionem permittere. mandauit etiam pecuniæ pro ſacrificiis & reliquis templi vſibus centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum

vbi primùm expoſuero exemplar epiſtolę ſcripræ ad Eleazarum pontificem,qui hoc ſacerdotij faſtigium hoc modo conſecutus eſt. Onia pontifice defuncto filius ei Simon ſucceſſit,luſtus cognominatus,quòd & Deum piè coleret, & ciues ſiima potiretur beneuolentia.Quo mortuo,ſuperſtite vnico filio paruulo , frater eius Eleazarus,de quo nunc eſt mentio, pontificatũ aſſupſit:cui Ptolemæus hoc modo ſcripſit. Rex Ptolemęus Eleazaro pontifici ſalutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Perſæ dum rerum potirentur captiuos eò pertraxerãt, pater meus eos in precio habuit , aliorum opera in militia vſus amplis ſtipendiis conductorũ aliis etiam caſtellorum cuſtodia per Ægyptum aſſignata,vt eſſent terrori indigenis. Ego verò poſtquam principatũ adeptus ſum,cùm in cæteros benignitate ſum vſus,tũ maximè in tuos ciues:quorum ſupra centum millia in libertatem vindicaui,reſtitutis de meo preciis eorum ſupra cẽtum millia in libertatem vindicaui,reſtitutis de meo preciis eorum poſſeſſoribus. ex his per ętatem idoneos allegi in militiam:nonnullos quorum fides id mereri videbatur,inter aulicos meos accẽſui,ratus nullum gratius me Deo poſſe offerre donarium , pro ea prouidentia qua me dignatus eſt rebus pręficere.Ergo vt & his &reliquis per totum orbẽ Iudęis gratum faciam,viſum eſt mihi legem veſtram in Græcam linguã vertere, & ita verſam in bibliothecam meam reponere.Bene igitur facies , ſi idoneorum delectu per tribus habito,ex vnaquaque ſex viros bonos iam ſeniores ad nos miſeris,qui per ætatem legum periti,poſſint pręſtare bonos interpretes.Spero enim ſi hoc ex ſententia ſucceſſerit,maximam gloriam nos inde acquiſituros.Mitto autem qui tecum de hac re agant,Andream pręfectum ſatellitum , & Ariſtæum,mihi chariſſimos:per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum miſimus,talenta argenti centum. Reſcribes autem quicquid volueris,facturus nobis rem gratiſſimam.Hac epiſtola accepta,Eleazarus reſcripſit quàm potuit honorificẽtiſſimè. Pontifex Eleazarus regi Ptolemęo S.Si vales cum regina Arſinoe communibúſque liberis , noſtrę quoque res ſe habent optimè:Acceptis tuis literis gauiſi ſumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem.aduocataque concione eas legimus , teſtes pietatis qua colis Deum maximum. oſtendimus etiam phialas quas miſiſti aureas viginti,argenteas triginta, & crateras quinque , & menſam dedicandam , centúmque illa talenta quæ in victimas &alios templi vſus attulerunt Andreas & Ariſtęus amici tui chariſſimi , viri boni ac docti,tuáque amicitia digniſſimi. quare ſcito nos tibi gratificaturos etiã ſi quid præter ingenium noſtrum facere oporteat. prouocati enim beneficiis in ciues noſtros collatis non debemus ſegnes eſſe ad referendam gratiã. Quamobrem continuò pro te ſororéque tua & liberis & amicis hoſtias obtulimus, & populi vota fecit pro felici rerum tuarum ſucceſſu , & pro pacato regni tui ſtatu , vtque hæc legis verſio tam felix tibi ſit quàm cupis maximè.

μὴ τὸ περιεχθέντα τὸ αὐτὸ γράφειν τὴν ὑπογολὴν τῆς γραφείσης ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ταύτῃ λοβόντι τὴν πρεσβείαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. τελευτήσαντος τοίνυν τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ σίμων γίνεται δίκαιος ὁ καὶ δίκαιος ὑπικληθείς, διά τε τὸ περὶ θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνοιαν. ὑπεθανέντος δὲ τούτου, καὶ τὴν μὲν ἡλικίαν καταλιπόντος τὸν κληθέντα ὀνίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐλεάζαρος, περὶ ὃν τὸν λόγον ποιούμεθα, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν, ᾧ χαίρει πτολεμαῖος τὸν τοῦ ἔργου τρόπον. βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατῳκισμένων ἰουδαίων, οὓς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ περσῶν ὅτε ἐκράτουν, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρατιωτικὰ κατέταξεν ὡς μείζοσι μισθοφορείαις, τισὶ δὲ ἡγουμένοις ἐν αἰγύπτῳ συνῆυξε, τὰ φερόμενα καὶ τὴν τούτων φυλακὴν παρέδωκε, ἵνα τοῖς αἰχμαλώτοις ὦσι φοβεροί. τὴν δ' ἀρχὴν ἐγὼ φιλανθρώπως πᾶσι μὲν φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μάλιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μὲν μυριάδας αἰχμαλώτων δουλευόντων, ἀπέλυσα τοῖς δεσπόταις αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμῶν λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας τῶν ἡλικιῶν, εἰς τὸν στρατὸν καταλόγον κατέταξα. τινὰς δὲ τῶν περὶ ἐμὲ καὶ τῆς ἐμῆς αὐλῆς πιστῶν ἐπὶ δυναμέων, ταύτης ἠξίωκα νομίζων ἡδὺ τὸ θεῖον τῆς ὑπ' ἐμοῦ προνοίας αἰσθήσεσθαι. βουλόμενος δὲ καὶ τούτοις χαρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἑρμηνευθῆναι, καὶ γράμματα ἑλληνικοῖς ἐν τῇ ἑβραϊκῶν μεταγραφέντα, κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. καλὰς οὖν ποιήσεις ὑπολειφθέντας, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους πέμψας, οἳ καὶ δύνανται τὴν ἀκρίβειαν ἔχοντες τῶν νόμων, καὶ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ὑπαρχόντων, μεγίστην δόξαν ἡμῖν προσγενήσεσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι πρὸς τούτων δύο ἐκλεξομένους ἀνδρείαν τὸν ἀρχισωματοφύλακα καὶ ἀρίσταιον, ἐμοὶ τιμιωτάτους. οἷς ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσιῶν καὶ τῆς ἄλλων ἀπέσταλκα, τάλαντα ἀργυρίου ρ'. καὶ σὺ δὲ ἡμῖν ὑπόστειλον, πρεπόντως ποιήσεις κεχαρισμένα. σὺ οὖν ὑπόστειλον ὑπογολὴν βασιλέως νομισθείσης πρὸς ἐλεάζαρον, ἀπογράφει πρὸς αὐτὸν ὡς σὲ μάλιστα φιλοτίμως. ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐρρώμωσο σὺ τε καὶ τῆς βασιλίσσης ἀρσινόης καὶ τῆς τέκνων, ὑγιαίνοις ἡμῖν ἔχοι πάντα. τὴν δὲ ὑπογολὴν λαβόντες, μεγάλως ἠσθημεν ὅτι τῇ προαιρέσει σου. καὶ συναθροίσαντες τὸ πλῆθος, ἀνέγνωμεν αὐτοῖς, ἐμφανίζοντες αὐτοῖς ἔχεις πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δὲ αὐτῷ καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ'. καὶ ἀργυρᾶς λ'. καὶ κρατῆρας ε'. καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τε εἰς θυσίαν καὶ εἰς ὑπηρεσίαν ὧν ἂν δέηται τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ'. ἔπεμψαν ἀνδρεία καὶ ἀρίσταιος οἱ τιμιώτατοί σου καὶ φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ διαφέροντες, ἐπὶ σῆς ἀρετῆς ἄξιοι. ἴσθι δὲ ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον καὶ παρὰ φύσιν, ὑπομιμνήσκοντας. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς δωρεὰς ὑπολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους φίλους καταπεθείσας. διὸ ὧν ὑπὲρ σοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων προσηγάγομεν θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος δίκας ἐποιήσατο ἡμέσθαι σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναί σου τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τήν τε τοῦ νόμου μεταγραφὴν, ὅτι συμφέροντι τῷ σῷ λαβεῖν ὁ προαιρῇ τέλος

ὑπολε-

ἐπιλέξαμεν ἢ κατὰ φυλὰς πρεσβυτέρους ἄνδρας ἑξ ἑκάστης, οὓς πεπομφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. ἔσται δὲ τῆς σῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης, τὸ μεταγραφέντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μετ' ἀσφαλείας τῶν κομιζόντων. ἐρρῶσθαι ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀπέγραψεν. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἀναγκαῖον ἐδόξεν εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οἳ τὸν νόμον ἐκόμιζον, ὑπὸ ἐλεαζάρου πεμφθέντες δηλοῦν. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ἐπιστολῇ. τὴν μὲν τοίνυν τῶν ἀναθημάτων πολυτέλειαν καὶ κατασκευὴν ἐπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἀεὶ πιθανὸν ἡγησάμενον ἐλθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸν θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γένηται. ἄφθονον γὰρ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, καὶ τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, οὐδὲν ἀμελὰς οὐδὲ ῥᾳθύμως εἶᾳ γίνεσθαι τῶν κατασκευασμάτων, ὧν ἑκάστου ὡς οἷόντε, τὴν πολυτέλειαν διηγήσομαι. τῆς μὲν ἰσοείας ἴσως οὐκ ἀπαγγέλουσης τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ δὲ τοῦ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον, οὕτως συνήσουσι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὑπολαμβάνειν. ἄμεινον δὲ τὰ περὶ τῆς τραπέζης ἐπιθήσομαι. εἶχε μὲν γὰρ ἐν δὶ ἐννοίας ὁ βασιλεὺς, ἁρμόσασθαι τοῖς μέρεσι ἀπηρτάσθαι τὸ κατασκεύασμα. πρώτην δὲ τάξει ἔμαθεν τὸ μέγεθος τῆς ἀνακειμένης ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις τραπέζης, πόσον τί ὄζει, καὶ εἰ δύναται μείζονα ταύτης κατασκευασθῆναι. μαθὼν δὲ καὶ τὴν οὐσίαν ἐλίπει τοῖς ἔργοις, καὶ ὅπως αὐτῆς οὐδὲν κωλύσει μείζονα γενέσθαι, φήσας καὶ παντοπλασίονα τῆς ὑπαρχούσης τοῦ μεγέθους βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι δὲ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἔλλειψις ᾖ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ μεγέθους ποιήσαι. βούλεσθαι γὰρ οὐκ ἀναθήματα μόνον εἰς θεὸν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ πρὸς τὰς λειτουργίας ἔλλειψιν. καὶ δὴ τοῦτο λογισάμενος σύμμετρον κατασκευάσαι τὴν προτέραν τραπέζαν, ἀλλ' οὐ δὴ καὶ ἄνω χρυσοῦ, τοῦ μεγέθους μὲν ἕνεκα τοῦ προϋπάρχουσαν ἐπιβαλεῖν, τῇ δὲ ποικιλίᾳ καὶ τοῦ κάλλους τῆς ὕλης ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς δὲ ὢν καταδεῖν προαιρέσεων παντοδαπῶν φύσιν, καὶ λαβεῖν ὀλίγοις ἔργων καινῶν ἐφόδοις, καὶ ὅσα μὲν ἀγράφα τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέχων δοὺς τὴν συνίσιν, καὶ ὑποδιανοὺς τοῖς τεχνίταις, ἐπείγουσι ταῦτα κατασκευάζεσθαι. καὶ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τὴν ἀκρίβειαν αὐτῷ διαβλέποντας ὁμοίως ἐπιτελεῖν. ὑπισχνουμένοις δέ τινα πτισσεσθαι τὴν τράπεζαν, δύο μὲν καὶ ἡμίσους πήχων τὸ μῆκος, ἑνὸς δὲ τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος ἑνὸς καὶ ἡμίσους, ἐκ χρυσοῦ τὴν ὅλην κατασκευὴν τοῦ ἔργου ποιούμενοι, τὴν μὲν οὖν περαίαν παλαιοτέραν εἰργάσαντο. τὰ δὲ κυμάτια περιπλατῆ, τὴν ἀναβλυφὴν ἔχοντα χοινικίδα, τῇ θρυαλίᾳ θαυμαστῶς ἐκ τοῦ ἐναντίου μεμιμημένην. ζυγώνιον γὰρ ὄντων αὐτῶν, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τῆς ἐκτυπώσεως ἔχει διάθεσιν, ὡς περιομένων αὐτῶν, μίαν καὶ μὴ διάφορον τὴν ἰδέαν αὐτοῖς συμφυεῖ φέρεσθαι. τῆς δὲ περαίας, τὸ μὲν ὑπὸ τὴν τράπεζαν λεπτὸν μένον, ὥραίαν ἔχον τὴν διατύπωσιν. τὸ δὲ ἔξωθεν περιεσμένον, ἔτι μᾶλλον τοῦ κάλλους τῆς ἐργασίας λεπτοποιούμενον, ὡς ὑπ' ὄψιν καὶ θεωρίαν ἐρχόμενον. διὸ καὶ τοῦ μὲν ὑποκάτω ἀμφοτέρων τὴν μέσην ὀξεῖαν συμβαίνει γίνεσθαι, καὶ μηδὲ μίαν γωνίαν τελείαν οὐσῶν ὡς προειρήκαμεν ἐπὶ τοῦ μεταγωγέως τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐπιδέκεντο δὲ ταῖς χοινίσι τῆς θρυαλίδος, λίθοι πολυτελεῖς ἀλλήλοις, περόναις χρυσαῖς δὶ ἑκατέρων κατειλημμένοι. τὰ δὲ ἐκ πλαγίου τῆς στεφάνης καὶ ὑπ' ὄψιν ἀνατείνοντα, ὠοὶ ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων διὸ κατακόσμησιν, ῥάβδος τοῦ ἀναγλυφοῦ ἑκατέρωθεν πυκνοῖς, αἱ δὲ τὸν κύκλον τῆς τραπέζης ἐλλιοῦσι. ὑπὸ δὲ τοῦ ὠοῦ ἐκτύπωσιν, στέφανον ἐπέχουσι οἱ τεχῖται,

A Delegimus etiam ſenos per tribus preſbyteros, quos ad te cum lege miſimus. tuę autem pietatis erit ac iuſtitiæ, vt tranſcripta lege ad nos eã tutò remittas vnà cum eius deportatoribus. Bene vale. Hæc ſunt quæ reſcripſit põtifex. ſuperuacaneum autẽ viſum eſt apponere LXX. ſeniorum nomina qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola, donariorum tamen quæ ex Deo miſit ornatum & magnificentiam ſilentio prętĕrire non poſſum, vt omnibus nota fiat eius regis erga Deum pietas ac liberalitas. abundè enim ſumptus ſuppeditãs & præſentia ſua extimulans artifices, opera eorum aſſiduè viſẽdo, nullam eis ſegnitiæ aut negligentiæ relinquebat occaſionem: quæ nũc recenſebo ſingula, non quòd hiſtoriæ contextus hoc admodum poſtulet, ſed quòd digna ſit quæ prædicetur regis liberalitas: primúmque menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longè maiorem facere mandauit explorari eius quæ tum Hieroſolymis erat magnitudinem, quanta eſſet, & an maior poſſet fieri: & comperta eius menſura, quódque maior etiam eſſe poſſet: ait ſe eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana miniſteria minus poſthac eſſet vtilis. Cupere. n. ſe ea donaria non ſolùm ad oſtentationem, ſed ad vſum etiam eſſe accommoda: itaque volens declarare ſe non auri penuria vel parſimonia parem priori facere: quod non erat integrũ addere magnitudini, id compẽſauit varietate ornatus & operis pulchritudine. cùm enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens ne quid à præſcriptis formulis diſcederent. ac primùm conſtituto menſę modo in longitudinem cubitorum duorum & ſemis, in latitudinem vnius, altitudine ſeſquicubitali, totum opus ex auro facientes loricam ei palmum latã circundederunt: cuius cimæ verſatiles ſculpturam habebant reſticulatam indiſtincta imitatione per tria latera. cùm enim eſſent triangulę per ſingulos angulos eędem erant figurationes vt conuerſę non alia, ſed eadẽ ſpecie oculis occurrerent. loricę verò pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet quòd hę totę eſſent conſpicuę. quin & cymę illę facilè & citò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari menſura oculis ſubiiciebant. reſticulis autem illis ſculptilibus inſertę erant gemmæ precioſę paribus interuallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſę. exterior autem loricę facies gẽmis pulchris ouali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura virgarũ, quę per circuitũ mẽſę voluebãtur

huic ſubiecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis,& ſpicis emergentibus,& malis punicis interſertis:quæ omnia conſtabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentib⁹, & auro circũ totam mẽſam reuinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ouorum priori ſimilis cum virgatis pleræque ſculpturis viſebatur: vt ex vtraque parte ſpectaretur eadem operum varietas ac elegantia,etiam in lorica & cymarũ ordine:ac ne inuerſis quidem menſæ lateribus vlla ſentiretur diuerſitas, ſed idem artificium vſque imos pedes pertenderet.ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per tranſuersã menſæ latitudinem,in eam pedes eius inſeruerunt,quos fibulis ac clauſuris aſtrinxerunt mẽſæ iuxta loricam,vt his inſiſtens quaqua verteretur,eandem ſpeciem oſtenderet.In menſa autem ſculptus erat mæander, magni precij gemmis per medium tanquã ſtellis variegatus, carbunculo & ſmaragdo ſuauiſſimè radiantibus, aliisque generibus quę vbique grata ſunt propter preciũ.Propter mæandrum verò reſticulati quidam nexus circumquaque diſcurrebant, rombo circa medium ſimiles,in quo cryſtallus & ſuccinum per interſtitia paria coniunctim cum magna grauitate ſpectabantur.pedum autem capitella lilio rum ſimilitudinem referebant, foliis ſub menſa ſe reflectentibus,cùm germen alioquin rectũ videretur,baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie, quà verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine:cratque ſculpti ſinguli pedes opere ſubtiliſſimo,hederis & palmitibus vnà cum racemis per eos diſcurrentibus,in diſcreta verorum ſimilitudine.tanta enim erat artis ſubtilitas,vt perflante vento agitata, naturę non artis opus viderentur.conſtabatque totum opus trimembri cõpoſitione,ſed tanto artificio, vt cõmiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent. craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expreſſa:quandoquidem hoc erat eius ſtudium, vt ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret , certè nouitate commenti & ornamentorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duę, ſquamatæ , à baſi vſque præcincturam, ſpiras habentes variis gemmis diſtinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compoſitum : & ſuper eum virgatam ſculpturam , & deinceps vſque labrum plexile quiddam reti ſimile , crebra rombotum ſpecie interueniente. addebant gratiam, inſertæ gemmæ ſcutulæ , quatuor digitorum amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atq; implexis inter ſe palmitib. vuas ferẽtibus.

παντοίᾳ καρποῦ φύσιν ὑπεραρδμῶν, ὡς ὀπωρίσασθαί τε βόρυς, καὶ σάχυς ἀϊάσσειν, καὶ ῥοιᾶς ἀστοκελεῖσθαι. τοὺς δὲ λίθους εἰς πᾶν γλυφὸς τῶν σεσειρημένων καρπῶν, ὡς ἑκάστῳ τὴν οἰκείαν τετυπῶσθαι χεφαν ἐξεργασάμενοι, σωιέδησαν τῷ χρυσῷ σφῆλιν τὴν ξάπιζαν. ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠδῶν διάθεσις πεποίητο, ἓ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τῆς τραπέζης, ὡς ἑπαμφότερον μέρος ἔχειν τιὼ αὐτιὼ τῆς ποικιλείας τῶν ἔργων καὶ γλαφυρότητος θέαν κατασκευασαμένῳ, ὡς καὶ τιὼ τῶν κυμάτων θέσιν καὶ τιὼ τῆς στεφάνης, μηδὲ τῆς τραπέζης ἐφ' ἑτέρου μέρος ἀλλαττομένης γνῶναι διάφορον. τιὼ δ' αὐτιὼ ἄχει καὶ τῶν ποδῶν ὄψιν τῆς ὑπερχύσεως διατετάσθαι. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλου τῆς τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς ὑπέθεσαν. ἔπειτα περόναις καὶ κατακλείσεσιν αὐτοὺς ἐσίφριγγον τῇ τραπέζῃ κατὰ τιὼ στεφάνιον, διὰ τιὼ θέσιν τῆς καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἐν' ἐφ' ὧ τὶς ἂν στοχάσηται τιὼ τραπέζαν μέρει, παρέχωσι τιὼ αὐτιώ. ὅλη δὲ τῆς τραπέζης, μαίανδρον ἐξεγλυφαν, λίθους αὐτῷ κατὰ μέσον ἀξιολόγους ὥσπερ ἀστέρας, ποικίλης ἰδίας ἐνθέντες, τόν τε ἄνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον περισπαζόντας αὐτοῖς ἑκάτερον τοῖς ὀφθαλμοῖς, τῶν τε ἄλλων χλοηρὰ ὅσοι θελατοῦδες ἓ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τιὼ πολυτέλειαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. μετὰ δὲ τὸν μαίανδρον, πλέγμα τι χοινοειδὲς ἐθέπτε, ῥόμβῳ τιὼ κατὰ μέσον ὅμοια ἐμφερές, ἐφ' ᾧ κρύσταλλός τε λίθος καὶ ἤλεκτρον ἐντετύποτο, τῇ γραφῇ φαιδρὰν ἰδίας ἡτιάσατο, ψυχαγωγίαν θαυμασιὼ παρέχον τοῖς ἐλέπουσι. τῶν δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς ἐφάσεις, τῶν πετάλων ὑπὸ τιὼ τραπέζαν ἀνακλωμένων. εἰς ὀρθὸν δὲ τὴν βλάστησιν ἐιδοθὲν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις αὐτῶν ἐξ ἑνὸς λίθου παλαιστιαία πεποιημένη χῆμα κρηπίδος ἀποτελοῦσα. τὸ δὲ πλάτος ἐστὶν δακτύλων ἑξαυσα. καθ' οὗ τὸ πᾶν ἔλασμα τῶν ποδῶν ἐρήρεισο. ἀνέγλυφαν δὲ λεπτομερεῖ καὶ φιλοπόνῳ τῇ τορείᾳ τῶν ποδῶν ἕκαστον, χιτῶνι αὐτοὺς καὶ κλήμασι καὶ πέπλοις συὶ βότρυσιν ἐκφύσαντες. ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας. καὶ δὴ πρὸς τὸ πνευματικὸν δὲ λεπτότητα καὶ τὴν ἐπάνω αὐτῶν ἔκτασιν κινούμενα, φαντασίαν τῶν καὶ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνη μιμητῶν παρέχεσθαι νοήσαιεν δ' ὡς τετύχηκεν οἱονεὶ τὸ χῆμα τῶν ὅλων καταπεδάσαι ξαπίζης, τὰ ἁρμονίας πρὸς ἄλληλα τὰ μερῶν ἅπαν συνδεδεμένης, ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδὲ διανοεῖσθαι τὰς συμβολάς. ἥμισυ δὲ πήχεως ἐκ ἐλαττον τῇ ξαπίζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἄνθεμα τοῦτο καὶ πολλιὼ τὸ βασιλέως φιλοτιμίαν τοιοῦτο, τῇ τε πολυτελείᾳ τῶν ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῶν καλλονῆς, ἔτι μιμήσει τῇ κατὰ τὴν τορείαν τῶν τεχνιτῶν συνεπιλάβεται· ἀνθιδάσαντος οἱ καὶ μὴ τῶν μεγέθει τῶν θεραπευομένης τῶν θεῶν τραπέζης ἔμελλεν ἔσεσθαι διάφορος, τῇ μὲν τέχνῃ, καὶ τῇ καινουργίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς καθασυδῆς, πολὺ κρείττονα ἓ ἀβλεπτον ἀπεργάσασθαι. τῶν δὲ κρατήρων, χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο. φωλιδωτὸν δὲ εἶχον ὑπὸ τῆς βάσεως μέχει τῶν ἐξωσμάτων τὰ ἔξω, λίθων τε ἀπείρους ποικίλας ἐνθέντων. ἔστι δὲ αὐτῆς μαίανδρος πηχυαῖος τὸ ὕψος ἐξεργασο, κατὰ συνθεσιν λίθων παντοίων τὴν ἰδίαν. κατ' αὐτὸ δὲ ῥάβδωσις ἀνεγλύπτο. καθ' ἓς πλέγμα ῥομβωτὸν δικτύου ἐμφερὲς ἕως τοῦ χείλους ἀπέλαυσο. τὰ δὲ μέσα λίθων ἀποίδῃ τε ἀδακτύλων ἀνεπλήρων τὸ κάλλος. ἐξειρέφετο δὲ τὰ χείλη τῶν κρατῆρος κρίνων σμίλαξι καὶ αὐθεμίσι καὶ βοτρύων χοινίαις εἰς κύκλον ἐξειλυμβίαις. τούτοις μὲν ἦν χρυσέους κρατῆρας, δύο φορῦντας ἑκάτε-

ρον ἀμφορέως τοῦτον κατεσκεύασαν τὸν τρόπον. οἱ δὲ ἀργύ- A
ριοι τὴν ἰσόπλευρον τὴν λαμπρότητα πολὺ διαυγίστερον γε-
γονεισαν, ὡς ὁ μοσταγὼς δι' αὐτῶν τὰς τῶν προσφερομέ-
νων ὄψεις ὁρᾶσθαι. προσανεπεπλήρωσαν δὲ τούτοις ὁ βασι-
λεὺς κύλικας λίθων πολυτελῶν διειλημμένους, σμάραγδοι καὶ
πετάλοις ἀμπέλων ἑκάστου φιλοτέχνως ἐντετορευμένων. ταῦτα δὲ ἐ-
πὶ πλεῖστον μὲν καὶ διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν ἐργαζομένων θαυ-
μασίων ὄντων παρὰ τὴν τέχνην, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ B
τοῦ βασιλέως σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας διαφερόντως ἀπηρ-
τίζετο. ἡ γὰρ χορηγίας τὸ ἄθυμον καὶ μεγαλόψυχον τοῖς
τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ χρηματίζειν τοῖς
δημοσίοις πράγμασιν ἀπειρηκὼς αὐτὸς τοῖς κατασκευ-
άζουσι παρῆν, καὶ τὴν ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλεπεν. αἴτιον
δὲ ἦν τοῦτο τῆς τῶν τεχνιτῶν σπουδῆς ἡ περὶ τὰ βασιλεῖα καὶ τὰ τούτου σπουδὴν ἀποβλέποντες, φιλοπονώ-
τερον τοῖς ἔργοις προσελιπάρουν. ταῦτα μὲν τὰ πεμ- C
φθέντα εἰς Ἱεροσόλυμα, ὑπὸ πολεμίων ἀναθήματα. ὁ
δὲ ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος ἀσπασθεὶς αὐτὰ, καὶ τιμήσας τοὺς κο-
μίσαντας, καὶ δῶρα δοὺς παρὰ βασιλέως κομίζειν, ἀπέλυσε
πρὸς τὸν βασιλέα. προσαγορευθέντων δὲ εἰς τὴν ἀλεξάν-
δρειαν, ἀκούσας πολεμαίου τε παρουσίαν αὐτῶν, καὶ τὰς ἑβ-
δομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐληλυθότας, διὰ τριά-
κοντα) τὸν ἀνδρίαν καὶ τὸν ἀριστέα τοῖς ἀρίστοις. οἱ δὲ
ἀρτιχάλκοι, τάς τε διφθέρας ἃς ἐκόμιζον αὐτῷ παρὰ D
τῶν ἀρχιερέως ἀπέλυσαν, καὶ ὅσα φράζειν ὑπὸ λόγων ἐπέ-
στειλε, ταῦτα ἐδήλωσαν. ἀσμένου δὲ ἐντυγχάνειν τοῖς ὑπὸ τῶν
Ἱεροσολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις διὰ τὴν ἑρμηνείαν τῶν
νόμων, τοὺς μὲν ἄλλους ὡς χρειῶν ἕνεκα παρεῖναι συνέ-
βαινεν, ἐκέλευσεν ἀπολύσαι, παράδοξον τοῦτο ποιῶν καὶ
παρὰ τὸ ἔθος. οἱ μὲν γὰρ τοιούτων αἰτιῶν ἀφιέντες,
διὰ πεντήκοντα ἡμέρας αὐτῷ προσῆσαν, οἱ δὲ πρεσβύον-
τες, διὰ μιᾶς. τότε τούτους ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς πεμ-
φθέντας ὑπὸ ἐλεαζάρου προσεμίμνεν. ὡς δὲ προῆλθον μέ- E
χρι τῆς διόδου οἱ ἡγεμόνες, ἃ παρὰ βασιλέως κομίσαι ὁ ἀρ-
χιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ τῷ διφθερῶν, αἷς ἐγγεγραμμέ-
νας εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπεφράκτησαν
αὐτοῖς περὶ τὴν βιβλίων. ὡς δὲ ἀποκαλύψαντες τὴν ἐπ-
ηλημμένων ἀπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τῆς
ἰσχύτητος τοὺς ὑμένας, καὶ τὴν συνοχῆς τὸ ἀνεπίγνωστον, ἔτι
τε γὰρ ἥρμοστο, καὶ τῷ ποιήσας χρῆσθαι πλείονι, χάριν εἰ-
πὼν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐληλυθόσι, καὶ μείζονα τὴν πίμψαντι,
πρὸ δὲ πάντων τῷ θεῷ, ᾧ τοὺς νόμους εἶδε συμβάντων. F
ἐκπεσόντων δὲ ὑφ' ἓν τὴν πρεσβυτέρων καὶ τὴν συμ-
παρόντων γενέσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν
ἡδονῆς εἰς δάκρυα τραπέσθαι. φύσει δὲ μεγάλης χαρᾶς
παρούσης καὶ τὰ τῆς λυπηρῶν σύμβολα. καλύσας δὲ
τὰ βιβλία δοῦναι τοῖς διὰ τῆς τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας
ἠσπάσατο. δίκαιον εἶπεν εἶναι πρῶτον περὶ ὧν αὐτοὺς
μετεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα καλεῖν εἰς
προσφωνῶν. τὴν μὲν τοίνυν ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον φρον- G
τὶς αὐτῷ, διαφανῆ ποιῆσαι, καὶ κατὰ πάντος ἔτους διάπεμπον εἰς ὅ-
λον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγέλλετο. ἔτυχε γὰρ ἡ αὐ-
τὴ καὶ τῆς παρουσίας αὐτῆς, καὶ τῆς νίκης, ἣν αὐτὸς ο-
ἶκον ναυμαχῶν ἐνίκησε. συνεσκευάσθαι τε αὐτοῖς ἐκέλευσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προσέταξε διαθεῖναι τὰς καλλίστας, πρὸς τῇ ἄκρᾳ. ὁ δὲ διὰ τὸ τῷ ξέ-
νων ὑποδοχῆς τεταγμένος νικάνορι, δωρήσασθαι καλέσας, ὃς εἶχε τὴν περὶ τούτων φροντίδα ἐκέλευσεν
ἑτοιμάζειν ἐκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τὴν διαίτην. διετέτακτο δὲ τοῦτον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον,

& ornatus quidem vtriuſque erat hic, amplitudo verò quæ amphoram caperet. argenteę verò queuis ſpecula ſplendore vincebant, certius etiam reddentes inſpectãtium effigies. His addidit rex triginta phialas, in quib⁹ quicquid ſpatij gemmis erat vacuum, frondibus ederæ & pampinis ſculptilibus adumbrabatur. atque hæc omnia non ſolùm artificum ingeniis ornabantur vſque ad miraculum, ſed quadam etiam regis circa hæc ambitione diligentiùs accurabantur: qui non ſatis putãs quòd ſine parſimonia ſumptus prębereť, relictis etiam ſeriis negotiis ſæpe adibat officinas & inuiſebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim quòd cordi ſit ei hoc negocium, maiore attentione verſabantur in opere. atque hæc ſunt donaria ab hoc rege ad Hieroſolymitanum templum tranſmiſſa. Quibus conſecratis pontifex Eleazarus, & honorificè tractatis qui attulerant, nõ ſine muneribus ad regem eos remiſit. Hi poſtquam Alexandriam ſunt reuerſi, rex cognito eorum ſimul & ſeptuaginta ſeniorum aduentu confeſtim legatos Andream & Ariſtęum accíuit: ab eiſque & epiſtolam pontificis recepit, & multa prætereа ſciſcitando didicit. Et cùm vehementer cuperet congredi cum ſeptuaginta ſenioribus qui Hieroſolymis ad interpretandã legem venerant, quicunque priuatorũ negotiorum cauſa expetebant eius colloquium, prętermotem ſuum dimitti iuſſit. hos enim quinto quoque die ſolebat admittere, ſicut legatos ſemel in menſe. tum verò illis dimiſſis ab Eleazaro miſſos expectabat. vt verò ſenes illi venerunt cum muneribus à pontifice miſſis, & cum membranis quæ legem aureis literis inſcriptã continebant, primùm de libris eos rogauit, vt verò ex inuolucris deprõptos obtulerunt, multum diúque miratus membranæ ſubtilitatẽ, & commiſſuras quæ ita latebant, vt viſu diſcerni non poſſent, gratias ſe illis habere dixit qui venerint, & maiores etiam ei qui miſerit, ſed lõgè maximas Deo cuius leges attulerint. cúmque ſeniores eorúmque comites vno ore omnia fauſta regi acclamaſſent, præ nimia lætitia lacrymas non continuit, quę quidem mœroris inſignia etiam magnum gaudium conſequi natura voluit: iuſſiſque libros accipere quorũ hoc erat officium tum demum viros ſalutauit, prę-fatus æquum fuiſſe vt pri⁹ de ea re propter quã acciti fuerant percontatus, deinde illos quoq. compellaret. diem quidem aduentus eorum tã gratum ſibi confeſſus eſt, vt quoad viueret, per ſingulos annos redeuntem eius memoriam colere ſe velle promitteret. fortè enim eadem erat qua Antigonum nauali prełio vicerat. voluitque vt conuiuæ ſibi eſſent, & diuerſoria mandauit eis aſſignari ſub ipſa arce pucherrima. Nicanor autem qui excipiendis hoſpitibus præerat, Dorotheum eos curare ſolitum iuſſit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex diſpoſuerat, vt ex eis ciuitatibus quę in ratione

victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipſorũ omnia pararentur, vt tractati more conſuetо ſuauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitũ eſt, Dorotheo hac cura commiſſa, quòd his callebat morem quo ſolerent viuere. quamobrem omnia per ſe adminiſtrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primùm duos accubitus ſtrauit, rege ita iubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextrã ſuam diſcumbere, reliquam verò poſt ipſum ordine, nihil omittens ad honorẽ eorum pertinens. poſtquam autem diſcubitum eſt, iuſſit Dorotheum illis miniſtrare, ſicut ſolet hoſpitibus ad ſe à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & ſacrificulis, aliisque id genus quorum eſt à ſuis precatiunculis auſpicari conuiuium, locus hic non fuit: ſed vnum ex conuiuarum numero ſacerdotem Eliſæum nomine precatione mensã conſecrare ipſe rex iuſſit: qui ſtãs in medio precatus eſt omnia fausta regi ſimul atque ſubditis: applauſũmque & acclamatum eſt ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto fruebantur appoſitis. cúmque rex ſiluiſſet quantum ſatis viſum eſt, cœpit philoſophari, proponens ſingulis queſtionem aliquam de natura ſubtili diſquiſitione dignã. illis verò diſertè ad quidlibet reſpondentibus, delectatus eorum cõſuetudine per duodecim dies inſtaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoſcere queſtiones agitatás in eo conuiuio, legat Ariſtæi librũ quem hoc argumento cõſcripſit. Quos ſermones cùm nõ ſolùm rex admiratus eſſet, ſed Menedemus etiam philoſophus fateretur omnia gubernare prouidentiam, eóque facilius tueri hanc ſententiam, finis eſt huic quæſtioni impoſitus. Rex verò iam tum ſe vberem ex eorum aduentu fructum percepiſſe falſus eſt, per quos didiciſſet quomodo regnũ adminiſtrare oporteat: iuſſitque datis priùs in ſingulos ternis talentis, deduci eos in diuerſorium. Quarto deinde die Demetrius aſſumptis eis tranſiuit aggerem illum ſeptem ſtadiorum, & pontem qui inſulam continenti adiungit: & progreſſus ad ſeptentrionale littus aſſignauit eis ibi domum remotam à ſtrepitu, & contemplationi rerum idoneam rogauitque vt quandoquidem ad opus iam ita inſtructi ſint, vt nihil deſiderent amplius, ordìantur interpretationem feliciter. illi verò nõ parcẽtes labori quàm poterant accuratiſſimè interpretabantur, vſque horam nonam aſſidẽtes operi: reliquũ deinde tẽporis curando corpori dabãt, prẽter aliam copiam etiã de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo ita vt mandatũ ei fuerat. mane aũt regiã ingreſſi ſalutato rege in eundem locum ad inſtitutum negocium ſe referebant: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundari aggrediebantur. Verſione autem legis intra ſeptuaginta duos dies abſoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locũ vbi verſa fuerat, prẽſentibus etiã interpretibus, perlegit codicẽ. concio verò & ſeniorum interpretationẽ approbauit,

A κῆ γὰρ πόλιν ἑκάστην, ὅσαι οὐ τοῖς αὐτοῖς χρῶνται θεοῖς διαφέρειν, λεὶ τοῦτον ὑπειμελόμενος. ἐκ δὲ τοῦ τὴν ἀφικνουμένην πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ' αὐτοῖς παρασκευάζειν, ἵνα τῆς συνήθους ἕξεως ἧττον διαίτης δυσχεραίνοντες μᾶλλον ἥδιον ὦσιν, καὶ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοφύλους ἔχοντ' ἀηδῶς παραπέμψωσιν. ὁ δὲ καὶ θεοῖς τούτοις ἐγίνετο, διαρθρῶν ἅμα τὸ θεῖον ἀκριβείαν, ὅτι τούτοις καθηγεῖτο. συνέπραττε δὲ B πάντα δι' αὐτοῦ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδοχάς. καὶ δὴ μερῆ τοὺ κλισίας ἐποίησεν, οὓς τῶν θεραπόντων ἐβασιλίκως. τοῖς μὲν γὰρ ἡμίσεσι συνέβαινεν αὐτὰ χεῖρα κατακλίνεσθαι. τοὺς δὲ λοιποὺς, μετὰ τοῦ αὐτοῦ κλισίαν, οὐδὲν ἀπολιπὼν τῆς εἰς τοὺς ἄνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ' οὕτω κατεκλίθησαν, εἰσῆλθε τὸν διωρισθέντα οἷς ἔθεσι χρώμενα διατελοῦσι πάντες οἱ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφικνούμενοι, καὶ ταῦτα ὑπηρετεῖν. διὸ τοὺς ἱερογραμματεῖς καὶ τοὺς C ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄλλους οὓς τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο παρεκάλεσεν. ἐπεὶ δὲ εὐφημούμενον ἕνα ἐλίσσαιον ὄνομα ὁ βασιλεὺς παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι κατευχάς. ὁ δὲ στὰς εἰς μέσον, ἤυξατο τῷ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτοῦ. ἔπειτα κρότος ἐξ ἁπάντων μετὰ χαρᾶς καὶ βοῆς ἤρθη. καὶ παυσάμενοι, πρὸς δίωξιν τοῦ ἀπόλαυσιν τῶν παρεσκευασμένων ἐξ ἁπάντων. ἐλυπεῖτο δὲ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὅσον ἐδύνατο ἔχειν ἀσχόλητα καιρὸν D ἐφ', φιλοσοφεῖν ἤρξατο, καὶ ἕκαστον αὐτῷ, λόγους ἐπερώτα φυσικοὺς, καὶ πρὸς τοῦ τῶν ζητουμένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δ' εἰπεῖν πάντες οὐπροσοιῶ ὁ λέγειν αὐτὸς προβληθὲν ἐξησαφούτων, ἡδόμενος, τοιοῦτον ἐφ' ἡμέρας ιβ' συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τοῦ βουλομένου τὰ κῆ μέρος γνῶναι, τῆς δὲ τοῦ συμποσίου ζητηθέντων, καὶ μαθεῖν, αἰσχρὸν τὸ ἀρίστειν βιβλίον ὁ συνέγραψεν ταῦτα. θαυμάζοντος δ' αὐτοῦς, καὶ μόνον τὸ βασιλικὸν E ἀλλὰ καὶ ἰδιωτικὸν τοῦ φιλοσόφου προνοίᾳ διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, καὶ δι' τοῦτ' εἰκὸς καὶ τοῦ λόγου δόξαν καὶ κάλλος διῳκῆσθαι, παύσονται μὴ δεῖ τοῦτο διζητοῦντας. γεγῆσθαι δ' αὐτοῦ τὰ μέγιστα τῆς ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν ἥδη παρόντων αὐτῷ, ὠφελῆσθαι γὰρ παρ' αὐτοῦ μαθητικόν τὸν δεῖ βασιλεύειν καλῶς τε αὐτοῦς, καὶ ξένια δοθῆναι τάλαντα, καὶ τοὺς διατηρήσοντας ὅπως τελεῖ κατάλυσιν. διελθουσῶν δ' ἡμερῶν, ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς F ὁ δημήτριος, καὶ διελθὼν τὸ ἐπίπεδον χῶμα τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν νῆσον, καὶ ὁδὸς πρὸς τὸν μέρος, ἐκέλευσεν θεραπεύειν τὰ μέσα τοῦ ὕδατος. ἐπεὶ δὲ τὸν τόπον ἐπεσκευασμένον εἶναι, πρὸς δὲ σκέψιν θεραπεύειν τὰ μέσα καλῶς ἔχοντα. ἀγαγὼν αὐτοὺς ἔνθα παρεσκεύαστον, ὧν αὐ διελθεῖν εἰς τὸν ἑρμηνείαν τῆς νόμου, παρόντων ἀκολύτως ὑπολεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ' ὡς μάλιστα φιλότιμως, φιλοπόνως τὸν ἑρμηνείαν ἀκριβῆ G ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἑβδόμης πρὸς τοῦτο διαλοιπὸν ὄντες. ἐπειτ' ὑπὸ τοῦ σώματος ἀπηλλάσσετο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῆς πρὸς τὸν διαχορηγουμένων, καὶ προσέτι τὸ διαρθρῶν πολλὰ καὶ τῆς παρασκευαζομένων τοῦ βασιλεῖ, προσέταξε δὲ, αὐτοῖς παρέχοντος. ἐφοδὸ δ' πρὸς τοῦ αὐλοῦ διαγινόμενοι, καὶ τὴ πολυμαΐον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ὑπὸ τὸ αὐτὸν ἀπέσων τόπον. καὶ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενοι, καθαίροντες αὐτοὺς, ὕστερος ὑπὸ τοῦ τῆς νόμων ἑρμηνείαν ἐξέπεμπτο. μεταγραφέντος δ' τὸ νόμου καὶ τὸ κῆ τὸ ἑρμηνείαν ἰρῆς τέλος εἰς ἡμέρας ἑβδομήκοντα καὶ δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ δημήτριος τοὺς ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα καὶ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων καὶ τῆς ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτου.

τὸ δ'

τὸ ϗ πλῆθος ἀπεδέξατο μᾶλ· καὶ τοὺς δεξαμένους φρεσβυτέροις τὸν νόμον. ἐπῄνεσαν ϗ καὶ τὸν δημήτριον τῆς διανοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς διὰ ῥᾴστην γενομένου. παρεκάλεσάν τε δοῦναι καὶ τοῖς ἡγουμένοις αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτι ἱερεῖς καὶ τῆς ἑρμηνείων οἱ φρεσβύτεροι, καὶ τῆς πολιτεύματος οἱ φερεσηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας ἀπήρτισαι ϗ δεδογμένην ταῦθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μετακινεῖν αὐτά. ἁπάντων ϗ αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὴν γνώμην, ἐκέλευσαν εἴπερ ἢ φθειρόντι φερσγεγραμμένον ὀρᾷ τῆς νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν διασκοπεῖν τε τοῦτο καὶ ποιεῖν φανερὸν διορθοῦν, συφρόνως τοῦτο φερόντων, ἵνα τὸ κεῖθεν ἄπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ δεδογμένην. ἐχάρη μᾶλ οὖν ὁ βασιλεὺς ϗ ὅτι τούτῳ τὴν αὐτὸ φερφάρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένον. ἥδη δὲ μᾶλλον τῆς νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τῶν διανοίας καὶ τῶν σοφίαν ἐκπλάγη τὸν νομοθέτου, καὶ φερὸς τὸν δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς οὔτως θαυμασῆς οὔσης τῆς νομοθεσίας, οὐδεὶς οὔτε τῆς ἰδιωτικῶν αὐτῆς, οὔτε τῆς ποιητῆς ἐπεμνήσθη. ὁ δὲ δημήτριος μηδένα τολμῆσαι τῆς τῆς νόμων τούτων ἀναγραφῆς ἅψασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὴν εἶ) καὶ σεμνῶς ἔφασκε, καὶ ὅτι βλαβεῖεν ἤδη τινὲς τούτου θίγειν χειρήσαντες ὑπὸ τοῦ θεοῦ. δηλοῖ ὡς θεόπομπός τε βουληθεὶς ἱστορῆσαί τι περὶ τούτων ἐτεραίχθη τῶν διανοίας, πλείοσιν ἢ τεσσαράκοντα ἡμέραις, καὶ φθορᾷ ταῖς αἰσθῆσι ἐκλάσκετο τὸν θεόν, ἐς τοῦθεν αὐτῷ ἡμέραν τῶν βεβηλοτέρων ὑπονοῆσ. οὐ μᾶλ· ἀλλὰ καὶ ἕνεκα εἶδεν, ὅτι τότ' αὐτῷ συμβαίη φερεργαζομένῳ τὰ θεῖα, καὶ τοῖς ἀνθρώποις θεῖναι κοινοὺς αἰθεφόπους θελήσαντι. καὶ ἀποχόλῳ κατέσχη τὸν διανοίαν. ἐδόλου ϗ καὶ φερὶ θεοδίκου τοῦ τῆς τεχνῳδίαν ποιητὴ ἀναφέρεσθαι, ὅτι βεβληθεὶς ἐν τινι δράματι τῆς ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μυθολογῆσαι, τοὺς ὄφεις γλαυκωθεὶς ἐ συνειδὼν τῷ αἰτίαν ἀπαλλαγείη τοῦ πάθους, ἐξομνύμενος τὸν θεόν. θαρραλέων δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς φθορᾷ τὸ δημητρέου καθὼς φερείρηται, φερσκευάσας αὐτοῖς ἐκέλευσι πολλῷ ποιεῖσθαι τῆς βιβλίων τῶν ὅπως μέλοιεν, ἵνα διαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς. τοὺς τε ἑρμηνεύσαντας παρεκάλεσε σεμνοῖς φερὸς αὐτὸν ἐκ τῆς ἰουδαίας φθορᾶ γενέσθαι. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ϗ φερὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτῷ, καὶ φερὸς ἅπασι τῆς διωρεᾶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. νῦν μᾶλ γὰρ εἶ) δίκαιον αὐτοὺς ἐκπέμπειν σπουδῇ, ἑκουσίους ϗ φερὸς αὐτὸν ἐλθόντας, τεύξεσθαι πάντων, ὧν ἅπτ αὐτῷ ἔστι σοφία δικαίᾳ τυχεῖν, καὶ ἡ ἐκείνου μεγαλοφερσύνη φθορᾶς ἐχεῖν ἱκανή. τότε μὲν οὖν ἐξέπεμψεν αὐτοὺς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἀρίστας ζεῖς, ϗ χρυσοῦ τάλαντα δύο. καὶ κυλίκιον τάλαντου, καὶ τοὺ τοῦ συμποσίου τρομοῦ. καὶ ταῦτα μᾶλ· ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο. τῷ δ' ἀρχιερεῖ ἑλικαζέρῳ δ' αὐτῷ ἔπεμψε, κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, καὶ τοὺ ἀκόλουθοι αὐτῷ δεῖπνα δοῦναι, καὶ κυλίκιον τάλαντον λ'. φερὸς τούτοις ϗ καὶ στολὰς ἱ πορφυρᾶς, καὶ στέφανον δεδωρεῖτο, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἴσους ἑκατόν. ἔπ γεμοῦ φιάλας καὶ ξυβλία, καὶ σπονδεῖα, ϗ κρατῆρας χρυσοῦς φερὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν ἐ δεῖ τῆς ἐπιστολῆς, ὅπως εἰ τῆς αὐτοῦ τούτων θελήσειέν τινες φερὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὅπῃ ἐ ἔφη, φερὶ πολλοῦ ποιούμενον τοῦ μὴ τῆς ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων σπουδαίαν, ϗ τὸν πλοῦτον εἰς τοὺς τοιούτους ἡδέως ἔχειν καταθεῖναι. ἐ τὰ μὲν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τῆς ἰουδαίων τοιαῦτα θεοδ πτολεμαίου τοῦ φιλαδέλφου σπουδὴν γενέσθαι.

& Demetrium ipſum collaudauit, cuius ſuggeſtionis occaſione maxima bona percepiſſet: rogauerúntque vt etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & ſacerdos & ſeniores interpretum & magiſtratus populi poſtulauerunt, quandoquidem feliciter abſoluta eſſet hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilque ex ea mutari liceat. quæ ſententia cùm omnibus placuiſſet, iuſſerunt vt priùs ſi quis aliquid deprehenderet vel ſupereſſe legi vel deeſſe, diligẽtiùs inſpectum & indicatum corrigeret, quando conſultum eſſet vt res ſemel approbata rata eſſet in perpetuum. Quamobrem rex multum gauiſus eſt, videns hanc quoque ſuam voluntatem in publicum ceſſiſſe commodum: ſed maiorem etiam percepit voluptatem dum ſibi lex legeretur, non ſine admiratione legiſlatoris ſapientiæ: cœpitq; de ea re conferre cum Demetrio, rogans quî factum ſit vt tam admirandarum legum nec hiſtoricus vllus nec poëta mẽtionem fecerit. Tum Demetrius reſpondit, neminem auſum eam attingere, quam conſtaret diuinam eſſe & omni veneratione digniſſimá: & punitos eſſe quoſdam à cœleſti numine, qui illam temerè attrectare non ſint veriti. Theopompum enim volentem inde quædá ſuis ſcriptis inſerere, mente motum fuiſſe diebus xxx. & per interualla inſaniæ precibus Deum placaſſe, facilè coniicientem quę morbi cauſa fuerit. atque etiam in ſomnis admonitum hęc ideo pati, quòd fuiſſet circa res diuinas curioſior, eaſque voluiſſet proferre profanis hominibus. quare cùm à cœpto deſtitiſſet, ſanam mentem ei fuiſſe redditam. Theodectę etiam poëtę, cùm in quadá tragœdia vellet aliquid è ſacris libris admiſcere, oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe: & cùm erratũ agnouiſſet, exorato Deo redditã aciem. acceptos deinde à Demetrio libros rex cùm adoraſſet, aſſeruari iuſſit diligenter, vt incorrupti manerẽt: rogauítque interpreres vt crebrò è Iudæa venientes ipſum inuiſerent. id enim eis non minus cõmodum fore quàm honorificum. Nunc enim æquum eſſe vt remittantur: ſed ſi vltro ad eum venerint, conſecuturos quicquid vel ipſorum ſapiẽtia dignum ſit, vel regia munificentia. Tum quoque remiſſi ſunt donati ternis veſtibus optimis, & binis auri talentis, ſinguliſque vnius talenti calicibus, & toris diſcubitoriis. præterea pontifici per eoſdem miſit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem veſtes purpureas, & coronam inſignem, & telas byſſinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogauítque eum per literas, vt ſi quis ex his viris veller ad ipſum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis conſuetudinem, & diuitias libenter in eiuſinodi inſumeret. Atque hæc ſunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

CAP. III.

Honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & quod in ciuitatibus à se conditis ius ciuium ei concesserint.

A

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος: καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

III. SEd & ab Asiæ regibus honorati sunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in cõditis à se per Asiam & inferiorem Syriam B vrbibus, in ipsa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluítque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis cõditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento est quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quem morem cùm Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenses ro- C gantes adimi Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipuè ipsorum principum: qui cùm eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus nihil tamen de iure ipsorum diminutum voluerunt: idque nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt: maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum, quàm præsentis offen- D sionis, aut gratiæ, quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem Romanam arma tulerant, iam satis suppliciorum exoluisse: eos verò qui nihil peccassent, non esse æquum spoliari suis priuilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudæos fuisse proditur. Ionibus enim cõtra hos seditiosè commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quẽ Græci Deum cognominant, soli essent participes: & postu- E lãtibus vt siquidem eiusdem generis haberi velint Iudæi, eosdem quoque deos colerent: cùm res ad iudicum cognitionem deuenisset, vicerunt causam Iudæi: obtinueruntq; vt sibi liceret suis moribus viuere, patrocinio Nicolai Damasceni adiuti, Agrippa enim pronũciauit, nihil sibi licere innouare circa hoc negociũ. quæ si quis volet exactius cognoscere, legat histo- F riarum Nicolai libros tertium & quartum supra centesimum vigesimum. Sed Agrippæ sententiam mirari non debemus: neque enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat. Vespasiani verò & Titi magnanimitatem meritò quis miretur, qui post tanta belli certamina nihil immoderatè in nos statuerunt. Nunc vnde digressus sum reuertar. Antiocho Magno in Asia regnante in continua vexatione tam Iu- G dæa fuit quàm Cœlesyria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiúsque filio qui Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue vinceretur, malè mulctarentur,

ΕΤυχον δὲ καὶ τῆς πρὸς τοὺς βασιλέων τῆς ἀσίας πιστῆς ἐπιδημ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ σέλευκος ὁ νικάτωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ ἀσίᾳ, ἐν τῇ κάτω συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει ἀντιοχείᾳ, πολιτείας αὐτοῖς ἠξίωσε, καὶ τοῖς οἰκιδίοις ἰσοτίμους ἀπέδειξε μὲν δόσει καὶ ἴλλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἐπ καὶ νῦν διαμένειν. τεκμήριον δὲ τοὺς ἰουδαίους μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρῆσθαι, λαμβάνειν ἀργυρίου τι, ἀντὶ τοῦ γυμνασιαρχῶν εἰς ἐλαίου τιμὴν ἀργύριον. ὃ τῶ δ' μὲν ἀντιοχέων ἐν τῷ νῦν πολέμῳ λύσαι ἐσπούδασεν, μουκιανὸς δ' ἡγεμὼν ὢν τότε τῆς συρίας ἐπέτρεψε, καὶ μὴ πάντα κρατήσαντος οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου τὰ ἀπ' τῶν οἰκουμένης, διδόντες οἱ ἀλεξανδρεῖς ἀντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. ἐξ ὧν τὴν αὖ κατανοήσειεν τὴν ῥωμαίων ἐπιείκειαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μᾶλλον δὲ τὴν οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου. ὅτι καί τοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δ' ἑκάτου πολεμιῶτας ὑπέμειναν, οὐδὲν αὐτοῖς τῶν ὑπαρχόντων καὶ τὴν προεστηκυῖαν πολιτείαν ἀφείλαντο. ἀλλὰ καὶ τὰς πρώτας ὀργὰς τῶν ἀλεξανδρέων καὶ ἀντιοχέων δήμων μόγις ἀπὸ καλύσεως ἐκράτησαν. ὧν τι μηδὲν μήθ' ὑπὲρ πρὸς τούτους χάριτος, μήθ' ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας, ἐνδοῦναι πρὸς τὸ λύσαι τὴν τῶν ἀρχαίων τοῖς ἰουδαίοις φιλανθρωπίαν. ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς ὅπλα καὶ χορήσαντας ἀπὸ μόχης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, τοὺς δ' οὐθὲν ἁμαρτόντας, οὐ δίκαιον ἀποστερεῖν τῶν ὑπαρχόντων. ὅμοιον δέ τι τούτων καὶ μάρκον ἀγρίππαν φρονήσαντα περὶ τῶν ἰουδαίων οἴδαμεν. τῶν γὰρ ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων τοῦ ἀγρίππα, ἵνα τὴν πολιτείαν ἃ αὐτοῖς ἔδωκεν ἀντίοχος ὁ σελεύκου ἔγγονος, ὁ καὶ τῶν ἑλλήνων θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετέλθωσιν, ἀξιούντων δ' εἰ συγγενεῖς εἰσὶν αὐτοῖς ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκης περὶ τούτων συστάσης, ἐπέτρεψαν ἰουδαίοι τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι χρῆσθαι, συνηγορούσαντος αὐτοῖς νικολάου τοῦ δαμασκηνοῦ. ὁ γὰρ ἀγρίππας ἀπεφήνατο, μηδὲν αὐτοῖς καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δ' ἀκριβὲς ὅπως βουλεῖται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τῶν νικολάου ἱστοριῶν τὴν ἑκατοστὴν εἰκοστὴν ἕβδομον καὶ τετρακοστὴν. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ὑπ' ἀγρίππου κριθέντων, οὐκ ἔστιν ὅπως θαυμάζειν. οὐ γὰρ ἐπολέμησε τότε ῥωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος οὐεσπασιανοῦ δ' αὖτις καὶ τίτου τῶν μεγαλοφροσυνῶν εἰκότως ἐκπλαγείη, μὴ πόλεμον καὶ πολιτικὰς ἀγῶνας οἷς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μεμνημένοι. ἐπανάξω δὲ τὸν λόγον ὅθεν ἐκρύβην. τοὺς γὰρ ἰουδαίους ἐπ' ἀντιόχου τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς ἀσίας, ἐτύγχανε αὐτούς τε πολλὰ ταλαιπωρῆσαι τῆς χώρας αὐτῶν κακουμένης, καὶ τοὺς τῶν κοίλων στείας ἠμοιβότους. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν δ' πάτορα πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ πτολεμαῖον, τὸν κληθέντα ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς, καὶ γινομένου καὶ πλέοντος, ταῦτα πάσχειν, ὡς αὐ-

ὡς οὐδὲν ἀπόλεμον χειμαζομένης νεώς, καὶ πονουμένης ἑκατέρωθεν ὑπὸ τῶν κλύδωνος μεταξὺ τῆς ἀνθρωπίας τῆς αἰτιόχου, καὶ τῆς ὅλης διαπεσόντος αὐτῷ τοπῆς τῆς Φοινίκης καὶ Συρίας. νικήσας μὲν τοι τὸν Πτολεμαῖον ὁ αἰτίοχος, τῶν Ἰουδαίων ἐφεστήκατα. τελευτήσαντος δὲ τοῦ Φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλῳ ἐξέπεμψε δύναμιν καὶ στρατηγὸν σκόπαν, ὅστις τοὺς ἐν τῇ κοίλῃ Συρίᾳ. ὃς πολλὰς τῶν αὐτῶν πόλεις ἔλαβε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, πολεμούμενον δὲ αὐτῷ ἐφεστήκει. μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸν σκόπαν αἰτίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῷ ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Ἰορδάνου, καὶ πολλοὺς αὐτοῦ τῆς στρατιᾶς διέφθειρεν. ὕστερον δὲ αἰτίοχος χειμερινοῦ τὰς ἐν τῇ κοίλῃ Συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ σκόπας κατεῖχεν, καὶ τοὺ Σαμαρείας, ἑκουσίως αὐτῷ ἐφεστήκατο Ἰουδαῖοι. καὶ τῇ πόλει δεξάμενοι, πάσῃ αὐτῇ τῇ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέχον, καὶ τοὺς ὑπὸ σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ τῆς Ἱεροσολύμων Φρουροὺς πολιορκοῦντι, ἐφθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν αἰτίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τοὺ τῆς Ἰουδαίων ἐπὶ αὐτὸν ἀπονοίαν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις, μάλιστα τε τοῖς Ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν διάθοιτο ἐπὶ αὐτὸν, καὶ τὰς ἀωρίας, ἃς ὑπὲρ τούτων διήνεγκε Φέρεσθαι αὐτοῖς, ἐμφανίζων. ἐφάδησεμαι δὲ τοῖς ὅπλοις τοῖς στρατηγοῖς ἐφ' αὐτῷ χαρίσας, ἐπελθὼν ὡς μάρτυρι τούτοις ἡμῖν τοῖς λόγοις, πολύβιος ὁ μεγαλοπολίτης. ἐν δὲ τῇ ις' τῆς ἱστορίας αὐτοῦ, φησὶν οὕτως. ὁ δὲ τοῦ Πτολεμαίου στρατηγὸς σκόπας, ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. λέγει δὲ ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ὡς τοῦ σκόπα νικηθέντος ὑπὸ αἰτίοχου, τοὺ μὲν Βαταναίας καὶ Σαμαρείας, καὶ Ἄβιλα καὶ Γάδαρα παρέλαβεν αἰτίοχος. μετ' ὀλίγον δὲ ἐφεστερήσαν αὐτῷ καὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ φρουροὶ τὸ ἱερὸν ἐφεστερωμένον ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑπὲρ οὗ καὶ πλείονα ἔχειν λέγοντες, καὶ μάλιστα διὰ τὴν φρουρὰ τὸ ἱερὸν ὅπλοφανείαν, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερθήσομαι τὴν διήγησιν. καὶ πολύβιος μὲν ταῦτα ἱστόρησεν. ἡμεῖς δὲ ἐπανάξομεν τὸν λόγον ὅπου τοὺ διήγησιν, ἐφεστήμενοι πρῶτον τὰς ὅπλοσίας τοῦ βασιλέως αἰτίοχου. βασιλεὺς αἰτίοχος Πτολεμαίῳ χαίρειν. τῶν Ἰουδαίων καὶ παραυτίκα μὲν ἥνικα τὰς χώρας ἐπέβημεν αὐτῶν ὅπλοξαμένων τὸ φρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ ἐφηγουμένους δὲ εἰς τοὺ πόλιν αὐτῶν λαμπρῶς ἐκδεξαμένων, καὶ μὴν μὲν γερουσίας ἀπαντησάντων, ἄφθονον δὲ τὴν χορηγίαν τοῖς στρατιώταις ⁊ τοῖς ἐλέφασι παρεχομένων, συνεξελόντων ⁊ καὶ τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ Φρουροὺς τῶν αἰγυπτίων. ἔξιόσαμεν καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν καταφθαρμένην ὑπὸ τῶν φρὸς τοὺς αἰθρόπους συμπεσόντων, ⁊ συνοικίσαι τῶν διασπαρμένων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων. φρῶτον δὲ αὐτοῖς ἐκείναμεν ἐφὰ τοὺ δ' σέβειαν φέρειν τὴν εἰς τὰς θυσίας σύνταξιν, κτίνων τε θυσίμων ⁊ οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ λιβανωτοῦ, ἀργυρίου τιμὴν, μυριάδων ⁊, καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἑκατὸν ⁊ τὸν ὅπλοθέσιον νόμον, πυρῶν μεδίμνους αυξ', καὶ ἁλὸς μεδίμνους τοέ. τελεῖσθαι δ' αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι καθὼς ἐπέσταλκα, καὶ τὸ φρὸς τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς καὶ εἴ τι ἕτερον οἰκοδομῆσαι δίοι. ἡ δὲ τῆς ξύλων ὕλη, κατακομιζέσθω ἔξ αὐτῆς τ' Ἰουδαίας, ⁊ ἐκ τῆς ἄλλων ἐθνῶν, ⁊ ἐκ τοῦ λιβανωτοῦ, μηδενὸς φερομένου τέλους. ἐμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς αἱ ὅπλοφανεῖραι γένωνται τὴν τ' ἱερὰν ἐπισκευὴν δίοι.

non aliter quàm nauis fluctibus vtrinque oppugnata, inter prosperam & aduersam Antiochi fortunam iactatæ. Tandem victor Antiochus Iudæam suæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore, filius eius magnum exercitum duce Scopa misit in Cœlesyriam: qui & multas eius vrbes & nostram gentem vi in potestatem eius retraxit. Aliquanto autem pòst Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prælio congressus fit superior: cúmque recepisset occupatas à Scopa vrbes Cœlesyriæ simul & Samariæ Iudæi quoque vltrò deditionem fecerunt: receptúmque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt: & oppugnantibus præsidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus æquum ducens aliquam Iudæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ in ipsum contulerant, in quibus etiam significabat quomodo remunerari eos decreuit. earum exemplar subiiciam, citato priùs Polybij Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum eius XVI. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verso impetu per hyemem Iudæorum gentem subegit. ac paulo pòst in eodem libro narrat quomodo victo Scopa Antiochus Bataneam, Samariam, Gadara, & Abilla recepit: móxque Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cùm multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inserta hîc priùs Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum fumus ingressi studium erga nos suum declarauerunt, & in vrbem suam venientes splendidè exceperunt senatu obuiam progresso, exercituique nostro & elephantis copiosè victum præbuerunt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: visum est nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere variis calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eam qui nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primùm decreuimus pietatis ergò præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similam secundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaquinque, volóque vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deest templo absoluatur, siue porticus siue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipsa Iudæa quàm ex aliis gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atque ornatum, templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si quod est tributum aliud. Et vt eo citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quive ante hyperberetæum mensem eò se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vsque in triennium: remittimúsque eis in posterum tertiam partem tributorum, in præteritorum damnorum compensationem. Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoque eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra septa templi ingredi contra voluntatem Iudæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum legis patriæ purificati priùs fuerint. Nemo etiam in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec pantheræ aut vulpis aut leporis, aut cuiusuis omnino ex his animalibus quæ Iudæis vetitum est attingere, ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: sed tantùm solitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti mulctam luat sacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapiis ductantē exercitum, iussit quosdam è nostratibus apud Babylonem degētibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curā meam deposcere. Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarium cum tota supellectili eò traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Persuasum enim habeo illos fore nostrarum rerum custodes beneuolos: tum quia cæleste numen piè colunt, tum quia fides eorum & promptum obsequium etiam maiorū nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igitur vt eos, licèt difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem viuendi propriis legibus. perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colēdum aruis & vinetis idoneos: immunitatémque dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terrę prouentibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, dimensum frumentum accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, vt benignè à nobis habiti alacriores sint in nostris negotiis. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atque hactenus de Antiochi magni erga Iudæos beneuolentia dixisse sufficiat.

πολιτευέσθωσαν ὁ πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους κ τοὺς πατρίους νόμους. ἀπολυέσθω δ ἡ γερουσία καὶ ἱερεῖς & γραμματεῖς τοῦ ἱεροῦ καὶ ἱεροψάλται, ὧν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τελοῦσι, καὶ τοῦ στεφανίτου φόρου, καὶ τοῦ περὶ τῶν ἄλλων. ἵνα δ᾽ ἧττον ἡ πόλις κατοικιοθῇ, δίδωμι τοῖς τε ναῶ κατοικοῦσι καὶ κατελθοῦσιμέχρις, ἕως ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἀτελεῖς εἶ) μέχρι ξανθικοῦ. ἀπολύομεν δ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς τοῦ ξύλου μέρους τοῦ φόρου, ὡς τε αὐτῶν ἐπανορθωθῆναι τὴν βλάβην. καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δουλεύουσιν, αὐτοῖς τε τούτους καὶ τοὺς ὑπ᾽ αὐτῶν γενομένους ἐλευθερίας ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν. ἡ μὲν οὖν βασιλικὴ, ταῦτα διέταξε. σημαίων δὲ καὶ τὸ ἱερὸν, θεόγραμμα κ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε, διέχον τάδε. μηδενὶ ἐξὸν εἶ) ἀλλοφύλῳ εἰς τὸν περίβολον εἰσιέναι τοῦ ἱεροῦ, πρὶν ἀποκαθαρθῆναι τοὺς ἰουδαίους, εἰμὴ οἷς αὐ ἁγνίζωσιν ὄζειν ἔθιμον κ τὸν πάτριον νόμον. μηδ᾽ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιόνεια, μήτε ἀγρίων ὄνων καὶ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων καὶ λαγωῶν, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς ἰουδαίοις. μηδὲ ταὶ δορὰς εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ χρῆσθαι τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις δὲ τοῖς θεσμοποιοῖς θύμασιν ἀφ᾽ ὧν καὶ τὰ διὰ δῶν καλλιερεῖν, ὅπερ ξάφθαι χρῆναι. ἐὰν δ τούτων τι παραβαὶ, ἀποτινυέτω τῆς ἱερεῦσιν, ἀργύριον δραχμὰς χιλίας. ἐγεγράφει δὲ μαρτυρῶν ἡμῖν διάθεσιν τὴν πίστιν λαβόντα νεωτερίζοντα τὰ κ τῶν φρυγίαν, καὶ λυδίαν ἐπιθέτο. καθ᾽ ὃν καιρὸν, ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις κελεύων ζεῦξιν τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν καὶ τῶν τοῖς μάλιστα φίλον πέμψαι πανὶ τῶν ἡμετέρων ἐπὶ βαβυλῶνα εἰς φρυγίαν, γράφει οὕτως. βασιλεὺς ἀντίοχος ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. εἰ ἔρρωσαι εὖ αὐ ἴσχοι. ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτός. πυνθανόμενος τινὰ ἐν λυδίᾳ καὶ φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης διατροφῆς ἡγησάμην τοῦτό μοι δεῖσθαι. καὶ βουλευσαμένῳ μοι μετὰ τῶν φίλων τὸ δέον ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς τὰ φρούρια καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῶν ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας καὶ βαβυλωνίας ἰουδαίων οἴκους δισχιλίους σὺν ὁπλῇ μεταγαγεῖν. πέπεισμαι γὰρ εὐνοϊκῶς αὐτοὺς ἕξεσθαι τῶν ἡμετέρων φυλακὰς, διά τε τὸν θεὸν αὐτῶν δυσέβειαν, καὶ μαρτυρουμένους δ᾽ αὐτοὺς ὑπὸ τῶν προγόνων εἰς πίστιν οἴδα καὶ προθυμίαν εἰς ἃ παρακαλοῦντας. βούλομαι τοίνυν καὶ περ ὀργώδους ὄντος τοῦ μεταγαγεῖν, ὑποχόμενος νόμοις αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ᾽ αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, ἐξ τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δώσεις αὐτοῖς τόπον ἑκάστῳ, καὶ χέραν εἰς γεωργίαν καὶ φυτείαν ἀμπέλων. καὶ ἀτελεῖς τῶν ἐκ τῆς γῆς καρπῶν αἰνέσεις ἐπ᾽ ἔτη δέκα. μεχρὶ δὲ ὧν καὶ ἄχρις αὐ τοὺς σπορὰ τῆς γῆς ἄρτους λαμβάνωσιν, σῖτον εἰς τὰς τῶν θεραπόντων δαπάνας. διδόσθω δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρετοῦσι τὸ αὔταρκες, ἵνα τῆς παρ᾽ ἡμῶν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερος παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. πρόνοιαν δὲ ποιοῦ καὶ τοῦ ἔθνους κ τὸ δυνατὸν, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῶνται. περὶ μὲν οὖν τῆς αὐτιόχου φιλίας τοῦ μεγάλου πρὸς ἰουδαίους ταῦτα ἡμῖν ἀπόχρωντως εἰρήσθω.

μ᾽ ὁ

μετὰ δὲ ταῦτα φιλίαν καὶ συνθήκας πρὸς τὸν Πτολεμαῖον αὐτὸς ἐποιήσατο, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, καὶ δωρησάμενος αὐτῷ τῆς κοίλης συρίας καὶ σαμαρείας καὶ ἰουδαίας καὶ φοινίκης, φερνῆς ὀνόματι. καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τῶν φόρων, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τῶν ἐθνῶν ὠνοῦντο παρίδας φορολογίαν, καὶ συναθροίζοντες τὸ προστασσόμενον κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σαμαρεῖς εὖ πράσσοντες πολλὰ τοὺς ἰουδαίους ἠνίκησαν, τήν τε χώραν αὐτῶν τεμόντες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. ἐγένετο δὲ ταῦτα ὅτε ἀρχιερέως ὀνίου τελευτήσαντος δεδιέναι ἔδοσαν, τοῦ ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ μανασσῆς ἔλαβε. μεθ' ὃν καταστρέψαντα τὸν βίον, ὀνίας τὴν πιλιὰ ἐδέξατο, σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ δικαίου κληθέντος. σίμων δὲ οὗ ἀδελφὸς ἐλεαζάρου κατὰ πρεσβύτερον ἦν ὀνίας, βραχὺ οὗ τοῦ ἡλικίαν, καὶ χρημάτων ἄτιμον, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα εἴκοσιν ἀργυρίου μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐνέπεσε τὸν βασιλέα πτολεμαῖον εὐεργέτην, ὃς οὗ πατὴρ τοῦ φιλοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα πρεσβευτὴν, ἠπείλησε τὸν ὀνίαν, εἰ μὴ ἀποδιδόντα τοὺς φόρους. καὶ ἀπειλεῖ κληρουχήσειν αὐτοῦ τὴν γῆν, οὐκ ἀπολαβών, καὶ πέμψειν τοὺς ἐνοικήσοντας στρατιώτας. ἀκούσαντες δὲ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ ἰουδαῖοι συνεχύθησαν, τὸν δὲ ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐφρόντισεν διὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

A Post hæc amicitia Ptolemæo coniunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessâ dotis nomine Cœlesyria, vnà cum Phœnice, Iudæâque & Samaria: diuisique inter vtrumque regem vectigalibus, optimates suæ quisque patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati, sæpe Iudæos infestabant agros vastando, & abducendo in captiuitatem homines, maximè sub Onia pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium Simonis Iusti filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus.

B

C

Is Onias pusillanimis erat, & auarus: quæ IIII.
causa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam quòd tributum non redderet: minabatúrque ni faceret regionem eius militibus suis se diuisurum, & nouas colonias co deducturum. quod audientes Iudæi perterriti sunt, licèt Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam.

Κεφάλαιον δ'.

Ἐκ τῆς ἡρωμένης ἀπὸ ἐτῶν ἐπανόρθωσις τοῦ ἱεροσόλυμα τοῦ πολίου, πεπεισμένου φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον.

Cap. IIII.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus.

D

Ἰώσηπος δέτις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, δὴ σεμνότητι δὲ καὶ σοφίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τοβίου μὲν παῖς, ἐκ δὲ τῆς ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονώς, ἀπαγγείλασης αὐτῷ τῆς μητρὸς τὸν τοῦ θορυβώδους παρουσίαν, ἔτυχε γὰρ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς φιλόλαν κώμην ἐξ ἧς ὑπῆρχεν, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπιπλήττει τῷ ὀνίᾳ, μὴ προορωμένῳ τῆς ἀσφαλείας τῆς πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βουλομένῳ ἐμβιβάσαι διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀπόκρισιν, δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν προστασίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἐπιτυχεῖν. εἰ δ' ἐφρόντιζεν οὕτως ἔχοι τῶν χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύουσαν ἰδὼν ὑπομένειν, καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθόντας αὐτοὺς τοὺς πολίτας, συμβουλεύσειν ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, δεηθῆναι αὐτοῦ ἢ πάντων αὐτῷ ἀφαιρεθῆναι τὴν χρημάτων ἢ μέρους. τῷ δὲ ὀνίου μὴ θέλειν ἐπιτρέπειν ἀμφοῖν, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δὲ εἰ δυνατὸν ἐποίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, μὴ πρεσβεύσασθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων, εἰ πρεσβεύειν αὐτῷ πρὸς τὸν πτολεμαῖον συγχωρεῖ ὁ θεὸς τῷ ἔθνει, ἐπιτρέπειν. φάσαντος δὲ δεῖξειν, ἀναβαὶ εἰς τὸ ἱερὸν ὁ ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταράττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρῄνει τὸν ὀνίου τῷ θεῷ περὶ αὐτῶν ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τῇ παρὰ τῆς συνθεσποτείας ἐλπίδος θάρσος αὐτοὺς ἔχειν ἠξίου. πρεσβεύσειν γὰρ αὐτὸς ἐπαγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πίστιν αὐτὸν ὃν μηδὲν ἀδικοῦσαν.

E

F

G

Iosephus autem quidam ætate iuuenis, sed honestate, prudentia, iustitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus è sorore Oniæ pontificis, cùm indicio matris cognouisset de aduentu legati, fortè enim in Phichola natali vico aberat, veniens in vrbem inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam, sed modò pecuniis parcat, coniiceret in periculum populum, à quo & reipub. administrationem & pontificalem honorem acceperat. Quòd si tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam sustineat & patriam & ciues in discrimen adduci, iret saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo vel totam, vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia verò dicente neque principatum se morari, & pontificatum etiam, modò liceat libenter se depositurum: neque iturum ad regem, quum nihil curet hoc negotium: rogauit Iosephus num ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuente ascendit in templum, & aduocata concione, hortatus est eos ne terreantur Oniæ sui auunculi negligentia, sed missa mœstitia meliorem securitatis spem concipiant. Seipsum enim iturum legatum ad regem, & causam eorum bona fide acturum, persuasurúmque ei quòd iratscatur immeritò.

Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse verò egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, & donatum pretiosis muneribus, lautéque per aliquot dies acceptum, præmisit ad regem, dicens se quoque mox secuturum. Iam enim magis etiam quàm antè accensus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat vt in Ægyptum veniret, operámque suam obtulerat: effecturum enim se vt quicquid opus haberet, à rege impetraret facilè. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi iuuenis moribus. Cæterùm reuersus in Ægyptum, denarrauit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Iosephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter pontificis segnitiem susceperit. Tantis denique iuuenem assiduè ornabat laudibus, vt & rex & regina Cleopatra erga absentem adhuc affecti essent optimè. at Iosephus missis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo sumerent, satis iam instructus ad profectionem iumentis, vestibus & poculis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipso tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium principes ad emenda vectigalia, quæ singulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus, hi videntes Iosephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & inopiam. qui cùm apud Alexandriam audissent, Memphi Ptolemæum esse, profectus est illi obuiam. Sedente autem rege in curru vnà cum regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hierosolymis hospitio Iosephi vsus fuerat) conspicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc esse illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reuersus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum salutauit, & currum iussit conscendere. quo facto Oniam accusare cœpit. At Iosephus: Danda est, inquit, senectuti venia. Scis enim quòd senes & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio nostro non deerimus, vt nihil de nobis meritò possis conqueri. Ex hoc primo colloquio rex degustata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare vt iuberet eum diuersari in regia, & quotidie suæ mensæ adhiberet. quod cùm primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indignè ferebant. Cúmque dies auctionis venisset, qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles suæ quisque patriæ: & cùm octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœlesyriæ Phœnicésque & Iudææ ac Samariæ, accedens Iosephus culpabat illos licitatores, tanquam de composito tam paruum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum confiscationibus, quę priùs publicanis solebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente,

A καὶ τὸ μὲν πλῆθος τούτων ἀκούσαν, ἠυχαρίστει τῷ Ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενίᾳ τε ὑπεδέχεται τὸν Ἰώσηπον παρὰ τοῦ Πτολεμαίου πολυτελέσι δωρεαῖς, καὶ δωρησάμενος αὐτὸν πολυτελέσι δωρεαῖς, καὶ ὅτι πολλὰς ἐσιάσας φιλοτιμίας ἡμέρας, προέπεμψε πρὸς τὴν βασιλέα, φράσας αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ἀκολουθήσειν. καὶ ὁ ἔτι μᾶλλον ἐγεγόνει προθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τὸν Ἰώσηπον τοῦ βασιλέως, τοῦ προσθυμοτέρου πρὸς ξενίαν αὐτοῦ παρορμήσαντος εἰς Αἴγυπτον ἥδιον, καὶ πάντων ὧν ἀ-

B δέονται Ἰώσηπον τοῦ Πτολεμαίου τυγχάνειν αὐτὸν ποιήσαντος ὑποχειρίου. τὸ γὰρ ἐλευθέριον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους, λίαν ἠγάπησε. καὶ ὁ μὲν προσθοῦς τὰς ἐλθὼν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὸν τοῦ ὀνίου ἀγνωμοσύνην, καὶ ὡς εἰς τῆς τοῦ Ἰωσήπου χρηστότητος ἐδέησε, καὶ ὅτι μέλλει πρὸς αὐτὸν ἥξειν, παραπεσόμενος τὴν ἀμυρτηκότων τὸ πλῆθος. εἶη γὰρ αὐτῷ προσήκειν. ἀμέλει τοσαύτην ὡς εἰ τὴν ἐγκομίων τὸ νεανίσκου διετέλεσε χρώμενος ὡς ἐυσία, ὥστε καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κλεοπάτραν, ὡς δὲ λίαν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον οὕτω παρόντα. ὁ δὲ

C Ἰώσηπος ἀναπέμψας πρὸς τοὺς φίλους εἰς σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀναβολὴν ἑτοιμασάμενος ἐλθὼν τὰ καὶ σκεύη τὰ ὑποζύγια, καὶ τοιοῦτ' ὡς εἰ δισμυριάδας δραχμὰς ἀναλαβὼν, εἰς ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἐ-

D τυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῆς πόλεως τῆς τῶν συρίας καὶ φοινίκης πρώτους τοὺς ἀρχοντας, ὠνὴν τῶν τελῶν. κατ' ἔτος δὲ ταύτας τὰς δυνατοῖς τῆς ἐν ἑκάστῃ πόλει ὁπίπρασκεν ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν οὗτοι καὶ τὸν ἐκεῖ τὸν Ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ὅτι πενία καὶ λιτότητι. ὡς δὲ εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν μέμφει τὸν βασιλέα πολεμοῦντα εὗρεν ὄντα, ὑπαντησόμενος ἀνέβαινεν αὐτῷ. καθεζομένου

E δὲ τοῦ βασιλέως ὅτι ὀχήματος μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ μετ' ἀθηνίωνος τοῦ φίλου, ἔδει δ' ἐκεῖ ὁ προσθοῦσας εἰς ἱεροσόλυμα καὶ πρὸς Ἰώσηπον ξενικὸς, θεασάμενος αὐτὸν ὁ ἀθηνίων, διδοὺς ἐποίει τῷ βασιλεῖ γνώσεως, λέγων τοῦτον εἶη, ὡς ἐν πρὸς ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν ὡς ἀγαθὸς τε εἴη καὶ φιλότιμος περὶ σῶν. ὁ δὲ πτολεμαῖος, πρῶτος τε αὐτὸν ἠσπάσατο, καὶ ἀναβαίνειν ὅτι τὸ ὄχημα παρεκάλεσε. καθεζο-

F μένου δὲ τοῦ ὀνίου προσπίπτων ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δὲ συγγνώσεσθαι φησιν αὐτῷ δεῖ τὸ γῆρας. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν σε πάντας, ὅτι καὶ νεοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ πατέρων αὐτῶν ἀμείνους ἔχειν συμβέβηκε. πρὸς ἡμᾶς ἔσαι σοι τῆς νέων ἅπαντα, ὡς τὸ μηδὲν ἀμαρτάνειν. ἡδεῖς δὲ ὅτι τῇ χάριτι καὶ δ' ἐπιμελείᾳ τῶν πατρίων, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη πεπιεσμένῳ ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς εἶτε τοῖς βασιλείοις αὐτὸν καλοῦσιν ἑστιᾶσθαι, καὶ καθημένων ὅτι τὴ ἐξιάσεως δ' ἰδίας ἔχειν γνωμοῦ δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ τῶν βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τὸ ἰώσηπον, ἀνδρῶς ἔφερον. ἐξιάσας δὲ τὰς ἡμέρας καθ' ἣν ἔμελλε τὰ

τέλη πωλεῖσθαι τῇ πόλεων, ἠγόραζον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν ταῖς παρούσαις ἀναφερόντες. εἰς ὀκτακισχιλίας τάλαντα συναθροιζομένων τῇ τῆς κοίλης συρίας τελῶν, καὶ τῇ τῆς φοινίκης καὶ ἰουδαίας, σὺν τῇ σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ ἰώσηπος, τοὺς μὲν ὠνουμένους διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγον αὐτῷ τιμὴν ὑφίσασθαι τῶν τελῶν. αὐτὸς δὲ διπλασίονα δώσων ὑπισχνεῖτο. καὶ τῶν ἀμαρτόντων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τὰς οὐσίας ἐκπέμψειν αὐτῷ. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπροσέκειτο. τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος, καὶ ὡς

καὶ ὡς αὔξοιτο τιμὴ φερόμενον αὐτῷ καταχρεωῦν τὴν ὠνὴν τῷ πλοίῳ ἐκείνῳ φήσαντος, ἐγγύου δὲ καὶ τοῦτο, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχει δοῦναι, σφόδρα ἀστείως ἀπεκρίνατο, δώσειν δ' εἶπεν ἀνθρώπους ἀγαθοὺς τε καὶ καλοὺς, οἷς οὐκ ἀπιστήσετε. λέγειν δ' τούτους οἵ τινες εἰσὶν εἰπόντος, καὶ τὸν, εἶπεν, ἐμὲ βασιλεῦ σε, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν σὴν, ὑφ' ἑκατέρου μέρους ἐγγυησομένους δίδωμί σοι. γελάσας δ' ὁ Πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ δίχα τῆς ὁμολογουμένων, ἔχειν τὰ τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τιμὴν αὐτοῦ ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παρᾳδοκιμηθέντας. οἱ μὲν ἑπτακοσίους εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι παῖδας μετ' αἰσχύνης. ὁ δὲ Ἰώσηπος λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως πεζοὺς στρατιώτας χιλίους, ἠξίωσε καὶ τινὰ βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ διάζευξαι. καὶ δασμισάμενος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, παρὰ τοῦ βασιλέως φίλων τάλαντα πεντακόσια, εἰς συνείας ἐξώρμησε. χρυσώνης γὰρ ἐν ἀσκάλωνι, καὶ τοὺς φόρους ἀπαρτῆσαι τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο δίδοναι, ἀλλὰ καὶ παρεσύρειζον αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα, ἀθροισθείσας ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ καὶ τὰ γεγονότα. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος τοῦ φρονήματος, καὶ τῷ πεφρονημένῳ ἐπαινέσας αὐτὸν, ἔφησεν αὐτῷ ποιεῖν ὅτι βούλεται. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ σύνεδροι κατεπλάγησαν, καὶ παράδειγμα τῆς ἀπειθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοῖς τῆς ἀσκαλωνίτιδος ἄνδρας ἀνηρημένους, ἀνοίγοντας τὰς πύλας ἐδίδοντο προθύμως τὸν Ἰώσηπον καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. ὑπερεφρόνουν δὲ καὶ σκυθοπολιτῶν ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ, οἷς μηδὲν ἀμφισβητουῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων δεκατεύειν τοὺς φρουροὺς, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀποστέλλειν τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν δὲ πολλὰ χρήματα καὶ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἐκ τῆς αὐτῆς τῷ πλοίῳ, ὡς τὸ ἁρμόζον τιμῶν ὑπάρχουσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς οὖσι κατεχρήσατο, τιμῶν ἀφορμὴν αὐτῷ καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τότε δυτυχίας πρεῖν, φρόνιμον ἡγούμενος, ἐξ αὐτῶν ἂν αὐτὸς ἐπέκτητο. πολλὰ γὰρ ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ πλειοπάτρᾳ δῶρα ἔπεμψε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τιμῶν αὐλὴν δυνατοῖς, εὐνούμενος ἀεὶ τούτων τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῶν. ἀπήλαυσε δὲ ταύτης τῆς δυτυχίας, ἐπ' ἔτη κϚ. πατὴρ μὲν γὰρ γάμου ἐκ μιᾶς γυναικὸς, παίδων ζ. ποιησάμενος δὲ καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σολυμίου θυγατρὸς ἕνα υἱὸν ὄνομα. γαμεῖ δὲ ταύτην ἐξ αἰτίας τοιαύτης. σὺν τῷ ἀδελφῷ ποτὲ εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐλθὼν ἄγοντι καὶ τὴν θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτὴν συνοικήσῃ πρὸ τῆς ἐπ' ἀξιώματος ἰουδαίων, καὶ διαπραῦ τοῦ βασιλέως, ὀρχησαμένης εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον ἡδυπαθοῦσι, ἐφεσθεὶς τῷ ἀδελφῷ τοῦτο μνώεται, καλῶν αὐτὸν ἐπὶ καὶ νόμῳ κεκάλυται τοῖς ἰουδαίοις ἀλλοφύλῳ πλησιάζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα καὶ ἀζήμιον ἀγαθὸν γνώμην, δῶρα αὐτῷ ὡς τὸ πλεῖστον τιμῶν ὑπερθυμίας. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀσμένως ἀξιώματι τιμῶν ἡδονίας, κοσμήσας τιμῶν αὐτῷ θυγατέρα νυκτὸς ἤγαγε πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατεκοίμησεν. ὁ δὲ ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνήρχετο τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί. καὶ τούτου γνωσθέντος πολλάκις, ῥᾴδιον σφοδρότερον. ἔφη δὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς κινδυνεύει τὸ ζῆν ἔργον τῆς ὀρχηστρίδος, ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ δῶρα χωρήσειν τὸν βασιλέα.

& vt amplificatori redituum suorum addicturum se promittente, rogante tamen ecquos fideiussores haberet, festiuè respondit, daturum se homines probos & honestos, quibus non grauaretur credere. Quos vt proferret postulatus: Te, inquit, rex dabo, tuámque coniugem, vt alter alteri pro me fideiubeat. Tum rex arridens permisit eum absque fideiussione habere vectigalia. id quod valde molestum fuit his qui posthabiti fuerant, non sine pudore in patriam reuertentibus. Iosephus autem acceptis à rege duobus militum millibus, quos ideo petierat vt posset contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regiis quingenta talenta, profectus est in Syriam. Et cùm venisset Ascalonem, tributúmque à ciuibus exigeret, & non solùm nihil acciperet, sed conuitiis etiam appeteretur: comprehensos circiter viginti eorum primates affecit supplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam transmisit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permisit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri, exempto recenti castigatæ in Ascalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Iosephum excipientes tributa soluebant. Cúmque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more solito tributa dependere, horum quoque necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem misit: comparatísque multis pecuniis & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad constabiliendam præsentem potentiam vsus est, prudenter existimans optimum esse iam partam felicitatem tueri ex ipsius reditibus. multa namque munera regi atque reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto sibi concilians. Vsus est autem ea prosperitate per annos XXII. ex vna vxore procreatis septem filiis, suscepto etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occasione duxit coniugem. Cùm aliquando venisset Alexandriam cum fratre, ducente secum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingressam in conuiuium formosam saltatriculam adamauit, solíque fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur habere rem cum fœmina alienigena, subseruiret ei vt clàm ea potiri posset. Frater verò libenter operam suam pollicitus, ornatam filiam suam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum sobrius, per errorem cum fratris filia congressus est: & cùm hoc sæpius fecisset, magis etiam in amorem accensus, conquestus est apud fratrem quòd periculum esset, ne non posset excutere amorem saltatriculæ, quam fortè rex nollet ei cedere.

Tum Solymius ait non esse opus vt hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque etiam vxorem eam ducere : falsus quòd maluerit filiæ fieri iniuriam, quàm fratrem tale dedecus in se admittere. Ioſephus collaudata tam fraterna beneuolentia, vxorem duxit eius filiam : ex eáque genuit quem diximus, Hyrcanum filium. Is cùm annos natus tredecim adulescens adhuc generosam & prudentem præ se ferret indolem, fratrum in se concitauit odia, quòd eos in omnibus videretur antecellere. Ioſephus enim volens cognoscere quisnam ex his ad virtutem esset idoneus maximè, vnumquemque misit ad eos qui tum professione disciplinarum erant celebres : illi verò propter segnitiem & laborum impatientiam indocti domum reuersi sunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum misit itinere septem dierum in solitudinem, vt illic sementem faceret : sed prius subtractis clàm loris, quibus arator boues ad iugum solet astringere. Quò postquàm peruentum est, cùm non haberet lora, contempto bubulcorum consilio, suadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret : nolénsque interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus est quiddam veterano duce magis dignum quàm id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios distribuit : sectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bubus aptauit : & hoc modo arata terra quam pater proscindi iusserat, sementéque facta, domum rediit. Pater autem reuersum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quòd excogitata auderet aggredi, vt solum germanum filium, magis etiam posthac amauit, indignè ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians quòd regi Ptolemæo natus sit filius: versíque omnes Syriæ magnates cum subditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu, Ioſepho ob ætatem iam grauantem domi manere coacto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem suscipere : & recusantibus cæteris, quòd se negarent scire mores aulicos, quomodo versandum sit cum regibus, suadentibúsque vt Hyrcanum fratrem mitteret : libenter hoc audito, statim eum aduocat : rogátque ecquid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad regem salutatum accederet. qui cùm promptè eam profectionem susciperet, & modica pecunia sibi opus fore diceret : velle enim se frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia sufficiant, admodum lætatus est filij prudentia. Deinde puer cùm aliquandiu siluisset, suasit patri ne domo quicquam munerum regi mitteret : sed vt ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, vt pecuniam ipsi præberet ad emendum regi id quod inueniret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille verò ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobato filij consilio, scripsit procuratori Arioni,

A τῇ δ' ἀδελφοῦ, μηδὲν ἀγωνιᾶν ἐφ' ᾧ καλοιῶτος, ἀπολαύειν δ' ἧς ἐρᾷ μὴ ἀδίκως, καὶ γυναῖκα ἔχειν αὐτὸν φήσαντος, καὶ ταλαθὲς αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἔλοιτο μᾶλλον τὸν ἰδίαν ὑβρίσαι θυγατέρα, ἢ ἀφελέσθαι ἐκεῖνον ἐν αἰχμὴν ἡλικίαν. ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ἰώσηπος τῆς φιλαδελφίας, συνέχησεν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν ὑρκανὸν ὄνομα ὡς προειρήκαμεν. ἐπεὶ δὲ ἦν ἐτῶν οὗτος ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὸν φυσικὸν αὐδρείαν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δικαίως αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ κρείττονα καὶ φθονεθέντα δυνάμενον, τῇ δ' Ἰωσήπου γνώμῃ θελήσαντος τὸν αὐτῷ υἱὸν πρὸς ἀρετὴν τυπῶσαι, καὶ καθάπερ πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύοντα τότε δόξαν ἔχοντας, οἱ λοιποὶ μὲν ὑπὸ ῥαθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, ἀδόκητοι καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. μὴ δ' ἐκείνους τὸν πάππον ὑρκανὸν δοὺς αὐτῷ τ' ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψε ὁδὸν ἡμερῶν β' εἰς τὴν ἐρημίαν, ἀπεφηνάτο τὴν γῆν, ὑποκρύψας τοὺς ζυγατῆρας ἱμάντας. ὁ δ' ἡγούμενος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τοὺς ἱμάντας οὐκ ἔχων, τῆς μὲν τῆς βουλατῆς γνώμης κατέλυσε, συμβουλεύοντων πέμπειν πρὸς τὸν σατέα κομιοῦντας παρ' αὐτοὺς ἱμάντας. τὸν δὲ καιρὸν ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλύειν φθειρόμενα τοὺς ἀποσταλησομένους, ἐπιτέμνει πρὸς σκηνὴν καὶ τῆς ἡλικίας φρονιώτερος. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διένειμε. τιμὰς δὲ τὰς δορὰς αὐτῷ, καὶ ποιήσας ἱμάντας, ἐπέδυσε τούτοις τὰ ζεύγλια, καὶ τέτον τὸν τρόπον ἀπέρας, ἵν' ὁ πατὴρ αὐτῷ προστάξειν γνῷ, ὑπέστρεφε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ἐθαύμασε τὸ φρόνημα, καὶ τὸ ὀξύτατον τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῷ ἀδελφῶν διὰ τοῦτο· ὡς δ' ἀπήγγειλε τὸν αὐτῷ, κατὰ τέτον τὸν καιρὸν υἱὸν τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ γεγένηται, καὶ πάντες οἱ φίλοι τῆς συνείας καὶ τῆς ὑπηκόου χώρας ἑορτάζοντες τὸν γενέσιον ἡμέραν τὸ παιδίου, μετὰ μεγάλης θρασύτητος εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, ὄντος μὲν τὸ γήρως κατέχοντος. τῷ δ' ἰσχὺς ἀπέκειτο εἰ τις αὐτῶν βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. τῷ δ' φρονιώτερον παραιτησαμένῳ, μὴ πρὸς τοιαύτας συνουσίας ἀγχεμαθέστερον ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν δὲ ὑρκανὸν πέμπειν συμβουλευόντων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν ὑρκανὸν, καὶ εἰ δυνατὸν πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ πρόθυμος ἔστι παρέκεινα. ἐπαγγειλαμένου δὲ πορεύσεσθαι, καὶ δῶρα χρημάτων οὐ πολλὰ φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζητήσαι γὰρ ὀλιγακις, ὡς ἀφίκοιτο αὐτῷ δεκαμνιαῖος, ἥδετο τῷ παιδὶ τῷ φρονήσει. ἀλλ' ὀλίγον ὁ παῖς συνεβούλευσε τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν αὐτὸν μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. δοῦναι δ' ὀλιγολιθ πρὸς τὸν ἀλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρίχη πρὸς ὃν ἂν εὑρῇ καλλίστων καὶ πολυτελῆ χρήματα. ὁ δ' κομίζων δέκα τάλαντον ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δορὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς παραγενόμενα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ ἀγέιαι, ὡς ἂ-

ὃς ἅπαντα τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτῷ διώκει; A qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat ò mittere, & quoties præstitutum tempus veniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiscitur: móxque fratres ad omnes regios amicos scripserunt, vt cum aliquo modo perderent. B Vt verò exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus quótnam talenta vellet accipere: putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: vt respondit mille sibi opus esse, iratus procurator obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebátque vt sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium vsum quàm vt mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionem C coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore reginæ hoc renunciante, & rogante vt puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit, sed procuratorem etiam patris sui vinxerit. iubebátque vt veniret, ac causam eius facti diceret. D Ille contrà regi nunciari iubet, legem esse Iudæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquàm adito templo mactasset victimas: eáque ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona quæ offerret regi de parente suo bene merito. Seruum autem iure se punisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas. expectandum E mox ipsi regi vt contemnatur à subditis. His auditis rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognouit, nihil sperans à rege præsidij, datis adolescenti mille talentis liberauit se à vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. móxque clàm aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos, & F literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad conuiuium regium cum principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis ossa partium absumpta carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuiis rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus à conuiuis ad regem se vertit, & Vidén, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur colligere quòd & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus,

ἀπὸ τῆς συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ προθεσμίας ἐνισταμένης καθ' ἣν ἔδει τῷ βασιλεῖ τοὺς φόρους ἀπαριθμεῖν, ἔγραφε τῷ ἀρίωνι τοῦτο ποιεῖν. πρὸς οὖν τοῦτον ἀπαντήσας τὸν πατέρα καὶ λαβὼν ἐπιστολὴν, εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ὥρμησεν. ἐξελθόντος δ' αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τοῦ βασιλέως φίλοις, ἵνα αὐτὸν διαφθείρωσιν. ὡς δ' ἠρώτωμένῳ εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ ἀρίωνι τὴν ἐπιστολήν, ἐπερωτήσαντος αὐτοῦ, πόσα βούλεται τάλαντα λαβεῖν, ἤλπιζεν δ' αἰτήσειν δέκα, ἢ βραχεῖ τούτων πλείονα, εἰπόντος χιλίων χρῄζειν, ὀργισθεὶς ἐπέπληττεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῶν διεγνωκότι. καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτῷ συναγάγοι τὴν οὐσίαν, ὡς πονῶν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτὸν ἐνδίδου, καὶ μιμεῖσθαι αὐτὸν ἠξίου φυλάττειν τὴν φυνήσαντος. δώσειν δ' οὐδὲν πλέον τάλαντον δίκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ. παροξυνθεὶς ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς γὰρ τοῦ ἀρίωνος γυναικὸς, τοῦτο δηλωσάσης τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ δεηθείσης ὅπως ἐπιπλήξῃ τῷ παιδὶ, σφόδρα χθὲς ὁ ἀρίων ἐν πομπῇ παρ' αὐτῇ, φανερὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἢ κλεοπάτρα. ὁ δὲ πτολεμαῖος πέμψας πρὸς τὸν ὑρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε πῶς ἐπισταλεὶς πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ παιδὸς, οὔτε ὀφθεὶς αὐτῷ, καὶ πρόσθεν δόντος τὸν οἰκονόμον. ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μηνύειν ἐκέλευσε. τὸν δὲ φασὶν ἀποκεκαμόνον τῷ θεῷ τοῦ βασιλέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ἔξω παρ' αὐτοῖς κωλύων τὸν γευσάμενον θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐλθεῖν καὶ θύσαι τῷ θεῷ. κἀ δὲ τοῦτον τὸν λογισμὸν, οὐδὲ αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, φειδόμενα δώρων κομίσαι τοῦ πατρὸς διεργάτην γνησιώτατον. τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι θαυμάσαντα ὧν προσέταξε. διαφέρειν γὰρ οὐδὲν, ἢ μικρὸν εἰ) τινὰ διαφθεῖραι ἢ μέγαν. διὸ οὖν μὴ κολάζοιμι τοὺς ἐμοὺς, καὶ σὺ πρόσθεν τοῦ ἀρχομένων καταφρονηθήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ πτολεμαῖος, εἰς γέλωτα ἐξάπτει, καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ παιδὸς ἐθαύμασε. μαθὼν δ' ὁ ἀρίων ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς διετίθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτι μεγάλη βοήθεια ἐστὶν αὐτῷ, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῷ δεσμῷ ἀπελύθη. καὶ ξεῖς ἐγκαλιπὼν ἡμέρας ὁ ὑρκανὸς, ἠσπάσατο τοὺς βασιλεῖς. οἱ δ' ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ φιλοφρόνως εἰσίασαν ἐπὶ τὸν πρὸς τὸν πατέρα τιμή. λάθρᾳ δ' πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας ἐξ καὶ ἑκατὸν γράμματα ἐπισταμένους καὶ ἀκμαιοτάτους, ἑνὸς ἕκαστον τάλαντου. ἑκατὸν δὲ παρθένους τῆς αὐτῆς τιμῆς ἑκάστην. κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστίασιν πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ τῷ πρώτων τῆς χώρας, ἀλλὰ καταπεσὼν τῶν πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἐπὶ τῇ ἡλικίαν ὑπὸ τῶν τοὺς τόπους καὶ τὴν ἀξίαν διαγνόντων. τῷ δὲ συγκατακειμένων πάντων τῷ μερῶν τὰ ὀστᾶ, ἀπήρτων δὲ αὐτοὶ τὰς σάρκας, σπαράττοντες ἐμπεφθεῖσαν τοῦ ὑρκανοῦ, ὡς πλησθῶσι τὴν διακειμένην αὐτῷ ξάπτεσι, ξύρων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως θυμός, καὶ πρὸς τὰ σκώμματα καὶ τοὺς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας αἰεί δέκτο, διακαλεσάντων αὐτὸν τῷ κατακειμένων τῇ ξαπίζῃ, παρεστὼς τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ διακείμενα ὑρκανοῦ ὀστᾶ; ἐκ τούτου σόχασε ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτῷ τὴν συρίαν ἅπασαν διείδυσε, ὡς ἔστι ταῦτα τῷ σαρκῶν ἐγύμνωσε.

Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa ossium congeries: Nihil mirum, inquit, domine. canum enim est ossa vnà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abiicere ossa, quod & ego homo cùm sim, nunc facio. Ibi rex miratus vrbanitatem, iussit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quemque opibus: simulauit se dolere, quòd non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero. idque mox famuli renunciauêre dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Iosephus propter exilitatem muneris, vbi dies statutus aduenit, alij quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros, totidémque puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atque ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros multorum talentorum donis honoranit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres scripserant, vt quocunque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum donum quodcunque vellet petere. At ille nihil aliud petiit, quàm vt se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaque honorificentissimè tractatum, & donatum regiè, scriptis quoque ad patrem, & fratrem, & omnes suos duces atque procuratores commendaticiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cùm cognouissent tantum honoris ei habitum à regibus, & honoratiorem multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio. Iratus enim ob profusam in munera tam immensam pecuniam, non erat de salute eius solicitus. eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad vrbem cùm exciperetur à nemine, territus secessit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Iosephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit,

A γελάσαντος δὲ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν τοῦ Φύσωνος λόγον τὸν Ὑρκανὸν ὅτι τοσαῦτα αὐτῷ προσήκειεν ὀστᾶ, εἰκότως εἶπεν ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ κυνὰς τὰ ὀστέα σὺν τοῖς κρέασι καταθίειν ἅπαντα οὕτοι, πρὸς τοὺς καταχειμένους ἀποβλέπων, ὅτι μηδὲν ἐμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο. οἱ δ' ἄνθρωποι, τὰ κρέατα ἐσθίουσι, τὰ δὲ ὀστᾶ ῥίπτουσιν. ὅπερ αὐθέκαστος ὢν κἀγὼ νῦν ποιῶ. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ σοφὴν οὖσαν ἠμείψατο, πάντας ἐκ-
B λύσων αὐτοὺς ἀνακρούσας, τῆς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτης ἀποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς ἕκαστον τῶν τοῦ βασιλέως φίλων παρελθόντι, καὶ τῷ μὲν ἀπὸ τῆς αὐλῆς δυνατῷ, τοὺς μὲν ἀπαίζετο, ἀπὸ δ' ἧς οἰκετῶν ἀπεπυνθάνετο, τί μέλλουσι δώσειν τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἡμέρᾳ. τῷ δὲ τοὺς μὲν, ἀπὸ δώδεκα τάλαντα δώσειν φησάντων, τοὺς δ' ὡς ἀξίᾳ καὶ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, ὑπο-
C κρίνετο λυπεῖσθαι δῆθεν τὸ μὴ δυνάσθαι τοιοῦτον προσενεγκεῖν δῶρεάν. πλέον γὰρ πέντε τάλαντον οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ θεασάμενοι ταῦτ' ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῶν, ὡς καταγελασομένου τοῦ ἰουδαίου, καὶ προσευξόντος τῷ βασιλεῖ δῆθεν τὸ βραχύτητα τῶν δωρεᾶς, ἐτάσας τὴν ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ τάλαντα οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, ὡς
D πλεῖον εἴκοσι. ὁ δὲ Ὑρκανὸς οὐδὲ ὠνήσατο παῖδας ἑπτὰ, καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀπὸ τάλαντον ἑκάστου φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοὺς μὲν τῷ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὴν φιλοτιμίαν τοῦ ἀνδρὸς καὶ πολὺ πλείονα ἐλπίδα τοῦ δώρου ποιησάντων, καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις ἔτι καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς θεραπείας τοῦ βασιλέως οὖσι, πολλῶν ἀξίων τυγχάνοντα δώρων ἐδωκαν, ὡς ἀγαθυνεῖν τὸν ἐξ αὐτοῦ κίνδυνον.
E τούτοις δὲ ἐπαγγείλασαν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ ἀγαπᾶσθαι τὸν Ὑρκανόν. πολεμῶν δὲ τῷ μεγαλοψυχίᾳ ἀπατασάμενος τοῦ μειρακίου, ἀποστέλλει αὐτῷ δωρεὰν ἣν βούλεται λαμβάνειν. ὁ δὲ οὐδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτῷ γράψαι παρ' αὐτοῦ, ἢ γράψαι τοῖς περὶ αὐτὸν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. πυθόμενος οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατον, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπρὰς, καὶ τοῖς περὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσι
F αὐτοῦ καὶ ἐπιτρόποις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες οἱ ἀδελφοὶ τούτων τυγχάνοντα τὸν Ὑρκανὸν παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ μεγάλης ἐπανερχόμενον τιμῆς, ἔβαλον ὑποστησόμενοι, καὶ διαφθερεῖν τοὺς αὐτὸν, καὶ τὸ πατρῷον διδύτος. ὁρμίζομένῳ γὰρ αὐτῷ εἴκειαν τῆς τὰς δωρεὰς χομιδῆς, οὐκ ἐφεῖσθαι τῆς σωτηρίας αὐτῷ. τὸν ὀργὴν μὲν τοι τὸν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ Ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῶν σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. θαρρήσαντα δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐπὶ μηδὶς ἐδέχετο, δείσας εἰσεχώρησεν εἰς τὸν πέραν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, κἀκεῖ διέτριβε φοβούμενος τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς ἀσίας, Σέλευκος ὁ σωτὴρ ὀνομαζόμενος, υἱὸς ὢν Ἀντιόχου τοῦ μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ Ὑρκανοῦ πατὴρ Ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς νομιζόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων λαὸν ἐκ πτωχείας καὶ ταραχμάτων ἀθύρων, εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τοῦ βίου καταστήσας,

ἔπειτα

εἴκοσι ἔτη καὶ δύο τὰ τῆς συρίας πλὴν καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας καταχών. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεὸς αὐτοῦ ὀνίας, τὴν ἀρχιερωσύνην σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰήδδους τῆς τιμῆς αὐτοῦ ὀνίας γίνεται, πρὸς ὃν ὁ λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἀρεὶος, πρεσβείαν ἔπεμψε καὶ δῶρα, ὧν τὸ ἀντίγραφον ἔστι τοιοῦτον.

A per duos & viginti annos præpositus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem ferè tempore patruus quoque eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Deinde vita perfuncto Onia filius successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar extat. V.

Κεφάλαιον ε'.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων.

B

Cap. V.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Iudæorum pontifice.

Βασιλεὺς λακεδαιμονίων ἀρεὶος, ὀνίᾳ χαίρειν. εὑρήκαμεν γραφήν τινα, ἐν ᾗ εὑρέθη ὡς ἐξ ἑνὸς εἶεν ἡμῖν ἰουδαῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῆς πρὸς ἀβραὰμ οἰκειότητος. δίκαιον οὖν ἐστὶν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας, ἀξιωθῆναι πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιησόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτό, καὶ τά τε ὑμέτερα ἴδια νομιοῦμεν, καὶ τὰ αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν. δημοτέλης ὁ φέρων τὰ γράμματα, ἀπέσταλται τὰς ὁπισολάς. τὰ γεγραμμένα δέ ἐστι τετράγωνα. ἡ σφραγὶς ἀετὸς δράκοντος ἐπειλημμένος. ἡ μὲν οὖν ὁπισολὴ ἡ πεμφθεῖσα πρὸς τὸ λακεδαιμονίων βασιλέως, τοῦτον ἔσχεν τὸν τρόπον. τεθνηκότος δὲ ἰωσήπου τὸν λαὸν στασιάσαι συνέβη σφίσιν ἀμφὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ. τῷ γὰρ πρεσβυτέρῳ πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς ὑρκανὸν, ὃς ἦν νεώτατος τῷ ἰωσήπου τεκνῶν, ἀλλήλοις τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχοντο, καὶ ἐν ἀρχαιρεσίαις σίμωνα ἀμφὶ τὸν συγγένειαν. ὁ δὲ ὑρκανὸς ἐπανελθὼν μὲν οὐκ ἐπὶ δίκην εἰς ἱεροσόλυμα. πρὸς καθίσας δὲ τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου, σπουδὴν ἐποιεῖτο τοὺς ἀδελφοὺς, οὓς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀπέκτεινεν, καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. οἰκοδόμησε δὲ βάθει ἰσχυρῷ, ἐκ λίθου λευκοῦ κατασκευάσας ἅπασαν μίαν καὶ τῆς σκηνῆς, ἐγγλύψας ζῶα παμμεγάθεστατα. εἰσήγαγε δὲ αὐτῇ εὐρέπον μέγαν καὶ βαθύν. ἐκ δὲ τῆς κατ' αὐτὴν τὸ ὄρος πέτρας ἐξέτεμεν αὐτῇ τὸ περίβολον, αὐλὰς πολλὰς σταδίων τὸ μῆκος κατεσκεύασεν. ἔπειτα οἴκους ἐν αὐτῇ, τοὺς μὲν εἰς συμπόσια, τοὺς δὲ εἰς ὕπνον καὶ διαίταν ἐποίησεν. ὑδάτων δὲ ῥεόντων πλῆθος, ἃ καὶ τέρψεις ἦν καὶ κόσμος τῆς αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μὲν τοῦ τόπου τῆς ἀσφαλείας, ὥστε ἕνα δι' αὐτῆς εἰσιέναι καὶ μὴ πλείους, βεβαίως ἐποίησε. καὶ ταῦτ' ὀλίγης ἀσφαλείας ἕνεκα τῶν πολιορκησόντων ἐπὶ τὴν αὐλὴν τῶν ἀδελφῶν πανδυνεύσαι λαθόντες, κατεσκεύασε. πρόσωπον δὲ καὶ αὐλῆς τῷ μεγέθει διαφέρουσας, αἳ καὶ θαυμάσιοι ἐκόσμησε παμμίκτοις· καὶ τοιοῦτον ἀπηργασάμην τὸν τόπον, τύχῃ ἀγόμενον. οὗτος ὁ τόπος ὅτι μεταξὺ τῆς τε ἀραβίας καὶ τῆς ἰουδαίας πρὸς τῷ ἰορδάνῃ, οὐ πόρρω τῆς ἐπιβωνίτιδος. ἦρξε δὲ ἐκείνου τῷ μεγάλῳ ἔτη ζ'. πάντα τὸν χρόνον ὃν σέλευκος τῆς συρίας ἐβασίλευσεν. ἀποθανόντος γὰρ τούτου, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτίοχος ὁ κληθεὶς ἐπιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ τῆς αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος ἐπιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βρέφη τὴν ἡλικίαν.

C

Rex Lacedæmoniorum Arius Oniæ salutem. Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem intercessisse inter nostras origines, & nostrum quoque genus non esse alienum à posteris Abrahæ. Æquum igitur est, vt quum fratres nostri sitis, petatis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus, & res vestras tanquam nostras existimabimus, nostras item vobiscum communes habituri. Demotheles est qui has vobis reddidit literas, in pagina quadrangula scriptas, & obsignatas aquilæ sigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epistola quidem hæc continebat. Iosepho autem mortuo, populus seditionibus agitatus est propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. plerique enim fauebant senioribus, & in his Simon pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hierosolyma quidem noluit repetere. sed vltra Iordanem habitans assiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abstrahens. Ædificauit etiam castrum munitissimum, è marmore candido extructis vsque tectum eius parietibus, habentibus insculptas diuersorum animalium effigies enormi magnitudine: idque ædificium fossa profunda, & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petram perforans, speluncas in ea fecit multorum stadiorum longitudine. aulas etiam in eo castro fecit aptas conuiuiis, diætásque alias & cubicula: salientium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem simul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idque de industria factum est securitatis ac tutelæ gratia, si quando fortè oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, eáque hortis spatiosis ornauit, & locum hoc pacto instructum & absolutum vocauit Tyrum, qui est in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem sitæ, non procul regione Esebonitide. præfuitque illi tractui per septennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: post cuius obitum Antiochus eius frater in regnum successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipse eodem cognomento Epiphanes dictus, superstitibus duobus filiis impubcribus:

D

E

F

G

quorum grandiori Philometor cognomen inditum, minori verò Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in poteſtatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabas auſus fuerat, ipſe ſibi manus intulit: poſſeſſionem verò eius vniuerſam occupauit Antiochus.

CAP. VI.

Iudæi ſeditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

VI. 1. Mach. 1. IS defuncto per idem tempus Onia pontifice, fratri eius Ieſu id ſacerdotium contulit, quòd filius ſuperſtes etiam tum eſſet paruulus, de quo ſuo loco dicetur. Hic Ieſus priuatus eſt eo ſacerdotio per regis indignationem, móxque in Oniam fratrum minimum pontificatus tranſlatus eſt. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes pontificatus peruenit, vt indicauimus. Cæterùm Ieſus Iaſonem ſe vocari maluit, ſicut alter frater pro Onia Menelaus dictus eſt. Concitata autem per fratrem contra nouum pontificem Menelaum ſeditione, & populo in partes ſciſſo, Tobiæ filij ſteterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iaſonis ſequebatur. quorum vim non ſuſtinentes Menelaus & Tobiæ filij ſeceſſerunt ad Antiochum, dicentes ſe velle relictis patriis inſtitutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus aſſumere: rogauerúntque eum vt ſibi permitteret gymnaſium Hieroſolymis extruere. quo impetrato, adduxerunt ſibi præputia, vt nudi quoque non eſſent Græcis diſſimiles: & contemptis omnibus patriis ritibus imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vſus fortuna proſpera, expeditionem Ægyptiam tentare ſtatuit, captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus adminiſtrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Peluſium, aſtu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta priùs in poteſtatem Memphi, locíſque circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & regem ſubiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repreſſi ſunt, ita vt iam occupata relinqueret, ſicut & aliàs diximus. Nunc prolixiùs narrabimus de hoc rege quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentariis breuiter tantùm perſtrinximus, vt neceſſe ſit idem altiùs repetere.

ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο, φύσκων δὲ ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς δὲ ὁρῶν μεγάλων δυνάμεων ἔχοντα τὸν αὐτίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ διὰ τὰ πρὸς τοὺς ἄραβας αὐτῷ πεπραγμένα, τελευτᾷ τὸν βίον αὐτόχειρ αὐτῷ γενόμενος. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν αὐτίοχος λαμβάνει.

Κεφάλαιον ς'.

Στάσις τῷ δήμῳ τῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο αὐτίοχον.

ΥΠὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀποθανόντος καὶ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ἰησοῦν τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσι, ὁ δὲ παῖς ὢν ὀνίας κατελείπετο, νήπιος ἔτι ὤν, δηλώσομεν δὲ τὰ περὶ τοῦ γένους τούτου καὶ χώρας ἑκάστης. ἰησοῦς δὲ, οὗτος γὰρ ὁ ἀδελφὸς τοῦ ὠνίου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφαιρεθεὶς, προσορμιζόντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὀνίᾳ τοὔνομα. ὠνίου γὰρ οὔτοι ζῶντος ἐγένοντο παῖδες, καὶ εἰς τοὺς ἔτι ἦκεν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν ἰησοῦς, ἰάσονα ἑαυτὸν μετονόμασε. ὁ δὲ ὀνίας ἐκλήθη μενέλαος. στασιάσαντος οὖν τοῦ προτέρου ἀρχιερέως ἰησοῦ, πρὸς τὸν μὴ ταῦτα κατασκευάσαντα μενέλαον, καὶ τὸ πλῆθος ἐξαγριωθέντος εἰς ἑκατέρους, ἐκ τῆς μενελάου μοίρας, οἱ τωβίου παῖδες ἐγένοντο. τὸ δὲ πλεῖον τοῦ λαοῦ τῷ ἰάσονι συνελάμβανεν. ὑφ' οὓς καὶ πονούμενοι, ὅτε μενέλαος καὶ οἱ τωβίου παῖδες, πρὸς αὐτίοχον ἀπεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται τοῖς πατρίοις νόμοις καταλιπόντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἔτι δὲ τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ὑπὸ τρίψαι αὐτοῖς, οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ τὴν τῶν αἰδοίων ἀφέστιμόν ἐπικάλυψιν, ὡς αἰσχύνην καὶ τοῖς ἄλλοις ἕλλησιν. τάττε ἄλλα παρ' ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα. αὐτίοχος δὲ τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρούσης καὶ τέρπων, ὅτι τὴν αἴγυπτον οἷός τε γενήσεσθαι, πόθον αὐτῆς λαβὼν, καὶ δίκῃ τοῦ τῆς πλησιμαίου παίδων καταφρονεῖν, ἀδικῶν ἔτι τυγχάνοντων, καὶ μηδέπω τρόπαια τηλικαῦτα δίκαια δυναμένων. χωρήσας οὖν μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ πλούσιος, καὶ δόλῳ τὸν φιλομήτορα πολεμήσων προσελθών, καταλαμβάνει τὴν αἴγυπτον. καὶ χωρῶν ἐν τοῖς ἐκεῖ μέρεσι τόποις, καὶ κατασχὼν ταῦτα ὥρμησεν ὅπὶ τὴν ἀλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ πρόσεσθαι μέλλων αὐτὴν, καὶ τὸν ἐκεῖ βασιλεύοντα χειρώσόμενος πολεμαῖον. ἀπεκρούσθη δ' οὐ τῆς ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης αἰγύπτου, ῥωμαίων αὐτῷ διαγγειλάντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγήσομαι δὲ καὶ νῦν τὰ ἐκεῖ τότον βασιλέα, ὃς τὴν ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναόν. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτὴν ἐπιμηνθεὶς, ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τὴν ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῆς ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφάλαιον ζ.

Οπ στρατευσάμενος ὁ ἀντίοχος ἐπὶ ἱεροσόλυμα, πλών τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

Ὑποστρέψας δὲ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἀφ' ὃ τὸ κοινὸν Ῥωμαίων δέος ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ἐπὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ ἡγούμενος ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ, μετὰ τοὺς ἀπὸ Σελεύκου βασιλεῖς, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοίξαντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνου παρανομίας ἦσαν. ἐγκρατὴς δ' ἐστὶ τῶν ἱεροσολύμων ἡγούμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινεν, τῶν ἐναντία φρονούντων. καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν. συνέβη δὲ μετὰ ἔτη δύο τῆς ἑκατοστῆς καὶ πεντηκοστῆς ὀγδόης, καὶ ἑκατοστῆς τετάρτης, μηνὸς πέμπτου ἔτει, ὃν καλεῖται μὲν Ἀπελλαῖον, Ὀλυμπιάδι δὲ ρνγ', μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβὰς τὸν βασιλέα εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ προσποιησάμενον εἰρήνῃ ἀπάτῃ φειδῶ τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὲ τότε, οὐδὲ τῶν εἰσδεξαμένων αὐτὸν, διὰ τὸ ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας, χρυσοῦ τε ἰδέᾳ πολλοῦ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελίσαντος, ἵνα συλήσῃ ἦν, ὑπέμφρετο τοὺς φίλους ἐκείνους αὐτῷ ἀποστάσεως δικαίωμα. διελύσας οὖν τὸν ναὸν ὡς καὶ τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ βαστάσαι, λυχνίας χρυσᾶς, καὶ βωμὸν θυμιατηρίου, καὶ τράπεζαν καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τῶν καταπετασμάτων ἀπορρίψαι, ἅπερ λινᾶ ἐν βύσσῳ καὶ κόκκῳ πεποικιλμένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ ἁπανθ' ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγα τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ τούτοις πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἃς προσέφερον τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν, καὶ διαπρᾶξας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβε, ὡς τῶν ζωγρηθέντων ἐκ μυρίας ἡγεῖτο τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δ' αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, τὴν ἐν τῇ κάτω πόλει οἰκοδόμησεν ἄπρακτον. ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ἐπρεμνὴν τὸ ἱερόν. καὶ ἀφ' οὗ τοῦτ' αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔμφυτον δ' οὐδὲν ἧττον ἐν τῇ ἄκρᾳ, καὶ τὸ πλῆθος οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸν τόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν οὐ νόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ Ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτῃ θύειν τοῖς Ἕλλησι. ἠνάγκασε δ' αὐτοὺς ἀφεμένους τοῦ σέβειν τὸν αὐτῶν θεὸν θρησκείας, τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένοις σέβεσθαι, οἰκοδομήσαντας δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ τεμένη αὐτοῖς καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς τοὺς καθημέραν. ἐπέλυσε δὲ, καὶ μὴ δεῖ τιμωρεῖν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κόλασιν ἀπειλήσας εἴπερ ἄρα ταῦτα ποιοῦν διαθείη. καθίστησε δὲ καὶ ὁπλισπόπους, οἳ περιπατοῦντες αὐτοὺς τὰ ἐπιταλλόμενα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντες, οἱ δὲ καὶ δι' ἀλγηδόνας τὰ ἐπιταλλόμενα ποιοῦντες, καὶ ὑπὸ τῆς Ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντες, οἱ δὲ καὶ δι' ἀλγηδόνας τὰ ἐπιταλλόμενα ποιοῦντες, καὶ ὑπὸ τῆς

Cap. VII.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit.

Reuersus ab Ægypto quam metu Romanorum reliquerat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo primùm ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, sine vllo negotio dominus eius factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis qui diuersarum erant partium: direptisque pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post vrbem captam, regni eius familiæ centesimo quadragesimo quinto, vigesima quinta eius mensis qui Chasleus, nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando nec his quidem est parcitum, qui quasi pacatè venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cùm essent maximi precij, visæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensáque propositionis quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byssо constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis, ita vt nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra iuxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptáque tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnà cum liberis & vxoribus abduxit, vsque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcherrimum, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Iudæis sceleratissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoque ara posita porcos mactauit sacrificium à Iudæorum religione alienissimum: & cogebat omnes abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atque altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus est etiam gra- VI.
uem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea seruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel sponte vel metu supplicij parebat edictis regiis. qui verò probatiores erant, & generosæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ sibi per aduersarios. quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi &

lacerati corpora, viui adhuc & spirantes suffigebantur crucibus. Vxores autem corũ & circumcisos liberos strangulabant iuxta mandatũ regium, & suspendebant à crucifixorũ parentũ ceruicibus. abolebatur etiam vbicunq; repertũ esset sacrum volumẽ aliquod, & ipsi apud quos inuentũ esset mali malè peribãt. Samaritæ autẽ videntes in tali calamitate cõstitutos Iudæos, non amplius profitebãtur se cognatos eorum, neq; Garizitanum templum esse Dei maximi, nihil absonum facientes à suo ingenio, de quo antè diximus: sed dicentes se Medorum & Persarum colonos, vt re vera sunt, miserunt legationem ad Antiochum, cum epistola scripta in hũc modum: Regi Antiocho Deo illustri suggestio à Sidoniis in Sicimis habitantibus. Maiores nostri compulsi crebris suæ regionis pestilentiis, & inducti veteri quadam superstitione, morem fecerunt obseruandi eam festiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbatũ: & extructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo solennes victimas. Nunc autem ex quo tibi visum est in Iudæos, vt eorum malitia dignum est, animaduertere, qui exequuntur mandata regia, existimantes nos hæc propter eorum cognationẽ facere, volunt nos in cõmuuem cum illis causãm inuoluere, cùm simus ab origine Sidonij, quemadmodum extat relatum in nostris annalibus. Rogamus igitur te seruatorem ac beneficũ, vt mandes Apollonio nostro præsidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid posthac nobis molesti sint quasi hęrẽtibus in eodem cum Iudæis crimine, à quibus tam diuersi sumus moribus quàm origine: vtque templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, posthac vocetur Iouis Græcanici. hoc enim pacto erimus à molestiis liberi: & securius intendentes priuatis negotiis, maiora tibi poterimus tributa soluere. Post hanc Samaritarum supplicationem rex & ipsam & talem epistolam remisit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui sunt apud Sicima miserunt ad nos suggestionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum consilio satis approbauerunt qui in hoc missi sunt, quòd alieni sint à Iudæorum criminibus, & placet illis iuxta Græcorum instituta viuere, absoluimus eos quantum ad hãc causãm & eorum templum attinet, quod posthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Apollonio magistratui scripsimus, anno quadragesimo sexto, mensis Hecatombæonis vndecima.

A τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντες ἀνεσταυροῦντο. τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, οὓς περιέτεμνον, κατὰ τὸν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ἀπήγχον, ἐκ τῶν τεκνίλων αὐτοὺς τῶν ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀναρτῶντες. ἠφανίζετο δὲ εἴπου βίβλος ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς διέτριβον καὶ οὗτοι κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ σαμαρεῖται παθόντας τοὺς Ἰουδαίους, οὐκέθ' ὁμολόγουν αὐτοὺς εἶ) συγγενεῖς αὑτῶν, οὐδὲ τὸν ἐν Γαριζεὶν ναὸν τοῦ μεγίστου θεοῦ, τῇ φύσῃ ποιουμένους ἀκόλουθα, ἐδήλωσαν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς μήδων ἀποίκους, καὶ περσῶν, καὶ γάρ εἰσι τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν βασιλέα ὑπόμνησιν ἐποίησαν σέβειν τὸν θεὸν τοῖς Ἰουδαίοις λεγομένοις σαββάτων ἡμέραν. ἱδρυσάμενοι δὲ ἀνώνυμον ἐν τῷ Γαριζεὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ' αὐτοῦ τὰς καθηκούσας θυσίας. σοῦ δὲ τοῖς Ἰουδαίοις τὰς πονηρίας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένου, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες οἰόμενοι καὶ συγγένειαν ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐκείνοις, ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις θεραπεύουσι, ὄντων ἡμῶν ἀπ' ἐκείνων Σιδωνίων, καὶ τοῦτο φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε τὸν διαιτητὴν καὶ σωτῆρα, παρασχεῖν Ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ, καὶ νικάνορι τῷ βασιλικῷ φρασίστρατῳ, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν παρασκευάζουσι τὰς τῶν Ἰουδαίων αἰτίας, ἡμᾶς καὶ τῷ ἤθει καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλλοφύλους ὑπαρχόντων. παρασχόμενοι δὲ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν δὲς ἐλληνίου. ἡμουμένου γὰρ τούτου παυσόμεθα μὴ ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ' ἔργοις μετ' ἀδείας παρασχόντες, μείζονάς σοι ποιήσομεν τὰς προσόδους. ταῦτα τῷ σαμαρείτῃ δεδόντων, ἀπέπεμψεν αὐτοῖς γράμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιάδε. βασιλεὺς ἀντίοχος νικάνορι. οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωσμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ οὖν συμβουλευομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέσησαν οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς τῶν Ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσπίπτουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσιν ἀγομένους χρώμενοι ζῶσι, δικαιοῦμεν τε αὐτοὺς τῶν αἰτιῶν, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καθάπερ ἠξιώκασι, προσαγορεύεσθαι διὸς ἑλληνίου. ταῦτα δὲ καὶ Ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέστειλα. ἔτει ἕκτῳ καὶ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ πρὸ ἑκατομβαιῶνος ἑνδεκάτης.

CAP. VIII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus solus Assamonæi filius Matthias regem cõtempsit, profligatis etiam eius ducibus.

1. Macch. 2. EOdem tempore habitabat in Modim vico Iudeæ quidam Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Assamoneo geniti, sacerdos ex vice Ioaribi, Hierosolymita genere: erántque ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Eleazarus, & Ionathes, quorum vnusquisque in sua quisque ciuitate præerat. Videns autem impietates quæ fiebant, ingemuit, & lamentatus est, & dixit: Væ mihi, ad quid natus sum videre contritionem populi mei, & contritionem ciuitatis sanctæ, & sedere ibi, cùm tradita sit in manus inimicorum? templum eius factum est quasi homo ignominiosus. vasa gloriæ eius capta sunt: occisi sunt infantes eius in plateis, & iuuenes eius à gladio inimici. quæ gens non hæreditauit regnum eius, & non obtinuit spolia eius? omnia vasa eius ablata sunt: quæ erat libera facta est ancilla. & ecce nostra sancta & decor & gloria desolata est, & polluerunt eam gentes. vt quid ergo mihi vita? Et scidit vestimenta sua Mattathias, & Ioannes filius eius, & lugebant. Et dixit rex Antiochus vt cogeret omnes ad idolorum cultum, & recedere à lege Dei. Et venerunt legati regis in ciuitatem Modim, vt sacrificarent. Et multi de Israel venerunt ad eos. Et Mattathias & filij eius congregati sunt. Et respondens rex legatis dixit Mattathiæ: Dux es & princeps in ciuitate hac, & confortatus in filiis & fratribus: nunc ergo accede tu primus, & fac præceptum regis, sicut fecerunt omnes gentes, & viri Iudæorum, & qui remanserunt in Hierusalem: & eris tu & domus tua in numero amicorum regis, & honorabimini argento & auro & muneribus multis. Et respondens Mattathias dixit voce magna: Si omnes gentes quæ habitant in domo regis Antiochi audiant eum, vt recedat vnusquisque à lege patrum suorum, & consentiant mandatis eius: ego & filij mei & fratres mei ambulabimus in pactis patrum nostrorum. Propitius sit nobis Deus ne derelinquamus legem & iustificationes. Sermones regis quos locutus est ad nos non audiemus, vt recedamus à cultu nostro neque ad dextram neque ad sinistram. Cùm autem cessasset loqui sermones hos coram illo, accessit quidam Iudæus in conspectu omnium ad immolandum idolis super aram quæ erat in Modim secundum mandatum regis. Quod cùm vidisset Mattathias, feruore zeli commotus est renes eius, & ascendit impetus furoris eius secundum iudicium, & cucurrit & occidit eum super aram. Virum quoque regis qui cogebat immolare compulit in illa hora, & aram destruxit. Et zelauit legem, sicut fecit Phinees Zambri filio Salom. Et clamauit Mattathias in ciuitate voce magna dicens: Omnis qui habet zelum legis & qui vult testamentum seruare, exeat post me. Et fugit ipse & filij eius in montana, & reliquerunt omnia quæ habebant in ciuitate. Tunc descendentes multi quærentes iudicium & iustitiam, habitabant in deserto, ipsi & filij eorum & mulieres & pecora eorum, quia creuerunt eis mala nimis. Et nuntiatum est regis pueris & exercitui qui erat Hierosolymis in ciuitate Dauid, quia viri qui recesserunt à mandato regis descenderunt in abdita in deserto. Et persecuti sunt eos multi numero, & posuerunt castra contra eos, & expugnabant eos in die sabbati, & dixerunt eis: Vsque modo facite, & exite ad nos, & facite verbum regis, & viuetis. Et dixerunt: Non exibimus, neque faciemus verbum regis vt polluamus diem sabbati. Et festinauerunt contra eos ad prælium. Et non reddiderunt eis munus, neque lapidauerunt eos, neque obstruxerunt latibula eorum, dixerunt enim: Moriamur omnes in simplicitate nostra, testificabitur nobis cœlum & terra quia sine causa perditis nos. Et surrexerunt contra eos in bello in die sabbati, & occiderunt eos cum mulieribus & filiis & pecoribus eorum, quasi mille animæ. Et cognouit Mattathias & amici eius, & lugebant eum vehementer. Et dixit vnusquisque ad proximum suum: Si omnes nos faciemus sicut fratres nostri fecerunt hanc rem, & non pugnauerimus contra gentes pro animabus nostris & iustificationibus nostris, cito auferent nos de terra. Et cogitauerunt in die illa dicentes: Omnis qui venerit ad nos ad prælium in die sabbati, pugnemus contra eum, & non moriemur omnes sicut fratres nostri in latibulis. Et congregata est ad eum congregatio Asidæorum, fortes Israel, omnes qui voluntarie offerebant se in lege. Et omnis qui fugiebat persecutionem, & adiunctus est eis, & confortauerunt eos, & percusserunt in ira sua homines peccatores, & iniquos in furore suo, & reliqui fugerunt ad gentes vt saluarentur. Et circumiit Mattathias & amici eius, & destruxerunt aras, & circumcidebant filios præputiatos quotquot inuenerunt in finibus Israel. Et persecuti sunt filios superbiæ, & prosperatum est opus in manibus eorum. Et obtinuerunt legem de manu gentium & de manu regum, & non dederunt cornu peccatori. Appropinquauit autem dies mortis Mattathiæ, & dixit filiis suis: Nunc confortata est superbia & correptio & tempus eversionis, & tempus indignationis furoris. Nunc ergo filij mei æmulatores estote legis, & date animas vestras pro testamento patrum nostrorum. Et recordamini opera patrum quæ fecerunt in generationibus suis, & accipietis gloriam magnam & nomen æternum. Abraham nonne in tentatione inuentus est fidelis, & reputatum est ei ad iustitiam? Ioseph in tempore angustiæ suæ custodiuit mandatum, & factus est dominus Ægypti. Phinees pater noster zelando zelum Dei obtinuit testamentum sacerdotii in æternum. Iesus implendo sermonem factus est iudex in Israel. Caleb testificando coram cœtu accepit hereditatem terræ. David misericors factus possedit thronum regni in æternum. Helias zelando zelum legis assumptus est in turbine in cœlum. Ananias, Azarias, & Misael credendo liberati sunt de igne. Daniel in simplicitate sua liberatus est à dentibus leonum. Et sic considerate per singulas generationes quia omnes qui sperant in eo non infirmabuntur. Et ne timueritis sermones hominis peccatoris, quia gloria eius stercus & vermis: hodie extollitur, & cras non inuenietur, quia reuersus est in terram suam, & cogitatus eius periit. Vos ergo filij mei confortamini & estote viri in lege, quia in ea gloriosi eritis. Et ecce Simon frater vester scio quia vir consilij est, ipsum audite semper, ipse vobis erit loco patris. Iudas autem Maccabæus fortis virtute à iuuentute sua, ipse vobis sit princeps exercitus, & pugnet bellum populi. Et adducite ad vos omnes factores legis, & vindicate iniquitatem populi vestri. Reddite vltionem gentibus, & intendite in mandata legis. Et benedixit eos, & appositus est ad patres suos. Et mortuus est anno centesimo quadragesimo quarto, & sepelierunt eum filij eius in monumentis patrum eius in Modim, & planxit eum omnis Israel planctu magno, & luxerunt dies multos, & dixerunt: Quomodo cecidit vir qui saluum faciebat populum Israel?

Κεφάλαιον η'.

Ὡς ἀπόκου κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς Ἰουδαίους, μόνος Ἀσαμωναίου παῖς Ματθίας καταφρονήσας τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς ἀπόκου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

ΚΑτὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐν τῇ οἰκούσῃ ἐν Μωδεὶμ κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ὄνομα Ματθίας υἱὸς Ἰωάννου, τοῦ συμεώνος, τοῦ Ἀσαμωναίου, ἱερεὺς, ἐξ ἐφημερείας Ἰωαρίβου, Ἱεροσολυμίτης ὢν τὸ μὲν αὐτὸ γένος Ἰωάννης ὁ καλούμενος Γάδδης, καὶ Σίμων ὁ καλούμενος Ματθῆς, καὶ Ἰούδας ὁ καλούμενος Μακκαβαῖος, καὶ Ἐλεάζαρος,

ζαρ ὁ κληθεὶς αὐρὰν, καὶ ἰωνάθης ὁ κληθεὶς ἀφφοῦς. ἐπὶ τούτου ὁ ματθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν καταίσιαν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ τὴν ναοῦ τὴν σύλησιν, καὶ τὴν πληθὺν τῶν συμφορῶν. ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν οὕτως ἀδόξως. ἐλθόντων δὲ εἰς τὴν μωδεΐμ κώμην τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως καθισταμένων ἵνα τὰ ποιεῖν αἰαγκάζειν τοὺς ἰουδαίους ἀπετέτακτο, καὶ θύειν τοῖς ἐκεῖ καθιδρυμένοις ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσειε, δῶρα δὲ τὴν δόξαν, τήν τε ἄλλα, καὶ ἀργύριον παρὰ τοῦ μαθθίαν ἀξιούντων τὸν μαθθίαν πρωτοκαθέζεσθαι τῶν θυσιῶν, κατακολουθήσειν γὰρ αὐτῷ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ ἀργύριον τοῦτο τιμηθήσεσθαι πρὸς τοῦ βασιλέως, ὁ ματθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, οὐδ' εἰ πάντα πάντα ἔθνη τοῖς ἀπὸ χοῦ προστάγμασιν ἢ ἀργὰ φόβον, ἢ δι' ἀφίξεως ὑπακούοι, πεφθήσεσθαί ποτ' αὐτοὺς μὴ τῶν τέκνων τὸ πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δὲ σιωπήσαντος αὐτοῦ, προσελθὼν τις τῶν ἰουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν κατὰ τὰ προστάξειν αἰπύχος, θυμωθεὶς ὁ ματθίας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ τῶν παίδων, ἐχόντων κοπίδας. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον διέφθειρε, καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ βασιλέως ἀπελλῆν, ὃς ἐπὶ τὴν ἀγοράζε, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν δῆμον κατελὼν εἰσέκραξεν, εἴπις ζηλωτὴς ὢν τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ τῆς θεοῦ θρησκείας, ἑπέσθω φησὶν ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μετὰ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἄλλοι ποιήσαντες μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις διῆγον. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅσην εἶχον συνέβαλον ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν ἱεροσολύμων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς ἰουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπιχειρήσειν πείθειν, μετανοήσαντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ προσάγειν αὐτῖς ἀναγκάζειν ὡς τὰ αὐτοῖς χρῆσθαι πολέμου τρόπῳ. μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ τοιαῦτα φρονούντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην σαββάτου ἡμέρᾳ. ὡς εἶχον οὕτως ἐν τοῖς σπηλαίοις αὐτοὺς κατάφλεξαι, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἀμφράξαντας. τὸ δὲ ἀμύνεσθαι δι' ἀργὰ τὴν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲν ἐν κακοῖς φθαρῆναι τὴν τοῦ σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἄρχειν γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῷ νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συμπνιγέντες τοῖς σπηλαίοις, ὡς χίλιοι πολλοὶ δὲ καὶ διασωθέντες, τῷ ματθίᾳ προσέθεντο, καὶ ἐκεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ σαββάτου αὐτοὺς ἐδίδαξε μάχεσθαι λέγων, ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο φυλαττόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῷ μὲν ἐλθὼν κατ' ἐκείνου τοῦ ἡμέραν αὐτοῖς προσβαλλόντων, αὐτῶν δ' οὐκ ἀμυνομένων. κωλύσῃ τὸ μηδὲν, οὕτως ἀναγκὴ πάντας ἀπολέσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἔπεισεν αὐτούς, καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, ἐν σαββάτοις εἴποτε δύνασθε μάχεσθαι. ποιήσας οὖν δύναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν ματθίας, τούς τε ὠμοὺς καθεῖλε, καὶ τοὺς ὑπερφρονοῦντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ὑπερχρεῖος ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ δι' ὀλιγοψυχίαν ἀπέστησαν εἰς τὰ πάτρια ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς οὐ περιτετμημένους, ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς δὲ τῷ κωλύσῃ καθισαμένους ἐκβαλών. ἄρξας δ' ἐνιαυτὸν καὶ κατάπεσὼν εἰς νόσον, προσκαλεῖται τοὺς παῖδας, καὶ παρήνεσέ μοι αὐτοῖς. ἐγὼ μὲν εἶπεν ὦ παῖδες ἅπαμι

A zarus qui & Auran, Ionathas qui & Aphus vocabatur. Is Matthias sæpenumero questus est apud filios de tam afflicto rerum statu, direptione vrbis, depræda tione templi cæterisque calamitatibus, aiebátque præstare mori eos pro patriis legibus, quàm sic ingloriè viuere. Cúmque venissent in eum vicum in hoc à rege constituti, vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & postularent vt Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana sacra faceret, ostentantes à rege B præmia: negauit se hoc facturum, etiam si omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipsius persuaderi vt patriam religionem deserant. Vt verò silente eo Iudæus quidam in medium progressus cœpit immolare iuxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum suis filiis armatus gladiis: nec solùm eum trucidauit, sed etiam Apellem regium ducem cum suis C militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutáque ara exclamauit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cù dicto comitantibus filiis in desertum se contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipsi cum familiis in idem desertum profugerunt, ibíque victitabant in specubus. Quo audito duces regij, præsidio Hierosolymitanæ arcis assumpto, Iudæos in desertum persecuti sunt. quos assecuti, primùm verbis persuadere conati sunt vt ab incepto desisterent, & admittentes rectius consilium, non D imponerent sibi necessitatem sæuiendi hostiliter; & cùm nihil proficerent apud obstinatos, aggressi sunt eos die sabbati, & ita vt erant in speluncis exusserunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem speluncarum obturantes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduersitatibus quidem violare honorem sabbati, quando lex iubet feriari ab E omni opere. Itaque perierunt cum vxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille. multi etiam elapsi adiunxerunt se Matthiæ, eúmque principem sibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam sabbatis, aut si ita pergant ipsos sibi futuros exitio, hostibus eam occasionem obseruantibus, & non nisi sabbato illos aggredientibus. atque ita fore vt vel sine certamine omnes facilè opprimantur. Hæc locutus persuasit eis: & in hodiernum vsq; mos hic permanet, vt si ita necessitas postulet, pugnẽt etiã sabbatis. Collecta igitur circa se non F contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietatem quotquot adipisci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos antè metus per circumuicinas gentes sparserat. pueros etiam iussit circuncidere, qui hactenus vetiti fuerant, expulsis qui ad hoc vt vetarent constituti erant ab Antiocho. Exacto autem VIII. anno post principatum morbo correptus con- G uocatis ad se liberis: Equidem, inquit, filij, iã fa-

talem viã ingredior, interim commendo vobis meum propoſitum, & rogo ne per ignauiam ceſſetis id exequi: ſed potius memores paternæ voluntatis ſeruate ritus patrios, & rẽpublicam tantumnõ collapſam reſtituite: neque illis accedite qui aut ſponte aut vi eam prodiderunt hoſtibus. Præſtate vos mihi germanos filios, contemptáque omni vi ac neceſſitate, parati ſitis pro legum tutela vel mortem oppetere, ſi ita res poſtulet, cogitantes quòd Deus vos tales non deſpiciet, ſed delectatus veſtra virtute in priſtinam patriis moribus viuendi libertatem reſtituet, corpora quidem habemus mortalia, & fatali neceſſitati obnoxia, ſed præclarè geſtorum memoria vice immortalitatis eſſe poterit. cuius amatores vos aſpirare volo ad gloriam, adeò vt nõ grauemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura ſit concordiæ, & quibus quiſque præcellit artibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonémque fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes eius conſiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciſcetur ſuæ gentis iniurias repulſis hoſtibus. Ad hoc autem negotium adhibete quotquot vſquam ſunt iuſti ac pij, & hoc pacto vires veſtras augebitis.

Cap. IX.

Matthia defuncto Iudas filius ſuccedit.

1. Mach. 3. HÆc locutus filiis, precatúſque Deum adeſſe illorum conatibus, & populo priſtinum viuendi morem reſtituere, non multò pòſt moritur, & in Modim ſepelitur: & poſt exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus adminiſtrationi rerum præficitur, anno CXLVI. qui adiutus impigrè à fratribus, ejecto hoſte, & impiis tribulibus necatis, totam eam terram luſtrauit à præteritis piaculis

Cap. X.

Apollonius Antiochi dux in Iudaa prælio victus occiditur.

IX. HIs auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cõtra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, ſed obuiam ei factus prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã eius potitus velut opimo ſpolio, plurimis etiam hoſtium vulneratis, & caſtris eorum direptis, ditatus præda rediit. Seron autem Cœleſyriæ præfectus cognito, quòd Iudas multis vndique ad eum cõfluentibus magnas circa ſe copias habeat, & ad confligendum cum hoſte idoneas, decreuit contra eum ducere, ſui putãs officij animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus, adiunctis etiam Iudæorũ perfugis, & impiis, progreſſus vſq; Bethora vicũ Iudææ, caſtra eo loco metatus eſt. Iudas autẽ

A τὴν δ' εἰμαρμένης πορείαν. ὧδε πάθωμεν δὲ ὑμῖν, τοῦ μὲν φεύγειν μὴ γένοιτο, καὶ ὧδε καλὰ μὴ γένοιτο κακοῖς αὐτὸ φύλακας. ἀλλὰ μεμνημένους τῆς τῶ φύσαντος ὑμᾶς καὶ θρεψαμένου σεσωφρόνως, ἔτι τὸ σώζειν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύουσαν οἴχεσθαι τὴν πατρίδα πολιτείαν ἀναλαβέτω. μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ δι' βούλησιν ἢ δι' ἀνάγκην σεσοφισμένοις αὐτὴν, ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγκης ἐπάνω γένεσθαι τὰς ψυχὰς οὕτως ὧδε σωφρονισμένους, ὡς τὸ δοκεῖν ὑπὲρ τῆς τῶν ὅλων αὐτὸ δίκη. λογιζομένους τὸ δ' ὅτι τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὄψεται, οὐχ ὑπερόψεται. τὰς δ' ἀρετὰς ἀγασάμενον, δώσει πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζήσεσθαι μετ' ἀδείας τῆς ἰδίων ἀπολαύοντας ἐθῶν δοκιμήσῃ. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῖν καὶ ὑπήκοα, τῇ δὲ τῆς ἔργων μνήμῃ, τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει. ὃς ἐγὼ θέλω ὑμᾶς ὁλόμην δικαίως τὴν δίκλειαν, ἢ τὰ μέγιστα ὑφισαμένους, μὴ ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν δαπανᾶν τὸν βίον. μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν ὧδε καλὸν, καὶ πρὸς ὃ τὶς ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων διαφέρειν, πρὸς τὰ εἴκοντας ἀλλήλοις, οἰκείαις χρῆσθαι ταῖς ἀρεταῖς. καὶ σίτων μὲν τὸν ἀδελφὸν σωτῆρα πρεσβύτερον ἡγεῖσθαι, καὶ οἷς αὐ δεῖ συμβουλῇ, πείθεσθαι μεγαλοφρονέστερον ἢ τῆς σοφίας δ' αὐδρείαν καὶ ἰσχὺν, σπουδὴν ἔχειν. τὸ γὰρ ἔθνος δεῖ ἐκδικῆσαι καὶ ἀμύνειν τοὺς πολεμίους. σεβίσεσθε δὲ καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ δικαίους καὶ εὐσεβεῖς, καὶ τῶν δυνάμων αὐτοῖς αὔξειν.

Κεφάλαιον θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ ἰούδα τοῦ υἱοῦ αὐτῶ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τὸν θεὸν δεήσεσι συμμαχὸν αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ τῆς λοιπῆς τὴν ἰδίαν ἀσφαλῶσαι πάλιν τὸ βίου συνήθειαν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ, καὶ θάπτεται μὲν ἐν μωδεὶμ. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα τοῦ λαοῦ πάντες ποιησάμενοι διαδέξατον τὴν στρατείαν τῆς φαλαμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ ἰούδας, ὁ καὶ μακκαβαῖος ἐπικαλούμενος ἔτει καὶ πεντηκοστῷ ἑκατοστῷ ἕκτῳ. συναραμένων δ' αὐτῷ στρατιὰς τῆς ἀδελφῶν καὶ τῆς ἄλλων, τούς τε πολεμίους ἐξέβαλε ἐκ τῆς χώρας, καὶ τοὺς ἀνομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῆς ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ καθαίρεσιν ἐπὶ τοὺς μιάσματος τοῦ γοῦ.

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς ἀπόκεν στρατηγὸς ἀπολλώνιος εἰς τὸν ἰουδαίων ἐμβαλὼν πλῆθος ἀπέθανεν.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ἀπολλωνίου ὁ τῆς σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν ἀπολλώνιον, οὗ καὶ τὴν μάχαιραν ἣν λάβεσθαι συνέβαινεν ἐκεῖνον σκυλεύσας εἶχε. πλείους δὲ ἔτραυματίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τῆς στρατοπέδου λαβὼν τὴν πολεμίων

B

C

D

E

F

G

ἀνεχώρησε. σπέρων δὲ ὁ τῆς κοίλης συρίας στρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσκεχωρήκασι τῷ ἰούδᾳ, καὶ δύναμιν ἤδη προσβιβλήσθαι πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἔγνω στρατεύσασθαι, προσέσχεν ὑπολαμβάνων τοὺς εἰς τὰ τῶ βασιλέως προστάγματα παραβαίνοντας, πρᾶξαι κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅση παρῆν αὐτῷ, προσκαταλέξας ἔτι τῆς ἰουδαίων τοὺς φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς ὅτι τὸν ἰούδαν παρεγένετο. προσελθὼν δὲ ἄχρι βεθώρων κώμης τῆς ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ὁ δὲ ἰούδας

ἀπαντᾷ

ἀπαντήσας αὐτῷ καὶ συμβαλεῖν σπουδάζοντι, ἐπεὶ τοὺς στρατιώτας ἰδὼν πρὸς τὴν μάχην ὀλίγα τῷ πλήθει ὁλιγότητα καὶ δι' ἀσιτίαν, νηστικοὺς γάρ, ὀκνοῦντας παρεθάρσυνε λέγων. οὐκ ἐν τῷ πλήθει τὸ νικᾶν ἔστι καὶ τῷ πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον δι' εὐσέβειαν. καὶ τούτου σαφέστατον ἔχειν φάσθαι τοῖς προγόνους, οἳ ὑπὲρ διπλοσυίων καὶ τῶν περὶ τῶν ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀγωνίζεσθαι, πολλὰς πολλάκις ἥττησαν μυριάδας. τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰν δύναμις. ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τοῦ πλήθους τῶν ἐναντίων, ὁμόσε χωρῆσαι τῷ σπέρματι, καὶ συμβαλὼν, τρέπει τοὺς ἐναντίους. πεσόντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ, πάντες φυγὴν ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ἀποκειμένης. διωκόντων δὲ ἄχρι τοῦ πεδίου, κτείνει τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν Περαίαν.

A occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit milites suos parum alacres partim propter hostium multitudinem, partim quia ipsi ieiunauerant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis sitam victoriam, sed in pietate erga Deum & fiducia: idque compertum plurimis maiorum suorum exemplis, qui iusta arma pro legibus suis & liberis ferentes, multa sæpè hostium millia profligauerint. Inuictum enim robur esse innocentiæ. His dictis persuasit vt non detrectarent prælium: & collatis cum Serone signis, fudit & fugauit Syrorum exercitum. Prostrato enim duce omnes in fuga spem salutis posuerunt: quos persequutus vsque ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqui euaserunt in regionem maritimam.

B

Κεφάλαιον ια'.

Ἡ Λυσίου καὶ Γοργίου στρατηγία ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἱερ.

Cap. XI.

Lysiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.

C

Ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγυμνωμένοις, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς νήσου μισθοφόρους ἀναλαβών, ἡτοιμάζετο ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν ἠθροίσθη, ἐπὶ τοὺς ὑπάρχοντας ὑπολειπομένους, καὶ χρημάτων οὐδεμίαν οὖσαν (οὔτε γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο, διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν στάσεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος οὐκ ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν) ἐγνω πρῶτον εἰς τὴν περσίδα παρελθεῖν, τοὺς φόρους τῆς χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν οὖν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων, Λυσίαν τινὰ δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι τοῦ Εὐφράτου ἐθνῶν καὶ τῆς κατωτάτω ἀσίας ἀπὸ Διοσπόντου πολέμου, καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, ἔσπευδε μὲν τὸν υἱὸν αὐτοῦ μὴ πάσης φροντίδος, ἐντειλάμενος ἕως ἂν ἔλθῃ πάλιν. κατασκεψάμενον δὲ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν ὑπ' ἀνδραποδισμόν, ἀφανίσαι τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἐξολέσαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐντειλάμενος τῷ Λυσίᾳ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ἐξήλασεν εἰς τὴν περσίδα ρμζ' ἔτει. καὶ περιωσάμενος τὸν Εὐφράτην, ἀνέβαινε πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας. ὁ δὲ Λυσίας ἐντειλάμενος Πτολεμαῖον τὸν Δορυμένους καὶ Νικάνορα καὶ Γοργίαν ἄνδρας δυνατοὺς τῶν τοῦ βασιλέως φίλων, καὶ ἅμα δυνάμεως μὲν ἱκανῆς μυριάδας μ', ἱππεῖς δὲ ἐπ' ἀριθμοῦ χιλίους, ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν. οἱ δ' ἐλθόντες ἐμμασοὺς πόλεως ἐλθόντες, εἰς τὴν πεδινὴν κατασκήνωσαν δύον). συνῆλθον δὲ αὐτοῖς σύμμαχοι ἀπὸ τῆς συρίας καὶ τῆς πέριξ χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν περὶ Δυμάτου Ἰουδαίων. ἔτι γε μὴν καὶ τῶν ἐμπόρων τινὲς εἰς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, πέδας μὲν νομίζοντες αἷς δήσουσι τοὺς ληφθησομένους, ἀργυρᾶ δὲ καὶ χρυσᾶ τιμὴν αὐτῶν καταθησόμενοι. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ Ἰούδας κατανοήσας, ἔπειθε τοὺς οἰκείους στρατιώτας θαρρεῖν, καὶ παρακελεύεται τὰς ἐλπίδας τῆς νίκης ἔχοντας ἐν τῷ θεῷ, τὸν ἱκετεύειν τῷ πατρίῳ νόμῳ, σάκκους περιθεμένους, καὶ τὸν σύμπαντες αὐτοῦ χῶμα τῆς ἱκετείας ἐπὶ τοὺς μεγάλους καὶ ἱεροὺς ὀδυρμοὺς ἐκκαλέσαντας, τούτῳ δυσωπῆσαι ἐπαγαγεῖν αὐτοῖς τὸ κῦ τῷ ἐλθεῖν κρίτῃ.

D

Lysias autem delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regiis, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributisque eis peditum quadraginta millibus, equitum septem millibus, in Iudæam misit eum exercitu. qui vsque Emmauntem vrbem progressi, in campestribus eius castrametati sunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum numerus. aderant etiam in eis castris negotiatores non pauci empturi mancipia, & instructi compedibus, paratis in hoc vt vincirent captiuos numeratis pro eis pecunia. Iudas autem animaduersa hostium multitudine, hortatus est suos milites vt forti essent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis supplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induti saccos solent orare veniam, vt Deus ad miserationem flexus vires contra hostem eis adderet.

E

F

G

X. Ly-

Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, qui quive agros recès sibi comparauerant, ne distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenuè: Nullum socij tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. quod absque hac ne religionem quidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, vtrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam iuxta patrias leges rectè institutam: an per summam ignominiam etiam reliquiæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cùm igitur tam ignauos quàm fortes mors certa maneat, gloria verò sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse vsui, vel ad victoriam, vel certè gloriam. His suos Iudas hortatus, dum cogitat de futuro prælio certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitque & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maximè quòd abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaque confestim sumpta cœna, relictisque in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit vbinam essent quærere. Iudas autem sub diluculum peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidénsque hostem armatum egregiè, & castra ex arte disposita, horratus primùm suos vt non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eámque suo præsidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improuiso deinde adortus nihil minus expectantes ita terruit, vt cæsis quotquot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur vsque Gadara, & vsque campos Idumææ, & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per ocium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quodam loco edito: vnde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animaduertentésque Iudam se expectantem instructa acie, non ausi manus conserere, trepidè se retro in tutum receperunt. Iudas verò

1. Mach. 4.

A διατάξας δὲ τὸν ἀρχαῖον αὐτοὺς τρόπον καὶ τάξιν, κατὰ χιλιάρχους καὶ ταξιάρχους, καὶ τοὺς νεογάμους ἀπολύσας, καὶ τοὺς τὰς κτήσεις νεωστὶ πεπαμένους, ὅπως μὴ δι' ἐκείνων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀπολιπόντες μάχωνται, κατασὰς παρόντας παρορμᾷ λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοὺς αὐτοσχεδιαστάς. καιρὸς γάρ φησιν ἡμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκάσειεν πρὸς τὸ παρόν· ὧ ἐπιτρέψει εἰς δυσχέρειαν καὶ ἀνδρείων καταφρόνησιν καταλείπειν ἡμᾶς. νεῦε γάρ ὅδε ἀνδρείας ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν καὶ δι' αὐτὴν ἅπασιν ἀγαπητὴν οὖσαν, ἡμῖν ὑπὲρ ἐξουσίας τὸ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἐπιθυμοῦσιν εἶναι συμβέβηκεν. ὡς οὖν ὑπὲρ τοῦ παρόντος ἡμῶν ὑμῖν, ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν διὰ παντὸς καὶ μακάριον αὐξανόμενον βίον, ἔστ' ἂν ἐν τοῖς νόμοις, καὶ τὴν πάτριον συνήθειαν, ἢ τὸ αἰσχρὸν παθεῖν, καὶ μηδὲν ἀσέβημα τῷ θεῷ ὑμᾶς ἀπολωλυθέναι κακῶν ἐν τῇ μάχῃ θυμοῦσθαι, οὕτως ἀγωνίζεσθε. τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν καὶ μὴ πολεμεῖν ἐμὶν ὑπάρξειν ἡγούμην. τὸ δὲ ἐναντίον πλείστων ἐπιθάλων ἐλευθερίας, παρίδος, νόμων, δυσσεβείας, αἰσχίστην τὴν δόξαν καταισχύζειν πᾶσι δυνατόν. ἐπιμαίζειν παραχρῆ οὕτως τὰς ψυχάς, ὡς αἴσιον ἂν ἡμέρᾳ συμβαλεῖν τοῖς πολεμίοις. καὶ ὁ μὲν Ἰούδας τοιαῦτα προθαρσύνων τὸν στρατὸν ἔλεγε. τῷ δὲ πολεμίῳ πεμφθέντων Γοργίου μὲν πεντακισχιλίων πεζῶν, καὶ χιλίων ἱππέων, ὅπως ἀφ' ἧς νυκτὸς ὀπτήσειν τὰ ἄρτα, καὶ πρὸς τὸ ὁδηγοὺς ἴσχοντας αὐτοῦ τὴν περιφρόνησιν ἰούδα αἴσθωνται, αἰφνιδίῳ ὁ τῶν Ἰουδαίων στρατὸς ἐπιπέσῃ, καὶ ταῦτα διηρημένης αὐτῶν τῆς δυνάμεως. κατ' ὤρθρον οὖν δειπνοποιησάμενος, καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ὅπως τὸ στρατόπεδον, δι' ὅλης ὠδίνησε τὰς νυκτὸς ὅπως ἐπὶ τοὺς ἐν ἐμμαοῖς τοὺς πολεμίους. ἦν δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοὺς ἐφεξῆς ὁ Γοργίας, ἀλλ' ἐννοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κατρύφθαι, προσδοκῶν ἔγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. φθὰς γὰρ ἔρθρου ὀπτανεῖν τοῖς ἐν ἐμμαοῖς πολεμίοις ὁ Ἰούδας μὴ χιλίους φύλακας ἀπολιπόντων ἐξ πάντας. καὶ θαρσαλέως τοῖς ἐφεξῆς αἴρεται προσεχόμενος μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐς τετράπλευρος, φεύγοντας τοὺς Ἰουδαίους, ὡς καὶ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δεῖν, καὶ τὸ θεῖον ἥδιστα καὶ τοῖς ὅπλοις ἰσχὺν καὶ τὸ πλεῖστον καὶ ὡπλισμένων κρείττους ἐδόκει ἀποφαίνειν αὐτούς τ' ἀνυχίας, ἐκέλευσε σημῆναι σαλπίγκτας. ὀπτανεῖν ἀφέσει δοκοῦντας τοῖς πολεμίοις, καὶ ἐκπλήξας αὐτῶν τὴν διάνοιαν καὶ παρέξει, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν αἰδεσαμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων ἦλθεν μέχρι Γαδάρων, καὶ ἔστιν πεδίον τὸ Ἰδουμαίας καὶ Ἀζώτου καὶ Ἰαμνείας. ἔπεσον δὲ αὐτῶν ὡσεὶ χιλίους. Ἰούδας δὲ τὴν μὲν σκύλων παρεκελεύσατο μὴ ὀπτανθυμεῖν τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας, ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἄθλα τινὰ καὶ μάχην εἶναι πρὸς Γοργίαν καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ

B

C

D

E

F

G

δύναμιν. κρατήσαντας δὲ καὶ τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγεν, τοῦτον μόνον ἔχοντας καὶ μηδὲν ἐπισκαλούμενος. ἔτι δὲ οὐδὲ ἀλεξομένους τοῦτο πρὸς τοὺς στρατιώτας, ὁρῶν κυλίοντες οἱ τοῦ Γοργίου τὴν μὲν στρατιὰν, ὡς ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τὸ ξαμμένον, τὸ δὲ στρατόπεδον, ἐμπεφορησμένον. ὁ δὲ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν ἦσι, τὸ συμβεβηκὸς δηλώσειν ἔφερεν. ὡς δὲ ταῦθ' ὅπως ἔχοντα ἔμαθον οἱ σὺν Γοργίᾳ, καὶ ὅτι μὴ Ἰούδα πρὸς παράταξιν ἑτοίμους κατενόησαν, καὶ αὐτοὶ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐξάπησαν. ὁ δὲ Ἰούδας ὡς ἀμφ-

ὡς ἀμαχητὶ τῷ χορτίου στρατοπέδῳ ἡττημένων, ἀποστρέψας αὐτοὺς τὰ σκῦλα. πολὺν δὲ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβών, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, χάριν τε καὶ ὕμνους τῷ θεῷ τοῖς κατορθωθεῖσιν. οὐ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλλετο. λυσίας δὲ συγχυθεὶς ὅτι τῇ τῶν ἐκπεμφθέντων ἥττῃ, τὸν ἐπόμενον ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ἐκλέκτων συναθροίσας ἐξ, καὶ πενταχιλίους λαβὼν ἱππεῖς ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν βηθσούρᾳ κώμῃ τῆς ἰουδαίας ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπαντήσας δὲ μετὰ μυρίων ἰούδας, καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῶν πολεμίων, σύμμαχον ἔσεσθαι τὸν θεὸν δυξάμενος, συμβαλὼν τοῖς προδρόμοις τῶν πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φονεύσας αὐτῶν τοὺς πενταχιλίους, τοῖς λοιποῖς ἐνέφοβος. ἀμέλει καταπλαγεὶς ὁ λυσίας τὸ φρόνημα τῶν ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι τελευτᾶν εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλεύθεροι, καὶ δείσας αὐτῶν τὴν ἀπόγνωσιν ὡς ἰσχυράν, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς αὐτοχειρίαν, καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ συναθροίζόμενος μετὰ μείζονος στρατοῦ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. τοσαυτάκις οὖν ἡττημένων ἤδη τῶν αὐτόχθονων τὸν βασιλέως στρατηγῶν, ὁ ἰούδας ἐπλησιάσας ἔλεγε μετὰ πολλὰς νίκας αἷς ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβαίνειν δεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ὡς δὲ συνηθροίσθη μετασταθέντος τοῦ πλήθους εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατεπεφρησμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ ἐκ τῶν ἐρημίαν αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ βεβλαστηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων, δεῖν τῇ ὄψει τοῦ ναοῦ συγχυθείς. δεῖλεξάμενος δὲ πρὸς τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας, προσέταξε τούτοις ἐκπολεμῆσαι τοὺς τὸν ἕκαστον φυλάττοντας, ἄχρι αὐτὸς τὸν ναὸν καθήγνισε. καθαίρας δὲ τὸ θυμελικὸν αὐτὸν, εἰσκόμισε καὶ κεκνὰ σκεύη, λυχνίαν, τράπεζαν, βωμὸν, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα. ἀπάρτισε δὲ καὶ τὰ ἐξιπετάσματα τῶν θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, κοινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων οἰκοδόμησεν, οὐ λελατομημένων ἐκ σιδήρου. πέμπτῃ δὲ καὶ εἰκάδι τοῦ χασλαίου μηνὸς, ὃν οἱ μακεδόνες ἀπελλαῖον καλοῦσι. ἦλθον τὸ φαινόμενον τῶν λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ ἄρτους τὸν τραπέζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσαν ἐπὶ τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε δὲ ταῦτα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεσθαι καθ' ἣν καὶ μετέπεσεν αὐτῆς ἡ ἁγία θρησκεία, εἰς βέβηλον καὶ κοινὴν συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν γὰρ ναὸν ἐρημωθέντα ὑπ' αὐτόχθονος ἀλλοεθνῶν τοιοῦτον ἔτεσι συνέβη γενέσθαι. ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ταῦτα δεῖ τὸν ναὸν ἐγένετο, πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ ἀπελλαίου μηνὸς, ἣ καθαρσις δ' ἐγένετο ἡ καὶ ρ' καὶ μ' ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ' καὶ ι' καὶ δ'. τὴν δ' ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν δανιήλου προφητείαν, προεῖ υ' καὶ η' γεγονόσιν ἔτεσι. ἐδήλωσε γὰρ ὅτι μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν. ἑορτάζε δὲ ἰούδας μὴ τὴν πολιτῶν αἰσχύνην τὴν δεῖ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας η', μηδὲν δεδιὼς ἡδυπαθείας εἶδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπροῖς ταῖς θυσίαις κατοικῶν αὐτοὺς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς

sine certamine victor, tum demum permisit suos ad prædam discurrere: ditatúsque cum suis reperto plurimo auro & argento, hyacinthóque & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius victoriæ, quę haud exiguum momentum ad futuram libertatem eis attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolendam ignominiam nouum exercitum parauit: contractísque lectissimorum militum sexaginta millibus, & adiunctis quinque millibus equitum, Iudææam ingressus, mōtana eius ascendit, & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: & cùm videret hostem longè præstare numero, votis pro victoria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, vt eis quinque millia sterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incussit, vt Lysias animaduertens eis certò statutum aut mori aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum quàm vires, copias Antiochiam reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat se vt ad primam opportunitatem bello Iudæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis, vt quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderēt Hierosolyma, & lustrato templo mactarent solennes victimas: vbi cùm inuenisset templum desertum, & portas eius incensas, & in atriis virgulta enata propter solitudinem, lamentari cum suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem, ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquam accuratè factum est, intulit in illud vasa noua, candelabrum, mensam, & altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremò fores quoque apposuit. Diruto etiam holocaustorum altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticiis saxis impolitis constructum. Vigesima autem & quinta mensis Chaslei, quem Appellæum Macedones nominant; accenderunt lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in altari, & panes supra mensam proposuerunt: & in nouo altari holocautomata immolauerunt: ídque accidit eadem die qua ante triēnium sacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum centesimum quadragesimum quintum, & diem Apellæi mensis vigesimum quintum, in Olympiadem CLIII. renouatum est autem eadem die CXLVIII. anno, Olympiade CLIIII. prædixerat autem eam desolationem propheta Daniel antè anno CCCCVIII. disertè dicens à Macedonibus profanandum. Celebrauit autem Iudas recepti templi festiuitatem per dies octo sacrificans; in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei verò laudem hymnis & canticis

perſonabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priſcam religionem occupauit gentis eius animos, maximè quòd ea felicitas ex inſperato obtigerat, vt lex lata ſit ad poſteros, quę iuberet quotannis hoc feſtum reparati cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamúſque hanc feſtiuitatem luminum, opinor ideo quòd ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circundatis deinde vrbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: muniuítque Bethſuram oppidum, vt eo tanquam arce vti poſſet contra conatus hoſtium.

Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſtè ferẽtes Iudæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cum quibus Iudas aſſiduè bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere: quo tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumęos Eſau poſteros interfecit & deprædatus eſt: & principis eorum Batanis filiorum caſtella, vnde Iudęos infeſtabant, vi capta cęſis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma tranſtulit, quorum numeroſam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductíſque in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incẽdit, atque ita do-
XII. mum victor reuerſus eſt. Sed quàm primùm vicinæ gentes ſenſẽre eius abitum, contractis copiis in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti ſunt. at illi refugiẽtes in caſtrum Dathema, ſignificabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi eſſent à Timotheo, rogantes vt ſe huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas ſuperuenerunt Galilęorum nuncij, querentes ſe infeſtari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

CAP. XII.

Quemodo dimiſſis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenſes, Iudas Ammanitas ſuperat.

IVdas igitur proſpiciens vtrorumque neceſſitatibus, Simonem fratrem cum tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitãtibus Galilæam: ipſe aſſumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditicam proficiſcitur: quod ſupererat virium Iudææ præſidio reliquit ſub Ioſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit vt abſtinerent à pugna tantiſper dum ipſe ad eos reuerteretur. Simon igitur poſtquam in Galilæam venit, congreſſus cum hoſte coegit eum terga vertere, & fugientem perſequutus vſque portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus ſpoliatis, receptos captiuos cum tota ſupellectile in Iudæam tranſtulit. Interea Iudas

Α τὸν θεὸν ἐφ' ὅλῳ πνεύματι, αὐτοὺς ὑπερπόνων. τοσαύτη δ' ἐχρήσαντο τοῖς τῶν ἀντίπαλων ἐθνῶν ἥττῃ, μὴ χρόνον πολιὸν ἀνεξεδικήτως ἐν ὑπεροψίᾳ γενόμενοι τῆς θρησκείας, ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τὴν ἀνάκτησιν τοῦ θείου ναοῦ, ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. καὶ ἐξ ἐκείνου μέχρι δεῦρο, τὴν ἑορτὴν ἄχρι φωτὸς ἀγαλλιῶντες αὐτὴν φῶτα, ἐκ τοῦ παρ' ἐλπίδας οἶμαι ταύτην ἡμῖν φανῆναι τὴν εὐπραγίαν, τὴν ἀνέσεσιν, τὴν ἀνεσπερεῖ τῷ θείῳ τῇ ἑορτῇ. τειχίσας δ' ἐκ κύκλῳ Β τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὰς ἐπιθημερὰς τοῦ πολεμίου πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε. καὶ τὴν Βεθσοῦραν ἣ πόλις ὠχύρωσεν, ὅπως αὐτὴ φρουρίᾳ αὐτῇ πρὸς τὰς δυνάμεις τοῦ πολεμίου αἰσίας ἔχῃ χρῆσθαι. τούτων οὕτω γεγενημένων, τὰ πλεῖστα ἔθνη πρὸς τὴν μαζωνίτων καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἰουδαίων χαλεπῶς διακείμενα, πολλοὺς ἐπεστράτευσε, διέφθειρε, καὶ ἐπιβουλὰς C αὐτῶν ἐξεκαθήρατο. πρὸς δὲ τοὺς πολέμους συνεχῶς ἐπέφερον ἰουδᾶς, ἐπέχειν αὐτοὺς τῶν καταθρῶν, ἐν οἷς ἐποίουν κακοῖς τοῖς ἰουδαίοις ἐπειρᾶτο. ἐπὶ τοῖς ἠσυχίου δὲ ἰοῖς ἰδουμαίοις κατ' ἀκροβατεττηνὴν ἐπέστησεν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε καὶ ἐσπύλευσε. συγκλείσας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ βαιὸν λοχῶντας τοῖς ἰουδαίοις, ἐφεκάθισας ἐπολιόρκει. καὶ τοὺς πύργους αὐτῶν ἐνεπίμπρα, καὶ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς ἀμμανίτας ὥρμησεν, δυνάμιν μεγάλην καὶ πολυανθρωπον ἔχοντας, ἣν ἡγεῖτο τιμόθεος, καὶ τούτοις χειροτονήθη, τὴν ἰαζὼρ ἐξαίρει πόλιν, καὶ τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τὴν πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀνέστρεφε. μαθὼν δ' αὐτὸν τὰ γεγονότα τῆς ἐθνῶν ἀναστροφὴ, παραθρέζεται εἰς τὴν γαλααδῖτιν ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς ὀρείοις αὐτῆς ἰουδαίους. οἱ δὲ καταφυγόντες εἰς δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς ἰούδαν, ἐδήλουν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπιτέθεικεν ὁ τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπεφύγασιν. ἀναγνωσθέντων δὲ τῆς ἐπιστολῆς τούτων, καὶ τῶν γαλιλαίας ἀγγέλων ἐλθόντων σημαίνοντες ὅτι συνῆχθαι τοὺς ἐκ πτολεμαΐδος καὶ τύρου Ε σιδῶνος, καὶ τῆς ἀλλοφύλων τῆς γαλιλαίας.

Κεφαλαιον ιβ'.

Οτι στρατευσάμενοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ ἀμμανίτας ἦλθε τὴν γαλααδῖτιν, ὁ δὲ σίμων ἐπὶ τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν. F

ΠΡὸς συνῳδὰ ἀμφοτέρας τὰς τῆς ἐπιγαλειδρόων χρείας σκοπούμενος ὁ ἰούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν παρατάξει εἰς χιλίους τῆς ἐπιλέκτων λαβόντα, τοῖς ἐν γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξέπεμψε ἰουδαίοις. αὐτὸς δὲ καὶ ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς, μετὰ στρατιωτῶν ὀκταχιλίων ὥρμησαν εἰς τὴν γαλααδῖτιν. κατέλιπεν ἢ δὲ τῆς ὑπολοίπων τῆς δυνάμεως, ἰώσηπόν τε τὸν τοῦ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίαν, παραξας αὐτοῖς φυλάττειν τὴν ἐπιλοιπὸν τῆς ἰουδαίας, καὶ συνα-

πτὴν πόλεμον παρὰ μηδένα, ἕως αὖ αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν σίμων παραγενόμενος εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε. μέχρι τῆς πυλῶν τῆς πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῶν ὡς εἰς τρισχιλίους. καὶ τὰ τε σκύλα λαβὼν τῶν ἀπηρημένων καὶ τοὺς ἠχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῶν ἰουδαίους, καὶ τὴν ὑποσκευὴν αὐτῶν ἅπασαν, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέστρεψεν. ἰούδας δὲ ὁ μακκαβαῖος, καὶ ὁ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης διαβαίνειν τὸν Ἰορδάνην A cum fratre Ionatha trium dierum iter emen-
ποταμὸν, καὶ ὅδὸν ἀπ' αὐτοῦ ξηρὰν ἀνύσαντες ἡμέρων, si, accepti sunt à Nabathæis pacificè: quorum
τοῖς ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι καὶ συνχάιρου- indicio compererunt, quòd multi ex ipsorum
σιν. ὧν διηγησαμένων τὰ καθ' αὐτοὺς ἐν γαλαδίταις πολ- fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab
εσι, ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις hoste in castellis & oppidis Galaditicis: mo-
ἀπειλημμένοι, καὶ ταῖς πόλεσι ταῖς γαλαδίταις πολε- nitique vt properè illis succurrerent per deser-
μοῦσι, καὶ παρασκάντων αὐτοῖς σπεύδειν ὅτι τοὺς ἀλλο- tum illuc festinauerunt. In eo itinere Bara-
φύλους, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁμοεθνεῖς, B sam oppidum oppugnare adorti, vi ceperunt:
καθεδεῖς ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ προσπεσὼν cæsisque ad vnum puberibus, tecta igni sub-
πρώτοις τοῖς τῆς Βοσόρρας καταικοῦσι, καὶ λαβὼν iecto concremauerunt. Cúmque interim nox
αὐτὴν, καταβαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μαχαίρᾳ δυ- appeteret, nihilominus Iudas iter continua-
ναμένων διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆψεν. ἐπιγενο- uit vsque castellum, in quo Iudæos obsideri
μένης δὲ νυκτὸς, οὐ μὴν οὕτως ἐπέσχεν, ἀλλ' ὁδὸν ἄσας accèperat. quò cùm manè peruenisset, offendit
μὴν αὐτῆς ἐπὶ τὸ φρούριον, ἔνθα τοὺς Ἰουδαίους ἐγκε- hostem iam scalas & machinas admouere mœ-
κλεῖσθαι συνέβαινε, θεὶς καθ' ἑζομήρου τὸ χωρίον nibus: iussóque tubicine canere, & cohorta-
Τιμοθέου μὴν δ' Ἰωάμεως, ἐωθεν ἐπ' αὐτὸ προσβάλ- tus suos vt bonam ac fidelem operam præsta-
λεται. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι προσβεβληκό- C rent periclitantibus fratribus, diuisis trifariam
τας τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς μὲν κλίμακας εἰς τὸ ἀνα- copiis oppugnatores à tergo aggreditur. Ti-
βαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήματα προσφέρον- mothei verò milites cognito Maccabæum ad-
τας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημῆναι, καὶ παρορ- esse, cuius virtutem & felicitatem iam antè suo
μήσας τοῖς τραπώταις ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν καὶ συλλήψων periculo didicerant, sine mora cœperunt fu-
ἅπαντας θυμοῦσθαι προθύμως, εἰς ξίφη δηῶν τὸν πρὸ gere: ex quibus ad octo millia cecidêre, Iu-
τὸν δυνάμενον κατὰ τοῦ πολεμίου. οἱ δὲ περὶ τὸν deis acriter insequentibus. Inde ad Mallen bar-
Τιμόθεον αἰσθόμενοι, ὅτι μαχησόμενός ἐστι, πρίασαν ἔτι barorum vrbem flexo itinere, eáque expugna-
καὶ πρότερον αὐτοῦ τῆς παρουσίας καὶ τῆς ἐν τοῖς πο- ta mares omnes neci tradidit, ædificia incen-
λίμοις δυτυχίας εἰληφότες, εἰς φυγὴν ἐτράποντο. ἐν- dio sunt consumpta. Eodem impetu & Chas-
τεθυμωμένου δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ Ἰουδαϊκοῦ, ἀνῄ- poma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis
ρει μὲν αὐτῶν ὀκτακισχιλίους. διαβὰς δὲ εἰς μάλ- oppidis euersa sunt. Aliquántò pòst Timotheus
λιον πόλιν οὔσαν λεγομένην τὴν ἀλλοφύλων, λαμ- contractis numerosis copiis, & inter cæteros
βάνει καὶ ταύτην, καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας D auxiliares conducta manu Arabum, trans tor-
ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν ἐμπίπρησιν. ἀρὰς rentem castra posuit contra oppidum Rafam.
δ' ἐκεῖθεν τὸ τε χάσφωμα, καὶ Βοσόρ, καὶ πολ- ibi hortatus est suos milites vt strenuè pugna-
λὰς ἄλλας πόλεις τῆς γαλαδίτιδος κατασρίφε- rent, arcerétque Iudæos à torrentis transitu:
ται. χρόνῳ δ' ὕστερον οὐ πολλῷ πρόθυμος Ἰούδας in hoc enim sitam victoriam, Iudæis futuris
μεγάλην ἀθροίσας δύναμιν, καὶ συμμάχους ἄλ- superioribus si transire potuerint. Iudas au-
λους τὸ Βαλαβὼν καὶ Ἀράβων παῖς μισθῷ πείσας tem audito quòd Timothæus paratus esset ad
αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄχρι τῆς στρατιᾶς πέραν prælium, properè contra eum duxit exercí-
τοῦ χειμάρρου Ῥαφῶν αὐτικρύς. πόλις ἦν ἐνθα αὕτη. καὶ tum: traiectóque torrente adortus hostes, par-
παρεκελεύετο τοῖς στρατιώταις οἱ συμβάλλειν εἰς μά- tim resistentes prostrauit, partim in fugã com-
χην τοῖς Ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνίζεσθαι, καὶ E pulit, armis etiam passim abiectis. horum non-
κωλύειν αὐτοῖς διαβαίνειν τὸν χειμάρρουν. διαβαί- nulli celeritate pedum salutem consecuti sunt,
νουσιν δὲ ἦτζει αὐτοῖς προύλεγεν. Ἰούδας δ' ἀκού- quidam verò in fanum quod Carnain dicunt
σας διαπεραιοῦσθαι τὸν πρόθυμον πρὸς μάχην, ἀπα- refugientes, tutos se ibi fore sperauerunt. At
λαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεσθαι ἔδει Iudas & oppidum id occupauit, & incenso
τὸν πολέμιον. καὶ παραγενόμενος τὸν χειμάρρουν templo hostium alios flammis, alios ferro per-
ἐπιπίπτει τοῖς ἐχθροῖς. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ὑπαντί- didit. His rebus feliciter gestis, & contractis
ζοντας αἴρει, τοὺς δ' εἰς δίωξιν ἐμβαλὼν, ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν ἀναγκάσει. καὶ πολλοὶ μὲν αὐτῶν δι- è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum v-
έφθαρσαν. οἱ δ' εἰς τὸ καλούμενον, ἐν καρναὶν τέμενος, xoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam
συμφυγόντες, ἤλπισαν τοῦτο ἕδεσθαι σωτηρίας. Ἰούδας F eos traducebat. In eo itinere cùm venisset ad
δὲ τὴν πόλιν καταλαβόμενος, αὐτοὺς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, πολλὴν χρησάμενος Ephronem oppidum, per quod necessariò
ἰδέᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων. ταῦτα δ' διαπραξάμενος, καὶ συναγαγὼν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ γαλαδίτιδι transeundum erat, nisi retrorsum reuerti mal-
Ἰουδαίους μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς ἁπάντων, οἷος τε ἦν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπανα- let, misit ad oppidanos rogans vt patefacerent
γαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν ἐπί τινα πόλιν ἔμφορον ὄνομα, ὅτι τῆς ὁδοῦ κειμένης, καὶ ἄτε ἄλλως αὐτοῦ διαπορεύ- sibi transitum. nam obstructis portis viam interruperant. quod cùm ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, co-
εσθαι δυνατὸν ἦν, ἄτε αἱ πύλαι φραγεῖσαι ἦσαν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τὰς πύλας αὐοίξαντας rona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem
ἐπιτρέψαι αὐτοῦ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τῶν τε δὲ πύλας κλεισάντων, καὶ τὰ ὅπλα ἐπιδεικνύντων. μὴ πειθομένων δὲ τὰ ἐμφερῆ, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ κύκλῳ περιβαλόμενος, ἐπολιόρκει. καὶ ἡμέ- ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisque o-
ρας καὶ νυκτὸς προσκαθίσας, ἐξῄρει τὴν πόλιν. καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καταθρήσας ἅπασαν mnibus maribus per incensi cineres traduxit

G

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus vt in trãseundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, quà sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudęam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuáque hostias mactarũt pro incolumitate exercitus: quãdoquidem post tot conflictus ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. Interea Iosephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui profecto Simone in Galilęam contra Ptolemaidenses, Iuda verò & Ionatha fratre in Galaditicam, præsidio Iudęæ relicti fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamniam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præside, amisérũt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quàm in Iudęæ finibus. hæc autem clades meritò illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cum hoste conferrent: nã hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndique: expugnatáque Chebrone munitiones eius diruerunt, & turres cremauerunt suppositis ignibus: peruastatíque agris hostium, cuerterunt etiam Marissam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

Cap. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

XIIII. 1. Mach. 6. EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni prouincias obeundo, audiuit esse in Perside vrbem prædiuitem Elimaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asseruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedẽtem etiam persecuti sunt, ita vt plurimis desideratis fugientis more Babylonem se reciperet. Quam cladẽ cùm ægrè ferret, nouus insuper accessit nuncius de profligatis quos ad Iudaicum bellum reliquerat ducibus, déq; Iudæorũ in dies crescẽte potẽtia. Accedẽte igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbũ sibi cõtraxit: quo magis ac magis inualescente, intelligẽs adesse fatale tẽpus, amicos conuocat: eísq; & vim morbi & causam indicat: nimirũ quòd pœnas ob afflictã Iudæorũ gentẽ lueret, atq; ob spoliatũ sacrilegio templum, & cõtemptum cęlestis numinis. atq; his dictis exhalauit animã. Quamobrẽ demiror Polybiũ Megalo-

A αὐτῷ ὁδὸν ἔχειν τοσοῦτο δ' ἦν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος ὡς ἐπ' αὐτῶν βαδίζειν τῷ στρατῷ. διαβάντες δὲ τὸν Ἰορδάνην, ἦκον εἰς τὸ μέγα πεδίον, οὗ κεῖται πρόσωπον πόλις Βηθσαὶν καλουμένη παρὰ Ἑλλήνων Σκυθόπολις, κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεγένοντο, ᾄδοντές τε καὶ ὑμνῳδοῦντες καὶ τὰς συμπεσούσας ἐν τοῖς ὄπισθεν παιδὰς ἄγοντες. ἔθυσαν δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπέρ τε τῶν κατορθωμένων, καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ στρατεύματος σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ B ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν Ἰουδαίων ἀπέθανεν. Ἰάσωνος δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίας, οὓς κατέλιπε στρατηγοὺς ὁ Ἰούδας καθ' ἓν καιρὸν σίτων μὴ ὑπῆρχεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμοῦντι τοῖς ἐν Πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν ἐμποιήσασθαι στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ γυμνάσιον, τὴν ὑπ' αὐτοὺς δύναμιν ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Ἰάμνειαν. Γοργίου δὲ τὸν τῆς Ἰαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος C συμβολὴν γυμνασίας διχιλίους ἀποβάλλουσι τῆς στρατιᾶς, καὶ φεύγοντες ἄχρι τῶν τῆς Ἰουδαίας ὁρίων διῆκον. συνέβη δ' αὐτοῖς τὸ πάθημα τοῦτο θαρσήσασιν ὧν αὐτοῖς Ἰούδας ἐπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τοῦ τὰ ἐκείνων παρεσκευάσθαι. πρὸς γὰρ τοὺς ἄλλους αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τὸ καὶ τοὺς περὶ τὸν Ἰώσηπον καὶ τὸν Ἀζαρίαν πάθημα θαυμάσειν αὖ τις, εἰ σωθῆναι εἰ θαρσυνήσουσι τὰ ἐπεσταλμένα αὐτοῖς ἐσόμενα. D ὁ δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολεμοῦντες τοὺς Ἰδουμαίους οὐκ αἰσίως, ἀλλ' ἐπέκειντο παντα χόθεν αὐτοῖς, μέχρι τε χερρόνησον πόλιν καταλαμβάνουσι, ἐστὶ δὲ ὀχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον, καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδῄουν τὴν ἀλλοφύλων χώραν, καὶ μέχρι Μαρίσσης πόλιν. εἶτα ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν, πολλὰ δὲ σῶλα καὶ λείαν κομίσαντες, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν Περσίδι.

Ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, τὴν ἄνω χώραν ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ Περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλῆρες ἔνι. ἐπῆλθεν ὅπλα καὶ θώρακας ἃ καταλιπὼν ἐκεῖ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου, βασιλεὺς δὲ μακεδόνων ἀλίξανδρος. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν αὐτὴν ἐπολιόρκει. τῶν δ' ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδ' τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντεχόντων, ἀπογνοὺς τῆς ἐλπίδος. ἀπεστάλησαν γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐκπεσελθόντες ἐδῄουν. ὡς τ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς Βαβυλῶνα φεύγοντα καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπούμενον δ' ἐπὶ τῇ ἀτιμίᾳ ταύτῃ, προσαγγέλλουσι τινες καὶ τὴν τῆς στρατιᾶς ἧτταν, οὓς πολεμήσοντας τοῖς Ἰουδαίοις καταλελοίπει, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τὴν τῶν Ἰουδαίων. προσχυρουμένην οὖν, καὶ τῆς ἐπὶ τούτων φερομένης καὶ τῇ προτέρᾳ, συνισχνάνει ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, συνιεὶς ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους. καὶ τὴν τενόητα αὐτοῖς χαλεπὴν οὖσαν ἐμήνυε, καὶ τὸ ὄπταυτα πάσχειν κακόσας τὸ Ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλου, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ τὰ θεῶν καταφρονήσας καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὡς τε θαυμάζειν πολύβιον τὸν μεγαλοπολίτην.

λίτιον. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ἀποθανεῖν λέγει τὸν Ἀντίοχον, βουληθέντα τὸ τῆς Περσικῆς ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι. τὸ δὲ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βουλόμενον, οὐκ ἔστι πικρείας ἄξιον. εἰ δὲ δεῖ τοῦτο πολυβίῳ δοκεῖ καταστρέψαι τὸν βίον Ἀντίοχον οὕτως, πολὺ πιθανώτερον δεῖ τῷ ἱεροσυλίαν τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν πολυτελῆσαι τὸν βίον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τούτοις οὐ διαφέρομαι, τῷ ὑπὸ τῆς μεγαλοπολίτου λεγομένου αἰτίαν, ἣν δὲ τῷ ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζουσιν.

A litanum. qui vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periisse, quòd conatus sit Dianę templi thesauros ac donaria diripere: voluisse enim tantùm, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio. quòd si hæc causa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas persoluere, multò verisimilius est ob exhaustum sacrilegiis Hierosolymitanum templum acceleratum esse eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

B

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς Ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ Ἰουδαίους νικήσας, ἐπολιόρκει Ἰουδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.

CAP. XIIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet.

Ὁ δ' Ἀντίοχος πρὶν τελευτᾶν καλέσας φίλιππον ἕνα τῶν ἑταίρων, ὃν βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι, καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, Ἀντιόχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα ἐκέλευσε κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς αὐτοῦ τὴν ἀναξοφῆς, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπέθανε δὲ Ἀντίοχος θ' καὶ μ' καὶ ρ' ἔτει. Λυσίας δὲ αὐτοῦ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον, αὐτὸς δὲ εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν, ἕως δ' ἥκοι βασιλέα, καλέσας αὐτὸν ἐπίτροπα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῷ ἱεροσολύμων φεύγοντες καὶ φυγάδες τῶν Ἰουδαίων, πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργάσαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θύσαι βουλομένους, ἐξαίφνης ἐπιόντες οἱ φεύγοντες, διέφθειραν. ἐπῆκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, Ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τοὺς φεύγοντας ἐκ τῆς ἄκρας, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ κατεπολιόρκει. ἔτος δὲ ἦν τοῦτο τῆς ἀρχῆς τοῦ Σελεύκου ρ' καὶ ι'. κατασκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα ἐπὶ πολὺ φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τοὺς χώρους, καί τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦλθον πρὸς Ἀντίοχον τὸν βασιλέα, οὐκ ἀξιοῦντες ἑαυτοὺς ἀπορρᾶθαι δι' ἃ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, καὶ ταῦθ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοὺς μὲν πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, τῷ δὲ προστάξει ταῦτα ποιουμένους. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ Ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς φεύγοντας τοὺς ὑπὸ τῆς βασιλέως καταστραφέντας, εἰ μήτις παρ' αὐτοῦ βοήθεια παραφθείη. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τοῦ Ἀντιόχου, ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, ἐκέλευσε μισθοφόρους συναγαγεῖν, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πεζῶν μὲν, ὡσεὶ δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δὲ δισμύριοι. ἐλέφαντες δὲ β' καὶ λ'. ταύτην οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας μετὰ Λυσίου πάσης τῆς στρατιᾶς ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς Βηθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ περικαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δὲ Ἀντιόχου τῶν Βηθσουραίων, καὶ τὴν παρασκευὴν αὐτοῦ τῶν μηχανημάτων ἐμπρησάντων, ἐπεξῆλθον γὰρ αὐτοῖς, χρόνῳ ἐξίσωτο πολὺ περὶ τὴν πολιορκίαν. Ἰούδας δὲ τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίστατο

Cæterùm Antiochus priùs quàm extremum suum diem obiret, accitum ad se vnum ex purpuratis suis amicis Philippum gubernatorem regni constituit: traditóque ei diademate regiáque stola & anulo, iussit hæc Antiocho filio suo perlata reddere, multum obtestans vt educationis curam haberet, & regnum ei seruaret, vsque dum per ætatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno centesimo quadragesimo nono. Lysias autem postea quàm populo indicauit regis obitum, filium eius Antiochum sub sua tutela tum positum regem constituit, impositio illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitanæ arcis præsidium tenebant Macedones cum Iudæorum perfugis, multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui sacrorum causa templum adibant: conficiebāt eos non magno negotio, quòd arx ipsi templo esset supra verticem. Quamobrem Iudas necesse habuit, oppugnare id præsidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centesimus quinquagesimus, ex quo primùm ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapsi, adiunctis sibi similibus impiis, venerunt ad Antiochum, postulantes ne se in extremum periculum à suis tribulibus redactos despiceret: maximè cùm patris ipsius autoritatem secuti, in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum esse ne Iudas arcem cum præsidio vi capiat, nisi ipse maturè suis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus est, accersitísque amicis & ducibus, iussit eos mercenarium parare militem, & per totam suam ditionem delectus habere, ita vt breui confectus sit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque insuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egressus est Antiochiam cōmissa Lysię administratione vniuersi exercitus: & progressus vsque Idumęā. inde ascendit ad oppidum Bethsura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & admotas machinas per excursiones igne concremantibus, multum temporis contritum est in hoc obsidio. Iudas autem cognito regis aduentu, omissā

oppugnatione regi cum copiis obuiam profectus castra posuit circa fauces quasdam dictas Bethzacharia, dissitas ab hoste septuaginta stadiis. At rex relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas castra metauerat: & quàm primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iussit ire compositam. Cúmque non posset elephantos explicare per acici latitudinem propter locorum angustias, iussit vt vnus post alium incederent, attributis qui stiparent singulos mille peditibus,& equitibus quingentis. Beluis autem imposita erant celsa propugnacula instructa sagittariis. reliquum autem exercitum ab vtroque latere iussit montes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus. atque ita sublato militari clamore hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu mótium. nec tamen Iudas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter D c. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant.Cæterùm Eleazarus eius frater,quem Auranem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem inuehi,vasto animo in eum fecit impetum. & occisis multis prius quàm ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, succedens sub eius ventrem, confodit beluam, & ipse simul pondere eius illabentis oppressus est: atque ita non tamen inultus interiit generosè inter aceruos hostilium cadauerum. Iudas autem animaduertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus amissa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuritæ territi apparatu regio,maximè cùm commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hostis à se iniuriam omnem abstineat:quod quidem à rege non nisi salute tenus seruarum est: alioqui nudis eiectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multũ tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter à Iudæis defensum est. nullam enim eis rex intentauit machinam, quam non illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quòd fruges veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum cessare ab agricultura lex nostra iubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel serere. quo factum est vt multi se clàm subducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remanserit. Cæterùm rex & Lysias imperator cognito quòd Philippus vsurpato sibi regno aduentaret è Perside, decreuerunt soluta obsidione illi occurrere,celantes tamen quantum fieri poterat id consilium, tam militem quàm duces reliquos. Quapropter dissimulato aduentu Philippi, iussit rex Lysiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici temporis, quòd locus esset munitissimus, & com-

A μὼ τ τὼ ἄκεσαν πολιορκεῖν. ἀπαντήσας ὁ τῷ βασιλεῖ, ἐάλισεν στρατόπεδον ὅπῃ τῷ στενῶν, σῦ τινι τόπῳ βεθζαχαρία λεγομένῳ, σταδίους ἀπέχοντι τῶν πολεμίων ὀ. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τῆς βεθσούρας, ἦγαγε τ δυνάμιν ὅπῃ τὰ στενά, καὶ το τ ἰούδα στρατόπεδον. αὐ ἡμέρᾳ ὁ μὲν πρὸς μάχην διέτασε τὼ στρατύ. τοὺς μὲν οὖν ἐλέφαντας ἐποίησεν ἀλλήλοις ἑπεσθαι διὰ τῶ στενοχωρίαν, οὐ δὲ δυναμένων αὐτῶν ὅπῃ πλέῖος τετάχθαι. εἰς δὲ κύκλον ἐλέφαντ ἑκάστου, συμπαρῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι. ἔφερεν δὲ οἱ ἐλέφαντες, πύργους τε ὑψηλοὺς καὶ τοξότας. τῶν δὲ λοιπῶν δυνάμιν ἑκατέρωθεν ἐποίησεν ἀναβαίνειν ὅπῃ τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς προτάξας. κελεύσας δὲ ἀλαλάξαι τὴν στρατιὰν, προσβάλλει τοῖς πολεμίοις, συμπόσας ταῖς τε χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὥς τε αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπρά. συνεπήχει τ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῶν. παῦτα ὁρῶν ὁ ἰούδας ἐκπλάγη, διεξάμπ ὁ διὰ χειρὸς τοῖς πολεμίοις, τ προβρόμων ὡσεὶ ἑξακοσίους ἀνδρᾶ ἐλεάζαρ ὁ δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτῶ, ὃν αὐρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τ ὑψηλότατον τ ἐλεφάντων ὁπλισμένον βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῶ τὸν βασιλέα εἶ, παρεβάλλετο σφόδρα δ' καρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μὲν τῶν ὡσεὶ τὸν ἐλέφαντα κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν. ὑποδὺς δὲ ὑπὸ τὸν γαστέρα καὶ πλήξας, ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα. ὁ δ' ὄπισθεν ἐπεσὼν τῶ ἐλεάζαρ, διέφθειρε τὸν αὐτῶ ὑπὸ τῶ βάρους. καὶ οὕτως μὲν ἀνύχως πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἀπολέσας, τῶ ἴσῳ τούτῳ τὸν βίον κατέστρεψεν. ὁ δ' ἰούδας ὁρῶν τὸν τῶν πολεμίων ἰσχὺν ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκίαν παρεσκεύάζετο. αὐτὸς δὲ, τὸ μὲν τῆς στρατιᾶς εἰς βεθσούραν ἔπεμψε, πολεμήσων αὐτῶ, τῶ δ λοιπῶ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ὅπῃ τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν βεθσουρεῖται τῶ ἰσχυρῶ καταπλαγέντες, καὶ ἀσανίζοντα βλέποντες τὰ ὅπλα τὰ δεία, ὡμολόγησαν αὐτοῖς, ὅρκοις λαβόντες ὑπὲρ τῆς μηδὲν πείσεσθ δ' ὑπὸ τ βασιλέως. αὐτὸς δὲ λαβὼν τῶν πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτοῖς οὐδὲν διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρουρὰν δὲ κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. πολλῶ δ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἐφυσεκατίζετο, καρπῶν τῶ σάββατον ἀμπωλούμενων. ἐπεὶ ἕκαστον δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔστησε μηχάνημα, καὶ ἐκεῖνοι πάλιν αὐτὰ μηχανῶντο. ζοφὼ δ' αὐτῶ ὅπλελοίπει, τὰ μὲν ὄντ ἀπανπλωμένα καρπῶν, τῆς δὲ γῆς ἐκείνῳ τῶ ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶ τὸ ἕβδομον ἔτ ἐν καθ' ὁ νόμ ἡμῶν ἀργὴν εἶν τὴν χώραν, ἀπόρου μεμηκυίας. πολλοὶ τοίνυν ἐκ τῶν πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τὴν τῶν ἀναγκαίων ἔνδειαν ὡς ὀλίγους ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθῆναι. καὶ τῶν μὲν πολιορκουμένων ἐν τῷ ἱερῷ, τοιαῦτα συνέβαινεν τὰ πράγματα. λυσίας δὲ ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς φίλιππος ἐκ τῶν περσίδος ἦκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πράγματα εἰς ἑαυτὸν καθεστηκάζειν, εἶχον μὲν ὡς τὸ τῶν πολιορκίαν ἀφεῖναι, ὅπῃ τὸ φίλιππον ὁρμᾷν. ἐ μὲν οὖν τοῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐκέλευσεν τ λυσίαν ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν, ἐν κοινῷ συλλεχθῆναι, μηδὲν μὲν τῷ σοφὶ φιλίππῳ ἐφαπτόμενα, τ δ πολιορκίαν ὅτι χρονιωτάτην ποιοῦντ αὐ δηλοῦντα, καὶ τὴν ὀχυρότητα τ χωρίου, καὶ ὅτι τὰ τῆς

B

C

D

E

F

G

τὰ τῶν ξοφῆς αὐτοῖς ἤδη ὑπολελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ κατασῆσαι τὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ φραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶ) σπονδὰς ποιησαμένους πρὸς τοὺς πολιορκουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ὑπάρξαντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντες οὐκ ἠνείχοντο πολεμῶσαι, χωρεῖν ὑπὲ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα τῷ λυσίου φήσαντος, ἠρέσθη τότε στράτευμα καὶ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ.

A meatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negotia quæ opus esset regem componere. Itaque præstare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos vti patriis legibus, quibus priuati se non sustinentes rebellauerant, atque ita redituros esse in suam quemque patriam. Quę sententia per Lysiam apud exercitum expolita, communi omnium suffragio comprobata est.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὅτι πολλοῦ χρόνου τῇ πολιορκίᾳ τειχομάχου, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰουδαίους, ἐυαρεστῶς διεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος.

B

Cap. XV.

Antiochus omissa oppugnatione cum Iuda fœdus facit & amicitiam.

Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρηνεύειν τε ἐπηγγείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένους ζῆν. οἱ δὲ, ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δὲ ἀντίοχος εἰς αὐτὸ, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν οὕτως τὸ χωρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ καθεῖλε τὸν δύναμιν ὅσην εἶχεν, καθεῖλε τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ μενέλαος ἐκαλεῖτο. λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν μενέλαον ἀπελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τοῦτον γὰρ ἀρχὴν τῶν κακῶν, πείσαντα αὐτὸν τὸν πατέρα τοὺς ἰουδαίους ἀναγκάσαι τὸν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς βέρροιαν τῆς συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερατεύσαντα ἐνιαυτοὺς πέντε καὶ μῆνας τέσσαρας. ποντικὸν δὲ γένος ὄντα καὶ αὐτὸν, καὶ ἵνα αὐτὸς ἄρχῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα παραβαίνειν τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετὰ τὸν τοῦ μενελάου θάνατον ἄλκιμος ὁ καὶ ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντίοχος, δείσας ἤδη τὸν φίλιππον κρατοῦντα τῆς φραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς αὐτὸν, καὶ λαβὼν αὐτὸν ὑποχείριον ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὀνίας, ὃν προεῖπομεν ἔτι παῖδα τελοῦντα ἀφίεσθαι τῷ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀπέλων, τιμῶν ἀρχιερωσύνῃ ἄλκιμον δέδωκεν οὐκ ὄντα τῆς ἀρχιερέων γενεᾶς, ἀλλ' ὑπὸ λυσίου πεισθεὶς μεταθῆναι τιμὴν ἀπὸ ταύτης εἰς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς πτολεμαῖον τὸν αἰγύπτου βασιλέα. καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσας τῆς νόμῳ τῆς ἡλιοπολίτης. ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις φκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων μὲν οὖν ὕστερον ἡμῖν ἔσται διηγεῖν.

C

D

E

F

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς ἐκστρατευάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἀπρακτος ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα.

Cap. XVI.

Bacchides Demetry dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negotio ad suum regem reuertitur.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν δημήτριος ἀπὸ ῥώμης ὁ σελεύκου υἱὸς, καὶ καταλαβόμενος τῆς συρίας τριπολιν, περιέθηκε μὲν αὐτῷ διάδημα. συναγαγὼν δὲ πᾶς ἐφ' αὐτὸν μισθοφόρους ἐκ τῆς βασιλείας εἰσῆλθε. πάντων δ' αὐτὸν ἡδίως ἐδεξαμένων καὶ ἀσπαζομένων αὐτούς, συλλαβόντες δὲ καὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα καὶ λυσίαν, ζῶντας ἀπήγαγον αὐτῷ. καὶ οὗτοι μὲν καθίσαντος ἀπράκτου δημητρίου διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος

XV. 1. Mach. 7.

Antiochi annum alterum, sicut & in aliis commentariis diximus. Ad nouum regem confluxerunt multi Iudęorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pontifex: accusabántque totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd post interfectos omnes amicos & fautores regis, se quoque eiecissent è patria: metu coactos solum vertere: postulabántque vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognosceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum strenuum, cui tum Mesopotamiæ præfectura credita fuerat: & cõmendato illi Alcimo, traditóque exercitu, iubet vt Iudam & eum sequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copiis, postquam peruenit in Iudæam, misit ad Iam & fratres, inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei se credere, quòd videret adesse exercitum, quem putabat adductum belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil sibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos se contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando, nihil mali passuros nec se nec eiusdem factionis homines, eorum fidei se commiserunt, Bacchides autem non seruata fide sexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quo minus ad eum accederent, itaque amoto exercitu à Hierosolymis postquam peruenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas, & quosdam è populo, & occisis omnibus iussit eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius præsidium relicta sub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reuersus est. Alcimus autem volens principatum sibi constabilire, & intelligens ad hanc rem opus esse popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo singulis ad gratiam, breui numerosam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum plerique erant impij & profugi, quorum opera & ministeriis vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in suam potestatem redigere poterat. at Iudas animaduertens tantopere creuisse illis potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipse quoque obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è studiosis Alcimi. Qui videns se viribus imparem, quo posset diutius resistere, decreuit confugere ad auxilium & opes regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam solicitabat contra Iudam illius animum, accusans quòd plurimas ab eo passus esset iniurias, plures etiã passurus, nisi maturè misso illuc exercitu, vir audax & facinorosus pœnas debitas lueret.

A αὐτόχου ἔτη β', καθὼς ἤδηπου καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συνεφοίτησε δὲ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων πονηροὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν Ἄλκιμος ὁ ἀρχιερεύς, κατηγόρουν τὸ ἔθνους παντὸς, καὶ τῶν Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας ἀπέκτεινεν, καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες καὶ συμμαχοῦντες αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτους ἀπολωλεκώσιν, αὐτοὺς τε τῆς οἰκείας

B γῆς ἐκβεβόντες, ἀλλοφύλας ἐπήλυδας πεποιηκασι. ἀξιοῦντες πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δι' αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἰούδου τετολμημένα. ὁ δὲ δημότεως παρεξιὼν ὃν ἐπέμπει Βακχίδην φίλον αὐτόχου τε ὑπερφανοῦς βασιλέως ἄνδρα χρηστὸν, καὶ τῶν μεσοποταμίᾳ ἅπασαν πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δύναμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα προσθέμενον αὐτῷ ἄλκιμον, ἐντειλάμενος αὐτοῖς κτεῖναι Ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας δὲ ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ὁ Βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ παραγενόμενος

C εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ δόλῳ φιλίας καὶ εἰρήνης προσλαμβανόμενος. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δὲ οὐκ ἔδωκεν. ἐώρα γὰρ ὅτι μετὰ στρατιᾶς παρέσχηται τοσαύτης, μὴ ὄντως ἐπὶ πολέμῳ τὸν, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἥκοντα. τινὲς μέντοι γε τῶν ἐκ τοῦ δήμου προσέχοντες οἷς ὁ Βακχίδης ἐκήρυττε, καὶ νομίσαντες οὐδὲν αὐτοὺς ὑπὸ ἀλκίμου πείσεσθαι δεινὸν ὄντα ὁμοφύλου, πρὸς αὐτοὺς ἀνεχώρησαν. οἱ

D λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτοὺς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ὅσοι ἦσαν αὐτοὺς ἐκείνοις. ὁ δὲ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ξ' μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ ἄλλους, ὅσοι διεφοιτῶσι πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν, ἀπέρριψε, τοῖς φρούροις τοῦ πόλεως μὴ φυλάξας. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην Βηθζηθὼ λεγομένην ἐγένετο, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καὶ τινας τῶν λαοῦ, καὶ πάντας ἀποκτείνας προστάξει τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πᾶσιν ὑπακούειν ἀλκίμῳ καὶ μὴ στρατιᾶς τινὸς ἐν ἔχειν τηρεῖν τὴν χώραν αὐτῷ καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα δημήτριον ὑπέστρεψεν. ἅτε δὲ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ βουλόμενος βεβαιοῦσθαι, καὶ συνεὶς ὅτι κατασκάσας δύνοιτο τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρηστοὺς ἅπαντας ὑπήγετο λόγοις. καὶ πρὸς ἕνα ἑκάστῳ καὶ χάριτα ἀμείβων, ταχὺ δὲ μάλα χεῖρα πολλὴν καὶ δύναμιν προσεβάλλετο. τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ παραβατῶν, οὓς ὑπῆρχεν καὶ στασιώτας χρώμενος, ὑπῆρχε τῆς χώρας, καὶ ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ Ἰούδα φρονοῦντας διέφθειρεν, ἐφόβει. ὁρῶν δὲ τὸν ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ἰούδας γενόμενον, καὶ πολλοὺς διαφθαρέντα τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁσίων τῷ ἔθνους, καὶ αὐτὸς ὑπεριδόμενος τὴν χώραν, διέφθειρε τοὺς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ' αὐτὸν ὁ ἄλκιμος αὐτῷ τῆς Ἰούδα μὴ δυνάμενον, ἀλλ' ἠτιάσατο αὐτὸν τῆς ἰσχύος, ὅτι τῶν Ἰούδα δημηγορίᾳ τὸ βασιλέως συμμαχίαν ἵνα ἐξάπαντος. ὁ δὲ γνόμενος οὐκ εἰς αὐτόχειαν, παρεξιέναι αὐτὸν ὅτι τὸν Ἰούδαν, κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲν ὑπ' αὐτοῦ πονηθοι κακά. πλείω δὲ γνοίη' ἂν εἰ μὴ προκαταλημφθεὶς, καὶ δῶ δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἀποστελούσης.

Ως π-

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς νικάνωρ μετὰ τὴν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπόλειται σὺν τῷ στρατῷ.

Ὁ δὲ δημήτριος, τοῦτ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ὑπεσφαλὲς ἡγησάμενος εἶ), τὸ πρόσθεν ἰούδαν ἐν ἰσχύϊ τοσαύτῃ γενόμενον, ἐκπέμπει νικάνορα, τὸν δυνούσασθαι μὲν αὐτοῦ καὶ πιστότατον τῶν φίλων. ἦν γὰρ ὅζιν ὁ ἐκ τῆς ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγὼν, καὶ δυὶς δυνάμεως ὅσην ἀρκέσειν ὑπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν ἰούδαν, ἐκέλευσεν αὐτῷ μηδεμίαν φείδεσθαι τοῖς ἔθνεσι. ὁ δὲ νικάνωρ ἐξαγενόμενος ἐκ ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδὲν οὐ διέγνω τῷ ἰούδᾳ, δόλῳ δὲ ὑποχείριον λαβεῖν κρίνας, προσπέμπει λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ, μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶ) φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκους δ' αὐτῷ διδόναι περὶ τοῦ μηδὲν προσθήσειν δεινόν. ἔχειν γὰρ μετὰ φίλων μόνον τῶν πάντων φανερὰν αὐτοῖς τὴν διάπτυξιν τοῦ βασιλέως διάνοιαν, ὡς οὐδὲν τοῦ γένους αὐτῶν φροντεῖ. ταῦτα διαφρεβουσαμένου τοῦ νικάνορος, ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πεισθέντες, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, ἐδέξαντο πίστεις αὐτῷ, καὶ διέχοντες τὸν νικάνορα κατὰ τὴν δυνάμεως. ὁ δὲ διασπασάμενος τὸν ἰούδαν καὶ μεταξὺ προσομιλῶν, ἐδείκνυε τοῖς οἰκείοις τὰ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰούδαν. ὁ δ' αἰσθεὶς τὴν ὑπόβουλον, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερὰς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπίδρας ὁ νικάνωρ γενόμενος, πολεμεῖν ἔκρινε τῷ ἰούδᾳ. καὶ συλλεξάμενος καὶ προσπαρασπάσμενος πρὸς τὴν μάχην, συμβαλὼν κατὰ τὴν καφαρσαλαμᾶ, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν ἰούδαν ὑπὸ τὴν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν. ἐπεὶ δ' αὐτὸς κατόπιν ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τῷ ἱερεῖον τινὲς καὶ σαλπιγκτὴν παρέζοντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, αἷς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδοῖεν τὸν ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτοῦ καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ ἱεροσολύμων. οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα ὀρᾷ τὸν θεὸν τοὺς ἐπικαλοῦμενοι λύτριον προέπεμπον, καὶ τὸν θεὸν ἐκέτευον ῥύσασθαι ἐκ τῆς πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ νικάνωρ, ὡς ἐκ τῆς ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐγένετο κατὰ τὴν βαιθωρὼν λεγομένην αὐτοῦ ἡ στρατιὰ διέτασε, προσμιγνυμένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ συρίας δυνάμεως. ἰούδας δὲ ἐν ἀδάσοι, ἐπέρα κώμη σαλίους ἀπέχουσα ἑξήκοντα τῆς βαιθωρῶν στρατοπεδεύει), εἰς χιλίους ἅπαντας ἔχων. τούτοις παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδ' ὀκνίζειν πρὸς πόσους ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ ἐφ' οἷον ἐπάθλων κινδυνεύουσιν ἐνθυμεῖσθαι, δύο γὰρ ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, καὶ τὸν μάχην ἐξάψαι. καὶ συμβαλὼν τῷ νικάνορι, καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, πεσεῖν τῶν ἐναντίων. καὶ πολλοὺς τῶν αὐτοῦ ἀπολέσθαι, καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. ὧν ποιουμένων, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἔμφυσε, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν ἀπολέσαντες, εἰς φυγὴν ἐτράποντο ῥίψαντες τὰς πανοπλίας. ἐπεδίωκον δ' οἱ ἰούδας ἐφόνευε, καὶ τοὺς σαλπιγκτὰς τοὺς πρώτους κόμας ἐσήμανε, ὅτι νικῶσι τοὺς πολεμίους. οἱ δ' ἐν αὐτῷ ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι. καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες, ἐκτεῖνον αὐτοὺς μέχρι-

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus vnà cum vniuerso exercitu internecione perijt.

DEmetrius verò ne suis quidem rebus tutum existimans, si ita Iudæ vires augeri sineret, Nicanorem mittit, amicorum charissimum simul & fidissimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributóque quantum satis contra Iudam putabat exercitu, iussit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hierosolyma, & primum dissimulans hostem, decreuit specie pacificatoris dolo Iudam intercipere. aiebat enim nihil esse causæ cur belli subitè deberent aleam. paratum se illi cauere iureiurando, sanctissimo, si quid fortè periculi metuat. Iu hoc enim tantùm se venisse cum amicorum comitatu, vt mentem sui regis ei notam faceret, quàm propensus sit in fauorem Iudaici generis. hac legatione persuasi fratres, nihil amplius hostile suspicati, data vicissim & accepta fide excepterunt eum hospitaliter cum toto exercitu. Cúmque post primam salutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, signum quoddam suis dedit vt eum comprehenderent. Ille maturè intellectis insidiis properè ad suos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim vterque se vertit. Commisso deinde prælio prope vicum Capharsalamam, inferior inde discedens Iudas in Hierosolymitanam arcem compulsus est. Reuertenti deinde præter templum Nicanori sacerdotes facti sunt obuiam, ostentantes victimas, quas se dicebant oblatutos Deo pro salute regis Demetrij. at Macedo ne à conuiciis quidem in Deum temperans, minatus est nisi populus Iudam sibi traderet, breui se reuersurum, & in templum ipsum sæuiturum, ita vt ad solum vsque id diruat. atque cum his minis reliquit Hierosolyma. at sacerdotes tali denunciatione mœsti cum lacrymis Deo supplicauerunt, vt sacratam sibi ædem vnà cum suis cultoribus tutaretur ab hostium iniuria. Nicanor verò egressus Hierosolyma castris loctum optauit apud vicũ Bethoron, vbi se cũ eò coniunxit alia manus recẽs tũ è Syria veniẽs. Iudas quoq; castra posuit ad aliũ vicũ nomine Adaso, triginta modò stadiis distantẽ ab hostibus, habẽs circa se nõ plus mille militum. hos cohortatus ne terreantur hostiũ multitudine, néve cogitẽt cũ quàm multis decernerẽt, sed quales ipsi, & pro qualib. præmiis cõtenderent, iussit forti animo hostem aggredi & pugnam capessere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderũt ex hostibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis strenui perfunctus officio. quo iacẽte ne cẽtera quidem acies substitit amplius, sed amisso duce verterunt terga, arma iactantes quo expeditiùs fugerẽt. Iudas verò impigrè cũ suis persequens sequebat cædib⁹: & tuba significabat vicinis oppidis & vicis victoriã: móxque vndique armati prosilientes, profligatis inconditè fugientib. oc-

currebant infestis gladiis, ita vt ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot.n.in vniuersum fuerant. Ea victoria cõtigit decimatertia die mensis Adar, vt hostri nominant, qui Macedonibus Dystrus dicitur: eáque die festiuitatem nostri per singulos annos tenouant ob rei prosperè gestæ memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quicuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repentè voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis
XVII. diebus miserè periit, post exactum in sacerdo-
2.Mach. 8. tio quadriennium: quo defuncto pontificatum populus communibus suffragiis Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Græciam quoque subegerint, & reges Perseum, Philippum, magnúmque Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit vt in societatem reciperetur & amicitiá, & vt Demetrio scriberent ne posthac Iudæos bello lacessiret. Hanc legationem senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitiam annuit. móxque senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem senatusconsultum de societate & amicitia Iudæorum huiusmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neque prębere hostibus eorum triticum aut naues aut pecuniam. vtque si quis Iudæos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum sint auxilio. Quòd si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idque ita demum ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

CAP. XVIII.

Bacchidis denuò missi in Iudæam victoria.

XVIII. DEmetrius autem accepto nuncio cladis
1.Mach.9. Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum aliis copiis: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, propetabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico suũ cõtineret militẽ, raptim contra cũ duxit peditũ viginti, equitũ verò duo millia, cũ Iudas nõ pl⁹ haberet quàm mille milites ex his quidã territi multitudine Bacchidis militũ, desertis castris diffugerũt, ita vt octingẽti tãtũ reliqui fuerint.

νοι κ᾽ θεόσωτον. ὡς τε ὁπ᾽ μάχης ταύτης οὐδὶς διέφυγεν, ὄντων αὐτ᾽ ὀκτακισχιλίων. τὴν δ᾽ νίκην συνέβη γενέσθ᾽ ταύτῃ τῇ ιγ᾽. τῇ μὲν ὑπὸ τῶν λεγομένων, ὡξ᾽ μὲν ἰουδαίοις ἄδαρ, κ᾽ δ᾽ μακεδόνας δύστρος. ἄγουσι δ᾽ ὑπ᾽ τούτῳ τὰ νικητήρια κ᾽ πάντες, κ᾽ ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ὀλίγον μὲν τινα χρόνον θεὸς ὀλίγον τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος τῶν πολέμων ἀνέπαυσε πάθων, καὶ εἰρήνης ὄντος λαοῖς, ἐπὶ τὰς ἀγῶνας πάλιν κ᾽ κινδύνους κατέστη. τῷ δ᾽ ἀρχιερεῖ τῷ ἀλκίμῳ βουληθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τ᾽ ἁγίου, ὃν παλαιὸν κ᾽ κατασκευασμένον ὑπὸ τ᾽ ἁγίων θεοφητῶν, πλῆγαι τὰς ἀφῆδος ἐν τῷ θεοῦ θεσπίσαν. ὑφ᾽ ἧς ἄφωνος τυθεὶς παραχρῆμα κατηνέχθη, καὶ βασανισθεὶς δεινῶς ἐτελεύτησεν ἡμέρας ἀπὸ δεκαπέντε, ἀρξάμενος ἔτη δ᾽. πελδυτήσαντος δὲ τούτου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ λαὸς τε ἰούδᾳ ἐδίδουσαν. ὃς ἀκούσας περὶ τῶν ῥωμαίων δυνάμεως, καὶ ὅτι καταπολεμήκασι τὴν τε γαλατίαν καὶ τὴν ἰβηρίαν, καὶ καρχηδόνα τῶν λιβύης, καὶ θεὸς τοὺς τὴν ἑλλάδα κεχειρωκότας, καὶ τοὺς βασιλεῖς πρότερα τε καὶ φιλίππου, καὶ τὸν μέγαν ἀντίοχον, ἔγνω φιλίαν θες αὐτοὺς ποιήσασθαι. πέμψας οὖν εἰς τὴν ῥώμην τὴν αὐτῶ φιλίαν διαπολεμεῖν τὸν ἰασονίου υἱόν, κ᾽ ἰάσονα τὸν ἐλεαζάρου, παρεκάλει δ᾽ αὐτὸν συμμάχους εἶ), καὶ φίλους, καὶ δημοτελῶς χρᾶψαι ὅπως μὴ πολεμῶσι τοῖς ἰουδαίοις. ἐλθόντες δ᾽ εἰς τὴν ῥώμην τοὺς ἀνδρὰς ἰούδᾳ ἀριστοβούλους, κ᾽ συνελήλυθος ἱκανοὺς, καὶ ἐλθόντες θεῖ ὧν ἐπέμφθησαν, ἵνα συμμαχίαν ἐποιήσαντο ἢ θεῖ τούτου δόγμα, τὸ μὲν ἀντίγραφον εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆς εἰλε. αὐτὸ δ᾽ εἰς τὸ καπιτώλιον, εἰς χαλκᾶς ἐγγράψαντες δέλτους ἀπέθεσαν. ἐῶ δ᾽ τοῦτον δόγμα συνελήφθη, θεῖ συμμαχίας καὶ φιλίας τῆς θεὸς τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων. μηδένα τῶν ὑπατευόντων ῥωμαίοις πολεμεῖν τῶν ἰουδαίων ἔθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐὰν δ᾽ ἐπίωσι τοῖς ἰουδαίοις βοηθεῖν ῥωμαίους αὐτοῖς, κ᾽ τὸ δυνατόν. καὶ πάλιν αὖ, τοῖς ῥωμαίοις βοηθεῖν τινὰς, ἰουδαίους αὐτοῖς συμμαχεῖν. αὖ δ᾽ τι θεὶ ταύτην τὴν συμμαχίαν θελήσῃ τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος ἢ προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο ποιεῖσθαι γράμμα τὸ δήμου τῶν ῥωμαίων. ὁ δ᾽ αὐ θεσθεὶς τὰ τ᾽ εἰρ) κέναι. ἐγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ δ᾽πολλίου τῶ ἰασόνου παιδὸς, καὶ ὑπὸ ἰάσονι ⊕ τῶ ἐλεαζάρου, ὅτε ἀρχιερέως μὲν τῶ ἔθνους ἰούδα, στρατηγοῦ δ᾽ σίμωνος ⊕ τῶ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν μὲν πρώτην ῥωμαίους θεὸς ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, οὕτω συνέβη γενέσθαι.

Κεφάλαιον ιη΄.

Οτι πάλιν ὁ ἰουδαίων βασιλεὺς ἐπεμφθεὶς ὑπάτου.

ΔΗμήτριος δ᾽ ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τῆς νικάνορος τελευτῆς, καὶ τῆς ἀπωλείας τῆς σὺν αὐτῷ στρατοπέδου, πάλιν ὁ βακχίδην μὲ δυνάμεως εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν. ὃς ἐκ τ᾽ αὐτοχείας ὁρμήσας κ᾽ διαβὰς ἐμφρόνως εἰς ἰουδαίαν ἐν ἀρβήλοις πόλει τῆς γαλιλαίας στρατοπεδεύει. καὶ τοὺς ὁ τῶν ἐκεῖ ἀνηλεῖς ὄντας, πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ συνεπεφύγασαν, ἀναπολιορκήσας κ᾽ λαβὼν, ὡρᾶς ἐπέδωκε θεῖ

τὰ ἱερὰ σύλλιμα ἀπουσθὲν ἐποιεῖτο. μεθεὶς δ᾽ τὴν ἰούδαν ὁ τὴν παλαιὴν βιβλίνδα τοὔνομα κατεστρατοπεδευμένον αὐτὸν ἱππεῖς μ᾽ πεζοὺς μὲν δισμυρίους, ἱππεῖς δ᾽ χιλίους. τῆς δ᾽ ἰούδα δ᾽ ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι. καὶ τὸ βακχίδ᾽ πλῆθος θεωρήσαντες ἐδεῖσαν, κ᾽ τ᾽ παρεμβολὴν καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὀ-

ἰούδας

Ἰούδας δὲ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν καὶ πολεμίων ὀλιγοστευόντων, καὶ μηδένα καιρὸν αὐτῷ πρὸς συλλογὴν τῆς δυνάμεως ὑπαρχόντων, οἷός τε ἦν μὴ τῷ ὠ συμβαλεῖν τοῖς μὴ τὸ βακχίδου. καὶ προσερπόντος γε τούτοις δι' ὑψους ὑφίστασθαι τὸν κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ὑπὲρ τῶν μαχίμων. τῶν δὲ λεγόντων ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβαλλόντων δὲ νῦν μὲν ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτούς, αὖθις δὲ συναγαγόντα τοὺς ἰδίους, τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, μὴ τοῦτ' εἶπεν ἥλιος ὑπίδοι γενόμενον, ἵνα ἐγὼ τὰ νῶτα μὲν δείξω τοῖς πολεμίοις· ἀλλ' εἰ καὶ τελευτῶ ὁ παρὼν μοι καιρὸς φέρει, καὶ σὺν πάντες ἀπολέσθω μαχόμενον, σήσομαι γενναίως πᾶν ὑπομενῶν τὸ μέλλον, ἢ τοῖς ἤδη κατορθωμένοις καὶ τῇ πρὸ αὐτῶν δόξῃ προσβαλὼν τιν' ἐκ τῆς νῦν φυγῆς ὕβριν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας παρεκαλεῖ, τὸ κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις ἔλεγεν.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς Ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

Ὁ δὲ Βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ στρατοπέδου τὴν δύναμιν πρὸς μάχην παρετάσατο. καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τῶν κεράτων ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ τοξότας, προεπέμψατο ἀπάσης τῆς φάλαγγος. αὐτὸς δ' ἐν τῷ δεξιῷ κέρατος. ὕπτιος δὲ συντάξας τὴν στρατιὰν ἐπεὶ προσέμιξε τῇ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, σημῆναι τὸν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασαν προσπεσεῖν. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ Ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. καὶ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, καὶ τῆς μάχης μέχρι δυσμῶν διατεινομένης, ἰδὼν ὁ Ἰούδας τὸν Βακχίδην ἐν τῷ κερατῷ ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι τυγχάνοντα τῆς στρατιᾶς, προσβαλὼν τοῖς δυσχωτάτοις, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως. καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διέφθειρε τὰ αὐτῶν τὴν φάλαγγα. ὠσάμενος δ' ἐς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐβιάσατο, καὶ διώκει μέχρις οὗ ἔρους ἔστιν ὃ λεγόμενον. θεασάμενοι δὲ οἱ τὴν φοβὴν τὴν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ δι' ὤμων ἔχοντες, ἐκύκλωσαν τὸν Ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν ἠλαυνόμενοι. ὁ δὲ φυγεῖν οὐ δυνάμενος, ἀλλὰ προσεχόμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων τὰς ἐμάχετο μὴ τῷ σὺν αὐτῷ. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἔπεσε καὶ κατάκοπος ἠλαυνόμενος, ἔπεσε αὐτὸς ἔπεσεν, ὅτι καλοῖς μὲν προτέροις ἐγεγυμνάσμενος, ἐφ' ὁμοίοις δὲ ὅτε ἀπέθνησκε τὸν ψυχὸν ἀφείς. πεσόντος δὲ Ἰούδα, πρὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγοῦ δὲ τοιούτου στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες δὲ τὸ σῶμα τῶν πολεμίων ὑπασπισμοὶ σὺν μὲν καὶ Ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὸν μωδεὶμ κώμην, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν τέθαπτο, κηδεύσαντες ὅτι συχνὰς αὐτὸν τῶν πλήθους ἡμέρας, καὶ τιμήσαντες κοινῇ τοῖς νενομισμένοις καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν Ἰούδαν, ἄνδρα γενναῖον καὶ μεγαλοπόλεμον γεγονότα, καὶ τὸν τοῦ παντὸς ἔπαινον μετὰ μνήμης καὶ πάντα ὑπὲρ τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας καὶ δράσαντα καὶ παθόντα ὑποστάντα. τοιοῦτος οὖν τὸν ἀρετὴν ὑπάρξας, μέγιστον αὐτῷ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, καὶ τῆς ὑπὸ Μακεδόσιν ἁρπάσας αὐτὸ δουλείας. καὶ τὸν ἀρχιερατεύσαντα τότε βίον καταλαβὼν, ἀπέθανεν.

Iudas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in supplementum faceret, maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus vt tunc se in tutum reciperet, cùm sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si mori nùc opporteat, nunquam tot res hactenus egregiè gestas, tantámque virtutis partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus, persuasit vt intrepidè expectarent conflictum hostium.

Cap. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuit.

Interea Bacchides productis extra castra copiis instruebat aciem, equitum alas hinc & inde in vtroque cornu collocans, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi optauit. Sic instructa acie postquam venit in conspectum hostium, iussit signa canere, & militem cum clamore eos inuadere. Idem & Iudas fecit, collatisque signis certatum est vtrinque acriter: donec vergente iam sole, Iudas animaduertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima manu iuuenũ in eum irruit. Perruptáque phalange penetrauit in mediam aciem: & impulsis in fugam aduersariis, persecutus est eos vsque montem qui Aza dicitur: id conspicati qui sinistrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam circumueniunt. qui videns nullum superesse effugium vrgentibus circumquaque hostibus in vestigio cum suis constitit: & cæsis hostium plurimis lassitudine magis quàm vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore addito. quo prostrato non habentes amplius quem sequerentur milites orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effusi sunt. Simon autem & Ionathas fratres inducis factis recepto Iudæ cadauere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliquammultos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generosissimi & bellicosissimi, qui memor mandatorum Matthiæ patris, nullum vnquam pro libertate populariorum defugit aut laborem aut periculum, quapropter meritò virtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata è Macedonum seruitute patria, & per triennium ante obitum administrato pontificali sacerdotio.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩσήπου ἰσρηλιτῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν ἰούδα, τελευτήσαντος ἐκείνου, τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. α
Ως πολεμήσας βακχίδῃ, καὶ ἀναγκάσας φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας. Κεφ. β
Οτι ἀλέξανδρος ὁ τῶν ἐπιφανοῦς ἀπόγονος ἐλθὼν εἰς συρίαν, ἐξεμάχησε πόλεμον πρὸς δημήτριον. Κεφ. γ
Ως δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος. Κεφ. δ
Ως ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας καὶ ὑπερβαλὼν τὰ δῶρα δημητρίου, καὶ ἀποδείξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ. Κεφ. ε
Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναὸν πρὸς τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ὄντι. Κεφ. ς
Οτι ἀλέξανδρος ἀποθανόντος δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην. Κεφ. ζ
Ως δημήτριος ὁ δημητρίου παῖς πλεύσας εἰς τὴν συρίαν ἀπὸ κρήτης καὶ πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος. Κεφ. η
Ως ζύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, αὐτοκράτωρ τῆς ἀλεξάνδρου ἡβῶν παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην. Κεφ. θ
Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ ζύφων, παρεσκεύασε τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. Κεφ. ι
Ως σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος, καὶ ἀποδέξεν αὐτὸν ἀρχιερέα. Κεφ. ια
Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις ζύφωνα σύμμαχος ἡγούμενος αὐτοκράτορι τῆς δημητρίου ἀδελφῇ, τῇ καὶ δυσεβεῖ ὄντι πλησθέντι. Κεφ. ιβ
Ως ζύφωνος αἱρεθέντος, αὐτοκράτωρ ἐπολέμησε σίμωνι, καὶ κενδεβαῖον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τῆς ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ
Οτι ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ
Οτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπεχείρησε κατασχεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. ιε
Ως στρατεύσαμενος ἐφ' ὑρκανὸν αὐτοκράτωρ ὁ ἀντιοχὸς, καὶ προσαθήσας τῇ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρ' ὑρκανοῦ τάλαντα τ', καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν δήμων. Κεφ. ις
Τρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν. Κεφ. ιζ
Ως αὐτοκράτωρ ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσας τοῖς σαμαρεῦσι πρὸς ἡττηθεῖς διέφυγε. Κεφ. ιη

HÆC IOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit. CAP. 1.
Ionathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere. CAP. 2.
Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. CAP. 3.
Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit. CAP. 4.
Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Ionatham in partes suas traducit. CAP. 5.
Onias in amicitiam à Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hierosolymitani similitudinem ædificat. CAP. 6.
Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit. CAP. 7.
Demetrius Demetrij filius cùm è Creta in Syriam traiecisset, deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recipit. CAP. 8.
Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha. CAP. 9.
Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert. CAP. 10.
Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit. CAP. 11.
Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. CAP. 12.
Postquam Tryphon interfectus esset, bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur. CAP. 13.
Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est. CAP. 14.
Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est. CAP. 15.
Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obsessis Hierosolymis placatus ccc. talentis fœdus cum eo iniit. CAP. 16.
Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. 17.
Quòd Antiochus Gyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. CAP. 18.

Οτι πρῶτος ἀριστόβουλος τῶν ἀρχῶν, διάδημα περὶτος ἐπέθετο. Κεφ. ιθ
Αλεξάνδρου τῶν ἰουδαίων βασιλέως στρατεία. Κεφ. κ
Πτολεμαίου τοῦ λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη. Κεφ. κα
Ως στρατόνικος δημήτριος ὁ δοκιμεὺς ὑπὸ ἀλεξάνδρου, ἐκράτησεν αὐτοῦ. Κεφ. κβ
Αντιόχου τοῦ διονύσου λεγομένου, στρατεία ἐπὶ ἰουδαίαν, καὶ ὡς ἐκράτησε τῇ μάχῃ. Κεφ. κγ
Ως μετὰ τὴν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν κατέχει. Κεφ. κδ

Quòd Aristobulus primus diadema sibi imposuit. Cap. 19.
Alexandri Iudæorum regis res gestæ. Cap. 20.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. Cap. 21.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat. Cap. 22.
Antiochi Dionysij in Iudeam expeditio. Cap. 23.
Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit. Cap. 24.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSTERTIVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν ἰούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

ΤΙΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος καταδουλωσαμένων αὐτὸ τῶν μακεδόνων ἀνεκτήσατο τὸν ἐλευθερίαν, καὶ δι' ὅσων καὶ πολλῶν ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν ἰούδας, ἀπέθανεν ὑπὲρ αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὸν τελευτὸν ἰούδα πάλιν ὅσον ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν καὶ ὑβριζομένων τὴν πάτριον πολιτείαν, ἐπέφυη τοῖς ἰουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀκμάζον ἐκάκωσε. συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὸν χώραν καταλαβών. ὡς πολλοὶ διὰ τὸν ἀπαίνην τῆς ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δυνάσθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων ἀπὸ τε τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἐχθρῶν δηώσεις αὐτύχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς μακεδόνας. βακχίδης δὲ τῶν ἰουδαίων τοὺς ἀποστάντας τῆς πατρίου συνηθείας, καὶ τὸν κοινὸν βίον προδρομόντας συναθροίσας, τούτοις ἐπεχείρισε τὸν τῆς χώρας ἐπιμέλειαν. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες τοὺς ἰούδα φίλους, καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, τῷ βακχίδῃ παρέδωσαν. ὁ δέ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, ἔπειθ' οὕτω διέφθειρε. ταύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοῖς ἰουδαίοις τελευταίας ἡγωνίσατο, ἡλίκης οὐκ ἦσαν πεπειραμένοι μετὰ τὴν ἐκ βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ προλειφθέν-

Cap. I.

Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit.

VEMADMODVM libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudæorum denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declarauimus. Post eius obitum quotquot Iudæorum à pietate desciuerant, resumptis animis infestant reliquos populares: ita vt accedente etiam fame, quæ tum fortè regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersariis ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad se Iudæorum desertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciatósque ad libitum, postremò omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate cóstituti Iudęi, quantũ post captiuitatẽ Babylonicá nunquá experti fuerant: quotquot

1. Mach. 9

erant reliqui ex Iudæ ſociis, veriti gentis interitum adiuerunt Ionatham eius fratrem, rogabántque vt germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus ſit immortuus: nec ſineret totam gentem ſine præſide venire in extremum ſalutis periculum. Tum Ionathas paratum ſe vel ad mortem obtulit pro tutela populi,& viſus dignus qui Iudę fratri ſuo ſuccederet,communibus Iudæorum ſuffragiis adminiſtrandæ militiæ præfectus eſt. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat regi & Macedonibus, quemadmodum antè Iudas fecerat,decreuit eum dolo tollere: ſed hoc eius propoſitum nec ipſum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem maturè moniti aſſumpta ſociorum manu in deſertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cùm veniſſent ad aquam quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Porrò Bacchides ſentiens eos timere & in deſertis illis latitare, duxit contra eos omnes ſuas copias, & poſitis vltra Iordanem caſtris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, miſit fratrem ſuum Ioannem Gaddin ad Nabathæos Arabas,vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis cũ Bacchide decerneret. erant enim amici. ſed in itinere inuaſerunt eum Medabenſes Amaræi filij, direptiſque impedimentis & quicquid ſecum deferebat, comprehenſum interfecerunt cum omnibus ſociis: cuius facinoris paulò poſt pœnas dederunt eius fratribus, ſicut ſuo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas caſtra haberet in Iordanis paluſtribus, ſabbato illum aggreſſus eſt, ratus non repugnaturum propter religionem diei.at ille cohortatus ſocios, & oſtenſo periculo quòd niſi viri eſſent, non poſſent euadere, clauſi à tergo amne, à fronte hoſtibus: votiſque Deo factis pro victoria, impigrè hoſtem aggreditur: & proſtratis non paucis, videns ipſum Bacchidem in ſe ruere, ferire eum conatus eſt. ſed cùm ille cautè ictum declinaſſet, Ionathas cum ſociis deſilientes commiſerunt ſe flumini, & in oppoſitam ripam enatarunt, hoſtibus non auſis traiicere, ſed ad Hieroſolymitanam arcem reuertentibus, deſideratis ex eorum numero fermè duobus millibus. poſt eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron, Bethellam, Thannatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, vt impoſitis in eas præſidiis, res Iudæorum inde infeſtaret excurſionibus: ſed nihil æquè vt Hieroſolymitanam arcem muniit,in qua acceptos à Iudęorum primatibus filios obſides incluſit, vt ibi cuſtodirentur. Eodem tempore nunciatum eſt Ionathæ & Simoni fratribus, quòd Amaræi filij celebraturi eſſent nuptias,& adducturi ſponſã ab

A τῆς τῶν ἑταίρων τῶν ἰούδα, βλέποντες ἀπολλύμενον πικρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτῷ τῷ ἀδελφῷ ἰωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν, καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς πατρὸμοφύλων προθυμίαν ἐκείνου θεῖναι ὑπὲρ τῆς ἀπάντων ἐλευθερίας, καὶ μὴ προέσθαι ἀπροστάτευτον τὸ ἔθνος μηδὲ ἐν οἷς φθείρεσθαι. ὁ δὲ ἰωνάθης φήσας ἑτοίμως ἕξειν ὑπομενεῖν καὶ νομίζειν καὶ μηδὲν ἧσσον τὸν ἀδελφῶν, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῶν ἰουδαίων. ὁ δὲ βακχίδης ἀκούσας τοῦτο καὶ φοβηθεὶς

B μὴ φθάσῃ πράγματα παρασκευάσαι τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς μακεδόσιν ὁ ἰωνάθης, ὡς καὶ πρότερον ἰούδας, ἀποκτεῖναι διόλου τοῦτον ἐζήτει τρόπον τινὰ λαβεῖν προαίρεσιν, ἐκ ἔλαθε τὸν ἰωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. ἀλλὰ δὴ μαθόντες οὗτοι καὶ φοβηθέντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς τὴν ἐρημίαν τὴν ἔξωθεν τῆς πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον. καὶ φθάσαντες ἀφικόμενοι ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκου ἀσφάρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ δὲ βακ-

C χίδης αἰφνιδίως αὐτοὺς ἀπειρηκότας, καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, καὶ πρῶτον τὸν ἰορδάνην διαπεραιούμενος, ἀπελάμβανε τὴν δύναμιν. ἰωνάθης δὲ γνοὺς τὸν βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν ἰωάννην τὸν καὶ γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς ναβαταίους ἄραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθηται τὴν ἀποσκευὴν ἕως οὗ πολεμήσωσι πρὸς βακχίδην, ἦσαν γὰρ φίλοι· τὸν δὲ ἰωάννην ἀπόντα πρὸς τοὺς ναβαταίους,

D ἐκδρομήσαντες ἐκ μηδάβας πόλεως οἱ ἀμβραίου παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, κτείνουσι καὶ τὸν ἰωάννην καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ πάντας. δίκην μέντοι τούτων ὑπέσχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ τιμωρίαν, ὡς μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν. ὁ δὲ βακχίδης γνοὺς τὸν ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τοῦ ἰορδάνου κατεστρατοπεδόμενον, φυλάξας τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν, ἐπ'

E αὐτὸν ἦκεν, ὡς ἐν μεγάλῳ ἐκείνῃ ἄγοντι νόμῳ. ὁ δὲ παορμήσας τοῖς ἑταίροις, καὶ φείσασθαι τῶν ψυχῶν αὐτοῖς ἐᾷ τὸν κίνδυνον εἰπὼν μέσοις ἀπειλημμένοις τοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχουσιν. οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν ὄπισθεν, ὁ ποταμὸς δ' ἐκ τῶν κατόπιν αὐτῶν. δόξαν οὖν καὶ τῷ θεῷ νίκην αὐτοῖς φέρειν συνάπτει τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὺς καταβαλών, ἐπεὶ θλιμμένους εἶδεν ἐπερχόμενον αὐτῷ τὸν βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. τῆς δὲ ἀποσοβηθείσης καὶ τὴν πληγὴν ἐκκλίναντος, ἅπτεται μετὰ τῶν ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διανήξασθαι καὶ τῶν διωκόντων τὸν ζόπον εἰς τὸ πέραν τοῦ ἰορδάνου, τῶν πολεμίων οὐκ ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐπιδιαβαίνοντων, ἀλλ' ὑποστρέψαντος δ' αὖθις τοῦ βακχίδου εἰς τὴν ἱεροσολύμων ἄκραν. ἀπέβαλε δὲ τῆς στρατιᾶς ὡς μὲν χιλίους, πολλὰς δὲ ἰουδαίας καταβαλλομένας πόλεις ἀχύρωσε καὶ τὴν ἱεριχοῦντα καὶ ἐμμαοῦν, καὶ βαιθωρὼν, καὶ βαιθήλαν, καὶ θαμναθᾶ, καὶ φαραθὼ,

καὶ τοχόαν, καὶ γάζαρα, καὶ πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τείχη περιβαλὼν αὐταῖς ὑψηλὰ, καὶ τὰς μεγίστας ἐμφράξας πύλας, δυνάμεις εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δὲ τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἄκραν ἰχύρωσε. λαβὼν δὲ καὶ τοὺς τῶν πρώτων τῆς ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν ζόπον. ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ καιρὸν παραγενόμενός τις πρὸς ἰωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα, τοὺς ἀμβραίου παῖδας ἀπήγγελλεν αὐτοῖς γάμον ποιουμένους, καὶ τὴν νύμφην ἄγοντας, κ.τ.λ.

γαδα-

γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὲς εὖσαν τοῦ δυνάστου
ἅμα τοῖς ἀδελφοῖς μέλλοντες γαμεῖν μετὰ πομπῆς τῆς
κόρης λαμπρᾶς καὶ πολυτελοῦς. οἱ δὲ περὶ τὸν ἰωνάθην
καὶ σίμωνα, καιρὸν ὁπηνίκα ἐφόρουν εἰς τὴν ἐπιδημίαν
τὰ ἀδελφοῦ νομίσαντες αὐτοῖς ἅμα φθάσαι, καὶ λήψεσθαι
τιμὴν ἀφ' ἱκανῶν δίκην παρ' αὐτῶν, ὁπὴ πολλῆς ἐξου-
σίας ὑπολαμβάνοντες, ἐξάρμησαν εἰς μηδάβαν, καὶ τοὺς
ἐκθεσμοὺς ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἐφύλαττον. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς
ἄγοντας τὴν παρθένον, καὶ τὸν συμφόρτον, καὶ φίλων σὺν
αὐτοῖς οἷον τινὸς ἐπιγαμίους ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ
τῶν ἐνέδρας ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν
ἄλλην ἔσπασαν τότε εἰπτὸ λεία τοῖς αὐθεφόποις, λαβόντες
ὑπὲρ τριῶν. καὶ τιμωρίαν μὲν τοῦ ἰωάννου τὰδελφοῦ
ἔλαβον ἐν τῇ ἡλικίᾳ ἀμύνασθαι, τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε
δὴ τοι καὶ οἱ συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν
καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὄντες ὑ. σίμων μὲν οὖν καὶ
ἰωνάθης εἰς τὰ ἕλη τοῦ ποταμοῦ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι
κατέμενον. βαχχίδης δὲ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν φρουρᾶς
ἀσφαλισάμενος, ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε
μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ περὶ ἰουδαίαν ἠρέμησε πράγματα. οἱ δὲ φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν ἰωνάθην
καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ πολλῆς ἀδείας ἐνδιαζῴοντας
τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς δημήτριον
τὸν βασιλέα παρακαλοῦντες, ὅπως εἴλαι βαχχίδην
δὴ τὸν ἰωνάθου σύλληψιν. ἐδόκουν γὰρ αὐτῶν ῥᾴονος
ἐσομένου, καὶ νυκτὶ μιᾷ μὴ περισχεῖν αὐτοὺς δύνα-
σθαι, πάντας τοὺς ἐκείνου φίλους ἀναιρεῖν ἅπαντας. τῷ δὲ βασιλεῖ ἐπιτέμ-
ψαντες τὸν βαχχίδην γνώμην ταύτην ἐν τῇ ἰουδαίᾳ,
πᾶσιν ἤρεσε τοῖς φίλοις καὶ ἰουδαίοις συμμάχοις,
συλλαβεῖν αὐτὸν ἰωνάθην. αἰσθανόντων δὲ πάντων
καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι τοῦ ἰωνάθου, ἐφυλάττετο
δὲ τὴν βουλὴν καθημέριος, ὁ βαχχίδης ὀργισθεὶς τοῖς
φυγάσιν, ὡς δυσημέροις αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα,
πεντήκοντα αὐτῶν τοὺς ἐπιφανεῖς συλλαβών, ἀπέκτει-
νεν. ὁ δὲ ἰωνάθης σὺν τοῖς ἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς
βηθαλαγὰν μετεχωρεῖ, χεῖλος ὅσον ἐν τῇ ἐρήμῳ, φο-
βηθεὶς τὸν βαχχίδην. καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ
τείχη περιβαλόμενος, αὐτὸν ἔχει ἀσφαλῶς πεφρου-
ρημένον. βαχχίδης δὲ ταῦτα ἀκούσας, τήν τε μεθ' ἑ-
αυτοῦ στρατιὰν ἄγων, καὶ πᾶν ἰουδαίων τοὺς συμμάχους
παραλαβών, ὅπη τὸν ἰωνάθην ἦκα, καὶ προσβαλὼν
αὐτοῖς τοῖς ὀχυρώμασιν, ὅπη πολλὰς αὐτὸ ἡμέρας ἐπο-
λιόρκει. ὁ δὲ, πρὸς τὴν αὐτοῦ πολιορκίαν οὐκ ἐνδι-
δόντων, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντεχόντων, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελ-
φὸν ἐν τῇ πόλει καταλείπει, αὐτὸς δὲ βαχχίδης πολεμήσον-
τα λάθρα δι' αὐτοὺς εἰς τὴν χώραν ἐξῆλθεν, καὶ συνα-
γαγὼν χεῖρα πολλὴν παρὰ τῶν αὐτὰ φρονούντων,
νυκτὸς ἐπιπίπτει τοῖς βαχχίδου στρατιώταις. καὶ συ-
χνοὺς αὐτῶν διαφθείρας, φανερὸς ἦν τοῖς ἐκθεσμοῖς σίμωνι
τῷ τοῦ ἰωνάθου ἐπιτυχών. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀμηχάνῳ
ὀργῇ αὐτοῦ κτησαμένους, ἐπέξεσιν αὐτοῖς, καὶ τὰ τε μη-
χανήματα τοῖς περὶ τὴν πολιορκίαν ἐνέπρησε τὰ μα-
χαιρόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. διασάμενος
δὲ αὐτὸν ὁ βαχχίδης ὑπὸ τῆς ἐκθεσμοῦ ἀπειλημμέ-

A oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdam inter Arabas: cámque puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facilè vlturos se iniuriam fratri illatam, versus Medabam properauerunt, & insidiis in monte collocatis expectabant eorum transitum. Vt verò in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri solet in nuptiis, coorti ex insidiis omnes ad vnum interfecerunt, &
B cum ornamentis cæteráque præda reuersi sunt voti compotes, & egregiè vlti germani interitum de Amaræi filiis. ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis, vsque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in palustria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæam præsidiis dispositis, ad regem suum reuersus est: quo tempore per
C integrum biennium status rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum videntes Ionatham & eius factionem securè versari in Iudæa propter tranquillitatem temporum, per nuncios solicitauerunt Demetrium, vt Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfacile, & vnica nocte posse omnes eius milites inspetato incursu opprimi. qui
D vbi iussu regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam vt comprehenderetur Ionathas. Cúmque omnium insidiis appeteretur, nec tamen quisquam proficeret: cautus enim erat, vt qui dolum præsenserat: iratus Macedo transfugis, putánsque & se & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis quinquaginta præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum
E Bethalagam, qui in deserto situs est: cúmque muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis suis copiis, adiunctísque Iudæorum suæ factionis auxiliis contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perstitit. at ille nihil
F territus restitit acriter: relictóque ad oppidi tutelam Simone fratre clàm egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & multis trucidatis effecit vt frater aduentum eius cognosceret. quàm primùm enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides verò videns se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopinata consternatus, ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas vt impostores, quorum opera missus à rege fuerat, vnum
G cogitãs quomodo ex dignitate sua & regis obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

νον, καὶ τοὺς μὲν ἐμπεσόντας αὐτῷ, τοὺς δ' ὅπισθεν φεύγοντας, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τῆς ἀλη-
θείας ἐνέπεσε, τῷ παρ' ἐλπίδας καταβαίνειν τὴν πολιορκίαν συνχυθείς. τὸν μὲν οὖν ἀπὸ τούτων θυμὸν, εἰς
τοὺς φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο αὐτὸν ἐπὶ τῷ βασιλέως αὐτὸν, ἐπόησεν, εἰς ἐξαπατεῶνας. ἐβούλετο δὲ
τάχιστα τὴν πολιορκίαν διαφυγεῖν, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανελθεῖν.

CAP. II.

Ionathas fossum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.

1 Mach. 9 QVa eius voluntate cognita Ionathas, misit ad eum nuncios, petens societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captiuis vtrinque redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem qua posset non inglorius obsidionem soluere, amicitiam cum Ionatha iniit, iureiurando interposito, neutrum arma moturum in alterum: redditisque & receptis captiuis, Antiochiam ad suum regem reuersus est: nec vnquam posthac Iudæam cum exercitu repetiit. Ionathas verò hanc securitatem nactus, & degēs apud Machmam oppidum, administrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & seuerè animaduertens in religionis patriæ desertores, repurgabat suam gentem ab huiusmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

II. ANno autem sexagesimo supra centesimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum qui eam tenebant præsidio, moréque Demetrij oderant, vt parum comis & superbi admodum. Inclusus enim in regium quoddam castellum munitum quatuor turribus, non procul situm ab Antiochia, neminem admittebat: & omissa reipublicæ cura degebat in ocio per segnitiem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut alibi à nobis dictum est. Audito igitur quòd Alexander occupasset Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus est.

CAP. IV.

Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.

1. Mach. 10 MIsit etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad societatem & amicitiam, præuenire Alexandrum cupiens, ne fortè ille prior impetraret illius auxilium, idque eo facilius, quòd odia inter se & Ionatham interceſſerant: cui mandabat vt haberet delectum militum, & arma pararet reciperétque Iudæorum obsides, quos Bacchides in Hierosolymitanam arcem incluserat. Talis cōditio cùm offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hierosolyma, & legit regias literas audiére tā populo quā arcis præsidio. quib. lectis impij & transfugæ qui in arce erāt, vehemēter sunt territi, quòd rex Ionathæ & exercitū colligere permitteret, & obsides recipere: quos suis quemque parentibus restituit. Atque ita Ionathas Hierosolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea vrbe reparans. nam & mœnia eius iussit saxo quadrato extrui, quo firmiora essent contra assultus hostium. Quod vbi senserunt qui dispersi erant per præsidia, omnes relictis illis receperunt se Antio-

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰωνάθης πολεμίους βακχίδην, ἀνάγκασε φιλίαν ποιεσάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας.

ΜΑθὼν δ' αὐτοῦ τὸ διάνοιαν ἰωνάθης, πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, ὅπως ὑποδῶσιν ἀλλήλοις οἷς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἐκάτεροι. νομίσας ἢ ταύτην δ' ἀφορμὴν εὔκαιρον βακχίδης τὴν ἀναχώρησιν, ἀπέστειλε πρὸς τὸν ἰωνάθην φιλίαν, ἢ ὥμοσαν μὴ πρᾶξαί τι κατ' ἀλλήλων. καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους, ὑπέδοσαν. καὶ τις ἰδίως κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς αὐτοχάρειαν πρὸς τὸν βασιλέα. ἢ μὴν ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, οὐκ ἔτι εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. ὁ ἢ ἰωνάθης ἑαυτῆς τὰς ἀδείας λαβόμενος, ἢ ποιησάμενος ἐν μαχμᾷ πόλιν τὴν διάπυρον, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διῆπε τὰ πράγματα, ἢ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων, ἐκάθηρεν οὕτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

Κεφάλαιον γ'.

Οτι ἀλέξανδρος ὁ τῦ ἐπιφανοῦς ἐξέπεμψε πόλεμον πρὸς δημήτριον.

ΕΤει δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀλέξανδρος τὴν αὐτοχειρίαν ἐπιφανοῦς υἱὸς ἀναβεβηκὼς εἰς συρίαν, συνέβη κατὰ λαβίδι πτολεμαΐδα, ἐπὶ προδοσίας τῆς εἴσοδον ἐφεστηκυίας. ἀπεχθὴς γὰρ ἦν πρὸς τὸν δημήτριον διὰ τὴν ὑπερφρόνησιν αὐτὸ καὶ τὸ δυσέντευκτον. διακλείσας γὰρ αὐτὸν εἰς τεθραπυργωμένον τι βασίλειον, ὃ κατοικίσαν αὐτὸς οὐκ ἀπόδυτος τῆς αὐτοχειρίας, οὐδένα προσῄει, ἀλλὰ καὶ τὰς πράγματα μεθυμῶς εἶχε καὶ ὀλιγωρῶς, ὥστε αὐτῷ καὶ μᾶλλον τὸ ὠμὸν τῆς ἐπιταγμάτων μῖσος ἐξήφθη, καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. χρώμενον οὖν ἐν πολεμαΐδι τὸν ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ δημήτριος, ἦλθε ἅπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν.

Κεφάλαιον δ'.

Ως δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιῆται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρεαῖς.

ΕΠεμψε δὲ καὶ πρὸς ἰωνάθην πρέσβεις δεόμενος συμμαχίας καὶ φιλίας. φθάσας γὰρ τὸν ἀλέξανδρον δίχα, μὴ προσδεχθεὶς ἐκεῖνος αὐτόν, χὴ τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. τοῦτο δὲ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ ἰωνάθης αὐτῷ τῆς ἔχθρας συμπλακῇ. προστάξαι οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, καὶ προκαταπροδάζειν ὅπλα, καὶ τοὺς μήδους οὓς τῷ ἰουδαίων ἐκέλευσε βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῇ ἱεροσολύμων, δανολαβεῖν. τοιούτων οὖν αὐτῷ τῷ πρὸς δημήτριον πρεσβευτῶν, ὁ ἰωνάθης ἐλθὼν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τὴν ἐπιστολὴν ἀνέγνω τοῦ βασιλέως, ἀκουόντων τῶν τε λαοῦ καὶ τῶν φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων δὲ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἔδεισαν, ὅτι παρεφόρτο ἰωνάθῃ τοῦ βασιλέως σπουδὴ συλλέγειν καὶ τοὺς ὁμήρους ἀπολαβεῖν. ὁ δὲ, τοῖς γονεῦσιν ἐκέλευσε τὸν ἴδιον ἀποδοῦναι. καὶ οὕτως ὑπ' ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καθίζων τὰς κῆ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ βούλησιν κατασκευάζων ἕκαστον. ἐπέλαβε γὰρ οἰκοδομεῖσθαι καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, εἰς ἃ μὴ πρὸς τοὺς πολέμους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τὴν φρουρίαν τῶν ἀλλοφύλων φύλακες, ἀπελπίσαντες αὐτὰ

πάντες

πάντας ἔφυγον εἰς αὐτόχειαν, πάρεξ τῶν ἐν Βεθσούρᾳ πόλει, ἢ τῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων. οὗτοι γὰρ τὴν πλείων μοίρα τῶν ἀσεβῶν ἰουδαίων ἢ παφυγόντων ἦσαν, ἢ διὰ τοῦτο τὰς φρουρὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

A chiam, exceptis solis qui Bethsuram tenebant & arcem Hierosolymis. nam horum maxima pars constabat ex Iudæis religionis desertoribus, & ideo præ metu non sustinuerunt præsidia relinquere.

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἀλέξανδρος τῶν ἀκούσας τὰ ὑπὲρ ἀλῶν τὰ ὑπὲρ δημητρίου, ἢ ὑποδείξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχίαν ἔστησεν αὐτῷ.

Cap. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionatham in partes suas traducit.

ΓΝους δ' ἀλέξανδρος τὰς τε ὑποσχέσεις αἷς ἐποιήσατο δημήτριος πρὸς ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς ἢ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, ἢ ὁπόσα διέθηκε πολεμῶν τοὺς μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ δημητρίου καὶ βακχίδου τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ, σύμμαχον οὐκ ἂν ῥᾳδίως ἰωνάθου ἀμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἐλέσθαι ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὃς ἅμα πρὸς τοὺς πολεμίους ὀξὺν ἀνδρεῖος, καὶ μῖσος οἰκεῖον ἔχει πρὸς δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποινκώς. εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν καὶ δημητρίου, ταχὺ ὄψιν οὐκ ἄλλοτε χρησιμώτερον παρακαλεῖν αὐτὸν ὅπως τάχιστα συμμαχίαν. δόξαν οὖν αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις πέμπειν πρὸς τὸν ἰωνάθην, γράφει τοιαῦτα ὑπατολαῖ. βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. τὸν μὲν ἀνδρείαν σου καὶ πίστιν, ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ τοῦτο πεπόμφαμεν πρὸς σὲ περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας. χρηστὸν οὖν ἡμῖν δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων, καὶ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι καὶ δωρεάν, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον, καὶ παρακαλῶ πιμηθῆναι ὑφ' ἡμῶν, ὁμοίων γίνεσθαι περὶ ἡμᾶς. διξάμενος ὁ τῶν ὑπατολαῶν ὁ ἰωνάθης, ἐνδύεται μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτάσης μῆνα ἕβδομον, ἢ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰούδαν δοκεῖ θαπτεῖν. καὶ δὴ οὐδὲ μῆνα τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεὺς τὰς ἐπηγόνει. συνάγει δὲ δύναμιν πολλὴν, καὶ πλῆθος ὅπλων ἐχάλκευε. δημήτριον δὲ ταῦτα ἐλύπησε μαθόντα, καὶ τῆς βεβουλῆς ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθαι, ὅτι μὴ προλαβὼν ἀλέξανδρον αὐτὸς ἐφιλανθρωπεύσατο τὸν ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκείνῳ καταλίποι καιρὸν εἰς τοῦτο. γράφει τοίνυν καὶ αὐτὸς ὑπατολαῖ τῷ ἰωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ ἑλληνῶσαν τάδε. βασιλεὺς δημήτριος, ἰωνάθῃ καὶ τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὰ πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ πιεράσασιν ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς οὐ προσεθεσθε, καὶ ταύτην μὲν ὑμῶν ἐπαινῶ τὴν πίστιν, καὶ παρακαλῶ τοῖς αὐτοῖς ὑπομένειν, ὑπολιπόμενοι ἀμοιβαὶ παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. τοὺς γὰρ πλείστους ὑμῶν ἀνίημι τῶν φόρων καὶ τῶν συντάξεων ἃς προσετέλεῖτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσι ἐμοί. νῦν τὰ ὑμῖν ἀφίημι τοῖς φόροις οἷς ἀεὶ παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ τιμὴν ὑμῖν χαρίζομαι τῶν ἁλῶν, καὶ τῶν στεφάνων οἷς προσφέρετε ἡμῖν, καὶ αὐτὴ τῶν τρίτων τῶν τοῦ καρποῦ καὶ τὰ ἡμίσεα τοῦ ξυλίνου καρποῦ τὸ γινόμενον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς ἐκείνης ὃ ἔδει μοι δίδοσθαι τῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ κατοικούντων, καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ προσκειμένων, σαμαρείας καὶ γαλιλαίας καὶ περαίας, τούτους δωρεὰν ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι, καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν ὁρίων αὐτῆς ἀπὸ τῆς δεκάτης καὶ τῶν τελῶν. τὴν δὲ ἄκραν ἀφίημι τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν ἰωνάθῃ, οὓς ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πιστοὺς καὶ φίλους, τούτους ἐν

B

C

D

E

F

G

Alexander autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiserit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo se gesserit contra Macedonas, tum qualiter vexatus sit à Demetrio eiúsque duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non posse se eo tempore commodiorem socium inuenire quàm Ionatham: qui & virtute sit eximia, & peculiares odij causas contra Demetrium habeat, quod datis vicissim & acceptis cladibus exacerbatum fuerat. Itaque si idem ipsis videatur, adesse occasionem inuitãdi hominem ad amicitiam. cúmque id purpuratis quoque suis probati animaduerteret, scripsit talem epistolam. Rex Alexander Ionathæ fratri S. Quia iamdudum audiuimus de fide tua simul & fortitudine, mittimus ad te qui de societate agant, & amicitia: & nostro suffragio hodie te pontificem Iudæorum constituimus, & in amicorum nostrorum numerum ascribimus. mitto etiam tibi munera, stolam purpuream, & coronam auream, & rogo vt sic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas pontificiam stolam induit, in ipso scenopegiæ festo, post quadriennium exactum à Iudæ fratris obitu, cùm vacasset interim sacerdotium: móxque contraxit exercitum, & fabricauit magnum armorum numerum. Demetrius verò hoc cognito multum doluit, & damnans suam cunctationem, quòd non præueniens æmulum, eblanditus sit Ionathæ fœdera, sed elabi sibi hanc occasionem, & ab Alexandro arripi passus sit. Scripsit tamen etiam ipse pontifici & populo in hanc sententiam. Rex Demetrius Ionathæ & Iudæorum genti salutem. Quoniam seruastis nostra fœdera, & solicitantibus vos inimicis nostris non accessistis, equidem laudo vestram fidem, hortórque vt constantes sitis in ea, dignam percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis tam mihi, quàm his qui me præcesserunt regibus: insupérque salis precium & aurum coronarium. & tertiam seminis, dimidiámque partem fructus arborei solitam mihi cedere, ab hodierno in posterum vobis remitto: simúlque quod in singula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariam, Galilæam, & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hierosolymitanam vrbem sacram esse volo, & ius asyli habere, immunémque esse cum suis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiam eius permitto pontifici vestro Ionathæ, vt quos ipse fidos & amicos probauerit, in

III.

præsidio eius constituat. Eos quoque Iudæos qui iure belli capti seruitutem in nostra ditione seruiunt, in pristinam libertatem restituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos qui in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere volo: & quicunque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat vsque triginta millium numerum: idque ea conditione stipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidiis & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam vt patriis vtantur legibus & ipsi & tres attributæ eis præfecturæ: vtque pontifici curæ sit, ne quis Iudæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergò adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorum argenti, & quod pecuniæ superfuerit vestrum esse iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, sacerdotibus atque ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunque etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanúmque contiguum, siue ob debitam regi pecuniam, siue alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi quàm eorum facultates. Permitto etiam vt reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Iudæam apta ad struendas arces, imponendáque præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atque hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem rex magnis copiis contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatísque signis sinistrum cornu Demetrij oppositam sibi aciem terga coegit vertere: hærentésque diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: & reliquis effusè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: vbi prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circundatum enim corona confixerunt iaculis, at ille etiam pedes generosè repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrij post exactum regni annum vndecimum, sicut in aliis commentariis iam antè demonstrauimus.

αὐτῇ φρικῶδες κατασῆσαι ἵνα φυλάσσων ὑμῖν αὐτὴν. καὶ ἰουδαίων ὧν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας καὶ δ' ὑλῶντας ἐν τῇ ἐμῇ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω δὲ μηδὲ ἀγγαρεύεσθαι τὰ ἰουδαίων ὑποζύγια. τὰ δ' σάββατα καὶ ἑορτὴν ἅπασαν, καὶ ἃς ἀπὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέρας, ἔστωσαν ἀτελεῖς. τὸν αὐτὸν δ' τρόπον καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ κατοικοῦντας ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀπερισπάστους ἀφίημι, καὶ τοῖς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένοις δίδωμι, καὶ μέχρι τρισμυρίων ἐξέστω τοῦτο. τῶν δ' αὐτῶν ὅποι ἂν ἀπῶσι τύχοι ὧν καὶ τὸ ἐμὸν στράτευμα μεταλαμβάνῃ. κατασήσω δ' αὐτῶν, εἰς ὃν ἐγὼ εἰς τὰ φρούρια, πρὸς ἃ καὶ τοῖς φυλακὴν τῆς σώματος καὶ τῆς χώρας ἢ πέμπω ἐκεῖ τὴν ἐμοὶ καὶ αὐτοῖς δίδωμι δὲ καὶ τοῖς πατρίοις χρῆσθαι νόμοις καὶ τούτους φυλάσσειν, καὶ τῶν ἔξωθεν τῶν ἐκεχειρωμένων ἐν τῇ ἰουδαίᾳ νομοφυλακίαν δίδωμι. καὶ τῷ ἀρχιερεῖ δίδωμι λίθους ἑβδομήκοντα, ἵνα μηδὲν εἰς ἰουδαίους ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσαιτεῖν, ἢ μόνον τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. δίδωμι δ' ἐν τῇ ἐμῇ εἰς τὴν δαπάνην τῆς θυσίας κατ' ἔτος μυριάδας ιε'. τὰ δ' πρασσόμενα τῶν χρημάτων ὑμῖν πρὸς ἃ ἐβούλομαι τὰς δ' μυρίας δραχμὰς ἃς ἐλάμβανον ἐκ τοῦ ἱεροῦ οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, δίκαιον τοῦτο προσήκειν αὐτοὺς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ εἰς τὰ ὑπ' αὐτὸ χρηματίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ὅσον ἐλεύθωσαν οὗτοι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, σῶα ἔστω. δίδωμι δὲ καὶ οἰκοδομεῖν τὸ ἱερὸν καὶ ἐπισκευάζειν τὰ ἔργα ἐκ τῆς ἐμῆς γνώμης, καὶ τὰ τείχη δὲ συγχωρῶ καὶτὰ πόλεως οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦτα ἐκ τῆς ἐμῆς αἰτίσαντας. εἰ δέ τι καὶ ἕτερόν ἐστι συμφέρον τῇ ἰουδαίων χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι, καὶ τοῦτ' ἐκ τῆς ἐμῆς κατασκευάσθω. ταῦτα ὑπισχνούμενος καὶ χαλκοῦν ἐχάλκευσε δημόσιον τοῖς ἰουδαίοις. πλήξασθαι δ' ὁ βασιλεὺς δύναμιν μεγάλην συναγαγὼν μαθόφορον, καὶ τῶν προσθεμένων ἐκ τῆς συρίας αὐτῷ στρατιῶν, ἐπὶ τὸν δημήτριον ἐστράτευσε. καὶ μάχης γενομένης, τὸ μὲν δι' ὤνυμον πρὸς τὸ δημήτριον, ἔφη δ' τοὺς ἐναντίους εἰς φυγήν, καὶ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνων τε συχνοὺς αὐτῶν καὶ διαρπάζων τὸ στρατόπεδον. τὸ δ' δεξιὸν οὐ συνέβαινεν εἶναι τὸν δημήτριον, ἀτ τάττων. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον. δημήτριος δὲ γενναίως μαχόμενος, οὐκ ὀλίγους μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε τῶν πολεμίων, διώκων δ' τοὺς ἄλλους, εἰσελαύνει τὸν ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπόρητον. ἔνθα συνέβη πεσόντος αὐτοῦ τοῦ ἵππου, μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν αἰρεθῆναι. τὸ γὰρ συμβεβηκὸς θεὶς αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμενοι τὸν δημήτριον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἐπῆντιζον. ὁ δὲ, πεζὸς ὤν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν πολλά, οὐκέτ' αὐτέχων δυνάμενος κατέπεσε. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον τὸν δημήτριον κατέλαβεν, ἐπὶ βασιλεύσαντα ια', ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia ædificato.

ONias aũt pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexãdrię degebat apud Ptolemęum Philometorẽ, vtiã antè diximus, vidẽs Iudæam

Κεφάλαιον ς'.

Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναόν.

ΟΔὲ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὁμώνυμος δ' ὢν τῷ πατρὶ, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν πτολεμαῖον τὸν ἐπικαλούμενον φιλομήτορα διῆγε, ὡς καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν ἰουδαίων κατον-

καὶ καταφθορὰν ὑπὸ τῶν μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, βουλόμενος αὐτῷ μνήμην καὶ δόξαν αἰώνιον καταλιπεῖν, διέγνω πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσῃ ναὸν ἐν αἰγύπτῳ, ὁμοίως τῷ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ λαβεῖν τοὺς καὶ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἰδίων γένους καταστήσῃ. ἐπὶ τοῦτο ἐβούλετο θαρρῶν μάλιστα τῇ προφητείᾳ ἡσαΐου, ὃς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἑξακοσίοις πλέον γεγονὼς, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς ἰουδαίου. διὰ ταῦτα οὖν ἐπηρμένος ὁ ὀνίας, γράφει πτολεμαίῳ καὶ κλεοπάτρᾳ τοιαύτην ἐπιστολήν. πολλὰς μὲν μεγάλας ὑμῖν χρείας τετελεικὼς ἐν τοῖς περὶ πόλεμον ἔργοις μετὰ τοῦ θεοῦ βοηθείας, μάλιστα δὲ τὴν κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην, καὶ εἰς λεόντων δὲ πόλιν τὴν ἡλιουπολίτου συνοικίζοις ἰουδαίοις, καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμενος τὸ ἔθνος, καὶ πλείστου διεσῶσα τὸ καθῆκον ἔχοντας ἱερὰ, μάλιστα διὰ τοῦτο δύσνους ἀλλήλοις, ὃ καὶ αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ περὶ τὰς θρησκείας οὐχ ὁμόδοξον, ὅπως δ' εὐσταθέστατον διέσῃ τὸν τόπον ἐν τῷ προσαναπεπλῆσθαί σε τῆς ἀγρίας βουβάστεως ὀχυρώματι, βρύουσαν ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων μεστὸν, δέομαι συγχωρῆσαί μοι τὸ ἀδέσποτον ἀνακαθάραντι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, καθ' ὁμοίωσιν τῶν ἐν ἱεροσολύμοις τοῖς αὐτοῖς μέτροις, ὑπὲρ τοῦ σοῦ τε καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τιμῶντί σε ἀγυπτίων κατοικοῦντες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες καὶ τῶν περὶ ἀλλήλους ὁμονοίαν, ταῖς σαῖς ὑπηρετοῦντες χρείαις. καὶ γὰρ ἡσαΐας ὁ προφήτης εἶπε προεῖπεν, ἔσεσθαι θυσιαστήριον τῷ αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ δὲ προεφήτευσε ἄλλα τοιαῦτα περὶ τοῦ τόπου. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ὀνίας τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γράφει. κατανοήσας δ' αὐτῆς τὴν δυσέβειαν, καὶ κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικός, ἐξ ἧς αὐτὸν ἐγράψατο διπλοῦν, τὴν δὲ ἁμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν, εἰς τὴν ὀνίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. ἀπέγραψε δὲ οὗτος. βασιλεὺς πτολεμαῖος καὶ βασίλισσα κλεοπάτρα ὀνίᾳ χαίρειν. ἀναγνωσθέντος σου τὴν διπλοῦν ἀξιοῦντος δοθῆναί σοι τὸ ἐν λεοντοπόλει τοῦ ἡλιοπολίτου ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορεύσαντος τὸν τῆς ἀγρίας βουβάστεως. διὸ καὶ θαυμάζομεν εἰ ἔστι τοῦ θεοῦ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυόμενον ἱερὸν ἐν ἀσυλίᾳ τόπῳ, καὶ πλήρες ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ δὲ αὐφὶς ἡσαΐου τὸν προφήτην ἐκ πολλοῦ χρόνου τοῦτο προειρηκέναι συγχωρεῖν μοι, εἰ μέλλει τοῦτο ἔσεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὡς τε μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ ὀνίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις, μικρότερον δὲ καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ μέτρα αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη νῦν οὐκ ἐδοξέ μοι δηλοῦν, ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῆς ἰουδαϊκῶν πολέμων ἀναγέγραπται. περὶ δὲ ὀνίας καὶ ἰουδαίοις τοῖς ὁμοίοις αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ λευίτας, τοῖς ἐκεῖ θρησκεύουσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τούτου, ἀρκούντως ἡμῖν διείλεκται. τοὺς δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους καὶ σαμαρεῖς, οἳ τὸν ἐν γαριζὶν προσκυνοῦσιν ἱερὸν, καὶ τοὺς ἀλιτήριους χρόνους, συνίδιον ποιησάμενος πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τοῦ ἱεροῦ ἐπ' αὐτῷ πτολεμαίῳ διε-

A vastatam à Macedonibus corúmque regibus, & sibi æternam memoriam parare volens, decreuit à rege Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, vt sibi liceat in Ægypto instar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Leuitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maximè prophetæ Esaiæ vaticinio, qui ante sexcentos amplius annos prænunciá-
B rat fore omnino vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idque hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam. Dum in bello strenuam vobis operam nauans cum Deo, varias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, aliisque in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo male in-
C ter eos conuenire: quod & Ægyptiis vsu venit, propter multitudinem templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneũ inueni apud castrum quod agrestis Bubastis dicitur, plenum varia materia sacrisque animalibus, rogo vt mihi permittatis templum, quod illic est nulli sacratum numini, iámque collapsum repurgare, & aliud loco eius Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro sa-
D lute tua & reginæ atque liberorum vestrorum: vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alent mutuam cõcordiam, eo accommodatiores fiant tuis vsibus. Nam & Esaias vates prædixit, quòd erit domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror eius ac coniux Cleopatra declarauerunt suam pietatem per epistolam quam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc & præuaricatio-
E nem legis à se in Oniæ caput reiecerunt: sic enim rescriptum habet. Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas in quibus postulas, vt tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapsum templum repurgare, quod vocatur agrestis Bubastis: quod sanè miramur, si poterit acceptum esse Deo templum statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed
F quoniam ais prophetam Esaiam iam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc quatenus potest salua legis obseruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco, extruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & non peræquè opulentum. Mensuram verò eius & vasa nunc non libet repetere, commemorata iam antè in septimo belli &
G captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ similes ipsius Leuitæ sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & instaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Samaritas, qui sub Alexandro magno Garizitani templi religionẽ induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorũ, ita vt res ad regis cognitionẽ

peruenirét:dum Iudæi contendunt iuxta Moysi præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: prouocatúmque est ad regem & amicorum eius consessum, vt ab his causa audiretur, & vtrius partis causidici succumberent, morte mulctarentur.patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Iudæis Andronicus Messalami filius. iurauerúntque per Deum & regem, quòd ex lege probationes allaturi essent, & rogauerunt regem vt necaret eum qui iusiurandum non seruasse deprehenderetur. Itaque rex multis amicis in consilium adhibitis, consedit causam auditurus. Iudæi verò qui Alexandriam habitabant valde erant soliciti pro tuentibus iura Hierosolymitani templi ægrè ferentes autoritatem antiquissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cùm Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico vt prior diceret, orsus ex lege approbare eius sanctitatem & religionem, ostendénsque per continuas pontificum successiones, sacerdotij vsque in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus manifestatem eius loci honoratam donariis: Garizitani verò ac si omnino nullum esset, nunquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persuasit regi, vt decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabban verò & Theodosium addiceret supplicio. Atque hæc sunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

A κείνοντο. τ μὲν ἰουδαίων λεγόντων κ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομεῖσθ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ ὂ συμβάλλοντα, τὸ ἐν γαριζεὶν. προσκαλέσαντ τε σὺν τοῖς φίλοις καθίσαντα τὸν βασιλέα, τοῖς ἐκεῖ ζητοῦσιν ἀκούσας λόγοις, καὶ τοὺς ἀντιδίκους θανάτῳ ζημιώσας. τὸν μὲν οὖν ὅρκ τῷ συμβάλλοντι λόγῳ, σαββαῖος ἐποιήσατο κ θεοδόσιος, τοὺς δ' ἀμφὶ τῷ ἱεροσολυμιτῷ κ ἰουδαίων, ἀνδρόνικος ὁ μεσσαλάμου. ὤμοσαν ὂ τ θεὸν καὶ τ βασιλέα, ἃ μὲν ποιήσαντ τοὺς ὑπὸ δίκ ἐξενεχθ τ νόμ, παρεκάλεσάν τε τ πολεμαῖον ὅπως ὃν αὐλάβῃ ψευδόμενον τοὺς ὅρκους ὑπὲρ πίστ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πολλοὺς τ φίλων εἰς συμβουλίαν παλαβών, ἐκάθισεν ἀκουσόμενος τ λεγόντων. οἱ δ' ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠγωνίων περὶ τ ἀνδρῶν εἰς ἀνακλῆσιν περὶ τ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερῶν συνεδρίων. χαλεπὸν γὰρ ἔφερον οἱ τῶν πρὸς καταλύσεσιν, ὅταν ἀρχαιότατον τ κ ἁγιωτάτων τῷ κ τ οἰκουμένῃ ὑπάρχα. τ ὂ σαββαῖος κ θεοδόσιος συγχωρησάντων τοῖς ἐναντίοις ἀρχιερεῦσι ποιήσασθ τοὺς λόγους, ἤρξατο τῆς ἀναλύσεως ἐκ τ νόμων κ τῆς ἀγωγῆς τ ἀρχιερέων, ὡς ἅπασ παρὰ πάντ τὸν χρόνον, ἀνδρῶν τ ἀπὸ τῶν πρώτων, καὶ ὅτι πάντες οἱ τ ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν τιμήσαντ αὐτοῦ ἀναθήμασι κ λαμπροτάταις δωρεαῖς. τὰ δ' ὑπὲρ γαριζεὶν ὡς οὐδὲ ὄντος, οὐδὲ λόγον οὐδ' ἐπιφορὰν ποιήσασθ. ταῦτα λέγων ἀνδρώδης κ πολλὰ τοῖς ὁμοία, πείθει τ βασιλέα πεῖναι ὑφ' κ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερόν, ἐπιτρέψαι ὂ σαββαῖον κ θεοδόσιον. καὶ τὰ μὲν ἡρόμενα τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις κ πτολεμαίῳ τῷ φιλομήτορι, ταῦτα ἦν.

B

C

D

CAP. VII.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit.

V. 1 Mach. 11. CÆso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander assumpto Syriæ principatu scribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum sibi dari deposcens, æquum esse dicens vt se affinitate dignetur, post receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deiectum. Ptolemæus verò libenter eius postulatis admissis, rescripsit & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: iussitque vt sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexãdro & Ionathas pontifex, & cùm veniisset ad reges, ampliísque muneribus vtrunque donasset, ab vtroque in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandauítque suis ducibus vt in medium vrbis eo producto, præconis voce ediceret, nomini licere accusationem contra

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι ἀλέξανδρος ἰωνάθην τ θ δημητρίου φίλτατον ἐτίμησεν.

E Δημητρίου δ' ἐν τοῖς θανάτοις ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω διηλώσαμεν, ἀλέξανδρος τ υἱὸς ἀντιόχου βασιλέως, χρίσας τὴν φιλομήτορα πτολεμαίῳ μεταπεμψάμενος αὐτὸ πρὸς γάμον τὴν θυγατέρα. δίκαιον εἶναι λέγων τὴν τοῦ παρόντος ἀρχὴν κομισαμένῳ, καὶ ἄλλ τ ἀπὸ θεοῦ εὐνοίαν εἰς αὐτὸν ἀναβεβηκότ καὶ κρατήσαντ δημητρίου, καὶ μηδὲν τῶν ἴσων αὐτῷ ἀποδιδόντ τοὺς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος ἀπαξίωσιν συμφέρειν. πτολεμαῖος δὲ πρόσφορον ἀποδέξας τοῦ μὲν εἶναι, ἀπεγράφετο, χάριν τε λέγων τῷ τοῦ ἀρχοῦ αὐτῷ παρόντος οὖσαν ἀπειλήφειν, καὶ τὴν θυγατέρα δώσειν ὑπισχνεῖτο. ἀπαντᾷ δὲ αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντα ἄγειν ἐπέλθοντα, αὐτὸς γὰρ αὐτοῦ μέχρι ταύτης ἔφθασεν ἀφ' αὐτοῦ πόλου, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτῷ τὴν παῖδα. καὶ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας ἔφθασεν ἀπαντῆσαι μηδενὸς εἰς πτολεμαΐδα, κλεισθέντος ἔτι τοῦ θυγατέρα. δίεσαν δὲ ἐκεῖ τὸν ἀλέξανδρον καθὼς ἐπὶς εἶλε προσαπιστικότα, δόλῳ αὐτῷ τοῦ παῖδα. καὶ φθάνει, ἄρτι ἐν τῷ χρυσοῦν δοῦναι αὐτοῖς τὴν δεξιὰν βασιλεῖ. τῷ γάμου δὲ τελεσθέντων, ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τ ἀρχιερεῖ γράψας, ἐκάλεσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα. προσελθόντος δ' αὐτοῦ τοῖς βασιλεῦσι, κ δωρησάμενος αὐτοὺς λαμπρῶς, τ παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς. ἀλέξανδρος δ' αὐτ ἐνεύσατο, κ δόξαν ἐβάλετο τ εἰκόνα ἐν τοῖς φίλοις λαβεῖν πορφύραν κ συγκαθέδραν χρυσῆν ποιήσας αὐτ ὑπὸ τ βήματος, ὡς καὶ τοὺς ἡγεμόνας εἰς μέσην μετ' αὐτὸ προελθόντων τὴν πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λόγ κατ' αὐτοῦ

αὐτῷ ἐφίεσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τοῦτο δὲ ποιησάντων τῶν ἡγεμόνων ὁρῶντες τὴν ὠφὴν τοῦ βασιλέως κακηργοῦντα μᾶλλον ἰωνάθην τιμῶσι καὶ κατηγορεῖν παρεσκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπιχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μὴ καὶ προσλάβωσί τι κακὸν, δεδιότες. τοσαύτη δὲ σπουδὴ πρὸς ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἐχρήσατο, ὥστε αὐτὸν καὶ πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων.

Κεφάλαιον η'.

Ως δημήτριος ὁ δημητρίου πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος.

ΕΤει δὲ ε', καὶ ξ' πρὸς τοῖς ρ' δημήτριος ὁ δημητρίου μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, οὓς παρέσχεν αὐτῷ λασθένης ὁ κρὴς, ἄρας ἀπὸ τῆς κρήτης, κατέπλευσεν εἰς κιλικίαν. τοῦτο δὲ ἀλέξανδρον ἀκούσαντα, εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἐνέβαλε. καὶ πρόφασιν ἐκ τῆς φοινίκης, εἰς ἀντιόχειαν ἔπλευσεν, ἵνα τὸ ἐκεῖ πρωτεῖον δημήτριον ἐλθὼν, ἀσφαλῶς θῇ. καταλιπὼν δὲ κοίλης συρίας ἀπολλώνιον τὸν δάου ἡγεμόνα. ὃς μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰς ἰάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ μετ' ἐξουσίας, οὐχ ὑποτασσόμενον τῷ βασιλεῖ. τοῦτο δὲ αὐτῷ πρόφασιν ὀνειδος φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτάξειεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενον ἐξαπάτα, νομίζων ἰσχὺν ἔχειν. ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἡμετέρᾳ φάλαγγι συγκείθητι, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης ὅπλιζε τὸν ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε τοὺς ἀρίστους ἐκ πόλεως ἡμῖν συμπαραλήψῃ. ἐγὼ δὲ τοιούτους πρόγονους ἀεὶ νικῶντας εἰσῆγον. ποιήσῃς δὲ πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθοις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὅπλοις ἀμιλᾶσθαι, οἷ δὲ τόπῳ εἰς ὃν ἐπτώμῳ φοβῇ. παροξυνθεὶς δὲ ὑπὸ τούτοις ὁ ἰωνάθης, μυρίους ὁπλίτας ἀλέξανδρος ἐξαπέστειλεν, ὥρμησεν ἐξ ἱεροσολύμων, μετὰ καὶ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἡμόμῳ ἐν ἰόππῃ, ἐξεστρατοπέδευται τῆς πόλεως ἔξω, τῶν ἰοππιτῶν οὐκ ἐκκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. φεύγειν γὰρ εἶδον ἔχον ὑπὸ ἀπολλωνίου καταπεπλῆσαι. τῇ δὲ ἰωνάθου πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν ἐξασκουμένου, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐξέλῃ καταπεφότες, ἀνέῳγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ ἀπολλώνιος ἀκούσας τὸν ἰόππην ὑπὸ ἰωνάθου καταληφθῆναι, τεσσαρακοντέρεις ἱππεῖς ἐξαλαβὼν, καὶ πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν ἄρας, ἐπὶ μᾶλλον ἐπειγέτο τὴν πορείαν. εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν ἰόππην, ἀναχωρεῖ, ἕλκει τὸν ἰωνάθην εἰς τὸ πεδίον τῇ ἵππῳ καταφερόμενος, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ἰωνάθης, ἐδίωκεν εἰς τὸν ἄζωτον τὸν ἀπολλώνιον. ὁ δὲ εἰς τὸ πεδίον ἡμιάσθαι σωθεὶς τὸν πολέμιον, ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. τῶν δὲ ἀπολλωνίου χιλίους ἱππεῖς καθίσαντος εἰς ἐνέδραν ἔν τινι χειμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν ἐπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθόμενος ὁ ἰωνάθης ἐκπλαγὴ τάξας ἦν ἐπαναστρέψας ἐν πλινθίῳ, κατ' ἀμφότερα τοὺς πολεμίους ἀμυνεῖσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κύκλῳ περὶσσεον ἐκ' ὄπισθεν ἐπελθοῦσι μάχοις ἑαυτὸν ἀντάξας. ἡ μάχης ἕως ἑσπέρας παρεβαλύσης, δοὺς σίμωνι τῷ ἀδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, τοῦτον μὲν ἐπέλθοντι συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῇ ἐχθρῶν.

A hominem instituere, aut vlla in re exhibere ei negotium. quo facto cùm manifestum esset quanti rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandum parati venerant, subduxerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia rex hic Ionatham prosecutus est, vt ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

Cap. VIII.

B *Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupto regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.*

ANno autem centesimo sexagesimo quinto Demetrius Demetrij filius, acceptis multis mercenariis militibus à Lasthene Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: móxque è Phœnice properauit Antiochiam, vt res eius ante Demetrij aduentum C in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Dauo duce præposito. Is profectus cum exercitu Iamniam, misit ad Ionatham pontificem nuncium, rem indignam dicens: eum solum pro suo arbitrio viuere non subiectum regis imperio: & sibiipsi esse opprobrium, quòd eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus desidens putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, D in campum descende, vt ferro decernamus, vter nostrûm sit virtute præstantior. Ne sis tamen inscius, quod è singulis vrbibus fortissimi mecum militant, assueti semper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non saxis pugnandum est, & in quo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, vnà cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cùm peruenisset Ioppen, extra vrbem castra metatus est, excluſus à Ioppensibus, qui intus habebant E Apollonij præsidium. Ionatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitum, octo peditum millibus, Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cúmque venisset Ioppen, paulum retrocedens traxit Ionatham in planiciem, fretus equitatu, & F in eo victoriæ spem collocans. Ionathas verò progressus insequebatur Azotum versus Apollonium: qui vbi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est vt prælium committeret. cúmque mille equites in insidiis positi fuissent in quodam torrente, vt se Iudæis à tergo obiicerent, Ionathas qui hoc maturè sensit non est territus: sed instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, vt vtrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo. cúmq; prælium protraheretur vsque vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalãge cõfligere.

Ipse verò suis mandauit vt obiectis scutis excip-
iperent tela immissa ab equitibus. qui cùm
hoc fecissent, exhausti sunt telis equites, nec
tamen quenquam læserunt. non enim penetra-
bant ad corpora, sed obiecta scutorum cen te-
studine, densitate eorum facilè repellebantur,
& cadebant irrita. Vbi verò iaculando à mane
vsque post meridiem lassatum hostem anim-
aduertit Simon, phalangem aggreditur, & vsus
egregia suorum opera hostem coegit fugere.
quo viso equites, ne ipsi quidem locum suum
tenuerunt: sed fessi diutina iaculatione, & vi-
dentes nihil amplius spei situm in peditibus, nullo
ordine confusi fugiebant, dissipati per totam
planiciem. Ionathas autem victos Azotum vs-
que persequens, multis cæsis reliquos despe-
rata salute in templum Dagonis, quod est in
ea vrbe, compulit. qua capta eodem impetu,
& ipsam & circumuicinos vicos incendit. ac
ne Dagonis quidem religione deterritus, & fa-
num ipsius & quotquot eò confugerant con-
cremauit. fuitque numerus tam eorum qui ex-
usti sunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo
millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu,
ab Azoto profectus ad Ascalonem admouit
copias. & cùm extra vrbem castra posuissent,
prodierunt ad eum Ascalonitæ cum hospitali-
bus muneribus. quibus acceptis, & collau-
data eorum voluntate, reuersus est illinc Hie-
rosolyma, multam secum ducens prædam,
quam abegit deuictis hostibus. Cæterùm Alex-
ander audito quòd victus esset dux eius Apol-
lonius, simulabat se lætum, quandoquidem
ille præter animi sui sententiam aggressus esset
Ionatham, amicũ & socium: & misit ei virtu-
tis ergô fibulam auream, quod gestamen solis
cognatis regis concedebatur, & Accaronis to-
parchiã ei possidendam in perpetuum addixit.
Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum
naualibus & terrestribus copiis venit in Syriã,
Alexandro genero laturus auxilium, alacriter
excipientibus ipsius iussu ciuitatibus vsque A-
zotum, vbi obtundebatur querimoniis deplo-
rantium Dagonis templi incendium: accusa-
bántque populariter Ionatham autorem eius
iniuriæ, qui & agros eorum vastasset ferro ac
flammis, & plurimos ciuium dedisset exitio,
Ptolemæo penè dissimulanter audiente eorum
querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei
occurrit, exceptus & muneribus & omni ho-
noris genere. deinde cùm vsque Eleutherum
fluuium regem deduxisset, reuersus est Hiero-
solyma. postquam autem Ptolemaidem per-
uenit, minimum abfuit quin oppressus sit Pto-
lemæus, Alexandri insidiis per Ammonium
eius amicum appetitus. quibus detectis scri-
psit Alexandro, deposcens Ammonium ad
supplicium, quod meritum aiebat, propter
structas sibi insidias. qui cùm non dederetur,
intellexit ipsum Alexandrum earum fuisse au-
torem, & cœpit eum magno odio prosequi.

A αὐτὸς ὁ Ζοὶς συὶ αὐτῷ προσέταξε φεραξ αμφίοις τοὺς
ὅπλοις, ὑπὸ δὲ χαλᾶς τὰ βέλη τὰ ἀφεθέντα τῷ ἱππέων. καὶ
οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν. οἱ δὲ τῶν πολεμίων ἱππεῖς,
ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι καὶ ὀξεκενώθησαν,
ἀδύνατοι αὐτοὺς ἔβλαπτον. ἀ γὰρ διίκνειτο τὴν σωμάτων τὰ
βαλλόμενα, συμπεφραγμένας ὑπὸ τῶν ἀσπίδων συμ-
πνωμένας ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφιέμενα, ῥᾳδίως ἐ-
κρατεῖτο, καὶ ἀπράκτους ἐφέρετο. ὡς δὲ παρείθησαν ὑπὸ
ὠρῶν μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ
πολέμιοι, νοήσας σίμων κεκμηκότας αὐτοὺς, συμβάλ-
λει τῇ φάλαγγι, καὶ ῥᾳθυμίᾳ χρησαμένων πολλῇ
τῇ σφετέρᾳ αὐτῶν, ῥέπουσι εἰς φυγήν.
θρασάμενοι δὲ τοὺς πεζοὺς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, καὶ
αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ πάρεδροι μὲν ὄντες αὐτοῖς ἀπὸ
μέχρι δείλης μάχεσθαι, τῆς δὲ τῶν πεζῶν ἐλπί-
δος αὐτοῖς ἀπολωλείας, ἀκόσμως καὶ συγκεχυμένως
ἔφευγον, ὡς ἀμαχὶ θέντας αὐτοὺς ἀθρόους ἀθρόους
πιθῶν τῷ πεδίου. διώκων δ' αὐτοὺς Ἰωνάθης μέχρι
τῆς Ἀζώτου, καὶ πολλοὺς αἱρῶν ἀποτρέποντας τὰς σω-
τηρίας ἠνάγκασεν ὅλη τὸν τοῦ Δαγῶνος ναὸν καταφ-
γεῖν, ὃς ἦν ἐν Ἀζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ὅλης ὁρμῆς Ἰωνά-
θης τὴν πόλιν, αὐτὴν τε ἐνέφρησε, καὶ τὰς περὶ αὐ-
τὴν κώμας. ἀπέχων δ' οὐδὲ τοῦ Δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλ-
λὰ καὶ τοῦτο ἐνέφρησε καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ συμπεφυγότας
διέφθειρε. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόν-
των καταφλεχθὲν ἐν τοῦ ἱεροῦ τῶν πολεμίων, ὡσεὶ τε-
τρακισχίλιοι. κρατήσας δὲ τοσαύτης δυνάμεως, ἀφεὶς
ὑπὸ τῆς Ἀζώτου εἰς Ἀσκάλωνα Δαγάνδ, καὶ κατα-
στρατοπεδεύσας ἔξω τῆς πόλεως αὐτῆς, προσῆλ-
θον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ οἱ Ἀσκαλωνῖται, ξένια προ-
φέροντες αὐτῷ καὶ τιμῶντες. ὁ δ', ὑπὸ δεξάμενος αὐ-
τοὺς φιλοφρονήσεως, ἀπέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυ-
μα, πολλὴν ἐποιησάμενος λείαν, ἣν ἔλασεν ἐκεῖθεν ἀ-
νήσας τοὺς πολεμίους. ἀλέξανδρῳ δ' ἀκούσας ἐτι-
μήσεν τὸν αὐτῷ σφετερισμὸν ὑπολωβίοις, προσεποιεῖ-
το χαίρειν ὅτι Δαγὼν τιμᾷ αὐτῷ γνώμῃ συνέβαλεν ἰω-
νάθῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ, καὶ πέμπει χρυσῆν
ἀνθίνῃ μάρτυρα αὐτῷ, καὶ γέρα καὶ τιμὰς δίδωσι,
πορφύραν χρυσέαν ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς τὰ βασιλέως
συγγένεσι, καὶ τὴν ἀκκαρῶνα καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς, εἰς
κληρουχίαν ὁλόκληρον. ὑπὸ δὲ τούτου τοῦ καιροῦ καὶ
βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ναυτικῇ ἐμπο-
δύναμιν, καὶ πεζῇ εἰς συρίαν ἦκε, συμμαχήσων τῷ
ἀλεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτῷ, καὶ πᾶσαι προ-
θύμως αἱ πόλεις αὐτὸν ἀλεξάνδρου καλέσασαι
ἐκδεχόμεναι παρέπεμπον ἕως Ἀζώτου πόλεως, ὅ-
θα πάντες κατέβαινον αὐτῷ ὡς τὸ ἐμπορεύεσθαι
ἱεροῦ αὐτῶν Δαγῶνος. κατηγόρουν τε Ἰωνάθου τὸ
ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος,
καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος. καὶ Πτολεμαῖος
μὲν ταῦτα ἀκούσας ἐσώπησεν. Ἰωνάθης δὲ εἰς ἀπ-
αντήσας Πτολεμαίῳ, ξενίοις τε λαμπροῖς καὶ
αὐτὸν τυγχάνει, καὶ πομπῆς ἀπάσης. ἔστιν ὅτε προπέμψας
αὐτὸν ἕως τοῦ ἐλευθέρου καλουμένου ποταμοῦ, πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἐμβόλιμον δ' ἐν Πτολε-
μαΐδι Δαγὼν πᾶσαν προσδοκίαν μικρᾷ διέφθειρε Πτολεμαῖος ὑπεβουλεύθεις ὑπ' Ἀλεξάνδρου δι' ἀμυ-
νίαν, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φανερὰς δ' ὑπεβουλὴν ἐμφανῆς, Πτολεμαῖος γράφει τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ὅτι
κόλασιν ἐζητῶ τὸν ἀμμώνιον ὑπεβουλεύθην λέγων πρὸς αὐτὸν, καὶ δίκην ἐμοῦ τοῦτον αὐτὸν ἀξιῶν ὑποχεῖν. ὁ
ἐπιδιδόντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου, συνεὶς ἐκεῖνον εἶ τὸν ὑπεβουλεύσαντα, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διετέθη.

πως

τοῖς δ' ἀντιοχεῦσι καὶ πρότερον ὢν προσπεποιημένος ἀλέξανδρος δι' τὸν ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθεσαν κακά. πεφοβημένων δὲ τὴν τοῦ ἀμμωνίου ὑπόκρισιν, καταφεύγει αἰσχρῶς ὡς γυνὴ, κρύπτων ἑαυτὸν ἀποδύσασα στολὴν γυναικείαν, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. πτολεμαῖος δὲ μεμφόμενος αὐτὸν ἐπὶ τῷ συνοικίσαι τὴν θυγατέρα ἀλεξάνδρῳ, καὶ τῷ συμμαχίας τῆς πρὸς δημήτριον, διαλύει πρὸς αὐτὸν συνήθειαν. ἀποστάσας γὰρ τοῦ θυγατέρα, πέμπει πρὸς δημήτριον διδοὺς αὐτῷ συμμαχίαν καὶ φιλίαν, συμπροθύμως τοῦ θυγατέρα δόσθαι αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ καταστῆσαι αὐτὸν εἰς τὸν πατρῷον ἀρχικόν. ὁ δὲ δημήτριος ἡδέως τοῖς προτεθυμημένοις, διαλαβὼν τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. συνέβη δὲ καὶ πτολεμαίῳ λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπολειφθῆναι, πεῖσαι τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους διὰ ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρηνόμησε. κατορθώσας δὲ καὶ τοῦτο, μισοῦντες δὲ τὸν ἀλέξανδρον οἱ ἀντιοχεῖς διὰ τὸν ἀμμώνιον ὡς διεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς ἀντιοχείας, ἦκεν εἰς κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς ἀντιοχεῖς πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν πραγμάτων αἱρεθείς. καὶ αὐτίκα δύο προτιθεῖται διαδήματα, ἐν μὲν τὸ τῆς ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς αἰγύπτου· χρῆσθαι γὰρ ἀμφοῖν φύσει καὶ δικαίως, καὶ τῷ λαμπρῷ οὐκ ἐφιέμενον, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ μέλλοντα λογίσασθαι σωφρονοῦντα, φείσασθαι τὲ μὴ δύξαι ἐν τοῖς ῥωμαίοις ὑπόφθονος εἶναι. καὶ συναγαγὼν τοὺς ἀντιοχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν δημήτριον αὐτοῖς, λέγων ὡς οὐδένας μᾶλλον αὐτοῖς πρὸς τὸ παρὸν, αὐτὸς διαλλακτὴς, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἕξεσθαι διομολογήσασθαι, καὶ φαύλοις ἰσχυρισμοῖς τὰ πράγματα συνέβη ὑπόχειρα γενέσθαι, αὐτῷ δὲ ἔφασαν ἀρκεῖν τὴν τῆς αἰγύπτου βασιλείαν. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸν δημήτριον. τῷ δ' ἀλεξάνδρου στρατεύματα πολλὰ καὶ μεγάλη ὁρμήσαντος ἐκ τῆς κιλικίας εἰς συρίαν, καὶ τὴν ἀντιοχέων γῆν διαφθείραντος καὶ διαπράσαντος, πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε μετὰ γαμβροῦ δημητρίου. ἤδη γὰρ καὶ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα, καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν ἀλέξανδρον. ἔνθα οὖν εἰς ἀραβίαν φεύγει. συνέβη δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τοῦ πτολεμαίου φωνῆς ἀκούσαντα ἐλαφρότερα θεραπεύειν, καὶ τὸν πτολεμαῖον διαπροσφιλέσθαι διαβαλεῖν. τοὺς γὰρ πολεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ θαύμαθ' πολλὰ δόντας αὐτοῦ καὶ τῆς κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τοῦ θανάτου καταστῆσαι. τοῦ γὰρ σώματος φυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς οὕτως εἶχεν εἰς ἐμὲ ἡμέρας τέσσαρας, μήτε συνιέναι τι, μήτε φθέγγεσθαι δυνηθῆναι. τῆς δ' ἀλεξάνδρου τοῦ κεφαλοῦ ὁ τὴν πρᾶξιν δυνάστης διαπεμψάμενος ζάβελος, ἀπέστειλε πτολεμαίῳ. ὃς τῇ τῆς ἡμέρας ἐν τῇ θαυμάτων καὶ φροντίσας, ἥδιστον ἄκουσμα καὶ θέαμα τοῦ ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἅμα ἔσεσθαι καὶ τὸν κεφαλὴν ἀκούσῃ καὶ θεᾷ. καὶ μετ' οὐ πολὺ πληθὺς τῆς ἐπ' ἀλεξάνδρου τιθηνικὴ χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέσφαξε τὸν ἑαυτοῦ υἱόν. ἐβασίλευσε δὲ τῆς ἀσίας ἀλέξανδρος ὁ θάλλης λεγόμενος, ἔτη ἑπτὰ, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἔφθαλεν δὲ τὴν βασιλείαν δημήτριος ὁ νικάνωρ ὀπλιτεύσας, ἀπὸ πατρείας ἤρξατο δεκαδύο τὸ τῆς πτολεμαίου

A Antiochenos autē iam antea propter eū Ammoniū infensos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnā Ammonius, turpiter vt mulier cæsus, dū amictu fœmineo quærit latebras, quemadmodū in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandi pœnitens, & lati aduersus Demetrium auxilij, abstracta à marito filia cōfestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, vt data ipsi in matrimonium filia, in paternum regnum eū restitueret. At ille & amicitiam eius & oblatā coniugem perlibēter amplexus est. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochensibus persuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facilè impulsi sunt, vt eum ex vrbe eiicerent. Atque ita elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus verò vrbem ingressus, & à ciuibus rex consalutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti verò alterum. Sed cùm esset natura iustus, & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidiosus fieri, aduocata Antiochensium concione, persuasit eis vt Demetrium reciperent, pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum, quæ illis cum patre eius intercesserant. Se quoque affirmauit monstratorem ei fore vitę rectè instituendæ & administrandæ reipublicæ: nec pallurum quicquam tentare, quod non deceat. nam quoad dominationem attinet, contentum se esse Ægypti imperio. atque ita perducti sunt in eam sententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterùm cùm Alexander ducens validum exercitum è Cilicia inuasisset Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero suo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ, & victus Alexāder compulsus est fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi cōsternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratúmq; aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerēt, ni ereptus esset interuentu satellitum. attamen per integrum quatriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qui die quinta demum respirans à vulneribus, & ad se reuersus iucundissimo sibi rumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos. nec ita multò pòst exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, sicut aliàs indicauimus. Demetrius autē cognomine Nicanor, regno potitus cùm esset prauo ingenio malè mulctabat Ptolemæi

milites, oblitus & auxilij & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens intercesserat. Illi verò perosi hominis ingratitudinem receperunt se Alexandriam, elephantis tamen in eius potestate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è tota Iudea copiis, aggressus est oppugnare arcem Hierosolymis & Macedonicum præsidium, cum desertoribus religionis qui eò confugerant. Hi primùm contemnebant conatus Ionathæ, quòd satis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot sceleſti elapſi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cúmque peruenisset vsque Ptolemaidem, acciuit eum ad se per literas. Ille non intermissa oppugnatione, cum senioribus populi & sacerdotibus aurum, argentum, vestem, aliáque xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit regis animum: tractatúsque honorificè, confirmatus est in pontificatu, quemadmodum à superioribus regibus. Accusatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: verumetiam rogatus vt pro Iudæa vniuersa tribúsque attributis ei toparchiis, Samaria, Ioppe, & Galilæa, trecenta tantùm talenta penderentur, concessit per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum gẽti gaudium. Exemplum epistolæ quam scripsimus Lastheni parenti nostro, misimus ad vos vt sciretis: Rex Demetrius Lastheni patri gaudium. Genti Iudæorum amicis nostris & iura amicitiæ seruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Romatham cum suis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid solebant ante me reges accipere à sacrificantibus Hierosolymis, aliáque tributa pro fructu terræ atque arborum: præterea salinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in posterum. Cura igitur vt huius scripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illustri aliquo loco templi sanctissimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns ditionem suam pacatam, & nihil timendum periculi, dimisit exercitum, & stipendia militum minuit, solis exteris mercedem soluens, quos secum è Creta aliisque insulis collectos adduxerat. quamobrem odium sibi concitauit apud proprium militem, cui ipse nihil numerabat, solito ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore stipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent, ad subeunda quoties opus esset pericula.

A στρατιωτικὸν, ὅτι συμμαχίας ἐπελαθόμενος, καὶ ὅτι παρ' αὐτοῦ ἦν αὐτῷ, καὶ διὰ τὸν πρὸς Κλεοπάτρας γάμον συζῆν. οἱ μὲν οὖν ἐν στάσει, φοβούμενοι αὐτοῦ τὸν πονηρὸν εἰς ἀλεξάνδρειαν, τοῖς δ' ἐλέφασιν ἐν τῇ ἐκείνου γίνεται. Ἰωνάθης δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἐξεστάσης τῆς Ἰουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἄκραν, ἔχουσαν μακεδονικὸν φρουρὸν, καὶ τοὺς αὐτομόλους πρὸς αὐτὸν καὶ τὰ περιφυγόντων τὸν τέμενος συνήθειαν. οὗτοι δὲ τὸ μὲν B πρῶτον καταφρόνουν ὧν Ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο διὰ τὸν ὄχλον, πεποιθότες τῇ ὀχυρότητι τοῦ χωρίου. νυκτὸς δέ τινες τῶν ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες, ἦκον πρὸς Δημήτριον, καὶ τὸν πολιορκίαν αὐτῷ τῆς ἄκρας ἐμήνυον. ὁ δὲ τοῖς ἠγανακτημένοις παροξυνθεὶς, ἐπάλαβεν τὸν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὰς Πτολεμαΐδα. γράφει πρὸς τὸν Ἰωνάθην. γνόμενος δὲ ἐν Πτολεμαΐδι, παρέφει καλοῦσαν αὐτὸν σπεύσαι πρὸς αὐτὸν εἰς Πτολε- C μαΐδα. ὁ δὲ τὸν μὲν πολιορκίαν, οὐκ ἔπαυσε. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ συγκαλέσας καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα, καὶ πλῆθος ξενίων κομίζων, ἦλθε πρὸς τὸν Δημήτριον. καὶ τούτοις διαπρεσάμενος αὐτὸν,, θεραπεύει τὸν ὀργὴν τοῦ βασιλέως. καὶ πιθανὸς ὑπ' αὐτοῦ, λαμβάνει δικαίαν ἔχειν τὸν ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ πρὸ τοῦ αὐτὸς βασιλέων ἐκέκτητο. κατηξιοῦτο δὲ αὐτοῦ τῆς φιλίας, ὁ Δημήτριος οὐκ ἐλάττουσαν. ἀλλὰ καὶ παρακαλέσαντος αὐτὸν ἅπαν ὑπὲρ τῆς Ἰουδαίας ἀπάσης, καὶ τῶν τριῶν νομαρχιῶν, Σαμαρείας καὶ Ἰόππης καὶ Γαλιλαίας, τεσσαράκοντα τάλαντα τάλαντα δίδοσι, καὶ πρὸς πάντα ὑπήκοος αὐτῷ γίνεται ὧν ἐπέτρεψεν τὸν τέμενον τῶν. βασιλεὺς Δημήτριος Ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ καὶ τῷ Ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ αὐτόγραφον τῆς ὑπογεγραμμένης ἐγράψαμεν λακεδαιμονίοις τῷ συγγενεῖ ἡμῶν, ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε. βασιλεὺς Δημή- E τριος λακεδαιμονίοις τῷ πατρὶ χαίρειν. τῷ Ἰουδαίων ἔθνει ὄντι φίλῳ, καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντι, τῆς εὐνοίας ἕνεκα χάριν ἀποδοῦναι. καὶ τοὺς ξένους νόμους ἀφειμεν, καὶ λύδδα, καὶ ῥαμαθὲ, αἳ τῇ Ἰουδαίᾳ προσετέθησαν ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ τὰ προσπροσόντα τούτοις, ὅπως τὰ δοθέντα τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκλύωσιν οἱ πρὸς ἡμῶν ἐπιτελεῖς, καὶ δοκεῖ δικαίως τῆς χορηγίας τῶν γάμων καὶ τῶν φόρων, καὶ πάλλα τὰ προσήκοντα ὑμῖν, καὶ τὰς λίμνας τῶν ἁλῶν, καὶ τοὺς κομιζομένους ὑμῖν στεφάνους, ἀφίημι αὐτοῖς. καὶ οὐδὲν ἀποτελεσθήσεται τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν, εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. φροντίσατε οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται, καὶ δοθῇ Ἰωνάθῃ, καὶ ἐν ἐπισήμῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου ἱεροῦ τοῦ.

τὰ μὲν δὴ γραφέντα τοιοῦτ' ἦν. ὁρῶν ὁ Δημήτριος εἰρήνην οὖσαν, καὶ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πόλεμον φόβου ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατείαν. καὶ τὸν μισθὸν ἀπέδωκε ἑκάστοις. καὶ μόνοις τούτων ἐχορήγει τῶν ξενολογηθέντων, οἳ συνεπέβησαν ἐκ κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. ἔχθρας δὲ αὐτῷ καὶ μῖσος ἐκ τούτου λάβετο, πρὸς τὸν στρατιῶται, οἷς αὐτὸς μὲν, οὐδὲν οὐκ ἔπραττεν. οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ἐμίσουν, διετέλουν, ἵν' δύνασιν ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶσιν οἱ δικαίως πονοῦντες.

Ωρο ξεῦ

Κεφάλαιον Θ'. A CAP. IX.

Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, αὐτοχῷ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸν σύμμαχον ἰωνάθην.

Tryphon Apamenus poſt deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſeris, recepto in amicitiam Ionatha.

AMέλει ταύτην νοήσας ἡ δύναμιν τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον ἀλλοξάνδρου τὰς στρατηγὰς, ἀπαμεὺς τὸ ἔθνος, διόδοτος ὁ ἐπίκλην τρύφων ὄνομα, ἀφικόμενος πρὸς μάλχον τὸν ἀραβα τρέφοντα τὸν ἀντίοχον τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν αὐτίοχον. καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον, ἥκειν αὐτὸν ἔφη παραδώσων αὐτῷ τὸν ἀντίοχον. βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν πατρῴαν ἀνακτήσειν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρᾶγμα, αὐτεῖχεν ὑπ' ἀπιστίας. ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ πρεσβεύσαντος τρύφωνος ἐκκαλοῦντος τὸν πρὸς τρύφωνα παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν ἄλλα τούτου τοῦ λόγου ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἐπεξελθεῖν βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῇ ἱεροσολύμων καὶ τοὺς ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δῶρα καὶ προσβύτας παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τὰ ἰουδαίας ἐκβαλεῖν. ὁ δὲ οὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑπισχνεῖτο μὴ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον. τῶν γὰρ ναῦν ἀχολεῖν. ἀξίου δὲ αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι δηλαδὴ διαφθεῖραι τὴν δύναμιν αὐτοῦ. καὶ ἰωνάθης μὲν ἐκλεκτοὺς χιλίους ὁπλίτας στρατιώτας, ἔπεμψεν. αὐτοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν δημήτριον ὡς ἐπὶ πονηθέσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπεχθανόμενοι δὲ αὐτῷ καὶ δεδιότες τὸν πατέρα δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτήματα, καιρὸν ἐπιτήδειον λαβεῖν καθ' ὃν δυνήσοιντο αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρεῖναι τῷ ἰωνάθῃ τῷ δημητρίου, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλὴν ἀθρόον δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες ἐπικαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ ἐπιστάντες τοῖς βασιλείοις αὐτῷ ζόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ὁδοὺς ἐξαλαβόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τὸν μὲν ὄχλον τὸν αὐτοχείων ἐκπολεμοῦντα πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, ἐξαλαβεῖν τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ ἰωνάθου ἰουδαίους συμβάλλειν τοῖς αὐτοχθοσι. καὶ διαθεῖν ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες πλῆθος. βλέποντες δὲ τοὺς αὐτοχεῖς κεκτημένους ἰουδαίους, ὅτι τὰς στέγας τῶν βασιλείων ἀναβαίνοντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον τοὺς αὐτοχεῖς. καὶ τὰ μὲν αὐτοῖ τι πάσχειν ὑπ' αὐτῶν ὄντες ῥᾳστώτατα. ἐξῆλθε τὸ ἔθνος, πτοουμένους δὲ αὐτοὺς καὶ ἀδώδιν μάχαις, τῷ συνέλαυνε αὐτοὺς οἰκίαν ἀπόστασις. καὶ ταύτας μὲν θᾶσσον πῦρ ἀπέκαιεν. ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ἕλκω ἐξατείνετο τὴν πόλιν, πᾶσαν τῶν οἰκιῶν ἐσῶν, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων ᾠκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐκαιε. οἱ δὲ αὐτοχεῖς μὴ δυνάμενοι βοηθῆσαι μηδὲ κατασβέσαι τῷ πυρὶ, εἰς φυγὴν ἐτράποντο. τῷ δὲ ἰουδαίων ὑπὸ δώματος ὅτι δῶμα ἐξαπιόντων, καὶ τὸν αὐτοὺς διωκόντων τὸν τρόπον, ἐξαίφνης ἐπιστὰν τὴν ἡμέραν τῇ ἡμέρᾳ. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς αὐτοχεῖς, σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐπιθυμοῦντας, καὶ ἐξὸ τοῦ μηκέτι μαχομένους ἀλλὰ αὐτοῖς ὑπείκοντας. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς αἱ καθ' ἡμέραν ῥίψαι τὰς παντοπλίας, καὶ ἐξαθοῦναι αὐτοὺς τῷ δημητρίῳ. συήγαγε δὲ αὐτοὺς τῶν τετολμημένων, καταπαύσας τὸν θόρυβον. δωρησάμενος δὲ τοὺς ἰουδαίους τῆς ἐν τῷ σκύλων ἀφελείας, καὶ οἷς αἰτίοις αὐτῷ νίκης γεγενημένοις ἐξαιρέσας, ἀπέπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην

EAm alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cùm indicasset ei quàm infensi essent Demetrio milites, suasit vt sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primùm difficilem se præbebat, quòd non satis ei fideret: tandem Tryphon euicit assiduis precibus. Interea Ionathas pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium, & impios transfugas, reliquósque qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum vt præsidia de Iudææ castellis eiiceret. Qui non hac tantùm in re, sed maiora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quàm primùm leuatus esset præsenti bello, per cuius negocia non licaret nunc id facere. postulabat etiam vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem deficerent: móxque tria millia delectorum militum Ionathas ad regem misit. Cæterùm Antiochenses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntésque auxilium ei veniisse à Ionatha, & considerantes breui augendas eius vires nisi maturè præuenirent, correptis armis circumsteterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Iudæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochensibus, & superatus numero, compulsus est cedere. Tum Iudæi receperunt se in tectum regiæ, & è superiore loco missilibus feriebant populum: quod cùm tutò facerent propter loci eminentiam, facilè repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbem peruagatum est propter densitatem ædificiorum, quæ tota ferè constabant è materia lignea. Antiochenses verò non valentes ædibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Iudæi de vno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animaduertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideò intermisisse prælium, per diuersos angiportus eos aggressus, multis occisis reliquos coegit abiectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatósque Iudæos præda quam ex direptionibus parauerant, & collaudatos quasi autores eius victoriæ remisit ad Ionatham

1. Mach. 11.

non ſine præclaro virtutis eorum teſtimonio. poſtea tamen ingratus apparuit, & non ſeruauit pollicita, bellum etiam minatus, niſi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens ſolita eſt prioribus regibus pendere. Feciſſétque etiam ni impeditus eſſet à Tryphone, coactus apparatum contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuerſus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adoleſcente, diadema eius capiti impoſuit : & deficientibus ad ſe omnibus militibus, qui fraudati ſtipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus eſt : & vno prælio factus ſuperior, tum elephantos, tum Antiochenam vrbem illi ademit, compulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens miſſis literis & legatis ad Ionatham, ſocium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, conceſſis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vaſa & pocula veſtémque purpuream & ius vtendi miſit ei, nec non fibulam auream, cooptáto inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum eſſet Tyrum inter & Ægyptum præpoſuit. Ionathas verò lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficiis atque honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit, amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturúmque vnà bellum contra communem hoſtem Demetrium, multa de eius ingratitudine queſtus, quòd pro beneficio iniuriam ſibi repoſuiſſet. cùm igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confeſtim profectus eſt ad vicinas vrbes & oppida : à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus eſt militibus. & cùm Aſcalonem veniſſet : hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occurſum eſt : quos & ipſos hortatus eſt, quemadmodum alias vrbes Cœleſyriæ, vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniuriis pœnas ab eo repeterent. eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc conſentire debeant. quibus perſuaſis vt polliceretur auxilia, ad Gazæos peruenit, vt hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter ſpem inuenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes deſerto Demetrio parti aduerſæ ſe coniungere. quare Ionathas irritatus eſt, vt & agros vaſtaret, & vrbem conaretur vi capere : relictáque ad eius obſidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos ſæuiebat incendiis. Tum Gazæi videntes præſentem calamitatem ab hoſte, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & ſpem quoque incertam propter locorum diſtantiam, ſatius exiſtimauerunt illo omiſſo neceſſitati ſuæ conſulere : & miſſis ad Ionatham nunciis recepti ſunt in ſocietatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non niſi ſuo malo docti intelligunt quid ſit vtile, cùm deberent ſapere ante acceptum incommodum, & vltrò potius

A μάρτυρων αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον δὲ πονηρὸς εἰς αὐτὸν ἐγένετο, καὶ τὰς ὑποχείους διεφθείρατο, καὶ πόλεμον ἠπείλησεν εἰ μὴ τοὺς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσει, οὓς ὤφειλε τῷ Ἰουδαίων ἔθνει ἀπὸ τῶν προτέρων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἀδύνατον αὐτὸν ἐπέχειν, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην παρασκευὴν εἰς τοὺς πρὸς αὐτῷ φρουρίδας. ὑποστρέψας γὰρ ἐκ τῆς Ἀραβίας εἰς τὴν συρίαν μετὰ τοῦ παιδὸς αὐτοκράτορος, μέγαν ἐπὶ

B τῷ σώματι τῶν ἡλικίαν, ἐπέθηκεν αὐτῷ τὸ διάδημα. ἐκ πολλῶν χορηγησάντων τὰ στρατιωτικὰ πάντες, ὃ καταλειπόμενον τὸν δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθοῦ, πόλεμον ἐκφέρει κατὰ τὸν δημήτριον. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ' ἐλέφαντας, καὶ τὴν τῶν Ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν ἐνίκᾳ τῇ θεῖς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν. ὁ δὲ παῖς αὐτοκράτωρ πέμψας πρεσβύτας καὶ χρήματα,

C φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τῶν ἀρχιερωσύνην ἐχεδαίᾳ, καὶ τέτταρσι παραχωρεῖ νομαῖς, οἳ τῶν χώρων τῆς Ἰουδαίων προστάθησαν. ἔτι γε μὴν σκεύη χρυσᾶ καὶ ἐκπώματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα χρῆσθαι τούτοις ἐπέτρεψεν. ἀπὸς φλεγ. ἡ πόρπη δ' αὐτῶν δωρεῖται χρυσέα, καὶ τῶν φρούτων αὐτῷ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δ' αὐτοῦ σίμωνα, στρατηγὸν τ' στρατιᾶς ἀπὸ τῶν κλίματος τῶν τυρίων, ἕως τῆς αἰγύπτου

D καθίστησιν. ἰωνάθης ἢ τούτοις παρ' αὐτοκράτορος γεγονημένοις εἰς αὐτὸν κάθως, πέμψας πρὸς αὐτὸν τε καὶ ξένα πρεσβύτας, εἶναί τε φίλος ὁμολογῆ καὶ σύμμαχος, καὶ πολεμήσῃ σὺν αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς οὐδὲ αὐτῷ χάριτας ἀποδώσει, πολλὰν παρ' αὐτοῦ χρηστῶν ἐν οἷς ἐδέξατο τυχών, ἀλλὰ πρόσκλησιν αὐθ' ὧν δὲ πάσχει. συγχωρήσαντος οὖν αὐτοκράτορος δυνάμιν αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἔκτε συ-

E ρίας καὶ φοινίκης τοῖς δημητρίου πολεμήσαι στρατηγοῖς, ἵνα ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. αἱ μὲν λαμπρὰς μὲν ἐδέξατο, ἔρριψαν δ' οὐκ ἔθελον. ἀπελθόμενος δ' ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τῶν ἀσκαλωνιτῶν φρουρίμως αὐτῷ μὴ δόξαν ὑπαντησάντων, αὐτοὺς τε τούτους παρεκάλει, καὶ τὴν ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλιν ἐκάστην, ὅσας ἦσαν δημητρίου, προσέταττε μὲν αὐτοκράτορι, σὺν αὐτῷ δὲ πολεμοῦσας πρέπειν τῶν δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς.

F ἐπὶ δ' αὐταῖς βουλομέναις ταῦτα φρονεῖν, πολλὰς αἰτίας. πείσας δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς γάζαν παρεγένετο, προσεδόκωμος καὶ τὴν τῶν τούτων δύναμιν αὐτοκράτορα. πολὺ δ' ἄρα τῆς προσδοκίας τοὺς γαζαίους ἀλλοιότερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν δημήτριον ἐγκαταλιπόντες, σὺν ἔγνωσαν αὐτοκράτορα προχωρῆσαι. τοῦτο παρέξυσεν εἰς πολιορκίαν τὸν ἰωνάθην καὶ τὴν χώραν τὴν κάκωσιν. μέρος γὰρ τῆς

G στρατιᾶς προεκάθισας τῇ γάζῃ, τῷ λοιπῷ τὴν γῆν αὐτὸς ὅπλων διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ γαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ

δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲν λυπεῖν ἥδη παρῆν, τὸ δὲ ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, καὶ ἄδηλον εἰ προσγενήσεσθαι, σῴζειν ἔκειναι εἰν αὐτῷ ἀφέντες προσομόσαι σὺν αὐτῷ διεπράσειν. πέμψαντες δὲ πρὸς τὸν ἰωνάθην, φιλίαν τε ὁμολογοῦσι καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι πρὸς πείρας τὸ δίκαιον, καὶ συνιᾶσι τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν ἐν ταῖς κακαῖς γνώμαις τυγχάνωσι, τότε γνωσιμαχήσαντες ἀμφ' ἕλκος βλαβέν-

τας

τας ἄμφω λῦ ποιῆν, ταῦτα ὕστερον ζημιωθέντες αἰ-
ρεσιῶν). ὁ ὃ συμβάλλων πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λα-
βὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς Ἱεροσόλυμα,
αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχρι Δαμασκοῦ.
τῶν δὲ Δημητρίου στρατοπέδων ἀφικομένων εἰς κώ-
δασαν πόλιν συὶ πολλῇ στρατιᾷ, πλησίον δ' ἦσαν αὐτῇ
τῆς τυρίων γῆς καὶ τῆς γαλιλαίας, ἀπάξειν δὲ αὐτὸν
ἐκ τῆς συρίας ὑπέλαβον, ὅπως λῦ γαλιλαίαν ὡς σύμ-
μαχον. τοὺς δὲ γαλιλαίους ὄντας αὐτῷ οὐ βουλόμενα
πολεμοῦντας, ὑπήντησεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν σίμω-
να καταλιπὼν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἐκ τῆς
χώρας συναγαγὼν, ὡς ἐλῦ ἱκανώτατον, τλῶ βηθσύ-
ραν πολιορκῶν προσκάθηται, χωρίον τῆς ἰουδαίας
ὀχυρώτατον. κατεῖχε δὲ αὐτὸ φρουρὰ δημήτριος. δε-
δήλωται δ' ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. ὡς δὲ χώματα μὲν
ἐλίσσοντος τὸ σίμωνος, μηχανήμασι δ' ἐσπάζος καὶ
πολλῇ σπουδῇ χρωμένου πρὸς τλῶ τῆς βηθσύρας πο-
λιορκίαν, ἐδεήσαν οἱ φρούροι, μὴ κῦ κρότος ἐξαιρε-
θέντος τοῦ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν
σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόντες, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ
παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς δημήτριον
ἀπελθεῖν. ὁ δὲ δοὺς ταύτας αὐτοῖς τὰς πίστεις ἐκβάλλει
μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὰν καθίστη-
σιν ἰδίαν. ἰωνάθης δὲ ἄρας ἐκ τῆς γαλιλαίας ἀπὸ τῆς ὑ-
δάτων τῆς γυμνασάρων λεγομένης, ἐπεὶ δὲ ἐτύγχανεν
στρατοπεδευκὼς, εἰς τὸ καλούμενον ἀσὼρ πεδίον πρό-
σθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῇ τοὺς πολεμίους. μα-
θόντες δὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ τῆ δημητρίου μέλλειν
ἰωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδρας αὐτῷ καὶ τοὺς
λοχήσαντας ἐν τῇ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν τὰ στρα-
ταῖς ἀπάντων εἰς τὸ πεδίον. οὓς ἰδὼν ὁ ἰωνάθης ἑτοί-
μους πρὸς μάχην παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοῖς ἰδίοις
στρατιώταις πρὸς τὸν ἀγῶνα ὡς ἠδυνάτο. τῆς δὲ εἰς
τλῶ ἐνέδρας ὑπὸ τῆς δημητρίου στρατηγῶν κατασα-
θέντων κῦ νῶτα τοῖς ἰουδαίοις χωμένων, δείσαν-
τες μὴ μέσοι λειφθέντες ἀπόλωνται, φόβῳ ὥρμη-
σαν. κῦ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, τὸν ἰωνάθην κατέλιπον.
ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμειναν ὡς ἦν τὸν ἀριθμὸν,
καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου, καὶ ἰούδας ὁ χα-
φαίου, τῆς ἀπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. τολ-
μηρῶς δὲ κῦ μετ' ὀργῆς εἰς τοὺς πολεμίους ὡσά-
μενοι, τῆ τε θάρσει κατέπληξαν αὐτοὺς, κῦ τὰς χερ-
σὶν ἀπέστρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες τῆ ἰω-
νάθου στρατιᾷ, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους ἡττωμένους,
ἐπισυλλεγέντες ἐκ τῆ φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν,
καὶ τοῦτ' ἐποίησαν μέχρι καδασῶν οὗ τὸ στρατόπεδον
λῦ τῆ πολεμίων. κρατήσας οὖν ἰωνάθης τῆ μάχης
λαμπρῶς, καὶ σκηλίους τῆ ἐχθρῶν ἀποσκεύας ὑπέ-
στρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁρῶν δὲ ὅπως πάντ' αὐτῷ κῦ
τοῦν πρὸς θεοῦ χωρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβευτὰς
ἀπέστειλεν αἰτησόμενος βεβαίωσιν τλῶ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐμπεδοῦσαν φιλίαν. τοῖς δὲ αὐτῷ
πρεσβευταῖς ἐπέστειλεν ἀπὸ τῆς ῥώμης ἀναστρέφουσι πρὸς τοὺς σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τλῶ πρὸς αὐ-
τοὺς ἐπομῆσαι φιλίαν κῦ τλῶ συγκλῆτον. οἱδὲ ὡς εἰσῆλθον εἰς τὴ ῥώμην παρῆσάν τες εἰς τὴν βουλὴν αὐτῶν
ἐπὶ τὰ ἀφεδὰ ἰωνάθου τῆ ἀρχιερέως ἐπόντος ὡς πέμψειν αὐτοὺς ὅπῃ τλῶ τῆς συμμαχίας βεβαίωσιν, τῆς βου-
λῆς ἐπιτυχοῦσης τὰ πρότερον αὐτῇ ὑπὲρ τῆς ἰουδαίων φιλίας ἐγνωσμένα, ἐπιστολὰς πρὸς
ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς ἀσίας καὶ εὐρώπης, καὶ τῆ πόλεων ἄρχοντας αὐτῆς κομίζειν. ὅπως ἀσφα-
λῶς τῆς εἰς τλῶ οἰκείαν κομιδῆς δι' αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τλῶ σπάρτλω παρεγένοντο. καὶ τὰς
ἐπιστολὰς αἷς ἔλαβον ὑπὲρ ἰωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δ' ἀντίγραφον ἦν τόδε. ἄρχιερεὺς ἰωνάθης τῆ ἔθνους

A quàm coacti imperata facere. Ionathas verò acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, digressus inde, totam regionem vsque Damascum obibat. cúmque Demetrij validus exercitus accessisset ad vrbem Cedasam, quæ propinqua est Tyriorum agro & regioni Galileæ, vellentque Ionatham abstrahere à Syria, laturum opem Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit eò properè Simone fratre ad Iudææ
B præsidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Iudææ munitissimum, & incessum à Demetrianæ factionis hominibus, vt iam antè diximus. qui cùm aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti ne occupato per vim loco ad vnum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, vt sibi liceret relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad Demetrium. ille verò data eis in hoc vt postulabant
C fide, pro Macedonico suum ibi collocauit præsidium. Interim Ionathas in Galilæa, motis à stagno Gennesara castris quæ primùm posuerat, in campum Asor progressus est, nescius hostem esse in eo. Demetriani verò qui ante vnum diem aduentum eius præsenserant, collocatis prius in monte insidiis, ipsi in campo ei se opposuerunt. Quos conspicatus Ionathas paratos ad prælium, & ipse suos pro
D tempore ad certamen instruit. Sed cùm à tergo se insidiatores Iudæis ostendissent, veriti ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita vt penè omnes Ionatham desererent in periculo. Soli duces Matthias Absalomi & Iudas Chapsæi cum quinquaginta virorum fortium manu permanserunt: qui à desperatione sumpta audacia, tanto impetu aduersam hostium frontem impulerunt, vt territi ceu furentibus cederent.
E Tum verò illi qui Ionatham destituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reuersi in prælium, iam in apertam fugam versos persequebantur, donec ad Cedasa ventum est, vbi intra castra compulsi sunt. Ionathas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cùm omnia sibi ex sententia Dei fauore videret cedere, misit Romam legatos de renouanda amicitia,
F quibus dedit mandata, vt in reuertendo obiter inuiserent Lacedæmonios, eósque cognationis admonerent atque fœderis. qui postquam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Ionathæ pontificis, quòd cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptísque literis commendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, quo tutiùs possent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha pontifice, quarum
G exemplum erat hoc. Ionathas pontifex gen-

tis Iudæorum, & ſenatus ac populus Iudæorum, Ephoris Lacedæmoniorum, ſenatuique & populo fratribus ſuis, Salutem. Si valetis, & res veſtræ tam publicè quàm priuatim proſperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam pontificem noſtrum, ab Ario rege veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cognatione noſtra, cuius exemplar ſubiunximus, & literas eas cupidè accepimus, & Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti è ſacris noſtris ſcripturis. Quòd verò non prius vos cognatos aguouerimus, ideo factum eſt, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere. Interim eo tempore ex quo renouata eſt noſtra neceſſitudo, in ſacris ſolennitatibus rem diuinam facientes: etiam pro veſtra ſalute ac victoria vota nuncupauimus. Et cùm multis circumquaque bellis vexaremur, propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos ſolicitandos duximus. Nunc verò peracto bello, miſimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antiparrum Iaſonis, viros ſenatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, vt renouent mutuam noſtram amicitiam. Bene igitur facietis, ſi vos quoque nobis ſcripſeritis, & ſignificaueritis, ſi qua in re vobis opera noſtra poſſit eſſe vſui, ad omnia obſequia promptos nos habituri. Itaque Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atque ſocietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudæorum ſectæ erant, quæ de rebus humanis inter ſe diſſentiebant: vna Phariſæorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Eſſenorum. Horum Phariſæi, quædam, at non omnia fato tribuunt, quædam verò in ſua poteſtate eſſe aiũt, vt vel fiãt vel nõ fiãt. Eſſeni verò omnia in fati poteſtate eſſe affirmãt, nec quicquã hominibus præter fati decretũ accidere. At Sadducæi fatũ omnino negant, & è rebus tollũt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in noſtra ipſorum poteſtate eſſe, vt tam felicitatis nobis ipſi autores ſimus, quàm infortunij, ſi deteriora conſilia ſecuti fuerimus. Sed de his diligentiùs tractauimus in ſecundo de Iudaico bello volumine. Porrò Demetrij duces volentes accepta clade abolere ignominiam, maioribus copiis reparatis duxerunt contra Ionatham. qui comperto eorum aduentu propere in Amathenſem agrum occurrit: nolebat enim eos ſine impedimento Iudæam inuadere. cúmque ad quinquaginta ſtadia prope hoſtem caſtra poſuiſſet, miſit qui res hoſtium & munitiones perſpecularentur. qui cùm exploraſſent omnia, & quoſdam captiuos noctu adduxiſſent, indicantes quòd ex improuiſo hoſtis vellet eos aggredi, maturè omnia communiit, diſpoſitis etiam extra caſtra excubiis, & in armis retinens per totam noctem exercitum, iuſ-

A τ ἰουδαίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τ ἰουδαίων,
λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ καὶ δήμῳ τοῖς ἀ-
δελφοῖς χαίρειν. ἐῤῥωμένοις ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ
ἴδια χωρεῖν κ νοῦν, οὕτως ἂν ἔχοι ὡς βουλόμεθα. ἐῤ-
ῥώμεθα ᾗ καὶ ἡμεῖς. ὅτι τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις κο-
μισθείσης ὀνίᾳ τ ἡγουμένῳ ἀρχιερεῖ παρ ἡμῖν, ἅμα δὲ
ἀρέσκ τ βασιλεύοντος ὑμῶν ὅπως ὁλοκλ δήμοτελῆς,
ἔσει δ ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας, ἧς
ὑποτέτακ τὸ αὐτόγραφον, τίν τόπον ἐδεξάμε-
θα προθύμως, καὶ τοῦ δημοτελοῦς καὶ τοῦ ἀρέσκ δι-
νοίκως διετέθημεν. οὐ δεόμενοι τῆς τοιαύτης ὑποδέ-
ξεως, ἀλλὰ τὸ ἐκ τ ἱερῶν ἡμῖν πεπιστεῦθ γραμμάτων.
τὸ μὲν οὖν προκατάρχ δ ἀναγωγείστως, οὐκ ἐδοκι-
μάζομεν, μὴ καὶ προφαντάζ δοκᾶμεν τ παρ ὑμῶν
διδομένῳ δόξῃ. πολλοὶ γ χρόνων διαγεγενημένων
ὑπ᾽ δ ἐξ ἀρχῆς ἀναπολήθεισης ἡμῖν οἰκειότ τος, ἐν
τ ἱεραῖς καὶ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τοῦ θεοῦ προσ-
φέροντες, καὶ ὑπὲρ δ ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης
αὐτ ηὐχόμεθα καλοῦ μέν. πολλῶν δ᾽ ἡμᾶς πολέμων περι-
σχόντων διὰ τ τ χρονίων τὴν πλεονεξίαν, οὐθ᾽ ὑμῖν ἔτ᾽
ἄλλῳ τ προσηκόντων ὑμῖν ἐνοχλεῖν ἐπείραμεν. κα-
ταγωνισάμενοι γ τοὺς πολέμους πέμποντες πρὸς ῥω-
μαίους Νουμήνιον τ Ἀντιμάχου, καὶ Ἀντίπατρον τ Ἰάσονος,
τοῦτ᾽ ἔστ δ γερουσίας ὄντων ἐν πόλ, ἐδώκαμεν αὐ-
τοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς ὅπως ἀσπασώσ τ τὴν
πρὸς ὑμᾶς ἡμῶν φιλίαν. καλῶς ἂν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ
χρίφοντες ἡμῖν, καὶ εἴ τ ἂν ἀξιοῦτε ὑπογράλλοντες,
ὡς εἰς ἅπαντα προθυμηθησόμενοι ὑμῖν δ ὑμετέρας
προαιρέσεως. οἱ μὲν οὖν λακεδαιμόνιοι τούς τε πρεσ-
βεύτας φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιη-
σάμενοι περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀ-
πέστειλαν. ἦν δ τ χρόνον τοῦτον τρεῖς αἱρέσεις τ Ἰουδαί-
ων ἦσαν, αἱ μὲν περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφό-
ρως ὑπελάμβανον, ὧν ἡ μὲν φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ
σαδδουκαίων, ἡ δὲ τρίτη ἦν ἐσσηνῶν. οἱ μὲν οὖν φαρισαῖοι,
τινὰ μέν, ἀλλὰ πάντα δ εἱμαρμένῃ φασὶ λέγουσιν ἔργον. τινὰ
δ᾽ ἐφ᾽ ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ οὐ γίνεσθαι.
τὸ δ᾽ τοῦ ἐσσηνικοῦ γένους, πάντων τ εἱμαρμένῃ κυρίαν
ὑποφαίνει, μηδὲν ἐ μὲν κατ᾽ ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώ-
ποις ἅπαντα. σαδδουκαῖοι δ, τὴν μὲν εἱμαρμένην ἀναι-
ροῦσιν, οὐδὲν εἶναι ταύτην ἀξιοῦντες, ἀλλὰ κατ᾽ αὐτοὺς τὰ ἀν-
θρώπινα πάντα λαμβάνειν, ἐπὶ τοῖς ἐφ᾽ ἡμῖν αὐτοῖς πί-
πτειν, ὡς καὶ τ ἀγαθῶν αὐτοὺς ἡμᾶς αὐτοῖς γινομένους,
καὶ τὰ χείρω ταῖς ἑαυτῶν ἀβουλίαις λαμβάνοντας.
ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβεστέραν πεποίημαι δήλω-
σιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τ Ἰουδαϊκῶν πραγματείας.
οἱ δ τὸ δημιῶδες κρατοῦντες τ γνωμῶν ἦσαν ἀνα-
μαχέσασθαι βουλόμενοι, πλείω τῆς φυτείας δύ-
ναμιν συναγαγόντες, ἦλθον ὅπου τὸν ἰωνάθην. ὃ δ᾽
ὑπόντας πυθόμενος, ὀξέως ὑπὸ τοῦ αὐτοῖς εἰς
τὸν ἀμαθοῦν. οὐδὲ ἔγνω κωλῦσαι αὐτοὺς τοῦ μὴ
οὐκ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευσάμε-
νος δὲ τοῦ πολεμίων ἀπέσθαι σταδίους ν. πέμπει
τοὺς κατοψομένους αὐτῶν τὴν παρεμβολήν, καὶ πῶς ἔχει ἐς ἐστρατοπεδευκότες. τοῦ δὲ κατασκόπων πάντ᾽
αὐτοῦ φασάντων, καὶ τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἳ αὐτῷ μέλλειν ὅπλα πάσασθαι τοῖς πολεμίοις ἐμηύνουν,
ἐφύλαξε τοὺς ἀποφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τῆς στρατοπέδου, καὶ τὴν δ᾽ υάμιν δι᾽ ὅλης
τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν. καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους ἔχ, καὶ τὰς ὁλο-

νοίας

νοίας ὄντας ἔχειν ὡς καὶ δέον τῆς νυκτὸς εἰ δέοιτο μα- A
χησομένους, ἵνα μὴ λάθοιεν αὐτοὺς τοῦ φυλάξεσθαι.
οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸν Ἰωνάθην
ἐγνωκότα, οὐκ ἔτι τοῖς γνώμοις ἦσαν ὑγιέσι, ἀλλ'
ἐτάρασσεν αὐτοὺς τὸ καταφώρους τοῖς ἐχθροῖς γενο-
μένους, καὶ μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτοὺς ἐπιχειρεῖν
ἑτέρῳ, τῆς βουλῆς διημαρτημένης. ὀκνοῦντες
τοῖς φανεροῖς διακινδυνεύειν, οὐκ ἐνόμιζον εἶναι
τοῖς Ἰωνάθου ἀξιόμαχοι φυγεῖν οὐδὲ ἐβουλεύσαντο, B
καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς αὐτοῦ ὄντες οἱ πο-
λέμιοι ἐδόκουν αὐτοὺς ὑπολαμβάνοντες ἀνεχώρησαν.
ὁ δὲ Ἰωνάθης ἅμα ἕωθεν προσμίξας αὐτοῖς τῷ στρατο-
πέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, συνεὶς ὅτι προ-
φάσασιν ἐδίωκεν. οὐ μὴν τοι φθάνει καταλαβεῖν. ἤδη
γὰρ τὸν ἐλεύθερον διαβεβηκότες ποταμὸν, ἦσαν ἐν
ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν ἐκεῖθεν τοῦ ὑποστρο-
φῆσαι πρὸς ἀσεβείαν, καὶ πολεμήσας τοὺς ναβατα- C
ίους, καὶ τολλὰ αὐτῶν λείαν ἀπελάσας καὶ λαβὼν
αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς Δαμασκὸν ἐκεῖ πάντα ἀπέ-
δοτο. ἐπὶ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ τοῦ Ἰουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν, καὶ τοὺς περι-
λαμβάνοντας ἕως ἀσκάλωνος, ἀσφαλίσατο, προσευξάμε-
νος, καὶ ποιήσας ταῦτα καὶ τοῖς οἰκοδομήσασι καὶ τοῖς
φυλακῆς ὀχυρὰ, ἦλθεν εἰς Ἰόππην, καὶ καταλαβόμε-
νος αὐτὴν, εἰσήγαγε παράλλον φρουράν. ἤκουσε γὰρ
τοὺς Ἰοππαίους βουλομένους τοῖς Δημητρίου D
στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν. ταῦτ' οὖν ποιοῦ-
σάμενοι ὅτι σίμων καὶ Ἰωνάθης, ἦλθον εἰς Ἱεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ Ἱε-
ρὸν Ἰωνάθης, συνεβούλευσε τοῦ Ἱεροσολύμων ἐπι-
σκευάσαι τεῖχη, καὶ τὸ καθηρημένον τοῦ περὶ τὸ Ἱε-
ρὸν παρεμβόλου, πάλιν ἀνασῆσαι, καὶ πύργοις ὑψη-
λοῖς ἐξοχυρῶσαι τὰ περὶ αὐτό. πρὸς τούτοις δὲ καὶ
μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοικοδομησαμένους, E
ἀπορράξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῦσι τὴν πόλιν, καὶ
τῆς διαπορείας αὐτοὺς τοῦ σπάσαι τὸν ἀποκλεῖσαι τὸν
τρόπον. ἔτηγε μὲν καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆ-
σαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρό-
τερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τοῦ πλήθους
καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει.
σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλι-
σόμενον. ὁ δὲ Δημήτριος ἀγγελθὲν, εἰς τὴν μεσοπο-
ταμίαν ἦκε, ταύτην βουλόμενος καὶ τὴν Βαβυλω- F
νίαν καταλαβεῖν, καὶ τοῦ ἄνω σατραπῶν ἐγκρατὴς γε-
νόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλας τῆς βασιλείας
ἀφορμάς. καὶ γὰρ οἱ ταύτῃ κατοικοῦντες ἕλληνες
καὶ μακεδόνες, συνεχῶς ἐφορμᾶν ἐβούλοντο πρὸς αὐτὸν,
οἱ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο Δημητρίου μὲν αὐτοὺς ὑ-
πεχομένους, συγκατοπολεμήσειν ἢ ἀφιστάμενον τῶν πάρθων βασιλέα. ταύτας ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ὁρ-
μᾷ πρὸς αὐτοὺς, ὁ καταπρέψαντο τοὺς πάρθους, καὶ γήσιοι αὐτῷ ἐνόμισαν, νεωτέρους πολεμήσειν
ἀπειρίᾳ, καὶ ἐπ' εὐείας ἐκβαλεῖν. ἀξιωθεὶς δὲ αὐτῶν προθύμως ἦλθεν ἐπὶ τὴν χώραν, συναγαγὼν δὲ μέγαν
ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἀρσάκην, καὶ τοῦ στρατοῦ ἅπασαν ἀπεβαλεν, αὐτὸς ζωὸς ἐλήφθη, καθὼς καὶ ἐν
ἄλλοις δεδήλωται.

sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostium conatus fallerēt. Demetrij verò duces vt sensēre Ionatham præmonitum hærebant inopes consilij, hoc ipso turbati, quòd viderent sibi nihil successurum ab insidiis, nec aperto Marte pares se Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quo magis hostem fallerent, noctu discesserunt. At Ionathas mane castra adortus, postquam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Iam enim transgressi fluuium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabathæis vastatis, abactáque præda & captiuis abductis, Damascum veniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam vsque Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidiis, atque ita communita regione armis & ædificiis, Ioppen contendit: eique occupatæ validum imposuit præsidium, quòd intellexerat Ioppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex aduocata in templum concione populi, suasit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum septum fuerat rursum reficerent, turribúsque altis additis munitiorem redderent. vtque alium murum excitarent inter arcem & vrbem, atque hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea vt arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragiis populi, ipse assumpta sibi muniendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudeæ locis curaret, dedit negotium. Cæterùm Demetrius traiecto flumine peruenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, vt potitus superioribus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem si veniret, atque etiam cōtra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qua spe accensus properauit ad illos, cogitans si res aduersus Parthos cessissent prosperè, facilè se inde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ: vt verò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu bellū Arsaci intulit, & superatus prælio, amisſóque exercitu, ipse viuus in potestatē hostium venit, sicut aliàs narrauimus.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

IX. TRyphon autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quónam pacto eo sublato regnum posset ipse inuadere & occupare, nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati, quàm Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atque ita demum adolescentem aggredi. quamborem ad Bethsan profectus est, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iussis suis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quo magis fidem beneuolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret faciliùs. postremò suasit vt dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam ciuitatem eam arcéque finitimas, dicens se in hoc venisse, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credénsque verè & beneuolo animo Tryphonem hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confestim ita vt præmoniti fuerant claudentibus, viuus captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. móxque missa est in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia necopina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis maturè inde euasserunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re vnde venerant retro reuersi sunt.

1. Mac. 12. 13.

CAP. XI.

Quòd Simoni Iudæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

1. Mach. 13. HIerosolymis autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quòd non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo cooriturí, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. quàm primùm enim auditum est necatum esse Ionathã, vndique excitatum est in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rem grauiter gerere, quin & ipse

Κεφάλαιον ί.

Ὡς δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων παρεσκεύασε τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα.

ΤΡύφων δὲ ἐπειδὴ τὰ πρὸς τὸν δημήτριον ἔγνω τοιοῦτο λαβόντα τέλος, οὐκ ἔτ' ἐν ἀπόχῳ βέβαιος. ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας, τὴν βασιλείαν αὐτὸς καταχεῖν. ἐνεπόδιζέ γε μὴν αὐτῷ τὴν προαίρεσιν ταύτην ὁ τοῦ ἰωνάθου φόβος φίλου τυγχάνοντος ἀπόχου. καὶ δὴ τὸ ἐνεπόδιον ποιήσασθαι τὸν ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς περὶ τὴν ἀπόχον ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δὲ αὐτὸν καὶ δόλῳ κεῖνος αἱρεῖν, εἰς εὐθετον ἐκ τῆς ἀποχίας παραγόμενος, τὴν καλουμένην ὑπ' ἐλλήνων σκυθόπολιν, εἰς ἣν μὴ παραρῶν αὐτῷ μυρίους ἰωνάθης ἀπέλιπεν ὁπλίτου στρατοῦ, πολεμίους τὰ γὰρ αὐτὸν ἥκειν ὑπέλαβεν. ὁ δὲ ἕτοιμον εἰς μάχην γενὸς τὸν ἰωνάθην ὑπεδέχετο δώροις αὐτὸν, καὶ φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ παραιτάρχειν ἰωνάθῃ παρεσκεύαζεν, τούτοις πιστώσασθαι βουλόμενος δόλιος, καὶ πᾶσαν ὑποψίαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, οὐδὲν προορώμενον. τέλος τε στρατιὰν συνεβούλευσεν ἀπολύσαι. καὶ γὰρ αὐτῷ οὐ δέοντος αὐτοῦ ἐπάγεσθαι, πολέμου μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα. καταχόντα μέντοι αὐτὸν ὀλίγους, εἰς πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. δώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τά τε ἄλλα πάντα ὅσα κατὰ τὴν χώραν εἰσὶν ὀχυρώματα, ποιήσειν ὑπ' αὐτῷ, καὶ γὰρ τούτων σύνεγγυς παρεῖναι. ὁ μὲν δὴ ἰωνάθης οὐδὲν τούτων ὑποπτεύσας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας καὶ γνώμης ἁπλοῦς τὸν τρύφωνα συμβουλεύσαι ταῦτα πρὸς αὐτὸν ἡγησάμενος, τὴν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε. τρισχιλίους δὲ καταχὼν μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ μετὰ χιλίων ἤλθεν εἰς πτολεμαΐδα σὺν τρύφωνι. τῶν δὲ, ἐν τῇ πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, τὸ μὲν πλῆθος αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος προσεταγμένον, τὸν μὲν ἰωνάθην ἐζώγρησαν, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτειναν. ἔπεμψε δὴ καὶ ὅτι τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους ὅπως αὐ καὶ τούτους ἀπολέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τὴν περὶ τὸν ἰωνάθην συμβεβηκότων, ἔφθησαν πρὶν τοὺς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος ἀπεσταλμένους ἀφικέσθαι παρ' αὐτοὺς πανοπλίᾳ τοῖς ὅπλοις, ἐκ τῆς χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τῆς ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τὸν τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς σίμωνι ἡ στρατηγία ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα.

ΟΙ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν ἰωνάθου σύλληψιν, καὶ τὸν τῆς συν αὐτῷ στρατιᾶς ἀπόλωλεν, αὐτόν τε ὀκεῖνον δὴ τοῖς συμβεβηκόσιν ὠλοφύροντο. καὶ δὴ καὶ πάνδρος δήλωσις ἦν, δίος τε μέγα καὶ κατὰ λόγον ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ τὸν ἰωνάθην ἀνδρείας ἅμα καὶ εὐνοίας ἀφηρημένοι, τὰ πρὸς ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, καὶ δὴ ἰωνάθην ἡρεμοῦντα, νῦν αὐτοῖς δήσουσι, καὶ πολεμοῦντες εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἐκάτων κινδύνους ἀναλήψονται. καὶ δὴ τὸ τ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συνέπεσε. τὸν γὰρ ἰωνάθην ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐν τῇ ἰδαίᾳ, πολεμεῖν ἤρξαντο τοῖς ἱεροσόλυμα κατοικοῦσιν ἡγεμόνος. αὐτὸς γὰρ ὁ τρύφων

ὁ Τρύφων δύναμιν συναγαγὼν, χώμλυ ἔχων, ἀναβαὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν πολεμῆσαι τοῖς ἀπ' αὐτῆ. σίμων δ' ἰδὼν πρὸς ταῦτα τοὺς ἱεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ὑποσῆναι προθύμους ὑπόσα τὸν Τρύφωνα διαβαλεῖσθαι ποιῆσαι τῷ λόγῳ, συγκαλέσας τὸ δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπ' αὐτοῦ αὐτοὺς παρεκάλειν ἤρξατο. τὸ μὴ γὰρ ὑμᾶς ἐλευθερίας ὁμόφυλοι μὴ τὰ παῖδες ἐγὼ τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐτολμήσαμεν ἀσμένως ἀποθανεῖν, ἀκάτ' ἀγνοεῖτε. τοιαῦτ' ἐμοὶ θαρσύνοντος καὶ τοιούτων ὑπορρήτως με καὶ τὰ θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς θρησκείας ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας οἰκίας διεγηγέρκου, φόβος οὐδεὶς ἔσχε τηλικοῦτος, ὃς ταύτην ὑμῖν τὴν δίκαιαν ἀνέλῃ τῆς ψυχῆς, αὐτοσυσάξη δ' εἰς αὐτὴν φιλοζωίαν, καὶ δόξης καταφρόνησιν. οὕτω οὐκ ἀποροῦντες ἡγεμόνος οἷον τε καὶ πάσχειν ὑπὲρ ὑμῶν τὰ μεγίστα καὶ δρᾶν, ἔπεσθέ μοι προθύμως ἐφ' οὓς ἂν ἡγῶμαι. οὔτε γὰρ κρείττων ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀδελφῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, οὔτε χείρων ἵνα ὁ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε τὸ τελευτᾶν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας ὑμῶν, τοῦτ' ἐγὼ φύγω καὶ καταλίπω. οἷς δέ μοι δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων φανῆναι, τούτοις ἐμαυτὸν δίδωμι. θαρρεῖ γὰρ ὡς καὶ ἄλλων ληψόμενος παρὰ τῶν πολεμίων, καὶ πάντας ὑμᾶς μὴ γυναικῶν καὶ τέκνων, τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον μετὰ τοῦ θεοῦ διαφυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω καταφρονήσαντα ὑμῶν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα πρὸς τὸ πολεμεῖν ὁρμητήριον. τούτοις παρασκευάσου τῷ σίμωνος τοὺς λόγους ἀνεθάρσησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδιδόντος ὑπὸ δειλίας, ἀνηγέρθη φρὸς τὰ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας. ὡς ἀθρόως πάντα τὸν λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ αὐτὸ τοῦ ἰούδα καὶ ἰωνάθου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τιμὴν ἄρχειν. ἑτοιμάζει γὰρ πρὸς ὅπ κελεύσει, πρεσβυτέρους. συναθροίσας δὲ πᾶν δίθυς ὅσον ἦν τὸ πολεμικὸν τῆς οἰκείας ἰσχύος, ἔπεμψε τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι. καὶ πύργοις αὐτὴν ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν ἰωνάθην τινὰ φίλον ἀψαλώμου παῖδα μετὰ στρατιᾶς εἰς ἰόππην, προστάξας αὐτῷ τοῖς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν. ἐδεδίει γὰρ μὴ παραδῶσιν οὗτοι τὴν πόλιν τῷ τρύφωνι, αὐτὸς δ' ὑπομένας ἐφύλαττε τὰ ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τρύφων ἄρας ἀπὸ πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν ἰουδαίαν παρήλασε, καὶ τὸν ἰωνάθην δέσμιον ἄγων. ἀπέστειλε δ' αὐτῷ καὶ σίμων μὴ τὴν αὐτὴ δυνάμεως, εἰς ἄδ δίδει πόλιν, ἥτις ἐστ' ὄρεσι κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπέπεσεν τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. γνοὺς δὲ τρύφων ἡγεμόνα τὸν σίμωνα ὑπὸ τῆς ἰουδαίων καθίστατα, ἔπεμψε φρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν ἀπάτῃ καὶ δόλῳ θελεῖν βουλόμενος. καλέσων αὐτὸν, εἰ θέλει λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα ρ' ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων ἰωνάθου ὁμήρους, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τὴν ἰουδαίαν βασιλέως. αὐτὰ γὰρ αὐτὸν διὰ τὸ ἀργύριον ὁ τοῦ βασιλέως χρησάμενος ὀφειλε, φυλάττεσθαι διεμέλλησεν. ὁ δὲ σίμων τὴν τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ συνεὶς ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον ἀπολεῖσῃ δοὺς καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐ λύσῃ, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ τοὺς παῖδας ἐκδώσῃ τοῦ πολεμίου, φοβούμενος δὲ μὴ διαβληθῇ φρὸς τὸ πλῆθος ὡς ἄρα αὐτὸς τὰδελφοῦ θανάτου αἰτιώμενος,

A Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem videns Hierosolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere: Non ignoratis viri tribules, quàm gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus: quibus domesticis exemplis excitatus, cùm non nouum sit in nostra familia, legibus patriis & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cùm non desit vobis dux paratus, pro vobis quiduis quantumuis magnum vel pati vel facere, sequimini alacriter quocunque duxero. neque enim ego melior sum meis fratribus vt vitæ parcere debeam: neque ita degener vt quod illis semper visum est longè pulcherrimum, scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignauiam subterfugiam: quin potiùs certum est germanum me illorum fratrem egregiis approbare facinoribus. Confido enim in Deo quòd pœnas ab hostibus exigere dabitur, vóique vnà cum vxoribus & liberis ab eorum iniuriis eripere, & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi quòd existimant destitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accensa multitudo recepit animos & fiduciâ, & posita formidine ausa est meliores spes cõcipere: ita vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonẽ imperium accipere, & in locũ fortissimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ succedere, numquã enim se detracturos iussa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, aggressus est vrbẽ mœnib. cingere, cõmuniréq; celsis & validis turribus. quo opere perfecto, misit Ioppẽ vnũ ex amicis Ionatham Absalomi filium, iussum habitatores eius populariter inde eiicere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipse interim mansit Hierosolymis ad vrbis custodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam ducens secum vinctum Ionatham. ei Simon occurrit cum suis copiis iuxta oppidum Addida, situm in monte cui Iudæorum campi subiecti sunt: Tryphon verò cognito, quòd Simon Iudæorum princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabátque vt si vellet dimitti fratrem Ionatham, centum argenti talenta persolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quòd ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à regis imperio. nunc enim eum tantisper seruari in vinculis, dum debitam regi pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: sed intelligens quòd & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne negatis pecuniis & filiis, videretur fuisse fratri causa interitus,

aduocato in concionẽ exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quòd iubessent insidiæ: præstabilius tamen esse & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus suspicionem incurrere, quasi fratrem seruare noluerit: atq; ita placuit & Ionathæ pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non seruauit fidem, nec dimisit Ionatham, sed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumęam ascendere Hierosolyma, peruenitq; vsque Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuò consectabatur, castra castris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem, vt properè sibi commeatus mitteret, iussit paratum esse equitatũ, quasi eadem nocte venturus Hierosolyma. sed quia per eam noctem multa nix delapsa, viam opertam difficilẽ maximè equis reddiderat, irritum factum est eius propositum, & motis inde castris, in Cœlesyriam rediit properè: obitérque in Galaditica regione interfecto & sepulto Ionatha, ipse Antiochiam se contulit. Simon autem à Basca oppido fratris ossa in Modim & paternum sepulchrum transtulit, publico luctu honorati: vbi amplissimum monumentum extruxit patri simul & fratribus suis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conspicuam celsitudinem, porticus circumdedit & columnas singulas è singulis lapidibus, opus admirationẽ dignissimum. ad hæc pyramides septem parentibus & fratribus, cuique vnam erexit, mira tam magnitudine quàm pulchritudine, quæ durant vsque ad nostra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteríq; domestici quàm magnificentissimo sepulchro essent cõditi: qui defunctus est. exacto pontificatus simul & imperij anno quarto. Cuius successor Simõ constitutus suffragio populi, primo sui principatus anno suis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant soliti pendere: idque accidit post annum centesimum septuagesimum, ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus est. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tam in priuatis instrumentis quàm in scripturis publicis adiicerẽt, actum esse anno primo Simonis Iudæorum ethnarchæ, optimè de gente sua meriti. nam huius principatu res eorum magnis accessionibus auctæ sunt, & multas de finitimis hostibus retulêre victorias. Deuastauit enim Gazarã & Ioppen & Iamniam, expugnatáque Hierosolymorum arce, solo eam æquauit, ne posthac esse posset hostibus receptaculum, néve inde vrbi aliquod inferretur incommodum. quo facto visum est ei operæ pretium, si mons quoque in quo sita fuerat complanaretur, vt solum templum emineret: effecítque id commemoratis pro concione malis, quæ à præsidiariis in eã diem Iudæi passi fuerãt queq; etiã in posterũ ferre cogerẽtur, si extern°

A ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μὴ τοῖς υἱοῖς ἔδωκεν ἀφ' αὑτοῦ, συναγαγὼν τὴν στρατιὰν, ἐβόλωσεν ὡς δι' αὐτὴν τὸ τοῦ ζύφωνος, εἰπὼν ὅτι ταῦτα κὴ ἐπέσθαι καὶ βουλὴν ἔχει, ὅμως αἱρετώτερον ἔχει πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ, καὶ τοὺς υἱοὺς, ἢ τοῖς ὑπὸ ζύφωνα φοβουμένοις μὴ ὑπακούσαντα, λαβεῖν αἰτίαν εἰς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. καὶ σίμων μὲν, τοὺς τε ἰωνάθου παῖδας ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν δὲ ὁ ζύφων οὐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν, οὐδὲ ἀπέλυσε τὸν ἰωνάθην.

B ἀλλὰ τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν, ἐκώλυεν αὐτὸν τὴν χώραν, καὶ δι' ἧς τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διεγνώκει τὸ λοιπὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ὡς ἀφικόμενος ἦκεν εἰς δῶρα πόλιν τῆς ἰδουμαίας. αὐτίπαρῆγε δ' ὁ σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀεὶ κατὰ στρατοπεδευόμενος ἐξεναντίας αὐτῷ. τῇ δ' ἐν τῇ ἄκρᾳ πεμφάντων πρὸς ζύφωνα, καὶ ὡς καλοῦντων αὐτὸν πρὸς αὐτοὺς, καὶ

C τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρασκευάσας τὸν ἵππον ἐπὶ δι' τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν δι' τῆς νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ πᾶς τὸ ὁδοιπορικὸν καλύψασα, καὶ ἄπορον ἵπποις μάλιστα ὁδὸν ὑπὸ βάθους τὴν πορείαν παρίχουσα διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἀρὰς ὁ ζύφων, εἰς τὸν κοίλων ἀφικνεῖται συρίαν. ἔπουδὴ τὸ εἰς τὸν χαλκαδῆν ἐμβαλὼν, τόν τε ἰωνάθου δεσμοτέτας αὐτόθι καὶ ταφεῖας κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὸν

D αὐτόχειαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ σίμων πέμψας εἰς βασκὰ πόλιν μετακομίζει τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ, καὶ κηδεύει μὲν ταῦτα ἐν μοδεΐν τῇ πατρίδι, πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσατο. σίμων δὲ καὶ μνημεῖον μέγιστον ᾠκοδόμησε τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ αὐξησμένου, εἰς πολὺ δ' αὐτὸ καὶ θεσπέσιον ἀναγαγὼν ὕψος, στοὰς περὶ αὐτὸ βάλλεται καὶ σύλους μονολίθους, θαυμαστὸν τὶ ἰδεῖν χρῆμα αἴσησι, θεοῖς τούτοις δὲ καὶ πυραμίδας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάστῳ

E μίαν ᾠκοδόμησεν εἰς ἔκπληξιν μεγίστου τὸ σύνεγγυς καὶ κάλλους παροιμιώδεις, αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. καὶ θεῖ μὲν τῆς ἰωνάθου ταφῆς καὶ τῆς τῇ μνημείων οἰκοδομίας, τοῖς οἰκείοις σίμωνος, τοσαύτῳ σπουδὴ οἰδαμῇ ἡγωμολόγηται. ἀπέθανε δὲ ἰωνάθης, ἀρχιεραπεύων ἔτη τέσσαρα θεοσεβὴς τῷ γένους. καὶ τὰ μὲν θεῖ τῆς τούτου τελευτῆς, ἐν τούτοις ἴσω. σίμων δ' καταστὰς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τῷ πλήθους,

F τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τῆς ὑπὸ μακεδόσι δουλείας, τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν. ἀ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ αἰσίσφορον τοῖς ἰουδαίοις μετὰ ὁ καὶ ῥ' ἔτη τῆς ἀσυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου σέλευκος ὁ νικάνωρ ὀνομασθεὶς κατέσχε συρίαν, ὑπῆρξε. τοσαύτη δ' ἴσως ἡ τῷ πλήθους θεῖ τὸ σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς θεοῖς ἀλλήλους συμβολαίοις, καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ὀνομ τῷ θρώτου ἔτους γράφειν σίμωνος τῷ ἀρχιέρεως ἰουδαίων

G κὴ ἐθναρχου. δ' τύχησεν γὰρ ἐπ' αὐτῷ σφόδρα, κὴ τ' ἐλθεῖν τ' θεοίκων ἐκέτησεν. καταστρέψατο δὲ σίμων, γάζαράν τε πόλιν κὴ ἰόππην ἔ ἰάμνιαν. ἐκπολιορκίσας δ' ἔ τ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτὴ καθεῖλεν, ὡσὰν μὴ τοῖς ἐλθοῦσι ὁρμητήριον ἢ καταλαμβανομένοις αὐτὴν ἔ κακῶς ποιεῖν ὡς κὴ τότε. ἔ τοῦτο ποιήσας, ἄριστον ἐδόκει καὶ συμφέρον εἶναι, κὴ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ τ' ἄκραν εἶναι συνέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. κὴ δὴ τ' τὰ ἔπεσθαι εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῷ γένεσθαι, ὧν τ' ἔπαθον ὑπὸ τῷ φρουράρχων κὴ τῷ φρουρῶν ἰουδαῖοι ὑπομιμνήσκων, ἅτε πάθοιεν ἂν, εἰ πάλιν κατὰ χρὴ τὴν βασιλείαν

ἀλλό-

ἀλλόφυλος, φεύγειν ἐν αὐτῇ κατασκήνωσις. ταῦτα λέγων πείθῃ τὸ πλῆθος ὥδε ἀναβαίνειν αὐτῷ τὰ ἀμφότερα, καὶ πάντας προσβαλόντας καθῃρεῖν τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι τοῦ ἔργου, τελεῖν αὐτὸ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατάγαιον εἰς ἔδαφος καὶ πεδινὴν λειότητα. καὶ τὸ λοιπὸν ἐξεῖχεν ἅπαν τὸ ἱερόν, τῆς ἄνεσις καὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ᾧ ἦν αὐτοπρωμνίου. καὶ τὰ δὴ σίμωνι προαχθέντα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

A aliquis princeps ei loco imponeret præsidium. adeoque permotus est eius exhortatione populus vt non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint quod obstaret, quo minus templum omnibus in vrbe locis esset longè celsius:

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώρῃ τρύφωνα, σύμμαχος ἡμέρῳ αὐτόχῳ τῷ δοσίθεῃ.

Cap. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

B

Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἡ αἰχμαλεσίας τ' δημητρίου, τ' ἀλεξάνδρου υἱὸν αὐτόχον, ὃς ἐθεὸς ἐπικλήθη, τρύφων διέφθειρεν δόλῳ περὶ δωδέκατον αὐτῷ τέταρα βασιλεύσαντ' ἔτη. καὶ τὸν μὲν, ὡς χειρίζεσθαι δοκεῖν διάγγελος, τοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους λίπεσθαι πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτὸν, δημήτριον μὲν τὸν πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μεμυθωμένον, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτῷ αὐτόχον παρεληλυθότα εἰς τὸ ἀρχεῖον πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ τῆς δουλείας ἀμυνόμενον. οἱ δὲ ἐλπίσαντες ἀδεέστερον ἐκ τῆς τρύφωνι δοθησομένης βασιλείας, δεδιέναι αὐτὸν ἄρχοντα. ἡμύνετο δὲ τῷ πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ τρύφων, διὰ δείξεσθαι τῷ αὐτῷ φύσιν οὖσαν ποιητέαν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν, ἐθεράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μεζότατα ὑπεκρίνετο, διαιτᾶσθαι αὐτὸ τούτοις εἰς ἅπαν ἐβούλετο. τῷ δὲ βασιλείαν λαβεῖν, ἀπεδύσατο τῷ ὑποκρίσιν, καὶ ὁ ἀληθὴς τρύφων ἦν. τοὺς οὖν ἐθεσιν ἤδη ταῦτα ἐποιεῖτο χρείττονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸ μισοῦν ἀφίστατο πρὸς κλεόπατραν τῷ δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν σελευκείᾳ μετὰ τῶν τέκνων ἐγκεκλεισμένην. ἀλισκόμενος δὲ αὐτόχου τοῦ δημητρίου ἀδελφοῦ, ὃς ἐπεκαλεῖτο σωτὴρ, καὶ μνημεῖα αὐτῷ πόλεως δεχομένης ἤδη τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν κλεοπάτρα, καλοῦσα πρὸς αὐτὴν τὸν γάμον καὶ βασιλείαν. ἐπάλληλος δὲ τοῦ αὐτόχου δῶρα τούτοις, ἅμα μὲν τῶν φίλων αὐτῷ ἀπαντησάντων, ἅμα δὲ τῆς πόλιν δεδώκασιν αὐτῷ ἐκ τῆς σελευκείας τρύφωνι διέσασα. ἡμύνετο δὲ ἐν τῇ σελευκείᾳ ὁ αὐτόχος, καὶ τὸ ἰσχύος αὐτῷ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένης, ἔθλιψε πολεμήσων τὸ τρύφωνα. καὶ κρατήσας αὐτῷ τῇ μάχῃ, τὸ ἀεὶ συνεχὲς ἐξέβαλεν εἰς τὸ φοινίκην διώξας ἄχρι ταύτης, εἰς τὸ δόξαν φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπολιόρκει συμφυγόντα. πέμπει δὲ πρὸς σίμωνα τὸ τῆς ἰουδαίων ἀρχιερέα περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας πρεσβείας. ὃν δὴ καὶ προθύμως αὐτῷ τὸ ἀξίωσιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ δωρεὰς, τοῖς τῶν δώρων πολιορκοῦσι στρατιώταις, πέμψας πρὸς αὐτόχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τῆς καλλιστάτων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κεκτῆσθαι φίλων. ὁ μὲν γὰρ τρύφων ἐν τῇ δώρᾳ φυγὼν εἰς ἀπάμειαν καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη ἕξ.

C

Cap. XII. Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

Non multo autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto postquam eius tutelam susceperat: sparsóque rumore, quod iner exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitauit milites magnis pollicitationibus, vt sibi regnũ deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans; Antiochum fratrem si potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint, illi adducti in spem maximam, quasi diutius hoc principe, imperiũ ei continuo deferunt. Tum verò adeptus iam concupitã potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus est, quo magis animos hominũ sibi conciliaret. quàm primùm enim rex declaratus est, absque persona Tryphonẽ agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim perteſi eius mores, defecerũt ad Cleopatrã vxorẽ Demetrij, quę tũ in Seleuciã cũ liberis se incluserat. Et cũ Demetrij frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret, ne quidam Seleucenses vrbem Tryphoni traderent. Quo postquam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è superiore Syria, & vsque Phœnicen persequens compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum pontificem, qui de amicitia & societate agerent, qui & postulata eius libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecuniis ad oppugnates Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora cum perfugisset Apamiam, vrbe vi capta interfectus est, triennio postquam regno potitus fuerat.

D

E

XI.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς τρύφων ἀναιρεθέντ' αὐτόχου ἐπολέμησε σίμωνι, καὶ κατὰ βραχὺ τὸν στρατὸν αὐτοῦ νικήσας τῆς ἰουδαίας ἐξέβαλεν.

Cap. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonẽm orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur.

F

Caeterum Antiochus ob innatam a- XII.
uaritiam beneficiorum immemor traditis amico Cendebæo copiis, misit eum vt vastata Iudæa Simonem in potestatem

G

Ὁ δ' αὐτόχος τοῦ πλουτεῖν καὶ φαυλότητος, λήθην τ' ἐν σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν καὶ δισχιλίους ἱππεῖς δοὺς τῷ φίλῳ, δηῶσαι τ' τ' ἰουδαίαν πόρθησον, καὶ

redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu fit obuiam: præmissisq; cum fortissimo quoque filiis, ipse cum reliquis copiis subsequebatur diuerso itinere: positisque compluribus locis inter angustias insidiis, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vitæ in pace exegit, cùm & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

Cap. XIIII.

Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

XIII. 1. Mac. 16. ISper octo annos Iudæis præfuit, postremò in conuiuio cæsus, insidiis generi sui Ptolemęi: qui vxore etiam eius & duobus filiis comprehensis ac coniectis in vincula, misit quosdam vt tertium quoque Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens maturè in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simúlq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum receperat.

Cap. XV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIIII. 1. Mach. 16. ILle igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cùm litatum esset, eduxit cõtra Ptolemęum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturũ eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus, daret operam vt redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & vlciscereturhomines sibi natura coniunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modò nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quàm primùm verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cúmque hoc pacto traheretur diutius obsidio, superuenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

Historiæ Bibliorũ sinis.

A τὴν σίμωνος ἄλωσιν ἐξαπίνης ἀκούσας τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην, καὶ φρονήσας ὧν ἔπραξεν, ὅμως διὰ τὸ μὴ δίκαιον τὴν ἀπ' αὐτοῦ γενομένων τυγχάνειν παρομοίως, καὶ τὴν ἡλικίαν φέρειν μὴ χρῆσθαι λαβών, στρατιᾶς ἐπῆγε τῇ πολίμου, καὶ τοὺς μὲν υἱοὺς μὴ τῶν μαχιμωτέρων προεκπέμπει στρατιώτῃ, αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος προῆγε μὴ τὴν δυνάμεως καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς φανεροῖς τῆν ὁρῶν τούτων εἰς ἐξέδραν καταστήσας, ἀγωνιστὴν μὲν οὐδεμιᾶς τῆν ἐπιχειρήσεων, κρατήσας δὲ τάχα τῆν πολεμίων, ἐν εἰρήνῃ τὸν λοιπὸν διήγαγε χρόνον, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους συμμαχίαν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Οτι ὁ σίμων ὑπὸ γαμβροῦ πολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολίως ἀνῃρέθη.

B ΗΡξεν οὖν ἅπαντα τῆν ἰουδαίαν ἔτη, πολυτρόπως δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς ἐνσωματούσης, πολεμαίῳ τῷ γαμβρῷ ταύτην αὐτοῦ συνεπαμύνου. ὃς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεσμώτους ἔχων, ἔπεμψε τὸν ἐπὶ ἰωάννην τὸν ἕτερον, τούτῳ δὲ καὶ ὑρκανὸς ἐπώνυμος, τοὺς ἀφανισθησομένους. αὐτόμολος δὲ τοὺς ἐλθόντας ὁ ναυίσιος, ἀφαρύσας τὸν ἐξ αὐτοῦ κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, θαῤῥῶν τῷ πλήθει ἀπὸ τῆς τοῦ παῖδος ἀνηκεστίας, καὶ ἀπὸ τοῦ C πολεμαίου τοῖς ὄχλοις μίσους. καταδάσαντα δὲ καὶ πολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης, ὁ δῆμος ἀπέκλεισε, τὸν ὑρκανὸν ἤδη προσδεδεγμένος.

Κεφάλαιον ιε'.

Οτι πολεμαῖος τῶν ἀρχῶν ἐπιχείρησε κατασχεῖν, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ὑρκανοῦ τῶν ἀγημονίαν παρέλαβεν.

KΑὶ ὁ μὲν εἰς αὖθις τὸ ἱερὸν ἐπεκρούετο ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, διαγὼν λεγόμενον. δεσπολαβὼν δὲ τὸν πάππον ἀρχιερωσύνῃ ὑρκανὸν, καὶ τὸν θεὸν προτάσας D θυσίας ἀδιαστάτως ἐποίμενος, ὅτι τὸ πολεμαῖον ἐξεσπάσατο, καὶ προσβαλὼν τῷ χωρίῳ, τοῖς μὲν ἄλλοις πανελεῖ αὐτοῦ, ἠτιᾶτο δὲ μόνῳ τῷ πρὸς τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἰκτῳ. τούτους γὰρ ὁ πολεμαῖος ἀπάγων ὅτι τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπερκειμένου ἐπῄζετο, καὶ καταπρησμένου οὐκ ἀφίστατο πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δ' ὅσον οὐ ἐνδιδὼς τῆς πρὸς τὴν αἵρεσιν τοῦ χωρίου ἀπουδῆς, τοῦτο χαρίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἡγούμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ προθύμιον. ἡ μὲν τοι μήτηρ ὀρύουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δι' αὐτὴν, ἀλλὰ πολλῇ πλείονι ὀργῇ χρώμενον, ἑλεῖν ἀπουδάσαι τὸ χωρίον, καὶ τὸ ἐχθρὸν ὑπ' αὐτοῦ πρησάντα, τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. ἤδη γὰρ αὐτῇ τὸν μετ' αἰκίας εἰς θάνατον, εἰ δέχοι ὑπομένειν ἐς οἷς αὐτοὺς ἀδανομίας ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος τὸν δ' ὑρκανὸν, ταῦτα μὲν λεγούσης δ μητρὸς, ὁρμὴ παρέλαβε πρὸς τὴν αἵρεσιν τοῦ φρουρίου. νίκῃ δ' αὐτὸν τυπτομένην ἰδὼν καὶ κατατομένην, ἐξέλυετο καὶ τῆς ἐπὶ τοῖς οἷς τὸν μητέρα κατατομένοις συνεπαθείας ἤττων ἐγίνετο. ἑλκομένης δὲ οὕτως εἰς χρόνον τῆς πολιορκίας ἐσίστατο τὸ ἔτος ἐκεῖνο κατὰ συμβαίνῃ τοῖς ἰουδαίοις ἀργεῖν. τῇ δ' ζ ἔτει τοῦτο ἀδιατρέπτων οἷς ἐν ταῖς ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ πολεμαῖος ὑπὸ ταύτης αἰτίας τῆ πολίμου, διαπτοήσας τοὺς ἀδελφοὺς τῆ ὑρκανοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τοῦτο δράσας πρὸς ζήνωνα φεύγει τὸν ἐπικληθέντα κοτύλην, τυραννοῦντα τῶν φιλαδελφέων πόλεως.

Ως δὲ πτο-

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς στρατευσάμενος ἐφ' Ὑρκανὸν αὐτοκρατὴς ὁ εὐσεβὴς, λαβὼν τάλαντα τ' συμμαχίαν ποιεῖται αὐτὸν ἐποίησεν.

ΑΝτίοχος ὁ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐνέβαλε, δ' ἐν ᾧ ἔτει ἡ βασιλείας αὐτοῦ, ἀφ' ἧς τὸ Ὑρκανοῦ ἀρχῆς. ὀλυμπιάδος ρ' καὶ ξ' καὶ ϛ'. δηώσας ὃ τὴν χώραν, τὸν Ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν, ἣν ἐπὶ στρατοπέδοις ὠχυρωκὼς λαβών, νῦν μὲν οὐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον, δι' ἀγαθὴν τὴν τῆς τύχης ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀρετὴν τῶν ἐμπολιορκουμένων. ἐπὶ γὰρ μὲν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπέλυσεν οὐδεὶς κατενεχθεὶς πολὺς ὀμβρος πλησάσης. κατὰ τὸ βόρειον μέρος τοῦ τείχους καθ' ὃ συνεβαινεν αὐτὴν καὶ ὑπέρδυσιν εἶναι, πύργους ἀναστήσας ρ' ξυλοφόρους, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα, καὶ προσβολὰς ὁσημέραι ποιησάμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὴν δι' ὅλης καὶ διπλῆν τειχίσμενος ἀπετύγχησε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ δὲ πολλὰς ἐκδρομὰς ἀποπηδῶντες, εἰ μὲν ἀφυλάκτους που προσπαίσειαν τοῖς πολεμίοις πολλὰ ἔδρων αὐτοὺς, αἰθομένους δ' ἀνεχώρουν διὰ χερός. ἐπεὶ δὲ βλαβερὰν κατιόησεν Ὑρκανὸς τὴν πολυανθρωπίαν ἀναλισκομένων τὰ τῆς ὑπερθεσίων τάχιον ἐν αὐτῇ, καὶ μηδενὸς οἷον εἰκὸς ἀπὸ πολυχειρίας ἔργου γινομένου, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἐκείνας ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἦν ἀκμαῖον καὶ μάχιμον τοῦτο μόνον κατέσχεν. ἀντίοχος μὲν ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι καὶ προσαλούμενοι τὸν λιμὸν, ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. ὑπερσάσης γὰρ μὲν τὴν σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεήσαντες αὐτοὺς οἱ ἐντὸς πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' Ὑρκανοῦ πρὸς ἀντίοχον, καὶ αἰτοῦντος μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ ἄγειν τὴν ἑορτὴν ἀξιώσαντος, ἐνίκησε τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ. ἔπεμψε δὲ καὶ προσέτι θυσίαν εἰσάπαν μεγαλοπρεπῆ ταύρους χρυσοκέρωτας. καὶ μυρίων παντοίων ἀρωμάτων ἐκπώματα, χρυσᾶ τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τὴν μὲν θυσίαν δεξάμενοι ὡς θεῷ τῷ κομιζόντων, οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες ἀγρυσιν εἰς τὸ ἱερὸν, ἀντίοχος δὲ τὴν στρατιὰν εἰσία, πλείστον ἀντίοχου τὸ θαῦμα τοῖς ὁρῶσι παρεσκευακὼς, ὃς τὴν πόλιν ἑλὼν, ἣ μὲν κατέθυσεν ὅσα τοῖς βωμοῖς, τὸν νεὼν δὲ τῷ ζωμῷ τούτων ἀπερράνε, συγχέας τὰ ἰουδαίων νόμιμα τὴν πάτριον αὐτῶν δεισιδαιμονίαν, ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀκαταλλάκτως εἶχε. τοῦτον μὲν τοίνυν τὸν ἀντίοχον δι' ὑποβολὴν τῆς θρησκείας δυσσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν. ἀποδεξάμενος δὲ αὐτὰ τὸν ὑπόκρισιν Ὑρκανὸς, καὶ μαθὼν τὸν ἀεὶ τὸ θεῖον σεβόμενον, ἐφορισβάσατο πρὸς αὐτὸν ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ δὲ ἀπωσάμενος τὴν συμβουλὴν τῶν ἀθεμίτων ἐχέσθαι τὸ ἔθνος δι' ἣν πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν ἡ διαφορὰ ἀμιξίαν, οὐκ ἐφίετο. πυθόμενος δὲ κατ' εὐσέβειαν πάντα ποιεῖν τοῖς φρισβάταις ἀπεκείνατο, ὡς δοῦναι μὲν τὰ ὅπλα τοῖς πολιορκουμένοις, καὶ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν ἰόππης, καὶ τῶν ἄλλων πόλεων, παρὲξ τῆς ἰουδαίας, φρουρὰν τ' δεξαμένους ἐπὶ τούτοις ἀπολλάχθαι τ' πολέμου. οἱ δὲ τἄλλα μὲν ὑπέμενον. τὴν δὲ φρουρὰν οὐκ ὡμολόγουν, δι' ἣν τ' ἀμιξίαν οὐκ ἐφικνούμενοι πρὸς ἀλλήλους. αὐτὰ μὲν τοίνυν τὰ φρουρᾶς, ὁμήρους ἐδίδοσαν καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. ὧν δ' θεὶς τὰ τ', καὶ τοὺς ὁμήρους προσεδέξαμένου τοῦ βασιλέως ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ ὑρκανοῦ ἀδελφὸς. καθεῖλε δὲ καὶ τὰ στέφανα τ' πόλεως. ὅπλοις μὲν οὖν

Cap. XVI.

Quòd Antiochus cognomento Pius ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit.

ANtiochus autē memor incōmodorū quę à Simone acceperat, Iudæā aggressus est; ex quo regnare cœperat anno 1111. principatus verò Hyrcani primo, sexagesima secūda supra centesimā Olympiade: vastatisq; agris Hyrcanum in vrbem ipsam compulit. eam septenis castris cùm cinxisset, primū nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiā aquarum penuria, cui tandem sub occasum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. postremò ad septentrionalem muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ surgebant vsque tertiam contignationem, impositisque in eas cohortibus. quotidie tentabat mœnia: duplicique fossa longa simul & lata cinctis Iudæis præclusit omnem exitum. illi contrà crebrò excursantes, si fortè negligentiùs castodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqua: quòd si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebant se in tutiora facile. Hyrcanus autem postquam cognouit sibi obesse suorum multitudinem, quòd inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorem turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita vt miserabiliter oberrantes mœnibus conficerētur inedia. sed cùm superuenisset festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in vrbem recepti sunt. Rex etiam rogatus vt gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnificè, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea, referta omne genus aromatibus & exercitui præbuit epulum, longè diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos super altari mactauerat, & iure carnium illarum templum asperserat, violatis Iudęorum legibus simul & cęremoniis: vnde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes vt liceat sibi patrijs viuere legibus. tum rex repulsis qui suadebant internecione delendam gentem insociabilem, & diseretam instituto a reliquis omnibus, & approbata Iudæorum pietate, imperauit vt obsessi arma sibi traderent, & vectigalia Ioppes, cæterarúmque extra Iudæam vrbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturū his conditionibus. Assensserunt illi ad omnia excepto præsidio, quòd vitarent exterorū consuetudinem: quod ne reciperent maluerunt regi dare obsides & D. talenta insuper: quorum c c c. mox re præsentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: deiectáque mox lorica quę im-

posita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterùm Hyrcanus aperto monumento Dauidis, qui olim regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecuniis fretus, primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in vrbe cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est vnà cum auxiliis. Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hęsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quòd in id tempus fortè quædam Iudæorum festiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum est quod ille scripsit: nam Pentecoste instabat post sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit. quo prælio victus, & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam antè in aliis commentariis diximus.

A αὐτόχος τ̃ πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν. ὑρκανὸς ὁ τὸν δαβίδου τάφον ἀνοίξας, ἐς πλοῦτω τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑφῆλλε, ζ΄ χίλια μὲν τάλαντα ἐξενέμισεν, ὁρμώμενος δ' ὑπὸ τούτων πρῶτος ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο. γάρ) δ' αὐτῷ καὶ πρὸς αὐτόχον φιλία κ̀ συμμαχία, κ̀ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τ̃ πόλιν, ἀφθόνως πάντα τ̃ στρατιᾷ, κ̀ φιλοτίμως παρίσχε. καὶ ποιουμένῳ τ̃ ὅδ' παρόδους αὐτῷ στρατιὰ συνιέναι ὑρκανός. μάρτυς ὁ τούτων ἡμῖν ὅδε καὶ νικόλα- B ὁ δαμασκηνὸς ἔτως ἱστορῶν. ξύπαγον ὁ στήσας αὐτόχος ὅδ' τῷ λύκῳ ποταμῷ, νικήσας ἰνδάτλιν τὸν πάρθων στρατηγὸν, αὐτ' ὅτι ἔμενεν ἡμέρας δύο, δεηθέντος ὑρκανοῦ τὲ ἰουδαίου ἀγὰ πινα ἑορτὴν πάριον, ἐν ᾗ τοῖς ἰουδαίοις οὐκ ἦν νόμιμον ἐξοδεύειν. καὶ ταῦτα μὲν οὐ ψεύδεται λέγων. ἐνέστη γὰρ ἡ πεντηκοστὴ ἑορτὴ μ̃ τὸ σάββατον. οὐκ ἔστιν ὁ ἡμῖν οὔτε ἐν τοῖς σάββασιν, οὔτε ἐν τῇ ἑορτῇ ἐξοδεύειν. συμβαλὼν ὁ αὐτόχος ἀρσάκῃ τῷ C πάρθῳ, πολλὴν τ̃ αὐ στρατιᾶς ἀπέβαλε κ̀ αὐτὸς ἀπόλλυται. τὴν δὲ τοῦ γόνου βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ δημήτριος, ἀρσάκου αὐτὴν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντος, καθ' ὃν χρόνον αὐτόχος εἰς τὴν παρθυαίαν ἐνέβαλεν, ὡς κ̀ πρόσθεν ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

XV. CÆterùm Hyrcanus audita morte Antiochi, confestim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atque Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani extructum, permissu Alexandri à Sanaballete duce in gratiam generi ipsius Manassis, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt antè dictum est. incidit autem huius templi desolatio post annum ducentesimum. Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cepit, Adora & Marissam, subiugatísque omnibus Idumæis edixit vt circumciderentur, nisi mallent è propriis pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserunt & circumcisionem & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primùm tempore inter Iudæos censeri cœpti sunt. Cæterùm Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: vbi recitatis eius literis, amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius Marci filius Pr. indixit senatum in campum octauo Idus Februarias, præsente Lucio Manlio Lucij filio Mentina, & Caio Sempronio Caij filio Falerna, propter eas res quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotiis publicis, vt Ioppe & portus, Gazaráque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia. néve mi-

D ὙΡκανὸς ὁ ἀκύσας τ̃ αὐτόχε θάνατον, δ' ὑθὺς ὅτι τὰς ἐν συρίᾳ πόλεις ἐπεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς δ' ῥεῖν ὁπλ̃ ἐρήμους τ̃ μαχίμων κ̀ ῥώσθαι δυναμένων. κἀνδαβαν μὲν ἐν πολλαῖς τ̃ στρατιᾶς αὐτοῦ ταλαιπορηθείσης ς΄ μησὶ εἷλεν. ἐπῆλθε καὶ σαμεγὰν, καὶ τὰ πλησίον αὐτῆς σίκιμά τε πρὸς τούτοις κ̀ γαριζὶν τό τε χουθαίων ὄρος, ὅπερ οἰκεῖ τ̃ εἰκαθ' ἑαυτὸν τοῦ ἐν ἱερουσολύμοις ἱερὸν νεὼν ἐν ἀλεξάνδρου ἐπέτρε- E ψεν οἰκοδομῆσαι στρατηγοῦντι τοῦ στρατηγοῦ δηλ̃ τὸν γαμβρὸν μανασσῆ τὸν ἰάδδου τὸ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ὃς καὶ πρόσθεν δεδηλώκαμεν. συνέβη δ' ἤδη τὸν ἔρημον οἰκεῖσθαι μ̃ ἔτη σ΄. ὑρκανὸς δὲ καὶ τ̃ ἰδουμαίας αἱρεῖ πόλεις ἄδωρα, κ̀ μάρισαν. κ̀ ἅπαντας τοὺς ἰδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμενος, ἐπέτρε ψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ εἰ περιτέμνοιντο τὰ αἰδοῖα κ̀ τοῖς ἰουδαίοις νόμοις χρῆσθαι θέλοιεν. οἱ δ' πόθῳ τ̃ παρίου γῆς καὶ τ̃ περιτομὴν καὶ τ̃ ἄλλην τὸν βίου F δίαιταν ὑπέμειναν τὸν αὐτὸν ἰουδαίοις ποιήσασθαι. χρόνος αὐτοῖς χρόνος ὑπῆρχεν, ὥστε ἓν τὸ λοιπὸν ἰουδαίους. ὑρκανὸς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς ἀνανεώσασθαι τ̃ πρὸς ῥωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. καὶ ἡ σύγκλητος δεξαμένη τὰ παρ' αὐτοῦ γράμματα ποιεῖ) πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ. φαίνιος μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν φεβρουαρίων ἐν κομιτίῳ, παρόντος λουκίου μανλίου λουκίου υἱοῦ μυστίνα, καὶ γαΐου σεμπρωνίου γαΐου υἱοῦ φαλέρνα. περὶ ὧν ἐπρίσθωσαν σίμων δοσιθέου, κ̀ ἀπολλώνιος ἀλεξάνδρου, κ̀ διόδωρος ἰάσωνος, ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τ̃ ἰουδαίων, οἱ κ̀ δηλέχθησαν περὶ φιλίας τ̃ ὑπαρχούσης τούτοις καὶ συμμαχίας πρὸς ῥωμαίους, κ̀ τ̃ δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τ̃ ἰόππην καὶ λιμένας κ̀ γαζάραν, κ̀ πηγὰς, ὅσας πόλεις αὐτῶν ἄλλας καὶ χώρας πολέμῳ ἔλαβεν αὐτόχος πρὸ τὸ τ̃ συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἅπαντα κατασθῆ, ἵνα τε τοῖς ς΄ πατρώταις

πώταις τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῆ διὰ τ χώρας τ αὐτῶν καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθ. καὶ ὅπως τὰ κ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ψηλαφηθέντα ὑπ' αὐτόχου παρὰ τὸ τ συγκλήτου δόγμα, ἄκυρα γένηται, ἵνα τὰ πρίσβεις πέμψαντες ἀποδοθῆναι τ αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' αὐτόχου ἁρπασθέντα, & τ χώραν διαπεμπόντων, τ ἐν τῷ πολέμῳ διαφθαρμένων, ὅπως τε αὐτοῖς φίλος τε βασιλεῖς καὶ δήμους ἀλλοδαποὺς χρήματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν τ εἰς οἶκον ἐπανόδου. ἔδοξεν οὖν περὶ τούτων ταῦτα, ἀνανεώσασθαι φιλίαν & συμμαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, καὶ ὑπὸ δήμου πυθέντας ἀγαθοῦ καὶ φίλου. περὶ μὲν τῶν γραμμάτων, ἀπεκείνασο βουλεύσεσθαι ὅταν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἡ σύγκλητος διαχολήσῃ, παρασκευάσθη τε τῷ λοιπῷ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα γενέσθαι. δοῦναί τε αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν φάνιον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου, ὅπως ἂν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανέλθοιεν. φάνιος μὲν οὖν ὕστερον ὑπὸ πέμπτῃ τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρίσβεις, χρήματα δοὺς αὐτοῖς ἐκ τ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτου πρὸς τοὺς διαπέμψαντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξομένους τ οἰκαδε παρουσίαν. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ὑρκανὸν τ ἀρχιερέα ἐν τούτοις ὑπῆρχε. Δημήτριος δ τῷ βασιλεῖ προθυμουμένῳ στρατεύειν ὅτι ὑρκανὸν, οὐκ ἐξεγένετο καιρὸς οὐδ' ἀφορμή, τῶν τε ἐνέρων & τῶν στρατιωτῶν πρὸς αὐτὸν ἀπειθούντων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμφάντων πρὸς πτολεμαῖον τὸν φύσκωνα ὅπως ληφθέντα πρίσβεις, ὅπως παρὰ τῶν ἐκ τῶν σελεύκου γένους ἄλλον δῶ αὐτοῖς ὃν ἀποληψόμενον τὴν βασιλείαν τε δ πτολεμαίου πεμφάντος ἀλέξανδρον μὴ στρατῶ τ ζεβινᾶ ὑπολειπόμενον, καὶ μάχης πρὸς τ δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει πρὸς κλεοπάτραν τ γυναῖκα εἰς πτολεμαΐδα. καὶ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τ γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς τύρον ἀπελθὼν, ἁλίσκει, καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν μισούντων ἀπέθανεν. ἀλέξανδρος δ τ βασιλείαν παραλαβὼν, φιλίαν ποιεῖται πρὸς ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ἐπεὶ δὲ πολεμήσαντος αὐτῷ τοῦ δημητρίου παιδὸς αὐτόχου τοῦ χρηστοῦ ὑπολειφθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ὑπεξεφυγε). παραλαβὼν δ τ συρίας βασιλείαν αὐτόχος, ὅτι μὲν τὴν ἰουδαίαν στρατιᾷ δ' ἀλλὰ δῶρα λιπὼν, τ ἀδελφὸν ἀκούων τὸν ὁμομήτριον, αὐτόχος δ κατὰ κύζικον συλλέγειν. μέτων δ κ χώραν, ἔγνω παρασκευάζειν αὐτὸν ὅπως τὴν ἔφοδον τὴν τ ἀδελφοῦ, ὃς κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, διὰ τὸ ζαφλῶναι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, παῖς δ' ἦν αὐτόχου τ σωτῆρος ὑπολειφθέντος, ὃς ἐν πάρθοις ἀπέθανεν. οὗτος δ ἀδελφὸς ἦν δημητρίου τοῦ χρυποῦ παῖς. σωιέδη μὲν οὖν μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι κλεοπάτραν, ὡς & ἐν ἄλλοις ἱστόρηται. ὁ δ κυζικηνὸς αὐτόχος παραλυόμενος εἰς συρίαν, πολλοῖς ἔτεσι πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλει. ὑρκανὸς δ πάντα ἐκεῖνον τ χρόνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε, καὶ δὲ αὐτὸς μὴ τὴν αὐτόχου τελευτὴν τῶν μακεδόνων ἀπέφη, & οὔτε ὡς ὑπήκοος, οὔτε ὡς φίλος αὐτοῖς ἐδέν ἔτι παρεῖχεν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν ὁδῷ πολλῇ καὶ ἀχμῇ δ τοὺς ἀλεξάνδρου τῷ ζαβινάου καιροὺς, καὶ μάλις' ὅτι τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ δὲ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος, χολλὼ ὑρκανῷ καρπὸν ἐδωκε ἰουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέχειν, ὡς ἀπειρόν τι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. τῷ μὲντοι γε κυζικηνοῦ τέλει γένει κακοῦντος, φανερὸς καὶ αὐτὸς τέλει ἑαυτῷ προαιρέσιν ἐπεδείκνυτο. καὶ τῶν ἀπ' αἰγύπτου

A litibus regiis liceat per regionem ipſorum aut ſubditorum iter facere. & vt eo bello per Antiochum attentata præter decretum ſenatus, fiant irrita: vtque legati à ſenatu miſſi, curent reddi quicquid Antiochus abſtulerat, & precium agrorum æſtiment qui eo bello vaſtati ſunt. & vt literæ commendaticiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, quo tutius poſſint reuerti in patriam. Quibus de rebus viſum eſt ſenatui renouare ſocietatem & amicitiam cum viris bonis, & miſſis à bono atque B amico populo. De literis autem ſcribendis reſponſum eſt curæ futurum ſenatui, quàm primùm ab aliis negotiis vacauerit, & daturum operam ne vlla poſthac eis inferatur iniuria, mandatúmque eſt prætori Fanio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quo commodiùs ſe referre poſſent in patriam. atque ita publico ſumptu legatos prætor domum remiſit, cum commendaticiis ad eos per C quorum loca erant tranſituri. Et Hyrcani quidem pontificis rerum ſtatus ſic fuit. Demetrius autem rex cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuiſus ex æquo tam Syris quàm militibus, propter mores improbos, ita vt miſerint ad Ptolemæum Phyſconem, rogantes vt aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem poſſent regem ſibi conſtituere. cúmque is miſiſſet Alexandrum Zebinam, commiſſo prælio Demetrius vincitur, D & refugiens è pugna ad Cleopatram vxorem in Ptolemaidem excluſus eſt ab ea: delatúſque inde Tyrum ab inimicis capitur. & diu miſerè vexatus tandem interficitur. Alexan- XVII. der autem regnum adeptus fœdus feriit cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypo Demetrij filio, in prælio cæſus occubuit. At Antiochus regnum Syriæ conſecutus non auſus eſt expeditionem contra Iudæos ſuſcipere, audito quòd frater ipſius E germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra ſe apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare ſe contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educatus ſit. patre autem genitus fuerat Antiocho Sotere, qui à Parthis occiſus eſt. acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri poſt alterum nuberet, ſicut aliàs diximus. Porrò Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, F multis annis cum fratre conflictatus eſt, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim poſt Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iámque nec vt ſubditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: ſed maximis ſucceſſibus res eius auctæ ſunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam, regnantibus his duobus fratribus. bellum enim quo ſe atterebant mutuo, occaſionem Hyrcano præbuit, vt ſecurè G frueretur Iudæa prouentibus, & ingentem pecuniarum vim inde congereret. Et Cyziceno vaſtante fratris regionem, non diſſimulauit & ipſe quid moliretur: vidénſque Antiocho

nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tam ipsum quàm eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, vtrunque facilè despexit.

Cap. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam vrbem munitissimam, quæ quòd nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cùm erit opportunum dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Marissenis, colonis Iudæorum & sociis, sed Syriæ regi subditis. Cùm itaque vrbem fossa & duplici muro cinxisset per octoginta stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulum: quibus vrgentibus & fame premente eò necessitatis adducti sunt Samaritæ, vt coacti vesci cibis insuetis homini, postremò Antiochi Cyziceni opem implorauerint. qui eùm venisset properè victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus eum fratribus vsque Scythopolim, ægrè euasit. at illi reuersi contra Samaritas, rursum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is accitis à Ptolemæo Lathuro circiter sex armatorum millibus, quos ille inuita matre & tantùm non imperio per eam deturbatus miserat, primùm vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis, non audens quidem aperto Marte decernere, quòd esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum vt Hyrcanus obsidionem Samariæ solueret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidiis, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audaciùs quàm prudentiùs cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifestè Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obsessis profuit. atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam solo eam æquauit, ductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata sunt, vt ne vestigium quidem superesset eius oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum esse diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipsa die qua eius filij conseruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idque mox progressus renunciauit multitudini, & paulò pòst certiùs comprobatum est eius oracullum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore vt non Hierosolymis solùm, sed & apud Alexandriam reliquámque Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Iudæorum successibus. Cleopatra enim regina à filio Ptolemæo Lainthuro dissidens, copiis suis duces præposuit Chelciam & Ananiã filio Oniæ, qui templum

συμμάχων ἔρημον ὄρῶν τ̃ ἀντίοχον, καὶ αὐτόν τε ῥᾳδίως τ̃ κακῶς καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτ̃ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων κατεφρόνησε.

Κεφάλαιον ιή.

Ὡς ἀντίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσαι τοῖς σαμαρεῦσι, ἡττηθεὶς διέφυγε.

ΚΑὶ στρατεύει μὲν ὅτι σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, ἣν οἱ ἡμεῖς ὅτι καλεῖ νεῦ σεβαστὴ κτισθεῖσαν ὑπὸ ἡρῴδου, καὶ ὀχλεῖν δηλώσομεν πρόσβαλὼν δ' αὐτῇ φιλοπόνως ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοῖς σαμαρεῦσιν, ὑφ' ὧν μυριανόρους ὑπ' οἴκους ὄντας ἰουδαίων καὶ συμμάχους ἀδίκησαν, ὑπακούοντας τοῖς τ̃ πρόσθεν βασιλεῦσι. πρόσβαλὼν οὖν τάφρον παντοχόθεν τῇ πόλει, καὶ διπλοῦν τεῖχος ὑπὸ σταδίων π', τοὺς μὲν ἐρίσησιν, αὐτόχθονοι καὶ ἀειστόβουλοι, ὧν ὄνομα μέχρι. εἰς τοῦτο ἀνάγκης ὑπὸ λιμοῦ προσαχθῆναι τοὺς σαμαρεῖς συνέπεσεν, ὡς ἄλλως μὲν ἢ ἀπ' αὐτῶν, ὀνομαλέσιος ἢ βοηθὸν αὐτόχθονα τὸν κυζικηνόν. ὃς ἑτοίμως ὅτι τὴν συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑπὸ τ πρὸς ἀριστόβουλον, ἡττᾶτ. διωχθεὶς δ' ἄχρι σκυθοπόλεως ὑπὸ τ̃ ἀδελφῶν, διέφυγε. οἱ δ' ὅτι τοὺς σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς καὶ δεύτερον ὀνομαλίσαντας σύμμαχον. πέμψαντας τ αὐτ̃ ἀντίοχον. ὃς ἅμα πτολεμαίου τοῦ λαθούρου μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, οὓς ἀκούσης μητρὸς ἐκεῖνος ὡς ὅσον ὕπω τ̃ ἀρχῆς αὐτὸν ἐκβεβληκυίας ἐξαπέστειλε, τὸ μὲν πρῶτον ὅπως, ἐπόρθει τ ὑρκανοῦ χώραν μετ' ἀγυπτίων ληστρικῶς, μάχεσθαι μὲν αὐτ̃ καὶ πρόσωπον ὑπολαμβάνων, ἐν ᾧ ἦν ἀξιόχρεως ἡ δύναμις αὐτ̃, νομίζων ἢ τῇ κακώσει τ̃ γῆς, αἰσθήσεσθαι ὑρκανὸν λύσοντα τ ὅπλα τ̃ σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ δὲ πολλοὺς τ̃ στρατιωτ̃ ἀπώλλυεν ἐνέδραις πρὸς ἱππέων, ἀπῆρεν εἰς ἵππολιν, καλλιμάνδρῳ καὶ ἐπικράτει τ πρὸς τοὺς ἰουδαίους πόλεμον ἐπιτρέψας. καλλίμανδρος μὲν οὖν θρασύτερον τοῖς πολεμίοις προσπεσὼν, εἰς φυγὴν ἐξαπόμενος διεφθάρη. ἐπικράτης δ' ὑπὸ φιλοχρηματίας, τήν τε σκυθόπολιν καὶ τἄλλα πρὸς ταύτην χωρία, προεδώκε φανερῶς τοῖς ἰουδαίοις, τ̃ σαμαρείας πολιορκίαν, ἐξαλύειν ἐκ ἠδυνάτο. ὑρκανὸς μὲν οὖν τὴν πόλιν ἑλὼν, ἐνιαυτῷ πολιορκήσας, ἐκ ἠρκέσθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ κ πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ἐπικλυσον τοῖς χειμάρροις ποιήσας. ἐξησπάφας γὰρ αὐτὴν ὥστε εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα τ̃ ἠρείας ποτὲ πόλιν αὐτὴν ἀφείλατο. λέγεται δ' ὅτι περὶ τ̃ ἀρχιερέως ὑρκανῦ λόγος, τίνα ἔχοντα αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτ̃ τῷ κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσαι φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτ̃ νενικήκασιν ἀρτίως τὸν ἀντίοχον. καὶ τοῦτο προσῆκον ἐν τῷ ναῷ, παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε, καὶ συνέβη οὕτως ἠρεῖσθαι. ἐν τούτοις ὑρκανῷ, ἐν τούτοις ἦν. καὶ ὁ τῶν ἐπιχωρίων καιρὸν μὴ μόνον τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις καὶ τῇ χώρᾳ ἰουδαίους διώρασιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας καὶ ἐν αἰγύπτῳ καὶ κύπρῳ. κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα πρὸς τὸν υἱὸν σασπάζηστα πτολεμαῖον τὸν λάθυρον διαλελυμένον, κατέστησεν ἡγεμόνας, χελκίαν καὶ ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας ὀνίου τ̃ οἰκοδομήσαντος τ ναὸν

ἐν τῷ

ἐν τῇ ἡλιουπολίτῃ νόμῳ φεὶς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις διδηλώκαμεν. ἔτυχε δὲ τότε ἡ τούτοις πλεοπάτερα τιμὴ σεραπιὰ, οὐδὲν δίκα τῶν τούτων γνώμης ἐθέλουσα, ὡς ἔμαρτυρεῖ καὶ σεάβων ἡμῖν ὁ καππαδόξ, λέγων οὕτως. οἱ γὰρ πλείους οἵτε συνελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ὑπεκπεμπόμενοι ἔτυχε τῆς πλεοπάτερας εἰς κύπρον, μεταβάλλοντα ἔτυχε χρῆμα φεὶς τὸν πτολεμαῖον. μόνοι δὲ οἱ ἐκ τῆς ὀνίας λεγόμενοι συνέμενον ἰουδαῖοι, διὰ τὸ τοὺς πολίτας αὐτῶν δοκιμᾶν μάλιστα ἔτυχε τῇ βασιλίσσῃ χαλκίαν τε καὶ ἀνανίαν. ταῦτα μὲν οὖν ὁ σεάβων φησί. ὑρκανῷ δὲ φθόνον ἐκίνησεν ἡ δόξα ἔτυχε τῶν ἰουδαίων. μάλιστα δὲ οἱ φαρισαῖοι κακῶς φεὶς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν ἰουδαίων, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν διδηλώκαμεν. τοσούτῳ δὲ ἴσχυσι τιμῇ ἰσχυὸν ἔτυχε τῷ πλήθει, ὡς κἂν κατά βασιλίσσης τι λέγοντες καὶ κατὰ ἀρχιερέως, δίκης πίστευσαι. μαθητὴς δὲ αὐτῶν ἦν καὶ ὑρκανός, καὶ σφόδρα ὑπ' αὐτῶν ἠγαπᾶτο. κἂν δὲ καλέσας αὐτοὺς φεὶς ἐθέασιν, κἂν φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ἡδυλόγους ἐώρα λέγειν ἤρξατο φεὶς αὐτούς, ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, κἂν πάντα ποιοῦντα ὅσ' ὧν ἀφίστηται τοῦ θεοῦ, καὶ αὐτὰ δὲ φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν. ἠξίου γε μὲν εἰ βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκτρεπόμενον, εἰς αὐτὸν ἐπανορθοῦν. τοῦ δὲ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετὴν, ὁ μὲν, ἔφη τοῖς ἐπαινοῦσιν. εἰ δέ τις τοῦ κατηκειμένου ἐλεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ στάσει χαίρων, ἐπεὶ φησὶν ἠξίωσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, κἂν μέτριον ἀρκεῖτό σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τὴν δ' αἰτίαν αὐτῷ πυθομένου, διὰ ἣν ἀποδοῖτο τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι φησὶ ἀκούομεν φεὶς τοῦ πρεσβυτέρων αἰσχιόλωτόν σε γεγονέναι τὴν μητέρα βασιλεύοντος ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς. ἦν δὲ ἡ λόγος ἰσχυρὸς καὶ φεὶς αὐτὸν ὑρκανὸς παροξυνθῆναι, κἂν πάντες δὲ οἱ φαρισαῖοι, σφόδρα ἠγανάκτησαν. τοῦ δὲ ἐκ τῆς σαδδουκαίων αἱρέσεως οἱ τὴν ἐναντίαν τοῖς φαρισαίοις φεναίρεσιν ἔχουσιν, ἰωνάθης τις ὢν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν ὑρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων φαρισαίων γνώμῃ, ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν ἐλεάζαρον ἔλεγε, καὶ τοῦτο ἔσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίνος ἄξιος δοκεῖν δοκεῖ τοῖς εἰρημένοις κολάσεως, τὸ δὲ ὑρκανοῦ τοὺς φαρισαίους ἐρωτῆσαι τίνος αὐτὸν ἄξιον ἡγοῦνται τιμωρίας, πρόθυμος δὲ οὐ μὴ ἐκείνων γνώμης γεγονέναι τὰς βλασφημίας, τιμησαμένων αὐτὸν τοῦ μέρους τῆς δίκης, πληγῶν ἔφασαν εἶναι δεσμοῦ. οὐ γὰρ ἐξ ὕβρεως λοιδορίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν, ἄλλως τε καὶ φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ὑπηκόως ἔχουσιν οἱ φαρισαῖοι. πρὸς τοῦτο λίαν ἐχαλέπηνε, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν ἄθεσπον ἐνόμισε. μάλιστα δ' αὐτὸ ὑπεπαρώξυνεν ἰωνάθης, κἂν διέθηκεν ἔτως, ὥστε τῇ σαδδουκαίων ποιᾶδε πρόσθεν μοίρᾳ, τῶν φαρισαίων ὑποστάσῃ, καὶ ταῦτ' ὑπ' αὐτῶν καταστάντα νόμιμα τῷ δήμῳ καταλῦσαι, καὶ τοὺς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσος οὖν ἐντεῦθεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς υἱέσι φεὶς τῷ πλήθει διεγένετο. θεὶ μὲν οὖν τούτων αὖθις ἐροῦμεν. νῦν δὲ δηλῶσαι βούλομαι ὅτι νόμιμα πολλὰ πατρέδοσαν τῷ δήμῳ οἱ φαρισαῖοι ἐκ παρέργου διαδοχῆς, ἅπερ οὐκ ἀναγράπτῳ ἐν τοῖς μωυσέως νόμοις, κἂν διὰ τοῦτο

in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hierosolymitano simile, vt aliàs diximus. ex horum sententia regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique enim qui priùs nobiscum venerunt in Cyprum, quive pòst à Cleopatra illò missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli verò ex Oniæ factione Iudæi constanter manserunt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias & Ananias apud reginam essent in precio. Hęc Strabo. Hyrcano autem apud Iudæos felicitas inuidiam peperit. sed præcipuè Pharisæorum secta malè ei volebat, de qua suprà mentionem fecimus tanta autem eorum autoritas est apud populum, vt etiamsi regi obloquantur aut pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis charus huic hominum generi. quos cùm aliquando vocasset ad conuiuium, & accepisset comiter, postquam animaduertit eos exhilaratos, sic illos affatus est: Scire eos suam voluntatem, quòd nihil magis cuperet quàm iustus esse & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodum & ipsi doceant. attamen si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re à iustitiæ præscriptis aberrantem deprehenderent, officij illorum esse vt admonitione corrigant, cùm verò omnes eius virtutem comprobarent, vehementer gauisus est eorum testimonio. tandem vnus è conuiuis Eleazarus, vir malus & seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cupere audire veritatem, si vis esse iustus, abdica te pontificatu, & contentus esto principatu populi. Illo verò causam rogante cur ita hoc postularet: Quia, inquit, audiuimus à natu grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse, regnante Antiocho Epiphane. Falsus autem erat is rumor, & ideo grauiter his verbis Hyrcanus offensus est, nec minùs Pharisæi cæteri. Tum Ionathas quidam è Sadducæorum secta, quæ est Pharisæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de communi Pharisæorum sententia conuitiatũ Eleazarum: quod si dubium videatur, manifestum fore interrogatis illis qua pœna hominem dignum censeant. Quod postquam Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis sententia se cogniturum an ex eorum consensu factum sit sibi conuitium, & illi satis putarunt si vinculis castigaretur & verberibus, quòd iniquum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens sit in animaduersionibus vehementer exacerbatus est, quasi iam compertum haberet eos esse autores opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec destitit Ionathas furenti calcar addere, intantum vt desertis Pharisæis ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum constitutionibus earum obseruatores pœnis afficeret: atque hinc factum est vt ipse & eius filij parum gratiosi apud vulgum fuerint: quemadmodum aliàs opportuniùs dicetur. Nunc enim indicandum est, quòd multas constitutionum à maioribus per manus acceptas Pharisæi tradiderint populo, quæ non sunt scriptæ inter leges Mosaicas: & ideo

Sadducæi his autoritatem abrogant, dicentes oportere eas tantùm ſeruari quæ ſcripto continentur. atque hinc magna inter vtroſque exorta eſt controuerſia, dum ditiores ſtant à Sadducæorum partibus, Phariſæi cæteræ multitudinis vtuntur fauoribus. Sed de his duabus ſectis & Oſſennorum tertia ſatis docuimus in ſecundo de Iudaico bello volumine. Hyrcanus autem ſeditione ſedata, & poſt hanc exacta vita feliciter, elapſiſque vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis ſuperſtitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim diuinis colloquiis. vnde tantam nactus eſt futurorum præſcientiam, vt prædixerit duos maiores natu è ſuis liberis, non diu fore paterni principatus cõpotes: quorum exitium operę precium eſt cognoſcere, quo magis patris eluceat diuinatio.

Cap. XIX.

Ariſtobulus primus diadema ſibi impoſuit.

XVIII. DEfuncto enim eorum patre, Ariſtobulus natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema ſibi primus impoſuit, poſt CCCCLXXXI. annos, & menſes tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus, ad priſtinas ſedes poſtliminio reuerſus eſt. cúmque fratrem ſuum ſecundum Antigonum amaret, in ſocietatem dominationis cũ aſſumpſit, cęteros verò in vinculis habuit. matrem etiam cõiecit in carcerẽ principatus æmulam (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atque eò crudelitatis proceſſit, vt fame necaret in vinculis. poſt matrem verò interfecit fratrem quoque, quem præ aliis diligere videbatur, & in regni ſocietatem admiſerat, alienatus ab eo per calumnias, quas primò quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiam confictas putaret. Sed cùm aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo tempore populus ſolenne ſcenopegiæ feſtum celebrat, accidit vt Ariſtobulus ægrotans decumberet, frater verò interfuturus ſacris, ſplendidiſſimè ornatus in templum aſcenderet cum armatorum comitatu, potiſſimum pro ſalute regis vota facturus. Tum hi quibus ſtudium erat excitare inter fratres diſcordiam, nacti occaſionem è rebus proſperè geſtis Antigoni, & pompa quam adornauerat, venerunt ad regem & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam eſſe ſupra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifeſta indicia: aiebántque venturum breui cum valida armatorum manu ad occidẽdum regẽ, quòd ſtultum exiſtimet cùm regno ſolum potiri liceat, communicato honore cõtentum eſſe. Ariſtobulus autem quamuis non omnino his crederet, tamen proſpiciens quomodo poſſet & ſuſpicionem vitare, & ſecuritati ſuæ conſulere, collocauit ſatellites in loco quodam obſcuro & ſubterraneo (decumbebat aũt in turri quæ pòſt mutato nomine Antonia

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς Ἀριστόβουλος πρῶτος διάδημα περιτίθεται.

ΤΕλευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τοῦ πατρὸς, ὁ πρεσβύτατος Ἀριστόβουλος, τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθεῖναι βίαν, ἐπεινεν· γὰρ οὗτος, διάδημα πρῶτος περιτίθεται μετὰ ἔτη ἀριθμὸν ἑπτὰ, καὶ τ' καὶ α', καὶ μῆνας γ', ἀφ' οὗ τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος δουλείας ἀπαλλαγὲν ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθε. στέργων γὰρ τὴν ἀδελφὴν τὴν μετ' αὐτὸν αἰτίγονον, τοῦτον μὲν, τὴν ὁμοίων τιμῆς, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. ἔρξε δὲ καὶ τὴν μητέρα φθόνῳ τῆς ἀρχῆς αὐτὸς διεχθεισάν. ἐκείνην γὰρ Ὑρκανὸς, τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει, καὶ μέχρι τοσαύτης ὠμότητος προῆλθεν, ὡς αὐτὴν καὶ λιμῷ διαφθεῖραι δεδογμένον. προσέθηκε δὲ τῇ μισῇ καὶ τὸν ἀδελφὸν αἰτίγονον, ὃν στέργειν ἐδόκει, μάλιστα δὲ καὶ κοινωνὸν εἶχε τῆς βασιλείας, ὅτε διαβολαῖς ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. ἃς τὸ μὲν πρῶτον, οὐκ ὀρθῶς δυσὶ, τὰ μὲν ὑπὲρ τοῦ φιλεῖν αὐτὸν οὐ προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθονούμενον ἡγούμενος διαβάλλεσθαι. τῷ δὲ αἰτίγονῳ ποτὲ λαμπρᾶς ὑπὸ στρατιᾶς ἐπανήκοντος, καὶ τὴν ἑορτὴν κατ' ἐκεῖνον σκηνοπηγοῦσι τῷ θεῷ, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὑπόνοιαν, ἔτυχε τὸν μὲν Ἀριστόβουλον εἰς τόπον καταπεσεῖν, τὸν δὲ αἰτίγονον ὑπὸ πλοκαῖς τοῦ ἑορτίου αἰσθέσθαι λαμπρᾶς σφόδρα κεκοσμημένου, μὴ τῷ δεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πλείω δεῖν τὰ τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας δύνασθαι. τοὺς γὰρ ποτὲ μὲν καὶ διασῶσαι τοῦ ὁμόφυλον αἰσθῶν ἐπιορκοῦντας, ἀφορμὴν λαβομένους τοῦ τὸ πομπεῖον τὸ αἰτίγονον φιλοτιμίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῷ καταρθωμένοις, ἐλθὼν πρὸς τὴν βασιλέα, καὶ κακοήθως ὅτι τὸ μεῖζον ἐξαρθῆναι τὰ δεῖν τὸ πομπεῖον τὸν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς οὐ κατ' ἰδιώτην ἔκαστον δεῖν τῷ γινομένων, ἀλλὰ φρονήματος οὐδὲν ἧσσον ἔχειν βασιλικοῦ τὰ πραττόμενα, καὶ ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μὴ σὺν ὅροις ἐλπιζομένους καρτερεῖν, λογιζομένου δ' αὐτὸν βασιλεύειν οἷόν, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν. Ἀριστόβουλος δὲ τούτοις ἄκων πειθόμενος, καὶ τῷ αὐτοπτῶν ὧν τὰ δεινὰ τῷ ἀδελφῷ φρονεῖν, καὶ τὸ ἀσφαλείας ἅμα φρουρίζειν, ἐδίδου τοὺς σωματοφύλακας εἰς τινα τῶν ὑπονόμων ἀφωρισμένον. κατέκειτο δὲ ἐν τῇ βάρει, μετονομασθείσῃ δὲ Ἀντωνίᾳ, καὶ πρὸς-

καὶ προστάξαι αὐτοῖς μὴ ἀπλοῦς μηδένα κτεῖναι. ἐλθὼν δὲ τὸν ἀντίγονον αὐτὸς ὁπλισμένος ἐπὶ αὐτὸν εἰσίοι. πέμπει μέντοι πρὸς τὸν ἀντίγονον αὐτὸς ἄοπλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ συνεπιβουλεύοντες αὐτῇ κατ' ἀντίγονον, πείθουσι τὸν παραδόντα τὰ ἐναντία λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκευάσαιτο ὅπλα ἐπὶ κοσμῶν πολέμιον, παραγένοιτο πρὸς αὐτὸν παρακαλεῖ ὡπλισμένον, ὅπως ἤδη τῷ καταπλήξῃ. ὁ δ' ἀντίγονος μηδὲν ὑπεριδόμενος καταφρονῆσαι, ἀλλὰ θαρρῶν τῇ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ δόξῃ, ὡς εἴχεν ἐσθῆτι μόνῃ τῷ παντοπλίᾳ παραγίνεται πρὸς τὸν ἀριστόβουλον ὀπτασίαν αὐτῷ τὰ ὅπλα. γηθόμενον δ' αὐτὸν κατὰ στράτωνος καλούμενον πύργον ἐν συνέβαινεν ἀφώπτον εἶναι σφόδρα τῷ πάθει, ὑπακτείνιον οἱ σωματοφύλακες. διὸ δὴ καί γε μέντοι ὁ τοῦτον θάνατος ὅτι μηδὲν φθόνου μέτα βολῆς ἐχυρώτερον, μηδ' ὅτι μᾶλλον δύνοιαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διέφυσεν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλιστα δ' αὖτις θαυμάσῃς καὶ ἰούδαν τινά, ἐπιχωρίων ἀνδρῶν. οὐδέ ποτε ἂν ἐν οἷς προεῖπα ἀγαθὸς ἀνὴρ ἐφάνη τὰληθὲς. ἐπεὶ ἰδὼν τὸν ἀντίγονον παιζόντα τὸ ἱερὸν αἱμάτων ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἳ διδασκαλίας εἵνεκα τῷ προλέγειν τὰ μέλλοντα παρῆσαν, ὡς δὴ παθεῖν αὐτῷ καλὸν διαφθειρομένῳ ζῶντος αὐτοῦ, ὃν σημεῖον τεθνήξεσθαι προεῖπεν ἐν τῷ καλουμένῳ στράτωνος πύργῳ προϊόντα ὁρᾷ, ἣν δὲ χοιρίων μὲν ταῦρος ἀπέχοντα νῦν χ', ὅπου φονευθήσεσθαι προεῖπεν αὐτὸν, τῆς ἡμέρας ἤδη τὸ πλέιστον ἥνυσμένου, ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψεύδεσθαι. ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ καταφωνοῦντος, αἰγέλλει τις θεὸς ἀντίγονον ἐν τῷ ὑπογείῳ, ὃ καὶ αὐτὸ στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ παλαιᾷ κτησαρείᾳ. τὸν μὲν οὖν μάντιν, τοῦτο διετάξατο. ἀριστόβουλον δὲ τῆς ἀδελφοκτονίας δίκης εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς δικαίας ὑπὸ τῶν μύσους κεκακωμένης, ὡς δικαφθαρσόμενον αὐτῷ ὑπὸ ἀκρήτου τῆς ὀδύνης τὸν ἔντερον, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ τοῦ δικαιουμένου παῖς δὲ καὶ αἱμάτιον οἰκτρὸν προσενεγκὼν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον οὗ σφαγῆτος ἀντίγονος ἐπὶ τοῦ αἵματος ἐκείνου συνέβαινεν εἶναι κομίζων, ὀλιγωρῶν ἐξέχει. θυομένης δὲ βοὸς παρὰ τοῦ ἰδόντων ὡς τὸ παιδὸς ἐξαπίνης ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας ἀριστόβουλος, τὰ αἵματα ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι μᾶλλον ἐπτοεῖτο μαθεῖν, φύσει τοῦ θεοῦ πάντων ὑπονοητὴν ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι χείρονα τὰ σημεῖα. ὡς δὲ ἀπειλοῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, πάλιν ἔπεσε, προσκεῖται αὐτῷ πληγὴ τῷ δικαίου ὑπὸ τὸ στόμαχος πολλὰ διάκαυμα, βύθιον δὲ ἀποιμώξας οὐκ ἄρ' εἶπε λόγον ἐν ἀσεβέσιν οὔτε καὶ μαφοῖς τολμήμασι τὸν θεὸν ἐμέλλον, ἀλλὰ μὲ ταχέα ποινὴ συγχύσεως φόνου μετελήλυθε. καὶ μέχρι πνοῦ ἐσώμα ἀναμίσγειν ψυχῇ ὀφειλομένῃ ἀδελφοῦ καὶ μητρὸς καθάπτεσθαι δαίμονι. τί δ' ἂν ἀθρόαν αὐτὴν ταύτῃ δοὺς δίδως, καὶ μέχρις δὲ ὅπου πνεύσω τοὺ μὲν αἵματα τοῖς μιαφονηθεῖσι; ταῦτ' εἰπὼν ἐπαποθνήσκει τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν φιλέλλην. πολλὰ δ' διεργασάμενος τῇ πατρίδι, πολεμήσας ἰτουραίοις, καὶ πολλὴν αὐτῶν τῆς χώρας τῇ Ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τὸ τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλοιτο μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι,

A mandauitque vt si quidem sine armis frater veniret, nemo eum attingeret: quòd si armatus aduentaret, vt trucidaretur, præmisit tamen ad eum qui rogaret, vt inermis, veniat. At regina & reliqui insidiatores, persuaserunt nuncio vt contraria diceret, audisse fratrem quòd armaturam eximiam sibi comparasset, cupereque ita armatum contempları. Antigonus verò nihil mali suspicans, & fretus fratris beneuolentiâ, ita vt erat cum tota armatura venit ad
B Aristobulum, contemplandum se præbiturus. cúmque peruenisset ad turrim Stratonis, qua valde obscurus erat transitus, à satellitibus interfectus est. Huius autem casus facile ostendit quantum possint liuor & calumnia, & quam sint efficaces ad subuertendam etiam naturalem beneuolétiam. Sed illud maximè admiratu dignum est, quòd Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus
C est. Is cùm videret Antigonum accedentem ad templum, apud discipulos, qui eum ob hanc scientiam affectabantur, exclamauit: pœnitere se iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim moriturum prædixerat; quoniam locus ille abesset D c. stadiis & diei pars maior exacta esset: atque ita periculum esse ne mentiatur suum oraculum. Ad hunc modum solicito nunciatur Antigonum cæsum ad cellam subterraneam turris, quæ & ipsa
D Stratonis vocabatur, sicut & illa maritima quę pòst Cæsarea nominata est, quæ ambiguitatem perturbauerat. Aristobulum autem continuo cœpit fraternæ necis pœnitentia: quę res morbum eius aggrauauit, dum factum suum continenter detestaretur, ita vt postremò crescentibus doloribus sanguinem vomeret, eum quidam è ministris efferens, diuina opinor ita volente prouidentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta
E habebat vestigia: quo facto ingens eorum qui viderant clamor exoritur, quasi data opera puer illic effudisset sanguinem, ita vt clamoris causam scitcitaretur Aristobulus, omnib. autem dicere tergiuersantibus, tanto magis contendebat cognoscere, quòd natura ita comparatum sit, vt suspecta nobis sint quæ dissimulantur silentio, tandem vbi minis ac terroribus expressit vt faterentur veritatem, conscientia grauiter ictus animũ, plurimas effudit lacry-
F mas, & gemitum eximo pectore ducens. Ergo non latet Deum, inquit, meum impium ac sceleratum facinus, quãdo tam cito reposcor pœnas cognati sanguinis, ô corpus impudens, quousque retinebis animam, quam materni simul ac fraterni manes flagitant? cur non semel eam reddis, ne sic per partes opus sit libare meum sanguinem; atq; ita parentare oppressis
G per nefas & patricidium, vix ea fatus erat cùm exalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id est Græcorum amator, post auctam multis beneficiis patriam, illato bello Iturææ, magnáque eius parte attributa ad Iudæę limites: cuius habitatores cõmination e exilij coegit circuncisionẽ

cæterósque Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura æquus erat & modestus, vt attestatur Strabo ex autoritate Timagenis sic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuictam circũcisionis fœdere.

CAP. XX.

Alexandri Iudæorum regis res gestæ.

XIX. POst Aristobuli obitum Salome eius vxor quam Græci Alexandram nominant, solutis eius fratribus, quos ipse vt diximus vinxerat Iannæum qui & Alexander est regem constituit, ætate cæteros præcedentem atque modestia: cui accidit vt mox natus, exosus patri factus sit, nec vnquam dum ille viueret in eius conspectum admissus. eius odij causam ferunt hanc. Cùm aliquando in somnis ei Deus apparuisset, rogauit de successore, solicitus de Aristobulo & Antigono quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cùm Deus huius effigiem designasset contristatus quòd is in omnes fortunas esset successurus, in Galilæa educari cum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Poritus enim hic regno post defunctum Aristobulum, alterum fratrum insidiantem sibi interfecit, alterum contentum priuata & otiosa vita in honore habuit. Constitutis deinde rebus imperij, prout sibi visum est conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cùm prosperè pugnasset victos intra mœnia compulit, eósque obsessos oppugnare adortus est. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ supererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim, & Dora occupauerat. Sed cùm Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus suas vires attererent, nihil præsidij ab eis expectandum erat Ptolemaidentibus: verùm Zoilus tyrannus cum iis quos alebat militibus eorum quoque dominationi propter discordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum periculum, athletis similes, quos cùm defessi sint certamine, pudet tamen aduersario manus dare, sed per interualla se ad instaurandum certamen refouent. Supererat vna species ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleopatra à regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur missis legatis, orabant vt auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cùm ei spem fecissent quòd delatus in Syriam habiturus esset Gazæos & Ptolemaidenses in suis partibus, simúlque Zoilum & Sidonios multósque alios adiutaturos, elatus promissis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum apud suos ciues autoritate pollebat, persuasit Ptolemaidensibus vt mutarent sententiam, conducibilius dicens incertam cum Iudæis belli aleam subire, quàm in

καὶ κῦ τοὺς ἰουδαίων νόμους ζῶῦ. φύσ ἡ ὀλιγωρία κέχρητο, καὶ σφόδρα αὐτοῖς πρόσκειτον, ὡς μάρτυρεῖ τοῦτο καὶ σεάβων ἐν τῷ τιμαγήνους ὀνόματος λέγων οὕτως, ὅτι ἀνὴρ τὰ ἐγχώρια ἔθη ὁ αὐτὴρ, καὶ πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις χρήσιμος. χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτήσατο, καὶ τὸ μέρος τῆς τῶν ἰτουραίων ἔθνους οἰκειώσατο, δισμῷ συνάψας τῇ αἰδδίων φυλετομῇ.

Κεφάλαιον κ'.

Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως ϝρατεῖαι.

ΤΕλευτήσαντος δὲ ἀριστοβούλου, σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη δὲ ὑπὸ ἑλλήνων ἀλεξάνδρα λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆ, δεδεμένους γὰρ αὐτοὺς εἶχεν ἀριστόβουλος, ὡς προεφήκαμεν, ἰαννάϊον τὸν ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τὸν καθ' ἡλικίαν προῦχοντα καὶ μετριότητα, ᾧ κῆ σωφέβη γλυκυθύμη δῦθις μισηθῆναι ὑπὸ ϝ παιδὸς, καὶ μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ μηδὲ πῖ εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δ' αἴτιον ϝ μίσους τοιόνδε λέγεῖ γενέσθαι. σεργων μάλιστα τῶν παίδων ὑρκανὸς τοὺς πρωτοτόκους, αἰτήσαντα καὶ ἀριστόβουλον, φανέντα κῦ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τὸν θεὸν ἐπιφέρειν, τίς αὐτοῦ τῶν παίδων μέλλει ἔσεσθαι διάδοχος. τοῦ δὲ θεοῦ δεῖξαι τοὺτου χαρακτῆρας διέξαντος, λυπηθῆς, ὅτι τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ πάντων οὐδὲν ἔσται κληρονόμος, γνόμενον εἶναι ἐν τῇ γαλιλαίᾳ τρέφεσθαι. ὁ μὲν οὖν θεὸς οὐ διέψευσατο τὸν ὑρκανόν. τῶν δὲ βασιλείαν μῦ τῶν ἀριστοβούλου τελευτῶν, οὐδὲ ϝ ἔλαβεν, τὸν μὲν τῶν ἀδελφῶν ὑπεχειρώσατο τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο, τὸν δ' ἕτερον, ἀνεφαγμόνως ζῶν φοραιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ. καταστασιάσας δὲ τῶν ἀρχῶν ὃν αὐτὸ συμφίρειν αὐτῷ τεύξεσθαι, στρατεύῃ ὑπὸ πτολεμαΐδα, τῇ ϝ μάχῃ κρατήσας, ἐνέκλεισε τοὺς αἰθεφόπους εἰς τῶν πόλιν, κῦ ϖειρᾶσθαι αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῶν γὰρ ἐν τῇ ϖαραλίᾳ πτολεμαΐς αὐτῷ ϵ γάζα μόναι χρεσθῆναι ὑπελείποντο, ϵ ζώϊλος ὁ καταχὼν τὸν στράτωνος πύργον τύραννος καὶ δωρά. ϝ δὲ φιλομήτορος αὐτοκράτορος, καὶ ϝ ἀδελφοῦ αὐτῷ αὐτοκράτορος, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς πολεμοῦντων ἀλλήλοις καὶ ϝ αὐτῶν δύναμιν ἀπολλυόντων, ἵν' οὐδεμία τοῖς πτολεμαΐσι βοήθεια παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ πονεμένοις τῇ πολιορκίᾳ, ζώϊλος ὁ τὸν σεράτωνος πύργον κατεχηκὼς καὶ τὰ δωρά, παρὰ σωμάχημα τρέφων σεραπωτικὸν, καὶ τυραννίδι ὑπεχειρῶν δέ τῶν βασιλέων ϖρὸς ἀλλήλους ἄμιλλαν, μᾶλλον τοῖς πτολεμαΐσι παρεβοήθει. οὐδὲ γὰρ οἱ βασιλεῖς οὕτως οἰκείως εἶχον ϖρὸς αὐτούς, ὡς τ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἐκάτερος γὰρ ταυτὸ τοῖς ἀθλητῆς ἔπαχεν, οἱ τῇ δυνάμει μὲν ἀπηνδρωκότες, αἰσχυνόμενοι δ' ἀναχωρῆσαι δειτόλμῃ, ἀρχὴν κῦ ἀναπαύσῃ δεχθέντες τὸν ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἵν' ἡ ϖαρὰ τῶν αἰγύπτου βασιλέων, καὶ τοῦ κύπρου ἐχόντες πτολεμαίου ϝ λαθούσῃ, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς κλεοπάτρας τῆς ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πυθόμενοι οὖν ϖρὸς ϝ τον οἱ πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον, ἐκ τῶν ἀλεξάνδρου χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπελπισάντων δ' αὐτὸν ϝ ϖρίσβεις ὡς δέβαιὰς εὐσεβίας ἕξει γαζαίους ἐσώσας μῦ τῶν πτολεμαέων κῆ ζώϊλον, ἔτι γε μὴν σιδωνίους κῆ πολλοὺς ἄμα αὐτῶν συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς ϖρὸς τὴν ἔκπλουν ἔσπευδεν. ἐν τούτῳ δὲ τοῖς πτολεμαεῖς δόκησιν ϖοιήσαντος πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν μεταβαλλέσθαι τὰς γνώμας ἐποίησεν, ἄμεινον εἶ φήσας εἶναι αὐτοῖς πρὸ χρησιμεύειν δέχεσθαι πρὸς τοὺς ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ

Pari-

φανερὸν ἐποιήσαντο δουλείαν διαφυγεῖν προσδόντας αὐτοῖς, καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τὸν παρόντα μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὸν ἀπ' Αἰγύπτου. τὴν γὰρ Κλεοπάτραν οὐ προϊόψεσθαι δυνάμιν αὐτῷ καταπολεμοῦντι Πτολεμαῖον ἐκ Κύπρου, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης στρατιᾶς. ἀπειλήσαι γὰρ αὐτῷ ὡς καὶ τῆς κύπρου τὴν ὁρμὴν ἐκβαλεῖν. εἰ δὲ Πτολεμαίῳ μὲν διαμαρτόντι τῆς ἐλπίδος ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τὴν κύπρον, αὐτοῖς δὲ κίνδυνον πᾶν ἔσεσθαι. ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος καὶ τὴν πόρρω μαθὼν τὴν τῶν Πτολεμαιέων μεταβολὴν, οὐδὲν ἧττον ἔπλευσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὴν λεγομένην συκάμινον, ἐνταῦθα τὴν δύναμιν ἐξεβίβασεν, ἦν δὲ ὁ πᾶς στρατὸς αὐτῷ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι θαυμασίοις, οὓς προσαγαγὼν πλησίον τῆς Πτολεμαΐδος, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοῖς παρ' αὐτοῦ πρέσβεσι διέλεγοντο, μήτε τοὺς λόγους ἠνείχοντο, μεγάλως ἐφοβήθη. ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν Ζωΐλου τε καὶ τῶν Γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχῆσαι σφίσι πορθουμένης αὐτῶν τῆς χώρας ὑπό τε Ἰουδαίων καὶ Ἀλεξάνδρου, λύει μὲν τὴν πολιορκίαν Ἀλέξανδρος Πτολεμαῖον. ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λάθρα μὲν τὴν πλεονεξίαν αὐτοῦ τὸν Πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκρινόμενος. καὶ τετρακόσια δὲ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν αὖ τὴν τούτων αὖ τὴν Ζωΐλου ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸ τύραννον, καὶ τὴν χώραν τοῖς Ἰουδαίοις προσνείμας. τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χωρεῖ τὸν Ζωΐλον. ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα μεταπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ πλοῖα τέσσαρα, λύει τοὺς γεγενημένους πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν Πτολεμαΐδα, μὲν ἐξαμβλύνειν αὐτόν. καταλιπὼν δὲ ὅπη τῆς πολιορκίας στρατιὰν καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς πρὸς λοιπὸν τὴν Ἰουδαίαν καταστρεφόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὴν τοῦ Πτολεμαίου ἐξόδιον μαθὼν συνήθροισε καὶ αὐτὸς ὡς πέντε μυριάδας τῶν ἐγχωρίων. ὡς δέ τινες συγγραφεῖς εἰρήκασιν ὀκτώ. καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἅπασαν τοῦ Πτολεμαίου. Πτολεμαῖος δὲ ἐξαίφνης ἐπιπίπτει ἀσωχῷ τῇ τῆς Γαλιλαίας πόλει σάββασιν ἄγοντι καὶ κρατεῖ αὐτῆς, καὶ ὡς μυρία σώματα καὶ πολλὴν ἐτέραν ἐλαφυραγωγίαν.

Κεφάλαιον κα'.

Πτολεμαῖος τῷ Λαθούρου πρὸς Ἀλέξανδρον μάχη καὶ νίκη.

Ἐπεισάσης δὲ καὶ συμφορᾶς μικρὸν ἄποθεν τῆς παρουσίας πολλοὺς ἀποβαλὼν ἦει πολεμήσων Ἀλεξάνδρῳ. ἐπλήσιασε δὲ αὐτῷ πρὸς τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ Ἀλέξανδρος, ὡς ἔνα τόπον λεγόμενον Ἀσωφὼν οὐ πόρρωθεν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ βάλλεται στρατόπεδον πλησίον τῶν Πτολεμαίων. εἶχε μὲν οὖν τοὺς μὲν προμαχομένους ἀκοντιστὰς χιλίους ἑκατονταμάχους προσετάξατο ἔχειν ἐπὶ κλίνης χαλκοῦς τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς τῶν Πτολεμαίων προμάχοις ἐπίχαλκοι αἱ ἀσπίδες. τοῖς μὲν οὖν γε ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ τοῦ Πτολεμαίου διέβησαν σωθῆναι εἰς τὸν κίνδυνον, θάρσος δὲ αὐτοῖς ἐκ ὀλίγου ἐποίησεν ὁ τάξαρχος Φιλοστέφανος, διαβῆναι κελεύσας τὸν ποταμὸν, οὗ μεταξὺ ἦσαν ἑστρατοπεδευκότες. ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτῶν τὴν διάβασιν οὐκ ἔδοξεν.

A certissimam seruitutem accito domino se dedere, & insuper non præsens solùm bellum sustinere, sed maius etiam ab Ægypto imminēs. Cleopatram enim non permissuram Ptolemæum vires sibi parare è vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim reginam operam, vt illum etiam è Cypro eiiciat. futurum autem vt si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri verò ciues in extremo deserantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuauit, & cùm appulisset ad Sycaminum, eò loci copias exposuit, quæ constabant connumeratis peditibus & equitibus circiter xxx. millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cùm neque legatos eius admittere, neque verba audire vellent, in magnam coniectus est solicitudinem. Postquam verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Iudæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidem vrbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterùm reducto domum exercitu Alexander cœpit astu agere, clàm Cleopatram contra Ptolemæum vocans, apertè verò amicum eius & socium se simulans. quin & c c c c. argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiā ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilū capit: deinde verò comperto quòd ille clàm ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad continuandā oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Iudæam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositū, & ipse ex sua ditione collegit circiter l. millia, vel vt quidā scriptores malūt, lxxx. millia, & cū his hosti iuit obuiam. Ptolemæus verò ex improuiso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum vi cœpit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Cap. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

Deinde aggressus & Sephorim non longè inde distantem, multis desideratis abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Asophon, qui non multum dissitus est à flumine: & castra ex aduerso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille, quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æquè æratis scutis vtebatur: Et cætera quidem inferiores, sibi visi cunctantiores erāt ad prælium: confirmabat autem eos non parū Philostephanus aciei struendæ artifex, iubens transire fluuiū supra quem castra habebāt, nec Alexandro tranſitū eorum impedire placuit, ratō faciliorē sibi forevictoriā, si hostis à tergo haberet fluuiū, & è pugna nō posset refugere.

& primùm quidem æquo Marte certabatur, multis vtrinque cadentibus: deinde cùm iam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum patre suorum maturè cedentibus opem attulit, cúmque inclinato Iudæorum cornu nullos ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerũt fugæ initium, cæteróſque exemplo ſuo traxerunt. contra Ptolemæi milites acriter inſtando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eouſque inſecuti ſunt interficiendo, donec laſſatis manibus ferrum quoque hæbeſceret. Ferunt xxx. millia cecidiſſe in eo prælio. Timagenes autẽ x. millia in ſuis ſcriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga ſeruatos incolumes. Ptolemæus verò cùm poſt victoriam longè latéque excurriſſet, ſerò tandem in quoſdam Iudæorũ vicos ſe recepit, quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi vt promiſcuè iugulatos & in fruſta conciſos, in lebetes feruentes membratim coniicerent, vt qui effugerant è prælio hoſtem crederent humanis veſci viſceribus, & eò maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quàm Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, ſicut aliàs indicauimꝰ. Porro Cleopatra videns augeri filij potentiam, ſubiecta Gazæorum vrbe, & Iudæorum regione impune peruaſtata, non permittendum duxit vt ille magis creſceret, maximè cùm circa Ægypti portas obuerſaretur, & imminueret ei imperiũ. quapropter continuò tam manuales quàm terreſtres excuit copias, quarum ſupremum regimen pænes Chelciam & Ananiam Iudæos eſſe voluit: bonam etiam diuitiarum ſuarum partem cum nepotibus, & teſtamento apud Coum inſulam depoſuit. Iuſſóque Alexandro filio cum magna claſſe Phœnicen appellere, & deficientibus ad ſe eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: vnde excluſa oppugnationem eius vrbis inſtituit. Tum Ptolemæus relicta Syria properauit in Ægyptum, ſperans ex improuiſo occupaturum ſe præſidiis vacuam, ſed opinione ſua fruſtratus eſt. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam moti contigit, dum circa Cœleſyriam Ptolemæum perſequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex ſententia ſucceſſerat, miſſa eò parte exercitus omnino cum ea regione expulit. atque ita rurſum ex Ægypto eiectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, ſimul cum præſidiariis expugnat. Quò cùm veniſſet Alexander cum muneribus: & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cúmque quidam amicorum reginę ſuaderent, vt illã quoque regionẽ occuparet, nec ſineret tantam bonorum Iudęorũ multitudinẽ vnius viri parere nutibꝰ: Ananias contrariũ conſuluit, iniquum facinus

A εὐόμισε γὰρ εἰ κῇ πάλιν λάβοιεν τὸν πόλεμον, ῥᾴον αἱρήσειν τοὺς πολεμίους, φόβῳ γὰρ τῆς μάχης οὐ δυναμένους. καὶ τὰ ἀρχὰς μὲν ἴσον παρ' ἀμφοτέροις ἦν ἔργα χερῶν καὶ εὐθυμίας ἀδιαπόνητα, καὶ πολὺς ἐγίνετο φόνος ἐξ ἑκατέρου στρατεύματος. ὡς δὲ τῷ Ἀλεξάνδρου γενομένῳ, φιλοστέφανος φίλων τῷ δεινοτάτῳ μὲν δεξιᾶς τοῖς ἐναντίοις ἐπικούρει. μηδενὸς δὲ τῷ πλήθει μέρει τῷ Ἰουδαίων ἐφεσταμένους, τούτοις μὲν συνέβαινε φεύγειν, μὴ βοηθοῦντων τῷ πλησίον, ἀλλὰ πανταχόθεν τῆς φυγῆς. οἱ δὲ τῷ Πτολεμαίου τὰναντία τούτων ἐποίουν, ἐπόμενοι γὰρ ἔκτεινον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τὸ τελευταῖον τραπέντας αὐτοὺς ἅπαντας ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως οὗ μὴ ὁ σίδηρος αὐτῶν ἠμβλυώθη κτείνοντι, καὶ αἱ χεῖρες παρέδοσαν. τρισμυρίους γοῦν ἔφασαν αὐτῶν ὑποθανεῖν. πυρρίᾳ δὲ, πεντακισμυρίους εἰρηκε. τῷ δὲ ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους λαφθῆναι, τοὺς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα διαφυγεῖν χωρία. Πτολεμαῖος δὲ μὴ τῷ νίκῃ ἐφεστηκὼς ἐφάμιλλον τῷ χάρᾳ, ὀψίας ἡμερᾶς ἐν πᾶσι κώμαις ταῖς Ἰουδαίας κατέμεινεν, αἷς γυναικῶν ὕβρεσι καὶ νηπίων σπαραγμοῖς τοὺς τραπέντας, ὑποφαίνοντας αὐτοὺς μὴ προεργοῦντας, ἐπέτα εἰς λίβητας ζέοντας ἐνίεντας τὰ μέλη ἀπαράδεκτα. τέλος δὲ προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τῆς μάχης καὶ οἴκοι αὐτοὺς ἐλθόντες, σαρκοφάγους ὑπολάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον αὐτοῖς καταπλαγοῦσι ταῦτ' ἰδόντας. λέγει δὲ καὶ στράβων καὶ νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοὺς ἐχειρώσατο τὸν τρόπον καθὼς καὶ πρόσθεν εἰρήκαμεν. ἐλαβον δὲ καὶ τὴν πτολεμαΐδα κατὰ κράτος, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις φανερὸν ποιήσομεν. πλεοπάτρα δ' ὀργῆσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, καὶ τὴν τε Ἰουδαίαν ἀδικεῖσθαι πορθουμένην, καὶ τὴν χαλκίδα πάλιν ὑπήκοον ἔχοντα, ὡς εἰδὼς οὐκ ἄνευ τούτου δὴ τὰς πόλεις οὔτε καὶ πορθεῖσθαι τὴν τοῦ αἰγυπτίων ἀρχὴν μείζω ἡγούμενον, ἀλλὰ παρεσκευάζετο καὶ μετὰ ναυτικῆς καὶ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ὁρμᾶσθαι, ἠξιωμένος τῆς ὅλης στρατηγίας ὑπὸ δείξασα χαλκίαν καὶ ἀνανίαν τοὺς Ἰουδαίους. τὰ γὰρ πολλὰ τοῦ πλούτου, καὶ τοὺς ὑγιοὺς καὶ δεδημένας πέμψασα κείοις παρέθηκεν. καλέσασα δὲ τὸν υἱὸν ἀλέξανδρον ἐλθεῖν μεγάλην ὠφελεῖν εἰς φοινίκην ἡ πλοπάτρα, μεταπεμπομένου αὐτῆς ἦκεν εἰς πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένου δὲ αὐτὸν τῆς πτολεμαίων ἐπολιόρκει τὸν πόλεμον. πτολεμαῖος δ' ἀπελθὼν ἐκ τῆς συρίας εἰς αἴγυπτον ἐπανέστησεν, ἀφιέντως αὐτὸν οἰόμενος πενιχρὸν οὔσαν στρατείας καθήξειν. ἀλλὰ διαμαρτάνει τῆς ἐλπίδος. κατὰ τοῦτον δὴ τὸν χρόνον συνέβη καὶ χαλκίαν τὸν ἕτερον τῆς τῆς πλοπάτρας ἡγεμόνων ὑποθανεῖν. ὃν κοίλλων συρίαν διάκοντα πτολεμαῖον. ἀκούσασα δ' ἡ πλοπάτρα τὸν θυγατρὸς τὸν τε ὑιὸν, καὶ ὅτι τὰ ἐκ τοῦ αἰγύπτου οὐχ ὃν προσεδόκα τρόπον προεχώρησεν αὐτῷ, πέμψασα μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ὑπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς αἰγύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τὸν χειμῶνα διέξηλθεν ἐν γαίᾳ. πλοπάτρα δ' ἐν τούτῳ τοῦ ἐν πτολεμαΐδι φεύγει λάβει ἐκ πολιορκίας καὶ τὴν πόλιν. ἀλέξανδρου δ' αὐτῇ μετὰ δύσιν φροσταλθόντος, καὶ δεησομένου ὁποίας ἄξιον ἦν πυθομένου μὲν πρώτως ὑπὸ πτολεμαίου, καταφυγὼν δ' οὐκ ἄλλης ἢ ταύτης δ' πορευθέντος, πείθει μὲν τῆς φίλων καὶ ταῦτα συνεβούλευον αὐτῷ λαβεῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπελθοῦσαν καταχεῖν, καὶ μὴ ὠφελεῖν δὴ ἐν ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθὸν ἐκ δόξαν κείμενον. ἀνανίας δ' συνεβούλευε τούτοις ἐναντία, λέγων ἄδικα ποιήσειν

B

C

D

E

F

G

εἰ πολιορκίας καὶ τὴν πόλιν. ἀλέξανδρου δ' αὐτῇ μετὰ δύσιν φροσταλθόντος, καὶ δεησομένου ὁποίας ἄξιον ἦν πυθομένου μὲν πρώτως ὑπὸ πτολεμαίου, καταφυγὼν δ' οὐκ ἄλλης ἢ ταύτης δ' πορευθέντος, πείθει μὲν τῆς φίλων καὶ ταῦτα συνεβούλευον αὐτῷ λαβεῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπελθοῦσαν καταχεῖν, καὶ μὴ ὠφελεῖν δὴ ἐν ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθὸν ἐκ δόξαν κείμενον. ἀνανίας δ' συνεβούλευε τούτοις ἐναντία, λέγων ἄδικα ποιήσειν

ποιήσειν

ποιήσῃ αὐτῷ, εἰ σύμμαχον αὐθέρπτον ἀναιρήσεται
τῆς ἰδίας ἐξουσίας, καὶ ταῦτα συγγλυκὺ ἡμίτεκνον ὄν· ἐγὼ
ἀγνοῶν σε βούλομαι φησὶν ὅτι τὸ πρὸς τοῦτον ἀδικον
ἐλθοῦσ' ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς Ἰουδαίους καταφρονεῖ.
ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ἧττον ἐπολέμησεν
πείθεται μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν ἀλέξανδρον, ἀλλὰ
συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο ἐπὶ σπονδοφόροις τῆς
κοίλης συρίας. ὁ δὲ τῷ ἐκ πτολεμαΐου φόβων ἐλευθερωθείς, στρατεύεται μὲν ἐπὶ γάδαρα πολιορκήσας δίνα μηνῶν. αἱρεῖ δὲ γάδαρα πολιορκήσας δίνα μηνῶν. αἱρεῖ
δὲ καὶ ἀμαθοῦντα μέγιστον ἔρυμα τῷ ὑπὲρ τὸν ἰορδάνου κατῳκισμένων, ἔνθα καὶ τὰ κάλλιστα τῶν ὑπαρχόντων ἦν, θεόδωρος ὁ ζήνωνος εἶχεν. ὃς οὐ προσδοκήσαν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, μυρίους αὐτῶν ἀπέκτεινε καὶ τὰ ὑποζύγια ἀλεξάνδρου διήρπασε. ταῦτα μὲν οὖν οὐκ κατέπληξε τὸν ἀλέξανδρον, ἀλλὰ στρατεύει τῆς θαλάττιος μέσοι, ῥαφίαν καὶ ἀνθηδόνα, ἣν ὕστερον ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἀγρίππιαδα μετονόμασε, καὶ κῶμας εἶλε καὶ ταύτην. ὁρῶν δὲ τὸν πτολεμαῖον ἐκ τῆς γάζης εἰς αἴγυπτον ἀναχωροῦντα, τὴν μητέρα αὐτοῦ κλεοπάτραν εἰς αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς γαζαίοις ὅτι πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθόν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν προσεμόδυσεν. ἀπολλοδότου δὲ τοῦ στρατηγοῦ τῆς γαζαίων, μετὰ δισχιλίων ξένων καὶ χιλίων οἰκετῶν, νύκτωρ ἐπισπόνδους τῶν Ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νύξ, ἐνίκων οἱ γαζαῖοι, δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπληλυθότος αὐτοῖς πτολεμαίου. γενομένης δὲ ἡμέρας καὶ τῆς ἀληθείας ἐκφανθείσης, μαθόντες οἱ Ἰουδαῖοι τὰληθὲς, ἐπισυστρέφονται, καὶ τοῖς γαζαίοις προσβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν ὡσεὶ χιλίους. τῶν δὲ γαζαίων αὐτισχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς ἀνδρείας, μήτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀναιρουμένων ἐνδιδόντων. (πᾶν γὰρ ὁπόσον ὑπόμνημα παθεῖν, ἢ ὑπὸ τοῦ πολεμίου ἡγεῖσθαι) προσεπέμφθη δὲ αὐτῶν τῶν προσθυμίαν καὶ ἀρετῆς ὁ ἀρχιερεὺς βασιλεὺς ἐπιδοξος ἂν ἔχειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγγελόμενος. ἀλλὰ σωθῆναι προῆτον τὸν ἀπολλόδοτον ἐξαθυμήσαι λυσίμαχος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ὅτι τῷ πλήθει τοῖς πολίταις ἐδοκίμησεν, κτείνας αὐτὸν καὶ στρατιωτικὸν συγκροτήσας, ἐνεδίδωσιν ἀλεξάνδρῳ τῷ πόλιν. ὁ δὲ δοὺς μὲν εἰσῆλθεν πρῶτα, μὴ ἐν ταῦτα τῷ δυνάμων ἐπιφῆκε τοῖς γαζαίοις, ἐπιτρίψας τιμωρεῖν αὐτούς. οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλαχῇ τροπούμενοι, ἔκτεινε γαζαίους ἀπέκτειναν. ἔσαν δὲ οὐδὲ ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀλγεινῶς, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλησιάζουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς Ἰουδαίους οὐκ ὀλίγους αὐτῶν διέφθειραν. ἔνιοι δὲ μονούμενοι τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν ὡς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον ἕξειν τοὺς πτολεμίους λαβεῖν. οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτοχειρίᾳ ἐγένοντο, τοῖς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοὺς δουλείας οὕτως ἀπαλλάττειν ἐπαγγασμένοι. τῷ δὲ βουλῇ ἦσαν οἱ πάντες φ', συμπυνθάνοντες εἰς τὸ τῆς ἀπόλλωνος ἱερόν. συνεδρεύοντων δὲ τὴν ὅλην συνεδρίαν ἡγεῖσθαι. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τούτους τε αἱρεῖ, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ὅλην καταστάσας ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα ἐνιαυτῷ πολιορκήσας. ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον καιρὸν καὶ ἀντίοχος ὁ γρυπὸς ὑπὸ τῆς ἐθνοθήκης ὑπὸ ἡφαιστίωνος βουλευθεὶς, βιάσεως μὲν ἔτι μέ. βασιλεύσας δὲ ἐνιαυτὸν καὶ κ. ἐξαδέλφου δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ σέλευκος, ἐπολέμει μὲν

A dictitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbique gentium Iudæos à se alienaret. His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœlesyriæ vrbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, vbi Ga-
B dara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas carissimas deposuerat, qui ex inopinato Iudæos aggressus, intrectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexãdri diripuit. Nec tamen hac clade rex abstitit quo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui postea Hærodes
C rex mutauit nomen in Agrippiadem quam & ipsam armis in potestatem suam redegit, & cũ animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatrã in Ægyptum, infensus Gazæis quòd acciuisset illum contra se in auxilium, & vrbem eorum oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodorus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit
D in castra Iudæorum: & quàm diu nocturna cerat pugna superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemæi suspicantibus, sed quàm primùm dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamẽ ne sic quidem quamuis grauante inopia voluerunt cedere, parati quiduis potius præferre, quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum
E Areas rex Arabum, auxilij spem ostentãs. Sed priusquam ille veniret, Apollodoro peremptо ciuitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei, quòd tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atque ita vrbem Alexandro tradidit. qui primò pacatus introgressus est, deinde immisit in oppidanos militem, permissa sæuiendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamẽ illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus, non pauciores Iudæos interimebant. alij verò
F desolatas priùs ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero 500. in Apollinis cõfugerãt: fortè enim senatus habebatur cum hostis intromissus est. Alexander verò etiam his iugulatis, & dirupta insuper vrbe, reuersus est Hierosolyma, anno pòst quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem
G tẽpore etiã Antiochus Grypus occisus est Heracleonis insidiis, anno ætatis suæ quinto & quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellũ gessit

cum Antiocho patruo,cui Cyziceno fuit cognomen,quem deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita multo pòst Cyziceni filius Antiochus cognomento Euſebes pervenit Aradum,& impoſito ſibi diademate Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit.at ille fuga delatus in Ciliciam, poſtquam à Mopſeatis receptus eſt, cœpit ab eis tributa exigere:qui non ferentes exactionem,vnà cum regia & ipſum & amicos concremauerunt.Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio,Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur,& victus vitam ſimul amiſit atque exercitum: poſt quem frater eius Philippus aſſumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido,regem apud Damaſcum conſtituit.His duobus fratribus ſtrenuè reſiſtens Antiochus,breui extinctus eſt, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: quo facto Syriæ regnũ remanſit pænes duos fratres.Philippum atque Demetrium,ſicut alias narratum eſt. Porrò in Alexandrum domi ſeditio coorta eſt, cùm per ſcenopegiæ celebritatem in parantem ſacrificare conjecta ſunt citrea: nam hoc feſto noſtris morem eſſe, palmeos & citreos thyrſos geſtare indicauimus.quin & conuitiis impetitus eſt populariter, exprobrantibus captiuitatem,& indignum qui ſacris operetur iactantibus. quibus iniuriis exacerbatus, occidit eorum circiter ſex millia: & extructo circa fanum & altare ſepto ligneo pertinente vſque ea loca ad quę ſolis ſacerdotibus patet aditus,hoc pacto arcebat à ſe vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Piſidas & Cilicas. nam Syris infenſus, non vtebatur eorum operа.Deuictis deinde Arabibus, tributa, Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conſerere.Congreſſus etiam cum Arabum rege Obeda,& pertractus in inſidias, cùm camelorum multitudine protruſus eſſet in fauces aſperas & acceſſu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis,ægrè enaſit ipſe incolumis : delatúſque fuga Hieroſolyma, ſuper acceptam cladem per ſex annos à ſua gente bello vexatus, non minus quàm 1. millia Iudæorum occidit. & cùm eos hortaretur ad reconciliationem,adhuc magis accendit eorum odia : dum roganti quid ſe vellent facere,ore vno reſpõſum eſt,vt ſeipſum
XX. interficiat: móxque miſerunt ad Demetrium Eucærum,qui ab illo auxilia peterent.

Cap. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio ſuperat.

ILle veniens cum exercitu, coniunxit ſe cũ eis qui ſe acciuerant, & circa Sicima caſtra poſuit. Alexander verò cum mercenariorum ſex millibus & ducentis inſuper, Iudæorúmq; ſuæ factionis viginti millibus illi

A πρὸ τῦ παῖδος ἀδελφὸς αὐτόχρω, ὃς ἐπικαλῶν τὸν ζυζικηνὸν, ἀνῄρησε σὺν αὐτὸν, καὶ λαβὼν αἰχμάλωτον. μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸ ζυζικηνοῦ παῖς αὐτόχρως καὶ αὐτοκράτωρ ὁ δυσσεβὴς ἐπιλεγόμενος ἀναβὰς εἰς ἄραδον, καὶ διαδήματι ἐγκοσμήσας πολεμῆσαι τῷ σελεύκῳ, καὶ νικήσαντος ἐξήλασεν αὐτὸν ἐκ τῆς συρίας. ὁ δὲ φυγὼν εἰς κιλικίαν, καὶ ἡμόμφω ἐπὶ τῇ μόψου ἕξιν πόλιν αὐτοὺς εἰσπράττειν χρήματα. ὁ δὲ τῷ μοψουσταίων ἔθνος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν αὐτῷ βασιλείας, καὶ διέφθειρεν αὐτὸν μετὰ τῶν φίλων. αὐτόχρω δὲ τὸ ζυζικηνοῦ παιδὸς βασιλεύσαντος τῆς συρίας, αὐτόχρως ὁ σελεύκου ἀδελφὸς, ἐπιφέρει πόλεμον κατ' αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ἀπολλυται μὲν τῆς στρατιᾶς. μετ' αὐτὸν ὁ αὐ ἀδελφὸς αὐτῷ φίλιππος ἐπιθυμῶν διάδημα, μέρος τῆς συρίας ἐβασίλευσε. πτολεμαῖος δὲ ὁ λάθουρος τὸν τέταρτον αὐτῷ ἀδελφὸν δημήτριον, τὸν δύκηρον λεγόμενον, ἐκ κύδου μετεπεμψάμενος κατέστησεν ἐν δαμασκῷ βασιλέα. τούτῳ δὲ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς ἀντιστάμενος αὐτόχρως, ταχέως ἀπέθανεν. ἐν ἰουδαίᾳ γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τῦ γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ παρθένῳ πολεμούσῃ, μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. τῷ δὲ συρίας κατέσχον οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτριος καὶ φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. ἀλέξανδρος δὲ τῇ οἰκείᾳ στρατῷ πρὸς αὐτὸν στασιάσαντων, ἐπανῆκε γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, ἐν ἑορτῇ σκηνοπηγίας ἐπιφερόμενος ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος ἐν τῷ ἱερῷ ἀνάθεμα, καὶ ἑστῶτος αὐτῷ ἐπὶ τῦ βωμῦ καὶ θύειν μέλλοντος, ἐξίοις αὐτὸν ἔβαλλον, νόμου ὄντος παρὰ τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον θύρσους ἐν φοίνικιν καὶ κίτρια. διεδηλώκαμεν δὲ καὶ τοῦτο ἐν ἄλλοις. φρουρήσαντες δ' αὐτὸν οἱ αἰχμάλωτοι γενόμενοι, καὶ τῆς τιμῆς καὶ τῦ θύειν ἀπάξιον. ὅτι τοὺτων ὀργιεῖς, πτείνει μὲν αὐτῶν ὡσεὶ ἑξακισχιλίους, ἐδρύφακτον δὲ ξύλινον ὡσεὶ τὸν βωμὸν καὶ τὸ ναὸν βαλλόμενος μέχρι τῦ θείνου, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τῷ πλήθους ἐπ' αὐτὸν ἀπερρύηκε εἴσοδον. ἔτρεφε δὲ καὶ ξένους πισίδας καὶ κιλικας. σύνεσις γὰρ πολέμου οὐκ εἶχεν. καταστρεψάμενος δὲ τῷ ἀράβων μεταβίτας καὶ γαλααδίτας, εἰς φόρου ἀπαγωγὴν, κατέρρηξε καὶ ἐμαδοῦτα, διοδίου μὴ τελοῦντος αὐτῷ συμβαλεῖν. στρατιὰς δὲ μόχλιν ἐπὶ ὀβηδᾶν τὸν ἀράβων βασιλέα, ἐπὶ καμὸν εἰς ἐνέδραν ἐν χαρίοις ξαράδρα ἐν δυσβάτοις, ὕπου πλῆθος καμήλων εἰς βαθεῖαν καταῤῥάχην φαραγγα κατ' γαδαρα κείμενον τῆς γαλααδίτιδος, ἐν μόλις αὐτὸς διεσώθη. φεύγων δὲ ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα ἀφῖκετο, καὶ ἐπὶς τῷ καταστρεψάμενος αὐτῷ ὀκτωκαίδεκα τὸ ἔθνος, πολεμήσας πρὸς αὐτὸ ἔτη ς', ἀνῄρει τὴν ἰουδαίων οὐκ ἔλαττον ἢ μυριάδας. ἀποκαλούντος δ' πᾶσαν τὴν ἐπ' αὐτὸν δυσμένειαν, ἐπὶ μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὸ συμβεβηκότα. πυνθανόμενοι δ' αὐτῷ τὸ ὀφεῖλον ποιῆσαι, πάντες ἐβόησαν ἀποθανεῖν αὐτὸν, καὶ πρὸς δημήτριον τὸν δύκηρον ἐπεμψαν ἀποκαλοῦντες ὅτι συμμαχίαν.

Κεφάλαιον κβ'.

Ὡς στρατευσάμενος δημήτριος ὁ εὐκαιρος ὅτι ἀλέξανδρον ἐκράτησεν αὐτῦ.

Ὅτι μὲν στρατὸν ἐλθὼν, καὶ ἀποκλείσας τοὺς ὑπεναντιουμένους, ἀπὸ σίκιμα πόλιν ἐστρατοπέδευσεν ἀλέξανδρος ἔχων μυριάδων ἑξακισχιλίων καὶ ἑξακοσίων, ἰουδαίων τε αὐτὸς διαμενεῖς οἱ ἐρεῖν τὰ εἰκότα ἀπο-

ωδε λαβων, ἀντιπὰξ τῷ δημητρίῳ. τότῳ δ' ἦσαν ἱπ- A occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinque tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem solicitat: ille verò stantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquam visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæsus est, nauata priùs forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cęterùm postquã B Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum metu Demetrius retrò abiit. Post hęc Iudęi propriis viribus bellum gesserunt aduersus Alexandrum, sed semper victi multos amittebant è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in potestatem abduxit Hierosolyma, vbi facinus cõ- C misit longè immanissimum. epulans enim cũ pallacis excelsiore loco, vnde prospectus patebat, ad DCCC. iussit suffigi crucibus: in conspectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniuriis, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licèt sępe ab inimicis afflictus, in extremum vitę & regni periculum adductus fuerit dum non contenti propriis eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & postremo in eam D necessitatem eum compellunt, vt quę loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat, restitueret Arabibus, ne & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: prętер alia quę in eius contumeliam gesta sunt innumerata. Iniqua tamen fuit talis animaduersio, ita vt propter hanc crudelitatẽ Thracidę cognomen apud Iudęos inuenerit. Cęterùm aduersariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaserunt: & toto tempore E quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atque ita demum liberatus à tumultibus, sęcurè administrauit regnum in posterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Berœam, Philippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens secum decem millia peditum, & mille equites. Straton verò Berœę tyrannus & Philippi socius Zizum principem Arabum exciuit, & Mithridatem Sinarem prefectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno F exercitu, Demetrij castra oppugnauerunt, & tam siti quàm missilium telorum multitudine deditionem cum suis facere coegerunt: abductáque ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mitridatem Parthorum regem miserunt. Antiochenses verò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo absumptus est. at Philippus post G hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus est.

πεῖς μὲν ξιχίλιοι, πεζῶν δ', μυριάδες δ'. πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐπεφύκει, τῶ μὲν ὑποσῆσαι τοὺς μισθοφόρους ὡς ὄντας ἕλληνας πειθομένους, τῷ δ', τοὺς σὺν δημητρίῳ ἰουδαίους. μηδετέρου δ' πείσαι δυναμένου, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, παρὰ δημήτριος, καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας ἕνεκα ἐπιδεῖξιν ποιησάμενοι. πολλοὶ δ' καὶ τῶ δημητρίου στρατιωτῶν. φυγόντος δ' ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' ὀλίγον δ' μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ ἰουδαῖοι ἑξακισχίλιοι. καὶ τότε μὲν δείσας, ὑπεχώρει δημήτριος. μετὰ δὲ ταῦτα ἰουδαῖοι ἐπολέμησαν ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. καθ' ἁπλούστατος δ' τὰς δυνατωτάτους αὐτῶν ἐν βεθομῇ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δ' τὴν πόλιν, καὶ ἡμόμενος ἱκετὰς αὐτῶν, ἀπήγαγεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν. ὄγιώμενος γὰρ ἐν ἀπόπλῳ μετὰ τῶν παλλακίδων, ἀναστεγοσας ἐφ' ὑψηλοῦ τόπου αὐτῶν ὡς ὁ. τὰς δ' παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων, ἔσφαξε τὰς ἐκείνων ὄψεις ἐπὶ σφαγίοις, ὥσπερ μὲν ὧν ἐδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δ' ὡσπερ ἀνθρώπου ταύτῃ εἰσφερεστάτου τῷ δίκῃ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὅπερ ἐμοὶ εἰκὸς ἐπαλαμπρύνθη τοῖς φρὸς αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τοῦχατον ἦλθε κινδύνου ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, οὐκ ἀρκουμένων ἀγωνίζεσθαι κὰ σφᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε ἐμὲ κατεσκέψατο γῆν ἐν μωαβίτιδι καὶ γαλααδίτιδι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῷ ἀράβων τῷ βασιλεῖ δοῦναι, ὅπως ἂν μὴ ξυναρμόσῃ σφίσιν εἰς τὸν κατ' αὐτὸ πόλεμον, ἀλλά τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτὸ καὶ ἐπήρειαν ἐπεξῄτων. ἀλλ' οὐδ' οὐκ ὀλιγωδέως δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι, ὥστε δι' ἃ τὴν ὠμότητος ἐπωνυμίαν, θρᾴκιλληθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, θεσπίδιν. οἱ δ' αἰτησάμενοι αὐτὸ τὸ πλῆθος ὄντες ἐπὶ ὀκτακισχίλιοι, φεύγουσι νυκτὸς, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ οὕτω μὲν ἀπηλλαγμένος τῆς ἐκ τούτων ταραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας ἐβασίλευσε. δημήτριος δ' ἐκ τ' ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς βέρροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων, χιλίων δ' ἱππέων. στράτων δ' ὁ τῆς βερροίας τύραννος φιλίππῳ συμμαχῶν, ζίζον τὸν ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλέσατο, & μιθριδάτην τὸν σινάκην, τὸν παρθυαίων ὕπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ πολιορκουμένων δημήτριον ἐντὸς τῦ χαρακώματος, εἰς ὃ τοῖς τε τοξεύμασι καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν δοῦναι σφᾶς αὐτῷ δοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸ δημήτριον δορυαλώτους, τὸν μὲν, τῷ μιθριδάτῃ τῷ τότε βασιλεύοντι παρθων, ἔπεμψαν. τῷ δ' αἰτιοχέων ὅσοις αἰχμαλώτοις ἦν συνέβαινε, τούτοις ἀφῆκε τοῖς αἰτιοχεῦσιν ἀπέδωκαν. μιθριδάτης δ' ὁ τῷ παρθων βασιλεὺς τὸν δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέσφαξε δημήτριος τὸν βίον. φίλιππος δ', ἀπὸ τ' μάχης δυοῖν, ὅτι αἰτιόχειαν ἐλθὼν, καὶ καταλαβὼν αὐτὴν, ἐβασίλευσε τ' συρίας.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus, frater ipsius, Damascum principatum ambiens peruenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cùm exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater hoc audito Damascum aduolat: & cùm opera Milesij arcis præfecti, vrbe Damascenorum potitus esset, per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd vellet videri terrore vrbem, non proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit, progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & vrbem seruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus, confestim rediit ex Arabia: móxque duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe, quæ nunc Antipatris dicitur, vsque ad Ioppense mare, qua solum patebat accessus: excitatóque muro, & per interualla castellis ligneis per C L. stadia, præstolabatur Antiochum. at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cùm Arabs primùm cessisset, deinde cum X. equitum millibus apparuisset, occurrēs ei Antiochus, præliatus est acriter, iámque de victoria certus occisus est, dum alterū suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post eius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium, quo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoque in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander verò ad Dion oppidum admoto milite, eóque vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his quoque, redegit in suā potestatem vallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectísque multis criminibus Demetrio locorum eorum domino principatu suo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Appoloniam, Ioppen, Iamniam, Azotū, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæā regionem Adora & Marissam, totámq; Samariam & montes Carmelum ac Itabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas vrbes, Esebonem, Medabam, Lempam, Oronas, Telithonē, Zaram, Aulonē Ciliciū, Pellam, hanc vltimā diruerunt, quod incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere possidebant & alia Syriæ non obscura opida, quæ imperio suo nouiter adiecerant. Post hæc Ale-

A

Κεφάλαιον κγ'.

Αντίοχου τοῦ Διονύσου στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίαν.

Ἔπειτα Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου, τῆς ἀρχῆς ἀντιποιούμενος εἰς Δαμασκὸν παραγίνεται, καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἐγκρατὴς γενόμενος ἐβασίλευσεν. ἐστρατεύσαντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, Φίλιππος ὁ ἀδελφὸς ταῦτα ἀκούσας, ἐπὶ Δαμασκὸν ἦλθε. μιλησίου δ' ὃς κατὰ λέλειπτο τῆς ἀκρας φύλαξ, καὶ τῶν Δαμασκηνῶν παραδόντος αὐτῷ τὴν πόλιν, ἀχάριτος εἰς αὐτὸν γενόμενος, καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν παραχρῆμα, ἀλλὰ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ βουληθεὶς δοκεῖν παραλαβεῖν τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ μιλησίου, διωρύμους αὐτὸν εἰς ἐχθρὸν ὑποπλεύσας, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τῶν Δαμασκηνῶν. ὁρμήσαντα γὰρ αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον, ἀπέκλεισεν ὁ μιλήσιος, καὶ τὴν Δαμασκὸν αὐτῷ διεφύλαξεν. ὁ δὲ ἀκούσας τὰ περὶ τὸν Φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐκ τῆς Ἀραβίας. στρατεύεται δὲ καὶ Ἰουδαίοις, ἐλθὼν ὅτι τὸ Ἰουδαίων ὁπλίτας μὲν ἐκατὸν χιλίους, ἱππεῖς δὲ τρισχιλίους διέσωσε δὲ καὶ Δίωσας δὲ Ἀλέξανδρος τὸν ἔφοβον αὐτοῦ, τάφρον ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τῆς Χαβαρζαβᾶ καταρξάμενος, ἣ νῦν αὐτοπαῖς καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς Ἰόππην θαλάσσης, ἣ καὶ μόνον λιμένα. τεῖχος τὸ ἐγγὺς καὶ πύργους ἀνασήσας ξυλίνους, καὶ μεσοπύργια, ὅτι σταδίους ρ', τὸν αὐτόχρημα ἐξεδέχετο. ὁ δὲ ταῦτα πάντα ἐμφράσας, διεβίβαζε ταύτῃ τὴν δύναμιν ὅτι τὸν Ἀραβίαν. ἀναχωρούντος δὲ τοῦ Ἄραβος τὰ περὶ αὐτὸν, ἔπεσεν μὲν μυρίων ἱππέων ἐξαίφνης ὑποφανέντος ὑπαντήσας τοῖς αὐτόχρημα, καρτερῶς ἐμάχετο. καὶ δὴ νικῶν ἀπέθανε παραδοθέντων τῶν πονουμένων μέρει. πυνθάνεται δὲ αὐτόχρημα, καὶ τὸ στράτευμα φθάνει εἰς κανὰ κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτοῦ λιμῷ φθείρεται. βασιλεύει δὲ μετὰ τοῦτον τῆς κοίλης συρίας ἀρέτας, κληθεὶς εἰς τὸν ἀρχὸν ὑπὸ τῶν τὸν Δαμασκὸν ἐχόντων, ἀφ' οὗ τὸν πρὸς Πτολεμαῖον τὸν μεννέως μῖσος. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ὅτι τὸν Ἰουδαίαν, καὶ μάχῃ δὲ δὶς χωρίον μάχῃ νικήσας Ἀλέξανδρον ὅτι συνθήκας εἰσχώρησεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας. Ἀλέξανδρος δὲ ἐλάσας αὖθις ὅτι δίαν πόλιν, αἱρεῖ ταύτην. καὶ στρατεύεται ὅτι ἔσαν, οὗ τὰ πλείστου ἄξια ζωὸν συνέβαινεν εἶναι. καὶ ἔστι μὲν ἐκβάλλει τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δὲ λαβὼν τὸν πόλιν, ὅτι γαύλανας καὶ σελεύκειαν ἐξώρμησε. παραλαβὼν δὲ καὶ ταύτας, προσεξεῖλε καὶ τὸν ἀπὸχου λεγομένου φάραγγα καὶ γάμαλα τὸ φρούριον. ἐγκαλεῖ δ' ἡ δημοκρατία πολλὰ τοῦ τόπων ἄρχοντι, προδιδόναι αὐτὸν, καὶ ἔξω ἦν ἤδη παλαιοκὼς ἔτος τῆς στρατείας εἰς τὸν οἰκείαν ὑπέστρεψε, προθύμως αὐτὸν τοῦ Ἰουδαίων δέχεται δικαιοσύνης δεχομένων. κατὰ τοῦτον δ' καιρὸν ἤδη τοῦ σύρων καὶ Ἰδουμαίων καὶ φοινίκων, πόλεις εἶχον Ἰουδαῖοι. πρὸς θαλάσσῃ μὲν στράτωνος πύργον, ἀπολλωνίαν, Ἰόππην, Ἰαμνείαν, ἄζωτον, γάζαν, ἀνθηδόνα, ῥαφίαν, ῥινοκούραν. ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ καὶ τὴν Ἰδουμαίαν, ἄδωρα, Μαρίσσαν, καμάρειαν. καρμήλιον ὄρος, καὶ τὸ Ἰταβύριον ὄρος, σκυθόπολιν, γάδαρα, γαυλανίτιδα, σελεύκειαν, γάβαλα, μωαβίτας ἐστεῶν, μήδαβα, λεμβᾶ, ὀρώνας, τελίθωνα, ζαρᾶ, χιλίουρον αὐλῶνα, πέλλαν. ταύτην δὲ κατέσκαψαν, οὐκ ἀνασχομένων τοῦ ἐποικοῦντων εἰς τὰ πάτρια τοῦ Ἰουδαίων ἔθη μεταβαλέσθαι. ἄλλας τε πόλεις ἐστρατεύσας τῆς συρίας, αἳ ἦσαν καταστραμμέναι. μετὰ δὲ ταῦτα Ἀλέ-

ξανδρος

ξανδρος ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ μέθης εἰς νόσον καταπεσὼν, καὶ τριῶν ἐτῶν τεταρταίῳ πυρετῷ συνεχομένῳ, οὐκ ἀπέστη τῆς στρατείας ἕως ἐπὶ τοῖς πόνοις ἐξησθένησεν, ἀπιὼν δὲ τοῖς γερασηνῶν ὅροις, πολιορκῶν ῥαγαβᾶ φρούριον πέραν τοῦ ἰορδάνου. ὁρῶσα δὲ αὐτὸν ἡ βασίλισσα πρὸς τελευτᾶν ὄντα, καὶ μηδεμίαν ὑποφαίνοντα μηκέτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ κοπτομένη, τῆς μελλούσης ἐρημίας αὐτήν τε καὶ τοὺς παῖδας ὀδυρέσθω, καὶ τίνι καταλείπεις οὕτως ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων βοηθείας δεόμενα φησὶς αὐτῷ ἐλεγε, καὶ ταῦτ' εἰδὼς πῶς διάκειταί σοι πρὸς σὲ δυσμενὴς τὸ ἔθνος. ὁ δὲ συμβουλεύει αὐτῇ, πείθεσθαι μὲν οἷς ὑποθήσεται, πρὸς τὸ τοῦ βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μετὰ τῶν τέκνων. κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἑλεῖν τὸ χωρίον. ἔπειτα ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱεροσόλυμα παραγενομένη, τοῖς φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ παρασχεῖν. τούτους γὰρ ὑπηγουμένους αὐτοῦ αὐτῇ τῆς τιμῆς, δύνασθαι κατασκῆψαι αὐτῇ τὸ ἔθνος. δύνασθαι δὲ πολὺ παρὰ τοῖς ἰουδαίοις τούτους ἔφασκε, βλάψαι τε μισοῦντας, καὶ φίλους ἐξαιρεμένους ὠφελῆσαι. μάλιστα γὰρ πιστεύεσθαι παρὰ τῷ πλήθει τοῦτο ἂν καὶ φθονοῦντες, τί χαλεπὸν λέγωσιν, αὐτὸν ἢ προσποιοῦσαν τῷ ἔθνει ἐξ ἑτοίμου ἐλεγε, ὑβρισθέντας παρ' αὐτοῦ. σὺ τοίνυν εἶπεν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις γενομένη, μετάπεμψαι μὲν τοὺς προτεύοντας αὐτῶν. δεῖξόν τε τὸ σῶμα τὸ μὲν σὸν ἐκείνοις, ὅπως μοι βούλονται χρῆσθαι μὴ πολλῆς ἀξιοπιστίας δεῖξαι. εἶτα καὶ ὑβρίζειν ἀταφίᾳ με θελήσουσι ἢ ταφῆναι, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλου τινὰ κατ' ὀργὴν αἰτίαν τῷ σώματι προσφέρειν βούλοιντο). ἐμοῦ μηδὲν δεῖσθαι τὸν ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ δεδοκιμάσθαι ὑπάρχειν. ταῦτά σε φρὸς αὐτοὺς εἰποῦσαν, ἐγώ τε λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι φρὸς αὐτῶν πιστείας, ἧς αὖ ἔτυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν δεῖν τὸ ἐξεῖναι ποιεῖν μοι κακῶς· τὸν νεκρὸν δεδοῦναι θαπτόμενον. σὺ δὲ βεβαίως ἄρξεις. ταῦτα παραινέσας τῇ γυναικὶ τελευτᾷ βασιλεύσας ἔτη ζ καὶ κ, βιώσας δὲ ἐνὸς δέοντος ν'.

Κεφάλαιον κδ'.

Ως μὴ τοῦ ἀλεξάνδρου τελευτῶντος ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα τοῦ βασιλείου κατέχῃ.

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα, καὶ τὰς τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε φαρισαίοις προσῆλθε, καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις ἐθεμέλιο, τά τε περὶ τὸν νεκρὸν, καὶ τὰ περὶ τῆς βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς τῆς πρὸς ἀλέξανδρον ἔπαυσεν. δῶρα δὲ ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δὲ εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τάς τε πράξεις τοῦ ἀλεξάνδρου διηγούμενοι, καὶ ὅτι δίκαιος αὐτοῖς ἀπολοῖτο βασιλεὺς, καὶ τὸν θρῆνον εἰς πένθος, καὶ τοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλίσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὡς τε καὶ λαμπρότερον ἢ τινα τῶν βασιλέων, αὐτὸν σκηνῆσαι. δύο μέντοι υἱοὺς ἀλέξανδρος κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ ἀριστόβουλον, τοῦ δὲ βασιλείαν εἰς τοῦ ἀλεξάνδρου διέθετο. τῷ δὲ πάντων, ὑρκανὸς ἦν ἀδρανὴς φρόνημα ἀσκῆσαι, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἢ πολεμικόν. ὁ δὲ νεώτερος ἀριστόβουλος, θρασὺς τε ἦν καὶ θαρσαλέος. ἐσφάλη μὲν οὖν ὑπὸ τῆς πλήθους ἡ γυνὴ, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, συγκραίνειν. ἡ δὲ, ἀρχιερέα μὲν ἀπέδειξεν ὑρκανόν, διὰ τοῦ ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἄπρεπτον αὐτοῦ, καὶ πάντα τοῖς φαρισαίοις ὑπῆκτο

xander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerasenorum finibus, obsidens Ragaba castellum quod vltra Iordanem situm est. Quem videns regina iam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur: Cui me, inquit, & hos filios relinquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cùm nõ ignores quàm infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei vt suis monitis pareat, si velit securè cum filiis regnum obtinere. primùm vt apud milites celet suam mortem, tantisper dũ castellum illud capiat. deinde postquã victrix magnificè Hierosolyma reuersa fuerit. Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per inuidiam de quopiam malè loquantur, nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, quàm quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma perueneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simulatis, permitte vt eo vtantur arbitratu suo, siue insepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sęuire: & pollicere nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio, his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quàm à te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu securè dominaberis. post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui xxvii. vitæ verò vndequinquagesimo.

Cap. XXIIII.

Alexandro mortua vxor Alexandra in regnum succedit.

Alexandra verò capto castello iuxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex infensis benęuolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac mœstitiam prouocauerunt, vt nullum antehac regẽ funerauerint sumptuosiùs. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliquit. è filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator otij: minor verò natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eo quòd semper visa sit ægrè tulisse ea, quæ maritus præter officium faceret. illius consilio pontificatus Hyrcano obuenit, non tam ætatis prærogatiua, quàm propter innatam segnitiem: alioqui ex Pharisæorum sententia permissu reginæ gere-

bantur omnia : quibus etiam plebs parere A
iussa est : & si quid constitutionum Hyrcanus
socer abrogauerat quas Pharisæi iuxta maiorũ
traditiones induxerant, id totum sancitum est
denuo. Nomen igitur regni erat penes reginã,
penes Pharisæos verò administratio. nam hi &
exulibus reditum, & vinctis solutionem pro-
curabant. quædam tamen etiam per se prouidebat mulier & magnum mercede conductorum militum alebat numerum, viréque suas
ita augebat vt terrori esset circumuicinis tyrã- B
nis & obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quieta erat eius ditio, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes reginam vt necaret illos qui Alexandro autores fuerunt sumendi de D C C C. simul viris supplicij: móxq; vnum ex his iugulãt Diogenem, deinde alium post alium donec potentiores conuenientes in regiam, & cum his Aristobulus præ se ferẽs non placere sibi quæ fierent, & si occasio daretur non permissurus tantam licentiam ma- C
tri, commemorabant ei quantis rebus gestis &
quantis exhaustis periculis fidem suam domino approbauerint, quódque hac de causa magnis præmiis eos dignatus sit: rogabántque eam ne omnino in contrarium spes suas verteret. nunc enim qui periculum ab hostibus euasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebántque si quidem cõtẽti sint iam occisis aduersarij propter innatum affectum quo dominos prose- D
quantur, patienter se laturos hanc calamitatẽ.
quòd si illi sæuire pergerent, petebant sibi dari discedendi veniam, neque enim nisi ipsius reginæ permissu quæsituros sibi incolumitatem, alioqui laturos vt ibidem in ipsa interficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum reginæ, si illa dissimulante à mariti inimicis vexentur. nihil enim libentius auditurum Aretam Araben & reliquos tyrannos, quàm si ipsa se priuaret talibus viris, quorum illis olim E
vel nomen auditum terrori fuerit. quod si ne
hoc quidem velit concedere, & malit indulgere Pharisæorum cupiditatibus, saltem per castella se distribueret. se enim quandoquidem fortuna ita persequatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cùm dicerent, & ad
miserationem tam cæsorum quàm periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus F
circumstantibus commotæ sunt lacrymæ: sed
maximè Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verùm illi sibiipsis causa fuerunt horum malorum, qui fœminę ambitione imperande præter æquum commiserunt regi habenas, quasi verò deessent posteri. Tum illa inops melioris
consilij, custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in quib. res sibi charissimas recondiderat. Nec G
multo pòst Aristobulum filium cum exercitu
misit versus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qui grauis erat vbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domũ rediit. Per idẽ tẽpus nũciarũ est, Tigranẽ Armeniorũ regẽ cũ D. militũ millibus inuasisse Syriã, & breui in Iudęam esse venturũ. ea fama nõ immeritò

ποιεῖν, οἷς ἡ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε, φέρειν, ἢ εἴπ ἦ
ἢ τῶν νομίμων ὑρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτ κατέλυσεν, ὡς
εἰσήνεγκαν οἱ φαρισαῖοι χ τιὼ παρέδωκαν ἀδόξοις,
τοῦτο πάλιν ἀποκατέστησε. τὸ μὲν οὖν ὄνομα τ βα-
σιλείας εἶχεν αὐτὴ, τιὼ τε δύναμιν οἱ φαρισαῖοι. καὶ γὰ
φυγάδας οὗτοι κατῆγον, καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ κα-
θάπαξ οὐδὲν διαστρ διέφερεν. ἐποιεῖτο μέντοι καὶ
ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας φρόνοιαν. καὶ πολὺ μισθοφο-
ρικὸν συνίστησι, ἢ τιὼ ἰδίαν δύναμιν ἀπέδ ξε πλείο-
να, ὡς καταπλῆξαι τὰς πόλεις τυράννους, ἢ λαβεῖν ὁμή-
ρους αὐτῶν. πρέμει ἦ ἡ χώρα πᾶσα παρὲξ τ φαρισαίων.
οὗτοι γὰρ ἐπετάραττον τιὼ βασίλισσαν, πείθοντες ὡς
κτείνοιεν τοὺς ἀλεξάνδρῳ δωρησαμένους ἀνελεῖν τοὺς
ὡ. εἶτα αὐτοὶ τούτων ἕνα σφάττουσι δι ὀργήν, καὶ μετ'
αὐτὸν ἄλλος ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες
εἰς τὸ βασίλειον, καὶ μετ' αὐτῶν ἀρίστοβουλος, ἐώκει
γὰρ τοῖς γνωμίμοις δυσαναχετῶ, καὶ δῆλος ἰὼ καθά-
παξ εἰ ἀφορμῆς γένοιτο μὴ ὀλιγέ ψων τῇ μητρὶ, ἀνε-
μίμνησκον ὅσα κατορθώσαντες τοῖς κινδ υνοις, δι' ὧν
τὸ σφῶν βέβαιον τῆς πίστεως, φρὸς τὸν διαστόλιν ἐπε-
δείξαντο, ἀνθ' ὧν ὑπ' αὐτ μεγίστων ἠζιώθησαν. ἢ ἐδέ-
οντο μὴ ἄχρι τ πόντος ἔμπαλιν ξένας σφῶν τὰς ἐλπί-
δας. δι φυγόντας γὰρ τ ἐκ πολεμίων κίνδυνον, ἐν τῇ οἰ-
κίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην δοκιμάτων κακῶν ἀνδημιᾶς
τιμωρίας ὕσης. ἔλεγόν τε, ὡς εἰ μὲν ἀρκεσθεῖεν τοῖς ἀ-
νηρημένοις οἱ ἀντίδικοι, δῆλ τὸ φρὸς τοὺς διαστόλας γνώ-
σιον μεῖζον οἷόν τε ξυμβαίνει. εἰ δ' αὖ μέλλοιεν ταῦ-
τα μετιέναι, ἦν το μάλιστα μὲν δοθῆναι σφῶν ἀπαλ-
λαγήν. ἐ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι χωρὶς αὐτῆς ποιεῖσθαί τι
σωτήριον, ἀλλ' ἀσμενίζειν θνήσκοντες φρὸς τοῖς βα-
σιλείοις ὡς μὴ συγγνῶναι αὐτοῖς. αἶσχος τε εἶναι σφῶν
καὶ τῇ βασιλίσσῃ εἰ φρὸς αὐτῆς ἀμαλυνόμενοι, ὑπὸ
τῶν ἐχθρῶν τ ἀνδρὸς ἐκδιχθείησαν. ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν
τιμήσασθαι ἀρέσκειν τε τὸν ἄραβα, καὶ τοὺς μοναρχας,
εἰ ἀποξενολογήσαιεν τοσούσδε ἄνδρας, οἷς ἦν τάχα φε-
κτῶν δὲς καὶ τοῦνομα φρὶν ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μή, τόγε
δεύτερον, εἰ τοὺς φαρισαίους αὐτῇ φοβερὰν ἔγνωσαν,
καταστάξαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις. εἰ γὰρ ὧδέ
δαίμων τὶς ἐνεμέσησεν τῷ ἀλεξάνδρου οἴκῳ, αὐτοὺς γε
μὲν ἂν ἀποδέξαι καὶ ἐν ταπεινῷ σχήματι βιοτεύον-
τας. πολλὰ δὲ λεγόντων αὐτῶν, καὶ εἰς οἶκτον τῷ τε-
θνεώτων, καὶ τῷ κινδυνεύοντων τοὺς ἀλεξάνδρε δαί-
μονας ἐπικαλουμένων, ἅπαντας οἱ φωτιζόντες ὤρυσ-
σαν εἰς δάκρυα. μάλιστα δὲ ἀρίστοβουλος ὅπως ἔχοι γνώ-
μιλω ἐδήλου, πολλὰ τ μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖ-
νοι μὲν αἴτιοι σφίσιν αὐτοῖς τῷ συμφορῶν ἐγένοντο, κ
φιλαρχίαν ἐκλελυσπημένα γυναικὶ ὧδε τὸ εἰκὸς βα-
σιλεύειν ἠνέας ἕνεκα μὴ οὔσης ἐπιβλέψαντες. ἡ δὲ, οὐκ
ἔχουσα ὅπ φοβήσει μὴ τὲ δωρεισῖς, τιὼ φυλακιὼ
τῶν χωρίων σφίσιν ἐπίστευσεν, ὅπ μὴ ὑρκανίας καὶ ἀ-
λεξανδρείου, καὶ μαχαιρουῦντος, ἵνθα τὰ πλείσου ἄ-
ξια ἰὼ αὐτῇ. καὶ μετ' ὀ πολὺν τὸν μὲν ἀρίστοβουλον, μ
στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ὅπ δαμασκὸν, κ πτολεμαίῳ τῷ
μιναίου τῷ λεγομένου, ὃς βαρὺς ἰὼ τῇ πόλει γένετον.
ἀλλ' ὁ μὲν οὐδὲν ἐργασάμενος ἀπρακτος ἐπανῆλθε. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται τιγράνης ὁ
τῶν ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι στρατιωτῶν ν',
ἐμβεβληκὼς εἰς τιὼ συρίαν, καὶ ὅπ τιὼ ἰουδαίαν ἀφιξόμενος. τοῦτο ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τιὼ βασίλισσαν κ

σαν κ

σαν δὲ τὸ ἔθνος, καὶ δῶρα ἦ πολλὰ καὶ λόγου ἄξια πέμψασιν αὐτῷ καὶ παρισβεις, πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα
βασίλισσα γὰρ σελήνη, ἣ καὶ κλεοπάτρα καλουμένη, τὴν δὲ
τῆς συρίας ἐκράτει, ἣ καὶ ὑπήκοα τοὺς ἐποικοῦντας ἔθνη ἐποίει
σφᾶς τιγράνη. συνετύγχανον ἐν αὐτῇ, καὶ ἐδίδου δῶρα πρὸς τὴν βασίλισσαν καὶ τὸ ἔθνος συνηιώσκεν. ὁ δὲ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς ἦ ἐπ' ὀλιγημέροις θεραπείας, ἐλπίδας ὑπέθετο χρηστάς. αὐτὴ ἦ ἡ πολεμαΐδος ἐαλωκυίας, ἀγγέλλεται τιγράνῃ, λευκόλλου διώκοντα μιθριδάτειον, ἐκείνῳ μὲν ὀλιγωρεῖν, εἰς τοὺς ἴβηρας ἀναφυγόντας, ἦ ἦ ἀρμενίαν περιθέοντα πολιορκεῖν. τιγράνης ἦ ταῦτα ἤκουσε, ἀνεχώρει ἐπ' οἶκου. μὴ ἦ τέκνου τῆς βασιλίσσης εἰς νόσον χαλεπὴν ἐμπεσούσης, δόξαν ἀρισοβούλῳ τοῖς θεράπουσιν ὑποπτεῦσαι, ἦ νυκτὸς ὑπεξελθὼν μὴ ἑνὸς τῶν θεραπόντων, εἴη δὴ τὰ φρούρια, ἵνα οἱ παῖδες κατεπάχθησαν αὐτῷ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος, οἷς ἐθεατο ἡ μήτηρ, πολὺ μᾶλλον ἐδεδοίκει μὴ ὑποθανούσης, ὅτι τοῖς φαρισαίοις τὸ πᾶν ἦθος αὐτῆς ὑπῆρξεν. ἐώρα γὰρ τὸ ἀδιάλυτον τῆς μέλλοντος ἄρχειν ἀδελφῆς. ξυνῆν δὲ ἡ γυνὴ τῇ θεραπείᾳ μόνη, ἵνα μὴ κατέλιπεν αὐτόθι μὴ ἡ ἦθος. καὶ θεῖον ἀφικόμενος εἰς ἄγαβα, ἔνθα γαλαιστὴς ἵν τῷ δυνατῷ, ὑπεδέχθη θεὸς αὐτοῦ. ἐν ἡμέραις ἦ τῇ βασιλίσσῃ αἴσθησις γίνεται τῆς ἀρισοβούλου φυγῆς, καὶ μέχρι τινός, ὥστε γενέσθαι ἦ ἀναχώρησιν οὐκ ἄδηλον. ὡς μὲν δοκοῦσι ἦκον ἀπαγγέλλοντες ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ὅτι κατειλήφει τὸ θεῖον χωρίον καὶ τὸ δεύτερον, καὶ ξύμπαντα, ἐν ὑὸς γὰρ ἀρξαμένου πάντα ὑπήκουε θεὸς τὸ ἐκείνου βέλημα, τότε δὴ ἐν μείζοσι ταραχαῖς ὑπῆρχεν ἥ τε βασίλισσα καὶ τὸ ἔθνος. ἤδεισαν γὰρ οὐ πάρεργα τὸ δυνατὸν τῷ ἀρχικῷ αὐτῷ κρατοῦναι ἦ ἀρισοβούλου ὀνόματι. μάλιστα δὲ ἔδεισαν μὴ ποικίλως εἰσθέξηται ὧν παρώρμησαν αὐτὸν ἦ οἶκον. δόξαν ἐν τῷ γυναῖκα αὐτὸν καὶ γένναν εἰς τὸ ὑπὸ τὸ ἱερὸν φρούριον κατάθεσιν. ἀρισοβούλῳ ἦ ὡσὰν ἐν πολλαῖν σωματοφυλακίαις ἐνῆν, ἀφ' ὧν δὴ καὶ κόσμος ἤδη βασιλικὸς θεὸς αὐτὸν ἦν. χθὲς γὰρ ἐν ἡμέρᾳ ἑνὶ, χωρίων ἐκράτησεν ἓξ, ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων, στρατιὰν ἠθροίζετο ὑπὸ τὸν λιβάνου καὶ τραχῶνος, καὶ τὴν μοναρχίαν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὴν πλείονα ὑπαγόμενοι ῥᾳδίως ὑπῆκουν, ἄλλως ἦ νομίζοντες εἰ ξυλλάβοιεν αὐτῷ τὴν μὴ θεοσδοκωμένην, καὶ κάτον κερδήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ὡς αὐτοὶ τὸ κρατῆσαν θεόφασις ἐλπίζοντες. τὴν ἦ ἰουδαίων οἱ πρεσβύτεροι δὲ ὑρκανὸς ἐκέκτηντο ὡς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἐδέοντο ὑποθέσθαι γνώμην θεὸν τὴν παρόντων. ἦ γὰρ ἀρισόβουλον, τὴν πάντων χθὲς ἤδη κυριεύειν, ὁπόσα χρέων τοσοῦτον κρατήσειν. ἄτοπον ἦ εἰ μὴ τὰ μάλιστα κάμνοι θεὸν οὐσίας αὐτῆς καὶ σφᾶς βουλεύσασθαι. θεμιστὸν ἦ τὸν κίνδυνον οὐ δεῖ μακροῦ σφίσιν. ἢ ἦ αὐτοὺς ἐλθόντα θεοῦτῳ ὅτι δοκοῦσι χρήσιμον εἶ, πολλὰς ἦ αὐτοῖς ἀφορμὰς λαβεῖν, τὸ ἔθνος ἐῤῥωμένον, καὶ δύναμιν, καὶ τὰ ἐν τοῖς χαζοφυλακίοις χρήματα. αὐτὴ γὰρ μενεῖν ἔτι μέλειν τὴν θεραπείαν, ὡς ὑπολείποντος ἤδη τὸ σώματος. ζῶντ' ἐπιοῦσα μετ' οὐ πολὺ ἐτελεύτησε, βασιλεύσασα ἔτη θ'. τὰ ἦ σύμπαντα διώσασα γ' καὶ ὁ γυνὴ τὴν ἀδυνεῖ τὸ φύλου κατ' οὐδὲν χρησαμένη. δεινὴ γὰρ ἐς τὸ φίλαρχον ἐν τοῖς μάλιστα ἡμομένη δυναστεύειν ἔργοις τότε θεραπικὸν ἦ ἐν αὐτῇ γνώμης, καὶ τὸ ἀνιλλὸν τ' ἀεὶ πλαύστων θεὸν τὰς δυναστείας ἀνδρῶν.

A reginam & totam gentem terruit miserúntq; ad eum legatos cum magni precij muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidē. Regina enim Selene, aliàs Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat vt Tigranem excluderēt. Ibi inuentum regem legati rogauerūt, vt bene sibi de regina sua déq; tota Iudæorū gēte polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo venissēt ad exhibēdū sibi officiū, iussit oīa bona spare. Capta verò Ptolemaide nūciatur Tigrani, Lucullū dū persequitur Mithridatē, illū quidē non assecutū, qui iā in Iberiā euaserat, sed Armeniā ingressū vastare eā regionē: quo cognito ille statim domū reuersus est. Post hæc cùm regina in morbū difficilē incidisset, & visum est Aristobulo iā adesse tēpus aggrediendi negotiū, noctu egress° vno comitante famulo contulit se ad ea castella, quib. paterni amici erant præpositi. Iā dudū. n. molestē ferens quæ mater gerebat, tum verò lōgè magis timebat, ne illa mortua totū suum genus veniret in potestatē Pharisęorū: & videbat quàm ineptus esset administrationi frater, ad quem spectabat successio. Cōscia verò fuit ei° conat° sola vxor quā domi reliquit cū liberis. ac primū venit Agaba, vbi Galæstes erat vnus è potētibus, à quo perlibēter exceptus est. Sequēti verò luce regina sensit Aristobuli absētiā: nec tamē statim suspicata est illū ad res nouādas esse ꝓfectū. Verū posteaquā venerūt nuncij alij super alios, ꝙ iā hoc, iā illud castellum occupasset: nā vno incipiēte statim reliqua oīa in ei° potestatē se dediderūt: tū demū in magna cōsternatione fuit & ipsa regina & vniuersa gēs. sciebāt enī nō multū abesse Aristobulū, quin sibi vsurparet gētis ꝑiriū: & vehemēter timebāt ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerāt. placuit igitur vt vxor ei° cū liberis custodiretur in castello quod tēplo erat appositū. ad Aristobulū autē magn° ficebat cōflux°, vt iā nec strepitus deesset, nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit castella vigintiduo. in quib. habēs receptaculum, colligebat exercitū à monte Libano & Trachonitide & à tyrānis. homines enim semper plutib. se agglomerantes libēter obtēperabāt, sperātes etiam nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo, quem ipsi ex insperato res nouas moliētē euexissent ad dignitatis regiæ fastigiū. Iudæorum autem seniores & Hyrcanus reginā conuenerunt, & rogabant vt præsentibus reb. aliquod expediret consiliū. Aristobulū enim iam penè totam dominationem ad se traxisse, occupatis tot locorū opportunitatib. se autem non decere, etiamsi maximè ipsa ægrotet, ea superstite cōsultare absque illius cōscientia. periculum autē iam esse penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent reipub. conducere. habere eos magnā facultatē, vires gentis, milites, & in ærario multā pecuniā: sibi enim iam non admodum curæ esse rerum administrationē, nimirū deficiēte corpusculo. his dictis non multo post extremū halitū reddidit, exacto anno regni IX. vitę tertio supra septuagesimū mulier supra sexū suū egregia, vt quæ mirū in modū honorū & imperandi cupida, operibus declarauit suā industriā, quasi exprobrās viris inscitiā, qui parū feliciter administrāt respublicas

semper enim præsentibus magis quàm futuris intenta, & omnia post habendo moderatæ gubernationi, neque ab honestate neque à iustitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam sibi multis sudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo pòst amiserit: quia & cum inimicis familiæ suę sensisse videtur, & rempublicam orbasse præsidibus: quin & post obitum eius ex reliquiis malæ ipsius administrationis, multæ rursùs malæ originem duxerunt in domo regia, attamen quàm diu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandriæ reginæ exitus.

τὸ γὰρ πρὸ τοῦ κρεῖττον ἀξιῶσαι τῶν μελλόντων, καὶ πάντα διὰ τέλους πρὸς ἡδονὴν τὴν ἑκάστης ἀρχὴν, ὥστε καλῶς, ὥστε δικαίως ἕνεκά γε τούτων ἐπιτρέφετο. εἰς μὲν οὖν τοῦτο τὸ οἶκον αὐτῆς τὰ πράγματα ὠδυσώπησεν, ὥστε μὴ πλείσων κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν ὠφελεῖσθαι δυνασείαν, ὑπὸ θυμίας τῶν μὴ σωφρόνων γυναικῶν, χρόνοις ὑπολοίποις ὕσερον ἀφαιρεθῆναι, τοῖς μὲν δυσμενέσιν ἔχουσι φόβον τὸ ἦθος αὐτῆς τῶν αὐτῶν γνώμων σωφρονοῦσα, τῶν δὲ ἀρχῶν ἔμπειρον τῆς σωζομένων πόσεως καὶ ξυμφορῶν ἢ εὐπλοίας καὶ ταραχῆς ἐξ ὧν ζῆσαι ἐπολιτεύσατο καὶ μὴ τῶν πολιτῶν τὸ βασίλειον. ὑμῶν ἀλλὰ καίπερ ὕπως ἀρξασα, εἰρήνην τὸ ἔθνος διεφύλαξεν. τὰ μὲν ἐν οἴκοις ἀλεξάνδρας, τέλος ἔσχε τέλος.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ λόγῳ τῆς Ἰωσήπου ἱσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἀριςοβούλου καὶ ὑρκανοῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβάντες ἔκριναν βασιλεύειν μὲν ἀριςόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν. Κεφ. α.

Περὶ ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ πῶς ἔσχον εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ προήχθη, καὶ ὑρκανὸν φυγὴ πρὸς ἀρέταν τὸν Ἄραβων βασιλέα. Κεφ. β.

Ὡς ἀριςόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συνελήφθη ὑπὸ ἱεροσολυμιτῶν. Κεφ. γ.

Ὑρκανοῦ καὶ ἀριςοβούλου πρεσβεία πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ.

Ὡς ἀριςόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήιον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας διαμαχούμενοι. Κεφ. ε.

Ὡς πομπήιος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβεν. Κεφ. ς.

Ὡς ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις. Κεφ. ζ.

Ὡς πομπήιος αἱρεῖ κατὰ κράτος τὸ ἱερὸν, καὶ τὴν κάτω πόλιν, καὶ περὶ τῆς θεοσεβείας αὐτῆς. Κεφ. η.

Ὅτι σκαύρου στρατεύσαντος ὑπὲρ τῆς βασιλείου ὄντων τῶν ἀράβων, ἀντίπατρος πείθει τὸν ἄραβα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι. Κεφ. θ.

Ὡς ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ καὶ εἰς φρούριόν τι καταφυγὼν πολιορκεῖται. Κεφ. ι.

Ὡς φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριςόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβὼν γαβίνιος αἰχμάλωτον πόλιν ἀπέςρεψεν εἰς ῥώμην. Κεφ. ια.

Κράσσου κατὰ τῶν πάρθων στρατεία εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀνάβασις, καὶ σύλησις τοῦ ἱεροῦ χρημάτων. Κεφ. ιβ.

Φυγὴ πομπηίου εἰς ἤπειρον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ὁρμὴ. Κεφ. ιγ.

Καίσαρος ἐπ' αἴγυπτον στρατεία, καὶ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ.

Ἀντιπάτρου ἀρετὴ καὶ φιλία πρὸς καίσαρα. Κεφ. ιε.

HÆC CONTINENTVR IN IOSEPHI LIBRO DECImoquarto Antiquitatum Iudaicarum.

Post contentionem de regno inter Aristobulum & Hyrcanum, conuentum est vt Aristobulus regnaret: Hyrcanus priuatam vitam degeret. Cap. I.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit: & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. Cap. II.

Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma. Cap. III.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium. Cap. IV.

Quomodo Hyrcanus & Aristobulus apud Pompeium de regno disceptauerint. Cap. V.

Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit. Cap. VI.

Hyerosolymitani portas Romanis claudunt. Cap. VII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat. Cap. VIII.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo feriit. Cap. IX.

Alexander à Gabinio victus in quodam castello oppugnatur. Cap. X.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur. Cap. XI.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & sacrilegium. Cap. XII.

Pompeij in Epirum, & Scipionis in Syriam aduentus. Cap. XIII.

Cæsaris in Ægyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit. Cap. XIV.

Antipatri res gestæ, & cum Cæsare amicitia. Cap. XV.

Καίσαρος ὑπὲρ τῶν πρὸς Ἰουδαίους φιλίας. Κεφ. ις.
Ὅτι Ἀντίπατρος τοῖς παισὶν Ἡρῴδῃ μὲν τὴν Γαλιλαίας προνοίαν, Φασαήλῳ δὲ τὴν Ἱεροσολύμων ἐπέτρεψε. καὶ ὡς Σέξτος Καῖσαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν Ἡρῴδην ἐποίησεν. Κεφ. ιζ.
Ὡς Κάσσιος τὴν Ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ πάλιν τὰ ὑπ' αὐτοῦ βίαιον ἔσχατε. Κεφ. ιη.
Ὡς Μάλιχος ὑπεβάλλετο, ἀντίπατρον ἀνελεῖν φαρμάκῳ. Κεφ. ιθ.
Ὡς Ἡρῴδης ὑπὸ Κασσίου τὸν Μάλιχον ἀνῄρει καὶ μάλιχον ἐδολοφόνησεν. Κεφ. κ.
Ὡς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου βοηθοῦμενον ὑπὸ τῶν Τυρίων τυράννου Ἡρῴδης ἀπαντήσας τρέπει τε καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα.
Ὅτι Ἡρῴδης ἐν Βιθυνίᾳ συμβαλόντα πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν Ἀντώνιον, διὰ τοῦτο τοὺς κατηγορεῖν αὐτοῦ βουλομένους οὐκ ἐδέξατο. Κεφ. κβ.
Πῶς Ἀντώνιος εἰς Συρίαν παραγενόμενος Ἡρῴδην καὶ Φασάηλον τετράρχας κατέστησεν. Κεφ. κγ.
Στρατεία Πάρθων εἰς Συρίαν, καθ' ἣν τὸν Ἀριστοβούλου υἱὸν Ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον. Κεφ. κδ.
Ὡς οἱ Πάρθοι Ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε.
Ὡς Ἡρῴδης εἰς τὴν Ῥώμην παραγενόμενος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας. Κεφ. κς.
Ἔκλυσις Ἡρῴδου ὑπὸ Ῥώμης καὶ μάχη πρὸς Ἀντίγονον. Κεφ. κζ.
Πῶς ὑπὸ Σοσίου καὶ Ἡρῴδου Ἀντίγονος διεφθάρη. Κεφ. κη.

Cæſaris literæ, & ſenatuſconſulta de Iudæorum amicitia. CAP. XVI.
Antipater ex filiis ſuis Herodi Galilææ, Phaſaëlo Hieroſolymorum regimẽ committit: & quòd Sextus Cæſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit. CAP. XVII.
Caſſius afflictis Iudæis inſuper octingenta talenta ab eis exigit. CAP. XVIII.
Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit. CAP. XIX.
Herodes iuſſu Caſſij Malichum dolo interficit. CAP. XX.
Antigonum Ariſtobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum è Iudæa pellit. CAP. XXI.
Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum ſibi conciliat, quo factum eſt, vt ille accuſatores eius non admiſerit. CAP. XXII.
Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phaſaëlo tetrarchas conſtituit. CAP. XXIII.
Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIV.
Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captiuos abducunt. CAP. XXV.
Herodes Romæ à Senatu Iudææ rex declaratur. CAP. XXVI.
Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduerſus Antigonum. CAP. XXVII.
Antigonus à Soſio & Herode opprimitur. CAP. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSQVARTVS.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc quę deinceps consecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes quàm ne quid vel per ignorantiam vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscurarum expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio, ne suam fidem sequentes fallant & inducant in errorem aliquem. Cùm igitur pontificatum accepisset Hyrcanus anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit. in quam custodiendi filij & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, vt antè diximus. reliqui etiam eius factionis homines cùm victoris metu intra septum fani se recepissent, breui deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus vt regnaret, & fratrem sineret in otio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptáque fide, iunctísque dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Aristobuli.

Κεφάλαιον α'.

Ἀριστοβούλου καὶ Ὑρκανοῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβάντος ἐκείνῳ βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, ἰδιωτεύειν δὲ Ὑρκανόν.

ΤΑ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ διηλώκαμεν. τὰ δὲ τούτοις ἀκόλουθα νῦν προσεχῶς γράψομεν, οὐκ ἄλλου τινὸς, ἢ τὸ μηδὲν ὠφελεῖν τοὺς φθονοῦντας ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ δι' ἀπάτην τῆς μνήμης, προμηθούμενοι. τὴν μὲν ἰσοτιμίαν καὶ τὴν μίμησιν τοῦ ἀγωνισμάτων τοῖς πολλοῖς θεαμάτων δεῖ τῶν ἀρχαιοτάτων δίκην, καὶ τὸ τῆς ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δὴ τοῦτ' ὄζειν ἔστι τῆς ὀνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται κόσμον τῇ λόγῳ τοῖς ἀναγνωσομένοις ἔχειν, ὡσὰν μή τις ἡδονῆς τὴν ἐμπειρίαν ὠφελεῖσθαι. πάντων δὲ μᾶλλον, τῆς ἀληθείας δεῖ συγγραφεῖς σπουδάζειν δεῖ, καὶ τὰ ταληθῆ λέγειν δεῖ ὧν ἂν ἴσασιν αὐτοὶ, πιστεύειν αὐτοῖς μέλλουσι. ἀρξαμένου τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης Ὑρκανοῦ τῷ γ' ἔτει τῆς ζ καὶ ὁ πρὸς τοὺς Ῥ ὀλυμπιάδος, ὑπατευόντοιν Ῥωμαίων Κοίντου Ὁρτησίου, καὶ Κοίντου Μετέλλου, ὃς δὴ καὶ κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον δίδωσι ἐκφέρει πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλος, καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γνομένης πρὸς Ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν, οὗ γνομένου, φεύγει πρὸς τὴν ἀκρόπολιν Ὑρκανὸς, ἔνθα συνέβαινε κατεῖρχθαι τὴν Ἀριστοβούλου γυναῖκα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς καθὰς προειρήκαμεν. καὶ τοὺς αὐτίσασιώτας δὴ καταφυγόντας εἰς τὸν τοῦ ἱεροῦ περίβολον, αἴρει προσβαλών. καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν φύσει συμβάσεως, καταλύεται τὴν ἔχθραν ὅτι τῷ βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως καρπούμενον ἀδεῶς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ κτῆσιν. ταῦτα ὅτι τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ καταπασάμενοι τῇ πλήθους παντὸς ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια, Ὑρκανὸς δὲ ὡς ἰδιώτης, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀριστοβούλου.

Περὶ

Κεφάλαιον Ϛ.

Περὶ ἀντιπάτρου τοῦ ἡγησαμένου αὐτῷ, καὶ πόθεν ὁρμηθεὶς εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ περιήχθη, καὶ ὑρκανοῦ φυγόντος πρὸς ἀρέταν τὸν τῶν ἀράβων βασιλέα.

A

CAP. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

Φίλος δέ τις ὑρκανῷ ἰδουμαῖος ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν δυσπόρων χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν καὶ στασιαστὴς, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τὴν πρὸς ὑρκανὸν εὔνοιαν. νικόλαος μὲντοι φησὶν ὁ δαμασκηνὸς, τὸν μὲν ἐξ ἡγεμόνων τῶν πρώτων ἰουδαίων, τὴν δὲ καταγωγὴν ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀνακομίζων. ταῦτα δὲ λέγει χαριζόμενος ἡρῴδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν ἰουδαίων ἐκ τύχης τινὸς γενομένῳ. ὡς δ' ἐν καιρῷ δηλώσομεν. ὠνόμαζε δὲ τότε ὁ ἀντίπατρος, ἀντίπας τὸ πρῶτον καλούμενος, καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ τοῦτο καὶ τοὔνομα. ὃν ἀλέξανδρος βασιλεὺς καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ σταθμὸν ὑποδεξάντων ὅλης τῆς ἰδουμαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμόρους αὐτῷ ἄραβας καὶ γαζαίους, καὶ ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλαῖς αὐτοὺς καὶ μεγάλαις ἐξιλεωσάμενον δωρεαῖς. τὸν οὖν ἀριστόβουλου δυναστείαν ὀνειδίζοντες ἀντίπατρος ὑφορώμενος καὶ δεδιὼς μή πῃ παθὴ διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, ὑπόνοιαις κρύφα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τῷ ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας, ἄδικον εἶναι λέγων περιορᾶν ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν ταύτης ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δὲ αὐτὸν ὄντως ἐν ἀσφαλείᾳ. τὸ γὰρ συνηθὲς πρὸς τὸν ὑρκανὸν ποιούμενος διετέλει τοὺς λόγους, καὶ ὅπως κινδυνεύσῃ τῆς ζωῆς, εἰ μὴ φυλάξαιτο ποιήσας αὐτὸν ἐκποδών. τοὺς γὰρ φίλους τοῦ ἀριστοβούλου μᾶλλον προσλαμβάνειν καιρὸν ἔλεγε συμβουλεύοντας αὐτῷ ἀπελθεῖν, ὡς πότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχήν. τούτοις ὑρκανὸς ἡπίως τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, καὶ ἀβούλητον δὲ ὑπεῖχεν ἑαυτὸν ῥᾳδίως. ἐπεὶ δ' αὐτὸν τὸ ἄφοβον καὶ τὸ παρρησιαστικὸν τῆς διανοίας, τοῖς ὄρεσιν ἀγωνιᾶν ἢ ἀνανδρον δοκεῖν. τῆς δὲ ἐναντίας φύσεως ἦν ἀριστόβουλος, δραστήριος καὶ διηγερμένος τὸ φρόνημα. ἐπαρθεὶς τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, καὶ προσέχοντα ἤδη τοῖς λόγοις τὸν ὑρκανὸν, καὶ διέλιπεν ἐκάστης ἡμέρας πλατύνομενος καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλον, ὡς κτεῖναι θέλοντα, καὶ μόλις ἐγκείμενος πείθει, πρὸς ἀρέταν αὐτῷ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν ἀράβων βασιλέα. πεφιάντι γὰρ καὶ αὐτὸς ἑταῖρος σύμμαχος ὑπηγεῖτο. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούων ἤλπιζε, συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν ἀρέταν ἀποδρᾶναι. ἔστι δὲ ὅμορος τῇ ἰουδαίᾳ ἡ ἀραβία. καὶ δὴ πέμψας περὶ νυκτὸς ὑρκανὸς πρὸς τὸν ἀράβων βασιλέα, τὸν ἀντίπατρον, λαμβάνων πίστεις, ὡς οὐκ ἀποδώσει τοῖς ἐχθροῖς αὐτὸν ἡγούμενον. λαβὼν δὲ τὰς πίστεις ὁ ἀντίπατρος, ὑπέστρεψε πρὸς ὑρκανὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ μετ' ὀλίγον ἀπολαβὼν αὐτὸν, καὶ τῆς πόλεως ὑπεξαγαγὼν νύκτωρ, καὶ πολὺν ἀνύσας ὁδὸν, ἦγεν ἄχρι αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην πέτραν, ὅπου τὰ βασίλεια τοῦ ἀρέτα. μάλιστα δὲ ἦν φίλος τῷ βασιλεῖ, κατάγει τὸν ὑρκανὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν παρεκάλει, καὶ τὴν ἐκείνης ἡμέραν πολλῶν καὶ οὐκ ἀνιεὶς, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς περιῄει, πείθει τὸν ἀρέταν. καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑρκανὸς ὑπῆρχετο αὐτῷ καταχθεὶς, καὶ τὴν βασιλείαν κομιούμενος, ἀποδώσειν τήν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῷ ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται, μήδαβα, ναβαλλὼ, λβιὰς, θαραβασὰ,

AMicus autem quidam Hyrcani Idumæ II.
nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quòd ipse studeret Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damascenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primùm vocabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomine: quē ab Alexandro rege & eius vxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multísque eos sibi conciliasse muneribus. Itaque minor Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam simultatem, clancularijs obtrectationibus effecit vt contra illum potentiores Iudæorum conspirarent, iniquum esse dictitans sinere Aristobulum incubare vsurpato per iniuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem natu maiorem, eúmque ætatis prærogatiua spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assiduè, addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret. quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Aristobulus planè contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cùm igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, non destitit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitæ illius. tandem vrgendo ægrè obtinuit, vt assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum quoque pollicitus auxilium: idque eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis sit Arabia. præmittitur itaque Antiparer ad regem, acceptorus ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus esset suum supplicem: quod vbi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multò pòst assumpto eo noctu vrbem egressus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quàm erat Aretæ regia: & quòd esset regi amicissimus, rogabat eum vt Hyrcanum in III.
Iudæam restitueret, & instando quotidie dandóque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Liuias, Tharabasa,

Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Marissa, Rydda, Lusa, Oryba.

CAP. III.

Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma.

TAlibus promissis permotus Aretas expeditionem susceпit contra Aristobulum, ducens quinquaginta millia pedestris simul & equestris exercitus, móxque vicit prælio. post eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, desolatus Aristobulus confugit Hierosolyma. Arabs autem adducto secum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcanum etiam populo, solis sacerdotibus non deserentibus Aristobulum. sed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi instabat. Dum hæc ita geruntur instante azimorum festo quod Pascha vocamus, optimates Iudæorum relicta sua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias vir iustus & Deo carus, qui aliquando siccitatis tempore impetrauerat piis precibus pluuiam, tunc in latebras se abdidit. ciuile bellum præsentiens, hùc in castra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodum olim sterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Aristobulum, & quotquot eius factionem sequebantur: id cùm diu recusans cogeretur à turba, stans in medio eorum sic precatus est: Deus vniuersi huius mundi rex, quoniam & hi qui mecum stant tuus sunt popul⁹, & qui oppugnantur tui sacerdotes sunt, precor vt neque hos contra illos, neque illos contra hos, orantes exaudias. Post hæc vota circumsteterunt eum quidam ex Iudæis viri perditi, & obruerunt lapidibus, quam crudelitatẽ Deus vltus est continuo, cædísque Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Aristobulus oppugnatur cum sacerdotibus, superuenit Pascha, in quo festo nobis mos est multis Deum honorare sacrificiis. quibus quia carebant obsessi, rogauerunt suos tribules vt accepta quantam postularent pecunia, victimarum copiam sibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in singula capita, & repræsentari sibi iubentibus, Aristobulus & sacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiserunt precium. at illi accepta pecunia non reddiderunt victimas: sed eo progressi sunt impietatis, vt, non seruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. sacerdotes autem quibus perpactorum specie illusum fuit, orauerunt Deum vt pœnas de tribulibus suis sumeret: nec dilata est vindicta: sed procella vehemens immissa fecit per totam eam regionem magnam vastationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συμβαίνει ὑπὸ Ἱεροσόλυμα.

ΤΟύτων εἰπόντων τὴν ὑποσχέσεων ἡδομένων, ἀρέτας ἐξεκάθισεν ὄλεθρον Ἀριστόβουλον, μετὰ μυριάδων πεζοῦ ὅμα καὶ πόζης ἑξακοσίας, καὶ τὰ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μὴ τὸν ἥττονα φεύγοντα αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ Ἀριστόβουλος, ἔφυγε εἰς Ἱεροσόλυμα. ὃ δὴ τὴν ἀράβων βασιλεὺς πᾶσαν τὸν στρατιὰν ἀγαγὼν, καὶ συμβαλὼν τῷ ἱερῷ τὸν Ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, συνεστηκότος καὶ τοῦ δήμου τῷ Ὑρκανῷ, καὶ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων Ἀριστοβούλῳ συνεστηκότων. ὁ μὲν οὖν Ἀρέτας ἐξῆς βαλλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν ἀράβων καὶ τῶν Ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐνέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων δὲ γινομένων κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς ἣν φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν Ἰουδαίων ἐκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς Αἴγυπτον ἔφυγον. ὀνίας δέ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ θεοφιλὴς, ὃς ἀνομβρίας ποτὲ οὔσης ἠύξατο τῷ θεῷ λύσαι αὐχμὸν, καὶ γενόμενος ἱκέτης ὁ θεὸς ὗσεν, ἔκρυψε καὶτὸν ὀφθέντα τὸν στάσιν ὁρᾶν δεδιότα. οὗτος συνελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἰουδαίων, ἠξίουν ὡς ἔπαυσε τὸν ἀνομβρίαν ὀξάμβρος, ἵν' οὕτως ἀρὰς κατὰ ἀσεβοῦσι καὶ τῶν συστασιαστῶν αὐτῷ δικάσῃ. ὑπεὶ δὲ αὐτὸς λέγων καὶ θορυβούμενος ἐβιάσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, τοὺς μέσους αὐτῶν εἶπεν. ὦ θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νῦν ἑστῶτες σοὺς δῆμος ὄζει, καὶ οἱ πολιορκούμενοι δὲ ἱερεῖς σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων ἐκείνους ἀκοῦσαι, μήτ' ἐκείνων ἀνθ' ὧν θεραπεύουσι εἰς τέλος ἀγαγεῖν. καὶ τὸν μὲν τοῦτ' ὀξάμβρον θορυβήσαντες οἱ πανταχοῦ τῶν Ἰουδαίων κατέλευσαν. ὁ δὲ θεὸς τούτοις αὐτοῖς θεσπέσιμα ἐμμορήσατο τῆς ὠμότητος, καὶ δίκην ἐπιθεσπέσατο τῶν ὁσίου φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀεισοβούλου, συνέβη τὴν ἑορτὴν ἧς λῶμεν τὴν καλουμένην φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ θεῷ. ὑπουμοῦντες δὲ δεινά πον οἱ περὶ τὸν ἀεισόβουλον, ἠξίωσαν αὐτοὺς τοὺς ἐμφύλους θεραπεῦσαι, χρήματα λαβόντας αὐτὶ τῶν θυμάτων ὅσα θέλουσι. τῶν δὲ, εἰ βούλονται, λαβὼν χιλίας δραχμὰς ἀφ' ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλὼν κελεύοντος, θεοδούμους ὑπὸ ἀεισόβουλον καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέσχοντο, καὶ ὀλίγα τῶν τειχῶν καθιέντες, ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες, οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα, ἀλλ' εἰς τοῦτο ποτε ἀσεβείας ἦλθον ὡς τὰ θεραπεῖαι τὰς πίστεις καὶ ὁσιότητα εἰς τὸν θεὸν τὰ πρὸς τὸν θυσίαν μὴ θεραπεύοντας τοῖς ἀνθρώποις. θεραπεύοντας δὲ οἱ ἱερεῖς, ἤυξατο τῷ θεῷ, δίκην αὐτῶν εἰσπράξασθαι θεραπόντων ἐμφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνέβαλεν τὴν πιωρίαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ δίαιον ἐπιπέμψας, τὸν καρπὸν ἐπίσης τὴν χώραν διέφθειρεν, ὡς τὸ μόδιον τοῦ σίτου τότ' αὐτοῖς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν πεντήκοντα.

Κεφά-

Κεφάλαιον ιε'.

Υρκανὸς ἢ ἀριστόβουλος πρεσβεύεται πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας.

ΕΝ τούτῳ πέμπει καὶ σκαῦρον εἰς συρίαν πομπήϊος, αὐτὸς ὢν ἐν ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι πορρωτέρω. ὁ δὲ ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, λόλλιον μὲν καὶ μετέλλον πεμφθέντα τὴν πόλιν ἠρηκότας δύο μησὶν, αὐτὸς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἠπείγετο. προσαγγελθέντος δὲ πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτὸν τε ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑρκανοῦ, συμμαχεῖν ἀξιοῦντων ἑκατέρῳ. ὑπισχνεῖτο μὲν ὁ ἀριστόβουλος χρήματα, τὰ μὲν δώσειν τάλαντα, τὰ δὲ ὑρκανῷ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, ὡς δοκεῖν τὸν ἀριστόβουλον ἐπιεικέστερον εἶναι πρὸς χρήματων, καὶ μεγαλόψυχος εἶναι, καὶ μᾶλλον ἀξίωτον τυγχάνειν. ὁ δὲ καὶ πένης ἦν, καὶ γλίσχρος καὶ ἀφθονώτερον ἐλπίζειν τὸν ἀδελφὸν πρὸς τὴν παρουσίαν. οὐ μὲν ἴσον ἦν βίᾳ πόλιν ἑλεῖν, ἐν τοῖς μάλιστα ὀχυρὰν καὶ δυνατὴν, ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μετὰ τῶν ναβαταίων πλήθους, οὐκ ἀδεῶς πολεμουμένου. τούτῳ τοίνυν ὁρμηθεὶς διὰ τὰς πρεσβευομένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, καὶ δόντας αὐτῷ χωρεῖν τὴν ἀρέτην, ἢ πολέμιον αὐτὸν ῥωμαίων ἀποδείχνυσθαι. καὶ σκαῦρος μὲν εἰς δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. ἀριστόβουλος δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ὅτι τὸ ἀρέτου καὶ ὑρκανὸν ἐστρατευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ὅτι τὸν καλούμενον παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει περὶ ἑπτακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ φαλίων ὁ ἀντιπάτρου ἀδελφός.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας διαμολογουμένοι.

ΜΕτ' οὐ πολὺ δὲ πομπήϊος εἰς δαμασκὸν ἀφικομένου, καὶ κοίλης συρίας ὅπου ἦν, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης συρίας καὶ αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς ἰουδαίας. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ μέγα δῶρον ἀριστόβουλος ἄμπελον χρυσῆν ἐκ τριακοσίων ταλάντων. μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων οὕτως, ἦλθε δὲ καὶ ἐξ αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τετρακισχιλίων. καὶ δὴ τῆς ἰουδαίας εἴτε ἄμπελος, εἴτε κῆπος, περιπολὴν ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. τοῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἰσορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ διὸς τοῦ καπετωλίου, ὑπογραφὴν ἔχον ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν ἰουδαίων βασιλέως. ἐτιμήθη δ' εἶναι, πεντακοσίων ταλάντων. ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγεται πέμψαι τῷ ἰουδαίων δυνάστῃ. μετ' οὐ πολὺ δ' ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, αντίπατρος μὲν ὑπὲρ ὑρκανοῦ, νικόδημος δ' ὑπὲρ ἀριστοβούλου. οἳ δὲ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, γαβινίου μὲν πρότερον, σκαύρου δ' ὕστερον, τοῦ μὲν ἑξακόσια, τοῦ δὲ τριακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐχθρούς τε τούτους αὐτῷ κατεσκευάζων. κελεύσας δ' ἦκειν τοὺς διαμφισβητοῦντας, ἐνεκαλεῖτο τὴν ἔριν, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐν τῷ χειμαδίῳ, ὥρμησεν ὅτι τὸν δαμασκηνὸν, καὶ τὸν τε ἄρεα ἐν παρόδῳ τὸν ἐν ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν ὡς ἐκ μιζιηνοῦς ἐπέχειν αὐτόχθονα. καὶ τὸν πολεμαίου τὸν μηναίου χωρὶς κατενόησεν αὐθρὸς πονηροῦ, καὶ ὀδὶν ἐλάττονος δυνατοῦ τὸ ξιπολίζου τὸ πολεμοδόκου, οὐδ' παρ' καὶ δύο ἐτύγχανεν αὐτῷ,

Cap. IV.

Hyrcani & Ariſtobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

INterea Pompeius Scaurum miſit in Syriam, IV.
ipſe in Armenia diſtentus bello, quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille verò vbi Damaſcum venit, recèns captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti ſunt obuiam, tã ab Hyrcano quàm ab Ariſtobulo, vtrique petentes ſocietatem & auxilium. & cùm Ariſtobulus polliceretur cccc. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Ariſtobuli promiſſa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præſtari facilius. alter verò pauper erat ac tenax, & cùm maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non ſatis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem adeò munitam & validam, quàm profugos repellere & Nabathæorum turbam, præſertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur cauſas accepta ab hoc pecunia obſidionem ſoluit, denuncians Aretæ vt recederet, ni pareat declarandus hoſtis Rom. populi. Et Scaurus quidem Damaſcum reuerſus eſt: Ariſtobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus eſt: & congreſſus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæſis circiter ſeptem millibus hoſtium, inter quos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

Cap. V.

Quomodo Ariſtobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno diſceptauerant.

NOn multo autem poſt cùm Pompeius Damaſcum veniſſet, & obiret Cœleſyriam præſto fuerunt ei legati ex vniuerſa Syria & Ægypto atq; Iudæa. miſit enim ad eum inſigne donum Ariſtobulus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa ſiue vitis, ſiue hortus, quod opus περιπολὴ, id eſt delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiã nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inſcriptione Alexandri regis Iudæorum: extimabatúrque quingentis talentis. fertur autem miſſum à dynaſta Iudæorum Ariſtobulo. Paulo pòſt iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Ariſtobulo, qui etiam accuſabat eos qui acceperant pecuniam, primùm Gabinius, deinde Scaurus, ille ccc. hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cùm iuſſiſſet eis ad ſe diſceptatorem venire, ineunte verè copiis ex hybernis reuocatis in Damaſcenum agrum profectus eſt: obiérque arcem in Apamia diruit, quàm Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem conſiderauit, viri noxij non minus quàm fuerat Dionyſius Tripolitanus, qui ſecuri percuſſus eſt, affinitate etiam ei coniunctus

mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio, quæ Pompeius erogauit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatóque medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pella Damaſcum ſe contulit. ibi & Iudæos audiuit, & eorum principes: qui inter ſe diſſidebant Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab vtroque. Aiebant enim ſe nolle eſſe ſub regibus, quòd patrium inſtitutum habeant, vt ſui Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe quidem è ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vt eam in ſeruitutem ſubigant. Hyrcanus autem querebatur, quòd cùm maior natu eſſet, priuaretur prærogatiua ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera à fratre vſurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurum fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atque natus ad violentiam. Atteſtabantúrque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contrà excidiſſe eum è principatu aiebat propter ignauiam, quòd natura ad nihil eſſet minus idoneus quàm ad obeunda negotia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuę gentis homines. Se verò neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & patet ipſius Alexander vſus ſit. & in teſtimoniũ citabat quoſdam iuuenes faſtuoſos, exoſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitij curam, & phaleras ornamantáque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam & non ad iudicium veneranr. Pompeius verò his cognitis, & improbata Ariſtobuli violẽtia dimiſit eos placidè: promittens ſe vẽturum in eorum ditionem, quàm primum inſpexiſſet res Nabathęorum. interim iuſſit eos quietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promiſſis profectus eſt ad oppidum Delium, & inde in Iudæam ſe contulit.

A χιλίοις μέντοι ταλάντοις ἐζωνήσατο τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων τιμωρίαν, εἰς πομπήϊος τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ λυσιάδα χωρίον, καὶ τύραννος ἦν σίλας ὁ ἰουδαῖος. διόδιον δὲ τὰς πόλεις τὴν τε ἡλίου πόλιν καὶ τὴν χαλκίδα, καὶ τὸ διειργον ὄρος, ὑπερβαλὼν τὴν κοίλην συριαν ἐπορεύετο διὰ τῆς δαμασκηνῆς. ἐνθα δὴ καὶ τὴν ἰουδαίων ἀπόκουσιν καὶ τὴν ἡγουμένων αὐτῶν, οἳ περὶ τὰ ἀλλήλοις διεφέροντο ὅτε ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος περὶ ἀμφοτέρους. τὸ μὲν γὰρ οὐκ ἀξιοῦν βασιλεύεσθαι, παράξιον δὲ εἶναι τοῖς ἱερωσύνης τε τιμωμένοις παρ' αὐτοῖς θεοῦ προστατεῖν. ὄντας δὲ τούτους ἀπογόνους τῶν ἱερέων εἰς ἄλλην μετάγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως καὶ δοῦλοι γένοιντο. ὑρκανὸς δὲ κατηγόρει, ὅπως ἐσθύτερος ὢν ἀφαιρεθείη τὸ πρεσβεῖον ὑπ' ἀριστοβούλου, καὶ μικρὸν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὑτῷ, τὰ δὲ ἄλλην βίᾳ λαβὼν ἀριστόβουλος. τάς τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, καὶ τὰ πειρατήρια τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, τὸν ἔθνος τοῦτον συστήσαντα διέβαλεν. οὐκ ἂν οὖν ἀποστῆναι λέγων τὸ ἔθνος, εἰ μὴ βίαιός τε καὶ ταραχώδης ὑπῆρχεν. σὺν τοιούτοις δὲ αὐτῷ ταῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων ἰουδαίων αὐτὸν παρῆσαν ἀναπείσοντες. ὁ δὲ τῷ ὑβρίζεσθαι αὐτὸν τῆς ἀρχῆς, τὴν ἐκείνου φύσιν ἠπάτα ἀπράγμονα οὖσαν, καὶ δι' αὐτὸ κατάφευκτον. αὐτὸν δὲ ἔλεγε φέρειν τὸ μὴ πρὸς ἄλλους μεταστῆναι τὴν ἀρχὴν, ὡς αἰσχύνης αὐτῷ ὑπελθεῖν. προστατεῖσθαι δὲ αὐτὸν, τὸ ὅπερ ἐκ παλαιοῦ πατέρα. καὶ δὴ μάστιγας πύπτων ἐκάλει τοὺς νέους καὶ σωφρονεστέρους, ὧν ἐβδελύττοντο τὰς πορφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ ἐπὶ δίκην φέροντες, ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προσιόντες ὑπέκειντο. πομπήϊος δὲ τούτων ἀκούσας, κατηγορεῖ ἀριστοβούλου βίαν, τήν τε ἀπὸ αὐτοῦ ἀποπεμφθεὶς δραπετεύσαντος, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διατάξειν ἕκαστα, ἐπειδὰν τὰ τῶν ναβαταίων πρῶτον ἴδῃ. τέως δὲ ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύων ἅμα τὸν ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν ἀποστήσῃ καὶ δραπετεύσῃ τὴν παρόδων. ἔτυχε μέντοι τοῦτο οὐκ ἀριστοβούλου γνώμην. οὐ γὰρ αἰσχύνας οὐδὲν ὧν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ πομπήϊος, εἰς δήλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

CAP. VI.

Quo ſtratagemate caſtella occupauerit.

QVa re offenſus Pompeius, aſſumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damaſco cæteráque Syria copiis auxiliaribus, aliiſque Romanis legionibus quæ ductum eius ſequebantur, contra Ariſtobulum mouit. Vt verò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea verſus eſt initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eò quia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſiuit illum ad ſe per nuncios. ille verò multis ſuadentibus vt caueret bellum à Romanis, deſcendit: & cùm de iure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pompeij rurſum in arcem ſe recepit. idque iterum & tertiò fecit, ſimul

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς πομπήϊος στρατηγήματι χειρώσατο τὰ φρούρια παρελαβεν.

ΟΡγίζεται δὲ ὑπὸ τούτοις πομπήϊος, καὶ τὴν ὑπὸ τοῖς ναβαταίοις ἀναλαβὼν στρατιὰν, ἐκ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας ὑπακουείαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ῥωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ὑπὸ τὸν ἀριστόβουλον. ὡς δὲ θαμειφάνῳ πόλλοι καὶ συνθόπολιν εἰς κορέας ἦκεν, ἥπις ὄζει ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας διέξιοντι τὴν μεσόγαιον, ἐνταῦθα ἔστι θεοκαλλὲς ἄρυμα, ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους ἱδρυμένον ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριστοβούλου συμπεφευγότος, πέμψας ἐκέλευσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ θαμινομένων πολλῶν μὴ πολεμεῖν ῥωμαίοις κατέστη, καὶ διαμολογησάμενος πρὸς τὸ ἀσφαλὲς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει πομπήϊος συγχωρήσαντος. καὶ τοῦτ' ἐποίησε δὶς καὶ ἕως, ἅμα μὲν

μὴν τ κολακεύων ὑπ' αὐτ ἐλπίδι τ βασιλείας ἐλπίδα, καὶ πρὸς ἕκαστον ὧν ἐκέλευσε πομπηίῳ ὑπακούειν ὑποκρινόμενος. ἅμα δ' αἰσχρὸν εἰς τὸ ἕρυμα ἐᾶν τὸν μὴ κωλύειν αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὴν αὐτῷ παρασκευάζόμενον, διὸ καὶ μὴ τὴν ἀρχὴν εἰς ὑρκανὸν προϊσηται. κελεύοντι δὲ πομπηίου παραδιδόναι τὰ ἐρύματα, καὶ τοῖς φρουράρχαις ἐπιστέλλειν τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ, παραδίδοσθαι δὲ ἄλλως ἀφείσετο, πιθόμενος μὲν, δυσανασχετῶν δὲ αὐτὸς ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἐν παρασκευῇ τοῦ πολεμεῖν ἦν. καὶ μετ' οὐ πολὺ πομπηίῳ πρεσβευτὰς ἐπ' αὐτὸν ἄρασι, καθ' ὁδὸν ἀφικόμενοι τινὲς ἀπὸ πόντου, τὴν μεθεστῶτος τελευτὴν ἐμήνυον, δηλοῦντες φαρνάκου τὸν παῖδα αὐτὸν ἠφανικέναι.

A spe regni Pompeio obsecundãs,& omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente autem Pompeio vt traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non traditurus alioquin: paruit quidem, sed ægrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo pòst Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Põto, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans. VII.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως ἱεροσολυμῖται ταῖς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

Cap. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ΕΤ cùm prima castra habuisset apud Hierichuntem, vbi palmeta sunt præstantissima & opobalsamum prouenit inter vnguẽta præcipuũ, incisis acuto scrupo fruticibus succi in modũ scatens, mane sequenti mouit inde versus Hierosolyma. Tum verò Aristobulus antè actorũ pœnitẽs obuiã ei venit, & oblatis pecuniis etiã intra Hierosolyma cũ admittẽs, rogabat vt omisso bello quicquid vellet pacatè ageret. Põpeius verò data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in vrbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta rediit, exclusus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehemẽter Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad vrbem properat, cætera quidem probè munitam, tantùm è septentrionali latere iniuriis expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido è saxo structo cingitur. VIII.

Κεφάλαιον η'.

Ως πομπηίου αἱρεῖ κρατοῦντος τὸ ἱερὸν & τὴν κάτω πόλιν, καὶ περὶ τῆς διοικήσεως αὐτῶν.

Cap. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

ΗΝ δ' τῷ αἰθεσπέσιον σῦδον τάφρος, καὶ ὀμφοουῶτον περὶ τὸ ἐνεστῶτον, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐδόκει παραδιδόναι πομπηίῳ τὴν πόλιν, οἱ δὲ τὰ αἰσχύβιλε φρουροῦντες, ἀποκλείειν τὸ καὶ πολεμεῖν παρῄνουν, τῷ κρείττονι ἔχεσθαι διδυμῶν. φθάσαντες δ' οὗτοι τὸ ἱερὸν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν τείνουσαν ἀπ' αὐτὸ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, εἰς πολιορκίαν δ' ἐπιζόμενοι. οἱ δ' ἕτεροι παραδιδόμενοι τὴν στρατιὰ, ἐπεχείρησαν πομπηίῳ τὴν τ πόλιν καὶ τὰ βασίλεια. πομπηίου δ' πείσαντα τὸν στρατηγὸν πέμψας σὺν στρατῷ, τὴν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια ἐφεύρει, καὶ τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τὸ ἱερὸν, καὶ ἕσα ἐν ἔξω, ἐφ' τὸ ἱερὸν ὠχύρου. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, λόγοις συμβατηρίοις τοῖς ἐντὸς προσέφερεν. οὐκ ὑπακουόντων δὲ εἰς ἃ προσκαλεῖτο, τὰ πρὸς ἑσπέραν τείχισε χωρία, πρὸς ἅπαντα ὑρκανοῦ προθύμως ὑπηρετοῦντος. πομπηίῳ δὲ ἐστὶν ἐστὶ τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ μέρος, ὅθεν ἐν ἐπιμαχον. ἀνέστησαν δὲ καὶ ἐνταῦθα μεγάλοι πύργοι, καὶ τάφρος δ' ὀρώρυκτο, καὶ βαθεῖα προείχε φάραγξ. ἀπερρώγει γὰρ καὶ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τῆς γεφύρας ἀπορραμμένης

Intus autem erat dissidium, vrbanis quid opus esset facto non consentientibus. nam quidam cẽsebant vrbem Pompeio dedendam: Aristobuli verò factio excludi cum iubebat & bellum parari, eo quòd illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant, & præciso ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiam. ille Pisoni legato suo misso eò cum parte exercitus & vrbis & regiæ commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliáque propinqua ędificia muniebat. & primùm conditiones pacis eis obtulit: quas cùm non admitterent, omnia quæ circum erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid vsus poscceret. Pompeius verò à septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erant autem hac quoque parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam versus vrbem abrupta erant omnia, sublato põte,

qua parte Pompeius erat cum suo contubernio.erigebántque quotidie magno labore aggerem Romani,cędentes circumquaque arbores, quod opus vbi perfectum est, ægrè completa fossa propter immensam altitudinem,admotis machinis à Tyro aduectis, quatiebat tẽplum saxis missilibus. sed nisi patrius nobis mos esset per otium septimum quemque diem exigere,non potuissent absolucre aggerem vetantibus aduersariis. prohibere enim vim inferentes lex permittit, sed opus facientem hostem impedire nos nõ sinit, quod vbi animaduerterunt Romani, sabbatis neque eminus incessebant telis Iudæos, neque manus cum eis conserebant:tantùm erigebãt aggerem & turres,machinásque admouebãt, vt eius postridie aduersus nos vti possent. Facile est autem vel hinc discere,quanta pietate Deum colamus,& quàm obseruantes legum simus,quandoquidẽ oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus solemnia peragerentur sacrificia,bis per singulos dies mane & circa nonam horam super altari immolantibus nostris sacerdotibus, ac ne in extremo quidem discrimine sacra intermittentibus.etenim capto templo tertio demum mense,die iciunij, CLXXIX.Olympiade.C.Antonio,M.Tullio Cicerone Coss.hostis quidem irrupens iugulabat omnes obuios:illi verò nihilominus sacris operabantur, neque metu mortis,neque iam cæsorum multitudine absterriti,passuri quicquid liberet victori potius quàm deserturi altaria, aut aliquid omissuri præscriptum patriis legibus. quòd autem hæc non famula sit in pietatis laudem conficta, sed rei veritas,attestantur omnes qui res à Pompeio gestas conscripserunt,& in his Strabo, ac Nicolaus, Romanæque conditor historiæ T. Liuius. Nam concussa turri maxima crebris arietis ictibus, collapsaq; & secum ruinam trahente muri proximi,certatim infuderunt se hostium agmina.sed primus euasit per ruinas Cornelius Faustus Syllæ filius, sequẽte cohorte militum.mox alia parte Furius centurio cũ suis manipularibus:& inter vtrumque Fabius & ipse centurio cum manu suorum valida. Omnia autem erant plena cædibus, & Iudæorum alij à Romanis confossi cadebant, alij mutuis vulneribus, nonnulli per abrupta semetipsos iactabant,aut subiectis in ædes ignibus concremabantur,non sustinentes spectare quæ patrabantur ab hostibus. ceciderunt è Iudæis duodecim millia. Romanorum perpauci desiderati sunt. Captus est Absalom⁹, patruus simul & socer Aristobuli.Læsa etiam est non mediocriter templi religio, humanis antehac nec vestigiis,penetrati, nec oculis. Introgressus est enim in illud Pompeius,& vnà cum eo nõ pauci alij, & inspexerunt quę nefas est videre nisi solis sacerdotibus. cúmque intus essent ex auro mensa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia,præterea in thesauris sacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum præ pietate attigit, sed hic quoque sui similis fuit,& nihil cõmisit

A ἐφ' οὗ δὴ τὸν πομπήιος. καὶ τὸ χῶμα ὀπτὼ μὲν ἡμέρας ταλαιπωρούμενοι ἐτελείωσαν, τὸν μόνον τὴν πέτρᾳ ὄλην ῥωμαῖοι. καὶ ἐπῆρόν τ' εἰχεν ἱκανὰς, μόλις πληθύσης τὴν τάφρου βάθος ἄπτεσθαι, τεσσαράκοντα μηχανὰς ἐπ' ὄργανα ἐκ τύρου κομισθέντα, βλητήσας κατέσκαπτε τὸ ἱερὸν τοῖς περιβόλοις. εἰ δ' μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἀργῶν τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἠνύσθη τὸ χῶμα, κωλυόντων ἐκείνων. ἄρχοντας γὰρ μάχης καὶ τύπτοντας ἀμύνασθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι δρῶντας τὸς πολεμίους οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ καὶ ῥωμαῖοι συνιδόντες, κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας οὐδὲν σάββατα καλοῦσιν; οὔτ' ἐβαλλον τοὺς ἰουδαίους, οὔτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπήντων. χωῦ δὲ καὶ πύργους ἀνίστασαν, καὶ τὰ μηχανήματα προσῆγον, ἅς τι αὐτοῖς εἰς τὸν βλαβοῦσαν ἐφεροῖ ταῦτα εἴη. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τὴν εὐσεβολὴν ἡμῶν ἐχόμενοι τοῦ θεοῦ θρησκείας, καὶ τὴν φυλακὴν τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας, δεῖ φόβου ἐμποδιζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὶς τῆς ἡμέρας θυσίαν τε καὶ πρὸ ἐνάτην ὥραν, ἱερουργούντων ὅτι τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ' εἴ τι πρὸ τὰς προσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας παρεῖσθαι. καὶ γὰρ ἁλούσης τῆς πόλεως πρὸ τρίτον μῆνα τῆς νηστείας ἡμέρᾳ τῇ ἐνάτῃ καὶ ἑβδομηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ὀλυμπιάδι, ὑπατεύοντα γαΐου ἀντωνίου, καὶ μάρκου τυλίου κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν εἰσπίπτοντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ πρὸς τὰς θυσίας οὐδὲν ἧττον ἱερουργοῦντες διετέλουν, οὔτε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς, οὔτε ὑπὸ τῦ πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων. ἀναγκαῖόν τοι δεισιδαίμονας. πᾶν δ' ὅτι δίοι παθεῖν τοῦτο παρ' αὐτοῖς ὑπομεῖναι τῶν βωμῶν κρεῖττον εἶναι νομίζοντες. ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. ὃν δὲ οὐ λόγῳ ταῦτα μόνον ὄζιν ἐγκώμιον φιλοθεὸς δεισιδαίμονας ἐμφανίζων, ἀλλ' ἀληθείᾳ, μάρτυρες ὧν πάντες οἱ τὰς κατὰ πομπήιον πράξεις ἀναγράψαντες. ἐν οἷς καὶ στράβων καὶ νικόλαος, καὶ πρὸς τούτοις, πίτωλίβιος, ὁ τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς. ἐπεὶ δὲ τοῦ μηχανήματος προσπεσόντος, σφαδεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύργων κατεπλήχθη, καὶ παρέῤῥηξέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος δὲ αὐτῶν κορνήλιος φαῦστος σύλλα παῖς συὼ τοῖς ἐπ' αὐτῷ στρατιώταις ἐπέβη τοῦ τείχους. μεθ' δὲ αὐτὸν, φούριος ἑκατοντάρχης, δυσὶ τοῖς ἑπομένοις καὶ θάτερον μέρος. δεξιὰ μέσον δὲ φάβιος καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης συὸ τίφοι καρπηφόρε δ' ἦν πάντα ἀπλῶς. καὶ τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν ὑπὸ ῥωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀπηρῶντο. εἰσὶ δὲ οἳ καὶ κρημνοὺς ἑαυτοὺς ἐρρίπτουν, καὶ πῦρ ἐνιέντες εἰς τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, τὰ γινόμενα καρτερῶν οὐκ ὑπομένοντες. ἔπεσον δὲ, τῶν μὲν ἰουδαίων, εἰς μυρίους καὶ δυσχιλίους, ῥωμαίων δὲ πάνυ ὀλίγοι. ὑλίφθη δὲ αἰχμάλωτος καὶ ἀφαλώμῳ, θεῶν ἄμα καὶ πανθεὸς ἀριστοβούλου. παρωμοιώθη ἢ οὐ μικρὰ τὸν ναὸν, ἄβατόν τε ὄντα ἐν τῷ φρὶν χρόνῳ καὶ ἀόρατον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ πομπήιος, καὶ τῶν ἔνδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. ὄντων δὲ θεσαυρῶν τε χρυσῆς καὶ λυχνίας ἱερᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων, χωρὶς δὲ τούτων ἐν τοῖς θησαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως ἔπραξεν

ἐπεσπάξειν ἀρίτης. τῆτε ὑστεραίᾳ καθαίρειν ἐκέλευε τὸν ἱερὸν τοῖς ναοπόλοις, καὶ τὰ νόμιμα ἐπιφέρειν τῷ θεῷ, τὸν ἀρχιερωσύνην ἀπέδωκεν ὑρκανῷ, διό τε πάλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τοὺς κατὰ τὸν χώραν ἰουδαίους ἀριστοβούλῳ συμπολιτεύειν ἐκώλυσε, καὶ τοῖς αἰτίοις τὸ πολέμου, τῷ πόλιν διεχρήσατο. τὸν δὲ φαῦσον καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι τὸ τεῖχος πρωθύμως ἐπέβησαν, τῷ ἀριστέων ἀρίστοις ἠξίωσε, καὶ τὰ μὲν ἱεροσόλυμα ὑπετέλη φόρου ῥωμαίοις ἐποίησεν. ἃς δὲ οἱ ἔνοικοι ἀφέστεσαν πόλεις ἐχειρώσαντο τῆς κοίλης συρίας ἀφιλόμβρος, ὑπὸ τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος ὃ πρὶν μέγα ἀφέστεσαν αἰσθόμενον, ἐντὸς τῆς ἰδίων ὅρων συνέστειλεν. καὶ γάδαρα μὲν μικρὸν ἔμπροσθεν κατεσκαφεῖσαν, αὖ ἐκτισε, δημητρίῳ χαριζόμενος τῷ γαδαρεῖ, ἀπελεύθερῳ ἑαυτοῦ, τοὺς δὲ λοιποὺς ἵππων καὶ συνθέσπολιν, καὶ πέλλαν, καὶ δῖον, καὶ σαμάρειαν, ἔτι τε μάρισαν, καὶ ἄζωτον, καὶ ἰάμνειαν, καὶ ἀρέθουσαν τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, χώρας τῆς καισαρομβίων. γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ καὶ ἰόππην καὶ δώρα, καὶ στράτωνος τὸν πύργον, ἃ κτίσαντες αὐτῶν ἱερόθυτοι μεγαλοφρόνως, καὶ λιμέσι τε καὶ ναυσὶ κοσμήσαντος, μετανομάσθη καισάρεια, πάσας ὁ πομπήιος ἀφῆκεν ἐλευθέρας καὶ προσέταγμα τῇ ἐπαρχίᾳ. τοῦτον τοῦ πάθους τοῖς ἱεροσολύμοις αἴτιοι κατέστησαν ὅρκανός καὶ ἀριστόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τίνα τε γὰρ ἐλευθερίαν ἀπεβάλλομεν, καὶ ὑπήκοοι ῥωμαίων κατέστημεν. καὶ τίνων χώρων ἐκ τοῖς ὅπλοις ἐκρατήσαμεν τοὺς σύρους ἀφελόμβρους, ταύτην ἐκεχειρίαν ἐπεδείξαμεν τοῖς σύροις. καὶ πρόσθεν πλοίων ἢ μύρια τάλαντα ῥωμαίοις ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσεπράξαντο, καὶ βασιλεία ἡ πρότερον τοῖς κατὰ γένος ἀρχιερεῦσι διδομένη τιμὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. καὶ ὧδε μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρρύμεν. πομπήιος δὲ τὴν κοίλην συρίαν ἕως εὐφράτου ποταμοῦ καὶ αἰγύπτου σκαύρῳ ἐπέστειλε καὶ δύο τάγματα ῥωμαίων, ὃν κιλικίαν ἦρχε, ἐπισπόμενος εἰς ῥώμην. ἐπήγετο δὲ, μετὰ τῆς γλυκείας καὶ ἀριστόβουλον δεδεμένον. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς. ὧν εἷς ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ νεώτερος ἀντίγονος, συνεκομίζετο εἰς ῥώμην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς.

A indignum cæteris virtutibus. Sequēti verò die iussis purgare templum ædituis: & instauratis legitimis sacrificiis pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis autor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli concitatores securi percussit: Faustóque & aliis qui primi murum eōscenderunt, digna præmia persoluit. Et Hierosolyma quidē pop. Rom. fecit stipendiaria, vrbes verò quas eorū B ciues sibi subiugauerant in Cœlesyria, ademptas illis iussit proprio parere præsidi: & totam gentem priùs elatam rebus prosperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè dirupta instaurauit in gratiam liberti sui Gadarensis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scytopolim, Pellam, Dion, Samariā, Marissam, Azotum, Iamniam, Arethusam suis restituit habitatoribus: eásque in mediterraneis, præter variis bellis dirutas. Maritimas ve- C rò, Gazam, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quæ ab Herode magnificè condita, & portubus atque templis exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompeius liberas esse iussas prouinciæ contribuit. Quorū omniū malorū causa fuēre Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicem. nam tum primùm libertatem amisimus, subiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis D coacti sumus: & insuper plus quàm decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de his suo loco dicemus. Cæterùm Pompeius Cœlesyria vsque ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita, cum duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciam abiit, Romam properans: abduxítque secum Aristo- E bulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὅτι σκαῦρος στρατεύσας ἐπὶ πέτραν βασιλέως οὔσαν τῆς ἀράβων, αἰτήσας καὶ πείσθεις τὸν ἄραβα συμμαχίαν σχεῖν αὐτὸν ποιήσασθαι.

CAP. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fadus Antipatri suasu cum eo feriit.

ΜΚαίρου δὲ ὅτε πέτραν τῆς ἀραβίας στρατεύσαντος, καὶ διὰ τὸ δυσπρόσοδον εἶναι τὰ ἐν πέλλῃ δημοσία αὐτῆς, καὶ τὸ στρατεύματος λιμώττοντος, ἀστασίαστος κατ' ἐντολὴν ὑρκανοῦ σῖτον ἐκ τῆς ἰουδαίας καὶ τἄλλα ὅσων ἐνέδει παρέσχετο. πεμφθεὶς τε πρὸς ἀρέταν παρεσκεύασε τὸν σκαῦρον, διὰ τὸν ὑπόσπονδον ξενίαν, πείθει τε αὐτὸν ἀργύριον ἐφ' ᾧ μὴ δηοῦσθαι τὴν χώραν δοῦναι. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὰς ξιφοσίων ταλάντων λαβὼν καὶ ὅτι τούτους ἔλυσε τὸν πόλεμον σκαῦρος, οὐχ ἥττον αὐτὸς ἢ συνέβαινεν ἀρέτᾳ ἐπιθυμῶν τὸ χρυσίον λαβόμενος.

F SCauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset, circumuicinos agros populante, militibúsque fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: missúsque ad Aretam legatus à Scauro, eo quòd hospes esset, persuasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere, sponsor factus pro trecentis talentis. atque his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quàm ex Aretæ sententia.

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

X. ALiquanto autem pòst Alexandro Aristobuli filio Iudæam incursionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem suscepit, Hyrcano iam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius deiecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionem multos Iudæos armauit: collectisque properè decem armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandrium castellum iuxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabū. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. atque ita Romani cōiuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, sequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, vbi conserto prælio Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandriū inuitabat conclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cùm multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, vbi multis cæsis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaque Gabinius relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat: & quotquot inueniebat vrbes dirutas, ædificari iubebat, atque hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idque mandante Gabinio, quarum posthac habitatio tuta permansit, cùm antè longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandrium: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntē, & postremò Alexandrium: quæ Gabinius diruit. Cúmque Alexandri mater ad eum venisset, quæ Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romæ asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petiit. móxque dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum, & suum sacerdotium. deinde constitutis quinque iuridicis conuentibus, in totidem æquales partes totam prouinciam distribuit: ita vt alij iure peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem alij: quarti verò Hiericuntem, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum, sicque liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ & εἰς φυγὴν τραπεὶς πολιορκεῖται.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀλεξάνδρου τὴν ἰουδαίαν καταξέχοντος τοῦ ἀριστοβούλου παιδὸς, στρατηγὸς γαβίνιος ἐν ῥώμης εἰς συρίαν ἦκεν, ὃς ἄλλα τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ ὅτι ἀλέξανδρον ἐστράτευσε μηκέτι ὑρκανοῦ φρονοῦντος τὴν ἐκείνου ῥώμην αὐτίχεν δυναμένου, ἀλλ' ἀνεγείρειν ἤδη, καὶ τὸ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχος ὅπερ ἐκεῖνος πομπήϊος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα ῥωμαῖοι. φυγὼν δὲ ἐν κύκλῳ τὴν χώραν, πολλοὺς ὡπλίζε τῶν ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ φρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, ἀλεξανδρεῖόν τε ὠχύρου, τὸ φρὸς ταῖς κορεαῖς ἔρυμα, καὶ μαχαιροῦντα φρὸς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἐρχεται οὖν ὑφ' αὐτὸν γαβίνιος, μάρκου αντώνιον φρεσβεύσας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ δὲ ἐπιόντες ῥωμαίων τοῖς ἐπομένοις καὶ σὺν τούτοις τοῖς ὑπηκόοις ἰουδαίοις, ὧν πειθόλαος ὑγεῖτο καὶ μαλιχος, προσλαβόντες δὲ καὶ τὸ αἰτπάτερου ἐταρεικὸν ὑπλιτῶν ἀλεξάνδρῳ, ἠκολούθει δὲ καὶ γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι, καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος. συμπεσόντων δὲ ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲν οἱ ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων φρὶ τεισχιλίους, ζωγροῦσι δὲ, οὐκ ἐλάττους. ἐν τούτῳ γαβίνιος ὅτι τὸ ἀλεξάνδρου ἐλθὸν, φρουκαλεῖτο τοὺς ἔνδον ἐκ δεκάδος, συγγνώσεσθαι φρὶ τῇ φρόθυμίᾳ αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὁμολογῶν. στρατοπεδουμένων δὲ πολλῶν φρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀνέστησαν οἱ ῥωμαῖοι, μέρος αὐτῶν ὁπλιτικὸς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἔδοξεν ἧττας δυνέναι. γαβίνιος μὲν οὖν μέρος τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ὅτι τὴν ἄλλην ἰουδαίαν εἶη, καὶ ὅσας γε συνετύγχανε καθῃρημένας τὴν πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο, καὶ ἀνεκτίσθησαν σαμάρεια καὶ ἄζωτος, καὶ σκυθόπολις, καὶ ἀνθηδὼν, καὶ ῥαφία, καὶ δῶρα, μάρισά τε καὶ γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τὴν δὲ αὐθεφόπων φρειδομένων οἷς ὁ γαβίνιος φρεστάτει, βεβαίως οἰκηθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γενομένας. ταῦτα δὲ ἐλαφρεάζομος κατὰ τὴν χώραν ἐπάνεισιν εἰς τὸ ἀλεξάνδρειον. καὶ τὴν πολιορκίαν ἀσπερ κρατυνάντος ἐλαφρισθεὶς φρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρος. συγγινώσκειν τε αὐτῷ τῆς ἡμαρτημένων δρόμους, καὶ φαδισθοὺς τὴν ἐρυμάτων ὑρκανίαν τε καὶ μαχαιροῦντα, ὕστερον δὲ καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲν γαβίνιος κατέσκαψε. τῆς ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς φρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἃ φέρουσι τὰ ῥωμαίων, τῶν τε αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἠξίου. καὶ διοικησάμενος τὰ φρὸς αὐτὸν, ὑρκανὸν κατῆγε εἰς ἱεροσόλυμα, χάσσατα τὸν τῶν ἱερῶν ἐπιμέλειαν. πέντε δὲ συνέδρια κατασήσας ἐκ διαστάσεως διέκειτο τὸ ἔθνος. καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ δὲ ἐν γαδάροις, οἱ δ' ἐν ἀμαθουσῖται, τέταρτοι δ' ἦσαν οἱ ἐν ἱερειχουντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν σαμφόρεως τῆς ἰουδαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ ἦσαν.

Κεφάλαιον ια. A CAP. XI.

Ὡς συρόντα ἐκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβὼν γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν ἀπέστειλεν εἰς ῥώμην.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio, Romam remittitur.

ΑΡιστόβουλος δὲ ὀλισθήσας ἐκ ῥώμης εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ τὸ ἀλεξάνδρειον ὅπερ ἐν νέωσι κατεσκευασμένον, ἀνατειχίζειν προῃρεῖτο, πέμπει γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, οἱ σὺν ὅπλοις τε καὶ ἀνδρείοις καὶ στρατιώταις, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν καταλαβεῖν, καὶ συλλεγομένους αὐτόν. πολλοὶ δ' ἀριστοβούλῳ τῶν ἰουδαίων κατὰ τὴν παλαιὰν εὔκλειαν προσέρρεον, καὶ δὴ καὶ νεωτέροις χαίροντες πράγμασι. πειθόλαος γοῦν τις ὑποστράτηγος ἐν ἱεροσολύμοις ὤν, μετὰ χιλίων ἀνομόλησε πρὸς αὐτὸν, πολλοὶ δὲ τῶν προσῆσαν ὡπλισμένοι. διαγωνιῶν δὲ εἰς μαχαιρωθῆναι ἀπανίστασθαι ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν ἀπράκτους ὄντας. οὐ γὰρ ἐγίνοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα, τοὺς δὲ ὡπλισμένους ὡς ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀπαλαβὼν ᾤχετο. καὶ προσπεσόντων αὐτοῖς τῶν ῥωμαίων καρτερῶς, ἥττηνται τῇ μάχῃ γενναίως οἱ ἰουδαῖοι. καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι, βιασαμένων τε τῶν πολεμίων, εἰς φυγὴν ἐτράποντο. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἐδυνάσθη σώζειν αὐτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιρωθῆναι διέφυγε, ὠχύρου τε τὸ χωρίον, καὶ προσέτων κακῶν οὐδὲν ἧττον ἐλπίδα ἀγαθὴν εἶχε. δύο δ' ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ βάσματα λαβὼν, αἰχμάλωτος μετ' αὐτοῦ τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγεν ἐκ ῥώμης αὐτῷ πρὸς γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτῃ μὲν ἀριστοβούλου χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς ῥώμην ἀπέπεμπται, καὶ δεθεὶς αὖτις κατείχετο. βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' καὶ μῆνας ς', αὐτὸς δὲ λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος γενόμενος. τὰ μέντοι τέκνα αὐτοῦ αὖθις ἀνῆκεν ἀσύγκλητος, γαβινίου γράψαντος τοῦθ' ὑποχέσθαι τῇ μητρὶ ἀλεξάνδρου τὰ ἐρύματα, καὶ τότε μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανήρχοντο. γαβινίῳ δ' ὅτι πάρεσις στρατεύοντι, καὶ τὸν διοφάντου πεπραγμένῳ μετέδοξεν εἰς αἰγυπτον ὑποστρέψαντα, κατασῆσαι πτολεμαῖον εἰς αὐτόν. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβινίῳ μέντοι καὶ τὴν στρατιὰν ἀδύνατον ἐσέλαστο, αὐτίπατρος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ χρήματα, καὶ τοὺς ἰουδαίων πλούσιον τῶν ἰουδαίων ἔθνη αὐτῷ προσηγάγετο καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῶν εἰς τὴν αἰγυπτον ἐμβολῶν. ἐπανελθὼν δ' ἐκ τῆς αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ γὰρ ἀριστοβούλου παῖς ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ὅτι τὴν ἀρχὴν κατὰ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν ἰουδαίων ἀπέστησεν. στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπιῤῥώσθη, ἔκτεινε πάντας ὅσους ὅπλα τύχοι τῶν ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ταβύριον συμφυγόντας, καὶ προσέκειτο πολιορκῶν. ὁ δὲ γαβίνιος ταῦτα μὲν τὴν συρίαν καταλαβὼν, αὐτίπατρον, συνήθη γὰρ ἦν, προπέμπει πρὸς τοὺς ἰουδαίους, εἰ πάυσαι δυνηθείη τῆς ἀλλοφροσύνης αὐτοὺς, καὶ πείσας πρὸς τὸ ἀμείνω λογισμὸν ἐπανάγεσθαι. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἔσωφρόνησε καὶ προσηγάγετο τῷ λόγῳ, τὸν δὲ ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν. στρατὸν γὰρ ἔχων συχνὸν ἰουδαίων,

CÆterùm cùm Aristobulus Roma profu- XII.
gus, reuersus esset in Iudæam: & conaretur Alexandrium recèns dirutum denuò munire, Gabinius misit cò milites ducibus Sisenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occupari non sinerent, & darent operam vt ipsum comprehenderent. nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarum rerum auidi: siquidem & Pitholaus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo cõfluxu multi fuêre non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occupare Machæruntem, tales dimisit vt inutiles ad moliendum aliquid, assumptísque tantùm armatorum octo millibus, illuc contendit. quos assecuti Romani vicerunt egregiè. quamuis enim repugnantes aliquantisper, impressione facta coegerunt terga vertere, occisis eorum circiter quinque millibus. reliqui verò dissipati, vt quisque potuit salutem sibi quæsiuerunt. Aristobulus tamen plus mille secum trahens perfugit Machæruntem: municbátque id castrum, & quamuis rebus afflictis, bene sperare non destitit. Sed non vltra biduum sustinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribꝰ captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus est. atque ita reflante fortuna rursum remissus Romam, in vinculis est habitus, postquam regno & põtificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimꝰ. Liberos tamen eius dimisit senatus, cũ ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eorũ matri, dum castella traderet: qui mox in Iudæá reuersi sunt. Porrò Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & iam Euphratem traiicienti, mutata sententia visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut aliàs indicatum est. In hac quoque expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis & pecuniis: & illius consilio Iudæi qui Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Cæterùm reuersus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare dissidiis & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuò inuaso per vim principatu, multos Iudæorum ad defectionem impulit. collectóque magno exercitu regionem obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in montem Garizim compulsos obsedit. Gabinius verò hoc in statu Syriam offendens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad saniorem mentem reductis persuadere vt meliora sequantur consilia: quod ille sedulò fecit, & multos reduxit ad officiũ. Alexãdro verò potiri nõ potuit. is. n. habẽs secũ xxx. Iudæorum millia,

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis decernere ad montem Itabyrium: quo prælio desiderata sunt ex acie Iudaica x. millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque profligat vno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore quòd ausugissent in patriam: tantisque rebus gestis Romam reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his autem Pompeij & Gabinij contra Iudæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

ἀπήντησε γαβινίῳ, καὶ συμβαλὼν ἡττᾶται, πεσόντων αὐτῷ μυρίων ὀκτὼ τοὺ ἰταβύριον ὄρος. καταστησάμενος δὲ γαβίνιος τὰ κτ τῶν ἱεροσολυμίτων πόλιν, ὡς ὧν αὐτοπάτῳ θέλοντι, δὴ ναβαταίους ἔρχεται. καὶ κρατεῖ μὲν τούτων τῇ μάχῃ. παρθυαῖον δὲ μιθριδάτην καὶ ὀρσάνην φυγάδας πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, προῦπεμψε, τῷ δόγῳ, ἀπόστασαν αὐτόν. καὶ γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα κὴ λαμπρὰ κτ τῶν στρατείαν δράσας, ἀπῆρεν εἰς ῥώμην, κρίσιμον ὄδαδυὶ τ ἀρχέ· πρὸ δὲ τ πομπήϊος ϛ γαβινίε στρατείας δὴ ἰουδαίους, γράφῃ νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς ϛ στράβων ὁ καππάδοξ, οὐδὲν ἑτέρου καμπότερον λέγων.

CAP. XII.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, & sacrilegium.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Κράσσου κτ τῶν δὴ παρθους στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν αἰτίασις, ϛ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων.

XIII. CRassus autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pecuniam sacram quàm Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totóque reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliauit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos cõstat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam erat vir bonus & iustus) sed cùm concreditam haberet aulæorum templi custodiam, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: viderétque Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cùm prius eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipse traderet, æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs inserta erat trabi cauæ ligneæ, quod cæteris omnibus ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat egessit. Nec est mirandum tantas diuitias in nostro templo fuisse, cuius Deum cùm omnes vbique terrarum Iudæi venerentur ac colant, tam ex Europa quàm ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad iactationem conficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cùm alij multi, tũ Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniam, quam Cleopatra regina ibi deposuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet, quòd hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerant metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile, eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeò munitã & templũ, pecunias in Coũ misisse. Sed nec Alexandrinos Iudæos hoc fecisse est credibile, quib. nihil erat à Mithridate periculi. Idẽ Strabo alibi testatur Syllã quo tẽpore in Græciam traiecit, gesturus bellum cõtra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenẽ

Κράσσος δ' δὴ παρθους μέλλων στρατεύσειν εἰς τ ἰουδαίαν. ϛ τὰ μὲν τῶν ἱερῶν χρήματα ὁ πομπήϊος καταλελοίπει, δισχίλια δ' λι τάλαντα, βαστάσας, οἷος τ ἦν ϛ τ χρυσὸν ἅπαντα, τάλαντα ϛ ὀκτὼ ἦν ἡ, ἐφειδύσην τ ναόν. λαμβάνει ϛ δοκὸν ὁλοσφύρηλατον χρυσῆν, ὀκ μνᾶν τεσσαρακοσίων πεποιημένην. ἡ δὲ μνᾶ παρ' ἡμῖν ἴσχει λίτρας ϛ καὶ ἥμισυ. παρέδωκε, αὐτῷ ταύτην τ δοκὸν ὁ τῆς θησαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, οὐ δίκαι πονηρείαν, ἀγαθὸς γὰρ ἦν καὶ δίκαιος, ἀλλὰ πεπιστευμένος τὸν τῶ καταπετασμάτων τῶ ναοῦ φυλακήν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος καὶ πολυτελῶν τῆν κατασκευήν, ὀκ ὢν τ δοκοῦ ταύτης ὀκτακοσιοπλασίων, ἐπεὶ τὸν κεάσιον ἐώρα ἐφ' τ τῶ χρυσῶ γινόμενον συλλογήν, δείσας ἐφ' τῷ παντὶ κόσμῳ τῶ ναοῦ, τ δοκὸν αὐτῷ τ χρυσῆν, λύσιον αἰτεῖ πάντων ἔλαβεν, ὅρκους παρ' αὐτῶ λαβὼν μηδὲν ἄλλο χινήσειν τ ὀκ τῶ ναῶ, μήτε ὢν ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτῶ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντι μυριάδων ἀξίῳ. ἡ ὢν δοκὸς αὕτη ἦν ὀκ ξυλίνη δοκὸς κενή. κὴ τ τοῦ, τοὺς μὲν ἄλλους ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μὲντοι κεάσιος ϛ ταύτην ὡς ὑδρίας ἀφόμενος ἄλλου τῷ ὀκ τῷ ἱεροσολυμιτῶν, ϛ ὠδαβαὶ τοὺς ὅρκους ἅπαντα τὸν ὀκ τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησε. θαυμάσειε ὢν μηδεὶς εἰ τοσοῦτος ἦν πλοῦτος ὀκ τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τῷ κτ τὴν οἰκουμένην ἰουδαίων κὴ σεβομένων τὸν θεὸν, ἔτι ὢν καὶ νῦν δὲ τ ἀσίας κὴ τ εὐρώπης, εἰς αὐτὰ συμφερόντων ὀκ πολλῶν πάνυ χρόνων. οὐκ ἔστι ὢν ἀμείνων τὸ μέγεθος τ θεοφρημόνων χρημάτων οὐδὲ ὑπὸ ἀλαζονίας ἡμετέρας καὶ θεολογίας, δὴ τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος. ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τ συγγραφέων ἡμῖν μάρτυρούσι, κὴ στράβων ὁ καππάδοξ οὕτω λέγων. πέμψας ὢν μιθριδάτης εἰς κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἔθετο ἐκεῖ κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, κὴ τὰ τῶν ἰουδαίων ὡ τάλαντα. ἡμῖν ὢν δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τ θεοῦ μόνα. καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετέλιπεν καὶ εἰς κῶ τὰ χρήματα, οἱ ὀκ τῇ ἀσίᾳ ἰουδαῖοι, δείσαντες τὸν ὀκ μιθριδάτου φόβον. οὐ γὰρ εἰκὸς τοὺς ὀκ τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τοσαύτην ἔχοντας, καὶ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ὀκ ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιθανὸν, τοῦτ' ὄξι ποιῆσαι, μᾶλλον μιθριδάτην δεδιότας. μάρτυρεῖ ὢν καὶ ὀκ ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ στράβων, ὅτι καθ' ὃν χρόνον δίδυμος σύλλας εἰς τὴν ἑλλάδα πολεμήσων μιθριδάτην, κὴ λεύκολλον πέμψας δὴ τὴν ὀκ κυρήνῃ στάσιν

ζαπερ τ' ἐθνους ἡμῶν, ὧν οἰκουμένη πεπλήρωκε λέγων ὅτι τέτταρες ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῇ κυρηναίων, ἥτε αὐτὴ πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, ξένη δ' ἡ τῶν μετοίκων, καὶ τετάρτη ἡ τῶν ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρεληλύθη, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥᾳδίως εὑρεῖν ὃν οἰκουμένης, ὃς οὐ δέδεκται τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ὅπως κεκράτηται ὑπ' αὐτοῦ τοῖς αὐγυπτίοις καὶ τοῖς κυρηναίοις, ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυχοῦσαν, τῶν τ' ἄλλων ὁμοίως, ζηλωτὴν σωφρόνων. καὶ δὴ τὰ σωτήρια τῶν ἰουδαίων θρησκήματα διαφερόντως, καὶ συναυξήσαντα χρώμενα τοῖς παρ' ἑκάστοις τῶν ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν αὐγύπτῳ κατοικία τῶν ἰουδαίων ὅση ἀποδέδεικται μέρη, χωρὶς καὶ τῆς ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφώρισται μέγα μέρος τῷ ἔθνει τούτῳ. καθίστα δὲ καὶ ἐθνάρχης αὐτῶν, ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ δίκας τε κρίνει, καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ διαγραμμάτων, ὡσὰν πολιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ἐν αὐγύπτῳ μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ ἔθνος, διά τε αὐγυπτίους ὄν ἐξ ἀρχῆς ἰουδαίους, καὶ διὰ τὸ πλησίον ἑστάναι κατοικίαν, τοὺς ἀπελθόντας ἐκεῖθεν. εἰς δὲ τὴν κυρηναίαν μετέβη, διά τε τὸ καὶ ταύτην ὁμοεθνῆ ὄν τῇ τῶν αὐγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν ἰουδαίαν, μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης φερούσης. ἐκάβαν δὲ οὐ ταύτας λέγω. κρέσσας ὁ πάντα διοικήσας ἐν αὐτῇ ἐβούλετο τρόπον, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὴν παρθυαίαν. καὶ αὐτὸς μὲν δὴ σὺν πάντι διέφθαρη τῷ στρατῷ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. κάσσιος δὲ εἰς συρίαν φυγὼν καὶ ῥᾳδιουργήσαντι αὐτῷ παρθοις ἐπιπεσὼν ἐπ' αὐτὸν ἅμα τῷ κατὰ κράσσου νίκῃ, αὖθις ὁ εἰς τύρον ἀφικόμενος, αἱρεῖ καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν, παρεισάγει μὲν οὖν διὰ τῶν ῥᾳδίως ἐπιόντων αἱρεῖ, καὶ ἐπεὶ ξισμυρίους αἰθρώπους ἀπράπολιν ἔχει, πειθόμενόν τε τὸν ἀριστοβούλου στάσιν ἅμα δηλωμένου κτείνει, ἐπεὶ τὸ αὐτὸν μὲ πατέρα παρεισηγαγόμενον, ὃν πολὺ καὶ παρ' αὐτοῖς συνέβαινε δύνασθαι, καὶ πλείστου τότε ἄξιον ἦν, καὶ ἅμα ἰδουμαίους, παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τὴν ὁπισθίων ἐξ ἀσεβείας, κύκλῳ ὁ στρατὸς, ἐξ ἧς αὐτῷ πάσαρις ἐγένοντο παῖδες, φασάηλος, καὶ ἡρώδης, ὕστερον βασιλεὺς γενόμενος, ἰώσηπός τε καὶ φερώρας, θυγάτηρ δὲ σαλώμη. ἦν δὲ ὁ ἀριστόβουλος ἐπιποθητὸς καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις δυνάσταις φιλίαν καὶ ξενίαν, μάλιστα δὲ πρὸς τὸν ἄραβα, ᾧ καὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς ἀλεξάνδρου παρέδωκε κάσσιος μὲν οὖν ἀναστατώσας δυσὶ μόνοις, ὅτι ἐπιφερόντων ἐπείγετο, ὑπανιάσουσι τοῖς ἐκεῖθεν ὅπου ὦσι, ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων δεδήλωται.

A agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleuerit. sic enim scribit: Quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes vrbes subrepsit. nec est facile inuenire locum in orbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ regiones horum ritus admiserunt: alúntque congregationes Iudęorum maximas, tempore coalitas, & vtentes institutis domesticis. Per Ægyptum sanè etiam coloniæ sunt eius gentis, absque eo quòd Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersias ex iure dirimat, & contractus atque pacta rata habeat, non aliter quàm fit in absoluta republica. Inualuit itaque hæc gens in Ægypto, eo quòd antiquitus originem inde habeat, & facile migretur eò propter vicinitatem. In Cyreniacam verò regionē inde transiit vt conterminam, quemadmodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Crassus rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionē inuasit: vbi cum omnibus copiis periit: sicut aliàs narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cùm venisset Tyrum, inuisit etiam Iudæam. vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè xxx. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoque qui Aristobuli partes fouebat interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illustri inter Arabas loco natā, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaelus, & Herodes qui postea regnauit, & Iosephus atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi cōiunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud quem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copiis ad Euphratem se contulit, ibique Parthis se opposuit, quemadmodum & ab aliis scriptoribus est memorię proditum.

Κεφάλαιον ιγ'.

Φυγὴ πομπηίου εἰς ἄπρικον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις.

Cap. XIII.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

Χρόνῳ δ' ὕστερον καῖσαρ καταλαβὼν ῥώμην μετὰ τὸ πομπήιον καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πέρα τοῦ ἰονίου, ἀφαλύσας τὸν δεσμὸν ἀριστόβουλον εἰς συρίαν διαγωνίσειν πέμπει, δύο ἀφαιρεῖ αὐτῷ τάγματα, ὡς αἱ διῆκοι τὰ κατὰ ταύτην δυνατὸς ὤν. ἀριστόβουλος δὲ οὐκ ἀπώνατο τῆς ἐλπίδων, ἐφ' αἷς ἔτυχε τῆς ἀφὰ καίσαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν φθάσαντες οἱ τὰ πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ διαφθείρουσι. θάπτουσι δ' αὐτὸν οἱ τὰ καίσαρος διεπόντες μεγαλοπρεπῶς. ὁ δὲ υἱὸς [αὐτοῦ] ἔκφυγε μὲν τὴν παρ' ἐκείνων ἐπιβουλὴν, ὕστερον δὲ ἐπὶ χρόνον πολὺν, ἕως αὐτώνιος αὐτὸν ὕστερον ἀποπέμψας εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐν τῇ βασιλικῇ δίκῃ ἐπόλησε τεθνάναι. σκηπίων δὲ βιβυλλίνους αὐτοῦ πομπηίου ἀποκτείναι ἀλέξανδρον τὸν ἀριστοβούλου

XIV. Aliquanto autem pòst Cæsar occupata Roma, & Pompeio vnà cum senatu vltra mare Ionium fugato, solutum vinculis Aristobulum decreuit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus quo facilius ordinaret prouinciam, sed is breui frustratus est sua spe, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remissum mandauit reponi in regum conditoriis. Scipio verò iussu Pompeij secuti percussit Alexandrū Aristobuli filiū XV.

eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat,& hic quidem apud Antiochiam affectus est supplicio.fratres verò eius ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad vxorem Aristobuli,iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias,quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem.deinde verò occiso prius eò Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non destitit.

Cap. XIIII.

Cæsaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit.

XVI. POst Pompej autem obitum & victoriam Cæsaris,bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vsui fuit Antipater Iudæorum gubernator,idque mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium, & circa Ascalonẽ hærente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitque cum Arabum primatibus vt & ipsi venirent auxilio, eiusque potissimum opera è tota Syria auxilia contracta sunt.nam certatim opem tulerunt Cæsari Iamblichus dynasta & Ptolemæus eius filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens,& vrbes penè vniuersæ.Mithridates verò motis è Syria castris peruenit Pelusium,& non receptus ab eius loci hominib. vrbẽm oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater, primúsque deiecta quadam muri parte,aditum cæteris irrumpentibus in vrbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est.Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Ægyptij,qui regionem quæ Oniæ dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribules in partes suas traduxit,maximè cum ostendisset Hyrcani pontificis literas.in quibus rogabantur,vt amicos se præberent Cæsari., cúmque commeatibus iuuarent & rebus exercitui necessariis. Qui moti autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiuerunt, & ille eò profectus hos quoque adiunxit suis partibus.

Cap. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstquam autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui Castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates,sinistrum Antipater.In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est,videbatúrq; cladem accepturum,nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater,qui iam aduersarios profligauerat, exemptis sociis periculo, Ægyptios iam vincentes coegisset terga vertere: qui adeò fugientibus institit, vt castra quoque hostium caperet: aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem infectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingẽtos desideA ἀγαπασάμενος τὸν νεανίσκον διὰ τοῦς τὸ πρῶτον εἰς ῥωμαίους ἐξημβτημένους, τῷ πολίτει διεχρήσατο. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐν αἰτοχείρα τελευτᾷ, τοὺς δὲ ἀδελφοὺς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ μινναίου παρέλαβε, δυναστεύων χαλκίδος τῆς ὑπὸ τῷ λιβάνῳ ὄρει, καὶ πέμψας τὸν υἱὸν φιλιππίωνα εἰς ἀσκάλωνα πρὸς τὴν ἀντιπάτρου γυναῖκα, ἐκέλευσεν αὐτὴν συναποστέλλειν τὸν υἱὸν αἰτήγονον, καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν ἡ ἑτέρα ἀλεξάνδρας ἐμνᾶτο φιλιππίων ἄγειν γυναῖκα. μὴ δὲ ταῦτα αὐτῶν ὁ πατὴρ πτολεμαῖος γαμεῖται τῷ ἀλεξάνδρᾳ, καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς θεόδοσα ποσούμενος διετέλει.

B

Κεφάλαιον ιδ'.

Καίσαρος εἰς αἴγυπτον στρατεία, ᾗ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

Μετὰ δὲ τὸν πομπηίου θάνατον καὶ τὴν νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ καίσαρι πολεμοῦντι καταξύπτιον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχε, αὐτίπατρος ὁ τῶν ἰουδαίων δυναστεύων ἐξ ἐντολῆς ὑρκανοῦ. μιθριδάτης γὰρ τὴν περγαμηνὴν κομίζοντι δυσχερῶς καὶ ἀδυνάτως ἔχοντι διὰ πλησίον ποιήσασθαι τὴν πορείαν, θεὸν δὲ ἀσκάλωνα διαβαίνοντι, ἦκεν αὐτίπατρος ἄγων ἰουδαίων ἑπλίτας χιλίους, ἐξ ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθὼν ἐνεβάλετο τοῖς ἐντὸς, καὶ δι' αὐτὸν οἱ κατὰ τὴν συρίαν ἅπαντες ὑπήκουσαν, δυσωπηθέντες τὴν καίσαρος εὐθυμίαν ἐθέλοντες. ἰαμβλίχος τε ὁ συρίας καὶ πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ θολομαῖος ὁ σοίμου λίβανον ἔθνος οἰκῶν, αἵτε πόλεις σχεδὸν ἅπασαι. μιθριδάτης γ' ἁρπάσας ἐκ συρίας εἰς πηλούσιον ἐφικνεῖται. καὶ μὴ διεκπλέων αὐτὸν τὴν αἰθρόπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. πείσθεις δ' ὁ αὐτίπατρος, καὶ φρουτὸς κατασύσας τὴν τείχους ὁδὸν εἰς πεσὼν παρέχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν πηλούσιον οὕτως εἶχεν. τοῖς δὲ περὶ αὐτίπατρον καὶ μιθριδάτην ἀπάντας πρὸς καίσαρα, διεκώλυον οἱ ἰουδαῖοι αἰγύπτιοι, οἱ τὴν ὀνίαν λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πείθει δὲ καὶ τούτους τὰ αὐτῶν φρονῆσαι καὶ τὸ ὁμόφυλον αὐτίπατρος, καὶ μάλιστα δηλώσας αὐτοῖς τὰς ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως ὑπιστολὰς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξύλα καὶ πάντα τὰ ὑπηρετούμενα χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲν ὡς ἑώρων τὸν αὐτίπατρον καὶ τὸν ἀρχιερέα συνηθόντας ὑπήκουον. τοῦτο δὲ πεσθόμενοι ἀκούσαντες οἱ περὶ μέμφιν, σκάλουν καὶ αὐτοὶ τὸν μιθριδάτην πρὸς αὐτοὺς, καὶ πάντας ἐλθόντ' ἐκ τούτου πρὸς καίσαρα ἐκόμιζον.

C

D

E

F

Κεφάλαιον ιε'.

Αντιπάτρου ἀριστεία, & φιλία πρὸς καίσαρα.

Ἐπεὶ δὲ τὸ καλούμενον δέλτα ὡς ἤδη παρελήλυθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις περὶ τὸ καλούμενον ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δὲ, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μιθριδάτης, τὸ δ' εὐώνυμον, αὐτίπατρος. συμπεσόντων δ' εἰς μάχην, κλίνει τὸ τοῦ μιθριδάτου κέρας, καὶ παθὼν αὐτὸς ἐκινδύνευσε τὰ δ' ἀφ' ὁτέρας, εἰ μὴ πρὸς τὸν ἵππον τοῦ ποταμοῦ συνεῖχε τοῖς οἰκείοις στρατιώτας αὐτίπατρος πρὸς θάτερον νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τὸν μὲν ῥύεται, ἐπὶ δὲ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας αἰσυπτίους. αἴρει δ' ἀσπὶς καὶ τὸ στρατόπεδον, ἐπιμείναι δὲ δι-

G

ὀίξει, τὸν τε μιθριδάτην σκάλει πλεῖστον ἐν τῇ ξοπῇ διαχόντα. ἔπεσον δ' τούτων μὲν πρὸς ὀκτακοσίους,

τῷ

τὴν δὲ ἀντιπάτρου πεντήκοντα. μιθριδάτης δὲ ὡς περὶ τούτων ὕστερον ἔγραψε, τῆς τε νίκης αὐτοῖς αἴτιος καὶ τῆς σωτηρίας αὐτὸν τὸν ἀντίπατρον ἀποφαίνων, ὥστε τὸν καίσαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, κεχρῆσθαι δὲ αὐτῷ πάντα τὸν πόλεμον εἰς τὰ κινδυνωδέστατα τῆς ἀντιπάτρου, καὶ δὴ καὶ τρωθῆναι συμβῆναι αὐτὸν ἐν ταῖς ἀγῶσιν αὐτοῖς. καταλύσας δὲ τὸν καίσαρ μετ' οὐ πολὺ τὸν πόλεμον, καὶ εἰς συρίαν ἀποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, ὑρκανῷ μὲν τὴν ἀρχιερωσύνην βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν τε ῥωμαίων δοὺς καὶ ἀτέλειαν πανταχοῦ. λέγεται δέ τινα καὶ πολλῶν ὑρκανὸν παρ' αὐτοῦ τούτου κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, καὶ ἐλθεῖν εἰς αἴγυπτον. μάρτυρεῖ δέμοι τῷ λόγῳ, στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ὡς ἀσινίου ὀνόματος ὄντος, μετὰ τὸν μιθριδάτην εἰσβάλλειν εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ ὑρκανὸν τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ὡς ὑψικράτους ὀνόματος λεγόντων, τὸν μὲν μιθριδάτην ἐξηθεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς ἀσκάλωνα ἀντιπάτρου, ὑπ' αὐτοῦ τὸν τῆς ἰουδαίας διαμηνυτὴν χιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπαραπέμψαι, καὶ τινας ἄλλους δυνάστας συνεξέπεμψαι, κοινωνῆσαι δὲ τῆς στρατιᾶς, καὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ταῦτα μὲν στράβων φησίν. ἐλθὼν δὲ καὶ ἀντίγονος ὁ ἀριστοβούλου τότε πρὸς καίσαρα, τιμῶντα τὸν πατρὸς ἐπωδύρετο τύχην, καὶ ὡς δι' αὐτὸν δηλητήριοι φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς ἀριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κτείναντος πελίκου σκιπίωνα. ἐδεῖτο τε λαβεῖν οἶκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένου. ὑρκανὸς δὲ ὅτι τούτοις καὶ ἀντιπάτρου κατηγόρει βιαίως ἀφηγουμένων τὸ ἔθνος, καὶ εἰς αὐτὸν ἐξαγριωσάντων. παρὼν δὲ ἀντίπατρος ἀπελογεῖτο μὴ ἐπ' ὠφελείᾳ ἑαυτοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ κατηγορεῖν ζητοῦντος, νεωτερισμὸν δὲ ἀπείργειν τὸν πρὸς τὸν ἀντίγονον καὶ σκιπίωνα, ἅτε τε πονησείοντα αὐτὸν καὶ συνεργήσειν ὑπομιμνήσκειν δὴ τοὺς στρατηγήσαντας, πιθόμενος τοὺς λόγους, ὧν αὐτὸς καὶ μάρτυς. δικαίως δὲ ἐλέγχῳ ἀριστόβουλον μὲν εἰς ῥώμην ἀναπαστὸν γενόμενον πολέμιον αἰεὶ καὶ μηδέποτε δίκαιον ὑπάρξαι τοῖς ῥωμαίοις. τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ κρατηθέντα δὴ λησείᾳ ὑπὸ σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἦν, ἀλλ' οὐ κατὰ βίαν καὶ ἀδικίαν ἅτε παθεῖν ἃ δράσαντος. τούτοις ἀντιπάτρου ποιησαμένου τοὺς λόγους, καίσαρ ὑρκανὸν μὲν ἀπέδειξεν ἀρχιερέα, ἀντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυνασείαν, ἣν αὐτὸς προαιρεῖται, τέκνου ἐπ' αὐτῷ ποιησάμενος τὴν κρίσιν, ὁπότερον αὐτὸν ἀποδείκνυς τῆς ἰουδαίας.

A Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenuè fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita vt Cæsar & tũc cum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius sorti opera vsus sit: in quibus certaminib⁹ etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Cæsar, magnos honores contulit, tum in Hyrcanum quem confirmauit in B pontificatu, tum in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinij sic scribens: postquam Mithridates Ægyptum inuasit, & cum eo Hyrcan⁹ Iudæorum pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribens: Mithridatẽ primò solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem C Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxisse, & eiusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse. in hísque Hyrcanum põtificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cęsarẽ veniẽs, questus est de patris infortunio, quòd propter ipsum veneno extinctus esset Aristobul⁹, & frater suus à Scipione secuti percussus. rogabátque vt sui misereretur, paterno principatu eiecti. Præterea Hyrcanu accusábat & Antipatrum, quòd per vim principatum gẽtis gererent, nec abstinerent ab ipsius iniuriis. Antipater verò causam suam egit diluens obiecta crimina: Antigonúmque seditionis & nouarũ D rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem meritò Romã vinctum pertractum, perpetuum hostem & inimicum popul. Romani. Fratrem verò huius conuictum latrocinij debitas pœnas Scipioni dedisse: & non per iniuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declarauit, Antipatro dynastiam quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Iudææ declarauit.

Κεφάλαιον ις'.

Καίσαρος δόγματα & ψηφίσματα συγκλήτου περὶ τῆς πρὸς ἰουδαίους φιλίας.

Cap. XVI.

Cæsaris litera & senatusconsulta de Iudæorum amicitia.

ΕΠιτρέπει δὲ καὶ ὑρκανῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀναπήσαι τύχη, ταύτην αἰτησαμένῳ τὴν χάριν. ἐρρώσθη δὲ ἔτι πομπηίου καταβαλόντος. καὶ ἅτ' δόγματα συγκλήτου τοῖς ὑπάτοις εἰς ῥώμην, ἀναγράψαι ἐν τῷ καπετωλίῳ. ἡ τὸ ἡμίμνημον ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγμα ἅτε τὸν ἴσχ τὸν τρόπον. λούκιος οὐαλέριος λουκίου υἱὸς στρατηγὸς, συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἴδοις δεκεμβρίαις ἐν τῷ τ' ὁμονοίας ναῷ γραφομένῳ τῷ δόγματι, παρῆσαν, οἱ λούκιος κοσπώνιος, λούκιος υἱὸς, καὶ παωίεσος κυρεινᾶς, φυλὴ ὢν. αἰλέξανδρος ἰάσονος, καὶ νεμήνιος ἀντιόχου, καὶ αἰλέξανδρος δωροθέου, ἰουδαίων πρεσβευταὶ ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι

XVII. HYrcano verò etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam iacebant enim vsque ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerant diruta. dedítque hac de re in vrbẽ literas ad consules, vt decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet: L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum idib⁹ Decembribus in æde Concordiæ. præsente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quæ Alexander Iasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudæorum, viri optimi & socij nostri

petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. benevolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum L. millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac reges, vt per regiones eorum atque portus secure possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miserúntque ad eum decretum scriptum in hanc sententiam. Sub iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis vndecima, concilio iudicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysij dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tam publicè quàm priuatim ciues nostros benevolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiã curat in reditu, idque multorum constat testimoniis: visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quàm propensus sit ad benemerendum de nostris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergô corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Curæque esse nostris ducibus, vt dum ille in amicitia nostra perseuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exequantur sedulò: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac benevolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qui ad illum decretum hoc perferant, hortentúrque vt acceptis his honoribus certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis à populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus.

XVIII. Porrò Cæsar ordinatis rebus Syriæ cum classe profectus est. Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus, ante omnia disiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compescuit, sũminis agens tum cõsiliis. Fore enim, vt si Hyrcano contenti sint principe, felicitor degant fruẽdo suis quisq; possessionib. Sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex reb. turbatis capterent, se quidé pro præside habituros dominũ,

A διελέχθησαν, ὡς ἀνεψιῶν τὰς φιλοτιμίας πρὸς ῥωμαίους χρείαν ἔχειν. καὶ τὴν φιάλην, καὶ δασὺ διὰ χρυσοῦ σύμβολον τῆς συμμαχίας γνωσθήσεσθαι, ἀνέγραψαν δὲ καὶ χρυσοῦν μυριάδων πέντε, καὶ γράμματα αὐτοῖς ἐξέδοσαν δοθῆναι, πρὸς τὰς αὐτονομουμένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλεῖς, ὥστε καὶ τὴν χώραν αὐτῶν καὶ τοὺς λιμένας ἀδείας τυγχάνειν, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἔδοξε τῇ συνόδῳ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυγχάνειν ταῦτα αὐτοῖς δοθῆναι, καὶ τὴν ἀσπίδα πρὸς δεξιᾶς. ταῦτα ἐγράφη δὲ ὑπὸ ῥωμαίων ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχου, ἔτους ἑνὸς καὶ τετάρτου μηνὸς πανέμου. πύθεσθαι δὲ τῆς ἀθηναίων βουλῆς τοὺς ῥωμαίων δήμους πρὸς ὑρκανὸν, πολλὰ χρήσιμος γνόμενος εἰς αὐτούς. ἐπαινέσαι τε τὸ ψήφισμα χαίροντας αὐτῷ, τιθέναι δὲ τὸν τόπον. δεδόχθαι τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ ἱερεῦσι διονυσίῳ τῷ ἀσκληπιάδου μηνὸς πανέμου πόμπῃ ἀπόντος, ἐπιδοθῆναι τοῖς ἐφεστηκόσι ψήφισμα ἀθηναίων, δεδόχθαι ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. δικλῆς μυρσίνου ἀλιμουσίου εἰσηγήσασθαι περὶ ὧν ὑρκανὸς ἀρχιερεὺς καὶ ἐθναρχης διατελεῖ τὸν δῆμον τὸν ἀθηναίων καὶ τοὺς ἰδίους πολίτας ἐν πάσῃ προθυμίᾳ ποιούμενος, καὶ μηδεμίαν καιρὸν παραλείπων εὐεργεσίας τοῦ δήμου καὶ ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν ἑκάστῳ δίκαιον, καὶ πάσῃ χρώμενος σπουδῇ αὐτοὺς ἀσπάζεσθαι, καὶ τοὺς ἐθναγωγοὺς ἀθηναίων, ἢ κατὰ πρεσβείαν, ἢ κατ' ἰδίαν παρεφάσεις εἰς αὐτὸν ἐπιδημοῦντας φιλοφρόνως, καὶ παρέμπροσθεν ἀσφαλῶς αὐτῶν ἐπιμόνου προνοούμενος, ἐπιτυγχάνειν μὲν καὶ παρ' ὑρκανοῦ τούτων. δεδόχθαι δὲ καὶ τοῦ θεοδότου τοῦ θεοδότου τοῦ μενεκράτους εὐνοίας ἕνεκα καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπολλωνίου ἐπαινέσαι τὸν δῆμον, καὶ ὅτι παραίρεσιν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅτι ποτ' ἂν βούλωνται ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν πατέρα χρυσῷ στεφάνῳ ἀριστείῳ καὶ τὸν νόμον, καὶ στῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ πρυτανείῳ τοῦ δήμου καὶ τῷ χαρίτων, οὗ ἂν δοκῇ τῷ θεοδότῳ τῷ ἐπὶ τοῦ θεάτρου, διονυσιακῆς ἀγωνοθετοῦντος τῶν ἀγαθῶν ἀγώνων, καὶ παναθηναίοις καὶ ἐλευσινίοις, καὶ ἐν ταῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι. ὅπως μεληθῶσιν οἱ τοὺς ἐφεστηκότας θεραπεύοντες τε αὐτῷ, καὶ ἐξαρκούντως τιμῶ τοῖς πρὸς ἡμᾶς εὐνοίαν, εἶναι πᾶν ὅτι ἂν δύνωνται ποιοῦντας εἰς τιμὴν, καὶ χάριν τῆς τῶν δήμων εὐσεβείας καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τούτων γνωρίμων φαίνηται ὁ δῆμος ὑπὲρ ὧν ἐπιδιδόμενος τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ τῆς προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξιωθῶσι, καὶ ζηλώσῃ τὸ πρὸς ἡμᾶς εὐσεβὲς ὑπὸ τῶν ἤδη τετιμημένων. εἰλέσθαι δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων ἀθηναίων, οἵτινες τὸ αὐτὸ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ παρακαλέσουσι πρὸς δεξιᾶς λαβεῖν τὰς τιμὰς προσήκειν τι ποιεῖν ἀγαθὸν ἡμῖν τὴν πόλιν. καὶ μὴν καὶ παρὰ ῥωμαίων καὶ τὸ δόγμα καὶ τὴν ἀβλεναίων τιμὴν πρὸς ὑρκανὸν ἡμῶν εὐθὺς ἐποιήσαντο ἱερεῖς. ὁ καὶ μᾶλλον δι' ὑποψίας τὰ κατὰ τὴν συνέλευσιν. εἰς δὲ καὶ πέντε πρεσβεύσας ἐπὶ τὰς συνόδους ἀπάτηρος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπέστειλεν, ἀπηγόρευσε δὲ ὑπὸ τοῦ τείχους, τοῦ πομπείου καθηρημένου, καὶ τὸν τῆς τῶν χώρων δόρυσσον, ὅπως καὶ πόλλων, ἀπειλῶν τὸ δόμα καὶ συμβουλίων ἡμῶν ὑρκανοῦ φροντίσας, ὃν δὲ θαμινὰ ἔδοξεν, καὶ βιάσασθαι τὴν ἰδίαν ἀπολαύοντας τιμήσεων ἀπαράσχετος. προσεδέχθησαν δὲ τῶν ἐν τῇ πανηγύρει ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι προσανέχοντες, καὶ τὸν μὲν ἔξειν αὐτὸ προσήκοντα, ἀπαιτοῦσι,

ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ᾧ αὐτὶ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους δὲ καὶ καίσαρα πικρούς αὐθαιρέτων πολεμίους. οὐ γὰρ αὐτίξεσθαι μεταχειρίζομένων ἐν αὐτοῖς κατέστησαν. ταῦτα λέγων καθίστα δι' ἑαυτοῦ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

Κεφάλαιον ιζ'.

Οτι αὐτίπατρος τοῖς παισὶν ἡρῴδη μὲν τὴν τῆς γαλιλαίας ἀρχὴν, φασαήλῳ δὲ τὴν ἱεροσολύμων, ἔδωκε· καὶ ὡς σέξτος καῖσαρ μέγαν αὐτὸν ἐποίησεν.

B

ΗΡῴδην δὲ ὁρῶν καὶ ναθὴ τὸν ὑρκανὸν, φασάηλον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτῷ τῶν παίδων, ἱεροσολύμων καὶ τῆς περὶξ, σατηρὸν δυνάστην, τῷ δὲ μετ' αὐτὸν ἡρῴδῃ τὴν γαλιλαίαν ἐπίτροπα, νέῳ παντάπασιν ὄντι, ἐπιτρέπει· οὐδὲν γὰρ αὐτῷ ἐμποδὼν ἔτι. βλάπτει δὲ οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὧν τὸ φρόνημα πρὸς ἀρετὴν ὁ νεανίας, ἀφορμὴν δείσεως ἀφαιρεῖται εἰς ὑπόνοιαν τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ ἐξηκοντούτη τὸν ἀρχελαΐδην, τὰ περὶ τὴν τῆς συρίας καταβεβηκότα σὺν μεγάλῳ κίνδυνῳ, τὸν καταχώσαντα, κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δὲ αὐτῷ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν οἱ σύριοι, πολὺν γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι τῶν λῃστηρίου τὴν χώραν, ἐπεπόθουν. ὅμοιον γοῦν αὐτὸν ὑπὸ τούτῳ καὶ πάσας καὶ πόλεις, ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσχηκότα, καὶ ἀσφάλειαν τῶν κτημάτων ἀπολαύσαντα. ἐνῆν δὲ λέγειν τοῦτο καὶ σέξτῳ καίσαρι γνώριμον, ὅτι συνῆν τῷ μεγάλου καίσαρος, καὶ διέπων τὴν συρίαν. ζῆλος δὲ ἐμπίπτει τῷ ἡρῴδῃ πρεσβευομένων, φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὸν διάδοχον αὐτῷ κινηθείς, ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι τῆς ὁμοίας δόξης. καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, δυνατοὺς ὄντας ἐποιεῖτο, δι' αὐτῶν μὲν ἔχων τὴν πόλιν, οὔτε δι' ἀπειλοκάλας τοῖς πρᾶγμασι προσφερόμενος, οὔτ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. ταῦτ' αὐτίπατρον ἐποίει θεραπείας χάριν τὸ ἔθνος τυγχάνειν βασιλικῆς καὶ τιμῆς οἵων αἱ τῆς μεταλαμβάνοι τὴν ὅλων ἀνδυάστης. ὑπὸ μὲν τοι τῆς ἐκ τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, οὐδὲν τῆς πρὸς ὑρκανὸν διανοίας καὶ πίστεως παρέβη. οἱ δ' ἐν τέλει τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν αὐτίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, διανοίᾳ τε τῇ πρὸς τὸ ἔθνος καὶ πρὸς αὐτὸν τῆς ἰουδαίας καὶ τῆς ὑρκανοῦ χρημάτων, κεκοινῶσθαι εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν αὐτίπατρος εἰς πεποιημένος πρὸς τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πέμψας πέμψῃ τὸν ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν προσίζεται τὴν δωρεὰν, ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑρκανοῦ δίδοντος ἐπεμψε. ταῦθ' ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ὃ δεῖ δὲ ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἡρῴδην βίαιον καὶ πολεμικὸν, καὶ τυραννίδος γλιχόμενον. καὶ προσελθόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν αὐτίπατρου, καὶ μέχρι πότε ἔφασαν δεῖ τοῖς πρωτοκλισίοις ἡσυχάζειν; οὐκ ἐᾷς αὐτίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τῶν ἀρχείων διαζωσμένους, σαυτὸν δὲ τῆς βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα. ἀλλὰ μὴ λανθάνητε ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνον ᾖ νόμιζε, ῥαθυμῶν σεαυτοῦ καὶ τῆς βασιλείας. ἤδη δέ τινες τῶν σῶν

A Hyrcanum verò pro rege tyrannum, tum Romanos atque Cæsarē acerbos hostes pro principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerint. atque his monitis ille regionem totam composuit.

Cap. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilæa, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit, & quòd Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

C

CÆterùm cùm Hyrcanum stupidum ac segnem animaduerteret, Phasaëlum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumuicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinij sociis. quod eius factum magnam ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à

D prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi securè possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. quapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis studuit quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo,

E & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est vt Antipater haud secus quàm si rex esset, à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominum. nec tamèn rebus tam secundis more cæterorū hominum deprauatus est, quo minus Hyrcano fidem seruaret atque amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes eum cum filiis tantopere crescere, tam fauore gentis, quàm

F Hyrcani pecunis & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniam eis mitteret, ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax

G Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntésque Hyrcanum apertè iam incusabant Antipatrum. Quousque tandem dissimulabis quæ geruntur quotidiè? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus, tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, néve te securum putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxtà negligens. neq; enim procuratores tuos

amplius agunt. noli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisque aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem quantumuis scelestum non sinunt affici supplicio, nisi priùs damnatum ex sententia iudicum. iste verò hoc ausus est, priùs quàm à te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus est. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hæ per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram concessu iudicium facti sui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam causam euocat, at ille prę stò fuit, præmonitus tamen à patre, vt non priuati more, sed cum comitatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem, sed tamen sufficiẽtem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin & Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum vt eum absolueret, minis si contrà fecisset additis. Quod quidem facilè ab illo impetratum est, nequa tristiore iudicum sententia ferire tur, quandoquidem amabat eum non secus atque filium. Cúmque constitisset ante iudicium vnà cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisquam eorum qui absentem accusauerant, ausus est hiscere: sed hærebant inopes consilij. Tum vnus quispiam Sameas nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Equidem iudices, túque rex, nec ipse vnquam vidi quenquam qui ad causam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quempiam, sed quisquis hactenus apud hũc concessum iudicandũ se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculũ ac captantis misericordiam, attratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes cædis reus, & tam graui obnoxius crimini, adstat hìc purpuratus & crine bellè composito, cum armatis stipatoribus: vt si capitalem iuxta leges sententiam in eum tulerimus, nobis mactatis ipse euadat illata vi legibus. Verùm isti non succenseo quòd maiorem incolumitatis suæ quàm legum rationem habeat, sed vobis magis & regi qui hanc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentem esse Deum, & quòd iste quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquãdo & regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos iudices & regem quoque sustulit, excepto vno Samea. hunc enim in honore habuit propter iustitiam, & quia pòst obsessa vrbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Porrò Hyrcanus animaduertens iudices propensiores

A τῆ μεγαλόψυχον αὐτὸν εἶναι, καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν τῶν
ἐκεῖ, μὴ ὑ ἀπόντα σφᾶς τὸν τύραννον ὀλόμενος, ἀλλὰ δικαιό-
τατα φανερὰς αἰκισάμενοι τὰς. καὶ γὰρ Ἡρώδης ὁ παῖς
αὐτῶν, ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, θέμιδι
δὲ ἡμέτερον νόμον, ὃς κεκώλυκεν ἀθέμιτον αἱρεῖν
καὶ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον κατακριθείη τοῦτο
παθεῖν, ὑπὸ τῷ συνεδρίῳ, μὴ λαβὼν δὲ ἐξουσίαν
θέμιδι σοῦ ταῦτα ἐπόλμησεν. ὑρκανὸς δὲ ἀκούσας
ταῦτα, πίδυται. προσῆλθαν ὑ αὐτῷ τὴν ὀργὴν ἐ
B αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ Ἡρώδου πεφονευμένων. αὗται γὰρ
καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ θέμιδι καλοῦσαν τὸν
βασιλέα καὶ τὸν δῆμον ἅπαν δίκην Ἡρώδης ἐν τῷ συνε-
δρίῳ τῆς παρανομίων ὑπόσχῃ διετίλουν. κινηθεὶς
οὖν ὑπὸ τούτων ὑρκανὸς Ἡρώδην ἐκάλει δικαζό-
μενον, ἵνα ἐν διαβάλλῃ. ὁ δὲ ἦκε, τῷ πατρὸς
αὐτῷ θέμιδι εἰσαγαγόντος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μ' δὲ ἀσφα-
λείας προσδεηθεὶς, ἐ φυλακῆς τῆς περὶ τὸ σῶμα. πάν-
C τα κ' τὴν γαλιλαίαν ὃν ἐνόμισεν αὐτὸς συμφέρειν
τρόπον ἁρμοσάμενος, καὶ μετὰ σίφας ὀπαδεῖν
αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε δείσαντος ὑρκανοῦ δό-
ξειε μ' μείζονι θέμιδι τάγματος, μήτε
γυμνὸς ἢ ἀτυλάκτους ἐν ποσὶ τοὺς δίκην μέλ-
λοντας ὑ συνείας ἡμεῖν, χάριν θέμιδι καλῶν ὁρκα-
νὸν ἀπολῦσαι τ' Ἡρώδην ἐκ τ' δίκης, ἐ προσαπει-
λεῖν θέμιδι κινῦσαι. τὸ δ' ἦν ἀφορμὴ καὶ τὰ θέμιδι
τῶν στέφων χρέμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ τ' συνεδρίου
παθόντα λαβεῖν τὴν Ἡρώδην, ἡνίκα γὰρ αὐτὸν εἰς
ὕπν. καταστὰς ὁ ἐν τῷ συνεδρίῳ μ' τῶν σὺν αὐτῷ τά-
γματος Ἡρώδης, κατόπλῆξιν ἅπαντας, καὶ κα-
τηγορεῖν ἐθάρρει τὸ λοιπὸν οὐδείς, τῷ φρεν ἀφικέ-
σθαι ὑμβαλλόντων, ἀλλ' ἦν ἡσυχία, καὶ τῶ τί χρὴ
ποιεῖν ἀπορία. θέμιδι μένων δ' οὕτως, εἷς τῆς σαμέας
τοὔνομα, δίκαιος ἀνὴρ, ἐ θέμιδι τῶ τ' δικαίων χρείτ-
των, ἀνίστησι εἰπών. ἄνδρες συνέδριον καὶ βασιλεῦ, εἰς
D δίκην μὲν οὔτ' αὐτὸς οἶδά τινα τῷ πώποτε ὑπ' αὐ-
τῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένον οὔτε θέμιδι στάντα. οὔτε ὑ-
μᾶς ἔχειν εἰκὸς ὑπολαμβάνω. ἀλλὰ πᾶς ὅς τις δί-
κην ποτ' ὤφλε ἀφῖκται εἰς τοῦτο τὸ συνέδριον κεκλησόμε-
νος, ταπεινὸς θέμιδι, κ' χρήματι διδοικότος, καὶ ἔ-
λεον ἐπερωτῶν παρ' ἡμῶν, νέμω τε ὀπτεύειν καὶ
ἐθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυκώς. ὁ δὲ Σίλπιος Ἡρώ-
δης φεύγων ἐ ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ κεκλη-
κώς, ἔστηκε τὴν πορφύραν θέμιδι ὠμος, καὶ τ' κε-
φαλὴν κεκοσμημένος τῇ συνθήκῃ δ' κόμης, καὶ θέμι-
F αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' ἀ κατακρίνωμεν αὐτὸν κ' τ'
νόμον, κτείνῃ ἡμᾶς, αὐτὸς ὑ σωθῇ βιασάμενος τὸ
δίκαιον. ἀλλ' Ἡρώδην μὲν ἐπὶ τούτοις οὐκ ἀ μεμ-
ψαίμην, εἰ τὰ αὐτῷ συμφέρον ποιεῖται θέμιδι πλεῖστον
ἢ τὸ νόμιμον, ὑμᾶς δὲ καὶ τὸν βασιλέα τοσούτων ἄ-
δειαν αὐτῷ θέμιδι παρέχοντας. ἴστε μέντοι μέγαν τὸν θε-
όν, καὶ οὗτος ὃν ναῦν δ' ὑρκανὸν ἀπολῦσαι βούλε-
G σθε, κολάσει ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα. δύ-
μβρτε δ' οὐδὲν τῷ εἰρημένων. ὁ γὰρ Ἡρώδης τὸν βα-
σιλείαν θέμιδι λαβὼν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐκ τῆς
συνεδρίου, πλὴν ὑρκανὸν αὐτὸν, χωρὶς τῶ σωμένου. σφό-
δρα γὰρ αὐτὸν θέμιδι τὴν δικαιοσύνην ἐτίμησε. καὶ ἔτι τῆς πόλεως μ' ταῦτα πολιορκουμένης ὑπὸ τε Ἡρώ-
δου καὶ σοσίου, παρήνεσε τῷ δήμῳ δέξασθαι τὸν Ἡρώδην, εἰπὼν, θέμιδι τοὺς ἀμύητας οὐ δικαίως φυ-
γεῖν αὐτόν. καὶ θεὶ μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρῦμεν. ὑρκανὸς δὲ ὁρᾷν ὡρμημένους πρὸς τὴν αἵρεσιν

Ἡρώδου

ἐξόδου τῆς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλην ἡμέραν ἀνεβάλλετο. καὶ πέμψας κρύφα πρὸς ἡρῴδην, συνεβούλευεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. οὕτω γὰρ τὸν κίνδυνον ἀσφαλέστερος καὶ ῥᾳδίως, ἀνεχώρησεν εἰς Δαμασκὸν ὡς φεύγων τὸ βασιλέα. καὶ θαῤῥαλεώτερος πρὸς στέφανον καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὑτὸν ἀσφαλισάμενος, οὕτως εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὸ δίκην μὴ ὑπακουσόμενος. μηχανώμενοι δὲ οἱ ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ τὸν ὑρκανὸν ἐπέρρωτο διδάσκειν, ὅτι πάντα ταῦτ' ἐπὶ κατ' αὐτοῦ. τὸν δ' οὐκ ἐλάνθανε μὲν, φεύγειν δ' ἐδόκει ἔχειν ὑπὸ αἰκαιρίας καὶ ἀνοίας. στέφανον γὰρ ποιήσαντος ἡρῴδου στρατηγὸν τῆς κοίλης συρίας, χρημάτων δ' αὐτῷ τὸ ἀπεδοτο, ὑρκανὸς μὲν ἐν φόβῳ μὴ στρατεύσηται ἡρῴδης ἐπ' αὐτὸν, οὐ πολὺ δὲ τοῦτου τὸ δέος ἐβεβάρυνεν, ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρῴδης στράτευμα ἐπ' αὐτὸν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ καὶ τῆς κλήσεως πρὸς τὸν λόγον ὑποσχεῖν ἐν τῷ συνεδρίῳ. διαλύσαν δ' αὐτὸν πρεσβεύειν τοῖς ἱεροσολύμοις ὑπαντήσαντες, ὅτε πατὴρ αὐτίπατρος καὶ ὁ ἀδελφὸς, καὶ τὸν ὅμιλον αὐτῷ καταπαύσαντες καὶ θαῤῥαλέωτερον ἐργῳ μηδενὶ, καταπλήξαι δὲ ἀπειλῇ μόνον, μὴ χαρῆσαι πρεσβείᾳ τε θαῤῥαλέοντος αὐτὸν εἰς τὸ παρελθεῖν τὸ ἀξίωμα. ἐξίουν τε πρὸς τὴν κλῆσιν τὰ δὴ δίκην ἐλθεῖν ἀναγκαίαν, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέσεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ συνθρασύτερον ἅπαντᾶν, πρὸς δὲ τὴν σύστασιν ἀχαριστεῖν. λογίζεσθαι δ' ὡς εἰ καὶ πολέμου ῥυπὰς βεβάρυκε τὸ θεῖον, πλέον ὅσῃ τῆς στρατείας τὸ ἄδηλον. διὸ καὶ τῷ τίτλῳ μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πολεμεῖν βασιλεῖ καὶ συντρόφῳ, καὶ πολλὰ μὲν διηρτήσαντι, μηδὲν δὲ χαλεπὸν αὐτὸν εἰργασμένῳ, πρὸς δὲ ὧν ἐγκαλεῖν δίκαι πονηρὸς συμβούλους, ἀλλὰ μὴ δι' αὐτὸν, ὑπόνοιαν αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσκόλου τινὸς παρεχομένῳ. πείθεται τούτοις ἡρῴδης, ὑπολαβὼν εἰς τὰς ἐλπίδας ὑποχείους αὐτῷ καὶ τῷ ἰσχυρῷ δηλοῦσθαι τῷ ἔθνει μόνον. καὶ τὰ μὲν πρὸς τῷ ἰουδαίαν οὕτως εἶχεν. ὁ δὲ καῖσαρ ἐλθὼν εἰς ῥώμην, ἕτοιμος μὲν ἦν ἐπ' ἀφανεῖς πολεμήσων σκιπίωνι καὶ κάτωνι. πέμψας δ' ὑρκανὸς πρὸς αὐτὸν παρεκάλει βεβαιώσασθαι τῷ πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ συμμαχίαν. ἔδοξε δ' αὐτοκράτορι εἶναι μοι πάσας ἀνανεώσασθαι τὰς γεγενημένας ῥωμαίοις πρὸς τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐτῶν πόλεις καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς ἀσίας καὶ τῆς δυρρηνῆς βασιλεῖς δι' ἀπουσίαν ἔχουσι ἡμᾶς, τῷ τε αὐθρείαν ἡμῶν καὶ τῷ πίστιν ἀγαπήσαντες. ἐπεὶ δὲ πολλοὶ δι' τὸν πρὸς ἡμᾶς δυσμένειαν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ πομπηίου καὶ μακεδόνων ἀναγεγραμμένοις πρὸς ἡμῶν, τῷ μὴ καὶ ταῦτα πάντα χοῦ μισθὸν ἐν τοῖς δημοσίοις ὑποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς δὲ τὰ ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα ἐκ ἴσην αὐτῷ πίστιν. σὺ τε τὸ δημόσιον αἰάκεις τόποις τῶν πόλεων, καὶ ἐπιγνώσῃ ἐν τῷ καπιτωλίῳ, ἀλλὰ στήλαις ἀναγεγραπται χαλκαῖς. οὐ μὴν ἀλλὰ καῖσαρ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκῆν στήλην ἐδήλωσεν, ὅτι ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσίν. ἐκ τούτων ποιήσομαι καὶ τὴν ὑποδειξιν. πραγθήσομαι δὲ τὰ ῥηθέντα, ὑπό τε τὴν συγκλῆτου δόγματα, καὶ ἰουλίου καίσαρος, πρὸς τὸ ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν. γαῖος ἰούλιος καῖσαρ αὐτοκράτωρ καὶ ἀρχιερεὺς δικτάτωρ τὸ δεύτερον,

A ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit, & clàm eum admonuit, vt fuga sibi consuleret. non enim esse remedium aliud. atque ita ille secessit Damascum quasi regem fugiens: cúmque conuenissent Sex. Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palàm præ se tulit quòd non esset compariturus si denuò citaretur ad iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Cæterùm cùm Sex. Cæsar accepta pecunia Herodē præfecisset Cœlesyriæ, vehementer timuit ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd iussus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu & precibus cohibitus est quo minus inuaderet Hierosolyma, placantium cum & rogantium, vt tertuisse contentus, re ipsa læderet neminem, néve vlterius aduersus autorē suæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminisse quòd citatus sit, quàm quòd absolutus etiam, & gratiam habere, quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandum quoque quàm periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his vel illis annuat victoriam: atque eo minus tum eam esse sperandam, quando non solùm contra regem suū & altorem bellum mouebat, verùm etiam benemeritum: ipse nulla affectus iniuria: nā si quid illi nunc obiiciat, non ipsius esse culpam, sed consultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes quòd potentiam genti declarauerit, atque eo tum in statu res fuerunt Iudaicæ. Cæterùm Cæsar Romam reuersus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem, Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt cōfirmaret cœptā societatem & amicitiam. Nūc videtur mihi operæprecium percensere omnes honores genti nostræ à Roman. Imp. habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuersis notum sit, quòd tam ab Europæ quàm ab Asiæ regibus obseruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerum scriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata sint, apud nostrates seruata & alios quosdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc & publicè dedicata sunt in vrbibus atque etiam in Capitolio, & columnis insculpta sunt æreis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriam attestatus est Iudæis inscriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vsurus sum. apponam etiam senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris, quæ ad Hyrcanum & nostram gentem attinent. C. Iulius Cæsar, Imp. & pont. max. dictator iterū,

XIX.

Sidoniorum magiſtratibus, ſenatui & pop. ſalutem. Si valetis bene eſt, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac pontificem attinet, vt in publicis veſtris monumẽtis reponatur, inſcriptum Græcis & latinis literis in ærea tabula. Eſt autem hoc: Iulius Cæſar, Imp. iterum & pont. max. de conſilij ſententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudæus & nũc & præteritis temporibus, tam pace quàm bello bonam ac fidelem operam in noſtris negotiis præſtitit, ſicut ei multi Imperatores atteſtati ſunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum M D. militibus, & ad Mithridatem à me miſſus virtute ceſſit neminis: has ob cauſas Hyrcanum filium Alexandri & eius liberos ethnarchas Iudæorum eſſe iubeo, & pontificatum Iudæorum perpetuò retinere more patrio, eſſéque ipſum & filios eius noſtros ſocios, & in amicorum noſtrorum recipi numerum. Iura quoque omnia pontificialia habere ipſum & filios decerno. & ſi qua controuerſia exorta fuerit de Iudaica diſciplina, iudicium penes ipſum eſſe. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæſaris conſulis, placita, conceſſa, decreta, ſic habent: vt filij principatum gentis Iudæorum, & donata ſibi loca poſſideant: vt pontifex ipſe ac ethnarcha Iudæorum in iniuriatum paſſis adſit: vtque ad Hyrcanum Alexandri filium Iudæorum pontificem mittantur legati acturi de ſocietate & amicitia. dedicaríque æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Aſcalonem, in templis, inſcriptam Romanis atque Græcis literis: vtque hoc decretum apud omnes omnium vrbium quęſtores ac magiſtratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hoſpitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæſar, Imp. dictator, conſul honoris, virtutis & benignitatis cauſa, conceſſit in commodum s. p. q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium eiúſque filios pontifices ac ſacerdotes eſſe Hieroſolymorum totiúſque gentis, iure quo & maiores eorum hoc ſacerdotium geſſerunt. C. Cæſar quintùm Cos. decreuit habere & munire Hieroſolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham ſecundum ſuam voluntatem, & vt Iudæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducant, immunéſque ſint ab angariis & vectigalibus. C. Cæſar Imper. iterum ſtatuit vt ſingulis annis tributa pendant Hieroſolymitani pro ſua ciuitate, Ioppe excepta, abſque anno ſeptimo quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo neque fructus arborum colligunt neque ſeminant: vtq; in Sidone ſecundo quoq; anno tributum reddant quartam partem ſatorum:

A σιδωνίων ἀρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, οὗ ἂν ἔχοι, κἀγὼ ἔρρωμαι σὺν τῷ στρατοπέδῳ. τὸ γεγραμμένον ἀντίγραφον ἐστὶ τῇδε τῷ ἐπιστολῇ πρὸς ὑρκανὸν υἱὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα καὶ ἐθνάρχην Ἰουδαίων ἵνα ἀναπεφωνημένον τὸ ὑπόμνημα ὑμῖν τὸ ὑπόγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις μνημείοις ἀναπεφωνημένον χρήσιμον ᾖ. ἔστιν δὲ ἑλληνιστὶ καὶ ῥωμαϊστὶ ἐν δέλτῳ λελιθίνῃ. ἔστιν δὲ τὸ ἀναπεφωνημένον. ἔτει ἕβδομῳ τῆς ἰούλιος καίσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον καὶ ἀρχιερεὺς μὲ συνεβουλίου γνώμης ἐπέκρινα· ἐπειὶ ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου Ἰουδαῖος B καὶ νῦν καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις σύν τε εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ πίστιν τε καὶ εὔνοιαν εἰς τὰ μάλιστα ἐνδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, ἐν τῷ ἴσῃ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἦλθε σύμμαχος, καὶ παρ' ἐμοὶ πεμφθεὶς ἀνδρείᾳ τοὺς ἐναντίους ἐνίκησεν, ἐπὶ τούτοις οὖν βούλομαι, ἀρχιερατεύειν τὸν Ἰουδαίων, ἕως ἂν θέλῃ, καὶ πάντας ἔχειν καὶ περιέπεσθαι, εἶναί τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῖν, ἔτι τε καὶ ἐν τοῖς ἐμοῖ ἀδελφοῖς ἀριθμεῖσθαι. ὅσα τε ἐστὶ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους ἔχειν ἀρχιερατικὸς ἢ φιλανθρωπίᾳ, ταῦτα καλῶς ἐφύλαξεν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. εἰ δέ τινα ἐξ ὑπαίτιος τῆς ζήτησις ἐστὶ τῆς Ἰουδαίων ἀγωγῆς, ἀρέσκει μοι πείσιν λαμβάνειν παρ' αὐτοῦ. ἔδοξε καὶ ἐμοὶ ἵνα τὰ γράμματα ἀναγνωσθῇ ἐν C δημοκρίᾳ. Γάϊος ἰούλιος ὑπατος, δικάσας ἐδίκαιον, σύμπαντα χωρὶς ἐμβόλου, ἀνεπιτιμήτου, ὅσον ἔτους ἔχουσι. ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους ἄρχῃ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τόπους κυρίζωσι). καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων ἀφίκηται τῶν ἀδικουμένων. πέμψαι δὲ πρὸς ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων, ἀρισθοῦντας τοὺς ἀεὶ φίλους, καὶ συμμαχίας δίκαιον ἐμβῶσι. ἀναπεφωνῆσθαι δὲ καὶ χαλκῶν δίκαιον τοῦτο ἀεὶ ἔχουσαν, εἶναι τῷ καπιτωλίῳ, καὶ σιδῶνι καὶ τύρῳ, καὶ ἐν ἀσκάλωνι καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἵνα καὶ ἐν δόξῃ χρήσιμα ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσιν τοῖς κατὰ πόλιν τιμίαις καὶ τοῖς τούτων ἡγουμένοις, εἰς τε τοὺς φίλους ἀπαντήσωσι, καὶ ξένια τοῖς πρεσβείαις δίδοσθαι, καὶ δόγματα πέμψαι πανταχοῦ. Γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ ὕπατος, πάπιος καὶ ἀρίστ καὶ φιλανθρωπίας ἕνεκα, συνεχώρησεν ὅπ συμφέρειν, καὶ συγκλήτου καὶ τοῦ δήμου τοῦ ῥωμαίων, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτὸν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερέας τε καὶ ἱερεῖς ἱεροσολύμων καὶ τὸ ἔθνους εἶναι ὅπ τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ τῷ ἱερωσύνῃ κατέσχον. Γάϊος καῖσαρ ὕπατος τὸ πέμπτον ἔλεγεν, τούτους ἔχειν καὶ τειχίσειν τὸ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κυβέρνειν αὐτῶν, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχην, οἷς αὐτὸς προσαιρεῖται. ὅπως τε ἰουδαῖοι ἐν τῇ δευτέρᾳ τῆς μεθ' ὅσους ἔτει τῆς προσόδου τόκον ὑποτελῶσιν. καὶ D μήτε ἐρανολογῶσι τοῖς, μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς τελῶσι. Γάϊος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔτη καὶ ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν ὑπὲρ τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἰόππης ὑπεξαιρουμένης, χωρὶς ἃ ἔβδομα ἔτους, ὃν σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν, ἐπεὶ δὲ ἐν αὐτοῖ μήτε σπόρ τῇ δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρουσι. καὶ ἵνα ἐν σιδῶνι τῇ β' ἔτει τὸν φόρον δόσι δίδωσι, τὸ τέταρτον τῆς σπειρομένου,

ἐκ

πρὸς τούτοις ἐπὶ καὶ ὑρκανῷ τῷ τοῖς πάτριος αὐτῶν τὰς
δεκάτας τελεῖν, ἃς ἐτέλουν τῷ τοῖς πρόσθιοις αὐτῶν.
καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ ἡγεμὼν
κωλύῃ τοὺς ἐν τοῖς ὅροις τῶν ἰουδαίων ἐνίστε συμμαχίαν, καὶ
στρατιώτας ἀγεῖν, ἢ τὰ χρήματα τέλη παρ' αὐτῶν πράττειν, ἢ
εἰς ἀλλαχεμασίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνόματι, ἀλλ' εἶναι
πανταχόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ ταῦτα ἔχουσι, καὶ
ἐκτήσαντο, ἢ ἐωρίαντο, ταῦτα πάντα αὐτοὺς ἔχειν.
ἐδόκουν ἡ πόλιν ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔχουν ἰουδαῖοι πολέμῳ
τε καὶ φιλίᾳ αὐτῶν ἑκόντος καὶ τὸ σφέτερον
ἡμῖν ἀρέσκῃ, φέρειν τὸ ὑπὲρ ταύτης τὰ τέλεως,
ὑρκανὸν ἔχειν Ἀλεξάνδρου υἱόν, καὶ παῖδας αὐτοῦ, ὧνδρ
τῆς γενεμωμένων, χώρας, καὶ λιμένος ἐξαγωγίου κατ'
ἐνιαυτὸν σιδωνιμοδίους δισμυρίους χο ἑ. ὑπεξαιρου-
μένου τοῦ ἔτους ὃ σαββατικὸν καλοῦσι, καθ' ὃν οὔτε τὸν
τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι τάς τε κώμας τὰς ἐν
τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκανὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ
πρότερον ἐξεκατέχον, ἀρέσαι ἦ συνκλήτῳ ταῦτα ὑρ-
κανὸν ἔχειν καὶ ἰουδαίοις ὅπη τοῖς δικαίοις οἷς καὶ πρότε-
ρον εἶχον. μένειν δὲ καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς δίκαια, ὅσα πρὸς
ἀλλήλους ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἦν, καθ' φιλίαν
ἔθεντο, ὅτα τε τὸ δῆμον ψηφισαμένου καὶ τὸ συνκλήτου
ἔχον. ἐπὶ τούτοις τε τοῖς δικαίοις χρῆναι αὐτοὺς ἐξεῖναι
ἐν λύδδοις. ταύς τε τόπους καὶ χώρας καὶ ἐποίκια ὅσα
βασιλεῦσι συρίας καὶ φοινίκης συμμάχοις οὖσι ῥω-
μαίων καὶ δωρεαὶ ὑπῆρχε, καρπεύεσθαι. ταῦτα δὲ κε-
κρίσθαι ἡ σύγκλητον ὑρκανὸν τὸν ἐθναρχίαν καὶ ἰου-
δαίους ἔχειν. δεδόσθαι τε ὑρκανῷ, καὶ παρὰ τοῖς
αὐτοῦ καὶ φρουρεῖσθαι ταῖς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν, εἴ-
τε πομπῆ μονομάχων καὶ θηρίων καὶ θεζομένοις, μετὰ
τῶν συγκλητικῶν θεωρεῖν. αἰτησαμένους δὲ καὶ
κτίσταρον ἢ δὲ ἰππάρχου παρελθεῖν ὅταν εἰς
τὸν σύγκλητον εἰσάγωσι. καὶ τὰ δοκοῦντα αὐ-
τοῖς δεδόσθαι ἐν ἡμέρᾳ ι ταῖς ἁπάσαις, εἰ τὸ
δόγμα γράψαι. Γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ δικτά-
τωρ τὸ τέταρτον, ὕπατος τὸ ε. δικτάτωρ διὰ βί-
ου συγκλήτου δὲ βίαν. λόγους ἐποιήσατο περὶ τῆς δι-
καίων τῆς ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως ἰουδαί-
ων καὶ ἐθναρχου τοιούτους. τῆς μὲν ἐμοῦ αὐτοκρα-
τόρος ἐν ταῖς ἐπαρχείαις μαρτυρεσθαι τὸν ὑρκανὸν
ἀρχιερέα ἰουδαίων καὶ ἰουδαίοις δεῖ τε συγκλήτου
καὶ δήμου ῥωμαίων, δι' χαρισάσαντός τε τῷ δήμῳ
καὶ τῆς συγκλήτου αὐτοῖς, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς
ἀναμιμνῄσκειν καὶ φροντίζειν ὅπως ὑρκανὸς καὶ τὰ ἔ-
θνεα τῷ ἰουδαίων καὶ τοῖς ὑρκανοῦ παρὰ πᾶσι μὲν ἐπὶ συγ-
κλήτου, καὶ δήμου ῥωμαίων ἀξία τῆς πρὸς ἡμᾶς
εὐνοίας αὐτῶν, καὶ ὧν ἀνηγγείλαμεν ἡμᾶς χάρις ἀπο-
δοθῇ. Ἰούλιος γάϊος, στρατηγὸς ὕπατος ῥω-
μαίων. παρεισαν ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν.
ἐπέταχόν μοι ἰουδαῖοι οἱ ἐνθάδε, καὶ πρὸς τῷ πρεσβυ-
τέρων ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ἡμετέρων πρέσ-
βεων. καὶ ἐνεφάνισαν ὡς ὑμᾶς τε ψηφίσματι κω-
λύοιεν αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ
οὖν οὐκ ἀρέσκει τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων
τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα καὶ κωλύειν αὐτοὺς ζῆν κατὰ τὰ αὐτῶν ἔθη, καὶ χρήματα εἰς συνόδους ἀναφέρειν, καὶ τοῦ ποιεῖν αὐτοὺς μηδὲν ἐν ῥώμῃ κεκωλυμένων. καὶ γὰρ γάϊος καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπατος, ἐν τοῖς διατάγμασι κωλύων διάσους συνάγεσθαι κατὰ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, οὐδὲ χρήματα συνεισφέρειν, οὐδὲ συνόδους ποιεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἄλλους διάσους κωλύων, τούτους μόνους ἐκέλευσε

A & ad hęc Hyrcano eiúſque filiis decimas perſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtq; nullus vel præſes vel dux vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: néve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Quęcunque etiam poſtea parauerint vel emerint, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi dum in populi Rom. B amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cũ ſuis filiis, tam ab eius agri aratoribus, quàm vectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur, annua modiorum XXMDCLXXV. excepto anno ſeptimo quẽ vocãt Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores ante C eum poſſederunt, placet ſenatui eundẽ Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerãt, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes. quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſederant, placere ſenatui vt Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat. eſ- D ſéque ius Hyrcano eiúſque filiis & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi inter ſenatores ſedentibus. Vtque quotieſcunque poſtulauerint à dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid à ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar. Imper. IIII. Coſ. v. perpetuus dictator, huiuſmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. Quandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudæiſque tam in prouinciis quàm apud S. P. Q. R. & hoc homine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam vt Hyrcano ac Iudæorum genti filiiſque Hyrcani à S. P. Q. R. pro ſuo erga nos fauore gratiæ referantur. C. Iul. Cos. Parianorum magiſtratibus S. P. Q. R. Sal. Acceſſerunt me in Delo Iudæi & quidam de coloniis Iudæorum, F præſentibus etiam veſtris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo vetatis eos vti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduerſus amicos noſtros & ſocios fieri, vetaríque eos viuere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia, quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæſar Cos. in edicto quo interdixit in vr- G be ſodalitia, hos ſolos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare vetuit. Ego quoque cùm alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſino

iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos si quod decretum fecistis contra amicos nostros & socios, id abrogare propter eorum virtutem, & erga nos beneuolentiam. Post mortem autem Cæsaris M. Antonius, P. Dolabella Coss. aduocato senatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum postulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis scripsit per vniuersam Asiam, & primæ eius prouinciæ ciuitati Ephesiorum, in hunc modum. Dolabella Imperator Ephesiorum magistratibus s. p. q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarchæ Iudæorum, mihi retulit de ciuibus suis quòd militare non possint, eo quòd neque arma gestare, neque iter facere eis fas sit diebus sabbatis, neq; victum more patrio possent sibi quærere. Quamobrem ego quoque quemadmodum alij ante me Imperatores immunes eos volo à militia, permittóque vt patriis vtantur moribus, conuenientes sacrorum causa sicut leges eorum postulant, & conferentes in offerenda templo sacrificia. volóque vt hæc ipsa scribatis per vrbes prouinciæ singulas. Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus est. L. autem Lentulus Cos. pro sententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergò esse immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas Octobreis. Multa itaque extant & alia huiusmodi senatusconsulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem nostram aliásque vrbes, & rescripta de iure nostro ad prouinciarum præsides, de quibus propter hæc quæ hoc loco inseruimus credere facile est his, qui nostra scripta candidè lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostræ cum populo Romano amicitiæ, ostensis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc vsque durantibus, duraturísque in posterum, omnia hîc apponere superuacaneum ac molestum duximus, existimantes neminem fore tam difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata sit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano intercessit amicitia & societas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa huiusmodi. Cecilius Bassus vnus è Pompeianis per insidias interfecto Sexto Cæsare ipse occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum est circa Apamiam, Cæsarianis ducibus contra eum venientibus cum equestribus ac pedestribus copiis: ad quos & Antipater misit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum à Cæsare, ideóque repetendas pœnas ab eius interfectore iustum existimans.

καὶ τὰ πάτρια ἔθη ⸗ νόμιμα συναγαγεῖν ⸗ ἱστᾶσ. ⸗ ὑμᾶς δὲ καλῶς ἔχει, εἴπερ καὶ τῷ ἡμετέρων φίλων ⸗ συμμάχων ψήφισμα ἐποιήσατε, τοῦτο ἀκυρῶσαι δίκῃ τοῦ μὴ ἡμᾶς αὐτῶν αἱρεῖν ⸗ δύνασθαι. μηδ᾽ ὁτιοῦν γαίου θάνατον, μάρκος αὐτώνιος καὶ πόπλιος δολοβέλλας, ὑπατοι ὄντες τὴν ⸗ σύγκλητον συναγαγόντες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίουν, ⸗ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποίησαν, καὶ πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. καὶ δολοβέλλας δὲ λαβὼν παρὰ ὑρκανοῦ γράμματα, ὅπισέλλει τοῖς κατὰ τὴν ἀσίαν ἅπασαν, καὶ τῇ ἐφεσίων πόλει, περὶ τούτου τῆς ἀσίας οὕτως. δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἀλέξανδρος θεοδώρου περσβεύτης ὑρκανοῦ, ἀρχιερέως ⸗ ἐθναρχου τῶν ἰουδαίων, ἐπιφανέσι μοι παρὰ ⸗ μὴ δύνασθαι στρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτῶν, μήτε ὅπλα βαστάζειν δυνάσθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν σαββάτων, μήτε τροφὰς τῶν πατρίων καὶ σωμάτων κατ᾽ αὐτοὺς ἐξπορεῖν. ἐγὼ τε οὖν αὐτοῖς καθὼς καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες δίδωμι τὴν ἀτελειαν, καὶ συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἔθεσι, ἱερῶν σύνεκα καὶ ἁγίων συναγομένοις καθὼς αὐτοῖς νόμιμον καὶ τῷ θεῷ τὰς θυσίας ἀφαρισμάτων. ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι καὶ πόλεις. καὶ ταῦτα μὲν δολοβέλλας ὑρκανῷ περσβευσαμένῳ πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο. λούκιος δὲ λέντλος ὕπατος εἶπε, πολίτας ῥωμαίων ἰουδαίους ἱερὰ ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς τῷ βήματι δεισιδαιμονίας σύνεκα στρατείας ἀπέλυσε, πρὸ δώδεκα καλανδῶν ὀκτωβρείων. πολλὰ οὖν ὄντα καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι ῥωμαίων δόγματα, πρὸς ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγονότα, ⸗ πόλεσι ψηφίσματα, ⸗ γράμματα πρὸς τοὺς ἡμετέρων δικαίων ὑπὲρ ἰσολὰς αἰτησαμένων ἡμᾶς, πρὸς ὧν ἅπαντων ἐξ ὧν ἐπιθέμενα πιστεύειν τοῖς ἀναγνωσομένοις οὐ βασκάνως ἡμῶν τὸν συγγραφὴν πάρεστιν. ἐπεὶ γὰρ ἐναργῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς ῥωμαίους ἡμῶν φιλίας γνωμένης, ὅπερ εἰκνύοντες αὐτὰ χαλκᾶς στήλας καὶ δέλτους ἐν τῷ καπιτωλίῳ μέχρι νῦν ἑστώσας, καὶ διαμενούσας, τὸν μὲν πάντων ἐπίθεσιν ὡς περιττὸν τε ἅμα, καὶ ἀτερπῆ φαρμησάμεθα. οὐδένα δ᾽ οὕτως ἡγησάμενον σαφῶς, ὃς οὐχὶ πρὸς τῆς ῥωμαίων ἡμῖν πιστεύσῃ φιλίας, ὅτι ταύτην καὶ διὰ πλειόνων ἐπιδείξασθαι πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς οὐχ ὑπολήψεται πρὸς ἂν εἶναι φαμὲν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ἐπιδείξαμεν. τὸν μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν καὶ ἑκόντους τοὺς καιροὺς γνωμένην, διηλώκαμεν. αἰτίαν δ᾽ ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ταραχθῆναι τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. βάσσος κεκίλιος, εἷς τῶν τὰ πομπηίου φρονούντων, ἐπιβουλῇ συναθρὶς ὅπου σέξτος καῖσαρ, κτείνει μὲν ἐκεῖνον. αὐτὸς δὲ τὸ στράτευμα αὐτοῦ παραλαβὼν, ἐκράτει τῆς παραλίου. πόλεμός τε μεγας πρὸς ἀπάμειαν συνίστη, τῶν καίσαρος στρατηγῶν ἐπ᾽ αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππότου καὶ πεζῆς δυνάμεως. τούτοις δὲ κατὰ αὐτὰ στρατος συμμαχίαν ἔπεμψε μετὰ τῶν τέκνων, κατὰ μῆνα ὧν διῳκήσαντο ὑπὸ καίσαρος, καὶ δίκῃ τῶν τιμωρῶν αὐτοῦ καὶ δίκαιον παρὰ τοῦ πεφονευκότος εἰσπράξασθαι δίκαιον ἡγούμενος.

φερνι-

χρηματίζοντος ἢ τῶ πολέμω, μέρκος μὲν ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῶ στέφου. καῖσαρ δὲ ὑπὸ τῶν φίλων καίσιον καὶ βροῦτον ἐν τῆ βουλευτηρίω κτείνεται, κατὰ μὲν τὸν ἀρχικὸν ἔτη ε' καὶ μῆνας ς'. τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his qui cum Cassio & Bruto coniurauerant in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriæ proditum est.

Κεφάλαιον ιη'.

Ως καῖσαρ τὰ τε ἰουδαίων ἐπάκουσε, καὶ τάλαντα ὠ παρ' αὐτῶν εἰσπράξατο.

Cap. XVIII.

Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit.

Τοῦ δ' ὅλου τὰ καίσαρος θανάτω πολέμου συνερρωγότος, καὶ τῆ ἐν πόλει πάντων ὅλη σταπαῖς συλλογὴν ἄλλων ἄλλη διασαρμόσαι, ἀφικνεῖτο καῖσσις εἰς συρίαν, ὡς δαλησόμενος τὸν ἐκεῖ ἀπαμέαν σφετέρισθαι, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους ἀφεστάναι τόν τε βάσσον καὶ τὸν μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπαρχόμενος, ὅπλα τε ἐκ σταπώτας συναθροίζει, καὶ φόρους αὐταῖς μεγάλους ἐπιτίθει. μάλιστα δὲ τὴν ἰουδαίαν ἐπάκουσεν, ἐπ' ἀπόσπα τάλαντα ἀργυρίου εἰσπρακτὸς ὁμῶς. αὐτίπατρος δ' ὁρῶν ἐν μεγάλω φόβω καὶ ταραχῆ τὰ πράγματα, μερίζει τιὼ τῆ μὲν χρημάτων εἰσπραξιν, καὶ ἑκατέρω τῆ υἱῶν συναίρει δίδωσι, τὰ δὲ μαλίχω κακοήθως πρὸς αὐτὸν ἔχοντι μᾶλλον, τὰ δὲ ἄλλοις προστάττειν εἰσπράττεσθαι. καὶ πρῶτος ἡρώδης ὑπὸ τῆ γαλιλαίας εἰσπραξάμενος ὅσα ἦν αὐτῷ προστεταγμένα, φίλος ἦν εἰς τὰ μάλιστα καισίω. στρατὸν γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ ῥωμαίους ἔχειν διαπρέπειν, καὶ παρ' αὐτὸν καταστρέφειν δύνασθαι εἰς ἀλλοφυλίαν πόνων. ὅπως δείσαντο δ' αὐταὶ ἅπασαι ὅσαι τῆ ἄλλων πόλεων ὅπλα μελετῶσι. καὶ τέσσαρες πόλεις ἐξανδραποδίζεται καίσιος. ὧν ἦσαν αἱ δυνατώταται, γόφνα τε καὶ ἐμμαοῦς, πρὸς ταύταις δὲ λύδδα καὶ θαμνᾶ. ἐπεξῆλθε δ' αὐτῷ ὀργῆς καίσιος ὡς τε καὶ μᾶλλον ἀνιᾶν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτὸν, εἰ μὴ ὑρκανὸς δ' αὐτὰ πέζου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῆ ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἐπέσχε τὴν ὁρμῆς. ἐπεὶ δὲ καίσιος ἐκ τῆ ἰουδαίας ἀπῆρε, μάλιστα βουλόμενος αὐτὰ πέζω, τιὼ τούτου πλοῦτιὼ, ἀσφάλειαν ὑρκανοῦ τῆς ἀρχῆς ἐνθάδε νομίζων. οὐ μὴν ἀλλὰ τὸν αὐτίπατρον τῶν τε φρονῶν. αἰσθόμενος γὰρ ἐκεῖνος, ἐχώρει πρὸς ἰορδάνου, καὶ στρατὸν ἀράβιον ἄγων καὶ ἐγχώριον συναθροίζει. δεινὸς μὲν τοι ὢν ὁ μάλιχος, πρᾶξαι τιὼ βουλιὼ, δολοφρονήμων. μὴ ὄρκων αὐτῷ τι καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασπήλου μὲν τὰ ἐσπουδάγμενα φρουρουμένου, ἡρώδου δ' ἔχοντος τιὼ φυλακιὼ τῆ ἅπαντα, οὐδ' ἂν εἰς νοῦν βάλε τοιοῦτον οὐδέν. ὁρῶν δὲ τιὼ ἀπορίαν καταλλάσσει πρὸς τὸν αὐτίπατρον, καὶ συνεμβάσαν, μάρκου κτ συρίαν στρατηγοῦντος. ὃς αἰσθόμενος ἐπιστρεφόμενον τε κτ ὑπὸ ἰουδαίων τὸν μάλιχον, ἦλθε μὲν ὡς τὸ μικρὸν αὐτὸν ἀφέξων, αὐτίπατρον δὲ ὡς δὴ καλέσαντος ἀφεῖσαν.

B Bello deinde ciuili post cædem Cæsaris exorto, consularibus aliis aliò discurrentibus ad parandos exercitus, Cassius in Syriam venit, occupaturus eum qui circa Apamiam erat exercitum: solutáque obsidione tam Marcum quàm Bassum in suas partes pertraxit: obeundóque ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauia. sed maximè Iudæam afflixit, plus quàm septingentis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res vbique turbatas videns, partem eius pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho sibi parum amico, partē quibusdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Cassium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur consilium, iam tum Romanorum alieno sumptu captare benevolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsæ ciuitates venum dabantur vnà cum suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Cassius haftæ subiecit. adeò autem exacerbatus erat, vt etiam Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de suo missis, furorem eius lenisset. At ille post Cassij discessum maximè insidiatus est Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi securitatē se paraturum existimans. nec tamen latuerunt Antipatrum eius consilia. nam cùm hoc sensisset, vltra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verùm Malichus vir callidus inficiabatur insidias, deierans apud Antipatrum & filios, quòd Phasaelo Hierosolymorum præsidium renente, Herode verò habente armorum custodiam, ne in mentem quidem sibi vnquam tale aliquid venerit. & videns non succedere quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro Marco Syriæ præsidēte, qui postquam intellexit res nouas in Iudæa molitum Malichum, minimum abfuit, quín eum interficeret, quem tamē Antipatri precibus donauit incolumem.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ως μάλιχος δολευσάμενον, αὐτίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκω.

Cap. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

Ἐλαθε δ' ἄρα φρονία ἀφειστώσας αὐτίπατρος αὐτὸν μάλιχον. καίσιος μὲν γὰρ ὡς μικρὸν στρατὸν ἀθροίσαντες, ἐπὶ βρινδισίου ἐπλησαν ἐνεχείρησαν ἡρώδη, καὶ στρατηγὸν αὐτῷ ποιήσαντα συρίας ἐπόησαν, πλοῖα δόντες καὶ δύναμιν ἱππικὴν ἅμα καὶ πεζικὴν, ὑπὸ χρόμους δὲ ὁ βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας ἀπαδέξεν μὴ πόλεμον, συνεπλήρου γὰρ τότε, πρὸς ἐπαντίον καὶ τὸν υἱὸν πομπήϊον. μάλιχος δὲ τότε δόσας μάλιστα ἐπ' αὐτίπατρον,

C Malichus verò tũ maximè timens Antipatrũ,

D

E

F

G

decreuit è medio tollere. corrupróque pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem; & assumpta armatorum manu susceptit ciuitatis gubernacula. Cęterùm postquam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis Malichus strenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternæ necis consciũm: séque vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, cámq; nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere. non multo autem pòst instante Hierosolymis festo, & ipse venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat sibi satellitium. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionẽ vicissim comiter tractare Malichum.

Cap. XX.

Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.

Attamen Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit vt vlcisceretur parẽtis iniuriam: clàm etiam mandauit Tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cúmque capta à Cassio Laodicia, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices suspicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obsessus in ea vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illũ in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibiipsi principatum eius acquirere. Sed cõsiliis eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, præmisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egressi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderunt hominem: quo facto Hyrcanus adeò est attonitus vt obmutuerit. tandem ęgrè ad se reuersus percontabatur Herodem quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito factum

ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. καὶ πύσας αὐγυεῖῳ τὸν ὑρκανοῦ οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἑκάτεροι εἰστιῶντο, φαρμάκῳ κτείνει τὸν ἄνδρα, καὶ ὁπλίτας ἔχων ἐπιζέπιζε τὰ κῆ τὴν πόλιν. γνόντων δὲ τέως ὅπλοις τὴν κατὰ πατρὸς ἀρώδου καὶ φασαήλου, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, ἠρεῖτο πάντα ὁ μάλιχος, καὶ ἔξαρνος ἦν τὸ φόνου. καὶ αὐτίπατρος μὲν δυσεβείᾳ καὶ ἀκαιροσύνῃ διενεγκὼν, καὶ τῇ πρὸς τὸν παῖδα σπουδῇ, τῶτον ἐπαλάτησε τὸν τρόπον. τῆς δὲ παίδων αὐτῷ ἀρώδης μὲν διὸς ἔγνω τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, μετὰ στρατιᾶς ὅτι μάλιχον ἐλθών. φασαήλῳ δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει προσίνεσθαι τὸν ἀδελφὸν, μὴ πολέμου καταρχειν νομιζόμενον ἐμφυλίου. τῶτο τοιῶν ὑπολαμβάνει μάλιχος προσδέχεται, καὶ πιστεύειν ὑποκείνεται, μηδὲν αὐτὸν πρὸς τὸν αὐπάτρου κακουργῆσαι θάνατον, τάφον δὲ ἐπόσμει τῷ πατρὶ, ᾗ ἀδελφὸν μὲν ἀρώδης εἰς σαμάρειαν καὶ καταλαβὼν αὐτῶ κατακωμῴλει, αἰσχρᾶ τε ᾗ τὰ νέκρη διέλυσε τοῖς ἀνθρώποις. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἑστάσης τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἑορτῆς ἀφικνέται σὺν τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν πόλιν. ᾗ δείσας μάλιχος, ἔπεισεν ὑρκανὸν μὴ δέξασθαι αὐτῷ εἴσοδον, ᾗ πίστεται μὲν ὑρκανὸς, προσέβαλλεν δ' αἰτίκα τ' ἀποκωλύσως τὸ μὴ δεῖν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνίζοντος εἰσδέχεσθ πλήθους. ὁ δὲ λάθρα πέμψας τῷ ἀγγέλων, νύκτωρ εἴσεισιν εἰς τὴν πόλιν, ᾗ φοβερὸς μὲν ἦν τῷ μαλίχῳ, ὁ δ' οὐκ αὐτὸν ἐπιστ ὑπόπτευεν, ἀλλ' ἐδάκρυεν αὐτῷ καὶ ἀσπαζόμενος ᾗ ἀσπαζόμενος φανερὸς ὡς φίλος, κρύφα δ' φαλακὴν τῷ σώματος ἐποιεῖτο. ἔδοξε δ' καὶ τοῖς περὶ ἀρώδην μὴ ἀπολείπεσθαι αὐτῷ τὴν προσποίησιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ αὐτὸ πλοῦ, αὐτὸν φιλοφρονεῖσθαι τὸν μάλιχον.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἀρώδης δολερῶ αὐτῷ τρόπου τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

Καίτοι μὴν τοῖς τολμῶσι τοὺς πατρὸς ἀρώδης ἐπέστελλε. κἀκεῖνος οὕτως εἶπε τὸν τρόπον μάλιχος, αὐτοπρόσωπος ἦλθε τιμωρῶν τῷ πατρὶ, καὶ λάθρα δεδιττόμενος τοὺς ἐν τύρῳ χιλιάρχους κελεύων αὐτοὺς συμπροθύμεῖν ἀρώδῃ, δίκαια μέλλοντι προφέρειν. ὡς δ' λαοδίκεια ἠρκότος κατείχε, πρὸς αὐτὸν ἀπήντων κοινῇ, στεφάνους τε αὐτῷ καὶ χρήματα κομίζοντες, ἀρώδης μὲν προσεδόκα δώσειν τὸν μάλιχον τιμωρίαν ἐκεῖ γλυφόμενον. ὁ δὲ τύρου τῆς φοινίκης ὑπεισδύμενος τὸ φρόνημα, μειζόνων ἐφίετο. καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ ὁμηρεύοντας ἐν τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω τῶτον τὸ ὑπακλίψαι, καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπάρειν, ἀποδόντος τε ἐπ' αὐτόνιον κατείᾳ, τὸ ἔθνος ὑποστήσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς δ' ἐβουλευμένοις, ὅτι δόλιμον αὐτόπροφάσει, καὶ δ' ἐνὸς ὢν ἀρώδης, τὴν προφάσιν αὐτῷ καταγνόντας, προσεπέμψας διεκάπονζε, τῷ μὲν δοκεῖν ὑπὲρ δ' εἰρήνου ἀφικόμενον, ᾗ χθὲς ἐπάσσειν αὐτοὺς ἅπαντας προφερεῖν, ταῖς δ' ἀληθείαις προσ τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν ὑπὲρ μάλιχον πείθει μετὰ ξιφιδίων. οἱ δ' ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ προστυχόντες ὑπὲρ τὸ αἰγιαλοῦ, κατακεντοῦσι τὸν ἄνδρα. ὑρκανὸς μὲν οὖν, ὑπ' ἐκπλήξεως τῷ γεγονότος εἰς ἀφωνίαν ἐτράπη. μόλις δ' αἰσθόμενος, ἐπυνθάνετο τῆς τοῦ τὸν ἀρώδην, τί ποτ' ἐστὶ τὸ γεγονὸς καὶ τίς ὁ μάλιχου αἰτιώτατος; ἐπόντων δ' κάστων τῶ τὸ

τοῦτο φερσάξαι, ἐπῄνησε τὸ ἔργον. ποινὴν γὰρ εἴη πάντων, καὶ τῆς παρὰ δίκην βουλῆς. καὶ μάλιχον μὲν πρὸς τοῦτον ὑπὲρ τῆς εἰς Ἀντίπατρον ἀδικίας δίκην ἐξέπρασε. κατὰ δὲ Συρίας ἀπάρσεως ταραχὴ γίνεται κατὰ τὴν Ἰουδαίαν. ἔλιπε γὰρ ὑπολειφθεὶς ὁ Φάσαηλος μετὰ στρατιᾶς, ἅρμασιν ὅπλοις τε δῆμος ὁ Ἱεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ἅρμασιν ὅπλοις τε ὅλος ἐῶ. Ἡρῴδης δὲ πρὸς Φάβιον ἐπορεύετο ἐπὶ Δαμασκῷ στρατηγοῦντα, καὶ βουλόμενος πρεσβεύειν πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὑπὸ νόσου κατελύετο. ἕως οὗ Φασάηλος δὲ ἀπῆλθε, ἕλκος κρατῆσαν ἡμιόμφαλον, καταπλεύσει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα δὲ ὑπάρχοντα ἀφῆκε. τὸν τε Ὑρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς πολλὰ μὲν δὴ πεπονθότα ὑπ' αὐτοῦ, συμφερόντως ἢ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς Μαλίχου τὸν Ἀραβίωνα ὑποστήσας οὐκ ὀλίγα χωρία ἐφεῦρεν, ἢ μάσαδαν τὸ πάντων ἐρυμνότατον. δηλῶν μὲν οὖν τούτων ῥᾳδίως ὁ Ἡρῴδης ἐκ τῆς νόσου ἀναστήσεται, ἢ ἀφελόμενον αὐτὸν πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑπάρχοντα ἀπέλυσεν.

A esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atque ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. Porrò Cassio profecto è Syria, apud Iudæam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phasaelum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes verò ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præpeditus est. donec Phasaelus per se superato Felice, in turrim primùm compulsũ, incolumitatem deinde pactum abire passus est. quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauiter, quòd post accepta à se multa beneficia, inimicis suis fauorem impẽderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cætera Masadam longè munitissimum. Vt igitur conualuit Herodes cõtra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumitatem dimisit.

B

C

Κεφάλαιον κά'.

Ὡς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου βουλόμενον ἀφ' ἑαυτοῦ τυραννεῖν πράτου, Ἡρῴδης ἀπαντήσας τρέπεται καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει.

Cap. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum è Iudæa pellit.

Ἀντίγονον δὲ τὸν ἀριστοβούλου, στρατιὰν ἀθροίσαντα, καὶ φάβιον πεισθέντα δυσὶ μυριάσι, πτᾶται πτολεμαῖος ὁ ἐφιππάρχου δὲ τὸ κατ' Δαμασκὸν συνεμάχει δ' αὐτῷ καὶ μύριον ὃν τυρίων κατελλείσεται κράτος τύραννον. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τὴν συρίαν ἔσχε ὁ ἀνὴρ, ἐφεύρησεν. ὁ δὲ μύδιον καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν, ὅμορον οὖσαν ἐνέβαλε, καὶ ζῆα κατὰ λαβὼν ἐρύματα, δὲ φευγὰς εἶχεν. ἁλόντων δὲ καὶ τούτων Ἡρῴδης, ἅπαντα μὲν αὐτῷ ἀφείλατο. τοὺς δὲ τυρίων φευγοὺς, φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἐν οἷς καὶ δωρεαῖς δοὺς δὲ τὸ πρὸς τὴν πόλιν εὔνουν. ταῦτα διαπραξάμενος ὑπέλυσε τὸν ἀντίγονον, καὶ μάχην αὐτῷ συνάψας νικᾷ, καὶ ὅσον οὔπω τὴν ἄκραν διέβαινε τῆς ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς Ἱεροσόλυμα δὲ παραγενόμενον, σεφεῖος αἰδεῖται ὑρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. ἐπεγαμβρεύει δὲ ἤδη καὶ ὁμολογίαν τῷ ὑρκανῷ ἄγει, καὶ δὲ τοῦτο μᾶλλον αὐτῷ προσέσπευδε μᾶλλον ἀγαθὴ τὴν ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου θυγατέρα, ὑρκανοῦ δὲ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται, τριῶν μὲν ἀρρένων, δύο δὲ θηλειῶν ἔλαβε δὲ καὶ πρότερον γυναῖκα δημοτέλη, δωρὶν ὄνομα ἀπὸ τῶν ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται παῖς, ἀντίπατρος.

Cæterùm Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare deuicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam proficiscitur. qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudæorum primates, Phasaëlum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solùm regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset penes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno

D

E

F

Κεφάλαιον κϚ.

Ὅτι Ἡρῴδης ἐν Βιθυνίᾳ ἀπαντήσας πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν αὐτόν, δὲ τὸ τοὺς κατηγορεῖν αὐτῆς βουλομένους οὐκ ἐᾶσαι.

Cap. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, præmiis eum sibi conciliat: quo factum est vt ille accusatores eius non admiserit.

Κάσσιον μὲν οὖν χειρωσάμενος ἀντώνιός τε καὶ καῖσαρ ἀπεὶ φιλίππους. μετὰ τὴν νίκην καῖσαρ μὲν ἐπὶ γαλλίας ἐχώρει, ἀντώνιος δὲ εἰς τὴν ἀσίαν ἀπῆρε. ἡμιόμφῳ δὲ ἐν τῇ βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπάντων πρεσβεῖαι. παρῆσαν δὲ καὶ ἰουδαίων οἱ ἐπίλεκτοι, κατηγορήσοντες τῶν περὶ φασάηλον καὶ Ἡρῴδην, ἐπὶ σχήματι μὲν ὡς βασιλείας ὑρκανὸν, τούτους δὲ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. Ἡρῴδῃ δὲ ἀντώνιος δὲ πολλῆς

honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat: quo factum est vt ne ad colloquium quidē aduersarios eius admiserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum præstò fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans vt quos Iudæos Cassius præter ius belli captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatē vindicaret: & agros per Cassium ademptos gēti restitueret. Quorum postulata Antonius æqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudæis, simúlque ad Tyrios misit decretum hanc sentiam continens. M. Antonius Imper. Hyrcano pōtifici ac ethnarchæ Iudæorum salutem. Si valetis bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Iosephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam priùs Romæ legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes quanta nos prosequaris benenolentia. quare cognitam non tam ex verbis quàm ex operibus vestram amicitiam, & mores cōpositos ac pios non complecti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarij nostri ac pop. Rom. incursauerunt, nec sacratis locis nec ciuitatibus parcentes, neque iusiurandum præstitum seruantes: non tam priuatum nostrū negotium agentes, quàm suspecta defensione reipublicę in diuini simul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus sol ipse auersatus videtur, & inuitis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priscam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & vsque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum iniusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessúsque à nobis, addidit se Cassio socium exitij. qui postquam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiā conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim nostra opera vniuersum Asiæ corpus velut è graui morbo colligere se incipit. Cùm igitur etiam de te cum tua gente agendo ornādoque cogitem, curæ mihi erit quicquid in rē vestram fuerit. edictum etiam oppidatim proposuit, vt quotquot vel liberi vel serui sub hasta à C. Cassio Cassianisve venundati sunt, liberè dimittantur. Volóque vt quæ mea & Dolabellæ benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuò rata sint. Tyrios quoque iubeo vt iniuriam à vobis abstineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totum restituant. Coronam autem quam misisti accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Sal. Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis

A εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορούντων, καὶ δῶρόν τε συμβῆναι μηδὲ λόγου τυχεῖν τοὺς αὐτοστασιώτας. διεπέπρακτο γὰρ τοῦτο χρήμασιν Ἡρῴδης παρ' αὐτοῦ. ἐπεὶ δ' εἰς ἔφεσον ἦκεν αὐτῷ πρεσ-
B βεία ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον αἰτοῦσα ἐπιστολὰς πρὸς αὐτὸν, στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ ἀπαγαγεῖν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ κασσίου ἰουδαίους ἐκ τόπων πολέμῳ, χρήσαντα τοῖς καὶ τὰς ἀρχὰς ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν ἣν ἐκ τῶν κασσίου κατέσχεν ἀφελέσθαι, ἀπὸ δ' ἐναγ. ταῦτα κελεύειν αὐτῷνιος δίκαια τοὺς ἰουδαίους ἀξιῶν, ἀπαγεῖλαι ἐπέστειλε δὲ ἅμα
C καὶ τυρίοις, διάταγμα περιέχον τάδε. μάρκος αὐτώνιος ἀρτοκρατωρ, ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, εὖ ἂν ἔχοι. ἔρρωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατεύματος. λυσίμαχος καὶ παυσανίου, καὶ ἰώσηπος μνναίου, καὶ ἀλέξανδρος
D θεοδώρου παρεβάλοντες ἐν ἐφέσῳ μοι συντυχόντες, τῷ τε ἐμπεσεῖν ἐς ῥώμην τοιαῦτα ἐπὶ σοὶ καὶ τῷ ἔθνει ἀπουσίας διέθεντο, ὡς ἔχεις δύνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένῳ οὖν καὶ ἐκ τῶν πεπραγμένων, καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι εἰκειότατα ἔχεις πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἀρᾶρός ὑμῶν ἔθος καὶ τὸ θεοσεβὲς κατανοήσας, ἴδιον ἡγήσομαι καταβραμόντων δὲ τῷ ἀσίαν ἅπασαν τῶν συστησάντων ἡμῖν τὸ καὶ τῷ
E δήμῳ τῶν ῥωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε ἡγεμόνων ἀποχωμένων, μήτε ὅρκους οὓς ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς οὐχ ὑπὲρ ἰδίου μόνον ἀγῶνος, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινοῦ, τοὺς φονέας καὶ τῷ εἰς ἀθεμίτους παρανομίαν, καὶ τῷ εἰς θεοὺς ἀνομημάτων, νενικάμεθα. δι' ἃ καὶ τὸν ἥλιον ἀποστρέφεσθαι δικοῦμεν, ὃς καὶ αὐτὸς ἀνδρῶν ἐπεῖδε τὸ ὅπι κρίσεως μῖσος. ἀλλὰ ταῖς ὅπι βουλαῖς αὐτῶν τοὺς θεομάχους, ἃς ὑπεδέ-
F ξατο ἡ μακεδονία, καὶ καθάπερ ἰδίῳ αὐτὸς τῷ ἀνοσίων τολμημάτων ἀὴρ, καὶ τῷ σύγχυσιν τῆς ἡμημένοις κακοήθως γνώμης, ὡς κατὰ φιλίππους τῆς μακεδονίας συνεκέστου, καὶ τόπους δὲ φύσεις καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάσσης ἀποτετειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλῃ μιᾷ τῷ παρόδου ταμιεύσασθαι, τῷ θεῶν αὐτοὺς ὅπι ἀδίκοις ἐπιχειρήμασι κατεψηφισμένων, ἐκρατήσαμεν. καὶ βεβῶτας συμφυγὼν εἰς φιλίππους, καὶ συγκλειστοὺς ὑφ' ἡμῶν, ἐκουσίως κατοίκῳ τῆς αὐτῆς ἀπωλείας. πάντων κεκολασμένων, εἰρωνίας τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν νομίζομεν, καὶ ἀναπαύσασθαι τῷ ἀσίαν ἐκ τοῦ πολέμου. κοινῷ οὖν ποιούμεθα τῶν συμμάχοις τῷ ὑπὸ θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην. ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ σῶμα νῦν ὀλίγα τῷ ἡμέτερον νίκῃ ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὺ ὀλίγα μνήμης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φρόντισον τῶν ὑμῖν ἐξαφιγμένων. ἐξέπεμψα δὲ καὶ γράμματα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐφέρθησαν ὑπὸ γαΐου κασσίου ἢ τῶν ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ἀπολυθῶσιν οὗτοι, τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δολοβέλλα φι-

λανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυρίους τε κωλύω βιαίους εἶναι ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν ἰουδαίων, ταῦτα ἀποκαταστῆσαι κελεύω, τὸν δὲ στέφανον ὃν ἐπέμψας ἐδεξάμην. Μάρκος αὐτώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἐμφανισάντων μοι ἐν ἐφέσῳ, ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρ-

ἐθναρχου πρισβυτῶν χώραν αὐτῶν ὑμᾶς κατέχειν λεγόντων, εἰς ὧν ἐσβητε, καὶ τῶν ἐναντιωμένων ἡμῖν ὑπηκρατήσειν, ἐπεὶ τὸν πρὸς τῆς ἡγεμονίας πόλεμον αἰσθόμεθα, καὶ τῶν δυσεβῶν καὶ δικαίων ποιούμενοι πρόνοιαν ἡμυνάμεθα τοὺς μήτε χάριτος ὑπομνημοσύναντας, μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βούλομαι καὶ τοῦ ἀφ' ὑμῶν εἰρηνεύειν τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπαρχειν. καὶ ὅσα πρὸς τῶν ἡμετέρων ἐλάβετε ἀνταγωνιστῶν, μὴ συγχωρεῖν, ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδοῦναι τοῖς ἀφηρημένοις. ἔστι γὰρ ἐπαρχίας ἐκείνων οὐθὲν ἔστε στρατόπεδα τῆς συγκλήτου δούσης ἔλαβον, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἐχαρίσαντο βιαίως τοῖς πρὸς ἃ οὐδὲν χρησίμοις αὐτοῖς ὑβρισταῖς. δίκαιον οὖν ἀπέδοσαν τοὺς τε συμμάχους τοὺς ἡμετέρους ὁπόσ' εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτους ἔχειν, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία ὑφεῖλε ὄντα τοῦ ἐθναρχου Ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ γαῖον κάσιον πόλεμον ἢ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα, ἀπολῦσαι τῆς ἐπαρχίας ἡμῶν ἵνα ἔχητε, ἀποδοῦναι αὐτοῖς, βιάσαντα αὐτοὺς μηδεμίαν προσφέρειν δίκη τοῦ ἀθανεῖς αὐτοὺς ποιεῖν τῶν ἰδίων διαιτᾶσθαι. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δικαιολογίαν, ὅταν ἐλθωμεν δίκη τοὺς τόπους, ἔξεσται ὑμῖν ταύτην ζητεῖσθαι, ἡμῶν ἑκάστοις τοῖς συμμάχοις ὁμοίως τοῖς λείπουσι φυλασσόντων. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ τυρίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. διάταγμα ἐμὸν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, ὃ βούλομαι ὑμᾶς φανερὸν ποιῆσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς τοὺς δημοσίους ἀναγράψητε δέλτους, γράμμασι ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ δήμῳ φανερῷ ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων ἀναγνώσκεσθαι δύνηται. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἀνδρῶν καταστάντων πρὸς τῶν δημοσίων πραγμάτων εἶπεν. ἐπεὶ γαῖος κάσιος, ταύτῃ τῇ ὑποστάσῃ ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατειληφὼς ὑπὸ στρατοπέδων καὶ συμμάχοις ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπολιόρκησε τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τοῦ ῥωμαίων δήμου, τοῦ δὲ πόνοιαν τοῦ ἐκείνῳ τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες, διατάγμασι καὶ κρίμασιν ἐπανορθούμεθα τὰ ὑπ' αὐτοῦ διηρπασμένα, ὡς τε δύνασθαι ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡμῶν. καὶ ὅσα ἐφέρθη Ἰουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ κτῆσις, ταῦτα ἀφιέντα, τὰ μὲν σώματα ἐλεύθερα, ὡς ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ δὲ κτῆσις, τοῖς προτέροις κυρίοις. τὸν δ' ἐκ ὑπακούσαντα τοῦ ἐμοῦ διατάγματι, διαλῦσαι συνήσεσθαι βούλομαι. κἂν ἁλῷ, τότε καὶ τοῦ ἐμοῦ προστάγματος ἀξίαν μελήσει μοι ὑπεξελθεῖν τὸν ἐκ ὑπακούσαντα. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τοῖς καὶ σιδονίοις καὶ ἀντιοχεῦσι καὶ ἀραδίοις ἔγραψα. παρεθέμεθα δὲ καὶ ταῦτα εὐκαίρως, τεκμήρια ἡμῶν ὅσης φαμὲν ῥωμαίοις ποιήσασθαι προνοίας ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἐθνῶν.

A Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pōtificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idque factum quo tempore nostri aduersarij tenuerunt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello suscepto, iustitiæ pietatique prospicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiā vobis pacem esse cum nostris sociis; & quicquid ab aduersariis nostris accepistis, habere vos non permittimus, sed iubemus vos prioribus B dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit, neque exercitum, sed quæ per vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ violentiæ, quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum censemus vt socij nostri ea quæ antè habuerunt, nemine vetante, retineant: vósque si quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, postquam C. Cassius bellum illicitum in nostra prouincia mouit, occupastis, eos reddatis: néve vllam vim C interponatis quo minus ad pristinos dominos redeant, quòd si aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primùm ad ea loca venero, integrum vobis erit ius vestrum repetere, id quod etiam sociis nostris peræquè integrum seruabimus. M. Antonius imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Salutem. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conspicuo proponi, vt legi possit ab D omnibus. M. Antonius Imper. ac triumuir dixit: Quoniam C. Cassius hoc perturbato rerum statu alienam prouinciam & militem præsidiarium inuasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastauit Iudæorum gentem amicam populo Rom. insolentia eius armis nostris perdomita, iudiciis atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata restituantur nostris sociis. & siue corpora Iudæorum siue bona diuendita sint, illa in libertatem E hæc ad pristinos reuertētur dominos. qui verò contra edictum hoc nostrum fecerit, pœnas daturus est: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ferè exemplo Sidoniis, Antiochensibus & Aradiis scripsit: visúmque est hoc loco etiam hæc inserere, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus sit Romanus populus.

Κεφάλαιον κγ'.

Πῶς αὐτόνιος εἰς συρίαν διαβὰς ἡρῴδην καὶ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν.

CAP. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς συρίαν αὐτόνιος διαβὰς, πλειστάζουσι μὲν χιλίαις ἐντυχοῦσα, δι' ἔρωτος αὐτὸν ἐσχήκει. καὶ δὴ πάλιν ἰουδαίων ἑκατὸν οἱ δυνατώτατοι, διαβάντα πρὸς αὐτὸν κατηγορήσοντες ἡρῴδου, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, προσποιούμενοι σφᾶς αὐτῷ τοὺς δεινοτάτους λέγειν. ἀντέλεγε δ' αὐτοῖς μασσαλὰς ὑπὲρ τῶν ναυίσκων, παρόντος καὶ ὑρκανοῦ,

POst hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiā, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursum centum è Iudæorum gente potentissimi venerunt ad eum vt accusarent Herodem G vnà cū suis, electo ad hoc eloquētissimo quoq; è suo numero. Iuuenē autē causā defendendam Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano,

qui iam ſocer factus fuerat. Antonius verò audita vtraque parte apud Daphnen, ſciſcitatus eſt ex Hyrcano, vtra pars melius adminiſtraret reſpublicam. Qui cùm reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hoſpitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoq; in hoc ſcripſit, & ex eorum aduerſariis xv. coniecit in vincula, occiſur⁹ etiam niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamuis nec ſic quidem ceſſarunt à legatione reuerſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrium, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia iam corrupt⁹ à fratribus, impetrauit eius loci magiſtratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerũ animadueterent: & Herodi adiutor eſſet ad principatũ parandum. Herodes verò antè vrbem diuerſãtes in littore accedens, hortatus eſt eos vt ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum inſtaret periculum ſi cõtendere pergerent: quod illi contempſerunt. móxque erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim fanciauerunt: reliqui verò domum refugientes poſthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iuſſit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Menneæi defunctus eſt. cuius in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa qui multũ apud eum poterat.

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & quingentas mulieres daturum ſe Parthis eſt pollicitus, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vnà cum ſuis interficerent. quæ tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerunt verſus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrij, ſed Sidonij ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Iudæam ſpeculatum præmiſit, iuſſam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adiungentibus autem ſe Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hoſticum inuadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem quandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymæ vocabatur: & quibuſdam eis occurrentibus peruaſerunt vſque Hieroſolyma. Vbi adiungentibus ſe aliis iam multum auctis numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. móxque ferentibus opem his qui fratrum partes ſequebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtem iuuenes: cóq; in templo cõpulſo,

A ὃς παλαιὸς ἐπύχανε ἤδη χρώμενος. ἀκροασάμενος δ' ἑκατέρων αὐτὸς μὲν Δάφνης, πυνθάνεται ὑρκανοῦ, πότερος τῶν ἐθνους ἄμεινον προΐσταιτο. φήσαντος δὲ τοῦ ἡρῴδου, αὐτόνιος ἐκ παλαιᾶς οἰκείας ἔχων πρὸς αὐτοὺς, διὰ τὴν παρ' ἐκείνου ξενίαν, καὶ νέους ὄντας ἔτι τὸν πατέρα αὐτῶν, τούτους μὲν ἀμφοτέρους, τετράρχας καθίστησι, καὶ τῶν Ἰουδαίων αὐτοῖς διατάττει πράγματα. γράφει δ' ἐν ἐπιστολαῖς, καὶ ἐν τῷ κατηγορικῷ ἔθνει. μέλλοντες δὲ καὶ κτείνειν αὐτούς, παρῆν πᾶσιν ὁ περὶ ἡρῴδου παρακάλεσις. ἀναβαίνουσι δὲ οὐδὲ οὕτως ἐπανελθόντες ἐκ τῆς πρεσβείας, ἀλλ' ἀπλοΐαν πάλιν αὐτοῖς χίλιοι εἰς τύρον, ἐκεῖ δέξασθαι ἀφιξόμενοι. καὶ ὁ μὲν τύριος πολλοῖς διαφθαρεὶς ἤδη χρήμασι, τὸν τε ἡρῴδου καὶ τὸν ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ κατὰ τάχος ἐπιστάξει πολέμιον τοῖς περὶ βαδύλας τῶν Ἰουδαίων, πανταχόθεν ἀθροίζουσι τοὺς στασιάζοντας, καὶ τοῖς ἐκ ἡρῴδου συναδικοῦσι τῶν ἀρχῶν. ταχὺ δὲ ἡρῴδης, ἰσχυρὸς ἤδη τοῖς ὑφ' αὑτὸν ἐπὶ τῆς πόλεως, ἐφοδίων ἀπεσταλμένων παρεκελεύετο, συμβῆναι δὲ αὐτοῖς καὶ ὑρκανὸς, ὡς μεγάλου κακοῦ, εἰ ἐφέλοιντο εἰς φιλονεικίαν ἐξαμαρτεῖν· καὶ οἱ μὲν οὐκ ἐπείθοντο. ἐξορμήσαντες δὲ ἐπὶ ταμάντες Ἰουδαίων συὸ ἐγχειρίους, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν. πλείους δὲ κατέφυγον. οἱ δὲ λοιποὶ ἐξαφυζόντες ἐπὶ οἴκου ἐφοβοῦντο παύεσθαι. τῇ δ' ἑξῆς κατιδόντες ἡρῴδου, ἐπεξῆσαν τοῖς αὐτόνιος τοὺς δεδεμένους ἀδίκτεινον. δευτέρῳ δ' ἔτει συείαν κατέσχον, πάκορος τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ βαρζαφάρνης σατράπης ὁ πάρθων. πλουτᾷ ἢ καὶ πτολεμαῖος ὁ μεννάιος, καὶ τῶν ἀρχῶν αὐτῶν ὁ παῖς λυσανίας ἐφιλήθων. ἐφεστάτει φιλίας πρὸς αὐτίγονον τὸν ἀριστοβούλου, πρός τε τὸν χρήσιμον τὸν σατράπην ἐφιλήθων, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον.

Κεφάλαιον κδ'.

E Στρατεία παρθων εἰς συείαν, καθ' ὧν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν αὐτίγονον εἰς τὴν βασιλείαν καταγαγόν.

ΑΝτίγονος δ' ὑπαρχεῖ χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τῶν ἀρχῶν ὑρκανὸν ἀφελόμενοι ἐφ' ἑαυτοὺς ποιήσουσιν αὐτῷ, καὶ τοὺς σὺν τῷ ἡρῴδου φόνον. οὐ μὴν ἔδωκεν, ἀλλ' αἱ μὲν πάρθοι, ὑφ' ὧν τότε τῶν Ἰουδαίων ἐστράτευσαν, κατέσχον αὐτίγονον. πάκορος μὲν ὑφ' ἧς παραθαλαττίου, ὁ δὲ σατράπης ὑφ' ἧς μεσογείου. τὰ μὲν οὖν ἐπιτήδεια πάκορος, σαβίνιοι δὲ καὶ πτολεμαεῖς, ἐδίδοσαν. ἵλην μὲν οὖν πάκορος ἱππικὴν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκοπήσουσάν τε τὰ κατὰ τὴν χώραν, καὶ αὐτῷ συναφέξουσαν, ἡγεμόνα τὸ ὁμώνυμον τῷ βασιλέως οἰνοχόον. οἱ δὲ τῷ ἐξ κάρμηλον τὸ ὄρος Ἰουδαίων πρὸς αὐτίγονον ἐλθόντων, καὶ συνεισβαλεῖν ἑτοίμως ἐχόντων, προσέβαλλον ἤδη τ' χώρας μέρος τι μᾶλλον ὁ αὐτίγονος, ὁρμὴν δὲ τὸ χωρίον καλοῦσι. καί τινων ὑπαντιασάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς ἱεροσόλυμα· οἱ αὖθις προσηλυθόντων δέ τινων, πολλοὶ συνεφάπτοντο, ὅτι τὰ βασίλεια ἦκον, καὶ αὐτὰ ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων δὲ τῷ ἐξ φασαήλου καὶ ἡρῴδου. καὶ μάχης γενομένης κατὰ τὸ ἀγορᾶν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους. καὶ συνελθόντες εἰς τὸ ἱερὸν, πέμπου-

πέμπουσιν ὁ πλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρουρήσοντας αὐτὰς, οἷς ἐπαναστὰς ὁ δῆμος συμμίσχων ἔνιας ἐρήμους, σὺν αὐτοῖς οἴκοις κατέφρησεν. ἀφ' ἑνὸς οὖν τῆς ἀδικίας ταύτης ἡ ὀφλὴς, μεγάλην πημορίαν ἔμελλε τὴν ἀπόστασιν λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας, γινομένων δὲ ὀνημέραι ἀκροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀεὶ πλείους οἱ πολέμιοι τὴν ἐκ τῆς χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην πεντηκοστὴν, ἑορτὴ δέ ἐστιν αὕτη, μέλλοντα ἥξειν. ἐπὶ δ' ἡμέρας ἑκατὸν πολλαὶ μὲν τὸ ἱερὸν ἀθροίζουσι μυριάδες ἀόπλων κατεῖχον τὸ ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τοῦ περὶ τὰ βασίλεια. ταῦτα γὰρ σὺν ὀλίγοις σφαπώταις οἱ περὶ Φασάηλον ἐφρούρουν. φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλασσεν. ὑρώδης δὲ λόχον ἔχων, ἐπίκειτο τοῖς πολεμίοις καὶ τὸ πεζὸν ἔφθειρεν. καὶ καρτερῶς μαχόμενος πολλὰς τῶν μυριάδας ἔκτεινε, τὰς μὲν εἰς τὴν πόλιν φυγόντων, τὰς δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔστι δ' ὃν εἰς τὸ ἔξω χαράκωμα. οὐ γάρ τι αὐτὸν ὠφέλησε, παρεβοήθει δὲ φασάηλος. πάκορος δὲ ὁ Πάρθων στρατηγὸς σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις αὐτῷ γνήσιος δηλωθεὶς εἰς τὴν πόλιν ἦρχε, λόγῳ μὲν ὡς καταπαύσων τὴν στάσιν, τῷ δ' ἀληθεῖ συμπράξων ἐκείνῳ τὰ ἀρχήν. φασάηλος δ' ὑπαντήσας καὶ δεξιωσάμενος ξενίᾳ, πάκορος πείθει προσβιάσασθαι καὶ βαρζαφάρνην αὐτὸν, δόλον πρὸς τὸν σωτῆρας καὶ φασάηλος ἤδη ὑφεδώκει πεισθεὶς, μὴ ἐπαγωνιοῦντας ὑρώδην τοῖς περὶ τὸν ὄμιλον, δι' ὃ τὸ τῶν βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ πάκορον καὶ τοὺς ἥκοντας ὑπ' ἐκείνου θᾶττον ἀποθανεῖν κελεύοντες. ὧν χάριν ἐπεμψαν πρεσβεύοντες, ὑρκανός τε καὶ φασάηλος. πάκορος δὲ καταλιπὼν ἱππεῖς ἑξακοσίους ἱππεῖς καὶ δέκα τῶν ἐλευθέρων λεγομένων, σὺν παιδίοις αὐτοῦ. ἐφομένοις δ' ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, μὴ ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ ταύτῃ τὴν πόλιν ἐφεστῶτες. καὶ βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοῖς ὑπεδέχετο φιλοφρόνως καὶ δῶρα δίδωσιν, εἶτα ἐπιβουλεύει. πλησίον δὲ μὴ ἱππέων ἦν θαλάττης οἱ περὶ φασάηλον κατάγονται. καὶ σύνθεσθαι ἀκούσαντες, ὡς αὐτίγονος ὑπόσχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας φ' τοῖς πάρθοις κατ' αὐτὸν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρβάρους. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ δηλωθέντες αὐτοῖς ἀπήγγελέ τις, φυλακῆς αὐτοῖς ἐκτὸς φανοῖς περιστάσης. καὶ συνελήφθησαν αἱ οἱ μὲν περὶ μόνον ἕως αἱ οἱ περὶ ἱεροσόλυμα πάρθοι ἡρώδου συλλάβοντες, μὴ θεασαμένων τούτων ἐκεῖνος αἰθόμενος ἐφεύγει. καὶ λαθὼν ταῦτα οὗτος ἔχων καὶ οἱ φύλακες αὐτὸν ἐκράτουν. φασάηλῳ μὲν οὖν παρῆν τινὰς δοὺς ἀποπαύσασθαι καὶ μὴ φεύγειν. μάλιστα μέντοι θεὸς ἔοικε αὐτῷ ὀφίλλιος συλλαβεῖν, ὃς ἀκμαῖός τε καὶ σωματώδης τὸν ἐν συρίᾳ χρόνον καὶ πλοῖα θεὸς τὴν φυγὴν ὑπισχνεῖτο. εἰ γὰρ ἦν ἡ θάλασσα, οὐκ ἂν ὑρκανὸν ἀπολιπὼν οὐκ ἦλθεν, οὐδὲ κίνδυνον τῷ ἀδελφῷ παρέσχεν. ἐπεὶ δὲ θεὸς τὸν βαρζαφάρνην, οὐ δίκαια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, τοιαῦτα βουλεύσαντα περὶ αὐτοῦ. χρημάτων τε γὰρ δεομένῳ, πλείονα ἐπαγγελλόμενος παρ' αὐτοῦ ἢ παρὰ τοῦ αὐτίγονος δίδωσι. καὶ ἄλλως, δεινὸν ἦν θεὸς αὐτὸν ὅτι πίστει συνελθόντας φρουρίου ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δὲ βάρβαρος ταῦτα λέγοντος, ἔμενε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῷ ὑπονοουμένων, ἀλλὰ ψευδεῖς αὐτὸν ὑποψίας παρέχειν, ἀπῆει τε πρὸς τὸν πάκορον.

A miserunt armatos quosdam in propinquas ædes vt eis essent præsidio. in quos coortus populus, destitutos auxilio cum ipsis concremauit ædibus: quam iniuriam populo pòst Herodes vltus est, aduersarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cúmque quotidianæ velitationes inter eos fierent, hostes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecosten, quam vocant, festiuitatem. Quæ dies postquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata sunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templum & vrbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes seruabat cũ paucis militibus eius murum Phasaelus custodiebat: Herodes verò cum suorum cohortibus erupit in hostem agentem in suburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templũ, partim etiam intra vallum quoddã in propinquo positum. in ea pugna & Phasaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in vrbem ingressus est, prætextu quidem quasi seditionis compescendæ gratia, sed reuera principatum illi astruere cupiens. quin postquam à Phasaelo occurrente exceptus est hospitio, suasit ei vt legatus iret ad Barzapharnẽ, insidias hoc pacto instruens. ille nihil suspicatus paruit, non probãte hoc factum Herode propter Barbarorũ perfidiam, hortantéq; vt potius Pacorum & alios ad se venientes opprimeret. Itaque profecti sũt in eam legationem Hyrcanus atque Phasaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam vẽtum est, armati eis occurrunt qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excipit donárque muneribus: deinde struere insidias incipit. Phasaelus verò cum suo comitatu deductus est in propinquum iuxta mare diuersorio. Vbi audito quod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis esset pollicitus, suspectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciauit, noctu illis parari insidias, & clàm adhiberi custodiam. Et certè cepissent eos, nisi expectassent donec relicti Hierosolymis Parthi Herodem caperent, ne his sublatis ille præsentiens effugeret. id quod verum esse mox apparuit, conspectis custodibus. quare nõ defuerunt qui hortarentur Phasaelum, vt nihil amplius expectans, conscẽso equo se inde proriperet, præcipuè Ofilius. qui id secretum cognouerat è Saramalla Syrorum tũc ditissimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: sed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiusmodi cõsilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures accepturũ à se quàm ab Antigono: & alioquin turpe esse legatos suam fidem secutos insontes interficere. At barbarus hæc audiens deierabat non esse vera, & inanibus eum turbari suspicionibus: móxque ad Pacorum abiit.

Cap. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captiuos adducunt.

QVo profecto ſtatim Partherum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum deteſtanti eorum periurium. ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros comprehenderet. Phaſaelus verò miſerat nuncios, qui indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniã hoſtes interceperant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cùm ſcirent omnia dolosè diſſimulabant: aiebántque oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe cõprehenſos ab aduerſariis, ſed aduentare ſignificaturos quàm benè Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes nó credidit, vt qui ex aliis de fratre capto audierat. quá eius ſuſpicionẽ augebat Hyrcani filia, cuius filia ipſi deſpõſa erat: huius monitis, licet aliis contemnentibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quòd nõ placeret apertè tantum virum aggredi, & rem in ſequentem diem differunt, Herodes animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunque negarent alij, appetente veſpera decreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hoſtes cunctari in reb' tam dubiis. Aſſumpto igitur armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in iumẽta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matréque ſponſæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitióque ac reliqua turba comitum, propẽrabat verſus Idumæam inſciis hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verùm Herodes obdurato contra ſæuientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundem ſingillatim accedens hortabatur ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita: quibus verbis accenſi conabantur calamitati reſiſtere. interim minimum abfuit quin ipſe ſibi man' inferret, euerſo vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeò & caſus hic eum terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens. iámque gladiũ ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interuentu proximorum eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimicorum iniuriis relinqueret. neque enim eſſe viri fortis, ſe vno in libertatem aſſerto amicos contemnere. partim igitur vi, partim, pudore coact' deſiſtere ab incepto facinore, refota matre & pro tempore adhibitis remediis,

A

Κεφάλαιον κέ.

Ὡς οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον.

Ὀλομήνη δ, τῷ πάρθων ἐδίσμυσον τινὲς ὑρκανὸν καὶ φασάηλον. πολλὰ δ' διαπορκίας κακίζοντα τοὺς πάρθους. ὁ δ' ὅτι τὸν ἡρώδ λω ἀπεσταλμένον διὰ τοῦχος, ἐν τέλει οὐκ ἔφθασε παραγαγὼν αὐτὸν ἔξω τ τείχους συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ ἄγγελοι φθάσαντες φασαήλ πεμφθέντες ὅτι δηλώσοι τῆς πάρθων ἀπιστίας. οἷς τῆ πολεμίων συλλαβόντων, γνοὺς ἡρώδης φεύγει παρόρμησε καὶ τῆ πάρθων δοκοῦσι τοῖς δυνατοτάτοις, ὡς οὖσι τῆ ἄλλων δεσπότας. οἱ δὲ τὸ πᾶν εἰδότες, ὑπεκείνοντο δολίως. καὶ δὴν αὐτὸ ἔφασαν μὲν πρὸν ἀξιόχρεον τὸν φεύγ τ τείχους ὑπολαβὼν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν. οὐδέπω δὲ αὐτοῖς εἰλῆφθαι φεύγ τ ἀπιστοσιωτῆ ἔνδειγμένοις δηλοῦντας ὅσα καθορθώσοι φασάηλος. τοῦτοις ἡρώδης οὐκ ὀκνεῖ. ἀλλ τ σύλληψιν τὰ ἀδελφοῦ παρ' ἑτέρων. καὶ δαμονούσης δ τ ὑρκανοῦ θυγατρὸς, ἣς ἐνεγύητο τ θυγατέρα ἐπὶ μᾶλλον ὑποπτεῦσαι τοὺς πάρθους. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῆ οὐ προσεῖχον, αὐτὸς δ' ὅτις δειλίαν ἐμφέρει γυναικί. βουλευομένων δ τῆ πάρθων τί χρὴ ποιεῖν. σύλλ ἤρεσεν αὐτοῖς ἐκ τοῦ φανεροῦ ὁπλισαμένοις αὐθρὶ τηλικούτῳ, καὶ ὑποθεμένων ἐς τ ὑστεραίαν, ἐν τοιούτοις παρεσκαῖς ἡρώδης γνοὺς ὧν ἤκουσε φεύγει τὰ ἀδελφοῦ καὶ τῆς πάρθων βουλῆς, ἢ τοῖς ἐναντίοις προσθέμενος, ἐπειδὴ ἐπλησθούσης ἔγνω ταύτη φεύγειν χρήσασθαι, καὶ μὴ διαμέλλειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς περὶ τῆ πολεμίων κινδυνεύοις. ἅμα οὖν αὐτῷ οἷς εἶχεν ὁπλίταις, καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ὁπηδεῖν, μητέρα τε αὐτοῦ καὶ ἀδελφὴν, καὶ ἣν ἔμελλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον ἀλεξάνδρου θυγατέρα τὸ ἀριστοβούλου παῖδος, τὴν τε ταύτης μητέρα, ὑρκανοῦ δ' ἦν θυγάτηρ, καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τήν τε θυγατέρα, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδόκει τῷ ὅτι ἰδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν οὐδεὶς αἰσθόμενος τῆ φύσιν διῤῥήθη, ὃς τότε πρεσβύτους, καὶ ἀδυνάτους ἀπολειπουσῶν τῆ πατρίδα, καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ οἷς αὐτῶν οὐδὲν ἔτι χρήσιμον προσδοκώμενον. ἀλλ ἡρώδης ἐνόμιζεν τῆς ἐκ τοῦ δεινοῦ πλησμονῆς τὸ φεύγειν παυσόμενον, καὶ τὸς τι ἐπὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἀθυμίαν, καὶ πρεσβεύσασθαι κατὰ τῆ ὁδὸν διαῤῥήδην ἕκαστον παρακάλων καὶ μὴ παρίχειν αὐτὸν ἑκόντα τῆ λύπη. τῶν γὰρ αὐτοὺς βλάπτειν πρὸς τῆ φυγῆ, ἐν ᾗ τῆ σωτηρίαν αὐτοῖς μόνῃ καιρὸν συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲν ὡς ἡρώδης παρήνει, φέρειν τῆ συμφορὰν ἐπειρῶντο. μικρὸν δ' αὐτὸν διαχρήσαντες τὰ ζεύγους ἐξέπεσον, καὶ τὰς μητέρας αὐτοῦ καὶ ἀδελφὰς ἐπισπάσασθαι δεῖν, ἀλλ τι τὸ ἐπ' αὐτῇ πάθῳ, καὶ ἀλλ τὸ φοβῶδες μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, ἐρῆσθαι τὸ φεύγειν ἠνώμενος. ἐπεσπάσθησαν δ' αὐτῇ τὸ ξίφος ἐν μάλιστα πάντῃ αὐτῇ κατέχον οἱ παρόντες. τῆ δ' πλήθη καταχύσαντες, ὡς ἂν ἐχεῖν αὐτοὺς εἰκαταλιπεῖν ὅτι τοὺς ἐμφερεῖς ἐσωθῆναι λέγοντες. ἡ δὲ ἐν γυναῖα, τῷ δ' ἀνὴρ αὐτὸν ἐλαθεραίσασα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ἐφορμεῖν. ἐμαθὼς δ' ὑποχωρεῖν τῷ κατ' αὐτὸν τολμήματος, αἰδοῦ τὸ τῆ λεγομένων, καὶ πλήθει τῆ οὐκ ἐπιζεπόντων αὐτῆ τῇ χρεὶ δέεσθαι οἷς ἐντεθύμηνται, ἀπέκτεινε αὐτῷ τὴ μητέρα, καὶ θυγατέρας ἧς ὁ πατὴρ ἔπεμψε ἀξιώσας

ἐλάσιζε

οἱ παρόντες. τῆ δ' πλήθη καταχύσαντες, ὡς ἂν ἐχεῖν αὐτοὺς εἰκαταλιπεῖν ὅτι τοὺς ἐμφερεῖς ἐσωθῆναι λέγοντες. ἡ δὲ ἐν γυναῖα, τῷ δ' ἀνὴρ αὐτὸν ἐλαθεραίσασα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ἐφορμεῖν. ἐμαθὼς δ' ὑποχωρεῖν τῷ κατ' αὐτὸν τολμήματος, αἰδοῦ τὸ τῆ λεγομένων, καὶ πλήθει τῆ οὐκ ἐπιζεπόντων αὐτῆ τῇ χρεὶ δέεσθαι οἷς ἐντεθύμηνται, ἀπέκτεινε αὐτῷ τὴ μητέρα, καὶ θυγατέρας ἧς ὁ πατὴρ ἔπεμψε ἀξιώσας

ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, σωτηρωτέραν ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς γὰρ μάχας πρὸς τοὺς ἐπεξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν πάρθων μαχεσάμενος ἐνίκησε πάσας. ἔμενε δ' αὐτοῦ μέχρι φυγὴν, οὐδὲ τὰ μέχρι τῶν ἰουδαίων ἀσφαλῶς συνεπέθετο· οὗτοι γὰρ ὑπομένοντες ὅπου σταδίων ἐξήκοντα τὰ τῆς πόλεως, προσβαλόντες ἐκ τῆς εἰς χεῖρας ἐχώρουν καὶ τὴν ὁδὸν. οὓς δὴ καὶ ἡττημένους καὶ κρατήσας οὐχ ὡς ἐν ἐπορείᾳ καὶ ἀναγκῆς τοιαύτης καθεστώσης, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ σφετέρου προσβαλόντας, πρὸς πόλεμον μέγα σκευασμένους, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν ἰουδαίων ἐκράτησε μετὰ χρόνον βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασιλεῖον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ, ἡρῴδειαν προσαγορεύσας. ὑπομένων δὲ τῆς ἰουδαίας ἐν θρήνοις χωρίῳ οὕτω καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς ἰώσηπος ὑπήντησε, καὶ βουλομένῳ μὲν τὸν ὅλων ἦγε, τί χρὴ ποιεῖν πολλοῦ μὲν πλήθους ἐποιεῖτο, ἐν δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐτῷ, τὸ δὲ χωρίον τὸ μασάδας, εἰς ὃ προῦκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν· ἦσαν γὰρ ἐννέα χιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῆ κελεύσας, ἀγαθὰ δὲ ἰδεμαίας σώζειν αὐτοῖς, ὅσοι ἐπόμενοι ἦσαν κοῦφοι, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους παραλαβὼν εἰς τὸ ἔρυμα παρῆλθε. κατεθέμενος αὐτοῦ, τάς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τ' ἄλλων ἐπιτηδείων ἁπάντων ἀφθονούντων, ἐξώρμησεν αὐτὸς ὅπως πέρας τὰ ἀραβίων. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῇ ἱεροσολυμιτῶν, ὅσα παρῆν οἱ πάρθοι καὶ τὸ βασίλειον, μόνων γὰρ ἀπέσχοντο τῶν ὑπαρχόντων χρημάτων· τὰ δὲ ὑπὲρ εἰς τὰ ξιακόσια τάλαντα. πολλοὶ γὰρ ἡρῴδου διέφυγον, καὶ μάλιστα ὅσα καὶ προκεκομίσθαι καὶ προμηθῆσαι τὰς εἰς τὸν ἰδουμαίαν ἐφοδιάσαι· τὰ μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν οὐκ ἀπέχρησε τοῖς πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν αὐτὴν ἐξιόντες ἐκάκουν, μάλιστα καὶ τὴν πόλιν δυνατὴν αἰσθόμενοι. καὶ αὐτίγονος μὲν οὕτω κατελθὼν εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν πάρθων βασιλέως, ὑρκανὸν καὶ φασάηλον δορυφόρους ἀφῃρεῖτο. σφόδρα δὲ ἦν ἄθυμος τὴν γυναῖκα αὐτὴν ἀναχωροῦσαν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνεθυμεῖτο δώσειν, τούτων καὶ τοῖς μὴ τῶν χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποχόμενος. φοβούμενος γὰρ τὸν ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀποκατάσηται ἀφ' ἁπάντων, ἐπηρεῖτο γὰρ ὑπὸ τῶν πάρθων, ἀποτίμει αὐτῷ τὰ ὦτα, προσγματόμενος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὸν ἀρχιερωσύνῃ ἀνάπηρον τὸ λελωβῆσθαι, τὸν νόμου τῷ ὁλοκλήρων εἶναι τὸν πάλαι ἀξιοῦντος. φασάηλον δ' αὖτος θαυμάσαι τὴν ἀψυχίας, ὃς γνοὺς αὐτὸν ἀποσφάττεσθαι μέλλοντα οὐχὶ τὸν θάνατον ἡγήσατο δεινὸν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθρῶν τοῦτο παθεῖν οἰκτρότατον καὶ αἴσχιστον ὑπολαβών, τὰς χεῖρας οὐκ ἔχων ἐλευθέρας ὑπὸ δισμῶν πρὸς αὐαίρεσιν, πέτρα προσρήξας τὴν κεφαλὴν, ἐξήγαγε μὲν ἑαυτὸν τοῦ ζῆν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα τοιαύτῃ ἀπορίᾳ, τὴν δ' ἐξουσίας τοῦ κτεῖναι πρὸς ἡρῴδην αὐτὸν, ἀφείλατο τὸν πολίμιον. λέγουσι δ' ὡς θαύματος μεγάλου γενομένου, φαρμάκοις αὐτὸν ὑποπέμψας ἰατροὺς αὐτίγονος, ὡς δῆθεν θεραπεία διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένους εἰς τὸ ἕλκος. πρὸ μὲν τοῦ τὸν τελεῖον ἀφεῖναι τὴν ψυχὴν ὁ φασάηλος, ἀκούσας τινὸς γυναίου τὸν ἀδελφὸν ἡρῴδην

A pergebat institutum cursum petens castellum Massadam quàm maximis compendiis. in quo itinere non semel impugnatus à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò nec Iudæi quidem eo fugiente quieuerunt. sed sexagesimo ab vrbe stadio illum aggressi in pugnã pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multò antè præparatus conflixisset: in eo loco vbi Iudæos vixit, postquã regno potitus est regiam cõdidit cum primis memorabilẽ, adiuncto etiam oppido, quod
B Herodium vocari voluit. Postea verò quàm ad Ressam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, vbi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cùm tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductitio: Massada verò, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem nõ
C caperet. Maiorẽ igitur partem dimisit, numero supra nouẽ millia, iussis aliis aliàs per Idumæam salutem sibi quærere, additóque viatico: expeditioribus autem quibusque, & suis intimis necessitudinibus assumptis in castellum ingressus est: depositisque ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numer⁹ ad octingentos pertingebat, quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria supperetent, ipse properauit ad Petrã Arabiæ. Cæterùm vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt
D per Parthos vnà cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars euasit, præsertim quas ille maturè prouidens in Idumeam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egressi agrum quoque latè populati sunt, & Marisam vrbem opulentam euerterunt. atque ita Antigonus in Iudæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaelum vinctos accepit. Vehemen-
E ter autem tristatus est, quod mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & vnà cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde, ne populi fauore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui à Parthis asseruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, nisi ei qui integro sit corpore. Sed maximè miranda est Phasaeli generositas, qui
F vbi neci se destinatum cognouit, nõ tam mortem indignè ferens, quàm miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cùm manus sibi inferre non posset propter vincula, alliso ad saxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali necessitate constituto, visum est honestissimum, adempta inimico potestate sæuiendi in se pro libidine. Fertur autem quòd sauciato vehementer capite, Antigonus submissis medicis, pro remedio venenũ in vulnus
G indiderit. antè tamẽ quã exhalaret animam, audito ex quadã muliercula quòd Herodes frater

hostem euasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem suæ necis post se relinquēs, qui posset ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantiū magnitudine, expediebat consilium ad moliēdas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis suis beneficiis iam antè obligatum proficiscitur, cùm maximè opus haberet mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quàm primùm ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaëli filium septennem secum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed cùm occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (prætexebat autem hoc suasu optimatum suorum ne debitam pecuniam redderet, vtque ille fraudaretur rebus quas Antipater pænes eos depositerat) respondit se non venisse vt molestus esset cuiquam, sed vt colloqueretur cum rege de rebus necessariis. deinde cùm cōsultiùs videretur discedere, valde molestè abiit Ægyptum versus iter ingressus. & tunc quidē in quoddam templum diuertit, vbi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cùm venisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit. iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quò postquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci conuenit: à quibus ob pristinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, ægrè in Rhodum euasit, iactura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cùm inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictam bello, quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoueret: instructáq; triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denatrauit ea quæ sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quòdque Antigonum regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu asportasset non sine labore, & ægrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium, quod in illo haberet repositum.

τοὺς πολεμίους διαπεφευγότα, σφόδρα τὴν πολλὴν διὰ θύμως ὑπέμενε, καταλιπὼν τὸ σωθῆναι τὸ θάνατον αὐτῷ, τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι δυνάμενον. ἠρώδην γὰρ τὸ μέγεθος τῶν περιεστηκότων αὐτὸν κακῶν, καὶ κατάπληξιν, ἀλλ' ἐποίει δ' ἀνὴρ δυσελπιστῶν ὅπως ὀλίγοις ἔργοις πολλὰ κατορθώσειεν. πρὸς γὰρ μάλιστα τὸν ἀράβων βασιλέα, πολλὰ προόφθη δι' ἐργατηρίου ἀπὸ τῆς ἀμοιβῆς κομιούμενος ὅτε μάλιστα ἐδεῖτο, χρήματα ληψόμενος, εἴτε δανείσαντος εἴτε δωρεᾶς, ὡς πολλῶν ὄντων αὐτῷ τῶν χρεῶν. εἰ γὰρ εἰδὼς τὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν, ἐπανῆλθε λυτρώσασθαι τὸν πολεμίων αὐτὸν, λύτρον ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλὼν ὁμισμυρίους, ἕως ἑξακοσίων ταλάντων. ἐπήγετο δὲ καὶ τὸν φασαήλου παῖδα δι' ἀνάγκην τῆς αἰτίας, ἐπὶ αἴτια τυγχάνοντα, παρίξων αὐτῷ ἐνέχυρον τοῖς ἄραψι. ἀγγέλων δ' αὐτῷ ὑπαντησάντων ὡς ἀπὸ τοῦ μάλχου, δι' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παρηγγελκέναι γὰρ αὐτοῖς παρθόις ἠρέσθην μὴ διέχεσθαι. ταύτην δ' ἐσχῆκε προφάσει ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρήματα, καὶ τῷ ἐντελῆ ἀπὸ τοῖς ἄραψιν εἰς τὸ ἐναγόντων, ὅπως ἀποστερήσωσι τὰς ἀπὸ καταθήκας, ἃς ἀπὸ τοῦ αὐτοπάτορος λαβόντες ἔτυχον. ἀπεκρίνατο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσων ἀφικνεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς, μόνον δ' ἀλεξόμενος ἀπὸ τῶν ἀναξιοπαθεστάτων αὐτῷ προσμάτων. ἐπεί τε δόξαν ἀναχωρεῖν, ἀπῆλθε μάλα σπουδαίως τὸ ἐπ' ἀγυπτίου. καὶ τότε μὲν οὖν τινι ἱερῷ κατέλυσε. καταλελοίπει γὰρ αὐτόθι πολλοὺς τῶν ἑπομένων. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπαγόμενος εἰς ῥινόκουρα, ἐνθεῖ δὲ τὰ ὠθεῖ τὸν ἀδελφὸν ἔπεσον μάλιστα δ' μεταγνοῦντι καὶ μεταθέοντι τὸν ἡρώδην, μόλις ποτοῦ πρόσω ἐγένετο. πορρωτάτω δὲ ἤδη αὐτὸν ὄντα τὸ τῆς πλουσίας. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόντα νῆες ὥρμισαν αὐτόθι ἱερὸν τὸ ἐπ' ἀλεξανδρείας πλεῖν, τοῖς ἡγεμόσιν ἐνετυγχάνετο. ὑφ' ὧν κατ' αἰδῶ καὶ πολλὴν ἐνδοξίαν προπεμφθεὶς εἰς τὴν πόλιν, ὑπὸ κλεοπάτρας κατείχετο. πεῖσαι μέντοι αὐτὸν οὐκ ἠδυνήθη, εἰς ῥόδον ἐπανιόντα, χειμῶνός τε ὄντος, καὶ τῆς τῶν ἰταλίαν ἐν ταραχῇ καὶ σάλῳ πολλῷ δηλουμένων. ἀναχθεὶς δὲν ἐκεῖθεν ὑπὸ παμφυλίας, καὶ χειμῶνι σφοδρῷ προσπεσών, μόλις εἰς ῥόδον διασώζεται, φορτίων ὑποβολῆς γενομένης. καὶ δύο μὲν ἑταίρων ἀπὸ φίλων αὐτῷ συνελύπησαν, σαπφίνας τε καὶ πτολεμαῖος. διορμῶν δὲ τὴν πόλιν ὑπὸ πρὸς κάστον πολέμιος κακῶς ἐμάνη, οὐδὲ ἄπορος ὢν εὖ ποιεῖν αὐτὴν ἔπαυσεν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ δυνάμεων αὐτῷ ἀνέκτᾶτο. ξένην τε κατασκευάσας, καὶ ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φίλοις ὑπὶ ἰταλίαν εἰς βρεντήσιον κατέλυε. κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ἀφικόμενος, πρώτῳ μὲν αὐτοκράτορι τὰ συμβαίνοντα αὐτῷ καὶ τῶν ἰουδαίᾳ, καὶ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φασαήλος ὑπὸ παρθῶν ἀπόλλυτο συλληφθεὶς, καὶ ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχοιτο. καὶ ὡς αὐτίγονον κατασκήψαι βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑποχόμενον χίλια τάλαντα. καὶ γυναῖκας φ', ἃς τῷ φρέατων καὶ τὰ ὄρη τῷ αὐτῶν ἔμελλον ἐσεσθαι. καὶ ὅτι ταύτας νυκτὸς ἐκκομίσαι, καὶ διαφύγοι τὰς τῶν ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομένουσας ταλαιπωρίας. ὅτε δὴ διαπεμψάμενον αὐτοῦ τοὺς οἰκείους αὐτῷ πολιορκουμένους, καὶ ὡς πολιόρκησέ τε διὰ χειμῶνος, καὶ πάντως κατασφενήσαι δεινοῦ, πεπόθων δὴ τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτῷ καὶ τῶν μόνων βοήθειαν.

CAP.

Κεφάλαιον κς'.

Ὡς ἡρώδης εἰς τὸ ῥωμαίων συγκλητικὸς ἀποδειχθεὶς ὑπὸ τ συγκλήτου βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας.

A

Cap. XXVI.

Herodes Romæ à senatu Iudææ rex declaratur.

ΑΝτώνιον δ' οἶκτος εἰσέρχει τῆς ἡρῴδου μεταβολῆς, καὶ τῷ κοινῷ χρησάμενος λογισμῷ ὅσοι τῷ ἐν ἀξιώματι τοσούτῳ καθεστάναι, ὡς καὶ ἐκεῖνον ἐπισκήπτουσι τῇ τύχῃ, τὰ μὲν καὶ μνήμην τ' αὐτοπάτορος ξενίας, τὰ δ' ἃ καὶ ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ ἡρῴδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς B καὶ πρότερον ὁ τετραρχης ἀποδέδεικτο, πολὺ μᾶλλον δὲ τὸ πρὸς αὐτὸν ἀπέχθημα μῖσος, στασιάσιν δὲ καὶ ῥωμαίοις ἐνθὲν αὐτῷ ὑπελάμβανε, προθυμος ἦν οἷς ἡρῴδης παρεκάλει συλλαμβάνεσθαι. καῖσαρ μὲν οὖν C δὲ τὰς αὐτοπάτορος στρατείας, ἃς κατ' ἄγυπτον αὐτὸς τῷ πατρὶ συνεστράτευκε, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν ἅπασι δύνοιαν, χαριζόμενος δὲ αντωνίῳ, σφόδρα γὰρ τὸν ἡρῴδην ἐσπουδάκοτι, πρὸς τὴν ἀξίωσιν καὶ τὴν ὧν ἐβούλετο ἡρῴδης συνεργίαν, ἕτοιμός τε ἦν. συναγαγόντες τε τὴν βουλὴν μεσσαλᾶς καὶ μετ' αὐτὸν ἀτρατῖνος, ἐπῄνεσάν τε τὸν ἡρῴδην, τάς τε τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσίας διῆλθόν. καὶ ὡς αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους εἶχεν δύνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγορουντες ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες αὐτίγονον, οὐχ ὅτι ὧν τὸ πρῶτον πρόσκρουσιν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ πάρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, ῥωμαίοις ἐχθρῶν. τῆς δὲ βουλῆς ἐπὶ τούτοις παρωξυμμένης, παρελθὼν αὐτώνιος ἐδίδασκεν αὐτούς, ὡς D πρὸς τὸν πρὸς πάρθων πόλεμον, ἡρῴδην βασιλέα συμφέρει. καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται. καὶ τοῦτο μέγιστον τῶν αντωνίου πρὸς τὸν ἡρῴδην σπουδῶν, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν οὐκ ἐλπίζοντι προεποιήσατο. οὐ γὰρ εἰς ἑαυτὸν αὐτὴν τὴν αἴτησόμενος. οὐ γὰρ ἐᾤετο αὐτῷ τοὺς ῥωμαίους παρέξειν, τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἔθος ἔχοντας αὐτοῖς διδόναι, ἀλλὰ E δι' ἀδελφὴν γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσων ἀλεξάνδρῳ, ἡνῴ τυγχάνοντι πρὸς μὲν πατρὸς ἀριστοβούλου, πρὸς δὲ μητρὸς ὑρκανοῦ. ἀλλ' ὅτι μὲν οὐ κατὰ τὰς πάσας ἡμέρας παρέσχεν αὐτῷ τυχόντι τ' ὑδὲ πρόσοδον ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἰταλίας. τὸν μὲν οὖν τὸν νεανίσκον ἡρῴδης ἀπέκτεινεν, ὡς καιρὸν δηλώσομεν. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, μέσοι ἔχοντες ἡρῴδην αὐτώνιός τε καῖσαρ ὠχήσαν, προαγόντων ἅμα τὰς ἄλλας ἀρχὰς τῷ ὑπάτων, θύοντές τε F καὶ τὰ δόγματα καταθησόμενοι εἰς τὸ καπιτώλιον. εἰσία δὲ τῷ πρώτῳ ἡμέραν ἡρῴδου τῆς βασιλείας αὐτώνιος. καὶ ὁ μὲν οὕτως τῷ βασιλείαν προσελαμβάνετο, τυχὼν αὐτῆς ὀλίγῳ τῶν ρ' καὶ π' καὶ δ' ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος γαΐου δομιτίου καλβίνου τὸ δεύτερον, C γαΐου ἀσινίου πωλίωνος. τοῦτον δ' ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτίγονος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν μασάδᾳ, τῷ μὲν ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτηδείων ὑπαρχόντων, μόνης δὲ ἀπανίζοντος ὕδατος, ὡς καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρῴδου ἰώσηπον σὺν ὀλιγοστοῖς τῇ οἰκείων ἀποδρᾶναι βουλεύσασθαι πρὸς ἄραβας. ἠκηκόει γὰρ καὶ μᾶλλον τ' εἰς ἡρῴδην ἁμαρτημάτων μετανοεῖν. κατέχε δ' αὐτὸν ὕσας ὀλίγ' νυκτὸς ὁ θεός. τ' γὰρ ἐνδοχείων πλη-

ANtonium verò mutatæ Herodis fortunæ commiseratio subiit, reputantem quòd etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hospitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrachæ consecutus fuerat. sed præcipuè huc impellebat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cęsar quoq; partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospicij ius ac reliquā beneuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatóque senatu Messala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tam patris quā ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simúlque accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonum, nō solùm ob vetera crimina, verùm etiam quòd contēptis Romanis à Parthis accepisset imperium. quibus rebus cùm senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idque mox omnium suffragiis approbatum est. Quo insignius fuit Antonij erga illum studium, non solùm quia præter ipsi spem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideò coniugis suæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies insperata felicitate ornatum dimisit ex Italiā. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, vt suo loco indicabimus. Cæterùm dimisso senatu, Antonius & Cęsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus cæterísque magistratibus deducentibus, ascenderúntque in Capitolium sacra ibi facturi, & senatusconsulta deposituri: & nouus rex primo regni sui die conuiuio acceptus est ab Antonio. atque hoc pacto ille regium fastigium adeptus est CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Tota autem eius absentiæ tempore Antigonus familiam eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem cætero commeatu, sed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de causa Iosephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officiosus in Herodem fuisset. id consilium mutauit imbre noctu de cælo demisso. cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quàm diuina ope hac difficultate leuati, magno animo excurrebant, & conferentes manus cum Antigonianis, modò

XXIII.

πλησθέντων τ' ὕδατος, οὐκ ἔτι τ' φυγῆς ἐδέοντο, ἀλλὰ τε θαρρηκότες ἦσαν, καὶ πλέον καὶ τ' εὐποιΐαν τ' αὐτοκράτορος ἐκ θεοῦ προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης ἐπιδεικνύμενοι, καὶ συμπαλαίοντες τοῖς θεοῖς τ' αὐτίγονον τοῖς

apertè, modò clàm multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus vt Parthos è Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit, eo prætextu, quasi Iosepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio, vt pecuniam extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidē cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Parthi, vt ipse sperabat, succurrerent.

Cap. XXVII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, vt Herodem in suum regnum deducerent: quamuis Ventidius tum fortè distinebatur componendis ciuitatum tumultibus quos irruptio Parthorum excitauerat, Silo verò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autem ei versus Masadam, quod necesse esset seruare cognationem in eo castello obsessam, impedimēto fuit Ioppe: quā occupatam ab hoste opus erat primum capere, ne quam hostilem munitionem à tergo relinqueret petiturus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cùm Iudæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis Silonem ægrè repugnantem seruauit. Capta deinde Ioppe properauit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi se adiungebant. alij propter ipsius gloriam, nōnulli quòd amborum deuincti essent beneficiis: sed maxima pars ob spes quas de confirmato iam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis strucbat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cúmque ad Occidentalem vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant custodes, sagittis eum impetebant, & missilibus deinde quibusdam cateruatim excurrentibus & stationes hostium infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare iussit circa mœnia, se bono publico venisse & ad salutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata obliuioni traditurū. ad hæc Antigon⁹ ita respōdebat verso sermone ad Silonē ac Rom. milites,

A μὴν φανερᾶς, τοῖς ἧκ λαθραίως, πολλοὺς αὐτῶν διέφθειραν. καὶ τούτῳ βεντίδιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ἐκ συρίας ὡς τ παρθυς ἀπειρήκει, μετ ἐκείνους εἰς ἰουδαίαν παρέλαβε, τῷ λόγῳ μὴν ἰωσήπῳ συμμαχήσων, τὸ δ ὅλον ἦν αὐτῷ στρατήγημα, χρήματα παρ αὐτῶν λαβεῖν. ἔγγιστα γὰρ ἱεροσολύμων στρατοπεδ δυσὶ μίλοις, ἀποχρώντως ἠρτυείσατο τ ἀπήγονον. κ αὐτὸς μὲν ἀπεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει. ἵνα δὲ μὴ καταφορον γλύφῃ τὸ τόλμημα, σίλωνα μετ μέσης πνὸς στρατιᾶς κατέλιπεν. ὃν κ αὐτὸν ἐθεράπευσεν B ἀπήγονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλεῖν, φοβούμενον κ πάλιν αὐτῷ πάρθους ἐπαμύνειν.

Κεφάλαιον κζ'.

Ἐκπλους ἡρώδου ἀπὸ ῥώμης & μάχη πρὸς ἀπήγονον.

HΡώδης δ' ἐκ τ ἰταλίας ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τ πτολεμαΐδα, κ συναγωγὰς δύναμιν ἐκ ὀλίγην ξένων τε ἅμα κ ὁμοφύλων, ἤλαυνε δι' τ γαλιλαίας ἐπ' ἀπήγονον. συνελάμβανον δ' αὐτῷ, σίλων τε κ βεντίδιος, πεισθέντες ὑπὸ δολίᾳ συγκατάγειν ἡρώδην, τῷ πεμφθέντος ὑπ' αὐτῶν. βεντίδιος μὲν οὖν ἐτύγχανε τὰς τεταγὰς τὰς δι' πάρθους ἐν τ πάλαισιν οὔσας καθιστάμενος, σίλων δ' ἐν ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' ἀπηγόνος διεφθαρμένος. ἡρώδη μὲν οὖν ἐφίστασι κ πᾶσαν ἡμέραν δύναμις ηὔξατο, κ πᾶσα γαλιλαία, πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσετίθετο. ὡρμηκότι δ' αὐτῷ δὴ τοὺς ἐν μασάδᾳ, αἰσχρὸν γὰρ ὂν τὸ σῶσαι τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν ἵστανται γίνεται. πολεμίαν γὰρ οὖσαν αὐτ, ἐχρῆν ἐξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κ νάου τοῖς ἐκθορῖς ἔρυμα, χωρούντος δὴ ἱεροσολύμων. ποιησαμένου δ κ σίλωνος ταύτην πρόφασιν τῆς ἀπαραστάσεως, & τῷ ἰουδαίων διωκόντων αὐτὸν, ἡρώδης μετ ὀλίγου σίφους ἐπέξεισι. κ ξίφηται μὲν τοὺς ἰουδαίους, σίλωνα δ σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἐλθὼν δ τὴν ἰόππην, εὐθὺς ῥυσόμενος τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους. τῷ δ' ὄπι χωρεῖν, οἱ μὲν αὐτῷ δι' τὴν παροῦσαν πρόσοχθον φιλίαν, οἱ δ δι' τὸ αὐτῷ δόξαν. ἄλλοι δ κ ἀμοιβὴν τ παρ' ἀμφοτέρων δυσεργείας. οἱ πλείους δ δι' τὰς ἐλπίδας, ἃς ὅτι βασιλεὺς βεβαίως τὸ λοιπὸν εἶχον. ἤθροιστο δ' ἡ δύναμις βαρεῖα, & προϊόντος αὐτῷ παρόδων τοὺς ὀπτικοὺς τόπους ἐνέδραις κ λόχοις κατελάμβανεν. κ καθάπαξ ὑδέν ἐκ τούτου τοὺς πολεμίους ἢ μικρὸν παντάπασιν ἔβλαπτεν. ἡρώδης δὲ τοὺς ἐκ μασάδας οἰκείους ἐπαναλαβών, κ ῥῆξας τὸ φρούριον, ἦλθε πρὸς τὰ ἱεροσόλυμα, συνεῖπτο δ' αὐτῷ τὸ μὲν σίλωνος στρατιωτικὸν, κ πολλοὶ τῶν ἐκ τ πόλεως τιὼ ἰσχυὼ καταπλαγέντες. στρατοπεδ δυσαμένου δὲ κ τὰ πρὸς δύσιν τ πόλεως κλῖμα, οἱ κ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες, ἐτάξαντο τε κ ἐπόντιζον πρὸς αὐτόν. ἐνίων δὲ κ κ σίφος ἐκθεόντων, κ τοὺς προτεταγμένους εἰς χεῖρας ἐρχομένων, ἡρώδης τὸ πρῶτον ἐκέλευσε κηρύττειν πρὸς τὸ τεῖχος, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παρεῖη τῷ δήμου κ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς τῷ ἐχθρῶν μισοκακήσων, ἀλλὰ παρίζων κ τοῖς δι' ἀφορωτάτοις ἀμνησίαν τῷ εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. τὰ δ' ἀπήγονι πρὸς τὰ ὑπὸ τ ἡρώδου κηρυχθέντα λόγοντος, πρός τε σίλωνα κ τὸ τ ῥωμαίων στράτευμα ὡς ἔλεγε,

ὡς ἀδικα τὸν αὐτῶν διηγωνισμένον ἡρώδῃ δώσουσι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τὸ ὅπως μὴ ἰδουμαίῳ τοιούτοις ἡμιουδαίῳ, δέον τοῖς ἐκ τοῦ γένους ὑπάρχειν ὡς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς. καὶ γὰρ εἰ ἐκεῖνῳ θεὸς αὐτὸ ἔχουσι χαλεπῶς, καὶ τὸν βασιλείαν ὡς λαβόντα ἀδικα παρεῖναι, ἀφελέσθαι διηγώνισται, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ τοὺς ληψομένους κατὰ νόμον τὸν βασιλείαν, οἳ μηδὲν ἐλλιμπάνοντες θεοῖς ῥωμαίοις καὶ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ ἂν εἰκότως πάσχοιεν τὰ πικρὰ στενόμενοι. ταῦτα θεοὶς ἀλλήλοις αὐτῶν λεγόντων, καὶ θεῷ δόντων εἰς βλασφημίας αὐτίχα ἀμυνάσθαι τοῖς ἔξω τοῦ τείχους ἐπιοῦσι, τοῖς ἰδίοις. οἱ δ', ὡς ἔδοντες καὶ πολλῇ θεοθυμίᾳ κατ' αὐτῶν χωρήσαντες ῥᾳδίως αὐτοὺς ἔξω τῆς πύργων ἐξέωσαν. τότε καὶ σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν ἀνοσιότητα. ἐδέετο γὰρ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν ὀλίγους, ἀναβῆναι τὴν ὀρεινὴν καταδραμεῖν, καὶ χρήματα εἰς ζοφὰς αἰτεῖν, καὶ χρήσασθαι ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ὀρεινοὺς τόπους, ἕως ἂν τὴν πόλιν ὅλην ἑλόντες, ὡς τὸν τοῦ στρατιωτῶν αἰσχρὸν ἄδος. ἐκίνει τε τὸ στράτευμα, καὶ ἀναχωρεῖν ἐπειρᾶτο. ἡρώδης δ' ἐκίνει τε παρεκάλει τοὺς τε τοῦ σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, καὶ σιτομετρίας τε καὶ ἀπαντίου καὶ τῆς συγκλήτου φορτηγησάντων αὐτόν. φοβούμενον δὲ αὐτῶν τὴν ἀπορίαν, καὶ παρίξειν αὐτοῖς ἀφορμὴν ἂν ὀπίζηται ῥᾳδίως. καὶ μὴ τὸν δίνασιν διώξας ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, οὐκ ἔτ' εὐδημίαν σίλωνι τῆς αἰχμαλωσίας φέρασιν ὑπολείπειν. πλῆθος δὲ ὄσον οὐδὲ ἔλπισέ τις τῆς ὀλιτηδίων ἐκόμισε, τοῖς τε ἐκεῖ σαμάρειαν ᾠκειωμένοις φέρειν αὐτὸν, ἐπέστελλε σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, τάτε ἄλλα πάντα καταγαγεῖν εἰς ἱεριχοῦντα, τῷ μηδὲ τοὺς ἐξῆς ἡμέρας τῇ χορηγίας τοὺς στρατιώτας ἀπολιπεῖν. οὐκ ἐλάνθανε δὲ ταῦτ' αἰτήσαν, ἀλλ' ἐδόκει ἀπάτημα τὸν χώραν τοὺς εἰρξοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς σιτηγοῦντας. οἱ δὲ πειθόμενοι τοῖς αἰτήσασι θεσπίσμασι, καὶ πολὺ πλῆθος ὁπλιτῶν ἐκ ἱεριχοῦντα σκευαθεῖσαντες, παρεφύλαττον ἐπὶ τῆς ὁρᾶς καὶ δεδιότες τοὺς τὰ ὀλιτηδεύματα κομιζομένους. ἐπὶ μὲν ἡρώδης τέτταρα θεσπρεσβείων ἡρεῖτο. δίκα δ' ἀπειρεῖας αἰχμαλώτων, ὧν πέντε μὲν ῥωμαίων, πέντε δ' ἰουδαίων ἦσαν, καὶ μεθορόσεις ἡμιάδας θεοῖς οἷς ὀλίγοις τὸ ἱππικὸν, ἐπὶ τὰ ἱεριχοῦντα θεῖναι. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐκλελειμμένην κατέλαβον, φ' οἷς τὰ ἄνεκα κατειληφότες σὺν γυναιξὶ καὶ ἡνιόχοις, τούτους μὲν ἀπέλυσαν λαβόν. ῥωμαῖοι δ' ἐσπασάμενοι διήρπασαν τὴν πόλιν μεσταῖς ὀλιτυχόντες παντοίων κειμηλίων ταῖς οἰκίαις. ἱεριχοῦντος μὲν ὑπ' ἔνδειαν ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεφε. ἐχμάσσουσαν τὰ ῥωμαίων στρατιὰ εἰς τὰς θεοσπεσίους ἡμέρας ἐφθάνον, ἰδουμαίαν γαλιλαίαν καὶ σαμάρειαν. ἔτυχε δὲ καὶ αὐτίγονος ὢν ἐπὶ σίλωνος αὐτὶ τῆς δυναστείας, ἅτε υἱὸς ἀδελφῆς τοῦ στρατηγοῦντος ἐν λυδδοῖς, θρασπεδίων αὐτίνιον. ἐ ῥωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις ἦσαν, ἀνειμένοι τῇ ὅπλων. ἡρώδης δ' οὐκ ἐδίκῃ μᾶλλον ἐν ἡσυχίᾳ, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν ἰώσηπον σὺν τοῖς χιλίοις ὁπλίταις, καὶ τὸ ἱππικὸν, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δ' εἰς σαμάρειαν παρεγένετο, καὶ κατεδίδου αὐτὸν τῷ τε μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις συγγενέσιν ἐξελπισθέντας ἤδη ἐν τῷ μασάδᾳ, ὅθεν γαλιλαίας ἦγετο, ἐξαρπάσων πρὸ τῆς χωρίων ὑπ' αὐτίγονε φεύγειν κατεφληκμένε

A iniquum eos facere qui Herodi regnũ aſtruãt, homini priuato & Idumæo, hoc eſt ſemiiudæo, cùm id more gentis debeatur ſucceſſioni generis. nam ſi offenſi quòd ipſe à Parthis regnum accepiſſet, ideò velint hoc auferre, non deeſſe multos ex eo genere qui legitimè poſſint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & ſacerdotes inſuper, quos iniquum ſit priuari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter ſe contendentibus, & vſque conuitia prorumpentibus Antigonus permiſit
B ſuis vt arcerent hoſtes à mœnibus, qui cùm ſtrenuè iacularentur è turribus, facilè eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum eſſe patuit. ſubornatis enim aliquot militibus è ſuis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarẽt, abducíque ſe in hyberna ad commodiora loca poſtularent, vaſtatis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti eſſent vi-
C tæ neceſſaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contrà Herodes rogabat Silonis tam duces quàm milites ne ſe deſererent, miſſum tum à Cæſare & Antonio, tum à ſenatu reliquo, ſibi curæ futurum ne quid exercitus deſideret, atque etiam vt abundè adſint quæcunque requirerent. poſt quas preces continuò dimiſſis ſuis per agros, nullam Siloni diſcedendi anſam reliquam fecit. maior enim quàm quiſquam ſperaret rerum neceſſaria-
D rum allata eſt copia: familiaribus etiam ſuis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua neceſſaria Hierichuntem comportarent, vt & in poſterum inde ſuggeri poſſent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, ſed continuò dimiſit per agros qui per inſidias frumentatores interciperent. qui ſicut iuſſi ſunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, inſeſſiſque montibus, intenti obſeruabant eos,
E qui commeatus conueherent. Nec Herodes interim ſegnis erat: ſed aſſumptis x. cohortibus, quarum v. è Roman. totidem è Iudæis conſtabant, adiunctiſque mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petiit: offendénſque vrbem relictam ab habitatoribus, & D. ex his ad montium vertices confugiſſe cum familiis, hos quidem captos dimiſit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus re-
F. bus precioſiſſimis. Rex igitur relicto in ea præſidio reuerſus eſt, & Rom. exercitum hybernatum in recèns deditas regiones dimiſit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone vt partem Roman. exercitus intra Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Roman. degebant in magna rerum copia, ab armis tantiſper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, ſed miſſo in Idumæam Ioſepho fratre cum mille peditibus & quadringentis equitibus, ipſe in Samariam profectus,
G & depoſita ibi matre cognatíſque aliis quos è Maſada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædá loca ab Antigono inſeſſa præſidiis

cúmque Sephorim cælo ningente peruenisset, Antigonianis inde refugientibus magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam speluncarum recessus habitantes equitum alam immisit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficiis. aberant autem non longè à vico, qui Arbela dicitur. Quadragesimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in sinistro acici cornu laborari cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam vincentes coegit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes vsque Iordanem persecutus est. atque ita vniuersam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erant in speluncarum receptaculis, numeratisque viritim c L. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos post vnum mensem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miserat, qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessariis in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commisit, iusso instaurare Alexandrium. Ille verò breui & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit, & castellum illud prius desertum denuò condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria verò Ventidius Silonem accersens contra Parthos, iussit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum exire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in speluncis degentes duxit militem. Erant autem hæ speluncæ sitæ in præruptis montib⁹, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus, in harum cauernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc vsum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo quòd nec infernè propter asperitatem mõtis ascendere daretur nec supernè contra eos derepere. hæ arcæ completę erant militibus hastas falcatas gestãtibus, ad attrahendos repugnãtes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demissio periculosa erat propter immẽsam altitudinem: & in speluncis non deerant victui necessaria. vt verò demissæ sunt arcæ ad earum ostia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam scutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehensa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fauces more impatiens, illis exire cunctantib. & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit: deinde resistere conatos falcata hasta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam se recepit: cæteros verò eiulatum audientes pauor corripuit, & salutis desperatio.

δλγθὼν δ' εἰς σέμφοειν νίφοντος τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν αὐτόθεν φυγάδων ὑπεξηγόντων, ἐν ἀφθόνοις ἦν τοῖς ὅπλοις ἐπιδεέσιν. εἶτ' ἐπεὶ τῶν λῃστῶν τινὰς ἐν σπηλαίοις κατοικοῦντας, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς ἴλην ἐπέμπει, καὶ ὁπλιτικοῦ ζεύγους τάξιν, παῦσαι κακουργίας ἐγκελεύσας. ἐξῆσαν δ' ἐκ τούτων καὶ εἰς ἀρβήλων λεγομένης. εἰς δὲ τεσσαρακοστὴν ἡμέραν αὐτὸς ἦλθε παντρασιᾷ, καὶ θεασάμενος ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ δεξιὸν αὐτῶν κέρας τῆς φάλαγγος. ὑπομείνας δ' αὐτὸς μετὰ σφοδροῦ, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας. ἀναστρέφει δὲ τοὺς φεύγοντας. ἐπέκειτο δὲ διώκων τοὺς πολεμίους ἄχρις Ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ κατεστήσατο μὲν πᾶσαν τὴν γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς σπηλαίοις κατοικούντων. διανέμει δὲ καὶ ἀργύριον κατ' ἄνδρα δοὺς ρ' δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, αἰτηγόνου τροφὰς παρέχειν οὐ θέλοντος. μᾶλλα γὰρ οὐ πλέον ὁ αἰὴρ αὐτοῖς ἔθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων, τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀσκυλάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες ῥᾳμαῖοι τῶν ἀναγκαίων, λιμῷ διαφθαρεῖεν. ἡρώδης δὲ τῶν μὲν τούτων προνοίαν, φερούσῃ τῇ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ὀπιζήτει, κελεύσας αὐτὸν ἀτειχίζειν καὶ ἀλεξάνδρειον. ὁ δὲ ταχέως τὸ τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, αἰτάνιος μὲν ἐτελεύτα ἀθλίως. κατὰ δὲ συρίαν οὐεντίδιος σίλωνα μεταπεμπόμενος δὴ τοὺς πάρθους, ἐπέστειλε πρᾶτα μὲν ἡρῴδῃ συλλαμβάνειν τῶν δὴ τῶν πολέμου, ἔπειτα δὲ καὶ δὴ τὸν ὀρίτεσσιν καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' δὴ τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν οὐεντιδίῳ. αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξάρμησεν. ἐπὶ δ' ἐν ὄρει τὰ σπήλαια πλίαις ἐξερρωγόσι, καὶ κρημνὸν τὸ μεσαίτατον ὑποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκόσας. ἐν δὲ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευεν. ὁ δὲ βασιλεὺς λάρνακας ἐπ' αὐτοὺς πηξάμενος καθίει ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐνδεδεμένας ἀπὸ μηχανῆς ἀπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν αἰσίας διὰ τὸ ὀξύτατα τοῦ ὄρους διωκοδομῆσθαι, μήτε ἄνωθεν καθέρξειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δὲ λάρνακες πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἔχοντες, αἷς ἔμελλον τοὺς αὐθεστῶτας ἐπαναιρήσειν κτείνειν καταφερομένους. τὸν μὲν οὖν κατάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου γινομένη. ἔνδον μὲν οὖν παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ὁπλιτίδεια. ὡς δὲ καθημήθησαν μὲν αἱ λάρνακες, ἐτόλμα δ' οὐδεὶς ἐπεσελθεῖν τῶν δὴ τῶν σωμάτων, ἀλλ' ἐκ δίους ἠρέμουν, μάχαιραν τις ἀπεζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ τὴν χεῖρα ἀμφοτέραν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατῆκε δὴ τὸ σῶμα, δυχερείας τῶν τειβίων τῶν ἐπιξύσαι μὴ τολμώντων. καὶ μέσον κατὰ τὸ σῶμα, πρᾶτα μὲν παλτοῖς ἀνακόπτει τοὺς πολλοὺς τῶν δὴ τὸ σῶμα. ἔπειτα ἅρπῃ τοὺς αὐθεστῶτας ἐπαναιρήσας ὥθει κατὰ κρημνοῦ, εἰς τοῖς εἴσω ἐπεισελθὼν, ἀποσφάττει πολλοὺς, καὶ ἐσηλθὼν εἰς τὴν λάρνακα ἠσύχασε. φόβος δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τὸ οἰμωγῆς ἀκούοντας, καὶ τὸ σωτηρίας ἀπογνώσεως.

τὸ μὲ-

τοῦτο τοίνυν αὐτῶν ἔργον ὑπὸ νυκτὸς ὑπεξῆγον. καὶ πολλοὶ συγχωρήσαντος τοῦ βασιλέως ὑπεκπρεσβευσαμένου παρέδοσαν σφᾶς αὐτοὺς. τῇ δ' ἑπομένῃ καὶ χρῶνται ὁμοίως ἐχρήσαντο τῇ προσβολῇ, μᾶλλον ἐπὶ τοῖς πλείοσιν ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ κατὰ θύρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαφθέντων τε τῶν ἐντὸς. πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη. φονεύσας δέ τις ἀπολιπόμενος σὺν ἑπτὰ τέκνοις καὶ γυναικὶ, διαφόρων τούτων ἐόντων σφᾶς ἐπεξελθὼν πρὸς τοὺς πολεμίους, τὰς μὲν τοῦ οἴκου, τὸν ἀεὶ φανέντα ἐξιόντα τῶν παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ πάντας διεχρήσατο. ἔπειτα ἦν καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ ῥίψας ἐπὶ κρημνοῦ τοὺς νεκροὺς, ὅπως καθάλοιεν ἑαυτὸν ἔπαιζε πρὸ δουλείας ὑπομένων. πολλαὶ μὲν οὖν ἀρχαὶ τῶν ἐπὶ δουλείᾳ εἰς τοιαυτότητα, καὶ τοι τοῦ βασιλέως, ἐπὶ γὰρ αὐτοῦ ἄποπτα τὰ γινόμενα, δίκαιά τε ἐφαίνοντο καὶ πᾶσιν ἀδόκητα. τοῦ μὲν οὖν αὐτίκα τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐπεχείρουν. κατασπάσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν πτολεμαῖον εἰς τοὺς σαμαρέας ὤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίοις, ὁπλίτας δὲ τετρακισχιλίους ὡς μάχῃ κεκοσμημένους πρὸς αὐτῆνον. ὁ μὲν τοῦ πτολεμαίου προϋχώρησε τοῦ κατὰ τοὺς σαμαρέας, ἀλλ' οἱ καὶ φεύγοντες τὴν γαλιλαίαν καταξάντες, ἐπεξελθόντες αὐτὸν διέφθειραν. κἀ τοῦτο δράσαντες συμφόρουσιν εἰς τὰ τῶν ἑλῶν καὶ τὰ δύσβατα τῆς χωρίων, ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες τοῦ αὐτόθι πάντα. τιμωρεῖται δ' τούτους ἡρώδης ἐπελθών. τοὺς μὲν γὰρ ἀμύρεις ὑπὸ δόρατι πίπτοντας, τοὺς δὲ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία, πολιορκίᾳ καθαιρεθέντας, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δὲ πάντας οὕτως τοῦ νομισθέντος, καὶ τὰς πόλεις ῥᾳδίως. ὁ δὲ τῆς μεταξὺ παλαιστίνης πάσης ἐν μάχῃ, καὶ τῆς πάρδων ἀφεστώσης, πέμπει βοηθὸν ὁ βαταῖος ἡρώδῃ μαχεῖσθαι σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, ὅπως δώσοντος αὐτοῦ. μαχαιρᾶς μὲν οὖν αὐτὸν ἐρώτα καλοῦντος αὐτὸν πρὸς τοῦ ἡρώδου γνώμῃ, χρήμασι διαφθαρμένος ἀνῆκε ὡς κατασκεψόμενος αὐτοῦ τὰ σφέτερα. τοῦ δὲ ἥκοντος ὑποστρέφοντος αὐτοῦ τοῦ τῆς ἀφέξεως αὐτῷ οὐδὲν προσέθετο, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε καὶ διεβάλετο τὸν αὐτοῦ προσαίρεσιν. ἀφορμὴν δὲ τοῦ βίαιος ἡρώδης αὐτοῦ πρόφασιν τοῦ καὶ ἑαυτὸν δημοτικότερα, πρὸς τοῦτο τὴν ἐκείνου συμβουλίας ἀνεχώρει μὴ εἰς ἰμμαοῦν πόλιν. ὃς ἦν κατὰ τοῦ ἰουδαίους φερεπίστατος, τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθροὺς τοῦ καὶ φίλους, ὁρμώμενος ὡς ἂν πεποίηται παρόξυνσις ἦν δίκη τοῦτο ὁ βασιλεὺς δίκη συμβάσεως ἦσι. πρὸς γὰρ αὐτοκράτορα ἦγεν ἀεὶ τούτων ἀφικέσθαι, δίδωσι γὰρ οὐχὶ τοιούτων συμμάχων, οἳ βλάπτουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τοὺς πολεμίους ὠφελοῦσιν ἦν καὶ αὐτὸν πρὸς τοῦ αὐτοκράτορος καθαίρειν. ἀκολουθῶν δ' ὁ μαχαιρᾶς, ἐδεῖτο μένειν. εἰ δ' οὕτως ὥρμητο, ἀλλὰ τόν γε ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰώσηπον ἀκαδιαίνοντα σφίσι πρὸς πολεμοῦσιν αὐτοῦ. καὶ δ' ἀλλαττόμενος μὴ τὰ μαχαιρᾶ πολλὰ ἀνθ' ὧν. καταλιπὼν δ' ὁ ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρήνεσε μὴ ὑποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ μαχαιρᾷ ἀφίστασθαι. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτώνιον ἐπορεύθη, ἐτύγχανε δὲ πολιορκῶν σαμόσατα τὸ πρὸς τῷ εὐφράτῃ χωρίον, σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς καὶ συμμαχίᾳ αὐτοῦ παρόντι. ἀφικόμενος δ' ἐς αὐτοκράτορα,

A eos tamen conatus impediuit nox interueniẽs, multúque rege per præconem pollicente veniã deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodẽ vsi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & subiecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehensus intus cum vxore ac septem filiis, rogatus ab eis vt se fugere hostem permitteret; stans ante ostium, primùm quemq; exeuntem
B iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, & vxorem vltimam: deinde præcipitatis cadaueribus, postremò seipsum superiecit, mortem seruituti præferens. primò tamen in obscuritatem Herodis multa eiecit conuitia, licèt rex è specula quadam dextram porrigeret, & polliceretur veniam. Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ sunt. Rex autem Ptolemæo præposito ei regioni, in Samariam profectus
C est cum sexcentis equitibus, & tribus millibus peditum, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo sua præfectura non bene cessit: nam inuasus ab his qui & antè Galilæam turbauerant, interfectus est. quo facto receperunt se in paludes & loca inaccessibilia, totum eum tractum rapinis infestantes & excursionibus. Herodes autem reuersus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugiẽtes in loca munita expugnatos supplicio tradidit, & arces ipsas diruit:
D atque ita sublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talẽtis mulctauit. Interea cæso in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Vẽtidius Herodi in auxilium mittit Machæram cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, inuito Herode ad eum se contulit, tanquam inspecturus eius negotia. At Antigonus suspectum habens eius aduentum, non admisit hominem, sed per
E funditores glandibus impetitum arcuit, satis declarans suum animum. ille tum demum Herodem bene monuisse, & se non obtemperantem errasse intelligens, in Emauntem vrbem se recepit: & in eo itinere quotquot Iudæorum ad manus ei venerunt, interfecit nullo amici aut hostis discrimine, iratus ob ea quæ sibi acciderant. quo facto rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreuerat ea de causa adire Antonium, aliis sibi opus dicti-
F tans, quàm his qui se magis quàm hostem læderent. alioqui sufficere vel seipsum ad opprimendum Antigonum. Machæra verò consecutus eum rogabat vt maneret: aut si certum esset pergere, saltem Iosephum fratrem sibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Iosepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totam in discrimen adduceret, néve cum Machæra contenderet. Ipse verò properauit ad Antonium
G oppugnantem Samosatam sitam ad Euphratẽ fluuium, ducens auxiliares tam pedites quàm equites. postquam autem peruenit Antiochiã,

repertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sæuientes cædibus, bono animo esse iussis ducem se præbuit. statione autem altera procul à Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat in campestria occultauerant se non pauci equites, non moturi se loco, donec viatorum agmé perueniret in planiciem. Cúmque iam primi pertransiuissent, Herodes qui præsidio erat extremo agmini inuaditur à ferinè quingentis equitibus: qui cùm primos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, & excitatis suorum animis pugnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita vt vbique cæderentur barbari. Rex autem sæuire ferro non destitit, nec nisi receptis iumentis quæ non pauca gerebant sarcinas, simúlque mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et cùm plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos coorirentur, hos quoque cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multísque ex eorum numero cæsis secutum sequentibus se iter præstitit. illi verò seruatorem eum & protectorem suum appellabant. Postquam autem prope Samosata ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obuiam Antonius, propter adducta auxilia & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multúmque gauisus eius aduentu, & cognitis quæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est eum & salutauit comiter, in summóque honore habuit vt regem recèns à se declaratum. Antiocho autem paulo pòst id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatóque ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum rege præmisit in Iudæam, ipse cum reliquo exercitu sequebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa pericrat hoc modo. Immemor mandatorum fratris quæ illi Antonium aditurus dederat, assumptis & à Machæra quinque cohortibus versus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus castris locum cepit: & quia Rom. cohortes cóstabant è tyronibus non admodũ rei militaris peritis, quòd plerique è Syria delecti essent, circumuentus ab hoste inter locorum difficultates, amissò exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus verò potitus cadaueribus, Iosepho præcidit caput, quinquaginta talentis à Pherora fratre redimendum. quo facto Galilæi à suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata sunt. Machęra autem Gittham castellum muniebat. Regi verò apud Daphnen Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, iam antè tale aliquid expectanti propter quædam insómnia, quib. nõ obscurè

A καὶ πολλοῖς ἐπιτυχὼν ἠθροισμένοις, καὶ πρὸς αὐτὸν ἰέναι μὴ βαδίζειν ἔχουσι κίνδυνον, τὸν δίον δὲ ἐᾷ τὸ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιτίθεσθαι τοῖς βαρβάροις καὶ πολλοὺς αἱρεῖν, ὁ τολμήσας ἐξορμᾷ, καὶ διαῤῥώσας αὐτοὺς ἀγαθῶν γίνεται καὶ ὁδοῦ. κατὰ τὸ καθμὸν δὲ τρίτος ἦν σωματοφυλάκων, ἐλάχιστα μὲν αὐτὸν ἡ τῶν βαρβάρων ἐπέβαλε θρασύτης προσβῆναι πρὸς Ἀντώνιον. ὁρμήσαντας δὲ τοὺς εἰσβολὰς εἰς τὰ πεδία διαλαμβανόντων, προλοχίζουσιν αὐτὸν τῆς ἱππικῶν οὐκ ὀλίγους ἡρεμήσαντας ἕως αὖ εἰς τὸ B ἱππάλλειν οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, ὑποφυλάκει μὲν ἡ ὁδός, προσπίπτουσι δ' ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τῶν ἐπέδρας, ὅσους εἰς φόβον καταβαλόντες τοὺς πρώτους, ἐπιστραμὼν ὁ βασιλεὺς τῇ ῥύμῃ τῇ αὐτῇ αὐτὸν ἐπάγει τοὺς πολεμίους. ἐπαγείρει δὲ τὸ τῆς οἰκείας φρουρᾶς, καὶ θαῤῥαλέους ἀπεργάζεται, καὶ τῆς πάλαι φυγόντων, ἐξ ὑποστροφῆς μαχομένων, ἐκατέροντο πανταχόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπέκειτο δ' ὁ βασιλεὺς ἀγρίως, C καὶ τὰ διηρπασμένα, πολλὰ δ' ἦν σκευοφόρα καὶ ἀνδράποδα, πάντα ἀνασωσάμενος φέρει. καὶ πλεόνων αὐτοῖς ἐπιτιθεμένων τὸ ἐν τοῖς δρυμοῖσιν, οἱ πλησίον δὲ εἰς τὸ πεδίον ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτοις προσμίξας αὐτὸς μετὰ φόβου καρτερᾶς ἔπιπτε, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινας, ἀδεᾶ τοῖς ἐπιοῦσιν ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ δὲ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν. ἐπεὶ δὲ πλησίον τῆς Σαμοσάτων ἐγένοντο, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον αὐτῷ σὺν τῷ D οἰκείῳ κόσμῳ, τιμῶν ἡρῴδην ταύτῃ δοκοῦντα, καὶ εὐκουρίας ἕνεκα. τὸν γὰρ τῶν βαρβάρων ἐκπεπόνηκε κατ' αὐτὴν ἐπίθεσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεπραγμένα μαθών, ἐθαύμαζεν ἡ ἀρετὴς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε ἀσπάζεται αὐτὸν Ἀντώνιος ὡς εἶδεν ἀσμένως ἠσπάζετο. φιλοτιμήματα ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀποδείξας. αὐτόχρημα δὲ μετ' οὐ πολὺ τὸ ἔρυμα ἀφαιροῦντος, καὶ ὄντος τοῦ παυσαμένου τοῦ πολέμου, σοσίῳ μὲν Ἀντώνιος ἀφαιρεῖται, ἀφαιρεθεὶς καλυσαμένῳ ἡ ἡρῴδῃ συμμαχήσαι, αὐτὸς ἐπ' Αἴγυπτον ἐχώρει. καὶ σόσιος μὲν δύο τάγματα, διακουρήσαντα ἡρῴδῃ, πρὸς πέμψαι εἰς τὴν Ἰουδαίαν, αὐτὸς δ' μετὰ τοῦ πλείονος στρατοῦ ἠκολούθει. ἔτυχε δ' ἤδη καὶ τῶν Ἰουδαίων τοιαῦτα ἰώσηπος ἔφορος τούτῳ. λήθων μὲν ὢν αὐτὸν παρήγγελλεν ὁ ἀδελφὸς φεὶς Ἀντώνιον αἰεχρόμῳ λαμβάνει στρατοπεδευσάμενος δ' ἀνὰ τὰ ὄρη (ἐπὶ αὐτὸν γὰρ ἐπὶ ἐπὶ μαχαιρᾷ δόντος, διὰ ἱεροχοιῶν ἱππέων βουλόμενος ἀνθρώπων τὸν σῖτον αὐτῷ) καὶ νεοσυλλέκτου τῷ ῥωμαίου στρατεύματος ὄντος, καὶ πολέμων ἀπείρως ἔχοντος, καὶ πολὺ ἐκ συνείας ἐπὶ καθελεῖν μένον, ἐπιθεμένων αὐτοῖς τῶν πολεμίων, ἀπολωλεκὼς ἐν δυσχερείᾳ, αὐτός τε ἀποθνήσκει γενναίως μαχόμενος, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν. σκηνὰς γὰρ αὐτῶν διεφθάρησαν. κεφαλὰς δὲ τῶν νεκρῶν αὐτῶν, ἀποτέμνει τῷ ἰωσήπῳ κεφαλὴν ἑταλίαν αὐτῷ ῥυομένῳ φερούσας τὰ ἀδελφοῦ. καὶ μὴ τὸ ἀποστάντες γαλιλαῖοι τῷ ἀφ' ὁρίσι δυνατῷ, τοὺς τὰ ἡρῴδου φρονοῦντας ἐν τῇ λίμνῃ κα-

φεπόνησαν, καὶ τῆς ἰουδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. μαχαιρᾶς δὲ γιτθὰν χωρίον ἐξωχύρου. παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῷ πεπραγμένων πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἐν διάφορα τῆς αἰτιολογίας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὸν κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχην, πεσσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτῷ δεῖ πίνας ἐνείρων ὄψεις, τεράτας

προφη-

προφαινόσας τὸν τοῦ ἀδελφοῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς A de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes prælio victi compulsi sunt in castellum vnde exiuerant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est infecta re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoque properauit Hierichuntem, volens vlcisci fratris interitum. quò postquam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad conuiuium: peractáque cœna dimissis conuiuis recepit se in cubiculum. Hîc videre licuit res regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est vt omnes Herodem Deo charum crederent, vt qui miraculosè seruatus videretur è tanto periculo. Sequenti verò die cùm hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus, Romanos terruerunt: corúmque velites procursando iaculis & saxis feriebant regios, adeò vt ipsi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porrò Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, vt foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit. Herodes verò occupatis quinque oppidis, præsidiariorum circiter MM. in eis interfecit, & incensis oppidis cõtra Pappum reuersus est, qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hostem prę audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis vicit egregiè, & accensus vlciscẽdi fratris cupidine, sęquiendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & constipata militibus. hos igitur saxis supernè impetentes aceruatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm videre innumera cadauera cumulata intra parietes. & hoc facinus maximè fregit hostiũ audaciam, ita vt non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tẽpestas interuenisset, regij victores petiissent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuisẽt. Iam enim Antigonus de fuga disp iciebat, cogitãs vrbem deserere. At rex iam vespere iussis parare cœnã militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abiit: vbi maximum discrimen adiit, quod tamen euasit Dei prouidẽtia. Cùm enim esset nudus, & vnius tantũ pueri ministerio lauaret, intus in eisdem ædibus latebãt quidam hostium armati, quos metus eò compulerat. dúmque ille se abluit, primus prodiens stricto

ἐφ' ἑαυτὸν τὸν τοῦ ἀδελφοῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς αὐτοῦ καὶ τὴν πρεῖαν, ὡς καὶ λίβανον τὸ ὄρος γένεται, ὡς ἀμφὶ τοὺς αὐτόθι προσλαμβάνων ἔχων δὲ καὶ ῥωμαϊκὸν ἓν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα ὡδήγηται, κἀκεῖθεν νυκτὸς αἰφνιδίως μετὰ τοῦ στρατοῦ, προῆει διὰ τῆς γαλιλαίας. ὑπήντων δ' οἱ πολέμιοι. καὶ κρατηθέντες τῇ μάχῃ, κατεκλείσθησαν εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμηκότες τῇ προτεραίᾳ. προσβολὰς δὴ τοιαύτας ἔωθεν ἐποιεῖτο, καὶ πολλῷ χειμῶνι καταῤῥαγέντος οὐδὲν ποιεῖν δυνάμενος, ἀπάγει τὴν στρατιὰν εἰς τὰς πλησίον κώμας. ἐλθόντος δ' αὐτοῦ παρ' ἀντωνίου καὶ δευτέρου τάγματος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλειπον αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπορεύετο ὅπως ἱεριχοῦντος, τιμωρήσασθαι καὶ νοῦν ἔχων αὐτοῖς ὑπὲρ ἀδελφοῦ. ἐπεὶ δὲ κατέζευξεν, εἰσία μὲν τοῖς ἐν τέλει, μετὰ δὲ τὴν συνουσίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύσας τοὺς παρόντας. ἐνταῦθα ἴδοι τις ἂν τὸ βασιλέως τοῦ ἐκ τοῦ θεοῦ δύνοιαν. πίπτει μὲν γὰρ οὐ στέγη τῶν οἰκημάτων, οὐδένα δ' ἀπολαβοῦσα διέφθειρεν, ὡς τε πάντας πιστεῦσαι τὸν ἡρώδου εὖ θεοφιλῆ, μέγαν ὄντα καὶ θαυμάζοντα κινδυνον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῶν πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων καταντῶντες τοῦ ὄρους εἰς μάχην ἐφόβουν τοὺς ῥωμαίους. οἱ δὲ γυμνῆται προσιόντες, τοῖς πέλτοις ἔβαλλον καὶ λίθοις τοὺς ὥστε τὸν βασιλέα ἐξελκυδότας, αὐτόν τι πέλτῃ τὸν ὠδὴ τοῦ λαπάρου ἔβαλεν. ἀντίγονος δ' ὅτι τοῦ σαμάρειαν πέμψει στρατηγὸν, πάππον ὄνομα, συὼ δυνάμει τινὶ, βουλόμενος ὠδὴ μάχειν τοῖς πολεμίοις δόξαν πολεμοῦντος ἐκ ὑπαρχούσης. ἀλλ' ὁ μὲν μαχαιρᾷ τοῦ στρατηγοῦ παρεκρούσθη. ἡρώδης δὲ ἑ πόλεις ὠδὴ λαβὼν τοὺς ἐγκαταλειφθέντας ὥστε χιλίους ὄντας ἐφόνευσεν, αὐτὰς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν ὅτι τὸν πάππον. ἐστρατοπεδεύετο δ' ὅπου ὅτι κώμην ἰσάνας καλουμένην, καὶ πολλῶν αὐτῷ προσιόντων ἐκ τῆς ἱεριχοῦ καὶ τῆς ἰουδαίας, ἐπεὶ πλησίον γένεται τοῦ πολεμίων ἐπεξιόντων αὐτοῖς ὑπὸ θάρσους, συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τιμωρῶν τὰ ἀδελφοῦ, φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην ἐπίκειτο κτείνων. πεπληρωμένων δὲ τῶν οἰκίων ὁπλιτῶν καὶ πολλῶν ἀναφευγόντων ὅτι τὰς στέγας, κρατεῖ τούτων, καὶ τῶν ὀρόφων τοὺς οἴκους ἀνασκάπτων, ἐμπλέα ταῦτα τῶν στρατιωτῶν ἐφέρετο ἀπειλημμένων. τούτοις μὲν οὐ πέζας ἄνωθεν βάλλοντες σαρισσὸν ἐπ' ἀλλήλοις ἀνήρουν. καὶ θέαμα ἦν δεινότατον ἰδεῖν καὶ τόνδε τὸν πόλεμον, πλῆθος ἀπείρων ἐντὸς τῶν τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων, ἦν τὸ ἔργον μάλιστα τὰ φονεύματα τῶν πολεμίων ἔκλασεν, καθ' δοκοῦντων τὸ μέλλον. ἐφέροντο γὰρ παμπληθεῖς ἀθρόως συγκυλινδόμενοι ὥστε τὸ κάμνον, οἳ τότε ἔφευγον. κἂν εἰ μὴ χειμὼν ἐπέσχε βαθὺς, ἦκεν ἂν κἂν ὅτι ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως στρατιὰ, θαῤῥοῦσα τῶν νενικηκέναι, καὶ τὸ πᾶν ἰδεῖν ἂν εἰργασμένη. καὶ γὰρ ἀντίγονος ἤδη τοῦ παντελῶς φυγὴν ἐσκόπει καὶ ἀπανάστασιν ἐκ τῆς πόλεως. τότε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ὀλίγας γὰρ ἦν, διέπνοποιεῖτο καλοῦντας τοὺς στρατιώτας. αὐτὸς τε σκαμμένῃ γὰρ, εἰσελθὼν εἰς τι δωμάτιον, πρὶν λευκὸν ἦν. ἔνθα καὶ κίνδυνος αὐτῷ μάλιστος συνέπεσεν, ὃν κατὰ θεὸν πρόνοιαν διέφυγε. γυμνὸς γὰρ ὄντος αὐτοῦ, ἐκ μὲν παιδὸς ἑνὸς ἀκολούθου λουμένου, ἐκ τοῦ ἐντὸς οἰκήματος τῶν πολεμίων τοῖς ὡπλισμένοι συμπεφυγότες αὐτόθι ἔδει φόβον ἦσαν καὶ μετ' ὀλίγον λουμένου, ὁ πρῶτος ἐπεξέρχεται

gladio pet fores ſe proripit,deinde alter & tertius,armati ſimiliter,adeo attoniti,vt illæſo rege contenti eſſẽt ſibiipſis fuga ſalutem quærere.Sequenti verò die præciſo Pappi inter reliquos occiſi capite, miſit illud Phæroræ in vltionem fratris. nam is eum ſua manu interfecerat.Poſt hęc vbi tempeſtas deſeuiit,moto inde exercitu venit Hieroſolyma,& caſtra prope vrbem metatus eſt, anno tertio poſtquàm Romæ declaratus rex fuerat : quib. mox propius admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens ſic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operarum multitudine: & cæſa circumquaque materie,præpoſitiſque huic operi viris idoneis, durãte etiam tum obſidione Samariam ad nuptias profectus eſt, ducturus filiam Alexãdri, neptem Ariſtobuli, quam ei deſponſam fuiſſe iam diximus.

A ξίφος ἔχων γυμνὸν καὶ ὁλὰ θυρεῶν χωρεῖ,καὶ μετ' αὐτὸν δύο τινες καὶ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, οὐδὲν βλάψαντες τ βασιλέα ὑπ' ἐκπλήξεως, ἀγαπῶντες ἦ τῇ μονὴν αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ θεῖον διεκπεσεῖν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τ μὲν πάππου κεφαλὴν, αἴρηται δὲ, ἀποσκόψας φερόμενα ἐπέμψε,ποιῆσαι αὐθ' ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ πάθοι, εἴπερ δὲ μὴ αὐτόχειρ ἐκείνου γεγενημένος. λήξαντος ἦ τοῦ χειμῶνος, ἅρας ἐκεῖθεν ἐλαύνει ἱεροσολύμων ἔρχεται, καὶ πλησίον στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ζήτου ἦ αὐτὸ τοῦτο ἔτος ἐξ οὗ βασιλεὺς ἐν ῥώμῃ ἀπεδείκτο. αὐτοστρατοπεδευσάμενος δὲ, καὶ πλησίον ἐλθὼν τοῦ τείχους τὸ ὀθνειότατον, θεὸ τοῦ ἱεροῦ κατεστρατοπεδεύετο, θεσσαλεῖν διεγνωκὼς ὡς καὶ θεότερον ποτὲ πομπήιος. ἔνιοι δὲ ἡγεμόνα ἔχοντα χώμασι τὸν τόπον πύργοις αἴρησι, πολλῇ τε χερσὶ θεὸς τὸ ἱερὸν χεώμενος, καὶ τέμενος τοῦ πέριξ ὕλλιν. ὧδε κατεστήσας ἦ τοῖς ἔργοις τοὺς ὀθνειοτέρους, ἱδρυθεὶς ἔτι τῶν στρατιῶν, αὐτὸς εἰς σταιρείαν ὀθνεῖ ἦ γάμον ᾤχετο ἀξόμενος τοῦ ἀλεξάνδρου τὸ ἀριστοβούλου θυγατέρα. ταύτην γὰρ ἐμνηστεύσατο, ὡς μοι καὶ θεότερον εἴρηται.

B

C

CAP. XXVIII.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

XXVI. PEractis verò nuptiis venit per Phœnicem Soſius, premiſiſſque per mediterranea copiis, mox & ipſe affuit habens ſecum multos tam pedites quàm equites. venit etiam rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem acceſſionem adducens.erant enim circiter xxx. millia.omnes autem confluebant ad Hieroſolymorum mœnia,& aſſidebant ſeptentrionali vrbis lateri,ad vndecim legiones peditum , & ſex equitum millia,præter auxiliares Syrorum copias.Præerant autem duo cum imperio, Soſius ab Antonio miſſus in auxilium, & Herodes pro ſeipſo bellum gerens, vt deiecto Antigono hoſte pop.Rom. ipſe pro eo ex ſenatuſconſulto regnum acciperet. Intus autem certatim reſiſtebant Iudæi ex tota ea regione collecti & concluſi intra mœnia,templum Domini iactantes,& fauſta populo ominantes, non deſerturum Deum ſuos in periculo: direptiſq; extra vrbem tam hominum quàm equorum alimentis,per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obſeſſoribus. Cui rei Herodes ita proſpexit, vt contra latrocinãtes opportuna loca præoccuparet inſidiis,& commeatus additis præſidiis etiam è longinquo conueheret,vt breui neceſſaria victui abũdarent in exercitu.adhæc operarum frequentia facilè abſoluti ſunt tres illl aggeres. æſtas enim erat,& opus feruebat,nulla interturbatũ æris intẽperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obſeſſi intrepidè repugnabant,conatus eorum eludentes variis artibus. excurrentes enim crebrò incepta,modò iam perfecta opera incendebant: & conſerentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia , peritia tantùm rei militaris cedebant. Tum pro diſiecto machinis muro intus recentẽ extruebãt,

D

E

F

G

Κεφάλαιον κή.

Πῶς ὑπὸ σοσίου ἑρώδου αἱρεῖται ἀντίγονος διὰ δόλου.

ΜΕτὰ ἦ τοὺς γάμους, ἦλθε μὲν ὁλὰ φοινίκης σόσιος, θεσεκπέμψας τὴν δύναμιν ὁλὰ τ μεσογείου. ἦλθε ἦ καὶ ὁ στρατηγὸς, πλῆθος ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. παρῆλθόν ἦ καὶ βασιλεὺς ἐκ σαμαρείτιδος, οὐκ ὀλίγον θεὸς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων, θεὶ ζισμυρείους γὰρ ἦσαν. πάντες ἦ ἐπὶ τὸ ἱεροσολύμων ἠθροίζοντο τεῖχος, καὶ διεκάθηντο θεὸς τῷ βορείῳ τείχει τῆς πόλεως, στρατιὰ σὺν δίκῃ μὲν ἅπασα τέλη ὁπλιτικὰ, ἐ ἦ ἱππικὰ, ἀλλὰ τ ὁπλομαχικὰ, διὰ δ συνείαν. δύο δ' ἡγεμόνες, σόσιος μὲν ὑπ' αὐτωνίου σταλεὶς σύμμαχος, ἡρῴδης δ' ὑπὲρ αὐτὸ, ὡς αἰτήσοντα ἀφελόμενος τὴν ἀρχὴν διὰ δ εἰληφὼς ἐν ῥώμῃ πολέμιον, αὐτὸς αὖτ' ἐκείνου βασιλεύσῃ κατὰ τὸ συγκλήτου δόγμα. μετὰ πολλῆς δὲ θεθυμίας καὶ θέας ἦν, ἅτε σύμπαντος ἠθροισμένου τὸ ἔθνος, εἰ ἰουδαῖοι τοῖς θεὶ τὸν ἡρῴδην αἰτιπολέμοιεν, καταλειφθέντες ἐντὸς τοῦ τείχους, πολλά τε ἐπεφήμιζον θεὶ τὸ ἱερὸν, καὶ πολλὰ ἐν δυφημίᾳ τοῦ δήμου, ὡς ῥυσομένου τὴν κινδυνεύων αὐτοὺς τοῦ θεοῦ, τότε ἐντὸς τῆς πόλεως ἀπεσκεδάσαντο, ὡς μηδ' ὅσα τεθῆναι δυνάμενα εἶναι ὑπολιπεῖν ἢ αὐθεσπίοις ἢ ὑποζυγίοις, λησταῖς τε λάθρα χεώμενοι, ὁπόσα παρῆκον. ταῦτα δ' ἡρῴδης συνιδὼν, θεὸς μὲν τοὺς λῃστὰς, τοὺς ὀθνειοτάτους τόπους θεφελόκλεε. θεὸς δὲ τὰ ὁπλιτικὰ, πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη πόρρωθεν ἀγορὰν συνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὴν ἀφθονίαν αὐτοῖς ἐνιδεῖν τῆς αἰχμαλώτου. ἤρτο δὲ συνεχὴς ἤδη πολλῆς χειμὼς ἐρχαζομένης καὶ τὰ τεῖα χώματα δύπτων, θέρος τε ὂν ἔτι, καὶ οὐδὲν ἐμποδὼν θεὸς τὴν αἴρεσιν, οὔτ' ἀπὸ τῆς αἴθρας, οὔτ' ἀπὸ τῆς ἐρχαζομένων. τὰ τε μηχανήματα θεσετάγοντες, κατέσεον τὸ τεῖχος, καὶ πάσας ἐχρῶντο πείρας. οὐ μὴν ἐξέπληττόν τοὺς ἔνδον, ἀλλ' αὐτίτεχνα ἦν τοῖς καθ' ἑαυτοὺς θεὸς τὰ ἐκείνων μηχανήματα οὐκ ὀλίγα. ἐπεὶ διόντες τε, τὰ μὲν ἢ μέρη ἐνεπύμπρασαν, τὰ δὲ ἐξεργασάμενα, εἰς τε χεῖρας ἰόντες, οὐδὲν κακίους ῥωμαίων ἦσαν τὰς τέχνας. ὀπισθεν δ' ἐλείποντο, θεὸς τε

A

B

C

D

E

F

G

πρὸς τὰς μηχανὰς αὐτελέχιζον ἐρῳπολιόρκων τὸ πρῶτον οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γλίσχρου τε ἀπαντῶντες μεταλλεύσει διεμάχοντο. ὑποποίᾳ δὲ τὸ πλέον ἢ προθυμίᾳ χρώμενοι καὶ προσελιπάσουν πρὸ πολέμῳ εἰς τὸ ὕχατον, καὶ ταῦτα μεγάλου στρατοῦ προσκαθημένου σφᾶς καὶ λιμῷ παλαιπωρούμενοι καὶ ἀπράκτει τῇ ὑπηρεσίᾳ. τὸν γὰρ ἑβδομαικὸν ἐνιαυτὸν συνέβη κατὰ ταυτὸν εἶναι. ἀναβαίνουσι δὲ ὅπη τὸ τεῖχος πρῶτον μὲν λοχάδες κ'. ἔπειτα ἑκατοντάρχης σοσίου. ἡρέθη γὰρ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέρᾳ μί. τὸ δὲ δεύτερον, ιέ. καί τινες τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐκπεφρήθησαν στοάν, ἃς ἡρῴδης αὐτίγονον ἐμπρῆσαι διέβαλλε, μῖσος αὐτῷ πραγματούμενος ἅτε τῶν ἰουδαίων ἡγούμενος. ἠρημένου γὰρ ἔξωθεν ἱεροῦ καὶ τῆς κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν ἰουδαῖοι συνέφυγον. δεῖσαντες τὰ μὴ θρασυνόμενοι αὐτοὺς οἱ ῥωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ὅπλοις ἐᾶν τελεῖν τῷ θεῷ. προσεδόκων τὰ ὅπλα ἐκλιπεῖν καλοῦντες θύματα αὐτοῖς μόνον εἰσκομίζεσθαι. ὁ δ' ὡς ἐνδώσοντων αὐτοῖς συνεχώρει ταῦτα, καὶ ἐπὶ μηδὲν ἑώρα γινόμενον παρ' αὐτῶν ὧν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρὰς αὐτέχοντας τὰς τῆς αὐτοχόνου βασιλείας, προσβαλὼν κατὰ κράτος εἷλε τὴν πόλιν, καὶ πάντα δι' ὀξὺς ἰὼν φόνων ἀνέπλεα. τῶν μὲν ῥωμαίων ὅπη τερθὴ τῆς πολιορκίας διωργισμένων, τὸ δὲ πρὸς ἡρῴδην ἰουδαϊκοῦ μηδὲν ὑπολιπεῖν ἀποδόντων αὐτῷ παλαιόν. ἐσφάττοντο δὲ συνεχεῖς οὔτε τοῖς γεγωνόσιν ἢ κατὰ τὰς οἰκίας σωζομένοις, καὶ τὸν ναὸν προσφλέγοντες. ἰδίᾳ τε οὔτε νηπίων οὔτε γήρως ἔλεον, οὔτε γυναικῶν ἀδυνασίας φείδεσθαι, ἀλλὰ καίτοι πρεσβύτου τοῦ βασιλέως καὶ φείδεσθαι προκαλουμένου οὐδεὶς ἐκράτησε τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμιλώτες, πᾶσαν ἡλικίαν ἐπεξήεσαν. σῶμα καὶ αὐτίγονον μήτε τοῖς πάλαι μήτε τῆς τότε τύχης σύνοιαν λαβὼν, κάτεισι μὲν ὅσον τῆς βάρεως, προσαπέπλει δὲ τοῖς σοσίου ποσί. καὶ ἐκεῖνος μηδὲν αὐτὸν οἰκτείρας πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπεκρότησε μὲν ἀκρατῶς, καὶ αὐτίγονον μήπω σκάλδυσεν. οὐ μὴν ὡς γυναῖκα γοφρυσᾶς ἀλάθρει ἀφῆκεν. ἀλλ' ὁ μὲν δίδυς ἐφυλάττετο. θρέγοια δ' ἰὼν ἡρῴδην κρατοῦντι τῶν πολεμίων, τῷ κρατῆσαι καὶ τῶν ἀλλοδιοφύλων συμμάχων. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν πλῆθος, ὅπη θέας τῶν τε ἱερῶν ⟨ⓒ τῆς κῆ τοῦ ναοῦ ἁγίων. ἐν βασιλεὺς τοὺς μὲν προκαλῶν, τοῖς δ' ἀσφαλῶς, εἴσι δ' οὓς καὶ τοῖς ὅπλοις αἰσχύλεν, ἵππης χαλεπωτέρων ἐνδύμενον τὴν πίλον, εἶπε τῆς ἀθεάτων σαφῶς αὐτῶν ὀφθείη. διακωλύει δὲ καὶ τοὺς κῆ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς πολλὰ δράτειν ὀμόσας θεοῖς σοσίου, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν ῥωμαῖοι τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ὅπη τοσούτῳ πολίτῃ φόνῳ, βραχὺ καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν αὐτάλλαγμα κρίνει. τῶν δὲ αὐτὴ τὴν πολιορκίας τὰς ἁρπαγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ὅπλοις ἔπειν φαιδρύν, αὐτὸς ἔφη δωρήσεσθαι ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τοὺς μισθοὺς ἑκάστοις. οὕτω τε τὴν λοιπὴν ὀξωνησάμενον πόλιν, τὰς ὑποχρεώσεις ἐπλήρωσε. λαμπρὰς μὲν ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικὰ τάξας δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο σοσίον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων δυσπορωτάς. τοῦτο τὸ πάθος συνέβη τῇ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπατεύοντος ἐν ῥώμῃ μάρκου ἀγρίππα, καὶ κανιδίου γάλλου, ὅπη τῆς ρπ'

A & cuniculis obuios agebant alios cuniculos, vt nonnunquam subterra manus conſererent, vtentéſque deſperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, idque obſeſſi à tam numeroſo exercitu, ipſi fame ſimul laborantes & inopia. nam in ſabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaſerunt in mœnia primùm lectiſſimi viginti milites, deinde Soſij centurio. captus eſt enim primus murus die quadrageſima, ſecundus verò quin-
B tadecima: & quædam porticus circa templum exuſtæ ſunt quas Herodes Antigonum incendiſſe calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & ſuperiorem vrbem refugerunt: timentéſque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt vt has tantùm ſinerentur introducere. Rex verò annuit, ſperans remiſſa tandem obſtinatione
C ceſſuros. Vt verò ſpem ſuam fruſtratam vidit pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: móxque omnia repleta ſunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduerſam factionem extirpare funditus: erátque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente ſupplices. non ætati vlli parcebatur, non ſexui, ne imbelli quidem: & quamuis ob-
D ſtante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus, ſed veluti furore perciti ſæuiebant nullo ætatis diſcrimine. Antigónus quoque neque veteris neque recentis ſuæ fortunæ ratione ſatis habita deſcendit è turri, Soſióque ad genua procidit. & ille nihil miſeratus mutatam eius fortunam inſultauit homini Antigonam appellans. non tamen incuſtoditum reliquit tanquam fœminam, ſed vincto cuſtodes addidit. Cæterũ Herodes deui-
E ctis hoſtibus, non minus negotij habuit in cõpeſcendis alienigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo conductitiorum ad viſcendum non fanum ſolùm, ſed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, moleſtiorem clade victoriam exiſtimans, ſi quid eorum quæ videri fas non eſt, veniret in conſpectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per vrbem fieri, identidem Soſium rogitans, ſolitudiniſne
F ſe regem Romani facturi eſſent, exhauſta vrbe rapinis ſimul ac cædibus: exiguúmque dicens ſibi videri tantæ ciuium cædis precium, etiam ſi totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem meritò permitti militi, promiſit ſe de ſuo mercedem numeraturum ſingulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promiſſa perſoluit.
G Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Soſio verò etiam regiè dedit munera, ita vt omnes bene nummati diſcederent. Ea clades Hieroſolymorum incidit in conſulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV.

Olympiade, menſe tertio, feriis quibus ſolenne fit ieiunium, tanquam recurrente in idem temporis monumentum illata Iudæis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos vigintiſeptem. Soſius autem conſecrata Deo corona aurea profectus eſt Hieroſolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne aſſeruatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud ſenatum iure ſecum contenderet, docens ſe regio natum ſanguine, Herodem verò plebeium, & quòd ſi ipſe propter offenſum Rom. pop. indignus eſſet qui regnet, certè filiis eius inſontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium vt Antigonum tolleret. quò facto tum demum Herodes metu liberatus eſt. atque ita Aſſamonæi principatus deſiit poſt annum centeſimum vigeſimumſextum: quæ domus illuſtris fuit, & celebrata propter continuatum in ea gente honorem ſacerdotij, facinoráque maiorum egregia, quibus propugnauerũt Iudæorum rempublicam. Verùm hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere, & ſubiecto regibus.

A ὀλυμπιάδος, τῇ γ' μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ δευτεροπλοίας τῆς γεγομένης ὅτι πομπήιου τοῖς ἰουδαίοις συμφορᾶς, καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἐάλωσαν ἡμέρᾳ, μιᾷ ἔτει πζ. σόσιος δὲ χρυσοῦν ἀναθήμα τῷ θεῷ στέφανον, εἰς Ἱεροσόλυμα ἄξων δεσμώτην ἀντίγονον ἄγων διεμώτην αὐτοκράτορι. λύσας δὲ ἡρώδης, μὴ φυλαχθεὶς αὐτίγονος ὑπ' ἀντωνίου, καὶ κομισθεὶς εἰς ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ διαγωνίσηται πρὸς τὸν σύγκλητον, ὅτι δεινὸς αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων,
B ἡρώδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι προσῆκεν αὐτοῖς βασιλεύειν τοὺς παῖδας ἀφ' οὗ τὸ γένος, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς ῥωμαίους ἐπεξέμβρ τι. ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν ἀντώνιον ἀνελεῖν τὸν ἀντίγονον. οὗ γενομένου, τοῖς μὲν ἡρώδης ἀπαλλάσσεται. παύεται δ' οὗτος ἡ τῶν ἀσαμωναίου ἀρχὴ, μετὰ ἔτη ρκς'. οἶκος λαμπρὸς ἐξ οὗ ἦν, καὶ ἀξίωμα ἔσχηκε καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ἣν τὸ ἔθνος οἱ γονεῖς αὐτοῦ διεφύλαξαν τ. ἀλλ' οὗτοι μὲν ἀφ' ὧν τοῖς
C ἀλλήλους εἶσιν, τοῖς ἀρχαῖς ἀπέβαλον. μετέβη δ' εἰς ἡρώδην τὸν ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς, καὶ φύσει ἰδιωτικοῦ, καὶ ὑπακούοντος τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τέλος μὲν τὸ τέλος τῶν ἀσαμωναίων ἔθνους παρειλήφαμεν.

Atque hunc Aſſamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ τῆς ἰωσήπου ἱερέως τῶν ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίας.

Ὡς ληφθέισης τῆς ἱεροσολυμίτιδος πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, ἀντώνιος μὲν ἀντίγονον ἐπιλείπουσι τὴν αἰτιολογίαν, ἡρώδης δὲ μετὰ τῆς ἐκείνου φίλων πρώτους ἱεροσολυμίτης ἐπανελθὼν ἀπέκτεινε, καὶ τὴν πόλιν ἠργυρολόγησεν. Κεφ. α.

Ὅτι ζόπυρος ὑρκανὸς, πρῶτος βασιλεὺς ἰουδαίων καὶ ἀρχιερεύς, ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν πάρθων βασιλέως ἀρσάκου, πρὸς ἡρώδην ὑπέστρεψεν. Κεφ. β.

Ὡς ἡρώδης ἀριστόβουλον τὸν τῶν γυναικὸς μριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' οὐ πολὺ διαφθαρῆναι παρεσκεύασεν. Κεφ. γ.

Ὡς κλεοπάτρα τῆς τῶν ἰουδαίων καὶ ἀράβων διεβουλεύσατο βασιλείας, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσεν παρ' ἀντωνίου. Κεφ. δ.

Κλεοπάτρας εἰς τῶν ἰουδαίων παρουσία. Κεφ. ε.

Ὡς ἡρώδης ἐπολέμησεν ἀρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν ἀντώνιος ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικᾶται μάχῃ. Κεφ. ϛ.

Περὶ τοῦ ζῳοφόρου σήμου κατὰ τῶν ἰουδαίων, καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων. Κεφ. ζ.

Λόγος ἡρώδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ πάθη, καὶ τῶν ἤδη γεγενημένων. Κεφ. η.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVINTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Expugnatis à Soſio & Herode Hieroſolymis Antigonus ab Antonio ſecuri percutitur, Herodes verò XLV. ex primatibus Hieroſolymitanis de factione Antigoni interimit, & ciuibus pecuniam extorquet. CAP. I.

Quomodo Hyrcanus antea Iudæorum rex & Pontifex à Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt. CAP. II.

Herodes Ariſtobulum coniugis ſuæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò poſt necandum curauit. CAP. III.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. CAP. IV.

Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus. CAP. V.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt. CAP. VI.

De terræmotu qui Iudæam, multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. CAP. VII.

Herodis concio ad exercitum aduerſis caſibus territum. CAP. VIII.

Ὡς

Ως αὐάγκλω ἔχων ἡρώδης ἀπεῖναι πρὸς καίσαρα νικηπόλιν, διέφθειρεν ὑρκανόν. Κεφ. θ.
Ως ἡρώδης ἔσχεν καὶ παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν. Κεφ. ι.
Ως ἐπανελθὼν φονεύει δόλῳ τὴν γυναῖκα μαριάμμην καὶ ἀναιρεῖται. Κεφ. ια
Περὶ τοῦ λιμοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν καὶ συρίαν γενομένου, καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις ὑ-
ρώδης. Κεφ. ιβ.
Κτίσις καισαρείας. Κεφ. ιγ.
Ως καθελὼν ὁ ἱεροσολύμοις τὸν ἀρχαῖον ναὸν, ἄλλον αἴρεται. Κεφ. ιδ.

Herodes ad Cæſarem, neceſſariò profecturus Hyrcanum interficit. CAP. IX.
Quomodo Herodes regnum etiam à Cæſare obtinuit. CAP. X.
Herodes reuerſus Mariammem calumniis oppreſſam interficit. CAP. XI.
De fame quæ Iudæam & Syriam afflixit, & quomodo Herodes multis ciuitatibus ſaluti fuit. CAP. XII.
Cæſaræa conditus. CAP. XIII.
Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSQVINTVS.

CAP. I.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.

HIEROSOLYMORVM expugnationem Sosij ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni superiore volumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta sunt dicemus. Postquam tota Iudæa potitus est Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nondum regnum adepto fauerat, eos vicissim promouebat: aduersæ autem factionis homines quotidianis absumebat supplicijs. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas huius discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant ciuibus vt Herodem in vrbem reciperent, eámque ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim capitis reo Herode, Hyrcano cæteríque iudicibus prædixit opprobrans, quòd absolutus eorum sententijs ab omnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc verò captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in vnum congessit: à diuitibus quoque ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiúsque amicis donauit. Interfecit etiam XLV. primates ex factione Antigoni appositis ad portas custodibus, qui etiam cadauera scrutabantur ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totum ad regem referebatur, nec vllus finis malorum aderat. nam bona eorum auaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni sabbatici, quo nobis nó est fas serere. Cæterùm Antonius accepto Antigono volebat eũ vinctum seruare ad triumphum: sed vbi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam

Κεφάλαιον α'.

Ως ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, αὐτίγονος μὲν ἀπήγετο ἐπὶ κείσαρι, ἡρώδης δὲ τῶν ἐκείνου φίλων τοὺς ἀρίστους ἀπέκτεινε.

ΣΟΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ ἡρώδης ὡς κατεκράτησαν ἔλαβον ἱεροσόλυμα, καὶ περὶ τούτοις αἰχμάλωτον αὐτήγονον, ἢ περὶ ταύτης ἡμῖν ἐδήλωσε βίβλος. τὰ δὲ ἐκείνης συνεχῆ, τοῦ ἐφεξῆς μύθου. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης ἰουδαίας ἐπεχειρίσθη τῷ ἀρχικῷ ἡρώδης, τῷ κατὰ τὸν πόλιν πλήθους, ὃ ἔτι μᾶλλον ἔσαν ἰδιωτεύοντες ἔτι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, ἐν περιόδοις τούτοις ἐποιοῦντο. τοὺς δὲ τὰ τῆς ἐναντίας ἐλευθερίας, οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καὶ καλόζων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐπυνθάνετο δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ πολλῶν φαρισαίων καὶ σαμέας ὁ τούτου μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱεροσολύμων οὗτοι συνεβούλευον δίκαιον εἶναι τοῖς πολίταις τὸν ἡρώδην, αὐτὸν ὧν καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπολάμβανον. ὁ δὲ πολλῶν ὕστερ καὶ καινοτέρου ποτὲ ἡρώδου, τῷ ἔτι ζῶντι, περεῖπεν ὀνειδίζων ὑπερηφανίᾳ καὶ τοῖς δικάζουσιν ὡς φεισαμένοις ἡρώδῃ ἅπαντας αὐτοὺς ἐπολυόντας, καὶ τοῦτο χρόνῳ φεύξεσθαι τῷ θεοῦ τοὺς λόγους αὐτῶν πληρώσαντος. ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν ἱεροσολύμων, πάντα συνεφόρει τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον. ἔτι καὶ τοὺς δυτέρους ἀφαιρούμενος, καὶ σωμαγμῶν πλῆθος ἀργυρίου καὶ χρυσίου, πρὸς τούτῳ τὸν αὐτώνιον ἐδωρεῖτο, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ μὲ τοὺς πρώτους ἐν τῇ αἱρέσει αὐτῶν, φύλακας περιστήσας τῇς πύλαις τῆς τείχεσι, ἵνα μή τις συναπκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι, μὴ τοὺς νεκροὺς ἡρώνεων, καὶ πᾶν τὸ διερευνώμενον ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ τὰ κειμήλιον αἰσφίρετο τῷ βασιλεῖ, πρὸς τε κακῶν οὐδὲν ἐᾶ. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τῶν κρατούντων διεφόρει ἐν χρεία γινομένου, τῶν δὲ χώραν μένειν ἀγεώργητον, τὸ ἑβδομαδικὸν λυόμενα ζῆν ἔτος. συνεκάκου γὰρ τότε, καὶ πειρᾶσθαι ἐν ἐκείνῳ τῶν γῶν ἀπηρξαμένους ἔστιν ἡμῖν. αὐτώνιος δὲ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν αὐτήγονον, δίσμιον ἔχων μέχρι τοῦ θεάματος φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νικηφορίζων τὸ ἔθνος, καὶ τῶν περὶ ἡρώδην μύθων ἤδεσαν αὐτηγόρῳ χρώμενον, ἔχων τοῦτον ἐν αὐτοχείρᾳ πλεί-

πλεί-

πολεμίσαι. χειδὸν γὸ οὐδαμῶς ἠρεμεῖν ἠδύναντο ἰουδαῖοι μάρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων οὕτως. ἀντίγονος μὲν ἀντίοχον τὸν ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς ἀντόχειαν πελεκίζει, καὶ ἔδοξε μὲν ἅπασι φανερὸς βουλόμενον βασιλέα πελεκίσαι, οὐκ οἰηθεὶς ἕτερον τρόπον μεταθεῖναι αὐτὰς γνώμας τῶν ἰουδαίων ὡς τὸ δέξασθαι τὸν αὐτ' ἐκείνου καθεσταμένον ἱερῶσθαι. οὐδὲ γὸ βασανιζόμενοι βασιλέα αὐτὸν ἀναρρήσειν ὑπέμειναν, οὕτως μέγα τὸ ἐφεστὸς ἦν τοῦ φανέντος βασιλέως. τὴν οὖν ἀτιμίαν ἐνόμισε μετασχεῖν τῆς πρὸς αὐτὸν μάνιας, μετασχεῖν ἢ τὸ πρὸς ἡρῴδην μῖσος. ταῦτα μὲν ὁ στράβων. καταχθέντος ἤδη τὸν βασιλείαν ἡρῴδου, πυθόμενος ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ὃν ἦγε φραάτης παρθυαίων αἰχμάλωτον, ἀφικνεῖται πρὸς ἡρῴδην τὴν αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς ἕτερον τοιούτου. βαρζαφάρνης γὸ πάκορος οἱ τῶν πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, ὑρκανὸν τὸν φραάτου ἀρχιερέα γενόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρῴδου φασαήλον, εἰς πάρθους ἀπῆγον. ὁ φασαήλος μὲν οὐ φέρων τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰσχύνην, πάσης δὲ ζωῆς κρείττονα τὸν μὴ δέξης ἡγούμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτὸν γίνεται φονεὺς, καθὼς προεῖπον.

Κεφάλαιον β'.

Οτι πρῶτον ὑρκανὸς ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν πάρθων πρὸς ἡρῴδην ὑπέστρεψεν.

ΥΡκανὸν δ' ἀναχθέντα, φραάτης ὁ τῶν παρθυαίων βασιλεὺς, ἐπ' αὐτὸν ὀφειλέστερον προσποιήσθη τὸ δ' ὑγιὲς αὐτοῦ δίκαιον προσπεσὸν μᾶλλον. διὸ τοῦτο δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν, ἐν βαβυλῶνι δὲ κατάγεσθαι παρεῖχεν, ἔνθα πλῆθος ἦν ἰουδαίων. οἵτοι τὸν ὑρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ πᾶν τὸ μέχρις ἀφεστῶτος νεμόμενον ἰουδαίων ἔθνος, τοῦ δ' ἦν ἀγαπητὰ ταῦτα. πυθόμενος δὲ τὸν ἡρῴδην παρεληφότα τὴν βασιλείαν, αὐτὸς μετὰ χαρᾶς τὸ λοιπὸν ἐξ ἀρχῆς φιλοτίμως ἐθεραπεύετο, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρῴδου φασαήλον, ὃν πάρθοις αἰχμάλωτον ἤγαγεν, ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν ἀπέστειλε, πάσης δὲ ζωῆς κρείττονα τὸν μὴ δέξης ἡγούμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτῷ γίνεται φονεὺς, καθὼς προεῖπον.

Cap. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt.

HYrcanum autem ad ſe perductum Phraates Parthorum rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis ſolutum permiſit Babylone degere, vbi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quàm pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant, nec hi ſolùm, ſed quantum Iudæorum vltra Euphratem habitat: ita vt non admodum præſentis fortunæ pœniteret hominem. Sed poſtquā reſciuit Herodem ad regiam dignitatem euectum, ad nouas ſe ſpes tranſtulit, natura ſuorum amans, & gratiam ab eis expectans, quòd aliquando de capite periclitantem ſeruaſſet in iudicio. Cœpit igitur de profectione conſultare cum Iudæis, officij cauſa inuiſere illum ſolitis: qui tamen vt maneret ei ſuadebant, commemorantes obſequia ſua & honores quos exhiberent non aliter quàm vel regi vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere poſſe, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec reges ſolere meminiſſe accepti in priuata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna ſint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ deſiderium. Herodes quoque ei ſcripſit, rogaret Phraatem & eius regni Iudæos, ne ſibi inuiderent communem cum genero futuram poteſtatem, nunc enim adeſſe tempus referendæ ſuo quondam & altori & ſeruatori gratiæ. Simúlque etiam ad ipſum Phraatem legatum miſit Saramallam cū multis muneribus, eblanditurum ne obſtaret cupienti referre gratiam homini de ſe optimè merito. Nec tamen re vera hoc agebat: ſed quia ipſe grauis eſſet princeps, cauens mutationis occaſiones, quærebat Hyrcanum in poteſtatem ſuam redigere, aut etiam omnino tollere:

id quod postea fecit. Tunc autem dimissum à Partho, & ab illis Iudæis honorificè adiutum viatico, cùm excepisset, in summo honore habuit: primúmque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuiis semper honoratiorem cedendo, patrémque appellitando, lactabat hominem quo minus suspicaretur insidias: quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone obscuri generis sacerdote Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia vxor Alexandri Aristobuli regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram Mariamnen Herodis coniugem, insignis pulchritudine fœminam. Hæc iniquissimè ferebat contemptum filium, quòd eo superstite aliunde vocatus pontificatum vsurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quædam negotia in Iudæam profectus, vt vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturam adolescentis simul & pulchritudinē, nec minus Mariamnem regiam coniugem, felicémque prole Alexandram prædicans. cum qua collocutus persuasit vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed planè diuino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit vt aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putauit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumsextum agentem annum, adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primùm Romanorum nemini cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiusmodi voluptates vndecunque venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo moueat adolescens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum sub alio rege sperantibus. hoc pacto cùm satisfecisset Antonio, decreuit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, vxore etiam Mariamne assiduis precibus obtundente vt fratri debitum pontificatum redderet, dicentéque ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandrā inuectus est: eā & clàm regno suo insidiatā, & per Cleopatrā id agere vt ope Antonij à se regimen transferatur

Α Ἅπτο γὰρ ἐπιφέρειν ἐς ὑστέρῳ. τότε μὲν οὖν γε ἐπὶ δὴ πολὺ πατρικὸν ἀφικόμενος, ἀφ' οὗτος τε τοῦ πάππου καὶ τῆς Ἰουδαίων χρήματα ὑποδεχομένων, ἀπάσῃ τιμῇ ἐξεδέξατο αὐτὸν, ἔν τε τοῖς συλλόγοις τὸν πρώτου ἐᾶσθαι τόπον, καὶ ὑπὲρ τὰς ὁδοιπορίας ἐφεστιαπίπτειν, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ τῆς ἐπιβουλῆς αὐτοῦ πόθεν ἐφυλάττετο. ὑποκαθίστατο τοῦ καὶ τἄλλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ ἐφ' ἑαυτοῦ οἰκεῖα ἰσχυρίζετο. φυλαττόμενος γὰρ πᾶν ἐπισήμων ὑποδεικνύειν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἱερέα τῷ ἀσημοτέρων ἀφανῆ ὀνόματι, τούτῳ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν. δι' ὃν οὐ πολὺν ἔσχεν ἀλέξανδρα τὴν ἐπήρειαν. θυγάτηρ μὲν Ὑρκανοῦ, γυνὴ δὲ ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ ἀλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα, τὸν μὲν πρὸ κάλλιστον, Ἀριστόβουλον καλούμενον, τὴν δὲ πρώτην συνοικοῦσαν Β Μαριάμμην, δι' μορφὴν διάσημον. ἐντεῦθεν οὖν δὴ οὐ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, εἰ μὴ τοῦτος ἐκείνου, τῆς ὑπερτάτης τῆς ἀξιούσης τῆς ἀρχιερωσύνης. καὶ χάριν κλεπάζρα μουσουργοῦ τινὸς αὐτῇ συμπεραγματευομένου τὰ περὶ τὴν κομιδὴν τῆς γραμμάτων, αἰτεῖται παρ' Ἀντωνίου τὴν παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην. Ἀντωνίου δὲ ῥᾳδυμότερον ὑπακούοντος ὁ φίλος αὐτῇ δέλλιος εἰς Ἰουδαίαν ἐλθὼν ὑπὲρ τῆς χρείας, ὡς εἶδε τὸν Ἀριστόβουλον, περάθη C τῆς ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδὸς, οὐχ ἧττον δὲ τὴν Μαριάμμην συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ. καὶ δή τινας λόγους καλλιπαιδά τινα τὴν ἀλεξάνδρας διεληφώς. ἐκείνης δὲ εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει χαριζομένην ἀμφοτέρων εἰκόνας, Ἀντωνίῳ δηλαδὴ μᾶλλον. θαυμάζειν γὰρ οὐδενὸς ἀνθρώπων ὧν ἀξιοῖ. τούτοις ὑπαρθεῖσα τοῖς λόγοις ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας Ἀντωνίῳ καὶ δέλλιος ἐπεκάλεσε λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν, ἀλλά τινα θεοῦ γεγένθαι τοὺς παῖδας, ὑποθυμαίνετο δὲ δι' αὐτῷ πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσαι τὸν Ἀντώνιον. ὁ δὲ, τῷ μὲν κόρῳ ἡδέως μεταπέμπεται, γεγαμημένῳ ἤρασθη, καὶ τὰς εἰς κλεοπάζραν ὁμιλίας ἐκ τοῦ τοιούτου φυλαττόμενος. ἐπὰς οὖν δὲ πέμπει τὸν παῖδα σὺν δωρεαῖς, θεραπεύσας, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τούτων ἀπενεχθέντων πρὸς ἡρώδην, οὐκ ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὥρᾳ τὸ κάλλιστον ἔντα τὸν ἀριστόβουλον, ἐκκηδεκαέτη γὰρ ὢν ἐτύγχανε, καὶ χθὲς θεοῦ χοντα πέμπει ὧδε τὸν Ἀντώνιον, ἰσχύοντα μὲν ὡς οὐκ ἄλλος τότε ῥωμαίων, ἕτοιμον δὲ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποδῦναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀφειδῶς ἀκαλύπτως ἐκ τοῦ διώκεσθαι ποιεζόμενον. αὐτίχα φανεὶς οὖν, ὡς εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, Ἰουδαίων ἐλπισάντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ. τούτοις δὲ φθαισταμένῳ τὸν Ἀντώνιον, ἔγνω μὴ μέχρι παντὸς ἀπιμάζειν τὸν παῖδα καὶ τὴν ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τὴν γυναικὸς Μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ὑποδοῦναι τὰδελφῷ τὴν ἀρ-

χιερωσύνην, καὶ συμφέρον αὐτῷ κεῖνον, ἵνα μηδ' ὑποδήσηται δυνατὸν ἢ τεταμένως συλλογον ποιήσας τῷ φίλων, ἢ πᾶσι πολλὰ τὰ ἀλεξάνδραν, κρύφα τοῦ βασιλεύσαι λέγων τῇ βασιλείᾳ, καὶ δέλλιος κλεοπάζρας θεσπίσαι ὅπως αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχὴν, τὸν δὲ μειράκιον αὐτ' αὐτῷ φθαλάβοι τὰ θεάματα δι' αὐ-

δὴ αὐτοκράτορος. καὶ ταῦτα βουλεύσας μὲν ἐκείνῳ ἐς δι- A
καίως, ὁπότε καὶ τὴν θυγατέρα συναποστερῆσαι τῆς
οὔσης αὐτῇ πομπῆς, καὶ τὰ ἐς τὰς ἄλλας ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ πρα-
γματεύσοιτο, πολλὰ πονήσαντος αὐτοῦ, καὶ κτησαμένου
κινδύνοις τοῖς οὐ τυχοῦσιν. οὐ μὴν ἀπομνημονεύσας γε
αὐτὸς ὧν οὐ καλῶς ἐκείνη προέξειεν, ἀποχήσεσθαι τῆς
δίκης ἐᾶναι σφᾶς αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ νῦν ἔφη δεδό-
ναι τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ πάλαι προκα-
τασκευάσαι τὸν Ἀνάνηλον, παιδίου παντὸς παντὶ ὄντος
ἀρίστου βουλεῦσαι. τοιαῦτα λέγοντος οὐκ ἀσπείστως, ἀλλ' B
ὅπερ ἦν ἄξιον μάλιστα προθύμως, εἰς ἀπάτην
γυναικῶν καὶ τῶν συμφιλοφρονηθέντων φίλων, σκε-
πτῆς ἅμα, καὶ χαρᾷ τῷ οὐ προσδοκηθέντων, καὶ
δίκῃ τῆς ὑποψίας, ἀλεξανδρα μετὰ δακρύων ἀπο-
λογεῖτο. σφᾶς μὲν τῆς ἱερωσύνης φαμένη, πᾶν ὁπόσον
ὑπ' ἀδοξίας ἀπουδάσαι. βασιλείᾳ δὲ μήτε δεδιη-
σθαι, μήτ' αὖ εἰ καὶ προθοίτο, βούλεσθαι λαβεῖν καὶ
νῦν ἀποχρώντως πομπῆς ἔχουσα, ἀφ' τῷ ἀρχιερεῖ τῷ C
ἐκείνου, καὶ τῷ ἀσφάλειαν τῷ ἐκ τοῦ δυνασθαι
μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτὸν, ἅπαντα τοῦ γήρως προ-
οῦσαν. νῦν τε νενικημένην τῆς διεργασίας, δεδιέναι
μὴ εἰς τὸν υἱὸν τῷ πομπεῖ. ἔσεσθαι γὰρ πρὸς πᾶν ὑπή-
κοον. ἀξιοῦσθαι δὲ κἂν εἴπ ἀφ' τοῦ γήρους καὶ τῷ
οὔσαι αὐτῇ παῤῥησίαν προπετέστερον ὑπ' ἀναξιο-
παθείας φράσαι. οὕτως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες καὶ
σπουδαιότερον ἢ θᾶττον ἐνδεξιὰς διελύοντο, πάσης D
ὑποψίας ὡς ἐδόκουν ἐξηρημένης.

Κεφάλαιον γ'.

*Ὡς Ἡρῴδης Ἀριστοβούλου τὸν τοῦ γυναικὸς μειράκιον ἀδελφὸν ἀρ-
χιερέα καταστήσας, μετ' οὐ πολὺ ἀφῃρεθαι παρεσκεύασεν.*

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡρῴδης, δοὺς μὲν ἀφαιρεῖ τὴν
ἀρχιερωσύνην Ἀνάνηλον, ὅτι μὲν ὡς ἐν πρό-
τερον ἐπομόσας οὐκ ἐπιχείρειον, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ δυνά-
τῷ ἀπρωκισμένων Ἰουδαίων. οὐ γὰρ ὀλίγαι μυριά-
δες τῶν δεῦρο τοῦ λαοῦ πρὸς τῷ Βαβυλωνίας ἀπῳκίθη-
σαν, ἔνθεν ὧν Ἀνάνηλος, ἀρχιερατικοῦ γένους, καὶ
πάλαι κατ' συνήθειαν Ἡρῴδῃ προσδιαζόμενος. τὸν μὲν
αὐτὸς μὲν ἐπέμψε, ὅτι τὴν βασιλείαν παρέλαβεν. αὐ-
τὸς δὲ κατέλυσεν, ὅτι τῷ παῦσαι τὰς οἰκείας τρα-
χὰς ἔθος ποιεῖν. οὐ γὰρ ἄλλος γέ τις ἀφῃρέθη
τῶν μὲν ἄπαξ ἐθισθέντων. ἀλλὰ πρῶτος μὲν Ἀν-
τίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν
Ἰησοῦν, καταστήσας τὸν ἀδελφὸν Ὀνίαν. δεύτερος δὲ
Ἀριστόβουλος ὑρκανὸν ἀφείλετο τὸν ἀδελφόν. Ἡρῴ-
δης δὲ τρίτος ἀπεπαρέδωκε τῷ ἀρχιερεῖ Ἀριστο-
βούλῳ τῷ παιδί. καὶ τότε μὲν ἐδόκει τεθεραπδυκέναι
τὰ περὶ τὸν οἰκίαν. οὐ μὴν ὅπερ εἰκὸς ἐνθυμηθεὶς
ἀνυπόπτως διετέλει. τὸν ἀλεξανδραν ἔτι τε τοῖς ἐγ-
χειριδίοις ὄντα, καὶ καιρὸν εἰ λάβοι νεωτέρων πρα-
γμάτων ἱκανῶς δεδοικέναι. προσέταττεν οὖν σφᾶς E
τοῖς βασιλείοις προσέχειν, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας
δρᾶν. ὑπομελεῖς τε ἦσαν αἱ φυλακαὶ, λανθάνοντος
οὐδὲ ἕν πρὸς τὸν καθ' ἡμέραν διαπαντὸς ὑπηκόοις.
ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτὸν ἐξηγρίου, καὶ
μῖσος ὑπεφύετο. φερόμενος γὰρ ἐμπλέως οὖσα
γυναικείου, ἐκ τῆς ὑπάτου ὑπομελείας αἰσχυ-
νόμενος, παντὸς οὖν πνος ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ τῆς παῤῥησίας στερομένη, πικρὸς δ' ὀρεπτία, καὶ δουλείας

in puerum: idque tanto iniustius eam moliri, A
quod & filiam suam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicę aliis parare, quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter obliuiscì, nec desinere pietatem erga eã cæteráque necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatũ reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hæc postquam elocutus est verbis meditatis, quo magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos tum præ gaudio tũ quòd se suspectam intelligeret, cœpit cũ lacrymis pro se verba facere. fassa pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse vnquam, vel etiam si vltro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, quòd filiam cũ ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filij, futurámque posthac regi obsequentissimam: veniámque præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dexteris discesserunt, omni vt tum videbatur suspicione sublata.

Cap. III.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo pòst necandum curauit.

TVm rex confestim pontificatum abrogat III.
Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratẽ traductis per Assyrios, vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, vnde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit quo familiam suã componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Iesu subrogato in hoc sacerdotiũ fratre ipsius Onia. Secundò Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem viuo adhuc pontifici successorem dedit. atque ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen vt decebat post reconciliationem vacauit suspicionibus, veritus Alexandram ne in posterũ quidem quieturam, si daretur rerum nouandarum occasio. Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc obseruabatur assiduè, ita vt nihil regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se obseruari indignissimè ferebat, malens quiduis potius pati, quã amissa licentia, honoris specie in seruitute

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans vt opem aliquam sibi afferat. Illa iussit eam vnà cum filio clàm in Ægyptum ad se confugere. quod consilium placuit, móxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus sandapalis in has se & filium inclusit, iussis famulis conscijs, vt noctu has afferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum stabat nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabbionem amicum mulieris Æsopus ipsius seruus effutiuit, putans eum non insciũm eius consilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ benevolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali ansa præbita. quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis laterent insidiæ. Iámque instabat Scenopegia, festum apud nos cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere. attamen hinc quoque data est occasio per inuidiam, quo magis accelleraret quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimumseptimum, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniásque decenter tractabat ipse, eximia forma & statura quàm pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, conuertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis secum etiam aui Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes, licentius, quàm sub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt quod de adolescente decreuerat, perficeret. Itaque peracta festiuitate dum apud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in eius gratiam iuueniliter colludere. cúmque loci eius natura esset æstuosior, citò defessi relicto lusu, magnis piscinis quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primùm spectabant natantes quosdam è sociis & famulis: deinde postquam prouocante Herode adolescens quoque eis se miscuit, amicorum quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantẽ, & quasi per lusum ac petulentiã mergentes non priùs destiterũt quàm

A κὴ φόβῳ καταζῆν. ἔπεμπεν οὖν ὧδε τὴ κλεοπάτρα, δν οἷς εἴη συνεχῶς ὀδυρομένη, καὶ ὧδε καλοῦσα ποιεῖσθαι αὐτὴ κὴ δ' ἰκεσίαν. ἡ δ' λαβοῦσαν σκέλδωσιν ἐπ' αἰγύπτῳ σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴ δρασμόν. ἐδόκει δ' ταῦτα, κὴ τυχαίζ) πιάδι. δύο λάρνακας, ὡς εἰς σκηνοπηγίαν πέρεον ὧδασκευασμένη, ταύτας αὐτὸν κὴ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ὅπως τάξασα τῷ οἰκετῷ τοῖς σωμάδοσι, δέξ νυκτὸς ἀκφέρῃ. ἦν δ' τὸ τοῦ θεῖ δὴ θάλατζαν ὁδὸς αὐτοῖς, Ϛ πλοῖον ὁ δέξαπλόσιον εἰς τ' αἴγυπτον ἔμελλε ὧδασκευάσεσθαι. ταῦτα σαββίωνι τῷ ἐκείνης φίλων ἀσωπ Ϙ οἰκέτης αὐτὸς ἀπαγγέλλει πρεσβυτέρων, ὡς εἰδότι φράσας. πυθόμενος δ' σαββίων, κὴ γὰρ ἦν ἐχθρὸς ἡρώδῃ πρότερον. ὅπως τῷ βουλευσάντων αὐτοπάτρῳ κατὰ τοῦ φαμμάκειαν εἰς ἐνομίζετο, τὸ μῖσος ὑπαλλάξεσθαι τῆς πρὸς τὸν μέλλουσιν δύνοιας προτεθύκοτι. καὶ καταλέγῃ τῷ βασιλεῖ τῶν τῆς ἀλεξάνδρας βουλευμάτων. ὁ δὲ, τῶν μὲν ἕως τῆς ἐγχειρήσεως ἴασας προελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸ δρασμοῦ συλλαβεῖ. παρῆκε δὲ τὸν ἀμύρτιαν, χαλεπὸν μὲν οὐδὲν, εἰ καὶ σφόδρα βουλόμενον ἰδεῖν αὐτῷ δέξιάν, τολμήσας. οὐ γὰρ ἀναχέσθαι κλεοπάτρα, αἰτίαν δὲ τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν. ἐμφανῶν δὲ μεγαλοψυχίᾳ μᾶλλον ἐξ ὑπονοίας αὐτῆς συνεγνωκέναι. προῦκειτο μὲν τοι πανταπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον ἀποδῶν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις, ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν. καὶ τῆς σκηνοπηγίας ἑστάσης, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τεθυμένη, ταύτας τὰς ἡμέρας ἐπεβάλλετο, καὶ πρὸς διαφθορὰν αὐτὸς τε καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως καὶ τῆς τοιαύτην ὑπαστεῦσαι τὰ περὶ τὸν προαίρεσιν ἐμφανὴς παρεξιόντων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον ἀριστόβουλος, ἐδόμην ὅτι τοῖς δίκα γεγονὼς ἦν, ἐπειδὴ κατὰ νόμον αὐξηθὲν ὅτι τὸν βωμὸν συμπλέσειν τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχειν τὸν τῆς ἀρχιερέων, καὶ τὰ πρὸς τὸν θρησκείαν ἐκτελῶν, κάλλει τε κάλλιστος καὶ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὸν ἡλικίαν ἐπῆρμένον, τῷ γε μὲν πρὸ τῷ ὄγκους ἀξιώματος πλεῖστον ἐν τῇ μορφῇ ἐκφαίνων, ὁρμή τε τῆς πλήθει πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐγίνετο, καὶ τῆς ἀειτοβούλῳ τῆς πάππῳ πεπραγμένων ἀναργὴς μνήμη παρῆν. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς ἐκθύσεις, χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχεόμενοι, καὶ φωναὶ εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχὰς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γενέσθαι τὸν εὐνοιαν τῆς ὄχλου, καὶ πρεσβυτέρων ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὸν ὧν εὐπατρίδην ὁμολογίαν. δὴ τούτοις πᾶσιν ἡρώδης ἔγνω τ' πρεσβεῖσιν ἦν εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. καὶ τ' ἑορτῆς παρελθούσης, εἰστήκετο μὲν ἐν ἱεριχοῦντι, δ' χειμῶνος αὐτοὺς τῆς ἀλεξάνδρας. φιλοφρονούμενος δὲ τὸ μειράκιον κὴ προσίλκων εἰς ἀδεῆ τόπον, ἕτοιμος ἦν συμπαίζειν καὶ νεανικεύεσθαι κεχαρισμένως ἑαυτῷ. τῶ δ' πρὸς τὸν τόπον ἰδιώματος δεινοτέρου τυγχάνοντος συνειλεγμένοι τάχον ἐξῆλθον ἀλύοντες, κὴ τὰς κολυμβήθρας ὑπεπάντες, αἳ μεγάλαι πρὸς τ' αὐλὴν ἐτύγχανον, ἀνέψυχον τὸ θερμώτατον τῆς ἀεστιβείας. καὶ παῖζον μὲν ἐώρων τοὺς νέοντας τῷ οἰκετῷ καὶ φίλων. ἔπεσθαι προσαχθέντος καὶ τῷ μειρακίου τῷ καὶ τὸν ἡρώδῃ παρεξιόντα, τῷ φίλων οἷς ταῦτα ὑπετάκτο, πότους ὑπέχοντος. βαρυνῶντες ἀεὶ κὴ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ ἠνώμουν, οὐκ ἀπῆκαν ἕως καὶ παντὰ

παντάπασιν ὑποπίξας. καὶ διεφθάρη μὲν οὕτως ἀ- A
ριστόβουλος, ὀκτωκαίδεκα μὲν ἔτη πάντα βιοὺς ἔτη,
τὴν δ' ἱερωσύνην κατασχὼν ἐνιαυτὸν, ὧν αὐτὸν
ὁ πατὴρ ἐποιήσατο πάλαι. ἐξαγγελθέντος δὲ τοῦ πάθους
τὰς γυναῖκας οὐδὺς μὲν ἐκ μεταβολῆς θρηνώδης ὧν
ἔτι προσκειμένου τοῦ νεκροῦ, καὶ πάντος ἄχεος, ἥτε πό-
λις ἅπασα λόγου διαδοθέντος ἐπῆλθε, πάσης ἰδίας οἰ-
κτιζομένης τὴν συμφορὰν ὡς οὐκ ἐπ' ἀλλοτρίῳ θρυ-
λουμένην. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐκπαθὴς ὧν σωτή-
ρα τῆς ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀληθοῦν οὐκ ἔγνω δῆτα γενόσεσθαι B
τὸν ἐπελθόντα πλείονα ἔχουσα, τὸ δὲ κρατεῖν αὐτῆς
ἀναγκαῖον δὴ μείζονος κακοῦ προσδοκίᾳ ποιουμένη. καὶ
πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρίᾳ ἐπιχειρεῖσθαι
βίου, ἐπέσχεν δ' ὅμως εἰ δύναιτο ζῶσα προσαρ-
κέσειν τῇ κατὰ βουλὴν αὐτῆς διεφθαρμένῳ, τοῦ
πλείονος ἐστερῆσθαι αὐτὴν παρεκείτης τοῦ βίου, καὶ τὸ μηδεμίαν
ἰσχυρίαν δυνάμει καὶ προθύμοις ἀπολέσθαι
ὑπὸ ἀκμαίου εἰς δικαιολογίαν αὐτοῖς ἐνομίζετο. καὶ εἰ- C
κὼν μὲν ἐγκρατὴς ἔφερε τὴν ἰσχυρίαν. ἡρῴδης δὲ
πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανὸς ἐπεσκευάζετο, μὴ μετὰ
προθυμίας χρῆσθαι τῷ παιδὶ τὸν θάνατον, οὐχ ὅσα
πρὸς πάντα δακρυσίων μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι,
χρώμενος, καὶ σύγχυσιν τῆς ψυχῆς ἐμφαίνων
ἀληθινήν. τόγε μὴν καὶ τὴν πάθους ἀπονικῶντος αὐ-
τὸν, ἐν ὄψει τῆς τε ὥρας καὶ τοῦ κάλλους, εἰ μὴ πρὸς
ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τῷ παιδὶ ἐνομίζετο, δῆλον D
δ' ἐς ἀπολογίαν αὐτὰ πρᾶγμα δόμενος. τάγε μὴν
εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς ταφῆς καὶ μᾶλλον ἐσπε-
δίξατο, πολλὴν μὲν τὴν θαυμασιότητα δεί τε τὰς
δόκας καὶ τὸ πλῆθος τῶν θυμιαμάτων ποιησάμενος,
πολυὺ δὲ συγκαταθάπτων κόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ
λυπηρὸν δ' ἑτέρᾳς γυναῖκὶ ἀλγηδόνος, καὶ θαμυ-
νῆσαι τούτῳ τῷ μέρει.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλεοπάτρα τὴν τῶν ἰουδαίων καὶ ἀράβων βασιλείαν βουλεύουσα βα- E
σιλεία, μέρη λαβεῖν αὐτῆς ἰσχυσεν παρ' ἀντωνίου.

Ἀλεξάνδραν μὲν οὐδὲν τῶν τοιού-
των. ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἡ μνήμη τοῦ κακοῦ παρέ-
χουσα τῷ ὀδυνᾶσθαι ἐποίει καὶ φιλονεικον.
καὶ χάριν τῷ βασιλεῖ ἡρῴδου τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ
τῷ ἀπόλειαν τῆς παιδὸς. ἡ δὲ, καὶ πάλαι αὐδύσε-
σθαι προσαρκέσειν δυομένη, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτεί-
ρασα τῆς ἀλεξάνδρας, αὐτὴς ἐποιεῖτο τὸ πᾶν σπου- F
δὴν ἀντάνιον ἐκ ἀβίου πόσασθαι τὸν φόνον τῆς παιδὸς παρο-
ξύνουσα. οὐ γὰρ ἄξιον ἡρῴδην δ' αὐτῆς κατασύντα βα-
σιλεία τῆς οὐδὲν προσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοιὲ ὄντας
βασιλεῖς τοιαύτας δεῖσθ' ἐπιτυθεῖν δυνάμιας. τοῦ-
τοις ἀδαπεδόμενος ἀντώνιος, ὡς δὴ λαοδικίας ἐστά-
λη, πέμπει καλέσων ἡρῴδην ἐλθόντα τῷ εἰς ἀριστό-
βουλον ἀπολογήσασθαι. προσεῖχθαι γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὸν
βασιλέα, εἰ δι' αὐτὸν γένοιτο. ὁ δὲ, τὴν τε αἰτίαν δε- G
δοικὼς τὴν κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς οὐκ εἰς-
την ἐξεργαζομένη κακοῦσθαι αὐτῷ τὸν ἀντώνιον ἔ-
χει, ἔγνω μὲν ὑπακούειν, οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἢ σφάτ-
τειν ἐκέλευ, καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτῷ ἰώσε-
που βάτερον τῆς ἀρχῆς καὶ τῇ ἀνεῖ σφαγέν-
των, ἐντειλάμενος λελησθότως εἰ πάθη τι παρ' αὐ-
τοῖς, φυλάξειν καὶ τὸν μεμιαμμένον αἰτίαν. οὕτως τε γὰρ ἔχειν φιλοτέκνως πρὸς τὴν γυναῖκα,

omnino aqua præfocatus ſit. Hic fuit Ariſtobuli exitus anno ætatis decimooctauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum rediit. hic caſus vbi mulieribus renunciatus eſt, verſa repente rerum facie lamentatio exoritur ſupra cadauer iuuenis & luctus inconſolabilis: totámque vrbem rumore ſparſo mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente tanquam propriam. ſed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam & ſi dolus non fefellit, peperi tamen metu maioris mali neceſſe habuit & ſæpè ad inferendam ſibi manum pronior, impetum tamen hunc animi repreſſit, ſi fortè ſupereſſe poſſet extincto per ſummum nefas filio, & retenta diutius vita nullam ſignificationem dare quòd data opera necatum ſenſiſſet, donec aliquando ſe offerret vltionis facultas. quapropter diſſimulanter hoc tulit, nullam ſuſpicionem præ ſe ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, ſe inſcio caſum hunc contigiſſe, non luctum ſolùm fingens, ſed & lacrymas & mœſtitiã veræ ſimillimam. ac fortaſſe veræ etiam miſerationis nonnihil ſentiebat ad conſpectum extincti in ipſo flore ætatis ac pulchritudinis, tametſi mortem eius plurimum ad ſecuritatem ſuam exiſtimaret conducere: ſed potiſſimum hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Cæterùm quod ad magnificentiſſimum funeris apparatum attinet, nihil ſibi ad ſummam liberalitatem fecit reliquum, tam in exornando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & aliis rebus precioſiſſimis, quo maius miſeris mulieribus hoc pacto afferret ſolatium.

Cap. IV.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

ALexandra tamen nullo modo emolliri potuit, ſed in dies magis ac magis exacerbante mœſtitia, per luctum accendebatur ad vindictæ deſiderium. Per literas igitur inſidias Herodis Cleopatræ indicat, ſimúlque filij ſui miſerabilem interitum. Illa verò iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum etiam miſerata mulieris infortunium, non ſecus quàm proprium curauit hoc negotium: nec vnquam deſtitit incitare Antonium ad vlciſcendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam regum ſtirpem tam inſolenter debacchari. His permotus Antonius poſtquam Laodiceam peruenit, accerſiuit ad ſe Herodem dicturum cauſam de obiecto necis Ariſtobuli crimine: factum enim improbabat, ſi quidem ipſe Herodes autor eius fuiſſet. At ille nec cauſæ ſuæ ſatis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indeſinenter Antonium contra ſe irritantis, decreuit quidem parere: neque enim aliter facere poterat, ſed commiſſa regni cum Ioſepho patruo, clàm ei mãdauit, vt ſi Antonius in ſe grauius aliquid ſtatuiſſet, confeſtim Maſiamnen interficeret. ſic enim ſe affectum erga vxorem,

vt etiam si post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id iniuriam pertinere existimet. aiebátque totum hoc negotiũ exhiberi sibi propter eius fœminæ formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accensus sit. atque his mandatis, non admodum læta sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porrò Iosephus creditum sibi regimen administrans, & sæpissimè Mariamnem conueniens, partim propter negotia, partim honoris causa, dum crebra mẽtio fit coniugalis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius asseuerationem mulieribus, præsertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eis affectum regis eò prouectus est: vt mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris argumentum, quòd neque sine ea viuere substineret, neq; vel morte ipsa ab ea disiungi. quæ Iosephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris signum interpretatæ sunt, quàm exhorruerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæuiret in earum capita. Interea per ciuitatem rumor ab inimicis regis sparsus est, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cùm reliquam regiam turbauit, tum mulieres maximè. Alexandra verò etiam Iosephum hortata est, vt assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiam circa vrbem tendebat sub tribuno Iulio. sic enim primum si quid turbarum in aulam incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum beneuolentiam. Deinde sperandum esse consequuturam quiduis Mariamnen, si in Antonij conspectum venerit, atque etiam regnum recepturam & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea consultatione, literæ ab Herode superuenerunt rumori contrariæ. quamprimùm enim venit ad Antonium, muneribus eum placauit quę in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, vt minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ instigatio. negabat enim Antonius oportere regem facti sui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse. idque ipsum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperiis. Hæc significabant Herodis literæ, reliquúmque honorem quo se dignaretur Antonius, ad consessum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idq; non cessante à criminationib. Cleopatra: quæ capta eius regionis cupidine, quo regnũ id sibi vsurparet, omnib. modis quærebat illũ perdere. Sed quia iustũ se præberet Antonius, nihil posthac expectandum grauius, venturúmq; breui constabilito tã regno quàm amicitia. nec relictã Cleopatrę cupiditati vllã spẽ,

A καὶ δεδοικέναι τὴν ὕβριν, εἰ καὶ τεθνηκότος ἐκείνη κατ' εὐμορφίαν ἄλλῳ τινὶ σπουδάζοιτο. τὸ δὲ σύμπαν ἐνέφαινεν ὁρμὴν ἀντωνίου περὶ τὴν ἄνθρωπον, ὅτι καὶ πάλαι παρακηκοὼς ὑπὲρ τῆς εὐμορφίας ἐτύγχανεν. ἡρώδης μὲν οὖν ἐπιστείλας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας οὐκ ἀσφαλεῖς ἔχων, ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀπῄει πρὸς ἀντώνιον. ὁ δὲ ἰώσηπος ἐπὶ τῆς διοικήσεως ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτο
B συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μαριάμμῃ, περί τε πραγματείας, καὶ τιμῆς ἕνεκεν ἣν ἔδει βασιλευούσῃ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι, καθιεὶς συνεχεῖς ὁμιλίας ὑπὲρ τῆς ἡρώδου πρὸς αὐτὴν εὐνοίας, καὶ φιλοστοργίας· ἐξειρωνευομένων δὲ γυναικείως τοὺς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας, ὑπερσπουδακὼς ὁ ἰώσηπος ἐπιδεῖξαι τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως, προήχθη, καὶ τὰ περὶ τὴν ἐντολὴν εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δύναται,
C κἂν εἰ πάσχοιτο δεινὸν οὐκ ἀξιοῦντος οὐδὲ θανάτῳ διαζευχθῆναι. ταῦτα μὲν ὁ ἰώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες ὡς εἰκὸς, οὐ τὸ φιλόστοργον τῆς περὶ τὸν ἡρώδην διαθέσεως, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδ' ἀποθνήσκοντος ὑστερήσαιεν ἀπωλείας, καὶ θανάτου τυραννικοῦ προσλαμβάνουσαι χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν τοῦ ῥηθέντος εἶχον. ἐν δὲ τούτῳ καὶ λόγος ἐγένετο κατὰ τὴν πόλιν τῶν ἱεροσολυμιτῶν παρὰ τῶν ἐν ἔχθει τὸν
D ἡρώδην ἐχόντων ὡς ἀντώνιος αἰκισάμενος αὐτὸν ἀποκτείνειεν. ἡ δὲ φήμη, πάντας μὲν ἐτάραττεν ὡς εἰκὸς τοὺς περὶ τὸ βασίλειον, μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ τὸν ἰώσηπον ἀναπείθει τῶν βασιλείων ἐξελθόντα, σὺν αὐταῖς συμφυγεῖν τοῖς σημείοις τοῦ ῥωμαϊκοῦ τάγματος, ὃ τότε περὶ τὴν πόλιν ἐπὶ φρουρᾷ τῆς βασιλείας ἐστρατοπέδευεν ἡγουμένου ἰουλίου. διὰ γὰρ τοῦτο πρῶτον μὲν εἰ καί τις ἀπαντήσειεν ταραχὴ περὶ τὴν αὐλὴν ἐν ἀσφαλεστέ-
E ρῳ διάξειν αὐτοὶ ῥωμαίους εὐμενεῖς ἔχοντες. ἔπειτα καὶ τεύξεσθαι παντὸς ἐλπικέναι τὴν μαριάμμην ἀντωνίου θεασαμένου, δι' οὗ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι καὶ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν εὐγενείᾳ βασιλικῇ γεγονόσιν. ἐπὶ τούτων δὲ τῶν λογισμῶν τετυχηκόσιν αὐτοῖς, γράμματα παρ' ἡρώδου περὶ τῶν ὅλων ἀφίκετο τῆς φήμης ἐναντία, καὶ τῶν προληφθέντων. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένετο παρ' ἀντωνίῳ,
F ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἥκεν ἐκ τῶν ἱεροσολύμων. ταχὺ δὲ ταῖς ὁμιλίαις παρεστήσατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵ τε τῆς κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὴν ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἧττον ἐδυνήθησαν. οὐ γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν ἀντώνιος βασιλέα περὶ τῶν κατὰ τὴν ἀρχὴν γεγενημένων εὐθύνας ἀπαιτεῖν. οὕτως γὰρ ἂν οὐδὲ βασιλεὺς εἴη,
G δόντας δὲ τὴν τιμὴν, καὶ τῆς ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἐᾶν αὐτῇ χρῆσθαι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖσθαι περὶ τὰς ἀρχὰς ἔλεγεν συμφέρειν. ὑπὲρ τούτων ἔγραφεν ἡρώδης, καὶ τὰς ἄλλας διεξῄει τιμὰς, ἃς ἔχοι παρ' ἀντωνίῳ συνθακῶν ἐν ταῖς διαγνώσεσι, καὶ συνεστιώμενος ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς διαβολὰς αὐτοῦ τῆς κλεοπάτρας οὔσης, ἣ πόθῳ τῆς χώρας ἐξαιτουμένη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσγενέσθαι, πάντα τρόπον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. δικαίου μέντοι τυγχάνων ἀντωνίου, μηδὲν ἔτι προσδοκᾶν δυσχερὲς, ἀλλὰ καὶ θᾶττον ἥξειν βεβαιοτέραν τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτοῦ προσειληφὼς τῇ βασιλείᾳ, καὶ τοῖς πράγμασιν, καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς

πρωτείας, δόντος αὐτοῖς ἀντωνίου αὐθ' ὧν ἠξίωσε τοῦ κοίλου A quando Antonius pro eius postulatis Cœlesyriam ei concessisset, hac conditione, ne posthac Iudæam peteret, & vt molesta esse desineret: His literis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id consilium, sed quàm primùm deducto aliquātisper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Iudæā reuersus est, statim soror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cum suis voluerit. nec hoc contenta Salome etiam maritum suum Iosephum criminata est, B Mariamnes consuetudinem obiiciens. hoc autem fecit propter simultatē veterem, quod regina elati animi fœmina inter muliebres contētiones exprobraret ei obscuritatem generis. Porrò Herodes qui semper ardenter amauit Mariamnen coniugem, statim perturbatus est, non ferens zelotypiæ stimulos. ægrè tamen se continens, ne à recta ratione transuersum raperetur insanis affectibus, seorsim Mariamnen percunctatus est, ecquid haberet cum Iosepho C commercij. illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid insons fœmina posset in defensionem adducente, rex paulatim assentiendo placari se sinebat victus amore vxorio, ita vt postremò veniam peteret, quòd temerè fidem habuisset rumoribus: agebátque ei gratias pro seruata pudicitia, suum vicissim amorem commemorans tandem vt mos est amantium prorumpentibus D lacrymis ruunt in complexus mutuos. cùm tamen nondum vxori amoris sui fidem faceret, tantóque magis conaretur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amantis mandare si quid humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex velut ictus præ dolore confestim eam è complexu dimisit: vociferabatúrque cappillos sibi lacerans, tenere se manifestò deprehensam constupratam à Iosepho coniugem. nunquam enim proditurum fuisse data sibi priuatim ac secreto mandata, nisi obstricta mutuum fide per stupri consuetudinem. atque ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus licet ægrè cohibuit se tamen. Veruntamē Iosephum ne in conspectum quidem admissum iussit interimi, & Alexandram vt malorum omnium causam, vinctam coniecit in custodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra nō I V. F desinente in omnes incitare Antonium: quem hortabatur vt auferens cuique suam dynastiam ipsi contribueret: multúmque apud eum poterat irretitum suis amoribus. cúmque natura esset alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum. primò fratrem cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentem annum xv. deinde Arsinoen sororem suam Ephesi in templo Dianæ supplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam vbicunque spes affulgeret, neque templum, neque sepulchrum, G neque asylū vllū vnquā violare dubitauit, modò ad illā redirēt spolia quæsita vel sacrilegio, miscebátq; sacra profanis, fas nefas, vt augere-

tur lucris vel iniquissimis. ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuo solicitabat, vt aliis ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitauit quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemæi filium interfecit, causata cum studere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris solùm, sed etiam beneficiis eius captus videretur: puduit tamen eum tam insignis iniustitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contristaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequissimus, partes de vtriusque regione ablatas ei largitus est: ad hæc vrbes quotquot sunt intra fluuium Eleutherum vsque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate sciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

τὴν δ' ἀδικουσης πλεονεξίαν. τὸ δ' ὅλον ἐδὲν ἀπαρκες ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δ' ἀλαζόνι τὴν ὀρεξιν, μὴ καὶ τὰ πάντα φορὸς τὴν ὀρεξιν ἐκδιδῶν ἐν ἐπιορδάνει. δὲ ταῦτα καὶ τὸν ἀντώνιον ἐπῆρεν ἀεί τι τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι, καὶ δῃλάσας σεν ἐκείνῳ τὴν συρίαν ἐπενόει κτῆμα ποιεῖσθαι. λυσανίαν μὲν τὸν πτολεμαίου πάρθοις αἰτιασαμένη τοῖς φόνοις ἐπάγει, κτείνουσιν. ἤτει δὲ παρ' ἀντωνίου τὴν τε ἰουδαίαν, καὶ τὴν ἀράβων ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας αὐτὴν ἀφελέσθαι. τῇ δ' ἀντωνίᾳ τὸ μὲν ὅλον ἡττᾶσθαι συνέβαινε τῆς γυναικὸς, ὡς καὶ μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν, ὑπακούειν εἰς ὅτι αὐ ἐκείνη θέλει. τὸ μὴν τοι φορεφανὲς τῆς ἀδικίας ἐξυδυσώπει, μὴ μέχρι τοσούτου κατάκορον γένηται, ὅθεν μεγίστοις συμφοραῖς. ἐν οὐδὲ μιᾷ ἀριθμῇ πασῶν, μηθ' ὅσα φορσώτατον ἐκείνη δίκαιον ἐξαίρετον ἐφορεῖν δόξῃ κακὸς, μέρη δ' χώρας ἑκατέρα παρελόμενος, τούτοις αὐτὴν ἐδωρήσατο. δίδωσι γὰρ τὰς ἐντὸς ἑλευθέρου ποταμοῦ πόλεις ἅπας αἰγύπτε, χωρὶς τύρου καὶ σιδῶνος, ἐκ φορόντων εἰδὼς ἑλευθέρας, πολλὰ λιπαρούσης αὐτῇ δωρεᾶς.

CAP. V.

Cleopatræ reginæ in Iudæam aduentus.

HÆc assecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vsque Euphratem prosecuta, reuertitur: obitéq; adita Apamia & Damasco, etiam Iudæam ei libuit inuisere: vbi excepta ab Herode, concessa sibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locauit. Is & balsamum fert, quod vnguentorum longè pretiosissimum ibi tantùm prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubitum eius appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidiis. Sed illa amorē prætexebat. Herodes autem iam antè ei parum amicus, quòd nosset infestam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam prostratā impudentiam, & reiecturus si petulantiùs pergeret, renuit. deinde cum amicis consultauit, num habens eam in sua potestate deberet occidere. sic enim multis molestiis leuare posse eos quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit. quin & ipsi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus opera eius opus habeat. Huc procliuiorē cohibuerunt amici, indignum censentes, hominem in magnis versantē negotiis in manifestum se periculum coniicere, & obsecrantes ne quid ageret temerè. non enim hoc laturum Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipso augendum eius desiderium, quòd per vim atque insidias amississe eam videbitur. nec superesse vel mediocrem excusationem, quin mulier sit omnium eius ætatis lōgè

Κεφάλαιον ε'.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία.

ΤΟΥΤΩΝ ἡ κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ ὧδε πέμψασα μέχρις εὐφράτου τὸν ἀντώνιον, εἰς ἀρμενίαν στρατεύοντα, ἀνέστρεψε, καὶ γίνεται μὲν εἰς ἀπαμείαν καὶ δαμασκὸν, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἡρώδου σπουδάζοντος αὐτῇ, καὶ τῆς τε ἀραβίας τὰ δῶρα, καὶ τὰς ἐκ τῆς ἱεριχοῦντος φορούσας ἡρώδου μισθώσασθαι. φέρει δ' ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ πλεῖστον τῆς ὑπ' αὐτὸν, καὶ ὧδε μόνοις φύεται, τῶν τε φοινίκων πολλὴ καὶ καλὴ. ἐν τούτοις οὖσα, καὶ πλείονα αὐτῆς συνηθείας ἐκ τοῦ ἡρώδου γενομένης, διαπείθει εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀκολάστῳ καὶ ὑπὸ ἀκαλύπτως τῆς ἐπιθυμίας ἡδονῆς ζωπυρούμενον, τάχα δ' ἴσως καὶ παθοῦσα φορὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐκ δρᾶς ἀρχὴν τινὰ ἐπ' αὐτῷ γενησομένην ὕδεν ὑποκατασκευάζουσα. τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ὑπερθυμίας ἡττᾶσθαι δόφασιν. ἡρώδης δὲ καὶ πάλαι μὲν οὐκ ἄντικρυς ἐν τῇ κλεοπάτρᾳ, χαλεπὴν εἰς ἅπαντας ὑπεροψίαν, τότε δὲ καὶ μᾶλλον ἀξιόλογον εἰ δ' ἀσέλγειαν εἰς τὸ φορεῖσθαι, καὶ φθόνῳ πιεσθεὶς, εἰ συνεδρεύουσα τοιούτοις ἐγχειρήσεσι, τοὺς μὲν λόγους αὐτῆς διεκρούσατο. βουλὴν δ' ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑποχώρησιν ἔχειν ὁπωσοῦν πλείονα. πολλῶν γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας, εἰς ἐγένετό τε ἐν χαλεπῇ καὶ φορσοδοκήτῳ. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ αὐτονίῳ λυσιτελοῦντι, οὐδὲ ἐκείνου πίστις ἐπεμένει, εἴτις αὐτὸν χρείας ἡ χρεία κατάσχοι, τοιοῦτον δεικνύμενον. ταῦτα βουλεύονται, ἐκώλυον οἱ φίλοι, φορόντον μὲν διδάσκοντες οἷς ἐκ ἄξιον μεῖζον φορστοντας, κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνοντα, ἐγκαλούμενοι δὲ καὶ δόμενοι μηδὲν ἐκ φορσοπτείας δῃπου δόξειν. οὐδὲ ἀναχάσασθαι τὸν ἀντώνιον, οὐδὲ ἐ σφόδρα τῆς αὐτῷ τὸ συμφέρον σκοπεῖν φορὸ τῷ ὀμιλητόν. τὸν τε δὲ ἔρωτα μᾶλλον ὑπεκκαύσαι, τὸ δοκεῖν δίκαια καὶ δῃβουλεύειν αὐτὸν αὐτῆς στρεῦται, μείζοσί τε οὐδὲν εἰς ἀπολογίαν φαίνεσθαι, τῶν μὲν δῃχειρήματος εἰς γυναῖκα γεγυμνωμένον, μείζονα δὲ ἀξιώματα τῷ κατ' ἐκείνου ἐγκ-

ἐχπυίαν τ χρόνον, σ δ' ἀφελείας εἰ μὴ ταύτην τὴς οἰηθείη, σὺν ἀδικίᾳ καὶ καταγνώσῃ τ ἐκείνου δόξαν φανεῖσθαι. ἐξ ὧν ἂν ἄδηλον ὡς μεγάλων καὶ ἀπαύστων κακῶν αἰτία πλεοθείσῃ τοῖς περὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς τὸ ἦθος, ἐξὸν διακρουσάμενον, τ ἀμέρειαν, ἣν ἐκείνη προσκαλεῖ, διδοῦ τ καιρὸν διχομήνως. τοιαῦτα διελογίζοντο τὸ κινδυνωδὲς ἐξ ἑκάτερα προδηλοῦντες, ἐπέχον αὐτὸν τῆς ἐπιχειρήσεως. ὁ δὲ, τιμὴ κλεοπάτρᾳ δωρεᾶς θεραπεύσας, ἐπ' αἰγύπτου προύπεμψεν. Ἀντώνιος δὲ, τιμὴ ἁρμενίαν καταλαβὼν, ἀρταβάζην τὸν πηχεῶν σὺν τοῖς παισὶ σατράπας, δίσμιον εἰς αἴγυπτον διαπέμπει, δωρούμενος τούτοις τὴν κλεοπάτραν, καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τ βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. ἁρμενίας δ' ἐβασίλευσεν ἀρταξίας ὁ πρεσβύτατος τῶν ἐκείνου παίδων, δεξαμενὴς ἐν τῷ τότε. καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ νέων καίσαρ ἐκβαλόντες, πηγασίωνα τὸν νεώτερον ἀδελφὸν, ὅτι τὴν βασιλείαν κατήγαγον. ταῦτα μὲν οὖν ἐν ὑστέρῳ. τοῖς δὲ τοὺς φόρους οὓς ἔδει τελεῖν, τοὺς ὑπ' ἀντωνίου δοθέντας χώρους, ὁ μὲν ἡρῴδης δικαίῳ λύῃ, οὐκ ἀσφαλὲς ἡγούμενος δόντα τῇ κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δ' ἀραψ, ἡρῴδου τιμὴ φοβηθεὶς διπλῆν ἀποξαυθῆναι, χρόνον μὲν πινα παρεῖχεν ἑαυτῷ τὰ δικαιώματα τάλαντα. μετὰ ταῦτα δὲ καὶ αὐθις λύῃ καὶ βραδὺς ἦν τοῖς δόσεσι, καὶ μόλις ἤ καὶ μέρη τινὰ ἀπαλύσειν, οὐδὲ ταῦτα δίδοντα δικαίως ἀζημίους.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἡρῴδης ἐπολέμησεν ἀρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν αὐτοῖς ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικήσῃ μάχῃ.

HΡῴδης δ' ἤτοι τ χρόνον ἀγωνιῶντος, ἕως ἔλαβε τάχιον οὐδὲν ἔπι τ δικαίων ποιῶν ἐθέλοντος, εἰ μὴ μόλις εἰς ἐπιλυσιμένος, ἀφορμὴ δ' ἐζητήσατο ῥᾳστα πολέμου. ἦν δὲ ἐπ' ἀκτίῳ μάχης ἀφορισθείσης, ἣν ὅτι ς' καὶ π' ρ' ὀλυμπιάδος γενέσθαι συνέβη, καίσαρ μὲν αὐτοκράτωρ ἐδείκνυτο ἅπαντα ἔμελλεν ἀγωνιᾶν ἀφορμήσειν. ἡρῴδης δ' ἐν τῇ τ χώρᾳ διβόλου μισθοῦσης αὐτῷ πολλοὺ ἤδη χρόνου, καὶ ἀφορμὴν καὶ λυπήσειν διαρκῆ, αὐτοκράτορι συμμαχίαν κατέλεξεν ἀκμαιοτάτας τοῖς ἁρματικοῖς χρησόμενον. αὐτοκράτωρ δὲ, τῆς μὲν ἐκείνου συμμαχίας οὐδὲν ἔφη δεῖσθαι, τὸν δὲ ἄραβα, καὶ γὰρ ἐκπέμψαι ἅμα τε αὐτὸ τῆς κλεοπάτρας τὴν ἀπιστίαν, ἐπεξιέναι προσέταττε. πρὸς οὖν κλεοπάτρᾳ ταῦτα λυσιτελῆ αὐτῇ, τ ἕτερον ὑπὸ θατέρου κακῶς πάσχειν ἡγουμένη. τότων αὐτῷ παρ' αὐτοκράτορος λεχθέντων, ἐπανορθοῦται ἡρῴδης συνεῖχε τὸ στρατόπεδον. ἐπ' δ' ἐπὶ τὴν ἀραβίαν ἐμβαλὼν, καὶ θᾶττον ἢ κατὰ δόξαν ἐπιπόνως καὶ πεζῇ δυνάμεως, εἰς δεκάτολον ἀφικνεῖται τῆς ἀράβων ἐπὶ συναντῶντων. οὐ γὰρ ἐλελήθει τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτοὺς, καὶ μάχης κριτὰς ἠγωνίων, ἐπεφύτευον οἱ ἰουδαῖοι. μετὰ δὲ ταῦτα πολλὴ στρατιὰ τῆς ἀράβων εἰς κατὰ συμπλοκὴν, χωρίᾳ δ' ἐν ταύτῃ τῆς κοίλης συρίας. ἡρῴδης δ' ἐπεσπυσμένος, ἦγεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλεῖστον τῆς εἶχεν δυνάμεως. καὶ πλησίασας ἐν κατὰ στρατὸν δίοδον διηγάγετο, χάρακά τε καλλίστῳ ἐξ ἐναντίας τῶν μάχων διεκρατοῦντος. ταῦτα δὲ αὐτὸ ἡγεμόνες, ἐβόα τὸ πλῆθος τῷ ἰουδαίων, παρελθόμενον δ' ἔφασκον, ἀγνοεῖν ὅτι τοὺς ἄραβας. ὥρμητο δὲ καὶ τῷ συναπάγειν πιστεύειν καλῶς, καὶ τῆς προθυμίας

A honoratiſſima, & ſi quid vtilitatis ex eius nece poſſit exiſtere, coniunctum ſit cum Antonij iniuria. vnde facilè apparere quàm magna & immedicabilia mala exoritura ſint in regno & familia regis ipſius, cùm nihil vetet recuſata illius illicita poſtulatione, res pro præſenti ſtatu rectè diſponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus oſtendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus regina, verſus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius ſubiugata Armenia Artabazē
B Tigranis filium cum filiis ſuis ſatrapis vinctum in Ægyptum miſit, munus Cleopatræ, & quicquid precioſum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus eſt Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui pòſt Archelaus & Nero Cæſar per vim à ſe puſſo iuniorem ipſius fratrem ſucceſſorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas regina ab Antonio dono
C acceperat, Herodes ea iuſtè reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occaſionem maleuolentiæ. Arabs verò poſtquam eorum exactio ad Herodem ſpectare cœpit aliquandiu ſoluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum ſegnior, vix partes quaſdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

Cap. VI.

D

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt.

QVam eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus eſſet Romanorum contentionibus. cùm enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæſar de imperij ſumma decertaturus erat
E cum Antonio. Herodes verò multorum iam annorum poſſeſſor regionis pacatæ & refertæ paſcuis ac pecoribus, nouis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remiſit, negans ſibi opus eſſe. verùm quia tam ex ipſo quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iuſſit in illum bellum vertere. nã & regina hoc in rẽ ſuã fore exiſtimabat, ſi alter ab altero mutuis atterere-
F rẽtur cladib. Igitur Antonij iuſſu reuerſus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inuaſit Arabiam equitatu ſimul & pedeſtribus copiis inſtructiſſimus, Dioſpolim petens quò occurſuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Poſt acerrimum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Poſt hæc rurſum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus eſt in Cœleſyria: quod præſentiens Herodes duxit contra eos maxi-
G mam exercitus ſui partem. cúmque vellet munitis vallo caſtris per occaſionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & cõfeſtim in Arabas duceret. Faciebat autẽ eis animos, tũ quòd pulchrè inſtructam aciem habere ſe crederent,

tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cùm igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decreuit rex vti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostē, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper enim repugnare conati, vt viderunt non posse ferri eorum audaciam, maiore ex parte in fugam versi sunt. actúmque de eis fuisset, ni Athenio Herodem in uasisset, eiúsque exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, nō imparatus pugnæ euentum expectabat, quieturus si Arabes vincerent: Vbi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia manu indigenarum fessos iam, & victoriam suam putantes ex improuiso adortus magnam stragem edebat. Nā Iudæi viribus in professos hostes absumptis, tum verò etiam ob victoriam dissoluriores, facile hosti cedebant, multáque vulnera accipiebant in locis asperis & inæqualibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehemēter laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in prælium trucidabant iam fugientes. nec vna erat exitij facies, paucíque in castra euaserunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocādos qui illis succurrerēt. nec tamē licet festinus, affuit in tēre, sed Iudæorū castra capta sunt. Arabibus autē non mediocris felicitas ex insperato contigit, dum & victoriam potiuntur, à qua plurimùm aberant, & hostium validum exercitum opprimūt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiā castra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciēs & continuis exercitiis præparans ad abolendā tandem ignominiam.

Cap. VII.

De terræmotu qui Iudæam concussit.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius cōflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali nūquam ante motu concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vt pote sub diuo agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subuersis Iudæorum vrbibus, & extinctis hominib. nulli iam superessent aduersarij. ligatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem perituri venerant, comprehensos necauerunt, móxque magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitū.

A ἄμφω ἐχόντων δοσιλλεῖ πρώτην μάχην νεικήσαντα· ὑδ' εἰς χεῖρας ἐλθεῖν δπξίφαντες τοῖς πολεμίοις δο-
μυδώντων ὅτι μὴ πᾶσαν δπιδ ἡγεμόνων ἀπεδέδι, ἔγνω
τῇ προθυμίᾳ τ πλήθους ὁ βασιλεὺς δποχρήσασθαι, μὴ
προέμενος ὡς ὁ λελειμμένος ὑπ' ἐκείνων ἀρετῇ πρώτος ἐν
τοῖς ὅπλοις ἠγήσατο, πάντων καθ' οἰκεία τάλη συναπο-
λαθησάντων. ἐκπλῆξις ἦ δύθυς ἐμπίπτ τοῖς ἀράψι,
ἀπτοήτους γὰρ εἰς ὀλίγον, ὡς ἐώρων ἀμάχους ὄντας, μὴ
B μεσοῦς φρονήματος, ἔφυγον οἱ πλείους σκηλίνατες. κἀν
διεφθάρησαν, εἰ μὴ ἀθυμίωνος κακώσαντος Ἡρῴδην
τοὺς ἰουδαίους. δόξῃ γὰρ ὧν στρατηγὸς μὲν κλεοπάτρας εἶναι
τῇ ἐκεῖ, δέσποινα δ' ἡρῴδη, τὸ μέλλον οὐκ ἀσφα-
λῶς ἐσκόπτ, θρασύνεσθαι μὲν τὰ λαμπρὰ τ ἀράβων ἐγνωκὼς ἰσχυρὰ ἀγών. ἡττομένων δ' ὁ μὲν συνίδη,
τοῖς ὑπὸ τ χεῖρας σωτηρίαν τῇ οἰκείαν ἀσφα-
λισάμενος δπιπτεύσας τοῖς ἰουδαίοις. μὴ τότε κεκμη-
κόσι τε μὴ νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδοκήτως δπιπεσών,
πολὺν ἐποίησε φόνον. ταῖς τε γὰρ προθυμίαις εἰς τοὺς ὁμο-
λογουμένους ἐχθροὺς ἀναπαήσαντες ἰουδαῖοι, καὶ τὸ
νικᾶν ἐπ' ἀλλήλοις χωρῶμεν, ταχὺ τῇ δπιχειρησάν-
των ἡττῶντο, καὶ πολλαὶ ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χω-
ρίοις ἀφίπποις καὶ πρὸς ἀδύσεσι, ἂν πλέον τι τῶν ἐμπε-
ρίαν εἶχον οἱ τῶν δπιθεν ποιησάμενοι. κακῶς δ'
παχόντων οἵ τε ἄραβες αὐτοὺς ἀνεληφεσαν, καὶ πά-
λιν ὑποστρέψαντες, ἔκτεινον ἤδη τεταραγμένους. γέ-
D νοντο δὲ παντοδαπαὶ κ πινυμένων ἀπώλειαι, καὶ τῇ
ἐλαπτ ὄντων, οὐ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπε-
δον. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡρῴδης, ἀπεγνωκὼς τὰ κ τῶν
μάχων, ἀφιππάζ βοήθειαν ἄξων, οὐ μέχρι διέφθ
καὶ περ ἐπουδακὼς ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν στρατό-
πεδον ἤλω τῇ ἰουδαίων. οἱ δ' ἄραβες, οὐ μετρίως δύ-
τυχήκεσαν ἐν θρασύτητι, νίκῃ τε κ πλείστων ἀπε-
δύσαν ἀνελληφότες, & πολλῷ τῇ ἑαυτῶν ἀφήρη-
E μένοι δυώαμιν. τοιγαροῦν, ὁ μὲν ἡρῴδης λησταῖς
ἐχρῆτο, καὶ τὰ πολλὰ καταξ ἴχνη τῶν τῇ ἀράβων
ἑπόμενος ταῖς δπιδρομαῖς σεσοπευόμενος δπὸ τῇ
ὁρᾶν, καὶ τὸ μὲν σύμπαν ὀξέως κ τολμηρῶς εἰς
χεῖρας ἐλθεῖν, οὐκ ἀζημίως δ' μόσε ἰόντι τῇ σωφρο-
χέᾳ, κ τῇ φιλίππῳ, τῇ τε οἰκείων ἐπιμελεῖτο πανυ-
τὶ ζόφῳ τὸ πλῆσμα διορθούμενος.

F

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τοῦ γεγονότος σεισμοῦ κ τῶν ἰουδαίων.

ΕΝ τούτῳ καὶ τῆς ἐπ' ἀκτίῳ μάχης συνεστη-
κυίης καίσαρι πρὸς ἀντώνιον ἐβδόμου ὄντος
ἡρῴδη τῆς βασιλείας ἔτους, σφαῦσα ἡ γῆ τῇ ἰου-
δαίων, ὡς οὐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τῇ ἐν τῇ χώρᾳ κτη-
νῶν πολλῶ φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν δὲ καὶ τῶν
G ἀνθρώπων ὑπὸ ταῖς πεπτωκυίαις οἰκίαις, ὧδε μυ-
ρίους. τὸ μὲντοι στρατιωτικὸν ἐν ὑπαίθρῳ διατ-
τόμενον, οὐδὲν ὑπὸ τῆ πάθους καταβλάβη. ταῦ-
τα τοιουτοτρόπως τοῖς ἀράψι, καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν ὀξαγγελλόντων αὐτοῖς, ὅσοι τοὺς
ὑπὲρ τῆ γεγονότων λόγους τῇ μίσῃ τῇ ἀκουσομένων ἐχαρίζοντο, μεῖζον ἐπὶ νέφος φορεῖν, ὡς τῆς τε χώ-
ρας αὐτοτρεμούσης τοῖς πολεμίοις, καὶ διεφθορότων τῇ ἀνθρώπων, μηδὲν ἐπιμηλ' εἰς αὐτοὺς ἀπο-
λελοιπὸν καταλελεῖφθαι δοκεῖν. καὶ τῇ τε ἰουδαίων τοὺς φρονήσεις, ἦκον γὰρ δὴ τοῖς γεγηθημένοις εἰρήνῃ
ποιησόμενοι, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης προθυμίας ἐχώρουν δὴ τὸ στρατόπεδον.

οἱ δ'

οἱ δ' ἔτι τὴν ἔφοδον ὠκνηλίξαντο, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, προέντο τὰ πράγματα πλέονι ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς παροξύνοντες. ἐπεὶ δὲ καὶ ἰσοτιμίας ἐλπὶς προσεπεμήνυετο ἐς τὴν μάχας, ἅτε βοηθείας κεκακομένων αὐτοῖς τῷ οἴκοι πρὸς μάτων οὔτως οὐκ ἐχόντων, ἐπῆρε ὁ βασιλεὺς λόγῳ τὸ πρόθυμον τοὺς ἡγεμόνας, καὶ πειρᾶται αὐτῶν ἀναλαμβάνειν πεπτωκότα τὰ φρονήματα. προσδεξάμενος δὲ καὶ θαρρύνας πως ἐς τὸ ἀμείνονα, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τοῦ πλήθους διαλέγεσθαι, πρότερον οἶκτον αὐτὸ μὲν καὶ χαλεπῶς φέροντ' διὰ τὰς ἀτυχίας. παρεκάλει δὴ τοιούτοις ποιούμενος εἰς τὸ ὅλον τοὺς λόγους.

A at illi non ausi aduentum eorum prestolari, vtpote dejecti animis ob calamitatem, rempub. negligere, nec multùm à desperatione abesse videbantur. quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat conando animum illis addere. cúmque generosiores quosdam in meliorem spem restituissent, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem priùs viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur B his verbis consulatus simul & cohortatus est.

Κεφάλαιον η'.

Λόγος ἡρώδου πρὸς τὸν ἰουδαίους.

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

Ὅτι ἀγνοοῦμεν ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ περὶ τὸν δὴ τὸν καιρὸν γεγόνασι πρὸς τὰς πραξεις ἡμῖν ἐναντιώματα, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ τοὺς πλείστον ἀνδραγαθίᾳ διενηνοχότας. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ πεῖσαι τὸ πολεμεῖν, καὶ τῷ γεγονότων οὐδὲν ἔστιν τοιοῦτον, ὃ μηδενὸς ἔργου καλοῦ προσβάντος ἐπανορθώσεται, δοκεῖ καλέσαι προειπόντα ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, δι' ὧν αὖ ἐμμένητε τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. βούλομαι δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιοῦμεν ὑπομνῆσαι, δεῖ τινα ὕβρει τῷ ἐναντίων ἀναγκασθέντες. μέγιστον γὰρ εἰ μάθοιτε τοῦτο, προθυμίας αἴτιον ὑμῖν ἔσται. μετὰ δὲ τοῦτο διδάξαι διότι καὶ τῷ ἐν ἡμῖν δύναμιν οὐδὲν ὄκνον, μὴ πλείστας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι δ' ἀπὸ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τὸ μὲν τῷ Ἀράβων ἔθνος ἴστε μὲν ὑμεῖς ὅτι καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως ἀπίστως διακείμενοι, οἷς εἰκὸς ἦν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνήνορον θεοῦ, πλεῖστα μέν τοι προσέκρουσαν ἡμῖν πλησίοις ἔχουσι, καὶ φθόνῳ, ἅτε τὰ πρὸς ἀρχῆς ἐφεδρεύοντες ἐξυπογύου. καὶ τὰ μὲν πολλὰ, τί δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπ' οἰκείας ἀρχῆς ἐκπεσεῖν, καὶ δουλεύειν πλεοπάτρᾳ, τίνες ἄλλοι τῶν δίους ἀπήλλαξαν, ἢ ἐμοὶ πρὸς αἰτίαν φιλίᾳ, κἀκείνου πρὸς ὑμᾶς δόξαντος αἰτίαν γεγενῆσθαι, μηδὲ τούτους αἰτιᾶσθαί τι παθεῖν, φυλαττόμενον τὸν ἀνδρὸς μηδὲν ὑπὲρ τοῦ δεῖνα πρᾶξαι; ὃ δ' ἂν αὖ ὑπὲρ ἐμοῦ ἡμῖν γένοιτο. βουληθέντος μέντοι πλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ προσχεῖν ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκησάμην ἐγώ. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἔδρᾳ, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέροις ἐποιησάμην, τὰς δὲ δαπάνας αὐτὸς ἀνέλαβον, δρακόσια μὲν δίδους τάλαντα, δρακοσίων δ' ἰγνυπτίων γενομένων, ἃ τῇ μὲν γῇ προσδεομένη γένοιτ', αὐτοὶ δ' ὑπὸ τούτων ἀπεστερήμεθα. καίτοι γε ἄξιον μὲν ἦν μηδὲν τῷ ὄντων ἰουδαίοις φόρον, ἢ τῆς χώρας ὁπόμοιρον τελεῖν. εἰ δ' ἦν, ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ γε τούτων οἷς αὐτοὶ σεσώκαμεν, οὐδὲ τοὺς ἄραβας ὁμολογήσαντας μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος, ὅπως ἂν ἀρχῶ ἰδίκουν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ὑποστησομένους, καὶ ταῦτα οὐ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἦν πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ' οὐ δοκᾷ τούτοις οἱ τὸ μὲν κερδᾶναι ἐκ παντὸς τρόπου, κάλλιστον ὑφειλήφασιν, τὸ δ' ἀδικεῖν οὐκ ὄκνηρον, εἰ μόνον κερδᾶναι δυνηθεῖεν. ἔστιν οὖν ὅπως ζητήσας ὑμῖν εἰδῶ

C Non ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quę hactenus acciderũt talia sunt vt vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primùm de bello verba faciam, declarabóque nos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniuriis: id quod vel præcipuè debet acuere vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc quæ nos contristant, esse tam grauia quàm videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primùm de eo dissefam quod priùs proposui, vósque ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quàm sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipuè infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam, perpetuis iniuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, qui eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet committere quòd & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa eiecit vt de vtraque regione portiones quædam ei deciderentur, in his quoque dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus securitatem ambobus acquisiui meo vnius sumptu, dum cc. talenta expendo, & pro aliis ducentis fideiubeo, pro redditibus eius ipsius terræ, quam isti olim nostram occupant. atqui æquum erat nos Iudęos & à tributis immunes esse, nec cuiquam vllam agrorum partem decidere. certè in Arabum gratiam, qui nobis salutem suã debẽt, indignũ erat quicquã expendere. Sed multò iniquius est, eos qui negare non possunt suã libertatẽ nostrum esse beneficiũ, & eam ob rem gratias nobis egerũt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiã hosti seruanda, multò magis inter amicos locum habeat necesse est. at non inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctũ, & iniuriã impunitã esse debere, quæ lucri gratia cõmittitur. Dubiúmne igitur est, nostri officij

esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iubétque nos semper vlcisci vim & iniuriam, maximè in bello non solùm iusto, verùm etiam necessario. quod enim confessione omnium tam Græcorum quàm Barbarorum est crudelissimum, hoc cæsis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores sacros ac inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimáque legis præcepta per angelos, hoc est nuncios à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostib. conciliare potest. Quid igitur magis nefariũ, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sanè non video. Dixerit fortè aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiæ: verũ isthæc oratio indigna est nostris hominib. cũ quib. enim iustitia est, cũ illis etiam Deus. vbi autem Deus est, ibi nec multitudo neq; fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligauimus, non ferentes nostram impressionẽ. victores deinde nos Athenio non indicto bello ex insidiis aggressus est. verùm hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas. Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint qui quoties absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando verò vincere videntur per iniustitiam hoc faciũt? Quid quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi animi infirmissimum quemq; aggredi, sed posse etiã fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent & terræmotus proximus, primùm cogitet hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quãm vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timiditatis, eadẽ causa sit. Illi enim nũc audent non quòd alicuius boni sibi sint conscij. sed quia nos afflictos credũt calamitatib. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nã neque admodum afflicti sumus, neque, vt quidam putãt, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei voluntate hoc factum est, mirũ ni eiusdem voluntate cessauit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd verò præsens bellum ei probetur vt iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, quòd si populariter militassetis vnà cum liberis & vxoribus, neminẽ vestrum desideraretis. Hæc cogitantes: & quòd maius est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem seruantem,

A τοὺς ἀδίκους πεφυκὼς, ἢ τοῖς θεοῖς ἐχθρὸς, ἢ τοῖς θεοῖς ἐκλειπόμενος, ἢ
ἀλλήλων ἀεὶ μισῶν τὸ ὕβρει, ἢ τὸ ἀδικίαν, ἢ
ταῦτα οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον
ἐπεξιόντων. ἀλλὰ μολογήσεται παρανομώτατα τοῖς τε
Ἕλλησι, καὶ τοῖς βαρβάροις, ταῦτα ἐπράξαν εἰς τοὺς ἡ-
μετέρους πρέσβεις ἀνοσιάξωτες αὐτοὺς, τῷ μὲν ἐλ-
λήνων ἱεροῖς καὶ ἀσύλοις ἐν τοῖς κήρυξι φαμένοις, ἡ-
μῖν δὲ τὰ κάλλιστα τῷ δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα
τῷ ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων παρὰ τοῦ θεοῦ μαθόν-
των. ἦν γὰρ τὸ ὄνομα, καὶ ἀνθρώπους θεὸν εἰς ἐμφάσεως
ἄγειν, καὶ πολεμίους πολεμίοις ἀλλάττειν δικαίωμα
οὐδὲν μεῖζον ἂν ἡρῴοις ἀσεβήμα, ἢ πρέσβεις
ἀποκτεῖναι, τοὺς ἀπὸ τοῦ δικαίου ἀλλοτριωθέντας;
πῶς δ' ἂν ἔτι δικάζοι, ἢ περὶ τὸν βίον διαθεῖν, ἢ
περὶ τὸν πόλεμον. δύτυχῆ τοιούτων αὐτοῖς πεπρα-
γμένων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμοῖς δοκοῦσιν. ἴσως τοί-
νυν ἐρεῖτις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν, αἱ-
ρεσίτοιγε δὲ ἢ πλείοις εἰσὶν οἱ τυγχάνουσιν. ἀλλὰ
φαῦλον μὲν ἀξίωμα ὑμῖν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ
δίκαιον ὄξιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεοῦ δὲ παρόντος,
καὶ πλῆθος, καὶ ἀνδρεία παρεῖναι. ἵνα δὲ καὶ τὰ καθ' ἑαυ-
τοὺς ἐξετάσωμεν, εἰκὸς ἀμυθήτῳ φρονήσει μάχῃ, συμ-
βαλόντας τὴν δυτέραν, οὐδὲ αὐτόχειρ ἡμῖν, ἀλλ' ἔφυ-
γον δὲ θεὸς οὐχ ὑπομείναντες τλῆναι ἔφοδον, καὶ τὰ φεύ-
γοντα. νικῶσιν δ' ἡμῶν ἀθηνίων ἐπόδῳ πόλεμον
ἀκήρυκτον ἐπάγων. πόθεν οὖν ἀνδραγαθία τοιούτοις ἐ-
παίνων, ἢ δυτέρα θεομανία, καὶ ἐνάνδρα; τί οὖν ἔλατ-
τον φρονοῦμεν, ἐφ' οἷς μείζους ἴσχειν δὲ τὰς ἐλπίδας
πῶς δ' ἂ κατακλαγήμεν, τοὺς ὅταν μὲν ἐξ ἀλη-
θείας ἀγωνίζωνται πάντοτε νικωμένους, ὅταν δὲ κρεί-
τῶν νομισθῶσιν ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ'
ἂν εἰ μὴ ἡδυπαθεῖς ἤγηται τις αὐτοὺς, ἐ παρ' αὐτὸ τοῦτο
μὴ μᾶλλον ὁρμηθεῖν; τὸ γὰρ δύφυχον, οὐκ ἐν τῷ τοῖς ἀ-
θυμοτάτοις ὅπλοις χρῆσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ δύναμις μὴ τῷ ἰσχυ-
ροτέρων κρατεῖν. εἰ δὲ τινα καταπλήττεται τὰ οἰκεῖα
πάθη, καὶ τὰ τοῦ τὸν σεισμὸν συμβεβηκότα, φαῦλον
μὲν ἐνορᾶται, ἔτι τοῦτ' αὐτὸ καὶ τοὺς ἀραβας ἐξα-
πατᾷ, μείζω τὰ ἡμέμφα τῆς ἀληθείας ὑπειληφότας.
ἔπειτα, ὡς οὐ καλὸν ἐκείνοις τοῖς λιμῷ καὶ νόσοις
δύφυχοις εἶναι δοκοῦσιν, οἷς δ' ἔτι ἐν οἰκείοις τοῖς ἀγαθοῖς τὸ δύφυχον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐν τῷ
περὶ ἡμᾶς ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος ἡμᾶς
ἂ χορήσαντες ἐπ' αὐτοὺς, θαρσήσομεν μὲν ἐκεί-
νων τὸ μεῖζον φρονεῖν, ἀναλημφόμεθα δ' αὐτοὶ, τὸ μηκέ-
τι θαρσεῖν μάχαις. καὶ γὰρ οὐ τοῦ κακοπαθοῦμεν τοσοῦτοι,
ὥθ' ὅπερ οἴονταί τινες ὀργὴν θεοῦ παρέχειν τὸ γεγονός,
ἀλλὰ ταῦτα συνιστῶμαι γίνεται καὶ πάθη τινά. καὶ
εἰ καὶ θεοῦ γνώμῃ πέφευγεν, ἧλλον ὡς καὶ πάσιν
καὶ τῷ ἐκείνῳ γνώμῃ ἀρκουμένῳ τοῖς γεγονόσι. βε-
λόμεθα γὰρ ὅτι μᾶλλον ἀδικεῖν, οὐκ ἀμετεβάλλετο
τὸν ὃ πόλεμον, ὅτι καὶ θέλει τοῦτον ἀπορρίπτειν, καὶ δί-
καιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. ἐκεῖνον γὰρ ἐν τῷ σει-
σμῷ θεὸν τῷ χάρεν ἀπολομένων, οὐδεὶς οὐδὲν ἔπα-
θεν τῷ ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθησαν, φανε-
ρὸν ποιοῦντος τοῦ θεοῦ, διότι καὶ οἱ παιδιὰ μετὰ
τέκνων καὶ γυναικῶν ἐς σατάδιον, θέλει δ' ὑμῖν
μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι θεὸν πάντα κρείσσονα θεραπεύομεν ἔχετε
τὸν θεὸν, ἀναξίλαοι δικαίας ἀνδραγαθίας, τοὺς ἀδίκους μὲν θεοὺς φιλίας, ἀπονόους δ' ἐν ταῖς μάχαις,
ἀνοσίους

ωὸσίους δὲ εἰς φρίσβεις, ἀεὶ δὲ τῆς ὑμετέρας ἀρε-
τῆς ἡττημένους. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, πολὺ
τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐλάβοντο πρὸς τὴν μάχην. ἡρώ-
δης δὲ θυσίας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μὴ πα-
ρὰ καιρὸν ἀναλαβὼν αὐτοὺς ἦγε διὰ τοὺς Ἄραβας, διαβὰς
τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. καὶ τὴν μὲν πολεμίων στρατο-
πεδεύσας πλησίον, ἐδόκει δὲ αὐτῷ φρούριον ἐν μέ-
σῳ καὶ ὠφελιμον καταλαβεῖν. οὕτως γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφε-
ληθήσεσθαι, καὶ πρὸς τὸ θᾶττον συνάψαι τινὰ μά-
χην, κἂν οἱ παρελθεῖν δόξαν, ἐρυμνὸν αὐτῷ παρεσο-
μένῳ τὸ στρατόπεδον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῷ τῶν Ἀράβων στρα-
τοπέδῳ, ἄμεινον γίνεσθαι τὸ χωρίον. καὶ φοβού-
μενοι μὴ ἀκροβολισμὸς, εἶτ' ἤδη καὶ πλείους εἰς χεῖ-
ρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέροις ἔπεσον, ἕως ἡττη-
θέντες οἱ τῶν Ἀράβων ἀπεχώρησαν. τῶν δ' Ἰουδαίων εἰς ἐλ-
πίδας τοῖς Ἰουδαίοις οὐ μικρὰς ἐγηγόνει, καὶ τὴν δύ-
ναμιν αὐτῶν ἕτοιμον πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην
ἐκίνει βουλόμενον, θαρσύνειν ἐπεχείρησεν αὐτὸν τὸν
χάρακα δίκαιον, καὶ τὸ στρατόπεδον προσάγειν ἄν-
τικρυς τούτοις γὰρ ἐμβιασθέντες, προσπίπτειν ἄτακτοι,
καὶ προθυμίας ἢ δι' εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος οὐδενὶ τρόπῳ ἐ-
χοντες, ἅμως δ' οὐδὲ εἰς χεῖρας ἦσαν, πλείους τε ὄν-
τες καὶ δίχα τὸ καταπλαγῆναι ὅτι τὸ πολεμεῖν ὑπὸ τῆς
ἀνάγκης στρατηγούμενοι. καὶ μάχη γίνεται καρτερὰ,
πεσόντων ἐκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος τραπέντες
οἱ Ἄραβες ἔφυγον. ὧν δὲ τοσοῦτος φόνος ἐκλιναίτων,
ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῶν πολεμίων θνήσκειν, ἀλλὰ σφί-
σιν αὐτοῖς ὀλεθρίους γίνεσθαι τῶν κακῶν, ὑπό τε πλή-
θους, καὶ φορᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων, καὶ ἀδιεκ-
πόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐ-
τῶν ἐλήφθησαν νικηφόροι. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἔφθη μὲν εἰς
τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχον δ' οὐκ ἐν βεβαίᾳ τὴν
ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἀπορίᾳ τῶν ἐπιτηδείων, καὶ
μᾶλλον ὕδατος. οἵ τε Ἰουδαῖοι διώκοντες συνεισπε-
σεῖν μὲν οὐ κατέτλυσαν, ἀποκλείσαντες δὲ τὸν χά-
ρακα, καὶ ἀπαγορεύοντες εἰσόδους τε τοῖς ἐπαρ-
κοῦσιν καὶ ἐξόδους φυγεῖν βουλομένοις εἶργον. ἐν
τούτοις οὖν ὄντες οἱ Ἄραβες, ἐφορίζοντο ἀπὸ τοῦ
δεσπότου, τὸ μὲν φρούριον, ὑπὲρ ἀμαλύσεως. ἔπειτα, τὸ
δὲ δίψος ἔπεκλψ, πᾶν ὁπουοῦν ὑφίστασθαι, καὶ τυχεῖν
εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιωκότες. ὁ δὲ οὔτε φρίσβεις,
οὔτε λύρα τῶν ἡλωκότων, ἢ τ' ἀλλόπι μᾶζιον προσ-
ῆκε, φιλόνεικος ὢν ἐκδικῆσαι τὰς ἀπονοίας τῶν
ἐκ αὐτοῦ ὀξ ἐκείνων γεγυμνασμένας. καταναγκάζο-
μενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῷ δίψει, πρεσβύτατοι αὐ-
τῶν ἐπεχείρουν ἄγειν καὶ δεῖν. καὶ πάντα μὲν ἡμέ-
ρας, τρεῖς χιλίους τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δὲ ἕκ-
τῃ, πάντες οἱ λοιποὶ, δίγνωσαν ὀξέως πολίμου τὸ
μὴ χωρήσαντες ὅτι τοῖς ἐαυτῶν ἐγχειρεῖν, εἰ καὶ
δέοι τὸ παρὸν αἰσχύνεσθαι, καὶ μὴ ὀλιγωρεῖν κατ'
ἄλλους ἀδόξως. ταῦτα δὲ γνόντες, ἐξῆλθον μὲν τοῦ χαρακώματος, ἥρπασαν δ' οὐδεμιᾶς τῇ μάχῃ,
λαμπρᾶς μὲν ἀγωνίσασθαι κακοπαθοῦντες καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα τόπον οὐκ ἔχοντες. πέρδος δ' οἱ
Ἰουδαῖοι τῷ συμφορᾷ τῷ ζῶν ποιούμενοι, καὶ πλουσίαν αὐτῶν τὴν δευτεραίαν μάχην ἐπὶ αἰσχε-
λίοις. τοιαύτῃ δὲ πληγῇ χρησάμενοι, φεῦ μάλος μὲν ὅσον ἐπ' αὐτοῖς ἐφθείρατο. τεθαυμα-
κότες δὲ ἐν τῇ οἰκείᾳ συμφορᾷ τῷ ἡρῴδου στρατηγίαν, εἰς τε τὸ λοιπὸν εἶχον, καὶ προσκύνειν ἀπέ-
φηναν τῷ ἔθνους.

A in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem sacris de more peractis, properè duxit eos vltra Iordanem contra Arabas: metatúsque castra non procul hostibus, decreuit castellum intra vtrosque situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locum transferenda. cúmque idem esset Arabum quoque consilium, circa eum locum certamẽ con-
B tractum est. ac primùm telis velitari eminus, deinde manus conserunt, vtrinque nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, vt quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atque ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tãtillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam
C afferentes: cõseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis vtrinque cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, vt non solùm hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij proculcarentur, alij suis ipsorum telis se induerent, itaque quinq; millia desiderata sunt. cætera turba refugit
D quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primùm pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil dçnique æquum ad-
E mittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti siti inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta verò omnes reliqui decreuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm paulatim ignominiosè opprimi. Quæ sententia postquàm placuit, eruperunt è castris, sed parum idonei ad
F prælium, fractis tã viribus quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitáque per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt clientelam se dederunt.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit.

QVa felicitate ille multùm elatus domum reuertitur, aucta ob rē bene gestam exi-
VII. stimatione. Sed dum maximè res suas constabilisse videtur, summū discrimen adiit, Antonio apud Actium deuicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & B amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impune fore tantam Antonij amicitiam, quo factum est vt amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici verò condolere se fingentes, clàm gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit eum è medio tollere: siue euasurus esset periculum, tutiùs ratus neminem extare digniorem imperio: siue C opprimendus esset à Cæsare, successionem illi inuidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quòd esset miti ingenio, toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negotiis, omnia fortunæ permittens & quamcunque illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modestè ferre nesciens, solicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potiùs si- D bi quoque caueret, séque speratæ fortunæ seruaret. consuluit deinde vt Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peterétque ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodē malè mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & fauorem populi. Talia suadentem Hyrcanus primò repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctúque cādem cantilenam de futurorum spe, déque Her- E rodis insidiis occinentis: ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Distat à Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideò Dositheo potissimùm creditæ sūt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non vna de causa videbatur verisimile. nā Ioseph ab eo necati cognatus erat, & aliquanto antè fratres eius apud Tyrum inter alios ab F Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primùm gratiis, vnā etiam ab eo postulauit ministerium: vt complicata epistola, & obsignata Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multùm enim sua referre, si etiā illius mentem intelligat. Quod vbi Dositheus sedulò executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum G

Πῶς ἀνάγκῃ ἔχων ἡρώδης ἀπέιναι πρὸς καίσαρα, διέθειρεν ὑρκανόν.

ΟΔὲ πλεῖστον ὀπὶ τοῖς δ' ἡμερήμασιν ἠξιωκὼς φρονεῖν, ἀνέστρεφεν εἰς τ' οἰκείαν, μέγα παρεσκευηφὼς ἀξίωμα, καὶ δόξῃ ταύτῃ τῇ αὐξηθέντι. τὰ μὲν οὖν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσπιχειρήτῳ καὶ πάντα μεγαλυνθέντι. κίνδυνος δ' ἐμπίπλει τὸν ἔσω τῆς ὅλων κείσης ἑπόμενον, αὐτάνιον καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπήγγειλαν αὐτῷ τὸ ἡρῴδῃ τὰ παράγματα, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. οὐ γὰρ εἰκὸς ἀπιμόρητον μένειν τοσαύτης αὐτῷ πρὸς αὐτάνιον φιλίας μεγαλυνθείσης. διὸ μὲν οὖν, τοῖς μὲν φίλοις, ὑπόπτωσις ἦν κατ' αὐτὸν ἐλπίδων. ὅσοι δ' ἐχθροὶ εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς σεσάχθαι. πάθος γὰρ ἐλεινὸς ἐφηδομένων εἶχον, ὡς ἀμείνονι τυχόμενοι τῆς μεταβολῆς. αὐτὸς τε ἡρῴδης τὸν ὑρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώμασι βασιλικοῦ, συμφέρειν ἐᾷ μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν σωθείη καὶ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὲς ἡγούμενος, παρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις αὐτοῦ καίσαρος ἐφορμᾶν, αὖθρα τυχεῖν τ' βασιλείας ἀξιολογώτερον. εἰ δὲ καὶ παρχοι τὸ δέον καίσαρος, φθόνῳ τὸν μόνον ὀπὶ τῆς βασιλείας ὑφισάμενον ὀπιθυμῶν ἐξελεῖν. ταῦτα δὲ αὐτῷ δ' ἐννοίας ἐχόντος, ἐτεθόη τι καὶ παρ' ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ ὑρκανὸς ὀπεικία τόπου καὶ τότ' ἦ τ' ἄλλον χρόνον, οὐκ ἠξίου πολυπραγμονεῖν ὑπὲρ τοιούτων ἄπαξ, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ δι' ἐκείνων γινόμενον ἠγαπηκέναι. φιλόνεικος δ' ἦν ἀλεξάνδρα καὶ τὴν ἐλπίδα τ' μεταβολῆς ἀκεραίους φέρουσα, λόγοις ἐποιεῖτο πρὸς τ' πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἐᾶσαι τὴν ἡρῴδου ὠδηνομίαν εἰς τὸν αὐτοῦ οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὖθις ἐλπίδας. ἠξίου τε πρὸς τούτοις μᾶλλον χάριν ταῖς τύχαις ἐπιστάσθαι ἔχοντι, δίξασθαι τὰ αὐτοῦ, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπεξηγεῖτο γὰρ εἰ τὰ πρὸς ἡρῴδου ἔτας χωρήσειεν ὡς εἰκὸς ἐν ἔχρα καίσαρος, αὐτοῖς ἕξεσθαι τοὺς τῶν ἀρχείων ὑπολαμβάνοντας μόνους, καὶ δίχα τὸ γένος ἢ δίχα τὴν δύναμιν τῶν ὄχλων. ταῦτα πειθούσης ὁ μὲν ὑρκανὸς ἀνῆκεν τοὺς λόγους. φιλόψυχον δ' τι καὶ γυναικεῖον αὐτ' ὑποπτοίας, μὴ μέτα νύκτα μίαν ἡμέραν ὑπολιμπανούσης, ἀλλ' ἀεὶ πρὸς τούτοις, καὶ τ' ἡρῴδου πρὸς αὐτοὺς ὀπιβουλὴν δίκαιολογουμένης, αἰσχύνῃ τέλος ὑπεξελεῖν δουλῶν δυσὶν ἢ τῷ πρὸς αὐτ' φίλων, ἐν ᾗ συντέτακτο πίνοντι αὐτῷ τ' ἄραβα τοὺς ἀναλημψομένους καὶ ὡδηγήσοντας ἱππίας ὀπὶ τὸν ἀσφαλῆ λίμνην. αὐτὴ δ' ἀπέχει τῆς ἱεροσολυμίτιδος ὅρων, σταδίους τ'. ὀπὸς δὲ δι' ὁσυνθέου, διεκπεσόντας αὐτοὺς καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἀλεξάνδρου, καὶ τῆς πρὸς ἡρῴδην δυσνοίας οὐ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος. ἰωσήπου τε γὰρ, ὃν ἐκεῖνος ἀνῄρηκει, συγγενὴς ἦν; καὶ τῆδε τύρῳ φονευθέντων ὑπ' αὐτωνίου πρότερον ἀδελφός. οὐ μὴν ἀπήγαγε ταῦτα τὸν ὁσυνθέου ὑρκανὸς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἡμέρας. πειρασθεὶς δὲ τῆς ἐκείνου τὰς ἐν τῷ βασιλεύοντος ἐλπίδας, ὀπεδείξατο ἡρῴδῃ τὴν ὀπιβουλήν. ὁ δὲ τ' δυνάμεως ὑποδεξάμενος, ἔτι καὶ τοῦτο προσυπουργῆσαι παρεκελεύετο. πέμψαντα τὴν ὀπιβουλὴν, καὶ κατασημηνάμενον ὑποδῦναι τῆς μάλχου. καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. ὑ γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τ' ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα δ' ἦν τῷ ὁσυνθέῳ ὑποθύμως πεπραγμένα, ὁ μὲν ἀραψ αὐτὸν ἀπέστειλεν αὖθις τὸν τ' ὑρκανὸν δίχα-

δίχεσθαι Ϲ τοὺς παὶ αὐτὸν πάντας, ἢ Ϲ Ἰουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦσι, δύναμίν τ πάντων τ μὴ ἀσφαλείας αὐτοὺς νομίσαντα, ἐγχειρεῖν μηδὲν εὐλαβήσειν ὧν ἤξίου. ὡς δὲ καὶ ταύτην ἡρῴδης ἐδέξατο τ ἐπιστολήν, μεταπέμπεται τὸν ὑρκανόν, καὶ εἰ τῷ γνωμένων αὐτῷ συνήθειᾳ πρός τὸν μάλχον αἰτίαν εἴη. ἀρνησαμένου δὲ, τὰς ἐπιστολὰς διέξας τῷ συνεδρίῳ, διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα. ταῦτα δὲ γράφουσιν ἡμῖν ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τ βασιλέως ἡρῴδου πεπερασμένοις. τοῖς δ' ἄλλοις, οὐ κατὰ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν γὰρ ἡρῴδην οὐχ ὅτι τοιοῦτοις δόκουσιν, ἀλλ' ὅτι βουλῆς μᾶλλον ὑρκανῷ τινὶ αἰτίαν ἐπαγαγόντα, καὶ τ αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι. γράφουσι γάρ οὗτοι. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδεμίαν ὑποψίαν ἐνδιδόντα, λόγον ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ἐπιστολὰς παρὰ τοῦ μάλχου λάβοι. καὶ τὸν μὲν, ὁμολογῆσαι προσαγορευτικὰ γράμματα κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ καί τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἴη, πάλιν ἐπέρεσθαι; τοῦ δὲ, μηδὲν πλέον ἢ κτήνη αἰσθητικῶν τέσσαρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τὸ τοιοῦτον ἐπαναφέροντα δωροδοκίας καὶ προδοσίας, ἀπαγαγεῖν προστάξαι τὸν ἄνδρα. τεκμήρια δὲ τοῦ μηδὲν ἁμαρτεῖν τοιούτῳ τέλει προσπεσεῖν, καταλογίζονται τοῦ ὑπείκειν τὸ τρόπου, καὶ τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ προπετείας ὑπόδειξιν ποιεῖσθαι, μηδ' ὅτε τοῦ βασιλείαν αὐτὸς ἔσχεν, ἀλλὰ καὶ ταύτην τὰ πλεῖστα τῇ κατ' αὐτοῦ διοικήσει, ἀπαξιοῦν δόξαι χωρηκέναι. τότε δὲ πλείω μὲν ἢ ὡς ἐγένοντο ἐτύγχανεν ἔτη, κρατοῦντα δὲ μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὸν ἡρῴδου ὑπέστη. ἐμαβεβήκει δὲ καὶ τὸν διφθέρου, τοὺς ἐν τῷ πόλει τιμῶντας αὐτὸν, καταλιπὼν ὅλως, εἰς ἐκείνου τε γνησιώτερον ἐγχειρεῖν τι καὶ καινοτέρων ἅπτεσθαι πάντων ἀπειθανότατον, καὶ οὐ πρὸς τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα σκῆψιν ἡρῴδου γνώσεως. τὸ μὲν τὸ τέλος ὑρκανῷ συνέπεσε τῷ βίῳ, ποικίλως καὶ πολυτρόπως χρησαμένῳ τ ἐν τῷ ζῆν τύχαις. δὶς μὲν ἐν ἀρχῇ βασιλεύουσης αὐτῷ τῆς μητρὸς ἀλεξάνδρας, ἀρχιερεὺς καταστὰς τῶν ἰουδαίων ἐθνους, ἔπειτα δ' τῷ πειθοῖ κατέχεσθαι λαβὼν ὑ τοῦ βασιλείαν ὑποθανούσης τ μητρὸς αὐτῷ, Ϲ ταύτῃ καταχωρήσαι μικρᾷ, σκήπτρῳ μὲν ὑπὸ ἀριστοβούλου τοῦ ἀδελφοῦ. καταγῆ δ' αὖθις ὑπὸ πομπηίου. καὶ πάσας τὰς τιμὰς ὑπολαβών, ἔτη μ' διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς δὲ τὸ δ' ὑπεργύπ' αὐτοῦ, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα πάρθοις αἰχμάλωτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανῆκε χρόνῳ, δι' τὰς ἐξ ἡρῴδου προσγινομένας ἐλπίδας. ὧν οὐδὲν αὐτῷ καὶ προσδοκίαν ἀπλῶς, πολυπαθείᾳ βίου χρησαμένῳ. τοῦ δυσχερίσαι δὲ ὡς προειρήκαμεν ἐν γήρᾳ τέλους οὐκ ἀξίου τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ὅσιος καὶ μέτριος ἐν πᾶσι γενέσθαι. καὶ τὰ πλεῖστα τῆς ἀρχῆς, ὑπὸ διοικητὰς ἄλλῳ, οὐ πολυπραγμονῶν, οὐδὲ δεινὸς ὢν βασιλείας ὄρεξαι. ἐπιπάσχω τε καὶ ἡρῴδῃ μέχρι τοῦδε προελθεῖν ἐγένετο, δι' τὴν ὅσιότητα τὴν ἐκείνου. καὶ τὸ πόθος οὔτε δίκαιον, οὔτε δυσεβὲς ἐξ αὐτῶν δύναται τοιούτου τέλους. ὁ γὰρ ἡρῴδης ὡς τὸν ὑρκανὸν ἐκποδὼν ἐποιήσατο ἀπὸ δόλου πρὸς καίσαρα, καὶ μηδὲν ἐλπίσας ἐξ αὐτοῦ προσγιγνόμενον δυνάμενος χρῆσθαι ἐν τῇ γενομένῃ αὐτῷ πρὸς αὐτώνιον φιλίας, ὕποπτον μὲν εἶχε τ ἀλεξάνδρᾳ, μὴ τοῦ καιροῦ συνεπιθεμένη τὸ πλῆθος ὑποστήσῃ τε

A & familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: missurúmque instructam manum quæ eos tutò deducere valeat, & voluntati eius obsecuturum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malcho fœderis. quo inficiante, prolatis in consistorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta habentur: nam ab aliis traduntur aliter, B videlicet non ob hoc crimen, sed quasi regi insidiatum, necatum esse. Scribunt enim sic: In quodam conuiuio dissimulata suspicione quæsiuisse ex Hyrcano, num quas literas à Malcho accepisset. respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil præter officiosam salutationem continentes. Alterum ampliùs interrogasse, num quod etiam munus accepisset. cúmque respondisset, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: regem C traxisse hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, móxque hominem duci iussisse. Insontem autem periisse argumentum afferunt mitissimum ipsius ingenium, vt qui ne iuuenis quidem vnquam vllam temeritatis aut audaciæ significationem dederit, ac ne tum quidem cùm ipse principatu potiretur: sed tum quoque pleraque omnia ex Antipatri administrauerit sententia. Tunc verò iam octogesimum annum excesserat, sciebátque opes Herodis D in tuto esse: Euphrate etiam traiecto, relictisque qui trans eum amnem in summo honore habuerant, in patriam postliminio rediit, vt sub illius potestate viueret, quo minus verisimile est eum molitum facinus à sua natura alienissimum, confictáque videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam qua tota vita circumactus est. nam viuente etiam tum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum E honorem obtinuit: cui defunctæ cùm in regũ successisset, elapsis tribus mensib. ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Pompeij ope restitutus. receptísq; omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquãto pòst domum reuersus, quamuis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantam fortunæ varietatem: & quod omF nium est maximè miserabile, vt modò diximus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æqui amantissimus & perpetua modestia, imperiúmque maxima ex parte per alios administrabat, amore otij, & imperitiæ sibi conscius. Antipater certè atque Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterùm HeroG des Hyrcano sublato ad Cæsarem properans, & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vsa hac temporis opportunitate ad defectionem cõcitaret populum, & intestinis sedi-

tionibus regnum perturbaret. quare mandata regni cura Phæroræ ſuo fratri,& matrem Cypron,& ſororem, & totam denique cognationem in Maſada depoſuit:iuſſitque fratrem, ſi quid ſibi accidiſſet durius,habenas regni retinere, Mariamnen verò vxorem, quia propter ſimultatem cum matre eius & ſorore degere nō poterat,in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit,commiſſa quæſtori ſuo Ioſepho & Sohemo Ituræo caſtelli cuſtodia, viris & antè ſemper fidiſſimis, & tunc honoris cauſa his mulieribus regiis adhibitis.Verùm his quo que mandatum dederat,vt ſi quid quod nollet accidiſſe ſibi cognoſcerent, confeſtim ambas interficerent, regnúmque pro viribus liberis eius ac Phæroræ fratri conſeruarent.

Cap. X.

Quomodo Herodes etiam regnum à Cæſare obtinuit.

His mandatis properauit Rhodum vt illic Cæſari occurreret. Quò poſtquam appulit,poſito tantùm diademate, de cætero paratu regio nihil mutauit:admiſſúſq; ad colloquium tum maximè oſtendit animi ſui magnitudinē, neque ad ſupplicationes (vt in tali fortuna mos eſt) verſus, neque preces adhibens quaſi rogando veniam,ſed facti ſui rationem reddēs intrepidè.Fatebatur enim apud Cæſarem & amicitiam ſibi interceſſiſſe maximam cum Antonio,& totis viribus ſe conatum vt pænes illum eſſet rerum imperium:non armis quidem coniūctis quòd tum diſtineretur bello Arabico, ſed miſſo ad illum frumento ſimul atque pecuniis. nec tamen ſe hac parte ſibiipſi ſatisfeciſſe. profeſſum enim amicum pro benè de ſe merito non opes ſolùm,ſed caput etiam & ſalutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem ſuam eſſe, quòd ne poſt Actiacam quidem cladem illum deſeruerit,neque fortuna iam apertè mutata ad nouas ſpes ſe tranſtulerit. quo tempore ſi non auxilio, at conſilio à ſe adiutum hominem, commonſtrando quo vno modo ſeruari poſſet,nec omnino in ordinem redigi,videlicet ſi Cleopatram interficeret. hoc enim maturæ perpetrato, licebat illi in eius opes ſuccedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille verò per incogitantiam conſilium meum aſpernatus eſt : atq; hoc pacto tibi magis quàm ſibi conſuluit. Nunc igitur ſi odio Antonij meum quoque ſtudium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenuè fateri quanto illum amore proſecutus ſim.quòd ſi amoris perſonarū reſpectu , hoc tantùm in diſquiſitionem vocas , qualis ſim amicus, & quā memor beneficiorum,licet tibi quoq; hoc experiri. mutato enim nomine nihilomin⁹ manebit amicitia,& laudē ſuā merebitur.His verbis cùm magnam generoſitatem præ ſe ferret, non mediocriter allexit Cæſarem , virum liberalem ac magnificum: vt occaſione dicendę cauſæ paulatim inſinuaret ſe in illius amicitiam.

A σάσῃ τὰ περὶ τ βασιλείαν πεφάσματα. παρεπίθετο ἢ πάντα φερώρα τὰδελφά, καὶ τ μητέρα κύπρον καὶ τὴν ἀδελφὴν, καὶ τ ἡγεμονίαν ἅπασαν ἐν μασάδοις καθίσησε, ἀναπηδυσάμενος εἴτι περὶ αὐτὸ ἀκούσῃ δυσχερές, ἔχειν τ πεφαλμάτων μυριάμμην ἢ τὴν αὐτὸ γυναῖκα, δυνατὸν γὰρ οὐκ ἦν ἐν διαφορᾷ τῇ πρὸς τὴν ἀδελφὴν & μητέρα τὴν ἐκείνης διάγειν τ αὐτὸν ἔχῃ, ἐν ἀλλοτρίῳ συνὼ ἀλλοτρίᾳ τῇ μητρὶ καταπήσατο, ἱππικὸν τὸν ταμίαν καὶ τὸν ἱτουραῖον σύεμον, ἐπ' αὐτῷ καταλιπών, πιστοτάτους μὲν ἐξ ἀρχῆς ὑπομένους αὐτῷ, τότε ἢ πεφάσῃ τιμῆς, φρουρεῖν δὲ πολφθῆναι τὰς γυναῖκας. ἵνα ἢ κἀκείνοις ἐπαλλάμενοι τὸ περὶ αὐτὸ συνὼ τὰδελφὰ φερώρα διαπρᾶξ. B

Κεφάλαιον ί.

Ὡς ἡρώδης ἔσχεν & δὰ κράτησες τὴν βασιλείαν.

C Ταῦτα ἐπιτελλάμενος, εἰς ῥόδον ἦπείγετο κἀκεῖ συντυχεῖν, κἀπεὶ δὴ κατέπλευσεν εἰς τὴν πόλιν, ἀφῆρητο μὲν τὸ διάδημα, τὰ δ' ἄλλου περὶ αὐτὸν ἀξιώματος οὐδὲν ὑφῃρεῖτο. ὅτε δὲ καὶ ποιῶσαι λόγου κατὰ τὴν συντυχίαν ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐπέφηνε τὸ μεγαλεῖον τὸ κατ' αὐτὸν φρονήματος, οὔτ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὑπὸ τοιούτους τραπόμενος, οὔτε λόγων τινὰ φορτείνων, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν, ὑποδυόμενος δὲ τὸν λογισμὸν τῶν πεφαγμένων αὐτοπρεπῆ. ἔλεγε γὰρ τῇ κράσει, καὶ φιλίαν αὐτῷ μεγίστην ἡγεῖσθαι πρὸς αὐτόνιον, καὶ πάντα πρᾶξαι κατὰ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνου ἡγώσατο τὰ πράγματα, στρατείας μὲν οὐ κοινωνήσας κατὰ τὴν ἀράβων πόλεμος δὲ καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' ἐξ μεζιότερα τῆς ὀφειλομένης αὐτῷ ἡγεῖσθαι. τὸν γὰρ εὐεργέτην μὲν ἐξ φίλον, δι' ἐργάτην δ' ἐκείνου δηλαμένου, παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ οὐσίας συγκινδυνεύειν δίον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ καλὰς εἶχεν αἰτίας ἐφεῖς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε σαφεστάτην καλὰς ἑαυτῷ πεποιηκότα, τὸ μηδ' ὑπολαβεῖν τὸν ἐν ἀκτίῳ μάχην καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβῆναι τὰς ἐλπίδι φανερῶς ἤδη μεταβαινούσης τῆς τύχης. φύλακα δ' αὐτὸν εἰ καὶ μὴ σωματοφυλακῆ ἀξιόχρεων, ἀλλά σύμβουλόν τε ἀξιώτατον αὐτονίου, τὸν μίαν αἰτίαν τὸ καὶ σώζεσθαι, & μὴ τῷ πεφαλμάτων ἐκπεσεῖν, πρόθυμόν τε κλινοπάζαι ὑπαναλιθαι. πρὸς αὐτὸν γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τε τῷ πραγμάτων ἀρχὴν ὑπεῖναι, καὶ τὰς πρὸς σὲ συμβάσεις ῥᾴον διεξιέναι τῆς ἔχθρας. ὧν οὐδὲν ἐκεῖνος ἐνανδὴς, ἀλυσιτελὰς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως δὲ σοὶ πεφεπίμπου τὸν ἀβουλίαν. νῦν οὖν εἰ μὲν τῇ πρὸς αὐτόνιον ὀργῇ κείνες καὶ τὸν ἐμὸν πρόθυμίαν, οὐκ αἰσθόμοι μοι τῶν πεφαγμένων ἀρνήσις, οὐδ' ἀπαξιώσω τὰ ἐμαυτοῦ πρὸς ἐκεῖνον δύναιας ἐκ τ φανεροῦ λέγειν. εἰ δ' τὸ πρέσπον αἰτιῶν, τὴς εἰμὶ πρὸς τοὺς διώκτας, καὶ πᾶν φίλος ἐξετάζοις, ἔστι σοι πάντα τῷ ἤδη μεμνημένων ἡμᾶς εὑρίσκειν. τ δ' ὀνόματος ὑπαλλαγήτω, οὐδὲν ἧττον αὐτὸ τὸ φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν διδυμεῖν δυνήσῃ. τοιαῦτα λέγων, & παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων τὸ τῆς ψυχῆς ἀλδυθέριον, οὐ μετρίως ἐπανάσαλο τ καίσαρα φιλότιμον ὄντα καὶ λογισμὸν, ὡς ἀπὸ τῶν τῷ ἐγκλημάτων αἰτίας, σύσταιν ἤδη τ πρὸς ἐκεῖνον δύναιας πεφάσματος. καὶ πότε

D

E

F

G

καὶ τὸ τε διάδημα πάλιν ἀνακαθίσησιν αὐτῷ, καὶ
προξενήσαντος μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ περὶ
τὸν αὐτοκράτορα φανῆναι, δῆλα ποιῆσαι πᾶσι
πᾶς, προδεὶς ὅτι κατάδηλον γράψειεν, ἁπάσῃ
προθυμίᾳ τὰ πρὸς τοὺς μεγάρχας αὐτῷ συλλα-
βέσθαι τὸν Ἡρώδειον. τοσαύτης δὲ δοθείσης ἀξιώματος
καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρᾶν αὐτῷ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βε-
βαιοτέραν τὴν βασιλείαν, δόξαι καίσαρος καὶ δώ-
ρημασι ῥωμαϊκοῖς, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέ-
βαιον ἐπεκυμάτωσε, παρίπεμψε ἐπ' αἰγύπτου καίσαρα ἀξιωσάμενος ὑφ' ἡμῶν αὐτὸν τε
καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφανῆναι μεγαλοψυχίαν.
ἦν τε δὲ καὶ τῷ αὐτοκράτορι συνήθων ἀλίσκεσθαι, ὡς
μηδὲν αὐτὸν λυπεῖσθαι παθεῖν. ἀλλὰ τούτου μὲν οὐκ ἔτυ-
χεν, ἔρχῳ προκατειλημμένου καίσαρος. ἐπανιὼν δὲ
πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν πλείονί τε τιμῇ καὶ παῤῥη-
σίᾳ, καὶ τοῖς τὰ ἐναντία προσδοκήσασιν ἐπιπλῆξαι
παρέχων, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐν τῷ κινδύνων
κατ' ἀμφίσειαν τῇ θεοῦ προσπατούμενος. δῶρά
μὲν οὖν τῷ τὴν ὑποδοχὴν ἐπιγράψαι καίσαρος ἀπὸ
νυκτὸς εἰς αἰγυπτίους εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καὶ πεν-
θοῦντι παρῆν, δίκην μὲν αὐτὸν ἐν πολυτελεῖ τάφου
τιμῇ βασιλικῇ, παρέχει δὲ καὶ τῷ στρατεύματι
ξένια καὶ τῷ ὑπηκόῳ ἀφθονίαν, καὶ τοῖς δυνα-
στεύουσιν ἐξηταζέτο, τάς τε δυνάμεις ἐκατέρου
συνιππαζόμενος, καὶ διχόμυθος αὐτὸν καὶ φίλους
ἀνδράσιν ῥ' καὶ ν' πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ πλούτου ὑπηρεσίας ἰκανοῖς. παρέχει δὲ καὶ τοῖς ἀνυ-
δρίαν διερχομένοις, τῷ τῆς ἐπειγούσης χορηγίαν
ὡς μήτε οἴνου, μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἐν χρείᾳ
γενέσθαι, ὑστερηθῆναι. αὐτὸν γε μὴν καίσαρα πα-
λαίτοις ὡδώρησατο, καὶ παρέσχεν ἅπασιν εὐ-
νοιαν λαβεῖν ὅτι τῆς βασιλείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω
καὶ λαμπροτέραν τὰ κατὰ τὰς ὑπουργίας ἐνεδείξα-
το. τῶν αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν διάνοιας καὶ προ-
θυμίας ἵστασθαι, καὶ πλεῖστον ἐπιλέγεσθαι τῇ χρείᾳ τῷ
καιρῷ τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσασθαι. ὃ δὴ καὶ πάλιν ἐπαν-
ιόντων ἀπ' αἰγύπτου τῷ πρώτων οὐδενὸς τὰς ὑπηρεσίας ἧττον ἐφάνη.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς Ἡρώδης φυσᾶται ὑπὸ Νικολάου παροξύνεται τῷ γυναῖκα μεσάμμιον ἀνακτᾶσθαι.

Τότε μὲν οὖν ἡσυχάζοντι ἐν τῇ βασιλείᾳ, τὰ περὶ τὸν Ἡρώδειον αὐτῷ τὰ οἰκεῖα καταλαμβάνει, καὶ
χαλεπῶς ἔχουσαι τὴν γαμετὴν μαριάμμιλαν καὶ τὴν
μητέρα τὴν ἐκείνης ἀλεξάνδραν. οἰηθῆναι γὰρ ὅπερ
ἦν ὑπόπτου μὴ εἰς ἀσφάλειαν τῷ σωμάτων εἰς ἐκεῖ-
νο καταπεφθῆναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουρὰν, μεθ'
οὗς μήτε τῷ ἄλλων μηδὲν αὐτῷ ἐξουσίαν ἔχειν, χα-
λεπῶς ἔφερον. ἦσαν μὲν γὰρ τὰ μάλιστα τῆς
βασιλείας, ὑπῆκτο δὲ ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συναφέ-
στον αὐτῷ ἡσυχάζειν ἀπάντων ὑπερμάχως. ἦλθεν ἡ
τῷ μισεῖ τὸ φανερὸν ἐπὶ πολὺ ἐλπίδα τῷ ἐκφανῆναι δὲ αὐτὸν ἐσχηκέναι. καὶ τὰς ἰωσήπῳ δοθείσας ἐντολὰς ἀνεμνημόνευον, ὅστ' ἤδη δῆλα θεραπείας
ἦν τοῖς φρουροῖς καὶ μᾶλλον τὸν σύμπαν, ἐν ἐκείνῳ τὸ
παθόντα μόνῃ. σύμπας δὲ ἦν μὲν τὰς ἀρχὰς πᾶσιν ἴσον, οὐδὲν ἂν ἡρώδης ἐνεπέπαλτο παρεῖς. λόγῳ δὲ καὶ
δωρεαῖς λιπαρέστερον τῇ γυναικῶν ἐνδιεκπαυσῶν αὐτὴν, πάλαι δὲ καὶ μακρὸν ἤδη τὸ τέλος ἐξώπιθεν ἐπᾶσας

A Quare diademate reſtituto hortatus eum, vt nō minus ſuam quàm, quondam Antonij amicitiam coleret, in ſummo honore habuit, addens ſcripſiſſe Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiut⁹ ſit. Ergo vbi præter ſpē acceptum ſe vidit Cæſari, & ope eius denuò confirmatum in regno, ſenatusconſulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius ſibi conciliauit, & ani-
B mi declaratit magnitudinem. Conatus eſt etiā Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæſar animaduerſurum ſe in illum iurauerat. Reuerſus deinde in Iudæam auctus honore ac poteſtate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quaſi Dei benignitate ſemper illuſtrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit ſe ad excipiēdum redeuntem ex Ægypto Cæſarem, qui poſtquam venit, omni regia magnificen-
C tia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hoſpitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum eſt vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnà obſequitare ſolitus dum traducuntur copiæ, tractánſque tum ipſum tum amicos miniſterio virorum C L. ditiſſimo & ſumptuoſiſſimo cultu inſignium. quin & ſqualida ac inaquoſa loca tráſeuntibus nihil deeſſe paſſus eſt, non vinum, non aquam, qua miles
D tum magis etiam delectabatur. Ipſum quidem Cæſarem talentis D E C C. donauit: adeóque ſatisfactum eſt omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos ſe fatérentur. quo magis amicitiæ promptæque ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & vſus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis ſibi parauit. rurſúmque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis proſecutus eſt, vt nemini
E mortalium hac parte cederet.

CAP. XI.

Herodes Mariammen calumniis oppreſſam interficit.

SEd cùm primùm in regnum reuerſus eſt, perturbatam familiam inuenit, infenſámque ſibi vxorem Mariamnen & ſocrum Alexandram. ratæ enim, id quod non immeritò
F ſuſpicabantur. non ſecuritatis cauſa ſe in id caſtellum concluſas, ſed quaſi in carcerem, ita vt nec ſuis nec alienis bonis frui poſſent, egerrimè ferebant. Mariamne quoque maritum ſimulare amorem credebat, quòd ei bonum eſſet atque commodum. ſed nihil moleſtius ferebat, quàm quòd ne illo quidem defuncto ſpes relinquebatur ipſam fore ſuperſtitem: nec vnquam excidebant mandata olim Ioſepho data, ita vt omnibus modis demereri conare-
G tur cuſtodes, præcipuè Sohemū, nō ignara inco lumitatē ſuā ſitā in ei⁹ manib⁹. ille verò principio fid⁹ erat, nō diſcedēs ab Herodis præſcripto: deinde munuſculis ac blāditiis mulieribus paulatim mollitus eſt: poſtremò effutiit ōnia

mandata regia, præsertim quòd non speraret cum cum eadem potestate reuersurum. eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem & in posterum facilè retenturis. Quòd si Herodem rebus ex sententia cõfectis redire contingeret, nihil eum nisi vxoris arbitratu acturum. sciebat enim quàm impotenter eam rex amaret. His ille de causis à mãdatis discessit. Mariamne verò iniquissimo animo tulit noua sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula: votáque faciebat ne ille vnquam saluus reuerteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intoleratilem: id quod postea nec dissimulauit, apertè fassa quid se vereret. Ille enim cùm præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primò vt par erat vxori lætum de hac re attulit nuncium: eámque solam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucundissimam cõsuetudinem salutauit & complexus est. Mulier verò narrante eo suos successus, súsque déque ferre videbatur, nec bellè suum affectum occultabat: sed vt erat ingenuis miniméque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat: narrationéque eius contristari magis quàm gaudere videbatur: vt iam Herodes non tam suspicionibus quàm manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auersationem: quam molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeò animus inter amorem, & odium ambigebat, vt cùm sæpe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne sumto de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuantem & sic erga Mariamnẽ affectũ vt videre soror eius & mater, oportunissimum tempus se nactas putauerunt: móxq; assiduis calumniis concitabãt hominẽ accẽdentes eius odiũ ac zelotypiã: quas ille nec reiiciebat, nec tamen libebat credere, & sequire in dilectam coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magísq; ac magis exasperabatur, dũ nec illa curas suas occultat, & ipse amorẽ vertit in odium. Ac fortassè iam tum sœuius in eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset extinctis Antonio & Cleopatra Cæsarem Ægypto potiri: cui obuiam properans familiam sic vt erat reliquit. Discedenti Mariamne commendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cuiusdam Iudææ partis ei dominium impetrauit. Cæterùm Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberiùs iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ satellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiã eius regno Gadara,

IX.

τὰς ἐντολὰς τῦ βασιλέως, μάλιστα μὲν ἐφ' ἑλπίσας αὐτὸν ὅτι τ' αὐτ' ὑπερέψει ἐξουσίας. εἰ δ' ἢ μὴ μᾶλλον ἐπφόβησεν τὸν ἀπ' ἀμφοτέρων κίνδυνον· ἐκ μικρᾶ χαρίσασθαι ταῖς γυναιξὶν ὑπολαμβάνων, αἷς ἴσως εἰκὸς οὐκ ἀπολείξασθαι τῦ πλείονος ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ πλέον εἰς τ' ἀμοιβὴν ἐξεῖναι βασιλεύουσι ἢ τῦ βασιλεύοντος αἰσχύν ἡγησομένης. ἐπήλπιζε δ' αὐτὸν οὐχ ἥττον εἰ μὴ πάντα τῇ νοῦν προσέξας ὑποστρέψειν ἡ ὁδός, μηδὲν ὅπ τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βουλομένῃ γε αἰτεῖσθαι. ἐπίστατο γὰρ τὸν πρὸς τὸν μιαιφόνον ἔρωτα, μείζονα λόγου τῦ βασιλέως. ταῦτα τὰ προσκλύσαντα τὰς ἐντολὰς ἐξαισχείλαι μιαιφόνον ἢ χαλεπὸς μὲν ἦκουσε, εἰ μηδὲν πέρας αὐτῇ τῦ ἐξ ἡφόδου κινδύνων ἔσαι χαλεπὸς ἢ διέφυτο, μηδενὸς μᾶλ τυχεῖν αὐτὸν τῦ ἴσου δ' ἀχωρήτου, δυσέριστον δ' εἰ τύχη τὸν μετ' αὐτὸν βίον κρίνουσα. ἢ τὸ διδάξειν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ὅπ κρυφιαιμίᾳ τὰ κατ' αὐτὸν πάθους. ὁ μὲν γὰρ ὅπ μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας δ' τυγχάνει καταπεπλαδικὼς, πρώτῃ μᾶ ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ τῶν τούτων δ' ἠγγελίζετο. μόλιν δ' ἐκ πάντων ὀλίγα τὸν ἔρωτα καὶ τὸν οὖσαν αὐτῷ συνήθειαν προσπαρ' ἀπάζετο. τῇ δ' οὔτε τὰς δ' ἡμερείας ἀπολυομένῃ χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν συνέβαινεν, οὔτ' ὑπερίπτεσθαι τὸ πάθος δυνατὸν ἦν, ἀλλ' ὑπ' ἀδοξίας ἢ τ' ἀφειδίους δ' ὀργῆς, πρὸς μὲν τοὺς ἀπασμοὺς αἰέσενε, τῖς δὲ ἀπημήμασιν ἀχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνέφαινεν, ὡς οὐχ ὕποπλα μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφανῆ γινομένα τὸν ἀράδην ὑπατεάτειν. ἐνημόνει μὲν γὰρ ὁρᾶν τὸ ἀθάλαττον τῆς γυναικὸς πρὸς αὐτὸν μίσος οὐκ ἀποκεκρυμμένον. ἤχθετο δ' τῷ πράγματι καὶ τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῶν, ταῖς τε ὀργαῖς καὶ ταῖς ὀλλαγαῖς, οὐκ ἐνέμενεν, ἀεὶ δ' ἀπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. οὕτως ἐν μέτῳ τὸ σύγκρ καὶ σύρκρ ἀπολωφθείς, καὶ πολλάκις ἐπίμος ὢν ἀμύνασθαι τῆς ὑποφαίας αὐτῷ, ὀλίγ τὸ προκατειλῆφθαι τῷ ψυχῷ ἀσθενέστερος εἰς τὸ μετασήσασθ τῷ αἰθέρον ἐγίνετο. τὸ δὲ σύμπαν ἁδίως ἀπ' ἐκείνῳ κολάσας, ἐδιδοίκει μὴ λάθῃ παρ' αὐτῷ μείζονα τῷ τιμωρίαν ἀποθανούσης εἰσπραττόμενος. συνιδοῦσαι δ' αὐτὸν οὕτως ἔχοντα πρὸς τὸν μειράμιον ἥτε ἀδελφὴ καὶ μητὴρ, κάλλιστον ᾠήθησαν τ καιρὸν τ πρὸς ἐκείνῳ μίσους εἰληφέναι. καὶ διελάλουν οὐ μικρᾶς παρεξύνασαι τ ἡφόδην ὀλιγολεῖς, μῖσος ὁμοῦ καὶ ζηλοτυπίαν ἐμποιεῖν δυνησομένας. ὁ δ' οὔτε τῷ τοιούτων ἀνδρῶς ἤκουε λόγων, οὔτε ὁρᾶν τι καὶ τῆς γυναικὸς ὡς ἀπιστευκὼς ἐπεδάρρει. χείρων μὴν τοι πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἀεὶ, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς κρύπτετο, τῆς μὲν οὐκ ἀποκρυπτομένης τὴν ὀλίγωσιν, τῷ δ' τ ἔρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος, καὶ δ' ὀθὶς ἐπεφέρθη τί τῷ αἰτήσεων. νικῶ δ' καίσαρος ἀγγελθέντος κρατεῖ τῷ πολέμῳ, καὶ τεθνηκότων αὐτοκράτορος ἔχειν αὐτοὶ, ἐπειγόμενος εἰς τὸ καίσαρι ἀπαντᾶν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ περὶ τὸν οἰκίαν. ἐξιόντ δ' μιαμμῶ προσπεσαμένη τ σόημον, πολλὴν τ χάριν ὁμολογῆσαι μεγαλοψύχως αὐτῷ προῖκα τ βασιλέως ἠτήσατο. κἀκεῖνος μὲν τυγχάνῃ τ τιμῆς. ἡφόδης δ' ἡδόμενος ἐν αἰσθήσῃ, καίσαρί τ μᾶλλον συντυγχάνῃ τ παῤῥησίας, ὡς ἤδη φίλος, καὶ μεγίστων ἠξιώθη. τ δὲ κλεοπάτρα δορυφορούντων γαλατῶν αὐτ ἐδωρήσατο, καὶ τ χώραν ἀπέδωκεν αὐτῷ πάλιν, ἣν δι' ἐκείνης ἀφηρέθη. προσέθηκε δ' καὶ τῇ βασιλείᾳ

λίᾳ

λίαν γάζαν καὶ ἵππων καὶ σαμάρειαν, ἐπὶ τῆς Ἀζωτίδος γάζαν καὶ ἀνθηδόνα καὶ ἰόππην, καὶ στράτωνος πύργον. ὑπερτυχὼν δὲ καὶ τούτων λαμπροτέρους ἐποίει. καὶ τὸν μὲν καίσαρα, παρέπεμψεν ἐπ' ἀντιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπανῆλθεν ὅσον οὔπω τὰ πράγματα αὐτῷ δοκοῦντα τῇ ἐξωθεν ὑπιδόντι φορὰς διδαμονίαν, τοσοῦτον ἑκάστῳ τοῖς οἰκείοις καὶ μάλιστα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον δύτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. ἔφατο γὰρ ἀδελφὸς ἐλάττων τῆς ἰσορεμένων ἐπιπόνθει μὴ τὰ δικαίως τῆς μαριάμμης. ἦν δὲ, τὸ μὲν ἄλλο σώφρων καὶ πιστὴ φορὸς αὐτὸν ἦν, εἶχε δέ τι καὶ γυναικεῖον οὐκ ἀχαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἀκαιρῶς μὲν ἐν ἐρυθρῶσαι διδουλωμένῳ δὲ τὴν ὀπιθυμίαν. ἐ τὸ βασιλεύειν ἐ κρατεῖν ἄλλων αὐτῆς ἐ συγκαταλογιζομένη τῷ καιρῷ, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσπέσῃ, καὶ ἔτ' ἐκείνος ἐξέφερε δόμυος ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μειζόνως. ἀναφανδὸν δὲ τὰν μητέρα ἐ τὴν ἀδελφὴν, ὅτι δυσχρήσια διεκλοιάζει καὶ κακῶς ἔλεγεν, ὡς ἤδη σαφῶς ἐν ταῖς γυναιξὶν εἰ μὴ μῖσος ἄφατον δοκοῦν, ἐν δὲ τῷ τότε καὶ ὀλιγολὼς μείζονας. ἥτε ὑπονοία ἐκφορμήσῃ παρίστησιν ἑαυτὴ μῆκος, ἐξ ὧν ὁ καίσαρος ἠρέθης ὑπεστρόφει. τέλεον μέν τοι προοικονομούμενον ἐκπλεῖον ἐξεράγη, τοιαύτης ἀφορμῆς ἐκπεμπομένης. καθεκλινόμην ὁ βασιλεὺς ἀπαύσασθαι μεσημβρίας ὕπνος, ἐκάλει τὸν μαριάμμην ἐπὶ φιλοσοφίας ἧς ἀεὶ περὶ αὐτὸν ἔχων. ἡ δὲ, εἰσῆλθε μὲν, ἐμέλλε καὶ κατεκλίθη, ἀπυθάζοντος ἐκφαυλίσασα καὶ προσλοιδορηθεῖσα, τόν τε πατέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῇ ὡς ἀπεκτόνοι. χαλεπῶς δ' ἐκείνη τὸ ὑβρει ἐκλογιζόμενος, καὶ γέλωτος εἰς προπέτειαν ἑτοίμου, ἅ ταραχῆς ἀφθονίαν μείζονος ἢ τὸ βασιλέως ἀδελφὴ σαλώμενα ἐσκυβαλισμένον ἐκ πλείστου τὸν οἰνοχόον ἐκπέμπει, κελεύουσα λέγειν ὡς πείθοι μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκαταθέσθαι τῷ βασιλεῖ. κἂν ταραχθῇ καὶ πυθόμενος τί ποτε τοῦτ' εἴη, λέγειν ὅτι φάρμακον μὲν ἐκείνης ἔχούσης, αὐτὸ δὲ ἀγνοοῦσαν ὑποκαλουμένην, μὴ κινδύνους δὲ ὅτι τὸ φίλτρον, τὸν λόγον ἀρχὸν ἐᾶν, ἀδύνατα γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει ἀγαλεξόμενον. ὁ δὲ πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ ἀσυδὴς εἰσῆει, δῶρα μὲν αὐτῷ τὼ μαριάμμη παρεχῆσθαι λέγων, ἀπαπύθιον δὲ φίλτρον αὐτῷ δοῦναι. πρὸς τοῦτο ἀγανακτήσαντος, τὸ φίλτρον ἔλεγε εἶ φάρμακον ὑπ' ἐκείνης δεδόμενον, ἅ τῷ δύναμιν, αὐτὸς οὐκ εἰδείη, ἀλλὰ καὶ προσαγγεῖλαι, τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ καὶ τῷ βασιλεῖ διηλπρόζα. τοιῶν ἀκούσας ὁ ἡρῴδης λόγων, ἐ πρότερον κακῶς διακείμενος, ἔτι μᾶλλον ἠρεθίσθη, τοῦτ' ἄνευρον ὃς ἦν τῇ μαριάμμῃ πιστότατος ἐβασάνιζεν ἐπὶ τῷ φαρμάκου, γινώσκων ὡς χρεὼν ἐκείνῃ ἀδυνατὸν ἦν ὅτε μεῖζον ὅτ' ἔλαττόν τι πεπρᾶχθαι. ὠμόμην δὲ ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, ἀδὲν μὴ ὧν ἕνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μὴ τοι τῆς γυναικὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη γεγένθαι, διὰ τοὺς λόγους οὓς ὁ σόαιμος αὐτῇ φράσαι. ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς ἐκ αὖ ἔφη σόαιμον πιστότατον ὄντα τὸν ἄλλον χρόνον αὐτῷ τε καὶ τῇ βασιλείᾳ καθαπροδοῦναι τὰς ἐντολὰς, εἰμὴ καὶ παραυτίκα προφυλάξαι τῆς πρὸς τὴν μαριάμμην κοινωνίας. καὶ τὸν μὲν σόαιμον δώδεκα ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας, τῇ δὲ γυναικὶ κρίσιν αὐτὸς ἰδὼν, συναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ, καὶ τὸν

A Hippon,& Samariam, in maritimis Gazam; Anthedonem, Ioppen, Stratoníſque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium ſplendorẽ acceſſio. Deducto deinde vſq; Antiochiã Cæſare, in regnum reuerſus ſenſit fortunam quàm foris propitiam, tam domi aduerſam; maximè quod ad coniugium attinet, qua parte ſibi antè videbatur feliciſſimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariamnes amore quã qui ardentiſſimè, ne illis quidem exceptis, de
B quibus à ſcriptoribus proditur. ea fœmina cętera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam morositatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ; ita vt non habita regiæ potentiæ ratione, non raro contumelioſius eum tractaret, quam tamen ille diſſimulanter & moderatè ferebat, licèt ſolitam apertè & ſorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ cauſa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam
C calumniarum quoties daretur occaſio: eæque ſuſpiciones paulatim creſcẽtes durauerunt integrum annum poſt Herodis à Cæſare reditum, tandem diu præmeditatũ odium in hunc modum erupit. cùm meridiano tempore quietis cauſa in cubiculum ſe rex contuliſſet, pro coniugali affectu Mariamnen accerſiit. hæc autem introgreſſa quidem eſt, ſed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & inſuper patris ac fratris ſui necem opprobrãs. quo in-
D dignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, poſtquam ex ſtrepitu commotiorem eum ſenſit ſoror, ſubmittit iamdudum ſubornatum pincernã, qui indicaret ſolicitam ſe à Mariamne vt ei operam cõmodaret in propinando regi amatorio poculo; & ſi amplius ſciſcitaretur qualénam id eſſet, diceret pharmacum penes ipſam eſſe, à ſe requiſitum tantum miniſterium. quòd ſi rex mentione amatorij nihil moueretur, tum &
E ipſe fileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipſo temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is compoſito vultu ingreditur, & quaſi rem valde ſeriam afferens, ait ſe largitione à Mariamne ſolicitatum, vt amatorium regi miſceret. quo audito cùm ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam ſibi oblatum, cuius ipſe vim ignoret: ideóque id renunciare, quòd hoc & regi & ſibi tutius exiſtimet. Ad hæc verba Herodes, iam antè ſatis commotus, cùm
F magis etiam exaſperatus eſſet, eunuchum Mariamnes fidiſſimum tormentis examinauit; ſciens quòd ſine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum ſit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil reſpondit, hoc tantùm prodidit, offenſam eſſe mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eo loquente exclamat rex, Sohemum & ſibi antehac & regno fidiſſimum non fuiſ-
G ſe hæc proditurum, niſi aliquid commercij ſecretioris inter ipſos interceſſiſſet. móxque Sohemum comprehenſum imperat interfici, vxorem verò cauſam ſuam iubet agere aduocato intimorũ amicorum cõſilio, accuſationẽ

accuratam exorsus, & cõflictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij postulat: quo factum est, vt cùm eum ita velle viderent, omnium qui ἀderant suffragiis damnata sit, qua sententia prolata, visum tamen est tam ipsi quàm aliis quibusdam præsentibus, non esse eius supplicium præcipitandum, sed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum sua factione modis omnibus dedit operam vt mulier sine mora necaretur: quò tanto facilius regem perpulerunt, quòd dicerent timendum esse aliquem motum in populo, si sciretur viuam asseruari in carcere. atque ita Mariamne ducta est ad supplicium. Id conspicata Alexandra, & intelligens similem exitum sibi expectandum ab Herode, omissa pristina ferocia valde indecorè mutata est. Volens enim ostendere se non esse consciam eius criminis, cœpit filiæ conuicium facere omnibus audientibus scelestissimam & ingratam erga virum clamitans, dignámque tali exitio, quæ ausa sit tam immane facinus. nõ enim pro merito tractatum maritum amantissimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolutura vt videbatur capillos miseræ, etiam alij meritò damnabant ineptam eius simulationem, sed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipsa quæ ducebatur ad interitum. nam neque verbo vllo eam dignata est, neque vel tantillum intemperiis eius perturbata, excelso animo improbare se illius turpem dementiam vultu significabat. ipsa intrepida specie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, generosam indolem extremo quoque suo tempore præferens. Ad hunc modum periit mulier & temperans & magnanima, sed non satis modesta, & paulo contentiosor. Cæterùm formæ venustate, & comitate cum maiestate coniuncta dici non potest, quantum omnes ætatis suæ feminas superauerit, quæ potissima causa fuit quo minus iucundè cum rege vitam degeret. Obsequiis enim ob amorem ab eo culta & nihil molestum expectans, licentiosius æquo se gerebat. molestè etiam ferebat suorum casus. idque apud ipsum quoque fatebatur. Tandem effecit vt exosa esset regis & matri & sorori, atque etiam illi ipsi, à quo solo nihil timebat. Ea peremptа impotentius etiam flagrare cœpit rex, iam antè miserè affectus sicut diximus. neque enim vulgari coniugum more amabat, sed cùm penè ad insaniã vsq; indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè sibi visus est irato Deo necasse Mariamnen. sæpe inuocabat eius nomen, sæpe etiam indecorè lamentabatur. excogitabat autem oblectaméta quæcunque potrat, apparandis conuiuiis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adeóq; dolori succubuit, vt sæpe ministros iuberet vocare Mariamnen, quasi illa adhuc viueret. Sic affecto superuenit

A κατηγορίαν ἐποιεῖτο μύθου πονηροῦ, ὑφ' ᾧ τὴν κρῖ
τὰς ἀβουλίας φίλτρων καὶ φαρμάκων. ἐν δ' ἀπορί-
τῆς ἐν τῷ λόγῳ καὶ πείσεως ὀργιλώτερος, καὶ τὸ μ
οὕτως ἔχοντα γνώσοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θάνατον
αὐτῆς κατεψηφίσαντο. διαχθείσης δὲ τῆς γνώ
μης, ἐπῆλθέ μοί τι καὶ τοιοῦτον, αὐτῷ τε καὶ τοῖς
παροῦσιν, μὴ σφαλερῶς οὕτως αἱρεῖν. κατὰ δίκης ἦ
οἷς εἴ τι τῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ φρονεῖν. ἐπανορθοῦσθαι ἦ
ταῖς περὶ τὸν σαλώμην, δίκαιον δοὺν ποιήσασθαι τὸν αὐ
θρονον. καὶ μᾶλλον ἔπεισε τὸν βασιλέα τὰς τοιαύ
χὰς τὸ πλῆθος εἰ ζῶσα τύχῃ φυλάξασθαι συμβου
λεύουσιν μὴ διαμιᾶς μὲν οὕτως ἤγειρε τὸ δεῖν θανάτῳ
συνθωρήσασα ἦ τὸ κρεῖττον ἀλλ' ἀσφαλὲς ἔσεσθαι ἐλ
πίδας ἔχῃ μὲν καὶ αὐτὸ τῷ ὁμοίων ἐξ ἡσσόνου τύ
χοι, ἐνιαυτοῦς πρὸς τὸ φρόνημα θρασὺς καὶ λίαν ἀφει
παῦς μεταβάλλειν. βιαιομένη δὲ ἐμφῦσαι τὸν ἄγνοιαν
ὧν ἐκείνη ταῖς αἰτίαις εἶχε, ἐκπηδήσασα καὶ λοιδορου
μένη τῇ γυναικὶ πάντων ἀκουόντων ἐβόα κακὸν καὶ
ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα γεγένθαι, καὶ δίκαια πά
σχειν δεῖν τοὺς τοιούτους τολμήσαντα. ἐγὼ δὲ ἀμοιρίαν
δόντας ἦ πάντων αὐτῶν δυστυχίαν. τοιαῦτα μεταξὺ
καθυποκρινομένης ἀχημόνως, καὶ τολμώσης ἐφάπτε
θαι καὶ τῆς ζωῆς, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς καὶ ἐνθάδε τῆς ἄλ
λων ἡ κατάγνωσις διὰ τὴν ἀφροσύνην πρόδηλος,
μᾶλλον ἦ ἐνεφαίνη παρ' αὐτὸ τὸ ἀσυλλογίστως. ὅτε γὰρ
λόγον δοῦναι ἦ ἀρχὴν, οὔτ' ἐπεφθέγξατο πρὸς ἦ ἐκεί
νης δυσχέρειαν ἐπέβλεψεν, ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρονήματος τὸν
ἀμφότερα καὶ μᾶλλον ἀληθῆ πρόσωπα ἀχημονούσης ἐνέφαινεν, αὐτὸ γε μὴν ἀξιοπίστῳ τῇ κατασκευῇ
καὶ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς ἦ θανά
του ἀπῆει. τοῦ δ' ἤθους οὐδὲν ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἄδη
λον τῶν ὑπαρχόντων αὐτὴν ἐμφήνασα. κρείττων δὴ
οὕτως ἀπέθανε, γυνὴ καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ πρὸς
μεγαλοψυχίαν ἀρίστα γεγυμνασμένη. τὸ δ' ὑπήκοον ἐλάτ
τον αὐτῇ, καὶ πλεῖον ἐν τῇ φύσῃ τὸ φιλότεκνον. κάλλει
δὲ σώματος καὶ τῇ πρὸς τὰς ὁπαδὸς ἀξιώματι
μειζόνως ἦ ὡς φέρουσα, τὰς κατ' αὐτὸν ἐκράτησε, πά
τε πλείαν ἀφορμὴν τῆς μὴ κεχαρισμένως τῷ βασι
λεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν ἐγγένοιτο. δε
σπαζομένη γὰρ διὰ τὸν ἔρωτα, καὶ δυσχερὲς οὐδὲν ἐξ
ἐκείνου προσδοκῶσα τὴν παῤῥησίαν ἀσύμμετρον
εἶχεν. ἥνια δ' αὐτὸν καὶ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους, καὶ πάν
τα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπιπόνθει λέγειν ἔξιον. καὶ πέρας
ἐξεκίνησεν ἐλθεῖς αὐτῇ φθέγξασθαι τὸν τε μητέρα καὶ
τὸν ἀδελφὸν τὸ βασιλέως, κρύπτων αὐτὸν ὡς μήτε
τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπαιτήσειν. αἰσθομένης
δὲ τότε καὶ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ πρὸς τὸν θάνατον
τῷ βασιλέως, ἔχοντος μὲν οὕτως ὡς καὶ πρότερον
ἐδηλώσαμεν. οὐ γὰρ ἀπιθὴς οὐδ' οἷος ἂν εἶναι
θυμὸς ἐπὶ ὁ πρὸς αὐτὸν ἔρως. ἀλλὰ καὶ πρότερον
ἄρξειν ἐνθουσιαστικῶς, καὶ τῇ παῤῥησίᾳ τῆς συμβούσης
οὐκ ἐπανικήσειν μὴ πλείων ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μέντοι καὶ
μᾶλλον ἐδόκει καὶ νέμεσιν τινὰ τῆς κτίσεως μέλλειν
ἀπολεῖσθαι. καὶ πολλάκις μὲν ἀπαλλά
σας ὕσαι αὐτὸν, πολλάκις ἦ καὶ θρίξιος ἀφεῖναι. ἐπεὶ δὲ
ἦ τῶν εἰς ψυχαγωγίαν πότων καὶ συνουσίας αὐτῷ θεραπευτὴς ὁ Βαθύλλος, καὶ ζήτησιν οὐδὲν ἦττον
ἐν ἀοικήσοις ἦ καὶ ἦ βασιλείαν παρηκέτο. καὶ τοσοῦτον ἦλθε ἦ πάθους, ὡς τ' αὐτὸν ἤδη καὶ καλεῖν ἦ μυριάμ
μην ἀπορρήτοις τοῖς ὑπηρέτας, ὡς ζώσαν ἔτι καὶ δυναμένην ὑπακούειν. οὕτως δὲ ἔχοντος, ὑπῆλθέ τις

λοιμώ-

λοιμώδης νόσος, ἥ τ' ὄχλων καὶ τῶν φίλων τοὺς πλείους καὶ ἐτιμωτάτους διέφθειρε, καὶ πᾶσιν ὑποπτον τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ συνεπιχθόνιον, δι' ἣν τοιαύτην ἐμβεβλῆσθαι τῷ μύσει τῷ περὶ τὴν μοιχαλίδα. ἔτρεφον οὖν ἐν ἀπόρρητοις καὶ τὸν αὐτὸν τὴν βασιλέα, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν διώδυσε, καὶ περιφανῆ κινηγεσίων ταύτης ἐπαδήμενον, οὐκ ἔφθη πλείους διανυκτερεύσας ἡμέρας, καὶ δεινοπαθῆ τόσῳ δυσχερεστάτῃ. φλεγμονῆς γὰρ ἦν καὶ πύσεως τῆς ἰνίου καὶ τῆς ἀγκύλης ἁπάσης. τῷ τε θεραπεύματι οὐδὲν ὅπῃ πρὸς ὠφέλειαν ἐξήνυεν, ἀλλ' ἐπανεπούμενα τέλος εἰς ὑπόγνωσιν ἦγεν. ὅσοι τε αὐτῷ παρῆσαν ἰατροί, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν, οὐδὲν ὑπηκούσης τῆς νόσου, τὰ δὲ καὶ τοῦ βασιλέως οὐκ ἐχόντος ἄλλως, ἢ καὶ τὸ διαζόμενον τῆς ἀρρωστίας διαπτάσῃ, πάθοι οἷς ἐκεῖνος ἐπανεχθείη παρίχειν ἠξίουν, τὸ δύσκλητον τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης ἀναπτάντες τῇ τύχῃ. καὶ εἷς μὲν εἰς σαμάρειαν τὴν κληθεῖσαν σεβαστὴν, τὸν τὸν τρόπον ἐνοσπλίσετο. διατείνουσα δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐπουδάκει τῷ θεῷ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατῆς ἡρῆσθαι. δύο δ' ἦσαν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον δὲ τὸ ἱερόν. καὶ τούτων οἱ κρατοῦντες, ὑποχείριον τὸ πᾶν ἔθνος ἐποίησαν. τὰς μὲν γὰρ θυσίας οὐκ ἀδύτων οἷόν τε ἦν ἄνευ, τὸν δὲ μὴ ταῦτα συμπλεῖν οὐδενὶ Ἰουδαίων δυνατὸν, τὸ ζῆν ἕτοιμότερον ἂν ἀφαιρησάντων ἢ τὰ θρησκεῖα ἐᾶν εἰς τὸν θεὸν εἰώθασι συμπλεῖν. τοῖς δὲν ὅπῃ τούτων τὰ φυλακτήρια ἀλεξάνδρα προσπέμψασα τοὺς λόγους, ὡς δέον αὐτῇ τε τοῖς ἐξ ἡρῴδου φίλους παῖδας, μὴ καὶ φθῆναι ἐκείνου μεταλλάξαντος, ἕτερος αὐτοπλημβαίεσθαι τῶν πραγμάτων. ῥᾳθυμότερον μὲν, οὐδὲν ἀσφαλέστερον τῷ οἰκείων ἐκπεπτωκότι τοὺς τοιούτους τοὺς λόγους αὐτῆς οὐκ ὀκνηρῶς ἤνεγκαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον πιστοὶ ὄντες, ἐπὶ μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμειναν, μίσει τε τῆς ἀλεξάνδρας καὶ τῷ μηδὲν ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν ἡρῴδην ἀπαγωγείας. φίλοι γὰρ αὐτῷ ἦσαν, εἷς δ' αὐτῶν καὶ αἰνέμιος τοῦ βασιλέως ἀγαθὸς ἰῶν. δι' ὃν οὗτοι ἐξήγγειλαν πέμψαντος ἐκείνῳ τοῦ γαμίλου τῆς ἀλεξάνδρας. ὁ δὲ τὸ μὲν οὐδὲν ἀπαβαλλόμενος δοκτεῖναι προσέταξεν. αὐτὸς δὲ μόλις καὶ σὺν κακοπαθείᾳ διαφυγὼν τὴν νόσον, χαλεπῶς ἰᾶτο ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος ὁμοῦ πρὸς τὸ δυσάρεστον, καὶ πάσας τὰς αἰτίας ἑτοιμοτέρως εἰς τιμωρίαν τῷ ὑποπτεύοντι ἐχρῆτο. φονεύει δὲ καὶ τοὺς αἰαγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους κοσόβαρον καὶ λυσίμαχον, καὶ τὸν γαδίαν καλούμενον αὐτάδελφον, ἔτι δὲ δοσίθεον ἐξ αὐτῆς τοιαύτης δὲ κοσόβαρος ἰῶν γένος μὲν Ἰδουμαῖος, ἀξιώματος τῷ πρώτου παρ' αὐτοῖς, καὶ πρόγονων ἱεραδουλούντων τῷ κοζὲ θεῷ ἢ τῶν Ἰδουμαίοι νομίζουσιν. ὁρκανοῦ δὲ τὴν πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ Ἰουδαίων ἔθη καὶ νόμιμα μεταστήσαντος, ἡρῴδης τὴν βασιλείαν ἀναλαβὼν, ἄρχοντα δ' Ἰδουμαίας καὶ γάζης ἀποδείκνυσι τὸν κοσόβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν σαλώμην ἰώσηπον εἰπεῖν τὸν εἰληφότα πρότερον αὐτὴν, ὡς ἐδηλώσαμεν. κοσόβαρος ἢ τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ ἀνὰ δόξαν, ἤρθη μᾶλλον ὑπὸ δ' εὐτυχίας, καὶ καὶ μικρὸν ἐξίβαινεν ἀθ' αὑτοῦ καλὸν ἡγούμενος, ἄρχοντος ἡρῴδου τὸ πρεσβύτερον ποιεῖν, οὔτε τοῖς Ἰουδαίοις ἔθεσι τοὺς Ἰδουμαίους χρωμένους ὑπ' ἐκείνοις εἶ). καὶ ἀκαπέμπει πρὸς κλεοπάτραν, ἣ Ἰδουμαίαν φαίνουσαν ἀεὶ τῷ ἐκείνης προγόνων χαρᾷ, καὶ ἀκὰ ἦν τ' εἶ) δίκαιον αἰτεῖσθαι παρ' αὐτοκράτορος τὴν χώραν. αὐτὸς γὰρ ἕτοιμος εἶ)

A pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abstulit, omnibus irato Deo hanc immissam interpretantibus propter iniustum reginæ supplicium. ita aucta regis ægritudine postremò in solitudines se abdidit prætextu venationis, vbi afflictans se intra paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cùm exacerbare potiùs malum viderentur, res minimùm à se desperatione abfuit. itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret: in incertum euentum salutem fortunæ committentes. quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita conata est vrbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa vrbe sitam. nam qui has obtinet, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neque Iudæi sine sacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur quàm religio. præfectos igitur tentat, vt sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne fortè illo defuncto occuparentur ab aliis quòd si contingat eum sanitatem recipere, interim à nemine tutius eas seruari quàm à domesticis. Hæc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cùm essent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quòd & Alexandram oderant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, vnus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuò per nuncios de Alexandra significauerunt. ille sine mora eam iussit interfici: superatóque tandē morbo refectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, vt quauis ex causa ad sæuiendum esset propensissimus. quamobrem ne ab intimis quidē amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo, occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumæorū, penes cuius maiores olim fuerat sacerdotium Coze numinis, quod tum religiosè ab ea gente colebatur, priusquam sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quàm primùm regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cuius maritum Iosephum interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate prætet spem oblata inflatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, vt regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos sequire hominibus quorum sacra & religionem acceperant: misitque legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper maioribus eius reginæ paruisse. proinde nunc quoque impetrādā esse regionem ab Antonio. Se enim paratū

illi potius obsequi. Hæc autem moliebatur non quòd Cleopatram mallet habere dominã, sed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipse Idumæorum dominationem inuaderet. nam spem ei faciebat tam generis claritas quàm pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abstinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes re cognita interfecturus erat hominem, nisi intercessissent pro eo tam mater quàm soror: ita tamen eum donauit illarum precibus, vt nũquam posthac illi fideret. orto deinde inter coniuges dissidio, Salome libellum repudij marito mittit præter legitimum morem patriæ. lex enim nostra solis maritis hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimissis quidem fas est nubere, nisi prioris viri permissu. Verùm illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit diuortiũ, & ad fratrem se conferens ait se prætulisse fraternam beneuolentiam coniugali fœderi. conspirasse enim eum ad res nouas moliendas cum Lysimacho, Antipatro & Dositheo: suisque rebus fidẽ astruebat per Babæ liberos, quos ille iam per duodecim annos seruasset incolumes. erat autem hoc verum, & tum præter omnem opinionem à rege auditum vehementer eius animum perculit. Quod enim ad Babæ liberos attinet, decreuerat eos aliquãdo tollere, aduersatos semper suis conatibus, sed procedente tempore per obliuionem hoc omiserat. causa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars fessa, propensa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia. sed obsistebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, quòd putarent eum regem magis esse è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Costobarus destinatus ad obseruãdos vrbis exitus, ne quis aduersæ factionis elaberetur, sciens magnam esse Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitãs illos mutato rerum statu magnum momentum afferre posse suis conatibus, subtractos clàm in suis agris habuit. Ac tunc quidem licet suspectus Herodem periurio fefellit, negans se quicquam scire quò illi deuenerint: rege deinde per edicta præmium promittente indicij, & modis omnibus eos perquirente, ne tum quidem fateri voluit. veritus enim non impune sibi hoc fore post primam negationẽ, pergebat eos occultare, iam necessitate etiam non modo beneuolentia. Hoc postquam fœderis indicio rex comperit, missis quibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & quotquot in eodem hærebant crimine: vt nihil iá reliquũ esset ex Hyrcani cognatione, sed sublatis omnib' quorum excellebat dignitas, arbitratu suo posset quicquid vellet agere,

μεταφέρειν τὴν δύναμιν εἰς ἐκεῖνον. ἐφεστὼς δὲ ταῦτα τῇ πλεοπάξᾳ μὴ οὐδέν τι μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχὴν ἀρεσκόμενος. εἰδὼς παρεδρεύειν τὸ πλῆθος Ἡρῴδῃ, διεπιχείρητον ἐνόμιζεν καθ' αὑτὸν ἄρξαι τῶν Ἰδουμαίων ἐθνους, καὶ μεῖζον φρονῆσαι. ἐπηρμένον δὲ τὴν ἐλπίσιν, οὐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων ἐκ γῆς καὶ χρημάτων, ἃ μὴ δικαίοις αἰχροκερδίαις ἐπεπόριστο, καὶ μικρὸν ὑπὲρ ἐπιφθόνου πλεοπάξᾳ μὴ οὐκ αἰτίαις δικαίαις ἐκδικῆσαι ἐκείνου τὴν χώραν ταύτης δοκοῦσαν. λέγουσι δὲ πρὸς Ἡρῴδην οἱ λόγοι, κρίνειν ἕτοιμος ὢν δικαστήριον τὸν κοσσοβαρον, ὅμως τὰ ἀδελφῆς αὐτοῦ δικαίους καὶ τὰ μικρὸς, ἀφίησι καὶ συγχωρεῖν ἠξίωσεν, οὐκ ἀνύποπτον αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τῆς δικαιοπραγίας τὸν τρόπον. χρόνου δὲ διαγενομένου, ἐπεὶ συνέβη τὰ καλῶμεν σπασάσαι πρὸς κοσσοβαρον, πέμπει μὲν δίθυς αὐτῷ γράμματον δηλοῦμενον τὸν γάμον οὐκ εἶναι τοῖς Ἰουδαίοις νόμοις. αἰδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δ' οὐδὲ διαχωρισθείσῃ καθ' αὑτὴν γαμηθῆναι μὴ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀφέντος. οὐ μὴν ἡ σαλώμη τὸν ἐν γῆς μόνον, ἀλλὰ τὸν ἐπ' ἐξουσίας ἐλομένη, τίνι τε συμβαίνειν πεφαπηρόδυσε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡρῴδην ἔλεγεν ὑπὸ τῆς εἰς ἐκεῖνον δυνοίας δαπανῆσαι τὰ δρός, ἐγκαλέσαι γὰρ αὐτὴν μετ' αὐτοπάξου καὶ λυσιμάχου, καὶ δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πίστιν παρεῖχε τοῦ λόγου, τοὺς βάβα παῖδας, ὃν διασώζοντο παρ' αὐτῷ χρόνον ἐκκωλύσαντα ἤδη δοῦναι. τοῦτο δὲ εἶχεν οὕτως. καὶ πολλὰ ἐκπλῆξιν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθέν, ἐκεῖνό τε μᾶλλον ὑπὸ τοῦ διδάξαντος τὸν λόγον. τὰ γὰρ δὴ τοὺς βάβα παῖδας ἀπούδασε πρότερον ἐπιζητηθῆναι αὐτοὺς, δυσμενεῖς γνωμένους τῇ διαθέσει. τότε δὲ διὰ τὸ μῆκος τοῦ χρόνου καὶ τῆς μνήμης, ἐξελελύθεσαν. ἡ δὲ ἔχθρα πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ μῖσος ἀπὸ τοιούτων ἦν. αἰτιῶνται τὴν βασιλείαν ἔχοντα, ἡρῴδην μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τὴν τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλιν. ὑπὸ δὲ χρείας καὶ κακῶν ὅσα πολιορκημένοις ἔξεστι πάσχειν, πλείους ἦσαν οἱ τὰ ἡρῴδου δικαιοῦμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον διαφόρους ἔτι τὰς ἐλπίσιν. ὄντες δὲ ἐκ ἀξιώματος οἱ τῶν βάβα παῖδες, καὶ ταῖς τοῦ πλήθους δυνατοὶ, πιστοὶ διετέλεσαν αἰτιῶνται. τὸν τε ἡρῴδην διέβαλλον ἀεὶ, καὶ συμφυλάττοντων τοὺς βασιλεῦσιν τὴν ἐκ γῆς ἀρχὴν πρότερον. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτὰ νομίζοντες, δικαίως τοιούτων ἐπολιτεύοντο. τὰς δὲ πόλεις ἀλισκομένης, καὶ κρατούσης τῶν πραγμάτων ἡρῴδου, κοσσοβαρος δοκοῦσι χθὲς τὰς δυνάμεις ἀναφεύγειν καὶ φρουρεῖν τὴν πόλιν, ὡς μὴ διαπίπτειν ἐξ αὐτῆς τοὺς ὑπόχρεως τὸ πολιτικὸν ἢ τοιαύτα τῇ βασιλεῖ πολιτευομένους, εἰδὼς ἐν ὑπολήψει καὶ τιμῇ τοὺς τοῦ βάβα τοῦ πάντα πλήθους, καὶ νομίζων μέγα μέρος αὐτὸ γίνεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων τὸ ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπῆκτο δῆλα καὶ κατέκρυψεν ἐν οἰκείαις χωρίοις. καὶ τότε μὲν ἡρῴδην, διῆλθε γὰρ ἡ ἀλήθειαν ὑποψία, πίστωσάμενος ὅρκοις, ἢ μὴν οὐδὲν εἰδέναι τῶν κατ' ἐκείνους, ἀφῆκε τῆς ὑποψίας. αὖθις γὰρ ἐλεύσεσθαι καὶ κηρύγματα βασιλέως ἐκπεμφθέντος, καὶ πάντα ζήτον ἐρεύνης ὑπομένοντος, οὐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν. ἀλλὰ πρὸ τοῦ πρώτου ἔξαρχος γνώσεσθαι τὸ φονευθῆναι τοὺς ἄνδρας αὐτοτιμήσων αὐτῷ πεπρωσμένος, ἐμένων ἐν τῇ δυνοίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς αἰσίης ἤδη τῆς λυσιμάχου αὐτοὺς φονεύσαι. φονεύσαντα δὲ τοὺς ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς διαφθορὰν ἐμηνύθησαν, ἐκείνους τε καὶ τοὺς συλλαβόντας ἀπέκτεινεν, ὥστε μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τῆς συγγενείας, ἀλλὰ τῆς βασιλείας αὐτῷ ὄντος ἀσφαλοῦς, μηδὲ-

μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἱστασθαι τοῖς παρανομουμένοις. δεῖν τε γὰρ μᾶλλον ἐξίστασθαι τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἀνορθοῦσθαι τὰ πάλαι κατάστασιν, ἀπαρηγόρητον ἔσεσθαι, ἐξ ὧν ἐπὶ μικρὸν καὶ πρὸς τὸ αὐθις χρόνον ἠθικὴ διαφθορὰ, ἀμνημόντευτον ὅσα πρότερον ἐπὶ τὸ δυσσεβέστατον ἦγε τοὺς ὄχλους. πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα παντασπερικὸν ἀθλημάτων καθίστησι καὶ σφαῖραν, καὶ θέατρον ἐν ἱεροσολύμοις ἀνοδόμησεν. αὐθις τε ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, θαυμαστὴ μὲν ἄφθονος πολυτέλεια, ἀλλ' ἦν καὶ τοῖς ἰουδαίοις ἔθους ἀλλότρια. χρῆσις τε γὰρ αὐτῶν, καὶ θεαμάτων τοιούτων ἐπίδειξις, οὐ θεμιτὴ δοκεῖ. τὸ μέντοι πανήγυριν ἐκεῖνο ὑπερφυεστάτην τε καὶ παντασπερίδος συνεπτῆχθαι, καταγελάσας τε τοῖς πάλαι, καὶ συγκαλῶν ὅπου τε πάντας ἔθνους. οἱ δ' ἀθλητὰς καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ὑπὸ πάσης γῆς ἐκαλεῖτο καὶ ἐλπίδα τῶν παρὰ μικρὸν, καὶ τὴν νίκης ἀξίωσιν. συνελέγησάν τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ διαγλυφομένοις καὶ θυμελικοῖς καλουμένοις, παρεσκεύαστο μέγιστα νικητήρια, καὶ διανοοῦντο πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ ἆθλῳ. παρεσκεύαστο δὲ καὶ τεθρίπποις καὶ συνωρίσι καὶ κέλησιν οὐ μικρὰς δωρεάς. καὶ πάνθ' ὅσα κατὰ πολυτέλειαν ἡ συμποσιάρχεια παρ' ἑκάστοις ἐπιτηδεύεται, φιλοτιμίᾳ τε διαφέρουσι ἐπιδείκνυσθαι τῷ ἐπιδείκνυσθαι. ἐξεμιμήσατο. τὸ γε μὴν θέατρον ἐπιγραφαῖς κύκλῳ περιῆχον καίσαρος, καὶ ἔθνη πολλὰ ἃ πολεμήσας ἐκείνος ἐκτήσατο, χρυσοῦ τε ἀπείρου καὶ ἀργύρου πάντων αὐτῷ πεποιημένων. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν ἐδέησεν ἔτους ἦν, ἔτ' ἐδήτους τιμῶν, οὔτε σκευῆς λίθων, ὃ μὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀγωνίσμασι συνεπτέτυκτο. θαυμασιώτατα δὲ θηρίων ἐκπρεπῶς, λεόντων τε πλείστων αὐτῷ συναχθέντων καὶ τῶν ἄλλων ὅσα καὶ τὰς ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας ἔχει καὶ τὴν φύσιν ὀξὺ ἀπαισιώτερα. λύεσθαι αὐτῶν τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τὰ κατεγνωσμένων ἀνθρώπων ἐπιτηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις, ἔκπληξις ὁμοῦ τε δαπάνης καὶ ψυχαγωγία τῆς πρὸς τὸ θέαν κινδύνων, τοῖς δ' ὀπιχωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῆς πεπωμένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν γὰρ ἐκ παλαιοῦ κατεφαίνετο, θηρίοις ἀνθρώπους ὑποβρύχιον, ὅτι τὸ ἔμψυχον τοῦ ἀνθρώπου θεᾶς. ἀσεβὲς δὲ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς πατρίους. πάντων γὰρ μᾶλλον ἐλύπει τὰ ζῴπλα, δοκοῦντες γὰρ εἰκόνας εἶναι τὰς τοῖς ὅπλοις πρεσβευομένας, ὅτι μὴ θέμιτον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μετρίως ἐδυσχέραινον. ἐλάνθανον δὲ ἤδη τὴν ἡδονὴν καταφρονοῦμενοι, καὶ βίᾳ μὲν ἐπάγειν ἀκαιρον ἔφατο. καθομιλεῖ δ' ἑνίους καὶ παρηγορεῖ, τὸ δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος. καὶ μὴν ἔπειθεν. ἀλλὰ τὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκει σκεῖνον πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐξεβόων, εἰ καὶ πάντα δαπανᾶν εἰσὶ, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ ζῴπλα λέγοντες. οὐ γὰρ εἶναι θέμιτον αὐτοῖς. πρώην γὰρ τεταγμένους ὁρᾶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἂν μεταπεσεῖσθαι, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτοὺς τοὺς ὑπερφυεστάτους, εἰς τὸ θέατρον παρήγαγε, καὶ δείξας τὰ ζῴπλα, τίνος δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα ἐπιθεῖναι τὰ δ' ἐκβοησάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ὑπερτάξας ἀφαιρεθῆναι τὸν πρεσβύτερον κόσμον, ὑπεδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ τὰ ξύλα. τὰ δ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀποσυληθέντα, γέλως καὶ πλεῖστον εἰς ὀλιγωρίαν ἐδιώκθη, τῷ καὶ πρότερον αὐτοὺς ἐν εἰρωνείᾳ πεθεσθαι τὰς κατασκευὰς τῆς ἀγαλμάτων. τὸν δὲ τόπον αὐτὸ πρᾶγμα ἐφαγνισάμενο

A nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt vt magis ac magis diſcederet à patriis ritibus,& peregrinis ſtudiis veterum inſtituta corrumperet inuiolabilia: quo tempore permagna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio,labante diſciplina qua antehac populus ſolebat contineri in officio. Ac primùm athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis extructo: deinde in campo amphitheatrum vtrumque ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed alienum à Iudaicis moribus,apud quos nullus eſt horum vſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circunuicinis atque etiam longinquis gentibus, propoſitiſque præmiis magnus vndique athletarum cæterorúmque certatorum concurſus factus eſt, confluxerúntq; exercitatiſſimi quique in hoc genere. euocabantur enim magnis præmiis non hi tantùm qui gymnicis certaminibus dant operam, ſed muſici etiam præſtantes, & qui vocantur thymelici: necnon quadrigarij ac trigarij, & qui ſingulis equis celetizontes curſum peragunt: magna contentione regis, ne quid deſideraretur, quod vſquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrum ipſum per circuitum titulis erat ornatum Cæſaris, & trophæis deuictarum ab illo gentium, auro atque argento collucentibus. quod verò ad inſtrumentum & apparatum attinet, non veſtes pretioſiſſimæ, non gemmæ raritate inſignes deerant in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris plurimis, leonibus, cæteríſque vel robore ſpectandis, vel aliquo naturæ miraculo.hæ modò inter ſe modò cum damnatis hominibus committebantur: quæ peregrinis quidem ſpectatoribus plurimum admirationis ſimul atque delectationis afferebant, indigenis verò prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quàm ex ſpectandis hominibus cum beſtiis comparatis voluptatem crudelem captare homines; abſurdum æquè peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica. Sed nihil tam moleſtum fuit quàm trophæa: quæ cùm putarent armis contectas imagines, quarum vſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſimè eas ferebant. à quibus cùm eos ſic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquiis conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen mouebantur,ſed credentes eum grauiter peccare,vno ore exclamant: etiam ſi reliqua omnia ferre oporteat, non laturos ſe intra vrbem hominum imagines:ſic trophæa vocabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes verò videns eos turbatos,& ſine ſatisfactione non facile ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo numero,in theatrum adductis,rogabat eos, oſtẽſis trophæis,quidnam hoc eſſe putarent.cúmq; reclamaſsẽt,hominũ eſſe imagines,iubet detra hi ornatũ appoſititiũ, & oſtẽdit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertitur indignatio cõcepta ex ſuſpicione imaginum. atque ita ſedato mul-

titudinis tumultu, plerique iam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem destiterunt externos mores abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: putaueruntque sui officij, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his x. ciues coniurauerunt contempto periculo, sicásque vestibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audierat non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum si quid assertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi communicatis consiliis in theatrum vadunt, sperante nec ipsum regem improuisum impetum suum euasurum, aut certè multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violatæ religionis ergô in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam verò ex his quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, regi theatrum ingressuro apperit. is non ignarus quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim coniuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreuerunt præsentem necessitatè ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se rectè ac piè coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem sibi intentata sustineat. hæc illi cùm magna confidentia pro se attulissent, à regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo pòst delator eorum inuisus omnibus, à quibusdam interfectus frustatim concisus est & obiectus canibus, idque multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à consciis quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. cum verò autores eius facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur. cùm igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiã tumul-

A τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὁρμὴν ἦν ἐπιπόθητον ἐξ ὀργῆς ἀφαιρούντος, οἱ πλείους μὲν εἶχον ὡς μεταβεβλημένοις, καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι τοῖς δ' αὐτῶν, ἐπέμενον τῇ δυσφορίᾳ τοῦ μὴ ἐξ ἔθους βλάπτειν δύμενον, καὶ τὸ καταλύειν τὰ πάτρια μεγάλων ἡγεμόνι ἀρχὴν κακῶν. ὅσον ἐν ἐπιστῆσαι δύνασθαι μᾶλλον, ἢ δοκεῖν ἐξαλλαττομένης αὐτοῖς τῆς πολιτείας, θεωρᾶν ἡσυχῇ πρὸς βίαν ἐπιφερόμενα τὰ μὴ δι' ἔθους ὄντα, καὶ λάθρᾳ μὲν βασιλέα, παρ' ἱερῷ πολέμιον φανερῶς τε πάντες ἔθυον.

B ἐν οἷς τέως συνομοσάμενοι πάντα κίνδυνον ὑποδύεσθαι τὴν πολιτῶν ἄνδρες, καὶ ξιφιδίοις τοῖς ἱματίοις ὑπολαβόντες. ἦν δ' αὐτοῖς δι' αἰδοῖ πάθημα ὧν ἔπασχον καὶ τὴν διαφθορὰν τῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς συνωμοσμένος, οὐχ ὡς συνεργήσαι τι καὶ λίαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' ὑπὸ μιᾶς καταπεθεὶς αὐτὸν παθεῖν εἴ τι κἀκείνους συμβαίνει δυσχερές. ὡς δὲ μὴ μᾶλλον τὴν ὁρμὴν τοῖς ἐπιχειροῦσι δι' αὐτὴν ἡλίσκεσθαι. ταῦτα γοῦν ἅπαντα συνθέμενοις τὸ θέατρον ἐχώρουν. ἐλπίσαντες μὲν ὑπ' αὐτὴν ἡσυχῆ δυσαρδίξεσθαι θεασαμένων δ' ἀφανοῖς, πολλοὺς δ' εἰ καὶ μὴ τυγχάνοιεν εἰκῆ, τὸ θεῖον αὐτὸ αἰωρήσειν οἰόμενον. καὶ ταῦτ' αὐτοὺς ἀρκέσειν εἰ καὶ θνήσκοιεν, εἰς σύνοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, ἐ αὐτὸ εἰκῆ ἀγαγεῖν. εἰκῆ μὲν θεσπιτάς, δὴ τοιαύτης ἦσαν θεσθεσμίας. εἰς ἣν ἐφ' ἡμέρᾳ πολυθεαμόνων καὶ ἀγαγόλλειν τὰ τοιαῦτα τεταγμένων

D ἐξαίφνης ὅλων τῶν δήμων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατειλοῦσιν. ὁ δ' οὐ δὲ αἰσχρὸν ὠήθη τὸν λόγον, εἰς τε τὸ μῖσος ἀφορᾶν ὃ συνῄδει ἀλλὰ τῷ πλειόνων αἰτίᾳ, καὶ τὰς ταραχὰς τὰς δι' οἷς καθήκατο νομένας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ὀνομαστὶ τοὺς συλλήψεσθαι ἐκάλει. θορυβοῦντων δ' αὐτοῖς τῷ ὑπηρετῷ αὐτόφωρον λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς οὐκ ἂν ἀγαφύγοιεν ἤδεσαν, ἐπανόσμησιν δὲ τοῦ αἰσχρᾶς κατασφθεῖν τέλους,

E τῷ μηδὲν ὑφίσεσθαι τῷ φρονήματος. οὐδὲ ἐντεκόντες οὐδ' ἀρνησάμενοι τὸν ἔξιν, αἰδοῦντες ἤδη κεκτυπόμενοι τὰ ξίφη. ὁμολογήσαντες δὲ καλῶς καὶ σὺν εὐσεβείᾳ τοῦ συνωμοσίαν αὐτῆς ἡγεῖσθαι, πάρδοις μὲν οὐδενός, οὐδ' οἰκείων εἵνεκεν παθῶν, τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐθῶν, ὃ καὶ πᾶσι φυλάττειν ἢ θνήσκειν θεσμὸν αὐτῶν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν εἰκῆ, τῇ θεσαιρέσῃ τῆς βουλῆς ἐμπαρέπεσε σάμενοι, ἀφεθέντων αὐτοῖς τῷ βασιλικῶν ἤγοντο, καὶ πᾶσαν αἰτίαν ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὸν ταῦτα μιμησάμενα κατὰ μῖσος ἀφανίσαι τινες οὐκ ἀπέκτειναν μόνον. ἀλλὰ καὶ μελλήσαντες, θεσθῆσαν κυσίν. ἐφέρετο δὲ πολλοῖς τῷ πολιτῷ τὰ γινόμενα, καὶ κατειλοῦσιν οὐδείς, ἕως ἐσόδου τις ἐξέτεσεν καὶ φιλόνεικον ποιεμένη τὴν ὄρθιαν, ἐκβασανισθεῖσαι γυναῖκες τινες ὁμολόγησαν ἃ θεσχθεῖσα εἶδον. καὶ τὰ μὲν ἐφηνιάσαντο, ἐγίνετο τιμωρία παντοία τῶν θεσπιτάσαι αὐτῶν ἐπιξιότας. ἡ δὲ δίκη μονὴ

τῶν πλήθους καὶ τὸ δ' ὑπὲρ τῆς νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, οὐ ῥᾴδιον ἐποίει τὸν ἡσθῆναι, εἰ μὴ πλείονας ἀσφαλείας ἐκτῶν. καὶ δίκαιον παθεῖν ἀφειλησόμενον τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντων, φανερὰν ἡγεῖσθαι τῶν ἐπίστασιν. ἐξωχυρωμένης οὖν αὐτῆς τῆς πόλεως μὲν ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐν ᾗ δηλαδὴ, τῷ δὲ ἱερῷ τῇ ἀδεῖ τὸ φρούριον ὀχυρότητι τὸ καλούμενον Ἀντωνίαν τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τρίτον παντὶ τῷ λαῷ σωμάτειαν ἐνόησεν ἐπιτείχισμα, καλέσας μὲν αὐτὴν Σεβαστὴν, οἰόμενος ἢ κῆ τ' χώρας οὐδὲν ἧττον ἰσχυρόπολιν τὸν τόπον, ἀπέχοντα μὲν ἱεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, δύσκολον δ' ὅτι καὶ

κοινὸν

κοινὸν ξύλον τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει ὠφελούμενον. ταχὺ γὰρ ἔθνει παντὶ φεύγειν ἐφικοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον Στράτωνος πύργον, καισάρειαν δ' ὕστερον αὐτὸ μετονομάσας. ἐν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τὸν ἱππήλατον ἱππαίων ἕνεκεν αὐτὸν ἀποκληρώσας, χωρίον συνέκτισεν ὅπου τε τῇ γαλιλαίᾳ γαβάλα καλούμενον. καὶ τῇ παραλίᾳ τὸν ἐθνωνίτην. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἀεί τι πρὸς ἀσφάλειαν ἐξευρίσκων, καὶ βαλαμβαίων φυλακῇς τὸ πᾶν ἔθνος, ὡς ἤκιστα μὲν ἀπ' ἐξουσίας, εἰς τὰς ταραχὰς προπίπτειν, αἷς καὶ μικροῦ κινήματος ἐγγνομένου συνεχῶς ἐχρῶντο, λανθάνειν δὲ μηδ' εἰ ὠβραχινοῖεν, ἐφεστηκότων ἀεί τινων πλησίον οἳ καὶ γινώσκειν καὶ κωλύειν ἐδύναντο. τότε δὲ τὸν σαμάρειαν ὡρμημένῳ τειχίζειν, πολλοὺς μὲν τῶν συμμαχησάντων κατὰ τοὺς πολέμους, πολλοὺς δ' ἐκ τῶν ὁμόρων συμπολίζειν ἐπιτιθείς, ὑπό τε φιλοτιμίας τὸ τέλειον ἐλπίζειν, καὶ ἅμα τὸ ἀσφαλὲς οὐκ ἐν ταῖς ὀπισήμοις οὖσαν, καὶ μᾶλλον ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ὀπισθεύετο. τὸν τε περίβολον ὑπήλατον, σφόδρα εὖ καλόν, καὶ τῆς χώρας ἀρίστην οὖσαν τὸν πλησίον, κατεμέριζε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἐπὶ δυοῖν ἐν δι' ἀμοιβαίας συνιόντες οἰκεῖν. καὶ τείχει κατὰ κράτος τὸν πόλιν ἐπέβαλε, τότε τὸ χωρίον περάσαντες εἰς ἐρυμότητα κατασκευαζόμενον, καὶ μεγέθους οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ὑποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων ἐπιλαμβάνων. σταδίοι γὰρ ἦσαν κ'. ἐντὸς δὲ καὶ κατὰ μέσον, ξυστὸν ἡμισταδιαῖον τέμενος αἰῶνε, παντοίως κεκοσμημένον, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγέθει, καὶ κάλλει τῷ ἐλλογιμωτάτων ἤγαγεν, ἐντὸς τοῖς κατὰ μέρος ἅπασιν κεφάτει κοσμῶν τὸν πόλιν. τὸ μὲν αἰαγκαῖον τῆς ἀσφαλείας ὄρος, καὶ τῇ τῶν ἐπιβόλων ἐρυμνότητι φεύγειν αὐτὸ ποιούμενος ὅπῃ τῇ μείζονι. τὸ δ' ὡραῖος, ὡς αὖ ἐκ τοῦ φιλοκαλεῖν, καὶ μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

tus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo, sorte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Pereа. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè dispositis, adempta est vulgo leuissimis quibusque causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunque clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel præcaueant, vel recèns ortos cõpescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus, dedit operam vt tam è milite auxiliari; quam è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faceret, sed maximè quia prætextu magnificentiæ securitatẽ rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi abrogato vetere, nouum nomen Sebastes imposuit, agrosque eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus, & præter veterem ambitum tantum spatij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim xx. stadiorum circuitus. in eius meditullio fanum sesquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, quo pro arce vti voluit, pulchritudine verò loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

Κεφάλαιον ιβ'.

Περὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν γενομένου.

Cap. XII.

De fame quæ in terram Iudæam incubuit.

ΚΑτὰ τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐνιαυτὸν ιγ' ὄντα τῆς ἡρῴδου βασιλείας, πάθη μέγιστα τὴν χώραν ἐπέβαλεν. εἴτε δή τις θεῶν μηνίσαντος, εἴτε καὶ φερέσβιος ἀπαντήσασα τῷ κακοῦ. πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διλυπεῖς ἐγένοντο. καὶ διὰ τοιοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μηδ' ὅσους κατ' αὐτὴν εἴωθεν ἀναβλαστάνειν φέρουσα. ἔπειτα καὶ τῆς διαίτης καὶ τῶν σιτίων ἐξαλλαττομένης, νόσοι τὸ σωμάτων καὶ πάσης ἤδη λοιμικὸν ἐπιφέρουσι διλυπεῖς αὐτροφοβουμένων αὐτοῖς τὰ κακά. τότε γὰρ ἀπορεῖσθαι θεραπείας καὶ τροφῆς, ἐπιτρέψαι εἰς πλέον ἀρξαμένου ἰσχυρὸς τὸν λοιμώδη νόσον, ἥτε φθορὰ τῶν οὕτως ἀπολλυμένων, ἀφηρεῖτο καὶ τοὺς περιόντας δυσμενίας, ἐπὶ μεγέθει ταῖς ἀπορίαις ἐκ δυσμελείας οὐκ ἐλάσσονος. φθαρέντων γε μὴν τῶν ἐν ἔτους καρπῶν, καὶ τῶν ὄσοι περίεσαν ἀπίκτου διαπαντὸς μύριον, οὐδὲν εἰς ἐλπίδα χρηστὸν ὑπολείπων, μᾶλλον ἢ καὶ μεγάλης δυστεύοντος τὸ κακοῦ, καὶ οὐδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτοῖς εἶναι μὲν οὐδὲν ὑπόλοιπον, ἀπολωλεκέναι δὲ καὶ τῶν περιόντων τὰ σπέρματα, μηδ' ἔτερον αὖθις ἐν γῆς εἶναι, πολλὰ δὲ τὰς χρείας ἐπανηύρηκ. καὶ τὰς ἀπορίας οὐκ ἐλάττους εἶναι συνέβαινεν αὐτῷ τῆς βασι-

Odem anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statæ temporũ vicissitudines. Primùm siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere: Postea per inopiam mutata victus ratione morbi iam inualuerũt & pestilentia, succedentibus aliis post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd ægroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientib. etiam superstites per desperationẽ curam suorum relinquebant, nõ profuturã in tantis rerũ difficultatibus. itaq; absumptis veteribus frugibus, & nullis in earũ vicem subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non vno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter necessitas multa ad præsentem vsum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant,

dum fraudatur agrorum reditibus, abſumpta in ędificationem vrbium vetere pecunia: adcóque omnia variis malis vaſtabantur, vt vix eſſet cui ſuccurri poſſet. ad hæc accedebat popularе in regem odium, quod ferè ſolcat calamitatum culpa in eos reiici, penes quos eſt regimen reipublicæ. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, ſed modum vix expediebat, quod nec finitimi res ad victum neceſſarias venderent, eadem preſſi inopia, nec pecuniarum tantum ſupereſſet, quãtum poſſet omnibus ſufficere. attamen videns opus eſſe vt omnes ad ferendam opem conſilia conferrent, quicquid erat in regia ſupellectilis tam aureæ quàm argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vaſis ad vſum neceſſariis. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptum quam tum Petronius obtinebat pro Cæſare. is licèt obrutus multitudine ob talem neceſſitatem ad ſe confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & ſeruatos cupiebat eius ſubditos, præ aliis eis conceſſit frumenti exportationem, tam in emendo quàm in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis ſalutem in eo fuerit. Porrò Herodes aduecto frumẽto, & approbata populo ſua diligentia, nõ ſolùm mutauit auerſorum à ſe animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui ſibiipſis frumentum quærere non poterant, diuiſit omnibus accuratiſſimè diſpenſans. Deinde quia multi erant qui propter ſenium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitis piſtoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduerſus hyemis aſperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia veſtium abſumptis pecoribus, & lanis aliiſque tegmentis deficientibus. Vbi verò etiam huic neceſſitati proſpectum eſt, propinquis quoque Syrorum vrbibus ſolicitudinem impendit, diſtributis ad ſementem faciendam frugibus. quod ſanè & ipſi fuit commodũ, terra mox vberem referente gratiam, vt omnibus alimenta ſuppeterent. & quamprimùm ſegetes meſſi maturæ factæ ſunt, ad L M. hominum quos ipſe aluerat dimiſit per agros: atqua ita res penè perditas reſtituit ſua diligentia, non mediocriter ſubleuatis etiam finitimis qui eiſdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem nõ pro ipſius dignitate adiuuerit: ſed & caſtella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numeroſiore familia, ad illum confugientes neceſſitati inueniebant remediũ: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum inſumpſerat, reperta ſint frumenti cororũ x. millia. corus autem capit x. medimnos Atticos. intra regni verò ſui pomœria LXXX. millia cororũ expenſa ſunt. quæ quidem eius cura & tam opportunè collata gratia, tantum apud Iudæos valuit omnium ſermone celebrata, vt poſitis odiis quicquid hactenus vel adminiſtrando regno, vel tranſgrediendis patriis ritibus peccauerat, li-

A λεῖ, τῇ τ φόρων οἷς ἐλάμβανεν ὑπὸ τῆς ἀφορμίας, καὶ τὰ χρήματα διεδαπανᾶτο πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσπούδαζεν, ὡ τ οὐδὲν ὅπ καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει, πρὸς κατάληψιν τοῦ κακοῦ, καὶ μῖσος εἰς αὐτ ἐκ τῆ ἀρχομένων. τὸ γὰ οὐκ εὐ προῆλθ, φιλάπον ἀεὶ τ ἐ πεσεκπόπον. ἐν τούτοις διενοεῖτο βοη-
B θεῖν τῇ καιρῷ, χαλεπὸν δ' ἦν, οὔτε τῇ πλησίον ἐχόντων ἀποδίδοσθαι σῖτα, τῇ μηδ' αὐτοὺς ἐλάττω πεπορίσθαι, χρημάτων τ οὐκ ὄντων εἰ καὶ δ ωατὸν ὀλίγον δεῖ πολλοῖς ἀπορηθῆναι. καλῶς μὲν τοι νομίζων ἔχειν πάντας εἰς τὴν βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸ σωϊκοφ ἀργυρέου καὶ χρυσέου, μήτε τῆς ἐν ταῖς κατασκευαῖς ὑπομελείας,
C μήτ' εἴπ τ ἄχρι τίμιον ἦ, τούτου φεισάμενος. ἐπεμπε δ' ἐκ Αἰγύπτου τὰ χρήματα, Πετρωνίου τὴν ἀρχὴν ὑπὸ καίσαρος εἰληφότος. ὥστ οὐκ ὀλίγων ἐπ αὐτὸν καταφευγόντων διὰ τὰς αὐτὰς χρείας, ἴδιά τε φίλος ὢν ἠρῴδη, καὶ διασώσασθαι θέλων τοὺς ὑπ' αὐτὸν, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα δὲ κατὰ τὴν ὠνὴν καὶ τὸν ἔκπλουν συνήργησεν, ὡς μέγα μέρος ἢ τὸ πᾶν χωρεῖσθαι ταύτης τ βοηθείας. ὁ γὰ ἡρῴδης τούτων ἀφικομένων, ἐν ἀφορμῇ τῆ ὑπομελείας τῆ αὐτῆ προθυμίας, οὐ μόνον αὐτὴν μετέσησε τὰς γνώμας τῇ πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίστην ἐποήσατο τὴν ὑπόδειξιν τῆς
D διανοίας, καὶ τῆς προθυμίας. πρῶτον μὲν γὰ ἅπασι οἷόν τε καὶ δι' αὐτῶν τὰς ζοφὰς ἐκποιεῖν, σίτεσιμε τῇ σίτου τῆ ἐκταξιν ἀκριβεστάτην ποιούμενος. ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἳ κ γῆρας ἢ πηρὰ προσοῦσαν ἄλλην ἀσθένειαν οὐκ ἱκανῶς εἶχον αὐτοῖς ἀρκεῖν τὰ σῖτα, προνοήσας κατασήσας ἀρτοποιοὺς, καὶ παρέχων ἑτοίμας ζοφάς. ὑπομέλειαν δὲ καὶ τῆ μὴ ἀχθεσθῆναι μ' κινδύνων αὐτοὺς, ἐποήσατο, συγκατειληφὼς καὶ τῆς περὶ τὰς ἐσθῆτας ἀπορίας, ἐφαρ-
E μόζων κ παντάπασι ἐξαναλωθέντων τῇ βοσκημάτων, ὡς οὔτε ἐρίων ἔτ' χρῆσιν, οὔτε τῇ ἄλλων σκεπασμάτων. ἐκποριζόντων δ' αὐτῷ καὶ τούτων, ταῖς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, ἀσίρματα τοῖς ἐν συρίᾳ διδούς. καὶ τέτ' ὠνήσατο οὐχ ἧττον αὐτῷ, δ' ὧν τε χυθείσης εἰς δ' φορίαν τῆς χάριτος, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ περὶ τὰς τροφὰς χωρεῖσθαι. τὸ δ' σύμπαν ἀμητῷ περὶ τὸν χρόνον ὑπαφαίνοντος, οὐκ ἔλαττον ἢ μυριάδας ἀνθρώπων, οἷς αὐτὸς
F ἔθρεψεν εἰς τὸν χώραν διέπεμψε, καὶ τούτῳ τῇ ζέπῳ κακοπαθοῦσαν αὐτῷ τὸν βασιλείαν, ὑπὸ πάσης σπουδῆς ἀναλαβὼν, οὐχ ἥκιστα καὶ τοὺς πέριξ ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπανούφισεν. οὐ γὰ ἔσθ' ὅς τις ὑπὸ χρείας ἐντυχὼν, ἀπελείφθη μὴ βοηθείας δρεσθαι κ τὸν ἀξίαν. ἀλλὰ καὶ δῆμοι κ πόλεις, καὶ τῇ ἰδιωτῇ ὅσοις ἐπορία διὰ τὸ πλεονάσαν προϊστασθαι συνεπύχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγον-
G τες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὡς τε χωρεῖσθαι λοιζομένῳ, τοὺς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δόντας, σίτου κόρους μυρίους. ὁ δὲ κόρος δ' ὠάτων μεδίμνους ἀττικοὺς ί. τοὺς δ' εἰς αὐτὸν τὸν βασιλείαν πρὸς ὀκτάκις μυρίους. ταύτῳ δὲ αὐτῷ τῆ ὑπομέλειαν καὶ τῆ τῆς χά-

εἰσὸς δ' καιρίας, ὅτος ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰουδαίοις ἰσχῦσαν σωϊσθῆ, κ ὠφελοσθῆναι τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὰ μὲν πάλαι μίσει κινηθέντα διὰ τὸ πρὸς χαρίτ[illegible] ἔνια τῇ ἐθῶν κ τ βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι τ παντὸς ἔθνους,

αἰτικα-

αὐτὴν καταλλαγὴν ὑφ' ἑαυτῆς, τὴν ἐν τῇ βουλῇ δόξαν τῆς δ' ἀνο- A
τάτων φιλοτιμίας, ἀλλ' ἀμφοῖν ἐκ τῶν παρόντων ἐπιφανῆ. καὶ
δοκεῖ τὰ δυχερῆ συμβῆναι μοί τι μείζω λόγου, καὶ κατὰ τὴν βασιλείαν, καὶ οὐκ ἄδοξα πρὸς δόξαν ὠφεληθῆναι. τὸ γὰρ ἐν τῇ ἀπορίας μεγαλόψυχον παρὰ πολὺ δόξαν ἐπιδείκνυμι, αἰτιμετώρητον τοῖς ὄχλοις, ὡς ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν οὐχ οἷον ἐν πείρᾳ τῆς πάλαι γεγονυίας, ἀλλ' οἷον ἐν μετὰ τῆς χρείας ἐπιμέλειαν παρεῖναι. πρὸς δὲ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, καὶ συμμαχικὸν ἐπεμψε καίσαρι φ' ὁπλίτας τῷ σωματοφυλάκων. εἰς γάλλος αἴλιος πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσα ἦλθε, εἰς πολλὰ χρησίμους αὐτῷ γυμνήτας. πάλιν οὖν αὐτῷ τῆς πρὸς τὰ θεάματα πρὸς ἡδονὴν δ' ἀνομάτων βασίλειον ἐξωκοδόμησε πρὸς τῇ ἄνω πόλει, ὑπερμεγέθεις οἴκους ἐ- B
σείρων καὶ κόσμῳ κατασκευάζων πολυτελεστάτῳ χρυσοῦ καὶ λίθων καὶ κατακλιμάτων, ὡς ἔκαστον αὐτῶν κλισίας μὲν ἔχειν παμπόλλους ἀνδρῶν ὑποδοχάς, καὶ μέγα τῇ τῆς συνοικίας, ὁ μὲν γὰρ καίσαρος, ὁ δὲ C
ἀγρίππα ἐκάλουν. πρὸς τελαμβανε τῇ γάμου αὐτῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ἡδονῆς, μηδένα τῶν τοιούτων ἀνδρῶν ζῆν, ὑπολογισμὸν ποιούμενος. ἀρχὴ δ' αὐτῷ τοῦ γάμου ἐγένετο τοιάδε. σίμων ἦν ἱεροσολυμίτης, υἱὸς βοηθοῦ τινός, ἀλεξανδρίως, ἱερεὺς ὢν τοῖς γνωρίμοις. εἶχε δὲ θυγατέρα καλλίστην τῶν τότε νομιζομένων, ὄντος ἐν λόγῳ καὶ παρὰ τοῖς ἱεροσολυμίταις καὶ αὐτῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἀκοῆς κακιννάδος τοῦ ἡρῴδην συνέ- D
βαινεν. ὡς δὲ μὴ θαυμάζοιμι ἡ τοῦ παιδὸς ἐξέπληττεν ὄψις, τὸ μὲν ἀπ' ἐξουσίας χρώμενος ἐβούλετο ἅπαντα ἀποδοκιμάζειν, ὑποπτεύων ὅπερ ἦν, εἰς βίαν τὸ πρᾶγμα ἐκβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ ἀνεπείσθη μὴ ἐκβιασθῆναι, ἥλπιζε δὲ ἄπορον εἶναι τὸν γάμον τοῦ κόρου λαβεῖν. καὶ τοῦ σίμωνος ὄντος ἀδόξου μὲν ἐπὶ πρὸς οἰκότητα, μείζονος δὲ ἢ κατὰ φρονεῖν, τὸ ὁπλίσασθαι πρὸς ὁπόταν μετὰ τοῦ ὁπλίτου ἐπιθυμίας, αὔξων αὐτὸν καὶ πιμωτέρους ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν ἐπεσύν τοῦ φάβητος, ἀφαιρεῖ τὸν ἀρχιερωσύνην, σίμωνα δὲ καθίστησιν ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ E
τὸ κῆδος πρὸς αὐτὸν συνάπτει. πολιορκῶν δὲ αὐτὸν τοῦ γάμου, πρὸς πατρυδύασας φρούριον ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐν οἷς ἐκεῖνα ἰουδαίοις, ὅτε τὴν ἀρχὴν ἐκπολιόρκησε αὐτῶν ὑπὲρ τῆς θεάματος ἦν. τοῦτο δὲ τὸ φρούριον ἀπέχει μὲν ἱεροσολύμων πρὸς ἐ' σταδίους, φύσει δ' ὀχυρόν, καὶ πρὸς κατασκευὴν ὑπερτατον. ἔστι γὰρ ὄγκῳ ὑπερκεῖται· πολλοὺς, εἰς ὕψος αἰῶνι χειροποίητον, ὡς ἐν μασσεῖ τινὶ πρὸς φρουρᾶν. ἐκείληπται δὲ κυκλοτερέσι πύρ- F
γοις, ὀρθίαν ἔχων ἔδρᾶν, ξεστοῖς λαθμίσιν ἐξῳκοδομημένοις εἰς σ'. ἐντὸς δὲ αὐτῷ κατασκευαὶ βασίλειοι πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ καὶ κόσμον πεποιημένοις. πρὸς δὲ τῷ βάσει τοῦ λόφου, ἐκτείναι κατασκεύαι ἀξιοθέατοι, πάσι ἄλλα καὶ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ὑδάτων, οὗ γὰρ ἔδει ὁ τόπος ἔχηκεν, ὀρύξαντες δὲ καὶ ὄρη πολλοῦ λαλωμάτων πεποιημένοις. τὰ G
δὲ ὑπόγεια πρὸς ἀποθήκας, πόλεως οὐδὲ μιᾶς ἐλάσσω, τὸν λόφον ἀκρόπολιν ἔχουσα τῆς ἄλλης οἰκήσεως. πάντων δὲ αὐτῷ προκεχωρηκότων εἰς δίον ὧν ἤλπισεν, τὰς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ παρασκευὰς οὐδὲ ὑποπτεύειν δ' ὑπῆρχεν ἐκπλήξεσθαι ὑπερήφανος φρονήματος, φόβῳ μὴ ὧν ἀφαίρετος εἰς τὰς τιμωρίας, τὸν ὁπλίτην ἢ μεγαλόψυχος ἐν ταῖς πρεπείαις δ' ἐκόσμει. πρὸς ἐμβάλλετο δὲ τὸν ἀσφάλειαν, ὥσπερ ὁπλιτεύσιμα αὐτῷ, καὶ τοῖς ἀρχομένοις τοῦτο ποιούμενος. πόλεσι μὲν γὰρ ἀμίλει δικαίως

benter obliuiscerentur, bene compensatum putantes eius liberalitate, qua vsi sunt hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta est apud exteros, vt per hæc mala non mediocriter nomen regis illustratum sit, & quantum damni domi acceptum est, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis necessitatibus tantam ostendisset magnanimitatem, omnes non qualis antè fuisset reputabant, sed qualem tum recèns experti fuerint. Eodem tempore & auxilia misit Cæsari, quingentos selectos è suo satellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorúmque sæpe forti opera vsus est. Rebus igitur in pristinam felicitatem restitutis, regiam in superiori vrbis parte ędificauit, extructis ædibus amplissimis, exornatisque auro & marmoribus & subsellijs, vt magnum virorum numerum possent capere: domibus etiam pro cuiusque dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæsaris, Agrippæ altera. Coniugem deinde duxit amore correptus, ne distraheretur vagis voluptatibus. occasio autem nouarum nuptiarum fuit hęc. Erat inter Hierosolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, sacerdos cum primis nobilis, habebátque filiam omnium eius ætatis pulcherrimam: cuius forma cùm vulgi sermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus est, deinde conspectæ amore captus noluit vti sua potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluítque in legitimum thorum puellam introducere. Cúmque Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, quo cupiditati suæ satisfaceret, id quod æquius visum est elegit, vt videlicet honoris accessione eum ornaret. mox igitur Iesu Phabetis filio pontificatum abrogat. & successorem ei dat Simonem, atque ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis nouum castellum condit, quo loco Iudæos olim profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. distat autem à Hierosolymis circiter LX. stadiis, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim est leniter accliuis, attollens se in manufactam altitudinem, habens mammæ speciem circumferentiam: estque distinctus teretibus turribus: ascensu arduo, qui per CC. gradus lapideos scanditur. intus autem diuersoria sunt regia, magnis impensis structa, tam ad firmitatem, quàm ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes spectatu dignissimæ, tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno sumptu è longinquo perductos. circumiacens planicies ædificiis referta est ad iustæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex sententia, nullos amplius in regno suo motus timuit, duobus potissimum modis subditos in officio continens: timore suppliciorum quę nemini remittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis necessitatibus: cõmunicebátq; se accuratissimè, quasi incolumitas sua pertineret etiã ad rempublicã. Ciuitatibus se comẽ

& humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, quòd innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est vt cùm apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiúmque demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, vt multum à patriis institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit, & templa extruit, licèt non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas sit nostras statuas ac effigies more Græcorum colere. Quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excusans se Iudæis, quòd non sponte, sed potentiorum iussu hæc faceret: & interim Cæsarem Romanósque tanto magis sibi deuinciés, quòd in eorum honorem à patriis consuetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat vtilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita vt in condendis & exornandis vrbibus nullis sumptibus parceret.

Cap. XIII.

Cæsarea conditur.

ERgò quum animaduertisset in maritimis locum condendæ vrbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornauit accuratissimè, tã regiis palatiis, quàm priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diuersoriis, admirandum structura, eo quòd propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc vrbs in Phœnice, quà in Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non satis portuosas, quòd Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam stationem quietam esse patitur, ita vt plerunque naues mercibus onustæ, in salo ancoras iacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius spatij dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymation Græcè dictum: reliquum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, quarum maximę & pulcherrimę nomen Drusus à Druso Cæsaris priuigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuersoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa iucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

πάντα λιμένα, ἄφικτον τοῖς ἀλλοῦσιν ἄνεμος.

καὶ φιλανθρώπως, καὶ τοὺς δυνάστας ἐθεράπευεν ἐν δωρεαῖς, ὧν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζοις τὰς χαρίτας ἐμποιῶν ἢ τὸ μεγαλόψυχον φύσει πρὸς τὴν βασιλείαν ἀφθόνως ἔχων. ὡς αὐτῷ πάντα δι' ἁπάντων αὐξεσθαι πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προχωροῦντα. ὑπὸ δὴ τὴν εἰς τοῦτο φιλοτιμίας καὶ τῆς θεραπείας, ἵνα ἐθεράπευε καίσαρα καὶ ῥωμαίων τοὺς πλείστου ἀναπλέους, ἐκβαίνειν τῷ ἠθῶν ἠναγκάζετο, καὶ πολλὰ τῷ νομίμων ἀφαιρεῖσθαι, πόλεις τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ναοὺς ἐθνικούς, οὐκ ἐν τῇ τῷ ἰουδαίων. οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνέσχοντο τῷ τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα καὶ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τὴν ἑλληνικὸν ἔθος. τὴν δ' ἔξω χώραν καὶ τὰς πόλεις οὕτως κατεσκεύαζετο. ἰουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐξ ἐντολῆς καὶ προστάγματος ταῦτα ποιεῖν. καίσαρι δὴ καὶ ῥωμαίοις, τὸ μηδὲν τῷ οἰκείων ἐθῶν ὅσον τῆς ἐκείνων τιμῆς ἐσχατόν χαριζόμενος. αὐτὸς μὲν τοι τὸ σύμπαν αὐτῷ σχολάζομεν, ἢ καὶ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχῆς τοῖς αὖθις ὑπολείπεσθαι. ὅθεν καὶ πρὸ τὰς ὑπερκειμένας τῷ πόλεως ἐκκλίνοντο, καὶ πλείστας εἰς τοῦτο δαπάνας ἐποιοῦντο.

Κεφάλαιον ιγ'.

Κτίσις καισαρείας.

ΚΑλλιδὼν δὴ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ὑπήνεμόν τε ἄριστον ἐξαιρεῖται πόλιν, ὃ πάλαι στράτωνος σκάλης τὸ πύργος, τῆτε ἄλλῃ περὶ μεγαλοφρόνως ἐπεβάλλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν αἰσίας ἅπασαν οὐ παρέργως, ἀλλ' ἐκ πολλῆς πίστεως, ἐξ ἀκριβῶν βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις, καὶ διαίταις πολιτικαῖς. τὸ δὲ μέγιστον καὶ πλείστην ἐργασίαν ἔδει, ἀκλύστῳ λιμένι, μεγέθους μὲν καὶ τὸν πειραιᾶ, καταγωγαῖς δ' εἴσω ἔχοντι καὶ δι' ὑστέρας ὑφόρμους, τῇ δὲ δομικῇ σφάλεσθαι ὅτι μηδὲν ἐν τῷ τόπου τῷ ὑπηνεμιότητα τὸ μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάκτοις καὶ πολλαῖς ἐξετελεσιώθη ταῖς δαπάναις. κεῖται μὲν δὴ ἡ πόλις ἐν τῇ φοινίκῃ, κατὰ τὸν εἰς αἴγυπτον πλοῦν, ἰόπωνος μεταξὺ καὶ δώρων. πολισμάτια ταῦτ' ὄρη ἅλια, δύσορμα διὰ τὰς κατὰ λίβα προσβολὰς, αἷς τὰς ἐκ τοῦ πόντου ἴνας, ὅτι τῷ ἠόνα σύρουσα, καταγωγὰ οὐ μετρίως ἔχον δίδωσιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ὑποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοὺς ἐμπόρους ἐπ' ἀγκύραις. τοῦτο τε δύσθετον τῆς χώρας διορθούμενος, καὶ προσγράψε τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον ἱκανὸς αὐτάρκης πρὸς τὴν χέρσῳ μεγάλοις σόλοις ὁρμεῖσθαι, λίθοις ὑφ' μεγάθεις καθειεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσι, οἱ πλείους ἐν ποσὶν ἦσαν τὸ μῆκος, καὶ πλάτος οὐκ ἔλαττον ἢ ἡμίσεος, τὸ βάθος δὲ θ'. τούτων οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους. ἡ δὲ ἐπόδμησις ὅσην ἐπεβάλετο τῆς θαλάττης σ' πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ. προβέβληντο κυμαγωγίας ὡς ἂν μάχεσθαι προκλώμενον ἐκεῖ τὸ κλύδωνα. προκυμάτια γοῦν ἐκαλεῖτο. τὸ δὲ λοιπὸν, προσεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διῃλημμένον, ὧν ὁ μέγας δρουσῶν ὀνομάζεται πάνυ καλόν τι χρῆμα, τὴν προσηγορίαν εἰληφὼς ἀπὸ δρούσου τοῦ καίσαρος προγόνου τελευτήσαντος νέου. φαλίδες δὲ ἐπεπαίλωτο συνεχεῖς καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις. τὸ δὲ πρὸς αὐτῷ ἀπόβασις πλατεῖ κύκλῳ προεστεφάνωτο τὸν ὁ δὲ εἴσπλους, καὶ τὸ στόμα πεποίηται πρὸς βορρᾶν, ὃς αἴσι-

ὃς αἰέμνων ἀβελτώτατος. βάσις ἢ ἐκ θαλάσσης παντὸς, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλέοντων, πύργος ἐκλελιθωμένος ἐπὶ πολὺ σφρᾶς αὐτόχθ. κ' δεξιαὶ ἢ δύο λίθοι μεγάλοι. ἢ δ' καθ' ἑκάτερα πύργου μείζους, ὀρθοὶ ἢ καὶ συνεζευγμένοι. ἐκείνῃ ἢ ἡ κύκλῳ δ' λιμένα, λιθοτάτοις λίθοις κατασκευῆ, σωνεχῆς οἰκήσεις, καὶ τοῦ μέσου πολλοῦ τινος, ἐφ' οὗ νεὼς καὶ ἀγορὰ ἅπασι τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν, Ῥώμης, τὸ δὲ, καίσαρος, ὅτι πόλις αὐτὴ, καισάρεια καλεῖται, καλῆς τε ὕλης καὶ κατασκευῆς τυγχανούσης. τὰ δ' ἐπ' αὐτοῦ ὑπόγεια καὶ λαῦραι, ἀποχωρήσεις οὐκ ἐλάττω τῆς ἐπιφανοῦς ὑπερκειμένης ἔχουσαι. τούτων αἱ μὲν, κατὰ σύμμετρα διαστήματα, φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τοῦ θαλάττου. μία δὲ ἐκκαρσία πάσας ὑπέζωκεν, ὡς τοὺς τε ὄμβρους ἀΐδρως καὶ τὰ λύματα τῆς οἰκητόρων συνεκδέδοθαι, τοῦ τε θαλάττου ὅσον ἔξωθεν ἐπιῤῥήγνυται ἐκφέρειν, καὶ τοῦ σύμπαντος ὑπακλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δ' αὐτὴν καὶ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ τῷ λιμένι ὄπισθεν ἀμφιθέατρον, πολλῶν ὄγκων ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον, καὶ πείσμασι ἐπιτηδείως, ὅσπερ ἀφεῖναι εἰς τοῦ θαλάττου. ἡ μὲν δὴ πόλις, οὕτως ἐξετελέσθη δεδηλωκυίᾳ χρόνῳ, καὶ τοῖς ἐργασίαις οὐκ ἐγκαμόντι καὶ ταῖς δαπάναις ἐπαρκέσαντι τῷ βασιλέως. ὅθεν τοιούτοις δ' ὢν καὶ τῆς σεβαστῆς ἤδη πεπολισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμψαντα εἰς Ῥώμην αἱρέσεσθαι καὶ ἀριστοβούλου σωτηδοξομένους καίσαρι, τούτοις ἀποδεῖσι καταγωγὴ μὲν ἐν ὁ πολλέων οἶκος, ἀνδρὸς τῇ μεγίστῃ συνουσίᾳ αὐτοῦ χρῆναι τοῦ νεωτέρου φιλίας, ἐφοῖτα δὲ καὶ τοῖς καίσαρος καταγνῶναι. καὶ γὰρ ἐδίδαξε μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, καὶ δίδωσιν ἐφοδὸν τοῦ βασιλέως ὅτῳ βούλονται βεβαιοῦν τῇ ἐξ αὐτοῦ γεγονόσιν, καὶ χώραν ἔτι τὸν τε τεθρίππου καὶ βατταλίαν καὶ ἀβρεχατῆν. ἔδωκε δὲ δῆθεν τοιούτου αἰτίαν. ζηλωτὴς τις ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον τοῦ λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τὰς ἐφόδους οὐκ ἦρκει. λῃστεία δ' ἔχων ἐν τῷ τεθρίππῳ, πλείου τοῦ ἐφόδου ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ αὐθαδεῖς ἐξ ἀνοσίας ζῶντες τοὺς τόπους, οἳ τὰ ἀνημερώτατα ἐλπίζοντο. καὶ ζηλωτὴς ὢν οὔτ' ὀργῇ, καὶ αὐτὸς τῇ ὠφελείᾳ ἐπιτάττει. καιρὸς δὲ παρόντος οἱ πλησιόχωροι, οὐ μόνον κατηδέσαν τοῦ ἡγεμονεύοντος, καὶ χρῆσθαι ἠξίουν καίσαρι τῷ ζηλωτοῦ τοῦ αὐθαδείας. καίσαρ δὲ, αἰτησάντων τούτων, ἀπέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τοῦ δὲ χώρου ἐφόδῳ ἐφεστάναι, ὡς δῆθεν τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκείνου, μηκέτ' αὐ ὀχληρὸν τῇ φύσει τὸν τεθρίππου ὑπομενόντων τοῖς πλησίον. οὐδὲ γὰρ ῥᾴδιον ἦν ἐπιχεῖν αὐτοῖς, ἐς ἔθος τὸ λῃστεύειν τετραμμένοις, καὶ βίον οὐκ ἄλλοθεν ἔχουσιν. οὔτε γὰρ πόλις αὐτοῖς, οὔτε κτῆσις ἀγαθὴ ὑπῆρχε, φυγαὶ δὲ κατὰ τὰς γῆς καὶ ἀπόλαυσα, καὶ κοινὰ μὲν τῇ βοσκημάτων δίαιτα. μεμηχάνηται δὲ καὶ σταθμαγωγὰς ὑδάτων καὶ ἐφοδεύσασθαι σπάνιον, καὶ δ' ὑπάρχει πλεῖστον ἐξ ἀφανοῦς αὐτοῖς ἐν. ἀφ' ἧς τοῦ εἴσοδοι στεναὶ καὶ σφόδρα παρεχομένων, τὰ δ' ἔνδον ἀπίστως μεγάλα, καὶ πρὸς δύρυχείαν ἐξεργασμένα, τὸ δ' ὕδωρ τοῖς οἰκήσεσι ἐλαφρὸν οὐχ ὑφ' ὑλῆς, ἀλλ' οἷον ἐξ ὑπαίθρου. πάντες δὲ τὸ σύμπαν σκληρὸν καὶ δύσοδον, εἰμὴ τρίβῳ χρῆται τις ἐξ ὀθνείας. οὐδὲ γὰρ αὐτοῖς κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλαὶ ἕλικας ἐξελίττονται, τούτοις ἐπῳδὴ τῷ οἷς τοὺς πλησίον

A ventorum sereniſſimum. crepido verò totius ambitus, à ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſiſtens, ad firmius reſiſtendum fluctibus: à dextra autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerſo ſitæ pares celſitudine. Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, extante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris à longè conſpicuum adnauigantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, vnde nomen Cæſareæ, vrbi tam materia quàm artificio ſtructuræ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſtitiis in mare exeunt, vna tranſuerſa dirimente, vt imbrium & purgamentorum proluuies faciliùs in mare deferatur, & marini æſtus, quoties accedunt ſubintrare poſſint, & totam vrbem ſubluere. Extruxit etiam theatrum è ſaxo, & à meridionali portus latere amphitheatrum capaciſſimum, vnde latè proſpectus patet in maria. Atque hæc omnia duodecim annorum ſpatio ſunt abſoluta, rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac iam altera vrbe poſt Sebaſten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulum, vt ſalutarent Cæſarem: erátque eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamē etiam Cæſaris vti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, fecítque Herodi poteſtatem, vt arbitratu ſuo è filiis quemcunque vellet hæredem regni deſignaret; auctо prius noua acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa, Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoque captans compendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto viuunt, aſſueti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeò non vetabat, vt lucrorum etiam eſſet particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant, poſtulantes vt Zenodori iniurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore vt eius prouidentia caueretur in poſterum, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberent moleſtias. alioquin difficile erat eos compeſcere iam aſſuetos his artibus victum quærere: vt qui nec oppida haberent, nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, vt externa vi petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſſimi & ſupra quàm credas capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera, & non facile meabili, niſi aliquo ducente per ſemitas: quę non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinquos

populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Herodes accepit à Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas prouincias pro Cesare. eum quòd esset amicissimus; Herodes apud Mytilenen cùm salutasset, in Iudæam reuersus est. Cęterùm Gadarenses quidam Agrippam adeunt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Arabes etiam iamdudum infensi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idque de causa, vt tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim desperatis rebus suis Auranitidem ditionis suæ partem illis elocauerat L. talentis annuis: quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur auferri, modò excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modò contendentes de iure possessionis apud iudices pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hostiliter, ne daret occasionem nouis motibus. Decimoseptimo demum eius regni anno Cæsar venit in Syriam: móxque Gadarensium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum, instigati huc potissimum Zenodori criminationibus: qui interposito iureiurando pollicitus erat, non prius se destiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæsaris. ab hoc persuasi clamitabant, idque aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim si quis alius erga suos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cùm igitur de vi & rapinis eius, violatisque ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat causam suam dicere: Cæsar verò comiter illum tractabat, nihilo alienator propter tumultuantem multitudinẽ. & prima quidem die qua cõgressi sunt, facta est horum mẽtio, deinde verò interruptum est hoc negotiũ. Gadarenses enim videntes quorsum Cæsar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, sequenti nocte alij se iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se iacientes neçauerunt: atque ita cùm seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absoluit. accessit huc & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordiis ruptis sanguine multo per secessum profluente apud An-

κακουργημάτων ἐκωλύοντο, καταλλήλων ἰὼ ὁ τῆς λῃστείας τρόπος, ὡς μηδὲν αἰσχρὸν ἐν τούτῳ λελῆφθαι. λαβὼν δὲ τὴν χώραν ἡρῴδης παρὰ καίσαρος, καὶ παραλθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρίᾳ, πάσῃ τὴν πονηρευομένους αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς πέριξ ἀδεᾶ τὴν εἰρήνην παρέσχεν. ὁ δὲ ζηνόδωρος ἀχθόμενος, φθόνῳ μὲν ὅτι τῆς ἐπαρχίας ἀφῃρέθη, μᾶλλον δὲ τῇ φθόνῳ τὴν ἀρχὴν ἡρῴδου μετειληφότος, αἰτήσων εἰς ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἄπρακτος ἀπαρρέφει. πέμπεται δὲ ἀγρίππας τὴν πέραν ἰονίας ὀγδόχος καίσαρι. καὶ τούτῳ πρῶτῃ μιτυλήνην χειμάζοντι συντυχὼν ἡρῴδης, ἰὼ γὰρ ἐς τὰ μάλιστα φίλος καὶ συνήθης, εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν ἀπαρρέφει. γαδαρέων δὲ τινες ἐπ' ἀγρίππαν ἦλθον κατηγορήσοντες ἡρῴδου, καὶ τούτους ἐκεῖνος οὐδὲ λόγου αὐτοῖς δοὺς, ἀπαπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵτε ἄραβες καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἡρῴδου διεπαρακίνδυνευτο, καὶ στασιάζειν ἐπεχείρουν αὐτῷ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς ἐδόκουν δυναστείας. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ἀποχωρήσων ἤδη τῆς καθ' αὐτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν αὐχενίτην αὐτοῖς ἀποδόσθαι τάλαντων πεντήκοντα. ταύτης ἐμφερεχωρήσης τῇ δωρεᾷ καίσαρος ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρεθέντων, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν τῆς καταδρομῆς, καὶ τοῦ βιάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀπειθοῦν δὲ καὶ τοῖς ὑπὲρ τούτων πραττομένοις, καὶ δυσμενεῖς ὄντων, ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τὸν βίον. ταῦτα ἐν μακρῷ γινώσκων ἡρῴδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δυσμενῶς, ἀλλ' ἐξ ὁπλισμοῦ παρηγόρει, ταῖς παραχρῆμα οὐκ ἀξίαν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι. ἤδη δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείας ιζ παρελθόντος ἔτους, καίσαρ εἰς συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τὴν γάδαρα κατοικούντων οἱ πλεῖστοι, καταβόων ἡρῴδου, βαρυὺ αὐτὸν ἐν τοῖς ὁπλίταγμασι καὶ τυραννικὸν εἶναι. ταῦτα δὲ ἀπεπάλμων, μάλιστα μὲν ἐγκειμένου καὶ ἀναβάλλοντος αὐτὸν ζηνοδώρου. καὶ ὤμνυόν τους ὅρκους, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς ἡρῴδου βασιλείας, πεφάνησθαι δὲ τῇ διοικήσει τὸ καίσαρος. τούτοις ἀπειθοῦντες οἱ γαδαρηνοὶ μισεῖν καταβολὴν ἐποιοῦντο, θεάσῃ τὸ μηδὲν τοὺς ὑπ' ἀγρίππα πραττόντας ἐν τιμωρίᾳ γίνεσθαι, ἀναφοίτου ἡρῴδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου. ἢ γὰρ εἴ τις ἄλλος ἐδόκει δυσωπήτως μὲν τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δὲ τοῖς ἀλλοφύλοις ἁμαρτίας ἀφιείς. κατηγορούντων δὲ ὕβρεις, καὶ ἁρπαγὰς καὶ κατασκαφὰς ἱερῶν, ὁ μὲν ἡρῴδης ἀπαταξάμενος ἕτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν. ἐδέξιοῦτο δὲ καίσαρ αὐτὸν, οὐδὲν ὑπὸ τῆς ταραχῆς τὸ πλῆθος μεταβαλὼν τῆς διανοίας. καὶ ἓν μὲν τὸ πρώτιον ἠμύναν, οἱ περὶ τούτων ἐρέσθησαν λόγοι, ἵνα δ' ἐξῆς οὐκέτι προσῆλθε διαγνῶσις. οἱ γὰρ γαδαρεῖς ὁρῶντες τὸν ῥοπὸν αὐτοῦ τὸ καίσαρος καὶ τὸ συνεδρίου, μὴ προσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐκδοθήσεσθαι τῷ βασιλεῖ, καὶ φόβον αἰτίας, οἱ μὲν ἀπέσφαττον αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψους ἀφίεσαν, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπίπτοντες, ἑκουσίῳ διεφθείροντο. ταῦτα δὲ ἐδόκει κατάγνωσις εἶναι τῆς προπετείας καὶ ἁμαρτίας, ὅθεν καὶ μελήσας ὁ καίσαρ ἀπέλυε τὰς αἰτίας ἡρῴδην. ὅπου μὲν γὰρ ἐλάττων ἀτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ῥαγδὸς αὐτῷ τὰ σπλάγχνα, καὶ πολλοῦ καὶ τὴν ἀωρίαν ἔκπνοον ἀφῆκατο, ἐν αἱμο-

ἐν ἀνιοχείᾳ τῆς συρίας ἐκλείπει τὸν βίον. καῖσαρ δὲ καὶ τῷ τούτου μοίρᾳν οὐκ ὀλίγην οὖσαν, ἠφόδῃ δίδωσιν, ἣ μεταξὺ Φ ξάνθου καὶ τῆς γαλιλαίας κεῖ, ἐλάθειαν καὶ παιάδα καὶ τὸ πέριξ χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δ' αὐτὸν καὶ τοῖς ὑπερορῶσι τῆς συρίας, ἀντιλάμβους μὴ τῆς ἐκείνου γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε συμβολον εἰς Φτο προῆλθον δυτυχίας, ὡς τε δύο τούτων τῷ ῥωμαίων ἀρχὼ διεπόντων, τοσοῦδε τὸ μέγεθος ἦσαν, καίσαρος καὶ μετ' αὐτὸν ἀγρίππα, κῇ τῷ πρὸς αὐτὸν εὐνοίας, καῖσαρ μὲν ἠδέως μετ' ἀγρίππαν ἠφόδου προετίμησεν, ἀγρίππας δὲ μὴ καίσαρα. τοσαύτης δ' ἐχόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ φερόφα φῶδα καίσαρος ἠτήσατο τὴν ἀρχίαν, αὐτὸς ὑποτίμιος ἐκ τῆς βασιλείας, φόρου δον ῥ ταλάντων, ὡς εἰκὸς πάσχοι, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχῃ, καὶ μὴ τοὺς υἱοὺς αὐτῷ κρατεῖν. καίσαρα δ' ὅλῃ θαλάττῃ προπέμψας, ὡς ἐπανῆκεν, ἐν τῇ ζιωνδωρου Φεικαλλέστατον αὐτῷ ναὸν ἐκείρει πέτρας λευκῆς, πλησίον Φ πανίου καλουμένου. σπήλαιον ἐν ὄρει πρὶ καλλές ὄζιν, ὑπ' αὐτῷ δὲ γῆς ὀλίσθημα, καὶ βάθος ἀπερρώγὸς ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον. καὶ ὑπερθεν δ' ὄρος παμμέγεθες. ὑπὸ δὲ τὸ σπήλαιον ἀνατέλλουσιν αἱ πηγαὶ Φ ἰορδάνε ποταμοῦ. τοῦτον ἐπισημότατον ὄντα τὸν τόπον, καὶ τῷ ναῷ προσεκόσμησεν· οὐ ἀφιέρωσι καίσαρι. τότε καὶ τὸ τέλεον μέρος ἀφῆκε τῆς φόρου τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, πρόφασιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τῆς ἀφορίας, τὸ δὲ πλέον ἀνακτώμενος ἔχοντας δυσμενῶς. κῇ γὰρ τὴν ἐξεργασίαν τῆς τοιούτων θεραπείας ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς δυσεβείας, καὶ μεταπιπτόντων τῆς ἐθῶν, χαλεπῶς ἤνεγκαν, κῇ λόγος δὲ πάντων ἐγένετο παροξυνομένων ἀεὶ κῇ ταραττομένων. ὁ δὲ κῇ πρὸς τὸ τοιοῦτον πολλὴν ὑπεμέλειαν ἐποιῆτο, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς δικαιρίας, ὑπερτίθων δ' ἀεὶ γινόμενος πρὸς τοῖς πόνοις. ἐπὶ δ' ὅτε συμβολὴ ἐφιεμένη τοῖς περὶ τὴν πόλιν, ὅτε κοινωνία πρὸς πάτου καὶ ἀχαΐτης, ἀλλ' ἐτετήρητο πάντα, καὶ χαλεπῶ τῆς φορομένων ἦσαν αἱ κολάσεις. πολλοί τε καὶ φανερῶς καὶ λελησθότως, εἰς τὸ φρούριον ἀναχθέντες τὴν ὑρκανίαν ἐκεῖ διεφθείροντο. κἂν τῇ πόλει, κἂν ταῖς ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ τοὺς συμιόντας εἰς ταυτὸν ὑπισκοποιοῦντες. ἤδη δέ φασιν αὐτὸν ἀμελεῖν τούτου τὸ μέρους, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου χῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄχλους, καὶ πειρᾶν αὐτῷ λὼ ἔχουσιν οἱ περὶ τῆς ἀρχῆς λαμβάφν. τοὺς μὲν οὖν πανταπασιν ἐξαυθαδιαζομένους, πρὸς τὸ μὴ συμπαραφύεσθαι τοῖς ὑπεναντίοις, πάντας ἐπέξιε τοὺς ξόπους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ὅρκοις ἠξίου πρὸς τῷ πίστιν ὑποστήσασθαι, καὶ συνηνάγκασεν αὐτῷ ὀμόσαι τῷ δύνοιαν ἢ μὲν ὑπερφυλάξειν ὑπὲρ τῷ ἀρχῷ ὁμολογῶν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ, κῇ θεραπείαν καὶ δόξαν, εἶκον οἷς ἠξίου. τοὺς δὲ φρονήματος μεταποιουμένους καὶ δυχερεστένοντας ὑπὲρ τῷ καταναγκάζεσθαι, σκληρῷ ξόπῳ ἐκπλῆξαι ἐπειρᾶτο. συνεπείθει δὲ καὶ τοὺς περὶ Πολλίωνα τὸν φαρισαῖον καὶ σαμέαν καὶ τῷ ἐκείνοις συνδιαξβόντων τοὺς πλείστους ὁμνύειν. οἱ δ' οὔτε συνεχώρησαν, οὔθ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμένοις ἐκολάσθησαν, ἐνδοκῆς δὲ τὸν Πολλίωνα τυχόντες. ἀφέθησαν ἢ ταύτης τ' αἰτίας κῇ οἱ παρ' ὑμῖν ἐσσαῖοι καλούμενοι. γένος ἐστὶ δὲ ἀγωγὴ τῇ παρ' ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καταδεδειγμένη. περὶ τούτων μὲν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι. τοὺς δὲ ἐσσαίους ἀφ' οἵας αἰτίας τιμᾶ μεῖζον τι φρονοῦν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ κῇ τῷ θνητὴν φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον;

A Syriæ periit. Cæsar verò & huius portionem, sanè non contemnendam, donauit Herodi: quę sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Paneadem, & agros finitimos: adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauítque vt omnia ex eius sententia fierẽt. Denique cò tum felicitatis prouectus est Herodes vt cùm in toto quàm latè patet Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsar post Agrippam nemini
B maiorem quàm illi honorem haberet, Agrippa item post Cæsarem nemini. qua mutua beneuolentia fretus Pherorę suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, vt etiam si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neque subiiceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæsare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum constr uxit è marmore candido, pro-
C pe Panium quod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, eique subiecta in immensum hians terræ deuexitas, plena aquis stagnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo extructo in honorẽ Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætextu quidẽ vt post sterilitatem se reficerent, re autem ve-
D ra vt placaret eorum animos, offensos talibus regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere: vt omnium iactabatur sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbelarum auferens, & iubens sua quemque agere negotia, vetitis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuiis, appositísque etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui contrà facerent propositis. nam multi clã
E & propalàm abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibíque dabant supplicium: & dispositi erant tam in vrbe quàm per itinera qui obseruarent conuenientes cuiuscũque rei gratia, adeò enim hanc curam non negligebat, vt sæpe ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quotcunque pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam verò multitudinem sacra-
F mento obstringebat, iusiurandum exigens quòd nõ discessuri essent à fide & officio. atq; ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos quocunq; pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandum à Pollionis Pharisæi Sameæque sectatoribus plerisq;: quod cùm nõ impetrasset, non tamen in eos vt in cæteros tales sæuit, Pollio-
G nis reuerentia. remisit etiam hanc necessitatem his qui Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile, de quibus alibi narraui prolixiùs.

nunc prætereundem non videtur, nec alienum à proposita historia, cur religiosam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Essenus Manahemus nomine, cùm alias vitæ honestę & probatæ hominum testimonio, tum verò diuinitus etiam concessum habens donum fatidici spiritus. hic conspicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Iudæorum salutauit. ille putans se aut rideri, aut non satis notum esse homini, correxit eius verba, vnum de plebe se profitęs. Tum Manahemus subridens, & blando plausu posteriora eius permulcens verius quàm feriens, Imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: sic enim Deus vult: & memor esto Manahemi verberum, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iustitia & pietate, & æquitate erga ciues subditos. sed scio te hoc non facturum, futuri præscius. eris enim tam diuini quàm humani iuris immemor, licèt alioqui fortunatissimus, & sempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui castigatione reprehensurus est. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale sperabat: prosperis deinde successibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cùm maximè vigeret, Manahemum accersitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi respondit, sed scitante rege nũ decem annos duraturum sit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimisit. & ex eo semper Essenos in pretio habuit. Hæc tametsi fidem excedere videntur, visum est tamen lectori indicare, quòd multi sint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur sua decreta & consilia.

Cap. XIIII.

Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat.

Decimo octauo autem sui regni anno Herodes post tot præclara facinora, post absoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò construere, ampliore ambitu & huic conueniente celsitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad posteritatis sempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obsequentem haberet, aduocata cõcione sic eum allocutus est: Non habeo necesse, viri tribules, vt vel gesta vel opera mea commemorem, quę ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & securitatis quàm mihi ornamẽti & laudis attulerunt. scitis enim ipsi quòd in maximis vestris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis prospexi: & quæ hactenus opera Deo iuuante absoluti, vobis potissimũ seruiũt per quæ factũ est vt res Iudaicę nũc magis quã vnquã ãtea floreãt. quare vt dicere cœpi, non opus est singulatim percensere

οὐ γὰρ ἀφῃρεῖτο ὁ λόγος φανεῖται τοῦ τῆς ἱερείας γένει, δηλωθήσεται καὶ τοῦτο ὑπὲρ τούτων ὑπόλειμμα. λαβὼν τὴν ἐπὶ ἐπαύλεως μεγάνημος ὄνομα, καὶ παῖδα ἔτι τὴν θεωρίαν τοῦ βίου καλοκἀγαθίᾳ μὴ τυφόμενον, καὶ θεόγνωσιν ἐκ θεοῦ τῆς μελλόντων ἔχον. ἐπεὶ ἔτι παῖδα τὸν ἡρῴδην εἰς διδασκάλου φοιτῆτα καταδὼν, βασιλέα ἰουδαίων προσηγόρευσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ καταφρονεῖσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀπεμίμησεν ἰδιώτας ὢν. μεγάνημος δὲ μειδήσας ἁπαλὰ καὶ τύπτων τῇ χειρὶ κατὰ τὸν γλουτὸν, ἀλλά τοι καὶ βασιλεύσεις ἔφη, καὶ τῶν ἀρχῶν εὐδαιμόνως ἀπάρξεις. ἀξίωσον γὰρ σὲ θεοῦ, καὶ μέμνησο τῆς μεγάνημου πληγῆς, ἧς τε καὶ τοῦτό σοι σύμβολον εἴη τῆς κυβερνῶ τύχης μεταπίπτειν. ἀρίστης γὰρ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς, εἰ δικαιοσύνην ἀγαπήσας, καὶ θεὸς τὸν θεὸν δ' σέβειαν, δείκνυταί τε θεὸς τοῖς πολίταις. ἀλλ' οὐ γὰρ οἶδά σε τοιοῦτον ἐσόμενον, τὸ πᾶν ὑπεξαμένῳ. δ' τυχία γὰρ ἔσον οὐκ ἄλλῳ δοίοις, καὶ τοῦξη δόξης αἰωνίου, λήθην δ' δ' σεβείας ἕξεις καὶ τὸ δικαίου. ταῦτα δ' οὐκ εὖ λάθοι τὸ θεῖον ὅτι κατασεσοφῆ τοῦ βίου τὰς αὐτ' αὐτῶν ὀργὰς ὑπομιμνησκόμενος. τούτοις αὐτίκα μὲν ἤκουσε τὸν νοῦν θεσσῦχον ἐλπίδι λοιπόμενος αὐτῶν ἡρῴδης. κυ μικρὸν δ' ἀρθεὶς, ἕως καὶ τὸ βασιλεύειν καὶ δ' τυχεῖν, ἐκ τῆς μεγάθους τῆς ἀρχῆς μεταπέμπει τὸν μεγάνημον, καὶ σφᾶς τὸ χρόνου πόσον ἄρξει, ἐπυνθάνετο. μεγάνημος δὲ, τὸ μὲν σύμπαν οὐκ εἶπεν. ὡς δ' σιωπῶντος αὐτὸ, μόνον εἰ δέκα χρόνους τὴν βασιλείας ἐσαυτοῦ, θεσσπύθετο, καὶ εἴκοσιν κ' λ' εἶπεν, ὅσον οὐκ ἐπίθηκε τῇ τέλει δ' θεσθεσμίας. ἡρῴδης δὲ καὶ τούτοις ἀρκεθεὶς, τὸν τε μεγάνημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐσσηνοὺς τιμᾷ διετέλει. ταῦτα μὲν οὖν εἰ μὲ παράδοξα, δηλώσουσι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἠξιώσαμεν καὶ σφᾶς τῆς παρ' ἡμῖν ἐμφιλοτιμίας, διότι πολλοὶ ὄχ' τοιούτων ὑπὸ καλοκἀγαθίας καὶ τῆς θείων ἐμπειρείας ἀξιοῦνται.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἡρῴδης κατέλυσε τὸν ὸν ἱεροσολύμοις ναὸν, ἄλλον αὐτὸς ἔκτισεν.

Τότε γοῦν ἐν τῆς ἡρῴδου βασιλείας γεγονότος ἐσαυτῷ μὲ τοὺς θεσειρημένους θεσόδους, ἔργον οὐ τὸ τυχὸν ἐπεβάλετο, τὸν νεὼν τῷ θεοῦ δ' αὐτὸ κατασκευάσαι, μείζω τε τὸν θεσίβολον, κ' θεὸς ὕψος ἀξιοθρησκώτατον ἐγείρῃ, ἡγούμενος ἁπάντων αὐτῷ τῆς πανθεσαγμάτων, ὑπερμόνεσθαι ἂν αὐτὸ ἐκτελεσθέντα τοῦτο, καὶ θεὸς αἰώνιον μνήμην ἀρκέσειν. οὐχ ἑτοίμου δὲ τὸ πλῆθος ὑπεξαμένῳ, οὐδὲ ῥᾴδιον ἔσεσθαι θεὸς τὸ μέγαθος τῆς ὑπερχειρήσεως, ἠξίου λόγῳ θεσκατασκευάσαι ἐγχειρῆσαι τοῦ πάντ', καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. τὰ μὲ ἄλλα μοι τῆς κυ τοῦ βασιλείας θεσπράττειν αὐτῷ ὁμόφυλοι, πάνυ εἰκὸς ὑπολαμβάνω λέγειν, καὶ τοι τοῦτον ἐνῆν τὸν τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν ἀπ' αὐτῶν κόσμον, πλείω δ' ὑμῖν τοῦ ἀσφαλοῦς φέρειν. οὔτε γὰρ ἐν τοῖς δυχερεστάτοις ἀμελήσας τῆς εἰς τὰς ὑμετέρας χρείας διαφερόντων, οὔτε ἐν τοῖς κατασκευάσμασιν ὑπερηδύνας ἑμαυτῷ μᾶλλον ἢ καὶ τοῦσιν ὑμῖν αὐτερπέστατον, οἶμαι σοῦ τῆ θεοῦ βουλήσῃ, θεὸς δ' δαιμονίαν ἔσον οὐ θεόπεσεν ἀγνοχάνειν τὸ ἰουδαίων ἔθνος. τὰ μὲν οὖν κατὰ μέσους ὀξεργασθέντα θεὸ τὸν χρόνον

χώρα καὶ πόλις, ὅσας ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς ὑπερκειμένοις ἐγείρατε κόσμῳ τῷ καλλίστῳ, τὸν ἡμῖν νῦν ἐπιμηκύνασθαι μοι δοκεῖ λόγον εἰδέναι. τὸ γὰρ ὑπερχρήσασθαι ἐπὶ νεῷ ὑπερχρεῖν βούλομαι, παντὸς δυσεβείας ἔξω καὶ κάλλιστον ἐφ' ἡμῶν γεγενῆσθαι νῦν ἐπιφανές. τὸ γὰρ ναὸν τοῦτον ἀνοικοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μὴ τὸν ἐκ Βαβυλῶνος ἀνάστασιν. ἐνδεῖ δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ μέγεθος εἰς ὕψος ἑξήκοντα πήχεις. τοσοῦτον γὰρ ἔφερεν ὁ ἀρχαῖος ἐκεῖνος ὃν Σολομὼν ἀνῳκοδόμησε. καὶ μηδεὶς ἀμελῆ δυσεβείας τὸν πατέρων καταγνώτω. οὐ γὰρ παρ' ἐκείνους ἐλάττων ὁ ναός, ἀλλὰ ταῦτα καὶ Κῦρος καὶ Δαρεῖος ὁ ὑστάτου, τὰ μέτρα τῆς δομήσεως ἔθεσαν. οἷς ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ὑποχθονίοις δουλεύσαντες, καὶ μετ' ἐκείνους μακεδόσιν, οὐκ ἔσχον δύναμείαν τὸ ἀρχαῖον τῆς δυσεβείας ἀρχέτυπον εἰς ταυτὸν ἀναγαγεῖν μέγεθος. ἐπεὶ δὲ ἡ νῦν ἐμοὶ μὲν ἀρχὴ θεοῦ βουλήσει, εὐεστὼ καὶ μήτης εἰρήνης, ἐκ τῆσδε χρημάτων, καὶ μέγεθος ἐφεύδων, τὸ δὲ μέγιστον, φίλοι καὶ δι' ὑμολογίας οἱ πάντων ὑμῖν ἐπὶ πᾶν κρατοῦντες ῥωμαῖοι, πρεσβεύομαι τὸ παρωμηκότων ἀνάλωμα καὶ δαπάνημα τῆς θεοῦ τὸ ἀφθόνως χορηγῆσαι ὁλοκλήρου, τελείαν ἐπιδεῖξαι τῆς θεοῦ τὸ αἰθ' ὧν ἔτυχον τῆσδε τῆς βασιλείας δυσεβές. ὁ μὲν ἡμέτερος τοῦτ' εἶπεν, ἐξέπληττε δὲ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος ὡς δόξαν ἐμπεσοῦν. καὶ τὸ μὲν τῆς ἐλπίδος ἄπιστον, οὐκ ἐπῆρεν αὐτοὺς. ἀνθρώπου δὲ μὴ φθάσας καταλῦσαι τὸ παλαιὸν ἔργον, οὐκ ἐξαρκέσαι θεοῖς τέλος ἀγαγεῖν τὸ θεραίρεσθαι. ὅτε κίνδυνος αὐτοῖς μείζων ἐφαίνετο, καὶ δυσχείρωτον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς ὁλκοῦς. ὅτε δ' αὖ πάλιν ἐξαπέφαινεν, παρεθάρρυνεν ὁ βασιλεύς, καὶ θεοῦ τὸ εἰς τὸ συμπλέκειν παρεσκευασμένων. καὶ ταῦτα θεοῦ πόνον οὐκ ἐψεύσατο. χιλίας γὰρ ἀξέπεμψας ἁμάξας, αἳ βασταζουσῶν τὰς λίθους, ἐργάτας δὲ μυρίους τοὺς ἐμπρεπεστάτους ὑπλιξάμενος, καὶ ἱερεῦσι τὸν ἀριθμὸν, χιλίοις ἐσθῆσι τὰ ἀρίστου ὠνησάμενος στολαῖς, καὶ τοὺς μὲν διδάξας οἰκοδόμους, ἱερεῖς δὲ, τέκτονας, ἧπλετο τὸ κατασκάλης, ἁπάντων αὐτοῦ θεοδύμως θεοδωρησμένων. αὐτὸν δὲ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, καὶ καταβαλόμενος ἱερεὺς, ἐπ' αὐτῶν τὸν ναὸν ἤγειρε. μῆκος μὲν ῥ' ὄντα πηχῶν, τὸ δ' ὕψος κ' ἐφεστῶτος, οὐδὲ τῷ χρόνῳ συνιζησάντων τὰ θεμελίων ὑπέδη. καὶ τὸ μὲν κῦρος τοὺς νέφονας καιρούς ἐπαγείρει ἐγκάρδιον. φοινοδομήθη δὲ ὁ ναὸς, ἐκ λίθων μὲν, λελικῶν τὸ καὶ κεκραμένων. τὸ μέγεθος ἑκάστων ἐφ' ἑ καὶ κ' πηχῶν ὀπὶ μῆκος, ἡ δὲ ὕψος. εὖεργος δὲ ἐφεστῶς καὶ παντὸς αὐτοῦ καθότι καὶ τῆς βασιλικῆς στοᾶς, τὸ μὲν εὔθυν ἐκ εὔθυν ταπεινότατον, ὑψηλότατον δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς ἐφεσπέριον ἐκ πολλῶν σταδίων ἐφ' τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δ' εἰ πᾶσι κατ' ἐναντίον οἰκοῦσι καὶ θεοσιόντες τύχοιεν. θύραι δὲ ὀπὶ τοῖς εἰσόδοις σὺν τοῖς ὑπερθυρίοις, ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμηντο, τὰ μὲν ἄνθη ἀλουργῆσι, χίονας δὲ ἐνυφασμένοις. καὶ ὑπερθεν δ' αὐτῶν ὑπὸ τοῖς ζυγώμασιν, ἄμπελος διϊστάτου χρυσῆ, τοὺς βότρυς ἀπηωρημένους ἔχουσα, θαῦμα καὶ τῆς μεγέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐκ πολυτελείας τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν λύει. ἐφειλάμεθα δὲ καὶ στοᾶς μεγίστας τὸν ναὸν ἅπαντα θεοῖς τιμὴ ἀναλογίαν ὑπερβαλλούσας, καὶ ταῖς διατάσεσι τῆς φορᾶς ὑπερβαλλόμενος, ὡς οὐκ ἄλλος τις ἐδύκει ὑπερκοσμῆσαι τὸν ναόν. ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλαι τείχους, αὐτὸ δὲ τὸ τεῖχος, ἔρυμα μέγιστον αἰθεσπίοις ἀνυβρίστοις. λόφος δὲ ἐπῆν πρὸς ἑσπέρας, αἰπώδης, ἠρέμισε θεοῖς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως ὑπονοσούμενος ὑπὸ τοῦ ὄρους ὑπὸ τὴν κορυφὴν ἄκρου.

vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Iudæam ipsam, tũ alias huic contributas regiones excoluimus: sed illud potius vobis nũc proponam, quod maximè vel ad religionis cultũ, vel ad regionis ornatũ attinet. Templo huic quod postliminio reuersi à captiuitate Babylonica patres nostri instaurauerũt, desunt ad priscã altitudinem sexaginta cubita. tãto enim celsius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum nostrorum accidit, per quos nõ stetit quin par illi pristinę structura surgeret: sed hãc mensuram præscripserũt Cyrus & Darius Hystaspis filius: sub quorũ imperio, quia illi tũ vixerunt, sicut postea Macedonum, nõ potuerunt assequi primũ illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus supperetunt, & quod maximum est, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operã, vt quod maiores sub alieno nutu viuentes non satis accurauerunt supplcã, & quicquid deest ad honorem Dei, memor acceptorũ beneficiorũ, gratè ac piè persoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi sunt attoniti, quòd supra spẽ polliceri videretur: & angebãtur magna solicitudine, ne fortè demolitus vetus ædificium, nouũ non posset absoluere. quare periculosum videbatur consilium, & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit rex, iussit eos bono animo esse. mansurũ enim vetus tẽplũ integrũ, nec demoliẽdũ tantisper dũ omnis materia cõparetur, quæ sit ad futuram fabricam necessaria. neq; eos fefellit. Mille enim plaustra parauit quæ lapides conueherẽt: & ex omni artificũ copia peritissimos selegit ad decẽ millia, & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotalib. suo sumptu vestitos, partim cæmẽtariæ, partim lignariæ fabricæ nõ imperitos: hósq; omnes adhibuit operi, materia iã ante conuecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & nouis repositis, desuper templum extruebat, lõgitudine cẽtum cubitorum, altitudine totidem & viginti amplius. qui viginti cubiti aliquantò pòst fidẽtibus fundamentis decesserũt, cósq; denuò addere decreuerũt nostri Neronis tẽporibus. Cõstabat autem structura è lapidibus candidis firmissimis, magnitudine viginti quinq; cubitorũ in longũ, octo in altũ, latitudine verò cubitorũ duodecim. habebãtq; basilicæ similitudinem, hinc & inde humilius, media sui parte excelsum, à multis stadiis conspicuũ, maximè ex aduerso habitantibus aut aduẽtãtibus. Ianua verò penè ipsi templo par, & superliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis distinctis, & habẽtibus columnas intextas, sub quarũ capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum sanè opus tam manus quàm materiæ precio. Cinxit etiã totũ templum amplissimis porticibus, quæ respõderent reliquæ magnificẽtiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricosus, arduus à vertice sẽsim versus Oriẽtale vrbis latus resupin⁹,

huius verticem primus Solomon rex noſter instinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui verſus auſtrum ſubiecta eſt vallis profunda. hic murus conſtat ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, complectens interius ſpacium, & in profundum deſcendens, vt miranda ſit magnitudo & altitudo ſtructuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte eſt conſpicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmiſſimas. Hoc opus poſtquam æquatum eſt vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumultum expleta eſt, vt complanatis omnibus fieret area, & circũ quadriporticus quatuor ſtadiorũ circuitu, ſingulis lateribus inter duos angulos per ſtadia ſingula patentibus. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus: cuius Orientale latus quàm longum eſt duplicem habet porticum, ſpectantem ianuam templi ſiti in meditullio. Eam porticum priores reges adornauerant. Circum templum affixa erant ſpolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In ſeptentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Aſamonæorum qui gentis ſacerdotium ſimul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repoſitorium ſtolæ pontificiæ, quæ non promebatur, niſi pontifice ſacris operaturo. hanc Herodes in eo loco aſſeruauit, poſt cuius obitum in Romanorum poteſtate fuit, vſque Tiberij Cæſaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præſes à Hieroſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus, quò gratiam eis referret, vt iuxta ſua poſtulata ipſi haberent ſacræ ſtolæ cuſtodiam: fuerúntque Iudæi eius cuſtodes vſque Agrippæ regi obitum. poſt quem Caſſius Longinus præſes Syriæ, & Cuſpius Fadus Iudææ procurator, iuſſerunt eos denuò ſtolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum poteſtate eſſe, quemadmodum & antea. Miſſi ſunt hac de cauſa legati ad Claudium Cæſarem, deprecaturi talem neceſſitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti conceſſa eſt ſtolæ cuſtodia, ſcriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat ſub ſigillo pontificis & præfectorum gazophylacio, qui pridie ſolennis feſtiuitatis adibant arcis & præſidij Romani præfectum, & recognito prius ſigillo ſtolam accipiebant: ac mox peracto feſto, reportatam in eundem locum, & in conſpectu arcis præfecti obſignatam deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere viſum eſt. Sed tum Herodes hanc quoque turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi: & in memoriam amici ſui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor

τοῦτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεὺς σολομῶν κατ' ὀθεσούνην τ θεῦ, μεγάλας ἐρύσσας ἀπὸ ὑψηλοτέρου ἄνωθεν τὰ θεῖ τὴν ἄκραν. ἀπετείχιζε δ' κἀτωθεν ὑπὸ τ ῥίζης ἀρχόμενος, ἐν βαθεῖα θεῖ θεῖ φάραγξ κατὰ λίβα ταῖς πέτραις μολίβδῳ διαδεδεμένας πρὸς ἀλλήλας ὑπολαμβάνων ὑπὸ τῆς ἴσου χώρας, καὶ πρὸς βαίνων εἰς βάθος, ὥς' ἄπορον εἶ) τότε μέγεθος τ οἰκοδομῆς, καὶ τὸ ὕψος τετραγώνου γιγνομένης, ὡς τὰ μὲν μεγέθη τῶν λίθων ὑπὸ μετέπου κ τ ὄψεως ὁρᾶσθαι, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα συνέχειν τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τ δ' ἐργασίας ὕστω συναπτούσης εἰς ἄκρον τὸν λόφον ἀπεργασάμενος αὐτὸ τὴν κορυφὴν, καὶ τὰ κοῖλα τῷ θεῖ τὸ τεῖχος ἐμπλήσας, ἰσόπεδον τοῖς κ τὴν ὄψεως τὴν ἄνω καὶ λεῖον ἐποίησε. τοῦτο δ' ἦν τὸ πᾶν θεῖ βόλος πεπαρῶν σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας σταδίου μῆκος ὑπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω δ' τούτου καὶ παρ' αὐτὴν τὴν ἄκραν ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον θεῖθεν, κ μὴν ἐώαν ῥάχιν, ἰσομήκη τῷ τείχει σταδίων ἔχον δι πλῆν ἐν μέσῳ τὸ νεὼ τετυχηκότος, ἀφορῶσαν εἰς τὰς θύρας αὐτοῦ. ταύτην πολλοὶ βασιλεῖς οἱ θεόθεν κατεκόσμησαν. τῷ δ' ἱερῷ πανταχόθεν ἐν κύκλῳ περιμήκη σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς ἡρώδης ἀνέθηκε, θεοθεὶς ὅσα κ τὴν ἀράβων ἔλαβε. κ δ' τὴν βόρειον πλευρὰν, ἀκρόπολις ἐγγώνιος διήρκης ἐπετείχιστο, δι' ἀφόρου ὀχυρότητος. ταύτην οἱ θεὸ ἡρώδου τῶ ἀσαμωναίων γένους βασιλεῖς καὶ ἀρχιερεῖς ᾠκοδόμησαν, καὶ βαρὶν ἐκάλεσαν, ὡς ἐκεῖ τὴν ἱερατικὴν αὐτοῖς ὑπακεῖσθαι στολὴν, ἐν ὅταν δὴ θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιένυται. ταύτην ἐ βασιλεὺς ἡρώδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου τελευτὴν ὑπὸ ῥωμαίοις ἐν, μέχρι τῆς π βερίου ἡγεμονίας χρόνου. ὕστερον δὲ τούτου δὴ οὐιτέλλιος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν διαδημώσας τοῖς ἱεροσολύμοις, δεξαμένοις τὸ πλῆθος αὐτὸν λαμπρότατα πάνυ, θέλων αὐτοὺς τῆς δ' ποιτίας ἀμείψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὸν ἱερὸν στολὴν ὑπὸ τὸν αὐτὸ ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε θεῖ τούτων πέμψαι, καὶ καινὸς ἐπέτρεψε. καὶ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία τ ἱερατικῆς στολῆς τοῖς ἰουδαίοις, μέχρι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. μ' τοῦτον δὲ καῖσαρ λωγῖνος, ὁ τὸν συρίαν τότε διοικῶν, καὶ κούσπιος φάδος ὁ τ ἰουδαίας ἐπίτροπος, κελεύουσι τοὺς ἰουδαίους εἰς τὸν αὐτὸν τάξιν καταθέσθαι τὸν στολήν. ῥωμαίους γὰρ αὖ τῆς ἐ) δὴν κυρίους, καθὼς καὶ πρότερον ἦσαν. πέμπουσιν ὧν ἰουδαῖοι πρεσβεῖς πρὸς πλῶτον καίσαρα θεῖ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν αὐτοκράτωρ ὁ νεώτερος βασιλεὺς ἀγρίππας ἐν ῥώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμενος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐπιστελλομένου οὐιτελλίου τῆς δ' συρίας ὄντα στρατηγόν. πρότερον δ' ἦν ὑπὸ σφραγῖδος τῶ ἀρχιερέως καὶ τῆς γαζοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τ ἑορτῆς, ὅτε τὸν ῥωμαίων φρουρὰρχον αὐτὰ λαμβάνοντες οἱ γαζοφύλακες, καὶ καταμαρτύροντες τὸν ἑαυτῶν σφραγῖδα, τὸν στολὴν ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τ ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τ αὐτ κομίσαντες τόπον, καὶ τῆς φρουράρχη δείξαντες σύμφυτον τ σφραγῖδα καθετίθεντο. ταῦτα μὲν ἦν ὑπὸ τ παθὼν τ ὅτε συμβεβηκότων παρελήλυθη. τότ δ' ἦν ὁ τ ἰουδαίων βασιλεὺς ἡρώδης καὶ τὸν τ βαρὶν ὀχυρώτερον κατασκευάσας, ἐπ' ἀσφαλείᾳ καὶ φυλακῇ τ ἱερῶ, χαριζόμενος αὐτοκράτορι, φίλῳ μὲν αὐτοῦ ῥωμαίων ἄρχοντι, θεσπεσίως δὲ τιμῶντι αὐτοκράτορα. ἐν δ' τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τ θεῖ βόλου, πύλας

πύλας δ' ἐφίσαναν. ἡ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, ἀπὸ μέσου φάραγγος εἰς ὁδὸν ἀπειλημμένης. αἱ δὲ δύο, εἰς τὸ προάστειον, ἡ λοιπὴ δὲ, εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, βαθμῶσι πολλοῖς κάτω τὸ εἰς τὴν φάραγγα διήκοντα. ἀπὸ μικροῦ γὰρ ἡ πόλις ἐκειτο τοῦ ἱεροῦ, θεατροειδὴς οὖσα, ἀπειχομένη βαθείᾳ φάραγγι κατὰ πᾶν τὸ πρὸς κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον μεσημβρινὸν τοῦ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας δύο. ἐπ' αὐτῷ δὲ τῷ βασιλικῷ στοᾷ, διπλοῦ καὶ μήκους διήκουσαν ἀπὸ τῆς ἑώας φάραγγος ἐπὶ τὸν ἑσπέριον. οὐ γὰρ ἦν ἐκτεῖναι προσωτέρω δυνατόν. ἦρτο δ' ἐν ἀξιοθαύμαστον τοσοῦτον τῷ ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλου γὰρ ὄντος τοῦ τῆς φάραγγος ἀναλήμματος, καὶ οὐ δυνατοῦ καταδῦναι εἰς τὸν βυθὸν εἰσκύπτοντι, παυμένου ὕψος ἐν αὐτῷ τὸ τῆς στοᾶς ἀφίκνεισθαι. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου ταύτης τύχοις ἄμφω συνιδὼν τὰ βάθη διοπτεύοι, σκοτοδινιᾷ, οὐκ ἐξικνουμένης τῆς ὄψεως εἰς ἀμίζητον τὸν βυθόν. κίονες δ' ἐφίσασαν κατ' ἀπέχον ἀλλήλοις ὅσον μῆκος τέτρακα. στοιὰ δ' ἦν τὸ μὲν τέταρτον τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει. ἑκάστου κίονος, εἰς ἓξ εἰς ὅσον συναπτόντων ἀλλήλοις ταῖς ὀργυιαῖς περιλαβεῖν. μῆκος δὲ ποδῶν κζ' διπλῆς ἀπειρας ὑπειλημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων ρξϛ', κιονοκράνων αὐτοῖς κατὰ τὸν κορίνθιον τρόπον ἐπεξειργασμένων γλυφαῖς ἱκπληξιν ἐμποιούσαις ὄψει τῶν τῆς παντὸς μεγαλουργίας. παραφὰς δὲ εἶχον ὄντων, ἓξ εἰς ὁπολαμβάνουσι τὰς ὄψεις μέσου χώρας ταῖς στοαῖς. τρεῖς δὲ αἱ βόλλιλοι, τὸν αὐτὸν γενόμεναι τρόπον, εὖρος ἑκατέρας, ποδῶν λ', μῆκος δὲ σταδίου, ὕψος δὲ ποδῶν ὑπὲρ ν'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμίολιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. αὐτῆς γὰρ πλεῖστον ἀφεστᾶσι ταῖς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξησκημέναι γλυφαῖς, πολυτρόποις χρημάτων εἰδώλοις. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος δὴ μεῖζον ἦρτο, ὥστε τοῖς μὴ εἰδόσι καὶ σὺν ἐκπλήξει θεατὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι. τοιοῦτος καὶ ὁ πρῶτος περίβολος ἦν. ὁ δὲ μέσῳ ἀπέχων οὐ πολὺ δεύτερος, περίσκατος καθημένοις ὀλίγοις. ὃν περιεῖχε λιθίνη δρυφάκτου, γραφῇ κοσμούμενοι εἰσιέναι τὸν ἀλλοεθνῆ, θανατικῆς ἀπειλουμένης ζημίας. εἶχε δ' ὁ μὲν ἐντὸς περίβολος, καὶ μὲν τὸ νότιον καὶ βόρειον κλῖμα, ξυστοὺς πυλῶνας, ἀλλήλων διεστῶτας. καὶ ἡ ἡλίου βολὰς, σφᾶς τὸν μέσαν, δι' οὗ παρῆσαν ἀγοὶ μὴ γυναικῶν. ἐσωτέρω δὲ καὶ κείνου γυναιξὶν ἔβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκείνου δ' ἐσώτερον ἕτερον, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἔξον ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς ἦν, ἐφ' οὗ τὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦ μὲν τῷ θεῷ τούτων εἰς οὐδὲν ἧσσον ὁ βασιλεὺς ἤρξατο παρῆλθεν. ἐκεκώλυτο δὲ μὴ οὐχ ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὰ δεῖ ταῖς στοαῖς καὶ τοῖς ἔσω περιβόλοις ἐπράγματεύετο, καὶ ταῦτα φκοδόμησεν ἔτεσιν ἑπτά. τὸν δὲ ναὸν δὴ τὸν ἱερὸν οἰκοδομηθέντες, ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ς', ἅπας ὁ λαὸς ἐπλησθη χαρᾶς. καὶ τοῦτον μὲν τῷ θεῷ τὰς δικαιοσύνας ἐποιοῦντο, μετὰ δὲ τὴν τοῦ θεοῦ θυμίαν ὁ βασιλεὺς, ἑορτάζοντας καὶ κατοφημοῦντας τὸν αὐάκτων.

portas habebat: harum ab vna transitus erat in regiam per vallem in medio interiectam: duæ ferebant in suburbia, postrema in vrbem, gradibus multis vsq; Imam vallem dispositis, & inde aliis sursum per accliue tendentibus. Vrbs enim sita erat è regione templi, theatrali specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quarum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab vtroque angulo æquè distantem, & triplicem porticum basilicam lõgitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi pectaculum erat, si vllum alium sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehisceret, ita vt caligarent despicientium oculi, desuper extructa erat præalta porticus: cuius tecto consenso si quis vtramque altitudinem coniunctam cõtemplaretur, absque vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum perringeret. In eius porticibus stabãt paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columnæ, quantam possent tres homines consertis inter se complecti brachiis: longitudo vigintiseptem pedum, subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexagintaduo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris vsque ad miraculum. His quaternis ordinib. fiunt per interualla ternę porticus, ita vt in vno quoque latere duę pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudant inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo verò duplicata, tanto superabat vtranque. Earum lacunaria lignea, sculpturata figuris varijs. Mediæ verò connexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distincto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atque hoc modo se habebat primus ambitus. Interius verò non longo interstitio secundus, paucis gradibus scansilis septum habebat lapideum, cũ inscriptione quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis. hoc interitus septum tam austrino quàm septẽtrionali latere patebat ternis ianuis æquidistantibus, ab Oriẽte verò vna magna, per quam intrarent casti vnà cum vxoribus. Interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium verò spatium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora à quib. profani lege arcebantur non ausus ingredi, per sacerdotes curabat fabricam intimarum porticum: absolutóque octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipsum eorundẽ sacerdotum opera sesquiãno perfecit. Quo facto ingens gaudiũ exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, & instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boues Deo mactauit,

ὁ δὲ βασιλεὺς, ἑξακοσίους ἔθυσε τῷ θεῷ ἑκάτας,

& alij pro ſuis quiſque facultatibus tantum A victimarum, quantum vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuerſaria hilaritate ſolitus eſt colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterùm rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in B eum vſum vt occultè illuc poſſet aſcendere, ſi quid per tumultum contra regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum ſtruebatur nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantùm imbribus deſcendentibus ne interrumperetur ædificatio: cáque fama quaſi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec eſt veri abſimile, ſi quis diuinam prouidentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

καὶ τῷ ἄλλων οἱ χῦ δυώμιν, ὧν οὐχ οἷον τὸ τ ἀριθμὸν εἰπεῖν. σαφὲς γὰρ τὸ δυόσθαι φρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνιόντων δὲ εἰς τὴν φροθυμίαν τὸ ἀρχαῖον ναὸν ἔρχου, C τὴν ἡμέραν τῆ βασιλεῖ τ ἀρχὴς ἐξ ἔθους ἑορτάζειν, εἰς ταυτὸν ἐλθὼν, ἵν ἀφελσμοτάτῳ δι' ἀμφοῖν τ ἑορτ χαρᾶς. κατεσκεύαδη ὃ C κρυπτὴ διάρυξ τῆ βασιλεῖ, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς ἀντωνίας μέχρι τῦ ἑσπερίου ἱερῦ φρὸς τ ἀνατολικὴν θύραν, εἰ' ἧς εἰσῆσι C πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχη ἀδεᾶ τῷ ἐπιγαίων εἰς αὐτὸν αἰσθάνη, τὸν ἐν τῷ δήμῳ ταραττόντων δεῖ τοῖς βασιλεῦσι φυλακτικὸς λέγω ὃ, κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν οἰκοδομουμένῳ τῦ ναοῦ, ταῖς μὲν ἡμέραις οὐχ ὗεν, ἀλλ ἢ τ νυκτὶ, χάνδαν τοῖς ὄμβροις εἰς μὴ κωλύσαι τὸ ἔργον. καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῶν παρέδωκαν, ὑφ' ἧν ἔστιν ἄπιστον, εἰ καὶ φρὸς τὰς ἄλλας ὄψεσι τῆς ἐμφανείας τῦ θεοῦ. τὰ μὲν οὖν φρὶ τὸν ναὸν, ἐξῳκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

TAAE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Οτι ζόπυρ ἀλέξανδρον καὶ ἀριστόβουλος ὑπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὡς συλῶμεν καὶ φερόμενοι οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρήσθ. Κεφ. α.

Ως γυναῖκας δυσὶ τοῖς υἱοῖς ἀλέξανδρον, ἡρῴδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσεν. Κεφ. β.

Ως ἡρῴδης τὸ δ' ἀντιπέρην ἐξέπλευσεν πρὸς ἀγρίππαν, εἰς τὸν εὔξεινον. Κεφ. γ.

Εντεῦξις τῷ κῷ ἰωνίων ἰουδαίων ἀγρίππα παιόντος ἡρῴδου, ὅτι ὧν ἠπάτησε τοὺς ἕλληνας. Κεφ. δ.

Ως ἀγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, ἡρῴδης δὲ εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν. Κεφ. ε.

Ως ἐστασιάσθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἡρῴδη, πρωτομὲν μὲν, αἰτίπατρον τὸν πρωτοβύτατον υἱόν, χαλεπῶς δὲ τῷ περὶ ἀλέξανδρον φερόμενον τὴν ἦθεν. Κεφ. ς.

Ως αἰτίπατρου διαξιβοητοῦ ἐν ῥώμῃ, τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ἡρῴδης ἄγων ὅτι καίσαρα αὐτῶν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ.

Αλιξάνδρου ἀπολογία ὅτι καίσαρα, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα. Κεφ. η.

Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς ἡρῴδης ὅτι καισαρείας κτίσῃ. Κεφ. θ.

Πρεσβεία τῷ ἀπὸ κυρηνίης καὶ ἀσίας ἰουδαίων, ὡς καίσαρα περὶ ὧν ἠπάτησε τοὺς ἕλληνας, καὶ αἰτήσαντα ὅπως λάβ, αὖ καίσαρ τὰς ἀγρίππας ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς πόλεσιν. Κεφ. ι.

Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρῴδης, κατῆλθεν εἰς τὸν δαβὶδ τάφον. Κεφ. ια.

Ως ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς, ἀλέξανδρον τῷ παρὰ διήλλαξεν. Κεφ. ιβ.

Απόστασις δ' ἡρῴδου βασιλείας τῷ τὸν ζάχαιον οἰκοῦντων. Κεφ. ιγ.

Στρατεία ἡρῴδου εἰς τὴν ἀραβίαν. Κεφ. ιδ.

Ως κατηγόρησε σύλλαος ὁ ἀραψ ὅτι καίσαρος, ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς τῆς εἰς τὴν ἀραβίαν τοῦ ἡρῴδου. Κεφ. ιε.

Διαβολαὶ δ' ῥυκλίου κῷ τῷ παίδων πρὸς ἡρῴδην. Κεφ. ις.

Ως καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν βηρυτῷ δικῇ τῷ συνεδρίῳ κατηγόρησε τῷ παίδων ἡρῴδης, καὶ θανάτου τῷ ἁλόντων. Κεφ. ιζ.

HÆC, IN IOSEPHI DECIMOSEXTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reuersi Salomes ac Pheroræ calumniis appetuntur. Cap. I.

Quomodo Herodes vxores filiis suis dederit, & ad Agrippam nauigarit. Cap. II.

Herodes rursus ad Agrippam nauigat Bosphorum petens. Cap. III.

Iomici Iudæi Gentiles apud Agrippam præsente Herode accusant. Cap. IV.

Agrippa priuilegia Iudæis concessa confirmat, Herodes verò in Iudæam reuertitur. Cap. V.

Dissidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus euehit, & filij Mariamnes contumeliam graniter ferunt. Cap. VI.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. Cap. VII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. Cap. VIII.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. Cap. IX.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio aduersus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad ciuitates. Cap. X.

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Dauidis subiit. Cap. XI.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. Cap. XII.

Trachonitarum defectio. Cap. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam. Cap. XIV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. Cap. XV.

Euryclis calumniæ contra Herodis filios. Cap. XVI.

Concessa Herodi à Cæsare in filios potestate, accusantur à patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. Cap. XVII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSSEXTVS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pherorae calumniis appetuntur.

INTER cæteras reipublicæ curas ad se pertinere existimans rex etiam priuatas iniurias tam in vrbe quàm in agris compescere, nouam legẽ tulit priorib. dissimilem, quam ipse sanciit, vt perfossores parietum liceret vendere in seruitutem extra regni terminos: quod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, quàm ad dissolutionem patriarum consuetudinem. Seruire enim apud exteros, & diuersam viuendi rationem habentes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quàm ipsos conuictos sceleris. Qua de re satis cautũ erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furẽ quadruplum reddere: quòd si non sit soluendo, vendi, non tamen exteris, nec in seruitutem perpetuam, sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgò interpretabantur, nouam illam legem iniquam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quàm regium sapere, non sine contemptu inueterati iam moris publici: traducebatúrque hoc nomine rex omnium criminationibus inuidiosissimis. Per idem tẽpus nauigauit in Italiam, salutatum Cæsarẽ, & ad inuisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissimè tractato filios reducendos domum reddidit, satis iã instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reuersi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, quòd essent conspicui tum statura, tum multis ornamentis animi, & modis omnibus regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Mouerunt hęc ad inuidiam Salomẽ sororem regis, cęterósq; quorum calumniis Mariamne oppressa fuerat, metuentes suæ potentiæ, quũ viderent nõ defore vlcores materni interitꝰ. Hinc igitur occasione

Κεφάλαιον α'.

Οτι περὶ τῶν ἀλέξανδρος καὶ ἀριστόβουλος ἀπὸ ῥώμης ἐπιστρέψαντες τὸν πατέρα κατὰ σαλώμης καὶ φερώρας τῶν κατ' αὐτὸν δηχθεῖσαν ἐχόντων.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει τὰ ὅλων πραγμάτων εὐσεβέστατος ὁ βασιλεὺς τὰς κατ' μέρος ἀδικίας ἀφεῖλε, τῇ μὲν ἰδίᾳ τινὶ πόλει καὶ τὴν χώραν ἀμφισβητουμένην, τίθησιν νόμον ἐναντιούμενον τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐτέθειτο, τοὺς τειχωρύχους ἀποδιδόμενον ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὅπερ ἦν οὐκ εἰς τιμωρίαν μόνον τοῦ πταίοντος φορτικὸν, ἀλλὰ καὶ καταλύσεως ἐθῶν τοῦ πατρῴων ἰδίων. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἔχουσι διαιταν τῷ ζῆν δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι πάνθ' ὅσα προστάττοιεν ἐξ αἰτίας ἐπιεικοῦς ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, οὐ κόλασις τοῦ ἀλισκομένου, πονηρευομένης ἐν τοῖς πρώτοις τῆς τοιαύτης τιμωρίας. ἐπέλαυνον γὰρ οἱ νόμοι τετρεπλάσιον καταβαλεῖν τὸν κλέπτην, οὐκ ἔχοντα δὲ πιπράσκεσθαι μόνον, ἀλλ' οὔπω τοῖς ἀλλοφύλοις, οὐδ' ὡς τι δίκαιον τὴν δουλείαν ὑπομένειν. ἔδει γὰρ ἀφεῖσθαι μετὰ ἐξαετίαν. τὸ δ' ὥσπερ ἀεί ποτε χαλεπὸν καὶ παράνομον γίνεσθαι τὴν κόλασιν, ὑπερφυείας ἐδόκει μέρος, οὐ βασιλικῆς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὖπω, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῆς ἀρχομένης ὀλιγώρως διῦναι τὴν τιμωρίαν γενομένου. ταῦτα μὲν οὖν κατ' ὁμοιότητα τοῦ κοινοῦ τρόπου μόνθμα, μέρος ἦν τῆς διαβολῆς, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, καίσαρί τε συστυχῆ ὁρμαθοὺς, καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ διαξήσαντας. καίσαρ γὰρ τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δ' ἦκεν διὰ τῆς Ἰταλίας, πρόδηλα θεοῦ τὰ μειράκια τῷ ὄχλῳ ἦν, καὶ θεοφιλοῖ πᾶσιν ἐγεγόνεισαν, τῷ τε μεγέθει τοῦ αὐτοὺς ψυχῆς κοσμήμασι, καὶ βασιλικῶς καὶ ταῖς μορφαῖς ἀξιώμασιν ἐκ δόξης ὁρᾶσθαι. ἐπίφθονοι δ' ἦσαν ἐδόκουν, σαλώμῃ τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς μεριάμμου τοῦ ἐγγόνοις κατηγορισμένοις. οὔτε γὰρ φόνος δίκαιος εἶναι, οἱ μὴ δίκην δώσειν τῷ εἰς τὴν μητέρα τὴν ἐκείνων ὠδικημένην. τοῦ αὐτοῦ οὖν τούτου

ταύτῃ ὑπόθεσιν τῆς δίκης, εἰς ἣν κατ' ἐκείνων ἐξέβαλλεν μετέφερον λογοποιοῦντες οὐ καθ' ἡδονὰς συνεῖναι τῇ πατρίδι, δεῖν τὸν ἀπὸ μητρὸς θάνατον, ὡς μὴ ὅσιον εἴη δοκεῖν δεῖν ταύτην συνοῦσαν τῇ τὸν τοκέα φονεύσῃ. ταῦτα γὰρ ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες, κακοῦν ἐδύναντο, καὶ τῆς δυσνοίας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. οὐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν ἀπήρχοντο ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐσέρριπτον τοὺς τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν πρὸς ἡμέραν μὲν ἀναφερομένων ὑπὸ καταφρονήσεως μῖσος οὐδὲ αὐτῇ τῇ φύσει χρόνῳ νικώμενον.

A arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare se posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere quibus tandem ad illum perlatis, facile diuinabāt exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

B

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς γυναῖκας δοὺς τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον ἡρώδης πρὸς Ἀγρίππαν ἐξέπλευσε.

CAP. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

ΕΝ μὴν τοῦ τότε παούσης ὑποψίας ἐξέβολὴς μείζονι χρόμῳ ὁ βασιλεὺς τῇ τῶν γεγυμνικέων φιλοτιμίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς ἔδει μεταδίδου, καὶ γυναῖκας ἐπ' ἡλικίας γεγονόσιν, ἐζεύγνυεν Ἀριστοβούλῳ μὲν τὴν σαλώμης θυγατέρα Βερνίκην, Ἀλεξάνδρῳ δὲ τὴν Ἀρχελάου τοῦ Καππαδόκος βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα διοικήσας ἐπειδὴ καὶ μᾶρκον Ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπιχθεὶς πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτὸ παρελθεῖν, καὶ τυχὸν ὧν ἔδει ὡδὲ ἀνδρὸς ξένου, καὶ φίλου. κἀκεῖνος μὲν εἵλετο παρὼς ἐγχειμάζοντος, ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. ἡρώδης δὲ οὐδὲν ἀρισκείας ἀπέλειπεν, εἴ τε ταῖς νεοκτίστοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ τὰς κατασκευὰς δεικνύς, πᾶσαν δαπάλαυσιν ἐξαίτιος, καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, εἴτε τῇ σεβαστῇ, καὶ καισαρείᾳ πρὸς τὸν λιμένα τὸν ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασμένον, καὶ τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλαῖς δαπάναις ἐξωκοδόμησεν, τότε ἀλεξάνδρῳ καὶ ἡρώδῃ, καὶ τῇ ὑρκανίᾳ. ἦλθεν δὲ καὶ εἰς τὴν Ἱερόσολυμιτῶν, ὑπαντώντος τὸ τοῦ δήμου παντὸς ἐν ἑορτώδει σολῇ, καὶ δεχομένου τὸν ἄνδρα σὺν εὐφημίαις. ἀγρίππας δὲ τῷ θεῷ μὲν ἑκατόμβην κατέθυσεν, εἰσίᾳ δὲ τὸν δῆμον οὐδενὸς τῶν μεγίστων πλήθει λιπόντος. αὐτὸς δὲ ὅσον ἐδύνατο τῷ καθ' ἡδονὴν καὶ ἐπὶ πλείους ἐπιμείνας ἡμέρας ἐξέπλευσεν. τὸν γὰρ πλοῦν ἐπιβαίνοντος τοῦ χειμῶνος, οὐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν ἰωνίαν. ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλει, πολλαῖς αὐτὸν δωρεαῖς τεθηκότος ἡρώδου, καὶ σὺν αὐτῷ τοῖς ἐπισημοτάτοις.

C

D

E

F

Ex autem exacta domi hyeme, instante vere rursum ad illum properauit, audito quòd cum exercitu Bosphorum peteret: factáque præter Rhodum ac Coum nauigatione, Lesbum petit, ratus se ibi cum inuenturum. Sed repulsus aduersis Boreæ flatibus, aliquot diebus apud Chium hæsit: vbi & priuatim multos salutatum venientes regiis honorauit muneribus: & quum animaduertisset porticum vrbis dirutam bello Mithridatico iacentē adhuc, quòd propter inopiam reparari non posset ad pristinam pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in eius fabricam, quantum abundè ad absoluendam sufficeret, hortatus vt quàm primū veterē

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσε πρὸς τὸν ἀγρίππαν.

ΟΔὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρος ἐπείγοντος συντυχεῖν αὐτῷ, πλοῦν εἰς Βόσπορον ἐσθῆτος σκεπαὶ πρεπρημμένον. καὶ πλεύσας διὰ ῥόδου, καὶ κῶ προσέχει πρὸς λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλήψεσθαι ἀγρίππαν. ἐκεῖ δ' αὐτὸν ἀπολαμβάνει πνεῦμα βόρειον εἴργον τὴν ἀναγωγήν. διὸ δὴ διέτριβεν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ χίῳ. καὶ πολλοὺς μὲν τῶν προσιόντων αὐτῷ διεξιούμενος ἀπελάμβανεν βασιλικαῖς δωρειαῖς. αὐτῆς δὲ τῆς πόλεως ἰδὼν πεπλωκυῖαν σφοδρὸν, διὰ τὸν μιθριδατικὸν πόλεμον καθαιρεθεῖσαν, οὐχ ὥσπερ τἆλλα διὰ μέγεθος καὶ κάλλος ἀσανεῖναι ῥᾴδιον ἦν, χρήματα δοὺς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ πλείω ἐδύνατο πρὸς τὴν συμπλήρωσιν τῆς κατασκευάσματος, ἐπετέλλετο μὴ θεωρᾶν, ἀλλὰ θᾶττον ἐγείρειν, ἀποκαθιστὰς τῇ πόλει

ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primùm Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam. Iam vltra Cyaneos scopulos prouectum, quanta potuit contentione secutus, apud Sinopen Ponticam vrbem eum offendit, ex insperato visus cum classe appellere: fuitque gratissimus eius aduentus, & singulari affectu se inuicem complexi sunt: quòd euidens esset argumentum fidei & amicitiæ, regem intermissis propriis negotiis præsto factum Agrippæ opportunissimo tempore. Quamobrem indiuisus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat quũ remittendus esset animus, solus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter beneuolentiã, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum causa illuc Agrippa venerat, placauit non reuerti nauigio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac maiorem Phrygiam terrestri itinere peruenerunt Ephesum: & inde rursum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere ferè per singulas ciuitates in multis Herodi gratificatus est, ad eius preces multorum subueniens necessitatibus. Solitus est enim non solùm pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verùm etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem aliũ facilius voti compos factus est. Cúmque etiam ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendum ea quę neminem lædèret, non leue erat momentum & in rege, incitante vel sponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit, & pro Chiis debitam Cæsaris procuratoribus pecuniam persoluit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunque in re singulis opus esset, affuit.

A τὸν ἴδιον κόσμον. αὐτὸς δὲ λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς μιτυλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον ἀφικόμενος, ὡς ἤκουσεν ἐντὸς κυανέων ἤδη πεπλευκέναι τὸν ἀγρίππαν, μετὰ σπουδῆς ὡς ἐκεῖνον. καὶ ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ τε πόντου καταλαβὼν, ἀσμένως δεξιοῦται μὴν ἄφθη τοῖς ναυσὶ φανείσαις. ἀσμένως δὲ ἐφάνη, πολλὴ τοῦ φιλοφρονήσεως ἦσαν, ἅτε καὶ μεγίστην πίστιν εἰληφόσαι δοκιμωτάτου, διὰ νοίας καὶ φιλοστοργίας εἰς τὸν αὐτὸν ἀγρίππαν, τοσοῦτον μὴν πλοῦν ἀνύσαντος τοῦ βασιλέως, οὐκ ἀπολιφθέντος τῆς ἐκείνου χρείας, ἀλλ' μὴ τὰ καταλιπὼν ἀρχεῖα καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων ἐποιήσατο ἐνθάδε. πᾶν γοῦν ἦν αὐτῷ καὶ τὴν σπανὶ ἡδονὴν, εἴτε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, καὶ τοῖς καθ' μέρος σύμβουλος. ἡδὺς δὲ καὶ ταῖς ἀϊσίαις, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ἐκλήθη μὴν δι' τὴν δύναιαν, ἡδίων δὲ διὰ τὴν τιμήν. ὡς δ' αὐτοῖς κατείργασο καὶ τὰ περὶ τὸν πόντον, ὧν ἕνεκεν ἀγρίππας ἐξάλη, τὴν ἀναχομιδὴν οὐκ ἔτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλέουσιν. ἀλλὰ διαμειψάμενοι τὴν τε παφλαγονίαν καὶ καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν δὴ τὴν μεγάλης φρυγίας διεύσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο. πάλιν δὲ ἐξ ἐφέσου διαπλεύσαντες εἰς σάμον. πολλαὶ μὴν οὖν καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν διέτριψαν τῆς βασιλέως χρείας τὴν ἐντυγχάνοντες ἐδέοντο. καὶ δὲ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἦν ἢ διὰ δεξιώσεως, οὐ παρέλειπεν ἐξ αὐτοῦ τὰς δαπάνας ποιούμενος. καὶ τὴν παρ' ἀγρίππα τινὰ δικαζομένων μεσίτης ἦν, ἐπιτεθείκει μενδήτος ἀτυχῆσαι τοὺς δεομένους. ὄντος δὲ καὶ κείνου χρηστοῦ, καὶ μεγαλοψύχου, πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ὑξιώμασιν ὠφέλημα ὄντα μενδήνα τὴν ἄλλων ἐλύπει, πλεῖσον ἢ τὸ βασιλέως ἐποίει ῥοπὴ, προθύμους παρεχόμενος πρὸς τὰς διαπραξείας οὐ βραδυόντα τὸν ἀγρίππαν. ἱλιεῦσι μὴν δὲ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσεν ὑ χίοις τὰ πρὸς τοὺς κρίσαντας ὑπεναντία χρήματα, καὶ τὴν εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν. τοῖς δὲ ἄλλοις καθ' ἕκαστα ἐπαίσατο.

B

C

D

Cap. IIII.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere priuilegia per Romanos concessa.

E

Κεφάλαιον δ'.

Ἐντυγχάνουσι τῷ κτ' ἰωνίας ἰουδαῖοι ἀγρίππα, ἐπὶ ὧν ἠπάτηντο ἕλλησι.

F

POstquam autem ventum est in Ioniam, præstò fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatem questi sunt de indigenarum iniuriis, quòd nec legibus suis eos viuere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere vetarent, adigeréntque se ad expeditiones & munia publica conuertendámque in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos priuilegia. Has querelas vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui causam eorum ageret, qui coram Agrippa, assidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliquot ac dynastis, in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa præstantissime, confugiendi ad potestatum maiorum opem incumbit necessitas: nobis verò etiam

G

Τό τε περὶ τὴν ἰωνίαν αὐτὸν ὑπομενόντων, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὁ τὰς πόλεις ᾤκει φύσει, κτήσεῶν καὶ παῤῥησίας ἐπειλημμένοι. καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον αἷς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐῶντες χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι δίδοναι κατ' ἐπήρειαν τῶν ἐθνικῶν ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τὸ εἰς ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀπαιτουμένων ἀφαιρεῖσθαι, στρατιὰν καὶ λειτουργιὰν ἀναγκάζοντες ποιεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων ἃν ἀφείθησαν ἀεὶ ῥωμαίων αὐτοῖς ὑπερφέροντων, κατὰ τοὺς οἰκείους ζῆν νόμους. τοιαῦτα κατηγορούντων, παρεσκεύαζε μὴν ὁ βασιλεὺς ἀκούσας τὸν ἀγρίππαν αὐτῶν ἀφαιρουμένων. νικόλαον δὲ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων, ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. τοῦ δὲ ἀγρίππα ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὐτῷ σωφρόνως ποιησαμένου, κατασχὼν ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὦ μέγιστε ἀγρίππα τοῖς ἐν χρείᾳ γενομένοις, ἀνάγκη καταφεύγειν ὅτι τοῖς ἀφιλέσθαι τὰς ἐπηρείας αὐτῶν δυνησομένοις, τοῖς ὑ τῶν ἐντυγ-

ὀτυχάνειν καὶ παῤῥησίας. τυγχάνετε δὲ ταύτης οἷους ἄν ξαστο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δι' ὑμᾶς αἰτοῦντες τῷ δεδωκότων, καὶ ταῦτα εἰληφότες μὲν αὐταὶ πρὸ τούτων, οἷς μόνοις δίδοναι δυνάμεις, ἀφαιρούμενοι δ' ὑπ' οὐδενὸς κρείττονος, ἀλλ' εἰς ἴσον ἔχειν αὐτοῖς ἀρχομένους ὁμοίως ὑμῖν ἴσασιν. καίτοι εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἔπρεπε ὅτι τῷ δεδωκότων, ὅτι τοσούτων παρέχον αὐτοὺς ἀξίους, εἴτε μικρῶν ἀρχὸν μὴ καὶ ταῦτα βεβαιοῦν τοῖς δεδωκόσι. οἴγε μέν ὑποδεῶν ὄντες καὶ πρὸς ἐπήρειαν ῥᾴθυμοι ἰουδαίοις, εὐδηλον ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικοῦσι τοὺς εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθοῖς, οἷς οἱ κήπτσοι ἐμβρύπησαν ἐν τῷ καὶ τοιαῦτα δεδοκέναι, καὶ τοὺς δεδωκότας εἰς τὰς χάριτας αὐτῶν ἀβεβαίους ἀξιοῦσι γρᾴθαι. εἰ τις αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων θάτερον ἐθέλοιεν ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη, τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, ἃ τοῖς νομιζομένοις σεβόμενοι θεοῖς, εὖ οἶδ' ὅτι πάντα μᾶλλον αἱρήσονται παθεῖν, ἢ καταλύσαί τι τῆς πατρίου. καὶ γὰρ τοὺς πολέμους οἱ πολλοὶ δι' ταῦτα αἱροῦνται, φυλαττόμενοι μὴ φθαραῖεν αὐτὰ, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, ἣν ταῦτο τὸ συμπᾶν τῷ ἀθεότητον ἦθος δι' ὑμᾶς ἴσχ τούτου μεζόνως, πρὸ ὀξεῖναι καὶ χάριν ἑκάστοις τὰ πάτρια τιμᾶσιν ἄγλ, καὶ δίκαιον. τοῦτο μὲν οὖν οὐκ ἂν αὐτοὶ παθεῖν ἐλόμενοι βιάζονται δρᾶν κατ' ἄλλων, ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴτε τῷ οἰκείαν εἰς θεὸς θοίνης ἀμελοῖεν, εἴτε τὰ οἰκεῖα ποιν αὐσίως καταλύοντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπήσομεν. ἴσα γὰρ δῆμος ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος αὐθεότατος, οἷς οὐ μέζονα ἀναγκαῖον πρόφασιν ἡ θεοσεσία τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, καὶ τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἂν τις ἀκύρους τὰς ὑπὸ τοῦτον εἶ) χάριτας; οὐδεὶς οὐδὲ μαινόμενος. οὐδὲ γὰρ εἰσὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καὶ μέν οὔ πνες ὧν ὑμεῖς ἔνδοτο ἀθεμιεούμενοι, βέβαιον οὐδὲ ἐπὶ τοῖς οὐδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσι ὑπολείπον). καίτοι ἐμοὶ τούτων χάριτας, οὐδὲ μεζόνως ἐνυατὸν ὄζειν. εἰ γὰρ ἐκελοίσαντο τὲν πᾶσαν βασιλείαν, καὶ τὲν ταῦ ἀρχὲν πολλῶν ὄντων ὅσα θεοῖς δι' εὐσεβείαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν, ἔτι κατὰ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι δούλους, ἀλλὰ ἐλευθέρους φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμπρᾶς θεατὲ ὄντων, οὐκ ἔστιν ὑπόφθονα. εἰ δ' ὑμᾶς γὰρ καὶ πάντων δ' τυχοῦμεν, καὶ τούτου μόνε μετέχειν ἠξιώσαμεν ἀκωλύτους τὲν παρίσιν δ' σέβεσθαι ὄφελε λέγειν, ὃ καὶ καθ' αὐτὸ δόξειεν οὐκ ἂν ὑπόφθονον, καὶ θεοῖς τῷ συγχωροῦντων εἶ). τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει τιμώμενον, χαίρει τοῖς ὑπὲρ ἐποῦσι τιμᾶν. ἐθὲν τὸ τῷ ἡμετέρων, ἀπάνθρωπον μὲν οὐδὲν ὄζειν, δυσεβὲς δὲ πάντα, καὶ τῇ συνούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθαιρούμενα. καὶ ὅτ' ὑπερυπὲ ὁμεθα τὰ θεσμίσματα, οἷς χρώμεθα θεοῖς ἅγιον θεσμήμενον τ' εὐσεβείας, καὶ τῷ αὐθεντάτων ὑπὲρ τῶν δυμάτων, πάντ' ἐδόμεν τῷ ἡμεραν αἰτίαν τῇ μαθητῇ τῷ πρεῖ ἕκαστον ἐθὲν καὶ νόμων, μᾶλλον θάτερ ἄλλα πρὸς, ἢ τούτων ἀξιοῦντες εἶ) ὧν αὐκ ἁμαρτησόμεθα. καλὰ μὲν οὖν ἐαν ἐξετάζῃ τις καὶ καθ' αὐτὰ τὰ ἔθη, παλαῖα ἢ ἡμῖν κεῖν μή ποιν δοκεῖ, ὡς αἰτῶν καὶ ἢ χρόνε τιμῆτο δυσεπανόρθωτον εἶ) τοῖς θείοις παρέληφόσιν, καὶ δίκαιον ἐστιν. ἴστον ἡμᾶς ἀφαιρῶν) κατ' ἐπήρειαν, χρήματα μὲν ἃ τῷ θεῷ συμφέρομεν ἐπάνυμα, διαρπάζοντες, καὶ φανερῶς ἱεροσυλῶντες, τέλη ἢ ὑπὸ θεῶν ἐπιδικασθέντα, ἑορτὰς ἀγομένας ὑπὸ δικασθέντων,

impetrandi quæ petimus adeſt fiducia. Neque enim aliud poſtulamus, quàm quod iam antè veſtra beneficentia conceſſum eſt: quódque hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos veſtro ſubiecti ſunt imperio: Atqui ſi magnum eſt veſtrum beneficium, digni ſumus qui id retineamus, hoc ipſo quòd nos dignos eo iudicaſtis. ſin paruum, turpe fuerit, ne parua quidem vos poſſe concedere. Quamobrem ſatis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quoque pertinere, quorum iſti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Quòd ſi ipſo aliquis interroget, malintne vita carere, an patriis inſtitutis, pompis, ſacrificiis, feſtiuitatibus, quibus honores deorum ſuorum concelebrant: ſat ſcio quiduis potius paſſuros quàm diuelli à patriis ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis ſæpenumero ſuſcipiuntur, & huius (qua per vos fruimur) tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuique licet ſuo more viuere, & pietatem colere. Quod igitur ipſi nullo pacto ſuſtinuerint, hoc aliis inferre conantur: quaſi verò non perinde ſit, vel tuam vel alienam pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud conſideremus. Eſtne vlla gens aut ciuitas aut populus, qui non ſummam ſuæ felicitatis in veſtro principatu & Romana potentia collocet? eſt ne qui veſtram gratiam velit eſſe irritã? Nemo ſanè, qui modò ſapiat. Nemo enim eſt, cuius id vel priuatim vel publicè non referat. Atqui iſti dum veſtra nobis beneficia conantur auferre, ne ſibi quidem ipſis vllum ius ſalutum relinquunt, eorum quæ veſtra benignitas conceſſit, quæ tamen ſunt inæſtimabilia. Quale enim vel illud eſt, quòd quum multæ aliæ gentes regibus pareant, hi ſub tutela Romanorum principum in libertate feliciſſimam vitam exigunt? Noſtræ autem res, etiamſi nemo ſit moleſtus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim communi cum reliquis veſtris ſubditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poſcimus, niſi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per ſeipſum eſt inuidendum & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores ſuos ſemper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim eſt in noſtris ritibus quo quiſquam merito offendi debeat? imò quid non coniunctum cum omni pietate ac iuſtitia? Neque enim celamus præcepta vitæ quæ ſequimur, aut ſtudia quæ exercemus: ſed ſeptimo quoque die ab omnibus aliis negotiis vacantes, perdiſcēdis legibus operam damus, iudicantes hanc diſciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus noſtri cùm per ſe quoque in diſquiſitionem vocati, nihil habeant reprehenſibile, nunc vetuſtate etiam, contra quam multi opinantur, conſecrati ſunt: vt non poſſit non eſſe religio, tot ſeculis ſancita deſerere. Hæ ſunt iniuriæ quas iſti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per ſacrilegium diripientes, immunibus tributa imponētes, feſtis dieb⁹ ad lites & negotia

profana pertrahentes, nulla neceſſitate exigente, ſed tantùm in religionis noſtræ contumelia, quam ipſi ſciunt immeritò ſe iniuſtis atque illicitis odiis proſequi. Veſtrum enim imperium omnibus ex æquo conſulens, & beneuolentiam mutuam ſubditorum alit, & obſiſtit odiis. Has iniurias, Agrippa præſtantiſſime, rogamus vt à nobis prohibeas, vtque in poſterum quoque detur noſtris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduerſariis plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id. enim non ſolùm iuſtum eſt, ſed conceſſum etiam veſtra clementia: & extant de hac re multa ſenatusconſulta, in Capitolio æreis tabulis conſecrata, quæ hodiéque leguntur, dubio procul propter expertam noſtram fidem atque beneuolentiam, & alioqui ſacroſancta etiamſi nullum præceſſiſſet meritum: quandoquidem non ſolis nobis, ſed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de priſtinis beneficiis detrahitis, vt ea potius indies præter omnem ſpē reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percenſere præſentis temporis anguſtia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur noſtra officia, omiſſis præteritis, ſatis teſtari poteſt vel rex noſter qui tibi aſſidet. quod enim ille beneuolentiæ aut officij genus familiæ veſtræ nō exhibuit? vbi fides eius deſiderata eſt? quod non in honorem veſtrum excogitauit? ad quā neceſſitatem non primus præſto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda eſt patris huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæſar in Ægypto geſſit cum MM. militū auxiliariorum affuit: in quo ita ſe geſſit, vt tam terreſtribus quàm naualibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tūc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus ſit: cùm potius à principio adducere debuerim literas, quas ea de re Imperator ſcripſit ſenatui, quibus à populo Romano honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc ſolum argumentum ſufficere ad declarandum non immeritò nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam ſperare debuimus, videntes tantùm tibi cum rege noſtro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum eſt nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibúſve votis illum honoraueris: vtque populum epulo exceperis, & mutuis hoſpitalitatis officiis delectatus ſis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipſis Herodis penatibus. Per hæc te obteſtamur in ipſius regis præſentia, nihil aliud quàm vt quæ ipſi conceſſiſtis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum ſe oppoſuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, ſed ſupplicatio tantùm offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, ſed hoc ſolum facto prætexebant, quòd onerosi ſibi eſſent inquilini Iudæi.

εια, καὶ θεραπείας ἄλλας, οὐ κατ' ἀρετὴν τὴν σὴν ἀλλοτριώτατον, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τῆς θρησκείας, ἵνα μὴ συνίσασιν ἡμῖν, μῖσος ἐ δίκαιον οὐδ' αὐτοῖς ἀσύμφορον αὐτοῖς πεποιθότες· ἡ γὰρ μήτηρ καὶ πάντων ἀρχὴ γλυκυμθύμια μία, τὴν μὲν εὔνοιαν ἐνεργὸν, τὴν δύσνοιαν ἀργὸν ποιεῖ τοῖς τοιοῦτον αὐτ' ἐκείνης θεραπευομένοις. ταῦτ' οὖν ἀξιοῦμεν ὦ μέγιστε ἀκήρατα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάζεσθαι μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τῆς ὄντως, μηδ' ἃ μὴ βιάζομεθα τούτοις, ὑπὸ τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ὑμῶν δεδομένα πρότερόν ἐστι, καὶ δυνάμεθα καὶ πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου, καὶ τὰς ἐν τῷ καπιτωλίῳ κειμένας δέλτους, ὑφ' ὑμῶν ἀναγνώσῃ. ἃ δὲ λοιπὸν μὴ ὡς μὴ πείσειαν ἡμέτερα εἰς ὑμᾶς πίστεως ἐδόθη, κυρία ἡ χάρις εἰ μηδενὸς ὑπάρξαντος ἐναρέσασθαι. χρεὼν γὰρ οὐ μόνοις ἡμῖν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τὰ μὲν ὄντα ἐφυλάξαντα, μείζω δὲ τῆς ἐλπίδος ὑπάρχοντες θεραπεύοντες, ἐνεργετεῖτε τῷ κρατεῖν. καὶ δικαίως ἂν τις ἐπιζητήσειεν τὰς ἐκείνων ἀτυχίας, ἃς δι' ὑμᾶς ἔχουσιν, ἀναβεβλημένον ποιῆσαι τὸν κόρον. ἵνα μὲν τοι καὶ δικαίως ἁπάντων αὐτῶν τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ὑπολάβωμεν, ἀρκεῖ πρὸς παῤῥησίαν ἡμῖν τὰ πρότερον σιωπήσασιν τὸν βασιλεύοντα νῦν ἡμῶν, καὶ σοὶ θαῤῥαλεώτερον εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν εὔνοια πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον ἀβεβαίωτος; ποία δὲ πίστις ἐνδεὴς ὄντος; τίς δὲ οὐ γενόντων τιμὴς ποῖα δὲ χρεία μὴ εἰς φανερὸν ὁρᾶν; τί δὴ κωλύει, καὶ τὰς ἡμετέρας χάριτας τῆς εἰς τοσοῦτον εὐεργεσιῶν ἀριθμὸν ἔλθ). δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τὸν τῷ παρόντος αἰτιατέον ἀβεβαιότητι ἀδραγαθίαν ἀναμιμνήσκοντα, ὃς ἀγύπατον εἰσβεβληκότος καίσαρος χιλίους ὁπλίτας βοηθήσας, οὔτ' ἐν τοῖς κατ' ἐμὲ ἀγῶσιν, οὔθ' ὅτε ναῦν ἐδεῖτο δευτέρας ἐξηπάτησεν. καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσων ἐκεῖνοι παρέσχον ὑστέρῳ καίσαρι ἀξιωθῆναι; κἄπειθεν δίον ὑπομνῆσαι τῆς ὁπλιτολαῦς, ἃς ἔγραψε τότε καίσαρ τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμὰς καὶ πολιτείαν ἔλαβεν ἀντίπατος. ἀρκέσει γὰρ ταῦτα τεκμήρια τῆς καὶ τὰς χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, καὶ θαῤῥοῦντα τὸ βέβαιον αὐτῆς αἰτεῖν, παρ' οὗ κατὰ θεότερον μὴ δοθείσης ἐλπίσαι, τὴν τῆς βασιλείας πρὸς ὑμᾶς διάθεσιν καὶ τὴν ὑμετέραν πρὸς αὐτὸν ὁρᾶσιν. ἀπαγγέλλει ἡμῖν ὑπὸ τῆς ἐκείνου φιλίας ὡς μὲν ἐπίβης τῆς χώρας εὐμοιρεῖς, ὡς δὲ ἀπέδωκας τῇ θεᾷ τελείας θυμάτων, τιμᾷ αὐτὸν ὁπτελείαις εὐχαῖς, ὡς ἔτι δῆμον ἑστιάσας, καὶ τὰ παρ' ἐκείνου ξένια ἀποσπάσω. ταῦτα γὰρ πάντα καὶ ἔθνει, καὶ πόλει πρὸς ἀνδρα τοσούτων ὑπάρχοντα πραγμάτων δεξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ἣν ἀπέδωκας τῷ ἰουδαίων ἔθνει, τὴν ἡγεμονίας αὐτῷ ἑστίας. τούτων ὑπομνήσοντές σε, καὶ αὐτὸ τὸ παρόντος καὶ συγκαθεζομένου βασιλέως, ἠξιώσαμεν φθέγξασθαι οὐδὲν, ἃ δι' αὐτοὶ διδώκατε, ταῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ φθείρεσθαι ἀφαιρουμένους. τοιαῦτα δὲ τῶν νικολάου διελθόντων, ἐγένετο μὲν οὐδεμία τῆς ἐλλιπῶν αἰτήσεως κατάστασις. οὐδὲ γὰρ ὡς ἐν δικαστηρίῳ, φθορὰ τῆς προκειμένου διελάμβανον, ἀλλ' ἡ ἐντυξις ὧν ἐδεῖζοντο. καὶ ἐκείνων ἀπολογία μὲν οὐδεμία, τῷ μὴ ταῦτα ποιεῖν. φθάσας ὡς ἔτι χώρων αὐτῆς νεμόμενοι, πάντα νῦν ἀδικοῦσιν.

οἱ δὲ

οἱ δὲ δυσχερεῖς τὸ αὐτοῖς ἐδείκνυσαν, καὶ τῷ τὰ οἰκεῖα A πιᾶν, μηδὲν λυπεῖσθαι οἰκεῖν.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς Ἡρώδης εἰς Ἰουδαίαν ὑποστρέφει.

Συνιδὼν οὖν ἀγρίππας βιαζομένους; ἀπεκρίνατο ταῦτα, δῆλα μὲν τῷ Ἡρώδου θεὸς αὐτὸν δύνοιαν τε καὶ φιλίαν, ἕτοιμος ἂν πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι Ἰουδαίοις ἀξιῶσιν, καὶ καθ' αὑτὰ δὲ δίκαια δοκεῖν, ὡς εἰ μὲν ἐδέοντο καὶ πλειόνων, οὐκ ἂν ὀκνῆσαι, τάχα μὴ λυποῦντα τὸ ῥωμαίων ἀρχεῖν θεραπεύειν. ἐπεὶ δὲ ἃ κὴ θεσπίζουσιν εἰλήφασιν ἄκρα μὴ ψευδῆ, βεβαιοῦν αὐτοῖς ἀνεπηρέαστος ἐν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔθεσι. τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσεν τὸν σύλλογον. Ἡρώδης ἢ θερμῶς καταπάζετο, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν διαθέσεως ὁμολογῶν χάριν. ὁ δὲ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονούμενον, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν αὐτῷ πλεκόμενον, καὶ καταπαζόμενος. κὴ τότε μὲν ἀνεχώρησεν ἀπὸ λέσβου. πλεῖν δ' ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸν ἀγρίππαν προπεμψάμενος ἀνῆλθεν. καταίγεται ἢ εἰς καισάρειαν, ἃ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις πρὸ μάτων ὀπτανδίων τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, συνήγαγεν ἐκκλησίαν πάνδημον. ἦν δὲ πολὺς καὶ τῆς χώρας ὄχλος. ὁ δὲ παρὼν, ἀπολογισμόν τε τῆς ὅλης ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἰουδαίους ὅσοι κὴ τιμὴ ἀσίαν ἦσαν, ὡς δὲ αὐτὸν ἀνεπηρέαστος εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν, διηγήσατό τε σύμπαν ὑπὲρ ταῖς εὐτυχίαις, καὶ τῇ διοικήσει τῆς ἀρχῆς, ὡς οὐδενὸς ἐφαλείποιτο τῷ ἐκείνοις συμφέροντων, ἀγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον τῷ φόρου ἀφίσιν αὐτοῖς τὸ παρῳχηλυθότος ἔτους. οἱ ἢ κὴ τῇ χάριτι, & τῷ λόγῳ διαπρεπεστάτῳ, μὴ πλείστης ἀπήσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ συνευχόμενοι τῷ βασιλεῖ.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἐστασιάσθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἡρώδη, περπεμψάτη μὲν αὐτίπατρον τὸν πρεσβύτατον υἱόν, χαλεπῶς δὲ τὴν περὶ ἀγέλαον φερόντων τῷ ὕβρει.

Προὔβαινε δὲ ἀεὶ τὰ κὴ τῷ ζήλῳ τῆς οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν διάδοσιν, αὐτιμεταλαβόντος μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κὴ τῷ νεανίσκων μῖσος τῆς σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον δυνάμενον κὴ τῆς μητρὸς αὐτῷ εἰς διάνοιαν καὶ θράσος λαμβάνουσης, μηδένα τῷ ὀξὺ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς δυνήσαιτο τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ τῆς ἀνηρημένης. ἐχόντων δέ τι καὶ τῷ νεανίσκων θράσους καὶ δύσνοιαν εἰς τὸν γεγυμνότα, μνήμη τε τῆς μητρὸς οἷα πάθοι ὑπὸ τὴν ἀξίαν, καὶ τῇ τοῦ κρατεῖν ὑπεθυμία, πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐπηγόνει τοῖς θρέπτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τὴν σαλώμην, καὶ τὸν φερόραν, κακοήθειαι δὲ τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μὴ θεαματίας ὑπόβουλοι. τὸ μὲν γὰρ μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ ζῆλος τοῦ μισεῖν, οὐχ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθῆναι, κὴ θρασυνεσθαι θρεπτοῖς δυσχερεῖς ὑπὸ τῆς ἀσφαλείας οἰόμενοι τὸ τῆς ὀργῆς ἀνυπόστολον. οἱ δὲ οὐ τοιοῦτον ζῆλος, ἀλλὰ θεαματικῶς, κὴ κακοήθως ἐχρῶντο τῷ δολοφονίᾳ, θρεπτέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βίαιον ἔσεσθαι θρὸς τὸν γεγυμνότα. τὸ γὰρ οὐκ αἰδεῖσθαι ταῖς τῆς μητρὸς ἁμαρτίαις, οὐδὲ οἴεσθαι δίκαια παθεῖν, ἐπείτα, ἄρκτον ἐν θρὸς τὸ μὴ τὸν αἴτιον δικαιοῦσθαι τιμωρήσασθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. τέλος οὖν ἀνεπλήσθη

A At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patriis legibus viuere.

CAP. V.

Herodes in Iudæam reuertitur.

QVamobrem Agrippa intellecto quòd vim paterentur, sic respondit: se non solùm propter Herodem amicum illis gratificari paratum, sed etiam quia æquum postulare B videantur. quare etiamsi plura petiissent, concessurum se fuisse quicquid saluis populi Rom. commodis concedi posset: nunc quia id tantùm postulent, vt quæ priùs concessa sint rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit C omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis pòst diebus secunda nauigatione vsus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Asiã degentibus. Commemorauit deinde quãtum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis D curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilaratet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione, simúlque munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

E

INterim domesticum dissidium indies augebatur; Salome tanquam hæreditatio odio adolescentes prosequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppresserat, audaciam assumente, & hoc agente ne quis superesset, qui posset vlcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio, quòd adolescentes non optimè erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuitia iactantibus illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercẽtibus & cùm esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi contrà maleuolè ac astutè calumniis viam præstruunt, prouocantes adolescentum ferociam, quam mox erant G apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis, hoc argumento colligẽtes, quòd nec puderet eos talis matris; & iniustè interfectã cõtenderet. Iãq; fabula erat

totius ciuitatis, cunctis simplicitatem adolescentum miserantibus, nec cessante Salome occasiones verisimilis criminationis ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem,& iuueniliter contentiosi, non illius modò vicem, sed suam quoque sortem miserabantur, quòd necesse haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & se quodammodo contaminare illorum contubernio. atque huic dissidio magnum incrementum absentia regis addidit.

IIII. Qui postquam reuersus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tũ à Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus palàm iactantibus non impunè laturos qui matrem interfecissent.his affinxerũt, Archelaum Cappadocem eis spem facere,quòd ope illius peruenturi sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis Herodes turbatus est,tanto magis quòd eadem & ab aliis renunciabantur: & per hęc anteactorum admonebatur,quòd propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissima coniuge diu frui potuerit: futuráq; ex præteritis colligens, & maiorem aliquã calamitatem secuturam timens, planè confusus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris supra spẽ fortuna vtebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia malè cedebant; vt meritò ambigẽdum sit, posítne pensari tãta felicitate externa eius calamitas domestica, an satius esset carere ex æquo vtraque, & intra priuatam fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium qui etiamnum priuatus erat accersere, comprimendísque adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater:nõ quòd vellet sicut postea victus affectu nimio fecit,omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariamnes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, si viderent non esse necesse vt sibi solis seruetur tanti regni successio. quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, putans se iam prospexisse adolescentibus vt posito fastu tractabiliores se patri prębeant. sed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam summam interpretabãtur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter spem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienarum iam ab illis per calumnias,& propensum ad hoc, vt(quod iste vehementer cupiebat) infensior etiam indies fieret.Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tantùm cauens,ne ipse videretur fratrum delator,sed per alios cõsiliorum socios rem ageret,qui neque suspecti essent regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Iam enim complures ad hunc noua spe inflatum colendum se contulerant, & Herodem fucata specie beneuolentiæ

A πᾶσιν ἡ πόλις τῷ τοιούτων λόγων, καὶ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἤλειπτο μὲν ἡ τῷ μειρακίων ἀπειρία, κατίχυε δ' ἡ τῆς σαλώμης ὀπτμέλεια, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς τὸ μὴ ψιθυρὸν λίαν ἐλάμβανε. οἱ γὰρ οὕτως ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς, ἐπῳδὴν κἀκείνῳ, καὶ σφᾶς αὐτοὺς κακῶς ἔλεγον, ἐφιλονείκουν. ἐλεεινὸν μὲν ὥσπερ ἦν ἀποφαίνειν τὸν καταστροφὴν τῆς μητρὸς, ἐλεεινοὺς δ' αὐτοὺς οἱ τῆς ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκάζονται συζῆν, καὶ τῷ αὐτῶν μεταλαμβάνειν. ταῦτα πρὸς μείζονας παρῴνει λόγους ἡ τάσις ἐν ὑποδημίᾳ τ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν ἡρῴδης, καὶ τῷ πλήθει διελέξατο καθὼς προειρήκαμεν, προσεπῆγον οἱ λόγοι, τῷ τε τῆς φερώρας, καὶ τῆς σαλώμης μέγαν αὐτῷ τὸν κίνδυνον εἶ), τὸν τῷ νεανίσκων ἀναφανδὸν ἀπειλούμενον, ὡς οὐκ ἀνέξονται μὴ τιμωρίαν τῆς μητρὸς τὸν φόνον. προσεπίθεσαν δέ τι καὶ ὡς τῆς παρ' ἀγχαλάῳ τῷ καππαδόκης ἐλπίσιν ἐπανήξοιεν, ὡς δ' ἐκείνου πρός τε καίσαρα ἀφιξόμενοι, καὶ κατηγορήσοντες τῆς πατρός. ἡρῴδης δὲ, τεταραγμένος μὲν διὰ τοὺς ἀκούσας τοιούτων ἐξεπλήττετο δὲ μᾶλλον ὅτι καὶ τῷ ἄλλων τινὲς ἀπῄγγελλον. καὶ αὐτὸν ἐπέπληττε τῇ συμφορᾷ ταύτῃ πρῶτα καταλυπούμενος, ὡς οὔτε τῷ φιλτάτων, οὔτε τ σεμνομήνης αὐτῷ γυναικὸς ὤνατο, ἀγαθὰς εἰσηνοημένας παραχὰς κ τὴν οἰκίαν. τότε μέλλον τῷ πρεσβυτέρῳ ἤδη βαρὺ καὶ μείζονι ἐκείνων ὑπολαμβάνων, ἀν συγχύσῃ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. πρὸ γὰρ ὅτου πλεῖστα αὐτῷ τῷ ἐξωθεν, καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς δυτυχίαι αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προστίθει. μάλιστα δὲ τῷ οἴκοι, ἓν μηδὲ προσδοκώμενα, δυσυχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρου προσιόντος ὡς οὐκ αὖ τις αὐτῷ, καὶ παρίχοντος ἀμφίεσιν τὴν ἐπιβολὴν, εἰδὼν τὸν τοσαύτην δυτυχίαν τῷ ἔξωθεν προαγμάτων, ἀλλάξαι τῷ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγεθος τῷ προσὶ τοὺς οἰκείους συμφορᾶν ὑφαφυγεῖν ἐπ τῷ μηδὲ τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι. τὰ μὲν ὁμῷ δὴ καὶ ὑφικείωμ τὸν ζῆτον τοῦτον ὅτι καθαιρήσῃ τῷ μειρακίων, ἕτερον αὐτῷ ἡγούμενον ἰδιωτ δ' ὄντι παῖδα προσήκειν, καὶ τοῦτον ἐδόκει τιμᾶν. σκαλοῦτο δὲ αὐτὸν παῖζ. οὐχ ὥσπερ ἐπ ὑστέρου καὶ πάλιν ὑπῆλθεν αὐτῷ, καὶ παντ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, αἰόμενος δὲ ὑφαιρεῖσθαι τῷ θεάσου τοὺς ἐπ μοριάμμης, ἢ μᾶλλον εἰς τὸ ὑπάρχειν ἐκείνων οἰκοδομῷ αὐτόν. τὸ γὰρ αὔθαδες οὐκ αὖ εἴη παρ' αὐτοῖς οἱ τοῦτο φρονεῖν, ὅτι μὴ μόνοις, μηδὲ ὀξ αὐάγκης ὁ ὑφαδοχὴ τῆς βασιλείας ὀφείλεσ). διὸ ἔ καθάπερ ἔφισθον πρὸ τὸν αὐτάπαξον εἰσήγαγε, οἰόμενος ὀρθῶς ποιεῖν, καὶ καταπαλαίσαι τῷ μειρακίων ὀξύτητα εὐκαίρως χρῆσθαι βελτίοσι. τὸ δ' οὐχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ παισὶν οὐ μετρίως ἐδόκει κεχρῆσθαι τὴ πρὸς αὐτοὺς ὑπηρεσίᾳ, καὶ δῆλος ὢν ὁ ζῆτον αὐτάπαξος, ἀπροσδοκήτως παῤῥησίας πρὸς τῆς ἐ πρότερον οὔσης ἐλπίδ ἀυτεποίησε θ μίσει ἔχειν ὑπόθεσιν κακοῦ, τοῖς ἀδελφοῖς μὴ ὥσχωρεῖν τῷ πρωτείων, ἀλλ' ὑπείκεσθαι τῇ παῖζ, ἤδη ὠφελοχιωμένῃ τῆς ὑφοβολαῖς ἀμ μετακλείσε δ' ὄντος εἰς ὅπερ ἐαυτοῦ πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ γίνεσθαι τοῖς ὑφοβεβλημένοις. ἦσαν οὖν οὔπω παρ' αὐτῷ μόνοι οἱ λόγοι, φυλαττόμενόν δ' αὐτῷ δίξαι τὰ τοιαῦτα καταμηνύσ, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεργοῖς τοῖς αὐτοπτοις, καὶ δῆλα τῷ δύνοιαν τ πρὸς τ βασιλέα πιστὰ θησομένοις αὐτὰ ποιεῖν. ἤδη δὲ πλείους γεγόνεισαν οἱ κἀκεῖνον ἐφ' οἷς ἤλπικεν θεραπεύοντες, καὶ τὸν ἡρῴδην ἐν τῇ δοκεῖν κατ' εὔνοιαν τὰ τοιαῦ-

τὰ τοιαῦτα λέγων ὑπαγώμιοι. ☾ τούτων πολυπραγμονούντων καὶ πίστεως ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ τῶν παίδων ἐπὶ μειρακίων ὁρμαὶ προσεγίνοντο. καὶ γὰρ τὰ δάκρυα πολλάκις ἐπὶ κατ' ἐπήρειαν ἐκκαλούμενα προσέπιπτον. ☾ ἡ μητρὸς ἀνάκλησις, ☾ τὸν πατέρα φανερὸς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους οὐ δι' ἡμέρου ἐλέγχειν ἐπιτιθεῖσα. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῷ πρώτῳ τὸν ἀντίπατρον καὶ φυλακτύλωμα, καὶ μειζόνως πρὸς τὸν ἥδιον ὀξαγγελλόμενα, προσβαίνειν οὐ μικρὰν ἀπεργαζόμενα τὴν τῆς οἰκίας στάσιν. ἀχθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς τὰς διαβολὰς, καὶ ταπεινώσας βουλόμενος, τοὺς ἐκ τῆς Μριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς πλοῦτον ἀνιπάτρῳ παρεῖχεν. καὶ τέλος ἐπιτηδείως ἐπεξεπήγαγε τὴν ἐκείνου μητέρα. καίσαρι γὰρ πολλάκις γράφων ἰδίᾳ καὶ ἰδίᾳ συνίστα ἀσυδαμέτρως. ἀγρίπαν μὲν οὖν ἀπιόντα εἰς τὴν ῥώμην, μετὰ τὴν διοίκησιν τῆς δὴ τῆς ἀσίας διαπεπληρωμένον, πλεύσας ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, ☾ σωτηρίων μόνον τὸν τῶν ἀντιπάτρου ἐπηγάγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς ῥώμην ἀνάγειν μὴ πολλῶν δώρων, καίσαρι φίλον ἐσόμενον, ὡς τὰ δὴ πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ παρεῶσθαι πανταπάσιν ἐκ τῆς ἀρχῆς τὰ μειράκια.

captabant: cúmque per multas eásque inter sè fidas personas hæc ageretur fabula, adolescentes magis etiam quàm antè occasionem illis præbebant. nã & lacrymæ sæpe eis protumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias; & matrem interdum inuocabant, patrémque iam apertè vt parum æquum amicis inculabant. quæ omnia malitiosè ab Antipatri coniuratis obseruabantur; móxque affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouentes domesticum dissidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariamnes filios, maioribus semper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus postremò victus, matrem eius in regiam induxit. Cæsari etiam sæpè pro eo scribens, priuatim hunc diligentiùs commendabat: & cùm nauigaret ad salutandum Agrippam, post decennalem administrationem Asia decessurum, solum ex filiis Antipatrum secum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæsaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protrusis à principatu adolescentibus.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς ἀντίπατρος διαβάλλοντος ἐν ῥώμῃ τοὺς ἀδελφοὺς Ἡρώδης ἄγων δίκην καίσαρι κατηγόρησεν.

Cap. VII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat.

Πρὸς μὲν οὖν πολὺ, καὶ τὸ θρασύτατον εἶναι δοκεῖν ἀντιπάτρῳ προσῆκε τὰ κατὰ τὴν ἀποδημίαν. καὶ γὰρ ἐν τῇ ῥώμῃ πᾶσιν ἐπιφανέστατος ἠφάνιστο, τοῖς φίλοις ἄδηλος ἦν. ἤρετο δὲ τῷ μὴ παρεῖναι μηδὲν ἔχειν ἐξ οἰκείας διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν τῆς παιδὸς εἰπὼν καὶ καθ' αὑτὸν ἀξιώσειεν ὀπεικέστερον εἶναι τοῖς ἐκ τῆς Μριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δὲ δι' ἐννοίας ἔχων, οὐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ πόρρωθεν ἔτι ἀνιάσειν τι καὶ παροξύνειν ἤλπιζεν τὸν πατέρα καὶ τῷ ἀδελφῶν, συνεχῶς ἐπιστέλλων. προέφασιν μὲν, ὡς ὑπὲρ ἀγωνίας αὐτοῦ. τὸ δὲ ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐκ φύσεως κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὸν οὖσαν ἐμπορδύμενος, ἕως εἰς τὸ προσῆκεν τὸν ἡρῴδου ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὴ ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν δὲ τῷ κατοικεῖν εἰς τοιοῦτον ἐκβλύσαι πάθος, ὡς μήτ' ἀμελῶν, μήτ' ἐκ προπετείας ἀμβλυτάνοι, χρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς ῥώμην, ἐκεῖ τῷ παίδων κατηγορεῖν ἅμα καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐκβαῖνε πάθος, ὃ δὴ μέγεθος τῆς ἀσεβείας ὑποπτον ἦν. ὡς δ' ἀπῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην ἐγίνετο μὴ μέχρι τῆς ἀκυλείας πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐπιχώριος. ἐλθὼν δὲ εἰς λόγους, ☾ καιρὸν αἰτησάμενος δὴ μεγάλοις οἷς ἐδόκει δυσυχεῖν, παρεκάλεσε μὲν τοὺς παῖδας, ἤκουσε δὲ τῆς ἐπονοίας, ☾ τῆς διαχρήσεως, ὡς ἐλθεῖν ἔχουσιν ἅπαντα τρόπον ἑαυτοῦ δακόντας μισεῖν τὸν ἑαυτῶν πατέρα, ☾ μεταχειρίσασθαι τὴν βασιλείαν ὡμοτάτῳ τρόπῳ δυναμένους. ὁ δὲ οὐδὲ θνήσκων ἐξαναγκης μᾶλλον ἢ πείσῃ δυναμένην τῷ δεμνίῳ παρὸς αὐτὸ δίστεγον τῷ δὴ καίσαρος ἐξουσίαν ἔχοντος. τοῖς δὲ οὐχ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ μὴ ταύτης στερεῖν τὸ ζῆν ἔλαττον λόγος, εἰ μόνον δύνασθαι τὸν πατέρα συνηθεῖν. οὕτως ἄχρι οὗ πρὸς μικρὸν ἐπιτηκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν μῖσος. καὶ ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκαθεῖσαν

Ἦν περιήγησις οὐ μετρίως ἀντιπάτρου πρὸς δόξαν καὶ πρωτεῖα τῶν βασιλικῶν παίδων ἐπιφανεστάτη. ἐπίσημος γὰρ ἐκ τῶν πατρῴων γραμμάτων ἐν ῥώμῃ πᾶσι τοῖς φίλοις ἐγένετο. ἓν δὲ ἐνεπόδιζεν τὸ μὴ παρεῖναι μηδὲν ἔχειν ἐξ οἰκείας διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν τῆς παιδὸς εἰπὼν καὶ καθ' αὑτὸν ἀξιώσειεν ὀπεικέστερον εἶναι τοῖς ἐκ τῆς Μριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δὲ δι' ἐννοίας ἔχων, οὐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ πόρρωθεν ἔτι ἀνιάσειν τι καὶ παροξύνειν ἤλπιζεν τὸν πατέρα καὶ τῷ ἀδελφῶν, συνεχῶς ἐπιστέλλων. προέφασιν μὲν, ὡς ὑπὲρ ἀγωνίας αὐτοῦ. τὸ δὲ ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐκ φύσεως κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὸν οὖσαν ἐμπορδύμενος, ἕως εἰς τὸ προσῆκεν τὸν ἡρῴδου ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὴ ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν δὲ τῷ κατοικεῖν εἰς τοιοῦτον ἐκβλύσαι πάθος, ὡς μήτ' ἀμελῶν, μήτ' ἐκ προπετείας ἀμβλυτάνοι, χρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς ῥώμην, ἐκεῖ τῷ παίδων κατηγορεῖν ἅμα καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐκβαῖνε πάθος, ὃ δὴ μέγεθος τῆς ἀσεβείας ὑποπτον ἦν. ὡς δ' ἀπῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην ἐγίνετο μὴ μέχρι τῆς ἀκυλείας πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐπιχώριος. ἐλθὼν δὲ εἰς λόγους, ☾ καιρὸν αἰτησάμενος δὴ μεγάλοις οἷς ἐδόκει δυσυχεῖν, παρεκάλεσε μὲν τοὺς παῖδας, ἤκουσε δὲ τῆς ἐπονοίας, ☾ τῆς διαχρήσεως, ὡς ἐλθεῖν ἔχουσιν ἅπαντα τρόπον ἑαυτοῦ δακόντας μισεῖν τὸν ἑαυτῶν πατέρα, ☾ μεταχειρίσασθαι τὴν βασιλείαν ὡμοτάτῳ τρόπῳ δυναμένους. ὁ δὲ οὐδὲ θνήσκων ἐξαναγκης μᾶλλον ἢ πείσῃ δυναμένην τῷ δεμνίῳ παρὸς αὐτὸ δίστεγον τῷ δὴ καίσαρος ἐξουσίαν ἔχοντος. τοῖς δὲ οὐχ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ μὴ ταύτης στερεῖν τὸ ζῆν ἔλαττον λόγος, εἰ μόνον δύνασθαι τὸν πατέρα συνηθεῖν. οὕτως ἄχρι οὗ πρὸς μικρὸν ἐπιτηκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν μῖσος. καὶ ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκαθεῖσαν

Ea peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illustris enim factus est Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum molestè ferebat, quòd non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem se præberet erga Mariamnes filios. Hæc assiduè cogitans non desistebat à proposito: & absens quoque per literas exacerbabat patrem in eos, quasi de incolumitate ipsius solicitus, sed reuera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus esset adolescentibus. Sed cùm repugnaret huic affectui, timerétque ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accusare apud Cæsarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios. quò postquam peruenit, non inuentum ibi Cæsarem Aquileiam vsque persecutus est: & cùm veniſſet in colloquium, rogasséterque vt de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coràm filios accusauit insolentiæ tentatíque veneficij, conquerens eò processisse illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cùm sibi per Cæsarem libera potestas permissa sit relinquendi eum successorem, qui in pietate erga patrem sit constantior. illos verò etiamsi principatus non accedat, cõtentos esse patris exitio, idque etiam cum suæ vitæ periculo quærere: tam immane ac sceleſtũ odium inueteratũ esse in eorũ animis. Eã calamitatem diu toleratam nunc demum se cogi

aperire Cæsari, & aures eius talibus inquinare sermonibus. & quo tandem suo merito? quáve iniuria? aut quomodo eos æquum putare, vt quem ipse principatum longo tempore per multa pericula quæsisset, eius non sinant esse dominum, nec liberam potestatem permittant relinquendi eius cuicunque per pietatem hunc honorem pro merito, vt ad hoc præmium spectantibus maior fiat de pietatis officiis contentio: maximè cùm saluo naturæ iure ne fas quidem sit illis cogitare tale aliquid. neminem enim posse affectare parentis regnum, nisi qui eiusdē optet interitum, quandoquidem viuo non detur succedere. Se quidem nihil passum illis deesse eorum quę regiis liberis ab amantissimo patre præstari conueniat, non ornamenta, non ministerium, non delicias, coniugia quoque procurasse illustrissima, alteri suæ sororis. alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et quod maximum sit, ne post talia quidem ausa patria se potestate in eos vsum, sed ad communem benefactorem Cæsarem adduxisse, & decedentem ex iure vel patris violati, vel regis per insidias appetiti, ex æquo se cum eis apud talem arbitrum disceptare, rogare tamen ne impune sit illis tantum facinus, néve ipse cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat post tam nefarios conatus solem inspicere, & impunitatem auferre post proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina postquam Herodes magna vehementia filiis obiecit coram Cæsare, adolescentes qui ne loquente quidem illo continere lacrymas poterant, cum verò perorata causa toti in fletus effusi sunt, nullius quidem tantæ impietatis sibi conscij, grauem tamen accusatorem patrem sustinentes: quòd neque decorum esset contra eum liberè dicere, neque tutum causam suam deserere. Quamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miserationem sibi quærentes, & hoc ipso soliciti, ne viderentur perturbante conscientia, defensionem sui expedire non posse, cùm potius iuuenili imperitia & consternatione impedirentur: quod tamen Cæsaris prudentiam non latuit. adeóque omnium quotquot aderant mouebant misericordiam, vt ne pater quidem accusator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Cap. VIII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obseruauerunt & illum iam flecti & Cæsarem, cæterósque partim condolentes sibi, partim etiam non temperantes à lacrymis, alter illorum Alexander versa ad ipsum patrem oratione, sic aggressus est obiecta diluere: Pater, quàm beneuolo sis erga nos animo, satis declarat hoc ipsum iudicium. Si enim aliquid triste de nobis statuisses, nunquam ad omnium seruatorem nos adduxisses. poteras enim vel pro regia, vel pro patria poestate insontes animaduertere. cæterùm adducere nos Romam, & hunc testem ac arbitrum facere, seruare volentis argumentum est. nemo enim

ημῶν ἐξηγεῖσθαι καίσαρι, καὶ μαίνεσθαι αὐτοὺς τὰς αἰτίας τοιούτους λόγους. καί τοι τί μὲν εἶπον παθόντες ἐξ αὐτοῦ δυστυχές; ὅτι τίνι ἢ μείονι δαίμονι δαρύνοντος; πῶς δ' οἷόν τε ἦν δίκαιον εἶναι αὐτὸς ἑκτήσατο πολλοῖς χρόνοις καὶ κινδύνοις ἀρχὴν, ταύτης οὐκ ἐᾶν κύριον εἶναι, κρατεῖν τε, καὶ δίδοναι πρὸς κατ' ἀξίαν; ὡς τό γε μὴ τὴν ἄλλων ἄθλων δυσεβείας ἀντίδοσιν τοῦ μέλλοντι ποτὲ ὑφήσεσθαι τοιούτῳ τὸ ἐπιμελές τε καὶ τὸ ἀμοιβῆς τοσῆσδε ὅσης ἐπιτυγχάνειν. ὅτι δὲ μηδὲ δυσεβὲς αὐτοῖς ἐφ' τούτου πολυπραγμονεῖν, δῆλον. ὁ γὰρ ἀεὶ τὸ ἐκεῖ τῆς βασιλείας ἐνθυμούμενος, συγκαταλογίζεται τὸν θάνατον τῷ γεγυμνάσθαι, μὴ ὃν ἄλλως οὐκ ἔστιν τοῦ κρείττονος ἐφάπτεσθαι. αὐτὸς δ' ὅσα βασιλευομένοις, καὶ βασιλέως παισὶν οὐχ ὑστέρησεν, μέχρι τοῦ ἐπιθυμεῖν ἀδελφοῖς, οὐ κόσμον, οὐχ ὑπηρεσίαν, οὐ τροφὴν, ἀλλὰ καὶ γάμους τοὺς ἐπισημοτάτους παρεχόμενος, τὴν μὲν, ἐκ τοῦ ἀδελφῆς, ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ Ἀρχελάου τοῦ βασιλέως θυγατέρα συνοικίσας. τὸ δὲ μέγιστον οὐδὲ ἐπὶ τοιούτοις ἐπὶ ἔσχεν ἐξουσίαν ταύτην κατ' αὐτοῦ χρησάμενος· ἀγαγὼν ἐπὶ τὸν κοινὸν εὐεργέτην καίσαρα, καὶ παρελόμενος αὐτοῦ πᾶν ὅσον ἢ πατὴρ ἀσεβούμενος ἢ βασιλεὺς ἐπιβουλεύόμενος δύναται, κείσεως ἰσοτιμίᾳ παρεσκεύαζε. δήπου μόνοι μὴ πάντα πάσαν αὐτὸν ἀπιμώρητον γενέσθαι, μηδ' ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, οὐδ' ἐκείνοις λυσιτελοῦντας ἐφ' οἷς ἐνθυμήθησαν ὁρᾶν τὸν ἥλιον, εἰ νικῶν ἀμφιβόλοις ἐργῳ μέγιστα τῷ αὐθεντοκτόνων καὶ δράσαντας καὶ πεισομένους. Ταῦτα Ἡρῴδης ἐμπαθῶς ἠτιάσατο τοὺς παῖδας καίσαρι παῖς αὐτοῦ παῖδας. τῷ δὲ πεπεῖσθαι μὲν καὶ λόγου δάκρυα καὶ σύγχυσις ἦν, μᾶλλον δ' ἐπὶ καταπεπωκὼς Ἡρῴδης τὸν λόγον. τὸ μὲν γὰρ ἔξω τοιαύτης ἀσεβείας γενέσθαι, τὸν λόγον πιστὸν εἶδον ἐν τῇ συνειδότι, τὸ δ' ἐν τῷ πατρὸς ἐπιφέρεσθαι τὰς ἐγκλήσεις, δυσπαλόγητον, ὥσπερ ἦν ἔδοξεν, οὐκ ἀνέχεσθαι τοὺς οὐδὲ τὸ καιρὸν παρρησίαν λόγου τοῦ πρὸς τὸν κρείττονα, εἰ μέλλοιεν ἐκ βίας ἀεὶ καὶ ἐπ' ἀπορῶν ἐλέγχειν πεπλασμένον. ἦν οὖν δάκρυα τὸ δ' ἐν ἀδῆ λόγῳ, καὶ δάκρυα, καὶ τέλος αἰμαγὴ συμπαθείᾳ, δεδοικότα μὲν εἰ δόξειεν ἐκ τοῦ συνειδότος ἡπᾶσθαι, ῥᾳδίαν δ' οὐχ ὑπερβαλλόμενον τὴν ἀπολογίαν ὑπονοίᾳ καὶ ταραχῇ ἧς ἐπεπόνθεσαν. οὐ μὴν ἀφῆκαν καίσαρα ὑπολιπεῖν αὐτοὺς ὡς εἶχον ἀσύντακτον ἐπιτιμῆσαι τὰ μὴ κατ' εὐσέβειαν ἀπεπόντων, ἀλλὰ ἐξ ἀπορίας καὶ μεθίστησιν ἀνεῖπεν. ἐλεγχοὶ τε ἐγένοντο τοῖς παισὶν ἰδίᾳ, καὶ τὸν πατέρα ἀδικήσαντα ἀλλήλοις τε παῖδα συμπαθῆσαι.

Κεφάλαιον η'.

Ἀλεξάνδρου ἀπολογία, καὶ διαλλαγὴ πρὸς τὸν πατέρα.

Ἐπεὶ δὲ συνῆδον ἐαυτοῖς ἅπαντα, καὶ παρ' ἑαυτοῖς, καὶ ἐνώπιον καίσαρος, καὶ τῶν ἄλλων ὧν ἔκρυπτον, τὰς μὲν συναλγήσεις, ἀπορίας δὲ συναλλήσεις, δάκρυα αὐτῶν ἀλλέξανδρος, ὑπακαλεσάμενος αὐτὸν, ἐπιχειρεῖ διαλύειν ταῖς αἰτίαις, καὶ πατέρ εἶπεν, ἢ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς εὔνοια δῆλον, καὶ παρ' αὐτὸν τὸ κρῖσιν· οὐκ ἂν γὰρ εἰς ἐμὲ σῴζοντα σεαυτὸν ἐφήκαμεν, ὑπὲρ τὸ πάντα σώζοντα σεαυτὸν γαμεῖν. καὶ γὰρ ἐξὸν, πατρῴους μὲν ἀξιώσαι σε βασιλεῖς, πατρίδος δὲ ὡς πρὸ τοὺς ἀδικοῦντας ἐπεξιέναι. τὸ δὲ εἰς ῥώμην ἄγειν, καὶ τῶν παίδων μάρτυρα, σώζοντος ἦν. ἐκλύειν γὰρ

ἀποκτεῖναι τινὰ θεραπεύμενος, εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἄγῃ. τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. οὐ γὰρ ἂν ὑπωμοσίαις μόνον ἐπ ζῶμεν, εἰ τοιοῦτον ἠδικηκέναι πατέρα πεπιστεύμεθα. καὶ μήποτε τοῦτο ἐκείνῃ χεῖρον, αὐτὴ τὴν τεθνεῶσαν μηδὲν ἀδικοῦντας, τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑποπτεύομένους. εἰ μὲν ἦν δίκης λόγον ἡ ἀληθείας ἡ παῤῥησία μακάριον καὶ σὲ πεῖσαι, καὶ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν. εἰ δ' οὕτως ἡ διαβολὴ κραταιά, θεὸς ἡμῖν ὁ νεὼ ἥλιος. ὃν τι δεῖ βλέπειν μετὰ τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν φαίης βασιλείας ἐπιθυμεῖν, δι' ἃς ἐμοὶ εἰς νέους αἰτίας, καὶ τὸ θεοσεβείας τῷ τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐκ τῆς πρώτης τῷ νεῷ ἀτυχίας ἐξεργάζεσθαι. βλέψον δὲ εἰ μὴ κοινὰ ταῦτα καὶ πᾶσιν ἐμοίως λέγεσθαι δυνησόμενα. κωλύσῃ γὰρ οὐδὲν τὸν βασιλεύοντα, παῖδες εἰ εἰσὶν νέοι καὶ μητὴρ αὐτῶν ἀποθανοῦσα, πάντας ὑποπτους εἶναι τοῦ πατρὸς ἐπιβουλοις δοκεῖν. ἀλλ' οὐ τὸ ὕποπτον πρὸς τοιαύτην ἀσέβειαν ἀρκετόν. εἰπάτω δή τις ἡμῖν εἰ τοιαύτην τοιοῦτον, ᾧ καὶ τὰ μὴ πιστὰ πίστιν εἰώθασιν ὑπὲρ διαφορᾶς λαμβάνειν; φαρμάκου δεδασκόλην ἐλέγχειν δυνατή τις, ἢ συνωμοσίαν ἡλικιώτῃ, ἢ ἀφθορέα οἰκέτῃ, ἢ γράμματα καὶ σοῦ γεγραμμένα; καίτοι τούτων ἕκαστον ἔδει ὅπη μὴ γλυκύμορον ἐκ διαβολῆς ἐπλάσθη. χαλεπὸν γὰρ οὐχ ὁμονοοῦν οἶκον ἐν βασιλείᾳ καὶ τὴν ἀρχὴν ἰδιοῦσθαι φύσει παθόντα δυσεβείας, συμβαίνει, πολλάκις αἰτίαν γενέσθαι τοῖς πονηροτάτοις ἐλπίδων, δι' ἃς ἕκαστοι μίσος ὑποτοπολὴν ποιεῖν καὶ κακοηθείας. ἀδίκημα μὲν ἦν, οὐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τὰς δ' διαβολὰς, πῶς ἂν λύσαιμεν, ὁ ἀκοῦσαι μὴ θέλων; ἐλαλήσαμεν τι μὴ παῤῥησίας; οὐκ εἰς σὲ, τοῦτο γὰρ ἦν ἄδικον, ἀλλ' εἰς τοὺς οὐδ' ὅτι λελάληται μὴ σιωπῶντας. τὴν μητέρα τις ἡμῶν ἔκλαυσεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν οὐκ ἀξίων. ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν, ἧς ἔστι μὲν ἔχοντα τὸν πατέρα; τί δὲ θέλοντες; εἰ μὲν εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων ὥσπερ εἰσὶν, ἐκενώσαμεν δῶμεν; εἰ δ' οὐκ εἰσὶν, οὐκ ἐλπίζομεν; ἢ σὲ διαχειρισάμενοι κρατήσειν τῆς βασιλείας προσεδοκήσαμεν, οἷς οὔτε γῆ βάσιμος, οὔτε πλωτὴ θάλαττα μὴ τοιοῦτον ἔργον. ἢ τῷ ἀρχομένων δυσέβεια, δὲ θρησκεία τῶν παντὸς ἔθνους, ὑπείληπται δὲ παῤῥοκτόνους ὀφθῆναι τῶν τεκνώντων, εἰς τὸ ἁγιώτατον ὑπὸ σοῦ καταδαδισμένα ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ καὶ τῶν ἄλλων κατεφρονήσαμεν, ἐδυνάμεθά τις φονεύσας, ἀπιμώρητος μεῖναι, ζῶντος καίσαρος; οὔτ' ἀσεβεῖς οὕτως ἐγνώμησας, οὔτε ἀλογίστους, ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἢ σοὶ κακῶς εἶχεν. εἰ δὲ μήτ' αἰτίας ἔχεις, μήτ' ὀφθοῦλας δι' εἰκοτας, τί σοι πρὸς πίστιν αὐτάρκης τοιαύτης δυσεβείας; ἢ μητὴρ τέθνηκεν. ἀλλά τοι τὰ κατ' ἐκείνην, δὲ παρεξύνῃ ἡμᾶς ἀλλὰ νουθετεῖν ἐδύνατο. πλείω μὲν ὑπολοιδῆς βουλόμεθα, λόγον δ' οὐκ ὀφθαλμίζεται τὰ μὲν γλυκύμενα, διότερ ὀφθῆναι τοῦ πάντων δεσπότου καίσαρος μεσιδίοντι ἢ παρόντα καιρὸν, συνεθίμεθα ταύτην τὴν συνθήκην, εἰ μὲν αὐτόπτον ἐξ αὐτοῦ τῆς ἀληθείας τὰ πρὸς ἡμᾶς δέξεσιν ὅπως λαμβάνῃς ὦ πάτερ ζήσωμεν, δὲ δ' ὄντως μὲν δυτυχῶς. δεινὸν γὰρ τὰ μεγάλων κακῶν καὶ ψευδῆς αἰτία. παρούσης γὰρ πρὸς ὀργὰς δίας, σὺ μὲν σεαυτῇ καὶ σαυτὰ δυσεβείαν μόνε, δώσομεν ὁ λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. ἔχθιστος ὁ βίος ἡμῖν τίμιος, ὡς ἔχῃ αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ τῆς διαβολοῦντος. τοιαῦτα δὲ λέγοντος, ὅτε καίσαρ ἐδὲ πρέπειν

A ad fana ac templa adducit quem velit perdere: quod sanè cauſam noſtram aggrauat, qui quidem ipſi nos indignos vita cenſemus, ſi ſuſtinenda ſit læſæ erga talem parentem pietatis opinio. quanto enim ſatius mori innoxios, quã tanti ſceleris ſuſpectos viuere? Quare ſi veritati ſatis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel cuaſo diſcrimine. Quod ſi vincit calumnia, ſuperuacaneum fuerit nos ſolem hunc cernere. quid enim hoc non amota ſuſpicione profuerit? Videtur quidem in

B noſtram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obſecro, an non idem crimen in quemuis noſtri ſimilem torqueri poſſit. Nihil enim prohibet quicunque rex habeat liberos defunctæ matri ſuperſtites, eos in ſuſpicionem vocare, quaſi patri ſtruant inſidias. Sed ſuſpicio non ſufficit in impietatis crimine. age proferat qui poteſt argumentum

C tentati facinoris, quod aliquam fidem calumniæ valeat aſtruere. Potéſtne quiſquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æqualibus, aut corruptos precio famulos; aut ſcriptas contra te literas? cùm tamen horum ſingula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res eſt diſſidens inter ſe regia: & ſpes principatus, quem tu ais pietatis præmium, ſæpe ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuin-

D ci poſſumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures quî poſſumus? Sed liberius quaſdam voces iecimus. At non in te pater; quod nefas eſſet, ſed in eos qui quicquid audiunt, effutiunt. Matrem aliquis noſtrum defleuit. at non quia mortua ſit, ſed quia etiam poſt mortem, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affectamus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, ſicut re vera contigerunt, an non co-

E natus noſter eſt ſuperuacuus? Sin minus, certè ſperare licet. An te interfecto ab his expectari poſſet ſucceſſio, quos poſt tam atrox facinus nec terræ laturæ ſint, nec maria? Quid ſubditorum pietas, & totius gentis religio, tuliſſet ſcilicet parricidas ſcelere parto regno potiri, & ſanctiſſimum à te inſtauratum templum ingredi? Quid, ſi cęteros contemneremus, poſſétne quicunque interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæſare? Non tam impios genuiſti

F neque tam ſtultos, ſed infortuniores fortè quã tuis etiam rebus eſt conducibile. Quòd ſi neq; quod accuſes, habes, neque quicquam deprehendiſti, quid tibi poteſt tantæ impietatis fidem facere? Quia mater periit. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm irritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, ſed quid opus eſt excuſare quæ nunquã facta ſunt? Quare ab omnium domino Cęſare,

G & nunc noſtro arbitro, hoc tantum petimus, vt ſi re vera de nobis ſuſpiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miſerius quàm temerè inſimulari criminis grauiſſimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate ſalua: noſtramet sẽtẽtia dãnemur. nec enim vſq; adeò chara nobis eſt vita, vt eã cum autoris moleſtia retinere velimus. His verbis & Cæſar ne antè quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quòd intentis in Herodem oculis ipsum quoque permoueri animaduerteret: & quotquot præsentes aderant solicitudo cepit de iuuenibus non sine regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, iuuenúmque in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit: manentibus reis in eodem habitu, & B
prę mœstitia humẽtes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, vt videretur rex ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tam temerè criminationem aggressus sit. Postremò Cæsar aliquantisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui insontes peccasse pronunciauit, quòd non tales se parenti præstitissent, vt nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autem rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filiis. C
Periniquum enim esse habere eum fidem talibus calumniis: & posse illos in posterum mederi offensis prioribus & redintegrare mutuũ amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres vtrinque diligentius coleretur pietas. Post hãc admonitionem iuuenibus innuit. Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vnum post alium complectitur, compatientibus omnibus qui aderãt tam ingenuis quàm famulis. Tum igitur post D
actas Cæsari gratias vnà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes c c c. talentis Cæsarem donauit, munera edentem Romæ, & congiarium diuidentem populo. Cæsar vicissim ei donauit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi eius commisit: aliisque hospitalibus officiis honorato, liberam potestatem permisit eligendi successorem quem- E
cunque è filiis, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cùm ille iam pararet facere, negauit se commissurum quin ille quàm diu viueret tam regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis rex rursum Iudæam repetit. Quo absente Trachonitæ, non parua ditionis pars ab eo defecerant, sed opera ducum quos in regno reliquerat perdomiti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterùm Herodes & filij nauigãtes cùm appulissẽt F
Eleusam oppidum Ciliciæ, quod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is excepto rege perhumaniter, multum gauisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander eius gener egregiè refellisset obiecta crimina: datisque vicissim regiis muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarratáque humanitate Cæsaris, & aliis rebus quas illos quoque scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicósque & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro- G

πιστεύων τῷ μεγέθει τ̃ δ̓ιαβολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξελάτλεζε, & συνεχὲς εἰς τὸν ἡρῴδ̃ην ἀπέβλεπεν ὁρῶν κἀκεῖνον ὑποσυρχωύόμενον. ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν, ἐνεπεπλώκει, καὶ φόβος τὴν αὐλὴν ἐλάμβανε, δῆλον ἐπὶ τῷ βασιλεῖ. τὸ γὰρ ἄπιστον τ̃ δ̓ιαβολῆς & τὸ φόβος τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλιφνὸν, ἐποιεῖτο βούθεσθαι. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπῇδε & τῷ λόγῳ διξιὰς καὶ μὴ φερνήσεως ἀπήντησεν ἀλίξανδρος. ἐμοὶ δ̓ ἐδόκει ἐκείνοις ἐπὶ ταυτὸν χῶμα κλαίουσα μᾶλλον ὅμως καὶ συὶ κατηφείᾳ πρὸς τ̃ γῆν νενευκόσιν. ἐκ δ̓ ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς, ἐξ ὧν αὐτ̃ ἐπῆλθεν ἀλόγα κατηγορηκέναι, δι᾽ ἃ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας πάνυ ἐδεῖτο. καίσαρ δὲ μικρὸν διηχώ, τοὺς μὲν νεανίσκους, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς δ̓ιαβολῆς δοκοῦσι, αὐτόγε τοῦτο ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς φανῆναι τοῖς παροῦσι, ὡς μηδὲ ὑφυέσθαι τὸν ἐπ᾽ αὐτοῖς λόγον. ἡρῴδην δ̓ παρεκάλει πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόμενον δ̓ιαλλάττειν τοῖς παισίν. ἐγὼ δὲ εἰ δίκαιον, ἐδόκει πιστεύειν τὰ τοιαῦτα καὶ τ̃ ἐξ αὐτοῦ δύνασθαι τὴν μετάνοιαν ἀμφοτέρους ἐκ μόνου ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παρεξύσαι δ τὴν δύνοιαν, ἐν ᾧ τὸ φοβεῖσθαι ἐκάτερον τ̃ ὑποψίας δπολογούμενοι, αὖθις πλείονι φιλίᾳ ἀλλήλους ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι τοιαῦτα παθεῖν, οἷόν τε τοῖς νεανίσκοις ἐκείνων δ βουλομένων ὑποπεσεῖν δίκην δώσειν, φθάσας λαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύοντας, παρεκάλεσε παρίκασιν ἐν μέρει φιλήσοντας, ὡς μηδένα τῆς φιλοτυγχανόντων, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπαθῆ γνῶναι. τότε μὲν οὖν διαχεισήσαντες καίσαρι, μετ᾽ ἀλλήλων ἀπήεσαν, καὶ συὶ αὐτοῖς αὐτίπατρος ὑποκειόμενος ἐφηδέσθαι ταῖς δ̓ιαλλαγαῖς. ἐν δὲ ταῖς ὑστέραις ἡμέραις ἡρῴδης μὲν ἐδωρεῖτο καίσαρα τεσσαράκοσίοις ταλάντοις, θέας τε καὶ δ̓ιανομὰς ποιούμενος τῷ ῥωμαίων δήμῳ. καίσαρ δὲ αὖτῷ τὰ μετάλλου τὰ κυπρίων χαλκοῦ τὴν ἡμισείαν ἀφῆκεν καὶ τὰς ἡμισείας τὴν δ̓ιαμέλησαν ἔδωκεν, & τἆλλα ξενίαις, καὶ καταγωγαῖς ἐτίμησεν, & φόβῳ τ̃ βασιλείας αὐτῷ τ ἐξουσίαν ἐφῆκεν, ὃν αὐ αἱρῆται τῷ παίδων δ̓ιάδοχον καθιστάναι, ἢ καὶ δ̓ιανέμειν μέρος ἑκάστῳ τ̃ς τιμ̃ς εἰς πάντας δεδιδυσμένης. ἐκείνῳ δ̓ ἤδη θέλοντος αὐτὸ ποιεῖν, οὐκ ἐδικαίωσεν ἔφη ζῶντα μὴ καὶ τ̃ς βασιλείας καὶ τῶν παίδων κρατεῖν. ἐδὶ τούτοις ἐπανῆκεν πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν. ἀποδημοῦντ& δὲ, οὐ μικρὸν μέρος ἀπέση τ̃ς ἀρχ̃ς, τὸ φόβῳ τὸν τραχῶνα, καὶ τούτους οἱ καταλειφθέντες σεστηνοὶ χειρωσάμενοι, πάλιν ὑπακούειν ἐδιάγκασαν. ἡρῴδης δ πλείονι συὶ τοῖς παισὶν, ὡς ἐγένετο κατ᾽ κιλικίαν ἐν ἐλευσῖνι, τῇ μεγαλομασμένῃ νεῷ σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὸν βασιλέα τ̃ς καππαδοκίας ἀρχέλαον. ὃς αὐτὸν ἐσδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενο& δὲ τὰς τῷ παίδων δ̓ιαλλαγαῖς, καὶ τῷ τὸν ἀλέξανδρον, ὃς εἶχεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα τὰς αἰτίας δπολελύθαι. δωρεαῖς τε αὐτέδοσαν ἀλλήλοις, αἷ εἰκὸς βασιλεῖς. ἐντεῦθεν ἡρῴδης, δὲ ἰουδαίας ἐλθὼν, κ᾽ χλόμενος ἐν τῷ ἱερῷ, θεὶ τῷ πεφευγμένων κ᾽ τὴν δ̓ημόσιαν δ̓ιαλέγετο, τὴν καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφροσύνην, καὶ τἆλλα δ̓ιξιὼν ὅσα κ᾽ μέρος αὐτῷ πεπραχθότα συμφέρειν ἠγεῖτο κ᾽ τοὺς ἄλλους εἰδέναι, τέλος δὲ τὴν παιδείαν τῷ παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον τοὺς θεὶ τ αὐλὴν, καὶ τὸ λοιπὸν πλ̃ῆθος εἰς ὁμόνοιαν θεὸν καλῶν,

κ᾽ τοὺς

καὶ τοὺς ὑοὺς μετ' αὐτὸν ἀποδεικνύων βασιλέας ἠνέ-
δραι, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα καὶ τοὺς ἐκ Μαριάμ-
μης Ἀλέξανδρον, καὶ Ἀριστόβουλον. ἐν δὲ τῷ τότε πάντας
ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην
ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γήρᾳ παραπολιζόμενον, ἐν ᾧ
τῷ χρόνου τὸ πρὸς ἀρχὴν εὐπειθέστατον ἔχειν, οὔτε
τοῖς ἄλλοις ὅπλοις δεόμενον ἐλαττούμενον, ἃ δύναται
καὶ βασιλείας κρατεῖν, καὶ παίδων ἄρχειν. τοὺς τε ἡγε-
μόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς σφᾶς βλέποιεν αὐ-
τὸν, ἀταράχου ἕξειν τὸν βίον ἔχειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν
εὐδαιμονίας ἐξ ἀλλήλων ἕξειν. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφῆκεν
τὴν ἐκκλησίαν τοῖς πλείστοις μὲν ἀρεστὰ διειλεγμένος,
ἐνίοις δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῆς
ἐλπίδων ἃς ἐνεδίδου τοῖς παισὶν, ἐτεταράχει τὰ πολλὰ,
καὶ νεωτέρων ἐφίεμένα.

Κεφάλαιον Θ'.

*Ὡς ἀγῶνας ἦγε πενταετηρικοὺς ἡρώδης ὀνομαστοὺς
Καισαρείας κτίσας.*

Περὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, συντελείᾳ ἔλαβεν ἡ
Καισάρεια σεβαστὴ ἣν ᾠκοδόμει, δεκάτῳ μὲν
ἔτει πρὸς τέλει ἐλθούσης αὐτῷ τῆς ἔλης κατασκευῆς,
ἐκπεπτούσης δὲ τῆς προθεσμίας εἰς ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν
ἔτος τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδος δευτέρας καὶ ἐνενη-
κοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατόν. ἣν οὖν δὴ θεὸς τῇ κα-
θιερώσῃ μείζων ἑορτὴ, καὶ ἀγῶνα μουσικὴν, καὶ γυμνι-
κῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύαζε δὲ πολὺ πλῆθος μο-
νομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυ-
τελέστερα τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις πᾶσιν ὅπλα
δεδημόσιον. αἰτήσει δὲ καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα καί-
σαρι, καὶ πενταετηρίδα παρεσκευασμένῳ ἄγειν αὐ-
τόν. ὁ δὲ αὐτῷ πᾶσαν τιμὴν εἰς τὰ τοιαῦτα ἐπεδε-
δώκει, ὑπὸ τῆς οἰκείων διεπέμπετο τιμῆ φιλοτιμίαν
ὅπλοις μᾶλλον. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος ἰουλία, τὰ
πολλὰ τῶν ἐκεῖ πολυτελεστάτων ἀπῆς ειλεν, ὡς μη-
δὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα σεσημειώμενα, τῶν παλαιῶν πεν-
ταπλασίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλείο-
νος καὶ θεωρίαν, καὶ πρεσβείας, ἃς ἔπεμπον οἱ δῆμοι,
δι' ἃς ἐπεπόνθεισαν δυσχερείας, ἅπαντας ὑπερέβα-
λε καταγωγαῖς, καὶ ξαπίσεις, καὶ διηνεκεῖ ἑορ-
τῇ τῆς πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς
ὑπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν
τὰς ὠφελουμένας, καὶ τὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς
θαύσιμον γενέσθαι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάν-
τα γὰρ ἅπερ αἱ ὑπερβολαὶ ὑποῦσιν, ἐφιλονείκει τὴν ἴ-
δη γεγυμνωμένων ὑπερβάλλεσθαι. καὶ φασὶν
αὐτὸν τὸ καίσαρα καὶ ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς
ὑποδεεῖς τὰ τῆς ἀρχῆς ἡρώδη τῆς οὔσης ἐν αὐτῷ με-
γαλοψυχίας, ἄξιον γὰρ εἶναι καὶ συσίας ἁπάσης, καὶ
φιλοπάτορος τὴν βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν πανή-
γυριν ταύτην, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην αὐτῷ
ἀγαθῷ τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καφαρσαβᾶ, τόπον εὔυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς ἐκλέξας, ποτα-
μοῦ τε διῤῥέοντος τὴν πόλιν αὐτὴν, καὶ καλλίστου κήπου μεγάλου τῷ φυτῷ θαυμασιόφυτος ἄλσους. τοῦτον
ὑπὸ αὐτοκράτορος παρόδου, αὐτοκρατορίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ κώμῃ χωρίον ὑπῆρχεν οἰ-
κοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διαφέρον, καὶ καταγωγῆς ἥδιστον, ἐκάλεσεν κύπρον. φασὶ δὲ τὴν αὐτοῦ ἀδελφὴν

A nuncians filios post se regnaturos. primùm Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se vnum respicere, & pro rege habere atque domino, non obstante senectute, quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus aliis facultatibus quibus & subditi in officio continentur, & liberi. milites quoque cum suis ducibus si se vnum respiciant, fe-
B licem vitam acturos absque vllis perturbationibus. His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè visus dixisse, quibusdam secius. iniecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquam mutationem videbantur.

Cap. IX.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

C PEr idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, regni verò anno VIII. supra vigesimum, Olympiade centesima nonagesima secunda, in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarũ comparatus magnus numerus, & quic-
D quid huius generis in precio est tam Romæ quàm apud gentes cæteras. Consecratum est autem hoc quoque certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatũ rex suo sumptu magna ambitione vndecunq; curauit conuehi, multa in hoc conferente etiam vxore Cæsaris Iulia, & mittente permulta precioſa ex Italia, vt omnibus computatis sumptus ad D. talenta accederet. Congregata igitur ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes quæ à di-
E uersis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuersoriis & mensis & continuis hilaritatibus dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu verò conuiuiis & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat vt posteriora quæque maiorem admirationem sui facerent: fertúrque ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quòd maior quàm pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atque Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidũ extruxit in cãpo qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plãtis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidũ, &
F luco circundante pulcherrimarũ arborũ. hãc à suo patre Antipatro denominauit Antipatrida. deinde castellũ matrẽ suã nomine referens supra Hierichuntem condidit, cui Cypron vocabulũ imposuit, communito egregiè, & instructo amœnis domiciliis. nec fraterni affect-
G

oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pulcherrima, primùm turrim Pharo non minorem in ipsa vrbe, in defuncti monumentum Phasaelum vocatam, propugnaculum vrbis munitissimum. deinde eiusdem nominis oppidum circa vallem Hierichũtinam condidit, quà itur ad septentrionalia: quo factum est, vt circumquaque situs ager antea penè desertus diligentius coleretur ab habitatoribus, Phasaeliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriæ quàm Græciæ, & vbicunque illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut extructis publicis operibus, aut sicubi incepta pendebant propter inopiam, pecuniis in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt quòd Rhodiis Pythium templum suo sumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæsare conditam habitantibus maiorem partem publicorum operum suis perfecit impendiis. Antiochensibus vrbem maximam habitantibus secante mediam eius longitudinem platea, hanc ipsam vtroque latere ornauit porticibus, & viam eius subdiualem lapide polito strauit, non tam ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus quo splendidius & sacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in vno homine tantam diuersitatem ingenij. Si enim spectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vsus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum. ediuerso si iniurias eius & sæuitiam in subditos etiam coniunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alienum modestia. atque ita pugnantes inter se voluntates habuisse videbitur. Ego verò aliter credo,& vtrunque ab vna causa profectum existimo. Eo enim quòd honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam,sicubi spes esset aut in præsens laudis, aut in posterum memoriæ: quare quod esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cùm in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliquando malè quærere. Deinde sciens se ob eas iniurias inuisum subiectis, eas offensas lenire videbat difficile,neque enim poterat nisi vellet reditus minuere. itaque abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia seruitutem tolleraret,aut videretur velle dominationem eius excutere,in tales impotenter sæuiebat nõ aliter quã in hostes, nullo cognatorũ aut amicorum discrimine, quòd

μνημεῖα δι' ἃ τὴν μεγαλοψυχίαν πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίαν ἀνεπίδεκτα τὰ κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀνασήσας, οὐδὲν ἐλάττω τὸ κτῆμα τοῦ φάρου, ὃν προσηγόρευσε φασάηλον, ἀσφαλείας τε τῇ πόλει μέγος ὄντα, καὶ μνήμης τῷ τετελευτηκότι δι' ἃ τὴν προσηγορίαν. ὁμώνυμον δ' αὐτῷ; καὶ πόλιν πρὸς τῶν αὐλῶνα τῆς ἱεριχουντος ἔκτισεν; ἀποτόπων κτῆ βορρᾶ ἄνεμον, δι' ἧς καὶ τοῦ πρεῖξ χώρα ἔρημον οὖσαν ἐνεργοτέραν ἐποίησεν ταῖς ὑπομελείαις τῶν οἰκητόρων, φασηλίδα καὶ ταύτην καλεῖ. τὰς δὲ ἄλλας δι' ἃ ἔργασίας ἄπορον εἰπεῖν, ὅσας ἀπέδωκεν ταῖς πόλεσιν, εἴτε συνεία, καὶ κατὰ τὴν ἑλλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' αὖ ἀποδημήσας τύχοι. καὶ γὰρ πλείους λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευὰς, καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔρχοις εἰς ὑπομέλειαν τῶν προτέρων ἐκλελοιπότων, ἄφθονα χορηγήσαι δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα, καὶ δι' ἃ σημειότατα τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, ῥοδίοις μὲν τότε πυθίου ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ παρέσχεν ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. νικοπολίταις δὲ τῆς ἐπ' ἀκτίῳ κτισθείσιν ὑπὸ καίσαρος τὰ πλεῖστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. ἀποχωροῦσι δὲ τοῖς ἐν συρίᾳ, μεγίστῃ πόλει οἰκοῦσιν, ἣν κτίσας μέχρι νῦν μένει πλατεῖα, ταύτην αὐτὴν στοᾶς παρ' ἑκάτερα, ἐλίθῳ τὴν ὑπαίθριον ὁδὸν ξεστῷ κατασορέσας, πλεῖστον εἰς κόσμον, καὶ τὴν τῶν οἰκούντων ὠφέλησεν. τὸν γε μὴν ὀλυμπιάσιν ἀγῶνα, πολὺ τῆς θεσπιδείας ἀδοξότερον ὑπ' ἀχρηματίας διατεθειμένον, τιμιώτερον ἐποίει, χρημάτων θεσμοὺς καταστήσας, καὶ πρὸς θυσίας, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἐκσεμνοποίησεν τῶν πανηγύρεων. διὰ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν διωνεκὴς ἀγωνοθέτης ἀνεῤῥάφη. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις, ἐπάρχεται θαυμάζειν τὸ διεστὸς τῆς ἐν τῇ φύσει θεωρίας. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας, καὶ τὰς δι' ἐργάσιας ἀποδῶμεν, αἷς ἐκέχρητο πρὸς ἅπαντας αὐθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἄν τις αὐτὸν καὶ τῆς ἐλαττον τετιμηκότων ἠρνήθη μὴ συνομολογεῖν δι' ἐργασιακωτάτῃ κεχρῆσθαι τῇ φύσει. ὅταν δὲ εἰς τὰς πικρείας, καὶ ἀδικίας, αἷς εἰς τοὺς ἀρχομένους, καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δυσπαραίτητον τὰ τέρπου, νικηθέντα θηριώδη δοκεῖν, καὶ πάσης μετριότητος ἀλλότριον. σῶθεν καὶ διάφορόν τινα καὶ μαχόμενον ἐπ' αὐτῷ νομίζουσι γενέσθαι τῶν θεραπείων. ἐγὼ δ' οὐχ οὕτως ἔχειν, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος ὢν, καὶ τούτου τὰ πάθους ἠτιμένου ἰσχυρῶς, προσήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἴπου μνήμης εἰς αὖθις ἡ κτῆ τὸ παρὸν διαφυγίας ἐλπὶς ἐμπέσοι. τὰς δ' ἀπάτως ὑπὸ δυσαμενῆ χρώμενον, διὰ γνώμης ἔχετο χαλεπὸς εἶ τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ δὲ εἰς οὓς ἐδαπάνα πολλὰ γινόμενα, κακὸν ποιεῖ τὸν ἐξ ὧν ἐλάμβανε ἐποίει. καὶ σωνειδὼς ἐφ' οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισοῦμενον ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν. οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν. αὐτεφιλονείκει δὲ τῇ δύσνοια αὐτῶν δυσπειθείᾳ ἀφορμὴν ποιούμενος. πρὸς μὲν οὖν τοὺς οἰκείους εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο δοῦλον ἑξομολογούμενος, ἢ δεξιᾶν εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν προσηκουσαν, οὐχ ἱκανὸς ἑαυτῷ κρατεῖν ἐγίνετο, καὶ διεξῆλθον ὁμοῦ συγχύσεις, καὶ φίλους, ἴσα

πολι-

πολεμίοις πιωροῦμενος, ἐκ τοῦ μόνος θέλειν τιμᾶσθαι τὰς τοιαύτας ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. μάρτυριον δέ μοι τούτου τὸ πάθος ὅτι μέγιστον ἔφερε αὐτὸν λύπην, τὸ μὴ ὁμοίως καὶ τοὺς ἄλλων φίλων τιμᾶς. οἷς γὰρ ἐθεράπευεν τοὺς κρείττονας, τούτοις καὶ τοὺς ἧττον θεραπεύεσθαι, καὶ τὸ καλλίστοις ὧν ἥττετο παρέχειν, τοῖς ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐνόμιζεν. τὸ γὰρ μὲν Ἰουδαίων ἔθνος ἀλλοφυλότατον νόμῳ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ συνειδὸς αὐτὸ τοῦ δικαίου αὐτὸ τοῦ πρὸς δόξαν ἠγαπηκέναι, διόπερ οὐκ ἐμοὶ μόνῳ κεχαρισμένον ὅτι μὴ δυνατὸν εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ἐπιτηδεύμασιν, κολακεύειν τὴν βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία δὲ αὕτη μοι δοκεῖ τὸ πρόσθεν μὲν τοὺς οἰκείους, καὶ συμβούλους ἁμαρτίας, πρὸ ἢ τοὺς ἔξω, καὶ μὴ πρόσθεν κοντας ὠφελείας.

solus vellet honorari ab omnibus. Quàm autem honoris cupidus fuerit, colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæteríque eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus satis incommodum erat, quòd non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atque hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

Κεφάλαιον ι'.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρήνης & ἀσίας ἰουδαίων πρὸς καίσαρα.

Cap. X.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

Τοῖς δὲ κατ' ἀσίαν ἰουδαίοις, & ὅσους ἡ πρὸς κυρήνῃ λιβύη κατέχει σπάνιοι αἱ πόλεις, τὸ μὲν πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχημένων, ἐν ᾗ τε τὰ δι' ἐπιφορᾶς ἔχοντων τὰ ἑλλήνων αὐτοὺς, ὡς καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν ἐν τοῖς ὅπλοις. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πρέσβεις οὐδὲν δεόμενοι τὰ τῶν ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐφρέσθησαν. πρὸς ἅπασαν, & περὶ τούτων. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, γράψας ταῖς κατ' ἐπαρχίας, ὧν ὑπετάξαμεν τὰ ἀντίγραφα μάρτυρα δὲ ἡμῖν αὐτῶν οἱ κεκτῆνται. Καῖσαρ σεβαστὸς ἀρχιερεὺς, δημαρχικῆς ἐξουσίας τὸ ἑπτακαιδέκατον λέγει. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος τὸ τῶν ἰουδαίων διαφέρον διαμένει, & μόνον ἐν τῇ σεαυτοῦ πατρίδι, ἀλλὰ & ἐν τῇ οἰκουμένῃ πάσῃ, καὶ μάλιστα ὅπου τὸ ἐμοῦ πατρὸς καὶ τοπάρχου καίσαρος πρός τε δῆμον τὸν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ὑπάρχοις, ἔδοξέ μοι καὶ τῷ ἐμῷ συμβουλίῳ μὴ ἐπιμισθίας γνώμῃ δήμου ῥωμαίων, τοὺς ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις ἔθεσι κατὰ τὸν πάτριον αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρήσαντο ὑπὸ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως θεοῦ ὑψίστου, τά τε ἱερὰ εἶναι ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ ἀποπέμπεσθαι εἰς ἱεροσόλυμα, & ἀποδίδοσθαι αὐτὰ τοῖς ἐπὶ τοῦ χειμῶνος ἱεροσολύμων, εἰ τινας τὰ μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σάββασιν, ἢ τῇ πρὸ ταύτης ὥρᾳ σκιᾶς ἑνάτης. ἐὰν δέ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, ἔκτε σαββατείου, ἔκτε ἀνδρῶνος εἶναι αὐτὸν ἱερόσυλον, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐπιχωρεῖν εἰς τὸ δημόσιον τῶν ῥωμαίων. τότε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐτῶν, ἐπὶ τῇ εἰς θεοσέβειαν, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ ἐπὶ τῷ ἱερῷ μέρει κηνσωρίνῳ, καὶ τοῦτο τὸ διάταγμα, κελεύω ἀναγραφῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ χωρὶς τοῦ κοινοῦ τῆς ἀσίας ἐν ἀρύβρι. ἐάν δέ τις φωραθῇ τῶν προῃρημένων, δώσει δίκην ἱερόσυλος. ἐπιλελοιφώς ἐν τῇ καίσαρος ναῷ. Καῖσαρ νορβανῷ φλάκκῳ χαίρειν. ἰουδαίοις ὅσοι ποτ' ἐν εἰσὶν ἐπ' ἀρχαίας συνηθείας εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες, ἀποπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτους τοῦτο ποιεῖσθαι. καὶ ταῦτα καῖσαρ. ἀγρίππας δὲ & αὐτὸς ἔχαιρεν ἐπὶ τῇ ἰουδαίων τὸν τρόπον τοῦτον. Ἀγρίππ-

Asiatici autem & Cyrenenses Iudæi multum affligebantur ab earũ regionum ciuitatibus, qui cùm à priscis regibus accepissent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias, & essent noxij reliquis ciuibus. Cúmque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqueri. is rescripsit ad prouincias, placere vt Iudæis seruetur æquale ius cum aliis. cuius rescripti exemplar subiicimus, quo testatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cęsar Aug. Pont. Max. Trib. potestatis ita censet: Quoniam Iudæorum gens semper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore præcipuè patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia, Iudæos vti propriis ritibus ac legibus sicut vtebantur tempore Hyrcani Pon. Dei Max. & fanis eorum ius asyli manere: licereque eis votiuam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam ix. in parasceue. Quòd si quis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religiosis, hunc teneri sacrilegij, & bona eius addici ærario Rom. popu. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Censorinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, quem vniuersa Asia meo nomini consecrauit apud Argyram. quòd si quis cótra decretũ ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptum est columnæ in templo Cæsaris. Cæsar Norbano Flacco S. Iudęis vbicunque gentium degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere nemine prohibẽte liceat. Hæc Cęsar. Agrippa quoq; pro Iudæis scripsit in hũc modũ. Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. A S. Pecuniæ sacræ quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæis sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus B scripsit Flauio Libyæ præsidi, aliisque eius prouinciæ magistratibus non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt nūc apud me, vexari se improborum quorundam sycohpantiis, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisque moribus relinqui iubeo. & si qua in vrbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iudæis restitui. C. Nor- C banus Flaccus procos. Sardianorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Iudæorum vetari iuxta patrium morē collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quàm Cæsaris. Nec aliter Iul. Antonius procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudęi Febr. Idib. reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem D Aug. & Agrippam concessisse sibi vti patriis legibus & moribus, primitiásque suo quemque arbitratu pietatis ergô conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogauerúntque vt ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrium morem nemine prohibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, vt quoniã scripta no- E stra in Græcorum manus peruentura sunt, ostendere eis iam inde maiorum ętate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas vti patriis moribus, imò illorum consensu, religione concessa Deum coleremus. quæ quidem eo crebriùs inculco, vt flectam gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem vtitur perpetuò, sed oppidatim ferè in F his fit mutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex æquo competit, res vtilissima tam Grę cis quàm barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nósque omnibus modò eas inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tam nos ob diuersum vitæ genus horreant, quàm complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus & sine hac non potest humana vita consi- G stere. nunc ad historiæ contextum redeo.

πας ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. τῷ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων, ἃ δεῖ μέλλειν, καὶ φυλακὴν, βούλομαι τοὺς ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίους ποιεῖσθαι καὶ τὰ πάτρια. τοὺς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρήματα τῶν ἰουδαίων καταφεύγοντας εἰς τὰς ἀσυλίας βούλομαι δοθῆναι, καὶ ἀποδίδοσθαι τοῖς ἰουδαίοις, ὡς δικαίως ἀποστέλλονται οἱ ἱερεῖς. ἔγραψε δὲ καὶ σιλουανῷ τῷ στρατηγῷ, ἵνα σάββασιν μηδὲν ἀναγκάζῃ ἰουδαῖον, ἐγγύας ὁμολογεῖν. Μάρκος ἀγρίππας κυρηναίων ἄρχουσιν, βουλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρήνῃ ἰουδαῖοι ἐφ' ὧν ἤδη ὁ σεβαστὸς ἔπεμψεν εἰς τὴν λιβύην στρατηγὸν τίτ ὄντα φλάβιον, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τοὺς τὴν ἐπαρχίαν διοικοῦντας ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀναπέμπωσι τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ἔξιν αὐτοῖς πάτριον, ἐνέτυχόν μοι νεῶς ὑπό τινων συκοφαντῶν ἐπηρεάζοιντο, καὶ ὡς ἐν ταῖς θρησκείαις τελῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο. εἰς δὲ καθιστάσιν καὶ μηδένα τρόπον ἐνοχλουμένους, καὶ ἃ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῄρηται τῶν πόλεων τοὺς εἰς ταῦτα δοθέντας, καὶ τῶν τὰ διορθώσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις κελεύω. Γάϊος πορβιῶνος φλάκκος αὐτοκράτωρ σαρδιανῶν ἄρχουσιν χαίρειν. καῖσαρ μοι ἔγραψεν κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι ἀπ' ἀσίαν καὶ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγαγόντες χρήματα, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε ὅτι καῖσαρ καὶ ἐγὼ οὕτως θέλω γίνεσθαι. οὐδὲν ἧττον καὶ ἰούλιος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ ἔγραψεν. ἐφεσίων ἄρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰδίοις φεβρουαρίοις δικαιοδοτοῦντί μοι ἐν ἐφέσῳ ὑπέδειξαν καῖσαρα τὸν σεβαστὸν καὶ ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε ἃς ἕκαστος αὐτῶν ἐν τῆς ἰδίας θρησκείας εὐσεβείας εἵνεκα τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀνακομιδῆς συμπορευομένους, πιεῖν ἀπεμποδίστως. ἠθουν τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ καὶ ἀγρίππα δοθεῖσιν τῷ ἐμῷ γνώμῃ βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν τοῖς τοῦ σεβαστοῦ καὶ ἀγρίππα βουλήμασιν, συνεπιτρέπειν αὐτοῖς χρῆσθαι καὶ ποιεῖν κατὰ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῶν ἡμετέρων θεραπείαι ἀναγραφαὶ τὸ πλέον εἰς τοὺς ἕλληνας ἰέναι, δ' εἰκὸς αὐτοῖς ὅτι πάσης πανταχόθεν ὀλιγωρίας τυγχάνοντες, οὐδὲν τῶν πατρίων ἐκωλύθημεν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων θεραπεύειν, ἀλλὰ καὶ συνεργοὺς μαθημάτων τῆς θρησκείας ἔχοντες καὶ τῶν εἰς τὸν θεὸν πρῶτ. ποιούμεθ' ὃ πολλάκις αὐτῶν τὸν μὲν ὀλιγωρίαν ὀλιγαλλάττων τὰ χθόνια, καὶ τὰς ἐμπνοίας ἀλογίστους ἡμῶν τε καὶ εἰκαίνου μίσους αἰτίας ὑπεξαιρούμενον. ἔθεσιν ἰδίοις δὲ οὐδέν ὅτι χθόνιον, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται καὶ πόλεις, ἐὰν ὄπη πολλῆς εἰσανομβρίας τῆς διαφορᾶς. τὸ δίκαιον ἢ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως διατεθύειν λυσιτελέσθαι, ὃν ἕλλησίν τε καὶ βαρβάροις οὐ πλεῖσον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, δίκαιος καὶ φίλους ἀπεργάζονται. διὸ καὶ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, καὶ δίκαιον οὐκ ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν διατιθεμένων αὐτὸ τὸ ἀλλόξιον, ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς καλοκαγαθίαν διατιθείσης ἔχειν. τοῦτο γὰρ κοινὸν ἅπασιν, καὶ μόνον ἱκανὸν διασώζειν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον. ἐπαίρομαι δὲ ὅτι τὰ συνεχῆ τῆς ἱστορίας.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς ἱστορῶν χρημάτων ἡρώδης κατῆλθεν εἰς τὸν δαυίδου τάφον.

Ο γὰρ ἡρῴδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἰς τε τὰς ἐξω, καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκμὴν εἰς ἔτι τάχιον ὡς ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεύς, ἀνοίξας τὸν δαυίδου τάφον ἀργυρείου λάβοι, χιλία τάλαντα, καὶ ὡρῶν πολὺ πλείονων καὶ εἰς δυναμέων εἰς ἅπαν ἐπαρκείσας τὰς χορηγίας, ἐκπλέοντος ὠφὴ δι' ἐυτοίας εἶχεν τὸν ὁρμὴν χειρήσων. ἐν δὲ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον, εἰσέρχεται πρόσω μᾶλλον ἢ πρόσθεν ὠφὴ ἐν τῇ πόλει φανερὸς εἶναι, παρειλημμένος δὲ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ἀποθέσεως μὲν οὖν χρήματα καθάπερ ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρυσοῦ, καὶ κειμηλίων πολλὰ, ὧν ἀείλατο πάντα. ἀπορουμένου δ' εἶχεν, ὅπως ἐλεύσεται τοιούτῳ τῶν ἔργων, ἐπὶ δοτέρῳ τε χωρεῖν, καὶ κατὰ τὰς θήκας, ἐν αἷς τῶν τοῦ δαυίδου, καὶ τῶν σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτοῦ τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἔξοθεν εἰσιούσης ἀπαντήσης ὡς ἐπέχθη. φόβος δ' αὐτὸν ἔσχεν, καὶ τοῦ θείου ἱλασμοῦ μνῆμα λευκοῦ πέτρας ὅλης τοῦ σωμάτου κατασκευάσας πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ. ταῦτα δὲ νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται τοῦ κατασκευάσματος, ἃ μὴν ὅτι κατῆλθεν, οὐκ ἀνέγραψεν τὸν ἀξιόπιστον μῦθον. ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα τοῦτον τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῆλον γὰρ εἶχε τῆς βασιλείας, καὶ σὺν αὐτοῖς κεχαρισμένως ἐκείνῳ, καὶ καθ' ὑπηρεσίαν αἰεί χαρτὸν, μόνον ἀπ' ὄμβρος τὸ πρὸς δίκαιον αὐτοῦ φρονοῦντων. πολλαχῇ καὶ τὸ ἁμφανὲς ἀδίκων αὐτοκατασκάζων, καὶ μὴ πάσης ἀνάγκης βιαζόμενος, ὃς γε καὶ ἀμβριάμμης θυγατέρα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ἀμοὺς τῆς βασιλεῖ πατρῴου, εἰς δυσρίπτως αἰσχύνην ἐλθόμενος, ἐκείνης τὴν ἀσέλγειαν, καὶ τὸν νεανίσκων βλασφημίας κατασφάξας). καὶ ἐν τελευτῇ γραφῇ, τὰ μὲν πάντα μᾶλλον δικαίως τῷ βασιλεῖ, ἀφειδότερον εἰς κωμιάζων, ὡς ἂν τὸ ἀναμφιβόλων ἀπαθῆ μύθων ἀπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλὴν αἰτίας οὐκ ὀφλεῖν ἔχει τὸν συγγνώμην. καὶ γὰρ ἱστορίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπουργίαν τῷ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς δὲ καὶ χρόνος ὄντες ἀλλοῦ τὸ ὀξὺ ἀσαμωναίων βασιλέων, καὶ ἐξ ἀρχῆς τὸ συγγενὲς τὴν ἱερωσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαι πάντῃ αὐτοῖς οὐκ εὐσεβεῖς ὑπάληφότες, καθαρὰς καὶ δικαίως ἐκτίθεμεν τὰς πράξεις, πολλὴν μὲν τοῖς ἐγχωρίων τὸ ἐκείνου βασιλεύσαντας ἔτι δὲ ὀξοπῆς ἔχοντες, τὴν δ' ἀλήθειαν περὶ ἐκείνων τετιμηκότες, ἵνα ὅτου δικαίως ἐγκλῆς σωτῆρι τὸ παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν. ἡρῴδης δὲ ἐξ ἀρχῆς τὸν ὁρμὴν ἵνα ἐποιήσατο τοῦ τάφου, χαίρων ἐδόκει πρᾶξαι ἐν τοῖς κατ' τὴν οἰκίαν, εἴτε δὲ τὰ μνήματος ὁπλίτας εἰς ἃ μάλιστα καὶ πρότερον ἐτόλμησε, πλείω χρόνῳ πρὸς αἰτήσεως ὀξυθυμῶν συμφορὰς, εἴτε καὶ τὸ τύχης ἐν ἐκείνοις τὸ ὁπλίτην ποιεῖσθαι, ἐν οἷς τὸ κατ' αὐτὸν αἰτίαν ἀπαγορεῦσαι μὴ μικρὸν πίστιν παρεῖχε τοῦ δι' αὐτὸν ἀσέβειαν αὐτοῦ τὰς συμφορὰς ἀπιστεῖσθαι. σῶσις γὰρ ἐν ἄσπερ ἐμφυλίου πολέμου κατ' αὐτὸν αὐλεῖ, καὶ μίσει πρὸς ἀλλήλους αἰσθησιβαλλομένων τοῦ δι' ἀσθολαῖς. ἐστρατήγει δ' ἀεὶ κατ' αὐτὸν ἀδελφὸν αὐτίπατρος, δεινὸς ὢν, ἔξωθεν μὲν, ἐκβάλλειν αὐτοὺς τοῖς αἰτίαις, αὐτὸς δὲ πολλάκις ὑπολογεμένου τόπον λαμβάνειν, ἵν' ἡ τὸ δικοῦν εὖνον πιστὸν αὐτοῦ πρὸς τὰς ὑπηρεσίας ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ πολλοὺς ἐκποδὼν ἐμηχανήσατο τοῦ πατρὸς μόνος σὺν τοῖς ἐκείνου συστρεφίας ἅπαντα πρὸς αὐτὸν πεπραγμένα.

Cap. XI.

Herodes opus habens pecunia ſepulcrum Dauidis ſubijt.

HErodes multum pecuniarum domi fortiſque profundens, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit, recluſo Dauidis ſepulcro tria millia talẽtorũ argẽti extuliſſet, ſupereſſéque multo plura, quæ poſſint quantumuis magnis ſumptibus ſufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum ſepulcrum ingreditur, cùm priùs accuratè cauiſſet ne hoc reſciret popul⁹, aſſumptis tantùm amicorum fidiſſimis. depoſitas tamen pecunias non inuenit ſicut Hyrcanus, ſed mundi precioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde ſuſtulit. his inuitatus ad diligentiùs ſcrutandum, interius proceſſit vſque ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis. vbi duos ſatellites amiſit, erumpente (vt fertur) ex aditis flamma contra progreſſos temerè. quo caſu territus exiuit, & tactus religione ad expiandum ſe in aditu ſepulcri monumentum è candido marmore cõdidit ſumptuoſiſſimis impendiis. eius operis & Nicolaus illius tẽporis ſcriptor meminit, ſed non item de deſcenſu regis, præter decorum id factum exiſtimans: idque more ſuo fecit. Viui enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantùm attingens quæ ad gloriam illius pertinere viſa ſunt. quin & multa eius apertè iniuſta facinora aut alia ſpecie affecta fucauit, aut quantum potuit occultare ſtuduit: quandoquidem etiam crudelitati in Mariamnen ac filios ſpecioſam cauſam aſtruere conatur: illam impudicitiæ, hos inſidiarũ patri paratarum inſimulans: & hoc toto opere facit perpetuò, quæ rectè ac iuſtè rex geſſit nimiis extollens laudibus, contraria verò diligenter excuſans. Sed illi ob quam dixi cauſam danda venia, non tam ad poſteritatis cognitionem, quàm ad gratificandum ſuo regi ſcribenti. Nos verò qui & generis propinquitate Aſamonæos reges contingimus, & ſacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res geſtas exponimus, ſalua reuerentia poſterorum regis illius, qui etiam nunc rerum potiuntur, maiorem tamen veritatis rationem habẽtes cum ipſorum quoque venia. Cæterùm Herodis domus poſt violatum ſepulcrum cœpit labi in deterius: ſiue diris vltricibus in eam partem incumbentibus, quæ iam ante malè habebat: ſiue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt meritò videri poſſit impietatis præmium. Diſſidium enim erat in aula bello ciuili ſimile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificioſa machinatio, qui per alios inuolues illos falſis criminationib⁹ ipſe patrociniũ eorũ ſæpe ſimulabat, vt approbata ſua beneuolentia facilius iuuenes clã poſſet opprimere exatq; talib⁹ verſutiis circũueniebat patrẽ, vt putaret hũc ſolũ incolumitatis ſuę curã gerere. quapropter

etiam Ptolemæum procuratorem ſuum rex Antipatro commendauit, & cum matre eius omnia communicauit conſilia, adeò vt nihil non horum arbitratu gereret, & infeſtum eum redderent his, quos exoſos regi eſſe ipſorum intercrat. Mariamnes verò filij rem indies ferebant ægriùs, propter nobilitatem indignantes ſuo loco ſe dimoueri ac deterioribus cedere, & tantùm non in ordinem redigi. Quin & vxores ipſorum eiſdem laborabant paſſionibus; quarum altera Alexandro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo proſequebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quòd inſolentiùs ſe erga filiam eius gereret. ea nupta erat Ariſtobulo, quam ille ſibi honore æquari ferebat muliebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat à diſcordia. habebat enim priuatã cauſam ſuſpicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam inſanum, vt oblatam ſibi à rege in coniugium filiam faſtidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrimè tulit Herodes, videns germanum affectum à ſe tot beneficiis, & penè regni ſocium, non reſpõdere pietate mutua, & infortunatum ſe fratrem exiſtimans: & cùm non valeret Pherorã ad æquiorem mentem reducere, puellam collocauit cum Phaſaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuiſſe fratris cupidines, conqueſtus de repulſa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tum Ptolemæus Pheroræ conſulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi reſipiſcat, propter quẽ ſtultum ſit priuare ſe regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturam incurrere. Ille intelligens hoc ſibi vtile, quod iam antè calumniis appetitus veniam à rege cõſecutus fuerat, mulierem iam filij matrem ex ſe factam ablegat: & regi pollicetur ducturum ſe filiam eius alteram: condixítque diem xxx. ad celebrandas nuptias, iureiurando interpoſito nihil ſibi poſthac cum ablegata fore commercij. elapſo autem præfinito tempore intantum amori ſuccubuit, vt non ſtaret pollicitis, & rurſum reuolueretur ad priſtinam mulieris conſuetudinem. Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpe iaciebat voces quaſdam, ſigna alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occaſionem hunc eius affectum fouerent calumniis. Iámque nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarũ turbarum accideret, commiſſis inter ſe neceſſitudinibus quas natura volebat eſſe cariſſimas: Nã & Salome infenſa Mariamnes filiis ne filiam quidem nuptam Ariſtobulo adoleſcentum alteri ſinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda ſecreta coniugum colloquia: & ſi quid vt aſſolet, offenſiuncularum incideret, exacerbans multis ſuſpicionibus. quo factum eſt vt ſecreta eorum expiſcaretur omnia, & puellę quoq; iuuenẽ exoſũ redderet. illa verò in matris gratiã ſæpe narrabat, quòd illi quoties ſoli eſſent, crebrã mentionem Mariamnes facerẽt, & odiosè de patre loquerẽtur, καὶ τῶν προσπιπτόντων, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. δι' ὧν αὐτὴ μὲν, ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμήνυεν, δύστοκον δὲ τὸν παῖδα τῷ νεανίσκῳ πεποιήκει. χαλεζομένη δ' ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγε ὡς μεμιλωταμένοι ἐδέζοντες ἐκεῖνοι τῆς μῆτρος, ἐξυμήκασι δὲ τὸν πατέρα,

A κὴ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν αὐτῷ διοικητὴς τῆς βασιλείας πραγμάτων ἀπάντων συνίστη, καὶ μὴ τὰ ἐκείνης μητρὸς ἀφ' ἑτέρου πραττόντων ἐβουλεύετο, ἃ καθόλου τὰ πάντα ἦσαν ἔτοι, καὶ πρᾶγμα ὅσα θέλοιεν κὴ πρὸς δύστοκον ἄγειν τὴν βασιλέα τῆς ἔξωθεν οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ τῆς μῆτρὸς μιάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διεπράττοντο, καὶ τὴν ἀτιμίαν ὑπὸ δυσχερείας οὐκ ἔφερον παρεώσμενοι, καὶ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. αἵγε μὲν γυναῖκες, ἡ μὲν ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα θυγάτηρ ἀρχελάου Γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τὴν σαλώμην, κατά τε τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα διάθεσιν, καὶ κατὰ τὸ πρὸς τὴν ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερφανώτερον διακεῖσθαι. συνῴκει μὲν γὰρ ἀριστοβούλῳ τὴν δ' ἰσοτιμίαν αὐτῆς, ἣν ἀξιοπάθει γλαφύρα. δ' ἑτέρας οὐδ' ταύτης ἔτυχε διὰ ἐμπεπληκυίας, οὐδ' ὁ τῆς βασιλίσσης ἀδελφὸς φερώρας ἔξω τὰ πρῶτα ἦν, ἰδίαν δὲ ὑπόθεσιν ὑποψίας κὴ μίσους εἶχεν. ἐμπεπλόκει γὰρ εἰς ἔρωτα δουλοδύσης αὐτῷ γυναικὸς, ἥτις δὲ τῆς αὐθρώπου μεμνήσθαι δοκῶ τοσοῦτον κρατοῦμαι, ὡς αὐτῷ καὶ τῆς βασιλίσσης εὐγενεστέρας θυγατρὸς, τὸν υἱὸν ὑπερφανῆσαι, πρὸς ἣν τῇ δ' ἄλλῃ τὸν νοῦν εἶχεν. ἦλθετο δ' ἀπιμαθὴς ἡρῴδης τῷ πολλὰ μὲν διεργετῆσαι τὸν ἀδελφὸν, δυνάμει δ' καὶ κοινωνὸν ἔχειν τῆς βασιλείας, οὐχ ὅμοιον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρᾶν, κἂν τῷ πρόσθεν δυσχεῖν ἤρτο. καὶ τὸν υἱὸν κόρλιν μὴ τυχὸν φερώρα διαφθεῖραι, παιδὶ φασαήλου δίδωσιν. αὐτὸς δ' ἥκοντος οἰόμενος ἤδη παρακμακέναι τὸν θυμὸν τὰδελφῷ, ἐπὶ τῷ ὀργὴν ἀπᾶτο, καὶ τὸν δευτέραν ἡξίου λαμβάνειν, νύμφης δ' ἐκαλεῖτο. φερώρα δ' συμβουλὴν πολεμαῖος ἤδη παυσαμένῳ τῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν ἀπιμίας καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα. καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἶ δούλης ἡττᾶσθαι, δέσποτεῖν μὲν αὐτὸν τῆς διανοίας τῆς πρὸς βασιλέως, αἶσχιον δὲ κἀκείνῃ ταράττης καὶ μίσους πρὸς αὐτὸν καθίστασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος εἰδὼς λυσιτελοῦντα, τῷ καὶ πρότερον ἐκβάλλειν ἠθέλησε συνεγνῶσθαι τὸν μὲν ἀδελφὸν ἤδη καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ὅπερ πέμπτ). βασιλεῖ δ' ὁμολογῆσθαι τὸν δευτέραν αὐτῷ θυγατέρα, καὶ ζιακοσίων ἡμέρων συνέσεσθαι γάμου, συνεπομνύμενος ὡς ἰδίᾳ ἔτι κοινώνημα πρὸς τὸν ὁποτιμφθῆσαν ἔσεσθαι. ἐλθούσων δὲ τῶν ζιακοστῶν ἡμερῶν, τοσοῦτον μὲν ἦτται τῶν ἐρώτων, ὥστε τι μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆσαι τῶν ὡμολογημένων, πάλιν δὲ διαπλεῖν ὅπῃ τὴν φρύτη. ταῦτα φανερὰς ἤδη τὸν ἡρῴδην ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγεν. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ διαπίπτοντες παρ' αὐτῷ, καὶ πολλοὶ τὸν ὀργὴν τῷ βασιλέως ἀφορμὴν τῆς φερώρου διαβολῆς ἐποιοῦντο. διέλειπεν δ' οὐκέτι τὴς ἡμέρας οὐδ' ὥρας, καθ' ἣν ἀζημείῳ αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσέπιπτεν καιρῶν ἀγωνισμάτων συγχυῶν καὶ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους πεποιημένων. τοῦτο μὲν γὰρ ἡ σαλώμη χαλεπὴ & δύστους οὖσα τοῖς ἐκ μιδιάμμης, οὐδὲ τὸν ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν ἀριστοβούλῳ θατέρῳ τῷ νεανίσκων ἔα τῇ τοῦ γάμου πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίᾳ χρῆσθαι, λέγων ἐπιλαλήσθαι κατ' ἰδίαν αἰσπιθούσα κὴ μηνύσῃ ἑαυτῇ,

συνεχὲς ἢ ἀπειλοῦσιν εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρ- A minarentúrque si principatus ipsis contingeret, reliquarum regis vxorum filios scribas se
χῆς, τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας ἠφάνι- facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias si quando viderent matris ornamenta vsurpare, pro
σμένους, κωμογραμματεῖς κατασκήψειν. ἁρμόττειν γὰρ præsentibus deliciis vestituros se ciliciis, inclusas vbi ne solem quidem liceat aspicere.
εἰς τοιαύτην χρείαν τὸν υἱὸν ἐπιμελεῖς αὐτῷ, καὶ θεὸς Hæc mox Salome regi renunciabat: quæ ille
παιδίαν ἐπιπλάσαιμιν. τὰς δὲ γυναῖκας εἰ ποτὲ καὶ tametsi permoleste ferret, emendare tamen
ταῖς εἴδοιεν τὰ μητρῴα κόσμου μετειληφυίας, αὐτὶ B malebat quàm punire. maximè autem exasperabatur suspicionibus & indies seipso peior;
τῆς παρούσης ἀβρότητος, ἀπατελεῖν ὡς ἔχοιεν ἠμ- omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios castigasse contentus, & illorum responsione placatus aliquantisper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, vt
φιεσμένας καθειργνύοιτο, μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσας. diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitque se audisse ex Salome, Herodem ardenter amare
ταῦτ' οὖν ἀπήγγελλεν ἡ Σαλώμη τῷ ἀδελφῷ. Glaphyram: nec posse hunc affectum excutere.
ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ἀκούσμασι καὶ χόλου πλέως ἦν. καὶ C hoc audito iuuenis zelotypus vehementer excanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiam filij, quod
μέντοι καὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐξηγεῖτο. καὶ quidem ferè quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, suspicione concepta
τὰ μὲν ἐκ τῶν ἀκουσμάτων ἐπὶ τὸν πατέρα μετὰ δακρύων ex his quæ audierat. neque diutius potuit eam indignationem concoquere, sed adito patre
ἦλθεν· καὶ διαρτήσας τὸν ὀδυνῶν ἅπαντα λόγον cum lacrymis ei sermonem Pheroræ aperit;
ἀνεκάλυψεν. ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, καταμανεὶς τὸ ὑπὸ quamobrem ille magis adhuc turbatus est,
τοῦ θείου ῥηθὲν οὐ μετρίων. ὁ δὲ πολὺ D non ferens insimulari se falso tam turpis criminis; multa quærens de suorum malitia, à
μᾶλλον ἐκπαθὴς γιγνόμενος, καὶ τὸ σὸν αἰχμὴν τῆς quibus pro beneficiis talem reportaret gratiã.
ἀβουλίας ἐνδυσάμενον ἐφόρει, ἐτεταράχατο, καὶ πολ- Móxq; accersitum Pheroram adortus iurgio:
λαχοῦ μὲν ὠδύρετο τὴν πονηρίαν τῶν οἰκείων, οἷος εἰς αὐτοὺς Pessime, inquit, omnium mortalium, eóne ingratitudinis prolapsus es, vt talia de nobis vel
γιγνόμενος, οἷον τυγχάνοι μεταπεμψάμενος ἢ τὸν θεόδωρον, dicas vel cogites? nónne deprehendo tuum
θεασάμενος, καὶ τοσαῦτα εἰπὼν, εἰς ἅπαντα τὰς ἀμέ- propositum, quòd non conuitio tenus hæc dixisti filio, sed vt insidias & veneficia hoc pacto in caput meum structures? Quis enim, nisi
ρως καὶ περιττῆς ἦλθες ἀχαριστίας, ὡς τοιαῦτα μὲν σοὶ bono aliquo genio ductus vt iste filius, patere-
ἐμοῦ νοήσαι, τοιαῦτα δὲ λαλεῖν; πρὸ ἐμοῦ δὲ τὸν θρασύ- E tur patrem sulpectum impunè ferre talem iniuriam? Vtrum tibi videris sermonem in animum, an in dextram gladium inseruisse, quo
τητα ὡς ἀβλασφημίας ἐσχασμένος, τοὺς τοιούτους λό- parentem conficeret? aut quid tibi voluisti, cũ
γους τοῦ παιδὸς θεάσῃ ποιουμένου, ἐκβιβάσαι δὲ καὶ φάρμακον & ipsam oderis, in me tantùm calumniando
αὐτοὺς πεισθέντα τῆς ἐμῆς ἀπωλείας; τίς δὲ αὖ σε μὴ δεῖ- simulans beneuolentiam, & ea dicens quæ salua pietate ne cogitari quidem poterant, apage
μόνων ἀλαθῶν ἐτύγχανε ὥσπερ ἔδει ὁ παῖς, ἐβούλετο τὸν πα- te hinc post tam peruersum erga fratrem bene-
τέρα μὴ πίσαθ' ὑπὲρ τοιούτων ὑποψίας; πότερον δὲ λό- meritum animum. Et tu quidem quoad vixeris
γον εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ ξίφος εἰς τὴν δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ tua conscientia fruere: ego verò dabo operam
δοκεῖς καὶ τῆς μεγαλυνόντος; τί δέ σοι βέλτιον, τὸ μισοῦντα F vt sim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni sint beneficiis
τὸ αὐτὸν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὖ, θεὸς μὲν ἐμοὶ τὴν καὶ ἐμοῦ eos prosequens. Sic stomachante rege Phero-
βλασφημίαν, δύνοιαν ὑποκρίνασθαι, καὶ περὶ τούτων λέξαι, ras cùm in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum,
ἃ τῆς σῆς εὐσεβείας ἐμοὶ καὶ νοῆσαι, καὶ ἐβουλεύσω; ἆρα κάκιος εἰς & ab ea prima hos sermones perfectos esse.
ἀδελφὸν καὶ ἀδελφὸν γενόμενος. ἐμοὶ μὲν ἡ συνει- Quo audito illa (nam fortè aderat) composito
δησις αὐτῇ συζήσεται, εἰδὼς ἐγὼ νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, μήτε ad verborum fidem vultu exclamat, non esse
ἀμυνόμενος καὶ ἀξίαν, καὶ μείζονος ἐπιμελεῖσθαι τυχεῖν εἰ- hæc sua, & omnes hoc vnum agere vt eã inui-
σὶν δίκαιοι. τοιαῦτα μὲν ὁ βασιλεύς. θεόδωρος δὲ ἐπ' G samam regi faciant, & de medio tollant Herodis amantissimam, & præcauentem ipsius pericula. nunc verò etiã maioribus se appeti insidiis:
αὐτοῖς ὥρᾳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁλοὺς, Σαλώμην ἔφη ταῦτα συν- solam enim autoré fuisse fratri, vt abiecta qua
θῆσαι, καὶ παρ' ἐκείνης ἐλθεῖν τοὺς λόγους· καὶ ἦν ὡς μόνον ἤκουσεν, se obiectabat muliercula filiã regis duceret, & hãc esse causã odij. hęc illa loquente, simulque
ἐπύγχανεν δὲ παροῦσα, πιθανῶς ἀπέδοκεν, ὡς οὐδὲν εἴη capillos sibi vellẽte, & pectus plangẽte, species
αὐτὴ τοιοῦτον, ἢ ὅτι ἀσεβὲς ὄζειν ἅπασιν εἰς μῖσος ἀ- quidem negãtis erat verisimilis, sed mala mẽs

πάγειν αὐτὴν τῆς βασιλέως, καὶ πάντα ξόπον αἱρεῖν δεῖ τὴν
δίνοιαν ἐμοὶ ἔχη περὶ τὸν ἀδελφὸν ἀεὶ προγινώσκουσα
τοὺς κινδύνους, ἐν δὲ τῷ παρόντι καὶ μᾶλλον ὑπο-
βαλλόμενον. μόνη γὰρ αὐτὴν πείθουσα τὸν ἀδελφὸν ἐκ-
βάλλειν ἐμοὶ ἐκ γυναῖκα, λαμβάνειν δὲ θυγατέρα τὴν
βασιλέως, ἑκάστοτε ὑπ' ἐκείνῃ μεμισῆσθαι. τοιαῦτα λε-
γούσης, καὶ πολλάκις μὲν ὑπὸ δακρύων τὸν ξιχῶν, πολ-
λάκις δὲ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἢ μὴ ὄψις εἶχε τι πρὸς τὸν ἀρνησιν πιθανὸν, ἢ ἡ κακοήθεια τοῦ ξόπου τὸν ἐφ'

dissimulabatur gestu fictitio. Pherorasautem medius tenebatur, ne prætextum quidem vllum sui facti inueniens, cùm non inficiaretur se dixisse, & audisse eadem persuadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione durauit aliquandiu. tandem rex pertæsus & fratrem & sororem ablegauit: collaudatáque filij temperantia, & quòd hos sermones ad se detulisset admodum sero ad curam corporis se contulit. Post hãc contentionẽ malè audiebat Salome, quòd videretur autor huius calũniæ: & vxores regiæ malè ei volebãt, quòd scirẽt morosam & variabilem, & pro tẽpore nunc inimicã, nunc beneuolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas, homo segnis & otio deditus: negotia verò eius administrabat Syllæus vir callidus ætate florens & corporis specie. hic cùm propter quædam negotia ad Herodem venisset, contemplatus vnà cœnantem Salomen animum ad eã adhibuit: compertóque esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa quæ deteriùs quàm antè tractabatur à fratre, & nonnihil tacta forma iuuenis, non abhorrebat à nuptiis: & cùm per eos dies frequentarentur conuiuia, existebant multa non mediocria signa, quòd consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus scisscitabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cœnam obseruare, quomodo erga se inuicem affecti sint. ille renunciauit quòd nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent quò tenderent. Post hæc Arabs iam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus hanc ipsam ob causam reuersus, & collocutus de hac re cum Herode, postulauit vt Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi sibi, & iam magna ex parte contigisse. De quo cùm ille ad sororem retulisset, percõtando an ei nubere sit animus, mulier facilè assensum præbuit. postulantibus deinde vt Syllæus accenseretur in Iudæorum religionem, & tum demum vxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc nõ sustinuit, lapidandum se dicens à popularibus si faceret: atque ita re infecta discessit. ex eo tempore Pheroras Salomen insimulauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores regiæ, dicentes eam consueuisse cum Arabe. Et puellam quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusauit ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus Salomes de filio nato è Costabaro, mutauit sententiam persuasus à Pherora, negante adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cædem, & æquiùs censente vt ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchię dominiũ. quod vbi is persuasit, impetrauit prioris offẽsæ veniã. Mutatis igitur spõsalib. puella data est nuptũ adolescẽtulo, addita c. talentorũ dote. Nec interim cessãbãt turbę domesticę, imò augebãtur etiam

τοῖς ἡμιολίοις ὑποκεῖσθαι ἀπεσήμαινεν. ὁ δὲ Φερώρας εἰς μέσον ἀπέλαμβανε, μηδὲν δύχημον εἰς ὁσολογίαν ἔχων, εἰπεῖν μὲν ὡμολογηκώς, ἀκοῦσαι δ' ἐπιτηδείως. ἐνῆγετο δὲ ὅτι πλεῖον ἦτε σύγχυσις, καὶ τὴν λόγων εἰς ἀλλήλους ἄμιλλα. τέλος δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν τε ἀδελφὸν, καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμισηκὼς, ἀπεπέμπετο, καὶ τὸν μὲν ἐπαινέσας τῆς εὐγνωμοσύνης, καὶ τῷ θεῷ αὐτὸν αἰνεσαῖν τοὺς λόγους ὀφείλειν ὡς ἀφορμὴν εὐεξίας τῷ σώματι ἐνέμετο. τοιαύτης δὲ τῆς μάχης ἐμπεσούσης κακῶς ἤκουσεν ἡ Σαλώμη, παρ' αὐτῆς δὲ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ περὶ τὴν ἀγαθαλίαν, αἵτε τὸ βαλέως γυναῖκας ἔχθιστα φύσει δυχερεστάτην εἰδυῖαι, καὶ γυναῖκα ἄλλοτ' ἄλλῳ κατὰ καιροὺς ἔχθρα καὶ φίλην. ἔλεγον οὖν ἀεί τι πρὸς τὸν ἡρῴδην κατ' αὐτῆς, καὶ τὰ συμπτώματα δὴ μείζονα ἄγαν τὴν εἰς τοῦτο παῤῥησίαν. ἦν μὲν δὲ ὁ τῆς ἀραβίας βασιλεὺς ὀβόδας ἀσθενὴς καὶ ἀδὴς τὴν φύσιν, σύλλαιῳ δ' αὐτῷ διώκει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ, καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. οὗτος ὑπὸ χρείας οὐδὲν πρὸς ἐλθὼν ὡς τὸν ἡρῴδην, συνεδ εἶναι τὴν σαλώμην, καὶ τὸν νοῦν ἔχειν πρὸς αὐτήν. γυνὴ δ' ὢν καὶ χήρα τυγχάνει διαλέγετο. σαλώμη δὲ καὶ χαίρουσα ἤπαλεν Φερώρᾳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ τὸν νεανίσκον οὐκ ἀπαδῶς ὁρῶσα πρὸς γάμον ἄρμοττε, ταῖς τε μεταξὺ φοιτώντων δὴ τὸ δεῖπνον ἐπεφαίνετο πλείω τε καὶ μὴ μέτρια τῶν εἰκότων ὁμολογίας. ταῦτα δὲ αἱ γυναῖκες αἱ Φερώρου τῷ βασιλεῖ, ἀγανακτοῦσαι τὴν ἀχθηδονὴν ἡρῴδης δὲ καὶ Φερώρᾳ προσεπιθυμεῖτο, καὶ πρεῖν ἄξιον Φερώρᾳ τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐρήκασιν. ἐκεῖνος δὲ, ἀπεῖπε γὰρ ἔτι καὶ νῦν μεθύειν, καὶ βλέμμασιν, οὐκ ἀδήλοις ὁρμῆς εἰσὶν ἀμφότεροι. μὴ τοῦτο, ὁ μὲν ἀραψ θαπτὸς ὢν ἀπῆει. διαλιπὼν δὲ δύο μῆνας ἢ ἕξ ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὰ ἥκων λόγους ἡρῴδης προσέφερεν, ἀξιῶν αὐτῷ τὴν σαλώμην δοθῆναι πρὸς γάμον. ἐστέναζε δὲ οὐκ ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος δοκοῦσα τῷ ἀράβων ἀρχῆς, ὧν αὐτῷ καὶ νῦν ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλειν. τοῦ δὲ ἡρῴδου τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ τὸν νόμου τὸν ἀδελφῆς, εἰ πρὸς γάμον ἑτοίμως ἔχοι, ταχέως μὲν ἐκεῖνα προσῆκατο. σύλλαιος δὲ ἀξιοῦται τῶν αὐτῶν ἐγγραφέων τοῖς τῶν ἰουδαίων ἔθεσιν, καὶ τὸν γαμεῖν, ἄλλως δὲ οὐκ ἐᾶν δυνατὸν, οὐχ ὑπομένειν, ἀλλὰ καὶ καταλυθήσεσθαι πρὸς τῷ ἀράβων ἔθνει, εἰ τοῦτο προέξειε, ἀπαλλάττεται. σαλώμῃ οὖν ὅτου Φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γήμασθαι πρὸς τὸν ἄραβα. τελεῖ δὲ κόρῳ καὶ ἀδελφῇ καταγγύησεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ μὲν Φερώρας οὐκ ἔλαβεν ὡς προεῖπεν ἐπὶ δόλῳ τῆς γυναικὸς, αἰτούσης σαλώμης εἰς τὸν ὑὸν τὸν κοστοβάρου γήμασθαι, ὥρμητο μὲν ἐκείνῃ συναγωνίσασθαι. μεταγνόντων δὲ αὐτὸν τῶν Φερώρᾳ τὸν νεανίσκον οὐκ ἄγειν ἔσεσθαι λέγοντες, δεῖ τὴν ἀποβλέψαι τῆς παιδὸς, καὶ δικαιότερον εἶναι λαβεῖν τὸν ἐστὲ παῖδα τῆς τετραρχίας ὄντα δεόμενον. οὕτω δὲ συνηγόρευεν ἢ τοῦτο, καὶ μετέπεισεν αὐτούς. ἐκείνη μὲν οὖν αὐτὰ μεταθύσης τῆς ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῷ Φερώρᾳ μειρακίῳ, φέρνην ὑπισχνουμένου ἑκατὸν τάλαντα τῆς βασιλείας. οὐκ αἰδῶτο δὲ τὰ κατὰ τὴν οἰκείαν αἰεί, καὶ μείζους τὰς ταραχὰς λαμβάνοντα. καὶ ἐμπίπτει τοιοῦτον

ὅς

ἐξ αἰτίας μὲν οὐκ ἀδικουμένοις χωρῆσαι ἐς συμφορὰς δυσχερεῖς. ἦσαν δὲ τῶν περὶ τὴν βασιλέως αὐλὴν εὐνοῦχοι τρεῖς, ὁ μὲν οἰνοχοῶν, ὁ δὲ δεῖπνον παρασκευάζων, ὁ δὲ κατακοιμίζων βασιλέα πᾶσι δῆλος, καὶ τὰ μάγιστα τῷ ἐν ἡσυχίᾳ ἀρχαῖς· καὶ τοῖς ἀγγέλοις τοῦ βασιλέως διαφθαρῆναι τούτους ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ παιδὸς ὅτι πολλοῖς χρήμασιν. ἀνακρινόντων δὲ αὐτῶν εἰ γνῶσίν τινα πρὸς αὐτοὺς κοινωνίας καὶ μίξεως, ὁμολογοῦσι. ἄλλο δὲ οὐδὲν δυσχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνειδέναι. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν τῇ ἀνάγκῃ ὄντες, ὅτι τοιούτων ἀεὶ τῷ ὑπηρετοῦσι, καὶ χαριζομένων τῷ ἀπατᾶσθαι τὸ τοιοῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμενῆ πρὸς τὸν πατέρα, καὶ μῖσος ἄωφελον ἀλεξανδρῳ. ἐμηχανῶντο δὲ αὐτοῖς ἡδονὴν μὲν ἀπαγωγὴν φθορᾶς τὸν ἤδη πεπυκνωκότα, καὶ τῷ γήρᾳ ἐπικάλυμμα τοῦ χρόνου ποιούμενον, μελαίνοντας τὰς τρίχας, καὶ κλέπτοντας τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. εἰ δέ τι αὐτῷ προσέχοιεν τὸν νῦν ὑπερχόμενον τῆς βασιλείας, ἢν μὴ βουλομένῳ τοῦ πατρὸς οὐκ ἄλλῳ τινὸς ᾖ, ταχὺ τὸν πρῶτον ἕξειν ἐν αὐτῇ τόπον. οὐ γὰρ μόνον δῆλος τὸ ἡδύ, ἀλλ' ἤδη καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἕτοιμον αὐτῷ τὸ κρατεῖν ᾖ. πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἡμερόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων συνεστᾶσιν ὑπ' οἰκειότητος πᾶν ὅτι οὖν ἐς δρᾶν καὶ παθεῖν. τούτων τῶν λόγων ἀκούσας ἡρῴδης, ὅλος ἐγίγνετο τῆς ἐπιβουλῆς, καὶ τῶν μὲν εἰς ὕβριν ῥᾳδίως ἁλισκομένων, τὰ δὲ εἰς ὑποψίαν ἦκε ἀκινδύνως σκληρῶν. ὥστε καὶ μᾶλλον ἐς ἀεὶ φοβερὸν ἠρεθίζετο, καὶ πικρὸς ὢν, ἐδεδοίκει μηκέτι τῆς ἀληθείας συνεσκιασμένης ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸν καιρόν. ἔνθα δὲ ἐν φανερῷ τὴν ἔρευναν ἐποιεῖτο, κατασκόπους ἢ τῶν ὑπονοουμένων δι' ἐπιμελείαν, ὑποψία τε, καὶ μίσος πρὸς ἅπαντας ἦν, καὶ τὸ ὑποπτεύειν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλοὺς καὶ τῶν οὐκ ἀξίων αὐτῆς χρώμενος διετέλει. πρέσβεις τε οὐδὲν ἧσσον, ἀλλὰ μᾶλλον οἰνομιζόμενοι μᾶλλον ὡς αὐτὸν καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί. τοῖς δὲ οἷς οὐκ ἦν σωθῆναι πλείω ἐνομίσαμεν μόνον ἐδόκει, καὶ μέρος δ' ὡς ἀσφαλείας, ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. τέλος τὸ οἰκεῖον αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας ἐπ' ἀλλήλους ἐξάπτουσαν, νομίζοντες μὲν εἰ φθάσας ἕτερος τὸν ἕτερον διαβάλοι, τοῦτ' αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν φέρειν, ὑπὸ φθόνου δὲ ἔστι τύχοιεν ὧν ἠξίουν ἡμῶν καὶ τῷ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη οὖν οἰκείας τινὰς ἔχθρας ἐπιξήσαν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ, καὶ καταφρονηθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐχθροῦντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον, καὶ παγὺν ὅτι τοὺς ἐχθροὺς νοοῦντες καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ἑαυτοὺς ἕτερος ἑτέρους ἐπιβούλλουσιν. ἥ τε καὶ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ ὀλίγα τὸ μὴ προφανὲς ἀμβλύνουσα αἱρεῖν ἐπηγγέλετο, καὶ ταύτης τὸ χαλεπὸν, οὐκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ μεμνῆσθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδέξασθαι ἀπειλοῦσι. τοιαύτη μὲν ἦν τῶν περὶ τὴν αὐλὴν τὰ πρῶτα πολλοῖς ἤδη τῷ φίλων ἤδη, καὶ τότ' αὐτὸ προεῖπεν ὡς οὐδὲν ἐμφανίζεσθαι δέον αὐτῷ λοιπὸν, οὐδὲ εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι. ταύτην δὲ τὴν ἀθαλγίαν ἐποιεῖτο, καθὸ ἡ παρρησίας ἐλάττονος, ἢ πλείονος ἐνδοπῆς μεθήκει. καὶ δὴ καὶ ἀνδρόμαχον καὶ Γέμελλον, ἄνδρας ἄωθεν φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲν θείας βασιλικὰς χρείας, αὐτὰ πρωτείας, καὶ συμβουλίας ὀνησαμένους αὐτοῦ τὸ οἶκον, συμπαθήσαντας δὲ καὶ τοῖς υἱοῖς, καὶ τὰ δὲ ἢ πρὸ τοῦ παρρησίας

à turpibus initiis progressæ vsque ad calamitates tristissimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, vnus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in seriis regni negotiis vti est solitus. hos quidam ad regem detulit corruptos esse ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quæstionibus examinati ecquid cum illo habuissent consuetudinis, rem fassi sunt: præterea nullius tentati contra patrem facinoris se esse conscios, admotis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministris magis magísque in gratiam Antipatri sæuientibus aiunt Alexandrum innatum cõtra parẽtem odium alere: hortatúmque eos vt Herodem defererent iam inutilem, facientémque fucum ætati, & senium dissimulantem tincto capillicio. quin potius sibi adhiberent animũ potituro vel inuito patre regno debito, expectaréntque breui dignitatem primariam. iam enim non tantùm generis prærogatiuam sibi suffragari, sed instructa etiam ad inuadendam dominationem omnia statutos pro se multos duces militum multos amicos regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipsius gratia. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quòd filij verba & contumeliosa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatus verebatur ne quid grauius contra se conflatum esset, quàm vt eodem temporis momento posset cauere & occurrere. quamobrem non ausus palã inquirire: per dimissos clancularios rem gerebat, omnes suspectos iuxta habens atque inuisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suam collocans: quatum adeò nullus erat finis, vt quo quisq; ei coniunctior esset, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potẽtior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore sat erat, móxque ad suam securitatem pertinere putabat illorũ interitus. Postremò etiam domestici anxij de incolumitate propria in seipsos versi sunt, tutissimos rati qui alios præueuirẽt calumniis, certissimúmque hoc ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorum in se conciebant inuidiam, videbantúrq; meritò retaliandi, & sic accipiẽdi, vt ipsi tractassent alios. Iámque etiam priuatas simultates hoc modo exercebant: móxque deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulò pòst ipsi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quòd multos non conuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat ne similia posthac facerent, sed contentus erat delatores eorum pari mulctasse supplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Mulis etiam intimis amicis denunciauit ne vel in conspectum suum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuerendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum regẽ tam legationib. quàm consiliis iuuerant, filiósque eius instituerant, & maiorem cæteris habebãt fiduciam,

amicitiam renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vtebatur familiariter: Gemello verò quòd ipsum sciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat,& Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est quin grauius aliquid in eos libenter statuisset,ni obstaret virorum claritas: quare contentus est tum ablegatis ademisse autoritatem, vt posita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentiùs. Horum porrò omnium malorum fax erat Antipater, qui ex quo primùm tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accēdebat hominis sæuitiam:& tunc videbatur egregiè fungi officio, si daret operam, vt quicunque reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primùm rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent cōscij. illi verò immoriebantur cruciatibus, quòd nihil haberent dicere.atque hoc acrius incumbebatur quæstionib. quòd præter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum quidē maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à veritate malle,quàm à fide erga dominos & amicos discedere,vrgebárque vt secreta perquirerentur apprehensis pluribus. Tandem vnus è multis tormenta non ferens ait se non semel audisse iuuenem dicere; quoties laudaretur à procericate staturæ, aut sagittandi peritia, cæterísque virtutibus eximiis, hæc à natura ornamēta sibi magis concessa quàm beneficia.patrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapropter quādo simul inambulent contrahi se industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis iaculationibus illo præsente destinata non ferire,quòd norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, vt in venatione patri insidias struerent, quibus si ille esset oppressus, tū regnum postularurus Romam perfugeret. Inuentæ sunt etiam iuuenis literæ ad fratrem scriptæ,conquerentis de patre,non rectè factum,quòd Antipatro addixisset agros ex quibus ad eum redirent c c. talenta annua, tum verò Herodes probabili, vt ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexādro comprehenso iubet iniici vincula: & rursum incipit sæuire, quamuis ne ipse quidem auditis satis crederet neque enim excogitare poterat cur deberet ab illis per insidias appeti: & querelæ illæ pueriles contentiones videbātur,nec verisimile post manifestum parricidiū voluisse eos Romam petere. quamobrem volens maius aliquod impietatis argumētum inuenire,solicitéque cauens ne videretur filiū temere damnasse ad vincula,& quæstioni subiiciens honoratiores Alexādri amicos,non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cūq; tota regia tumultu,terrore ac tormētis perstreperet, iuuenis quidam in tali necessitate cōstitutus,dixit Alexandrū Romā ad amicos literas misisse,rogantē vt curarēt se accersiri à Cęsare,

A Τόπον ἐφ᾽ ἡμῶν παρητήσατο τότε τὸν ἄνδρα, ὅτι δημόσιος ὁ παῖς αὐτῷ συνήθης ἦν ἀλεξάνδρῳ. μέλλον ἢ δύνασθαι ὅπλα σίδηρος ἐκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἀφορμαῖς, καὶ τῇ παιδείᾳ συναγωγός, καὶ τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ συνδιέτριβεν ὑποδημάτων. παρητήσατο ἢ καὶ τούτους, ἡδέως μὲν καὶ χεῖρον. τὸ δὲ τῷ μὴ κατ᾽ ἀνδρῶν οὐκ ἀσήμων ἔχειν τὴν ἀρχὴν τοσούτων παῤῥησίαν, τὸ τε πιθανὸν, καὶ τὸ δυνάσθαι κωλύειν ἁμαρτάνοντας ἀφαιρούμενον. ἦν δὲ τούτων ἁπάντων αἴτιος ἀντίπατρος, ὃς ἐπειδὴ τὸ γενναῖον τῆς τοῦ παιδὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἐπάλαι μὲν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδόκει πιθανὸν εἶναι τῷ αὐτύχειν δυναμένων ἕκαστος ὑπεξαιρεῖσθαι. τότε γοῦν τῷ φόβῳ τὸν ἀνδρόμαχον ἐπελαθόμενον λόγου καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσους ᾔδει πιστοὺς ἀλεξάνδρῳ, βασάνοις αἰτίαν εἶπε κατ᾽ αὐτοῦ τολμηθὲν εἰδέναι. οἱ δὲ ἀπόθνησκον οὐδὲν ἔχοντες λέγειν. τὸ δ᾽ ἐπὶ φιλονεικίᾳ αἴτιον, εἰ μή τι τοιοῦτον οἷον ἐρώτων κακῶς διέκειτο. καὶ δεινὸς ἀντίπατρος τὸν μὲν ὑπ᾽ αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀπαίτιον εἰς ἐγκλήματα καὶ πίστιν διαβαλεῖν, ὅπως προσχύσῃ δὲ ζητεῖν ἐκ πλείονων τὸ λανθάνον τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ τὸν ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις ὅταν ἐπαινοῦμεν αὐτὸς τὸ τόξον τότε στῆσαι εἰς εἶναι μάλιστα, καὶ τὸν τοξικὸν ἐπέχοντα, καὶ τἆλλα τὸν αὐτὸν τρόπον ἅπαντας, ὅτι τοιαῦτα αὐτῷ κρείττω μᾶλλον ἢ περ ἀγαθὰ τοῖς φύσεως ἦσαν. ἄχθεσθαι γὰρ ἐπὶ αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτός τε ὅταν μὲν ἅμα προπίπτειν συστέλλειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν εἰς μὴ μείζονα δόξαν. τοξεύων δὲ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνου παρόντος ὑπεστοχεῖτο ῥίπτειν. τέλος γὰρ φιλοτιμίαν εἰδέναι τῷ γεγεννηκότι, τούτων διδοκιμαζόντων. βασανιζόμενος δὲ καὶ τὸ λόγου, καὶ προσημαινόμενος αἴσθησιν πρὸ σώματος, προσπίπτει ὅτι καὶ συνεργὸν ἔχων τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας φόνῳ εἰς ῥώμην, ἐπειδὴν τῶν αὐτῷ προσηκόντων τιν᾽ βασιλείαν αἰτησόμενος. διῤῥέθη δὲ καὶ γράμματα τοῦ νεανίσκου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια ποιοῦντι, ἀποπαίζοντι χώραν δωρούμενον προσόδων ἑκατὸν τάλαντων φέρουσαν. ὅτι τούτοις δώδεκά μὲν ἔδοξέ τι πιθανὸν ἔχειν πρόφασις ὡς ἔτυχε, κατὰ τῆς τοῦ παιδὸς ὑποψίας. καὶ συλλαβὼν, ἔδησεν τὸν ἀλέξανδρον. αὖθις δὲ, οὐκ αὖθις χαλεπὸς ὤν, τὰ μὲν οὐδὲ οἷς ἤκουσεν ἄγαν πιστὰ δυνατός, ἀπαλογιζόμενος δὲ ἄξιον μὲν ἐβουλεύσατο ἐξ αὐτῶν οὐδὲν ἐφαίνετο, μέμψεις δὲ καὶ νεανικὴ φιλοτιμίαν, καὶ τὸν πατέρα φανερὰς εἰς τὸν ῥωμαῖον ἁμαρτάνοντα. ἦξίου δὲ καὶ μείζονα τῶν λαθόντων τὸν ὑπὲρ ἀφορμίας τεκμήριον, καὶ φιλόνεικος ἦν ἐν δόξαις προπετεῖς τὰ δίκαια κατηγορεῖν. τῷ δὲ φίλων τῷ ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῶν οὐκ ὀλίγους, οὐδὲν εἰπόντας, ὃν ἐκεῖνος ἔφθε. πολλῆς δὲ τῆς εἰς τὸ βιαιότατον ἐτοιμότητος οὔσης, καὶ φόβου, καὶ ταραχῆς ἦν τὸ βασιλεῖον, εἷς τις τῶν νεωτέρων, ὡς ἐν ταῖς ἀνάγκαις ἐλπίζει, ἐλαπίσαντι ἔφη τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τὸν ἀλέξανδρον ἀξιοῦντα πλησίαν ἑαυτῷ τὸν καίσαρος, ἔχειν δὲ αὐτῷ πρόφασιν ἐπ᾽ αὐτὸν συνιστάμενον μὲν ὅσα,

μισθει-

μιθριδάτην τὸν βασιλέα πάρθων τῷ παρθῶν ἡρημένῳ κατὰ ῥωμαίων φίλον. ἦν δὲ αὐτῷ, καὶ φάρμακον ἐν ἀσκάλωνι παρασκευασμένον. τούτοις δὴ σὺν ἡρῴδῃ, καί τινα παραμυθίαν τῆς ἀσεβείας εἰληφέναι ἐν τοῖς κακοῖς, τὸ τῶν χειρόνων κολακεύεσθαι· καὶ τὸ μὲν φάρμακον οὐδὲν ἐπουδαίως ζητεῖν οὐχ ὁρίζειν. τὸν δ' ἀλεξανδρον ἐν φιλονεικίαις ὑπερράσαι θέλων, εἰς μὲν ὀργὴν οὐκ ἐξάπτειν μᾶλλον δὲ τὸν ἀσεβείαν τῷ παρθῶν ἁμαρτίᾳ μείζονι, τάχα δὲ καὶ ἵνα τοῦτον δυσωπῆσαι βουλόμενος τὸ πρὸς τὰς διαβολὰς εὐπιστον, οὐχ ἥκιστα δὲ εἰ μὴ ἔτυχεν πιστευθεὶς κακοῦν αὐτὸν, καὶ πᾶσαν τὸν βασιλείαν ἀναπηρῆσαι. γράμματα γὰρ γράψας ἐν βίβλοις τέτταρσιν ἀπέστειλεν. ὡς οὐδὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ περαιτέρω χωρεῖν. γνώσεσθαι γὰρ τὸν ὑπεβουλεύειν, καὶ τούτῳ συλλαμβάνειν τὸν τὸ φερόμενον, καὶ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ τῶν φίλων. καλοῦμεν δὲ καὶ νύκτωρ εἰσελθοῦσαν ἀκοντὶ μιγῆναι, μὴ πάντας δεῖ ταὐτὸν ἧκειν, τὸ δάτειον σκῆπτρον ὑποδὺν ποιησαμένους, ἄδειαν δ' ἀεὶ παρασκευῆς ἔχειν. ἐν τούτοις μὴ πτολεμαῖος διεβέβλητο, μὴ σαπίνιος οἱ πιστότατοι τῷ βασιλεῖ. μὴ τί γὰρ εἰ καθάπαξ λύττης τινὸς ἐμπεσούσης καὶ ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι ἐθηρίωντο, μήτ' ἀπολογίας, μήτ' ἐλέγχου τόπον, ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' ἀεὶ γινομένης ἀκρίτου τινὸς εἰς ἀπιστίας ἀπωλείας. μὴ τὸ ἰδιωτικὸν, τὸ ζῆν ἀπαθανάτους, τῷ ἢ τῶν ταῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ὀδυρομένων, ἡσυχία ἦ μὴ κατηφεία τὸ βασιλείον ἀπεκόσμει τῆς φρώτης δυσθυμίας. μὴ χαλεπὸς ἦν ἡρῴδῃ πᾶς ὁ βίος ἐκτεταραγμένῳ, καὶ τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα τῆς ἀσφαλείας κολαστήριον ἔχοντι. πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανιστάμενον αὐτῷ τὸν υἱὸν, μὴ ξιφήρη παρεστῶτα δι' φαντασίας ἐλάμβανεν. ὅτως ἡ ψυχὴ, μὴ νύκτα, μὴ ἡμέραν πρὸς τοῦτο γνωμοφόρῳ, τάδος αἱμάξατο μανίας καὶ ἀγνοίας οὐκ ἦν τὸν. μὴ τὰ μὲν περὶ ἐκεῖνον εἶχεν οὕτως.

Κεφάλαιον ιϛ.

Ὡς ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξε.

ΑΡχέλαος δὲ ὁ τῆς καππαδοκῶν βασιλεὺς ὡς ἐπύθετο τὰ μὴ τὸν ἡρῴδην, ἀγωνιῶν τὸν ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς, καὶ τὸν γαμβρὸν, καὶ συναλγῶν αὐθρὶ φίλῳ, τῆς δὴ τοσούδε ταραχῆς, ἦκεν οὐκ ἐν παρέργῳ θέμενος τὰ πράγματα. καὶ καταλαβὼν οὕτως ἔχοντα, τὸ μὲν ὑπιπτᾶν, ἢ φαῦλα γνοὺς τὰ πρὸς τὸν ἀνδρὸν τελέως ἀποίκειον εἰς τὸν κηδεμόνα ἠνέσατο. φιλονεικήσειν γὰρ κακακωμένῳ, καὶ μᾶλλον ὑπολαμβάνειν ἀδίδοντα πλείονος ὀργῆς ἀναπλησθήσεσθαι. μετὰ δὲ τάξιν ἐτέραν τὸν ἐπανόρθωσιν τῆς ἀτυχημένων, ὀργιζόμενος τῷ γαμβρῷ, κἀκεῖνον ὑπεικηλέγων, τῷ μηδὲν ἐν πρεσπευτείᾳ ἐργάσασθαι. πάντα γάμον ἀφελύσειν ἔφη πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, καὶ μηδ' αὖ τῆς θυγατρὸς φείσασθαι δικαίως εἴπ συμπεσὼν τούτῳ οὐ κατεμειλύσειν. τοιούτου δ' ὄντος οὐ κῆδος ἡρῴδης ᾤετο, τὸ δὲ πλέον ἐπ' αὐτῷ τὸν ὀργὴν ὑπεδεικνυμένου, μετέπεσεν ὁ βασιλεὺς τῆς χαλεπότητος, καὶ λαβὼν ἐν τῷ δικαίου δοκεῖν τὰ πρεσβευόμενα πεποιηκέναι, κῆδος μικρὸν οἰκ τῷ παρθῶν αὐτῷ μεθέσατο πάθος. οἰκτος δὲ ἦν ἐν ἀμφοτέροις, ὅτε μὲν ἀπελύοντο τὰς τῶν νεανίσκων διαβολὰς εἰς ὀργὴν ἐκπεσπτόμενοι. ἐπειδὴ δὲ

A indicaturum de quibusdam contra illum conspirationibus quãdo pater societati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum venenum quod apud Ascalonem paratum sit. His auditis Herodes credidit, consonantibus eum in calamitate adulatoribus, quòd non temerè quidquam faceret. venenum tamen summa cura quæsitum nusquam inuentum est. Cæterùm Alexander oppressus malis adeò non cessit, neque inficiatus est, vt patrem exasperaret
B amplius: siue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumniis: siue vt, si fortè crederet, inuolueret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à se conscriptos ei misit, negans opus esse tormentis pluribus. Structas enim insidias, participesque eorum esse Pheroram & amicorum fidissimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito se esse congressam, omnésque eò
C tendere, vt illo sublato optatam assequerentur licentiam. eiusdem conspirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cuctis regi fidissimi. nec aliter quàm rabie quadam occupati in se inuicem efferabantur homines pridem amicissimi, non defensione, non coargutione expectata tantisper dum veritas pateret, iudicium præueniente supplicio. alij vinciebantur alij necabantur, alij nihil lætius expectantes moras ipsas quàm repræsentationem
D malorum ægriùs ferebant: ingénsque mœror ac torpor fœdabat pristinam felicitatem regiæ. Ne Herodẽ quidem ipsum vitæ in tali perturbatione nõ tædere poterat, cui quòd nemini se auderet credere pro tormento erat futuri exitus expectatio: sæpéque illi obuersabatur irruens gladio stricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimũ abesset ab insania.

Cap. XII.

E *Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.*

DVm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de filia, & iuuene genero solicitus, tum amici quoque vicé miserás inuoluti tam perplexis & turbatis negotiis, officij sui putauit profectionem ad eum susciperе, Quem vbi sicut audierat affectum inuenit, importunam rem putauit, si obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argue-
F ret. fore enim vt ille ex aduerso contendens & excusare se studens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est qua res affectas componeret, indignatione versa in iuuenem, asserens regem nihil præter equitatem, sed omnia rectè fecisse. Se quoque dirempturum illud cõiugium, ac ne filiæ quidem parsurum, si sceleris conscia non fecisset indiciũ. Tũ Herodes vbi prẹter opinionẽ vidit hominẽ pro se lẹso tam grauiter excãdescere,
G asperitate remissa, & factũ suũ iusta ẹstimatione volẽs expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Iámque vtroque flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, ad irã cõmouebatur rex: postquã verò

Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, néve propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos qui deprauarent hominem iuuenem, & rudem omnis malitiæ, præcipuè fratrem regis vrgens suspicionibus nam cùm & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, attratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facilè, tam citò flectere offensum regis animum. Satius esse vt ipse à fratre veniam peteret, priùs confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniẽdam iracundiam, ac tum demum se quoque opportuniùs deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod vtrique cessit feliciter. nam & iuuenis præter opinionem exemptus est criminationibus & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cũ muneribus dimissus est preciosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: fecerúntque simul iter vsque Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Iudæam reuersus est.

Cap. XIII.

Trachenitarum defectio.

Sed interim dum ille Romam profectus à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitiùs degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus. tamen à principio coercente rege abstinebant iniuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quãdo rex nauigauit in Italiã Alexãdrũ accusaturus & cõmẽdaturus Antipatrum Cæsari, Trachonitæ sparso rumore de eius interitu, defecerũt reuersi ad pristina latrocinia. tũc tamen absente rege à ducibus eius sunt perdomiti. cæterùm XL. ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes coniugiũ: à quo cùm munitum quendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Iudæam tantùm infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebántque prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reuersus à Romano peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronib. cũq; nó posset eos in potestatẽ suã redigere, quòd essent sub tutela Arabum

Κεφάλαιον ιγ'.

Απόστασις τῶν τραχωνιτῶν.

Γενομένῳ δὲ ἐν τῇ ῥώμῃ, κἀκεῖθεν ἐπανήκοντι, συνίστη πόλεμος πρὸς τοὺς ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. Οἱ κατοικοῦντες τὸν Τράχωνα, κτῆσμα Ζηνοδώρου ζημιόδωρον, καὶ προσθέντος ῥώμῃ τῇ τοῦ χώρου, ληστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἔτι, γεωργεῖν δὲ καὶ ζῆν ἠναγκάζοντο. τοῦτο δ' οὐκ ἐκείνοις οὐχ αἱρετόν, οὐδὲ λυσιτελὲς ἔφερεν ἡ γῆ τοιούτων. ὅμως ὑπ' ἀρχὰς μὲν ἐκ δεδιότος τὸ βασιλέως, ἀπεῖχοντο τοῦ εἰς τοὺς πλησιόχους ἀδικημάτων, καὶ πολλὴ ἦν τοῦτο ἐπ' ἐκείνοις, διὰ δέος τῆς δικαιοπραγίας ῥώμῃ. πλεύσαντος δὲ εἰς τὴν ῥώμην, ὅτε καὶ τὰ παιδὸς Ἀλεξάνδρου κατηγόρει, καὶ ἀνεθεώμενος αὐτίπατρον τὸν υἱὸν παρελπλύθει καὶ σπεύδοντα, λόγον ὡς ὑπολωλὸς ἐπ' ἀδικήσοντες οἱ τὸν Τράχωνα τειχίσαντες, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέσησαν, καὶ πάλιν δεῖ τὰ συνήθη τοὺς πλησιοχοῦντας ἀδικεῖν ἐξέπεσεν. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ τοῦ βασιλέως δόντος, ἐχειρώσαντο. ἀφεῖ τετρακοσίους δὲ πρὸς ἀρχέλαον κατὰ θεὸν τὴν ἀνακομιδήν, ὀξίλιον μὲν τοῦ χώρου, εἰς δὲ τοὺς ἀραβίαν ἀφορμήσαντας, συλλαβόν δεξαμένου μὴ τοῦ ἀτυχήσαι τῷ σαλώμης γάμου, τόπον τε ἔρημον σφίσιν δόντος, ᾤκησαν, καὶ κατατρίχοντες οὐ μόνον μὲν ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τοῦ κοίλου συρίας ἅπασαν ἐλῄζοντο, παρίχοντος ὁρμητήριον τοῦ συλλαίου, καὶ κακῶς ποιοῦσιν ἄδεια. ἡρώδης δὲ ἐπανελθὼν ἔκτοτε τῆς ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τῷ σφετέρου ἀσπὶ κακοποιήματα. καὶ τῷ μὲν λῃστῶν ἐγκρατὴς οὐ δυνάμενος γενέσθαι ἀσφάλειαν, ἐν ᾧ τῷ ἡρώδου φρουρᾷ.

φρουρίας ἐποιήσαντο, καλέσαντες ἢ ἔχων αὐτὸς τὴν ἀδικημάτων, ἀφικόμενον τὸ φάλαγγα, τοὺς οἰκείους αὐτῶν ἀπέσφαξεν. ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι καὶ μᾶλλον εἰς ὀργὰς ὧν ἐπὶ τοῖς θεῖσαν, ὅτι τοὺς αὐτοῖς καὶ νόμου πάντα ζόφον ἐπιξένας τοὺς τῶν οἰκείων φονεῖς, ἀνυποτιμήτως τὴν ἡρῴδου πᾶσιν ἄγοντες καὶ φέροντες διετέλουν. ἐκεῖνος ἢ διελέγετο περὶ τούτων τοῖς καίσαρος ἡγεμόσιν σατορνίνῳ τε καὶ οὐολομνίῳ, τέλος ἐπὶ καὶ μᾶλλον ἰσχυρὰς ἐχόντων, πλείους μὲν ἐκίνουν, πάντα ἢ ἐτάραττον ἐπαναστάσεσι, τῆς ἡρῴδου βασιλείας χωρία καὶ κώμας πορθοῦντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τῷ αἰθεσόπων ἐπισφάττοντες, ὡς ἐπὶ πολέμῳ τῷ ἀδικίαν ἐφυγάν. ἐγεγόνεισαν γὰρ ἤδη μυρίοι, ἐφ' οἷς ἀχθόμενος ἡρῴδης, τοὺς τε λῃστὰς ἐζήτει, καὶ χρέα ὁ ἦν συλλαίου δανείσας ἔτυχεν ὀβόδα τάλαντα ἑξήκοντα, παρηκούσης αὐτῷ τῆς προθεσμίας ἀπολαβεῖν ἤξίει. σύλλαιος δὲ τὸν μὲν ὀβοδαν παρεσκεύαζεν, αὐτὸς ἢ ἅπαντα διοικῶν, τοὺς τε λῃστὰς ἐξαρνος ἦν μὴ καὶ τῷ ἀραβίαν εἶναι, καὶ περὶ τῶν χρημάτων ἀπεδίλλετο, περὶ ὧν ὅτι τὸ σατορνίνου καὶ οὐολομνίου τῆς συρίας ἀπιστατούντων, ἐγίνοντο λόγοι. τέλος ἢ συνέβατο δι' ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, τά τε χρήματα τὸν ἡρῴδην ἀπολαβεῖν, καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ οὐδὲ μὴν ἡρῴδη, τῷ ἀράβων οὐδεὶς διρήθη τὸ συνόλου, οὔτε ἐπ' ἀδικίας, οὔτε κατ' ἄλλον ζόφον. οἱ δ' ἄραβες, ἠλέγχοντο τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

A nec tamen iniuriam acceptam concoqueret, perlustrato Trachone interfecit illorum domesticos. quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent quæ iuberet domesticorum cædem inultam non sinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionibus. Tũ rex ad præsides à Cæsare missos Saturninũ & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiore manu se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum incidirent, vt bello quàm latrocinio res esset similior. iã enim vsque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodauerat. Syllæus verò qui detruso à regimine Oboda ipse administrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierum spatium & debitum redderetur, & ex vtroque regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodẽ prorsus nemo Arabum inuentus vel ob maleficium, vel quacunque de causa profugus: verùm Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

B

C

D

Κεφάλαιον ιδ'.

Στρατεία ἡρῴδου εἰς τὴν ἀραβίαν.

Cap. XIIII.

Expeditio Herodis in Arabiam.

Διελθούσης ἢ τῆς προθεσμίας ὁ σύλλαιος, οὐδὲν τῷ δικαίων ποιοῦντος, εἰς ῥώμην αὐτοκρατορίαν δὲ τῷ χρημάτων, καὶ τῷ παρ' ἐκείνοις λῃστῶν ἡρῴδης ἐποιεῖτο, καὶ τὰ περὶ τὸ σατορνίνου καὶ οὐολομνίου, ὅτι ζεπόντων ἀγνωμονοῦντας ἐπιξενίσαι. στρατιὰν τὴν ἔχων, προσέταξεν εἰς τὴν ἀραβίαν, τεσσὶν ἡμέραις ἐπὶ ἀσταθμοῖς ἑπτὰ νύσας. καὶ ἠλθόμβους ὅτι τὸ φρουρίῳ τοὺς λῃστὰς ἔχοντος, αἱρεῖ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτοὺς, κατασκάπτει ἢ τὸ χωρίον, ῥαιεπὶ ἀ καλούμενον. τῷ ἢ ἄλλων οὐδὲν ἐλύπησεν. ἐκβοηθησάντων ἢ τῷ ἀράβων ἠθροισμένων νακέβῳ, μάχη γίνεται. καὶ ἦν ὀλίγοι μὲν ἡρῴδου, νάκεβος ἢ ὁ τῷ ἀράβων στρατηγός, ἐπὶ εἴκοσι πάντα τῷ σὺν αὐτῷ πίπτουσιν. οἱ ἢ ἄλλοι, φεύγουσιν ἐξάπινα. πεσόντος δὲ τούτου, χιλίους ἰδουμαίων ὅτι τῇ ῥακχινίδι κατοικίσας, ἄρχειν λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ. καὶ περὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε περὶ φοινίκην οὖσι, ὅπως ἐξ ἀκριβοῦς ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγνωμονοῦντας ἐπιξελθὼν ἴδοι τοὺς ἀράβας αὐτῷ πεφευγότας. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνοι πολυπραγμονοῦντες, διετέλουν οὐ φθάνοντες.

Æterùm postquam aduenit præstitutus terminus, Syllæus nolens stare conuentis Romam profectus est: Herodes verò exequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis persequi: collectóque exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus triduo. cúmque peruenisset ad castellum in quo se latrones continebãt, primo impetu id cœpit: ipsamque munitionem nomine Ræptã diruit nullo alio damno dato regionis incolis. Et cùm in auxilium eorũ procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò viginti quinque cum ipso duce cecidêrunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonẽ deduxit, vt coercerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantùm Arabas concesso ab eis iure vsus sit, nihilque egerit præterea: idque ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

E

F

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς σύλλαιος ἐ αἰτᾶται δίκας ἡρῴδου κατηγόρουν.

Cap. XV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

Ἄγγελοι ἢ συλλαίῳ καταζήσαντες, εἰς ῥώμην τὰ πεφευγότα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς ἕκαστον ἢ γεγονότων ἀγγέλλοντες. ὁ ἢ ἤδη μὲν ἐπεφευγότα τὸ ζημίωσιν ἦν κρίσαι. τότ' ἢ περὶ τ' αὐλὴν ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσε, δὐὺς μεταμφιέσηται μέλαιναν ἐσθῆτα καὶ παρελθὼν, ἄλλῳ ὡς αὐτὸν, ὅτι πολέμια τὰ περὶ τὴν ἀραβίαν ἐπὶ πολλὰ κεφάλαια, καὶ πᾶσα

Sed aliter Romam properatis nunciis Syllæo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. is iam antè insinuatus in notitiam Cæsaris, fortè tum circa palatium obuersans, his auditis confestim mutata veste atratus eum adiit, denarrásvt bello afflicta sit Arabia, totũq;

X.

regnum euersum ab Herode ingresso cum exercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidisse duo milia & quingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum suum Nacebum, direptásq; magnas opes apud Raptam repositas. atque hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem se absente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addentéque quòd nec ipse hanc profectionem susceperus erat ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium, neque se domi præsente Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus, Cæsar querela commotus percontatus est ex Herodis amicis qui tum aderant, & ex suorum quibusdam recèns reuersis à Syria, hoc tantùm ad Herodes vllum exercitum extra regni sui fines eduxerit. Id cùm illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus quoque ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones qui effugerant voluerunt dedere, neque acceptam mutuo pecuniam persoluere, neque pro pascuis quæ conduxerant, quicquam numerare, freti eo quòd rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occasione vsi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus qui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quàm vindictæ studentes miris modis in eos sæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiduciæ, vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos primùm ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infecto negocio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturũ se pollicitus: quem iratũ sciebat Aretę quòd se incõsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cũ muneribus misit ad Cęsarem, & in his multorũ talentorũ coronã auream. in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus veneno sustulisset Obodã, quo etiã viuo inuasisset rerũ administrationẽ, vxores Arabum adulterans, & cõflato ęre alieno viã sibi ad occupandum principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatúsque eorum munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coërcere non poterat. Herodes autem veritus ne si se defenderet, eo magis irritaret Cęsarem, cogebatur perferre omnes iniurias.

A αἰάσσεσθαι ὡς βασιλεῖ τε καὶ πατρὶ πορθήσαντος αὐτῶν ἡρώδου. δακρύων δὲ, πεντακοσίους μὲν καὶ χιλίους ἀριθμὸν ἀπολωλεκέναι τοὺς πρώτους ἔλεγε, αἰτηθῆναι δὲ τὸν σφέτερον ἄνακεῖον, οἰκεῖον αὐτῷ, καὶ συγγενῆ, πλοῦτον δὲ ἀνηρπάσθαι τὸν ἐν ῥαίπλοις. καταφρονηθῆναι δὲ τὸν ὀβόδαν, ὡς ἀδυνείας οὐκ ἀρκέσαντα τῷ πολέμῳ, ὄφελτο μήτ' αὐτὸν, μήτε τὴν ἀραβικὴν δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα τοῦ συλλαίου
B λέγοντος, πεισθέντος ὅτι φθόνῳ ὡς οὐκ ἂν αὐτὸς ἐπέλθοι τῆς χώρας μὴ πιστευκὼς ὅτι καίσαρι μέλοι τὴν εἰρήνην ἅπασιν εἶ) πρὸς ἀλλήλους, μηδ' εἰ παρὸν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιησαμένου τὸν πόλεμον ἡρώδου, παροξυνθεὶς ὅτι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ καίσαρος, αὐτὸς εἶναι τῷ ἡρώδου τοὺς παρόντας, καὶ τῷ ἰδίων τοὺς ὅτι συνείας ἔκοντας, αὐτὸ μόνον εἰ τὴν σεπτὴν ἡρώδης κατάγοι. τῷ δὲ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν αἰάγκην ἐχόντων, τὸ δὲ ἐφ' ὅτῳ ἓ πῶς οὐκ ἀκούοντος, ὀργὴ τ' μείζων ἐγίνετο τῷ καίσαρι, καὶ χαράξας πρὸς
C τὸν ἡρώδην, τάτε ἄλλα χαλεπῶς, καὶ τοῦτο τ' ὀπισολῆς τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ φίλῳ, νῦν ὑπηκόῳ χρῆσθαι. χαράξει δὲ καὶ σύλλαιος ὑπὲρ τούτων τοῖς ἄρασιν. οἱ δὲ ἐπαρθέντες, οὔτε τῷ λησταὶ ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, οὔτε τὰ χρήματα διελύτουν, νομὰς τὰς ἐκείνῳ μισθωσάμενοι ἔχειν κατεῖχον, ἀμισθὶ ταύτας ἐχρῶντο, τεταπεινωμένῃ
D τῷ τῷ ἰουδαίων βασιλέως ὀργὴν τοῦ καίσαρος. ὑπιόντων δὲ τῷ καιρῷ καὶ οἱ τὴν ξαχωΐτιν ἔχοντες, τ' τῷ ἰδουμαίων φεύγειν καταξαναστάντες, καὶ λησταῖς χρώμενοι μὲν τῷ ἀράβων, οἳ ἐλεηλάτουν τ' ἐκείνων χώραν, οὐκ ὀλίγα δὲ ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μισοπονηρίας χαλεπῶς περὶ τοὺς ἀδικίας ὁντινοῦν ἡρώδης ὑ ταῦτα πάντα φέρων ἠνείχετο, μεταβεβλημένος αὐτοῦ τὴν παῤῥησίαν, ὡς εἶχε δέ καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφῆρητο τὸ φοβεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ πέμψαντος αὐτῷ φρεσ-
E βείαν ἀπολογησομένῳ ὁ καίσαρ ἠνείχετο. πάλιν δὲ τοὺς συνελθόντας, ἀφεῖκτους ἀπέπεμψεν. ὡς δ' οὖν ὅτι τούτοις ἀθυμία, καὶ δῆλος ὅτι σύλλαιος οὐ μετρίως ἐλύπει, πίστωσις τὸ καὶ παρὸν ἐν τῇ ῥώμῃ, τότε δὲ καὶ μειζόνων ἀπλώμενος. ὁ μὲν γὰρ ὀβόδας ἐτεθνήκει, ὠφελαμβάνει δὲ τὸν τῷ ἀράβων ἀρχὴν αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς ἀρέτας. τοῦτον γὰρ ἐπιχείρει δόλοις παρασπάσθαι αὐτὸς ἀναλαμβάνειν τὸ
F ἀρχεῖον, χρήματα μὲν πολλὰ διδοὺς τοῖς περὶ τὸν αὐτὸν, πολλὰ δὲ καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ δὲ τῷ μὲν τὴν ἀρέταν ὀπισείλαντα φρόνημα αὐτῷ βασιλεύειν ὠργίζετο. πέμπει δὲ κἀκεῖνος ὀπισολὴν καὶ δῶρα τῷ καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ δὲ ὀπισολὴ κατηγόρει σύλλαιον ὄντα πονηρὸν δοῦλον, ὀβόδαν τε φαρμάκοις ἐξαφθεῖραι. καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῷ ἀράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα δανειζόμενον, ἃς
G ἐξιδιώσασθαι τὸν ἀρχεῖον. φρεσβείαν δὲ οὐδὲ τούτοις ὁ καίσαρ, ἀλλ' ἀποπέμπει μηδὲν τῷ δῶρον λαβών. τὰ δὲ περὶ τὸν ἰουδαίαν καὶ ἀραβίαν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα φρονεῖν. τῷ γὰρ βασι-

λέων, ὁ μὲν οὔπω τὸν ἀρχεῖον βεβαίαν ἔχων, οὐχ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας. ἡρώδης δὲ ἐφ' οἷς ἠμύνετο, τάχον ὀργισθέντος αὐτῷ καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὠφελημίας φέρειν ἠναγκάζετο.

πρὸς

πέρας δ' ἐλθὼν ὁρᾷ τὸ ἀθεμιτώτατον κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς ῥώμην ἀποστέλλειν, εἴπ. δύναιτο μεζόνως δ' ἀρεῖν δίκῃ τε τῇ φίλων, καὶ θεὸς αὐτὸν καίσαρα τιμῶ δίκαια ποιοῦμεν. κἀκεῖ ὁμῶ ὁ δαμασκηνὸς ἀπῆει νικόλαος.

A Postremò nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Διαβολὴ εὐρυκλέους κατὰ τῶν παίδων τοῦ ἡρῴδου.

Cap. XVI.

Euryclis calumnia contra Herodis filios.

ΕΞταράσσετο δὲ τὰ περὶ τὴν οἰκείαν, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ πολὺ χεῖρον ἐχθροὺς ἀεὶ τὸ καθ' ἑκάτερον ἐποίει. ὅλως μὲν γὰρ, οὐδὲ τὸ ἔμπροσθεν χρόνον ἀσύμφορον ἦν, ὡς τὸ μάγιστον καὶ δυσχερίστατον τῇ αὐθεντοπίνου παιδὸς ἀπειλῇ τῇ βασιλείᾳ δίκῃ τύχης. ἐπέβαινεν δὲ καὶ μᾶλλον τηνικαῦτα ὥστε καὶ τοιαύτην αἰτίαν. εὐρυκλῆς ὁ λακεδαιμόνιος ἀνὴρ ἄπορος τὰ οἰκεῖα, κακὸς δὲ τὴν ψυχὴν αὐθέκαστος, καὶ πρὸς ξυφὴν καὶ κολακείαν δίχως ἑκάτερον αὐτῶν ἔχων τὸ, καὶ μὴ δοκεῖν, δεινὸς ἐμιμήσας ὡς τὸν ἡρῴδην. δῶρα τε δίδοσιν αὐτῷ, καὶ πλείω παρ' ἐκείνου λαβὼν τὰς δικαιείας τῇ συνουσίαις ἐπεραιώσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γνησίως βασιλέως. ὧν δὲ αὐτῷ κατηγορῶν μὲν ἐν τοῖς ἀντιπάτρου, πρόσοδος δὲ καὶ συνήθεια, πρὸς τὸν ἀλέξανδρον. ἀρχελάῳ γὰρ ἔλεγεν εἶναι τῷ καππαδόκῃ δίκῃ αἰτίας, ὅθεν ἐστὶν γλαφύρᾳ ὑπεκρίνατο τιμεῖν, καὶ πολὺς ὧν ἀφανὴς ὁμῶ ἐκθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λαλουμένοις ἢ γινομένοις προσέχων, ὡς ἐξ αὐτῶν αἰτιαχαρίζεσθαι τοὺς δράσοντας. τέλος δὲ τοιούτοις ἑκάστῳ καὶ τοὺς συντυχίας ὑπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν εἴη φίλος, πᾶσι δὲ ἄλλοις δοκεῖν καὶ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ προσεῖναι. τὸν οὖν ἀλέξανδρον, προσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ πρὸς ὧν ἐπιπόθει μισεῖν μὲν, πρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδεῶς παρρησιάζεσθαι λέγειν. ἐσέφαινεν οὖν ἀληθόμῳ ὡς ὁ πατὴρ ἥλωτο εἴωνι, καὶ τὰ πρὸς τὴν μητέρα δυσχεῖν καὶ τὸν ἀντίπατρον, ὅτι παροθύνομῳ αὐτοὺς τῆς τιμῆς, τὰ πάντα ἤδη δυνάστας. τούτων δὲ αἴσχιστον οὐδὲν ἦν κατασκάσμου πρὸς μῖσος ἤδη τοῦ πατρός, μηδὲ συμποσίοις, μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς ἦν οἷς ἤλγει τοὺς λόγους. εὐρυκλῆς αὐτὰ παίζων τούτοις ἀνέφερεν, λέγων μὲν ὡς οὐκ εἴη σοῦ τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, νικᾶσθαι δὲ ὑπὸ σοῦ νικώμενος τῷ μεγέθει τῆς ἀφυμαχίας, καὶ φυλάττεσθαι ὥστε κολούομενος τὸν ἀλέξανδρον. ὁ δὲ ἀποθὼς τοῦτο ἥκιστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς ἐπὶ τιμῇ αὐτοχρῆσθαι. ἀντίπατρος μὲν οὖν δῶρα ὑπολαμβάνων, μεγάλας αὐτῷ παρέκαστα δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη, πείθει πρὸς τὸν ἡρῴδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' οὐκ ἐπὶ τιμῇ ἀλέξανδρε δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀκηκοέναι δηλοῦμῳ ἀπῄει, ἀλλ' οὕτω διέθηκε τὸν βασιλέα πρὸς ἀγριότητα ἀεὶ τοῖς ῥήμασιν καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάστατον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν καιρόν. δῶρα γὰρ δωρεῖται δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν, καὶ πρὸς τὸν ἀρχέλαον ἀναβὰς τὸν βασιλέα τῇ καππαδοκῶν, τὸν ἀλέξανδρον ἐπαίνει, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς διαλλαγὰς τὰς πρὸς τὸν πατέρα γενήσεσθαι. χρηματισάμενος δὲ καὶ παρ' ἐκείνου πρὶν καταφωραθῆναι τῆς κακοηθείας ἀπῆει. εὐρυκλῆς μὲν οὖν, οὐδὲ ἐν τῇ λακεδαίμονι παυσάμενος ἔτι μοχθηρὸς ὢν πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπεστερήθη τῆς παρρησίας. ὁ δὲ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς οὐχ

B Per idem tempus dissidium cum filiis domesticum multo magis exacerbatum est. quamuis enim iam antè nunquam prorsus vacarit suspicione, malo pernicioso regibus, tunc tamen id maximè ob talem causam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator & deliciis perditus, sed vtrunque vitium egregiè dissimulans, vsus Herodis hospitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cũ eo conuersatus effecit vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuersabatur apud Antipatrum, Alexãdro quoque propter crebros congressus familiaris. aiebat enim sibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideò simulabat se Glaphyram obsequiis colere, cúmque videretur omnibus ex æquo deditus, obseruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vndecunque captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeò se blandis colloquiis insinuauit vnicuique, vt illi soli fidus videretur, cæteros ita tractare, prout amico esset commodum. his artibus ita sibi deuinxit Alexandrum vt iuuenis putaret ei soli tutò se posse querelas suas concredere. aperiebat igitur ei dolorem suum, quòd pater esset à se alienatior, casúmque matris narrabat: & quòd Antipater prærepta fratribus dignitate solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, patre iam talibus imbuto odiis, vt cum ipsis nec conuiuia nec colloquia communicare sustineat. Hæc ille, dolorem suum in sinum amici, vt tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem & consultum ei velle, vt caueret ab Alexandri insidiis. non enim cum dissimulare animum, sed ipsis verbis præferre cupiditatem parricidij. Post hoc benevolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo persuasus est vt ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eò deductus est verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium conciperet: id quod sine mora declarauit. Eurycli enim L. talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum se cõtulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam suam commemorauit quã vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiã: & ab eo quoque accepta pecunia, priùs quã deprehenderetur hominis malitia discessit. Reuersus deinde in patriam, cùm tibi quoque similibus artibus vteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porrò Iudæorum rex non is

vt antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexãdri & Aristobuli, proprio seruiebat odio, etiam nemine accusante obseruans singula, & scisscitans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere: & inter cętera Euaratum Coum cõmunicasse cum Alexandro consilia. videbatúrque nullos sermones audire libentiùs. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumniis nunquam cessantibus, & omnib. certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis eius studio. erant Herodi duo satellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi è regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti, quòd esset exercitatissimi honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admouit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt se solicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem feras persequentem interficerent. facilè enim confingi posse, præcipitatum ab equo suismet telis transfixum esse. nam & antè penè simile quiddam ei acciderat. Simúlque indicauerunt aurum defossum in equorum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quòd eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrij correptus similiter examinatus est: huic obiectum est quòd eos intra castellum reciperet, pollicitúsq; eis effet pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante filius eius accedès vera esse dixit omnia: protulítque referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam. Quamprimùm Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus, ad vos veniemus. curate igitur vt quemadmodũ estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis visis Herodes posthac pro indubitato habuit, paratas sibi à filiis insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatũ suum charactorem, eséque Antipatri malitia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòst in similibus deprehensus dedit supplicium, eos verò qui torti sunt rex apud Hierichũtem produxit ad populum, vt accusarent filios, vbi saxis sunt obruti. cumque vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & iuuenes in carcere asseruandos tradidit. eò nemo admittebatur. adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iámque pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eorum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suam ac socrum ad miserationem præsentis calamitatis, eiúsque autoris odium inuitans, An non tibi quoque, inquit, periculũ imminet, delatę quòd spe nuptiarũ Sylleo de omnib. quæ hic fiũt per literas significes? quę verba mulier statim fratri retulit ille non amplius se continens, vinciri eos iu-

ὥσπερ πρότερον εἶχεν πρός τε τὸν ἀλέξανδρον, καὶ
A τὸν ἀριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, ἀλλ' ἤδη καὶ μίσους οἰκείου γεγονημένους αὐτούς, εἰ
καὶ μὴ λέγοι τις ἐξεργάζεσθαι. διαπεφῶν ἕκαστα, καὶ
πᾶσιν θανάσιμος, καὶ πᾶσιν εὐδιάδοτος τοῖς βουλομένοις
εἴ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, διαφανὲς τε καὶ ἀ-
λέξανδρῳ συνειδέναι. καὶ τοῦτο μὲν οὖν καθ' ἡδονὴν
τὸ πάντων ἥδιστον, ἡροῴδῃ ἐλάμβανεν. ὑπῆγοντο δὲ
B καὶ τῷ νεανίσκων μείζονι, συνδιαφθειρόμενοι ἀεὶ τοῖς
κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἄθλου τοῦ-
του προκειμένου, λέγειν τι περὶ ἐκείνων δυσχερές, τὸ
πρὸς τῆς τοῦ βασιλεύοντος ἐδόκει σωτηρίας. στομα-
τοφύλακες ἦσαν ἡροῴδῃ δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος
τιμώμενοι, ἰσόκωλοι δὲ καὶ τύραννοι. οὗτοι προσ-
κεχύσαντες αὐτοῖς τὰ βασιλέως ἀπιστοῦμενοι, τοῖς
περὶ ἀλέξανδρον ἦσαν συνιπταζόμενοι, καὶ κατὰ
γυμνασίαν τιμώμενοι, καί τι χρυσίον, καὶ δωρεὰς
C ἄλλας ἐλάμβανον. δι' ὃς οὖν καὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς
ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. οἱ δ' ἀγαμφιτρίσαντες
πολὺν χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πειθοῖ φονεύειν
αὐτοὺς ἡροῴδῃ ἀλέξανδρῳ, ἐπεὶ περὶ κυνηγίου
θηρίων δίκην προσβάλοι. δυνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν, ὡς
ὑπὸ τοῦ ἵππου κατενεχθεὶς, ἀναπαρείη τὰς ἑαυτοῦ
λόγχας. καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτον γεγονέναι
παθεῖν. ἐπεδείξατο δὲ καὶ χρυσὸν μὲν ἐν ἱππάσι κα-
D τορωρυγμένον, καὶ τὸν ἀρχικυνηγὸν ἐξήλεγχον, ὅτι
καὶ λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς, καὶ τοῖς ἀλέξαν-
δρου θεραπεύουσιν ὅπλα καλεύοντος ἐκείνου. με-
τὰ τούτους ὁ φερώραρχος ἀλεξάνδρειος ληφθεὶς ἐ-
βασανίζετο. καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε δίκαιον τῇ
φερωρᾷ, καὶ παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑπε-
χέσθαι τὰ κείμενα τῆς βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ φρέ-
ειον. αὐτὸς μὲν οὖν, οὐδὲν ὡμολόγησεν. ὁ δὲ αὖτε,
παρελθὼν, ταῦτα ἔφη γεγράφθαι, καὶ χρήματα ἐπι-
E δόσεν ὡς εἴη εἰκάσαι τῆς ἀλεξάνδρου χειρός. τελέ-
σαντες οὖν διαλεγθῆναι ἃ προσήκειν ἡμᾶς πάντα, ἤξο-
μὲν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ προσέχητε κάθως ὑπέχεσθε
δίκαιοι ἡμᾶς τῷ φερωρείῳ. μετὰ τοῦτο τὸ γράμμα-
τεῖον, ὁ μὲν ἡροῴδης, οὐκέτι ἐνδοιασίμως εἶχε πρὸς
τῆς τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς. ἀλέξανδρος δὲ
διόφαντον ἔφη τὸν γραμματέα, μιμήσασθαι τὸν τύ-
πον, καὶ δι' ἀπάτης κακουργηθῆναι τὸ γραμμα-
τεῖον. ὁ γὰρ διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινὸς εἶ-
F ναι γράφειν. δι' ὑστέρου δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, οὔτως ἀπέθανε.
τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸ πλῆ-
θος προήγαγον ἐν ἱεροσολύμοις κατηγορῆσαι τῶν παί-
δων. καὶ τούτοις μὲν ἐν χερσὶν οἱ πολλοὶ βάλλοντες,
ἔκτειναν. ὠρυομένων δὲ καὶ τοῖς περὶ ἀλέξανδρον
ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρητήσατο δι'
Πτολεμαίου καὶ Φερώρα τὸ πλῆθος ἀπαυθένας. ἐν
δὲ φυλακῇ, καὶ τηρήσις αὐτῶν, καὶ προσῆκεν μὲν οὐ-
δεὶς, πάντα δὲ ἐπισκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλού-
μενα. καί τι γὰρ ἢ κατὰ δίκην εἶχον ἀδεξίαν καὶ δόξ-
ειεν ἢ αὐτῶν ἀριστόβουλος ἀκαρυθυμίας ἕνεκα τὰ
καὶ ἑαυτοῦ πενθερὰν, συναλγεῖν αὐτῷ τ συμφοραῖς, καὶ μισεῖν τ τὰ τοιαῦτα πρὸς τὸν μέλλοντα. οὐ γὰρ
ἔφη καὶ σοὶ κίνδυνος ὀλεθρίας, διαβεβλημένῃ συλλαβὼ κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα τἀνθάδε προμη-
νύειν; τούτοις ἐκείνη ταχὺ μάλα τὰδελφῷ προσφέρει τοὺς λόγους. ὁ δὲ οὐκ ἐπικατασχὼν αὐτὸν, δῆσαι τε
κελεύει,

καλδίοι, καὶ διαπησόντας ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακοῖς ἐπαίησαν δὴ τὸν πατρὶ, ταῦτα γραφαμένους ἀπενέγκειν. οἱ δὲ, ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγχείρουσιν, βουλόμενοι μὲν οὔτε νοῆσαι κατὰ τὸ γεγονὸς πότερον, οὔτε συσκιάσασθαι, δρασμὸν δὲ βουλεύεσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀσάφειαν ὑπόπτου καὶ δυχερεῖς ὄντος αὐτοῖς τοῦ βίου. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἥκοντος ἀπὸ καταδρομῆς προσβύτου τινὸς Μήδου ἀρχελάου μάλα πιστὸς, ὃς ἐν δυνάμει τὴν ἐκείνου, βουλόμενος Ἡρῴδης ἐνδήξασθαι τὴν διάνοιαν ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν ἐκάλεσε τὸν ἀλέξανδρον, ὡς ἐν τοῖς διορισμοῖς. καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπου καὶ πῶς ἐγνώκασιν ἀπαχωρεῖν. ὁ δ' ἀλέξανδρος πρὸς ἀρχέλαον ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ὁμολογήσαντα δραπέτευσιν. ἀλλ' οὐδὲν οὔτε ἄτοπον, οὔτε δυχερὲς ἐν τῷ θυμοῦσθαι τῷ παιδὸς, οὐδὲ ὅσα συνωσκιάσατο κακοπραγία τὴν ἑαυτῶν ἀληθῆ εἶναί τι τούτων. βουλεύεται δ' αὐτοκράτωρ, καὶ τοὺς περὶ τύραννον εἰ; ἐξέτασιν ἀσφαλεστέραν. ἀλλὰ καὶ τούτους ἀπολέσαι θᾶττον, αὐτοπτέστερον τὴν πλήθει τοὺς ἰδίους ἐγκαθίστασθαι φίλους. ζώσης τὰ λεγούσης, εἰσέδυσαν ἅμα τὸν τε μύλαν, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς γλαφύραν τοῦ ἀρχελάου, καὶ πυνθάνεσθαι παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τὴν εἰς βασιλέα ἐπιβουλὴν γεγενημένην. ὡς δ' ἦκεν, δύο μὲν ἢ γλαφύρα διαμώντων ἰδοῦσα τὸν ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τοῦ κεφαλεῖ, καὶ κατεπλήξαμεν, μέγα καὶ συμπαθὲς ἀφιεῖσα. ἐν δὲ καὶ τὰ παιδίσκου δάκρυα, καὶ τὴν παρόντων ὀδυνηρά τε θέα μέχρι πλείονος, οὐδὲ ἐφ' οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι δυναμένων. ἀφεὶς δὲ ὁ πολεμαίου, τούτῳ γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπετάχθη, φράζειν κελεύσαντος, εἴτε τὴν πραττομένων ἠγνοίαν σωσοῖεν εἰκότως, τί δ' οὐκ ἂν ἔφη συνείγνω τὰς ψυχὰς ἐμοὶ σπουδαίου πλέον, καὶ κοινωνοῦσα τέκνων; ἢ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν, αἰσθόμενον, ὡς συνειδὼς μὲν οὐδὲν ἄτοπον. εἰ δὲ φέρει πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἐκείνου τὸ καὶ κατ' αὐτὰς τί ψεύσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος, ἀσθενὲς μὲν οὐδὲν ἔπαυε οὐδὲ ὧν ὑπενοοῦσαν, οἷς ἤκουσε ἐχρῆτο, οὔτε αὐτὸς ἐνόησα, οὔτε οὐδὲν οἶδα, ἀλλ' ὅτι παρ' ἀρχέλαον ἀπαχωρεῖν ἐγνώκεισαν κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην. ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν Ἡρῴδης, ἀρχέλαον ἐξελπλέγχθαι τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας, ὑπολαβὼν, δίδωσιν, ὀλύμπῳ καὶ οὐολομνίῳ γράμματα, καλέσας ἐν σπουδῇ μὲν ἐλέσθαι τῆς χιλιάρχους τοὺς ἱππέας, ἀρχέλαῳ τὰ περὶ τούτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμφαμένους ὅτι τῆς ἐπιβουλῆς ἐφάψαιτο τοῖς παισὶν, ἐκεῖθεν εἰς ῥώμην πλεῖν. κἂν εὕρωσιν αἰσθόμενόν τι νικόλαον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυχεραίνῃ, καὶ σπάσαι, δοῦναι τοὺς ἐπιστολὰς, καὶ τοὺς ἐλέσθαι τοὺς περὶ τὸν παῖδα, μὴ χαλεπώτερόν τι προσενθῶσι κατ' ὀργὴν ἀνυπόπτως ἐχοντες ἐπεσπάζοντο, οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ δυσνοίαν τοῦ πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογοῦσαν τοῖς νεανίσκοις. εἰς δὲ τὸν ῥώμην ἀποκομιζόντες, ἔχον τι κρεῖττον δηλοῦν τὰ γράμματα τοῦ καίσαρι, ἀπλῶς μέντοι εὐρόντες ἡρῴδη. τὰ δὲ περὶ τοῦ νικολάου προσβεβαίωσαν, ἀπέδειξεν δὲ ὁ χρόνος. ὡς αὖθις ἦλθον εἰς τὸν ῥώμην, καὶ περὶ δὲ αὐλὴν ἐλήλυθε. προῆλθον μὲν οὖν ἐφ' οἷς ἐλπίσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ συλλαβεῖν κατηγορεῖν ἤξίει. καὶ οἱ ἀμφὶ δηλοῖ περὶ δὲ ἐντυχίας ἦσαν ἀλλήλοις πολλαχοῦ γενόμενοι,

bet, & seorsum quemque quid contra patrem moliti sint scripto prodere. hoc iussi facere scripserunt, insidias quidem nec parasse se, nec cogitasse, sed conatos fugere, quòd non posset amplius ad hunc modum suspecti & soliciti viuere. Eodem tempore cùm venisset è Cappadocia ab Archelao legatus Mela vnus è dynastarum illius numero, volēs Herodes declarare eius maleuolentiam, acciuit ad se Alexandrum è vinculis: & rursum interrogauit de fuga, quónam & quomodo decreuissent discedere. Ad Archelaum, ille respōdit, pollicitum quòd inde Romam mitteret. Cæterùm contra parētem nihil durius aut parum pietati conueniēs se machinatos esse, neque quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationib. cupiuisse etiam vt Tyrānus cum sociis examinaretur cautius: sed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis rex iussit & ipsum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignorasset paratas Herodi insidias. quò vt ventum est, continuò mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita clarè ingemuit. iuuenī quoque manantibus lacrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit consilij conscia: quî potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamauit, nullius mali se esse conscium. quòd si id aliquid ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur quos minimè oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conscia: sed quòd ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaū maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iussit vt inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent. & post expostulationē quòd filiis conatuū fuisset particeps, Romā inde nauigare pergerent, & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarē, redderent ei literas, & argumenta quę ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quod id & ipsis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob suspiciones & dissidia durius in eos statueret: nō tamen missurum fuisse ad Cæsarē, nec confirmaturū eos in maleuolentia: Romā autem delati inuenerunt iam Herodi reconciliatū Cęsarē, eique literas reddiderūt. Nā Nicolai legatio ad hūc modū se habuit. Quāprimū Romā venit & in palatiū, præter ea mandata quę habebat, Syllæū accusandū suscepit. animaduertit enim dissidere inter se

Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicaueruntꝰ& hoc autore necatos plerosque conatos Obodæ manifestè coarguerunt ex ipsius literis interceptis per aduersarios.

XII. Qua fortuita occasione Nicolaus vti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiã Cæsaris. Sciebat enim si defensionem regis ordiretur, difficilem se habiturum iudicem. quòd si accusaret Syllæum, non defore occasionem pro suo rege satisfaciendi. contestata igitur lite, & præstituta ad agendum die, Nicolaus assistentibus sibi Aretæ legatis acriter accusauit Syllæum, interfectorem asseuerans domini ac regis sui multorúmque Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronásque arguens corrupisse tam Romæ quàm in Arabia. addidit his grauissimum crimen, circumuentum mendaciis eius Cæsarem, quem nihil veri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc occasionis locum postquam ventum est, Cæsar interlocutus iussit eum omissis cæteris hoc tantùm de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se vel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partẽ ita se habere, quemadmodum ab illo relata sint, neque vllam mereri indignationem. His præter opinionem auditis cùm Cæsar attentiùs auscultaret, ille primùm indicauit ei de D. talentis mutuò sũptis, déque syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex vniuersa regione capere: deinde, non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed executionem iuris & repetitionem debiti. idque non properè actum quanquam permittente syngrapha, sed appellatis priùs sæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremò apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæsaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cùm horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarij tam tragicè exaggerauerunt: quòd tamen quî potest bellum vocari, permissu præsidum & ex pacto illatum, post periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæsaris? restat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primùm, mox plures, fugientes Herodem metu supplicij, receptaculum sibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agrósque eis dedit, & prædarum fuit particeps; quos tamen ipsos eodem iureiurando tenebatur restituere cum mutuaticia pecunia ad præscriptum terminum. nec potest ostendere quemquam præter hos captum in Arabia. immò ex his ipsis aliquot euasse rũt. Nũc cõfutata etiã de captiuis inuidiosa sycophantia, audi Cęsar mendacissimũ figmentũ quod ad prouocandam iram tuã cõmentus est.

A ὑποτοξεύσαντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ τῷ νικολάῳ προσελθόντες, ταῖς ἀδικίαις ἀπάσας ἐμέμφοντο, καὶ τὸ ὀβόδου καὶ ὡς ἀφανισθέντων πλείστων ἐκφωνῆσαι τεκμήρια παρέχοντες, ἵνα γὰρ μὴ τὰ γραμμάτων αὐτοῦ καὶ τὴν ἀποστασίαν ὑφηρημένα, λάθῃ τούτων ἤλεγχον. ὁ δὲ νικόλαος ὅπως τύχοι ταύτην ὁρᾶν αὐτοῦ προσαγορευμένην, δι' αὐτὸ ἐπροσλαμβάνετο τὸ μέλλον, ἐπὶ πλέον ἐλθεῖν εἰς ἀλλαγὰς τοῦ δῆ καὶ παυσάσθαι καίσαρα. σαφὲς γὰρ ἐπίστατο ἕκαστον μᾶλλον ἀπολωληκέναι ὧν ἔπραξεν ἢ ἔσεσθαι παρρησίαν. ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν συλλαβέ, φωνήσασθαι κελεύσαντος ἤρξατο λέγειν. συνιόντων ἐπ' ἀλλήλους, καὶ δοθείσης ἡμέρας, νικόλαος παρόντων αὐτῷ τῶν ἀρίστων φρίσσεων, τά τε ἄλλα κατηγόρησε συλλαίου, τιμωρίαν τε τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων, καὶ πολλῶν ἀράβων, χρήματά τε ὡς εἴη δεδανεισμένος ἐπ' οὐδεμιᾷ ὑγιείᾳ, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων, οὐ τὰς ἐν ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν ῥώμῃ γυναικῶν. προσεπιθεὶς δὲ τὸ μέγιστον ὡς ἐξαναστάσεως καίσαρα μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ἀφ' ἧς ἡγεμὼν ἀπεστάλη. ὡς δὲ ἦκεν ὅπλα τοῦτον τὸν τόπον, ὁμοῦ καίσαρ ἐξεώρᾳ αὐτὸ ἕν τι μόνον ἀξιῶν ἀφ' ἧς ἡγεμὼν ἐλήλυθεν, ὡς ἐστρατεύσατο εἰς ἀραβίαν, μυρίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείναντα τῶν ἐκεῖ, μυρίαις ἀγχμαλώτοις λαβόντα χώραν διαπράσαντα. πρὸς ταῦτα ὁ νικόλαος, ἀφ' οὗτον ἔφη καὶ μάλιστα διδάξαι, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλεῖστά γε αὐτῶν οὐ γέγονεν ὡς σὺ τὰ ἀκίνδυνα; καὶ δίκαιον ἦν χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν. πρὸς ᾧ τὸ δεδόξον καίσαρος ἐνδόντος αὐτῷ ἀνερωτᾶν, τὸ δάνειον εἰπεῖν τῷ πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τὴν συγγραφήν, ἐν ᾗ καὶ τὸ ὑπὸ προσγεγραμμένον ἐξεῖναι δ' προθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης δ' χώρας, τὴν μὲν στρατιὰν, ἣ στρατιὰ ἔλεγεν, ἀλλ' ὅπλα δικαίων τῶν ἰδίων ἀπαιτῆσαι χρημάτων. καὶ μηδὲ ταχὺ ταύτην, μὴ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγραφαί, πολλάκις μὲν ὅπλα στρατιῶται ἐλθόντα καὶ βιαίως τοὺς δ' ἐγγύας ἠγεμόνας, ταλάντων δὲ, ἐν ὅρκῳ τούτων ἐναντίον συλλαίου τοῖς θεοῖς τυχὸν ἐπομόσαντα, μὲν ἐντὸς ἡμερῶν τεσσάκοντα παρίξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡρώδου πρόδρομος. ὧν οὐδὲν ποιήσαντα συλλαίου πάλιν ὅπλα τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν ἡρώδῃ, καὶ κελεύειν ἐφ' ὅτῳ αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ῥύσια. μόλις οὕτως ἐξελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. ὁμοῦ δὴ πόλεμος ὡς οὗτοι τεσσαράκοντα ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὅπλα στρατιᾶς τοιαῦτα. καὶ τοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ὅπλα ζευγάντων μὲν τῶν σῶν ἡγεμόνων, ἡδωκίᾳ δὲ τῆς συνθήκης, ἠσεβημένου δὲ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ τοῦ σοῦ καίσαρ ὀνόματος. τὰ δὲ περὶ τοὺς ἀχμαλώτους, ἐξὸν ἤδη λεκτέον. λησταὶ τὸν ζάχωνα κατοικοῦντων, πανταράκοντα τὸ φραῦτον εἶτα αὖθις πλείονες τὰς ἡρώδου κολάσεις ὀφθαλμοῦντες, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τὴν ἀραβίαν. πύστει ὑπεδέξατο συλλαῖος ὅπλα πάντας ἀνθρώπους ζέφυρον, καὶ χώραν ἔδωκε νεμεσᾶν, καὶ τὰ κέρδη τῶν λῃστῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὁμολόγησε δ' καὶ τούτοις ὅπλα τοῖς αὐτοῖς ὅρκοις ἀποδώσειν καὶ τὸ αὐτὸν τῷ δανείου προθεσμίαν. καὶ δ' ὠμόσατο αὖ οὐκ ὅπλα δῦξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλόν τινα τῶν ἀράβων χώρας, ἢ τούτους ἐξηρημένους, οὐ-

B assistentibus sibi Aretæ legatis acriter accusauit Syllæum, interfectorem asseuerans domini ac regis sui multorúmque Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronásque arguens corrupisse tam Romæ quàm in Arabia. addidit his grauissimum crimen, circumuentum mendaciis eius Cæsarem, quem nihil veri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc occasionis locum

C postquam ventum est, Cæsar interlocutus iussit eum omissis cæteris hoc tantùm de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se vel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partẽ ita se habere, quemadmodum ab illo relata sint, neque vllam mereri indignationem. His præter opinionem

D auditis cùm Cæsar attentiùs auscultaret, ille primùm indicauit ei de D. talentis mutuò sũptis, déque syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex vniuersa regione capere: deinde, non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed executionem iuris & repetitionem debiti. idque non properè actum quanquam permittente syngrapha, sed appellatis priùs sæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremò apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæsaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cùm horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarij tam tragicè exaggerauerunt: quòd tamen quî potest bellum vocari, permissu præsidum & ex pacto illatum, post periurio violatos tum alios deos,

F tum in primis nomen Cæsaris? restat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primùm, mox plures, fugientes Herodem metu supplicij, receptaculum sibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agrósque eis dedit, & prædarum fuit particeps; quos tamen ipsos eodem iureiurando tenebatur restituere cum mutuaticia pecunia ad præscriptum terminum. nec potest ostendere quemquam præter hos captum in Arabia. immò ex his ipsis aliquot euasse rũt. Nũc cõfutata etiã de captiuis inuidiosa sycophantia, audi Cęsar mendacissimũ figmentũ quod ad prouocandam iram tuã cõmentus est.

δὲ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. οὗτος σὺν καὶ τὸ τῆς ἀχμαλωσίας ὄφος σύνοφαντήματος πεπλεύσθω, μέγιστον ὦ καίσαρ κατάμα δὲ πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς τὸν σὸν ὀργὸν αὐτῷ ποιεῖσθαι.

φημὶ

φημὶ γὰρ ἐπιθυόντας ἡμῶν τῆς Ἀράβων δυνάμεως, καὶ τῷ μὲν πρώτῃ ἡττωμένους ἑνὸς καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένῳ νικῆσαι τὸν στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ ὡσεὶ πέντε καὶ εἴκοσι τοὺς πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναδιπλασιάσας, διχιλίους πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε. ταῦτα μᾶλλον σκυθρωπὸς τὸν καίσαρα, καὶ πρὸς τὸν σύλλαιον ὑπερφρονῶς, ὀργῆς μεστός, αἰρέσεως ὁπόσοι τεθνήκασι τῶν Ἀράβων. ἀποροῦντος δὲ αὐτοῦ, καὶ πολλὰς ἡδη λέγοντος, αἵ τε συνθῆκαι τῶν δυνείων ἀνεγνώσθησαν, καὶ τὰ ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε ὅσας ληστήρια κατηπάτησαν. καὶ πέρας εἰς τοῦτο κατέστη καίσαρ, ὡς τῷ μὲν συλλαίῳ καταγνῶναι θάνατον. ἡρώδῃ δὲ διαλλαττόμενος, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐν διαβολῇ πικρότερον ἔγραψεν αὐτῷ πεπυσθώς, καὶ τι τοιοῦτον εἰπὼν εἰς τὸν σύλλαιον, ὡς αἰσχυνθείη αὐτὸν ψεύδει λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγνωμονήσας. τὸ δὲ σύμπαν, ὁ μὲν σύλλαιος ἀπέπεμπετο τὰς δίκας, καὶ τὰ χρέα τοῖς δανεικόσιν ἀποδώσων, εἶτα ὕστερον κολασόμενος. ἄρτι δὲ ἐκ δυμήνης ἦλθε καίσαρι, ὅτι τῷ ἀρχέλαῳ μὲν δι' ἐκείνου καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγνώκει γὰρ καὶ τῷ ἀραβίαν ἡρώδῃ δίδοναι. διεκώλυσε δὲ τὰ πρὸς ἐκείνου πεμφθέντα γράμματα. τοῖς γὰρ πρὸς τὸν ὄλυμπον, καὶ βολόμνιον δυμήνῃ καίσαρα πυθομένοις, δι' ὧν ἔδοξεν ἐκ διαβολῆς ἡρώδου, τὰ πρὸς τῶν παίδων γράμματα, καὶ τοὺς ἐλέγχους ἀναδίδοναι. καίσαρ δὲ ἀναγνοὺς, τὸ μὲν ἀρχέλαῳ ἄλλῳ προσῳδίᾳ χρῆσθαι, καὶ κακῶς προσῆκον τὰ πρὸς τοὺς παῖδας, οὐκ ὠήθη καλῶς ἔχειν. δεξάμενος δὲ τοὺς πρέσβεις, καὶ τοῦτο μόνον ὑπομνήσας ὡς προπετείᾳ χρήσαιτο τῷ μὴ παρ' ἑαυτῷ τιμᾷ βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα προσήκατο, καὶ τιμᾷ ἀρχέλαῳ ἐβεβαίωσε τὸν ἡρώδην δὲ χρόνῳ διήλλαγμένος, ὅτι τε τοῖς παισὶν ἀχθεσθαι λόγων, καὶ δίον, εἰ μὲν ἀνοσιώτερόν τι τετολμήκασιν, ἐπιξενῶσαι παρὰ λοιας ὄντας. αὐτῷ γὰρ ἀφιλῶς ταυτὶ τιμᾷ ἐξουσίαν. εἰ δὲ δρασμὸν ἐνόησαν, ἄλλως νεωτέρισαντα μηδὲν ἀνήκεστον διαπράξασθαι. συμβουλεύειν δὲ ἔχειν αὐτῷ συνέδριον ἀποδείξαντα πρὸς βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι ῥωμαῖοι, καὶ πρεσβεύοντα, τούς τε ἡγεμόνας, καὶ τὸν βασιλέα τῷ καπποδοκῶν ἀρχέλαον, ὅσους τε τῷ ἄλλων οἴεται φιλίᾳ τε καὶ ἀξιώματι ἐξ ὑπαρχῆς, μὴ τῶν ἐκείνων γνώμης ὅτι χρὴ διαλαμβάνειν. καίσαρ μὲν τοιαῦτα ἐπέστειλεν.

A Affirmo enim quòd cùm Arabum manus nos inuasisset, & vnus atque alter è nostris cecidisset, tum demum Herodes repugnare coactus Nacebum, & cùm eo xxv. non amplius cecidit, quorum singulis centuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit. His motus Cæsar, vultu irato ad Syllæum versus, rogauit quot Arabes ea pugna desiderati sint. Hæsitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ sunt syngrapharum conditiones, & rescripta præsidum, literæque vrbium continentes querelas de latrociniis. Ad vltimum eò res deuenit, vt Cæsar damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens quòd calũniis permotus duriùs scripsisset, hoc quoque Syllæo opprobrauerit, illius mendaciis impulsum se discessisse ab officiis amicitiæ. In summa, remisit eum in prouinciam vt postquam satisfeciisset creditoribus, daret supplicium. Cæterùm Aretæ indignari pergebat, quòd regiam dignitatem ac potestatem vsurparet, priusquam à se acciperet: volebátque Arabiam quoque Herodi tradere: sed hoc consilium mutauerunt redditæ ipsius literæ. Olympus enim & Volumnius cognito placatum esse Cæsarem, mox ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis visum est non onerare insuper alio regno senem & infortunatum circa filios: admissísque legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis quòd rex eorum temerariè principatum sumpsisset: non expectata sua sententia, admisit munera, & regnum ei autoritate sua confirmauit. Post hæc Herodi iam reconciliatus scribit, dolere se vicem eius qui tales haberet filios, deberéq; eum, si quid cõtra pietatem ausi sint, vt in parricidas animaduertere. se enim liberam ei potestatem permittere. quod si tãtùm fugam meditati sint, ipsum quoque salua pietate oportere leni castigatione contentum esse. quare suum consilium esse, vt indicto consistorio apud Berytum Romanorum domiciliũ, & adhibitis præsidibus cum rege Cappadocum Archelao, amicísque cæteris & viris illustribus, de communi sententia quid statuendum sit dispiciat. atque hoc fuit argumentum epistolæ Cæsaris. XIII.

B C D E

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς καίσαρ ἐξουσίαν δόντος ἐν βηρυτῷ τῷ ἐκ τῷ συνεδρίῳ κατηγορῆσαι τῶν παίδων ἡρώδης, καὶ θάνατος ἀναίσιος.

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

Ὁ δὲ ἡρώδης τῶν γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέντων, ὡσεχαρὴς μὲν δύθυς ὅτι ταῖς διαλλαγαῖς ἐπεγένετο, ὡσεχαρὴς δὲ καὶ τῷ πάντα ἐξεῖναι κατὰ τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ πῶς τὸ μὲν δύσφρανθῆναι, ἐν τῷ θρασύτερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' ὕστερον θεραπεῦσαι, ὕστερον προπετῶς, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῷ τέκνων παρεῖχεν αὐτόν. ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παῤῥησίας ὕστερον λαβόμενος, τὸ μῖσος ἐναποδύσει τῷ ἐξουσίαν. δὲ ἔπεμπεν οὐδ' ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, ἀρχελάου χωρὶς, ἐκεῖνον γὰρ δι' ἔχθος ἐξὸν ἐπιτυγχάνειν, ἢ καὶ τῇ θεραπείᾳ νομίζων ἐμποδὼν ἔσεσθαι. γνωσθέντων δὲ ἐν βηρυτῷ, τῷ τε ἡγεμόνων, καὶ τῷ ἄλλων ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσεν,

F

Herodes vbi accepta supra modum gauisus est, tum quòd rediisset in gratiam, tum propter concessam sibi statuendi de filiis potestatem liberam: & nescio quo pacto accidit, vt qui priùs in secunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius aut præceps ad filiorum interitum: nunc rebus suis in melius mutatis, & recepta pristina fiducia, nouo more laxauerit habenas odiis. Ergo conuocat per nuncios quotquot visum est Cæsari, vno Archelao excepto, vel quòd hominem oderat, vel quòd vereretur ne obsisteret suo proposito. & postquam Berytum cõuenerunt cùm præsides, tum cæteri exciti è diuersis vrbibus,

G

filios quidem,quos adducere in concilium no- A luit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longè ab vrbe: vt posset eos si vocarentur sistere.ipse verò solus introgressus, coram concessum c L. virorum, vsus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quàm patri parùm decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multáque furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed aduocatos sibi eos B adiungebat indecorè pater contra filios, literásque ab ipsis scriptas legebat:in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantùm de ineunda fuga concilium, & conuitia signa offensi animi.ad quæ postquam ille peruenit vociferabatur quasi in confessis insidiis: rémque exaggerabat deierans mori se malle quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt si C cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes saxis eum ferire, atque in hunc modum interficere. quod cùm sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa deprehensos,quâ vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hæc locuto rege,& iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in D consilio videntes rem eò deuenisse, vt nulla sit spes reconciliationis & gratiæ,potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir consularis, multísque defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat,& Herodem præteritis infortuniis E hoc maximum nolit adiicere. Post illum ipsius tres filij,qui legati patris erant,eandem sententiam tulerunt. Contrà Volumnius capite plectendos pronunciat,qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omnino viderentur addicti ad supplicium. Móxque inde Herodes Tyrum eos secum duxit:quò cùm Nicolaus appulisset à Roma veniens, rex priùs expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Ro- F mæ amici sentirent de eius filiis. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, coniicienddósque vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentiùs negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere. sin contrarium placeat, absoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multúmque tacitus secum cogi- G tauit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cęsaream vèrum est,mox omnes fuerunt de filiis soliciti, euentũ expectantes. valde enim metuebãt ne propter inueteratum

τοὺς μὲν παῖδας,οὓς ἀδήλῳ ὧδ' ἄγειν εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ σιδωνίῳ εἶχε, πλατάνῃ καλουμένῃ, πλησίον τ' πόλεως, ὡς ἐχεῖν εἰ κληθεῖεν ὧδ' ἀφίξεσθαι. μόνος δ' καθ' αὑτὸν εἰσελθὼν, ἐκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων αὐτῷ, κατηγόρᾳ κατηγορίαν οὐκ ὀδυνηρὰν ὡς πρὸς αἰτίαν ὧν ἠτύχει, πλεῖον δ' ἀπρεπείας ἢ πατρὶ δὴ παῖσιν εἶπεν. βίαιος γὰρ ὢν, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν ἀφῃρέθη, καὶ μέγιστα θυμοῦ καὶ ἀγριότητος ἐνεδίδου σημεῖα. τοὺς δ' ἐλέγχους ἐκ ἐκείνου δῆλον ἦν καταμαθεῖν, ἀλλὰ συνηγορείαν αὐτοῖς προσῆκε, παῖδων ἀμήχανα, καὶ τὰ γραφόντα δι' αὐτῷ ἐκείνων ἀναγινώσκων. ἐν οἷς δὴ βουλὴν μὲν ἢ τὰς δήπουθεν διατριβὰς οὐκ ἐμέμφετο, μόνον δὲ ὡς φυγεῖν βουλεύοιντο, καὶ λοιδορίαν πρὸς ἐκ αὐτὸν ὀργὴν προφέρουσαν δι' τὴν δύσνοιαν, ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ἐς ἐλήφθη, μᾶλλόν τε ἐξεβόα, καὶ τὸ προφὲν εἰς ὁμολογίαν τῶν δηθεισῶν δι' ἐκείνων, ἤυξατο, ἐπομνύμενος ὡς ἥδιον ἂν τεθνᾶναι τ' ζωῆς, ἢ τοιοῦτον ἀκούειν λόγον. τὸ δὲ τελευταῖον εἶπεν ὅτι καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ καίσαρος δόσει τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προσθεὶς καὶ πάτριον ἀυτῷ νόμον, ὃς ἐκέλευεν, εἰ τὸν κατηγορηθέντος οἱ γονεῖς δηλοῖεν τῇ πεφαλῇ τὰς χεῖρας, ἐπαίρειν εἰ τοῖς προσοῦσι βάλλειν, καὶ τὸν ἀποκτείνειν τ' ζόπον. ὅπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν ἢ παῖσὶ καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ὅμως ἀπαιτεῖναι τ' ἐκείνων κρίσιν. ἔπειτ μὲν τοι, δικαστὰς μὲν ἐκ οὕτως δὴ φανερῶς οἷς ἐκ τ' παίδων ὀλίγῳ πάθοι, συνοργισθῆναι ἢ κριτὴν ἔχοντας, ὡς οὐδενὶ κὴ τῷ πρώτῳ γεγονότων ἀμελήσαι τοιούτων δηθουλῆς ἄξιον. ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῷ νεανίσκων οὐδὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρημένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς δηλονότι καὶ ἄλλως χάριν ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐβεβαίουν αὐτῷ. καὶ πρῶτος μὲν σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῷ ἐπ' ἀξιώματος, ἀπεφήνατο γνώμην αἰδημονεστάτην προσῆκόν χρῶμενος. ἔφη δὲ κατὰ δίκαιον μὲν τῷ ἡρῴδου παῖδων, κτείνειν δὲ οὐκ ὄντα δικαῖον, αὐτοὺς παῖδας ἔχων, καὶ τὰ πάθους μείζονος ὄντος, εἰ καὶ πάντα δι' αὐτοὺς δεδυσχήκαμεν ἐκείνου, οἱ σαοῦρνίου παῖδες, εἶπεν τὸ αὐτῷ ξεῖς ὄντες προσβάλλειν, τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπεφήναντο. οὐολόμνιος δὲ ἀπλῶς ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς οὕτως ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ τῷ ἑξῆς οἱ πλείους, ὥστε μηκέτ' ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάδαι τὴν δηλοῦν θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν δὴ θὺς, ἡ ἡρῴδης ἦκεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς τύρον, καὶ τῷ νικολάου πλεύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπυνθάνετο, προσδηλησάμενος τὰ ἐν βηρυτῷ, ἵν' πᾶ ἔχοιεν γνώμην περὶ τῷ παίδων αὐτῷ, καὶ οἱ ἐν τῇ ῥώμῃ αὐτῷ φίλοι. κἀκεῖνος ἔφην, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, χρῆναι μὲν τοι αὐτοὺς καθαίρεσιν τὰ δισμύστας φυλάττειν. καὶ εἰ μὲν ἕτερόν σοι δοκοίη, κολάζειν αὐτοὺς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι. εἰ δ' πάνυπα, λυσαλύειν, μὴ ἀνεπανόρθωτον εἶη σοι τὸ ἁμάρτημα. τὰ αὐτὰ δὲ δοκεῖ καὶ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείστοις τῷ σῶν φίλων. καὶ ὃς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐγένετο συνοχῇ, κἀκεῖνον ἐκέλευσεν συμπλεῖν αὐτῷ. ὡς δ' ἦκεν εἰς καισάρειαν, γίνεται λόγος δι' ὅλης πᾶσι τῷ παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία ποῖ ποτε χωρήσῃ τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκδεχομένων. δεινὸν γὰρ ὑπῆρε πάντας δὴ ἐν πα-

ἐκ παλαιᾶ κατασεσαλευμένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλ-
θεῖν. καὶ τοῖς μὲν πάθεσιν ἐδυσχέραινον, οὐκ ἦν δ' οὐδὲ εἰ-
πεῖν τι σφεσιτέρους, οὔτ' ἀλλήλοις ἀκούειν ἀκίνδυ-
νον, ἀλλ' ἐγκεκλεισμένοι τὰ ἕλκεα, ὀδυνηρὰ μὲν, αἰσχύ-
νας δ' ἧττον ἐφερεν. εἷς δ' αὐτῶν παλαι
στρατώτης, ὀνόματι Τίρων, ὑφ' οὗ αὐτὸς καθ' ἡλικίαν ἐν-
τὸς ἀλεξ ἀνδρὸς φίλου, πάντα ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπο-
δυόμενα διὰ ἡσυχίας ἦν, αὐτὸς ὑπ' ἐλευθεριότητος ἐξ-
ελάλει, καὶ βοᾶν ἐναντίαζε πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν
ἀνδρὸς καλοῦ πάνυ λέγων, ὡς ἀπόλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια,
τὸ δὲ δίκαιον ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀνῃρημένον εἴη, καὶ εἰη δὲ
τὰ ψεύσματα καὶ ἡ κακοηθεία, καὶ τοσοῦτον νέφος ἐπά-
γοι τοῖς πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων
παθῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἀμβλυτάτοις εἶναι. τοιοῦτος ὢν, εἰ δοκεῖ
μοι οὐκ ἀκινδύνως παρρησιάζεσθαι. τὸ δὲ δίκαιον, ἐπίνοιά
τινας, οὐκ ἀνάνδρως ἐπὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἐτάμνου-
σιν καὶ πάντα ἅπερ αὐτὸς εἴποιεν, εἴ καιρὸς ἡδέως ἤκουσεν
ὑπ' ἐκείνου. λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν
τηρήσειν προορώμενοι τὰ ἐκείνου παρρησίαν ὅμως ἀπε-
δέχοντο. τὸ γὰρ προσδοκώμενον πάθος, ἐβιάζετο πάν-
τα ἂν τινα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ λαλεῖν ὁ δὲ πρὸς τὸν βασι-
λέα μετὰ πάσης παρρησίας ἀνεπίληπτος, μόνος μόνῳ λέ-
γειν ἐξῆν, καὶ συνηχοῦσι τοῖς, ὀδυνωμένος εἶναι, ὦ βα-
σιλεῦ ἅμα καρδίᾳ δεῖ τοιούτῳ πάθει. τί τολμηρὸν ταύ-
την παρρησίαν, αἰσχρὰν δέ σοι, καὶ συμφέρουσαν ἐκ
λήθους τὸ χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, φυλάττειν τὴν ἐκ τῆς ἀσφα-
λείας. ποῖόν τι ὄχλου τόδε, καὶ παρ' ἑκάστοις ἐν τῇ ψυ-
χῇ σῇ φρενῖτις; ποῖ δὴ ὁ σφετέρους ἐκείνους νοεῖς, ὦ πολ-
λοὶ καὶ μεγάλα κατορθώσαντες; τίς δὴ τῶν φίλων καὶ συν-
ήθων ἐρημίαν, εἰ νῷ γε, οὐδὲ παρρησίας αὐτοῖς ἔδει συγ-
γενεῖς καὶ φίλους, οἳ σφέτερα τοιαῦτα μῖσος ὅτῳ δὴ μακα-
ρίζοιεν ἂν τοῦ βασιλέως. σὺ δὲ σκόπει τὸ σφετέρημε-
νον ὄχλου δύο νεανίσκους ἐν βασιλίδος σοι γυναικὸς γε-
νέσθαι ἀδελφούς, εἰς πᾶσαν ἀφεῖτ' ἄκεσις αἰσχύνης, σαυτὸν
ἐν γέρᾳ καταλιπὼν ἐφ' οἷ παῖδι κακῶς οἰκονομή-
σαντα τὰ εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγνώσῃ ὧν αὐτοὺς ἤδη
τοσαυτάκις κατέγνως θάνατον; οὐκ ἐννοήσῃς, ὅτι καὶ
ἥλωκας ἤδη πολλῶν ἡ σιωπὴ, τὴν ἁμαρτίαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ
πάθος; ἢ τραπὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ φρονοῦν-
τες, ἔλεον μὲν ἦν ἀτυχούντων, μῖσος δὲ ἦν ταῦτα δρᾶ-
σαντι δεόμενον ἐχήκασιν; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεύς, καὶ
ψυχῇ μὲν οὐ παντάπασιν ἀγνώμονες, ἀλλὰ τί δὴ
καὶ λόγῳ δεικνύουσιν ἑαυτὸν ἁλισκόμενον τῷ πάθει
ὑπερφυῶς, τῷ τε πάθους καὶ τῆς περὶ τοὺς οἰκείους ἀπο-
νοίας. καίτοι δὲ ὁ μὲν ἐπιδιδοὺς καὶ μικρὸν ἀμείβων καὶ
σεσιτισμένῃ χρώμενος παρρησίᾳ. τὸ δὲ ἀπαιδευτον
ἐξέπιπτε τοῦ καιροῦ. τάραχῆς δὲ ἡ περὶ τὸν ἐπιπλα-
στὸν, καὶ μᾶλλον ἐνεδιδύσκετο δοκεῖν, ἢ περὶ τὸ συμ-
φέρον ἀκούειν τῷ λόγῳ, ἐπεὶ καὶ τοὺς δεδεκαμένους
πατάξαντας, καὶ τοὺς ἀγανακτοῦντας ἡγεμόνας ἐπύ-
θετο. προσετίθη δὲ τὰ ὀνόματα δηλωθέντων ἀπάν-
των, καὶ τὸν τίρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. τού-
του γενομένου, ὑπεδέχετο καιρὸς καὶ ξύφους τὴς

A diſſidium immineret eis exitium. cúmque dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temerè, nec audire dictum aliquod liberiùs vacabat periculo: ſed in ſinu miſericordiam celantes, taciti dolorem diſſimulabant. Vnus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabant, ipſe liberè eloquebatur, & ſæpe exclamare cogebatur in turba, periſſe veritatem & iuſtitiam in rebus humanis, & B pro his regnare cum mendaciis malitiam: eóque tantam caliginem inductam negotiis, vt ne grauiſſima quidem errata ſua homines animaduerterent. hæc loquendi libertas quamuis nón abeſſet à periculo, omnes tamen mouebat, quòd non ſine ratione fortiter ſe gereret tali tempore: libentérque hæc audiebant ſinguli, & cùm ſibi cauerent ſilentio, eius tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuiſſet à quouis commiſe- C rationis voces exprimere. Ille verò etiam ad regem magna libertate ſe ingerens, poſtulauit ſolus cum ſolo colloqui: quod vbi conceſſum eſt: Non poſſum, inquit, ô rex diutiùs ferre hãc anxietatem animi: quæ me cogit audaces voces & mihi periculoſas promere, ſed tibi, ſi velis, vtiles. Vbi nunc eſt tua mens? vbi animus ille ſemper hactenus quantumuis arduis par negotiis? quænam hæc eſt tanta amicorum ac cognatorum penuria? neque enim tibi hos cognatos aut amicos exiſtimo, qui tantum ſce- D lus ſuſtinent in quondam felici regia. quid tui quid agatur non diſpicies? occidéſne duos iuuenes è regina vxore ſuſceptos, & in omni virtute eximios, teipſum hac ætate commiſſurus vni filio alenti ſpes improbas, & cognatis quos ipſe toties iudicaſti dignos ſupplicio? An non animaduertis tacitum vulgus ſimul & tuum errorem damnare, & miſerari calamitatem iuuenum? adhęc tum militaris turba, tum ipſi du- E ces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò ſat æquis auribus accipiebat rex, admonitus tam ſuæ calamitatis, quàm domeſticorum perfidiæ. Sed illo immodeſtè ac militariter inſtante, & per ſimplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam exiſtimans, ſciſcitatus quínam eſſent illi ægreferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes F cum ipſo Tirone vinctos iuſſit ſeruari in carcere. Huius facti occaſione Trypho quidam tonſor regis accedens eum ait ſe non ſemel à Tirone ſolicitatum, vt inter curandum, guttur ei nouacula præcideret, oſtentata ſpe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi móxq; tortus eſt & tonſor & Tiro cũ filio, qui videns patrem ſæuiſſimè tractatum, obſtinatè cruciatus perferre, nec tamen ſupereſſe vllam ſpem ſalutis ex crudelitate regis coniiciens,

κουρεὺς τῷ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πείθοι πολλάκις ὁ τίρων, ὁπόταν θεραπεύῃ τὸν βασιλέα
ξυρῶν τὸν γαμψὸν ὁποτομεῖν, ἴσως δὲ ἐν φρονοῦσι τοῖς περὶ αὐλίζεσθαι, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεὰς ταῦ-
τα οὐ πόνου, συλλαμβάνειν κελεύει, καὶ μὴ ταῦτα, βάσανος ἦν τῷ τε τίρωνος, καὶ τῷ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τῷ
κουρέως. ἐξαπορουμένου τε τοῦ τίρωνος, ὁρᾷ ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη ἐξανιέμενον,
ἔτι δὲ οὐδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τε τὸ μέλλον ἐν τῇ περὶ τὸν πάσχοντα δυσχερείας προϊόν,

ait se indicaturum veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptáque in hoc fide, dicebat conuenisse inter eos vt Tiro sua manu regem interficeret: patere enim ei aditum soli ad solum, atque ita perpetrato facinore libenter quiduis pallurum in Alexádri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa an vt se ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem eiecta ex pectore omni siqua priùs inerat dubitatione de filiorum supplicio, nec vllum relinquens locum resipiscentiæ, properauit exequi suum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, consoréque indice, omnes accusauit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum veniret coniiciens, ad vnum eos interfecit, Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, vbi maternus eorum auus & plerique ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuisse, vt modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud meritò dubitari possit, in adolescentésne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exasperatum tádem in odium coniecerint immedicabile: an in ipsius duritiã, & cupiditatem tam gloriæ quàm dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potiùs in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Vnde persuasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, vt necessariò consequantur: eámque vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. sed hunc sermonem vt arduum leuiter attigisse sufficiet, qui & nostris studiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterùm ex duabus reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum iuuenilem arrogantiam, & fastum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, malitiosè suspicaces, & linguæ temperare nescij, ac per hoc geminas ansas præbéres suis obseruatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error est & inexcusabilis, quòd neque insidiarum structarum conuictos, neque vllis huius conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud suos solùm gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut ciuilibus facundiæ studiis. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cùm securum faceret Romana potentia, sub cuius tutela

A ἔρη μηνύειν τὴν βασιλέως ἀλήθειαν, εἰ αὐτῷ τε καὶ
τῷ πατρὶ συγγνώμη δοθείη παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τούτοις ἐδίδου τὴν πίστιν· ὁ δὲ Τίρων ἐπὶ τῷ φόνῳ τοῦ βασιλέως ἐπαρθεὶς ἐπὶ τῇ τοῦ πατρὸς ἀπολύσει τὴν ἀλήθειαν ἐξεφέρετο. δόντος δὲ πίστιν αὐτοῦ καὶ τούτου, ἐλεγχομένου ἤδη συνειδότος τοῦ παιδὸς δι' αὐτοχειρίας βασιλέως τὸν πατέρα. θορυβηθεὶς δὲ ὁ παῖς μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντι παθεῖν τι τῶν εἰκότων οὐκ ἀγνὼς ἀλλεξάνδρῳ χαριζόμενον. Ταῦτα μὲν ἐκεῖνος εἰπὼν, ἐξαιρεῖ τὸν πατέρα τῶν αἰσχίστων, ἄδηλον εἴτε τῇ ἀληθείᾳ ἐκβιασθεὶς φοβίζῃ, εἴτε καὶ ἐξαπατῆσαι νομίσας τινὰ ταύτην τῶν κακῶν αὐτῷ, καὶ τοῦ γεγονότος. ὁ δὲ Ἡρῴδης, εἴθ' εἰ τὸ φοβερὸν ἐνθυμούμενον ἐπὶ αὐτῷ ἀεὶ τὸν τυραννοκτονίας, τοῦτο τὸν οὐ χώραν καταλειπούσης ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶν ἐξερημοῦσα τὸ δυνάμενον αὐτῷ μετάνοιαν ἀμείνονος λογισμοῦ ἐπεισάγειν, εἴτε δυσὶν ἤδη τέλος ἐπιθεῖναι τῷ φοβερῷ. ἐκ φοβερῶν εἰς ἐκκλησίαν, ξιακοσίους τε τῶν ἡγεμόνων τοὺς ἐν αἰτίᾳ γεγονότας, καὶ τὸ τέκνον αὐτοῦ τὸν παῖδα, καὶ τῶν ἐκείνῳ διελέγχοντι κυρεῖ, κατηγορίαν ἐπὶ πᾶσιν αὐτοῖς ἐποιήσατο. κἀκείνους μὲν τὸ πλῆθος ἀεὶ τοῖς ἐπιτυχοῦσι βάλλοντας, ἀπέκτειναν. ἀλέξανδρος δὲ καὶ ἀριστόβουλος ἀχθέντες ἐς σιβασκὴν, ὅπλοις ἄσαντες τὸ παρὸν, στρατιᾷ τε κτείνουσι τοὺς σώματα νύκτωρ εἰς ἀλεξάνδρειον ἐπιθέντος. ἦν δὲ μεγεθοπρεπὴς ἐκεῖ, καὶ τῶν πλείστων αὐτοῖς φοβερὸν κράμβων. ἔστιν μὲν ἓν οὐκ ἄλογον εἰδοῖς καταφαίνεσθαι, ξεφόμενον ἐκ πολλοῦ τὸ μῖσος, οὕτως αὐξηθῆναι, καὶ παραυτίκα φοβηθῆναι, ὑπονικῆσαι τὴν φύσιν. ὅπλοις δὲ χρῆσθαι αὐτοὺς εἰκότως εἴτε εἰς τοὺς ναυσὶ πλοῖοι τὴν τοιαύτην αἰτίαν φοβεῖς αὐτοὺς ὀργῆς ἀναπαύοντας τὸν πατέρα, ἐχρῶν ἀθροισθέντας ὑπὸ χαλεπότητος αὐτοὺς, εἴτε καὶ φοβεῖς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπειθῆ καὶ φευκτὸν ὄντα φοβεῖ τὴν ὑπεροψίαν τῆς ἀρχῆς, καὶ τῆς ἄλλης διαθέσεως, ὡς μηδένα αὐθαδῆ ἀθροίσειν, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ βουλόμενον ἀχίνητον ἔχειν, ἢ καὶ τὸν τύχην πάντας ὑπερόμενος λογισμοῦ μείζω τὴν δύναμιν ἰσχύειν. ὅθεν καὶ τοὺς ἀθρόους τὰς αἰθεσπίτας φοβεῖς ὑπ' ἐκείνης φοβεῖσθαι τὸ τῷ ἡμιόνῳ πάντας αἰσχύνης, καὶ καλοῦμεν αὐτὸ ἐμβάθρίαν, ὡς ἀδίκους ὄντας, ὃ μὴ δὲ αὐτὸν γίνεται. τὸν μὲν οὖν τὸν λόγον εἰς μείζω φοβεῖς ἐκείνου ἀρκοῦσ κινεῖν, ἡμῖν τε αὐτοῖς ἀποδιδόντα τι, καὶ τοὺς ἀμφοτέρους τῶν ὅπλων ἁμάρτων οὐκ αἰδὼ δύνοις πιστεύοντα, ἃ φοβεῖ ἡμῖν ἤδη πφιλοσόφηται καὶ τὰ νόμια τῶν δὲ ἄλλων δύο, τὸ μὲν ἀπὸ τῆς παίδων μέμφεσθαι αἰτίας, ὑπό τε αὐθαδείας πατρικῆς, καὶ βασιλικῆς οὐσίας, ὅτι καὶ ἀβουλῶν ἰσχύοντα κατὰ τὸ στρατεῖς, καὶ τῶν φοβερωμένων αὐτοῖς κατὰ τὸν βίον, οὐκ ἀμφεῖς ἦσαν ἐξετασμοῦ, καὶ κακοήθους μὲν ὑπονοίας, ἀπορητὰς δὲ λέγῃ, ἀλώτας δὲ ἀμφοτέρους τῶν ὅπλων οὖσι ἀπιστεῖν καὶ φοβεῖς χάριν καταμεμύουσιν. ἀμφότεροι πατρὸς οὐδὲ ἐξεπῖς ἔοικεν ἄξιος φαίνεσθαι τῷ φοβεῖ ἐκείνους ἀσεβήματος, ὃς οὐ πᾶσι ὅπλοις ἀναιρεῖ λαοῖν, οὔτε ἀλεξάνδρειον ὅπλοις ἀριστέους ἀλέξειν ἔχειν, ἐπάλμενον δεσμοῖς ἐκ ἀπὸ φαύστας, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα, καὶ φοβεῖσθαι πᾶσι τοῖς ἀλλοτρίοις, οὐκ ἀναδίδοντας δὲ ἐν τοῖς ὅπλοις ἀσπὸν ἀπρεῖν χαμαίζεσθαι τὰ πολέμου, ἢ λέγειν ὑπὸ τῆς ἐκπεσόντων ἔθεν. τούτων γὰρ ἁπάντων μετέσχε, ἀλέξανδρῳ δὲ καὶ μᾶλλον ἀ ἀριστόβουλος. ἀρκεῖ γὰρ εἰ καὶ κατέγνω καὶ ζώντας ἄμεις ἐν δεσμοῖς, ἢ ξυγιτάδοντας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλῃ ἀσφαλείᾳ αὐτῷ φοβεῖσθαι ἐκ ἡμιόνων δ' ἐμὲ ἀμφ.

B

C

D

E

F

G

δ' ἦν

δ' ἣν ἐδίν ὅτε ἐξ ἐφόδου Φ βία παθεῖν ἐδύνατο, τὸ δ' ἀποκτεῖναι ταχύ, καὶ πρὸς ἡδονὴν τῷ νικῶντος αὐτὸν πάθους, ἀσεβείας τεκμήριον αὐτοπαθοῦς. Φ δ' ἡλικίας ἐν οὔσης σοὶ γήρᾳ τοσοῦτον ἐξήμαρτεν. ἦγε μὲν παρελπὼν, καὶ τὸ χρονίζον συγγνώμην οὐκ αὐτῷ τινα φέρει. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγῆναι καὶ κεκινημένον χωρῆσαι πρὸς τὴν ἀπόπαν, εἰ Φ δυχερὲς, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον. ἐν βουλεύσασθαι δ' Φ πολλάκις μὲν ὀρμηθέντα, πολλάκις μελλήσαντα, τὸ τελεύταιον δ' ὑποσῆναι Φ δεῖ- B σθαι, φονώσης καὶ δυσμετακινήτου ψυχῆς ἀπὸ τῆς χρόνων. ἐδήλωσε δ' καὶ τοῖς αὐθις ἐκ ἄπορος οὐδὲ τῷ λοιπῷ ὅσους ἐδόκει φιλτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἔλαττον ἐπίῃ συμπαθεῖν τοῖς ἀπολλυμένοις, τὸ δ' ὠμὸν ὅμοιον ἦν, τῷ μηδὲ ἐκείνων φειδομένῳ. διέξιμεν δ' ὕστερον αὐτὰ ἐξῆς ἀφηγούμενοι.

A positus ne apertam quidem vim, adeò non insidias extimescere debuerat. nunc tam citò eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quàm argumentum impiæ licentiæ: maximè cùm esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, neque enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas verò cunctationes & B deliberationes, postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui antè videbantur cariſſimi. qui tametsi minus miserabiles erant, quòd meritò perirent, tamen sæuitiam arguebant similem, nec ab illorū temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ἰωσήπου ἰσυειῶν Φ ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Περὶ τῆς αὐτιπάτρου τοῦ ἡρώδου κακοηθείας. Κεφ. α.
Περὶ ζαμάρεως ἰουδαίου ἐκ βαβυλῶνος. Κεφ. β.
Ἐπιβουλαὶ αὐτιπάτρου κατ' ἡρώδου. Κεφ. γ.
Ὡς ἡρώδης ἔπεμψε τὸν αὐτίπατρον πρὸς καίσαρα. Κεφ. δ.
Τελευτὴ τοῦ φερώρα. Κεφ. ε.
Κατηγορία τῆς γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῆς ἀπελευθέρας φερώρα, ὡς ἀφαρμάκου τοὺς φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρώδης ἔγνω τὰς αὐτιπάτρου ἐπιβουλάς. Κεφ. ϛ.
Ὡς αὐτίπατρος κατεγνωσθὴ θανάτου ἐδέθη. Κεφ. ζ.
Περὶ τῆς ἡρώδου νόσου, καὶ στάσεως τῶν ἰουδαίων. Κεφ. η.
Αὐτιπάτρου αἵρεσις. Κεφ. θ.
Ἡρώδου τελευτὴ, ἀγαθὴ Φ τυφή. Κεφ. ι.
Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν ἀρχέλαον. Κεφ. ια.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, καὶ ὡς οὔσης τοῦ αὐτοῦ αὐτῆς ἐπόλεως. Κεφ. ιβ.
Ὡς κατέσαν τὰς ἡρώδου ἀγαθὰς βεβαίας ἐπίνοιαι φυλάξας τοῖς υἱοῖς ἀντὶ τοῦ ἀγαθοχοῦ. Κεφ. ιγ.
Περὶ ψευδαλεξάνδρου. Κεφ. ιδ.
Ὡς ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθὲς ἐξωρίσθη εἰς βιέννα. Κεφ. ιε.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEPTIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

De Antipatri Herodis filij malitia. CAP. I.
De Zamari Iudæo Babylonico. CAP. II.
Antipatri contra Herodem insidiæ. CAP. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem. CAP. IV.
Pheroræ obitus. CAP. V.
Pheroræ vxor accusatur veneficij à libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias. CAP. VI.
Antipatri capitis damnatus in vincula coniicitur. CAP. VII.
Herodis morbus & Iudæorum seditio. CAP. VIII.
Antipatri exitium. CAP. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio. CAP. X.
Populus seditionem mouet contra Archelaum. CAP. XI.
Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit. CAP. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat. CAP. XIII.
De Pseudalexandro. CAP. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est. CAP. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malicia.

ANTIPATER autem ſublatis fratribus agitatus diris, gradu iam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improbæ ſpei ſatisfaciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorum metu, qui poſſent in principatus ſocietatem venire, in aliam maiorem difficultatem parandi ſibi regni incidit videlicet odiũ quo populariter inuiſus erat omnibus. huc accedebat quòd illum magis etiam haberet ſolicitum, alienati militum animi: à quibus pendebat regum ſecuritas, ſi quando gens ipſa videretur nouarum rerum cupida, quę mala ſuamet culpa ſibi germanis oppreſſis conciliauit. & tamen haud aliter quàm rex cum patre adminiſtrabat res Iudæorum credente ſe Herode eius fidei, & id factum quo ſupplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quaſi ſaluti regis conſulens illos prodidiſſet, non morem gerens odio quo tam illos quàm patrem proſequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus inſeſſus furiis: dabátque operam vt nulli eſſent, qui inſidias eius detegerent, aut ad quos poſſet Herodes aperta vi petitus refugere. ſed tum longè magis ſtimulabatur cœptos conatus perſequi. Nam eo defuncto proponebat ſibi certum imperium: quòd ſi diutiùs vitam protraheret, periculum videbat ne proditis aliquo modo ſuis technis patrem haberet infenſiſſimum. Ideò nullis parcebat ſumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis volens obruere, præcipuè quotquot Romæ erant magnificentiſſimis munerib. ſibi conciliãs, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ præerat. Spes etiã erat fratrem ipſius corrumpi poſſe donorum magnitudine: paritérque regis ſororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat. n. callidiſſimus ad deuinciendos per beneuolẽtię ſpeciem hominũ ani-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τῆς Ἀντιπάτρου τοῦ Ἡρῴδου κακοηθείας.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩ δὲ ἀραμένῳ τοὺς ἀδελφοὺς, ἀσεβείᾳ τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαστορίᾳ τῇ εἰς αὐτοὺς τὸν πατέρα ἐξεβιβλήκει, ἔτι καὶ γνώμη ἐλπὶς τῆς αὐξήσεως εἶναι ἦν. ἀπαλλαγεὶς γὰρ φόβου τοῦ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς ἐμπεσεῖν εἰς ἕτερον μεῖζον ἐμπορίου ἐπιβουλῆς ἐκινδύνευεν. ἐμίσουντο γὰρ ὑπὸ πάντων ἐπὶ τῷ μηδενὸς φείδεσθαι τῶν ἐπιτηδείων. ἐδόκει δὲ καὶ τὸ πλῆθος ἐπὶ τῷ τοῦ πατρὸς ἀναιρέσει τὴν τῶν ἀδελφῶν ἐκδίκησιν ἀναλαβεῖν. ἐπὶ τούτοις ἐφρόντιζε τοῦ τὴν βασιλείαν βεβαιώσασθαι, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ καὶ τὰ τῶν ἐθνῶν μίση πρὸς αὐτὸν ὁρῶντι καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς παισὶν ἐπιτεταμένα, πλείστους παρεῖχε τὸ φρονεῖν ἀλλοίως ἔχειν τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτὸν, εἰς οὓς τὰ πάντα ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἀνακείμενα τῇ οἰκείᾳ ἀσφαλείᾳ, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ὀρεγόμενον πραγμάτων. τοσοῦτον δὲ κίνδυνον ἐμπήσειεν αὐτῷ ὁ ὄλεθρος τῷ ἀδελφῷ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ σωτηρίᾳ τινὶ παρῆν, οὐδὲν ἄλλο ἢ βασιλεὺς ὤν, καὶ ὅπερ εὐετο παρ' αὐτῷ μεῖζόνως, ἐξ ὧν ὀπολωλέναι καλῶς εἶχεν, δυνάμεις βεβιωμάτα δίρημος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τῆς ἡρῴδου τοὺς ἀδελφοὺς ἐνδεδωκώς, ἀλλ' οὐκ ἔχθρᾳ τῇ πρὸς ἐκείνους, καὶ πρὸς αὐτῶν ὁρὸς τὸν πατέρα. τοιαῦτ' αὐτὸν ἐξεπαιδευσαν ἀρχαί, ἅπερ δὴ πάντα μηχαναὶ τῆς ὑπὲρ τὸν ἡρῴδου ὁδοῦ ἵσταντο αὐτοπάτορι, ἐρημοῦσαι αὐτὸν μὲν κατηγόρων ἐφ' οἷς φοβεῖσθαι δικαιοῦτο, ἡρῴδῃ δὲ αὖ καταφυγῆς, εἰ βοηθεῖεν αὐτῷ τῷ αὐτοπάτορι φανεραὶς πολεμίου καταστάντος. ὥστε μίσει μὲν τοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἐφρόντιζε τίνι ὑπερβουλεύσῃ τὸν ἀδελφόν. τότε δὲ ἧττον μείζονος τοῦ ἐγχειρεῖν μὴ ἀφέξεσθαι τῆς φοβερᾶς. ὑπὸ θηπόντο μὲν γὰρ ἡρῴδου, βεβαίως αὐτῷ φερομένης τῆς ἀρχῆς, ἐξικνουμένῳ δὲ εἰς τὸ πλέον ὑπερῆν, κινδυνεύων αὖ φθεσάντων ὀξαγγελτῷ ἠμυμένης τῆς φοβερᾶς, ἧς σωθέντος μεγονὼς, πολέμιον ἠνάγκαζε τὸν πατέρα καταστῆναι. καὶ δὴ τῷ τοιαῦτα χαρίζεσθαι πολυτελὴς ἦν τοῖς φοβεροῖς τὸν πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις ἐκπλήσσων τὸ τοῦ ἀνθρώπων ἦθος πρὸς αὐτὸν, καὶ μάλιστα τοὺς ὑπὲρ ῥώμης φίλους πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν δοὺς καὶ θησαυρίσας, πρὸς πάντων ἦν σατορνῖνον, τὸν τῆς συρίας ὑπομελητήν. ὑποδέξασθαί τε ἐλπὶς αὐτῷ ἦν τὸν σατορνῖνον ἀδελφὸν μεγίθει δώρων ἀνδρὸς ἰδίου, καὶ τὸν ἀδελφὸν τῷ βασιλέως αὐδρὶ φρώτῳ τῷ φοβερῷ τὸν ἡρῴδην συνοικοῦντα τῇ αὐτῷ ζόπῳ χρώμενος. ἡδυπάθειά τε φιλίας πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας δριότατος ὢν ἐπιστεύθη.

καὶ μὴ-

καὶ μῖσος ἀρ' ἀμφοῖν ἐφ' οἷς πᾶσι δεινὸν ἦν κρύπτεσθαι συνεπάτασε. οὐ μὴν ἠπάτα γε τὴν τοῦ ἀδελφοῦ γαμετὴν γνωρίσασα ἐκ πλείονος αὐτὴν, καὶ μηκέτ' οἷόν τε ὂν λανθάνειν, ἐξ ὧν τὸ ἦθος ἐδηλοῦτο τῇ πάσῃ αὐτοῦ πανουργίᾳ πρὸς τὸ κακόβουλον. καί τοι συνῆκεν αὐτὴν σωφρονεῖν θεὸς μᾶλλον ἢ κακοήθειαν τῇ ἐκείνου, καὶ ἐξαπατᾶσθαι λαθὼν τὸν κόρον πρότερον ἀρισοβούλῳ γεγαμημένον. τὸν γὰρ ἑτέραν ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς αὐτῇ καλλίω παῖδα γυναῖκα εἰληφότα. ἀλλ' οὐδὲν ὅτι τῇ μὴ καταυοεῖσθαι πονηρὸν ὄντα, ἡ ὁμογαμία τεῖχος, ὥσπερ οὐδὲ ἡ φύσεως συγγένεια πρὸς τὸ οὐ μεμισῆσθαι. τὸν δὲ σαλώμιον ἡρῴδης ἐπουδακυῖαν συλλαβεῖν τῇ ἀδελφῇ γαμηθῆναι κατ' ἐρωτικὴν ὁλκὴν θυμοῦται βιάζεσθαι τῇ ἀλιξᾷ συνοικεῖν, συμπροτρεπούσης αὐτῷ ἰουλίας καὶ πειθούσης τὸν σαλώμιον μὴ ἀνιᾶσθαι τὸν γάμον, μὴ καὶ ἡ χθὲς καὶ δὶς αὐτοῖς προῦπτος, ὑμωμοκότος ἡρῴδου μὴ αὖ διανοήσῃ σαλώμη μὴ ὑποδεξαμένῃ τὸν ἀλιξᾶ γάμον. ἦ ἐπείθετο καὶ σαφῶς τὸ ὕστερον γυναικὶ τῇ ἰουλίᾳ, ἦ ἄλλος συμβουλεύουσι πάνυ συμφέροντα. ἐκ τούτου ἦ ἦ ἀρχελάου θυγατέρα τῷ βασιλέως ἡρῴδῃ ὡς τὸν αὐτοῦ πατέρα ἐξέπεμψεν ἀλιξάνδρῳ συνοικήσουσαν, ἐκ τῆς αὐτῆς τὰ προῖκα δόσεως, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν εἶναι. ἀείζηλος δὲ αὐτοῖς τῆς παίδων τοῦ τέκνα πάνυ ὑπεμελῶς. ἦσαν γὰρ τῷ μὲν ἀλιξάνδρῳ ἐκ γλαφύρας ἄρσενες δύο, ἀριστοβούλῳ δὲ ἐκ βερνίκης τῆς σαλώμης θυγατὸς ἄρσενές τε ζῶντες, καὶ θήλεια δύο. καί ποτε παρῆσαν αὐτῷ τῷ φίλων ἀγαστοῖς τὰ παιδία, ἦ τῆς ἡλίου ἀνακλαύσας τὸν τύχην, ἵνα μὴ δὲν τοιόνδε παρῇ τοῖς ἐκείνων συνελθοῦσι, αὐξανόντας δὲ ἀρετῇ, ἦ συμφορᾷ τῇ δικαίᾳ, τὰς ἕξεις ἀμείνους ἔχειν τοῦ ἐς γάμου ὅπως ἀφίκοιντο εἰς ἄνδρα τὸν ἐπ' αὐτῷ, τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τῆς ἀλιξάνδρου παίδων φερώρου θυγατέρα, τῷ δὲ ἀρισοβούλου τὸν ἀδελφιδοῦν. καὶ θυγατέρα τὸν ἀρισοβούλου ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ ἀδελφιδῷ, τὸν δὲ ἑτέραν τῷ ἀρισοβούλου θυγατέρων, ἡρῴδῃ παιδὶ τῷ αὐτοῦ. γάμεται δὲ τῷ βασιλεῖ ἐκ τῆς τοῦ ἀρχερίως θυγατρός. πάνυ γὰρ ἐν ταὐτῷ πλείοσιν ἡμῶν συνοικεῖν. ἐπεφανεν δὲ τὰς μνησίας τῷ παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ τῷ ὀρφανῶν, εἰς δύνοιαν αὐτῶν ἀφ' ὧν τὸν ὑπεμαμίαν ἦ αὐτὸν ἔχον ἐπεκαλεύμενος. αὐτίπατρος ἦ γνώμῃ τῇ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτδύῃ οὐκ ἔλαττον ἦ πρὸς παῖδας αὐτοῖς γεγονότας, ἤτε τῷ παῖδος ἀπωδὴ ἀεὶ αὐτοῖς, πρίνδζεν αὐτὸν μείζονα ἐσωδῷ τῷ ἀδελφῶν ἐπεσπλεύμενον, ἐκ μάλιστα ὁπότ' αὐτῷ ἀνθρωπίνων, ἀρχελάου προσπλεύμενου τοῖς θυγατρικοῖς βασιλέως αὐτοῦ, ἦ φερώρου τῷ ὑφ' ἡμῶν τῷ θυγατέρα. τετράρχης δὲ ἐξέπεμψεν αὐτὸν, ἐπήρατο αὐτὸν, ἦ τὸ πᾶν πλῆθος ἐλέῳ μὲν τῷ πρὸς τοὺς ὀρφανοὺς χρώμενον, μίσει δὲ τῷ πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἐξαγαγεῖν οὐκ ἀπαλλαγμένον. καὶ κακοήθειας τῆς ὑπὸ τοῖς ἀδελφοῖς ἐμηχανᾶτο ἐν ἀγάλυσιν τῷ τῷ παιδὶ ἐπωσμένων, ἐν δὲ αὐτῷ πιθάνῳ οἱ προσλήψεσθαι τοῖς αὐτοῖς ὁμιλοῦσαν δυνάμεως. ἦ μετέπιπτεν ἡρῴδης εἰκὼν δύσοιστος αὐτοκράτωρ, ὥστε αὐτὸν μὲν τὸν θυγατέρα ἀρισοβούλου γαμεῖν, ἦ τὸν φερώρου ἦ υἱὸν αὐτοῦ. ἦ τὰ μὲν τῷ ὁμολογεῖν ἦ γάμου, τῶν κινεῖν ἦ ἔρωτον ἄκοντος ἦ βασιλέως. ἡρῴδη δὲ ἦ τῷ βασιλεῖ ἦ τὸν ἦ χρόνον σωφρονεῖν ἐπέα γυναῖκας, ἤτε αὐτοκράτωρ μητὴρ, ἐκ ἡ θυγάτηρ ἦ ἀρχερίως, ἐξ ἧς ἐκ ὠμόνυμος αὐτῷ παῖς ἐγεγόνει. ἰοὺ δὲ καὶ ἀδελφοῦ παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, καὶ αὐτοῖς σὺν αὐταῖς; καὶ ταῦτα μὲν τέκνοι οὐδὲν ἐφύει.

mos, & dissimulandi odij summus artifex. Non tamen fallebat amitam, quę iam antè perspectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat eius malitiæ: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callæas vxorē duxerat. sed nec affinitas hęc effecit quo minus cognosceretur eius malicia, sicut nec prior illa consanguinitas extinguere meritum odiū potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupiētem nubere, Herodes compulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret persuadente, ne apertè inimica fratri fieret, iurato ni consensum præberet alienaturum se ab ea beneuolentiam. quare illa paruit autoritati vxoris Cæsaris, alioquin etiam vtile danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, quondam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, nequid ea de causa exoriretur controuersiæ.

Ipse autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares susceperat. Aristobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus est nequid simile contingeret eorum liberis: sed potiùs virtutibus cum ætate auĉti, gratiam sibi nutricationis reponerent. desponsauit etiam futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filiis Pherorę filiam: Aristobuli verò filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia pontificis. mos enim nobis est patrius, plures simul vxores habere. Hæc connubia rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit quem erga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam regis circa eos cura, ne fortè adulti officerēt suæ potentiæ. Archelao quoque rege adiutante nepotulos: & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio suo coniugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere eius erga fratres maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, ægrè laturus si deberet eos habere potestatis participes: flexitque Herodem precibus, vt ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pherorę filiam: itaque præter eius sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouem vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera summi pontificis filia, ex qua puer natus est patrē nomine referēs. erāt inter has & fratris filia, & cōsobrina, sed steriles.

præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phaselum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Ronaxam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocauit, alterã Phaselo fratris sui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

ἦν δ' ἐν τ῀ γυναικῶν καὶ ἡ σαμαρεῖτις ἐθνικὴ μία, ἧς παῖδες αὐτῷ ἀντίπατρος, καὶ ἀρχέλαος, καὶ θυγάτηρ ὀλυμπιὰς. ἣ τούτῳ μὲν ὕστερον ἰώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδοῦς ὤν. ἀρχέλαος δὲ καὶ ἀντίπατρος ὧδέ πως ἰδιώτῃ ξυνῆσαν ἔχον. πλεοπάξα τις ἱεροσολυμῖτις γαμήσασα αὐτὸν, καὶ παῖδας ἐξ αὐτοῦ ἡρώδης τε ἐγεννήσατο, καὶ φίλιππος, οὓς καὶ αὐτὸς ἐν ῥώμῃ ξυνῆν ἔχον. καὶ πολλαὶ δὲ καὶ ἐν τ῀ γαμετ῀ς, φασκήλων πεπιημένῳ αὐτῷ παῖδα. θερὸς μὲν οὖν ταύτας φαίδρα, καὶ ἐλπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, ῥωξάνη, καὶ σαλώμη· τὰς δὲ πρεσβυτέρας αὐτοῦ θυγατέρας ὁμομητρίας τ῀ ὠδὲ ἀλίξασθαι ὧν ὠδεικώσα θερὸς τ῀ γάμον, συνῳκίσατο τὴν μὲν αὐτιπάτρῳ τῷ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, φασαήλῳ δὲ, τὴν ἑτέραν. καὶ ἔστ' ἡρώδου ἀδελφοῦ παῖς ἐγγόνει. καὶ τοῦτο μὲν ἡρώδου τὸ γένος ἦν.

Cap. II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

VOlens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis esset præsidio, & vnde hostes facilius ex propinquo posset inuadere. Cúmque intellexisset fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus sagittariis & centum fermè cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam, quę sita est ad Daphnen, degere, vbi à Saturnino præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersiuit eum vnà cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, quæ Trachonitidi confinis est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptóque agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. erátque hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simúlque Iudæis à Babylone Hierosolyma religionis ergô petentibus, quo tutiores essent à latrociniis: multíque vndique ad eum confluxerunt Iudęi obseruatores legis patriæ: & facta est ea regio valde populosa propter immunitatẽ quæ illis mansit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit. porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi grauibus tributis eos opprimunt, sed salua libertate: de quo aliàs suo tempore dicemus prolixiùs. Zamaris autem Babylonius, qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode: exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis superstitibus, & in his lacimo equite insignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti siquis alius deditum, regíque Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qui ab eo vniuersis suis copiis exercendis ac ductandis est præpositus.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ ζαμάρεω τοῦ ἰουδαίου τοῦ βαβυλῶνος.

Τότ῀ δὲ ἡρώδης τοὺς τραχωνίτας ἀσφαλὲς εἶναι, κώμην πόλεως μεγέθος ἐκ τοσούτου ἔγνω ἰουδαίων κτίσαι ἐν μέσῳ, ἵνα εὐβουλόν τε ποιῇ τ῀ αὐτοῦ, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐξεργάσιμος ὁρμᾶσθαι, ἐμβαλεῖν ἐκ τ῀ ὀξέως κακουργῆσαι. καὶ δὴ πέμψας ἄνδρα ἰουδαῖον ἐκ τῆς βαβυλωνίας ἱππεῦσι τε τοξόταις ἑκατὸν ἀνδράσι τε καὶ πεζῶν πλήθει οὐκ ἐλάττοσιν ἑκατὸν ἀνδρῶν τ῀ δ' ὀφείλειν ἐλαβεῖν πόλιν τε καὶ χώραν, ἐν ᾗ ἀποικίαν τῇ δὴ δίφρα τ῀ συρίας διατάξασι τὰ τότε τραπηζῶντος ἐκ τοῦ οἰκήσειν αὐτοῦ δεδοκότος χωρίον, οὐ καλῶς ἔχοντα αὐτῷ, μεταπέμπεται τ῀ τὸν σὺν τῷ πλήθει τ῀ ἑπομένων, παρέξειν ὑπεχνούμενος γῆν, ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ βαταναίᾳ· ᾤκει δὲ ὁ αὐτὸς τῇ ζαχωνίτιδι, βουλόμενος φρούριόν τ῀ κατοίκησιν αὐτοῦ κτίσαι, ἀτελῆ τ῀ χώρων ἐπιβάλλειν, καὶ αὐτοῖς εἰσφορὰν ἀπαλλαγὴν ἀπάντων αἱ εἰσοῦσιν, ἐν κατοικεῖν τὴν γῆν ἄφοβον τοῦ ζαχωνίτου κακουργεῖν. πολλοί τε ἐκ αὐτοῦ ἀφίκοντο, καὶ ἅπαντα χόθεν οἷς τὰ ἰουδαίων θρησκεύειν πάτρια. καὶ ἐγένετο ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδεία τε ὑπὸ πάντων αὐτ῀ς, ἃ περίμενον αὐτοὺς ἡρώδης ζῶντας. φίλιππος δὲ διάδοχος ἐκείνου, οὐδὲν λαβὼν τ῀ ἀρχὴν, ἀλλὰ τ῀ μὴ ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐπράξατο. ἀρξάμενος μὲν τοῦ μεγάλου, καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ καὶ ὁμώνυμος, καὶ πάντων ἐξηρτύσαντο αὐτοῖς, οὐ μόνον τὰ τ῀ ἀληθείας κτησάμενοι δίλυσιν. παρ' ὧν ῥωμαῖοι δίξ ἀμφοῖ τ῀ ἀρχὴν. τ῀ ῥᾳδιουργοῦν μὲν αὐτοὶ πεφῦσι τὸν ἀξίωσιν, ὑπηκόοις δὲ ἤδη φόρων εἰς τὸ παίπαν ὑπέσαν αὐτοῖς. καὶ πάνδημοι τ῀ κομῆς ἀκειρόμενοι φεύγοντες τ῀ λοιμόν. τελευτᾷ γ' ἡμέρις ὁ βαβυλώνιος, ὃν ὑπὸ κτήσ῀ τῶν δ' χώρων ἡρώδης ποιῇ), ζήσας μετ' ἀρετῆς, καὶ παῖδας λειπόμενος ἀγαθοὺς, ἀκμαίους μὲν, οἳς ἀσφαλὴς ἡμῖν ὑπῆρχεν ἱππεύειν, συνεπόντων τοῖς ὑφ' αὐτοῦ βαβυλωνίοις, καὶ ἴλην τήνδε τῇ αὐτοῦ ἐφιππάζεσθαι τοῖς βασιλεῦσι. καὶ ἀκμαίους ἐν γήρᾳ τελευτῇ, φίλιππον αὐτὸν ἀγαθὸν καταλιπὼν υἱὸν, καὶ τὰ ἄλλα ἀρετῇ χρήσασθαι, παρ' ὃν ἀεὶ ἀξιόλογον. ὑπὲρ φιλίας τε πιστῆς, καὶ δύνοια ἀσφαλὴς αὐτοῦ πρὸς ἀκρίπαν γένεσιν τὸν βασιλέα. στρατιὰ δ' ὀπίσω ὁ βασιλεὺς ἔχειν, ἐξῆν ἀσπὶς ἐπιτόλοι, καὶ ὅπου ἐξοδεύειν ἐπόφην ἠρώμενος.

Κεφά-

Κεφάλαιον γ'.

Ἐπιβουλὴ ἀντιπάτρου κατὰ Ἡρώδου.

CAP. III.

Antipatri contra Herodem insidiæ.

ΗΡώδου δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα θεράγματα εἰς ἀντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς ὠφελήσοιτο κυρωθέντα, οὐκ ἀπήλλακτο ἐξουσίας, ἔτι καὶ χαριζόμενος τῷ πατρὶ, ἐλπίδι δ' εὐνοίας, καὶ πίστεως, ὡς καὶ πλειόνων ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τολμηρὸς καθιστάμενος, δι' ἃ τῇ ἀδήλῳ τοῦ παλαιοῦ κακουργίᾳ, καὶ ἐφ' οἷς εἶπον πιστοτάτοις. ἦν τε πᾶσι φοβερὸς οὐχ οὕτως ἰσχύϊ τῆς ἐξουσίας, ὡς τῷ κακοήθους τοῦ θρασυτάτου μάλιστα ἂν αὐτὸν φεροίας ἐθεράπευον, καὶ ἀντεθεράπευτο δ' εἰκότως, πάντα τῷ ἀντιπάτρῳ ἐξεικοτίσαντος αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνῖτιν συνιστάμενον τὰ πρὸς αὐτόν. ἐβεβούλητο γὰρ Φεροίας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτας, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταῦτα μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτῷ παρθένων. ἀλλ' ἤνεγκε, φέρασιν τε οὐ δίκαι τῇ γυναικῶν ἐπιβουλῇ δικαίων τ' ἀνθρώπων καὶ ἀλλήλαις δ' εὐνοίᾳ συμφέρασιν τὰ πίστα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὧδε παντοίως ὁ ἀντίπατρος ὑπῆκτο αὐτὰς, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ δι' ἃς τῆς μητρός. ταὐτὸν γὰρ αἵδε αἱ τέτταρες γυναῖκες ἔλεγον. φεροίᾳ δ' πρὸς ἀντίπατρον ἐπ' οὐδεμιᾶς πώποτ' αἰτίας ἐνεγένετο. ἀντίπασι μὲν δ' ἦν αὐτοῖς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ φθονοποιοῦσα τὰ πλείονος τὰ πάντα, καὶ τὴν δύνοιαν αὐτῶν δι' ἐμοῦ τοῖς ἡρώδου φρονήμασιν, εἰδ' ἅμα τε μὴ μένοιεν οὐκ ἀποστερημένοι. καὶ γενόντες ἐν ἀπορρήτοις βασιλεῖ τ' δύνοιαν αὐτῶν, δι' ἐμοῦ τοῖς ἡρώδου φρονήμασιν ὑπόνοιαν ὥστε φανερὰν μὲν μὴ εἶ τ' πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν συμφοράν, μίσους δὲ καὶ κακοηθείας εἰ καιρὸς φανείσης, καὶ μάλιστα ἡρώδου ἐξεπιτυγχάνοντος ἢ ἔτι πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλοι ἕμελλεν. κρυπτῶς γὰρ τὰ τῆς δύνοιας ἐχυρώτερα καθίστασθαι. καὶ ἐφρόντιζον οὗτος. ἐλάνθανε δὲ τῷ σαλεύειν, οὔτε φανερὸν ἡ δόμοια αὐτῶν δι' ἐμοῦ τοιοῖσδε ὡρμημένων, οὔτε ἐπιδιὰ τοῖσδε χρῆσθαι οὐκ ἀπήλλακτο αὐτῷ. πάντα εἰχρύει τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μᾶζόνως ἐκφηλοῦσα, ἀπιστήματα, συνόδους τε κρυπτὰς καὶ πόνους, ξυλλυπήματά τε ἀφανῆ κατασκαστόμενα, ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ ἐκείνου συμπεπτωκότων κἂν περιφανῆ σθαι μὴ κατακωλῦσθαι. πιὼν γὰρ τοὺς μὲν ἐκ τοῦ φρονήματος διαφόρους, ἐκ τῶν πάντα δι' ἐλέγχου τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς γὰρ τὰ ἀφανῆς τοὺς πολλοὺς τ' δύνοιαν ἀπαθεστάτους, ἐκ δόκου ἀλλήλοις συμμιγνυμένους φιλίᾳ φερέσθην μὲν ἀπηλλαγμένους ὁμολογίᾳ, πολεμίων δὲ οὐδὲν λειπόντων χρώμενοι δύνοιᾳ τῇ ἀλλήλων ἐπιτυδείοις. ἦ τ' μὲν, τοῦτο ἀδίκημά τε ἦ ἀκεδεὲς συνιστᾶσα τῷ ἀδελφῷ αὐτίκα, συνίστη μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι' ἑαυτῆς, εἰς δὲ τὸ θαρσεῖν οὐ δι' ἀκριβοῦς ὑποψίαν καθιστάμενον δι' ἀβουλίαν τ' ἀδελφῆς. ἦ δὲ μέσον τῶν ἰουδαϊκῶν ἀνθρώπων ἐπ' ἀκεδεῖ μέγα φρονοῦσ' τ' παρ' ἕν τόμε, οἷς χαίρει τὸ θεῖον θεοσπουδίαν ὑπῆνεν ἡ γυναικωνῖτις. φαρισαῖοι καλοῦνται, βασιλέων δυνάμενοι μάλιστα ἀπαφέσασθαι, θεομηδεῖς, καὶ τῷ φρονεῖν οἷς τὸ πολεμεῖν τε ἦ βλάπτειν ἐπηρμένοι. πάντες γοῦν τῷ ἰουδαϊκῷ ἐβαμώσαντος δ' ὅρκων ἦ μὲν δύνοιαν καίουσι, ἐ τοῖς βασιλέως φέρ μασι, οἵδε οἱ ἄνδρες ἐν ὄμνυσιν ὄντες ἐπ' ἐξακισχιλίοι. ἐ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ φερόρου γυνὴ τῷ ζημίαν ἐπ' αὐτῶν εἰσφέρει.

CÆterùm in eo rerũ Herodis ſtatu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, poſtquàm ſemel proſpiciendi ſuis commodis poteſtatem accepit à patre, bene ſperante de fide ipſius ac beneuolentia: qua tamen poteſtate ille audaciùs abutebatur, callidè tegens ſuam malitiam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: erátque omnibus formidabilis ob verſutiam magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo viciſſim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & ſocrui & ſorori, quamuis exoſas eas haberet propter iniurias illatas filiabus ſuis virginibus. attamen ferendæ erant, & abſque illis nihil facere poterat, res eius perueſtigantibus, & mutuò ſe inuicem adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditiſſimus, tum per ſe, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres conſentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quaſdam res non ſatis conueniebat, diuellente eos regis ſorore: quę iamdudum explorabat omnia, ſciens eos in regis tantùm perniciem conſpirare, & parata ei eius indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam ſuam amicitiam ſuſpectam hoc nomine regi & inuiſam, hoc contra excogitauerunt, vt non congrederentur in propatulo, fictíſque conuiciis ſimularent diſſidium: maximè præſente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clàm autem alerent & confirmarent mutuam beneuolẽtiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cùm primò excogitatum eſt, nec poſtea cùm cœpit fieri. omnia enim perueſtigabat, móxque ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & clãcularias cõſultationes, mirum ni euaſura in ipſius perniciem, ſi maturè ſibi non proſpiceret. In aliorum enim conſpectu diſſidentes & iactantes inter ſe conuitia, celare amicitiam: deinde quando ſoli ſint conſentire, dubio procul conſpirantes in eos quibus occultam velint eſſe ſuam amicitiam. Hęc illa & perueſtigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per ſe nonnihil intelligentem, ſed cohibentem ſe adhuc, quòd ſuſpectum haberet etiam ſororis procliue ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Iudæorum ſecta exactiorẽ patriæ legis cognitionem ſibi vindicãs, quibus tanquã Deo vt videri volebant caris, addictum erat hoc mulierum ſodalitium. Hi Phariſæi vocantur, genus hominum aſtutum, arrogans, & interdum regibus quoque infeſtum, vt eos etiam apertè impugnare non vereatur. nam cùm tota gens Iudæorum fidem ſuam iureiurando obligaſſet regi & Cæſari, hi ſoli nõ iurauerũt: excedẽtes ſex milliũ numerũ: quib. hoc nomine à rege mulctatis, Pherorę vxor pro eis mulctam

persoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebãtur futura præscire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum esse Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit. & quòd aulicorum quosdam solicitarent muneribus atque corrumperent. qua in culpa Pharisęorum aliquot deprehensos interfecit, præcipuos autores huius consilij, cùmque his Bagoam eunuchum, & suas delicias Carum, præstantissimæ formæ gratia sibi commendatum: & præter hos quoscunque è domestica familia cum Pharisæis conspiraſſe ipsorũ indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatus erat, quasi parẽs & benefactor appellandus regis, quem destinarent vaticinia. prosperè enim cessura nouo regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.

IIII. Herodes porrò conuictis Pharisæis ac supplicio traditis, amicorum concilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accusationem instituit. quòd ipsius impulsu frater conditionem regiarum virginum spreuerit: id crimen ad suam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres ferat dissidia, quibuscunque valeat tam verbis quàm operibus. mulctam quoque contumacibus à se impositam illius persolutam esse impendiis, & in summa conſciam esse totius recentis conspirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus sponte talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odiis: quãdoquidem ei aut huius vxoris iactura facienda sit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec nisi illa reiecta mansurum sit integrũ germanitatis vinculum. Pheroras autem quãuis vehementi regis oratione grauaretur, tamẽ aiebat se & fraternæ pietatis iura persanctè culturum, & à coniugali caritate haudquaquam discessurum: emoríque se malle, quàm sine dilecta vxore viuere. Tum Herodes licèt graui se iniuria existimaret affici, iraſei tamen fratri distulit, contentus Antipatro & eius matri interdixisse Pheroræ consuetudine, & vetuisse mulierum regiarum conuenticula. illi facturos se iussa regis polliciti, per latentes quoties dabatur comessationes conueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ vxorem cum Antipatro quoque stupri habere consuetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

Cap. IIII.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

QVapropter suspectum habens patrem, & veritus ne vlterius serpendo eius odia ad se quoque peruenirent, scribit amicis Romæ degentibus rogans admoneant Herodem per literas, vt quàm primùm se ad Cæsarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes misit cum precioſiſſimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum regem declarabat, aut si ille prior vita decederet, Herodem natum sibi è filia summi pontificis. eodẽ tẽpore etiã Syllæus Arabs Romã profectus est, non factis imperatis Cæsaris: quem Antipater eorundem criminũ reũ egit apud ipsum

A οἱ ἢ ἀμφὶ ὅμιλοι τὸν δῆνοιαν αὐτὸ, προγνῶσιν ἢ ἐπιπνοίᾳ θείᾳ προφητικῇ τ θεοῦ, προῄδεσαν ὡς ἥροδη ὅλῳ καταπαύσεως ἀρχῆς ὑπὸ θεῶ ἐψηφισμένης αὐτῷ τε καὶ γένει τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τῆς τ βασιλείας εἰς τε ἐκεῖνον προῃξούσης καὶ φερώραν, παῖδας τε οὓς εἶεν αὐτοῖς. καὶ τάδηλον γὰρ ἐλπίδιον τῷ σαλώμῃ, ἐξαγγελτὰ βασιλεῖ ὦ, καὶ ὅτι τῷ περὶ τὸν αὐλῆα ἐξαφθείρηται. ὁ βασιλεὺς τῷ τε φαρισαίων τοὺς ἀπωτάτους αἱρεῖ, καὶ βαγώαν τὸν εὐνοῦχον, χαρίν τε τῷ τότε προσύχοντα ἀρετῇ τῇ διαφερούσῃ, καὶ παῖδικὰ ὄντα αὐτοῦ. κτείνει ἢ καὶ πᾶν ὅτι τῶν οἰκείων συνειδότων, οἷς ὁ φαρισαῖος ἔλεγχε. ἤρτο δὲ ὁ βαγώας ὑπ' αὐτῷ, ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομαθησόμενος τῷ βασιλεύσοντος προῤῥήσει βασιλέως. κῆ χάρις γὰρ ἐκείνῳ πάντα εἶ), παρίζοντος αὐτῷ γάμου τε ἐχεῖ, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων. ἡρῴδης ἢ κολάσας τῷ φαρισαίων τοὺς ὅτι τοῖσδε ἐλεγχομένους, B συνέδριόν τε ποιεῖται τῷ φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς φερώρου γυναικὸς, τῷ τε ὕβρεως τῷ παρθένων τῇ τολμῇ τ γυναικὸς αἰσχυνθεὶς, καὶ ἔγκλημα τούτῳ ἀτιμίας αὐτῷ ποιούμενος, ὥστε ἀγωνοθετεῖν τοῦτον αὐτῷ πρὸς τ ἀδελφὸν πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς ἠλόγῳ καὶ δι' ἔργων ὅσα δύναιτο. τῷ τε δῆλον ποιῆσαι τ ζημίας τ ὑπ' αὐτοῦ ὀφθεῖσαν τέλεσι δαφορᾶς τοῖς ἐκείνης, τῷ τ νεῶ πρόσεσι μὴ ὧν οὐδὲν ὅτι μετ' αὐτ. αἰθ' ὧν φερώρα καλὰς ἔχῃ, οὐ δίκης οὐδὲ γνώμῃ εἰσηγήσεως τῷ ἐμῷ, αὐτοκέλευστον δὲ πέμπειν γυναῖκα τοῦτον, ὡς πολέμου τῷ πρὸς με σοὶ αἰτίαν ἐσομένου. καὶ νεῶ ὑπὲρ αὐτοποιῇ συγγνώμης τῆς ἐμῆς, ἀπὸ παιδὸς τῷ τ τῷ γαμετῷ. μόνος γὰρ σύντονος ἐμὸς ἀδελφὸς τ καὶ στέργῃ οὐκ ἀπαλλαγμένος. φερώρας δὲ καίπερ λόγων ἀρίστῃ θειοδούμενος, οὔτε συγγνώμης τ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔλεγε κινήσῃ δίκαιον οὐδὲν, οὔτε τῷ πρὸς τῷ γαμετῷ δίκαιον. αἱρεῖσθαί τε πρότερον θανεῖσθαι ἢ ζῆν τολμᾶν ἀτιμαζομένην γυναικὸς αὐτοῦ κεχαρισμένης. ἡρῴδης ἢ φερώρᾳ μὲν ἀπρίβαλλετο τῷ δὴ τοῖς ὀργῇ καὶ πρὸ αὐήδιον τιμωρίαν εἰσπροσαγωγῶ. αὐτὰ ἄζω τε ἀπεῖπε καὶ μητρὶ τῇ ἐκείνου φερώρα τε μὴ ὁμιλεῖν καὶ τῷ γυναικῶν φυλάττεσθαι τὰ εἰς ταὐτὸν συνιόντων. οἱ δ' ὁμολόγουν μὲν, σιωπήσαν δὲ ἢ κρυεῖς, καὶ συνεκώμαζον φερώρας καὶ αὐτίπατρος ἐρῶντα δὲ ὁ λόγῳ, ὁμιλεῖν καὶ αὐτὰ ἄζω τῷ φερώρου γυναῖκα συμπροσανούσης αὐτοῖς τὰ εἰς τῷ συνόδου τῆς αὐτὰ ἄζου μητρός. F

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ἡρῴδης ἔπεμψε τὸν αὐτίπατρον πρὸς καίσαρα.

ΥΦορούμενος δὲ τὸν πατέρα, καὶ δεδιὼς μὴ εἰς πλέον προχωρεῖν τὰ τ μίσους ἐπ' αὐτῷ, χάρεν πρὸς τοὺς ἐν τῇ ῥώμῃ φίλους πολλῶν δεησάμενος ἡρῴδη, πέμπει τάχος αὐτίπατρον ὡς καίσαρα. ὃ γενομένου ἔπεμπεν ἡρῴδης αὐτίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, & δὴ διαθήκην ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν αὐτίπατρον ἀπεδείκνυε βασιλέα, φθάσαντος ἢ τελευτᾶν ἡρῴδην, τὸν ἐκ τῆς τῷ ἀρχιερέως θυγατρὸς υἱὸν αὐτῷ γεγονότα. συνεξορμᾷ δὲ αὐτίπατρῳ καὶ σύλλαῳ ὁ ἀραψ, μηδὲν ὧν προστάξει καίσαρ ὀκνηρὸν πράττειν. καὶ αὐτίπατρος αὐτὸ κατηγορεῖ ὅτι καὶ-

καίσαρος, περὶ ὧν πρότερον νικόλαος. κατηγορεῖτο δὲ
καὶ ὑπὸ ἀρέτα σύλλαιος, ὡς πολλοὺς ἀπέκτεινεν ἐν πό-
λει ἀξιολόγων, μάλιστα σὺ-
μενον ἄνδρα τῇ πάντα ἀρετῇ πεφῦκότα δικαιότατον, ἀπη-
νηκέναι δὲ καὶ φάβατον καίσαρος δοῦλον. καὶ σύλλαιος αἰ-
τίαν εἶχεν ἐπὶ τοιούτοις ἐγκλήμασιν. κόρινθος μὲν ἡρώ-
δου στρατοφύλαξ τῷ βασιλέως μάλιστα πιστευόμε-
νος ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτον πείθει σύλλαιος δωρεαῖς με-
γάλαις ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν οὖν φά-
βατος συλλαίῳ περὶ αὐτὸν εἰρηκότος διηγεῖται περὶς
τὸν βασιλέα. ὁ δὲ κόρινθον βασανίζει συλλαβών, καὶ
πάντα ἀνάπτει καὶ αὐτοῦ. συλλαμβάνει δὲ καὶ δύο ἄραβας κατηγορεῖ τῇ κορίνθῳ πυθόμενος, ὅτι μοὶ φύ-
λαρχον ὄντα, τὸν δὲ συλλαίῳ φίλον. οἱ δὲ αὐτοὶ, βασα-
νίζει δὲ αὐτοὺς ὁ βασιλεύς, ὡμολόγουν ὅτι παρεῖεν
ἐξορύνοντες μὴ μαλακίζοιτο κόρινθον, καὶ εἶπον δὴ-
θεν, καὶ συγχειρουργήσοντες αὐτῷ τὸν φόνον. δὲ σατορ-
νῖνος δηλώσεως αὐτῷ πάντων ὑπὸ ἡρώδου γνωμέ-
νης, εἰς ῥώμην ἐξέπεμπεν αὐτούς.

A Cæſarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accuſator Aretas, multorum honotatorum cædes apud Petram ſe inuito pattaras obiiciens, maximè Sohemi hominis in omni virtute præſtantiſſimi. quin & Cæſaris ſeruum Fabatum ab illo interfectum fuiſſe ob talem quandam cauſam. Erat in ſatellitio Herodis Corinthus, cui fidei rex plurimum tribuere ſolitus eſt. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eò perduxit, vt ei regis ſui cædem ſit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipſo Syllæo cognouit, regi mox indicauit. qui è Corintho confeſſionem extorſit cogitati facinoris, diligenter ex eo perſcrutatus omnia: ſimúlque duos Arabas ab eodem ſatellite inſimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipſi tormentis admoti confeſſi ſunt ideò ſe veniſſe vt Corinthũ vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in opere, ſi ita facto opus ſit. quos omnes Saturninus apud ſe delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmiſit.

Κεφάλαιον ε'.

Τελευτὴ τοῦ φερώρα.

Φερώρας δὲ ἰσχυρῶς ἐμμένοντα διανοίᾳ τῇ γυναικὸς
αὐτὸν χωρεῖν εἰς τὴν αὐτὴν ἡρώδῃ κελεύῃ. ὁ δὲ ἀσμέ-
νως ὅτι τὴν τετραρχίαν ἀπῆρε, πολλὰ ἐμόσας ὑ περέ-
ταξεν ἥξειν ἢ πύθοιτο ἡρώδην τετελευτηκέτα, ὡς μὴ
γνησάντος τὰ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ὅτι πίνων πι-
στεύσειν ἐντολὰς ὧν ἤμελλε τελεῖν, οὐχ ὑπήκου-
σεν ὅτι τῇ τιμῇ τοῦ ὅρκου. οὐ μὴν ἡρώδης γε μιμεῖται
τὸ ὅτι τοιοῦτος ἐκείνου γνώμην παραφερομένῳ μὴ
ἔχει, ἀλλ' ἦκεν ὡς τὸν φερώραν ἐπειδὴ ὕστερον ἀρ-
ρωστεῖν, καὶ μεταπλήσεως αὐτῷ μὴ γνομένης. θα-
νόντα δὲ ταφεῖς ὅτι ἱεροσολύμων ἀγόμενον τα-
φῆς ἠξίωσε, καὶ πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ παρέσχετο. τοῦ
αὐτοκράτορος καὶ τοιαῦτα ῥώμης πεπλουκότι κακῶν ἐ-
γένετο ἀρχὴ τοῦ ἀδελφοκτονίας αὐτὸν ποινωμένου θεοῦ.
δηλήσομαι δὲ τὰ πάντα περὶ αὐτῶν λόγον, ἐπιδείξασθαι
τῷ αὐθρωπίνῳ γένει ἐπόμενον, τὴν ἀρετὴν πολιτεύεσθαι
ὅτι πᾶσιν.

B Herodis morte cognita: adeò vt paulo pòſt decumbente rege vocatus ad accipienda quędam ſecretiora mandata tanquam à morituro, propter ſacramenti religionem recuſaret. Nec tamen ille in hoc fratrem eſt imitatus, aut de priſtino affectu quicquam remiſit: ſed cùm Pheroras in morbum incidiſſet, vel inuocatus ad viſendum eum venit: quo morbo poſtquam abſumptus eſt, corpus eius tranſlatum Hieroſolyma ſepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem repoſcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine ſum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam eſſe virtutis rationem in omnibus.

Κεφάλαιον ς'.

Κατηγορία τῆς γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῆς ἀπελευθέρων φερώ-
ρα, ὡς αὐ αἰρεθέντος φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρώδης ἔγνω τὰς αἰτίας τοῦ
θανάτου.

CAP. V.

Pheroræ obitus.

C Pheroram autem obſtinatè permanentem in amore cõiugis Herodes in ipſius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iurereiurando nunquam ſe rediturum, niſi Herodis morte cognita: adeò vt paulo pòſt decumbente rege vocatus ad accipienda quędam ſecretiora mandata tanquam à morituro, propter ſacramenti religionem recuſaret. Nec tamen ille in hoc fratrem eſt imitatus, aut de priſtino affectu quicquam remiſit: ſed cùm Pheroras in morbum incidiſſet, vel inuocatus ad viſendum eum venit: quo morbo poſtquam abſumptus eſt, corpus eius tranſlatum Hieroſolyma ſepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem repoſcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine ſum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam eſſe virtutis rationem in omnibus.

Κεφάλαιον ζ'.

Ἐπειδὴ φερώρας τελευτᾷ, ταφεὶς ἐγένοντο
αὐτῷ ἀπελεύθεροι δύο τῷ φερώρᾳ τιμίων. οἵτοι
προσελθόντες, ἡρώδῃ ἠξίουν μὴ ἀδίκητον καταλι-
πεῖν τὸν ἀδελφοῦ τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθαι τοῦ
ἀλόγου τε καὶ δυσχεροῦς μεταστάσεως. τοῦ δὲ ὑπισχνου-
μένου τοῖς λόγοις, πιστὰ δὲ ἐδόκει, δίπτησαν μὲν αὐτὸ
ἔλεγον δὲ τῇ γυναικὶ τῇ προτέρᾳ τοῦ νόσου, φαρ-
μάκου τι προσπεποιῆσθαι ἐν βρώματι μὴ πρότερον
εἰωθότι ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι. κομι-
σὸν μέντοι φάναι τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ
Ἀραβίας, λόγῳ μὲν ὅτι προσοισήσειν ἐρώτων, φίλ-
τρον δὲ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τῷ δὲ ἀληθὲς ὅτι τῇ φε-
ρώρου τελευτῇ φαρμακίδα δὲ εἶναι γυναικῶν αἱ
ἐκ τῆς Ἀραβίας. ἦν δὲ ταῦτα ἐπικαλοῦν, καὶ τοῦ συλλαίου
ἐπομένου τε καὶ μάλιστα ὁμολογοῦντος εἶναι φίλην. πεί-
σασά τε αὐτὸν ὅτι προσοίσει τὸ φαρμάκου, εἰς τοὺς τόπους ἐλήλυθεσαν, ἔνθα μητὴρ τῆς φερώρου γυναικὸς

F Pheroras mortuo Taphanitæ duo è libertis V. eius cariſſimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem: vtque inquireret in miſerum eius & iniuſtum interitum. Quo attentiùs autem ſimul ac fidē præbente illorum ſermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnaſſe ea die quæ morbi fuit initiũ, venenúmque oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod guſtatum perniciem attulerit homini. id venenum allatum ab Arabiſſa quadam muliercula, nomine quidem amatorium, re autem vera Pheroræ letiferum. ſunt enim Arabũ mulieres veneficæ maximè. hæc autē quę tũ inſimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiariſſima. ad eā cõparandi veneni cauſa profectæ fuerāt vxoris Pheroræ mater

& soror, & cum illa reuersæ sunt pridie quàm A illic cœnam lætiferam sumeret. His auditis rex ad iram concitatus torsit ancillas earum & quasdam etiam ingenuas: & cùm nulla quicquam fateretur aut detegeret, postremò quædam dolore victa nihil aliud protulit, quàm quòd imprecata est Antipatri matri cruciatus similes, quandoquidem ipsa causa esset præsentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad diligentiorem inquisitionem Herodem permouit, ita vt extorqueret earum secreta omB nia, comessationésque illas & occulta conuentiuncula, tum sermones patris cum Antipatro priuatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: ne id quidem reticente, centum talenta se accepisse ab eo, vt abstineret Pheroræ colloquiis. Addebant ancillæ quanto patrem prosequeretur odio, vtque sæpenumero apud matrem de eius longæuitate quereretur, dum interim etiam ipse consenesceret, vt non multum se iuuare posset C tam sera successio. adhæc simul nutriri multos fratres ac fratrum filios, vt ne sperare quidem tutò liceat: quandoquidem iam nunc si fatale quid sibi accideret, fratri destinata sit successio non filio. addere his solitum accusationem sæuitiæ, non temperantis nec à filiis: cuius metu Romam sibi discedendum esset, Pheroræ verò in suam tetrarchiam. Hæc quia probè congruebant cum illis quæ ex sorore antea rex audierat, exempta est omnis D dubitatio: deprehensámque in tam malitiosis conatibus Doridem matrẽ Antipatri, spoliatam multorum talentorum ornamentis eiecit è regia: & mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus est placatior. Sed nihil magis eius contra filium indignationem commouit quàm Samarita Antipater, Antipatri filij procurator, qui in tormentis inter cætera de eo confessus est, quòd letale venenum Pheroræ tradidisset, quo se absente ac per E hoc minimè suspecto patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilum vnum ex amicis Antipatri, missũ inde à Theudione auunculo ipsius Antipatri, fratre Doridis: haberíque apud Pheroræ vxorem, à marito ad asseruandum acceptum. De quo rogata per regem mulier, habere se fassa est: & mox quasi ad afferendum id properans, de tecto seipsam deiecit, nec tamen letalis fuit casus, quia fortè in pedes cecidit. ex quo postquam F se recollegit, rege pollicito incolumitatem & ipsi & familiæ, si totam rei veritatem promeret, contrà extremos cruciatus minato si quid per obstinationem celare pergeret, iurauit se omnia dicturam ita vt acta sint: &, vt multorum tũ fuit opinio, nihil omnino mentita est. Venenum id, inquit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris sui, professione medici. Theudio deinde in domum nostram intulit, & ego seruaui acceptum à meo G Pherora, sed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Postquã igitur maritus in morbum incidit, & tu officiose ad visendum

καὶ ἡ ἀδελφὴ, καὶ ἐπανῆκον αὐτὴ ἀγόμενον τὸ δεῖπνον πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τὴν λόγων παροξυνθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε τὴν γυναικῶν καὶ τινας ἐλευθέρας, καὶ ὄντος ἀφανοῦς τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν φάσιν, τελευταία τις ἐφθεγγοῦτο αὐτῇ τὴν ἀληθείαν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη οὐδὲν, θεὸν δὲ ἐπικαλῶσθαι τοιάσδε αἰτίας δύσας ἐπιβαλεῖν τῷ αὐτοπάτορι μητέρα, κακῶν τὴν ἐπιχόντων αἰτίαν πᾶσι γενομένην. ταῦτα εἰς ὑπόνοιαν ἦγε τὸν Ἡρῴδην ἀεὶ, καὶ τὰ πάντα βασάνοις τὴν γυναικῶν ἀνάπιστα ἦν, οἵ τε κήρυκες, καὶ αἱ κρυπταὶ συνῳδοὶ, καὶ δὴ καὶ λόγων θεὸς μόνον τὸν υἱὸν εἰρημένων ἐξοίσοις θεὸς τὰς φερόρου γυναῖκας. ἦν δὲ τάλαντων ἑκατὸν δωρεὰ ὑπερρύπτεσθαι φεράζειν θεὸς φερόραν τὴν αὐτοπάτορα κελεύσας ὑπὸ τὸ πατρὸς μῖσος τε θεὸς τὸν πατέρα, καὶ ὀλοφυρμοὶ θεὸς τὴν μητέρα, ὡς ὑπὸ μήκιστον τοῦ πατρὸς βιοῦ ἐξηγμένου, καὶ αὐτὸ μηδὲν ἐλάσσονος τοῦ γήρους ὑπερκειμένου, ὡς μηδ' ἐλθοῦσαν τὴν βασιλείαν ὁμοίως διαφεῦναί ποτ' αὐτόν. ἐδόκει δὲ φιλεῖσθαί τε πολλοὶ ὑπὸ τῆς βασιλείας καὶ ἀδελφοὺς, καὶ ἀδελφῶν παῖδας, οὐδαμοῦ ἀδεᾶ τὴν ἐλπίδα παρεχομένου τοῦ σφαλοῦς. καὶ γὰρ δὴ καὶ νεῶν εἶπε παρεῖναι αὐτὸν, ἀδελφοῦ μᾶλλον ἢ παιδὸς τῷ αὐτοῦ κελεύειν τὴν ἀρχὴν δίδοσθαι. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει τοῦ βασιλέως, καὶ τὰς σφαγὰς τῶν υἱέων, φόβῳ τὸ μὴ καὶ αὐτὸν ἅπαντα ἥδη, τὸν μὲν ὑπὸ ῥώμης ἀρᾶσθαι τύχην ὑπονοοῦσαν, φερόραν δ' ὑπὸ τῆς αὐτοῦ τετραρχίας. ταῦτα, συνῳδὰ γὰρ τοῖς λόγοις τοῖς ἀδελφῆς καὶ πολὺ, τὸ μὴ ἀπιστεῖν ἐπὶ ὑποπτεύεσθαι, συνῆγε αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κατανάμνων ὑπὸ κακίᾳ τ' αὐτοπάτορος τὴν δυσεῖδα τὴν μητέρα αὐτοῦ, πάντα τὸν θεὸν αὐτὴν κόσμον τοσούτων πολλῶν ὄντα ἀφελόμενον, ἔπειτα αὐτὴν ὑποπέμπειν, καὶ τὰς φερόρου γυναῖκας φιλίαν ἐπείσασθαι. μάλιστα δ' ἐξώργιζεν εἰς ὀργὴν κατὰ τοῦ παιδὸς τὸν βασιλέα, σαμβρείτης αἰὴρ αὐτοπάτορος, ὑπερφυῶν τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως αὐτοπάτορα, ἀλλά τε αὐτοῦ ἐν ταῖς βασάνοις κατεῖπεν, καὶ ὅτι ἐδόκει βασανίσαι φάρμακον θανάσιμον, δόλῳ φερώρᾳ κελεύσας ἐδόκει τὴν ὑποδημίαν αὐτοῦ, ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεστήκει τῆς ἐν τούτοις ὑποτοπασμῷ τοῦ πατρὸς δυσῶσι. καὶ κομίσαι μὲν αὐτὸν φίλον ἐξ Αἰγύπτου τὸ φάρμακον, εἶτα τῷ αὐτοπάτορι φίλῳ. σαλεῦσαι δὲ ὡς φερόραν δόλῳ θεοδότου, μητρὸς αὐτοπάτορος ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως παιδὸς, καὶ οὕτως ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν φερόρου, δόντα φυλάσσειν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. ἃ δὲ ὁμολογῶν μὲν ἀπαρνεῖτο τοῦ βασιλέως, καὶ δραμοῦσα ὡς κομίσῃ, ῥίπτει κατὰ τέγους αὐτὴν, οὐ μὴν τελευτᾷ ὑπὸ πόδας τῆς πτώσεως ὑγιωθείς. ἐν οὕτως ἐπεὶ ἀνεκτήσατο αὐτὴν, ἄδειαί τε αὐτῇ ὑπηρούμενος καὶ τοῖς οἰκείοις μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ τἀληθοῦς ἐρεῖν, ἔφυγεν γὰρ κακοῖς τοῖς ὑστάτοις ἀγωμονεῖν προθυμούμενον ὑπηρέτας, καὶ ὧμοσεν, ἃ μὲν ἐρῶν τὰ πάντα ὄν ἐφεάλη ζόπον, λέγουσα μὲν ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀληθῆ τὰ πάντα. ἐκομίσθη δὲ ἐκ τοῦ αἰγύπτου τὸ φάρμακον ὑπ' αὐτοῦ φίλου, ἀδελφὸς δ' ἐκείνῳ ἰατρὸς ὢν ἐπόμενον. ἐν θευδίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλαττεν αὐτὸ, θεοδότου λαβοῦσα ὅτι δὲ ὑπ' αὐτοπάτορος ἡτοιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει φερώρας, καὶ ἐπεσκόπουν αὐτὸν

αὐτὸν ἀφικόμενον, ὁρῶν σοὶ τιλὼ δύνοιαν, ἰὼ φεῦ αὐ-
τὸν ἐλεεῖ, ἐπικλάσθη τε τῇ εὐνοίᾳ, καὶ μεταπαλίσας
με, ὦ γύναι φησὶν, ὠφελοῦσί με αἱ πίπαι & ὅτι
πρῶτοι μὲν τοῦ ἑαυτοῦ, ἀδελφοῦ δὲ τοῦ ἐμοῦ, θανάσιμόν
τι γράμμα συνθεὶς καὶ φάρμακον ὁ ἡγεμονήσοιτο αὐ-
τῇ πεποιημένος. νυνὶ οὖν ἐπειδὴ ὅτι ἀδελφὸς ἐδόκει
ἀρτίως ἢ πρότερον ἐλεῖν τὸ φεῦ ἐμοῦ ὑφαιρῶν ὥπλα,
ἐμέ τε ἐλπὶς ἔχει εἰς μακρὸν ἀπόσεσθαι τὸ βίου, φίλε μὴ
γράμμα ἀδελφοκτόνῳ δυσσεβήματι προστάτορας τοὺς
ἐμαυτοῦ, τὸ φάρμακον, φησὶ τε ἐμοῦ βλέποντος κομί-
σασθαί τε ἐδίδου εἰς ἀναβολὰς προῖσασα τὸ ἀνδρὸς
τὰς ἐντολάς. καὶ τὸ μὲν πλεῖον καύσασα & φαρμά-
κου τυχὸν, ὑπολείπεται δ' ὀλίγον, ἵνα εἰ προέρου
μεταξάντος φεῦ ποῖ κακὸς αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, με-
θῆκε τοὺς δεσμώτας ποιεῖσθαι τὴν ἀναγνῶσιν. ταῦτα εἰ-
ποῦσα, τότε φάρμακον καὶ τιλὼ πυξίδα εἰς τὸ μέ-
σον παρῆλθε. καὶ ἀδελφὸς δὲ αὐτοφίλου ἕτερος καὶ μη-
τὴρ αὐτοῦ, ἀναγκασθέντες τε καὶ βασάνων σφοδρότητι, ταῦ-
τα εἶπον, καὶ ἐγνώσθησαν τιλὼ πυξίδα. κατηγορεῖτο δὲ
καὶ τοῦ ἀρχιερέως ὁ συγκαίτης, γυνὴ δὲ & βασιλέως, ὡς
πάντων τούτων ἴσως ἡγουμένη, κρύβδην προθυμηθεῖ-
σα αὐτοῦ καὶ δι' ἀγγέλου τὸν ἐπιτήδειον ἐξενέγκαι τε ἐξέβαλεν,
καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐξήλειψε τῆς διαθήκης εἰς ὃ βασι-
λεύσοι μετ' αὐτόν. καὶ τὸν πενθερὸν τιλὼ ἀρχιερωσύνῃ
ἀφείλατο σίμωνα τὸν & βοηθοῦ. καθεξῆς δὲ ματθίαν
τὸν θεοφίλου ἱεροσολυμίτην ἥρει. ἐν τούτῳ δὲ καὶ
βαθύλλος ἐκ ῥώμης ἀπελθὼν ἀντιπάτρου παρὼν,
καὶ βασανισθεὶς, διείσυτα φάρμακον κομίζων, δι' ὃν τε τῇ αὐτοῦ μητρὶ καὶ φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ φεῦτερον
μὴ ἄπλοιτο & βασιλέως, τούτῳ χρῆσθαι μελλήσοιτα
αὐτόν. ἀφίκετο δὲ γράμματα ἅμα τῷ ἐκ ῥώμης φί-
λων τοῦ ἡγεμόνος, καὶ ὑπαγορεύοντ' ἀντιπάτρου, ὅτι κατη-
γορίας ἀρχελάου καὶ φιλίππου συγκαίμενα, ὡς δῆθεν
διαβάλλοιεν τε τὸν πατέρα ὅτι σφαγῇ τῷ φεῦ ἀρι-
στόβουλον καὶ ἀλέξανδρον, δι' οἶκτον δὲ καὶ αὐτοῖς λαμ-
βάνοιεν. ἤδη γὰρ καὶ ἐκαλοῦντο ὑπὸ & πατρὸς, οὐχ ὡς
ὑφ' ἑτέρου, ἀλλ' ὅτι τοῦ κρείττονος φεῦσαπολωλότων
τῶν πλείστων αὐτῷ γονέων. ταῦτα δὲ μεγάλων μι-
σθῶν οἱ φίλοι τοῦ ἀντιπάτρου συνέθεντο. γράφει
δὲ καὶ αὐτὸς ἀντίπατρος τοῦ πατρὸς φεῦ αὐτῷ ὅτι-
μηγίστας τῆς αἰτίας, καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσει φό-
βων αὐτὸν μειρόμενα, τῷ δὲ λόγων τῇ ὑλικίᾳ τιλὼ
ἀνάγκην ποιούμενος. αὐτὸς δὲ δι' ὧν τὰ φεῦ σύλλογον
ἠγανίζετο, καὶ φεῦ θεραπείαν τῷ φεύτου ἀνδρὸν
ἐγγόνῳ, κόσμους τε ἀριστοτεῖς τελάντων ἑαυτοῦ δέ-
κεσθαι. θαυμάσῃς δ' ἄν τις ὅπ τοσοῦδε ἐν ἰουδαίᾳ
καὶ αὐτῷ κεκτημένων μηδὲ φεύτερον ἐπὶ, οὐδὲν
αὐτῷ δῆλον ἡδύνατο. αἴτιον δ' ἦν ὅτε ἀκρίβεια καὶ φυ-
λακὴ τῆς ὁδοῦ, καὶ μῆνες τῆς ἀνθρώπων τὸ φεῦς ἀν-
τίπαλον. ἐδόκει γὰρ ἕως ὃς φεῦθύμως κινδύνῳ τῷ αὐτῷ,
πειρᾶσθαι τῆς ἴσης ἀσφαλείας καθίστασθαι.

A eum & curandum veniſti, motus ille, & ad pietatem flexus tua beneuolentia, me accita, ô vxor, inquit, circunuenit me Antipater, dum peſtiferis conſiliis & veneficis miniſteriis ſuũ patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me vſus eſt video decedere, & mihi inſtare vitæ terminum, age ne fratricidali animo manes maiorum contaminem, me inſpectante venenum illud exure. tum ſe ſine
B mora prolatum iuxta viri mandatum concremaſſe, paulo ſeruato vt ſi poſt mariti mortem rex eam tractare vellet duriùs, poſſit ei neceſſitati occurrere. Hæc elocuta venenum quoque vnà cum pyxide in medium protulit. Poſt hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti ſunt, pyxidem etiam agnoſcendo. Accuſabatur autem etiam pontificis filia regis vxor, quaſi ſecretorum horum omnium participes,
C ſed conſcieneiam diſſimulans. quapropter & ipſam rex abiecit, & filium eius è teſtamento deleuit, vbi ſucceſſor deſtinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio ſacerdotio priuato ſurrogauit Matthiam Theophili filium Hieroſolimitani genere. Interim Romã venit Bathyllus libertus Antipatri, & ſubiectus quæſtionibus faſſus eſt attuliſſe ſe venenum quod daret patroni ſui matri & Pherorę, vt ſi prius illud parum fuiſſet efficax, hoc poſ-
D teriore Herodem aggrederentur. Simúlque venerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus literæ, inſtinctu Antipatri ſcriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accuſabãtur, quòd crebrò crimen patris refricarent de cæde Alexandri ac Ariſtobuli, miſerarenturque fatum germanorum innocentium, iam enim & ipſi reuocabantur in patriam, non ob aliud quàm vt euocati fratrum interitus acceſſio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam facie-
E bant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per ſe patri ſcripſit de adoleſcentibus, quaſi eos excusãs, & verba eorum ætati imputans. Ipſe interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem eſt, quòd cùm per ſeptem menſes ante eius reditum tam multa cõtra eum in Iudæam mota ſint, nihil eorum ad eius notitiam perlatum ſit. In cauſa erat
F partim diligens itinerum obſeruatio, & viarum cuſtodia: partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui ſuo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Κεφάλαιον ζ.

Ως ἀντίπατος κατηγορηθεὶς θανάτου ἐδέθη.

CAP. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula coniicitur.

G

HΡῴδης δὲ ἀντιπάτρου γεγραφότος φεὺς αὐ-
τὸν ὡς τὰ πάντα ὃν χρὴ δεσπότῃ φίλιος
τρόπον ἥξοι ἐν τάχει, ὑπερηδόμενος τιλὼ ὀργιλὼ
ἀντιπάτρου παιδίων μὴ βεβαίων εἰς τιλὼ ὀδὸν, μηκέτι πάσχοι φῶς τιλὼ ἐπιθυμίαν αὐτοῦ. καὶ ἅμα

Ddd

modicè de matre eius quæstus est, pollicendo remissurum se querelas post aduentum illius: modisque omnibus magnam caritatem præ se ferebat, veritus ne ille tuspicione aliqua tactus differret ad se reditum, & moras Romæ trahens regno insidias strueret, & in se moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pheroræ mortem nunciabant priùs iam Tarenti acceperat tristi animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de patre veneno tollendo non præstiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer contristatus matris ignominia: & amicorum quoque variabant sententiæ, aliis euentum alicubi expectare, aliis sine mora domum nauigare consulentibus. facilè enim dissoluturum criminationes omnium, quandoquidem nunc quoque non aliunde, quàm ex illius absentia aduersariis audacia virésq; ad calumniandum creuissent. Ab his persuasus nauigare pergit, appellítque ad portum Sebastum, quem Herodes magno sumptu constructum sic appellauit in honorem Cæsaris. lámque manifestum erat incidisse Antipatrum in infortunium, nemine salutante aut accedente hominem, quem priùs votis & fastis acclamationibus discedentem prosecuti fuerant: tunc verò cõtrariis votis licebat eũ deuouere diris fraterni sanguinis vltricibus. Fortè per idem tempus Hierosolymis erat Quintilius Varus, successor Saturnino missus in Syriam, tunc verò ab Herode in consilium de rebus agendis adhibitus. Quibus vnà sedentibus superuenit Antipater omnium inscius, & ita vt erat purpuratus in regiã ingressus est. quo mox admisso, amicorum comitatus per ianitores exclusus est. Id primùm mentem eius perculit, iam sentientem quò deuenisset: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in crastinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: móxque obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Iudæorum rex fuerat, ab eis edoctus de omnibus, parabat se vt in iudicio subsisteret. Sequenti deinde luce præsidente Varo ac rege, adhibitísque in cõfessum vtriusque amicis, acciti sunt etiam cognati regis & Salome, tum illi qui secreta consilia prolaturi erant, quíque tormentis examinati fuerant: nouissimeq; serui matris Antipatri capti paulò antequam ipse rediret in patriam. apud hos deprehensæ fuerant literæ, quarum hæc erat summa. ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint consilia omnia, vnicúmque ei refugium superesse Cæsarem, & si caueat ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua supplex orabat ne de causa sua priùs decerneret quàm cognosceret, sed defensioni rem integram seruaret: rex verò postquam iussit eum in medium sisti, deplorauit infelicitatẽ suam in procreandis

A τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγου, καθέσταθαι μὲν μέλλοις ἐπαγγελλόμενος τοὺς περὶ αὐτὸν ὅπως ἐκείνους ἀφίκοιτο, πανταχόθεν δὲ φιλότιμα τοῖς περὶ αὐτὸν ἐνεδείκνυτο, διδοὺς μηχανὴν ὑποπτίας, ὡς βάλλοιτο μὴ ὀφθεὶς τοῖς περὶ αὐτὸν, τῇ δὲ ῥώμῃ ἐνδιατρίβων ὡς κτήσοιτο ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δὴ ἀφικόμενος κτήσοιτο τὸ αὐτοῦ. τούτοις ἐν κιλικίᾳ τοῖς γράμμασιν ἐντυγχάνει. τοῖς δὲ περὶ Φερώραν τελευτὴν ἀπαγγέλλουσιν, ἐν τάχει μὲν ἐπέτρεψε, δεινὰς τὰς ὀργὰς οὐκ ἀνοίᾳ τῇ Φερώρου, διότι δὲ τοῦ πατρὸς τὴν ἀναίρεσιν οὐ προεξάμενος ὥσπερ ὑπέσχετο, ἀπώμνυεν. ἤδη δὲ καὶ σπεύδειν τὰς κιλικίας ἠνώμενος ἐπεδοίαζεν ἤδη ἐκ τοῦ οἰκεῖα πλοῦν δράσας τῇ ἐκβολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. ἐν τῷ φίλων οἱ μὲν, ἐπέλθοι αὐτὸν ταῦτα πη κατασκευάσαντα ἐπέχειν. οἱ δὲ, μὴ προέμενον τὸν οἰκεῖα πλοῦν λύσιν τῶν παρόντων αἰτίαν πᾶσαν, ὡς καὶ νῦν οὐχ ἑτέρωθι, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνου ἀπουσίαν, ἰσχνὰ τοῖς κατηγόροις ὑπολιπόμενον. τούτοις πειθεὶς ἔπλευσε μὲν Φερώρᾳ τῷ σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατασκευάσας ἡρώδης πολλῶν χρημάτων δαπάνῃ τῇ κατὰ καισάρειαν καλεῖ σεβαστόν. ἐν περιπλοις δ' ἰὼν αὐτόπαξ ἤδη τοῖς κυκοῖς μήτε προσοίοντο αὐτῷ μηδένες, μήτε προσαγορεύοντες, ἅπερ ὅτι σχέτλιον ἐν δίκαιοις καὶ ἀγαθοῖς ὑπομνημάτων. τοῖς δ' ἐναντιωτάτοις αἰρῆς οὐκ ἐκωλύοντο αὐτὸν δέχεσθαι πολλοὶ τοὺς ἀδελφοὺς ὑποτίνειν ὑπειληφότες. ἐτύγχανεν δὲ ἐκ προσωλύμων κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν οὐάρος κυϊντίλλιος, ἐληλυθὼς μὲν παρὰ καίσαρος ἐπὶ τὴν ἐν συρίᾳ ἀρχὴν ἀπεσταλμένος, ἦκεν δὲ αὐτὸς τε σύμβουλος ἐροῦντι, καὶ τῷ ἐκ τῶν ἐνόντων αὐτῷ διανύσοντι. καὶ αὐτὸν συνεδρεύοντα, παρὰ τῷ ὁ αὐτόπαξ οἰκείους αὐτῷ ἐκ παίδων γεγονότας. εἴσῃσι δὲ εἰς τὸ βασίλειον ἐπὶ πορφυρίδας ἀμπεχόμενοι. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ μὲν θύραις, ἀείρουσι δὲ τοὺς φίλους. ἐθορυβεῖτο δὲ ἤδη σαφὲς οἱ ἐληλύθει κατανοῶν, ἐπειδὴ καὶ ὁ πατὴρ αὐτῷ προσῆκτο ὡς ἀπασάμενος ἀπωσάμενος, ἀδελφοκτονίαν τε ἐπικαλεῖ, καὶ βούλεσθαι ἐλέσθαι τὸν ἐκ αὐτοῦ, πάντων τὸ ἀκριβέστατον καὶ δίκαιος ἐπὶ ἐσπέρᾳ οὐάρου τῇ αὔριον. καὶ ὁ μὲν τοιούτου κακοῦ ἅμα τε ἀκεραδόκητος καὶ παρὼν τῷ μεγέθει ὑπερφερόμενος ὠχρᾷ. ὑπαπαίζουσι δ' αὐτὸν ἅπτε μητρὶ, καὶ ἡ γυνή. αὖτα δὲ ἐν, ἡ ἡγεμὼν αὐτὸν ἀπαγόντων πρὸς τὸν περὶ ἡρώδου ἰουδαίων βιβασιλεύοντα, παρ' ὧν τὰ τοιαῦτα ἐκμαθὼν ἐν ἐξετάσεως τοῦ ἀγῶνος ἐν. τῇ δ' ἐξῆς, συνέδρευεν μὲν οὐάρος τε καὶ ὁ βασιλεύς, εἰσεκλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, σὺν τοῖς μνείσῃ ἔμελλον, καὶ ὧν παῖς βάσαρος γεγόνασιν, δοῦλοι τε μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος μικρὸν πρότερον συνεφλημμένοι ἢ ἐκεῖνον ἤκειν, βασάνων φερομένων, ἐς τὸ πεφάλαιον τῷ γεγραμμένων ἦν, μὴ ἐπαισθέσθαι ὡς πάντων τῷ παρὸν ἥκοντων εἰς πίστιν, μόνῳ τε αὐτῷ καταφυγὴν αὐτοῦ λιπέσθαι καίσαρα, καὶ σὺν αὐτῇ τὸ μὴ τῷ παρὸν ἐπιχείρειν ῥᾳδίως. αὐτοκράτωρ δὲ περιστάντες τῷ παρὸν πρὸς τὰ γόνατα, καὶ ἱκετεύοντες μὴ προδιαγνῶναι μέλλειν κατασπᾶν δίκην, ἀλλ' ἀκριβέστερον αὐτὸ ἤδη τῷ παρὸν, ἀκριβέστερον μένειν διαμένῳ, ἅτε καλέσας ὑφ' ἡδονῆς ἐπ' ἐλπίδι εἰς μέσον, αὐτὸς ἀποφύσετο τῷ παρόντι τῆς ποινῆς, ὡς ὅτι παντὸς αὐτοῦ

τύχοις

τύχαις ἠυξημένῳ, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ A talibus liberis, quódque senecta ætate incidisset in Antipatrum. enumerauit deinde curas
γῆρας. τροφάς τε καὶ παιδεύσεις αἷς ποιήσαιτο αὐτὸν educationis & institutionis, quámque benignè suggessisset illi ex opibus quantum ipse
ἐξηυρύμενος, καὶ πλούτου δικαιείαν ἐν καιροῖς ὡς ἐ- cuperet: quibus rebus omnibus nihil se profeciſse quo minùs capitalibus appeteretur insi-
δυλήσαν προσηνέγκαν εἰς πάντα. ὧν οὐδὲν ἐπ' ἐμ- diis, vt regnum quod iure & patris voluntate
ποδίσματι ἠγήσατο τῷ μὴ οὐκ ἐπιβουλῇ τῇ ἐκείνων contingere poterat, ante tempus in impietatis
κινδυνεύσαντι τελευτᾶν, ὥσπερ τῷ θᾶσσον δυνατῶς τὴν præmium cederet. Mirarique se Antipatrum
βασιλείαν ἀναλαβεῖν, ἢ φύσεως νόμῳ μεταστάντος, quánam spe elatus in tantam peruenisset au-
δίκῃ τε ἅμα πατρὸς καὶ δίκη. τόν τε ἀντίπατρον θαυ- B daciam. Successorem enim principatus iam
μάζειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρσήσειεν ἂν τοιαῦ- scripto testamento designatum fuisse: viuenti
τα χειρῶν μὴ ἐπιζαπτῆναι. δέδοκτο μὲν γὰρ ὑποφανα- quoque sibi ex æquo participem dignitatis,
δῆναι δέ γραμμάτων τῆς ἀρχῆς, ζῶντος δὲ ἐπ' οὐδε- splendoris, potestatis. Habuisse quinquagena
νὶ πλεονεκτεῖν, ἀξιώματός τε ὑπαφανείᾳ καὶ δυνά- talenta reditus annui: Romam proficiscentem
μει ἐξουσίας. πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπίτειον instructum fuisse c c c. talentorum viatico.
πρόσοδον κομισάμενον, δωρεαὶ δ' εἰληφότα, ὁδοῦ τ' Obiiciebat deinde fratrum accusationē, quo-
εἰς ῥώμην ἑξακοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπικαλεῖ rum siue fontium idem accusator atque imi-
καὶ τὴν ἀδελφάν, εἰ μὴ ποινὰς γεγονότων κατηγο- tator, siue innoxiorum circumuentor ac pa-
ρείαν προθεμένῳ, μιαιφόνῳ γεγονότι. εἰ δὲ μή, δέδοκ- ricida fuerit. Se enim nec comperisse de eis C
ται τοιαύτῃ ἐπαγωγῇ ἐπάγοντι αὐτὸν τὴν συγχύσιν. τὰ δὲ quicquam nisi hoc indice, nec in eos statuisse
πάντα οὐδαμόθεν, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἐκείνου μεμαθη- nisi ex huius sententia. eam nunc per ipsum
κότα προλαβεῖν τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ irritam quodammodo fieri, qui quasi hæres in
ἐκείνου. οὐ δυπολύειν κακοῦ παντὸς κληρονόμον τῆς patricidium illis succederet. Hæc dicenti la-
παροξυντίας αὐτοῖς καθιστάμενον. ταῦθ' ἅμα λέγων crymæ obortæ orationem cùm abrupissent,
εἰς δάκρυα ξέπεσε, λέγειν τε ἀπορῶς ἐᾶ. καὶ Νικόλαον rogauit Nicolaum Damascenum amicitia &
ὁ Δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα domestica consuetudine coniunctissimum, & D
συνδιαπεπραγμένος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πεπραγμένοις ὁρᾶν pulchrè eius negotij gnarum, vt prosequeretur
τρόπον ἀναπτυκτικὸς, ἀναδίδωσι τῷ βασιλεῖ quæ attinerent ad examinatos conscios
τὰ λοιπὰ εἰπεῖν ὁπόσα δυσωπίξεών τε καὶ ἐλέγχων & ad conuincendum filium. Sed ille præue-
ἐχόμενα ἐᾶ. καὶ τοῦ αὐτοπαθοῦς καὶ δικαιολογίαν πρὸς niens, causámque suam exorsus dicere, hæc
τὸν πατέρα τραμμένου, καὶ ὁπόσα ἀναδείγματα ipsa exempla paternæ beneuolentiæ pro se ad-
δ' εὐνοίας πρὸς αὐτὸν διεξίοντος, τὰς τιμὰς αἷς ὑπῆρ- ducebat, nimirum pietatis suæ meritis reddi-
χον αὐτῷ προφερόμενος ἃ ποτε ἠγάσθη μὴ οὐκ ἀρε- ta. Se enim & prospexisse solerter quid facto
τῆς ἀξίῳ πρὸς αὐτὸν γεγονότι. καὶ τὰ ὁπόσα προϊδεῖν opus esset, & sicubi res operam suam postu-
δυνάμενος πάντων προβεβουλευκέναι σωφρόνως, εἴτε πα- lasset, confecta dedisse omnia: nec æquum esse
ρὰ δόξαν χρεὼν πόνῳ τοῦ αὐτὸ ἐκπεφράχθαι τὰ πάν- vt qui patrem eripuerit ab aliorum insidiis, E
τα, εἰκὸς τοὐκ εἶναι τῷ ἀλλαχόθεν βουλευθῆναι τὸν πατέ- ipse nunc eiusdem reus agatur criminis, & te-
ρα ἐξελόμενον αὐτὸν βουλεῦσαι κατασπεῖραι, καὶ ἀφα- statæ iam dudum pietatis nouam apud homi-
νίζοντα ἀρετὴν ἐπ' ἐκείνοις ἐμπυρεύειν, κακίᾳ τῇ nes rerum impetritos maculam contrahat. Quā
δὴ τοῖσδε μέλλουσι συνίσειν. καίτοι γε τὸ μέλλοντος enim sibi fuisse causam sceleris, cùm succes-
δέδοκται προαποδεδεῖχθαι, καὶ τὸ συναπολωλυσο- sionem designatus rex haberet magis quàm
μένου πῶς, αἰ εἰς τὸ παρὸν ἀφεῖσαν, οὐκ ἐβούλευσαν speraret, & nemine vetante honorum esset par-
λύσαι. εἰκὸς τε οὐκ εἶναι τῷ ἀπάντων ἀκινδύνως καὶ ticipes? neque enim probabile esse, affectatum
μετ' ἀρετῆς ἔχοντα τὸν ἡμίσεαν, μὴ φόνων καὶ κιν- cum periculo quod iam pro virtute contige-
δύνου ἐφίεσθαι ὅλου, ἄδηλον εἰ δυναμένῳ ἀφικέσθαι. F rat, & ob incertam spem contemptam cer-
καὶ ταῦτα πεπαιδευμένον τὸν ζημίαν τῷ ἀδελφῷ, καὶ tam infamiam, maximè cùm is conatus fra-
μᾶλλον μὲν καὶ κατηγορητὸν ἠγούμενον λανθάνειν tribus non successerit, quorum ipse & dela-
δυναμένων, κολασὴν τε ἐπὶ φανερᾷ κατίσησαν πο- tor fuisset, & conuictorum de impietate pu-
νηρὰ τὰ πρὸς τὸν πατέρα ὄντας. καὶ τάδε μὲν αὐτῷ τῷ nitor etiam. nec se pœnitere gestorum, quæ
ἐπαυθαιρέτως ἐσωσμένων δεδεῖσθαι ἔᾳ, τὸν ἀκεράτῳ argumento sint quàm incorruptè parentem
διανοίᾳ πρὸς τὸν πατέρα πεπολιτευμένων. τῷ δ' ὄντι diligat. Quæ verò in vrbe per se acta sint,
ῥᾴδιος μάρτυρα εἶναι Καίσαρα, ὁπόσης τῷ θεῷ ἀπατη- testem esse Cæsarem, cui non secus ac nu-
θῆναι μὴ οἷόν τε ὄντα. ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνου γράμ- mini nemo possit imponere: extaréque eius
ματα ἐπεσταλμένα, ὧν οὐ καλῶς ἔχειν ἰσχυρότερος G de hoc literas, quas periniquum sit inimi-
εἶναι τοὺς δεδεμένους τῷ σασιάζειν αὐτοῖς προθεμένους, corum & improborum hominum posthaberi calumniis, quibus nihil magis sit cordi,
τοὺς πλείους ὑποδημία τῇ αὐτῷ συνεπθείᾳ χολῆς quàm regiam familiam inter se committere, nactis comminiscendi otium per suam
τοῖς ἐχθροῖς ἐγχυμένης, ἐᾶν οὐκ ἂν αὐτοῖς ὑπόδη- absentiam, quod se præsente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abroga-
μοιτον δεδεῖσθαι. δεβάλλοντος δὲ καὶ τοὺς bat quæstionibus, per quas necessitas exprimeretur loquendi ad torquétis gratiā, & postremò se quoq; torquendū offerebat nihil deprecans. His cùm nonnihil moueretur concilium

βασιλέως εἰς φιλοδοξίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φύσιν ἐχούσης δι' ὑποψίαν τοὺς ὑποπτεύοντας, πόθῳ τοῦ πολλὰ τῷ ἐφιεμένῳ λέγειν, καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον. ὑπὸ τούτοις τροπῆς τὸ συνέδριον ἠμείψατο,

miſerabiliter lacrymante Antipatro & ſibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos ſubiret miſeratio, Herodésque ipſe quantumuis diſſimulans fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accuſationem à rege cœptam proſequens, exaggerabat ſingula, proferebátque teſtimonia, & indicia criminis collecta ex quæſtioni ſubiectorum confeſſionibus. ad hęc extollebat regis de eo merita in educandis ac inſtituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandam fuiſſe priorum temeritatem ſtultitiam, qui rudi ætate corrupti à malis conſiliariis naturales affectus pietatis aboleuiſſent, ambitione principatus magis quàm opum cupidine. Sed Antipatri ſtupendam eſſe tam ſceleratam audaciam, qui ſæuior nocentiſſimis beſtiis, à benefactoribus tamē iniuriam abſtinentibus, nihil mollitus ſit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipſe, inquit, ô Antipater index fuiſti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti ſunt, tu in conuictos animaduerti-ſti. nec improbamus quòd eos iuſta indignatione proſecutus ſis, immo miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facilè colligimus illa quoq; te non ad ſecuritatem patris, ſed ad fratrum feciſſe perniciem, vt deteſtando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipſe in eum ſæuire poſſes impunitiùs, quod tandem facere aggreſſus es. Dum enim fratres fontes addicis ſupplicio, & parcis eorum ſociis, omnibus facis perſpicuum bene conuenire tibi cum eis: quorum poſthac vti poſſis in opprimendo patre opera. itaque duplicem voluptatem cepiſti tuis dignam moribus: alteram palàm quaſi re bene geſta gloriabundus ſublatis fratribus: alteram clàm maiore facinore per occultas inſidias conādo patrem ſubuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim verè deteſtatus eſſes illorū malitiam, nunquam imitandam tibi propoſuiſſes. Nimirum hoc agebas iſtis artibus, vt dignioribus ſublatis nullos haberes ſucceſſionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent inſidiæ, quibus oppugnaſti germanorum capita, & non ſolùm ipſe meritū ſuppliciū effugeres, verùm etiam miſerū parentē pœnę tuæ vicarium ſupponeres? inaudito ad hoc æui parricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri inſidiatus es, ſed amantiſſimo ſimul & indulgentiſſimo, iam regiæ poteſtatis particeps, iam ſucceſſor deſignatus, tum præſenti fruendi voluptate ante tempus permiſſa, tum in futurum ſpe teſtamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modū non ex illius bonitate, ſed ex tua malitia ſtatuebas nō cōtentus ſocietate patris indulgentiſſimi, niſi quoq; ſuā partem præriperes: & cuius te ſeruatoré verbis præferebas, eum re vera quærebas perdere, nō ipſe tantùm ſceleſtus, ſed matri quoque inu-

σφόδρα γὰρ ὤκτιρεν τὸν Ἀντίπατρον, δάκρυσίν τε καὶ αἰκίᾳ τοῦ προσώπου χρώμενον, ὡς τὸ καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἂν οἴκτου καταξιωθῆναι. φανερὸν δὲ καὶ Ἡρῴδην ἤδη καὶ πάνυ ὀδυρόμενόν τε τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἐκδηλον εἶναι, Νικόλαος ἀρξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο λόγοις, μειζόνως ἐκφαίνων, καὶ ὁπόσα ἐκ βασάνων ἦν μαρτυρίων συνῆγε τὸν ἀπόδειξιν τοῦ ἐγκλήματος. μάλιστα δὲ τὴν ἀρετὴν ἐπὶ πολὺ ἐξηγεῖτο τοῦ βασιλέως, ἣν περ εἰς τε ζοφαὶ καὶ παιδεύματα χρησάμενος τοῦ ἰδίου, οὐδαμῆ ἦν διέφυτο ὀνησιφόρων αὐτὸν φθείρασθαι ὑπὸ ἄλλων ἐπὶ ἑτέρους ἀφ' ἑτέρων. καὶ τοιγε οὐχ ἥκιστα θαυμάζειν τὴν προτέρων τοῦ ἀβουλίαν. νεωτέρους γὰρ καὶ κακίᾳ συνεβούλων διεφθαρμένους ἀπαλείψαι τὰ τῆς φύσεως δικαιώματα, ἀρχῆς ἅπασαν ἢ χρημάτων μεταποιεῖσθαι ἀναιδέστατα. αὐτὸν πάλιν δὲ ἀδίκως τὸ μιαρὸν καταλαγχάνειν, μὴ μόνον ὑπὸ τοῦ παιδὸς διεργασθέντα τὸ λυσιτελοῦν ἄκαιρα τὰ βουλώτατα τῇ ἐρωτικῇ μὴ μαλαχθέντος, καὶ τοι γε καὶ εἰνοις πᾶς ἐγνωσμένης μαλακίας τὸ ἀδικεῖν τοὺς διεργάτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς τύχας τῆς ἀδελφῶν πρὸς τὸ οὐ μιμητὰ αὐτῶν καταστῆναι τὸ ὠμότητος ἐμποδὼν γενέσθαι. καὶ τοιγε ὠ Ἀντίπατρε τῆς ἀδελφῶν μειότητός τε ἂν τολμήσαντα αὐτὸς ἦς, καὶ ἰσότητος τῆς ἐλλείποντος, καὶ κολάσεως τῆς προφερομένων. καὶ οὐ τῆς ἐκείνοις ἐγκαλοῦμεν θυμοῦ χρῆσθαι μὴ ἐλλείποντες, ἀλλὰ τοῦ μισῆσαι τὴν ἀσέλγειαν ἀποδιάσαντας ἐκπλήσσεσθαι, διείσοντες καὶ εἰκότα οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ἐλεύθρῳ τῆς ἀδελφῶν προσαγόμενα, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῶν φιλοπάτωρ εἶναι πιστευθῇ, ἀδικεῖσθαι ἐπ' αὐτῷ κακουργῶν ἀβασάνοις δύναμιν. ὃ δὴ καὶ τοῖς ἔργοις παρέσπασας. ἅμα γὰρ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἀνῄρεις ἐφ' οἷς ἤλεγχας ποιεῖσθαι γονάτας, καὶ τοὺς ὁμοφρονήσαντας αὐτοῖς οὐχ ὑπεδέδοις, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθιστάς, ὡς καὶ συνθήκαι πρὸς αὐτοὺς καὶ ὁ πατὴρ ποιησάμενος, ἐπεὶ εἶλεν κατηγορεῖν, βουλόμενός σοι τὸν ὕπουλον τῆς παροξυντονίας κερδαίνειν καὶ μόνας, καὶ δυοῖν ἀγώνοιν διαφορωτέρω καρπούμενος, ζῶντα τὸν σοῦ ἄξιαν. φανερῶς μὲν τὸν καὶ τῆς ἀδελφῶν, ᾧ καὶ ἠγάλλου ὡς δὴ τοῖς μεγίστοις. καὶ νῦν ἄξιον οὕτω φρονεῖν. εἰ δὲ μήγε, σὺ χρέων ὡς πρύπτειν δόλον καὶ τὸν πατρὸς συνειδότες, ἐκείνους μὲν, οὐχ ὡς τῷ πατρὶ ὑπουλοβουλεύσαντας μισεῖν. ἐγὼ δὲ ἀξιόχρεως αὐτὸς αὐτοῖς ὑπὲρ σοῦ ἔξειν θαρρήσαιμι. ἀλλ' ὡς ἀγαθὸς καὶ εὐμενὴς σοὶ δικαιότερον εἰ γνοιμόρους. τὸν δὲ πατέρα ὑποφάζειν τοῖς ἀλιτροῖς, ἵνα θάσσων ὡς ἐκείνων ὑπηρετῶν δαι μὴ ἐλεγχθῇς, καὶ ὧν αὐτὸς δίκας θανάτου ἄξιος γένοι, ταύτῃ θανάτῳ τὸν δυσνοίᾳ σιωπῆξαι παῖδες, ὑπνοῦν παροξυντονίαν οὐ κοινὴν, ἀλλ' εἶναι μέχρι νεῶν οὐχ ἱστόρησεν ὁ βίος. οὐχ ὑὸς γὰρ μόνος παῖδι ἐπιβούλους, ἀλλὰ καὶ φιλοπάτωρ καὶ διεργατικὸν, κοινωνὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ δόλος σφαγεύς. καὶ τοῦ μὲν ἡδονὴν τὸν ἐξουσίας ἤδη προλαμβάνειν μὴ ὑπακκαλυμμένῳ, ἐλπίδα δὲ τοῦ εἰσαῦθις γνώμης τοῦ παιδὸς καὶ χαμαιπετοῦς σφαλισμῷ. ἀλλ' οὐκ ἀρα τῇ ἐκφόδου ἀρετῇ τὰ σφάλματα, γνώμῃ δὲ κακοπειρίᾳ ἔκεινος τῇ ἑαυτοῦ, βυλόμυος τῶν πάντων σοι ὑπακούσαντος παιδὸς, καὶ τὸ μέρος ἀφαιρεῖσθαι, καὶ ὃν σφαιρίοις τοῖς λόγοις σώζειν, τοῖς ἔργοις τῶν ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον αὐτὸς ποινὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ τοῦ μητέρα ᾧ ὑπο-

φ ἐπινόῃς πιμπλας, καὶ τασποιῶν τ δύνοιαν τοῖς ἀ- A rens eiusdem noxam sceleris, & fratrum dis-
δελφοῖς Ϲ τολμῷ θηρίον ἀποκαλεῖν τ πατέρα, παν-
τὸς ἐρπετῦ χαλεπωτέραν τ θέλνοιαν κατασκλυσά-
νος, ἢ τ ἐκείνου ἰὸν ὅτι τοὺς συζηλωτὰτους καὶ τοὺς ὅτι
τοσούτοις σὺνεργέτας παρεκάλεις ὅτι συμμαχίας φυ-
λάκων, καὶ τέχνας ἀνδρῶν Ϲ γυναικῶν φεσσομώ-
κῃ τ γέροντος, ὥσπερ ἐκ ἀρκύσης σε τ θέλνοίας μῖσος
τὸ ἐποικουρῆν ἔδασησαν. καὶ νῦν ἐλήλυθας μῆ βα-
σάνους ἐλεύθερον οἰκετῷ ἀνδράσι Ϲ γυναιξὶν θέλ σὲ B mulieres, seruos & ingenuos, post aperta con-
γεγονέας, μηνύσης τ συνωμοτῷ, ἀπλέγλν τῇ ἀλη-
θείᾳ ἀπαδόων, καὶ οὐχὶ μόνον τ πατέρα αἰαιρῆν μεμε-
λετηκὼς ἐκ τ ἀνθρωπίου, ἀλλ' ἤδη καὶ νόμον καὶ σοῦ
γεχαιμόρου, καὶ τ ἀρετὴν τῦ ἀρίου, καὶ τὸ δίκαιον τ
φύσιν. οὕτως ἄρα ψεύδεῖς λέγων τὰς βασάνους τῷ
θεσβεβασανισμένων, ἵν' οἱ μὲν ῥυόμενοί σου τὸν πα-
τέρα ἐκκεκρουδάδσιν τῦ ἀληθῆ δικέναι. καὶ ἢ σοὶ βάσανοι
δοξοπισαί. οὐ ῥύσῃ οὔαρις τ βασιλέα τ ἐπηρείας τῷ
συγγλυφῆς; οὐδὲ ἀπολεῖς πονηρὸν θηρίον, ἐπ' ὀλέθρῳ C
μὲν τῷ ἀδελφῶν δύνοιαν θεσπεσιόμενον τ παῖδος,
εἶτα ἢ μέλλοι καὶ μόνος ταχέως ἀποίσασθαι τ βασι-
λείαν, πάντων αὐτῷ θανασιμώτατον αἰαφανόμενον;
γνοὺς ὅτι παῖδοκτονία κοινὸν ὄργν ἀδίκημα καὶ τ φύ-
σεως καὶ τ βίου, πᾶφυκῶα οὐδὲν ἧττον ὡς τ βεβου-
λδμένυ. καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὸν φύσιν. θεσπε-
πίθει ἤδη τὰ τ μητρὸς αὐτοπάθειν, ὁπόσα θεὸς τινας
ἰῶ κουφολογία γυναικείως εἰρημῶα. μαντείας τὲ D
καὶ θυσίας ὅτι τῷ βασιλεῖ γεγονέας. καὶ ὁπόσα μῆ
τῷ φιφέρου γυναικῶν αὐτοπάζω ἠσέλγητο μῆ οἴ-
νου καὶ λύσσης ἐρωτικῆς. τῷ τε βασάνων τὰς αἰα-
κλείσῆς καὶ ὁπόσα μάρτυρειῶν ἐχόμῶα, πολλὰ δὲ καὶ
παντοῖα λῶ, τὰ μὲν θεσπτομασμῶα. τὰ δὲ, θεὸς
τῦ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε καὶ βεβαιοῦσθαι ἐφυ-
ρημῶα. οἱ γὰρ ἄνθρωποι κἂν εἴπ κατὰ φόβον τῦ αὐτο-
πάτορυ μὴ ἀκεδασάμενοι τὸ αὐτὸ σιγῇ παρεδίδο-
σαν, ὁρῶντες αὐτὸν ὑπβατὸν ταῖς κατηγορίαις τῷ E
ἀρξάντων γεγονότα, καὶ τινὸ ποτὲ πολλοὶ αὐτῷ συ-
στᾶσαν τύχῳ, θεφανὸς αὐτὸν τοῖς ἐχθεσῖς θέλα-
δεδυκῶαι, οἳ καὶ ἀπλήστως μίσους τῦ θεὸς αὐτὸν ἐκ-
φορεσῶ το. κατέπαυδε δὲ οὐ τοσοῦτον ἐχθρᾳ τῷ ὑπη-
κχειρηκότων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθῃ τόλμης ὧν ἐπε-
τόησαν κακιῶν καὶ δυσμῶείας τῆς θεὸς τὸν πα-
τέρα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τάσεως, καὶ ἀλληλοφθο-
ειδεῖαπεπλησῶας τ εἰκὸν. καὶ μήτ μίσῃ καὶ δίκῃ, μή- F
τ φιλίᾳ δὲ δύνοιαν χρώμῶος, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτῷ
συμφέρειν. ὧν ἁπάντων ἓν πλέον αὐτοῖς οἱ πολλοὶ
θεσαισκοπημῶοι, οἵπερ δὲ μάλιστα ἀρεῖῃ κρίνῃ πε-
φύκεσιν ὅτι τοῖς θεσίμασι, θέλ τὸ μὴ ἐργῆς ἀπηλλα-
γμένοις ὅτι φηφίζῃ τοῖς γεγομένοις, Ϲ καταβοᾶς ἐκ
τοῖς πρὶν εἰργθότες ποιῶδες, θέλαγλυομῶος ἀδίκως
ἐξέφερον εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολυξοποί τε κα-
κῶν ἀπαδιέξεις ἦσαν, ἐδαμόθεν ψεύδους αἰτίαν εἰκα-
λεῖδ δυνάμῶαι, θέλ τὸ μήτ δύνοίᾳ τῇ θεὸς ἡσθῆναι
λέγν τοὺς πολλοὺς, μήτ ἐκπλῆξία κινδύνων, σιγῆς ἐφ' G
οἷς ἔχοιεν εἰπεῖν εἰκαλυμμένης. ἀλλὰ τῷ πονηρά τε ἠ-
γοῦδ τὰ θεσίμασα, καὶ τ αὐτόπαζον ἐκ ἀσφαλείᾳ τῇ
ἰρώδε, πονηρίᾳ δ τῇ αὐτῷ, πάσης ἄξιον τιμωρίας. πολ-
λά τε ἰῶ καὶ θέλα πολλῶν οἷς παρηγγέλλετο εἰπεῖν ἀγορδύόμῶα, ὡς τ τ αὐτόπαζον καὶ πρ ὅτι πλεῖ-
στον πάντα δεινότατον ὄντα ψεύσασθαι καὶ ἀπειρυθειάσαι, μηδὲ ὅσον ἀπὸ φωνῆς ὅτι τὸ αὐτολέγειν

contrà valeret. Postquam autem Nicolaus accusare eum & conuincere destitit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si quid haberet quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoque eius optare scire: quàm ne in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi iacens, Deũ conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, vt euidenti aliquo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu diuini numinis. cùm autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id quod tum quoque Antipatro vsu euenit: qui cùm antè omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente vltrione destitutus iuris præsidiis, ad diuinam confugiebat potentiam, se in hoc diuinitus seruatum asseuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cùm crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deũ tantùm inuocante, videns alioqui nullum fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quánam vi præditum sit experimento posset colligere: quod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necauit hominem. quo facto surgens abiit è concilio, & sequenti die Antiochiam profectus est, vbi plurimum solebat degere, quòd illic esset Syrorum regia. Herodes verò confestim vinxit filium, omnibus ignorãtibus quænam fuissent eius cum Varo ante discessum colloquia, coniectura tamen erat cuncta regẽ facere ex illius sententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significauit per literas, missis etiam qui coràm eloquerentur mandata, docerentque quàm scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrũ ex Ægypto missæ literæ: quibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. scis enim quòd si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam vt rem geras feliciter. Atque hoc fuit argumentum huius epistolæ: rex autem diligenter requisiuit etiam alteram. ea tamen nusquam comparebat, & seruus Antiphili negabat se attulisse vllam præterea. & cùm diutiùs hærerent, vnus ex amicis regiis animaduersa quadam suspura in interiore serui tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: depromptáque est inde epistola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo quales iussisti literas: & adieci confictum exemplar epistolæ quasi à Salome ad dominam meam missæ: qua recta scio quòd pœnas ab ea tanquã ab insidiatrice exiget. Ea verò quam à Salome scriptam videri

VII.

τῳ ἐχμὴ εἰσφέρεσθαι. νικολάου δὲ παυσαμένου τῷ τε λόγων καὶ τῷ ἐλέγχων, οὐδεὶς ἐκέλευσεν αὐτὸ πατέρα ἐπ' ἀπολογίᾳ τῷ ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἰ μὴ τινες αὐτῷ φράσειαν τὸ μὴ ἐπόχῳ τοῖς ὑπηφεσμένοις εἶη. καὶ γὰρ αὐτὸς ἠξίωσαν καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῷ ὁμοίων ἀχθόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικοῦντα φωρᾶν. ὁ δ' ὑπτίασμα ἔκειτο αἰσπτεσαμένῳ, τὸ τε θεὸν, καὶ πᾶσι φροντιδεὶς τὸ ὑπομάρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ πικρωτέροις ἐμφανίσι φράσῃσαν, μὴ οὐκ ὑπὲβουλον αὐτὸν τῷ πατρὸς γηροτρόφον. ἐνθάδε καὶ πάντες οἷς ὑπολείπει ἀρετὴς, ὁπόταν μὴ ἐγχειρῆσαί τινα κακῶν, εἰ σὺ τοῦτ' εἴη τὸ πᾶσι τὸ φράσαι τὸ τυχὸν ἀφορήσαντες γνώμῃ τῇ αὐτῶν ὑπὲ τὰ ἔργα χωρεῖν. ὁπόταν δὲ φωρώμενοι καὶ μὴ δίκαιοι δίκην ὑποχεῖν, κατ' ὑπόκλησιν αὐτὸ μάρτυρεῖν τὸ πάντα ὑπορρέπειν. ὁ δὴ καὶ τῷ αὐτιπάτρῳ συμβέβηκε. τὰ γὰρ πάντα δὴ ὡς ἐν ἐρημίᾳ τῷ θεῷ διαπραξάμενος, καταπροδούσης αὐτὸν πανταχόθεν τῆς δίκης ὑποφεύγα τῷ ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων οἷς ὑπολύσηται τὰ ἐγκλήματα, αὐθις ἐπαφίσινει τῇ ἀρετῇ τὸ θείου, μάρτυρα ὑπουκάλων αὐτὸ, ὅπερ ἰχνῦς τῇ ἐκείνου φθεισάσῃσο εἰς μέσους φράζαιεν, ὁπόσα φθὶ τῷ πατρὶ φρόνησεν τολμᾶν οὐκ ἐκέλιπεν. ὁ δ' οὖσος, ἐπειδὴ πολλάκις αἰσκείναν τὸν αὐτιπατρον, οὐδὲν φθίσκετο πλέον τῆς αἰσθήσεως τὸ θεοῦ, ὁρῶν ἀπέρατον ὂν τὸ μνώμενον, ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, ὃ εἰδὲ τινὶ φθονοῦσιν αὐτῷ δ' ἰάσατο. καὶ κομισθέντος, τῷ ὑπ' ἀνάγκῃ τὸν ἐαλωκότα πίνει κελεύσαντος οὐάρου, καὶ φθαχεῖσα ἔθανε. τότε δ' ἐξαπατὰς ἀπίει τὸ συμφθίου, καὶ τῇ ἐξῆς ἐπ' αἰτιολογίας, ὑφ' ὧν δὲ καὶ τὸ πλέστον ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαὶ, ἐξὸ τὸ σύεσις τοῦτο βασίλφον ἐῇ. ἡρῴδης δὲ φθαχῆμα μὲν ἔλυσε τὸν υἱόν. ἄδηλον δ' ἦν τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ οὐάρου πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί εἰπὼν ἀπηλλύθη. ἐπεζήτει δὲ πᾶς ἐκ τοῦ πολλοῦ χρόνου τῇ ἐκείνου θεράπων ὁπόσα φθὶ τὸν αὐτιπατρον ὑπῆρξεν. δόσιν δὲ αὐτὸν εἰς ῥώμην ὡς κρίσεως ἐκπέμπει γράμματα φθὶ αὐτὸ, καὶ τοὺς ὑπὸ χλώσης διδάξοντας τὸν κρίσεως τὸν κατὰ τὸ αὐτιπάτρου. ἀλίσκεται δὲ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἡμέρας, καὶ ὑπηρέτη ὑπὸ αὐτιφίλου πρὸς αὐτιπατρον γεγραμμένη, ἐν αἰχύπτῳ δὲ αὐτὸς διέτριβε, καὶ λυθῆναι ὑπὸ τῷ βασιλέως πάλιν ἐδήλου. ἐπιμελῶς τον τὸν φαρ' ἀκμῆς ὑπηρέτην μὴ φθαλάθωσι τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ ὅτι αὐθις κινδυνεύω ὑπὸ δόλου αἰκιαν εἰ γνωσθείην. σὺ δ' εὐτυχίας φθὶ τὸ σεσῆμα. καὶ ἡ μὲν ὑπηρέτη τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δὲ ἡ βασιλεὺς καὶ τὸν ἑτέραν ὑπηρέτην. οὐ μὲν φθαλῆ, καὶ ὁ τῷ αὐτιφίλου φθίλος ὃς τὸν αἰσχυνθῆναι ἔφερεν, ἡρνεῖτο ἑτέραν φθολαβεῖν. ἐπειδὴ οὖν ἐχθρὸς τὸν βασιλέα, τῷ φίλωνος τῷ τὸ ἡρώδου θεράποντος ὑπεξαιρεθέντος ὑπ' ἐκείνου τὸν ἑαυτὸς χθῆλα, ἐπεδεδύκει δὲ δία, ἐμφανὲς ἐαυτὸς τὸν ὑπὸ τὰς χρύπτεσθαι τὰ γράμματα. καὶ δὴ εὑρὼν λαμβάνουσι φθὶ τὸν ὑπηρέτην, ἐγγεγραμμένα τε δὴ ἐν αὐτῇ, τάδε. ἀκμὴ αὐτιπάτρῳ. ἔγραψα τῷ πατρὶ σου οἷαι ἦλθες ὑπηρέτην. καὶ αἰτίχαφοι παύσασθαι τὴν πρὸς τὸν ἐμὸν κυρίαν εἰς φθὸ σταλῶμεν ἔγραψα δὴ αἰσχροῖς, οἷσθ' ὅτι πεμφθέντας σταλῶμεν εἰς ὑπόνοιαν. δὴ δὲ ἡ φθὸ σταλῶμεν

εἰ) πρὸς τὴν δίαιτησιν αὐτῆς, ὑπ' αὐτοπάτορος ἐπ' ὀνόματι τῆς σαλώμης, ὅσα γοῦν ἡ ἀχίνοια θέλει ὑπαγορδιωμένη, λέξει δὲ συνίκειτο αὐτῆς. τὰ δ' γεγραμμένα ἦν τοιάδε. ἀκμὴ βασιλεῖ ἡρώδῃ. ἐγὼ ἔργον ποιουμένη μηδέν σε λαν θάνειν τῶν κατ' σοῦ γινομένων, δι' ἐμοῦ δοθησομένη σαλώμης πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν καὶ σοῦ γεγραμμένων δοκιμωτάτη σοὶ δι' ἀφελήσεως ἐξεγράψαμεν καὶ ἀπέστειλά σοι. ταύτην δὲ ἐκείνη ἐγράψε μηνυθῆναι συλλαβὼν θέλουσα κατάσχισον οὖν τὴν δοθησομένην ἵνα μὴ κἀγὼ τὰ ζῶα κινδυνεύσω. πρὸς δὲ αὐτὸν ἐγέγραπτο ὁ ἀντίπατρον, δηλοφορούσης ὅτι δηλουμένων κελεύσματα τοῦ ἐκείνου αὐτή τε γράψῃ πρὸς ἡρώδην, ὡς σαλώμης δοθησομένη βουλῶς αὐτῷ πρόσεσιν ἐποιουμένης τὰ πάντα. καὶ αὐτὴν ἦν ἡ ἀκμὴ, ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε δὲ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος γυναικὶ, ἣ ἐπεφανε ταῦτα φιλίᾳ τῇ αὐτοκράτορος, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ μεγάλῃ δόσει χρημάτων συγκακουργεῖν κατά γε πατρὸς καὶ κατὰ τῆς τιτθίδος. ἡ δὲ ἐκπλαγεῖς μεγίθει τῆς αὐτοπάτορος κακίας, ὥρμησε μὲν ἐς ἔλεγχον αὐτὸν αἰτίαν ὡς κύκηθρον μεγάλων γεγονότα πραγμάτων. καὶ μὴ μόνον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀδελφῆς δοκιβεβουλευκότα, καὶ τοῦ καίσαρος διαθαρκότα τῶν οἰκίων. ἐξώρμησε δὲ αὐτὸν ἡ σαλώμη στρογγυλοποιοῦσα καὶ κτείνειν αὐτὸν κελεύουσα εἴ πως δοκοῖ τοιοῦδε πίστεως αἰτίαν ἀξιόλογον εἶναι τὸν ἔλεγχον γένοιτο. ἡρώδης δὲ μεταπεμψάμενος, αἰτιᾶται τὸν υἱὸν, κελεύων εἰπεῖν αὐτῷ ἔχει, λέγει μηδὲν ὑποδεδρακέναι. ἐπεὶ δὲ ἀχθεὶς ἦν, ἤρετο αὐτὸν ἐπὶ δὴ παντὶ τοῦ πράγματος πονηρὸς ὤν, τοὺς γοῦν συγκακουργήσαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μελλῆσαι κατειπεῖν. ὁ δὲ ἀντιφίλῳ τὴν πάντων αἰτίαν αἰτίθει, ἕτερον δ' οὐδένα προὐτίθει. ἡρώδης δὲ θρασυνόμενος ὥρμησε μὲν πέμπειν δεῦρο τὸν υἱόν ὡς καίσαρα λόγον ὑφέξοντα τῶν δεδοκιμασμένων. ἐπῆρτο δίσας μὴ βουλεύσαι τῶν φίλων δι' εἰσποιητὸν κινδύνου διαφυγών, αὐτὸν μὲν δίκαιον ὡς καὶ πρότερον ἐφύλαττεν, αὐδὶς δ' ὁρίσας ἐξέπεμψε καὶ γράμματα δεδοκατηγορίαν τοῦ υἱέος, ὅπως τε ἀκμὴ συγκακουργήσῃ αὐτῷ, καὶ αὐτίγραφα τῶν δοθησομένων.

A volebant, Antipatri commentum erat suppositio Salomes nomine, ipsius arbitratu & commodo scripta, sed Acmes ministerio. Eadem & regi scripsit in hanc sententiam. Acme regi Herodi. Cùm mihi sit curæ ne quid te lateat ad salutem tuam pertinens, inuentam Salomes epistolam contra te scriptam ad meã dominam, non sine periculo transcripsi, & ad te misi: in qua postulabat vt sibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando B propter eam vitæ discrimen adeam. Sed hoc commentum prodebãt quæ ad ipsum Antipatrum scripserat, significans se voluntati eius obsecutam, & literas ad Herodem misisse, & insertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad suam dominam, quæ insidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæsaris, operámque hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua cõtra amitam simul & patrem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc C filij malitia, minimum abfuit quin illum e uestigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omnium, qui non solùm suam & sororis salutem in periculum adduxisset, sed disciplinam etiam corrupisset domus Cęsaris. eódem incitabat eum & Salome, pectus plangẽs, & mori non recusans, si vllum extaret violatæ à se fidei argumentum idoneum. Rex autem accersito filio iubet illum cũ fiducia promere, si quid haberet quod pro se afferre pos- D set. Qui cùm ad hæc ne hiscere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehensus in maleficio saltem socios sceleris proderet: omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi saucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæsaris tribunal parricidij causam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur perE culo, ipsum quidem in vinculis vt antè retinuit: legatos autem & literas accusatrices misit ad Cæsarem, simul indicans adiutum eum Acmes opera, epistolarum quoque adiunctis exemplaribus.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ τῆς ἡρώδου νόσου, καὶ πάσεως τῆς ἰουδαίων.

Cap. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum seditio.

F Καὶ οἱ μὲν ἀφέσθαι δὴ τὰ ῥώμης ἐπήγοντο, ἐπόσα τε αὐ ἀκεινομένους δεήσοι λέγειν, ἀφεστηκὸς δὲ μαχθέντες, καὶ τὰ γράμματα φέροντες. εἰς νόσον ὁ βασιλεὺς ἐμπεσὼν, διαθήκας γράφει τοῦ νεωτάτου τῶν υἱῶν τὴν βασιλείαν δίδοὺς, μίσει τοῦ πρὸς τὸν ἀρχέλαον καὶ φίλιππον ὃν τὸν αὐτοπάτορα διαβολῶν, καίσαρι τε τάλαντα χίλια, καὶ γυναικὶ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος καὶ τέκνοις καὶ φίλοις καὶ ἀπελευθέροις καίσαρος πεντακόσια. ἔνεμε δὲ καὶ τοῖς υἱέσι χρήματα καὶ ἀφορμὰς καὶ ἀγρούς, ἓ υἱέσι τοῖς ἐκείνων. σαλώμην τε δὴ μάλα ἐπλούτισεν τὴν ἀδελφὴν, δοὺς τε ἐπὶ πᾶσι πρὸς αὐτὸν διαμενεῖν εὐνοϊκῶς καὶ μηδαμοῦ θεραπευομένην κακουργεῖν ἀπεγνωκὼς δ' ἀφεστοίσην, καὶ δὴ σφᾶς ἑβδομηκοστὸν ἔτος ἐξηρίωσεν. ἀκεσάτῳ τῇ ὀργῇ καὶ πικρίᾳ εἰς πάντα χρώμενος. ἄμεινον δὲ ἦν δέξα τοῦ καταφρονεῖσθαι καὶ ἡδονῇ τὰς τύχας αὐτοῦ τὸ ἐνθρόνου φέρειν. ἄλλως τε

Nterea dum legati instructi mandatis ac literis Romam properant, rex morbo correptus testamentum condidit, successionem regni relinquens natorum minimo, exasperatus in Archelaũ & Philippũ calũniis Antipatri: Cæsariq; legauit mille talẽta, & vxori Iuliæ liberisq; eius & amicis atque libertis talenta quingẽta. Suis quoq; filiis distribuit pecunias & agros ac reditus, similiter etiam nepotibus: Salomes etiã ratio est habita, quã propter perpetuam & inconcussam beneuolentiam ditauit egregiè. Desperata deinde salute, quòd G iam ad septuagesimum ætatis annũ accederet, mirum in modum efferatus est, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnibus. in causa erat opinio contemptus, quódque existimaret gentem lætari suis infortuniis: quã opinionẽ

confirmauit quotundam apud populum gratioſorum ſeditio, mota ex cauſa tali. Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctiſſimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præſtantiſſimi, ob idque cari populo quòd iuuentutem diſciplinis inſtituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi poſtquam cognouerunt morbum regis eſſe incurabilem, concitauerunt iuuenturem, vt ſublatis operibus quæ rex præter patriam conſuetudinem fecerat, propugnatores pietatis ſe oſtenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc eſſe regi cauſam cùm calamitatum domeſticarum tum poſtremò præſentis morbi, videlicet quòd contemptis legibus multa nouare auſus ſit. nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores deſiderabant. Inter cætera ſupra maiorem portam templi dedicauerat donum precioſum. aquilam auream magni ponderis, cùm lex noſtros homines vetet imagines ſtatuere, aut conſecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant ſuis diſcipulis, vt aquilam illam detraherent. Etſi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ præponendum eſſe honeſtum obitum, ſi contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem ſempiterna fama nullo ſeculo paſſura ſit gloriam eorum intermori, & alioquin ignauos iuxtà ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè facturos virtutis cultores, ſi ex communi neceſſitate honorem ſibi decerperent, & cum hoc ſolatio è præſenti vita diſcederent. magnum enim leuamen eſſe honeſtis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium, laudem tranſmiſſam ad nepotes ac poſteros, cuius in partem tota cognatio tam viri quàm fœminæ veniant, quo quid eſſe poſſit optabilius? Hac exhortatione accenſis iuuenibus rumor ſuperuenit extinctum regem nuncians, & propenſos iam ad facinus perpulit. itaque claro meridie aſcendentes detractam aquilam conciderunt ſecuribus, inſpectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conſpirationem metuens, occurrit eò cum valida ſuorum manu cohibiturus demolitores aquilæ, & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temerè, facilè reliquis diſiectis & cedentibus circiter x l. iuuenes reſiſtere auſos comprehendit, cúmque his autores facinoris Iudam & Matthiam turpe putantes cedere: omnéſque ad regem perduxit. Quo rogante quo freti, auſi ſint ſacratam imaginem demere, aiunt ſe & deliberaſſe id multo antea, & deliberatum executos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, ſuccurrimus, & legem cuius diſcipuli ſum' vindicauimus. Nec eſt quod mireris ſi tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moyſes autore & doctore Deo pertulit:

A ἐπῳδήν τινες τῶν δημηκοτέρων αὐθρώπων καὶ ἐπαυίσησαν αὐτῷ δι' τοιαύτην αἰτίαν. ἦν ἰούδας ὁ σαριφαίου, καὶ ματθίας ὁ μαργαλώθου ἰουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ' οἷς πᾶσι τῶν πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες καὶ δήμῳ θεοσφιλεῖς διὰ παιδείαν τῶν ἀρίστων. ὅσημέραι γὰρ διημέρευον αὐτοῖς πάντες οἷς θεραπεύσεως ἀρετῆ ἐπιπλεύετο. οἱ τε πυνθανόμενοι τοῦ βασιλέως τὴν νόσον ἄπορον ἔφασκον εἶναι τὸ νεώτερον, ὡς τι ὁπόσα παρὰ τὸν πάτριον κατεσκεύασε ἔργα κατὰ τὸν βασιλέως, ταῦτα καθελόντες δι' εὐσεβείας ἀγωνίσματα παρὰ τῶν νόμων φέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ διὰ τὴν αἰτίαν παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος τὴν ποίησιν, ταῦτ' ἄλλα αὐτῷ συντυχεῖν οἷς παρὰ τὸ εἰωθὸς τὴν αἰθρώπου διαξίβη, καὶ δὴ καὶ τὴν νόσον. ἦν γὰρ τῷ ἡρῴδῃ πανάθεμα τὰ δυόντα παρὰ τὸν νόμον, ἃ δὴ ἐπικάλουν οἱ περὶ τὴν ἰούδαν καὶ ματθίαν. κατεσκεύακει γὰρ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῇ πυλῶνι μεγάλου τοῦ ναοῦ ἀνάθημα καὶ λίαν πολυτελὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει δὲ ὁ νόμος εἰκόνων τὴν ἀνατύπωσιν ὁπωσοῦν καὶ τινων ζώων ἀνατίθησθαι ὁπωσδηποτεῦν τοῖς βίοις κατ' αὐτὸν θεσπισθείσαις, ὡς τὸ ὀκέλλον οἱ σοφισταὶ τὸν ἀετὸν καταπατᾶν. καὶ γὰρ εἴτις ἀνῄρητο κίνδυνος τῷ εἰς πάταξιν ἀνακλήθρᾳ, πολὺ δὲ ἐν τῇ ζωῇ ἡδονῆς λυσιτελεστέραν φαίνεσθαι τὴν θεοσεβείᾳ ἀρετῶν ὑπ' αὐτῶν, τοῖς δὲ σωτηρία καὶ φυλακὴ τῶν παρόντων μελλήσουσι τελευτᾶν, δι' τὸ ἀίδιον ἐπαινεῖσθαι φήμῃ κατασκευασαμένοις, εἰ τε τοῖς νεῦν ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοὺς ἐπιγενομένους ἀμνημόνευτον καταλιπεῖν τὸ κλέος. καί τοιγε τοῖς ἀνανδρίᾳ διαπεπτωκόσιν ἄφυκτον εἶναι τὸ συμφορᾶν, ὡς τε καλοῖς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ἐπιγινομένοις τὸ κατεψηφισμένον αὐτῶν μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῆς δεχομένοις ἀπόναυ τοῦ βίου. φέρειν καὶ κούφισιν πολλὴν τὸ δεῖν καλοῖς ἔργοις, ὧν ραιδίαν τὸν κίνδυνον ἔχειν, τελευτᾶν, καὶ ἅμα ὑίεσι τοῖς αὐτῶν, καὶ ὁπόσοι τῶν συγγενῶν καταλείποιντο ἄνδρες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖσδε ἐπιποίησαν ὄφελος δόκλεία τῇ ἀπ' αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆγον τοὺς νέους. ἀφικνεῖται δὲ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι φερέζωον τὸν βασιλέα, καὶ σωιέπεσθαι τοῖς σοφισταῖς. καὶ μέσης ἡμέρας αἰέλθόντες κατέσπασαν τε, καὶ πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ διατειβόντων. καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ βασιλέως, αἰσθόμενος δὲ ἡ ἐπιχείρησις ἐπὶ αὐτὸν, δεῦτ' μείζονος δυνάμεως ἢ ἐπεφάσκετο, ὑπολαβὼν, αἴφνης χιλίοις πολλῷ ἀγόμενος ὁπόσοι αὐθέξοιεν τῷ πλήθει τῷ περιόντων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα, ὅπως μὴ ἐπιδεχομένοις, ἀλλ' ἐποῖα ὄχλος φιλεῖ δόξῃ μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ ἐπιγνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν τῶν ὑπάντων ἐπαισθομένοις τῷ τε νέων οὐκ ἐλάσσοις πανάριθμον ἀνδρῶν, οἳ θάρσει ἔμφρονι ὄντα εἰς φυγὴν τῶν λοιπῶν πλήθους κατασείσαντες συλλαμβάνει, καὶ τοὺς εἰσηγητὰς τοῦ τολμήματος ἰούδαν καὶ ματθίαν, ἄδοξον ἡγουμένους ὑποχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτῶν, καὶ αἰσθάνεσθαι ὅτι τὸ βασιλέα. ἐπόμενοι δὲ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως οἱ

τολμήσαι αὐτῷ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλὰ καὶ προφήται γε ἡμῖν τὰ προφητεύοντα, καὶ πάσχειν τὰ πάσχοντα μετ' ἀρετῆς ἀνδράσι παρεπτοήσατο. τοῦτο γὰρ θείᾳ τῇ ἀξιόσει πεπιστευμένα βεβαιώσαντα ὑφ' ἡμῶν, καὶ τῷ νόμου τῇ ἀκριβείᾳ προφερτίσμεθα. θαυμαστόν τε οὐδὲν εἰ τῶν σῶν δογμάτων ἀξιωτέρους τηρεῖσθαι ἡγήμεθα νόμους, οἷς μωυσῆς ὑπαγορεύσας καὶ διδαχῇ τοῦ θεοῦ χαραξάμενος κατέλιπεν.

ἡδο-

ἡδονῆ τε τὸν θάνατον οἴσουσιν, καὶ τιμωρίαν ἣν τινα ἐπιβάλοις, δρᾷ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ φιλίᾳ τῆς δυσφόρους μέλλει συμφέρεσθαι τὸ ἐφομιλῆσαι αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα παίοντες ἔλεγον οὐδὲν ἐλλιπέστερα τῇ τόλμῃ τοῦ λόγου χρώμενοι, ἢ θαρσήσαντες τὸ ἔργον προεπέτιλλον οὐκ ἀποφεύγοντο. βασιλεὺς δ' αὐτοὺς καταδήσας, ἐξέπεμπεν εἰς ἱεριχοῦντα, καλέσας ἰουδαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ ὡς δὲ ἠθροίσθησαν, ἐξεκλινάσας εἰς τὸ αὐτὸ διατεγνῶσι κλινιδίου κείμενος ἀδυναμίᾳ τῆς ψυχῆς, ἧς ἀγωνιᾶν τε ἐφ' ὅσον αἱ πύλαι ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς γεγονέναι ἀπειθμεῖτο, καὶ τοῦ ναοῦ τὸν κατασκευὴν ὡς μεγάλοις τέλεσι τοῖς αὐτῷ χώροις, μὴ δυνηθέντες ἔτεσιν ἑκατὸν εἰκοσιπέντε τὴν ἀσαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευον τοιόνδε τι δεῖ τιμῆ προέξαι τῷ θεοῦ. κοσμῆσαι δὲ καὶ ἀναθήμασιν ἀξιολόγοις. αὐτὸν δ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτῷ χρῆναι μετὰ θάνατον καταλελεῖφθαι μνήμην τὸ αὐτῷ καὶ δύναμιν. καταβόατε ἤδη, διότι μηδὲ ζῶντα ὑβρίζειν ἀνέχοιντο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας ἤδη ἐν ὄψει τὸ πλῆθος ὕβρει χρωμένους ἄλλαθαι τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἀνακτήσεως. καὶ καθαίρεσιν ὑβρίζοντας τε ποιεῖσθαι, λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ δ' εἰς ἐξετάζοι τοῦ γεγονότος ἱερουλωῶντας. οἱ δὲ δρᾷ τὸν ὠμότητα αὐτοῦ μὴ δὲ καὶ κατ' αὐτῶν ἐξαρίωσας εἰσπράξοιτο τιμωρίαν, οὔτε γνώμῃ ἔφασαν αὐτὸ προσήκειν τῇ αὐτῶν, φάναι τε αὐτοῖς οὐκ ἀπαλλαγμένα κολάσεως αὐτὰ ἔχ). ὁ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις προσηνέστερος ἦν. ματθίαν δὲ τὸν ἀρχιερέα παύσας ἱερᾶσθαι ὡς αἴτιον τῆς μέρους τούτων γενέσθαι, καθίστα ἰώζαρον ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ. δεῖ δὲ τῷ ματθίου τούτου ἱερομνήμου, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα καταστῆναι πρὸς μίαν ἡμέραν, διὰ ἰουδαίοις νηστείαν ἄγουσιν. αἰτία δ' ὅδε ἦν. ὁ ματθίας ἱερομένῳ ἐν νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἡ νηστεία ἐδόκει ἐν ὀνείρασι ὁμιλῆσαι γυναικί. ἧς δρᾷ τόδε οὐ δυναμένου ἱερουργεῖν, ἰώσηπος ὁ τοῦ ἑλλήνου συνιερέσατο αὐτῷ συγγενὴς ὤν. ἡ ὁδὸς δὲ, τόν τε ματθίαν ἐπεπαύκει τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον ματθίαν ὃς ἐγηγέρκει τὸν ὄχλον καὶ ἄνδρας ἐπὶ τῷ ἑταίρων αὐτοῦ ἕκαστος ζῶντας. καὶ ἡ σελήνη δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν. ἡ ὁδὸς δὲ μειζόνως ἢ νόσος ἐνεπικρέμετο, δίκην ἂν δαιμονίου ἐπιφερομένου τοῦ θεοῦ. πῦρ μὲν γὰρ μαλακὸν ἦν, οὐδὲν πολλὴν ὀπτησιμαῖον τοῖς ἐπαφωμένοις τὸν φλόγωσιν, ὁπόσον τοῖς ἐντὸς προσπίπτει τὸν κάκωσιν. ὀπτησία δὲ δεινὴ τοῦ δέχασθαι τὸν ἀπ' αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἦν μὴ οὐχ ὑπουργεῖν. καὶ ἕλκωσις τοῦ τε ἐντέρου καὶ μάλιστα τοῦ κόλου δεινὰ ἀλγηδόνες. καὶ φλίγμα ὑγρὸν περὶ τοὺς πόδας καὶ διαυγές. ὡς δ' ἀπλησία δὲ καὶ περὶ τὸ ἕτερον κάκωσις ἦν. καὶ μὴν καὶ τοῦ αἰδοίου σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα. πνεύματος δ' ὀρθία σύτασις καὶ αὖτη λίαν ἀηδὴς ἀχθηδόνι τε τῆς ὀσφρήσεως, καὶ τοῦ πυκνοῦ τοῦ ἄσθματος. ἐπασσόμενος τε περὶ πᾶν ἦν μέρος ἰχνὼ οὐχ ὑπομονητὸν περιστηθίδιον. ἐλίγετο οὖν ὑπὸ τῶν θεραζόντων, καὶ οἷς ταῦτα προαποφθέγγεσθαι σοφία προέκειτο, ποινὴν δ' πολλῶν δυσσεβοῦς ταύτην ὁ θεὸς εἰσπράττεσθαι. ὡς δὲ βασιλέως. καὶ περ δὴ μειζόνως ἢ αὐτοῖς πάτριος ταλαιπωρούμενος, ἐν ἐλπίδι ἀναφήλας ἦν, ἰατρούς τε μεταπέμπων, καὶ ὁπόσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσαν χρῆναι μὴ ὑπερτερεμένῳ.

A nec recuſamus mortem ac ſupplicium quodcunque nobis intuleris, conſcij nos non ob maleficium, ſed pietatis cauſa hæc perpeti. Hæc illi non minorem animo quàm verbis præferentes fortitudinem, æquè tum ad conſtanter patiendum alacres, atque antè ad fortiter agendum fuerant. Eos rex vinctos miſit Hierichuntem: móxque accitis Iudæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores ſuos exB hauſtos pro republica, tum inſtauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Aſamonæorum regum ad honorem Dei valuiſſet perficere. nec extructum id tantùm à ſe, verùm etiam ornatum votiuis muneribus ac donariis templo digniſſimis. ob hæc facta ſperaſſe ſe vel poſt obitum ſempiternam, & memoriam, & gloriam. nunc proh nefas viuo etiam ac ſuperſtiti pro beneficiis reponi iniuriam: & medio die inC ſpectante multitudine ſua dona ſacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licèt in ipſum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius ſacra compilata ſint. Tum honoratiores quiqueveriti crudelitatem eius, ne fortè efferatus in ſe quoque grauiùs animaduerteret, negauerunt hæc facta ex ipſorum ſententia, viderique ſibi, admiſſam eſſe rem dignam ſupplicio. Ille in cæteros mitior, MatD thiæ pontifici ademit ſacerdotium, quaſi non alieno ab hoc conſilio, eíque ſucceſſorem dedit fratrem vxoris ſuæ Ioazarum. Huius Matthiæ pontificatu accidit etiam alium pontificem ad vnam diem ſubſtitui, qua Iudæi populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem ieiunij, viſus eſt ſibi per ſomnum cum vxore congredi: & cùm ob hoc ad rem diuinam faciendam non eſſet idoneus, Ioſephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus eſt. CæteE rùm Herodes poſt mulctatum Matthiam ſacerdotio, alterum Matthiam ſeditionis autorem eiúſque ſocios viuos exuſſit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi ve- IX. rò morbus factus eſt grauior, pœnam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quàm intus popularetur viſcera. aderat & vehemens voracitas, cui neceſſe eſſet continuò cibos ſuggerere: ſimúlque vexabatur F inteſtinorum exulceratione & colicis paſſionibus. pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, ſimilitérque inguina. ipſa quoque verenda putrefacta ſcatebant vermiculis, accedente fœda nec minus moleſta tentigine, non ſine fœtore grauiſſimo. ſuper hæc omnia neruorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem conſtans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, regẽ læſę tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametſi grauiùs affligeretur, quàm vt videretur poſſe morbo perferendo ſufficere, tamen euaſurum ſe ſperabat, accerſendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis vndique,

profectus etiam vltra Iordanem fluuium, calidis aquis se fouebat apud Calliroen', quæ præter vim medicam potu quoque iucundæ sunt. Hę aquę in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus, fouendus in refertum oleo solium, visus est illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reuersus, nullámque amplius salutis spem superesse intelligens, donatiuum militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate vsus in duces atque amicos, rursũ Hierichuntem reuersus est: vbi atra bile prægrauante eò immanitatis prolapsus est, vt facinus animo conciperet longè atrocissimum. Nam cùm è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æquo siue sontibus seu innoxiis, vniuersos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritóque eius Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esse, quando iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qui debeatur regibus. nõ enim ignotam sibi esse Iudæorum mentem, quòd optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, quandoquidem vel à viuente etiã tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officij, leuamen aliquod præsentis huius doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longè quã aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non fictæ lugentibus. Ergo quamprimùm viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non priùs vulgandum quàm mãdatum executi sint, iubere deinde vt circumuentos vnà omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel quòd mandatorum fuerint memores, vel quòd obitum suum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam pérque omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam vt cuncta iuxta ipsius mandarum fierent. Nunc sanè etiamsi quis præteritã eius in cognatos sæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certè nouissima eius voluntate deprehendere potest, quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita discessurus curabat vt ex singulis familiis vno aliquo sublato, totam gentem in luctum & carissimorum desiderium coniiceret, nec læsus à quoquam eorum, nec valens eis quicquam obiicere: cùm hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

A ποταμόν τε περάσας Ἰορδάνην, θερμοῖς ὕδασι κατὰ
Καλλιρόην αὐτὸν παρεδίδου, ἅπερ συνὸ τῇ εἰς πάντ'
ἀρετῇ καὶ πόσιμά ἐστιν. ἔξεισι δὲ τὸ ὕδωρ εἰς λίμ-
νην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. κἀνταῦθα τοῖς
ἰατροῖς δοκῆσαν ὡς τὰ μάλιστα θάλπειν αὐτὸν, κε-
θεῖναι εἰς πύελον ἐλαίου πλέον, δόξαν μεταστάσεως
ἐποίησαν αὐτοῖς. τῷ δὲ οἰκετῶν οἰμωγῇ χρωμένων
προσηγμένων, καὶ μηδ' ὅλως τινὰ ἀμφὶ τὸ σωθησομέ-
νου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα
δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλὰ δὲ καὶ τοῖς
ἡγεμόσιν αὐτῶν καὶ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο, καὶ παρὼν
εἰδὼς ὅτι ἐπεχοῦσιν. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἔρρηξε τότε
πᾶσιν ἐξαγριάνασα, ὡς τε δὴ τελευτῆσαι, προσέξειν τοι-
αῦτα δρᾶσαι. ἀφικομένων προστάγματα τοῦ αὐτοῦ Ἰου-
δαίων ἀνδρῶν πάντας τὰ ἔθνους ὁπόσ' ἦν ἀξιολόγων,
πολλοὶ δὲ ἐγίνοντο ὡς τῶν πάντας ἔθνους καταπεκλει-
σμένων, καὶ πάντων ἀνεφαλαμένων τὰ διατάγματος,
εἰς γὰρ θάνατον ἑῶν αἰκείσματα τοῖς ἀλγήμασι τῆς δυσ-
ωλείας, ἐπιμένοντος πᾶσι τὰ βασιλέως ὁμοίως τοῖς
τε αἰτίοις καὶ παρεχικόσιν αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς
πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. τῶν τε ἀδελφῶν αὐτοῦ σα-
λώμην καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀλεξᾶν μετακέμψας,
τοιάνδε ἔφη, ἐμοὶ, ἐπόρρω ἔλεγεν, ὅτι κατόψεσθαι τὴν ἀλ-
γηδόνων αὐτὸν προσιεμένους. καὶ τόδε ἐμοὶ οἰκεῖόν τε καὶ
πᾶσι φίλον ἀδοκήτως χάριτος. ὀλοφυρμῶν δὲ ἄφατος
καὶ πένθους ἐν δεῖ ὅπως ὅτι βασιλεῖ προσήκοντα ἐπὶ
μάλιστα αὐτοῖς λυπηρὸν ἔσῃ. οὐ γὰρ δυσχεραίνω τῶν
Ἰουδαίων ὀλίγοιαν, ὡς δίκαιος καὶ πάνυ πε-
ρὶ ἐμοῦ ὁ θάνατος αὐτοῖς, ὅτε τὸ καὶ ζῶντος ὅτι
δυσχεῖ ἐπιγίνεσθαι καὶ ὕβρει τῷ ὑπ' αὐτοῦ προπε-
πηδημένων. ἔργον δ' ἆρα ἐκείνων ἔσῃ, καύφισον πρὸ αὐτοῦ
ψηφίσασθαι τὸ ὅτι τοιοῦσδε ἀλγηνοῦ. τὰ αὐτὰ γὰρ
δὴ φρονῆσαι δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπεπαυμένων μέγαν
αὐτοῦ τὸν ἐπιτάφιον γίνεσθαι, καὶ ὁπῶς οὐδὲ ἄλ-
λων βασιλέων, καὶ πάντος ὅλου τοῦ ἔθνους ἅπαντος ἐκ
ψυχῆς ὀλοφυρομένων ὅτι παιδία καὶ γάλακτι αὐτοῦ.
ἐπὰν οὖν θεάσωνται τὸν ψυχὸν ἀφεστῶτα αὐτοῦ, πρε-
εισήσαντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ στρατιωτικὸν ἀγεῖν
ἔπι τὸν θάνατον αὐτοῦ, μὴ γὰρ φρόνιμον εἰς τοὺς πολ-
λοὺς ὄξενεγκεῖν ἥτάδε φρονῆσαι, κελεύειν ἀκοντίσαι
τοὺς εἱλαθεισργμένους καὶ πάντας τοῦτον αἰτιάντας τὸ
τέρπον διὰ χόδιν αὐτὸν οὐχ ἁμαρτήσαντας τοῦ διάφρα-
νοῦντος, κινδυνεύσῃ τε ὧν ὅπως εἶναι αὐτοῖς μέλλων τε-
λευτᾶν, καὶ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τεμνῆσθαι. καὶ ὁ
μὲν μὴ δακρύων ποτνιώμενος, καὶ τὸ συγχυσοῦς τοῦ
δύνοιαν καὶ πίστιν τοῦ θείου προσβαλὼν, ἐπίστασθαι
μὴ ἠπιωθῆναι ἀξιῶν. καίτοι ὁμολόγουν ἐ φθα-
νήσεσθαι. καταστήσῃ δ' αὖτις τοῦ δίκαιος αὐτὸ τοῦ
ἀνθρώπου, καὶ ὅτῳ τὰ προτερεῖν ἤρεσκεν, ὡς ὑπὸ τοῦ
φιλοζωΐαν πράξειν τὰ εἰς τοὺς συγχυσεῖς πνοσχημέ-
να, ἐν χρῷ τῷ ἀρτὶ ἐτελεῖν οὐδὲν ἀνθρώπειον ἐστ-
φερομένῳ, εἶχε καὶ ἀπιὼν τοῦ βίου προῖναι ἐλπὶς
ὡς ἐν πένθει καὶ ἐρημίᾳ τῷ φιλτάτων τὸ σὼν κατα-
στήσῃ ἔθνος, ὅτε δὴ ἐκάστου οἴκου κελεύων μετα-
χειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δυσρακότας,

μήτε ἐφ' ἑτέρους ἐγκλήματα κατηγορίας αὐτοῦ γνωμένης, εἰκοδότων οἷς προσαινίσσειν ἀρετῆς καὶ σφᾶς
πως ἐν δίκῃ ἐχθροὺς γεγονότας τοιοῦσδε χαλεπῶς τὰ μέση καταπνεῦσαι.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'.

Αντιπάτρου ἀναίρεσις.

ΤΑῦτα ὁ βασιλεὺς τοῖς οἰκείοις, ἐπεὶ καὶ παρὰ τῶν ἐν Ῥώμῃ πρέσβεων ἐπεστάλησαν αὐτῷ γράμματα, ἐπιστείλας ἀπέκτεινε τὸν Ἀντίπατρον, ἐπιτρέψας τῷ Ἀκμῇ ὀργῇ τῇ κρίσεως ἀπηρμένῃ, ἐφ' οἷς αὐτὸς ἐβούλευσε κατ' αὐτοῦ. εὐπόν τε αὐτῷ παρεῖναι, ὡς δεῖ γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιεῖσθαι τὰς τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλάσειεν ἐθελήσοντα, εἴτε καὶ κτενεῖν. τούτων ἀκούσαντος Ἡρῴδου, βραχὺ μέν τι ἀνέπνευσεν ἡδονῇ τῇ παρούσῃ χαρεὶς ἀκμῇ, διατάττω τε ἀνίκητος ἐπαγόμενος, καὶ ὀξύτερα ἢ δεῖ τῆς παιδὸς τιμωρίας. ὠθούμενος γὰρ εἰς μέγα τῆς ἀλγηδόνος, ἐσθίειν τε ἐπειρᾶτο μηκέτι στίλον, καὶ ἤπτετο μᾶλλον ἢ μετρίως. ἦν γὰρ ἐν ἔθει καὶ πρότερον αὐτῷ, ἐκλείχοντα αὐτὸ δι' αὐτοῦ καὶ κατ' ὀλίγον τέμνοντι ἐδίδου λαβὼν δὲ καὶ ἐξεπεφαίδρος, γνώμην οὐκ ἔχων ὡς πάσσων ἑαυτόν. καὶ ἐπεφέρετο, μὴ φθάσαντος αὐτὸν καταλαβεῖν τινὸ δεξιὰ ἀγγέλου, ὃς αὐτομάτως ἦν αὐτῷ. καὶ μέγα ἀνακραγόντος, οἰμωγή τε οὐδεὶς ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰκτρόβιον τῆς βασιλείας. καὶ Ἀντίπατρος, πιστεύσας γὰρ τέλος ἀληθὲς τῶν πατρῴων ἴσχειν, θάρσος τε ἐγένετο δή τοῖς λόγοις ὅλος ὡς ἤδη τῆς δισμυρίας ἀφεσομένου, καὶ τοῦ βασιλείου ἀνοιγὴ δεξόμενος εἰς χεῖρας. καὶ τοῦ εἰρκτοφύλακος δεῖ ἀφέσεως ἦν αὐτῷ δηλήσοντος μεγάλα ὑπεχουμένου εἰς τὸ παρόν, καὶ τὸ αὖθις, ὡς αὖ δεῖ τοῦνδε ἢ ἀνῶντος αὐτεπιτρόπου. ὃ δή, οὐ μόνον ἀπειθὴς ἦν φυλάττειν ἐφ' οἷς ἤξιου Ἀντίπατρος, ἀλλὰ καὶ τοῦ βασιλεῖ δυσσημαίνει δήποτε τοῦ ἐκείνου, πολλῆς καὶ φροντίδος παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ δὲ Ἡρῴδης καὶ πρότερον οὐχ ἥκιστα ὑπτιάσας οὖς δυσὶ τοῖς υἱοῖς, ἐπεὶ ἤκουσε τοῦ εἰρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, αὐθόρμητός τε ἀναπηδήσας τοῦ κεφαλέως, καὶ πρὸς ὃν ἐτύγχανεν. καὶ δεῖ σὺ πᾶσα ὠθεῖται ἑαυτὸν, κελεύει πέμψας τινὰ τὸν δημόσιον, μὴ δὴν ἐς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως κτεῖναι αὐτὸν ἐν τῇ ὑρκανίᾳ τοῖς ἀεὶ μίμοις πονοῦσαν.

Κεφάλαιον ι.

Ἡρῴδου τελευτὴ, διαθήκη καὶ πάφη.

ΤΑς δὲ διαθήκας αὖθις μετέγραφεν μεταβολῆς αὐτῷ δεῖ τοῦ διαίτου γνωμένης. Ἀντίπατρον μὲν ἐφ' ᾧ τοῦ βασιλείου καταλείπει, τὴν ἀρχὴν καθ' ὅλας Γαλιλαίας τε καὶ Περαίας, Ἀρχελάῳ δὲ τοῦ βασιλείου χωριζόμενον, τοῦ τε γαυλανίτου καὶ τραχωνίτου καὶ Βαταναίας καὶ παυιάδος Φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τοῦ αὐτοῦ, Ἀρχελάου δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ τὴν ἀρχὴν ἔδωκεν. ἰδουμαίαν δὲ καὶ ἄζωτον καὶ Φασαηλίδα, σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ καταλείπει, καὶ ἀργυρίου δηναρίου μυριάδας πεντήκοντα. φροντίσας δὲ καὶ τῶν λοιπῶν οἰκείων συγγενῶν ἦσαν αὐτῷ χρημάτων τε δόσεσι καὶ φροντίσεσιν ἐπαίροις ἐς εὐπορίαν καθιστάμενον. καίσαρι δὲ, ἀργυρίου μὲν δηναρίου μυριάδας χιλίας, χωρὶς δὲ σιδήρου τε μὲν χρυσοῦ, τοῦ δ' ἀργύρου, καὶ ἐσθῆτα παμπολυτελῆ. ἐλεία ὁ τῇ καίσαρος γυναικὶ, καὶ παρ' ἐκείνης πεντακοσίας μυριάδας. ταῦτα φράσας ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μεθ' ὃ αὐτὸν ἔκτεινε τὸν τελευταῖον, βασιλεύσας μὲν ὁ μὲν αὐτὸς ἔτη τέσσαρα καὶ ἑξήκοντα, μεθ' ὃ δὲ ὑπὸ Ῥωμαίων ἔτη δὶς ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ἀφ' ὧν ἡμῖν μὲν

Cap. IX.

Antipatri exitium.

DVm hæc mandata cognatis dat, superuenerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsúmque Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: siue in exilium vellet eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululũ recreatus est voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum simul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumspiciebat, ferire se ipsum cupiens: perpetrassétque facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram: mórque denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi rege iam agente animam: quem strepitum vbi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finisse, spem cõcepit fore vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet, cœpítque cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius regi renunciaret, vtque solicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qui iam antè malè affectus erat erga filium, postquam audiuit custodem carceris, exclamans præ indignatione: & caput sibimet verberans, quamuis morti proximus exrexit se in cubitum, iussitque vnum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio.

Cap. X.

Herodis mors, testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipam enim quẽ prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit. regnum verò Archelao largitus, Trachoniticam, Gauloniticam, Batanæam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine assignauit Philippo filio, germano fratri Archelai, Iamniam autem, Axotum & Phasaelida Salomę sorori suę attribuit, & argẽti signati quingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio. abundéque prospectum singulis legenda pecunia & reditibus annuis. Cæsari quoq; legauit argẽti signati cẽties cẽtena millia, præterque sua vasa tã aurea quã argentea, magnúmq; vestis preciosę numerũ. Iuliæ ausẽ Cęsaris vxori, & quibusdã amicis quinquagies cẽtena millia. His ita ordinatis quinta die pòst quàm Antipatrum filium occidit, vita defunctus est post detrusum regno Antigonũ anno trigesimo quarto, ex quo autem à Romanis rex declaratus est anno XXXVII. vir in omnes

ex æquo sæuus, iræ seruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vsus, si quis alius. ex priuatis enim natus regnũ assecutus est, & innumeris circumdatus periculis semper euasit feliciter, vixítque longissimo tempore. quantum autem ad domesticos & filios attinet, hic quoque felix fuit sua sententia, oppressis inimicis & aduersariis, sed infelicissimus meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priusquam regis mors innotesceret, in circo clausos domum suam quémque dimiserunt, dicentes ipsum ita iubere, vt in agros digressi curarent suametipsorum negotia: atque hoc pacto magno beneficio vniuersam gentem sibi deuinXL. xerunt. Indicata deinde regis morte, congregatáque in Hierichuntinum amphitheatrũ omni militia, primùm legerunt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac benevolentia, rogabátque vt eandem seruarent & Archelao filio, quem regni successorem sibi substitueret. Deinde Ptolemæus, cui annulus regis signatorius creditus fuerat, testamentum perlegit, quod non aliàs ratum habendum esset, quàm accedente consensu Cæsaris. Móxque acclamatum est regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum suis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præstitissent fidem atque operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Post hæc funus parabatur regi, Archelao curante vt exequiæ patri fierent quàm splédidissimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, distincta variis gemmis preciosis, & instrata purpura: corpus quoque amictum erat purpura, impositio capiti diademate, & desuper corona aurea, sceptróque in manu dextera. lecticam stipabát filij & cognatorum numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationum genera: primùm satellites, deinde Thraces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus. hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa processit Herodium vsque per octo stadia, vbi quemadmodum antè mandauerat sepultus est. Et Herodes quidem sic defunctus est. Archelaus autem per septem dies iuxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum ascendit: & quacunque transiret excipiebatur gratulationibus ac faustis acclamationibus. Tum conscenso suggesto sublimis in aureo solio residens, accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices, & ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini, agebátque grates quòd obliti patris sui duriciæ, nihilo deteriùs erga ipsum affecti essent, pollicebatúrque parem pro eorum studiis gratiam. adhuc tamen abstinere se à regis nomine, quòd ab autoritate & assensu Cæsaris pendeat, penes quẽ sit testaméti à patre scripti confirmatio. quamobrẽ ne ab

εἰς πάντας ἐμφίους, καὶ ὀργῆς μὲν ἥσσων, κρείσσων δὲ τῆς δικαίου, τύχη δὲ εἰ καί τις ἕτερος κεχρημένος. ἐκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλεὺς καταστὰς, καὶ κινδύνους ἐκφυγὼν μυρίους, πάντων ποιητὴς ἀγαθῶν, καὶ τὸν βίον μάκιστον ἐζήσατο. ὁπόσα δὲ τοὺς καὶ οἰκειοτάτους ἐφ' οἷς μὲν γνώμῃ τῇ ἑαυτοῦ, καὶ πάνυ δικαίᾳ κεχρημένος ἀφ' ὧν κείνας ἐχθρὰς κεκτῆσθαι οὐκ ὑστέρησεν, δοκεῖ δέ μοι καὶ πάνυ δυσχερῶς. σαλώμη δὲ καὶ Ἀλέξας πρὶν ἐκπυεῖν ἠμᾶς τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς μὲν τοῦ ἱπποδρόμου καθεκκλησιάσαντες ἐκπέμπουσι, λέγοντες τὰ αὐτῶν, φάσκοντες βασιλέα κελεύειν ἀπιέναι αὐτοὺς μὲν τοὺς ἀγροὺς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. θεράπουσι δὲ τὰ αὐτῶν ἤδη διεργασία μείζων εἰς τὸ ἔθνος. ἐφαιρεῖτο δ' ἤδη ὁ θάνατος τὸν βασιλέως, καὶ σαλώμη καὶ Ἀλέξας, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι, πρῶτον μὲν βασιλικὴν ἀνέγνωσαν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς στρατιώτας κεχαριτωμένην, ἐπὶ τε πίστωσι διαθέσεως καὶ εὐνοίας αὐτῶν ἐπ' αὐτῷ, καὶ παράκλησιν τοῦ ὁμοίων παρέξειν ἀρχέλαῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὃν βασιλέα κατέστησε. εἶτα μέντοι Πτολεμαῖος ὁ σημαντὴς τοῦ βασιλέως πεπιστευμένος τὰς διαθήκας ἀνέλυσε. καὶ λήψεσθαι κύριον οὐκ ἄλλως ἔμελλον, ἢ κατὰ καιρὸς ἐντυγχάνοντες αὐτῷ. ἐπὶ ἓν δὲ θεῖς ἐπὶ πεντήκοντα ἀρχέλαον βασιλέα, καὶ οἱ στρατιῶται καὶ ὅσοι τε αὐτοῦ καὶ οἱ ἡγεμόνες διέκειντο ὑπὲρ τῆς εὐθυμίας τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ συλλήπτορα τὸν θεὸν παρεκάλουν. ἐντεῦθεν ἦν πάφον ἡ τιμὴ τοῦ βασιλέως, μελλήσας ἀρχέλαος πολυτελεστάτην ἐκφορὰν τῷ ἐκπομπεύσαντι τὸν κόσμον ἐπιδείκνυσθαι τοῦ ἔθνους, καὶ πάντα τὸν κόσμον ἐπικομίσαντος εἰς ἓν συμποσιαρχίαν τοῦ νεκροῦ. ἐφέρετο δὲ ὑπὸ κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ μαργαρίταις διαπεπασμένης. τὸ μὲν τοῦ ἀλουργὴς καὶ ἁλουργὲς πορφυρίσσον ὁ νεκρὸς διαδήματι ἐστεμμένος. ἐπὶ δὲ τῷ κεφαλῷ στέφανος χρυσοῦς, σκῆπτρον τε τῇ δεξιᾷ διαλαμβάνων. ἐπὶ δὲ τοῦ κλίνου οἱ τε υἱεῖς καὶ τὸ πλῆθος τῶν συγγενῶν. ὑπὸ δὲ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν καὶ οἰκείας θεραπηγείας διέκειντο αὐτοῖς νεμηθέντες. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι, μετὰ δὲ τοὺς Θρᾷκιον, ὑπὸ δὲ τούτοις ὁπόσοι γερμανοί, καὶ τὸ γαλατικὸν μετ' αὐτούς, ἐν κόσμῳ πάντες τοῦ πολεμικοῦ. τούτων δὲ κατόπιν ἤδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὡσαύτως ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι, καὶ τοῖς ταξιάρχοις αὐτῶν. τούτοις εἵποντο πεντακόσιοι τοῦ οἰκετικοῦ ἀρώματοφόροι. ἦσαν δὲ ὑπὸ ἡμέρου τὰ ἐξόδια ὀκτώ. τῇ δὲ αὐτῇ ἐνθένδε ἀφικόμενοι τελεύσαντα τοῦ αὐτοῦ. ἡρῴδης μὲν δὴ τὸν ἐτελεύτα τὸν τρόπον. ἀρχέλαος δέ, ὑπὲρ μὲν ἑβδόμην ἡμέρας πένθους τοῦ τε τοῦ παιδὸς διετέλει. τόσας γὰρ ἄγειν ὁ νόμος τοῦ παιδίου. ἐπιτάσας δὲ τοῖς ὁμίλοις καὶ καταλύσας τὸ πένθος, εἶσιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν δὲ ἀφορμαὶ καὶ ἔπαινοι καθ' οὓς πᾶσι τοῖς ἐκ τῶν πρὸς ἀλλήλους φιλοπολυμυθρίων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσθαι τῆς ἀφορμῆς. ὁ δὲ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀνελθών, καὶ ἐρυθρᾶς εἰς θρόνον χρυσοῦν πεποιημένον ἀποδεξιοῦται τοῖς ὁμίλοις, χάρματα τοῦ ἀφορμαῖς τιμᾷ αὐτοῖς αὐτοῦ ἡδονὴν φέρων. χάριν τε ὡμολόγει, ὅτι μηδὲν αὐτοῦ μνησικακοῖεν αὐθ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὑβρίσθη καὶ φονεύσασθαι μὴ ἐλλείψειν ἀμειβόμενον τὸ εὐθυμον αὐτῶν. ἀξιοῖ μέντοι φειδοποιεῖσθαι τοῦ βασιλέου ὀνόματος. τιμᾶσθαι γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, ἅπερ βεβαίως κύσαρ ὑπεμνήσατο τοὺς ἀγαθήκας, εἰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐγράφησαν αὐτῷ. δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲ τὸ στρατιω-

στρατεύματος ἐν ἱεριχοῦντι δίαδημα αὐτῷ προθέ- A exercitu quidem apud Hierichuntem vltro offerente ambitiosum diadematis honorem se accipere voluisse, cùm nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterùm quàm primùm constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore vt beneuolentia omnium videatur dignissimus: daturúmque operam, vt per omnia patre suo sit illis commodior. Illi verò, sicut vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentem huiusmodi potestates ineuntium; B quo mansuetiùs & officiosiùs eos colloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant laudibus, poscebántque sibi ab illo beneficia: quidam vt leuius annuum tributum penderēt: alij solutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his pleroſque diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens vt conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in C eo momētum rerum suarum situm existimās, postremò re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.

θέσθαι τῆς βασιλείας, ἐπεὶ δὲ ἔφθη τὸν Καίσαρα ἀπελθὼν Ῥώμην Ἀρχέλαος, ἐπεὶ ἤρξατο ὁμίλους ποιεῖν πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀντίπατρος καὶ δῶρα πέμπειν, καὶ τὸν μὲν διάδημα ἐπιτιθέμενον ἀπεκρούσατο, τὴν δὲ βασιλείαν ἐπηγγείλατο, καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τῷ λαβεῖν ἐπαινέσας ἀπέστειλε, τὸν δὲ ἐπὶ τῷ μὴ λαβεῖν ἐμίσησε. καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τῷ λαβεῖν ἐπαινέσας ἀπέστειλε, τὸν δὲ ἐπὶ τῷ μὴ λαβεῖν ἐμίσησε. καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τῷ λαβεῖν ἐπαινέσας ἀπέστειλε, τὸν δὲ ἐπὶ τῷ μὴ λαβεῖν ἐμίσησε. καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τῷ λαβεῖν ἐπαινέσας ἀπέστειλε, τὸν δὲ ἐπὶ τῷ μὴ λαβεῖν ἐμίσησε.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς ὁ λαὸς ἐσάπτησε πρὸς τὸν ἀρχέλαον.

Ἐν τούτῳ δὲ τινες τῶν Ἰουδαίων συνελθόντες, νεωτέροι, ὑπὸ θυμοῦ πρὸς τοὺς τὸν διδάσκαλον Ματθίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὑπ' Ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἳ παρὰ τοῖς ἐκείνου φίλοις ἐν τιμῇ ἦσαν, οἱ μὲν ἐπὶ τῷ μὴ καθαρίσαι τὸν ναὸν κατασβεσθέντων, ἦσαν δὲ οἱ τῷ ὑπὸ Ἡρῴδου ἐμπρησθέντι, πολλοὶ δὲ ἦσαν καὶ πολλῶν χρόνων, ἀπόλυσιν, εἰσὶν δὲ οἱ ἀρᾶς τῶν τέκνων, ἃ ὑπὸ πρόσωπον ἢ ὠναῖς ἡμιόναις ἐπιβάλλειν, πρασόμενοι παρὰ τοῦτο. ὁ τέλεος τε ἀδαμῶς Ἀρχέλαος, ἐπεὶ ἤρατο ὁμίλους αὐτοῦ ποιεῖν πάντα, δὲ τὸ νομίζειν μέγα πρᾶγμα εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς ἡμῖν σθαι, τὴν διάνοιαν αὐτῷ τῆς πληθύος. ἐντεῦθεν δὲ θύσας τῷ θεῷ καὶ δαῖτα τρέπεται μετὰ τῶν φίλων.

Cap. XI.

Populus seditionem mouit contra Archelaum.

INterea Iudæorum quidam nouarum rerum XII. cupidi per conuenticula deflebant Matthiã & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi D quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recèns neci traditos, tunc cum clamoribus, & eiulatu in defunctum regem iactabant conuitia, quasi in mortuorum solatium: congregatíque in vnum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant: & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo pontifici, & subrogari hoc honore digniorem alium. Archelaus autem licèt importunitatem eorum indignè ferret, compescere tamen placidè conabatur, quòd pararet profectionem ad Cæsarem, vt sententiam Cæsaris cognosceret. Itaque misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, vt omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum molestè ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere iniuria, & F tempus hoc alia consilia poscere, opúsque esse concordia, donec ad ipsos reuerteretur confirmatus rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum est strenuè, periculum intētantibus quicunque conaretur verbis eos ad saniorem mentem reducere: quòd plus suę voluntati tribuerent,, quàm autoritati præsidentiũ, & indignũ ducerēt, si amicorum quos viuo Herode amiserāt, ne mortuo quidem illo impetraretur vltio. adeò enim cōcitati erāt vt id tātũ ius & fas putarent, quod ipsis voluptatē allaturum videbatur, ne sui quidem periculi

memores, dum inimicos lædere cupiũt. & cùm multi ad eos à rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent turbidos, neminẽ audire sustinebãt, sed ad maiorem irã accendebãtur, ausuri aliquid si maior accessisset numerus. Cúmque festum instaret quo patriũ Iudæis est vesci nõ fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugij, quo summa alacritate maiorem solito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnulíque etiam extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) seditiosi deploratores legis doctorum Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu quem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cũ cohorte, qui compescerent homines, priusquã cętera turba huius furoris inficeretur contagio. & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos vt ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperauerunt, & ferientes saxis plerosque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucij. quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porrò de rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaque totum exercitum in eos immittit, simúlque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex eis peditum euasissent, iam in tuto se existimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, vt omnes in sua discederent. illi metus grauioris mali festiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit vnà cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum, multósque ex amicis alios, & familia & regno cõmissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alij quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potiùs, & præcipuè perpetratum in templo facinus incusaturi. Cùm hoc comitatu eunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Iudæam properans ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum, ita ille in præsidis gratiam neque arces occupauit in Iudæa, neque thesauros obsignauit regios, omnia relinquens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus mansit Cæsareæ. Sed postquam alter Romam nauigauit,

XIV.

ὑπ' αὐτοῦ, σφοδρότερός τε ἀμαθῶς, καὶ ὅτου ἕνεκα δυσθυμῶν ἐπεβούλης αὐτοῦ ἡμερήσιος τῆς ἐορτῆς ἐπιούσης τοὺς ἐχθίστους ἀνοσιωτάτους αὐτοῖς. πολλῶν γὰρ ἀρχελάου πεμπομένων οἱ διαλέξοιντο αὐτοῖς, τὸν δ' οὐχ ὑπ' ἐκείνου. γνώμη δὲ τῇ αὐτῶν δοκεῖν παρεῖντο ὅπως εἰς τὸ σφέτερον κατασήσονται αὐτούς, οὐδὲν ἐλευθέρωτο εἰπεῖν. ἀνάστατοί τε ἦν λίαν ὀργῇ χρωμένων. φασὶ δ' ἔνιοι δεῖ μέγα αὐξήσοντες τὸν σύμπαν πλῆθος ὑπεσυρρύστο αὐτοῖς. ἐστάσης δὲ κατὰ τὸν δὴ τὸν καιρὸν ἑορτῆς ἐν ᾗ ἰουδαίοις ἄζυμα σφισὶ πάτριον, (φάσκα δ' ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα οὖσα τῆς ἐξ αἰγύπτου ἀπαρούσης αὐτῶν ἡμερήσιος, καὶ θύουσιν αὐτῇ σφοδρῶς, πλῆθος τὸ ἱερεῖων ὡς οὐκ ἄλλη κατακόπτειν ἔστιν αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι δὲ πλῆθος ἀναρίθμητον ἐκ τῆς χώρας, πάλαι δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀσφορίας ὅτι θρησκεία τοῦ θεοῦ) καὶ οἱ νεωτερισταὶ τοὺς περὶ τὸν ἰούδαν καὶ ματθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀδυρόμενοι, συστάντες ἐκ τοῦ ἱεροῦ τεφῆς ὑποφεύγοντι, τοῖς στασιώταις οὐκ ὀλιγαρχίαν μεταστῆσαι αὐτοῖς. καὶ δείσας ἀρχέλαος μὴ πάλιν δεινὸν βλάσφημον αὐτῷ τὴν δυναστείαν, πέμπει ταχέως τὸ ὁπλιτῶν χιλίαρχον τῶν τῶν ἑκατοντάρχων σφέτερον τὸν πάντα ὄμιλον τοῦ μανιώδους αὐτῶν μὴ πλέω κατασκῆναι, καὶ εἴ τινες ὀφθήλμοι πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίστανται σφοδρυμίᾳ τοῦ στασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. ὅτι τοὺς οἱ στασιῶται τῶν ἐξηγητῶν, καὶ τὸ πλῆθος ἐξαγρίωσαν, βοῇ καὶ ἀλαλαγμῷ χρώμενοι. ὥρμησάν τε ὅτι τοὺς στρατιώτας, καὶ ὠθισάντες καταλάβουσι τοὺς πλείστους αὐτῶν. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τοῖς ἱδρῶ ταῦτα σφέξασιν ὀφὶ χειρῶν αὐθις ἡ θυσία ἐλύ. ἀρχελάῳ δὲ ἄπορον ἐδόκει σώζεσθαι τὰ πάντα, μὴ οὐκ ἀνακόψοντι τὸν ὅτι τοιοῦδε ὁρμὸν τῆς πλήθους. ἐκπέμπει δὲ πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱππεῖς οἳ τοὺς τ' αὖθις ἐπιλωποτάτους κωλύοιεν τοῖς κατὰ τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ὑπὸ τῆς πεζῶν δέχοιντο εἰ τειλῆφθαι τ' ἀσφαλοῖς ἤδη πεπισευκότας. καὶ εἰς μὲν χιλίους αἵδρας ἔκτεινον οἱ ἱππεῖς. τὸ δὲ λοιπὸν ὤχετο ὅτι ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκήρυσσε δ' ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ὅτι τὰ αὐτῶν πᾶσιν. οἱ δὲ ἀπῆσαν τὸν ἑορτὸν καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ μείζονος, καὶ περ θρασεῖς ὄντες δέ τὸ ἀπαίδευτον. ἀρχέλαος δ' ὅτι θαλάσσης κατίει μετὰ τῆς μητρὸς, νικόλαον καὶ πτολεμαῖον, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ τὰδελφῷ τὰ πάντα ἐφεὶς καθίστασθαι τὸ οἴκου καὶ τῆς ἀρχῆς. συνεξίει δ' αὐτῷ καὶ σαλώμη ἡ ἀδελφὴ τῶν ἡγεμονικῶν ἀγεμόνη τῶν αὐτῆς. πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲν ὡς συναγωνιούμενοι τῷ ἀρχελάῳ ὅτι κτήσῃ τὴν βασιλείας, ἔργῳ δὲ αἰτησόμενοι, καὶ μάλιστα δεῖ τῶν πατρῴων ἐν τῷ ἱερῷ ποιησόμενοι καθοδοί. ὑπανιστάζει δ' ἐν καισαρείᾳ τὸν ἀρχέλαον σαβῖνος ὁ τῆς συρίας ἐπάρχων, εἰς ἰουδαίαν ὡρμημένος ὅτι φυλακὴ τῶν ἡρώδου χρημάτων, καὶ αὐτὸν τῆς ὅτι τῶνδε ὁρμῆς ἴσχει ὁ οὔαρος παρελθών. δέ γε δὴ πολεμαίου μετάπεμπτος ὑπ' ἀρχελάου παρῶν. καὶ οὐάρῳ σαβῖνος χαριζόμενος, οὔτε τὰς ἄκρας ὅσας γε ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, οὔτε τοὺς θησαυροὺς κατεσημήνατο, εἶα δ' ἔχειν ἀρχέλαον μέχρι καίσαρι δόξειεν ἢ ἄλλως αὐτῶν, καὶ ἦλθεν ἐν τῇ καισαρείᾳ, τῶν ὑποχούμενος. ἐστὶ δ' ἐκπλεῖ μὲν ὅτι ῥώμης ἀρχέλαος,

οὐαρῳ

ἀφῶ δὲ ἐπ' αὐτοχείας ἐχώρουν κομιδῇ, σαβῖνος δὴ ἱεροσολύμων χωρήσας, ὡς ἔλαμβάνει τὰ βασίλεια. μεταπέμψας ὃ τοὺς θησαυροφύλακας, καὶ ὁπόσοι διοικηταὶ τῶν προσόδων ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτεῖν ἐφέδηλος ἦν, καὶ τὰς ἄκρας καθίσατο· ἡ αὐτοῦ δοκοῦσα μὲν οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχαλάου ἐντολὰς ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἔμπυρον σώζοντες τὰ πάντα ἢ προσετέτακτο αὐτοῖς, καίσαρι δ' φυλάσσειν ἔκαστα ἐδόκουν αὐτοῖς. πλεῖστος δὲ τὸν καίσαρα δὴ ῥώμης ἐπαίτησε, πρόσθου μὲν παῖς, δὴ αὐτοποιήσῃ τὴν ἀρχῆς, ὑποχέστοι σαλώμης ἁπλοῦς δὴ τῇ ἀρχῇ, καὶ πολὺ δικαιότερος ἀρχελάου ὡς ἀληθῶς τὰ πρόγματα, ἀξιωματικὸς καὶ ταῖς προτέραις διαθήκαις βασιλεὺς ἀποφαίνεσθαι, ἂς ἀσφαλίσεσθαι ἐν τῇ δημοσιῶν. ἐπῄνετο δὲ ὑπὸ τοῦ τὸ μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν νικολάου πτολεμαῖον, φίλων τε ἡγεμονικὴ τιμιώτατον γεγονότα καὶ αὐτῷ προσκείμενον. μάλιστα δὲ αὐτὸν ἐνῆγε ἐπ' αὐτοποιήσῃ τῆς βασιλείας φέρειν εἰρηναῖος ῥήτωρ αἰνέρ, καὶ δόξῃ δεινότητος τῆς πρὸς αὐτὸν τοῦ βασιλείαν πεπιστευμένος. διὸ δὲ καὶ τῷ κελεύσαντι ἔκειτο ἀρχελάῳ προσβυτέρῳ, ὅτι καὶ ταῖς δικαιοθήκαις ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, οὐκ ἐώκει τοῦτο. ἐπεὶ δὲ εἰς τοῦ ῥώμην ἀφίκετο, καὶ πάντων τῷ συγγενῶν ἀπόστασις ἐπ' αὐτόν, οὐκ εὐνοίᾳ τῇ ἐκείνου, μίσει δὲ τῷ πρὸς ἀρχέλαον, μάλιστα μὲν δὴ θυμούμενοι τῆς ἐλευθερίας, καὶ ὑπὸ ῥωμαίων σεβασμῷ τετάχθαι. εἰ δὲ ἄρα τις αὐτοκαίν λυσιτελέστερον ἀρχελάου τὸν αὐτοκράτορα λογιζόμενοι, σωτῆρα τοῦ βασιλείαν. καὶ σαβῖνος κατηγορεῖ ὡς δὴ καίσαρι τῶν ἀρχελάου δι' γραμμάτων. καίσαρ δὲ ἀρχελάου τε εἰς πέμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προστιθεὶ τὰ αὐτοῦ, καὶ τοῦ διαθήκαις τῶν πατρὸς καὶ τοὺς λογισμοὺς τῆς προόδου χρημάτων αὐτοῦ σημαντῆρι νομίζοντα πτολεμαῖον, ὁκαραδόκει τὸ μέλλον. ὁ δὲ, ταῦτά γε αἰαγκαῖος τὰ γράμματα, καὶ τὰς τοῦ ἀρου καὶ σαβίνε ἐπιστολὰς ὁπόσα τε χρήματα ἐν καὶ τὸ ἐπ' ἔτος ἑφοίτα, καὶ ὡς αὐτοκράτορ ἐπ' οἰκειώσῃ τῆς βασιλείας ἐπιπόμφει γράμματα, σωνῆγε δὴ παρακωχῇ γνωμῇ τοὺς φίλους. σὺν οἷς καὶ γαΐου τὸν ἀγρίππου μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς υἱόν, ποιητὸν δὲ αὐτοῦ μεγιόνα. πρῶτον τε καθεδούμενον παρέλαβε, καὶ κελεύει λέγειν τοῖς βουλευομένοις περὶ τῆς ἐπεσκόπων. καὶ πρῶτος ὁ σαλώμης υἱὸς αὐτοκράτορος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν καὶ τῷ ἀρχελάῳ ἐναντιώτατος, ἔλεγε ἀρχελάῳ παῖδ' εἶναι τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς ἐν λόγοι, ἔργῳ τοῦ δυνάμων αὐτῆς πρότερον ἢ καίσαρα συγχωρῆσαι παρειληφότι δὴ τοῖς ὑπολοιπόσι καὶ τὴν ἑορτῶν. ὧν καὶ ἀδικούντων ἄλλως, ἔχειν τοῦ τιμωρίαν εἰς τοὺς ἔξω χρὴ δυναμένους ἀναπειμένου ἐν, καὶ μὴ ὑπ' αὐτοῦ πρεσβύτου, εἰ μὴ βασιλέως ἀδικουῦντος τὸ καίσαρος δ' ἄγνοιαν περὶ αὐτοῦ ἐπερχόμενον. εἰ δὲ ἰδιώτου, πολὺ χεῖρον. ὡς δὴ τὸ μηδεμίας βασιλείας αὐτοποιουμένῳ, καλῶς αὖ τι συγκεχωρεῖσθαι, δὴ τὸ καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. καθίστο δὲ αὐτοῦ ἡγεμόνων τινῶν ἐν τῷ στρατιωτικῷ μεγαναστάσης δικαλῶν, καὶ προκάθηται δὴ θεόνου βασιλείου, καὶ δικᾶν δὴ λύσης ὡς ὑπὸ βασιλέως γιομένας, καταγνώσης τε αἰτήσεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, καὶ πάντων δὴ πρόνοιαν, ὧν οὐδὲν μειζόνως δεινοῦσαι καθιστάμενον ὑπὸ τῷ καίσαρος εἰς τοῦ ἀρχοῦ·

A alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petiit, & occupauit regiam. accitis deinde præfectis arcium, & regiis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt à mandatis Archelai, sed omnia seruabant in ipsius aduentum integra, prætexentes ea se seruare Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per B Salomen, quasi Archelao præferendus, eo quòd prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quàm illæ scriptæ posterius. Ducebat autem secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis fauentem partibus: sed maximè illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vir eloquens, & diu versatus in regiis negotiis. quapropter suadentibus quibusdam vt fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni scripto in testamenti pa- C terni tabulis; noluit parere huic consilio. qui postquam Romã peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore, quàm Archelai odio, libertatem maximè cupientes, & degere sub Romano præside: quod si parum succederet, commodiorem sperantes Antipam quàm Archelaũ, studebãt illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus ac- D cusabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, continentem ius suum & testamentum patris, simúlque rationes pecuniarum Herodis obsignatas cum ipso anulo, atque ita euentum expectabat. qui perlectis his omnibus, Variique ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum esset ac annuorum redituum, præterea quæ Antipas sibi regnum vindicans scripserat; amicos in consilium aduocat, & in his Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ suæ filium, iam à se adoptatum, pri- E mum ei locum in consistorio tribuens: móxque potestatem facit dicere volentibus de præsenti negotio. Ibi tum primus oxoritur Antipater Salomes filius, vir facundissimus & infensissimus Archelao, dicens eum per ludibriũ nunc de regno agere, cuius potestatem iamdudum inuasisset non expectato assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam promeriti, eius ta- F men exigendæ ius seruandum fuisse potestati legitimæ, non ipsi vsurpandum, siue regi cum iniuria Cæsaris, cuius contempsisset suffragiũ, siue priuato, quod peius esset etiam. quare immeritò nunc eum ab ipso hunc sperare calculum, quem iam quãtum in se fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obiiciebat ei mutatos authoritate propria quosdam duces militiæ: quódque sedisset in regio solio, & tanquam rex quasdam causas determinasset, annuissetq; G postulatis populi, denique nihil non feciſſet quod per Cæsarem confirmatus posset facere:

ab illo quoque dimissos aiebat eos, qui in circo inclusi fuerant: multáque afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recèns euecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & comessationes insequenti mox post eius obitum nocte celebratas: qua indignitate motum ad seditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam personatus lacrymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qui cùm tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, quàm hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare & choreis tanquam in morte inimici non patris, haudquaquam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem, vt annutu eius regnum accipiat, cùm iam antè non aliter se gessisset, quàm si constabilitus rex fuisset autoritate ipsius. maximè autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idq; die festo, quando tam hospites quàm indigenæ victimarum more mactati sint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimam regis appellationem prætexeret, quo faciliùs tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniuriis. Quare ne per somnum quidē vnquam patrem dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo principe cogitasse, vt cuius mores haberet cognitos: imò in potioribus tabulis eius aduersariū successorem destinatum Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Imò etiamsi tum tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualisnam rex futurus sit, qui autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contrà afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qui non priùs à tumultuando destiterent, quàm ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, quòd non solùm malitiam suam exercuissent, verùm aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem quidem infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse iniuriam. missos enim ab eo, qui tumultuātes sedarent, facto ab ipsis impetu contra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrū, sine æquitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se proritauerint. Cætera quoq; de quibus Archelaus

A ἀντίθει δὲ αὐτῷ καὶ τῷ ὀπὶ τῆ ἐπαοδῆ ἐρίσμου διὸ-
μώτῳ τῶν ἄφεσιν. καὶ πολλὰ τὰ μὲν γεγονότα, τὰ
δὲ πως δόξαντα δ' ἀνάμιγμα ἔχῃ τὸ φύσιν ἔχειν γίνε-
σθαι ὑπό τε νεωτέρων καὶ φιλοτιμίας τοῦ ἀρχὴν ἀνα-
λαμβανόντων τῶν ἐξουσίαν. πίνθους τὸ τοῦ θεῖ τῷ
B παῖδι ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνου τε-
λευτῇ γεγονότας. ἐφ' οἷς δὴ καὶ τῶν πλησθεὶς ἀρ-
χῶν τοῦ ζηπάζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα διεργαζόμενον
τὸν αὐτὸν τοῦ πατρὸς, καὶ οὕτω μεγάλων ἠξιωκό-
τα τοιοῖσδε ἀμείβεσθαι τὸν νέκυν, ὥσπερ θεὸν σκη-
νῆς δακρύων μὲν ἀναπλησθῆναι τὰς ἡμέρας, ἀνα-
λαβόντα δὲ ἡδονῆς τῇ θεῖ τῆς ἀρχῆς δόσας νύκτας,
φανεῖσθαι τὸ καὶ θεῖ τὸν καίσαρα τοιόνδε ὄντα ἀρ-
C χέλαον συγχωρεῖν τῶν βασιλείαν ὑπατῷ γέ-
νει καὶ θεῖ τὸν πατέρα. χορδίειν δὲ καὶ ᾄδειν
ὥσπερ ἐχθρὸν πεσόντα, ἀλλ' οὐκ ἀνδρὸς οὕτως ἐν
συγχύσεις τηλικαῦτα δι' ἀνεργασίαν ὀξυμμένου, δ'
γότατόν τε πάντων ἀπεφαίνετο. νῦν ἥκειν θεῖ καί-
σαρα καταπαύσοντα τῇ ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασι-
λείᾳ, πάντων αὐτῷ προπεποιημένων ὁπόσα χθόνι-
D ος ὑπ' αὐτῷ καὶ βεβαίως ἤδη τοῦ αὐτοκράτορος
παρεχόντος θεασόμενα. μάλιστα δὲ τῶν φαγεῖν
τῷ θεῖ τὸ ἱερὸν ἐκείνον λόγῳ καὶ τῶν ἀνατίθεσθαι,
ὡς ἑορτῆς τὸ ἐπισκιάς, καὶ ἱερεῖον ἐν τρόπῳ σφαγ-
θῆναι σῖοι μὲν ξένοι, οἱ δὲ, ἐγχώριοι. πλησθεὶς δὲ
τὸ ἱερὸν νεκρῶν, οὐχ ἀλλοφύλου, ἀλλὰ καὶ μετὰ νε-
μίμων ὀνομάτων τῆς βασιλείας ἐφιεμένου τῆς πρά-
ξεως, ὅπως δ' ἀνηθεὶς πλεῖστα τῆς φύσεως ἐνεργεῖν
E δος τῶν πᾶσιν αὐθρώποις μεμισημένων ἀδικιῶν. δὲ
λεῖ μηδ' ὅναρ ποτὲ ὀρᾶσθαι τῆς βασιλείας αὐτῷ τῶν
διδαχεῖν ἀρετῆ ὁ πατήρ. δόκησαθαι γὰρ αὐτὸν τὸν
τρόπον, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ ἐν τῷ διδακτῶν τῷ ἰσχυ-
ρότερον αὐτίπατρα καθίσασθαι. κλησθῆναι γὰρ ὑπὸ τοῦ
πατρὸς δόκησαι τῶν βασιλείαν οὐχὶ νεκρῶν ὄντος πρὸς
F τῷ σώματι καὶ τῶν ψυχῶν, ἀλλὰ ἀκεραιοῦντι μὲν
τῷ λογισμῷ χρωμένου, ἀληθῆ δὲ σώματος τῆς
σάγμασιν ἐφισκιόντος. εἰ δὲ καὶ πρότερον εἰς αὐ-
τὸν δόκησε τῆς νῦν διδάσκαθαι πατέρα, ὅστε πα-
ραίσθαι ποτὲ πὸς αὐ ἡλικίας βασιλεῖς, τὸν μὲν κόσμον
θεραπεῖν τῶν βασιλείαν καίσαρα ἀφηρημένον τοῦ
δοῦναι τῶν ἐξουσίαν, τῆς δὲ πολίτας ἰδιώτην ὄντα
ἀκμῆν σφάζον ἐν ἱερῷ μὴ ὅστις ἐναγισθέν.
καὶ αὐτίπατρος μὲν τοιάδε εἰπών, καὶ μάρτυρον πα-
ρεσκεύασεν τὰ εἰρημένα κεκτημένῳ πολλὴν τῷ
συγχυσιν, παύεται τοῦ λέγειν. αἰτίαται δὲ νικό-
λαος ὑπὲρ ἀρχελάου. * τῆς γὰρ δῆτ' τοιοῖσδε
ἄρχοντας, οὐ μόνον τὸ καθ' αὑτῆς ὑβρίζουσιν εἰ
πονεῖν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντα εἰς τῆν ἄμυ-
ναν αὐτῷ δ' ἀναγκάζειν θεραπευόμενον. ὡς δὲ πολέ-
μια ἔδρων λόγῳ μὲν κατ' ἀρχελάου, τὸ δὲ ἀληθὲς εἰς
καίσαρα φανερὸν εἶη. τῆς γὰρ ὑβρισμένους κωλύτας
διαχθομένους, καὶ ὑπ' ἀρχελάου στρατηφέτας κτε-
ταγθῆναι πεμένους, οὔτε τοῦ θεοῦ, οὔτε τῶν νόμου δ' ἑορ-
τῆς ἐν φρονεῖν χθομένους, ἂν αὐτίπατρον ἐν ἀρχῆ-
σθαι ἐκκλησίᾳ καθίσαμένου, ὅθι διεπείᾳ ἐλθεῖς
δ' αὐτῷ πρὸς ἀρχέλαον, ἡ φύσει ἢ ἀρετῆ δικαίᾳ. εἰ παρ-
ελθόντες καὶ μὴ πρὸς ἐγκαλουμένους ἄρχοντας ἀδίκων
ἔργων, οἱ δὲ εἰσιν οἱ βιαζόμενοι καὶ μὴ διδόντας τοῖς ἀμυνομένοις ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. αὐτίθεν ἤ καὶ τὰ λοιπὰ

πᾶσι

παῖσι ταῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ κατηγόρων. οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ οὐ A laum accusauerant, in eos ipsos accusatores
μετὰ γνώμης τῆς αὐτῶν γεγυμνασμένον αἰτίᾳ τῷ ἀδι-
κεῖν ὑπάγεσθαι. οὐ τῇ φύσει τοιοῦτος αὐτὰ γεγονότα
πονηρὰ εἶ), ἀλλὰ τῷ βλάπτειν αὖ δοκεῖν ἀρχέλαον.
τοσοῦτόν τε αὐτοῖς ἔνι βουλῆς τῇ ὑβρισμένῳ εἰς αὖ-
θρα συγγνώμη, καὶ παρὸς μὲν ἀνηγέτευε, συνήθεις δὲ
αὐτοῖς καὶ ἅπαντος οἰκείως πεπολιτευμένον. τάς γε
μὲν διαθήκας ὑπό τε σωφρονοῦντος γεγράφθαι τ
βασιλέως, καὶ κυρωτέρας τῶν γεγραμμένων πρό- B
τερον, διὰ τὸ καίσαρα διαπάντων τῶν ὅλων κατα λεῖ-
φθαι πρὸς τὸν κρίσιν τῶν ἐν αὐταῖς γεγραμμένων.
μιμήσεσθαί τε οὐδαμῶς καίσαρα τὸν ὕβρει αὐτῷ,
οἳ τῆς πρώην ταυτοίας ἀπολαύσαντες, παρ' ὃν ἐζη
καιρὸν δυνάμεως, τὰ πάντα δὴ ὕβρει γνώμης ἐπέ-
χοιντο αὐτῶν, οὐδ' αὖ τῷ σὺν γνώμῃ τοιοῦτον
γεγονότων. οὕκουν καίσαρά τε αὐθρὸς ὑπ' αὐτῷ πε-
ποιημένου τὰ πάντα καὶ φίλου καὶ συμμάχου κατα-
λύσῃ τὰς διαθήκας, δὴ πίσει τῇ αὐτοῦ γεγραμμέ- C
νας. οὐδὲ μιμήσεσθαι κακίαν τὸν ἐκείνων, τὸν καί-
σαρος ἀρετὴν καὶ πίστιν, πρὸς ἅπασαν τὸν οἰκου-
μένην αἰτιολόγον ἡγουμένην, καὶ μανίαν καὶ λογι-
σμοῦ ἔκστασιν καταλείπειν αὐθρὸς βασιλέως, ἧ μὲν
ἀγαθῷ τῶν διαδόχων καταλελοιπότος, πίσει δὲ τῇ
αὐτοῦ προφυλάττοντος. οὔτε ἁμαρτάνειν πρόσθεν πο-
τὲ πρὸς κρίσιν τοῦ διαδόχου, σωφρονοῦντ κελευσμένον
δὴ τῇ καίσαρος γνώμῃ τὰ πάντα πανθάνειν. καὶ νικό- D
λαος μὲν ταῦτά διελθών, κατεπαύσατο λόγον. καῖσαρ
δὲ ἀρχέλαον προσπεσόντα αὐτοῦ πρὸς τὰ γόνατα,
φιλοφρόνως τε αἴρει, φάμενος ἀξιώτατον εἶ) τῆς βα-
σιλείας. πολλῷ τε ἀπέφαινε ῥοπὴν γνώμης τῆς αὐτοῦ
οὐκ ἄλλα προθέσειν, ἀλλ' ὁπόσα αἵ τε διαθῆκαι ὑπη-
γόρευον, καὶ ἀρχελάῳ συνέφερεν. οὐ μὴν τοιγε ἀνεκύ-
ρου οὐδέν, ὡς αὐτίκα ἀποδείξαντος χρώμενον ἐπ'
ἀδείας ἀρχέλαον εἶ). καὶ διαλύσεως τῆς αὐθρὸς γνω- E
μένης ἐσκοπεῖτο καθ' αὑτὸ εἴτε ἀρχελάῳ τ βασιλείαν
εἴτε κυροῖεν, εἴτε κοινῇ αὐτὸν ποιεῖσθαι πάντ τῆς
ἀρχῆς γνώμῃ, καὶ ταῦτα πάντων πολλῆς δεομένων
δεομένων.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, ὃν ὡς οὐδεμίᾳ τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἐκόλασε.

ΠΡότερον δ' ἢ κυρωθῆναί τινα τούτων γνώμῃ μὲν θάνατος τε ἡ ἀρχελάου μητρὸς, νόσῳ τελευτᾷ, καὶ F
ἅμα καὶ τὴν συρίας στρατηγοῦ παρὼν γράμματα τ
Ἰουδαίων ἀπόστασιν δηλοσαφοῦντα. τ γὰρ ἀρχελάου μετὰ
τῶν ἐκπλουν ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος, καὶ οὔαρος αὐ-
τὸς, ἐπεὶ παρῆν, τοὺς αἰτίους τῆς κινήσεως τιμωρίᾳ
ἐβαλών, καὶ τ πλείστου τῆς στάσεως δήμου ποιη-
σάμενος πολλῆς γνώμης, ἐπ' αὐτομολίας τὴν ἀναζυ-
γὴν ἐποιεῖτο, πάλαι σὺ τ στρατιᾶς ἐν ἱεροσολύμοις λει-
πόμενον, τὸν Ἰουδαίων νεοτερισμοῦ ὑπονοούμενον
τας. οὐ μὴν ἐπῄνεσέ γε οὐδὲν δὴ παύλῃ τοῦ μὴ ἐ G
στασιάσοντος αὐτῷ. ὅτε γὰρ οὔαρος ἀπῆει, καὶ σα-
βῖνος ὁ πρότερον τοῦ καίσαρος ὑπομένων αὐτό-
θι μεγάλως τοὺς Ἰουδαίους κατεπόνει, σεσεικώς
τε τῇ καταλελειμμένῃ πίστεων ὡς καὶ προσίοιτο αὐτῷ, καὶ τὰ πλήθει. πολλοὺς γὰρ ὁπλίσας δορυ-
φόρους, ἐχρῆτο αὐτοῖς ἐπείγων τοὺς Ἰουδαίους, καὶ σκοπεύων δή τινα ἀπόστασιν. τάς τε γὰρ ἄκρας ἐβιάζε-
το προλαμβάνειν, καὶ τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἀρδὴν προθύμως ὥρμητο βίᾳ δὲ καὶ κερδῶ καὶ

laum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens nihil horum nisi ex illorum sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quàm ipsi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceant. Tantam illis inesse cupidinem lædēdi cognatum hominem, cùm de patre benemeritum, tum ipsos omnibus semper prosecutum officiis. Testamentum certè à rege mentis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse tabulas, has verò tanto magis, quòd Cæsari rerū domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæsarem iniquitatem istorum imitaturum, qui cùm maximis ab Herode viuo affecti sint beneficiis: nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac socij, & omnia fidei suæ permittentis: testamentum ratum habiturum. multum enim interesse debere inter horum malitiam, & Cæsaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum sanæ mentis decretum eius, qui probo filio successionem reliquerit; & insuper ad ipsius fidem confugerit: quandoquidem verisimile non sit in deligendo successore errasse, qui tam prudenter sententiæ Cæsaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissimè, dignum esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se facturum, nisi testamento præscriptum & Archelao ipsi commodum: vidénsque hac promissione confirmatum in spe iuuenem, nihil tum amplius super ea re statuit. Et dimisso concilio solus secum dispiciebat, vnine regnum ratum faceret, an commune sineret Herodis generi, præsertim cùm omnes eius ope indigeant. XIV.

Cap. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punit.

SEd priusquam quicquam certi de hac re determinatum sit, Marthace Archelai mater morbo vitam finiit, & à Vaso Syriæ præside venerunt literæ defectionem Iudæorum significantes. Nam discessum inde Archelai sequuti sunt magni in ea gente tumultus, ad quos compescendos cùm Varus venisset, autoribus eius motus affectis supplicio, & maxima ex parte seditione compressa, reuertens Antiochiam, legionem vnam reliquit Hierosolymis, vt Iudæis nouandarum rerum facultatem præriperet. nec tamen quicquam hac ratione profecit. Quamprimùm enim Varus abiit, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistēs vexabat Iudæos, fretus relictis illic copiis, & parem se iam putans populo. nam armatis multis satellitibus, contra Iudæos his vtebatur molestans eos, & ad defectionē irritans: vt qui & arces occupare conaretur, & violētas pecuniæ regiæ scrutationes faceret, priuati lucri &

prædæ cupidine. Igitur instante pentecoste, si- A
cut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndique multa millia nó
solùm religionis gratia, verumetiam indignè
ferentes Sabini intemperias, nec tantùm ex
Iudæa grauiùs offensa, sed è Galilæa quoque
ac Idumæa, tum à Hierichunte, & trans Iordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas
à Sabino expetere. partitique trifariam hoc
modo castra faciunt. pars vna Circum occupat. reliquarum duarum altera templum à Se- B
ptentrionali & Orientali regione circumsidet.
ab Occidentali altera quà sita erat domus regia
Ita inclusos vndique Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia
hominum: quibus decretum esset aut mori,
aut vincere, statim ad Varum misit literas,
hortans vt properet, relictámque legionem
præsenti periculo eripiat, alioqui breui con-
trucidandam. ipse conscensa castelli turre
celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à C
Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu
Romanis innuebat vt in Iudæos eruptionem
facerent: & cùm ne amicis quidem se auderet
committere, postulabat vt alij propter eius auaritiam mortis periculo se obiicerent. qui
postquam progredi ausi sunt, conflictus fuit
accerrimus. & quamuis strenuè milites rem
gererent, non tamen frangebantur Iudæorum
animi, licèt multis cadentibus, sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus, quæ D
erant in extimo templi ambitu: vnde in aduersarios pugnantes vel mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantùm adiutores suorum, sed spectatores etiam totius
prælij. quin & sagittarij è superiore loco
impetebant expositos ictibus, nec valentes
contrà missilibus ad se pertingere, cóque facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu
durauit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm subiiciunt porticibus: qui mul- E
tis accendentibus & fomenta aggerentibus
breui ad tectum emicuit: eius materies quòd
esset pice ac cera ob inaurationem peruncta,
facilè correpta est incendio, quo lacunaria illa preciosa & magnifica absumpta sunt, &
quotquot illuc ascenderant improuiso periérunt exitio. pars enim cum tecto ruente vnà præcipitati sunt, pars à circumstantibus
telis confixi: nonnulli desperatione salutis
& vi mali attoniti, aut in flammas sese dede- F
runt, aut suismet gladiis confecti sunt. quòd
si aliqui refugientes quà ascenderant in tutum
se recipere volebant, hos omnes Romani
contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodesset ferocia, ita vt ne vnus quidem ex his
qui tectum ascenderant incolumis euaderet.
Tum Romani quà se incendium remisit alij
ab aliis protrusi, penetrauerunt ad sacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto

πλεονεξίαν διαθυμίας. διὰ ταύτης δὲ τῆς παρασκευῆς,
ἑορτὴ ἦν μοῦ ὄνομα τῷ τόπῳ, οὕτω κεῖται ἡ
θρησκεία μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες ἡ παρανίαν τὴν σαβίνου ὕβριος, μυριάδες συνηθροίσθησαν
αἱθεσπῶν καὶ πάνυ πολλαὶ, γαλιλαίων τε καὶ ἰδουμαίων, ἰερεχουντίων τε καὶ πλησίον οἰκούντων
ἰορδάνου ποταμὸν οἰκοῦσιν, αὐτῶν τε ἰουδαίων πλῆθος
ἰκανὸν, ὃ πρὸς πάντας συνῆλθεν, καὶ πολὺ προθυμότεροι τοῦ ἄλλων διατεθεῖσθαι τὸν σαβῖνον ὥρμησαν. ἐξ
ἧς μέρη νεμηθέντες δὴ τοιῶνδε στρατοπεδεύονται,
χωρίων. οἱ μὲν τὸν ἱππόδρομον διαλαβόντες, καὶ τοῦ δὲ
λοιποῦ δύο μέρη· οἱ μὲν τοῦ βορείου τοῦ ἱεροῦ πρὸς
μεσημβρίαν τεταγμένοι, οἱ δὲ τὴν ἑῴαν μοῖραν εἶχον,
μοῖρα δὲ αὐτῶν ἡ ξύστη, τὰ πρὸς δυόμενον ἥλιον εἶδε
καὶ τὸ βασίλειον ἰδού. ἐπεφάσατο δὲ τοῖς πᾶσιν αὐτοῖς δὴ
πολιορκίᾳ τοῦ ῥωμαίων ἀπαντᾶσθαι αὐτοῖς δοκοῦσι
κλισμοῖς. καὶ σαβῖνος, εἴ ἄρα τὸ τοῦ πλῆθος αὐτῶν
καὶ τὰ φρονήματα αἰδοῖ, ἐν ὀλίγῳ τὸ θανεῖν ποιουμένων ὑπὸ τῇ ἀτιμίᾳ μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς αἰτεῖ κεῖσθαι
αὐτὸ νικᾶν, ὧδε γράμμα ἦν ὡς τάχιστα ἔπεμπε χρήμματα, καὶ τὸ στρατήγιος οὐκ αὐτὸς καλεῖσθαι ἐν τῇ ὀξείᾳ
βοηθεῖν ὡς κινδυνεύει μᾶλλον τὸ ἐγκαταλειφθὲν στράτευμα φοβούμενος, ἀλλὰ τὸ μὴ εἰς μακρὰν ἐλπίζειν
κατακοπήσεσθαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς δὲ τῆς φρουρίου τὸν ὑψηλότατον τοῦ πύργων καταλαβόμενος
φασάηλον, ὃν τιμῇ τῇ πρώτου ἀδελφοῦ φασάηλου
ὠκοδομημένον τε καὶ οὕτως εἰρημένον, πολλοὺς ὑπὸ
παρθιαίων αὐτοῦ ἡγουμένης, κατέσχε τοῖς ῥωμαίοις
ἐπιούσαις τοῖς ἰουδαίοις. αὐτὸς μὲν οὖν εἰς τοὺς φίλους πολεμοῦ κατασίας, τοὺς δ' ἄλλους προαπωθήσεσθαι αὐτῆς τῆς πλεονεξίας δικαίως. πολεμοῦντων δ'
εἰς τὰς ἐξόδους τοῦ ῥωμαίων μάχη συνίσταται καρτερά.
καὶ οἱ ῥωμαῖοι πολλῶν μὲν ἔργων ἐκράτουν, οὐ μὴν
τὰ φρονήματά γε τοῖς ἰουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὄψει τοῦ
δεινοῦ πολλὰ δ' αὐτοῖς παρῳκότων. προσδιώσαντες
δ' αἰδοῖ δὴ τὰς στοὰς, αἳ περ ἦσαν τοῦ ἱεροῦ τὸν ἔξωθεν προβόλον προσεχούσας, καὶ πολλῆς μάχης γενομένης, λίθους τε ἀφίεσαν, τοῖς μὲν ἐκ χειρὸς ὑπάρχοντες. οἱ δὲ σφενδόνων, ἀθληταὶ τόξου τοιαύτης
μάχης ὄντες. καὶ οἱ τοξόται πάντες ὧδε τὰ γυμνὰ μέρη ἔβαλλον τοὺς ῥωμαίους, ὥστε τὸν ἀριστερὸν ἐξιόν),
καὶ ἐπιχειρεῖσθαι μὲν ἄπορον ὥστε τὸ ἀσίφικτον τῶν
βελῶν ἐκπλήττειν προσερχομένους ἦν), ῥᾴους δὲ κρατεῖσθαι
τοὺς πολεμίους ἔχοντες. καὶ πολὺ μὲν χρόνον ἡ μάχη
συνέστη τοιάδε οὖσα. ἔπειτα ῥωμαῖοι δεινὰς φέροντες τῶν ἀμυνόμενων πῦρ εἰσάσιν τοῖς στοαῖς, λαθόντες
ἰουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. καὶ τὸ πῦρ
εὐθὺ τε πολλὰ προσεπέμπρα, καὶ μὴ τοῦ ἐγείρειν
φλόγα δυναμένων, ἔπιπτε τῷ ὀρόφου ἡ τάχος. ἡ δὲ
ξύλωσις παρεῖχεν πᾶσιν τι καὶ κηροῦ πλέον ἐπὶ δὲ
κηρὸν χρυσὸν ἐπαλλελιμμένον δι' ὅλου ἦκεν. ἔργα τε
μεγάλα ἐκείνα καὶ ἀξιολογώτατα ἠφανίζετο. καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ στοᾶ ὅλεθρος ἔβαλε ἄφυκτος δίκτυος κατέλαβεν. οἱ μὲν γὰρ τῷ ὀρόφου καταῤῥαγέντος συγκατέφερόντο αὐτῷ. τοὺς δὲ προεσπεσόντας ἔβαλλον οἱ πολεμίοι.
πολλοὶ δ' ἀπορίᾳ τε σωτηρίας, καὶ ἐκπλήξει κακοῦ τῷ προσηκότος, οἱ μὲν εἰς τὸ πῦρ ἐσίεσαν ἑαυτούς. οἱ
δὲ καὶ τοῖς ξίφεσι χρώμενοι ἐχείρουν ἑαυτούς. ὀπόσοι δὲ εἰς τὸ κατώπιν χωρήσαντες ὁδοῦ ἀπεβεβήκεσαν ἐσώζοντο, οἱ ῥωμαῖοι πάντας ἔκτεινον γυμνούς τε ὄντας καὶ τὰ φρονήματα ἐκλελυμένους, οὐδὲν δ'
ἀπονοίας ἔχοντας τὸ ἀπόπλουν βοηθῶν δυναμένης. ἐσώθη δὲ τῷ αἰεὶ δόντων δὴ τὸ τεῖχος οὐδὲ ὁτιοῦν. καὶ ῥωμαῖοι δὲ τῷ πυρὸς ἢ παρέπεσον αὐθαίτως, ἐκράτουν δ' ἱερῶν, καθ' ἃ ἱερὰ ἦν χρήματα, καὶ διεκλάπη μὲν

πολλὰ

πολλὰ ὑπὸ τ στρατιωτ, σαβῖνος ἦ ἀφειποίσων εἰς τὸ φανερὸν τ βακόσια τάλαντα. ἰουδαίους ἦ, ἐλύπει μὲν τὸ πάθος τ φίλων οἱ ἐν τῇ ἥττονι τῇ μάχῃ, ἐλύπει ἦ καὶ τ ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ἐμὲν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τῷ χωρίῳ συνεστραμμένοι καὶ μαχιμώτατον, λύτρῳ ἐμποδὲ ἔχοντες τὸ βασίλειον, ἠπείλουν πῦρ τε ἐνιέναι αὐτῷ, & πάντας κτενεῖν, εἰ μὴ ταχὺς ἀπέλθοι, καὶ πρὸς ὀλίγον ἡσυχίαν ἄγοιεν καὶ σαβίνῳ σὺν αὐτοῖς. καὶ τ βασιλικῶν τὸ πλεῖστον ἠυτομολήκεσαν σὺν αὐτοῖς. ῥοῦφος ἦ καὶ γρᾶτος χιλίους τ μαχιμωτάτων τ ἡρώδ στρατιώτας ἔχοντες ἄνδρας τοῖς σώμασι δρασκελέοις, ῥωμαίοις προσεπίθοντο. καὶ τ μὲν ἱππικὸν ὑπὸ τῷ ῥούφῳ τεταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ προσεθήκη τῷ ῥωμαίων ἐγένετο. ἰουδαίοις δ' οὐκ ἠμέλητο ἡ πολιορκία, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μᾶλλον, καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις ἐπέλυον μὴ ἐμποδὼν ἀφ' ἧς εἶχε τὸ ἀπολαμβανόμενον χρόνου παρῶσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τὴν πάροιθεν. σαβίνῳ μὲν οὖν ἐκ τὸν ἴσον ἐπισκαφὴ μὴ τ στρατιωτῶν, πιστεύειν δ' οὐκ οἷός τε ἦν ἃ τὰ πεπραγμένα. καὶ τὸ λίαν μὲν δύσνωμον τῷ πολεμίων ἐπ' ὀφθαλμῶν τὸ καταστησομένου εἶχεν. ἅμα ἦ καὶ τὸν οὖαρον ἔξειν προσδοκῶν ὑπὲρ μυρίαις πολιορκίᾳ. ἐν τούτῳ ἦ κατὰ ἔτος μύρια θορύβων ἐχόμενα τὴν ἰουδαίαν κατελάμβανε, πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείαν ἐλπίδας κερδῶν καὶ ἰουδαίων ἕλθεσθαι τὸ πολεμεῖν ὡρμημένων. διστάζουσι μὲν τῷ ὑφ' ἡρώδ ἦ ποτε στρατευσαμένων καὶ ἤδη καταλελυκότες ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ συξάντες προσεπολέμουν τοῖς βασιλικοῖς, αἰτησαμένους αὐτοὺς ἀχαάβην τὸν ἡρώδου ἀνεψιὸν, καὶ τῷ μὲν πλείονι εἰς τὰ μετέωρα ἀνεσωμένου δ' ἐμπειρίαν τ εἰς τὰ πολεμικὰ τῷ ἀνδρῶν, ταῖς δ' δυσχωρείαις σύζοντος ὁπόσα δ' ἐνεργατὰ ἰούδας δ' ἐκ τὸν ἐζεκίου τὸν ἀρχιλῃστοῦ υἱὸς δεινὰ μέγα δ' ἐνηνθέντος, ὑφ' ἡρώδου δὲ μεγάλοις ληφθέντος πόνοις. ἦν οὖν ὁ ἰούδας θαρσεῖν τ γαλιλαίας συγκαλούμενος πλῆθος ἀνδρῶν ἐπιτηδείων βουλὴν τῷ βασιλεῖ ποιεῖν, καὶ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα αὐτόθι ἀπέκειτο, ὡπλίζε τοὺς ἀφ' ἑαυτὸν καθ' ἕνα, καὶ ἀποφέρειν χρήματα ὁπόσα καταλήφθη αὐτόθι, φοβερός τ ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ φέρων τοὺς προστυγχάνοντας, ἐπιθυμίᾳ μείζονων πραγμάτων, καὶ ζηλώσας βασιλείου τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρίᾳ, τ ὑβρίζειν προυσίᾳ, κτήσασθαι προσδοκῶν τὸ ἐντεῦθεν γέρας. ἦν ἦ καὶ σίμων δοῦλος μὲν ἡρώδου τ βασιλέως, ἄλλως ἦ ἀνὴρ εὐφυὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώμασι δεινὰ μέγα προύχων τε καὶ πεπιστευμένος. ἔξεστ ἀνδρὶ τῇ ἀκρασίᾳ τῷ πραγμάτων, δεδήμευτέ τε τὰ βασιλικὰ καὶ τινος πλήθους συξάντος καὶ αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγραφεὶς μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἰ ἄξιος ἐλπίσας παρ' ὀλίγον ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον πίμπρησιν δ' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκαταλελειμμένα, πολλαί τε καὶ ἄλλαι τῷ βασιλικῶν οἰκήσεων, πολλαχοῦ τ χώρας πῦρ ἐνεὶς ὠφέλιζεν τοῖς ἐπιτηδείοις λείαν ἀναγαλεῖν τὰ ἐγκαταλελειμμένα δηῶσαν. ἐπέπρακτο δ' ἂν τι μεῖζον ἀεὶ αὐτῷ μὴ ταχείας δίωξις ἠμύνατο. ὁ δὲ γρᾶτος τῷ βασιλικῶν στρατιωτῶν ῥωμαίοις προσκεχωρηκὼς μὲν ἦν εἶχε δυνάμεως ὑπανιστάζει τὸν σίμωνα, καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης δεινὰ πολὺ ἠμυμένης, τό τε πολὺ τῷ πρείων ἀσυντάκτους ὄντας, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ δεινῇ μαχόμενοι διέφθαρησαν. καὶ αὐτῶν σίμων

A militum disperiit, ad Sabinum autem propalàm quadringenta talenta ex ea præda relata sunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti sunt; desideratis in ea pugna eorum amicorum plurimis, & insuper spoliato sacrario, facto tamen globo è pugnacissimis circumdederunt regiam, incensuros se eam & omnes intus occisuros minitantes, nisi quamprimum discederent: quòd si mox abirent, impunitatem Sabino vnà cum suis pollicentes: pro quibus etiam aulicorum maxima pars stabat. Rufus quoque & & Gratus, qui sub se habebant tria millia bellicosissimorum & strenuissimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum se transtulerunt: simúlque equitatus Rufo duci parebat, non mediocris sanè ad rem Romanam accessio. Interim Iudæi nihilo segniùs instabant oppugnationi, muros suffodientes cuniculis, & aduersarios hortantes vt abirent, néve diutius vindicantibus se in libertatem à maioribus acceptam obsisterent. At Sabinus libenter quidem inde abduxisset milites, sed fidem promissis habere non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam æquitatem hostium suspectam habebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam alibi per Iudæam diuersis in locis innumeri tumultus exoriebantur, vt quemque aut lucri, aut vindictæ concitabat cupiditas. Duo enim virorum millia, qui aliquando sub Herode meruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in vnum collecti bello impetebant regios, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nusquam æquo loco eos sustinere ausus vt veteranos & bellandi peritissimos, tuebatur se & sua quantum poterat asperitatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas Ezeciæ latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim vrbem Galilææ collecta circa se hominum desperatorum manu incursabat regis ditionem: & potitus eius armamentario, armatísque inde suis ad vnum omnibus, pecuniam quoque regiam in illis locis occupauit: iámque formidãdus accolis spoliabat in quoscunque incideret, aspirans ad regnum, affectánsque hoc fastigium non bonis artibus quarum imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita vbique turbatur, etiam Simon Herodis regis seruus, vir alioqui & forma & statura & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatúsque numerosis copiis, & rex consalutatus ab insana multitudine, placebat sibi præ quouis alio, auspicatus potestatem diripienda ac incendenda Hierichuntina regia: passimque crematis aliis regis palatiis, & præda concessa suæ factionis hominibus, maiora etiam ausurus videbatur, ni maturè occursum fuisset. nam Gratus regiorum militum dux, tũ Romanorũ partes fouens, suas copias contra Simonem duxit: vbi post acerrimũ conflictum trãsamnani homines incompositi, & ferociter magis quàm peritè pugnãtes deleti sunt. ipsum Simonẽ pe-

anguſtas quaſdam fauces fugientem Gratus aſſecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini appoſita palatium regium incenſum eſt à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem graſſabatur, eo quòd proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui verò externi ad caſtigandos ſeditioſos venerant, malum potius exacerbarent, graues ſuperbia ſimul & auaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus ſubnixus, ſed paſtor hactenus obſcuriſſimus, vaſto tantum corpore & manuum robore inſignis, attentauit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depaciſci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipſi grandi ſtatura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, inſtrumentum vt ipſis videbatur idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quiſque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quaſi legatos diſtributam obire iubebat prælia: ipſe diademate ornatus conſultabat de rebus agendis, quarum penes ſe ſeruabat arbitrium: durauítque diu poteſtas huius, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuiſſet exequitur: maximè in Romanos cædibus ſæuiens, & milites regios, vtriſque ex æquo infenſus: his propter licentiam qua ſub Herode vſi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exaſperabatur, imminebántque vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in conſuetudinem iam verſa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem inſidiis exceperunt: ductorémque eius Arium centurionem cum quadraginta fortiſſimis peditibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam ſpectantes ſuperueniens cum regio milite Gratus ſeruauit, relictis cæſorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore prælia per occaſionē conſerentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & ſuam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus. tandē & ipſi capti ſunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai poteſtatem redacto, vltimus qui ſupererat, fratris caſu territus, & nullam videns ſalutis ſpem reliquam, quòd eius copiæ exhauſtæ eſſent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipſe quoque Archelao ſe dedidit. ſed id aliquanto poſt factū eſt. Tunc verò Iudæa plena erat latrociniis, & vt quiſque ſeditioſorum cœtus coiuerat, paſſim reges creabantur in reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos, ipſi verò inter ſe diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterùm varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, aſſumptis duabus reliquis (nam tres in

XVI.

A φυσῆ δέ τινος φαράγγος στένοντος αὐτῷ γράτος ἐντυχὼν τὸν κεφαλὴν ἀποτέμνει. κατεφρόνθη δὲ καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ ἰορδάνη ποταμῷ ἐν ἀμαθοῦς βασίλεια ὑπὸ πινῶν συρράντων ἀνδρῶν σίμωνι ὁμοπλησίων. οὗτος πολλὴν ἀσεφείαν ἐνεπολίτευσε τῷ ἔθνει, δέ τὸ βασιλέα μὴ οἰκεῖον οὐκ ἔχ) τὸν καθέξοντα τὸ πλῆθος ἀρετῇ. τοὺς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας σωφρονισὰς τῷ μὲν συρασπάσαντο τῷ ἀνθρώπων, ὑπερκαυμα αὐτῶν δέ τε τῷ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν χρέσθαι. ἐπεὶ καὶ ἀθρόγης ἀνὴρ οὔτε προγόνων δόξαις ἀξιώματι, οὔτε ἀρετῆς οὐσίᾳ, ἢ πολὺν πλῆθει χρημάτων, πομπὼ δὲ καὶ ἀνεπιφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὤν, ἄλλως δὲ μεγαθεῖ σώματος, καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ δέ φρίπων, ἐτόλμησεν δὴ βασιλείᾳ φρονῆσαι, καὶ δέ τὸν ἡδονὴν τὸ πλέον ὑβρίσαι. καὶ θήκων οὐκ ἐν μεγάλοις πίθοις τῆς ψυχῆς τὸ δὴ τοιοῦτος δὲ ἀνάλωμα ὑγιὲς μόνον. ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ δὴ μεγάλα φρονεῖν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπιστευμένοι, φρόβλημα ἔχ) τῆς καθέξεως δ βασιλείας δοκοῦντες. λόχου τε αὐτῶν ἦρχεν ἕκαστος. συλλέγεται δὲ μεγάλη πλῆθος φρὸς αὐτούς. καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, καὶ ὑπερφρόνουν αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δ' αὐτῶν. ὁ δὲ δέδημα φρονθύμως, βουλευτηρίου τε ἦγεν δὴ τοῖς ποιητέοις, καὶ τὰ πάντα γνώμη ἀνακείμενα ἔχων τῇ αὐτῷ. διέμενέ τε δὴ πολὺ τρόδε τῇ ἀνδρὶ ἰσχύϊ, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ, καὶ ἃ φρόασιν ἐθέλοι μὴ ὑποστρεφομένῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν δῆμα φρομένοι ῥωμαίων τὸ καὶ τῷ βασιλικῶν μίσει, πολιτεύοντες ὁμοίως φρὸς ἀμφοτέρους. τούτους μὲν ὕβρει ἢ χρήσαντο δὴ τῆς ἡρῴδου ἀρχῆς, ῥωμαίοις δὲ εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν ἀδικεῖν, φρεσθόντ) δὲ τὸ χρόνου, ᾗ δὴ πλεῖον ὁμοίως ἐξηγριώθησαν. δέφθαξίς τε οὐκ ἐὼ τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ συνηθεία τὸ φονεύειν. δπεπόνθεσαν δὲ τότε καὶ ῥωμαίων λόχῳ κατὰ ἐμμασούτα, οἳ σῖτον καὶ ὅπλα τῇς στρατιᾶς ἔφερον. καὶ φρεισάντες ἄριον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον ὃς ἦγέτο τῇ τάγματος, καὶ τεσσαράκοντα τῷ φρὶ αὐτὸν, πεζῶν τοὺς κρατίστους κατηκόντιζον. οἱ δὲ λοιποὶ, δείσαντες φρὸς τὸ πάθος αὐτῶν, χράζουσιν τοῖς βασιλικοῖς, οἳ φρὶ αὐτὸν ἦσαν σπίτης αὐτοῖς γυμνένης, σώζονται τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες. καὶ πολὺ μὲν χρόνον τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχας, ῥωμαίοις τε παρελίπησαν οὐκ εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος ἐκάκωσαν δῆμα. χειροῦνται δ' οὐδ' χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν χράτῳ συμβαλὼν, ὁ δὲ πτολεμαίῳ. καὶ τὸν πρεσβύτατον ἀρχελάου λαβόντες, ὁ τελευταῖος πάθει τε τῷ ἐκείνου λελυπημένος, καὶ ἄτοξον δὴ πλέον ὀρῶν τὸν σωτηρίαν ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ φιλωθὴς τῆς δυνάμεως, δὴ δέξιάς καὶ πίστ ἢ θάνε ἀρχελάῳ φρόδοσιν αὐτόν. καὶ τάδε μὲν ὕστερον γίνεται. λῃστείων δ ἰσχὺς ἔμπλεως ἦν, ᾗ ὡς ἂν φρότυχοιεν πνὶ οἱ συρασπάσαντες αὐτῷ, βασιλεῖ φροῖτ

B

C

D

E

F

G

τάλμος ἐπ' ὀλίθρῳ τῷ κοινοῦ ἐπίγετο, ὀλίγα μὲν καὶ ἐφ' ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηροὶ καθιστάμενοι, τὸ δὲ ὁμοφύλου φόνου μίσους ἐμποιοῦντες. ἔαρος δ, ἐπὶ δὲ τὸ πρῶτον πανθάνεται τὰ πρωτοστάμβρα, στασίνου χράψαντος φρὸς αὐτὸν, δίσας φρὸ τοῦ τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ ἰπαλαβών, ξία γὸ δὴ

συείας

συρίας τὰ πάντα ἰλῆ, καὶ ἵππους ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσα
ὅπλα φέρειν ἢ βασιλεῖς ἢ τοὺς τετράρχας τότε
παρεῖχον, ἐπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ τότε πολιορ-
κουμένοις. ἔρρτο γὰρ πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι,
ὁπόσοι προεξεπέμποντο. ἐδίδασι τε αὐτῷ καὶ βηρύ-
τιοι ἰδίᾳ αὐτῷ τὴν πόλιν ὅπλα φέρουσι πεντακοσίους
καὶ χιλίους. πέμπει δὲ καὶ ἀρέτας ὁ πετραῖος ἔχθει
τε τοῦ Ἡρῴδου φιλίαν τὴν ῥωμαίων κτώμενος συμ-
μαχίαν οὐκ ὀλίγην, χωρεῖ πᾶσι τοῖς ἱππεῦσι καὶ πεζοῖς.
ἐπεὶ δὲ ἐν Πτολεμαΐδι τῆς δυνάμεως, μέρος τι
παύτης τοῦ υἱοῦ ὡδάδου, καὶ συγγενεῖ τῷ αὐτοῦ φίλων, χιλι-
λίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἳ ἐλθόντες εἰς Πτολεμαΐδα ἐ-
χόμενοι κατοικοῦσιν. ὃς ἐμβαλὼν τοῖς τε αἰτησαμένοις
εἰς μάχην ξύνται, καὶ σεσφάκει ἱκανούς, τοὺς
μὲν οἰκήτορας διαφθείρας, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν.
αὐτὸς δὲ οὔαρος διὰ σωμβρείας τοῦ παντὸς στρατοῦ
προεσσιὼν, τῆς μὲν πόλεως ἀπέσχε διὰ τὸ αὐτίκλητον
ὅπλα τοῖς νεωτερίσμοις ἔνδ. στρατοπεδεύσας δέ τινι κώ-
μῃ Πτολεμαΐδι κτήματι, ἄρεως ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ ἄρα-
βες μίσει τοῦ Ἡρῴδου ἐμπίμπρασιν αὐτῷ, ἐχθρὸς
καὶ προὶς φίλους τοὺς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ προϊ-
όντες σαμφὰ κώμην ἑτέραν διήρπασάν τε οἱ ἄραβες,
καὶ ἔκαυσαν πάνυ ἐρυμνὴν οὖσαν καὶ ὀχυρόν. ἐν δὲ τῇ
προόδῳ, οὐδὲν αὐτοὺς διέφυγεν, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φό-
νου τὰ πάντα μεστὰ ἰλῆ. πίμπρανται δὲ καὶ ἐμμαοῦς,
οὐκέτι κεκλεισμένος ἐπ' ἐκείνοις τῷ πολεμικόν,
προκληφθεῖσα ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐντεῦθεν δὲ καὶ
ἱεροσολύμοις ἤδη συνῆπτε, καὶ ἰουδαίων οἱ μὲν πολιορ-
κίαν τὸ τάγματος τοῦδε στρατοπεδεύοντος ἐνόμι-
ζον τῆς προόδου τῷ στρατεύματι οὐκ ἐπομείναντες
φυγεῖν ἠμύνοντο τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δὲ
ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἰουδαῖοι δῆλοι ἦσαν ἐπὶ ἑορτῇ
ἐσκαλουμένους ἀπολύοντο τὰς αἰτίας, ὡς τὸν συνόδου
τὸ πλῆθος ἐπὶ τὴν ἑορτὴν ἡμουμένης, ἢ ὑπὸ πολέμου μη-
δαμοῦ γεγόμη τῇ αὐτῶν, τάλλη ὑπὸ ἐπηλύδων, συμ-
φυόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκηθέντες ῥωμαίοις μᾶλ-
λον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες. προσαπῆν πέμψασι
δὲ τοῦ οὐάρου, ἰέσσηπός τε αὖ ὁ ἱεροσύλου βασιλέως,
γράτος τε καὶ ῥοῦφος τοὺς ὑπ' αὐτοῖς τῷ στρατοπέδῳ ἄ-
γοντες, καὶ τῷ ῥωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. σαβῖνος
δὲ οὐκ ἀφίκετο οὐάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς
πόλεως ὅπλα δειλίασις. οὔαρος ὢν κατὰ τὸν χρόνον πέμ-
ψας τὸ στρατοῦ μέρος, ἐπιζητεῖ τοὺς αἰτίους τῆς ἀπο-
στάσεως. καὶ σημαινομένων, οὓς μὲν ἀπόλασεν ὡς αἰτιω-
τάτους, εἰσὶ δ' οὓς ἀφῆκεν. ἐλήφθησαν δὲ οἱ ἐξ αὐτῶν τὴν
αἰτίαν σαυρωθέντες διχίλιοι. μετὰ δὲ τοῦτο τὴν ἰδίᾳ αὐτοῦ
στρατιὰν ἀπὸ πέμπεται, χρήσομον μὲν ἐρῶν ἐπ' οὐδε-
μιᾶς οὔσαν τοῖς πράγμασι. πολλὰ γὰρ ἠτάκτησε
αὐτοῖς καὶ παρήκουσε τοῦ δεήματος, καὶ ὧν ἠξίου
οὔαρος, ἐφέσει παρδῶν ἃ ἐκ τοῦ καπουργεῖν ἀδειγέ-
νοντο αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ μυρίους ἰουδαίους συνεσηκέ-
ναι πιθανόμενος, ἀπέστελλε εἰς κατάληψιν αὐτοῦ.
οἱ δὲ οὐκ ἦλθον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς
χρόνῳ τῇ ἀγάθει συνιδόντες. καὶ ὕστερον τοῦ πλήθους συλ-
λαβόντος τὰς αἰτίας τοὺς ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅπλα κρίσεως
ὁπόσοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτοῦ. κρίσας δὲ τοὺς μὲν αὐτοῦ πολλοὺς ἀφῆκεν, ὁπόσοι τὸ συνηθεῖς ὄντες ῥᾴδιοι, συνε-
στράτευσαν αὐτοῖς, τοὺς δὲ ἐπόλεσεν μόνους, οἳ μηδὲν φρονήσαντες τοῦ δικαίου καὶ τοῦ οἰκείου ἐς ἔριδον.

A vniuersum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisque regum ac tetrarcharum properabat in Iudæam vt obsessis succurreret; iussis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam vrbem prætereundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Areras quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruam manum misit tam peditum quàm equitum. postquam autem apud Ptolemaida in
B vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sepphorim cepit: & venditis sub hasta incolis, vrbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, à ciuitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem à seditiosorum contagio: castra autem posuit
C in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque eius infensi. inde progressi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, móxque incendunt, quamuis munitissimum. quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari iussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cùm ap-
D propinquarent Hierosolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum territi diffugerunt, oppugnatione quam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Iudæi grauiter à Varo increpati, excusationem afferebant; populum quidem propter festum confluxisse; bellum verò non ex sua sententia, sed ex conuenarum audacia suspectum: & se adeò non oppugnasse Romanos, vt potius vnà cum il-
E lis oppugnati fuerint. & iam antè obuiam ei processerant Iosephus Herodis regis nepos Gratúsque ac Rufus cum militibus, & Romani qui obsidionem tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non venit, sed subducens se clàm ex vrbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios vt fontes puniit, nonnullos dimisit incolumes: actique sunt in cru-
F ces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius non erat vsus amplius; quique contra eius voluntatem lucri studio multa maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudæorum in vnum confluxisse; properauit vt eos deprehenderet. illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autem data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eo-
G rum misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iustitiæ respectu à nefariis armis abstinuerint.

XVII. Itaque Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio reuersus est Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudæorum legatio, postulans vt eis liceat suis legibus viuere: erántque legati quinquaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quàm octo millia. cúmque Cæsar conuocasset in ædem Apollinis magno sumptu à se extructam cõcilium amicorum & primariorum ciuium, venerunt eò legati, prosequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neq; ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari grauabantur, quòd puderet eos coram Cæsare aduersari homini tam propinqua coniuncto necessitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, vt fratris aduocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Iudæi potestatem viuendi suis legibus, fore vt diuiso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse vlterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus vsum ad subiectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quàm multis vitam ademisset, cùm lõgè deterior fuerit conditio superstitum, quos non modò perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. itaque vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisséque gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cùm annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse auiditatem amicorum eius & aulicorum, atque etiam seruorum qui huiusmodi exigendis præessent, vt hoc pacto iniurioſam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quàm paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quàm si sæuissimæ bestiæ in eos commissum fuisset imperium. Itaque cùm multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis studiis regem consalutatum, quòd ita putarent, fieri nõ posse, quin quicũq; tãdẽ Herodi succederet, moderatiùs multò tractaret subditos: & in eius gratiam patrem honoratum

A ἔαεος μὲν δὴ ταῦτα κατασησάμενος, καὶ φρουρὰν ἱκανὴν καταλιπὼν τάγμα, ἐπ' αὐτοκράτορος ἀπῄει. ἀφικομένῳ δὲ αὐτῷ ῥώμης ἕτερον φάσμα ἐφύοντο αὐξαί τε καὶ τοιαύτας αἰτίας. ἀφίκετο εἰς τὴν ῥώμην πρεσβεία Ἰουδαίων ἀπὸ τοῦ ἔθνους αὐτῶν τῷ ἔθνει ὅτι κεχωρηκότος αὐτοῖς ἀπὸ τῶν πατρίων αὐτονομίας. καὶ ἦσαν οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀποσταλέντες ὑπὲρ τοῦ ἔθνους πεντήκοντα, συνίστατο δὲ αὐτοῖς τὸ ὅτι ῥώμης

B Ἰουδαίων ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους. καίσαρος τε συνέδριον φίλων τε τῶν αὐτοῦ, καὶ ῥωμαίων τῶν πρώτων συναγαγόντος ἐν ἱερῷ ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυμένῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μετὰ τοῦ πλήθους τῶν αὐτόθι Ἰουδαίων ἀφικνοῦνται, ἀρχέλαος δὲ μετὰ τῶν φίλων, ὁπόσοι γε συγγενεῖς ἦσαν τοῦ βασιλέως, ἀρχελάῳ μὲν συντεταχθαι δοξᾷ μῖσος, τὸ πρὸς αὐτὸν ὕστερον, τοῖς δὲ πρέσβεσιν ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτοῦ δ' ἦν ἡγεῖτο, ἐν αἰσχύνῃ τῆς αὐτοῦ οἰόμενοι γίνεσθαι. καίσαρι κατ' ἀνδρὸς οἰκείου

C τοιάδε πρόφασις προσῆν. παρῆν δὲ ἤδη καὶ φίλιππος ἀπὸ συρίας, ἐξορμήσαντος αὐτοῦ ἀφ', τὸ μὲν κεφάλαιον, ὅτι σωτηρία τἀδελφῷ, παίων γὰρ δόνῳ ἄφαρ αὐτῷ. γνωμῴης δὲ βασιλείας μεταπέσοιεν, καὶ τάδε ὑποπτεύειν οὐδενός, νέμησιν αὐτῆς γνώσεσθαι δοκᾶ τὸ πολλοὺς εἶναι τοὺς αὐτονομίας γλιχομένους, οὐχ ὑστεριεῖν τῶν κατ' αὐτὸν μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθαι. λόγου δὲ τοῖς Ἰουδαίων πρέσβεσι δοθέντος, οἱ ὅτι καταλύσοι τὴν βασι-

D λείας ἤλπιζον λέγειν, ὅτι κατηγορίᾳ τῆς κρόδου παρανομιῶν ἔρχονται. βασιλέα μὲν ὀνόματι διαφαίνοντες, τὸν δὲ ἐν τῷ τυραννίσιν ἑκάστῳ τὸ αὐθέκαστον ἀναδέξασθαι μᾶλλον εἰς αὐτὸν ἐπ' ἐλέθρῳ τῶν Ἰουδαίων συνθέντα χρῆσθαι τὰ πολλὰ καὶ φύσει τῇ αὐτοῦ προσκαινοργεῖν καὶ ἀπαλλαγμένον. πολλῶν γὰρ ὄντων οἱ ὀλέθριοι διαλάθοιεν, οὐχ ἱστορήσαντι πρότερον πολλῷ δυσχερέσεις τὰ πάθη ἐκείνων τοῖς ζῶσιν εἶναι. οὐ μόνον δὲ ὀφθῆναι καὶ διανοίᾳ ἐπ' αὐτοῖς αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὧν τῆς οὐσίας πόλεμον

E μὲν τοῖς μὲν πρωτοκλίσιας, καὶ ὑπὸ ἀλλοφύλων οἰκουμένας κοσμοῦντα μὴ παύσασθαι καταλύσει τε καὶ ἀφανισμῷ τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ κατωκημένων. πενίας δὲ ὑπόπτου τὸ ἔθνος αἰσθησόμενον, σὺν ὀλίγοις δὲ δαίμονι παρῆλθόντα, τῶν τε δυνατῶν ὁπότε κτείνοιεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλόγοις αἰτίαις ταῖς οὐσίας ἀποφερόμενον, καὶ οἷς συγχωρήσοι τῆς ἄδου τῆς ζωῆς, φίλοισιν χρημάτων κατα-

F δικάζοντα. καὶ χωρεῖς μὲν φορεῖσθαι φόρους ὑπὲρ ἁλλομένους ἑκάστοις τοῦ ἐπ' ἔτους, χωρεῖς δὲ δι' ὑποψίας εἶναι τῶν καταβολὰς αὐτῶν τε καὶ οἰκείοις καὶ φίλοις, καὶ τῶν δούλων, οἳ ἐπ' ἐκποδὼν τῆς φόρων ἀξιοῦσιν, ὑπὲρ τοῦ μὴ εἶναι κτῆσιν τῶν αὐθεσίσου, μηδὲ ὅπως μηδὲ ἀργυρίων διδομένων. παρθένων μέντοι φθορὰς, καὶ γυναικῶν ἁρπαγὰς, ὁπόσας ὅτι παρανίκα καὶ ἀπανθρωπίαι δρωμένας, σιγᾶν, ὑπὲρ τοῦ, ἡδονὴν ἴσην εἶναι τοῖς πεπονθόσι, τὸ μὴ γεγονέναι, τῶν ἐν τῷ αἰκίσασθαι αὐτὰ εἶναι. τοσόνδε κρόδου

G δοῦ ἐπεισάγεσθαι τὸν ὕβριν αὐτοῖς, ὁπόσον οὐκ αἰθησίου αἰθεσθῶν ὑπισχνῶν δυνάμενος αὐτῷ ὑπερχομένης. πολλῶν γοῦν αἰσχίστων ὑπαλαβοῦσῶν τὸ ἔθνος, οὐδεμίαν ἱστορῆσαι πώποτε τοιάδε δυσχέρειαν ὑπελθοῦσαν αὐτῷ, ὑπὲρ δ' ἐγκλημα κακώσεως, διὰ αὐτὸ κρόδης ἐπιτίθει τὸ ἔθνος. καὶ διὰ ταῦτ' εἰκότως αὖ γενέσθαι τὸ ἀσμένως ἀρχέλαον βασιλέα προσιέσθαι, οἱονεὶ

μένους πάντα ὑπηκοῦν τῷ ὅτι βασιλέα ἐσόμενον κρόδου μεγιστῆνα φανεῖσθαι, καὶ τὸν τε πατέρα σωζολοφύεσθαι

φύεσθαι αὐτοῦ διεσπάσθαι, εἰ μὴ ξὺν τῷ χαίρειν ἀπηλλάχθαι, καὶ τὰ ἀλλὰ οἰκήσεσθαι. τὸν δὲ δίκαια μὴ οὐχ ἡσθῆναι γήσιον πεύσεσθαι ὑός, οὐδὲν ἐκ παρέργου, ἀλλ' ἐκ τῆς ὀξέως ἐπάξειν αὐτῷ τὴν ἔνοιαν τῆς διαθέσεως αὐτοῦ, καὶ ταῦτα μηδέπω τέλεον κεκυρωμένου ἡγεμονίαν, δεῖ τὸ δὴ καίσαρι δοῦναι, μὴ μὲν τῷ ἐξουσίαν εἶναι. καὶ ταῦτα δόγμα τῆς εἰς αὖθις ἀρετῆς πίστιν τοῖς ἀρχομένοις μεγίστην, καὶ δύναμιν, ἣ χρήσαιτο ἂν πρὸς αὐτούς, δοὺς ἐν ἀρχαίοις δυσὶ διαθέσεως ἐπιδείξεως, δὴ τε τοῖς πολίταις, καὶ τῷ διαφέροντι χιλιάδων ὁμοφύλων αἱρεθεὶς σφαγὰς ἐν τῷ τε μένειν πεπαυμένους. πῶς οὐκ ἂν ἤδη δικαίως μίσει χρήσασθαι κατ' αὐτῶν, πρὸς τῇ λοιπῇ ὠμότητι, καὶ ἔγκλημα τῆς ἀπιστίας καὶ ἀπιθανίας δὴ τῇ ἀρχῇ προσφερόμενον; ἵν' ᾖ κεφάλαιον αὐτοῖς τῆς ἀξιώσεως, βασιλείας καὶ τοιαύτης ἀρχῶν ἀπηλλάχθαι, προσθήκην ᾖ συρίας γεγενότας, ὑποπτεύσασθαι τοῖς ἐκείσε πεμπομένοις στρατηγοῖς. φανεροῦσθαι γὰρ ὄντας εἴτε ἀληθῶς στασιώδεις εἶναι καὶ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ προσκαμένους. εἴτε δ' ὑπακοῦσαι μᾶλλον τυχόντας οὐ δυνήσεσθαι αὐτοῖς. τοιαῦτα ᾖ τῶν Ἰουδαίων εἰρηκότων, νικόλαος λύσιν τε βασιλεῖς ἀπηλλάσσειν τῆς ἐγκλήματος, προσθήκην μὲν, δίκαια τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον τυχεῖν ἀκατηγόρητον. καὶ γὰρ δεῖν τοὺς ἐγκλήσεις ἔχοντας δικαίους μᾶλλον, καὶ ὧδε ζῶντος πωρίαν λαβεῖν δυναμένους, δικαίως νεκρῷ κατηγορίαν συνιστάναι. τὰ ᾖ ὑπ' ἀρχελάου προσβεβλημένα ὕβρει τῇ ἐκείνου αὐτοῖς. οἱ δὲ ἐναντίοι προσγεγράφθαι τοὺς νόμους, καὶ σφαγὰς ἄρξαντες τῆς κωλύειν ὑβρίζοντας προμηθουμένους, ἀμείνους γνωμῆς ἐγκαλεῖν. ἐπικαλεῖν ᾖ παντελῶς ἀπειθείας αὐτοῖς, καὶ τῷ στασιάζειν ἀσθενεῖ ἀπαδὲ δυσὶ φ πίστεως δίκη ἐ νόμος, ὑπὸ τῷ θέλειν τὰ πάντα νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν νικόλαῳ.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ως καῖσαρ ταῖς ἡρώδου διέθηκε διαίαις ἐποίησεν, φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὸν διάδοχον.

ΚΑῖσαρ ᾖ ἀκούσας διέλυε μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων ᾖ ἡμερῶν ὕστερον ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀποφαίνει, τοῖς ᾖ ἡμίσεσι τῆς χώρας ἧπερ ἡρώδης ὑπετέλει ἐθνάρχην καθίστη, τιμήσας ἀξιώματι βασιλείας ὑπερχούσῃ ἐπὶ τῷ εἰς αὐτὸν ἀρετῶν προσφέρειν. τῷ δὲ ἑτέρων ἡμίσειαν, τέτραρχας διχῇ, δυοῖν ἡρώδου παισὶν ἑτέροις παριδίδου, φιλίππῳ καὶ αντίπα τῷ πρὸς ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι πρὸ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ τούτῳ μὲν ἥ τε τραχὼν, καὶ τὸ γαλιλαῖον ὑπετέλει, φορεῖται δὲ, τάλαντα ἑκατὸν τὸ ἐνιαύσιον. βαταναία δὲ σὺν τετραχωνίτιδι, καὶ αὐρανίτις σὺν τινι μέρει οἴκου τοῦ ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερεν. τὰ ᾖ ἀρχελάῳ συντελούμενα, ἰδουμαία, τότε σαμάρεια καὶ. τετάρτου μέρους οὖ τοι τῷ φόρου προσηλίκιωτο, καίσαρος αὐτοῖς κούφισιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναπορεῖσθαι τῇ λοιπῇ πληθύϊ. καὶ ἦσαν πόλεις αἱ ἀρχελάῳ ὑπετέλουν, στράτωνός τε πύργος, καὶ σεβαστὴ σὺν ἰόππῃ καὶ ἱερουσολύμοις. γάζα γὰρ καὶ γάδαρα καὶ ἵππος, ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις. ἀπορρήξας αὐτοὺς τῆς ἄκρας ἕως συρίας προσθήκην ποιεῖ. προσῆσαν δὲ ἀρχελάῳ φόροι χρημάτων τὸ κατ' ἐνιαυτὸν, ἐκ τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ ἧς παρέλαβεν ἀρχῆς. καὶ τάδε μὲν τοῖς ἡρώδου υἱοῖς τῆς παρεσῶν παρῶν.

A luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad cóciliandam sibi eius beneuolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit, idque priusquam confirmatus esset in potentia, cùm totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editúmque mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus ciuium
B Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vindicet? Postremò summa postulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, vtrum seditionibus delectentur, & rerum nouationi-
C bus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtrique patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui si iustam viuentis accusationem attulissent, castigationem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ verò obiiciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cùm affectassent res non con-
D cessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, aiebat eos libenter agitari seditionibus, quòd nesciant parere legibus, esseque gentem omnium peruicacissimam. Hæc Nicolaus.

Cap. XIII.

Cæsar Herodis confirmat testamentum.

E

CÆsar verò his auditis dimisit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, sed dimidia parte ditionis quę Herodis fuerat ei concessa ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quàm primùm ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat.
F Huic transamnana regio cessit cum Galilæa, & cc. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao verò Iudæa & Idumea, prætérque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eò quòd cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in
G eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Ioppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit. Dc. autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaũ. atque hoc fuit Herodis filiorũ patrimoniũ.

Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phaſaëlida, argentique ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: percipiebátque ex ſubiectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita vt teſtamento cauerat. Duæ deinde eius filiæ virgines præter relicta ſibi à patre, accepêre ex Cæſaris munificentia ducena quinquagena ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. imò totum etiam regis legatum mille quingentorum talentorum æſtimatione ceſſit ipſius filiis, paucis aliquot vaſis ſibi retentis, non tam ob precium charis, quàm ob amici memoriam.

σαλώμη ἡ θεὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν ταῖς διαθήκαις ἔπεμψε, ἰαμνία δὲ καὶ ἄζωτον, καὶ φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίου ἐπίσημου μυριάδες πεντήκοντα, καὶ χαρὰ χαρίζεται καὶ τοῖς ἐν ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. ἦν δὲ καὶ ταύτη πρόσοδος ἐκ πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα ἐνιαύσιος, καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος ἦν ἐν τῇ ἀρχελάου ἀρχῇ. κομίζονται δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῆς βασιλέως συγγενεῖς ὁπόσα αἱ διαθῆκαι διηγορεύουσι. δυσὶ δὲ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις χρεὼν ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, καῖσαρ ἑκατέρᾳ δωρεαὶ ἐπετέθη μυριάδων ἀνὰ πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου ἐπισήμου, καὶ συνῴκησαν αὐτὰς τοῖς φερώρου υἱοῖς. χαρίζεται δὲ καὶ ὁπόσα αὐτῷ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τοῦ βασιλέως, ὀλίγα τῶν σκευῶν ὑπεξελόμενος, οὐχ οὕτω μεγάλης ὡς μνήμης τοῦ βασιλέως αὐτῷ κεχαρισμένα.

CAP. XIIII.

De Pſeudalexandro.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ψευδαλεξάνδρου.

XVIII. HIs ita ordinatis per Cæſarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium quotquot vtrunque viderant oculis: atque hac via graſſari cœpit ad regium faſtigium. itaque aſcito tribuli quodam fraudis ſocio, qui totius regiæ rerum gnarus, alioquin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illum Herodis filium, morti ſubtractum cuiuſdam beneficio, cui demandarum ſit eius interficiendi negotium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicariis, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, aliis quoque non deſinebat fucum facere: cúmque Cretam appuliſſet, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem perſuaſit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum inſulam vbi magnam pecuniæ vim quæſiuit prætextu regiæ proſapiæ. Et iam ſperans recepturum ſe paternum principatū, remuneraturúmque beneficos, Romam propetat ſuis hoſpitibus deducentibus. cúmque adnauigaſſet Puteolos, ibi quoque à deceptis Iudæis ſimul fauore exceptus eſt, concurrentibus tanquam ad regem qui Herodi vel hoſpitij iure coniuncti, vel aliquo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum auida, præſertim conciliante formæ ſimilitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, perſuaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, ídque aliis non dubitabant aſſeuerare iureiurādo interpoſito. Quod poſtquam Romam perlatum eſt, vniuerſa Iudæorum illic agentium multitudo profecta eſt obuiam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluentéque certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationib. vt fieri ſolet in re præter ſpē incolumi.

Τούτων δὲ ταύτῃ διατεταγμένων ὑπὸ καίσαρος, νεανίας ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὅθεν δὲ τῶν σιδωνίων πόλεως ἀπατεθεραμμένος ὥδε πού τῇ ῥωμαϊκῶν ἀπελεύθερον, εἰσῴκησεν αὐτὸν εἰς τὸν ἠρῴδου συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἡ θεὸς ἀλέξανδρον αὐτῷ τὸν ἀπηρημένον υἱὸν ἠρῴδου ἐμπρυτρεῖτο ὥδε τοῖς θεωροῦσι. καὶ τοῦτο παῤῥησίᾳ ἦν αὐτῷ εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι τῆς ἡλικίας. καὶ ὁμοσθενῆ παρεκελεύων ὁμόφυλον ἄνδρα, ἔμπειρον δὲ τῷ ἀμφὶ τὸ βασίλειον, πονηρὸν δὲ ἄλλως, καὶ τἄλλα μεγάλα θεάματα φύσιν ἔχοντα, ἢ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ γνώμενον, ἀπέφαινεν αὐτὸν ἀλέξανδρον, ἢ ἠρῴδου παῖδα ὄντα διακεκλεισμένον ὑπό τινος τῶν ἀπολεῖν αὐτὸν ἐσταλμένων. κτείναντα γὰρ εὐθέως οἱ ἀπατήσειν ἔμελλον τοὺς θεωροῦντας, αὐτήν τε θεὶ ποιῆσαι καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον. καὶ τούτοις αὐτός τε ἀνεπλέετο, καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας οὐκ ἀπόλλακτο ἀπατᾶν, ἀλλὰ κρήτην θεσσαλοῦ ἰουδαίων ὁπόσους εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων ἀπορηθεὶς δόσει τῇ ἐκείνου, ὅθεν μήλου δῆρες. πολὺ δὲ ἐντεῦθεν ὁπόσα αὐτῷ θεσσαλοῦ χρήματα, θεσφάσει τῆς βασιλικῆς συγγενείας, καὶ ἐλπίδι τοῦ ἀπολαβεῖν τὴν πάτριον ἀρχήν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς ἀνέλπιστας, ὅθεν ῥώμης ἠπείγετο, ὥδε ἀπομπὴ τῷ ἰδιοξένων. καὶ δικαιαρχίᾳ θεσσαλοῦ ἐπὶ τύχῃ τοὺς τῆδε ἰουδαίους ἀφ' ὁμοίας ἀπάτης θεσσαλεύσθαι. θεσπεσίαν τε ὥσπερ βασιλεῖ οἵτε ἄλλοι, καὶ ὁπόσοις ξενία θεὸς ἠρώδη, καὶ δύναμις ἦν. ἄπορον δὲ ἦν, τῷ ἀνθρώπων τὸ ἡδυπὲς ἀνέχθμενον τοὺς λόγους συνὼ τῷ φερεγύῳ τῆς μορφῆς. καὶ γὰρ τοῖς πάνυ ὁμιλητικοῖς ἀλέξανδρῳ, πολὺ τὸ πιστὸν ἐπέθει τῷ μὴ οὐχ ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς εἶ, καὶ θεὸς τοὺς πλησίον καὶ ὤμυσαν. ὡς τε καὶ θεοπελθόντος εἰς τὴν ῥώμην λόγου θεὶ αὐτῷ, πᾶν τὸ τῆδε ἰουδαίων πλῆθος ὑπαντιάζοντας ἐξέπεσαν, τῷ ὥδε δόξαι τὴν σωτηρίαν θειάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάρμα πιεύμωροι ἀγὰ τὸ μιξοβάρβαρον αὐτοῦ γένος ὁπότ' χωρίον καὶ τὸ ξενοπρεπὲς διαφορεύμενος. καὶ πᾶν βασίλειον θεὶ αὐτῷ χῆμα ἦν αἰαλάμασι τῷ ἰδιοξένων, μεγάλαι τε θεισάσεις ἐγίνοντο τὴν πλῆθος, ὅθεν δὲ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἐπὶ τὸν ἀνάκρισιν ἀχθεὶς, καὶ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς οὕτω παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι συντυχάντα οὐδὲν ὅτι οὐκ ἐθεράσατο.

καίσαρι

καίσαρι δὲ ὡς ἀφίκετο ἀγγελία περὶ αὐτοῦ, ἠπίστει μὲν δὴ τὸ μὴ αὐ ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι ἡγούμενον ἐν τοιούτῳ πράγματι μεγάλα αἰτήσειν αὐτόν. ἐδόκει δὲ τῇ ἐλπίδι κέλσαντα τῷ αὐτοῦ τινὰ ἐξηλευθέρων ὁμιλητικὸν τοῖς μειρακίοις, πέμψαι καλέσοντα ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτοῦ τὸν ἀλίξ ανδρον. ὁ δ' αὖ ἦλθε μὲν ἐδίν τι βιτίων δὴ τῇ χείρι φέρων πολλὰ ἀνηρόμενος. ἐπεὶ μὲν καίσαρ ἐνέπαιζεν. ἀλλ' ἐπεὶ μὲν ἐφράσθη ἐπὶ μὲν ὡς τὸ ἀπατῆσαι τοὺς σοφοὺς ἐπιλογίζεσθαι δυνάμενος. αὐτουργίᾳ τε γὰρ ἐπεξήρητο ὁ ψευδαλέξανδρος, καὶ ὡς ἐπὶ τοῦτο ῥοδαίῳ τῷ σώματος ἕξει ἔφυ καὶ ἡλικιώτερον σωφρονοῦντος, ἐδόκει τὰ εὐπατρίδια πρὸς δὴ τοῦτο ἐπιτηδειότερον ἐξεδεδυκέναι τὸ σῶμα. θαυμάζεσθαι δ' ἐν συμπεπλασμένον δὴ ψευδολογίᾳ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ, καὶ λόγων τολμηρῶν συλλογίσεσιν, ἐξητάζετο εἰ ἀριστοβούλῳ τε καὶ γενόμενοι συνεκλαπέντος αὐτῷ, εἰ δὲ μὴ αἰτίαν ἐπιφερόμενος μεταποιούμενος τῆς ἀδείας, ἧς ἀφεθῆναι τυγχάνει τοὺς ὑπὸ γενομένους. φασὶ μὲν γὰρ δὴ τινας τῆς κυπρίων καταλιφθῆναι, κινδύνων ὑφορᾶσθαι τῷ κῦ θαλάσσαν, εἰ δὲ αὐτῷ συμβαίη τὸ δ' ἐνὸν μὴ παντελὲς ἐξαλείφειν τὸ μαριάμμης γένος, ἀλλὰ εἶναι ἀριστόβουλος μόνος τοὺς ἐπιβεβουλευκότας. τοιαῦτα διϊσχυριζομένου, καὶ συνεστῶτος αὐτῷ τὴν μηχανοποιΐαν τῆς ἀπάτης, καίσαρ καταμόνας ἀπολαβὼν τὸ μειράκιον, ἀλλά σοι μυθὸς εἶπε φοβερώτερος ἢ μὴ καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπάτη χρησαμένου τὸ ἐμὲ ἀπολεμόμενον τῆς σωτηρίας, φαθὶ δή μοι αὐτὸν ἢ ὃς ὢν τυγχάνεις, καὶ ὅς σε τοιάδε ἐξεπόλμησε δεινοεῖδος. μείζων γὰρ τὸ ἐπιβεβουλευμένου κακίας ἢ ἐγκεχείρηκας, χρόνων ὢν γενοῦς τυγχάνεις. καὶ δὴ, εἰ γὰρ ἐμὲ ἄλλος ἀπεστὴν, φράζε πρὸς τὸν καίσαρα τὸ ἐπιβούλευμα, ὅντι τρόπῳ, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχάνοι συγκεκρότηται. καὶ ὁ καίσαρ τὸν μὲν ψευδαλέξανδρον, εἰ γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τὴν πρὸς αὐτὸν, δράσειεν ἐφ' ὧν αὐτεργάσαιτο τῷ σώματι, ἐρίσαντα ἐν τοῖς νεύτατα καταλέξαι. τὸν δὲ αἰκισάμενον κτείνει. καταδῆναι δὲ πρὸ μηλόσους ὁπόσα ἐπέλευσε εἰς τὸν ψευδαλέξανδρον ἐξανευρεῖν ἐπαλαιστέναι. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν ψευδαλέξανδρον τοιαῦτα συνεπάντα, ἅπερ ἀκριβῆ ἦν.

A Id vbi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd sciret Herodem non facilè potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum vnum è suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illò mittit, iussum vt Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo aliis sagaciot. Non tamen imponi potuit Cæsari, quòd non tanta esset similitudo vt etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene natis & educatis contingere, quòd ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam igitur animaduertit conspirasse in mendacia præceptorem atque discipulum, & ex composito loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul erepto Aristobulo, aùt cúrnam ille non venisset, vt vnà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum reposceret: Responsum est in Cypro eum mansisse, metu periculorum quibus mare nauigantes expositi sunt: vt si quid ipsis contigisset durius non omnino Mariamnes genus intercideret, sed superesset saltem Aristobulus. Hæc illo asseuerante, simúlque conciente autore huius fabulæ, Cæsar seducto adolescente: Tibi, inquit, si non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quisnam sis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neque enim istius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cùm non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, vt pollicita seruasset, in remigum ordinem allegit, quòd esset valido corpore: doctorem verò eius affecit supplicio. cæterùm Meliis abundè magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atque ita cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus.

B

C

D

E

Κεφάλαιον ιε'.

Ως ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βιέννα.

Cap. XV.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

Ἀρχέλαος δὲ τοῦ ἐθνάρχου ἐπὶ ἑπτὰ ἔτεσι γενόμενος, ἐπὶ τοῦ εἰς ἰουδαίους ἀφικνεῖται, ἰωάζαρον τὸν βοηθοῦ ἀρχιερέως τοῦ ἀρχεμασιείου, ὃν πρὸ ἐλέου συνεῖπε τοῖς σωσάντας, ἐλεάζαρον τὸν ἑαυτοῦ ἐπικαθίσταται ἀδελφόν. ἐδοκιμάσθη δὲ καὶ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις βασίλειον ἐπανορθοῦν, ἔτι τε ὑδάτων ὁπόσα παρὰ τοῦ κώμου ὀφείλει διηρῆσθαι, ἐξ ἡμισείας ἀπείρων ἐπαγαγὼν αὐτῷ ποιμένος τῇ πόλει φοινίξιν ὑπ' αὐτῷ πεπτεκόσιν. κώμου δὲ κίσσις ἡ ἀρχελαὶς ὄνομα αὐτῇ τίθεται, καὶ τὸ παρὰ τοῖς φοίνιξιν ἐπανόμενος; ἐλεαζάρου μὲν τοῦ ἀρχελάου θυγατέρα, ἀλεξάνδρα δὲ τῷ ἀδελφῷ γαμετὴν ἡγουμένῳ ἐξ ἧς καὶ τέκνα οἱ αὐτῇ, ἀπώμοσεν ὃν ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφὰς ἀγεσθαι, γαμεῖ δὲ ἐκ ὁ ἐλεάζαρος ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ἐπικατασταθέντος αὐτῷ ζαθοῦ ἐπὶ τοῦ παιδὸς. ἐδόκει δὲ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἀρχελάῳ, οἱ ἐφεστῶτες τῷ ἀδελφῷ ἀφ' ὧν ἔτι ἰουδαίοις, καὶ συμφορήσαντες μὲ φίεσθαι τοῦ ἐμέτου αὐτοῦ, καὶ τυραννίδα, κατηγορεῖσιν αὐτῷ ὅτι καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν ἐναβεβηκότα τοὺς ὅρους αὐτοῦ,

F

G

Archelaus ethnarcha in Iudæam reuersus, Ioazaro Boëthi filio pontificatum abrogat, insimulato quòd seditiosis consenserit: eámque dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit; aquarum quibus Neara vicus iuuabatur, dimidio deriuato in palmetum recèns à se in subiecto campo consitum. nouum etiam vicum conditum à se denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege vetentur fratrum vxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in viuentis locum Iesu Siæ filio. Decimò autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quàm Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæsarem, maximè cùm scirent eum contra ipsius mandatum fecisse,

à quo iuſſus fuerat ex æquo ac bono præeſſe ſubditis. Hoc audito Cæſar ira commotus acceſſit procuratorem eius Romæ agentem, & ipſum Archelaum nomine. nec dignatus quicquam ſcribere, Vade inquit, & quàm primùm illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudęam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicatáque voluntate Cæſaris, ad profectionem, hortatus eſt. Mox vbi venit, Cæſar auditis eius accuſatoribus & ipſius defenſione, miſit eum Viennam in exilium, quæ eſt vrbs Galliæ, mulctatum priùs omni pecunia. Sed priuſquam Romam euocatus eſt, amicis tale narrauit ſomnium. Viſus eſt ſibi videre decem ſpicas maturas tritico plenas à bubus abſumi: experrectúſque non contemnendam viſionem ratus, coniectores diuinos ſuper ea conſuluit. quibus diſſentientibus cùm variaret interprætatio, Simon, vir Eſſæus præfatus veniam, ait hanc viſionem Archelao ſignificare mutationem in deterius. boues enim ſignificare miſeriam, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera verſata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterùm decem illas ſpicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iámque inſtare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc ſomnium interpretatus eſt: poſt cuius viſionem quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum miſſus à Cæſare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc vt iam diximus, virgo nupſerat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiſo, iterum nupſit Iubæ regi Mauritaniæ. hoc quoq; defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale ſomnium obuerſatum eſt. Viſa ſibi eſt Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum verò expoſtulantem dicere, Confirmaſti Glaphyra vulgare illud dictum, non eſſe fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita noſtri amoris capta es ſecundarum nuptiarum deſiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, auſa es cum tertio cubare ſponſo, turpiter & impudenter ingreſſa meam familiam, & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum ſuſtinens. At ego non obliuiſcar veteris tuæ beneuolentiæ, téque liberabo ab hoc opprobrio, mihíque te meam vindicabo. hoc ſomnium cùm illa expoſuiſſet apud quaſdam familiares ſibi mulieres poſt paucos dies vita functa eſt. quod ego ideo hîc referendum putaui, quòd ſermo ſit mihi de illis regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certiſſimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens.

A ἵνα ἐπιεικῶς ἀναστρέφηται πρὸς αὐτούς. ὁ τοίνυν καῖσαρ ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων τὸν ἐπίτροπον Ἀρχελάου τὸν ἐν Ῥώμῃ πραγμάτων, Ἀρχέλαος δὲ καὶ τούτῳ ὄνομα ἦν, μετακαλέσας, γράφειν μὲν Ἀρχελάῳ ταπεινὸν ἡγεῖται. σὺ δὲ παραχρῆμα φησὶ πλέων μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπανάγειν αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὃς ἔκπλευσεν ἐκ τοῦ ὀξέως ποιησάμενος, καὶ ἀφικόμενος εἰς Ἰουδαίαν λαμβάνει τὸν Ἀρχέλαον ἐν εὐωχίᾳ ὄντα μετὰ τῶν φίλων, τήν τε διάνοιαν ἀποσημαίνει B τοῦ καίσαρος, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ καῖσαρ ἀφικομένου ἐπί τινων κατηγόρων ἀκροᾶται καὶ αὐτοῦ λέγοντος καὶ ἐκεῖνον μὲν φυγάδα ἐλαύνει, δοὺς οἰκητήριον αὐτῷ Βίενναν πόλιν τῆς Γαλατίας, τὰ δὲ χρήματα ἀπηνέγκατο. πρότερον δὲ ἢ κληθεὶς ἐπὶ Ῥώμης ἀνελθεῖν Ἀρχέλαος, ὄναρ τοιόνδε ἐκδιηγεῖται τοῖς φίλοις. θεασάμενος ἀστάχυς δέκα τὸν ἀριθμόν, πλείους πυροῦ τὴν ἰδίαν ἀκμὴν ἀπειληφότας, δόξα ἦν αὐτῷ βεβρωσκομένους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. καὶ περιεγερόμενος, C φέρειν γὰρ εἰς μέγα δόξαν ἂν τὴν ὄψιν αὐτῷ, μεταστέλλεται τοὺς μάντεις, οἷς περὶ ὀνειράτων ἦσαν αἱ ἀναστροφαί. συνδιαμένων δὲ ἑτέρων ἐφ' ἑτέροις, οὐ γὰρ εἰς ἓν ἀφικνεῖτο πᾶσιν ἀφήγησις, Σίμων ἀνὴρ γένος Ἐσσαῖος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, μεταβολὴν πραγμάτων ἔλεγεν Ἀρχελάῳ φέρειν τὴν ὄψιν οὐκ ἐπ' ἀγαθοῖς πράγμασιν, βόας μὲν γὰρ κακοπαθείας τε ἀποσαφεῖν, διὰ τὸ ἔργοις ἐπιταλαιπωρεῖν τὸ ζῶον. μεταβολὰς δὲ αὖ πραγμάτων, D διὰ τὸ τὴν γῆν, πόνῳ τῷ ἐκείνων ἀρουμένην, ἐν ταὐτῷ μένειν οὐ δύνασθαι. τοὺς δὲ ἀστάχυας δέκα ὄντας, τοσόνδε ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν ὁρίζειν. περιόδῳ γὰρ ἑνὸς παραγίνεσθαι θέρους, καὶ τὸν χρόνον ἐξήκειν Ἀρχελάῳ τῆς ἡγεμονίας. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ πρῶτον αὐτῷ ἡ ὄψις Ἀρχελάῳ συνῆλθεν, ὁ ἀνακαλούμενος Ἀρχέλαος πεμπτὸς εἰς Ἰουδαίαν ὑπὸ καίσαρος ἀφίκετο. παραπλήσια δὲ καὶ Γλαφύρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τυγχάνει, βασιλέως Ἀρχελάου θυγατρὶ οὔ- E σῃ. ἣ ὡς πρότερον εἶπον, συνῴκει παρθένον λαβὼν Ἀλέξανδρος Ἡρώδου μὲν υἱός, Ἀρχελάου δὲ ἀδελφός. ἐπεὶ δὲ συμβαίνει τὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ τοῦ πατρὸς τελευτῆσαι, Ἰόβᾳ τῷ Λιβύων βασιλεῖ γαμεῖται. μεταστάντος δὲ τοῦ Λίβυος χηρεύουσαν ἐν Καππαδοκίᾳ παρὰ τῷ πατρί, Ἀρχέλαος ἄγεται τὴν συνοικοῦσαν αὐτῷ Μαριάμμην ἐκβαλών, τοσόσδε αὐτὸν τῆς Γλαφύρας ἀνέστρεψεν ἔρως. καὶ συνοῦσα τῷ Ἀρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ θεᾶται. ἐδόκει τὸν F Ἀλέξανδρον ἐπιστάντα θεασαμένη, χαίρειν καὶ περιβάλλειν προθύμως. τὸν δὲ κατάμεμψιν τὴν αὐτῆς ποιεῖσθαι, καὶ φάναι, Γλαφύρα, συνηγορεῖς ἄρα λόγῳ, ὃς ἄπιστα ἔλεγεν εἶναι γυναῖκας, ἣ συνομολογήσασά μοι, καὶ συγκατοικισθεῖσα παρθένος, παίδων ἡμῖν γεγονότων, λήθη παρεδίδως ἔρωτας τοὺς ἐμούς, δευτέρου ἐπιθυμίᾳ γάμων. πλημμελείας δὲ σοὶ οὐδὲ οὕτως ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ τρίτον ἐτόλμησας αὐτῇ παρακατακλῖναι νυμφίον, ἀπρεπῶς καὶ ἀναισχύντως ἐπιοῦσα οἴκῳ τῷ ἐμῷ, G καὶ γάμῳ συντιθεμένη πρὸς Ἀρχέλαον, ἄνδρα μὲν σαυτῆς, ἀδελφὸν δὲ ἡμέτερον. ἀλλ' οὐκ ἔγωγε λήθην ποιήσομαι εὐνοίας τῆς σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε παντὸς τοῦ ὀνειδίζοντος, ἐμὴν ὥσπερ ἦν κατασκευασάμενος. ταῦτα διηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τῶν γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τὸν βίον. ἐγὼ δὲ οὐκ ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τῷδε τῷ λόγῳ εἶναι διὰ τὸ περὶ τῶν βασιλέων αὐτὸν συνεστηκέναι, καὶ ἄλλως ἐπὶ παράδειγμά τι φέρειν, τοῦ τε ἀμφὶ ταῖς ψυχαῖς ἀθανασίας ἐμφεροῦς, καὶ τοῦ θείου προμηθείᾳ τὰ ἀνθρώπινα περιειληφότος τῇ αὐτοῦ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν.

ὅτῳ

ὅτῳ ζ ἀπιςεῖται τὰ παιάδε, γνώμης ἀναμφιλόγου ἢ ἐμοῦ κώλυμα οὐκ ἂν γένοιτο τῷ ἐπ' ἀρετὴν αὐτῷ σπουδῇ. ἡ δ' ἀρχελάου χώρας ὑποτελοῦς προσνεμηθείσης τῇ συρίᾳ, πέμπεται κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἀνὴρ ἱππικὸς, ἀποτιμησόμενος τά τε συρίας, καὶ τὸν ἀρχελάου ἀποδωσόμενος οἶκον.

A Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione sua, & aliis non obstrepat qui talibus excitantur ad virtutis studia. Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, missus est illò à Cæsare vir consularis Quirinius, qui censum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum venderet.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἰσραὴλ ἡ ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας Ϲ ἰουδαίας, καὶ ἀπεδιδόμενος τὸν ἀρχελάου οὐσίαν. μεταπεσούσης τῆς ἰουδαίας ἐκ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. καὶ ὡς κωπώνιος ἐκ τ ἱππικοῦ τάγματος, ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας. καὶ περὶ ἰούδα τ γαλιλαίου. Κεφ. α.

Τίνες αἱρέσεις; καὶ ὁπόσαι τῶν ἰουδαίοις φιλοσόφων, καὶ τίνες οἱ νόμοι. Κεφ. β.

Ως ἡρῴδης, καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος. Κεφ. γ.

Ως πόντιος πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενεῖκαι εἰς ἱεροσόλυμα προτομὰς καίσαρος, γνοὺς δ' ὁ λαὸς, ἐστασίασε πρὸς αὐτὸν, ἄχρι ἐξεκόμισεν αὐτὰς ἀπὸ ἱεροσολύμων εἰς καισάρειαν. Κεφ. δ.

Τὰ συμβαίνοντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ πιλάτου. Κεφ. ε.

Οὐιτελλίου ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς πρόσκτησιν καίσαρ ἔγραψεν αὐτῷ ἀρταβάνην μὴ πάρθοις πεῖσαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὶν ἄρξαι δὲ πολέμου. Κεφ. ϛ.

Πόλεμος ἡρῴδου τ τετράρχου πρὸς ἀρέταν τ τῆς ἀράβων βασιλέα Ϲ ἧττα. Κεφ. ζ.

Ἀπόλλος ἀγρίππα τ βασιλέως εἰς ῥώμην πρὸς τιβέριον καίσαρα, Ϲ ὡς κατηγορηθεὶς ἐλύθη. καὶ ὅτι ζοπυρον ἐλύθη ὑπὸ γαΐου μὴ τιμὴ τιβερίου τελευτήσαντος. Κεφ. η.

Ως ἡρῴδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς ῥώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἀγρίππα, ἐχωρίσθη, καὶ ὡς τιμὴν τετραρχίας αὐτῷ ἐδωρήσατο γαΐος ἀγρίππας. Κεφ. θ.

Στάσις τῆς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων, καὶ ἑλλήνων, Ϲ πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς γαΐον. Κεφ. ι.

Ως γαΐος, πέμπει πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς συρίαν, δοὺς ἐπιστολὰς στρατηγοῦντα δύναμιν, πολεμῆσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τ ἀνδριάντα. Κεφ. ια.

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις, διὰ ἀσιναῖον καὶ ἀνίλαιον τοὺς ἀδελφοὺς. Κεφ. ιβ.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOOCTAVO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quirinius mittitur ad censendam Syriam & Iudæam, tum vt Archelai facultates in potestatem suam redigeret. ac Iudæa in formam prouinciæ redacta venit Coponius vir equestris ordinis, vt eam tanquam procurator Cæsaris administraret: vbi etiam de Iuda Galilæo. CAP. I.

Quæ & quot sectæ fuerint apud Iudæos, & quæ cuiusque dogmata. CAP. II.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ. CAP. III.

Vt populus tumultuatus sit propter clàm illatas Hierosolyma à Pontio Pilato Cæsaris imagines; quoad Cæsaream à Hierosolymis deportatæ sunt. CAP. IV.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. CAP. V.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata acceperit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet. CAP. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum superatus est. CAP. VII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus est. CAP. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cùm Romam profectus esset, accusatus ab Agrippa in exilium missus fuerit, & eius tetrarchiam Caius Agrippæ donauerit. CAP. IX.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio, & vtriusq; partis ad Caium legatio. CAP. X.

Caius in Syriam legatum mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam. CAP. XI.

Quo in statu res Iudæorum fuerint apud Babylonem, & de Asinæo & Anilæo fratribus. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSOCTAVVS.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudaam mittitur à Cesare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad cõsulatum vsque prouectus, & in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam, vt iura populis redderet, facultatésque censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmę equitum, penes quem esset totius Iudææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenseret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret. Illi verò tametsi primùm ægrè ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati pontificis Ioazari, qui Boëthi fuit filius. atque ita illius suasu sine controuersia census peractus est. Extitit tamen pòst quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Pharisæo Sadduco, solicitabat ad defectionem populos, censum nihil aliud quàm manifestum seruitutis professionem esse dictitans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re bene gesta fortunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque sibi parent fortitudinis: nec sperandum auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi quoque rebus suis consulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atque ita dici vix potest quantum hi viri totam gentem conturbauerint, dum omnia miscent cædibus & latrociniis, promiscuísque nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorum cædibus prætextu quidẽ propugnãdæ libertatis publicæ, sed re vera priuatorũ lucrorũ studio. Itaque conficiẽtibus se mutuò ciuibus,

A

Κεφάλαιον α'.

Ως κυρίνιος ἐπὶ κήνσεσι ἐπέμφθη συρίας, καὶ ἰουδαίας, καὶ ὡς κωπώνιος ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας, καὶ ὅτι ἰούδας ὁ γαλιλαίου.

ΚΥΡΗΝΙΟΣ δὲ τῇ εἰς τὸ βουλὴν συναγομένων ἀνὴρ, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς διαπεπλυκὼς, καὶ σχεδὸν παρὰ πᾶσιν ὁδὸν ὃν, ὑπατος γεγένηται, καὶ τἄλλα ἀξιώματα μέγας σὺν ὀλίγοις, δεῖ συρίας παρὼν τοῦ καίσαρος, οἰκησόμενος τὸ ἔθνος ἀπεστάλη, καὶ τιμητὴς τῆς οὐσίας γενησόμενος. κωπώνιός τε αὐτῷ συγκαταπέμπεται, τάγματος τῆς ἱππέων ἡγησόμενος, ἰουδαίων τῆ δὲ πᾶσιν ἐξουσίαν. παρὼν δὲ καὶ κυρίνιος εἰς τὸ ἰουδαίων ἔθνος τῆς συρίας γενομένης, ἀποτιμησόμενός τε αὐτῶν τὰς οὐσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ ἀρχελάου χρήματα. οἱ ἰουδαῖοι τὸ μὲν πρῶτον τὸ καὶ ἀρχὰς ἐπ' ἀρχαῖς φέρεσθαι τὸ δὲ τῆς ἀπογραφῆς ἀκούσαντες, ἠνέκλινον εἰς πλέον ἐκαινοῦδη πείσαντος αὐτοὺς τοῦ ἀρχιερέως ἰωαζάρου, βοηθοῦ ὄντος υἱὸς ἰῶ. καὶ οἱ μὲν πεισθέντες τοῦ ἰωαζάρου τῷ λόγῳ, ἀπτίμων χρήματα μηδὲν ἐνδιαίτοντες. ἰούδας δὲ γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὄνομα γαμάλα, σὺν δύσκολον φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἀπέστη δὲ ἀποστάσεως, τῶν τε ἄλλων οὐδὲν ἄλλο, ἢ αἴσχιστης δουλείαν διαφέρειν λέγοντες, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐπ' αὐτῇ ψεύδαλαμβάνοντες τὸ ἔθνος. ὡς παρέχον μὲν κατορθοῦν εἰς τὸ δύναμιν ἀσκεπεμένης τῆς κτήσεως, ἀσφάλισιν δὲ ἐκ τῆ ταύτης θείωσεως ἀγαθοῦ, τιμὴν καὶ κλέος ποιήσεσθαι τῆ μεγαλόφρονος, καὶ τὸ θεῖον οὐκ ἄλλως ἢ δεῖ συμπράξειν τῆς βουλήματος εἰς τὸ κατορθοῦν συμπροθυμοῦσι μᾶλλον, ἢ μεγάλων ἐργάτας τῇ δεινοίᾳ καθιστάμενοι, μὴ ἐξαρίων φόνους ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἡδονὴ γὰρ τοῦ ἀκούσαν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἀθρόοι, θρύπτειν δεῖ μεγάλη δυσβολῇ τῆ τολμήματος. κακὸν γὰρ ἐκ ἔστιν οὗ μὴ φυσικὸς ἐκ τῆς τῆ ἀνδρῶν, καὶ πραγτέρου ἐπὶ εἶπεῖν ἀκπλήσθαι τὸ ἔθνος, πολέμων τε ἐπαγωγαῖς ἐχθρὸν τε ἀπαυστον ἐβίαν ἔχειν, καὶ δυστέρησιν φίλων, οἳ καὶ ἐπιλαφρυόσιεν τὸν πόνον. λησηρίων δὲ μεγάλων δυνάσεσι καὶ δραφθορεῖς ἀνδρῶν τῆ φρώτων, δόξα μὲν ἐρθομένου τῆ κοινῆ, ἔργῳ δὲ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ὧν δὴ τάσις τε ἐφύησαν δι' αὐτὰς,

καὶ βόρος πολιτικός. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς μανίᾳ τῇ αὐθρώπων, εἰς τὰ ἀλλήλοις, καὶ αὐτῶν χρωμένων ἐπιθυμίᾳ τοῦ μὴ λείπεσθαι τῇ αὐτικαθεστηκότων. ὁ δὲ, τῇ πολεμίων. λιμὸς τε εἰς ὑστάτην ἀνακείμενος ἀνάγκην, καὶ πόλεων ἁλώσεις, καὶ καταφλέξεις, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἐνέπρησε πυρὶ τῇ πολεμίων μηδὲν ἐναντίας. ἔτος ἄρα τὰς τῶν πατρίων καινώσεις καὶ μεταβολὰς μεγάλας ἔσχε χαλεπὰς τοῦ ἀπολωλόσι τοῖς συμφοραῖς, εἴτε καὶ ἰουδαϊκὸς, καὶ σαδδουκαῖος, τὸ τρίτον φιλοσοφίαν ἐπεισάκτον ἡμῖν ἐγκέραντες, καὶ ταύτης ἔρωτας δυσπαθήσαντες, ἐφ' ὅσον τε τὸ παρὸν θορύβων τὴν πολιτείαν ἐνέπλησαν, καὶ τῇ αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυτεύσαντο τοῦ ἀσεμνοῦντος ἐπὶ πλεῖστον φιλοσοφίας τοιάσδε, ἐφ' ἧς ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε, ἐπεὶ καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ἀπηνθακότα τοῖς πατέρων ὁ φθόνος τοῖς θεάμασι συνεπέσχεν.

Κεφάλαιον β'.

Τίνες αἱρέσεις φιλοσοφίας παρ' ἰουδαίοις, καὶ ὁπόσαι.

Ἰουδαίοις φιλοσοφίας ἕξεις ἦσαν ἐκ τοῦ πάνυ ἀρχαίου τοῦ πατρίων, ἥτε τοῦ ἐσσηνικοῦ, καὶ ἣ τῶν σαδδουκαίων, ἕξιν δὲ φιλοσόφων, οἱ φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μοί τοι ἐν τῇ αὐτοῦ ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου. μνησθήσομαι δ' ὅμως, καὶ νῦν αὐτοῦ ἐπ' ὀλίγον. οἵτε γὰρ φαρισαῖοι, τὰ δίκαια ἐξηγούμενοι πολίζουσιν, οὐδὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες, ὧν τε ὁ λόγος κρίνας παρέδωκεν ἀγαθῶν, ὅπου τῇ ἡγεμονίᾳ, θεσμοφύλακι δ' ἡγούμενοι τὸν φυλακὴν τοῦ θεοφορεῖσθαι ἠθέλησαν. πλὴν γε τῆς ἡλικίας θεσμοῦσι θεραπεύειν, οὐδὲν ἐπ' ἁπλῇ τῇ εἰσηγησάντων ταῦτα θεσμοῖς ἐπαιρόμενοι. θεοπνεῖσθαί τε εἰμαρμένῃ τὰ πάντα ἀξιοῦντες, οὐδὲ τοῦ ἀνθρωπείου τὸ βουλόμενον ἢ ἐπ' αὐτὸ ὁρμῆς ἀφαιροῦνται, δοκοῦσι τῷ θεῷ κεκρᾶσθαι γνώμῃ, καὶ τὸ εἰκὸν βουλευτηρίῳ, καὶ τῷ ἀνθρώπων τῷ θελήσαντι προχωρεῖν μὲν ἀρετὴ καὶ κακίας. ἀθάνατόν τε ἰσχυρὰς ψυχὰς πίστει αὐτοῖς εἶναι, καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρετὰς ἢ κακίας ὅπη πέφυκεν ἐν τῷ βίῳ γένοιτο. καὶ τοῖς μὲν, εἱργμὸν ἀίδιον προσῆφθαι, τοῖς δὲ ῥαστώνην τὴν ἀναβιοῦν. καὶ δὴ καὶ τοῖς μὲν ἡδονὰς τοῦ ἀνθρώπου τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα δίκην τε καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγοῦνται τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι θεραπεύματα. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς αὐτῆς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν ὅπη πέφυκε τὸ ὂν πᾶσιν κρεῖσσον ᾖ, σύν τε τῇ σοφίᾳ τοῦ βίου, καὶ λόγοις. σαδδουκαίοις δὲ ταῖς ψυχαῖς ὁ λόγος συναφανίζεται τοῖς σώμασι. φυλακῆς δὲ οὐδαμοῦ πώποτε μεταποίησις αὐτοῖς ἦ τῶν νόμων. θεὸς γὰρ τοῖς διδασκάλοις σοφίας ἐν μέσῃ ἀμφιλογίᾳ ἀρετὴν ἀναιρεῖν. εἰς ὀλίγους τὸ ἀνδρὸς ἕξιν ὁ λόγος ἀφίκετο, τοῖς μὲν τοι πρώτοις τῆς ἀξιώματος θεραπεύεταί τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ὡς εἰπεῖν. ὁπότε γὰρ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθοιεν ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας, θεοφορεῖσθαι δ' ἐν οἷς ὁ φαρισαῖος λέγει διὰ τὸ μὴ ἄλλως ἀνεκτοὺς γενέσθαι τοῖς πλήθεσιν. ἐσσηνοῖς δὲ ἐν μὲν θεὸν καταλιπεῖν φίλον τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, θεσμοφύλακα ἡγούμενοι τὸν δικαίου τὸν θεόσδοτον. εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀναθήματα τετελλόντες, θυσίας οὐκ ἐνίπτουσι διὰ θορυβοῦσθαι ἁγνείαν αἳ νομίζουσιν, καὶ δι' αὐτὸ εἰργόμενοι τοῦ κοινοῦ τεμενίσματος, ἐφ' αὑτοῖς τὰς θυσίας ἐνίπτουσι

& furiosissima contentione certantibus, ne externus quidem hostis cessabat interim. ac ne extrema quidem fames fortè superueniens potuit eos compescere, quò minus sæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili sanguine; donec postremò malum eò progressum est, vt hostilis flamma Dei templum inuaderet. Adeò periculosum est patrios ritus labefactare & conuellere Siquidem Iudas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuêre, dum super tres pristinas sectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad se contrahunt, id quod non in præsens tantùm turbauit rempublicam, sed futurarum etiam cladium fuit seminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis differere, propter quæ tot mala gentem nostram inundauerunt.

Cap. II.

Quæ & quot secta fuerint apud Iudæos.

IVdæi patriæ sapientiæ studiosi iam inde à multis retro seculis in tres sectas erãt diuisi, Essenorum, Sadducæorum: & eam quæ Pharisæorum vocata est. De his licèt nonnihil in secundo Iudaici belli volumine à nobis dictum sit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Pharisæorum victus simplex est: nullis mollitus deliciis: & quicquid his ratio dictauit, id sequuntur pertinaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis respõsare monentibus aut obloqui. Fato quæcunque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis assensum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cùm omnia fiant ex ipsius consilio, in homine tamen sit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt esse immortales, & sub terris earum iudicia fieri: tum præmia quoque contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem esse ad vitam reditum. per hæc placita magnam sibi autoritatem parauerunt apud populum. & quicquid ad solennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præscriptum solet fieri. Tantum habent à ciuitatibus sapientiæ, temperantiæ, & vitę honestioris testimonium. At Saducæorum opinio cũ corpore extinguit simul & animas: nec quicquam præter legem seruandam existimant. nam de sapientia cum præceptoribus disceptare ad virtutem reputant. huius sectæ pauci sunt, sed ferè dignitate præcipui. ex horum tamen sententia vix quicquam agitur. nam quoties magistratus licet inuiti suscipiunt, Pharisæorum decretis assentiunt, ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Essenorum verò placitum vniuersitatis regimen citra exceptionẽ Deo asserit, immortalitatẽ animis: nec aliud quicquã ęquè ac iustitiam omni contentione expetendum existimat: ad templum autem donaria mittentes sacra ibi non faciunt, quòd sanctioribus vtantur ceremoniis, quapropter excluſi à communi fano seorsũ sacrificãt:

moribus alioqui sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est eorum iustitia, qua omnes Græcos & Barbaros longè superant, multis iam seculis triti in eius continuis studiis. Facultates in commune possident, nec aliquis diues magis vtitur suis bonis, quàm quiuis nihil possidens. Atque hoc instituto viuunt virorum supra quatuor millia, nec vxores habentium, nec seruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere censeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per se ipsi viuentes inuicem sibi ministrant. Quæstores creant viros probos ex sacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In summa eandem ferè viuendi rationem sequuntur, quam hi qui apud Dacos Plisti nominantur. Quartæ autem studium sapientiæ sectantium viæ primus autor fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Pharisæis consentiunt, nisi quòd constantissimo libertatis amore flagrant, credentes solum Deum dominum habendum ac principem, facilius vel exquisitissima pœnarum genera laturi vnà cum cognatis suis ac carissimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quòd quia multis sæpe spectatum scio, plures de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potius, ne tam insignem patientiam & doloris contemptum parum assequantur. quæ quidem animositas plurimum in gente nostra creuit accensa acerbissimis Gessij Flori iniurias, quibus postremò effectum, vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum sectis hæc sufficerint.

Cap. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ.

III. QVirinius autem venditis & confiscatis Archelai facultatibus, peractóque censu, qui incidit in annum trigesimumseptimum, post victum à Cæsare in Actiaca pugna Antonium, cùm mota esset contra Ioazarum pontificem plebis seditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium substituit. Herodes verò & Philippus suæ quisque tetrarchiæ res ordinauit, & composuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defensaculũ. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum nomine mutato Iuliada ab vxore Imperatoris appellauit. Philippus quoque Paneada sitam ad Iordanis fontes instruxit ædificiis, indito Cæsareæ nomine. Vico etiam Bethsaidæ in ripa lacus Genesarethini vrbis speciem addidit, frequentato incòlis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæsaris filiç cognominem esse voluit. Cæterùm Coponio, quem cũ Quirinio missum diximus, Iudæam administrante huiusmodi quiddam accidit. In festo azymorum quod Pascha vocamus mos est sacerdotibus post mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimùm apertæ sunt,

Βέλτιστοι ἢ ἄλλως ἄνδρες τὸ ἧκον, καὶ τὸ πᾶν πονεῖν ὑπὲρ γεωργίας τεθραμμένοι. ἄξιον ἦν αὐτῶν θαυμάσαι παρὰ πάντας τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δίκαιον, μηδαμοῦ ὑπάρξαι ἑλλήνων ἢ βαρβάρων τοσοῦτον, ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον, ἐκείνους ἐκ παλαιοῦ συνηθεῖ, τὸ μὴ ὑπὸ τῶν δεσποτῶν μὴ κεκωλύθαι. τὰ χρήματα τὸ κοινὰ αὐτοῖς ἔστιν, ἀπολαύοι ἢ οὐδὲν ὁ πλούσιος τῆς οἰκείας μᾶλλον, ἢ ὁ μηδ' ὅτιοῦν κεκτημένος. ἢ τάδε μὲν ἀσκοῦσιν ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, καὶ οὔτε γαμετὰς εἰσάγουσι, οὔτε δούλων ὑπηρεσίαις κτῶνται, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπειληφότες, τὸ δὲ πάσης ἐλευθερίαν ποιοῦν. αὐτοὶ δὲ ἐφ' ἑαυτῆς ζωῆς ἕνεκα ἀλλήλοις ὑπηρετοῦσι. διακονίας τε τῆς ἐπ' ἀλλήλοις ὑπηρετοῦσι. διακονίας τε τῆς περὶ σώματα χρηστουμένους, καὶ ὁπόσα ἡ γῆ φέρει, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἱερεῖς δεῖ ποιοῦσιν οἵπερ καὶ θεραπεύουσιν. ζῶσι δὲ οὐδὲν παραλλαγῇ, ἀλλ' ὅτι μείζονα ἐμφέροντες δικαίων τοῖς πλείστοις λεγομένοις. τῇ δὲ τετάρτῃ τῆς φιλοσόφων, ὁ γαλιλαῖος ἰούδας ἡγεμὼν κατέστη. τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμῃ τῇ φαρισαίων ἐμφερομένους, δυσκίνητος δὲ τοῦ ἐλευθέρου ἔρως ἔστιν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν θεὸν ὑπειληφώς. θανάτων τε ἰδίας ὑπομένειν περιπλαγῇ καὶ ὀλίγῳ τίθεντα, καὶ συγγενῶν πικρίας, ἢ φίλων ἕνεκα τοῦ μηδένα ἄνθρωπον δεσπότην. ἐπεὶ δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμετάλλακτον αὐτῶν ὑπὸ τοιούτους ὑποστάσεως, πρωτεύειν διελθὼν παρέλιπον. οὐ γὰρ δέδοικα μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑπολειφθῇ τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων ὑπ' αὐτῶν, πολὺ μᾶλλον δὲ μὴ ἐλάσσονος τῆς ἐκείνων καταφρονήματος δεομένου τὴν παλαιοτέραν τῆς ἀληθείας, ὀλίγος ἀφηγήσαμην. αὐτίκα τε τῇ ἐντεῦθεν ἤρξατο νόσῳ τὸ ἔθνος ἀλγεινοῦ φλέγεσθαι, ὡς ἡγεμὼν λῃ, ἐξουσίᾳ τῇ ὑβρίζειν ὑποπεσόντες αὐτοὺς δεσπόσωσι ῥωμαῖοι. τῇ φιλοσοφοῦσῃ μὲν ἰουδαίοις, τοσαύτῃ.

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἡρῴδης καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος.

Κυρήνιος ἢ τὰ ἀρχελάου χρήματα δόντα δημοσίᾳ κληθείς, καὶ τῷ δόντι τιμήσεως πέρας ἐχούσης, ἀφ' ἑνὸς δέοντος ἑξακοσιοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν ἀντωνίου ἐν ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ καίσαρος, ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα καταστασιάσαντα ὑπὸ τῆς πληθύος ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τῆς τιμῆς, ἄνανον τὸν σηθὶ υἱὸν ἀρχιερέα. ἡρῴδης δὲ καὶ φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὴν ἑαυτῶν παραληφότες καθίστανται. καὶ ἡρῴδης σύμφορα τειχίσας, προσχήμασι τῆς γαλιλαίας πάντας ἦλθε καὶ αὐτοκρατορίδα. βηθσαϊδὰν δὲ, πόλις λίμνῃ καὶ αὕτη, τοῦ μὲν βασιλέως, ἰουλιάδα δὲ τῆς αὐτοκρατείρας ἀγρὸν ἐκ τῆς γυναικός. φίλιππος δὲ πανεκάδα, τὴν πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ ἰορδάνου κατασκευάσας, ἐνομίζετο καισάρειαν. κώμην δὲ βηθσαϊδὰν, πρὸς λίμνῃ δὲ τῇ γεννησαρίτιδι, πόλεως ἀξίωμα, πλήθει τὸ οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, ἰουλίας θυγατρὶ τῇ καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν. καπωνίου δὲ τὴν ἰουδαίας διέποντος ὃν ἔθνει κυριείῳ σὺν ἐκπαρθῆναι, τάδε πρᾶττεται. τῇ ἀζύμων τῆς ἑορτῆς ἀγομένης ἣν πάσχα καλοῦμεν, ἐκ μέσης νυκτὸς ἐθὲ τοῖς ἱερεῦσιν ἐν αὐγαῖς τὰς ἱερὰς τοὺς πυλῶνας. καὶ τότε ἐπεὶ τὸ πρῶτον γένεται ἀνοίξις αὐτῶν ἄνδρες

A B C D E F G

ἀνδρας σκυθρώπους κρυφα εἰς ἱεροσόλυμα ἐλθόντες διέῤῥιψαν ἀνθρωπίνων ὀστῶν ἐν ταῖς στοαῖς ποιουμένων. καὶ διαπαντὸς τῷ ἱερῷ ἤρξαντο, μὴ πρότερον δὴ τοιούτοις νομίζοντες, τάτε ἄλλα διὰ φυλακῆς μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. καὶ κοπώνιος μετ' οὐ πολὺ εἰς ῥώμην ἐπανάγεται, διάδοχος δ' αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ἀπεδείκνυτο, μάρκος ἀμβίβουλος, ἐφ' οὗ καὶ σαλώμη τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ μετασχοῦσα ἰουλίᾳ ἰαμνιάδι τε καταλείπει, καὶ τὴν τοπαρχίαν πᾶσαν, τήν τε ἐν τῇ πτολίῳ φασαηλίδα, καὶ ἀρχελαΐδα, σύθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, καὶ καρπὸς αὐτῶν ἄριστος. διαδέχεται δὲ καὶ τοῦτον αἰνήρ οὔφος, ἐφ' οὗ δὴ καὶ τελευτᾷ κάισαρ, δ' ὢν ἕβδομος μὲν ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ἡγούμενος, ἐπὶ δὲ καὶ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, ἐς οἷς μῆνας ἓξ, ἡμέρας δυοῖν πλείονας, τούτου δὲ αὐτῷ τοῦ χρόνου τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη συνῆρξεν αὐτάνιος, βιώσας ἔτη ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ τὴν κάισαρος τιβερίου νήρωνος, τῆς γυναικὸς αὐτῷ ἰουλίας υἱὸς ὢν. τρίτος δὴ αὐτοκράτωρ, καὶ πέμπτος ὑπ' αὐτῷ παρῶν ἰουδαίοις ἔπαρχος διάδοχος αἰνίου ῥούφου οὐαλερίος γράτος, ὃς παύσας ἱερέα ἄνανον ἰσμάηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τοῦ φαβί. καὶ τοῦτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μετασήσας ἐλαύνει τὸν ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν, ἀποδίκτυσι ἀρχιερέα. σιμωνὶ τῷ δὲ διαδυομένῳ, καὶ τόνδε παύσας, σιμωνὶ τῷ καμίθου τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδίδωσιν. οὐ πλέον καὶ τοῦτο δὲ ἐνιαυτοῦ τὴν τιμὴν ἔχοντα διεδέξατο χρόνος, καὶ ἰώσηπος ὁ καϊάφας, διάδοχος ἐπ' αὐτῷ. καὶ γράτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς ῥώμην ἐπανάγεται, σύθα ἔτη διατρίψας ἐν ἰουδαίᾳ. πόντιος δὲ πιλάτος, διάδοχος αὐτῷ ἦκεν. ἡρῴδης δὲ ὁ τετράρχης, ὑπὸ μάγα δὲ ἐπ' αὐτῷ τοῦ πρείου φιλίας προσελθών, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτῷ τιβεριάδα, τοῖς κεκτίσοις ὑπικτίσας τῆς γαλιλαίας ὑπὸ λίμνῃ τῇ γεννησαρίτιδι. θέρμα δὲ οὐκ ἄποθεν ἔστιν ἐν κώμῃ, ἀμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες δὲ ὄχηται, οὐκ ὀλίγον δὲ καὶ τὸ γαλιλαῖον, καὶ ὅσοι μὲν ἐν τῆς ἀπ' αὐτὸν γῆς, ἀναγκαῖοι, καὶ ἐς βίαν εἰς τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, τινὲς δὲ καὶ τῇ ἐν τέλει. ἐδίξατο δὲ αὐτοῖς συνοίκους καὶ τοὺς πανταχόθεν ὑπισαγομένους ἄνδρας ὑπόφευκτος, ἔστι δὲ οὓς μήτε σφαῖς ἐλεύθερος, πολλά τε αὐτοῖς, καὶ ὑπὸ πολλοὺς ἐλευθέρωσεν, καὶ ὑπηρέτησεν, ἀνάγκασμα τὸ μὴ ἀπολείπειν τὴν πόλιν ὑπιδεὶς, καταστασιάσεις τε οἰκείων τελείας τῆς αὐτοῦ καὶ γῆς ἀποδοὺς, εἰδὼς φάσκοντας τὸν οἰκισμὸν ὄντα, καὶ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων πατρίου, διὰ τὸ ὑπὸ μνήμασιν ἃ πολλὰ τῆδε λίθῳ ἀνηρημένοις τὴν ἴδρυσιν πιβεριάδι ἡγεῖσθαι. μιαροὺς δὲ ὑπὸ ἑπτὰ ἡμέρας ἢ τινὰ οἰκήτορας εἰσαγορεύει ἡμῖν τὸ νόμιμον. τελευτᾷ δὲ καὶ φραάτης ὁ παρθυαίων βασιλεὺς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ὑπὸ βουλῆς αὐτοῦ ἡγουμένης υἱοῦ φραατάκου τοῦ ἑαυτοῦ, καὶ τοιαύτην αἰτίαν. φραάτης παῖδων αὐτῷ γνησίων ἡγουμένων, ἰταλικὴ παιδίσκη, ὄνομα αὐτῇ θεμοῦσα, ταύτην υἱοῦ ἰουλίου κάισαρος μετ' ἄλλων δωρεᾶς ἀπεστάλμενην, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο. καταπλαγεὶς δὲ τῇ πολλῇ τῆς εὐμορφίας, προϊόντος χρόνου, καὶ παῖδος αὐτῇ τοῦ φραατάκου ἡγουμένου, γαμετὴν τε τὴν αὐθέσπιν ἀποφαίνεται καὶ πιέσας. ἤγε δὴ πᾶσιν οἷς αὐτοῖς πιθανὴ τῇ βασιλεῖ γενομένῃ,

A Samaritani quidã clàm ingressi Hierosolyma, sparserunt ossa humana per porticus & per totum templum: quo factum est, vt posthac sacerdotes solito diligentiores custodias agerent. Paulo pòst Coponius Romam reuertitur, successore accepto M. Ambiuio: cuius tẽpore Salome Herodis regis soror vita decedens Iuliæ Iamniam cum sua toparchia reliquit, & sitam in campo Phasaelidem, Archelaidémque plurimis palmetis consitam, quorum fructus est præstantissimus. Huic succes- B sit Annius Rufus, quo præside Cæsar fato functus est, qui secundus fuit Romanorum Imperator, præfuitque reipublicæ annos quinquaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim sunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij socius & particeps. Vixit autem annos septuaginta septem: Et Tiberius Nero priuignus successit, Iuliæ filius, Romanorum Imperator C tertius, à quo quintus Iudæorum præses missus est in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano sacerdotio Ismaelem Fabi filium iussit esse pontificem: quo paulò pòst deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem transtulit. Elapso deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic quoque anno in hac dignitate exacto, iussus est eam cedere Ioseph o, qui cognominabatur Caia- D phas. His ita gestis, Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes porrò tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipsius nomine vrbem à se conditam vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Genesarethici, vnde non lõgè apud Emmauntem vicum sunt aquæ calidę. hæc partim à conuenis, partim à Galilæis habitata est, quorum nonnulli eò migrare coac- E ti sunt, quidam etiam è nobilitate sedes illic sibi optauerunt. quòque maior esset frequentia, recepti sunt ad incolendum etiam tenuissimi quique vndecunque confluentes, & in his aliquot quos non satis constabat esse liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficiis prosecutus astrinxit ad habitandum, alij domos, alij agros argitus, quo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in solo multis sepulchris referto, cùm iuxta nostras leges ad septem dies impurus habeatur, qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates F Parthorũ rex per insidias sublatus est à Phraatace filio, huiusmodi de causa. Phraates habens legitimos liberos, ancillã Italici generis Thermusam nomine, inter cætera dona à Cæsare missã, primùm in concubinarum numero habuit. procedente deinde tempore obstupefactus G præcellenti mulieris forma, suscepto iam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eam sibi cõiũxit. Quę cùm quicquid vellet regi persuaderet,

IIII.

cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, intellexit nihil se effecturam, nisi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Persuasit igitur marito, vt Romam eos obsides mitteret: quod illis sine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermusæ tam obnoxio. Interea Phraataces solus domi ad regnum educabatur: qui tædiosum ratus expectare dum à patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conspirauit, cum qua creditus est etiam stupri habere consuetudinem. Ergo parricidio simul & incesto exosus popularibus, priùs quàm confirmaret suas opes per tumultum pulsus interiit. Tum verò nobilissimi Parthorum animaduertentes non posse sine rege consistere ipsorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum sanguine, putantésq; satis esse semel violatam regiam maiestatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quòd intractabilis esset, & ad iram promptissimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. solent enim perpetuò gestare gladios. Vt verò à pluribus fertur, in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt regem vnum ex obsidibus, prælatúsque est Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunę, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum simul & domesticum. Sed breui pœnitentia subiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, sic vocantes obsidē, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli iure sibi regem impositum, sed quod turpius sit, per pacis contumeliam. móxque vocant Artabanum in Media regnantem, Arsacidam genere. ille paruit libenter, & præsto fuit cum exercitu. cui cùm occurrisset Vonones, primùm manente etiam tum in officio vulgo Parthorū, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulsus est. Sed paulo pòst instauratus copiis Vononē ausum confligere vicit egregiè, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem refugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, missis Romam legatis super hoc negotio. Vt verò repulsam passus est à Tiberio, pertæso ignauiam hominis & moto Parthi comminationibus bellum iam intentatis: destitutus omni spe regnandi, quòd potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerētur factionem Artabani: Silano Syriæ præsidi se dedidit. is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asseruauit in Syria. Armenis autem Orodem vnum è suis filiis Artabanus regē imposuit. Per idē tēpus cū Antiochus quoq; Comagenę rex fato concessisset,

A καὶ σπεύδουσα τῷ αὐτῆς παιδὶ γῆν ἑαυτῇ παρθυαίων ἡγεμονίαν, ἐώρα μὴ ἄλλως γνησομένην μὴ ἀποσκευῆς αὐτῇ μηχανηθείσης τῶν γνησίων Φραάτου παίδων. πείθει δὴ αὐτὸν σπεύδειν εἰς ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. καὶ ἔστι μὲν, οὐ γὰρ αὐτῷ πεῖσαι δ' ἄλογον φραάτην τοῖς θεσμοῦσιν ὑπηκόους, ὅτι τὰ ῥώμης ἐξεπέμποντο. φραατάκης δ' μόνος ὅτι τοῖς φαύλοις ξυφέρμως, δι' ὃν ἡγεῖτο καὶ ἅμα χρόνιον τὸ παῖδας διδόντες
B τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν. ὡς τὸ ἐπιβουλεῦσαι τῷ παῖδι συμφέρῃ τὸ μηδὲν, ἢ δὲ καὶ συνοισθήσαι λόγος. καὶ δι' ἀμφότερα μισηθεὶς, οὐδὲν ἧττον, ὡς τὸ παροξυντικὸν τοῦ μίσους, τὸ μηδὲν ἔρωτα πεπωκώσιν τὸ ὑπηκόοις, ταπεινωθεὶς ἐλαττοῖ τὸ φρονεῖν ἡ φυὴ μέγας, ἐξέπεσε τῶν φαλμάτων, καὶ οὔτω θνήσκει. συμφρονήσαντες δὲ οἱ γυναικότατοι παρθυαίων, ὡς ἀβασιλεύτοις μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, οἱ δὲ βασιλεύοντες ἐκ τῶν ἴσων τοῖς ἀρσακίδαις, ἃ δὲ ἑτέροις ἀρχεινάμμον, ἀπέχειν ἢ πολλάκις,
C καὶ μέχρι νεῶν φειδόμενοι τὸ βασιλείαν ἐκτεταμένων τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ γυναικῶν, ὀρθοῦν σκάλουσι φρεσβεύσαντες. λιβὸν δὲ καὶ ἄλλως μὲν ὄπιθονος ὢν διὰ τὸν πλήθει, καὶ ὑπαίτιος καθ' ἑαυτὸν ὠμότητος, πάνυ γὰρ λιβὸς σκαιὸς, καὶ συνοργίζεσθαι εἰς ὀργὴν. εἶτα δὲ τῆς ἐκ τῶν γυναικῶν τοῦτον μὲν δὴ συσκάντες, ἀποκτείνουσιν, ὡς ῥᾳδίως σῶοι φασὶν, ἐν ἀπονοίᾳ καὶ ξαπίζαις, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν. ὡς ὃ πλεῖον κατέχει λόγος εἰς θήραν φερόντων. φρεσβεύσαντες δὲ εἰς ῥώμην, ἱκετεύουσι τὸν βασιλέα τῶν ὁμηρευόντων. καὶ πέμπεται βονώνης φερνειθεὶς τῶν ἀδελφῶν, ἐδόκει γὰρ χαρεῖν τῷ τύχῃ, διὰ αὐτῶν δύο μέρος τῶν ἐπὶ τὸν ἥλιον ἡγεμονίαν φερσέφερον, ἰδίᾳ καὶ ἀλλοξία. ταχέως δ' αἰαζοπὴ τοὺς βαρβάρους ὕπεισιν, ἅτε καὶ σφαλερὰς φύσῃ ὄντας, φερὸς τὸ τῷ αἰαξιοπάθειαν. ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοξίαν ποιοῦσα τὸ φερσταυρέμμον ἠξίουν, τῷ ὁμηρείαν αὐτὶ δουλείας
E ὀνομάζοντες, καὶ τῆς ὑπηκόσεως τῷ ἀδοξίαν. οὐ γὰρ αὖ πολέμου δικαίῳ διδοῦσι τὸν βασιλεύοντα παρθοῖς, ἀλλὰ ὃ τῷ παντὶ χεῖρον, εἰρήνης ὕβρει. φθάνει δὲ καὶ σκάλευρ ἀρτάβανον μηδείας βασιλεύοντα, γόνος ἀρσακίδων. πείθεται δ' ἀρτάβανος, καὶ μετ' σπαπὰς ἔπεισιν. ὑπαντιάζει δ' αὐτὸν βονώνης. καὶ τὸ μὲν φρόντον συμφρονήσαντες αὐτῷ τὸ πλῆθος τῶν παρθυαίων παρατάξαμενοι, ἡττῶνται φεύγει φερὸς τοὺς ἔρους τῆς
F μηδείας ἀρτάβανος. καὶ μετ' οὐ πολὺ σωαγωνὴ πολλῶν σπαπὰς, συμβάλλει τῷ βονώνῃ, καὶ νικᾷ, καὶ βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφικνεῖται σὺν ὀλίγοις τοῖς φερὶ αὐτόν. ἀρτάβανος δὲ πολλῷ τῇ ξοπῇ φόνον ἐργασάμενος ὑπὸ τὸν πλήθους τῶν βαρβάρων, φερὸς κτησιφῶντα μετὰ τὸ πλήθους αἰαχωρεῖ. κἀκεῖνος μὲν ἐβασίλευσεν ἤδη παρθοις. βονώνης δὲ εἰς ἀρμενίαν ἐλαπίπτει, καὶ καταρχὰς μὲν, ἐφίετο τῆς χώρας, καὶ φερὸς ῥωμαίους ἐφρεσβεύετο. ὡς δὲ αὐτῷ τυβέριος μὲν ἀπείπατο, φερὸς τὸ τῷ αἰαισχρίαν, καὶ τ παρθου τὰς ἀπειλὰς, αἰαφρεσβεύει γὰρ δὴ πόλεμον αἰατεινόμενος, μηχανὴ δὲ ἰῶ ἑτέρα βασιλείας ἀδεμία, καὶ γὰρ οἱ φερὶ νειφάτην δ' ἰωσηπὸν τῷ ἀρμενίων ἀρτάβανον φερσίδετο), φθάνει δίδωσιν αὐτὸν σιλανῷ τῷ τῆς συρίας σπατηγῷ. κἀκεῖνος μὲν καὶ αὐτῷ τῆς ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συρίᾳ παρεφυλάττετο. τῷ δὲ ἀρμενίαν ὀρθοῦν ἢ δίδωσιν ἀρτάβανος, σὺν τῷ ἑαυτῷ παίδων. ἐπολιόρκησεν δὲ καὶ ὁ τῆς κομμαγηνῆς αὐτοκρ-

διέση-

διέσηκε ἡ τὸ πλῆθος φεύγειν τοὺς γνωρίμους, καὶ φρουρὰν αὐτῶν ἑκατέρων μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ, μεταβαλλόμενοι τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος ἡ βασιλεύεσθαι καὶ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ὁ συγκλητος Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσοντα τὰ καὶ τὸν αἰτιολογῶν, ὡς εἰ μὴ δυσφθόνητος αὐτῷ τῆς τύχης ἡ ἐπιφάνεια τοῦ θανάτου. καὶ γὰρ ἡγούμενος καὶ αἰτιολογῶν, καὶ πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ Πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus, plebe contrà cupiente sub rege, vt antè viuere: quapropter Germanicus ex s. c. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur aliàs.

Κεφάλαιον ιδ'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Πόντιον Πιλάτον.

B

Cap. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.

Πιλάτος ὁ τῆς Ἰουδαίας ἡγεμὼν, στρατιὰν ἐκ τῆς Καισαρείας ἀγαγὼν, καὶ μεθ' ἡμέραν χειμῶνος οὔσης εἰς Ἱεροσόλυμα διὰ κατάλυσιν τῶν νόμων τῶν Ἰουδαϊκῶν, εἰσφῆσαι, φέρουσι μορφὰς καίσαρος αὐτοῖς σημείοις φερούσας εἰσῆγεν εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων πάτριον ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τοῦ νόμου. ἕνεκα δὴ τούτου οἱ φέροντες ἡγεμόνες τῶν μὴ μέχρι τοιούτου κόσμου συνήθειαν ἐποιοῦντο εἴσοδον τῇ πόλει. φράσας ὁ Πιλάτος ἀγνοίᾳ τῶν αὐθεφόπων ἕνεκα τὴν ὑπερβολὴν τῆς εἰσόδου ἱδρύσῃ τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ δὲ, ἐπεὶ ἔγνωσαν τὸ πλῆθος παρῶσαν εἰς καισάρειαν ἱκετείαν ποιούμενοι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐπὶ μεταθέσῃ τῶν εἰκόνων. καὶ ὡς συχωρεῖν δὲ τὸ ὕβρισμένον φέρειν, ἐπεὶ περὶ τὴν ἐξαισοχώρων λιπαρεῖν, καὶ ἔπειτα ἡμέραν ἐν ἄλλοις ἀφανῶς ἐπικαθίσας τὸ στρατοπεδικὸν, αὐτοὺς ἐπὶ τὸ ζῆμα ἦκε, τὸ δὲ, ἐν τῷ σταδίῳ καταστάσας, ὅπερ ἀπεκρύπτε τὸν ἐνεδρεύοντα στρατόν. πάλιν δὲ τὴν Ἰουδαίων ἱκετείαν χρονιζόντων, ὅστε συνθήματος ἀφεῖσης τοὺς στρατιώτας, ἵππεῖς ἀναζῶν ἐπιθέσθαι ζημίαν ἐν τῷ ὄχλῳ, εἰ μὴ παυσαίατο θορυβεῖν ἐπὶ τὰ ἀνήκεστα ἀπίοντα. οἱ δὲ στρατιῶται ῥίψαντες ἑαυτοὺς, καὶ γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς, ἑτοίμους ἔφασαν τὸν θάνατον ἕλεσθαι, ἢ παραβῆναι τὴν σοφίαν ἀδικεῖσθαι τὸν νόμον. καὶ Πιλάτος θαυμάσας τὸ ὀχυρὸν αὐτῶν ἐπὶ φυλακῇ τοῦ νόμου, ἀφεῖλε τὰς εἰκόνας ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπανακόμισεν εἰς καισάρειαν. ὑστάτην δὲ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὑπερῆλθε κατὰ τὴν ἱερὸν χωμάτων, ἐκλιπὼν τὴν ἀρχὴν τοῦ ῥεύματος, ὃν ἐπὶ διακοσίων σταδίων. οἱ δὲ, οὐκ ἠγάπων τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ θορυβοῖς, πολλαί τε μυριάδες αὐθεφόπων συνελθόντες, κατιδεῖν αὐτὸ ποιήσασθαι τὸ ἐπὶ τοιούτοις ἀθυμοῦντες. τινὲς δὲ καὶ λοιδορεῖα χεόμενοι, ὃ εἶχον εἰς τὸν ἄνδρα οἷα δὴ φιλεῖ ἀφασθῆναι ὄμιλος. ὁ δὲ στολὴ τῇ ἐκείνων πολὺ πλῆθος στρατιώτων ἀναχέμενον, οἱ ἐφίεντο σκυτάλαις ἐπὶ τοὺς ἐπιόντας, ἀλλ' ἀμφίμιλος εἰς ὃ ἀφείλοντο αὐτοὺς, αὐτὸς ἐπέλθοιεν αἰσχρεῖν. τῷ δὲ ὁρμητόν εἰς τὸ λοιδορεῖν, ὅπου δὲ ἐπὶ τοῖς στρατιώταις ὁ ἀφανισμὸς ἐκέκτητο σημεῖον. οἱ δὲ καὶ πολὺ μειζόνως ὑπὲρ ἐπίταξιν πλήθους, ἐχρῶντο πληγαῖς, τοὺς δὲ θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ καὶ μὴ κολάζοντας. οἱ δὲ εἰσήφεσαν τὸ μαλακὸν οὐδὲν, ἕως τεθνᾶσι λαφθέντες ὑπ' αὐτῶν ἐν διασπορᾷ διαφερομένων, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ταύτῃ καὶ ἀπέθανον, οἱ δὲ ξαυτοῦ ἀνεχώρησαν. καὶ οὕτω παύεται ἡ στάσις. γένεται δὲ καὶ τοῦτον τὸν χρόνον, ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος Πιλάτου, οὐκ

C

Cæterùm Pilatus Iudææ præses à Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in vrbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies. & idcò qui ante hunc fuêre præsides, cum signis aliter insignitis solebant vrbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod vbi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Cæsaream, vbi per multos dies supplices orauerunt præsidem, vt transferret illas imagines aliò. Pilato verò pernegante se facturum quod coniunctum esset cum iniuria Cæsaris cùm Iudæi precari non desinerent, sexto pòst die iussis clàm in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quòd aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus, vt eos circumueniant, mortem minitans, nisi quàm primùm quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exertos præbentes iugulos, manifestè præ se ferebant, vita sibi cariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuò reportauit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis. deinde aquæ ductum struere agressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma à ducentesimo stadio. id ægerrimè tulit populus & congregati per cœtus numerosos vsque ad multa hominum millia, vociferationibus conabatur eum deterrere à proposito, nonnulli verò ita vt fit apud inconditam multitudinè, etiam conuitiis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clàm armatos fustibus iussit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimùm vulgus cœpit iacere conuitia, dedit illis signum ex composito: illi supra quàm mandatum erat vsi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucij: atq; hoc modo compressa est seditio.

D

E

F

Eodem tempore fuit Iesus, vir sapiens, si tamen virum eum fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libèter vera suscipiũt: plurimósq; tã de Iudeis quã de gẽtibus sectatores habuit. Christus hic erat: quẽ accusatũ à nostræ gentis principibus, Pilatus cùm addixisset cruci, nihilominus

G

V.

VI.

non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & vſque in hodiernum Chriſtianorum genus ab hoc denominatum non deficit. Circa eadem tempora etiam aliud Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in ſacris Iſidis ſumma turpitudo deprehenſa eſt. Dicam igitur priùs de Iſiacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Iudæorum proſequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quàm natalium claritate illuſtris, ad hæc opulenta & formoſa, vt quæ eſſet in ipſo ætatis flore, ſed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge digniſſimo. huius amore captus eſt Decius Mundus iuuenis non obſcurus in equeſtri ordine: & quia maior erat fœmina, quàm quæ poſſet corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis inſania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne ſic quidem valens eam flectere, nō ferens amoris impotentiam, decreuit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc eius propoſitum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis inſtructam ſed non probatis artibus, quæ indignè ferens obſtinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe vt potiatur Paulinæ complexibus. Cúmque ille preces eius libenter acciperet, ait ſibi opus L. tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & accepta quantam petierat pecunia, nouā doli viam ingreſſa eſt videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens porrò eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam commiſcitur. Conuentis aliquot ex eius ſacerdotibus, accepta fide ſilētij, & quod efficaciſſimum eſt oſtentato præmio, in præſens vigintiquinque millibus, & alteris totidem poſt nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè ſunt polliciti, quorum natu maximus propetè ſe ad Paulinam contulit, & admiſſus imperatóque abſque arbitris colloquio, venire ſe ait miſſū ab Anubide captum ipſius forma, & iubente vt ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, móxque iactabat ſe apud familiariter notas mulieres, quòd dignata ſit amore Anubidis: marito quoque indicat, conditam ſibi cœnam & cubile Anubidis. ideò faciliùs conceſſum eſt, quòd cognita & probata eſſet viro pudicitia coniugis. itaque in templum proficiſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totāq; eā noctē obſecuta eſt iuueni, Deo ſe gratificari exiſtimans. Eo deinde abeūte priuſquā ſacerdotes doli cōſcij ſurgerēt, Paulina mane ad maritū reuerſa cōgreſſū cū Anubide prædicat,

VII.

A ἐπαύσαντο οἵγε πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς ζῶσαν ἔχων ἡμέρων πάλιν ζωήν, τὰ θεῖα προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἰς τε νῦν τῶν χριστιανῶν ὀνομαζομένων ἐκ τοῦδε τὸ γένος οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἕτερόν τι δεινὸν ἐθορύβησε Ἰουδαίους, καὶ περὶ τὰ ἱερὰ τὰ Ἴσιδος τὸ ἐν Ῥώμῃ σεσῳσμένα αἰσχύνη ἐκ ἀπαλλαγῆναι συνεπισχόντα. καὶ σεσήμανται τὰ τοιαῦτα τολμήματος μή-

B μην ποιησάμενος, οὗτος μεταδιδάσκει τὸν λόγον ὅτι τὰ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις γεγονότα. παυλίνα ἦν τῶν ὅτι Ῥώμης, σεμνῶν τὰ ἀξιώματα τὰ καθ' ἑαυτὴν ὅτι τῶν διὰ κόσμον ἀρετὴν ὅτι μέγα σεμνύουσα τῷ ὀνόματι, δύναμίς τε αὐτῇ χρημάτων ἦν, καὶ γεγονυῖα τῶν ὥρων ἐν ἡ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν αὐξηθεῖσα ἦν ὅτι πρὸς δυσὶ τοῖς διὰ. ἐγήμαντο δὲ σατορνίνῳ τῷ εἰς τὰ πάντα αὐτοῦ μένοντι τῷ περὶ αὐτὸν

C ἀξιολόγῳ. ταύτης ἐρᾷ δεινὸς μὲν ὢν τὰ τῆς ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. καὶ μείζων γὰρ ἦν ἢ ὥστε ἀλλῶναι δωρεαῖς, ἀλλὰ τὸ καὶ σωφρονοῦντων εἰς πλῆθος περιῆν, ἐξαπλοῦ μᾶλλον. ὥστε καὶ εἴκοσι μυριάσας δραχμῶν αὐτῇ δώσειν ὑπισχνεῖται δι' ἑνὸς μιᾶς. καὶ μηδὲν ὰς δεηκλωμένης, οὐ φέρον τὸν ἀτυχίαν τὸ ἔρωτος, ἐπειδὴ σιτίων ἀνάτατον δεήσεται αὐτῷ καλῶς ἔχειν ἐνόμιζεν ὅτι παυλίνῃ κακοῦ τὸ κατειληφότος. ὁ μὲν

D ἐπαφίζεται τοιούτῳ τελευτῇ, καὶ σφίσιν οὐκ ἀπαλλάσσεται. λύδη ἤδη παρὼν ἀπολυθέντα τῷ μισθῷ παντοίων ἴδρις κακῶν, ἣ δεινὰς φέρουσα τὸ πειρᾶσθαι τὸ ψήφισμα τὸ θανεῖν, οὐ γὰρ ἀφανὴς λύδη ἀπολούμενος, ἀναγκάζει τε αὐτὸν ἀφικομένη ἐπὶ λόγου, πιθανότατον λύδη ἐλπίδων πασῶν ὑποχύσει ὡς ἐπαφροδιτομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὸν παυλίναν αὐτῇ. καὶ διακομένου τὸν ἱκετείαν ἡδονῇ, πάντα μυριάδων δεήσειν αὐτῇ μόνον ἔλεγεν, ὅτι ἀλλοίας τῆς γυναικός. ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τούτου αἰσχύνεσθαι τὸν πειρᾶσθαι, καὶ τὸ αὐτὴν θεραπεύσασα τὸν ἱππέα ἀργύριον, οὐ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐπέλλειν τοῖς

E πρὸ δέκα κομισμένοις, ὁρῶσα δὲ γυναικὸς τὸ μηδαμοῦ χρημάτων ἀλισκόμενον. εἰσῆγε δ' αὐτὸν θεραπεύσασα τὸν ἱππέα σφόδρα ὑπηγμένον, τεχνάτας τοιόνδε. τῷ ἱερέων πέμψαι ἀφικομένῳ δέκα λόγους ὅτι πέντε μεγάλας, τὸ δὲ μέσον δώσειν χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν μυριάδων δυοῖν καὶ ἡμίσου, λαβόντος δὲ ἐκβᾶσαν τὸν θεράποντος ἑτέρῳ τοσῷδε, δέκα ἀφεῖναι τὸν πειρᾶσθαι

F ἔρωτα αὐτοῦς, καλοῦσα παντοίως ὅτι τῷ λυφοιμένῳ τὴν αἰθεσπέσιον αὐουδάσιν. οἱ δὲ ὅτι πλουτῶ τὸν χρυσίου ἀθυμηθέντες ὑπεχώρουν. κἀκείνων ὁ γεραίτατος ὡς τὸν παυλίναν ὡσάμενον, γλυκομένων εἰσόδων, καταμόνας τε δὴ λόγων ἐλθεῖν ἀξίου, καὶ συγχωρηθέν, πιθανὸς ἔλεγεν ἥκειν ὑπὸ τοῦ αὐουδίδος ἔρωτι αὐτῆς ἁσχημόνως τὸν θεοῦ, καλοῦντος τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δὲ δύπτος ὁ λόγος λύδη, καὶ ταῖς τε φίλαις ἐπικαλλωπίζεσθαι τῇ ὅτι τούτοις ἀξιώσῃ τὸ αὐουδίδος, καὶ φέρειν πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖπνον τε αὐτῇ, καὶ δύνειν τὸν αὐουδίδος αἰσθησόμενα. συνεχώρει δ' ἐκεῖνος τὸν σωφρονοῦντα δὴ γυναικὸς ἐξεπισκάμμος. χωρεῖ δὲν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δεῖ-

πνήσασα, ὡς ὕπνου καιρὸς λύδη, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ τὸν ἱερέως εὐδον ἐν τῷ νεῷ, καὶ τὰ λυχνὰ ἐκποδὼν λύδη, καὶ ὁ μυῶδος, προσκέκρυπτο γὰρ τῷδε, οὐχ ἡμάρτανεν ὁμιλιῶν τῶν πρὸς αὐτόν. παννύχιόν τε αὐτῷ διατελήσαντα ὑπεκλαπῆναι θεὸν ἔφη. καὶ ἀπελθόντος πρώτιστον μὲν κίνησιν αἴρεσθαι τῶν ἱερέων, οἱ τὸν θαυλλὸν ἤδεσαν. παυλίνα πρωὶ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὸν θαυφαίνειαν ἐπαληθεῖσαν τῆς ἀνουβίδος,

καὶ πρὸς

καὶ θεὸς ταῖς φίλαις ἐπλαγιαφρονοῦντο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτοῦ. οἱ δ', τὰ μὲν ἀπίστως εἰς τὴν φύσιν τοῦ θεάματος ἐσκόπουν, τὸ δὲ ἐν θαύματι καθίσαντο, οὐκ ἔχοντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν αὐτὰ κρείττονι, ὅπως τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα τὸ πίστιν αὐτῆς. ζητῆ δ' ἡμέρᾳ μιᾷ τὸ θεάσασθαι ἅπαντας αὐτὸ ὁ μῦνδος, παυλίνα φησίν, ἀλλά μοι κἀκεῖνο σπουδάσας διασῶσον δυναμένη οἰκτροτέρου δεῖσθαι τοῦ ἐκείνης, ὀλιγωρεῖσθαί τε ὑφ' οἷς θεραπεύειν οὐκ ἐπέλπεται. ἃ μὲν τοι εἰς μῦνδον ὕβρει διεφθαρμένη μηδὲν μεταλλῆσαι τῆς ἐνομάτων, ἀλλὰ τῆς ἐκ τοῦ θεάματος πίστεως, αἰδούσιον ὄνομα ἐθέμην ἐμαυτῇ. καὶ ὁ μὲν, ἀπιὼν ταῦτα εἰπών. ἡ δὲ εἰς σύνοιαν τοῦ πραχθέντος ἐλθοῦσα τῆς τολμήματος, ἀπερρήγνυτό τε τὸν στολὸν, καὶ τὸν ἄνδρα ἐλεώσασα τῆς παντὸς ὑπερβολῆς τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ ἀθεωθῆναι βουλείας τυγχάνειν. ὁ δὲ τῷ αὐτοκράτορι ἐπαπείλησε τὸν θάνατον. καὶ ὁ Τιβέριος μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτὸν ἡμιόμβρους ἐξετάσας τῆς ἱερέων, ἐκείνους τε αἰσχύνεσθαι, καὶ τὸν ἔδαφος ὀλίθου ἡμόμβρων αἰτίαις, καὶ τὰ πάντα ἐφ' ὕβρει συνθεῖσαν τὴν γυναικός. τόν τε ναὸν καθεῖλεν, καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ Ἴσιδος εἰς τὸν βυθὸν ποταμοῦ ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. μούνδῳ δὲ φυγὴν ἐτίμησεν, καίλυμα τὸν μὲν μείζονος κολάζειν, τὸν μὴ ἔχοντος αὐτῷ ἡμέρ τὴν θανάτῳ τὰ ἡμέρτημένα, ἡγησάμενος. καὶ τοὺ μὲν θεῖον τὸ ἱερὸν τὸν Ἴσιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα λῦ. ἐπάνειμι δὲ ὅθι τὴν ἀφήγησιν τῶν ἐν ῥώμῃ Ἰουδαίοις καὶ τοῦτον τὸν χρόνον συμπεσόντων, ἧς μοι καὶ προεσήμανεν ὁ λόγος.

A & idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirati tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obuius, ô factum bene Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert quòd B Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atque his dictis abiit. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porrò Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia sacrificos illos impostores in crucem egit, vnáque Iden inuentricem huius sceleris, cuius C præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutóque templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim. Mundum autem mitiore pœna exilij castigasse contentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referēs. Et Isiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduersitatibus.

Κεφάλαιον ε'.

Τὰ συμβαίνοντα Ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ ἐκ πλάτου.

Cap. V.

Quid Iudæis Roma degentibus acciderit, & de Pilato.

ΗΝ γάρ τις Ἰουδαῖος φυγὰς μὲν τὸ δῆμο, καταγωγεὺς δὲ τοῦ Μωσέως νόμου, καὶ διὰ τιμωρίας τὸ ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς ἐς τὰ πάντα. ἐν δὴ τότε ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβοντος, προσποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τῶν μυστικῶν, πεφαντασιωμένος μὲν τοὺς ἐξ ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμιλητέους, τούτους ὑπεροπτήσασα φυλβίλλα τῶν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομίμους προσηλυθυίας τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύραν καὶ χρυσίον εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν ἀναθεῖναι. κἀ λαβόντες, ὅτι χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν ἐκ τοιούτου, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρότερον ἡ αἴτησις ἐπροφάσιστο. κἀ ὁ Τιβέριος, ὑποσημαίνει δὲ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν σατορνίνου τῆς φυλλίας αὐτὸν διαπίπτειν τῆς γυναικὸς, κελεύει πᾶν τὸ Ἰουδαϊκὸν τῆς ῥώμης ἀπαλλοτριοῦσθαι. οἱ δ' ὕπατοι τετρακισχιλίους αὐθρώπους ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς σαρδὼ τὴν νῆσον. πλείστους δὲ ἐκώλυσαν μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῆς πατρίου νόμου. καὶ οἱ μὲν δὴ κακὸν τὸ παραρον αὐτοῖς, ἐλαύνοντο τῆς πόλεως. εἶτα ἀπήλλακτο δὲ θορύβου καὶ τὸ σαμβάϊον ἔθνος, συρρέφ γὰρ αὐτοὺς αὐτῷ ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος πιθανῶς, καὶ ἐφ' ὑδονῇ τῆς πλάνου τοσάζων τὰ πάντα, πολὺν ὅτι τὸ γαυρίζειν ὄρος αὐτῷ συνελθών, ὁ ἀγροτικὸν τε αὐτοῖς ὁρᾶν ὑπεῖλήφει, ἰσχυρίζετό τε ἐξαγαμμένοις δείξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορυγμένα, μωυσέως τῆδε αὐτὰ ποτε αὐθοῦ κατόντα. οἱ δὲ ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πανδικὸν ἡγούμενοι τὸ λόγον, καὶ καθίσαντες ἐπί τινι κώμῃ, πεδιάδα λίαν, παρελάμβανον τοὺς ὑπαντιάζοντας, ὡς μεγάλῳ πλήθει αὐθρώπων εἰς τὸ ὄρος ποτε αὐθοῦ. φθάνει δὲ πιλάτος τὴν ἔφοδον αὐτῶν ἐκπολεμοῦντας ἱππεῖόν τε τάγμασι, καὶ ὁπλίταις, οἱ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ

E persuaserunt ei, vt purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vsus verterunt, quòd iam antè destinauerant. Id postquam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fuluiæ marito de iniuria coniugi facta questo cognouit, iussit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito, quatuor millia militum miserunt in Sardiniam. plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis grauissimis. Ita propter quatuor scelatores omnes Iudæi coacti sunt vrbe cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruêre. Concitauit enim eos impostor quidã pro nihilo ducens mendaciũ, & omnia cõminiscens ad plebis gratiã, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentẽ sanctissimum, asseuerans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, quæ ibi Moyses deposuerit. Illi creduli sumptis armis Tirathabam vicum insederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior cliuum mõtis occupat equitibus suis & peditibus, qui prælio congressi cũ

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consulatem, & Syriæ præsidem, Pilatúmque cædis accusant, negãtes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. Ita ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad vrbem iter suscepit: quò priùs quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

CAP. VI.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

VIII. VItellius autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asseruari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus extructa prope tẽplum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eò loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris, Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi reperta est, detinuit, ratus eò magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo pontificum atq; custodũ sacri ærarij, præfecto castelli accedente ibi lucernam quotidie. Hãc septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tẽpore, sequenti die rursũ eã reponebat in cellam vbi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij temppre. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse præfectum quónam illa reponatur, aut quando proferatur in vsum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locũ Ioseph Caiaphæ pontificis subrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiã. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mãdãte vt cum Artabano fœdus & amicitiã faceret. Verebatur enim ne

A τοσοῦνδε τοσαῦτα μέρος ὧν διατάξεως ἠμυνμένης, τοὺς μὲν ἐκτεῖναι, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν τρέψαι. ζωγρίᾳ τε πολλοὺς ἦγον, ὧν τοὺς κορυφαιοτάτους καὶ τοὺς ἐν τοῖς φυσικοῖς δυνατωτάτους ἐκτείνε πλάτος. καὶ τέλος ἦν τοῦτο τὸ δορύβου σαμάρειον, ἡνίκα διὰ τὸ πλέον ὑπεκκλῖναι αἴδρα συρίας τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντα, καὶ πλάτε κατηγόρει δὴ τῇ σφαγῇ τῶν δουλωτῶν. οὐ γὰρ δὴ ἀποστάσι ῥωμαίων, ἀλλὰ δὴ διαφυγῇ τὸ πλάτε ὕβρεως εἰς τὸ παθαβᾶ διὰ γηγαίας. καὶ οὐιτέλλιος μὲν, κελεύσαντος αὐτῷ φίλου ἐπέμψας ἐκάλεσε τοὺς ἰουδαίους ἡμισόμους, πλάτων ἐπικλύσαντος ῥώμης ἀπιστίαν, θεὸς ἃ κατηγορεῖν ἰουδαίοι διδάξαντα τὸ αὐτοκράτορα. καὶ πλάτος δίκα ἔτεσιν ἄρξαντας δὴ ἰουδαίας, εἰς ῥώμην ἐπέμετο, τὸ οὐιτέλλιε πρὸς ὅμως ἐντολὰς ἐκ ὧν αἰτῆσθαι. φρὶν ἢ τῇ ῥώμῃ προσχεῖν αὐτὸ, φθάνῃ πρίεσις μεταξὺ. Κεφάλαιον ς'.

B

C Οὐιτέλλιε αἰάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς πρίεσι ἐγράψεν αὐτῷ, ἀρταβάνῃ μὴ πρίσαι ὁμήρους αὐτῷ πρᾶξαι, πρὶς ἀρέτα τὸ πολεμῆσαι.

Οὐιτέλλιος δὲ, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφικόμενος, δὴ ἱεροσολύμων αὐτὸς, καὶ ἦν αὐτοῖς ἑορτὴ πάσχα δὲ καλεῖ. δεχθεὶς δὲ μεγαλοφρεπῶς οὐιτέλλιος, τὰ πάλι τῶν ὠνουμένων καρπῶν ἀτέλειαν εἰς τὸ πᾶν τοῖς ταύτην κατοικοῦσιν, καὶ τὴν στολὴν τὴν ἀρχιερέως, καὶ τὰ πάντα αὐτοῦ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κείμενον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν διαφύλαξαν, καθότι καὶ θεόφιλος ἦν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δὲ, ἐν τῇ αὐτωνίᾳ, φερόμενον δ' ἔτει οὕτως ληφόμενον, ἡ δὲ πόσις αὐτοῦ, ἀλλὰ τοιαύτην αἰτίαν. τῶν ἱερέων τὶς ὑρκανὸς, πολλοῦ δ' ὄντων οἱ τόδε ἐκαλεῖτο τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τοῦ ἱεροῦ βάρις κατασκευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ διῆγεν ἔχων καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ δὲ αὐτοῦ αὐτῶς, ἀλλὰ τὸ καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τὸ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, παύτῃ ἔχων διατελέσαι, ὁπόσε εἰς τὸν πάλιν καταπεσὼν, αἰαλαμβάνοι τὸν ἰδιωτικόν. καὶ οἵ τε ἱερεῖς ἐπὶ ταῦτα φέρουσιν ἐπιτηδὲ δίον, καὶ τίνα ἐκείνων ἱερόδης δὲ βασιλεύσας, τὸν τε βάριν παύτῃ ἐν δεσμωτηρίῳ κειμένῳ, καταπεδυάσας πολυτελῶς, αὐτωνίαν καλεῖ ὄνομα, τῷ αὐτωνίῳ φίλος ὢν, καὶ τὸν στολὴν ὥσπερ καταλαμβάνοι τῆδε κειμήλιον κατέχων, πρὸ δίον ἦ, οὐδὲν ποιεῖσθαι ἐπ' αὐτῷ τὸν λαόν. δίθεν ἦ ἔφεσιν ὅμοια τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ὁ δεσπότης τὸν αὐτῷ βασιλεὺς ἀρχέλαος ὑῖὸς ὢν, οὐ ῥωμαίοι δεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, ἐκκρίτους τῶν στολῶν τῷ ἀρχιερέως, ἐπικειμένους ἐν οἴκῳ οἰκοδομηθέντα ὑπὸ σφετερίοις τῷ τε ἱερέων καὶ τῷ γαζοφυλάκιον, τῷ φυσικῷ τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνον ἅπτουσι. ἐπὶ δὲ ἡμέρας τρὶς δ' ἑορτῆς, ἀναδίδοται αὐτοῖς ὑπὸ τῷ φρουάρχου, ἐ ἀγνισθέντι, χρεσταμένος ὁ ἀρχιερεὺς μὴ μίαν δ' ἑορτῆς ἡμέραν ἀναδίδοται αὖθις εἰς τὸ εἶτον, ἢ πρὸ ἑκάστου ἐ φόρτιον. τὸ τ' ἐπὶ τῇ ξίσιν ἑορτὰς ἑκάστους καὶ τὸν πεντηκοστὴν. οὐιτέλλιος δὲ δὴ καὶ ἡμιτόρια παρέχω ποιεῖται τὴν στολὴν, ἢ τε πείσιτο μὴ πολὺ προσημένην δεσπόζας τῷ φρουράρχῳ, καὶ ὁπότε δίοι χρῆσθαι. καὶ τοῦτο προέξας διάφορα τὸ ἔθνος, καὶ τὸν

D

E

F

G

ἀρχιερέα ἐώσπερ καὶ ἄφαρ δεσπολούμενον ἀπαλλάξας τῆς ἱερωσύνης, ἐνιαύσιον καθίστησιν αἴσιον τὸν ἀρχιερέως ὄν. ἐπ' αἰτοχείας δ' αὖθις ἐπιστὰς τὸν ὁδὸν. τάμνει δὲ καὶ πρίεσι ὡς οὐιτέλλιον χρήματα, κιλδίων αὐτῷ προέσεσιν φιλίαν προσάγαγον τὸν πάρθων βασιλέα. ἐφόδια δὲ αὐτὸ ἐλθὼν ὢν, καὶ ἀφ-

καὶ ἀριθμὸν παρίων ἀσμένως, μὴ ὅτι πλέον κακουρ- A occupata Armenia, maiora damna inferret im-
γῆσειν δὲ τῇ φιλίᾳ μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδο- perio. Quam amicitiam ita demum ratam fore,
μένων, μάλιστα δὲ τὸν ἀρτάβανου υἱέος. ταῦτα δὲ γρά- si ille obsides traderet; maximè si regium fi-
φων πρέσβεις πρὸς τὸν Οὐιτέλλιον, μεγάλοις δόσεσι lium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmiis solicitauit ad inferendum quamprimùm bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieuerunt; sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuò Parthi amiserunt, & peruadente totam eorum ditionem bello, nobilissimi quique eius gentis ceciderunt vnà cum regis filiò & multis popularium millibus, regióque tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regiis ipsum Artabanum conabatur occidere: Ille intellecta fraude, nec inueniès remedium, quòd ab optimatibus immineret periculum; habénsque suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolentiam fingerent prima quaque occasione transituri in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu: & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam Artabani, & assentiente illo, conuenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: vbi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo quisq; satellitio. Post quàm autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrunque excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo pòst Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidentem cùm multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum quinque genere Iudæum, Eleazarum nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consularem præsidem: quare superuenientibus Vitellij literis; Cæsar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuntiis. Quo ille grauiter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem IX. suum obiit, anno Tiberij principatus vigesimo, quum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir perpetuò modestus, & amator quietis ac otij. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella in qua sedens solitus est iura reddere: & si quis ex occursu opem eius inuocaret, sine dilatione moxibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus

καὶ ἀριθμὸν παρίων ἀσμένως, μὴ ὅτι πλέον κακουρ-
γῆσειν δὲ τῇ φιλίᾳ μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδο-
μένων, μάλιστα δὲ τὸν ἀρταβάνου υἱέος. ταῦτα δὲ γρά-
φων πρέσβεις πρὸς τὸν Οὐιτέλλιον, μεγάλοις δόσεσι
χρημάτων. πείθει καὶ τὸν Ἴβηρα καὶ τὸν Ἀλανῶν βασι-
λέα πολεμεῖν Ἀρταβάνῳ μηδὲν ἀναβαλόμενον. οἱ μὲν αὐτοὶ
μὴν ἀπετάξαντο. Ἀλανοὶ δὲ διόδου αὐτοῖς διδόντες διὰ τῆς
αὑτῶν καὶ τὰς θύρας τῆς καστίας ἀνοίξαντες, ἐπά-
γουσι τῷ Ἀρταβάνῳ. καὶ ἅτε Ἀρμενία ἀφήρητο αὖθις,
καὶ πλειστοίσης πολέμων τῆς παρθυαίων γῆς, οἵτε ἐφ-
τὴν τῇ δὲ ἐκτείνοντο ἀνδρῶν, ἀνάστατά τε ἦν αὐτοῖς
πάντα· καὶ τοῦ βασιλέως ὁ υἱὸς ἐκ τύτων τῇ μα-
χῇ ἔπεσεν μετὰ πολλῶν φρατριμυριάδων. καὶ αὐτὸς τὸν
πατέρα Ἀρτάβανον Οὐιτέλλιος πομπῇ χρημάτων εἰς
τὸ συγχωρεῖς καὶ φίλους ἐκείνῳ γνωμίμη, ἐμελλησε μὲν
κτανεῖν δόλῳ τῇ τὰ δῶρα εἰληφότων. αἰσθανόμενος δὲ
τὸν δόλον Οὐιτέλλιος ὁ Ἀρτάβανος ἄδυκτον ὄσαν, δόξῃ τὸ ὑπὸ
πολλῶν καὶ τῶν ἐφ᾽ ἑτέρων ἀνδρῶν σωτηθῆναι δὴ αἰεί-
δαι τὸ ὅτι πέρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτῷ
καθαρῶς σωτεισπεῖ, καὶ τόδε ἤδη ἐφθαρμένον ὅτι
δόλῳ τῶν ὑποίαν ἐφαπατοιεῖδαι, ἢ πέρας αὐτῷ γε-
νομένης μεταπίπτειδαι ἐφ᾽ τοὺς ἐφαφεσηκότας, ὅτι
τῷ αὖθ σαξαπαφῶν ἰσωζεν αὐτὸν καὶ πολλῷ μᾶλ ταῦ-
τα στρατιὰ ἀθροίσας δαδάντε καὶ σακῶν, καὶ πολεμήσας
τοὺς αἰθεσηκότας κατέχε τῶν ἀρχήν. ταῦτα ἀκούσας ὁ
πάππος, ἕξιν φιλίαν αὐτῷ γνώσδαι ἐφ᾽ τὸν Ἀρτά-
βανον. ἔπειτα δὲ κἀκεῖνος ἐφικληθεὶς, ἀσμένως ἐδέχε
τὸν ἐφὶ αὐτῷ λόγον, ὅτι τὸν δύρεάτ᾽ τῶν παρῆσαν, ὅτε
Ἀρτάβανος, καὶ ὁ Οὐιτέλλιος. καὶ ζεύξεως τὸ ποταμοῦ
γνωμένης, καὶ τὸ μεσαίτατον τῆ γεφύρας ἀλλήλοις
ὑπηντιαζον μὴ φυλακῆς ἑκάτερος τῆς ἐφὶ αὐτὸν. καὶ
λόγων αὐτοῖς συμβεβαπκῶν γνωμένων, ἡ ἐφόδης ὁ τε-
ξάρχης ἔσισεν αὐτοῖς, καὶ μέσον τὸν πόρον σκηνίδα
ὑπεσκηφάμενος τῷ πόρῳ πολυτελῆ. καὶ Ἀρτάβανος μὲν
ὑ πολὺ πέμπει πρεσβεῖον ὅμηρον δαρεῖον τὸν υἱὸν μὴ
πολλῶν δέοντα, ἐν οἷς καὶ ἄνδρα ὑπέπαπηχυν τὸ μέγε-
θος, ἰουδαῖον τὸ γένος, ἐλεάζαρον ὄνομα, δόξῃ μυρίοι τὸ
μέγεθος, γίγας ὑπεκαλεῖτο. ὅτι δὲ Οὐιτέλλιος μὲν
ὑπ᾽ ἀνπιοχείας ἦεν, Ἀρτάβανος δὲ ὅτι τῆς βαβυλωνίας.
ἡ ἐφόδης δὲ βελόμενος δὲ αὐτῷ ἐφέδου γνώσδαι πίστ-
κρίσαι τῷ ὁμήρων τῆς λήψεως, σκηπτῷ γραμμα-
τοφόρους τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς ὄπισολὴν, καὶ
μηδὲν ὑπολειπόμενος ὅτι μὴ μὴ ὑρὶ τῷ ὑπατικῷ. ἐφὸς
δὲ Οὐιτέλλιος δὲ ὑπερμεθεισῶν ὄπισολὴν, καὶ τὸ κρίσας
ὄπισημήνατος ἐφὸς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ γνώσι-
σ, φρότερον πίστ ἐφὶ αὐτῷ ἡ ἐφόδου ἐφοτεθεικότος,
παραχθεὶς ὁ Οὐιτέλλιος μεγάλως, καὶ πεπονθὼς τὸ
μείζονος ἢ ἐπέφερκτο ὑπολαμβάνων, ἄδηλον τῷ
ἐφ᾽ αὐτοῖς ἔκρυπτεν ὀργήν, μέχρι δὴ καὶ μετῆλθε χαῖς
τῷ ἀρχεῖ παρειληφότος. τότε δὴ καὶ φίλιππος, ἡ ἐφό-
δου δὲ ἴδιος ἀδελφὸς, τελευτᾷ τὸν βίον, εἰκοστῷ μὲν
ἐνιαυτῷ τῆς τιβερίε ἀρχῆς, ἡγησάμενος ἢ αὐτὸς ἐπὶ
κ᾽ τριάκοντα τῆς τραχωνίτιδος καὶ γαυλανίτιδος, καὶ τ
βαταναίων ἐθνῶν. πρὸς αὐτοῖς. μέτριον ἢ ἐν οἷς ἦρχεν
ὀφθαλμὸν τὸν ἔρωτα καὶ ἀσφάλειαν. διαιτᾶν μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. ὁρόδοι δ᾽
ἦσαν αὐτῷ συνόλῳ τοῖς δυσὶ τῷ δικλίκτων, Ϲ τ θρόνῳ εἰς ὃν κρίνειν καθεζόμενος ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπομένῳ, ὁπότε
τις ὑπαντιάσας ἐν χρείᾳ γένοιτο αὐτῷ δικαιωθῆν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ᾽ ἐκ τ ὀχέος ἱδρύσας τ θρόνῳ ἢ
καὶ τύχοι ἔνομένης, καθεζόμενος ἐκρᾶτο, Ϲ τιμωρίας τε ἐπιτίμια τοῖς ἀλῶσιν, Ϲ ἐφίλ τοὺς ἀδίκους ἐν ἐλαφρῷ

innoxium. Obiit autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam antè sibi construxerat, magnificè ac sumptuosè funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, vt tributa in ea tetrarchia collecta, seruarétur intra ipsius regionis terminos.

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua assentiente, conuenit inter eos, vt quàm primùm ille Roma reuertetur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eiiciat. Post hæc Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter, quæ venerat, domum reuersum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, vt se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretę subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam antè curauerat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate peruenit in ædes patris: eíque indicauit Herodis animum. Vnde simultate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis vtrinque copiis bellum per legatos gestum est, commissóque prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibusdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat.

X. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis deletum Herodis exercitum, propter Ioannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiæ, simúlque ad baptismi lauacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab vno tantùm alteróve peccato abstineant, sed animis per iustitiam priùs mundatis, addant & puritatem corporis. Quúmque magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pararet, quòd viderentur

ἡγουμένους. τελευτᾷ δ' ὁ Ἰουλιάδη, καὶ αὐτὸς κομισθέντος ὑπὸ τὸ μνημεῖον, ὃ ἔτι ζῶντι ᾠκοδόμησεν αὐτὸς, πεφανῆ γόνου) πολυτελῶς. τελευ δ' ἀρχλεὼ, ἐπὶ τετελείπτο παῖδας, πδίειος ἐδεδάλαβεν, ἐπιτρέπει ἐπαρχέας ποιῆται τῆς σύεσιν. τοὺς μὲν τοι φόρους, ἐπέλαβε συλλεγομένους ἐν τῇ τῆς ἀρχῆς ἐκείνῃ ἡγουμένῃ κατατίθεσθαι.

Κεφάλαιον ζ.

Πόλεμος ἡρώδου τετράρχου πρὸς ἀρέταν τὸν Πέτρα.

ΕΝ τούτῳ δὲ συμπίπτουσιν ἀρέτας τοῦ πέτρας βασιλεὺς, καὶ ἡ ἡρῴδης ἀφ' ἑαυτῶν αἰτίαν. ἡρῴδης ὁ τετράρχης γαμεῖ τ' ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνῆν χρόνον ἤδη πολύν. συλλαμβ δ' ὅτι ῥώμης, κατάγει ἐν ἡρῴδ ἀδελφῷ ὄντος οὐχ ὁμομητρίου. ἐν δὲ τ' σίμωνος τ' ἀρχιερέως θυγατρὸς, ἡρῴδης ἐγημένῃ. ἐνταῦθις δ' ἡρῳδιάδος τ' τούτου γυναικὸς, θυγατηρ δὲ ἦν ἀριστοβούλου, καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἀγρίππου δ' ἀδελφῆς τ' μεγάλου, τολμᾷ λόγων ἅπτεσθαι γάμων, καὶ δεξαμένης, συνθήκας γίνονται) μεταπεισάσης πρὸς αὐτὸν ἀποδημῆσαι ῥώμης. ἀναχθέντος δὲ τ' συνθήκας ὡς τ' καὶ τ' ἀρέτα θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν, εἰς τ' ῥώμην ἐλθὼν ταῦτα συνεθέμενος. ἐπεὶ δ' ἐπανεχώρησε ἄπρακτος ἐκ τῆς ῥώμης ἐφ' ἅπερ ἔσταλτο, μαθὼν πίστιν αὐτῇ τὴν πρὸς τὸν ἡρῳδιάδα συνθήκων γενομένην, φθάνει ἔκπυστος αὐτῇ γενέσθαι τὰ πάντα ἐκμαθοῦσα, καλεῖ πέμψασα αὐτὸν ὅπῃ μαχαιροῦντος, μαθὸν ἐὼν δὲ ὄζει τ' ἀρέτα καὶ ἡρῴδου ἀρχῆς, γνώμῃ οὐκ ἐκφαίνουσα τὸν ἑαυτῆς. καὶ ἡρῴδης ὑπέστρεψεν μηδὲν ἠδέως αἴθεσπον πρεσβευτῶν. ἡ δὲ, πρεσβεύεται ἐκ πλείονος ὡς τὸν μαχαιροῦντα, τότε παρὰ αὐτῆς ἐπιτελῆ, πάντων ὡς τὸν ὁδοιπορίαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τῆ στρατηγοῦ ἀρέτα φαρίῳ, καὶ ἀφορμῶν εἰς τὸν ἀραβίαν κομιδῇ τῇ στρατηγὸν ἐκ ἀγαθῆς, φαρίῳ τε ὡς τὸν πατέρα ἢ τάχος καὶ αὐτὸ τὸν ἡρῴδου ἀγάνοιαν ἔφερε. ὁ δὲ ἀρχλεὼ ἔρθεσε πάντων ποιησάμενος, ἀεί τε ὄρων ἐν τῇ γῇ τῇ γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρω συλλεγείσης, εἰς πόλεμον καθίσταντο, στρατηγοὺς ἀποκαλοῦντες αὐτῆ ἑαυτῆ. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη τῶν ὁ ἡρῴδου στρατὸς, προδοσίας αὐτῷ γενομένης ὑπ' αὐτῶν φυγάδων οἳ ὄντες ἐκ τῆς φιλίππου τετράρχας ἡρῴδῃ συνεστράτευον. ταῦτα ἡρῴδης γράφει θεῷ τιβέριον. ὁ δὲ ὀργῇ φέρων τὸν ἀρέτα ὑπεχείρησεν, γράφει θεῷ οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἤτοι ζῶντα, ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ κτεινομένου πέμψαι τὸν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ πιβέριος μὲν ταῦτα θεσπίζει ἐπιστείλαι τῇ κατ' συρίαν στρατηγῷ. πεσὸν γὰρ ἱεροσολύμοις ἰδόντες ὁλωλεκέναι τὸν ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως πεπυμένου κατὰ πολὺν ἰωάννου τὸν ὑπικαλουμένου βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ τὸν τὸν ἡρῴδης ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τ' θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συνιέναι οὕτω γὰρ καὶ τ' βάπτισιν δεκτὴν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπὶ τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένῳ, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεφομένων, καὶ γὰρ ἥδεσθαι ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τὸν λόγον, ἡ ἡρῴδης τὸ δυνατὸν πεισθεὶς αὐτῷ τοῖς ἀνθρώποις μὴ δυνατὸς ἐπὶ φέρειν, πάντα γὰρ ὡμε-

ἐώκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου χρᾶξοντες, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖτο, πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γνῶναι, φθάσαι ἀνελεῖν, τῇ μεταβολῆς γνωμένης μὴ εἰς τὰ ἐναντία ἐμπεσόντα μεταγνῶναι. καὶ ὁ μὲν ὑποψίᾳ τῇ πρώτῃ δόντος, δέσμιος εἰς τὴν μαχαιρωθησόμενος πεμφθεὶς, τὸ προσταχθὲν φονεύεται, τοῖς δὲ Ἰουδαίοις δόξαν ὅτι πεμφείᾳ τῇ ἐκείνου τὸν ὄλεθρον ὅτι τῷ στρατεύματι γνώσεσθαι, τὴν θεοῦ κακῶς προσδοκίαν ἔθηκαν. Οὐιτέλλιος δὲ ἀσμένως ἀσπάσας ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Ἀρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε ἀπὸ αὐτοῦ ἵλαι καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῆς ὑπὸ Ῥωμαίοις βασιλείας ἀγόμενοι ὅτι τῆς πάσης ἠπείγετο, καὶ ἔσχε πολεμεῖσθαι. ὁρμηθεὶς δὲ αὐτοῦ διὰ τῆς Ἰουδαίων ἄλλην τὴν στρατὸν, ὑπαντιάσαντες αὐτῷ οἱ πρῶτοι, παρῃτοῦντο διὰ τῆς χώρας ἔλαυν. οὐ γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον, προσορᾶν εἰκόνας εἰς αὐτὸν φερομένας, πολλὰς δὲ καὶ σημαίας ὑπεικούσας. καὶ πεισθεὶς μετέβαλέ τε τῆς γνώμης τὸ ὅτι τοιούτοις προβουλεύσαν, καὶ διὰ τοῦ μεγάλου πεδίου κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ προσόδου τοῦ τεῖχους, καὶ τῷ φίλων, εἰς ἱεροσόλυμα εἶπεν, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς παρούσης τοῖς Ἰουδαίοις ἐπισημίας. εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τοῦ τῶν Ἰουδαίων πλήθους δὲ προθύμως, ζῆν ὡς ἡμέρας τρισὶ ἐστρατοπεδεύσατο ποιεῖ, ἐν αἷς ἰωνάθην τὸν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ. τῇ τετάρτῃ δὲ καὶ γράμματων αὐτοῦ Θεοφιλίων ἀπήλιον τὸν πρεσβύτερον τελευτῶν, ἄρχοντα τῶν πλήθων ἐπὶ δυσὶ ἔτεσι τοῦ γαίου. ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα ὅτι τὰ πάτρια ἕκαστον χωμαδιοῦντος, πόλεμον ἐκφέρειν ἐκείθεν ἐμοίως δυνάμενον, διὰ τὸ εἰς γαῖον μεταπεπονέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δὲ ὑπὸ τῶν ἀρίστων οἰωνοσκοπησάμενον πρὸς τὴν ἀπαλίαν τῆς Οὐιτελλίου στρατιᾶς φαῦλα, μηχανᾶν ἐκ τοῦ στρατοῦ ὅτι πέρας ἀνόδου. τεθνήξεσθαι γὰρ τῷ ἡγεμόνων, ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμην τῇ ἐκείνου ὁρμηθέντα διαπονεῖσθαι, ἢ ἐφ' ἓν ἦλθεν ἡ Θεοσεβὴς τοῦ στρατεύματος. καὶ Οὐιτέλλιος μὲν, ἐπ' αἰτιολογίας ἀνεχώρησεν. ἀπελείπετο δὲ ὁ ἀριστοβούλου υἱὸς ἑαυτῷ πρότερον ἢ τελευτῆσαι βίου, ὅτι ῥώμης αἴσει πρὸς ὃν Θεὸν τὸ αὐτοκράτορι δυνάμεώς τινος αὐτῷ Θεοφιλουμένης. βέλομαι οὖν εἰπεῖν ὅτι μαχητέον πρὸς τὰ πρώσθου, καὶ ἡμῖν αὐτῷ ὡς ἠμῖν, ἅμα μὲν, καὶ διὰ τὸ ἀνήκειν τῇ ἱστορίᾳ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, ἅμα δὲ καὶ Θεάσασθαι ἔχειν τοῦ θείου, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ πλῆθος, οὐδὲ ἄλλη τις ἀλκὴ τοῖς ἐν ἀθρόοις ὅπλοις τεταγμένοις, διὰ τὰ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβοῦσιν, εἰ γε ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδου, συνέβη πλεῖον ὀλίγων, πολλοὶ δὲ ἦσαν, διαφθαρῆναι τοὺς ἡγεμόνος ὑπηκόους. φέρει δὲ αὖ πάλιν συμφερόντως τοῦ αὐθεντικοῦ λόγου, τὸ τῶν δυσχερῶν αὐτῶν μαθεῖν. ἅμα δὲ, καὶ τὸν ἀναλιπεῖν διηγήσασθαι θαύματος ἀξιώτατον γενόμενον, ὃς ἐκ παντὸς ἰδιώτου, ἐς Θεοῦ πᾶσαν δόξαν τοῦ ἰδέσθαι αὐτὸν, ὅτι τοσοῦδε πύξηθει δυνάμεως.

ἐρῶτας μοι οὖν καὶ πρότερον περὶ αὐτῶν, λεχθήσεται δέ μοι καὶ νῦν ἀνεκβαίς. ἡ πρόσθου τοῦ μεγάλου θυγατέρες ἐκ μιᾶς μήτρας τοῦ ὑρκανοῦ θυγατρὸς, γίνονται δύο, σαλαμψιὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣν γαμεῖ φασαήλῳ τοῦ αὐτοῦ ἀπελεύθερος φασαήλου παιδὶ ὄντι, τοῦ φασαήλου ἀδελφοῦ διδυμότος αὐτῷ τοῦ πατρός. κύπρος δὲ αὐτιπάτρῳ καὶ αὐτὴ ἀπελεύθερος ἡρώδου παιδὶ τοῦ ἀδελφῆς σαλώμης. καὶ φασαήλῳ μὲν ἐκ σαλαμψιοῦς γίνονται παῖδες, αὐτιπάτρος,

A nihil non facturi ex eius consilio, iudicauit satius esse priùs quàm noui aliquid exoriretur; illum tollere, quàm rebus turbatis seram pœnitentiam agere. itaque vinctum missum in Macheruntem supra dictam, illic occidi imperat. quod factum sequuta est Iudæorum existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum.

Vitellius autem ad bellum paratus Arabi- XI.
cum, absumptis duabus legionibus, & leuis
B armaturæ, atque equitum auxiliis missis à sociis regibus properans versus Petram peruenit Ptolemaidem. Quúmque vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neque enim patrios ritus permittere, vt inferátur vllæ imagines, quales Romana signa habebant pleraque. Quorum precibus flexus mutauit sententiam de itinere proposito: missóq; per magnũ
C campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha & amicis ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo in festiuitate quæ tum instabat publica. Quò postquam vẽtum est, honore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo: & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilum pontificatum transtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberij, populum sacramento adegit in fidem Caij noui principis: reuocatásque ex itinere copias in hyberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium Im-
D perium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellij nuncio collegisse ex augurtiis, impossibile esse ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret, vel cuius iussu pareretur, vel eum contra quem mouendum sit. Vitellius Antiochiam repetiit: Agrippa autem Aristobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter negotia quædam conueniret Cæsarem. Sed priùs quàm de hoc
E dicam, explicabo Herodis progeniẽ, vel quòd ad præsentem narrationem id pertineat: vel quo magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quandoquidem absque pietate nihil prodest nec numerosa soboles, nec vllá humana potentia, vt licet videre in Herode, cuius intra centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis periit: quod sanè exemplo potest esse hominibus ad retundendam insolentiam: símúlque in primis videtur memo-
F rabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruectus sit. Et quamuis iam antè de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hîc quoque diligentiùs. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. harum altera Salámpso nomine nupsit Phasaelo regis ex fratre Phasaelo nepoti, ídque ex ipsius patris autoritate: altera verò dicta Cypros Antipatro, & ipsi ne-
G poti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus è Salampsone genuit quinq; liberos Antipatrũ,

Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupsit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandram verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio absque liberis defuncta est. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Drusillam. filij verò Agrippa & Drusus dicti sunt: quorum Drusus ante pubertatis annos obiit. Cùm horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Aristobulus, simúlque Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome sorore & Costobaro nata est. Orbati enim erant infantes adhuc patre Aristobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occisum diximus. Postquam autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariamnem filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Iosepho qui regis frater fuerat: & ex ea suscepit Aristobulum. Tertio fratri Agrippæ Aristobulo nupsit Iotape Sampsigerami Emesenorum regis filia, ex quibus nata est filia surda, & ipsa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus sunt progeniti. Herodias verò soror eorum nupsit Herodi magni Herodis filio, quem susceperat à Mariamne filia Simonis pontificis, ex quibus prognata est Salome: post quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupsit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc superstite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupsit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo sine liberis defuncto Aristobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc posteriore matrimonio nati sunt filij tres, Herodes, Agrippa, Aristobulus, atque hæc est Phasaëli & Salampsonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypro peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuisse fratres Antipatri, sine prole discesserunt. Cæterùm Alexander Herodis regis filius qui à patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit è Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans cùm apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit, Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem rex impositus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Iotapen, & Lesidis in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est. Progenies autem Alexandri ab initio ab institutis patriis ad religionem Græcorum defecit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla
XII. relicta prole è vita excesserunt. Percensitis igitur Herodis posteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, supereſt vt narremus quibus ille fortunis iactatus, postremò ad maximam dignitatem ac potentiam euaserit.

A ἡρῳδης, ἀλέξανδρος, θυγατέρες ⁝ ἀλέξανδρα καὶ κύπρος· λιῦ ἀγρίππου γαμεῖ, ὁ ἀριστοβούλου. ἀλέξανδρα δὲ ⁝ γαμεῖ μὲν τίμιος κύπριος, ἀνὴρ τῶν ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄπαις τελευτᾷ. κύπρῳ δ' ἐκ ἀγρίππα μὲν, ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες δὲ τρεῖς, βερνίκη, μαριάμμη, δρουσίλλα. ἀγρίππας δὲ καὶ δροῦσος τοῖς ἄρσεσιν ὀνόμασι, ὧν ὁ δροῦσος πρὶν ἡβῆσαι τελευτᾷ. τῷ δὲ παιδὶ τούτων ἀγρίππας ἐφέστο μὴ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, ἡρῴδης τε καὶ ἀριστόβουλος, καὶ βερνίκη. καὶ
B οἵδε παῖδες ἡρῴδου, τοῦ υἱὸς τοῦ μεγάλου. ἡ δὲ βερνίκη κοσοβάρῳ καὶ σαλώμης τῆς ἡρῴδου ἀδελφῆς. τούτοις ἀριστόβουλος ἐπίοις θυγατρὶ λιπὼν ὑπὸ τοῦ πατρὸς σὺν ἀλέξανδρῳ τῷ ἀδελφῷ καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἄγονται ἡρῴδης μὲν ὁ τοῦ ἀγρίππα υἱὸς μαριάμμην θυγατέρα ἐλυμπιάδος τῆς ἡρῴδου βασιλέως θυγατρός, καὶ ἰωσήπου, ἀδελφὸς δ' ἦν τοῦ βασιλέως. ἴσχει δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν ἀριστόβουλον.
C ὁ δὲ ξίφος τοῦ ἀγρίππου ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, γαμεῖ ἰωτάπην σαμψιγεράμου θυγατέρα τῶν ἐμεσσῶν βασιλέως θυγατρὸς δὲ αὐτοῖς γίνεται κωφὴ, ἄνομα καὶ τῇδε ἰωτάπη. καὶ τάδε μὲν τῷ ἀρσένων τέκνα. ἡρῳδιὰς δὲ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ, γίνεται ἡρῳδὴ ἡ ἡρῴδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γίνονται ἐκ μαριάμμης τῆς τοῦ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς σαλώμη γίνεται, μεθ' ἧς ταῖς γοναῖς ἡρῳδιὰς δὴ συγχίσασα φρονήσασα τῶν
D πατρείων, ἡρῴδῃ γαμεῖται τοῦ αὐτοῦ τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ διαστᾶσα ζῶντος, τλιὺ δὲ γαλιλαίων τετραρχίαν ἔχει ἔθος. ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς σαλώμη, φιλίππῳ γαμεῖται, ἡρῴδου παιδὶ τῷ τετράρχῃ τῆς τραχωνίτιδος. καὶ ἄπαιδος τελευτήσαντος, ἀριστόβουλος αὐτὴν ἄγεται ἡρῴδου παῖς τοῦ ἀγρίππου ἀδελφοῦ. παῖδες δὲ ἐγένοντο αὐτοῖς, τρεῖς, ἡρῴδης, ἀγρίππας, ἀριστόβουλος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ φασαήλου, καὶ σαμψιγεράμου ἔστι γένος. κύπρῳ δ' ἐξ αὐτοπάτρου θυγάτηρ
E γίνεται κύπρος, καὶ αὐτὴν ἀλέξας σέλευκος γαμεῖ τοῦ ἀλέξα. καὶ αὐτῆς θυγάτηρ λιῦ κύπρος. ἡρῴδης δὲ ὁ τοῦ ἀλέξανδρος οὐδ' ἀδελφοὺς ἔφυν αὐτοπάτρους, ἄπαιδες τελευτῶσιν. ἀλέξανδρῳ δὲ τῷ ἡρῴδου παιδὶ τοῦ βασιλέως τοῦ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοκτονηθέντος ἀλέξανδρος καὶ πηρώνης ἐγεγόνεσαν υἱοὶ ὧν ὁ μὲν ἀρχελάου τοῦ καππαδοκῶν βασιλέως θυγατρὸς καὶ πηρώνης μὲν βασιλέων ἐμβρίας καταγωγὴν αὐτὸ δὴ τοῦτο ἔμενε ἡρωμένων, ἅπαις τελευτᾷ. ἀλέξανδρος δὲ πηρώνης ὁμώνυμος τῷ ἀδελφῷ γίνεται παῖς, τοῦ βασιλεῖ ἐμβρίας
F υἱωνίδων ἐκπίπτων, υἱός τε ἀλέξανδρος αὐτῷ γίνεται. γαμεῖ δ' ἔστι αὐτὸς τοῦ καππαδοκῶν βασιλέως θυγατέρα ἰωτάπην, ἡσιόδης τε τῆς ὁ κιλικίας οὐκ ἀπαπὸς αὐτὸν ἴσχει βασιλεία. καὶ τὸ μὲν ἀλέξανδρου γένος, δ' ὧδε ἅμα τῇ φυλῇ τλιὺ θεραπείαν ἐξέλιπεν τῷ ἰουδαίοις ὑπηκόοις ὄντι μεταξὺ ἄμφω πρὸς τὰ ἕλληνα πάτρια. τῆς δὲ λοιπῆς θυγατρὸς ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ἄπαιδες τελευτῶν σωέπεσεν. τῷ δὲ γλαφύρᾳ ἡρῴδου δισγόνων, οὐ

κατελίξαμεν ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ ἀγρίππας ὁ μέγας τλιὺ βασιλείαν παρέλαβεν, τούτων τὰ μὲν ἐγγύτερον προδιηλώμεθα, διέξιμι λοιπὸν ὁπόσα τε ἀγρίππα τύχαι συνέβησαν, ὡς τε αὐτὸς ἐξάρασαν ποτε μέγιστον ἀξιώματος τε καὶ μεγέθους καὶ δυνάμεως.

Κεφά-

Ἀπίπτει ὁ Ἀγρίππας τὴν βασιλέως ὠφὲς πλεῖσιν, καὶ ὡς κατηγορήθη ἐλθὼν, καὶ μετὰ τὴν περὶ τελευτὴν τοῦ Γαΐου τοῦ Καίσαρος ἐλύθη.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodò accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

ΗΡῴδου τοῦ βασιλέως ὀλίγον ὠφὲς τὸν τελευτῆς, ὁ Ἀγρίππας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, καὶ ὁμοφοίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης ὠφὸς τὸν Τιβέριον τὸν αὐτοκράτορος υἱόν, καὶ αὐτωνίᾳ τῇ ἀδελφῇ τοῦ μεγάλου γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο διὰ Βερνίκης τῆς μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς, καὶ ὠφαγωγῶν ἐξωκειώσας τὸν υἱόν. φύσει δὲ μέγας ὢν ὁ Ἀγρίππας, καὶ δωρεᾶς πολυτελεῖς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, οὐκ ἐξεφαίνετο ἐκ ψυχῆς τὸ θέλον, ἐλευθεράσκειν αὐτὸν ἐξωκειῶσθαι τὸν τοιούτοις ἐνομένῳ ὀργῇ. ἐπεὶ δὲ ἀπέθανε τελευτᾷ, νομίζων ὅτι τοῦ αὐτοῦ ζόπου, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν καὶ εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης, τὰ δὲ, ἐν τῷ δωρεᾶν τὸ μὴ μέτριον ὠφοῖμον ἀναλῶσαι τῆς χρημάτων, τὰ πλεῖστα δὲ εἰς τοὺς καίσαρος ἀπελευθέρους ἐπιτέλεσε ἐλπίδι ὠφάξεως παρ' αὐτοῦ. πενία τε ἐν ὀλίγῳ ὠφεὶ αὐτὸν ἔλαβε, καὶ τοῦτ' ἔλαθε κάλυμμα τὸν ῥώμῃ διαίτης. καὶ ὁ Τιβέριος τοῖς φίλοις τοῦ υἱέος τελευτήκοτος ἀπέπεμψεν φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτοῦ δεῖ τὸ αἰεὶ ἐπιζεῖν ὠφὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύων τὸν παιδὸς θεωρίᾳ τὸν ἐπείνων. δεῖ μὲν δὴ ταῦτα ὅτι δ' ἰουδαίας πλέων, ὥστε τὸ κακὸν ὠφορῶν, καὶ ταπεινούμενος ὀλίθρῳ ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίᾳ τὸν ἐπίσοντος τὰ χρέα τοῖς δανείσασι, πολλοῖς τε οὖσι καὶ ἀλεωρὶν οὐδὲ ἐκεῖ πνα οἷοί τε ἐδίδοῦσιν. ὡς τε ἀπορίᾳ τῇ ποιητῶν, καὶ ἀχθῆναι τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ἐποχωρήσας ὡς πνα πύργον ἐν μακάθοις τῆς ἰδουμαίας ἐν ὠφοινοίᾳ τὸ μετασήσοντ' αὐτὸν ἰῷ. αἰδαίεται δὲ αὐτὸ τὴν δέγουσα κύφῳ ἡγουμὴ, παντοίᾳ τε ἰῷ ἀπείρουσα τῇ ὅτι τοιούτοις βουλόμαιον. δέγαπέμπεται δὲ καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν αὐτὸ ἡρῳδάδα ἡρῳδῆ τῇ τετράρχῃ συνοικοῦσαν χρήμματα, δηλοῦσα τότε ὅτι τοῖς τοιούτοις τὸ ἀγρίππου ὠφοβουλεῦσαν, καὶ τὸν ἀνάγκλεω ἦ ἐπ' αὐτὰ ὀξῆγον. ἐπέλαβέ τε συγγνῶ οὖσαν βοηθεῖν, θεωρεῖσαν ὡς αὐτῇ παντοίως κουφίζοι τὸν ἄνδρα, καὶ ταῦτα οὐκ ὀξ ὁμοίων ἀφορμῶν. οἱ δὲ μεταπέμψαντες αὐτὸν οἰκητέριον ἀπέδειξε τιβεριάδα, καὶ τὴν ἀργύριον ὥρισαν εἰς τὸν δίαιταν, ἀγορανομίᾳ τε τὴν τιβεριάδος ἐπέμψαν. ἐν μέν τῷ ὅτι πλείονα ἡρῴδης ἐπίμενε τοῖς δεδογμένοις, καὶ τοῦτο, οὐδὲ ὡς ἀρκοῦντα ἰῷ. ἐν δὲ τύρῳ ὠδὲ συνουσίαν ἐπὶ ὄχλου τε γενομένων αὐτοῖς λοιδορεῖσθαι αἰσχρὸν οὐχ ἡσυχάσαντος ἀγρίππου, τὸν ἡρῴδου τὸ ἐπονειδίσαντος ἐκ δανείων καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μεταδίδοσιν, ὡς φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἶσιν φίλον ὅτι ῥώμης τὰ κάλλιστα αὐτῷ γενόμενα ποιήσειν, συείας ἢ ἐν τῷ τότε διεῖπεν. καὶ δεξαμένου φλάκκου ὠδὲ τούτῳ διῆλθε δικαστηρίου αὐτὸν ἐκεῖ ἀκουσόμενον, ὃς ἀδελφὸς ὢν ἀγρίππου δέφορός τε ἰῷ, οὐ μὲν ἐπλάττον τὸ ἔχθρα τῇ ἀλλήλων, ὡς τε μὴ φιλίᾳ τοῦ ὑπατικοῦ τὰ ἐκείνου τιμὴν φέρεσθαι. οὐ μὲν ὅγε ἀφισόβουλος αἴσι τὸ τοὺς τὸν ἀγρίππαν δυσωμοὺς, μέχρι καὶ ἐς ἔχθραν αὐτὸν φλάκκῳ καθίσησιν, αἰτίαν τοιαύτην ὅτι τῇ δυσωμείᾳ ὠφαλαβόν. δαμασκηνοὶ σιδονίοις ὠφὶ ὅροις δέφορι καθεστῶτες, μέλλοντ' φλάκκου ὠφὶ τούτων ἀκροάσασθαι, μαθόντες τὸν ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ μέγα δύναιτο, ἠξίουν μερίδος τῆς αὐτῶν γενέσθαι, ἀργύριόν τε

PAulò ante Herodis regis obitum Agrippa Romę degens, & per conuictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi maioris coniugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cúmque natura esset liberalis & magnanimus, quàm diu mater vixit noluit ingenium suum exerere, ne in eius indignationem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæsaris, quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectem suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæam abiit te malè gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quòd eius propositum vbi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreuerit, & qua necessitate adactus: hortatáque est eam vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset subleuaret eius miseriam, quãuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore, eiúsque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, âssignata certa pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cùm enim apud Tyrum in conuiuio largiùs indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romę amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam antè habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo vtrunque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidoniis contendentes de finibus, disceptaturi apud Flacum cognito, quòd Agrippa multum apud eum posset, rogauerunt, vt adesset ipsorum partibus, polliciti

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem quia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursumque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quòd nó haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed cùm deesset pecunia, iussit Matsyam suum libertum vt quauis arte à fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat vt accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter iam antè debere sibi nonnihil Agrippam asseuerans, extorsit à Matsya syngraphum viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & quingentis, eò facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi naucm nactus, parabat se itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atque ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se iussa simulat: sed quamprimùm nox terris incubuit, præcisis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuò ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fideiussit mulier. & mox Alexander quinque talentis repræsentatis Alexandriæ, reliquam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionē Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudæam itinere pedestri reuersa est. Cæterùm Agrippa postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officij causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humaniſſimè rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cęsar receptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuò sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se è subiectis ipsius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademisset, ægrè tulit: mandauitque cubicularijs non priùs admitti hominem quàm persoluto debito. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij postea principis matre petiit mutuò trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris. quæ memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter enim ea fuerat vsa, simúlq; educatum fuisse ipsum cum suo Claudio,

A πλεῖον ὡμολόγητο αὐτῷ. ἐ ὁ μὲν πάντα ὑπὲρ τῆ βουλεία τῆ δαμασκηνῶν ἀρνεῖτο ποιεῖσθαι. ἀριστόβουλος δ', οὐ γὰρ ἐλάνθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τ χρημάτων, κατηγορεῖ πρὸς τὸν φλάκκον. καὶ βασανιζομένου τῶ προσήματος ὑπὸ φανερᾶς ἰῶ, ἀξιοῖ τὸν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δ' εἰς ὑστάτην ἀπορείαν προελθὼν ὁμῶς, εἰς πτολεμαΐδα παρῆν, καὶ κ τὸ ἄπορον τ ἀλλαχόθεν διαίτης, γεώμετρα ἐποιεῖτο ὑπὲ τῆς ἰταλίας

B πλεῖν. εἰρηνόμενος δὲ χρημάτων ἀπορεία, πλείω μυριάδων ὄντα αὐτῷ ἀπολελυθέναι, πορίζειν ἠνιᾶτο τῆ ὑπὲ τοιούτοις μηχανᾶσθαι δανεισταῖς ὁμῶν πάντων. καὶ ὁ μὲν σύας φράτων πολλῶ βαρύτερος ὢν τὰς ἀγρίππου μητρὸς, ἠξιώθη ὑπὸ τῆς ἐκείνω δικαίως ὑποτελεῖσθαι αὐτονίας, αὐτῷ γοῦν ὧδε χρὴ ὑπὲ χρεμάτων, μὴ πίστει τῆ αὐτῷ. ὁ δ', ἐπικαλεῖ γὰρ τῷ ἀγρίππα χρημάτων τινῶν ἀποστέρησιν, ἀναγκάζει τὸν μύρσυλον

C δύο μυριάδων ἀττικῶν συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίαις ἐ χιλίαις ἑλάττονα λαμβάνειν. συντυχόντι δὲ ἐκείνῳ κ τὸ μηδὲν ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένου δὲ τὰ χρήματα τούτου ἀγρίππας εἰς αἰθηδόνα ὧδε χωμάζει, καὶ λαβὼν ναῦν, ἐς ἀγωλίας ἰῶ. καὶ γνοὺς ἑρμῖνιος κυπίτων ὁ τῆς ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἳ εἰσαγάγοντ' αὐτὸν ἀργυρίου, ξιάκοντα μυριάδας ὀφειλόμενον τῷ καίσαρος φόρου μέν-

D νοῦντος. κ τότ' μὲν πείσαντες τοὺς κελδουμίους φρουροὺς ἰῶ, νυκτὸς δ' ὑπεξέρχεται, κόψας τὰ δεσμά, ἄχρι ἐπ' ἀλεξανδρείας πλέων. ἔνθα ἀλεξάνδρω δημάρχου μυριάδας εἴκοσι δάνειον αὐτῷ δῶ-νται. ὁ δὲ, ἐκείνῳ μὲν οὐκ αὖ ἔφη ὧδε χρῆν, κύπρῳ δὲ οὐκ ἠρνεῖτο, τιμῶ τὸ φιλανδρίαν αὐτῆς καταπλαγεῖσα, καὶ τιμῶ πολιτείαν ἅπασαν ἀγαθῶ. ἡ δὲ ὑπεχνεῖτο, καὶ ἀλεξάνδρω πέντε τάλαντα αὐτὸς ἐν τῆ ἀλε-

E ξανδρείᾳ δώσει, τὰ λοιπὰ ἐν διπερχίᾳ ἡμισείᾳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, δηλοῖ τῷ ἀγρίππα τὸ εἰς τὰ αὐτὰ λώματα ἕτοιμον. καὶ κύπρος μὲν ἀπολαβοῦσα τὸν ἄνδρα ὑπὲ τῆς ἰταλίας πλεύσαν, αὐτῆ μετὰ τῶν τέκνων ὑπὲ ἰουδαίας αὖις ὁδεύει. ἀγρίππας δὲ ἐς πανόπους ὧδε βαλλᾶν, ὑπεστέλλετο εἰς πλεῖον χρόνον γράφει διατρίβειν ἐν καισαρίᾳ, παρουσίαν τε τῶν αὐτοκράτορι ὑπὲ θεσπεσίᾳ τῆ ἐκείνου, ἐ ἀξιοῖ ἔρωτι αὐτῷ ἡμῖν εἰς καισαρίαν ὧδε βαλλᾶν. πυθόμενος δ' οὐδὲν ἐκέλευσε, τὰ τε ἄλλα αὐτῷ χάριν φιλανθρωπίᾳ χαίρομεν, ἐπ χαίρῃ ὑπὸ σπουδῶν ὑπὲ αὐτῷ σῶον ἐπανήκῃ εἰς ἰαὶ καισαρίας. ἐπεὶ δ' ἀφικνεῖτο μηδὲν ὀφελὼν ἐ ἐν τοῖς χρήμασιν ἀφοδύμενος, ἦν αἰζητὸ τῶ τῆ ἐξήκοντα. τῆνδ' ἐξῆς, κῆσαρ γράμματον αὐτῷ ὧδε ἐρώτων καπίτωνος ἀφικνεῖται, ὅπ ἀγρίππας μυριάδας ξιάκοντα διάγει μεταποιούμενος, τῆ ἐκ τοῖς ταῖς καζόλοις ἁλυπῶν χρόνον ἐυδαιμόνων ἀπαγγέλοντας, οἰκοῦ φυλακὴ ἐν τῶ ὑπ' αὐτῷ χωρίων

G ἄνευον αὐτ καθηκτὸς ὁ ὑπὲ τῆ ἐκ τοῦ ἐξορύσσειν ἐξουσίας. τοῦτον ἀναγκαίως τὸν ὑπηρέτην, ἀφικαλεῖται ὁ καῖσαρ, καὶ ἀφέλκυσον ἡνίαν τῆ ἀγρίππα κελεύει

εἰσάγειν τ ἐκ αὐτὸν ἄχρι ὑπὲ καταβαλῆ τὸ χρέος. ὁ μὲν δὴ τῆ ὀργῆ τ καίσαρος κατεπλάγη ἀπροσίας ὑπὲ γραμματικοῦ τε μηδὲν, ἐ κλαυδίῳ τῷ ὕστερον ἡνιοχήσαντι καίσαρι, δάνεισμα αὐτῷ ἀδόντι τ ξιάκοντα μυριάδων, ἵνα φιλίαις οἱ ἀμείρητον τῆς ἐκ πλεῖον. ἡ δὲ βερνίκης τε μνήμη τῆς μητρὸς αὐτῷ, ἐρόσθαι ὑπὲ ἀλλήλοις ἐχόντε αὖθι γενομένους, καὶ αὐτῷ ὁμοτροφίαν ἐκ τοῦ ἀμφὶ κλαύδιον γεγονυίαν,

δ' ὅσον

δίδωσι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτῷ δοκοῦντι τὸ χρέος, αὐτὸν
κελεύσας ἦν ἡ φιλία τοῦ Τιβερίου. οὐδὲν ὁ αὐτῷ Τιβέ-
ριος ὁ Καῖσαρ συνίσκων ἡνιόχου τὸν αὐτοῦ, καλέσαντα τὸ
πάντα αὐτοῦ τὴν ὁδόν, ὡς δὴ τινὶ χάριν ἀποδιδοὺς ἀφίησιν· ὁ δὲ
λίαν δὴ χρηστὸς ὑπὸ τῆς αὐτονίας, καὶ διαφθαρεὶς ὑπὸ τοῦ
γαΐου ἐφοιτᾶ τὸν ὄντος αὐτῷ, καὶ δουλείας τῆς παρὸς εἰς τὸ
πρᾶτον παρομένου. καὶ γὰρ ἦν ἄλλος σαμαρεὺς ἡνίος, καὶ
σφόδρα ὢν ἀπολύθερος. ὧδε λύτου δὲ ἀφεῖσθαι μυελάδων ἐκ τὸν δεσπότου, τῇ τε αὐτονίᾳ καταβαλὼν τὸ
ὀφλημα τὸν χρέος, καὶ τῷ λοιπῷ τοῦ ἀπολαύματος διεκ-
πλέον τοῦ γαΐου, μειζόνως ἐν ἀξιώματι ἦν παρ' αὐτῷ.
σφόδρα δὲ ὄντος εἰς μέγα τοῦ ἀρίστου τὸν θεὸς γαΐου φι-
λίας, ἔσφαλμός ποτὲ λόγος ἀφὶ Τιβερίου γέ), καὶ τοῦ
ἀρίστου καὶ δίκας ξαπομένου, μόνῳ δ' ἤσην, ἢ τὸ χος
πρέσβυον ὑπεκστάζα τὸν ἀρχῆς γαΐῳ ὧδε χωρεῖν ἀξιω
πρω τὸ πάντα ὄντι, τούτων ἀκροᾶ) τὸν λόγων δύτυχος,
ἀρίστου δ' ἰὼ ἀπολύθερος ἡνίοχος, καὶ ὧδε χῆμα
μὴ στὴ παρεδίδε κλοπῆς ἰμάτιον αὐτῷ τοῦ ἀρίστ-
που ὕπνου καλυμένου, καὶ ἀκριβῶς ἐκκαλύφει, φυγὼν
καὶ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτὸ ὅτι πίστανα ἡγουμένης, ὃς ἰὼ
φύλαξ τοῦ πόλεως, ἐρομένου τοῦ αἰτίαν τοῦ φυγῆς, κρύσαρι
φησὸν δεσπόταις ἔχειν λόγος εἰπεῖν ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ
σωτηρίας αὐτοῦ φίλους, ὡς δήσας αὐτὸν ἐκέλλειν εἰς
ταὶς καταφαγάς. ὁ Τιβέριος τοῦ αὐτοῦ τρόπῳ χρώμενος,
εἶχεν αὐτοῦ δέσμιον, μέλλητὰς εἰ καί τις ἑτέρων βασι-
λέων ἢ τυράννων ἡγούμενος. ὅτε γὰρ πρεσβεῖαι ἐπὶ δο-
χὰς ἔκ τῶν ἐξίω ἐποιοῦντο, ἠμέλησέν τι ἢ ὑπηρέτας ὑπ'
αὐτοῦ τοῦ λῦσαι· διὰ μία ἦν ὀκνηρὸν, ὁπότε μὴ φθαῖεν τὰ
πάντα τυγχάνοντες. ὅθεν δὲ δεσμοῦ τοῦ ἀπελεύσεως ἀβίωτος
ἰὼ, ὡς τοῦ ἐπὶ φίλων ἐρωμένων τοῦ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ ὅτι τοι-
οὗτος ὁ λιπῆ χρωμένου, ἔφη, ταὶ μὲν πρεσβείας ζῆν
ὅπως ἐκὼ ἀπαλλαγὰς αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐξίος ἡγουμένης, ἕτε-
ροι πρόσβας ὑπαχθησομένους τὰ πείσομαι, ἄχλος τὸ
αὐτοῦ γένοιτο ὅτι ὀκνὰς αὐτὸν καὶ πομπαῖς ἀφησυ-
μένοις. τοὺς δὲ ἀρχὰς συγχωρεῖν τοῖς ἄνωθ εἰς αὐτοὺς
ὑπ' αὐτοῦ καταστάσιν, αἰδοῖ ἀφειμένοις τοῦ ὑποτε-
λοῦς. φύσει γὰρ εἶναι πᾶσιν ἡγεμονίαν τὸ πλεονε-
κτεῖν. τοὺς δὲ μὴ παυσείους, ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ ἀδη-
λον ὁπότε ἀφαιρεθῆν, καὶ μειζόνως ἐξοχυοῦσι ὅτι
κλοπαῖς τοὺς ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφεσήκεσαν εἰς
πλέον αὐτοὺς, ἀδλον τοῦ κλοπεῖν ἔξειν ὑπὸ τῶ πολ-
λοῦ τοῦ πεπορδημένων ἀμελυτέρως τὸ λοιπὸν αὐτοῖς
χρωμένους. ἡμέρου δ' ὅτι ὧδε ἡγουμένης ἐν τῷ ὀ-
ξίῳ > συδαιμοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ τοὺς ἄλλα τοὺς ἀρχοντι
φερομένους, ἀναστροφῆς αὐτοῖς διδομένης κρεῖσ-
σον, ἐν οἷς πολύφρενες οἱ τοιαῦτα φρονοῦντες ἡγούμενοι, ὑποδιδόντ
τὰς ἀποσυδὰς τὰς ὅτι τοῦ λαμβάνειν ὀλίγα τὰ πρὶν ἐν
χαρᾷ ἡγούμενος μετασπεῖν. ὧδε δὲ εἶμέν τι αὐτοῖς φανὲ
τοιοῦτον ἔλεγον. ξυμπατία τινὶ κειμένου τοῦ μεγάλ
δους τοὺς ἀντελαὶ ἀφεῖσθαι, καὶ τὰς τοῦ ὧδε ἀρχοντ
τοῦν οἶκα πόρρω αὐτοῦ τῶν δυσχερῶν, καὶ νομίσας ἀδυνα-
μίᾳ μὴ Σανδᾶν, οἷος ἦν ὑποσβεῖν αὐτοὺς ὧδε ἐξ-
ὰς δεσμεδρόμους πεύσεσθαι τοῦ ὅτι τοιοῦτ δὲ, ὑπολαβὼν εἶπε
τοῦ ἀρίστου τῷ ἀφεθησομένους εἰς τὸν ὀλίγον χρόνον
τοῦ ἐφεστηκότος. μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικῶμι μὴ εἶπεν τοιοῦτος ἀπαγγεῖν. ἦ μὴν γ' ἤδη πλησθησόμενος ἦ αἵμα-
τος ἂν ἔδ' ὁμοίως ἔπαξις, ὄχλον μοι ὧδε χρεῖν, ἀλλ' ἀπὸ καὶ χρόνον. εἰ δ' ἀκριφῶς τοῦ κατ' αὐτὸν λιτῆ
συνελθεῖν, καὶ τοξυμένον ἤδη ὧδε λοιδοῦσαν, καὶ ὀλίθρῳ ὧδε δεῖν. ὀλίγ τοῦδ' οὐκ ἐμοῦτος ὑπὸ πολ-
λοῦ τοῦ πλοπῆν διεφθαρμένους τοῖς ὑποτελέσιν, ἀφειμένοις δὲ μὴ συνεχὲς ἐξαποσταλλομένοις ἡγησομένοις,

A præbuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adcóque conciliatus est Cæsari, vt is nepotem suum commendaret Agrippæ, mandarétque vt progredientem semper comitaretur officij gratia. hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi fortè Allus Samarita libertus Cæsaris, ab eo mutua-
B tus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officiosius. A quo receptus in in- XIII.
timam amicitiam, quodam die dum vnà gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, vt quàm primũ principatus locum Caio digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Argrippæ, & auriga: ac tum quidem siluit. Inimulatus deinde à patrono quasi ve-
C stem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cùm perductus esset ad Sisonem vrbi præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quędam quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas. hũc Tiberius more suo detinebat in vinculis, quòd esset cunctator, si quis vnquam alius aut rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, & præsidibus pro-
D uinciarum vel procuratoribus successorem nõ mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis scitantibus: legatos quidem ideò admitti tardiùs, ne illis citò dimissis alij denuò creati redeant, atque ita obruatur continuò excipiendis & dimittẽdis legationibus. Potestates autem semel constitutas ideò finere, vt parcatur subditis. cùm enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, æternum cui nullus certus sit præstitutus termi-
E nus, eo magis ad rapinam solicitare homines. itaque si diutius eo fruantur, exatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri: quòd si successor immineat, non suffecturos eorum auiditati prouinciales, dum decessor tanto magis spoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vtebatúrque hac similitudine: Consauciati cuiusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operue-
F rant, eum quidam forte fortuna præteriens miseratus est, putans languidiorem, quàm vt illas posset arcere, accedénsque propius parabat eas depellere. orante autem saucio vt sic eum sineret, quæsiuit alter causam cur ità liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imò his abactis maiorẽ molestiam mihi facerent: nam hæ iam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil. quòd si recentes accederent, & famelicæ, me iam antè pessimè affectum facilè
G perderent. quare se quoque aiebat hac ratione prouidere subditis, multorũ rapacitatẽ vexatis,

qui more muſcatum eos infeſtarent, maximè ſi ad innatam cupiditatem metu citò deſinendi accederet. quòd autem vera narrem de ingenio Tiberij, teſtatur mihi factum ipſius. nam cùm duobus ſuprà viginti annis obtinuerit imperium, duos in vniuerſum Iudæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem eius Pilatum. nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubditos. Victorum quoque cauſas ideò ſe aiebat ſeriùs cognoſcere, ne affecti ſupplicio citò leuentur malis quæ meruerint antea ctis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illorum infortunium. Sanè hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priuſquam Cæſari aures ei præbere ſit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tuſculanum, ſtadiis ferè centum ab vrbe diſſitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandē audiretur Eutychus, cognoſceretúrque cuius accuſaret patronum criminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quòd Druſi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licèt hortante Auguſto ad iterandum coniugium, in eóque vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cùm enim res nouas contra eum moliretur Seianus amicorum vnus, vir valde potens propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris, & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Seiani malitiæ. quàm primùm enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit accuratiſſimè: traditisque literis Palanti ſeruorum ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberium, quibus ille cognitis Seianum occidit, & ſocios conſilij; Antoniæque iam antè habitæ in precio, maiorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiēdum Eutychum, reſponpit Tiberius: Huic quidem ſi quid contra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultiùs à liberto pœnas expetit, inquiſitione facta, malum quòd alteri molitur, ſibiipſe conciliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis vrgebat inquiri de hoc negotio: & cùm nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Caio vnà cum Agrippa acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutychū. ad quā ille: Deos teſtor Antonia, quòd nō ſpōte, ſed tuis coactus precibus faciam quod facturus ſum. quo dicto Macroni Seiani ſucceſſori imperat Eutychum adducere. quo ſine mora veniente, rogat eum

οἱ ἐν ἔθνεσι μεγάλην ἐκπολεμῆσαι αὐτούς, φύσει θεὸς κέρδος ἐφορεγομένοις σύμμαχον προσλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα τῆς ταχέως ἀφαιρησομένου τὴν ἐπὶ τὸν ἥδονὴν μάρτυρά μοι τῷ λόγῳ θεὸν ἔχω τὸν τοιοῦτον τοῖς φύσεως, τιβερίου τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη γὰρ δύο θεὸς τοῖς εἴκοσιν αὐτοκράτωρ γενόμενος, δύο τοὺς πάντας Ἰουδαίοις ἐξέπεμψεν διοικήσοντας τὸ ἔθνος, χρήστον τε, καὶ πιλᾶτον, ὃς αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. καὶ οὐκ ὀλίγη μὲν Ἰουδαίων τοιοῦτος ἦν, ἕτερος δ' ὅτι τῶν λοιπῶν ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τῶν διαμαρτεῖν τὴν ἐπιβολὴν τῆς ἀνεψιᾶς ἀπεσήμαινεν τοῦτο διηνεκῶς ἐπὶ θανάτου, κούφισιν γενέσθαι τῶν ἐνεστηκότων κακῶν, ἐφ' ᾧ μὴ ἐπ' ἀρετῇ τῶν δι' τοιούτοις τύχῃ σωφρονεῖν. ζημιουμένοις δ', ἀχθηδόνι τῇ ἐπιφερομένῃ μείζονα προσρέπειν τὴν δυσχέραν. ἐφ' μὲν δὴ ταῦτα ἡ δύτυχος ἀνεμάσεως τε ἐκ ἐτύγχανε, ἐπὶ τὰ δεσμὰ κινεῖτο. χρόνῳ δ' ἐξηλευμένῳ, τιβερίου τε ἐκ τῶν καταφρονῶν εἰς ἐπιτολάνον προβαίνεται, ὅσον ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν τῆς ῥώμης, ἡ δ' ἀγρίππας ἀξιοῖ τὴν αὐτονίαν ἐφαπτέσθαι, χρείᾳ τῷ δύτυχῳ τὴν ἀνεμάσεν ἐφ' οἷς ποτ' ἦν κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτός. πυνθάνεται δ' ἐκ αὐτονία τιβερίῳ εἰς τὰ πάντα συνήθειας τ' ἀξιώματι, δρύσου γὰρ ἐκ ἀδελφοῦ τὴν αὐτὴ γυνή, ἐπ' ἀρετῇ τὸ σώφρονος. νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινεν, γάμῳ τε ἀπεῖπεν τῷ θεῷ ἕνεκεν, καί περ τ' σεβαστοῦ κελεύσαντος πὶ γαμεῖσθαι, τὴν λοιδωρείαν ἀπαλλαγμένον διετέτατο αὐτῆς τ' βίον, ἐδίᾳ τε διεργάτης ἐκ εἰς τὰ μέσα τῶν τιβερίου. ἐπιβουλῆς γὰρ μεγάλης συστάσης ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ σηϊανοῦ φίλου τε αἴσθοιτο, καὶ δυνάμιν ἐν τῷ τότε μείζονα ἔχοντος διὰ τὸ τῶν στρατιωτῶν εἶναι ἡγεμονίαν αὐτῷ, ἐπ' τῆς ἰουδαίας οἱ πολλοί, καὶ τῶν ἀπελευθέρων θεσσίδεντο, καὶ τὸ στρατωτικὸν διέφθαρτο. προεκπέμπει τε ἡ βουλὴ δὴ μέγα, κἂν ἐπίθεσκτο σηϊανῷ τὸ ἔργον, μὴ τῆς αὐτονίας τὰλμη χρησαμένης σοφωτέρᾳ τ' σηϊανοῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μαθοῦσ' τὰ δεδι τῷ τιβερίῳ συγκείμενα, γράφει θεὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, ἐπαλλάσσει δεδεῦσα τὰ γράμματα τῷ παστάτῃ τῶν δούλων αὐτῆς, ἐκπέμπει θεὸς τιβέριον εἰς τὰς καθεδρίας. ὁ δὲ μαθὼν τὸν τε σηϊανὸν κτείνει, καὶ τοὺς συνεπιβούλους, τῶν τε αὐτονίαν, καὶ πρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμωτέραν τε ὑπολαμβάνει καὶ πᾶσι παθανῶ. τοῦ δὲ ταύτης τῆς αὐτονίας ὁ τιβέριος καλούμενος ἐξετάσαι τὸν δύτυχον, ἀλλ' εἰ μὴ καταψεύσεται φησὶν ὁ τιβέριος ὅτι ἀγρίππου τὰ εἰρημένα, δύτυχος ἀκούσαι νομίζεται παρ' αὐτῷ τιμωρίαν μὴ δεδεπτίμηκα αὐτός. εἰ δὲ βασανιζομένου ἀληθῆ φανεῖεν τὰ εἰρημένα, μήπου κολάζειν τοῦτον ἀπελεύθερον ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον καλοίη τὴν δίκην. καὶ ὁ ἀγρίππας ταῦτα φαμένης πρὸς αὐτὸν αὐτονίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν γενέσθαι τῶν ἐγκλημάτων. καὶ ἡ αὐτονία, οὐ γὰρ αἰσχύνει τολμᾷ ὧν ὁ ἀγρίππας δεῖ τοῖς δεδιέναι, κελεύει θαλαβοῦσα τοιοῦτον, ἐωρεῖτο μὴ τιβέριος δεῖ φορείου χαίμενος προϊόντων γαΐᾳ τ' ἐπείνης ἡνιοχῆ ἡ ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίστου ἦσαν, θαρσεῖ παρεσῶσα τῷ φορείῳ, παρεκάλει καλεῖσθαί τε τὸν δύτυχον, ἐξετάζεσθαι. ὁ δὲ, ἀλλ' ἴστων μὲν ὅπαν αὐτονία οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γε ἑαυτῇ τῇ ἐμαυτῇ, αἰδέσῃ ἂν σῆς θαμπλύσεως ἐξαγόμενος, θεσίω τὰ θεασόμενα. ταῦτα εἰπὼν κελεύει μάκεδονα ἐς σηϊανοῦ δεδόχος ἰοῦ, τὸν δύτυχον ἀγαγεῖν. ἡ δ' ὡς, ἐδὲν εἰς ἀναβολὰς παρῶ, τιβέριος δ' αὐ-

τὸν

τ εἴρετο τὸ κῆ ἔχοι λέγῃ κατ' αὐτοῦ ἐλευθερίαν αὐτῷ A Cæsar quidnam contra eum afferat à quo li-
παρεσχηκότος. ὁ ὃ φησὶν, ὦ δέσποτα, ἐφορεῖτο μὲν ἐπ' bertatem acceperit. qui respondit: Domine,
ἀμαξης, Γαΐου τε τοῦδε & ἀγρίππα σὺν αὐτῷ, & σφῶν vectabantur in curru Caius iste & Agrippa,
ἑζόμην ὧδε πρὸ τῶν ποδῶν. λόγων τ πολλῶν ἀνακυκλη- me sedente illis ad pedes: vbi post multos ser-
μένων, ἀγρίππας φησὶ πρὸς Γάϊον, εἰ δὲ ἀφίκοιτό ποτ' mones vltro citróque habitos, Agrippa his
ἡμέρα ἣ μακαρίσειε ὁ γέρων τοῦτ' ἐκεῖνον ἡμῶν verbis ad Caium vsus est: O si iam tandem
τ οἰωνισμούς. ἤδη γὰρ ἡμῖν πρεσβύτερος ἐμοῦ ὢν dies illa veniat, qua senex iste decedens te
γένοιτ' ἂν ἐκ τοῦ τὸν υἱωνὸν σοῦ τελευτῆσαι. καὶ ἅτε οἰκειότητι orbi relinquat principem. nihil enim huic
ἤδη τ' ἂν μακαρία καὶ ἐμὲ πρὸς αὐτ. πρεσβύτερος ὢν πίστα B voto obesse posset nepos eius Tiberius, quem
πεισάμενος τὰ εἰρημένα, κῆ ἅμα μῆνιν ἀφεὶς τοῦ tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicam
ἀγρίππα παλαιὰ, διότι κελεύσαντος αὐτὸν θεραπεύειν orbis felicitatem mea quoque priuatim acce-
ἐμοῦ πρεσβύτερον ἐμοῦ γενόμενον, & φρόνιμον παῖδα ὄντα, deret. His verbis Tiberius facilè credens, non-
& ἀγρίππαν ἐμοῦ μᾶλλον ἤδη θεραπεύσαντα τὰς nihil etiam veteri offensa motus, quòd Agrip-
ἐντολὰς, & πᾶς ὡς τ Γάϊον μετεκαλεῖτο, & τὸν μὲν δὴ pa iussus colere Tiberium ipsius ex Druso ne-
φησὶν μέλλοντα δῆσον. μάκρων ὁ τὰ μὲν ἐ σαφῶς ὄν- potem, neglecto hoc mandato totus in Caium
τα αὐ προσῆκεν ἐξεπιστάμενον, τὸ δὲ οὐκ αὖ προσδοκῶν erat propensior: versus ad Macronem, huic,
τοῦτο τὸν ἀγρίππαν αὐτὸν βουλεῦσαί. inquit, iniice vincula. At Macro non satis
ποιοῦντον, ἐπανείχεν ἀκριβωσόμενος τὰ εἰρημένα C intelligens quémnam ille diceret. neque e-
ἐπεὶ ὃ καῖσαρ πρεσβεύσας τ ἱππόδρομον λαμβάνῃ nim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cũ-
τ ἀλείπτην ἐσηκότα & μὲν δὴ φησὶν μάκρων τῶν τον ctabatur donec exactiùs rem perciperet. inte-
εἶπον δεῦρο ἄγαν. τ ὃ ἐπανερομένου ὅντινα ἄγει, ἀλείπτην δὲ rim Cæsar aliquantisper gestatus per circum,
εἶπεν. & ὁ ἀγρίππας, ξύμπας μὲν κῆ δηλονότι, τ τε παι- denuò Macronem appellans: An non, in-
δὸς ᾧ συνεπεθάλπετο μνημονεύων, κῆ τ πρεσβύτ τ ἐπι- quit, iussi vt huic vincula iniicias? quo sci-
τροφῆς. οὐ μὴν ἤνυεν γέ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτ ἐπορφυρίσι tante cui tandem, Agrippæ inquam, ille
δίσμιον. κῆ καῦμά τ ἦν σφοδρὸν ἦν, & ὑπὸ οἴνου τ ὀλι- respondit. Agrippa verò ad preces versus, per
γοπίᾳ μετὰ πολλῆς γενομένης, δι' ὃς ἐξέκαιεν αὐτ, καὶ τὰ D memoriam filij, cuius consuetudine simul
κῆ ἠδονία & τὸ παρ' ἀξίαν καταλάβοιεν, θεασάμενός educatus familiarissimè vsus fuerat, & per
τινα τ Γαΐου παίδων θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ collata in adolescentem Tiberium officia ro-
κομίζοντα ἤτησε πιεῖν. κῆ ὀρέξαντος προθύμως πιὼν, gabat veniam. sed frustra, prætorianis ita vt
ἀλλ' ὥσπερ ἐπ' ἀγαθοῖς φησὶν ὦ παῖ τὸ τ δὲ σὸ τ ὑπη- erat purpuratum in vincula trahentibus. cúm-
κονίας γέγονεν, ὑφαιρήσῃς μοι γενομένης τῆσδε τ δεσ- que æstus esset vehemens, & præ inopia vini
μῶν, ὅτι σε ἀπολύσομι ἐλευθερίαν εἰσπραττόμενός sitis eum vreret, conspicatus quendam è Caij
σοι & Γάϊε, ὃς κῆ δεσμώτη μοι γενομένῳ ὑπηκόῳ ἐπι- seruis nomine Thaumastum gerentem hydriá
δοὺς καὶ ὑπὲρ ἐκ τοῦ προτέρου καθεστηκότα τ E popposcit potum. & cùm libenter oblatum
πρὸς ἐμὲ ἀξιώσεως οὐκ ἐνέλιπες. κῆ οὐκ ἐψεύσατο ταῦ- hausisset, inquit, certè tuo bono puer ex-
τα εἰπὼν, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ἐν ὑστέρῳ γὰρ βασιλεύ- hibuisti mihi hoc ministerium: quàm pri-
σας τ θαυμαστὸν μείζονως ἐλευθερίᾳ τ ἀφῆκεν & Γάϊε mùm enim hanc necessitatem euasero, impe-
καῖσαρος γενομένου λαβὼν, κῆ τ οὐσίας ὅλης ἔπειτον trabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem
καθίστησι. τελευτῶν τ τῷ ἐξ ἀγρίππα κῆ Βερνίκης θυ- etiam vincto mihi non es grauatus ministra-
γατρὶ ὅτι τοῖς ὁμοίοις ὑπηκοήσαντα κατέλιπεν, ἐν re, vt antea dum pristina mihi fortuna ma-
τιμῇ τε ὢν ταύτῃ, γηραιὸς τελευτᾷ. κῆ ταῦτα μὲν ὕ- E neret integra. nec fefellit hominem, sed gra-
στερον ἐγένετο. ἀλείπτας δ' ἤδη ἐκ τοῦ βασιλείου πρός τινι δένδρῳ κλινδεῖς ὑπὸ ἀθυμίας tiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thau-
μετὰ πολλῶν οἰδίδυτο. καί τινος ὀρνίου καθίσαντος mastum à Caio impetratum manumisit, &
ὑπὸ τῷ δένδρου ᾧ ἀγρίππας πρόσκλιτο, βουβῶνα δ' οἱ ῥωμαῖοι τὸν ὄρνιν τ τον καλοῦσιν, τῷ δασυ- bonorum suorum dispensatorem constituit.
τρίχι τῆς γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅς quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæ-
τις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ μαθὼν μὲν ἀγρίππαν que filiæ reliquit eadem ministerij conditio-
ὄνομα ἀκούσῃ, ἰουδαῖον δὲ τὸ γένος, καὶ τῷ ἐκείνῃ ἀξιο- ne, apud quos in precio vsque ad extremum
λογωτάτῳ ὄντι, ἠξίωσεν τ συνδιαμένον αὐτῷ στρατιώτην, diem habitus consenuit. Sed id postea conti-
πλησίον ἐλθεῖν δεῦρο λόγων, βούλεσθαι γάρ τινα ἀμφὶ τῷ git. Tunc verò Agrippa vinctus ante regiam
παρόντι ἔρεσθαι αὐτόν. καὶ τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον ἔστατο, stabat inter alios quosdam æquè vinctos, in-
δι' ἑρμηνέως, ὦ νεανία φησὶ, κατὰ χθεὶ μὲν σε τὸ ἀ- F cumbens præ mœrore in quandam arborem:
φνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλοῦ τε οὔσης καὶ ἀθρόας cui cùm insedisset bubo, vnus è vinctis na-
ἐπαγαγόντι τῷ τύχῃ. ἀπιστία δέ σοι τῷ λόγῳ, οἱ δὴ tione Germanus alitem conspicatus, scitatus
φυγῇ κακοῦ τοῦ ἐφεστηκότος ἀπηρεμοῦντι τοῦ δείους τῷ est è milite quísnam esset ille purpuratus. &
θεσπίσαι. ἴσθι γε μὴν θεοὺς τοὺς ἡμῶν πατρίους, & τοὺς τῆσδε ἐγχωρίους, οἳ τόνδε ἐπρυτάνευσαν ἡμῖν τ σῴ- cognito Agrippam esse, Iudæorum nobilissi-
ζεσθαι, & πομπεύσειν, λέξω τὰ πάντα, οὔτε ἡδονῇ γλωσσαργῷ δοὺς τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, οὔτε ἀχαριστίᾳ mum, rogauit militem vt liceret sibi propius
ad eum accedere, cupere enim se quædam de
ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & ad-
hibito interprete, ô iuuenis, inquit, con-
tristat te quidem tam repentina & improuisa
G fortunæ mutatio: nec facilè credes propè es-
se effugiũ, sic cõsulẽre rebus tuis diuina proui-
dẽtia. sed testor patrios deos, & qui huic regio-
ni præsidẽt, & qui nos perduxerũt in hęc vincu-
la, quòd nihil autib⁹ tuis datur⁹ sũ, neq; te inani

consolatione lactaturus: non ignarus quòd huiusmodi prædictiones si euentus frustretur, maiorem afferant mœstitiæ cumulum, quàm si nunquam omnino auditæ fuissent. itaque æquum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dij portendant manifestis auspiciis. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atque potentiam perucnias, vsque ad eorum inuidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoque habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes missa hac aue nunciant: cuius rei cùm habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, quò spe futuri commodi leuiùs feras præsens infortunium. proinde rogo vt quamprimùm felicitatem istam repræsentari tibi sentias, des operam vt nos quoque eripiamur ex his aduersitatibus. hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non solùm difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit vt in custodia seruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictorémque haberet centurionem ei curæ præpositum, & quotidianis vteretur lauacris, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum subleuaretur officiis. admittebantúrque ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula quasi venalia circumferentes, noctu substernebãt permissu militum iam antè præmonitorum Macronis imperio. atque in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterùm Tiberius Capreas reuersus primùm languore modicè tentatus est: inualescente deinde morbo iam malè de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, quasi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, sed adoptiui. nam Drusum vnicum filium amiserat. supererat huius filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & disciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, quòd esset modestissimis moribus, comis in alloquiis, & nemini se præferens. quibus artibus non senatus modò ac populi fauorem sibi parauit, verùm etiam quotquot vbique sunt prouincialium, quos partim affabilitate, partim officiis deuinxerat. quam ob rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tanquam in priuata quisque mœstitia. adeò citra omnẽ omnium offensam vixerat: quòd & filio eius

A δ' ὑμεῖν σε ἐαυτδακώς. αἰ γὰ ὅτι τοιοῖσδε σεφαγορδύσῃς ὑστερικότος τ ἀποδείξαιτος, ἔργῳ χαλεπωτέραν σεφσίθην τ ἀχθηδόνα, τῇ μηδ' εἰ τ ἀκοὴν ἀνεχεάσαιτο αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμὸν κινδύνοις ὧδε βαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμην σοι σχασαφῦσαι τὴν σεφαλόρδυσιν τ θεῶν. ὐκ ἐὰ ὅπως ὐκ δὶ θέως ἀπαλλαγὴ τόσοι τῇδε τ δισμῷ παρίσαι, κὴ σεφόδῃς ὅτι μήκιστον ἀξιώματός τ κὴ δυνάμεως, ζηλωτὸς τ αὖ γένοιο πᾶσιν οἷ νῦν δ' οἰκτὸς ταῖς τύχαις σε λαμβάνουσιν. δ' δαίμων τ αὖ ποιοῖς τ τελδυτὴν, παρὸν οἷς τ ὅλβον καταλφπόμενος. μνημονδὲν ἢ ὁπότε εἰς αὖθις τ ὄρνιν θεάσαιο τῆτον, πὸντ ἡμέραις σοι τ τελδυτὴν ἐσομένην. ταῦτα σημαίνεται μὲ ἢ παρὸν ἀποσημαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ ἐξαπόσυλον τουτονὶ τὸν ὄρνιν. σεφηνώσῃ τε αὐτὸν σωίσιν τῶν ὧδε γλυομένῳ ἀποσερεῖν σε, δίκαιον ἡγησάμενον, ὅπως ὑπισάμενος ἀγαθοῦ μέλλοντος λυσιτελεῖν, ἐν ἐλίσῳ τ ἀχθηδόνα τ παρόντος πίθοιο. μεμέλημένῳ ἢ ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας σου ὧδε γλυομένῳ τὸ δαίμονος, κὴ τ καθ' ἡμᾶς δυσφδξομένην δυσυχίαν ἢ τὰ νῦν σύνεστι μεν. Ⓒ ὁ μὲν Γερμανὸς τοσόνδε σεφέπων, εἰς τοσόνδε ὤφλεν γέλωτα τῇ ἀχρίπποις, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον καταφαίνεται δαίμοσι ἄξιος. ἡ δ' ἀντωνία χαλεπῶς φέρουσα τ δυσυχίαν, τὸ μὲν πρεσβεύειν αὐτ ἐχαλέπαινε, ἐργοδίστερον ἐῶσα, κὴ ἄλλως ἐπ' ἀσφαλέστοις γλυσόμενον. δ' εἰ σκεπτὸ δ' αὐτῷ ὧδε τ μάγειρον τραπωτῇ τε μαζίων αἰδρᾶν, οἳ ὧδε φυλάξαι αὐτ ἐν φρουτίσιν κὴ ἐκ ζυτάρχης ἐφεσπομένῳ τ ἐκείνοις κὴ συνδίτε ἐσομένῳ, λυσιτελῆ καθ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι κὴ ἀπαλδιέσθαι Ⓒ φίλων εἰσόδους τὴν τ ἄλλην ῥαστώνην ἢ τῷ σώματι γλυοιτ' ἄν. εἰσήισάν τε ὡς αὐτ φίλος τε σίλας, κὴ τ ἀπαλδιέσθαι μύρους κὴ συχὰς ζοφὰς εἰς κομίζοντες αἷς ἐχαίρεν, καὶ δι' ὑπομελείας πάσης ἔχοντες, ἱμάτιά τε κομίζοντες ὅτι σεφσαυσόσῃ σεφέξεως, ὁπότε νὺξ γλύσιτο ὑπισρώνυσαν αὐτῷ συμφεφέξει τῇ σεφπωτῇ μάγειρος σεφειρικότος. καὶ ταῦτα ἐσεφέροντο ὅτι μιῶς ἐξ, Ⓒ τὰ μὲν κὴ ἀχρίπποις, ἐν τούτοις ἰῶ. πδίειος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὰς καρφαίας, ἐμαλαχίζετο, τὰ μὲν φρόντα μαζίοις. ὑπηδοίσης δ' εἰς τὸ μᾶλλον τῆς νόσου, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, δόδον ὃς ἰῶ αὐτῷ τιμιώτατος τῇ ἀπαλδιέσθαι, κελδίει τὰ τέκνα σεφσαγαγεῖν σφὼς αὐτόν. χρήζειν γὰ ἀφικέσθαι φησὶ δῆλ λόγων φρενὶ τελδυταῖς. ἦσαν ἢ αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ἐκ πάτρης δρῦσος γὰ δὴ ὁ μόνος αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς. ὑὸς δὲ τούτου κατελείπετο πδίειος ὑπικαλούμενος γεμελλος, γαΐός τε γερμανικοῦ παῖς ἀδελφοῦ ὑὸς γεγονώς, ἡσυίας τε ἤδη καὶ παιδείαις σωφρονικαῖς ὑπὲ πλείσων, δ' νοίᾳ τὸ τῆ δήμου τιμώμενον, δῆλ τὸν γερμανικοῦ τῆ παῖδος ἀρίτιον. ὑπὲ μάγιστον γὰ δὴ ἐξῆλθεν ὧδε τοῖς πλήθεσι τιμῆς, δ' σταθείᾳ ζόπου, κὴ δεξιότητι τῆ ὁμιλεῖν αἰσπαχθὴς ὢν, καὶ τῶν ἀξίωσιν κτώμενον τῆ βούλεσθαι ἴσος φαίνεσθαι). ἐξ ὧν οὐ μόνον ὁ δῆμος, κὴ ἡ βουλὴ, μᾶλλόν γε ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ κὴ τῷ ὑποπτᾶν ἕκαστον ἐθνῶν. οἱ μὲν ὁμιλικότες ἀλισκόμενοι τῇ χάριτι τῆς ὑποδέξεως, οἱ δὲ πίστει τ σωφρόνων ἀφηγήσεως ὧδε λαμβάνοντες. πάνδος τε αὐτῷ τελδυτήσαντος σεφὸ τῆδε πᾶσιν, οὐ θεαπεία τ ἀρχῆς ὑπεφδομένων τῶν συμφορῶν, λύπῃ ἢ ἀληθεῖ οἰκειομένων, δῆλ τὸ ἴδιον τυχεῖν ἑκάστοις τῶν μετάσσων αὐτῷ ὑπειλῆφθαι. οὕτως αἰσπαχθὴς ὡμίλησε τοῖς αἰθρώποις, ἐξ ὧν μέγα ὄφελος κὴ τῷ παιδὶ αὐτῷ

ὧδε

ὠφέλησε πάντα τὸν στρατιωτικὸν ὄχλον, τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τὸ στρατιωτικὸν πρὸ, αἱρεῖν ἀριθμοῦντες τὸ ἀφ' ἑαυτῶν ἀρχῆς ἐκείνῳ ἀφειλημένης εἰ δόξοι καὶ τελευτᾶν. ὁ δὲ πάππος ἀπ' ὄρθρου ἀφέσθαι μαντικὴν καὶ ὑσταίαν τοὺς παῖδας, ἀλλὰ τοῖς πατρίοις θεοῖς σημεῖόν τι φανῆναι αὐτῷ δηλοῦν ἡγεμονίας διάδοχον αὐτοῦ, ἀπολιπεῖν τὸν υἱὸν παῖδα αὐτὸν καταλιπεῖν, μεῖζον ἢ δόξης τὸ καὶ βασιλείας τῆς αὐτοῦ πεπιστευκὼς ἢ θεοῖς τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἀποφαίνειν. εἰώνισμα δ' οὖν αὐτῷ ἐφέρετο, εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τιμὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν κατὰ τάχος ἐπὶ τοῦ ὄπισθεν ἀφίκοιτο πρὸς αὐτὸν ἑστῶτας. ταῦτα διανοηθεὶς, πέμπει ἅμα τῷ ἡνιόχῳ τὸν παιδαγωγὸν, κελεύσας ὑπὸ πρωΐ τῷ ἄρχειν τὸν παῖδα, ὡς αὐτὸν καταμολήσεσθαι σπουδῆς τὸν θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δ' αὐτοφυῶς εἰσῆλθεν αὐτῷ τοῦ χειροτονίας. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἐνθυμούμενος ἅμα εἰ τὰς ἡμέρας ἐδίδου, κελεύει τὸν ὀδοῦν ἐς καλεῖν τὸν παῖδων τὸν πάππον πρῶτον. ἐξελθὼν δ' ἐκεῖνος, καὶ τὸν γαῖον ἅμα τῷ δεσπότου καταλαβὼν, ὁ δὲ πρίαμος οὐ παρὼν μετὰ τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἡμοιβῆς, δέ οἱ δ' οὐδὲν ὧν ἐβούλετο, ὁ δεσπότης καλέσας φησὶν ὁ πατὴρ, καὶ εἰσάγαγε αὐτόν. πρίαμος δ' ὡς ἐθεάσατο γαῖον, τότε πρῶτον εἰς ὄψιν ἐλθὼν τῷ θείῳ τῆς ἐξουσίας, καὶ τὸν κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀφῃρημένον ὀπτεύσειν οἷς ψηφίσοιτο, δυνάμεως ἐκείθεν αὐτῷ μὴ ἐναγωνίους, πολλὰ δὲ κατοφυρόμενος, αὐτὸν μὲν τὸν ἐφ' οἷς ἐβουλεύσω κύριον ἀφῃρημένον τὸ κράτος, πρίαμον δὲ τὸν γαῖον ὡς τῆς τε ῥωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ ἐξαμάρτοι καὶ τῆς συμπείας κεχωρισμένον, ἐξὸ τὸ ἐπ' ἄλλων κρεισσόνων οὐκ αὐτὸν εἰσηγησαμένῳ τῷ συμπαραστῆσαι πίστιν, τῷ συμπείαν αὐτοῦ τὸ μὴ συγχύσεις ὠφελεῖν δυναμένου, φόβῳ τε καὶ μίσει τὸ ἐφεστηκότος χρησομένου πρὸς αὐτὸν, τὰ μὲν ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν, τὰ δ' ὡς αὐτοπροαιρέτου τῆς συμπείας καὶ τῆς αὐτοκλήτου τῷ πρεσβύτου μὴ ἀφεσόμενον. ἐπὶ δὲ καὶ ἐξαισίαλογίᾳ πρίαμος τὰ μάλιστα πρὸς εἰκείαν, καὶ κατορθούμενα αὐτῇ μᾶζόνως τῷ εἰς πάντα ἀπαχειμένων ἑκάστων τὸν βίον ἐξηγούμενος. ἐπάλαι γὰρ οὐδεὶ ποτὲ θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσόντα, φησὶ πρὸς τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτῷ, ὡς ἐξαίφνης ἀπὸ τῆς ῥωμαίων πρεσπεμπούμενος ἡγεμονίας. τά τε πάντα μαντικὴν ὁπόσα ἐχόμενα πίστεως ἡγούμενος ἡγεμόνων μάλιστα αὐτὸν ἔθιζε, τότε τε ἐπαληθεύοντος αὐτῷ δὴ τοῖς θεσπίσμασιν ἐχρῆτο αὐτοῖς. καὶ τότε ἐν χαλεποῖς ἐπὶ συντυχίᾳ τῇ γεγονότος, ὡς ἐπ' ἀπολωλότι τῷ υἱεῖ τῷ παιδὸς ἀχθεσθεὶς ἐξηπάτημένος, καὶ καταμεμφόμενος αὐτὸ ποιούμενος, ταύτην οἰώνισιν πρεσπεμπούσῃ πρὸς αὐτὸν λύπης ἀπαλλαγμένῳ τελευτᾶν ἅμα δίᾳ τῷ ἐσομένῳ ἐξαφθείρεσθαι τῷ πρεσγενικὸς τὸν ἐσομένῳ ἐυσυχίαν τῷ φιλτάτων τελευτᾶν. καὶ πρὸ ὁ συντεταγμένῳ τῷ δὲ δόξαν τῆς ἀρχῆς εἰς οὓς οὐκ ἤθελεν ἀφεύδω, ἄκων τε καὶ μὴ βουλόμενος, φησὶ γοῦν πρὸς τὸν γαῖον, ὦ παῖ, καὶ πρὸ μοι συγχωρεῖσθαι πίστεως κατὰ σὲ ὄντος, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτῷ, καὶ τῷ ὁμοψήφῳ ἐπ' αὐτῇ τῷ θεῷ, σοὶ φέρων ἐγχειρίζω τὸν ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ἀξιῶ δέ σε μηδὲν ἀμνημονεῖν, ὁμολογήσαντα αὐτῇ, μήτε δυνάμεως τῆς ἐμῆς, ὃς εἰς τοσόνδε σὲ ἀξιώματος καθίστημι μεγέθος, μήτε τῷ πρὸς πίστεον συγχύσεις, ἀλλὰ ὑπομένοντα,

A plurimùm profuit, cùm apud cæteros, tum maximè apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cùm Euodum iussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est deos patrios, vt manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. Itaque augurium concepit, eum sibi successurum, qui sequenti mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. sed aliter visum est cœlesti numini. nam cùm Imperator hæc volutans diluculo iussisset Euodum eum è filiis introuocare qui prior aduenisset, egressus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. nam Tiberius auiti propositi ignarus ientaculo remoratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simúlque introducit iuuenem. Quo viso Imperator cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam sibi adempta sit potestas statuendi quæ decreuerat: sentiénsque diuersum cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui nō satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in vltimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum turatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante securum putante suum principatum, quàm si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque disciplinis addictior, iuxta quorum consilia in tota vita pleraque agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspicatus versus ad intimos quosdā amicos, En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum vnquam tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem iam extinctum cerneret: séque ipsum culpabat, qui confugisset ad huiusmodi omina. cùm enim liceret ei securo è vita excedere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præscientia futuri carissimorum infortunij. Itaque quamuis turbatus inopinata principatus sui successione, inuitus & reclamante animo sic Caium alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cùm meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non sis immemor beneuolentiæ nostræ, qui tibi sum tantæ felicitatis autor: & quā poteris gratiam mihi referas, amore cōplectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil

gratius pro hoc beneficio, quòd post Deos A
totum meum est, potest reponere, quàm si
illi non desis quem tibi natura voluit esse con-
iunctissimum. nam alioquin etiam scire te o-
portet, illo superstite stabilius fore tuum im-
perium: extincto verò, infelicitatis tibi ades-
se exordium. Periculosa enim est solitudo di-
gnitatis culmen obtinentibus: & qui in con-
sanguinitatis iura peccant, nunquam diuinam
vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema man-
data dedit Tiberius, omnia quidem polli- B
centi, sed fictè. Quamprimùm enim prin-
cipatum assecutus est, fratrem iuxta illius præ-
sagium sustulit: & ipse quoque aliquanto pòst
coniuratorum insidiis oppressus est. At Tibe-
rius Caio successore sibi designato post paucos
dies obiit, cùm vixisset in Imperio annis vi-
ginti duobus, mensibus quinque, diebus tre-
decim. post quem Caius reipub. præfuit, quar-
tus in imperatorum serie. Romani verò nun-
ciato eius obitu vehementer quidem gauisi C
sunt, non tamen audebant credere: non quòd
verum esse nuncium non cuperent, quòd iam-
dudum magno redemissent libenter: sed quòd
vererentur ne tentati falsis nunciis, si intem-
pestiuè gaudium suum detegerent, delatorum
opera in certissimam perniciem incurrerent.
Nemo enim ante eum patriciorum ordinem
grauiùs afflixerat, quòd esset iracundus & im-
placabilis, etiam sine causa odio pleroſq; pro-
sequens, & pro innata sæuitia mortem leuissi- D
mam pœnam existimans. quapropter optatis-
simam hanc famam non sunt ausi fronte hila-
ri excipere, intelligentes quantum subesset
spei frustratæ periculum. Marsyas verò Agrip-
pæ libertus cognita morte Tiberij, curricu-
lo ad patronum properauit, lætissimum ei
nuncium afferens. quem cùm offendisset pe-
tentem balneum, admoto capite sermone
Hebraïco, mortuus est, inquit, leo. id il-
le satis intelligens, inopinatóque perfusus E
gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris of-
ficiis, tum pro hoc nuncio quam tandem di-
gnam gratiam referam; si modò vera nuncias.
tum centurio qui custodiæ præerat, animaduer-
tens tam Marsyæ festinum aduentum, quàm in-
secutam illius verba hilaritatem Agrippæ, sus-
picatúsque accidisse noui aliquid, rogauit qua
de re inter se conferrent. quibus primò cūctā-
tibus, cùm ille vrgere non desineret, tandē A-
grippa vt iam familiari aperuit omnia, ibi cen- F
turio gratulatus ei plurimùm hāc felicitatem,
cœnā lautam apposuit. Sed dum epulis simul
indulgetur & poculis, ecce tibi quidam super-
ueniens affert incolumem esse Tiberium, &
breui in vrbem reuersurum; quibus verbis
territus grauiter centurio, capitalis culpæ sibi
conscius, quòd cùm vincto lætum conui-
uium iniuisset nunciato imperatoris obitu,
proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper
intonans: Tu me impunè falles mētitus mortē G
Cæsaris & nō capite lues hanc linguę petulan-
tiā? Et cū dicto vinciri iubet, solutū hactenus,

ὡς σεῦ τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς τοιοῦτόν σοι κα-
ταπαίλιω ἀγαθῶν ποιεῖσθαί μου τὸ ἐπ' αὐ-
τοῖς σεσθυμον, καὶ ἅμα πιθανείου φερτίσειν δίκ τινὰ
συγχύσεων. ἄλλως τε γνώσεσθαι ὡς τεῖχος σοι καὶ τῆς
ἀρχῆς ὁμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας σφετέρων γίνοιτο αὖ πιθά-
νεως, σφέρμον δὲ τὸ δυσυχοῦς μαθεῖν μόνος. αἴ τε γὰρ
μονώσεις ὀλιγίστοις τοῖς εἰς τηλικούτων σεσαλμάτων
οἶκον κατάσεσιν, ὃ θεοῖς οὐκ ἀμφόρητα, ὁπόσα σφᾶς
δίκην σεσατόμενα ἀφαιρίζοι τὸ νόμιμον τὸ ἐπέρως σεσό-
σφ σφᾶς καλοῦν. ταῦτα μὲν ὁ πιθέριος ἔλεγεν, ἐ μὲν
παθανὸς ἦν τοῦ γαΐου καὶ πάρ ὑποχνυμένου. ἀλλὰ κα-
τασὰς εἰς τ' ἀρχὴν, τόν τε πιθέριον μαντείας αἱρεῖται
τοῖς ἐκείνου, καὶ τοὺς ὀλιγουλωνὲπ' αὐτὸν συντεθει-
σῶν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ. πιθέριος δὲ τὸν γαΐον
ἀποδείξας διάδοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὀλιγίους
ἡμέρας, ἔθανεν, χρὼν αὐτὸς τὸν ἀρχικὸν ἡμέρας ἕξεις,
καὶ πέντε μιλῶνας, σεὸς ἑνιαυτοῖν δυοῖν καὶ εἴκοσι.
γαΐος δὲ ὧν αὐτοκράτωρ τέταρτος. ῥωμαῖοι μὲν δὴ
πίστει τῆς πιθερίου τελευτῆς, δύσφαίνοντας μὲν τῇ
ἀγαθῇ τῆς ἀγγελίας, οὐ μὲν πιστεύειν γε θάρσος ἐ
αὐτοῖς, οὐ τῷ μὴ βούλεσθαι, σεὶ τολλῶν δὲ αὖ ἐπί-
μησαν χρημάτων τὸ ἐπιλησθῆσαι τῷ λόγῳ. δίς δὲ
μὴ ψεύσεις τῆς ἀγγελίας ὑμομένης σεφυξάμενοι,
ὑπόδηλοι ὦσι τῷ αὐτῶν χάρματος, εἶτ' ὀπόλλοιντο
ἀβασόλης αὐτῶν ὑμομένης. πλεῖστα γὰρ αὖ ἐς οὓς
ῥωμαίων τὸς δυσπαρίδας εἰργάσατο δύσφορος, δυσόρ-
γητος ὅλι πᾶσι ὤν, καὶ αἴτιος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι κα-
τασὰς, εἰ καὶ χωρὶς λόγου τινὸς αἰτίας ἐπανέλοιτο τῷ
μισεῖν, καὶ ὅλι πᾶσι μὲν οἷς κείνοις ἐξαιρεῖν φύσιν
ἔχων, εἰς θάνατον τε καὶ τῷ κουφοτάτων αἰσπιθεῖς
τινὶ ζημίαν. ὧς τε ἡδονῇ τῷ ἐπ' αὐτῷ λόγου φέρον-
τες τινὶ ἀκρόασιν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο ἀπολαύσασθαι
χρῆσθαι ἐκκωλύωντο δείμασι κακῶν, ἃ σεσωσφᾶτο
ψεύδεσι τῆς ἐλπίδος. μῦρσας δὲ τῷ ἀγρίππου ὁ ἀ-
πελεύθερος πυθόμενος πιθερίου τινὶ τελευτινὶ, ἔθεῖ
δρομαῖος τὸν ἀγρίππαν ἀγγελιούμενος. ἐ καταλα-
βὼν ἐν ἐξόδοις ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, σωνδύσας σεὸς
αὐτὸν γλώσσῃ τῇ ἑβραΐων, τέθνηκεν ὁ λέων φησί. ὁ δὲ
συνίησίν τε τοῦ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρματι τῷ
ἐπ' αὐτῷ σεσυνεχθείς, ἀλλά σοι τῷ ἀπαίτιον, ἐ τῆς
ὅλι τῷδε δ' ἀγγελίας χάριτος ἐν ἐμοὶ παντοίας γέ-
νονται, μόνον ἀληθῆ τὰ λεχθέντα ἔσῃ. καὶ ὁ ἑκατον-
τάρχης ὡς γε τῇ φυλακῇ ἐφέσηκει τοῦ ἀγρίππα, θαύ-
μενος τινὶ τε σπουδινὶ μεθ' οἵας ὁ μῦρσας ἀφίκε-
το, καὶ τὸ ὀπ τῷ λόγου χάρμα ἀγρίππα συνελθόν,
ὑποτοπήσας καίνωσίν τινα γεγονέναι τῷ λόγου, ἤρε-
το σφᾶς σεὶ τοῦ λόγου τοῦ ἐφεσηκότος. οἱ δὲ τέως μὲν
σαρίζοιεν, ἐγκειμένου δὲ ἀποσημαίνει ὁ ἀγρίππας,
ἤδη γὰρ φίλος ἦν, κινδύνου ἐκδιάσας. ὁ δ', ἐκοινοῦτό τε
τινὶ ἡδονινὶ τοῦ λόγου, καὶ τὸ εἰς ἀγαθὰ τῷ ἀγρίππα
φέρειν, σεσυτίθει τε αὐτῷ δεῖπνον. εὐωχουμένῳ δ'
αὐτῷ, καὶ τοῦ σοτοῦ ἤδη σεσιόντος, παρὼν τὸς λέοντας, ζῶν
τε τὸν πιθέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τινὶ
πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινὰς θορυβηθεὶς τῷ λό-
γῳ, δεῖ τὸ εἰς θάνατον αἰακείμενα πεσεαχέναι, δεσ-
μώτην τε ἐκ' ἀγγελίᾳ θανάτου καίσεως σωνδήσαι μὴ χάρματος, ἀποδεῖ τὸν ἀγρίππαν τ' κλι-
νιδίου. καὶ ὅπου φησὶν λήσειν με ὑποκρεῖς θάνατον τ' αὐτοκράτορος καταψεύσαμενος, ἀλλ' οὐ κεφαλῇ τῇ
σῇ τ' τον αἰσχυνόμενος τὸν λόγον; ταῦτα εἰπὼν, κελεύει δῆσαι τὸν ἀγρίππαν, λευκαῖς σεόσθεσι αὐτὸν,

φυλα-

φυλακὴν τε ἀκριβεστέραν αὐτοῦ, ἢ πρότερον καθίστατο. καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ ἀγρίππας, ἐν τοιούτοις λοιδόροις. τῇ δ' ὑστεραίᾳ λόγος τε πλείων ἦν καὶ τιμὴ πολὺν ἐχυρίζόμενος ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ Τιβερίου, ἐθάρρυνέ τε οἱ αὐθρωποι φανερῶς ἤδη θρυλεῖν. καὶ τινες καὶ θυσίας ἐπιτέλουν, ὅπως τε ἀφίκοιτο ἐς τὴν γαῖαν, ἡ μὲν πρὸς σύγκλητον τὸν Τιβέριον ἀγγελθεῖσα τιμὴ τελευτὴν, καὶ τιμὴ αὐτοῦ πρόληψιν τῆς ἡγεμονίας γνωμένην. ἡ δὲ, πρὸς πίστωσιν τοῦ φύλακος τῆς πόλεως τοῦτό τε ἀγορεύσασα, καὶ τὸν ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου μεταπέμψαι εἰς τιμὴν οἰκείαν ἐν ᾗ πρότερον ἡ διατριβὴν εἶχεν. ὥστε ἐν θάρσει λοιπὸν ἤδη τὰ πρὸς αὐτῆς. φυλακὴ μὲν γὰρ τήρησις ἦν, μὴ μέν τι αἰσθόμενος τῆς εἰς τιμὴν διαβολῆς. γαῖος δ' ὡς ὅτι ῥώμην παρῆν, ἄγων τὸ τοῦ Τιβερίου σῶμα, ταφάς τε αὐτοῦ ποιησάμενος πολυτελεῖς νόμοις τοῖς πατρίοις, ἀγρίππαν ἐκ αὐθημερὸν λύειν ὄντα πρόθυμον, κώλυμα αἰτησάμενος ἦν μέσῃ τῇ πρὸς τὸν δεσμῶν, προμηθείᾳ δὲ τῆς γαΐου διαφερούσης, μὴ δόξαι ἀπάγεσθαι ἡδονῇ ἐκλυθεῖν τιμὴν Τιβερίου μετάστασιν, αὖθις ὑπ' ἐκείνου δεσμῶν λύων ἐκ τοῦ ὀξέος. διγθεσῶν μέν τοι ἐ πολλῶν ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον, ἀποκείρει τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσι. εἶτα δὲ τὸ διάδημα περιτίθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ βασιλέα καθίσησιν αὐτὸν τῆς φιλίππου τετραρχίας, προσαμένου αὐτῷ καὶ τιμὴν λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάττει τε τὴν σιδηρᾶν ἁλύσιν χρυσῆν ἰσόσταθμον, ἴσπαρχην δὲ τῆς ἰουδαίας, ἐκπέμπει μάρυλλον. δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς γαΐου καίσαρος ἡγεμονίας, ἀγρίππας ἠξίου συγχώρησιν αὐτῷ γενέσθαι πλεῦσαι, τιμὴν τε ἀρχὴν καταστήσασθαι, καὶ τὰ ἄλλα εἰς δέον οἰκονομησάμενος ἐπανιέναι. καὶ συγχωρηθέντος αὐτοκράτορος παρῆν, παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη πᾶσι βασιλεύς, πολλήν τε τῆς τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι τοῖς αὐθρώποις τιμὴν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμοῦ ἀπορίας τε τῆς πρότερον καὶ ἐν τῷ παρόντι εὐδαίμονος. καὶ οἱ μὲν ἐμακάριζον ἐπὶ μὴ διαμαρτίᾳ χρησαμένῳ τῇ ἐλπίδων. οἱ δ' ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν τὴν γενόμενον ἦσαν.

A & accuratiùs in posterum custodiri eum imperat: totámque eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera verò die rumor de Tiberij morte increbruit, palàm id iactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: móxque allatæ sunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat succeſſiſſe ſe in defuncti imperium: alteræ ad Piſonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandantéſque vt Agrippam è caſtris dimiſſum reſtitueret in id quod antè habitauerat B domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licèt custoditetur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosiſſimè: & cũ vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberij facere, si confestim solueret quẽ ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestémque mutare præcipit. impoſito deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, regem constituit, adiecta Lysaniæ quoque tetrarchia, & pro ferrea catena dedit auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caij Cæsaris Agrippa petiit veniam nauigandi in D suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsentis felicitatis & egestatis pristinæ. & alij quidem beatum prædicabant, qui spes suas secutus esset pertinaciter, alij vix credebant tãtam felicitatem hominis.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς ἡρῴδης πεπαίχης ἐξωρίσθη.

Cap. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Ἡρῳδιὰς δ' ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀγρίππα συνοικοῦσα ἡρῴδῃ, τετράρχῃ δὲ ἔθνους γαλιλαίας, καὶ περαίας, φθόνῳ τὰ δίκαια τῷ ἀδελφῷ τιμὴν ἐδίωκτο, ὁρῶσα δὲ πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγυμνασμένον ἀνδρὸς ἡ αὐτῆς, δεῖ τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τιμὴν ἔξοδον, δεδαλῦσαι τὰ χρεία μὴ δυνάμενον, κάθοδον δὲ μετ' ἀξιώματος, καὶ ἔτους πολλοῦ ἡ δυσαίμονος. ἐλπίζε δὲ καὶ βαρέως ἔφερεν τῇ ὅτι τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλιστα ὁπότε θεάσαιτο μὴ τὴν εἰωθυῖαν φθασμὸν τῆς βασιλείας ὑποφοιτῶντα τοῖς πλήθεσι, ὑπαρύπτεσθαι ἐκ ἀνύσετο τιμὴν δυσχέρειαν ἡ φθόνῳ, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἐξῆρεν, καλύσασα ὅτι τῆς ῥώμης πλεῖν ὅτι μνησεία τῷ ἴσων. ὃ γὰρ ἀνεκτὸν ἔφη τὸ ζῆν, εἰ ἀγρίππας ἀριστοβούλου μὲν υἱὸς ὢν, θανεῖν ὑπὸ τῆ πατρὸς κατεγνωσμένου, πενίᾳ δὲ ὑπορῶ συνὼν, ὡς τελέως αὐτῷ ὑποκουφίζεσθαι τὰ καθ' ἡμέρας, φυγῇ δὲ τῷ δεδανεικότων τὸν πλοῦν πεποιημένος ἐπανελθεῖν βασιλεύς, αὐτὸς δ' ἐν ὢν πᾶς βασιλέως, καὶ ἡ συγγενὴς τῆς ἀρχῆς καθιστὸς αὐτὸν ὅτι μεταποιήσῃ τῷ ἴσων, καθίζοιτο ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ διαβιοῦν. ἀλλ' εἰ καὶ πρότερόν γε,

E

Herodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atque Perææ, inuidebat fratri hanc potentiam, quem in celsiore quàm maritum cerneret fastigio: vrebat eam nimirum, quòd qui profugerat non valens debita dissoluere, tum reuersus erat au- F ctus dignitate ac fortuna tam splendida: hánc- que mutationem iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret ornatum regiis insignibus per turbas inuehi: adeóque non poterat imperare suis affectionibus, vt maritum assiduis hortatibus ad similia sperandа, & susceptа trãsmarina peregrinatione apud vrbem ambienda erigeret: negás sibi vitam ferendã diuti°, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremã inopiã metu G creditorũ profugus, reuers° regno fruatur: ipse verò fili° regis, & à cognatis ad regnũ inuitat°, per desidiã nihil tale affectaret, ptiuata vita cõtét°: Atqui marite mi, inquit, si tibi antehac

moleſtum non fuit, in minore quàm olim pater dignitate agere, nunc ſaltem honorem familiæ debitum appete. neque ferendum puta exiſtimatione cedere viro, qui tuis quondã ſuſtentatus ſit opibus: neq; per tuã patiaris ignauiã, vt ille videatur plus in paupertate ſuperfuiſſe ad quærendam ampliorem fortunam induſtriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus: quaſi non pudendum ſit te nunc ab eo ſecundum cenſeri, qui paulo antè niſi tua miſericordia non potuit viuere. Ergo Romam eamus non parcentes nec labori, nec auri argentiue impendiis, quandoquidem non tam hæc ſeruare ſit optabile, quàm parando regno inſumere. at ille reſiſtebat aliquandiu quietis amore, & ſuſpecta habens Romana negotia: conabatúrque eam in diuerſam ſententiam traducere. mulier contrà quanto magis eum tergiuerſari videbat, tanto vrgebat impiobius, nihil non tentandum cenſens regni cupidine: nec priùs deſtitit quàm mariti extorqueret cõſenſum, non valentis aliàs eius importunitatem excutere. itaque ſine parſimonia facto apparatu exquiſitiſſimo, vnà cum Herodiade Romam profiſciſcitur. Agrippa porrò cognita eorum mente ac apparatu, ipſe quoque ſe accinxit ad reſiſtendum: & quamprimùm eos è portu ſoluiſſe didicit, etiam ipſe Romam miſit Fortunatum ſuum libertum ad imperatorem cum muneribus, & literis ſcriptis contra Herodem: ſimúlque mandauit, vt per occaſionem amplius cum principe ſuper hoc negotio diſſereret. Qui ſubſecutus Herodem, & ſecunda nauigatione vſus, tantum modò à tergo relictus eſt, quòd tum primùm ad Cæſarem admiſſo ſuperuenit, literáſque reddidit. vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum forte apud Baias repertus eſt: id oppidulum eſt Campaniæ, quinque fermè ſtadiis à Puteolis diſſitum: vbi palatia ſunt ſplendidiſſima, dum imperatorum quiſque ſuperiorem vincere contendit magnificentia: iuuitantibus eò lauacris calidis ſponte è terra ſcaturientibus, tam ad ſartiendam corporum valetudinem, quàm ad animos otio relaxandos commodis. Itaque Caius ſimul ab Herode ſaluratus eſt, priorem enim eum admiſerat: ſimul Agrippæ perlegit literas, accuſantes Herodem, quod prius cum Seiano conſpiraſſet in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faueret contra Caij nouum imperium. argumento erat ipſius tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis ſuis haberet tantum armorum, quantum inſtruendis virorum ſeptuaginta millibus ſufficeret. Quare Cæſar commotus, percontatus eſt Herodem, veráne eſſent quæ nunciarentur de armorum numero. quo annuente, neque enim vera negare poterat: ſatis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnũ adiecit, pecuniã quoq; eius donans Agrippę indicit: Herodem verò perpetuò damnauit exilio apud Lugdunum vrbem Galliæ. Cognito deinde ſororem Agrippæ eſſe Herodiadem, pecuniam ei propriam conceſſit: & ratus non libenter fore marito calamitatis ſociã, in Agrippæ gratiã ſe illi

A ἡρῴδῃ μηδὲν ἐλύπει σε τὸ ἐν ἐλάττονι τιμῇ παῤ ἐκ γόνους εἶναι, νῦν γοῦν ὁρίζηται συνήθροις ἀξιώμασι. μηδὲ ὑπερίδῃς παρ' ὧν ἄρχοντα τιμῆς αἰδοῖ, πλοῦτον τε θεραπευτικόν τ' ὄντ, μηδὲ πενίαν ἀποφήνῃς τ' ἐκείνου, τ' ἡμετέρας δυνάμεως ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι δυναμένην, μηδὲ δ' ὑπερβάλλειν αἰσχύνῃ τὸν ἡγεμόν τ' χθὲς καὶ πρώην ἐλέῳ τῷ σῷ διαβιβιωκότων. ἀλλ' ὅπῃ τ' ῥώμης ἴωμεν, κ' μήτε πόνου φειδόμενοι ἔστω, μήτε ἀργυρίου δαπάνης κ' χρυσίου, ὧν τὸ μὴ ἐπ' ἀδαμάντοις ἐν βελτίοσιν B χρυσέοις τ' τήρησιν, αὖτ' ἀπαλλάσσειν τὸν ὅπῃ κτήσῃ βασιλείας ἐπιμήν. ὁ δ', τέως μὲν ἀπημάχετο ἀγαπῶν τ' ἡσυχίαν, τ' ῥώμης τ' ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων, ἀεὶ δ' ἀνίει τε αὐτ' ἐπειρᾶτο. ἐπεὶ δ' ἐφ' ὅσον ἐξαναχωρεῖν τὰ ἐώλα, μᾶλλόν τε ἐπῄει κελεύουσα, μὴ αἰσίαν πάντα φεύγειν ὅπῃ τῇ βασιλείᾳ. καὶ πέρας ἀπῆκεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμογνώμονα αὐτῇ ἀκινδύνως ἡγεμόνα, μᾶλλόν τε ἐπῄει) ἄλλως ἀποφυγεῖν αὐτῆς τὸ C ὅπῃ τοιούτοις ψηφισάμενον. ὧδε πεδασάμενός τ' ὡς ἐπὶ πολυτελῶς, καὶ φειδοῦ μηδενὸς χρώμενος, αἴρεται ὅπῃ τῆς ῥώμης, ἅμα δὲ καὶ τὸν ἡρῴδην ἀγόμενος. ἀγρίππας ὁ τὸν τ' ἰδίαν αὐτῶν, κ' τ' ὧδε πεδασάμενον αἰσθανόμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκεύαζετο. ἐπεὶ τε ἐκπεπλευκότας ἀκούει, πέμπει καὶ αὐτὸς ὅπῃ τῆς ῥώμης φουρτουνάτον αὐτῷ τῷ ἀπελεύθερον, δῶρά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ὅπῃ σχολῆς D κ' τῷ ἡρῴδου, τάδε καὶ αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τὸν γάϊον. ὁ δὲ ἐπαναχθεὶς τῆς ἀμφὶ τὸν ἡρῴδην, καὶ διέξοδον χρησάμενος τοῦ πλοῦ, τοσοῦδε ἀπελείπετο τοῦ ἡρῴδου, ὡς τε τὸν μὲν, ἐντυχεῖν γαΐῳ, ὁ δ', ὅπῃ κατάγεται, καὶ τὰς ὅπῃσχολὰς ἀποδίδου. καὶ ὡς ἐσέπλευσαν ἀμφότεροι διημαρχέα, καὶ τὸν γάϊον ἐν βαΐαις λαμβάνουσιν, πολίσμιον δ' ἔστι καὶ τοῦτο τῆς καμπανίας, ὅσον ἀπὸ σταδίων πέντε τῆς διημαρχίας κείμενον, βασίλειοι τὸ σῖσιν οἰκίσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεχρημένοις κατασκευαῖς, φιλοτιμουμένου τοῦ αὐτοκρατόρων ἑκάστου ὑπερβάλλεσθαι, λουτρά τε παρέχεσθαι τὸ χωρίον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα αἰώνια, ἀγαθὰ ὅπῃ τὰ ἰάσεις τοῖς χρωμένοις, καὶ ἄλλως τῷ εὐειμερίᾳ τῆς ἀέρος συμφέροντα. γάϊος δ' ἅμα τὸ παραγορεύων τὸν ἡρῴδην, φράστον δ' αὐτῷ ἐντυγχάνει, ἅμα τε τῶν ἀγρίππου τὰς ὅπῃσχολὰς ὅπῃ, ὅπῃ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἑαυτοῦ συγκειμένας, κατηγορεῖ δ' αὐτῷ ὁμολογίας τε παρὰ σπίσιον F κατὰ τῆς τιβερίου ἀρχῆς, καὶ παρὰ ἀρτάβανον τὸν πάρθον ὅπῃ τ' παρόντος κατὰ τῆς γαΐου ἀρχῆς. ἐπέδειγμά τε ὧν αὐτῷ τῶν λόγων μυελόσιν ἐπὶ ὁπλίτῃ ἀρκέσουσα κατασκευὴ ἐν ταῖς ἡρῴδου ὁπλοθήκαις παρκειμένη. ἐπυνθάνετό τε ὑπὸ τῷ εἰρημένων, καὶ ἤρετο τὸν ἡρῴδην, εἰ ἀληθὴς ὁ φάσκων τῷ ὅπλων λόγῳ. τῷ δ', οὐ γὰρ ἔτερα εἰπεῖν ἔχοντι τὸ ἀπροφθέγκτως ἀληθείαν, εἰπόντος ἦν τὰ ὅπλα, πεπαῖνεν ἡγούμενος ἦν G τὰ ὅπῃ τῇ ἀποστάσεως κατηγορούμενα, τὸν τε ἀρχαῖον ἀφελόμενος αὐτὸν, φερωνύμῳ τῇ ἀγρίππου βασιλεία ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῷ ἀγρίππα δίδωσιν, αὐτόν τε φυγῇ αἰδίῳ ἐζημίωσεν, ἀπωδείξας οἰκητήριον αὐτῷ λούγδουνον πόλιν τ' γαλλίας. ἡρῴδην δ' ἡ μαθὼν ἀγρίππαν ἀδελφῷ οὖσαν, τά τ' χρήματα ἰδίδου ὁπόσα ἑαυτῇ ἴδια λῷ, καὶ τῷ μὴ κοινωνεῖν νομίσας τῷ αἰδοῖ τῆς συμφορᾶς, τεῖχος αὐτῇ

τὸν

τὸ ἀδελφὸν ἔλεγεν. ἡ δ', ἀλλὰ σὺ μὲν αὐτοκράτωρ εἶπεν μεγαλοφρόνως τὴν ἀξίωσιν τοῦ σεαυτοῦ προσπόντως τοιάδε λέγας, κώλυμα δὲ μοί ἐστιν χρῆσθαί σου τῇ χάριτι ἡ δωρεὰ δύνοια καὶ πρὸς τὸ γαμικὸς ζῆν, ᾧ κοινωνόν με ἡ δι' ἀγριότητα μισομένη, οὐ δίκαιον ἐγκαταλιπεῖν τὸ δὴ τῆς τύχης καθυβρίσαν. ὁ δὲ ὀργὴν τῷ μεγαλοφρονος καὶ τοῦτο ποιησάμενος, συνήλαυνεν καὶ αὐτοῦτῷ τῇ ἡρῴδῃ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τοῦ ἀγρίππα δίδωσιν. ἡρῴδῃ δὲ μὴν δὲ φθόνῳ τοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἡρῴδῃ γυναικείων ἀκρασιαμένῳ κακολογιῶν, δίκην ταύτην ἐπέθηκεν ὁ θεός. γάϊος γὰρ μὲν πρῶτον ἐνιαυτὸν, καὶ τὸν ἑξῆς, πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν, καὶ μέτριον παρέχων αὐτὸν, εἰς δύνοιαν προκόπτων, ἔν τε τοῖς ῥωμαίοις αὐτοῖς καὶ τοῖς ὑπηκόοις. προϊὼν δὲ ἐξίστατο τοῦ αἰθρωπίνως φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τῆς ἀρχῆς ἐκθειάζων αὐτὸν, καὶ τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τοῦ θείου πολιτεύειν ἤρτο.

Κεφάλαιον ί.

Στάσις περὶ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων καὶ ἑλλήνων.

ΚΑὶ δὴ στάσεως ἐν ἀλεξανδρείᾳ γενομένης, ἰουδαίων τε οἱ κατοικοῦσι καὶ ἑλλήνων, ἔρις ἀφ' ἑκατέρας στάσεως πρεσβευταὶ αἱρεθέντες παρῆσαν ἀπὸ τοῦ γαΐου. καὶ ἦν δὲ τοῦ ἀλεξανδρέων πρέσβεως εἷς ἀπίων, ὃς πολλὰ κατὰ τῶν ἰουδαίων ἐβλασφήμησεν, ἀλλὰ τὰ λέγων, καὶ ὡς τῷ καίσαρος πατρὶ πρὸ ὀλίγου. πάντων γὰρ ὅσοι τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἶεν, βωμοὶ τοῦ γαΐου καὶ νεὼς ἱδρυμένων, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸ ὥσπερ τοῖς θεοῖς λαχόμενον, μόνους τοὺς δὲ ἄθεους ἡγήσασθαι ἀδρίασι πυρὰν, καὶ ὅρκιον αὐτοῦ τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ δὲ καὶ χαλεπὰ ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν ἀρθῆναι ἤλπιζεν τὸν γαΐον, καὶ εἰκὸς ἦν, φίλων ὁ πρεσβεύσας τῷ ἰουδαίων τῆς πρεσβείας αὐτὸς τὰ πάντα εὔδοξος, ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὢν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷά τε ἦν ἐπολογίᾳ χαρεῖν τῷ κατηγορημένῳ. ἐξεκλείσει δ' αὐτὸν γάϊος κελεύσας ἐκ τοῦδε ἀπελθεῖν, ὡς ὀργῆς τε ὢν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτοῖς. ὁ δὲ φίλων ἔξεισιν ὠθούμενος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους, οἳ πρὸς αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν γάϊῳ λέγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ, ἔργῳ δὲ ἤδη τὸν θεὸν αὐτῷ παρεξάγοντος.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς γάϊος πέμπει πετρώνιον εἰς συρίαν πολεμήσοντα ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέχεσθαι αὐτοῦ τὰς εἰκόνας.

ΓΑΪΟΣ δὲ ἐνδεινῶς φέρων εἰς τοσόνδε ὑπὸ ἰουδαίων μόνων προσβάλλειν τῷ θείᾳ συρίας ἐπέμπετο πετρώνιον, διάδοχον οὐ τελλίῳ τῆς ἀρχῆς, καὶ δίων πολλῇ εἰσβάλλοντι εἰς τὴν ἰουδαίαν, ἐὰν μὴ ἕκόντες δέχωνται, ἵστασθαι αὐτοὺς ἀδριαντοποιὸν ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ. εἰ δ' ἀγωνιοῦντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ πετρώνιος μὲν συρίαν ἐφυλαττεν, ἐπεστέλλετο δὲ καὶ τοῖς ἐπιτρόποις τῆς ἰουδαίας, ἐὰν μὴ ἐθέλωσι δέχεσθαι τὰς εἰκόνας τοῦ καίσαρος. συμμαχίαν τε πλείστην ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῶν ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ἦλθεν πτολεμαΐδος παρὼν αὐτόθι χειμάζων, ὡς πρὸς ἔαρ τὸ πολεμεῖν οὐκ ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὸν γάϊον ἔγραφεν περὶ τῶν ἐπηγωνισμένων. ὁ δὲ ἐπαινεῖ τὴν προθυμίαν αὐτὸν, καὶ ἐκέλευεν μὴ αἰσχύνῃ, πολεμεῖν δὲ μὴ προτρεπόμενος ἐπιτάλλοιτο. ἰουδαῖοι δὲ

parsurum promisit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, vt tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quo minùs fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo, vt cui secundæ fortunæ fui socia, eum nunc in aduersa deseram. at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atque hæc fuit vindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendum vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porrò primo ac sequenti sui principatus anno rempub. administrauit egregiè: moderatéque se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium, procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumelioſus in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

Cap. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

CVmque inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab vtraque parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit crimina, intérque cætera quòd Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nã cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio extruãtur templa & aræ, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris. Hic acerbè inuecto Apione, multísque aliis quæ ad exasperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare iubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter eiectus conuitio, versus ad Iudæos assectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

Cap. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

CAius porrò indignè ferens à solis Iudæis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: iubétque vt cum valido exercitu inuadat Iudæam: & si spõte id admittant, statuam eius in templo Dei collocet. quòd si detrectent, bello deuictos imperata facere adigat. is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam, vt exequerentur mandata Cæsaris: contractísque quantum poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidẽ, primo vere bellum illaturus: quod & Caio significauit per literas. qui collaudata eius industria, hortatus est eum ad agendum gnauiter, & frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd si omnino decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primùm interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. nam quantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, fortè valerent apud me aliquid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contrauenire impunè non licet. Ad hæc Iudæi, Si tibi Petroni certum est à præscripto Caij non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata, freti diuina potentia, & maiorum nostrorum virtutis æmuli. neque enim sumus adeo pusillanimes, vt quę nobis cæleste numen imperauit proposito felicitatis præmio, ea præuaricemur intempestiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simúlque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruicaciam, neque se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo meliùs res Iudæorum dispiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, sed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, néve sacratam vrbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citiùs, quàm discedamus à legibus. simúlque procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atque hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cùm maximè sementis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum, mortem potiùs quàm statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorúmque primatibus accedunt Petronium, rogantes, vt consideraret obstinationem populi, néve illis desperandi ansam præberet, quin potiùs Caio scribat quanta peruicacia reclametur dedicationi

πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν εἰς τὸ πεζώνιον εἰς Πτολεμαΐδα κἀγὼ ἐκεῖσε, κἀμὲ δὲ ὅτι ἐξαιρουμένου σφᾶς ἐτύγχανε κἀζῆν, ἐξαίφνης τὸ παρὸν εἰ δέοι πάντας ὁρίζειν τὸ μὲν πρῶτα φέρειν, κἀ ἰσᾶν, ἡμᾶς αὐτοὺς πρότερον μεταχειρισάμενος, πρόσθεν τὰ διειλημένα. ἐγὼ δὲ αὖ δυναμένοις ἐκείνοις συγχωρεῖν πρόσταγμα ἡμῖν ἀπηγορευμένα, ἀξιάματί τε τῷ τοῦδε κἀ προπατόρων τῶν ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν αἰνέσειν αὐτὰ καὶ χρηστότητα. πρὸς ταῦτα ὁ Πετρώνιος ὀργὴν λαβών, εἶπεν. ἀλλ' εἰ μὲν αὐτοκράτωρ ὢν ἐβουλόμην χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ, πρὸς ταῦτα ἐπανόσουν, καὶ δικαίως ἂν ὑμῖν πρὸς μὲ ὁ λόγος εἴη. νῦν δέ μοι πέμψαντος ἐπιταλκότος, πᾶσα ἀνάγκη δέδοικέναι τοῖς ἐκείνου προστεταγμένοις, ἢ τὸ εἰς ἀπρεπεστέραν φέρειν ζημίαν τιμὴν τὴν ἐμαυτοῦ. ἐπεὶ τοίνυν οὕτω φρονεῖς ὦ πρόκλεις, φασὶν οἱ Ἰουδαῖοι, ὡς μὴ ἐξὸν ἡμῖν τὰς γραφὰς παρελθεῖν, οὐδ' αὐτοὶ παραβήσεσθαι τὸν νόμον τὸν προγόνων, θεοῦ προνοίᾳ τε καὶ προφητῶν πίστει τῇ ἡμετέρων εἰς νεὼ ἀπόβατοι μεμνημένοι, οὐδ' ἂν τολμήσαιμεν ὅτι τοσοῦτον κακοὶ γνώσεσθαι, ὥστε ὁπόσα ἐκείνῳ δέξῃ μὴ προσόμοια ἀγάλματα ῥοπὴν ἡμῶν φέρειν, αὐτοὶ παραβαίνειν τοσοῦτον ἐκ θανάτου φοβηθέντες. ἐπόμνυμι δὲ εἰς τύχας ἰόντες, ὅτι φυλακῇ τε πατρίῳ, καὶ αἰδοῖ τοῦ θεοῦ προθυμίοις ἐλπίδα οὖσαν ἐκπεσάμενοι κἀν προσμένειν, ἢ τε τοῦ θεοῦ τὸ σπεύδεσθαι μετ' ἡμῶν, ὅτι μὴ τε τῇ ἐκείνου τὰ δεινὰ ὑποδεχόμενοι, καὶ τῆς τύχης τὸ ἐπ' ἀμφότερα φιλοῦν τοῖς πράγμασι παρατυγχάνειν. ἐκ δὲ τοῦ σοὶ πείθεσθαι, πολλοῦ μὲν λοιδορίαν τὸ αἰσχίστου προσκεισομένην, ὡς διὰ τοῦτο παραβάσει τὸν νόμον προσποιουμένοις, καὶ ἅμα πολλοῦ ὀργὴν τοῦ θεοῦ, ὃς κἀμοὶ δικαίῳ γνώμῃ αὐτὸ βελτίων γαίης. καὶ ὁ πεζώνιος ἐκ τῆς λόγων διασκέψεως ἀνυποπτήτου αὐτῷ τὸ φρονεῖν, κἀ μὴ αὐτὰ μαχὲ δ' ἁπάντων αὐτῷ παραγνώσεσθαι δέδοικέναι τὴν γαῖαν τὴν ἀπάτητον τοῖς ἀνδριᾶσι, πολλοῦ δὲ ἔσεσθαι φόνον, τοὺς τε φίλους ἀναλωθῶν, καὶ στρατιὰν ἢ σφᾶς αὐτὸν ἰδεῖν, ὅτι πτολεμαΐδος ἠπείγετο χρῄζων καταπαῦσαι τὴν Ἰουδαίων τὰ θεάματα ὡς ἔχει. καὶ Ἰουδαῖοι μέγα ἡγούμενοι τὸν ἐκ τοῦ θεοῦ ῥωμαίοις πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα δὲ κρίνοντες τὸν ἐκ τοῦ παραγνῶναι, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ὑπαντιάζουν πετρώνιον εἰς τὴν πτολεμαΐδα χωροῦντες, καὶ ἱκετεία χρώμενοι μηδαμοῦ εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθιστᾶν, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντα ἀναθέσει τὴν πόλιν. πολεμήσετε ἄρα καίσαρι, πετρώνιος ἔφη, μήτε τὴν ἐκείνου βασιλέως λογιζόμενοι, μήτε τὴν ἡμετέραν ἀθενείαν; οἱ δ' οὐδαμοῦ πολέσαιμεν ἔφασαν, τεθνηξόμεθα δὲ πρότερον ἢ παραβῆναι τοὺς νόμους. ὅτι τε τὰ πρόσωπα κείμενοι, καὶ τὰς σφαγὰς προδιδόντες, ἕτοιμοι κτείνεσθαι ἔλεγον εἶναι. ἐπὶ τούτοις ἐπέστειλε ὅτι ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ τὴν γεωργίαν ἀφειδοῦσι λοιπὸν ἦσαν, καὶ ταῦτα τῆς ὥρας οὔσης πρὸς σπόρῳ, πολλὴ τοῦ θεοῦ πρόφασις αὐτοῖς, καὶ τὸ θνήσκειν ὅτι θυμίας πρόθυσις, ἢ τὸν ἀνάθεσιν τὴν ἀνδριάντος θεάσασθαι. ἐν τοιούτοις δ' ὄντων πραγμάτων, ἀριστόβουλος ὁ ἀγρίππου τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς, καὶ ἐλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῶν δ' οἰκίας, καὶ οἱ πρῶτοι συνῆσαν αὐτοῖς, εἰσίασιν πρὸς τὸν πετρώνιον παρακαλοῦντες αὐτὸν, ἐπισπεῖν τὴν πρόθυμίαν ὁρᾷ τὸ πλῆθος, μηδὲ εἰς ἀπόνοιαν αὐτὸ παρέχειν, ἀλλὰ γράφειν πρὸς γαΐον τὸν ἀνήκεστον αὐτῷ πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τοῦ

τῆς αἱρέσεως, πῶς τὸ δυσοίστους τὴν γεωργίαν αἰτίᾳ δέζουσι, πολεμεῖν ὑμῖν βουλόμενοι, ἢ τὸ μηδ' ἂν δύνασθαι, θανεῖν δ' ἔχοντες ἡδονήν, πρὶν ἁλῶναι τὰ τύμματα ἐν τοῖς, πῶς τὴν ἀπορίαν τῶν χρημάτων, λῃστείαις ἀναφύσαντο, ἀδυναμίᾳ καταβολῆς τοῦ φόρου. ἴσως γὰρ ἂν δύσκολα δόξαντα τὴν γαῖαν, μηδὲν ἀμοὶ δέκεσθαι, μηδὲ ἐπ' ἀνάστασιν φέρηται τὸ ἔθνος. ἐμοὶ μὲν οὖν τοσοῦτος ἦν τῆς βουλῆς τοῦ πολεμεῖν, τόσον δὲ καὐτὸν ἀπὸ τοῦ προσήματος. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν ἀριστόβουλον, δὴ τούτοις πρεσβύτιον παρεκάλουν. πρεσβύτιος δὲ τότε μὲν τὴν τοῦ δεῖν τὸν ἀριστόβουλον παντοίως δυσκολαίνων, ἀλλὰ τὸν ὑπὲρ μεγάλων πειθοῦς τὴν δύσιν, καὶ πάσῃ μηχανῇ προσχρησαμένων εἰς τὰς ἱκεσίας, τὸν δὲ τῶν Ἰουδαίων θεώμενος πλῆθος ἐπὶ τὴν τάξιν τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡγούμενος, τοσαῦτα μυριάσιν ἀθρόοις μανίᾳ τῇ γαΐου ἀκολουθοῦντα, ἐπαγαγὼν θάνατον ἐν αἰτίᾳ τὸ θεὸς θεῶν προβάτιον ἔχειν, καὶ μὴ πονηρὸς τὸν μὴ ταῦτα βίον ἐλπίδος διαταθῆς, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖτο, δύσκολος τῷ γαΐῳ τὸ αἰτήσεσθαι αὐτὸ, ὀργὴ φέροντος μὴ ἐν τῷ ὀξέως διοικουμένου αὐτὸ ταῖς δυσκολίαις, τάχα καὶ πείσειν, καὶ τῇ τὸ ἀρᾴστου μανίᾳ τῆς γνώμης δυσωπήσοντος, ἄφαυστον πολέμου τὸ πρὸς αὐτούς. εἰ δ' ἄρα καὶ κατ' αὐτὸ ξύποι τῆς ὀργῆς, καλὸς ἔχειν τῆς ἀρετῆς μεταποιουμένοις, ὑπὲρ τοσῆσδε ἀνθρώπων πλήθους πολιτῶν, ἕνεκεν πιθανὸν ἡγεῖσθαι τὸν διωμόσιον τὸν λόγον. συγκαλέσας δὲ εἰς τὸ θέατρον τοὺς Ἰουδαίους, οἱ δὲ ἀφίκοντο πολλαὶ μυριάδες, κατασὰς ἐπ' αὐτῶν τὸν τε ἐν τῇ παρόντι φρονεῖν οὐ γνώμης ἀπέφυσε τῆς αὐτοῦ, τὸ δὲ αὐτοκράτορος τῆς προσταγμάτων τὸν ὀργὴν οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐν τῷ θάρσει δηλοῦσθαι τοῖς θεοῦ μᾶσι τοῖς θαρραλέως ἐσφερομένοις, ὡς καλὰς ἔχειν, τὸν γε τιμῆς τοσαύτης δίκαιον τυγχάνοντα συγχωρήσαι τῇ ἐκείνου, οὐδὲν ἀνάξιον πράσσειν. οὐ μὴν δίκαιον ἡγοῦμαι, ἀσφάλειαν τε καὶ τιμὴν τὴν ἐμαυτοῦ μὴ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ὑμετέρου μὴ ἀπολουμένου τοσούτων ὄντων ἀναλοῦν, θρασυνόμενον τῇ ἀρετῇ τοῦ νόμου, ὃν πάτριον ὄντα θεμιτώτατον ἡγεῖσθαι. καὶ τῇ δίκῃ πᾶσιν ἀξιώσει, καὶ δικαίως τῷ θεοῦ, τὸν ναὸν οὐκ ἂν ἀφείλειν τολμήσοιμι ὕβρει πᾶσιν τῆς τῶν ἡγεμονευόντων ἐξουσίας. πάλιν γὰρ ὡς γαΐου, γνώμης τε τὰς ὑμετέρας θρασυφανῆ, καὶ τὴν στωμυλίαν χρώμενος ὑπὲρ τοῦ καθ' ὑμᾶς ἀπολογήσεσθαι πεισομένῳ, οἷς ἀφυθῆναι ἀγαθοῖς. καὶ συμφέρουσι μὲν ὁ θεὸς, βελτίων γὰρ αἰθεροπίνης μηχανῆς καὶ δυνάμεως ἡ κατ' ἐκεῖνον ἐξουσία, φυτεύσαν ὑμῖν τε τὴν τήρησιν τῆς πατρίου, καὶ αὐτῷ τὸ μηδὲν αἰθεροπίοις ἀπὸ γνώμης βουλεύσασι πρὸς τὸ εἰς θεὸν ἁμαρτεῖν. εἰ δ' ἐκπεσοῦσι γαίῳ εἰς ἐμὲ ξύψει τὸ αἰτήσεσθαι τῆς ὀργῆς, πλήσομαι πάντα τὸν δῆμον, καὶ πᾶσαν παλαιστρείαν συνιοῦσαν τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ, ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑμᾶς τοσούσδε ὄντας δεῖν ὄντως ἀγαθοὺς ἀπολέσθαι θεᾷ ξὺν ὅπλοις θεωμένους. ἔστιν οὖν ὅπως ἔργα τὰ αὐτῷ ἑκάστοις, καὶ τῇ γῇ ὅπου εἶπ. πέμψω δ' αὐτὸς δὴ ῥώμης, καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ ὑμῶν δ' ἐμαυτοῦ, καὶ τῷ φίλων, οὐκ ἀποξαπόσομαι δικαιοῦν. ταῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τὸν Ἰουδαίων τὸν σύλλογον, θεμιτὸν εἶναι τῷ εἰς τὴν γεωργίαν ἥξειν τοῖς ἐντέλει, καὶ καθομιλεῖν τὸν λαὸν, ἐλπίσι χρησάμενος. καὶ ὁ μὲν δὴ δυμεῖν τὸ πλῆθος ἐπαύσατο. ὁ θεὸς δὲ, παῤῥησίαν δηλήσηται τῷ αὐτοῦ πρεσβείᾳ,

statuæ: vtque relicto agriculturæ studio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potiùs quàm tantam religionis labem in se admittere. ad hæc semente omissa instare latrocinia, dum non est vnde possint persolui vectigalia. fortè enim flecti posse Cæsarem ne quid sæuiùs in eam gentem statuat, néve illi rebellandi materiam præbeat: Quòd si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negotium. atque hæ fuerunt preces Aristobuli. Petronius verò partim deprecatoris respectu enixè vrgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi Iudæorum propositi, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam insanientis Caij perdere, & cæleste numen suámque ipsius conscientiam reueritus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorem vel suo periculo: non ignarus quàm ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, nisi quis quàm primùm furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiamsi ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsum vertat cunctantiùs mandata exequentem: esse tamen boni viri officium, pro incolumitate insontis tam numerosi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem ait expeditionem non à se vltrò suscep-
tam, sed mandato Cæsaris: cuius executionem differri periculosum esse, propter indignationem summæ potestatis: & alioqui conueniens esse, vt ipse ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. attamen vestræ, inquit, saluti meam securitatem aut existimationem nō præferam, quos scio meritò pro patriis legibus contendere. imò ne mihi quidem probatur, summi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat vestram irreuocabilem sententiam, quantúmque in me erit hortabor vt honestissimæ vestræ voluntati assensum suum præbeat. Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quòd si offensus iram omnem in me verterit, pa-
tiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam illi sæuire libeat, modò ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quò suum quemque vocat negotium, & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in vrbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tam per me agam, quàm per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus, vt agros colerent interim, & bono essent animo. & ille quidem sic populum pro sua virili consolatus est. Deus autem manifestè ostendit Petronio suam prouidentiam,

quódque omnibus iustè atque honestè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cùm repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cælitus pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Quapropter terra tum præter solitum prætérque expectationem rigata largis imbribus, Iudæis spes facta est non irritas fore preces Petronij. Quin & ipse præses magis etiam obstupefactus est, euidenter cernens curæ esse Deo res Iudaicas, attestãte tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens posset contradicere. cúmque accuratè super hoc negotio scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atque perniciem adduceret, neque enim nisi bello compulsos discessuros à religione patria: néve seipse mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternúmque apud eam sibi pararet improperium: id quoque adiecit, quàm carus sit Deo populus, quámque manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitóque omni exquisitissimarum lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi principis per omne obsequium. is demiratus eius tam animum quàm magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volénsque cum eo certare mutuis officiis, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiam prouocantem sic allocutus est: Equidem & antè expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cùm turpe mihi sit à te vinci officiis, quicquid hactenus per me cessatum est iam pensabitur: tantúmq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatẽ momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimulata tũ demum per occasionẽ aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodũ præter mandatũ Tiberij se illũ coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorem munificentiã vberiorem fuisse quàm vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba. etsi enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen

A καὶ τὸν θεὸν τοῖς ὅλοις σύλλιψιν. ἅμα τε γὰρ ἐπαύετο τοῦ λόγου, ὃν πρὸς τοὺς ἰουδαίους εἶπεν, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἤφιει μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς αὐθιγενέσιν ἡδύμενον, διὰ τὸ ἐκείνῳ τὸν ἡμέραν αἴθριον οὖσαν οὐδὲν ὅμβρειον διασημαίνειν ἐκ τῆς ἕξεως τοῦ ἀέρος, καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχημένον, ἐπ' ἀπογνώσει ποιῶν τοὺς αὐθιγενεῖς ὕδατος τοῦ αἰωθεν, εἰ καὶ σωτηρίου ποτὲ θεάσαιντο τὸν οὐρανόν. ὅς τε δὴ τότε πολλοῦ. καὶ ὧδε τὸ εἰωθὸς, καὶ ὧδε τὸ

B ἐπεφόβητον ἀφιγμένου ὕδατος, τοῖς τε ἰουδαίοις ἐλπὶς μὴ οὐδαμῶς ἀτυχήσειν περὶ ὧν αὐτῶν ἐδεόμεθα. ὁ πετρώνιος δὲ καταπλαγεὶς μείζονας, ὁρᾶν ἐναργῶς τὸν θεὸν τοῖς ἰουδαίοις θεομηδυόμενον, καὶ πολλὰ διασημαίνοντα τῇ ὀπτασίᾳ, ὡς μηδὲν αὖ τοῖς ἔργῳ θεοστυγέσι τούτοις φρονεῖν ἐχειν ἁπλέξως κατελελεῖφθαι. ὡς δὲ καὶ πρὸς τὸν

C γάϊον συνῆν τοῖς λοιποῖς ὀπίσω ἤχαφεν, ἐπαγγελλόμενος ἢ πάντα, καὶ παντάπασιν ὧδε καλύπτα μὴ τοσαύτας μυριάδας αἰθεσπίσαι διαφθεῖραι, ἃς ἐκτείνοι, οὐ γὰρ ἄλλο πολέμου ὧδε χωρὶς τῷ νομίμου τῆς θρησκείας, πρόσοδόν τε τῆς ἀπ' αὐτῶν διατηρεῖσθαι, καὶ τῷ τροπαίῳ τῆς ἀρᾶς ὑποπίπτειν τὸν μέλλοντα αἰῶνα, καὶ ἄλλως θείου τοῦ πρόσθεν αὐτῷ τὸν δ' ὠφέλειαν, ὡς ἀκριβῶς ἀπέφαινεν, καὶ μηδὲν ἐνδέεσθαι δι' ὠφέλειαν τὸν αὐτῆς δι' ἀκύμονος κα-

D ταλιπεῖν. ἢ πετρώνιος μὲν ἐν τούτοις ἦν. ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανον γὰρ δὴ ῥώμης διατρίβων, θεοπόπτου φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν γάϊον μείζονος. καί ποτε θεοδοὺς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ πρόνοιαν ἔχων παντὸς ὑπερβάλλειν, πλεῖστά τε τῶν εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ ὧδε σπουδῇ εἰς πολυτελῆ φέροντες, ὡς μὴ ὅπως αὖ τινα τῷ λοιπῷ, ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν γάϊον ποτε ἰσοθλίᾳ θελήσαντα οὐχ ὅπως ὑπερβαλλέσθαι. τοσοῦτον αὖν τῇ ὧδε σπουδῇ πάντας ὑπερῆρεν, καὶ τῷ

E τὰ πάντα κρίσεως ἐπφερεστάτῳ ὧδε χεῖν. καὶ ὁ γάϊος ἐκπαγλασάμενος τὴν τε δόξαν αὐτῷ καὶ τὴν μεγαλοφρόσυνον, ὡς ἐπ' ἀρίστοις τῇ αὐτῷ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δύναμιν τῇ χρημάτων δαπάνῃ χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τὴν ἀγρίππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ θεασαμένην, αἰσιμάρος τὸν οἶνον, καὶ τὴν δόξαν εἰς τὸ ἐλαφρότερον ἐκπεφαμένῳ φησὶν ἐν συμποσίῳ ὧδε καλοῦντος εἰς πόνον

F ἀχρεῖον. καὶ φρόνιμον μὲν σοι τιμὴν σωφρόσυνον ἢ ἐχρῆν τὰ πρὸς ἐμὲ, καὶ πολλὴν δύνασιν μὴ κινδυνώδη δοκοῦσαν ἐνθεῖσαν, οἷς ὑπὸ τιβερίου φθείσης δι' αὐτὴν, δηλέσασθαι τε οὐδὲν, καὶ ὑπὲρ δύναμιν ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν αἰρεῖν γὰρ ἐστὶ δαπᾶσθαι μὲν ὑπὸ τῆς σῆς σπουδῆς, ἀναλαβεῖν βούλεσθαι τὰ ἐλλελειμμένα φρόνιμον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὁπόσον σοι δωρεὰν ἐγὼ μὴν ἀπεμισεκασάμην. τὸ πᾶν, ὅπερ σοι ῥοπὴν ἐν ἱμερσθῆναι τοῦ εὐδαίμονος, ἐλαχιστοστὸν γάρ σοι θεοδωσία τε καὶ ἰσχύς. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος γῆν τε πολλὴν αὐξήσασθαι, ἢ καὶ πᾶσαν θεοσέδους πόλιν. ὁ δὲ, καὶ πρὸ τὰ πάντα ἐφ' οἷς ἤτησε

ὧδε σπουδασθῆναι, οὐκ ἐφιέμενον τὴν δόξαν, ἀλλ' ὡς τὸ ἐξ ἐκείνου αἰσίβοτον τὸν γάϊον, ὅπ οὔτε φρόνιμον κέρδος τὸ ἐπ' αὐτῷ καταδικῶν ὧδε τοῖς πλείοις ἐπαλὰς διαπεπύσθαι αὐτὸν, οὔτε νῦν θεόσδοτόν τι τῇ εἰς χεῖρα τὴν ἐκείνου περιδῶν οἰκεῖον εἶ πῃ λύσιν. μεγάλα δ' ἂν τὰ θεοδωρημένα, καὶ φρονίμως τῇ θείᾳ χρημένου τῇ ἐλπίδι. καὶ γὰρ οἱ τῆς σῆς ἐλάττονα δυνάμεως, τῆς γέ μου τὸ

ἐλλη-

εἰλημφότος δίκαιός ἐστι καὶ τῆς ἀξιώσεως μείζονα, καὶ ὁ Γάϊος ἐπιπλαγεὶς τῇ δίκαιον αὐτὸν, πλέονος ἐνέκεσθαι ἔπεσθαι, ὅτι χαρίζοιτό τε αὐτῷ ἕτοιμος ὁ ἄν, ἐπεί περ ἄδικα οὐκ ἐπιθυμία τῆς σῆς ἀνεκαίν ἄξιον ἀποφαίνῃς, αἰτήσομαί τι μόνον εἰς ὅλον φιλόνικον οὐδὲν δίκαιον μεγάλως με ἐνδιαφέρον, οἷς ἤδη παρέχεις. ὅτι δ' αὖ φοβοῦμαι δόξαν ἀσεβοῦς, καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσας ἀδικαλαβεῖν, καί μοι ἀεὶ δικλείας ἔχοιτο ἀεὶ τοῖς πεπιστευμένοις, ὡς μηθενός ἂν χρησαίμην κατὰ τὰς ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε μόνῃ. ἄξιον γὰρ σοι τὸ αἴτημα τὸ ἀνάθεμα ἂν ποιήσασθαι καλλίστης πρόνοιαν εἰς τὸ ἰουδαίων ἱερόν, μηκέτι ἀφίστασιν δίκαιοῦσθαι. καὶ ὁ μὲν, καίπερ ὑποπτεύσαντος τοῦτο ἡγεμόνος, εἰ γὰρ μὴ πιθανὰ ἔκρινεν Γάϊος, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν, δίκαιον τὸ μεγάλα νομίζειν τε καὶ εἶναι, κύβον ἀναπαλεῖν τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἤλπιπε. Γάϊος δ' ἅμα τῇ θεατρείᾳ τῆς ἀγρίππου ἐκκαλημμένος, καὶ ἄλλως ἀφειδὴς ὑπολαμβάνων, ὅτι τοσοῦτον δίκαιον ἔσον ψόφου ἤκουσε θεῖναι ἀφ' ὧν προθύμως ἐκδέξαιτο αἰτήσεις τὸν ἀγρίππαν, μὴ τῷ ἐξίου μεταμέλῃ χρώμενος, ἅμα δὲ τῆς ἀγρίππου τιμῶ ἀριστῷ θαυμάσας ἐν ὀλέγῳ αὔξειν τὴν οἰκείαν ἀρχήν, ἤτοι προσάδοις χρήμασιν, ἢ ἄλλῃ δυνάμει, τῆς κοινοῦ τῆς δίκαιας ὑπομελῶν, προσβιάσαι τοὺς νόμους, καὶ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ. τῇ γράφῃ πρὸς τὸν πετρώνιον, ἐκεῖνόν τε τῆς ἀποθρέσεως τοῦ στρατεύματος ἐπαινῶν, καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίαν ἀποδεικνύντος. νυνὶ οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν ἀνδριάντα ἱστάντα, ἱστάτω, εἰ δὲ μήπω πεποίησαι τῷ ἀνάθεσιν, μηδὲν παραπέρα κακοπαθεῖν, ἀλλὰ τόν τε στρατὸν ἀπάγειν, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρόσθεν σπεύδειν, ἄπιθι. οὐδὲν γὰρ ὀκνήσομαι τὴν ἀναστάσεως τοῦ ἀνδριάντος, ἀγρίππα χαριζόμενος αὐτῷ παρ' ἐμοὶ τιμωμένῳ μείζονος, ἢ ὡς τε μὲ χρείᾳ τῇ ἐκείνου, καὶ οἷς κελεύσειν αὐτοκρατῶν. Γάϊος μὲν δὴ ταῦτα γράφει πρὸς τὸν πετρώνιον, φοβούμενον μὴ ἐντυχεῖν ὀκνήσαι αὐτοὺς καὶ δόξας ἐπισπάσθαι. μηδὲν γὰρ ἕτερον ἀποσημαίνειν τιμὴν δίκαιαν αὐτῷ, ἀλλὰ πόλεμον αὐτοκρατορικὸν ῥωμαίων ἀνῃρῆσθαι. καὶ φθάσας ὡς ὅτι τάχιστα τῆς ἡγεμονίας αὐτὸν τετολμηκότων, ἀπὸ ὅπλων ἦσαν μὲν τοῦ αἰφνιδίου, κρείσσονα δὲ τοῦ βιάσου, καὶ ἐφ' οἷς τοσι κρίνειεν ὀργῇ χρῆσθαι παρ' ὃν τὸν οὐδὲν ἐπιζήμιον, παίδευσιν αὐτῷ οὐδὲ ἓν τὸν οὐδ' ἐπιθυμήσας, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ πᾶσι τῇ ἐκείνης τὸ κρίσιν τοῦ αὐδ' αἵματος, γράφει πρὸς τὸν πετρώνιον. ἐπειδὴ δόξαν ὅπλα σοι οἱ ἰουδαῖοι παρέχον, ἐν μείζονι λόγῳ τῆς ἐμοῦ ποιήσας ἐστολὴν δίκαιον εἶναι τὰ πάντα ἥδιον τῇ ἐκείνων ἀρθῆς, ὅτι φθαβάσῃ τῆς ἐμῆς ἐστολῆς καλύσασι σαυτὸν κρίτιον ἡγούμενον, λογίσασθαι πρὸς τοῦ ποιητοῦ σοι ὑποστάντα ὀργῇ τῇ ἐμῇ, ἐπεί τοι φθάδ ἅμα ποιοῦντός σε, οἵ τε ναῦ πάντες, καὶ ὑπόσοι ἔστερον ἡβῶσιν αἰ, ἀνδρειοτάτῃ ἀκυρῶν αὐτοκράτορες πρὸς ἐστολάς. ταύτην μὲν γράφει πετρώνιῳ τὴν ἐπιστολὴν, οὐ μὴν φθάνῃ γε ζῶντος πετρώνιος δέξασθαι τὸν, βεβαιωθέντος ἤδη τοῖς φέρουσι εἰς τοσοῦτον δὲ ἐστὶ πετρωνίῳ γράμματα πρὸς αὐτὸ ἀφικέσθαι, δι' ὧν ἐκέλευσε τὸν γαΐου τελευτῆσαι. θεὸς γὰρ ἐκ ἄρ' ἀμνημονήσων ἔμελλε πετρωνίῳ, κινδύνων οὐ ἀφλαφῆ ὑπὲρ τῆς τῶν ἰουδαίων χάριτος, καὶ τιμῆ τῆς αὐτοῦ. ἀλλὰ τὸ γαΐου δόκησις ἀνδρασάμενος ὀργῆς οὐ ὅπλ συβασμοῦ τῷ αὐτῷ πρόσωπον ἐτολμήσας, τὸν μισθὸν χρεωλυτῶν συνεργεῖ τῷ πετρωνίῳ ἥτε ῥώμη, καὶ πᾶσα ἡ ἀρχὴ,

A non solùm meritis, sed cupiditatibus etiam abundè satisfactum est. ibi Caius attonitus hominis modestia, magis vrgere cœpit, vt vellet vti sua beneficentia, nihil non polliceri perseuerans. Tum Agrippa: Quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, sed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo. illud potius postulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & per-
B petuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque glorioſum erit, si post innumeras alias hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur, vt mandatum reuoces, quod Petronio dedisti, de statua in Iudæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum subesset periculum, quódque capitale esset placitis Caij contradicere. Imperator autem simul officiosa liberalitate delinitus, simul pudendam vanitatem ducens, si
C coram tot testibus vltro ad petendum prouocato, repente mutatus denegasset gratiam: suspiciēs etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatem: suæque gentis tranquillitatem, quàm incrementum dominationis, aut redituum, fecit eum voti compotem. Scripsit igitur Petronio, collaudans eius industriam in comparando exercitu, & in exequendis mandatis, quæ acceperat. quod autem ad statuam attineat, si quidem dedicata sit & posita,
D sinendam esse. sin minus, nō esse cur in eo negotio plus laboris capiat: sed debere eum soluto exercitu reuerti ad intermissa officia. remissum enim esse hoc Iudeis in Agrippę gratiam, cui tantum honoris à se haberi, vt non possit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius scripsit Petronio, priusquam ad defectionem spectare Iudæos cognosceret. allatis postea de rebellatione rumoribus: indignè ferens gentis audaciam, & contemptum imperij, ho-
E mo omni dedecori obnoxius, nullámque rationem honestatis habens, & impetu iracundiæ quouis abripi solitus, quem refrænare nunquam studuit, imò ad felicitatem suam pertinere putans, si quàm maximè affectioni huic indulgeret, denuò scribit eidem in hanc sententiam: Quoniam plus apud te valuerunt Iudæorum munera, quàm mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio quid de reipso statuere debeas,
F semel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præsentibus & posteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epistola missa quidem est ad præsidem, non tamen Cæsare viuo reddita, qui perferebant tardiùs nauigantibus: ita vt priùs ille alias acceperit literas. nunciantes de Caij exitio. Deus enim non fuit immemor Petronij, & periculorum quæ propter ipsius honorem atque Iudæorum religionem subiit: sed
G amoto à reipub. habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita est illi gratia tá à Romanis quā à prouincialib.

maximo fauore præcipuis ſenatoribus eum A proſequentibus, in quos potiſſimum Caius debacchari eſt ſolitus. Is extinctus eſt non multo poſtquam Petronio ſcripſerat illam mortis denunciatricem epiſtolam. Cauſam autem propter quam Caius ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſunt in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterùm Petronio priùs redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſuperuenerunt illæ, B quibus iubebatur mortẽ ſibi conſciſcere, quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei prouidentiam, qui ſine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſoluerit, & Iudæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euaſit mortis periculum.

Cap. XII.

Quo in ſtatu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinæo ac Anilæo fratribus.

XVI. INciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædéſque & calamitates quales nuſquam memorantur in ſuperioribus narrationibus, de quibus accuratè tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem poſſit alere. ad hæc non patet hoſtiũ aſſultibus, D cincta fluẽtis Euphratis & firmiſſimis. mœnibus eidẽ flumini eſt & Niſibis appoſita: quare Iudæi freti locorum natura, ſacrum didrachma quod Deo ex more ſolent offerre, cæterámque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore tranſmittendam Hieroſolyma: quæ deinde à multis hominum illò deducebatur, metuentium latrocinia Parthorum quorum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Aſinæus & Anilæus fratres. Neerdenſes patria, orbati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinę magiſter, apud quem artem didicerant, quòd ſeriùs aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigauit verberibus. illi credentes ſe affectos iniuria, detractis armis quæ ſeruabantur in eius domus pariete, contulerunt ſe in quendam locum vbi fluuius ſcinditur, vberem paſcuis, & frugum fertilem, cæterorúmque fructuum, qui reponũtur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quiſq; egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cũ enim facti eſſet inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorũ, ſi detrectarent

μάλιστα δ' ὁπόσοι τῆς βουλῆς φροῦχοιεν ἀξιώματι ὄντες τὸ εἰς ἐκείνους ἀκρότατον τῇ ὀργῇ χρησάμενος τὸν γαΐδον. καὶ τελευτᾷ μὲν ὑπὸ μιᾶς πολιὰ χρόνον, ἢ χρήσας τῷ πεζωνίῳ τελεῖ ὅτι τὸ θανεῖν αὐτὸν εἰκείμην ὑπεσολιώ. τὸν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς τελευτᾷ, καὶ ἢ ὑπουργὸς τὸν ξόανον ἀφηγήσομαι, προϊόντος τοῦ λόγου. πεζωνίῳ γὰρ ὕστερα μὲν ἀφαιρεῖται ἡ ὀλιγαπορουσα τοῦ γαΐου τελευτιεῖ ὑπεσολή, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἡ κελεύουσα αὐτὸν τελευτᾷν αὐτόχειρα. καὶ ἤδη τε τῇ συντυχίᾳ τοῦ ὀλέθρου, ὃς τὸν γαΐον κατέλαβεν, καὶ τῷ θεοῦ τὸν προνοιαν ἐξεθαύμασεν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐξαίφνης μισθὸν ἀπῆρ ἡμῖς τε τῆς εἰς τὸν ναὸν, καὶ βοηθείας τῆς ἰουδαίων σωτηρίας ὧδε χάριν. καὶ παρεμύθησε μὲν οὕτως μὴ αὐτοπαθεῖς, διεφθάρη ῥᾳδίως ἐκ κίνδυνος θανεῖν.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις δι' ἀνανίαν καὶ ἀνίλαιον τοὺς ἀδελφούς.

ΓΙνεται δὲ περὶ τοὺς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα πλὴν βαβυλωνίαν οἰκοῦντας ἰουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, καὶ οὐδεμιᾶς ἧς πω ἐλάσσων, φόνῳ τε αὐτῇ πολὺς, καὶ ὁπόσους οὐκ ἰσορροπῶ προτερον. ἃ δὲ ὧν δὴ τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβείας διηγησάμενος, ἐκθήσομαι, καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. νεαρδὰ τῆς βαβυλωνίας ὄντι πόλις, ἄλλως τε πολυανθρωποῦσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ αἰθρώπων αὐάπλεως. ἔστι δὲ καὶ πολεμίοις οὐκ εὐέμβολος, προϊόντι τε τὸ ὑφρᾶτον πᾶσαν ἐντὸς αὐτὴν ὑπολαμβάνοντος, καὶ κατασκευαῖς τειχῶν. ἔστι δὲ καὶ νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν τῷ ποταμῷ φέρρουσα, ὅθεν ἰουδαῖοι τῇ φύσει τῶν χωρίων πιστευκότες, τότε δὲ ἄραγμον τῷ θεῷ καταβάλλειν ἑκάστοις πάχιον ταύτῃ κατετίθεντο, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα. ἐκρατοῦντο δὲ ὑπὸ ταμείῳ τοῖσδε ταῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δὲ ὅτε ἱεροσολύμων αἰτήσαιτο ἡ ἡμερὸς, πολλή τε μυριάδες αἰθρώπων τῷ κομιδῷ τῶν χρημάτων παρελάμβανον, διδιότες τὰς παρθυαίων ἀρπαγὰς, ὑστερολούσης ἐκείνοις τῆς βαβυλωνίας. ἦσαν γὰρ ἀσπαίος καὶ ἀνιλαῖος, νεαρδάται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. καὶ αὐτοὺς, πατρὸς δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μήτηρ προστάξει ἰσῶν μαθήσει ποιήσεως οὐκ ὀνήσῳ ἀφρήτοις τοῖς ὑπερωρίοις, ἃς τε τοὺς ἄνδρας ταλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τούτοις ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεστὼς, καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ, βεαδυτῶτα ὑπεκαλέσας τῆς ἀφίξεως, ἐκόλασε πληγαῖς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τῷ δεσπότῃ λογιζόμενοι, καταπασάντες τῷ ὅπλων πολλὰ ὁπόσα ἐν τῇ οἰκείᾳ φυλασσόμενα, ᾤχοντο εἴς τι χωρίον διῤῥῆξιν μὲν ποταμῷ ποιούμενον, νομὰς δὲ ἀγαθὰς ὧδε χεῖν πεφυκὸς, καὶ χελὼν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα διανήθοιντο. συνήεσάν τε ὡς αὐτοὺς τῷ νεῷ οἱ δυσεφόρητοι, καὶ τούτοις τοῖς ὅπλοις φερομένοις, στρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τῷ κακῶν ἡγεμόνες οὐκ ἐνωλόντο εἶ. προελθόντες δὲ ὅτι τὸ ἄμαχον, καὶ κατασκευάσαντες ἀκρόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τῷ βοσκημάτων, ἢ ἀρκοῦσα ὑπεξοφὴ γένοιτ' ἄν, προσιόντες φιλίαν τε προσδομῶντες, καὶ ἄμυναν τῷ ἀλλαχόθεν ποθὲν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῷ ποιμένων ἀπειθοῦσιν. οἱ δ', οὐ γὰρ ἐπὶ τοσα ὧδε ταῦτα ποιῶν, ἠρέσαντο, καὶ τῷ προβάτων ἔτελλον

ἀπο-

ὁπόσα κελεύοιεν. οἷς δὲ πλείονα τοῖς συνελέ- A imperata facere. quapropter neceſſitate coacti mittebant eis quantumcunque poſcerent. quòd factum eſt, vt aucta eorum potentia, validi eſſent ad incurſandum quoſlibet, nemóque vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeò vt ad Parthorum quoque regem tumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ poſtquã hæc audiuit, volens creſcens adhuc malum opprimere, priuſquam maius aliquod inde proueniret incõmodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improuiſo opprimere: obſeſsáque palude ſuos iuſſit aliquantiſper quieſcere. poſtridie verò Iudæis ſabbaticas ferias otio publico celebrantibus, ratus non auſurum hoſtem in certamen deſcendere, ſed nullo negotio victos ſe abducturum, paulatim procedebat, vt derepente in eos irrueret. Aſinæus verò qui tum fortè poſitis prope ſe armis cum ſociis B desidebat in otio: Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis eſt paſſim paſcentium, ſed qui ſeſſorem tergo vehant: nam & frænorum ſonitum ſentio, vereor ne circumuenti ſimus ab hoſtibus. ſed procurrat aliquis ſpeculatum, qui nobis quid immineat certò renunciet. optatim autem vana eſſe, quæ diximus. móxque quidam profecti viſum, celeriter redeunt, non falſam ſuſpicionem fuiſſe referentes: adeſſe vl- C tores acceptæ iniuriæ. ex inſidiis ſe obrutos equitatu copioſo velut pecora: ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patria conſuetudine. at Aſinæus longè aliter quàm ſpeculatori videbatur ſtatuit, non concedendam cenſens hanc voluptatem hoſtibus, vt per otium in ſe graſſarentur cædibus: quin potiùs virtutis & præſentis neceſſitatis memores conniti debere, vt ſi ita fors ferat, non inulti pereant: primúſque correptis ar- D mis ſuo exemplo ad ſimilem exciuit audaciã, ad conſerẽdas cum hoſte manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam ſe habere putantes, multis cæſis reliquos coegit terga vertere. Eius pugnæ poſtquam ad Parthorum regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aſpectum & colloquium: confeſtímque ad eos miſit fidiſſimum è ſatellitibus qui hæc verba E illis referat: Regem Artabanum tametſi iniuriam eorum violentia in ſuo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipſorum remittere, miſiſſéque ſe qui fide data impunitatem & ſecuritatem itinerum eis offerret ipſius nomine, quòd amicitiam eorum cuperet, ſine fraude omni & inſidiis, patratam eſſe regis munificentiam, foréque vt hac ſua virtute poſthac tege fauente vtantur meliùs. Tum Aſinæus ipſe quidem profectionem diſtulit, fratrem verò Anilæũ miſit cũ quibus potuit mu- F neribus. Iuit ille ad regem, & facilè admiſſus eſt. Artabanus autem videns Anilæum ſolũ veniſſe, rogauit cúrnã domi reliquiſſet Aſinæum, indicauit. ille ait, ſe quidem ad eum venire, fratrem verò Aſinæum ſibi ipſi ſatis eſſe. Artabanus G autem ſimul atque hæc audiuit, ſtatim ad Aſinæum nuncios mittit, qui ſalutem ei ab Artabano nuntiarent, & vt ad regem veniret. Aſinæus verò ſimul atque nuncios vidit, ſuſpicatus eſt quid eſſet futurum, & ad Artabanum ſe venturum negauit. Artabanus verò cognita Aſinæi ſententia, ſimul atque ſe ei facultas data eſt, ad ripam fluminis Euphratis cum exercitu venit, & ad Aſinæum ſe venturum eſſe nuntiauit. Aſinæus verò cognito Artabani aduentu, ſimul atque ſe ei facultas data eſt, ad ripam fluminis Euphratis cum exercitu venit, & ad Aſinæum ſe venturum eſſe nuntiauit. Aſinæus verò cognito Artabani aduentu, ſimul atque ſe ei facultas data eſt, ad ripam fluminis Euphratis cum exercitu venit, & ad Aſinæum ſe venturum eſſe nuntiauit. Aſinæus verò cognito Artabani aduentu,

cognitóque metu illum se continere intra palustria: per patrios deos deierauit, nihil eos se læsurum in fidem venientes: idque porrecta iuueni dextra sanciit, quod apud barbaros conuenturos certissimum est argumentum fiduciæ. nam post datam dextram apud eos nec fallere fas est, nec dissidere, cessantibus omnino suspicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remisit Anilæum, persuasurum fratri, vt simul veniat. Hoc autem agebat rex volens conciliatis sibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas satrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem spectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipse rebelles perdomat, Asinæus auctis apud Babyloniam viribus, siue volentibus prouincialibus, siue inuitis non temperaret à maleficiis. Hoc igitur consilio illum accersiit. Asinæus verò facilè à fratre in eam sententiam inductus est, præsertim commemorante quàm luculenter erga ipsos rex affectus sit, quódque ad firmandam fidem iusiurandum interposuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanũ ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis miratus generosum Asinæi animum, quòd videret breui statura hominem, & primo aspectu contemnenda specie quasi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil esse in tantillo corpore; quod tam vasto animo respondeat, & inter epulas ostensum magistro militum Abdagasi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere soleat. Is cùm rogasset, vt bona regis venia liceret illum interficere, pœnásque tot maleficiorum de eo sumere, quibus Parthos læserat: negauit se hoc permissurum in hominem qui se credidisset suæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quòd si, inquit, vir bellicosus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam: sed redeuntem aggressus per vim absque meo consensu opprime. Mane deinde accito Asinæo: Tempus tibi est, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortassis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrociniis & illæsam custodias. mihi vicissim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitasti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Asinæum dimittit. ille domum reuersus castella partim noua condidit, partim quæ priùs habuerat firmauit munitionibus: breuique in tantum auctus est, quantum ante eum nemo alius, à talibus exorsus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoque obseruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeò creuit eius autoritas vnà cũ potẽtia,

A ἐπεὶ δὲ παρωξύνετο αὐτὸν δίσαντα ἐν τῇ εἴλει κατορύσσειν. ὁ δὲ, τοὺς τε παῖδας θεοὺς ἐπόμνυτο, μηδὲν κακὸν δράσειν αὐτοὺς, πίστει τῇ αὐτοῦ φερομένους, καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον ἦν τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις ἔγγυημα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. οὐ γὰρ ἂν ἀφοβήσαιτό τις δεξιᾶν ὑπ' αὐτοῦ δόσεως ἐχομένην, οὐδὲ πιστεύειν ἐνόμιζεν εἰ τοιαύτης ἀσφαλείας δόσις ἐγίνετο, παρὰ τὴν ἐν σοφίᾳ ἀδικήσαν καθεστηκότων. καὶ ἀπατᾶν μὲν ταῦτα φέρειν, ἐκπέμπει τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἐφρασε δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, χρήζων σεσόμισμα τῇ ἀρίστῃ τῶν Ἰουδαίων ἀδελφῇ εἰς φιλίαν κτήσασθαι τὴν ἐκείνου σατραπείαν, ἐν ἀποστάσῃ τε οὐσῶν καὶ ἀλλοίᾳ τοῦ ἀποστησομένου μᾶλλον ἐλάσσῃ ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ καὶ φερομένου πολέμου τῷ ἐκείνῳ κατὰ χεῖρας τὴν ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ἔτι μᾶλλον οἱ φερὶ τὸν ἀσπαῖον καὶ τὴν Βαβυλωνίαν, ἢ τοιγε στήσαντες ἐπ' ἀκρασίᾳ τῇ αὐτῶν, ἢ καὶ τούτου γε ἀτυχόντες τῷ κακῶσαι μειζόνως οὐ διαμάρτοιεν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα διανοηθεὶς ἐκπέμπει. ὁ δὲ ἀπιλαῖθ, πιθανὸς ἦν τῇ ἀδελφῇ, τήν τε ἄλλην φερθυμίαν ἀπορύπτων τοῦ βασιλέως, καὶ ὅρκιον τὸ γεγυμένον. ὡς τε δὴ ἤκειγον ὡς τὸν ἀρτάβασον, ὁ δὲ ἰδὼν αὐτοὺς δίχεται φιλοφρονούμενος. ἐθαύμαζέν τε τὸν ἀσπαῖον τοῦ ἐν ταῖς φέρεσιν ἀψύχου, διαφερόντως παντελὲς ὄντα ὀφθῆναι βεβιωκώς τε καὶ τοῖς τὰ φρόνιμα ὀφείλουσι δυνάμεσι καταφερόμενος ἀφορμαῖς, ὡς οὐδὲν λείπειν αὐτὸν, φησί τε φέρειν τοῖς φίλοις, ὡς μείζονα πάντα ἐθελοντὴ παρίχοιτο τῇ ψυχῇ τοῦ σώματος. ἐπεί τε πότον δεῖξαι τὸν ἀσπαῖον ἀβδαγάσῃ τῇ αὐτοῦ στρατοπεδαρχῶν, τότε ἔτοιμα δράσαφες, καὶ τὴν πᾶσαν ἀρετὴν ἣ χρῶντο εἰς πόλεμον. τοῦ δὲ ἀβδαγάσου καλοῦντος συγχώρημα αὐτῷ γενέσθαι κτείναντα αὐτὸν τοιοῦτον ἀπολαβεῖν ἐφ' ὧν ὑβρισεν εἰς τὴν παρθυαίων ἀρχὴν, ἀλλ' οὐκ ἂν εἶπεν ὁ βασιλεὺς συγχώρημα δεδόσθαι ἐπ' ἀνδρὶ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι, καὶ φερσὶ δεξιάς τε πίστιας, καὶ θεῶν ὅρκοις πιθανὸς γενέσθαι παρασάσας. εἰ δὲ αἴνῃ τυγχάνεις τὸ πόλεμον ἀγαθὸς, μηδὲν ὑπορρίας χρήζων τῆς ἐμῆς παρθυαίων ἐπὶ δίκῃ τῶν ἀρχῶν φεύγοντι, ἐπαναχωρησῶν γοῦν ὑπὸ δίφρου φερόμενον κρύπτει τῇ φερὶ σὲ, καὶ μετ' ἀγορίας τῆς ἐμῆς. ἔωθεν δὲ μεταπαλέσας τὸν ἀσπαῖον, ὥρα σοι φησὶν, ὦ στρατηγία, χωρεῖν ὅπῃ τὰ σαυτῷ, καὶ μὴ πλείοσι τῇ ἐνθάδε στρατηγῶν τῶν ὀργῶν ἐρεθίσῃς, ὅπῃ χειρῶν αὖ τῇ σφαγῇ, καὶ δίκα γνώμης τῆς ἐμῆς. φέρε καταθήκω δέ σοι δίδωμι τῶν βαβυλωνίων γῆν, ἀλήθειάν τε, καὶ ἀπαθῆ κακῶν ἐνομίζων ὑπὸ τῇ σῇ φερνίδων. ἄξιον δέ μοι τυγχάνειν σοῦ χρησοῦ αἰεπίκλητόν σοι φέρεσθαι τῶν ἐμαυτῷ πάντων, οὐκ ὄπῃ κούφοις, ἀλλ' ὅπῃ τοῖς εἰς σατραπείαν ἀναγκαίοις. ταῦτα εἰπὼν, καὶ δῶρα δοὺς ὁπλικὰ ἐκπέμπει τὸν ἀσπαῖον. ὁ δὲ εἰς τὴν οἰκείαν φερόμενος, φερύεια κατασκευάζει, καὶ ὁπόσα φέρτερον ἰσχύος, μέγας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγένετο, καὶ ὁπόσα οὐκ ἄλλῳ τῷ φέρτερον ἐν τοιαύτης ἀφορμῆς ἅψασθαι φρονημάτων ἐν τοιαύτῃ γενομένῳ, παρθυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπευον οἱ ταύτῃ καταπεμπόμενοι στρατηγοί. μικρὸν γὰρ ἐδέησε καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἥσσον ἀρετῆς ἢ ἐν βαβυλωνίοις φερούσα τιμή. ἰὼ δὲ ἐν ἀξιώμασι τῇ δυνάμει

παίζει

πάντα ἦν τὰ ὑπὸ τὸν Μεσοποταμίας θεὸς αὐτὸν ἤρτο πράγματα. θεοῦ κοπὴν δὲ αὐτῷ ἡ δυσαρμοστία ὑπὸ ἔτη πεντεκαίδεκα. ἀκμάζοντων δὲ αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν, ἀρχὴ αὐτοὺς ὑπολαμβάνει κακῶν ἐκ τοιάσδε αἰτίας, ἐπειδὴ τὴν ἀρετὴν ἡ τρυφὴ κρείττων ὑπὸ μεγάλης δυνάμεως, ἐκπίπτουσιν εἰς ὕβριν ὑπὸ ἀβάσκου τῆς παρίππου τοῦ ὑπὸ θυμοῦ καὶ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τῶν παρθένων τινὶ στρατιώτου ἀφίκετο τὴν αὐτὴν χωρίων, ᾧ δὲ ἐπὶ γάμοις τούτῳ, τὰ ἄλλα, καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖσθαι πρόθυμα πασῶν, καὶ μείζονα ῥᾳδίως ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαύματα δι' ὧν ποιεῖ. ταύτης εἴτε ἀκοὴν τὴν διαφερούσης ἐκμαθών, εἴτε καὶ ἄλλως αὐτόπτης γενόμενος, αἰλιαῖος ὁ Ἀσιναίου ἀδελφὸς ἐρασθεὶς ἐγένετο καὶ πολέμιος. τὸ μὲν, ὑπὸ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐπιτευκτὸν τὴν συμφορὰν γυναικὸς μὴ τὴν ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ πληθείσῃ ἀβαλαβῶν. τὸ δὲ δυσανάλωτον κεῖνο τὴν θυμοῦ. ἅμα τε οὖν πολέμου ἐπ' αὐτοῖς αἴρειν ἐπεχειροῦντο, καὶ μάχης ἐπάκτου γενομένης πόνος ἀνηρημένῳ ἀλῶσα ἐγελάμενος ἐρασθῇ. οὐ μὴν δι' ἀγαθῶν μεγάλων δυσχερῶν αἰλαίῳ τε ἅμα αὐτῷ, καὶ Ἀσιναίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν, ἀλλὰ συμπίπτει μεγάλῳ κακῷ, ὅθεν τοι αὐτὴν αἰτίαν. ἐπεὶ δὲ τὰνδρὸς τεθνηκότος, αἰχμαλώτου ἤγετο, ἀφιδρύματα τῶν θεῶν ἅπερ τῷ ἀνδρὶ καὶ αὐτῇ παρῆσαν ἐν, ὑπηχθέτο δὲ τοῖς ἐκείνῃ πᾶσιν ὅσα ὑπὸ τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἰοῦσιν ὑπὸ ξένης συνεπάγεσθαι, θεοστυγοῦσα καὶ ταύτῃ τὸ πατρῷον τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔθος συναπήγετο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λεληθότως αὐτῇ θρησκείαν ἐποιεῖτο. γαμετὴ δ' ὑποδεχθεῖσα, ἤδη ῥόπτρῳ τῷ αὐτῷ εἰωθότι κατὰ μὲν οἷον νομίμων ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς, ἐθεράπευεν αὐτοὺς καὶ τῷ ἑταίρων οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς. τὸ μὲν πρῶτον ἐπέσκηπτον, ὡς ὑβριστὰς θεοῦ ἐβεβήκασι, τὰ δὲ ὁπόσα νόμοις τοῖς αὐτῶν θεοσφόρα, γυναῖκα ἠγμένος ἀλλόφυλον, καὶ βαβαίνουσαν θυσιῶν καὶ σεβασμῶν αὐτοῖς εἰωθότων τὰ πρείττω. ὁρᾶν οὖν μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ σώματος συγχωρῶν ὑπολείσῃ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀφρονοῦς, καὶ τὴν εἰς νῦν ὑπὸ θεοῦ θεοπεμφθῆναι ἐξουσίαν. ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἐπέραινον, ἀλλὰ καὶ τινα αὐτῶν τὰ μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο, ἀπέκτεινε, καὶ ὃς κτανόμενος δυοῖν τε τῷ νόμων, καὶ τὸν κτείνοντος αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπηρᾶτο αὐτῷ τὸ αἰλαίῳ, καὶ Ἀσιναίῳ, καὶ πᾶσιν ἑτέροις, ὁμοίαν ὑπὸ τὸν ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν γυναῖκας τελευτὴν, τοῖς μὲν, ὡς ἠγνωμόσι παρανομιῶν γεγονόσι, τοῖς δὲ, ὅτι μὴ βοηθοῦσιν αὐτῷ παιδὶ πάσχοντι δίκαι τὸ ἐκδικεῖν τοῖς νόμοις. οἱ δὲ ἐβαρυνόοντο μὲν, ὑπεῖχοντο δὲ, μνημονεύοντες οὐκ ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχυρᾷ ἐκείνων, τῇ δυσαρμοστίᾳ συνηθόντες. ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν θεραπείαν ἀκεσαμένη θεὰν τὸν παρθενίοις τιμωμένων, ἐπ' ἔτη ἑπτακαίδεκα ἡγεμόνι αἰλαίῳ τὸ ὑβρίζειν εἰς τοὺς νόμους, ὑπὸ τὸν ἀσπαῖοι ἐλθόντες καὶ πλείονες ἤδη καταβόων αἰλαίου φάμενοι καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ θεόπεμπτον κατ' αὐτὸ ἐφερέκοτα τὸ ὠφελοῦν, ἀλλὰ νῦν γε, ὑπερφρονήσαντος γεγονότος, φρενὶ τὸν ἁμαρτίαν ἐκείνῳ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ὑβρίζειν εἰς ὁλεθρον αἰσχρὸν. τὸν τε γάμον τὸν ἀθεόπεμπτον λέγοντες οὐ μετ' αὐτῶν, ὃν αὐτοῖς εἰωθότων τὸ θεοῦ ἄζεσθαι νόμων, καὶ τὸ θρησκείαν ἐν ὑπὸ τὸν θυσιῶν ἐπ' ἀτιμώσει τοῦ θεοῦ αὐτοῖς σεβασμίου θεράσασθαι. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη μὲν τὰ ἁμαρτάδα τοῦ ἀδελφοῦ μεγάλων αἰτίαν ὄντων κακῶν, καὶ ἐσωφρόνει, ἐ μὴν, ἀλλὰ ἐνέκειτο γε δυσία συγγνωσθεὶς νικώμενος, καὶ συγγνώμων νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακοῦ τῆς ὑπὸ θυμίας νικωμένου. ἐπεὶ δὲ πλείους τε ὁσημέραι συνεστρέφοντο, καὶ πλείους ἦσαν οἱ καταβοαὶ, τὴν καὶ τὰ φύσει ἐπὶ αὐτῶν

A vt Mesopotamia tota ab ipsius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ nō priùs cœpit in deteriùs vergere, quàm neglecto pristino virtutis studio, contemptísque institutis patriis, voluptate victi dediderunt se externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge tam aliis dotibus quàm insigni forma laudata vsque ad miraculum: hanc siue aspectu siue fama cognitam adamauit Asinæi frater Anilæus: & cùm neque suis imperare posset cupidinibus, neq; vlla alia spes esset potiendi muliere, bello maritum eius petiit: primóque conflictu cæso Partho, vxor in victoris potestatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipsi quàm fratri fuit principium. cùm enim amisso priore marito captiua duceretur, simulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi secum habere solebat & in itinere, clàm inter cæteram supellectilem aduexerat. ea primum colebat sine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalàm operabatur sacris quæ à defuncto acceperat. id factum obiurgabatur amicis vtriusque fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impiis patriæ suæ superstitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore consecuti sint. Sed adeò nihil profectum est his admonitionibus, vt præcipuus quidam confossus sit dum liberiùs inuchitur: qui moriens iratum numen imprecatus est fratribus eorúmque sociis, vlturum læsam & religionem & amicitiam, vtque simili & ipsi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidē quòd autores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per summum nefas opprimi passi sint. quamuis enim molestè ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant præsentem felicitatem. sed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam sacra Parthica: factóque concursu ad Asinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, si priùs parum potuit quid vtile sit dispicere, nunc certè erratum corrigere, priusquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patriis ritibus: & superstitiosum numinum cultum quem mulier sibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnosceret peccatum fratris allaturum sibi ac suis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoscebat succumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cùm maiores indies concursus ad eum & vociferationes fierēt, tādem super ea fratrem

admonuit, antеacta obiurgans,& iubens vt re-
sipiscat in posterum, mulierémque domum ad
cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac ad-
monitione effectum est : quia mulier sentiens
propter se murmur esse in populo, & verita ne
Anilæo propter amorem sui duriùs aliquid
accideret, veneno Asinæum sustulit, secura
quòd sub amatore iudice impunè auferret hoc
facinus. Cæterùm Anilæus ad se vnum iam
principatu redacto, cum exercitu fecit impe-
tum in vicos Mithridatis viri apud Parthos no-
bilissimi, qui in matrimonio habebat Artaba-
ni filiam : eósque magna præda abacta popula-
tus est. nam & pecuniam multam & mancipia
reperit : pecoráque & res alias quibus fortunæ
possunt auctiores fieri. Mithridates verò qui
fortè tum non procul aberat, audita vicorum
expugnatione, indignè ferens vltro se ab Ani-
læo lacessitum iniuria, habitámque ludibrio
suam dignitatem iudicans,excita iuuenum ma-
nu, collectóque equitatu quàm potuit maxi-
mo, obuiam profectus est conflicturus cum
Anilæo:& cùm ad vicum quendam ex suis per-
uenisset, ibi quieuit : quòd decreuisset postri-
die Iudæos aggredi sabbato instante, quod il-
lis religioso otio colitur. qua de re præmoni-
tus Anilæus à barbaro natione Syro alterius
cuiusdam vici incola, & inter cætera diligen-
ter edoctus quo loco Mithridates celebraturus
esset cum suis conuiuium : iusso curare corpus
milite, noctu contra hostes properauit, vt ino-
pinos opprimeret. quò delatus circa quartam
vigiliam, partim sopitos occidit, partim attó-
nitos fuga coëgit salutem quærere. Mithri-
datem etiam viuum captum secum abduxit,
nudum super asinum impositum, quæ apud
Parthos grauissima habetur contumelia. quem
cùm sic ad syluam quandam perduxisset, hor-
tantibus amicis vt illum interficeret, ipsi di-
uersum visum est, neganti occidendum vi-
rum genere apud Parthos præcipuum, & ho-
noratum affinitate regia. præteritarum enim
iniuriarum posse impetrare veniam. quamu-
is enim offensus sit Mithridates, habiturum
tamen pro concessa incolumitate gratiam:
quòd si grauiùs in eum consulant, non
quieturum regem nisi magnis cædibus in Iu-
dæos Babylone degentes vindicet : quibus
parcendum esse propter coniunctionem san-
guinis, & vt ad illos sibi pateat refugium, si
qua clades accidat, vt sunt belli vicissitudines.
eam sententiam approbauit multitudo cętera,
atque ita Mithridates dimittitur. qui domum
reuersus ab vxore exceptus est conuitio, quòd
regis gener post acceptas à Iudęis tot tam in-
signes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis
debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit,
pristinam virtutem recipe, aut Deos testor,
quibus curę est regum dignitas, me tua con-
ditione non vsuram postea. ille partim non
ferens quotidianum opprobrium, partim ti-
mens mulieris elatum animum ne diuortium
faceret, inuitus quidem,coëgit tamen quantas
potuit copias, indignum seipse vita existimás,

A ἀνεῖς Ἀνίλαιον, τῶν τε φρόνιμον γεγονόσιν ὑπεμίμνῃ, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τὴν ἀνθρωπον ἀπεπέμψατο πάλιν εἰς τοὺς συγγενεῖς. ἐνεφάνετο δ' οὐδὲν ἐκ τῆς λόγων, καὶ ἡ γυνὴ ὑπ' αἰσθανομένη μὲν τὸ θεῖον τὸ κατέχον τοὺς λαοὺς δι' αὐτὴν, δίδωσι δίκην ὑπὲρ τοῦ Ἀνιλαίου μητρυιᾷ παθοῦσα ἔρωτι τοῦ πρὸς αὐτὸν, φάρμακον τῷ ἀσυναίῳ δοῦσα ἐν τοῖς σιτίοις, μαθοῦσα τὸν ἄνθρωπον, ἀδυνάτως ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν παρανθησομένων τῷ ἐρασθῇ γλυκυμένῳ. Ἀνίλαῖος δὲ κατὰ
B μόνας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν ἐφαλλόμενον, ἐξάγει στρατὸν ἐπὶ τοὺς Μιθριδάτου κώμας, ἀνδρὸς πρώτου ἐν τῇ παρθυαίων, καὶ βασιλέως Ἀρταβάνου τὴν θυγατέρα γεγαμηκότος, ἐξ ἧς λείας τὸ πλῆθος αὐτός. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα, καὶ ἀνδράποδα ἐξείσκετο, πολλὰ δὲ τὰ σκεύη, ἄλλα τε πολλὰ ὁπόσα ἐπὶ τοῖς ἐν δαίμονος ὠφελεῖ τοὺς ἔχοντας. Μιθριδάτης ὑπὸ τύχης δὲ τῆσδε, ἐπεὶ ἀκούει τὴν κώμην τὴν ἁλῶσιν, ἐν δίκῃ φέρων ὁπότε μὲν στρατεύσας ἀδικεῖν Ἀνίλαῖον
C ἄρξαιτο, καὶ παρόντος τὰ ἀξιώματος ὑπερίδοι, ἁπάσας συναγαγὼν πλείστους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τὴν πλείστην τοὺς ἐν ἡλικίᾳ παρῆν, ὡς στρατιώτας τοῖς σὺν τὸ Ἀνίλαῖον. καὶ σὺν τινι κώμῃ τὴν αὐτοῦ κατασχών, ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὑποψίᾳ μαχησόμενος δίκῃ τὸ ἐπὶ σάββατον ἡμέραν τοῖς Ἰουδαίοις ἐν ἀργίᾳ διαγομένοις. Ἀνίλαῖος δὲ ταῦτα πυθόμενος παρ' ἀνδρὸς σύνεσιν ἀλλοφύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, ἔ τὸ
D χωρίον ἔνθα Μιθριδάτης ἤμελλε δεῖπνον διαθήσεσθαι ἐστρατοπεδευμένος, καθ' ἕωθεν ἦλασε νυκτὸς ἀμαθῶν τὴν ποιμένων χρῆζον τοῖς παρθυαίοις ὑπεπτοῦν. ἔ ἐπὶ φυλακὴν τετάρτην ὑπέπεσον, τοὺς μὲν, ἐπὶ κοιμωμένους αἱρεῖ, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν ῥίπτ. Μιθριδάτην δὲ ζωγρίᾳ λαβών, ἤγαγε ὡς αὐτὸν ὑπ' ὄνον γυμνὸν ἀναβιβασμένον, ἅπερ ἀτιμίαν μεγίστην νομίζει παρθυαίοις. καταγαγὼν δὲ εἰς τὴν ὕλην μὲ ζώντου ὀρθῶσαι,
E κελεύσαντα τὴν φίλων αἱρεῖν τὸ Μιθριδάτην, ἀπέδοσαν αὐτοὺς αὐτὸν ἑαυτῶν. μὴ δὲ καταλῦσ ἔχειν αἱρεῖν ἄνδρα γένους τε ὄντα τὸ πρώτου παρθυαίοις, καὶ ὑπεναντία τῇ πρὸς τὸ βασιλέα μέζονος τιμώμενον. νῦν μὲν δὲ αἰκιστὰ εἰ τὰ παρεσκευασμένα. καὶ δὲ εἴπερ ὕβρεως μιθριδάτης, ἀλλ' οὖν σωτηρίᾳ τῆς ψυχῆς ὑπερτεθύμηκεν χάριτος μείζονος τοῖς τὰ τοιάδε πράξουσι. πάθος δὲ τι αἰσχρὸν εἰ
F ἀρεμόσῃ βασιλέα, μὴ οὖν μεγάλῳ σφαλεῖν Ἰουδαίων τὴν ἐν βαβυλῶνι ποιησάμενον, ὧν φειδὼ καλὴ ἔχειν, διά τε τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ μὴ ἀπροφάτου εἰ αὐτοῖς πατρίδος τινος νομίζειν τὸ κατ' ἐκείνους ἀκμῆς πληθύι χρώμενον. καὶ ὁ μὲ ταῦτα διανοηθεὶς, καὶ φράσας ἐν τῇ συλλόγῳ, πείθει τοὺς λοιπούς. ἀφίεται τε Μιθριδάτης. ἐξελθόντα δ' αὐτὸν ἐπεύχεται ἡ γυνὴ εἰ μὴ φρονήσει βασιλέως ἐγγενὲς ἐν, καὶ
G ταύτῃ πιωρήσειν τοὺς ὑβρισμένους εἰς αὐτὸ φρενώμενος, ἀγαπᾶν δ' τὴν σωτηρίαν μὴ αἰχμαλωσίας ὑπὸ Ἰουδαίων ἀνδρῶν γνωρίμης. ἔ τῶν ἐπανάστασιν τὴν ἀρχὴν θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλέως, ἢ μὴν φιλήσειν δ' πρὸς σὲ δίκῃ γάμῳ κοινωνίας. δ' ἂν, τοῦτο μὲν τὴν ὀργὴν τὴν καθημένην ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τοῦτο δ'

γυναικὸς τὴν μεγαλοφρονοῦσαν διδοὺς μὴ φιλοῦσθαι αὐτὴν τὸν γάμον, ἀκων μὲν ἠθέλησε, συνάγει δὲ στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, καὶ ἐλαύνει, οὐκ ἀπαρακτεῖν ὑπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν,

εἰ παρ-

ὁ παρθυαῖος ὢν τοῦ ἰουδαίων θεωθοῦτο αὐτὸν πο-
μένου. ἀνίλαιος ὁ ὡς μανθάνει προσπελαύοντα δυ-
νάμει πολλῇ τὸν μιθριδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος τὸ
μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπαντιάζειν
τοῖς πολεμίοις, διὰ τύχης τῆς πρότερον ἐλπίζων ἔμοιγε
προάξειν τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν τῶν τέλματων ἐκ εὐοδοῦσι
διαῤῥεῖν ἀδιατυχήσειν, ἐξήγετο δύναμιν. πολλοί τε
προὺς τῷ οἰκείῳ φρατρὶ προσεπεγένοντο αὐτῷ καθ'
ἁρπαγὴν τῷ ἀλλοφύλων ἐπιθυμοῦντες, ἐφ' ὕβρει πάλιν
προσεπαλήξοντες τοῖς πολεμίοις. προσιοῦσι δ' αὐτοῖς
εἰς ταδίους ἑξήκοντα, καὶ ὄχλῳ τῷ αὐδρὶ τῆς πορείας γε-
νομένης, καὶ μεσημβρίας, πρὸς δεινόν τε τὸ δίψος, καὶ μι-
θριδάτης ὑπόφασεις, προσβάλλει τεταλαιπορημέ-
νοις ὑποφίαν πεζῇ, δι' αὐτὸ καὶ ἅρμα φέρειν τὰ ὅπλα
μὴ δυναμένοις. ἔστι τε οὖν γένεσθαι τῷ δεῖ τὸ ἀνίλαιον
ἀθρόα, ὄχλῳ τὸ ἀπαγορευκότας ἀκραφνέσι προσφέρε-
σθαι, ἔφοδος πολλή, πολλαὶ τε μυριάδες ἔπεσον αὐδρῶν.
ἀνίλαιος ὁ, καὶ ὅσον δεῖ αὐτὸν ἦν συνεσκὸς δεῖ τὴν ὕλης
ἐπανεχώρησεν φυγῇ μεγάλῃ νίκης τὸ ἐπ' αὐτοῖς χαρεὶς
μιθριδάτῃ παρεσκευάσας. ἀνίλαίῳ ὁ προσίει πλῆθος
ἄπιστον αὐδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τὸ στρατεῖαν ποιεμέ-
νων, ῥᾳστώνης χάριν τὸ εἰς τὰ παρόντα, ἃς τε αὐτοίσιν ἅ
τούτων προσόδων γένοιτο πλήθους τὸ ἀπολωλότων.
ἐν μὲν ὁμοίοι τε ἦσαν τοῖς πεπτωκόσι ὄχλῳ τὸ ἀμελίτη-
τον. οὐ μέλω ἀλλὰ καὶ ταύτης ὑπόφασιν τὸ καίμας τῷ
βαβυλωνίων, ἀνάστατά τε ἐμὶ πάντα ταῦτα ὑπὸ τὸ ἀνί-
λαίου ὕβρεως. καὶ βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ὄντες ἐν τῷ πολέμῳ,
πέμπουσιν εἰς τὰ παρδὰ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ἰουδαίους
ἀνίλαιον ἐξαιρεύμενοι. καὶ μὴ δεξαμένους τὸν τὸ λό-
γον, οὐδ' ὑπὸ βουλομένοις ἐκδοτον ποιεῖσθαι ἐμποιεῖν τὸ
εἰρήνῃ παρακαλοῦντο. οἱ δ' καὶτοι χρεὼν ἔλεγον τῷ
δεῖ τῆς εἰρήνης συμβάσεων. καὶ πίπτουσι μὲν τῷ βα-
βυλωνίων αὐδρες, οἳ διελέγοντο πρὸς τὸν ἀνίλαιον. οἱ
δὲ βαβυλώνιοι κατοπτίας αὐτοῖς ἡμομένους, μαθόν-
τες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος ἀνίλαιος ἰδ', ὅτι πανύκτιες
κρύφα νυκτὸς μεθύουσι, καὶ καθ' ὕπνον ἑκπομένοις
κτείνουσιν ἁπάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ ἀνί-
λαιον αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι δ' ἀπαλ-
λαγέντες τῆς ἀνιλαίου βαρύτητος, ὅπισόμισμα γὰρ
ἰδ' αὐτοῖς μίσος τῷ πρὸς ἰουδαίους, ἀεὶ γὰρ ὡς ὅτι πο-
λὺ δέφορεν καθεστήκεσαν αἰτία τῆς ἐναντιώσεως τῷ
νόμων, καὶ ὁποτέροις ἔδοξεν θαῤῥεῖν πρότερον
ἀλλήλων ἦν ὄντο. καὶ τότε οὐ διελωλότων τῷ δεῖ
ἀνίλαίου, ἐπείθοντο τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ
δ' ἐν δεναρδαθύρῳ τὸ ὕβρει τῶν ἐν τῷ βαβυλω-
νίων, καὶ μήτε ἀντάξασθαι μάχῃ δυνάμενοι, μήτε
ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τῶν συνοικίαν, ᾧχοντο εἰς σελεύ-
κειαν τῷ ἐπὶ τῇ πόλιν ἀξιολογοτάτην, σελεύκου κτί-
σαντος αὐτῶν τὸ νικάτορος. οἰκοῦσι δ' αὐτῶν, πολ-
λοὶ τῷ μακεδόνων, πλῆθος δ' ἑλλήνες, ἔστι δὲ καὶ σύ-
ρων οὐκ ὀλίγον τὸ ἐμπολιτευόμενον. εἰς μὲν δὴ ταύ-
τῶν καταφεύγουσι οἱ ἰουδαῖοι, καὶ δεῖ πάντες ἐπ' ἀ-
γαθοῖς κακῶν ἦσαν. τῷ δ' ἑκτῷ ἔτει μὴ τὸ φρᾶζον,
φθονεῖ ἐν βαβυλῶνι ἐγένοντο αὐτοῖς, καὶ καινὰς κτίσας
ἐν τῇ πόλεως. καὶ δι' αὐτῶν ἄφιξιν εἰς τῶν σελεύκειαν, ἐνδείᾳ γὰρ μείζων αὐτοῖς συμφορὰ, δι' ἅπαν δὴ
ἀφηγήσομαι. σελεύκειαν τοῖς ἕλλησι πρὸς τοὺς σύρους ὡς δεῖ πολὺ ἐν τάσει καὶ διηνεκία ἔστιν ὁ βίος, καὶ
κρατοῦσιν οἱ ἕλληνες. τότε οὖν συνοικούντων αὐτοῖς ἰουδαίων ἡμερῶν ἱστασίαζον, καὶ οἱ σύρες καθυ-
περτέρεσι ὄντες ὁμολογίᾳ τῇ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλονικιῶντες αὐδρῶν, καὶ πολεμεῖν προθύμως

A si homo Parthus Iudæis victoriam cederet. Anilæus verò vbi cognouit aduentare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere se intra paluſtria; & ſperans fortunam contra hoſtes priori ſimilem; fretúsque milite iam aſſueto vincere, & ipſe contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimùm in conſpectum venerit. progreſſos autem meridiano
B tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboréque itineris adeo feſſos, vt arma ægrè ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtimque in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum effuſiſſima fuga ſe in quandam ſyluam recepit, relicta Mithridati lætiſſima victoria. Verùm ad Anilæum breui cõfluxit magna multitudo perditorum
C hominum, qui licentiam pluris quàm propriam ſalutem facerent: itaque detrimentum quòd acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neque enim conferendi erant cũ his qui ceciderant; eo quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamẽ eos contra Babyloniorum caſtella, lateréque vaſtabat omnia. Tum Babylonij reliquíque hoſtes miſerũt Neerdam ad Iudæos qui Anilæum depoſcerẽt ad ſupplicium, quod cùm non impetrarent: neque enim illis integrum erat hominem dedere, ad pacem
D eos inuitauerunt, quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babyloniis legati ad Anilæum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clàm noctu irruunt in ſopitos & grauatos crapula: & impunè quotquot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui ante-
E hac nõ auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis præualentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commu-
F ne eſt Macedonum, Græcorum & Syrorum domicilium. eò poſtquam confugerunt Iudæi, per quenquennium nulla affecti ſunt iniuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuò inde migratum eſt: quam multitudinem excipiente Seleucia, ſequuta eſt Iudæos maior calamitas ex huiuſmodi cauſa. in hac vrbe ſemper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quò poſtquam à Iudæis migratum eſt,
G eorum fauore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris belliceſis, & periculorum

contemptoribus. quare Græci ſuccumbentes, & videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Iudæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quiſque familiares Syros appellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum eſt. nam cùm vtrinque primatibus commiſſum eſſet negotium, ſecuta eſt reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, ſi vtrique Iudæos communibus proſequerentur odiis: eóſque ex improuiſo aggreſſi, occiderunt ſupra quinquaginta virorum millia: nec vllus euaſit, niſi ſi quem amici aut vicini ſeruauit miſericordia. hi deinde ſeceſſerunt Creſiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleucię, vbi quotannis rex hybernare eſt ſolitus, habens ibi maiorem ſuppellectilis partem repoſitam, ibique ſedes fixerunt, tutos ſe rati regiæ maieſtatis reuerentia. Cæterùm Babyloniorum ac Seleucenſium terror omnes eius tractus Iudęos peruagatus eſt: quãdo quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucenſibus conſpirauit in eorum perniciem. quo factum eſt vt plerique Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris belliciſſimis. Atq; ita ſe tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

A ἐστασίασαν. καὶ οἱ ἕλληνες ἀδελφοὺς μὲν τὴν τάξιν καὶ μέσα ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν τοῦ ἀπαιτῆσαι τὸ πρότερον ἀξίωμα, εἰ δ' ὑπὲρ ἅπασι παῦσαι ταῦτα λέγοντας Ἰουδαίους καὶ σύρους, διελέγοντο ἕκαστοι πρὸς τοὺς σύρους τοὺς αὐτῶν συνήθεις περὶ τοῦ γενέσθαι φιλίαν καὶ φιλοτησίαν. οἱ δὲ ἐπαίθοντο ἀσμένως. ἐγένοντο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τῷ πρώτῳ παρ' ἑτέρων αὐθημερὸν φονευθέντων ὑπὸ ἀλλαλοις τάχιστα ἡ σύμβασις ἐγένετο. ἀμυνόμενοί τε, μέγα πλῆθος ἑκατέρων ἐπὶ τοῖς ἀπὸ παρ' ἀλλήλοις ἔδραξαν τὸ πρὸς Ἰουδαίους ἔθος, ἀπεκτόνασιν ἀφθόνιον αὐτοῖς, πτείνουσι μυριάδας ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες, πλὴν οἵ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γνώσει ὑπεχωρήθη αὐτοῖς ἐφυγον. τούτοις τε εἰς κτησιφῶντα ἀποχώρησις πόλιν ἑλληνίδα, καὶ τῇ σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶν ἔθνος, καὶ πλείστη τῆς δυνάμεως αὐτοῦ B τῇδε ἀποκειμένη τυγχάνει. ἀσυνέτως δὲ ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ἰδρυσαν πεποιημένοις, τιμῇ δ' βασιλείας σελευκέων πεφρουρηκόσιν. ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῶν Ἰουδαίων γένος, διά τε βαβυλωνίους, καὶ τοὺς σελευκεῖς. ἐφειδὴ καὶ ὅπλων ἐπ' αὐτῶν ἐμπολιτεύεσθαι τοῖς τόποις ταύτην ἔλεγον τοὺς σελευκέων ὑπὲρ μεγέθους πρὸς Ἰουδαίους, καὶ συνελήφησαν ὡς τὸ πολὺ ἐκ τῶν πόρρω καὶ τῶν νήσων, ὀχυρότητι τῶν πόλεων πεποιθότες τῶν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πλῆθος ἅπασι μεγάλων ἀνδρῶν κατοικοῦντας. καὶ τὰ μὲν πρὸς Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, τοιαῦτα ἦν.

C

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ
τῆς Ἰωσήπου ἰσορίας τῶν Ἰουδαίων ἀρχαιολογίας.

Ως γαΐος μόνος ἀπεκτάνθη ὑπὸ Χαιρέου χαρίου, κεφ. α.
Ως κλαύδιος ὁ θεὸς αὐτὸς βιασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τὴν ἀρχὴν παρέλαβε. Κεφ. β.
Στάσις δὲ βουλῆς, καὶ τοῦ δήμου. Κεφ. γ.
Ως κλαύδιος μόνος ἀπέδωκεν ἀγρίππα τὴν πάτρῳον αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, ἔτι δὲ αὐτῷ, καὶ λυσανίου τὴν ἀρχίαν, καὶ θεσπεσίαμμα τὴν Χαλκιδικὴν ὑπὸ τῆς ἐκείνου δυσίαν, καὶ ἐπιστολὴν αὐτοῦ ἀρχῆς. Κεφ. δ.
Ἀπόκλοσις ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς ἰουδαίαν. Κεφ. ε.
Ἡ ὑπατικὴ παυσανίου πρεσβυτέρου ἐπιστολὴ ὑπὲρ ἰουδαίων. Κεφ. ς.
Περὶ τῆς ἀγρίππα ἀρετῆς καὶ τελευτῆς. Κεφ. ζ.

HÆC IN IOSEPHI DECIMONONO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Caius Imperator à Cassio Chærea ex insidiis cæsus est. Cap. I.
Quomodo Claudius Caij patruus coactus à militibus principatum acceperit. Cap. II.
Dissidium inter Senatum & plebem. Cap. III.
Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit additâ Lysaniæ Tetrarchia; & edicta eius in Iudæorum gratiam, qui Alexandriæ aut alibi in imperij orbe habitabant. Cap. IV.
Agrippæ in Iudæam reditus. Cap. V.
Epistola Pub. Petronij Syriæ præsidis ad Doritas pro Iudæis scripta. Cap. VI.
Agrippæ gesta vsque ad ipsius obitum. Cap. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSNONVS.

CAP. I.

Quomodo Caius à Charea cæsus est.

CAIVS porrò non in solos Iudæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra marique quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm quæ vnquam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maximè Roma ipsa eius sæuitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præsertim senatores ac patricij, cæteráque nobilitas: innumerísque iniurijs vexabantur qui vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominijs afficiebantur & exilijs cædibúsque & confiscationibus, quæ tum ferè cædis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à subditis, & Capitolium frequentás templorum omnium in vrbe celeberrimum, Iouem eius præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis quoque operibus suam declarabat insaniam, quando à Puteolis vrbis Cāpaniæ ad Mīsenū alterum maritimum oppidum grauatus triremi traiicere, & alioqui ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem quę à terra obsequia exigeret, ab yno promōtorio ad alterum ponte iuncto medio sinus spacio, curru, vltro citróque vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atque statuas edicto ad se comportari impetauit, quicquid vbique terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana vrbe spectari debere dictitás. his spoliis palatium suum & hortos exornauit, aliósq; sinos secessus per Italiam. ad hæc Iouē qui à loco in quo vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Athenienſis statuarij,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ως γαΐος ὑπὸ χαιρέου ἀνῃρέθη.

ΓΑΙΟΣ δὲ οὐκ εἰς μόνους Ἰουδαίους τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ τοὺς ἐπόσοι τῆδε οἰκοῦσιν ἐπεδείκνυτο τῆς ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ δι' ἁπάσης ἐσχατιᾶς γῆς καὶ θαλάσσης ἔστελλεν αὐτὴν, ὁπόση ῥωμαίοις ὑπακούει, μυρίων τε αἰτίαν ἔσχεν αὐτῇ κακῶν, ὁπόσα μὴ ἴσον ἦν τοῖς ἑτέροις. μάλιστα δὲ ἠθαλαίετο τῷ δεινοῦ τὴν σφαγὴν ἡ ῥώμη κατ' οὐδὲν αὐτὴν τιμωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγουμένου, ἀλλὰ τοὺς τε ἄλλους ἄγοντος καὶ φέροντος, καὶ μάλιστα τὴν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων δι' ἀξίωσιν, καὶ σεμνόνων ὄνησφανείας τιμάμενοι. μυρία τε διείσκετο, καὶ κατὰ τὴν ἱππάδων μὴν καλουμένων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὁμοίαν τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τῆς πόλεως ἀγομένων, ὅθεν τὸ ἐκ τούτων εἰς τὴν βουλὴν δεῖ κατακλήσεις, οὐ ἀτίμωσις ἦν καὶ μετανάστασις, κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα συλωμένων, ὅτε τὸ καὶ ταῖς σφαγαῖς εἰς τὸ πολὺ ἐφ' ἁρπαγὴν τῶν χρημάτων αὐτοῖς συντυγχάνειν. ἐξεθειάζε δὲ ἑαυτὸν, καὶ ταῖς τιμαῖς οὐκέτι ἀνθρωπίνως ἤξιου χρῆσθαι. ναοὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῷ, εἷς τε τοῦ Διὸς Φοιτίου τὸ ἱερὸν, ὃ καπετώλιον μὴν καλοῦσι, τιμιώτατον δ' ἀπ' αὐτοῖς ὂν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐπόλμησε σεσταχορδεῖν τὸν Δία. καὶ τἄλλα ἔφερεν μανίας οὐδὲν ὑστερούμενος, ἐπεὶ καὶ ὑπὸ διχαρχίας τῆς πόλεως ἐν καμπανίᾳ κειμένης εἰς μεσσιωνὶς ἐτέραν πόλιν ὠνῆσαι τοῦ θαλάσσιον, καὶ τὸν ἡγεμόνα δεινὸν ἡγούμενος τεμπρεπρεσατοῦ, καὶ ἄλλως ὀλιβάλλειν ἡγούμενος αὐτὸν διαστόμη ὅτι τῆς θαλάσσης ταυτὶ καὶ ὁποῖα καὶ ὅσα γῆς ἅπαντες, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα σταδίους ξιάκοντα μέχρι τῆς θαλάσσης, ἐστὶ τὸ κόλπον ὑπολαβὼν πάντα, πλαγίου ὀλίγη χερσόνησος τὸ ἄρμα. ὅθεν δὲ ὅτι τοιαύτας ποιεῖται καλὰς ἔχηλαὶ ὁδούς. τὸ τε ἱερὸν τὸ ἑλληνικὸν ὑπὲρ ἐπὶ αἰσύλινον κατέλιπεν ὁπόσα γραφῆς, ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ τὰς λοιπὰς κατασκευὰς ἀξιοθαύμαστον καὶ ἀναθημάτων ἄγαλμα καλὸς ἀπ' αὐτὸ. ἐν δὲ ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖθι καλῶς ἔχει, ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνει δὲ τὸ ἄστυ τὸ ῥωμαίων πόλιν. ἐκόσμει τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις, τήν τε οἰκείαν, καὶ τοὺς κήπους, ὁπόσους τε αὐτῷ κατεσκεύασε θέᾳ γῆς δ' ἰταλῶν. ἐπεὶ καὶ τὸν ὀλύμπιον τιμώμενον θέα ὑπὸ τῶν ἑλλήνων, καὶ οὕτως ὀνομαζόμενον ὀλύμπιον, φειδίου τὸ ἀθήναίου πυποικότος, ἐτόλ-

ἠθέλησε καὶ δόσαν εἰς τὴν ῥώμην μεταφέρειν. οὐ μὴν ἐποίησέ γε τοῦτο, ἀρχιτεκτόνων, φασκόντων τὸν μίμον ῥᾳδίως, ὡς ἐπετάχθη τῇ κινήσει τὸ ξόανον, ἂν θέλειν δεῖν τέρας κινήσεως αὐτῷ γεγενῆσθαι. λέγεται γὰρ τὸν μίμον δι' ταῦτα, καὶ σημείων μειζόνων γεγενημένων ἢ ὡς αὐτῷ τινα πρὸς ἡγεῖσθαι, ὑφελέσθαι τὴν αἰτίαν. καὶ χρῆναι τάδε πρὸς τὸν γαΐου ἐπιλογίᾳ τῇ σπουδῇ ἀμελεστέρου γενομένου τὸν ξόανον. ὑποτελέσθαι τε ἐκ τούτων αὐτῷ κινδύνου γενομένου, στέξαντας φθάντος ἤδη γαΐου τελευτῆσαι. εἰς τοῦτο δὲ ὠμότητος αὐτῷ, ὡς τε δὴ καὶ θυγατρὸς αὐτῷ γενομένης, ἀπαγορεύσας ὅτι τὸ κατηγόριον ὅτι τοῖς γόνασι κατατίθεται τῶν ἀγαλμάτων, κακὸν αὐτῷ τε καὶ τῇ δὴ γεγενημένῃ τὸ τέκνον, καὶ δύο χειροτονεῖν αὐτοῖς πατέρας, ὁπότερον μείζονα φάρμακον ἐν μέσῳ κατα λιμπάνειν. καὶ τάδε μὲν εἶχε τοιαῦτα αὐτὸν οἱ αἴτιοι. ἐπέτρεψε δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας ποιεῖσθαι τῶν δεσπότων ἐφ' οἷς τινα ἐθελήσειν ἐγκλήματα. δεινὰ γὰρ πάντα μὲν ὁπόσα μέλλοι γίνεσθαι, δὴ τὸ χαίρειν τε καὶ ὑπερφρονεῖν τῇ ἐκείνου τὰ πολλὰ γίνεσθαι, ὥστε ἤδη καὶ κλαυσίου ἐτόλμα ποιήσασθαι πολυδίκης ὁ δοῦλος κατηγορίαν, ἢ γαΐου μὲν ἐπέχειν κατὰ παρρησίαν τὸν αὐτοῦ δίκης θανάτου λαχοῦσης ἐν ἀκροάσει συνελθεῖν, ἐλπίδι δὲ φθάσειν δυνάμενον ἀπελεῖν αὐτόν. οὐ μὴν ἐξεφυγέ γε αὐτὸν. ἀπαπειλοῦντος δὲ αὐτῷ συκοφαντεῖν, καὶ κακῶν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ὡς ἐπήρχε, καὶ πολλὰ τὴν δουλικὴν ἐπιτρέπειν τοῖς δεσπόταις, ὅτι βουλαὶ τὰ πολλὰ ἤδη συνίσταντο. τῷ μὲν γὰρ ἀμύνῃ ὧν πάσχουσιν ὀργὴν ποιουμένων, τῷ δὲ φόβῳ ἐκπεσόντες κακῶν τυχεῖν μεγάλων παθεῖν, τὸ μεταχειρίσασθαι τὸν αὐθέντην. ὅθεν δὴ τοῖς τε ἀπάντων νόμοις καὶ τῇ ἀσφαλείᾳ μεγάλῃ συνελύετο δι' ἀμφοτέρας ῥοπὴν ὁ θάνατος αὐτῷ, εἴθε τε τῇ ἡμετέρᾳ οὐδὲ εἰς ὀλίγον ἐξεγένετό μὴ οὐκ ἀπωλέσθαι, μὴ τὰ χρήσιμα αὐτῷ τελούσης φθαρῆναι. βούλομαι δὲ δι' ἀκριβείας τὸν πάντα περὶ αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπεὶ δὴ καὶ πολλὴν ἴσχει πίστιν τὸ θεοῦ τῆς δυνάμεως, καὶ σωφρονισμὸν τοῖς οἰομένοις ἀΐδιον τὴν δίκην, ἀλλὰ μὴ ὅτι μάτιον φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτῇ μὴ φθαρῆναι. ὁδοὺς μὲν ἓξ ὁ θάνατος αὐτῷ παρεσκεύαζε, καὶ τούτων ἑκάστης ἄνδρας ἀγαθοὺς τὴν ἡμέραν ἔχον. ἀμίλλας τε ῥήγλας ἐν κορδύβῃ τῆς ἐν ἰσπανίᾳ ἡγεῖτο συνεῖναι τινας ἢ δι' ἐκείνων, ἢ δι' αὐτοῦ φεύγοντος ἂν ἀφανθῆναι γαΐου. ἔπειτα δὲ αὐτοῖς συνεκρότει τὰς χειρίας κρατεῖ χιλίαρχος ἑνὸς ἑκάστου. μινουκιανὸς δὲ ἀνὴρ οὐκ ὀλίγῃ μοίρᾳ τῷ δῆμῳ τὴν τοσαύτην παρεσκευασμένων ἐδόκει. αἰτία δὲ αὐτοῖς μίσους τοῦ πρὸς γαΐου συνελθεῖν, ῥήγλᾳ μὲν τὸ δῆμον πᾶσιν ὀργίλον καὶ μίσει χρώμενον πρὸς τὸ μετὰ ἀδικίας ἐξαγόμενον. καὶ γὰρ ἔχειν τὸ θυμοειδὲς ἐν τῇ ἡμερότητι καὶ ἱλαρότητι, ὑφ' οὗ μηδὲν σχολῇ προσίεσθαι τῷ βουλομένῳ πολλοῖς γοῦν ἀνοικοίσατο, καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις δικοῦσιν αὐτὸν δραστηρίοις μινουκιανὸς δὲ τὸ μὲν λεπίδου τε ἐκπλῆξαι, φίλον γὰρ αὐτῷ τὰ μάλιστα ὄντα τοῦτον, καὶ τῷ πολιτῷ συνόλως αἰσχροῦ γαΐου, καὶ ἄλλως φοβηθὲν τὸ πρὸς αὐτὸν ὀργὴ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν γαΐου δῆμον θάνατον ἀδικουμένῳ ἐπαφιέναι τοῦ ὀργῇ, δῆμον τὸν ἐγχείρησιν ἐλθεῖν. χαιρέαν δὲ ἀμφιλίῳ φέροντα ὀνείδη τοῦ εἰς τὴν ἀνανδρίαν ὑπὸ τοῦ γαΐου προσφερόμενον, καὶ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ παιδικὸν φιλίᾳ καὶ διαπαισίᾳ τοῦ γαΐου

A ausus est iubere in Vrbem transferri: quod tamen factum non est, architectis apud Memmium Regulum; cui demandatum erat hoc negotium, negantibus loco moueri posse illæsum simulacrum, & absque vitio. aiunt etiam prodigiis fidem excedentibus Memmium veritum, distulisse imperata facere: quæ ipse inserunt excusantibus cessationem suam literis. cúmque capite luendum esset neglectum mãdatum, interitus Caij hominem exe-
B mit periculo. Eò denique insaniæ prouectus est, vt natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulachri genua deponeret, quasi communem sibi cum Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, vtro maiore patente sit genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines. Permisit etiam seruis licentiam deferendi suos dominos qualicunque
C crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipsius Cæsaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeò vt Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: & Caius sustinuit inter iudices audire patruum dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Itaque cùm totum suæ ditionis orbem repleuisset sycophantiis, & seruos erexisset contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ, alios ira stimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, aliis ipsius cæde imminentem sibi perniciem
D præcauere volentibus. Certè ius publicum, nisi illo sublato, saluum manere non potuit, præcipuè nostra gens eius cæde erepta est ex ipsis interitus faucibus. quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò vt argumentum sit diuinæ potentiæ, quod & in aduersis soleat homines, & modestiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falsi, neglecta virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necem conspi-
E rationes factæ sunt, quarum singulæ autores habebant viros fortissimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hispaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se habebat, quorũ opera illum tolleret. alterius Cassius Chærea tribunus erat caput, Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimẽdum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidem quòd is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali
F ingenio præditus, ita vt non dissimularet suæ cõsilia: quæ cum multis cõmunicauit, vel amicis, vel alioqui viris strenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlciscendi cupidine, quẽ illi amicissimum & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia semper esse exosis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chærea non ferebat exprobratam sibi à Caio molliciem, &
G alioqui quotidiana pericula, quibus propter familiaritatem eius erat expositus, optimè

se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negocium, & re bene gesta seruandam ope sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent, tum quoque contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multique hoc pacto capite plexi sunt. idque tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitę rationem habēdam quàm pecunię, quòd viderēt pro importuno eius studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caij ferociam. Et sæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia. tum verò exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exequitur mandata negligentiùs, conciuit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fœmineum aliquod & probrosum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cùm ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, cincinnisque & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qui & quoties talia signa acciperet, ferebat indignissimè, & magis etiam cùm rideretur tradens ea militibus, essetque cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Cæsare, prædicabant fore vt afferret tale aliquod ludricum. quapropter ausus est sibi aliquot asciscere, iustam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator otij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset cóuitia: & testem adhibeat Quintiliam

A ἀλλ' οὐκ αἰσλῶς ὅπερ ὑπολαμβάνων. οἱ γὰρ ἐπὶ σφαγὴν πολίτου προτρεπόμενοι τὸ μὲν πρόσθεν ἀπόρρητα τὰ περὶ τοῦ πράγματος σκέμματα, τὴν τε ὕβριν, θεωμένοις, καὶ θεὶ θυμοῦσιν ἀκμὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκονῶσιν ἀφορμὰς ἀναζητοῦσαν ὑφ' ὧν ὀργῶν ἀραμένους τὸ χαῖον. ἴσως μὲν γὰρ αὐ κατορθώσαι, καλὰς ἂν κατορθῶσι τὰ λυσιτελέστατα ἀγαθὰ φέρει· θεὶ σωτηρία τε τῆς πόλεως, καὶ τῆς ὑγιείας πονοῦσι, καὶ μὴν ὀλέθρου ἀπείρατος τοῦ πράγματος. πάντα γὰρ χαρίεσα ἐπεύχεται, ὀνόματός τε θεὶ θυμίᾳ μείζονος, καὶ ἄλλως
B τε καὶ τὰ ἀσφαλέστερον προσεσόμενα τῷ χαίρᾳ ὑφ' ἧς χλευαζόμενος ῥᾳστώνης αὐτῷ κλέπτειν ἐσοιθήκει. ἐν τούτῳ γὰρ ἱπποδρομίαι ἦσαν, καὶ σπουδάζοντο μὲν ῥωμαίοις ἥδιστα ἡ θεωρία δ' ἀνάγκης. σπεύσασι γὰρ προθύμως εἰς τὴν ἱππόδρομον, καὶ ἐφ' οἷς χρήζουσιν δόντος τοῦ αὐτοκράτορος καὶ πολίτας συνελθόντας. οἱ γὰρ ἀναπλέκτους τὰς δίκας κρίναντας, οὐ δαμοῦ ἀχαριστοῦσιν. ἐπέλυσε δὲ καὶ τὸν χαῖον ἐνθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι τῷ τελῶν ἐπιστάτῃ, καὶ τῇ φορᾷ ὑπικουφίζειν τὰ τῶν ἐπιχωρίων. ὁ δὲ, οὐκ
C ἰώμενος, καὶ πλέονα τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλοτε ἄλλη διαπέμψας, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀνιεῖν προάγοντας. καὶ ὁ μὲν ἐπέλυε ταῦτα, καὶ οἷς προστέτακτο ἐφρόντιζεν, πλεῖστοί τε ἦσαν οἱ ὑπὸ τοιούτοις ὑποθανόντες. ὁ δὲ θυμὸς ἐώρα μὲν, ἀνίετο δὲ παυσάμενος τὰς βοὰς ἐν ὀλίγῳ τινὶ σὺν τῇ χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντας ὑπὸ τοιούτοις ὑποβαίνοντας εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. ταῦτα χαρίεσα ἐπῆγε μείζονος ἀπειθοῦς τε
D τῆς ὑπερβολῆς, καὶ παύειν τὸν αὐθέρπτων ἐξηγεμένου τὸν χαῖον. καὶ πολλάκις μὲν, καὶ ὑπὸ τὰς ἑστιάσεις ἐμέλησεν ὑπερχρόνιον, οὐ μὲν ἀλλ' ἐπεύχετο λογισμοῦ, τὸ μὲν κτείνειν, οὐκέτι ἐνδιασῶν κακεργικῶς, τὸν δὲ ἡμερὸν ὑπισχνεῖσθαι, ὅπως μὴ ἐς κενὸν, ἀλλ' ὑπὸ καταπροέξει τῇ βεβουλευμένων τοῖς χερσὶ χρῆται. ἐστρατεύετο δὲ πολλῷ ἤδη χρόνον οὐκ ἡδονῇ φέρων χαῖον τῷ συναναστροφῇ. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἐστὶν χαῖος εἰσπροσεξόμενον τοῖς τε φόβοις, καὶ ἄλλα ὅσα καταβαλ-
E λόμενα εἰς τὸν καίσαρος θυμὸν ἐφυστέρικεν τοῖς καιροῖς, διὰ τὸ διπλασιάσαι τὴν δύναμιν αὐτῷ χρόνον ἐκεῖ ποιῶ) τῇ ἐπιπροέξει βέπτῳ τοῦ αὐτὰ χρώμενος μᾶλλον, ἢ τῇ χαῖου προσαίξει διὰ τὸ φειδοῦ χρῆσθαι τὰς τύχας οἴκτον λαμβάνων τῷ ὑπὸ τῶν ἐπιπροέξη εἰς ὀργὴν προσκαλεῖτο τὸν χαῖον, μαλακίαν ὑπερκαλοῦντα αὐτῷ τὸ χολῆ συναίρεσθαι τὰ χρήματα. καὶ δὲ τά τε ἄλλα ὑβρίζῃ εἰς αὐτὸν, καὶ ὅπου τὸ σημεῖον
F αὐτῷ τὸ τῆς ἡμέρας καθικούσης εἰς αὐτὸν, θέλει τὸ ἐδίδου ξύνθημα, καὶ ταῦτα αἰχμὴς αἰσχρία. καὶ ταῦτα ἐφρόντισε αὐτὸς οὐκ ἀπηλλαγμένῳ ἐν πολλοῖς πλεστοῖς μυσηρίων, αἷς αὐτὸς συνίστατο, σολαῖς ἐνδυόμενος γυναικείους καὶ πόδας ὑποκαταβάσασθαι πλύτητα τῆς ὄψεως ἐμελλεν, αὐτὸς τῷ ὑπὸ τοιούτοις αἰχμῷ ἐπόλμα χαρίεσα προσκαλεῖν. χαρίεσα δὲ, καὶ ὁπότε μὲν ὑπολαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργὴ παρίστατο, μείζονος δὲ ἐπότε ὑπόδοσιν γελώμενος ὑπὸ τῶν ὑπολαμβανόντων, ὡς τε καὶ οἱ συνήλικοι, παίζειν ἐποιοῦντο αὐτόν. ὁπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτοῦ τοῦ καίσαρος κομίζειν, φύλλινόν τινα τῷ εἰωθότων φέρειν εἰς παίζειν. διὰ ταῦτα ἡ αὐτῷ, καὶ θάρσος παρίστατο ποιεῖσθαι πρᾶξιν ὑπολαμβάνειν, ὡς οὐκ ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενος. καὶ μὲν γὰρ πολυπλόκου συνηλικιώτου μὲν, τὰς ἀρχὰς ἡ ἀνελιπλυθὼς χιδὸν ἁπάσας, ὑπικούεκος δὲ ἄλλως, καὶ δι' αὐτὸ ἀφεύγμενος ὑπὸ τοῦ δίκης βίου. τὸν τε ἐνδύνοντα πρόσθεν ἐχθρὸς ὢν, ὡς λοιδορίᾳ χρησάμενον ἀφορμὴν καὶ τῇ χαῖῳ, μάρτυρα ὑπολαμβάνων κινδυνίαν

γυναῖκα

γεναῖκα τὴν διὰ τὴν σιλικὴν ὑπηφανείαν ἐρασθεῖσαν πολλοῖς τε οὖσαν, καὶ τῷ πομπηΐῳ. καὶ ὁ μὲν θεόπομπος, ψεύδους γὰρ ἕνεκα, δεινὸν ἡγουμένης μὴ τυγεῖν ὑπὸ θανάτῳ τὸ ἐρασθῆναι, βασανίσαι ἐκέλευσεν ὁ τιμίδιος. καὶ γαῖος παρεξιὼν μέλλοντι τὴν χαιρέαν μάστιγι εἰς αἰσθολὰς ἀλλ' οὐ δίκας βασανίζειν τὴν κυδίαν τὴν λίαν, ἐλεούμενος τὴν χαιρέαν πρός τε τὸ φωνῆ, καὶ ὁπόσα ὑπὸ βλασφημίας εἶποιτο, ὑπὸ τοῦ νομίζειν ἀνθρώπειον ἐξηκοντηκέναι τὴν λοιδορίαν φιλόνικον τὴν μανίαν. κυΐντιλία δὲ ὑπὸ τὴν βάσανον ἀγομένη τὴν σκληρότερον τῶν ὑπαβαινόντων τοῦ ποδὸς, ὑποσπασθεῖσα ἐτάρσιν, καὶ μὴ τοῖς βασάνοις αὐτῆς ἐνδιδοῦσα. διοίσειν γὰρ μετὰ ἀσφαλείας βασανίζει ταύτην ὡς μὴ ὁ χαιρέας, ἄκων μέν, καταναίσας ἢ τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ. καὶ μεταδιδόναι ἐκέλευσεν, ἥκων εἰς τὴν ὄψιν τοῦ γαΐου, ἐξηκεν μέλλων οὐκ ἐπ' ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὁ γαΐος παθών τι πρὸς τὴν ὄψιν τῆς κυΐντιλίας δεινῶς ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνων ἐξηκεσμένης, τὸ ἐγκλήματος ἥφιει καὶ αὐτὴν καὶ τὸν πομπήϊον. ἐκείνῳ δὲ καὶ χρημάτων δόσει πολλῇ ἐθαμυθίας ἐσομένων λώβης, εἰ ἐλελήθεσαν εἰς τὴν ὠμότητα τῆς ἀφορήτου τῆς ἀλγηδόνος. ταῦτα δεινῶς ἰώμενος τὸν χαιρέαν, ὡς αὐτὸν αὐθεντοῦντες, καὶ ὑπὸ γαΐου παρηγορίας ἀξίους ἐν αὐτῷ κρατεῖν τὸ ὄσον ἐπ' αὐτοῖς γελῶντας. φησὶ τε πρὸς κλέωνά τε καὶ παπιλιανὸν, ὧν κλήμης μὲν ὑπὲρ τῆς σφετέρου πόλεως, παπιλιανὸς δὲ καὶ αὐτὸς ἰῶ χλιαρῶν, ἀλλ' ὑπὲρ φυλακῆς γε ὧν κλήμης τὰ πάντα τῆς αὐτοκράτορος ἡμῖν θεραπείας οὐκ ἐλλέλειπται. τῆς γὰρ συμμορκότων αὐτῷ καὶ τῆς ἡγεμονίας θεωνοίᾳ καὶ πόνοις, τοῖς ἐμοὶ ἀπτεινάμεθα, τοὺς δὲ ἐρεβλώκαμεν ὑπὲρ τοσοῦτον, ὡς ἐλεεῖσθαι καὶ κεῖνῳ γλυκέως. μὴ πόσης τε ἀριστῆς ἡμῖν ἐξάγῃ τῆς σφαγῆς; σιγώσαις δὲ τῷ πλήθει λόγοις, καὶ τὸ μὲν αἰχμὴν φέρειν τὰ θεοστεφῆ καὶ τῷ βλήματι καὶ τῷ ἐρυθήματι θεραπεύοντας, λόγῳ γε δὲ αὐτῷ τ' μαίας τ' αὐτοκράτορος θεοκαλεῖν ἄδηλον ἡγουμένῳ θεωνοίᾳ τῷ ἀσφαλοῦς, χαρίεις δὲ ὧδ' ἤδη θάρσει χρώμενος ἐν λόγοις ἰῶ κινδύνων αἰεὶ μείζοσις θεὸς αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τὴν πόλιν, καὶ τὸν αἰχμὴν ἐπεῖκον, καὶ ὅτι λόγῳ μὲν εἶη γαΐος ὁ τέως· διὰ τοιούτους αἰτίας θεοστιθέμενος, τοῖς δὲ πάλαι θὲς ἐξαπατᾶν θεοστιθέμενοι, ἐγώ τε ὧν κλήμης, καὶ οὗτοσὶ ὁ παπιλιανὸς καὶ θεὸς ἡμῖν σὺ, ταύτας ῥωμαίοις τε καὶ τῷ παντὶ αἰθεντοῦντι τὰς σφέβλας θεοστιθέμενοι, καὶ διὰ τάγματος τοῖς γαΐου δεηκονούμενοι. χαίρομέν τε τῇ αὐτῶν, παρὸν παύσαι τοσαύτῃ ἤδη χρώμενον ὕβρει εἰς τε τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ὑπηκόους, δεηκονούμεθα δορυφόροι καὶ δήμιοι καθιστάμενοι αὐτὶ στρατιωτῶν, καὶ τὰ ὅπλα ταῦτα φερόντες οὐχ ὑπὲρ ἐλευθερίας, οὐ δὲ ἀρχῆς τῆς ῥωμαίων, ἀλλ' ὅτι σωτηρία τῶν βουλομένων τὰ τε σώματα αὐτῶν καὶ τὰ φερόμενα, μιαιφόνοις τὸ καθ' ἡμέραν εἶμαι σφαγῆς καὶ βασάνων δ' ἑκάστων, μέχρι δὲ τις καθ' ἡμᾶς δεηκοντήσῃ τῶν τοιούτων γαΐῳ. οὐ γὰρ δίνοιά τε πολίτιδι δεῖ τάδε θεὸς ἡμᾶς, δι' ὑφορίαν ἢ μᾶλλον, καὶ ἄλλως τ' πολλοῦ τ' δεῖ ἀλλυομένων ἀποδιδυσκόντος. ἐγὼ δὲ ἑστεώς ποτε γαΐῳ τὰ τ' ὀργῆς, δεῖ τὸ μὴ δίκην, ἀλλ' ἡδονὴν πέρας αὐτ' τυγχάνῃ. σκόπει ἢ θεραπεύομαι ἐ αὐτοῦ, δίον καὶ τοῖς πᾶσι τὸ αὐτοβέλτιστόν τ' καὶ ἐλεύθερον ἐθαγῶν, καὶ ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαγὰς ψηφίσασθαι. κλήμης ἢ τ' μὲν δεήσεσιν τὴν χαρίεν, φανερὸς ἦν ἐπαινῶν, σιγᾷν ἢ ἐκέλευε μὴ καὶ φορτίζοντας εἰς πλείονας τ' λόγου,

A mimam propter formam adamatam cum aliis multis, tum Popedio. quæ cùm nollet amatorem ſuum falſo, vt erat, teſtimonio grauare in cauſa capitis, Timidius vrgebat tormentis eam ſubiici. Tum Caius exaſperatus Chæream iubet ſine mora torquere Quintiliã, ideò potiſſimum ei ſolitus cædes & quæſtiones iniungere, quòd putaret hæc executurum inclementiùs, quo molliciæ notam effugeret. B Quintilia porrò cùm torquenda duceretur, cõſciorum cuiuſdam obiter pedem calcauit, innuens vt bono eſſet animo, néve ad tormenta ipſius expaueſceret: ſe enim ea perlaturam obfirmato animo. itaque crudeliter eam examinauit Chærea, non ſponte, ſed neceſſitate coactus. Cúmque illa perduraret, duxit eam in Caij conſpectum, affectam modis miſerabilibus. Cuius miſeratione indignè laceratæ Imperator nonnihil flexus Popedium abſoluit, & pecuniis ſolatus eſt C mulieris calamitatem, quam fortiter æquè ac feliciter tolerauerat. Id verò indigniſſimè tulit Chærea, ſic traduci putans ſuam ſæuitiam, quaſi tam immodicam, vt ipſum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem ſic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipſe tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo Imperatore nunquam officio noſtro defuimus. nam noſtra opera & D induſtria coniuratorum alij necati ſunt, alij tormentis intantum lacerati, vt ipſi viſi ſint miſerabiles. Sed hæccíne ſunt noſtræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, ſed vultus rumore pudorem fatente miniſteriorum talium, cæterùm verbis non auſo ſuggillare inſaniam Cæſaris, Chærea iam confidentiùs commemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. harum, inquit, cauſa vulgi ſermonibus in Caium refertur: ſed ſi rei diſ- E quiratur veritas, ego mi Clemens, & hic * Papinius, & ante nos tu Romanis, imò totũ humano generi horũ malorum cauſa ſumus, qui mandata eius exequimur: & cùm finem imponere poſſimus eius tum in ciues, tum in reliquos ſubditos debacchationibus, per tam fæda miniſteria facti ſumus ex militibus ſatellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum aut Imperio geſtantes arma, ſed pro eius incolumitate, qui eorum tam animos quã corpora in ſeruitutem redigit, contaminantéſque nos quotidie cruore cæſorum & atrociſ- F ſimis quæſtionibus, donec ipſius iuſſu ab aliis pari modo tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, ſed ſuſpectiores potius: & alioqui aſſuetus cædibus, quas libidine moderatur, non iudicio, nequaquam conquieſcet priùs quàm nos quoque cęteris adiiciat: nimirum iam deſtinatos exitio, niſi maturè proſpicimus & communi libertati, & noſtriſmet periculis. Clemens autem etſi approbaret Chæreæ ſententiam, facere tamen G eum iuſſit, ne ſparſis in plures his ſermonibus,

& euulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse optabilem occasionem, fortuitò alicunde offerendam. sibi quidem ob ingrauescentem iam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quòd non contemnendum nosset libertatisque amatorem eximium, & ferentem ægrè præsentem statum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo expectans consilium, decreuit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modo animatus, ideò tantum hactenus siluerat, quòd cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc verò operam etiam polliceri non modò silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio, Caio verò suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano coniunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis; præ cæteris in tales sæuire solitus: & iam antè significationem aliquam inter se dederant, quæ tum agebantur iniquo se ferre animo. quamuis enim metus periculi non sineret eos manifestè proferre odium quo Caium prosequerentur, tamen occultus quidam eius rei sensus mutuam inter illos beneuolētiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnémque laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congressu postulabant vt ipse initium sermonum faceret. ille rogauit Chæream, quódnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim iam erat per vrbem, quomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chærea cupidine arrepta occasione, fretúsque Minuciani fide: At tu mihi, inquit, libertate signum da: cui gratias habeo, quòd me vltro properātem excitas. neque mihi ampliori adhortatione opus est, si quidem tibi quoque idem placere video, & priusquam cōueniremus iam antè consensimus. gladius hic quo accinctus sum, ambobus sufficiet. quare age aggrediamur opus te autore, equidem volens ac libens sequar quocunque iusseris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certè totus feror in hoc negotium, securus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec libet, nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patriæ,

A καὶ διαχεομένων ὁπόσα κρύπτεσθαι καλῶς ἔχοι, πρὶν τυχεῖν πράξαντας ἐκπύστου τῆς ἐπιβουλεύματος γενομένης κολασθῆναι. χρόνῳ δὲ τῷ αὖθις, ἔτι τῇ ἐπ' αὐτῇ ἐλπίδι παραδιδόναι τὰ πάντα, ὡς παραγενησομένης τινὸς αὐτοῖς ἐπικουρίας τυχεῖν· αὐτὸν μὲν γὰρ ὑπὸ γήρως ἀφεῖσθαι τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε τόλμαν. τῶν μέντοι γε ὑπὸ σοῦ χαιρέα συντεθέντων καὶ ῥηθέντων, ἀσφαλέστερα ἂν ἴσως ὑποθείμην, δι' εὐπρεπέστερα δὲ πῶς ἄν τις ἔτι δύναιτο.
B καὶ κλήμης μὲν ὡς αὐτὸν ἀνέλυε διὰ λογισμῶν τῶν τε ἀκροαθέντων, καὶ ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει περιερχόμενος. χαιρέας δὲ δείσας ὡς κορνήλιον σαβῖνον ἠπείγετο, καὶ αὐτὸν μὲν χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον δὲ ἄλλως ἐξεπιστάμενος αὐτόν, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐραστήν, καὶ διὰ τὸ τῇ καταστάσει τῶν πραγμάτων πολεμίως διακειμένου χρῄζων ἐκ τοῦ ὀξέως ἔχεσθαι τῶν ἐγνωσμένων ἐγχειρήσεως ὑπ' αὐτοῦ καλὸν νομίσας εἶναι προσέσθαι, καὶ δεῖν μὴ ὑπὸ κλήμεντος ἐκφοίτησις γένοιτο αὐτῶν, ἄλλως
C τε τὰς μελλήσεις, καὶ τῶν καιρῶν τὰς ἀναβολὰς πρὸς τῶν ὑπερβαλλομένων τιθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἀσμένῳ καὶ τῷ σαβίνῳ τὰ πάντα ἦν, ἅτε καὶ αὐτῷ γνώμης μὲν ἐχ' ὑστεροῦντι ἴσης, ἀπορίας δὲ προσοῖν τινα εἰπεῖν ἀσφαλὴς εἴη τὰ πρὸς ἐκείνους σιγῇ παραδιδόντος, ἐπεί τε ἀνδρὸς ηὐπόρητο, οὐ μόνον στέγειν ὧν πύθοιτο προθησομένου, ἀλλὰ καὶ γνώμην φανεροῦντος τὴν αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον ἤρτο, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐδεῖτο τοῦ χαι-
D ρέου. τρέπονταί τε ὡς μινουκιανόν, αὐτοῖς μὲν ἐπὶ ταῖς δ' ἀρετῆς καὶ τῷ ὁμοζήλῳ τοῦ μεγαλόφρονος συγγενῆ, γαΐου δὲ ὕποπτον τῆς λεπίδου τελευτῆς. πάνυ γὰρ δὴ φίλοι ἐγένοντο, μινουκιανός τε, καὶ λέπιδος, καὶ δείματι κινδύνων τῶν καθ' αὐτόν. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐν τέλει φοβερὸς ἦν γάϊος, ὡς ὑπ' αὐτῶν ἕκαστον, καὶ πρὸς οὕς τινας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι μὴ ἀφιστάμενος. φανεροί τε ἀλλήλοις ἦσαν τῇ ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἀχθηδόνι, διασαφεῖν μὲν ἀλλήλοις ἄντικρυς τὴν διάνοιαν, καὶ μῖσος τὸ πρὸς
E γάϊον φόβῳ τῶν κινδύνων ἀφιέμενοι, ἄλλως δ' αἰσθανόμενοι τοῦ ἀλλήλων μίσους πρὸς τὸν γάϊον, καὶ δι' αὐτοῦ εὐνοίᾳ χρῆσθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους μὴ ἀπηλλαγμένοι. γενομένης δὲ αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπείπερ συνέβαλλον, εἰωθότες καὶ πρότερον ὁπότε συνέλθοιεν τίμιον ἡγεῖσθαι τὸν μινουκιανόν, ὑπεροχῇ τε ἀξιώματος, εὐγενέστατος γὰρ ἦν τῶν πολιτῶν, καὶ τῷ ἐπὶ πᾶσιν ἐπαινουμένῳ μᾶλλον ὡς ἅπτοιτο τινὸς λόγου φθάσαι,
F κἀκεῖνος εἴρετο χαιρέαν, ὅτι καὶ παραλάβοι σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀοίδιμος γὰρ διὰ τῆς πόλεως ἦν ἡ εἰς τὸν χαιρέαν διὰ τῶν σημείων τῆς δόσεως προφερομένη ὕβρις. ὁ δὲ χάρματι τοῦ λόγου μηδὲν μελλήσας, ἠμείβετο τοῦ μινουκιανοῦ τὸ ἐπὶ τοιοῖσδε πιστεῦσαι, ὁμιλίᾳ χρήσασθαι πρὸς αὐτόν, καὶ σύ μοι δίδως εἶπε σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δέ σοι τοῦ ἐγείροντός με μειζόνως εἴπερ εἴωθα ἐμαυτὸν ὁρμᾶν. οὐδέ μοι χρεία πλειόνων ἐστὶ λόγων οἵ με θαρσοῖεν. εἰ δὲ καὶ σοὶ ταῦτα
G δοκεῖ, γνώμης γε τῆς αὐτῆς κοινωνοὶ καὶ πρότερον ἢ συνελθεῖν γεγόναμεν. καὶ ἓν μὲν ὑπέζωσμαι ξίφος, ἀμφοῖν δ' ἂν ἀρκέσει. ὥστε ἴθι καὶ ἔργων ἐχώμεθα, ἡγεμὼν τ' ἴθι εἰ βούλοιο αὐτὸς κελεύειν με χωρεῖν, ἢ καὶ προσείσομαι ἐπικουρίᾳ τῇ σῇ, συμπαριστάμενός τε πίσυνος. οὐδὲ ἀπορία σιδήρου τοῖς τὴν ψυχὴν εἰς τὰ ἔργα προσφερομένοις, δι' ἣν καὶ ὁ σίδηρος δραστήριος εἴωθεν εἶναι. ὁρμητικά τε εἰς τὴν πρᾶξιν, οὐχ ὧν ἂν αὐτὸς πάθοιμι ἐλπίδι περιφερόμενος, οὐ γὰρ σχολὴ κινδύνοις μοι κατανοεῖν τοῖς ἐμαυτοῦ, δουλείᾳ τῆς πατρίδος ἐλευ-

ἐλαθτεροτάτης ἐπαλγοῦντι, καὶ τὸν νόμων τε ἀρτὶ ἀφηρημένης. τοιούτους τε πάντας ἀνθρώπους ὀλίθρου δίκαιον καὶ ἀληθὲς ὀλοφύρεσθαι. ἄξιος δ' ἂν εἶναι δοκῶ καὶ σοὶ δικαστὴς πίστεως δοθῆναι τοιούτοις τυγχάνειν, ὅθεν τε ὅμοια φρονεῖν αὐτοῖς καὶ σὺ μὴ ἀπολλάττεσθαι μυκιανὸς ὢν τὴν ὁρμὴν τῷ λόγων θαρσαλέος, πᾶσι δέ σε τοῖς ἀσμένως καὶ θεοσεβεστάτοις τὴν τόλμαν αὐτοῦ, ἐπαινέσας τε καὶ ἀποστασάμενος. μετ' ὀλίγων δὲ καὶ ἀνεπείσεως ἀπολύοντο, καὶ ἀκουσίζοντό τινες ὡς ἐκβεβαίως ταῦτα εἰρημένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον χαιρέα φωνὴν ἐκ τοῦ πλήθους ἠκούσθη τινος ἐπ' ἀγορμήσαι, καὶ δόντος παραυτίκα μὲν δόξαι τοῦτον, καὶ προσλαμβάνειν τὸν ἀμφότερον. καὶ τοῦ χαιρέα τὸ μὲν πρῶτον ὑπόπτως μή καί τινος τῶν συνωμοτῶν προδότου γενομένου ἀλίσκοιτο, καὶ τέλος συνιέντα ὅθεν προσποιῆ φέρειν, εἴτε καὶ δαιμόνιόν τι συνεργοῦντος αἰσθανόμενος τινος, εἴτε δὴ καὶ τῆς θείας ἐφορᾶς τὰ ἀνθρώπινα ἀφέντος αὐτοῦ. διεκυλύθη δὲ πολλαχῇ τὸ βουβούλιον, καὶ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν οἱ μὲν βουλευτῆρες οἵτε καὶ οἱ ἱππεῖς, καὶ ὁπόσοι τε στρατιωτικῆς συνήθειαν. ἁθρόοις γὰρ ἦν ὃς μὴ ἐν δυσδαιμονίᾳ ἀνειθυῖα τὴν γαΐου μετάστασιν, καὶ δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο ὁποίῳ δύναιτό τις ζόφῳ μὴ ἢ ἐκὼν εἶναι τοιούτοις ὑστρεῖν ἀρτί, ἀλλ' ὡς ἕκαστοι θεοθυμίας ἢ δωρεᾶς, καὶ λόγοις καὶ δι' ἔργων πρότερον ὅθεν τυραννοκτονίᾳ. ἐπεὶ καὶ καλλιστος, ἀπολυθεὶς ἤδη γαΐου πλεῖστα τε αὐτῷ καὶ μέγιστον δυνάμεως ἀφίκετο, καὶ οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τὴν δύναμιν, φόβῳ τε τῷ πάντων, καὶ μεγάθει χρημάτων, ἅπερ ἐκτήσατο αὐτῷ, δωροδοκώτατος γὰρ ἦν καὶ ὑβριστικώτατος, παρόντινα οὖν ἐξουσία χρησάμενος ἔδοξε τὸ εἰκὸς, καὶ ἄλλως τε τῷ γαΐῳ τὴν φύσιν ἐξεπιτήδειον ἀνήκεστον οὖσαν, καὶ ἐφ' οἷς ποτε κείνῳ οὐδαμοῦ αἰτιάσασθαι χρωμένην, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας τῷ κινδυνώδει αἰτίας, οὐχ ἥκιστα δὲ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων, ὡς τε δὴ καὶ κλαύδιον ὑπεραφεῖναι κρυπτὰς μετακαθίζων πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι τε καὶ εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν γαΐου μετασάντος, αὐτῷ τὴν ὑπόθεσιν τε τιμῆς τὴν ἐφ' ὁμοίοις ἔχειν, προκαθήμενος χάριν, καὶ φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε δὲν εἰπεῖν ὡς καλδαϊκὰς διαχρήσασθαι φαρμάκῳ τὸν κλαύδιον, μυείας δέοιτο τῆς χρήματος τὰς ὑποβολάς. δοκεῖν δὲ προσεποιεῖτο καλλιστος ὅθεν ἀήρα τῇ κλαυδίου τὸν λόγον τοῦτον, ἐπεὶ οὔτε γαΐος ὡρμηκὼς μεταχειρίσασθαι κλαύδιον ἐπείγετο τῷ καλλίστου προφάσων, οὔτε καλλιστος καλδαϊκὰς που τινὶ προέξειν δίκτον ὑπολάμβανεν εἰ κακουργῶν εἰς τὰ διαστότε ὑποβολάς, οὐκ ἂν ἐκ τοῦ παραχρῆμα τὸν μισθὸν ἐκομίζετο. ἀλλὰ δὴ κλαυδίῳ μὲν ἔκ τινος θείας δυνάμεως χρήσασθαι μανιῶν τὰ γαΐου, καλλιστος προσποιησάμενος χάριτος καταθύεσθαι μηδεμιᾶς ὑπ' αὐτοῦ γνωμένης. τοῖς δὲ ἀμφὶ τὰ χαρίαν ὑποβολαὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν ὀκνοῦντων πολλῶν. ἐν δὲ χαιρέας ἐκὼν τὰ προέμενον αἰδολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν ὅθεν πόδ' ὀνεῖδη προφέρεσθαι νομίζων. καὶ δὲ εἰς τὸ καπετώλιον αἰδόντας, καὶ ταῖς θυσίαις ὑπὲρ τὰ θυηλῶν ὅθεν ἐλευμένας ὑπὸ τῷ γαΐου, παρὼν πολλάκις καιρὸς. καὶ ὑπὲρ τὸ βασιλικῆς ἱστάμενον, καὶ δήμῳ χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ χρήματα διαρριπτοῦντα ὧσιν κεφαλῆς, ὑψηλοί δὲ ὄζει τὸ στέγος εἰς τὴν ἀγορὰν φέρει, ὅθεν τε τῷ μυκηρίων τοῖς ποιήσειν ἀσυνίστατε. πάντων δὲ αὐτὰ ἀσθιόπλοον εἶναι προνοίᾳ τε ἐν αὐτοῖς δ' ὀρεπτὸς μιαιφρονουμένῳ, καὶ δύσπιστος τῷ ἐκ ὅθεν χρήσαι τινὶ ψευδῶς πιστεύοντα. εἰ δὲ μηδὲν τιμωρεῖν, οἷς τε θεῶν αὐτῷ δύναμιν τῷ θνητῷ ἀπαγγέλλειν,

sublatis legibus, & omnibus imminente à Caio pernicie. & dignus ſum opinor vel te iudice cui credatur hoc miniſterium, quando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus ſic animatum ſentiens complexus hominem collaudatum hortatus eſt vt pergeret, apprecatus vt ſuperi conatus eius ratos habeant: atque ita mutuùm confirmati diuerſi abeunt. Ferunt hoc conſilium quodam omine fuiſſe firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea, vox cuiuſdam è turba audita eſt, iubens eum, diis iuuantibus, deſtinata perficere. & primò ſuſpicatus eſt rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari ſe aut à quopiam conſcio, aut voce Dei, cui curæ ſunt res mortalium. iámque multi participes inſidiarum armati aderant & ſenatores & equites, ſimúlque militum quotquot erant conſcij. nemo enim erat qui non putaret necem Caij pertinere ad ſalutem publicam, & ideo pro ſe quiſque dabant operam ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conſpirantibus. Nam & Calliſtus his ſe adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, ſocius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundánſque pecuniis quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebatúrque immodicè hac potentia, ſuſpectum nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in ſemel deſtinatis pertinax. ipſi autem inter alias periculi cauſas hæc erat non poſtrema, quòd eſſet pecunioſus nimiũ. quare ad Claudium clàm deſciſcebat, colens eum quòd ſperaret ſucceſſurum in imperium, & iam tum obſequiis captans eius gratiam, quo tandem apud illum quoque eſſet in precio. nam & iactauit apud eum, iuſſum ſe vt veneno ipſum tolleret, & hactenus ſemper commentum differendi cauſas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxiſſe in gratiam Claudij nec enim ille ſi patruum necare voluiſſet, tuliſſet excuſationes Calliſti: & liberto ceſſanti imperata facere mox repræſentatum fuiſſet meritum præmium. Claudius tamen qui diuino quodam fauore Caij furorem euaſit gratiam Calliſto perſuaſus habuit pro nunquam accepto beneficio: Cæterùm Chæreæ conatus differebantur indies conſciorum quorundam ſegnicie. nam ipſe inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi aſcendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ ſalute victimas ſæpe dabatur occaſio: vel præcipitandi in forum è faſtigio baſilicæ, numos inde aureos & argenteos ſpargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana ſacra quæ ipſe inſtituerat. nam ipſe Caius incautus erat propter ſecuritatem, licèt verſaretur inter continuè præparatos ad inſidias. Itaque inter ſuos iactabat Chærea, ſi putarent illũ à diis ſeruari,

sibi vni & animum esse & facultatem, vel absque ferro conficiendi hominem: adeò infensus erat coniuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen pauliſper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæsaris, qui primus dominationem à populo in se transtulit. & extructa ante regiam scena, conueniunt eò spectatum Romanorum nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præsente etiam principe. ibi concluſis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facilè succeſſurum; non valentibus etiam si velint succurrere, protectoribus domesticis. Assensit Chærea, decretúmque est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quàm cõsilium, ita vt vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chærea sociis conuocatis, Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segniciem exprobrat in honestis consiliis: quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Caius exasperatus magis etiam sæuiat. An non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud fit, quàm libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio? cùm debeamus nobis primùm securitatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima reditura sit. illis verò tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem vltimum, post quæ peracta Caium esse nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulchrũ verò fuerit, si emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra marique triumphaturum de Romanorum ignauia. An non ignominiosum sit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certè deliberationes vestras nõ expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita vt fortẽ virum decet, quicquid fors ferat libentiùs perpessurus, quàm vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occuper. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: móxque palatiũ armatus gladio petiit, quod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere: & fortè ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu se inuicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionẽ spectante Caio: quòd nec senatoribus assignata essent loca, nec equitibus, sed promiscuè sede-

A αὐτῷ δ' ἀδίκως ἐγκυεῖν, καὶ μὴ σπουδαίως ὑμᾶς ἐκδικῆσαι τὸν γάϊον. ὕστερος δ' ὀργῆς ἔχε τοὺς συνωμότας ὁ χαρίας, δεδιὼς τοὺς καιροὺς μὴ διαῤῥύῃ. οἱ δ' ἐῶσιν μὲν νομίζειν τὸ χρήσιμον καὶ ὑπ' ἀγαθοῦ τοῦ αὐτῶν ἐπαγόμενον. σὺ μὴν ἀλλ' ἥξειν, εἰς ὀλίγον γοῦν ὑποβολῆς χρήσασθαι μὲ δυσφάλματος τῆς διηχφρίου συνηθόντος, ταράξαιεν τὴν πόλιν ζητήσιν τοῦ συνωμοτικοῦ τὴν ἔξιν γιγνομένην, καὶ τοῖς αὐτοῖς μηλήσουσιν διηχφρεῖν, ἄπορον τὴν ἀδραγαθείαν φοβηθέντες γάϊον πρὸς αὐτοὺς μειζόνως. καλῶς οὖν ἔχειν διωρειὰν ἐν τῷ παλατίῳ διὰ τελουμένων ἄπειδαι τὴν χρέμματος. ἄρτιον δὲ δὴ τιμὴν τοῦ φρόντου μεταπεσεῖν τὴν ἀρχὴν τοῦ δήμου κρίσεως εἰς αὐτὸν, μικρόν τε πρὸς τὸ βασιλείου καλύβης πεπτῶ γλυκυθύμως, καὶ ῥωμαίων τοὶ δ' ἀπαξίδαι διωρεῖσθαι ὁμοῦ παισὶ καὶ γυναιξὶ καὶ ὁ κῶσαρ ῥᾳδιόνιλα τὰ αὐτοῖς ἐσαεὶ πολλαῖς μυριάσιν αὐθρόοπον εἰς ὀλίγον χωρίον καθεζομένων, ὥστε εἰσίοντι τὸν διηχείρισον ποιήσασθαι, δυνάμενος τοῖς ὑπατικοῖς εἰ καί τινες προδιαιρῆται μὴ διαταξαμένης αὐτῷ βουλῆς. εἶχετο ἡ χαιρέας, καὶ τὴν διωρεὰν ἐπελθυσῶν τῇ φρόντῃ διεδεδιέναι ἄπειδαι τὴν προέξεως. ἰσχυρότερον δ' ἐπὶ τοῦ κατ' ἐκείνους προβεβουλδικότος, τὸ τῆς τύχης συγχωρεῖν ὑποβολὰς, καὶ τὰς ἕξεις ὑποβαλλομένου τῆς νομίμης ἡμέρας, μόλις κῆ τὸν τελευταῖον αὐτοῖς ἐπιφθῆναι τὸ ἔργον. χαιρέας γὰρ καλέσας τοὺς συνωμότας, πολλὰ μὲν εἶπε καὶ ὁ παρελπλυθὼς χρόνος ὀνειδίσαι τὸ δὴ μέλλον ἡμῖν δὴ τοῖς οὕτω βεβουλευθεῖσι μὴ ἀρέτης, δῆνεν ἢ εἰ μὴ μιαιφόνου ἡδομένη δέχεσθαι ἡ πρόξις, καὶ γάϊος ὑβρεῖ μείζονας ἢ οὐχ ὁρᾷ μὲν ὡς τὰ ἐλευθερίας ἀφαιρεῖται πόσα τὴν ἡμετέραν, καὶ προσθήκην τὰ γάϊου τυραννίδι χαριζόμεθα; δέον αὐτοὺς παῖδες τὸ λοιπὸν εἶ), καὶ τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τοῦ δημόνους ἀναχόντας δ' αὖθις τὰ ἅπαντα τὰ θυμάτων μεγάλων καὶ τιμῆ καταιπαν. τὴν δ' αὖ τὸν ἀπτῆναι ὡς οὐ πάνυ καλῶς δ' ἐνεμείνατο, οὔτε τὴν πρᾶξιν αὖτικρυς δεχομένων, στυγῆ καταπεπληγότων, φησὶν, ὦ γνήσιοι, δέγε μέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὸν σημεῖον τὴν διωρεὰν ὑστάτην ἡμέραν οὖσαν, καὶ γάϊον ἐκπλαδισόμενον; δεῖ γὰρ ἀλέξασθρείας παρισπάσαι πλεῖν κῆ διωρεάν τὰ αἰγύπτου. καλὸν ἡμῖν προῖξ τὴν χειρὸν τὸ ὀνειδος τὴ ῥωμαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεῦσαι, δέγε τὰ γῆς κῆ θαλάττης. πῶς ἂν οὐκ αἰδημόνας κρίνομεν αὐτοὺς αἰχμὴ τὰ γλησομένων, εἴπερ ὑπ' αὐτοὺς αἰγύπτιος κρίνοις, τὰ ὕβρεν οὐχ ἡγησόμενος αἰσχρὸν τοῖς ἐλευθέροις γεγονόσιν; ἐγὼ μὲν οὖν οὐκέτι εἰς πλείονα ἀνέξομαι τὰς συμφορὰς ἡμῶν, χωρίσω δὲ τοῖς κινδύνοις ἐμοῦ σήμερον, ἡδονῇ φέρων τὰν ὅτι καὶ γλύκιστο ἐξ αὐτῶν, οὐδὲ ἂν ἐκβαλείμην εἴπερ ἐπὶ τὸ δὲ καὶ γλύκιστ' ἀνδρὶ φρόνημα ἔχοντι τοῦτον χιλιοώτερον, γάϊον ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὲ τὰ δὴ τὰδε αἰρετέων ἀφηρημένον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, αὐτός τε ὡρμᾶτο πράξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐνεποίησε θάρσος. πᾶσι τε λῶ ἔρως ἅπτεσθαι τῆς ἐγχειρήματος, μηδὲν ὑποβαλλομένοις, εἰ μὴ τὸ δὴ τὸ παλατῖνο τὸ ξίφος ὑπεζωσμένος ἐπανίοι. ἔδος γὰρ τοῖς χιλιάρχοις ἦτο, ἐζωσμένοις αἰτεῖν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, λῶ τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὴν τὴν ἀναλήψεως τοῦ σημείου. ἀρτι τε συμπεσὼν πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον δὴ περιπαλαλήψ θέας πολλῆς θορύβου τῇ ὠθισμῷ, χαρᾷ φέροντος γάϊου τὸ δὴ θείου δὲ τὸ πολλῶν ἀπιδεῖν, παρὰ τῇ δεμένεσθαι οὐδὲν, οὔτε τῇ συνεληλύθει χωρίον, οὔτ' τοῖς ἱππεῦσι, φόρδην δὲ ἔζον-

τοι, τῇ

σι, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὁμοῦ αἱ γυναῖκας, καὶ τοὺ δούλου αἱ-
μαμυλίωνον τὸ ἀλλ' ὅμως. γαΐος ὁ θεοδόσιος αὐτοῦ γε-
νομένων, ἔθυε τῷ σεβαστῷ καίσαρι, ᾧ δὴ καὶ τὰ δ' ἄγω-
νος ἦγετο. καὶ πάντος τοῦ ἱερέως τινὸς σωιέδη αἵματι
τῆς ἀστρηνᾶς τριβώνα σὺν τοῖς συγκλητικοῖς ἀνάπλεων γε-
λοίας. τοῦτο γαΐῳ γέλωτα μὲν παρέσχεν, λύπην δ' ἅμα εἰς
οἰωνὸν τοῦ ἀστρηνᾶ φανερὸν, ἐπικατάρατος δ' ὁ γαΐος γαΐος ὁ ἱστορεῖ) ὢν δὲ φύσιν τὰ αὐτὸ, δι' ὑποσυ-
χοφάντου ἦθος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ δεξιότητι
χαρίσματος ὁμιλίας, πάνθ' ὅτιπερ ἂν ἐκπλῆξαι τὸν θεατὴν δυνάμενον. μετὰ δὲ θυσίαν, ἣν ἐπὶ τῇ θεωρίαν ἔθυσε,
ἐκαθέζετο, καθὼς αὐτὸ τὸ ἐταῖρον οἱ ἀξιολογώτατοι.
κατεσκεύασο δὲ τὸ θέατρον, πικτὸν δ' ἦν ἕκαστον
εἰς αὐτὸ, τοιόνδε τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τὴν μὲν,
εἰς ἄθεσιν, τὴν δ', εἰς σκηνὴν εἴσοδος, καὶ διαχωρίσεται, ὅπως
μὴ ταράσσοιντο οἱ σύνδυο ἀπαλλαττόμενοι. ἐκ δ' αὐ-
τῶν τὸ καλύβης, ἑτέρῳ διαφεράσματι ἑτέραν ἀπαλ-
λαγὴν ἐπανατροφὴν τοῖς αὐτοκινήτοις, καὶ ὁπόσα
ἀκροάματα. συγκαθημένης δὲ ἐπὶ πλησίον, ἐν δ' χαρίεν
σὺν τοῖς χειμάρχαις οὐκ ἄπωθεν δ' γαΐος, δεξιὸν δὲ δ'
θεάτρου κέρας ὁ καῖσαρ εἶχε, καθ' ὑβρίστης τις τῷ συγκλη-
τικῶν αὐτὸν ἐστρατηγικὼς, ἤρατο κλητὸν ὡς καθεζό-
μενον αὐτῷ, καὶ τὸν ὑπατικὸν, εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων
θεαμάτων διαφέροιτο πίστις, θεσμοθέτης γιγόμε-
νος δ' μὴ ἐξέκλησος εἶ) τάδε λέγων. δ' ὦ φαιδρὸς μὲν δὴ
πατρῷος. ἐπὶ μὲν τοι σαρὲν ὦ πλούτου τυραννοκτονίας
ἀγὼν θεοῦκ) κ' ὁ πλούτος, ὦ γλυκύτατε, φησὶ σίγα, μύ-
της ἄλλῳ· ἀχαμὰν μῦθον ἀκούσῃ. πολλῆς δ' ὁπόσος
ὑπερχομένης τοῖς θεωροῖς, καὶ πολλὰν ὀρτύων ὁπόσα
τραγικαίῳ πῆμα τοῖς κτεινῶροις, ὁ γαΐος ἤδη ταὶς αὐ-
τοῦ ἐθεώρει μάχας, καὶ διαπαγὰς οἰκείμενον καὶ τὰ
τῆς θεωροῦ. ἐν δὲ ἐκ σημείᾳ μαντικῇ δύο γλυκέος. καὶ
γὰρ μῖμος εἰσάγη) καθ' ὃν ταυροῦ) λυθεὶς ἁγαμὸν,
ἵνα ὀρχήσεως δράμα εἰσάγῃ κινύσεται, ἐν ᾧ καὶ τὰς ἐκ-
λείνετο, καὶ ἡ θυγάτηρ μύρρα, αἱμαί τε λῦ παχυτὴν πο-
λὺ, καὶ τὸ σφὲ τὸν ταυροδυθὲν σκηνοχυμῶν, καὶ τὸ
σφὲ τὸν κινύσεων. ὁμολογεῖται δὲ καὶ τῶν ἡμέραν ἐ-
παίνεω γλυκέος ἐν ἡ φίλιππον τὸν ἀμυντοῦ μακεδό-
νων βασιλέα κτείνει παυσανίας ἐς τῷ ἑταῖρον, εἰς
τὸ θέατρον εἰσιόντα. γαΐου δ' εἰσδιαζόντος εἶτα ὡδε-
μοῦσεν εἰς τέλος τῇ θυρείᾳ δ' τὸ τελευταῖον ἦ) τὸν
ἡμέραν, εἶτα λουξῷ χρησιμῶνος καὶ σίτῳ, εἶτα ἐπαίροι
καθὼς ἐθέωτεον, μυσυκιανὸς ὑπὸ τοῦ γαΐου κα-
θιζόμενος, καὶ διδιὰς μὴ δ' ἀναχυθεὶν τὰ τῷ καίσαρι
εἰς καιρὸν, δ' ἀσπασὰς ἐπὶ δὲ καὶ χαρίεν ἐώρα θεσπεσ-
ελληνιώτατα, ἐπεὶ γε θεασαμένη αὐτὸ θεοῦθεν. λαμ-
βάνει) ὁ αὐτὸς σολὴς γαΐος καὶ φιλοθεσσύνην δῆθεν, καὶ
τοῖ δὴ φησιν ὦ μακάρια. ἐθ ὁ μὲν, αἰ δαὶ δοκεῖ τῷ καί-
σαρος καθίζειν. κρείσσων δ' ὁ φόβος ἦν. ὀλίγον τ' δ' ἀνα-
λωτὸν, εἶτα ἀνίστα). καὶ ὁ γαΐος ὑδὲν ἐπιτοδὼν ἦν, ἀ-
ξιόν τι δοκῶν δεῖ τινι τῷ αἰσχυλίκτων ποιεῖσθαι τὸ ἔζο-
θεν. ἀμφιρώσας δ', καὶ αὐτὸς παρῆνει τῷ γαΐῳ καθ' ὧ
θεόπεσον ὑπεξῄθοντι θεοῖς τ' λουξῷ καὶ ἀρίστῳ γλυ-
κέως, καὶ ἔπειτα δ' ἐπελθεῖν, χρῆσον δεῖ πέρας ἀγθῆναι
τὰ ἐγκωμένα καὶ οἱ ὡδε τ' χαρίεν ἕτοιμον μὲν ἀλλήλους ἢ καιρὸς, καὶ ἐχεῖν ἕκαστον στάντα ἢ θεοῦ ἀγθῆ
ναι ἐπολυμπιάνικος δ' ἐπορεύετας. ἤχθοντο δὲ τῇ ἀναξιδῆ, καὶ τῷ μέλλοντι τὸ χρεὼν, ἐπεὶ καὶ ὡδε τῶν
ἐναντίων ἄδεον ἤδη τὰ τῆς ὁμέρας λῦ, καὶ χαρίεν βεβαιώσοντος γαΐου, θεοῦσμος λῦ ἐπεισελθεῖν ἐς τῇ
καθέδρᾳ θεραπαινῶν. θεσπὸ δ' μὲν τοι τ' τὸ σὺν πολλᾷ φόρᾳ τ' τ' βελλιτῶν, καὶ ὑπὸσοι τῷ ἱππίων παρῆσαν

A bant viri cum mulieribus, & serui confusi cum ingenuis. progressus deinde imperator rem diuinam fecit Augusto Cæsari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit respergi cruore togam Asprenatis vnius è senatorum numero, quod ominosum ei fuit, licèt tum risu exceptum à Cæsare. nam & ipse in eo tumultu occisus est. Fertur Caium ea die præter naturam suam fuisse affabilẽ, ita vt insueta comitate omnibus fuerit
B miraculo. Peracto sacro consedit inter amicos in theatro, quod compactile instaurabatur per singulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram versus subdiualem aream, alteram versus porticum, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato spectatorum consessu: qua parte erat cella quædam tabulatis interfepta, vbi mimi versabantur, & musici. Cúmque iam & multitudo cætera sederet, & Chærea cum reliquis tribunis
C non procul à Cesare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius submissa voce rogauit assidentem sibi Cluuitum consularem, ecquid noui audisset. quo negante, ergo, inquit, scito instare hodie certamen tyrannicidij. tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparsis deinde in spectatores missilibus, quæ pomis constabant & auibus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiẽte hæc certatim populo: móx-
D que duo quædam ominosa secuta sunt. Nam mimus inductus est in quo judex deprehensus in crucem suffigitur: & fabula acta est Cinyra, in qua & ipse & eius filia Myrrha occiditur, multúmque ficticij cruoris fusum est tam circa crucifixum, quàm circa Cinyram. quin & eundem diem fuisse aiunt, quo olim Philippus Amynthæ filius rex Macedonum ab amico Pausania cæsus est, dum theatrum introgreditur. Cæterùm Caio dubitante, permanerétne
E vsque finem spectaculi, præsertim cùm dies esset vltimus: an lotus & cibo sumpto reuerteretur, vt erat solitus: Minucianus supra Caium assidens, veritus ne periret occasio, iam enim Chæream egressum viderat, surrexit iturus ad confirmandum hominem, eum Imperator comiter apprehendens lacinia, Quónam, inquit, bone vir. quem ille reuertitus sedit denuo. sed vicit timor: & paulò pòst rursum surrexit, Caio non amplius retinente, quòd eum
F putaret abire ad aliquid necessarium. Tum Asprenas etiam hortatus est Cæsarem, vt more solito lotus & pransus tum demum reuerteretur: cupiebat enim, vt conscius, quod statutum erat peragi. Et iam Chærea coniuratos disposuerat, vt suo quisque loco nauaret operam: ægréque moras ferebant, quòd iam esset hora nona diei: & Chærea volebat in theatrum reuerti, atq; in sedentem irruere. quamuis enim intelligeret id sine multa equitum, qui aderant ac senatorum cæde nõ posse fieri,

existimabat tamen eam bene rependi libertate publica. iámque tendebat in theatrum, cùm subito strepitu significatur surrexisse Cæsarem. Tum coniurati turbam dimouent, quasi Caio hoc volente: re autem vera captantes solitudinem quo faciliùs possent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus sororis eius maritus, & Valerius Asiaticus: quos dimoueri vetabat sua dignitas. eos ipse sequebatur cum Paulo Aruntio. mox vbi regiam ingressi sunt, relicta recta via per quam eum præstolabatur seruorum ministeria, & quà Claudius cum aliis præcesserat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco visurus, qui venerant ex Asia, partim ad concinendos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chærea signum postulat. & illo probrosum quiddã dante conuitio simul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lætali vulnere: quod quidam data opera factum putant, vt multis ictibus consauciatus periret cruciabiliùs, mihi non fit verisimle, quia tale facinus non admittit lenta consilia. quòd si hoc animo id fecit Cherea, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qui maluerit indulgere iracundiæ, quàm celeriter se ac suos eximere periculo: maximè quando non deerant, qui Caio possent succurrere, nisi quamprimùm exhalaret animam. alioqui videbitur se & amicos potiùs quàm illum affligere voluisse, cùm posset re bene gesta clam se vltoribus eius subducere, non perdendo temere tempus, vel seipsum potiùs. Verùm hæc quisque, vt libuerit æstimet. Caius porrò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlterius procederet osse iuguli retentum est, neque exclamauit attonitus, neque inuocauit opem amici vllius, siue quòd nemini satis fideret, siue præ superbia: gemitu tantum edito, fuga se proripiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit, vt in genu procideret: móxque circumsistentium vna vox erat, repete, atque ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem infflixisse fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. author autem facinoris meritò Chærea dicendus est. quamuis enim adhibuerit socios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi inuenit. primúsque ausus est consilium communicare cum aliis. quod vbi probari sensit, coniuratos in vnum contraxit vsus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus, cúmque res operam posceret, hic quoque primus in eum irruit, & sua virtute cædem exorsus trucidati cadauer proculcandũ aliis præbuit. quapropter meritò quicquid

καίπερ διδιὼς, θεόδυμος ὤν, καλῶς ἔχειν ἡδέμενος πᾶσιν ἀσφάλειαν καὶ ἐλευθερίαν ἀνούμενος ἐν ὀλίγῳ τιθεὶς τὰ κινδυνώδη ἀπολυόμενος. καὶ δὴ τεθαμβημένοις εἰς τὸ θέατρον τὴν εἴσοδον, σημαίνει Γάϊος ἐξανίστασθαι, καὶ θορυβεῖσθαι. αἰσθόμενοι δὲ καὶ οἱ συνωμόται τὸν πλοῦν, λόγῳ μὲν ὡς τὸ δυσχεραίνειν τὸν Γάϊον, ἔργῳ δὲ ἐπ' ἀδείας ἐκλύεσθαι ἐν ἐρημίᾳ τὰ ἀμυνομένων καταστῆσαι τὰς αὐτῶν, ἀπειλοῦσι τὴν σφαγήν. θεοῦ δὲ ἐπέσταν καὶ Γλαύκιος μὲν ὁ παῖδος αὐτοῦ, καὶ Μάρκος Μινυκιανὸς ὁ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ ἀνὴρ, ἔτι δὲ Οὐαλέριος Ἀσιατικὸς, οἷς δὲ ἐκωλύοντο ἐξακολουθεῖν δύναμις ἦν αἰδοῖ τὴν ἀξιώσεως. εἵπετο δὲ αὐτοῖς πεζῇ παύλῳ ἀρουντίῳ. ἐπεὶ δὲ ἐντὸς ἦν τῆς βασιλείας, ταῖς μὲν ἀθείας ὁδοῖς ἐλείπετο, κατ' ἃς δὲ ἐσήμηναν τῶν δούλων οἱ θεραπεύοντες αὐτὸν, καὶ παρῆσαν οἱ τοῦ τὸ κλινίδιον. ἔνθα δὴ καὶ σπήλαιόν τι ἐκκεκομμένον, καὶ ὅπου τόπον παρὸς λευκοῖς ὑμνοῦμενος, ἅμα παῖδας οἳ ἦσαν ἐκ τῆς Ἀσίας καταλαμβάνοντες, πομπῆς αὐτοῦ ἕνεκεν ὑμνούμενος ὅτι ὕμνοις μυστηρίων ἀπατηλοῖς, εἶναι δὲ καὶ πυρρίχισμα οἷον τοῖς θεάτροις ἔστιν. ὑπανιστάζει δὲ αὐτοῦ χαρίας καὶ ἤτησε σημεῖον. ὃ δὲ τὸ εἰς χλαῖναν εἶναι κλωρῶν ἐπόντος, μᾶλλον ἐνδιάστας λοιδορίας ἐκφέρει καὶ τὸν Γάϊον, καὶ ἀτασάλωτος τὸ ξίφος, ἐπάγει πληγὴν σφοδράν. οὐ μὴν γε ἰὼ κράζει. καί τινες φασὶ τὴν θεονοίαν τοῦ χαρίου γενέσθαι τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διαπραξάσθαι τὸν Γάϊον, ἀλλὰ πλειόνως πλήθει ζώσιμον. ἐμοὶ δὲ ἀπίθανος οὗτος ὁ λόγος, ἅτε τὸ μὴ δύνασθαι ἐν ταῖσδε ταῖς θεάσεσι λογισμῷ χρήσασθαι τὸν φόνον. χαίρεαν δὲ εἰσπηδῶντες ἐφεῖσι, πάντων ἤδη μωρίᾳ διαφέρειν, ἀλλὰ τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ἐξεῖναι ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ τινι, καὶ τοῖς συνωμόταις κινδυνεύουσι χαριζόμενοι, ἅτε τὸ πολλὰς αὖ μηχανὰς ἔτι Γάϊον βοηθεῖαι Γάϊῳ μὴ φθάσαντι πλεῖ ψυχὴν ἀφεῖναι. κἀνταῦθα χαρίᾳ λέγον αὖ Γλύκωνα οὐ θεῖ τῆς Γαΐου τιμωρίας, ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ, καὶ τῶν φίλων, ὅπου δὴ καὶ θέσεσι καλῶς αὖ εἶχε σιγῇ χρωμένῳ ἅμα δρᾶσαι τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομένων, οὐχ ὅπως ἄλλην εἰ τύχοι κατορθοῦν ἐν ἀλόγοις χρῆζειν αὐτόν τε διαλῦσαι καὶ τὰ κατὰ τὸν καιρὸν καὶ τάδε μὲν εἰκάζειν παρέσεσθαι τοῖς βουλομένοις, ἢ μὴ θέλειν. ὁ δὲ Γάϊος ἀλγηδόνι τὰς πληγὰς φερόμενος, μιαιφονίᾳ δὲ τοῦτο ὤμου, καὶ τὸ ζυγάλου φερόμενον τὸ ξίφος, ἐπέχει ἡ κλεὶς θεσσοτέρᾳ χερσὶν, οὔτε αἰσθόμενον ὑπὸ ἐκπλήξεως, οὔτε ἐπικαλέσασθαι τινας τῶν φίλων, εἴτε ἀπιστίᾳ εἴτε καὶ ἄλλως φρονήσαι. τόνῳ δὲ χρησάμενος πρὸς τὴν ἀλγηδόνα τὸ πιεστὸν εἰς τὸ πρόσθεν ἵστο φυγῇ, καὶ διξάμενος αὐτὸν κορνήλιος σαβῖνος τῶν δορυφόρων ἤδη θρασυτεργασιῶν, ὥσθ' ἑλιδόντα δὶς γόνυ. πολλοὶ δὲ προεστάντες ἀφ' ἑαυτῶν ἐκπλαδύσματος ἐκοπίσαντο τῆς ξίφεσι. διαπλαδυσμὸς τὸ τὰ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἕκαστον αὐτῶν διὰ. τελευταίαν δὲ ἀκύλας ὁμολογεῖται ὑπὸ ἁπάντων πληγὴν ἐπαγαγὼν, ἢ μυσάσασθαι αὐτὸν ἀκριβῶς. ἀλαθείᾳ δ' αὖ τῆς τοῦ πρόξενος χαρίᾳ, καὶ δὲ εἰ σὺν πολλοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' οὖν πρῶτός τε ἐνεθυμήθη, τοιαῦτα ὡς πραχθεὶς πρόλαβὼν πολὺ τῶν ἁπάντων, καὶ πρῶτος μὲν τολμηρὸς ὀξεῖπεν τοῖς λοιποῖς, δεχομένων δὲ τὸ δὶς τῷ φόνῳ λόγον, αὐτοεράστας ἤθεσιν, καὶ τὰ πάντα φρονίμως συλλεγέντας εὖθυ γνωμῇ εἰσπήσασθαι ἐχεῖν, πολὺ κρείσσων ἐγένετο, καὶ λόγος καθομίλησε χρησῶς, ὡς ἐτολμῆσθαι νικᾶσθαί τε τοὺς πάντας, ἐπεὶ τε καιρὸς ἐλάμβανε χθεὶ χρηναῖ, φαίνει καὶ ταῦθα πρῶτος ὁρμήσας, καὶ ἁψάμενος ἀριστῆς τοῦ φόνου, καὶ τοῖς ἄλλοις διδάσκαλον καὶ προτεθυκὼς Γάϊον. ὥστε αὖ δικαίως, καὶ ὁπόσα

καὶ ὁπόσα τοῖς λοιποῖς εἰς πανήγυριν τὴν χαιρέα γενόμενα τῇ χαιρέᾳ γνώμῃ τε καὶ ἀρετῇ φερόμενα, καὶ πρὸ τοῦ χρεών. ἐπεὶ τοιούτῳ ξόφῳ χρησάμενος ὁ τιβέριος ἐπὶ πολλῇ τοῦ ξαυμάσιον ἀπολυχθεὶς ἐκεῖνο. οἱ δὲ ὡς τὸν χαιρέαν, ἐπῆρε καὶ παρεῖργεν αὐτοῖς ἤδη μείζω, ὁδοὺς μὲν τοσαύτας ἰόντας σώζειν αὐτοὺς ἀμήχανον ἐφέρετο, ὅπου τε τοῦ γεγονότος. ἐπὶ γὰρ μικρὸν ἐλῦτο τὸν αὐτοκράτορα ἀπηρτῆσθαι τὸ κινδύνου μα ὑπό τε ἀνοίας καὶ δήμου τιμώμενον, καὶ ὅτι τοῦ φερόφιλῆ, καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ μὴ ἀπιστοῦντι ποιουμένων τὴν ζήτησιν αὐτοῦ, ἄλλως τε καὶ ἀστῶν τοῦ ὁδοῦ καθ' ἃς ἔφερεν τὸ ἔργον, καὶ μεγάλου πλήθους ἐμφερόντος αὐτοῖς τῆς θεραπείας, καὶ ὁπόσοι τοῦ στρατιωτικοῦ ὅτι φυλακὴ τῶν αὐτοκρατόρων ἐκείνῃ παρῆσαν τὴν ἡμέραν. ὁδοὺς τε ἑτέρας χρεοῦντες, παρῆσαν εἰς τὴν γερμανικὴν μοῦ οἰκίαν τοῦ γαΐου παῖδος, ἐν τότε ἀνηρήκεσαν. συνημμένη ἦ ἐκείνη, ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ βασίλειον ὄν, ἐπ' οἰκοδομίαις ἐκάστου τοῦ ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ὑπὸ μέρους ὀνόματι τοῦ οἰκοδομησαμένων ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων, τὴν ἐπωνυμίαν φέρεσθαι. καὶ δὴ ἐκπεσόντες ἐκ τῆς πλήθους τὴν ἔφοδον, ἐν ἀδείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, λανθάνοντος ἀμυλὴν κακοῦ τοῦ αὐτοκράτορα παρῃληφότος. φερόντες ἦ εἰς τοὺς γερμανοὺς ἡ ἀθυμία ἀφίκετο τῆς γαΐου τελευτῆς. διαφόρως δὲ ἦσαν αὐτοὶ ὁμώνυμοι τοῦ ἔθνους, ἀφ' ἧς κατείληχαν, τὸ κελτικὸν τάλμα παρεχόμενοι αὐτοῦ. θυμοῦ ἦ χρῆσθαι πάσιον ὄζειν αὐτοῖς ἀπάνιον εἶπον ἑτέροις βαρβάροις, ἀλλὰ τὸ κατ' ὀλίγον λογισμὸν διηλέχθαι τοῦ ποιουμένου, ῥωμαλέοις τοῖς σώμασι, καὶ τῇ φερόμῃ ὁρμῇ συνιόντες τοῖς πολεμίοις, ἢ αὖ ὁρμίσασι μεγάλα κατορθοῦντες. ἦτοι οὐδὲ πυθομένοι τοῦ γαΐου τὸν σφαγὴν, καὶ φειδαλγήσαντες ἀλλὰ τὸ μὲν ἀρετῇ πέσειν ὅτι τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέρειν τοῦ αὐτοῦ, μάλιστα δὲ αὐτοῖς φερόφιλῆς ἰδίῳ γαΐῳ δόσεσι χρημάτων τὸ δύνειν αὐτοῦ κτώμενος, ἀπ' ἀστῶν ἀνδρῶν τὰ ξίφη φερόμενα ἦ αὐτοῦ, σαβῖνῳ χιλιάρχῳ, ἢ δὲ ἀρετίῳ καὶ ἡγεμονίᾳ φερόντων, μονομάχος γὰρ ἰδίῳ, ἰσχύϊ ἦ σώματος τὸν ὅτι τοιούτοις κτησάμενος ἀρχεῖν) διεξήεσαν οἰκίας ἀπερχόμενοι τοὺς σφαγέας τοῦ καίσαρος. ἀπορήναντα προεργάσασιν αὐτοῖς, διὰ τὸ φερόμενον φέρεσθαι, οὐ τὸν φόβον μιᾶναι τὸ αἷμα τοῦ θυμάτων, ὡς μοι λέλεκται φερόμενον, ἐκ ἐπ' ἀγαθοῦ τὸν συντυχίαν ἀπαίμαντα γεγονότος, διὰ τὸ ἔρος παρδάνος ὑπαντιάζειν, τοὺς ἡγεμονεύοντας τοῦ πολιτοῦ. καὶ πολλοὶ αὐτοκράτορας παρεχόμενος τοῦ φερόμενον, καὶ μηδὲν αἰδουμένων αὐτὸ τὸν ἀξίωσιν ἰσχύϊ φορήχων ἀφαιρεῖται τὸ ξίφος τοῦ φερόντων διώκοντων συμπλανεῖς, φανερός τε ἐπ' ἀπεσχισμένως τιθηνούμενος, μέχρι δὲ φερομένοις πολλοῖς τοῦ διαφερομένων, ἵππευσιν ὑπὸ πλήθους ξαυμάσιον. ξένος ἦ ἀντίπας τοῦ ἐκ τῆς βελῆς σὺν ὀλίγοις ἢ τυχαίως τοῖς γερμανοῖς καθάπερ οἱ φερόμενον πεπτωκόσιν, ὑπὸ δὲ φιλοθαμοσύνης, καὶ ἡδονῆς ἦ αὐτοπτῆς ἡμέρας ἦ γαΐου κλαυθμὸς, μῶσος ἐπέφαρε φερὸς αὐτὸν, τὸν δὲ πατέρα ἦ αὐτοῦ, ἐμόνυμον φυγάδα ἐλάσαι, καὶ μὴ ἀρκεσθεῖς, κτείνει στρατιώτας ἀποστάμφας, καὶ παρὼν μοῦ διαταδὲ διφρανόμενος θυσία τοῦ παρεῖ θορυβουμένης δὲ τῆς οἰκίας, κρύπτειν αὐτὸν ἐνθυμησάμενος, ἐ διαφυγάδει τοῦ γερμανοῦ τὸ εἰς τὸν ἱδρυμένην ἀκεῖθεν, καὶ ὅτι τοῖς φόνοις ὁμοίως, τοῦ τε αἰτιῶν καὶ μὴ ὀξαγριωσάντων. καὶ οἱ μὲν, ταύτῃ τεθνήκεσαν. οἷς ἦ τὸ διαφέρον ἐπὶ ἀφικέλο ὁ λόγος φερὶ τοῦ γαΐου τελευτοῦ, ἐκπλῆξίς τε, καὶ ἀπιστία ἰδίῳ. οἱ μὲν γὰρ καὶ πάνυ ἡδονῇ διὰ χέμενοι τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ, καὶ μὴ φερὸ πολλοῦ ἡγησάμενοι σφίσιν ἀγαθὸν συνειλῆφθαι, ὑπὸ δίκης ἐν αἰτίᾳ ἦσαν.

& à ſociis perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, induſtriæ atque virtuti, acceptum ferendum eſt. Sic Caius finiit multis confoſſus vulneribus. Quo interfecto, Chærea cum ſociis recipere ſe quà venerant, videbat impoſſibile: ſiue attoniti magnitudine facinoris, quòd non leue eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus: ſiue quòd anguſtæ erant viæ vbi patrata eſt cædes, & refertæ famulis ac cuſtodibus, qui omnes ea die præſtò erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ædes Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum eſſet ædificiis per partes à ſingulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iámque elapſi è turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæſaris. primi autem Germani cenſerunt eius interitum, cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad principis cuſtodiã: homines natura iracundi, vt quiuis alij barbari, quòd plerunque quid fiat non intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt, nõ ipſius virtutibus rem metientes, ſed ſuis commodis, quòd gratioſus apud illos fuerat crebris largitionibus beneuolentiam eorũ ſibi cõparãs: móxq; duce Sabino (is non ſua, aut maiorum virtute, vt qui gladiator fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatũ prouectus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per domos ſcrutabundi vbinam laterẽt interfectores Cæſaris: & primùm fortè oblatum Aſprenatẽ fruſtatim lacerauerunt, eũ cuius togam cruore victimæ reſperſam diximus, infauſto ſanè auſpicio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt ciuem nobiliſſimum, & genus ducẽtem à multis imperatoribus: qui nihil apud furẽtes fieri ſuã dignitatẽ vidẽs, homo validus extorſit gladiũ reluctãri ei, qui primus ſe inuaſerat: videbatúrq; non inultus moriturus, ni circumdatus multorũ ſimul obrueretur ictibus. tertius è ſenatoribus Apteius cũ paucis mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine viſendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egiſſe in exilium, occidit poſtremò miſſis illò militibus. paſcebat igitur oculos gratiſſimo ſpectaculo: verùm audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquiſitionem, per iram ſontes iuxta atque inſontes trucidantium. & illi quidem tali fatò abſumpti ſunt. cæterùm poſtquam in theatrum rumor de morte Caij perlatus eſt, plus demirationis intuenit quàm fidei. quidam enim etſi perlibẽter interitũ eius acciperẽt, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere nõ audebãt,

aliis contrà ideò non libebat credere, quia verum esse nolebant, atque etiam maius putabant quàm vt humana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac fœminæ atque mancipia: tum nonnulli ex militibus: quòd eius stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum quemque ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, viscerationibus, oblectamentisque id genus aliis: quarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudelitati & insaniæ principis. apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solùm assequi, sed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præsentirẽt, vel quòd verum esse miserè cupiebant, adeò nõ proferebant gaudium, vt ne audiuisse quidem se fingerent: alij ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alij conscij, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne fortè suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verùm diligenter curari à medicis. quo factum est, vt audientium nemo declararet suũ animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipso suspecti quasi fautores tyrannidis: aut contrà infensi homini, & ideò nimis cupidè etiam falsa pro veris credita communicare cũ aliis putabantur. accessit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obscurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic vt erat cruentatum procurrisse in forum, atque ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quàm quo factum interpretarentur delatores & iudices. Sed postquam Germani strictis gladiis circumdedêre theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cuiusuis ingressum expauescebant, quasi iamiam contrucidandi: hærebántque inopes consilij, vt quibus nec manere turum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, siue insidiæ illæ fuerint, siue quid aliud. addebant & planctus, & lacrymas, deósque innocentiæ testes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

A εἰσὶ ἢ οἷς ἐκ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν, ἅτε τὸ μὲ ἐθέλειν τι τοιόνδε δηλ ἰσαίτω γέλωτος εἶναι, μηδ' ἀληθείᾳ πεφυκέναι, ἅτε τὸ μὴ οἴεσθαι αὐθρώπῳ ἔξ τοιᾶδε ἀρετῆ χρῆσθαι. εἶναι δ' ἴσως τοῦτο ἐκ παίδων, ὑπούσι δ' ἔνιοι, καί τινες τῶ στρατιωτικῶν. οἱ μὲν ἅτε τὸ μισθοφορεῖν, καὶ οὐδὲν ἀλλ' ἢ συντυραννεῖν ὄντες, ἐξ ἀγχοτέρας δ' κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἐπανασφόμενοι τοῖς πεπαῖσιν τ πολιτῶν, πημῦς τε ἅμα καὶ ὀφελφῶν τυγχάνοντ. ἢ δ' αὖ γυναικωνῖτις, ἐκ τὸ ἐπιτερές, ὅπερ ἄχλος φιλεῖ, θεωρίας τε, καὶ μονομαχῶν δόσεσι B καί τινων κρεασομίων, ἡδυπαθῶς αἰφνιδιωμένοι ἀ ἐπεφάσκομεν, λόγῳ μὲν δηλ θεωρίας δ πλῆθός, τὸ δ' ἀληθὲς, ἐκπεπλάκατο δ' μανίας χαίτη τ ὠμότητος. οἱ δ' ὕπλοι ἅτε τὸ ἐν προσηγορίᾳ τὸ ἐξ ἐκ καθαφορμάτων τ δικαστῶν ὑπερτροφῆς, πρὸ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ὕσης δ καὶ ἐκεῖνον δικαιουσίας. ῥᾴδιον γὰρ ψῦσαμένους τε κ τ κυρίων πεῖσθῆναι, ἐκ τὰ χρήματα ἐκ δίκης ἀπὸ τῶν, ἅμα ἀλλὰ θεοῖς ἴσ ἐξ κ πλησίοις, μεθ' τ κατηγορεῖν, καὶ τὰ ἄθλα αὐτοῖς προκεῖσθαι τὰς οἰδόας τῶ οὐσιῶν. τῶν δ' ἀπροσδόκητον εἰκὸς ποιεῖσθαι τὸν λόγον φασέν, C τοῖς μὲν ἐκ τ προφάσεως τὸ ἔνδηλον, τοῖς δ' ὑπὸ τ δέους ἀκριβῶς ἀγνοεῖσθαι δόξαν ἡγουμένοις, σιγῇ παρεδίδοτο, οὐ μόνον δηλ τοῖς ἠγνοημένοις χαρὰ ἀλλὰ κ ὁ δίκαιος τ ἀκροατῶν. οἱ μὲν δεδιότες, μὴ καὶ ψευδεῖσιν ἐλπίδες, πιθανὸν συνέλθοιεν, ὡς προσορμήσαιεν ἀποφήνασθαι τ δόξαν τ ἑαυτῶν. οἱ δ' ἐξεπιστάμενοι δηλ τὸ δ' ἐπιβουλὴς D μεταχεῖν, μᾶλλόν τε ἐκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίαν, καὶ δεδιότες μὴ προέσθαι τινα εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐστὶν ὠφέλημος ἔτι ζῶντος ταύτῃ, κολασθεῖεν ἐπιβάντες προσηκόντως. ἐπεὶ δ' ἕτερος ἐπῆρτο κἀκ λόγος, ἐμπλεκέντα μὲν θαύμασιν, ὡ μὴν ἀποθανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεραπείαις ὑπ' τ ἰατρῶν ἔτι. ἦν δ' πιστὸς πᾶσι πᾶσι, φ κ διαρρήσας γνώμην ἀποφαίνοιτο τὴν αὐτόν. ἦ γὰρ φίλος ὢν, ὑπερβολῇ ἐγίνετο δυσοία τῆς τυραννίδος, ἢ καὶ μισῶν πρὸς ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ πρὸς αὐτ ἐδαμόθεν δυνοίᾳ χρωμένῳ, διαφθείρῃ τ δηλ τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο ὑπό τινων, οἱ καὶ μάλιστα τοῖς δ' ἐλπίδας ἐφαίζον τὸ διυμεῖν τ ἐλπίδος, ἐκ ἀμελείᾳ κινδύνων γεγενότα, E ἀφ' ἑαυτῶν κομιδῇ τ θαυμάτων ὡσπερ εἶχεν ἡματωμένον δηλ τραίσεσι διεκπεσεῖν, ἐς ἐν δημηγορίαις ἔξ). ἐτάδε μὲν εἰκάζετο διπλόως ἔτι ἀλογίστῳ τ θεσῶν προθυμένων, ἐπ' ἀμφοτέρα δόξῃ τ ἀκούοντων λαμβανόμενα. οὐ μὴν τάν γε ἐπέρᾳ ἐξέλιπον, δηλότες τ ἐπανεχθησομένην προξιοῦσιν αἰτίαν οὐ τὸ ἐφ' ἧς ἀξιοῖεν θρασύτητος γνώμης ἔτι αὐτοῖς τ κρίσις, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν θελήσαι τοὺς τε κατηγορήσαντας, καὶ τοὺς δικάζοντας. ἐπεὶ δὲ καὶ πλῆθος τῶ γερμανῶν προέχετο διαζον ἐπασαμένων τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωροῦσι ἐλπὶς ἦν ἀπολεῖσθαι, καὶ προῖς πᾶσαν οὖπω εἴσοδον πλοῖα εἶχεν αὐτοῖς ὡς αὐτίκα μάλα συλλοπήσοντες. ἐν ἀμηχάνοις ἦσαν, οὔτ' ἀπιέναι θάρσος εἰσφερόμενοι, οὔτε ἀκίνδυνον τὴν ἔξοδον τῶ διαζου πεπιστευκότες. ἐπανιπλόντων ἤδη, ἐπὶ τὸ διαζου ῥύγνυ) καθ' ἑκάστην ἔτος ἐποιοῦμέν τ στρατιωτῶν, ὡς πάντων ἀγνοίας αὐτῷ γιγνομένης κ τῶν ἐπιθέντων τ ἐπανάστασιν, οὐδὲ τις κ γένοιτο ἐπανάστασις, καὶ τῶν γενόντων, φειδόμενοι, ἐκ μὴ πάλιν ἀλλοίας ἐπὶ τῶν οὐδὲν ἐν αἰτίᾳ γιγνομένων δίκης λαμβάνειν τιμωρίαν, παρεστὰς ἐν ἐρωτῆ τῶν πρεσβυτάτων ὅτι κ πρεσβυτέρων κατὰς λῶιστ. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ πρεσβύτερα μὴ δακρύων καὶ τύπτεσθαι πρὸ πόνων ἐπιθειάζοντες, καὶ ποτνιώμενοι, ὁπόσα αὐδὲ δύναιτο αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐσὸς πλησίον, ἐς ὡς αὖτις ἀγανιζόμενοι ἐπὶ τὰς ψυχὰς ἐσποιοῦν τὸ ἔλεγον. θεραύεται δὲ πρὸς ταῦτα τῶν στρατιωτῶν ἡ ὀργὴ, καὶ μετα-

μελή-

μελήσαντος αὐτοῖς τῆ δίκῃ τῶν θεωρούντων βουλόμενος, ἀ καὶ τὸ δὴ ἦν ὅτε καὶ ἐκείνοις καίπερ ὀξυχειροτόνοις ἐδόκει, λαὰς κεφαλὰς τῶν ἐκεῖ τὰ ἀπρηνᾶ δίκῃ τὸν δῆμον ἀπερρίπτουμένους, θεοὺς αὖ μᾶλλόν γε ἔπαθον οἱ θεωροί, λογισμῷ τε ἀξιώσεως τῶν αὐθρώπων, καὶ ἐλέῳ τῶν πάθους. ὡς δὲ παρ' ὀλίγον, καὶ αὐτοῖς ἤδη ἐλλιπεστέρως τὸ τῶν κινδύνων ὁμολήσαν ζῆν παιανοστεῖδζ, ὧν ἄδηλον εἰ τὸ συμφορᾶν, εἴπερ εἰς τέλος φοβηθῆναι δύναιτ' ἄν. ὡς τε καὶ εἴ τινες τῶν θεοθύμως μισούντων καὶ μὴ δίκης τὸ γαῖον, ἀθρεῖδζ τῷ ἐπ' αὐτοῖ δίφεσθαι δ' χάεσας, δέξ τὸ ἐν ῥοπῇ μὴ τῶν συναπολυμένων γενέσθαι, τὸ ἧττον τῶν θείναι μηδέπω καὶ τότ' ἐκείνου παρῆν. ἦν δ' ἄρεσος ἀρύπτος τῷ κηρυσσόντων τὰ πολύμυθα, καὶ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγάθει χρώμενος, καὶ χρήματα θεῖσι ἐλευθερίος ἔμπια τοῖς ῥωμαίων πλουσιωτάτοις, δύναμίς τ' αὐτῷ ἦν ἐφ' οἷς ἐθελήσοι θεάσασθαι καὶ τὴν πόλιν, εἴτε τῷ τότε παῦν τοῖς ὕστερον. ἐπεὶ δ' ἀληθὲς αὖ ὡς ἐνῆν πανδημώτατον, καί τοι μίσει καὶ παρόν τινα ἂν ἐχρῆτο θεὸς γαῖον, ἀλλὰ μὲν χρείασιν ἢ διδασκαλία τοῦ φόβου, καὶ στρατηγία θεῖ τῶν καρδησομένῳ τὲν σωτηρίαν τ' εἰς τὸ παρὸν πάντα κόσμον δίκαιος, ὡς αὖ τις δίκῃ τοῖς πρωτάτοις παρεσκευάσατο ἀπολωλόσιν, ἀποσημαίνῃ τῶν γαῖ' ἢ θάνατον δίκῃ τὸ θέατρον παρελθόν, καὶ ἔπαυσε τοὺς αὐθρώπους δίκῃ πλέον ἀγνοίᾳ συμφορᾶς τῶν γενόντος. ἤδη δὲ καὶ τύλας ἀρύπτος παρῆν ἀλαλάζων τοὺς γερμανούς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ κελεύοντες καταπίθεσθαι τ' σίδηρον, καὶ ἀγασφῦντες γαῖ' τὸ τελευτᾶν. ἦν δ' σαφέστατα ἴσασι τοῖς ἐν τῷ θεάτρῳ συνηλεγμένοις, καὶ πάντας οἳ καὶ ὅπως οὐδ' τοῖς γερμανοῖς θέλει τυχεῖν. ἐλπίδος γὰρ αὐτοῖς ἀπεγνωσμένης, ἔμπνουν κεῖσθαι τῶν γαῖον, οὐκ ἔστ' οὗ τινος κακῶν αὖ ἀπέχον. τοσὸν δὲ ἐκθέσεσθαι αὐτοῖς δύναιτο τῆς πρὸς αὐτὸν, ὡς καὶ μετὰ τοῦ καθ' αὐτοὺς ἀπολωλεκότος τῆς ψυχῆς κτήσασθαι τὸ αὐτοβούλητον αὐτῷ καὶ τοσαύτῃ δυσχέρᾳ συνεσόμενον. παύονται δὲ τοῦ ὠμηστοῦ εἰς τέλος παιδείας μαθήσεως σαφοῖ ἀπεγνωσμένης αὐτοῖς δίκῃ τῇ τελευτῇ, δέξ τε τὸ εἰς ἀρεῖον δικαιοῦσθαι τὸ πρόθυμον τ' δύναις, ὃς ἀπολωλέκεσαν αὐτοὺς ἀπολωλότας, καὶ δίκει μὴ παραιτέρῳ τῇ ὕβρει χρωμένων ἀπεροφήμοιτο τοῦ τ' θελῆς, εἴπερ εἰς ἐκεῖνον θέλεσαίν τὸ κράτος τοῦ δικαταστάντος ἄρχοντος. καὶ οἱ μὲν γερμανοὶ, ἀλλ' οὐδ' ἐπαύσαντο λύσης τῆς δίκῃ γαῖ' τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐτοῖς. χαρέας γ', σφόδρα γὰρ θέλει μανουκιαρ' ἤδ' δέσθαι μὴ δέφθαρεῖν μανίᾳ τῷ γερμανῶν θέλεσθαι, ἔκαστόν τε τῷ σωτηρίᾳ μετὰ θεομηδεῖσθαι τῆς σωτηρίας αὐτῷ δόμῳ, καὶ μὴ ἀπολόλοι πολλῷ ἐξέτασιν ποιούμῳ. καὶ μανουκιανὸς μὲν καὶ κλῆσις, ἀπάγειν γὰρ δίκῃ τοῦτον, μεδίνοι πολλοὶ μετ' ἄλλων συγκλητικῶν δικαιωσείλω τῇ θείζει συμβρυσον, καὶ ἀριστεῖ τοῖς ἐντεθυμημένοις, καὶ θεάσασθαι μὴ ὑποδεδιακόσι. τυραννίδα γὰρ εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν ἥδονῇ τοῦ ὑβρίζειν ἐπαρθέσαι, δύσχεις δ' οὐκ ἄρα ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τοῦ βίου, μίσει τῆς ἀρετῆς θεὸς αὐτεῖ χρωμένης, ἀλλὰ μὴ τοιαύτης δυσχέρας, ὁποίᾳ δὲ γαῖον συνῆδεν, θεὸ τῷ ἐπανασάντων τ' συντεθέντων τ' δίκῃσιν αὐτ' ἐπίδυσιν αὐτῷ ἠμυνόμενον, καὶ διαξαίτας οἷς ὑβρίζειν ἀφορῆς λιᾶ, ἀφαιρίζων τοῦ νόμου τεῖ θείσεως, πολέμῳ θεὸς αὐτὸν χρῆσθαι φιλτάτοις. καὶ τοῦ λόγῳ μὲν ἦ τοῦτος οἳ ἀπηρήκασι γαῖον, ἔργῳ δὲ αὐτὸν ὑφ' ἑαυτῷ κεῖσθαι ἀπολωλότα. ἤδη δὲ τὸ θέατρον ἐξαίσατο τῷ φυλάκαι, καὶ τὰ θεσχαὶ πάνυ πάρα ἰχθέσθαι τῷ θέσει.

A in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum Aſprenate capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoq; ſolicitis, quòd incerti eſſent etiamnum an omnino periculum euaſerint. itaque etiam qui iuſtiſſimis odiis Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, parauerárque ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſſimus eſſet Caio, tamen vrgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus vti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutiùs ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum. ſimúlque tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatę in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunque inciderent in Germanos: qui ſi aliquam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeò illum dii gebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaque tum demum cognita eius morte, cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebãt, vel quòd iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ, vel quia timebant non impunè ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cædem paulo antè excita. Cæterùm Chærea, qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibúſque commendans eis ſalutem hominis: quo factum eſt, vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe è republica, eique ſenatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate eximpotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitę exitum vt inuiſa bonis omnibus: quòd & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum ante conſpirationem innitam legum cõtemptu, & non ferendis iniuriis etiam amiciſſimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cùm reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Iámque & in theatro ſpectatores tumultuabũdi cõſurrexerãt,

huiusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, vt curaret quosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: re autem vera, vt sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam conuenit, populúsque in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem seriò, senatus verò tantùm in speciem. cúmque Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus quisnam esset eius cædis autor, Vtinam ego, inquit. Consules autem edictum propoluerunt, in quo continebatur Caij accusatio, iubentes vt domum redirent tam populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus verò præmia, si modò nihil turbarent & abstinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néve ad rapinas verterentur & sacrilegia. iam autem totus senatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant cõscij: audebántque sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

A αἰτία δ' ἦν ἡ θεοῦ θυμὸς ἀφορμὴν τῆς διαφθορᾶς ἀρχόντων οἰκεῖος συναρπασθεὶς ὡς δὴ δεσποτείας τινὸς ξιφηφορῶν, ἐκπέμψας ἢ τοὺς συνώντας, λόγῳ μὲν ὡς ἐς μαλλυσομένους οἴκοι εἰς τὴν ἵππον τοὺς ξιφηφόρους ἀφέξοντα. τὸ δ' ἀληθὲς, ὡς ἀπόσοιτο καὶ δίκην ἐκπληφώσει, ἐν τούτῳ δὴ βουλῆς τε γάρ συνόδου καὶ δήμου ἅπερ καὶ αὐθαίτων ἐκπλησσόντων δεῖ τὴν ἀγορᾶς κατασὰς, ἐν ζητήσει τῷ σφαγέων τῷ γαΐῳ εἶναι. ὁ μὲν δῆμος, καὶ πάνυ δ' θύμως, δοκεῖν ἢ καὶ βουλή· καὶ δὴ καὶ ὁ δῆμος κατασὰς θορυβοῦντων, καὶ δ' ἐνὸς παθεῖν τὸ ἔπλησσόντα τὸ αὐτοκράτορα τ' ἐπιτιμήσοντα, ἐπεὶ οἱ θεοθύμως ταῦτα πάντα αὐτὸν ἤεσαν, ὡς ὁ θεὸς ξυνῆκε, εἶδε δὲ ἐγὼ φησί. καὶ φρεῖδεσαν ἢ καὶ οἱ ὕπατοι ἀφέξεσθαι μὲν γαΐου μὴ κατηγορίας ποιούμενοι, καλοῦντες ἢ τῷ τότε δήμῳ, καὶ τοῖς στρατώταις, ὅτι τὰ αὐτῶν αἰτήσαντα, τῷ μὲν δήμῳ, πολλὴν αἰέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα, τῷ στρατιωτικῷ δ' ἤδη, εἰ σὺν κόσμῳ μείνειαν τῷ εἰωθότι μηδὲν ὑβρίζειν ἐξαγόμενοι. διὸ δὲ ἐν μὴ ἐξαχρειωσάμενοι ἀπολαύσειν τῆς καινοῦ πόλεως, καὶ ἁρπαγὰς αὐτῶν καὶ συλήσεις τῷ ἱερῶν ἐπηρμένων. ἐφθάκει δ' ἤδη τῷ βουλευτῷ τὸ τῶν πλήθους συνηρμένον, καὶ μάλιστα οἱ τ' γαΐου συνόντες τὸν φόνον θεσπίσαντες τε ἤδη χαίροντες καὶ ἐν φρονήματι μεγάλῳ ὄντες εἰς εἰς αὐτοὺς αἰσχυνόμενοι δὲ τῷ θεραμμάτων.

CAP. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus sit.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.

IN hoc rerum statu repentè Claudius domi arripitur. Conuenientes enim in vnum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non suffecturum tot vrgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi vtilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qui tum in senatum conuenerant non præferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset ratio: qui constituturus in rerum fastigio præmia cuique pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protrusus, nec tamen inuitus, intrepidè orationem dignam ingenuis, & generosis auditoribus exorsus est in hanc fermè sententiam: Etsi incredibile videtur, Quirites, quòd præter omnem spem nobis offertur post tam longum temporis spatium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quàm diu mansuram, & in potestate deorum sitam, quorum hoc munus est: sed quæ in præsēs certè exhilarare nos valeat, quicunque sequatur exitus. bonis enim viris iucundum est vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veteríque illius & florentis reipub. aliquem gustum capere. equidem priscæ illius libertatis non memini, vt post eam sublatam natus, præsentis sanè sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atque institui honestis studiis:

Ἐν τούτῳ δὴ ὄντων τῶν πραγμάτων, αἰφνίδιον ἁρπάζει κλαύδιος ἐκ δ' οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶται συνόδου γενομένης αὐτοῖς ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λόγους ποιουμένοις περὶ τῶν πρακτέων, ἐφάνη δημοκρατίαν ἀδύνατον τ' ὄν εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γενέσθαι φραγμάτων, ἐξικομένην τε αὖθις ἐπ' ἀναθῷ τῷ αὐτῶν χρόνῳ τ' ἀρχὴν, εἴτε τις τ' ἐν ἀρχῇ κατασήσαι τὴν ἡγεμονίαν, ὃς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς ἔῃ· μὴ οὐ συναρπασθῇ δ' ἀρχῆς κατασάσεως καλῆς οὐδ' ἐχθὲ ἀκείτων ἐπ' ἄρτιον τῷ πρεσβυτῶν, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι κλαύδιον, παρόντα τὸν τότε τεθνεώτος, καὶ τῷ εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων, οὐδένος οὔ τινος οὐκ ἀξιολογώτερον, ἐπιγόνων τε ἀρετῇ, καὶ τῷ κλ' τὴν παιδίαν μεμελετηκότα, καὶ σαθέντα αὐτοκράτορα τιμήσῃ τε τὰ εἰκότα, καὶ ἀμείψεσθαι δωρεᾷς. πῦθα δ' ἀφικομένῃ τε, καὶ ἐφάξαντα ἐν τῷ θυηχοῦ καὶ ἀπὸ κλαύδιος ὑπὸ τῶ στρατιωτικοῦ. γείας δὲ σείπῳ συνταμένας, καὶ τοι πεπυσμένῳ τὴν κλαυδίου ἀρετὴν, καὶ ἃς ἐπιδεικνύοιτο τῆς ἀρετῆς ἄκρα μὲν δικαίᾳ, τὸ δ' ἀληθὲς καὶ βουλῇ τῇ αὐτῷ, κατασὰς ὑπὸ δ' συλλήτου, καὶ μηδὲν καταπλαγεὶς, ἀλλὰ θέρσει καὶ ῥᾳδίως ἀσφαλῶς ἐφιστάντας ποιεῖ θαῤῥεῖν τάδε λέγων. εἰ μὴ ἄπιστον ὦ ῥωμαῖοι δεῖ τὸ χρόνῳ πολλαχῇ πεῖ αὐλάττον οὐσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὖν ἐγὼμὲν τὸ ἐλευθέρου τιμὴν ἀξίωσιν, ἀδηλον μὲν ἐφ' ὁπόσον θαρρεῖν καὶ γάμῃ θεοῦ οἱ ἐκείνῳ τὸν αὐτὸν κομιοῦμαι, δ' φραίην δ' ἀκοῦσαι καὶ ὅπερ ἀφαιρεθεῖσι μὲν αὐτὸ δι' ἀμοιρίαν πεπόνθασιν. ἱκανὸν δὲ καὶ μία ὥρα τῆς ἀρετῆς

D

E

F

αἰδαιμόνους, καὶ μετ' αὐτοτελοῦς τ' ὀλιγαρχίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ τοῦ ξίδι, καὶ μὴ νόμων οἷς ποτ' ἔδοσαν δ' αὐτοκρατῶν βιωθῆσα. ἐμοὶ δὲ τῆς φερτέρου ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ὅτι δὲ τὰ κατόπιν αὐτῆς γεγενῆσθαι. τὸ δὲ νεῦ ἀπλήστως πεπλαμένον μαχαιρίστως τὸ αἰδοῖδ τοὺς ἐγχωροῦντας καὶ ἐξαφεῖτας αὐτῇ, καὶ τῷ

τ θεῶν ἀδίν μέτος ἀξίους τιμῆς τοὺς δὲ τοὺς ἄνδρας, οἷ ὀφείλει πάντα τούτῳ τ ἡλικίας ἡμῖν ἴσως ἔδοσαν αὐτ. ἢ εἰς ἡμᾶς εἰς πᾶν τὸ αὖθις τὸν ὅπιον ὠφελημένας τὴν ἀδ ἀλήθειαν αὐτ. ἀρκοῦσα δ' αὐ ἠρέσκετο ἢ ἤδη ἡμέρα τοῖς τ νεωτέροις ἡμῶν, ἢ ὅσοι γε ἡμεῖς καμεν. αἰσθ. ὑπείλημμαι τοῖς ἀρχαιοτέροις ἀνδράσιν ἀγαθὸν αὐτ. ἐν ὁμιλίᾳ γενόμενος μετ' αὐτ. τοῖς ἢ νεωτέροις παράδειγμα ἀρετῆς κατασκάσεως ἀγαθὸν αὐτ. ἔστι δὲ ἀφ' ὧν γενόμεθα. καὶ ἢ δὲ ἢ ἡμῖν, ἀλλὰ τὴν ἀρ' ὧραν, οὐδὲν ἀπείρως ἔχον ἐπὶ τ ζῆν μὴ ἀρετῆς, ἢ μόνη σωφρονίζει τὴν αἰθρωπείαν τὸ ἐλεύθερον. ἐγὼ δὲ τὰ παλαιὰ οἶδα ἀκοῇ παραλαβών. οἷς ἢ ὅμιλήσας ἡδόμην, οἷον καὶ ταῖς πολιτείαις ἐπιπλησσουσι αἱ τυραννίδες. καὶ λύουσαι μὲν πᾶσαν ἀρετὴν, ἢ τὸ μεγαλόφρονος ἀφαιροῦμεναι τὸ ἐλεύθερον, κολακείας ἢ φόβου διδάσκαλοι καθιστάμεναι, ἀλλὰ τὸ μὴ ὑπὸ σοφίας τῆς νόμων, ἀλλ' ὑπὸ τῆ ὀργῆ τ ἐφεστηκότων καταλείπειν τὰ σφέτερα. ἀφ' ὧν δὲ ἰούλιος καῖσαρ φρονήσας ὑπὸ καταλύσει τ δημοκρατίας, ἢ διαβιασάμενος τ κόσμον τ νόμων τ πολιτείαν διέφθειρε, κρεῖσσον μὲν τ δικαίου ἡμῶν ἅπασιν ἢ τ καθ' ἡδονὴν αὐτῷ κομιζόντος, οὐκ ἔστιν ὅτι τῆς κακῶν οὐ διέφυγε τινὰ πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς ἀλλήλους ἁπάντων οἱ ἐκείνῳ διάδοχοι τῆς ἀρχῆς κατέσχον, ἐπ' ἀφανισμῷ τὸ παρόντος, ἢ ὡς ἂν μάλιστα τῆς πολιτικῆς ἐρημίας τὸ ἡγεμόνι κατάλειποιεν, ἀλλὰ τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀσφαλείας ἑαυτῆς τὸ κιβδήλοις ἀνδράσιν ὁμιλεῖν, καὶ τῆς ἀρετῆς φεύγειν πίστευμα, οὐ μόνον ὑφαιρεῖν τι τὸ αὐτήματος, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν ὑπανῄρηται αὐτοῖς ὁλέθρου τῆς ἁπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων ἢ βαρύτατα αὐτοῖς ὑπὸ δεσποτῶν καθ' ἕκαστος ἤρξεν. εἰς ὧν ὁ γαΐου ὁ σημερον τελευτῶν, πλέον τε πάντων δεινὰ ἐποίησε, οὐ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπαράδοτον τὴν ὀργὴν ἐπαφεῖς ὁμοίως τοῖς ἅπασι, ἢ μείζω κακὰ ἐργασάμενος ἀνθρώπους τὴν πικρίαν ἐκτετήκασιν ἢ τοὺς ἐχθρούς. ἐχθρὸν δὲ τυραννὶδι πᾶν τὸ ἐλεύθερον, εἰς ὀλιγωνία τε ἐκκαλεῖσθαι αὐτὴν καὶ τοῖς ἐν ὀλίγῳ πεφυκόσι, ὁπόσα πεπόνθασιν οὐκ ἔστιν. ἐξεπιστάμενοι γὰρ ὧν ἀπωλείας κακῶν ἔστιν οὗ, κἀκεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήματι χρῶνται πρὸς τὴν τύχην, καὶ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν φεύγειν μὴ δυνάμενοι, μόνως πιστεύουσι κτήσασθαι τὸ ὑποπτον τὸ ἀδεὲς, εἰς πάντα λὰς ἀρρεῖσθαι δυνησθῆναι αὐτούς. τοιούτων δὲ κακῶν ἀπολογουμένους, καὶ ὑποτελεῖς ἀλλήλοις καταστάντας, αἵ περ πολιτειῶν ἐχεγγυόταται πρὸς τε τὸ παρὸν δίνοιν, καὶ τὸ αὖθις ἀειπρόβουλόν τον, καὶ πρὸς δόξαν οἰκείαν τῆς ὀρθουμένης τῶν πόλεως, διαφόρως τε φρονῆσαι, διὰ τὸ εἰς κοινὸν αὖτε τινὶ ὠφέλιμα ἅπαντᾶν. ἢ δ' αὐτοφόνα ὄλη χωμένη, οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ πρόσφορα, οὐδαμοῦ εἰς κίνδυνον φέρεσθαι, διὰ τὸ μὴ διαφύγειν δεῖ τὸν ἐφεστηκότα ἢ αὐδένα τῶν κίνδυνον πλείστου τινὶ πόλιν, καὶ αὐτοκράτορα μεταστήσασθαι τοὺς εἰρηκότας. καὶ τὸ ἔρος τ τυραννίδι ἀδίν πολλοῦ, πλὴν ἥτε ἀρχὴ δ' τὸ πρὸς ἀδίν τ ἐκείνῃ θηλομένων αὐτοῖς ἐπιθυμίᾳ χρώμενον. τ γὰρ εἰρωνίας τῷ τυράννου

proximúmque post deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum virtute vel serò tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hæc dies sufficit, tam iunioribus nostrûm quàm senioribus: his quia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentiùs: illis quia virtutis exemplum recens propositum est, quod æmulari sit longè pulcherrimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil nobis magis curandum est, quàm vt cum virtute viuamus, quæ sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantùm sunt cognitæ. ex his verò, quæ ipsi videre licuit, satis intellexi quantum malorum ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contrà atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex quo enim Iulius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subuertit rempublicam, oppresso iure seruiens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas, dum inter successores eius posterior quisque præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generosis ciuibus: quòd existimarent hoc ad suam pertinere securitatem, si rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non solùm magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idque cùm multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis grauaminibus onerauerint rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, grauiora patrauit quàm cæteri, non in ciues solùm, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracũdiam, & iniustas pœnas eis infligens, infensus diis simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapinæ & adulteria, sed præcipuum commodum ducunt si inimicorum totas excindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos nec ad placandos eos vlla iniuriarum patientia est efficax. etenim conscij sibi quàm multis malis oppleuerint homines subditos, etiãsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficentiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omnino tollere. His malis leuati, & nemini nisi vobis inuicem obnoxij, id quod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum ciuitatis decus, & iusta cura remp. in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his quæ displicent, quando nullus dominus ceruicibus imminet, cui potestas sit in earum authores animaduertere. quid enim aliud nuper crescentem tyrannidẽ aluit, quàm istorum segnicies, qui nulla in re libidini eius refragati sũt? quietis enim voluptate

victi, & assueti mancipiorum more viuere, A dum honestæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyranni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chæreæ præcipuè: qui vir diis fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia, recipiat. honestissimum enim est benefactoribus B gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Iulij Cæsaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic verò cæso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant, tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat C incluſus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: statimque ea confracta est. Et iam nox processerat, cùm Chærea signum à consulibus petiit: atque illi Libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipsis sibi vix satis crederent: tunc enim primùm ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules rediit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit in milites. id acceD ptum Chærea militibus tradidit his, qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperij legitimi quàm tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, paulóque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reuersam in pristinum statum rempublicam, & Chæreæ nihil non tribuens. Is indignè ferens superesse vxorem Caij & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium Lupum, qui vtramq; interficiat: ideò potissimum E illi demandato negotio, quòd Clementis esset cognatus, & dignus, vt in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur sæuire in mulierem, quãdo Caius non ipsa incitãte, sed suopte morem gerens ingenuo ciuitatem afflixerat, & florẽ nobilitatis extinxerat: alij cõtra illã potissimum malorum omnium causam asseuerabant, à qua amatorio potionatus inciderat in insaniam, atque ita vnam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorũ sententia postremò vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cũque venisset

ἡσυχάμενοι, καὶ μεμαθηκότες ἀνδραπόδων δὲ ἧττον ζῆν, ὁπόσοι τε ἐπαύμεθα συμφορὰς ἀνηκέστους, καὶ οἷας τε τοῖς πάλαι ἐπείδομεν, φόβῳ τῷ μὴ ἀρετῆς τελευτᾶν μὴ ἀρχαίας τῆς ἐλευθερίας ὑπομένοντες τοὺς τελευτάς. πρέπον δὲ τοῖς ἀρίστοις τὸν τύραννον τιμᾶν, αἵτινες μέγισται χάριτας εἰσενεγκεῖν, μάλιστα δὲ χαρίεντα τῷ καιρῷ. σοὶ γὰρ θεοῖς ὡς ἀνὴρ ἔοικε πρεσβεύσας ἡμῖν καὶ γνώμῃ καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερίας πρῶτον, ἃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ὅτι τῆς τυραννίδος ὑπὲρ ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας, πρεσβευτικόν τε ἅμα καὶ πρωτοκινδυνικόν ὅτι τῆς ἐλευθερίας ψηφίσασθε τὰς τιμάς, πρῶτον τε αὐτοπτήσαντες τῶν αἰσχρῶν ἀφελέσθαι. ἔτυχον δὲ κλίνης καὶ ἐλευθέρας ἀνδράσιν πρέπον ἀμείβεσθαι τοὺς δικτάτορας, οὗ δὴ καὶ ἀνὴρ ἔοικε σοὶ ἡμᾶς πάντας γενέσθαι ὑπὲρ πλησίως καιρῷ καὶ βεβαίῳ τοῖς ἅπαξ ἰούλιον ἀνηρηκόσιν. ἐπεὶ γὰρ οἱ μὲν, στάσεως καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπτησαν τῇ πόλει, οὗτος δὲ μόνης τῆς τυραννοκτονίας, καὶ τῷ ὄντι δικαίᾳ ἀπήλλαξε τὴν πόλιν. σεντίῳ μὲν τοιούτοις ἐχρῆτο τοῖς λόγοις, καὶ τῷ βουλευτικῷ ἡδονῇ διεχεῖτο, καὶ ὁπόσοι τῷ ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δὲ τις ξουθίλλιος μάξιμος, ἀφαιρεῖται τὸν δακτύλιον τοῦ σεντίου, λίθος δὲ εἰκόνα γαΐου ἐγγεγλυμμένος ἐφορμεῖτο αὐτῷ, καὶ αὐθαδῶς τὰ λεγόμενα καὶ οὐ ἐπιτρέπει σφίξει ὅπερ ᾤετο ἐν λήθῃ γεγονότα. καὶ ἡ μὲν γλυφὴ καταπήγνυται, σφεληλύθει δὲ ἡ νῦξ ὅτι μεγάλα, καὶ χαιρίας δὲ σημεῖον αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους. οἱ δὲ ἐλευθερίαν ἔδοσαν, ἐν θαύματι δὲ ἦν αὐτοῖς, καὶ ὁρμὴ ἀπιστία τὰ δρώμενα. ἔτι γὰρ ἕκαστος τῷ μηθ' ὁ τιβ. δημοκρατίαν τὸ σφέτερον ἀφηρέθησαν ὅτι τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἡ δόσις. ἦτοι γὰρ σφέτερον ἢ τυραννίδων τιβ πόλιν, κύριοι τῷ στρατιωτῷ ἦσαν. χαιρίας δὲ τὸ σημεῖον λαβὼν, παρέδιδου τῷ στρατιωτῷ τοῖς σφὲς τιβ σύγκλητον συνεκκόσιν, ἦσαν δὲ ὡς τριάκοντα τέσσαρας, οἷς τὸ βασιλιδιτὸν τιμώτερον τῆς τυραννίδος σφέτερον. καὶ οἱδε μὲν ἀπέστασαν μὴ τῷ χιλιαρχῶν, ἀνεχώρει δὲ ἤδη καὶ ὁ δῆμος σφέτερος καὶ ἐλπίδος, καὶ φρονήματος, ὅτι τῷ κτησαμένῳ τιβ ἡγεμονίαν αὐτοῖς, οὐκέτι ὅτι τῷ ἱρατικῶτ. καὶ τὰ πάντα ἰοῦ ὁ χαιρίας αὐτοῖς. χαιρίας δὲ ὁ σφὲ πάνυ μάλιστα, σφετέραν τιβ θυγατέρα γαΐῳ, καὶ τιβ γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ πανοπλ τὸν ὅλεθρον αὐτῷ συεστηχώς, ἐπεὶ δὲ πᾶν ὅτι ὑπολείποιτο αὐτῷ ἐπ' ἀλήθρᾳ τῆς πόλεως λῳφθήσεσθαι ἢ τῷ νόμων, ἄλλως τε σφίσιν ἐπιτυδακὼς τελειώσασθαι τιβ αὐτῷ, καὶ τὸν δίφρον μῖσος τὸ σφὲς γαΐου, ἰούλιον ἐκπέμπει λούπαν, ἵνα τῷ χιλιαρχῶν κτενοῦντα τιβ γυναῖκα γαΐῳ, ἢ θυγατέρα. πλήμμυρος ἦ ὅτι συῆλθεῖ τῷ λύπωρ τὸν ὅτι τοιοῖσδε σφέτεραν λειτουργίαν, ὅπως μεζόνων ἂν ὅτι τοιούτοις ἦ τυραννοκτονίας ἀγαλλοίατο ἀρετῇ σφὲς τῷ πολιτικῶν, ὡς ἢ ἅπαντος ὁλοκλήρους δόξειε κοινωνεῖν τῷ σφῶν συμβαλόντων. ἐνίοις ἦ τῷ συμφορᾷ, ἢ ὠμὸν ἐδικῇ τὸ ὅτι τῇ γυναικὶ θεῖον χρησόμενον, ἀλλὰ τὸ γαΐου φύσῃ τῇ αὐτοῦ χρώμενον, ἢ συμβουλῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα σφέζει, οἷς ἂν τὸ πᾶν ἀπηνορδύκει τοῖς κατειληφόσι κακοῖς, καὶ τῷ πολιτῷ ὅτι καὶ ἄνδρας ἰοῦ ἀπώλετο. οἱ δὲ σφ τῷ μὲν ὅτι τοιούτοις ἐνεκάλεσαν αὐτῇ γνωμῇ, τὸ δὲ πᾶν, ἢ τῷ ὑπὸ γαΐῳ πρεσβευμένων κακῶν, ἐκείνῃ τιβ αἰτίαν ὑπέφερον, φάρμακον τῷ γαΐῳ δοῦσαν ἐννοίᾳ δούλωσιν ἢ ἐρώτων ἐπαγωγὰς αὐτῇ ψηφιζόμενον εἰς μανίαν μεταστάντος, τὰ πάντα αὐτιβ ἐᾷ τιβ νεανιπτημμένῳ ὅτι ταῖς ῥωμαίων τύχαις ἢ τῆς ὑπατείας αὐτοῖς οἰκουμένης. ἢ πέρας κρεσθεν, ὡς τε αὐτιβ τελευτᾷν, ᾠδὴν γὰρ οἱ ὅπαντες δύοντες οἷοί τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐξέλλετο ὁλέπωρος. ἐθεραδύνετο ἦ ᾠδὴν μηλήσῃ τῇ κατ' αὐτὸν, ὡς τε μὴ ἐκ εἰς χαμεὼν διεζευγνύσθαι τοῖς ἀπισταλκόσι, θέλων ἐπαυδαμοῖς μεμπτὸς ἐᾷ τῷ ἐπ' ὠφελείᾳ τῷ δήμου πεπραμένων. παρελθὼν δὲ

ὅτι τῷ

δὴ ἡ βασιλεία, καταλαμβάνει τὴν κεσωνίαν, γυνὴ ἧν αὐτῷ τρίτη, ἄδωρα παντελῶς καὶ τὸ σῶμα τὸ αἱδρὸς γαμετῆς, πλεῖ, τὴν πάντων ἐν ἀτυχίᾳ, ὧν χαρίζοιτο αἱ νόμιμοι τοῖς μετασῶσιν, αἵματί τε καὶ πυρὶ φθορμένην ἐκ τοῦ ζῆν μάτων, καὶ πολλὴν τὴν ταλαιπωρίαν συμφερομένην τὴν ἀναζῆς παρεῤῥιμμένης. ἠκούετό τε ἐν τοῖς τοιοῖσδε ἄλλο ἕτερον, ἢ κῆ μέμψει τὸν γαΐου, ὡς πιθανὸν ἀεὶ ἀρέντος πολλάκις σωφρονοῦσαν αὐτήν. ἐπ' ἀμφότερα πὸ τοὺς ὁ λόγος, καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νῦν ἐφ' ὁμοίοις σκέψει) τῇ ἀγανοίᾳ τῷ ἀνεψιῷ, σφὸς ὅπ δειλόσφαν ροπὰς τὰς αὐτῷ σεσιδημένων. οἱ μὲν, δὲ σημαίνειν ἔφασαν τὸν λόγον ὡς συμβαλλομένης δεσπότας μανιῶν, καὶ τὲ εἰς τοὺς πολίτας ὠμοῦ, μᾶλλον καὶ μὴ ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῷ σεσιμάτων, μὴ παρ' αὐτῶν ἀπολέσθαι τρόπῳ τὰ αὐτῷ χρώμενον. οἱ δὲ ὡς λόγου τὲ σφᾶς τῷ συνωμοτῷ ὑπεροπτήσαντ' γαΐῳ καλούσης μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τῶν ὀξέως πάντας μεταχειρισαμένου αὐτοὺς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐκ ἀδεᾶ κινδυνῶν κατασῶσαι. καὶ τοῦτο ἦ τὸ ἐποφθιζόμενον ὡς σφοδρονοίας ἀγαθοεάξασθαι μᾶλλον γενόμ. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τῆ κεσωνίας, καὶ ὀπαῖα οἱ ἄνθρωποι σφᾶς αὐτοῖς ἐφέρειν ταῦτα ἢν ἢ ἐπεὶ θεᾶ) τὴν σφόσοδον τῷ λούπῳ, τότε σῶμα τοῦ γαΐου σφυδίκνυσι, καὶ ἄσον ἐνέχ παρεκάλει μετ' ὀλοφυρμοῦ καὶ δακρύων. ἐπεί τε τῇ ἀγανοίᾳ συνεχῶτα ἐώσα τὸν λούπων, καὶ μηδὲν σεσπόντα ἂν δὲ σφᾶξιν οὐκ αὐτῷ κεχωρισμένῳ, γνωρίσασα ἐφ' ὃ χάρει, τῷ τε σφαγῷ ἐγύμνου καὶ πάνυ σεσθύμως, πεπνιωμένη ὁποῖα εἰκὸς τοὺς ὕπω σαφῶς ἐν ὑποπτεύσῃ τῷ ζῷν γενότας, καὶ καλοῦσα μὴ μέλλειν ὑπερτελειοῦσθαι τῷ δράματος οὐ ἐπ' αὐτοῖς συνέσθησαν. καὶ ἤδη μὲν δύψυχος πάντη τελοῦσα ὑπὸ τῷ λούπου, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ ἀγαλίζιον. καὶ λούπος ταῦτα σεσαγγέλλων ἐσπουδᾶ τοῖς σφᾶς τὸν χαρίαν. γαΐῳ μὲν δὴ τέταρτον ἐνιαυτὸν ἀγαμονοῦσας ῥωμαίων λείποντα τεσσάρων μείωσι, ὕπω τελοῦσα, ἀνὴρ καὶ σεότερον ἢ τῇ ἀρχῇ συνῆλθε, σπαρός τε καὶ κακοσεραγίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε ἀσώμενος, καὶ φίλος ἀγαβολῇ, καὶ τὰ μὲν φοβερὰ καταπλήγμένος, καὶ ἀγὲ τοῦτο ἐφ' οἷς θαρσήσῃ φονικὰ τοῖς, τῆς τε ἐξουσίας ἐφ' ὅλ μόνῳ πεπλάμενος, τὲ ὑβρίζειν εἰς οὓς ἥκιστα ἐχρῆν ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χώμενος, καὶ ποιεῖσθαι ἐκ τ' κτείνειν, καὶ σφᾶς νομένην. καὶ τὲ μὲν θείου, καὶ νομίμου μείζων ἐπανδρακὼς εἶναί τε καὶ δοκεῖν, ἡσσώμενος ὑ ἐπαίνων τῆς πλησθύος. καὶ ταῦτα ὅσα αἱρεῖ κείνας ὁ νόμος ὑπὲρ μᾶ, πιμωρίαν ἐνόμισεν ἀρετῆς, καὶ φιλίας ἀμυμόνων, ἐν καὶ πλείστη τε καὶ ἀγὲ μεγίστων γλίσιτο οἷς τότε ὁρμωθὲν ἐκπλήξει κολάσεως καὶ ἐλαχίστης. πολέμιον δὲ ἡγούμενος πᾶν τὸ ἀρετῇ συνηρχόμενον, αἰσυπόλεκτον ὑπὸ πᾶσιν οἷς καλοῦσε τῷ ὑπερθυμίαν λαμβάνων. ἔθεν καὶ ἀδελφῇ γησίᾳ σπουδῇ, ἐξ οὗ καὶ μάλιστα αὐτῷ φύεσθαι ἀδᾶ τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ μῖσος, ἀγὲ τὸ πολλοῦ χρόνου μὴ ἰσορημένον, εἰς τε ἀπιστίαν, καὶ ἔχθεον τῷ σφὸς τὸν σεάξαντα ἀδικαλῶν. ἔργον δὲ μέγα ἢ βασίλειον οὐδὲν αὐτῷ πεσεργάζεσθαι τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῷ σωμότων καὶ οὐδὲν αἰθρώπων ἐόμενον, πλεῖ γε τὲ ῥᾴδιον καὶ σπουδαίαν ὑπόνοιαν τ' ἐν ὑποδοχῇ τῷ ἐπ' αἰγύπτου στηλῶν πλοίων. τοῦτο δὲ ὁμολογουμένως, μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλούσιν. οὐ μὴν καὶ ὅπ τέλ' γε ἀφίκετο, ἀλλ' ἡμίεργον ὑπὸ τῆ ἀμβλυτέρας αὐτῷ ὑπονοίᾳ κατελείφθη. αὖθον δ' ἴω,

A in palatium offendit Ceſoniam humi ſtratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium, quæ ſolent exhiberi mortuis, & fædatam cruore vulnerum, afflictantem ſe cum iacente ſimul filia. nec alia vox eius audiebatur quàm Caij accuſatio, quòd amantiſſimæ vxori non paruiſſet præmonenti toties. quod quidem tum ambiguum viſum eſt, ſicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: aliis ſic intelligentibus, conſuluiſſe eam, vt rediret ad
B ſaniorem mentem, & in ciues ſæuire deſineret, moderatúmque principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerent: aliis contrà, inſtigaſſe eam maritum, vt ſine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduerſione dignum ſit, ſuæ tamen ſecuritati proſpiceret. idque tum exprobratum illi quòd etiam admonitus ſegnior fuerit. adeò in diuerſum ſenſum trahebantur verba mulie-
C ris. quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, oſtenſo iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat, vt propius accederet: vtque ſenſit cædis cauſa eum veniſſe: non magni pendentem verba nihil ad ſuum propoſitum facientia, confeſtim nudatum iugulum præbuit, miſerabiliter ſuam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à ſociis fabulæ extremum actum addere. atque ita magno animo necem pertulit, cu-
D ius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipſe factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto ſui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus, & fautor delatorum, periculorúmque metuens, atque ea de cauſa ſanguinarius, vnicum fructum potentiæ exiſtimans ſi abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniuſtis cædibus ac rapinis ageret: attollens ſe ſupra humanum faſtigium, & di-
E uinitatis opinionem affectans, popularíque aſſentatione deprauatiſſimus: legum cancellos non ſecus quàm virtutis impedimenta abominans, & intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira ſtimularetur ad vindictam ac ſupplicia: oſor bonorum virorum omnium, quicquid collibuiſſet citra omnem contradictionem licere ſibi poſtulans. quare ne à ſororis quidem germanæ ſtupro abſtinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta eſt inui-
F dia, propter incredibilem & multis retro ſeculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale, aut magnificum nullum eſt memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hominum, præter receptacula extructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentariis ex Ægypto venientibus. hoc enim citra controuerſiã maximũ opus eſt, & vtiliſſimũ nauigãtibus. ac ne id quidé abſolutũ eſt: ſed imperfectũ mãſit remiſſa cõtẽtione operãtiũ. in cau-

ſa fuit ſtudium rerum inutilium, & quòd pecuniam in priuatas ſuas voluptates inſumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriuſque literaturæ tam Græcanicæ quàm patriæ: faciléque intelligebat omnia, ad quorumuis orationes reſpondens ex tempore: & vel in maximis negotiis ſuadendi facultate præditus ſi quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione ſibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos ſtimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc ſtudiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona inſtitutio profuit, quominus licentiam adeptus perniciem ſibi accerſeret: in tantum ardua res eſt eos ſapere, quibus adeſt quiduis facientibus impunitas. Vſus enim honeſtiſſimis amicis à principio, quo faciliùs bonam opinionem ſibi pararet, tandem eos à ſe alienauit vſurpanda immodica licentia, quorum odiis indies gliſcentibus poſtremò per inſidias eorundem oppreſſus eſt. Cæterùm Claudius, vt ſuprà dixi, cognito Caij caſu, & hac de cauſa perturbatione totius palatij, de ſua ſalute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi cauſam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodeſtè ſe geſſerat, vel mediocri ſtatu contentus, literiſque ſe oblectabat Græcis maximè, omnem negotiorum deuitans ſtrepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta diſcurſantibus cum furore ac conſternatione militibus, plebe quaſi metu dominationis ſoluta vltro citróque ruente temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, conſultare cœperunt quid agendum ſit, non tam ſoliciti de nece principis, quem iure cæſum exiſtimabant: quàm quomodo rebus ſuis proſpicerent, Germanis in interfectores ſæuientibus, ſuimet reſpectu magis quàm vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maximè cùm videret circumferri Aſprenatis & vnà cum eo cæſorum capita. ſtabat enim in quodam loco gradibus aliquot acceſſibili, obſcuritate eius ſe occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens ſatis vultum eius diſcernere præ tenebris, hominem tamen eſſe videns qui latere cupiat, propius acceſſit, licèt rogatus vt diſcederet: & tandem protractum agnouit, inclamans alios ſequentes, profectò hunc eſſe Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos vt ſe rapiant, metuénsque ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat vt ſibi parcerent, innocentiam ſuam commemorans, & excuſans ſe inſcium rerum omnium. ad quæ Gratus ſubridens dextra prehenſum ſic alloquitur, Deſine de incolumitate eſſe ſolicitus, cùm potius debeas animũ

III.

ἡ φοβὲι τὰ ἀχρεῖα σπεύδη, & τὸ διαπαίζοντα εἰς ἡδυπαθείας, αἳ κῆ μόνας ἐμελλον ὠφελεῖν αὐτῷ, ὑφαιρεῖν τιὼ ὀλίγον τοῖς χρείττοσιν αἰσχρολογημάτοις φιλοτιμίαν. ἄλλως τε ῥήτωρ τ' ἄριστος, κῆ γλώσσῃ τῇ ἑλλάδι, & τῇ ῥωμαίων πατρίῳ σφόδρα ἠσκημένος, συνίστα τε καὶ τ' ἀδολεσχῆμα, κῆ τοῖς ὑφ' ἑτέρων συνιεθεῖσι τε κῆ ἐκ πλείστου θορυλλημένοις αὐτῷ πῶν ἐκ τ' ὀξέως, φαιδρύνων πιθανώτερος ἐν μείζοσι θεάμασι παρῆν. οὐ γλυκύθυμος, ἀλλὰ λία τε εἰς αὐτὸ τ' φύσεως & τ' εἰς ἰσχὺν αὐτῇ θεραπεῦσαι μελέτῃ τ' ὀλιγωρεῖν. ἀδελφὸς γὰρ παιδὸς ἦν Γερμανικοῦ τιβερίου κῆ ἀγαθὸς γένεσθαι, μέγα αὐτῷ κατόρθωμα παιδείας αὐτὸ χαλᾷ, ἀλλὰ τὸ κῆ αὐτὸς εἰς τὰ ῥωμαϊκὰ ἐκ αὐτῆ κατορθῶν ἀλλαχόθι, & συνεφιλονείκει γαΐῳ, συλλυομένοις τ' αὐδρὸς, καὶ ἡγεμόνος εἰκὼν ὀλιγωρεῖν. ἐρώτησί τε τ' καὶ αὐτ' πολιτ', ὑ μὴν αὐτηκόειν οἷα τ' ἐγίνετο αὐτῷ τὰ ἐκ τ' παιδείας συλλεγόμενα ἀγαθὰ θεσεῖς τ' ἐλθόντα ἐλεύθερον αὐτῷ ἐπὶ τ' ἐξουσίας. ὅπως ἄρα δυσπόνειστον ἦ ἀρετὴ τ' σωφρονεῖν, οἷς αὐτὸ δίθυρον τὸ θεῖον σὺν ῥᾳστώνῃ πάρεστι. φίλοις μὲν κεχρῆσθαι, καὶ τὰ πάντα ἀξιολόγοις ὑποπτοῦσθαι τὸ κατ' ἀπαρχὰς, ὑπὸ τε παιδείας καὶ δόξης ζήλου τῷ κρατόντων, μέχρι δὲ τῷ θείου τ' ὑβρίζειν ἀπαμφιάσης δ' νοίας ἢ πρὸς αὐτὸν ἐχρήσαντο, μίσους ὑποφυέντος ὑπ' αὐτῷ ὀλιγοχρόνιος λύθησαν τελευτᾷ κλαύδιος ὃ καθάπερ αὐτόπτου ἐφίλιον ὑποδείξεως αὐτῷ τ' γαΐου ὁδὸν ἡγεμόνης, καὶ τὸ οἴκου θορυβηθέντος πάθει τῆς καίσαρος τελευτῆς ἐν ἀμηχάνοις ὢν πρὸς τῆς σωτηρίας, εἴ τῃ στενωπῷ κατειλημμένῳ & ἔκρυπτεν αὐτὸν, οὐδεμίαν κινδύνων αἰτίαν πλὴν τῆς ἡλικιώτητ & ὑφορώμενον. μέζιον γὰρ ἰδιώτης ὢν, ἦλθ αὐτὸν, καὶ τοῖς τῶν ἀρχῶν, παιδείᾳ τε σεμνὸν, καὶ μάλιστα τῇ ἑλληνίδι, καὶ παντὸς τε εἰς θόρυβον ἀκαιρημένου παντοίως ἀπαλλάττων αὐτὸν. τότε δὲ πλοίας κατειληφυίας τὸν ὄχλον, καὶ τὸ βασιλείου παντὸς σπαραττομένης μερίδας ἀλλήλοις γονέως καὶ δειλίας, καὶ ἀταξίας ἰδιωτῆ οἷα ἀπείληφότων σωματοφυλάκων, οἳ πρὸ τὸ σπατικὸν καλούμενον, ὅπερ ὀκτὼ σ' σπαπὰς καθαρώτατον, ἐν ὅπλῃ πρὸ τοῖς θεμελίοις ἦσαν. ὁπόσοι δὲ κῆ παρεπύγχανον τιὼ μὲν γαΐου τιμωρίαν ἐν ὀλίγῳ πεθέμενοι ἀλλὰ τὸ κῆ δίκην αὐτῷ τὰς τύχας σωτηρίου. τὰ δὲ πρὸ αὐτοὺς αἰσχροποιοῦντο μᾶλλον, ἢ ἔφθη χήσας καλὰς, καὶ τῷ γερμανικῷ τε ἐν τιμωρίαις τῷ σφαγέων ὄντων ὁμότητ & χάριτι τῆς ἑαυτῷ μᾶλλον, ἢ τὸ συμφέροντος τοῖς πᾶσιν. ὑφ' ὧν ἁπάντων ἐκλαύδιος & ἐθορυβεῖτο δεδιὼς πρὸ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε & ἐπῳδὴ τῷ πρὸ τῷ ἁμαρτίαν ἐτεθάρσυντο τὰς κεφαλὰς ἀναφερομένας. εἰσήκει δὲ κατά τι θεσπεσιώτερον ὀλίγαις βαθμίσι χωρίον, ὑποκαλκὶς τῷ κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ χράτ & τῷ πρὸ τὸ βασίλειον τῆς τῷ σπαπατῷ διασπαμένῳ, καὶ τὸ ὧν ἀκειβωτομένου τιὼ ὄψει ἀμαθὲς ἂν ἀγὰ τὸν σκότον, τὸ δὲ αἰσθόμενον εἴ τὸν ὑπολοχῶντα κειτὰς εἴ μὴ ἀπολαγυμένος. θεσσάμ τε εἰσιὼν τερ, καὶ ὑποχωρεῖν ἐξακόντος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν, ὀλιγωρίζει. γερμανικὸς μὲν ἔφη φησὶ θεὶς τοὺς ἑπομένους, καὶ σησόμεθα τὸν ἡγεμόνα φερόμενοι. κλαύδ & δ' ἐφ' ἁρπαγῇ παρεσκευασμένους ὁρῶν, καὶ δείσας μὴ κατὰ φωνιὼ ἀποθάνοι τιὼ γαΐου, φεισθῶ χεῖν ἠξίου τῷ κατ' αὐτὸν αἰτιαθοῦς αἰάμησιν αὐτοὺς ὑποπτεύς, καὶ τὸ ἀθορυβήτους τῷ γονόντων. κῆ ὁ χράτ & μειδιάσας, ὅπα πᾶσαν φησὶ μιχθολογούμενος θεὶ τῆς σωτηρίας, δίον σε μεγαλοφρονεῖσθαι

φερνεῖας δὲ τῆς ἡγεμονίας, ἣν οἱ θεοὶ γαΐου ἀφελόμενοι τῇ σῇ σωτηρίᾳ ἀρετῇ, σφίσιν δ' οἰκτειρήσαντες τὴν ἔρημον καὶ πολλῶν κακῶν μεστὴν ἀρχὴν, ἄγε νῦν τῶν προγόνων τὸν ὄγκον ἀνάλαβε καὶ τὸν θρόνον. ἀνάβηθι δὲ αὐτὸν οὐ παντὶ βαίνῃ τοῖς ποσὶ δυναμένῳ, ἀλλὰ τῷ φόβῳ καὶ χαίρματος τὸ εἰρηναῖον. συνεστρέφοντο δὲ περὶ τὸν γαΐον ἤδη καὶ πλείους τῶν σωματοφυλάκων, καὶ διωρθοῦντες τὸν κλαύδιον ἀγόμενον δόξῃ τοῦ δὴ κόλασιν ἕλκεσθαι τῶν δὴ τοιούτων δὲ ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀπράγμονα σχεδὸν βίου τοῦ παντὸς, καὶ κινδύνοις οὔτι μείζοσι δὴ τῆς γαΐου ἀρχῆς ἐμπλεκόμενα. τινὲς δὲ καὶ τοὺς ὑπάτους ἐπερωτᾶν ἔφασαν κρίσιν ἀξίωσιν τοῦ περὶ αὐτοῦ. καὶ πλείονων στρατιωτικοῦ συρρεόντων, φυγαί τε ἦσαν τοῦ ὁμίλου, καὶ περισόδων δυσπορία τὸ κλαύδιον δι' ἀδυναμίαν τοῦ σώματος. ἐπεὶ καὶ οἱ τὸ φορεῖον αὐτοῦ φέροντες δεδιότες τὸν ἀρπαγὸν αὐτοῦ ἀπεγνωσμένης φυγῆς ἴσον ἔχοντες, ἀπ' ἐλπίδος ἤδη μόνον τοῦ σωτηρίας τοῦ διασώσου. ἐν δ' ὑποψίᾳ δὴ τοῦ παλατίου γενομένους, φρουρὰ δὲ οἰκητόρων τῆς ῥωμαίων πόλεως τοῦτο ἔδρασεν ὁ περὶ αὐτῆς λόγος, καὶ ἤδη τοῦ δημοσίου ἀντιλαμβανομένους, πολὺ πλείων ἡ ἐπιφοίτησις ἐν τῇ στρατιᾷ, χαρᾷ τοῦ ὄψει διεγνωσμένους τοῦ κλαυδίου. ἐδεδιπλείστων τε ἐν αὐτοῖς αὐτοκράτορα στάσεσθαι τὸν ἀνεψιὸν, δύνοιά τε τοῦ γερμανικοῦ, ἀδελφὸς δὲ ἐν αὐτῷ, δὴ μέγα πᾶσι τοῖς ἐμπλεκόσι καταλελοιπότος κλέος τὸ αὐτοῦ. ἀπελογισμός τε αὐτοὺς εἶσιεν τῆς τε πλεονεξίας τῆς ἐν τῇ συγκλήτῳ δυνάσας δύσπιστον, καὶ ἐπόστιον δὴ τὸν ἐφ' ἁρπαγῆς ἡμάρτηκότα αὐτῇ. ἐφ' οἷς δὲ καὶ τὸ ἀμήχανον τοῦ πράγματος κατιδόντα, καὶ πάλιν εἰς εἶδος ἀρχεῖου μεθιστάμενον τῆς ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν δεῖ πεκτημένου τινὸς ἀρχεῖα μεθιστάμενον τῆς ὅλων, παρὸν δὴ χωρὶς καὶ δύνοιᾳ τῇ αὐτοῦ λαβόντα κλαύδιον, μνημονεύσαι τε χάριτος αὐτοῖς ἅπαν διδόντα πρεῖον, ἢ δὴ τοιούτοις ἥρωσι δὲ ἀρκοῦσα. ταῦτα φρὸς τὰ ἀλλήλους, καὶ δι' ἑαυτοὺς διεξῆσαν, καὶ τῆς ἀεὶ περιπλῆσαι διεγνωσμένους. οἱ δὲ πεπυσμένοι φρονίμως ἐδέχοντο τοῦ φόβλον, συμφέρεσθαι τε καὶ φιλικίσαντες ἦγον δὴ τοῦ στρατοπέδου φοράδην ἀναβαστάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἴσωσις. διεσπέσαν δὲ αἱ γραμμαὶ τοῦ τε δήμου, καὶ τῆς ἐκ τῆς βουλῆς. οἱ μὲν ἀξιώματός τε τοῦ πρότερον ὀργώμενοι, καὶ δουλείαν ἔπαχθον αὐτοῖς ὕβρει τῶν πρώτων ἡγουμένου φιλοτιμούμενοι δεδιδράσκειν χθόνιον ἀφίεσαν. ὁ δὲ δῆμος φόβῳ τε φρὸς ἐκείνου καθιστάμενος, καὶ τῇ πλεονεξίᾳ αὐτῆς δὴ τὸ μισούμενα ζητοῦντες αὐτοκράτορος εἶδος, ἐς αὐτὸ καταφυγὴν, ἔχαιρε τῇ κλαυδίου ἀρπαγῇ, σάσιν τε ἔμφυλον, ὁποία ἐν δὴ πομπηίου ἡγοῦντο, ἀπαλλάξειν αὐτὸν τοὺς λαμβανομένων τοῦτον αὐτοκράτορα καθιστάμενον. γνοὺς δὲ ἡ βουλὴ τὸν κλαύδιον κατὰ τῇ στρατιᾷ ἀφιγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπουσι φρὸς ἐκεῖνον ἄνδρας αἱρετοὺς ἐξ αὐτῆς, οἳ διδάξειαν μὴ δεῖν δὴ καθίστασθαι τῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, ἀλλὰ χωρεῖν ἢ τῇ συγκλήτῳ, πολῶν δὲ ἀνδρῶν σφαττομένων ἐσόμενον, καὶ τοῦ νόμου ἀλλοχωροῦντα ἢ δὴ τοῖς κοινοῖς κόσμοις ἢ φρότερον μεμνησθόντα ἂν οἱ φρότεροι τύραννοι κακώσαντα τὴν πόλιν, καὶ ἂν τοῦ γαΐου καὶ αὐτὸς κινδυνεύσαι σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τὸν βαρύτητα τῆς τυραννίδος ὑφ' ἑτέρων φρασσομένης τῆς ὕβρεως, αὐτὸν ἐλευθερίας δεῖ παρρησίᾳ θαρσεῖν τῆς παρρησίας. καὶ πλησμονῇ μὲν καὶ ἢ φρότερον ἀφεγγόμενος ἢ ἀρετῆς

A ad principatum erigere, quem dij Caio ſublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem reſpicientes feſſum calamitatibus. quare age maiorum tuorum ſolium recipe. móxque attollunt eum in humeros non valentem præmetu ſimul ac gaudio pedibus inſiſtere. iam enim complures prætoriani circa Gratum verſabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad ſupplicium, miſerarentur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegiſ-
B ſet in ocio, ac ſæpe ſub Caio adductus eſſet in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad Conſules pertinere de eius cauſa iudicium. Verùm militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipſius lecticarij fugerant, deſperantes de ſalute domini quem raptum viderant. itaque cùm hi ſoli tenerēt palatium, partem vrbis vt ferunt antiquiſſi-
C mam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno ſtudio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc ſuccurrebant præcipuorum ſenatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum ſit ante mutatum ſtatum reipublicæ. quem quia in priſtinum reD ſtitui iudicabant impoſſibile, rurſum non eſſe in rem ſuam videbant, ſi vnus quiſpiam citra ipſorum operam potiretur imperio, cùm liceat prouecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter ſe conferentes conſultationes, cum aliis quoque affluentibus communicabant. cúmque idem omnibus probaretur, armatis cinctum ſublimem in caſtra pertulerunt, vt ibi ſine impedimento reliqua peragerent. diſſidium autem
E inter ſenatum & plebem inciderat dum illi ad priſtinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis ſeruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidens, & frænum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe exiſtimans, ſibique aduerſus potentiorum iniurias præſidium, gaudet auditis quæ Claudio contigerunt, ſperans huius opera carituram ſe bellis ciuilibus, & aliis malis quæ olim Pompeianis temporibus
F ciuitatem afflixerant: Senatus porrò cognito quòd milites Claudium in caſtra tranſportauerint, lectos ſui ordinis viros illò miſerunt, qui eum doceant non eſſe per violentiam affectandum imperium: præſtare vt ſenatui permittat curam reipublicæ, & vnus ſit è ſenatoribus, iuxta leges prouiſurus cum aliis quomodo res adminiſtrari debeant: meminerítque quàm miſerè tractata ſit ciuitas vel à prioribus dominis, vel nuper Caio principe, ſub quo
G ipſe in communi fuiſſet periculo: neque decere vt qui tyrannidem in alio deteſtatus ſit, nunc patriam ſponte intemperiis eius ſubiiciat. quapropter ſi ſenatui pareat, & cum laude

ad priſtinum reuertatur otium ſolitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubiici. quòd ſi nihil motus Caij exitu pergat in propoſitis, ſe certè obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare à ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſeruitiorúmque multitudinem, quorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem eſſe in deorum auxilio, qui pro recto & honeſto certantes adiuuare ſoleat: nihil autem honeſtius quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentéſque ad eius genua ſuppliciter orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile coniiceret. Et cùm viderent eum ſeptum magna frequentia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, vt ſi principatum ambiret, mallet eum à ſenatu accipere. hoc enim æquius fore & felicius, ſi abſque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperij capeſceret.

Cap. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

PORrò Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſtè legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium: incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltro
IV. oblatum non dimittere è manibus. Is enim poſtquam ſuæ dignitatis autorem Caium examinem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem eum, ſed quia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterùm vbi cognouit raptũ eſſe à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum turbatum, pronúmque ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit hortatus vt magno animo in retinendo principatu pergeret. Iámque vnus erat è fautoribus Claudij, cùm acerſitus à ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de Claudio factum ſit. quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ: quàm quæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſeruitia vocata ad pileum: ſubiunxit rex: Vtinam P. C. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen quæ in rem veſtrã puto promere. ſcitis qui à Claudio ſtant veteranos eſſe & rei militaris lõgo vſu periciſſimos. pro nobis autẽ

A ὅπλοφόρου μένω βέβαιον, ἡμᾶς τε ὑπάρξειν αὖ τοῦτ' ἐλλιπέστερον ψηφιεῖσθαι τὴν πολιτικὴν, καὶ ὅπλα χωρὶς τὴν νίκης τὸ μέρος ἀρχοντά τε καὶ ἀρχόμενον κερδαίνειν ἄριστον. εἰ δὲ ὀκνοῖεν τινὲς ἐπὶ τὰ χαλεπώτατα συφερνιζόμενος, ἔτι γε αὐτοὶ ὅπλα ἔφη. τὸ δὲ πρᾶγμα πολὺ εἶναι τὸ συνεχὲς αὐτοῖς, ὅπλων τε δύναμιν καὶ πλῆθος οἰκετικὸν οἱ χρήσαιντο αὐτοῖς. μέγα δὲ μέρος πίνειν ἐλπίδα εἶναι καὶ τὴν τύχην, τοῖς τε θεοῖς οὐκ ἄλλοις συμ-
B μαχεῖν, ἀλλὰ τοῖς μετ' ἀρετῆς, καὶ τὸ καλοῦ τοὺς ἀγῶνας ποιουμένοις. εἶναι δὲ τούτοις οἱ αἰεὶ ἐλευθερίας μέχρι τοῦ παραφθῆναι. καὶ οἱ μὲν πρεσβεῦται, ὑπερφυῶς καὶ θρασύτως, δήμου χρὴ εἶναι ἀμφότεροι, τοῖς δὲ ἐχρῆτο τοῖς λόγοις. καὶ καταπέπτωκον τοῖς γόνασιν αὐτοῦ προσπίπτοντες, μηδαμοῦ πολέμου καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν. θεωρεῖντες δὲ στρατιᾶς πλῆθει τὸ κλαύδιον περαγμένον, καὶ τὸ μηδὲν τοὺς ὑπάρχοντας ἐπὶ τῇ πρὸς αὐτὸν, εἴγε ἀρχὴς ὀρεγοίτο, ἀθρόᾳ τὴν βουλὴν
C διχῇ διδομένην. ἀσφαλέστερον δὲ καὶ δι' αἱμορτίστερον χρῆναι τὸν μὴ μετ' ὕβρεως, ἀλλ' εὐνοίᾳ τῇ δοθέντων προσλαμβάνοντα.

Κεφάλαιον γ'.

Στάσις τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου.

ΚΛαύδιος δ', ἐπίστατο δὲ μετ' οἴας αὐθαδίας ἀποστέλλειν, καὶ πρὸς τὰ παρὰ γνώμην τὴν αὑτῷ ὅπλα τὸ μετριώτερον ζητούμενος, οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ πρὸς αὐτοῖς φόβῳ δέξασθαι, ἅμα μὲν θάρσει τῷ στρατιωτῇ, ἅμα δὲ ἀχρείᾳ τοῦ βασιλέως, καλοῦντος μὴ προΐεσθαι τὴν χειρῶν τηλικαύτην ἀρχὴν ἥκουσαν αὐτόματον. προσέξας μὲν καὶ αἰεὶ γαῖον οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτοῦ δέξα τιμῆς ἡγμένον. καὶ δὲ τὸν πλεῖστον προεῖπεν τῷ γαΐου, καὶ αἰσθόμενος ὅτι κλίνης, καὶ προσιόντας ἐπὶ τὴν ἐνδεχομένην, εἰς τοὺς σωματοφύλακας ὑπεχώρει, ζῶν μὲν τὸν γαΐον ἀπαγγέλλων. κακοπαθοῦντα δ' ὑπὸ ξαυμάτων, ἰατροῖς μεδιδόντα λίαν. πυθόμενος δ' ἡ κλαυδίου πάντα τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν ἁρπαγὴν, ὡθεῖτο πρὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν τεταραγμένον, καὶ οἷόν τε ἐκχωρεῖν τῇ συγκλύτῳ, αἰτήσασθαι ἀπολαμβάνειν κελεύων τὰς ἡγεμονίας. ταῦτα δὲ πρὸς τὸν κλαύδιον εἰπὼν προσχωρεῖ πρὸς αὐτὸν, καὶ μεταπαλούσης αὐτὸν τῆς βουλῆς, χρησάμενος μύθοις τοιῶν κεφαλαίων, ὡς δὲ συμφυσίας γνομένης ἀπαλύσεως αὐτῷ παρεῖν, καὶ ῥᾳδίως τοῖς βουλευταῖς τὸ πιστεύσαι κλαύδιος. τῇ δὲ τὰ ὄντα φαινόντων, καὶ προσανερομένων τὰ γνώμην ἔχοι αἰεὶ τοῖς ὅλοις, τελευτᾶν μὲν ὑπὲρ τοῦ κατ' ἐκείνων δικαίους, ἕτοιμος εἶναι τοῖς λόγοις, σπουδὴν δὲ ἐπὶ πᾶσι αἰεὶ τῷ συμφέροντι, τὰν ὅπλα καὶ εἰς ἀβουλίαν φέροι ὑπεξελόμενος. χρείαν δὲ εἶναι τὰς ἀρχὰς μεταποιουμένοις, καὶ ὅπλων, καὶ στρατῷ οἱ φρονοῦντες αὐτοῖς, μὴ καὶ ἀφρόνως κατασάντας εἰς πάντα σφαλεῖν. διαπειραμένης δὲ τῆς βουλῆς ὅπλων τε δύναμιν, καὶ χρήματα εἰσοίσειν, καὶ στρατιᾶς τὸ μέτριον αὐτῶν εἶναι συμπρᾶξαι, τὸ δὲ συμφερτότερον ἐλευθερώσως ἄλλων γενομένης. εἰπόντος μὲν βουλῆ, φησὶν ὁ ἀγρίππας ὑποτυχών, θαρσεῖν ὁπόσα θυμὸς ὑμῖν. λεκτέον δ' ἡμῖν ἐναντία μοι, δοκεῖ τὸ ὅπλα σωτηρίᾳ φέρειν τὸν λόγον. ἴσα δὲ στρατὸν ὡς ἀπὸ κλαυδίου μαχοῦν, πλήθει χρόνου ἐπιτριβέντα μεμελετηκότα. τὰ δ' ἡμέτερα συν-

κλυδώνων ἀνθρώπων πλῆθος ἔσται, καὶ τῇ ὠθήσει δόξαν τῆς δυλείας ἀπηλλαγμένων, δυσκατάπαυστον. ἡμεῖς γὰρ τοιούτοις μαχούμενα πεφαγαδόντες ἄνδρας, μηδὲ ὅπως σπάσιν τὰ ξίφη εἰδότας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν ὡς κλαύδιον πεισομένους καὶ πάντας τῷ ἀρχῷ, πρεσβεύσω τε ἑτοιμός εἰμι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συνεκατανεύσθη πᾶσιν ὑπ' ἐκείνου, τῷ τε παρεχὸν τὸ βουλῆς δικηγεῖν καὶ μόνας πρὸς τὸν κλαύδιον, εἰδὸς δυσκολώτερον ἄπαντος εἶναι τὸν ἡγεμονικώτερον δοκοῦντα, καὶ τῷ ἀξιώματι τῆς οὐσίας χρώμενον. ἐλέγχουσι κλαύδιος, ὡς θαυμάζειν τὸν βουλὴν ἥδονῇ μὴ φέρουσαν ἀρχῆς, δεῖ τὸ ἰσόμοιρον τοῦ ἄνδρα τῷ πρώτῳ, δεῖ τὸ ἡγεμονεύειν καταστάντων. γεύσῃ δὲ αὐτοὺς ὑπολειφθείσης καθ' αὐτὸν, μείζονα καιρὸν, ὀνόματι μὲν μόνῳ τῆς ἀρχῆς ἰσομένης, ἔργῳ δὲ κοινῇ πᾶσι προσκεισομένης εἰς μέσον. δεῖ τὸ πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων ὠδὶ δυκότων πραγμάτων ἐν ὄψει τῇ ἐκείνου καλῶς ἔχειν μὲ ἀπιστεῖν. καὶ οἱ μὲν πρεσβεῖς τοιοῦτον ἀκροάσει λόγων καθομιληθέντες, ἐξεπέμποντο. κλαύδιος δὲ τῇ στρατιᾷ συλλεχθείσῃ δι' ἐλέγετο, ὅρκοις λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμενεῖν πίστει τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ δωρεῖται τοὺς σωματοφύλακας πεντακισχιλίαις δραχμαῖς καθ' ἕκαστον ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν ἀπὸ τῶν ἀριθμῶν, καὶ τοῖς ὅποι ποτὲ στρατοπέδοις ὑπαρχεῖται τὰ ὅμοια. συνεκάλουν δὲ οἱ ὕπατοι τὴν βουλὴν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς νικηφόρου νίκης, ἔτι δὲ νὺξ ἦν. τῇ δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει κλέπτοντες ἑαυτοὺς, ἐνεδρίαζον πρὸς τὴν ἀκρόασιν. τοῖς δὲ δὴ τῇ ἰδίᾳ ἀγορᾷ ἐγγενόμενον ἔδοξεν, προσμένους ἢ χαρικὼ τὸ πᾶν ἐν ἀπογνώσει τῆς ἐλευθέρου γενομένους, καὶ πολὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδύνῳ τῆς δυλείας ὑπομένειν ἀφελησόμενοι ἀρχὴν τοῦ πονεῖν, ἢ κτησόμενοι τὸ ἀξίωμα τῷ πατέρων πρὸς τῆς συντρίβειν ἀμφίβολοι καταστῆσαι. συνελέγησαν δὲ ὅμως ἐκατὸν οὐ πλείους, καὶ βουλομένων πρὸς τῇ ἐν χερσὶν, ἀφανίζειν ἄρτεται βοὴ τοῦ συνεστηκότος αὐτοῖς στρατιωτικοῦ, στέργον αὐτοκράτορα κελεύοντων τὴν βουλὴν ἑλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὴν ἡγεμονίαν. καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς, ἀπεφαίνοντο πρὸς τοῦ μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τὴν ἀρχὴν ἐφίεσθαι δεῖ. ὁρᾶν δὲ ἐκείνους δικαίως ἔφη, ὅς τις τοσαύτης στρατιᾶς ἄξιος, ἐστὶ σφαλτὸν τὸ τῷ συγκλητικῶν μὴ πολὺ πλέον, δι' ἁμαρτίαν μὲν τοῦ κατὰ τὴν ἐλευθερίαν αὐχήματος, φόβῳ δὲ τοῦ κλαυδίου. οὐ μὴν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφίεμενοι, γένους τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ γὰρ μανουκιανὸς μάρκος, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν ὑγιαίνοντος ἐξόλοχος ὤν, καὶ ἀδελφὴν γαΐου γαλαμπικὰς ἰουλίαν, σφόδρα τε ἐπιθυμῶν τῆς ἀκροάσεως, καὶ μὴ καθέξειν οἱ ὕπατοι φείσασιν ἐν προφάσεως ἁρπάσαντες. καλέσιον τε ἀσιατικὸν μινουκιανὸς ἐν τῇ γαΐου φρονήσει ἀεὶ τοιούτων δεόμενοι. ἐγγενόμενοι δ' αὖ φόβος οὗ τῶν ἐλάσσων, δεδιττόντων τῇ δεδιυμένῃ τὰς ἡγεμονίας ὡς τε αὐτοπάξ ὡς κλαυδίῳ. ἄλλως τε καὶ οἱ μισούμενοι, πλῆθος ὂν ἐπ' αὐτὸν ἀξιόλογον, καὶ τῇ στρατιᾷ οἱ νυκτοφυλακοῦντες δεδιότες μὴ ἡ πόλις, ἐρίτιμά τε ὑπόσοι συνέῤῥεον εἰς τὸ στρατόπεδον, ὥστε τῇ μετόντων τὴν ἀρχὴν, οἱ μὲν φεύγειν τὴν πόλιν, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τῆς ὑφ' αὐτοῦ ἀπίστησαν. τὸν δὲ πρώτην ἀρχὴν ἡμέρας, καὶ χαρικὼ, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελθόντες, ἐς δεξιώσεις λόγων ἦσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας. τῇ δὲ τὸ πλῆθος εἰς ὀρᾶν παύσοντας αὐτοὺς τῶν χερῶν, καὶ τὸ εἰπεῖν οἷόν τε ἀρχθῆναι αἰσθορίσησε, μὴ ὑφεῖς μὲν ὅς τε ἐπ' ἐκ-

A erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. quamobrem mihi, placet mitti ad Claudium qui ei deponere principatum suadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc vbi persuasit cum aliis aliquot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autórque fuit, vt responderet sicut decet ad summam potestatem euectum principem. Respondit igitur, mirum non
B videri quòd senatus ægrè ferat subesse vnius arbitrio, expertus aliquot principum æquitiam, nunc verò degustaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed reuera omnia gerat de communi sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his man-
C datis legati dimissi sunt: móxque concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos vt in fide maneant, vtritímque diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocauerunt in Capitolini Iouis ædem: quorum alij delituerunt in vrbe, ne irent: alij rus maturè sunt profecti, prævidentes quónam res euasura esset, optantésque tutam seruitutem cum otio potiùs quàm ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristi-
D næ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, vnum Imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam quidem sententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod senatui valde in-
E commodum accidit, in locum sperata libertatis succedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum fastigium, propter nobilitatem generis, affinitatémve coniunctam cum Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caij coluit.
F fuisséque cædes quanta vix vnquam aliàs edita, si quis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quòd vel sibiipsis timerent, vel populo. Deinde appetente iam die Chærea cum sociis aderat allocuturi milites: quos illi cùm viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus vnum imperatorem, idq; sine dilatione poscentibus.

Tum verò minimè senatus poterat expedire constitutionem reipublicæ, militibus autoritatem eius contemnentibus, & interfectoribus Caij amplissimum ordinem militari insolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chærea non continens iram quòd imperatorem peterent, daturum se ait, si quis signum afferret ab Eutycho. is erat auriga Prasinus Caio dilectissimus, cuius equitio stabulis extruendis ille viles operas exegerat à militibus: idque tum eo dicto exprobrabat eis Chærea; multáque alia, allaturum se Claudij caput minitans. indignum enim esse, si post insanum stulto principatum committant. At illi verbis eius nihil moti, strictis gladiis, & sublatis signis tendebant ad Claudium, adiunctauri se his qui iam sacramento ipsius se obligauerant. ita senatus desertus est à suis propugnatoribus, & consules fermè in priuatorum redacti ordinem, mœstitia stuporéque occupatis omnibus, nec scientibus quidnam agendum post irritatum in se Claudium. iámque pœnitentes alius in alium iactabant conuitia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progressus, citius se eos omnes contrucidaturum ait, quàm passurum vt se inspectante imperium committatur Claudio, & asciscatur vltronea seruitus, simúlque Chæream obiurgabat, quòd cùm primus contempsisset Caium, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, quasi verò sine hac vlla voluptas vitæ possit esse viris fortibus. ille contrà hac amissa sibi certum ait mortis propositum, velle tamen priùs tentare mentem Claudij. Interim in castris multi senatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendum Claudio: & inter cæteros alter Consul Q. Pompeius, eo magis inuisus militibus, quòd senatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem strictis eum inuadentes gladiis perpetrassent cædem, nisi fuissent à Claudio cohibiti, qui ereptum periculo assidere iussit suo lateri. sed non idem honor habitus est reliquis senatoribus qui cum eo simul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulsi dum illum salutare properant: Aponius verò discessit saucius, & eorum nemo non periclitatus est. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio vt mitiùs se erga senatores gereret: his enim sublatis non habiturum quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iussitque eos conuenire in palatium, quò ipse per mediam vrbem lectica delatus est, deducentibus militibus non sine vexatione plebeiæ multitudinis. è tyrannicidis autem Chærea & Sabinus conspicui processerant in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudius paulò antè Prætorianis præfecerat. Ipse perlatus in palatium conuocatis amicis capitalem sententiam in Chæream protulit. Quamuis enim facinus per se videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen obiectum est, & exemplum erat statuendum securitati futurorum principum. ductus est igitur ad supplicium vnà cum Lupo

δὲ τὸ ἁρμόδιος πάντας ὅτι τὸ μοναρχεῖσθαι ἢ ἴσηνομεῖσθαι σκάλλειν ἐς ἐλευθερίαν ἐκάλουν τὴν συγκλῆτον. ἔπειτα ἀρχὴν τοῦ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὅστις δηλωθείη τινὶ τῶν στρατιωτῶν, καὶ τὸν Γάιον σφαγέα συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις οὐκ ἐφίεσθαι. ἐν τοιούτοις δ' ὄντων, χαιρέας τὸν ὀργίλον οὐκ ἀπαχθόμενος τοῖς τὴν αἴτησιν τῶν αὐτοκρατόρων, διόσφιν ἀπαγγέλλετο στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον δοίη δι' ὑπάτου κομίσαι. ἐκεῖνος δὲ ὁ δύστυχος Γάιος, νίκιος τὸ καλούμενον πρόσθεν, ἐπιστάτης γάιῳ, καὶ πρὸς τοὺς οἰκέτας τὸν σάτυρον τοῦτον ἐπὶ ἐκείνου ἱππαρχοῦντα τοῦ στρατιωτικοῦ ἐξέβιβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις δεικνύμενον. εἰς ἅπερ ὁ χαιρέας ὠνείδιζεν αὐτούς, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τιλλίῳ τε περαλλῆν κομᾶν τὸν κλαύδιον. δηλοῖ δὲ εἰ μὴ μανίαν ἔδοξε διάνοιαν ἡγεμονίαν. εἰ μὲν διεξάπτοιεν γε τοὺς λόγων, ἀλλὰ πασαμένοι τε τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα ἀράμενοι ἔχοντες ὡς τὸν κλαύδιον κοινωνήσοντες τοῖς ὀμόσουσιν αὐτῷ. κατελείπετο δὲ ἤτε σύγκλητος ἐν ἐρημίᾳ τοῦ ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕπατοι μηδενὶ δυνάμει τοῦ διαφέροντες. ἐκπληξίς τε, καὶ κατήφεια ἦν, οὐδὲ ὅπως χρήσονται αὐτῇ τοῦ αἰφνιδίου εἰδότων δι' τὸ ἀπροσδόκητος ἡ κλαύδιος ἐπ' αὐτοῖς. ἀλλήλοις τε ἐλοιδοροῦντο καὶ μετέμελεν ἐν αὐτοῖς. καὶ σαβῖνος εἰς τὴν γαῖαν σφαγέα, σφάζειν φήσας αὐτὸν ἐπείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἡ κλαύδιον ἄρχοντα γίνεσθαι, ἢ δουλοπρεπείας ἐπιλήσεσθαι καταλαβοῦσαν. τόν τε χαιρέαν εἰς φιλοψυχίαν ἐπέπληττεν, εἰ καταφρονήσας γαΐου φαύλου ἀγαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας οὐδὲ οὕτως ἀποσβεσθείσης δυναμένης τῇ παρρησίᾳ. χαιρέας δὲ πρὸς ὠλὴν τὸ θνήσκειν ἐνδυασὼν οὐδὲν φροντὶς ἔλεγε. βουλοίμην ὦλὴ τοι δεκαεπταετίζειν ἄρχοντα τὸν κλαύδιον. καὶ οἱ μὲν ἐν τοῖσδε ἦσαν. ὅτι δὲ τὸ στρατόπεδον παντοχόθεν ὠθεῖτο καὶ θεραπείαν ἐποιεῖτο τοῦ κλαυδίου, καὶ τῷ ὑπάτων ὁ ἕτερος κόιντος τομπήιος δι' αἰτίας ἦν τῷ στρατιωτικῷ μᾶλλον ὡς ἐπ' ἐλευθερίας τὸν σύγκλητον. ἔδεισαν, ἁρμόσαντες ἀσπασάμενοι ξίφη. καὶ ἐπέφερετο αὐτοῖς μὴ κλαυδίου δεκαεπταετίζοντος. ἔδοξε καὶ δίζεσθαι δὲ αὐτῷ τὸ ὕπατον ἐξαρπάσας τὸ κινδυνῶδες. τῷ δὲ συγκλητικῶν ἦν σὺν τῷ κοίντῳ, ἐμεθ' ἡμέρας ἐδίζετο τιμῆς. τινὲς δὲ καὶ πληγὰς ἔλαβον αὐτῶν αἰωθούμενοι δ' ἐς αὐτὸν στάδιος. ἀπόνιος δ' ἔφυ μανίας ἀνεχώρει, ἵν' μὴ πάνδημος ἐς πάντας αὐτοὺς. καὶ ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, ἐσελθὼν τῷ κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοὺς συγκλητικοὺς ἐπιτρέπειν κατασιῶσαι. ὑμοῦμενος γὰρ τὸν καιρὸν πρὸς τὸν βουλὴν, οὐκ ἔξειν ὧν ἄρξειν ἐτέρων. πάντας δὲ κλαύδιος, καὶ συγκαλεῖ τὸν βουλὴν ὅτι ἐκ παλατίου δι' τῆς πόλεως φερόμενος, ἔδεισε τοὺς αὐτὸν τὸ στρατιωτικοῦ σὺν πολλῇ κατὰ κακίαν τῆς πλήθους. ἐσεξέπεσον δὲ τῷ γαΐου σφαγέως ἐς φανερώτερον χαιρέας καὶ σαβῖνος ἐπιφόβους ἐσέδρας κατ' ὀλιγοστὰς πολλάκις, ὁ μὲν πρῶτος ἐσῆλθε κλαύδιος στρατηγὸν ἤρετο τὸ σωματοφυλάκων. κλαύδιος δὲ ἐπεὶ παρεῖς τὸ παλάτιον ἀπεκρύπτετο, σωματοφυλάκων τοὺς ἑταίρους, ψῆφον αἰτεῖσθαι δὲ χαιρέαν. τοῖς δὲ, τὸ μὲν ἔρρειν λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστίαν δ' ἐπικαλεῖν τῷ παραχρῆμα. καὶ αὐτὸν τιμωρίαν ὀλιγοστὸν ἡμέρων ἐπ' ἀποζοπῇ τ μέλλοντος χρόνου. ἀπήγετο σὺν τὸν ὅτι θανάτῳ, καὶ σὺν αὐτῷ λύπῃ

τε καὶ ῥωμαίων πλείους. λέγεται δὲ χαιρέαν μεγάλῳ A
φρονήματι ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, καὶ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν
ἀμεταπίπτῳ τοῦ σχήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς ὀνειδίσαι
λοῦπον εἰς δάκρυα ἐκτραμμένον. ἀποδυομένῳ γέ
τε τὴν στολὴν τῷ λύκῳ, καὶ τὸ ῥῖγος αἰτιωμένῳ φησὶν,
ὡς οὐκ αὐτὸς ἐκεῖνος τῷ λύκῳ ποτὲ ῥῖγος
πλήθους τε αἰθόντων ἐπομένου καὶ θέας, ὡς ἦκεν δηλῶν τὸ
χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην, εἰ ἔχοι μελίτης αὐτῷ γε-
νέσθαι αἱ σφαγαὶ, ἢ ἄφορον ἔχει τὸ ξίφος. καὶ σπάσας
κρούσειν ὡς γαΐου μεταχρήσαιτο αὐτός. θνήσκει δὲ πο-
λυμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γλυκυθείσης. λύκος ὁ ἐ
πάνω δέξ. ὡς ὑπεξῆλθεν ἀθυμία, καὶ πληγῶν πλειόνων
γλυκυθέν, διὰ τὸ μαλακὸς τὸν ζῆλον ἀποδύεσθαι.
ὀλίγας δὲ ὕστερον ἡμέρας στασιασθὲν ὑπηκόοις, ῥω-
μαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτῷ ἐπιφέροντες, καὶ χαιρέαν
μοίρας ἐπέμψαν εἰς τὸ πῦρ τιθεμένους, ἵλεων καὶ ἄμε-
μπτον ἐκ τῆς εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας ἀποκαλοῦντες. ὁ χαι-
ρέας μὲν τοιαύτη τελευτῇ βίου συνέτυχε. σαβῖνος δὲ C
κλαυδίου μὲν μόνον τῆς αἰτίας ἀφαλόντος αὐτὸν ἀλ-
λὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἣν εἶχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγήσατο τὴν
ὀλιγωρίαν τῆς πρὸς τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάξαι
τε ἑαυτὸν ἀφεικέναι τῷ ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τὴν κοπὴν
τοῦ ξάφματος συμβῆναι.

Κεφάλαιον δ'.

*Ὡς κλαύδιος ἀποδιδοὺς ἀγρίππᾳ τὴν πατρῴαν βασιλείαν, καὶ D
προσγράμματα αὐτῷ ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων.*

Κλαύδιος ὁ στρατιωτικῶν τῶν ὅτι ἐν ὑποπτίῳ
ὄντι ὀξέως ἀποσταλασάμενος, διάγραμμα
ἐφυτιθεὶ τὴν τε ἀρχὴν ἀγρίππα βεβαιῶν, καὶ ὁ γαΐος
παρέχει, καὶ διὰ ἐπαινῶν ἄγων τὸν βασιλέα, προσθήκην
ἐποιεῖτο αὐτῷ πιστῶν πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἡρῴδῃ βασιλευθεῖ-
σαν, ὃς ἐν πάππος αὐτοῦ, ἰουδαίαν, καὶ σαμάρειαν καὶ ταῦ-
τα μὲν ὡς ὀφλόμενα τῇ οἰκειότητι ἧς ἐπεδίδου,
ἄδυσαν δὲ τὴν λυσανίου, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, ἐκ
τῆς αὐτοῦ προσετίθει. ὁρμὴν τε αὐτῷ τιμητὴν πρὸς τὸν
ἀγρίππαν ὅτι τῆς ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ ῥωμαίων πό-
λει. αὐτίχον ἦν ἐν ἐκεῖ βασιλείαν ἀργύρεος, χιλιάδας
μέρει τινὶ, καὶ κομμαγηνῇ δωρεῖ). λύκῳ ἦν ἀλέξαν-
δρον λυσίμαχον τὸν ἀλαβάρχην φίλον ἀρχαῖον αὐτοῦ
γεγονότα, καὶ ἀντωνίαν αὐτῷ ὑπεξοπύουσαν τὴν μη-
τέρα, ὀργῇ τῇ γαΐου δεδεμένον. ἐν αὐτῷ υἱὸς βερνίκην τὴν
ἀγρίππα γαμεῖ θυγατέρα. καὶ ταύτην μὲν, τελοῦσα ὁ E
βόσκος ὁ τοῦ ἀλεξάνδρου υἱὸς, παρθένον λαβὼν ἀδελφῷ
τῷ αὐτοῦ ἀγρίππα ἡγεμόνι δίδωσι, χαλκίδος αὐτῷ
τὴν βασιλείαν ἐκ) κτησάμενος ὑπὸ κλαυδίου. στα-
σιάζεται δὲ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον ἰουδαίων, τὰ πρὸς
ἕλληνας, ὅτι τῆς ἀλεξανδρέων πόλεως. τελοῦσαντος
ὁ γαΐου τὸ ἰουδαίων ἔθνος ὅτι ἀρχῆς τῆς ἐκείνῃ τεταγ-
μένου, καὶ ὀφυὰς ὑπὸ τ' ἀλεξανδρέων διαζόμενον,
ἀνθαίρουσι, καὶ ἐν ὅπλοις διδύκας ἐκ. καὶ κλαύδιος ὅτι F
σύλλῃ τοῦ ἐπάρχουσι καὶ αἴγυπτον, ὥστε τοῖς σᾶσιν
κατασχεῖν. πέμπει ὁ καὶ διάγραμμα ἀποκαλοῦν
αὐτὸν ἀγρίππαν τε καὶ ἡγεμόνα τῶν βασιλίων, ἐν τε
τοῖς ἀλεξανδρέων, καὶ συρίαν, γεγραμμένον τόνδε τὸν
τρόπον. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμα-
νικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγ. ὅτι γὰρ ἀνέκαθεν τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους ἀλεξανδρεῖς λέγοντας

aliisque compluribus. Ferunt Chæream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum; atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cúmque is detracta veste quereretur de frigore, ille camillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus esset ad cædes, & num acutum haberet gladium: postulauitque eum quo ipse Caium interfecerat. denique vno ictu feliciter periit. Lupus autem deiecto animo patum fortiter ceruicem præbens pluribus ictibus demum confectus est. Paucis pòst diebus quando solenne parentandi tempus rediit, populus Romanus dum suorum quisque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem coniiciebant, apprecati vt propitius non irascereturipsorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solùm absolutus à Claudio, verumetiam permissus eandem quam antè præfecturam gerere, iniquum ratus, si à fide coniuratis data desciscere, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum quæsiuit interitum.

Cap. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

CLaudius porrò ablegatis militibus quicunque suspecti esse poterant, edictum proposuit, quo Agrippam in regno per Caium antè concesso confirmabat, collaudans simul eius operam & industriam: addita insuper Iudæa & Samaria, quòd olim ad eius aui Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas restituit. Abilam autem & finitimam eius ditioné in Libano, quæ Lysaniæ fuerat, adiunxit de suo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs incisum est in vrbis foro medio. Antiochum autem suo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ. dimisit etiam Alexandrum Lysimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antoniæ, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi suo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Caio gens Iudæorum sub eius imperio vehementer oppressa, & multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: móxque ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præsidi, vt seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regum edictum Alexandriam & Syriam mittit scriptum in hâc sententiam. Tiberius Claudius Cæsar August. Germanicus, trib. pot. ediciit. Quoniam cognitum habemus, Alexandrinos Iudæos iã inde ab initio ius ei⁹ ciuitatis

ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos à regibus, sicut patet ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus regiis, post adiectámque imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra, conseruata per missos illò diuersis temporibus præsides, nullámque de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila præfuis Alexandriæ: permissúmque eis ab Augusto, vt in defuncti ethnarchę locum alium suis suffragiis substituerent, vtque quisque in suis ritibus maneat, neque cogatur religionem patriam deserere: cæterùm Alexandrinos concitatos contra conciues suos Iudæos C. Cæsaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat: & recusantibus infensus est: volo inconcussa esse iura eorum à Caij insania: eísque ius esse perseuerandi in patriis ritibus. iubeóque vtramque partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbarum commoueatur, ídque proposito hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Cos. designatus II. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, vt permitterem Iudæis in imperio nostro degentibus vti suo iure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantùm causa, sed quia ipsos dignos iudicamus hoc nostro beneficio, propter seruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conseruatum eis fuit integrum: licebítque in posterum Iudæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus vti maiorum suorum moribus, quos iam nunc moneo vt hac nostra gratia contenti modestiùs se gerant, neque conspuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu viuant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac prouincialibus per magistratus publicari volo, ad reges quoque atque dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum vt ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

Cap. V.

Agrippa in Iudæam reditus.

His edictis Alexandriam & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declarauit quomodo in Iudæos animatus fuerit: móxque Agrippam ad curam sui regni misit auctũ maioribus honorib. cómendatúmq; per literas præsidibus prouinciarũ simul & procuratorib. omnib. at ille vt re bene gesta magna celeritate

νοις συγκατοικησάντας τοῖς πρώτοις δὲ τοῦ κράτους ἀλεξανδρεῦσι, καὶ ἴσης πολιτείας ἀπὸ τῆς βασιλείας τῆς ὑμετέρας, καθὼς φωνεῦν ἐγλόγετο σε τῆς γραμμάτων τῆς παρ' αὐτοῖς, καὶ τῆς διαταγμάτων, καὶ μὴ τὸ τῆ ἡμετέρᾳ ἡγεμονίᾳ ἀλεξανδρείαν ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ ὑποταχθῆναι πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῆς παρόντων ἐπάρχων καὶ διαφόρους χρόνους μνημόσυνα τὰ ἀμφισβήτησιν εἶναι τούτων ἠμοιφθῆναι τῆς δικαίων αὐτοῖς ἅμα καθὸν κατοικοῦσι ἀκύλας ἐν ἀλεξανδρείᾳ. καὶ τελευτήσαντος τοῦ ἰουδαίων ἐθναρχου τὸν σεβαστὸν μὴ κινοκωλυκέναι ἐθναρχας γίνεσθαι, βουλόμενον ὑποτάχθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, καὶ μὴ ἀναβαίνειν αἰαγκαζομένους τὸ παρὸν θρησκείαν. ἀλεξανδρεῖς δὲ ἐπαρθῆναι κατὰ τῆς παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων ὅτι τῆς γαΐου καίσαρος χρόνων, τὰ δι' τὴν πολλὴν ἀπόνοιαν καὶ ἀναφρονεύειν, ὅπως μὴ ἀναβαίνωσι, ἠθέλησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος τὸν παρὸν θρησκείαν, καὶ θεὸν περσεβεύειν αὐτὸν ταπεινάσαντος αὐτούς. βούλομαι μηδὲν δι' τὴν γαΐου ἀναφρονεύειν τῆς δικαίων τῆς ἰουδαίων ἔθνος ἀναπτῶκέναι. φυλάσσεσθαι δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ πρότερον δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς ἰουδαίων ἔθεσι. ἀμφοτέρους δι' διακελεύομαι τοῖς μέρεσιν, πλείστην ποιήσασθαι πρόνοιαν, ὅπως μηδεμία ταραχὴ γένηται μετὰ τὸ περιθῆναί μου τὸ διάγραμμα. τὸ μὲν εἰς ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τῆς ἰουδαίων διάταγμα τεθεῖναι ὑπὸ τοῦ τέρου γεγραμμένον. τὸ δὲ εἰς τὴν ἄλλαν οἰκουμένην, οὕτως ἔχον οὕτω. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας ὕπατος χειροτονηθεὶς τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησαμένων μου βασιλέως ἀγρίππου καὶ ἡρῴδου τῆ φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ ἔθιμα, καὶ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ ῥωμαίους ἡγεμονίᾳ ἰουδαίοις φυλάσσεσθαι, καθὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἠθέλησα συνεχώρησα, οὐ μόνον τοῦτο τοῖς αἰτησαμένοις με χαριζόμενος, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς, ἐὰν ὑπερελήθωμεν ἀξίους κρίνας, διὰ τὴν ὑπὸς ῥωμαίους πίστιν καὶ φιλίαν. μάλιστα δὲ δίκαιον κρίνας, μηδεμίαν μικρὰν ἑλληνίδα πόλιν τὸ δικαίωμα τοῦτο λαβοῦσαν ἐπιγράψαι. δὲ καὶ τοῦτο θεῖα σεβαστοῦ αὐτοκράτορος διάταγμα. καλεῖσθαι οὐκ ἔχειν καὶ ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, αἰσθησόμενος φυλάσσειν, οἷς καὶ αὐτοῖς ἐδόκει νεῦσαι. ἀλλὰ κελεύειν μου τούτου τῆ φιλανθρωπίᾳ ὑπηκόους ἔχειν χρῆσθαι, καὶ μὴ τοὺς τῶν ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους δὲ νόμους φυλάσσειν. τοῦτο μου τὸ διάταγμα τοὺς ἀρχοντας τῶν πόλεων, ἐν τοῖς πολεμικοῖς, καὶ μισθοφόροις καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ, καὶ τῶν ἐκτὸς βασιλείας τε, καὶ δυνάστας διὰ τῶν ἰδίων ὁρισθέντων ἐγγράψαι βουλόμενα, ἐκτεθῆναι τε ἔχειν, οὐκ ἐλάττον ἡμερῶν ἑξήκοντα, ὅθεν ἐξεστὶν καλοῖς αἰσιγνωσθῆναι δύνασθαι.

Κεφάλαιον ε.

Ἀπόκλους εἰς τὴν ἰουδαίαν.

Τοῦτοις οὖν δὲ τοῖς διατάγμασιν εἰς ἀλεξάνδρειάν τε, καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἀποσταλεῖσιν ἐδήλωσεν ὡς ἰουδαῖον ἔχει γνώμην κλαύδιος καῖσαρ. αὐτίκα δὲ ἀγρίππαν κομισάμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι τιμῆς λαμπροτέρας ἐξέτυχε τοῖς ὅτι τ' ἐπάρχειν ἐγνώσθη, καὶ τοῖς διατάγμασι δι' γραμμάτων ὑπεύλας ἐφάσμενον ἄγαν. ἐ δὲ εἰς αὐτὸν ὡς τὸν ὅτι χρείττοσι τύχης αἴρεσθαι μετὰ τάχους

ὑπὸ-

ὑπέστρεψε κ. εἰς Ἱεροσόλυμα ἦλθεν, χαριστήρια ἔθυσεν A reuersus est: & quamprimùm peruenit Hierosolyma, votiua sacrificia persoluit, nihil omittens eorum quæ lege præscripta sunt. vnde & multos Nazareos tonderi mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, monumentum aduersæ fortunæ mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylaciũ: quæ doceret spectatores & sublimia posse corruere, & Deum valere illa erigere denuò. omnes enim admonebantur per hanc consecratã catenam, quòd Agrippa leui de causa priuatus dignitate sit vinctus, paulóque pòst compedibus solutus splendidiorem quàm antè principatum adeptus sit: eam esse naturam rerum humanarum omnium, vt celsissima quæque prolabantur facilè, rursúmque inclinata restituantur in pristinum fastigium. Ritè igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium submouit à summo sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum substituit. erant autem Simoni fratres duo; & Boethus pater, cuius filiam Herodes rex vxorem duxerat, sicut diximus. idem igitur quod fratres & pater sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, vt suprà meminimus. Constituto deinde pontificatu rex Hierosolymitis beneuolentiæ gratiam retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ædes pendere, decorum putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrũ autem præfecit toti suæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum indiuiduum socium habuerat. Paulo pòst Doritæ quidam iuuenes natura temerarij religionis specie pessuerunt in Iudæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiã, quòd ea res perditum iret institutæ patriæ. Quare sine mora ad Petronium Syriæ præsidẽ profectus questus est de Doritarũ audacia. qui & ipse non minus ægrè ferens hoc facinus vt impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

B

C

D VI.

E

F

Κεφάλαιον ς'.

Ἐπιστολὴ πετρωνίου πρὸς δωριτὰς ὑπὲρ ἰουδαίων.

Cap. VI.

Epistola Petronij ad Doritas pro Iudæis scripta.

ΠΟύπλιος πετρώνιος ἀντιστράτηγος πρεσβευτὴς συνεδρίου καὶ στρατηγοῖς σεβαστοῦ γερμανικοῦ, δωριέων τοῖς ἀρώσις λέγω. ἐπεισὶ τοσαύτη τόλμη ἀποστολὰς τινὰς ἐχρήσαντο ἐξ ὑμῶν, ὥστε μὴ τὸ προτεθῆναι τὸ πρόσταγμα κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ εἶναι τὸ ἀφίεσθαι ἰουδαίους φυλάσσειν τὰ πάτρια, πρόδηλόν ἐστιν ὑμᾶς αὐτοὺς, ταναντία δὲ πάντα πρᾶξαι συναγωγὴν ἰουδαίων κωλύοντας εἶναι, μὴ τὸ μεταθῆναι ἐν αὐτῇ τὸν καίσαρος ἀνδριάντα, ἀναγραμμωτὰς οὐκ εἰς μόνους ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, οὗ ὁ ἀνδριὰς βέλτιον ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ, ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ἱδρύθη, καὶ ταῦτα ἐν τῇ τῆς συναγωγῆς τόπῳ ἐφ' ᾧ ἔκρινεν τὴν ἰδίαν πᾶσιν εὐσεβείαν κατὰ τὸ καίσαρος ὄνομα. τὸ γὰρ ἐμοῦ ὄνομα μὴ μνημονεύεσθαι γέλοιόν ἐστι μετὰ τὸ τῶν

F Vblius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Doriẽsium. Quoniam tam audax est quorundã vestrũ insolẽtia; vt etiam contra edictũ Claudij Cæs. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorum profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantùm pietas læsa est, sed numen etiam Cæsaris, cui rectiùs in proprio templo statua poneretur quàm in alienò, maximè in synagoga, cùm iustum sit & imperatoris iudicio comprobatũ, vt sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta commemorem post

contemptam autoritatem Cæsaris, qui Iudæis non religionem tantùm permisit, verumetiam æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabitantibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam propriis magistratibus, hæc furore populi, non suo consensu facta asseuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem horror, vt si videri volunt his consensum suum non accessisse, centurioni fontes indicent, dentque operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cùm contrà ego & mihi carissimus rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quænam sit super hoc negotio voluntas Augusti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propositum: quod iam antè satis notum omnibus, carissimus rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitauit, ius suum postulans, & vt suis beneficium Cæsaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in posterum nullam quæratis seditionum materiam, & cæleste numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caueretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu priuauit, quē Ionathę Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali sacerdotio existimās. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum iudicauit summo pōtificio, sed mihi sacrum illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctiùs illum accepi quàm nunc reciperem. quòd si quæris, ostendam qui honore hoc sit longè dignior. est mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omnique peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare vt idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus rex, omisso Ionatha iuxta ipsius consilium, fratri eius Matthiæ sacerdotium id detulit: nec ita multo pòst Petronio Marsus in administranda prouincia Syria successit:

A αὐτοκράτορος δόγματα ἔθηκε ἐμοῦ συμβουλεύοντος Ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐπὶ μέρει τοῖς Ἕλλησι κοινολιτεύεσθαι τοὺς μὲν οὖν παρὰ τὸ διάταγμα τοῦ σεβαστοῦ τοιαῦτα τολμήσαντας, ἐφ' ᾧ μὴ αὐτοὶ ἐπανάστασιν οἱ δοκοῦντες αὐτοῖς ἐξενηνοχέναι τῇ ἰδίᾳ σωφρονίσῃ μεγάλῃ λέγοντες, ἀλλὰ τῇ τῶν πολλῶν ὁρμῇ, τοὺς ἐκατοντάρχας σφόδρα ἐγκαλοῦσι καὶ πολλὰ ἐπιλέγουσι ἐπὶ ἐμὲ ἀναχθῆναι τοὺς πεπραγμένων λόγον δώσοντας. τοῖς δὲ ὁρῶσιν ἀρχουσι φαίνεται, εἰ μὴ βούλονται δοκεῖν καὶ αὐτῶν σφαίρισιν μεγάλην ποιεῖσθαι τὸ ἀδίκημα, ἐπιδεῖξαι τοὺς αἰτίους τῇ ἑκατοντάρχῃ, μηδεμιᾶς σάσεως μηδὲ μάχης ἐόντας ἀφορμὴν γενέσθαι, ἣν παρ' ὀλίγον οἱ ὑπ' ἐμοῦ δὲ τοῦ πιστοῦ ἐρῶντος, καὶ ἐμοῦ, καὶ τοῦ πρωτάτου μοι βασιλέως ἀγρίππα ἀδίκως μᾶλλον σφαττομένου, ἢ ἵνα μὴ ἀφορμῆς δράξαμενοι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, ὑπὸ δ' ἀμύνης σφοφάσεως συναθροισθὲν εἰς διάνοιαν χωρῇ. ἵνα δὲ γνωρισμώτερον ᾖ, τί καὶ ὁ σεβαστὸς ἀφεὶς ὅλου τοῦ σφάγματος ἐφείσατο, τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ αὐτοῖς διατάγματα σφετέροις σφετέθηκα, ἅπερ εἰ καὶ γνώριμα πᾶσιν ἐστὶ δοκεῖ, τοῦτ' οὐδὲν ἧττον ῥήματος αἴτιόν μοι βασιλεὺς ἀγρίππας δικαιολογησάμενος ἀφεῖ τε μὴ δίκην αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τοῦ σεβαστοῦ δωρεᾶς. εἰς τὸ οὖν τὸ λοιπὸν, ἀδιάλλω, μηδεμίαν σφόφασιν σάσεως μηδὲ ταραχὴς ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἔδοξε. πρῴωνιος μὲν οὖν οὕτως σφρονήσατο, διορθώσεως ὧν τὸ ἁμάρτημα ἤδη τυχεῖν, γνώσεσθαι δὲ ἀδιάπτωτον μηδὲν εἰς αὐτούς. ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τιμὴν ἱερωσύνης τὸν καινὸν σίμωνα, ἐνεχείρισε δὲ πάλιν ἐπ' αὐτῷ ἔχειν τὸν αἰαίου, ὃν τὸν ἀξιώσεσιν τῆς τιμῆς ὁμολογῶν εἶναι. τῷ δὲ οὐκ ἀσμενιστὸν ἐφάνη, τιμὴν τοσαύτην ἀπολαβεῖν τιμιόν. παρῃτεῖτο γοῦν ταῦτα λέγων. σοὶ μὲν οὖν ὁ βασιλεῦ τετιμημένῳ καλέσω, ἀλλ' ἐμοὶ ψυχῆς ἔχειν τὸν ἀδελφόν μοι γένεσθαι δίδωσι βουλήσει, εἰ καὶ θεὸς οὐδὲν με τῆς ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ θεός. ἅπαξ δὲ ἐνδῦναι στολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι. τότε γὰρ αὐτὸν ἀμφιασάμενον ὁσιώτερον, ἢ νῦν ἀπολήψομαι. σὺ δὲ εἰ βούλῃ τὸν ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ γένεσθαι λαβεῖν, δίδαχθητι. πᾶσιν, καὶ θεοῖς τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν ἔτι μοι, φρόντιζε τῇ τιμῇ τοῦτον σωίσημι. τούτοις ὁ βασιλεὺς ἡδέως τοῖς λόγοις, τὸν ἰωνάθην μὲν ἔασε, γνώμῃ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ματθίᾳ τὴν ἱερωσύνην ἔδωκε. καὶ μετ' οὐ πολύ, πρῴωνιος μὲν, μάρσος διεδέξατο, τὴν δίκην συείας.

B

C

D

E

F

Cap. VII.

Gesta Agrippæ vsque ipsius obitum.

VII. Sila autem magister militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi socius esse detrectauerat, sed vel difficillimos labores pro eo sæpe susceperat, fretus amicitia postulabat etiam paris honoris esse particeps. quapropter grauabatur regi aliquo modo cedere. sempérque licentiùs agebat cum eo. & in familiaribus colloquiis molestus erat interdum extollēs se immodicè, & sępe prioris fortunæ aduersitates in memoriam reuocās vt ostētaret, quā studiosus ipsius cultor fuerit, nunquā nō labores in eius gratiā

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τῆς τοῦ ἀγρίππα φιλίας καὶ τῆς τελευτῆς.

Σίλας ὁ τοῦ βασιλέως ὕπαρχος, ἐπεὶ δὲ πάσης αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστὸς, οὐδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν αἰτήσας ἀμύμων, ἀλλὰ καὶ τοὺς σφαλερωτάτους ὑπὲρ αὐτοῦ πολλάκις πόνους, ποιούμενος οὐκ ἀπράκτους, θεραπεύειν ὑπελάμβανεν ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. οὐδαμοῦ τοίνυν ὑπεκατέλειπε τοῦ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δὲ ἐξ πάσης ὁμιλίας ἦγε. καὶ ταῖς φιλοφρονήσεσιν ἐγίνετο φορτικὸς σεμύνων ἑαυτὸν ἀμέτρως, καὶ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ συγκεκραμένα τῆς τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τιμὴν αὐτῷ ἀποδῷ ἀντὶ ἀποδείξεως, σωιχὼς δ' ὧν ὑπὲρ αὐτοῦ πεποίηται

σαμοι πολλὰ λεξιών. τέως μὲν τὸ πολυπαίζον, ἀνέδην-
σεν ἐδοκεῖ, διὸ πεφυκότας ὁ βασιλεὺς ἐδὶ χετο τὸ παζ-
μίδιον τὴν παῤῥησίαν τοῦ στόματος. ἀχθηδὼν γὰρ τὸ ἀοίδιμον
χρόνου κἀμνήστῳ ἀνίᾳ τὸ ὀνειδιστικὸν ἄπορον ἀρᾶσθαι
περιέργον. τέλος γοῦν ἀπορίᾳ τοῦ ψέγειν ἀφόρητος ὁ σίλας τῷ
βασιλέως θυμῷ, καὶ εἰς πλέον, ἢ λογισμῷ δό-
σεως, ἀφ' ἱππαρχίας μόνον μετῆκται τὸ σίλαν, ἀλλὰ καὶ
παρέδωκε δεδεσμώμενον εἰς τὴν ἐκείνου πατρίδα πέμ-
ψαι. χρόνῳ δὲ τὴν θυμοῦ ἠμβλύνθη, καὶ λογισμοῖς εἰλι-
κρινεῖ τῶν περὶ πατρὸς κρίσιν ἐφῆκεν, ἐπεὶ δὲ λαμβά-
νων, ὅσους ἐπ' ἐκείνῳ πόνους ἐκείνος αἰτίαν ἠμέρων ὢν.
ἑορτάζων εἰστὶ χθιζὸν, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν διαφο-
ρεύμασι καθίστατο θάλπος τὸ σίλαν ἀεικὲς ἀθυμίᾳ
συνέσιν εἰσῆλθησόμενον. τῷ δ' ὄντως ἐλευθερίας
ὢν, ἐδόκει περιφλαυρίαν δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, οὐκ
ἀπαρύπτειν πρὸς τοὺς μετόντας αὐτὸν λέγειν, ὅτι
ποίαν ὁ βασιλεὺς πρὸ αἰτίαν με, τὸν μηκέτι
ἀπολυμαίνειν; οὐδὲ γὰρ τὰ πρῶτα μοι γέρα τῆς εἰς
αὐτὸν εὐνοίας ἐπάρσιον, ἀπεσύλησε δὲ ὑβρίσας. ἢ πο-
λυπαθῆ με ἀμνημόνα τῆς παῤῥησίας, ἣν ἀπὸ ποίου σωφ-
δίτος ἔχειν βούσομαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξελυσά-
μην δεινῶν, ὅσους ἐπ' ἐμοὶ πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος
σπαρίσαι τε καὶ πρὸς θεῶν, ὧν χέρας ἀνεγκόμην δισμοῖ,
καὶ σιδήρειον εἱρκτοῦ. αὐτὰ ἐγὼ ποτὲ τούτων λήσομαι.
τάχα κἀμοὶ τὴν τῆς ἀρίστης συνειδήσεως μνήμην,
καὶ μεταστᾶσα τῆς σαρκὸς ἡ ψυχὴ. ταῦτα αὐτὸς ἐβόα,
καὶ διεπάττετο τῷ βασιλεῖ λέγων. ὁ δὲ εἰς αὐτὸν ἐπ-
ῆλθε δεδακρυμένον, πάλιν ἔασεν εἰ φρουρᾶ. πρὸ δὲ τῆς ἱε-
ροσολύμων τείχη, πρὸς τοῖς κρημνοῖ νδίοντα πό-
λιν, δημοσίαις αἰχύεσι δαπάναις, τοῖς μὲν, δρυμοῖς
εἰς πλάτος, τοῖς δὲ εἰς ὕψος ἐξάρσεσι. καὶ ἐξεργάσα-
το ταῦτα πάσης αὐθεντοπίνης χρείτονα βίας, εἰ μὴ
μέρας ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν κλαυδίῳ καίσαρι δῆ-
λα γράμμάτων ἐδήλωσε τὸ ἐπιτόλμημον. καὶ νεωτε-
ρισμόν τε καὶ πολυδίους ἐπιστροφὰς, εἰπὼς ἀγρίπ-
πα μὴ ἐπιδοῦναι παύσασθαι τῆς τῆδε τειχῶν ἐξοικοδο-
μήσεως. ὁ δὲ ἀπιέναι οὐκ ἐκέλευε. παρῆκε δὲ ὁ βασι-
λεὺς οὕτως ἐργατικὸς εἰς τὰ δωρεᾶς, καὶ μεγαλο-
φρονήσας ἐθνη φιλότιμος, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπα-
νήμασιν αἰσχὺς κὼν εἰς ἐπιφάνειαν, ἡδόμενος τῷ
χαρίζεσθαι καὶ τῷ βιοῦν εἰ δύμενία χάριν, κατ'
οὐδὲν ἧσσον ἢ τῷ περὶ ἑαυτῷ ἔκτιλεῖν τὸν τέρπον συμ-
φερόμενος. ἐκείνῳ γὰρ πανηγυρίων ἦν ἡδος, ἐπὶ πομπείαν
ἀπὸ τοῦμοῦ καὶ κτῆ τῷ ἀπὸ χθιζομένων ἀναμίδητον ἔλ-
λειπε πλέον, ἢ ἰουδαίοις οἰκείως ἔχειν ὁμολογούμενος,
ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσήμηνεν δώσι χρημάτων,
βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε κατασκευαῖς, ἔστιν αἷς
νεοὺς αἴσησε, σοὰς ἄλλας. ἀλλ' ἰουδαίων οὐδεμίαν
πόλιν, οὐδὲ ὀλίγης ἐπισκευῆς ἠξίωσεν, οὐδὲ δώσεως
ἀξίας μνημονεύσαι. φερεπὶς δὲ ἑτέρῳ ἀγρίππα,
καὶ πρὸς πάντας τὸ ἐργατικὸν ὁμοίως. τοῖς ἀλλοεθνέ-
σι μὲν φιλάνθρωπος, κἀκείνοις ἐνδεικνύμενος τὸ
φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρηστὸς, καὶ
συμπαθὴς μᾶλλον. ἡδέα γοῦν αὐτῷ διαιτα, ἐν σω-
φροσύνῃ τε τοῖς ἱεροσολύμοις μὲν, καὶ τὰ πάτρια κατὰ πρὸς
ἐπόρει. ἦν δὲ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦλθ ἀγνείας, αὐδὲ ἡμέ-
ρα τις παρῆλθεν ἄνευ τῶν νόμιμα χαριζούσης θυ-
σίας. καὶ δή τις ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ἐπιχώριος

exhaustos memoràns. quæ cùm sine modo repeteret; opprobrare videbatur, ita vt rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim est temporis inglotiæ acti memoria, & stultum est indesinenter exprobrare debitum: postremò in tantum exasperatus est regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens non contentus sit ademisse illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipsius patriam adseruandum miserit. Elapso deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defæcata in consilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro se pertulisset: cúmque natalem suum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accersiuit Silam, vt mox interesse velit regio conuiuio. ille vt erat moribus ingenuis non dissimulauit indignationē cuius iustam causam habere videbatur, vocantibus se respondens, ad quem honorem me rex reuocat, paulò pòst eo priuatus? neque enim priùs beneuolentiæ præmium mihi diuturnum esse passus est, sed spoliauit eo me affectum contumelia. nisi fortè putat linguam mihi posthac fore minùs liberam: imò fretus conscientia nunquam clamare desinam è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, vt illi incolumitatem & honores parerem: pro quibus officiis nunc præmium retuli vincula & obscurum carcerem. ego certè horum nunquam obliuiscar, sed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem regi referrent. qui cùm videret immedicabilem, reliquit eum in custodia. Conuersus autem ad Hierosolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permunit sumptu publico, latioréque & altiores quàm antè fuerant reddidit: & fecisset aduersus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio Cæs. significasset eam rem per literas. qui suspicatus molituros aliquid noui, diligenter scripsit Agrippæ, vt à munienda vrbe desisteret: atque ille mox paruit. Erat autem is rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, vt magnis sumptibus pararet sibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæsitam munificentia gloriam, longè aliud quàm Herodes, qui antè eum regnauerat. ille enim malitiosus erat ac procliuis ad sæuitiam: & propter mutuum odium manifestè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos beneuolentiam: vt qui externas vrbes ornaret pecuniarū largitionibus, aliàs balnea & theatra, alias templa & porticus extruens: Iudæorum autem nullum oppidum ornatu aliquo dignatus est memorabili: nec vlla liberalitate prosecutus est. Agrippa contrà mitissimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in suæ gentis homines benignus, & promptus ad iuuandos præ cæteris in aduersitatibus. quapropter libenter & continuè degebat Hierosolymis, institutorum ac rituum patriæ seruator religiosissimus. purus enim erat à contaminamentis omnibus, nec vlla dies ei præteribat absq; sacrificio. Accidit aliquādo, vt quidā Hierosolymita legispertus

nomine Simon aduocata concione per regis
absentiam agentis cum Cæsareæ, criminaretur
illum, vt impurum & arcendum templi aditu,
quod non nisi dignis pateat. id vbi præfectus
vrbis illi significauit per literas, confestim
accersiuit hominem: à quo fortè fortuna
repertus in theatro, assidere sibi eum iussit.
móxque sedata voce & placidè, Dic mihi, in-
quit, quid tibi non probatur ex his quæ faci-
mus? qui cùm nihil haberet quod diceret, pre-
catus est veniam. tum rex citiùs quàm quis-
quam opinaretur reconciliatus est, clemen-
tiam magis quàm iram decere reges existimás,
& lenitatem animi magis quàm celsitudinem.
itaque illum dimisit non sine munere. inter
alias autem multas eximiis ornamentis hono-
rauit ciuitatem Berytiam, magnis sumptibus
extructo ibi theatro pulcherrimo, simúlque
æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc bali-
neis ac portiçibus, nullis parcens impendiis
modò absolutam operibus pulchritudinem
adderet. dedicatio quoque horum celebrata est
splendidissimè, exhibitis in theatro spectacu-
lis, & musicorum omne genus certaminibus,
aliáque voluptatum varietate: in amphithea-
trum verò ad ostentandam magnificentiam
inductis plurimis gladiatorum paribus. volens
deinde spectatores oblectare etiam cateruatim
commissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc
destinatis duas cohortes fecit septingentorum
quamque hominum, vt illis per imaginem
belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis
voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis
VIII. absumpti sunt vulneribus. Post hæc apud Be-
rytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Ti-
beriada. suscipiebatur autem ab aliis regi-
bus: venitque ad eum Antiochus Comage-
næ rex, Emesinorum Sampsigeranus, Cotys
qui regnabat in minore Armenia, Polemón-
que Ponti regulus: & præter hos Herodes fra-
ter rex Chalcidis. hos omnes summa hospita-
litate excipiebat, ostendens per hoc animi sui
magnitudinem, ne videretur indignus, qui
expectaretur à tot regibus, quibus adhuc apud
eum morantibus Marsus Syriæ præses supe-
uenit. Seruans igitur debitam Romanis reue-
rentiam vsque ad septimum lapidem illi ob-
uiam processit: quod quidem simultatis cum
Marso initium factum est, dum eodem cum
hospitibus curru vectus, suspectam præsidi
fecerat, tantam regũ concordiam. ratus enim
id non esse è republica, per idoneos nuncios
mandauit singulis, vt sine mora discederent:
qua re Agrippa vehemẽter offensus est. Marsũ
quidem hac de causa exosum habuit. Matthiæ
verò adempto pontificatu successorem dedit
Elioneum Cithæi filium. lámq; tertium Iudææ
totius regni annum exegerat, cùm peruenit in
vrbem Cæsaream, quæ priùs Stratonis turris
dicta est: vbi solennes ludos celebrauit pro sa-
lute Cæsaris: ad quam festiuitatem magna

ἐξαπέστειλε δοῦναι τὰ νόμιμα, σίμωνα λαβόντα τὸν
τοῦ, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, κατέλεγε τὸν
λέως εἰς κρίσεως ἐπιθυμοῦντας, ἐπὶ μισθῷ αὐτῷ
ματίζειν, εἰς οὐχ ἅπαν εὐσεβὲς ἀλλ' ἐπὶ ἔργοις τὰ
νοῦ τῆς εὐσεβοῦς θεραπείας τοὺς ἀθλίους. ἐπιλύ-
ται μὲν δὴ ἐκ γραμμάτων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πό-
λεως τοῦ βασιλεῖ διακομιζόντας σίμωνα τοῦτο.
μετεπέμψατο δὲ αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ καθέ-
ζετο γὰρ ἐν θεάτρῳ τότε καθαιρεῖν παρ' αὐτὸν
ἐκέλευσεν, ἐρέμνα τι καὶ σεμνὸς, ἐπί μοι, φησὶν, τῇ
σεβείᾳ γνωμένων ἔστι καθῆσθαι; ὁ δὲ εἰπεῖν ἴσχυ
οὐδὲν, τυχὼν ἐλεῖν συγγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν
ἠσυχάσας τις ἀλλάττετο, πλεῖ τοσοῦτο περί-
των βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ πρέσβεσι εἰδὼς τοῖς με-
γάθεσι θυμοῦ πλέον ἐπιείκειαν. ἐ αἰσχύνη γοῦν, καὶ
ἀφορτὰς τινὸς ἀξιώσας, ἀπεπέμψατο. πολλοῖς δ' κα-
τασκευάσας πολλὰ ἐπιτίμους ἐξαιρέτως ἐτίμησεν. δι-
αξον γὰρ αὐτοῖς κατασκεύασε, πολυτελείᾳ τε καὶ κάλ-
λει πολλὴν ἀλαφέσθαι, ἀμφιθέατρον δὲ πολλῶν αὐ-
λεσμένον, βαλανεῖα τοῖς τούτοις, καὶ θαὶ ἐν αὐθαι
τῇ ἔργων ἐνότητι διαπρεπῆ τῶν, ἢ τὸ κάλλος αὐ-
κάσας, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλεύσατο δὲ αὐτὸ τὴν
καθιέρωσιν μεγαλοφρονῶς, ἐν γὰρ θεάτρῳ μὲν θυ-
είας ὅπη πολλὰ, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα ἀθήκων,
καὶ ποικίλης ποικιλτικῆς τέρψεως, ἐν δὲ τῷ ἀμφιθεά-
τρῳ πλήθει μονομάχων, τὸν αὐτοῖ δ' ἐκεῖνοι μεγαλο-
νοίαν. ἐξῆν καὶ τὸν κατὰ πλῆθος αὐτάρκη βου-
λησθεὶς ἡδέως τῇ θεωρίᾳ τέρψιν, ἐπ' ἀκοσίοις
αὐθρας ἐπ' ἀκοσίοις μαχουμένους ἐποιεῖτο, κρυσέρ-
γους ὄσους εἶχεν δικαιώσας εἰς τὸν δὲ τὸν ἀγῶνα,
ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πολέμου δὲ ἔργον ἡδίστη
τέρψις εἰρήνης. τούτους μὲν δὴ πάντας συνδιέφθει-
ρεν. ἐν βαρυτὰ δὲ τελέσας τὰ ἀφορισθέντα, μετῆλ-
θεν εἰς τὴν βεβαιώσαν πόλιν τῆς γαλιλαίας. δεῖ δὲ αὐ-
τῆς ἄλλοις βασιλεῦσι φείβλεπτον. ἔνθα γοῦν παρ'
αὐτῷ τοιμεγίστης βασιλεὺς αὐτίοχος, δυμφόνων ἀφε-
γέσθων, καὶ πότνος, τῆς μικρᾶς ἀρμενίας ἐκεῖ ἐβα-
σίλευσε, καὶ πολέμων τὸν πόντου πεκτημένος δυνα-
στείαν. ἡφοῦς τὸ ἐκεῖ ἀδελφὸς ἰκὶ αὐτοῦ, ἦρχε δὲ τῆς
χαλκίδος. ὁμίλησε δὲ πᾶσιν ταῖς ὑποδοχαῖς, καὶ
φιλοφρονήσεις ὡς μάλιστα δαμάζειν φρονήσεως ὕ-
λος, καὶ δὴ τὸν γε δοκεῖν δικαίως τῆς τε βασιλέ-
ως παρουσίας τυμπόδων. ἀλλὰ γὰρ τούτων δίκαιον
γόντων ἔτι παρ' αὐτῷ μάρους ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼ
παρεγένετο. πρὸς ῥωμαίους αὖ τιμητὸν σπεῦ-
σπουδῇ αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπαντᾶν σπεύδει
ἐπὶ ἀ, προῆλθεν ὁ βασιλεύς. τοῦτο δὲ ἐρᾶ ἐμελ-
λεν τῆς πρὸς μάρσον αἰχὴ ἡδίστης δίαφορᾶς, συγ-
κεῖσθαι δοκῶν ὅτι τῆς ἀπιδίας, ἀπαγγέλλειν τοὺς
ἄλλους βασιλέας. μάρσῳ δ' ἡ τούτου ἐμμονὴ καὶ μά-
χει τοσοῦδε φιλία πρὸς ἀλλήλους, ὑπονοῶ δὲ ἐκεῖνον
φέρθαι οὐχ ὑπολαμβάνοντα ῥωμαίους δικαστὰς ἔσεσθαι
αὐτοφώτου. διὸ δὴ καὶ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς
ταὶ πέμπων ἐπίστελλεν ὅπι τὰ ἐωυτῷ δίκαια μελλήσειν ἀπόρχεσθαι.
ταῦτα ἀκούσας ἀπορίᾳ ἐξεβά-
χετο. καὶ μάρσῳ μὲν ἐκ τούτου δίαφορος ἦν. τὸν δ' ἐπιτάσιον δὲ κατὰ δίκην ἀφεῖτο, πάντ' ἀπὸ
καταίσιον ἀρχεῖα ἐλευθέρων τῶν τῆς λυδίου παῖδα. ἔτι δὲ ἔτος ἀπὸ βασιλεύοντα τῆς ὅλης ἰουδαίας
πολέμου, καὶ παρὰ ἐς πόλιν ἐκκόμισαι, ἢ φρίσσων στέφανος πύργος ἐκοσμεῖτο. συνεκλε δὲ
ἐπαῦθα θεωρίας εἰς τὸν ἡδίστης πάλαι ἀπὸ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἐφ τὸν ἐπὶ τοῦτο ἐκ πάντων ὅπι μέρος,
καὶ

καὶ πλῆθος ἦν ἐν τέλει καὶ προβεβηκότων εἰς ἀξίαν πλῆθος. δευτέρα δὲ τῶν θεωριῶν ἡμέρα στολὴν ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πεποιημένην πᾶσαν, ὡς θαυμάσιον ὑφὴν εἶναι, παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα τῶν πρώτων τῆς ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς, θαυμασίως ἀπέστιλβε μαρμαίρων τι φοβερὸν, καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φρικῶδες. εὐθὺς δὲ οἱ κόλακες τὰς οὐδὲ ἐκείνῳ πρὸς ἀγαθοῦ, ἄλλος ἄλλοθεν ἀνεβόων, θεὸν προσαγορεύοντες, εὐμενής τε εἴης ἐπιλέγοντες, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ τοὐντεῦθεν κρείττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν. οὐκ ἐπέπληξε τούτοις ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ τὴν κολακείαν ἀσεβοῦσαν ἀπετρίψατο. ἀνακύψας δ' οὖν μετ' ὀλίγον τὸν βουβῶνα τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ἐπὶ σχοινίου τινὸς, ἄγγελον. τοῦτον δ' εὐθὺς ἐνόησεν κακῶν εἶναι τὸν καί ποτε τῶν ἀγαθῶν γενόμενον, καὶ διακάρδιον ἔσχεν ὀδύνην. ἄθρουν δ' αὐτοῦ τῆς κοιλίας προσέφυσεν ἄλγημα, μετὰ σφοδρότητος ἀρξάμενον. ἀναθορὼν οὖν πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼ φησὶν ἤδη καταστρέφειν ἐπιτάττομαι τὸν βίον, παραχρῆμα τῆς εἱμαρμένης τὰς ἄρτι μου κατεψευσμένας φωνὰς ἐλεγχούσης. ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θανεῖν ἀπάγομαι. δεκτέον δὲ τὴν πεπρωμένην ᾗ θεὸς βεβούληται. καὶ γὰρ βεβιώκαμεν οὐδαμῇ φαύλως, ἀλλ' ἐπὶ τῆς μακαριζομένης λαμπρότητος. ταῦτα λέγων ἐπιτάσει τῆς ὀδύνης κατεπονεῖτο. μετὰ σπουδῆς οὖν εἰς τὸ βασίλειον ἐκομίσθη, καὶ διῇξε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔχοι τοῦ τεθνάναι παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς δὲ αὐτίκα σὺν γυναιξὶ, καὶ παισὶν ἐπὶ σάκκων καθεσθεῖσα τῷ πατρίῳ νόμῳ τὸν θεὸν ἱκέτευον ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. οἰμωγῆς δὲ πάντα ἦν ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ἐν ὑψηλῷ δὲ ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ κάτω βλέπων αὐτοὺς πρηνεῖς προσπίπτοντας, ἄδακρυς οὐδ' αὐτὸς ἔμενε. συνεχῶς δ' ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ τῆς γαστρὸς ἀλγήματι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρεψεν, ἀπὸ γενέσεως ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον. τῆς βασιλείας δὲ ἕβδομον. τέτταρας μὲν οὖν ἐπὶ γαΐου καίσαρος ἐβασίλευσεν ἐνιαυτοὺς, τῆς φιλίππου μὲν τετραρχίας εἰς τριετίαν ἄρξας, τῷ τετάρτῳ δὲ καὶ τὴν ἡρώδου προσειληφὼς, τρεῖς δὲ ἐπιλαβὼν τῆς κλαυδίου καίσαρος αὐτοκρατορίας, ἐν οἷς τῶν τε προειρημένων ἐβασίλευσε, καὶ τὴν ἰουδαίαν προσέλαβε, σαμάρειάν τε καὶ καισάρειαν. προσωδεύσατο δὲ ὅτι πλείστας αὐτῶν προσφορὰς διακοσίας ἐπὶ χιλίαις μυριάδας. πολλὰ μέντοι προσεδανείσατο. διὰ γὰρ φιλόδωρος εἶναι δαψιλέστερα τῶν προσόδων ἀνήλισκεν. ἦν δὲ ἀφειδὲς αὐτῷ τὸ φιλότιμον. ἀγνοουμένης γε μὴν τοῖς πλήθεσι τῆς ἐκπνοῆς αὐτοῦ, συμφρονήσαντες ἡρώδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δυναστεύων, καὶ ἑλκίας ὁ ἔπαρχος, καὶ φίλος τοῦ βασιλέως, ἀρίστωνα ἐπιπέμψαντες ὑπηρετῶν τὸν ἐπιτήδειον, καὶ σίλαν, ἐχθρὸς γὰρ ἦν αὐτοῖς, ἀποσφάξειν ὡς δὴ τοῦ βασιλέως κελεύσαντος. ἀγρίππας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, τρόπῳ τοιούτῳ κατέστρεψε τὸν βίον. υἱὸς δὲ αὐτοῦ καταλέλειπτο, υἱὸς μὲν ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον. τρεῖς δὲ θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρώδῃ τῷ πατρὸς ἀδελφῷ γεγαμημένη βερενίκη, ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρθένοι δὲ ἦσαν αἱ δύο, μαριάμμη τε καὶ δρουσίλλα, δεκαέτης μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαέτης δὲ δρουσίλλα. καθωμολόγηντο δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς γάμον ἰουλίῳ

A multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia, eius celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis percussa & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. móxque adulatores perniciosi aliunde acclamantes, Deum consultabant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim, vt hominem
B reueritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit: paulóque pòst suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: móxque, vt sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra ap-
C pellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neque enim malè viximus, imò tanta felicitate, vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur. properè igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum. quamobrem confestim totus populus vnà cum vxoribus atque
D liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finiit, annum natus quartum supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit
E regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare præter iam dictam ditionem in Iudæa quoque regnauit & Samaria, simúlque Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum M C C. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cùm enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine
F parsimonia. Cæterùm priusquam euulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc à rege mandatum acceperit. Atque hic IX.
fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Hero-
G di patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Iulio

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphanì filio Comagenorum regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippã, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliti pessimam ei retulerunt gratiam, conuitia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoque vulgus, qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, cíſque vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui: instructíſque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabatúrq; apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, simul vt iureiurando satisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt: negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere, cui administrando sit impar, quódque etiam viriles grauare possit humeros. cúmque visi essent æquum dicere, Cæsar præsidem Iudææ totiúsque regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo iniuriam contumeliásque illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militésque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei iussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, vt manere eos in Iudæa permitteret: qui sequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. quamobrem Vespasianus victor, vt paulò pòst dicetur, eos ex illa regione aliò transtulit.

μὴν ἀρχελάῳ τῷ χελκίε παιδὶ μοῖραν μίαν, δεκέτιν δὲ ὄντι φερεῖ, τῷ δὲ τοῦ κομμαγηνῶν βασιλέως υἱεῖ ὄντι. ἀλλὰ γὰρ ὅτε ἐγνώσθη τὸν βίον ἀπολιπὼν ἀγρίππας, καισαρεῖς, καὶ σεβαστηνοὶ τῶν εὐποιΐαν αὐτοῦ λαθόμενοι, τὸ τῶν δυσμενεστάτων ἐπέσηκαν. βλασφημίας τε ἀπορρίπτων εἰς τὸν κατοιχόμενον ἀφορήτους λέγοντες, καὶ ὅσοι σπαθιζόμενοι τότε ἔτυχον, συνῆν δὲ πολὺ πλῆθος, εἰκαὶ ἀπῆλθον, καὶ τοὺς ἀνδριάντας τῆς βασιλέως θυγατρὸς ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, εἰσήμεσαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ στήσαντες ὅπῃ τῶν πρώτων ὡς δύνατον μάλιστα ἐφείδοντο, ἀφρικῶνίστερα διηγήσεως δράσαντες. ἐν τε τοῖς δημοσίοις καταλινόμενοι τόποις, παιδιὰς ἐσχάτας ἐπετέλουν στεφανούμενοι, καὶ μυριζόμενοι, καὶ σπένδοντες τῷ κάρητι, ἀνεπόησε τε ἡ τῶν βασιλέως ἐπιτροπὴ ἀλλήλοις αὐτοὺς παραδιδόντες. ἀμυήμονες δὲ ἦσαν οὐκ ἀγρίππα μόνον χρησαμένου πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, καὶ τοῦ πάππου ἡρῴδου, ὅτι τὰς πόλεις ἐκείνων αὐτοῖς ἔκτισε, λιμένας τε καὶ ναοὺς καὶ πανηγύρεις λαμπρὰς διαπεπόμφασιν. ὁ δὲ τεθνεὼς υἱὸς ἀγρίππας, ὅτι ῥώμης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, ζηφόμενος ἔτι καὶ νέῳ καίσαρι. πυθόμενος γε μὴν καῖσαρ ὅτι πόθεν ὠμὼ ἀγρίππας, σεβαστηνοὶ δὲ καὶ καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν. ὅτι δὲ πᾶς ἀναιρεθήσονται ὀργίσθη. πέμψειν οὖν εὐθὺς ἄρμιον τὸν νεώτερον ἀγρίππαν τῇ βασιλείαν ἐγκαθεξόμενον ἅμα βουλόμενος ἐμποδὼν τοῖς ὠμοτέροις ἄρχειν. ἀλλὰ τῷ ὀξέλαθέστερον, εἰ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέσχισαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, κομιδῇ νέῳ μηδὲ τοῖς παισὶ ἐνδεδικόσι χρόνοις ὑπερβῆναι βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τῆς διοικήσεως φερτίδας ἐσθῆναι, καὶ τελείῳ δὲ εἶναι βαρὺ βάσταγμα βασιλεία. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς εἰκότα λέγειν ὁ καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τῆς ἰουδαίας καὶ τῆς ἀτάσσου βασιλείας ἀπέστειλε κούσπιον φάδον, τῷ κατοιχομένῳ δίδοὺς πλὴν τὸ μὴ μόρσιμον ἐπαγαγεῖν εἰς βασίλεον αὐτοῦ δυσφορεσιν. ἐγκλῆσαι γὰρ πρὸ πάντων ὑπεσπεῖλαι τῷ φάδῳ καισαρεῦσι, καὶ σεβαστηνοῖς ὑπλιτεύσαι τε εἰς τὸν κατοιχόμενον ὕβρεως, καὶ παρρησίας εἰς τὰς ἔπειτας. τὴν ὕλην γὰρ καισαρέων, καὶ τῶν σεβαστηνῶν, καὶ τὰς πάντα ἀπείρους εἰς πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα μὴ σταλδίωσιν. τῶν γὰρ ἐν συρίᾳ ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ὑπολείψαι στρατιώτας κατ' ἀριθμοὺς, καὶ τῶν ἐκείνων αἰσχυνόσεως τόπον. οὐ μὴν οἱ καλωδιστότες μετέσχεσαν. προσβαλόμενοι γὰρ, κλωσθίον ἀπεμιλίξαντο, καὶ μόνοι ὑπὸ τῆς ἰουδαίας ἐπέτυχον, οἳ καὶ τοῖς ὑπὸ σι χρόνοις τῷ μεγίστων ἰουδαίοις ἐγήνοντο συμφορᾶν ἀρχὴ δ' ἦν φλάσσον πολέμου ἀπόρμητα λαβόντος. ὅθεν ἐταράσσοντο κρατήσας ὡς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, ἐξήγαγε πάντας τῆς ἀρχῆς.

TAΔE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ
Ιωσήπου ἰσορεικῶν ἀ ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους, καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς. Κεφ. α.
Ὅτι ζόπυρα ἐλεύθη τῷ ἀδιαβήνων βασιλεῖ, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἴζατης, καὶ τὸ τῶν γήθους ἔθνος ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη. Κεφ. β.
Ὡς πούπλιος ἀλέξανδρος ἐπέτροπος ἦν ἰουδαίας τοὺς υἱοὺς ἰούδα τῶ γαλιλαίω τὸν ὄχλον ἀπαγαγὼν ἐμόλυνεν. Κεφ. γ.
Ὡς διὰ τοῦτο πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο. Κεφ. δ.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. Κεφ. ε.
Περὶ τῆς τῶν φίλικος πρεσβείας. Κεφ. ϛ.
Περὶ πορκίου φήστου ἐπιτρόπου, καὶ περὶ τῶν σικαρίων. Κεφ. ζ.
Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου. Κεφ. η.
Ὡς φλῶρος ἐλθὼν ἀλβίνῳ μείζονος κακοῦ ἐποίησε τοὺς ἰουδαίους πρᾶξαι, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι. Κεφ. θ.

HÆC IN IOSEPHI VICESIMO ANTIQVITATVM
Iudaicarum libro continentur.

Contentio Philadelphenſium aduerſus Iudæos trans amnem Iordanem habitantes. déque ſacra ſtola ſacerdotali. Cap. I.
Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij Monobazus & Izates, atque horum cognati religionem Iudaicam complexi ſunt. Cap. II.
Quomodo Tiberius Alexander procurator Iudææ filios Iudæ Galilæi puniit. Cap. III.
Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt. Cap. IV.
Seditio inter Samaritas & Iudæos orta. Cap. V.
Geſta Felicis Iudęæ pręſidis. Cap. VI.
De procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis. Cap. VII.
De procuratore Albino. Cap. VIII.
Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti ſint arma ſumere. Cap. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER VICESIMVS.

Cap. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, déque ſtola ſacerdotali.

DEFVNCTO rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Marſo Caſſium Lóginum, memoriæ regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnem Iordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Mię vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autem arma tranſamnēſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multóſq; Philadelphenſium interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temerè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multò pòſt capitis damnauit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: dediſque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde põtificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi poſtulata Iudæi molirentur noui aliquid) primũ, vt legatos ſibi ad Cæſarẽ liceat mittere,

Κεφάλαιον α'.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς ἰουδαίους, & περὶ τῆς ἱερατικῆς στολῆς.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Φδασιλέως ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγγείλαμεν βίβλῳ, πέμπει μάρσῳ διάδοχον κλαύδιος καῖσαρ κάσσιον λογγῖνον μνήμην τοῦ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ δὴ γραμμάτων ὑπ' αὐτοῦ προϊόντος ἀξιωθεὶς, μηκέτι μάρσον τῆς συρίας προστατεῖν. φάδος δὲ ὡς ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν ἐπέστειλεν ἀφικνεῖται, καταλαμβάνει στασιάσαντας τοὺς εἰς μὴν περαίαν κατοικοῦντας ἰουδαίους, πρὸς φιλαδελφεῖς περὶ ὅρων κώμης μαῖς λεγομένης πολεμικῶν ἀνδρῶν πλέων. καὶ δὲ οἱ τῆς περαίας χωρὶς γνώμης τῆς πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν φιλαδελφέων διέφθειρον. ταῦτα πυθόμενον τὸν φάδον, σφόδρα παρῆλγεν, ὅτι μὴ τὴν κρίσιν αὐτοῦ προδιελέσθαι, εἴπερ ὑπὸ τῶν φιλαδελφέων ἐσόμενον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδίκως ἐφ' ὅπλα χωρήσαι. λαβὼν οὖν ἐξῆς τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς καὶ τῆς στάσεως αἰτίους, δῆσαι προσέταξεν. εἶτα τὸν μὲν ἀπέκτεινεν, ἀνίβας δὲ τὸ ὄνομα τούτῳ. ἀμύραμος δὲ καὶ ἐλιαζάρῳ τοῖς δυσὶ φυγὴν ἐπέλαβεν. ἀναρπάσας δὲ καὶ θολομαῖος ὁ ἀρχλήσης μετ' οὐ πολὺ χρόνον, ἀχθεὶς δίσμις ἐπ' αὐτὸν, δεινοπαθεῖν μάλιστα κακὰ τὴν ἰδουμαίαν καὶ τοὺς ἄραβας. ἐκαθάρθη τὰ λῃστήρια ἅπασα τοιούτου τινὸς ἡ ἰουδαία, φρουρὰ δὲ καὶ φρουρία τῇ φάδου. ὃς δὲ καὶ πέμπει μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους ἱεροσολυμιτῶν, κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, παρελύσατο αὐτοῖς τὸν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣν φορεῖν μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, εἰς τὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν, ὑπὲρ ὅσα φορεῖσθαι καταθέσθαι, καὶ συμβῆναι ὑπὸ τῇ ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὴ καὶ πρότερον ἦν. οἱ δὲ αὐτὰ μὲν οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλουν δὲ ὅπως τόν τε φάδον, καὶ τὸν λογγῖνον ἀφικόμενον εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐποιοῦντο δυσωπίαν, φόβῳ μὴ τὰ προσταττόμενα φάδου τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ταραττόμενον ἀναγκάσῃ. πρῶτον μὲν οὖν τοῖς ὑπατεύουσι πρόσωπα εἰς καῖσαρα πέμψαι

τοὺς

τοὺς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν καὶ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχῃ. εἶτα ἢ ἀφεῖναι, ἕως ἂν γνῶσι, τὰ πρὸς ταῦτα κλαύδιος ἀποκρίνεται. οἱ δὲ δόντες αὐτοῖς ἐφασαν ἀποστείλαι τοὺς πρίσβεις εἰ λάβοιεν τοὺς παῖδας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δὲ ἑτοίμως ἐκείνων καὶ δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρίσβεις. φανερωθέντων δὲ εἰς τὴν ῥώμην αὐτῶν, γνοὺς ὁ νεώτερος ἀγρίππας ὁ τοῦ πτολεμαιπότου παῖς, καθ' ἣν ἤκουσιν αἰτίαν, ἐπύθετο· ἢ ὧν φάδος κλαυδίῳ καίσαρι, καθὼς καὶ πρότερον ἐπόμφθη, φανερὰ ποιήσει τὴν καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς ἰουδαίοις ἅπερ ἠξίουν φέρει τὰς ἱερὰς στολάς, καὶ φάδῳ φέρει τούτων ἀποστεῖλαι. καλέσας δὲ κλαύδιος τοὺς πρίσβεις, ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ σκέλλιον αὐτοῖς ἀγρίππα χάριν εἰδέναι, ἃ αὐτὰ γὰρ σκέννιν ποιεῖν ἀξιώσαντος. ὅτι τε τὰς ἀποκρίσεσι, τοιαύτην ὅπισθεν ἔδωκε. κλαύδιος καῖσαρ γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ δέκατον πατὴρ πατρίδος, ἱεροσολυμιτῶν ἀρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, ἰουδαίων πᾶσι ἔθνεσι χαίρειν. ἀγρίππα τὲ ἐμοῦ, ὃν ἐγὼ ἔθρεψα, καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ διαβέβαιον ὄντα, φρονταλγοῦντος μοι τοὺς ὑμετέρους πρίσβεις δι' ἀκρισοῦντας ἐφ' ἧ πεποίηται τὸ ἔθνος ὑμῶν κηδεμονία, καὶ αἰτησαμένων ἀσμενδέως καὶ φιλοτίμως τὴν ἱερὰν ἀθῆτα, καὶ τὸν στέφανον σὺν τῇ ἐξουσίᾳ ὑμῶν, ἣν συγχωρῶ, καθὼς ἐκέλευσος καί μοι πιμώτατος οὐιτέλλιος ἐποίησε. συγκατατίθεμαι δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ φρόνιον δεῖν τὸ ἐμαυτὸν διάβειν, καὶ τὸ βούλεσθαι ἑκάστους κατὰ τὰ πάτρια θρησκεύειν. ἔτι εἰδὼς ὅτι, καὶ αὐτὸς βασιλεὺς ἡρῴδης, καὶ ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τὴν πρὸς ἐμαυτὸν διάβειαν, καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς γνώσιν ἀποδέχομαι, πάνυ χαριοῦμαι ταῦτα ποιήσας, πρὸς οἷς ἔστι μοι πλεῖστα δίκαια φιλίας κεκτῆσθαι παρ' ἀμφοτέροις. ἔχαρα δὲ πρὸ τούτων, καὶ καταίσῳ φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. οἱ τὰ γράμματα κομίζοντες κορνήλιος κέρων, τρύφων θαδδαῖος, δωρόθεος ναθαναήλου, ἰωάννης ἰωάννου. ἐγράφη πρὸ πτολεμαίων καλανδῶν ὅτι ὑπάτου ῥούφου, καὶ πομπηίου σιλουανοῦ. ἠτήσατο δὲ καὶ ἡρῴδης ὁ ἀδελφὸς μὲν ἀγρίππου τοῦ μεγαλοπτικοῦ, χαλκίδος δὲ τῆς ἀρχῆς κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον πεπιστευμένος, κλαύδιον καίσαρα τὴν ἐξουσίαν τοῦ ναοῦ, καὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων χειροτονίαν. πάντων τε ἐπέτυχεν, ἐξ ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία μέχρι τῆς τοῦ πολέμου τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ ἡρῴδης, μεθίστησι τὴν ἀρχιερωσύνην τὸν βαπταλούμενον καλούμενον, ἰωσήφῳ τῷ τοῦ καρεᾶ αὐτ' ἐκείνου τὴν διαδοχὴν τῆς τιμῆς λαχόντι.

A qui ab eo petant sacræ stolæ seruandæ ius: deinde, vt expectetur super ea postulatione rescriptum illius. Responsum est permissuros, vt legati mittantur, si priùs darentur obsides. Quúmque promptè liberos suos dedissent, legati profecti sunt. Qui postquam Romam pervenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat, vt diximus, cognito qua de causa venissent, rogauit Cæsarem, vt Iudæis sacræ stolæ custodiam petentibus annuere dignetur: & Fado super eo negotio scribere. Tum Cæsar vocatis ad se legatis, ait se hoc eis concedere, iubens, vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim se illius donare precibus. cui responso talem epistolam addidit: Claudius Cæsar Germanicus trib. pot. v. Cos. designatus IIII. Imp. X P P. Hierosolymitanorum magistratibus, senatui & populo, totíque Iudæorum genti salutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piissimus, quem ego domi educo, adduxit ad me vestros legatos, gratias agentes, quòd sedulo genti vestræ prouideam, rogantésque enixè, vt pontificalem stolam & coronam vobis seruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi carissimus Vitellius concesserat: vestræque voluntati annuo primùm motus pietate propria, & quia placet quemque religiosum esse more suæ patriæ: deinde, vt gratificer Herodi regi & iunioti Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui, & vestri studiosissimos, meritóque illorum amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re & Cuspio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis: Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis: & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto Calendas Iulias, Rufo & Pompeio Syluano Cos. Eodem tempore & Herodes dynasta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petiit à Cæsare potestatem in templum & sacrum ærarium, iúsque eligendorum summorum pontificum: impetrauítque hæc omnia, ita vt etiam posteris eius idem ius manserit vsque ad belli Iudaici exitum. Ipse Herodes Canthara in ordinem redacto, Iosepho Canei summum pontificatum contulit.

B

C

D

E

Κεφάλαιον β'.

Ὅτι περὶ τὸν ἐλεὴν, τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλίδα ἡ οἱ παῖδες αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη.

Cap. II.

Quemodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.

F

Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἐλεὴ, καὶ ὁ παῖς αὐτῆς ἰζάτης, εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη μετέβαλλον διὰ τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζος ὁ τὴν ἀδιαβηνὴν βασιλεύς, ᾧ καὶ βαζαίος ὀθόμανης ἦν, ὁ ἀδελφὴς ἐλεὴς ἄλοις ἐγαμήθη πρὸς γάμου κοινωνίαν ἄγεται, καὶ κατέσπασεν ἐγκύμονα. συγκαθεύδων δὲ ποτὲ τῇ γαμετῇ τὴν γυναικὸς τὴν χεῖρα περιτείνασα ἐπαύσατο, λύπης καθάπτωσιν, φωνῆς τινὸς ἔδοξε ἀκούειν, κελευούσης αἴρειν τὴν χεῖρα, ἐκ μὴ θλίβειν

G

vt vnà accubans, & manū reclinaram habens in vxoris vterū, vocē quādā sibi videretur audire, iubētē, vt manū à vētre tolleret, néve premeret

fœtum, qui vt non ſine diuina prouidentia inchoatus ſit, ita finem habiturus eſſet fortunatiſſimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus eſt, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izatem nominauit. ſuſceperat autem iam ante Monobazum hoc ſeniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifeſtè tamen omnem caritatem in hunc vnũ contulit: vnde exorta eſt germanorum inuidia, indies magis ac magis creſcentibus illorum odiis, Izatem ſibi præferri dolentibus. Hæc pater licèt intelligeret, ignoſcebat tamen filiis, quòd is affectus non à malitia procederet, ſed quiſque cupiebat patri eſſe quàm cariſſimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus miſit ad Abemerigum, regnantem tunc apud caſtrum quod Spaſini vocant accolæ, commendans ei ſalutem filij. Is libenter accepit adoleſcentem, quem complexus ſingulari beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum ſenex, videns ſibi ſupereſſe modicum vitæ ſpacium, concupiuit videre ante ſuam mortem filium. Accerſitum igitur filium magno affectu excepit, eique donauit regionem, quæ dicitur Cæron, amomi feraciſſimam. in ea ſeruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euaſiſſe diluuium, oſtenditúrque ibi hodie quoque videre volentibus. In hac regione Izates vixit vſque ad patris obitum. Qui poſtquam fato functus eſt, Helena regina accitis eadem die magnatibus ſuis & ſatrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredem ſui regni Izatem optauit, eúmque hoc honore indicauit dignifſimum, attamen veſtrũ quoque ſuper hac re iudicium expecto. Beatus enim eſt non qui ab vno, ſed qui plurium conſenſu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. quibus auditis proceres primùm more ſuo reginam adorauerunt, deinde probari ſibi ſententiam reginæ dixerunt, libentérque parituros Izatæ, quem ſcirent merito & ex communi popularium voto, patris iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebántque ſuam operam, vt primùm fratres eius atque cognatos occiderent, quo ſecuriùs nouo regi pararetur imperium. ſic enim liberum fore à metu, in quo eſſe poſſet propter illorum inuidiã & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolẽtia differendam tamen fratrum eius necem cenſuit in aduentum filij, & expectandam ipſius ſententiam. Tum proceres conſuluerunt, vt ſaltem vinctos aſſeruaret donec ille veniat, quo magis in tuto ſit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè regina fideret, procuratorem regni conſtituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiorem filiũ Monobazũ, impoſito ei

τὸ ἐν αὐτῇ ἔρεφος, θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχόν, καὶ τέλους δυτυχοῦς τυξόμενον. ταραχθεὶς οὖν τῇ τῆς φωνῆς, δὶς δὲ διεγερθείς, ἔφρασε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γνώμενον τὸν υἱὸν Ἰζάτην ἐπεκάλεσεν. ἐκ δὲ αὐτῆς μονόβαζος τούτου πρεσβύτερος ἐκ τῆς ἐλένης γνώμης, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὸν μὲν τοι πᾶσιν ἴσοιας ὡς εἰς μονογνῶ τὸν Ἰζάτην ἔχων φανερῶς ἦν. φθόνος δὲ τὸν τοῦδε τοῖς παισὶ διὰ τὸ ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ τούτου μίσος ηὔξετο λυπουμένων ἅπαντων, ὅτι τὸν Ἰζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα γὰρ καὶ παρ' ὀφθαλμοὺς ἀδυνάμενος ὁ πατὴρ, καίνοις μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ δι' κακίαν αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' ἢ δι' ἃ τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ ἔκαστον ἀξιοῖ δύνοιας τυγχάνειν. τὸν δὲ Ἰζάτην, φρόνιμα γὰρ ἐδίδου καὶ αὐτὸν μισούμενον ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάσχειν, πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς ἀβεννίεσον ἐκπέμπει τὸν Ἀραβίων χάρακος βασιλέα, θυγατρὶ συνεπιθήμενος ἐκείνου τοῦ παιδὸς σωτηρίαν. ὁ δὲ ἀβεννίεσος, ἀσμένως δέξεται τὸν ξένιον, καὶ δὴ πολλῆς ἄγων δύνοιας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τοῦ δυγατέρα, σάμηχος δὲ ὄνομα ταύτῃ, δίδωσι. δωρεῖται δὲ χώραν ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδους. μονόβαζος δὲ ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὸ ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τοῦ παιδὸς πρὸ τοῦ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτόν, ἀσπάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι καρπῶν λεγομένην. φέρειν δὲ ἡ γῆ πλέον τὸ ἄμωμον ἀγαθή. ἔστι δὲ αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος, ἐν ᾗ σχὸν ἐκ τῆς ἐπουσείας ἀφεστῶσθαι λόγος ἔχει, ἃ μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἰδίοις βουλομένοις ἐπιδείκνυται. διέζευεν οὖν ὁ Ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ πατρός. ἡ δὲ ἐκλείπει ἡμέρα τὸν βίον ὁ μονόβαζος, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μεγιστᾶνας, καὶ τῆς βασιλείας συνεδρίους, καὶ τοὺς τὰς δυνάμεις πεπιστευμένους. οἷς ἀφικομένοις, ὅτι μὲν ὁ ἀνὴρ ἔπει, τῆς βασιλείας αὐτῷ δεδόσθαι Ἰζάτῃ ἠξίωτο γνώσθαι, καὶ τοῦ μὲν ἄξιον ἔκρινεν, οὐδὲ ὑμᾶς λελῆσθαι δοκῶ, φησὶ, νῦν δὲ ὅμως καὶ τὴν ὑμετέραν κρίσιν. μαχεῖσθαι γὰρ οὐχ ὁ παρ' ἐμοῦ, ἀλλὰ πλείονα καὶ θελόντων τὸν ἀρχικὸν λαμβάνειν. ἡ μὲν, ταῦτα εἶπεν, ὅτι πεῖρα τοῦ τί φρονεῖν οἱ συγκληθέντες. οἱ δὲ ἀκούσαντες, προὔτεινον μὲν προσκυνῆσαι τὸν βασιλίδα, καθὼς ἦν ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, εἶτα ἔφασαν τὸν τοῦ βασιλέως γνήμιον βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι χαίροντες Ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκριθέντι τῷ ἀδελφῷ κατὰ τὰς δύνας τῷ ἅπάντων. βούλεσθαι τε φασὶ προαποκτεῖναι φθόνον αὐτοῖς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς, ἵνα τοῦ τὸν ἀρχὸν Ἰζάτῃ μετ' ἀσφαλείας κατάσχοιεν. φθαρέντων γὰρ ἐκείνων καθαιρεθήσεσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μίσους τοῦ παρ' αὐτῷ καὶ φθόνου γινόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἐλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὁμολογῆ τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν Ἰζάτῃ δύνοιας ἔχειν, παρακελεῖ δὲ ὅμως ὑπερθέσθαι τὸν περὶ τῆς αἱρέσεως τῷ ἀδελφῷ χρόνον, μέχρι οὗ Ἰζάτης παραγένοιτο συνδικάσων. οἱ δὲ ἐπεὶ αὐτῶν συμβουλεύσαντες οὐκ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρήνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ προπέμψασθαί τινα τῆς ἀρχῆς ὑπὲρ τοῦ, ὃν μάλιστα πεύσει. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα μονόβαζον βασιλέα προσθεῖσα τὸ ὄρ-

τὸν Ἰζάτῃ δύνοιας ἔχειν, παρακελεῖ δὲ ὅμως ὑπερθέσθαι τὸν περὶ τῆς αἱρέσεως τῷ ἀδελφῷ χρόνον, μέχρι οὗ Ἰζάτης παραγένοιτο συνδικάσων. οἱ δὲ ἐπεὶ αὐτῶν συμβουλεύσαντες οὐκ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρήνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ προπέμψασθαί τινα τῆς ἀρχῆς ὑπὲρ τοῦ, ὃν μάλιστα πεύσει. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα μονόβαζον βασιλέα προσθεῖσα τὸ ὄρ-

τὸ διάδημα καὶ δοῦσα τὸν σημαντῆρα τῷ πατρὸς δακτύλιον, τέως τε συμφυλάξειν ὀνομαζομένου παρ' αὐτοῖς, διοικεῖν τε τοὺς τέως βασιλείαν παρήνεσε μέχρι τῆς τοῦ ἀδελφοῦ παρουσίας. ἦκε δὲ θᾶττον ταχέως ἀκούσας τέως τοῦ πατρὸς τελευτέως, καὶ διαδέχεται τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ἐκφυγόντος τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ ἰζάτης ἐν τῷ ἀτασάτῃ χάρακι διέτριβεν, ἰουδαῖός τις ἔμπορος ἀνανίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τοῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τὸν θεὸν σέβειν, ὡς ἰουδαίοις πάτριον ἦν. καὶ δὴ δι' αὐτοῦ εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τοῦ ἰζάτου, καὶνὸν ὁμοίως συναπέπεισε. μεταλαβόντι τε ἐκείνου τοῦ πάθους, εἰς τέως ἀδελφεὸν συνῆλθε καὶ πολλοὺς ὑπακούσας ἔσπευσεν. συμβεβήκει δὲ καὶ τέως ἑλένου ὁμοίως ὑπ' ἄλλου τινὸς ἰουδαίου διδαχθέντα, εἰς τὰς ἐκείνων μεταπορεύσασθαι νόμους. ὁ δὲ ἰζάτης ὡς παρέλαβε τέως βασιλείαν ἀφικόμενος εἰς τέως ἀδελφεὸν, καὶ θεασάμενος τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέρανε τῷ γεγονότι. καὶ τὸ μὲν αὐτοὺς ἀπολέσαι ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μεταπορευομένους ἔχειν σὺν αὐτῷ μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοὺς μὲν ὁμηρεύσαντας μὴ τέκνων εἰς τέως ῥώμην ἐξέπεμψε κλαυδίῳ καίσαρι, τοὺς δὲ, πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθον ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλε. τυδόμου δὲ τέως μητέρα τέως ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων ἔθεσιν, ἔπεδυσε καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταπηδᾶσθαι. νομίζων τε μὴ ἂν ἔτι βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ περιτέμοιτο, πρᾴτειν ἐπιτήδειος. μαθοῦσα δὲ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπειρᾶτο, διαφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα. βασιλέα γὰρ ἔτι, καὶ καταστήσειν εἰς πολλὴν δυσμένειαν τοῖς ὑπηκόοις μαθόντας, ὅτι ξένων διατίθησι καὶ ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν. οὐκ ἀνέξεσθαί τε βασιλεύοντος αὐτῶν ἰουδαίου. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, καὶ τέως ἐκώλυεν. ὁ δὲ εἰς τὸν ἀνανίαν τοὺς λόγους ἀνέφερεν. τῷ δὲ τῇ μητρὶ συμφασκόντος, καὶ συναπειλήσαντος εἰ μὴ πάσῃ καταλιπεῖν αὐτὸν ἄπωσι. δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ τῷ πράγματος ἐκδήλου πᾶσι γενομένῳ κινδυνεύσῃ πεισθεὶς ἀποχρῆν, ὡς αὐτὸς αἴτιος τούτων, καὶ διδάσκαλος τοῦ βασιλέα ἀφανῶν ἔργων γεγονώς. δυνάμενον δὲ αὐτὸν, ἔφη καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἴγε πάντως κέκρικε ζηλοῦν τὰ πάτρια τοῦ ἰουδαίων. τοῦτο δὴ κυριώτερον τῆς περιτομῆς. συγγνώμην δὲ ἕξειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φήσαντος, μὴ περιέμενε τὸ ἔργον δι' ἀνάγκης, καὶ τὸν ἐκ τῆς ὑπηκόων φόβον, ἐπιόντα μὴ τούτου τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μὴ ταῦτα δὲ, τέως γὰρ ὑπομένειν οὐκ ἐξεβιάζετο παντάπασιν, ἰουδαῖός τις ἕτερος ἐκ τῆς γαλιλαίας ἀφικόμενος ἐλεάζαρος ὄνομα, πάνυ δοκῶν τὰ πάτρια δεδοκιμακέναι ἀκριβῶς ἦν), περιτρέπεται πρᾶξαι τὸ ἔργον. ἐπὶ γὰρ εἰσελθὼν ἀτασάτῃ ὁ μαθητὴς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν τὸν ἰουδαίων νόμον ἀναγινώσκοντα, λανθάνῃς, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τοὺς νόμους, καὶ δι' αὐτῆς τὸν θεὸν ἀδικῶν. οὐ γὰρ γινώσκειν σε δεῖ μόνον αὐτούς, ἀλλὰ καὶ πρόθυμον τὰ προσταττόμενα ποιεῖν ὑπ' αὐτῆς. μέχρι τίνος ἀπερίτμητος μενεῖς; ἀλλ' εἰ μὴ τὸν περὶ τούτου νόμον ἀνάγνως, ἵν' εἰδῇς τίς ὀξὺς ἡ ἀσέβεια, νῦν ἀνάγνωθι. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεύς, οὐκ ἐβράδυνέ τε πρᾶξαι, μετασεὶς ἐς ἕτερον οἴκημα,

A diademate, & dato patris anulo signatorio, simúlque sampsera, vt ipsi vocant: iussitque eum administrare rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in principatum successit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spasini castrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izatæ innotuisset, ipsum quoque in eandem opinionem traducit: accitúmque à patre in Adiabenam comitatus est magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat, vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo instituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò nouus rex postquam in Adiabenam reuersus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cùm occidere hos aut vinctos seruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur, nequando de vindicta cogitarent: partem eorum vnà cum propriis filiis Romam ad Claudium Cæsarem misit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obsides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam, vt & ipse ad eam religionem transiret. cúmque existimaret se non esse perfectum Iudæum, nisi circumcideretur, paratus erat, & hoc facere. quod postquam mater resciuit, conabatur impedire, periculosum esse dictitans. multum enim eam rem à rege alienaturam subditorum animos, si eum ad externos ritus desciscere cognoscerent: neque vllo pacto laturos Iudæum in regio solio. sic illa aliquantisper cupiditatem eius retinuit. rex autem cum Anania contulit consilium, qui matris sententiam comprobans, minatus est se eum relicturum nisi ab hoc proposito desisteret. timere enim se ne si occulta proferrentur in vulgus, ipse arriperetur daturus pœnas, vt author omnium, qui non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam absque circumcisione Deum piè colere, si Iudæorum instituta placeant. in hoc enim magis sitam religionem quàm in circumsione corporis: daturúmque Deum veniam, si necessitate coactus signaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur subditorum defectio. his verbis tum regi persuasit quod voluit. Aliquanto autem pòst, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad salutandum enim regem admissus, cùm eum offendisset legentem sacra Moysis volumina: Nescis, inquit, ô rex, quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim satis est decreta eius nosse, sed præstat imperata eius facere. Quàm diu manebis incircumcisus? si nondum legisti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt scias quanta sit impietas hanc omittere. His auditis rex nō distulit negotium, sed secedens in aliud cubiculum,

accito chirurgo fecit quod iussus est: deinde accersita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum sit. quos continuò stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res perueniret ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi quoque videbant imminere periculum, vt consciis & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quòd illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & eius liberos, in rebus dubiis & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibique vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porrò mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum quàm exterorum beatum diuina fauente prouidētia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templúmq; illud apud omnes mortales famosissimum, vt ibi Deum adoraret, votiuásque victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. Cùm enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passarum inde adueherent. quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur postea.

III. Cæterùm Parthorum rex Artabanus, cùm sensisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izatem se conferre, eius consilio quæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens primùm adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit. Ne despicias me rex tuum supplicem, néve contemnas opis indigum. Deictus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas quibus omnes simus obnoxij casibus. Si enim me inultum siueris, animabitur in cæteros quoq; reges audacia incōditę multitudinis. Hęc ille demisso vultu lacrymās. Izates autem audito eius nomine, videſq;

καὶ τὸν ἰάζην εἰσκαλεσάμενος τὸ πεπραγθὲν ἐτέλει, καὶ μεταπεμψάμενος τήν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν, ἐσήμαινεν αὐτὸν πεποιηκέναι τοῦργον. τοὺς δὲ ἔκπληξις δεινὸς ἔλαβε καὶ φόβος οὐ τὰ μέτρια, μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνωδέστερον ᾖ ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἐκβαλεῖν, οὐκ ἀπαχθομένων τῷ ἱππικῶν ἄρχειν αὐτὸν ἄνδρα τῷ παρ' ἑτέροις ζηλωτὸν εἶναι. κινδυνώδη σφᾶς δὲ καὶ αὐτοὺς τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς ἐπεχθείσης. θεὸς δὲ ἦν ὁ κωλύσων ἄρα τοὺς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν ὅπη τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτὸν τὸν ἰζάτην ὠφελησόντα κινδυνώδεις, καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου λύσασαν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν ἀνδρὶ ἐνδεικνὺς ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, καὶ μόνῳ πεπιστευκόσι ὁ καιρὸς οὐκ ἀπόλλυται ὁ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. ἐλθοῦσα δὲ ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ἐρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνεύομενα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μαχόμενον, καὶ πᾶσι ζηλωτὸν, καὶ τοῖς ἄλλοθι δι' τὴν ἐκ θεοῦ εὐνοιαν, ὅτι θυμίαν ἔχων εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖται, τὸ πᾶσι ἀνθρώποις πειθόμενον ἱερὸν τοῦ θεοῦ σεβόμενος, καὶ χαρίσηται ἱερεῖα θυσίας εὐσεβεῖν. ἐδόκει τε τοῦ παιδὸς ὅπῃ ἔφαγε. τῷ δὲ πάνυ σπουδαίως τῇ μητρὶ προκαλούσῃ καταδύσαντι, καὶ πολλὴν σπουδὴν εἰς τὸν ἀποστολὴν ἑτοιμασαμένου, καὶ χρήματα πλεῖστα δόντι, καταβαίνει εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν σπεύσαντος ὅπως τοῦ παιδὸς. γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς Ἱεροσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ αὐτὴν τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πιέζοντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἐλεήσασα, πέμπει τινὰς τῶν ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, πολλὴν σῖτον ἀποσταθμούς χρημάτων, τοὺς δὲ εἰς κύπρον ἰκανῶν φόρτον οἰσοντας. ὡς ἦ πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφὴν, καὶ μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς δωρεᾶς ταύτης εἰς τὸν πάντα μὲν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθόμενος δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς ἰζάτης τὰ περὶ τὸν λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῆς Ἱεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἃ τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πεπράχται, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν. ὁ δὲ τῆς παρθυαίων βασιλεὺς ἀρτάβανος, αἰσθόμενος τοὺς σατράπας βεβουλευμένους εἰς αὐτὸν συνεστηκότας, ὡς οὐ παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὴς οὐκ ὤν, ἔγνω πρὸς ἰζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλόμενος σωτηρίας εὑρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνατόν. καὶ δὴ ἀφικνεῖται συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν ὡς χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συνετύγχανε τῷ ἰζάτῃ καθ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον βασιλέα καὶ ὑπ' ἰζάτου οὐ γνωσθήσεσθαι. καὶ πλησίον ἦν ἀφικόμενος, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσκύνησεν αὐτὸν, εἶτα, βασιλεῦ φησὶ, μὴ ὑπερίδῃς με τὸν σὸν οἰκέτην, μηδὲ ὑποφανείσης δυσμενῆ. ταπεινὸς γὰρ ἐκ μεταβολῆς γεγένημαι, καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, τῆς σῆς βασιλείας χρῄζων. βλέψον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ κοινὸν ὂν νόμισον καὶ ἐφ' σαυτῷ προσδοκᾶν. ἡμῶν γὰρ αἰσχυνθέντων, ἔσονται θεασόμενοι πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, καὶ ὁπόθεν

ἐκέτην

ικέτην αὐτῷ παρεστῶτα τ̃ ἀρταβάνου, κατεπήδησεν ἀπὸ τ̃ ἵππου, καὶ θάρσυνον εἶπεν ὦ βασιλεῦ, μηδέ σε συλλάβοιτο τὸ παρὸν ὡς ἀήκεστον. ταχεῖα γὰρ ἔσται τ̃ λύπης ἡ μεταβολή. φίλον δ' ἥξεις καὶ σύμμαχον δι' ἡσσόνων κρείττονα τ̃ ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τ̃ πάρθων σε καταστήσω βασιλείαν πάλιν, ἢ τ̃ ἐμῆς ἐκστήσομαι. ταῦτα εἰπὼν, ἀνέβιβαζεν ὅπη τ̃ ἵππου ἀρταβάνου, παρείπετο δ' αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ἀπονέμων ταύτην, ὡς αἰ μείζονι βασιλεῖ. θαυμάσαντος δ' ὁ ἀρταβάνης, βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὴν ἐφεστῶσαν αὐτῷ τύχην καὶ τιμὴν ἐπομόσατο καταβήσεσθαι μὴ ἐκείνου πάλιν ἀναβαίνος, καὶ προηγουμένου. ὁ δὲ πειθεὶς, ὅπη τὸ ἵππου ἤλατο, καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ᾧ τε συνεδρίας καὶ τῶν ἐδεστῶν ἑστάσης προκατακλίσεσιν, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτῷ τ̃ς τύχης ὑποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρόσθεν ἀξίωμα, καὶ τὰ λογισμῷ δίδους ὡς κοιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τ̃ς τύχης. γράφει τε πρὸς τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν ἀρταβάνην ὑποδέξασθαι, πίστιν προτείνων τ̃ς τῷ προσηγμένων ἀμνησίας δεξιὰ καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τιλὼ αὐτῷ. τῷ δὲ πάρθων δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνουμένων, μὴ δυνάσθαι δὲ λεγόντων ἤδη τὸ τιλὼ ἀρχὴν ἑτέρῳ πεπιστευκέναι. κίνναμον δὲ λῷον ἅπαντα τῷ παρειληφότι. καὶ διδουσέναι μὴ στάσις αὐτοὺς ἐκ τούτου καταλάβῃ. μαθὼν τιλὼ προαίρεσιν αὐτῶν ὁ κίνναμος ταύτην, αὐτὸς γράφει τῷ ἀρταβάνῃ, παθεῖν μὲν οὐδὲν ὑπ' αὐτῷ, καὶ φύσει δὲ λῷ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, παρακαλῶ αὐτῷ πιστεύσαντα παραγενέσθαι τιλὼ ἀρχὴν ὑπολειφόμενον τιλὼ αὐτῷ. καὶ ὁ ἀρταβάνης πιστεύσας παρῆν. ὑπολιπὼν δὲ αὐτὸν ὁ κίνναμος, καὶ προπομπήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας προεπέθηκεν αὐτῷ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς ἑαυτ̃. καὶ ἀρταβάνης οὕτω δὴ ἰζάτου πάλιν εἰς τιλὼ ἀρχὴν καθίσαται, πρότερον αὐτ̃ς ἅπασιν ἤδη τοῖς μεγίστας. οὐκ ἠβούλετο μὴν ἀμνήμων τ̃ς εἰς αὐτὸν διεργασίας, ἀλλὰ δωρεῖται τὸν ἰζάτου τ̃ μεγίστας τιμὰς παρ' αὐτ̃ς, τήν τε γὰρ πάσαν ὀρθὴν ἐπέζευξεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ χρυσοῦς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνοις ἔξεστι τοῖς πάρθων βασιλεῦσιν. ἔδωκε δὲ καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ ἀγαθὴν τ̃ ἀρμενίων βασιλέως ἀποτεμόμενος. νίσιβις δ' ἔστιν ὀνομαζομένη ἧς, καὶ ἐν αὐτῇ πρότερον μακεδόνες ἐκτίσαντο πόλιν ἀπὸ χρόνου μυσδονίαν προσηγόρευσαν. ταύτης μὲν δὴ τ̃ τιμ̃ς ἰζάτης ὑπὸ τ̃ τ̃ πάρθων βασιλέως ἐτιμήθη. μετὰ πολὺν δὲ χρόνον, ἀρταβάνης τ̃ λυθέντος, τ̃ βασιλείας τῷ παιδὶ ὑαρδάνῃ καταλιπόντος. ἦν δὲ πρὸς ἰζάτην ἀφικόμενος, ἔπρηξεν αὐτὸν μέλλοντα πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ἐκφέρειν, συστρατεύειν τε καὶ συμμαχεῖν ἑτοιμάζεσθαι, οὐ μὴν ἔπρηξεν. ὁ γὰρ ἰζάτης, τ̃ ῥωμαίων δυνάμεως τ̃ τύχης ἐπιστάμενος, ἀδύνατος αὐτ̃ ἐνόμιζεν ἐπιχειρεῖν. ἦν δὲ πανομφώς πάντα μὲν τὸν ἀριθμὸν υἱούς, τὴν ἡλικίαν νέους, γλαφυρὸν τ̃ παρ' ἡμῖν παῖδα, καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τιλὼ τε μητέρα προσκυνοῦσαν τὸ ἱερὸν ὡς πρόσθεν, ἀκτημόνας δὲ, καὶ τὸν οὐαρδάνην ἐκπολῦσαι, σωφρονεῖν δηλοῦμενος τὰς ῥωμαίων δυνάμεις τ̃ καὶ προέξειν, δι' ταῦτα οἰόμενος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ἐπιθυμοῦντα τ̃ ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παροξυνθεὶς δ' ὅτι τούτοις ὁ πάρθος, πόλεμον δ' ἦν πρὸς ἰζάτην κατήγγελ-

A astare supplicem Artabanum; ab equo desiliit, &, Bono, inquit, animo esto rex, nec turberis præsenti calamitate quasi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœstitia: inueniésque amicum & socium meliorem, quàm fortè speraſti hactenus. aut enim te in Parthorum regnum restituam, aut meum tibi cedam. Hæc loquutus imposito in equum Artabano, ipse cum comitabatur pedibus, maiori regi hunc honorem exhibens. Id Par-
B thus rex tulit permoleſtè, iurauítque per futuram suam fortunam ac dignitatem, deſcensurum se, nisi ille rursum ascenderet, & præcederet. Tum alter morem ei gesturus in equum insiliit, & perducto in suam regiam omnem honorem habuit, in conceſſibus ac conuiuiis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præsentis eius status, sed dignitatis pristinæ, reputánsque eadem posse cuiuis mortalium accidere. Scripsit etiam ad Par-
C thos suadens, vt suum regem reciperent, fidem suam interponens non fore eum iniuriarum memorem. paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recusabant eum recipere, sed posse se negabant, quòd iam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim esse, ne alteto reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cùm esset alumnus Artabani, & alioqui
D honesto ingenio præditus, scribit ei, vt accepta à se fide reuerteretur, recepturus amiſsum dignitatis fastigium: à quo ille persuasus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & regis appellatione salutato diadema suo capiti detractum imposuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum suum restitutus est, vnde eiectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, sed affecit Izatem
E maximis, qui apud ipsos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei gestare permisit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris insignia conceſsa sunt solis Parthorum regibus. donauítque ei regionem magnam ac bonam, adempram ditioni regum Armeniæ, cui nomen est Nisibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum rege præmium. Non
F multo pòst Artabanus moriens regnum reliquit Vardani suo filio. hic ad Izatem profectus, suasit ei, vt vellet sibi belli aduersus Romanos gerendi esse socius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta esset Romanorum fortuna ac potentia, censebat illum tentare impoſsibilia. Ad hæc quia quinque adoleſcentes filios miserat, vt linguam nostram & disciplinas diligenter discerent, simúlque matrem adoraturam in templo, sicut diximus,
G segnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à proposito, continenter denarrans ei Romanorum gesta & potentiam, ratus se hoc modo absterriturum eum à lacessendi eos cupidine. Parthus autem his offensus continuò bellū indixit Izatæ,

ex quo tamen nullum retulit operę præmium, Deo fruſtrante ſpes eius vaniſſimas. Parthi enim poſtquam cognouerunt mentem Vardanis, & quòd Romanis bellum inferre ſtatuerit, illo cæſo principatum eius fratri Gotarzæ commiſerunt. huic quoque paulò pòſt ſublato per inſidias, Vologeſus frater ſucceſſit, qui duobus germanis eodem ſecum patre genitis regna diſtribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res proſperè ſuccedere, prædicaríque eum paſſim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipſi cogitare de relinquenda religione patria, & aſſumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes diſſimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, ſi expeditionem contra ſuum regem ſuſciperet: promittebántque primo ſtatim conflictu ſe eum deſerturos. Eſſe enim ſibi animum pœnas de eo ſumere propter contemptum ritus patrij. ictóque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cúmque iam hoſtes in conſpectu eſſent inituri prælium, priusquam ad manus veniretur, omnes ſui ex compoſito eum deſerunt: tergáque vertentes hoſtibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: ſed ſentiens ſe à magnatibus proditum, ipſe quoque intra caſtra ſeſe recipit, vbi inquiſitione facta in autores ignominiæ, poſtquam deprehendit quoſdam de fuga pactos cum Arabe, his ſupplicio deditis, poſtera die cum hoſte conflixit: cæſiſque plurimis, reliquos veram fugam coegit capereſſe. ipſum regem acriter perſequutus in caſtrum Arſamum compulit: impetúque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuerſus eſt, quamuis Abiam viuum in ſuam poteſtatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu fruſtrati, & à Deo in manus ſui regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant; ſed denuò ſcribunt Vologeſo regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynaſtam alium quempiam genere Parthum ſibi præficiat. exoſum enim ſuum regem aiebant, eo quòd patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iuſtam occaſionem, honores quos ipſius pater ei conceſſerat, repetiit: bellum interminatus, ſi imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates ſupra modum eſt territus; turpe ducens honoris gratia ſibi conceſſis per metum cedere: ſciénsque quòd etiamſi ipſe imperata faceret, Parthus tamen non quieſceret, decreuit totam rem Deo committere: iacturus extremam de capite aleã:

A οὐ μὴν ἐλαβε· οὐδὲ τῆς θεᾶ τούτῳ σεβασίας ὄπαν, τῷ θεῷ τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας ἀνατιθέντος. μαθόντες γὰρ οἱ παρθοι τὴν ἀβίαν οὐ καρδίαν, καὶ ὡς ὅτι ῥωμαίοις σεβασθεῖν ἔκεινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τὴν ἀρχὴν δὲ τῷ ἀδελφῷ κοτάρδῃ παρέδωσαν. καὶ τὸν δὲ μετ' οὐ πολὺ χρόνον ἐξ ὅτου βουλῆς τελευτήσαντα, ἀγαθάρχεται οὐολογάσης ὁ ἀδελφὸς, ὃς δὴ καὶ τοῖς ἑμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δυνασείας ὅπασευσε, πακόρῳ μὲν τῷ πρεσβυτέρῳ, τὴν μήδων, τηρειδάτῃ δὲ τῷ νεωτέρῳ τὴν ἀρμενίαν. ὁ δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς μονόβαζος, καὶ οἱ συγγενεῖς, θεωρεῶντες τὸν ἰζάτην θεὸς τὸν θεὸν διασεβεία ζηλωτὸν ἅπασι παντὶ εὐθεόποις γεγενημένον, ἔχον ὅπη θυμίαν, καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἰουδαίων. γίνεται δὲ σαφὴς αὐτῶν κατάφωρος τοῖς ὑπηκόοις, καπὶ τούτῳ χαλεπαίνοντες οἱ μαγισταίνες, οὐ φέρουσι μὲν τὴν ὀργὴν, κατὰ νοῦν δὲ ἔχοντες, καιρὸν ὅπη πάθειον ἐζήτουν δίκην ἐκθεσθαι αὐτοῦ δόντες παρ' αὐτῶν. καὶ δὴ γράφουσι θεὸς ἀβίαν τὸν ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπεχνούμενοι σεβασθέντα θελήσαντι κατὰ τοῦ παρ' αὐτοῖς βασιλέως, ἐπηγέλλοντο δὲ καὶ σφᾶς τὴν πρώτην συμβολὴν ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισήσαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη, καὶ ὅρκοις τὴν θεὸς ἀλλήλοις ἐνδησάμενοι πίστιν, ἀποδώσειν παρεκάλουν. πείθεται δὲ ὁ ἄραψ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, ἦκεν ὅπη τὸν ἰζάτην. μελλούσης δὲ τῆς πρώτης συμβολῆς πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τὸν ἰζάτην ἐκ συνθήματος πάντες ὡς πανικῷ δείματι καταχθέντες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐπιδείξαντες, ἔφυγον, οὐ μὴν ὁ ἰζάτης καταπλαγὴς, τοσοῦτος δὲ θρασύτητος ὑπὸ τῆς μαγισταίνων γεγενῆσθαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ σεβαστόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε συνταγμένους θεὸς τὸν ἄραβα, τοὺς μὲν αἰτίους αἱρεῖ. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ συμβαλὼν, πλείστους μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας δὲ φυγεῖν ἠνάγκασεν. αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα διώκων ἕως τι φρουρίου συνῆλασεν ἄρσαμον καλούμενον, καὶ θεσμαχήσαντα καρτερῶς, εἷλε τὸ φρούριον. διαρπάσας δὲ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ δὴ οὖσ', ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν τὸν ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα. θεὶ καταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν ἀπέκτεινε. δόντων δὲ οἱ τῆς ἀδιαβηνῶν μαγισταίνες τὸν ἄραβα χειρίσεως, ἀποδιδόντα αὐτοὺς τῷ θεοῦ τῆς βασιλεῖ, οὐδὲ ὡς ἠρέμουν, ἀλλὰ γράφουσι πάλιν ὁμολογέσι, βασιλεῖς δὲ πάρθων δεῖν εἶναι, ἀποκαλοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τὸν ἰζάτην, κατασεῖσαι δὲ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, τῆς ἡμῶν πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων δὲ ἐθῶν ἡμῶν ἡγούμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐπῆρθη θεὸς τὸν πόλεμον, καὶ θεφάσεως δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τὰς ὑπὸ τῷ ταῦρε αὐτῷ δοθείσας πρὸς ἕτερον ἀπαιτῶν. ἀπρόθυστον ἢ, πόλεμον καταγγέλλει. ταρσίαν δὲ ἡ ψυχὴν οὐχὶ μεγίους ὁ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φέρειν αὐτῷ νομίσας τὴν τῷ δαρεῖῳ ἐξίσασθαι δοκεῖν δεῖ φόβον τοῦτο θεοῦς, εἰδὼς δ' ὅτι καὶ ὁπλοφορῶν ὁ πάρθος τοὺς πρὸς, οὐκ ἂν ἠρεμήσειν, ἔκρινεν ὑπεξέναι τῇ κινδυνῳ θεὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς κίνδυνον.

Ετῦ-

καὶ τὸν μέγιστον ἡγησάμενος ἔχειν σύμμαχον, κατατιθεται μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τι τῶν φρουρίων ἀσφαλίσασθαι, σῖτον δὲ πάντα εἰς τὰς βάμεις, καὶ ἐμπρήσας τὸν τε χόρτον καὶ τὰς νομάς. ταῦτα τε παρεσκεύασε, καὶ ἐξεδέχετο τοὺς πολεμίους. Φραάτης δὲ τῇ πάρθου μὴ πολλῆς δυνάμεως πεζῆς τε καὶ ἱππείων θᾶττον ἐλπίδος, ὡς δύσε δὲ σωτόνως, βαλλομένου τὰ χάρακα πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ τε ἀδιαβηνῷ, καὶ τὴν μηδίαν ὀείζοντι, πίθησι καὶ ὁ ἰζάτης τὸ στρατόπεδον οὐκ ἄπωθεν, ἔχων περὶ αὐτὸν ἱππέας τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν ἰζάτην ἄγγελος Φραάτου πεμφθείς, ὃς τὴν πάρθου δύναμιν ὅση τις ὄζιν ἤγγελλεν, ὑπὸ δὲ φράτου ποταμῷ μέχρι βάκτρων τοὺς ὅρους αὐτοῦ πεπόμφως, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλείας καταλέγων. ἐπεὶ δὲ ἤδη αὐτῷ δίκας, ἀχάριστον μὲν διαστάντας τοὺς ἑαυτῶν ἡγουμένου, καὶ ῥύεσθαι τῆδε βασιλέως αὐτὸν χειρὸς, οὐδὲ τὸν θεὸν ὃν σέβει δυνήσεσθαι. ταῦτα τῷ ἀγγέλου φράσαντος, ὁ ἰζάτης εἰδέναι μὲν τὴν πάρθων δύναμιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, γνώσεσθαι δ' οὐδὲν ἧττον μᾶλλον ἀνθρώπων πάντων ἐλεῆσαι χρείαν τὸν θεόν. καὶ τοιούτῳ δὴ τινὶ ὑποκείσιν, δὴ τὴν ἱκετείαν ἐξέπεμπε τῷ θεῷ, καμαί τε ῥίψας αὐτὸν, καὶ ἀποδὼς τὴν κεφαλὴν κατηχμάσας, μὴ γυναικὸς καὶ τέκνων ἐπήδιον, αἰκαλῶν τὸν θεὸν καὶ λέγων, εἰ μὴ μάτην ἀδιάστατα κύριε τῆς ἐμῆς ἡγεμόνος χρηστότητος, τῇ πάντων δὲ δικαίως μόνος καὶ φοβερὸν ἥγημαι κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, οὐχ ὑπὲρ ἐμοῦ μόνον ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὅπως τῆς σῆς δυνάμεως καταπεπλημμήκασιν, τὴν μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφρισάσας οὐ πεφείκασιν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπολιάτο δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος δὲ ὁ θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' ἐκείνην δὴ τὴν νύκτα διεξόδου οὐδοκίμου δόξης ἐκ τῆς ἐγχαράπου δισχιλίους καὶ σισχιλίων χιλιάδας μεγάλην καταφερούσας αὐτῷ τῆς ἀποδημίας δόξης ἐπιδεικνύμενος διαπράξειν τὴν παρθυαίων, ἀπρεπεῖς αἰσχύνης εἰς τοὐπίσω. καὶ ὁ ἰζάτης οὕτω τῆς θεοῦ φρονήσεως τὰς ἀπειλὰς τῇ πάρθου διαφυλάξαι μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον πεντηκοστὸν μὲν ἢ πέμπτον ἀπὸ ἡλικίας πληρώσας ἔτος, τέταρτον ἢ δεκάτον δυναστεύσας, καταλιπὼν παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας, τὴν μὲν τοῦ διαδοχὴν τῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ἐκέλευε παραλαβεῖν, ἀμειβόμενος αὐτὸν, ὅτι κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάνατον, πιστῶς φυλάξειεν αὐτῷ τὴν δυναστείαν. ἡ δὲ μήτηρ ἑλένη, τὸν τοῦ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μητέρα τεκνοφιλῆ διατεθεσάσης παιδός, παραμυθίαν δ' ὅμως εἶχεν τὴν διαδοχὴν ἀκούσασα εἰς τὸ ἀρισβούτειον αὐτῆς γόον ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπεδύσατο. Φραάτης δὲ εἰς τὴν ἀδελφὴν πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα θάψαι προσέταξεν ἐν τῷ πυραμίσι, αἷς ἡ μήτηρ κατεσκεύασε ξῆς τὸν ἀριθμὸν τρία σταδίων τῆς τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς, ὅσα καὶ τὰ ζωῆς χρόνον ἔσχεν, ὕστερον ἐπαγγελοῦμεν. φάδος δὲ τὸν ἰουδαίας ὀλίγον διάδοχον γόνος τῆς αὐτῆς Ἰουδᾶς ὀνόματι, πείθει τὸν πλεῖστον ὄχλον αἰαλαβόντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν αὐτοῦ. προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶ, καὶ

fretúsque huius auxilio liberos & vxores in munitiſſimum quoddam caſtellum depoſuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus expectabat aduentum hoſtium. Cúmque Parthus numeroſas equitum atque peditum ſecum properè trahens copias opinione citius veniſſet, poſuiſſétque caſtra ad fluuium qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde caſtra metatus eſt, habens circa ſe equitum ſex millia. in ea caſtra Vologeſius præmiſit nuncium, qui hoſti indicaret quantis ipſe ſtiparetur copiis, contractis è toto imperio quàm latè pátet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabatúrque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, poſſe eum è ſuis manibus eripere. Hæc referente nuncio, Izates reſpondit, ſcire quidem ſe nullo modo conferendum eſſe Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum eſſe longè potentiorem vniuerſis mortalibus. atque ita dimiſſo nuncio ſupplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto ſibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non fruſtra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, réque merito ſolum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defenſurus ab hoſtibus, quàm illorum repreſſurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentátem exaudiuit Deus: illáque ipſa nocte Vologeſus receptis literis, ſignificantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta regis abſentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorſum cum exercitu abiit: ita vt euidenter appareret Izatem tum ſeruatum diuina prouidentia. Non multo autem pòſt exacto ætatis anno quinto ſupra quinquageſimum, regni vigeſimoquarto, ſuperſtitibus quatuor liberis maſculis, ſucceſſionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide ſeruati ſibi abſenti principatus olim poſt communis patris obitum. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantiſſimo filio: magnam tamen conſolationem habuit, cùm audiret ſucceſſiſſe ſuum maiorem natu filium, ad quem conuoniendum fine mora profecta eſt: reuerſáque in Adiabenam, nõ multo tempore Izatæ ſuperuixit. Monobazus autem oſſa eius & fratris ſui miſit Hieroſolyma, condenda in extructis ab ipſa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hieroſolymitana ſtadio diſſitis. Sed quæ Monobazus regni ſui tempore geſſerit, dicemus poſtea. Fado porrò procuratore apud Iudæam IIII. præſtigiator quidam nomine Theudas perſuaſit magnæ vulgi multitudini, vt aſſumptis ſuis facultatibus ſequerentur ſe ad Iordanem fluuium. prophetam enim ſe iactabat, pollicẽs

ſciſſurum ſe verbo fluuium & facilem præbi- A turum tranſitum, talique promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit vt nihil lucrifacerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis equitum: qui ex improuiſo irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cuius caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atque hæc ſunt quæ Iudæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpij Fadi tempore.

Cap. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punit.

V. FAdo autem ſucceſſit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius qui Alabarchiæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea vrbe ſuo tempore ditiſſimi, qui etiam erga Deum pietate ſuperauit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum in egenos diſtribuit, vt iam dictum eſt. eodem tempore etiam filij Galilæi Iudæ Iacobus & Simon ſublati ſunt de medio, eius qui agente Syriæ cenſum Quirinio Iudæos ſolicitabat ad defectionem à Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem rex Chalcidis Ioſephum Camydæ filium priuauit ſummo pontificio, eíque ſuccedere iuſſit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octauo anno principatus Claudij, ſuperſtitibus tribus filiis: quorum Ariſtobulus ex priore vxore natus eſt: è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius Cæſar Agrippæ iuniori donauit. VI. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi Iudæorum deſiderati ſunt, cuius cauſam primùm explicabimus.

Cap. IIII.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt.

INſtante Paſchæ feſto per quod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus vndique ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde naſceretur motus aliquis, iuſſit cohortem vnam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi quis fortè exiſteret. nam idem & alij ante illum præſides factitauerunt feſtiuitatum temporibus. eius feſti die quarta miles quidam oſtendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos, ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuitia, dicéres ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter irritatus eſt: rogabat tamen vt deſinerent mouere ſeditionem feſto tempore. cúmque illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impererét eum conuitiis, iubet totũ exercitum

ὁπλίζεσθαι τὸν ποταμὸν χίσας, ὁδὸν ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν, καὶ ταῦτα λέγων, πολλοὺς ἀνῄρηκεν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτοὺς τῆς ἀφροσύνης ὀνειδίζοντες, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἅλλον ἱππέων ἐπ' αὐτούς, ἥτις ἀφροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν, αὐτόν τε τὸν Θευδᾶν ζωγρήσαντες ἀπεκεφάλισαν, καὶ κομίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς κατὰ τὸν Φάδου ἐπίτροπης χρόνους, ταῦτα ἐγένετο.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς Ἡρώδης ἀλέξανδρος ἀπέστειλε τοὺς υἱοὺς Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου ἀνῄρηκεν.

ΗΛθε δὲ Φάδῳ διάδοχος Τιβέριος ἀλέξανδρος Ἀλεξάνδρου παῖς τοῦ μὴ ἀλαβαρχήσαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ πλούτῳ προηνέγκαντος τὸν ἐπὶ τοῦτ', ὃς διήνεγκε καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ τὸν παῖδα ἀλέξανδρον τοῖς δὲ πατρίοις οὐκ ἐνέμεινεν ἔθεσιν. ἐπὶ τούτοις δὲ, καὶ τὸν μέγαν λιμὸν καθ' ὃν καὶ Ἰουδαίαν συνέβη γενέσθαι, καθ' ὃν καὶ ἡ βασίλισσα Ἑλένη πολλὰ χρήματα ἀνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, διένειμε τοῖς λιμῷ πιεζομένοις ὡς πρόσθεν. πρὸς τούτοις δὲ καὶ οἱ παῖδες Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου ἀνῃρέθησαν, τόν ποτε λαὸν ἐπὶ ῥωμαίων ἀποστάντος κυρηνίου τῆς Ἰουδαίας τιμητεύοντος, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἐδηλώσαμεν, Ἰάκωβος καὶ Σίμων, οὓς ἀνεσταύρωσεν πρόσταξις ἀλέξανδρος. ὁ δὲ τῆς Χαλκίδος βασιλεὺς Ἡρῴδης, μεταστήσας τὴν ἀρχιερωσύνην Ἰώσηπον τὸν τοῦ κάμυδος, τὸν διάδοχον τὴν τιμὴν ἀπαίρει τοῦ τὸν υἱὸν Ἰώσηπον. διαδέχεται δὲ ἀλέξανδρος κύμανος ἀφικόμενος διάδοχος, καὶ πολιτεύεται τὸν βίον Ἡρῴδης ὁ τὸν μεγάλου βασιλέως ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὀγδόῳ δὲ κλαυδίου καίσαρος ἀρχῆς ἔτει, καταλιπὼν τρεῖς υἱοὺς, ἀριστόβουλον μὲν, ὑπὸ τῆς πρώτης αὐτῷ τεχθέντα γυναικὸς, ἣν βερνίκιανον, καὶ ὑρκανὸν τὸν δὲ ἀρχὴν αὐτὸς κλαύδιος καῖσαρ ἀγρίππα τῷ νεωτέρῳ δίδωσι. τάσσως δὲ ἐμπαύσης τῇ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, κυμάνου τὰ κατὰ τὸν Ἰουδαίων ἔθνη διοικοῦντος, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐγένετο ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

ΤΗς πάσχα ἐπισαλπομένης ἑορτῆς ἐκτύπου, κατ' ἴδιον ἔθος ἔδει ἡμῖν ἄζυμα ἐπισιτίζεσθαι, πολλοῦ καὶ παντοδαποῦ πλήθους συναχθέντος ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, δείσας ὁ κούμανος μὴ νεώτερόν τι ἐκ τούτων ἐπανίσῃ, κελεύει τὸ στρατιωτικὸν μίαν τάξιν ἀναλαβοῦσαν τὰ ὅπλα ἐπὶ τῶν τοῦ ἱεροῦ στοῶν ἑστάναι καταστέλλειν τὰ νεωτερισμοὺς εἰ ἄρα τις γένοιτο. τοῦτο δὲ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπεύσαντες εἰς τὰς ἑορτὰς ἐποίουν. τετάρτη δὲ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, στρατιώτης τις ἀναπαλύψας ἐπεδείκνυε τῷ πλήθει τὰ αἰδοῖα, καὶ πρὸς τοῦτο θρασυμθέων, ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν, οὐχ ἑαυτοὺς ὑβρίζειν λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν ἀσεβεῖσθαι. πῶς δὲ τῷ θεσσαλίωνος τὸ κούμανον ἐβλασφήμουν, ὑπ' αὐτοῦ τὸν στρατιώτην καθίστασθαι λέγοντες. κούμανος δὲ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς οὐ μετρίως ἐρεθίζεται πρὸς τὰς βλασφημίας. παρῄνει μὲν οὖν παύσασθαι νεωτέρων δεομένοις τῶν μάτων, μᾶλλον δὲ ἐπῆγε τοῖς βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στράτευμα πανοπλίαν ἀναλα-

ἐξάπτειν ἐν ἑορτῇ μὴ πρόσθεν δὲ, μᾶλλον δὲ ἐπῆγε βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στράτευμα πανοπλίαν ἀναλα-

ἀναλαβόντας, πλὴν εἰς τὴν ἀντωνίαν, φρούριον ὂν τῷ ναῷ ὑπερκείμενον. ἐφ' ὃ τοίνυν ἐπορεύθησαν ἐκεῖνοι, καὶ ἐπεκράτησαν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ τῶν Κουμανῶν ὄχλος ἐκπλαγεὶς τὴν ἔφοδον, καὶ φοβηθεὶς μὴ καὶ ἐκ τῶν νώτων ἐπιθῶνται, ἐπειδὴ καὶ στενὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἦν, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐπιόντας ἑώρα, ἐθορυβεῖτο πρὸς ἑαυτόν, καὶ ἐπιστρεφόμενος ἐπὶ τὸ φεύγειν ἐπεκόπτετο. καὶ ἐν τούτῳ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ ἐκφορᾷ τῶν ὁπλιτῶν ἐπατήθησαν, πολλοὶ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἐφονεύθησαν. ἐν γὰρ τῷ ἐπιόντι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπὸ μυρίων καὶ εἰκοσι ἀνῃρέθησαν. ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἐκ τῆς ἐπιούσης ἐπὶ τὸ πρόσω ἐπεδίωξαν. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ ἅρμα τοῦ ἡγεμόνος ἐν τῇ φυγῇ ἐπὶ τὸν ἀνάβασιν ἐκυλίσθη, καὶ ἐκεῖνος ἐκ τοῦ ἅρματος ἐξεπήδησε, καὶ ἐπὶ τοῦ ἵππου ἀναβὰς ἔφυγε, καὶ ἐσώθη. τὸ δὲ πλῆθος τὸ μὲν πλεῖστον ἐν τῇ ἀναβάσει ἐπατήθη, καὶ ἐν τοῖς στενοῖς ἐθλίβοντο καὶ ἐφθείροντο. δύο γὰρ μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν καὶ τῶν σὺν ἐκείνῃ φθαρέντων. πένθος οὖν ἦν τὸ λοιπὸν ἀντὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ πάντες ἐκλαθόμενοι τῆς ἐν χερσὶ καὶ τῆς θυσίας, ἐπὶ θρήνους, καὶ κλαυθμοὺς ἐτράποντο. τοιοῦτον μὲν οὖν ἀσελγὲς στράτευμα πάθημα ἠμύναντο παρασκευάσαν. ἔπειτα δὲ αὖθις τὸ τρίτον πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακὸν ἄλλο προσέπεσε. τῶν γὰρ ἱεροσολυμιτῶν ἐπὶ νεωτερισμῷ τινες καὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ ὡς ἑκατὸν σταδίους ἄπωθεν τῆς πόλεως στήσαντες καίσαρος δοῦλον ἐμπορεύεσθαι λῃστεύσαντες, ἅπασαν αὐτοῦ κτῆσιν διαρπάζουσιν. ἀκούσας δὲ τὸ πραχθὲν ὁ κύμανος, δι' ὧν πέμπει στρατιώτας, κελεύσας αὐτοῖς τοὺς πλησίον κώμας διαρπάσαι, τοὺς δὲ ὅπλα λαβόντας αὐτῶν ἀνελεῖν, ἐπ' αὐτὸ ἄγει. τῆς δὲ πορθήσεως γυμνόρους, τῷ στρατιωτῷ τὰς τοῦ ἰωσέπου νόμους, σὺν πολλῇ κώμῃ λαβὼν κειμένους, προκομίσας εἰς τὸν πάντων ὄψιν, διέχρισεν, ὅπλασφενδόνῃ, καὶ πολλοὺς κατετόξευσεν. οἱ δὲ ἰουδαῖοι ταῦτα ἀκούσαντες, καὶ πολλοὶ συνδραμόντες καταβαίνουσιν εἰς καισάρειαν, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ὁ κύμανος ὤν, ἱκετεύοντες μὴ αὐτοῖς, ἀλλὰ τοῦ θεοῦ οὗ περὶ νόμου καθυβρίσθησαν ἐκδικῆσαι. ζῆλος γὰρ οὐχ ὑπομένειν, τῷ παρ' ἑαυτοῖς οὕτω προσυβρισμένων. καὶ ἐκ κύμανον δείσας μὴ πάλιν νεωτερήσῃ τὸ πλῆθος, συμβουλευσάντων καὶ τῶν φίλων, τὸν ἐνυβρίσαντα τοῖς νόμοις στρατιώτην πελεκίσας, ἔπαυσε τὴν στάσιν ἐκ δευτέρου μέλλουσαν ἐξάπτεσθαι.

Κεφάλαιον ε'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

Γίνεται δὲ καὶ σαμαρείταις πρὸς ἰουδαίους ἔχθρα, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὸν ἱερὸν πόλιν προσκυνοῦσιν ὁδεύειν διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, καὶ τότε κἀνθάδε αὐτοῖς κώμης τῆς ναὶς λεγομένης, σαμαρείας δὲ καὶ τοῦ μεγάλου πεδίου τινὲς συνάψαντες μάχην, πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι. πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τῶν γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς κύμανον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλεσαν αὐτοῦ μετεῖναι τῶν ἀνῃρημένων τὸν φόνον. ὁ δὲ χρήμασι πειθεὶς ὑπὸ τῶν σαμαρέων, ἀλλιγόρησεν. ἀγανακτήσαντες δὲ διὰ τοῦτο γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἔπεισον ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. δουλείαν γὰρ καθ' αὑτὸ μὲν πικρὸν ἔλεγον εἶναι, τὸ ἐφ' ὕβρει δὲ παντάπασιν ἀφόρητον. τῷ δὲ ἐν τέλει καταφρονεῖν αὐτοὺς ἔπεισαν, καὶ πείσαντες τὸν κύμανον ἐπαγγελλόμενον δίκας εἰσπράξειν τῶν ἀνῃρημένων, ἐκείνους μὲν οὐ κατέσχον. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα καὶ βοηθῶν ἐλεύσεσθαι τὸν τῆς ἡγεμονίας καλέσαντες. λῃστὴς δὲ ἦν οὗτος ἐπὶ πολλὰ τὸ ἔθνος ἐκταράξας καὶ ὀρεσιμανὴς, κώμας τινὰς τῶν σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι. κύμανον δὲ τὸν ἔπεξιόντας εἰς αὐτὸν ἀφικομένους, ἀναλαβὼν τὸ τῶν σεβαστηνῶν εἴλαι, καὶ πεζῶν τάγματα, πρός τε σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ὅπλα τοὺς ἰουδαίους, καὶ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζωντας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι καὶ τιμὴν καὶ ἀξίωσιν τῶν ἱεροσολυμιτῶν, οὓς εἶδον εἰς οἶον

A cum armis conuenire in Antoniam castellum templo imminens, vt suprà docuimus. vulgaris autem multitudo viso aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cùm essent angusti viarum exitus, rari à tergo hostem insequi, comprimebant se inuicem se inter fugiendum,& conculcabant in angustiis, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata sunt: versáque in luctum festa lætitia, omnes sacrificiorum & precationum obliti, dediderunt se lamentis ac eiulatibus: tantam cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus desierat, cùm aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaserant, in publica via centesimo ab vrbe stadio Stephanum Cæsaris seruum iter facientem aggressi sunt latrocinio, omnésque eius diripuerunt sarcinas. quo audito Cumanus confestim eò misit milites, iussos vt vicos loco propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Mosaicos in quodam vico inuentos protulit, eósque lacerauit in conspectu omnium, multis debaccatus & in legem & in gentem totam conuitiis. Hoc vbi ad Iudæos perlatum est, facto concursu agmine magno petunt Cæsaream, in qua tum Cumanus agebat, supplicantes vt non suam, sed læsi numinis vlciscereturiniuriam. Tum præses veritus defectionem populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legis securi feriit,atque hoc modo tumultum iam repullulantem sedauit.

Cap. V.

Seditio Samaritas inter & Iudæos orta.

Post hæc inter Samaritas & Iudæos oritur VII. dissidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies festos Hierosolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliquando igitur cùm transirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo situs, commissa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum desiderati sunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes vt se in libertatem asserérent.Seruitutem enim etiam per se molestam,tum verò fieri intolerabilem, si cum subditorum iniuriis coniuncta sit. Cúmque magistratus lenire eos conarentur, pollicerentúrque se Cumano persuasuros, vt pœnas de cædis autoribus sumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, ascito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex professo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vastauerat. At Cumanus cognitis quæ gesta fuerant, assumit Sebastenorum alam, & quatuor cohortes peditum: armatísque etiam Samaritanis contra Iudæos proficiscitur:quos assecutus multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò Hierosolymitanorum primi genere atq; honoribus, vt viderũt ad quãtã

calamitatem vērum ſit, induti ſaccos, & capita ſparſi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberóſque cum vxoribus captiuos abducendos vt profanis nationibus ſeruiant: rogabántque vt mutato conſilio, & abiectis armis quieſcerent in poſterum, & ſuas quiſque domos repeterent. His verbis tandem perſuaſi dilapſi ſunt, latrones verò ad loca munita reuerſi ſunt denuo. Atque ex eo tempore vniuerſa Iudæa repleta eſt latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præſidem tunc Tyri degentem conueniūt, & Iudæos accuſant, quòd vicos eorum diripuerint ac incenderint, addentes non tam ſe ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum poteſtatem, ad quorum cognitionem ſpectaret de iniuriis prouincialium decernere: nunc iſtos quaſi nulli vſquam eſſent Romanorum magiſtratus, vicinos infeſtaſſe excurſionibus. quamobrem nunc ſe veniſſe, vt vindictam impetrarent à præſide. Hæ fuerunt querelæ gentis Samariticæ. Iudæi contrà & ſeditionis & pugnæ cauſam in Samaritas referebant, ſed maximè in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus tantam cædem diſſimulanter tulerit. His auditis, Quadratus iudicium diſtulit, dicens ſe prolaturum ſententiam, poſtquam præſens apud Iudæam rei veritatem exactiùs cognouerit. Ita tum infecto negotio diſceſſum eſt. Paulo verò pòſt Quadratus venit in Samariam, vbi cùm iuſſiſſet reos cauſam ſuam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti ſint, in crucem egit quos Cumanus vinos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam inſtar vrbis amplum, ſedens pro tribunali, & iterum Samaritanorum cauſam audiens, didicit è quodam Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum aliis quatuor ſociis Iudæos ad defectionem ſolicitaſſe: quos præſes affecit ſupplicio. Ananiam verò ſummum pontificem, & Ananum ducem vinctos Romam miſit, vt apud Claudium Cæſarem facti ſui rationem redderent. Primores enim Samaritanorum atque Iudæorum, ſimúlque Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem ire in Italiam iuſſit ad imperatorem, vt ſub eo iudice decerneretur de his quas inter ſe habebant controuerſiis. Ipſe veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adiit Hieroſolyma: vbi pacata inuenit omnia, populúmque occupatum patrio feſto, & operantem ſacrificiis. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes feſta, & Antiochiam repetiit. Cumanus porrò & Samaritæ Romam miſſi ſtatuta die iubentur cauſam ſuam dicere. Comparauerant autem ſibi fauorem libertorum & amicorum Cæſaris: quorum opera viciſſent aduerſarios Iudæos, niſi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuiſſet ab Agrippina vxore Claudij, vt marito

VIII.

A κακῶν μεγέθος ἦκυσι, μετὰ δυσάμβων σάκκους, καὶ
ἀποδεδαῖς κεφαλὰς αἰσπλήσαντες, παντοίοις τοὺς ἐφε-
στῶτας ἐδέα καλοῦντες ἦσαν, καὶ πείθοντες μὲν ὀφ-
θαλμῶν θεμένους, κατασκαφησομένην μὲν αὐτῶν τὴν
πατρίδα, τὸ δ' ἱερὸν πυρποληθησόμενον, αὐτῶν δὲ καὶ γυ-
ναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμοῖς ἐσομένους, μετα-
θεμένους τὸ λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας, ἡρεμεῖν εἰς τὸ λοι-
πὸν ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα δ' εἰπόντες, ἔ-
πεισαν. καὶ οἱ μὲν ἀνεχώρησαν, οἱ λῃσταὶ δ' ὅλην τοὺς ἐχυ-
B ρὰς τόπους πάλιν ἀπέλαβον. ὡς δὲ σκεδασθεὶς ὁ σύμπασα ἰου-
δαία λῃστηρίων ἐπλήσθη. σαμαρέων δ' οἱ πρῶτοι, πρὸς
νομίδιον κοδράτον τὸν συρίας ἡγεμόνα πεφευγότα καὶ τὸ κατὰ
σκεῖνον ἐν τύρῳ τυγχάνοντα δεδεμένοι, κατηγόρουν
τῶν ἰουδαίων, ὡς ταῖς κώμαις αὐτῶν ἐμπρήσειαν καὶ διαρ-
πάσειαν. καὶ δὴ μὴν ὧν αὐτοὶ πεπόνθασιν, ὐχ ἧττον ἀ-
δικεῖν ἔφασκον, ὡς ὁπλομαχίαν καταφερησόμενοι, ἐφ'
οἷς κεῖται ἐχρῆν αὐτοὺς εἰσπρᾶξαι δεδεμένους, ἃ
C νῦν ὡς μὴ ἐχόντων ἡγεμόνας ῥωμαίους καταδραμεῖν.
ἔλεγον οὖν ἐπ' αὐτῷ σκληρίας τοὺξόμενοι. ταῦτα μὲν ἐν
οἱ σαμάρειες κατηγόρουν. ἰουδαῖοι δὲ καὶ τὸ σύνεγγυς καὶ τὰς
μάχης αἰτίους γεγονέναι σαμαρεῖς ἔφασαν, φερομέ-
νων δ' κούμανον δώρεις ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ πα-
σασιωπήσαντα τὸ τῶν ἡμιόνων φόνον. καὶ κουαδράτος
ἀκούσας, ὑπερθέσθαι τὴν κρίσιν, εἰπὼν ἀποφανεῖσθαι
ἐπὶ δικαίοις εἰς τὴν ἰουδαίαν δεδεμένους ἀκριβέσ-
D τερον ὑπηγορίαν τὴν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν ἀπέστησαν ἀσφαλε-
τοι, μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον ὁ κουαδράτος ἦκεν εἰς σα-
μάρειαν, εἶθα διακούσας αἰτίους τὰ παρόντα ὑπόλοιπα
γενέναι σαμαρεῖς. ὡς δὲ ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαν-
τας ἔμαθεν, ἀνεσταύρωσεν, οὓς κούμανος ἔλαβεν αἰχ-
μαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ δεδεμένους
λύδδαν, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ἀποδιοῦσαν, καθί-
σας ὑπὲ βήματος κφ κθ τετάρτου τῆς σαμαρέων δια-
κούσεως, διδάσκεται δεδόμενος σαμαρέως, ὅτι τῆς ἰου-
E δαίων τὰς πρώτους ὄνομα δόντος, καὶ τινες σὺν αὐτῷ
νεωτερίσαι τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πείσαντα τὸν ὄχλον
ὑπὲ τῆ ῥωμαίων δουλείᾳ. κἀκείνους μὲν ὁ κουαδράτος
ἀπελεῖν θεσπίταξεν. τοὺς δὲ θεὶ αἰτίους τὸν ἀρχιερέα,
καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν δήσας, εἰς ῥώμην ἀπέπεμψε,
θεὶ τῆ πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας κλαυδίῳ
καίσαρι. κελεύσ δὲ καὶ τοὺς τῆς σαμαρέων πρώτους, καὶ
τοὺς ἰουδαίων, κουμάνῳ τὸ ὑπερόπτῃ, καὶ κέλευσι χιλί-
F αρχος δὲ ὄντι, ὑπὲ τὰ βίας ἀπεσταλμένος εἰς τὰ αὐτόπε-
τρα κεῖθαι τοὺς ἐπ' αὐτῷ θεὶ τῆ θεὸς ἀλλήλους
ζητήσαντας. αὐτὸς δὲ δήσας μὲν τὸ πλῆθος τῆ ἰουδαίων
νεωτερήσαι, εἰς τὴν τῆ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνῆ-
ται. καταλαμβάνει δὲ αὐτὴν εἰρηνευομένην, καὶ πά-
σχον ἑορτὴν τῆ θεῆ τελοῦσαν. πιστεύσας οὖν μηδὲν
νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γηνέσθαι, καταλιπὼν ἑορ-
τάζοντας, ὑπέστρεφεν εἰς αὐτόχειρας. οἱ θεὶ κούμα-
νον δ', ὃ τοὺς πρώτους τῆ σαμαρέων αἰκισαμένους
G εἰς ῥώμην, λαμβάνουσι δεδὲ τὸ αὐτοκράτορος ὑπέ-
σχον καθ' ἣν θεὶ τῆ θεὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσειαν
λέγειν ἔμελλον. ἀτὰρ δ' μειζὸς ἡ τῆ κουμάνῳ, καὶ τοῖς
σαμαρεῦσιν ἰσῶ, δεδὲ τῆ καίσαρος ἀπολυθέντων, καὶ
φίλων, καὶ θεὶ γενόντο τῶν ἰουδαίων οἱ μὲν παρ' ἀγρίπ-
πας ὁ νεώτερος ἐν τῆ ῥώμῃ τυγχάνων, καταπαθυμή-

νας ἰδεῖν τοὺς τῆ ἰουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ δὲ τὸ αὐτοκράτορος γυναικὸς ἀγριππίνης πεῖσαι τὸν ἄνδρα
δίκαιον-

δηλουσῶν τοὺς πρέσβεις τῇ ἀπὸ δικαιοσύνης τιμω-
ρίᾳ τοὺς αἰτίους τῆς ταραχῆς. καὶ πλείους τῆς δίκης
ταύτης φερούσης, καὶ δηλούσας ὡς εὑρεθῇ
καπὶ ἀρχῆς τοὺς στασιῶδεις γλωσσῶν, τοὺς μὲν αἰτι-
ωτάτους φεύγειν, ἐπέλυσεν αἰσχρᾷ θανάτῳ, τῷ κυμά-
τῳ τῆς φυγῆς ἐπιβαλεῖν κελεύσας· τὸν χιλίαρχον ἐπέλυ-
σεν ἀγόντας εἰς τὸ ἱεροσόλυμα πάντων ὁρώντων ὅλην
τὴν πόλιν πᾶσαν σύραντας, οὕτως ἀποκτεῖναι. πέμπει
δὲ καὶ κλαύδιον φήλικα πάλλαντος ἀδελφὸν τῇ κ
τοῦ ἰουδαίων φερομένου φρουρήτορα. τῷ δ' ἀρ-
χῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκώς, δωρεῖται τὸν
ἀγρίππαν τῇ φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ βαταναίᾳ, προσ-
θεὶς αὐτοῖς τοῦ τραχωνίτου σὺν ἀβέλλᾳ. λυσανίᾳ δὲ
αὖθις γενόμενα τετραρχία. τοῦ χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαι-
ρεῖται, δυνας δύσαντα ταύτης ἐπ' ἔτεσι τέσσαρα. λαβὼν
δὲ τοῦ δωρεὰ παρὰ τοῦ καίσαρος ἀγρίππας, συνδή-
σασι πρὸς γάμον ἀζίζῳ τῷ ἐμεσῶν βασιλεῖ πρε-
σβεύσασθαι θελήσαντι, δρούσιλλαν τοῦ ἀδελφοῦ δύ-
φανες γὰρ ὁ αὐτόχρων τοῦ βασιλίσσης παῖς, παρητήσατο
τὸν γάμον μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη με-
ταλαβεῖν, καίπερ τοῦτο ποιήσων πρόφασιν αὐ-
τῆς τοῦ παιδί. καὶ μυριάμμιλλον δ' ἐξέδωκεν ἀρχέλαῳ
τῷ ἑλκίου παιδί, πρότερον υἱὸν ἀγρίππα τοῦ παῖδος
ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ, καὶ γίνεται θυγάτηρ αὐτῆς ὄνομα
βερνίκη. δηλοῦνται δὲ τῇ δρουσίλλῃ πρὸς τὸν ἄ-
ζιζον οἱ γάμοι, μετ' οὐ πολὺν χρόνον, τοιαύτης ἐμ-
πεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς ἰουδαίας ἐπέτρό-
πευσε φῆλιξ θεασάμενος ταύτην, καὶ γὰρ ἦν καλλεῖ
πασῶν ἐκφερεῦσα, λαμβάνει τῆς γυναικὸς δύπθυ-
μίαν, καὶ σίμωνα ὀνόματι τῷ ἑαυτοῦ φίλων ἰουδαίων
πύρριον δ' ὄντα, μάγον εἶναι σκηπτόμενον, πέμπειν
πρὸς αὐτόν, ἵνα πεισθῇ τὸν ἄνδρα καταλιπεῖν αὐ-
τοῦ γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελλόμενος,
μὴ καταφρονήσασαν αὐτόν. ἡ δὲ κακῶς πρὸς τύχην, καὶ
φυγεῖν τὸν ἐκ τοῦ ἀδελφῆς βερνίκης θελασμὸν φθόνον,
δέξ γὰρ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐθλά-
πτετο, πάσχειν τὰ τε πάτρια νόμιμα πείθει, καὶ τοῦ
φιλικοῦ γήμασθαι. πειθοῦσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα προσ-
αγορεῦσαι ἀγρίππαν. ἀλλ' ὃν μὲν τρόπον ὁ νεανίας, ἐκεῖ-
νος σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τοῦ ἐκπόρισιν τοῦ βεσβίου
ἔργου ὑπὸ τοῦ καίσαρος χρόνῳ ἠφανίσθη, μετὰ
ταῦτα δηλώσω. βερνίκη δὲ μετὰ τοῦ ἡρῴδου πολυ-
τοῦ ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θείου ἐγένετο, πολὺν χρόνον
ὑπομείνασα, φήμης ὑπερχούσης ὅτι τὰ ἀδελφῇ συνί-
οι, πείθει πτολέμωνα, κιλικίας ὃν τοῦ βασιλεύ-
σαντος, ἐθέλειν περιτέμνεσθαι πρὸς γάμον αὐτοῦ. οὕτως γὰρ
ἐλπίζειν φέρειν φθονεῖν τὰς δηλολάς. καὶ ὁ πολέμων
ἐπείθη μάλιστα δέξ τὸν πλοῦτον αὐτῆς, οὐ μὴν ὑπὸ
πολὺ συνέμεινεν ὁ γάμος, ἀλλὰ βερνίκη δ' ἀκολα-
σίας ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν πολέμωνα. ὁ δ' ἀ-
μα τῷ τε γάμου, καὶ τῶν ἔθεσι τῶν ἰουδαίων ἐμμέ-
νειν ἀπήλλακτο. τῇ αὐτῇ δὲ καιρῷ καὶ μυριάμμη
θαυμασαμένη τὸν ἀρχέλαον, σωφρόνησε δημοσίᾳ
τῇ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων πρωτεύοντι ἤθει τε
καὶ πλούτῳ, τότε δὲ καὶ τοῦ ἀλαβαρχίαν αὐτοῖς ἐ-
χέτι. ἤρεσθαι δ' αὐτῇ παιδίον ἐξ ἐκείνου ἀγρίππαινον προσηγόρευσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστου τούτων, μὴ
ἀπεικείας ὕστερον ἀπαγγελῶν μέν· τελευτᾷ δὲ πλαύδιος καῖσαρ βασιλεύσας, ἔτη δέκα ξία, μιᾶς ὀκτὼ
πρὸς ἡμέραις εἴκοσι, καὶ λόγος ἰῶ ὑπὸ πίων, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀγριππίνης φαρμάκοις αἴρηται. ταύτης

persuaderet legitimè causam cognoscere, & in deprehensos tumultus autores iustam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant supplicio tradidit. Cumanum verò mulctauit exilio. Celerem verò tribunum iussit perductum Hierosolymam inspectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Iudæam misit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Post hæc anno imperij sui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila, quæ tetrarchia Lysiæ fuerat. Chalcidem verò ei abstulit, cùm iam dynasta illius fuisset quadriennio. His donationibus ornatus à Cæsare iuuenis collocauit Azizo Emesenorum regi circumciso sororem Drusillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius recusauit eius nuptias, quòd mutata sententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariamnen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam antè desponsata fuerat: ex quibus nata est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multo pòst dimissa ab Azizo ex causa huiusmodi. Felix cùm esset Iudææ procurator, visa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum suum, Iudæum genere Cyprium, pro magno se gerentem ad eam misit, qui mulierem solicitaret vt relicto priore marito ipsi nuberet, beatam fore pollicens, si non fastidiret hominem. illa malè consulta volens euadere molestationes sororis Bernices, inuidentis sibi formæ præcellentiam, consensit calcata religione patria Felici nubere: natóque ex hoc marito filio nomen Agrippæ imposuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Vesuuiani clade incendij tempore Titi Cæsaris, dicemus postea. Porrò Bernice post Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cùm spargeretur rumor cum fratre eam congredi, suasit Polemoni regi Ciliciæ, vt circumcisus priùs se duceret, rata sic se coarguturam mendacium. Nec recusauit Polemon inductus maximè mulieris diuitiis: id tamen coniugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam vt fertur discedente ab eo Bernice: qui mox desertus ab vxore, & ipse Iudaicæ religionis desertor factus est. Eodémque tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis pòst dicemus diligentiùs. Cæterùm Claudius Cæsar exactis in imperio tredecim annis, & octo mensibus, diebúsque viginti fato functus est; asseuerantibus quibusdam sublatũ esse vxoris veneficio. huius

IX.

X.

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus verò Domitius Ænobarbus vnus ex Romanis illustrioribus: post cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauij. nam Octauiam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima vxore susceperat: quam Neroni collocauit. sic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus à patre acciperet successionem imperij, volénsque principatum suo filio quærere, procurata vt fertur morte Claudij, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clàm veneno sustulit, nec multo pòst Agrippinam matrem suam ferro propalàm, hanc illi gratiam non pro natiuitate solùm referens, verumetiam quòd eius artibus ad imperium prouectus sit. Occidit & vxorem Octauiam, multósque viros illustrissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim qui res Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiam eius vt bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes suis odiis, tam impudentibus mendaciis in eius famam debacchati sunt, vt meritò damnandi sint in historia. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto pòst nati nulla iusta de causa odisse poterant. sed istis veritatis contemptoribus liceat vt libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò quibus propositum est à veritate nusquam discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum

XI. commemoratione vitata. Ergo ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ, donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parere eius imperio: addita his & Iuliade trans Iordanem sita, agróque eius habitato vicis xiiij.

A πατὴρ μὲν αὐτῷ γερμανικὸς καῖσαρ ἀδελφὸς, αὐτὴρ δὲ δομέτιος ἀνόβαρβος ὁ τῶν ὑπατικῶν καὶ τιμῆς ῥωμαίων πόλιν. οὗ τελευτήσαντος χηρεύουσαν αὐτὴν ὁ κλαύδιος ἄγει θεὸς γάμον, ἐπαγόμενον καὶ παῖδα δομέτιον ἐπώνυμον τῷ πατρί. θεσπιρήκει δὲ τὴν γυναῖκα μεσσαλίναν ὀλοὴ ζηλοτυπία, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεσαν βρεττανικὸς, καὶ ὀκταουῖα, ἣ καὶ πρεσβυτάτη τῷ ἀδελφῷ ὢν ἐκ πατρὸς τῆς πρώτης γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ ἐκ-

B ταυίαν ἥρμοσε τῷ νέρωνι τὸν ὑὸν ὁ κλαύδιος. αὐτὸ ἀπάλλαγμα εἰσποιησάμενος υἱὸν ὁ καῖσαρ. δεδοικυῖα δὲ ἀγριππῖνα μὴ ὁ βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς ἁρπάσῃ τὸ παῖδος τοῦ ἀρχὴν ἐλαλάβοι, τῷ δὲ αὐτῆς παῖδι θεσπαπάσιν βυλουδίῳ τοῦ ὑπηνίαν, τάχ' εἰ τὸν θάνατον τοῦ κλαυδίου, καθάπερ λόγος, διεφέξατο, καὶ ἁλλαχῆμα πέμπει τὸν τῶν σεπτημάτων ἔπαρχον βοῦρρον, καὶ συὶ αὐτῷ τοὺς χιλιάρχους, τῷ τε ἀπολυθέρων τοὺς πλείστα δυναμένους ἀπάξοντας εἰς τοῦ παρεμβολὴν τὸν νέρωνα, καὶ

C θεσταμοβούλοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. νέρων δὲ τὴν ἀρχὴν ὅτε ἁλαλάβων, βρεττανικὸν μὲν ἀδήλως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ δόλῳ φαρμάκων. φατέρας δ' ἐκ εἰς μανίαν τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεύει, ταύτην ἀμφιβόλως ἀποπίσας αὐτῇ, οὐ μόνον δ' ὀλιγωρίας, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκείνης μηχανῇς τὴ ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἁλαλάβων. κτείνει δὲ καὶ τοὺς ὀκταουίαν ἢ συνοίκει, πολλοὺς τε

D ἐπιφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιβουλὰς συνῳδότας. ἀλλὰ θεὶ μὲν τούτων, ἐὰ πλείω γράφειν. πολλὰ γὰρ τοῦ θεὶ νέρωνα συνετέταχασιν ἰσορίαν. ὧν οἱ μὲν, ἁλλὰ χάριν δ' ποιοῦντες ὑπ' αὐτοῦ, δ' ἀληθείας ἠμέλησαν, οἱ δ' ἁλλὰ μῖσος, καὶ τὴν θεὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, οὗτος αἰσχρῶς ἐπεπαρῴνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους αὐτοὺς εἶ καταγνώσεως. καὶ θαυμάζειν οὐκ ἔστι σοί μοι τοὺς θεὶ νέρωνα ψευσαμένους, ὅπου μὴ δ' τῷ θεὸ αὐτοῦ ἁλόμενον γράφοντες τοῦ ἀληθοῦς

E τῆς ἰσορίας τετηρήκασιν, καί τοι θεὸς ἐκείνους αὐτοὺς οὐδὲν μῖσος ἐὰ ἅτε μετ' αὐτοὺς πολλῷ χρόνῳ ἁλομένους. ἀλλὰ τοῖς μὲν οὐ θεμιτὸν μῖσος τῆς ἀληθείας ἐξέστω γράφειν ὡς θέλουσι, τούτῳ δὲ χαίρῳ ἐοίκασιν. ἡμεῖς δὲ σπόπον τοῦ ἀληθείαν θεοθέμενοι, τὰ μὲν ἀπορημένα δ' θεμελιώσεως ἡμῖν θεσβατείας, ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιώσομεν. τὰ δ' ἡμῖν τοῖς ἰουδαίοις συμπεσόντα, δηλοῦμεν οὐ παέργως, μήτε τὰς συμφορὰς

F μήτε τὰς ἁμαρτίας ἀγανακτοῦντες ἐπανήξειν νῦν δὴ τοῦ τῷ οἰκείων πραγμάτων διήγησιν. τῷ δὲ πρώτῳ τῆς νέρωνος ἀρχῆς ἔτει τελευτήσαντος τοῦ ἐμέσων βασιλέως ἀζίζου, ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν ἁλαβὼν τοῦ δ' τῆς μικρᾶς ἀρμενίας θεσταστὰς, ἀριστόβουλος ἡρῴδου τῆς χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ νέρωνος εἰχηρίζεται. δ' τὴν ἀγρίππαν δὲ δωρεῖ μοῖρα τινὶ τῆς γαλιλαίας ὁ καῖσαρ, τιβεριάδα καὶ ταριχέας ὑπακούειν αὐτῷ κελεύσας. δίδωσι δ' καὶ ἰουλιάδα πόλιν τ' περαίας, καὶ κώμας τὰς θεὶ αὐτὴν τεσσαρεσκαίδεκα.

CAP. VI.

Gesta Felicis Iudææ præsidis.

CÆTERVM Iudææ res prolabebantur vsque in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitíque vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, Felix

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τοῦ φήλικος θεσβεύοντος.

ΤΑ δὲ κ' τὴν ἰουδαίαν θεσάγματα θεὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τὴν ὕπαρξιν ἐλάμβανε. λῃστηρίων γὰρ ἐν χώρᾳ πάλιν αἰσπλήθη, καὶ γόητων ἀθεσπίων οἱ τὸν ὄχλον ἐπάγοντες.

ἀλλὰ τούτους μὲν ὁ φῆλιξ πολλοὺς καθ'

καθ' ἡμέραν σὺν τοῖς λῃσταῖς λαμβάνων, αἰ- A
ρει, κ' ἐλεάζαρον τ' τ Δρυᾶ παῖδα, τ συνησαίμενον τ
λῃστῶν τὸ σωτήριμα, δι' ἐνέδρας εἶλε ζῶντα. πίστιν γὰρ
αὐτῷ παρεσκεύασε τοιάδε. πολλὰ τῶν ἀνθρώπων ὑπ'
αὐτοῦ κακοῦσθαι εἰωθότων, πείθει παρ' αὐτὸν ἐλθεῖν,
ὡς αὐτὸν ἀφικόμενος, κ' δήσας, ἀποπέμψειν εἰς ῥώμην.
ἔχων δ' ἀπορίαν πρὸς τ ἀρχιερέα τ Ἰωνάθην ὁ φῆλιξ
διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθαι, ὡς τ κρατίστου
παρεσκευάζετο κ' τ Ἰουδαίων παρελεύσεσθαι, μὴ κ' μέμψιν
αὐτὸς ὀφλοίη παρὰ τοῖς πλήθεσιν αἰτησάμενος ἐκεῖ- B
νον παρὰ Καίσαρος πεμφθῆναι τ Ἰουδαίας ἐπίτροπον,
παρέφασιν ἐποιεῖτο δι' ἧς μεταστήσει τ συνεχῆ ὄχλη-
σιν αὐτοῦ μόνου. βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι, τὸ
συνεχῶς νουθετεῖν. κ' διὰ δὴ τοιαύτης αἰτίας ὁ φῆλιξ τ
πιστότατον τῷ Ἰωνάθῃ φίλων, Ἱεροσολυμίτην τὸ γένος,
Δώραν ὀνόματι, πείθει χρήματα δόσιν ὑπισχνούμε-
νος, ἐπαγαγεῖν τῷ Ἰωνάθῃ τοὺς λῃστὰς ἀναιρήσοντας.
κἀκεῖνος ὑπακούσας ἐμηχανήσατο δι' τῶν λῃστῶν C
τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον. ἀνέβησάν τινες
αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν θεόν,
ὑπὸ τὰς ἐσθῆτας ἐγχίρια ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέ-
ντες τῷ Ἰωνάθῃ, κτείνουσιν αὐτόν. ἀνεκλήτου δὲ τῷ
φόνῳ μυηθέντος, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀνα-
βαίνοντες εἰς τὰς ἑορτὰς οἱ λῃσταί, καὶ τὸν σίδηρον
ὁμοίως κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς
πλήθεσιν, ἀνῄρουν μέν τινας ἐναντίους αὐτῷ ἐγένοντο, οὐδὲ D
χρήματα ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, οὐ μόνον κ' τὴν ἄλ-
λην πόλιν, ἀλλὰ καὶ κ' τὸν ἱερὸν οἶκον. καὶ γὰρ ἐκεῖ
σφάττειν ἐτόλμων, οὐδὲ ἐν τούτῳ δυκωλυόμενοι ἀσε-
βεῖν. διὰ τοῦτο οἶμαι καὶ τὸν θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέ-
βειαν αὐτῶν ἀποστραφῆναι μὲν ἡμῶν τὴν πόλιν, τὸ δὲ
ἱερὸν, ἤδη ἔτι καθαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κείμενα, ῥω-
μαίους ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, κ' τῇ πόλει καθάρσιον πῦρ, κ'
δουλείαν ἐπιβαλεῖν σὺν γυναιξὶ κ' τέκνοις, σωφρο-
νῆσαι τ συμφοραῖς βουλόμενον ἡμᾶς. τὰ μὲν δὴ περὶ τῶν λῃ-
στῶν ἔργα, τοιαύτης ἀσεβείας τὴν πόλιν. οἱ E
δὲ γόητες, κ' ἀπατεῶνες αὖθις ἀνέπειθον τὸν ὄχλον ἕπεσθαι
αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕως. δεῖξαι γὰρ ἔφασαν
ἐναργῆ τέρατα καὶ σημεῖα κ' τῶν τ θεοῦ προνοίαν
γενόμενα. κ' πολλοὶ πεισθέντες, τ ἀφροσύνης τιμω-
ρίας ὑπέσχον. ἀναχθέντας γὰρ αὐτοὺς φῆλιξ, ἐκώλυσεν.
ἀρχηγεῖ δέ τις ἐξ Αἰγύπτου κ' τοῦτον τὸν καιρὸν εἰς
τὰ Ἱεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, κ' συμβαλέσθαι
τῷ δήμῳ πλήθει σὺν αὐτῷ ἕως ὄρους τοῦ προσα- F
γορευομένου ἐλαιῶν ἕρκεσθαι, ὃ καὶ τῆς πόλεως αὐτό-
θεν κείμενον ἀπέχει σταδίους πέντε. θέλειν γὰρ αὐτοῖς
ἐκεῖθεν δεῖξαι, ὡς κελεύσαντος αὐτῷ, πίπτει τὰ
τῶν Ἱεροσολυμιτῶν τείχη, δι' ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς
παρέξειν ἐπηγγέλλετο. φῆλιξ δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα,
κελεύει τοὺς στρατιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, κ' μετὰ πολ-
λῶν ἱππέων τ καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἀπὸ τῆς Ἱεροσολυ-
μίτης, προσβάλλει τοῖς περὶ τ Αἰγύπτιον, καὶ τετρακο-
σίους μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. διακοσίους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, G
ὁ δὲ Αἰγύπτιος αὐτὸς διαδράσας ἐκ τ μάχης ἀφανὴς
ἐγένετο. πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ τ δῆμον εἰς τὸν πρὸς ῥω-
μαίους πόλεμον παρώτρυνον, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς λέ-

quotidie comprehensos afficiebat suppliciis: & in his Eleazarum Dinæi filium, qui non mediocrem latronum globum circa se habebat, dolo viuum in potestatem suam redegit: data enim ei fide quòd nihil mali esset passurus, persuasit vt ad se veniret: móxque vinctum Romam transmisit. cúmque odio prosequeretur Ionatham summum pontificem, vt admonitus ab eo sæpè de administrandis meliùs rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipsum recideret, ad cuius preces Cæsar hunc procuratorem miserat, rationem excogitauit qua liberaretur ab eius molestis interpellationibus. Graue enim est nocendi cupidis si admoneantur crebriùs. Qua de causa Felix amicum Ionathæ fidissimum Doram Hierosolymitam genere induxit promissa pecunia, vt sicarios ipsi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præsidis perfecit his artibus. Quidam quasi religionis ergò in vrbem ascenderunt sicis clàm succincti sub vestibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia sicarij per singula festa ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idque non modò in reliquis vrbis partibus, sed in ipso templo etiam. nam & ibi interdum ausi sunt cædes patrare, ac si nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas est credere Deum tanta impietate offensum auersatum esse Hierosolyma: templóque vt non amplius puro domicilio Romanos induxisse purificaturos id flámis lustralibus: gentíque cum liberis simul & vxoribus seruitutis iugum imposuisse, quò castigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidem talibus incestabatur latrociniis. Impostores autem & magi turbas illectas post se trahebant in solitudines, pollicentes se diuinitus ostensuros eis clarissima signa & prodigia: persuasáque multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore quidam ex Ægypto ve- XII.
nit Hierosolyma vatem se esse profitens & plebi suadens vt secuta se in montem Oliueti ascenderet, qui è regione vrbis ad quintum abest stadium: illic enim visuros suo iussu cadere Hierosolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma sumere: stipatúsque multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam seductam ab Ægyptio: quorum quadringentis occisis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipse pugna elapsus disparuit. Post hæc latrones rursum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non assentientium vicos direptos absumebant incendiis. Apud Cæsaream quoque inter XIII.
Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta est. nam Iudæi potiore conditione volebant esse, quòd vrbis eius conditor Herodes rex fuerit Iudæus genere: id Syri nō

γοντες, καὶ τὰς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπράντες διήρπαζον. γίνεται δὲ καὶ τῶν καισαρείαν οἰκούντων
Ἰουδαίων, στάσις πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ σύριος περὶ ἰσοπολιτείας. οἱ μὲν γὰρ Ἰουδαῖοι, φρονεῖν ἠξίουν, διὰ
τὸν κτίσαντα τῆς καισαρείας Ἡρώδην αὐτῶν βασιλέα γεγονέναι τὸ γένος Ἰουδαῖον. σύριοι δὲ τὰ μὲν

inficiabantur quidem, sed aiebant vrbem turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iudæum habitasse inibi. Quæ res pòst peruenit ad cognitionem præsidum, correptíque ex vtraque parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atque hoc modo seditionem compressérunt aliquandiu. rursùm enim oppidani Iudæi freti diuitiis per contumeliam Syros lacessebant conuitio. qui tãetsi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Iudæos conuitia. deinde ad lapides ventum est, ita vt multi vtrinque vel sauciarentur vel caderent. pænes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem vt vidit contentionem progressam vsque ad belli speciem, prosiliens rogabat Iudæos vt desinerent: quibus non parentibus immisit armatos milites: multísque cæsis, plures captiuos fecit: & multas eorum domos diuitiis refertas in prædam concessit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac modestiores sibiipsis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parcerétque iam, & resipiscendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa rex summum sacerdotium Ismaĕli contulit Phabæi filio: & ipsi summi pontifices dissidere cœperunt à sacerdotibus & primatibus Hierosolymitanorum ciuium, singuliq; incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, cõflictantésque inter se mutuis certabant conuitiis & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante vrbe magistratibus. Intantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, vt auderent seruos suos in areas mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus decimas, aliquórque pauperiores è sacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quàm iustitia.

Cap. VII.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis.

CÆterùm postquàm Felici successor Porcius Festus à Nerone missus est, primores Iudæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dedissétque omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat
XIV. apud principem. Cæsarienſium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epistolis scribendis præerat, magna pecunia corruperũt vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facilè obtinuit. ex his literis postea calamitatũ nostrarũ omniũ causæ ortæ sũt. Iudęi enim Cęsariẽses vbi cognouerũt quę scripta sunt, magis etiã perstabãt in seditionib.

ἐξεῖτ' ἠρώδην, ἀμηλίσιν, ἔφασαν ἢ τὴν καισάρειαν, τράπους πῦργον τὸ ἀρχέτυπον καλοῦσι, καὶ πάντα μεμίσθια γεγονέναι τῆς πόλεως τῷ ἰουδαίων ἔθνει. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῆς χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως, πληγὰς ἐπέσαγον, καὶ τὸν ταραχὴν οὕτω κατέσειλαν πρὸς ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἰουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαῤῥοῦντες, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντες τῶν ἀρχόντων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίσμοις προσδοκῶντες. οἱ δὲ χρήμασι μὲν ἐπτώθησαν, μᾶλλον δὲ φρονοῦντες ὅτι τῶν τοὺς πλείστους τῶν ὑπὸ ῥωμαίοις ἐθνῶν τραπεζιτεύουσι καισαρεῖς ὄντες, καὶ σεβασηνοὶ, μέχρι μὲν τινος, καὶ αὐτοὶ τοὺς ἰουδαίους λόγῳ ὑβρίζουσιν. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὺς ἀμφοτέρους τραυματίαι τε καὶ πτῶσις συνέβη, νικῶσι γὰρ μᾶλλον ἰουδαῖοι. φῆλιξ δὲ ὡς ἐθεάσατο φιλονεικίαν ἐς πόλεμον τρέπω ἠμελημένην, ἀναπηδήσας, παύειν τοὺς ἰουδαίους παρεκάλει. μὴ πειθομένους δὲ, τοὺς στρατιώτας ὁπλίσας ἐπαφίησι, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζωντας ἔλαβεν, οἰκίας δὲ πολλὰς τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν παύσας χρημάτων ἁρπαγὰς διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς στρατιώταις. οἱ δὲ τῶν ἰουδαίων δυνατώτεροι, καὶ θεοῦ χόντες καὶ τῶν ἀξίωμα διώσαντες ἐφ' ἑαυτῶν, παρεκάλουν τὸν φῆλικα τοὺς στρατιώτας ἀπακαλεῖσθαι τῆς σπάθης, καὶ φείδεσθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν, δυνατὴ δ' μετάνοιαν ὅτι τοῖς πεφευγόσιν, καὶ φῆλιξ ἐπείθη· καὶ τοῦτον τὸν κτείνοντα ὁ βασιλεὺς ἀρίστας δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἰσμαήλῳ, φαβεῖ παῖς ὄντι ἔτι. ἐξάπτεται δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι στάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους τῆ πλήθους τῷ ἱεροσολυμιτῶν, ἕκαστός τε αὐτῶν σῶρος ἀθροίσαντο τῶν θρασυτάτων καὶ νεωτερισῶν ἑαυτῷ ποιήσας, ἡγεμὼν ἐλοῦ. καὶ συῤῥάσσοντες, ἐκακολόγουν τε ἀλλήλους, καὶ λίθοις ἔβαλλον. ὁ δὲ ὅπλιζεν οὐδεὶς, ἀλλ' ὡς ἐν ἀναρχουμένῳ πόλει· ταῦτα ἐκράτουν μετ' ἐξουσίας. τοσαῦτα δὲ τοῖς ἀρχιερεῦσι κατέλαβεν ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὡς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐτόλμων ὅπη τοὺς ἅλωνας τοῖς ληψομένοις τὰς τῶν ἱερεῶν ὀφειλομένας δεκάτας, καὶ συνέβαινε τοὺς δοκοῦντας τῷ ἱερέων ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. οὕτως ἐκράτει τὰ δίκαια παντὸς ἢ τῷ σεσιαζόντων βία.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ πορκίου φήστου διατάξεως, καὶ ἀσεβείας τῶν σικαρίων.

ΠΟρκίῳ δὲ φήστῳ διαδόχῳ φήλικι πεμφθέντι ὑπὸ νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῆς τῶν καισαρέων κατοικουμένης ἰουδαίων, εἰς τὸν ῥώμην ἀναβαίνουσι, φήλικος κατηγορεῖν θέλοντες. καὶ πάντας ἂν ἐδεδώκει τιμωρίαν τῆς εἰς ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ νέρων παρεκλελύκει παλλακὴ ὄντα καλέσαντα συνιέναι, μάλιστα δὲ τότε δι' ἣν τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. καὶ τῷ ἐν τῇ καισαρείᾳ δὲ οἱ πρῶτοι δύο σύνεδροι, βήρυλλον, παιδαγωγὸς δὲ οὗτος τοῦ νέρωνος, τάξιν τοῦτον ἔτι τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστολῆς πεπιστευμένον, πείθουσι πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι παρὰ νέρωνος αὐτοῖς ἐπιστολὴν ἀκυροῦσαν τὸν ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολίτειαν. ὁ βήρυλλος δ' αὐτοκράτορα παρακαλέσας ἐπὶ πᾶσι χαρίσηται δ' ἐπιστολὴν αὐτῷ τοῦ ἔθνους ἡμῶν τὸ μὴ ταῦτα κακοῦν τὰς αἰτίας παρ-

ἔχειν. πρὸ δὲ ἁπάντων δὲ οἱ κατὰ τὴν καισάρειαν ἰουδαῖοι τὰ γραφέντα πρὸς τοὺς σύνεδρους, στάσεως μᾶλλον ἔχοντα,

μᾶλλον

μέχρι δὴ τοῦ πολέμου ἐξῆψαν. ἀφικομένου δὲ εἰς τὴν Ἰουδαίαν φήστου, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κακοῦσθαι, τῶν κωμῶν ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ διαρπαζομένων. καὶ οἱ σικάριοι δὲ καλούμενοι, λῃσταὶ δέ εἰσιν ἔτι, τότε μάλιστα ἐπλήθυνον χειρόμενοι ξιφιδίοις ὡς δὲ παλαισίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν περσῶν ἀκινάκαις, δρεπανώδεσι δὲ καὶ ὡς δὲ παλαισίοις τῇ ὑπὸ ῥωμαίων σίκης καλουμένης ἀφ' ἣν καὶ τοὺς φονικοὺς ἐκείνους οἱ λῃστεύοντες ἔλαβον πολλοὺς ἀναιρεθέντες. ἀναμιγνύμενοι δὲ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς καὶ τὸ πρότερον εἰπομεν, τῷ πλήθει, πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν ὁπὸ τοῦ δυσσεβεῖν συῤῥέοντων, οὓς βουλομένους ῥᾳδίως ἀποφαίνεσθαι. πολλάκις δὲ καὶ μεθ' ὅπλων, ὁπὸ τὰς κώμας τῶν ἐχθρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον, καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμπει δὲ φῆστος διὰ μιᾶς ἱππαλέα τε καὶ πεζικὸν ὁπὸ τοὺς ἀπατηθέντας ὑπό τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἐπαγγελλομένοις, καὶ παύλαν κακῶν οἱ βουληθεῖεν ἔπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτῆς. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον τὸν ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμφθέντες. καὶ ὁ τὸν χῶρον τοῦτον, ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας ἀνοδομήσατο μεγάθει δίφρου οἴκημα ἐν τῷ βασιλείῳ ἐν ἱεροσολύμοις, πλησίον τοῦ ξυστοῦ. τότε βασιλέων ἐγγόνοι ὑπὸ τῶν ἀσαμωναίων παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ ὁ τόπου κείμενον τοῖς κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις τὴν πόλιν ὁλόκληρος παρεῖχε τὴν θέαν, ἧς ἐφιέμενος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφώρα καθαιρεῖσθαι τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν περισκώμματα. ταῦτα δὲ θεασάμενοι τῶν ἱεροσολυμιτῶν οἱ πρῶτοι, δεινὰς ἐκαλέσαντο. ἐδόκει γὰρ πάντων ἀνοσιώτατον ἐμοὶ νόμιμον ἡμῶν, τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν δρώμενα κατοπτεύεσθαι, καὶ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. τοῖχον οὖν ἐγείρουσιν ὁπὲρ τῆς ἐξέδρας ὑψηλὸν, ἵνα μὴ ἐκ τοῦ ἔσω ἱεροῦ τελουμένων θεὸς δύσῃ. ὁ μὲν δὴ βασιλεὺς ἀγρίππας, μάλιστα δὲ ὁ ἔπαρχος, ἐκώλυον αὐτοὺς ποιεῖν. οἱ δὲ παρεκάλεσαν ἐξουσίαν αὐτοῖς δοθῆναι πρεσβεύσαι πρὸς νέρωνα, ζημιοῦν δὲ μὴ τοὺς καθαιρεθέντος τινὸς μέρους τοῦ ἱεροῦ. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ φήστου, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πρὸς νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, καὶ ἱσμαήλον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἑλκίαν τὸν γαζοφυλάκα. νέρων δὲ δεξαμένους αὐτῶν, ἐμόνον συνέγνω περὶ τοῦ προκειμένου, ἀλλὰ καὶ συνεχώρησεν ὅπως ἐὰν τὴν οἰκοδομίαν, τῇ γυναικὶ ποππαίᾳ, θεοσεβὴς δὲ ἦν, ἐπὶ τῷ Ἰουδαίων δικαίᾳ χαριζόμενος, ἢ τοῖς μὲν δέκα προστάξειν ἀπιέναι, τὸν δὲ ἑλκίαν, καὶ τὸν ἱσμαήλον ὁμηρεύσοντας παρ' ἑαυτῇ κατέχειν. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ὡς ἐπύθετο, δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἰωσήπῳ τοῦ σίμωνος παιδὶ ἀρχιερέως, ὀνομαζομένῳ δὲ καβεῖ.

A donec initium belli conflatum est. Cùm autem venisset in Iudæam Festus, offendit totam afflictam à latronibus vicos passim populantibus, quorum ferocissimi appellati sicarij. tunc ad maximum numerum excreuerant, vtentes gladiolis instar acinacis Persici, incuruis, quales sicas Romani nominant, vnde latronibus ipsis cognomen est indium, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum est, festis diebus admixti turbæ vndique in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negotio quotquot collibuisset tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptósque tradebant incendio. Festus autem equestres & pedestres copias misit contra quendam impostorem magum, qui homines post se trahebat in solitudinem, deceptos vanis promissis, quasi ope eius incolumes euasuri essent à malis omnibus, hi vniuersi vnà cum seductore ab immissis militibus oppressi sunt. Eodem tempore Agrippa rex extruxit insigni amplitudine domum prope porticum in regia Hierosolymitana, quæ Assamonæorum fuerat, sitam in edito loco, vnde amœnissimus prospectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis rex cupidus è cubiculo spectabat quicquid circa templum fieret. id vbi viderunt Hierosolymitani proceres, tulerunt indignissimè. neq; enim leges nostræ concedunt spectari quid agatur in templo, præsertim sacrificia. quamobrem altum parietem excitauerunt supra exhedram, quæ erat in interiore templo versa ad solem occiduum. hæc non solùm regij triclinij prospectum arcebat opposita, verumetiam occidentalis extra templum sitæ porticus, vbi festis diebus Romani stationes habebant ad templi custodiam. quo facto tam rex offensus est quàm Festus præses prouinciæ, qui etiam iussit parietem dirui. ciues autem rogauerunt, vt liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negãtes se posse viuere, si quid demoliretur de templi ædificiis. quo impetrato miserunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Ismaëlem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ærarij. Qui audita legatione non solùm ignouit, sed permisit etiam sic manere parietem, gratificatus in hoc vxori suæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permisit, Chelciam verò & Ismaëlem apud se detinuit tanquam obsides. Id postquam Agrippa rescisit, pontificatum detulit Iosepho cognomine Cabi, Simonis quondam summi pontificis filio.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ ἀλβίνου διαδόχου.

CAP. VIII.

De procuratore Albino.

Πέμπει δὲ καῖσαρ ἀλβῖνον εἰς τὴν ἰουδαίαν ἔπαρχον, φήστου τὸν πολίτην τετελευτηκότος. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀφείλετο μὲν τὸν ἰώσηπον τὴν ἱερωσύνην, τῷ δὲ αἰνίου παιδὶ, καὶ αὐτῷ ἀνάνῳ λεγομένῳ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔδωκε, τοῦτον δὲ φασὶ τὸν ἁπάντων ἀνάνον, δυστυχέστατον γενέσθαι

Cæsar autem de Festi morte accepto nuncio Albinum in Iudæam misit præsidem. Rex verò Iosepho iusso priuatam vitam agere, sacerdotium eius dedit Anani filio, & ipsi vocato Anano eodem quo pater nomine. Seniorem istũ Ananũ aiunt fuisse omniũ felicissimũ,

vt qui filios habuerit quinque, omnes potitos summi Dei pontificio, cùm priùs ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antè summorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, quod hominum genus apud Iudæos in iudicando est seueriſſimum, vt antè docuimus. Talis igitur cùm esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutúmque coram eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & vnà quosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum studioſis vehementer displicuit: missíſque ad regem clàm nunciis rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret. nam ne nunc quidem rectè egisse. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu aduocare concilium. horum verbis ille persuasus iracundè scripsit pontifici, daturum sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnæi filio concessit. Albinus porrò, vt venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis sicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabatúrque ob liberalitatem ab omnibus: quotidieque Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoque obeuntes areas, vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoque pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multíque sacerdotum quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarij die festo qui tum superuenerat noctu vrbem ingressi viuum ceperunt scribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si pater Albino persuaderet, vt ex eorum numero decem captiuos solueret: tum Ananias vrgente necessitate ab Albino impetrauit, quæ latrones illi postulauerant, id quod maiorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliquam artem comminiscebantur, qua ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent, nec priùs dimittebant, quàm è suis aliquot reciperent auctíque denuo magno numero, & recepta audacia, totam eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæsareæ quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios impendiis magnis exædificatum ornauit spectaculis annuis, assignata in eũ vsũ ingenti vi pecuniæ. Frumẽtum enim donauit

XVI.

A πάντ' ἐδίδου παῖδας, καὶ τούτους πάντας συνίδων ἀρχιερατεύσαντας τῷ θεῷ. αὐτὸς γὰρ ἐγγήρως τ' τιμῆς ἐπὶ πλεῖστον ἐπολαύσας, ὅπερ οὐδενὶ συνέβη τ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. ὁ δὴ νεώτερος Ἄνανος, ὃν τ ἀρχιερωσύνην ἐφαμεν παραληφέναι, θρασὺς ἦν τ τρόπον, καὶ τολμητὴς δεινὸς ἐγένετο. αἵρεσιν δὲ μετῆλθε τὴν καλουμένην Σαδδουκαίων, οἵπερ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ παρὰ πάντας τοὺς Ἰουδαίους, καθὼς ἤδη διδηλώσαμεν. ἅτε δὴ ὢν τοιοῦτος ὁ Ἄνανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ τεθνάναι μὲν Φῆστον, Ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν, καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τ λεγομένου χριστοῦ, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. δοκοῦσι δὲ ἐπιεικέστατοι τῶν κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ πέμπουσι πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ἀνάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν. μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν Ἀλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τ Ἀλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν ἦν Ἀνάνῳ, χωρὶς τ ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. Ἀλβῖνος δὲ πειθόμενος τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀφῃρέθη τὴν ἀρχιερωσύνην ἃ- φηλόμενος αὐτὸν ἀρξάντα μιᾶς ἡμέρας, ἐνιαυτὸν τὸν τῷ Δαμνέως κατέστησεν. ἐπειδὴ δὲ ἦλθεν ὁ Ἀλβῖνος εἰς τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσπράττετο ἀσφάλειαν καὶ φροντίσας, ὡς τῷ τῶν χώραν εἰρηνεύεσθαι, πολλοὺς τῶν σικαρίων διέφθειρεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, δυνάμει μεγάλῃ προσκεχωρηκὼς δόξῃ, καὶ τῷ πολιτῶν διανοίας τε καὶ τιμῆς ἠξιοῦτο λαμπρᾶς, ὢν γὰρ χρημάτων ποιητικός. καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Ἀλβῖνον, καὶ τὸν ἀρχιερέα, δίκαις ἐνεδρέπτων. ἦσαν δὲ οἰκέται πάνυ μοχθηροί, οἱ στασιάζειν προφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, δυνάμενοι τὰς ἄλωνας παραβιάζεσθαι τὰς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας οὐκ ἀπέχοντο τύπτειν. οὕτε ἀρχιερεῖς ὁμοίως τοῖς ἐκείνου βουλοῖς ἐχρῶντο, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι τὰς δεκάτας λαμβάνοντας, τότε συνέβαινε ὑπὸ πενίας λιμοῦ ἀπορίᾳ. πάλιν δὲ οἱ σικάριοι κατὰ τὴν ἑορτὴν, ἐπεισέρχει γὰρ αὐτοῖς, ἀγὰ νυκτὸς εἰς τ πόλιν παριόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τ στρατηγοῦντος Ἐλεαζάρου, παῖς ὢν τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ἀνδρὸς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ δήσαντες, ἐξήγαγον, εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν πατέρα, δεσπολύειν ἐφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτὸν, εἰ πείσοι τὸν Ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τοὺς ἐξ αὐτῶν ληφθέντας, δεσπολύσαι. καὶ ὁ πατὴρ ἀγῶνα τοῦ ἀλλῶν πείσας τὸν Ἀλβῖνον, τ ἀξιώσεως ἐπέτυχεν. τοῦτο μειζόνων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ λῃσταὶ πάντες ἐπεμηχανῶντο τῷ πατρὶ τινας συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συντόμως ζωγρεῖντες οὐκ ἀπέλυον, πρὶν ἢ τινας τῶν σικαρίων δεσπολάβοιεν, γινόμενοί τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλίγος, ἀδεῶς ἐπῆσαν τῇ χώρᾳ ἅπασαν ἐπάκτῳ. καὶ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας, μείζονα τῶν φιλίππου καλουμένων καισάρειαν κατασκευάσας, εἰς τὸν τοῦ νέρωνος τιμὴν, νερωνιάδα προσηγόρευσεν. καὶ θυρσοῖς δὲ διάζον ἐπὶ πολλῶν χρημάτων κατασκευασμῶν, ταῖς κατ' ἔτος θύραις ἐθεωρεῖτο, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον γὰρ ἐκάλυψε τῷ δή-

τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τὴν πᾶσαν τὴν πόλιν αὐ- A ei populo; & oleum viritim distribuit: totámque eam vrbem ornauit statuis passim dispositis atque expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnam sibi apud subditos parauit inuidiam, quòd suos spolians externam vrbem excoleret. eodem rege iubente Iesus Gamalielis filius in summo pontificatu successit Iesu Damnei filio non libenter sibi cedenti, vnde natum est inter vtrumque dissidium. ascitis enim globis audacium iuuenum sæpè à conuitiis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores promptissimi. atque ex illo maximè tempore labare cœpit nostra respublica & indies in deterius ruere. Porrò Albinus XVII. audito Gessium Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifestè capitali culpa iussit interimi: reliquos, qui leuioribus de causis coniecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium post alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus hominum quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vsum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, vt deposito priore habitu, lineum, vt voluerunt sumerent. Aliam etiã eiusdẽ tribus partem addictam templi ministeriis, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos ediscere: quæ omnia fiebant contra instituta legis patriæ, nunquam violatæ absque piaculo. Iam absolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cùm videret esse in otio circiter octodecim opificum millia, solitorum hactenus in templo ex operarum mercedibus victum quærere, nolénsque sacram pecuniam repositam habere, nequando præda Romanis fieret, simúlque opificibus inde prouisum cupiens: quòd vel vna hora operato statim merces repræsentaretur: suasit regi, vt Orientalem instauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: erátque cuiusque saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo: opus Solominis regis, qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudius Cæs. fabricam templi commiserat, reputans, quodcunque opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed vrbem candido saxo consternere si liberet non

τὴν δὲ ἀγορὰν, καὶ τὴν πᾶσαν ἢ πόλις αὐ- B
θριάντων ἀναθέσεσι, καὶ τῶν ἀρχαίων ἀποτύποις εἰκόσιν ἐκόσμησε, καὶ μικροῦ δεῖν πάντα τὸν τῆς βασιλείας κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος οὖν αὐτῷ καὶ τὸ ὀπωπόσον ηὔξετο, διὰ τὸ θρασυτέρους τοὺς ἐκείνων, ξενίλιν πόλιν κοσμεῖν. λαμβάνει δὲ καὶ ἐπιστὴς, ὁ τοῦ γαμαλιὴλ, τελευταῖος ἀρχιερωσύνης, παρὰ τοῦ βασιλέως, ἐπιτιμήσαντος τὸν τοῦ δαμνέως, καὶ διὰ τοῦτο στάσις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ἐγένετο. συνήματα γὰρ τῶν θρασυτάτων ποιησάμενοι, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ὑπὸ τῆς βλασφημίας ἐξέπιπτον. ἐκαρτέρει δὲ αἰτίας τοῦ πλούτου προσαγόμενος τοὺς λαμβάνειν ἑτοίμους. κοστόβαρος δὲ, καὶ σαῦλος, αὐτοῖς καθ' αὑτοὺς μοχθηρὰ πλῆθη συνῆγον, γένους μὲν ὄντες βασιλικοῦ, καὶ διὰ τὴν πρὸς ἀγρίππαν συγγένειαν, δυνάστας τυγχάνοντες, εὐποροι δὲ καὶ ἁρπάζειν τὰ τῆς ἀσθενεστέρου ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνου μᾶλιστα τῶν κακῶν συνέβη τὴν πόλιν ἡμῶν νοσεῖν, C προπόντων παντὸν δὴ τὸ χεῖρον. ὡς δὲ ἤκουσεν ἀλβῖνος διάδοχον αὐτῷ γίνεσθαι φλῶρον ἀφικνεῖσθαι, βουλόμενος δοκεῖν τι τῆς ἱεροσολυμίτας παρέχειν χάριτας, προσαγαγὼν τοὺς λῃστὰς ὅσοι ἦσαν αὐτῷ πρόδηλοι θανεῖν ἄξιοι, τούτους προσέταξεν ἀναιρεθῆναι. τοὺς δὲ ἐκ μικρᾶς καὶ τῆς τυχούσης αἰτίας εἰς τὸν εἱρκτὸν καταπεσόντας, χρήματα λαμβάνων αὐτοὺς ἀπέλυε. καὶ οὕτως ἡ μὲν φυλακὴ τῶν λῃστῶν ἐκαθάρθη, ἡ χώρα δὲ λῃστῶν ἐπληρώθη. τῶν δὲ λευιτῶν, D φυλὴ δέ ἐστιν αὕτη, ὅσοι πρόσθεν ὑμνῳδοὶ, πείθουσι τὸν βασιλέα καθίσαντα συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς ὅπόσους τοῖς ἱερεῦσιν ὅπλιζε λινέαν στολήν. φρίττειν γὰρ αὐτῷ τοῖς ἀρχῆς χρόνοις ἔφασαν, ἀφ' ὧν μνημονεύσεται. καινοποιεῖν. καὶ τῆς ἀξιώσεως οὐ διήμαρτον. ὁ γὰρ βασιλεὺς μὴ γνώμης τῆς εἰς τὸ συνέδριον ἐποιχομένων, συνεχώρησε τοῖς ὑμνῳδοῖς ἀποθεμένους τὴν πρόσθεν ἐσθῆτα, φορεῖν λινῆν οἵαν ἠθέλησαν. μέρος δέ τινος τῆς φυλῆς λειτουργοῦντος καὶ τοῦ ἱεροῦ, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε τοῖς ὕμνοις ἐκμαθεῖν ὡς παρεκάλουν. πάντα γὰρ ἐλῴω ἐναντία ταῦτα τοῖς πατρίοις, εἰ μηδαμοῦ τοῦτον, οὐκ ἐλεῖν μὴ οὐχὶ δίκας ὑποσχεῖν. ἤδη γὰρ τότε, καὶ τὸ ἱερὸν τετέλειτο. ἐλέπων οὖν ὁ δῆμος ἀργήσαντας τοὺς E τεχίτας, ὄντας μυρίους καὶ ὀκταχιλίους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς ἐσομένους, διὰ τὸ τὸ ζοφλὸν ἐκ τῶν κατὰ τὸ ἱερὸν ἐργασίας ποιεῖσθαι, καὶ χρήματα μὴ ἔχοντα διὰ τὸν ἐν ῥωμαίων φόβον ἔχειν οὐ θέλων, F σπουδάσας ἔτι τεχίταις, καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τοὺς θησαυροὺς βουλόμενος, ἐδίδει μίαν τῶν ὡρῶν τῆς ἡμέρας ἐργάσασθαι, τὸν μισθὸν ἔμελλον ταύτης δι' ὅλης ἐλάμβανον, ἐπέθηκε δὲ βασιλέα τὸν ἀπολιπὸν στοὰν ἀνεγεῖραι. ἦν δὲ ἡ πρὸς ἕω μὲν ἔξωθεν ἱερὸν, κἀμφὶ ἢ εἰς φάραγγα βαθεῖαν, τετρακοσίων πηχῶν τοὺς τοίχους ἔχουσα, ἐκ λίθων ἠτεμαχισμένων κατασκεύασε, καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑκάστου λίθου, πήχεις εἴκοσι. τὸ δὲ ὕψος ἓξ, ἔργον σολομῶνος τοῦ βασιλέως φρόντιδ' ἀγομένη τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ G βασιλεὺς δ' ἐπέτρεψε δίδ' ὑπὸ κλαυδίου καίσαρος τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἱεροῦ, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τὴν καθαίρεσιν εὐρᾳστον, δυσχερῆ δὲ τὴν κατασκευὴν, ὅτι δὲ στοᾶς ταύτης καὶ μᾶλλον, χρόνου τε δὴ καὶ πολλῶν χρημάτων εἰς τοῦργον δεήσειν, ἠρνήσατο μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ τούτου δεομένοις. καταφρίσας δὲ λευκῷ λίθῳ τὴν πόλιν οὐκ

vertuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio pontificatu abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo pontifice Iudaicum bellum habuit initiu.

XVIII. Conueniens videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsque Phanatum, quem belli tempore seditiosi declarauerunt pontificem, LXXXIII. numero. horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore quo primùm in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, vsque dum in Iudæam ventum est, vbi Deo templum ædificauit rex Solomon. nam à principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viuentibus etiam subrogari cœperunt alij. Itaque hi XIII. cùm essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt, sub his primò penes optimates administratio fuit reipublicæ, pòst ad monarchas, postremò ad reges transiit. ex quo autem die patres nostri ductu Moysis Agyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomone rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos pontifices alij XVIII. secuti sunt, à tempore Solomonis regis sibi succedentes, vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram vrbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Iosedecum quoque pontificem illò abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, rempub. Iudæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Iudæis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuo condere, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posteri quindecim vniuersi vsque ad regem Antiochum Eupatora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterùm iam dicto Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit, & sacerdotio, repulsóque à successione eius filio, Iacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, persuasit eis, vt in Heliopolitica præfectura Deo templũ instar Hierosolymitani extruerent. séq; illic põtificẽ

A ἐκάλυσεν. ἐπὶ τούτου δὲ τοῦ Γαμαλιήλου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν Ματθίᾳ τῷ Θεοφίλου, καθ' ὃν καὶ ὁ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμος Ἰουδαίοις ἤρξατο. ἀναγκαῖον δὲ νομίζω, καὶ τὴν ἱστορίαν ταύτῃ προσήκειν διηγήσασθαι περὶ τῶν ἀρχιερέων, πῶς τε ἀρξάμενοι, καὶ τίσιν ἔξεστιν τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ πόσοι γεγόνασι, μέχρι δὲ τοῦ πολέμου τελευτᾷ. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν Ἀαρῶνα τὸν Μωυσέως ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τῷ Θεῷ. τελευτήσαντος δὲ ἐκείνου ἐκδέξασθαι τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν ἐκδεδόσθαι τὴν τιμὴν ἅπασιν. ὅθεν καὶ πάτριόν ἐστι μηδένα τοῦ θεοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος τοῦ Ἀαρῶνος, ἑτέρου δὲ γένους οὐδ' ἂν βασιλεῖς ὦσιν τύχῃ τοῦ ξίφους τῆς ἀρχιερωσύνης. ἐγένοντο δὲ πάντες τὸν ἀριθμὸν, ὅσοι Ἀαρῶνος ὡς ἔφαμεν ἕως πρώτου γενομένου μέχρι Φανάσου τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν αὐθαιρέτου ἀρχιερέως ἐκ τούτων κατασταθέντα. ἐκ τούτων δὲ τινὲς ἔρημον ὄντα τὸν Μωυσέως χρόνων τῆς σκηνῆς ἱστάσης, ἕως Μωυσῆς τῷ Θεῷ κατεσκεύασε, μέχρι τῆς εἰς Ἰουδαίαν ἀφίξεως, εἴθ' ὕστερον ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν, ἀρχιερεῖς ἐγένοντο ἑπτὰ καὶ δέκα. τὸ μὲν πρῶτον ἕως τῆς τοῦ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον δὲ, καὶ ζῶντων διεδέχοντο. οἱ πάντες ἑπτὰ καὶ δέκα οὗτοι τῷ θεῷ δύο παίδων Ἀαρῶνος ὄντες ἔγγονοι καὶ ἐκδοχεῖς τοῦ τιμίου παρελάμβανον. ἐγένετο δὲ αὐτῶν ἀεὶ κρατοῦντος μὲν τῆς πρώτης πολιτείας, μετὰ ταύτην δὲ μοναρχίας. βασιλέων δὲ ἑπτὰ γενέσθαι δὲ τῷ ἐπὶ ἀριθμὸς ὧν ἦρξαν οἱ ἑπτὰ καὶ δέκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον Αἴγυπτον, μωυσέως ἄρχοντος μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὃν Σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἱεροσολύμοις οἰκήσαι ἔτη ἐνιαυτοῖς ἑπτὰ καὶ δέκα ἕως τοῖς ἑξακοσίοις. μετὰ δὲ τοὺς τεσσαρεσκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέκα καὶ ὀκτὼ τὸν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ Σολομῶνος βασιλέως ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὸν ἐκδεξάμενοι, μέχρι οὗ ναβουχοδονόσωρ ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπιστρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ ἔθνος ἡμῶν εἰς βαβυλῶνα μετῳκίσατο, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ τὴν βασιλείαν ἐπαύσατο. τούτων δὲ τῶν ἱερωσυνῶν τεσσαρακοσίων ἐξήκοντα ἓξ ἐτῶν ὄντων, μιλησὶν ἓξ, ἡμέραις δέκα, ἐπὶ τῶν βασιλευομένων Ἰουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα τῆς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων ἡγεμονίας κύρος ὁ πρῶτος βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐκ βαβυλῶνος Ἰουδαίους ἐπὶ τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀναγεῖραι. τότε δὲ τῶν ὑποζυγίων τῶν ἀχμαλώτων ἑπτακοσίοις ὁ τῶν Ἰουδαίων, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. οὗτος δὲ καὶ οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως Αντιόχου τοῦ Εὐπάτορος ἐπολιτεύσαντο δημοκρατικῶς ἔτη τριακόσια δεκατέσσαρα. πρῶτος δὲ Αντίοχος ὁ Θεοφιλοῦς, καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας, τὸν Ὀνίαν τὸν Ὀνίου τοῦ πάλαι, πάντων τῶν ἀρχιερωσυνῶν, αἰτίαν τοῦ κακοῦ γενόμενον, ἀπέκτειναν ἐν Βερυτῷ, καὶ τὸν παῖδα τῆς ἐκδοχῆς ἀπελάσαντες κατέστησαν ἰάκιμον ἀρχιερέα. ὃς οὐκ ὄντα δὲ ἐκ

B

C

D

E

F

G

οἰκίας ταύτης. ἐκ τούτου δὴ καὶ ὁ Ἀνανίας ὁ τοῦ Πανθηροῦ Ὀνίου ἐξάδελφος ὁμώνυμος τοῦ πατρὸς ἐκδεξάμενος εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐκ φιλίας ἀφικόμενος πολεμαίῳ τῷ φιλομήτορι καὶ κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει αὐτοὺς καὶ τὴν ἡλιοπολίτην νόμον ἐκμιμουμένους τοῦ θεοῦ ναὸν κατασκευάσαι τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις καὶ τὴν ἀρχιερέα

κατα-

κατασῆσαι. ἀλλὰ θεὶ μὴν ἱερᾶ κατασκαφεῖσ-
τοσιν αἰῶνι, πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ γὰρ ἰάκιμος ἐπὶ
ξὶα ἀρχιερωσύνην κατασχὼν, ἐτελεύτησεν. διεδέξατο
δ' οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἐπ' ἐνιαυ-
τοὺς ἀρχιερέως ἔσα. πάλιν δ' οἱ τῶν ἀσαμωναίου παί-
δων ἔκγονοι, τῶν θεοσεβείαν τῶν ἔθνους πίστευθέντες, ἐπο-
λεμήσαντες μακεδόσιν, ἰωνάθην ἀρχιερέα καθίσασιν,
ὃς ἦρξεν ἐνιαυτοὺς ἑπτά. τελευτήσαντος δ' ὑπὸ βρυ-
λῆς αὐτὸν, τὴν ἀνεψιὰν τοῦ ἰδίου γυναικὸς μιχανηθείσης
ὡς αὐτὸν πεῖσαι πᾶν θεοφιλῆ καὶ δικαιοσύνῃ σεμνὸν, λαμβάνει τὴν ἀρχιερω-
σύνην σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ τοῦτον δὴ λέγω θεὸν
συμπόσιον ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ δόλῳ φαρσάντα, διεδέξατο
παῖς ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταχόντα τὴν ἱεροσύνην πλείο-
να τοῦ ἀδελφοῦ χρόνον ἐνιαυτοὺς ἑβδομήκοντα δύ' ἔτος τῆς τε
μῆς ὑρκανὸς ἀπολαύσας τελευτᾷ γηραιὸς, ἰούδᾳ τῷ
καὶ ἀριστοβούλῳ κληθέντι τὸν δόλιον καταλιπών.
κληρονομεῖ δὲ καὶ τοῦτον, ἀδελφὸς, ὑπὸ νόσου μὴν
τελευτήσαντα, τῷ ἱεροσυλίαν δὲ καταχόντα μετὰ
βασιλείας. ἡ γὰρ δήδημα ὤφειλέτο φαραὸς ἰούδας
ἐνιαυτὸν σίμα. βασιλεύσας δὲ ὁ ἀλέξανδρος καὶ ἱερα-
τεύσας ἔτη εἰκοσιεπτὰ, καταστρέφει τὸν βίον, ἀλε-
ξάνδρα τῇ γυναικὶ καταλῆσαι τὸν ἀρχιερατεύσο-
μενον ὑπαγορεύσας. ἡ δὲ τῷ μὲν ἀρχιερωσύνῃ ὑρκα-
νὸν δὲ δίδωσι, αὐτὴ δὲ τῷ βασιλείαν ἐνέα ἔτη κατα-
χοῦσα, τελευτᾷ τὸν βίον. τὸν ἴσον δὲ χρόνον τὴν ἀρ-
χιερωσύνῃ ὁ παῖς αὐτῆς ὑρκανὸς ἔσχεν. μετὰ γὰρ τὸν
θάνατον αὐτῆς πολεμήσας θεὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἀ-
ριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τῷ
ἀρχῷ, αὐτὸς δὲ ἐβασίλευσε, καὶ ἱερατεύσε τὸ ἔθ-
νους. ἔτει δὲ ξίτῳ τῆς βασιλείας, ἡ θεὸς μησὶ τοῖς ἴ-
σοις τοιμπήϊος ἐλθὼν, καὶ τῷ τὴν ἱεροσολυμῆν πό-
λιν καὶ κράτος ἑλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς ῥώμην μὴ τὴν τέ-
κνων δήσας ἔπεμψε. τὸν δ' ὑρκανὸν πάλιν τῷ ἀρχιε-
ρωσύνῃ ἀποδοὺς, τῷ μὲν τῆς ἔθνους θεοσεβείαν ἐπέ-
ξεψε, δήδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ θεὸς
τοῖς ἐνέα τοῖς πρώτοις ὑρκανὸς τεσσαρα καὶ εἰκοσι.
βαζαφάρνης δ', ὑπὸ πάκορος, οἱ τῶν παρθυηνῶν δυνάσ-
ται, δήσαντες τὸν διάδοχον, καὶ πολεμήσαντες ὑρκανῷ,
αὐτὸν μὲν ζωγρία παρέλαβον, τῷ ἀριστοβούλου δ' υἱὸν
αὐτίγονον, κατέσησαν βασιλία. ξία δ' ἔτη, καὶ ξεὶς μη-
νας ἄρξαντα τοῦτον, σουσίος τε καὶ ἡρῴδης ἐξεπολιόρ-
κησαν, αὐτωνίῳ δὲ ἀνέλειν εἰς τὴν αὐτοχειαν ἀνα-
χθέντα. τὴν δὲ βασιλείαν ἡρῴδης ὤφελε ῥωμαίων
ἰσχυσάντες, οὐκέτι τοὺς ἐκ τοῦ ἀσαμωναίου γένους κα-
θίστασιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ τοὺς ἀσήμους, δὲ μόνον ἐξ ἱε-
ρέων ἔσι, πλὴν ἑνὸς ἀριστοβούλου τοῦ τιμὴν ἀπένεμε. τοῦ δ'
ἀριστοβούλου ὑρκανοῦ τοῦ ὑπὸ πάρθων ληφθέντος ἡνίκα
ἦν κατασήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ σωσάνῃ
μαριάμμῃ τὴν τοῦ πλήθους θεὸς ἑαυτὸν διεγέμο-
δύσαν, δέδοκε τοῦ ὑρκανοῦ μνήμην. εἶτα φοβηθεὶς μὴ θεὸς
τὸν ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀπέκλεινε αὐτὸν
ἐν ἱεριχοῖ πιεῖν μηχανησάμενος κολυμβῆτα, κα-
θὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. μὴ τοῦτον ὑπὲρ τοὺς ἐκγόνους
τῷ ἀσαμοναίου παίδων τὸν ἀρχιερωσύνῃ δεῖσθαι.
ἐνθεν ὁμοία τῷ ἡρῴδῃ θεὶ τὰ κατασάσεως τῷ ἱερέων, ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτοῦ, ἡ μὴ τοῦτον τὴν
ἀρχὴν ῥωμαῖοι τῷ ἰουδαίων ὤφελαβόντες. εἰσὶν οὖν οἱ ἀπὸ τῷ ἡρῴδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες, μέ-
χρι τῆς ἡμέρας ἧς εἰς τὸν ναὸν, καὶ τὴν πόλιν πῦρ ἐλθὸν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες ἑπτακαιεικοσιπό. χρόνῳ
δὲ τούτων ἔτη θεὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά. καὶ πῶς ὧν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο δὴ τε ἡρῴδου βασιλεύοντος,

A constituerent: de quo templo sæpe aliàs diximus. Iacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine pontifice mansit ciuitas. Dein postquam Assamonæorum familiæ principatus nostræ gentis est creditus, rebellates Macedonibus Ionatham creauerunt summum pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, frater eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui B dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum cùm per vnum & trigenta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tam regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primùm diademate vnum annum vtraque dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens pontificatui cum viginti septem annis præfuisset rebus Iudaicis. moriens Alexandræ vxori per- C misit deligendi pontificis arbitrium. illa Hyrcano id addixit, exactóque in regia potestate nouennio è viuis excessit: quo toto tempore Hyrcanus eius filius pontificatum tenuit. nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victum pontificem ad priuatam vitam redegit, & sibiipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotium: exactíque in vtraque di- D gnitate tribus annis, & totidem mensibus, cum superueniens Pompeius vi cepisset Hierosolyma, à victore vinctus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatum quoque suæ gentis accepit, sed absque diademate: prætérque priores illos nouem, per alios xxiii. annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos cõpletos Barzapharnes & Pacorus dynastæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, cóque vi- E uo abducto Aristobuli filium Antigonum regem constituunt, qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Sosio, apud Antiochiam iussu Antonij dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Asamonæo genere creauit pontifices, sed eum honorem quibusuis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absque vno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariamnes suæ vxoris fratrem, ob fauorem populi, & Hyrcani F aui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illũ essent propensiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piscina, vt suprà diximus: neque postea vlli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus eius filius: & Romani, qui post illum cum potestate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur, qui ab G Herodis principatu vsque in diem qua templũ & vrbs incendente Tito conflagrauit pontificatum gesserunt, in vniuersum numero viginti octo: tempúsque eorũ sacerdotij centũ anni, & septẽ insuper: quorũ aliqui sub Herode fuerũt,

& Archelao eius filio: defunctis autem his penes optimates fuit respublica, collocatis in eius fastigio pontificibus: de quibus hactenus dixisse sufficit.

καὶ δὴ ἀρχελάου τ παιδὸς αὐτῷ. μὴ ὄντ τούτων τελευτὴν, ἀριστοκρατία μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τὴν δὲ ἡγεμονίαν τ ἔθνους οἱ ἀρχιερεῖς ἐπίστευντο. ἐφ' ἱκανὸν μὲν οὖν τῷ ἀρχιερέων ἐκβαίνειν τούτοις.

CAP. IX.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti sint arma sumere.

GESSIUS autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos repleuit calamitatibus. is Clazomenus erat genere, adduxítque secum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam, vt Poppeæ Augustæ amicam, Iudææ administrationem impetrauerat: adeò verò potestate violenter abusus est, vt Albinum Iudæi desiderarent quasi beneficum. nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens: Florus contrà quasi ad ostentandam missus malitiam, publicè traducebat nostræ gentis iniurias, nihil sibi ad summam in rapinis & suppliciis iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis vnquam lucris satiabilis, vndecunque parua æquè captans ac magna, vt etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate, quam ab eo redimebant decisis prædarum partibus: adeóque nullus erat iniuriarum, vel modus, vel finis, vt miseri Iudæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerentur laribus relictis & patriis ceremoniis, ad exteros fugere, iudicantes vbiuis etiam apud Barbaros se viuere posse commodiùs. Et quid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel vniuersos quàm paulatim perdere. Itaque secundo anno postquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum est: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exactè cognoscere poterunt, qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudaico. atque hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum: quæque per tot secula Iudæis, vel in Ægypto obuenerunt, vel in Palæstina cæteráque Syria, tum quas clades ab Assyriis & Babyloniis accepimus, quóve modo tractati simus à Persis & Macedonibus, & postremò à Romano populo. his enim omnibus accuratè descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarcharúmque potentiam, per omnia secuti autoritatem sacrorum voluminum, ita vt à principio sumus polliciti. ausímque addere quod nemo alius scriptor Iudæus, externúsve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribuliũ meorum cõfessione disciplinas egregiè calleo,

Κεφάλαιον θ'.

Ὡς φλῶρος ὁ ἀλβίνου διάδοχος τοσαῦτα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

ΓΕΣΙΟΣ δὲ φλῶρος ὁ πεμφθεὶς ἀλβίνου διάδοχος τοσοῦτον πολλῶν ἀπέπλησε κακῶν ἰουδαίους, κλαζομενίου δὲ ἦν τὸ γένος· ἔσχε δὲ καὶ γυναῖκα, δι' ἣν φίλτατον ἦν κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλτατον οὖσαν πομπηΐας τῆς νέρωνος γυναικὸς, καὶ πονηρία μηδὲν αὐτοῦ διαφέρουσαν τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. οὕτω δ' ἐφ' ὅλῳ τῷ ἔθνει ἐξουσίαν ἐλάβετο κακὸς, καὶ βίαιος, ὡς τὰ δόξαντα τὴν ὑφ' ἑαυτὸν ἐπὶ κακῷ, ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς δι' ἐργάτην ἰουδαίοις. ἐκεῖνος γὰρ ἐπεκήρυττε τῷ πονηρίᾳ, καὶ τὰ μὴ πατρίοις καταφωρὰς ἐφ' ἑαυτοῦ. γέγονε δ' ὁ φλῶρος καθάπερ εἰς ὕβριν πονηρίας πεμφθεὶς, τὰς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀδικίας ἐπόμπευε, μήτε ἁρπαγὴν ἀδίκημα λείπων, μήτε ἀδίκου κολάσεως, ἀλλὰ γὰρ ἄπληστος ἦν ἐπὶ κέρδεσι ἄπληστος, ὥστε μηδὲ τὰ πλεῖστα τῷ ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λῃστὰς ἐκοινώνησεν. ἀδεὴς γὰρ οἱ πολλοὶ τοῦτο ἐποίουν, ἐξ ἐκείνου παρ' ἐκείνῳ τ συμμαχίαν ὑπὸ τῶν μέρεσιν ἔχειν πεπιστευκότες. καὶ τοῦτο μεῖζον οὐκ ἦν, ἀλλ' οἱ δυσυχεῖς ἰουδαῖοι, μὴ δυνάμενοι τὰς ὑπὸ τῷ λησταῖς νομὰς παρθήσεις ὑπομένειν, ἠναγκάζοντο τῷ ἰδίων ἐξισταμένοι ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὁπουδήποτε μᾶλλον τοῖς ἀλλοφύλοις κατοικήσοντες. ἐπὶ δεῖ πλείω λέγειν; τὸν γὰρ πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄραδαι, φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡσυχίαν ἄγοντος ἀθέους, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τῷ ἀρχῇ ἔλαβεν ὁ πόλεμος, δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς δευτεροπῆς φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ τῆς νέρωνος ἀρχῆς. ἀλλ' ὅσα μὲν δρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπεμείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς βουλομένοις ἐντυχεῖν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμμέναις. παύσεται δ' ἐνταῦθα μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας μέχρι καὶ τὸν πόλεμον ἠρξάμην γράφειν. περιέχει δ' αὕτη, τῷ ἀπὸ πρώτης ὑλέσεως ἀνθρώπου παράδοσιν, μέχρι ἐτῶν δωδεκάτου τῆς νέρωνος ἡγεμονίας, τῷ ἡμῶν συμβεβηκότων τοῖς ἰουδαίοις κατάτε τὴν ἀσσυρίων, καὶ συρίαν, καὶ παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ ἀσσυρίων τε, καὶ βαβυλωνίων, ἅτε τε πέρσαι καὶ μακεδόνες διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους ῥωμαῖοι. ταῦτα γὰρ οἶμαι, μὴ ἀκριβείας σωτεταχέναι, τηρῆσαι δὲ πεπίσταμαι, καὶ τῷ τῷ ἀρχιερέων ἀναγραφὴν, τῷ ἐπὶ δισχιλίοις ἔτεσι γινομένων. ἁπλῆν δὲ πεποίημαι, καὶ τῷ ὡς τοὺς βασιλεῖς διαδοχὴν, τάς τε φορὰς αὐτῷ καὶ τὰς πολιτείας ἁπάντων γένων, μοναρχόντων δυνασείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι ὡς πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. ἔδοξε γὰρ ποιήσειν ἐπαγγελίαν τῆς ἰσοτιμίας. λέγω δὲ θαρσήσας ἤδη διὰ τῷ τῷ προτεθέντων συντέλειαν, ὅτι μηδεὶς ἂν ἕτερος ἠδυνήθη θελήσας, μήτε ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τῷ πραγματείαν ταύτην οὕτως ἀκριβῶς εἰς ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. ἐγὼ γὰρ ὁμολογούμην ἐφ' ἅπασι τοῖς ὁμοεθνέσι πλεῖστον αὐτῶν καὶ τὸ ὀφειλόμενον παιδείας ἀφεῖρηκ, καὶ τῷ

καὶ τὴν ἑλληνικὴν δι' γραμμάτων ἐπιστήμην μετεχεῖν, τὴν γραμματικὴν ἐμπειρίαν ἀπαλαβών, τὴν δὲ ἀκριβεστέραν ἀκρίβειαν, πρός τινος ἐκώλυσε συνήθεια. παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ ἐκείνους ὑποδέχονται τοὺς πολλῶν ἐθνῶν διαλέκτους ἐκμαθόντας, διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ ὑπὸ πάντων μανθάνειν, τοῦτο μόνον, οὐκ ἀλλοτρίων τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκείων ἐνίοτε φαίνεσθαι, μόνοις δὲ σοφίας μάρτυρεῖσθαι, τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ὑπειληφόσι, καὶ τὴν ἱερῶν γραμμάτων διάνοιαν ἑρμηνεῦσαι δυναμένοις. διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων ἀεὶ τινὰ ἄσκησιν ταύτην, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατορθώσαντες καὶ τὸν πόνων τοῦ ἐπιταρπίαν δι' ὀψὲ ἔλαβον. ἵσως δὲ οὐκ ἂν ὑπὲρ θνητοῦ ἡγοῖτο, ἀεὶ κὴ ἡμῶν τοὺμοῦ, κὴ ἀεὶ τὸν κὴ τὸν βίον πραγμάτων βεβαίαν διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μάρτυρήσοντας. ὅτι τούτοις δὲ καταπαύσω τὴν ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι ἀπειλημμένην, ἐξ δὲ μυριάσι στίχων. κἂν τὸ θεῖον ὑπεξέπῃ κὴ ἀεὶ δρομεῦσι, τὰ μετὰ ταῦτα πάλιν, τὸν τοῦ πολέμου, καὶ τὰ συμβεβηκότα ἡμῖν, μέχρι τῆς νεωτέρας ἡμέρας, ἢ τις ὅτι ἔσται διὰ τέλους μὲν ἔτους τῆς δωμιτιανοῦ κράσεως ἀρχῆς, ἐμοὶ δὲ ὑπὲρ ἡλίκους πεντηκοστοῦ καὶ ἕκτου. ἀπόφημαι δὲ συγγράψαι, καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας περὶ ἰουδαίων, ἐν τέσσαρσι βίβλοις ἀεὶ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ ἀεὶ τῶν νόμων ἅμα καὶ κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἐξεῖναι ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κωλύεται.

A Græcanicæ quoque literaturæ non ſine profectu dedi operam, quamuis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem nō licuit. noſtri enim homines nō ſuſpiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſeruis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronuntiant, qui legis & ſacrarum literarum tantam aſſecuti sūt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua B in re cùm multi collocarint operam, vix vni ſucceſſit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere, geſtíſque per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt, qui vel atteſtari poſſunt, vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſuum verò ſexaginta millibus. Quod ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum C referam belli caſus, & quæ nobis in præſentem vſque diem euenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæſaris, ætatis verò meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, & quas de Deo eiúsque eſſentia, & de legibus, quare per eas liceat nobis facere, alia non liceat.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

RERVM OMNIVM

APVD IOSEPHVM MEMORABILIVM INDEX SECVNDVM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, littera locum paginæ designat.

AARON Moysi in Aegyptum redeunti occurrit Pagina 61.e
Aaroni sacerdotiũ confertur 87.g
confirmatur 108 g
eius filij quatuor 88.a
quomodo purificatus 89.b
filij eius duo seniores dum offerunt, exusti, ibid.d
virga eius floret, & profert amygdala 108.e. moritur 110.a. primus fuit pontifex 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris mons 132.d
Abassarus à Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 365.d
Abdastartus rex Tyriorum Belcastarto patri successit 1043.c
eius mors ibid.
Abdemonus Tyrius adolescens problematum dissoluendorum peritus 268. a. & 1043.b
Abdonis principatus Hebræorum 159.b
Abel quid significet, occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa vrbs 241.c
Abemerigus Isaræ suam filiam dat vxorem 684.c
Abenerus præfectus exercitus 183.b 194.b. Iebosthum Saulis filium constituit regem 211.c
pugnat contra Ioabum ibidem. transfert regnum ad Dauidem 213.f
ab Ioabo fraudulenter occiditur 215.a
Aber secundi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiaque eius 1093.d
Abesalomus Ammionem fratrem iugulat 227.d
fugit in Gesura, vnde à patre reconciliato reuocatur, item forma eius & cæsaries qualis. tum quomodo Ioabũ tractarit 228.
popularem auram captat & regnum 229.c. cum patris concubinis rem habet 231.d. cogit magnum exercitum contra patrem 233.c. pendens in arbore interimitur 234.c
Abias Arabum rex prælio victus sibi ipse manum infert 688 e
Abias Solomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173.b
Abiatharus Abimelechi filius seruatus à Sauli sæuitia 196.f. confirmatur ei pontificatus 241.f
quomodo a Dauide vltus, eius domus sacerdotio priuatur 254.b
Abidalus rex Iromi pater 267.f
Tyriorum rex 1042.c. 1043.a
abigæa Nabali vxor Dauidem commotum placat 201.b
abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Ioachimum è vinculis eximit 350. c
abimelechi Bethlemitæ in Moabiticam terram cum suis profectio 163.c
abimelechus Gedeonis nothus, fratres legitimos occidit, & imperium arripit 155 g
vrbe & tribu pellitur 156.c
Sicimas captas solo æquat 157.b
occiditur à muliere ibid.d
abimelechus Palæstinæ rex Saram concupiscit 21.a
abironi cum suis terra dehiscit 107. c
abisace puella calefacit senem Dauidem 246.g
ambit eam vxorem Adonias 253
abisæus Ioabi frater, vir fortis 212.c 336.f. cum fratre Sabæum persequitur 238.e
vindicat regem ab interitu, occiso Acmone 242.c
abrahamus quando natus 15.c
Lotum nepotem adoptat 15.g
è Chaldæa migrat in Chananæam, & Dei verum cultum instituit ibid.
hinc in Aegyptum proficiscitur, vbi vxorem fingit esse sororem suam 16. f. Aegyptiis disciplinas instituit 17. c. Assyrios vincit 18. c
decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius à Deo 18.e
genuit Ismahelem ex Agare 19.d
hospitatur angelos tres ibid.
migrat in Gerara 21.a
à Deo tentatur 22.e
monumentum sibi & posteris comparat 24.b
ducit Chæturam vxorem, suscipit liberos ibid.c
Isaco quærit vxorem ibid.e
moritur 26 b
eius arma contra Pharaonem 918.g
abrahami domicilium, vicus 16.d
absalomon tyrannidis Manahemi adiutor 813.a
absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474.f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46.a
Achabus Amarini filius regnum paternum maioribus contaminat id sceleribus quàm antecessores sui 285. c
agnoscit suum fatum & pœnitet 289. e. cedit Adadi filio bellum inferenti 290 c. eundem vincit 291.c
occiditur 295.d
ipsius liberorum capita præciduntur 310.c
achar furtum committit 137.c
plectitur 138.c
achæ quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, eiusque insignis tolerantia 1095. a
achazes Iothami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocaustoma offert, bellóque impetitus, magnam patitur stragem 321. d
Assyriorum regis auxilio vlciscitur Syros. stultus & impius moritur 322.d
achiabus Herodis nepos aui vim prohibet 599.b
impetitur à 2000. militibus dimissis 607.d
Herodem manum sibi inferentem prohibet 773.e
militibus tumultuantibus resistit 607. d
achias pontifex 281.a
achias propheta Hieroboamo regnum & alia vaticinatur 274.b. 280.c
achilaus princeps commentariensium 241.f
achimanus Berzellæi filius apud Dauidem manet 237.f
achimas Dauidi victoriam nunciat 235.b
achimelechus pontifex Dauidem commeatu iuuat 196.b. accitus ad Saulũ occiditur cum omni sua familia 196.f
achitophel à Dauide ad Abesalomum deficit 229.d. male consulit domino suo 231.c. propter spretum consilium relinquit Abesalomum, & se suspendit 233.a
acmes Iuliæ famulæ dolus 595 b. 771.d
acmon gigas Dauidem occisurus ab Abisæo perimitur 242.c
acusilaus Argiuus quo tempore historiam condere inceperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1034 g
adadus Azaelis filius paternum in regnũ succedit, quo ab Ioa Israelitarum rege priuatur 316 a
adadus Syriæ & Damasci rex cum Dauide confligens vincitur 222. f

INDEX

Adadi huius posteri dicti reges Syriæ, sicut Aegypti reges Ptolemæi 222. a
adadus tertius Syriam vastat ibid.
adadus Syrus Achabo bellum inferens cedentiq, ab eodem vincitur 290. 291. & recipitur in gratiam 292.c
Ioramo insidians & Elisæum capere conatus frustratur 302.c
bello aggreditur Ioramum 302.e
fugatur a deo 305.a
provocatur ab Azaele 306.d
adami creatio, & quid ea vox significet 5.a
lapsus & multa 5.e
eius soboles, posteritas & mors 6.d
adar mensis 132.c.366.c.381.f 424.a
adar mensis dies XIII. & XV. cur festi Iudæis 382.b
aderus Syriam occupat, & rex eius efficitur 273.f
adoma quid significet 36.b
adomus dictus Esaus ibid.
adoni quid significet 145.e
adonias Dauidis filius regnum paternum affectat 247.a
fugit ad asylum, & veniam commissi a patre impetrat 248.d
salutat matrem Solomonis, & Abisaces connubium ambiens occiditur 254.b
adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, sicuti ipse alios reges mutilauerat 145.e
adoramus quæstor tributorum ordinatur 241.e
lapidibus obruitur 275.e
adulterij suspecta quomodo purgetur 95. a
adrammalechus Senacheribi filius patricida 330.e
adrazarus Sophenorum rex à Dauide victus 222.c
Aegyptius vates seductor Iudæorum 695.f
Aegyptij populus qualis 13.f 54 b
Aegyptiis quis astronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17.c
non licere eis greges curare 52. f. cur quintam fructuum portionem regibus pendant 53.c
pugnant cum Aethiopibus 57.f
Hebræos insequuntur 66.a
quare Babylonem abducti 345.c
eorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1034.b.1035.f
testimonium de Iudæis 1039.c
1050.g. quid eis Græcorum commercium conciliarit 1038.d
sexaginta millia Iudæorum peremerunt 992.e per totum
Aegyptiis gratificari volentes veritatem de gestis Iudæorum corrupêre 1051.e
Aegyptiorum dij descripti 1054.c.1065
seruitus 1068.e
eorum mali mores taxati 1065
Aegyptiis nemo regum aut imperatorum ius ciuitatis largitus est ibidem
Aegyptum mare totum portub. caret 894.b
Aegyptum fames occupat 44.e. 53.a
Aegypti regina Solomonem inuisit 270 a
Aegypti descriptio 807.f 895 g
Aegyptus vnde nomen acceperit 105.f
Aelius Gallus dux auxiliariorum ab Herode missorum Cæsari 539. b
Aemilius Iucundus à Iudæis occisus 820.f
Aemilius Regulus Corduben. 653. e
Aeneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 572.e
Aeoles populus 13.c
Aeratiæ quis inuentor 7.d
Aeris genus auro pretiosius 221.d
Acinaces Persicus, qualis 697. a
Aeta, petra, Sampsonis habitatio 161.c
Aeternius Fronto magister duarum legionum Alexandrinarum 956. f
Aethiopes, populus 13.f
bello Aegyptios infestant 57.f
quomodo a Mose victi 58. d
Aethiopas ab Aegyptiis circumcisione accepisse 279.f
Agaris insolentia ob conceptum inf ntem punitur 19.c
abiegaram vnà cum filio consolatur angelus 22.b
Agatharchides historicus 1050.b
Aggæus propheta 365.f.366.e
Agiæ Nabathæi factiosus 935.b
Agrorum terminos quis primus fixerit 7.c
Agriculturam quis inuenerit ibid.
Agrippæ Aristobuli filij soboles 628. a. varia fortuna 629.vsque 637
M. Agrippæ in Iudæos beneuolentia 398.d
Agrippa in Asiam mittitur 540.a
ab Herode magnificè exceptus epulti præbet populo 549.d
eius in Iudæos studium 562.b 584.c
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accusat 638.c
accusati tetrarchias ac bona consequitur 638.f
conuiuio sumptuosissimo Cæsarem excipit 642.c
Iudæos reconciliat Caio 643.b
hortatur Claudium ad retinendum principatum 670.d
tergiuersator bilinguis ibid.
quæ beneficia à Claudio Cæs. acceperit 733.d
eius in Iudæam reditus 674.f
Silam vinctum adseruat 677.b
reliquis eius gesta vsque mortem 677. 678. 679. 680. & 793. 795. 796. 801. 803. 804. 810. 811. 815. 816. 817. 832. 833. 864. 893. 906. 907. 913
Agrippa filius Agrippæ 679.f
impetrat pontificiæ stolæ custodiam Iudæis 683.b. Chalcidi præficitur 690.d Claudio autor vt Iudæorum causam legitimè cognoscat 693 a
Chalcidem aufert ei Cæsar, & multis aliis toparchiis donat ibid.b. nuptias instruit ibid.
Galilææ parte donatur à Nerone 694. f. domum extruit 697.c. Neroniada nominat & munificus est 658.g
Magdala certat capere 1007. venit Tyrum cum Vespasiano 1030.b
Agrippæ regni fines qui 832.f
Agrippina Claudij Cæs. vxor 692 g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694.b
Agrippium à quo conditum 746.e
Ahuam inuadunt Hebræi, & fugantur 137.d. capitur & succenditur 138.d
Alabarchiæ magistratus 693.f
Alanorum nationis descriptio 985.a
irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
albinus Iudææ præsidet 694.f
Iudæam latronibus explet 699.c
Iudæam latronibus explet 699 c
malus 702.b
albinus Rom. præfectus Iesum Ananifilium misere maltractatum dimittit 961. c
albini procuratoris direptiones & iniustitia 121. per totum
alcimus in pontificatum succedit alias Iacimus dictus 421.e
profugit ad Demetrium ibid. perit 424.b
alexander alabarcha mutuat pecuniam Agrippæ 630.d
Vide infra Alexander Lysimachus
alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 430 c. vincit 432.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
Ionatham in summo honore habet 435. a. Ptolemæo Philometori hostis factus occiditur 437.f
alexander Aristobuli filius Iudæam infestans à Gabinio vincitur 476.c
rebellans Romanos quotquot potest interficit 477.f
Hyrcano bellum infert 721.c
cum Gabinio pugnat 723 a
securi percutitur 723.f
alexandri fictitij actus & fallaciæ 783.d
Vide Pseudalexander
alexander Herodis filius Roma reuersus ducit vxorem 549.c
accusatus à patre causam dicit, & reconciliatur 555.556 557.
calumniis oppressus coniicitur in vincula à patre 568.f
reconciliatur patri per socerum 569.f
iterum calumniis vrgetur ab Eurycle aliisque 573 574
& in carcerem detruditur ibid. accusatus à patre Beryti, damnatur 578.f
strangulatur 580.b
alexander Herodis filius veneficij accusatur à patre 751.e
iterum accusatur 755.d
& in vincula coniicitur 756.b
accusatur 759.g
strangulatur 761.f
eius soboles 762.a
alexandri Herodis filij posteri in maiore armenia regnauerunt 793.g
alexander Iamnæus Hyrcani filius, rex factus fratrem insidiantem interimit 456.a
circumuenit astu Ptolemæum Lathurum, à quo postea vincitur 457.g
iterum belligeratur contra eum 458.e
præliatur cum suis 460.c
cum Demetrio Eucæro ib g
immanitatis causa Thracides dictus: aliáque gesta & mors 463. 464. 713. 714. 715. 716.
alexander Lysimachus Alabarcha solutus vinculis à Claudio 673.e
eius diuitiæ quantæ 69 .b
alexander rex primus Machærunta ædificauit 980.e
quo tempore mortuus 1048.d
eius morte Iudæi Aegyptum & Phœnice translati 1049.b
alexander Philippi filius patri in regno succedens quas tulerit victorias 38 .d
Damascum & Tyrum capit atque Gazam 384.d
pontificem Iadadum veneratur, & Hierosolymis deo immolat, Danielisque prophetiam interpretatur, & Iudæis quæcunque postularant concessit 385.e 816.b
eo mor-

eo mortuo quomodo regna eius occupata 386.f
Alexander Tiberij pater portam templi supra Cor inthiam oraffiuri auro & argento perfudit 917.b
Alexander Veles rex 417.f
Alexander Zebinas Demetrij victi loco rex constitutus fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Iannæi vxor quomodo à morituro marito instructa regnum seruarit & administrarit 463.b
morbus eius & mors 465.b
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli, infensa Herodi 512.b 513.b
Alexandra Phaſaeli filia 627.g 628.a
alexandria plus singulis mensibus quàm Hierosolyma toto anno pendit Romanis 807.g
iisdem quatuor mensium annonam ministrat 808.a
alexandria ciuitas post Romam maxima 903.b
alexandriæ portus descriptio 894.c
vrbis situs descriptus 807.g 808.a
alexandrinorum seditio contra Iudæos 816.b
alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 894
alexandrinorum fortitudo & præstantia in oppugnatione Hierosoly. 922. e
alexandrini quamdiu cesserint Iudæorũ solenniratibus 1065
alexandrini seditionis autores, Apionis similes ibid.
alexandrium arx 472.f.476.c
alexas duxit Salomem vxorem 583.b. 223.f
iubetur ab Herode nobiles Iudæos se defuncto occidere 598.d
piè agit 600.b
alisas, alisæi 13.c
alisfragmuthosis rex contra pastores gerit bellum 1040.d
alitcurus minorum actor 999.d
alius Samarita, libertus Neronis 631. a
althemus præ timore obriguit 744. c
amalecitæ gens 74.b
amalecitæ bellum Israelitis inferunt & vincuntur 75.d
amalecitæ Hebræos subigunt 153. H. eorum rex captus & occisus 105.a
amalecitas quanto deus odio sit prosecutus, & quomodo Saulus eos extirpauerit 184.b
Dauid cædit eos 207.f
amalecus nothus Aliphazæ filius 36.c
amalecitis regio ibid.
amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Iudæos propter Mardochæum concepit odium 375.a
consuluit contra seipsum 378.b
in crucem Mardochæo paratam sustollitur 380.a
& filij eius 382.a
amaræi filij quomodo Ioannem Gaddim interfecerint, & quas eius cædis pœnas dederint 418.c
amarames Moysis pater & Aaronis, deum inuocans vt Hebræos redimat exauditur 55.b
amaramus seditiosus exulat 682.c
amarinus constituitur rex 284.f
obit diem suum, relicto principatus successore Achabo filio 285.b
amasus Abesolomi copiis præficitur 253.c. impetrat veniam à Dauide, cui gratulatur regni restitutionem 256.c
constituitur præfectus exercitus 238.d
occiditur a Ioabo 238.f
amasias filius Ioasis regis Iudæ, vir bonus & pius patri in regnum succedit 315 b.316.c
paternæ necis autores tollit, amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola deficit 316.c
increpatur à propheta 317.a
minatur Ioæ regi, & prælio victus capitur interficiturque 317 b
amasias sacerdos 298.a
amarhus, Amathæ 14.d
amachus castrum ad Iordanem 459. b
ambitio quantum malum 285.b per totum
M. Ambiuius præficitur Iudææ 619. a
amenophis regni terminus 141.b
ameſſes regni terminus ibid.
amias Achaz. fil. bello superatus à Zachária trucidatur 321.f
aminadabus Leuita 171.c
ammanus, Ammanitæ 21.a
Hebræorum genti bellum inferentes malè excipiuntur 157.f. 158.d
ammanitarum contumelia in Dauidem 223.f
& quæ de eis vltio accepta 224.f excinduntur 228.b
ammanitæ & Moabitæ socij mutuo sese occidunt 298.e
ammaus exusta 781.b
ammaus thermæ sanandis corporibus idoneæ 864.b
vide & Emmaus
ammonius insidiator Ptolemæi Philometoris occisus 437.a
amnon sororem Thamaram stuprat 228.g
occiditur à fratre Abesalomo 227. d
amoræi cum suis regibus deleti 11. d. qui eorum ditionis termini ibid.
amoritis regio duabus & dimidiæ tribubus conceditur 118.a
amosus Manassis filius regno paterno substituitur, quod propter impietatẽ non diu tenens occiditur 333.a
ananelus constituitur pontifex ab Herode 212.b
honore priuatur 513.a
restituitur ei 511.a
ananias Masbali pontifex cum quindecim aliis crudeliter necatur 938.f
ananias mercator Iudæus regias mulieres Iudaicam religionem docet 685.a
ananias Nebedæi fil. pontificatum accipit 690.d
vinctus mittitur Romam 692.e
ananias nominatur Sedraches 346. a
ananias Oniæ filius copiis Cleopatræ præficitur 412.g.458.d
ananias Phariseus Iosepho se opponit 1013.f
ananiæ pontificis liberalitas, eiúsque seruorum iniquitas 698 d. 699.b. ipsius filius capitur à sicariis 698.e
ananiæ pontificis domus incenditur 811.d
ananias pontifex cum Ezechia fratre, & pontificibus aliis in cloacis latuit propter seditionem ibid. cum fratre interficitur 812.e
ananus anani filius pontificatum acquirit, & Iacobum lapidat 698. b
anani senioris felicitas ib. a
ananus Ionathæ filius Cestio portas prodere voluit 819 g
ananus Iudæorum dux vinctus Romam mittitur 692.e
ananus pontifex cum Hierosolymitis bello contra Romanos se præparat 828.f
apparatum belli rursus amittere noluit 819 a
milites contra Simonem Giorę mittit ibid.e
ananus pontifex, eiúsque gesta 872. & 874 875. per totum.
anani mors Hierosolymæ excidij principium 882.g. eiúsque virtutes celebratæ ibid.
ananus Sethi filius pontifex constituitur 618.e. eo priuatur 619.e
ananus Simonis satelles ad Titum profugit 916.e
anarabaiches, pontifex Hebr. 84.b
anaxagoræ Clazomenij mors 1079 f
anchus rex Gitræ 195 c.203.b
exercitum ducit in Hebræos 203. f. 205. d
andromacho amicitiam renunciat Herodes 567. g
andronicus Messalami filius orator 434. a
angelus, quale nomen 522.b
angelos cum mulieribus coiisse 8.c
anilæi & Asinæi Neerdensium facinora 645. 646. 647. 648. 649. per totum
animi vnde certissimum argumentum colligatur 199 e
anna Helcanis vxor 165.b
annibas seditiosus plectitur 681.c
annius Minutianus 613 e.636 671.e
annius Rufus Iudææ præficitur 619. b
annus magnus quot annis constet 11. c
anni septimi, quinquagesimi seu Iobeli remissio 96.b
anni quot ab exitu Israelis ex aegypto vsque ad templi Solomonis extructionem 700 d
ante-j interitus 661.f
anthedo, postea Agrippias dicta 459. c
antigonus Asiam occupat mortuo Alexandro 388.a
antigonus aristobuli filius cum patre transfugiens capitur 417.d
accusat Cæsarem Hyrcanum & Antipatrum 481.d
paternum regnum affectans profligatur 491.d
reducitur in regnum per Parthos 494.e. amputat Hyrcano auriculas 497. e. accusatur Romæ, & placat pecuniis hostem 499.c
quomodo ab Herode oppugnatus sit 500 c
& inde quomodo expugnatus & irrisus à Sosio 507 c
antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 508. b. 510 e. per totum.
antipatrũ & Hyrcanum accusat 724.g. vinciturab Herode 729. d. rex constituitur 732.d. quàm insolens ex vnica victoria factus 738. d. dat se vinciendum Sosio 741. d. securi percutitur ibid. f

Antigonus Hyrcani fil. Samariæ obſidioni præficitur 452.b
quomodo à fratre & cur occiſus 454.f.712.e
antiochia Mygdonia, vrbs 687.e
antiochia, Syriæ metropolis 852.c
antiocheni Demetrium eiectum recipiunt 437.d
antiocheni ſoli cum Sidonis & Apamenis pepercerunt Iudæis cohabitatoribus ſuis 815.e
antiochenſium odium in Iudæos 398.c
antiochenſium petitiones apud Titum 976.e
antiochus antiochi Grypi filius victus & occiſus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
antiochus Antiochi Cyziceni filius ſuperat Antiochum Grypi, & ſuperatur inde ab Eucæro & Philippo fratribus ibidem.460
antiochus Aſpendius ab Hyrcani filiis vctus 711.g
antiochus Comagenæ rex 620.g.678.d
antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d
vincitur ab Hyrcano 452.g
occiditur a Grypi filio Seleuco 460.b
antiochus deus Alexandri fil. adoleſcens rex coronatur & amicitiam cum Ionatha init 440.a
trucidatur à Tryphone ſuo tutore 447.b
antiochus Dionyſius Antiochi Grypi fil. Damaſci regno potitus quid geſſerit 462.a
eius cum Alexandro & Arabibus bellum 715.e
antiochus Epiphanes Seleuci fil. & eius geſta contra Iudæos 407.g
vſque 419.975. ad Elymaida vincitur 418.e
commiſſa regni cura Philippo moritur 419.b
per totum, aliáque eius geſta 1087.1088.1089.1090
antiochi Epiphanis cum Ptolemæo Sexto contentio propter Syriam, & in Iudæam irruptio ſeua 708.d
antiochus Epiphanes quomodo ceperit Hieroſolymam 929.f.934.e
antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex conſtituitur 419.c
Bethſaritas expugnat 420.d
Philippum tutorem regnum inuadentem occidit 421.d
captus à Demetrio trucidatur 421.g
antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. quomodo Iudæam afflixerit 709.e
antiochi magni bellum cum Ptolemæo Philopatore, & beneficia in Iudæos 398.e
dat filiam Ptolemæo vxorem 401.a
Antiochi Pharanx loci nomen 716.a
antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398.e
antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrij rex natus Tryphonem perſequitur & interficit 447.f
Simonem Matthiæ in amicitiam receptum conatur ſubigere, ſed infeliciter 448.a
oppugnat Hyrcanum Hieroſolymis, & cognominatur Pius 449.
per totum regno & vita priuatur ab Arſace 450.b
Seleucum Grypi vincit 460.a
antiochus Grypus qui & Philometor Demetrij Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Syriæ occupat & Heracleonis inſidiis occiſus 451.d
antiochus, Agrippa & Sohemus Veſpaſiano in auxilium miſerunt bina millia peditum, & ſagittarios equites mille 834.f
antipas Herodis fil. conſtituitur tetrarcha 599.e
affectat regnum 603.a
portionem paterni regni acquirit 611.e
antipas pro Antipatro fratre rex conſtituitur teſtamento 771.f
tetrarcha inſtituitur 773.g
antipas pater Antipatri Idumææ præfectus ab Alexandro 469.b
antipas regij generis vir comprehenſus cuſtodiæ traditur 871.g
occiditur 872.
antipater Herodis fil. à patre vocatur domum 554.d
honoribus augetur 555.b
fratres crebris calumniis infeſtat ibid. 568.e.574.e
malicia eius 582. per totum.
eius in patrem inſidiæ 585.a.587.588
capitis damnatus vincitur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur ciuitate 749.
fratrib. inſidiatur 751.d
prodigit 762.b
fratrum occiſorum liberis etiam male vult, & conſpirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766.c
alios duobus fratribus calumnias ſtruit 767.c. cauſam dicit 769.770. per totũ.
occiditur 773.f
antipater Idumæus Hyrcanum in regnum reſtituit 717.f.718. per totum, aliáque eius geſta 722.
vſque 727
antipater accuſatus, declaratur præfectus Iudææ à Iulio Cæſ. & Hieroſolymorum muros reficit, & filiis ſuis præfecturas attribuit 725.c
antipater qui prius Antipas, quomodo ſe ſuóſque euexerit, & Ariſtobulum regno eiecerit 469.c
Scaurum commeatu iuuat 475.f
eius autoritas, vxor & liberi 479.d
qualem operam nauarit Cæſari, aliáque eius geſta ibidem. & 480
dynaſta & procurator Iudææ conſtituitur à Cæſare 481.e
ſuos liberos ad gubernacula prouehit 483.b
antipater Salomes fil. accuſat Archelaũ 777.d
antipater Samarita Antipatri Herodis filij procurator 588.d
veneficium apparatum Herodi indicat 766.b
antipatris ciuitas ædificatur 559.f
antiphilus cum ſuo fratre venenum appararunt in Herodis interitum 588.f
antiquitatum libri xx. quod tempus complectantur, & quas hiſtorias 702.e
antonia Druſi maioris vxor, Germanici & Claudij mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
eius fauor in Agrippam 634.c
eius prudentia 657.b
antoniæ ædificij Herodiani deſcriptio 919.c
antonia porticus incenſa a. & præſidium ex ea deturbatum 811.f
antonia turris ab Herode condita 544.f 624.d.746.d
antoniæ fundamenta ſubuerſa 951.c
M. Antonij decreta pro Iudæis 488. per totum
M. Antonius, dux Ro. 476.c
in Aſiam proficiſcitur, & Herodem defendit 491.g.739.e
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phaſaelum tetrarchas conſtituit 494.a
ad regium faſtigium eundem promouet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum è medio tollit 501.b.510.e
M. Antonius donatur ab Herode 510.c.
homo impurus 511.e
Herodi nimium indulget 516.d
multa indecore agit in gratiam Cleopatræ 518.b
ſubigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium à Cæſare 524.a
occiſus 524.e. qualem operam Gabinio præſtiterit 721.g
Herodem exulem regno Iud. præficit 734.b. propter Cleopatram multa facit indecore 742.a
Antonius centurio à Iocapateno inſidijs interemptus 850.d
Antonius præfectus alæ equitum contra Romanos 831.b
eius geſta ibid.
Antonius Primus è Mœſia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f. eius geſta ib.
Vitellium interficit 893.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amiſit 901.e
Romam properat ibid.
Antonius Silo Taricheas miſſus cum duobus millibus ſagittariorum 859.d
Aod. vide Iodes
Apachnę regni termini 1040.b
Apania obſidione liberata 727.c
Apellæus, menſis 370.a.499.b
Aphrica vnde ſic denominata 24.e
Aphri & Aethiopes quantum annuè pendant Romanis 807.c
Apion Alexandrinorum legatus contra Iudæos 649.c
Apion grammaticus res Aegyptiacas conſcripſit 1060.b
eius portentoſa mendacia de Iudæis & tota vita taxata ibidem. 1061.1062. per totum. & eius calumniæ & mendacia confutata 1063.1064. per totum. prophetas factas fabulam tragicam de Iudæis impudentiſſimè fingit 1065.1066.1067. per totum.
Apobaterion locus 20.a
Apochis regni termini 1040.b
Apollodoti Gazaræorum ducis prælium cum Iamnæo, & mors 459.c
Apollonius Antiochi dux, à Iuda Machabæo victus occiditur 413.b
Apollonius Dauus præfectus Alexandri filij Antiochi Epiph. 435.c
vincitur à Ionatha 436.b
Apollonij Molonis mendacia de Iudæis 1065.1069.1077.
Aponius ſenator ſanciatur 672.e
Apſanes Iudæis præficitur 199.a
Aquila aurea ſupra portam poſita deiicitur 596.b.772.e
Aquila quare Romanorum inſigne 838.b
Aquila Caligulæ interfecter 660.e

Ara tabernaculi, & Arula ſuffumigatoria 83.f
arabia, confinis Iudææ 469.c
arabes quæ ætate infantes ſuos circumcidant 21.f
arabes qua ætate infantes ſuos circumcidant 21.f
arabes Hebræos ſubigunt 153.d. ab ipſis rurſum cæduntur 155.a
arabum prælium cum Herode 519. f
arabum Iudæam deuaſtantium ſæuitia 609 c
arabum geſta in Iudæa poſt mortem Herodis 781.b
arabes Iudæorum transfugarum viſcera patefaciunt, aurúmque eximunt 939.f
aramus aramæi 15.a
arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
aranes vbi mortuus ibid.d
araſci templum 330.e
arbela vicus 1022.f
arbori interdictæ quæ vis indita fuerit 5. e
arca Noe 8.e
arcæ Noe reliquiæ vbi ſeruentur 684. c
arcæ tabernaculi forma 82.f
arca in poteſtatem hoſtium venit 168.d. quantorum malorum his fuerit autor ad quos peruenit, & quomodo Hebræis reddita 169. b
arca transfertur Hieroſolymam in templum Salomonis 263.b
arcades de antiquitate gloriantes, poſt Athenienſes literis eruditi 1035. d
arce, alio nomine Arctipus, ciuitas 82.a
arce, quæ nunc Petra, ciuitas 110. b
archelais vicus cónditur 613.f
archelaidis palmeta 619.a
archelaus Cappadocum rex 549.c. 558.f. Herodem ad ſanam mentem reducit 569.g. eius prudentia 756. 757
archelaus Herodis filius à patre regno præfectus ipſius funus curat 608. c. populo ſe accommodat, & incidit in ſeditionem 601.g.602.a. accuſatur apud Auguſtum 60..e ethnarcha non rex confirmatur ab Auguſto 611.e. Glaphyram fratris defuncti vxorem ducit 613.f accuſatur apud Auguſtum & relegatur Viennam Galliæ 614.a 784.b. venduntur eius bona 628 e a fratre falsè calumniatur 767.d rex conſtituitur 773.g. in ſeditionem incidit 775.776.781. quod non rebellaſſet quarta tributorum parte leuatus 783.a. eius reditus quanti ibid.b
archelaus Magdati ad Titum profugit 916 c
Arethis, ſexti ex fratribus Machabæi immania ſupplicia, eiuſque cum inſigni tolerantia ſermones 1095. per totum
aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hoſpitem, oppugnationem Ariſtobuli cogitur intermittere 469.e.470 b. cum Scauro fœdus init 471.f
aretas qui antea Aeneas conſtituitur Arabum rex 572.e. confirmatur 577.d
Aretas Cœleſyriæ regnum adipiſcitur 472.d.716.a. cum Herode bellatur 626.b.& Iudææ infert bellum 716.a à Scauro mulctatur ccc. talentis 721.c
Aretas Petræus Roma auxiliatur 609.a
argolicæ hiſtoriæ ſcriptores diſcrepantes 1034.f
ariphanes Græcus hiſtoricus Iudæorum mentionem facit 1051.a
arietis inſtrumenti bellici deſcriptio 843.e
ariochus Nabuchodonoſori ſatellitum præfectus 347.a
Arion procurator Ioſephi Tobiæ fil. 405.
Ariſtæus Iudæorum negotium agit apud Ptolemæum Philadelphum 389. f
ariſtocratiam eſſe optimam adminiſtr. 123.b
ariſtotelis apud Clearchum verba de Iudæis 1048.a
arius centurio confoſſus 608.d.780.e
ariſtobuli odium erga fratrem Agrippam 730.a
ariſtobulus Agrippæ frater, Iudæorum cauſam agit apud Petronium 640. per totum
ariſtobulus Ariſtobuli fil. adoleſcens pulcherrimus 514.d. ab Herode conſtituitur pontifex, & occiditur ab eodem 513.f.514.g
ariſtobulus Alexandri Iamnæi fil. generoſus 463.f. quomodo adſecutus ſit regnum 405.b. obſeſſus ab Areta liberatur per Scaurum 471. c. quale domum Pompeio miſerit, & controuerſiam cum fratre apud eundem diſceptauerit 471.e. quomodo à Pompeio tractatus 472.f vinctus abducitur Romam 475.e. vinculis elapſus iterum capitur & mittitur Romam 477.d. veneno ſublatus eſt 479.g
ariſtobulus Herodis fil. reuerſus Roma ducit vxorem 549.c. conijcitur in carcerem falſis calumniis oppreſſus 574.f. accuſatus à patre Beryti damnatur 578.f. ſtrangulatur 580 b
ariſtobuli filij Herodis, liberi qui 762.a 793.f.
ariſtobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796 c
ariſtobulus Herodis frater, priuatus mortuus filia vnica relicta 793.f
ariſtobulus Herodis dynaſtæ Chalcidis f. dominijs multis donatur à Ner. 694.f
ariſtobulus Hyrcani f. obſidioni Samariæ præficitur 752.b. quomodo imperarit & ſæuierit in matrem ac fratres 414.d. fratris cæde pollutus moritur philellen dictus 455 g. primus diadema regium vſurpauit, & quomodo ſe geſſerit in matrem & fratres 454.c. mors eius 714. a
ariſtobuli & Hyrcani furor & contentio 930.a
ariſtobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
armenia regio 15 a
arnon fluuius 110.c
arphas vicus 834.a
arphaxades Arphaxadæi 15.a
artabanus Vonone victo Parthorum regnum aſſequitur 620.e
artabanus à Vitellio victus 625.b. recuperato imperio fœderatur Neroni ibid.d
artabani cum Aſinæo & Anilæo reconciliatio & amicitia 646. a
artabanus regno pulſus reſtituitur per Izatem 617.c
artabazes rex Parthorum donatus Cleopatræ 742.c
Artabazes Tigranis filius captus 519. b
Artaxerxes regnum paternum accipiens quale conuiuium inſtruxerit 373. b. accuſat vxorem & diuertit ab ea ibidem. ducit aliam nomine Eſtheram 374. b. Amanen in ſummo habet honore 375. a. eundem cruci ſuffigit 389. b. Iudæos periclitantes liberat ibid.
artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519.b
artemiſius menſis 259.c
arrorius quemadmodum ex incendio per Lucium commilitonem ſeruatus ſit 954.g
arucæus Areen condidit 14.d
arudæus, Aradus inſula ibid.
aruntius præco retundit Germanorum militum impetum 663.b
arus vicus 609.c
aruum loci nomen 195.g
aſamonæorum gens Iudæorum reip. ſtatum mutauit 367.b
Aſamonis montis Galilææ ſitus 818. c
aſanus abiæ filius regnum paternum accipit 282. c. eius pietas, & bellum cum Zaræo Aethiopum rege ac victoria ibidem, mors 284. d. 285.b
aſcalon capitur 146.a
aſcalon Iudæis ſemper inuiſa 85..a. eius ſitus ib.
aſcalonitæ quingentos & duo millia Iudæorum apud ſe habitantium interfecerunt 815.d
aſcalonitis quantum incommodi arca attulerit 169.c
aſchanes eunuchus præpoſitus Hebræorum nobilium curę obſequitur Danieli 340.b
aſchanaxes aſchanaxi 13.c
aſer natiuitas 30.g. filij 32.d
aſeritarum ſors in Chananæa 142. a
aſię quingentas ciuitates vni rectori, & conſuli Romano parere 806. b
aſineus & Anilæus Neerdenſes gaſſatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646. 647. 648. 649. per totum
aſiongaber, loci nomen 269.f
aſoris ciuitas 151.c
aſofra, buccina 97.b
aſperſorium tabernaculi 81.a
aſphaltites lacus 18.a. 773.a
aſphaltites lacus repletus cadauer. 890. a
aſphaltites lacus Tiberienſi natura contrarius 891. b. eius deſcriptio ibid.
aſphar lacus 428.b
aſprenatis prodigium & interitus 661. d
aſſamonæi principatus quando deſierit 508.b
aſſamonæorum familię quando & quandiu principatus Iudæorum conceſſ. 701 a
aſſaracoddas Sznacheribi filius patri ſuccedit in regnum 330.e
aſſaron quantum contineat 83.d
aſſis regni termini 1040.b
aſſiras. Aſſyrij 14.f
aſſyriorum imperium quando diſſolutum fuerit 331.c
aſtabarri populus 14.b
aſtapus fluuius 58.f
aſtartes templum 209.a
aſtartis rex Tyriorum, eiuſque ſucceſſores enumerati 1043.a

Aſtoborra fluuius 58.f
aſtronomiæ qui primi inuentores 8.a
Athenienſes quando & quemadmodum Romanis ſubiecti 405.d
athenienſibus nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.c
athenienſes religioſiſſimi credi ti 1068 c. ſcriptis legibus vtebantur 1072. b
Athenio legatus Ptolemæi Euergetis ad Iudæos 402.d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit iam victorem 742.f
athrongæus vel athronges paſtor regnũ affectat 608.b.780.c
auaris vrbs Aegyptia 140.a.& e. 1052.g
auguſti Cæſaris in Iudæos beneficia 562.d. in Herodem odium & Aretam 572.b. reditus cum vtroque in gratiam 577.d. confirmat teſtamentum Herodis 611.e. in Italiam proficiſcitur 729.e
auguſti mors, & quot annis imperarit 619.b
aulæ regiæ deſcriptio elegans 914.e
aulicæ deliciæ quæ 237.f
aurea terra, regio 269.g.271.a
Azael ab Adado cum muneribus mittitur ad Eliſæum, vnde ſe regem futurum cognoſcit 306.b. contra Iſraelitas belligeratur & Hieroſolymitanos, à quo pacem redimit Ioaſus rex 313.f moritur 316.a
Azarias propheta vaticinatur Aſani agmini 223.c
azarias compellatur Abdenago 346. a
azizus Emeſenorum rex Agrippæ iunioris ſororem duxit 693.b
azotum peſtis propter arcam detentam inuadit 169.b
azotum captum & coneremarum 436. b
azymorum feſtiuitas reſtauratur 323.d
azymorum feſtiuitatis inſtitutio 65.d. 93.b

B

BAaras loci, & herbæ deſcriptio 981.a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532. f
babel quid ſignificet 12.c
babylon locus cur ſit dictus ibidem
babylonis extructio 65.c
babylon in Cyri poteſtatem venit 352. a
babilonica captiuitas quando & quomodo acciderit 336.337.338.339.340. 341.per totum.
babylonicæ turris inſtitutio 12.a. & quãta fuerit 12.b
babylonij Iudæos perſequuntur 649. e
babyloniorum antiquiſſima rerum memorabilium traditio 1035.f
bacca vicus 833.g
bacchides dux Demetrij contra Iudam Machabæum mittitur fruſtra 421. f. mittitur iterum ac cum Iuda confligens vincit 424.f.425.d.adigitur ad pacem cum Ionatha ineundam 430. b
bacchidis ſæuitia in Iudæos, & eius interitus 709.a
bactriani populus 15.a
badus qualis menſura 259.a
bæonis regni termini 1040.b
Bagoas eunuchus 586.b
bagoas copiarum Artaxerxis imperator quomodo Iudæos ob homicidium in templo factum tractarit 383.a
bagothous & Theodeſtes eunuchi coniurant necem Artaxerxis, & plectuntur 374.f
bathales Ammanitarum rex 343.g
baiæ, oppidulum Campaniæ, vbi & calidæ 638.d
bal quis deus fuerit 311.b. ſacerdotes eius vniuerſi ſublati ibidem. ædes ipſius à fundamentis diruitur 311.d
balachus Moabitarum rex Balamum ad Iſraelitas execrandum mittit 112. d
baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 331.c
balamus vates contra Dei mandatum profectus ab aſina compellatur 112. f. bene precatur his quos execrari volebat 113. per totum malum conſilium dat Madiantis 114. e
balſamus vbi naſcatur 270.f
balſamum vbi proueniat 473.b
balthaſar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350. e. ipſe cum ſuo regno in Cyri Perſarum regis poteſtatem venit 352.a occidit Adoniam 254. b
banaias ſatellitibus præponitur 241.f vnus fortium Dauidis 243.f
banaias Salomonis copiis præficitur 254.f
banaothas & Thamnus occiſores Iaboſthi ſupplicio afficiuntur 246.e
barachas autor Iſraelitis vt captiuos Iudæos & Beniamitas dimittant 322. b
Baracus Hebræos in libertatem vindicat 152.e
baraſa expugnata coneremata 417.c
baruchus Neri fil. Hieremiæ prophetæ ſcriba 337.a. liberatur à carcere 343.c
baris caſtellum, poſtea Antonia 717.c
baris mons 10.b
barzaphanes Parthorum ſatrapa Syriam obtinet 494.d.730.c
baſanes Hieroboami totam familiam ſuſtulit 282.e. regnum occupat ibidem
baſanæ impietas à Gimone propheta grauiter carpitur, ſed fruſtra, regnúmque ab hoſtibus infeſtatum tueri non valens moritur, Elano filio ſucceſſore relicto 283.f
Baſſus addit ſe Caſſio 727.c
batanææ, Trachonis & Auranitidis, partiúmque quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 781.g.& 783.a
bathuel Nachoris filius 15.f
bathyllus Antipatri libertus venenum hero adfert 767.b
batibij dictum 639.c
beelſephon ciuitas 65.c
begabri Idumææ vicus 890.e
beleaſtartus rex Tyriorum Hiramo patri ſucceſſit 1043.c
belli leges 129.e
beniaminis natiuitas & nominis ratio 34.e.filij decem 32.b
beniamitarum ſors in Cananæa 141. e
beniamitæ poſt Ieſu ducis mortẽ quieti & agriculturæ ſtudent 146.b
beniamitarum fortitudo & peritia militaris 148. c. cædes omnium vſque ad ſexcentos viros 149.a quomodo ea tribus reſtituta 149. d
berenice, locus 269.f
bernice Agrippæ filia 628.a. 673.a
bernice Coſtobari filia 628.b
bernice Polemoni nubit 693.e
bernice Salomes fil. adatur nuptum Ariſtobulo Herodis filio 549.c.fit exoſa Glaphyræ 564. b. datur alij marito 762.a
bernices ſupplicatio ante tribunal Flori, & eius vitæ pericula 801. c
bernice & Iudæ ad Ceſtium de Flori geſtis retulerunt 803.b
berotha ciuitas 139.b
beroſus Chaldæus de aſtronomia & Chaldæorum philoſophia Græcè ſcripſit 1043. g. eius hiſtoriæ verba & compendium de Iudæis 1044. a. Græcos ſcriptores tamen ibidem
berſabe, ciuitas 288.d
berſabe puteus 21.d
berytus domicilium Romanorum 576. e
berytus Phœnices colonia Romanorum 972 e
berytus quomodo ab Agrippa exornata 678.b
berzellæus quantis beneficiis inuerit Dauidem regno pulſum 233. b. quam gratiam ei obtulerit rex 237. e
beſatra oppidum 1007.e
beſelel architectus 88.e.98.e
betſemmathe vxor Eſau 28.b
bethalaga vicus 439.b
bethel quid ſignificet 28 g
bethenabem vicus 889.a
bethleem toparchia 890.d
bethmaus vicus 1001.e
bethora locus 139.f
bethſabes forma Dauidem ad adulterium pellicit 225.b
bethſama vicus 170.g
bethſamitarum prophani lxx. arcam contingentes moriuntur 171. b
berhſana, quæ Scythopolis 418.a
bethſana, ciuitas 141.g
bethſuritarum deditio 420.d
bettæa capta & prædata 222.c
bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832.a
bezethæ collis deſcriptio 919.g
biblia quot annorum hiſtoriam complectantur 2.f
bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806.c
borcæus Agrippæ legatus à Iudæis vulneratus effugit 819.d
borceos vicus 833.c
bouis cornupetæ noxa quomodo vindicanda 128.d
boz columna veſtibuli templi 261.b
bozus quomodo Ruthem acceperit vxorem 163.c.164. a
britannicus Claud. Cæſaris filius 644. a
britannic. Claudij ex Meſſalina f. Neroni primigno in imperio poſthabitus 756.b
britanni quomodo & quando Romanis ſubiugati 803 g.807.b
broccus trib. plebis 670.b
buccinarum excogitatio & vſus 97. b
burrus præfectus prætorianorum militum 694.b

C

CAbrotha ba locus 98.a
Cadmus Mileſius quo tempore hiſtoriam conſcribere inceperit 1014.c

Caduceatores ſacros eſſe & inuiolabiles 522.a
cæcilius Baſſus occiſo Sexto Cæſare prouinciam occupat 488.f
cæcilius Baſſus Sex. Cæſarem interficit & copias eius occupat 727.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum geſtarum nuncius ad Veſpaſianum mittitur 902. c
cæcinna de proditione cogitat, & cum milite ad Antonium transfugit 902. a
cædeſa ciuitas 140.b
cænopolis & forum quod vocatur materiarium à Ceſtio incenſum 819.f
cæron regio amomi ferax 684.c
cæſar Iudæorum & Archelai conuentum diremit 782. f
Archelao ethearchiam ſeu mediam regni partem dedit. ibidem.
eius promiſſio Archelao facta ibid.
reliquam regni dimidiam partem in duas tetrarchias diuiſit ibid.g
cæſar quæ Salomæ largitus ſit 783.b
cæſar quas ciuitates Iudæorum regno aulſas Syriæ adiecerit ibid.
cæſaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
cæſar falſum Alexandrum deprehendit ibid.f. eum remigum numero inſerit 784.b
cæſares vocatos imperatores Rom. 269. b
cæſarea conditur 746.e. 747.g
cæſarea Philippi dicitur Neronis 698.f
cæſarea Iudææ maxima ciuitas 854.f
cæſaria templa 747.a
cæſarienſium contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
cæſarienſes contra Iudæos apud Neronem victores 799.b
cæſarienſes omnes Iudæos apud ſe habitantes trucidant 813.f
cæſennius Gallus duodecimæ legionis ductor à Ceſtio in Galilæam miſſus 818.b. duo millia Galilæorum cædit ibid.d
cæſennius Pætus rector Syriæ 974.a
cæſennius Pætus Antiochum regem Comagenes apud Veſpaſianum defectionis accuſat 983.f
bellum mouet contra eum 984.a
vinctum Romam è Cilicia mittit ibid.e
cæſoniæ iugulatæ cum filia magnanimitas 667.c
caiaphas conſtituitur pontifex 699 c
cain quid ſignificet, ſacrificat, iugulat fratrem, totus malus, multa inuenit 6.d. eius poſteri 7.f
caius Agrippæ & Iuliæ fil. Auguſti adoptiuus 603.e
caius Cæſar Agrippam vinculis ſoluit, & tetrarchia Philippi tradita, regem appellauit 790.c
ei etiam Herodis tetrarchiam addidit ibid.d
caij vxor & filia occiſæ 666.d
eius ingenium & mores 666.e
caius Cæſar Deum ſe vocari voluit 790.d
Petronium ob ſtatuas in templo locandas, Hieroſolymam miſit ibidem. e
caij literæ ad Petronium 792.b
caius per dolum interemptus, quanto tempore imperauerit ibid.c
calebus explorator Chananææ 99.a
calidæ ad Baias 638.e
calidæ ad Emmauntem 619 d
calidæ apud Callirrhoen 598 a
caligo tabernaculi qualis fuerit 88.g
C. Caligula conſtituitur Cæſar 627.c
C. Caligula Germanici fil. 634.e
deſignatur Cæſar à Tiberio 655.f
occiſo Tiberio fratre opprimitur & ipſe 636.b. Herodem cum coniuge mittit in exilium 638.g
quali fuerit ingenio 641.b.643.e
Iudæis bellum illaturus reuocatur à Petronio & Agrippa 643.a
moritur ibid.f. eius in omnes ſeuitia. & diuini honoris vendicatio, iuſtaque tum coniuratio in ipſum, & eius interitus 652. vſque 660
callimander ab Hyrcano victus interiit 458.e
calliſtus Caligulæ libertus 657.c
calumniarum quanta vis 713.c
cambyſes Cyri filius patri in regno ſuccedit, & Iudæos à templi & vrbis ædificatione prohibet, moritur 359.a 360.b
campus regius, loci nomen 18.d
cana, loci nomen 519.f
cana vicus Galilææ 1005. b
cana ſeu Canatha 742 e
canathenſes ibid.f
candelabrum tabernaculi 83.e
capernaum fons, Nili vena eſſe creditus 861.c
capharſaba, campi nomen 559 f
caphartophan Idumææ vicus 890.e
capito centurio à Floro præmiſſus ad Hieroſolymitanos 800.c
capitolij templum à militibus direptis donariis incenditur 907.d
cappadoces populus 13.b
carmeli montis ſitus 852.f
carræ, Meſopotamiæ ciuitas 15.e
carthaginenſium originis & fati deſcriptio 807.d
carus, delicię Herodis 586.b
caſander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388. a
caſpię portæ 625 a
caſſius Chærea 653.654.655
per totum. occiditur 673.a
caſſius quæ geſſerit in Iudæa 479 e
affligit Iudæos 489. b
caſſius Longinus Syriæ præſes 544.d
caſſius Iulio Cæſ. interfecto Syriam petit & quid gefferit 727.728.
per totum. occiſus 729.e
caſtor rerum Iudaicarum ſcriptor 1065.
caſtoris Iudæi verſutia & dolus erga Titum 924.f
caſtra Iudæorum, locus 480.f
catullus Libyæ Pentapolitanæ rector ſicariis calumniandi doctor erat 997.a
tria millia Iudæorum trucidauit 997.b
eius cruciatus & mors horrenda ibidem. d
cedaſa vrbs 441 e
celadus Auguſti libertus 613 a
quæ Cæſaris nomine cum falſo Alexandro egerit 783.g
celer accuſatus Romæ cauſam dicit, & plectitur 693.a
celer tribunus vinctus à Claudio Iudæis ad ſupplicium Hieroſolym. mittitur 795.g
cendebæus præfectus vincitur à Sim. 448.a
cenizus Hebr. in libertatem reſtituit 151.a
ceſtius Gallus Syriæ præſes inuadit Galilæam 1015.b. 1023.d
Ceſt. Feſtus à Claudio in Iudæam procurator præmiſſus 793.e
eius malitia 799.a
ceſtius Saulum cum cæteris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821.
chabelo terra cur ſic dicta 267.e
chabolo vicus 1015.b. 1016.c
Chærea Caij vxorem & filiam interficiendas curat 666.d
chalamas Syrorum tranſeuphratenſium rex 224.d
chalebo donatur pars agri Hebronis 145.g
chaldæi, populus 14.g
chaldæorum conſenſus cum ſacris literis 1046.d
chamis patris irriſor 14.e
chananæus, chanaan 14. a
chananæorum terræ præſtantia 58.e
charetis mors apud Gamalam 867.d
chariathiaris ciuitas 171.c
chasleus menſis 409.b.415.e
chebronis ciuitatis antiquitas 895.d
chelcias Oniæ fil. copiis Cleopatræ præficitur 452. g. moritur 458.e
cherubeis quid fuit 83.a
cherubinorum deſcriptio 263.e
chetim quid Hebræis ſignificet 13.d
chetimus, & Chetima inſula ibid.
chetomene qualis veſtitus 84.c
cheton quid ſignificet ibid.
chettæi populus 14.d
chiramus operarius inſignis 260.g
Chriſtus & chriſtiani 612.g. 613. a
chuſarthes Aſſyriorum rex Hebræos ſibi ſubiicit 150. e
chuſus, chuſæi 14. a
chuſis amicus Dauidis conſtantiſſimus quomodo ſe geſſerit apud Abeſalomum 230.c
cilla ciuitas 198.b
cillanos à Palæſtinis bello vexatos Dauid iuuat ibid.
cinchares idem quod talentum 83 e
cinnyra, inſtrumentum muſicum 243 a
cinyra fabula 659.d
circenſes ludi 654.b
circumciſionis prima inſtitutio 19. e. 21. e.
ciſus Saulis pater 174. e
citharæ quis inuentor 7.d
ciuitatem quis primus inſtituerit 7. c
claudius à militibus conſtituitur Cæſ. 664.d
claudius Agrippam ad ſenatum legatum mittit 792.d
Cl. Romæ contra Samaritas pronuncians tres eorum nobiliſſimos interfici iuſſit 795 g
claudius quandiu imperium adminiſtrauerit 796.a. Agrippinæ vxoris Neronem priuignum in imperium cooptauerat ibid.
clearchus peripateticus Ariſtotelem præceptorem ſuum de Iudæis narrantem inducit 1047.e
clemens præfect. vrbanarum cohortium 655.c.
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemæo Philopatori 401.a
cleopatra Flori vxor 702.b
cleopatra Ptolemæi Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 401.a
cleopatra Ptolemæi Philometoris filia dicitur vxor ab Alexandro Antiochi, qui & Demetrius dictus 434. e
cleopatra Marc. Antonium in ſui amorem pertrahit 493. f. 729. f. Mariamnem cum filio ad ſe vocat, & Antonium contra Herodem incitat 513 vſque 645. 742. d. 988. d. contra omnes omnium opibus inhians 517. f 742. a. Herodem ad ſtuprum ſolicitat 518. d. occiditur 524. e. 745. f
clitus Tiberienſis altera manu mulctatur 1012.a.818.e
clunitus 659.c.

colossus Cæsaris 747.g
comagenensium ciuilis contentio 620.g 621.a
con meatus centum annorum qua de causa in Meſſiada incorruptus manserit 988.c
conon Græcus Iudęorum mentionem facit 1051.a
conuallis laudationis 298.f
conuentus ciuium quæ vtilitas 121.d
coponius Iudæis præficitur 616.b.618.g
coponius procurator constitutus, Archelai finibus in prouinciam redactis 784.g
corban iuramenti explicatio 1047.a
corban, quomodo se liberent 109.c
coreæ, loci nomen 718.e
cores seditionem contra Moysem & Aaronem excitat 75.f
dat eius pœnas 107.f
Cornelius Faustus Syllę filius qualem se præstiterit in expugnatione templi 474.c
corona triplex pontificis 86.a
correi, locus 172.d
corus mensura qualis 100.b. 536.f
costobarus Idumeę Gazę præfectus ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab vxore 532.b. eius violentia 699.b
costobarus & Saulus fratres vnà cum Philippo ad Cestium transfugiunt 821. g.
coturnices vbi copiosè inueniantur 72. e
cotys Armenię rex 678.d
crassus in Parthos proficiscens Hierosolymitanum templum spoliat periurus 478.c. cum omnibus suis copiis perit 479.c
crassus in Syrię prouinciam Gabinio succedens quid gesserit 723.b
cretenses moribus, non verbis erudiebantur 1072.a
cteſiphon, vrbs 610 b
cumanus Iudęę præses constituitur 690. d. 794.a. & quid sub eo Iudęis acciderit ibid. & 691. f. & 692.a. accusatur à Iudęis ibidem. exulat 693. a. 795.g
cuspius Eadus Iudęorum regno præficitur 680. d. seditiosos punit 681. c. 690.a
cydoessa Tyriorum vicus 869.e
cyprus insula 13.d
cyprus præsidij locus in finibus Hierichuntis 816.a
cypros Herodis filia 627.f. alia Phaselidis filia 628.a
cypron, castellum 559.f. & 748.b
cypris Antipatri vxor 723.d
cyrenęi, Marmaridę & terribiles Syrtes quemadmodum Romanis subditi 807. d
cyrus Persarum rex Babylonem & regem eius capit 352.a
cyrus Iudęis Hierosolyma repetere permittit, templúmque restituere, ac vasa templi eis reddit, multáque præstat beneficia 357.d. 358.a. 365.d. perit 359.b

D

DAbariteni vxorem Ptolemęi regij procuratoris inuadunt 1008.c
Dacchari herbę descriptio 86.a
dagon, arx 448.d
dagon præcipitatus 169.a
dagonis templum exustum 436.e
dalila meretrix Sampsonis 162.b
dalmatas bellicosissimos sub vna tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
damascus à quo condita 15.a
damascus imperio Dauidis subiicitur 222.b
damascus à Metello & Lollio capta est 471.a
damascenorũ in Iudęos seueritas 1000.c. 822.a. 992.d
dana oppidum 150.d.276.b
danaus Argiuorum antiquiss. 1041.g
Daniel vocatur Balthasar, & cupit durius viuere propter valetudinem & studia 346.a. insomnia diuina videt 246.f. regi somnia interpretatur 347. f. 348.a. Balthasaris visionem in pariete explicat 351.d. abducitur à Dario in Mediam & constituitur summus satrapa 352.b insidias patitur, sed insidiatores eius luunt pœnam 352.f. 353.a apud Ecbatana turrim ędificat ibid.e quàm carus Deo fuerit, & quantum cęteros prophetas superauerit 353.e. 354.355.
Danielis prophetia 415.f
danitarum sors 142.a
danitę à Chananęis sedes mutare coacti 150.b
danus, fons Iordanis 16.b
danus nascitur 30.f
filij eius 52.c
darabitta vicus 1023.c
Darius Artabani filius Neroni obses missus 625.d
Darius Astyagis filius imperium Babyloniorum vastat, & Danielem abductum constituit satrapam, quem inuitus postea leonibus obiicit 352. b 353.a. hostes Danielis isdem obiicit, & deum eis prædicat ibid.
Darius equitum præfectus sub Agrippa 810.g
Darius Hystaspis filius rex Persarum creatur, quęstionem proponit quęnam omnium rerum fortissima aut potentissima 360.b. & .f commonitus vero à Zorobabele Iudęos libertati instituit, & immunitati, vrbémque & templum restituere promittit & iuuat 261.c. 367.d mortuus successorem filium Xerxem reliquit ibid.f
dathamũ cum vniuersa sua familia terra dehiscit 107.c
Dauid filius Iessæi 164 e
Dauid qualis, & quomodo rex à Samuele vnctus prophetat, & Saulo furioso hymnos occinit ad citharam 186.e 187.a. eius magnanimitas 183.b victoria de Goliatho 189 c amatur à Sauli filia, & sexcenta hostium capita Saulo adfert & filiam eius vxorem ducit 190.c socerum fugit 191.192.193. per totum. spiculo ab eo petitur 192.a accepto Goliathi gladio fugit in Getam, & insanum se fingit 195 e fugit inde aliò atque aliò ibid. Cillanis auxiliatur ac iterum Saulum effugit 198.199.201. per totum. cum Saulum occidere potuisset noluit 199.c. reconciliatur Saulo 200 a Nabali defuncti vxorem ducit 202.a Amalecitas prædatur 203. d iungit se Ancho contra Hebræos 203.f. 206.e. abducuntur ei ambæ vxores captæ 207. b Palæstinos cædit & vxores recuperat 207. c. Sauli interfectorem supplicio afficit, & epitaphia ipsi ac Ionathæ conscribit 211.d rex vnus tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.a eius filij 213.d
Abnero fœdere iungitur & amicitia 214.c. interfectum luget 215.d. regnum in vniuersum ei confertur 217. a. dominorum suorum occisores punit 211.d.216. g. quantæ copiæ ad eum in Hebronem conuenerint 217.a. Iebusæos illudentes capit 217. a. amicitiam cum Iramo parat, & Hierosolyma ciuitatem Dauidis appellat 218 c. Palæstinos superat, & arcam Hierosolymam transfert 219 per totum. Palæstinos frangit & Moabitas Adrazarúmque Sophenorum regem 221.d. Thæsonem in amicitiam recipit, Idumęam subigit, & officia distribuit 221. e. 241.e. Ionathę posteros beneficiis afficit 223.b. legati eius iniuria à Naase afficiuntur, Syri, Mesopotamitæ, Ammanitæ deperduntur 223.e. 224.c Bethsabeen adulteram facit & ducit vxorem, Vriámque interficiendum curat 225. b. per totum. Ammanitas excindit 228 b. à filiis molestatur 227. e. per totum. Absalomum filium regem salutatum fugit 229 e patienter audit conuiciantem Semeam 230. e. fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Iordanem 233. b. prior filium aggreditur 233.d. occisum luget 235.c. agnoscit hostibus, & recipit regnum, salutatur rex 236. 237. 238. per totum. decem tribus ab eo deficiunt autore Sabæo 238. c. Palæstinos vltimo fundit, hymnos ac musicam instituit 242.f fortissimi viri ipsius qui 243. per totum. populum recensendo deum offendit 244. b. è tribus malis eligendis pestem eligit, & Oromnæ aream emit 244. e. 245. c. templi extruendi locus ei indicatur, ad quod opifices & materiam comparat, filiúmque instruit Salomonem quomodo se debeat gerere nactus imperium ibid. e. 246. b. alsiosus calefacit se Abisaces accubitu 246. g. Solomonem confirmat regem, officiáque distribuit & tribus, tum templi vasorúmque descriptionem tradit 248. 249. a per totum. Dauidis principium alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250. b. quid sub mortem Solomoni commiserit 250. g. 251. a expirat ac sepelitur, maximúsq. cum eo thesaurus 251. c
Dauidici generis regum finis, & quot eorum fuerint 241 g
Debora prophetissa 152.d
Decimę dare 18. e. 28. f. 109. a
Decius Mundus, quantum insanierit in Paulinam 622. b
Delatoribus quid præmij fuerit apud C. Caligulam 662. b
Demetrius Demetrij filius amicitiam cum Ionatha init 436. d. Alexandrum vincit 437. e
Demetrius Eucerus Antiochi Grypi filius rex apud Damascum constituitur, & Alexandrum Iannęum superat 460. b. 461. a. contra fratrem pugnans captiuus ducitur ad Parthos ibi Alexandrum prælio superat 710. a
Demetrius Gadarensis libertus Pompeij 475. b.
Demetrius Nicanor rex 437 g clementer agit cum Ionatha Iudæique 438. b. vincitur à Tryphone 440 d. capitur a Parthis 443. f dimittitur, & in regnum restituitur ab Arsace 450. c. vincitur, capitur & occiditur 451. d
Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparauerit

parauerit 389. d. legem Iudæorum transſcribendam curauerit 391.b
Demetrius Phalereo in hiſtoria Iudæorum venia concedenda, quòd Hebraice neſciuerit 1051.b
Demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochúmque & Lyſiam occidit 421.f
Iudam occidit in prælio 425.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
occiditur 432.f
dei caſtra, locus 32.e
Deus Galilæorum clades Romanis donabat 848.b
Deus Iudæis omnem viam ſalutis ad interitum verterat 940.d
dei decretum contra omne Iudæorum genus 992.a
dei definitio apud Moſen 1073.f
dextra porrecta quid apud barbaros ſignificet 646.a
diagoras Melius in mortis periculo verſatus propter Athenienſes 1079.f
dido ſoror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem ædificauit 1043.e
diebus ſingulis quid Deus condiderit 4.b
diglath. quid ſignificet 5.c
diluuij vniuerſalis deſcriptio 9.e
Dina Iacobi filia 31.b
ſtupratur, quapropter Sicimitę vniuerſi trucidantur 33.c.34.a
Diodotus Tryphon Apamenus, vide Try.
Diogenes Alexandri amiciſſ. à Phariſæis interficitur 716.f
dionyſius Tripolitanus ſecuri percuſſus 471.g
diophantus notarius ſceleratus 574.e
diſciplinæ militaris exemplum pulcherrimum 823.e
diſciplinas à Chaldæis ad Aegyptios, ab his ad Græcos eſſe deductas 17.c
diſſimilium communionem etiam natura horrere 123.f
dius in hiſtoria Phœnicum integerrimus 1042.d
dius menſis 9.a
doccus mularum nutritor 195.b occidit Abimelechum pontif. 196.f
doleſus nobilitate potens à Gadarenſibus interficitur 888.f
P. Dolabellæ decreta pro Iudæis 488.c
Domitianus cum multis Romanorum ſaluus euadit 902.e
à Mutiano productus populo rector inſinuatur 903.a
domitiano Germani ſubiiciuntur & Galli 975.f
domitianus in triumpho Veſpaſiani & Titi eis adequitabat 979.d
domitius Aenobarbus 694.a
domitius Aenobarbi filius ibid.
domitius Nero conſalutatur Imperator 694.b. fratrem, matrem, vxorem, virósque illuſtriſſ. trucidat ibid.c
Cæſarea excludit Iudæos 696.f
domitij Neronis vxor à marito occiditur 694.c
domitij Sabini fortitudo 926.b
dora Phœnices vrbs 1000.e
doræ ciuitatis ſitus 1067.b
doras Hieroſolymitanus pontificem perimit 695.b
doris mater Antipatri Herodis filij accuſatur veneficij, & quomodo ſe geſſerit 588.d. 766 b
doritarum in Iudæos inſolentia 675.f
Dorotheus lxx. interpretibus additur 396.f
Doſitheus Hyrcanum & Alexandram Herodi prodit 524.f
draconis leges de ſuppliciis antiquiſſi. 1035.c
druma Gedeonis concubina 155.f
druſilla Agrippæ filia 628.a
druſium turris 747.c
druſus Agippæ filius 628.a
druſus Neronis filius 629,a.634.e
druſus turris 538.g
drymos loci nomen 730.e
dyſtrus menſis 132.e.366.c.381.f

E

EButius decadarchus ſub Veſpaſiano 839.e. Gamalæ occiſus 865.e
Ecdippon locus 731.b
Edom, vide Adomus
Edraus dux militum Ionathæ 293.c
Eglon Moabitarum rex qui Hebræos ſubiugarat, ab Iode interficitur 151.f
Ela capta & habitatores eius extincti à Syriæ rege 321.e
Elanus Baſanæ filius altero regni anno occiditur. vnà omnis eius ſoboles tollitur per Zimarem 284.d & e
Elcana Iudæ copiarum dux captus 321.f
Elcias Magnus, legatus Iud. 640.f
Eleazarus pontifex 2.d
Eleazarus Moyſis filius 61.e
Eleazarus Aaronis filius 107.g
fit pontif. 110.c
eleazarus pont. moritur 145.b
eleazarus Dodeiæ filius vnus fortium Dauidis 243.b
eleazar. quidam arreptitiorum medicus 258.a
eleazarus Auranes Matthiæ filius 410.g. 411.a. fortiter ab elephanto confoſſo opprimitur 420.c
eleazarus phariſæus homo ſeditioſus conuitiatur Hyrcano 453.d
eleazarus quomodo pontificatum adeptus 392.a
eleazarus theſauri templi cuſtos quomodo pactus cum Craſſo 478.d
eleazarus Anani fil. pontifex conſtituitur vnius tantum anni 619.c
eleazarus Boethi pontifex conſtituitur 613.e. priuatur pontific. ibid.g
eleazarus gigas, quàm vaſto fuerit corpore 625.d
eleazari Aſamonæi filij fortitudo & mors 709.e
eleaz. Dinæi, latro 691.f. 695.a. 795.a. 796.d
eleazarus ſeditioſus exulat 682.c
eleazarus Ananiæ pontificis filius, Romani belli ſeminarium fuit 809.g reiecit Cæſaris hoſtias ibid.
eleaz. Semęi facinus memorabile 844.d
eleaz. duo ſocij contra Manahemum 812.e
eleazari Simonis filij factio 904.c. 905.e
eleaz. Simonis Gioræ ſocij mors 895.a
eleazarus ſicariorum princeps Maſſadam obtinet 985.e
eius ad ſuos oratio 989.f
altera oratio de immortalitate animæ. 990.g.991.992. per totum
elephantis quomodo pugnatum ſub Antiocho Eupatore 419.f
eleuſa oppidum, Sebaſte dictum 558.f
eleutherus fluuius 742.b
eleutheri equites 731.b
eliabus architectus 78.b.88.e
eliacias pontif. ſub Ioſia rege 333.f
eliacimus Ioſiæ fil. antea Ioacimus dictus accepit regnum paternum, ſed tributarium iam factum Aegyptiis 336.a. etiam Babyloniis tributum cogitur pendere 336.e
occiditur 337.d
eliacimus Ioachini filius in pontificatum patri ſuccedit 370.f
elias propheta tempore Achabi quæ prænunciauerit & geſſerit 285.e.286.a. 287. 288. 289. 298. 299. per totum. exemptus ex hominibus 300.b
eliæ epiſtola ad Ioramum Ioſaphati filium ſceleratum regem 307.b
elieneus Cithæi filius pontificatum accepit 678.f
elis pontifex princeps Hebræorum 163.e
filij eius ſceleratí 165.a
exitium ſuum cognoſcit 166.a
ipſius & filiorum mors 166. d. & f.
eliſæus prophetiæ donum accipit, & Eliam comitatur 289.a
vaticinatur & aquam ſuppeditat Ioramo Achabi filio 301.a
viduam à debitis liberat 302.d
Ioramo inſidias Syrorum indicat & Adadum capere ipſum volentem eludit 302.d.303.a
famis tempore vilitatem annonæ prænunciat 304.d
Adado mortem indicat ibid.e
Ieum vngit regem Iſraelitarum 308.b
Ioatus Ioazæ filius ad ſe ægrotum venientem conſolatur 316.e
vita defungitur 315.g
cadauer occiſi à latronibus in ipſius monumentum iniectum reuixit 316.a
elymus, elymi 14.f
emian zona ſacerdotalis 84.e
Emmaus concremata 699.e
emmaus vicus, Vide etiam Ammaus.
engaddi à ſicariis inuaditur 887.f
eniachin tribus ſacrata 873.f
enochi mors nemini cognita 9.d
enoſa ciuitas 17.c
epaphroditus 2.b
ephodes, veſtitus 85.b
ephorus hiſtoricus Gallos & Hiſpanos prorſus ignorauit 1039.a
ephorus Hellanicum in plurimis oſtendit mendacem 1034.g
ephremes Ioſephi filius 44.d
ephremes in numerum Iacobi filiorum adoptatur pro patre Ioſepho 53.e
ephremi pars quæ ceſſerit 141.f
ephremitæ Gedeoni bellum inferre conantes placantur 155.d
ephremitis tribus quomodo Bethelem proditione ceperit 146.e
epicrates pecunia corruptus Scythopolim cum aliis aliquot ciuitatibus Iudæis prodit 452.e
epicuręorum error refutatur 315.b
epiphania, ciuitas 14.d
epiphanes & Callinicus filij regis Antiochi Cæſennio Pęto pugna forti obtiuntur 984.e
à Vologeſo Parthorum rege magnifice excipiuntur ib. e. Romam ad Veſpaſianum veniunt 985.a
epomidis deſcriptio 85.f
epulę ferales Iudęorum 775.a
equitum Romanorum arma 836.d
equus Modius Varo ſuccedit 1003.a
erebinthonicus vicus 937.b
etica prętorianorum Achazę prefectus occiditur 321.f
eſaias prodigium Ezechię regi exhibet 331.c. obiurgat eundem propter theſauros Babyloniis monſtratos 331.d
eſaiæ prophetiam cognouiſſe & credidiſſe Cyrum regem 357.e
eſaiæ vaticinium depravatum 996.c
eſai netiquitas 26.d. vxores 37.a

circumuenitur à fratre ibid.d
iratus fratri reconciliatur 32.f
partitur cum fratre habitationem, vocatúrque Adomus 36.a
Esdras Iudæorum apud Babylonem degentium pontifex, à Xerxe quæ & quanta impetrauerit 367.f.368.a quomodo populum mundauerit, & legem ei prælegerit, ac rempublic. reformarit mortuúsque sit 368 369.370 per totum.
Escon puteus 26.g
Esther puella quali fuerit forma 374.b ducitur vxor Artaxerxi, & coronatur regina ibidem. Iudæorum cladem futuram cognoscens regi indicat 379.e impetrat Iudæis vitam 380.b
Essen, vestis qualis 81.c.90.b
Essenorum secta 617.c.781.786.787. per totum. eorum mirabil s constantia, & virtus in bello cum Romanis 737.e. opinio de animæ diuinitate ibid.g. aliud eorum & diuersum collegium 788.d
Ethæus Gitthæus Dauidis sectator præficitur exercitui 233.d
Eua quid significet 5.b eius lapsus 5.e
Euæi populus 14.d
Euaratus Cous 760.a
Euemerus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Euilas, Euilæ 14.b
Euodus Neronis libertus 635.a
Eupolemo Græco in historia Iudæorum venia concedenda quod Hebraicè nesciuerit 1051.b
euphrates, fluuius 5.c
eurycles Lacedæmonius impostor maximus Herodem circumuenit, & domum eius subuertit 573.f.758.e.759.f
eutychus Agrippę libertus & auriga in vinculis detentus 631.b aperit Neroni malcuolentiam Agrippę 633.a
eutychus, auriga Caij Cęs. 672.a
excęcantis aliquem pœna 1:8.c
ezechielis prophetia 335.f
ezechias Achazę filius regnum obtinet paternum Hierosolymis religionem collapsam restituit 323. per tot. Palęstinos bello vincit ibid. à Senacheribo oppugnatur 328.a in summam adactus desperationem Esaiam implorat 329.d posteritatem à Deo exorat 331.a moritur ibid.f
ezechias latronum princeps interficitur 725.f

F

FAbatus Augusti seruus 587.a
Fabatus procurator Cęsaris pecuniis corrumpitur 764.d
fabij centurionis fortitudo 720.b
fames ingens 105.c.551.c
fati potentię nemo potest resistere 580.d
fauces locus 58.b
faustus Cornelius primus Hierosolyma conscendit 720.b
Felix Pallantis frater à Claudio ad Iudęos missus 755.g
felix prępectus militum Romanorum inuadens Phasaelum vincitur 491.a Cl. Felicis procuratoris gesta 796. per totum vide Cl. Felix
ferrei montis situs 891.a
festus procurator successit Felici 798.a vide Porcius
festorum descriptio 92.f.93 per tot.
filij contumaces & protcrui in parentes quomodo mulctandi 126.e
filiorum Israelis iura 121.
Flaccus Syriæ præses 629.f
Flauius Iosephus. vide Iosephus
Flauius Sylua in administratione Iudææ Basso succedit 965.a contra Massadam militem mouet ibid. & 986.g. Massadam occupat & præsidium imponit, cum exercitu ad Cæsarem redit 994.g
fletus, sylua 219.c
florus templi thesauris frustra inhiat, à cuius expugnatione depellitur 802.g
flori nouus dolus & auaritia in oppressione Hierosolymorum 802.f mendacium apud Cestium 803. per totum. vide Gessius
fortes vere qui 206.c
fortunatus Agrippę libertus Romam missus à suo patrono 638.c
fratris vxorem ducere prohibitum 613.f
fratres veri, quos & interius ipse sociauit 1097.a
frontonis gesta in custodia 563.b
Fructus intempestiuus & præmaturus 123.d
furij centurionis animositas 720.b
furum pœna 127.e

G

GAba, quid significet 186.a
Gaba equitum ciuitas cur sic vocata 832.f
gabaenorum iniuria in vxorem Leuitæ, & quomodo ea propter mulctati 147. 148.149. per totum.
gabaon vicus 238.f
gabaonitæ astu fœdus ineunt cum Iesu 138.f. qui ipsis contra Hierosolymitarum regem succurrit 139.e
Gabath, Saul vicus 907.d
gabinius prætectus militum Pompeij 473.c. eius gesta 476.477.478. per totum.
gabinius Scauro succedens quid gesserit clari 721.722. per tot. 980.e
gadara restaurata 720.f
gadaræ optimates legatos ad Vespasianum mittunt, séque dedunt 868.e
gadarenses Herodem frustra apud Cęsarem accusant 540.b
gadæ natiuitas 30.g & filij septem 52.c
gadus prophcta Dauidi vnius è tribus malis offert electionem 244.d
galades colis & Galadena regio 12.e
galatæ à quibus denominati 13.a
Galba Imperator creatus 893.c in medio foro necatus ibidem. 896.d
gales insectans Abimelechum Gedeonis nothum, proditur à Zebello 156.f
galgala quid significet 137.d
galilæę & regionis trâs Iordanem quanti reditus fuerint 782.g
galilæa minor quæ 832.f
galilææ vtriusque descriptio ibid. calamitas 834. per totum
galilæa tota à Romanis subacta 870.e
galilæorum & Samaritanorum conflictus 794.g
galilæi contra Romanos 828.f
galilæi ab infantia pugnacissimi & omni tempore plurimi 833.a
Galilæorum quot millia Iaphæ occisa 848.g
galilæorum noua inuenta & factiones Hierosolymis 897.b
galliæ motus 890.b
galliæ bellum desiit ibid.
galliæ situs descriptus 806.e
gallicenturionis facinus apud Gamalam 805.c
gallos sub mille & ducentis militibus seruire, quibus pene plures habuerint ciuitates 806.g
gamala filius Iesu 813.b
gamala ciuitas rebellat 863.a eius situs ibid. & 804. excisa 868.b
gamalenſium fides in Romanos 1000.f
gamalenſium cum Romanis acres conflictus 864. 865. & 866. per tot.
gamalenſium cædes a Romanis 867.c
ganges fluuius 5.c
garizin mons 383.g
Gaulanitis regio deficit ab Agrippa 1013.a
Gazam nequeunt capere Israelitæ 146.a
gazæi a Iamneo obsessi caprique 459.e
gazara Palæstinæ vrbs à Salomone bis ędificata 268.d
Gedeon quomodo Hebræos seruitute exemerit 154.155. per totum. quot filios habuerit 155.f
geman vici situs 794.f
gemello renunciat amicitiam Herod. 567.g.568.a
Genesar lacus descriptus 619.d. 869.d. eiusdem nominis descripta ibid.
gentium enumeratio quæ Romano imperio subduntur 805.806
Gentium qui verenda Iudæorum more circumciderunt, enumeratio 1047.a
gentibus singulis quomodo à suis autoribus nomina sunt indita 12.f. 13.14. per totum
geon fluuius, & quid significet 5.d
geraseni quomodo se erga Iudęos cohabitatores suos gesserint 815.f
gergesæi, populus 14.d
germanicus veneno sublatus 621.a
germanicus qualibus moribus 634.b
germanicus Claudij Cæs. frater 698.a
germanus augur vinctus Agrippæ vincla vaticinatur 633.f
germani qualis gens 661.c
germanorum descriptio 807.a eos octo tantum legionibus Romanorum dominos ibid.
germanorum agmina & bellum ciuile ab Antonio primo & Mutiano sedantur 893.d
Germani Capitolij collem occupant 902.e
germani viribus corporum laudati 962.g
germanorum magna ex parte defectio à Romanis 975.b defectionis causæ ibid.
gersus Moysis filius 61.c
gessius Florus Iudææ procurator quomodo Iudæos ad arma contra Romanos capessenda compulerit 702.d & quàm malus fuerit vir ibid.
gessij Flori procuratoris qui Albino successit, crudelitas, impudentia & versutia 798.d auaritia apud Cæsarienses 799.d noua crudelitas in Hierosolymitanos 801.a. Videoriam Florus
getheris Arani filius 15.d
getuli populus 14.b
gigantum reliquiæ in Heltone 145.f
gigantum posteritas à quibus perdomita 17.f
gimon propheta Basani quæ mala ipsum maneant vaticinatur 2[illegible]3.f
ginęa vicus 831.d
Giscala Galil. oppidulum indomitum 868.c

Giſcala ſuccenditur & diruitur 1001.e
giſcala à Ioſephi militibus diripitur, prædáque populáribus conceditur 828. per totum
giſcalorum ſtatus 1001.d
glaphyra Archelai Cappadocum regis filia nubit Alexandro Herodis fil. 549.c. odio proſequitur Salomem 564.b. occiſo marito remittitur ad patrem cum dote 583.c
nubit Archelao Herodis filio, Alexandri fratri 613.f
item Iubæ 614.d
eius ſominium & mors ibid.e
gobolitis regio 36.d
godolias Acani filius præficitur reliquiis Hieroſolymorum 343.a
humaniter tractat Iudæos profugos ib.
eiuſdem pietas, ſed illi noxia 344.a
occiditur ibid.
goliathi Gittæi ſtatura & inſolentia 187.e. interitus 189.c
gomor, Gomarenſes 13.a
gorgias à Iuda Machabæo victus 414.e
vincit Ioſephum Zachariæ 418.b
gorion filius Ioſephi, & Simon Gamalielis contra libertatis corruptores hortantur & concionantur 873.a
occiditur 885.
gotarzes Parthorum rex 688.a
gotholia Achabi filia, vxor Ioramí Hieroſolymorum regis 306.g
Dauidis familiam quantum poteſt tollit & regnum adminiſtrat 311.g. 312.a. & regno & vita priuatur opera Ioadi 312. per tot. & 313.a
græcorum & Iudæorum diſſidium 649.c
græcis turpiſſimum vitium Iudæis inferiores fore 797.f
græcos bis ternis faſcibus Romanorum obedire 806.a
græcorum omnia noua & heri nunérque facta 1034.a
eorum regiones innumeræ corruptiones inuaſere rerum memoriam delentes, ibidem. Sera cognitio literarum ibidem.
philoſophi primi Aegyptiorum Chaldæorúmque diſcipuli 1034.e
græci poſteriores Timæum in plurimis mendacem offendunt ibid.g
græcis ab initio nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.b
græcorum hiſtoricorum elegans deſcriptio 1034.1035.1036.1037. per tot.
græcorum legiſlatores antiquiſſimi qui 1070.c
græcorum dij deſcripti 1077.& ſeqq. per totum. eorum legiſlatores poetis poteſtatem dederunt vt quos vellent deos introducerent, rhetorib. verò vt decreta de reb. publicis, quæ vellent conſcriberent ibid.
grádo apud Aegyptios ante Moſen nunquam viſa 64.b
grapte cognata Iſatæ regis Adiabenorum aulam regiam Hieroſolymis ædificauit 897.e
gratus militum præfectus. Simonem Herodis filium obtruncat 608.a
ſuis ſuccurrit 608.c. 780.b
grauidam calce percutiens quomodo plectendus 128.a
gemnaſia Herodis 748.e

H

HAi vide Aina
Heberus Hebræorum auctor 15.a
hebræorum declinationis forma ibid.
hebræorum nullus regnante Salomone ſeruile opus faciebat 269.e
hebræi bis vltra Euphratem ducti captiui 345.d
hebron expugnatur, & conceditur Leuitis 145.f
hebronis oppidi antiquitas 17.d
hecatæus Abderita 1048.b. 1050.a
hecatombæon menſis 110.c
hecatontomachi Alexandri Iamnęi 457.f
hellanicus ab Aeuſilao de genealogiis multum diſcrepat 1034.g
helcanes Leuita & eius vxores ac liberi 169.b
helena Adiabenorum regina tranſit ad religionem Iudaicam 683.f
eius monumentum Hieroſolymis 923.c
helenę Monobazi regis matris regia Hieroſolymis 920.c
Helias. vide Elias
heliopolis 53.a
helonis principatus Hebr. 159.b
henıochi Romanis ſubiecti 806.b
HEORON, arca tabernaculi 82.f
Herennius Capito procurator Iamnię 630.c
Hermęus qui & Danaus denominatus 1052.d
Hermippus Græcus hiſtoricus diligentiſſimus 1046.e
Hermogenes Græcus Iudęorum mentionem facit 1051.a
Herodes Agrippæ frater, rex Chalcidis 679.f
moritur 690.d
Herodes Antipatri filius 479.d
Hieroſolymorum dux conſtituitur, Ezechimáque cum aliis prędonibus afficit ſupplicio 483.b
infantum ob cędem exoſus dicit cauſam 484.b
præficitur Cęliſyrię 485.b
Romanorum beneuolentiam captat & aſſequitur 489.c
Malichum trucidat 490.f
Antigonũ Ariſtobuli profligat 491.d
vxores & liberos ſibi parat, ac M. Antonium corrumpit ibid.e. & 492.a
accuſatus tetrarcha conſtituitur 494.a
ſtrenue pugnat ibidem.
elabitur ex hoſtium inſidiis 496.b
difficilibus profectionibus exercetur vſque Romam 498.d
rex Iudæę à ſenatu Roman. declaratur 499.c
ex Italia nauigat, & pugnat contra Antigonum 499.500
prodigioſe ſeruatus bis 505.c.& f
Hieroſolyma expugnat, & Antigonum capit 507.c
Antonio donat 508.a
Ariſtobulum pontificem occidit 511.e
à Cleopatra ad ſtuprũ ſolicitatur 518.e
bellum Aretę infert 519.d
concio ad milites 521.b
Hyrcanum occidit 525.a
quomodo amicitiam Antonij excuſarit apud Cęſarem, & regnum ab eo obtinuerit 526.d
Mariamnem vxorem interficit & magnifice donatur à Cęſare 529.a.530.b
necata à ſe vxorem luget miris modis 530.e
efferatur ad cędem amicorum quorumcunque & ad omnia mala inclinat 531.d.532.533
arces in ſuam tutelam extruit 535.a
fami vrgenti ſuccurrit 536.b
quomodo ſubditos in officio continuerit 537.g
Cęſaream condiderit, & à Cęſare ſit muneratus 539.b. 540.541
ſalutat Agrippam 540.b
extruit templum Cęſari, & tributorum partem ſubditis remittit, & conuenticula populi prohibet, & Eſſenos magnificat 541.b
templum nouum ædificat Hieroſolymis ſumtuoſiſs. 543.e
legem ſtatuit de furibus nouam 548.a
nauigat ad Cæſ. & reductis Roma liberis dat vxores, Agrippámque honorat 548.549
quartam tributorum partem ſuis remittit 553.d
ipſius familia domeſticis agitatur diſſidiis 554.c
filios ſuos apud Cæſ. accuſat 555.f
quinquennale certamen celebrat, arces condit 559.c
multáque alia 561.b
qualis ingenij, ibid. pecuniis deſtitutus Dauidis ſepulchrum recludit 563.b. omnes coniunctos habet ſuſpectos 565.566.567.568.569. à Syllæo iniquè accuſatur apud Cæſarem 572.a
accuſat filios apud conſilium Berytenſe 578.a
ſtrangulat 580.b
liberis ipſorum proſpicit 583.f
quas ipſe vxores habuerit & ſobolem ib.627.f
Antipatrum damnatum in vincula conijcit 595.e
morbo correptus teſtamentum conficit 595.f
morbus qualis fuerit 597.e
ſub mortem liberaliſſimus & crudeliſs. 598.b
vim ſibi conatur inferre, & Antipatrũ iubet occidi 599.d
teſtamento mutato moritur ac funeratur 600.c
teſtamento eius confirmato quantum filiis ipſius patrimonium ſuperfuerit 611.e
præficitur Galilææ, & ſtrenue agit 725.f. accuſatur Hyrcano à malcuolis 726.b
vindicat patris mortem 728.e
eius victoriæ 729.b
accuſatur ib.e
quomodo ſe geſſerit in pugna contra Antigonum & Parthos 730.f. 731.732. ædificat & multis premitur malis 733.f
Romam nauigans iacturam facit ib.e.
rex Iud. conſtituitur 734.b
Antigonum expugnat & latrones 735.a.& ſeq. fratris mortem vlciſcitur 738.f
in grauia incidit pericula 739.b
Syros & Arabes vincit 742.e
conciliat ſibi Iulium Cæſ. 745.b
ædificat, amicos ac parentes honoribus afficit 746.747.748.& ſeqq.
athletam & venatorem agit ac bellatorem 749.d
diſſidet cum filiis duobus & vxore 749.f.750.751. conciliatur filiis 751.g
iterum diſſidet cum ipſis 755.c
accuſat filios apud Cæſ. & Beryti 760.c. occidit 761.f.793.g
occiſorum liberis proſpicit 762.c
quot vxores & liberos habuerit 761.a
eius domus iterum contunbatur diſſidiis 763.e
Pheroram extrudit 764.f
accuſat filium Antipatrum 770.a
morbo corripitur lethali 771.g.772.a
crudelitas eius & mors 773.e
quomodo Romanum adduxerit exercitum 930.b
inſtaurat ciuitates 980.c.988.e
Herodes Herodis fil Iuliada condit 618.f
tetrarcha fit, ibid. c. recipitur in amicitiam Neronis 619.d
quomodo perierit 620.c

Vitellij iram in ſe concitat 625.e
bello ab Areta ſuperatur 626.e
Herodiadis amore capitur 626 b
vxoris importunitate in exilium detruditur 638.g
quali fuerit ingenio 677.f
herodes Herodis fil. Tiberiadem & Iuliopolim condidit 789.b
à Caio Cæſare ob auaritiam increpitus, in Hiſpaniam cum vxore fugit 790. d
quando deceſſerit & quos liberos reliquerit 793.f
herodias Agrippæ ſoror, Herodis iunioris vxor 626.b
odio profequutus fratrem ſe ſuiſmque maritum in exilium conijcit 638. g. 649.a. eius exprobrationes & ſtimuli 790.c
Herodion conditur 497.b.732.748.c
Herodotum cuncti mendacem oſtendunt 1035. a. Romanorum non meminiſſe 1038.g
herodotus erroris arguitur 279.a
herodotus Halicarnaſſeus Iudęorũ gentem non ignorauit 1047.a
heroum oppidum 52. d
heſiodus ab Acuſilao in quàm magnis corrigatur 1034.g
hettæi prędium 272. a
hezarbunis dux captus 155.b
hieremię prophetę vaticinium & epiſecdion Ioſię conſcriptum 335.f. & ſeqq. damnatur, iterum abſoluitur 336.f
aufugit 337.b
Hieremias in carcerem coniectus torquetur 339. c
in cœnoſum puteum prefocandus demittitur, verum rurſus liberatur, 339.f. non vult proficiſci Babylonem 343. b. donatur magnis muneribus & alia eius geſta ibid.c
Hieremias conſulens Ioanni Careę abducitur ab eo in Aegyptum, vbi Aegyptiis captiuitatem indicat 345.c
eius vaticinia celebrata 929.e
Hierichus vrbs 112. a
excinditur, & reſtaurator ipſius diris deuouetur 137.b
hierichus deſolata 890. f
eius agri deſcriptio ibid.g
hierichontis fons ex peſtilenti & infrugifero ſalubertimus, & feracisſimus ab Heliſęo factus 891.d
hierichuntij agri bonitas 141.c.473.b. 518.d
hieroboamus Nabathęi filius vaticinio cognoſcens ſe futurum regem populum ad defectionem ſolicitat, effugit Solomonis iram 274.c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276.a
duáſque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium eius apoplexia tangitur, & inde à pſeudopropheta ſeducitur 277.g. 278.a
filio ſuo ęgrotante quid reſponſi acceperit à propheta 280.b
contra Abiam ducit exercitum 281.a
vincitur ac moritur relicto regni ſucceſſore Nadabo 282. c
familia eius cuncta tollitur ibid.e
hieroboamus Ioę filius regnum Iſraelitarum excipit 316.b
Syriam ſuo regno licet impius adiicit ibidem. moritur Zacharia filio hęrede relicto 318. f
hieronymus hiſtoricus Iudęorum 1050.f
hieroſolymę rex cum vicinis regibus occiditur 139.f
hieroſolyma oppugnatur, inferioréque parte capitur 145.f
hieroſolyma ciuitas Dauidis dicta, & quomodo ędificata 218.b
Hieroſolymorum theſauri auferuntur, mœnia ad trecentorum cubitorum ſpacium diruuntur per Ioam 307.e
hieroſolymorum captiuorum eos qui prophetæ prædixerint 385 f
hieroſolymorum captiuitas, direptio, & à fundamentis vaſtatio 342. per totum
hieroſolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templúmque eius ſpoliatur & prophanatur 409.a
reſtituitur tam vrbs quàm templum 415. d
hieroſolyma & templum à Pompeio ex pugnata 473.e
hieroſolyma diripitur à Parthis 497.d
hieroſolyma eiúſque templum cur deus auerſatus 695.d
hieroſolyma ad ſummum felicitatis euaſiſſe faſtigium, & ad extremam eſſe deiecta miſeriam 707.d
expugnantur ab Antiocho Epiphane 709. c
à Pompeio magno capiuntur 819.d
diripiuntur à Parthis 732.g
oppugnantur ab Herode 741.a. per totum
hieroſolyma Iudææ vmbilicus, eiúſque ſitus 883. g
deſcriptio 912.e. per totum & 1049. c
hieroſolyma bello, dominatione, ſeditione laborat 887. g
hieroſolyma quando & quoties capta vaſtata 569. e
quando in ea templum ædificatum ibid.e. eius origo & finis ibid.f
hieroſolyma non idem voce Iudaica quod Græca ſignificat 1059.d
hieroſolymitanis fame laborantibus ſuccurrit Helena 686.
hieroſolymitanorum ſupplicatio 795.b
hieroſolymitani officioſe Agrippæ, & Politiano obuiam progreſſi 803.e
hieroſolymitanorum & Romanorum ſeditio 811.a
Hieroſolymitanorum luctus publicus 815. e
hieroſolymitanorum turbæ & indignationes propter Ioſephum 856.d
hieroſolymitanorum miſerabilis clades, & fuga ad Veſpaſianum 886.d.e
hieroſolymitani prima aggreſſione ſuperiores 907.f
in legionẽ decimam excurrunt 909.a
eorum inſidię contra Romanos 911.b
ſeditiones perpetuę 920.d.per tot.
conflictus cum Romanis 920.d.& ſeq.
pugnant circa machinas Romanorum 922.b
valde terrentur 926. e
eorum pertinacia 928.e
aurum deglutiunt 931.e
crudeliter afficiuntur 932.
Romanos inuitos ad ſuum excidium coegere 933.b
hieroſolymitanorum calamitas, & clades miſerrima 932-933
pertinacia crudelis 928.e
conflictus 535.e
fames 937. d
profugia ad Romanos 939.e
eorum qui transfugerunt, vna nocte viſcera duorum millium patefacta ſunt 940.a
famis incrementum horribile 941.c
Hieroſolymitanorum quàm multa millia paucis diebus per vnam portam elata 941. a
egenorum quot millia portis eiecta ibidem. b
conflictus cum Romanis circa aggerem 943.c. pugna magna & ferox 946d
mendacia inter ſeditioſos 949.c
pertinacia inſana ibid. pugna atrox circa cuſtodias 950.d
pugna circa templum 952.d
dolus contra Romanos 953.b
fames 954. b. pugna circa porticus 956. a.c. circa templum 959.e
ſtrages & fuga incenſo templo 498
ſex millia in porticum confugiunt, ibique ſaluari ex propheta falſo ſeductuntur 959 g. 960. a
plurimi confugiunt ad Titum 961 b
infinita multitudo venit ibid. iuges crudeliſſima, incendium, fames, captiuitaſque 967. poſt. per totum
Hieroſolymitani ſoli quanta bonitate 141.e
hiezecielis prophetia 335.f 338.e
hin, menſura qualis 88.d
hippeni Iudæos ſuos cohabitatores male tractant 885.d
hippici turris deſcriptio 914.d
hi4 podromos locus 773.c
hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hieroſolymis conderet 1042. c. mulctatus quod Salomoni propoſita ænigmata ſoluere non poſſet ibid.f. eius geſta ibid.
Vide etiam Iron-us
hiſpani quando & quemadmodum Romanis ſubditi 504.g
hiſtoria apud Barbaros ſolennior quam Græcos 1038.b
hiſtoriæ ſcriptori quæ curanda 468.b
hiſtoriæ veritatem à Iudæis honorari, à Græcis verò negligi 709.a
hiſtoriæ veræ quod indicium 10,5.c
hiſtoriarum ſcriptoribus non idem finis 1. in principio
hiſtoricus mendax quantum à falſario inſtrumentorum differat 1024.a
hiſtoricus quis laude dignus 706.f
hiſtorici quod officium 1024 f
holocautoma ſacrificium cur dictum 92. a
homeri poemate nullam vetuſtius 1034.d
quomodo conſeruatum ibid.
homicidarum inuitorum aſyla 18.d
homicidij incerti inquiſitio qualis fit 112.f.123.a
homini creatio 4.e
hominis ætatis quis terminus præſcriptus 8.e.15. e
homines quando degenerare à virtutibus ad vitia cœperint 7.c
hominum cõmercia quibus vitanda 94.c
hominum ingenium quàm ſit malũ 897.a
homonœa, loci nomen 1020.e
hortos penſiles à Nabuchodonoſoro extructos 360.a
hoſpitij reuerentia 20.a.147.d
hyc vocis ſignificatio 1040 a
hyoſcyami deſcriptio 86.b
hyperberetæus menſis 92. c. 263. b. 286. b
hyrcanium vicus 742.d
hyrcanus Alexandri Iannæi filius conſtituitur pontifex 716.d
fœderatur fratri, & ocioſam vitam elegit 468.d.& 717.d
cur ignauus habitus & fugerit ad Aretam 469.d
Scauri amicitiam fruſtra ambit 471.b
diſceptat apud Pompeium cum fratre 472.a
redditur ei pontificatus 475. a. 481. e. honoratur ab exteris gentibus 482.d
honoribus ab Iulio Cæſ. afficitur 486. a. capitur & amputantur auriculæ eius 497.e.732.e

à Parthis dimiſſus ad Herodem reuertitur, à quo perfide tractatur 511. per totum
occiditur tandem ab eodem 525.a. 749.f
quali fortuna per omnem vitã fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus eius nominis pontifex 624.d
Hyrcanus quomodo à Ptolemæo ſororio tractatus & Antiocho Eupatore, tum geſta ipſius 710.f
eius felicitas 712.b
iterum fit pontifex 720.e.724.f
pontificatus confirmatur & regnum datur Iudææ 716.f
Hyrcanus Ioſephi Tobiæ filius adoleſcens ingenioſus 404.405.406.per totum
eius geſta & mors 407.d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi inſidias, & principatu potitur 448.c
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449.a
pacem ab eo redimit ccc. talentis. Dauidiſque theſaurum tribus millibus talentorum imminuit 449.g.450.a
vrbes ab hoſtibus ablatas recuperat, pacémque cum Romanis init 450.d
Samariam obſidet & radicitus tollit, cúmque deo colloquitur 452.per totum. eius felicitas & mors 454.a
ſomnium de filiis quale aliquando habuerit 456.b

I

IAbinus rex Hebræos opprimit, opprimitúrque ipſe 152.c
Iabiſſa ciuitas, & Iabiſſenorum officium in Saulum & filios eius extinctos 209.b
Iabiſus ciuitas capta, & omnes eius habitatores cæſi præter cccc. virgines 149.b
Iachin, columna veſtibuli templi 261.b
Iacimus. vide Alcimus
Iacimus Zamaris filius eques 584.f
Iacobi filij Iſaci natiuitas 26.d
præripit fratri benedictionem paternam 27.d
fugit fratris iram 28.b
dormienti viſio offertur ibid.
& nuptias celebrat 30.c
viſiones iterum 31.d
aufugit à ſocero 31.c
redit cum fratre in gratiam 32.f
luctatur cum ſpectro 33.b
Iacobus vocatur Iſrael ibid.
defodit Labani Deos 34.b
Iacobus partitur cum fratre hæreditatem paternam 36.a
opulentia eius & felicitas 37.a
Ioſephum luget 39.e
mittit filios frumentatũ in Aegyptũ 44.f. proficiſcitur ipſe etiam cum omni familia 51.d
moritur 53.d
Iacobus & Simon Iudæ Galilæi filij aguntur in crucem 690.c
Iacobus frater Chriſti lapidatur 698.b
Iacobi, rectoris Idumæorum proditio 894.g.895.a
Iacobi ſeptimi ex fratribus Macchabæi ſupplicia & conſtantia 1096.b
Iaddus filius Ioannis pontifex patris loco fit. 383.b. Alexandro magno negat forum venalium rerum 384.d. placat eundem & impetrat quod vult 385.c
moritur 386.g
Iadon propheta Hieroboami idololatriã obiurgat 278.e. diſcerpitur à leone 277.e
Iahel. vide Iale
Iairus Galadenus, princeps Hebræorum 157.e
Iale Syſarem occidit 153.b
Ialus cuſtos theſaurorum Dauidis 250.c
Ianiæ regni termini 1040.b
Iannæus Alexander. quære Alexander
Iapha vicus 1016.d
Iaphæ munitiones 848.a
Iaphetus filius Noë 11.d
eius ſoboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12.f. 13.a
Iaphthes accitur ad principatum Iſraelitarum 158.a
victor filiam ſuam deo mactat ibidem.e
Iar, menſis 259.c
Iardan vicus 833.f
Iaſon, alias Ieſus, Onię pont. filius, pontificatum fratri extorquet 408.c
Iaſon vt pontifex conſtituatur quantum numerarit Antiocho 1087.g
Iauanes Iapheti filius 13.a
Iazarus pontificatu priuatur 618.e
Iaziel propheta vaticinatur Ioſaphato 298.c
Iazoron vrbs ſpoliata & concremata per Iudam Macchabæum 416.c
Iberi, populus 13.b
Ibes ſerpentibus infeſtæ 58.d
Ides ſcelus & ſupplicium 622.623
Idumæa vnde dicta 56.a
Dauidi ſubdita 222.f
eius tumultus 779.g
Idumæi, quomodo circumciſionem & religionem admiſerint 450.e
Idumæorum nationis deſcriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hieroſolymam veniunt ibid.g
ſeditio & tumultus 880.g
Idumæi cum viginti quinque millibus contra Simeonem Gioræ 894.f
Ioannis Leuiæ pecunias prædantur 897.e. ad Titum ſupplices veniunt 965.g. ſcelerata eorum facta repetita 980.a
Ieboſtus Sauli filius cõſtituitur rex 212.c
amittit regnum 214.b
occiditur per inſidias 216.c
ſepelitur honorificè à Dauide 216.g
Iebuſæi populus 14.d
Iebuſæorum ludibrium in Dauidem male ipſis ceſſit 217.f
Iechonias. vide Ioachimus. nam binominis fuit
Iephthe. vide Iaphthes
Ieſraela vrbs 288.c
Ieſſæus filius Obedæ 164.e
Ieſſæi filij qui 186.c
Ieſus Chriſtus deſcribitur 621.f
Ieſus Anani filius prædixit Hieroſolymę excidium 961.a
Ieſus Damnæi filius fit pontifex 698.c
Ieſus Gamalielis filius fit pontifex 699.a
Ieſus dictus Onię frater pontificatu honoratus, & mox eo priuatus 408.b
Ieſus Naueci filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75.a
Chananææ explorationem indicat ſuis commilitonibus, & territis reddit animum 99.a
Moyſes eum ſibi ſucceſſorem deſignat 118.c
prædicit, quæ geſturus erat 131.c
Chananæam explorat 134.b
Iordanem cum exercitu ſuperat 135.f
Hierichuntem ſine labore capit 136.d
& Ainam excindit 138.d
Gabaonitis fœderatur, capitiq; quinque reges 139.b
reges Libano vicinos expugnat 140.c
munit ciuitates ibid, terram victoria quæſitam diuidit tribubus 141. per totum. præcipit eis vt reliquias Chananeorum tollant 142.c
moritur 144.f.145.a
Ieſus Phabetis filius pontificatu priuatur 537.d
Ieſu pontificis ad multitudinem Hieroſolymitanam oratio 878.879. per totum mors 882.e
eius virtutes celebratæ 883.b
Ieſu Saphiæ filij facinora 1003.e. & 1008. 1009.1020.121. per totum
Ieſus Sapphæ filius 822.d
Ieſus Thebuthi ſacerdos Titio ſacra donaria tradit 966.c
Ieſus Tobiæ filius quid geſſerit 857. 858. 860. per totum
Ieus Amaſis fil. Ramatham expugnat, & inungitur rex Iſraelitarum 308.b
Iezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310.a
Bali ſacerdotes extirpat 311.d
contemptor & ipſe numinis moritur 313.f
Ioaza filio ſucceſſore relicto 313.f
Ieus propheta arguit Ioſaphatum 297.a
Iezabela quàm mala mulier 285.d
minatur Eliæ interitum 288.c
Nabathum curat lapidibus obruendum 289.d
præcipitata de turri ab equitibus proculcatur 310.a
Ilys, ager qualis 71.b
Immundi qui Moyſi 94.c
Impedimentorum cuſtodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207.f.208.a
Imperatores Rom. ſemper honorauerunt & ornauerunt templum Hieroſolymitanum 940.e
Imperij Romani fines quouſque 805.f. 837.b
Indorum mortis deſcriptio enarrata 991.e
Iniuria maxima quæ 122.d
Inuenta debere reſtitui 127.f
Inundationis vniuerſalis deſcriptio 8.e
Ioabi cum Abenero pugna 212.
Abenerum furpiter occidit 214.f.215.a
exercitui præficitur Dauidis 222.f
Syros vincit 224.e
Dauidis nomine belligeratur fortiter 215.226. per totum
ingenioſum commentum fingit 228.b
Abeſalomum interimit 234.c
Dauidem Abeſalomum lugentem increpat 235.d
præfectura priuatur 238.d
Amaſam interficit & Sabæum perſequitur, capútque ipſius ad regem perfert, & reſtituitur priſtinæ præfecturæ 238.f.241.e
populum cenſet 244.b
occiditur 254.e
Ioadus quomodo Gotholiam regno ſpoliat & occidit, Ioasúmque regno præficit 312.e.313.a
ſtudet templo reſtaurando & moritur 314.a
Ioachabis natiuitas & quid ſignificet 167.a
Ioacimus Ieſu filius pontifex 367.f
Ioachimus Ioacimi fil. in regnum paternum conſtituitur 337.d
abducitur in captiuitatem Babylonem 338.a
liberatus è vinculis regiæ præficitur 350.c
Ioacimus Ioſiæ, vocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Aegyptiis factum 336.a
tributarius etiam fit Babyloniis 336.d
occiditur 337.d

INDEX.

Ioacimus pontifex mortuus 370.g
Ioannes, alias Hyrcanus. vide Hircanus
Ioannes Ananiæ filius Gophnitices & Acrabatenę regionum rector designatus 822.e
Ioannes Aſamonæi fil. occiſus 710 b
Ioannis Baptiſtæ interitus 626 f
Ioannes Careæ filius dux profugorum Hieroſolymitanorum fideliter conſulit Godoliæ 343 g
Iſmaelem Godoliæ interfectorē perſequitur 344 e
conſulit Hieremiam, & ipſum in Aegyptum abduxit 345.a
Ioannes dux militum Ionathæ 293.c
Ioannes Effæus Tamnam miſſus, vt toparchiam adminiſtraret 822.e
Ioannes Gaddis Matthiæ fil. 410.g
Medabenſibus Amaræis occidituꝛ 428.c
Ioannes Idumæorum dux ab Arabe quodam ſagitta occiſus 912 g
Ioannes Iudæ fil. in pontificatu ſuccedit patri, & fratrem in templo occidit 382.e
moritur 383.b
Ionathæ ac Iudæ fratris Ioannis interitum vindicat 382.e
Bacchidem adigit ad iurandum ſecum amicitiam 430.a
eius amicitiam tam Demetrius quàm Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430.e. 431.b
Alexandro quàm fuerit gratus 434.f
vincit Apollonium Dauum 436.b
amicus fit Demetrio Nicanori 438.b
ſociat ſe Antiocho Alexandri contra Demetrium 440.a
deſeritur à ſuis, tamen vincit, & renouat fœdera 440.f
capitur per proditionem 444.d
occiditur ibid.g
Ioannis Leui filij Giſcalenſis facinora 1001. 1003. 1004. 1005. 1006. 1013. 1014. 1016. per totum. Giſcalam Ioſephi iuſſu munire cinxit 823.b
eius proditio & doli varij 824.a
dolus nouus 826.b
fuga cum mille Syris fugitiuis 827.a
ad defectionem incitat 828 d
Titum fallere conabatur 869 d
Hieroſolymam fugit 869.f
eius excuſatio apud Hieroſolymitanos 870.f
Hieroſolymitanis exitij cauſa 876.a
malitia, crudelitas & geſta 887 897. 898. 920. 923. 925 931. 932. 933. 936. 940. 943. & ſeqq.
Ioannis Leuitæ confictus 900.a
Ioannis pontificis monumentum 920.f
Ioas ſeu Ioazes Ioazæ fil. patris regno potitur 316.a
moriens regnum filio Hieroboamo relinquit ibid b
b. contemnit Amaſiæ minas, quem capit in pugna 317.c
perit ibid f
Ioaſus Ochoſiæ filius quomodo à Gotholiæ ſæuitia ſeruatus, & rex conſtitutus 312.a
à religione deficit & legibus 314 d
Zachariam Ioadi filium in ipſo templo lapidat ibid e
à protinus occiditur 315.a
Ioazarus dux miſſus contra Ioſephum Matthiæ filium 817 c
Ioazarus Ioſepho inuidet 1011 c
Ioazarus priuatur pontificatu 618 e
Ioazas ſeu filius regnum paternum aſſequitur 313.g 315 b
Dei beneficio liberatus moritur 315.d
Ioazus Ioſiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captiuus in Aegyptum abducitur & moritur 335. g. 336. a
Iobacchus torrens 33.b. III.d
Iobel fil. Lamechi 7.d
Iobelus quid ſignificet 96.c
Iobeli anni remiſſio & libertas ibid.
Iochabel mater Moyſis 15 f
Iodes à Moabitis oppreſſos Hebræos libertati reſtituit 101.d
Iohel Samuelis fil. quomodo ſe in principatu geſſerit 175.a
Ionas propheta vaticinatur Hieroboamo Amaſiæ filio 318.a
quomodo ad Niniuitas miſſus ſit, & in mare proiectus ac à cete hauſtus poſt triduum viuus in terram reuomitus 318 c
Ionia vnde ſic dicta 13.a
Ionici Iudæi apud Agrippam querunturꝛ Gentilium iniurias 550. e
Ionum in Iudæos odium 393.d
Ionatas Anani fil. 676.c
pontificatum oblatum reſpuit ibid. & eius geſta 799 d
Ionathas Aſamonæi fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Tryphone & occiditur 710 c
Ionathas Saulis filius caſtrum Paleſtinorum expugnat 179.c
hoſtes vnico tantum armigero comitatus aggreditur 181.c
animoſitas & honeſtas 181. f
amor in Dauidem 191.c 193.c
fœdus cum eo 193 f
cadit in pugna contra Paleſtinos 208.c
eius poſteri quo honore à Dauide affecti 213.b
Ionathæ cuiuſdam Sadducęi cum Phariſæis contentio 453. f
Ionathas homo viliſſ. prouocat ad ſingulare certamen Romanos 952.e
Pudentem equitem romanum interficit, & à Priſco centurione ſagitta transfigitur ibid. & 953.a
Ionathas Matthiæ fil. 411.a
defuncto fratri Iudæ ſuccedit in principij adminiſtratione 418.a
Ionathas Phariſæus 1013. f
inſidiatur Ioſepho, ſeruatur 1018. 1019. iterum inſidiatur eidem 1020. 1021.
Ionathas pontif. perimitur 695.c
Ionathas pontifex primus Maſſadam ædificauit, & nomen id impoſuit 987. d
Ionathas qui alias Ionadab, ſocius Ammonis 228 d
ſolatur Dauidem 227. f
Ionathas Samæ fil. ſternit virum ſex cubitorum 241. f
Ionathas ſicariorum princeps circa Cyrenen 596. e
eius ſupplicium 997 d
Ioppe à Ceſtij militibus capta, direpta & incenſa 818. a
bis a Romanis ſunditus excisa 855.g
eius ſitus deſcriptus ib d. c
Ioppenſium interfectorum quot mill. a 818. a
Ioramus Achabi fil. in regnum paternum ſuccedit 300 a
Moabitas expugnat 301. d
monitus ab Eliſæo cauet Syrorum inſidias 303 c
fame vrgente Eliſæum iubet interfici, cuius mandati eum mox pœnitet 304. b
liberatur ab obſidione Adadi 305.a
in oppugnatione Ramathæ ſagitta vulneratur 308 a
occiditur ab Ieu, & cadauer eius in agrum Nabothi proiicitur 309.c
Ioramus Ioſaphati fil. ſuccedit in regnum paternum 382.a
fratres & amicos paternos occidit 396.f
deficiunt ab eo Idumæi aliique gentes aliquot 397.a
cognoſcit ſuum ſcelus ab Elia, & mortuus tractatur pro merito 397.f
Iordanis refertus mortuis 890.a
Iordanis fontes & curſus 841.a
Ioſaberha Ochoziæ ſoror germana quomodo Ioaſem ſeruarit 311. g. 312. a
Ioſidochus pontifex Babyloniæ vinctus ducitur 342.c
eximitur vinculis 343.a
Ioſaphatus à commentariis Dauidis 222 g
Ioſaphatus Aſani fil. in regnum paternum ſuccedit 284.c
præfidia vtrib. ſuis imponit, & colliſam religionem reſtituit 293.a
quantos habuerit exercitus paratos 293.c. increpatur ab Iehu propheta, pia ſimque ac iuſtitiam colit 297.a
Ammanitas & Moabitas citra ſanguinem vincit 298.c
cum Ioramo bellum infert Moabitis 300.d
moritur 301.f
Ioſephus Antipatri filius 723.d
oppugnatur ab Antigono 493.f
quomodo perierit 504.c
a canitie non ſatis continens 516.b
Ioſephus Salomes maximi Herodis mandatorum proditor occiditur 770.f
Ioſephus Cabeus pontifex 699. f
priuatur munere ib.
Ioſephus Caiaphas quare Caiphas
Ioſephus Canzi vel Camydæ pontificatum acquirit 683.c
eo priuatur 690.c
Ioſephi Dalæi fatum miſerabile 459.c
Ioſephus Ellemi filius 595.d
Ioſephus & Ieſus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949. a
Ioſephus Gorionis filius belli dux contra Ceſtium 822 c
Ioſephus Herodis nepos occurrit Varo 609. e
Ioſephus Itaburij montis planitiem muro circumdedit 866.f
interfectus Gamalæ 867.c
Ioſepho Matthiæ filio quæ cauſa fuerit Antiquitatum Iudaicarum, & Belli Iudaici hiſtoriæ deſcriptionis 1.c
ſuam hiſtoriam veracem affirmat & incorruptam 963.c
ipſius genus, filij inſtitutio & doctrina, profectio Romam 968
naufragium paſſus à Poppea benigniter donatur, & mittitur legatus in Galilæam 999.d
committitur ei ipſius tutelæ 1003.b
in quibus verſatus ſit periculis 1004. 1005 bello neceſſaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Ioannis inſidias effugit & Ieſu latronum principis 1005.f
ignoſcit capto Ieſu, & cum Ebutio bellum gerit 1007.a
inſidias, calumnias varias petitus euaſit 1008 1009. 1010. per totum
deficientes Tiberienſes cohibet 1011. d. ciuitates munit 1013 a
inſidias patitur, & ſomnio conſolatur 1014.c
aſtutia eius in cognoſcendis inſidiis 1016.a
Ioannis conſilia contra ipſum quomodo occurrerit 1017 c
Ionatham inſidiatorem ſenem, & legatos mittit Hieroſolymam 1018.c
ac ſe-

in salutis discrimen incidit 1019.f
accusatur à Tiberiensibus & irridetur, eorúmque vrbem cepit 1013. 1024. Simonem & Ionatham Hierosolyma mittit 1024 b
calumnias falsi historici dapellit ibidem f. historiæ suæ veritatem adstruit 1016.f
Sepphoritas seruat 1017.f
Tiberiada seruat, & Sopphorim capit, & profligatur à Romanis 1028. per totum. in pugna contra Silam prolabitur cum equo 1019.f
captus honorifice tractatur à Vespasiano Titóque, & captiuorum multos liberat, falsóque accusatur 1030.e
vxores ducit, & liberos procreat 1031.f
qua diligentia quóque ordine bellum Iudaicum conscripserit 705.706 707.708. per totum
Iosephus Matthiæ filius vtriusque Galilææ rector designatus 812.e
eius singularis industria ibid.
dolo Ioannis Giscalæi subito oppressus 825. b
gesta contra Romanos 834.c
aduentu Vespasiani in Tiberiada confugit 838.f
primatibus Hierosolymis è Tiberiade de rationibus belli scribit 839.b
Iotapatenis auxilio venit 839. 840. 841. 842. per totum.
eius machina excogitata contra arietis ictus 844.a
fortia facta 846.847. per tot.
quomodo è catenis liberatus per Titum & Vespasianum 991. b
eius prolixa oratio ad Hierosolymitanos 927. 928. 929. 930. per totum. in deditione in puteo delitescit 840.f
eius socij ipsum persequuntur ibid.
eius oratio philosophica ad socios 852.a. eius socij cum ipso cædes mutuas sortiuntur 853.e
cum altero sortem cuadit ibid.
ad Vespasianum ducitur ibid.
vaticinatur Vespasiano imperium Romanum 854.c
fermè exanimatur 939.c
eius mater occisum credens cruciatur animo ibidem
curato vulnere rursus murum circuit hortando 939.e
mandata Titi Ioanni Hebraicè nunciat 948.a
eidem loquitur 949. per tot.
pro reliquiis ciuitatis frustra obsecrat 965. b
Iosephus Medicaster defectionis autor 1012.f
Iosephi filij Iacobi natiuitas 31. b
fratribus cur exosus 37.c
venditur in Aegyptum 39.c
solicitatur ad stuprum à domina 40.a
somnia explicat 42.a. 43.d
è vinculis liberatur 43.c
præficitur Aegypto, nominatur Psontomphanecus 44.c
fratres capit ibidem
& miris exagitat modis 45. 46. per totum. cognoscendum se ipsis exhibet 50.d
patri aduentanti occurrit 52.d
moritur, & ossa eius in Chananæam transferuntur 54.a
laudatur 1085.g
Iosephus apud Vespasianum accusatus 997.c. quinque millium annorum historiam Græco sermone contexuit 1033.a. eius historiæ certitudo 1037.c
dux ipse Galilæorum à Romanis captus ibidem
solutus vinculis cum Tito ad obsidionem Hierosolymorum profectus ibidem
Iosephus belli historiam primum Vespasiano & Tito obtulit, vt sibi testes essent 1037.e
Agrippæ regi eam dedit ibid.
Antiquitatis libros ex sacris literis interpretatus est 1038 a
Iosephus Simonis filius toparchiam administrat 822.e
Iosephus Tobiæ filius quomodo Ptolemæum Euergeten reconciliarit Iudæis 402 b
festiuum eius responsum 40 .e
vxores & liberi 403. e
Iosephus Zachariæ fil. præficitur præsidio Hierosolymorum 416.f
vincitur à Gorgia 418. b
Iosias Amasi filius patri in regnum succedit, optimam rempub. & veram religionem instituit sublatis idolorum aris & sacerdotibus 333.334. per totum moritur 335.e
Iosue. vide Iesus
Iothamus Oziæ filius vir pius patri in regno succedit, Ammonitásque tribua pendere cogit. 310.e
filio Achaze successore relicto decedit 321.c
Iothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebræos loquitur contra Abimelechum 156.a
Iotape Sampsigerami regis filia 628.c
Iotapatæ ficus descriptus 840.c
Iotapatæ excidium Hierosolymæ nunciatum quali luctu vrbem repleuerit 856.a
Iotapatenorum conflictus acer cum Romanis 839.840.841.842.843.844.845. per tot. calamitas miserabilis 845. 846.847
Iotapateni cuiusdam capti à Vespasiano constantia 819.f
Vespasiano produntur ibid.
demum expugnantur ibid. eorum quot millia occisa & capta 850.c
Ious mensis 110.c
Iozarus constituitur pontifex 597.d
priuatur eo 613.e
Iramus amicitiam cum Dauide init
Irenæus orator 603. b
Iris quid designet 11.a
Iromi cum Solomone amicitia & mutua eorum beneficentia 258.b. 259.a
quibus donis fuit remuneratus à Solomone 267.d
Isacus nascitur & circumciditur 21.c
ducitur sacrificandus 23.a
ducit vxorem 26.a
nascuntur ei gemini 26.d
Abimelecho exosus reconciliatur, & fodit puteos 27.a
fallitur ab vxore ibid.c. moritur 34.e
Isacharis sors 141.g
Isboseth. vide Iebosthus
Iseremoth locus 97.e
Isiacorum scelus & supplicium 622.a
Isidis statua & templum tollitur 623.c
Ismael Fabi filius pontificatu vix dum nacto exuitur 619.c
Ismaelis Abrahami filij natiuitas & circumcisio 19.d
Arabum autor est 21.f
ducit vxorem, gignit fil. xij. 22.c
Ismael Phabæi filius constituitur pontifex 606.c
Ismael regij generis Iudæus Godoliam interficit 344.b. quantam cædem etiam aliorum hominum fecerit præter Masphatenses abductos ibid.
Israel quid significet 33.c
Israelitæ inhumaniter tractantur ab Aegyptiis, necantur, & grauibus laboribus atteruntur 54.f. labor augetur 62.d. quantus eorum ex Aegypto migrantium numerus 65.d
transeunt mare rubrum 67.d
armis Aegyptiorum se muniunt 68.c
obmurmurant Moysi 71.d
coturnicibus pascuntur manná; 72.c
ab Amalecitis prælio infestantur 74.b
collatio ad tabernaculi structuram 77.g. seditionibus agitantur & puniuntur 97.e. 98.a
negatur eis ingressus in Chananæam 99.d
Israelitæ inscio Moyse cum Chananæis pugnantes vincuntur 75.a
quæ eis triginta octo annis in deserto obuenerint 109. 110. quales milites fuerunt 110.f. Amorræos extinguunt 111. per tot. à Madianitarum puellis seducuntur 114.f
eos excindunt 117.e. Hiericluntem delent 136.g
item Ainam 138.d. partiuntur Chananæam, & quisque in suam sortem mittitur 141.d. commouentur inter se propter aram in ripa Iordanis extructam 143.c. quomodo se gesserint post Iesus mortem 145.e. omisso bello agriculturæ dant operam 146.c
eorum prælium cum Beniamitis 148.c
Chusarthi Assyriorum regi subiiciuntur octo annis 150.e. à Moabitis subiugantur, à Iode libertati restituuntur 151.c. iterum à Iabino opprimuntur 152.e. per Deboram redimuntur ibid. ab Amalecitis & Madianitis septem annis miserè tractantur 153.d
restituuntur libertati per Gedeonem 154.f. sub Abimelecho male habentur 156.d
iam ab Ammanitis, sed per Iaphthem liberantur 158.d
cæduntur à Palæstinis & fugantur 166.b
vindicantur in libertatem à Samuele 171.d
malè tractati ab Ammanitis liberantur à Saulo 178.a
cæduntur à Palæstinis 208.b
ciuili bello laborant 212
Israelitæ quot annis post Iesum nequiuerint Chananæos ex Hierosolymis eiicere 218.e
Reliqua ipsorum gesta sub regibus comprehenduntur. Ezechiam regem restituere religionem conantem condemnant, & prophetas occidunt 323.f
transferuntur in Mediam & Persidem, & quo tempore id factum 324.g
Itaburiæus mons 141.g
situs 866.f
Italiæ bella ciuilia 896.d
Ithaciæ seu Hirenes concubinę Ptolemæi Physconis sobrietas 1064
Ithamari domus priuatur sacerdotio 254.c
Ithobal Tyriorum ac Sidoniorum rex 311.d
Iubal & eius inuenta 7.d
Iuctas Hebri filius quos liberos habuerit 15.b
Iucundus Herodis satelles falsò accusatus torquetur 574.b
Iudæa latronibus expletur 658.d
Iudææ regio vbi præstantissima 719.b
Iudææ descriptio 833.d
Iudææ nulla pars erat quę non vna cum Hierosolymis interiret 888.c
Iudæus viuus captus, Titi iussu crucifigitur pro muro Hierosolymę 933.d

Iudæi quando primum cœperint appellari 372. b
Iudæis permittitur à Cyro redire Hierosolyma, & templum ibi ædificare iterum 357. b
impediuntur ab ædificando 360. a
à Dario Hystaspis filio liberi & immunes facti iuuantur in vrbis & templi restauratione, & quot eorum Hierosolyma reuersi sint 262. f
quando templum absoluerint 366. e
eorum reip. quæ forma fuerit & quomodo mutata ibidem
duas tribus Hierosolyma redire volentes per Asiam & Europam degere, reliquas verò decem vltra Euphratem esse 368. f
armati laborant 372. d
in summam calamitatem per Amanem deueniunt 376. a
quomodo à Bagose tractati 382. f
quomodo ab Alexandro Magno 385. d
quomodo sub Ptolemæo Philadelpho 392. b
& inde quomodo ab Asiæ regibus aliisque honorati 397. 398
misere ab Antiocho Epiphane tractati 408.
vsque 419
sub Demetrio 422. a
cum Romanis primum fœdus ineunt 424. c. summa calamitate constituti post Iudæ casum 425. e
quando primum Romanis subditi 475. c. quibus honoribus & beneficiis ab iisdem affecti 485. e
Iudæorum cum Samaritis contentio propter templum 433. g. 434. a
Iudæorum sectæ quot 442. d
Iudæi quàm sint religiosi 474. b
Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum legatio ad Cæs. propter Græcorum molestiam 561. d
Iudæi seditionem excitant 596. 601. 604 605. 606. 607. 608. per totum
Iudæorum constantia pro tuendis legibus 621. b. 640. a
Iudæorum miseriæ sub Felici 695. a
Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio 649. c
Iudæi malè à Babyloniis tractati Seleuciam migrant 649. e
Iudæorum & Philadelphensium dissidium 682. a
Iudæorum 20000. à seipsis contrita 691. a
eorum & alia clades ibidem
Iudæorum cum Syris dissidium 695. g
Iudæorum pontificatus & principatus successio & mutatio 700. c
Iudæorum epulæ ferales 775. a
Iudæorum contra Archelaum accusatio & petitio 781. f
Iudæi Petronio supplicant 791. b
Iudæorum tumultus sub Cumano & calimitas 794. a
Iudæorum & Syrorum seditio circa Cæsaream 797. d
Iudæorum sub Albino Hierosolymis seditio 798. b
alia sub Floro Cæsareę 799. b
Iudæorum dispersio in totum 809. d
Iudæi legatos ad Florum & ad Agrippam regem mittunt 810. f
Iudæorum contentio cum Romanis ibidem
Iudæi contra Iudæos in Scythopoli 814. d
Iudæorum Alexandriæ occisorum quinquaginta millia 817. b
Iudæorum & Romanorum strages in scenopegis Hierosolymæ 818. e
Iudæorum victoria insignis contra Cestium 820.
vnde elati facti 830. e
Iudæi à Romanis profligantur 831. d. 848. c
Iudæorum clades ab Idumæis facta 882. b
Iudæorum circa sepulturam cura ibid. f
Iudæorum in Massada immane factum 994. b
Iudæorum apud Alexandriam & Thebas interitus 995. d
Iudæorum genus vetustissimum ex origine domestica 1033. a
Iudæorum cura conscribendæ historiæ 1036. a
Iudæorum cur rara mentio in Græcis historiis 1033. c. 1038. b
eorum apud antiquissimos nomina 1040. g. eorum egressus ex Aegypto mille annis ante Iliacum bellum 1042. a
Iudæorum magnanimitas & clementia in quo consistat 188. e
eorum leges optimæ 1080. f
omnes populi eorum æmuli ibid.
Iudæorum fides & auxilia contra Aegyptios Rom. præstita 1064
merita Augusti Cæs. epistolis comprobantur ibidem
Iudæorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus & senatu Romano, imperatoribúsque maximis facta 1064. 1065
Iudan Amasiæ regis mater 316. c
Iudas, Iudæi 14. b
Iudæ portio in terra Chananæa 141. e
Iudæ natiuitas 30. f
consilium de fratris cæde vitanda 39. b
homo vehemens 46. d
filij tres 52. b
Iudæ tribus gesta post Iesu mortem 145. c
Iudam inter xij. fratres principatum obtinuisse 249. e
Iudas Asamoniæ filius quid contra Antiochum vtrunque fecerit, & quomodo religionem instauratit ac perierit 709. c
Iudas Capsæi, vir strenuus 441. d
Iudas Eliasibi fil. in pontificatum patri succedit 382. e
Iudas Essæus propheta 713. c
Iudas Ezeciæ latronis filius Archelai regnum affectat 607. d
tumultum excitat 780. a
Iudas Gaulanites Galilæus seditionem inter Iudæos concitat 616. c
eius secta 617. b
Iudas Iairi latenter inter Romanorum manus effugit 983. d
Iudas Iudę filius præfectus Simonis cum decem contubernalibus deliberat murum tradere Romanis 938. g
Iudas Macchabæus 410. g
Patri in administratione succedit 412. d. Apollonium & Seronem præfectos superat & occidit ibid. e
Gorgiam & Nicanorem vincit 414. e
Itidem Lysiam 415. b
templum purgat & instaurat ibid. d
vicinos molestos domat magnis stragibus 416. b
Nicanorem cum suis copiis delet 423. f. creatur pontifex, & fœderatur Romanis 424. b
cadit 425 e
Iudas Sepphoræi sophista 772. b
Iudas vates 455. b
Iudicum status quis 178 e
Iulia vxor Cæs. Augusti 559 d
Iuliæ Augusti quid ab Herode legatum 559. f
Iuliani centurionis fortitudo & factum 947. a
Iulius Cæsar Pompeium fugat, & bellum cum Aegypti gerit 479. f
amicus & beneficus est in Iudæos 482. a. parat expeditionem contra Scipionem & Catonem 483. d
occiditur 489. a
Iulij Cæs. magnificentia, & liberalitas in Herodem 526. & seqq.
vincit M. Antonium 524. a
occidit eum cum Cleopatra 528 e
Iulius Capella 1000. f
Iulius Lupus Cæsoniam cum filia interficit 667. c
interficitur & ipse 973. b
Iupiter Olympius 651. e
Iurisiurandi modus 24. f.
Izatæ regis filij & fratres Titio supplicant 964. d

L

Labanus Bathelis filius 15. f
dolosè cum Iacobo agit 30. c
persequitur fugientem generum 31. d
Laboſardachus Niglasaris filius in paternum regnum succedit 350. d
Lacedæmoniorum amicitia cum Onia pontifice 407. b
Lacedæmonij cum Iudæis societatem & fœdus faciunt 442. b
Lacedæmonij quando & quemadmodum Romanis subditi 805. e
Lamechus, pater liberorum LXXVII. 7. d
Largius Lepidas decimæ legionis præpositus 956. f
Latopolis 65. c
Latronum cohortes Hierosolymis 871. e. 872. eorum facinora ibid.
Latronum turba in Iudæa 694. f. 695. f. 999. f
L. Lentuli decretum pro Iudæis 488 c
Lepid. à Caligula occisus 653. f. 656. c
Leprosi quatuor Syrorum castra vrgente inedia inuadunt 304. f
Leprosorum conditio 94. c
& quod alicubi sint in precio ib. e
Leuces loci descriptio 988. f
Leui, militum præfectus 1013. b
Leuis natiuitas 30. e
vlciscitur sororis stuprum 34. a
filij ipsius tres 52. a
Leuias traditur 871. g
occiditur 872. a
Leuitę vxor quàm nefandè à Gabaonitis tractata 147. c
Leuitæ eius prudentia ib. e
Leuitarum numerus 97. a
Leuitis ac sacerdotibus ciuitates cum suo agro, & decimæ adscribuntur 108. g. 109. a
earum ciuitatum nomina 142. c
Leuitæ vsum vestis lineæ impetrant 699. d
Leuitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 94. a
Lex Moysis cur à poetis aut prophanis historicis non tractata 391. e. 397. c
Legis S. præceptorum Dei pulcherrima explicatio 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. per totum
Legis nomen apud Græcos olim non fuisse 1070 d
Leges Moysis ad mores pietatémque pertinentes 121. a. 122.
Liæ & Rachelis æmulatio 30. e
Libri duo & viginti apud Iudæos chronici 1036. e
Libertus Maximus iussu Vespasiani Iudęis stipendium indixit 583. d

Lybia dicitur Aphrica 24. d
Lubys, Libya 14. a
Linguarum multarum cognitionem cur Iudæi non magni faciant 703. a
longæui cur primi homines 11. b
longinus tribunus à Iudæis occisus 820. f
longini equitis Romani sorte factum 924. c
Longini iuuenis Romani facinus 913. f
Lotus adoptatur ab Abrahamo 15. g
captiuus abducitur 18. a
seruatur de excidio Sodomitarũ 20. d
filiæ cum patre coeunt ibid. f
Loti vxor in salis statuam versa ibid.
Lucilius Bassus legatus Herodium castellum capit 980. b
Machærunta quoque 983. a
Iardem Syluam oppugnat 983. b
Lucius Annius Gerasam capit, & mille iuuenum interficit 893. a
Lucius tempus 126. d
Ludas, Ludi 15. a
Ludi Circenses 654. b
luminum festiuitas, & eius institutio 419. c
lupus Alexandriæ rector ad Vespasianum scribit de seditione Iudæorum 995. c. templum Oniæ ablatis donariis claudit ibid.
lustrandi populum modus 109. g. 110. a
lustrationis tabernaculi modus 88. c
lydda ciuitas à Cestio exusta 818. e
lydi olim Ludi dicti 15. a
lysanias Ptolemæo Mennæi patri successit in regnum 490. d
interficitur à Cleopatra 519. a
lysanias Parthos in Iudæos incitat 730. c
lysiæ committit Antiochus Epiphanes filium suum, & bellum contra Iudæos 413. d
lysias vincitur à Iuda Macchabæo 435. b
occiditur à Demetrio 421. g
lysimachus fratrem suum occidit, & Gazam prodit 459. e
lysimachus Hellespontum occupat mortuo Alexandro 388. a
lysimachi portentosa de Iudæis mendacia confutata 1058. 1059. 1060. 1061 1069. 1070. 1077. per totum

M

MAcedones transisse pedites mare Pamphylium 68. b
Macedones quando Romanis subditi 806. a
Macedones Aegyptios subiugarunt 1068. e
Macchabæi natu maximi & primi inter septem fratres supplicia crudelissima & ipsius cum insigni tolerantia sermones 1083. a
vbi historia Macchabæorum fratrum
Machæra dux Rom. legionum qualiter se gesserit apud Herodem 503. d 738. b
Machir, tertij ex fratrib. Macchabæi constantia 1094. b
Macheruntij Romanis persuadent vt præsidio suo decedant 816. b
Machærus quomodo capta à Romanis 982. c. situs eius descriptus 980. c
Macho capta & deprædata 222. c
Macro præfectus prætorianorum militum 633. b
Madianitarum filiæ Israelitas illiciunt ad delinquendum 114. 115. per tot. cæduntur cum suis regibus 117. f.
Madianitæ Hebræos subigunt 153. d
cæduntur maxima strage 155. a
Madiana ciuitas 59 d
Madus, Madæi 13. a
Magnus campus regio 1014. e
eiúsque descriptio 891. a
Magoges & Magogæ populi 13. a
Magus Aegyptius pseudopropheta triginta millia hominum seduxit 797. a
cum paucis fugit ibid. d
Magi & latrones iterum Iudæos afflixerunt 797. c
Magorum turba in Iudæa 694. g 695. c
Malichus exactionum collector pro Cassio 727. d
nouas res molitur & veneno tollit Antipatrum ibid.
Iustas pœnas 727. e. 728. a
Malichi Arabum regis perfidia 494. a 733. b
Malchus Arabiæ rex Vespasiano in auxilium misit quinque millia peditum, equites mille 834. f
Malichus Iudæorum dux 721. e
auxiliatur Gabinio contra Alexandrum Lanneum 476. c
Antipatrum veneno tollit 490
interficitur ibid. f
Malthace vxor Herodis moritur 778. e
Malorum hominum mos 594. b
Man vox interrogatiua 73. c
Manachases vestis qualis 84. b
Manahemus Essenus Herodem puerum scholas frequentantem salutat regem 542. a
Manahemus Iudæ Galilæi fil. Massadam inuadit 811. g. 812. a
velut rex Hierosolymam redit, & princeps seditionis fit ibid.
interficitur 813. a
Manahemus occiso Seleuco regnum sibi vindicat & Thapsenses excindit, ac post à Phullo pace redempta moritur 320. b
Manasses Iosephi filius 44. d. 52. b
Manasses in numerum Iacobi filiorum adoptatur 53. c
censetur loco Leui 96. f.
Manassæ pars dimidia Chananæa 141. d
Manasses Ezechiæ filius regnum paternum assequitur, impiissimus, & prophetarum occisor captus a Babyloniorum rege tandem in principatum restituitur, & pietati studet prioribus mutatis moribus 332. per tot. moritur relicto successore regni filio 332. g
Manasses Ioannis pont. fil. ducit vxorem Sanaballitis filiam Hicaso vocitatam 384. b
Manasses fit pontifex 401. b
Manasses trans Iordanem missus, vt templum administraret 812. e
Mandra, locus 344. f
Mane, quę diei pars 4. c
Manethon Aegyptius historicus 1039. d
eius historię compendium 1039. 1040 1041. per totum
Manethon antiquitatem Iudæorum confirmat 1042. a
AEgyptiacam historiam se ex sacris literis interpretaturum profes sus 1052. a
eius historia emendata ibidem. & 1054. a
Manethonis mendacia confutata 1053. 1054 1055. 1056. 1057. 1061. per tot.
Manna qualis cibus 72. g
Mannęus Lazari ad Titum profugit 941. a
Manoches Zelotypus Sampsonis pater angelum excipit 160. a
Mar locus cur sit vocatus 70. c
Mara quid significet 163. e
M. Agrippa. vide Agrippa
Marcus Alexandri Alabarchę fil. 673. e
M. Antonius. quęre Antonius
M. Anton. Iulian. procurator Iudææ 956. f
Mardochæus dux Iudæorum Babylone deducendorum Hierosolyma 364. f. 367. d
Mardochæus Esteræ patruus 374. b
regi insidias prodit 374. g
Iudæorum calamitatem Esteræ indicat 376. c
afficitur summo honore 379. b
Amanis potestatem & bona accipit 380. b
Mare rubrum Iudæis transitum concessisse, & Pamphylium Macedonibus 67. c. 68. b
Mare vas templi cur sic dictum 261. b
& quam fuerit capax, eiúsque vsus ibid.
Mareone Græcis Samaria 285. a.
Maresa vrbs 283. a
Mariæ Eleazari filiæ facinus horrendum comedentis filium 955. a
Mariamne Agrippæ filia 628. a
Mariamne Alexandri Aristobuli & Alexandræ filia, vxor Herodis 512. b
occiditur à marito 530. b
Mariamne Alexandri filia, vxor Herodis Antipatri 729. d
eius insolentia in maritum 750. a
occiditur 750. g
Mariamne ab Archelao marito transit in thorum Demetrij Alexandrini 693. f
Mariamme Moysis soror 56. b
moritur 109. f
Mariammes turris descriptio 914. g
Mariammes turris descriptio 914. g
Marisa ciuitas deuastatur 732. d
Marsonane, mensis 9. a
Marsus Syriæ præficitur 676. e
defert Agrippam Claudio Cæs. 677. d
excipitur ab Agrippa, cui fit exosus 678. e
Marsias Agrippæ libertus 630. b
Tiberij mortem patrono suo nunciat 636. d
Marthace Archelai mater moritur 605. e
Marullus præses Iudææ constituitur 637. c
Massabazanes quid 84. e
Massadæ castelli descriptio 887. f
Massitæ castelli situs descript. 986. g. 987. a. commeatus & apparatus qui decem millibus virorum sufficerent 988. c
Masnaemphthes pileus 84. e
Masphatis ciuitas, & quid significet 171. g.
Matathias Asamonæi filius occidit Bacchidem, & duces expellit Iudæa, ac moritur 709. b
Mathanes Balis sacerdos trucidatur 313. b
Matthias Anani fit pontifex 676. e
priuatur sacerdotio. 678. f.
Matthias Absalomi, vir strenuus 441. d
Matthias Ioannis filius facta prophanare renuit, verámque religionem fortiter tuetur 410. g. 411. per totum
instructis filiis moritur 412. d
Matthias Margaloti seditionem mouet 596. a
exuritur viuus 597. e
Matthias Margali sophista 772. b
Matthias pontifex mittitur vt Simonem Gioræ Hierosolymam introducat 898. a
Matthias Theophili constituitur pontifex 589 c. priuatur eo munere 597. c
Matthię Boethi mors crudelissima 918. e
Maxilla, locus 161. g. 162. a
Maxaca ciuitas 13. b

Madabenſes Amaræi, Ioannem Gaddin interficiunt 428.c
expugnantur ab Hircano 450. d
Medimnus Attꝛcus & Siculus 100.b
Medi populus 13. a
Medi quòd in Aſia regnauerunt Græcis cogniti 1038. f
Megaſſari facinus audax 935. b
Megaſthenes hiſtoricus 1045.b
Mela legatus Archelai ad Herodem 575. a
Melcha Aranis filia 15.d
Melcha Sauli filia datur nuptum Dauidi, marito periclitanti ſuccurrit 190.f 192.b. datur alij nuptum 202.a ridet maritum 220. d
Melchiſedecus rex Solymę Abrahamum conuiuio excipit 18.d
Meliis impoſuit Pſeudalexander 783 e
Memnonis ſepulchri deſcriptio 790.g 791. a
Memphiboſthus Ionathę filius humaniſſime à Dauide habitus 223.c delatus Dauidi occurrit victori 237.a
Memphitarum deditio 724. c
Menander Epheſius ſingulorum regum actus apud Græcos & Barbaros conſcripſit 1042. g
Mendæ ciuitas 315.d
Menedemus Philoſophus 396.d
Menelaus, qui aliàs Onias, Simonis filius propter amiſſum pontificatum deficit a patriis legibus 408. d abducitur captiuus & occiditur 421.c vide Onias
Menſa tabernaculi 83. b
Menſæ à Ptolemæo Philadelpho Iudæis donatæ deſcripcio 403. d
Menſis anni primus Moyſi quis & cur 9. a
Menſuras quis excogitarit 7. c
Meroë vnde dicta 58. f
Meſas, Meſanæi 15. a
Meſchus, Meſchini 13. b
Meſopotamiæ difficilis tranſitus 24. f
Meſre, Meſræi 13.f
Meſræi filij quibus populis nomina impoſuerunt ibid.
Meſſala rhetor patrocinatur Herodi 493. g
Meſſalina à marito Claudio Cæſ. ob zelotypiam trucidata 694. a
Mephir, tunica pontificalis 84. f
Metilius præfectus à cæde reſeruatus 813. d
Metilius Romanorum præfectus legatos mittit ad Eleazarum ibid. b
Michæas propheta, vulnerare ipſum nolenti male ominatur, 292. e Achabo malum nunciat, quare in carcerem coniicitur ibid. g Achabo interitum prædicit 294.d
Michæas propheta 336. g
Michole vxor Dauidis. vide Melcha
Mileſius arcis Damaſci præfectus quomodo Philippum Grypi filium tractarit 462. a
Militis cuiuſdam facinus contra ſenatum Romanum 792. g
Militis Rom. impudentia quantam cladem Iudæis dederit 691.b
militis moſaicos libros diſcerpentis pœna ibid. c
militiæ qui non commodi 129. f & qui ab ea immunes ibidem g & ſeq.
Mina quantum pendeat apud Iudæos 478. c
Minæus Aegypti rex, Memphis conditor 263. f
M. Minucianus 660. a. 671. e
Miſael appellatur Miſaches 346. a
Miſas Moabitarum rex propter negatum Ioramo tributum quò neceſſitatis peruenerit 300. c
Miſenum oppidum 652. c
Mithridates ærarij Cyri præfectus 318.b
Mithridates occiſus 473.b
Mithridates Pergamenus Peluſium expugnat & Aegyptios vincit 480. b eius geſta 714.a
Mithridates quomodo ab Anileo tractatus, quomodo ab vxore, déque eius victoria 648.d. per tot.
Moaſes Græcus hiſtoricus 1051.a
Moabitæ penitus fracti à Dauide 221.d
Moabitæ & Ammanitæ ſocij, mutuo ſeſe interimunt 298.e
ierum ſternuntur & prædantur 301. d
Moabus, Moabitæ 21. a
Molonis mendacia de Iudæis 1061. d
Monobazus Bazeos Adiabenorum rex quomodo Iudaiſmum ſit amplexus 685. c
eius regnum 920. c
Monobazus Monobazi filius prorex conſtituitur 684. f
rex fit 689. e
Mons Samaron, locus 281.b
Montem in alium locum deuolutum 319. f
Mortem præter dei voluntatem non venire 132. b
Moſes, qualis fuerit vir 3.
Moyſis natiuitas 55. a
quomodo ſeruatus 56. b
cur ſic vocatus ibid. f
adoptatur à regina 57. b
Moyſes diadema regium pedibus calcat ibid. c
præficitur exercitui Aegyptiorum & Aethiopas bello vincit 58. b
ducit Tharbin vxorem 59. b
fugit Aegyptios ibid. c
Raguelis filiab. opitulatur contra paſtores, ex quibus vnam ducit vxorem ibid. f. conſpicatur rubum ardentem in Sina 60. b
confirmatur ei liberatio Iſraelitarum 61. f
edit miracula, nomen Dei cognoſcit, redit in Aegyptum ibid.
edit prodigia apud Pharaothem 61. f 62. 63.
educit Iſraelitas ex Aegypto, & quantus eorum numerus 65. b
cuius ætatis fuerit cum eos educeret ibid. e
traducit eos per mare rubrum incolumes 67. d
aquam amaram facit potabilem 70. 71. a. coturnices & manna impetrat à deo 72. e
ex petra aquam elicit 73. f
cum Amalecitis pugnat 75. b
decem præceptorum tabulas à deo acceptas populo exhibet 96. g
quadraginta diebus in Sina detinetur 97 c. Aaroni fratri ſacerdotium confert 87. e
dedicato templo victimas offert 89. a
in tabernaculo Deum conſulit 90. f
tribum Leuiticam Deo dedicat 94. a
cenſet omnes tribus præter Leuiticam, & ordinat profectionem bellóque neceſſaria 96. f. mittit exploratores in Chananeam 98. d
Coræ factionem compeſcit 104. d
eius inſtituta 106. f. luſtrat populum 109. g. Schonem & Ogem reges delet 111. per tot. Madianitas cum ſuis regibus cædit 117 e. Ieſum ſibi designat ſucceſſorem ibid. g
moriturus qui d ſuis præd xerit 119. b
quas leges præſcripſerit 120. f
vſque 136
exhortatur Ieſum vt in Chananeos exercitum ducat 131. e
nube circundatus diſparuit 132. d
lugetur triginta diebus à populo ibidem f
Moyſes fabulosè dicitur fuiſſe leproſus 84. d
vir admirandus 99. f
moſcos quinque librorum ſcopus 1036. f
moſes apud manethonem prius Oſarſiphus ſacerdos Oſireos dei Heliopolitani dictus 1053. g. 1054. g
moſes Aegyptiis vir diuinus habitus 1076 d. eius tempora quibus vixit deſcripta ibid.
eius virtus & geſta 1070. 1071. per totum
moſollani Iudæi nobile factum 1049. f
mucheus fert ſententiam contra Vaſten regem 373. f
mulierum potentia 361. f
mundi & vniuerſorum creatio 4. b
mundum prouidentia dei regit 355 a
mundus quomodo Paulinam conſtupraſſit 622. f
murus triginta nouem ſtadiorum cum undecim caſtellis circum Hieroſolymam triduo ædificatus 957. b
muſicorum inſtrumentorum Dauidis regis deſcriptio 242. g
mutiani & cæterorum rectorum petitiones 895. g
mutianus Romam ingreditur cum exercitu 902. g

N

Naamis vxor Abimelechi Bethlemitæ & quid ſignificet 163. c quomodo Ruthem inſtituerit 164. b
Naales Ammanitarum rex Hebræos crudeliter tractans à Saulo occiditur 178. b
Naaſes iunior Ammonitarum rex iniuria afficit Dauidis legatos 223. f
Nabæotes Nabatæa regio 22. c
Nabalus vecors & malus conuiciatur Dauidi 200. g quid ſignificet 201. c moritur ibid. i
Nabla, inſtrumentum muſicum 243. a
nabrodes, qualis vir 11. f. 14. b
nabuchodonoſorus rex Babylonis bello infeſtat Nechaum Aegypti regem 335. d Ioacimum occidit, & Hieroſolymitanorum præſtantiſſimos Babylonem abducit 337. d duces eius qui vrbem Hieroſolymam ceperunt 341. b quomodo captum Sedeciam tractarit 342. c Hieroſolyma penitus excindenda, & templum ſpoliandum, populúmque Babylonem traducendum curat 342. a Coelen Syriam ac Aegyptum perdomat 345 c iudæorũ nobiliumquorundam pueros inſtituit & caſtrat ibid. f ſomnium, cuius erat oblitus, vult ſibi indicari & explicari. quod facit Daniel 346. f. moritur 349. c. geſtorum eius repetitio 350. d. poſterorum eius finis 352. a
Nabuthus propter negatum regi ſuum lapidibus obruitur 259. d
Nabuzardanes mittitur Hieroſolymam ad templum ſpoliandum 342. a
Nacebus Arabum dux cæſus 874. a
Nachores Serugi filius 15. c. quot habuerit liberos ibid.

Nadabus Hieroboami filius accipit regnum paternum cum paterna malitia, occiditurque cum omni familia 282. d
Nain vicus 894. d
Nais à Caine condita 7. d
Naïs vicus 691. e
Narbathæ regionis situs 799. f
Narbathene toparchia à Cestij equitibus vastata 818. a
Nasamones quomodo Romani subiugarint 807. d
Nathan propheta 220. e mittitur ad Dauidem increpandum 226. e. indicat quomodo Adonias sibi regnum vsurparet 247. c
Nauni prophetia de excidio Niniuitarum 321. a
Nazaræi deo deuoti 109. b
Necessitate in bello nihil pugnacius 859. g
Necessitate laborantes subleuare, homini decentissimum & deo gratissimum 205. e
Nechias qui & Pharao Sarai rapuit 928. f
Nechaos Aegypti rex contra Babylonios proficiscens impeditur à Iosia, quem occidit 345. e captiuum abducit Ioacum filium eius 336. a
Nechaum bello petit Nabuchodonosorus 336. c vincit ibid.
Neemias quantum inuerit Iudæos apud Xerxem 371. d
Neerda vrbs 644. c
Nemrod. vide Nabrodes
Nephani singulare certamen cum fortissimo Palæstinorum 242. e
Nephtalimi natiuitas 30. f filij eius 52. c
Nephthalitarum fors 142. a
Neronis gesta & præcipue contra Iudæos 795. g
Neronis imperium quandiu duraverit 893. b
Nero contemptor nationis Iudæorum 968. e
Nero indignatur ob res minus prosperè gestas in Iudæa 830. a Vespasianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibid. c
Nero. quære Tiberius & Domitius
Neronias dicitur Cæsarea Philippi 658. f
Neruis cur Iudæi abstineant 33. c
Nerinæ & Philippi fratrum fortia facta 844. e
Nicanor perfidus contra Iudam Machabæum pugnans, cum suo exercitu victo extinguitur 423. f
Nicanor amicus Titi sagitta vuln. 920. g
Nicaule regina Aegypti 269. b
Nicolaus Damascenus Iudæorum patronus 398. e
Nicolai Damasceni historia de Herode cuparur 563. c
Nicolai Damasceni legatio nomine Herodis ad Cæsarem 575. g sententia de duobus eius filiis damnatis 578. f actio contra Antipatrum Herodis filium 591. c patrocinatur Archelao 604. e
Nicolaus Damascenus rerum Iudaicarum scriptor 1065.
Nicolai rhetoris oratio pro Iudæis Ionicis 550. g Iudæos coram Cæsare arguit, & reges purgat 782. f
Nigro Peraitæ qui Idumæam regebat, à Iudæis mandatum vt ducibus pareret 822. d
Niger Idumææ rector in Salis oppidum Idumææ confugit 831. f iterum fugit 832. a
Niger Peræa, Silas Babylonius, & Ioannes Essenus, duces Iudæorum contra Romanos 831. b quomodo occisus 885. c
Nigliſar Abolamarodachi filius regnum paternum accipit 350. d
Nilus fluuius 5. d
Nilus vsque ad Elephantinem nauigabilis 894. b
Ninum quis condiderit 14. f
Ninus regia Assyriorum 330. d
Nisan, mensis 9. a. 64. g. 93. a. 366. f
Nisibis regio 687. e
Nisibis vrbs 644. d
Noba oppidum sacerdotum 195. a excinditur cum vniuersis habitatoribus 196. f
Nobilitas generis nulla inter Iudæos 104. f
Nobilitatem generis vnde Iudæi differnant 985. a
Noë vel Nochus vir pius sceleratorum commercia fugit 8. c
Noe quomodo arcam construxerit & è diluuio sit seruatus 8. e eius filij quales 11. d vini vsus repertor inebriatur 14. e
Norbani interitus 861. e
Nubis supra tabernaculum præsentia quid significarit 97. b. 99. c
Numidius Quadratus Syriæ procurator 692. b & eius gesta 795. c
Nymphidius homo nequiss. 893. c

O

OBadamus arcam hospitatur 220. a
Obedes filius Bozi & Ruthes 164. e
Obedias, iumentorum Achabi curator, vir pius, prophetas liberat 286. e quomodo vxor eius vidua per Elisæum sit à debitorum molestijs liberata 302. b
Obelas propheta captiuos Beniamitas & Iudæos liberat 312. a
Obedas seu Obodas Arabum rex 566. b superat Alexandrum Hyrcani 714. d
Ochobatus militum Ionathę dux 293. f
Ochosias Achabi fil. regnum paternum accipit 295. f ex casu moritur 299. b
Ochosias Iorami fil. paternum regnum recipit 307. g sagitta ictus ab Ieu perit 309. e cognati ipsius interimuntur 310. f
Octauia Claudij Cæs. filia 694. a
Officiosi quando plerunque sint homines 165. e
Ofilius Phasaelum monuit de insidiis cauendis, & iuuat eum 495. f
Oges rex excinditur 111. e quantus vir fuerit & quanta eius ditio ibid.
Olda prophetissa vaticinatur Iosiæ regi 334. b
Olyueti mons 695. e
Olurus vicus 89. b
Olympus ad Cæs. mittitur 760. c
Olympius Iupiter 652. e
Onias & Dositheus Iudæi duces liberauerunt Alexandriam 1064. c
Onias Iaddi filius patri in pontificatum succedit 386. g
Onias Oniæ fil. templum in Aegypto ædificat 433. a
Onias Onię fil. pontifex quanta strenuitate fecerit Hierosolymis propter Tobiæ filios ciuitate electos 708. e
Oniæ, filij Simonis amicitia cum Ario Laconum rege 407. c Menelaus dici voluit 488. c vide Menelaus
Onias Simonis Iusti fil. pont. 391 a 401. b
Onias alius pont. 407. a
Onias Simonis pontifex à Ptolemæo rege Aegypti impetrat locum condendo magnifico templo 996. a
Oniæ pro Cleopatra regina bellum suscipientis gesta 1064
Onias, vir iustus qui pluuiam precibus impetrarat, lapidibus obruitur 470. d
Oniæ regio 480. d
Ophnes sceleatus filius Elis 164. f. 165. a
Ophres Abrahami filius occupat Libyam 24. d
Opobalsamum vbi & quomodo prouenial 473. b
Optimatum administratio Hierosolymis qualis & quandiu 171. d. 367. a
Orideum, frugum omnium viliſſimum 154. e
Orribus rex occisus 155. b
Orientis totius nobilitatem præcipuam in Italia seruire 807. c
Orodes Artabani fil. Parthorum rex constituitur 620. g
Oseas rex Israelis constituitur, vir impius 323. a
Vinus capitur ab Assyriis, & transfertur cum vniuerso regno Israelitarum in Mediam & persidem 324. g. 325. a
Otho imperator declaratus milites suos contra Vitellij exercitum duxit 893. d. 896. d
semet occidit ibid.
Othonis imperij termini ibid.
Otros Armeniæ dominus 15. b
Oza attingens arcam examinatur 219. g
Ozæ percussio, locus ibid.
Ozias Amasiæ fil. regnum Iudæ patre mortuo capit 317. g natura bonus & gnauus multis deuictis gentibus vrbem restaurat 319. a deficiens à pietate lepra percussus moritur 319. b. 320. a

P

PAcorus rex Mediæ 688. b coniugem & concubinas captas ab Alanis centum talentis redemit 985. c
Pacorus Parthorum rex contra Iudæos pergit 730. d
Pacorus Pacori regis piscerna explorat Iudæam ibid. insidiatur Phasaelo 495. c. 730. g 731. a & Herodi 731. g rex Syriam occupat 494. d occiditur 503. d
Parina Claudij Cæs. vxor 694. a
Palæstinæ situs, & eius gentis odium in Hebræos 66. a
Palæstinos Sampson vexat 161. c
Palæstinorum contra Hebræos expeditio & victoria 166. b arcam è suis finibus remittunt Hebræis 170. b
Palæstini cum Iudæis prælientes nunc vincunt, nunc vincuntur 165. 168. 172. 173.
iterum bellum eis inferunt 187. d
cæduntur 189. d

denuo redintegrant bellum, ſed infeliciter 191. g
Cillanorum agrum inuadunt 197.g
Sauli ditionem inuadunt 199.a
eum cum filiis occidunt 208.e
Palæſtinos Dauid ſuperat 219.c
penitus ſubigit 221.c
Pallas Neronis libertus 696.f
Palmarum fructus præſtantia 619.a
Palmira vrbs 268.f
Pamphylium mare Macedonibus tranſitum præbuiſſe 68.b
Panes propoſitionis 83.d. 93.f
Panium, locus 541.c. 746.g
Panij pulchritudo naturalis Agrippæ diuitiis accurata 860.g
Pannychis concubina 757.g
Paphlagones populus 13.c
Papinius tribunus 655.c
Pappus Antigoni dux quid contra Herodem geſſerit 505.d. 739.c
occiditur 740.b
Paradiſi deſcriptio 5.b
Parricidium quàm graue ſit crimen 593.c
Parthi Antigonum reducunt in regnum Hyrcanúmque cum Phaſaelo captiuos abducunt 494.c. 496.a
Hieroſolyma diripiunt 497.c
profligantur 503.d
Parthorum mutabilitas 619.f
Parthi Armeniam bello amittunt 625.b
Paſchæ inſtitutio & celebratio 65.a. 93.a 136.b. 602.a
Paſini caſtrum 15.a
Patriæ cauſa nihil non faciendum 206.a
Paulina quomodo à Mundo conſtuprata 622.f
Paulinus Lupo in adminiſtratione Alexandriæ ſuccedit 996.d
templum Oniæ penitus ſpoliat, & inacceſſum facit ibid.
Pauſanias Ceraſtę fil. Philippi Macedonis interfector 383.c
Peccata vnde maxime naſcantur 184.e
Pecoribus olim omnis barbarorum poſſeſſio conſtabat 60.b
Pecuniam publicam nullam eſſe Iudęis, quàm ſacram illorum templi 478.f
Pecuniam votiuam vbi depoſuerint Iudæi 644.d
Pedanius legatus 760.e
Pedanij equitis forte factum 952.a
Peluſium vrbs 184.c. 894.b
Peluſium capitur 480.d. 724.c
Pentecoſtes feſtiuitate Iudæos iter non facere 450.b
Pentecoſte vnde dicta 778.g
Perææ regionis deſcriptio 833.c
Percuſſus in rixa quomodo vindicandus 128.a
Perſæ populus 14.f
Perſarum mos in bibendo 373.d
Perſarum lex de vxoribus ibid.e
Perſarum contra Græcos expeditio 1034.e.
contra Aegyptios 1068.b
Perſæ in Aſia regnauerunt 1038.f
Perſicarum rerum ſcriptores probatiſſimi inter ſe diſcordant 1035.a
Peſtis quàm ſæua inuaſerit Dauidis regnum propter recenſitum populum 244.f
Petephres liberaliter tractat Ioſephum 39.f
Petilius Cerealis proconſul Germanos ad ſobrietatem coegit 975.e
Petra magna, locus 198.g
Petra, quæ olim Arce, ciuitas 110.b
Petra, quæ Receme 117.e
Petronius Aegypti præfectus Herodem iuuat famis tempore 536.c
Petronius præſes Syriæ conſtituitur 649.f
gratificatur Iudæis cum ſuo periculo 641.d
Petronij epiſtola ad Doritas pro Iudæis 675.f
Petronij aduentus terribilis ex Antiochia in Iudæam 790.e
Petronius Iudæos adhortatur ad Cæſaris ſtatuas recipiendas 791.c
Phaceias Manaemi filius, patri in regnum & crudelitatem ſuccedit, trucidatur 320.d
Phaceias Romelię fil. vir impius, regnum Iſraelitarum occupat ibid.
Achazem oppugnat 321.d
Phalec quid ſignificet 15.b
Phalegus Heberi filius ibid.
Phaniſus Samuelis filius è rure abſtractus ad pontificatum 872.f
Phanaſus pontifex à ſeditioſis conſtituitur 700.b
Phanuel locus cur ſic dictus 33.c
Pharaones cur Aegyptiorum reges dicantur, & quando ſic appellari deſierunt 268.f
Pharaothes Aegypti rex Abrahami coniugem concupiſcit 17.a
Pharaothis duritas & malitia in Hebręos 61.62.63.64.65. per totum
dimiſſos inſequitur 65.f
cum omni exercitu deletus 67.f
Pharæ filij duo 32.b
Phari inſulæ deſcriptio 894.c
Phariſæorum ſecta 442.d
autoritas 453.b. 463.e
Phariſæorum ſecta qualis 585.f
Phariſæi 617.c
Phariſęorum exiſtimatio 716.e
& quomodo ſe geſſerint regnante Alexandra ibid.
Pharmuthi menſis 64.g
Pharnaces patrem Mithridatem Ponti regem occidit 473.b
Phaſaelus Antipatri fil. 723.d
præficitur militibus 725.e
ſuperat Felicem 729.a
accuſatur à Iudæis ibid.e
circumuenitur à Pacoro 730.g
occidit ſeſe 732.e
Phaſaelus ciuitas 748.c
Phaſaelus, turris & oppidum 560.a. 606.b 748.b. 779.b. 914.e
Pheroręs Antipatri filio committitur cura commeatus 502.c
donatur ei caput Pappi præciſum 506.a
aſſequitur tetrarchiam 541.b
Herodis filiam vnam reſpuit vxorem ducere 564.b
alteram eius ducit ibid.
Pheroras Antipatri fil. Herodem fratrem accuſat ipſius filio 565.b
Salomen accuſat Herodi 565.f
diſſidet ficte cum Antipatro patris filio 585.c
moritur, & vxor eius accuſatur veneficij 587.d
Pheroras Antipatri filius 723.d
quid geſſerit 736.f
odit Herodis filios 754.g
accuſat Salomen 755.c
ſeipſum prodit & reconciliatur Herodi 757.g
reiicitur ab eodem & moritur 764.f
Pheroręs vxoris inſolentia 763.c
Phiala lacus 850.f
Philadelphenſium cum Iudęis diſſidium 682.b
Philippus Ptolemęi Minnęi filius 723.g
Philippus Amyntæ filius cæſus 659.d
Philippus Antiochi Grypi fil. Syrię partu impetrans Antiochum Cyzicenu ſuperat 459.g. 460.a
cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus conſtituitur 461.f
Philippus Archelai frater, quamobrem a Varo Romam præmiſſus 782.a
Philippus Herodis filius conſtituitur tetrarcha 599.f
ſuccurrit fratri Archelao 610.b
portionem regni paterni conſequitur 611.e
calumniatur à fratre Antipatro 767.c
Philippo Herodis filio quę regiones ceſſerint 782.g
Cæſaream ad Iordanis fontes & Iuliadem condidit 789.b
Philippus Herodis frater moritur, & quàm honeſtus fuerit vir 615.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ copiarũ præfectus 584.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ præfectus 1001.f
quomodo in periculis ſeruatus, eiuſq; geſta 1003.a. 1012.d
filię eius duę in excidio Gamalę ſeruatę 868.b
Philippi Macedonis interitus 383.d
Philippo vni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum & filij tutelam 419.b
regnum affectans afficitur ſupplicio 421.d
Philiſtinus, Philiſtini 14.c
Philo Iudęorũ legatus à Caligula repulſus 649.c
Philo hiſtoricus 1011.b
Philoſophiæ tria genera apud Iudęos 784.g
Philoſophi apud Indos Calani, apud Syros Iudæi dicuntur 1047.g
Philoſophorum de Deo diſcordes ſententię 107.f
Philoſtephanus Ptolemęi Lathuri dux 457.g
Philoſtratus hiſtoricus 1045.b
Phineas ſacrę pecunię cuſtos 966.d
Phinees Zambriam occidit, & exercitui contra Madianitas præficitur 116.f. 117.c
Phinees domus ſacerdotio donatur 254.c
Phinees filius Elis pontificis malus 864.f
Phineeſes legatur ad Rubelitas & Gaditas cum reliqua dimidia tribu 143.e. ſuccedit patri in pontificatum 145.b
Phiſon fluuius, & quid ſignificet 5.c
Phœbus Agrippæ legatus à Iudæis interemptus 886.c
Phœnicibus pecuniæ amor Græcorum commercium fecit 1038.e
Phœnicum antiquiſſima rerum memorabilium traditio 1035.g
teſtimonium de Iudæis 1039. c. 1042. 1043. per totum
Phœnicum hiſtoriæ 1046.a
Phora quid ſignificet 5.c
Phraates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 511.d
à ſuo filio occiſus 619.f
Phraates Phraatis filius parentem occidit & matri miſcetur, exul perit 619.f 620.a
Phruræa feſti dies 381.d
Phryges populus 13.c
Phuies, Phuti 11.g
Phyſcon Ptolemęi Epiphanis filius 481.a
Pilatus à Tiberio in Iudęam miſſus 789.c

Cæſaris imagines Hieroſolymæ intulit ibid. quæ cum Iudæis Cæſareæ egerit ibid. Hieroſolymis ſtatuas iterum aufert ibid.f
Iudæorum tumultus propter Cæſa. imagines 789.c
tumultus alius ob Corban theſaurũ ſacrum ibid.f
Pileus pontificis qualis 86.a
Pinea ligna ex terra aurea 271.a
Piſo legatus Pompeij 473.f
Piſtus nobilis defectionis à Romanis autor 1000.f.1005.c
Pitholaus Hieroſolymorum præfectus 476.c.723.c. transfugit ad Ariſtobulum 477.b
occiditur à Caſſio 479.d
Placidi & Ioſephi velitationes circa Ptolemaida 1015.c
Placidus tribunus in exercitu Veſpaſiani 834.b.in Galilæam maximam multitudinem occidit 837.d
à Iotapata repulſus aufugit ibid.
quomodo Itaburium montem occuparit 866.g
geſta contra Gadarenſes 888.d
Platane, vicus Sydontorum 760.f
Plato veritatem de deo proferre timuit 1071. f.1076. d. Moſen imitatus 1079.b
Plinthines ſitus 894.b
Pliſtorum apud Dracos ſecta 618.b
Polemon, Ponti regulus 678.d
Polemon circunciſionem admittit & Beronicem ducit vxorem 693.c
Politianus tribunus cur à Ceſtio Hieroſolymam miſſus 803.c
eius oratio & geſta ibid.
Pollio Phariſæus Herodi amicus 510.b 541.f
Polybius Megalopolitanus, hiſtoric. 1065
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Pompeius qualibus muneribus honoratus, & quæ geſſerit 471.e
eius virtus 474.g
Pompeius Magnus Hyrcani & Ariſtobuli cauſam cognoſcit 718.d
Hieroſolyma capit 719.e.720.b
Q. Pompeius cos. 672.a
Pompeij malitia in oppugnandis Iudæis 808.d
Pondera quis inuenerit 7.c
Pontificis connubium & puritas 95.e
Pontificis ornatus qualis 84.b
Pontificis ſummi qualis electio 1073.c
Põtifices Hieroſolymis qua fraude creati ſint 872.c
Pontificum & ſacerdotum diſſidium 696.c
Pontificum iniquitas 698.d.origo, & qui ad eam dignitatem admittantur, quóque fuerint ab Aarone vſque ad finẽ belli Iudæorum cum Romanis 700.a 701
Pontificum templi Solomonis enumeratio 342.f
Pontificatus quando primũ ad plebeios translatus 475.d
Pontificatum ſolere perpetuum eſſe 513.e
Pontificiæ ſtolæ cuſtodia apud quos fuerit 624.c
Pontificiæ ſtolæ cuſtodia repetitur à Fado 682.d
Pontius Pilatus Iudææ præfidet 619.d
Iudæos afficit contumeliis 621.b.623.g
accuſatur à Iudæis & redit Romam 624.a
Popedius 654.f
Poppæa Neronis vxor 697.e.999.d
Porcius Feſtus Iudææ procurator, & quæ ſub eo ſint geſta 696.e. quære Feſtus
Poſidonij mendacia de Iudæis 1065
Prætoriani milites 668.d
Prætorij in caſtris Rom. deſcriptio 835.e
Prandium qua hora faciunt Iudæi ſabbato 1020.d
Principes ſinguli dedicato tabernaculo quid donarint 90.d
Priſcus centurio Ionatham Iudæum ſagitta tranſfixit 953.a
Priſcus ſextæ legionis dux à Iudæis occiſus 820.f
Procymatium vnde dictum, & quomodo extructum 538.f
Procymia 747.e
Prodigia excidium Hieroſolymæ præcedentia 960.c
Prophetis & pontificibus ſolis poteſtas data hiſtoriæ condendæ 1036.a
Prophetico ſpiritu vbi multi ſint correpti 192.f
Proſeucha, domus precationis 1020.c
Protagoras ab Athenienſibus vix mortem effugit 1079.f
Prouidentia dei mundũ & omnia regnat 355.a
Pſeudalexandri geſta 612.c
quomodo deprehenſus ab Auguſto & remex factus 613.d
vide etiam Alexander falſus
Pſeudopropheta Hieroboami ſeductor 277.b
Ptolemæus Agrippæ & Bernices procurator à Ioanne Giſcaleo ſpoliatus 824.f
Ptolemæus Epiph. moritur 407.g
Ptolemęus Euergetes Philopatoris filius quomodo ab Onia irritatus 401.b & iterum reconciliatus ei per Ioſephum 402.c
Ptolemæi Euergetis geſta poſt captam totam Syriam 1064.b
Ptolemæus Galilææ ab Herode præfectus interficitur 503.c
Ptolem. Herodis procurator 564.a
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandro mortuo Aegyptum occupat & Hieroſolyma 388.a
traducit Iudæos in Aegyptum 388.d
eius pugna cum Demetrio circa Gazam 1048.c
irruptio in Hieroſolymam die ſabbati 1050.d. liberalitas & beneuolentia erga Iudæos 1064.b
Ptolemæus Lathurus Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ filius auxiliatur Samaritis 452.d
diſſidens cum matre regno priuatur 452.g.456.c. obſidet Ptolemaidẽ 457.d. Aſochim oppidum capit, Alexandrúmque Iamnæum vincit, & quanta eius ſæuitia 458.a
Ptolemæus Mẽnæus quomodo ſe à ſupplicio apud Pompeium redemerit 471.g.472.a
Ptolemæus Mennæus Damaſcum bello vexat 464.g
Ariſtobuli coniugem & liberos quomodo tractarit 480.a
moritur 494.d
Ptolemæus Minnæi filius 716.a
Ptolemæus Philadelphus 1.
Iudęos in Aegypto ſeruientes liberos dimittit, & legem Moyſis in linquam Græcam magnis muneribus transferendam curauit 389.vſque 397
Ptolemęus Philometor Ptolemęi Epiphanis 408.a. ſuccurrit ſuo genero Alexandro ſeu Demetrio 436.e
duobus diadematibus coronatur ſimul, vincítque Alexandrum, & moritur 436.c
Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ vxoris liberalitas erga Iudæos 1064.c
Ptolemæus Philopator 398.g
moritur 407.g
Ptolemæi Phyſconis immanis crudelitas & iniuſtitia 1064.d
pœnitentia ibid.
Ptolemæus Simonis Aſamonæi gener ſocerum occidit, & alia ſcelerata committit 710.f
quomodo oppugnantem Hyrcanum eluſerit, cuius matrem & fratres interfecit 448.c
Ptolemæi dicti Aegypti reges 222.a
Ptol. vnde Alexandrini reges dicti 269.a
Ptolemais bis expugnata 458.c.f
Ptolemaidis ſitus deſcriptus 790.f
Ptolemais duo millia Iudæorum apud ſe habitantium interfecit 815.d
Ptolemaidenſes à Iuda Macchabæo victi 416.f
Puellarum hæreditas 125.a
Pueri fictentis aſtutia & fallacia contra Romanos 962.b
Puerperarum purgationis tempus 95.a
Purgatio poſt coitum cum vxore 94.d
Purificationis leges 94.a
Puteoli vrbs 632.c
Putei bituminis 18.a
Putiphares. vide Petephres
Pythagoras Samius æmulatus Iudęorum ſcripta 1046.f
multas Iudæorum leges tranſtulit in ſuam philoſophiam ibid.
Pythagoræ & aliorum ſtoicorum de diuina natura ſententia 1071.e
Pythium templum ædificatur 560.b

Q

Quadrigæ ſolis ſublatæ à Ioſia 334.g
Quercus Mambre 20.a
Quercus Ogis 19.b
Quinquageſimi anni remiſſio 96.b
Quintiliæ fortitudo 655.a
Quintilius Varus Syriæ præfectus 602.c. cognoſcit cauſam Antipatri 590. vſque 594. & inde ſeditioſos Iudæos expugnat 609.b
Quirinus ab Auguſto mittitur ad cenſendam Iudęam & Syriam 616.b

R

Rabatha ciuitas 111.f
Rabatha capta diripitur 228.b
Rachabe ſpeculatores Hebræorum ruetur à vi Chananæorum, & ſecuritatem ab hoſtibus impetrat 135.a
incolumitatem promiſſam recipit, & munifice donatur 137.a
Rachelis pulchritudo 29.b
æmulatio erga ſororem 30.f
mariti complexum ſorori vendit, furatur idola patris 31.a
eius aſtutia 32.d
mors ex partu 34.c
Ragaus Heberi filius 15.c
Raguel, qui & Iethegläon, ſacerdos, filiam ſuam Moyſi adoptato tradit vxorem 60.a
Moyſi ob victoriam gratulatur, & conſilium dat ei diſtribuendorum officiorum 97.c
Ramatha ciuitas 165.b
Rapſacis Senacheribi copiarum præfecti inſolentia 328.c
ipſe cum exercitu diuinitus deletus 330.d
Raſes Damaſcenorum rex Achacem bello petit 321.d
quem mox Syrorum rex impugnat ib. & occidit 322.d
Rebecca Bathuelis filia 15.f. petitur in con-

nubium Iſaco 24.c
parit geminos 26.d
fallit maritum 27.c
Receme vrbs quæ alias Petra 117.e
Recemus rex ibid.
Repudij libellum mittere maritis non vxoribus ex lege permiſſum 532.d
Rex qnis & qualis ſit 123.b
Regis potentia 361.c
Regum imperium quamdiu duranerit apud Iudæos 367.b
Regum virtutes præcipuæ quæ 251.d
Regibus non licet eſſe ignauis 206.d
Regibus ſubditi quæ ſciant 173.g
Rhegines populus 13.c
Rhinocolura 733.d
Rhiphates, Rhiphatæi 13.c
Rhoa petra 149.c
Roboamus Solomoni in regnum ſuccedit, inſolens in populum 274.f
decem tribus regni amittit 275.f
quot & quas vrbes condiderit 278.b
item arma comparauit, fœderibúſque ſuum auxit regnum, & ductis xviij. vxoribus liberos gignit, ádque impietatem deficit ibid.
dedit vrbem Suſaco 279.d
pro aureis ſcutis amiſſis ærea ſubſtituit & moritur ibid.f
Roma ſub Veſpaſiano creuit & floruit 975.a
Romanorum in Iudæos beneficia 398.c
Romani quibus honorib. & beneficiis Iudæos affecerint 485.e. & inde
Romanorum diſſidium inter ſe 427.b
Romani Germanos captiuos vbiq; circunduxere 807.a
Romani in præſidio Maſſadæ interfecti à Iudæis 809.f
Romanorum ſtratagema in oppugnando templum 820.a
Roman. quot millia à Iudæis cæſa 821.f
Romanorum quantus fuerit exercitus contra Iudæos 834.e
ipſorum caſtrorum deſcriptio 835.c
Romanorum induſtria in ſeruis domeſticis inſtituendis 835.a
diſciplina militaris 999.e
Romani omnia, præter Giſcalam, ceperunt 863.a
Romani muro Hieroſolymæ potiuntur, eiúſque partem maximà diruunt 913.d
cum Iudæis acriter confligunt ibid. & 625 d.
alterum murum capiunt 915.d
Romanos ſancta Iudæorum reuereri 927.f. per legem Iudæorum multa de ſuis moribus derogaſſe 930 d
illacrymaſſe incendio Hieroſolymæ 933.c. ab incendio defendunt 935.c
Hieroſolymam capi deſperant 936.d
Romani intra xxi. dies aggeres extruunt 942.c. pugnant cum Iudæis circa aggeres 943.f
Antoniam magna pugna obtinent 846.c. circa cuſtodias pugnam atrocem inſtaurant 950.d
Romanorum notitia ſero ad Græcos peruenit 1038 g
Romus, Romæi 14.b
Rooboth puteus 26.f
Rubelitæ & Gadditæ altare conſtruunt ſuper ripa Iordanis 143.c
Rubelus, alias Ruben naſcitur 30.e
eius pietas in fratrem Ioſephum 38.c
ſe ac fratres proditionis inſimulatos excuſat 45.b
eius filij quatuor 52.a
Rubrius Gallus Sarmatas ſuperat 976.b
Rufus magiſter equitum 779.e
Rufus præfectus militum Archelai 607.b
Rura mirabilis magnitudinis in regia Machærunti deſcripta 961.a
Ruthes amor erga ſocrum ſuam, & eius fortuna 163.f.164.a

S

SAba Aethiopum regia, quàm valida vocatur poſtea Meroe 58.b
Sabæus ſeditioſus perſuadet decem tribubus defectionem à Dauid 238.b
Sabas, Sabæi 14.a
ſabathes, Sabatheni ibid.b
ſabacta, Sabacteni ibid.
ſabathes Commentarienſium princeps 241.f
ſabba menſis 110.c
ſabbæus orator ſupplicio additur 434.c
ſabaticus annus 486.f
ſabbaticus amnis à Tito ſpectatus 976. c
ſabbatum & eius vacatio à laboribus ſeruatur 4.f.719.f
ſabbatum magno malo obſeruatum 411. d negligendum aliquando ibid. & 428.d
ſabbion Alexandram Herodi prodit 321
ſabecus exercitus Syrorum præfectus vulneratur & moritur 224.g
ſabinus procurator Syriæ Hieroſolymis regiam occupat 603.a
vexat Iudæos propter auaritiam ſuam 779.f
ſabini Syri forma, habitus & fortitudo inſignis 945.d
ſabinus Romæ capitolium nocte occupans occiditur 902. e
ſabuchadus eunuchus indicat regi, crucé in Amans ædibus extructam pro Mardochæi ſuſpendio 379.g
ſacchæus tranſfuga Ioſepho prodit inſidias Ioannis 1017.b
ſacerdotis ſacrificaturi habitus 84.b
ſacerdotum caſtitas & connubium 95.c
ſacerdotum & pontificis cum eorum veſtitu & inſignibus deſcriptio 918.e
ſacerdotum immunitas 53.b
ſacerdotum mos Hieroſolymis 898.d
ſacerdotum nobilitas apud Iudæos 1036.a
nuptiæ ibid.
ſacerdotibus quæ cedant 109.a
ſacrificiorum genera quibus fiant modis 90.91.92 93.94 per totum
ſacrorum ſcribæ 54.c
ſadæus Xerxis præfectus 371.c
ſadocus pontifex conſtituitur 222.g.241. f.250.c
ſaddocus nouas res molitur 616.c
ſadducæorum ſecta 442.d.617.c.784.g
ſalampſo Herodis filia 627.f
ſalmanaſar Cuthæus in Iudæam tranſfert 345.c.364.g
ſalmanaſaris contra Iſraelitas victt. 359. a
ſalome, aliàs Alexandra, vxor Ariſtobuli, ſoluit vinculis fr. maruti defuncti 456.b
ſalome quæ Iuliæ Auguſti coniugi teſtamento reliquerit 789.a. eius reditus erant ſexaginta talenta 783.b
ſalome Antipatri filia 723.d. ſoror Herodis prodit Ioſephum maritum ſuum fratri 517.b. alteri marito Coſtobaro repudij libellum mittit 532.b. odium exercet in Herodis filios & earũ vxores 553.c 594 f accuſatur Herodi 566 b. Alexæ iungitur connubio 583.b
ſalome vxor Herodis moritur 619.a
ſalomon promittitur Dauidi ſucceſſor & templi extructor 220.g
naſcitur 227. g. inſtruit eum pater 246.b. conſtituitur rex 248.a. quomodo regnum nactus ſe de hoſt. b. ſit vltus 254.b. regis Aegypti filiam ducit vxorem 255 c. petit a deo & accepit ſapientiam ibid. e. controuerſiam meretricum duarum diiudicat 250.a. topographias quos habuerit & quantas diuitias ſapientiámque ac philoſophiam 256. f. conjurationes & incantationes compoſuit 257.f
eius cum Iromo amicitia & materiæ cædendæ petitio & conceſſio 258. 259. per totum. templum cum vaſis quomodo extruxerit & arcâ cò tranſtulerit 259. vſque 266. ſomnium videt & regiam extruit cum domo reginę 265. g. 266. quibus donis remuneratus Iromum 1042.d
Hieroſolyma muris & turribus inſtauraſt & vrbes condit 268.c
ingentes theſauros ex Aurea terra & aliunde accipit 271.a
quali ſatellitio ſtipatus inceſſerit ib.g
quanta opulentia Hieroſolyma auxerit 272.b
deficit à pietate, ac ducit vxores D CC. & concubinas C CC. 272.d
prædicitur ei filium ipſius pœnas pro ſe daturum ib. multis hoſtibus à deo excitatis infeſtatur 275.a
moritur Roboamo ſucceſſore regni relicto 274.c
quo tempore ædificauit templum Hieroſolymis 1042.b
Salpadis filiarum hæreditatis ius 118.f
Salus regis geſta 1039.f
Saltus Libani, aula Salomonis 270.c
Samæas propheta Hieroboamo minatur 279.c
Samæas vir iuſtus accuſat Herodem, & vaticinatur Iudæis mala imminentia 484.d
Samaræi populus 14.d
Samaria quæ Marcone vnde dicta 285.a
Samaria ab Hyrcano expugnata ſolo æquatur 452.c
Samaria vrbs. vide Sebaſte 531.b
Samariæ regionis deſcriptio 833.d & quid a Iudæa diſcrepet ib.
Samaritæ qui ante Chuthæi 386.a
Samaritarum odium in Iudæos 36.b
accuſantur apud Darium ib.c
Samaritæ Iudæos infeſtant 401.a
Iudæos ſe eſſe negant agentes feliciter 410.a
Samarita diſſidium cum Iudæis propter templum 433.g
Samaritanorum facinus in feſto Azymorum 619.a
Samaritanorum ſeditio 623.f
Samaritanorum & Iudæorum diſſidium 691.d
Samoſata capitur 738.c
Samoſatæ ciuitatis ſitus 983.g
Sampſigeramus Emeſinorum rex 6.8.d
Sampſon quid ſignificet, & quomodo natus 160.c
connubium & geſta eius 160.d
Samuelis natiuitas & prophetia 165.c
conſilium de libertate recuperanda 111
Samuel ſenio grauatus filiis reip. adminiſtrationem concedit 171.d
Samuel propheta Saulum inungit regem 175. d. oſtento indicat Hebræis deum iratum propter regem perſium 179.a
Saulum docet Amalecitarum interneciones 183.d
eidem regni amiſſionem nunciat 185. d. Dauidem vngit regem 186.e
moritur 200. b. ab inferis reuocatur per ventriloquum 204.c

Sanaballetes Darij præfectus dat filiam ſuam Nicaſo vxorem Manaſſi fratri Iaddi pont. 383.b
deficit a Dario, Manaſſi templum & ſacerdotium cõfert, moritúrque 384.c
Sanctum, quæ tabernaculi pars 82.a
Sanctum Sanctorum ibid.
Sanagarus princeps Hebræorum 152.b
Sanguinis eſus in erdicitur 11.a.94.b
Sapha, loci nomen 385.d
Saphanus ſcriba 333.g
Saphora oppidum 476.g
Sapientes qui Iudæis 703.a
Sappho vicus 781.b
Sara Aranis filia 15.d
Sara Abrahamo marito famulam adducit prolis procreandæ gratia 19,b
nunciatur ei partus ſterili ibid.
expellit Agaren cum puero 22.a
moritur 24.b
Sarabazanes 365.b.366.d
Saramalla Syrus Phaſaelo inſidias indicat 731 d
Sarepta oppidum 285.f
Sareptanæ viduæ fiducia 225.g.226.a
Sardonyches xii. cum veſtitu pont. 90 à quibus inſcripta ſunt nomina filiorũ Iacobi, in Eſſene 85.d
quæ virtus eis inſit & quando ceſſarit 90.b
Sarmatæ Iſtrum tranſgreſſi præſidium Romanum & Fonteium Agrippam interficiunt 976.a
proximas regiones totas peruaſtant ibid.
Satum quantum capiat 301.g
Saturninus legatus 760.e.762.b
Saturninus Syriæ præſes 571.c
eius ſententias in filios Herodis 578.d
Saulus aſinas patris quærens à Samuele rex conſtituitur 175.c.176.f
quàm decora fuerit ſtatura 174.e
vincit Ammonitas 178.a
Paleſtinos ſuperat, & aram extruit 181.f. quot liberos habuerit 183.b
Amalecitas delet, & regi parcens peccat 185.a
regno exuitur 186.a
numine priuatur, & fit dæmoniacus 186.g.187.a. commouetur contra Dauidem 189.c. inſidiatur vitæ ipſius 190.a.192.a. Dauidi reconciliatur 200.a
conſulit ventriloquam 204.c
fortitudo eius 205.g.206.a
cadit vna cum ſuis filiis in prælio 208.f. ipſius progenies datur ad ſupplicia Gabaonitis 242.a
eius violentia 699.b
Scaurus Hyrcanum in ſocietatem recipit, & obſidione liberat 471.c
cum Areta fœdus init 475.f
in Syriam præſes miſſus 718.a
pecuniis corrumpitur ibid.
Aretam mulctat 721.c
Scenæ, locus 33.e
Scipio Alexandrum Ariſtobuli percutit ſecuri 479.g
Scopas dux Ptolemæi Epiphanis 399.a
Scopi loci deſcriptio 908.d
Scythæ populus 13.a. à Græcis qui Pontum nauigant cogniti 103.f. Anacharſim à Græcia redeuntem quare interfecerint 1080.a
Scythopolis ciuitas 141.g
Scythopolis ciuitas Decapoleos maxima 856.g
Scythopolitarum immanitas 1000.b
Scythopolitæ Iudæorum tredecim millia perfidiosè interficiunt 814.f
Scythopolitarum clades enarrata 992.c
Sebas fil. Illi, vnus fortium Dauidis 243.e
Sebaſte conditur 476.f. olim dicta Samaria 452.b.531.b. expugnata & diruta 711.g
Sebaſteni, equitum ala ſub Cumano 795.a
Sebaſtenorum contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
Sebaſt. portus 768.d
à quo ſic dictus 590.c
Sedecias Ioachimi patruus rex conſtituitur 338.b. eruditur ab Hieremia & Ezechiele, ſed fruſtra ibid.c. expugnata vrbe capitur cum vxoribus & liberis, crudelitérque tractatur 341.c. moritur 343.a
Sedecias pſeudopropheta cornib. ferreis ſibi aptatis quid Achabo vaticinatus ſit 294.g
Sehon rex negato Hebræis tranſitu, prælio vincitur & occiditur 111.a
Seianus Neronis inſidiãs occiditur 632.d
Seir quid ſignificet 632.d
Selene, alias Cleopatra, Syriæ regina Tigranem offendit 465.a
Selennarus Senacheribi filius patris interfector 330.e
Seleſinus Iabeſſi filius Zachariam Hieroboami occidit, & regnũ occupat, quod trigeſima poſt die amittit interfectus 320.b
Seleucia vrbs à quo condita & denominata 649.e
Seleucus Antiochi Grypi filius patri ſuccedens cum patruo Antiocho Cyzicẽo belligeratur eúmque necat 459.g
vincitur ab Antiocho Pio, & in Cilicia cum amicis concrematur 460.a
Seleucus Aſiæ rex opes Iudæorum ſacerdotio auxit 1087.a
Seleucus Babylonem mortuo Alexandro occupat 388.a
Seleucus Nicanor quos honores & beneficia Iudæis exhibuerit 398.b
Seleucus Soter Antiochi magni fil. 406.f
Semechonitis lacus deſcriptio 863.b
Semeis conuiciatur Dauidi 230.e. eidem gratulatur victoriam & regnum 236.d
occiditur 255 b
Senaar campus 12.c
Senacheribus Aſſyriorum rex Hieroſolyma & Ezechiam eorum regem oppugnat 328.a per totum, re infecta domum ſe recipit 329 e. à filiis ſenioribus occiditur 330.d
Senacherib. rex Aſſyr. quomodo fugatus 929.c
Senatus contra Claudium in Capitoliũ conuenit 792.c
Senatus Romani & plebis diſſidiũ 671.c
Senis cuiuſdam magnanimitas 503.a
Senis cuiuſdam ſeueritas 737.b
Senius Gallus Syriæ præſes 100.e
Cn. Sentij Saturnini oratio 664.e
Sephoris vrbs Galilææ 607.f. 1016.e 1023.c. capta incendio abſumitur 609.b. 781.a
Sephoris cũ tribus aliis ciuitatibus à Ioſepho deficiunt & recuperantur 827.d
Sepphoris ciuitas Galilææ maxima 832.e
Sepphoritæ à ſeditioſis moleſtãtur 1000 e
Sepphoritarum fides erga Romanos, bellum mouent ſuo malo 1027.d
Sepphoritæ à Ioſephi militibus ſpoliantur. prædáque redditur 828.e
Sepphoritæ Ptolemaidem ad Veſpaſianũ pacati veniunt 832.c
Septimus annus 711.c
Septimi anni rẽmiſſio 96 b
Septimi diei obſeruatio 719.f
Septuaginta interpretes legem tantũ Iudæorũ in Græcã linguã tranſtul. ſſe 2.d
Septuaginta interpretes legis trãsferendæ cauſa ad Ptolemæum Philadelphum mittuntur 403.a. quomodo excepti & tractati, 95.396.397. per totum
Serebæus dux Iudæorum Babylonem deducendorum Hieroſolyma. 363.g
Serpentis inuidia, & quomodo Euam ſeduxerit 5.d mulctatio 6.c
Serpentes volucres Aegypti 58.c
Serugus Ragai filius 15.c
Sethon qui & Aegyptus denominatus 1052 c
Sethus filius Adami 7.f. eius filij quales, & quas artes inuenerint ibid.
Sextus Cæſar præſes Syriæ 483.d. 725 g interficitur a Cæcilio Baſſo 488.f
Sextus Cerealis quintæ legionis præpoſitus 956.f
Sica qualis gladius, & Sicarij vnde dicti 697.a eorum impia facinora 698.e
Sicarij Hieroſolymis palàm latrocinantur 597.c
eorum fraus ib.
Sicariorum in Maſſada crudelitas 887.f
Sicella loci nomen 202.b
donatur Dauidi à Saulo 203.d
diripitur & incenditur ab Amalecitis 207.a
Sicima vrbs 33.e
Sicima caput Samaritarum 386 c
Sicimæ captæ & ſolo æquatæ 157.a
Sicimitarum exitium ib.
Sicimitis parcit Saulus 184.c
Siclus numus qualis 88.c
Sideralis ſcientiæ quis inuentor 8.a
Sidonius, & Sidon vrbs 14.c
Sidonij materiam præſtant Iudæis ad templi ædificium 364.c
Signi dandi autoritas penes quos Romæ 666.c
Sila militib. Agrippæ præficitur 675.d
offendit Agrippam 676.f
occiditur 679.f
Sila Tiberienſium dux 1005.c.1019.f
Silas Ioſephò de inſidiis & perfidia Ioannis Giſcaleni ſcribit 826.c
Silo dux Roma. exercitus 500.a.734.e
corruptus deprehenditur 500.c. 735.d
Silus vrbs 140.d
Simeonis natiuitas 30.e
vindex ingenium, filij ſex 52.a
Simeoni quæ terræ portio ceſſerit 141.e
Simeonitidis tribus facta poſt Ieſum mortuum 145.c
Simonis Aſamonæi filij geſta 710.d
Simon Boethi filius pontifex conſtituitur 537.c
priuatur ſacerdotio 589.e
Simon Camithi annuum pontificatum adminiſtrat 619.c
Simon Canthara conſtituitur pontif 675.e. priuatur eo 676.c
Simon Cyprius, magus 693.d
Simon Eſſæus Herodi ſomnium explicat 614.b
Simon Galilæus defectionis arguitur 784.g. propriæ ſectæ ſophiſta erat ib.
Simon Gamalielis filius ſtruit inſidias Ioſepho 1013. d. capitur à Ioſep. 1024.a
Simon Gioræ filius Romanos apud Bathoron inuadit 819.a
Acrabatenam toparchiam tyrannide opprimit 829 a
cum latronibus qui erant Maſſadæ, Idumæam populatur ibid b
ex Acrabatena toparchia pulſus eſt ab Anano pontifice 894. a. eius geſta ibidem & 895. 896. 897. 904. 905. per totum 914. g. 920. a. 931. f. 932. g. 938. e. 846. c. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. per totum
Simon Herodis ſeruus regnum affectans obtruncatur 607.g.608.a

INDEX

Simon Iustus pontifex 392.a.401.b 407 d. eius filij nes, omnes pontifices 408.c
Simon Macches Matthæi fil. 410.g strenuè iuuat fratrem Ionatham 429.a. & f
Simon Matthiæ Ioannis filius præficitur exercitui, mittitur auxilio Galilæis & hostes vincit 416.e
Simon quidam Essenus Archelai somniorum interpres 784.e
Simonis filij Cathlæ oratio ad pontifices 880.b
Simonis Sauli filij & totius familiæ suæ fatum miserabile 814.f
Simonias vicus 1007.c
Sina mons 60.b.91.c
Sinæus mons 288.d
Sinæi populus 14.d
Sis, nomen cliui, & quid significet 298.c
Sisa Dauidis sit Scriba 222.g
Sisiyes Syriæ ac Phœnices præfect. 358.c conatur templi ædificium inhibere 359.c
Sobacchis Chetthræus strenuè pugnans contra gigantes victoriam reportat 242.d
Socratis mors & mortis causæ 1079.e
Sodomitarum felicitas, reges & prælia cum Assyriis 17.e excidium ipsorum 20.c
Sodomiticæ terræ descriptio 892.f
Sogana Arabum vicus 1019.c
Sogane & Seleucia rebellant 863.b earum situs ibid.
Sohemus Ituræus Herodis mandata, vxori eius aperit 527.g interficitur 529.g
Sohemus rex Emesæ contra Antiochum 584.a
Solomona mater nobilis septem puerorum 1095.f eius animosa oratio ad Iacobum filiũ natu minimum 1096.c
Solomonæ matris Macchabæorum laudes 1057.1096.& seqq. eius immania supplicia & insignis tolerantia 1099.1100
Solyma quæ Hierosolyma 18.d.28.d
Somnia cur deus immittat 43.g
Sophaces vnde dicti 24.c
Sophira regio 269.f
Sophistæ concitant tumultum 772.a
Sosius provinciam cum exercitu ab Antonio accipit 504.d. Antigonum supplicem factum irridet & vinctum custodit 507.d Hierosolymis discedit 508.a quomodo se gesserit in expugnandis Hierosolymis 740.d
Spadones abominandos 129.b
Spasini castrum 684.b.685.a
Speluncæ Galilææ quomodo expugnatæ ab Herode 502.d
Speluncæ latronum quales fuerint 736.g
Stola pontificia quando fuerit deprompta & à quibus custodiat 544.c
Stratonis turris, postea Cæsaria 535.a 695.g.696.a ædificatur 538.c
Stratopedum munimentum incensum 812.d
Subditi quomodo contineantur in officio 537.g
Supplicandi mos apud Syros 292.b
Susa scribis præficitur 241.f
Susacus Aegyptiorum rex Hierosolyma spoliat 222.c contra Roboamum ducit exercitum 279.b Hierosolymam in deditionem accipit, templumq; spoliat ac thesauros Solomonis aufert 279.d & quomodo imbelles notauerit ibid.
Syllæus ambito Salomones connubio frustratur 560.e latronibus Trachonitis auxiliatur, & creditam pecuniam Herodi reddere non vult 570.f.571.d defert Cæsari Herodem 571.g.572.a accusatur apud eundem per Nicolaũ, & damnatur capitis 576.b.577.b iterum accusatur 586.g.587.a
Syllæus procurator Obodæ 755.c
Syene puteus 26.g
Syria subditur Dauidis imperio 223.b Iudæos apud se habitantes occidit 992.d
Syrus Mesopotamiæ rex vincitur 224.e
Syri populus 15.a Iudæorum ciuitates vastant 813.g
Syrorum cædes 817.g
Syrorum cum Græcis dissidium & reconciliatio 649.g.650.a
Syrorum cum Iudæis dissidium 696.a
Syrorum vici & ciuitates enumeratæ quę à Iudæis vastabantur 813.g
Syrorum auaritia & crudelitas 940.a
Sysares dux Iabini exercitus quomodo occisus 153.b

T

TAbernaculi vasorum descrip. 84. 83
Tabernaculi institutio & extructio 98.e eius interpretatio 86.f illustratio 88.c
Tabernaculo dedicato quæ dona principes singuli contulerint 90.d
Tabernacula perfectionis modus 96.g
Tabernaculorum festiuitas 92.d
Talentum quot minas contineat 83.e
Tanis Aegypti vrbs 17.d
Tarichearum situs 857.f
Tarichearum incolæ quingenti & sex millia ceciderunt 862.b
Teglaphalassar Assyriorum rex quomodo Israelitas tractarit 320.e auxiliatur Achazæ contra Syros 322.d
Tempestatis horrendæ descriptio 881.a
Templum in Garizin extructum 383.f. 386.f
Templum Chuthęorum Garizin quando desolatum 450.d
Templi structuræ apparatus 259.a exordium & tota cum vasis descriptio 259.c. 260.261.262. per totum templo absoluto infertur arca 263.c
Templum Solomonis spoliatum & concrematum quando 342.a
Templum Hieros. instauratur 364.f 365. deus spoliatur & prophanatur ab Antiocho 409.c restituitur & repurgatur à Iuda Macchabæo 415. d
Templi Hierosolymitani descriptio 915. f. 916.917.918. per totum
Templi incensi fatalis dies 957.d causa & principium ibid. tempus à prima constructione per Solomonem vsque ad excidium 958.g
Templi Hierosolymis constructio & sacrorum ratio exposita 1066. ianuarum descriptio 1067.c
Tephthæi Garsensis facinus 935.b
Terebinthi circa Chebron miraculosa antiquitas 891.e
Terentius Rufus rector militiæ a Tito relictus 972.b
Terminos terræ non mouendos 123.c
Terra vera, qualis 4.d
Terræmotus ingens in Iudæa 520.e
Terræ Oniæ 724.c
Testes qui sint, qui minus 122.a
Testis falsi pœna ibid.
Thadamora vrbs 268.f
Thæno Amathe norum rex cum Dauide amicitiam init 222.d
Thamanus occiditur 284.g
Thamara Dauidis filia, Absalomi germana 218.f stupratur à fratre Amnone 218.g
Thamna & Thamnitæ 160.c
Thamna oppidum 145.b toparchia 890.d
Tharbis Aethiopum regis filia Moysi nubit 59.b
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 15. c. migrat Carthas ibidem moritur ibid.
Tharsices Aethiopum rex 330.a
Tharsus, Tharsenses 14.c
Tharsus Ciliciæ vrbs ib.
Thaumastus Caij seruus 633.d oblatę Agrippę aquę quam grauem acceperit ibid.
Theatri Rom. descriptio 658.b
Theberius mensis 3.c.a
Thecoa vicus 1031.b.194.g
Thella vicus 832.g
Themosis regis gesta 1040.c
Theodectes poeta cur glaucomate infestatus 327.d
Theodorus Zenonis filius impedimenta Iannęi diripit 469.b
Theodori contra Alexandrum Hyrcani gesta 714.b
Theodosius orator supplicio addict. 434.c
Theodotus Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophilus Anani fit pontifex 627.c submouetur pontificatu 675.b
Theophilus Græcus Iudęorum mentionem facit 1051.a
Theophrastus Iudęorum & Tyriorum meminit 1046.g
Theopompus Athenienſium nobilitatem fœdare tentauit 1058.c
Theopompus cur mente motus 397.c
Thermusa Phraatis ancilla, & vxor mala 619.f
Thermutis, regis filia Moysen educat 56.d adoptat eum 57.b
Theudas prœstigiator seducit Iudęorum vulgus 689.f
Theudio Antipatri anunculus 766.c
Theudio Doridis frater 588.e
Thiras, & Thires populus 13.b
Thobelus & eius inuenta 7.d
Thobelus. Thobeli populus 13.b
Thobię filij Antiocho Epiphani autores vrbis Hierosolymorum expugnandorum 708.e
Tholomęus latronum princeps plectitur 682.c
Thraces populus 14.b
Thraces asperrimos Rom. subditos 806.c
Thraces propter vicinitatem Græcis cogniti 1038.f
Thucydides in multis tanquam fallax accusatur 1035.b
Thuri, mensis 263.b
Thygrammes, Thygrammęi 13.c
Tiberias vrbs 1023.c a quo condita & nominata 619.d
Tiberiadis seditio & sectæ tres 1000.e
Tiberias iterum rebellant Iosepho, & iterum recuperatur 827.e
Tiberienses Vespasiano se dedunt 859.d
Tiberiensis lacus Asphaltiti natura contrarius 891.b
Tiberiensium defectio quomodo prohibita 1011.c
Tiberiei fibus spoliatis præda redditur 868.f

Tiberius Alexander Iudææ præficitur, ac Iudæ Galilæi filios crucifigit 690 b
Tiberius Alexander à Claudio procurator missus 793.f
præcipuus exercitus rector apud Titum 907.a.956.e
Tib. Claudius. vide Claudius
Tiberius Drusi filius, Tiberij Neronis nepos, occiditur 636.b
Tiberius Nero Cæsar constituitur 619. b. Isiacos & Iden supplicio afficit 623.b
petit amicitiam Artabani 625.c
quantus fuerit cunctator 631.c
morbo correptus designat successorem 634.e
mathematicorum studiosissimus 635.d
moritur ibid.
Tiberij imperium quanto tempore steterit 790.b
Tigranes Armeniorum rex quid gesserit 464.g
Tigris fluuius 5.c
Timagenes Græcus rerum Iudaicarum scriptor 1065
Timaus rex Aegypti 1039.e
Timidius defert Popedium Caio 654.f
Timotheus Ammanita pugnat contra Iudam Macchabæum sæpéque vincitur 416.c
Tirithaba vicus 623.f
Tiridates Armeniæ rex 688.a
Tiro, veteranus miles Herodem honestè monens occiditur 761.e
Titus Frigius quintæ decimæ legionis præpositus 956.f
Titus imperator semper miseratus Iudæos 706.c
cum exercitu Alexandriam peruenit 834.e
ob famam patris vulnerati perturbatur, & perturbatione iterum liberatur 845.a
Titus Vespasiani filius Iapham expugnat 848. a
Iotapatam capit 949.g
item Giscalam 870.f
Taricheas excindit 861.d
Gamalam ingreditur, Ioannem Leui persequitur 870.b
proficiscitur ab Alexandria Cæsaream 903.d
eius expeditio contra Hierosolyma & exploratio vrbis 904.b
vrbem acriter 907.908.& seqq.920. 921.922.923
fortitudo eius & prudentia cum misericordia 924.925.931.f.& seqq.
muros vrbis oppugnat & expugnat 925.f.926
captiuis manus amputat 933.934.a
pugnat fortiter 936.a
periclitatur ibid.
eius gesta & virtutes 936.937.per totum. 944. vsque 954.955.f. vsque 960. 962 vsque 977.988 989.
Titus Syriæ præses reconciliatur Archelao 570.d
Toparchiæ Iudææ ordine enumeratæ 813.g
Tormentorum bellicorum vis mirabilis, descriptio 845.b
Trabs ex solido auro in templo Hierosolymitano 478.c
Trachonitæ bis deficientes ab Herode, rediguntur sub imperium 558.c
Trachonitis regio 15.a
Trachonitidis latrocinia & quomodo ab Herode sublata 539.d
Traianus decimæ legionis rector contra Iapham ciuitatem à Vespasiano missus 848.a. Tiberiadē missus vt ciuium animos experiretur 857.c
ad Titum Taricheas missus 859.c
cunctis trans Iordanem deuictis se Vespasiano iungit 890.f
Trebellius Maximus 666.b
Troglodytarum fœminæ gregum curam gerunt 59.f
Troianarum rerum notatio 1034.c
Tryphonis scurræ dictum in Hyrcanum 405 g
Trypho tonsor garrulitatis pœnas luit 579.f.761.d
Tymius Cyprius 628.a
Tyrannidis natura 665.b
Tyrannus, Herodis stipator falso accusatur 574.759.d
Tyrannus & Priscus præfecti castrorum cum pluribus equitum magistris à Floro pecunia corrupti 819.f
Tyridates rex Armeniæ fermè in acie ab Alanis captus effugit 985.c
Tyriorum in re nauali peritia, & pugna contra Assyrios 325.e
Tyrij Iudæos apud se habitantes partim vinctos custodiæ tradunt, partim trucidant 815.d
Tyriorum publicæ literæ & historiæ 1042.b
Tyronis libertas in loquendo quanto ipsi malo fuerit 579.e
Tyrus, ædificium Hyrcani filij Iosephi 407.e
Tyrus quando condita 259.e

V

Valerianus Decadarchus Tiberiadem missus à Vespasiano vt populum conciliaret 857.c
Valerius Asiaticus 660.a.671.e
eius generosum dictum 664.b
Valerius Gratus Iudææ præficitur 619.c
Vardanes Artabani filius Parthorum rex bellum Izatæ indicit occiditurque 687.g.688.a
Varus Syriæ præses 768.g.776.f.777.d
quid gesserit in Iudæa 780.f
Varus Agrippæ iunioris regiæ præfectus eiúsque malitia 1002.a
Vari procuratoris Agrippæ perfidia & crudelitas in legatos Batanæorum 815 g
Vaste regina vxor Artaxerxis 373.d
incidit in regis indignationem & repudiatur 374.a
Velum tabernaculi & templi 81.g.82.a
Veneficiorum pœna 128. b
Venditius dux Rom. quomodo se gesserit in bello contra Antigonum 500.a 734.e
Ventriloquorum vaticinia qualia 204.c
Veranius trib. plebis 670.b
Veritatis potētia omnium summa 262.c
Vespasiani & Titi erga Iudæos animi quales 398.c
Vespasianus cum Agrippa in Iudæam venit 1030 a
Vespasiani imperatoris laudes, & expeditio in Syriam 830.b
Sophoritis auxiliatur 834.b
gesta eius in Iudæa passim habentur 837 838.vsque 845. 850.851.852. 853. 854. 855 856.857.858 & 860.861. vsque 870. & 885.vsque 902.
Vespera, quæ dici pars 4.c
Victimæ salutares 90.c
Victimæ sint integræ 96 a
Vicus in Galilæa minimus, supra quindecim millia colonorum habet 813.b
Vindex cum optimatibus Galliæ à Nerone deficit 890.b
Vini potentia 360 g
Vitæ humanæ terminus 8.e.15.e
Vitellius Syriæ præses Iudæis impetrat rursus stolæ pontificiæ custodiam 544. d.624.f. beneficus est in Iudæos 624.c
exuitur prouincia 649.f
Vitellij pugna circa capitolium 893.d. 902. d. mors ibid.
Vitellij victoria apud Bebriacum contra Othonem 896.d
Vitellius cum exercitu ex Germania Romam proficiscitur ib.e
Vitellius Cæcinnam cum magna manu Antonio Primo obuiam mittit 901.f.
exercitus totus deletus 902.b
Vitri apud Memnonis sepulchrum natura miraculosa 791.a
Volumnius, Syriæ præses 571.a
eius sententia in Herodis filios 578.e. 761.a
Vologesus Parthorum rex 688.a
Tito auream coronam mittit ob deuictos Iudæos 976.f
Vonones Parthorum regnum consequitur 620.c
amittit ibid.
Vna dies, pro, prima dies 4.c
Vra, Chaldæorum vrbs 15.d
Vriæ virtus, & quomodo à Dauide periculis fuerit obiectus vt occideretur 225.c
Vrbem quis primus condiderit, & instituerit 7.b
Vses Damasci conditor 15.a
Vxores plures permittere Iudæorum leges 583.d
Vxores quando, & quales ducendæ 125.a

X

Xaloth vicus 832.g
Xanthicus mensis 9. a. 64. g. 93. a
Xerxes Darij filius paterni regni hæres in Iudæos beneficus, quicquid petierunt Esdras & Neemias gentis suæ nomine concedit 367. f.368.369. 370. 371.372. per totum. ei mortuo succedit filius Artaxerxes 372.a

Z

Zabadis magistratus 298.a
Zabelus dynasta 437.f
Zabulonis natiuitas 31.b. filij 52.b
Zabulon ciuitas Galilææ à Cestio direpta & incensa 817.e
Zabulonitarum sors 141.g
Zacharias Hieroboami filius patri in regnum succedit 318.f
sexto regni mense occiditur 320.b
Zacharias Ioadi pont. filius in ipso templo lapidibus obruitur 314.c.884.c
Zacharias propheta 365.f
Zacharias supremus Israelitarum dux Amiam Achazæ filium superatum trucidat 321.f
Zamares Elanum regem cum vniuersa familia tollit, & se regem constituit, quo regno septem diebus potius se ipsum exuit 284.e
Zambrias alienigenæ se miscēs & Moysi obloquens occiditur à Phince 116.f
Zaræus Aethiopum rex Asano bellum inferens vincitur 283.b
Zaraza Amanis vxor mali consilij marito autor 378.b
Zebis dux captus 155.b
Zelotæ cum Idumæis plebem mactant 883.d
Zelotæ insidiis vxorem Simonis Gioræ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c.
Zelotarum dominatio causa excidit Hierosolymitani 904.b
Zelotarum scelerata facta repetita 986.c

Zelotæ insidiis vxorem Simonis Gioræ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c
Zelotarum dominatio, causa exidij Hierosolymitani 904.b
Zelotarum scelerata repetita 986. e. eorum immanis supplicia ibidem
Zenon Cotyla Philadelphensium tyrannus 448.g.711.d
Zenodorus Trachonitarum præfectus, latrociniorum fautor, ditione priuatur 539.d
moritur 540.g.746.b
Zipheni Danidem Saulo prodere conantur 198.e
Zona pontificis qualis 84.f
Zoæ rufalcum
Zopyrion Græcus non obiter Iuſtinum mentionem facit
Zorobabel ſoluta quæſtione Dario voti commonefacit
reducit Hieroſolyma dimiſſus a Dario Iudæos, eiſque patrocinatur
princeps Iudæorum captorum

FINIS.